203 1.J.7

1533

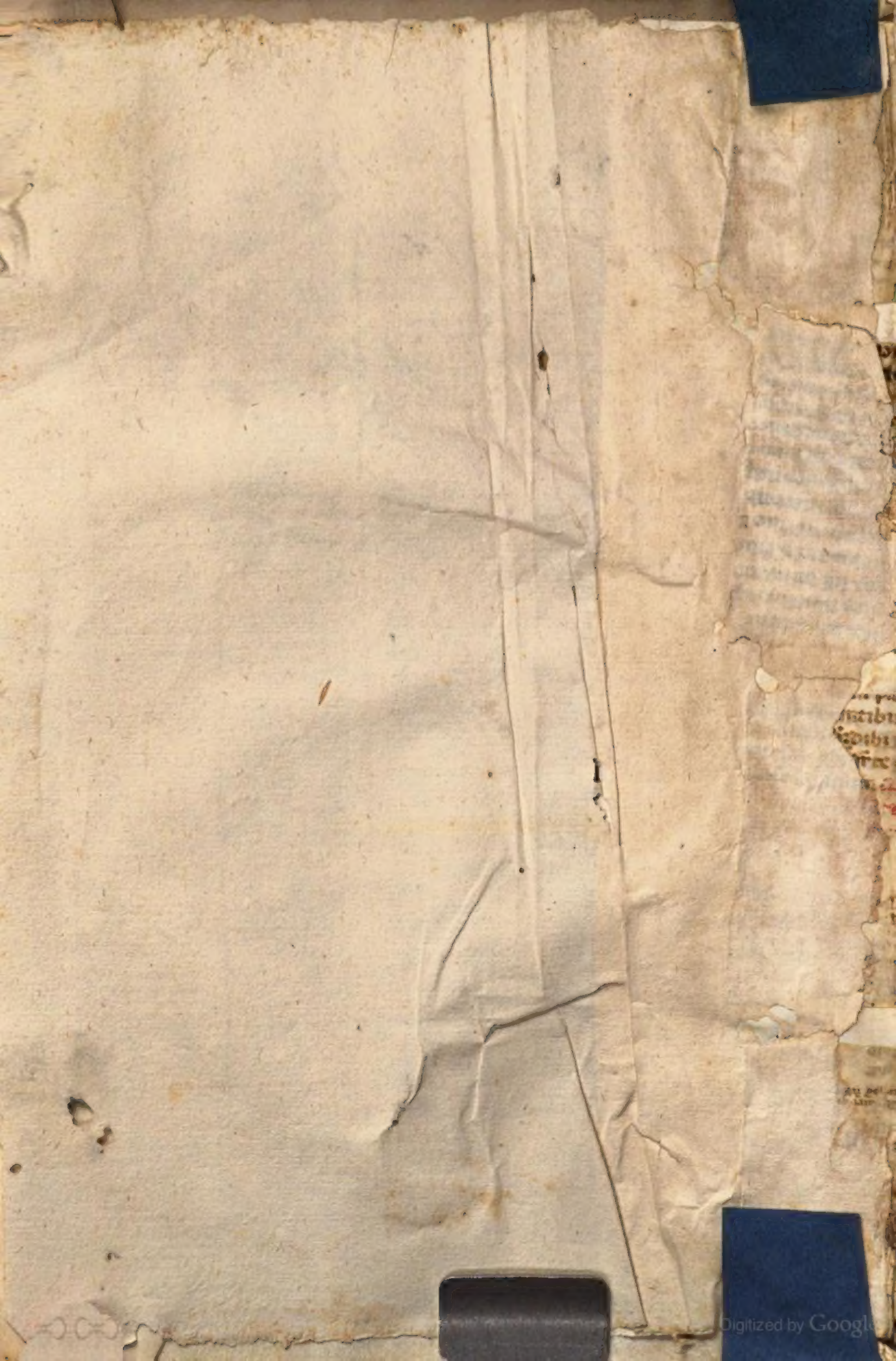

S. Tho. super Epistolas Pauli.

Expositio Clarissima atqz Catholica Diui Tho. Aquinatis super Epistolas. S. Pauli/Cuz duplici textu ad veritatem Grecam correctissime addito: necnon cum Tabula vtili ordinatissima.

Est cartusię Romanę 157

M D XXXIII.

¶Studiosis Salutem.

ILli sane Ex hominum genere Lectores optimi, bene beatęq; vixisse existimantur, felicissimeq; vitam cū morte cōmutasse, qui religiose educati, omnibus vitę negotijs procul omissis, in optimis, sacre Theologię studijs ętates suas, omnemq; vitę cursum ingenuę consumpserunt. Nā vt sacri dixere Theologi secundarū vitarū studia, q̄si quędam primę vitę pręludia esse videntur, idq; nimirum, quoniam in hoc rerum comprimibili chao ea nobis sub vmbratili nube quodāmodo enuntiare videtur, quę molle hac terrena postea exuti, certius intuenti & beatius possidere fruiq; possimus: quid profecto expeditius repiri, aut exploratius esse potest quā illud qđ alūnis suis sacra Theologia pollicetur atq; vberrime largitur, cuius certe opus est/ vt liberi & sublimes a corporum contubernio soluantur animi, & tāq; a tenebroso euolantes carcere, verā Dei rerumq; altissimarum contemplentur essentiam/ quā Paulus Apostolus adhuc peregrinus & viator ad tertium vsq; cęlum raptus se vidisse testatus est, quam quidem etiam Diuum Thomam (post obitum tamen) consecutum minime dubitamus, qui cōmentaria quędā reliquit super epistolas eiusdē Diui Pauli, quibus nos quoq; ad eādē facillime ꝑparari poterimus. Verū cū illa adulterata valde deprauataq; forēt ad pristinā restitui integritatē curauimus. & vobis studiosis publicęq; christiane religionis vtilitate edidimus. Etenim nō me latet, quam his Cōmentarijs claritatem diuinis literis afferatur. Cum inter alios expositores huius (vas electionis) vocati, vere Diuus Tho. catholice, clare, ac fideliter processus fuerit. Ea igitur hilari frōte accipite/ atq; his nouas in Christi Ecclesia hęreses infringite. Valete.

¶ Incipit Tabula sup Eplas. S. Pauli / ac Diui Tho. eius Cōmētatoris diuz ppōnuz. s. materierū ꝛ dubiorꝫ facillimo ordine ꝯfecta / ac nouiter diligēti studio ampliata.

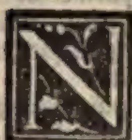

N E tibi Studiose lector difficile sit: si q̄s cupis electas allegabilesq̧ snias inuenire / in cōmētarijs Diui Thome Agnatis sup eplas Pauli copiosissimis ꝛ ornatissimis / tabula hec a te quesita p̄stans / ad tua cōmoda est ꝯfecta / ꝛ apposita cōmēto / cui est talis attributus ordo. Mēs sigdē alphabetico ꝓsequr ordine: vt de se pꝫ: que in epla: quotoq̧ caplo eple / necnō ꝛ lectiōe / auctoritas quesita sit aperit. Ad faciliorē vo quesitorꝫ inuētionē / ꝛ cōmodiorez / cuiq̧ dicto foliorꝫ numerus: in quo ipm ꝯtinetur / colūna colūneq̧ locus adiūgit. v. g. si que sieris vtrū Aaron seipm ꝓmouerit: ac in Tabula videre / ad. 272. col. 4. in medio remitti: scito cartaz tali nūo inscriptā te debere iuenire / ꝛ in 4.a colūna ꝯspicere: pte media vel circa / vbi qđ q̄ris offendes: sicq̧ de ceteris tene.

¶ De lra. A.

¶ De lra. B.

¶ De lr̄a.C.

¶ De lr̃a E.

¶ De lr̄a. J.

¶ De litera L.

¶ De littera M.

Membra

Operari

℄ De lra. P.

Perfectio

¶ De lra.T.

De lr̄a.Y.

De lr̄a.Z.

FINIS.

¶ Prologus. S. Hieronymi in Epistolā ad Romanos

Rimum
Querit̄ q̄re post
euangelia:q̄ sup/
plementuz legis
sunt:⁊ in q̄b⁹ no/
bis exēpla ⁊ p̄ce/
pta viuēdi plenis/
sime digesta sunt
voluerit Aplus
has ep̄las ad sin/
gulas ecclias de/
stinare. Hac aūt
cā factuz videt̄:
vt.s.initia nascētis eccl'ie nouis causis exn̄tibus preue
niret:⁊ vt p̄ritis atq; oriētia resecaret vitia:⁊ post fut̄
ras excluderet q̄stiones:exēplo pphetaruz:q̄ post edi/
taz legē Moysi:in qua oia dei mandata legebant̄:ni/
hilominus tn̄ doctria sua rediuiua semp ppl'i compes/
cere peti:⁊ pp exēpluz viuēdi libros ad nostrā ēt me/
moriā trāsmiserūt. Deinde q̄rit̄ cur nō amplius q̄ de
cem ep̄las ad ecclias scripserit: Decē sunt.n.cū ea que
dr ad Hebreos. Nā relique q̄tuor ad discipulos sp̄alr
sunt porrecte. Ut ostēderet nouuz nō discrepare a ve
teri testamēto:⁊ se ꝯ legē nō facere Moysi:ad nūeruz
p̄moꝝ decalogi mandatoꝝ suas ep̄las destinauit:⁊ q̄t
ille p̄ceptis a Pharaone instituit liberatos:totidē hic
ep̄lis a diaboli ⁊ idololatrie seruitute edocet acq̄sitos.
Nā ⁊ duas tabulas lapideas duoꝝ testamētoꝝ figu
rā habuisse viri eruditissimi tradiderunt. Ep̄lam sane
que ad Hebreos scribit̄:q̄dā Pauli nō eē cōtēdūt:eo
q̄ nō sit eius noīe titulata:⁊ pp sermonis stiliq; distā/
tiaz:s; aut Barnabe iuxta Tertulianuz: aut Luce iuxt̄
quosdā:vel certe Clementis discipuli Aploꝝ ⁊ ep̄i ro
mane eccl'ie post Aplos ordinati. Quibus r̄ndēdū est:
si ppea Pauli nō erit:q̄ eius nō hab; nomē:ergo nec
alicuius erit:q̄ nullius noīe titulat̄. Qd̄ si icōueniens
absurdūq; est ipsius magis eē credēda est:q̄ tanto do/
ctrine sue fulget eloq̄o. S; q̄a apud hebreoꝝ ecclias
q̄si destructor legis falsa suspitiōe habebat̄: voluit ta/
cito noīe de figuris legis ⁊ veritate Chr̄i reddē rōnē:
ne odiū noīs in fronte p̄titulati vtilitatē excluderet le/
ctiōis. Nō est sane mirū si eloq̄ētior videat̄ in p̄prio
idest hebreo:q̄ in p̄egrino.i.in greco: quo cetere ep̄le
sunt scripte sermone. Mouet ēt q̄dā q̄re romanoꝝ
ep̄la in p̄mo sit posita:cū eā nō p̄mo scriptā rō manife
stet. Nam hāc se p̄ficiscēte hierosolymaz scripsisse te/
stat̄:cū Corinthios ⁊ alios iā ante vt ministeriū:qd̄ secū
portaturus erat colligerēt:lr̄is adhortatus sit. Un̄ ⁊ i/
telligi q̄daz volūt ita oēs ep̄las ordinatas:vt p̄ma po/
neret̄:q̄uis posterior fuerit destinata: vt per singulas
ep̄las gradibus ad p̄fectiora veniretur. Romanorum
nāq; pleriq; taz rudes erāt vt nō itelligerēt dei se grā
⁊ nō suis meritis eē saluatos:⁊ ob hoc duo inter se ppli
ꝯflictarēt. Idcirco illos idigere asserit corrigi vitia gē
tilitatis priora cōmemorās. Corinthijs aūt iā dixit scie
grāz eē ꝯcessam:⁊ nō tā oēs increpat q̄ cur peccantes
nō increpauerint rep̄hēdit sicut ait. Audit̄ inter vos for/ 1.Cor.5.
nicatio. Et iteꝝ. Cōgregatis vobis cū meo sp̄ū tradere Ibidem
huiuscemodi sathane. In scd'a x̄o laudant̄:⁊ vt magis
ac magis p̄ficiāt cōmonent̄. Galate x̄o iā nullius cri/
minis arguunt̄ nisi h tn̄ q̄ callidissimis pseudo apo/
stolis crediderint. Ephesij sane nulla rep̄hēsione sed
multa laude digni sunt:q̄ fidē ap̄licam seruauerunt.
Philippēses ēt multomagis collaudant̄:q̄ nec audire
quidē falsos Ap̄los voluerūt. Thessalonicēses nihilo 1.Thes.2.
minus in duabus ep̄lis omni laude p̄seq̄ntur:eo q̄ nō
solū fidē icōcussaz seruauerint veritatis:s; ēt in p̄secu/
tiōe ciuiū fuerint ꝯstātes inuēti. Colossenses aūt tales
erāt vt cū ab Ap̄lo visi corp̄alr nō fuissent hac laude
digni hīent̄. Etsi corpore (inq̄t) absens sum:s; spiritu Ibidem
vobiscū suz gaudēs:⁊ vidēs ordinē vestrū. De hebreis
x̄o q̄d dicēdū est:quoꝝ Thessalonicēses q̄ plurimuz
laudati sunt:imitatores facti eē dicunt̄. sicut ip̄e ait. Et
vos fratres imitatores facti estis eccliaꝝ dei q̄ sunt in
iudea. Eadez.n.passi estis ⁊ vos a ꝯtribulib⁹ vestris q̄
⁊ illi a iudeis. Apud ipsos quoq; hebreos eadē cōme/ Heb.10.
morat dicēs. Nā ⁊ vinctis cōpassi estis:⁊ rapinam bo
noꝝ vestrorum cum gaudio suscepistis: cognoscentes
vos habere meliorem ⁊ manētem substātiam.

¶ Prologus beati Hieronymi presbyteri specialis in Epistolam ad Romanos.

Omani sunt qui ex iudeis ⁊ gē
tilibus crediderūt. Hi
superba contētione volebant se alter/
utruz supponere. Nā iudei dicebant.
Nos sumus ppl's dei q̄s ab initio dile
xit ⁊ fouit:nos circūcisi ex gn̄e Abra/
haz:sancta descēdimus ex stirpe ⁊ no/
tus retro apud iudeaz tn̄ deus. Nos de egypto signis
dei ⁊ virtutib⁹ liberati mare sicco p̄transiuimus pede
cū inimicos nr̄os grauissimi fluctus inuoluerēt. Nobis
pluit māna dn̄s in deserto ⁊ quasi filijs suis celeste pa
bulum ministrauit. Nos die noctuq; in colūna nubis
ignisq; p̄cessit:vt nobis in inuio iter ostēderet. Atq; vt
cetera eius circa nos imēsa bn̄ficia taceamus:nos soli
digni fuimus dei legē accip̄e:⁊ vocez dei loquēns au/
dire:eiusq; cognoscere voluntatē in qua lege nobis p̄/
missus est Chr̄s:ad quos ēt ip̄se se venisse testatus ē di
cēs. Nō veni nisi ad oues que p̄ierāt domus israel. cū Mat.15.
vos canes potius q̄ hoīes appellauerit. Equū ne ē est
vt idola hodie deserētes q̄bus ab initio deseruistis no
bis cōparemini:⁊ nō potius in p̄selitoꝝ locū ex legis
auctoritate ⁊ ꝯsuetudīe deputamini: Et hoc ip̄m non
merebamini:nisi q̄ larga semper dei clemētia voluit
vos ad nr̄az imitationē admittere. Gētes ēt ā econtra
r̄ndebāt. Quāto.n.maiora erga vos dei bn̄ficia narra
ueritis:tāto maioris vos crimīs reos eē mōstrabitis.
Semp.n.his oib⁹ extitistis ingrati. Nā ipsis pedibus Exo.14.
q̄bus aridū mare trāsistis ludebatis an̄ idola que feci
stis:⁊ ipso ore quo paulo an̄ ob necē aduersarioꝝ dn̄o
cantaueratis:simulachra vobis fieri poposcistis:illis
oculis q̄b⁹ venerādo deū in nube vel igne ꝯspicere so/
lebatis simulachra intuebamini. Māna quoq; vobis
fastidio fuit:⁊ semp in deserto ꝯ dn̄z murmurastis: ad
egyptū vn̄ vos manu valida eiecerat redire cupiētes.
Quid plura: Ita p̄res vr̄i crebra p̄uocatiōe dn̄m irri/ Nu.14.
tauerūt:vt oēs in eremo morerent̄:nec plus ex senio/
rib⁹ eoꝝ q̄ duo hoīes terrā repromissiōis itrarēt. S;
q̄d antiq̄ replicamus:cū ēt si illa minime fecissetis de
hoc solo nemo vos dignos venia iudicaret:qd̄ dn̄m
Chr̄m pphetaꝝ semp vobis vocib⁹ repromissuz nō so
lū suscip̄e noluistis:s; etiaz morte pessima peremistis.
Quē nos vt cognouimus statiz credidimus.cū nobis
de eo antea nō fuerit p̄dicatū. Un̄ p̄bat̄ q̄ idolis ser/
uiuimus:nō obstinatiōi mētis s; ignorātie deputādū.
Qui.n.cognitū ilico seq̄mur:olim vtiq; sequeremur si

antea cognouissemus. Sic aũt vos de gĩis nobilitate iactatis: q̃si non moꝝ imitatio magis q̃ carnalis natiuitas filios vos faciat eẽ sctõꝝ: deniq; Esau ⁊ Ismael cũ de stirpe sint abrae minime tñ in filiis reputanẽ. His talr altercãtib⁹ Apl's se mediũ interponẽs: ita ꝑtiũ dirimit q̃stiões: vt neutrũ coꝝ sua iustitia salutem meruisse confirmet: ambos ṽo ppl'os ⁊ sciẽter ⁊ grauiter deliquisse. Iudeos q̃dẽ q̃ ꝑ ꝑuaricationẽ legis deũ in honorauerunt. Gentes ṽo q̃ cũ cognitum de creatura creatorẽ vt deũ debuerint venerari: gl'iaz eius in manu facta mutauerint simulachra. Utrosq; ẽt simil'r veniã ꝯsecutos: eq̃les eẽ verissima rõne demõstrat: ꝑsertim cum in eadẽ lege ꝑdictum sit: ⁊ iudeos ⁊ gẽtes ad Christi fidem vocandos esse ostendat. Quãobrem vicissim eos humilians ad pacẽ ⁊ ꝯcordiã cohortaẽ.

¶ Prologus ex dictis sacrorum Doctorum in Epistolas beati Pauli Apostoli.

PRincipia rerum regrẽda sunt prius: vt coꝝ notitia plenior possit hři. Tũc.n. demũ facili⁹ poterit cause rõ declarari si ei⁹ origo discaẽ. Si ergo eplarũ scripture post euãgeliũ edite modũ ⁊ rõnẽ ostenderimus: poterit videri verũ qđ dicim⁹. Sciẽdũ igitur q̃ sicut in veteri testamẽto post legis mosaice eruditionẽ vbi culture diuine mãdata continebanẽ: ꝓphetica doctrina fuit necessaria: q̃ rediuiua ppli peccata suppliciorũ denũtiatiõe cõpesceret: atq; eũdẽ pplm bonoꝝ repromissiõibus ad obediẽdũ ac seruiẽdũ deo viuẽti cõmoueret. ita in nouo testamẽto post euãgeliũ: in quo christiane religionis ordo ⁊ ꝑfecte sanctitatis doctrina tradiẽ: eplaꝝ Pauli ⁊ alioꝝ pernulis secuta est doctrina: vt ecclĩã dei ꝯtra hereticas prauitates premuniret: ⁊ suboriẽntia vitia resecaret: ⁊ post futuras q̃stiões excluderet. Hi sunt pãni q̃ ad extrahẽdũ Hieremiã de lacu funibus circuligati sunt. Epistolarũ siq̃dẽ doctrina: legis ⁊ ꝓphetie atq; euangelij cõsonis testimonijs velut triplici fune circuligate de lacu ignorãtie ⁊ ĩfidelitatis peccator ad lucẽ grẽ ⁊ veritatis educiẽ. Inter oẽs ṽo eplaꝝ scriptores Paulus in tribus ⁊ plurib⁹ forte excellit. s. in opis ꝓfunditate: in fidei assertiõe: ⁊ in grẽ cõmẽdatione: seu spei subleuatiõe. In opis ꝓfunditate: q̃a hoc opus ceteris prolixius: ⁊ ad itelligẽdũ difficilius est. In fidei assertiõe: q̃a Paulus in lege ⁊ ꝓphetis peritus: ad fidei catholice assertionẽ ꝯgrua auctoritatũ legis ⁊ ꝓphetie idux̃it testimonia: vt eẽt basis sub colũna. In grẽ cõmẽdatione seu spei subleuatiõe: q̃a cõtra supbos ⁊ arrogãtes ⁊ de suis opibus ꝑsumẽtes: ꝓ cõmẽdãda dei grã: fortiter prudẽter atq; acriter dimicauit: q̃ nimirũ in illo euidẽtior ⁊ clarior apparuit: q̃a inter alia opa vehementer ecclĩaz dei ꝑsecutus: ꝓ quo summo fuit dign⁹ supplicio: ꝓ maledictiõe ꝯsecutus est grãz: ⁊ ꝓ dãnatione suscepit misericordiã. in quo ipsa spes nr̃a plurimum subleuaẽ. Sicut.n. cũ audiuimus Dauid homicidaz ⁊ adulterũ ꝑ pniaz ꝓphetie recupasse spũm: Hīs venie diffidẽtia peccatoꝝ tolliẽ. Ita cũ Saulũ prius ecclĩe persecutorẽ: postea factũ Aplm ⁊ ꝑdicatorez: aduertimus: nõ modicũ spes nr̃a attolliẽ. Inde est q̃ i ecclĩa hẽ eplẽ plus ceteris frequẽtanẽ: vt psalmi Dauid magis alijs ꝓphetis. Sciẽdũ ṽo est q̃ q̃tuordecim scripsit eplas: decez ad ecclĩas: q̃tuor ad ꝑsonas. Sub hõ mysterij insinuatiõe: vt s. in hoc ope vtriusq; testamẽti summa ꝯtineri mõstrareẽ. ꝑ denariũ nãq; veteris testamẽtũ signaẽ: q̃ternarius ṽo noui testamẽti nota ẽ. Ideo itaq; decẽ ⁊ q̃tuor scripsit: vt vtriq; legi se consentire ĩsinuaret: atq; emuloꝝ calũniã dilueret: ipsũ legis dei ꝑ Moysen date destructorẽ fore calũniãtium: eũq; in odiũ iudeoꝝ trahentiũ: quos placatos hẽc volẽs decẽ ad ecclĩas scripsit. Et sicut Moyses israelitico pplo a Pharaonis ⁊ egyptioꝝ seruitute educto decez mãdatoꝝ doctrinã tradidit: ita ⁊ Apl's dei ecclĩas a diaboli ꝑtãte ⁊ idololatrie fruitute redẽptas decem eplarũ doctrina ĩformaret. Ideo ẽt decez ⁊ q̃tuor scripsit: vt duoꝝ testõrũ ꝯcordiã atq; ꝯueniẽtiã signaret: quã Moyses in duab⁹ tabulis lapideis simul iũctis q̃b⁹ legis decalogus ĩscript⁹ erat ostẽdit. Monas q̃z nr̃. i. Christus idẽ in cena cũ discipulis pascha celebrãs figurauit. Ibi eteni lapis reprobus quez gessit angulus intra ꝑstãs in oculis nr̃is panẽ supcelestẽ cum typico agno ꝯiũgẽs finiẽs vetus ichoãs nouum. Per agnum eteni que in veteri lege solẽnis hostia erat: ⁊ panem q̃ noue legis sacramẽti forma est: duo testamẽta figurauit: atq; alia duo ꝯiũgẽs ꝑdictoꝝ testõrũ ꝯsonãtiã declarauit. Est.n. rota i medio rote: sicut vidit Ezechiel. Ex ꝑdictis itaq; pz mysterij euidẽtissima rõ qua eplas quatuordecim ꝯscripsit: ⁊ distincte decẽ ad ecclĩas q̃tuor ad ꝑsonas direxit. Uñ quorũdã ĩgnaria ꝑcurrẽ: dicẽtiũ eplaz que ad Hebreos scribiẽ non fuisse Pauli sz Barnabe/ vel Clemẽtis/ vel Tertuliani/ vel Luce: quos in hunc errorẽ occasio deduxit huiuscemodi: q̃a nec salutatio eius noie intitulata ꝑscribiẽ: ⁊ lõge facundiore ⁊ splẽdidiore stilo q̃ cetere edita est. Quib⁹ sufficiẽter rñdeẽ hoc mõ: q̃a si ideo nõ est dicẽda Pauli q̃ nomẽ eius in titulo non hz: q̃ nec Barnabe nec alicuius ꝑdictoꝝ: cũ nulli⁹ coꝝ noie ꝑtitulata sit. nec ob id quoq; Pauli nõ eẽ putãda est: q̃a diligẽtius ẽ scripta: cũ nãle sit vnicuiq; plus valere in sua ligua q̃ in peregrina. Illã.n. hebraice ceteras ṽo scripsit grece. Nomẽ ṽo suũ ideo ꝑmittere noluit: q̃a hebreis odiosus erat: eũ legis destructorẽ arbitrãtib⁹. Quocirca de legis atq; cerimoniarũ abolitiõe tractaturus recte nomẽ suũ subticuit: ne ꝑscripti noīs inuidia vtilitatem sequẽtis excluderet lectiõis. Est itaq; ⁊ illa epl'a Pauli sicut ⁊ alie. De ordie quoq; eplarũ q̃ri solet: q̃re nõ eo ordie sint disposite quo ab Apl'o edite: qđ ꝯstat nõ eẽ. cũ epl'a q̃ Romanis scribiẽ prima ponaẽ: que tñ ante alias oẽs nõ est scripta. Eplaz.n. que ad Corithios scribiẽ ante istã scripsisse videẽ: q̃a hanc de corintho scripsisse euidẽter mõstraẽ ex eo q̃ dicit. Cõmẽdo vobis Pheben sororẽ nostrã ministrã ecclĩe que est in cenchris. Cẽchris.n. ẽ locus corītho vicinus imo portus ipsius corinthi. Ex hoc ĝ appet de corintho scripta: ⁊ ex eo q̃ dicit. Salutat vos Caius hospes me⁹ de q̃ scribens corinthijs cõmemorat dicẽs. Grãs ago deo meo q̃ neminẽ vestrũ baptiçaui nisi Crispũ ⁊ Caiuz. Hec Coꝝ. 1.
ergo epl'a ad itelligẽdũ ceteris difficilior: in q̃ ⁊ Apl's videẽ ꝑfectior: ꝑmatũ obtinuit in corpe eplarũ: nõ q̃ prius ab Apl'o sit scripta: sed eã dignitatis romanoꝝ: q̃ tũc tpis vniuersis gẽtibus impabant. Interptanẽ romani sublimes siue tonãtes: q̃a illo tpe quo Apl's hãc eplaz eis misit cũctis gẽtib⁹ dñabantur: ideoq; sublimiores erãt oib⁹ ppl'is. Et intonabãt ꝑcepta publica ⁊ priuata: eorũq; fama oiaz hoiuz resonabat i ore. Hanc mo aũt ab athenis Apl'az scripsisse romanis dixit hieronymus. Ab athenis ciuitate grecorum scripsit Apl's romanis hãc eplaz: quos nõ ipse: nõ Petrus nõ aliquis duodeciz discipuloꝝ ꝑmũ istruxit: sz q̃dã iudeoꝝ credẽtiũ qui fide Christi ab Apl'is ꝑcepta venientes romã

Mat.15.

Psal.17.

ferunt tāq̄ a deo distantes. ita Apostoli euangelicam doctrinā ad nos detulerunt. ⁊ sicut in veteri testamēto post legē Moysi leguntur prophete: qui legis doctrinā populo tradebant. ſm illud Malach. vltimo. Mementote legis Moysi serui mei. ita etiam in nouo testamento post euangelium legitur Apostolorū doctrina qui ea que a domino audierunt tradiderunt fidelib⁹. ſm illud. 1. Corinth. 11. Accepi a domino qḋ ⁊ tradidi vobis. ❡ Portauit autē beatus Paulus nomen Christi. Primo quidem in corpore conuersationem ⁊ passionē eius imitando. ſm illud Gal. vltimo. Ego enim stigmata Christi Jesu in corpore meo porto. ❡ Secundo in ore quod p3 in hoc q̄ in epistolis suis frequentissime Christū nominat. Ex abūdantia enī cordis os loquitur: vt dicitur Matth. 12. Unde potest significari per columbam de qua dicit̄ Gen. 8. Que venit ad archam portans ramū oliue in ore suo. Quia enī oliua misericordiam significat congrue p̄ ramū oliue accipitur nomē Jesu Christi. qḋ etiā misericordiā significat. ſm illud Mat. 1. Uocabis nomen eius Jesū. Ipse enim saluū faciet populū suū a peccatis eorum. Hunc autē ramum virentibus folijs detulit ad archā. i. ecclesiā: quando eius virtutē ⁊ significationē multipliciter expressit. Christi grām ⁊ misericordiā ostendēdo. Unde ipse dicit. 1. Thi. 1. Ideo misericordiā cōsecutus sum: vt in me primum ostenderet Jesus Chrs omnē patiētiam. Et inde est, q̄ sicut inter scripturas veteris testamēti maxime frequentātur in ecclesia psalmi Dauid qui post peccatū veniam obtinuit: ita in nouo testamento frequētātur epistole Pauli. qui misericordiā cōsecutus est: vt ex hoc peccatores ad spē erigātur. Q̄uis possit ⁊ alia rō esse: quia in vtraq3 scriptura fere tota theologie continetur doctrina. ❡ Tertio portauit non solū ad p̄sentes: sed etiā ad absentes: ⁊ futuros scripture ipsū tradēdo. ſm illud Isa. 8. Sume tibi librū grandē: ⁊ scribe in eo stilo hominis. In hoc autē officio portandi nomē dei ostenditur eius excellentia quātum ad tria. ❡ Primo quidē quantū ad electionis gratiā. vñ dicit̄ vas electionis. Eph. 1. Elegit nos in Christo añ mundi cōstitutionē. ❡ Scḋo quātū ad fidelitatē: quia nihil sui quesiuit: sed Chri. ſm illud. 2. Corin. 4. Non enī nosmetipsos predicamus: sed Chrm Jesum. Unde dicit. Uas electionis est mihi. ❡ Tertio quantū ad singularē excellētiā. Unde ipse dicit. 1. Cor. 15. Abundātius illis oībus laboraui. Unde signanter dicit. Uas electionis est mihi: quasi pre alijs singulariter. ❡ Quantū ad fructū considerandum est q̄ quidā sunt quasi vasa inutilia, vel propter peccatū, vel propter errorē. ſm illud Hier. 51. Reddidit me quasi vas inane. S3 beatus Paulus fuit purus a peccato ⁊ errore: vnde fuit vas electionis vtile. ſm illud 2. Thi. 2. Si quis emendauerit se ab istis. i. errorib⁹: ⁊ peccatis erit vas in honorē sanctificatum vtile dño. Unde vtilitas siue fructus huius vasis exprimit̄ cū dicitur Corā gentibus quarum doctor fuit. ſm illud 1. Thi. 2. Doctor gentiū in fide ⁊ veritate. Et regibus quibus fidē Christi annuntiauit: sicut Agrippe: vt habetur Act. 16. Et etiā Neroni ⁊ eius principibus. Uñ dicit Phil. 1. Que circa me sunt magis ad profectum venerunt euangelij. ita vt vincula mea manifesta fierent in Chrō in omni pretorio. Isa. 49. Reges videbūt ⁊ consurgent principes. Et filijs israel: cōtra quos de Chrō disputabat. Act. 9. Saulus autē magis conualescebat ⁊ confundebat iudeos qui habitabant Damasci: affirmans q̄m hic est Chrs. ❡ Sic igitur ex v̄bis premissis possumus accipere quatuor causas hui⁹ operis. i. epistolarū Pauli: quas pre manibus habemus. Primo quidē auctorē in vase. Secūdo materiā in nomine Christi: que ē plenitudo vasis: q̄a tota doctrina hec est de doctrina Christi. Tertio mō in vsu portationis. Traditur enī hec doctrina per modum eplarū que per nūtios portari cōsueuerunt. ſm illud scḋi Paral. 30. Perrexerunt cursores cū eplis ex regis imperio ⁊c. Quarto distinctionē operis in vtilitate p̄dicta. ❡ Scripsit n. 14. eplas: quarum nouē instruunt ecclīā gentium. quatuor p̄latos ⁊ p̄ncipes ecclīe. i. reges. vna populū israel. i. que est ad Heb. filios israel. Est n. hec doctrina tota de grā Chri que qdē pōt tripliciter cōsiderari. Uno mō ſm q̄ est in ipso capite. s. Chrō: ⁊ sic cōmendat̄ in epla ad Heb. Alio mō ſm q̄ est in mēbris p̄ncipalib⁹ corporis mistici: ⁊ sic cōmēdatur in eplis que sunt ad p̄latos. Tertio mō ſm q̄ ē in ipso corpore mistico qḋ est ecclīa: ⁊ sic cōmendat̄ in eplis que mittunt̄ ad gentiles. quarū hec est distinctio. Nā ipsa grā Chri tripl'r pōt ↄsiderari. Uno mō ſm se: ⁊ sic cōmēdat̄ in epla ad Romanos. Alio mō ſm q̄ est in sacramētis gratie: ⁊ sic cōmendat̄ in duabus eplis ad Cor. In quarū prima agit̄ de ipsis sacramētis. In scḋa de dignitate ministrorū. Et in epla ad Gal. in qua excludunt̄ superflua sacramēta ↄtra illos q̄ volebāt vetera sacramēta nouis adiūgere. Tertio ↄsiderat̄ gratia Chri ſ3 effectū vnitatis quē in ecclīa fecit. ❡ Agit ergo Apl's p̄mo qdē de institutiōe ecclīastice vnitatis in epistola ad Eph. Scḋo de ei⁹ ↄfirmatione ⁊ p̄fectu in epla ad Phil. Tertio de eius defensione ↄtra errores qdē in epla ad Col. Cōtra p̄secutiones v̄o p̄sentes in p̄ma ad The. ↄtra futuras v̄o ⁊ p̄cipue t̄pe antichri in 2ª. Prelatos v̄o ecclīarū instruit ⁊ spūales ⁊ tēporales. Spūales quidē instruit de institutione ⁊ gubernatione ecclesiastice vnitatis. in p̄ma ad Thimo. de firmitate ↄtra p̄secutores. in 2ª. Tertio de defensiōe ↄtra hereticos in epla ad Titū. Dños v̄o tēporales instruit in epla ad Philemonē. Et sic p3 rō distinctiōis ⁊ ordinis oīū eplarū. ❡ S3 videt̄ q̄ epla ad Ro. nō sit p̄ma. p̄us n. videt̄ scripsisse ad Cor. ſm illud Ro. vlt°. Cōmēdo vobis Pheben que est Chencris. vbi est portus Corinthiorū. S3 dicēdum q̄ epla ad Corith. p̄or est t̄pe scripture: s3 epla ad Romanos premittit̄. Tū p̄p dignitatē Romanorū q̄ alijs gētibus dn̄abant̄: q̄a hic ↄfutabat̄ superbia que est initium oīs peccati: vt dī Eccl. 10. Tū q̄a ēt h̄ exigit ordo doctrine: vt prius grā ↄsideret̄ in se q̄3 vt est in sacramētis. ❡ Itē q̄rit̄ vñ Apl's hāc eplam scripsit. Aug. dicit q̄ de Athenis. Hieronymus q̄ de Corintho: nec est ↄdictio: q̄a forte Athenis icepit eā scribere: s3 Corinthi cōsumauit. ❡ Itē obijcit̄ ↄ id qḋ in glo. dī aliq̄ fideles añq̄ Petrus Romanis p̄dicauerūt. In ecclīastica v̄o historia dī q̄ Petrus p̄mus p̄dicauit eis. S3 intelligēdū est primus inter Aplos. ⁊ cū sequela magni fructus: ante v̄o predicauerat Rome Barnabas: vt habetur in itinerario Clementis. Cap. I.

Aulus seruus Jesu Christi: vocatus ad munus apostolicum: segregatus in euangelium dei.

Aulus seruus Jesu Christi: vocatus Apostolus segregatus in euangelium dei.

Cause epistolarum.

Sufficientia quatuordecim epistolarum.

Grā tripl'r i capite.

In membris principalibus.

In corpore mistico.

Epl'a ad Romanos est p̄ma.

Ec epistola in duas ptes diuidit .s. in salutationē: & eplarē tractatūq incipit ibi. PRIMUM qdez gratias &c. Circa pmū tria facit. Primo descri bit psona salutās. Scdo salutare ibi. OMNIBUS q sunt Rome. Tertio salus optata ibi. GRATIA vobis &c. Circa pmū duo facit. Prio .n. describit psona auctoris. Scdo cōmēdat eius officiū ibi. QUOD aūt promiserat &c. Persona aūt scribentis describit a quatuor. Primo qdē ex noie cum dicit. PAULUS. Circa qd tria ꝯsiderāda sunt. pmo qdem pprietas eius. Hoc enī nomē Pauli: qd his lrīs describit nō pōt hebraicū eē: qa apud hebraicos nō inuenit hoc elementū .p. Sz pōt eē grecū & latinū: si tn̄ aliqd elemētū ei ppinquū sumat: qd est .p. pōt eē hebreū.

Sigñatio nominis Pauli.

Scdo ꝯsiderāda est eius sigñatio: fm eniz q pōt hebreū esse idē est qd mirabilis vel electus: fm aūt q est grecum idē est qd quietus: fm vo q est latinū idē ē qd modicus. Et hec qdē ei ꝯueniūt. Electus qdē fuit qntū ad grām. Unde Act. 9. Uas electionis est mihi iste. Mirabilis fuit in ope. Eccl. 43. Uas admirabile opus excelsi. Quiet' in ꝯtēplatiōe. Sap. 4. Intrās in domū meā ꝯquiescā cū illa. Modicus p humilitatē. 1. Cor. 15. Ego suz minimus Aplor.

Est nomē ꝑpaum.

Tertio ꝯsiderādū est quādo sit hoc nomē Aplo īpositū: cū tn̄ an̄ Saulus vocaret: vt habet Act. 9. Circa hoc triplex est opio. Hieron. dicit q cū prius vocaret Saulus postmodū voluit vocari Paulus pp qdda īsigne suū qd fecit .s. qa ꝯuertit sergiū Paulū pꝯcōsulē: vt hr̄ Act. 13. Sicut & Scipio dictus ē african': qa deuicit africā. Alij vo dicūt q hoc nomē īpositū ē sibi pp pfectū vtutū: q ex hoc noie signat: vt dcm̄ ē. Imponunt .n. diuinitus qbusdaz noia a pncipio natiuitatis ad designādā grām quā a pncipio ꝯsequunt: sic pz de Io. baptista. Luc. 1. Quibusdā vo mutant noia ad designandū pfectū virtutis eor: vt Chryso. dicit: sicut pz de Abraaz Gen. 28. Et de Petro. Mat. 16. Alij vo dicūt & melius q Paulus fuit a pncipio binomi'. Cōsuetū .n. erat apud iudeos: vt simul cū noib' hebraicis assumerēt sibi noia illarū gētiū qb' seruiebāt: sicut sub grecis exītes noiabant noib' grecor: vt pz de Iasone & Menelao 2' Mach. 4. Hoc aūt nomē paulus ab antiquo celebre fuit apud Romanos: & iō cū diceret Saulus fm Hebre. vocat' ē et Paulus fz Romanos: quo noie nō vī vsus nisi postq cepit gentib' pdicare. Un̄ Act. 13. dr̄. Saulus q & Paulus. Et hoc magis approbat Aug.

Conditio Pauli.

Scdo describit psona scribētis ex ꝯditiōe cū dicit. SERVUS Iesu Chri. Uidet aūt eē abiecta ꝯditio seruitutis si absolute ꝯsideret. Unde & sub maledicto p pctō infligit. Gen. 9. Maledict' Canaan puer seruus seruor erit fratrū suor. Sz reddit cōmēdabilis ex eo q addit Iesu Chri. Iesus .n. interpretat saluator. Mat. 1. Ipse .n. saluum faciet &c. Chrūs interptat vnctus. fm illud ps. 44. Unxit te de' deus tuus &c. Per qd designat dignitas Chri: & qntū ad sanctitatez: qa sacerdotes vngebant: vt pz Exo. 28. Et qntuz ad potestatē: qa et reges vngebāt: vt pz de Dauid pmi Reg. 16. & de Salomone tertij Reg. p. Et qntū ad cognitionē: qa etiā pphete vngebant: vt pz de Heliseo tertij Reg. 19. Qr aūt aliqd subyciatur sue saluti & spūali vnctioni gratie laudabile est: qa tanto aliquid est pfectius qnto magis sue pfectioni subycit: sicut corpus anime: etiaz aer luci. ps. 115. O dn̄e qa ego seruus tuus suz.

Seruitus timoris & amoris.

Sz cōtra est qd dicit Io. 15. Iā nō dicam vos seruos: sz amicos. Sz dicēdū q duplex est seruitus. Una timoris q nō cōpetit sanct. Ro. 8. Nō accepistis spūm seruitutis. Alia humilitatis & amoris que sanctis ꝯuenit. fm illud Luc. 17. Dicite serui inutiles sumus. Cū .n. liber sit q est cā sui. seruus aūt q est cā alterius: sicut ab alio mouēte motus si quidē sic agat cā alterius sicut ab alio motus: sic ē seruit' timoris: q cogit hoiez opari ꝯ suā volūtatē. Si vo aliqs agat cā alterius: sicut pp finē: sic est seruitus amoris: qa amicor est bn̄facere: & obseq amico pp ipsum: vt Phs dicit in 9' ethicor.

Dignitas Pauli.

Tertio cōmēdat a dignitate cuz dicit. VOCATUS Apls. Dignitas apostolatus est pcipua in ecclia. fm illud p' Corinth. 12. Quosdam qdē posuit deus in ecclia pmū aplos. Aplus eniz idē est qd missus. fm illud Io. 20. Sicut misit me pater: & ego mitto vos. i. ex eadē dilectiōe: & cū eadē auctoritate. Dic aūt. vocatus Apls: ad designādū grāz .i. vocat' ad hoc q sit Apls. Heb. 5. Nemo assumit sibi honorē. Uel ad designādū excellētiā: vt sicut vrbs anthonomasice vocat ipsa Roma: ita Aplus vocat Paulus. fm illd p' Cor. 15. Abūdātius illis oib' laboraui. Uel ad designādū humilitatē: vt sit sensus: nō audeo me dicere Aplm: sz hoies me vocāt. sic p' Corinth. 15. Nō suz dignus vocari Apls.

Officium Pauli.

Quarto describit psona scribentis ex officio cū dicit. SEGREGATUS in euāgeliū dei. Segregatus iquā vel p ꝯuersionē ab ifidelib'. fz illd Gal. 1. Cū aūt placuit ei q me segregauit ex vtero mrīs mee scz synagoge: vel segregat' p electionē ab alijs discipulis. fm illd Act. 13. Segregate mihi Saulū &c. Euāgeliū aūt idē ē qd bona annūtiatio. Annuntiat .n. in ipso ꝯiūctio hois ad deū: q ē bonū hois. fz illd ps. 72. Mihi aūt deo adherere bonū ē.

Triplex coniunctio. Per grām Per adoptionem. Per fruitiōez

Triplex aūt ꝯiūctio hois ad deū annūtiat in euāgelio. Prima qdē p grāz vnionis. fm illd Io. 1. Uerbū caro factū ē. Scda per grām adoptiōis pro vt inducit in ps. Ego dixi dij estis & filij excelsi oēs. Tertia p glīaz fruitiōis. Io. 17. Hec est vita eterna. Isa. 52. Qm̄ pulchri sup mōtes pedes annūtiātis. hec aūt annūtiatio nō humanitus: sz a deo facta est. Isa. 21. Que audiui a dn̄o exercituū deo israel annūtiaui vobis. Unde dicit. In euangeliū dei.

Quod ante promiserat per prophetas suos: in scripturis sanctis de filio suo: qui genitus fuit ex semine Dauid: fm carnem.

2. Timo. 2 Luce. 1.

Quod ante pmiserat per pphetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine Dauid fm carnē. Lec. II.

Descripta persona scribētis. Hic cōmēdat negociū sibi cōmissuz .s. euāgeliū: cui' in pmissis duplex cōmēdatio posita ē: quar vna ptinet ad vtilitatē quā hz ex mā q significat ex ipso euāgelij noie: ex quo dat itelligi q in eo bona annūtient. Alia vo est ex auctoritate quā hz ex pte auctoris: que est expssa in eo qd dictū ē. dei. Utrāqz ergo cōmēdationē psequit Apls.

Epla cōmēdat ex parte materie & auctore.

Primo qdē illā q est ex parte auctoris. Scdo illā que est ex pte materie ibi. DE FILIO suo. Circa pmū cōmendatur euangeliuz quadrupliciter.

Euangelium 4' cōmēdat Antiquitate firmitate: dignitate.

Primo qdē ex antiquitate qd fuit necessarium ꝯtra paganos qui euāgelio detrahebant: quasi post lōga tēpora subito eius pdicatio cēt exorta: & ad hoc excludēdū dicit. QUOD ante: qa lz ex tēpore certo pdicari inceperit: tn̄ pnūciatuz fuit diuinitus Isa. 20. Anq venirent indicaui tibi. Secundo ex eius firmitate que designat in hoc q dicit. PROMISERAT qa ipe ante pmisit qui nō mētitur. Act. 13. Nos vobis annūciamus eā que ad patres nostros repromissio facta ē.

Tertio

¶ Tertio ex dignitate ministrorum siue testium cum dicit. PER PROPHETAS] quibus ante fuerant reuelata que sunt completa circa verbum incarnatum. Amos.3. Non faciet dominus deus verbum .s. incarnari nisi reuelauerit secretum ad seruos suos prophetas. Act.10. Huic omnes prophete testimonium perhibent etc. Signanter autem dicit. SVOS.] Sunt enim aliqui prophete spiritu humano loquentes. secundum illud Je.23. Uisionem cordis sui loquuntur non de ore domini. Unde dicit Tbi.1. Dixit quidam ex illis proprius illorum propheta. Sunt etiam quidam prophete demonum qui immundo spiritu inspirantur: sicut prophete quos interfecit Helias: vt dicitur .4. Re.18. Sed prophete dei dicuntur qui diuino spiritu inspirantur. Joel.2. Effundam de spiritu meo etc. ¶ Quarto est modus tradendi: quia non solum sunt hec promissa verbo edicta: sed litteris scripta. Unde dicit. IN SCRIPTURIS.] Abac.2. Scribe visum et explana illud. Non autem consueuerunt scribi nisi magna que sunt digna memoria: et que oportet ad posteros deuenire. Et ideo vt Aug. dicit. 18. de ciuitate dei: tunc ceperunt scribi prophetie de Christo per Isa. et Osee: quando Roma est edita sub cuius imperio Christus erat nasciturus et fides eius gentibus predicanda. Jo.5. Scrutamini scripturas etc. ¶ Addit autem SANCTIS] ad differentiam scripturarum gentilium. Dicuntur autem sancte: primo quidem quia vt dicitur .2. Pe.1. Spiritu sancto inspirati. 2. Thi.3. Omnis scriptura diuinitus inspirata. Secundo quia sancta continent. Ps. Confitemini memorie sanctificationis eius. Tertio quia sanctificant. Unde Jo.17. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Unde dicitur .1. Mach.12. Habentes solatio sanctos libros qui in manibus etc. ¶ Secundo ponit commendationem que sumitur ex bonis in euangelio denunciatis: que pertinent ad materiam euangelij que est christus: quem quidem commendat tripliciter. Primo quidem ex origine. Secundo ex dignitate siue virtute ibi. QVI predestinatus.] Tertio ex liberalitate ibi. PER quem accepimus.] Originem autem christi describit duplicem. Primo quidem eternam cum dicit. DE FILIO SVO.] In quo excellentiam euangelij designauit. Nam misterium generationis eterne ante erat valde absconditum. Unde Salomon dicit. Que nomen eius et nomen filij eius si nosti. Sed in euangelio patris testimonio est declaratum. Mat.3. et 17. Hic est filius meus dilectus. Conuenienter autem filius dei materia sanctarum scripturarum esse dicitur: que diuinam sapientiam exponunt. secundum illud Deut.4. Hec est sapientia vestra et intellectus coram populis. Filius autem dicitur esse verbum et sapientia genita. primo Cor.1. Christum dei virtutem et dei sapientiam. ¶ Sed circa hanc filiationem tripliciter aliqui errauerunt: quidam enim dixerunt eum filiationem hic adoptiuam: sicut Fotinus qui posuit Christum initium sumpsisse ex Maria virgine quasi hominem purum: qui per vite meritum ad hanc celsitudinem peruenit vt pre ceteris sanctis filius dei diceretur. Sed secundum hoc christo non competeret descensus ad humanitatem: sed magis ascensus ad diuinitatem contra id quod dicitur Joan.6. Descendi de celo. ¶ Quidam vero posuerunt hanc filiationem solummodo nuncupatiuam: sicut Sabellius qui dixit ipsum patrem incarnatum: et ex hoc filium nominari: ita quod eadem sit persona: et solum nomina sint diuisa: sed secundum hoc non competeret filio mitti a patre cum ipse dicat. Jo.6. se descendisse vt faciat voluntatem eius qui misit eum. ¶ Alij vero posuerunt sicut Arrius hanc filiationem esse creatam: ita quod filius dei sit excellentissima creatura: ex nihilo tamen producta postquam prius non fuerat: sed secundum hoc omnia non essent per ipsum facta: vt dicitur Jo.1. Oportet enim esse non factum per quem facta sunt omnia: et hec tria excluduntur per hoc quod signanter addit. SVO] id est proprio et naturali. Dicit enim Hilarius hic verus et proprius est filius origine et non adoptione: veritate non nuncupatione: na-

tiuitate non creatione: procedit enim a patre sicut verbum a corde: quod pertinet ad eandem naturam: presertim in deo in quo non potest aliquid accidentaliter aduenire. Unde ipse dicit Jo.10. Ego et pater vnum sumus. Quod dicit vnum liberat te ab Arrio: quod dicit sumus liberat a Sabellio: vt Augu. dicit. ¶ Secundo tangit temporalem originem cum dicit. QVI FACTVS EST.] Ubi statim videntur patrocinium sui erroris assumere tres predicti errores: per hoc quod dicit. QVI FACTVS EST EI.] Non enim ponitur eternum: sed factum. sed per ea que adduntur tollitur eorum intentio: quia enim dicit. QVI FACTVS EST EI.] excluditur dictum Sabellij: non enim potest esse filius factus patri si sit eadem persona cum ipso: sed per incarnationem erit filius virginis. Quod vero subdit. EX SEMINE Dauid.] tollit intentionem Fotini. Si enim per adoptionem esset factus dei filius: non diceretur factus ex semine Dauid: sed magis ex spiritu .s. qui est spiritus adoptionis filiorum: vt dicitur Ro.8. Et ex semine dei: vt dicitur .1. Joan.3. ¶ Quod vero sequitur SECVNDVM CARNEM] tollit intentionem Arrij: qui ponit eum factum non solum secundum carnem: sed et secundum diuinam naturam. ¶ Est etiam considerandum quod circa ipsum incarnationis misterium multipliciter aliqui errauerunt. ¶ Nestorius enim posuit vnionem verbi ad hominem esse factam solum secundum inhabitationem. Ponit filium dei hominem illum inhabitantem excellentius ceteris. Manifestum est enim quod alia est substantia inhabitantis et inhabitati: sicut hominis et domus. Secundum hoc ponebat aliam esse personam vel hypostasim verbi et hominis ita quod alius esset secundum personam filius dei: et alius filius hominis. Sed hoc manifeste apparet falsum esse per hoc quod Apostolus Phil.2. vnionem hanc vocat exinanitionem: pater autem et spiritussanctus inhabitant homines secundum illud Jo.14. Ad eum veniemus: et apud eum mansionem faciemus. Sequeretur igitur quod pater et spiritussanctus essent exinaniti: quod est absurdum. Hoc ergo excluditur per hoc quod Apostolus dicit. QVI .s. filius dei est factus secundum carnem] id est habens carnem ex semine Dauid: qui modus loquendi locum non haberet si hec vnio facta esset solum secundum inhabitationem. De alijs enim quos verbum inhabitat: non dicitur quod verbum factum sit hic vel ille: sed quod factum est ad Hieremiam vel Isa. In hoc quod Apostolus cum dixit. De filio suo addidit: qui factus est ei ex semine Dauid: manifeste excludit errorem predictum. ¶ Rursus aliqui alij licet duas personas non concedant in Christo: concedunt tamen duas hypostases: vel duo supposita: quod in idem redit: quia nihil aliud est persona quam hypostasis et suppositum rationalis nature: cum ergo sit vna solum hypostasis: et vnum suppositum in Christo: quod est suppositum vel hypostasis verbi eterni: non potest dici quod illa hypostasis sit facta filius dei: quia non incepit esse filius dei. Sed tamen si inueniatur ab aliquo doctore dictum: exponendum est. si factum est: vt homo esset deus. Secundum hoc proprie dicitur: dei filius factus est homo: quia semper non fuit homo. Et ideo legendum est quod hic dicitur. vt li. qui accipiatur ex parte subiecti: vt sit sensus: qui filius dei factus est ex semine Dauid: non autem ex parte predicati: quia sensus esset quod aliquis existens ex semine Dauid: factus est filius dei: quod non dicitur vere et proprie sicut dictum est. ¶ Fuerunt autem alij qui posuerunt vnionem esse factam secundum conuersionem verbi in carnem: sicut dicitur aer fieri ignis. Unde Eutices dixit quod etiam ante incarnationem fuerunt due nature: post incarnationem vna. Sed hoc est expresse falsum: quia cum deus sit immutabilis. secundum illud Mal.3. Ego deus et non mutor: non potest in aliquid aliud conuerti. Unde cum dicitur factus est, non intelli-

Ex modo tradendi.

prophetie qn iceperunt scribi

Error Fotini

Sabellij

Arrij

Error incarnationis christi.

Nestorius.

gitur fm cōuersionē: sed fm vnionē absq3 diuina mutatione. Pōt eni3 aliquid de nouo dici relatiue de aliquo absq3 ei9 mutatione: puta aliquis non imobiliter sedens fit dexter per mutationez eius qui transfertur. Et sic deus dicitur ex tēpore dominus vel creator per mutationē creature. Et eadez rōne dr̄ de nouo factus homo .i. vnitus in persona humane nature. ¶ Fuerūt eni3 et alij qui dixerunt animā christu3 nō habuisse: s3 sibi fuisse verbu3 loco anime .i. Arrius et Apolinarius. Cōtra quos est illud Jo. 10. Nemo tollit animā meā. Et ergo dr̄ fm carnez: non excluditur a christo aia: s3 caro ponitur pro toto hoie. fm illud Isa. 40. Videbit omnis caro tc̄. ¶ Queritur autē cu3 nos confitemur christū natu3 ex virgine quare apostolus dicat eū esse factū ex muliere. Et dicendu3 q illud nascitur: qd̄ naturali ordine producitur: sicut fructus ab arbore: vel proles a parente: qd̄ autē ex voluntate agentis producitur non fm nature ordinez: sicut domus ab artifice nō potest dici nasci: sed fieri. Quia igitur christus ex virgine processit naturali ordine quātu3 ad aliqd .s. q cōceptus est ex femina spacio nouez mensiu3: dicitur natus. Quia vero quātū ad aliquid nō naturali ordine sed sola virtute diuina processit absq3 virili semine: dicitur factus. Eua autez dicitur ex Adam facta non nata. Isaac autē ex Abraam natus nō factus. Itē quare specialiter dicitur ex semie Dauid: et nō ex semine Abrahe. Cui promissio facta fuit de christo. fm illud Gala. 3. Abrahe dicte sunt promissiones. Et dicēdu3 est q factu3 est ad danda3 spem venie peccatorib9: qa Dauid peccator fuit: ex cuius semine nascitur christus. Abraa3 vero iustus. Ad cōmēdandaz etiā dignitatē regiā christi. Romanis regnu3 gentiu3 tenentibus. ¶ Excluditur etia3 per verba ista triplex error manicheoru3. Primo quidez q dicunt nō eundez esse deū veteris testamēti: et qui est pater domini nostri Jesu christi. qd̄ excluditur per hoc qd̄ dicit Apostolus. Qd̄ deus ante promiserat per prophetas suos de filio suo i scripturis sanctis .s. veteris testamēti. ¶ Secūdo vero q dānant scripturas veteris testamēti: quas Apostolus hic dicit sanctas. Nō .n. alie scripture fuerūt sancte ante euāgeliū. ¶ Tertio q dicūt christu3 habuisse carnē phātasticā: qd̄ excluditur per hoc q dicit christu3 factū ex semine Dauid fm carnē ei .i. ad gloriā patris. fm illud Jo. 8. Ego gliā meā nō quero: sed gloriam eius qui misit me.

Christus fact9 et natus.

Eua facta Isaac nat9.

Error manicheoru3 3[s].

¶ Qui declaratus fuit filius dei cū potentia: fm spūm sanctificationis: ex eo q resurrexit e mortuis Jesus christus dominus noster.

¶ Quia predestinat9 est filius dei in virtute fm spū3 sanctificationis ex resurrectiōe mortuoru3 Jesu christi dñi nr̄i. Lec. III.

Commendata origine Christi: hic cōmendat virtutem ipsius: et ponit tria. Primo preordinationē cu3 dicit. QVI predestinatus est. Secūdo dignitatem seu virtutē cum dicit. FILIUS DEI in virtute. Tertio signu3 siue effectu3 cū dicit. SECVNDVM spiritū sanctificatiōis. Circa primū considerādu3 est q nomen predestinationis a destinatiōe sumitur. Dicitur eni3 PREDESTINATVS quasi ante destinatus. Destinatio autez dupliciter sumitur: quādoq3 pro missione. Dicunt enim destinati qui ad aliquid mittuntur fm illud .1. Mach. 1. Destinauerunt aliqui ex populo et abierunt ad regē. Quādoq3 vero destinare idez ē qd̄ proponere. fm illud .2. Mach. 6. Destinauit Eleazarus nō admittere illicita. Hec autē scda signatio a p9 deriuari vr̄. Sicut .n. nunti9 q mittitur ad aliqd dirigitur: ita qd̄ proponim9 ad finē aliquē ordinamus. Scdm hoc igitur predestinare nihil aliud ē q̄ añ in corde disponē qd fit de re aliqua faciēdū. ¶ Pōt aūt aliquis de futura re seu opatione disponere. Vno mō q̄tū ad ipsa3 rei ostōnē sic artifex disponit qualr̄ debeat facē domū. Scdo mō q̄tū ad ip3 vsu3 vl̄ gubernationē rei: sic aliqs disponit q̄lr̄ debeat vti suo equo: et ad hāc scda3 predispōnez ptinet predestinatio nō ad pmā. Id eni3 quo aliqs vtitur refert in finē: qa vt Aug. dicit in libro de doctrina christiana vti est referre aliquid in finez quo fruēdu3 est. Sed cū res in seipsa cōstituitur non dirigitur ex hoc ipso in alio. Vnde predispositio cōstitutionis rei proprie predestinatio dici non potest. Ergo idez est negare predestinationē qd̄ negare preordinationē diuinaz ab eterno de his que sunt fienda in tempore: sed quia omnia naturalia pertinet ad constitutionē rei ipsius: quia vel sunt principia ex quibus res constituitur: vel ex huiusmodi principijs consequitur: consequens est q naturalia proprie sub predestinatione nō cadunt: sicut non dicimus proprie q homo est predestinat9 habere manus: relinquitur ergo q predestinatio dicatur proprie eoru3 solum que sunt supra naturā in que rationalis creatura ordinatur. Supra autē natura3 rationalis creature est de9 solus cui vnitur rōnalis creatura per gratiam. Vno modo quātum ad actu3 ipsius dei: puta per gratia3 prophetie cōmunicatur homini precognitio futuroru3: que est propria deo. Et huiusmodi dicitur gratia gratis data. Alio modo quātu3 ad ipsu3 deum cui vnitur rōnalis creatura: cōiter quidez fm effectū dilectionis. fm illud pme Joā. 4. Qui manet in charitate in deo manet: et deus in eo. Quod quidez fit per gratia3 gratum facientem que et gratia adoptionis. Alio modo qui ē singularis christo per vnionez in esse personali. Et hic dr̄ gratia vnionis. Sicut ergo hominē esse vnitu3 deo per gratiam adoptionis cadit sub predestinatione: ita etiam esse vnitu3 deo per gratia3 vnionis in psona sub predestinatione cadit: et quātu3 ad hoc dicit. QVI predestinatus est. Lecē filius dei. Et ne hoc referatur ad filiationez adoptionis additur. IN VIRTVTE. quasi diceret. predestinatus est vt sit talis filius: vt hēat equalem: imo eandez virtutē cum deo patre: quia vt dicitur Apoc. 5. Dignus est agnus qui occisus ē accipere virtutez et diuinitatē: quinimo ipse christus est dei virt9. fm illud pme Corin. 1. Christu3 dei virtutem et dei sapientiā. Vnde Jo. 5. Quecūq3 pater fecerit hec et fili9 similiter facit. ¶ Respectu vero gratie gratis date: nō dicitur aliquis predestinari simpliciter: quia gratia gratis data: non ordinatur directe ad hoc q ille qui ea3 recipit ad finez vltimū dirigatur: sed vt per eā alij dirigantur. fm illud pme Corin. 12. Vnicuiq3 datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. Manifestu3 est aūt q id qd̄ est per se: est mensura et regula eoru3 que dicitur per aliud: et per participationez. Vnde predestinatio christi qui est predestinatus: vt sit filius dei per natura3 est mēsura vite: et ita predestinationis nostre qui predestinamur in filiationē adoptiuā que est quedaz participatio et imago nālis filiationis. fm illud Rom. 8. Quos presciuit et predestinauit ofor. fieri imaginis filij sui. Sicut igitur homo christus predestinatus non est propter merita precedētia: s3 ex sola gratia: vt sit filius dei naturalis: ita et nos ex sola gratia nō ex meritis predestinamur: vt simus filij dei adoptiui. fm illud Deutro. 9. Ne dicas in

De re futura disponit 2[r].

Naturalia nō cadūt sub predestinatiōe sed supnālia.

Creatura rōnalis vnitur deo tripliciter.

Destinatio duplex.

corde tuo cū delectauerit eos dn̄s deus tuus in cōspectu tuo: ꝓpter iustitiam meā introduxit me deus: vt terrā hanc possiderem. Est igitur manifestū ad quid sit ista ꝑdestinatio. s. ad hoc ꝙ aliquis sit dei filius in virtute. Sed restat inquirēdū quis est iste qui est ad hoc predestinatus. Cū autē predestinatio antecessionem importet: videtur ꝙ ille qui est predestinatus: vt sit filius dei in virtute non semper fuerit filius dei in virtute. Nō enī videt̄ esse predestinatio de eo quod semꝑ fuit: quia hoc non pōt antecessionē habere. Si igitur poneremus ſm Nestoriū ꝙ persona filij hois esset alia a persona filij dei: nulla esset dubitatio: quia possemus dicere ꝙ persona creata filij hois: que non fuit ab eterno ex tempore incepit esse filius dei in virtute. Et simile est si quis dicat ꝙ est alia hypostasis vl̄ suppositū filij dei ⁊ filij hominis. Sed hec aliena sunt a fide: vt supra dictū est. Cum igitur nō solum sit eadē persona filij dei ⁊ filij hois: sed etiā hypostasis: ⁊ idē suppositū ratione cuius non potest dici vere ⁊ ꝓprie ꝙ filius hois est factus filius dei: ne aliqđ suppositū creatū intelligatur esse de quo de nouo ꝑdicat̄ filius dei: pari rōne videt̄ ꝙ non possit dici filius hominis esse predestinatus filius dei: quia filius hois supponit suppositum eternum: qđ fuit semper filius dei. Unde antecessio quā importat predestinatio locū nō habet.

Opinio Origenis.

¶ Propter hoc igitur Origenes dicit ꝙ lr̄a nō debet esse qui predestinatus est: sed qui destinatus est filius dei in virtute vt nulla antecessio designetur: ⁊ ſm hoc planus est sensus: quia Christus destinat⁹. i. missus est a deo patre in mūdū tanq̄ verus filius in virtute diuina. Sed quia cōiter omnes libri latini habent: qui predestinatus.

Alia opinio.

¶ Aliter alij hoc exponere voluerunt ſm consuetudinē scripture in qua dr̄ aliquid fieri qn̄ īnotescit: sicut dn̄s post resurrectionē dic̄. Mat. vltio. Data est mihi omnis potestas: q̄a post resurrectionē īnotuit talē potestatē sibi esse datam ab eterno. Sed ſm hoc ꝙ dicit predestinatus nō ꝓprie accipitur: q̄a predestinatio est de eo qđ pertinet ad gratiā: nō aūt in hoc gratia christo facta est: ꝙ eius virt⁹ diuina īnotuit: sꝫ potius nobis. Et ideo ēt in glo. dicit̄ ꝙ ſm hūc sensū predestinatus large ponitur pro prescito: vt sit sensus. Christus predestinatus est. i. ab eterno ꝑscitus: vt innotesceret ex tempore esse filius dei in virtute.

Alia opinio.

¶ Unde quidā alij ꝑdestinationē ad ipsam vnionē referētes nō attribuerunt eā persone sꝫ nature vt sit sensus. Qui ꝑdestinat⁹ est filius dei in virtute. i. cuius natura ꝑdestinata est vt sit ei vnita: qui ē filius dei in virtute. Sed hec etiā expositio impropria ē ⁊ extorta. Cū enī predestinatio importet ordinē in finē: eius est predestinari: cuius est per suā operationē ordinari in finē. Agere autē ꝓpter finē nō est nature: sed persone. Ideo si ꝓprie accipiatur oportet ꝙ ꝑdestinatio attribuatur ipsi persone christi. Sꝫ quia ꝑsona christi subsistit in duabus naturis: humana. s. ⁊ diuina: ſm vtrāq; potest aliquid dici de eo: sicut enī de homine potest aliquid dici ſm corpus: vt tangi ⁊ vulnerari: aliquid autē ſm animā vt intelligere ⁊ velle: ita ⁊ de christo pōt aliquid dici ⁊ ſm diuinā naturā: sicut ipse de se dicit Ioh. 10. Ego ⁊ pater vnū sumus. Aliqđ ſm humanā: sicut cū dicimus eū crucifixum ⁊ mortuū: ⁊ hoc modo dr̄ esse predestinatus: ſm humanā naturā. Quāuis enī ipsa persona christi semꝑ fuerit filius dei: tamē non semper fuit: vt existens in humana natura esset filius dei: sed hoc fuit ineffabilis grē. ¶ Est autē alia ratio de hoc participio factus: qđ designat actum

Diff. inter hoc ꝙ dr̄ fact⁹ ⁊ ꝑdestinatus.

realē: ⁊ de hoc participio predestinatus: qđ designat actū anime. Anima enī ſm suū intellectū ⁊ rationē potest distinguere ea que sunt ſm rē cōiuncta: potest enī aliquid de pariete albo cogitare: ⁊ loqui seorsum quidē quātū ad hoc ꝙ est paries: seorsū aūt ex hoc ꝙ est albus. Ita etiā predestinatio pōt attribui persone christi ſm ꝙ subsistit in humana natura: sꝫ non attribuat̄ ei ſm ꝙ subsistit in diuina. Unde ⁊ Aplus primo filiū dei incarnatū esse premiserat: ⁊ postea ei predestinationē attribuit: vt intelligat̄ predestinatus esse ſm ꝙ factus est ex semine Dauid: ſm carnē: ⁊ sic a filio dei explicando incarnationis mysteriū descēdit ad carnē: ⁊ a carne ſm predestinationē ascēdit ad filiū dei: vt ostendat̄ ꝙ neq; gloria diuinitatis impediuit infirmitatē carnis: neq; infirmitas carnis diminuit maiestatē dei.

ꝑm dubiū.

¶ Querit̄ autē in glo. ꝑmo quidē vtrū christus: ſm ꝙ homo sit filius dei. Et vr̄ ꝙ sic: q̄a hic est christus qui ꝑdestinatus est vt sit: sed ſm ꝙ hō est ꝑdestinatus vt sit: ſm ꝙ homo est filius dei. Et dicendū ꝙ si ly ſm ꝙ denotat vnitatē suppositi: verū est ꝙ ſm ꝙ homo est filius dei: q̄a vnū est suppositū dei ⁊ hois. Si autē designat ꝯditionē nature vel cāꝫ: falsū est: nō enī ex natura humana habet: vt sit fili⁹ dei. In argumēto autē est falsitas cōpositionis ⁊ diuisionis ex eo ꝙ ly ſm ꝙ pōt determinare participium predestinatus: ⁊ sic verū est: ꝙ ſm ꝙ homo est predestinatus: vel pōt determinare ipsum esse filiū dei: ad qđ ordinat̄ predestinatio: ⁊ sic falsum est. Non. n. predestinatus ē: vt ſm ꝙ homo sit filius dei: ⁊ in h̄ sensu procedit ratio.

Ly ſm ꝙ vnitatē suppositi vl̄ cōditionē nāe vel cāꝫ.

2m dubiū.

¶ Scđo querit̄ vtrū christus: ſm ꝙ homo sit persona. Et dicēdū ꝙ si ly ſm ꝙ. referat̄ ad ipsum suppositū hois est persona diuina. Si vo designet nature conditionē vel causam: sic christus ſm ꝙ homo nō est persona: quia humana natura nō causat nouā ꝑsonalitatē in christo. Adiungit̄ enī digniori in cuius personalitatē transit.

3m dubiū.

¶ Ite obiicitur de hoc qđ glo. dicit ꝙ qui suscepit: ⁊ qđ suscepit ē vna ꝑsona. Id aūt qđ suscepit filius dei est humana natura: ergo humana natura est persona. Et dicēdū est ꝙ hō locutiones sunt exponēde: vt sit sensus: ꝙ ille qui suscepit: ⁊ natura quā suscepit vniunt̄ i vna ꝑsona.

4m dubiū.

¶ Quarto querit̄ vtrū hoc sit verū: homo est assumptus a vbo: ⁊ videt̄ ꝙ sic. ſm illud ꝑs. 64. Beatus quē elegisti ⁊ assumpsisti. Et dicēdū est ꝙ cū hō supponat suppositū eternū non pōt ꝓprie dici ꝙ homo sit assumpt⁹ a verbo: non enī assumitur idē a seipso: sed exponēdum est sicubi inueniat̄ hō assumptus. i. humana nā.

Homo. i. humana natura assumpta ē a verbo.

5m dubiū.

¶ Quinto querit̄ vtrū hec sit vera. Iste hō semper fuit. Et dicēdū est hanc eē verā, ꝓpter hoc ꝙ homo supponit eternū suppositū. Unde Heb. vltimo dicit̄. Iesus christus heri ⁊ hodie ipse ⁊ in secula: non tamē cū reduplicatione est vera huiusmodi ꝓpositio. Nō enī ille homo ſm ꝙ homo est: semper fuit: sed ſm ꝙ est filius dei. Sic igitur patet de ꝑordinatione: ⁊ de virtute filij dei.

Homo vt filius dei semꝑ fuit.

¶ Restat tertiū. s. de signo qđ tangitur in eo qđ subditur. SECVNDVM spiritū ⁊c̄. Est enī propriū virtutis diuine per collationē spiritussancti sanctificare hoīes. Leu. 20 Ego dn̄s qui sanctifico vos. Ipse etiā spūm sanctū solus dare potest. ſꝫ illud Isa. 42. Hec dicit dn̄s de⁹ creans celos. Et īfra. Dans flatū populo qui est super terrā: ⁊ spūꝫ calcantibus eā. Ex hoc igit̄ apparet christū hēre virtutē diuinā: q̄a ipse dat spūꝫ sanctū. ſm illud Ioh. 15. Cū venerit paraclitus quē ego mittā. Etiā ēt virtute sanctificamur. ſm illud ꝑme Corin. 6. Sed sanctificati estis: sꝫ iusti-

ficati estis in nomine domini nostri Jesu christi ⁊ spi ritu dei nostri. Dicit ergo ꝙ Christus sit filius Dei in virtute apparet fm spiritum sanctificationis.i.fm ꝙ dat spiritum sanctificantē:que quidem sanctificatio incepit ex resurrectione mortuoꝝ Jesu christi domini nostri.i.ex mortuis.fm illud.7. Nondum erat spiritus datus:quia nondum Jesus fuerat glorificatus: qđ nō est sic intelligēdum ꝙ nullus ante Christi resurrectionem spiritū sanctificantē acceperit. Sed quia ex illo tempore quo Christus resurrexit incepit copiosius ⁊ cōmunius spiritus sanctificationis dari. ¶ Pōt etiam intelligi ꝙ hic designent̄ duo signa virtutis diuine in christo. Primum quidem ex hoc ꝙ dicit. fm spiritum sanctificationis siue intelligat̄ fm sanctificantē spūm sicut dictum est:siue intelligat̄ fm hoc ꝙ ipse per spiritum sanctū est in vtero virginali cōceptus:quod est signum virtutis diuine in ipso.fm illud Luce.1. Spiritus sanctus superueniet in te. Et postea seq̄t:ideoq; ⁊ qđ ex te nascet̄ sanctū:vocabit̄ filius dei. ¶ Scdm autem signum virtutis diuine est resuscitatio mortuoꝝ. fm illud Jo.5. Sicut pater suscitat mortuos:sic ⁊ filius. Est ergo sensus ꝙ apparet christum esse filium dei in virtute ex resurrectiōe mortuoꝝ:idest ex hoc ꝙ mortuos fecit secum resurgere. fm illud Mat.27. Multa corpora sanctoꝝ:qui dormierant surrexerūt: ⁊ tandē faciet omnes resurgere. fm illud Jo.5. Omnes qui in monumētis sunt audient vocem filij dei: ⁊ qui audierint viuent. Uel potest intelligi de spirituali resurrectione mortuoꝝ que est a peccatis. fm illud Ephe.5. Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis. Dicuntur aūt mortui Jesu christi.qui ab ipso resuscitant̄: sicut ⁊ infirmi alicuius medici a quo sanant̄. ¶ Possunt autē hec duo signa ad duas pcedentes clausulas referri ꝙ mōg factus est ei ex semine Dauid: ⁊ hoc fm spūm sanctificationis.ex qua.s.caro eius cōcepta ē:qui pdestinatus est filius dei in virtute: ⁊ hec appet i resurrectiōe mortuoꝝ ⁊c. Sed prima expositio est melior.

Duo sig^a virtutis diuine in christo.

Duo sig^a alr coniuncti.

¶ Per quem accepimus gratiā ac muneris apostolici functionē: vt obediatur fidei inter omnes gentes: super ipsius noie: quoꝝ de numero estis ⁊ vos: vocati Jesu chri. Oibus qui Rome estis dilectis dei: vocatis sanctis: i gra vobis ⁊ pax a deo patre nostro ⁊ dño Jesu christo.

1.Cor.1.
2.Cor.1.

¶ Per quem accepimus gratiam ⁊ apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis ⁊ vos vocati Jesu christi: omnibus qui sunt Rome dilectis dei vocatis sanct. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre ⁊ domino nostro Jesu christo. Lectio. IIII.

Postꝗ cōmendauit Christum ab origine ⁊ virtute: hic cōmendat ipsum ex liberalitate que ostenditur ex muneribus que fidelibus contulit. Ponitur autem duplex munus. Unum quidem cōmune omnibus fidelibus.s.gratia per quam reparamur: quam quidem a deo per chrm accepimus. Uñ dic. PER QVEM accepimus] oēs fideles GRATIAM.] Joā.1. Gratia ⁊ veritas per iesum christū facta est. Et hic infra Ro.5. Per quem accessum habemus in gratia ista in qua stamus. Conueniēs est enim: vt sicut per verbum dei omnia ista facta sunt: vt habetur Joan.1. Ita per ipsum sicut per artem omnipotētis dei omnia instaurarentur: sicut ⁊ artifex eadem arte reparat domum quam condidit. Col.1. Per eum placuit deo recōciliare omnia: siue que in celo: siue que in terra sunt. Aliud autem est munus spirituale collatum apostolis: quod tangit subdens. ET APOSTOLATVM] quod est precipuū inter ecclesiasticos gradus. pme Cori.12. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum quidem apostolos. Apostolus autē idem est qđ missus. Sunt enim a christo missi quasi eius auctoritatem: ⁊ vicem gerentes. Joā.20. Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos: idest cum plenitudine auctoritatis. Unde ipse Christus apostolus nominat̄. Heb.3. Considerate apostolum: ⁊ pontificem Jesum christū. Unde ⁊ per ipsum tanꝗ principalem apostolum siue missum: alij sunt secūdario apostolatum consecuti. Luce.6. Elegit duodecim quos ⁊ apostolos nominauit. Premittit autem gratiam apostolatui. Tum quia nō ex meritis: sed ex gratia apostolatum sunt consecuti. prime Corin.15. Ego sum minimus apostoloꝝ: qui nō sum dignus vocari apostolus: gratia autē dei sum id quod sum. Tum etiam quia apostolatus digne haberi non potest: nisi prehabita gratia sanctificante. Ephe.4. Unicuiq; nostrum data est gratia ⁊c. Describit autem hunc apostolatum. Primo quidem ex vtilitate cum subdit. AD OBEDIENDVM FIDEI.] Quasi diceret ad hoc sumus missi: vt faciamus homines fidei obedire. In his obedientia locum habet que voluntarie facere possumus: his autem que sunt fidei ex voluntate consentimus nō ex rationis necessitate cum sint supra rationē. Nullus enim credit nisi volens: vt dicit Augustinus. Et ideo circa fidem locum habet. Infra.6. Obedistis ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. De hoc fructu dicitur Joan.15. Posui vos vt eatis ⁊c. Secundo describitur ex amplitudine cum subditur. IN OMNIBVS GENTIBVS.] Quia non tantum in vna gente iudeorum: sed ad instructionē omnium gentium sunt directi. Math. vltimo. Euntes docete oēs gentes. Specialiter Paulus in omnes gentes apostolatum acceperat: vt ei competere possit: quod dicitur Jsa.49. Parum est vt sis mihi seruus ad suscitādum tribus Jacob ⁊ feces Jsrael dedi conuertendas te in lucem gentium. Tamen ab eius apostolatu exclusi nō erant iudei: presertim qui inter gentes habitabant. Infra.11. Quādiu quidem ego sum gentium apostolus ministerium meum honorabo: si quo modo ad emulandum prouocem carnem meā: ⁊ saluos faciam aliquos ex ipsis. Tertio ex plenitudine potestatis cum subdit. PRO NOMINE EIVS] idest vice ⁊ auctoritate ipsius. Sicut enim Christus in nomine patris venisse dicit̄. Joan.20. Quasi plenam patris auctoritatem habens: ita ⁊ apostoli in nomine Christi venisse dicunt̄: quasi in persona Christi. secūde Corinth.2. Nam ⁊ ego quod donaui: si quid donaui: propter vos in persona Chri. Uel per hoc describitur ex fine vt sit sensus: pro nomine eius dilatando non pro aliquo terreno fructu sibi querēdo. Actuū.9. Uas electionis est mihi iste vt portet nomen meum. Unde ad hoc fideles hortabatur. Col.3. dicens. Omnia in nomine Jesu christi agite. Quarto ex potestate super illos quibus scribebat que predicto apostolatui erant subiecti. Unde subdit. IN QVIBVS] idest inter quas gentes nostro apostolatui subiectas. ESTIS ⁊ vos] scz romani ꝗuis sublimes. Jsa.26. Ciuitatem sublimē humiliabit: conculcabit eam pes pauperis: scilz Christi. gressus egenorum.i.apostoloꝝ specialr Petri ⁊ Pauli.2. Cori.10.

Munus duplex.

Gratia prior apostolatu.

Usq3 ad vos peruenimus in euãgelio Chri. Subdit. VOCATI Jesu christi] idest a iesu christo. Sm illud Osee.1. Uocabo nõ populum meũ. Uel VOCATI] vt sitis iesu christi. Infra.8. Quos predestinauit hos & vocauit. Uel VOCATI Jesu christi] .i. dicti a Jesu christo christiani. Act.11. Ita vt cognominarent primũ antiochie discipuli christiani.

¶ Consequẽter describuntur persone salutate: & primo ex loco cum dicit. OMNIBVS qui sunt Rome.] Signanter omnibus scribit: quia omnium salutem cupiebat. prime Corinth.7. Uolo oẽs homines esse sicut meipsum. Act.23. dictum est ei. Oportet te & Rome testificari. Secundo describunt̃ psone salutate ex gratia. Circa qδ primo ponit̃ gratie origo qδ est dei dilectio. & ideo subdit. DILECTIS DEI. Deut.33. Dilexit populos omnes. sancti in manu illius sunt. pͤ Jo.4. Nõ quasi nos dilexerimus deum. s. prius: sed quoniam ipse prior dilexit nos. Dei enim dilectio non prouocat̃ ex bono creature sicut dilectio humana: sed magis ipsum bonum creature causat: quia diligere est bonum velle dilecto: voluntas autem dei est causa rerum. Sm illud ps. Omnia quecunq3 voluit fecit. Secũdo ponitur vocatio cum subdit. VOCATIS.] Que quidem est duplex. Una exterior sm quam vocauit Petrum & Andream. Matth.4. Alia est vocatio interior: que ẽ sm interiorem inspirationẽ. Prouer.1. Uocaui & rẽnuistis. Tertio ponit gratiam iustificationis cum dicit. SANCTIS.] Idest per gratiã: & sacramẽta gratie sanctificatis. prime Cori.6. Sed abluti estis: sed sanctificati estis: vt sitis dilecti a deo: vocatis ad hoc φ sitis sancti.

¶ Deinde ponuntur bona que eis optat quando dicit. GRATIA ET PAX. Quorum vnum scilicet gratia est primum inter dei dona: quia per eam iustificatur impius. Infra.3. Iustificati gratis per gratiã ipsius. Aliud aũt scilicet pax est vltimum quod in beatitudine perficitur. ps. Qui posuit fines tuos pacem. Tunc enim erit perfecta pax quando voluntas requiescet in plenitudine omnis boni consequẽs immunitatẽ ab oĩ malo. Isa.32. Sedebit pplṡ me⁹ in pulchritudine pacis. Et sic p hec duo bona alia media intelliguntur. Ostendit etiam cõsequẽter vnde sint huiusmodi bona expectanda cum subdit. A DEO patre nostro.] Jaco.1. Omne datum optimum: & omne donum perfectum desursum est: descendens a patre luminum. ps.83. Gratiam & gloriã dabit dominus. Addit autẽ. ET DOMINO Jesu chro.] quia dicitur Jo.1. Gratia & veritas per Jesum christũ facta est. Ipse etiam dicit. Jo.14. Pacem meã do vobis. Qd autem dicit. DEO patre nostro] potest teneri essentialiter pro tota trinitate que dicitur pater: quia nomina importantia relationẽ ad creaturã cõmunia sunt toti trinitati: sicut creator & dominus. Addit autẽ. DOMINO Jesu christo.] Nõ φ sit alia persona a tribus: sed propter humanã naturam: per cuius mysteriũ ad nos dona gratiarum perueniunt. 2.Pe.1. Per quem

Alia expõ. maxima & preciosa nobis promissa donauit. ¶ Uel põt dici φ hoc qδ dicit. DEO patre nostro] tenet̃ pro psona patris que sm proprietatẽ dicitur pater Christi: sed sm appropriationem pater noster. Jo.20. Ascẽdo ad patrem meum & patrem vestrum. Tangitur autẽ psona filij cum dr̃. ET DOMINO Jesu christo.] Persona autem spiritus sancti non ponitur: quia intelligitur in donis eius: que sunt gratia & pax. ¶ Uel etiam quia intelligitur in duabus personis patris & filij: quarum est vnio & nexus.

Gala.1. ¶ Primum quidẽ gratias ago deo meo per Jesum christum: super omnibus vobis: qδ fides vestra annunciat̃ in toto mundo. Testis enim mihi est deus: quẽ colo spiritu meo: in euãgelio filij ipsi⁹ qδ indesinenter mentionẽ vestri faciam: semper in precibus meis orans: si quo modo tandem aliquãdo prosperum iter cõtingat: volente deo: vt veniam ad vos. Desidero enim videre vos: vt aliquod impartiar vobis donum spirituale: quo confirmemini: hoc est: vt cõmunem capiam consolationẽ in vobis: per mutuã fidem: vestrã simul & meam. Nolo aũt vos ignorare fratres: qδ sepe proposuerã venire ad vos: & prepeditus fuerim ad hunc vsq3 diem: quo fructũ aliquẽ haberem inter vos quoq3: quẽadmodum & inter reliquas gentes. Grecis simul & barbaris: eruditis pariter ac rudibus debitor sum: ita quãtum in me est: paratus sum vobis quoq3 qui Rome estis euãgelizare. Non.n. me pudet euãgelij Christi. Ephe.1. 2.Timo.1.

¶ Primum quidem gratias ago deo meo per Jesum christum pro omnibus vobis: quia fides vestra annunciatur in vniuerso mundo. Testis enim mihi est deus cui seruio in spiritu in euangelio filij eius: φ sine intermissione memoriam vestri facio semp in orationibus meis: obsecrans si quo mõ tandem aliquãdo prosperum iter habeam in voluntate dei veniẽdi ad vos. Desidero enim videre vos: vt aliquid impartiar vobis gratie spiritualis ad confirmandos vos: idest simul consolari in vobis per eã que inuicem est fidem vestram atq3 meã. Nolo autem vos ignorare fratres: qa sepe proposui venire ad vos: & phibitus sum vsq3 adhuc: vt aliquem fructũ habeam in vobis: sicut & in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris: sapientibus & insipientib⁹ debitor sum: itaq3 qδ in me promptum est & vobis qui Rome estis euangelizare. Non enim erubesco euangeliũ. Lec. V.

Premissa salutatiõe: hic Apostolus epistolarem tractatũ incipit. In quo primo ostẽdit affectũ suum ad eos quibus scribebat: vt reddat auditores beniuolos. Scdo instruit eos de veritate q̃ ptinet ad vtutẽ gratie chri ibi. VIRTVS enim dei est.] Ostendit aũt affectũ ad eos tripl'r. Primo quidem ex gratiarum actiõe qua de eorum bonis gratias agit. Scdo ex oratione quã pro eis ad deum fundit ibi. TESTIS enim est mihi deus.] Tertio ex desiderio visitationis eorum ibi. OBSECRANS si quomodo.] Circa primum tria oportet cõsiderare. Primo quidem gratiarum actionis ordinem: quia dicit. PRIMVM quidem gratias ago deo meo.] Necesse est enim vt in omnibus gratiarum actionem premittamus: sm' illud.2. Thes. vlt. In oĩbus gratias agite. Non enim est dignus bñficiũ ɔsequi qui de acceptis beneficijs grãs non agit. Sap.16. Ingrati spes tanq̃ hybernalis glacies tabescet. & Eccl.

Ad locū vnde exeunt flumina reuertunt̄: q̄a ad ꝓnci-
pium vnde ꝓueniunt beneficia reuertunt̄. s. per gr̄az
actiones vt iterū fluant. s. per iteratā beneficioꝝ exhi-
bitionē. In oībus aūt que petimus vl̄ agimus diuino
beneficio indigemus: ⁊ ideo ante oīa deb; gr̄az actio
ꝓmitti. Scd̄o designat ꝑsonas tres: quaꝝ vna est ꝑso-
na cui fit gr̄aꝝ actio: quā designat dicēs. DEO MEO]
s; cui debet̄ gratiaꝝ actio de oībus bonis: quia ab eo
fluunt. Jaco. 1. Omne datum optimū ⁊ omne donum
perfectū desursum est ⁊c̄. Et q̄uis sit deus oīum per
creationē ⁊ gubernationē. s; illud Infra. 4. Domin⁹
oīuz: specialr̄ tamē dr̄ esse deus iustoꝝ tripl̄r. Primo
q̄dez s̄m spālem curaz quā de eis gerit. ps. Oculi dn̄i
sup̄ iustos. Et alibi dicit. Dn̄s illuminatio mea. Scd̄o
per spālem cultum. Exo. 15. Iste deus meus ⁊ glorifi-
cabo eū. Tertio quia coꝝ premiū. Gen. 15. Ego dn̄s
merces tua magna nimis. ¶ Scd̄a ꝑsona est media-
toris quā tangit dicēs. PER iesum christum.] Eodem
enim ordine debet gratiaruz actio in deum recurrere
quo gratie a deo in nos deueniunt: qd̄ quidem est per
Jesum chr̄m. Infra. 5. Per quē accessum habem⁹ per
fidez in gratia qua stamus. ¶ Tertia est ꝑsona illoꝝ
pro q̄bus gr̄as agit: quā designat subdēs. PRO oībus
vobis] q̄a scil; coꝝ gratias quasi suas reputat ꝓpter
vinculū charitatis. 3. Jo. 1. Maiorē hoꝝ non habeo
gratiaz q̄ vt audiam ⁊c̄. Signanter autez dicit. PRO
oibus vobis] q̄a scil; oībus placere desiderat. prime
Corin. 10. Sicut ⁊ ego per oīa omnib⁹ placeo. Et oīuz
salutez cupit. s̄m illud ꝑme Corin. 7. Volo oēs hoīes
esse sicut meipsum. Tertio ponit materiaz gratiarum
actionis: cū subdit. QVIA fides vestra annunciat̄ in
vniuerso mundo] q: agit q̄dē gratias de fide eo q̄ est
bonoꝝ oīuz spūalium fundamētū. Heb. 11. Est autē
fides sperandaꝝ substātia reruz. Cōmēdant̄ autē ro-
mani de fide: q̄a fidem de facili susceperāt ⁊ in eadez
firmiter ꝑmanebāt. Unde ⁊ vsq; hodie apud eos plu-
rima fidei signa ostēdunt̄ i visitatiōe sanctoꝝ locoꝝ:
vt Hieronymus dicit sup̄ epistolaz ad Gal. Nonduz
tn̄ ꝑfectā fidem habebant: q̄a aliqui coꝝ preuēti erāt
a pseudo apostolis: vt crederent legis cerimonias euā-
gelio iungēdas. Gaudet aūt ⁊ gratias agit de coꝝ fide
nō solum ꝓpter eos: s; ꝓpter vtilitatē inde ꝯtingentem: q̄a
scil; coꝝ exēplo qui erāt dn̄i gentiū alie gētes ꝓuoca-
bant̄ ad fidez: q̄a vt dicit Glo. prompte facit inferior
qd̄ videt fieri a supiori: ꝓpter qd̄ āmonent̄ prelati: vt
fiant forma gregis ex animo. 1. Pe. vltimo.

¶ Consequēter cū dicit. TESTIS enim ⁊c̄.] Ostendit
affectū suū ad eos ex oīone quā pro eis fundit. Et q̄a
orationis negocium in secreto agit̄ corā deo. s̄m illud
Mat. 6. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū ⁊
clauso hostio ora patrē tuū: dei testimonio probat se
pro eis orare. Primo ergo inducit testem. Scd̄o ma-
nifestat supra: qd̄ testimoniū inducat q̄ sine itermis-
sione. Testem aūt inducit cū dicit. TESTIS est mihi
deus] sub cuius testimonio oīa agunt̄. Je. 29. Ego sum
iudex ⁊ testis. Et vt iustū testem nō frustra inuocare
ostēdat: ponit ꝯiter q̄uō sit ei ꝯiunct⁹. Primo quidez
quātū ad seruitium cū dicit. CVI seruio]. s. per latrie
cultū. Deu. 6. Dn̄m deuz tuū adorabis ⁊ illi soli s̄uies.
Scd̄o quātū ad modū seruiēdi cū dicit. IN spiritu
meo]. q. d. nō solū in exteriori seruitio corporali: sed
ꝑcipue interius. s̄m spūm Jo. 4. Spūs est deus ⁊ eos
qui adorant eū in spiritu ⁊ veritate adorare op;. Uel
IN spiritu]. i. in spūalib⁹ obseruātijs nō i carnalibus:
sicut iudei. Phil. 3. Nos sumus circumcisio: qui spiritu
dei seruim⁹ deo. Tertio q̄tū ad officiū in quo seruit. s.
IN euāgelio filij eius.] s̄m illud supra eodē. Segrega-
tus in euāgelium. Qd̄ q̄dē est filij dei tripl̄r. Uno mō
q̄a est de ipso. Luc. 2. Euangelizo vobis gaudiū ma-
gnū. Alio mō q̄a est ab ipso ꝑdicatū ex ꝓprio officio.
Luc. 4. Quia ⁊ alijs ciuitatib⁹ op; me euāgelizare re-
gnum dei: q̄a ideo missus sum. Tertio q̄a est ab eo in-
iunctū. Mar. vlti⁹. Predicate euāgelium oī creature.
¶ Sed s̄m Aug. cū idē sit testis est mihi de⁹: qd̄ iuro
ꝑ deū: vr̄ Apl̄s facere ꝯ id qd̄ dn̄s dicit. Mat. 5. Ego
dico vobis nō iurare oīno. Jac. vltimo. Ante oīa autez
fratres mei nolite iurare. Sed sicut dicit Aug. libro ꝯ
manicheos. Intellus sacre scripture ex actib⁹ sanctoꝝ
intelligit̄. Idez. n. spūs quo sacre scripture sunt edite.
s̄m illud. 2. Pe. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei hoīes: sanctos viros ad operādum inducit.
Infra. 8. Qui spiritu dei agunt̄ hi sunt filij dei. Ex h
ergo q̄ Paulus iurasse inuenit̄ ostēdit̄ vbum dn̄i ⁊
apostoli Jacobi nō sic eē intelligēdū quasi iuramētū
sit oīno illicitū: s; q̄a ad h homo niti d; vt q̄tū ex ipo
est iuramēto nō vtat̄ tanq̄; quodaz bono ⁊ ꝑ se appe-
tibili. Tum ꝑꝑ periculum qd̄ iminet ex frequēti iura-
tione: ne hō labatur in piuriū ꝑꝑ labilitatē humane
lingue. s̄m illd̄ Ecc. 23. Jurationi nō assuescat os tuū:
mā; multi ⁊c̄. Tū; ēt q̄a cōtra reuerētiā dei facere vr̄:
qui ipsū absq; necc̄ia cā testem inducit. Un̄ Eccl. 23.
Nolatio dei non sit assidua in ore tuo. Un̄ nec Apl̄us
iurasse inuenit̄: nisi scribēdo: q̄n hō cū maiori delibe-
ratione ⁊ cautela loquit̄. ¶ Est aūt q̄nq; necessarium
iuramētū: vt fides vbo dicētis adhibeatur: qd̄ q̄nq;
vtile ē etiaz ei qui audit. Et sic Apostolus iurat ꝓpter
vtilitatē auditoꝝ q̄bus erat vtile. vt ei crederēt quasi
non querēs: qd̄ sibi vtile est: s; multis vt salui fierent.
Un̄ qd̄ dn̄s dicit. Mat. 5. Qd̄ ampli⁹ est. s. q̄; simplex
vbuz a malo est: non ē intelligēdum a malo eius qui
iurat: sed eius qui exigit iuramētum: non q̄dē a malo
culpe: nisi in casu q̄n existimat q̄s eū a quo exigit iura-
mētum eē falsum iuraturū: tunc enim est graue pctm̄:
vt dicit Augu. Sed intelligit eē a malo pene. s. ignorā-
tie qua nescimus an sit veruz qd̄ dr̄ nobis. ¶ Est autē
duplex modus iurandi. Unus quidez ꝑ simplicē atte-
stationē: sicut cum dr̄ ꝑ deū: vel testis est mihi deus: ⁊
hoc modo Apostolus iurat hic. Alius aūt per creatio-
nem: quādo scil; aliquis implorat diuinū testimoniū
s̄m aliquā penam sibi infligēdam si mentit̄. s̄m illud
ps. 7. Si reddidi retribuētibus mihi mala ⁊c̄. Et hoc
etiam modo Apostolus iurat. 2ᵉ Corinth. p̄. Testem
deum inuoco in animam meam.

¶ Consequēter ponit id supra qd̄ eum testem inuocat
dicens q̄ MEMORIAM vestri facio semper in ora-
tionibus meis] que sunt sine intermissione: scil; quia
semp̄ in orationib⁹ suis pro eis orabat ꝓpter vtilitatē
cōem que ex eaꝝ cōuersione ꝓueniebat. 1. Regū. 12.
Absit h peccatū a me in dn̄o vt cessem orare pro vo-
bis. Qd̄ autez dicit. MEMORIAM vestri facio] dupl̄r
pōt itelligi. Uno modo sic. Memoriaz vestri habeo.
s̄m illud ps. 21. Adhereat lingua mea faucibus meis
si nō meminero tui. Alio mō memoriaz vestri facio. s.
corā deo qui respicit orationes humiliū. Et sic dū san-
cti pro aliq̄b⁹ orant: quodāmodo diuino aspectui ꝓpo-
nunt̄: sic̄ ⁊ cetera sctoꝝ scā. Un̄ tertij Regū. 17. Dixit
mulier ad Heliā. Ingressus es ad me: vt rememorent̄
iniq̄tates mee. Quasi illud sit in memoria ⁊ in oculis
dei qd̄ ꝯ iustos agit̄. Qd̄ aūt dicit oīones sine intermis-
sione se hic: congruit ei qd̄ dicit. 1. Tes. vltimo. Sine

Margin notes: De⁹ ē iustoꝝ tripl̄r. — Romani cō-mendant̄ de fide. — Euangelium est filij dei tripliciter. — Quid significat testis ē mihi deus. — Iuramentum ē necessariū. — Duplex modus iurādi.

intermissione orate. Et Luc. 18. Oportet semper orare et nunquam deficere. Que quidem possunt intelligi tribus modis. Uno modo quantum ad ipsum actum orandi: et sic semper vel sine intermissione orat qui statutis temporibus et horis orat. Act. 3. Petrus et Joannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Alio modo quantum ad finem orationis qui est ut intellectus noster ascendat in deum. Et sic tamdiu homo orat quamdiu agit corde ore vel opere: ut in deum tendat. Et sic semper orat qui totam vitam suam in deum ordinat. i. Cori. 10. Siue manducatis siue bibitis etc. Tertio quantum ad causam. Dum enim aliquis agit unde alii pro eo orent ipse orare videtur: ut patet in his qui dant elemosynas pauperibus qui pro eis orant. Eccl. 29. Conclude elemosynam in sinu pauperis etc. Sic ergo continuanda est littera. GRATIAS ago pro vobis quia bona vestra reputo quasi mea: quod patet ex hoc quod pro vobis oro sicut pro meipso.

Semper orare triplr.

¶ Deinde cum dicit. [OBSECRANS etc.] Probat affectum suum ex desiderio visitationis. Et primo ponit desiderium. Secundo propositum exequendi ibi. [NOLO autem vos ignorare etc.] Circa primum duo facit. Primo ponit desiderii signum. Secundo desiderii causam ibi. [DESIDERO enim.] Signum autem desiderii est oratio quam faciebat. Ex hoc autem signum ostenditur desiderium hoc: primo quidem intensum per hoc quod dicit. OBSECRANS quasi ob sacra contestans sicut pro aliquo magno: quod mea merita excedit. Prouerb. 18. Cum obsecrationibus loquetur pauper et diues effabitur rigide. Quod autem intense desideratur magnum desiderari videtur. Secundo ostenditur esse anxium cum dicit. SI QUO modo. que enim anxie aliquis desiderat querit adipisci quocunque modo siue facili siue laborioso. Phil. 1. Quid enim dum omni modo predicetur siue per occasionem siue per veritatem christus annunciatur: et in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Tertio ostenditur esse diuturnum in hoc quod dicit. TANDEM aliquando. i. post longa desideria. Justi enim non ad horam: sed perseueranter afficiuntur. Prouer. 17. Omni tempore diligit qui amicus est. Quarto ostenditur esse rectum ex hoc quod est diuine voluntati conforme. Unde subdit. PROSPERUM iter habeam. id est hoc IN voluntate dei. i. secundum voluntatem eius: sed quam solam aliquid reputo prosperum: sicut dominus dicit. Mat. 26. Non mea voluntas: sed tua fiat.

¶ Deinde cum dicit. [DESIDERO enim etc.] Ostendit desiderii causam que quidem est duplex. Una utilitas eorum qui erant visitandi. Unde dicit. DESIDERO enim videre vos. Phil. 1. Cupio omnes vos esse in visceribus christi. Et hoc non in vanum: sicut est in amicitia seculari. SED UT impartiar id est tradam vobis ALIQUID gratie spiritualis: non tanquam auctor gratie: sed sicut minister. i. Cor. 4. Sic nos existimet homo: ut ministros christi: et hoc ad confirmandos vos. i. in fide quam suscepistis. Luc. 22. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Impartitur autem gratiam minister multipliciter. Cum per administrationem sanctorum gratie. i. Pe. 4. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes etc. Cum per exhortationem sermonum. Eph. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad edificationem fidei ut det gratiam audientibus. Secunda causa est mutua consolatio que consideratur in conuictu amicorum. Unde subdit. IDEST consolari in vobis. hoc est me videre vos et impartiri gratiam et me simul consolari cum vobis. PER EAM que inuicem est fidem vestram atque meam. Ad mutuam enim consolationem redit si vnanimes in fide reddamur. ii. Cori. 7. Qui consolatur humiles consolatus est nos deus in aduentu Titi non solum etc.

Que impartit multiplr.

¶ Deinde cum dicit. [NOLO autem vos ignorare] ne videatur esse vanum desiderium subdit propositum prosequendi. Et primo ponit propositum. Secundo causam propositi ibi. [UT aliquem fructum.] Tertio concludit propositi promptitudinem ibi. [ITA quod in me.] Circa primum duo facit. Primo ponit propositum. Secundo impedimentum ibi. [ET prohibitus sum etc.] ¶ Dicit ergo primo. Non solum desidero vos videre: sed etiam proposui ad hoc operam dare: et hoc. NOLO vos fratres ignorare: quia sepe proposui venire ad vos ut dilectionem meam ostenderem non solum verbo et lingua: sed etiam opere et veritate: ut dicitur. i. Jo. 3. Secundo tangit obstaculum impediens eum ab isto proposito exequendo dicens. PROHIBITUS sum usque adhuc id est hoc vel a diabolo qui nititur impedire predicationem ex qua prouenit salus hominum. Prouer. 25. Uentus aquilo dissipat pluuias. i. doctrinas predicatorum. Uel etiam ab ipso secundum cuius nutum dispensantur itinera et verba. Job. 37. Nubes. i. predicatores spargunt lumen suum que lustrant cuncta per circuitum quocunque eas voluntas gubernantis duxerit. Unde et Act. 16. dicitur. Transeuntes autem frigiam et galathie regionem vetati sunt a spiritu sancto loqui. Et iterum. Tentabant ire in bithiniam: et non permisit eos spiritus Jesu. Utrumque autem horum vult Apostolus eos non ignorare propter eorum utilitatem: ut. s. cognoscentes affectum Apostoli deuotius eius verba susciperent: et impedimentum visitationis eius imputent sue culpe: et sic corrigantur. Nam in penam culpe dicitur Isa. 5. Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem.

¶ Deinde ponit causam duplicem propositi. quarum prima est utilitas. Unde dicit. UT ALIQUEM fructum habeam in vobis: sicut in ceteris gentibus quibus. s. predicaui: quod potest dupliciter intelligi. Uno modo quasi dicat: ut faciam aliquem fructum in vobis per meam predicationem. Jo. 15. Ut eatis et fructum afferatis. Alio modo quasi ex eorum conuersione ei fructus accrescat secundum illud. Jo. 4. Qui metit mercedem accipit et fructum congregat in vitam eternam. Alia autem causa est debitum quod sibi iminebat ex suscepto officio. i. Cori. 9. Si non euangelizauero ve mihi est etc. Et quia vniuersarum gentium apostolatum susceperat omnibus se asserit debitorem. secundum illud. i. Cori. 9. Cum essem liber ex omnibus: omnium me seruum feci. Et ideo duplicem diuersitatem ponit. Unam quidem secundum genus cum dicit. GRECIS ac barbaris. Dicitur autem aliquis barbarus dupliciter. Uno modo secundum quid: qui. s. est extraneus quo ad aliquem. secundum illud. i. Cori. 14. Si ergo nesciero virtutem vocis ero ei cui loquar barbarus. Alio modo simpliciter qui. s. est extraneus a communitate hominum inquantum ratione non regitur. Unde proprie barbari dicuntur qui ratione non reguntur: sicut quod dictum est secundo Macha. 15. Ne ita ferociter ac barbare feceris. i. inhumane: et quia greci fuerunt primi legum inuentores: omnes gentiles qui humanis legibus reguntur nominat grecos. De iudeis autem qui diuinis legibus regebantur mentionem non facit: quia non erat institutus Apostolus iudeorum: sed gentilium. Gal. 2. Ita ut illi in circuncisione: nos autem in gentibus. ¶ Ex utraque autem causa concludit promptitudinem voluntatis: cum subdit. ITAQUE quod in me. i. quantum ad me pertinet dummodo aliunde non impediar. PROMPTUM est: et vobis qui rome estis euangelizare. Exo. 35. Egressaque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi obtulit mente promptissima atque deuota. Et excludit impedimentum promptitudinis. scilicet erubescentiam propter quam multi ea pretermittunt que alias facerent promptius: et hoc est quod subdit. NON enim erubesco euangelium: quod quidem infidelibus apud quosdam erubescibile videbatur: propter id quod dicit i. Cor. 1. Nos autem predicamus christum crucifixum iudeis quidem scandalum gentibus autem stultitiam. Non est autem secundum rei veritatem erubescendum propter id quod sequitur. Ipsis autem vocatis iudeis atque gentibus christum dei virtutem et dei sapientiam. Unde dicitur Luc. 9. Qui erubuerit me et meos sermones: hunc filius hominis erubescet. Et inde est quod baptizati liniuntur crismate in fronte signo crucis ubi est sedes verecundie: ne scilicet euangelium erubescant.

Dupliciter per predicationem. Per conuersionem.

Barbarus duplr.

¶ Potentia siquidem est dei: ad salutẽ omni credẽti: iudeo primũ simul et greco. Justitia enim dei ꝑ illud patefit ex fide in fidem: sicuti scriptum est. Justus autem ex fide victurus est. Palam fit enim ira dei de celo aduersus omnẽ impietatẽ et iniustitiam hominum: qui veritatem in iniustitia detinent: propterea quod id quod de deo cognosci potest: manifestum est in illis. Deus enim illis patefecit. Siquidem que sunt inuisibilia illius: ex creatione mundi: dum per opera intelliguntur: peruidentur: ipsaque eterna eius potẽtia ac diuinitas.

Abac. 2. Gala. 3. Hebre. 10. Roma. 10.

¶ Uirtus enim dei est in salutem omni credenti: iudeo primum et greco. Justitia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem: sicut scriptum est. Justus autem ex fide viuit. Reuelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent: quia quod notum est dei: manifestum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi ꝑ ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus et diuinitas. Lec. VI.

Postquam Apostolus romanos fideles quibus scribebat sibi beniuolos reddidit ostẽdendo affectum suum ad eos: hic incipit instruere eos de his que pertinẽt ad euãgelicã doctrinã in quã se segregatum predixerat. Et primo ostẽdit virtutẽ euãgelice gratie. Secundo exhortatur ad executionẽ operum huius gratie. 12. caplo ibi. [OBSECRO itaque.] Circa primum duo facit. Primo proponit quod intẽdit. Secũdo manifestat propositum ibi. [REVELATVR enim.] Circa primum tria facit. Primo proponit virtutem euangelice gratie. Secundo exponit ibi. [IVSTITIA enim.] Tertio expõnem confirmat ibi. [SICVT scriptum est]. ¶ Dicit ergo primo. Ideo euãgelium nõ erubesco: quia quantũ ut dicitur prime Corinth. primo. Uerbum crucis pereuntibus quidem stultitia sit: nobis tamen virtus dei est. VIRTVS dei est.] quod potest intelligi. Uno modo quia virtus dei in euãgelio manifestatur: secundum illud ps. 90. Uirtutẽ operum suorum annũciabit populo suo. Alio modo quia ipsum euãgelium in se dei virtutẽ continet: secundum illud ps. 67. Dabit voci sue vocẽ virtutis. Circa quã virtutem tria sunt consideranda. Primo quidem ad quid se ista virtus extendat: et hoc designatur cum subditur. IN SALVTEM. Jac. primo. In mansuetudine suscipite insitum verbum quod saluare potest animas vestras. ¶ Quod quidem fit tripliciter. Uno modo inquantũ per verbum euãgelii remittuntur peccata. Jo. 15. Jam mundi estis propter sermonẽ quem locutus sum vobis. Secundo inquantum per euãgelium homo cõsequitur gratiam sanctificantem. Jo. 17. Sanctifica eos in veritate: sermo tuus veritas est. Tertio inquantum perducit ad vitam eternam. Jo. 6. Uerba vite eterne habes. ¶ Secundo per quem modum euãgelium salutẽ conferat: quia tripliciter. Primo ꝑ fidẽ. Mar. vltimo. Predicate euãgelium omni creature: qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. Secundo per cõfessionem. Infra c. 10. Oris confessio fit ad salutẽ. Tertio per scripturã. Unde et verba euãgelii scripta virtutẽ salutiferam habẽt: sicut beatus Barnabas infirmos curabat euãgelium supponẽdo. Cauẽde sunt tamen superstitiões caracterum: quia hoc est superstitiosum. Unde Eze. 9. Illi saluati sunt in quorum frontibus est scriptum tau: quod est signum crucis. Ter

Uirtus dei est in euangelio multis modis intelligitur.

In salutẽ tripliciter.

Euangelium confert salutem per fidem: per confessionem: ꝑ scripturã.

tio quibus euãgelium fit in salutẽ: quia tam iudeis quam gentibus. Nõ enim iudeorum tantum deus est: sed et gentium. Infra c. 3. et ideo subdit. OMNI credẽti: iudeo primũ et greco.] Per grecum omnẽ gentilem intelligẽs: eo quod a grecis gentilium sapientia est exorta. Sed cum infra. 10. dicatur. Non est distinctio iudei et greci quõ hic iudeo primũ. Dicendum est ergo quod quantum ad salutis finẽ consequẽde nõ est distinctio inter eos. Equalem enim cõsequuntur mercedem vtrique sicut primo laborãtes in vinea priores et posteriores eundem denarium acceperũt: vt dicitur Mat. 20. Sed quantum ad ordinẽ salutis iudei sunt primi: quia eis promissiones sunt facte: vt infra. 15. Et in eorum gratiã sunt gentiles assumpti ac si ramus oleastri inseratur in bonã oliuã: vt infra. 11. Ex eis etiã saluator noster natus est. Jo. 4. Salus ex iudeis est. ¶ Exponit cõiter quõ euãgelium fit in salutẽ cum dicit. IVSTITIA enim dei reuelatur in eo ꝑ fidẽ in fidẽ.] quod quidem dupliciter potest intelligi. Uno modo de iustitia qua deus iustus est: secundum illud ps. 10. Justus dominus et iustitiã dilexit. Et secundum hoc sensus est quod iustitia dei qua scilicet iustus est seruando promissa: in eo reuelatur scilicet in homine credente euãgelio: quia credit deum implesse quod promisit de christo mittẽdo: et hoc ex fide scilicet dei promittẽtis. ps. 144. Fidelis dominus in omnibus verbis suis. IN FIDEM] scilicet hominis credẽtis. Uel alio modo vt intelligatur de iustitia dei qua deus homines iustificat. Nam iustitia hominum dicitur qua se homines propriis viribus iustificare presumũt. Infra. 10. Ignorãtes dei iustitiã et suã querẽtes statuere: iustitie dei nõ sunt subiecti. Que quidem iustitia reuelatur in euãgelio inquantum ꝑ fidẽ euãgelii homines iustificantur: secundum quodcumque tempus. Unde subdit. EX FIDE in fidẽ] id est ex fide veteris testamẽti procedẽdo: in fidem noui testamẽti: quia ab vtroque homines iustificantur et saluantur ꝑ fidẽ christi: qui eadẽ fide crediderũt venturum: qua nos credimus venisse. Et ideo dicitur secunde Cor. 3. Habẽtes eandem spem fidei credimus: propter quod loquimur. Uel potest intelligi ex fide predicatorum in fidem auditorum: Infra. 11. Quomodo credẽt ei quẽ nõ audierunt. Uel ex fide vnius articuli in fidẽ alterius: quia ad iustificationẽ requiritur omnium articulorum fides. Apoc. 1. Beatus qui legit et audit verba prophetie huius scilicet omnia nõ vnum tantum. Alio modo potest intelligi ex fide presenti in fidẽ futurã id est in plenã visionem dei que quidem dicitur fides ratione certe et firme cognitionis. prime Corin. 13. Uidemus nunc ꝑ speculum in enigmate: tunc autẽ facie ad faciem. Probat autem hanc expõnem cum subdit. SICVT scriptum est. Justus autem meus ex fide viuit.] Quod quidem accipitur secundum litteram 70. Nam in littera nostra que est secundum hebraicã veritatem dicitur. Justus ex fide sua viuet. Dicitur autẽ meus scilicet a me iustificatus: et apud me iustus reputatus. Infra. 4. Si autem Abraã ex operibus legis iustificatus est habet gloriã: sed nõ apud deum. Quid enim scriptura dicit. Credidit Abraã deo et reputatum est ei ad iustitiam. Unde ex hoc subditur. EX FIDE viuit] scilicet vita gratie. Gal. 2. Quod autem nunc viuo in carne: in fide viuo filii dei. Quatuor autem hic considerare oportet circa fidem. ¶ Primum quidẽ quid sit fides. Importat enim assensum quẽdam cum certitudine ad id quod nõ videtur ex volũtate: quia nullus credit nisi volẽs: vt Aug. dicit. Et secundum hoc differt a dubitãte: qui in neutrã partẽ assentit. Differt etiam ab opinãte qui assentit in vnã partẽ nõ cum certitudine: sed cum formidine alterius. Differt etiam a sciẽte qui ꝑ certitudinem assentit ex necessitate rationis. Et secundum hoc fides est media inter sciam et opinionẽ. ¶ Secundo considerãdum est an fides sit virtus: et manifestum est quod nõ est virtus si accipiatur pro eo quod creditur: secundum illud: fides catholica hec est vt vnum deum in trinitate. Si autẽ accipiatur pro habitu quo credimus: sic quandoque est virtus quandoque non. Est enim virtus

Quia deus iustus est vt iustitia vel qua deus homines iustificat.

Ex fide in fidem. Ueteris testamenti. Noui testamenti. Predicatorum auditorum. Unius articuli Alterius articuli.

Presenti. Futuri.

Quid fides.

An sit virtus.

principiū actus pfecti. Actus aūt ex duob⁹ pncipijs depēdēs nō pōt eē pfect⁹ si alteri pncipioꝝ desit sua pfectio: sicut egtatio nō pōt eē pfecta si vel equus nō bñ vadat: vel sessor equū ducere nesciat. Act⁹ aūt fidei q ē credere depēdet ex itellectu: ⁊ volūtate mouēte itellectū ad assensuʒ. Uñ actus fidei erit pfect⁹ si volūtas pficiat p habitū charitatis: ⁊ itell'ꝰ p habitū fidei: nō aūt si habit⁹ charitatis desit: ⁊ iō fides formata charitate ē virt⁹: nō aūt fides iformis. ℂ Tertio ꝯsiderādū est q idē nūo habitus fidei q sine charitate erat iformis adueniēte charitate fit virtus: qa cū charitas sit ex ēētia fidei p eius aduētū vel recessū non mutat̃ habe eius. ℂ Quarto ꝯsiderādū ē q sicut corp⁹ viuit p aiaʒ nālē vitā: ita aīa viuit p deū vita gr̃e. Primo aūt de⁹ aiaʒ ihabitat p fidē. Ephe. 3. Habitare Christū p fidē i cordib⁹ vr̃is: nec tñ ē pfecta hītatio nisi fides p charitatē sit formata q̄ ē vinculū pfectiōis nos vnit deo: vt dr̃ Col. 3. Et iō qd̄ h̄ dr̃. Ex fide viuit. itelligēdū ē de fide formata. ℂ Deide cū dicit. REVELATVR. n. ira dei. Probat qd̄ dixerat. s. virtutē euāgelice gr̃e eē oībus hoīb⁹ in salutē. Et pmo ostendit q est necessaria ad salutē. Scđo q ē efficax: siue sufficiēs. 5. caplo ibi. IVSTIFICATI igit̃ ex fide. Circa primum duo facit. Primo ostēdit virtutē euangelice gratie fuisse necessariaʒ ad saluteʒ gentibus: qa. s. sapientia de qua cōfidebāt saluare eos nō potuit. Secūdo ostendit q fuit necessaria iudeis: qa. s. circūcisio ⁊ lex ⁊ alia in quibus cōfidebant eis salutem nō attulerunt. 2⁰ caplo ibi. PROPTER qd̄ inexcusabilis est. Circa pmuʒ duo facit. Primo pponit qd̄ intēdit. Secūdo manifestat ppositūʒ ibi. QVIA qd̄ notum est dei. Proponit autē tria. Primo qdē penam dicens. recte dico q in eo iustitia dei reuelatur. REVELATVR eni in eo ira dei. i. vidicta ipsi⁹: que dicit̃ ira dei sm̄ silitudineʒ hoīum irascētium: q vindictam querūt: tñ deus vindictā infert ex animi tranquillitate. Sap. 12. Tu autē dñator noster cū tranqllitate iudicas. Et de hac ira dei dicit̃. Jo. 3. Qui incredulus est filio nō videbit vitā: sed ira dei manet sup eum. Hoc aūt dicit̃ quia qdam ꝑhi dicebāt a deo nō esse penas peccatoꝝ. contra id qd̄ dicit̃ in ps. 93. Qui corripit gētes nō arguet. Unde additur. DE CELO. qa credebant circa celestia eius ꝓuidentiā occupari ita q ad res terrenas nō se extenderet. Job. 22. Circa cardines celi perambulat nec nostra ꝯsiderat. Sed sic etiā in ps. 101. dicit̃. de celo in terras ꝓspexit. Uel dicit̃. DE CELO. eoꝝ iniquitatē demōstrare: qa maxime ex magnitudine celi creatoris virtutē intelligere debuerunt. Job. 20. Reuelabūt celi iniquitateʒ eius. Uel de celo vēturi ad iudiciū. Act. p⁰. Quēadmodū vidistis eum ascēdentem in celū ita veniet. Secūdo ponit culpā pro qua pena infligit̃. Et pmo quidē que cōtra deum cōmittit̃ cū subdit. SVPER oēm impietatem. Sicut. n. pietas dicit̃ cultus q deo exhibet̃ tāq̄ sūmo parenti: ita ipietas dr̃ peccatū qd̄ est ꝯtra cultus diuinū. Ezech. 18. Impietas impij sup eū erit. Scđo ponit culpā q̄ cōmittit̃ i hoīe cū dicit. ET INIVSTITIAM. Nā iustitia est p quā hoīes inuicē rōne ꝯueniunt ⁊ cōicant. Job. 35. Filiuʒ hoīs adiuuabit iustitia tua. Tertio ponit cognitionē quā de eo habuerūt cū subdit. HOMINVM eoꝝ qui veritatē dei. i. verum de deo cognitionem detinent in iniustitia quasi captiuatam. Naʒ vera dei cognitio quantuʒ est de se inducit homines ad bonum: sed ligatur quasi captiuitate detēta per iniustitie affectum: per quā vt in ps. 11. dr̃. Diminute sunt veritates a filijs hominum.

ℂ Deide cū dicit. QVIA qd̄ notū est. Manifestat ppositū: ordine tñ retrogrado. Primo. n. ostendit q sapientes gētiliū de deo cognouerūt veritatē. Scđo ostēdit q i eis ipietas ⁊ iniustitia fuerit ibi. ITA VT sint inexcusabiles. Tertio q irā dei icurrerūt ibi. QVI CVM iustitiā dei. Circa pmū tria facit. Primo ostēdit qd de deo cognouerūt. Secūdo ostēdit a quo hō cognitionē acceperit ibi. DEVS eni illis. Tertio ostēdit p quē modū ibi. INVISIBILIA eni. Dicit ergo p̄recte dico qd̄ veritatē dei detinuerūt. Fuit. n. in eis q̄tū ad aliqd vera dei cognitio. QVIA qd̄ notū est dei. idest qd̄ cognoscibile est de deo ab hoīe per rationes. MANIFESTVM est in illis. i. manifestuʒ ē eis ex eo qd̄ in illis ē. i. ex lumie intrinseco. ℂ Sciēdū est q aliqd circa deū est oīno ignotū homini i hac vita. s. qd ē de⁹. Uñ ⁊ Paulus inuenit Athenis araʒ iscriptā ignoto deo. Et h̄ iōqa cognitio hoīs icipit ab his q̄ sūt ei cōnālia. s. a sensibilib⁹ creaturis q̄ nō sunt pportionate ad repn̄tādā diuinā essentiā. Pōt tñ hō ex hⁱ creaturis deū tripl'r cognoscere: vt Dioñ. dicit in lib⁰ de diuinis noib⁹. Uno qdē mō p causalitatē: qa. n. hⁱ creature sunt defectibiles ⁊ mutabiles necesse est eas reducere ad aliqd pncipiū imobile ⁊ pfectū: ⁊ sm̄ h̄ cognoscit̃ de deo an ē. Scđo per viā excellētie. Nō. n. reducunt̃ oīa in primū pncipiū sicut in ppriā cāꝫ ⁊ vniuocā: put hō hoiem generat: sed sicut in cāꝫ cōem ⁊ excedētē: ⁊ ex hoc q est sup oīa. Tertio per viā negatiōis: qa si est cā excedēs nihil eoꝝ que sunt in creaturis pōt ei cōpetere: sicut etiā neqꝫ corpus celeste ꝓprie dicit̃ graue vel leue aut calidū aut frigidū. Et sꝫ hoc dicimus deum imobilē: ⁊ infinitū: ⁊ si quid aliud huiusmodi dicit̃. huiusmodi autē cognitionē habuerūt p lumē rōnis. ps. 4. Multi dicūt qs ostēdit nobis bona signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. ℂ Deide cū dicit. DEVS. n. illis manifestauit. Ostēdit a quo actore hⁱ cognitio eis fuerit manifestata: ⁊ dicit q de⁹ illis manifestauit sm̄ illud Job. 35. Docet nos sup iumēta terre. Ubi ꝯsiderādū est q vnus hō alteri manifestat explicādo ꝯceptū suū p aliq̄ signa exteriora: puta p vocē vel scripturā. De⁹ autē dupl'r aliqd hoī manifestat. Uno mō infundēdo lumē iteri⁹ p qd̄ hō cognoscit. ps. 42. Emitte lucē tuā ⁊ veritatē tuā. Alio mō ꝓponēdo sue sapiētie signa exteriora. s. sensibiles creaturas. Eccl. 1. Effudit illā. s. sapientiaʒ super oia opa sua. Sic ḡ deus illis manifestauit: vel iteri⁹ infundēdo lumē vel exterius ꝓponēdo visibiles creaturas: in qbus sicut in quodā libro dei cognitio legeret̃. ℂ Deide cū dicit. INVISIBILIA. n. dei ⁊c̃. Ostēdit p quē modū hⁱ cognitionē accepint. Ubi pmo ꝯsiderā dū est q̄ sunt ista q̄ de deo cognouerunt. Et ponit tria. Primo qdē inuisibilia ipsius p que itelligit̃ dei ēētia: que sicut dictū est a nobis videri nō pōt. Jo. 1. Deum nemo vidit vnq̄. s. per ēētiam vita mortali viuēs. 1. Thi. 1. Regi seculoꝝ imortali ⁊ inuisibili. Dicit aūt plurali INVISIBILIA. qa dei ēētia nō ē nobis cognita. sꝫ illō qd̄ ē. s. put i se ē vna. Sic erit nobis i pr̄ia cognita: ⁊ tūc erit dñs vnus ⁊ nomē ei⁹ vnū: vt dr̃ Zach. vlt⁰. Est āt māifesta nobis p q̄sdā silitudies in creaturis repertas q̄ id qd̄ in deo vnū ē multipl'r pticipāt: ⁊ sꝫ hoc itell'ꝰ nr̄ ꝯsiderat vnitatē diuine essentie sub rōne bonitatis / sapiētie / virtutis ⁊ hⁱ q̄ in deo nō sunt. Hec ḡ inuisibilia dei dicit: qa illud vnū qd̄ his noib⁹ seu rōnibus in deo signat non videt̃ a nobis. Heb. 11. Ut ex inuisibilib⁹ visibilia fierēt. Aliud autem qd̄ de deo cognoscit̃ est virtus ipsi⁹ sm̄ quā res ab eo pcedūt sicut

De⁹ ex creaturis tripliciter cognoscit̃.

De⁹ hoī manifestat aliqd dupl'r.

Inuisibilia pluralr.

a pncipio. Ps.146. Magnus dñs τ magna virt⁹ eius. Hãc ḡ virtutẽ ꝓbi perpetuã eẽ cognouerũt. Vñ dĩ. SEMPITERNA quoqꝫ virtus eius. Tertiũ cognitũ est qḋ dicit. ET DIVINITAS. ad qḋ ptinet ꝙ cognouerũt deũ: sicut vltimũ finẽ: in quẽ oĩa tẽdũt. diuinum enĩ bonũ dĩ bonũ cõe qḋ ab oĩbus participaṫ: ꝑꝑ hoc potius dixit diuinitatẽ que participationẽ significat ꝙ̃ deitatẽ q̃ significat eẽntiã dei. Col. ꝑ. cap. Et in ipso habitat oĩs plenitudo diuinitatis. Hec aũt referuntur ad tres modos cognoscẽdi supradictos. Nã inuisibilia dei cognoscunṫ ꝑ viã negationis: sempiterna virt⁹ per viã causalitatis: diuinitas ꝑ viã excellentie. ¶ Scḋo ꝯsiderãdũ est ꝑ qḋ mediũ illa cognouerũt quod designaṫ cũ dicit. PER EA que facta sunt: sicut n. ars manifestaṫ ꝑ artificis opera: ita τ dei sapientia manifestaṫ per creaturas. Sap.13. A magnitudie n. spẽi τ creature cognoscibilr poterit creator horũ videri. ¶ Tertio ostendit quõ per ista cognoscatur deus cum dicit. INTELLECTA ꝯspiciuntur. Intellectu n. cognosci põt de⁹ nõ sensu vel imaginatiõe: que corporalia nõ trãscẽdũt: deus aũt spũs est: vt Joã.4. dĩ Isa.52. Ecce intelliget seruus me⁹. ¶ Quarto põt designari a quo per hũc modũ de⁹ cognoscaṫ cũ dĩ. A CREATVRA mũdi. ꝑ qḋ vno mõ põt itelligi hõ. Mar. vlt⁹. Predicate euãgeliũ omni creature: vel ꝑꝑ excellẽtiã hominis que ordie nature mior est angelis: sꝫ excellit iter iferiores creaturas. Sm illud. Ps.8. Minuisti eum paulominꝰ ab angelis: omnia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹ oues τ boues τc. Uel qa cõicat cũ oĩ creatura: hꝫ n. eẽ cũ lapidib⁹: viuere cũ arborib⁹: sentire cũ aĩalib⁹: itelligere cũ angelis: vt Grego. dicit. Alio mõ põt itelligi de vlĩ creatura. Nulla n. creatura ex ꝓpriis nãlibus põt dei eẽntiã in seipsa videṙ. Vñ τ de seraphin dicit Isa.6. ꝙ duab⁹ alis velabãt caput: sꝫ sicut hõ itelligit deũ ꝑ creaturas visibiles: ita angelus ꝑ h̃ ꝙ intelligit ꝓpriã eẽntiã. ¶ Põt aũt aliter itelligi ꝑ creaturã mũdi nõ ipa res creata: sꝫ rex creatio: ac si diceret a creatiõe mũdi: τ tũc põt duplr ordinari. Uno mõ ꝙ itelligaṫ ꝙ inuisibilia dei itelligunṫ ꝑ ea q̃ facta sunt a creatiõe mũdi: non solũ ꝑ ea q̃ facta sunt tpe gr̃e. Alio mõ ꝙ itelligaṫ ꝙ a creatiõe mũdi hoĩes iceperũt deũ cognoscere ꝑ ea q̃ facta sunt Job.36. Oẽs hoĩes vident eũ. Glo. aũt dicit ꝙ PER inuisibilia dei intelligiṫ ꝑsona pr̃is. Sm illud. 1. Thi. vlt⁹. Quem nullus hoĩum vidit τc. PER SEMPITERNAM ṽtutẽ ꝑsona filij. Sꝫ illud p⁹ Cor.1. Chr̃m dei virtutẽ. PER diuinitatẽ ꝑsona spũs sancti cui appropriatur bonitas: nõ ꝙ ꝓbi ductu rõnis potuerint ꝑuenire ꝑ ea que facta sunt in cognitionẽ ꝑsonarꝫ quãtũ ad ꝓpa que nõ significant habitudinẽ cause ad creaturas: sꝫ sm appropata. Dicunṫ tñ defecisse in tertio signo. i. in spũ sancto: qa nõ posuerũt aliqḋ rñdere spũi sancto: sicut posuerũt aliqḋ respõdere pr̃i. s. ipm pmũ pncipiũ: τ aliqḋ respondere filio. s. pmã mẽtẽ creatã quã vocabant paternã itellcꝫ: vt Macro. dic̃ i lib⁹ sup somniũ Scipiõis.

Creature mũdi hõ vl vniuersa creata.

Vel creatura mundi. i. ipsa creatio.

Trinitas ꝑsonarum. Per inuisibilia Sẽpiternitatẽ Diuinitatẽq̃.

1.Cor.3. ¶ In hoc: vt sint inexcusabiles: † ꝓpterea qḋ cũ
Ephe.4. deum cognouerint non vt deuꝫ glorificauerũt:
neqꝫ grati fuerunt: sed frustrati sunt per cogitationes suas: τ obtenebratuꝫ est insciens cor eo-
1.Cor.1. rum. † Cum se crederẽt esse sapientes: stulti facti sunt: mutaueruntqꝫ gloriaꝫ imortalis dei: ꝑ imaginem: nõ solum ad mortalis hoĩs similitudinẽ effictam: verũetiaꝫ volatilium τ quadrupeduꝫ τ reptiliũ: quapꝑ tradidit illos deus per cupiditates cordiũ suoꝝ in immunditiã: vt ignominia afficiant corpora sua inter se mutuo: qui cõmutarũt veritatem eius mẽdacio: τ venerati sunt: colueruntqꝫ ea que condita sunt: supra eum qui cõdidit: qui est laudandus in secula. Amen.

¶ Ita vt sint inexcusabiles: qa cum cognouissent deuꝫ: nõ sicut deum glorificauerũt aut gratias egerunt: sed euanuerũt in cogitationibus suis: τ obscuratũ est insipiens cor eoruꝫ. Dicentes eñi se sapiẽtes eẽ stulti facti sunt: τ mutauerunt gloriaꝫ incorruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hoĩs τ volucrum τ quadrupedum τ serpẽtium: ꝓpter quod tradidit illos deus in desideria cordis coꝝ in imũdiciam: vt ꝯtumelijs afficiant corpora sua in semetipsis. Quia cõmutauerũt veritatem dei in mendacium: τ coluerũt τ seruierũt creature potius ꝙ̃ creatori: qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amẽ. Lec. VII.

Postq̃ Apls oñdit ṽitatẽ dei fuisse a gẽtib⁹ cognitã: h̃ ostẽdit eos fuisse obnoxios culpe ipietatis τ iniustitie. Et ꝑ oñdit h̃ ꝙ̃tuꝫ ad culpã ipietatis. 2⁹ ꝙ̃tũ ad culpã iniustitie ibi. ET SICVT nõ ꝓbauerũt τc. Posset autẽ aliqs credere eos culpa ipietatis excusari ꝑꝑ ignorãtiã: sic Apls de se dicit infra. 1. Thi. 1. Miam ꝯsecut⁹ sũ: qa ignorãs feci. Prio ergo oñdit gẽtiles nõ eẽ excusabiles. 2⁹ ponit eorum culpã ibi. ET MVTAVERVNT gl'iaꝫ. Circa p^m ꝯsiderãdũ est ꝙ tũc ignorãtia culpaꝫ excusat: qñ sic ꝓcedit τ causat culpã ꝙ nõ causaṫ a culpa: sicut cũ aliquis adhibita diligẽtia debita: dũ credit percutere hostem ꝑcutit pr̃eꝫ. Si ṽo ignorãtia causeṫ ex culpa nõ põt ipsã sequẽtẽ culpã ignorãtia excusare. Vñ si qs ꝑ ebrietatẽ homicidiũ cõmittit nõ excusaṫ ex culpa: qa peccauit se inebriãdo. Vñ sꝫ ꝓhũs mereṫ duplices maledictiões. Prio igr̃ ꝓponit qḋ itẽdit dicẽs. Ita qḋ ẽ dei notũ ẽ eis. VT SINT inexcusabiles. i. vt ꝑ ignorãtiã excusari nõ possint. Jac.4. Sciẽti bonũ: τ nõ opanti pctũ est illi. Infra 2⁹. PROPTER qḋ iexcusabil' es. 2⁹ ibi. QVIA cũ cognouissent τc. Probat qḋ dixerat: τ pmo oñdit ꝙ p⁹ coꝝ culpa ex ignorãtia nõ ꝓcessit. 2⁹ ꝙ ex hac culpa ẽ ignorãtia subsecuta ibi. SED euanuerunt. Qḋ aũt p⁹ coꝝ culpa nõ fuerit ex ignorãtia oñdiṫ ꝑ h̃ ꝙ dei cognitionẽ hñtes ea nõ sunt vsi ad bonũ. Duplr aũt deũ cognouerũt. Uno mõ sicut oĩb⁹ supeminentẽ: τ sic ei debebãt gl'iã τ honorẽ q̃ supexcellẽtib⁹ debeṫ. Isti iõ dicunṫ inexcusabiles. QVIA cũ cognouissent deũ: nõ sicut deũ gl'ificauerũt. vel qa ei debitũ cultũ nõ ipẽderũt: vel qa ei⁹ ṽtuti τ scie terminũ iposuerũt: aliq̃ potentie τ scie subtrahẽtes ꝯ id qḋ dĩ Eccl.43. Glificãtes dñm ꝙ̃tũcũqꝫ poteritis. Scḋo cognouerũt eũ: sicut oĩũ bonoꝝ cãm: vñ ei i oĩb⁹ gr̃aꝝ actio debebaṫ: quã tñ ipsi nõ ipẽdebãt: sꝫ pot⁹ suo igenio τ ṽtuti sua bona sua ascribebãt. Unde subdit. GRATIAS non egerunt. s. dño. 1. Thes. vltimo. In omnibus gratias agite.

¶ Deide cũ dic̃. SED euanuerũt. Ostendit ꝙ i eis ex culpa ẽ ignorãtia subsecuta. Et ꝑ ponit itẽtũ. 2⁹ manifestat ꝓpositũ ibi. DICENTES. Prio ḡ ꝓponit culpaꝫ que est

Ignorãtia causat a culpa vel causat culpam.

Deus cognoscat duplr.

Vanū qd i.

que ē igrātie eī cū dic. EVANVERVNT.] Uanū enī dī qd nō hȝ stabilitatē seu firmitatē: solus aūt de⁹ de se est imutabilis. Mal.3. Ego de⁹ ⁊ nō mutor. Et tunc solū mēs hūana ē a vanitate libera: qñ deo innitit̄: cum aūt pmisso deo innitit̄: cuicūqȝ creature icurrit vanitatē. Sap.13. Uani sūt oēs hoies i qbus nō subest scia dei ⁊c. ps.93. Dñs scit cogitatiōes hoīuȝ qm̄ vane sūt. In cogitatiōib⁹ suis euanuerūt inq̄tū i seipsis: ⁊ nō in deo fiduciā hēbāt sibi: ⁊ nō deo bona sua ascribētes. Sm̄ illō ps.11. Labia nr̄a ⁊c. Scdō ponit igrātiā subsecutā dicēs. ET OBSCVRATVM ē] .i.p hoc q obscuratū ē: factū ē cor eoꝝ isipiēs .i. lumie sapiētie puatū: p quā hō vere deuȝ cognoscit. Sicut.n.q oculos corporales a sole māli auertit obscuritatem corporalē icurrit: ita ille qui a deo auertit̄ de seipso p̄sumēs: ⁊ nō de deo spūalr̄ obscurat̄. Prouerb.11. Ubi humilitas per quā.s. hō se deo subycit: ibi sapientia: vbi supbia: ibi ɔtumelia. Mat.11. Abscōdisti hec a sapiētib⁹ sm̄ q s̄cis videbat̄: ⁊ reuelasti ea paruulis .i. humilibus: ⁊ de his habet̄ Ephe.4. Gētes ambulāt i vanitate sensus sui tenebris obscuratū habentes intellectum.

¶ Deide cū dic. DICENTES.] Exponit qd dixerat: ⁊ p̄ qualiter in cogitationibus suis euanuerunt cum dicit. DICENTES se eē sapiētes stulti facti sūt.] Dicētes .s. sapiētiā sibi a seipsis ascribētes. Isa.5. Ue q sapientes estis in oculis vestris. Isa.19. Quō dicetis Pharaoni filius sapiētū: ego filius regū antiquoꝝ ⁊c. Scdō exponit qd dixerat ⁊ obscuratū ē isipiēs cor. cū dic. stulti facti sunt: q̄ si ɔ diuinā sapiētiā agētes. Je.10. Stultus fact⁹ ē ois hō a sciētia sua de qua .s. presumebat.

¶ Deide cū dic. ET MVTAVERVNT gliaȝ.] Ponit pctm̄ ipietatis gētiliū. Et p̄ q̄tū ad h q peccauerūt ɔ gliaȝ dei. Scdō q̄tū ad h q peccauerūt ɔ ꝟtutē nāe ipsi⁹ ibi. QVE cōmutauerūt ꝟtutē.] Circa p̄mū duo fac̄. Pmō ponit ipietat culpā. 2⁰ penā ibi. PROPTER q tradidit.] Culpa qdē eoꝝ fuit q q̄tū i ipsis erat honorē diuinū i aliū trāstulerūt. Sm̄ illō Je.2. Ppls me⁹ mutauit gliā suā in idolū. Pmō g ponit id qd mutauerūt. 2⁰ id i qd mutauerūt ibi. IN SIMILITVDINEM] Circa p̄m̄ tria sūt attēdēda ex pte dei. Pmō qdē ipsius gliā quā tāgit dicens. ET MVTAVERVNT gliaȝ.] qd pt itelligi dupl'r. Uno mō de glia q̄ hō deū glificat ei cultum latrie exhibendo. 1. Thi.1. Soli deo honor. Hāc igit̄ mutauerūt cū cultū deo dbitū exhibuerūt alīȝ. Alio mō pōt itelligi de glia q̄ de⁹ in se gliosus ē: q̄ ē icōprehēsibilis ⁊ ifinita. Prouerb.25. Perscrutator maiestatis oppimet̄ a glia. Que qdē gloria nihil aliō ē q̄ ipsa claritas diuie nāe: Lucē.n. habitat inaccessibilē. 1. Thi. vlt⁹. Hāc aūt mutauerunt dū eā alīȝ attribuerūt. Incōicabile.n. nomen lignis ⁊ lapidib⁹ iposuerūt: vt dī Sap.14. Scdō notat̄ icorruptibilitas cū dicit. INCORRVPTIBILIS] Ipse.n. solus perfecte icorruptibilis ē: q ē oino imutabilis. Ois.n. mutatio q̄dā corruptio ē. Un̄ dī. 1. Thi. vlt⁹. Solus hȝ imortalitatē. Tertio notat̄ nāe sublimitas cū dī. DEI.] ve.n. in ps. 47. dī. De⁹ magn⁹ dñs. Ex pte ꝟo eī⁹ i qd mutauerūt tria cōsiderantur ponunt̄. Nā ɔ gliaȝ dicit. IN similitudinem imaginis] .i. i silitudinē alicui⁹ rei p modū imagis ab alio expsse. Maifestū.n. ē q silitudo imaginis ē posterior illa re cui⁹ ē imago: glia āt siue claritas dei ē p̄m⁹ ois spēi ⁊ forme. Et sic g dei gliā i silitudinē imagis mutāt ɔuertūt p̄m⁹ i vltim⁹. Sap.14. Acerbo luctu dolēs pr̄ cito sibi rapti filii fec̄ imaginem. Cōtra id qd dixerat icorruptibilis: dic̄ CORRVPTIBILIS.] ps.29. Que vtilitas i sanguie meo dū descēdo i corruptionē .s. qd ē ipli⁹ iā corruptū siue mortuū. Sap.15. Cū sit mortalis mortuū fingit manib⁹ iniqs. Cōtra id qd dixit. dei. ponit hoīs. Job.32. Nō accipiā psonā viri ⁊ deū hoī nō eq̄bo. Et qd ē abbominabili⁹ hō gliā dei trāstulit nō solū i hoīeȝ q ē ad imaginem dei: sȝ ēt ad ea q̄ sūt ifra hoīeȝ. Un̄ subdit. ET VOLVCRVM] q̄tū ad volatilia. ET QVADRVPEDVM] q̄tū ad gressibilia. ET SERPENTVM] q̄tū ad reptilia. Pretermittit aūt pisces tāq̄ magis ab hūana cōuersatiōe semotos. Hec āt oīa sūt a deo hoī supposita. ps.8. Oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Eze.8. Ingredere ⁊ vide abbominatiōes pessimas q̄s isti faciūt hic: ⁊ ingressus vidi ⁊ ecce ois silitudo reptiliū ⁊ aīaliū ⁊c. ¶ Est aūt nōn̄ q sic dic̄ Glo. ab aduētu Enee ɔsueuerūt in Italia imagies hoīum coli. puta Iouis/Herculis ⁊ silliū. Sȝ tpe Cesaris Augusti deuicta egypto eoꝝ cultū romani assumpserūt: q imagies aīaliū colebāt pp figuras aīaliū q̄ notant̄ i celo: qb⁹ tāq̄ astrologie dediti cultuȝ diuinitatis impēdebant. Unde ⁊ dñs filios israel in egypto nutritos ab hō cultu remouet dicens. Deu.4. Ne forte oculis eleuatis in celum videas solem ⁊ lunam ⁊ omnia astra celi ⁊c.

De piscibus tacet.

¶ Deide cū dicit. PROPTER qd tradidit:] Ponit penā hō culpe correspondētē. Circa quod ɔsiderādū ē q hō mediū locū obtinet iter deū ⁊ aīalia bruta ⁊ cū vtroqȝ extremoꝝ cōicat: cū deo qdē sm̄ itellectualitatē: cū aīalibus ꝟo brutis sm̄ sensualitatē. Sic igit̄ hō id qd ē dei mutauit vsqȝ ad bestias: ita de⁹ id qd ē diuinū i hoīe sȝ rōnē subdit ei qd ē brutale i ipso .s. desiderio sensualitatis. Sm̄ illō ps.48. Hō cū i honore eēt .s. diuine imagis pp rōnē cōparat⁹ ē iumētis isipientib⁹. Hoc ē qd dic̄. PROPTER qd tradidit illos de⁹ i desideria cordis] vt eoꝝ rō sideret desideriys .s. sensualitatis affect⁹: de qb⁹ dī ifra.13. Carnis curā ne feceritis i desideriys ⁊c. Qd qdē ē ɔ nālē ordinē hoīs sȝ q rō appetitui sensibili dominat̄. Gen.4. Sub te erit appetit⁹ ei⁹ ⁊ tu dñaberis illi⁹. Inducit g hoīes i desideria cordis eoꝝ. sic i manū dñoꝝ crudeliū. Isa.19. Tradā egyptū i manū dñoꝝ crudeliū. Precipue tn̄ circa appetitū sensitiuū bestialē q̄dā deordinatio ptinet ad pctā carnalia. Nā delectatiōes tact⁹ circa q̄s sūt gula ⁊ luxuria māifeste sūt cōes nobis ⁊ brutis. Et iō sūt magis exprobabiles q̄si magis brutales vt dic̄ Phs i 3⁰ ethicoꝝ. Et h designat̄ cum subdit. IN IMMVNDICIAM] q ad pctā carnalia ptinet. Sm̄ illō Eph.5. Ois fornicator aut immūdus ⁊c. .i. hō p hō pctā maxie ɔuertit̄ ⁊ trahit̄ ad id qd ē infra ipȝ: vnūqdqȝ enī dī eē ipuꝝ siue imūdū ex ɔmixtione vilioris: sic argētū ex ɔmixtiōe plūbi. Un̄ exponēs subdit. VT CONTVMELIIS] .i. turpib⁹ a imūdis actibus. AFFICIANT] .i. afficiāt. CORPORA sua i semetipsis] .i. nō q̄si ab aliys coacti: puta a barbaris: sȝ a semetipsis hoc agūt: pro quo ipō tēāstra⁹. Aut nō hȝ ptāē figulus luti ex eodē luto facē aliō vas i honorē: aliō in ɔtumeliā .i. in turpē vsuȝ. ¶ Sȝ cū hō i imūdicia sit pctm̄: vī q de⁹ i cā hoīes nō traderet: q ut dī Jac.1. De⁹ itēptator maloꝝ est. Dōm ē q de⁹ nō dī tradē hoīes i imūdiciā directe inclinādo affectū hoīs ad malū: q̄ de⁹ ordiat i seipm̄. Prouer.16. Uniuersa pp se opat⁹ ē dñs. pctm̄ āt ē aliqd p auersiōeȝ ab eo. Sȝ idirecte tradit hoīes i pctm̄ inq̄tū subtrahit gr̄aȝ p quā hoīes ɔtinebāt̄ ne peccarēt: sic si aliqs alicui⁹ sustētaculū tolleret diceret̄ facē casuȝ ei⁹. Et p hūc modū p̄uū pctm̄ ē cā sequētis pctī: sequēs ꝟo ē pena p̄oris. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciendū ē q vnū pctm̄ pōt eē cā alteri⁹ indirecte ⁊ directe. Directe qdē igñati ex vno pctō iclinat̄ ad aliō q̄si sit

Ex parte dei tria sunt. Gloria Incorruptibilitas. Sublimitas.

Clara deum [illegible]

An immūdicia sit pctm̄.

Peccatū ē cā alterius indirecte.

tripl'r. Uno mō ſm rōnē cāe finalis: ſicut cū q̄s ex auaritia icitaṫ ad homicidiū cōmittēdū. 2° ſm rōnē cauſe mālis: ſicut gula iducit ad luxuriā miniſtrādo māmª. 3° ſm rōnē cāe mouētis: ſicut cū ex multis actib° alicui° peccati gn̄aṫ habitus ad ſile pctm̄ iducēs. Indirecte aūt ſic p̄mū pctm̄ mereṫ exclusionē grē: qua ſubtracta hō ruit in aliud pctm̄. Et ſic p̄mū pctm̄ eſt cā icō indirecte ſiue p̄ accn̄s: ſicut remouēs p̄hibēs. ¶ Sȝ notā-

Quō pctm̄ ē pena alteri°.

dū eſt q̄ pctm̄ iq̄ntū hm̄ nō pōt eſſe pena: q̄ penam ɔtra volūtatē patimur: pctm̄ aūt ē volūtariū: vt Aug. dicit: ſȝ q̄ pctm̄ hȝ q̄dā adiūcta q̄ ſunt ɔ̄ voluntatem peccātis: rōne eoꝝ pctm̄ dr̄ pena p̄cedentis pcti. Hoc autē eſt vno mō aliqd p̄cedēs ad peccatū ſicut ſubtractio gratie ex qua ſeqtur: vt hō peccet. Alio mō eſt aliquid adiunctū ipſi pctō vel internus. ſicut eſt inordinatio animi. Unde Aug. dicit in p̄mo ɔfeſ. Juſſiſti domine: ⁊ ſic eſt vt pena ſibi ſit ois inordinatus animus: ſiue quātū ad exteriores actus, quibus difficultates ⁊ labores adiūguntur ſm illud qd̄ dicūt ipi Sap. 5. Ambulauimus vias difficiles ⁊c̄. Tertio q̄ntū ad id qd̄ ſeqtur pctm̄: ſic eſt remorſus ɔſcie, infamia ⁊ ſilia.

¶ Deide cū dic. COMMVTAVERVNT ⁊c̄.] Ponit culpā ipietatis quā cōmiſerūt ɔ̄ v̄itatē diuine nāe. Et p̄mo ponit culpā. 2° penam ibi. PROPTEREA tradidit.] Diuia aūt nā pōt ɔſiderari 2ʳ. Uno mō q̄ eſt rō

Nā diuina dupl'r.

cognoſcēdi: vt veritas p̄ª: ⁊ q̄ntū ad h̄ dicit. QVI commutauerūt v̄itatē dei in mēdaciū:] qd̄ q̄dē pōt itelligi dupl'r. Uno mō q̄ verā cognitionē quā a deo acceperūt p̄uerſa rōne ad falſa dogmata ɔuerterūt: ſicut cū dixerūt idola eē deos: vel deū nō eē oipotentē vel oiſcientē. Hie. 9. Docuerūt liguas ſuas loq mendacium. Alio mō veritatē dei in mēdaciū mutauerūt: q̄ diuinitatis nāȝ q̄ eſt ipſa veritas attribuerūt idolo qd̄ eſt mēdaciū iq̄ntū nō eſt de°: vt dr̄ Hie. 16. Uere mēdaciū poſſederūt pr̄es nr̄i: vanitatē q̄ eis non pfuit. Nūquid faciet hō ſibi deos: ⁊ ipſi nō ſunt dij. Alio modo pōt ɔſiderari diuina nā. ſm q̄ eſt p̄ncipiū eēndi oib° per creationē: ⁊ ſic debeṫ ei ab hoīe itēriꝰ q̄dē cult° ſm pꝛiȝ affectū. Jo. 9. Si q̄s cultor eſt dei ⁊c̄. exteriꝰ aūt debeṫ ei ſeruitus latrie. ſm illō Deut. 9. Dn̄m deū tuū adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies. Uñ ⁊ ſubdit ɔ̄ eos, ſcȝ COLVERVNT ⁊ ſeruierūt creature potius ⁊c̄.] Colebant. n. celeſtia corpora: ⁊ aerē: ⁊ aquā: ⁊ alia hm̄. ſm illud Sap. 13. Aut ignē aut ſpūm: aut citatū aerē ⁊c̄. Et in h̄ iprobat ſapiētes gētiliū: q̄ q̄uis nunq̄ in imagi-

Trīa ſapientes gētiliū.

nibus aliqd numinis eē crederēt: ſicut ſectatores Hermetis credebāt: neqȝ ea q̄ a poetis fabuloſe dicebant de dijs crederēt eē vera: creaturis tn̄ alicuius cultū diuinitatis impēdebāt ex qb° rōnē fabularum aſſignabāt: ſicut Uarro poſuit totū mūdum eē deū ꝑꝑ aiam eius. dicens q̄ toti mūdo: ⁊ oib° partib° eius diuinitatis cultus ipēdi pōt. Aerē quē vocabāt Junonē: aquā quā vocabāt neptū. ⁊ ſic de alijs. Platonici aūt poſuerūt q̄ oibus ſubſtantijs rōnalib° q̄ ſunt ſupra nos cult° diuinitatis debeṫ: puta demonib°: aialib° celeſtiū corporū: itelligētijs. i. ſubſtātijs ſepatis. Quāuis aūt hīs q̄ ſupra nos ſunt aliquā reuerētiaȝ exhibēre debeam° nō tn̄ cultū latrie q̄ p̄cipue in ſacrificij oblatiōe ɔſiſtit: q̄ hō pfitet̄ oium bonoꝝ deū eſſe auctorē: ſicut ⁊ in q̄libet regno aliqs honor ſupmo dn̄o exhibeṫ quē nō licet trāſferre in aliū. Et iō ſubdit. QVI eſt bn̄dict°] i. cuius bonitas eſt manifeſta. Sicut. n. dicimur bn̄dicere deū inq̄ntūȝ ei° bonitatē corde recognoſcimus ⁊ ore cōfitemur. Eccl. 43. Bn̄dicētes deū exaltate illū quātum poteſtis. Addit autē. IN SECVLA.] q̄a ei° bonitas eſt ſempiterna ab alio nō depēdēs: ſȝ eſt ois boni p̄ncipiū. Et ex h̄ ſibi debeṫ ois latrie cult°. Addit aūt. AMEN.] Ad oimodā certitudinē aſſerēdam. Iſa. 65. Qui bn̄dictus eſt ſup terrā bn̄diceṫ in deo amē. quod idē eſt qd̄ vere vel fiat. Uideṫ aūt Apl's triplicē theo-

Triplx̄ theologia. Ciuilem. Fabularem. Naturalē.

logiā tāgē gētiliū. P̄rio q̄dē ciuilē q̄ obſuabaṫ a pontificibus in adoratiōe idoloꝝ in tēplo: ⁊ quantū ad h̄ dicit. Et mutauerūt gloriā icorruptibilis dei. Secundo theologiā fabularem quā poete tradebāt in theatris: ⁊ quātū ad hoc dicit. Qui cōmutauerūt veritatem dei in mendaciuȝ. Tertio theologiaȝ naturalem quā obſeruauerunt Philoſophi in mundo. partes mundi colentes: ⁊ quantum ad hoc dicit. Et coluerūt ⁊ ſeruierunt creature potius q̄ȝ creatori.

¶ ‡ Quāobrem tradidit eos deus in cupiditates ignominioſas. Nā ⁊ femine illoꝝ mutauerūt naturalē vſuȝ: in eū q̄ eſt pᵉter nām. Silr̄qȝ ⁊ maſculi relicto naturali vſu femine: exarſerūt p̄ appetētiaȝ ſui: alius in aliū: maſculi in maſculos feditatē perpetrātes: ⁊ p̄miū: qd̄ oportuit: erroris ſui in ſeſe recipiētes. Et quēadmodum nō p̄bauerunt: vt deum agnoſcerent: ita tradidit eos deus in reprobā mēteȝ: vt facerent que nō cōueniebat: repleti omni iniuſtitia: ſcortatiōe: verſutia: auaritia: malitia: pleni inuidia: cede: ɔtētiōe: dolo: malis p̄diti morib°: ſuſurrones: obtrectatores: dei oſores: cōtumelioſi: elati: glorioſi: excogitatores maloꝝ: parētibus imorigeri: expertes intelligētie: pactoꝝ haudquaq̄ȝ tenaces: aliena charitatis affectu: neſcij federis: imiſericordes. Qui cū dei iuſtitiaȝ nouerint: nempe qd̄ ij qui talia faciūt: digni ſint morte: nō ſoluȝ ea faciunt; verſ̄ etiam aſſentiūtur ijs qui faciūt.

Rom. 9.

¶ Propterea tradidit illos deus in paſſiones ignominie. Nam femine eoꝝ immutauerunt naturalē vſum in eū vſum qui eſt cōtra naturaȝ. Similr̄ autem ⁊ maſculi relicto naturali vſu femine: exarſerunt in deſiderijs ſuis in inuiceȝ maſculi in maſculos turpitudinē operantes: ⁊ mercedeȝ quam oportuit erroris ſui in ſemetipſis recipientes. Et ſicut nō p̄bauerūt deuȝ hīe in noticia: tradidit illos deus in reprobū ſenſum: vt faciāt ea que nō ɔueniūt: repletos oi iniquitate: malitia: fornicatione: auaritia: nequitia: plenos inuidia: homicidijs: ɔtētiōe: dolo: malignitate: ſuſurrones: detractores: deo odibiles: ɔtumelioſos: ſuperbos: elatos: inuētores maloꝝ: parētibus nō obedientes: inſipiētes: icōpoſitos: ſine affectiōe: abſqȝ federe: ſine miſericordia. Qui cū iuſticiā dei cognouiſſent: nō itellexerūt: quoniam qui talia agunt digni ſunt morte: nō ſolum qui ea faciunt: ſed qui etiam conſentiunt facientibus. Lec. VIII.

Poſita

Posita culpa ipietatis fm quā ꝯ nāz diuinā peccauerūt: hic ponit penā quā .s. ad hoc reducti sūt: vt ꝯ suā nāz peccarēt. Et p̄ ponit penā. 2° exponit ibi. NAM femie]. 3° eiꝰ ꝯuenientiā ostendit ibi. ET mercedē.] Dicit ḡ p̄. PROPTEREA] .s. qꝛ dei ꝟitatē i mēdaciū mutauerūt. TRADIDIT illos deꝰ] nō qdē ipellēdo i malū: s3 deserēdo. IN passiōes igminie] .i. i pctā ꝯ nām: q̄ dicunṫ passiōes fm q̄ ꝓp̄e passio dī ex eo qđ aliqd trahiṫ ex̄ ordinē sue nature: puta cum aq̄ calefit: aut cū hō ifirmaṫ. Uñ qꝛ per hꝰ pctā hō recedit ab ordie nālī: ꝯuenienter dicuntur passiōes. ifra. 7. Passiōes pctōꝝ. Dicunṫ aūt passiōes igminie: qꝛ nō sunt noīe digna. fm illđ Ephe. 5. Que aguṅṫ in occulto ab eis. turpe est ꝛ dicere. Si eni peccata carnis cōiter exprobabilia sunt: qꝛ per ea homo deduciṫ ad id quod est bestiale in homine: multo magis pctm̄ ꝯtra nāz p qđ etiā homo a natura bestiali decidit. Osee. 4. Gloriā eorum in ignominiam cōmutabo.

Ⅽ Deide cū dicit. NAM femie eoꝝ ꝛc̄.] Exponit qđ dixerat. Et p̄ q̄tū ad feminas. 2° quantū ad masculos ibi. SIMILITER aūt ꝛ mascu.] Dicit ḡ p̄. Ideo illos dico in passiōes ignominie traditos. NAM femie eoꝝ mutauerūt nālē vsu3 i eū vsu3 q ē ꝯ nā3.] p̄ᵃ Coꝝ. 11. Nec ipsa nā docet vos. Isa. 24. Mutauerūt ius dissipauerūt fedus sempiternū. i. ius nāle. Est aūt ꝯsiderādū q̄ duplr̄ est aliqd ꝯ nāz hoīs. Uno mō ꝯ nāz diūe cōstitutiue hoīs q̄ ē rōnalē: ꝛ sic oē pctm̄ dī eē ꝯ nām hoīs inq̄tū est ꝯ rōnē rectā. Ⅽ Uñ ꝛ Damā. dicit in 2° lib°. q̄ angelus peccās ꝟsus est ex eo qđ ē fm nāz in id qđ ē ꝑter nām. Alio mō dī eē aliqd ꝯ nām hoīs rōne gñis qđ est aial. Manifestū ē aūt q̄ fm nāe itētionē cōmixtio sexuū in aialibꝰ ordiaṫ ad actū gñationis. Uñ ois cōmixtiōis modus ex quo gñatio seq̄ nō pōt ē ꝯ nām hoīs inq̄tū est aial. Et fm h̄ dī in glo. nālis vsus ē: vt vir ꝛ mulier in vno ꝯcubitu coeant: ꝯ nām ꝟo vt masculus masculū polluat: ꝛ mulier mulierē: ꝛ eadē rō ē de oi actu coitus ex quo generatio sequi nō potest.

Aliqd ē contra nām 2ʳ respectu differētie vl̄ generis.

Ⅽ Deide cū dic̄. SIMILITER autē.] Exponit q̄tū ad marces q̄ .s. RELICTO nāli vsu femieꝰ exarserūt] .i. ex termios nāe arserūt. fm illud. ps. 105 Exarserunt sicut ignis in spinis. Et h̄ IN desiderijs suis] .s. carnalibus. INVICEM masculi i masculos turpitudinē operantes.] Ezech. 15. Nudabo ignominiā tuā corā eis ꝛc̄.

Ⅽ Deide cū dic̄. ET mercedē.] Ondit hāc penā ꝯuenientē eē culpe dicēs. RECIPIENTES i semetipsis] .i. in deformatiōe sue nāe. MERCEDEM erroris sui] .s. dei veritatē i mēdaciū cōmutauerūt: mercedē .i. retributionē quā oportuit .s. eos recipe fm iustitie ordinem ex q̄ debitū erat: vt q in dei nāz iniuriosi fuerāt: id qđ est ꝓpriū sibi creaturis attribuēdo: i sui nā ꝯtumeliosi existerēt. Et q̄uis merces ꝓp̄e videaṫ in bonū sonare: tñ h̄ sumiṫ cōiter p q̄cūq3 retributiōe ēt in malis: fm modū q̄ dī ifra 6°. Stipēdia peccati mors. Mich. 1. Mercedes eoꝝ igni cōburenṫ. Ⅽ Et ē notādū q̄ satis rōnabilr̄ Apls vitia ꝯ nām q̄ sūt grauissima iter pctā carnalia ponit idolatrie penā: qꝛ sil' cū idolatria incepisse videnṫ .s. tpe abrae qñ crediṫ idolatria incepisse. Uñ ꝛ tūc p̄mo leguṅṫ in sodomitis punita eē vt Gen. 19. Simul etiā idolatria crescēte hꝰ vitia creuerunt. Uñ dī 2ᵉ Macha. 4. q̄ Jason ausus est sub ipsa arce optimos quosq3 ephebōꝝ in lupanaribꝰ ponere. Erat autem hoc nō initium: sed incremētu3 q̄dam: ꝛ profectus gentilis: ꝛ alienigene conuersationis.

Merces i bonū ꝛ malū accipitur.

Uitia ꝯ nām ē pena idolatrie.

Ⅽ Deide cū dicit. ET sicut nō ꝓbauerūt.] Ostēdit eos iniustitie fuisse subiectos. Et p̄mo ostēdit ex qua porte culpa in hec peccata deuenerūt. Scđo enumerat horum pctōꝝ diūas ibi. REPLETI oi inigtate.] Culpa3 aūt ꝑcedētem ponit cū dicit. ET sicut nō ꝓbauerunt deū hēe in notitia.] Qđ pōt duplr̄ intelligi. Uno mō qꝛ q̄uis lumine rōnis: ꝛ per creaturas visibiles verā dei cognitionē habere potuerunt: tñ vt liberiꝰ possent peccare nō ꝓbauerunt .i. nō approbauerūt: vt ipsi haberent deū in sui notitia. Job. 22. Dixerūt deo: recede a nobis sciē3 viaꝝ tuarū nolumus. Alio mō pōt itelligi q̄ ipsi nō ꝓbauerunt q̄ deus in sua notitia hñet facta humana. fm illud ps. 93. Dixerunt nō videbit dominus nec itelliget deus. Et fm hūc sensu3 ꝯuenienter huic culpe respōdet pena cū sub diṫ. TRADIDIT illos deus in reprobū sensum.] Diciṫ autem hic sensus hoīs non exterior quo sensibilia cognoscūtur: sed interior fm quē iudicat de agēdis. fm illud Sap. 6. Cogitare de illa sensus est ꝯsumatus. Diciṫ autē sensus reprobus quo aliq̄s reprobādum iudiciū h3 de agēdis. fm illud. 2. Thimo. 3. Hoīes mente corrupti reprobi circa fidem. Je. 6. Argētū reprobū vocate eos. Et ideo subdit. VT faciāt ea que nō ꝯueniūt] .i. ea que a recta rōne discordāt. Sap. Inutilia opa eoꝝ sunt. Est autē ꝯueniens vt qui ꝯtra dei notitiā peccauerūt vel eū cognoscere nolētes: vel eū cognoscere non arbitrātes in peruersitatē3 sensus traderenṫ. Uñ ꝛ Sap. 14. diciṫ. Peccātiū pena perambulat semp i iustoꝝ ꝑuaricatōe3.

Deꝰ i notitia nō hr̄ vl̄ i nobis: vl̄ q̄ deꝰ de nobis notitiā nō hab3.

Sensus hoīs interior ꝛ exterior.

Ⅽ Deide cū dic̄. REPLETOS ꝛc̄.] Enūerat hꝰ icōuenientia opa. ꝛ p̄ ponit id qđ ē gñale dicēs. REPLETOS omni inigtate:] qꝛ vt dī .1. Job. 3. Oē pctm̄ est iniquitas. Sic̄ .n. ois ꝟtus inq̄tū exeq̄tur ꝑceptū legis h3 rōnē iustitie. ita ēt oē pctm̄: inq̄tū a regula legis diuie discordat: h3 rōnē inigtatis. Et sic in sacra scriptura pōt p̄ue pctā arguuntur. Duplr̄ aūt eoꝝ culpā exaggerat. Primo qdē intensiue. per hoc q̄ dicit. REPLETOS.] Ille .n. videṫ repleri inigtate: cuius affectus est totalr̄ ad peccādū dispositus fm illud ps. 13. Quoꝝ os maledictiōe ꝛ amaritudie plenū est. Scđo extēsiue: qꝛ .s. nō tm̄ in vno peccauerūt: s3 in oibus. Sap. 14. Infandoꝝ idolorum cultura omnis mali causa est.

Culpa exagerant. Intensiue Extensiue

Ⅽ Cōsequēter cū dic̄. MALITIA.] Enūerat pctā i speciali. Et p̄mo q̄tū ad trāsgressionē3 que opponiṫ ꝑceptis negatiuis. Scđo q̄tū ad omissionē que opponiṫ ꝑceptis affirmatiuis ibi. SVPERBOS.] Circa p̄mum duo fac̄. Prio ponit pctā qbꝰ aliq̄s deterioraṫ i seipo. Scđo peccata quibus aliquis fit nociuus ꝓximo ibi. NEQVITIA.] Circa p̄mū ponit qdē id p̄mo qđ ē generale cū dic̄. MALITIA] q̄ est habitus vitiosus ꝟtuti oppositus. Uñ ꝛ malitia peccare dicunṫ q ex habitu peccant. ps. 51. Quid gl'iaris in malitia. In spāli ponit pctm̄ quo qs deordinaṫ circa appetitū corꝑaliū delectationū cū dic̄. FORNICATIONE.] Dicitur .n. fornicatio ꝓp̄e sic̄ a meretricibꝰ: que iuxta fornices. idest arcus triūphales se publice ꝓstituebāt: tñ hic sumiṫ pro omni illicito cōcubitu. Thob. 4. Attēde tibi fili mi ab omni fornicatiōe. Scđo ponit vitium p qđ qs deordinaṫ circa appetitū reru3 exterioꝝ cū dicit. AVARITIA] q̄ est imoderatus appetiꝰ hñdi. Heb. vltimo. Sint mores sine auaritia cōtēti p̄ntibus.

Ⅽ Deide ponunṫ pctā q̄ tendūt ad nocumētu3 ꝓximi. Et p̄ ponit id qđ est gñale cū dicit. NEQVITIA] Dñ sez attētat aliqs: qđ negt iplere: qđ maxie ꝯtingit circa nocumēta ꝓximoꝝ: quibus nō pōt aliqs aliqñ p voto nocere. ps. Consumetur nequitia peccatorum.

Ⅽ Cōsequēter ponit radicē hoꝝ pctōrum dicēs. PLENOS inuidia] que est dolor de alieno bono: ex quo ali

quis incitatur ad nocendū alteri. Sap. 2. Inuidia dia-
boli mors introiuit in orbem terrarum.

¶ Postea ponunt nocumēta ꝛ p̄. manifesta: ꝛ q̄ntū ad
facta cū dic. HOMICIDIIS.]q̄ sūt pcipua nocumēta.
Osee. 4. Maledictū mēdaciū ꝛ homicidiū/furtum ꝛ
adulteriū inūdauerūt. Dic aūt pluralr̄ homicidijs: q2
homicidiū nō solū p̄sistit i opere: s; etiā i volūtate. 1. Jo. 3.
Qui odit f̄rē; homicida ē. q. i. odit ad occidēdū. Et q̄n-
tū ad v̄ba cū dic. CONTENTIONE.]Est aūt p̄tētio
impugnatio v̄itatis cū p̄fidētia clamoris. Prouer. 20.
Honor est homini q se separat a p̄tentionibus.

¶ Deīde ponit nocumēta occulta: ꝛ p̄ illō qd est gn̄ale
cū dic. DOLO.]qui. s. aliō simulat ꝛ aliud agit. Hie. 9.
Sagitta vulnerās lingua eoꝝ: dolū locuta ē. In ore suo
pacē cū amico suo loquit: ꝛ occulte ei ponit insidias.

¶ Post hec ponit radicem interiorem hoꝝ nocumen-
torum cum dicit. MALIGNITATE.]que importat ma-
lum ignem .i. malum affectum in corde, s̄m illō ps. 27.
Loquuntur pacem cū proximo suo mala aūt in cor-
dibus. ps. 5. Non habitabit iuxta te malignus.

¶ Cōsequēter ponit nocumēta occulta q̄ pcipue fiunt
v̄bis cū dic. SVSVRRONES.]Qui. s. occulte susurrāt
in aurib' hoīm ad seminādū inter eos discordias. Ecc.
28. Susurro ꝛ bilinguis maledict' i pplo. multos. n. tur-
bauit pacē hn̄tes. DETRACTORES]q. s. detrahūt fa-
me alicui' occulte. i. eo ignorāte: mala dicētes de eo. Ecc.
10. Si mordeat serpēs in silētio nihil eo min' h; q oc-
culte detrahit. Et ne putent ista pctā eē leuia: q2 solo ore
cōmittunt subdit. DEO odibiles.]Impugnāt. n. id ma-
xie qd de' i hoīb' amat. s. mutuū amorē. Joā. 15. Hoc ē
p̄ceptū meū vt diligat inuicē. Un̄ dī prou. 6. Sex sūt q̄
odit de': ꝛ septimū detestat aīa ei'. s. q seminat inter f̄res
discordias. Addit aūt CONTVMELIOSOS]q. s. ma-
la i facie inferūt. 1. Thi. 1. Qui prius fuit blasphem' ꝛ p̄se-
cutor ꝛ p̄tumeliosus. Sic ḡ h̄ tria vitia i mā p̄ueniūt:
q2 oēs mala dicūt d' p̄ximo. Dif aūt i fine: q2 susurro ītē-
dit discordiā. detractor īfamiā: p̄tumeliosus iniuriā.

¶ Cōsequēter ponit pctā q̄ ptinēt ad omissionē: ꝛ p̄ po-
nit radicē hoꝝ pctōꝝ cū dicit. SVPERBOS.]Dicunt
eni supbi q̄si sup se eūtes p inordinatū appetitū excel-
lētie: volūt. n. pesse nō subesse aliene regle: ꝛ iō p̄cepta
omittūt. Ecc. 10. Initiū oīs pcti supbia. Qd ver; ē q̄ntū
ad auersionē a deo: nō q̄ntū ad p̄uersionē ad bonū cō-
mutabile. Di. n. 1 Thi. vlti°. q radix oīm maloꝝ ē cu-
piditas. Scd̄o ponit pcessū supbie ex q̄ p̄ in corde na-
scit elatio: vt. s. hō se sup alios efferat. ꝛ ideo dic. ELA-
TOS.]Luc. 18. Nō sū; sic ceteri hoīu;. Un̄ dī ꝯ elatos
illō ps. Neq; elati sunt oculi mei. Scd̄o ex supbia in
ope nascit nouitatū p̄sumptio. Et q̄ntū ad hoc subdit.
INVENTORES maloꝝ:]q2. n. bona iā; sunt a deo ꝛ
ab hoīb' instituta. p̄sequēs ē vt ipsi de nouo adinueniāt
mala. Psal. Adinuētiones eoꝝ contra dominum.

¶ Cōsequēter ponūt ipse omissiōes. Et p̄ respectu su-
perioꝝ (Un̄ q̄ntū ad parētes dicit.) PARENTIBVS
nō obediētes.]Cōtra id quod dī Eph. 6. Filij obedite
parētib' v̄ris in dn̄o. Quātū aūt ad deū dic. INSIPIEN-
TES]. i. h̄ diuinā reuerētiā agētes. Job. 28. Ecce timor
dn̄i ipa ē sapiētia: ꝛ recedere a malo itelligētia. Scd̄o
ponit omissionē q̄ntū ad seipsū cū dic. INCOMPOSI-
TOS]i habitu ꝛ in incessu. Eccl. 19. Amictus corporis ꝛ
risus dētiū ꝛ ingressus hoīs enūciāt de illo. Quidā. n. [illegible]
culpant Isa. 3. de h̄ q cōposito gradu incedebant: q2
illa cōpositio excedebat modū cōem hoīu;: inter quos
p̄uersabant. Tertio ponit omissionē quātū ad parētes
ad quos debemus habere p̄mo affectū in corde: ꝯ qd̄

dicit. SINE affectiōe.]Prouer. 12. Viscera impioꝝ cru-
delia. 2. Thi. 3. Erūt hoīes seipsos amātes. s. ꝛ nō alios.
Scd̄o d; hō eis exhibere socialem p̄uersationē cōtra
qd subdit. ABSQVE federe]quo. s. alijs socialr̄ nō cō-
iungunt. Judicum. 18. Percusserūt eos in ore gladij. eo
q cum nullo hoīum haberent quicq̄ societatis ac ne-
gocij. Eccl. 4. Ve soli: q2 cū ceciderit ꝛc. Quarto q̄n-
tū ad inferiores subdit. SINE misericordia]quā debe-
mus miseris exhibere. Jac. 2. Judiciū sine misericor-
dia fiet illi qui non facit misericordiam ꝛc.

¶ Deīde cū dicit. QVIA cū iustitiā.]Ostēdit eos eē ob-
noxios ire siue vindicte diuine. Circa qd tria sūt p̄side-
rāda. Primo nālis eoꝝ affect': q2 cū cognoscerēt deū
iustū ꝛ oēs alias p̄fectiōes h̄ntē nō crediderūt q pro
peccatis penā inferret. Sophō. 1. Dicunt in cordibus
suis nō faciet dn̄s bene ꝛ nō faciet dn̄s male. Et h̄ est
qd dicit. QVI cū iustitiā dei cognouissent non intelle-
xerūt. Scd̄o pena peccatis eoꝝ debita cum dicit.
DIGNI sunt morte.]Infra 6°. Stipēdia pcti mors ē.
Dignū est. n. q aīa q̄ deserit deū a corpore suo deserat
per mortē corporalē: ꝛ finalr̄ deserat a deo p mortē
eternā; de qua dī in ps. 33. Mors pctōꝝ pessima. Et
Apoc. 2. In his mors scd̄a nō habebit potestatē. Ter-
tio p̄siderandū est q̄bus talis pena debet. Et p̄mo his
QVI talia agūt]. s. p̄dicta pctā. s; illō ps. 5. Odisti oēs
qui operant iniq̄tatē: pdes oēs q loquunt mēdaciū. ET
nō solū illis qui faciūt sed etiā his q cōsentiūt facien-
tibus.]Et hoc duplr̄. Uno mō directe vel laudādo pec-
catū. s̄m illō ps. 9. Laudat peccator in desiderijs ani-
me sue. Uel etiā prebēdo cōsilium ꝛ fauorē s̄m illud
2. Paral. 19. Impio prebes auxiliū. Alio mō idirecte:
qn̄ nō rep̄hendit aut īpedit quocūq; mō si pōt: ꝛ pre-
cipue si ex officio incūbat. sicut peccata filioꝝ ipuitāt
hely. sicut p;. 1. Regū. 4. Hec et spālr̄ Aplc̄ dicit p-
pter quosdā sapiētes gentilium: qui ꝛ si idola nō cole-
rent tamen colentibus nō resistebāt. Cap. II.

Quapp inexcusabilis es o hō: quisq̄s Mat. 7.
es q iudicas. Nam hoc: ipso qd iudi-
cas alterū: teipm̄ p̄dēnas. Eadē. n. fa-
cis tu: q iudicas. Scimus aūt: qd iudi-
ciū dei est s̄m veritatē: aduersus eos
qui talia agunt. Cogitas aūt h̄ o hō: qui iudicas
eos q talia faciūt: ꝛ facis eadem: qd tu suffugies
iudiciū dei? Aut diuitias bonitatis illius: ac tol-
lerātie: lenitatisq; p̄tēnis: ignorans: qd bonitas
dei ad penitentiam te inuitat? Sed iuxta duritiā
tuā: ꝛ cor penitere nesciu;: colligis tibiipsi irā in
die ire: quo patefiet iustum iudicium dei.

Propter qd inexcusabilis es o hō
oīs q iudicas. In quo. n. alteruz
iudicas teipm̄ p̄dēnas. Eadē eni
agis que iudicas. Scimus enim
quoniam iudicium dei est s̄m veritatē in
eos qui talia agunt. Existimas autē o ho-
mo qui iudicas eos qui talia agunt: ꝛ facis
ea: quia tu effugies iudicium dei? An di-
uitias bonitatis eius ꝛ patientie ꝛ longani-
mitatis eius contēnis? Ignoras quoniam
benignitas dei ad penitentiam te adducit?
Scd̄m autem duriciam tuam ꝛ ipenitens

cor thesaurizas tibi iram in die ire ꝛ reuelationis iusti iudicij dei.

POstq̃ Apl'us ostẽdit ꝙ gẽtiles iustificati nõ sunt ex veritatis cognitiõe quã habuerũt. hic ostẽdit ꝙ neqꝫ etiã iudei iustificati sunt ex his in qb' gloriabant̃. Et sic vtrisqꝫ est nec̃ia ad salutẽ virtus euãgelice grẽ. Primo ḡ dicit ꝙ iudei nõ sũt iustificati ex lege. Scdo ꝙ nõ sunt iustificati ex grẽ de quo gloriabant̃. 3. cap. QVID ḡ est amplius.] Tertio ꝙ nõ sunt iustificati ex circũcisiõe. 4. cap. QVID ḡ dicemus.] Circa pmũ ꝯsiderãdũ est ꝙ iudei ꝛ gẽtiles ad fidẽ ꝯuersi seinuicẽ iudicabãt de priori vita. Iudei n. gẽtib' obijciebãt ꝙ sine dei lege viuẽtes idolis imolabãt. Gẽtiles autẽ obijciebãt iudeis ꝙ lege dei accepta eã nõ seruabãt. Primo ḡ vtrosqꝫ arguit de inordinato iudicio. Scdo spãliter ondit ꝙ iudei nõ erãt digni pmio: qa ea in qbus gloriabant̃ nõ sufficiebãt ad salutẽ ibi. NON eni auditi legẽ.] Circa pmũ duo fac. Primo ꝯfutat humanũ iudiciũ. Scdo astruit ꝛ cõmẽdat diuinũ ibi. SCIMVS eni.] Circa pmũ duo fac. Primo ꝓponit mutuo se iudicãtes inexcusabiles eẽ. Scdo assignat rõnẽ ibi. IN QVO eni.] Primo ḡ cõcludit ex pmissis dicẽs. Propter qd gẽtiles veritatem de deo cognitã in iniustitia detinuerunt. O HOMO q iudicas aliũ hoiẽ inexcusabilis es] sicut supra p' dixit ita vt sint inexcusabiles. Addit ãt OMNIS] q.d. qcũqꝫ sis siue gentilis siue iudeus: quia ẽt gẽtilis de quo magis videbat̃: non põt excusari p ignorãtiã: sicut supra ostensuz est. 1. Corinth. 4. Nolite ante tp̃s iudicare.

❡ Deide cũ dicit. IN QVO eni] assignat rõnẽ excludẽdo cãm excusatiõis. p' qdẽ ignorãtiaz. 2° inocẽtiaz ibi. EADEM eni.] Ignorãtia qdẽ excludit̃ per iudiciũ: qcũqꝫ eni iudicat aliquẽ quasi male agẽtẽ demõstrat se agnoscere illud eẽ malũ: ꝛ ex hoc ostẽdit eẽ ꝯdẽnabilẽ: ꝛ hoc est qd dicit. Jõ iquã es inexcusabilis. IN QVO eni iudicas alteꝝ:] qsi male agẽtẽ TEIPSVM ꝯdemnas] i. ostendis te eẽ ꝯdẽnabilẽ. Mat. 7. Nolite iudicare ꝛ nõ iudicabimini. Nõ tñ credẽdũ est ꝙ oẽ iudiciũ sit ꝯdẽnatiõis cã. Est n. triplex iudiciũ. Unũ qdeꝫ iustũ: qd. s. fit ꝫm regulaz iustitie. Sap. 1. Diligite iustitiã q iudicatis terrã. Aliud ẽ iudiciũ nõ iustũ: qd. s. fit cõtra regulã iustitie. Sap. 6. Cũ essetis ministri regni ei' nõ recte iudicastis. Est aũt 3m iudiciũ temerariũ ꝯ qd dr̃ Eccl. 5. Ne temere qd loq̃ris. Qd qdẽ dupl'r cõmittit̃. Uno mõ qñ aliqs ꝓcedit circa id qd ẽ sibi cõmissuz iudiciũ absqꝫ debita veritatis cognitiõe: ꝯ id qd dicit̃ Iob. 29. Cãz quã ignorabã diligẽtissime inuestigabã. Alio mõ qñ aliqs vsurpat sibi iudiciũ de occultis: de qbus solus de' iudicare hꝫ: Cõtra id qd dr̃. 1. Corinth. 4. Nolite añ tp̃s iudicare quoadusqꝫ veniat dñs: q illuminabit ꝛ c. Est aũt aliqd occultũ nõ solũ quoad nos sꝫ ꝫm sui nãm ad solã dei cognitionẽ ptinẽs qdẽ. pmo cogitatio cordis. ꝫm illud. Hie. 17. Prauũ est cor hois ꝛ iscrutabile qs cognoscet illud? Ego dñs scrutãs corda ꝓbãs renes. scdo ꝯtingẽs futuruz. ꝫm illud Isa. 41. Annũtiate q̃ ventura sunt in futurũ: ꝛ dicemus: qa dij estis vos. Et iõ sic dicit Aug de ꝫmone dñi in monte. duo sunt in qb' temerariũ iudiciũ cauere debem'. vel cũ incertuz est qualis quisqꝫ futurus est: qui nunc vel bonus vel malus apparet. primum ergo iudicium nõ est condemnationis causa: sed scdm ꝛ tertium.

Iudiciũ 3x.
Iustum.
Nõ iustuz.
Temerariũ.

Occultum q̃ ad nos : quo ad nãm lat.

❡ Deide cũ dic. EADEM eniꝫ.] Excludit aliã excusatiõis cãm. s. inocẽtiã. q.d. Ideo tu qui iudicas alios teipsum ꝯdẽnas: qa TV AGIS q̃ iudicas] ꝛ ita videt̃ ꝙ ꝯtra ꝯsciaz agis. Mat. 7. Quid aũt vides festucam in oculo ꝛ c. ❡ Est tñ sciẽdũ ꝙ nõ semp cũ aliqs aliqueꝫ iudicat: vel de pctõ qd ipse cõmittit: ꝑ h' ipꝫ semp sibi cõdẽnationẽ acqrit: qa nõ semp tũ mortalr̃ peccat sic iudicãdo. semp tñ suã dãnationẽ manifestat. Si n. publice sit in peccato de quo aliũ iudicat videt̃ scandalizare iudicãdo: nisi forte humilr̃ se simul cũ illo reprehendat pro suo peccato ingemiscens. Si ꝟo sit in eodẽ pctõ occulte nõ peccat iudicãdo aliũ de pctõ eodẽ maxime cum humilitate: ꝛ conatu ad resurgẽdum: vt Aug. dicit in lib° de ꝫmone dñi in mõte. Primũ cogitemus cũ aliquẽ rephẽdere necessitas nos cogit: vtruꝫ tale sit vitiũ qd nũq̃ habuimus: ꝛ tũc cogitem' nos ẽt hic potuisse: vel tale qd habuimus: ꝛ iã nõ habemus: ꝛ tũc tãgat memoriã fragilitas cõis: vt illaꝫ correctionẽ nõ odiũ: sed mĩa precedat. Si autẽ inuenimus nos in eodem vitio esse non obiurgemus: sed congemiscamus: ꝛ ad pariter conandum inuitemus.

❡ Deide cũ dic. SCIMVS eni.] Astruit ꝛ cõmẽdat diuinũ iudiciuꝫ. Et circa h' tria facit. p' ponit diuini iudicij ꝟitatẽ. 2° excludit ꝯriã opionẽ ibi. EXISTIMAS.] 3° manifestat ꝟitatẽ ibi. QVI reddet vnicuiqꝫ.] Dic ergo p'. Ideo dico ꝙ teipm ꝯdẽnas cuꝫ eadẽ agis q̃ iudicas. SCIMVS eni] i. p certo tenem' QVONIAM iudiciũ dei ẽ i eos q talia agũt] i. iminet eis diuinũ iudiciũ. Iob. 19. Ultor iniq̃tatis ẽ gladius: ꝛ scitote eẽ iudiciũ. Eccl. vlt°. Cũcta que fiũt adducet deus in iudiciũ. Itẽ scimus ꝙ hoc iudiciũ EST ꝫm veritateꝫ.] ps. 95. Iudicabit orbẽ terre in eq̃tate. Hois autẽ iudiciuꝫ ẽt si iuste iudicet nõ semper est ꝫm veritateꝫ negocij: sed ꝫm dicta testiuꝫ: que q̃nqꝫ dissonant a veritate. Sꝫ h' non est in diuino iudicio: qa vt ipse dicit. Hie. 19. Ego sum iudex ꝛ testis. Non etiam fallitur falsis allegationibus. ꝫm illud. Iob. 41. Non parcam ei quasi ꝟbis potentibus: ꝛ ad deprecandum compositis.

❡ Deide cũ dic. EXISTIMAS aũt] excludit opionem ꝯriã. Et p' ponit eã. 2° assignat cãz ibi. AN diuitias.] 3° improbat ibi. IGNORAS.] Dicit ḡ p'. Ita dixi ꝙ iudiciũ dei ẽ ꝫm ꝟitatez i eos q ita agũt. Sꝫ nũqd O HOMO] qcũqꝫ es QVI iudicas eos q talia agunt: ꝛ tñ facis ea:] supioris iudicium nõ timẽs: existimas. QVIA tu effugies iudiciũ dei?] Quasi dicat. Si h' existimas falsa ẽ estimatio tua. ps. 138. Quo ibo a spiritu tuo ꝛ q̃ a facie tua fugiã. Iob. 11. Effugium peribit ab eis.

❡ Deide cũ dic. AN diuitias.] Ondit cãz huius false estimatiõis. Qr̃. n. hõ nõ statiz punit̃ a deo pro pctõ: estimat se nõ eẽ puniẽdũ. Cõtra id qd dr̃ Eccl. 5. Ne dixeris i corde tuo peccaui: ꝛ qd mihi accidit triste: Altissimus. n. ẽ patiẽs redditor. Et Ecc. 8. Eteni qa nõ ꝓfertur cito ꝯ malos snĩa absqꝫ vllo timore filij hominuz ꝑpetrãt mala. Aũt pctõr ex eo ꝙ centies fac malũ ꝛ p patiẽtiã sustẽtat̃, ego cognoui ꝙ erit bonũ timẽtib' euꝫ. Et iõ h' dic. AN ꝯtẽnis.] ꝫ illd. Prouer. 18. Impi' cũ in ꝓfundũ pctõꝝ venerit, ꝯtẽnit. DIVITIAS] i. abũdãciã. Eph. 2. De' q diues ẽ mĩa BONITATIS ei':] q̃ quã. s. in vos ꝓfundit bona. ꝫ illud ps. Apis tu manũ tuã: ꝛ oĩa iples bonitate. Naz bonũ diffusiõis rõneꝫ importat ꝫm Dioñ. Treñ. 3. Bonus ẽ dñs sperãtib' i eũ. ET patientie] per quã. s. sustinet grauiter ꝛ ex malitia peccantes ps. Dñs iudex iustus ꝛ patiens nũquid irascetur per singulos dies? ET longanimitatis.] p quã sꝫ diu sustinet homines ex infirmitate peccãtes: ꝯ diu tñ in peccato permanẽtes. 2. Pe. vlti°. Longanimitatẽ dñi nostri Iesu Chri salutem arbitramini.

¶ Deinde cū dicit IGNORAS] ponit p̄dicti cōtemptus cām. Lz bñdictionū diuinarū ignorātiam. Quasi dicat. Quod bonitas dei ad pniam te adducit. Ignoras. Et quo ad vtrūq3 dicta ver. ad s̄tentie.

¶ Deide cū dic. IGNORAS] ponit p̄dicti cōtēptus cōsequēs. Quia bonis diuinis pauētes z p̄ fructū diuie patiētie demerētur. z° periculū cōtēpt° ibi. SECVNDVM duritiā aūt.] Dicit q̄ p̄ miris est q̄ p̄tēnis. Nūqd igit IGNORAS qm̄ benignitas dei] differētis penā. z. Pe. 3. Nō tardat dn̄s p̄missis s3 patiēter agit pp vos nolēs aliq̄s pire s3 AD pniā3] reuerti. Isa. 30. Expectat vos de° vt misereatur vri. Videt aūt Apl's vt i glo. di. tres gradus pctōz tetigisse. p̄ qdē ipunitatē sibi p̄mittēciū. z° p̄tēnētiū dei bonitatē. 3° vo ignorātiū. Unde dic glo. Peccas o hō dū tibi ipunitatem p̄mittis. grauiꝰ peccas q̄a p̄tēnis. z grauissime peccas q̄a ignoras. S3 videt h̄ eē falsum. nā ignorātia alleuiat peccatū magis q̄ aggrauet. Est igit h̄m quosdā itelligēdū grauissime. i. periculose: q̄a qui ignorat pctm̄ nō q̄rit remediū. ¶ Uel grauissime pp ignorantie spēs: que ad infidelitatē ptinet: que est grauissimum peccatū. Un̄ dicit p̄me Corinth. 14. Si quis ignorat ignorabitur. Uel grauissime in genere ingratitudinis. Magis eni est igratus qui bñficium non cognoscat q̄ qui diminuit: qd est cōtemnere.

Tres gradus pctōz.

Grauissime peccat qui ē ignorans. q̄a grauissime vl' pp spēm.

¶ Deide cū dic. SECVNDVM duritiā.] Ondit piculū p̄tēpt° dicēs. SECVNDVM aūt duritiā:] q̄a. s. ad bñficia diuie bonitatis nō emollit. Eccl. 3. Cor durū male hēbit in nouissimo. ET cor ipenitēs:] qd. s. ad pniam nō iflectit ex dei patiētia z lōganimitate. Hie. 8. Nullus est q agat pniā3 sup pctō suo. THESAVRIZAS tibi irā] i. multiplicas tibi reatū pene. Jaco. vlt°. Thesaurizastis vobis irā in nouissimis dieb°. Un̄ z hic se quit. IN die ire] i. in die iudicij de qua di Sopho. p̄. Dies illa dies ire, q̄a. s. nūc de° vīdictā nō ifert: quam nūc iferet. h̄m illud ps. Cum accepero tp̄s ego iustitias iudicabo. ET reuelatiōis iusti iudicij dei:] q̄a nūc reuelabit iustitia diuini iudicij: qd nūc nō credit eē aut nō videt eē iustū. Isa. 56. Iux ē salus mea vt veniat z iustitia mea vt reuelet. Ergo glosa hic dic q̄ p duritiā z cor ipenitēs significat pctm̄ i spūm sctm̄: qd ē irremissibile. Ideo opz videre qd est pctm̄ in spūm sctm̄: z quō sit irremissibile. ¶ Est igit sciendū q̄ h̄m antiq̄s doctores ecclie q fuerūt ante Aug°. s. Athanasiū / Hylariū / Ambrosiū / Hieronymū / z Chryso. pctm̄ in spūm sctm̄ di blasphemia qua opa spūs sancti spūi imundo attribuunt: vt p3 Matth. 12. qd qdē di irremissibile z in hoc seculo z in futuro: q̄a p h̄ pctō puniti sunt iudei ēt in hoc seculo p Romanos: z in futuro p demones. Uel q̄a nō h3 aliquā rōnē excusationis: sicut habebat blasphemia: quā dicebāt in Christū iquātū erat filius hōis. h̄m illō Matth. 11. Ecce hō vorax z potator vini. Ad qd poterāt iduci pp ifirmitatē carnis. sicut in veteri testō: q̄a filij israel murmurauerūt p defectu panis z aq̄. vt legit Exo. 16. Quasi humanū fuit z facile remissibile: s3 qd postea dixerūt corā idolo: vt Exo. 32. Isti sunt dij tui israel q te eduxerunt de terra egypti: peccauerūt in spūm sctm̄. s. opus dei demonib° attribuētes. Un̄ z eoz pctm̄ dicit irremissibile: cū dn̄s subdit. Ego autē in die vltiōis visitabo pctm̄ eorum.

Quid ē pctm̄ in spūm sctm̄.

¶ Aug° aūt dicit. Pctm̄ in spūm sctm̄ eē v̄bum vel blasphemiā quā q̄s dicit cōtra spūm sctm̄: p quem fit remissio pctōrū. h̄m illud Jo. 20. Accipite spūm sctm̄ quoz remiseritis pctā zc̄. Et hoc quidē corde. s. z ore z opere: dū aliquis perseuerat vsq3 ad finē vitamū. Et sic finalis ipenitentia est pctm̄ in spūm sctm̄: de q̄ manifestū est eē irremissibile. ¶ Magistri vo sequētes dicūt pctm̄ in spūm sctm̄. s. qd cōmittit ex certa malitia q̄ 3trat appropriato spūi sctō. s. bonitati. sicut z pctm̄ in filiū dei qd ē ex ignorātia q̄ opponit sapiētie q̄ appropriatur filio. Et sic pctm̄ in p̄rē pōt dici qd fit ex ifirmitate: que 3trat potētie: que est appropriatū p̄ri. Sic ergo peccatū qd est in patrē vel in filiū dicit remissibile: q̄a ex hoc ipso pctm̄ videt aliquā excusationē habere: qd ex ignorātia vel ex ifirmitate cōmittit: qd autē ex certa malitia cōmittitur nullā3 in se habet excusationis causam. z ideo dicitur irremissibile: quia non hab3 in se vnde remittatur. l3 q̄nq3 deus illud ex sua bonitate remittat: sicut q̄nq3 ex sua virtute curat morbū q est de se icurabilis. Et h̄m hoc assignātur sex species peccati in spūm sanctū excludētes ea p q̄ pctm̄ remittit: quoz prima duo accipiūtur p respectū ad eam que se tenet ex parte dei. s. spes diuine misericordie: cui opponit desperatio: z timor diuie iustitie: cui opponit p̄sumptio. Alia vo duo accipiunt ex pte hois. s. cōtēptus boni cōmutabilis: cui opponit obstinatio: que hic duritia dicitur: per quā. s. aliquis obfirmat aīū suū ad peccatū. z destinatio auersiōis a deo: cui opponitur cor ipenitens: qd. s. nūq̄ p̄ponit per penitētiam reuerti ad deū. Alia vo accipiuntur ex parte donorum dei: quoz vnum est fides h̄m illud Prouer. 15. Per fidem purgantur peccata. z huic opponit impugnatio veritatis agnite. Aliud autē est charitas. h̄m illud Prouerb. 10. Uniuersa delicta operit charitas: z huic opponitur inuidentia fraterne gratie.

Spēs peccati in spūm sanctū sunt sex.

¶ †Qui redditurus est vnicuiq3 iuxta facta sua: his qdē q perseuerātes in bñfaciēdo: glīā3 z honorē z imortalitatē querūt: vitā eternā: his vo q sunt cōtentiosi: z q veritati qdē nō obtēperāt: s3 obtēperāt iniustitie: vētura est indignatio: z ira: afflictio z anxietas: aduersus oēm aiam hōis p̄petrātis malū: iudei primū: simul z greci. Gloria vo z honor: z pax omni operāti bonū: iudeo primū simul z greco. †Nō .n. est personaz respectus apud deū. Quicūq3 enim sine lege peccauerunt: sine lege z peribunt: z quicunq3 in lege peccauerunt: per legem iudicabuntur.

Mat. 15.
†Ephe. 6. Gala. 2. Col. 3. Act. 10. Jaco. 2. 1. Pet. 1.

¶ Qui reddit vnicuiq3 h̄m opera eius: his quidem qui h̄m patiētiam boni operis gloriā z honorem z incorruptionē3 querētibus vitam eternā. His autē qui sunt ex cōtentione z qui nō acqescūt veritati: credūt autē3 iniqtati ira z indignatio: tribulatio z angustia in oēm aiam hōis operantis malum: iudei primū z greci. Gloria aūt z honor z pax omni operāti bonum. iudeo primū z greco. Non enim est acceptio personarū apud deū. Quicūq3 .n. sine lege peccauerūt: sine lege peribūt. Et q̄cūq3 i lege peccauerūt: p legē iudicabunt. Lec. II.

Postq̄ Apostolus proposuit veritatem diuini iudicij: exclusa contraria opinione. hic manifestat diuini iudicij veritatē3. z primo proponit quod intendit. secūdo manifestat propositū ibi. HIS QVIDEM qui h̄m patientiam.] Proponit autem primo veritatem diuini iudicij quantum ad duo. s. quantum ad opera. z quantum ad personas. quātū ad opera quidē cū dicit. QVI REDDIT vnicuiq3 h̄m opera sua.] ¶ S3 vī q̄ in p̄n̄a nō reddit h̄m opa: s3 q̄nq3

male

male agentibus grãz largit᷑: sicut ipsi Paulo aplo: qui prius blasphemus psecutor misericordiã ↄsecut⁹ est vt dr̃ pᵃ Thi. 1. Sed hoc nõ erit i die iudicij: qñ erit tp̃s sm iustitiã iudicãdi. ps. Cuz accepero tp̃s ego iustitiã iudicabo. Et iõ alibi dr̃ in ps. Scd̃m opa manuũ eoꝝ retribue illis: quãtuz ad psonas attẽdit veritas diuini iudicij: qa retributionis equalitas seruabit᷑ q̃tũ ad opa. 2. Cor. 5. Oẽs nos manifestari opꝫ. ¶ Videt᷑ aũt q nõ sit sm opa retributio futura: qa pctõ temporali pena eterna retribuet᷑. Sed dñm est q sicut Augu. dicit. 21. de ciui. dei. In retributiõe iustitie nõ ↄsiderat᷑ equalitas tp̃is inter culpã ꝛ penã: qa ẽt sm humanũ iudiciuz pro culpa adulterij que breui hora cõmittit᷑: infligit᷑ pena mortis in qua nõ attẽdit legislator morã occisionis: sꝫ potꝰ q p mortẽ ppetuo excludit᷑ a societate viuẽtiũ. Et sic ẽt sus mõ homo pro culpa tẽporali punit᷑ pena eterna. Et iõ nõ est mirũ si pctã cõmissa ↄ charitatẽ: p quã. s. est societas inter deũ ꝛ hoies: eternalr diuino iuditio puniunt᷑. Et hoc qdẽ esse iustũ ex trib⁹ appet. ex infinita dignitate dei i quẽ peccat᷑. tanto. n. qs grauꝰ peccat q̃to maior ẽ dignitas psone in quã peccat᷑: sicut plus peccat qui pcutit pncipẽ q̃ qui pcutit puatã psonam. Et sic cũ culpa pcti mortalis sit q̃dã mõ infinita: opꝫ qꝫ ei infinita pena rñdeat. Et sic cũ nõ possit eẽ infinita sm intẽsionẽ: relinqt᷑ q sit infinita sꝫ durationẽ. ¶ Scd̃o appet ex volũtate p quã peccat᷑. Quicũqꝫ. n. mortalr peccat auersus ab icõmutabili bono finẽ ↄstituit i bono cõmutabili: sicut fornicator i delectatiõe carnis: auarus in pecunia. Et qa finis p se appetit᷑: qcũqꝫ appetit finẽ fert᷑ i illũ volẽs illud sp obtinẽ: si aliqd aliud nõ obsistat. Vñ ille q peccat mortalr volũtatẽ hꝫ ppetuo i pctõ manẽdi nisi forte p accñs: sicut qñ timet penã vl aliqd aliud ipedimẽtũ. Vñ ↄueniẽs est vt ex q̃ hõ sm suã volũtatẽ pctm̃ ppetuo obtinẽduz appetit: q eternalr pro illo puniat᷑. Deꝰ. n. q ẽ inspector cordis pcipue ad volũtatẽ peccãtis attẽdit. ¶ Tertio ex pte affectꝰ pcti q ẽ subtractio grẽ: ex q̃ seqt᷑ q hõ q̃tũ ẽ de se ppetuo maneat i pctõ a q̃ exire nõ põt nisi p auxiliuz grẽ. Nõ est ẽt ↄueniẽs vt durãte culpa cesset pena: ꝛ iõ in ppetuũ durat pena. Qd aũt dr̃ reddere vnicuiqꝫ sꝫ sua opa nõ ẽ intelligẽdum sꝫ eq̃litatẽ operũ: qa pmiũ excedit meritũ: sꝫ sm pportionẽ: qa bonis retribuet bona. ꝛ melioribꝰ meliora. Et eadẽ rõ est de malis.

Simõ sꝫ opa iudicabit᷑ quilibet.

Pctã mortalia equalr non sic puniunt᷑.

¶ Deide cũ dicit. HIS qdẽ q sꝫ patiẽtiã.] Manifestat ppoᵐ. ꝛ p q̃tũ ad opa. 2ᵒ q̃tũ ad psonas. ibi. IN oẽm aiaz.] Quãtũ aũt ad opa ondit veritatẽ diuini iudicij: p qdẽ in bonis. 2ᵒ in malis. ibi. HIS aũt q ex ↄtẽtiõe.] Circa pᵐ duo ↄsiderãda sunt. s. meritũ ꝛ pmiũ. Ad meritũ tria cõcurrũt. Pmo qdẽ patiẽtia: qd põt intelligi. Vno mõ de patientia dei: de qua supra dictũ ẽ. An diuitias bonitatis ꝛ patiẽtie: vt itelligant᷑ illi ESSE sꝫ patiẽtiaz boni opis] . s. dispositi q hñt patiẽtia dei vtant᷑ hñ operãdo. Alio mõ põt itelligi de patiẽtia hois: qd ẽt itelligi põt duplr. Vno mõ sꝫ q patiẽtia importat tolerãtiaz aduersoꝝ cũ equanimitate cordis. Hoc aũt necẽiuz ẽ q aliqs a bono ope nõ desistat pp mala: que patit᷑. Et hoc est q dicit. SECVNDVM patiẽtiam boni operis.] Jaco. 1. Patientia opus pfectũ hꝫ. Lu. 21. In patiẽtia vr̃a possidebitis aias vr̃as. Scd̃o põt itelligi patiẽtia pro longanimitate siue pro pseuerantia: vt. s. aliqs a bono ope pp tediũ nõ recedat. Jaco. vltio. Patiẽtes estote frẽs vsqꝫ ad aduẽtũ dñi. Ad Heb. 10. Patiẽtia vobis necẽia ẽ. Scd̃m ẽ bonitas opis: qd qdẽ dr̃ bonũ sm ordinẽ ad debitũ finẽ. ꝛ sm q ↄuenit regule debite: qd est lex dei ꝛ rõ humana. Gala. vltio. Bonuz facientes nõ deficiam⁹. Scd̃o tãgit᷑ rectitudo intẽtiõis querẽtibꝰ VITAM eternã.] vt. s. i malis que hõ patit᷑ vl in bonis q̃ agit nõ querat aliqd tẽporale: sꝫ eternũ. Mat. 6. Primũ querite regnũ dei. ¶ Ex pte ẽt pmij tãgit tria. quoꝝ pmũ est GLORIA] que signat claritatem sctõꝝ ẽt intrinsecaz qua replebunt᷑ in mente. sm illud Jsa. 58. Implebit splendoribꝰ aiaz tuã: ꝛ exteriorem qua splendebũt in corpore. Mat. 13. Fulgebunt iusti sicut sol in regno pr̃is eoꝝ. ps. Exultabunt sctĩ in gloria. ¶ Scd̃o tãgit᷑ HONOR] per quẽ signat᷑ sanctoꝝ dignitas: ꝛ reuerẽtia que eis exhibet᷑ ab oi creatura. Erũt eniz reges ꝛ sacerdotes. Apoc. 5. Fecisti nos deo nostro regnũ ꝛ sacerdotes. Et vlterius cõputabũtur inter filios dei. sm illud Sap. 5. Ecce quõ cõputati sunt inter filios dei. ps. Nimis honorati sunt amici tui deus. ¶ Tertio tangit᷑ INCORRVPTIO.] qa. s. illa glĩa ꝛ honor nõ erũt trãsitoria: sicut ea que sunt in hoc mundo. 1. Corin. 9. Illi qdem vt corruptibilẽ coronam accipiant: nos aũt incorruptam.

Ad meritum tria cõcurrũt patientia. Bõitas opis Rectitudo intentionis. Patientia dei hois ꝛc.

Ex pte pmij sunt tria glia honor incorruptio.

¶ Deinde cũ dicit. HIS aũt.] Ostendit veritatẽ diuini iudicij i malis in qbꝰ ẽt tãgit᷑ culpa ꝛ pena: ꝛ q̃tũ ad culpã tãgunt᷑ tria. quoꝝ pᵐ est ↄtẽtionis pphacia cuz dicit. HIS aũt qui sunt ex ↄtentiõe.] que qdẽ pmo põt itelligi hois ad deũ beneficijs ad se vocãtez: ↄ quẽ hõ ↄtẽdere vr̃ diuinis bñficijs resistẽdo. Deu. 31. Adhuc viuẽte me ꝛ igrediẽte vobiscũ semp ↄtẽtiose egistis ↄ dñm. ¶ Scd̃o põt itelligi de contẽtiõe hois ↄ fidem. 2. Thi. 2. Noli verbis ↄtẽdere. ¶ Tertio põt itelligi de ↄtẽtiõe hoiuz adinuicẽ que ↄriat᷑ charitati que est mater virtutũ. Jac. 3. Vbi zelus ꝛ ↄtẽtio ibi incõstãtia ꝛ oẽ opꝰ prauũ. ¶ Scd̃o ponit᷑ duritia eoꝝ. s. QVI non acqescũt veritati.] Qd põt vno mõ itelligi de veritate fidei. Jo. 8. Si veritatẽ dico q̃re nõ creditis mihi: Alio mõ de veritate diuie iustitie cui nõ acqescũt: veritatẽ diuini iudicij nõ credẽtes. Eze. 18. Dixistis non ẽ eq̃ via dñi. Tertio pt itelligi de veritate vite cui nõ acqescũt q puerse viuũt. Jo. 3. Qui facit veritatẽ venit ad lucem. Tertio ẽt tãgit᷑ malitia in hoc q dic. CREDVNT aũt iniqtati.] vl qa ↄsentiũt psuadẽtibꝰ iniqtatẽ. puer. 17. Malus obedit lingue iniq̃. Vel qa credũt ipunitatẽ pctõꝝ q̃ i diuinã iniqtatẽ redũdaret. Ec. 5. Ne dixeris peccaui ꝛ qd mihi accidit triste: Vl credũt iniqtati. i. ifidelitati. s. doctrie q̃ est ↄ fidẽ. 2. The. 2. Judicent᷑ oẽs q nõ crediderũt veritati: sꝫ ↄsenserũt iniqtati. ¶ Ex pte aũt pene q̃tuor ponit᷑ q̃ qdẽ 2ʳ distigui pñt. Vno mõ VT IRA] . i. pena ꝛ vindicte corpalis itelligat᷑ esse post iudiciũ Soph. 1. Dies illa dies ire. INDIGNATIO] aũt in iudicio qñ ipi sibiipsis idignabunt᷑ sit ex pctĩs q̃ cõmiserũt. Sap. 5. Errauim⁹ a via veritatis. TRIBVLATIO] aũt ET ANGVSTIA] punẽt ad aiaz sepataz a corpe ad resurrectionẽ. Prouer. 1. Qñ venerit sup vos tribulatio ꝛ angustia. Vel alioꝰ pñt distigui vt pᵒ duo accipiant᷑ ex pte dei: cuiꝰ IRA] dr̃ dispõ ad puniẽdũ q̃ ẽ malis horribilis. Apoc. 6. Dicẽt mõtibꝰ ꝛ petris cadite sup nos ꝛc. INDIGNATIO] eiꝰ refert᷑ ad hoc q pctõres idignos reputabit vita eterna. ps. Quibus iuraui in ira mea si itroibũt. Alia duo accipiunt᷑ ex pte hois. ET tribulatio] qdẽ dr̃ a tribulo q̃ pungit. Vñ ad tribulationẽ pt ptinẽ oẽ qd dolorẽ ifert. sophõ. 1. Vox diei dñi amara tribulabit᷑ ibi fortis. ANGVSTIA] aũt dr̃ ex hoc q animꝰ hois ãgustiat᷑ nõ valẽs iuenire remediũ ↄ mala q̃ timet vl iã patit᷑. Dan. 13. Angustie mihi sũt vndiqꝫ ꝛ qd eligã ignoro. Job. 27. Nunqd clamorez illiꝰ audiet deus cũ venerit sup illuz angustia:

Ad culpam tria pertinent. cõtentio duritia malitia.

Ex pte pene q̃tuor ira indignatio tribulatio ꝛ angustia.

¶ Deinde cũ dicit. IN oẽm aiaz.] Ostẽdit veritatẽ di-

uini iudicij q̃tuꝫ ad p̃sonas. Et p̱ ꝓponit huiꝰ equitatē. zᵒ rōnē assignat ibi.NON est.n. p̃sonaꝝ.] 3ᵒ rōnem manifestat ibi.QVICVNQVE enī.] Ueritatē q̃dē diuini iudicij q̃tuꝫ ad p̃sonas ostēdit p̱mo in malis cū dicit.IN oēm aīaꝫ hoīs operātis]. s. ꝯ oēꝫ aīaꝫ:q2 sicut gl̃iā sctōꝝ ab aīa ad corpꝰ deuenimꝰ reprobōꝝ pena p̱mo ꝛ p̱ncipalr̃ est in aīa: ꝛ scđo in corpe. qđ pp̱ defectū vel culpā aīe resurget passibile. Ezec.18. Aīa q̃ peccauerit ipa morieť. Dicit aūt IVDEI p̱mū ꝛ greci] q2 iudeis maioꝛ pena debebať tanq̃ cogīscētibꝰ dei voluntatē p legē. Lu.12. Seruꝰ sciēs volūtatē dñi sui digne plagis vapulabit mult. Et sil̃r ch̃riani q̃tū ad idē peccm̄ puta adulteriū vel furtū grauioꝛi pena puniunť q̃ isideles. Heb.10. Quāto magis putatis maiora mereri supplicia q̃ filiū dei ꝛc̄. Sed q̃tū ad totā penam grauioꝛ ē pena isidel̃iū pp̱ pctm̄ isidelitatis:qđ ē grauissimū. vñ dr̃.1.Pe.3.ꝙ sup icredulos ira dei manet.

An ch̃riani iudei vel infideles grauiori pena puniuntur.

Ex parte bonoꝝ sunt tria gloria honor pax.

¶ Scđo manifestat in bonis:ꝛ ponit p̱mo duo:q̃ supra dixit gl̃iaꝫ ꝛ honorē. 3ᵐ ꝟo. s. paceꝫ ponit loco incorruptionis quā icludit pax ꝛ multa alia cōp̱rehendit. Nō.n. pōt eē pax hoīs p̱fecta q̃diu aliq̄s timet se amissuruꝫ bona que hꝫ: sed tunc aliq̄s hꝫ verā pacem cordis q̄n hꝫ oīa que cōcupiscit ꝛ ea p̱dere nō timet. Jsa 32. Sedebit populus meꝰ in pulchritudīe pacis. Et in his ēt primatū iudeis attribuit:q2 eis sunt p̱mo promissa: ꝛ in coꝝ ꝓmissiones gētes itroierūt. Jo.4. Alij laborauerūt ꝛ vos in labores coꝝ introistis.

¶ Deinde cū dicit.NON enī est]. Assignat rōnem dictoꝝ:q2. s. NON ē p̃sonaꝝ acceptio apđ deū.] Act.10. Nō est p̃sonaꝝ acceptoꝛ deꝰ. Opponiť aūt p̃sonaꝝ acceptio iustitie distributiue:p quā aliq̄s distribuit vnicuiqꝫ s̄m dignitatē p̃sonaꝝ. q̄ acceptio ē q̄n p̱ter dignitatē dať alicui plus vł minꝰ. Tūc aūt h̄ fit p̱ter dignitatē q̄n h̄ fit nō pp̱ ꝯditionē p̃sone q̄ facit ad cām. hoc est enī cām accipe. s. q̄si regulaꝫ operādi:ſꝫ pp̱ p̃sonā q̄si ipsa p̃sona accipiať vt cā aliq̄d faciēdi: puta si aliq̄s det alicui pp̱ ꝯsanguinitatē plus de bonis p̱trimonialibꝰ nō est acceptio p̃sonaꝝ:q2 ꝯsanguinitas ē cōueniēs cā pp̱ quā in talibꝰ bonis debeat hic. Si autē pp̱ ꝯsanguinitatē aliq̄s p̱latꝰ det alicui plus de bonis ecclīasticis pōt h̄ ad acceptionē p̃sonaꝝ p̱tinē: si alias idoneitas nō ꝯcurrat. nō.n. ꝯsanguinitas ē rō ꝯueniēs distributionis bonoꝝ spūaliū:q2 igiť deꝰ oīa ꝯuenientissima rōne facit non cadit in ip̃m p̃sonaꝝ acceptio. Dr̃.n. Sap.8. Et disponit oīa suauiter. sed vr̃ acceptio p̃sonaꝝ:q2 pctōꝝ q̄sdaꝫ i suis pctis relinquit q̄sdā ad se vocat. Sꝫ dōm ꝙ p̃sonaꝝ acceptio oppōiť iustitie. Unꝰ locū hꝫ i his q̄ danť ex debito:qđ attēdit iustitia. Deꝰ aūt nō ex debito:ſꝫ grat pctōres ad pniaꝫ vocat. si.n. ex operibꝰ iaꝫ nō ex gr̃a: vt dr̃ Jnfra.11. Et Tit.3. Nō ex operibꝰ iustitie q̄ fecimꝰ nos:ſꝫ s̄m suā misericordiā saluos nos fecit. Jn talibꝰ aūt beneficijs gratis datis nō solū deo:ſꝫ ēt hoī liberū ē dare cui voluerit. Matth.20. An nō licet mihi facere qđ volo.

Acceptio personaꝝ opponit iustitie distributiue.

¶ Deīde cū dicit.QVICVNQVE enī.] Exponit p̱dictā rōneꝫ:q2.n. nō fit p̃sonaꝝ acceptio apđ deū p̱ꝫ:per h̄ ꝙ oēs q̄ peccāt puniūť. Unꝰ p̱mo loq̄ť q̃tū ad illos q̄ legē nō susceperūt dicēs ꝙ QVICVNQVE peccauerit sine lege]. s. moysi accepta a deo SINE lege peribit]. i. ꝯdēnabiť nō pp̱ legis trāsgressionē. Job.4. Et nullus itelligit in eternū peribūt. Scđo loq̄ť q̃tū ad illos q̄ legē scriptā acceperūt:ꝛ dič ꝙ QVICVNQVE peccauerint in lege]. i. post legeꝫ scriptam IVDICABVNTVR p legē]. i. pp̱ h̄ ꝙ trāsgressi sunt p̱ceptū legis. Jo.12. Sermo quē locutꝰ suꝫ vobis ille iudicabit eū in nouissimo die. Quidā aūt ex h̄ mō loquēdi occasionē erroris sumpserūt. Quia.n. Apl̃s nō dicit q̄cūqꝫ in lege peccauerit p legē peribit: dixerat de his q̄ sunt sine lege: crediderūt ꝙ illi q̄ post legē susceptā peccāt iudicenť aliq̄l̃r. s. in p̱nti: nō tñ pereāt. Sꝫ sicut dicit Glo. q̄s ch̃rianꝰ dicat nō p̱ire iudeū si nō credat i ch̃rꝫ cū dñs dicat ꝙ tolerabiliꝰ erit sodome i die iudicij q̃ tibi: vt hr̃ Mat.12. Unꝰ Eze.18. Nolo mortē pctōris. Utiť aūt tali diuersitate in loquēdo:q2 vt Grego. dič in moralibꝰ sup illud Job.36. Judiciuꝫ paupibꝰ tribuit. Quidaꝫ in futuro iudicio peribunt:ſꝫ nō iudicabunť. i. ipi:q̄ sunt sine fide ꝛ lege dei. P̃s. Nō resurgēt ipi in iudicio:q2. s. nō ē locꝰ disceptādi ꝯ eū q̄ totalr̃ ē alienꝰ a deo. Jo.3. Qui nō credit iā iudicatꝰ ē. Alij ꝟo qui lege dei ꝛ fide suscepta peccāt ita peribūt:ꝙ ēt iudicabunť: q̄si q̄daꝫ disceptatione cū eis fcā. Unꝰ Eze. 34. dr̃. Ecce ego iudico inter pecus ꝛ pecus arietum ꝛ hyrcoꝝ. Sicut ꝛ rex: vt Gre. dič: hostes ꝯdēnat absqꝫ audiētia: ciues aūt cuꝫ diligēti audientia.

Quid iudicare qd perire.

¶ Non.n. qui audiūt legē iusti sunt apud deū:ſꝫ qui legē factis exp̱imūt: iusti habebunť. Naꝫ cū gētes que legē nō hn̄t:nā que legis sunt:fecerit:ee legē nō hn̄tes sibiipsis sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptū in cordibꝰ suis: simul attestāte illoꝝ ꝯscia: ꝛ cogitationibꝰ inter se accusantibꝰ: aut ēt excusantibꝰ i eo die: cū iudicabit dñs occulta hoīuꝫ: iuxta euāgeliū meū p Jesuꝫ ch̃rꝫ. Mat.7. Jaco.1.

¶ Nō enim auditores legis iusti sunt apud deū:ſꝫ factores legis iustificabunť. Cū.n. gētes que legē nō hn̄t nāl̃r ea que legis sūt faciūt. Eiusmodi legē nō habētes: ipsi sibi sunt lex: qui ostēdunt opꝰ legis scriptuꝫ in cordibꝰ suis: testimoniū reddente illis cōsciētia ipsoꝝ. Et iter seīuicē cogitationuꝫ accusantiū: aut ēt defendentiū in die cū iudicabit deus occulta hoiuꝫ: s̄m euāgeliuꝫ meū per Jesum ch̃ristū. Lec. III.

Postq̃ Apl̃s ꝯfutauit humanū iudiciuꝫ quo se gentiles ꝛ iudei mutuo iudicabāt: ꝛ diuinū iudiciū cōmēdauit. Hic p̱cedit ad ostēdendum ea q̄bꝰ iudei gloriabanť: eis nō sufficere ad saluteꝫ. Et p̱mo ondit ꝓpositū. zᵒ soluit ea q̄ in ꝯtrū dici possent. 3ᵒ caᵒ. ibi. QVID ḡ ampliꝰ ꝛc̄.] De duobꝰ iudei gloriabantur. s. de lege ꝛ circūcisione: que non erat ex lege Moysi ſꝫ ex p̱rībꝰ: vt dr̃ Jo.7. Primo ḡ ostēdit ꝙ lex audita sine recepta nō sufficiebat ad salutē. zᵒ ostēdit idē de circūcisione ibi. CIRCVNCISIO q̄dē ꝛc̄.] Circa p̱mū duo facit. p̱ ꝓponit qđ intendit. zᵒ manifestat ꝓpositū ibi. CVM enī gētes.] Circa p̱ᵐ ꝓponit duo. vnū excludendo: alterū asserēdo. Excludit.n. ꝙ iudei opinabanť. s. se per solum legis auditū iustificari. Unꝰ dicit. ita dictū est. peccātes in lege iudicenť per legeꝫ. NON enī auditores legis] ex h̄ ipso ꝙ legē audiunt IVSTI SVNT] apud deū: ꝛ si apud hoīes iusti reputanť. Mat.7. Qui audit ꝟba mea ꝛ nō facit ea: silis ē viro stulto. Jac.1. Si q̄s auditoꝛ ē ꝟbi ꝛ nō factoꝛ ꝛc̄. Scđo astruit ꝙ factores legis sunt iusti cuꝫ dicit. SED factores legis iustificabūť.] Mat.7. Oīs q̄ audit ꝟba mea ꝛ facit ea assilabiť viro ꝛc̄. Jac.1. Estote factores ꝟbi ꝛ nō auditores tm̄. ꝛ P̃s. Jntellus bonꝰ oībꝰ faciētibus eū. ¶ Sed circa scđm vr̃ esse qđ infra tertio dr̃.

Justificari tripliciter. Quo ad reputationem. Quo ad executionem. Quo ad cās.

Ex opibus legis nō iustificabit̄ ois caro corā eo.nō ḡ aliq ex h q̄ opa legis faciūt iustificāt̄. Sed dōm ē q̄ iustificari tripl'r accipi pōt. Uno mō pōt accipi q̄tū ad reputationē: vt tūc aliqs iustificari dicat̄: qñ iust⁹ reputat̄. Eze.16. Justificasti sorores tuas.s. p reputationē. Et sm h pōt itelligi hoc. factores legis iustificabunt̄.s.iusti apud deuz ⁊ hoies reputabunt̄. ¶ Scdo p executionē iustitie inquātuz.s.opa iustitie exeqnūt̄. Luc.18. Descēdit hic iustificat⁹ in domū suā: qa.s. publicanus op⁹ iustitie fecerat ɔfitēdo pctm. Et hoc mō verificat̄ qd h dr̄. Factores legis iustificabunt̄.s.legis iustitiam exequēdo. ¶ Tertio pōt accipi iustificatio q̄tū ad cāz iustitie: vt.s.ille dicat̄ iustificari: q iustitiaz de nouo accepit. sic Infra.5. Justificati igit̄ ex fide ⁊c̄. sic aūt nō itellit̄ h q̄ factores legis iustificent̄ q̄si g p opa legis iustitiā acqrāt. h gdē eē nō pōt: neqz q̄tū ad opa cerimonialia: q̄ grāz iustificātem nō ɔferebāt: neqz ēt q̄tū ad moralia ex qb⁹ habit⁹ iustitie nō acqrit̄: sz pot⁹ p habitū iustitie ifusuz hm̄ opa facim⁹.

¶ Deīde cū dicit. CVM eniz gētes.] Manifestat ppositū. Et p̄ ondit q̄ factores legis ēt si nō sint auditores iustificant̄. 2° q̄ auditores legis sine legis obseruātia nō iustificant̄ ibi. SI AVTEM iudeus.] Circa p̄m tria facit. p̄ pponit dignitatē coꝝ q legē absqz auditu obseruāt. 2° manifestat qd dixerat ibi. QVI ostēdūt op⁹ legis.] 3° pbat ibi. TESTIMONIVM reddēte illis.] ¶ Circa p̄m tria tāgit q̄tū ad gētiles. Pmo carētiā legis dicēs. CVM eniz gētes q̄ legez nō hñt].s. diuinam quā nō acceperūt. nō.n. gētib⁹ data ē lex: sz iudeis. sm illd Eccl'.24. Et i ps. Nō fecit tal'r oī nationi. Deu.33. Legē pcepit nobis Moyses hereditatē multitudinis Jacob. Ex q̄ pz q̄ gētiles nō peccabāt nō obseruādo cerimonialia legis. ¶ Scdo cōmēdat in eis legis obseruātiā cū dicit. NATVRALITER faciunt q̄ sunt legis].i.q̄ lex mādat.s.q̄tū ad pcepta moralia q̄ sunt de dictamie rōnis nālis: sicut ⁊ de Job dr̄ q̄ erat iustus ⁊ rect⁹ ac timēs deū ⁊ recedēs a malo. Uñ ipe dic̄.23. Uestigia eius secut⁹ est pes meus: vias ei⁹ custodiui.

An nāl'r hō possit seruare pcepta. Nāl'r.i. p naturā grā itou... ...tam. ...ād p legem nālem.

¶ Sz q̄ dicit nāl'r dubōnez hz. vr̄.n. patrocinari pelagianis: q dicebāt q̄ hō p sua nālia poterat oia pcepta legis suare. Uñ exponēduz ē nāl'r.i.p nāz grā reformatā. logt̄.n. de gētibus ad fidē cōuersis: q auxilio grē chri ceperāt moralia legis obseruare. Uel pt dici nāl'r.i.p legē nālez ostēdentē eis qd sit agēdū. sm illd ps. Multi dicūt qs ondit nobis bona: signatū ⁊c̄. qd ē lumē rōnis nālis: in q̄ ē imago dei: ⁊ tñ nō excludit̄ qn necīa sit grā ad mouēduz affectū: sicut ēt p legē est cognitio pcti: vt dr̄ Infra.3. Et tñ vlteri⁹ regrit̄ grā ad mouēduz affectū. ¶ Tertio ostēdit coꝝ dignitatē in h.s. QVOD hm̄ legē nō hñtes ipsi sibi sūt lex.] i. q̄tū.s. fungunt̄ officio legis ad seipos. istruēdo se ⁊ iducēdo ad bonuz: qa vt Phs dicit.10. ethicoꝝ. Lex est sermo coactionē hñs ab aliq̄ prudētia ⁊ itellu pcedēs. Et iō dr̄.1. Thi.1. Iusto lex nō ē posita.s. qa exteriori lege nō cogit̄: sz posita ē iniustis: qui idigēt exteri⁹ cogi. Et iste ē suprem⁹ grād⁹ dignitat' i hoib⁹: vt.s. nō ab alijs: sz a seipsis iducant̄ ad bonū. Scds ho gradus ē coꝝ qui iducunt̄ ab alijs: sz sine coactiōe. Terti⁹ aūt ē coꝝ qui actiōe idigēt ad h q̄ fiāt boni. Quart⁹ est coꝝ qui nec coactiōe ad bonuz dirigi pñt. Je.2. Frustra pcussi filios vestros: disciplinā non receperunt.

Per quatuor grad⁹ hoies inducitur ad bonum.

¶ Deinde cū dicit. QVI ostēdūt.] Ostēdit quō ipsi sūt sibi lex: qd qdez accipe possum⁹ ad silitudinē legis: q̄ ab exteriori hoie pponit̄: que.s. ɔsueuit ad ifirmitatez ⁊ memoriā scripto tradi: ⁊ sil'r illi qui legem obseruāt absqz exterioris auditu legis. OSTENDVNT op⁹ legis scriptū.] nō qdē atramēto: sz pmo qdē ⁊ pncipal'r spiritu dei viui. vt dicit.2. Cor.3. Scdo ēt humano studio. Prou.3. Describe ea i tabulis cordis tui.s. pcepta sapiētie. Uñ ⁊ hic segt̄. IN cordib⁹ suis.] nō pgameno aut tabulis lapideis siue ereis. Hie.31. Dabo legē meā in viscerib⁹ coꝝ: ⁊ in corde coꝝ supscribā eaz.

¶ Deinde cū dicit. TESTIMONIVM reddēte.] Probat qd dixerat.s. q̄ op⁹ legis sit i cordib⁹ coꝝ inscriptū p q̄daz opa q̄ hm̄ scriptū annūciant. ⁊ p̄ ponit illa opa: quoꝝ vnū ē testimoniū ɔscie: qd tāgit dicēs. TESTIMONIVM reddēte illis ɔscia.] que qdē nihil aliud ē q̄ applicatio cognitionis hite ad iudicādū de aliquo vtrū sit bñ vel male factū. Uñ hm̄ ɔscia qñqz testimoniuz phibet de bono. sm illud.2. Cor.1. Gloria nr̄a hec ē testimoniū ɔscie nostre. Qñqz aūt de malo. Eccl'.7.c. Scit cōscia tua: qa ⁊ tu crebro maledixisti alijs. Non aūt pōt aliqs phibere testimoniū de aliq̄ ope q̄ sit bonuz vel malū nisi p h q̄ hz legis notitiā. Uñ hoc ipm q̄ ɔscia testimoniū reddit de bono vl' malo est euidēs signū q̄ i corde hois sit op⁹ legis descriptū. Aliud aūt op⁹ est accusatio ⁊ defensio q̄ sine notitia legis eē nō pñt. Et q̄tū ad h dicit. ET cogitationuz].i. cogitationibus ACCVSANTIVM.] aut ETIAM defendentiuz].i. accusantib⁹ vl' defendētib⁹ more grecoꝝ: q genitiuis loco ablatiuoꝝ vtunt̄: ⁊ h iter seinuicē. isurgit eniz hoi circa aliqd factū aliq̄ cognitio accusans ipm pp rōnez aliquā cogitat se male fecisse. ps. Arguā te ⁊ statuā ɔ faciez tuam. Jsa.3. Agnitio vult⁹ coꝝ rñdebit eis. Qñqz ēt isurgit aliq̄ cognitio ɔfendēs dū p aliquā rōnez cogitat se fecisse bñ. sm illud Job.27. Non reprehēdet me coꝛ in oī vita mea. Et iter hāc accusationez ⁊ defensionē locū hz testimoniuz ɔscie cū statuit.

Alia expō.

¶ Pōt ⁊ aliter legi vt dicat̄. TESTIMONIVM reddente illis ɔscia ipsoꝝ.] que.s. ɔscia nō soluz est operū: sz ēt cogitationū de qb⁹.s. hō ɔsciam hz: sz pmū meli⁹ est. Sed qa testimoniuz accusatio ⁊ defensio i iudicio locū hñt. Agit scdo de hm̄ iudicio ostēdens tps cū dic̄. DIE.] qd dic̄ nō ad designādū tpis q̄litatē: sz abscōditoꝝ mãifestationē. p̄c Cor.4. Illuminabit abscōdita tenebraꝝ. Qñqz tñ dr̄ nox pp incertitudinē hore illi⁹. Math.25. Media nocte clamor fact⁹ ē. Dicunt̄ aūt cogitatiōes ACCVSANTES vel defendentes] in die iudicij nō ille q̄ tunc erūt: qa tunc vnicuiqz manifesta erit salus vel dānatio: sz defensio vel accusatio cogitationū que nūc sunt: ⁊ testimoniū ɔscie qd nūc est representabit̄ hoi in illa die virtute diuina faciēte: vt dicit Augu.20. de ciui. dei. Notitia aūt illaꝝ cogitationū que remanent i alia nihil eē aliud videt̄: vt dicit Glo. q̄ reat⁹ pene vel meritū ex eis ɔñs. Ostēdit ēt auctorem iudicij dicēs. CVM iudicabit de⁹.] ps. Judicabit orbē terraꝝ in equitate. Determinat ēt de qb⁹ erit iudiciuz cū dicit. OCCVLTA hoiuz.] de qb⁹ nūc hoies iudicare nō pñt. p̄c Cor.4. Illumiabit abscōdita tenebraꝝ. Ostēdit ēt doctrinā: ex qua ht̄ fides de h iudicio cuz dicit. SECVNDVM euāgeliū meū].i.a me pdicatum. Mat.12. De ōbū ocioso ⁊c̄. Dicit aūt euāgeliū meū: q̄uis nō possit dicē baptismū suū: ⁊ sit vtriusqz minister: qa i baptismo nihil opat̄ idustria hois: sz in euāgelio pdicādo multū industria pdicatoris operat̄. Ephe.3. Prout potestis legentes intelligere prudentiā meā in ministerio. Postea ponit cui datū ē iudiciū cū subdit. PER Jesuz chrm] qui.s. est ɔstitut⁹ a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: vt dr̄ Act.10. ⁊ Jo.5. Pater omne iudiciuz dedit filio: qui.s. in iudicio apparebit bonis ⁊ malis:

Quare meū.

sed bonis fm gloriaȝ diuinitatis. Isa 33. Regē in decore suo videbunt. Malis autē fm naturā humanitatis. Apoc. p̄mo. Uidebit eum omnis caro.

¶ Ecce tu iudeus cognominaris: ꝛ acquiescis in lege: ꝛ gloriaris in deo ꝛ nosti voluntateȝ: ac ꝓbas exima: institut⁹ ex lege: cōfidisq̧ teipsuȝ ducem esse cecoꝝ: lumē in tenebris versantiuȝ: eruditorē insipiētiuȝ: doctorē imperitoꝝ: hñteȝ formaȝ cognitionis ac veritatis per legeȝ. Qui igit̄ doces aliū: teipsuȝ nō doces: qui p̄dicas nō furandū furaris: qui dicis nō adulterāduȝ adulteriuȝ cōmittis: qui execraris simulacra: sacrilegiū admittis: qui de lege gloriaris: ꝑ legis trāsgressionem deuȝ dehonestas. Naȝ nomē dei ꝓpter vos male audit inter gētes: queādmodū scriptū

Ezech. 36. est. † Naȝ circūcisio qdeȝ ꝓdest si legē seruaris: qḋ si trāsgressor legis fueris: circūcisio tua i preputiuȝ versa est. Ergo si preputiū iustificatiōes legis seruauerit: nōne preputiuȝ illius pro circūcisione imputabit̄: ꝛ iudicabit qḋ est ex natura preputiuȝ: si legē seruauerit: te q̄ per lr̄aȝ ꝛ circūcisionē transgressor es legis. Non is qui in manifesto iudeus sit: iudeus est: nec ea que in manifesto sit carnis circūcisio: circūcisio est: sȝ qui in

Deu. 10. ꝛ 30. occulto iudeus fuerit: is iudeus est. † Et circūcisio cordis circūcisio est: que spiritu ꝯstat nō lr̄a: cuius laus nō ex hoibus est: sȝ ex Deo.

¶ Si aūt tu iude⁹ cognominaris ꝛ requiescis in lege: ꝛ gloriaris i deo ꝛ nosti volūtatē eius: ꝛ ꝓbas vtiliora instruct⁹ ꝑ legē. Confidis teipsum esse ducē cecoꝝ: lumen eoꝝ qui in tenebris sunt: eruditorē insipiētiuȝ: magistrū infanciū hñteȝ formā scie ꝛ veritatis in lege. Qui ergo aliuȝ doces teipsum nō doces. Qui predicas non furandus furaris. Qui dicis non mechandum mecharis. Qui abhominaris idola sacrilegiuȝ facis. Qui in lege gloriaris per p̄uaricationē legis deū inhonoras. Nomē enim dei per vos blasphemat̄ inter gentes sicut scriptū est. Circūcisio qdeȝ ꝓdest si legeȝ obserues. Si aūt preuaricator legis sis circuncisio tua preputiuȝ facta est. Si igitur preputiuȝ iustitias legis custodiat. Nōne preputiuȝ illius in circūcisionē reputabit̄. Et iudicabit id qḋ ex nā est preputiū legē cōsumās te qui ꝑ lr̄aȝ ꝛ circūcisionē p̄uaricator legis es. Nō. n. qui in manifesto iudeus ē: neq̧ q̄ in manifesto in carne est circuncisio: sȝ q in abscōdito iude⁹ est ꝛ circūcisio cordis in spiritu nō in lr̄a: cuius laus nō ex hoib⁹ sed ex deo est. Lec. IIII.

Ostenso q̧ factores legis iustificant̄ eti ā sine h q̧ sint auditores: qḋ ptinebat ad gentiles. Hic ostēdit q̧ auditores nō iustificant̄ nisi sint factores: qḋ ptinet ad iudeos. Primo q̄ ostēdit p̄rogatiuā iudeoꝝ q̄tū ad legis susceptionē. Scdo pōit eoꝝ defectū q̄tū ad legis trāsgressionē ibi. QVI ergo aliuȝ. ⟧ Ponit aūt eoꝝ prerogatiuā tripl̄r. Primo q̄tū ad gētē cui data ē lex. 2° q̄tū ad legē ibi. ET REQVIESCIS in lege. ⟧ 3° q̄tū ad legis effectū siue fructū ibi. ET NOSTI voluntatē ei⁹. ⟧ Quātuȝ aūt ad gentē dicit. SI autē tu iudeus cognominaris ⟧ qḋ est nomē honorabile. Fm illud ps. Facta ē iudea sanctificatio ei⁹. Joē. 4. Salus ex iudeis ē. ¶ Dicunt̄ aūt iudei nō a iuda machabeo vt qdaȝ dicūt forte ꝓp h q̧ Judas machabe⁹ gentem illaȝ in dispersione existem cōgregauit ꝛ protexit. Fm illud p̄mo Mach. 3. Preliabat̄ prelia israel cū letitia ꝛ dilatauit gl'iaȝ ꝑplo suo. Inuenit̄. n. nomen iudeoꝝ ante Judā machabeū. Fm illud Hester. 8. Judeis noua lux oriri visa ē. Et iō dōm ē q̧ iudei denoiant̄ a iuda patriarcha. Gen. 49. Juda te laudabūt frēs tui. Cū. n. tpe Roboā. 10. Trib⁹ ab ei⁹ regno se segregātes vitulꝫ aureū adorarent in trāsmigrationē sunt ducte ab assirijs: vt hr̄. 4. Reg. 17. Nec de eoꝝ reuersione facit mētionē scriptura: sȝ pot⁹ terra remāsit occupata ab alienigenis: q postmodū samaritani sunt dicti. Due āt trib⁹. s. iude ꝛ beniamin adherētes regno roboā ꝑseuerauerūt in cultu dei. Et q̄uis in captiuitatē babylonis fuerint ducte: postmodū tñ ꝑ Cyruȝ regē persaꝝ sunt reducti in terrā suaȝ: vt hr̄ ꝑ Esdre p̄. Et q̄a trib⁹ iude maior erat: ab ea tota illa gens denoiabat̄. Et nō solū illi qui erant de tribu beniamin: sed etiaȝ de alijs tribubus reuertentibus qui se illis adiunxerunt.

¶ Cōsequēter cū dicit. ET requiescis i lege. ⟧ Ponit eoꝝ p̄rogatiuā q̄tū ad legē. Et p̄ qdē q̄tū ad ipsaȝ legē cū dicit. ET requiescis in lege. ⟧ q̄si ꝑ eā certificat⁹ in credēdis ꝛ i agēdis. Dubitās. n. itellꝰ nō quiescit: sȝ vtrinq̧ sollicitat̄: qui aūt sapiētie certitudinem accipit mente quiescit. Sap. 8. Intrans in domū meā cōquiescaȝ cū illa. Scdo q̄tū ad legislatorē cū subdit. ET gloriaris in deo ⟧ i. in cultu ꝛ notitia vnius dei. Hier. 9. In h glorietur qui gloriat̄ scire ꝛ nosce me ꝛc. p̄me Corin. p̄mo. ꝛ 2ᵉ Cor. 10. Qui gloriat̄ in dn̄o glorietur.

¶ Deinde cū dic̄. ET NOSTI. ⟧ Ponit p̄rogatiuaȝ eoꝝ q̄tū ad fructū legis. Et p̄ q̄tū ad hoieȝ respctū suipsi⁹. 2° respcū alioꝝ ibi. CONFIDIS. ⟧ Ponit aūt duplicē fructū. p̄ᵐ qdē rn̄dentē gl'ie quā de deo hēbant cū dic̄. NOSTI volūtatē ei⁹. ⟧ qd. s. de⁹ velit vos fac̄. isra. 12. vt ꝓbet q̄ sit volūtas dei. 2ᵐ fructū ponit q̄ rn̄det gescēti in lege dei cū dicit. ET ꝓbas vtiliora ⟧ i. scis approbare eligēdo nō soluȝ mala a bonis: sȝ ēt meliora a min⁹ bonis. Uñ querebat qdā Mat. 22. Qḋ est mādatū magnū. ET HOC instruct⁹ ꝑ legē. ⟧ ps. Beat⁹ hō quē tu erudieris dn̄e ꝛ de lege tua docueris eū.

¶ Consequēter ponit fruct⁹ ꝑ respectū ad alios q qdē tripl̄r se hñt ad notitiā legis. Quidaȝ. n. sunt oino i legis ignorātia ꝯstituti. vno qdē mō ꝑ defectū nālis ingenij: sicut ꝛ hō corpal̄r dr̄ cec⁹ ꝑ defectū interioris potentie visiue. Isa. 59. Palpauim⁹ ceci parietē. Hꝫ aūt hoib⁹ nō pōt hō lumē scie prebere vt ipsi ꝑ se videre possint qd sit agēdū: sȝ p̄bet eis hō ducatū vt cecis mādando eis qd fac̄ debeāt: q̄uis mādatoꝝ rōnem nō cognoscāt. Job. 29. Oculus fui ceco. de qb⁹ tñ dicitur Mat. 15. Ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. Et hoc est q̧ dicit. CONFIDIS teipsuȝ eē ducē cecoꝝ. ⟧ Alio mō sunt in ignorātia ꝑ defectū discipline q sunt quasi i tenebris exterioib⁹ nō illuminati ꝑ doctrinā qb⁹ sapiēs p̄bere pōt lumē discipline vt itelligāt q̄ mādant̄. Et h ē qḋ dicit. LVMEN eoꝝ qui i tenebris sunt. Luce. p̄. Illu-

A quo dicuntur iudei.

Fructus legis quo ad hoies in se.

Fructus legis q̄ ad alios.

minare his q in tenebris. Scdo aūt tāgit illos q sunt in via puenīedi ad sciaꝫ: quā nōduꝫ attigerūt: ꝛ h vno mō p defectū plene instructionis. Et hoc est qđ dicit. ERVDITOREM isipiētū].i. coꝝ q nōdū sapiaꝫ acceperūt q dicunt erudiri q̄si erut a ruditate q̄ a pn° inest oibus cū p̄mo instruūtur. Eccl. 7. Filij tibi sunt erudi eos. Alio mō p defectū etatis sicut sunt pueri. Et q̄tuꝫ ad h MAGISTRVM infantiū.] Isa. 33. Ubi ē doctor paruuloꝝ. Tertij vo sunt q iaꝫ sunt in scia pfecti. Et isti idigēt a sapiētib° iformari vt hēant sapiētiaꝫ dicta in auctē q̄si quādā regulaꝫ seu formā. Et q̄tū ad h dicit. HABENTEM formā scie.] 2ª Thi. 1. Formam habe bonoꝝ vboꝝ q̄ a me audisti. ꝛ Phi. 3. Obseruate eos q ita ambulant sicē habetis formā nostrā. Opꝫ aūt eos q sic iformant auctē maioꝝ istrui vt sciāt qd sit i lege traditū. Et ideo dicit. SCIENTIE.] Sap. 10. Dedit illi sciaꝫ sctōꝝ. Et ēt vt sciāt qd sit ver° itellus coꝝ q̄ tradunt i lege. Et q̄tū ad h dicit. ꝛ iō dicit. IN lege veritatis.] ps. Emitte lucēꝫ tuā ꝛ veritatē tuam.

Trāsgressio legis quo ad seipsum. Quo ad proximum. Quo ad res. Quo ad ppos ɔiuges. Quo ad deū.

Deinde cū dicit. QVI ḡ aliuꝫ doces.] Ostēdit defectū coꝝ s3 trāsgressionē legis. Et p̄ hoīs ad seipsuꝫ cū dicit. QVI ergo aliū doces] dirigēdo ipm ad bonum TEIPSVM nō doces] dirigēdo. Et pt legi vl̄ iterrogatiue q̄si cū q̄daꝫ idignatiōe: vel remissiue q̄si asserēdo coꝝ maliciaꝫ: ꝛ sile ē in sequētib°. Job. 4. Ecce docuisti plurimos. Et infra. Nunc tetigit plaga ꝛ defecisti. Scdo tāgit defectū q̄tū ad primū. Prio qdem q̄tū ad res q̄ furto subtrahunt cū dicit. QVI predicas nō furādū furaris.] Isa. p̄. Principes tui infideles socij furū. Scdo q̄tū ad psonā ɔiunctaꝫ: que p adulterium polluit. Et q̄tū ad h dicit. QVI doces nō mechādū mecharis.] Osee. 7. Oēs adulterātes quasi clibanus. Hier. 5. Unusquisqꝫ ad vxorē primi sui. Tertio aūt ostēdit coꝝ defectū p cōparationē coꝝ ad deū: ꝛ p̄mo qdē q̄tū ad h q peccabāt ɔ̄ ipsius cultū. Et q̄tū ad h dicit. QVI abhominaris idola] cognoscēs. s. ex precepto legis ea nō eē colenda. SACRILEGIVM facis.] auferēdo. s. hoīe q̄ ptinēt ad diuinū cultū. Qđ qdē p̄mo fecerūt in statu legis. Mala. p̄. Dicitis mēsa dn̄i cōtaminata ē. Et postmodū blasphemādo chr̄m. Mat. 12. In beelzebub p̄ncipe ꝛc. Scdo q̄tū ad ipsaꝫ gloriā eiꝫ dicit. QVI in lege gloriaris p puaricationē legis deum inhonoras.] Sicut. n. legis obseruātia in bonis operib° est occasio vidētib° vt honorēt deū: ita etiā trāsgressio legis p mala opa occasio est vidētib° blasphemādi. p̄° Pe. 2. Ex bonis operib° vos ɔsiderātes glorificēt deū. Ecōtra aūt dr̄ p̄° Thi. 6. Quicūqꝫ sunt sub iugo seruitutis dn̄os suos oī honore dignos arbitrent ne nomē dn̄i ꝛ doctrina fidei blasphemet. Et iō in ps. dr̄. Uidi puaricātes ꝛ tabescebā. Et ad h iducit auctēꝫ subdēs. NOMEN enī dei p vos blasphemat inter gētes.] q̄. s. gētes vidētes iudeoꝝ malaꝫ cōuersationē reputabāt h puenire ex mala instructione legis a deo tradite. Dicit aūt. SICVT scriptū est]. s. Isa. 52. Dominatores eiꝰ inique agūt: ꝛ iugiter tota die nomen meū blasphemat. ꝛ Ezech. 36. sm aliam lr̄aꝫ vbi nostra sic h3. Nō ꝑpter vos ego faciaꝫ domus israel s3 pp nomē sanctū meū qđ polluistis in gētib°.

Deinde cū dicit. CIRCVNCISIO.] Ostendit q̄ nec circūcisio sufficit ad salutē eadeꝫ rōne q̄ nec lex: q̄a. s. obseruātia legis sine circūcisione valet: sine q̄ tū circūcisio nō pdest: sic sir̄ de tn̄ ē. Et circa h tria facit. p̄mo cōparat circūcisionē ad iudeos circūcisos. 2° ad gentes incircūcisos ibi. SI IGITVR pputiū.] 3° manifestat qđ dixerat ibi. NON enim q in manifesto.] Circa p̄m duo facit. p̄ ostēdit q̄r circūcisio psit. 2° q̄r nō psit, ibi. SI AVTEM puaricator ꝛc.] Dicit ergo p̄mo. CIRCVNCISIO qdē pdest] q̄tū ad remissionē pcti originalis. Un̄ dr̄ Gen. 17. Masculus cuius preputij caro circūcisa ꝛc. S3 tūc adulto tūc finaliter prodest SI LEGEM obserues, sicut religiosis pdest pfessio si regulam obseruet. Circūcisio. n. erat q̄si q̄daꝫ pfessio obligās hoīes ad obseruātiam legis. Gal. 5. Testificor oī circūcidēti se: q̄m debitor ꝛc. Et ēt Apls dixit: si circūcidimini chr̄s nihil vobis pderit. loqt q̄tuꝫ ad tpa post grāꝫ euāgelij diuulgatā hic aūt loqt q̄tū ad tpa aū passionē chr̄i in quo circūcisio statuꝫ hēbat. 2° ibi. SI AVTEM preuaricator.] Ondit q̄n circūcisio nō psit dicēs. si tu iudee adulte PREVARICATOR es legis: circūcisio tua pputiū fcā ē]. i. nō plus valet tibi q̄ pputiū: q̄a nō hues qđ p circūcisionē pfiteris. Hie. 9. Oēs gētes pputiū hn̄t. dom° aūt israel incircūcisi sūt corde: q̄nimo ex h sunt mag rei: q̄a nō seruāt qđ pmiserūt. Displicet. n. stulta ꝛ ifidelis pmissio: vt dr̄ Ecc. 5.

Deinde cū dicit. SI ERGO pputiū.] Cōparat circūcisionē ad gētiles. Et h dupl̄r. Prio qdē q̄tū ad h q̄ eiꝰ fructū hn̄t gētiles obseruādo legē. Un̄ dicit. Si circūcisio pdest cū obseruatiōe legis: nō aūt sine ea. Igit SI pputiū]. i. gētilis icircūcisus CVSTODIAT iustitias legis]. i. iusta pcepta legis. ps. Oia mādata tua veritas. NONNE pputiū illiꝰ i circūcisionē reputabit?] q. d. Fructū vere circūcisionis hēbit. Ad h. n. hō exterius circūcidit in carne: vt. s. se circūcidat in corde. Hiere. 4. Circūcidimini dn̄o ꝛ auferte pputia cordiū vestroꝝ. Scdo ibi. ET iudicabit ꝛc.] Cōparat circūcisionē gētilis ostēdens pp obseruātiā legis iudeo pferri. Un̄ dicit. ET preputiū]. i. gentilis incircūcisus. CONSVMANS]. i. iplēs mādata legis. EX nāͣ]. i. p naturalēꝫ rōnē: vt supra dictū est: q̄ nālr̄ que sunt legis faciunt. IVDICABIT] p cōparationē. TE]. s. iudeū circūcisum. QVI es preuaricator legis] transgrediendo pcepta eius. PER lr̄āꝫ]. i. habent legē lr̄is descriptam. CIRCVNCISIONEM]. s. carnis. Unde de hoc cōparationis iudicio dr̄. Mat. 12. Uiri niniuite ꝛc.

Deinde cū dicit. NON. n. qui in manifesto ꝛc.] Assignat rōnē dictoꝝ. Et p̄ ponit rōneꝫ. 2° pbat eam. ibi. CVIVS LAVS.] Circa p̄m duo facit. Prio assignat rōneꝫ q̄re circūcisio vel iudaismꝰ sine legis obseruatiōe nō psit. Scdo assignat rōnē q̄re obseruātia legis psit sine iudaismo ꝛ circūcisione ibi. SED q i abscōdito.] Dicit ḡ q̄ iō circūcisio puaricātis legē fit pputiū ꝛ iudicat a pputio custodiēte legē. NON. n. est verꝰ iudeꝰ ille q in manifesto ē iudeꝰ] ꝛ sm carnalēꝫ gn̄ationem. Infra. 9. Nō. n. oēs q ex circūcisione sunt israel. hi sūt israelite: s3 q filij sunt pmissionis: ꝛ sir̄ ēt non est vera CIRCVNCISIO] illa q̄ est MANIFESTA in carne. Illa. n. ē signū vt dr̄ Gen. 17. Circūcidetis carnē pputij vr̄i: vt sit in signū federis. Nō aūt ē signū verū nisi ei videat signatū. Un̄ si qs iudeꝰ eēt trāsgressor federis nō eēt eiꝰ vera circūcisio. Et iō reputat in pputiū.

Deīde cū dicit. SED q in abscōdito.] Assignat rōnē quare pputiū custodiēs legē reputet in circūcisionē ꝛ iudicet circūcisionē carnaleꝫ: q̄a. s. ille vere ē iudeꝰ q est in abscōdito. i. qui h3 i affectu cordis mādata legis quā iudei pfitentur. Mat. 6. Pater tuus qui vides in abscōdito ꝛc. ꝛ sir̄ CIRCVNCISIO] vera est que est CORDIS in spiritu]. i. per spūm sctm p quē superflue cogitatiōes a corde pscidunt. Uel IN SPIRITV]. i. p spiritualeꝫ intellectū legis nō lr̄aleꝫ. Phil. 3. Nos sumus circūcisio qui spiritu deo seruimus.

¶ Deinde cū dicit. CVIUS laus rē.] Probat p̄missaz rōnē. Manifestū est.n.q̄ in oīb⁹ iudiciū diuinū p̄ferendaz est humano. Ea ḡo que exteri⁹ apparēt siue sit iudaism⁹ siue circūcisio laudanť ab hoīb⁹: sz ea q̄ sunt in abscōdito laudanť s̄m iudiciū diuinū: qa vt dicit̄ p̄mi Re.16. Homies vident que pa ēt: deus aūt intuet̄ cor rē. Unde relinquit̄ q̄ interior iudaismus ⁊ circūcisio preualet exteriori: ⁊ hoc est qd̄ dicit. CVIUS] s. interioris circūcisionis. LAVS nō est ex hoībus: sz ex deo] 2. Cor.10. Nō.n. q̄ seipsz cōmēdat rē. Ca. III.

Quid igit̄ habet in quo p̄cellat iude⁹: aut que vtilitas circūcisionis? Multum per oēm modū. Nam primū qdē illud qd̄ illis cōmissa sunt oracula dei. Quid enim: si quidam fuerunt increduli? Nū incredulitas illoꝝ fidem dei faciet irritā? Absit.
Joan. 3.8. † Immo sit deus verax: oīs aūt homo mendax.
Psal. 115. quēadmoduz scriptū est. † Ut iustificeris in ser
Psal. 50. monibus tuis ⁊ vincas cū iudicaris. Quod si iniustitia nostra dei iustitiam cōmendat: qd dicemus. Nū iniustus deus: qui inducat iram? Humano more loquor. Absit. Nam quō iudicabit deus munduz? Etenim si veritas dei per meum mendaciū excelluit in gloriaz ipsius: qd posthac ⁊ ego veluti peccator iudicor? Ac non potius (quēadmodum de nobis male loquitur: ⁊ sicut qdā aiunt nos dicere) faciamus mala vt veniāt bona. Quoꝝ damnatio iusta est.

Quid ergo amplius iudeo est: aut que vtilitas circūcisionis? Multum per oēm moduz. Primum qdez qa credita sunt illis eloquia dei. Quid eniz si qdaz illoꝝ nō crediderūt Nunqd incredulitas illoꝝ fidem dei euacuauit? Absit. Est aūt deus verax: oīs aūt homo mendax: sicut scriptū est. Ut iustificeris in sermonib⁹ tuis ⁊ vincas cū iudicaris. Si autē iniquitas nostra iustitiam dei cōmendat qd dicemus? Nunqd iniquus est deus qui isert iraz? Scd̄m hoīez dico. Absit. Alioquin quō iudicabit deus hunc munduz? Si eniz veritas dei in meo mendacio abūdauit in gloriaz ipsius qd adhuc ⁊ ego tanq̄ peccator iudicor: ⁊ non sicut blasphemamur ⁊ sicut aiunt qdaz nos dicere: faciam⁹ mala vt veniāt bona. Quoꝝ damnatio iusta est.

Postq̄ Apls ostēdit q̄ iudaism⁹ ad quez ptinet legis susceptio ⁊ circūcisio nō sufficiūt ad salutē sine legis custodia p quaz genalis siue exterior iudaismo ⁊ circūcisione fructū vtriusqz cōsequit̄. Hic obijcit ꝯ p̄missa. ⁊ p̄ qdē pponit obiectionez. 2° soluit ibi. MVLTVM qdē.] Obijcit ḡ p̄mo sic. Si ita eēt sicut dictū ē q̄ nō est verus iude⁹ nec vera circūcisio in manifesto: sz in occulto cordis. QVID ḡ amplius est iudeo] i. qd amplius habz est q̄ ceteris videt̄ q̄ nihil. Et hoc est incōueniēs: cum dñs dixerit Deut. 7. Te elegit dñs deus tuus vt sis ei populus pecularis. Aut q̄ vtilitas circūcisiōis. s. exterioris. Ut ex p̄missis q̄ nulla qd̄ est incōueniēs: cū sit a deo tradita qui dicit Isa. 48. Ego dominus docens te vtilia.

¶ Deinde cū dicit. MVLTVM qdez.] Soluit p̄missaz obiectionē. ⁊ p̄ q̄tū ad p̄rogatiuā iudaismi. 2° q̄tū ad vtilitatē circūcisionis. 4° ca° ibi. QVID ḡ dicem⁹.] Circa p̄m duo facit. p̄ ōndit iudeoꝝ p̄rogatiuā. 2° excludit eoꝝ gl'iā: qua se gētib⁹ suplic p̄ferebāt. ibi. QVID ḡ p̄cellim⁹.] Circa p̄m tria facit. p̄ pponit qd̄ intēdit. 2° manifestat ibi. PRIMVM qdez.] 3° excludit obiectionez ibi. QVID.n. si q̄daz.] ¶ Dicit ḡ p̄mo questitū est qd amplius sit iudeo. Est aūt ei ampli⁹ ⁊ q̄tū ad quātitatē que signat̄ cū dicit multū: ⁊ q̄tū qd numeruz qui significatur cum dicit. PER oēm moduz.] Habent.n. ampli⁹ aliqd ⁊ i ꝯtēplatiōe diuinoꝝ. s̄m illud ps. Notus in iudea. Et s̄m dispōnez tēporaliū. ps. Non fecit talr omni nationi. Hūt ēt ampli⁹ quātuz ad p̄tes quātum ad promissiones ⁊ quantum ad prolem. Infra. 9. Quoꝝ ē adoptio filioꝝ dei ⁊ gloria ⁊ testm̄: ⁊ i quolz eoꝝ nō est pua excellentia: sz magna ⁊ p̄cipua. qd̄ ptinet ad id qd̄ dicit multuz. Maximū.n. bonū hoīs ē in dei cognitiōe in hoc q̄ deo adhereat: ⁊ a deo instruat̄. ps. Beatus homo quē tu erudieris domine.

¶ Deinde cū dicit. PRIMVM qdez rē.] Manifestat qd̄ dixerat dicēs. PRIMVM qdē] i. p̄cipue ampli⁹ est iudeis QVIA eloquia dei sunt credita illis] q̄si amicis. Jo.15. Uos dixi amicos. Et h̄ est multū: qa eloquia dei sunt honesta. ps. Eloquia dñi vera iustificata i semetipsa. Sunt delectabilia. ps. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua. Sūt ēt vtilia ad nō peccādū. ps. In corde meo abscōdi eloquia tua vt nō peccē tibi.

¶ Deīde cū dicit. QVID.n. si qdā.] Excludit obiōnē Et p̄ ponit eā. 2° excludit ipsaz ducēdo ad incōueniēs ibi. NVNQVID incredulitas.] 3° ostēdit eē incōueniēs ad qd̄ ducit̄ ibi. EST aūt de⁹ verax.] Posset aliqs p̄rogatiue iudeoꝝ derogare opponēdo ingratitudinē eoꝝ: p quaz videret̄ dignitatē eloquioꝝ dei amisisse. Unī dicit. QVID aūt si quidaz illoꝝ nō crediderūt.] Nūqd per h̄ ꝯcludit̄ q̄ nihil ampli⁹ sit iudeo. s̄z illō 2. Pe.2. Meli⁹ erat illis nō cognoscē viam iustitie q̄ post cognitā retrorsuz ꝯuerti. Nō crediderūt aūt p̄mo qdē legislatori. ps. Nō crediderūt v̄bis ei⁹. Scdo nō crediderunt pphetis. Eze.2. Increduli ⁊ subuersores sunt tecū. Tertio nō crediderūt ipsi filio. Jo.8. Si veritatē dico vobis quare nō creditis mihi.

¶ Deinde cū dicit. NVNQVID incredulitas.] Excludit dictā obiectionē ducēdo ad inconueniēs: qa si pp incredulitatē aliquoꝝ p̄rogatiua iudeoꝝ tolleret̄: sequeret̄ q̄ icredulitas hoīs fidē dei euacuaret: qd̄ ē incōueniens. Et h̄ est qd̄ dicit. NVNQVID incredulitas eoꝝ qui] s. nō crediderūt. EVACVAVIT fidez dei.] qd̄ pōt dupl'r intelligi. Uno mō de fide qua credit̄ in deū. non.n. per h̄ q̄ qdā nō crediderūt euacuat̄ fides illoꝝ qui crediderūt. Maluz.n. quorūdaz in societate existētiū nō euacuat bonū alioꝝ. Eccl.33. Ex ipsis benedixit ⁊ exaltauit sanctificauit ⁊ ad se applicauit rē. qd̄ est ꝯ illos ꝯtra quos Aug. dicit in ep'la ad plebē hyponensez. Ad qd aliud sedent isti ⁊ qd aliud tractāt nisi vt cū ep̄s vel clericus vel monach⁹ vl' sanctimonialis ceciderit oēs tales eē credant: sz nō omne posse manifestari. Alio mō pōt itelligi de fide qua de⁹ fidelis est iplens p̄missa: Heb.10. Fidelis.n. est qui repromisit. Hec aūt fidelitas euacuaret̄ si ppter quorūdaz incre

dulitatē accideret q nihil amplius est iudeo pmissum deus populum illū multiplicare et magnificare: vt ps Gen. 22. Multiplicabo semen tuū. ABSIT.]

¶ Deinde cū dicit. EST AVTEM.] Ostēdit hoc eē incōueniēs q fides dei euacuaretur pp hoīuz incredulitatē. Et pmo qdē ad hoc inducit rōnez. Scdo auctoritatē ibi. SICVT scriptū est.] Tertio excludit falsuz sensuz auctoris. ibi. SI AVTEM iniqtas.] Rō āt sumitur ex hoc q DEVS] sz se VERAX EST.] Hier. 10. Dñs aūt deus verax est. pª Jo. 5. Hic est verus deus et vita eterna: et iste OMNIS hō ē mēdax] ps. Ego dixi in excessu meo ois hō mēdax. Vn ps q mendaciuz hoīs siue infidelitas veritati nō adherēs dei veritatē siue fidē nō euacuat. Ad hoz euidētiā sciēdū ē q veritas iportat adequationē vel ad intellm. Aliter aūt adequatur res ad intellm nostrū. Aliter ad intellm diuinū. Noster. n. intellectus cognitionē accipit a reb9. et ideo cā et mēsura veritatis ipsius est eē rei. Ex eo. n. q res est vel nō est oīo dr vel vera vel falsa fm Phm. Vn intellus noster pōt esse ver9 vel falsus inquātuz pōt adequari vel nō adeqri. Qd aūt pōt eē et nō eē indiget alio agēte ad hoc q sit sine quo remanet nō ens. sicut. n. aer sine illuminante remanet tenebrosus: ita et intellus noster nisi a pma veritate illuminetur de se in mēdacio remanet. Vn quātū ē de se ois hō est mēdax fm intellm: sz solus est ver9 inquantuz veritatē diuinā pticipat. ps. Emitte lucē tuā et veritatē tuā. Intellus aūt diuin9 est cā et mēsura rerū: et pp hoc fm seipsuz est indeficiēter verax: et vnaqueqz res ē vera inquātuz ei pformatur. Similr fm q accipitur veritas ex pte rei hō de se nō hz veritatē: qa nā sua vertibilis est in nihilum. Sed solus nā diuina que nec ē ex nihilo nec vertibilis in nihiluz de se veritatē hz.

¶ Deinde cū dicit. SICVT scriptū est.] Probat idē p auctez Psalmi qnquagesimi i q sic legitur. VT IVSTIFICERIS in sermonib9 tuis et vincas cuz iudicaris.] Qd qualr ad ppositū faciat videri pōt si precedentia psalmi pſiderent. premittitur. n. tibi soli peccaui. et tunc legitur: vt iustificeris in sermonib9 tuis et vincas cū iudicaris. Promiserat. n. deus p Nathan. pphetā Dauid q eius regnū in eternuz stabiliret in semine suo: vt hr scdi Regū. 7. Postea vo cuz in graue pctm incideret adulterij s. et homicidij. Vt legitur scdi Regū. 11. Propter hō pctm dicebatur a qbusdaz q de9 nō esset ei pmissionē obseruatur9. Intēdit g Psalmiste est duo dicere. pmo qdez q pp peccatū ei9 nō mutatur iustitia dei ad quā ptinet vt suos sermones ipleret. Et quātuz ad hoc dicit. VT IVSTIFICERIS i sermonib9 tuis] i. vt ex hoc appareas in sermonib9 tuis iustus: quia pp mea peccata eos non ptieris. Prouer. 8. Recti sunt oēs sermones mei. ps. Fidelis dñs in oibus vbis suis. Scdo q diuina pmissio imitetur humanū iudiciū et hoc ē qd dicit. VINCAS] s. pmissionē tuā seruādo. CVM iudicaris] s. ab hoīb9: q cā pp mea peccata nō sis ipleturus. Infra. 12. Noli vinci a malo: sz vince in bono malum. Hoc dicitur homini: qd multo magis cōpetit deo.

Prophetia pdestinationis vel cōminationis.

¶ Est aūt pſiderādum q pmissio facta Dauid a deo erat iplenda de xpi incarnatiōe. Vn ptinebat ad pphetiā pdestinationis fm quā aliqd pmittitur qsi oib9 modis iplendū: qd vo pmittitur vel pnunciatur fm pphetiā cōminationis nō pdicatur qsi oib9 modis iplendū: sz fm q exigūt humana merita que pñt mutari. Et ideo si nō factū fuisset qd pmissuz est Dauid pudicaret diuine iustitie. Si vo nō fiat qd pmittitur per pphetiaz cōminationis nō piudicat diuine iustitie: sed designat mutationez meritoz humanoz. Vnde dicit

Hier. 18. Repente loquar aduersus gentē et aduersus regnū: vt eradicē et destruā et disperdam et dissipem: si egerit pniaz gēns illa. et c. pniaz agā et ego sup malo et c. Sic g pz q hūc sensuz q pctm hoīs diuinā fidelitatē nō excludit.

¶ Ponuntur āt et alij sensus auctus hui9 in Glo. qui nō ita ptinēt ad intētionē Apli. Quoz pmus est vt hec vba q hic ponunt cōtinuentur cuz his q ante psalmista pmiserat. Amplius laua me ab iniqtate mea: ad hoc s. vt iustificeris. i. iustus appareas in sermonib9 tuis in qb9 veniā pctorib9 pmisisti nō soluz Eze. 18. Quia hec vba psalmi pus fuerūt dicta: sz et Leui. 26. Orabūt pro ipietatib9 suis et recordabor federis mei. Et Deut. 30. Si duct9 penitudine cordis reuersus fueris ad deū reducet te dñs de9 tuus et miserebitur tibi. Et sic vicas cū iudicaris ab hoīb9 q mihi veniā dare nō debeas.

Alij sensus fallsec auctoritatis nō ptinent ad intētionē apli.

¶ Scdo cōtinuantur hec vba cū eo qd dictuz est. Tibi soli peccaui. i. per cōparationē ad te q solus es iustus: et hoc est qd dicit. Vt iustificeris. i. ex cōparatione mei et alioz pctōz iustus appareas. ps. Justus dñs et iustitias dilexit. et hoc nō soluz i factis: sz etiā i sermonib9: qd ē maximū. fm illud Ja. 3. Si qs i vbo nō offendit. Et vinces cū iudicaris. dum cuicūqz alij in iudicio cōpararis. Isa. 5. Judicate inter me et vineam meā et c.

¶ Tertio referuntur hec vba ad xpm q solus est sine pctō. fm illud pª Pe. 2. Qui pctm nō fecit nec inuent9 est in ore ei9 dolus: et sic iustificatur in sermonib9 in cōparatiōe ad oēs hoies. Et vinces. s. pctm mortē et diaboluz. Apoc. 5. Ecce vicit leo. Et hoc cum iudicaris. s. iniuste a Pilato. Job. 36. Cā tua qsi impij iudicata ē.

¶ Deinde cuz dicit. SI AVTEM iniquitas.] Excludit falsuz intellm auctoris inducte. posset. n. aliqs intelligē pmissa vba fm hūc sensum vt hec dictio / vt / poneretur causalr et nō solum pſecutiue. Et sic sequeretur q pctm hoīs directe ordinaretur ad cōmēdanduz dei iustitiaz.

Vel causalr vel pſecutiue.

Sed Apls ostēdit hoc esse falsum: vt sic dei intelligē q ly / vt / ponitur pſecutiue: qa s. Dauid peccāte pſecutū est q diuina iustitia manifestetur. nō aūt causalr: qsi pctm hoīs cōmēdet dei iustitiam. Qd qdē pbat ducēdo ad incōueniēs. Et hoc duplr. Pmo qdē ex pte iudicij diuini. Scdo ex pte iudicij humani. Circa pmū tria facit. Pmo ponit sensuz falsum. Scdo ostēdit incōueniens qd ex hoc sequitur ibi. QVID dicemus: nūqd iniquus.] Tertio ostēdit hoc eē incōueniēs ibi. ABSIT.]

¶ Est cōsiderāduz q supra Apls duas cōparatiōes fecerat. vnā qdē veritatis diuine ad humanū mēdaciū cū dixerat, Est aūt deus verax ois hō mēdax. Alia iustitie dei ad pctm humanū fm vba psalmiste qbus dicit. Tibi soli peccaui vt iustificeris. Et quātū ad cōparationē primā dicit. Si hec vba sunt intelligēda q INIQVITAS nostra pdirecte COMMENDAT dei iustitiā qd dicemus] i. nō poterim9 sustinere incōueniēs q sequitur. Nō. n. pctm est deo necuz ad ei9 iustitiā cōmēdandā Eccl. 15. Nō pcupiscit multitudinē ifidelium filioz et inutiliuz. Exprimit aūt incōueniēs qd sequitur dicēs. NVNQVID de9 q infert iram] i. vindictā pro pctō EST INIQVVS.] Hoc. n. sequitur ex eo qd dictuz est. Si. n. pctm directe ordinaretur ad cōmēdanduz iustitiā nō esset dignū pena: sz premio. Et sic deus puniēs homines pro pctō: esset iniquus. fm illud Deu. 32. Deus autē fidelis est absqz vlla iniquitate. Excludit aūt cōsequēter hoc incōueniēs cuz subdit. ABSIT] s. q de9 sit iniquus. SECVNDVM hominē dico] i. q hec verba protuli non ex meo sensu: sed ex hoīs errantis sensu protuli: sicut dr pª Cor. 3. Cuz sint inter vos zelus et contentio nōne carnales estis. Hoc autē non esse dicēduz

ostendit subdens. ALIOQVIN.] s. Deus est iniquus quo iudicabit hunc mundum] i. quo conueniet q ipse sit vlis et supremus mundi iudex. Ops.n. qd est primu et supremu in quolz genere est infallibile: sicut primu mouens est imutabile. Un in ps dr. Judicabit orbe terre in equitate. Et siile argumentu ponitur Job. 34. vbi dr. Uere de' no condenat frustra: nec oipotens subuertit iudicium: que constituit aliu sup terras ec. s. qa si ipse no iuste iudicaret oporteret dicere aliu ee iudice mundi.

¶ Deinde cum dicit. SI ENIM VERITAS.] Ostendit ide p humanu iudiciu. Et circa h est tria facit. Primo pponit falsuz itellectum pdicatoz vboz. Scdo ponit incouenies qd sequitur ibi. QVID ADHVC.] Tertio ostedit illud ee icouenies ibi QVORVM dnatio.] Exprimit aut falsum sensuz fm illaz coparatione que est diuine veritatis ad humanu medacium cuz dicit. SI ENIM in meo mendacio] i. pper meu medaciu. VERITAS DEI] manifesta. s. ABVNDAVIT in gloria ipsius] ita q medaciu hominis directe pertineat ad augmentuz glorie. cotra id qd dr Job. 13. Nunqd de' indiget vestro medacio. Subdit aut pnter duo inconuenientia que sequuntur: quoz vnu est q ho non deberet reputari peccator pp medaciuz: ex quo in dei gloriam directe ordinat. Et h est qd dicit. QVID ADHVC] idest cur et nunc ET EGO IVDICOR] s. ad hoibus TANQVAM PECCATOR] p medacio. Sap. 17. Cum sit timida nequitia data est in oiuz pdenatione: qa lez peccatores ab oibus iudicio pdenant. Aliud aut incouenies est q locu habet vbu falsuz q aplis imponebat: qa.n. pdicabat q per abudantia gre christi solnebat abudantia pcoz. fm illud Infra. 5. Ubi abundauit delictu supabudauit et gra: blasphemabat apostolos qsi dicerent q hoies deberent facere mala vt cosequerent bona: qd sequeret si medaciuz hois directe comendaret dei graciam et veritate: h est q dicit nos. FACIAMVS mala peccado] s. amedaciu docedo VT veniant bona] s. vt dei veritas et iustitia comendetur. SICVT blasphemamur] i. sicut qdaz blasphemado nobis iponut. Infra Cor. 4. Blasphemamur et obsecramus. Et sicut qda aiunt nos dicere. Abba nostra deprauado. 2. pe. vltimo. Que indocti et istabiles deprauant. Hec aut excludit subdes. QVORVM pdemnatio iusta est] i. eoz qui faciunt mala vt veniant bona. sicut enim no est veru syllogizaduz ex falsis: ita no est perueniedu ad bonu finem per mala. Hiez. 2. Bene est oibus qui puaricant et inique agunt qd dr ex glosa impioz. Uel QVORVM] s. hec nobis false iponentiu dnatio iusta est. Juste.n. codemnant peruersores sacre doctrine. Apoc. vltio. Si qs apposuerit ad hec apponet deus plagas scriptas in libro isto.

¶ Quid igitur? precellimus eos? Nullo modo. Nam ante causis redditis ostendimus: et iudeos et grecos omnes peccato esse obnoxios: sicut scri-
Psal. 13. 52 ptum est. † Non est iustus: ne vnus quidem: non est qui intelligat: no est qui exquirat deu: omnes declinauerunt: simul inutiles facti sunt: non est qui
Psal. 5. 13. exerceat bonitate: no est vsqz ad vnu. † Sepulchrum apertum guttur eoz: linguis suis ad dolum vsi sunt: venenum aspidum sub labiis eoz. Quoz os execratione et amarulentia plenuz est: veloces pedes illoz ad effundendum sanguine. Contritio et calamitas in viis eoz: et viaz pacis no cognouerunt. Non est timor dei coraz oculis eoz. Scimus aut qd quecuqz lex dicit: his qui in lege sunt: dicat: vt omne os obturet: et obnoxius fiat totus mudus deo: ppterea qd ex operibus legis no iustificabit omnis caro in cospectu ei'. † Per legem enim agnitio peccati. Gala. 2.

¶ Quid igit? precellimus eos. Nequaqz. Causati enim sumus iudeos et grecos oes sub peccato esse: sicut scriptu est. Quia no est iustus quisqz: no est intelliges: no est requires deu. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: no est qui faciat bonum non est vsqz ad vnum. Sepulchru patens est guttur eoz: linguis suis dolose agebant venenu aspiduz sub labiis eoz. Quoz os maledictioe et amaritudine plenu est veloces pedes eoz ad effundendum sanguine. Contritio et infelicitas in viis eoz: et viaz pacis no cognouerut: no est timor dei ante oculos eoz. Scimus aute quoniam quecunqz lex loquit his qui in lege sunt loqt. Ut omne os obstruat: et subditus fiat ois mundus deo: quia ex operibus legis non iustificabitur ois caro coram illo: per lege enim cognitio peccati. Lec. II.

Postqz Apls ostedit pogatiuaz iudeoz supra getiles qntu ad diuina bnficia: hic excludit eoz inanem gloria: qua se gentib' ad fide couersis pferebat. Et primo pponit qd intedit. Scdo pbat ppositu ibi. CAVSATI.n. sum'.] ¶ Dixit g pmis dictu est qd amplius e iudeo. Primu qdez: qa tradita sunt illis eloquia dei. QVID igit] dicemus nos iudei ad fidez conuersi nuqd PRECELLIMVS EOS] s. gentiles ad fidez couersos: de quo erat inter eos cotentio. Lu. 22. Facta est contentio iter discipulos Jesu qs esset maior. Et videns subdit. NEQVAQVAM.] ¶ Sed h vr contra premissa in qbus dictu est: multu per oem modum amplius est iudeo. ¶ Sed ad h rndet in Glo. q illo fuit dictu qntu ad ee qd habebat iudei tpe legis: h aut nuc dicit Apls fm statu gre: qa vt dr Col. 3. In christo no est gentilis et iudeus circucisio et pputium: qa s. non faciut diuersitate qntu ad statu gre. Sed hec rnsio no vr ee oino fm intetione Apli: qa infra ostedet q etia dum sub lege erat peccatis subiacebat sicut et getiles. Uel amplius Eze. 5. Ista est Hierusale in medio gentium posui eaz: et in circuitu eius terras: et cotempsit iudicia mea vt magis esset impia qz gentes. Sic igit dctm est q supra ostedit pogatiua diuinoz bnficioz. vnde no dicit q iude' esset excellentior: et q aliqd esset iudeis amplius donatu. h aut excludit excellentia psonaz: qa illi q diuina bnficia acceperut no sunt illis debite vsi. Judei sub ee legis pcellebant gentiles nõ aut in statu gratie: est falsum.

¶ Deinde cu dicit. CAVSATI enim sumus.] Ostendit ppositu: et primo q iudei no excedant gentiles qntu ad statu peccati. Scdo q no excedut qntu ad statuz iustitie ibi. NVNC aut sine lege.] Primu ostendit dupli. Primo qde ex his que supra dicta sunt. Scdo p auctoritate ibi. SICVT scriptu est.] ¶ Dicit ERGO causati enim sumus] i. causando ronib' ostedim' IVDEOS atqz grecos] s. gentiles OMNES sub pcto ee.] Isa. p. A planta pedis vsqz ad vertice no e sa. Ostedit enim

primo

pmo q gentiles veritatem dei cognitam in impieta te ꝛ in iniustitia detinebāt. scdo q iudei lege suscepta per preuaricationez legis deum inhonorabant.

¶ Deide cū dicit. SICVT scriptū ē. Ostēdit ppositū per auctātē psalmiste. ꝛ p̄ īducit auctātē. 2° manifestat eā ibi. SCIMVS aūt. ¶ Circa p̄m duo fac. p̄mo ponit peccata omissiōis. 2° peccata cōmissiōis ibi. SEPVLCHRVM patēs. Pctā aūt omissiōis tāgit 2ʳ. p̄ gdez remouēdo pn° bonoꝝ operū. 2° remouēdo ipsa bona opera ibi. OMNES declinauerūt. Sūt aūt tria bonorū opeꝝ pncipia quoꝝ vnū ptinet ad ipsaz opis rectitudinē: ꝛ hoc est iustitia quā excludit dicens. SICVT scriptū ē .s. in ps. QVIA nō ē iustus q̄sq̄. Mich. 7°. Et perijt sctūs de terra: ꝛ rectus in hoib° nō ē qd gdez duplr pōt itelligi. Uno mō q intelligaᵗ nullus est iustus in se ex seipso: sed ex se q̄libet est peccator. ex solo aūt deo hz iustitiā. Exo. 34. Dn̄ator dn̄e deus misericors ꝛ clemēs q aufers iniq̄tatez atq3 pctā ꝛc̄. Nullus apud te p se inocēs est. Alio mō q nullus est q̄tu3 ad oīa iustus. quin aliqd pctī habeat. fm illud Prouer. 20. Quis pōt dicere mūdū est cor meū. Eccl. 7. Nō est hō iustus in terra q faciat bonū ꝛ nō peccet. Tertio ēt pōt itelligi: vt referaᵗ ad pplm maloꝝ: inter quos nullus ē iustus. Est. n. ꝯsuetudo scripture: vt q̄nq3 loquaᵗ de toto pplo rōne maloꝝ: q̄nq3 rōne bonoꝝ: vt patet Hier. 26. Ubi dī q cū cōpleuisset Hieremias loq oīa q̄ preceperat ei dn̄s vt loq̄ret ad vniuersuz pplm: apphēderūt eū sacerdotes ꝛ pphete. ꝛ oīs ppls dicētes morte moriaᵗ. Et postea subdiᵗ. Dixerūt pncipes ꝛ oīs populus nō est viro huic iudicium mortis. S3 p̄mi duo sensus magis sunt fm itētionē Apli. ¶ Et h̄ idē dōm est in sequētib°. Scdm aūt pncipiū boni opis ē discretio rōnis. Et h̄ excludit subdēs. NON ē itelligēs. ps. Nescierūt neq3 itellexerūt. Et alibi. Noluit itelligere. Tertiū pn° ē rectitudo itētiōis quā excludit ibidem. NON EST requirens deum intentionem suam. scil3 dirigendo ad ipsum. Osee. 10. Tempus inquirēdi dominum qui venerit cū docebit vos iustitiam.

¶ Cōseq̄nter excludit ipsa bona opa. Et p̄ gdē q̄tum ad offensionē dīne legis cū dic̄. OMNES dclinauerūt scz a regla dīne legis. Isa. 56. Oēs ī viā suā declinauerūt. 2° q̄tū ad offensionē finis. vn̄ subdit. SIMVL inutiles facti sūt . h̄. n. inutile dicim°: qd nō ꝯseq̄ᵗ finē suū. Et itē cū hoies a deo dclināt pp quē facti sūt redduᵗ inutiles. Sap. 4. Impioꝝ multitudo nō ē vtilis. 3° excludit ipsa bona opa cū sbdit. NON ē q faciat bonū. Hie. 4. Sapiētes sūt vt faciāt mala. bn̄ aūt facere nescierūt. Sub dit aūt. VSQVE ad vnū. qd pōt vno mō intelligi exclusiue. q̄si diceret. pter vnū. q.s. solus fecit bonū redimēdo humanū genus. Eccl. 7. Uiꝝ de mille vnū reperi mulierē nō inueni. Uel pōt intelligi inclusiue. quasi diceret. nec etiā vnus ē purus hō qui faciat bonum .s. pfectū. Hier. 5. Querite in plateis eius an inueniatis virum facientem iudiciū ꝛ querentē fidem.

¶ Deide cū dic̄. SEPVLCHRVM patēs. Ponit pctā cōmissiōis. ꝛ p̄ pctā oris. 2° pctā opis ibi. VELOCES pedes eoꝝ. Pctā aūt cordis ex his peccatis deprehēdunᵗ. ¶ Circa pctā oris q̄tuor ponit. Pmo ppriam dinē seu turpitudinē cū dic̄. SEPVLCHRVM patēs est guttur eoꝝ. Sepulchrū. n. patēs duo hz. Est. n. paratū ad recipiēdū mortuū: ꝛ fm h̄ guttur hois dī eē sepulchrū patēs. qn̄ est paratū ad dōm mortiferā: p quē modū dī Hier. 5. Pharetra eī° q̄si sepulchrū patens. Scdo exhalat fetorē. Mat. 23. Siles sunt sepulchris dealbatis: q̄ a foris parēt hoib° speciosa: itus sunt plena ossib° mortuoꝝ ꝛ omni spurcitia. Eoꝝ g̃ guttur est sepulchrū patēs: ex quoꝝ ore pcedit turpiloquij fetor. Apoc. 9. Et de ore ipsorum pcedit ignis ꝛ fumus ꝛ sulphur. Scdo tangit circa peccatū oris fraudē cū3 dicit. LINGVIS suis dolose agebāt. Aliud .s. hñdo in corde aliud in ore. Hier. 9. Sagitta vulnerās ligua eoꝝ dolū locuta ē. Tertio ponit verboꝝ noxietatem cum dicit. VENENVM aspidū sub labijs eoꝝ q̄a .s. talia verba eueniūt que isanabiliᵗ pximos occidūt vel spūalr vel corporalr. Deut. 32. Fel draconu3 vinum eoꝝ ꝛ venenū ꝛc̄. Quarto designat abūdātiā hoꝝ pctōꝝ cū dicit. QVORVM os maledictiōe plenū est. ET amaritudine q̄a .s. in talib° semp abūdat maledictio: q̄a .s. maledicūt de alijs detrahēdo ꝯ id qd dī ifra. 12. Bn̄dicite ꝛ nolite maledicē. ET amaritudie iniq̄tatis .s. nō vereᵗ i faciem proximi dicere iniuriosa vba quibus ad amaritudinem prouocantur contra id quod dicitur Eph. 4. Omnis amaritudo tollatur a vobis.

¶ Deide cū dic̄. VELOCES pedes eoꝝ tāgit peccata opis circa q̄ tria tāgit. Primo gdē prōptitudinem ad male agēdū. Un̄ dicit. VELOCES pedes eoꝝ .i. prōpti sunt pedes .i. affect° eoꝝ AD effundēdū sanguinē idest ad faciēdū q̄cūq3 grauia pctā q̄a iter cetera q̄ cōmittim° i pximū homicidiū ē grauius. Prouer. 1. Pedes eoꝝ in malū currūt ꝛ festināt vt effundāt sanguinē. Scdo tāgit multitudinē nocumētoꝝ q̄ alijs iferūt cū subdit. IN VIIS eoꝝ .i. i opib° eoꝝ EST ꝯtritio q̄a .s. alios ꝯterūt opprimēdo eos. Isa. 10. Ad ꝯterendu3 erit cor ei° ET ifelicitas. iiquātū .s. puant hoies bonis suis ad miseriā eos deducēdo. Job. 24. Nudos dimiserūt hoies idumēta tollētes ꝛc̄. Pnt tn̄ h̄ duo itelligi eē posita ad ꝯsignādū penā poti° q̄3 culpam vt sit sensus IN VIIS eoꝝ ē ꝯtritio ꝛ ifelicitas .i. opa eoꝝ q̄ p vias designaᵗ ducūt eos ad ꝯtritionē ꝛ ifelicitatē: ita q ꝯtritio referaᵗ ad oppssionē pene q̄ p pctis punienᵗ. Isa. 30. Cōminuetᵗ sic̄ ꝯteriᵗ lagena figuli. Infelicitas aūt referēda ē ad penā dānt: q̄ felicitate eterna priuabunᵗ. Sap. 12. Infelices aūt sunt ꝛ iter mortuos spes eoꝝ. Tertio ondit eoꝝ culpe obstinationē ad malū: a qua gdē aliq reuocaᵗ 2ʳ. Uno mō p h̄ q voluūt ab hominib° pacē hre: s3 ꝯ h̄ dī. ET VIAM pacis nō cognouerūt .i. nō acceptauerūt. ps. Cū his q oderūt pacem. Alio mō intuitu diuini timoris: s3 isti nec deū timēt nec hoiem reuerenᵗ: vt dī Luc. 18. Un̄ subdiᵗ. NON ē timor dei ante oculos eoꝝ .i. ante ipsoꝝ ꝯsiderationez. Eccl. 1. Timor dn̄i expellit pctm̄. Na3 q sine timore ē non poterit iustificari. Pōt autē ꝛ hoc spālr dici ꝯ iudeos Xpo nō credētes q nō cognouerūt viā pacis .i. Xpm. de quo dī Ephe. 2. Ipse est pax nostra.

¶ Deide cū dic̄. SCIMVS aūt q̄a q̄cūq3. Manifestat auctātē iductā triplr. p̄ gdē exponēdo sensum eius. 2° exponēdo itētiōez ipsi° ibi. VT oē os. 3° assignādo rōnē dictoꝝ i ipsa ibi: QVONIAM ex opib°. ¶ Circa p̄m ꝯsiderādū est q iudei ꝯ q̄s Apls hic loq̄baᵗ poterāt ad sui excusatiōez puertere sensu3 auctātis inductam dicēdo q pmissa vba sūt itelligēda de gētib° non de iudeis. S3 h̄ excludit Aplus dicēs. SCIMVS q q̄cūq3 lex loquitur his q in lege sūt loquiᵗ .i. ad quos lex datᵗ ꝛ qui legē ꝯfitenᵗ. Legē pcepit nobis Moyses. Gētiles aūt nō erāt sub lege. ꝛ fm h̄ pdicta vba pertinent ad iudeos. ¶ Est hic aūt duplex obiectio. Pria quidē: q̄a vba supra iducta nō sunt assumpta de lege s3 de ps. ¶ S3 ad h̄ dōm est q q̄nq3 nomē legis sumiᵗ pro toto veteri testamēto nō p quinque libris Moysi. fm illud Jo. 15. Ut ipleaᵗ sermo qui in lege eoꝝ

Pctā omissiōis quo ad pncipia: ꝛ q̄ ad opera.

Pncipia bonoꝝ operum. Quo ad rectitudinem. Quo ad discretiōez rōnis. Quo ad rectitudiez itētiōis.

Nō ē iust° q̄s quā vel a seipso vl q̄tū ad oīa vl q̄tum ad pplm malorum.

Usq3 ad vnū. Exclusiue vl inclusiue.

Sepulchrum dī patēs ꝛ ad recipiēdū vl ad exhalādū.

Dubiū an vba supra scripta sint ex lege.

rū scriptus est:q2 odio habuerūt me gratis:qḋ scriptū est in veteri testō:nō in quinque libris Moysi:qui ꝓprie lex dicunt̄. Et sic ēt lex accipit̄ hic. Qñq3 aūt totū vetus testm̄ diuidit̄ in tria.s.in legē.ps.ꝛ pphas.ſm̄ illḋ Luc.vlt°. Necesse est ipleri oia q̄ scripta sunt i lege Moysi.ps.ꝛ pphis de me. Aliqñ xo totū vetus testamētū diuidit̄ i duo.s.in legē ꝛ pphas.ſ3 illḋ Mat. zz. In his duob⁹ mādatis pēdet ois lex ꝛ pphe. Et ſ3 hūc modū psalteriū sub pphis ɔtinet̄. ¶ Scḋa ditio est:q2 in lege.i.in veteri testō multa dicunt̄ ꝑtinentia ad alias gētes:sicut p3 in plibus locis Isa.ꝛ Hiere. Ubi dicunt̄ multa ɔ̄ babylones:ꝛ silr ɔ̄ alias natiōes. Nō ergo q̄cūq3 loquit̄ lex.loquit̄ his ꝛ de his qui in lege sunt. ¶ S3 dōm:q2 qñq3 indeterminate loquit̄ ad eos pertinere videt̄:quibus lex datur.qñ xo scriptura de aliqs loquitur spāli titulo designat alios sicut cū dicit̄ onus babylonis ꝛ onus tyri ꝛc̄. Que ɔ̄ alias gētes i veteri testamento dicuntur:aliquo mō ad iudeos ꝑtinebāt:inquātum eorū infortunia ad eoꝝ ɔsolationē vel terrorē prenunciabant̄ sicut etiā predicator ea d3 dicere que pertinent ad eos quibus p̄dicat:nō aūt q̄ ꝑtinent ad alios. Isa.58. Annuntia populo meo peccata eorum.quasi diceret.non que sunt aliorum.

Nomē legis ī veteri testō qñq3 p lege p psalmis ꝛ pphis. qñq3 p lege ꝛ pphis.

Scḋa ditio q2 i veteri testamēto multa dicunt̄ ad gētes ꝑtinentia.

¶ Deide cū dic̄. VT oē os ꝛc̄.] Assignat itētionē p̄dicte auc̄tatis.ꝑp duo.n.scriptura oēs de iniustitia arguit. ꝑrio qdē ad remediū eoꝝ iactātiā qua se iustos arbitrabantur.ſm̄ illḋ Luc.18. Ieiuno bis in sabbato. Et q̄tū ad h̄ dic̄. VT oē os obstruat̄]qḋ.s.sibi iustitiam p̄sumptuose ascribebat.ps. Obstructū ē os loquētium iniq̄.1.Reg.z°. Nolite multiplicare loq sublimia gloriātes. Scḋo vt suā culpā recognoscētes se deo subijciāt:sic ifirmus medico. Uñ subdit. ET subditus fiat ois mūdus deo].i.nō solū gētilis:s3 ēt iude⁹ culpā suā recognoscētes.ps. Nōne deo subiecta erit aia mea?

¶ Deide cū dic̄. QVONIAM ex opib⁹ legis.] Assignat rōnē p̄missoꝝ xboꝝ. Et p̄ ponit rōnem.z° manifestat eā ibi.PER legē ꝛc̄.] ¶ Dic̄ ḡ p̄ͥͦ nō est iustus q̄sq̄ q2 OMNIS caro].i.ois hō NON iustificat̄] corā illo.i.ſm̄ eius iudiciū EX opib⁹ legis]q2 vt dī Gal.z. Si ex lege ē iustitia Chr̄s gratis mortuus ē. Et ad Titum.3. Nō ex opib⁹ iustitie q̄ fecimus nos s3 ſm̄ suam miām saluos nos fecit. Est aūt duplex op⁹ legis.qḋdā qdē est ꝓpriū legis mosaice:sicut obseruatio cerimonialiū p̄ceptoꝝ.qḋdā est opus legis nature:q2 ꝑtinet ad legē nālē.sicut nō occidas.nō furtū facias. Quidā ḡ h̄ intelligūt dictū eē de p̄mis legis opib⁹.s.q2 cerimonialia grāz nō ɔferebāt:p quā hoies iustificant̄.nō tamē ista videt̄ eē itētio Aplī:qḋ p3 ex hoc q2 statī subdit. PER LEGEM eni cognitio peccati.] Manifestū est autē q2 peccata cognoscunt̄ p ꝓhibitionem moraliū p̄ceptoꝝ.ꝛ ita Aplus intēdit q2 ex oibus operibus legis etiam que p p̄cepta moralia mandantur non iustificat̄ hō.ita q2 ex operibus in eo causet̄ iustitia:q2 vt dī infra.11. Si enim gratia iā nō ex operib⁹.

Opus legis cerimoniale ꝛ naturale.

¶ Deide cū dic̄.PER LEGEM.] Probat qḋ dixerat.s. q2 opa legis nō iustificēt. Lex.n.dat̄:vt hō cognoscat qd debeat agere:qd vitare.ps. Non fecit taliter oi natiōi:ꝛ iudicia sua nō manifestauit eis. Prouer.6. Mādatū lucerna ē:ꝛ lex lux:ꝛ via vite. Ex h̄ aūt q2 hō cognoscit pctm̄ qḋ vitare d3 tāq̄ ꝓhibitū non statim sequit̄ q2 illud vitet:qḋ ꝑtinet ad rōnē iustitie:q2 cōcupiscentia subuertit iudiciū rōnis in ꝑticulari opabili. Et ideo lex nō sufficit ad iustificādū:s3 est necessarium aliud remediū p qḋ concupiscentia reprimatur.

¶ Nūc xo absq3 lege iustitia dei manifestata est: dū cōprobat̄ testimonio legis ac ꝓphetarū. Iustitia xo dei p fidē Iesu Christi in oēs:ꝛ super oēs eos q credūt. Nō.n.est distinctio. Oēs enim peccauerunt:ac destituuntur gloria dei. Iustificant̄ aūt gratis per illius grāz:per redēptiōē q̄ est in Chr̄o Iesu:ꝗ quē ꝓposuit deus recōciliatorē:p fidē interueniēte ipsius sanguine:ad ostēsionē iustitie sue:ꝓpter remissionē p̄teritoꝝ peccatorum:que deus tolerauit:ad ostēdendā iustitiā suam:in presenti tempore:in hoc:vt ipse sit iustus:ꝛ iustificās eum:qui est ex fide Iesu.

1. Joan.1.
1. Timo.z.

¶ Nūc aūt sine lege iustitia dei manifesta ē testificata a lege ꝛ pphetis. Iustitia autē dei p fidē Iesu Chr̄i:in oēs ꝛ sup oēs qui credūt in eū. Nō.n.ē distīctio. Oēs.n.peccauerūt: ꝛ egēt glīa dei. Iustificati gratis p grāz ipsi⁹ p redēptionē q̄ ē in Chr̄o Iesu.quē ꝓposuit de⁹ ꝓpitiatorē p fidē i sanguine ipsi⁹ ad ostēsionē iustitie sue ꝑp remissionē p̄cedētiū delictoꝝ in sustētatione dei ad ostensionē3 iustitie eius in hoc tēpore: vt sit ipse iustus ꝛ iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi. Lec. III.

Postq̄ Aplus ostdit iudeos ꝛ gētiles eq̄les esse q̄tū ad statū culpe p̄cedētis. Hic ostdit eos eq̄les q̄tū ad statū grē subseq̄ntis. Et circa h̄ tria fac̄.p̄ ostdit ꝓpositū.z° ostendit qḋdā qḋ supposuerat ibi.AN IVDEORVM deus tm̄.]3° ridet obiectiōi ibi. LEGEM ḡ destruim⁹].¶ Circa p̄m̄ tria fac̄.p̄ ꝓponit qḋ itēdit.z° manifestat ꝓpo͂m ibi.NON ē distīctiō.]3° ifert ɔ̄nē3 itētā ibi.VBI ē ḡ gl̄iatio tua?] ¶ Circa p̄m̄ tria fac̄.p̄ ꝓponit habitudinē iustitie ad legem. z° assignat cāz iustitie ibi.IVSTITIA aūt dei.]3° assignat hōi iustitie cōitatē ibi.IN OMNES ꝛc̄.] Ponit ēt p̄ duplicē cōparatiōē3 seu habitudinē iustitie ad legē.p̄ qdē q2 nō est ex lege causata. Et h̄ est:qḋ dicit.dcm̄ ē q2 olim per opa legis nō poterat eē iustitia dei:vel q2 ipse iustus est adiplēs ꝓmissa de iustificatiōe hoium.ifra.15. Dico eni Chr̄m ministrū fuisse circūcisiōis ꝑp veritatē dei. Uel pot⁹ iustitia dei q̄ aliqs iustificat̄ a deo:de qua dī ifra.10. Ignorātes dei iustitiā. Hec inq̄ dei iustitia NVNC].i.tpe grē MANIFESTATA est.]tū3 p Chr̄i doctrinā.tū3 p ei⁹ miracula.tū ēt p facti euidentiā iquātū euidēs ē multos eē diuinit⁹ iustificatos. ET HOC sine lege].s.causante iustitiam. Gal.5. Euacuati estis a Christo:q in lege iustificamini a grā excidistis. Isa.56. Prope ē salus mea vt veniat ꝛ iustitia mea vt reueletur. Et ne aliqs credat hāc iustitiā legi eē ɔ̄rariā. Scḋo ponit aliā habitudinē iustitie ad legē cum dic̄. TESTIFICATA a lege ꝛ pphetis.] Lex qdē Chr̄i iustitiam testificata ꝓnūtiādo ꝛ prefigurādo. Io.5. Si crederetis moysi.forsitā ꝛ mihi crederetis. De me.n. ille scripsit.ꝛ etiā3 per effectum:quia cū ipse iustificare non poterat testimoniū perhibebat aliūde q̄rēdam eē iustitiā. Prophete aūt testificati sūt eā ꝓnūtiando. Act.11. Huic oēs ppħe testimoniū perhibent.

Habitudo legis ad iustitiā duplex.

¶ Consequēter aūt assignat cām huius iustitie ꝛ dicit. IVSTITIA aūt dei est p fidē Iesu Chr̄i].i.quā ipse tradidit. Hier.12. Aspiciētes in auctorē fidei ꝛc̄. Uel ēt q̄ de ipso hī.ifra.10. Qi si ɔfitearis in ore tuo dn̄3 Iesum

tĩn corde tuo credideris q deꝰ illũ suscitauit a mortuis saluus eris. Dĩ aũt iustitia dei eẽ p fidẽ Jesu Chrĩ nõ vt q̃si p fidẽ mereamur iustificari q̃si ipsa fides ex nobis existat: ꝛ p eã mereamur dei iustitiã: sicut pelagiani dixerũt: sꝫ q2 in ipsa iustificatiõe qua iustificamur a deo p̃mus motꝰ mẽtis in deũ est per fidẽ. Accedẽtez eni ad deũ opꝫ credere. vt dĩ Heb. 11. Unde ꝛ ipsa fides q̃si p̃ma ps iustitie est nobis a deo. Ephe. 2. Gr̃a estis saluati p fidẽ ꝛc̃. Hec aũt fides ex qua est iustitia nõ ẽ fides ifformis: de qua dĩ p̃ᵃ Jac. 2º. Fides sine operibꝰ mortua est. sꝫ est fides p charitatẽ formata: de qua dĩ Gal. 5. Nã in Chrĩo Jesu neqꝫ circũcisio aliqd valet sine fide. p quam in nobis hitat Chrĩs. Eph. 3. Habitare Chrĩm p fidez i cordibꝰ vr̃is: qđ sine charitate nõ fit. p̃ᵃ Jo. 4. Qui manet i charitate i deo manet ꝛ deus in eo. Hec est ẽt fides de q̃ dĩ Act. 15. Fide purificans corda eoꝝ. q̃ qdẽ purificatio nõ fit sine charitate. Prouerb. 10. Uniuersa delicta opit charitas. Et ne aliqs diceret p hãc fidẽ solos iudeos iustificari. Tertio ondit cõitatẽ huiꝰ iustitie cũ subdit IN OMNES] s. ista iustitia ẽ in corde nõ carnalibꝰ obseruãtijs de qbꝰ dĩ Heb. 9. Que carnales obseruãtie erãt ad iustificationẽ carnis vsqꝫ ad tps correctiõis iposite. ET SVPER oẽs] q2 vꝫ. facultatẽ hũanã ac merita excedit. 2º Cor. 3. Nõ q sufficiẽtes simꝰ cogitare. Addit aũt QVI credũt i eũ] qđ ptinet ad fidẽ formatã: p quã hõ iustificaꝛ: vt dcm̃ est.

Fides p quã iustificamur nõ ẽ a nobis sed a deo.

Fides ista ẽ pfecta p charitatem ꝛ non mortua.

¶ Deide cum dicit. NON est. n. distõ.] Manifestat qđ dixerat. ꝛ p̊ q̃tũ ad cõitatẽ iustitie. 2º quãtũ ad causã eiꝰ ibi. IVSTIFICATI gratis.] 3º quãtũ ad manifestationẽ ipsiꝰ ibi. AD ostẽsionẽ.] Dicit ḡ p̊ dcm̃ est IVSTIFICATIO dei est in oẽs ꝛ sup oẽs qui credũt i Chrĩm] NON. n. est] q̃tũ ad h̃ DISTINCTIO inter iudeũ ꝛ gẽtilẽ] Col. 3. In Chrĩo Jesu nõ ẽ gentilis ꝛ iudeꝰ. s. distinctionẽ aliquã hñs: q̃si iudeus nõ idigeat iustificari a deo sicut gẽtilis. OMNES enim peccauerunt] sicut supra ostẽsũ est. Isa. 53. Oẽs nos q̃si oues errauimus. ET PER h̃ egent gl̃ia dei] i. iustificatione: q̃ in gl̃iã dei cedit. nõ aũt sibi dꝫ hõ hanc gl̃iam ascribẽ. ps. Nõ nobis dñe nõ nobis: sed nomini tuo da gl̃iã. ps. Date gl̃iam deo. Sic igiꝛ q2 oẽs peccauerunt: ꝛ ex se iustificari nõ possunt: restat. vt per aliã causã iustificentur: quã ꝯsequenter ondit subdẽs IVSTIFICATI.] Ubi p̊mo ostendit q hõ iustificatio est sine lege. i. q nõ est ex opibus legis: cũ dicit. IVSTIFICATI gratis] idest absqꝫ merito p̃cedẽtiũ operũ. Isa. 52. Gratis venũdati estis ꝛ sine argẽto redimemini. Et h̃ per gr̃am ipsiꝰ. s. dei: cui ex hoc debeꝛ gl̃ia. p̊ᵃ Cor. 15. Gratia dei suꝫ id qđ sum. Scđo ondit que sit causa iustificatiõis. Et primo ponit ipsã cãm cũ dicit. PER redẽptionẽ.] vt eni dĩ Jo. 8. Qui facit pctm̃ seruus est peccati. Ex qua quidẽ seruitute hõ redimiꝛ si p pctõ satisfaciat. Sicut si aliquis ob culpã cõmissã obnoxius eẽt regi ad soluẽdam pecuniã: ille eũ redimere diceret a noxa: qui pro eo pecuniã solueret. Hec aũt noxa ad totũ humanum genus ptinebat: qđ erat isectũ p peccatũ p̃mi parẽtis. Unde nullus alꝰ p pctõ totꝰ hũani gñis satisfacere poterat nisi solus Chrĩs: q2 ab omni pctõ erat imunis. vñ subdit. QVE est in Chrĩo Jesu.] Quasi dicat. in alio nõ poterat nobis esse redẽptio. p̊ᵃ Pe. p̊. Nõ corruptibilibus auro vel argẽto. Scđo ostẽdit. vñ ista redẽptio efficaciam habuit cũ dicit. QVEM ꝓposuit deus ꝓpiciatorẽ.] Ex hoc eni Christi satisfactio efficaciã ad iustificãdum habuit ꝛ ad redimendũ: quia eũ deꝰ ad h̃ ordinauerat s̄m suũ ꝓpositũ: quod designat cũ dicit. QVEM ꝓposuit deus ꝓpiciatorẽ. Eph. p̊. Qui operatur oĩa s̄m ꝯsiliũ volũtatis sue. Uel PROPOSVIT] i. p omnibus posuit: vt q2 humanũ genus nõ habebat vñ satisfacere posset: nisi ipse deus eis redẽptorẽ ꝛ satisfactorẽ daret. ps. Redẽptionẽ misit dñs ꝑplo suo. Et sic dũ satisfaciendo nos redimit a noxa peccati: deũ peccatis nr̃is ꝓpitiũ facit quod petebat psalmista dicẽs. Propitius esto peccatis nr̃is. ꝛ ideo dicit eũ ꝓpitiatorẽ. p̊ᵃ Jo. 2. Propitiatio. In cuius figura Exo. 25. mãdatur q fiat ꝓpitiatoriũ. i. Chrĩs: qđ ponebaꝛ super archam. i. ecclesiã. Tertio ostẽdit p qđ redẽptiõis effectꝰ ad nos ꝑueniat cũ dicit. PER fidẽ in sanguie eius] i. que est de sanguie eius p nobis effuso. Ut enim p nobis satisfaceret ꝯgruebat vt penam mortis pro nobis subiret: quã hõ per pctm̃ incurrerat. s̄m illud Gen. 2º. Quacũqꝫ die ꝛc̃. Unde diciꝛ p̊ᵃ Pe. 3º. Christus semel p peccatis nr̃is mortuus est. Hec autẽ mors Christi nobis applicaꝛ per fidem: qua eũ credimus per suã mortem mũdũ redemisse. Gal. 2. In fide viuo filij dei qui dilexit me ꝛc̃. Nã ꝛ apud hoies satisfactio vnius alteri nõ valeret nisi eã ratam hẽret. Et sic pꝫ quõ fit iustitia per fidẽ Jesu Chrĩ. vt supra dcm̃ est. Sed q2 etiã supra dixit iustitiã dei eẽ nũc manifestatã agit consequenter de hac manifestatiõe ꝛ p̊mo tãgit modũ manifestationis dicẽs. AD ostẽsionẽ] q. d. hoc inquã factum est vt iustificaremur p redemptionẽ Chrĩ ꝛ p fidem sanguinis eius AD ostẽsionẽ iustitie sue] i. ad h̃ q suã iustitiã deus ostẽderet. ꝛ hoc ꝑꝑ remissionẽ p̃cedentiũ delictoꝝ. In hoc. n. q p̃cedentia delicta deꝰ remisit: que lex remittere nõ poterat: nec hoies ꝓpria virtute ab eis se p̃cauere poterãt: ostẽdit q necessaria est hoibus iustitia: qua iustificenꝛ a deo. solũ aũt p sanguinẽ Christi potuerũt remitti peccata nõ solũ presentia sed p̃terita: quia virtus sanguinis Chrĩ operaꝛ per fidẽ hoĩs: quã quidẽ fidẽ habuerunt illi qui p̃cesserũt Christi passionẽ: sicut ꝛ nos habemus. 2º Cor. 4. Habentes eũdem spũm fidei credimus. Unde ꝛ legitur aliter. vt dicaꝛ ꝓpter remissionẽ delictorum que sunt hominũ precedẽtiũ Chrĩ passionẽ. Unde dĩ Mich. vltimo. Deponet iniquitates nostras ꝛ ꝓijciet ꝛc̃. Scđo ondit tps manifestationis cũ subdit. IN sustẽtatione dei ad ostẽsiõez iustitie eius in hoc tpe.] q̃si diceret. p̃cedẽtia delicta erãt ante Chrĩ passionẽ in sustentatiõe dei quasi in quadã diuina dei sustinentia: q2 nec p eis credentes ꝛ penitentes dãnat: nec ab eis totalr̃ reddit absolutos. vt. s. eis nõ obstantibus possint introire in gloriã. ¶ Uel s̄m aliam lr̃ã põt itelligi q ipsi sancti patres erãt in sustẽtatiõe dei: q2 detinebanꝛ i lymbo: nõ quidẽ paciẽtes penã sensibilẽ sed expectantes introire in gl̃iã p Chrĩ passionẽ. Eccl. 2. Sustine sustẽtatiões dei. Ad hoc inquã p̃cedentia delicta vel p̃cedentes patres erãt IN sustẽtatione dei ad ostẽsionẽ] s. IVSTITIE eius in h̃ tpe] i. vt in hoc tpe gr̃e suã iustitiã p̃sens ostenderet: plenã remissionẽ peccatoꝝ tribuẽdo. ps. Uenit tps ꝛc̃. Et 2º Cor. 6. Ecce nũc tps acceptabile ꝛc̃. Et h̃ est qđ supra dixerat nũc eẽ iustitiã dei manifestatã. Oportuit aũt vt p̃cedẽtia pctã vsqꝫ ad h̃ tẽpus essent in dei sustẽtatiõe. vt p̊mo ꝯuinceret hõ de defectu sciẽ: q2 tẽpore legis nature in errores ꝛ turpia pctã incidit. ꝛ etiã defectu potẽtie: q2 post legem scriptã que fecit cognitionẽ peccati adhuc hõ p ifirmitatẽ peccauit. Tertio ostẽdit q p remissionẽ pctõꝝ dei iustitia ostẽdaꝛ. siue accipiaꝛ dei iustitia qua ipse ẽ iustus: siue qua alios iustificat. Unde subdit. VT SIT ipse iustus] i. vt per remissionẽ peccatoꝝ deus appeat esse iustus in seipso. tũ q2 remittit pctã sicut ꝓmiserat. tũ

Alia expõ.

qa ad iustitiaz dei ptinet q pctā destruat hoies ad iu stitiā dei reducendo.ps. Justus dns ⁊ iustitias dilexit. Et etiam VT SIT iustificans eū qui est ex fide Jesu Chri].i.qui p fidem Jesu Christi accedit ad deū. Acce dentem eniz ad deum oportet credere. Heb.11.

¶ Ubi igitur gloriatio? Exclusa est. Per quā le gem? Operum? Non: imo per legem fidei.] Ar bitramur igitur fide iustificari hoiem absq ope ribus legis. An iudeorum deus tm? an nō ⁊ gen tium? Certe ⁊ gentium. Quādoquidē vnus deus: qui iustificabit circūcisionem ex fide: ⁊ preputiū per fidem. Legem igitur irritam facimus per fi dem? Absit. imo legem stabilimus.

Gala.2.

¶ Ubi est gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factoꝝ? Non. Sed per le gem fidei. Arbitramur enim iustificari ho minem per fidem sine operibus legis. An iudeoꝝ deus tm? Nōne ⁊ gentiū? Immo ⁊ gentium. Qm̄ quidem vnus est deus q iustificat circuncisionem ex fide: ⁊ prepu tiū p fidē. Legē ergo destruimus p fidez? Absit. Sed legem statuimus. Lec. IIII.

Postq̄ Apls ondit q iudei nō pcedūt gētiles neqz q̄ntū ad statū culpe: neqz quātū ad statū iustitie: h' ꝯcludit ꝯnez intētā excludēdo.s.eo rū gl'iationē qua gētibus se pferebant: ⁊ circa hoc tria facit. Pͦrio pponit huius glie exclusionem. Scdo ex clusiōis cām ibi. PER QVAM legē.] Tertio ostēdit modū quo excludit ibi. ARBITRAMVR enim ⁊c.]

¶ Circa pmū duo facit. Pͦrio pponit q̄stionez dicēs. ex quo cōiter es sub peccato tu iudeus sicut ⁊ gētilis: ⁊ ex quo gentilis iustificat' per fidē: sicut ⁊ tu. VBI EST gl'iatio tua.] qua.s.in lege gl'iaris. vt supra scdo. dictuz est. Et p hoc te gētili vis pferre. p° Cor.5. Nō est bona gloriatio vestra. Gal.6. Non efficiamur inanis glorie cupidi ⁊c. Scdo huic q̄stioni rndet dicēs EXCLVSA est].i.sublata est. p° Re g.4. Et ablata est gl'ia de israel. Osee.4. Gloriā eorum in ignominiā cōmutabo. Uel EXCLVSA].i.expresse manifestata est. gloriabantur eni iudei in gloria ⁊ cultu vnius dei: ⁊ hāc eoꝝ gl'iam dicit exclusam.i.exp̄ssaz p Chrm sicut artifices qui ali quā imaginē in argēto exprimunt exclusores vocant'. Sm illud ps. Ut excludant eos qui pbati sunt argen to. Sz pmus sensus est magis l'ralis. Cuz autem dicit. PER QVAM legē. ostendit cām huius exclusionis. Quia aūt iudeoꝝ gloriatio erat in lege. vt supra dcm̄ est. ideo oportere videbat' q per aliqd eiusdez gn̄is.s. per aliquā legē eoꝝ gl'iatio excluderet'. Et ideo q̄rens subdit. PER QVAM].s.est eoꝝ gl'iatio exclusa. Pos set aūt aliqs credere q eoꝝ gl'iationē exclusaz Aplus diceret p aliq̄ pcepta legalia: q h' q̄dā maiora opa mā darent'. Et iō iterrogādo subdit. FACTORVM?] q̄si dicit. Nūquid per aliquā legem factoꝝ eoꝝ gl'iatiōez exclusam dico? Et respōdet q NON. SED per legem fidei.] ⁊ sic patet q duplicez legem hic iducit Apl's.s. factorum ⁊ fidei. Et in promptu esse videt' q p legez factorum intelligitur lex vetus. ⁊ per legē fidei lex no ua: per quam gentilis equiparatur iudeo.

¶ Sz dubitat' de hac distōne. Nā ⁊ in veteri lege ne cessaria erat fides sicut ⁊ in noua. Eccl'.2. Qui timetis dnm̄ credite illi. Et ps. Credidi pp quod locutus sum. imo etiā in noua lege facta quedā requirunt' ⁊ quoꝝ daz sacramentorum. Sm illud Luc.22. Hoc facite in meā cōmemorationē. Et ēt moraliū obseruationū. Jac. p°. Estote factores vbi ⁊ nō auditores tātū. ¶ Dōz est igit' q legē factoꝝ dicit legē exterius ppositā ⁊ descri ptā: per quā exteriora facta hoium ordinant'. dū pre cipit' quid fieri debeat ⁊ per phibitionē ostendit' a q̄ debeat abstineri. legē aūt fidei vocat legē iteri° descri ptam: per quā non solum exteriora facta: sz ēt ipsi mo tus cordiū disponunt'. iter q̄s pmus ē mot' fidei. Cor de eni credit' ad iustitiā. vt di h' cap.10. Et de hac lege loquit'. ifra.8. Lex spūs vite q̄ est in Chro Jesu.

Lex factorum ⁊ fidei exterio/ oris ⁊ interior.

¶ Deide cū dic. ARBITRAMVR eni.] Ondit modū quo p legē fidei glia iudeoꝝ excludit' dicēs. Arbitra mur.n.nos Apli v'itatē a Chro edocti hoiem quēcūqz siue iudeū siue gētilē IVSTIFICARI p fidē.] Act.15. Fide purificās corda eoꝝ. ⁊ h' sine opib' leg: nō ēt so lū sine opib' cerimōialib': q̄ grāz nō ꝯferebāt: sz solū signabāt: sz ēt sine opib' moraliū pceptoꝝ. Sm illō ad Titū 3°. Nō ex opibus iustitie q̄ fecim' nos ⁊c. Ita tn̄ q itelligas sine opib' pcedētib' iustitiaz. Nō aūt sine opibus ꝯsequētibus: qa vt di Jaco.2. Fides sine opi bus.s.subsequētib' mortua ē. Et iō iustificare nō pt.

¶ Deide cū dic. AN IVDEORVM.] Ondit qdda qd presupposuerat.s.q iustitia fidei cōiter se hēt ad oēs. Et pus qdē h' manifestauerat rōne accepta ex pte cāe mālis cū supra dixerat. oēs peccauerūt ⁊ egēt gr̄a dei. idest petōres sūt q̄s opz p grāz fidei iustificari: sz pbō q̄ ē ex sola cā māli nō sufficit: qa mā nō mouet' per se ad formā sine cā agēte. Et iō h' subiūgit rōnē acceptaz ex pte cāe agētis.i.iustificātis q ē de'. ifra.8. De' q iu stificat. Manifestuz ē aūt q de' nō illos iustificando saluat q̄ p ē de'. Sz illō ps. De' nr̄ de' saluos faciendi. Nō est aūt iudeoꝝ tm̄ de': sz ⁊ gētiū. q vtrosqz iustifi cat. ¶ Circa h' q̄ tria f.c. Pͦrio ppōit qōnez de iudeis cū dic. AN IVDEORVM tm̄ ē deus?] Qd qdē videri posset alicui p h' qd di Exo.5. Deus hebreorū vocauit nos. ¶ Dōm est ergo q iudeorū deus tātū erat p spā lem cultum ab eis deo exhibituz. Unde in ps.di. No tus in iudea deus: erat tamē deus oium p cōe regimen vniuersoꝝ. Sm illud ps. Rex omnis terre deus.

Deus est iu deorum tm̄ p spālez cul tum.

¶ Scdo pponit qōnē ex pte gētilium dicēs. NONNE ⁊ gētiū].s.ē de'. ⁊ rndet. IMMO ⁊ gētiuz.] q̄s.s.gubnas ⁊ regit. Sz illō Hie.10. Quis nō timebit te o rex gētiū.

¶ Tertio ibi. QVONIAM qdē.] Manifestat per si gnū qd dixerat. q.d. ex h' manifestū ē q de' ē nō solū iudeoꝝ: sz ⁊ gētiliū. QVONIAM qdē vnus ē de' q iu stificat circūcisionē].i.iudeos ex fide: vt eni di Gal.5°. In Chro Jesu neqz circūcisio neqz pputiū. Qz aūt dic EX FIDE ⁊ p fidē] sm glosaz est oino idē: pōt tn̄ aliq̄ diūa attēdi. Naz h' ppositio ex designat aliqā cām re motā. hec ppositio p ppinquā. Iudei ergo iustificari dicunt' ex fide: qa fides fuit pma cā ex qua pcessit cir cūcisio ⁊ cetera sacramenta legalia: ⁊ ita iudeos iustifi cat fides sic q̄dā causa pmaria per q̄sdaz medias cau sas: sed gētiles p ipsam fidē imediate iustificant'.

Per/ cām pro pinquam. Ex/ cām re motam.

¶ Deide cū dic. LEGEM q̄.] Excludit q̄dā obiectionez. posst.n. aliquis dicere q pdictā legē destrueret: ⁊ ideo querit dicēs. LEGEM q̄ destruim' p fidez.] ex hoc.s. q dicimus hoies iustificari sine opib' legis. Et rndet. ABSIT.] sm illud Mat.5. Non pteribit iota vnū aut vnus apex ⁊c. Subdit aūt. SED LEGEM statuim'] idest p fidē legē pficimus ⁊ adimplemus. Sz illō Mat. 5°. Nō veni soluere legē: sz adimplere. ⁊ h' q̄tū ad pce pta cerimonialia q̄ cū cēnt figuralia p h' statuuntur ⁊ adimplentur.

adimpleātur ꝙ veritas significata per ea in fide Christi exhibetur: ꝛ etiaꝫ quãtuꝫ ad moralia: quia fides Christi auxilium gratie confert ad implenda moralia precepta legis. Addit et q̃dã ꝯsilia ꝑ que ꝓcepta moralia tutius ꝛ firmius conseruantur. Cap. IIII.

Uid igitur dicemus inuenisse Abrabam patreꝫ nr̃m ſm carnē? Nã si Abrabã ex opibus iustificatus fuit: hꝫ ꝙ glietur: at nõ apud deũ. Quid.n. scriptura dicit?
Gen.15. Gal.3. Jaco.2. †Credidit aũt Abrabã deo: ꝛ iputatũ est ei ad iustitiã. Ei ꝟo q opatur: merces nõ iputatur ſm gr̃aꝫ: ſꝫ ſm debitũ. Porro ei q nõ opatur: ſꝫ credit in euꝫ qui iustificat ipiuꝫ: iputatur fides sua ad iustitiam. Quēadmoduꝫ ꝛ Dauid explicat beatificationē
Psal.31. bois: cui deus iputat iustitiã absq̧ opib⁹. †Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates: ꝛ quoꝝ obtecta sunt pctã. Beatus vir: cui nõ iputabit dñs peccatũ. Beatificatio igitur hec in ꝓputiuꝫ tãtũ: an ꝛ in circũcisionē deuenit? Dicimus.n. qꝺ iputata fuerit Abrabe fides ad iustitiaꝫ. Quõ ergo iputata est: cũ esset in circũsione: an cũ esset in preputio? Nõ in circũcisione: sed in preputio.

Uid ergo dicem⁹ inuenisse Abrabam patrem nostrũ ſm carnē? Si enĩ Abrabã ex opib⁹ legis iustificatus est: hꝫ gloriam: ſꝫ nõ apud deũ. Quid enim dicit scriptura? Credidit Abrabã deo: ꝛ reputatũ est illi ad iustitiã. Ei aũt qui opatur merces nõ imputatur ſm gr̃am: sed ſm debituꝫ. Ei ꝟo qui nõ opatur: credēti aũt in eũ qui iustificat impiũ: reputatur fides eius ad iustitiã ſm ꝓpositum gratie dei: sicut ꝛ Dauid dicit beatitudinē hominis cui de⁹ accepto fert iustitiã sine operibus. Beati quorũ remisse sunt iniqtates ꝛ quoꝝ tecta sunt peccata. Beatus vir cui nõ imputabit dñs pctm̃. Beatitudo ergo hec in circũcisione tãtũ manet an etiã in ꝓputio? Dicimus eniꝫ qꝺ reputata est fides Abrabe ad iustitiã. Quõ ergo reputata ē? In circũcisione an in preputio? Nõ in circuncisione: ſꝫ in preputio.

Ostq̃ Apls exclusit iudeoꝝ gloriã quã hēbãt in lege ꝑ eã se gentib⁹ ꝓferētes, hic excludit eoꝝ gliã q̃tum ad circũcisionē. Et circa hoc duo fac. p̊ resumit q̃onē quã supra posuerat dicēs. Que est vtilitas circũcisiõis? Et qꝛ Abrabã p̊m⁹ mãdatũ de circũcisiõe accepit vt dr̃ Gen.17. Jõ q̃onē iterat i psona ipsi⁹ abrabe dicēs Si ita ē ꝙ de⁹ iustificat ꝓputiuꝫ sic ꝛ circũcisiõeꝫ. QVID ergo dicem⁹ inuenisse] vtilitatis ABRAHAM patreꝫ nr̃m ſm carnē] i. ſm circũcisionē carnalē ꝛ ſm alias obseruantias carnales. videtur eē incõueniens si dicatur ꝙ nihil vtilitatis inuenerit cũ dicatur. Jsa.48. Ego dñs docens te vtilia.
¶ Scđo ibi. SI ENIM Abrabam ꝛc̃.] Rñdet ꝓposite q̃oni. Et duo fac. p̊ ondit ꝙ Abrabã nõ hoc inuenerit per circũcisionē ꝛ cetera legis opa ꝙ ꝑ eã iustificaretur: sed mag ꝑ fidē. Scđo cõmēdat fidē ipsi⁹ ibi. QVI CONTRA speꝫ ꝛc̃.] ¶ Circa p̊m duo fac. p̊ ondit ꝓpositum rõne accepta ex pte diuine acceptatiõis. Scđo rõne diuine ꝓmissiõis ibi. NON ENIM ꝑ legē ꝛc̃.] ¶ Circa p̊mũ duo fac. p̊ ꝓponit q̃dã ꝯditionalē. 2° ꝓbat dstructionē ꝯñtis ibi. QVID ENIM dicit scriptura ꝛc̃.] 3° ꝓbat ipsaꝫ conditionaleꝫ ibi. SICVT ET Dauid ꝛc̃.]
¶ Circa primum intēdit Aplus sic argumentari. Si ABRAHAM iustificat⁹ eēt ex opib⁹ legis] nõ hēret gloriã apd deũ. g nõ ex opib⁹ iustificat⁹. Proponit g ꝯditionalē dicēs. Quesitũ ē qd Abrabã inuenit ſm carnalē circũcisionē. Et manifestũ ē ꝙ hoc nõ inuenit vt iustificat⁹ sit ex opib⁹ legis: ita. s. ꝙ ei⁹ iustitia i opib⁹ legis ꝯsistat. hꝫ qdē gliaꝫ. s. APVD hoies] q exteriora facta vidēt SED NON apd deũ] q videt i occulto. ſm illd p̊ Reg.16. De⁹ aũt intuetur cor. p̊ Coꝛ.3. Nemo vestruꝫ glietur in hoib⁹ ꝛc̃. Vñ ꝯ quosdã dr̃. Jo.12. Dilexerunt magis gliaꝫ hoiũ q̃ dei. ¶ Sꝫ ꝯ hoc pōt obijci: qa ex ꝯsuetudie opeꝝ exterioꝝ gñatur interioꝛ habit⁹ ſm quē etiã coꝛ hois bñ disponitur vt sit prõptũ ad bñ operandũ: ꝛ in bonis opib⁹ delectetur: sic̃ phs docet in 2° ethi. ¶ Sꝫ dicēm ē ꝙ hoc hꝫ locũ in iustitia hũana ꝑ quã. s. hō ordinatur ad bonũ humanuꝫ. Hui⁹.n. iustitie habit⁹ per opa humana pōt acqri. sed iustitia que hꝫ gloriaꝫ apud deũ ordinatur ad bonũ diuinitatis. s. future glie que facultatē humanã excedit. ſm illud p̊ Coꝛ.2. In coꝛ hois nõ ascēdit q̃ preparauit de⁹ diligētibus se. Et ideo opa hois nõ sunt ꝓportionata ad hui⁹ iustitie habitũ causandũ. sꝫ opꝫ prius iustificari interi⁹ coꝛ hois a deo vt opera faciat ꝓportionata diuine glorie. Opa exteriora ordinantur ad iustitiã humanã non diuinam.
¶ Deide cũ dic̃. QVID eniꝫ ꝛc̃.] Destruit ꝯñs: qꝺ fuit negatiuũ. ꝓbãdo affirmationē oppositã. s. ꝙ Abrabã habebat gliaꝫ apud deũ. Et hoc ꝓbat ꝑ auc̃tatē scripture quã p̊ Apls ponit. 2° exponit ibi. EI AVTEM ꝛc̃.] Dicit g p̊. Dico Abrabã sic iustificatũ eē ꝙ hꝫ gloriaꝫ apd deũ. QVID enĩ scriptura dicit.] Gen.15. CREDIDIT Abrabã deo] ꝓmittēti sibi semis multiplicationeꝫ. Eccl.2. Crede deo ꝛ recupabit te. ET REPVTATVM est illi] s. a deo AD IVSTITIAM.] ꝓ Mach.2. Abrabã in tētatiõe inuēt⁹ ē fidelis. Et sic pꝫ ꝙ apd deũ a quo ē ei reputatũ ad iustitiã ꝙ credidit gliã hꝫ. Est aũt ꝯsiderãdũ ꝙ iustitiã quã de⁹ reputat scriptam exp̃ssit nõ i aliquo exteriori opeꝛ: sꝫ in interiori fide cordis quã solus de⁹ intuetur. Cũ aũt dicatur triplex eē act⁹ fidei. s. credere deũ deo ꝛ in deũ. posuit hũc actũ q ē credere deo q est ꝓprius actus fidei ei⁹ speꝫ demonstrans. Act⁹ fidei triplex. credere deũ, deo, in deum. Nã credere in deũ demõstrat ordinē fidei ad fineꝫ q est ꝑ charitatē credēdo in deuꝫ ire: qꝺ charitas fac. Et sic sequitur speꝫ fidei. Credere aũt deũ demõstrat fidei mãm ſm ꝙ ē ꝟtus theologica hñs deuꝫ ꝓ obio. Et iõ hic actus nõdũ attigit ad speꝫ fidei: qa si aliqs credat deũ eē per aliq̃s rõnes humanas ꝛ nãlia signa nõduꝫ dicitur fidē hře de qua loqmur: sed solũ qñ ex hac rõne credit: ꝙ est a deo dcm̃. qꝺ designatur per hoc ꝙ dr̃ credē deo: ꝛ ex hoc fides specificatur sicut ꝛ qlibet cognoscitiu⁹ habitus speꝫ hꝫ ex rõne per quaꝫ assentit in aliquid. Alia.n. rõne inclinatur ad assentiēdum hñs habitũ scientie. s. per demonstrationem ꝛ alia ratione habēs habitũ opinionis. s. per syllogismum dialecticum.
¶ Deide cũ dic̃. EI AVTEM q opatur ꝛc̃.] Exponit p̊dictã auctoritatē q̃tũ ad hoc qꝺ dicit. reputatũ est illi ad iustitiã. ꝛ tangitur in Glo. duplex hoꝝ ꝟboꝝ expositio. Prĩa ē ſm ꝙ referuntur ad finalē mercedeꝫ de qua p̊mo ondit qualr se habeat ad opa. 2° qualr ad fideꝫ

ibi. EI VERO q nō rc̃.] Dicit ḡ p̄ q ei q operatur .s. opa iustitie merces eterne retributionis: de qua dī Isa. 4°. Ecce merces eiꝰ cū eo. nō reputaꝭ ſm grām tm̄ ſꝫ ſm debitū. ſm illō Math. 20. Nōne ex denario ꝯuenisti mecū? ¶ Sꝫ ꝯ est qd dī. infra. 6°. Gra dei vita eterna. Et ifra. 8°. Nō sunt ꝯdigne passiones huius tpis ad futurā gliaꝫ. Sic igiꝭ illa retributio nō fit ſm debitū ſꝫ ſm grām. ¶ Sed notādum est q opa hūana possunt cōsiderari dupl̄r. Uno mō ſm subām operum. ⁊ sic non habent aliquid cōdignum vt eis merces eterne glorie reddatur. Alio modo possunt considerari ſm suū principiū: put .s. ex impulsu dei aguntꝭ ſm ꝓpositū dei predestinātis: ⁊ ſm hoc eis debetur merces predicta ſm debitum: qa vt infra octauo dī. Qui spiritu dei aguntꝭ hi sunt filij dei. si autem filij ⁊ heredes.

Opa hūana ſm subam ⁊ ſm pncipiū.

¶ Deinde cū dicꝭ. EI VERO rc̃.] Ostēdit qualr se hēat merces eterna ad fidē dicēs. EI VERO q nō opaꝭ] .s. exteriora opa puta qa nō hꝫ tps operādi: sicut pꝫ i baptiʒato statī mortuo CREDENTI in eū q iustificat impiū] .s. in deū. de quo dī ifra octauo. Deꝰ q iustificat. reputabiꝭ fides eius .s. sola sine exteriorib9 opibus ad iustitiā .i. vt per eā iustus dicaꝭ ⁊ iustitie pmium accipiat. sicut si opa iustitie fecisset. ſm illud infra. 10. Corde crediꝭ ad iustitiā: ⁊ hoc ſꝫ ꝓpositū grē dei .i. ſm q deus ꝓponit ex grā sua hoies saluare. ifra. 8. Hij q ſm propositū vocati sunt sancti. Eph. p̄. Qui opaꝭ omnia ſm ꝯsiliū volūtatis sue. Alia expositio ē vt hoc referaꝭ ad hois iustificationē. Dicit ḡ. EI AUTEM q opaꝭ] .i. si aliqs per opa iustificeꝭ. ipsa iustitia IMPUTARETUR] quasi merces nō ſm grāꝫ ſꝫ SECUNDUM DEBITŪ.] infra. 11°. Si aūt grā iā non ex operibus. alioqn grā iam nō est gratia. EI VERO q nō operaꝭ.] vt .s. ꝑ sua opa iustificeꝭ. CREDENTI aūt in euꝫ qui iustificat impiū] cōputabiꝭ hec eius FIDES ad iustitiā ſm ꝓpositū grē dei.] nō qdē ita q per fidē iustitiaꝫ mereaꝭ: ſꝫ qa ipm credere est pmꝰ actꝰ iustitie quā deꝰ in eo operaꝭ. ex hoc eni q credit in deuꝫ iustificātē: iustificatiōi eiꝰ subijcit se: ⁊ sic recipit effectū. Et hec expō ē l̄ralis: ⁊ ſm intētionē Apl̄i q facit vim in hoc q in Geñ. 15. dictū est. Reputatū est illi ad iustitiā: qd consueuit dici: qñ id qd minus est ex parte alicuiꝰ reputaꝭ ei gratis ac si totum fecisset. Et ideo Apostolus dicit q hec reputatio locum non haberet si iustitia esset ex opib9: sed solum habet locum ſm q est ex fide.

¶ Deinde cū dicꝭ. SICUT ⁊ Dauid rc̃.] Probat ꝯditionalē pmissaꝫ ex auctate psalmi. Circa qd p̄mittit sensuꝫ. Scdo ponit vba eius ibi BEATI quoꝝ rc̃.] Tertio excludit falsuꝫ itellectū ibi. BEATITUDO rc̃.] Dicꝭ ergo. SICUT ⁊ Dauid dicit] .i. asserit BEATITUDINEM hois eē illiꝰ .s. CUI DEUS fert] .i. dat IUSTITIAM.] Accepto .s. grās sine opib9 pcedētib9. Ad Titū 3°. Nō. n. ex opib9 iustitie q̄ fecimus nos. Beatitudo aūt hois ē a deo. ſm illō ps. Beatꝰ vir cuius ē dn̄s deꝰ eius. Sic igiꝭ manifestū est illum hr̄e gl̄iam apud deū q nō ex opibus legis iustificaꝭ: vt dictum est.

¶ Deinde cū dicꝭ. BEATI quoꝝ rc̃.] Ponit vba Dauid pdictā sniaꝫ ꝯtinētia. ⁊ dicꝭ eos eē beatos quoꝝ remittuntꝭ peccata. ⁊ sic pꝫ q nō habuerūt p̄us bona opera ex qb9 iustitiā seu beatitudinē ꝯseqrentur. Est aūt triplex pctm̄ .s. origiale / actuale / ⁊ mortale. ⁊ actuale ⁊ veniale. Primo ḡ qūtū ad originale dicit. BEATI quoꝝ remisse sunt iniqtates.] Ubi ꝯsiderādum est q pctm̄ originale iniqtas dicitur: qa est carentia originalis iustitie: ꝑ quā ſm eqtatē ratio hois subijciebatur deo: inferiores vires rōni: ⁊ corpus aie. sed ꝑ pctm̄ originale

Pctm̄ origīnale / mortale / veniale.

hec eqtas tolliꝭ: qa postq̄ ratio desijt eē subiecta deo: inferiores vires rōni rebellant ⁊ corpus ab obedientia aie subduciꝭ ꝑ corruptionē ⁊ mortē. Uñ in ps. Ecce eni in iniquitatib9 ꝯceptus sum. Utrobiqꝫ aūt peccatum originale pluralr̄ significaꝭ. Uel ꝓp plures hoīes in qbus multiplicaꝭ origiale pctm̄. Uel potꝰ qa virtute ꝯtinet in se quodāmō oia pctā. Hoc aūt peccatum originale remitti dī: qa trāsit reatus superueniente grā: sed remanet actu remanente fomite siue ꝯcupiscētia: q nō tolliꝭ totalr̄ in hac vita: sed remittiꝭ siue mitigaꝭ. Scdo q̄tū ad actuale mortale dicit. ET QUORUM tecta sunt pctā.] Dicuntꝭ aūt pctā tegi diuino cōspectu inqūtū nō ispicit ea ad puniēdum. ps. Operuisti oia peccata eorum. Tertio quantum ad veniale dicit. BEATUS vir cui non iputauit dn̄s pctm̄] vt .s. ꝑ peccatuꝫ intelligantur peccata venialia: que lꝫ leuia sint: tm̄ ꝑ multa hō separaꝭ a deo. scdi Paral. 3°. Dn̄s bonꝰ propitiabitur cunctis qui in toto corde requirūt illuꝫ ⁊ non imputabitur illis q minus sancti sunt.

Pctm̄ origīnale pluralr̄ ꝑ dignatur.

¶ Possunt aūt ⁊ hec tria aliter distingui. Sūt. n. in peccato tria. Quoꝝ vnū est offensa dei. Et q̄tū ad hoc dicit. Beati quoꝝ remisse sunt iniqtates. ſm q hō dī remittere offensam sibi. Isa. 4. Dimissa est iniquitas illius. Aliud est ipse actus inordinatus culpe. q non fuisse factus ex quo semel perpetratus est: sed tegiꝭ manu misericordie diuine: vt quasi pro nō facto habeaꝭ. Tertium est reatus pene. ⁊ q̄tum ad hoc dicit. Beatꝰ vir cui nō iputabit dn̄s peccatū .s. ad penam.

In pctō sunt offensa dei actus inordiatus culpe reatus pene.

¶ Deinde cū dicꝭ. BEATITUDO ḡ hois rc̃.] Excludit falsum itellectū auctoritatis pdicte. Posset. n. iudeꝰ sic intelligere q pdicta gratia remissiōis pctōꝝ non fieret nisi circūcisis. ¶ Ad hoc ḡ excludēdū p̄ Apl̄s qōnē mouet dicēs. BEATITUDO hec] qua .s. deus dat iustitiā sine opib9 MANET tm̄ in circūcisiōe] .i. hꝫ locū solū in circūcisis. AN ETIAM ⁊ in ꝑputio] .i. i gētibus? Manifestū est q in vtrisqꝫ ſm illud qd dicit. infra decimo. Idē dn̄s diues in omnes rc̃.

¶ Scdo ibi. DOMINUS eni.] Ad hoc ondēdū assumit auctatē scripture. q. d. hoc ideo qro. DICIMUS eniꝫ rc̃.] QUOD reputatur abrae fides ad iustitiā.] Geñ. 15.

¶ Tertio ex hac auctate ꝯcludit solōnē pmisse qōnis sub iterrogatione tñ dicēs. QUOMODO ḡ reputata est] scilꝫ FIDES abrae ad iustitiā in circūcisiōe] .i. tēpore quo erat circūcisus. AN IN ꝑputio] .i. qñ erat incircūcisus? Et rñdet. NON IN circūcisiōe ſꝫ in ꝑputio.] Et hoc manifestum est ex serie narrationis scripture. Nā Geñ. 15. Legitur q fides reputata est abrae ad iustitiā. circūcisioneꝫ autē accepisse legiꝭ Geñ. 17. Si igitur Abrahaꝫ adhuc incircūcisus existens iustificatus est per fidem manifestuꝫ est q iustitia fidei ꝑ quā gratis remittuntꝭ peccata nō est solum in circūcisiōe: sed etiam in preputio. idest in gentilitate.

¶ Et signuꝫ accepit circūcisionis signaculum iustitie fidei: que fuerat in preputio: vt eēt pr̄ oiuꝫ credentium per preputium: vt imputaretur ⁊ illis iustitia: ⁊ pater circūcisionis: his qui non solū genus ducerent a circūcisis: verū etiam ingrederentur vestigijs fidei: que fuit in preputio patris nostri Abrahe. Nō enim per legem ꝓmissio contigit Abrahe aut semini eius: illum heredem fore mūdi: sed per iustitiam fidei. † Etenim si ij qui ad legē ꝑtinent heredes sunt: inanis facta est fides: ⁊ irrita facta est ꝓmissio. Nā lex irā operatur.

Gal. 3.

Siqdem

Sigdē vbi nō est lex: ibi nec trāsgressio est.

¶ Et signum accepit circūcisionis signacu lū iusticie fidei que est in preputio vt sit pa ter oium credentium per preputium vt re putetur & illis ad iusticiaz. Et sit pater cir cūcisionis: non his tātū qui sunt ex circū cisione: sed & his qui sectantur vestigia fi dei que est in pputio patris nostri Abra he. Non enim per legez promissio abrahe aut semini eius: vt heres eēt mundi: sed p iusticiam fidei. Si eniz qui ex lege heredes sunt exinanita est fides. abolita est promis sio. Lex enim iram operatur. Ubi eniz nō est lex nec preuaricatio. Lec. II.

Ostenso qꝫ beatitudo remissionis peccā: tiz non solū est in circūcisione sed etiam in pre putio exemplo Abrahe qui tēpore pputij est iustifica tus. hic respōdet cuidā obiectioni. Posset eni aliquis dicere. si Abrahaz iustificatus est ante circūcisionez. ḡ sine causa & frustra circūcisus est. Ad hanc ergo obie ctionē excludendā. pmo pponit qꝫ circūcisio nō erat causa iusticie sed signū. scdo ostēdit quid ex hoc signo ꝯsequatur ibi. VT SIT pr̄ &c.]3° ostendit modum q̄ hoc ꝯsequatur ibi. NON HIS tm̄ &c.]Circa pmū duo facit. pmo pponit circūcisionē esse signū. Gen. 17. Cir cūcidetis carnem preputij vestri vt sit in signuz fede ris inter me & vos. scdo ostēdit cuius rei sit signuz di cens qꝫ sit SIGNACVLVM iusticie fidei].i. que est p fidē: que quidē FIDES est in preputio].i. quā Abrahā habuit adhuc incircūcisus existens.

Signaculum q̄si expssuz si gnā cū silitu dine & qꝫ oc cultū reuelat. Quia credi dicit multipli catiōez semis i mēbro geni tali & remo° pelliculae re motiōez cul pe sngat.

¶ Dicit autē signaculū dupr. Uno mō quasi expssuz signū habens siltudinē rei signate. sm illud Eze. 28. Tu signaculum siltudinis &c. Habet autez circūcisio expssam siltudinē cū fide Abrahe: pmo qdē quantuz ad rem creditā. Credidit. n. multiplicationē sui semis & ꝯgruenter accepit signū in membro gñationis. scdo quātuz ad effectuz huius fidei: qui est remotio culpe: que signatur per remotionem supflue pellicule. Alio mō signaculum dicitur signum aliquid occultans qd reuelandum est amicis: sicut pz de sigillo: & sm hoc dr̄ Apoc. 5°. Dignus est agnus qui occisus est accipere li brum & aperire signacula eius. claudebat ḡ sub signa culo circūcisionis secretū incarnationis Chri ex semie Abrahe. Cōsequēter ostēdit qd ꝯsequatur ex dict. Cō sequitur eniz ex hoc qꝫ Abrahā in preputio iustificatus per fidem postea circūcisionem accepit vt sit pr̄ non solum circūcisorum sed etiam credētium in pputio: & hoc est qd dicit. VT SIT pater].i. ex predictis conse quitur qꝫ Abraham sit pater OMNIVM credentium per pputiuz].i. qui sunt in statu preputij. Uel Abrahā sit pater per preputiuz. i. per id qd habuit in preputio VT REPVTETVR & illis ad iusticiaz]hoc. s. qꝫ cre dūt sicut reputatum est Abrahe. Et de hac paternitate dr̄ Mat. 3. Potens est deus de lapidib° istis &c. Et sit pater circūcisionis: idest circūcisorum qui ex eo origi nem ducūt. Unde Jo. 8. Pater noster Abraham est.

¶ Deide ostēdit p quē modū sit pater etiā incircūcisoꝝ scz p imitationē. Et h est qd dic. VT SIT. iquā pr̄ nō his tātū q sunt in circūcisione].i. q sunt circūcisi SED ETIAM his q sectant vestigia fidei pr̄is nr̄i abrahe que est i pputio].i. quā Abrahā habuit adhuc icircūci sus. Jo. 8. Si filij Abrahe estis opa ei° facite. Et qa hic de circūcisiōe fit mētio opz circa ipsaz tria ꝯsiderare: scz q̄re sit istituta. quā vim habuit: & quare sit mutata.

¶ Circa p° ꝯsiderādū qꝫ circūcisio sicut & alie legis ce rimonie ē pp duo istituta. Pmo qdē pp cultū diuinuz ad quē hoies sz hāc cerimōialia disponebāt. ¶ Et sz h circūcisio hz triplicē istitutiōis cām: q̄rū pma est ad significādū fidē & obediētiā qua Abrahā se deo subie cit: vt. s. illi q circūcisionē acciperēt Abrahe traditā fi dem & obediētiā ipsi° obseruarēt. Dr̄. n. Heb. 11. Fide Abrahā circūcisus est: & ideo facta ē circūcisio in mē bro gñationis ad significandū fidē ipsius circa plē futu raz: vt dcm̄ est. Scdā est ad exprimēduz in signo cor porali id quod spūaliter erat faciēdū: vt. s. sicut a mem bro gñationis: qd principalr concupiscentie deseruit abscindebat superflua pellicula. ita etiā a corde hois omnis superflua ꝯcupiscentia tolleret. sm illd Hier. 4°. Circūcidimini dño & auferte preputia cordiū ve stroꝝ &c. Tertia ē. vt per hoc signuz populus ille deū colens ab oibus alijs populis distingueretur. Et inde est qꝫ Josue 5°. Mādauit dñs circūcidi filios israel: q inter alias nationes erāt habitaturi: q prius in deserto solitarij manētes circūcisi nō erant. ¶ Alia aūt ratio circūcisionis & oiuz cerimonialiū accipit per cōpara tionē ad Chrm̄ ad quē cōparatur sicut figura ad veri tatez & membra ad corpus. sm illud Col. 2. Que sunt vmbra futuroꝝ: corpus autē Chri. Sic igitur per cir cūcisionem corporalem significatur circūcisio spiri tualis fienda per Chrm̄. Primo quidem in aiam quā tum per ipsuz peccatorez reatus & cōcupiscentie preci dūtur. Col. 2°. In quo. s. Chro circūcisi estis circūcisio ne nō manufacta in expoliatione corporis carnis: sed in circūcisione dñi nostri Jesu Chri. Scdo vo quātū ad corpus: qn. s. etiā in resurrectione ab electoꝝ corpo ribus omnis passibilitas & mortalitas auferet: & iō cir cūcisio fiebat octauo die qui significat octauam etatē resurgentiū. nā septima est quiescētiuz in Chro. Sex autē etates sunt qbus seculū cucurrit. Unde & circūci sio facta legitur cultellis petrinis. Josue. 5. Ad signifi canduz qꝫ spiritualis circūcisio fienda erat per petrā qui est Chrs: vt dicit p° Cor. 10°. Non tamē hoc gña liter obseruabatur qꝫ necesse eēt circūcisionē fieri cuz petra. ¶ Circa scdm̄ vo est sciēdū qꝫ sicut hic Glo. di cit & est Bede. Idē salutare curationis auxilii circūn cisio in lege cōtra originalis peccati vulnus prebebat qd baptismus agere tpe reuelate grē ꝯsueuit. Ex quo pz qꝫ virtus circūcisiōis se extēdebat ad deletionē ori ginalis peccati. ¶ Quidā tn̄ dicūt qꝫ grā in circūcisio ne nō ꝯferebatur. nō. n. pōt esse dei gratia sine iusticia. Argumētatur aūt Aug. Gal. 2°. Si iusticia est per le gem. ḡ Chrs gratis mortuus est. idest sine causa. Et eo dem mō argumētari possumus. Si ex circūcisiōe est gratia iustificās Chrs gratis mortuus est: sed hoc non pōt eē. Nā remissio peccati nūq̄ fit sine gratia. infra. 5. Justificati igitur gratia ipsius &c. ¶ Et ideo alij dicūt qꝫ in circūcisione dabatur gratia quantuz ad effectus priuatiuos. s. remotionis culpe. nō autem quantuz ad effectus positiuos. puta operationez iusticie. Sed h ē conueniens nō videtur. effectus eniz positiui alicuius forme ordie nature precedunt effectus priuatiuos. Nō enim lumē pellit tenebras. nisi per hoc qꝫ illuminat. Et ita gratia per hoc culpam pellit qꝫ iustificat. Remoto autez priori remouet posterius. ¶ Et ideo melius di cendū est qꝫ circūcisio ex ipso opere operato non ha bebat virtutē effectiuaz neq̄ quātuz ad remotiōez cul

De circūcisio ne tria. cur sit istituta: quam vim hz: & cur sit mutata.

Circūcisio hz triplicez cām.

Ad signādū fi dē & obedien tiam.

Ad exprimen dum corpale qꝫ spūaliter erat faciēdū.

Ad distinguē dū ppls veri cult° ab alijs.

Circūcisio & cetera cerimo nialia sūt fig° ad chrm̄ vtas tē & mēbra.

Cultellis pe trinis fcā est circūcisio.

Nō dat grā i circūcisione.

Dat grā scdm circūcisione.

Ueri opio d veritate circū cisione.

pe neqꝫ quātū ad operationē iustitie: sed erat solū iustitie signū: vt hic Aplus dicit. sed per fidē Christi cuius circūcisio signū erat. auferebat peccatū originale ⁊ cōferebat auxiliū gr̄e ad recte agēdū. ¶ Circa tertium hoc manifestū est iā ex dictis: q̄re oportuit circūcisionem mutari. Nā circūcisio erat signū futuri. Nō aūt idē signū puenit p̄nti sive p̄terito ⁊ futuro. ⁊ iō baptism⁹ est signū p̄ntis gr̄e q̄ copiosiorē ⁊ vberiorē effectū hꝫ gr̄e. q̄a q̄nto agēs est ppinquius ⁊ p̄ntius tāto efficaci⁹ opat̄.

¶ Deinde cū dicit. NON ENIM p legē ⁊c.] Ostēdit ppositū. s. q̄ circūcisio sive qd̄cūqꝫ opus legis nō iustificet ex diuina pmissiōe. Et circa hoc duo facit. Primo ppo nit qd̄ itēdit. Scd̄o pbat ppositū ibi. SI ENIM q̄ ex lege ⁊c.] Supponit q̄ Aplus. Primo ex auctoritate Gene. pmissionē factā Abrahe ⁊ semini eius vt heres esset mūdi. i. vt omnes gētes mūdi in ipso bn̄dicerent̄. fm̄ illō Gen. 12. In te bn̄dicētur ⁊c. Dic̄ ḡ. NON ENIM p legē pmissio Abrahe aut semini ei⁹ vt heres eēt mūdi sed p iustitiā fidei.]ac SEMINI ei⁹:] q̄a hec pmissio ⁊ si in ipso nō ē cōpleta: cōplēda tn̄ erat in semie eius. Dicit̄ eni Gen. 22. Bn̄dicent̄ in semie tuo oēs gentes terre. Hoc aūt semē p̄ncipalr̄ itellr̄ Christus. fm̄ illud Gal. 3. Abrahe dicte sunt pmissiōes ⁊ semini ei⁹. Nō dic̄ i seminib⁹ q̄si in multis: sꝫ in vno ⁊c. Q. d. in vno in q̄ cōplet̄. ostēditur vt sit heres mūdi. fm̄ illō ps. Postula a me ⁊ dabo tibi gētes hereditatē tuā. Scd̄ario aūt cōplet̄ in illis q̄ p grāꝫ Christi sunt spūalr̄ semē Abrahe. ī fra. 9. Qui filij sunt pmissiōis estimant̄ in semie. Qui etiā p Christum sūt heredes mūdi inq̄tū oīa i glīā electorū cedūt. 1. Cor. 3. Oīa vrā sunt ⁊c. Circa hāc pmissionē vnū negat ⁊ vnū asserit. Negat hꝫ pmissiōeꝫ factā p legē. Qd̄ q̄dē nō dī pp ipsaꝫ pmissionē: q̄a tpe pmissiōis lex data erat: sꝫ pp pmissiōis iplētiōeꝫ: vt sit sensus: q̄ talis pmissio facta erat Abrahe nō q̄si iplēda p legeꝫ: q̄a vt dī Heb. 7. Nihil ad pfectum adduxit lex. Aliō āt asserit. q̄. s. hꝫ pmissio sit iplēda PER IUSTITIAM fidei:] q̄a scī p fidē vicerūt regna. Heb. 11.

Error D. Tho:

¶ Deinde cū dic̄. SI ENIM ⁊c.] Ostēdit ppositū. Et primo q̄tū ad hoc q̄ pmissio nō sit iplēda p legē. 2° q̄tū ad hoc q̄ sit iplēda p iustitiā fidei ibi. IDEO ex fide ⁊c.] Circa p̄mū ponit talē rōnē. Si pmissio facta Abrahe eēt implēda p legē: fides Abrahe credētis pmissiōi esset inanis. q̄a pmissio ei facta aboleret̄: sꝫ hoc ē icōueniēs. ergo ⁊ p̄m̄. Circa hoc duo fac. p̄ ppomit ꝯditionalē. 2° pbat eā ibi. LEX ENIM ⁊c.] Destructio aūt ꝯ̄ntis ē manifesta. Dic̄ ḡ p̄ q̄ pmissio nō ē facta p legē. SI ENIM q̄ ex lege sunt hi sūt heredes] i. si ad hoc q̄ aliq̄ hereditatē pmissaꝫ p̄cipiāt req̄rit̄ q̄ ex legis obseruātia hoc ꝯsequant̄. EXINANITA est fides] i. vacua facta ē fides qua Abrahā credidit deo pmittēti: vt dī Gen. 15°. Et hoc est icōueniēs. fm̄ q̄ dī p̄ Cor. 15°. Si Christus non resurrexit inanis est p̄dicatio nr̄a ⁊c. Et q̄re sit inanis ostēdit subdēs. ABOLITA] i. cassata EST PROMISSIO] q̄a nō ꝯsequit̄ suū effectū. contra id qd̄ dī Heb. 11. Fidelem credidit eum eē qui repromiserat. Et hꝫ īfra in p̄n cap. dī. Queciīqꝫ pmisit de⁹ potēs est ⁊c.

¶ Deinde cū dic̄. LEX ENIM.] Probat ꝯditionalē premissaꝫ p effectū sive euētū legis. Et p̄ ppomit legis effectū sive euētū. 2° pbat ibi. VBI ENIM nō ē lex ⁊c.] Probat aūt ꝯditionaleꝫ sic. Si aliq̄ pmissio sit iplenda per id qd̄ iplectionē pmissiōis impedit: talis pmissio aboletur: ⁊ fides credētis exinanitur: sed lex impedit consecutionē hereditatis. LEX ENIM iram operatur.] ergo si per legeꝫ sit adimplenda pmissio: exinanita est fides: abolita est pmissio. Dicit̄ autē lex iram operari. i. vīdictā: q̄a per legem facti sunt hoīes digni dei vindicta. 4. Regum. 22°. Magna ira domini succensa est contra nos: quia non audierūt patres nostri verba libri huius. scilꝫ legis ⁊c. Posset autem aliquis intelligere q̄ lex iram operatur quantum ad cerimonialia tempore gratie obseruata. fm̄ illud. Gal. 5°. Si circumcidimini Christus nihil vobis proderit. Sꝫ qd̄ hic dicitur intelligendum est etiam quantum ad moralia: non quidem q̄ lege precepta moralia precipiant aliquid: quod qui obseruat dignos ira dei efficiat: sꝫ occasionalr̄. q̄a p̄cipit ⁊ gratiā adiplēdi nō p̄bet. fm̄ illud. 2ᵃ Cor. 3°. Lr̄a occidit: spūs aūt viuificat. Q. d. interius adiuuat ifirmitatem nr̄am: vt dī infra. 8.

Lex ira operatur quo ad cerimonialia ⁊ q̄ ad moralia.

¶ Deinde cū dicit. VBI ENIM non est lex ⁊c.] Ostēdit qualiter iraꝫ operatur dicens. VBI NON est lex non est preuaricatio:] quia ⁊ si aliquis lege non data peccare possit contra id quod naturaliter iustum est faciendo: non tamen preuaricator dicitur nisi legem trāsgrediens. ps. Vidi preuaricantes ⁊ tabescebā ⁊c. Et tamen omnis peccator potest dici preuaricator inquantum legem naturalem transgreditur. ps. Preuaricātes reputaui omnes peccatores terre. Grauius est tamen transgredi simul legem nature ⁊ legem scriptam q̄ solam legem nature. Et ideo lege data sine grā adiuuāte p̄uaricatio creuit ⁊ maiorē irā p̄meruit.

¶ Idcirco ex fide dat̄ hereditas: vt fm̄ gratiam vt firma sit pmissio vniuerso semini: nō ei: quod est ex lege tantum: verūetiam ei: quod est ex fide Abrahe: qui est p̄r oium nostrum. Sicut scriptum est: † Patrē multarū gētium cōstitui te: numirum ad exemplum dei cui crediderat: qui vite restituit mortuos: ac vocat ea que non sunt: tā q̄ sint: qui preter spem sub spe credidit: se fore patrem multarum gentium: iuxtā id qd̄ dictum est. † Sic erit semen tuū. Ac non infirmatus fide: haud cōsiderauit suum ipsius corpus iaꝫ emortuum: cū ferē centū fere natus eēt annos: nec emortuam vuluā Sare: verum ad pmissionem dei nō hesitabat ob incredulitatē: sed robustus factus est fide: tribuēs gloriā deo: certa persuasione ꝯcepta: qd̄ is q̄ pmiserat: ideꝫ potens esset ⁊ p̄stare. Quapp̄ etiam imputatuꝫ est illi ad iustitiā. Non scriptū est aūt propter illum tātuꝫ: imputatum fuisse illi: hꝫ etiaꝫ propter nos: quibus imputabitur: credēntibus in euꝫ: qui excitauit Jesuꝫ dn̄m nostrū a mortuis: † qui traditus fuit ppter peccata nostra: ⁊ excitatus est propter iustificationem nostri.

Gen. 17. ⁊ 18.
Eccl. 44.
Ge. 15. ⁊ 22
1. Tim. 2.
1. Joh. 1.

¶ Ideo ex fide vt fm̄ gratiam firma sit promissio omni semini. Non ei qui ex lege est solum: sed ⁊ ei qui ex fide est Abrahe qui pater est omnium nostrum: sicut scriptuꝫ est. Quia patrem multarum gentium posui te ante deuꝫ cui credidisti. qui viuificat mortuos. ⁊ vocat ea que nō sunt: tāq̄ꝫ ea q̄ sunt. Qui contra spem in spem credidit vt fieret pater multarū gentium. fm̄ q̄ dictū est ei. Sic erit semē tuū sic̄ stelle celi ⁊ arena maris. Et nō ifirmatus ē in fide nec cō

siderauit

sideravit corp⁹ suū emortuū cum iam fere centū eēt annoꝝ: ꝛ emortuā vuluā Sare. In repromissione ēt dei nō hesitauit diffidentia: sꝫ ꝯfortat⁹ est fide: dans gloriā deo: plenissime sciēs: qꝛ q̄cūqꝫ ꝓmisit de⁹ potens est ꝛ facere. Jō ꝛ reputatuꝫ est illi ad iustitiā. Nō est aūt scriptū tm̄ ꝑpter ipm̄: qꝛ reputatū est illi ad iustitiā: sꝫ ꝛ ꝑꝑ nos: qbus reputabit̄ credentib⁹ in eū qui suscitauit Jesuꝫ xp̄m dn̄m nr̄ꝫ a mortuis: qui traditus est ꝑꝑ delicta nostra: ꝛ resurrexit ꝑpter iustificationē nostrā. Lec. III.

Ostenso ꝙ ꝓmissio facta Abrahe ꝛ semini eius nō sit iplenda ꝑ legem: hic ostēdit ꝙ sit iplenda ꝑ fidē. Et circa h̄ tria facit. Prio ostēdit ꝑ qd sit hꝫ ꝓmissio adimplenda. Scđo ostēdit in qbus sit adiplēda ibi. OMNI semini ꝛc̄. Tertio a quo sit implenda ibi. QVI viuificat mortuos ꝛc̄. Prio ḡ ꝯcludit ꝓpositū q̄si ex diuisione. Videt̄ .n. necīuꝫ eē ꝙ ꝓmissio adimpleat̄ vel ꝑ fidē vel ꝑ legē. nō aūt ꝑ legē: qꝛ ꝓmissio aboleret̄. Vn̄ ꝯcludit. Jō ex fide. s. ꝯsequimur ꝓmissionē: vt heredes simus mūdi. ꝑ̊ Jo. 5. Hec est victoria q̄ vincit mūduꝫ ꝛc̄. Et h̄ ꝯfirmat ꝑ ꝯtrium mediū ei qđ supra assumpserat. Dictū est .n. ꝙ si iustitia ex lege esset ꝓmissio aboleret̄: sꝫ si sit ex fide remanet firma ꝓmissio ꝑꝑ virtutē diue grē iustificātis hominē ꝑ fideꝫ. Et h̄ est qđ dicit. VT PROMISSIO dei sit firma:] nō qdē ꝑ opōnes holꝫ q̄ pñt deficē. SED ſm grāꝫ dei] que infallibilis est. 2ª Corin. 12. Sufficit tibi gratia mea. Et 2ª Corin. ꝑ̊. Quotquot sunt ꝓmissiones in illo. s. christo est. i. veritatem habent.

¶ Deinde cuꝫ dicit. OMNI semini ꝛc̄.] Ostēdit in qb⁹ ipleat̄ ꝑdicta ꝓmissio. Et ꝑ̊ ꝓponit qđ intēdit: ꝛ dic̄ ꝙ ꝑdicta ꝓmissio sic iplēda ꝑ fideꝫ ē firma ꝑ grāꝫ. oi semini. i. oi hoi q fuerit q̄lr̄cūqꝫ semē abrahe. Eccl. 44. Cū semie eoꝝ ꝑmanēt bōa: hēditas scā nepotes eoꝝ.

¶ Scđo ibi. NON ei qui ex lege ē solū: sꝫ ꝛ ei qui ē ex fide abrahe.] Exponit qđ dixerat oi semini. est enim quoddaꝫ semē carnale. ſm illud Jo. 8. Semē abrahe sum⁹. Est aliud semē spūale. ſm illud Mat. 3. Potēs est deus de lapidib⁹ his. i. de gentibus suscitare filios abrahe. Semē aūt abrahe carnale legem seruauit: sed fideꝫ ei⁹ ēt imitat̄ semē spūale. Et sic si ꝑ solaꝫ legem esset ꝓmissio nō impleret̄ in omni semine: sed solum in carnali. Quia xo implet̄ per fidem que est oibus cōmunis: planuꝫ est ꝙ impletur in omni semine.

¶ Tertio ibi. QVI EST pr̄ ꝛc̄.] Probat qđ supposuerat. s. ꝙ semē abrahe sit nō soluꝫ qđ est ex lege: sꝫ etiaꝫ qđ ex fide ꝑ auc̄teꝫ scripture: cui⁹ ꝑmo ponit sensuꝫ dicens. QVI. s. Abrahā est pr̄ oiuꝫ nostrū]. i. oiuꝫ credētiū: siue iudeoꝝ siue gētiliū. Supra eodē. Ut sit pater oiuꝫ credentiū. Isa. 51. Attēdite ad Abrahā prēꝫ vr̄m. Scđo iducit auc̄teꝫ dicēs. SICVT scriptū ē.] Gen. 17. QVIA prēꝫ multaꝝ gētiuꝫ posui te.] Lr̄a alia habet. CONSTITVI TE.] qđ sensuꝫ nō variat. Eccle. 44. Abrahā magnus pr̄ multitudinis gentiuꝫ. Tertio ibi. ANTE deū ꝛc̄.] Exponit qđ dixerat. Sic .n. dcm̄ ēpo sui te q̄si iaꝫ esset ipletū qđ longe postea erat iplendū: sꝫ q̄ sunt futura in scipsis i dei ꝓuidētia sunt pn̄tia. ſm illud Eccle. 23. Dn̄o deo nr̄o anteq̄ crearent̄ oia sunt agnita sicut ꝛ post ꝑfectū respicit oia. Et iđ Apl's dicit ꝙ h̄ qđ dictū est posui te [illegible]

pn̄tia cui credidisti. Crediderat .n. Abrahā deo futura ꝓnunciāti ac si videret pn̄tia: qꝛ vt dr̄ Heb. 11. Fides ē sperādaꝝ subā reꝝ argumētuꝫ nō apparentiū.

¶ Deinde cū dicit. QVI viuificat mortuos ꝛc̄.] Ostendit a quo sit iplenda hꝫ ꝓmissio dicēs: qui. s. de⁹ viuificat mortuos. i. iudeos q erāt mortui i pctis ꝯ legē agētes viuificat ꝑ fidē ꝛ grāꝫ: vt ꝓmissionē Abrahe cōsequant̄. Jo. 5. Sicꝫ pr̄ suscitat mortuos ꝛ viuificat ꝛc̄. ET VOCAT ea q̄ nō sūt]. i. gētiles vocat. s. ad grāꝫ TANQVAM ea q̄ sunt]. i. tanq̄ iudeos. Infra. 9. Uocabo nō pleb ē meā ꝛc̄. Sigñat aūt gentiles ꝑ ea q̄ nō sunt: qꝛ erāt oino alienati a deo: sicut ꝑ̊ Cori. 13. dr̄. Si charitatē nō habuero nihil suꝫ. Et sic ꝑ hꝫ vocationē iplebit̄ ꝓmissio Abrahe ēt in gētib⁹. ¶ Uel ꝙ dicit. VOCAT ea que nō sunt] nō itelligit̄ de vocatiōe tēporali: sꝫ de vocatiōe ꝑdestinationis eterne q̄ vocant̄ ꝛ eligunt̄ ēt qui nō sunt ac si eēnt. Ephe. 1. Elegit nos i ipso añ mūdi ꝯstōnē. Et de hac vocatiōe dr̄ Infra. 9. Nō ex operib⁹ sꝫ ex voluntate dicīi: qꝛ maior seruiet minori. ¶ Uel vocationē hic dicit simplicē dei notitiam vel cognitionē qua cognoscit futura que nō sunt in actu sicut pn̄tia. Et hoc mō vocatio in ꝑs. Accipit̄ cū dr̄. Qui numerat multitudinē stellaꝝ ꝛc̄. Et ſꝫ hūc sensum qđ hic dr̄ inducit̄ ꝑpter id qđ supra dictū est añ deuꝫ cui credidisti. duo .n. videbant̄ obstare ei qđ dictū est. prēꝫ multaꝝ gētiuꝫ posui te: quoꝝ vnū erat: qꝛ ipse idē Abrahā erat quasi emortu⁹ pre senectute: vt infra dicet̄. Et cōtra hoc dicit. QVI viuificat mortuos.] Aliud aūt ē: qꝛ ille multe gētes nōduꝫ erāt. Et ꝯ h̄ subdit. ET VOCAT ea q̄ nō sunt tanq̄ ea q̄ sunt.] Alia expō. Alia expō.

¶ Deinde cū dicit. QVI cōtra spem.] Cōmēdat fidem abrahe. Et ꝑmo ostēdit magnitudinē fidei eius. Scđo efficaciā vel fructū ei⁹ ibi. IDEO ET reputatū ē ꝛc̄.] Circa ꝑmū duo facit. Prio ostēdit magnitudinē fidei abrahe quātuꝫ ad ꝓmissionē seminis multiplicandi. Scđo quātuꝫ ad repromissionē seminis exaltādi ibi. IN repromissione ꝛc̄.] Circa ꝑmū duo facit. Prio ostēdit fidem eius fuisse magnā. Scđo ostēdit eam fuisse firmā ibi. ET NON infirmatus in fide ꝛc̄.] Circa ꝑ̊ᵐ duo facit. Primo ꝓponit magnitudinē fidei abrahe dicens. QVI]. s. Abrahā IN HANC SPEM.] credidit VT FIERET pater multaꝝ gentiū.] sꝫ ꝯ aliaꝫ spem.

¶ Circa qđ ꝯsiderādūꝫ est ꝙ spes iportat certā expectationē boni futuri: que qdē certitudo est qñqꝫ ex cā humana siue naturali. ſm illud ꝑma Corin. 9. Debet in spe qui arat arare. qñqꝫ xo certitudo expectātis est ex causa diuina ſm illud ꝑs. In te dn̄e speraui ꝛc̄. Hoc ergo bonū ꝙ Abrahā fieret pater multaꝝ gentiū certitudinē habebat ex parte dei ꝓmittētis. Sed ꝯtrium apparebat ex cause naturali siue humana. Ideo dicit. QVI CONTRA spem cause] naturalis vel humane CREDIDIT in speꝫ] diuine ꝓmissionis. Quā qdē 2° ponit dicēs. ſm qđ dcm̄ est ei. s. Gen. 22. Sic erit semē tuū sicut stelle celi: ꝛ sicut arena maris. Utrūqꝫ autem hoꝝ inducit̄ ꝑpter similitudinem innumerabilis multitudinis. Nam quātuꝫ ad stellas dicit̄ Deu. 1. Dn̄s deus vester multiplicauit vos ꝛ estis hodie sicut stelle celi. Quātum ad arenaꝫ dicit̄ Regū. 4. Juda ꝛ israel innumerabiles sicut arena maris sunt. Potest tamē aliqua differētia inter vtrūqꝫ attendi vt stellis comparentur iusti qui fuerūt ex semine abrahe. Dan. 12. Qui ad iustitiam erudiūt plurimos quasi stelle in ꝑpetuas eternitates. Arene aūt comparant̄ peccatores: qꝛ fluctib⁹ mundi quasi cuiusdaꝫ maris opprimunt̄. Je. 5. Posui arenam terminum maris. Quid sit spes

¶ Deinde cū dicit. ET NON infirmatus est.] Ostēdit firmitatē abrahe quā primo proponit dicēs. Et non infirmatus est. Sicut enim temperātia ostēdit nō esse infirma que magnis cōcupiscibilibus nō vincit: ita fides ostēdit nō eē infirma: sz fortis q̄ a magnis difficultatibus nō superat. i. Pe. 5. Cui resistite fortes in fide. 2° ibi. NEC cōsiderauit rc.] Ponit difficultates ex qb9 ostēdit fides eius nō fuisse infirma. Et primo qdez ex parte ipsi9 abrahe cū dicit. NON cōsiderauit] s. ad discredēdū promissiones CORPVS suū emortuū] s. qa iā mortificata erat in eo vir gñatiua propter senectutē. Un dicit. CVM iā fere centū annorū esset.] Abrahe n. centenario existēti natus est Isaac. vt hr Gen. 21. Per annū aūt ante fuerat sibi filius promissus. sz illud Gen. 18. Reuertēs veniā ad te tpe isto: et erit Sare filius. ¶ Sed vr q nō fuit corp9 eius emortuū q̄tū ad vim gñatiuā: qa etiā post mortē Sare duxit Cethurā vxorē: que genuit ei filios: vt dr Gen. 25. ¶ Dicunt ḡ qdā q mortua erat in eo vis gñatiua q̄tū ad h q ex muliere antiq̄ gñaret nō q̄tū ad h q gñaret filiū ex iuuencula. Solet n. senes ex iuuēculis mulieribus prolem gignere nō aūt ex antiqs que sunt min9 apte ad cōcipiēdum. Sed meli9 dicēdū vr q Abrahe miraculose restituta erat vis generādi: et q̄tū ad Sarā et q̄tū ad oēs mulieres. Scdo ponit difficultatē ex parte vxoris cū dixit. ET EMORTVAM vuluā Sare] s. n̄ cōsiderauit vt discrederēt. Dicit aūt emortuā q̄tū ad actū generādi: tū propter sterilitatem: tū propter senectutē. Iā n. desiderante ei fieri muliebria: vt dr. 18. Et ideo Isa. 51. vbi dicit. Attēdite ad Abrahā patrē vestrū et ad Saram que vos peperit: vt ostēderet vtriusqz mortificationē: et frigiditatē premisit dicēs. Attendite ad petrā vnde excisi estis: et ad cauernam laci de quā precisi estis.

¶ Deide cū dicit. IN REPROMISSIONE ēt dei rc.] Cōmendat fidē Abrahe q̄tū ad iteratā promissionē de seminis exaltatiōe. Et primo ponit fidei firmitatē. Scdo firmitatis cāz ibi. DANS gloriā deo.] Dicit ḡ primo. IN REPROMISSIONE ēt dei] i. in iterata ei9 promissiōe: vel de seminis multitudine quā promisit. Primo quidē Gen. 15 dicēs. Suspice celū et numera stellas si potes. et Infra. 17 Eris pater multarū gētiū. et iterū Infra. 22. Multiplicabo semē tuū sicut stellas celi. Uel intelligendū est in repromissione dei. i. in iterata promissiōe de exaltatione seminis eius: qa cū dixisset multiplicabo semen tuū statim subdit. Possidebit semē tuū portas inimicorū tuorū: et benedicent in semine tuo oēs gētes terre. In hac qdē dei repromissiōe NON hesitauit] i. nō dubitauit. DIFFIDENTIA] s. q diffideret de veritate diuine promissionis. Iaco. p. Qui hesitat similis est fluctui maris rc. SED confortat9 est fide] i. fortiter fidei adhesit. p9 Pe. vltio. Cui resistite fortes in fide.

¶ Consequēter cū dicit. DANS gliā deo.] Assignat rōnē firmitatis fidei ei9 dicēs. Cōfortatus est inq̄ fide dans gliā deo inquātū s. cōsiderauit oipotētiā ei9. ps. Magna virt9 ei9 rc. Un et hic subdit. PLENISSIME sciēs qa quecūqz promisit de9 potēs ē facere.] Sap. 12. Subest n. tibi cū volueris posse. Ex quo pz q quicūqz nō est firm9 i fide dei q̄tū ē in se diuine glie derogat vel q̄tū ad eius veritatē: vel q̄tū ad ei9 potētiā.

¶ Deide cū dicit. ET REPVTATVM est ei.] Cōmēdat fidē Abrahe q̄tū ad ei9 effectū. Et primo ponit effectū quē in ipso habuit dicēs. IDEO] s. qa Abrahā taz perfecte h ipm credidit REPVTATVM est illi ad iustitiā.] primi Mach. 2. Et reputatū est ei ad iustitiam. Scdo ostēdit effectū quē fides ei9 hz ēt in aliqs. Et circa h tria facit. Primo ponit similitudinē effect9 dicens. NON aūt scriptū est tm̄ propter ipm: qa reputatum ē illi ad iustitiā] vt. s. reputem9 q soli Abrahe fides ad iustitiā reputata sit. SED] scriptū ē PROPTER nos qb9 reputabit] s. fides ad iustitiam. Infra. 15. Quecūqz scripta sunt ad nrāz doctrinā scripta sunt. Sic ḡ scriptū ē propter eū vt sit nobis i exēpluz: et propter nos vt sit nobis in iustificationis spez. Scdo ibi. CREDENTIBVS in eum.] Ostēdit similitudinē fidei. Reputata est n. ad iustitiā fides Abrahe credentis q corp9 suū emortuū: et emortuā vuluā Sare posset viuificari ad filiorū procreationem: reputabit et nobis credētib9 i eū QVI suscitauit dnm nrm Iesuz chrm a mortuis.] et in deū prē cui ipse dicit in ps. Tu autē dne miserere mei et resuscita me. Et qā eadem ē virt9 pris et filii: ipse ēt in propria virtute surrexit. Qr aūt hec fides iustificet hr Infra. 10. Si confitearis i ore tuo dnz Iesuz et i corde tuo credideris q de9 illū suscitauit a mortuis: saluus eris. Tertio ibi. QVI traditus est rc.] Assignat cāz q̄re fides resurrectionis Chri iustificet dicēs. qui. s. chrs tradit9 ē. s. in mortē a deo pre. Infra. 8. Proprio filio suo nō pepcit de9: sz pro nobis oib9 tradidit illū. Et a seipso Ephe. 5. Tradidit semetipm pro nobis. Et a Iuda Io. 19. Qui me tradidit tibi maius pctm hz. Et a iudeis. Mt. 20. Tradēt eū gentib9 ad illudēdū. ET RESVRREXIT propter iustitiā nostram] i. vt nos resurgendo iustificaret. Infra. 6. Quō Chrs resurrexit a mortuis p gliā pris: ita et nos in nouitate vite ambulem9. Et q propter DELICTA nostra] sit tradit9 i mortē: manifestū vr ex h q sua morte meruit nobis deletionē pctorū: sz resurgēdo nō meruit: qa in statu resurrectiōis nō fuit viator: sz cōprehēsor. Et iō dicēdū ē q mors Chri fuit nobis salutaris nō solū p modū meriti: sz ēt p modū cuiusdā efficiētie. Cū n. humanitas Chri eēt qdāmō istrm diuinitat ei9: vt Damascen9 dicit: oēs passiōes et actiōes hūanitat Chri fuerūt nobis salutifere vtpote ex vtute diuinitat puenientes. Sz qa effect9 hz aliq̄lr similitudinē cāe mortē Chri qua extincta est in eo mortalis vita: dicit esse cām extinctionis peccatorū nostrorū: resurrectionē aūt ei9 qua redit ad nouam vitā glie dicit esse cāz iustificationis nre per quā redimus ad nouitatē iustitie.

Chris tradit9 est a pre a seipso a iuda et a iudeis.

Mors Chri fuit nobis salutaris p modum meriti et efficientie.

Cap. V.

Ustificati igit ex fide: pacē habem9 erga deū: per dnm nostrum Iesum christum: per quē et cōtigit nobis: vt fide perduceremur in gratiaz hāc in qua stamus: et gloriamur sub spe glorie dei. Non id solum: verūetiam gloriamur sup afflictionib9 scientes: qd affictio patiētiaz pariat: patientia uo probationē: probatio aūt spez. Porro spes nō pudefacit: qd dilectio dei effusa sit in cordib9 nostris per spiritū sanctū: qui datus est nobis. Iaco. 1.

Ustificati igit ex fide pacem habeamus ad deū per dnz nostrū Iesuz chrm: per quē habemus accessuz per fidem in gratiā istā in qua stamus et gloriamur i spe glorie filiorū dei. Non solum aūt: sed et gloriamur in tribulationib9. sciētes q tribulatio patiētiaz operat. patiētia aūt probationē: probatio uo spez. Spes aūt non cōfundit: qa charitas dei diffusa est in cordib9 nostris p spi-

ritum sanctū qui datus est nobis.

POstq̄ Aplˢ ostēdit necessitatē grē Chri: q̄a sine ea nec cognitio veritatis gentibus nec circūcisio ⁊ lex iudeis ꝓfuerunt ad salutē. Hic icipit cōmēdare virtutes grē. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit que bona per grām ꝯsequamur. Scdo a qb⁹ malis p eā liberemur. ibi. PROPTEREA sicut per vnū hoiem ⁊c̄. Circa pmū duo facit. Prio ꝓponit modū ꝯueniēdi seu viā qua venim⁹ ad grām. Scdo ostēdit bona q̄ per grām cōseqmur. ibi. ET GLORIAMVR in spe glie ⁊c̄. Circa p^m duo facit. Prio exhortaꝛ ad debitā grē viā. Scdo ostēdit nobis grē aditū. ibi. PER QVEM accessū ⁊c̄. ¶ Dicit ḡ pmo. Dictū est q̄ fides reputabiꝛ oīb⁹ ad iustitiā credentibus resurrectionē Chri: que est cā nr̄e iustificationis. IVSTIFICATI igiꝛ ex fide iq̄^m .s. p fidē resurrectiōis effectū ei⁹ ꝑticipam⁹. HABEAMVS pacē ad deū .s. subijciēdo nos ⁊ obediēdo ei. Job. 22. Acq̄esce igiꝛ ei ⁊ habeto pacē. Job. 9. Quis restitit ei ⁊ pacē habuit. Et h̄ PER IESVM Christum dn̄m nr̄m qui nos ad istā pacē ꝑduxit. Ephe. 2. Ipse est pax nostra. Un̄ subdit. PER QVEM Christum accessū habemus .s. tanq̄ p mediatorē. p^a Thi. 2. Mediator dei ⁊ hoiū ⁊c̄. Ephe. 2. Per ipsū accessum habem⁹ ambo in vno spiritu ad prēm. ACCESSVM inq̄ in grām istā .i. in statū grē. Jo. pmo. Gratia ⁊ veritas per Jesum christum facta est. In qua .s. p quā grām nō solum resurrexim⁹ a pctis: sed et stamus firmi ⁊ erecti p affectū in celestia. ps. Stātes erāt pedes nostri. Idem nos et surrexim⁹ ⁊ erecti sum⁹ ⁊ h̄ PER FIDEM .s. p quā .s. grām ꝯsequamur: nō q̄a fides pcedat grām: cū poti⁹ p grām sit fides. Ephe. 2. Grā estis saluati per fidē. s. q̄a pmus effectus grē in nobis est fides.

Grā est por fide natura ñ tempore.

¶ Deinde cū dicit. GLORIAMVR in spe glorie ⁊c̄. Ostēdit que bona nobis p grām ꝯuenerūt. Prio dicit q̄ per grām habem⁹ gloriā spei. Scdo q̄ per gratiam habem⁹ gliam dei. ibi. NON solum aūt. Circa p^m tria facit. Primo ostēdit magnitudinē spei in qua gloriamur. Scdo ei⁹ vehemētiā. ibi. NON solum autē ⁊c̄. Tertio eius firmitatem. ibi. SPES aūt nō ꝯfundit ⁊c̄. Magnitudo aūt spei ꝯsideraꝛ ex magnitudie rei sperate quā ponit dicēs. ET GLORIAMVR in spe glie filiorꝫ dei .i. ex h̄ q̄ speram⁹ nos adepturos gloriā filiorꝫ dei. Per grām .n. Chri adepti sum⁹ spūm adoptionis filiorꝫ dei: vt dr̄ Infra. 8. Sap. 5. Ecce quō cōputati sunt inter filios dei. Filijs aūt debeꝛ hereditas pr̄is. Infra. 8. Si autē filij ⁊ heredes. hec aūt hereditas est gloria quā de⁹ hꝫ in seipso. Job. 4. Si habes brachiū vt deus ⁊c̄. ⁊ hᵉ spes indita ē nobis p Christum. p^a Pe. p. Regenerauit nos i spem viuā per resurrectionē Jesu chri ex mortuis in hereditatē incorruptibilē ⁊c̄. Et h̄ gloria que in futuro. in nobis cōplebiꝛ interī nūc in nobis inchoaꝛ per spem. Infra. 8. Spe salui facti sumus. ps. Gloriabunꝛ in te oēs qui diligūt nomē tuū.

¶ Deide cū dicit. NON solū aūt ⁊c̄. Ostēdit vehemētiā hui⁹ spei. Qui .n. vehemēter aliqd sperat libēter sustinet pp illud: etiā difficilia ⁊ amara: sicut infirm⁹ si vehemēter sperat sanitatē libēter bibit potionē amarā vt sanetur per ipsā. Signū ḡ vehemētie spei quam habem⁹ pp Christum est q̄ nō solū gliamur de spe future glie: sꝫ et de malis que pro ipsa patimur. Un̄ dicit. NON solū autē gloriamur .s. in spe glorie: sed etiam GLORIAMVR in tribulationib⁹ per quas ad gliam ꝑuenimus. Act. 14. Per multas tribulatiōes opꝫ nos introire regnū celorꝫ. Jaco. p. Omne gaudiū existimate frēs mei cū in tentationes varias icideritis. Et cām ostēdit ꝯsiter dicens. SCIENTES ⁊c̄. Ubi quattuor p ordinem ponit: quorꝫ pmū est tribulatio, de qua dicit. QVOD tribulatio patiētiā opaꝛ. Nō q̄dē sic q̄ tribulatio sit ei⁹ cā effectiua: sꝫ q̄a tribulatio ē mā ⁊ occasio exercēdi patiētie actū. Infra. 12. In tribulatiōe patiētes. Scdo ponit patiētie effectū cū dic. PATIENTIA ꝓbationē. Eccl. 2. In igne ꝓbaꝛ aurū ⁊ argētū, hoies vo receptibiles in camino humiliationis. Manifestū est .n. q̄ detrimētū alicui⁹ rei de facili sustinemus: pp rem quā magis amam⁹. Un̄ si aliqs in rebus corporalib⁹ ⁊ tēporalib⁹ patiēter sustinet pp ꝯsequēda bona eterna sufficienter ex hoc ꝓbaꝛ q̄ talis plus amet bona eterna q̄ tēporalia. ¶ Sed ꝯ id quod dicit Jaco. p. Probatio fidei vestre patiētiā opaꝛ. Dōm est aūt q̄ ꝓbatio dupl'r pōt accipi. Uno mō ſm q̄ est in ꝓbato. ⁊ sic ꝓbatio est ipsa tribulatio p quā hō ꝓbaꝛ. vn̄ idē est dictū q̄ tribulatio patiētiam opaꝛ: ⁊ q̄ tribulatio ꝓbat patiētiā. Alio⁹ accipiꝛ ꝓbatio pro ꝓbatū eē. Et ita accipiꝛ h̄ q̄ patiētia ꝓbōnē opaꝛ: q̄a ex h̄ q̄ hō patiēter tribulationē sustinet reddiꝛ iā ꝓbat⁹. 3⁹ subdit tertiū dicēs. PROBATIO vo spem .s. opaꝛ: q̄a .s. per h̄ q̄ aliqs iā ꝓbatus est pōt de eo spes haberi ⁊ ab ipo ⁊ ab alijs: q̄ ad hereditatē dei admittaꝛ. Sap. 3. Deus ꝓbauit illos ⁊ iuenit illos dignos se. Sic igiꝛ de p̄ ad vltimū pꝫ q̄ tribulatio viam parat ad spē. Unde si aliqs vehemēter gloriaꝛ de spe. ꝯñs est vt de ipsis tribulationib⁹ glorieꝛ.

Tribulatio
Patientia
Probatio
Spes.

Tribulatio ñ ē cā effectiua patiētie sꝫ materialis.

Probatio vel est in ꝓbato ⁊ pro probatum esse.

¶ Deide cū dic. SPES aūt nō ꝯfundit. Ostēdit hᵉ spei firmitatē. Et p̄ ponit cā .d. SPES aūt hec q̄ speramus gliā filiorꝫ dei NON ꝯfundit .i. nō deficit nisi hō ei deficiat. Ille dr̄ a spe sua ꝯfundi q̄ deficit ab eo qd̄ sperat. ps. In te dn̄e speraui nō ꝯfundar in eternū. Ecc. 2. Nullus sperauit i dn̄o ⁊ ꝯfusus ē. 2⁹ ibi. QVIA charitas dei ⁊c̄. Ponit certitudis spei duplex argu^m: quorꝫ pmū est ex dono spūssancti. 2^m ex morte chri. ibi. VT QVID enī chrīs ⁊c̄. ¶ Dicit ḡ pmo ex h̄ possumus scire q̄ spes nō ꝯfundit: q̄a CHARITAS dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p spūsctm q̄ dat⁹ est nobis. Charitas dei aūt dupl'r accipi pōt. Uno mō pro charitate q̄ diligit nos de⁹. Hier. 31. Charitate ꝑpetua dilexi te. Alio mō pōt dici charitas dei q̄ nos deū diligim⁹. Infra. 8. Cert⁹ sū q̄ neq̄ mors neq̄ vita separabit nos a charitate dei. Utraq̄ āt charitas dei cordib⁹ nr̄is diffundiꝛ p spūsctm q̄ dat⁹ est nobis. Spūs .n. sctūs q̄ ē amor pr̄is ⁊ filij dari nobis ē nos adduci ad ꝑticipationem amoris qui est spūsctūs. A qua q̄dē ꝑticipatiōe efficimur dei amatores. Et h̄ q̄ ipm amam⁹ signū ē q̄ ipse nos amet. Prouer. 8. Ego diligētes me diligo. Nō q̄si nos p̄ dilexerim⁹ deū: sꝫ q̄m ipse prior dilexit nos: vt dr̄ p^a Jo. 4. Dr̄ aūt charitas q̄ nos de⁹ diligit in cordib⁹ nostris diffusa eē: q̄a ē in cordib⁹ nostris patēter ostēsa p donū sctī spūs nobis ipressū. p^a Jo. 3. In h̄ scim⁹ q̄m manet in nobis de⁹ ⁊c̄. Charitas aūt qua nos deū diligim⁹ dr̄ in cordib⁹ nostris diffusa .i. q̄a ad oēs mores ⁊ act⁹ aīe ꝑficiēdos se extēdit. nā vt dr̄ p^a Cor. 13. Charitas patiēs est benigna est ⁊c̄. Ex vtroq̄ aūt itellectu horꝫ vborꝫ ꝯcludiꝛ q̄ spes nō ꝯfundit. si .n. accipiaꝛ charitas dei qua nos diligit de⁹: manifestū est q̄ his quos diligit seipsum non negabit. Deu. 33. Dilexit populos oēs sancti in manu illi⁹ sunt. Silr̄ et si charitas dei accipiaꝛ qua nos deū diligim⁹: manifestū est q̄ se diligentibus bona eterna preparauit. Jo. 14. Si quis diligit me diligetur a patre meo ⁊c̄.

Charitas qua de⁹ nos diligit ⁊ econtra.

¶ Christus.n.cū adhuc essem⁹ infirmi iuxta tpis rōnez: pro impijs mortu⁹ est. Nam vix pro iusto quisq̄ moriet̄. Sigdem pro bono forsitan aliqs etiaz mori sustinet. ¶ Cōmendat aūt suā charitatem erga nos deus: qđ cū adhuc essem⁹ pctōres

Heb.9. 1.Pe.3. Chūs pro nobis mortu⁹ fuit. Multo igit̄ magis iustificati nūc sanguine eius: seruabimur per euz ab ira. Nam si cū inimici essemus: recōciliati fuimus deo per mortē filij eius: multo magis recōciliati seruabimur per vitam ipsius. Non solum autez hoc: verūetiam gloriantes in deo per dominum nostruz Jesum christum: per quem nunc reconciliationem assequuti sumus.

¶ Ut quid eniz Christus cū adhuc infirmi essemus s̄m tēpus pro impijs mortu⁹ est? Uix.n.pro iusto qs morit̄. Naz pro bono forsitan qs audeat mori. Cōmendat autez charitatē suā de⁹ in nobis: qm̄ si cū adhuc pctōres essemus s̄m tēpus Chūs pro nobis mortuus est: multo igit̄ magis nūc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsuz. Si.n.cū inimici essem⁹ recōciliati sumus deo per mortē filij ei⁹: multo magis recōciliati salui erimus in vita ipsi⁹. Non solum aūt s; et gloriamur in deo per dn̄m nostrū Jesum chr̄m p quē nūc recōciliationem recepimus. Lec. III.

Postq̄ Apl̄s ostēdit firmitatē spei per donum sp̄ussancti: hic ondit idē p mortē Chri. Et p̄mo pponit qōnē. Scđo ostendit difficultatē ibi. VIX ENIM pro iusto rc̄. Tertio determinat qōnis veritatē ibi. COMMENDAT aūt suā charitatē rc̄.

¶ Dicit ergo p̄mo dictū ē q spēs nō ɔfundit: qđ qdē appet h ɔsideranti. VT QVID eniz Chūs cum adhuc infirmi essemus .i. infirmitate pctī. ps. Miserere mei dn̄e qm̄ infirmus sum. Naz sicut p corporalez ifirmitatē dissoluit̄ humoꝝ debita armonia: ita etiaz per pctm̄ debitus ordo affectionū excludit̄. CVM ERGO adhuc infirmi essemus Chūs mortu⁹ est pro impijs. p̄ Pe.3. Chūs semel p pctīs nostris mortuus est iust⁹ pro iniustis. ET HOC s̄m tēpus .i. vt certo tēpore in morte moraret̄: die.s. tertia surrecturus. Mat.12. Sicut fuit Jonas in vētre ceti trib⁹ dieb⁹ et tribus noctibus sic erit fili⁹ hoīs in corde terre. Hoc ergo magnū est si cōsideremus quis mortuus sit. Magnū etiaz est si cōsideremus pro qbus est mortu⁹. Non pōt aūt esse vt tam magnū quid fiat nisi ppter aliquē certum fructum. s̄m illud ps. Que vtilitas in sanguine meo duz descendo in corruptionez: quasi dicat. Nulla: si nō sequatur humani generis salus.

¶ Deinde cū dicit. VIX ENIM pro iusto rc̄. Ostēdit pdicte qōnis difficultatē ex parte coꝝ pro qbus Chūs mortu⁹ est .s. pro impijs dicēs. VIX ENIM quis .i. aliquis morit̄ PRO hoīe iusto liberādo quinimo: vt dr̄ Jsa.57. Justus perit et non est qui recogitet in corde suo rc̄. Jdeo dico. VIX MORITVR. NAM forsitan

Vel absolute quis .i. aliqs rarus ex zelo virtutis AVDEAT mori pro bono hoīe. Rarū.n.est ppter h qđ est maximū. vt eniz dr̄ Jo.15. Maiorē hac dilectionē nemo hz rc̄.

Jllud aūt qđ Chūs fecit vt qs moriat̄ pro impijs et iniustis nunq̄ inuenit̄. Et ideo merito admirandū est quare Chūs h fecerit. ¶ Pōt autē et aliter legi: vt pro iusto itelligam⁹ aliquē in virtute exercitatū: per bonū autē hoīez inocētez. Et q̄uis s̄m h iustus sit p̄stantior bono: tn̄ pro iusto vix aliqs morit̄. Cuius rō est: quia inocēs qui per bonum intelligit̄ magis miserādus vr̄ ppter defectū etatis vel alicui⁹ hm̄. Justus aūt qui exercitus est et absq̄ defectu nō hz in se mīe materiaz. Quod g aliqs moriat̄ pro inocēte pōt ex cōpassione mīe puenire. Sed q aliqs moriat̄ pro iusto prouenit ex zelo virtutis qui in paucioribus iuenit̄ q̄ mīe passio. Alia expo.

¶ Deinde cū dicit. COMMENDAT aūt rc̄. Rn̄det pmisse qōni. Et p̄mo ponit rn̄sionē. Scđo ex h arguit ad ppositū ibi. MVLTO ergo magis. Tertio ostendit necessitatez ɔn̄tie ibi. SI ENIM cum inimici rc̄.

¶ Dicit g p̄mo. Quesitū ē quare Chūs pro impijs mortuus est. Et ad h est rn̄sio: qa per hoc DEVS suā charitatez cōmendat in nobis .i. per hoc ostēdit se nos maxime diligere. QVONIAM si cum adhuc peccatores essemus Chūs mortu⁹ est pro nobis. et hoc s̄m tēpus sicut supra expositū ē. Jpsa aūt mors Chri pro nobis charitatē ostēdit dei: qa dedit filium suū: vt pro nobis satisfaciēs moreret̄. Jo.3. Sic deus dilexit mūdū rc̄. Et ita sicut charitas dei patris ad nos ostēdit̄ per hoc q spūm suū dedit nobis vt supra dictū est. Jta et per hoc q dedit filium suū: vt hic dr̄. Sed in hoc qđ dicit cōmendat: imensitatē quādam diuine charitatis assignat: que qdez ostēdit̄ tum ex ipso facto: qa .s. dedit filium suū vt moreret̄ pro nobis: tum ex pte nostre conditionis: qa hoc nō fecit puocat⁹ nostris meritis cum adhuc pctōres essem⁹. Ephe.2. Deus qui diues est in mīa ppter nimiā charitatē qua dilexit nos cū essem⁹ mortui peccatis cōuiuificauit nos Christo rc̄.

¶ Consequēter cū dicit. MVLTO ergo magis rc̄. Cōcludit ppositū ex pmissis dicens. Si Chūs pro nobis mortu⁹ est cū adhuc pctōres essemus MVLTO MAGIS iustificati nūc in sanguie ipsius sicut supra tertio habitū est: quē pposuit de⁹ ppitiatorē per fidē p sanguinez ipsius salui erim⁹ ab ira .i. a vindicta dānationis eterne quā ppter peccata hoīes icurrūt. Mat.3. Genimina viperaruz quis demonstrauit rc̄.

¶ Deinde cūz dicit. SI ENIM cuz inimici. Ostendit necessitatē pdicte ɔn̄tie que pcedit a minori ad maius affirmando. Et est ibi obseruāda duplex comparatio minoris ad maius. Una qdez ex parte nostra. Alia ex parte Christi. Ex parte qdez nostra cōparat inimicos reconciliatis. Minus eniz videt̄ q aliqs bene faciat inimicis q̄ iam recōciliatis. Ex parte Christi cōparat mortē vite. Potentior enim videt̄ vita eius q̄ mors: quia vt dr̄ .2. Corin. vltimo. Mortuus est ex infirmitate .s. carnis nostre: sed viuit ex virtute dei. Et ideo dicit rōne cōclusum est q MVLTO MAGIS viuificati salui erimus per ipsum. SI ENIM cū inimici essem⁹ reconciliati sumus deo. et per hoc mortem filij eius. MVLTO MAGIS iam nos reconciliati salui erim⁹. et hoc IN VITA IPSIVS. ¶ Est aūt considerādū q homo dicit̄ inimicus deo dupl'r. Uno modo quia cōtra deū inimicitiam exercet duz eius mandatis renititur. Job.15. Cucurrit aduersus deum erecto collo. Alio modo per hoc q deus hoīes odio hz: nō quidez s̄m ipsuz qđ fecit: quia quātum ad hoc dicit̄. Sap.11. Dilexisti omnia et nihil odisti rc̄. Sed quātuz ad hoc qđ in hoīe inimicus homo .i. diabolus fecit .i. q̄tuz ad peccatuz. Sap.14. Similr odio sunt deo impius rc̄.

Cōparatio ex parte nostra et dei.

Hō est inimicus deo dupl'r: qa transgressor est mandatorum dei: vel ipse odio hz hoiem.

Et Zach.13. Ultimum⁹ odio hꝫ pctōres. Subtracta inimicitie cā.s.pctō per Chrim regꝭ recōciliatio per ipm. scdē Cor.5. Deus erat in ipso mūdū recōcilians sibi. Peccatū aūt nostrū sublatū est per mortē filij eius. ℂ Circa qd̄ ꝯsiderādū est ꝙ mors Chri triplr ꝯsiderari pōt. Uno mō fm ipsā rōnem mortis. Et sicut dr̄ Sap.1. Deus mortē nō fecit in humana nā: sed est per pctm̄ inducta. Et iō mors Chri ex cōi mortis rōne nō fuit sic deo accepta vt per ipsā recōciliaretꝭ: qa deus nō letaꝭ in pditiōe viuorꝫ. vt dr̄ Sap.1. Alio mō pōt mors Chri ꝯsiderari fm ꝙ est in actiōe occidentium q̄ maxie deo displicuit. Uñ ꝯ eos Petrus dicit Act.3. Uos sanctū ꝛ iustū negastis ꝛ petistis homicidā ꝛc̄. Uñ mors Chri sic ꝯsiderata nō potuit eē recōciliationis cā: sꝫ magis idignationis. Tertio mō pōt ꝯsiderari fm ꝙ pcessit ex voluntate Chri patiētis que qdem voluntas iformata fuit ad mortē sustinēdā. Tum ex obediētia ad patrē. Phil.2. Fact⁹ est obediens patri vsqꝫ ad mortē. Tum ēt ex charitate ad hoies. Ephe.5. Dilexit nos ꝛ tradidit se ꝑ nobis. Et ex h̄ mors Chri fuit meritoria ꝛ satisfactoria pro pctis nr̄is: ꝛ in tantū deo accepta ꝙ suffecit ad recōciliationē oium hoium ēt occidētiū Chrim ex qb⁹ aliqui sunt saluati ipo orāte qui dicit Luc.23. Ignosce illis: qa nesciūt qd faciūt.

Mors Chri vt mors vt ex crucifixorib⁹ ꝛ ex voluntate ipsi⁹ patientis.

ℂ Deide cū dicit. NON solū aūt ꝛc̄.] Ostēdit que bona iam in re cōsequimur ꝑ grāꝫ dicēs. NON solū aūt gloriamur in spe glorie] quam in futuro expectamus. SED IN deo] .i. in hoc ꝙ sumus ēt nūc deo cōiuncti ꝑ fidem ꝛ charitatē. pmo Corin.1. ꝛ 2. Corin.10. Qui gloriaꝭ in dn̄o ꝛc̄. Et hoc qdē. PER dn̄m nostrū Jesum christū per quē] etiā NVNC in p̄senti tp̄e RECONCILIATIONEM accepim⁹] vt d̄ inimicis facti sim⁹ amici. Col. pmo. Per eū placuit recōciliari omnia ꝛc̄. ℂ Posset aūt ꝛ cōtinuari cū eo qd̄ dictū est. salui erimus in vita ipsius a pctō ꝛ a pena: ꝛ nō solū salui erimus a malis: sed etiā gloriamur in deo .i. per h̄ ꝙ erimus idem in futuro cū ipso. Jo.17. Ut sint vnum in nobis sicut ꝛ nos vnum sumus.

ℂ Propterea quēadmodū pp vnū hoiē pctm̄ in mundū itroijt: ac ꝑ pctm̄ mors: ꝛ sic i oēs hoies mors peruasit: quatenus oēs peccauimus.

ℂ Propterea sicut per vnū hoiē pctm̄ in hunc mūdū intrauit ꝛ per pctm̄ mors: ꝛ ita in omnes hoies mors ptransijt: in quo omnes peccauerunt. Lec. III.

Postq̄ Apls ostendit que bona ꝑ grāꝫ Christi ꝯsecuti sumus: hic ꝯñter ostēdit a qb⁹ malis per eā liberemur. Et circa h̄ tria facit. Prio.n. ostēdit ꝙ per grāꝫ Chri liberati sum⁹ a seruitute pctī. Scdo ostēdit ꝙ per grāꝫ eius sum⁹ liberati a seruitute legis. 7° ca° ibi. AN IGNORATIS frēs ꝛc̄.] Tertio ostēdit ꝙ ꝑ grāꝫ Chri liberamur a dānatiōe. 8° ca. ibi. NIHIL nūc dānationis ꝛc̄.] Circa pmū duo facit. Prio ostēdit ꝙ per grāꝫ Christi liberamur a pctō originali pterito. Scdo ostēdit ꝙ ea iam regimur contra peccata futura. ibi. QVID ergo dicem⁹ ꝛc̄.] Circa pm̄ duo fac. Prio agit de pcessu peccati. Scdo de pcessu gr̄e destruēns pctm̄. ibi. SED NON sicut delictū ꝛc̄.] Circa pmū duo facit. Prio pponit pcessum peccati. Scdo manifestat. ibi. VSQVE ad legē ꝛc̄.] Circa pm̄ duo facit. Prio pponit pcessum peccati. Scdo ostendit eius nullitatē. ibi. ET ITA in oēs ꝛc̄.] Circa pmū duo facit. Prio ondit pcti originē. Scdo originē mortis. ibi. ET PER peccatū mors ꝛc̄.] ℂ Dicit ḡ prim⁹ ꝙ per Chrim recōciliationē accepimus. Ita.n. a Chro recōciliatio pcedit in mūdū sicut PER VNVM hominē] .s. per Adam PECCATVM intrauit in hunc mūdū. ꝑ Corin.15. Sicut in Adam oēs moriunꝭ: ita ꝛ in Christo oēs viuificabunꝭ. ℂ Est aūt hic ꝯsiderādum ꝙ heretici pelagiani pctm̄ originale in paruulis esse negātes hec v̄ba Apostoli dicebāt eē intelligēda de pctō actuali. Qd̄ qdē fm eos in hūc mūdū intrauit per Adam inquātum oēs peccātes pctm̄ Ade imitanꝭ. fm illud Osee.6. Ipsi aūt sicut Adam trāsgressi sunt pactū ꝛc̄. Sed sicut Augu. dicit ꝯ eos si de itroitu peccati actualis qui est ꝑ imitationē hic Apls loqueretꝭ, nō diceret pctm̄ per hoiē in hūc mūdū intrasse: sed magis per diabolū quē peccantes imitantur. fm illud Sap.2. Inuidia diaboli mors ꝛc̄. Est ergo intelligēdū ꝙ per Adam pctm̄ in hūc mūdū intrauit nō solū imitatiōe: sed etiā ꝓpagatiōe .i. per carnis originem vitiatā. fm illd̄ Ephe.2. Eramus natura filij ire. Et in ps. Ecce eniꝫ in iniquitatibus cōceptus sum ꝛc̄. ℂ Sed vr̄ hoc eē impoīe ꝙ per originē carnis peccatū ab vno in alium traducaꝭ. pctm̄ eniꝫ est in aia rationali que nō traduciꝭ per originē carnis. Tū quia intellect⁹ nō est alicui⁹ corporis actus: ꝛ ita nō pōt per virtutē corporalis seminis causari: vt Phs dicit i libro de gn̄atione aialiū. Tum ēt qa cū aia rōnalis sit qd̄dā res subsistens: vtpute per se opationē hn̄s ꝛ corpore corrupto nō corrūpeꝭ. ꝯñs est ꝙ nō gn̄eꝭ corpore generato: sicut alie forme que nō pn̄t per se subsistere: sꝫ poti⁹ causaꝭ a deo. Consequēs igiꝭ vr̄ ꝙ nec pctm̄ qd̄ est accn̄s aie ꝙ possit ꝑ carnis originē traduci. ℂ Ad hoc aūt rōnabilr videꝭ ꝙ lꝫ in semie nō sit aia: est tn̄ in semie virt⁹ dispositiua corporis ad aie receptionē: que cū corpori infundiꝭ etiā ei suo mō ꝯformaꝭ: eo ꝙ omne receptū est in recipiente ꝑ modū recipiētis. Et exinde videm⁹ ꝙ filij silanꝭ parētib⁹ nō solū in defectib⁹ corporalib⁹: sicut ꝙ leprosus generat leprosū: ꝛ podagricus podagricū: sꝫ ēt in defectib⁹ aie: sicut iracundus iracūdum. ꝛ amentes ex amentibus nascunꝭ. Quis eniꝫ pes q est subiectū podagre nō sit in semie: nec aia que est subiectū ire vel amētie: est tn̄ in semie virtus formatiua corporaliū membrorꝫ ꝛ dispositiua ad animā. ℂ Sed adhuc remanet dubitatio: qa defectus qui ex vitiata origine trahunꝭ nō habent rōnē culpe. Non eniꝫ merenꝭ penā: sed magis miāꝫ: sicut Phs dicit de eo qui nasciꝭ cecus vl̄ quocūqꝫ alio mō aliter orbat⁹. Et h̄ ideo qa de rōne culpe est ꝙ sit voluntaria ꝛ in ptāte hoīs cui culpa iputaꝭ. Sic igitur si aliqs defect⁹ i nos ꝑuenit per originē pmi parētis nō vr̄ in nobis hr̄e rōnē culpe: sꝫ pene. ℂ Et ideo dōm est ꝙ sicut pctm̄ actuale est pctm̄ ꝑsone: qa per voluntatē ꝑsone peccātis cōmittiꝭ: ita peccatū originale est peccatū nature qd̄ per voluntatē pncipij humane nature cōmissum est. Est eniꝫ cōsiderandum ꝙ sicut diuersa corporis membra ptes sunt ꝑsone vni⁹ hoīs: ita oēs hoies sunt ptes ꝛ quasi quedā membra humane nature. Uñ ꝛ Porphyri⁹ dicit ꝙ pticipatiōe spēi plures hoies sunt vnus homo. Uidem⁹ aūt ꝙ actus peccati exercit⁹ per aliqd̄ membrū: puta ꝑ manū vel pedem nō hꝫ rōnem culpe ex volūtate man⁹ vel pedis: sed ex voluntate totius hoīs a qua sicut a quodam principio deriuaꝭ mot⁹ peccati ad singula membra. Et silr a voluntate Ade qui fuit pncipiū humane nāe tota inordinatio nāe hꝫ culpe rōnē in oībus ad quos ꝑuenit q̄tū ad h̄ ꝙ susceptiui sunt culpe. Et sicut pec-

Error Pelagianorꝫ d̄ peccato originali.

Peccatū ꝑ adā in mūdū imitatiōe ꝛ ꝓpagatione.

Du^m de pctō originali.

Qdo pctm̄ ꝑ originem carnis in aliū traducaꝭ.

Pctm̄ originale est voluntariū sicut peccatū actuale. ꝛ iō hꝫ rōnē culpe.

catū actuale qđ est pctm̄ ꝑsone trahit ad singula mē-
bra p aliquē actū ꝑsonalē: ita pctm̄ originale trahit
ad singulos hoies p actū nature qui est gñatio. Et ita
sicut per gñationē humana nā trahit: ita etiā p gña-
tionē traducit defect⁹ humane nāe qui est ꝯsecut⁹ ex

Quid ē peccatū originale.

pctō pmi parētis. ¶ Est aūt h defect⁹ carētia origina-
lis iustitie que erat pmo homini diuinit⁹ collata: non
solū vt erat ꝑsona qdā singularis: sed et vt erat pn-
cipiū humane nāe: vt. s. eā simul cum nā in posteros
traduceret. Et ideo sibi mō amissionē hui⁹ originalis
iustitie per pctm̄ ad posteros transmisit hūtem in eis
rōnē culpe rōne iā dicta. Et ideo dr q in ꝓcessu ori-
ginalis peti ꝑsona infecit nām. s. Adam peccās vitia-
uit humanā nām: s postmodū in alijs nā viciata in-
ficit ꝑsonā: dū. s. genito iputat ad culpā nāe vitiū pp
voluntatē pmi parētis vt dictū est. Ex h aūt patet q
s pmū pctm̄ pmi parētis per originē traducat in po-
steros. alia tn̄ eius pctā vel et alioꝝ holū in filios nō
traducunt: qa p solū pmū pctm̄ sublatū est bonū na-
ture qđ erat per originē nāe traducendum. per alia vo
pctā subtrahit bonū gr̄e ꝑsonalis qđ nō trāsit ad alios
posteros: et inde et est q ꝗuis pctm̄ Ade deletū fuerit
per suā pniā iuxta illud Sap. 10. Eduxit illū a deli-
cto suo. Nō tn̄ ei⁹ pnia delere potuit pctm̄ posteroꝝ:

Pctm̄ originale est vnū.

qa ei⁹ pnia fuit p actū ꝑsonalē: qa vltra ei⁹ ꝑsonā nō
se extēdebat. ¶ Et pp h ē vnū tm̄ originale pctm̄: qa
solus defect⁹ pris pmū pctm̄ originalr deriuat ad po
steros. Et iō Apls singulr dicit. PER VNVM hoiem
pctm̄ in hūc mūdū intrauit. Non autē dixit pluralr
pctā: qđ fuisset dōm si de actualib⁹ loqueret. ¶ Dicit

Pctm̄ originale in plurali dr q ptinet virtualr plura pctā.

aūt qnqz pluralr pctā originalia sicut in ps. In pctis
cōcepit me mater mea: qa ptinet virtualr multa pctā
inquātū ex corruptiōe fomitis inclinamur ad multa
pctā. Sed vr q pctm̄ originale nō intrauerit in hunc
mūdū PER VNVM hoiē. s. Adam: s magis p vnā
mulierē. s. Euam: que pmo peccauit. fm illud Eccl. 25.
A muliere factū est initiū peti: et p illā oēs morimur.
Ad h rndet in glo. duplr. Uno mō: qa ꝯsuetudo ē scri
pture vt genealogie nō p mulieres: s p viros texant.
sicut ps Mat. 1. et Lu. 3. Et ideo Apls hic volēs quasi

Genealogia peccati dicitur.

genealogiā quādā peti ostēdere nō fecit mētionē de
muliere: s solū de viro. Alio mō qa et mulier de viro
sumpta est: et iō qđ est mulieris attribuit viro. Pōt et
alio mō dici et meli⁹ q cū pctm̄ originale traducatur
simul cū nā sicut dictū est: sicut p virtutē actiuam viri
muliere māā ministrāte nā traducit: ita et pctm̄ origi-

Si Eua peccasset Adam aūt nō peccāte nō fuisset ad posteros transfusum.

nale. Unī si Adam nō peccasset Eua peccāte nō pp h
fuisset pctm̄ traductū ad posteros. Illa. n. est cā quare
Chrs pctm̄ originale nō traxit: qa ex sola femina sine
virili semie carnē accepit. ¶ Per h vbū Apli Aug.
rndet Juliano heretico in hūc modū querēti nō pec-
cat iste qui nascit: nō peccat iste qui genuit: nō peccat
ille qui cōdidit. per quas igit rimas inter tot presidia
inocētie pctm̄ fingis igressū. S Aug. rndet qđ q̄ris
latentē rimā cū hēat apertissimā ianuam. Nam fm
Aplm p vnū hoiē pctm̄ in hūc mūdū intrauit.
¶ Consequēter tāgit ingressū mortis in mūdū cū di-
cit. ET PER pctm̄ mors. s. in hūc mūdū itrauit. fm
illud Sap. p. Iniustitia mortis est acqsitio. Uidet aūt
q mors nō sit ex pctō: sed magis ex nā vtpote proue-
niēs ex necītate māe. Est. n. corp⁹ humanū ex ꝯtrarijs

Nā humana fm principia nālia et fm q subest diuine ꝓuidētie.

cōpositū. Unī est nālr corruptibile. Dōm est aūt q nā
humana duplr pōt ꝯsiderari. Uno mō fm principia
intrinseca: et sic mors est ei nālis. Unī Seneca dicit in
libro de remedijs fortuitoꝝ q mors nā est hoīs non
pena. Alio mō pōt ꝯsiderari nā hoīs fm q p diuinā
ꝓuidētiā fuit ei p iustitiā originalē ꝓuisū. Que qdē
iustitia erat qdā rectitudo vt mens hoīs eēt sub deo
et iferiores vires essent sub mēte: et corp⁹ sub aia: et oia
exteriora sub hoie. ita. s. q ꝗdiu mēs hoīs deo subde-
ret: vires iferiores subderent rōni et corp⁹ aie indefi-
cienter ab ea vitā recipiēs et exteriora hoi: vt. s. oia ser-
uirent et nullū ex eis nocumētū sentiret. Hoc aūt ꝓui-
dentia diuina disposuit pp dignitatē aie rōnalis q cū
nālr sit icorruptibilis debebat sibi icorruptibile cor-
pus: s qa corp⁹ qđ est ex cōtrarijs cōpositū oportebat
eē organū sensus: et tale corp⁹ fm nām suā incorrupti-
bile eē nō pōt suppleuit potētia diuina qđ deerat nāe
humane dans aie virtutē ꝯtinēdi corp⁹ icorruptibilr:
sicut faber si posset dare ferro ex quo cultellum fabri-
cat virtutē vt rubiginē nullā ꝯtraheret. Sic ergo postq
mens hoīs per pctm̄ est a dei subiectiōe auersa. amisit
virtutē cōtinendi inferiores vires et etiā corp⁹ et exte-
riora: et sic incurrit mortē naturalē a causis intrinse-
cis et violentiam ab exterioribus nocumētis.
¶ Deinde cū dicit. ITA ET in oēs et c. ostēdit vlita
tē hui⁹ ꝓcessus et ꝗtū ad mortē et ꝗtū ad pctm̄ ordie
tn̄ retrogrado. Nam supra pus egit de igressu peti qui
est cā igressus mortis. nūc aūt pus agit de vltate mor
tis tanq de manifestiori. Et h ē qđ dic. Et ita mors. s.
vel pctm̄ pmi parētis ptrāsijt in oēs: qa. s. per originē
viciatā ꝯbunt hoies necessitatē moriendi. 2. Reg. 14.
Oēs morimur. ps. Quis est homo qui viuit et c.
¶ Deinde tangit vlitatē ꝓcessus peti cū dic. IN QVO
oēs peccauerūt. Qđ sicut Aug. dicit in glo. pōt duplr
itelligi. Uno mō in quo. s. pmo hoie: vl in quo. s. pctō:

In quo hoie vel pctō.

qa. s. eo peccāte quodāmō oēs peccauerūt inquātū in
eo erāt sicut in pma sua origine. ¶ Sed cū Chrs etiā

Du^m ō chro

originē ex Adā traxerit: vt ps Luc. 3. Ur q et ipse eo
peccāte peccauerit. Ad h rndet Aug. sup Gen. ad lrā:
q Chrs nō oī mō fuit in Adā quo nos fuim⁹. nos enī

Nos fuim⁹ i Adā fm corpulentiā mō aūt fm rōnem seminalem.

fuim⁹ et fm corpulentā subā et fm seminalē rōnem.
Chrs aūt fuit in eo solū fm corpulentā subā. Qđ qdā
male itelligētes putauerūt q tota suba corpoꝝ huma
noꝝ q ptinet ad veritatē humane nāe fuerit actu in
Adā vt p quādā multiplicationē diuina vtute factā.
si qđ sumptū est ab Adā sit in tāta quātitate corpoꝝ
ampliatū. Sed h est incōueniēs opera nāe miraculo
attribuere: ꝑsertim qa videm⁹ q corp⁹ humanū quā-
tūcūqz sit de veritate humane nāe corrūpit et accipit
aliā formā. Unī qa oē gñabile est corruptibile et econ-
uerso: ops dicē q māā q an gñationē hoīs sub alia for-
ma q humana fuit: formā hūane carnis assumpserit:
et sic nō totū qđ ē i corporib⁹ nostris ad veritatē nāe
ptinēs fuit actu in eodē: s solū fm originē. put. s. effe-
ctus ē in pn⁹ actiuo. Secūs hoc q intelligēdū ē q cū
in nr̄a gñatiōe sit et māā corpalis quā femia ministrat
et vis actiua q est in semie maris vtrūqz p originē du-
cit ab Adam sicut in pmū pn⁹. Et ideo dicimur in eo
fuisse et fm rōnē seminalē et fm corpulentā subam
qa. s. vtrūqz ab eo ꝓcessit. In gñatiōe aūt Christi fuit
corpulenta suba quā traxit de virgine. loco aūt rōnis
seminalis fuit virt⁹ actiua spūssancti: que nō deriuatur
ab Adā: et iō nō fuit in Adam fm seminalē rōnem: s
tm̄ fm subā corpulentā. Sic igit nos accepim⁹ pctm̄
ab Adam et trahimus: atqz nām humanā ab eo acci-
pimus sicut a pncipio actiuo: qđ est eē in eo fm semi-
nalem rōnem: qđ qdē nō cōpetit Christo vt dictū ē.
¶ Uidet vlterius q peccatū originale nō trāseat in
oēs: qa baptiȥati a pctō origiāli purgant p baptismū

Un pctm̄ originale post baptismum manet non fm mentē sed fm carnē.

z ita vr̄ q̄ nō possint in posteros pctm̄ trāsmittere: qḋ nō hn̄t. Dōm est aūt q̄ per baptismū hō liberatur ab originali pctō q̄ntū ad mentē: sed remanet pcti infectio q̄ntū ad carnē. vn̄ Infra. 7. dic̄ Apls. Ego ipse mēte seruio legi dei: carne aūt legi pcti. Hō aūt nō generat mēte carnales filios: sed carne. z iō non trāsmittit nouitatē Christi sed vetustatem Ade.

Usq; ad legem eniz peccatum erat in mundo. Porro peccatū nō imputat̄ cū nō est lex. Immo regnauit mors ab Adam vsq; ad Mosen: i eos quoq; qui nō peccauerant: ad similitudinē trāsgressionis Adam: qui typū gerit illi⁹ futuri.

Usq; ad legē eniz peccatū erat in mūdo. Pctm̄ aūt nō iputabat̄ cū lex nō esset: s; regnauit mors ab Adā vsq; ad Moysen: ēt in eos q nō peccauerūt in silitudinē p̄uaricatiōis Ade: q ē forma futuri. Lc. III.

Postq̄ Apls ostēdit originē pcti z mortis sunt ingressuz vtriusq; in mūduz: hic manifestat qḋ dixerat. Et p̄mo manifestat ip̄z dictū. 2° manifestat similitudinē quaz inuehat dicens. ibi. PROPTEREA sicut zc.] 3° exponit similitudinē. ibi. QVI EST forma futuri zc.] Dixerat aūt q̄ pctm̄ z mors in oēs trāsierūt: z h̄ qdē s̄m expōnē Augu. manifestare intēdit per h̄ q̄ ēt sub lege pctm̄ remāsit q̄si lege illō excludere nō valente. Circa qḋ duo facit. p̄mo manifestat ppositū q̄ntū ad peccatuz. 2° q̄ntū ad mortē. ibi. SED REGNAVIT zc.] Circa p̄m̄ duo facit. P̄rio ostēdit pctm̄ fuisse ēt sub lege. 2° qd circa pctm̄ lex fecit. ibi. PECCATVM aūt zc.] Dicit g̊ p̄mo. Dictū ē q̄ oēs peccauerūt in Adā: q̄a nec etiā lex pctm̄ abstulit. VSQVE ad legē] i. ēt sub lege: vt ly vsq;: teneat̄ inclusiue. PECCATVM erat i mūdo.] Qḋ qdē p̄t itelli ḋ lege nāe z de lege Moysi. silr z de pctō actuali z de pctō originali. Pctm̄ n. originale erat i paruulo vsq; ad vsuz rōnis p quē hō hz leges aduertere. ps. In peccatis cōcepit me mater mea. Nec tn̄ cessat h̄ peccatuz lege nāli adueniēte in hoīe: s; magis excrescit p additionē pcti actualis. q̄a vt dr̄ Eccl. 7. Non est hō iustus in terra: qui faciat bonū zc. Sed si itelligat̄ de lege Moysi: tunc q̄ dr̄ pctm̄ fuisse in mūdo vsq; ad legē. pōt itelligi nō soluz de originali: s; ēt de actuali: q̄a z ante legē z sub lege pctm̄ vtrūq; p̄māsit: Prouer. 20. Quis pōt dicē mūdū est cor meū. Tn̄ aūt lex pctm̄ nō auferret: pcti tn̄ cognitionē fecit: qḋ antea non cognoscebat̄. Vn̄ subdit. PECCATVM aūt nō imputabatur.] Quod qdē planū est si itelligat̄ de lege nāli. Tn̄ n. pctm̄ originale sit in paruulo ante legē nālē: z reputet̄ ei a deo: nō tn̄ iputat̄ ei apud hoīes. Si aūt itelligat̄ de lege Moysi planū est q̄ntū ad aliq̄ pctā actualia q̄ nō iputabant̄ an̄ legē sicut illa q̄ sp̄ālr sunt p legē p̄hibita: q̄ hoīes pctā nō reputabāt: sicut qḋ dr̄ Exo. 20. Nō cōcupisces zc. Imputabant̄ tn̄ q̄dā pctā: que erāt ꝯ legē nāe. Vn̄ z Gen. 39. Ioseph legit̄ i carcerem missus pp adulteriuz sibi impositū.

Consequenter agit de morte dicēs. Tn̄ s pctā ante legē nō iputarent̄: tn̄ MORS] i. sp̄ūalis. i. peccati vel eterna dānatio. de q̄ dicit̄. ps. Mors pctōꝝ pessima: REGNAVIT] i. potētiā suā exercuit in hoīes. ducēdo eos in dānationē ab Adam per quē pctm̄ intrauit in mūduz. VSQVE AD Moysen.] sub quo data ē lex. Io. 1. Lex per Moysen data est. nō soluz in eos qui peccauerūt actualr: sed ETIAM in eos q nō peccauerunt i silitudinē p̄uaricationis Ade] qui actualr peccauit. Osee. 6. Ipsi āt sicut Adā trāsgressi sūt pactū zc. Quia ēt pueri dānationē incurrebant. Pōt ēt z sub h̄ sensu itelligi de morte corpali p quā manifestat̄ pctm̄ fuisse etiaz cū nō iputabat̄. q. d. PECCATVM aūt nō iputabat̄ ante legē.] sed ex h̄ deprehendit̄ fuisse: quia REGNAVIT mors] s. corpalis. p̄mo qdē aliquas passiones iducēdo: puta famē z sitim z egritudinē: z tādē totalr dissoluēdo etiaz in eos qui NON PECCAVERVNT in silitudinē p̄uaricationis Ade] i. in pueros, qui nō peccauerūt actualr: qm̄ ēt hii mortē corporalez antea z postea patiuntur. s̄m illud ps. Quis est hō, qui zc. Ambrosius autē aliter ista v̄ba exposuit. s. de pctō actuali tm̄ z de lege Moysi. Et s̄m euz inducunt̄ hec v̄ba ad manifestāduz q̄ p p̄m̄ parētez pctm̄ in hūc mūduz itrauit z in oēs trāsiuit. VSQVE enim ad legez] i. ante legē Moysi pctm̄ erat i mūdo. s. peccatū actuale. Hoīes n. multiplr peccabāt ꝯ legez nāe. vn̄ dr̄ Gen. 13. Hoīes sodomite pessimi erāt. PECCATVM aūt non iputabat̄ cū lex nō esset.] qḋ ē itelligēduz nō q̄ nō iputaret̄ q̄si puniēduz apud hoīes: cū qdā legant̄ ante legē puniti ab hoīb⁹ pro pctīs: vt p3 Gen. 39. z 4. Sed nō iputabat̄ q̄si a deo puniēduz. Tūc. n. nō credebāt hoīes q̄ deus humana facta vel puniret vel p̄miaret. s̄m illud Iob. 22. Circa cardines celi perambulat nec nr̄a ꝯsiderat. Sed postea lege diuinitus data inotuit: q̄a pctā iputant̄ a deo ad penā: z nō solū ab hoīb⁹. Et ideo q̄a hoīes nō credebāt se puniēdos a deo p pctīs: libere z absq; freno peccabāt vbi humanuz iudiciū nō timebāt. Et iō subdit. Sed MORS] i. pctm̄ regnauit. i. oīmodaz suā potētiā exercuit ab Adā VSQVE AD Moysen] exclusiue. Nam p Moysen data est lex: q̄ incepit regnū pcti diminuere intimendo timorē diuini iudicij. s̄m illud Deu. 5. Quis det eos tales hēre mentē: vt timeāt me z custodiāt vniuersa mādata mea? REGNAVIT inq̄ PECCATVM vsq; ad Moysen.] nō tn̄ in oēs: sed IN EOS q peccauerūt in silitudie p̄uaricationis Ade.] Dicit n. Ambrosius in antiq̄s libris nō inueniri hāc negationē nō. Vn̄ credit a corruptorib⁹ appositū. Adaz q̄ppe magis credidit promissioni diaboli q̄ cōmonitioni diuine. vt p3 Gen. 3. Et ita quodā mō diabolū p̄tulit deo. Sic igit̄ in silitudinē p̄uaricationis Ade p̄uaricant̄ idolatre q relicto dei cultu diabolū colunt. In tales g̊ MORS] i. pctm̄ totalr REGNAVIT q̄a eos oīno possedit. Fuerunt aūt an̄ legē Moysi viri dei cultores. qui z si peccarēt nō tn̄ pctm̄ in eis regnabat: quia nō totalr eos a deo separabat: s; peccabāt sub deo. s. sub fide vni⁹ dei ēt si peccarēt mortalr: vel sub charitate dei: cū peccabāt venialr. Ex vtraq; hay expōnuz pōt ꝯsiderari 3°: quē magis vr̄ ad intētionē apli ptinere. Dixerat n. q̄ per vnū hoiez pctm̄ in hūc mūduz intrauit: z q̄a pctm̄ est trāsgressio legis diuine: posset alicui videri q̄ hoc nō esset verū q̄ntū ad t̄ps an̄ legē: p̄sertim cum supra q̄rto dixerit. Ubi nō est lex: nec p̄uaricatio. Et iō posset aliq̄s credere q̄ nō per vnū hoiez pctm̄ in mūduz intrauit: s; magis per legē. Et iō ad h̄ excludendaz dicit q̄ VSQVE ad legez] i. t̄ps an̄ legē PECCATVM erat i mūdo] s. z originale z actuale: nō tn̄ erat pctm̄ cognitū: p̄sertim q̄si a deo puniēduz. Et h̄ est qḋ subdit. PECCATVM aūt nō iputabat̄] s. q̄si ꝯ deū existens. cum lex. s. diuinitus data nō esset. Fuerūt enim aliqui vt Ph̄s dicit in 5° ethicoꝝ: qui crediderūt q̄ nihil est iustuz naturalr: z per ꝯñs nec iniustuz: sed p solaz positionē legis humane. Et s̄m hoc non imputabat̄ aliqḋ

Augu. expō.

Usq; inclusiue tenet.

Mors spūalis z corporalis.

Ambr. expō.

Ly non est a corruptorib⁹ impositū.

Textus expō ex vtraq; cōsiderata.

Antiqui dicebāt nihil nāliter iustū vel iniustū.

peccatū quasi cōtra deū existēs: et p̄cipue peccatū originale .i. nō cognoscebat. Sed q̄ ista reputatio hoīs esset falsa ostendit per effectū: q̄ MORS corporalis regnauit ab Adam] per quē intrauit originale peccatum in mundū VSQVE AD Moysen] sub quo data fuit lex. et ita cū mors sit effect⁹ peccati p̄cipue originalis, manifestū est q̄ ante legē fuit pctm̄ originale in mundo. Et ne aliqs dicat q̄ moriebant̄ ꝓpter pctā actualia ad h̄ excludendū dicit q̄ regnauit et in eos QVI NON peccauerūt] .s. ꝓpo actu .s. pueros: et etiā in iustos qui nō peccauerūt mortalr: qui tñ peccauerunt in p̄mo hoīe vt supra dictū est. Et iō subdit. IN SIMILITVDINEM p̄uaricationis Ade] inquātū silitudinem illius pctī traxerūt p originē simul cū silitudine nature. q.d. q̄ moriebant̄ absq̄ ꝓprio pctō: demonstrat q̄ in eis erat diffusa similitudo peccati Ade per originē. Et hoc ē q̄ Apostolus manifestare intēdit .s. q̄ per Adam pctm̄ originale in mūdū intrauit.

Ly sic expo/ nitur sicut su pra rc.

¶ Deinde cū dicit. QVI EST forma futuri rc.] Exponit silitudinē q̄ itelligebat̄ i aduerbio sicut. Vn̄ dicit. qui .s. Adam ē forma .i. figura q̄dā futuri .i. chr̄i sed per ꝯriū. Nā sicut p Adam pctm̄ et mors in mūdū intrauit: ita p Chr̄m intrauit iustitia et vita. p̄ Cor. 15. Primus hō de terra terren⁹. scđus de celo celestis. Sūt autē et alie silitudīes īter Chr̄m et Adā: q̄ .s. sic corp⁹ Ade formatū sine coitu: ita et corp⁹ Chr̄i de virgine: et sic de latere dormiētis sumpta ē mulier: ita ex latere Chr̄i dormiētis ī cruce fluxit sanguis et aqua: vt dr̄ Jo. 19. Que significāt sacramēta qb⁹ est formata ecclesia.

¶ At nō vt peccatū: ita et donū. Nā si vnius delicto multi mortui sunt: multo magis gr̄a dei: et donū per gratiā: que fuit vnius hoīs Jesu chr̄i, in multos exuberauit. Et nō sicut per vnum qui peccauerat: venerat mors: ita donū. Nam ꝯdēnatio q̄dē ex vno delicto ad ꝯdēnationē: donū autē ex multis delictis ad iustificationē. Etenim si per vnius delictū mors regnauit per vnū: multo magis hi qui exuberātiam gratie et doni iustitie accipiunt: per vitā regnabunt ambo: et vno Jesu christo: Itaq̄ sicut per vnius delictū ꝓpagatum est malū in oēs hoīes ad ꝯdēnationem: ita et per vnius iustificationē ꝓpagat̄ bonum in oēs hoīes ad iustificationē vite. Quēadmodum enī per inobedientiā vnius hominis peccatores constituti sum⁹ multi: ita p obediētiā vnius iusti constituentur multi.

¶ Sed nō sicut delictū ita et donū. Si enī vni⁹ delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donū in gratia vnius hoīs Jesu chr̄i in plures abundauit. Et nō sicut per vnū peccatū ita et donū. Nā iudiciū q̄dē ex vno in ꝯdēnationē. gratia autē ex multis delictis in iustificationē. Si .n. vni⁹ delicto mors regnauit p vnū: mlto magis abūdantiā gr̄e et donationis et iustitie accipiētes in vita regnabūt p vnū Jesum chr̄m. Igit̄ sicut per vnius delictū in oēs hoīes in ꝯdēnationē: sic et per vnius iustitiam in oēs hoīes in iustificationē vite. Sicut .n. p inobediētiā vnius hoīs pctōres constituti sunt multi: ita et per vni⁹ obeditionē iusti constituent̄ multi.

Lec. V.

Postq̄ Ap̄ls posuit igressū pctī in hūc mūdū hic agit de ꝓgressu gratie abolētis pctm̄. Et circa h̄ duo facit. Prio ostēdit quō per chr̄m grām remotū est pctm̄ qđ p vnū hoīem i mūdū itrauit. Scđo, ostēdit quō p grām chr̄i pctm̄ est remotū qđ lege adueniente supabūdauerat. ibi. LEX AVTEM subintrauit rc.] Ostēdit aūt q̄ per grām Chr̄i remouet̄ pctm̄ p Adam introductū in mūdo cōparādo grām Chr̄i pctō Ade: q̄ .s. plus pōt gr̄a Chr̄i in bono q̄ pctm̄ Ade in malo. Et circa h̄ duo facit. Prio cōparat ipsas cās .s. grām Chr̄i pctō Ade. Scđo ponit cōparationē earum q̄tū ad effect⁹. ibi. ET NON sicut per vnū rc.] Circa p̄m duo facit. p̄ ꝓpōit cōparationē. 2⁰ mānifestat eā. ibi. SI ENIM vnius rc.] ¶ Dicit ḡ p̄io. Dictū ē q̄ Adā est forma futuri. SED NON sicut delictū rc.] Quasi dicat nō est estimandū q̄ tante efficacie sit delictum Ade quāte est gratie DONVM] Chr̄i. Cui⁹ rō ista: q̄a pctm̄ ꝓcedit ex ifirmitate voluntatis humane. gr̄a aūt ꝓcedit ex imensitate bonitatis diuine quā manifestū est voluntati humane presertim infirme preferri. Et ideo virt⁹ gratie dei excedit oē pctm̄. Et ideo dicebat Dauid. Miserere mei deus sm̄ magnā misericordiā tuā. Et ꝓpter hoc iuste reprobat̄ vbū Cayn. Gen. 4. dicentis. Maior est iniquitas mea rc.

¶ Deinde cū dicit. SI ENIM vnius rc.] Manifestat qđ dixerat .s. q̄ donū gr̄e excedit delictum Ade dicēs. SI ENIM delicto vnius] .s. Ade. MVLTI mortui sūt.] idest si ex delicto Ade pctm̄: et mors trāsiuit i multos alios: q̄a in oēs q̄ in eo peccauerūt. MVLTOMAGIS gr̄a dei et donū] .i. gratuitū ei donū/ vt ly et/ expositiue teneat̄. ¶ Uel gr̄a dei refert̄ ad remissionē peccati. supra eodē. Justificati gratis per gratiam ipsius rc. ¶ Donū aūt refert̄ ad bona supaddita vltra remissionē pctōr: vt dr̄ in ps. sm̄ aliā lrām. Dedit dn̄s dona hoīb⁹ multo ing̃ magis hō GRATIA et donū abundauit in plures] .i. in multos. Quāto .n. aliqđ est potētius tanto magis se pōt ad multa extēdere. Peccatū autem Ade ad multos se extēdit qđ ꝓbat̄ per mortē. Vn̄ signāter dicit q̄ vnius delicto multi mortui sunt. Mors .n. argumētū est pctī originalis vt supra dictū est Ade Quacūq̄ die comederis rc. Gratia dei que ē fortior: multo ampli⁹ ad multos extēdit̄. Heb. 2. Qui multos filios in gl̄ām adduxit. ¶ Notādū est aūt q̄ dicit. ABVNDAVIT.] Quia nō solū gr̄a dei ꝓcessit in multos ad deletionē pctī per Adam inducti: sed etiā ad peccata actualia delenda et multa alia bona conferenda. 2. Corin. 9. Potēs est aūt dn̄s oēm grām abundare facere i vobis. Sicut .n. pctm̄ ex vno hoīe abundauit in multos ex p̄ma suggestione diaboli ita et gr̄a dei per vnū hoīem ꝓcessit ad multos. Unde signanter addit. IN GRATIA] .i. p grām VNIVS hoīs iesu chr̄i] Sic .n. a deo gr̄a in multos effundit̄ vt eā per Christum accipiant in quo oīs plenitudo grār̄ īuenit̄ sm̄ illud Jo. 1. De plenitudine eius oēs accepim⁹ grām pro gr̄a. ¶ Sic aūt legēda est lr̄a sm̄ exponē Aug. vt hoc qđ dr̄ plures nō accipiat̄ comparatiue sed absolute: et ita vnū q̄ attēdat̄ cōparatio q̄tū ad h̄ q̄ SI DELICTVM vnius] Ade PROCESSIT in multos] MVLTOMAGIS gr̄a vnius Chr̄i] in multos. ¶ Sed sm̄ Ambro. ly plures accipit cōparatiue vt sit sensus q̄ DELICTO] idest pctō equali VNIVS] .s. Ade MVLTI] non oēs

Ly et tenet ex positiue gratia ad remissionem peccati.

Doni ad bona supaddita

Expō Aug. ly plures cōparatiue sm̄ Amb. et absolute sm̄ Aug.

MORTVI

MORTVI sunt] s. morte pctī imitādo. s. pctm ipsius Ade p idolatriaz. vt supra expositū est. Sap. 13. dr̄ de idolatris. Infelices autē sunt ꝛ inter mortuos spes eo-rum. ET MVLTOMAGIS gratia dei abundauit in plures] s. q̄ in idolatris qui peccauerunt similitudinem Ade. qz nō solū eorū pctā tollunt̄ p grām Chr̄i: sed et pctā eoꝝ q in fide vni⁹ dei pmāserūt. Mich. vlti⁹. De-ponet iniqtates nr̄as ꝛ pijciet oīa peccata nostra.

¶ Deide cū dr̄. ET NON sic ꝛc.] Cōparat Chr̄i grāz pctō Ade q̄tū ad effectū: qz nō solū vtrūqz in multos redūdat. sz et maiorē effectū hz grā Chr̄i q̄ pctm̄ Ade. Et circa hoc tria. p̄mo pponit qḋ intēdit. 2° manifestat ppositū ibi. NAM IVDICIVM ꝛc.] 3° probat ibi. SI ENIM vnius ꝛc.] Dicit ḡ p̄. Non solū hoc dictū est. s. q̄ Chr̄i grā magis abūdat in multos q̄ pctm̄ Ade: sed etiā in eis maiorem effectū facit. Et hoc est qḋ dr̄. ET NON sicut per vnum peccatū ita ꝛ donū.] Quasi di-cat. Nō tātus effectus sequitur per vnū peccatū Ade in multis quātus cōsequitur in multis per donū gra-tie Chr̄i. Potentioris enim cause potentior est effect⁹. Unde cum dictum sit gratiam esse potentiorē q̄ pec-catum Ade ꝯsequens est q̄ maiorem effectū efficiat.

¶ Deide cū dr̄. NAM IVDICIVM ꝛc.] Manifestat qḋ dixerat dicēs. NAM IVDICIVM] i. diuina puni-tio pcedit qdē EX VNO] s. pctō p̄mi parētis IN CON-DEMNATIONEM] s. oīuz hoīum: qz i illo peccante peccauerūt. f̄m illḋ qḋ supra dctm̄ ē q̄ mors i oēs per-trāsijt i quo oēs peccauerūt. GRATIA aūt dei] q̄ dat̄ per Chr̄m pcedit EX MVLTIS delictis] i. nō solū ex illo vno originali: sed etiam ex multis actualibus. IN IVSTIFICATIONEM] i. perfectam emūdationē. 1. Corinth. 6. Et hoc quidē fuistis aliqn̄: sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed iustificati estis.

¶ Deide cū dr̄. SI ENIM ex vni⁹ ꝛc.] Probat qḋ dixe-rat. s. q̄ grā Chr̄i pcedit ex multis dli-tis i iustificatio-nē. ꝛ p̄ qdē h̄ pbat ex posteriori. 2° ex p̄ori ibi. SICVT eni ꝛc.] Circa p̄m ꝯsiderādū est q̄ Aplus in p̄missa cō-paratiōe nō ponit sibi rn̄dētia. s. res eiusdē gn̄is. Naz ex pte pcti ponit ꝯdēnationē q̄ ptinet ad penā: ex pte aūt grē ponit iustificationē q̄ non ptinet ad p̄miū: sed magis ad statū meriti. Sic igit̄ Apls itēdit p h̄ qḋ dixit q̄ pctm̄ iducit ꝯdēnationē: ostēdere q̄ grā iducat iusti-ficationē. Et vtit̄ tali rōne. Sicut ꝯdēnatio mortis p-cedit ex pctō p̄mi parētis: ita regnū vite pcedit ex gra-tia Chr̄i. Hec. n. duo vniformiter sibi correspōdēt: sed ad regnū vite nullus pōt puenire nisi p iustitiā. ḡ per grām Chr̄i hoīes iustificant̄. p̄ ḡ ponit p̄missas. 2° isert ꝯnez itentā ibi. IGITVR sic p vni⁹ ꝛc.] p̄mā aūt ppo-sitionē pponit dicēs. SI ENIM ex delicto vnius hoīs mors regnauit p vnū hoiez:] qz sic supra: eodē dctm̄ ē p vnū hoiez pctm̄ itrauit ꝛ p pctm̄ mors MVLTO ma-gis] homines REGNABVNT in vita] s. eterna PER VNVM Jesuz Chr̄z] q dr̄ Jo. 10. Ego veni vt vitā ha-beāt ꝛ abūdāti⁹ habeāt pticipādo. s. eternitatē vite. q̄ qdē abūdantia hic p regnū designat̄. Un̄ dr̄ Apo. 20. Et regnabūt cū Chr̄o annis mille. i. eterno tpe. Maio-rē aūt designat iterponēdo ABVNDANTIAM grē] Chr̄i ET DONATIONIS ꝛ iustitie] accipiētes. Qua-si diceret ad regnū vite hoīes puenire nō pn̄t nisi hoc accipiēdo ita q̄ grā Chr̄i referat̄ ad dimissionez pctī: quā nulla merita p̄cedē pn̄t. ꝛ iō oīno grē deputatur. Si eni ex opib⁹ iā nō ex grā: vt dr̄ ifra. 11. Qḋ āt dr̄ DONA-TIONIS] rferēdū ē ad dona grāꝝ qb⁹ hoīes pmouēt̄ in bona. Hester. 2. Largit⁹ ē dona iuxt̄ magnificētiam p̄ncipalē ꝛc. Qḋ aūt dr̄ iustitie referēdū ē ad rectitudi-nē opeꝝ. 1. Coꝝ. 1. Qui fact⁹ est nobis a deo iustitia.

¶ Deide cū dr̄. IGITVR sic ꝛc.] Infert ꝯnē itētam q̄ idē ꝯtinet cū eo quod supra p̄missuz ē. vz. q̄ SICVT per vni⁹ delictū Ade] diuinum iudicium processit IN OMNES hoīes] q carnalr̄ nascūt̄ IN CONDEMNA-TIONEM] mortis. SIC ET p vni⁹] s. IVSTITIAM] Chr̄i diuina grā pcessit IN OMNES hoīes in iustifica-tionē vite] i. q̄ ducit ad vitā. ¶ Sz vr̄ h̄ eē falsuz. Nō eni oēs hoīes iustificāt̄ p Chr̄m sicut oēs hoīes mori-unt̄ p Adā. Sz dōm q̄ intelligēduz ē q̄ sicut oēs hoīes q nascunt̄ carnalr̄ ex Adā icurrūt ꝯdēnationez p eius pctm̄: ita oēs q renascunt̄ spūalr̄ p Chr̄m adipiscunt̄ iustificationē vite. qz vt dr̄ Jo. 3. Nisi qs renat⁹ fuerit denuo ex aq̄ ꝛ spū scō nō pōt ꝛc. ¶ Uel potest dici q̄ iustificatio Chr̄i trāsit in iustificationē oīuz hoīum q̄tū ad sufficiētiā: sz q̄tū ad efficiētiā pcedat in solos fideles. Un̄ dr̄. 1. Thi. 4. Qui est saluator oīuz hoīum: maxie aūt fideliū. Ex h̄ aūt qḋ hic dr̄ accipe debemus q̄ sic nullus morit̄ nisi p pctm̄ Ade: ita nullus iustifi-cat̄ nisi p iustitiā Chr̄i q̄ qdē ē p fidez ipsi⁹ f̄m illḋ qḋ supra 3° dctm̄ ē iustitia dei p fidē Jesu Chr̄i i oēs q cre-dūt i eū. In eū aūt crediderūt hoīes nō solū q sūt post eius icarnationē: sz et q ei⁹ icarnationē p̄cesserūt. Sic eni nos credim⁹ eū natum ꝛ passuz: ita ipsi crediderūt nasciturū ꝛ passuꝝ. Unde eadem est fides nostra ꝛ eo-rum. 2. Coꝝ. 4. Habentes eundez fidei spūm ꝛc. Sic igitur probatuz est q̄ gratia Christi pcedit ad multo-rum iustificationē ex posteriori. s. ex regno vite.

Oēs hoīes q carnaliter ex Adā nascūt̄ in ꝯdēnatiōē veniunt.

Iustificatio Chr̄i q̄tū ad sufficiētiaz in oēs hoīes q̄ ad efficiētiā i fideles tn̄.

¶ Cōsequēter cū dr̄. SICVT eni ꝛc.] Probat idez ex priori. Cāe. n. sunt siles suis effectib⁹. Inobediētia aūt p̄mi parētis q̄ hz rōnē iniustitie ꝯstituit pctōres ꝛ in-iustos. Igit̄ obediētia Chr̄i q̄ hz rōnez iustitie ꝯstituit iustos. Et h̄ est qḋ supra dctm̄ ē q̄ grā pcedit i oēs ho-mines in iustificationē. ¶ Sz vr̄ eē dubiū qḋ dr̄ q̄ p inobediētiā vni⁹ hoīs pctōres ꝯstituti sūt multi. s. oēs q ab eo nascunt̄ f̄m rōnē seminalē. Primū. n. ei⁹ pec-catū videt̄ fuisse supbia magis q̄ inobediētia. sz illḋ Eccl. 10. Initiū oīs peccati supbia. ¶ Sz dōm ē q̄ si-cut ibidē dr̄ initiuz supbie facit homines apostatare a deo. qz. s. p̄ma ps supbie ꝯsistit in h̄ q̄ homo non vult subijci p̄ceptis diuinis qḋ ad inobediētiā ptinet. Un̄ primū hoīs pctm̄ fuisse videt̄ iobediētia: nō f̄m actū exteriorē: sed f̄m interiorē motū supbie: quo voluit di-uino p̄cepto ꝯire. Unde eius inobediētiaz dn̄s arguit Gen̄. 3. Qr audisti vocem vxoris tue ꝛ comedisti de li-gno de quo p̄ceperā tibi ne comederes ꝛc. Obediētia aūt Chr̄i hic dr̄ f̄m quā p̄cepto pr̄is obediēs mortē su-stinuit p salute nr̄a. f̄m illud Phil. 2. Factus est obe-diēs vsqz ad mortē ꝛc. Nec est ꝯtrū qḋ alibi dr̄ Chr̄s ex charitate mortuus. vt pz Eph. 5. Quia hoc ipsum q̄ obediuit pcessit ex dilectiōe: quā habuit ad pr̄ez ꝛ ad nos. Et est attēdendū q̄ p obedientiā ꝛ inobediētiam probat nos per vnū peccatores effici ꝛ per vnuz iusti-ficari: qz iustitia legalis que est omnis virtus attēdit̄ in obseruatione preceptorum legis. qḋ pertinet ad ra-tionē obedientie. Iniustitia autē illegalis q̄ est oīs ma-litia vt dr̄ in. 5. ethico. attēdit̄ in trāsgressiōe mādatoꝝ legis que pertinet ad rōnez inobediētie. Sic ergo cō-uenienter dicitur q̄ PER OBEDIENTIAM ꝯstitu-untur hoīes iusti ꝛ per inobediētiā peccatores].

Inobediētia est p⁹ ps supbie q̄ ad actū interiorem.

¶ † Ceterum lex obiter subijt: vt abundaret deli-ctuz. Ubi vō exuberauit peccatū: ibi magis exu-berauit gratia: vt quēadmodū regnauerat pctm̄ in morte: sic ꝛ gratia regnaret p iustitiā ad vitaz Gala. 3.

eternam per Jesum Christum.

¶ Lex autem subintrauit vt abundaret delictum. Ubi autem abundauit delictū. superabundauit et gratia vt sicut regnauit peccatum in mortem: ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam, per Jesum Christum dominum nostrum. Lec. VI.

Postquam Apl'us ostendit q per donū gratie subtrahit petm: qd per Adā in hūc mūdum intrauerat: hic ostēdit q p grām Christi tollit petm qd lege superueniente abūdauerat. Et circa h duo facit. primo ponit abūdātiā peccati que fuit per legē. Scdo ab/solutionem peccati que est per grām Christi ibi, VBI ABVNDAVIT rē. ¶ Dicit q p dictū est q per obediētiam vnius hois iusti constituunt multi. non aūt lex h facere potuit: sz potius LEX SVBINTRAVIT vt superabūdaret delictū. ¶ Circa qd Apl'i dictū duplex occurrit dubitatio. Primo qdē de hoc q dicit legē subintrasse. i. latenter intrasse post culpā originalē et actualem. vel post nālem legē vt glo. dicit. Nō eni lex occulte itrauit. sed manifeste data fuit. fm illud Jo. 18. Nō in abscōdito locutus sum. ¶ Dōm est ergo q lz ipsa legislatio fuerit data in manifesto: tamen mysteria legis erāt in occulto: et pcipue quo ad intētionem dei circa legem ferēdam que petm ostēderet nō sanaret. fm illud. ifra. 11. Quis cognouit sensum dni rē. Pōt etiam dici q lex subintrauit. i. q̄si media intrauit iter peccatum hois et donū gratie Christi: quo p vtriusq; supra dixerat p vnū ad plures trāsisse. ¶ Scda aūt dubitatio ē de h q dicit legē subintrasse vt abūdaret delictū. Sic enim videt q abūdātia delicti sit finis legis. et ita sequit q lex sit mala: qa cui' finis malus est ips' q̄z malū est. et h est ꝯ illud. p° Thi. p. Scim' qdē q lex bona est rē. ¶ Ad h aūt rñdet in glo. tripl'r. Prio qdē vt dicamus q ly vt nō ponit cāl'r: sed ꝯsecutiue. Nō. n. ad hoc fuit data lex vt petm abūdaret qn pot' lex q̄ntum in se fuit petm phibuit. fm illō ps. In corde meo abscōdi eloquia tua vt nō peccem tibi. Sz lege data ꝯsecuta ē abūdātia delictoꝝ dupl'r. Uno qdē mō q̄ntum ad petōꝝ multitudinē. lex. n. lz petm demonstret petm tn ꝯcupiscētiā nō auferebat. Cū autē alicui phibet id qd ꝯcupiscit: vehemēti' in ꝯcupiscētiā illi' exardescit: sic et fluuius apposita obice forti' fluit et obicem frāgit. Cui' rō pōt eē 3'. Una qdē illud qd subiacet hois potestati nō reputat aliqd p magno: sz illō qd est ex hois ptāte appbēdit ab hoie q̄si magnū. Prohibitio āt ei' qd ꝯcupiscit ponit illud qd phibet q̄si ex hois ptāte. et iō ꝯcupiscētia magis exardescit in rē ꝯcupitā dū phibet. Scda rō est: qa iteriores affectiōes qn iteri' retinent ita q exteri' nō deriuent ex h ipso magis iterius incēdunt. sic pz in dolore et ira q̄ dū interi' clausa tenent magis augent. si aūt exterius q̄q mō pdeāt eorū virtus diminuit. phibitio autē pp timorē pene cogit hoiem vt ꝯcupiscētiā suā ad exteriora nō pducat. et iō ipsa ꝯcupiscētia iterius retēta magis iflāmat. Tertia rō est: qa illud qd nō est nobis phibitum appbēdimus q̄si pole fieri qñcūq; nobis placuerit. et iō multotiēs opportunitate existēte illō vitamus: sz qn aliqd ē phibitū appbēdit a nobis vt nō semp a nobis hri possit. et iō qn opportunitas dat sine timore pene illō ꝯsequēdi promptiores ad h sum'. Et ide est q data lege q̄ ꝯcupiscētie vsum phibebat: et tn ipsam ꝯcupiscētiam nō mitigabat: ꝯcupiscētia ipsa magis ferueter hoies ad petā ducebat. Unī dī Ezech. 5. Ista ē hierlz in medio gētiū posui eā et in circuitu ei' terras. et ꝯtēpsit iudicia mea vt plus eēt ipia q̄ gētes. ¶ Sz fz h vi q dicit lex hūana q̄ grā nō ꝯfert diminuētē ꝯcupiscentiā: faciat abūdare petā. qd ē ꝯ itētiōes legislatoꝝ qa ad h tēdūt vt ciues faciāt bonos: vt pz p phz 2° eth. ¶ Sz dōm q alia ē itētio legis hūane et alia legis dine. Lex eni hūana refert ad hūanū iudiciū qd ē de exteriorib' actib': sz lex dina refert ad dinū iudiciū qd ē de iterioub' motib' cordis. fz illō p° Reg. 16. Dō videt ea q̄ parēt. sz de' itue cor. Sic igit lex hūana sua itētione ꝯsequit dū p phibitiōes et pene cōminationem ipedit ne multiplicent exteriores act' petī: lz cōcupiscētia interior magis augeat: sz q̄ntū ad legē dinā ēt iteriore ꝯcupiscētie male iputāt ad petm q̄ abundāt lege phibēte et nō auferēte ꝯcupiam. ¶ Sciendū tn q sic phz dicit i 4° ethic. Prohibitio legis lz illos q sūt male dispositi cohibeat ab exteriorib' petis solo pene timore. quosdā tn bn dispositos inducit p amorē virtutis: sz ista bona dispō q̄ntū ad aliqd pt eē a nā: sz ei' pfectio nō ē nisi p grām. ex q̄ pcigit q et lege veteri data nō in oib' petm abūdāt: sz i pluib'. Quidā 9o lege phibēte et grā pleri' adiuuāte ad pfectionē virtutū tpe puenerūt. fz illud Eccl. 44. Laudem' viros glosos rē. Et ifra. Dōmines magnos virtute. 2° supabūdauit delictū lege superueniēte q̄ntū ad grauitatē reat'. Grauio'. n. fuit peccatū vbi accessit pūaricatio: non tn legis nature: sz ēt legis scripte. Uñ supra. 4. dcm ē: q vbi nō ē lex nec puaricatio. ¶ Scdo aūt pt rñderi vt dicat q ly vt. teneat cāl'r. ita tn q loquat Apls de abūdātia delicti fm q ē in nra cognitiōe vt sit sensus. lex subintrauit vt abundaret delictū. i. vt abūdātius delictum cognosceret fm modū loquēdi q̄ dī aliqd fieri cum inotescit. Uñ supra dcm ē q p legē est cognitio peccati. ¶ Tertio mō pt exponi ita q ly vt teneat causal'r: ita tn q abūdantia delicti nō itelligat finis legis subintrātis: sed id qd ex abūdātia delicti sequit. s. humiliatio hois. Lege enim subintrāte abūdauit delictū: vt dcm est in pma expōne. Ex qua quidē delicti abūdātia ꝯsecutū est q hō infirmitatē suā recognoscēs humiliet. Dicebat. n. hō superbus de viribus suis psumens. Nō deest qui impleat sed deest qui iubeat. fm illud Exo. 24. Oia que locutus est dns faciemus et ei obediemus. Sz qñ lege data ꝯsecuta est multitudo delictoꝝ: hō suā ifirmitatē cognouit ad obseruātiā legis. fm illud Sap. 9. Infirmus hō et exigui tpis rē. Intētio ergo dei legē dātis nō terminat ad abūdātiam peccatoꝝ: sed ad humilitatem hominis pp quā pmisit abūdare delicta. Sic ḡ qa h erat occultū signāter quantum ad h dicit q lex subitrauit. ¶ Quia 9o hic agit de lege et fine legis duo ꝯsiderāda occurrunt. p° quidē quot modis lex dicatur. 2° qs sit finis legis. ¶ Circa pmū sciēdū est q lex vno modo dī tota scriptura veteris testamēti. fm illud Jo. 15. Ut impleat fmo coꝝ q in lege eorum scriptus est: qa odio habuerūt me gratis. cū tn h scriptū sit in ps. Quīqz 9o dicit lex scriptura qnque libroꝝ Moysi. fm illud Deut. 33. Legem pcepit nobis Moyses. Tertio dī lex decalogus pceptoꝝ. fm illud Exo. 24. Dabo tibi duas tabulas lapideas et legem ac mādata que scripsi vt doceas. Quarto dī lex tota ptinēns cerimonialiū. fm illud Heb. 10. Umbrā hñs lex futuroꝝ bonoꝝ. Quīto dicit lex aliqd spāle pceptū cerimoniale. fm illud Leui. 7°. Hec ē lex hostie pacificoꝝ. Sumit autē hic lex ab Aplo cōiter q̄ntū ad totā doctrinā legis moysi. i. q̄ntū ad moralia et cerimonialia pcepta. q. s. per cerimonias

---

Marginal notes:

Lex i manifesto fuit data: mysteria tn legis i occulto vel lex est media iter petm et gratia.

Ly vt ꝯsecutiue cāl'r respectu abūdātia delicti vel cāl'r respectu illi' q sequit ex abūdātia delicti.

Prohibitio magis ꝯcupiscit: qa nō ē ptā. e nra: qa vires interiores magis ite ri' icēdūt: et qa phibitum q nō sp e no bis hri pōt.

Prohibitio legis cohibet a petis timore pene male dispositos: bene ū dispositos amore virtutis.

Lex pro toto testō veteri. quinq libris Moysi. p decalogo pceptoꝝ. pro tota cerimonialium. et pceptō spāli cerimoniali.

rimonias legis nõ dabat gratia p quã bõ adimeret ad implẽda pcepta moralia concupiscẽtia diminuta. ℂ Circa finẽ aũt legis sciẽdũ est q in pplo iudeorũ tria fuerũt boiũ gña sicut ⁊ in quolibet alio pplo.s. duri.i.pctõres ⁊ rebelles, pficiẽtes ⁊ pfcti. Q̃tũ igit ad duros lex fuit data in flagellũ ⁊ q̃tũ ad pctã mortalia ad quorũ obseruantiã cogebãtur per pene cõminationes. vt pz Leui.z°. ⁊ q̃tũ ad cerimonialia q̃ ideo sunt multiplicata ne liceret eis dijs alienis aliũ cultũ superaddere. Ezech.zo. In manu valida ⁊ brachio extento ⁊ in furore effuso regnabo sup vos. Sz pficiẽtib⁹ q dicunt mediocres lex fuit in pedagogũ. fm illud Gal.3. Lex pedagogus nr̃ fuit in Chro. ⁊ h̃ quãtũ ad cerimonialia qbus continebant in diuino cultu. ⁊ quantũ ad moralia quibus ad iustitiã pmouebantur. Perfectis aũt fuit q̃tũ ad cerimonialia qdẽ in signum. fm illud Ezech.zo. Sabbata mea dedi eis vt essent signũ inter me ⁊c. Q̃tũ ad moralia x̃o in solatiũ. fm illud infra.7. Condelector legi dei fm interiorem hoiem.

Pplo iudeorũ in rebelles pficiẽtes ⁊ pfectos diuidebatur.

ℂ Deide cũ dic. VBI ABVNDAVIT ⁊c.] Ostendit quõ p grãz tollit abũdãtia delictorũ. ⁊ pmo ponit gratie abũdãtiã. z° ostẽdit abũdãtis grẽ effectum ibi. VT SICVT regnauit ⁊c.] Dicit ḡ p. Dictũ est q lege subĩtrãte abũdauit delictũ: nec tñ pp hoc ipedit diuinũ ppositũ de salute iudeorũ ⁊ totius hũani gñis: qa VBI ABVNDAVIT delictũ].s. in hũano gñe ⁊ spãlr in iudeis SVPERABVNDAVIT ⁊ grã].s. Chri pdonantis pctã. z° Corĩ.9. Potẽs est de⁹ oẽm grãz abũdare facere in vobis. Eĩ⁹ aũt qõ hic di duplex rõ assignari potest. Una qdẽ ex effectu grẽ. Sicut.n. magnitudinẽ morbi nõ sanat nisi fortis ⁊ efficax medicina. ita reqrebatur abũdãs grã ad h̃ vt sanaret abũdãtiã delictorũ. Luc.7°. Dimissa sunt ei pctã multa ⁊c. Alia rõ sumi põt ex dispõne peccãtis q dũ magnitudinez pctõrũ suorũ recognoscit: qñqz qdẽ desperat ⁊ ptẽnit. fz illõ Prouer. 18. Impius cũ in pfundũ ⁊c. Qñqz x̃o p auxiliũ diuinũ ex psideratiõe suorũ peccatorũ magis humiliat ⁊ maiorem psequit grãm. fm illud ps. Multiplicate sunt ifirmitates eorũ postea accelerauerunt.

Supabũdãs gratia ex effectu grẽ ex dispõne peccãtis.

ℂ Deide cũz dic. VT SICVT regnauit pctm̃ in mortez ⁊c.] Ondit effectũ grẽ abũdãtis. q qdẽ est p oppositũ rñdẽs effectui peccati. vt.s. sicut pctm̃ itroductũ per pmũ hoiez ⁊ abũdãs p legẽ regnauit.i. plenum dominiũ i hoies obtinuit ⁊ h̃ quousqz duceret eos i mortez tẽporalẽ ⁊ eternã. ifra.6. Stipendia peccati mors. ITA ET grã dei regnet].i. plene dñet in nobis PER IVSTITIAM quã].s. in nobis facit. supra eodẽ. Iustificati gratis p grãz ipsi⁹. ⁊ hoc quousqz nos ducat IN VITAM eternã.] fm illõ. ifra.6. Grã dei vita eterna. Et h̃ totũ est p IESVM Christum dñm nr̃z] q ẽ dator gratie. fm illud Io.pmo. Gratia ⁊ veritas per Iesum Christũ facta est. Et etiã iustitia. p° Corinth.p. Qui factus est nobis iustitia a deo. ⁊ dator vite eterne. Io.10. Ego vitam eternam do eis.

Cap. VI.

Uid igit dicemus? Manebimus i peccato: vt grã abũdet? Absit. Qui mortui sumus pctõ: quomõ posthac viuem⁹ in eodẽ? An ignoratis: qõ qcũqz baptizati sumus in Chrm̃ Iesum: in mortẽ eius baptizati sumus? Sepulti igit sumus vna cũz illo per baptismũ in mortẽ: vt quẽadmodũ excitatus est Chrs ex mortuis p gl'iaz patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. Nã si insiti facti sumus illi per similitudinem mortis eius: nimirum ⁊ resurrectionis participes erimus.

Gal.3.

Ephe.4. Col.3.

Uid ergo dicem⁹? Manebim⁹ i peccato vt gratia abũdet? Absit. Qui.n. mortui sumus pctõ: qũo adhuc viuemus in illo? An ignoratis fratres: qa qcũqz baptizati sumus in Christo Iesu: in morte ipsius baptizati sumus. Cõsepulti.n. sumus cũ illo p baptismũ in mortẽ: vt qũo Chrs surrexit a mortuis p gl'iã pris. ita ⁊ nos i nouitate vite ambulemus. Si.n. cõplãtati facti sum⁹ similitudini mortis ei⁹: sil' ⁊ resurrectiõis erim⁹.

Ostq̃ Apls ostendit q p grãz Chri liberamur a pctõ pterito tam introducto p pmũ hoiem q̃z ẽt abundãti per legẽ. hic ondit q p grãm Chri datur nobis facultas ad resistẽdũ peccatis futuris. Et circa h̃ duo facit. p ponit qõnẽ ex pmissis ortã. z° soluit eã ibi. ABSIT si enim ⁊c.] Dixerat aũt supra q vbi abũdauit delictũ supabũdauit ⁊ grã. qõ qdem aliqs posset male itelligere q̃si abũdãtia delicti eẽt cã supabũdantie grãti. ⁊ ideo iducit qõnẽ dicẽs. QVID ERGO dicemus?] Nũqd PERMANEBIMVS i peccato vt grã abũdet?] Qõ quidẽ oporteret dicere si abũdantia delicti eẽt cã gratie abundãtis. ⁊ non sola occasio: vt supra dcm̃ est. Uñ ⁊ supra 3° Apls dicit. Sicut blasphemamur. ⁊ sic aiũt qdã nos dicere: faciam⁹ mala vt eueniãt nobis bona. Hiere.12. Bene est omnib⁹ qui preuaricantur ⁊ inique agunt.

ℂ Deide cũ dic. ABSIT ⁊c.] Soluit inductã qõnẽ. Et pmo assignat rõnẽ: quare nõ est nobis pmanẽdũ sub pctõ. scdo excludit exhortationẽ intẽtã ibi. NON ERGO regnet ⁊c.] ℂ Circa pmũ duo facit. p assignat rõnez: q̃re nõ sit in peccato pmanendũ. z° ostẽdit nobis inesse facultatem ad h̃ q nõ sub pctõ maneamus ibi. HOC SCIENTES ⁊c.] ℂ Circa pmũ ponit talẽ rõnẽ. Si sumus mortui a pctõ nõ debemus viuere in illo: sz mortui sumus a pctõ. ḡ nõ debemus viuẽ in peccato. Circa h̃ ergo q̃t uor facit. p ponit pditionalem. z° pbat añcedẽs ibi. AN IGNORATIS ⁊c.] 3° concludit psequẽs ibi. VT QVOMODO Chrs ⁊c.] 4° probat necessitatẽ pñtie ibi. SI ENIM cõplãtati ⁊c.] Dic ergo p. ABSIT].s. q hac intẽtiõe pmanẽdũ sit in peccato vt grã abũdet: qa vt di Eccl.15. Nemini mandauit deus impie agere. ⁊ huius rõ est. Si.n. MORTVI sumus pctõ] per h̃.s. q peccatũ est mortificatũ in nobis QVOMODO adhuc i illo viuemus.] Mõ.n. nãlis ordo rerũ hz vt a morte redeat ad vitam. Esa.26. Moriẽtes nõ viuãt ⁊c. Cañ.5. Laui pedes meos ⁊c.

ℂ Deide cũ dic. AN IGNORATIS ⁊c.] Probat añcedens.s. q fideles sunt mortui pctõ. Et p pponit mediũ ad ppositũ ondẽdũ. z° manifestat mediũ inductũ ibi. CONSEPVLTI enĩ sumus ⁊c.] Dicit ḡ p. AN IGNORATIS].q.d. Qõ vobis pponendũ est: est adeo manifestũ q illud vobis ignorare nõ licet. p° Corĩ.14. Si quis ignorat ignorabit. QVIA quicũqz baptiçati sumus in Chrõ Iesu.] Qõ intelligit tripl'r. Uno mõ fm institõnez Iesu Chri. Mat.vlt°. Docete oẽs gentes baptiçãtes eos ⁊c. Scdo p inuocatiõem Iesu Chri. Act.8. In noĩe Iesu Christi baptiçabãtur viri ac mulieres. Tertio in Chrõ Iesu.i. in q̃dã pformitate ad Christũ

Baptiçari in chrõ fz istõnẽ inuocatõe p pformitate ad chrm.

Jesum. Gal. 3°. Quicumque in Christo Jesu baptizati estis Christum induistis. IN MORTE ipsius baptizati sum⁹.] idest in similitudinē mortis ei⁹ quasi ipsam mortē Christi in nobis repñtantes. 2° Cor. 4°. Sēper mortificationē Jesu Christi in corpore nřo circūferētes. Gal. vlti°. Stigmata Jesu in corpore meo porto. Vel IN MORTE ipsius] i. per virtutē mortis ei⁹. Apoc. p. Lauit nos a peccatis nřis. Uñ de latere Christi pēdētis i cruce post mortē fluxit sanguis ⁊ aq̄: vt dr̄ Jo. 19. Sic igit̄ morti eius cōfiguramur inquātū pctō morimur: sic ipse mortuus est vite mortali i qua erat similitudo pcti: lz nō eēt ibi peccatū. Ergo oēs q sum⁹ baptizati sumus mortui pctō.

¶ Deīde cū dic. CONSEPVLTI.n. ⁊c.] Probat ppositū medium. s. q oēs baptizemur in cōformitate ad mortē Christi dicēs. CONSEPVLTI.n. sumus cū illo p baptismū in morte] q. d. Sepultura nō nisi mortuis debet. Mat. 8. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Per baptismū aūt hoīes sepeliunt Christo. i. cōformant sepulture ipsi⁹. Sicut.n. ille q sepelit̄ ponit̄ sub terra: ita ille q baptizat̄ imergit̄ sub aq̄. Uñ ⁊ in baptismo fit trina imersio non solū pp fidē trinitatis: sz ēt ad repñtādū triduū sepulture Christi. Et sicut triduū sepulture nō fac̄ nisi vnā sepulturā: ita trina imersio nō fac̄ nisi vnū baptisma. ¶ Et inde ēt ē q i sabbato scō solēnis baptism⁹ in ecclia celebrat̄ qñ do cōmemorat̄ sepultura Christi sicut ⁊ i vigilia pēthecoste qñ solēnizat̄ de spūscō, ex cui⁹ vtute aq̄ baptismi accipit viz purgādi. vt dicit̄ Jo. 3. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aq̄ ⁊ spūscō ⁊c. Est tñ cōsiderādū q corpalr̄ aliqs p̄ius morit̄ ⁊ postea sepelit̄: sed spūalr̄ sepultura baptismi causat mortē pcti: qa sacramenta noue legis efficiūt q significāt. Unde cū sepultura que fit per baptismū sit signū mortis pcti: mortē efficit in baptizato. Et hoc est qd dicit q sumus sepulti in mortem: vt p hoc ipsum q signū sepulture Christi in nobis accipimus cōsequimur mortem peccati.

Trina imersio fac̄ vnum bap^m sicut triduū vnam sepulturam. Quare i sabbato scō: ⁊ i vigilia pēthecostes de baptismo fit mētio.

¶ Deīde cū dic. VT QVOMODO Christus.] Infert cōsequēs. s. q nō debeam⁹ viuere in pctō. ad h qdē iducit similitudinē ex resurrectiōe Christi dicēs. VT QVOMODO Christus resurrexit a mortuis p gliā pr̄is] i. p vtutē pr̄is ex q ipse pr̄ glificat̄ sz illō ps. Exurge glia mea. ITA ET nos i nouitate vite ambulemus] i. per bona opera vite pcedamus. vita enī peccati vetustatē habet: qa in corruptionē nos ducit. Heb. 8. Qd antiquat̄ ⁊ senescit ppe interitū est. vnde ⁊ dicit̄ Bar. 3. Quid est qd i terra inimicoꝝ es: inueterasti in terra aliena ⁊c. Uñ ⁊ nouitas vite dr̄ p quā aliqs redit ad itegritatē: vt. s. sit sine peccato. ps. Renouabit̄ vt aqle iuuēt⁹ tua. Ephe. 4°. Renouamini spiritu mentis vestre.

¶ Deīde cū dic. SI ENIM.] Probat necessitatē cōñtie. Christus.n. postq̄ fuit mortu⁹ resurrexit. vñ cōueniēs ē vt illi q cōformāt̄ Christo q̄tū ad mortē i bap^mo: cōformentur etiam resurrectiōi ei⁹ p inocētiā vite. Et h ē qd dic. SI ENIM cōplātati facti sum⁹ similitudini morti ei⁹] i. si in nobis assumam⁹ similitudinē mortis ei⁹ vt ei icorporemur sicut ramus q iserit̄ plāte vt q̄si nos i ipsa passione Christi inseramur SIMVL ⁊ resurrectiōis erim⁹] s. similitudini ei⁹ cōplātati: vt. s. in pñti inocēter viuam⁹ ⁊ in futuro ad silē gliā pueniam⁹. Phil. 3°. Reformabit corpus humilitatis nře cōfiguratū corpori claritatis sue. 2° Thi. 2. Si cōmortui sumus ⁊ cōuiuemus. Sic igit̄ sicut Apl's p similitudinē mortis Christi pbauit q sum⁹ mortui pctō: qd pmiserat q̄si añcedēs. sic per similitudinem resurrectionis eius probauit quod non debemus viuere in pctō: qd q̄si cōsequens superius introduxit.

¶ Illud scientes: quod vetus ille noster hō cū illo crucifixus est: vt aboleret̄ corp⁹ peccati: vt posthac nō seruiamus pctō. Etenī qui mortuus est: iustificatus est a pctō. Qd si mortui sumus cum Christo: credimus qd ⁊ viuemus cū illo: sciētes q Christus exuscitatus a mortuis: nō amplius moritur: mors illi nō amplius dñabit̄. Nā qd mortuus fuit: peccato mortuus fuit semel: q autem viuit: viuit deo. Ita ⁊ vos existimate vosipsos mortuos quidem esse peccato: viuentes autem deo per Christum Jesum dominum nostrum.

¶ Hoc sciētes q vetus homo nr̄ simul crucifixus ē vt destruat̄ corpus peccati: vt vltra nō seruiamus pctō. Qui.n. mortuus ē: iustificatus est a pctō. Si aūt mortui sum⁹ cū Christo: credimus qa simul ēt viuem⁹ cū illo: scientes q Christus resurgēs ex mortuis: iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Qd enī mortuus est peccato: mortuus est semel. q autē viuit/viuit deo. Ita ⁊ vos existimate vos mortuos qdē eē peccato: viuētes āt deo i Christo Jesu. Lec. II.

Postq̄ Apl's ostēdit q nō est nobis in pctō permanēdū: ex eo q p baptismū mortui sumus pctō. hic vlteri⁹ ostēdit adesse nobis facultatē ad h obseruādū. Et circa h duo facit. p̄ pponit qd itēdit. 2° manifestat ppositum ibi. QVI ENIM mortuus ⁊c.]

¶ Circa p̄mū duo facit. p̄ pponit bñficiū qd cōsecuti sumus. 2° huī⁹ bñficij effectum ibi. VT DESTRVATVR ⁊c.] Dicit ḡ p̄. Dictum est q debem⁹ i nouitate ambulare. resistēdo a pctō. Et ne h aliqs forte ipole diceret: dicit q sumus HOC SCIENTES qa vet⁹ hō noster] i. vetustas hoīs p pctm̄ iducta SIMVL] s. cum Christo CRVCIFIXVS est] i. p crucē Christi ē mortificatus: sicut.n. supra dictū ē vetustas hoīs p pctm̄ iducta est inq̄tū p pctm̄ bonū nature corrūpitur. Que qdē vetustas in hoīe p̄ncipat̄ q̄diu hō pctō subiacet. Et qa id qd est p̄ncipale in hoīe dr̄ eē ipse hō. Jnde est q in eo q pctō subijcit̄ ipsa vetustas pcti dr̄ eē vetus hō: vetustas aūt pcti pōt itelligi vl ipse reat⁹ seu macula actualiū pctōꝝ: vel etiā cōsuetudo peccādi. q q̄dā necessitatē ingerit ad peccādū. vel ēt ipse fomes pcti pueniens ex pctō p̄mi parētis. Sic igit̄ vet⁹ hō noster dr̄ eē simul crucifixus cū Christo inq̄tū p̄dicta vetustas vtute Christi sublata est. Vel qa totalr̄ est amota sicut totalr̄ amouet̄ in bap^mo reat⁹ ⁊ macula pcti. Vel qa diminuit̄ vtus ei⁹ sicut vtus fomitis vel ēt cōsuetudis peccādi. Col. 2. Delēs qd aduersū nos erat cirographū decreti qd erat cōtrariū nobis. ⁊ ipm tulit de medio affigens illud cruci.

Vetustas pcti vl reatus seu cōsuetudo peccādi vl fomes.

¶ Deīde cū dic. VT DESTRVATVR ⁊c.] Ponit effectū p̄dicti bñficij duplicē: quoꝝ p̄mus ē remotio p̄cedētiū delictoꝝ. ⁊ h ē qd dic. VT DESTRVATVR corp⁹ pcti.] Dr̄.n. corp⁹ pcti ipsa cōgeries maloꝝ opeꝝ sicut ipsa cōgeries mēbroꝝ facit vnū corp⁹ nāle. Job 41. Corpus eius quasi scuta fusilia ⁊c. Scd's aūt effectus est vt caueamus a pctis in futuꝝ. ⁊ hoc est qd subdit dicens. VT VLTRA nō seruiam⁹ pctō.] Tūc.n. hō pctō seruit qñ cōcupiscētie pcti obedit p cōsensum ⁊ corpis executiōē. Jo. 8. Qui fac̄ pctm̄ seruus ē pcti.

¶ Deīde cū dic. QVI ENIM mortu⁹ ē ⁊c.] Manifestat qd dixerat. ⁊ p̄ q̄tū ad p̄mū effectū. 2° q̄tū ad 2^m ibi.

ibi. SI AVTEM mortui rc.] ¶ Circa primũ ↄsiderandum est q ↄgeries pctõ⁊ destruit̃ qñ pctã hoi remittunt̃. Sic igit̃ destructionez corporis pcti manifestat dicẽs. QVI ENIM mortu⁹ ẽ pctõ] s. p baptismũ quo Christo cõmorimur. IVSTIFICATVS ẽ a pctõ] i. remissis peccatis trãslat⁹ est in statũ iustitie. p⁹ Cor. 6. Et hec qdẽ fuistis aliqñ: sȝ abluti estis rc. Quia igit̃ p crucẽ Christi hõ peccato morit̃: ↄsequens est q a peccato iustificet̃: ⁊ ita q corpus peccati destruatur.

¶ Deide cũ dic̃. SI AVTEM mortui rc.] Manifestat z^m effectũ p ↄformitatẽ ad vitaȝ Christi tali rõne. Ille q Christo moriẽti cõmorit̃ simul cõuiuit ⁊ resurgẽti. Christus autem sic resurrexit a mortuis tãq̃ nũq̃ decetero moriturus. g̃ ille q mortificatus est pctõ sic Christo resurgenti ↄuiuit q hȝ facultatẽ nũq̃ decetero ad pctm̃ redeundi. Circa h̃ g̃ tria facit. Primo ondit ↄformitatẽ hois fidelis ad vitã Christi resurgentis. Scdo ponit cõditionez vite resurgẽtis ibi. SCIENTES q Christus rc.] Tertio infert ↄnẽ inductã ibi. ITA ET vos rc.] Dicit ergo p̃. SI ENIM mortui sumus cũ Christo] i. si virtute mortis Christi sumus mortui pctõ. CREDIMVS qa et simul viuemus cũ illo] i. ad silitudinẽ vite eius. viuemus inq̃ hic vita gratie ⁊ in futuro vita glie. Ephe. z. Cũ essemus mortui peccatis cõuiuificauit nos rc.

¶ Deide cũ dic̃. SCIENTES.] Ponit cõditionez vite Christi resurgẽt. Et p̃ ponit eã. Scdo pbat ibi. QVOD eni mortuus est rc.] Dicit g̃ p̃mo. Hoc inq̃ qd dictuȝ est credimus SCIENTES q Christus resurgens ex mortuis iã non morit̃:]sed viuit vita ppetua. Apoc. p̃. Fui mortuus ⁊ sũ viuens in secula seculoȝ. Et qd plus ẽ MORS illi vltra nõ dñabit̃:]q̃ s. in hoie dñat̃ non solũ dũ morit̃ per separationez anime a corpore: sed et ante mortẽ dũ patitur egritudinẽ/famez/⁊ sitiȝ/⁊ alia hõ per que peruenitur ad mortem sed ab his libera ẽ vita Christi resurgentis. Et ideo non subijcitur dominio mortis: sed potius ipse habet dñium super mortẽ. Apoc. p̃mo. Habet clauem mortis ⁊ inferni.

¶ Deinde cũ dicit. QVOD eni mortuus rc.] Probat ppositũ. s. q Christus resurgens vlterius non moriatur ⁊ hoc dupli̇r. Primo qdeȝ rõne accepta ex parte mortis quã sustinuit dicens. QVOD eni mortuus est peccato mortuus est semel.] Nõ autẽ intelligit̃ q ipse mortu⁹ est peccato qd ipse cõmisit vel ↄtraxit: qa in eo nullo mõ pctm̃ locuȝ habuit. p⁹ Pe. z. Qui pctm̃ nõ fec̃ rc. Sed dr̃ mortuus ẽe pctõ dupli̇r. Vno mõ: qa mortu⁹ est pro pctõ tollẽdo. z° Corin. 5. Eũ qui nõ nouit peccatuȝ pro nobis deus fecit pctm̃. i. hostiã p pctõ. Alio mõ: qa mortuus est silitudini carnis peccati. i. vite passibili ⁊ mortali. infra. 8. Deus misit filiũ suũ in similitudinez carnis peccati. Vtroq̧ aũt modo ↄcludi põt q Christus mortuus sit semel ex hoc q mortuus est peccato. Quãtũ eni ad p̃mũ manifestũ est q per vnã mortẽ oia pctã deleuit. s̃m illud Heb. 10. Vna oblatione cõsumauit in sempiternũ sanctificatos. Ideo non restat vt adhuc p pctõ moreret̃. p⁹ Pe. 3. Christus semel p peccatis nr̃is mortuus est rc. Quãtũ ad z^m aũt idẽ potest ↄcludi. Si eni Christus mortẽ sustinuit vt deficeret in eo silitudo carnis peccati debuit ei⁹ mors ↄformari alijs gerẽtib⁹ carnẽ peccati: q semel moriuntur. Vñ dicitur Heb. 9. Quẽadmodũ statutũ est hoib⁹ semel mori sic ⁊ Christus semel oblat⁹ est rc. Scdo ostẽdit idẽ ex conditione vite quã resurgẽdo adeptus est dicens. QVOD aũt viuit/viuit deo] i. ad ↄformitatem dei. Dr̃ enim z° Cor. vlti. Et si crucifixus ẽ ex ifirmitate viuit ex virtute dei. Effect⁹ aũt ↄformat̃ cãe. Vñ ⁊ vita quã Christus

Mortuus ẽ pctõ pro pctõ tollẽdo silitudinẽ carnis peccati.

resurgẽs acq̃siuit est deiformis. Sic̃ g̃ vita dei est sempiterna ⁊ absq̧ corruptione. s̃m illud p⁹ Thi. vlti. Qui solus hȝ imortalitatez. ita ⁊ vita Christi ẽ imortalis.

¶ Deide cũ dic̃. ITA ET vos rc.] Infert ↄnẽ inductaȝ vt cõformemur vite Christi resurgentis ⁊ q̃tũ ad hoc q mortuus est pctõ. i. mortali vite q hȝ silitudinẽ peccati nũq̃ ad eã rediturus: ⁊ q̃tũ ad h̃ q viuit ad ↄformitatẽ dei. Et q̃tũ ad p̃mũ dicit. ITA ET vos existimate vos qdem mortuos ẽe pctõ] s. tãq̃ ad pctm̃ nũq̃ sitis redituri. Isa. 26. Morientes nõ viuãt. Et quantũ ad z^m dicit. VIVENTES deo] i. ad honorẽ vel silitudinez dei: vt. s. nũq̃ p pctm̃ moriamur. Gal. z. Qr autem nũc viuo in carne in fide viuo filij dei. Et iõ subdit. IN CHRISTO Iesu dño nr̃o] i. p Iesum Christum p quem ⁊ pctis morimur ⁊ deo viuim⁹. Vel IN CHRISTO Iesu] i. tãq̃ icorporati Christo iesu: vt p ei⁹ mortẽ moriamur pctõ: ⁊ p ei⁹ resurrectionẽ viuam⁹ deo. Eph. z. Cõuiuificauit nos i Christo cui⁹ gr̃a estis saluati p Christũ.

¶ Ne regnet igit̃ pctm̃ in mortali vestro corpe: vt obediatis illi p cupiditates eius. Neq̧ accõmodetis mẽbra vestra: arma iustitie pctõ: sȝ accõmodetis vosmetipsos deo: velut ex mortuis viuentes ⁊ mẽbra vestra: arma iustitie deo. Pctm̃ eni vobis nõ dñabit̃. Non. n. estis sub lege: sȝ sub gratia. Quid igit̃? Peccabimus qr nõ sim⁹ sub lege: sed sub gr̃a. Absit. An nescitis: qr cui accõmodatis vosipsos seruos ad obediẽdũ: eius serui estis cui obeditis: siue peccati ad mortez: siue obediẽtie ad iustitiã. Gr̃a aũt deo: qr fuistis quidem serui peccati: sȝ obedistis ex animo in eã: in quã traducti estis: formam doctrine. Ceterum liberati a peccato: serui facti estis iustitie.

¶ Nõ ergo regnet pctm̃ i vr̃o mortali corpore vt obediat ↄcupiscẽtijs ei⁹. Sȝ neq̧ exhibeatis mẽbra vr̃a arma iniq̃tatis pctõ: sȝ exhibete vos deo tãq̃ ex mortuis viuentes. ⁊ mẽbra vr̃a arma iustitie deo. Pctm̃ eni vobis nõ dñabit̃. Nõ. n. sub lege estis: sȝ sub gr̃a. Quid g̃? Peccabimus: qm̃ nõ sum⁹ sub lege: sȝ sub gr̃a? Absit. An nescitis: qm̃ cui exhibetis vos seruos ad obediẽduȝ: serui estis ei⁹ cui obedistis siue peccati ad mortem: siue obeditionis ad iustitiã? Gratias autez deo q fuistis serui peccati: obedistis autem ex corde in eaȝ formã doctrine in qua traditi estis. Lec. III.

Postq̃ Aplus ostẽdit q nõ est nobis pmanendũ in pctõ: ⁊ q huius rei facultatem habemus. hic ↄcludit moralem exhortationẽ. Et circa h̃ tria facit. Primo pponit ãmonitionẽ. Scdo rõnẽ assignat ibi. PECCATVM eni rc.] Tertio mouet q̃õnez ⁊ soluit ibi. QVID ergo peccabim⁹ rc.] ¶ Circa p̃^m duo facit. p̃ proponit ãmonitionẽ. z° exponit eam ibi. VT OBEDIATIS rc.] Dicit g̃ p̃. Dictũ est q vet⁹ hõ noster simul crucifixus est vt destruat̃ corp⁹ pcti per qd dat̃ intelligi q virtus pcti in nobis diminuta ẽ vt nobis dñari nõ possit. Ergo pctm̃ decetero nõ regnet in vestro mortali corpe. Nõ aũt dicit nõ sit pctm̃ in vr̃o mortali corpe. qa q̃diu corpus nr̃m est mortale. i. ne-

cessitati mortis addictū nō pōt esse quin in corpe nro
sit pctm̄.i.fomes peccati. Sȝ exq̄ a deo liberati sum⁹a
regno pcti: debemus conari q̄ pctm̄ in corpe nro do-
minatū iā amissum in nobis nō recupet. Et h̄ est qḋ di-
cit. NON REGNET pctm̄ in vro mortali corpe. ¶ Et
h̄ qdē necīuȝ est cauere dū corpus mortale gerim⁹. qȝ
dr̄ Sap.9. Corpus qḋ corrūpit aggrauat aiam ꝛc̄.

¶ Deide cū dic̄. VT OBEDIATIS ꝛc̄. ¶ Exponit āmo
nitionē pmissaȝ. ¶ Circa qḋ ꝯsiderādū ē q̄ dupl̄r pec
catū regnat in hoie. Uno mō p iteriorē ꝯsensuȝ mētis.
Et h̄ remouēdo dicit. VT OBEDIATIS ꝯcupiscen-
tijs eius. ¶ Obedire.n. per ꝯsensum mētis ꝯcupiscentijs
peccati.est pctm̄ regnare in nobis. Eccl.18. Post ꝯcu-
piscentias tuas nō eas. Scdo mō regnat in nobis pec
catū per opis executionē. Et ad h̄ excludēduȝ subdit.
SED NEQVE exhibeatis mēbra vra pctō ¶ i. fomiti
pcti ARMA iniqtatis ¶ i. instrīa ad iniquitatē exequē-
dā. Qñ.n. cuȝ per mēbra pctm̄ exequit̄ ad iniquitatē
exequit̄: ꝛ h̄ ipso pugnare videt̄ ad restituēdū dñium
pcti. qḋ p ꝯsuetudinē peccati in nobis ꝯualescit. Eze.
32. Cum armis suis ad inferos descenderunt.

Pctm̄ in no-
bis p ꝯsensuȝ
mētis ꝛ p ope-
ris executōeȝ.

¶ Deinde cū dic̄. SED EXHIBETE vos deo ꝛc̄. ¶ Ex-
hortat̄ ad ꝯrīū. vt.s. exhibeam⁹ nos deo. ꝛ p̄ q̄tū ad ite
riorē affectū cū dicit. SED EXHIBEATIS vos deo ¶
vt.s. mens vestra ei subdat̄. Deut.10. Et nūc israel qd
dñs de⁹ tuus requirit a te nisi vt timeas dñm deū tuum
ꝛ ambules i vijs ei⁹. Et h̄ facē debetis TANQVAM
ex mortuis viuētes ¶ i. tāq̄ reducti ad vitā grē de mor
te culpe. Nā ꝛ ideo iustū est vt q̄ viuūt iam nō sibi vi-
uant: sȝ ei q̄ p oib⁹ mortuus est. 2⁹ Cor.5. Scdo q̄tum
ad exteriorē actū. Uñ dic̄. EXHIBETE mēbra vra
deo ¶ i. ad eius obsequiū ARMA iustitie ¶ i. instrīa que
daȝ ad iustitiaȝ exequendam quibus.s. pugnetis ꝯtra
inimicos dei. Ephe. vlti⁹. Induite vos armaturaȝ dei
vt possitis stare aduersus insidias diaboli.

¶ Deide cū dic̄. PECCATVM enī ꝛc̄. ¶ Assignat rōnē
āmonitiōis pdicte. Posset.n. aliqs seipȝ excusare alle
gās pcti dñium p qḋ assereret se ab obseruatiōe āmo-
nitiōis pdicte ipediri. Hoc ḡ Apl̄s pcludit dicens.
PECCATVM.n. vobis non dñabit̄ ¶ i. si cepitis pctō
resistere ꝛ vos deo exhibere. s̄m illḋ Ja.4. Appropi-
quate deo ꝛ appropinquabit vobis. resistite diabolo ꝛ
fugiet a vobis. q.d. Ideo potestis pdicta obseruare: qȝ
nō inuenitis pctm̄ in vos dñare p qḋ retrahi possitis. su
mus.n. liberati a Chro. s̄m illḋ Jo.8. Si fili⁹ vos libe-
rauerit veri liberi eritis. 2⁹ manifestat qḋ dixerat di-
cēs. NON ENIM estis sub lege sȝ sub grā. ¶ Ubi consi
derādū est q̄ nō loquit̄ hic de lege solū q̄tuȝ ad ceri-
monialia: sed et q̄tuȝ ad moralia sub qua qdē aliquis
dr̄ eē dupl̄r. Uno mō q̄si legis obseruantie volūtarie
subiectus. Et h̄ mō et Chrs fuit sub lege. s̄m illḋ Gal.
4. Factū sub lege: qȝ.s. legē obseruauit nō solū quātū
ad moralia: sed et q̄tū ad cerimonialia. Fideles autē
Chri sunt qdē h̄ mō sub lege q̄tū ad moralia: nō autē
q̄tū ad cerimonialia. Alio mō dr̄ aliqs eē sub lege q̄si
a lege coactus: ꝛ sic dicit̄ eē sub lege q̄ nō volūtarie ex
amore sed timore cogit̄ legē obseruare. Talis aūt ca-
ret grā que si adesset iclinaret volūtatē ad obseruātiā
legis vt ex amore moralia eius pcepta impleret. Sic
igit̄ q̄diu aliqs sic est sub lege vt nō ipleat volūtarie
legē pctm̄ in eo dñat̄ ex quo volūtas hois inclinatur
vt velit id qḋ est ꝯrīū legi: sed p grām tale dñiū tollit̄:
vt.s. hō seruet legē: nō quasi sub lege existēs: sed sic li-
ber. Gal.4. Non sumus ancille filij: sed libere qua li-
bertate Chrs nos liberauit. Hec autē grām faciēs ho-

Subiici legi
volūtarie vel
coactione.

mines libere legē implere nō ꝯferebāt legalia sacra:
sed ꝯferunt eā sacramēta Christi. Et ideo illi q̄ se ceri-
monijs legis subijciebāt quātum ptinet ad virtutem
ipsoꝝ sacroꝝ legaliū non erant sub gratia sed sub le-
ge nisi forte per fidem Christi gratiaȝ adipiscerētur.
Illi vo q̄ se sacramētis Christi subijciūt ex eoꝝ vtute
grām ꝯsequunt̄ vt nō sint sub lege sed sub gratia nisi
forte per suam culpā se subijciant seruituti peccati.

¶ Deide cū dic̄. QVID ḡ ꝛc̄. ¶ Mouet qōnem ꝯ id qḋ
dictū est. Et circa hoc tria facit. Primo pponit qōneȝ.
Scdo soluit eā ducēdo ad icōueniēs ibi. ABSIT. AN
NESCITIS ꝛc̄. ¶ Tertio ondit eē icōueniens id ad qḋ
dixerat ibi. GRATIAS ago deo ꝛc̄. ¶ Circa p⁹ ꝯsi-
derādū ē q̄ vbū pmissuȝ poterat male itelligi ab ali-
quib⁹: vt.s. fideles Chri nō sint sub lege q̄tū ad debi-
tū obseruādi pcepta moralia ex q̄ seq̄ret̄ q̄ fidelibus
Chri licitū eēt peccare.s. ꝯ pcepta moralia faciēdo. Et
ideo sub h̄ sensu qōnem mouet dicēs. QVID ḡ dice-
mus. ¶ Nūqd PECCABIMVS ¶ s. ꝯ pcepta moralia le
gis faciēdo QVONIAM ¶ dictū est q̄ NON SVMVS
sub lege sȝ sub grā. ¶ Et hūc sensuȝ Apl̄s improbat ad
Gal.5. dicēs. Uos i libertateȝ vocati estis frēs mei. tā-
ne detis i occasionē carnis libertateȝ. Et iō h̄ et rñdens
subdit. ABSIT ¶ s. vt peccem⁹: qȝ sum⁹ a lege liberati:
qȝ si peccarem⁹ seq̄ret̄ h̄ incōueniēs q̄ iterū redigere-
mur i s̄uitutē pcti. Et h̄ ē qḋ dic̄. AN NESCITIS: q̄m
cui vos exhibetis ¶ ppa volūtate SERVOS ad obedi-
endū ¶ spōtanee SERVI estis cui obedistis. ¶ Obedire
enī debitū ē qḋ serui dñis debēt. Eph.6. Serui obedi-
te dñis carnalib⁹. Uñ cū aliqs obedit alicui se seruuȝ
pficit̄ ei⁹ obediēdo. Diuerso tn̄ stipēdio diuersis dñis
obedit̄. Qui.n. obedit pctō p seruitutē pcti ducitur in
mortē. Et h̄ ē qḋ dic̄. SIVE pcti ¶ s. serui estis ei obedi
endo. ET HOC in mortē ¶ i. eternā dānationē pcipi-
ēdi. de qua dr̄ Apoc.2⁹. In his mors scda nō hȝ locū.
Qui vo obedit deo efficit̄ hui⁹ obediētie seruus: qȝ p
assuetudinē obediēdi mēs ei⁹ magis ac magis ad obe-
diēdū inclinat̄. ꝛ ex h̄ iustitiā pficit. Et h̄ est qḋ dicit.
SIVE obeditiōis ¶ s. diuinoꝝ pceptoꝝ serui estis AD
IVSTITIAM ¶ iplēdā. s̄m illud sup̄ 2⁹. Factores legis
iustificabūtur. Et satis ꝯueniēter obeditioneȝ pecca-
to opponit. eo q̄ sicut Amb. dicit. Pctm̄ ē trāsgressio
legis diuine ꝛ celestiū inobediētia mandatorum.

¶ Deide cū dic̄. GRATIAS ago deo. ¶ Ondit h̄ eē icō-
ueniēs.s. q̄ obediēdo pctō iterū reducamur in s̄uitutē
pcti. Primo qdē rōne accepta ex bñficio qḋ ꝯsecuti su-
mus. Si.n. aliqs p grāȝ alicui⁹ a s̄uitute liberat̄ incō-
ueniēs ē q̄ se spontaneū subijciat s̄uituti. vñ cū nos p
grāȝ dei sim⁹ liberati a pctō. icōueniēs est q̄ iterū nos
spōte retrudam⁹ i s̄uitutē pcti. Scdo ex cōditione in
quā ducti sum⁹ post libertatē pcti. vt.s. sim⁹ serui iusti-
tie. Nō licet aūt seruo alicui⁹ se ꝯrij dñi s̄uituti subijce-
re. vñ nobis nō licet exq̄ sum⁹ facti s̄ui iustitie. iterū re-
dire ad s̄uitutē pcti. Utrāqȝ rōnē Apl̄s simul tāgit di-
cēs. GRATIAS ago deo. ¶ sic ꝛ vos grās agē debetis q̄
CVM ESSETIS serui pcti. ¶ qȝ q̄ facit pctm̄ s̄uus est
pcti. Jo.8. OBEDISTIS ¶ s. credēdo sup̄ p̄. Ad obedi-
endū fidei i oib⁹ gētib⁹. Et h̄ nō coacti: SED EX cor-
de. ¶ infra.10. Corde credit̄ ad iustitiaȝ. IN EAM for-
mā doctrine ¶ i. i doctrinā catholice fidei. 2⁹ Thim.1.
Formā hñs sanoꝝ vboꝝ q̄ a me audisti. IN QVAM
traditi estis ¶ i. cui vos totalr̄ subdidistis. 2⁹ Corith.8.
Semetipsos dederūt pmū deo: deide nobis p volūta-
teȝ dei. Et per hoc liberati estis a peccato: ꝛ ita nō con
uenit q̄ i seruitutē peccati redeatis. Et serui facti estis
iustitie.

iustitie. ꝛ ita non conuenit ꝙ iustitiam deseratis. p̄ma Corinth. 7°. Precio empti estis ꝛ nō estis vestri.
Joh.8. ¶ Humanū quiddaʒ dico ꝓpter īfirmitatē carnis
Isa.1. vestre. † Quēadmoduʒ.n. ꝓbuistis mēbra vestra
Ezech.36. serua īmūditie ꝛ iniquitati: ad aliā atq̄ꝫ aliā iniquitatē: sic ꝛ nūc ꝓbete mēbra vestra serua iustitie: ad sanctificationē. cū enī serui essetis peccati: liberi eratis iustitie. Quē igit̄ fructum habebatis tūc in his, in quib⁹ nūc erubescitis? Nā finis illoꝝ mors. Nūc vō manumissi a peccato: serui aūt facti deo: habetis fructū vestrū in sanctificationē: finem autē vitam eternaʒ. Etenim autoramenta peccati: mors: donum autem dei: vita eterna: p Christum Jesum dominum nostrum.

¶ Humanū dico pp īfirmitatem carnis vestre. Sicut.n. exhibuistis mēbra vr̄a seruire īmūditie ꝛ iniqtati ad iniqtatem. ita nūc exhibete mēbra vr̄a seruire iustitie ī sanctificationē. Cū.n. serui essetis peccati: liberi fuistis iustitie. Quē ergo fructū habuistis tunc in illis in qbus nunc erubescitis? Nā finis illorum mors est. Nūc vō liberati a peccato: serui aūt facti deo habetis fructū vestrū in sanctificationē. finē vō vitā eternā. Stipēdia.n. pctī mors. grā aūt dei vita eterna: ī Chr̄o Jesu dn̄o nr̄o. Lec. IIII.

Postq̄ꝫ Apl's ondit rōne accepta ex bn̄ficio diuino ꝙ nō ē nobis in pctō ꝑmanēdū: sʒ deo seruiēdū. h̄ ondit idē rōne accepta ex prioris vite ↄsuetudie. Et circa h̄ tria facit. p̄ ꝓponit suppositi documēti ↄditionē qd̄ subdit. z° ponit ipsius documenti expsitionē ibi. SICVT enī exhibuistis ꝛc̄. ȝ° documēti rōnē assignat ibi. CVM ENIM ꝛc̄. ¶ Dicit̄ ḡ p̄. Moneo ꝙ exhibeatis vos deo. Adhuc DICO vobis qddā HVMANVM .i. ↄgruēs imbecillitati hūane. Sic.n. qn̄doq̄ꝫ hō accipit̄ ī scriptura ꝓut signat ↄditionē īfirmitatis hūane. Sap. 9. Hō īfirmus ꝛ exigui tpis ꝛ minor ad itellm iudicij ꝛ legū. p° Coꝝ. 3. Cū sit inter vos zelus ꝛ ↄtētio nōne carnales estis ꝛ fm̄ hōiem ambulatis? Cāʒ aūt assignat subdēs PROPTER infirmitatē. ꝓfectis.n. sūt pfectiora p̄cepta tradēda. p° Coꝝ. z°. Sapiaʒ loqmur iter pfectos. Heb. 5. Perfectoꝝ ē solidus cib⁹. Infirmioribus sunt dāda leuiora p̄cepta. p° Coꝝ. ȝ°. Tāq̄ꝫ puulis ī Chr̄o lac potū dedi vobis non escā. Heb. 5. Facti estis qb⁹ lac op⁹ ē. Hec aūt īfirmitas non ex spū: sʒ ex carne venit: qa corp⁹ qd̄ corrūpit̄ aggrauat aiaʒ: vt dī Sap. 9. Et iō subdit. CARNIS vr̄e. Mat. 26. Spūs qdē p̄mptus est, caro aūt īfirma.

¶ Deide cū dicit̄. SICVT enī exhibuistis ꝛc̄. Pōit documētū qd̄ dī eē hūanū in q̄ docet corp⁹ eē eq̄lr exhibēdū ad suiēdū iustitie sʒ ꝙ nos exhibuimus ipꝫ ad suiēdū pctō. Et h̄ ē qd̄ dicit̄. SICVT.n. exhibuistis mēbra vr̄a suire .s. p executionē mali opis IMMVNDITIE ꝛ iniqtati corde ↄceptę vt īmūditia referat̄ ad pctā carnalia. Eph. 5. Ōis fornicatio aut īmūditia nec noiet̄ ī vobis ꝛc̄. Iniqtas aūt refert̄ ad pctā spūalia ꝛ p̄cipue qb⁹ ledit̄ ꝓxim⁹. Ps. Iniqtatē meditat⁹ ē in cubili suo. Quib⁹ ī corde ↄceptis mēbra suiūt ad iniqtatē .s. ope exequēdā. Et ponit INIQVITATEM h̄ p īmūditia ꝛ iniqtate fm̄ ꝙ oē pctm̄ ē iniqtas. īfra. 1 z. Et

h̄ iniqui discordat ab eq̄tate legis diuīe. ITA NVNC sʒ liberati a pctō EXHIBETE mēbra vr̄a .s. p executionē bonoꝝ opeꝝ SERVIRE iustitie ī lege diuīa nobis ꝓposite ꝛ h̄ IN SANCTIFICATIONEM .i. in executiōeʒ ꝛ augmētū sanctitat. Apoc. vlt. Sāctus sanctificet̄ adhuc. Dicit̄ aūt h̄ eē hūanū: qa sʒ rectū iudiciuʒ exigeret̄: vt hō multo plus suiret iustitie q̄ꝫ aīi seruierit pctō. Bar. 4. Sic fuit sensus vr̄ vt erraretis a deo decies tn̄ iteꝝ ↄuertētes reqretis eū. Hui⁹ documēti rōnē ↄsr̄ assignat dicēs. CVM ENIM serui essetis ꝛc̄. Et circa h̄ duo fac̄. p̄ ꝓpōit rōnē p̄dictoꝝ. z° pbat qd̄ supposuerat ibi. STIPENDIA pctī mors ꝛc̄. Ondit aūt rōnē p̄missoꝝ ↄferēdo statū grē statui culpe. Si.n. plura nobis bona ex iustitia proueniūt q̄ꝫ ex culpa: magis debem⁹ īsistere ad suiēdū iustitie q̄ꝫ studuerim⁹ ad suiēdū pctō. Primo ḡ ponit ↄditionē stat⁹ pctī. z° ↄditionē stat⁹ iustitie ibi. NVNC VERO liberati ꝛc̄. ¶ Circa p̄m tria fac̄. p̄ ponit ↄditioneʒ pctī. z° effectū pctī ibi. QVEM ERGO fructū ꝛc̄. ȝ° finē ibi. NAM FINIS illoꝝ ꝛc̄. ¶ Circa p̄m ↄsiderādū est ꝙ Liber arbi^m
hō nālr ē liberi arbitrii pp rōnē ꝛ volūtatē q̄ cogi nō no pt cogi: in
pōt. iclinari tn̄ ab aliqb⁹ pōt. Sēp ḡ hō q̄tū ad arbi clinari aūt sic
triū rōnis remanet liber a coactiōe: nō tn̄ semper ē li iclinat̄ ad bo
ber ab iclinatiōe. Qñq̄ꝫ.n. libeꝝ arb. iclinat̄ ad bonū nuʒ suitutem
p habitū grē vel iustitie: ꝛ tūc hʒ suitutē iustitie ꝛ ē li iusti^e liberatus
ber a pctō. Qñq̄ꝫ aūt arbitriū iclinat̄ ad malū p hītuʒ a pctō sic eē.
pctī. ꝛ tūc hʒ suitutē pctī ꝛ libertatē iustitie. Seruitutē qdē pctī dico: qa trahit̄ ad ↄsentiēdum pctō ↄ iudiciū rōnis. Jo. 8. Qui facit pctm̄ suus ē pctī. Et q̄tū ad hoc dicit̄. CVM ENIM sui essetis pctī. Libertatē vō a iustitia q̄tū ad h̄ ꝙ hō absq̄ꝫ freno iustitie p̄cipitat se in pctm̄. Et q̄tū ad h̄ dicit̄. LIBERI fuistis iustitie. Qd̄ p̄cipue ↄtigit his q ex certo ꝓposito peccāt. Naʒ illi q ex īfirmitate vel ex passiōe peccant aliq̄ freno iustitie retinent̄ vt nō videant̄ a iustitia oīno liberi. Hier. z°. A seculo fregisti iugū rupisti vincula dixisti nō seruiā. Job. 11. Vir vanus ī supbiā erigitur ꝛ tāq̄ꝫ pullū onagri liberū se putat. ¶ Sciēdū est tn̄ ꝙ iste stat⁹ hʒ ve- Nō ē vera li
rā suitutē. libertatē aūt nō verā sʒ apparētē. Cū.n. hō bertas ī statu
sit id qd̄ ē fm̄ rōnē tunc hō vere ē seru⁹ qñ ab aliq̄ ex isto: sed vera
tremo adducit̄ ab eo qd̄ ē rōnis. Sʒ ꝙ aliqs freno rō seruitus.
nis nō cohibeat̄ a seq̄la ↄcupiscētie est libertas q̄tum ad opionē illi⁹ q sūmū bonū putat ↄcupita sequi.

¶ Deide cū dicit̄. QVEM ḡ fructū ꝛc̄. Ondit effectum pctī. Et vnū qdē effectū excludit .s. effectū fructuosum cū dicit̄. QVEM ḡ fructū .s. cuʒ peccabatis IN ILLIS sʒ pctis. Sūt.n. īfructuosa pctī opa: qa nō adiuuāt hominēʒ ad beatitudinē ↄsequēdā. Isa. 59. Opa coꝝ opera inutilia. Mich. z. Ve q cogitatis inutile ꝛ opamini malū in cubilib⁹ vr̄is. Astruit aūt effectū ↄfusibilē dicēs. IN QVIBVS .s. pctis .i. de qbus nūc .s. ī statu pñte ERVBESCITIS pp coꝝ turpitudinē. Je. 31. Postq̄ꝫ ondisti mihi pcussi femur meū ↄfusiōe ꝛ erubui. Isa. p̄. Erubescet sup ortis .s. voluptatis q̄s elegeratis.

¶ Deide cū dicit̄. NAM FINIS ꝛc̄. Ponit fineʒ pctī dicēs. NAM FINIS illoꝝ .s. pctōꝝ MORS ē. Que qdē ꝛ si nō sit finis operātis pctm̄: qa peccādo nō intendit morteʒ icurrere. est tn̄ finis ipsoꝝ pctōꝝ: qa nata sunt mortē iducere ꝛ tēporalē: qa cū aīa a se deū separat dignū est vt ab ea corp⁹ suū separet̄. Et eternā: qa cū aliquis vult separari a deo ꝓpter ↄcupiscētiam pctī dignum est vt ab eo eternalr separetur: qd̄ est mors eterna. supra p̄. Qui talia agunt digni sunt morte.

¶ Deide cū dicit̄. NVNC VERO ꝛc̄. Ondit q̄litatē status iustitie. Et p̄ ponit ↄditionē stat⁹ iustitie. z° effectū

ibi. HABETIS fructū vestrū ꝛc.]3° ponit finem ibi. FINEM vo ꝛc.]¶ Circa p^m ꝯsiderādū ē q sic qn aliqs a pctō iclinaē ad malū ē liber a iusticia. ita cū aliqs ex bitu iustitie ꝛ grē iclinaē ad bonū ē liber a pctō: vl. s. ab eo nō supeē vsqz ad ꝯsensuz. Un̄ dic. NVNC vo] scz i statu iustitie LIBERATI a pctō.]Jo. 8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Silr eē sicut i statu pcti ē aliqs seruus peccati cū obediētia in statu iustitie est aliqs seruus dei voluntarie obediens. fm illō ps. Seruite dño in leticia. Et h̄ est qō subdit. SERVI autē facti deo.]ps. O dn̄e qa ego seruus tuus ꝛc. Dec

Seruire deo ē vera libertas ꝛ optima seruitus,

aūt vera est libertas ꝛ optima seruitus. qa p iustitiam hō iclinaē ad id qō ꝯuenit ipsi qō ē ppriū hois ꝛ auertiē ab eo qō ꝯuenit ꝯcupiscētie: qō est maxie bestiale.

¶ Deide cū dic. HABETIS fructū ꝛc.] Pōit effectū iustitie dicēs. HABETIS fructū vestrū i scificatiōe]. i. ipsa scificatio h̄ ē executio scitatis p bona opa ē fructus vester iqntū. s. h̄ spūalr ꝛ scē vos delectat. Eccl. 9. Flores mei fruct⁹ ꝛc. Gal. 5. Fruct⁹ spūs ē gaudiū pax ꝛc.

¶ Cōsequēter pōit finē dicēs. FINEM vo vitam eternā.]Que qdē ē finis ꝛ ipoꝝ iustoꝝ q pp vitā eternaz bn̄dā oia opanē Mat. 6. Primuz q̄rite regnū dei ꝛc. Et ēt ipsoꝝ opeꝝ q̄ cum ex obediētia dei fiūt ꝛ ad dei imitatione vitā eternā merenē. Joā. 10. Oues mee vocez meā audiūt ꝛ sequunē me ꝛ vitā eternā do eis.

¶ Deide cū dic. STIPENDIA. n. pcti ꝛc.]Manifestat qō dixerat de finib⁹ maloꝝ ꝛ bonoꝝ. Et p̄ q̄tū ad mala dic. Dictū ē q finis pctōꝝ ē mors. STIPENDIA. n. pcti]sunt MORS.]Dicunē aūt stipēdia mercedes militū a stipe pēdēda. i. pōderāda: qa pecunia distribuēda militib⁹ pōderabaē. Qr g̃ pctōres pctō militāt mēbra sua exhibētes arma pctō: vt supra dcm̄ ē. mors dicē stipēdiū pcti. i. retributio quā retribuit sibi fructibus. Et ex h̄ manifestū ē q mors sit finis pctōꝝ non quē peccātes querunt: sz q eis retribuiē. ps. Ignis sulphur spūs pcellaꝝ ps calicis eoꝝ. Q̄ntuz vo ad bona dicit. GRATIA dei vita eterna.]Qr. n. dixerat iustos hoies hēe vitā eternā quā certū ē nō posse hēri nisi per grāz iō h̄ ips q bona opantur ꝛ q opus nr̄m ē dignū vita eterna. est a grā dei. Un̄ ꝛ i. ps di. Gratiā ꝛ gl̄iam dabit dn̄s. Sic igiē opa nr̄a si ꝯsideraretē in sui nā ꝛ fm q pcedūt ex libero arbi. hois nō merenē ex cōdigno vitā eternā: sz solū fm q pcedūt ex grā spūssancti. Un̄ di Jo. 4. Qr fiet in eo fons aque salientis in vitam eternā. Et h̄ fit IN CHRISTO Jesu dn̄o nr̄o]. i. p Chiz vl iq̄ntū i ipso sum⁹ p fidē ꝛ charitatē. Jo. 6. Ois q videt filiū ꝛ credit in eū hz vitā eternā. Cap. VII.

Un̄ stipēdiū dicitur,

Opa nr̄a sui nā ꝛ ex nob ꝛ vt sunt ex gratia.

An ignoratis fratres (sciētib⁹. n. legem loquor) qō lex tāmsper dn̄eē hoi: q̄dad ca vixerit: † Nam viro obnoxia mulier: viuēti viro alligata ē p legē: q si mortuus fuerit vir: liberata ē a lege viri. † Proinde viuēte viro: adultera iudicabiē: si se iūxerit alteri viro. Sin aūt mortuus fuerit vir: libera est a iure viri: vt nō sit adultera: si iuncta fuerit alteri viro. Jtaqz fratres mei: vos q̄z mortificati estis legi p corp⁹ Chri: vt iūgeremini alteri: nimiꝝ ei q ex mortuis surrexit: vt fructificem⁹ deo. Cuz. n. essemus i carne: affect⁹ pctōꝝ: q sunt per legem: vigebant in membris nostris ad fructificanduz morti. Nunc autē liberati sumus a lege: mortui ei in qua detinebamur: vt seruiamus p nouitatē

1. Cor. 7.

Mat. 5.

spiritus: ꝛ non per vetustatem litere.

An ignoratis frēs: scientib⁹. n. legē loquor: qa lex in hoie dn̄atur q̄nto tpe viuit. Nā q̄ sub viro ē mulier: viuēte viro alligata ē legi. Si aūt mortu⁹ fuerit vir ei⁹: soluta est a lege viri. Igiē viuēte viro vocabiē adultera si fuerit cū alio viro. si aūt mortu⁹ fuerit vir ei⁹: liberata ē a lege viri: vt nō sit adultera si fuerit cum alio viro. Jtaqz frēs mei ꝛ vos mortificati estis legi p corp⁹ Chri vt sitis alteri⁹ q ex mortuis resurrexit vt fructificem⁹ deo. Cū. n. eēmus i carne: passiones pctōꝝ q̄ p legē erāt opabanē in mēbris nr̄is. vt fructificarēt morti. Nūc aūt soluti sum⁹ a lege mortē in q̄ detinebamur. ita vt suiam⁹ i nouitate spūs ꝛ nō i vetustate lrē.

Ostq̄ Aplus ondit q p grām Chri liberamur a pctō h̄ ondit q p eādē grāz Chri libamur a suitute legis. Et circa h̄ duo fač. p̄ ppōit ppo^m. 2° excludit obonē ibi. QVID g̃ dicem⁹ ꝛc.]¶ Circa p^m duo fač. p̄ ondit q p grāz Chri libamur a suitute leg. 2° ondit vtilitatē h⁹ libatiōis ibi. VT FRVCTIFICEMVS deo ꝛc.]¶ Circa p^m tria fač. p̄ pōit docu^m ex q̄ arguiē ad ppo^m ostēdēdū. 2° manifestat ipm ibi. NAM q̄ sb viro ē ꝛc.]3° ꝯcludit ibi. ITAQVE fratres mei ꝛc.]Docu^m āt ppōit eis q̄si notū. Un̄ dic. AN ignoratis frēs]. q. d. Hoc ignorare nō dbet. p̄° Cor. 14. Si qs igrat igrabiē. Et cāz q̄re nō dbēt igrare. ondit dicēs. SCIENTIBVS. n. legē loq̄r.]Sz cū romāi gētiles essent: ꝛ legē moysi igrarēt. vi eis nō cōpetē qō h̄ di. Et iō qdā exposuerūt h̄ de lege nāli q̄ gētib⁹ nō erat icognita. fz illō. ā. 2°. Cū gētes q̄ legē nō hñt nālr ea q̄ legis sūt faciūt ꝛc. Un̄ ꝛ subdiē. QVIA lex i hoie dn̄aē] scz nālis QVANTO tpe]. s. VIVIT]lex i hoie. Que qdē viuit q̄diu rō nālis efficaciter i hoie viget. Moritē lex nālis i hoie: qn̄ rō nālis passiōib⁹ succūbit. Isa. 24. Dissipauerūt fedus sempiternū. s. leg nālis. Sz h̄ nō vi eē fm itēnōez Apli q absolute ꝛ ideterminate de lege loquēs semp loqtur de lege Moysi. Et iō dcm̄ ē q romani fideles nō erant solū gētes: sz iter eos erāt multi iudei. Un̄ habeē Act. 18. Paulus corithi inuenit quēdā iudeū noie Aquilā: q nuper venerat ab Italia ꝛ p̄scillā vxorē ei⁹: eo q pcepisset claudi⁹ discedē oēs iudeos a Roma. lex g̃ hoc mō dn̄atur in hoie q̄to tēpore viuit. s. homo. Data enī est lex ad dirigēdū hoies in via huius vite. fm illud. ps. Legem statuit ei in via quā elegit. Jdeo legis obligatio morte soluitur.

Lex moriē i homie qn̄ rō nālis succumbit passiōib⁹.

¶ Deide cū dic. NAM q̄ sub viro ꝛc.]Manifestat qō dixerat p ex^m i lege mrimonij. Et p̄ ponit ex^m. 2° manifestat p signū ibi. ERGO viuēte ꝛc.]¶ Circa p^m duo fač. p̄ i exēplo ponit q̄o obligatio legis duret vita durāte dicēs. NAM mulier q̄ sub viro]. i. sub viri ptāte ē ex lege diuina qua dictum est Gen. 3°. Sub viri potestate eris. ALLIGATA est legi]. scilz qua tenetur VIVENTE viro.]fm illud Matth. 19. Quos deus coniunxit hō non separet. Et hec quidez inseparabilitas matrimonij precipue causatur inq̄ntuz est sacramentum coniunctionis indissolubilis Christi ꝛ ecclie vel

verbi

verbi & humane nature in psona Christi. Ephe.5. Sacramentum hoc magnũ ꝛc. ¶ Scdo ibi. SI AVTEM MORTVVS ꝛc.] Manifestat in exemplo q̃o obligatio legis soluitur post mortem dicens. SI AVTEM VIR].s. mulieris FVERIT MORTVVS] mulier per mortem viri SOLVTA est a lege mariti].i. a lege matrimonij qua obligat̃ viro. Cum eni3 vt Aug. ait libro de nuptijs & cõcupiscentia nuptie sint bona mortaliũ non se extendit obligatio nuptiaꝝ post vitam mortalem. Et ppter hoc in resurrectione q̃n erit vita immortalis: neq3 nubent neq3 nubent̃. vt dr̃ Matth.22. Ex quo patet si aliquis moriat̃ & resurgat sicut i Lazaro accidit: nõ erit vxor q̃ fuerat nisi de nouo cũ ipo ꝯtrahat. ¶ Sed ꝯ h̃ iducit̃ qd̃ dr̃ Heb.11. Acceperunt mulieres de resurrectiõe mortuos suos. ¶ Sed sciẽdũ ẽ q̃ mulieres nõ receperũt maritos suos: s3 suos filios: sic mulier q̃da3 p Heliã: vt hr̃ tertij Reg.17. Et alia per Heliseũ: vt hr̃ q̃rti Reg.4. Alr̃ aũt se h3 i sacramẽtis que iprimũt caracterẽ qui est q̃da3 ꝯsecratio aie immortalis. Ois aũt ꝯsecratio manet q̃diu manet res ꝯsecrata: sicut p3 in ꝯsecratiõe ecclesie vel altaris. Et ideo si baptizat᷑ vel ꝯfirmatus vel ordinat᷑ moriat̃ & resurgat non debet iterũ eade3 sacramenta accipere.

Mulieres in resurrectione accepere mortuos suos.i. filios nõ maritos.

¶ Deinde cum dicit. ERGO VIVENTE ꝛc.] Manifestat qd̃ dixerat per signum. Et primo quãtu3 ad obligationem matrimonij que durat in muliere viuente viro. Cuius signu3 est q̃ VOCATVR adultera si fuerit cũ alio viro].s. ei carnalr̃ cõmixta viuẽte viro suo. Hiere.3. Si dimiserit vir vxorẽ suã & recedens ab eo duxerit virum alteꝝ: nunq̃d nõ polluta & cõtaminata est mulier illa. ¶ Scdo ibi. SI AVTEM mortu᷑ ꝛc.] Inducit signũ quãtũ ad hoc q̃ obligatio legis matrimonij soluit̃ p mortẽ dicẽs. q̃ SI VIR ei᷑].s. mulieris MORTVVS fuerit: liberata est] mulier a LEGE viri] idest q̃ obligabat̃ viro: VT NON sit adultera si fuerit cũ alio viro] carnalr̃ ei cõmixta ꝯsertu3 si ei matrimonialr̃ cõiungat̃. j᷑ Cor.7. Si dormierit vir eius.s. mulieris liberata est: cui vult nubat. Ex quo p3 q̃ scde nuptie vel tertie vel quarte sunt s̃m se licite: & nõ solũ per dispensationẽ. vt vr̃ dicere Chryso. qui sup Mat. dicit q̃ sicut Moyses pmisit libellu3 repudij: ita Apls pmisit scdas nuptias. Nulla est eni3 rõ si lex matrimonialis soluit̃ p morte3: quare nõ liceat ꝯiugi remanẽti ad scda vota trãsire. Qz aũt Apls dicit. pma Thi.3. Oportz epm esse vnius vxoris virũ. nõ hoc dr̃: q̃a secũde nuptie sunt illicite: s3 ppter defectu3 sacri: q̃a non esset vnus vnius: sicut Chrũs est sponsus vnius ecclesie.

Licite sũt 2e 3e & 4e nuptie.

Quare epũs sit vir vnius vxoris.

¶ Deinde cu3 dicit. ITAQVE fratres mei ꝛc.] Cõcludit p̃ncipale ppositũ dicẽs. ITAQVE ꝛc.] idest per h̃ q̃ estis facti mẽbra corporis Chrĩ simul cũ eo mortui & sepulti: vt supra est habitu3. MORTIFICATI estis legi].i. q̃ntu3 ad hoc q̃ cessat in vobis obligatio legis: ita.s. vt iam SITIS ALTERIVS].s. Chrĩ ei᷑ legi subiecti. QVI EX mortuis resurrexit.] in quo & vos resurgentes nouã vita3 assumpsistis. Et ita nõ lege prioris vite: s3 lege noue vite tenemini obligati. vr̃ aũt eẽ dissimilitudo q̃ntũ ad h̃ q̃ i pcedẽti exẽplo vir moriebat̃ & remanebat mulier absq3 obligatione legis. Hic aũt ille qui soluit̃ ab obligatiõe dr̃ mori: sed si recte ꝯsideremus vtrũq3 est eiusde3 rõnis. q̃a cũ matrimoniũ sit inter duos sicut queda3 relatio. nõ refert quicũq3 coꝝ moriatur ad hoc q̃ tollatur lex matrimonij: vtrũlibet enim cõtingat manifestum est q̃ per mortem qua cõmorimur Christo cessat obligatio veteris legis.

¶ Deide cũ dicit. VT FRVCTIFICEMVS.] Ostẽdit vtilitate3 pdicte liberationis. Et circa h̃ tria fac. Primo põit vtilitatẽ dicẽs. VT FRVCTIFICEMVS DEO.] Per h̃ eni3 q̃ sum᷑ facti mẽbra chrĩ in chro manẽtes possum᷑ fructũ boni oꝑis facẽ ad honorẽ dei. Joã.15. Sicut palmes nõ pt̃ ferre fructũ ꝛc. ¶ Scdo ibi. CVM enim essem᷑ ꝛc.] Ostẽdit q̃ iste fruct᷑ impediebat̃ q̃n eramus sub seruitute legis. CVM essemus in carne].i. subditi ꝯcupiscẽtijs carnis. Infra.8. Uos aũt nõ estis in carne: s3 in spũ. PASSIONES] aũt & affectiões PECCATORVM que] q̃de3 erant PER LEGEM] vel notificate vel augmentate occasionalr̃: vt supra patuit. OPERABANTVR in mẽbris nr̃is].i. mouebãt mẽbra nr̃a. Ja.4. Unde bella & lites: nõne ex ꝯcupiscẽtijs? Et h̃ VT fructificent morti].i. vt facerẽt fructũ mortis. Jaco.1. Pctm̃ cũ ꝯsumatũ fuerit generat mortem. ¶ Tertio ibi. NVNC aũt soluti.] Ostendit q̃ pdicta vtilitas acq̃rit̃ ab his q̃ sunt liberati a seruitute legis dicẽs. NVNC aũt soluti sum᷑] per grã3 Chrĩ A LEGE mortis].i. a seruitute legis Moysi: que dr̃ lex mortis. vel q̃a corporalr̃ occidebat absq3 mĩa. He.10. Irritu3 q̃s faciẽs legẽ Moysi ꝛc. Uel poti᷑ dr̃ lex mortis: q̃a spũalr̃ occidebat p occasionẽ. s̃m illud. 2e Cor.3. Lr̃a occidit ꝛc. IN QVA] lege nos TENEBAMVR] quasi sui sub lege. Gal.3. Pri᷑ aũt q̃3 veniret fides sub lege custodiebamur. ITA].s. sumus soluti VT SERVIAMVS in nouitate spũs.] in spũ renouati p grãm Chrĩ. Eze.36. Dabo vobis cor nouũ & spũ3 nouũ ponã i medio vr̃i. NON IN vetustate lr̃e].i. nõ s̃m veterẽ legẽ. Uel nõ IN VETVSTATE pctĩ] quã lr̃a leg̃ auferre nõ poterat. ps. Inueteraui iter oẽs inimicos meos.

Lex Moysi dr̃ mortis: qui corporalr̃ sine misericordia vl̃ spũalr̃ saltim occasionaliter occidebat.

¶ Quid ergo dicem᷑? ꝉ lex pctm̃ est? Absit. Sed peccatũ nõ cognoui nisi per legẽ. Na3 & cõcupiscentia3 nõ nouissem: nisi lex dixisset. Non concupisces. Sed occasione accepta: pctm̃ per p̃ceptũ genuit in me oẽm cõcupiscẽtiam. Siquidem absq3 lege peccatũ erat mortuũ. Ego aũt viueba3 sine lege quondam. Porro veniẽte mãdato peccatũ reuixit. Ego v̄o mortuus sum: & repertũ est mãdatum qd̃ institutũ erat ad vita3: mihi cedere ad mortẽ. Nam peccatũ occasione accepta per preceptu3 decepit me: & per illud occidit. ꝉ Itaq3 lex ipsa q̃de3 sancta: & preceptũ sanctũ ac iustũ & bonum. Ergo qd̃ bonu3 erat: mihi factũ est mors? Absit. Immo peccatũ vt appareat pctm̃ p id qd̃ erat bonũ: mihi gignere mortẽ vt fieret maiore3 in modu3 peccans pctm̃ per preceptum.

Gal.3.

Exo.20. Deut.5.

1.Tim.1.

¶ Quid ergo dicem᷑ lex pctm̃ est? Absit. Sed pctm̃ nõ cognoui nisi per legẽ. Nam cõcupiscẽtia3 nesciebã: nisi lex diceret. Nõ cõcupisces. Occasione autẽ accepta pctm̃ per mãdatũ operatũ est in me oẽm cõcupiscentiã. Sine lege eni3 pctm̃ mortuũ erat. Ego aũt viuebã sine lege aliq̃n. Sed cum venisset mãdatũ pctm̃ reuixit. Ego autem mortu᷑ sum & inuentũ est mihi mãdatũ qd̃ erat ad vitã: hoc esse ad mortẽ. Na3 pctm̃ occasione accepta p mãdatũ seduxit me: & per illud occidit. Itaq3 lex q̃dem sancta & mãdatũ sanctũ & iustũ & bonũ. Qd̃ ergo

bonū est: mihi factū est mors? Absit. Sed peccatū vt appareat peccatū per bonum operatū est mihi mortē: vt fiat supra modū peccās peccatū per mandatū. Lec. II.

Postq̄ Apls ostēdit q̄ p grāz Christi liberamur a seruitute legis: et q̄ ista liberatio ē vtilis: hic rñdet cuidā obiectioni q̄ ex pmissis occasionē hz p quaz vr̄ q̄ lex vetus nō sit bona. Et circa hoc duo facit. Primo soluit obiectionē p quā vr̄ legē nō esse bonā. Scdo ostēdit legē eē bonā. ibi. SCIMVS enim rc̄.] Circa p̄m duo facit. p ponit obiectionez q̄tū ad ipsaz legē. 2° soluit ibi. ITAQVE lex qdē sancta rc̄.] ¶ Dicit ḡ pmo. Dictū est q̄ passiones pctōꝝ erāt p legē: r q̄ est lex mortis. qd ḡ dicem° ex his sequi. NVNQVID dicem° q̄ LEX EST peccatū.] Qd̄ qdē pōt intelligi dupl'r. Uno° q̄ lex peccatū doceat: sicut dr̄ Hier. 10. Leges populoꝝ vane sunt: q̄a .s. vanitatē docent. Alio° vt lex dicat̄ peccatū: q̄a ille qui legē dedit peccauerit talē legē ferēdo. r hec duo inuicē se cōsequunt̄: q̄a si lex peccatū docet legislator legē ferēdo peccat. Isa. 10. Ue qui cōdunt leges iniquas. Uidet̄ aūt q̄ lex peccatū doceat si passiōes peccatoꝝ sunt per legē. r si lex ducit ad mortē.

Lex est peccatū vt doceat peccatū: vel q̄ dedit legez peccauerit.

¶ Deinde cū dicit. ABSIT.] soluit pdictaz obiectionē. Circa qd̄ sciendū ē q̄ si lex p se r directe causaret passiones pctōꝝ vel mortē: sequeret̄ q̄ lex esset peccatū altero modoꝝ dictoꝝ. nō aūt si lex ē occasio passionū peccati r mortis. Circa h̄ ḡ duo facit. pmo ondit qd lex p se fac̄. 2° ondit qd ex ea occasionalr seq̄t̄. ibi. OCCASIONE aūt accepta rc̄.] Circa p̄m tria facit. Primo rñdet ad q̄onē dicēs. ABSIT] .s. q̄ lex sit peccatū. Neq3 .n. ipsa docet peccatū. fm illud ps. Lex dn̄i imaculata. neq3 legislator peccauit quasi iniustā legē ferens. fm illud Prouer. 8. Per me reges regnāt rc̄. ¶ Scdo ibi SED PECCATVM rc̄.] Ponit id qd̄ p se ptinet ad legez .s. notificare peccatū nō auferre. Et h̄ ē qd̄ dicit. SED peccatū nō cognoui nisi p legez.] Supra. 3. Per legē .n. cognitio peccati. Et si qdē h̄ intelliḡt̄ de lege nāli manifestū ē qd̄ dr̄: q̄a p legē nālez hō diiudicat bonū r malū. Ecc. 17. Sensu impleuit corda illoꝝ r bona r mala ondit. Sed Apl's h̄ vr̄ loq de lege veteri quā significauit sup dicens. Nō in vetustate lr̄e. ¶ Dōm est ḡ q̄ sine lege poterat qdē peccatū cognosci fm q̄ hz rōnez inhonesti .i. 3 rōnē existēs: nō aūt fm q̄ importat offensam diuinā: q̄a p legē diuinitus datā manifestat̄ homini q̄ deo displicent pctā humana in h̄ q̄ ea phibet r mādat puniri.

Sed lege peccatum poterat cognosci: s3 nō vt offensam dei.

¶ Tertio ibi. NAM cōcupiscentia rc̄.] pbat qd̄ dixerat dicēs. Nam cōcupiscētiā nesciebā nisi lex diceret, Nō 3cupisces.] ¶ Circa q̄ 3siderādū ē q̄ h̄ qd̄ dixerat. Peccatū nō cognoscebā nisi p legez. Posset aliqs referre ad ipm actuz peccati quē lex in notitia hois ducit dū phibet. r h̄ qdez verū est q̄tū ad aliq̄ pctā. Dr̄ .n. Leui. 18. Mulier nō succūbet iumēto. ¶ Sed q̄ hic nō sit intellus Apl'i p3 ex his q̄ hic dicunt̄. Nullus .n. est qui ipm actū 3cupiscētie ignoret: cū oēs ipsaz experiant̄. Est ḡ intelligēduz sicut supra diximus q̄ peccatū nō cognoscit̄ nisi p legē q̄tū ad reatū pene r offensaz dei. Ideo aūt h̄ pbat p 3cupiscētiaz: q̄a cōcupiscentia praua cōiter se hz ad oīa pctā. Uñ r Glosa dicit Aug. Hic elegit Apl's qd̄ ē gn̄ale peccatū .s. 3cupiscētiā. Bona est ergo lex que dū 3cupiscētias phibet oīa mala phibet. Pōt aūt intelligi q̄ 3cupiscētia sit gn̄ale peccatū fm q̄ sumit̄ pro 3cupiscētia cuiuslibet peccati. Non aūt sic appellauit Augustinus 3cupiscētiaz gn̄ale peccatū: s3 q̄a est radix r cā oīs peccati aliqua 3cupiscētia spālis.

Cōcupiscētia est gn̄ale peccatū: q̄a cā oīs peccati.

Unde r Glosa dicit q̄ 3cupiscētia est generale peccatū vnde oīa mala veniunt. Inducit .n. Apl's pceptū legis qd̄ habet̄ Exo. 20. Ubi spālr phibet̄. Nō 3cupisces rem pximi tui que est 3cupiscētia auaritie. de qua dr̄ pma Thi. 6. Radix oīuz maloꝝ est cupiditas. Et hoc ideo: q̄a pecunie obediunt oīa. vt dr̄ Eccle. 10. Et ideo cōcupiscētia de qua hic loquit̄ ē gn̄ale malum: nō cōmunitate generis vel speciei: sed cōitate causalitatis. Nec est 3̃tiū qd̄ habet̄ Eccle. 10. Initium oīs peccati superbia. Naz superbia est initiuz peccati ex pte auersionis. Cupiditas aūt est pncipium pctōꝝ ex pte conuersionis ad bonū cōmutabile. Pōt aūt dici q̄ Apl's specialr assumit 3cupiscentiaz ad ppositi manifestationez: q̄a vult ostēdere q̄ sine lege peccatū non cognoscebat̄ inquātū .s. ptinet ad offensaz dei: r hoc maxie p3 in hoc q̄ lex dei phibet 3cupiscētiam que ab hoie nō prohibet̄. Nā solus deus hoiēz reū reputat pp cōcupiscētiaz cordis. fm illud pmo Regū. 16. Hoies vident q̄ parēt: deus aūt intuet̄ cor. Ideo aūt lex dei potius phibuit 3cupiscētiaz rei aliene: que furto aufert̄: r vxoris aliene q̄ per adulteriū violat̄ q̄ 3cupiscētiā alioꝝ pctōꝝ: q̄a ista pctā etiaz 3cupiscētia hn̄t quādā delectationē qd̄ non 3tingit de alijs pctis.

¶ Deinde cū dicit. OCCASIONE aūt rc̄.] Ostēdit qd̄ ex lege occasionalr 3sequat̄. Et pmo ppōit qd̄ intendit. Scdo manifestat ppositū. ibi. SINE LEGE rc̄.] ¶ Dicit ḡ pmo. QVOD peccatū occasione accepta per mandatū] .s. legis phibētis peccatū OPERATVM est in me oēm 3cupiscētiaz.] Peccatū autē pōt hic intelligi fm emphaticā locutionē: q̄a ipse est peccati pnciptuz. Et fm hoc in hoie operat̄ oēm 3cupiscētiā peccati. pma Io. 3. Qui facit peccatū ex diabolo est: q̄a ab initio diabolus peccauit. Sed q̄a Apl's hic de diabolo mentionē non fecerat: pōt dici q̄ peccatū actuale qd̄cūq3 est cogitatiōe apprehēsuz operat̄ in hoie sui 3cupiscentiā. fm illud Iaco. p°. Unusquisq3 tentat̄ a 3cupiscentia sua. deinde cōcupiscētia parit peccatū. Sed meli° est q̄ h̄ referam° ad peccatū qd̄ supra dixerat p vnū hoiez in mūdum intrauisse .s. ad peccatū originale: qd̄ .s. ante grāz Christi est in hoie fz culpā r penā: s3 veniēte grā trāsit reatu r permanet actu q̄tū ad fomitē peccati vel 3cupiscētiam habitualez q̄ opat̄ in hoie oēm 3cupiscētiā actualez siue h̄ referat̄ ad 3cupiscētias diuersoꝝ pctōꝝ. Alia .n. est cōcupiscētia furti alia adulterij: r sic de alijs. Siue referat̄ ad diuersos 3cupiscentie gradus. put cōsistit in cogitatiōe delectatiōe 3sensu r ope. Sed ad hūc effectū in hoie operādum peccatū accipit occasionē ex lege. Et hoc est qd̄ dicit. OCCASIONE ACCEPTA.] Uel q̄a adueniēte mādato addit̄ rō preuaricatiōis: q̄a vbi nō est lex nec puaricatio: vt supra 4° dictuz est. Ul' q̄ crescit desideriuz peccati phibiti rōnibus supra positis. Et ē notāduz q̄ nō dicit q̄ lex dederit occasionē peccandi: s3 q̄a ip3 peccatū occasionē acceperit ex lege. Ille eniz q dat occasionē scādalizat: r p 3ñs peccat: qd̄ qdē fit qñ aliqs facit aliqd̄ opus min° rectū vnde pxim° offendit̄ aut scādalizat̄: puta si qs loca inhonesta frequētaret: lz nō mala intentiōe. Uñ dr̄ Infra. 14. Hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratrib° vel scandaluz. Sed si qs rectū opus faciat: puta si det elemosynaz r alius inde scandalizat̄ ipse nō dat occasionez scādalizādi. vñ nec scādalizat nec peccat: s3 alius accipit occasionē q scandalizat̄ r ille peccat. Sic igit̄ lex rectuz aliqd fecit: q̄a peccatū phibuit vnde occasionem nō dedit peccandi: sed hō occasionē ex lege accipie: r ppter hoc sequitur q̄ lex nō sit peccatū: sed magis

Lex non dat occasionem peccandi: sed peccatū accepit occasionez a lege.

ꝙ pctm̄ sit ex pte hoīs. Sic igit̄ intelligēdū ē ꝙ passiones pctōꝝ que ptinent ad ↄcupiscētiā pcti nō sunt per legē: q̄si lex illa operet̄: sꝫ pctm̄ illas operat̄ accepta occasione ex lege. Et eadēꝫ occasione dr̄ lex mortis: nō qa lex mortē operet̄: sꝫ qa pctm̄ mortē operat̄ occasione accepta ex lege. Pōt aūt eodēꝫ sensu lr̄a alr̄ ordinari: vt dicat̄ ꝙ PECCATVM opatū est p mādatuꝫ legis oēm cōcupiscētiā: ꝛ h̄ occasione accepta ab ipso mādato: sꝫ pͣ expositio simplicior ꝛ melior est.

¶ Deīde cū dicit. SINE LEGE enim.] Manifestat qđ dixerat ꝛ h̄ p experiētiaꝫ effect᷒. Et pmo pponit effectū. 2° resumit cām. ibi. NAM pctm̄ ꝛc̄.] Circa pm̄ tria facit. pmo describit statū ante legē. 2° statuꝫ sub lege. ibi. SED CVM venisset ꝛc̄.] 3° ex cōpatione vtriusqꝫ stat᷒ ↄcludit euētū leg. ET INVENTVM ē mihi ꝛc̄.]

¶ Dicit ḡ pmo ꝙ pctm̄ occasione accepta p mādatū opatū est in me oēm ↄcupiscentiā: qđ ex hoc apparet. SINE lege .n. pctm̄ erat mortuū.] non qdē sic ꝙ pctm̄ nō esset: qa p vnū hoīeꝫ pctm̄ ī hūc mūduꝫ itrauit añ legē: vt supra .5. dictū est: sꝫ itelligit̄ ꝙ erat mortuū: vl̄ q̄tū ad cognitionē hoīs qui q̄daꝫ in lege pһibita nesciebat eē pctā: puta ↄcupiscētiā: vel qa erat mortuū q̄tū ad efficaciā mortēdi p cōparationē ad id qđ postea fuit. nō .n. hēbat tantā virtutē inducēdi hoīem ad mortē: q̄tā postea habuit occasione accepta sub lege. Habet̄ .n. q̄si mortuū qđ est debilitatū virtute. Colo. 3°. Mortificate mēbra vr̄a q̄ sūt sup terrā. Talis ḡ erat stat᷒ añ legē q̄tū ad pctm̄. Sꝫ q̄lis eēt q̄tū ad hoīem ostēdit subdēs. EGO aūt viuebā sine lege aliqñ.] Qđ ēt duplr̄ pōt itelligi. Uno mō q̄tū ad id qđ hoi videbat̄ ex seipso ꝙ viueret dū ignorabat pctm̄ eē p id qđ mortu᷒ erat. Apoc. 3. Nomē habes ꝙ viuas sꝫ mortu᷒ es. Uel hoc dr̄ p cōparationē ad morteꝫ que ↄsecuta est occasione legis. dicunt̄ .n. minus peccantes viuere in cōparatione ad eos qui magis peccant.

Peccatuꝫ eē mortuū vl̄ q̄ ad cognitiōeꝫ vl̄ q̄ ad malorē efficacī.

¶ Deinde cuꝫ dicit. SED CVM venisset ꝛc̄.] Describit statū sub lege. Et p q̄tū ad pctm̄ cuꝫ dicit. SED CVM venisset mādatū.] Data .s. lege REVIXIT peccatū.] Qđ pōt duplr̄ itelligi. Uno mō q̄tū ad cognitionem hoīs qui icepit cognoscere pctm̄ in se esse qđ prius nō cognouerat. Hier. 31. Postq̄ ostēdisti mihi pcussi femur meū ↄfusus sum ꝛ erubui. Et signanter dicit. Reuixit: qa in paradiso plenā notitiā homo habuerat de pctō: lꝫ nō habuerit p experiētiā. Uel reuixit q̄tū ad virtutē: qa data lege occasionalr̄ augumētata est virt᷒ pcti. pͣ Cor. 15. Uirt᷒ pcti lex. 2° q̄tū ad ipm hoīeꝫ cū dicit. EGO AVTEM mortuus sum.] Qđ etiaꝫ duplr̄ pōt itelligi. Uno mō ƒm cognitionē vt sit sensus: mortuus suꝫ .i. cognoui me mortuū. Alio mō p cōparationē ad statū priorē vt sit sensus. Mortu᷒ suꝫ .i. magis morti obligat᷒ suꝫ q̄ ante. Uñ aliqualr̄ verū est qđ dictū est Moysi ꝛ Aaron. Nu. 16. Uos iterfecistis ppl̄m dn̄i.

Peccatū reuixit quo ad cognitiōeꝫ hoīs vel quātū ad virtutem.

¶ Deinde cū dicit. ET INVENTVM ꝛc̄.] Concludit ex cōpatiōe vtriusqꝫ stat᷒ euētuꝫ legis dicēs. ET INVENTVM est] sꝫ pdicta MANDATVM qđ erat ad vitā.] Primo qdem ƒm intētionē dantis legē. Scđo quātum ad ipsam mādati honestatem ꝛ deuotionem obediētis. Eze. 20. Dedi eis p̄cepta bona ꝛ iudicia que faciens hō viuet in eis. HOC EST] mihi AD MORTEM] occasionaliter .s. per peccatum qđ in homine erat. Job. 20. Panis eius in vtero eius vertetur in fel aspidum intrinsecus.

¶ Deīde cū dicit. NAM pctm̄ ꝛc̄.] Resumit cām q̄si manifestā per euētuꝫ pmissuꝫ dicēs. HOC IDEO cōtingit] .s. ꝙ mādatū qđ erat ad vitā: inueniret̄ ad mortem esse. NAM pctm̄ occasione accepta per mādatū seduxit me] .i. per cōcupiscētiā quā in me operatū est: vt dictū est. Dan. 13. Spēs decepit te ꝛ cōcupiscentia subuertit cor tuū. ET PER illud] .s. mādatuꝫ occasionaliter pctm̄ me OCCIDIT] .2. Cor. 3. Lr̄a occidit.

¶ Deinde cū dicit. ITAQVE lex ꝛc̄.] Cōcludit ↄclusionem intētaꝫ .s. ꝙ lex nō solūmō sit pctm̄. sꝫ vlterius ꝙ sit bona tanq̄ faciēs cognoscere pctm̄ ꝛ pһibēs ipm. Et pmo ↄcludit q̄tū ad totā legē dicēs. Sicut ex premissis pꝫ. LEX QVIDEM ē sancta.] ps. Lex dn̄i immaculata. pͣ Thi. p. Scim᷒ qa bona est lex. 2° q̄tū ad particulare legis mādatū dicens. ET MANDATVM] legis ē SANCTVM] q̄tū ad p̄cepta cerimonialia qb᷒ hoīes ordinant̄ ad dei cultuꝫ. Leui. 20. Sancti estote: qa ego sanct᷒ suꝫ. ET IVSTVM] q̄tū ad p̄cepta iudicialia qbus homo debito mō ordinat̄ ad pximuꝫ. ps. Judicia dn̄i vera iustificata ꝛc̄. ET BONVM] .i. honestū q̄tū ad p̄cepta moralia. ps. Bonū mihi lex oris tui sup milia ꝛc̄. Quia tñ oīa ista p̄cepta ordināt nos in deū: ideo totā legem sanctā nominauit.

Lex san cta Quo ad cerimonialia. Quo ad iudicialia. Quo ad moralia.

¶ Deinde cū dicit. QVOD ergo bonū est ꝛc̄.] Mouet q̄ōnē q̄tū ad legis effectū. ꝛ pmo q̄ōnē dicēs. QVOD ERGO bonū est] .s. in se FACTVM est mihi mors] .i. per se cā mortis. Qđ qdē aliqs poterat falso itelligere ex eo qđ supra dictū est. Inuētuꝫ est mihi mādatū qđ erat ad vitā h̄ esse ad mortē. 2° soluit p itereptionē dicēs. ABSIT.] Non pōt id qđ est ƒm se bonū ꝛ viuificū esse cā mali ꝛ mortis. ƒm illud Mat. 7. Non pōt arbor bona fruct᷒ malos facere. 3° ibi. SED pctm̄ ꝛc̄.] Cōcordat id qđ nūc dr̄ cū eo qđ supra dictū est. Non eniꝫ mādatū sic inuenit̄ eē ad mortē ꝙ ipsuꝫ mortem operet̄: sꝫ qa occasione accepta ab ipso pctō mortem opat̄. Et h̄ ē qđ dicit. SED pctm̄ vt appareat pctm̄] .i. ex h̄ appet esse pctm̄ p legis bonū .i. p mandatū legis: qa ex h̄ ipsuꝫ bonū est ꝙ facit cognitionē pcti. Et hoc occasionalr̄ inquātū manifestat pctm̄. Nō aūt sic intelligit̄ pctm̄ p legē OPERATVM esse mortē] quasi sine lege mors nō fuisset. dictū est .n. supra ꝙ regnauit mors ab Adam vsqꝫ ad Moysem .s. cū lex nō esset: sꝫ intelligit̄ ꝙ pctm̄ per legeꝫ operat̄ mortē: qa dānatio mortis est augumētata lege adueniente. Et hoc est qđ subdit̄. Ita dico ꝙ PECCATVM operatū est mortē per bonuꝫ vt peccatū fiat] peccans .i. peccare faciens PER MANDATVM legis occasionalr̄. Et hoc SVPRA MODVM] quo antea peccabat: vel qa accessit reatus preuaricationis: vel qa creuit ↄcupiscētia pcti. vt supra dictū est. veniente pһibitiōe legis. Peccatū autēꝫ hic itelligimus: sicut supra diximus vel diabolum vel potius fomes peccati.

Peccatuꝫ eē diabolus vel fomes pcti.

¶ Scimus eniꝫ ꝙ lex spiritualis est: at ego carnalis sum: venditus sub peccatū. Qđ enim ago nō probo. Non eniꝫ qđ volo hoc facio: sed qđ odi: hoc ago. Si ꝟo qđ nō volo: hoc facio: consentio legi: qđ bona sit. Nūc aūt non iam ego perpetro illud: sed inhabitans in me pctm̄. Noui enim qđ nō habitet in me: hoc est in carne mea bonū. Nā velle adest mihi: at vt faciam bonū: nō reperio. Non eniꝫ qđ volo facio bonum: sed qđ nō volo maluꝫ hoc ago. Porro si qđ nō volo ego: hoc facio: non iam ego perpetro illud: sed inhabitans in me peccatum.

¶ Scimus eni ꝙ lex spiritualis ē. Ego aūt

carnalis sũ: venundatus sub pctõ. Qđ.n. operor nõ intelligo. Nõ.n.qđ volo bonũ: hoc ago: sed qđ odio malũ illud facio. Si autẽ qđ nolo illud facio: consentio legi qm̃ bona ẽ. Nunc aũt iam nõ ego operor illđ: sed qđ habitat in me peccatũ. Scio.n.qa nõ habitat in me: hoc est in carne mea bonũ. Nã velle adiacet mihi: pficere aũt bonũ nõ inuenio. Nõ.n.qđ volo bonũ hoc facio: sʒ qđ nolo malũ h̃ ago. Si aũt qđ nolo illud facio: iam nõ ego operor illud: sʒ qđ habitat in me peccatũ. Lec. III.

Postq̃ Apl's exclusit illa ex qbus lex videbat̃ esse mala ꝛ mali effectus: hic ꝓbat legẽ esse bonã. Et circa hoc duo facit. pmo ꝓbat bonitatẽ legis ex ipsa repugnãtia que in hoĩe inuenit̃ ad bonũ quã lex tollere non põt. Scđo ostẽdit per qđ hõ legis repugnãtia tolli põt. ibi. INFELIX ꝛc̃. Circa pm̃ tria facit. pmo ꝓponit quod intẽdit. 2° ꝓbat ꝓpositũ. ibi. QVOD enĩ operor ꝛc̃. 3° infert ↄclonẽ intentã. ibi. INVENIO igit̃ ꝛc̃. Circa pm̃ duo facit. pmo ꝓponit legis bonitatẽ. 2° hoĩs ↄdõnẽ. ibi. EGO AVTEM ꝛc̃.

Dicit ergo pmo. Dictuʒ est q lex est sancta. Et hoc dixi. Scimus.n. nos qui sumus in diuinis sapiẽtes q LEX .s. vetus SPIRITVALIS EST .i. spũi hoĩs cõcordans. ps. Lex dñi imaculata. Uel SPIRITVALIS EST .i. a spũsancto data qui digit᷑ dei dr̃ i scripturis. Luc. xi. Si i digito dei eiicio demonia. vñ dr̃ Exo. 31. Dedit dñs Moysi duas tabulas lapideas scriptas digito dei. Lex tñ noua nõ solum dr̃ lex spũalis: sed lex spũs: vt ps Infra. 8. Quia nõ soluʒ a spũsancto est: sed spũsanctus eas ipsimit cordi qđ inhabitat.

Lex vet᷑ spũalis vel a spũsancto.

Lex noua ẽ spũalis ꝛ spũs.

Deinde cũ dicit. EGO AVTEM carnalis sum ꝛc̃. Ostẽdit cõditionẽ hoĩs: ꝛ põt hoc vbũ dupl'r exponi. Uno qdẽ mõ vt Apl's loquat̃ in psona hoĩs in pctõ existẽtis. Et ita hoc Aug. exponit in lib. 83. q̃onũ. postea vo in libro ↄ Julianũ exponit hoc vt Apl's intelligat̃ loqui in psona sua .i. hoĩs sub grã cõstituti. Prosequamur ergo declarãdo qualr̃ hec vba ꝛ sequẽtia diuersimode pñt vtroqʒ mõ exponi: q̃uis scđa expositio melior sit. Qđ ergo dr̃ pmo. EGO AVTEM ꝛc̃. Sic intelligẽduʒ est vt ly ego p̃ rõne hoĩs itelligat̃: q̃ est pncipale in hoĩe. vñ vr̃ vnusquisqʒ hõ esse sua rõ vel sitũs intellectus: sicut ciuitas vr̃ eẽ rector ciuitatis: ita vt qđ ille facit ciuitas facẽ videat̃. Dr̃ autẽ hõ CARNALIS: .i. qa ei᷑ rõ carnalis ẽ: que dr̃ carnalis dupl'r. Uno mõ ex eo q subdit̃ carni ↄsentiẽs his ad que caro instigat. Fm̃ illud pª Cor. 3. Cuʒ sit inter vos zelus ꝛ contentio ꝛc̃. Et hoc mõ intelligit̃ de hoĩe nõduʒ p grãm reparato. Alio mõ dr̃ rõ esse carnalis: ex eo q a carne ipugnat̃. Fm̃ illud Gal. 5. Caro cõcupiscit aduersus spiritũ. Et hoc mõ itelligit̃ esse carnalis rõ etiã hoĩs sub grã cõstituti. vtraqʒ.n. carnalitas puenit ex pctõ. Uñ subdit. Uenũdatus sub pctõ.

Carnalis ego suʒ in psona sua vel peccatoris.

Ly ego p̃ rõne hoĩs.

Carnalis vel ↄsentiens carni vel ab ea ipugnat.

Sed tñ notãdum q carnalitas que iportat rebellionẽ carnis ad spũʒ puenit ex pctõ pmi parentis: qa hoc punet ad fomitẽ cui᷑ corruptio ex illo pctõ deriuat̃. Carnalitas aũt q̃ iportat subiectionẽ ad carnẽ puenit: nõ soluʒ ex pctõ originali: sʒ ẽt actuali: per qđ hõ obediẽdo cõcupiscẽtiis carnis seruũ se carnis cõstituit. vñ subdit. VENVNDATVS sub pctõ .s. vel pmi parẽtis vel ꝓprio. Et dicit VENVNDATVS: qa peccator seipsũ vendit in seruũ pcti precio ꝓprie voluntatis implende. Isa. 50. Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis.

Carnalitas q̃ iportat rebellionẽ carnis ad spiritũ ex pctõ pmi parẽt. puenit: originali q̃ aũt iportat subiectionẽ ẽt ab actuali puenit.

Deinde cũ dicit. QVOD enĩ operor ꝛc̃. Ostendit qđ ꝓposuerat. ꝛ pmo q lex sit spũalis. 2° q homo sit carnalis venũdatus sub pctõ. ibi. NVNC aũt iam nõ ego ꝛc̃. Circa pm̃ duo facit. pmo ꝓponit ꝓbationẽ. 2° inducit ↄclonẽ. ibi. SI AVTEM qđ nolo ꝛc̃. Sumit̃ autẽ ꝓbatio ex hoĩs infirmitate quã pmo ꝓponit. 2° adducit ꝓbationẽ. ibi. NON AVTEM ꝛc̃. Infirmitas aũt hoĩs ẽ manifesta ex hoc q operat̃ id qđ intelligit nõ esse operãduʒ. vñ dicit. QVOD enĩ operor nõ intelligo .i. nõ eẽ operãduʒ. Qđ qdẽ põt intelligi dupl'r. Uno mõ de eo qui est subiectus pctõ. qui qdeʒ in vli intelligit nõ eẽ operãduʒ pctm̃: tñ victus suggestione demonis: vel passione: vel inclinatiõe peruersi habit᷑ operat̃ illud. Et ideo dr̃ opari qđ intelligit nõ eẽ operanduʒ ↄ pscias faciẽs: sicut Luc. 12. Seru᷑ sciens voluntatem dñi sui: ꝛ nõ faciẽs digne plagis vapulabit multis. Alio mõ põt intelligi de eo qui est in grã ↄstitutus: qui qdeʒ opat̃ maluʒ: nõ qdeʒ exequẽdo in opere vel ↄsentiẽte mẽte: sʒ solũ ↄcupiscẽdo fm̃ passionẽ sensibilis appetit᷑: ꝛ illa cõcupiscẽtia est p̃ter rõneʒ ꝛ intellectũ: qa puenit ei᷑ iudiciũ quo aduenienẽte talis opatio ipedit̃. Et iõ signãter nõ dic̃. Intelligo nõ eẽ faciẽduʒ: sʒ nõ intelligo: qa s. intell'u nõduʒ deliberato: aut pcipiẽte talis opatio ↄcupiscẽtie insurgit. Gal. 5. Caro cõcupiscit aduersus spũs: ꝛ spũs aduersus carneʒ.

Nõ intelligo in vli: operari in pticulari vel nõ exequendo.

Deinde cũ dicit. NON ENIM qđ volo ꝛc̃. Probat qđ dixerat: ꝛ p diuisionẽ: ꝛ p effectũ. Per diuisionem qdẽ ei᷑ qđ dixit. QVOD enĩ operor. sub quo duo cõtinent̃ .s. nõ agere bonũ ꝛ agere maluʒ: qa ẽt ille q non agit bonũ dr̃ opari pctm̃ pctõ omissionis. Ex pte autẽ ei᷑ qđ dixit nõ intelligo ꝓbat p effectũ. qa.n. intellus mouet voluntatẽ: velle ẽ effect᷑ eius: qđ est itelligere. Dicit ğ pmo q̃tũ ad omissionem boni. NON ENIM ago hoc bonũ qđ volo agere. Qđ qdem vno mõ põt intelligi de hoĩe sub pctõ constituto. ꝛ sic hoc q dicit. AGO. .s. ẽ accipiẽduʒ fm̃ actionẽ cõpletaʒ que exteri᷑ ope exercet̃ p rõnis ↄsensuʒ. Qđ aũt dicit VOLO. .s. est intelligẽdus nõ qdẽ de volũtate cõpleta q̃ est operis pceptiua: sʒ de voluntate q̃daʒ icõpleta qua hoĩes in vli bonũ volunt: sicut ꝛ in vli hñt rectũ iudicium de vno: et deprauat talis volũtas in pticulari vt nõ agat qđ in vli itelligit agẽduʒ: ꝛ agere vellet. Fm̃ aũt qđ intelligit̃ de hoĩe p grãs reparato. ecõuerso ops itelligere per h̃ qđ dicit. VOLO. volũtatẽ cõpletã ꝑdurantẽ in electiõe pticularis opatiõis: vt per h̃ qđ dicit AGO. intelligat̃ actio incõpleta q̃ ↄsistit tñ in appetitu sensitiuo nõ puenies vsqʒ ad rõnis ↄsensuʒ. Hõ enĩ sub grã ↄstitut᷑ vult qdẽ mentẽ suã a prauis ↄcupiscẽtiis ↄseruare: sʒ h̃ bonũ nõ agit ꝓpter motus inordinatos cõcupiscẽtie insurgẽtes in appetitu sensitiuo. Et sile ẽ quod dicit Gal. 5. Ut nõ quecũqʒ vultis illa faciatis. Scđo q̃tũ ad ꝑpetrationẽ mali subdit. SED QVOD odio malũ illud facio. qđ qdẽ si itelligat̃ de hoĩe peccatore p h̃ qđ dicit. ODIO. itelligat̃ q̃daʒ odiũ ipsecũ fm̃ q oĩs hõ nãl'r odit maluʒ. per hoc aũt q dicit. FACIO. intelligit̃ actio pfecta p opis executionẽ fm̃ rõnis ↄsensum. Naʒ illud odiũ mali i vli tollit̃ in pticulari eligibili p iclinationẽ hitus vl' passiõis. Si vo itelligit̃ de hoĩe sub grã ↄstituto p h̃ qđ dic̃. FACIO. intelligit̃ ecõuerso actio ipfecta q̃ ↄsistit in sola ↄcupiscentia appetit᷑ sensitiui: per h̃ qđ dicit. ODIO. intelligit̃ odiũ pfectũ quo qs ꝑseuerat in detestatiõe mali vsqʒ ad finaleʒ reprobationẽ ipsius. de quo dr̃ in ps.

Nõ agẽ bonũ ꝛ agẽ maluʒ.

Perfecto odio oderā illos.s.malos inq̄tū sūt pctōres. 2.Mach.3. Cū leges adhuc optime custodirent̄ ppter pontificis pietatē: ⁊ alios odio hn̄tes malū.

¶ Deinde cū dicit. SI AUTEM qd̄ nolo ⁊c̄.] Concludit ex premissa dispōne hoīs q̄ lex sit bona dicēs. SI AUTEM qd̄ nolo illud facio]quocūq̧ dictoꝝ modo ꝑ intelligat̄ ex hoc ipso qd̄ nolo malū CONSENTIO LEGI.]q̄ꝛ bona est in hoc qd̄ ꝓhibet malum qd̄ ego nāl'r nolo. Manifestū est enī q̄ inclinatio hoīs fm rōnē ad volendū bonū ⁊ fugiēdū malū est fm nāz vel grāz: ⁊ vtraq̧ est bona. Unde ⁊ lex que huic inclinationi ꝯsentit ꝑcipiēdo bonū ⁊ ꝓhibēdo malum: eadem rōne est bona. Prouer.4. Donum bonū tribuā vobis legem meā nō derelinquatis.

¶ Deinde cū dicit. NUNC autē ego ⁊c̄.] Probat qd̄ dixerat de cōditione hoīs.s.q̄ sit carnalis venūdatus sub peccato. Et circa hoc tria facit. p̄mo ꝓponit qd̄ intendit. 2° probat ꝓpositū.ibi.SCIO ENIM ⁊c̄.] 3° cōcludit intentū.ibi.SI AUTEM qd̄ volo ⁊c̄.] Ex autē hō sit carnalis venūdatus sub pctō q̄si aliqual'r seruus peccati. Ex hoc apparet q̄ ipse nō agit: sꝫ agit̄ a pctō. Ille enī qui est liber ipse per seipsū agit: ⁊ nō ab alio agit̄. Et ideo dicit. Dictū est q̄ per intellectū ⁊ voluntatē ꝯsentio legi. NUNC AUTEM] dū cōtra legem facio EGO IAM non operor illud] qd̄ facio ꝯ legē: SED PECCATUM qd̄ in me habitat.] ⁊ sic patet me seruū esse peccati inquātum pctm̄ in me quasi dn̄um habēs operat̄. Et hoc qdē recte: ⁊ facil'r pōt intelligi de hoīe sub grā cōstituto. q̄ enī cōcupiscit malū fm appetitū sensitiuū ad carnē pertinentē nō ꝓcedit ex opere rōnis: sꝫ ex inclinatione fomitis. Illud autē hō dr̄ operari qd̄ rō operat̄: q̄ꝛ hō est id qd̄ est fm rōnē. vnde motus cōcupiscētie qui nō sunt a rōne: sed a fomite nō operat̄ homo: sꝫ fomes pcti qui hic pctm̄ nominat̄. Jaco.4. Unde bella ⁊ lites i vobis: Nōne ex cōcupiscētijs vestris que militant in mēbris vestris: Sed de hoīe sub pctō cōstituto hoc ꝓprie itelligi nō pōt: q̄ꝛ eius ratio pctō cōsentit. Et ideo ipsemet opat̄. vn̄ dicit Aug. ⁊ habet̄ in glosa. Multū fallit̄ hō qui cōsentiēs est cōcupiscētie carnis sue: ⁊ qd̄ illa desiderat decernēs facere: ⁊ statuēs putat sibi adhuc esse dicendum nō ego operor illud. Pōt tamē lꝫ extorte exponi etiam de hoīe pctōre. Actio.n. maxime attribuit̄ pn̄cipali agēti qd̄ fm ꝓprietatē suā mouet. nō aūt agēti qd̄ mouet vel agit fm ꝓprietatē alterius a quo mouetur. Manifestū est aūt q̄ ratio hoīs fm illud qd̄ ē ꝓpriū sibi nō inclinat̄ ad malū: sed fm q̄ mouet̄ a cōcupiscētia. Et ideo opatio mali quā rō facit ꝓut est a cōcupiscētia victa nō attribuitur pn̄cipal'r rōni que hic per hoīem itelligit̄: sed potius ipi cōcupiscētie vel habitui: ex quo rō inclinat̄ ad malū. Dicit̄ aūt peccatum habitare in homine nō quasi peccatū sit res aliqua cum sit priuatio boni: sed designatur permanētia huiusmodi defectus in homine.

¶ Deinde cū dicit. SCIO ENIM.] Probat q̄ peccatū habitans in hoīe operet̄ malū qd̄ hō facit. Et primo ponit mediū ad ꝓbādū ꝓpositū. Scd̄o illud mediū manifestat.ibi.NAM VELLE ⁊c̄.] Probat ergo pmo q̄ pctm̄ habitās in hoīe operet̄ malū qd̄ hō facit. quidem ꝓbatio manifesta est fm q̄ vba referunt̄ ad hoiem sub grā cōstitutū qui liberatus est a pctō p gratiam Christi: vt supra.6. habitū ē. Quātū ergo ad eū in quo grā Chrī nō habitat nōdū est liberat⁹ a pctō. In carne aūt grā Chrī nō inhabitat: sꝫ habitat in mēte. Un̄ infra.8. dr̄ q̄ si Chrs in nobis est: corpus qdē mortuū est ꝓpter pctm̄. spūs aūt viuit ꝓpter iustificationē. Igit̄ adhuc in carne dominat̄ pctm̄ qd̄ operat̄ cōcupiscētias carnis. Carnē enī hic accipit simul cū membris sensitiuis. Sic enī caro distinguit̄ ꝯ spūm: ⁊ ei repugnat inquātū appetit⁹ sensitiu⁹ tendit in cōtrariū eius qd̄ rō appetit. fm illud Gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spūm. Dicit ergo. Dictū est q̄ in me ē. per grāz reparato pctm̄ opat̄. Sed intelligēdū ē in me fm carnē sil' cū appetitu sensitiuo. SCIO ENIM] per rōnē ⁊ experimētū: q̄ BONUM].s.grē quo reformatus sum NON habitat in me.] Sed ne itelligat̄ fm rōnē fm modum superius positū exponit. HOC EST IN carne mea.] Nam in me.i. in corde meo hoc bonū habitat. fm illud Eph.3. Habitare Chrm̄ ꝑ fidē in cordib⁹ vestris. Et per h̄ ꝑꝫ q̄ hoc vbū nō patrocinatur manicheis qui volunt carnē nō esse bonā fm naturam. ⁊ ita nō esse creaturā dei boni: cū scriptū sit. 1.Thi.4. Oīs creatura dei bona est. Non.n. hic Apls agit de bono nature: sꝫ de bono grē quo a pctō liberamur. Si vō hoc referat̄ ad hoīez sub pctō existentē superflue addit̄ qd̄ dr̄. HOC EST in carne mea.] q̄ꝛ in hoīe peccatore bonū gratie nō habitat: nec quātū ad carnē: nec q̄tū ad mentē: nisi forte qs extorte velit exponere hoc eē dictū: quia peccatū qd̄ est priuatio gratie quodāmodo a carne deriuat̄ ad mentē. Caro ē bona

¶ Deinde cum dicit. NAM VELLE ⁊c̄.] Manifestat qd̄ dixerat. ⁊ pmo ex hoīs facultate. 2° ex hoīs actiōe q̄ facultatē demōstrat. ibi. NON ENIM qd̄ volo ⁊c̄.] Facultas aūt hoīs pmo describit̄ q̄tū ad voluntatem q̄ vr̄ in hoīs eē ptāte. vn̄ dicit. NAM VELLE adiacet mihi].i. ꝓpinquū ē mihi q̄si sit in mea ptāte existēs. Nihil .n. ē tā i hoīs volūtate ꝯstitutū q̄ hoīs volūtas: vt Aug. dicit. 2° ponit facultatē hoīs vī pati⁹ difficultatē q̄tū ad cōsumationē effectus cū subdit. PERFICERE aūt bonū nō inuenio].s. in mea potestate existēs. fm illud Prouer.16. Hoīs est preparare animū. Et iterū. Cor hoīs disponit viā suā. sed dn̄i est dirigere gressus eī⁹. Hoc aūt vbū patrocinari vr̄ pelagianis qui dicebāt q̄ initiū boni operis est ex nobis inquātū bonū volumus. Et hoc est qd̄ vr̄ Apls dicere. Perficere autē nō bonū iuenio. Sed hūc sensū excludit Apostolus Phil.2. dicēs. Deus est qui opat̄ in nobis velle ⁊ ꝑficere. Cū ḡ dicit. VELLE adiacet mihi].s. per grāz iam reparato: est ex opatiōe diuine grē: per quā qdē grām nō solū volo bonū: sꝫ ēt aliqd boni facio: q̄ꝛ repugno cōcupiscētie: ⁊ cōtra eā ago duct⁹ spiritu: sꝫ nō inuenio in mea ptāte quō istud bonū ꝑficiam: vt.s. totali'r cōcupiscētiā excludam. Et per h̄ manifestat̄ q̄ bonū grē nō habitat in carne: q̄ꝛ si i carne habitaret sicut habeo facultatē volendi bonū per grāz habitantē in mente: ita haberē facultatē ꝑficiēdi p grāz habitātē in carne. Si vō referat̄ ad hoīez sub pctō cōstitutū: sic exponi poterit vt velle accipiat̄ pro volūtate incōpleta: q̄ ex instinctu nāe in quibuscūq̧ peccātib⁹ ē ad bonū: sꝫ illud velle adiacet hoī.i. iuxta hoīez iacet q̄si infirmum: nisi grā voluntati tribuat efficaciā ad ꝑficiēdū. Error pelagiani.

¶ Deinde cū dicit. NON ENIM qd̄ volo ⁊c̄.] Manifestat qd̄ dixerat ex actiōe hoīs que est signū ⁊ effect⁹ facultatis humane. Ex hoc.n. appet q̄ hō non inuenit ꝑficere bonū: q̄ꝛ nō agit bonū qd̄ vult: q̄ꝛ facit malū qd̄ nō vult. ⁊ hoc quidē supra expositū est.

¶ Deinde cū dicit. SI AUTEM qd̄ nolo ⁊c̄.] Cōcludit illud qd̄ supra ꝓposuerat dicēs. SI AUTEM qd̄ nolo illud facio: non ego operor illud.] SED QUOD inhabitat in me peccatū.] ⁊ hoc etiā supra expositum est.

¶ Sed notādū est q̄ ex vno ⁊ eodē medio.s. q̄ nolo illud facio Apls duo cōcludit que supra posuerat.s. legis bonitatē cū dixit. SI AVTEM qđ nolo illud facio cōsentio legi dei q̄m bona est.] Et iterū dñiuz peccati in hoīe cū dicit hic. SI AVTEM qđ nolo illud facio nō ego operor illud: sȝ qđ habitat in me peccatū.] quaȝ duaȝ ↄclonum prima ptinet ad h̄ qđ dixerat. Lex spiritualis est. 2ª ad hoc qđ dixerat. Ego aūt carnalis sum venundat⁹ sub pctō. Sed primā ↄclonē que ē de bonitate legis: elicit ex illo medio rōne eius quod dicit, NOLO.] quia eius rō non vult illud qđ lex ꝓhibet: ex h̄ pȝ legē esse bonā: sed ex pte ei⁹ qđ dicit. ILLVD FACIO.] cōcludit in hoīe dominari peccatū qđ cōtra volūtatem rationis operatur.

¶ Reperio igit per legem volenti mihi facere bonum: qđ mihi maluȝ adiunctū sit. Delectat enim me lex dei fm interiuȝ hoīem. Sed video aliam legeȝ in mēbris meis rebellantē legi mētis mee: ⁊ captiuū reddentem me legi peccati: que est in membris meis. Miser ego homo: qs me eripiet ex hoc corpe morti obnoxio? Gratias ago deo per iesuȝ Chrm dñm nostrū. Itaqȝ idē ego mēte qdeȝ seruio legi dei: carne vo legi peccati.

¶ Inuenio igit aliam legē volenti mihi facere bonū: q̄m mihi maluȝ adiacet. Condelector eniȝ legi dei fm interiorē hominem. Video aūt aliaȝ legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee ⁊ captiuāteȝ me in lege peccati que est i mēbris meis. Infelix ego homo: qs me liberabit de corpe mortis hui⁹? Gratia dei per iesuȝ Chrm dñm nostruȝ. Igit egoipse mēte seruio legi dei: carne auteȝ legi peccati. Lec. IIII.

Postq̄ Apls ostēdit legē esse bonā ex eo q̄ rationi cōcordat: hic infert duas ↄclones fm duo que posuerat. 2° ponit ibi. VIDEO aūt aliaȝ legeȝ ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit. p̄mo infert ↄclones ex dictis. 2° ponit signū ad maiorē manifestationeȝ. ibi. CONDELECTOR ⁊c̄.] Duo dr̄ supra posuerat. p̄mū quideȝ q̄ lex spūalis est: quo iam ꝓbato cōcludit sic. INVENIO igit] s. p experimētuȝ LEGEM] Moysi cōsonam esse MIHI volenti facere bonū] .i. rōni mee: per quā bonū approbo ⁊ malū detestor. dū ⁊ ipa lex bonū mandat ⁊ maluȝ prohibet. Deut. 30. Iuxta te est vbum valde in ore tuo: ⁊ in corde tuo vt facias illud. Et h̄ mō necēuȝ fuit q̄ .s. QVIA maluȝ] .i. peccatū vel fomes pcti. MIHI adiacet] .i. iuxta rōnē meā iacet q̄si carnē meā inhabitās. Mich. 7. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. i. a carne.

¶ Deinde cū dicit. CONDELECTOR eniȝ ⁊c̄.] Ponit signuȝ p qđ ostēdit q̄ lex rōni ↄsentiat. Nullus .n. delectat nisi in eo qđ est sibi cōueniēs. Homo aūt fm rōneȝ delectat in lege dei. ergo lex dei est cōueniens rōni. Et h̄ est qđ dicit. CONDELECTOR legi dei fȝ interiorē hoīem] .i. fm rōneȝ ⁊ mentē que interior hō dr̄. nō q̄ aīa sit effigiata fm formā hoīs: vt Tertullianus posuit. vel q̄ ipsa sola sit homo: vt Plato posuit q̄ homo est aīa vtens corpore: sed q̄a id qđ est principalius in hoīe dr̄ homo: vt supra dictū est. Est auteȝ in hoīe p̄ncipalius fm apparētiaȝ quideȝ id qđ est exterius. s. corp⁹ sic effigiatū qđ dr̄ homo exterior. Fm veritatē aūt id qđ est intrinsecū. s. mens vel rō que hic dr̄ homo interior. ps. Quaȝ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua. 1. Mach. 12. Habentes solatio libros sanctos qui in manibus nostris sunt.

Aīa nō est fȝ formā hoīs.

Corp⁹ fȝ apparētiaȝ ē p̄ncipal⁹ i hoīe.

Fm veritatē aīs ē intima.

¶ Deinde cū dicit. VIDEO aūt ⁊c̄.] Ponit aliaȝ ↄclusionē que rñdet ei qđ supra scdō posuerat dicēs, EGO AVTEM carnalis sum ⁊c̄.] dicēs. VIDEO aliā legeȝ in mēbris meis.] que est fomes peccati: que qdeȝ pōt dici lex duplici rōne. Uno mō ꝓpter silē effect⁹: q̄a sicut lex inducit ad bonū faciēdum: ita fomes inducit ad peccādū. Alio mō per cōparationē ad cām. Cum aūt fomes sit quedaȝ pena pcti duplicē cām hȝ. vnā qdeȝ ipm pctm qđ in peccāte dñiuȝ accepit: ⁊ ei legeȝ imposuit: que est fomes: sicut dñs seruo victo legē iponit. Alia cā fomitis est deus qui hāc penā hoī peccāti indidit: vt rōni eius inferiores vires nō obedirent. Et fm hoc ipsa inobediētia iferioꝝ viriū que dr̄ fomes lex dr̄ inquātū est per legē diuine iustitie introducta sicut iusti iudicis sniā que legē hȝ. fm illud. 1. Re. 30. Et factū est hoc ex die illa: ⁊ deinceps cōstitutū ⁊ p̄finitū q̄si lex in israel vsqȝ ad dieȝ hāc. Hec auteȝ lex originalr̄ qdē ↄsistit in appetitu sensitiuo: sȝ diffusiue inuenit in oībus mēbris que deseruiūt cōcupiscentie ad peccādū. Supra. 6. Sicut exhibuistis mēbra vr̄a seruire imūdicie ⁊c̄. Et iō dicit. IN MEMBRIS meis.] Hec aūt lex duos effect⁹ in hoīe hȝ. Primo nāqȝ resistit rōni: ⁊ quātū ad h̄ dicit. REPVGNANTEM legi mētis mee] .i. legi Moysi que dr̄ lex mētis inquātum ↄsonat mēti vel legi nālr̄ q̄ dr̄ lex mētis: q̄a nālr̄ mēti indita est. Supra. 2. Qui ostēdunt opus legis scriptū in cordib⁹ suis. Et de hac repugnantia dr̄ Gal. 5. Caro cōcupiscit aduersus spūȝ. Scdus effect⁹ est q̄ hoīeȝ in seruitutē redigit. Et q̄ntū ad hoc subdit. ET CAPTIVANTEM me] vel captiuū me ducēteȝ fm aliā lrāȝ IN LEGE peccati que est i mēbris meis] .i. in meipso more hebraice locutionis fm quaȝ ponunt noīa loco pronominū. Lex aūt peccati captiuat hoīem dupli͡r. Uno mō hoīem peccatorē per ↄsensum ⁊ operationeȝ. Alio modo hoīeȝ sub gratia cōstitutū quātuȝ ad cōcupiscentie motum. De hac captiuitate dr̄ in ps. In conuertendo dominus captiuitateȝ Syon.

Fomes lex dr̄ ꝓpter effect⁹ silitudinē ⁊ p cōparationē ad causam.

Fomes duplices cām habȝ pctm ⁊ deū.

Lex captiuat hoīeȝ p cōsensum ⁊ cōcupiscentiam.

¶ Deinde cū dicit. INFELIX ego homo ⁊c̄.] Agit de liberatiōe a lege peccati. Et tria circa hoc facit. Primo qdeȝ ponit qōneȝ. Scdō ponit rñsionē ibi. GRATIA DEI ⁊c̄.] Tertio ifert ↄclonē ibi. ERGO egoipse ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit. Unuȝ qdem confitet. s. suaȝ miseriaȝ cū dicit. INFELIX ego homo.] Qđ qdem ē per pctm qđ in hoīe habitat siue quātuȝ ad carnē tm̄: sicut in iusto: siue etiaȝ quātuȝ ad mentē sicut in peccatore. Prouer. 14. Miseros facit populos pctm. ps. Miser factus sum ⁊ curuatus sum vsqȝ in finē. Aliud autem querit dicēs. QVIS ME liberabit de corpore mortis huius?] Que qdeȝ videt questio esse desiderātis. fm illud. ps. Edux de carcere aīam meā. ¶ Sciendū est tñ q̄ in corpore hoīs ↄsiderari pōt natura ipsa corporis que est cōueniēs aīe vnde ab ea nō vult separari. 2. Cor. 5. Nolumus expoliari sed supuestiri. Et iteȝ corruptio corpis que aggrauat aīaȝ. fm illud Sap. 9. Corpus qđ corrūpit aggrauat aīaȝ ⁊c̄. Et ideo signanter dicit. DE CORPORE mortis huius.]

¶ Deinde cum dicit. GRATIA dei ⁊c̄.] Rñdet qōni. Non eniȝ homo ꝓpriis viribus pōt liberari a corporis corruptione: nec etiaȝ a lege pctī, ut nullo modo cōsentiat rōni contra peccati: sed soluȝ p gratiā Christi. fm illud Jo. 8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Et ideo si-

quitur. GRATIA DEI]. s. me liberauit: qͦ datur PER IESVM CHRISTVM.] Jo. i. Gra ꝛ veritas per iesuz Christū facta ē. Hec aūt liberat a corpe mortis huius dupl'r. Uno mō vt corruptio corporis mēti nō dominet trahēs eaz ad peccādū. Alio mō corruptio corporis vt totalr tollat. ¶ Quātuz ergo ad pmū ꝯuenit dicere petōr: gra liberauit me de corpe mortis hui⁹. s. liberauit me a petō in quo est aia inducta ex corporis corruptiōe: sed ab hoc iaz iustus liberatus est. vnde ei cōpetit dicere q̄tū ad scdm. gra dei liberauit me de corpore mortis hui⁹: vt. s. in corpore meo nō sit corruptio peccati aut mortis: qͦ erit in resurrectione.

Gra liberat a corpe mortis vt corruptio nō anicī mēti vel vt corruptio corporis totalr tollat.

¶ Deinde cū dicit. IGITVR egoipse rē.] Infert ꝯclusiones que fm duas pmissas expōnes diuersimode ex pmissis infert. Sm. n. q premissa vba exponunt in psona petōris sic inferēda est ꝯclo. Dictū est q gra dei liberauit me a corpe mortis huius: vt. s. ab eo nō deducar in petm. ergo qū ero iam liberat⁹ MENTE seruio legi dei.] fm CARNEM aūt legi peti] que qdē in carne remanet q̄tū ad fomitē per quē caro ꝯcupiscit aduersus spūm. Si aūt pmissa vba itelligant ex psona iusti sic est iferēduz. gra dei per Jesuz chrm liberauit me de corpe mortis hui⁹: ita. s. vt i me nō sit corruptio peti ꝛ mortis. Igit egoipse vnus ꝛ idē anteq̄ liberer. MENTE seruio legi dei.] ei ꝯsentiēs. CARNE autem seruio legi peti.] inquātuz caro mea fm legem carnis mouet ad cōcupiscenduz.

Cap. VIII.

Nulla igit nūc est ꝯdēnatio his qui in xpo sunt Christo iesu: qui nō iuxta carnē versant: sed iuxta spūm. Naz lex spūs vite per Chrm iesuz: liberū me reddidit a iure peccati ꝛ mortis. Etenim qͦ lex pstare nō poterat: ea pte qua imbecillis erat per carnē: hoc de⁹ ꝑprio filio: misso sub specie carnis petō obnoxie prestitit: ac de petō ꝯdēnauit petm per carnē: vt iustificatio legis impleret in nobis: qui non fm carnē versamur: sed fm spūm. Nam qui carnales sunt: que carnis sunt curant: at qui spirituales: que spiritus sunt. Nam affectus carnis mors est: affectus vͦo spūs vita ꝛ pax.

Nihil ergo nūc dānationis est his qui sunt in Christo iesu: qui nō fm carnē ambulāt. Lex. n. spūs vite in Christo iesu liberauit me a lege peti ꝛ mortis. Nam qͦ ipossibile erat legi quo infirmabat per carnez: de⁹ filiuz suuz mittens in silitudinē carnis peti: ꝛ de petō dānauit petm in carne: vt iustificatio legis ipleret in nobis: qui nō fm carnē ambulamus: sz fm spūm. Qui. n. fm carnē sunt: q̄ carnis sunt sapiūt. Qui vͦo fm spūm sunt: que sunt spūs sentiūt. Nā prudētia carnis mors est: prudētia aūt spūs vita ꝛ pax.

Postq̄ Aplꝰs ostendit q p gr̄az Christi liberamur a petō ꝛ lege: hic ostēdit q per eādē gr̄az liberamur a dānatiōe. Et pmo ostēdit q per gr̄az Christi liberamur a dānatione culpe. Scdo q p eandez gr̄az liberamur a dānatione pene. ibi. SI AVTEM Christus rē.] Circa pmū duo facit. pmo ꝓponit qͦ intēdit. 2° probat ꝓpositū. ibi. LEX ENIM vite rē.] Circa pmū duo facit. Primo ꝓponit bñficiuz qͦ gra confert: cōcludēs ex pmissis ita. Gratia dei per Jesum christuz liberauit me de corpore mortis huius in qua ꝯsistit nostra redēptio. ERGO NVNC] ex quo sum⁹ per gr̄az liberati. NIHIL dānationis est] residuū: qa ꝛ tollit dānatio q̄tū ad culpā ꝛ q̄tū ad penaz. Job. 34. Ipso cōcedente pacez: qs est qui ꝯdēnet. Scdo ostendit qb⁹ hoc bñficiuz cōcedat: ꝛ ponit duas ꝯditiones que ad hoc requirunt: quaꝝ pmā ponit dicēs. HIS QVI sunt in Christo iesu] i. qui sunt ei incorporati per fidez ꝛ dilectionē ꝛ fidei sacr̄m. Gal. 3. Oēs quotquot in christo baptizati estis Chrm induistis. Joā. 15. Sicut palmes non pōt ferre fructuz nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Illis vͦo: qui nō sunt in Christo iesu dānatio debet. vnde ibidem subdit. Siqs in me nō manserit mittet foras sicut palmes ꝛ arescet: ꝛ colligent eū: ꝛ in ignez mittent ꝛ ardet. Scdaz ꝯditionez ponit dicēs. QVI NON fm carnē ambulant] i. cōcupiscētiā carnis nō sequunt. 2. Cor. 10. In carne ambulantes nō fm carnē militamus. ¶ Ex his aūt verbis aliqui volunt accipe q in ifidelib⁹ q nō sunt in Christo iesu ēt pmi motus sint petā mortalia: q̄uis eis nō consentiant: qͦ est fm carnē ambulare. Si. n. illi qui non fm carnē ambulant ex hoc nō eis dānabile est q carne seruiunt legi peti fm pmos cōcupiscētie motus: qa sunt in Christo iesu: sequit a ꝯtrio sensu q illis qui nō sunt in Christo iesu hoc sit dānabile. Ad hoc ēt rōnez inducūt. Dicūt eniz q necesse est actū dānabilem esse qui ꝓcedit ex habitu dānabilis peti. Peccatū aūt originale est dānabile: qa priuat hoiem eterna vita: cuius habit⁹ manet in infideli: cū nō est originalis culpa dimissa. Quilibet g mot⁹ cōcupiscētie ex originali petō proueniēs est in eis petm dānabile. ¶ Primo autem ostēdenduz est hāc positionē esse falsaz. Primus eniz motus hz q non sit petm mortale. ex eo q rōnez non attingit in quā cōplet rō peti. Ista aūt cā eadē in ifidelib⁹ manet, vñ in infidelib⁹ pmi motus nō possunt eē petā mortalia. Preterea in eadez spē peccati grauius peccat fidelis q̄ infidelis. fm illud He. 10. Quāto magis putatis deteriora mereri rē. Si g primi motus in infidelib⁹ essent peccata mortalia: multo magis in fidelibus. ¶ Scdo rñdendum est ad eoꝝ rōnes. Nam pmo quidez ex lr̄a Apli hoc hēe non pōt. Non. n. dicit Aplꝰs q hoc solū nō sit dānabile his qui sunt in Christo iesu q carne seruiunt legi peti fm ꝯcupiscētie motus: sed q oino nihil est eis dānationis. Illis aūt qui non sunt in Christo iesu est hoc ipsum dānabile. Preterea si hoc ad pmos motus referat his qui non sunt in Christo iesu sunt dānabiles hmōi mot⁹ fm dānationē originalis peccati: que adhuc in eis manet: a qua sunt liberati hi qui sunt in Christo iesu. Nō aūt sic q per hōs mot⁹ noua addat eis dānatio. Qz etiaz scdo obyciūt nō ex necessitate ꝯcludit qͦ intēdunt. Non. n. veꝝ est q act⁹ quilibet ꝓcedēs ex habitu peti dānabilis sit etiam ꝛ ipse dānabilis: sed soluz qñ est actus pfectus per ꝯsensum rōnis. Si enim in aliquo sit habitus adulterij: motus cōcupiscentie adulterij: qui est actus imperfectus: nō est in eo peccatū mortale: sed solū motus perfect⁹ qui est per ꝯsensum rōnis. Et pterea act⁹ ex tali habitu ꝓcedens: nō hz aliam rōnez dānationis ab ea q est fm rōnez habit⁹. Et fm hoc pmi motus in infidelibus ex eo q ꝓcedunt a peccato originali non afferunt dānationem peccati mortalis: sed solum originalis.

Questio.

Primi motus in infidelibus non sunt peccata.

Ad obta.

¶ Deinde cũ dicit. LEX rc̃.] Probat qđ dixerat: ⁊ prio quãtũ ad p̃mã ↄditionẽ qua dixerat nihil eẽ dãnationis his q̃ sunt in Chr̃o iesu. Scđo q̃tũ ad scđaʒ cõditionẽ qua dixerat qui nõ ſm carnẽ ambulãt. ibi. QVI nõ ſm carnẽ ambulam⁹ rc̃.] Circa p̃m̃ duo facit. Prio ponit ꝓbationeʒ. Scđo manifestat qđ supposuerat ꝑ rãtã. ibi. NAM qđ ipoſſe erat legi rc̃.] Circa p̃mũ ponit taleʒ rõneʒ. Lex spũs liberat hoiem a pctõ ⁊ morte: ſʒ lex spũs est in Iesu chr̃o. ergo per h̃ q͂ aliq̃s est in Chr̃o iesu liberaꝰ a pctõ ⁊ morte. q͂ auteʒ lex spũs liberet a pctõ ⁊ morte sic ꝓbat. Lex spũs est cã vite: sed ꝑ vitã excludiꝰ pctm̃: ⁊ mors q̃ est effect⁹ pcti. Naʒ ⁊ ipsum pctm̃ est spũalis mors aĩe. ergo lex spũs liberat hoiem a pctõ ⁊ morte. Dãnatio aũt nõ est nisi per pctm̃ ⁊ morteʒ. ergo his qui sunt i Chr̃o iesu nihil dãnationis existit. H̃ est ergo qđ dixit. LEX.n. spũs rc̃.] Que qdẽ lex põt dici vno mõ spũsſctũs: vt sit sensus. Lex spũs.i. lex q̃ est spũs. lex.n. ad h̃ daꝰ vt per eã hoies iducanꝰ ad bonũʒ. vñ ⁊ Ph̃s in 2° ethicoꝝ. dicit q͂ intẽtio legislatoris est ciues facere bonos. qđ qdẽ lex humana facit solũʒ notificãdo qđ fieri debeat: ſʒ spũsſctũs mẽtẽ inhabitãs nõ solũʒ docet qđ oporteat fieri intellm̃ illuminando de agẽdis: ſʒ ẽt affectũ inclinat ad recte agẽdũ. Io.14. Paraclit⁹ aũt spũsſctũs queʒ mittet p̃r in noie meo ille vos docebit oĩa: q̃tũ ad p̃mũʒ: ⁊ suggeret vobis oĩa: q̃tũ ad scđm: quecũqʒ dixero vobis. Alio mõ lex spũs põt dici ꝓprius effect⁹ spũsſcti.s. fides ꝑ dilectionẽ operãs: que qdẽ ⁊ docet interius de agẽdis. ſm illud Infra.1. Io.2. Unctio docebit vos de oĩb⁹: ⁊ inclinat affectũ ad agẽdũʒ. ſm illud.2. Cori.5. Charitas Chr̃i vrget nos. Et hec qdeʒ lex spũs dr̃ lex noua: que vel ẽ ipse spũsſctũs: vel cã in cordib⁹ nostris spũsſctũs facit. Hiere.31. Dabo legem meã in viscerib⁹ eoꝝ: ⁊ in corde eoꝝ superscribã eã. De lege aũt veteri supra dixit solũʒ q͂ erat spũalis.i. a spũsſctõ data. Et sic p̃dicta cõsiderãtib⁹ inuenim⁹ q̃tuor leges ab Aplõ eẽ inductas. Prio legẽ Moysi: de qua dixit. Condelector legi dei ſm interiorẽ hoiem. Scđo legẽ fomitis: de qua dixit. Uideo aliaʒ legẽ in mẽbris meis. Tertio legẽ nãlem ſm vnũ sensuʒ: de qua subdit. Repugnãteʒ legi mentis mee. Quarto tradit legẽ nouã cuʒ dicit. LEX SPIRITVS.] ⁊ addit VITE.] q͂a sicut spũs nãlis facit vitaʒ nãe. sic spũs diuin⁹ facit vitã grẽ. Io.6. Spũs est q̃ viuificat. Ezec.1. Spũs vite erat in rotis. Addit auteʒ. IN CHRISTO IESV.] q͂a s. iste spũs nõ daꝰ nisi his qui sunt in Chr̃o iesu. Sicut.n. spũs nãlis non puenit ad mẽbrũ qđ nõ hʒ cõnexionẽ ad caput: ita spũsſctũs nõ puenit ad hoiem q̃ nõ ẽ capiti Chr̃o iunct⁹. 1. Io.3. In h̃ scim⁹ q͂ ipse manet in nobis: q͂a de spũ suo ipse dedit nobis. Act.5. Spũsſctũs queʒ dedit deus oĩbus obediẽtib⁹ sibi. Hec inq̃ʒ lex ex eo q͂ est in Chr̃o iesu LIBERAVIT ME.] Ioã.8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Et h̃ A LEGE peccati.] i. a lege fomitis que iclinat ad pctm̃. vel A LEGE pcti.] i. a ↄsensu ⁊ opatiõe pcti qđ hoieʒ tenet ligatũ ꝑ modũ legis. Per spũm eniʒ sctm̃ remittiꝰ pctm̃. Io.20. Accipite spũm sctm̃ quoꝝ remiseritis pctã remittunꝰ eis. ET MORTIS] nõ solũ spũalis: ſʒ ẽt corporalis: vt ifra ꝓbabiꝰ. Et h̃ ideo q͂a ẽ spũs vite. Ezec.37. A q̃tuor vẽtis veni spũs ⁊ insuffla sup interfectos istos ⁊ reuiuiscant.

Lex est spũs sanct⁹ vel ei⁹ effect⁹ vel lex noua.

Lex quadruplex. Moysi fomitis nãlis noua.

¶ Deide cũ dicit. NAM qđ ipoſſe rc̃.] Manifestat qđ dixerat.s. q͂ lex vite q̃ est in Chr̃o iesu liberat a pctõ. Naʒ q͂ liberet a morte: ifra ꝓbabit. Et h̃ ꝓbat ꝑ cãm que sumiꝰ ex incarnatiõe Chr̃i. Circa quã tria ponit. p̃mo necessitatẽ incarnationis. 2° modũʒ incarnationis. ibi. DEVS filiuʒ suũ rc̃.] 3° incarnationis fructũ. ibi. ET DE pctõ rc̃.] Et vt planior fiat expositio accipiem⁹ p̃mo scđm. scđo tertium. tertio p̃mũ hoc modo. Recte dico q͂ lex spũs vite i Chr̃o iesu liberat a pctõ. Naʒ DEVS] pater FILIVM SVVM] i. ꝓpriũ cõsubstantialeʒ sibi ⁊ coeternum. ps. Dñs dixit ad me filius meus es tu rc̃. MITTENS] nõ de nouo creans vel faciens: ſʒ q̃si p̃exñteʒ misit. Mat.21. Nouissime misit ad eos filiũ suũ: nõ qdeʒ vt esset vbi non erat: q͂a vt dr̃ Io.1. In mũdo erat: ſʒ vt esset mõ quo nõ erat in mũdo. i. visibilr̃ ꝑ carnẽ assumptã. vñ ibidẽ seqꝰ. Uerbũ caro factũ est: ⁊ vidim⁹ gl̃iaʒ ei⁹. Bar.3. Post h̃ in terris visus ẽ. Et iõ hic subdiꝰ. IN SIMILITVDINEM carnis pcti] qđ nõ est sic intelligẽduʒ q̃si verã carneʒ nõ habuerit: ſʒ solũ carnis silitudinẽ q̃si phãtasticã: sicut manichei dixerũt. cũ ipse dñs dicat Lu. vlt°. Spũs carnẽ ⁊ ossa nõ hʒ sicut videtis me hre. Unñ nõ subdit solũʒ in silitudinẽ carnis: sed in silitudinẽ carnis pcti. Nõ.n. habuit carnẽ pcti.i. cũ pctõ cõceptã: q͂a caro ei⁹ fuit cõcepta per spm̃sctm̃ qui tollit pctm̃. Mat.1. Qđ eniʒ in eo natũ ẽ de spũsctõ est. vñ ps. dic. Ego in innocentia mea igressus sum.s. in mũduʒ: sed habuit silitudinẽ carnis pcti.i. sileʒ carnẽ carni pcti in hoc q͂ erat passibilis. nam caro hois ante pctm̃ passioni subiecta non erat. Heb.2. Debuit per oĩa fratrib⁹ assimilari vt misericors fieret. Subdit aũt duplicẽ effectũ incarnationis: quoꝝ p̃mus est remotio pcti: quẽ ponit dicens. DE PECCATO dãnauit pctm̃ in carne.] Qđ qdem põt legi. de peccato.i. pro pctõ cõmisso in carne Chr̃i: diabolo instigãte ab occisorib⁹ eius. Dãnauit.i. destruxit pctm̃: q͂a cum diabolus inocẽteʒ: in quo nihil iuris habebat attẽtauit morti tradere: iustuʒ fuit vt ptãtẽ amitteret. Et iõ ꝑ suã passionẽ ⁊ mortẽ dr̃ peccatũ destruxisse. Col.2. Expoliãs.s. in cruce p̃ncipat⁹ ⁊ p̃tãtes. Sed meli⁹ ẽ vt dicaꝰ. Dãnauit pctm̃ in carne.i. debilitauit fomitẽ pcti in carne nostra de pctõ.i. ex virtute passionis sue ⁊ mortis que dr̃ pctm̃ ꝓpter silitudineʒ pcti: vt dictũ est. Uel q͂a per h̃ fact⁹ est hostia pro pctõ que in sacra scriptura dr̃ pctm̃. Osee.4. Peccata populi mei comedent. Unñ dicit.2. Cor.5. Eum qui nouerat pctm̃ pro nobis de⁹ fecit pctm̃.i. hostiaʒ pro pctõ. Et ita satisfaciẽdo pro nr̃o pctõ abstulit pctã mundi. Io.1. Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Scđm effectum ponit ↄiter dicẽs. VT IVSTIFICATIO legis] i. iustitia quã lex ꝓmittebat: ⁊ quã ex lege aliqui sperabant IMPLERETVR] i. ꝑficereꝰ IN NOBIS] existẽtibus.s. in Chr̃o iesu. Infra.9. Gentes q̃ nõ sectabanꝰ iustitiã: apprehẽderũt iustitiã que est ex fide. Et 2. Cor.5. cũ dixisset. Euʒ qui nõ nouerat pctm̃ de⁹ pro nobis fecit pctm̃. subdit. Ut nos efficeremur iustitia dei in ipso: h̃ aliter fieri nõ poterat q̃ per Chr̃m. Et iõ p̃misit q͂.s. dãnare põt pctm̃ in carne: ⁊ implere iustificationẽ: quod ERAT impoſſe legi Moysi.] Heb.7. Nihil.n. ad ꝑfectũ adduxit lex. Et h̃ qdẽ erat legi impossibile: nõ ꝓpter defectũ legis: ſʒ IN quo] i. inquãtum INFIRMABATVR per carneʒ] i. ꝓpter ifirmitatem carnis: q̃ erat in hoie ex corruptione fomitis: ex qua ꝓueniebat q͂ ẽt lege data homo a cõcupiscentia vinceba꜉. Mat.26. Spũs qdeʒ prompt⁹ est: caro aũt infirma. Et supra.6. Humanũ dico ꝓpter infirmitatẽ carnis vestre. Et ex h̃ pʒ q͂ necesse ẽ Chr̃m incarnari. vnde ⁊ Gal.2. dr̃. Si per legeʒ est iustitia. Chr̃s gratis mortuus est.i. sine causa. Ideo ergo necessarium fuit Chr̃m incarnari: q͂a lex iustificare nõ poterat.

Quare ponit carnẽ pcti.

De pctõ.i. p pctõ: vel debilitauit fomitẽ.

¶ Deinde cũ dicit. QVI NON ſm carnẽ rc̃.] Probat ꝓpositum

propositũ q̃tũ ad scõꝫ cõditionẽ ostẽdẽs ꝙ ad hoc
ꝙ aliqui dãnationẽ euadant requirit̃ ꝙ non ſm car-
nem ambulẽt. Et circa hoc tria facit. p̃ ꝓponit qđ intẽ
dit. 2° ꝓbat ꝓpositũ ibi. QVI ENIM ſm carnẽ ⁊c̃.]
3° manifestat quõdã qđ in probatiõe supposuerat ibi.
QVONIAM sapientia ⁊c̃.] Dicit ḡ p̃mo. Dictũ est ꝙ
iustificatio legis implet̃ in nobis: qui. s. nõ solũ sum⁹
in Chřo Jesu: sed et NON ambulamus ſm carnẽ: sed
ſm spũ] .i. qui nõ sequimur cõcupiscentias carnis: sꝫ
instinctum spũs sancti. Gal. 5. Spiritu ambulate.

¶ Deinde cũ dic̃. QVI ENIM ſm carnem ⁊c̃.] Probat
qđ dixerat. ⁊ inducit duos syllos. vnũ quidem ex pte car-
nis: qui est talis. Quicũq; sequunt̃ prudẽtiã carnis du-
cunt̃ ad mortẽ: sed quicũq; sunt ſm carnẽ sequunt̃ pru-
dẽtiã carnis. ḡ quicũq; sunt ſm carnẽ ducunt̃ ad mor-
tẽ. Aliũ syllm ponit ex pte spũs qui est talis. Quicũq;
sequunt̃ prudẽtiã spũs ꝯsequunt̃ vitã ⁊ pacẽ: sed qui-
cũq; sunt ſm spm̃ sequunt̃ prudẽtiã spũs. ḡ quicũq; sũt
ſm spm̃ sequunt̃ vitã ⁊ pacẽ. Et sic pꝫ ꝙ illi q nõ am-
bulãt ſm carnẽ: sꝫ ſm spm̃ liberant̃ a lege pcĩ ⁊ mor-
tis. Primo ḡ põit miorẽ p̃mi sylli dicẽs. QVI ENIM
ſm carnẽ] .i. q carni subdunt̃ q̃si ei subdi. Ro. 16. Dñõ
nõ seruiũt sꝫ suo vẽtri. SAPIVNT ea q̃ sunt car-
nis.] ac si dicat hñt sapiaꝫ carnis. Sapere. n. q̃ sũt car-
nis est approbare ⁊ iudicare bona eẽ q̃ sũt ſm carnẽ.
Mat. 16. Nõ sapis q̃ dei sunt: sꝫ q̃ hoĩs. Hiere. 4. Sa-
piẽtes sunt vt faciãt mala. Scđo ponit miorẽ secundi
sylli dicẽs. QVI VERO sũt ſm spm̃] .i. q spm̃ sanctuꝫ
sequunt̃: ⁊ ſm eũ ducunt̃ ſm illđ Gal. 5. Si spũ duci-
mini nõ estis sub lege. SENTIVNT ea q̃ sunt spũs.]
idest hñt rectũ sensuꝫ in reb⁹ spũalib⁹ ſm illđ Sap. 1.
Sẽtite de dñõ i bonitate. Et hoꝝ rõ ẽ qa sic Phs dic̃
in. 3. ethico. Qualis ẽ vnusq̃sq; talis finis videtur ei.
Unũ ille cuius est aius iformat⁹ p habitũ bonũ vł ma-
luꝫ: existimat de fine ſm exigẽtiaꝫ illi⁹ habit⁹. Tertio
ponit maiorem p̃mi sylli dicẽs. NAM prudentia car-
nis ⁊c̃.] Ad cui⁹ itellectuꝫ opꝫ scire ꝙ prudẽtia ẽ recta
rõ agibiliũ: vt dic̃ Phs in. 6. ethico. Recta aũt rõ agẽ-
doꝝ vnũ p̃supponit ⁊ tria facit. Presupponit. n. fineꝫ
qui est sicut principiũ in agẽdis: sicut ⁊ rõ speculatiua
p̃supponit p̃ncipia: ex q̃b⁹ demonstrat. Facit aũt recta
rõ agibiliũ tria. Nã p̃ recte conciliat̃. 2° recte iudicat
de cõciliatis. 3° recte ⁊ ꝯstãter p̃cipit qđ iudicatuꝫ est.
Sic ergo ad prudẽtiã carnis reqrit̃ ꝙ aliqs p̃suppo-
nat ꝓ fine delectabile carnis: ⁊ ꝙ cõciliet̃ ⁊ iudicet ⁊
p̃cipiat ea que ꝯueniunt ad hũc finẽ. Unũ talis prudẽ-
tia EST MORS] .i. cã mortis eterne. Gal. vlt°. Qui se-
minat in carne de carne ⁊ metet corruptionẽ. Quarto
ponit maiorẽ scđi sylli dicẽs. PRVDENTIA aũt spi-
ritus vita ⁊ pax.] Di aũt ſm p̃dicta prudẽtia spũs qñ
aliqs p̃supposito fine spũalis boni ꝯsiliat̃: ⁊ iudicat ⁊
p̃cipit que ordinant̃ ꝯueniẽter ad hunc finẽ. Unũ talis
prudẽtia est vita. i. causa vite gratie ⁊ glorie. Gal. vlt°.
Qui seminat in spiritu de spiritu ⁊ metet vitam eter-
nam. Et est pax. i. causa pacis. Naꝫ pax causat̃ a spiri-
tu sancto. Ps. Pax multa diligẽtibus legem tuã dñe.
Gal. 5. Fructuꝫ spiritus charitas gaudium ⁊ pax.

¶ Propterea qđ affectus carnis inimicitia est ad-
uersus deũ: nã legi dei nõ subdit̃: sigdẽ ne potest
qdeꝫ. Qui vo in carne sunt: deo placere nõ pñt.
Vos aũt nõ estis in carne: sꝫ in spũ: sigdem spũs
dei habitat in vobis. Qđ si qs spirituꝫ Chřĩ non
habet: hic nõ est eius. Porro si Chřs in vobis ẽ:
corpus quidẽ mortuũ est ꝓpter peccatũ: spiritus
autẽ vita est ꝓpter iustificationẽ. Qđ si spiritus
eius q excitauit Jesuꝫ a mortuis: habitat in vo-
bis: is q excitauit Chřistũ ex mortuis: viuificabit
⁊ mortalia corpora vestra: pp ipsius spiritũ iha-
bitãteꝫ in vobis. Proinde fratres: debitores su-
mus: nõ carni: vt ſm carnem viuamus: nã si ſm
carnem vixeritis: moriemini. Qđ si spiritu facta
corporis mortificetis: viuetis.

¶ Qm̃ sapiẽtia carnis inimica est deo. Le-
gi eni dei nõ est subiecta: nec eni põt. Qui
aũt in carne sunt: deo placere nõ pñt. Vos
aũt in carne nõ estis: sꝫ in spũ. si tñ spũs dei
habitat in vobis. Si qs aũt spũꝫ Chřĩ nõ
hꝫ: hic nõ est ei⁹. Si aũt Chřs in vobis ẽ:
corpus qdẽ mortuũ est pp pctm̃: spũs vo
viuit pp iustificationẽ. Qꝫ si spũs ei⁹ q su-
scitauit Jesuꝫ a mortuis habitat in vobis:
q suscitauit Jesuꝫ Chřm a mortuis viuifi-
cabit ⁊ mortalia corpa vestra pp ihabitan-
tem spũꝫ ei⁹ i vobis. Ergo frẽs debitores
sum⁹: nõ carni vt ſm carnẽ viuam⁹. Si. n.
ſꝫ carnẽ vixeritis moriemini. si aũt spũ scõ
carnis mortificaueritis: viuetis. Lec. II.

Supposuerat Apls in p̃cedẽtib⁹ ꝙ pruden-
tia carnis mors est: ⁊ h̃ quideꝫ
nũc ꝓbare itẽdit. Et p̃ ꝓbat ꝓpositũ. 2° ostẽdit fideles
quibus scribit tali prudẽtia eẽ alienos ibi. VOS AV-
TEM ⁊c̃.] Circa p̃mũ duo fac̃. p̃ ꝓpositũ ꝓbat de pru-
dẽtia carnis in abstracto. 2° id qđ de prudẽtia carnis
dixerat adaptat eis q prudẽtiam carnis sequunt̃ ibi.
QVI AVTEM in carne ⁊c̃.] Circa p̃m̃ ponit tria me-
dia: quoꝝ posteri⁹ ꝓbat p̃us. Per p̃m̃ aũt ꝓbat id qđ su-
pra positũ est. s. ꝙ prudẽtia carnis sit mors h̃ mõ: quia
inimicat̃ deo icurrit mortem. Luc. 19. Uerũtñ inimi-
cos illos qui noluerunt me regnare supra se: adducite
huc ⁊ iterficite ante me. Et h̃ qa de⁹ vita nr̃a ẽ. Deut.
3. Ipse est. n. vita tua. Et iđ ille q inimicat̃ deo icurrit
mortẽ. sꝫ sapiẽtia carnis ẽ inimica deo. ḡ prudẽtia car-
nis est cã mortis. ¶ Ubi notãdũ est ꝙ id qđ supra di-
xerat prudẽtiã carnis nũc noiat carnis sapiẽtiã: nõ ꝙ
idẽ sit sapiẽtia simplr ⁊ prudẽtia. sꝫ qa in reb⁹ huma-
nis est prudẽtia. Prouerb. 10. Sapiẽtia ẽ viro prudẽ-
tia. ¶ Ad cui⁹ itellectũ sciẽdum ꝙ sapiẽs simplr dĩ q
cognoscit cãm altissimã ex qua oĩa depẽdẽt. Cã autẽ
supma oiuꝫ de⁹ est. Unũ sapiẽtia simplr est cognitio di-
uinoꝝ rerũ. Ut Aug. dicit in lib. de trini. 1 Cor. 2. Sa-
piẽtiã loqmur iter pfectos. Dĩ aũt sapiẽs in vnoq̃q; ge-
nere qui cognoscit altissimã cãm illius gñis: sicut i ar-
te edificatoria dĩ sapiẽs nõ ille q scit dolare ligna ⁊ la-
pides: sed ille q ꝯcipit ⁊ disponit ꝯueniẽtẽ formaꝫ do-
mus. ex h̃ eni totũ artificiuꝫ depẽdet. vñ ⁊ Apls dicit.
1. Corinth. 3. Ut sapiẽs architectus fundamẽtũ posui.
Sic igit̃ sapiẽs in reb⁹ humanis dĩ q bonã estimatio-
nẽ hñs de fine humane vite: ſm h̃ ordinat totã huma-
nã vitã: qđ ꝑtinet ad prudẽtiã. Et ita sapiẽtia carnis ẽ
idẽ qđ carnis prudẽtia. De hac sapiẽtia dĩ Jac. 3. Nõ
est desursum descẽdẽs: sed terrena aialis diabolica. Dĩ
aũt hec sapiẽtia deo inimica: qa ꝯ legẽ dei hoiem icli-
nat. Job. 15. Currit aduersus deũ collo erecto. Et ideo
ad h̃ ꝓbãdũ inducit aliđ mediũ sũbdẽs. LEGI ENIM

Ex parte car nis.

Ex pte spũs.

Tria faciunt ad rectã rõnẽ agibiliũ: ⁊ si militer ad pru dẽtiã carnis.

Quid sapien tia ⁊ quid sa piens

dei nõ est subdita.] Nõ n. põt aliqs deũ odire fm q in se est: cũ de⁹ sit ipsa essentia bonitatis: sed fm hoc aliqs peccator deũ odit: q preceptũ diuine legis est 9trariũ sue volũtati: sicut adulter odit deũ inquantũ odit hoc preceptũ. nõ mechaberis. Et sic oẽs peccatores inquantũ nolũt subijci legi dei sunt inimici dei. 2. Paral. 19. His q oderunt deũ amicitia iũgeris. Unde 9uenienter pbat q prudẽtia vel sapiẽtia carnis sit inimica deo: q non est subiecta legi dei. Probat aũt hoc p 3ᵐ mediũ dicẽs. NEC ENIM põt.] Prudẽtia n. carnis vitiũ ẽ qõdã: vt ex pdictis p3. Quãq̃ aũt ille q subiectus est vitio possit liberari a vitio et subijci deo. fm illud supra. 6. Liberati a peccato serui facti deo. tñ ipm vitiũ deo subijci nõ põt: cũ ipm vitium sit auersio a deo vel a lege dei: sicut ille q est niger põt fieri alb⁹: s3 ipsa nigredo nũq̃ põt fieri alba. Et fm hoc dĩ Mat. 7. Nõ põt arbor mala fruct⁹ bonos face. Ex quo p3 q nõ recte manichei ad 9firmationẽ sui erroris hec vba assumũt volẽtes p hec vba ostẽdere nãm carnis nõ eẽ a deo: cũ sit inimica deo: nec possit deo subijci. Nõ n. agit Apls hoc de carne ista q̃ ẽ creatura dei: s3 de prudẽtia que est vitium hoĩs: vt dictum est.

Pctõr deum odit q2 pceptũ 9trarium sue voluntati.

Error manichei volẽtes carnẽ nõ eẽ a deo.

¶ Deinde cũ dĩc. QVI AVTEM in carne rc.] Adaptat qõ dixerat de prudẽtia carnis ad hoĩes qb⁹ prudentia carnis dñaĩ dicẽs. QVI AVTEM in carne sũt] i. qui 9cupiscẽtias carnis sequunĩ p prudẽtiã carnis quãdiu tales sũt DEO PLACERE nõ pñt] q2 vt i ps. dĩ. Bñplacitũ ẽ deo sup timẽtes eũ. Unde illi q ei nõ subijciũĩ nõ pñt ei placẽ quãdiu tales sũt. Pñt aũt desinere eẽ in carne fm modũ pdictũ: et tũc deo placebunt.

¶ Deinde cũ dĩc. VOS AVTEM rc.] Ostẽdit eos qb⁹ loquiĩ eẽ imunes a prudẽtia carnis. Et circa hoc tria facit. p̃ ponit fideliũ statũ dicẽs. VOS AVTEM nõ estis i carne:] et sic p3 nõ eẽ itelligẽdũ de carnis nã. Romani eñi qb⁹ loq̃baĩ mortales erãt carne induti. S3 carnẽ accipit p vitijs carnis. fz illud. 1 Cor. 6. Caro et sanguis regnũ dei nõ pñt possidere. Unde dĩc. VOS NON estis in carne] i. nõ estis i vitijs carnis: q̃si fm carnẽ viuẽtes. 2. Cor. 10. In carne viuẽtes nõ fm carnẽ militamus. SED IN spũ] i. spũ regimini. Apoc. 1. Fui in spũ dñica die. Scdo apponit 9ditionẽ dicẽs. SI TAMEN spũs dei habitat i vobis] s. p charitatẽ. 1 Cor. 3. Templũ dei estis. et spũs dei hitat i vobis. Apponit aũt hãc 9ditiõẽ: q2 quãuis i baptismo spũm sctm recepint. poterat tñ 9tingẽ q p pctm superueniẽs spũm sctm amisissent. de q̃ dĩ Sap. 1. Et corripiĩ a superueniẽte iniquitate. Tertio ostẽdit 9ditionẽ hãc oportẽ i eis existere. d. SI QVIS spũm Chri nõ h3. hic nõ ẽ ei⁹.] sc. nõ ẽ mẽbrũ corporis qd p spũm corporis nõ viuificaĩ: ita nõ ẽ mẽbr Chri q spũm Chri nõ h3. 1. Jo. 4. In hoc scim⁹: qm manet i nobis: qm de spũ suo dedit nob. ¶ Est aũt notãdũ q idẽ ẽ spũs Chri: et dei pris: s3 dĩ dei pris inquãtũ a pñe pcedit. Dĩ spũs Chri inquantũ pcedit a filio. Unde et dñs vbiq3 attribuit eũ sibi et pri: sic Jo. 14. Paraclitus spũs sanctus quẽ pater mittet in nõie meo. Itẽ. Cũ venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre rc.

Idẽ est spũs dei patris et Chri.

¶ Deinde cũ dĩc. SI AVTEM Chrs rc.] Ostẽdit q per grãm Chri sine p spũm sctm liberemur a pena. et p̃ ostẽdit q liberamur p spũm sctm in futuro a morte corporali. 2° q iterũ in hac vita adiuuamur a spũ sancto 9 infirmitates pñtis vite ibi. SIMILITER aũt rc.] Circa pmũ tria facit. p̃ pponit qd itẽdit. 2° ex hoc ifert qõdã corollariũ ibi. ERGO fres rc.] 3° pbat ppositum ibi. QVICVNQVE. n. rc.] Circa pmũ 9siderãdũ ẽ q sup mẽtionẽ fecerat de spũ dei: et de spũ Chri: q2 is sit vn⁹ et idẽ spũs: pmo g ostẽdit qd 9sequamur ex spũ ex hoc q ẽ Chri. Scdo ostẽdit qd 9sequimur ex eo inquantũ ẽ spiritus dei pris ibi. QVOD SI spũs ei⁹ rc.] Dĩc g. Dctm est q siqs spũm Chri nõ h3 hic nõ ẽ ei⁹. Si ñ cũ vos sitis Chri spũm Chri habetis et ip3 Chrm i vobis habitãtẽ p fidẽ. fm illud Eph. 3. Habitare Chrm p fidẽ i cordibus vestris. SI AVTEM Chrs sit i vobis eĩ] op3 vos Chro eẽ 9formes. Chrs aũt sic venit i mũdũ vt quãtũ ad spm eẽt plenus grã et veritate. et tñ quãtũ ad corp⁹ h3 similitudinẽ carnis pcti: vt supra dctm ẽ. Unde et hoc op3 eẽ in vobis q CORPVS qdẽ] vestrũ PROPTER pctm] qd adhuc manet in carne vra MORTVVM est] i. necessitati mortis addictũ: sic Gen. 2. dĩ. Quacũq3 die comederitis morte moriemini. i. necessitati mortis addicti eritis. SPIRITVS vo] vester qui iã renouatus est a peccato. fm illud Ephe. 4. Renouamini spũ mẽtis vestre. VIVIT] vita grãe PROPTER iustificationẽ] p quã iustificatur a deo. Gal. 2. Qd aũt nũc viuo in carne in fide viuo filij dei. sup. 1. Iust⁹ ex fide viuit.

¶ Deide cũ dĩc. QVOD SI spũs rc.] Ostẽdit qd 9sequimur ex spũ scõ inquãtũ ẽ spũs pris dicens. QVOD SI] habitat i vobis SPIRITVS ei⁹] s. dei pris QVI suscitauit Jesum Chrm a mortuis] ps. Tu aũt dñe miserere mei et resuscita me. Act. 3. Hũc de⁹ suscitauit rc. Et tñ ipse Chrs ppa virtute resurrexit: q2 eadẽ ẽ virtus patris et filij. 9ñs est q id qd de⁹ pr fecit in Chro: faciat et in nobis. Et hoc est qd subdit. QVI suscitauit Jesum Chrm a mortuis viuificabit et mortalia corpora vra.] Nõ dĩcit mortua: s3 mortalia q2 in resurrectiõe nõ solum a corporib⁹ vestris auferetur q sint mortua. i. necessitatẽ mortis hñtia: s3 et q sint mortalia. i. potẽtia mori quale fuit corpus ante pctm. Nã post resurrectionẽ corpora nostra erũt penitus imortalia. Esa. 26. Viuent mortui rc. Osee. 6. Uiuificabit nos post duos dies. Et hoc PROPTER ĩhabitãtẽ spm ei⁹ in nobis] i. in virtute spiritus sancti in nobis habitãtis. Eze. 37. Hec dĩc dñs de⁹ ossib⁹ his. Ecce ego intromittã i vobis spm et viuetis. Et hoc pp ĩhabitãtẽ spm. i. pp dignitatem quã corpa habebũt eo q fuerũt receptacula spũsscti. 1. Cor. 6. Nescitis q membra vestra tẽplũ sunt spũssancti. Illi vo quorum membra non fuerant templũ spiritus sancti resurgent: sed habebunt corpora passibilia.

Vñs ẽ uiuificabit corpora mortua et mortalia.

¶ Deide cũ dĩc. ERGO debitores rc.] Cõcludit corollariũ ex dictis. Et p̃ ponit 9nẽ. 2° rõnem assignat ibi. SI ENIM rc.] Dicit g p̃. Dctm est q p spũm sctm multa bona nobis prouenũt: et q ex prudentia carnis sequitur mors. ERGO debitores sumus spiritui] sancto pp beneficia ab eo recepta vt viuamus fm spiritũ: et nõ carnẽ. Gal. 5. Si spũ viuimus spũ et ambulemus.

¶ Deide cũ dĩc. SI ENIM fm carnẽ.] Assignat rõnẽ 9nis pmisse. et p̃ quãtũ ad carnẽ dicẽs. SI ENIM fm carnẽ vixeritis] i. sequẽdo 9cupiscẽtias carnis MORIEMINI] s. morte culpe in pñti: et morte dãnatiõis in futuro. 1 Thi. 5. Que in delicijs viuẽs mortua est. 2° assignat rõnẽ quãtũ ad spiritũ dicẽs. SI AVTEM spũ] i. per spm sctm MORTIFICAVERITIS facta carnis] idest opera que ex 9cupiscẽtia carnis pueniũt VIVETIS] vita grẽ i pñti: et vita glie i futuro. Col. 3. Mortificate mẽbra vra q̃ sunt sup terrã. Gal. 5. Qui Chri sũt carnẽ suã crucifixerũt cũ vitijs et 9cupiscentijs.

¶ Eteni qcũq3 spiritu dei aguntur hi sũt filij dei. Non. n. accepistis spiritũ seruitutis iterũ ad timorẽ: s3 accepistis spũm adoptionis: per quẽ clamamus: abba pater. Ipse spũs testaĩ vna cũ spiritu nostro: qd sumus filij dei. Qd si filij: igitur et heredes.

2. Thi. 1.
Gal. 4.
Gala. 4.

1.Cor.12. Heb.4. ⁊ heredes. Heredes quidem dei: coheredes aūt Christi: ꝗ Siquidem simul cum eo patimur: vt ⁊ vna cum illo glorificemur.

¶ Quicūq; n. spiritu dei aguntur hi sunt filij dei. Nō. n. accepistis spm̄ seruitutis iterū in timore: sȝ accepistis spm̄ adoptiōis filiorū dei: in quo clamamus abba pater. Ipse enī spūs testimoniū reddit spūi nostro ꝙ sumus filij dei. Si aūt filij ⁊ heredes: heredes quidē dei: coheredes aūt Chri. si tn̄ cō patimur: vt ⁊ glificemur. Lec. III.

Postq̄ Apls ostēdit ꝙ ꝑ spm̄ scm̄ dabit̄ nobis vita gloriosa q̄ oēm mortalitatē a corporib⁹ nostris excludet. Hic ꝓbationē inducit. ⁊ p̄ ostendit ꝙ ꝑ spūȝ scm̄ hȝ gloriosa vita dat̄. 2° ondit quare differt̄ ibi. SI TAMEN cōpatimur ⁊c̄. Circa p̄m ponit talē rōnē. Quicūq; sunt filij dei cōsequunt̄ eternitatē glīose vite. sȝ qcūq; reguntur spū sancto sunt filij dei. g qcūq; regunt̄ spū scō ꝯsequunt̄ hereditatē gloriose vite. Prio ḡ ponit minorē ꝑdicte rōnis. 2° maiorē ibi. SI AVTEM ⁊c̄. Circa p̄mū duo facit. p̄ ꝓponit qd̄ itēdit. 2° ꝓbat ꝓpositū ibi. NON ENIM accepistis ⁊c̄. Circa p̄mū duo ꝯsiderāda sūt. Prio qdē quo aliq̄ agunt̄ a spū dei: ⁊ pōt sic itelligi. QVICVNQVE

Quō spū dei aguntur. spū dei agunt̄ sicut q̄dā ductore ⁊ directore: qd̄ qdēȝ in nobis facit spūs sanct⁹ inq̄tuȝ illuminat nos iterius qd̄ facē debeam⁹. ps. Spūs tuus bon⁹ deducet me ⁊c̄. Sȝ qz ille q ducit̄ ex seipso non opat̄. hō aūt spūalis nō tātuȝ istruit̄ a spū sancto qd̄ agere debeat: sȝ ēt cor ei⁹ a spū sancto mouet̄. Ideo plus itelligēdū est in h̄ ꝙ dr̄. Quicūq; spū dei agunt̄. Illa. n. agi dicunt̄ q̄ q̄dam supiori instinctu mouent̄. Vñ de brutis dicim⁹ ꝙ non agūt sȝ agunt̄: qz a nā mouent̄: ⁊ non ex ꝓprio motu ad suas actiōes agēdas. Silr aūt hō spūalis nō quasi ex motu ꝓprie volūtatis ꝑncipalr̄ sȝ ex istinctu spūs sancti inclinat̄ ad aliqd̄ agēdum. Fm̄ illō Esa. 59. Cū venerit quasi fluui⁹ violētus quē spūs dei cogit. Et Luc. 4. ꝙ Chrūs agebat̄ a spū in deserto. Non tn̄ ꝑ h̄ excluditur quin viri spūales ꝑ volūtatē ⁊ liberū arbitriū operēt̄: qz ipm̄ motū voluntatis ⁊ liberi arbitrij spūs scūs in eis causat. Fm̄ illō Phil. 2. De⁹ est qui opat̄ in vobis velle ⁊ ꝑficere.

Quō sunt filij dei. ¶ Scdo ꝯsiderādū ē quō ILLI QVI spū dei agunt̄ sūt filij dei. Et h̄ est manifestuȝ ex silitudine filiorū carnaliū: q ꝑ semē carnalē a p̄re ꝓcedētes gñant̄. Semē aūt spūale a p̄re ꝓcedēs est spūs sanctus: Et ideo per hoc semen aliqui hoīes in filios dei generant̄. 1. Io. 3. Omnis qui natus est ex deo peccatum nō facit: quoniam semē dei manet in eo.

¶ Deinde cū dic̄. NON ENIM accepistis ⁊c̄. Probat ꝓpositū. s. ꝙ spm̄ scm̄ accipiētes sint hoīes filij dei. ⁊ h̄ dupl'r. p̄ qdē ex distōne donorū spūs sancti. 2° ex confessiōe nr̄a ibi. IN QVO clamam⁹ ⁊c̄. Circa p̄mū cōsiderādū est ꝙ spūs. s. duos effect⁹ facit in nobis. vnū

Spūs sancti sunt effectus timor ⁊ amor. qdē timoris. Esa. 11. Replebit eum spūs timoris dñi. Aliū amoris. sup. 5. Charitas dei diffusa est ꝑ spm̄ sanctū in cordib⁹ nr̄is q datus est nobis. Timor autē facit seruos: nō aūt amor.

Timor habet malū ꝑ obiecto ⁊ id a q̄ malū sibi iminēre. ¶ Ad cuius euidentiā ꝯsiderandū ē ꝙ timor hȝ duo obiecta. s. malū qd̄ qs timēdo refugit: ⁊ illud a quo sibi h̄ malū iminere videt. Sic eniȝ hō timere: occisionē: ⁊ regē qui pōt occidere. Cōtingit aūt q̄nq; ꝙ malū qd̄ qs refugit est ꝯtrariū bono corporali: vel tēporali: qd̄ qs iterdum inordinate amat ⁊ refugit pati ab aliquo hoīe tēporali. Et h̄ est timor humanus vel mūdanus: ⁊ hic nō est a spū scō. Et hūc ꝓhibet dñs. Mat. 10. Nolite timere eos q corp⁹ occidūt. Ali⁹ aūt est timor q refugit malū: qd̄ ꝯtrariat̄ nāe create: scȝ malū pene. sȝ tn̄ refugit h̄ pati a cā spūali. i. a deo: ⁊ hic timor est laudabilis q̄tū ad h̄: s. ꝙ deuȝ timet. Deut. 5. Quis det eos talē hr̄e mētē vt timeāt me. Et sic hoc a spū scō est. Sȝ inq̄tū talis timor nō refugit malū qd̄ opponit̄ bono spūali. s. pctm̄: sȝ solū penam non est laudabilis. Et istū defectū non hȝ a spū scō: sed ex culpa hoīs: sicut ⁊ fides informis q̄tū ad id qd̄ est fidei est a spū scō. nō aūt ei⁹ iformitas. Vñ ⁊ si ꝑ hm̄ timorē aliquis bonū faciat: nō tn̄ bn̄ facit: qz nō facit spōte: sȝ coactus metu pene: qd̄ ꝓprie est seruorū. Et iō timor iste ꝓprie dr̄ seruilis: qz seruilr̄ facit hoīeȝ opari. Est autem

Timor mundanus seruilis initialis sanctus tertius timor q refugit maluȝ qd̄ opponit̄ bono spūali. s. peccatū: vel sepatiōnē a deo: ⁊ h̄ quideȝ timet icurrere ex iusta dei vindicta. Et sic q̄tū ad vtrūq; obiectū respicit rē spūalē. sed tn̄ cū h̄ habȝ oculū ad penā. Et iste timor dr̄ esse initialis: qz solet eē in hoīb⁹ in initio sue ꝯuersiōis. Timēt. n. penā ꝑp pctā ꝑterita: ⁊ timēt separi a deo ꝑ pctm̄ ꝑp grāz charitati ifusam. Et de h̄ dr̄ in ps. Initiū sapiētie timor dñi. Est autē q̄rt⁹ timor ꝙ ex vtraq; pte oculū hȝ solū ad rē spūalē: qz nihil timet nisi a deo separi. Et iste timor est sanct⁹ q ꝑmanet in seculū seculi: vt in ps. dr̄. Sicut autē timor initialis causat̄ ex charitate iperfecta. ita hic timor causatur ex charitate ꝑfecta. 1. Io. 4. Perfecta charitas foras mittit timorē. Et iō timor initialis ⁊ timor castus non distinguunt̄ ꝯ amorē charitatis qui est cā vtriusq; sȝ solus timor pene: qz sicut hic timor facit seruitutem: ita timor charitatis facit libertatē filiorū. Facit. n. hoīem volūtarie ad honorē dei opari: qd̄ est ꝓprie filiorū. Lex igit̄ vetus data ē in timore: qd̄ significabāt tonitrua ⁊ alia hm̄ q̄ facta sunt in datiōe veteris legis: vt dr̄ Exo. 19. Et ideo dr̄ Heb. 12. Et ita terribile erat quod videbat̄. Et ideo lex vetus ꝑ isflictionē penarū idicens ad mādata dei seruāda data est in spū seruitutis. Vñ dicit̄ Gal. 4. Unū quidē in mōte synai in seruitutē gñans. Et ideo hic dic̄. Recte dictū ē ꝙ qui spū dei agunt̄ ⁊c̄. NON ENIM iteruȝ in noua lege: sicut in veteri lege fuit ACCEPISTIS spm̄ seruitutis in timore. s. penarū: quē timorē spūs scūs faciebat. SED ACCEPISTIS spm̄. s. charitatis q est ADOPTIONIS filiorū. i. per quē adoptamur in filios DEI. Gal. 4. Ut adoptiōeȝ filiorum reciperemus. Nō autēȝ hoc dicitur quasi sit alius ⁊ alius spiritus. sed quia ideȝ est spūs. s. qui in quibusdaȝ facit timorē seruileȝ quasi imperfectū. in aliqb̄ facit amorē quasi quoddam perfectum.

¶ Deinde cū dic̄. IN QVO clamam⁹ ⁊c̄. Manifestat idē ꝑ nr̄az ꝯfessionē. Profitemur. n. nos patrē hr̄e deū instructi a dño cū dicimus orātes. Pr̄ nr̄ qui es in celis. vt habet̄ Mat. 6. Hoc aūt ꝯuenit dicere nō solum iudeis: sed ēt gētib⁹. Et iō duo ponit idē significātia. s. ABBA qd̄ est hebreū: ⁊ PATER qd̄ est latinum vel grecū: vt ostēdat h̄ ad vtrūq; ppl'm ꝑtinere. vñ ⁊ dñs Mat. 14. Abba pater oīa possibilia sunt tibi. Hier. 3. Patrē vocabis me. Hoc aūt dicimus nō tātū sono vocis quātū intētione cordis que qdē ꝑp sui magnitudinem clamor dicit̄: sicut ⁊ ad Moysem tacētem dicit̄ Exo. 14. Quid clamas ad me. s. intētione cordis. Sed ista magnitudo intētionis ex affectu filialis amoris ꝓcedit quem in nobis S. S. facit. Et ideo dicit. IN QVO scȝ spiritu sancto CLAMAMVS abba pater. Unde Esa. 6. dicit̄ ꝙ seraphin qui interpretant̄ ardētes quasi

igne spūs sancti clamabant alter ad alterum.

¶ Deīde cū dic̄. IPSE ENIM spūs ꝛc̄.] Ondit idem ex testimonio spūs sancti: ne forte aliqs diceret ꝙ i nr̄a cōfessiōe decipimur. vn̄ dicit. Ideo dico ꝙ i spū scō clamamus abba pr̄. IPSE ENIM spūs testimonium reddit.] non quidē exteriori voce ad aures hoīm: sicut pr̄ protestans est de filio suo. Mat. 3. Sz reddit testimoniū p effectū amoris filialis: quē in nobis facit. Et iō dic̄ ꝙ testimoniū reddit: nō auribꝰ: SED SPIRITVI nr̄o ꝛc̄.] Act. 2. Nos testes sumus hoꝝ verboꝝ.

¶ Deide cū dic̄. SI AVTEM filij ꝛc̄.] ponit maiorē. ꝛ p̄ ondit ꝙ filijs dr̄ hereditas dicēs. SI AVTEM] aliquis FILII] p spm̄. s. sequit̄ ēt ꝙ sint HEREDES:] quia nō solū filio nāli: sed ēt adoptiuo debet̄ hereditas. 1. Pe. 1. Regenerauit nos in spē viuā in hereditatē ꝛc̄. ps. Hereditas mea p̄clara ē mihi. Scdo ostendit q̄ sit ista hereditas. Et p̄ describit eā q̄tū ad deum pr̄ē dicēs. HEREDES quidem dei.] Di aūt aliqs heres alicuiꝰ existere qui pncipalia eius bona pcipit seu adipiscit̄. non aūt qui aliq̄ munuscula recipit: sicut legit̄ Gen. 25. Qȝ Abraā dedit cūcta q̄ possedit Isaac. filijs aūt ꝯcubinarū largitus ē munera. Bonū aūt principale quo deꝰ diues est: est ipsemet. Est. n. diues p se ipsū ꝛ nō p aliquid aliud: qa extrīsecoꝝ bonoꝝ nō indiget: vt dr̄ in ps. Vn̄ ipm deū adipiscunt̄ filij dei p hereditate. vn̄ ps. Dn̄s pars hereditatis mee. Tren. 3. Pars mea dn̄s dixit aīa mea. Sz cū filiꝰ hereditatem nō adipiscat̄ nisi pr̄e defuncto. videt̄ ꝙ hō nō possit eē heres dei q nūq̄ decedit. ¶ Dōm est aūt ꝙ illō hz locū in bonis corꝑalibꝰ q̄ simul a multis possideri nō pn̄t. ꝛ iō necesse est vnū decedere vt aliꝰ succedat: sed bona spūalia simul a multis haberi pn̄t. ꝛ iō non opꝫ patrē decedere vt filij sint heredes. Potest tn̄ dici ꝙ deus decedit nobis inq̄tū ē in nobis p fidē. erit autē nr̄a hereditas inq̄tū videbimus eū p spēm. Scdo describit hāc hereditatē ex pte Christi dicēs. COHEREDES aūt Chrī.] qa ipse cum sit pncipalis filius a quo nos filiationē participamus: ita est principalis heres cui in hereditate cōiungimur. Matth. 21. Hic est heres ꝛc̄. Mich. 1. Adhuc heredem adducam tibi.

¶ Deinde cū dicit. SI TAMEN cōpatimur ꝛc̄.] Ostēdit cāz dilatiōis huiꝰ vite gl̄iose. Et p̄ ponit cām ex pte passionū. 2ᵒ ponit ꝑeminētiā gl̄ie ad passiones ibi. EXISTIMO. n. ꝛc̄.] Circa pmū ꝯsiderādū est ꝙ Chrūs qui est pncipalis heres ad hereditatē gl̄ie puenit per passiones. Luc. vlt°. Nōne oportuit Chrm̄ pati ꝛ ita intrare in gl̄iaz suā. Nō aūt nos faciliori mō debemꝰ hereditatē adipisci. Et ideo ēt nos opꝫ p passiones ad illā hereditatē puenire. Act. 14. Per multas tribulationes opꝫ nos itroire in regnū dei. Nō. n. statī imortale ꝛ ipassibile corpus accipimus vt simul cū Chrō pati possimꝰ. vn̄ dicit. SI TAMEN cōpatimur] .i. si patienter sustinemus tribulationes huius mundi: vt ꝛ cum Christo GLORIFICEMVR] 2. Thi. 2. Si cōmortui sumus ꝛ conregnabimus.

¶ Nam reputo non esse pares afflictiones p̄sentis temporis ad gl̄iam: que reuelabit̄ erga nos. Etenim solicita creature expectatio expectat: vt palā fiāt filij dei. Quippe vanitati creatura subiacet: nō volēs: ſz pp eū qui subiecit illaz sub spe. Qm̄ ꝛ ipsa creatura liberabit̄ a seruitute corruptionis: in libertatem glorie filioꝝ dei. Scimus enīz ꝙ oīs creatura cōgemiscit: simulq̄ nobiscū parturit vsq̄ ad hoc tempus.

¶ Existimo. n. ꝙ nō sunt ꝯdigne passiones huius tp̄is ad futurā gl̄iam que reuelabit̄ in nobis. Nam expectatio creature reuelationē filioꝝ dei expectat. Vanitati. n. creatura subiecta est nō volēs: ſz ppter eū qui subiecit eā in spe: qa ꝛ ipsa creatura liberabit̄ a seruitute corruptiōis in libertatē gl̄ie filioꝝ dei. Scimꝰ. n. ꝙ oīs creatura igemiscit ꝛ parturit vsq̄ adhuc. Lec. IIII.

Supra Apl's assignauit cām dilatiōis imortalis vite q̄ est hereditas filiorum dei: ex eo ꝙ opꝫ nos Chrō cōpati vt ad eiꝰ gl̄ie societatem puenimus. Et qa posset aliqs dicere onerosaz eē hereditatē hāc: ad quā nō pōt nisi p tolerātiā passionum pueniri. Idē hic ondit excellētiā future gl̄ie ad passiōes p̄sentis tp̄is. Et p̄ ponit ꝙ itēdit. 2ᵒ ostēdit ppōm ibi. NAM EXPECTAMVS ꝛc̄.] Dicit ḡ p̄. Dictū est ꝙ opꝫ nos pati vt ꝛ gl̄ificemur: nec debemꝰ refugere passiōes vt gl̄iaz habeamꝰ. Existimo. n. ego q vtriq̄ expertus sum. Eccl. 34. Vir in multis expertus cogitabit multa. Ipse abūdāter passiōes sustinuit. ſm illud. 2. Coꝛ. 11. In laborib' ꝛ carcerib' abūdātius. Ipse ēt future gl̄ie cōtēplator fuit. ſm illud. 2. Coꝛ. 12. Raptus est in paradisū: ꝛ audiuit archana v̄ba ꝛc̄. Hoc inq̄ EXISTIMO ꝙ passiōes huiꝰ tp̄is nō sunt ꝯdigne ad futurā gl̄iaz q̄ reuelabit̄ in nobis.] Vbi q̄tuor ponit ad ondēdū excellētiā illius gl̄ie. p̄ qdē designat eiꝰ eternitatē cū dic̄. AD FVTVRAM] .i. post h̄ tp̄s. nihil aūt est post hoc tp̄s nisi eternitas. Vn̄ illa gl̄ia excedit passiōes huius tp̄is sic eternū tp̄ale. 2. Corīth. 4. Id qō in p̄nti est momētaneū ꝛ leue tribulatiōis nr̄e supra modū in sublimitate eternū gl̄ie pōdus operat̄ in nobis. Scdo designat eiꝰ dignitatē cū dicit. GLORIAM] q̄ claritatem quādā dignitatis īsinuat. ps. Exultabūt sancti in gl̄ia. Tertio designat manifestatiōnē cū dic̄. QVE REVELABITVR.] Nūc. n. gl̄iaz qdē h̄nt sancti: ſz occultatā in ꝯsciā. 2. Coꝛ. 1. Gl̄ia nr̄a hec est testimoniū ꝯscīe nostre. Tūc aūt gl̄ia illa in ꝯspectu oīum reuelabit̄: ꝛ bonoꝝ ꝛ maloꝝ. de qbꝰ dī Sap. 5. Mirabunt̄ in subitatiōe isperate salutis. Quarto designat eiꝰ veritatē cum dic̄. IN NOBIS.] Gl̄ia. n. huius mūdi vana est: quia ē in his q̄ sunt ex̄ hoīes: puta in apparatu diuitiaꝝ: ꝛ in opinione hoīm. ps. In multitudie diuitiaꝝ suarū gl̄iāt̄. Sed illa gloria erit deoꝛo ꝙ est intra hoīes. ſm illud: Luc. 17. Regnū dei itra vos ē. Sic igit̄ passiōes huiꝰ tp̄is si ſm se cōsiderētur multum deficiunt a quātitate huius gl̄ie. Esa. 54. Ad pūctum in modico dereliqui te: ꝛ in miserationibus magnis ꝯgregabo te. Sz si ꝯsiderent̄ hē passiones inquātū eas aliquis volūtarie sustinet ppter deū ex charitate quā in nobis spūs sanctus facit. sic ex cōdigno per hē passiōes hō meret̄ vitam eternā. Nam spiritus sanctus est fons cuius aq̄. i. effectus saliūt in vitā eternam. vt dicitur Jo. 4.

¶ Deīde cū dic̄. NAM expectatio creature ꝛc̄.] Ostēdit ppositū p excellētiā illius gl̄ie. Et p̄ ex expectatione creature. 2ᵒ ex expectatiōe Aploꝝ ibi. NON SOLVM aūt ꝛc̄.] Circa pmū tria facit. p̄ ponit expectationē creature. 2ᵒ manifestat eā ibi. VANITATI. n. ꝛc̄.] Dicit ḡ p̄. Dictū est ꝙ ēt futura gl̄ia excedit passiōes p̄ntes. Et hoc tn̄ manifestū ē. NAM EXPECTATIO creature] .i. ipsa creatura expectās EXPECTAT reuelationē

uelationē filioꝝ dei: qꝛ vt dr̄.1.Jo.3.Nūc filij dei sumus: ⁊ nōdū apparuit qd erimus.Occultat̄.n.dignitas diuine filiatiōis in sanctis pp exteriores passiōes: sed postmodū reuelabit̄ illa dignitas qn̄ imortalē ⁊ gl'iosā vitā suscipient: q ex gl'ona ipoꝝ di.Sap.5.Ecce qm̄o cōputati sunt iter filios dei.Dicit aūt expectatio.expectat vt talis geminatio itēsionem expectationis designet.ſm illud.ps.Expectās expectaui dn̄z.

Creatura ⁊ p hoies iusti ⁊ p hūana creatura vl p creatura sensibili.

¶ Sciendū est autē q creatura hic tripl'r accipi pōt. Uno mō.hoīes iusti q spāl'r creature dei dicunt̄.Uel quia pmanēt in bono in quo creati sunt.Uel pp excellentiā:qꝛ ois creatura quodāmō eis deseruit.Jaco.1. Uolūtarie genuit nos vbo veritatis vt simus initiū aliqđ creature eius.Hec aūt creatura.i.hō iust⁹ expectat reuelationē gl'ie filioꝝ dei tāq̄ pmiū sibi repromissū.Tit.2.Expectātes beatā spem ⁊ aduētum glie magni dei.Scđo pōt dici creatura ipsa humana nā q̄ subijcit̄ bonis grē:q̄ qdē in hoib⁹ iniustis nōdū iustificata est:sꝫ est sicut iformis.Jn oīb⁹ aūt iā iustificatis est qdē partiz formata p grām:sꝫ tn̄ est adhuc iformis respectu illi⁹ forme:quā est acceptura p gl'iā.Sic igr̄ ipsa creatura.i.nosipsi ſm q psideramur in bonis nature expectat reuelationem glie filioꝝ dei.Qđ ēt nobis cōpetit p grām:sicut si dicamus q mā expectat formā vel colores expectāt cōpletionē imaginis:sicut dicit glo.Job.14.Cūctis diebꝰ qbus nūc milito expecto donec veniat imutatio mea.Tertio modo pōt itelligi de ipsa creatura sensibili:sicut sunt elmēta huius mūdi. ſm illđ.Sap.13.A magnitudie spēi ⁊ creature cognoscibiliter poterit eoꝝ creatoꝝ videri.Hō aūt creatura dupl'r aliqđ expectat.nā expectatio creature sensibilis ſm q est a deo ordinat̄ ad aliquē finē:qđ quidem ptingit dupl'r.

Expectatio creature ē vl respectu finis nālis vel supnālis.

Uno mō ſm q de⁹ ipmit aliquā formā ⁊ virtutē nālem hō creature:ex qua iclinat̄ ad aliquē finē nālem.puta si dicamus q arbor expectat fructificationē:⁊ ignis expectat locū sursū.Alio mō creatura sensibilis ordinat̄ a deo ad aliquē finē q supercedit formā nālem ipsius.Sicut eni humanū corpus inducetur quadā forma glorie supernāli:ita tota creatura sensibilis i illa glia filioꝝ dei qndā nouitatē glorie consequet̄.ſm illud Apoc.21.Uidi celum nouū ⁊ terram nouam.Et per hunc modum creatura sensibilis expectat reuelationem filiorum dei.

¶ Deide cū dic̄.VANITATI eni ⁊c̄.] Manifestat p̄dictā expectationē.Et p̄ ponit nec̄itatē expectandi.2⁹. expectatiōis terminū ibi.QVIA ⁊ ipsa creatura ⁊c̄.] 3⁹ expectatiōis signū ibi.SCIMVS eni q ois creatura ⁊c̄.] Necessitas aūt expectādi ē ex defectu cui subiacet creatura.Cui.n.nihil deficit nō hz necesse aliqđ expectare.Defectū autē creature ondit dicēs.VANITATI.n.creatura subta est.]Et si qdē p creaturā itelligat̄ hō iustus.sic itelligit̄ subiici vanitati.i.istis reb⁹. corpalib⁹ q̄ sunt mutabilia ⁊ caduca.Un̄ dicunt̄ vana.ſm illud Eccl.1.Uanitas vanitatū ⁊ oia vanitas. Subijcit̄ aūt eis pp necessitatē p̄ntis vite circa ea occupationē hn̄s.NON TAMEN volēs:]qꝛ hō tēporalia nō amat:sicut illi d̄ quos di in.ps.Ut qd diligi vanitatē ⁊ q̄ritis mēdaciū.Sꝫ tn̄ hō vanitati subijcit̄ talis creatura pp eū.i.pp ordinationē dei qui subiecit eā.i.hoiē iustū hō sensibilib⁹ creaturis:⁊ tn̄ in spe:vt scz qñqz a tali occupatiōe hō liberet̄ in resurrectiōe: scz qn̄ neqz nubēt:neqz nubent̄:sꝫ erūt sicut angeli in celo.Mat.22.Si vo itelligat̄ creatura ipsa humana nā sic ē subta vanitati.i.passibilitati.ſm illđ.ps.Uerūtamē vniuersa vanitas ois hō viuēs.Nō tn̄ volēs:qꝛ talis vanitas est hūane nature in penā inflicta.Pena aūt est inuolūtaria sicut ⁊ culpa volūtaria:sꝫ tn̄ hō passionibus humana natura subijcit̄ PROPTER eū.]i. pp sniam dei QVI subiecit eā.]i.humanā nām defectib⁹:sꝫ tn̄ IN SPE]qñqz euadēdi hō passiones.Esa.28.Nō in ppetuū triturās triturabit.Si aūt itelligat̄ de creatura sensibili.sic talis creatura subta ē vanitati.i.mutabilitati nō volēs.Hō.n.defectus q psequunt̄ mutabilitatē sicut corruptio ⁊ senium ⁊ alia hō sunt cōtra nām pticularē huius vel illi⁹ rei cui⁹ appetitus est ad pseruationē:sꝫ sunt ſm nām vlem.Sꝫ nihilomin⁹ hō vanitati creatura sensibilis subijcit̄ pp eū.i.pp ordinationē dei qui subiecit eam in spe.i.in expectatione gloriose nouitatis:vt supra dictum est.

¶ Deinde cū dic̄ QVIA ⁊ ipsa creatura ⁊c̄.] Ostendit terminū pdicte expectatiōis.Nō.n.est vana ei⁹ expectatio vel spes:qꝛ ⁊ IPSA creatura liberabit̄ a seruitute corruptiōis i libertatē glorie filioꝝ dei.] ¶ Et si qdē p creaturā itelligat̄ hō iust⁹.p SERVITVTEM corruptiōis]itelligit̄ cura q̄rēdi victū ⁊ vestitū:⁊ alia qbus seruit̄ nr̄e mortalitati q̄ est q̄dā seruit⁹ a qua liberabunt̄ sancti tēdētes in LIBERTATEM glie filioꝝ dei.]Qui q̄uis nūc habeāt libertatē iusticie q̄ ē a seruitute pctī.nōdū tn̄ hūt libertatē glie q̄ est a seruitute miserie.Job.39.Quis dimisit onagrū liberum.

Hō iustus.

¶ Si vo p creaturā itelligat̄ humana nā ipsa LIBERABITVR a seruitute corruptiōis].i.ad lraz a passibilitate ⁊ corruptiōe.⁊ h̄ tēdens in LIBERTATEM glie filioꝝ dei:]q̄ est nō solū a culpa:sꝫ ēt a morte.ſm illud.1.Cor.15.Absorpta ē mors i victoria tua.

Humana nā

¶ Si vo intelligatur de creatura sensibili:sic IPSA CREATVRA liberabit̄ a seruitute corruptiōis].i.mutabilitatis:quia in q̄libet mutatione est aliq̄ corruptio.vt Aug.dicit.⁊ ēt Phs in.8.physico.⁊ h̄ in LIBERTATEM glie filioꝝ dei:]qꝛ h̄ ēt libertati glorie filiorū dei pgruit.vt sicut ipsi sunt inouati ēt eoꝝ habitatio inouet̄.Esa.65.Ego creabo celos nouos ⁊ terram nouā:⁊ nō erūt in memoria priora.i.pōt mutabilitas creature:qꝛ ⁊ ipsa ⁊c̄.ſm pmū sensū.Ac si dicat.Nō solū nos Apl'i:sꝫ ēt alij iusti.Jn sensu aūt.2⁹ non solū iusti: sed etiā ipsa humana nā que in quibusdā nōdū est renouata p grām.Jn tertio autē sensu itelligēdum est ac si dicatur.Non solum hoies sed alia creatura.

De sensibili creatura.

¶ Deide cū dic̄.SCIMVS.n.⁊c̄.] Ponit signū expectatiōis.SCIMVS.n.]nos Apl'i p spm̄ scm̄ instructi:⁊ ēt p experimētū QVOD ois creatura igemiscit ⁊ parturit vsqz adhuc.]Qđ quidē si itelligat̄ de creatura sensibili hz difficultatē.Primo qdē q̄tū ad h̄ q dicit igemiscit ⁊ parturit.Hoc eni puenire videt̄ nō nisi creature rōnali.sed pōt sic exponi vt h̄ qđ dic̄ INGEMISCIT.]Idē sit ei qđ dixit nō volēs.Jn illis.n.ingemiscimus:que nr̄e volūtati repugnāt.Sic ḡ inq̄tū defectus nature sensibilis sunt d̄ nālem appetitū pticularis nature dicit̄ ipsa creatura sensibilis igemiscere.Qꝛ aūt dicit.PARTVRIT]idē est ei qđ supra dixerat.Expectat.Nā parturitio est via ad prolē pducēdā.Scđm aūt dubiū est in hoc q dicit.OMNIS creatura.]quia sic ēt icluderent̄ corpora celestia.Un̄ ⁊ glo.dic̄ q sol ⁊ luna nō sine labore statuta sibi iplent spatia.sꝫ exponendum est vt labor accipiat̄ p motu:sicut ⁊ requies qñqz accipit̄ p cessatione ab ope sic deus die 7⁹ requeuisse.Gen.1.Et ſm hoc gemitus intelligit̄ corruptio q̄ aut miscet̄ motui locali: put s.desinit eē in h̄ vbi ⁊ icipit eē in alio.per pturitionē aūt intelligit̄ ordiatio celestiū corpoꝝ ad eoꝝ inouationē.Si vo exponat̄ de

An corpo celestia i omni creatura icludantur.

hoībus sic dicitur humana nā OMNIS creatura:] cum spūali .s. q̄ntū ad itellectū. cū aīali q̄ntū ad corpis animationē. cū corporali q̄ntū ad corpus. Hic ḡ creatura: idest hō INGEMISCIT] partim pp mala q̄ patitur. partim pp bona sperata que differunt. Treñ. 1. Multi gemitus mei. Parturit aūt q̄a cū q̄dā afflictione animi sustinet dilationē glīe expectate. Prouerb. 9. Spes q̄ differt affligit aīaʒ. Jo. 16. Mulier cū parit tristitiam hʒ. ps. Ibi dolores vt parturiētis. Dicit aūt VSQVE adhuc.] q̄a iste gemit' nō est ablat' p nr̄āʒ iustificatiōeʒ: sed pmanet vsqʒ adhuc. i. vsqʒ ad mortē vel vsqʒ adhuc: q̄a ⁊ si aliq̄ iā sint liberati q̄ sunt in glīa: adhuc tū nos sum' residui. Uel vsqʒ adhuc: q̄a nō solū antiqui pr̄es q̄ fuerūt an̄ Chrm̄: sʒ ēt adhuc tpe grē eadē patimur. 2. Pe. 3. di ex psona ipsoꝝ. Ubi ē pmissio aut aduētus ei': Ex q̄ pr̄es dormierūt oīa sic pseuerāt ab initio creature. ¶ Est aūt sciēdū q̄ q̄a creatura dei pt dici oē illō qd̄ sub deo ē: aliq̄ voluerūt pdicta vba expo nere de q̄lʒ creatura ēt de angelis sanctis. Sed valde incōueniēs ē vt ipsi dicant vanitati subici: aut ingemiscere ⁊ parturire: vt ipsi iā habeāt gliaʒ: cui' similitudiēʒ expectamus. Sm̄ illud Mat. 22. Erūt sicut angeli dei in celis. ⁊ iō ɔueniēti' sm̄ pdicta exponitur.

¶ Nō solū aūt illa: sʒ ⁊ ipsi: q primitias spūs habemus: ⁊ nosipsi in nobisipsis gemim': adoptiōem expectātes: redēptionē corporis nr̄i. Siq̄dē spe seruati sumus. Porro spes si videatur: non ē spes. Qd̄. n. q̄s cernit: cur idē speret: Si vo qd̄ nō videmus: speram': id p patiētiā expectam'. Cōsilr aūt ⁊ spūs auxiliatur ifirmitatib' nr̄is. Siq̄dē hoc ipm: qd̄ oraturi simus: vt opʒ nō nouim': veruʒ ipse spūs itercedit p nobis gemitib' inenarrabilib'. t At ille q scrutatur corda: nouit q̄s sit sensus spūs: qm̄ sm̄ deum intercedit pro sanctis.

Psal. 7.
Hiere. 17.

¶ Non solū aūt illa sed ⁊ nosipsi primitias spūs habentes: ⁊ ipsi intra nos gemimus adoptionē filioꝝ dei expectātes redēptionēʒ corporis nostri. Spe eni salui facti sumus. Spes aūt q̄ videtur nō est spes. Nam qd̄ videt q̄s q̄d sperat. Si aūt qd̄ nō videmus speramus: p patiētiā expectam'. Similr aūt ⁊ spūs adiuuat ifirmitatē nostrā. Nā q̄d orem' sicut opʒ nescim': sʒ ipse spirit' postulat p nobis gemitib' inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda: scit quid desiderat spiritus: quia sm̄ deum postulat pro sanctis. Lec. V.

Supra ostēdit Apls excellētiā future glie ex expectatiōe creature. nūc ostēdit idē ex expectatione Aploꝝ. Non autē pōt esse paruū qd̄ a magnis viris expectatur tā anxie. Et circa h̄ duo facit. p̄ pponit qd̄ intēdit. 2' pbat ppositū ibi. SPE ENIM ⁊c̄.] Circa pmū tria facit. pmo pponit dignitatē expectantiū cū dicit. NON SOLVM aūt illa]. s. creatura expectat gloriam filioꝝ dei: SED ET nosipsi]. s. Apl̄i HABENTES p̄mitias spūs] sancti: quia. s. spiritū sanctum ⁊ tēpore prius: ⁊ ceteris abūdātius Apl̄i habuerūt: sicut ⁊ in fructibus terre illud qd̄ pmo ad maturitateʒ peruenit est pinguius ⁊ magis acceptum. Hiere. 2. Sanctus israel dn̄o p̄mitie frugum eius. Heb. 12. Accessistis ad ecclesiā p̄mitiuoꝝ qui ɔscripti sunt in celestib'. Ex q̄ pʒ q̄ Apl̄i sunt oībus aliis sanctis q̄cunqʒ p̄rogatiua prefulgeāt: siue virginitatis: siue doctrine: siue martyrij pferēdi: tāq̄ abūdātius spm̄ scm̄ hn̄tes. ¶ Sʒ pōt aliq̄s dicere q̄ q̄dam alij sancti maiora tormēta sustinuerūt ⁊ maiores austeritates pp Chrm̄ q̄ Apostoli. ¶ Sʒ dōm est q̄ magnitudo meriti p̄ncipalr ⁊ respectu essentialis p̄mij attēditur sm̄ charitatē. Consistit. n. premiū eēntiale in gaudio qd̄ hr̄ de deo. Manifestuʒ est aūt q̄ de deo plus gaudebūt qui plus amāt. Un̄ ⁊ illā visionē beatā dn̄s suo dilecto pmittit dicens. Jo. 14. Si quis diligit me diligetur a patre meo. ⁊ ego diligam eū: ⁊ manifestabo ei meipsuʒ. Sed sm̄ q̄ntitatem operū meretur hō premiū accn̄tale qd̄ est gaudiuʒ de talibus operibus Apl̄i ergo illa opera que fecerūt ex maiori charitate fecerūt: ex qua habebāt cor ad multa maiora faciēda si fuissʒ oppoꝛtunū. Si aūt dicat aliquis pōt tātū quis conari q̄ habebit eq̄lē charitatem cū Apl̄is. Dōm q̄ charitas hoīs nō est a seipso: sed ex gratia dei que datur vnicuiqʒ sm̄ mēsuram donationis Chri: vt dicitur Ephe. 4. Unicuiqʒ aūt dat grām pportionatā ei ad qd̄ eligitur: sicut hoī Chro data est excellētissima grā: q̄a ad hoc est electus vt eius nā in vnitatē psone diuine assumeretur. ⁊ post eū habuit maximam plenitudinē grē beata Maria q̄ ad h̄ est electa vt eēt mr̄ Chri. Inter ceteros aūt ad maiorē dignitateʒ sunt electi Apl̄i: vt. s. imediate ab ipso accipientes. aliis traderēt ea que ptinēt ad salutem: ⁊ sic in eis ecclia q̄dāmō fundaretur. sm̄ illud Apoc. 21. Murus hēbat fundamēta. 12. ⁊ noīa Aploꝝ erāt in eis scripta. ⁊ iō dī. 1. Coꝛ. 12. Deus posuit in ecclia p̄mū q̄dē Aplos. Et idcirco eis abūdātiorē grāʒ pre ceteris tribuit. Scdo ponit anxietatē expectatiōis cū dicit. ET IPSI intra nos gemimus.] Qui q̄dē gemitus designat afflictionē ex dilatiōe rei cū magno desiderio expectata. sm̄ illud Prouer. 13. Spes q̄ differtur affligit aīaʒ. ps. Laboraui in gemitu meo. Iste aūt gemit' nō est tā exteri' q̄ iterius. Tuʒ q̄a ex iteriori cordis affectu pcedit. Tuʒ q̄a est pp iteriora bona. vn̄ signāter dicit. INTRA nos.] Treñ. p̄. Multi gemit' mei. Tertio ponit rē expectatam. d. ADOPTIONEM filioꝝ dei expectātes]. i. cōpletionē huius adoptiōis. Inchoata. n. est hō adoptio per spm̄ scm̄ iustificātē aīaʒ. sup̄ eodē. Accepistis spm̄ adoptiōis filioꝝ. Cōsumabitur aūt p ipsi' corporis glificationeʒ. vn̄ sup̄. 5. Gloriamur in spe glorie filiorum dei. Et hoc est qd̄ subdit. REDEMPTIONEM corporis nostri] vt. s. sicut spiritus noster redemptus est a peccato. ita corpus nostrum redimatur a corruptione ⁊ morte. Osee. 13. De morte redimaʒ eos. Phil. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre.

¶ Deinde cū dicit. SPE ENIM ⁊c̄.] Probat qd̄ dixerat tali rōne. Spes est de his q̄ nō p̄sentialr videntur: sʒ in futuro expectantur. sʒ nos sumus salui facti per spem. q̄ expectam' in futurū cōplemētū salutis. Pr̄io ḡ ponit minorē dicēs. Nos. n. Apl̄i sicut ceteri fideles SPE SALVI facti sum':] q̄a. s. spem nr̄e salutis habem'. j. Pe. 1. Regenerauit nos in spem viuā. ps. Sperate in eū oīs ɔgregatio ppl̄i. Scdo ponit maiorē dicēs. SPES aūt] idest res sperata: QVE videtur] quasi p̄sentialr habita NON EST spes]. i. nō est res sperata sʒ habita. Spes eni est expectatio futuri. Sopho. 3. Expecta me in die resurrectiōis mee in futuꝝ. Tertio ponit pbationem maioris dicens. NAM QVOD videt q̄s quid]. i. cur SPERAT] q. d. Spes ipoitat motū aīe i aliq̄d nō habitum

Creatura dei:

Dubium de aliis sanctis.

buā ſtāt ē. Cū aūt aliqd iā habet nō eſt nec̄cūqz vt in id aliqs moueaſ. ¶ Et eſt notandū qꝫ qꝛ ſpes ex fide quodāmō oriſ attribuit ſpei opus illud qd eſt fidei.ſ. eē de nō viſis. ſm illd Heb.11. Fides eſt argumētum nō apparētiū. Quarto ponit ꝯnē dicēs. SI AVTEM qd nō videm⁹ ſperamus. ſſequiſ qꝫ PER PATIENTIAM expectam⁹.] ¶ Ubi notādū ē qꝫ ppe patiētia īportat tolerantiā tribulationū cū qdā eq̄nimitate. Infra.12. In tribulatiōe patientes: quia ꝟo dilatio boni hꝫ quādā rōnē mali. Inde eſt qꝫ ēt diutina expectatio bonoꝝ abſentiū cū tranquillitate animi attribuiſ patiētie: ſꝫ hec maxie ad lōganimitatē ptinēt. ſm illd Ia.5. Patiētes eſtote vſqꝫ ad aduentum dñi. Utroqꝫ aūt mō patiētia hic accipiſ: qꝛ Apli expectabant eq̄nimiter gloriam: ꝛ cum dilatione ꝛ tribulatione.

¶ Deide cū dic̄. SIMILITER aūt ꝛc̄.] Oſtēdit q̄uo p ſpm ſcm̄ adiuuamur in defectib⁹ vite pñtis. Et p q̄tū ad cōpletionē deſiderioꝝ. Scdo q̄tū ad directionem exterioꝝ euētuū ibi. SCIMVS aūt ꝛc̄.] Circa pmū duo facit. p pponit qd intēdit. 2⁹ manifeſtat ppoſitū ibi. NAM QVID orem⁹ ꝛc̄.] Dicit ḡ p. Dictū eſt qꝫ p ſpm ſcm̄ viuificabunſ nr̄a mortalia corpa qn auferet a nobis nr̄a īfirmitas. SIMILITER aūt] .ſ. in ſtatu hui⁹ vite in q̄ adhuc infirmitati ſubijcimur SPIRITVS adiuuat īfirmitatē nr̄am.] .ſ. lꝫ nō totalr eā tollat. Ezech.3. Spirit⁹ quoqꝫ eleuauit me: ꝛ aſſumpſit me abij amarus in indignatione ſpiritus mei: quaſi īfirmitate nōdum totaliter ceſſante. Manus enim dñi erat mecū confortans me. Et in hoc ſpūs me aſſumpſit. Ma.26. Spiritus quidē promptus eſt: caro aūt infirma.

¶ Deide cū dic̄. NAM QVID orem⁹ ꝛc̄.] Mānifeſtat qd dixerat. Et p oſtēdit nec̄itatē auxilij ſpūs qd ptinet ad īfirmitatē pñtis vite. 2⁹ oſtēdit modum auxilij ibi. SED IPSE ſpūs ꝛc̄.] 3⁹ oſtēdit efficaciā auxilij ibi. QVI AVTEM ſcrutaſ ꝛc̄.] Dicit ḡ p. Recte dico qꝫ SPIRITVS adiuuat īfirmitatē nr̄am.] Nā in h patimur īfirmitatē qꝫ NESCIMVS qd orem⁹ ſicut opꝫ.] Job.3. Uiro cui⁹ abſcondita eſt via ꝛ circūdedit eum de⁹ tenebris. ¶ Et ē ꝯſiderādū qꝫ duo dic̄ nos Aplis neſcire. .ſ. qd orādo petam⁹: ꝛ modū quo petere oportet: ſꝫ vtrūqꝫ videſ eē falſum. Nā p ſcim⁹ qd orem⁹ quia h nos dñs docuit. Matth.6. Sāctificeſ nomen tuū ꝛc̄. ¶ Sed dōm qꝫ in gñali qdē poſſum⁹ ſcire qd ꝯuenienter orem⁹. ſꝫ in ſpāli h nō poſſum⁹ ſcire. p quidē: qꝛ ſi deſideram⁹ aliqd opus v̄tutis facere: qd ē iplere dei volūtatē ſic̄ in celo ꝛ in terra. pōt ꝯtingere qꝫ illud opus v̄tutis non eſt huic vel illi ꝯgruū ſicut alicui qui vtilr poſſet in actiōe pficere non expedit ꝯtēplatiōis qes ꝛ ecōuerſo: vt Grego. dic̄ in moralib⁹ ſup illud Job.5. Ingredieris in abūdātia ſepulchrū. vñ dr̄ Prouerb.14. Eſt via q̄ videſ hoi iuſta. nouiſſima aūt illi⁹ ducit ad mortē. Scdo. aliqs deſiderat aliqd tpale bonū ad ſuſtētationē vite qd ē petere panē q̄tidianū: qd tñ ſibi vertiſ in pīculū mortis. Multi. n. pp diuitias perierunt. Eccl.5. Diuitie ꝯſeruate in malū dñi ſui. Tertio. aliqs deſiderat liberari ab aliq̄ moleſtia tētatiōis q̄ tñ ē ſibi ad cuſtodiā humilitatis. ſic̄ Paulus petijt āmoueri a ſe ſtimulū: q tñ erat ei dat⁹: ne cū magnitudo reuelationū extolleret. vt dī.2.Cor.12. Silr etiā vi qꝫ ſciam⁹ ſic̄ opꝫ nos orare. ſm illd. Jac.1. Poſtulet i fide nihil heſitās. ¶ Et ad h dōm qꝫ i gñali h ſcire poſſumus: ſed in ſpāli motus cordis nr̄i, vſquequaqꝫ diſcernere nō poſſumus: vtputa vtrū petam⁹ aliquid ex ira: vel ex ꝫelo iuſtitie. Uñ ꝛ Mat.20. Reprobata eſt petitio filiorum Zebedei: qꝛ lꝫ viderenſ participationē diuine glorie poſtulare: tamē ex q̄dā gloria ſeu elatione procedebat eorum petitio.

¶ Deide cū dic̄. SED IPSE ꝛc̄.] Ponit modū auxilij ſpūs ſancti dicēs qꝫ ipſe ſpūs poſtulat p nobis gemitibus inenarrabilib⁹. Qd qdē videſ ſuffragari errori Arrij ꝛ macedonij: q poſuerūt ſpm ſcm̄ eē creaturā ꝛ minorē pr̄e ꝛ filio. poſtulare. n. eſt minoris. ſꝫ ſi ex eo qꝫ dic̄ eū poſtulare itelligam⁹ eū eē paſſibilē creaturā ꝛ pr̄e miorē. ꝯñs ē ēt qꝫ ex eo qꝫ dic̄ eū gemitib⁹ poſtulare: itelligam⁹ eū eē paſſibilē creaturā btitudine carentē: qd nullus vnq̄ hereti⁹ dixit. Nā gemit⁹ ex dolore eſt q ad miſeriā ptinet. Et iō exponēdum ē. POSTVLAT] .i. poſtulātes nos facit: ſic̄ ꝛ Gen.22. Nūc cognoui qꝫ timeas dñz .i. cognoſcē feci. Fac̄ āt nos ſpūs ſcūs poſtulare inq̄tū i nobis recta ꝺſideria cauſat. Nā poſtulatio ē q̄dā ꝺſiderioꝝ explicatio. Deſideria aūt recta ex amore charitatꝭ ꝓueniūt quā in nobis .ſ.ſ. fac̄ ſup̄.5. Charitas dei diffuſa ē i cordib⁹ nr̄is p ſpm ſcm̄ q dat⁹ eſt nobis. Spū āt ſcō dirigēte ꝛ īſtigāte cor nr̄m: ꝛ noſtra ꝺſideria nō pñt eē niſi nobis vtilia. Eſa.4. Ego dñs docēs te vtilia. ꝛ iō ſubdit. PRO NOBIS.] Et⁹ āt qd multū ꝺſideram⁹ ꝛ ꝺſiderāter petim⁹ dilationē cū dolore ꝛ gemitib⁹ patimur. ꝛ iō ſbdit. GEMITIBVS] quos .ſ.ſ. in corde nr̄o cauſat: inq̄tū .ſ. nos facit celeſtia deſiderare q̄ differunſ. Iſte ē gemit⁹ colūbe quē .ſ.ſ. in nobis fac̄. Naū.2. Minabant gemētes vt colūbe. Dicit aūt INENARRABILIBVS.] aut qꝛ ſūt pp rē inenarrabilē .ſ. celeſtē gloriam. 2.Cor.12. Audiuit archana ꝟba q̄ nō licet hoi loqui. Aut qꝛ ipſi mot⁹ cordis ſufficiēter enarrari nō pñt. ſm qꝫ a ſpū ſancto procedunt. Job.38. Quis enarrabit celoꝝ rōnem.

¶ Deide cū dic̄. QVI AVTEM ſcrutaſ ꝛc̄.] Oñdit efficaciā auxilij quo ſpūs ſanctus nos adiuuat dicens. QVI AVTEM ſcrutaſ corda] .i. de⁹ cui pprium ē corda ſcrutari ꝑs. Scrutās corda ꝛ renes de⁹. Dī aūt de⁹ ſcrutari corda: nō qꝫ ingrēdo occulta cordis cogitat: ſꝫ qꝛ manifeſte ſcit ea q̄ i corde latēt. Sopho.1. Scrutabor hieruſalē in lucernis. Deus inq̄ ſcrutans corda SCIT] .i. approbat. ſm illd.2.Ti.2. Nouit dñs q ſūt ei⁹. QVID deſideret ſpiritus] .i. qd deſiderare nos faciat. ꝑs. Dñe añ te oē deſideriū meū. Ideo aūt deſideria ſpūs q̄ in ſanctis facit ſpūs ſcūs ſunt deo accepta: QVIA poſtulat p ſanctis] .i. poſtulare eos facit. SECVNDVM deū] .i. qd ꝯuenit dīno bñplacito. ꝓuerb.10. Deſideriū iuſtoꝝ oē bonū. In cui⁹ exēplū dñs pīt dicebat. Nō ſic̄ ego volo: ſꝫ ſic̄ tu vis. Matth.26.

¶ Scim⁹ aūt: qꝫ his q diligūt deū: oīa ſil̄ adiumēto ſunt in bonū: nimirū his q iuxta ꝓpoſitū vocati ſunt. Qm̄ quos p̄ſciuerat: eoſdē ꝛ p̄finiuit: conformes imagis filij ſui vt ipſe ſit p̄mogenit⁹ iter multos frēs. Porro quos p̄definierat: eoſdem ꝛ vocauit: ꝛ quos vocauit: eos ꝛ iuſtificauit: quos aūt iuſtificauit: hos ꝛ glificauit. Quid igiſ dicemus ad hec? Si de⁹ p nobis: qs ꝯtra nos? Qui ꝓprio filio non pepercit: ſed pro nobis omnibus tradidit illum: qui fieri poteſt: vt non ꝛ cū eodem omnia nobis donet?

¶ Scimus aūt qm̄ diligētibus deū oīa cooperanſ in bonū his q ſm ꝓpoſitū vocati ſunt ſancti. Nā quos p̄ſciuit ꝛ p̄deſtinauit cōformes fieri imaginis filij ſui: vt ſit ipſe primogenit⁹ i multis fratrib⁹. Quos aūt p̄

Qd orem⁹ i ſpāli ſcire nō poſſumus: in gñali aūt ſic.

Error Arrij ſpūs ſcm̄ eſſe creaturā vidētur.

Joā.3.
Iſa.53.

destinauit hos ⁊ vocauit: ⁊ quos vocauit: hos ⁊ iustificauit. Quos aũt iustificauit: illos ⁊ magnificauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si deus pro nobis / quis contra nos? Qui etiaʒ proprio filio suo nõ pepercit: ſʒ pro nobis omnibus tradidit illũ. Quõ nõ etiã cũ illo oĩa nobis donauit. Lec. VI.

Ostendit supra Apl's q̃ spũs sanct⁹ adiuuat infirmitates pñtis vite q̃ntũ ad ipletionẽ nostroꝝ desideroꝝ. hic ostẽdit qualr nos iuuat q̃tũ ad exteriores euẽtus dirigẽdo in bonũ nrm. Et p̃ pponit qđ intẽdit. 2° pbat ppositũ ibi. NAM QVOS p̃sciuit ⁊c. 3° īfert q̃dã ɔ̃neʒ ex dictis ibi. QVIS ḡ separabit nos ⁊c. Circa pmũ duo ɔ̃sideranda occurrũt. Primo qdẽ magnitudo bñficiꝫ q̃ nobis a spũ scõ confert: vʒ. OMNIA nobis cooperent̃ in bonũ. Ad cuius euidẽtiã ɔ̃siderãdũ ẽ q̃ qcqd fit i mũdo ẽt ſi malũ sit cedit in bonũ vniuersum: quia vt Aug. dič in enchi. De⁹ est adeo bonus: q̃ nihil mali eẽ permitteret: nisi eẽt adeo potẽs: q̃ ex quolibet malo posset elicere aliqđ bonũ. Nõ aũt semp cedit malũ in bonũ ei⁹ in q̃ ẽ: qđ sicut corruptio vni⁹ aialis cedit qdẽ in bonũ vniuersi inq̃ntũ p corruptionẽ vni⁹ gñat̃ aliud: non tñ in bonũ ei⁹ qđ corrũpit̃: q2 bonũ vniuersi est a deo volitũ ſm se: ⁊ ad ipm ordinant̃ oẽs ptes vniuersi. Et eadẽ rõ eẽ videt̃ circa ordinẽ nobilissimaꝝ partium ad alias ptes: q2 malũ aliarũ partiũ ordinat̃ in bonũ nobilissimaruʒ. Sed qcqd fit circa nobilissimas ptes nõ ordinat̃ nisi in bonũ ipsaꝝ: quia de eis pp se cura habet̃. de alijs autẽ pp ipsas: sicut medicus īfirmitatem in pedis sustinet vt curet caput. Inter oẽs autẽ ptes vniuersi excellunt sancti dei: ad quoꝝ quẽlibet ptinet qđ dr̃ Mat. 25. Sup oĩa bona sua cõstituet euʒ. Et iõ qcquid accidit: vel circa ipsos: vel alias res totum in bonũ eoꝝ cedit: ita q̃ verificat̃ qđ dr̃ Prouerb. 11. Qui stultus est seruiet sapiẽti: q2 s. ⁊ mala pctõꝝ in bonuʒ iustoꝝ cedũt. vñ ⁊ de⁹ spãlẽ curã de iustis hẽe dr̃. ſm illud ps. Oculi dñi sup iustos. inq̃ntũ s. sic de eis curat q̃ nihil mali circa eos pmittit: qđ nõ in eoꝝ bonũ cõuertat. Et hoc quidẽ manifestũ est q̃ntũ ad mala penalia que patiunt̃. vñ in Glo. dr̃ q̃ ipsoꝝ īfirmitate exercet̃ humilitas: afflictiõe patiẽtia: ɔ̃dictione sapientia: odio beniuolẽtia. Vñ. 1. Pet. 3. Si quid patimini pp iustitiam beati. ¶ Sed nũquid etiaʒ eis pctã cooperantur in bonũ? Quidaʒ dicũt q̃ pctã nõ ɔ̃tinent̃ sub hoc q̃ dicit oĩa. q2 ſm Aug. peccatuʒ nihil est: ⁊ nihil fiũt hoĩes cum peccãt. ¶ Sʒ ɔ̃ hoc est qđ in glosa sequit̃. Usqueadeo talib⁹ de⁹ oĩa coopat̃ in bonuʒ vt si qui hoꝝ deuiãt ⁊ exorbitãt ẽt h̃ ipm eis faciat pficere in bonũ. vñ ⁊ in ps. dr̃. Cũ ceciderit iustus nõ collidet̃: q2 dñs supponit manũ suã. Sʒ ſm hoc videt̃ q̃ semp tales in maiori charitate resurgãt: q2 bonũ hoĩs in charitate ɔ̃sistit: quã si nõ habeat Apl's se nihil esse recognoscit. 1. Corin. 13. ¶ Sʒ dõm est q̃ bonũ hoĩs nõ solũ ɔ̃sistit in q̃ntitate charitatis: sed p̃cipue in ipsi⁹ perseuerãtia vsqʒ ad mortẽ. ſm illud Mat. 24. Qui perseuerauerit vsqʒ in finẽ hic saluus erit. Ex h̃ autẽ q̃ iustus cadit resurgit cautior ⁊ humilior. vñ in Glo. subdit̃. postq̃ dixerat q̃ hoc ipm faciat eis in bonũ pficere: q2 sibi humiliores redeunt atqʒ doctiores. Discũt. n. cũ tremore se exultare debẽ: nõ q̃si arrogando sibi tãq̃ de sua v̄tute fiduciã pmanẽdi. ¶ Scdo opʒ ɔ̃siderare qb⁹ h̃ bñficiũ cõpetat. Circa qđ p̃ attendit̃

Oĩa bona et mala bonis cooperãtur ī bonum.

aliqđ ex pte hoĩs cũ dič. DILIGENTIBVS deũ. Q̃ ei dilectio ẽ in nobis p inhabitãtẽ spũʒ vt habitum est supra. 2. ipse aũt spũs scũs est qui nos dirigit ī vũ rectũ: vt dr̃ in ps. Vñ dr̃. 1. Pe. 3. Quis est q̃ vobis noceat si boni emulatores fueritis? Et in ps. Pax multa diligẽtib⁹ legẽ tuã ⁊ nõ ẽ illis scãdalũ. Et h̃ rõnabiliter: q2 vt dr̃ Prouer. 8. Ego diligẽtes me diligo. dilige. est bonũ velle dilecto. dei aũt velle est operari. Oĩa enĩ q̃cũqʒ voluit fecit: vt in ps. dr̃. Et iõ de⁹ oĩa ɔ̃uertit in bonũ his q̃ eũ diligũt. Scdo attẽdit̃ id qđ est ex parte dei. qui p̃ fideles ab eterno p̄destinauit. 2° ex tpe vocat. 3° sanctificat. ⁊ hec tria tãgit cũ dicit. HIS QVI ſm ppositum vocati sunt sancti. i. p̄destinatis vocatis ⁊ sanctificatis: vt PROPOSITVM referat̃ ad p̄destinationẽ que ſm Aug. est propositũ miserendi. Ephe. 1. PREDESTINATI ſm ppositũ eius. Qđ dicit VOCATI. ad vocationẽ. Esa. 41. Vocauit euʒ vt sequeret̃ se. Quod dicit SANCTI ad sanctificationẽ ſm illud Le. 21. Ego dñs q̃ sanctifico vos. Hoc aũt Apl's se scire dič ex psona scõꝝ dicẽs. SCIMVS. Sap. 10. Dedit illi sciẽʒ scõꝝ. Procedit aũt h̃ scia. tũ ex experimẽto. tum ẽt ex ɔ̃sideratiõe efficacie charitat̃. Can. 8. Fortis est vt mors dilectio. Et ẽt p̄destinatiõis eterne. Isa. 46. Oĩs voluntas mea iplebit̃: ⁊ oẽ ɔ̃siliũ meũ fiet.
¶ Deide cũ dič. NAM QVOS p̃sciuit ⁊c. Probat qđ dixerat tali ratione. Nullus põt nocere his quos de⁹ pmouet. ſʒ p̄destinatos diligẽtes deuʒ de⁹ pmouet. ḡ nihil põt eis nocere: ſʒ oĩa cedũt eis in bonuʒ. Primo ergo pbat miorẽ. s. q̃ eos de⁹ pmoueat. 2° maiorẽ. s. q̃ pmotis a deo nihil põt eẽ nociuũ ibi. QVID ḡ dicimus ⁊c. Circa pmũ duo facit. p̃ pponit ea q̃ sunt ad pmotionẽ sanctoꝝ ab eterno. 2° ea que sunt ex tpe ibi. QVOS aũt p̄destinauit ⁊c. Ponit aũt duo circa pmũ. s. p̃sciaʒ: ⁊ p̄destinationẽ cũ dič. NAM QVOS presciuit: ⁊ quos p̄destinauit. Dicũt autẽ qdam q̃ p̄destinatio hic accipit̃ pro preparatione que est in tẽpore: qua. s. de⁹ p̄parat sanctos ad gratiam. ⁊ hoc dicunt ad distinguẽdũ prescientiaʒ a predestinatione. Sed si recte cõsideretur vtrũqʒ est eternum. ⁊ differunt rõne. Nam sicut dictum est supra primo. super illud q̃ predestinatus est: predestinatio importat p̄ordinationeʒ quãdaʒ in animo eoꝝ que quis est facturus. Ab eterno autẽ deus predestinauit beneficia que sanctis suis erat daturus. Unde p̄destinatio est eterna. differt aũt a p̃scientia ſm rationẽ: q2 p̃scientia importat solaʒ notitiam futuroꝝ. sed predestinatio importat causalitatem quãdam respectu eoꝝ. Et ideo de⁹ hʒ p̃sciẽtiam ⁊ de peccatis. sed p̄destinatio est de bonis salutarib⁹. vñ Apl's ad Ephe. p̃mo dicit. Predestinati ſm ppositũ eius vt simus in laudem ⁊c. Circa ordinẽ aũt p̃sciẽtie ⁊ predestinationis dicunt quidam q̃ p̃sciẽtia meritorũ bonoꝝ ⁊ maloꝝ est rõ p̄destinatiõis ⁊ reprobationis: vʒ. intelligatur q̃ deus predestinet aliquos: quia prescit eos bñ operaturos ⁊ in Chrm credituros. Et ſm hoc lr̃a sic legit̃. Quos p̃sciuit ɔ̃formes fieri imagis filij ei⁹ hos p̄destinauit. Et h̃ qdem rõnabilr diceret̃ si p̄destinatio respiceret tñ vitã eternã q̃ dat̃ meritis: ſʒ sub p̄destinatiõe cadit oẽ bñficiũ salutare qđ est hoĩ ab eterno diuinitus preparatũ. vnde eadem rõne oĩa beneficia que nobis ɔ̃fert ex tpe p̄parauit nos ab eterno. Vñ ponere q̃ aliqđ meritũ ex pte nostra p̄supponat̃: cui⁹ p̃scia sit rõ p̄destinatiõis nihil est aliũ q̃ gratiã ponere dari ex meritis nr̃is: ⁊ q̃ principiũ bonoꝝ opeꝝ est ex nobis: ⁊ ɔ̃summatio est ex deo. vñ ɔ̃uenientius sic ordinatur lr̃a. QVOS p̃sciuit hos ⁊ p̄destinauit

Dñia ĩr p̃sciẽtiam ⁊ p̄destinationẽ.

Ordo p̃sciẽ ⁊ p̄destinatiõis.

fieri cōformes imagis filij sui.] Ut sit cōformitas nō sit rō pdestinationis: sz terminus vl' effect⁹. Dic.n. Apls Ephe.1. Predestinauit nos in adoptionez filioꝝ dei. Nihil.n. aliud ē adoptio q̄ illa cōformitas. Ille.n. qui adoptat̃ in filiū dei: cōformat̃ ꝟo filio ei⁹. Primo qdez in iure pticipādę hrditatē: sicut supra eadē dictū est. Si filij ⁊ heredes. hr̄des qdē dei: cohr̄des aūt chri. Scdo in pticipatiōe splendoris ipsi⁹. Ipse.n. genit⁹ est a pr̄e tanq̄ splendor glie ei⁹. Heb.1. Unde per h̄ q̄ scōs illu minat de lumie sapie ⁊ grē facit eos fieri cōformes sibi. Unde in ps.dr̄. In splēdoribus scōꝝ ex vtero ante luci ferū genui te.i. pfundentē oēs splēdorē scōꝝ. Qd aūt dicit. IMAGINIS filij ei⁹.] Pōt itelligi dupl'r. vno⁹ vt sit cōstructio appositiue: vt sit sensus cōformes imagis filij ei⁹ q̄ est imago. Col.1. Qui ē imago inuisibilis dei. Alio⁹ pōt itelligi vt sit cōstructio trāsitiua: vt sit sensus pdestinauit nos fieri cōformes filio suo: in h̄ q̄ portemus ei⁹ imaginē. 1.Cor.15. Sicut portauim⁹ imaginē terreni: sic portem⁹ imaginē celestis. Dicit autē. Quos pdestinauit: q̄a oēs pcitos pdestinet: sz q̄a eos pdestinare nō poterat nisi pscirct. Hier.1. Prius q̄ te formarem in vtero noui te. Quid aūt ex hac pdestinatiōe sequat̃ subiūgit. VT SIT ipse pmogenit⁹ in multis fratrib⁹.] Sicut.n. de⁹ suā nālē bonitatē voluit alijs cōicare: pticipādo eis silitudinē sue bonitatis: vt nō solū sit bonus: sz ēt actor bonoꝝ. ita filius dei voluit cōformitatē sue filiationis alijs cōicare: vt nō solū sit ipse filius: sz ēt pmogenit⁹ filioꝝ. Et sic qui p generationē eternā est vnigenit⁹. fm illud Jo.1. Unigenit⁹ qui est in sinu pris. fm collationē grē fit pmogenit⁹ in multis fratrib⁹. Apoc.1. Qui est pmogenit⁹ mortuoꝝ ⁊ princeps regū terre. Hz igit̃ Chūs nos fratres: tum q̄a nobis silitudinē sue filiationis cōicauit sicut hic dr̄: tum q̄a silitudinē nostre nature assumpsit. fm illō Heb.2. Debuit per omnia fratribus assimilari.

¶ Deinde cū dicit. QVOS aūt pdestinauit ⁊c̄.] Ponit ea q̄ ex pte scti diuinit⁹ cōsequunt̃. Et pmo ponit vocationē cū dic̄. QVOS pdestinauit hos ⁊ vocauit.] Predestinatio aūt ei⁹ illicita eē nō pōt. fz illō Isa.14. Iurauit dns exercituum dicēs. Si nō vt putaui ita erit: ⁊ q̄uo mēte tractaui sic eueniet. Primū aūt in q̄ incipit pdestinatio ipleri ē vocatio hois: que qdē est duplex. Una exterior q̄ fit ore predicatoris. Prouer.9. Misit ancillas suas vt vocarēt ad arcez. Hoc mō deus vocauit Petrū ⁊ Andreā: vt dr̄ Mat.4. Alia ꝟo vocatio ē īterior: q̄ nihil aliud est q̄ q̄dā mētis instinct⁹: quo cor hois mouet̃ a deo ad assentiēdum his q̄ sunt fidei vel virtutis. Isa.41. Quis suscitauit ab oriēte iustū ⁊ vocauit eū vt sequeret̃ se. Et hec vocatio necia ē: q̄a cor nostrū nō se ad deūz cōuerteret nisi ipse de⁹ nos ad se traheret. Jo.6. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eū. Tren.5. Cōuerte nos dn̄e ad te ⁊ cōuertemur. Et ēt hec vocatio ē efficax in pdestinatis: q̄ hō vocationi assentiūt. Joā.6. Ois qui audiuit a patre meo ⁊ didicit venit ad me. vnde 2° ponit iustificationez cū dicit. QVOS vocauit hos ⁊ iustificauit.] s. grāz īfundendo. Supra.3. Iustificati grat̃ p grāz ipsi⁹. Hec aūt iustificatio ⁊ si in aliq̄b⁹ frustret̃: q̄a nō pseuerāt vsq̄ in finē: in predestinatis tn̄ nunq̄ frustrat̃. vnde 3° ponit magnificationē cum subdit. HOS ET magnificauit.] Et hoc dupl'r. s. vno qdez mō per pfectū v̄tutis ⁊ grē. Alio autē mō per exaltationē glorie. Sap. vltimo. In oībus dn̄e magnificasti populū tuū ⁊ honorasti. Posuit aūt pteritū pro futuro si intelligat̃ de magnificatiōe glorie: vel ppter certitudinē futuri: vel quia qō in quibusdam est futurum in aliquo est completum.

¶ Deinde cū dicit. QVID ḡ dicem⁹ ⁊c̄.] Manifestat maiorē. s. q̄ pmotis a deo nullus pōt nocere. Et pmo ostēdit q̄ nō possit pati detrimētū p malū pene. 2° q̄ nec p malū culpe. ibi. QVIS accusabit ⁊c̄.] Malū pene ē duplex. vnū qdē cōsistit in illatione maloꝝ. aliud in subtractiōe bonoꝝ. pmo ostēdit q̄ illi q̄ pmouent̃ a deo nō patiunt̃ detrimētū p conanī alicui⁹ psequētis dicēs. QVID ḡ dicem⁹?] q.d. Cū tot bona de⁹ suis electis pstet. qd pōt dici ꝯ hec: vt.s.pdicta dei bnficia annulent̃. q̄si diceret nihil. Prouer.21. Non est sapiētia: ⁊ nō ē prudētia: ⁊ nō ē cōsiliū ꝯ dn̄m. VEL QVID dicem⁹? Ad hec.] s. aspiciētes ⁊ ops nos obstupescere. Abacuch.3. Scdm aliā lr̄az. Consideraui opera tua ⁊ expaui. VEL QVID dicem⁹ ad hec.] i. qd poterimus deo retribuere tot bnficijs dignū? ps. Quid retribuā dn̄o pro oīb⁹ q̄ retribuit mihi? Et subiūgit. SI DEVS pro nobis est.] s. pdestinādo: vocādo: iustificādo: ⁊ magnificādo. QVIS ꝯ nos.] s. eē poterit efficaciter. Isa.50. Stem⁹ simul: q̄s est aduersari⁹ meus? Job.17. Pone me iuxta te: ⁊ cuiusuis manus pugnet ꝯ me. 2° ostēdit q̄ sancti dei nō pñt pati detrimētū ex subtractiōe bonoꝝ dicēs. QVI etiā ppō filio nō pepercit.] Cū autē supra de multis filijs mētionē fecisset dicēs. Accepistis spūm adoptionis filioꝝ: ab oīb⁹ illis hunc filiū separat dicēs. PROPRIO filio suo.] i. nō adoptato vt heretici mētiunt̃: sz nāli ⁊ coeterno. 1.Jo. vltio. Ut sim⁹ in vero filio ei⁹ Jesu chrō: de quo pr̄ dicit Mat.3. Hic ē fili⁹ meus dilect⁹. Qz aūt dicit. NON pepercit.] intelligendus ē q̄ eū a pena nō exemit. Naz culpa in eo nō fuit cui parci potuisset. Prouer.13. Qui pcit virge odit filiū suū. Nō tn̄ de⁹ pr̄ filio suo non pepcit: vt ei aliqd accresceret: qui est p oīa deus pfect⁹: sz pp nostrā vtilitatē eū passioni subiecit. Et h̄ ē qō subdit. SED PRO nobis oīb⁹ tradidit illum.] i. exposuit eū passioni pro expiatiōe pctōꝝ nr̄oꝝ. Supra.4. Tradit⁹ est pp delicta nr̄a. Isa.53. Dn̄s posuit i eo iniquitatē oīuz nostrū. Tradidit eū deus pr̄ in mortē: eū incarnari ⁊ pati statuēdo: ⁊ humane ei⁹ volūtati inspirādo charitatis affectū: q̄ passionē spontane⁹ subiret. Unde ipse seipsum tradidisse dr̄. Eph.5. Tradidit semetipsū pro nobis. Tradidit ēt eū iudas: ⁊ iudei exteri⁹ aliqd operādo: vt supra.5. habitū ē. ¶ Est aūt notādū q̄ dicit. QVI ETIAM ppio ⁊c̄.] q.d. Non soluz alios sanctos pro salute hoīum tribulationi exposuit. fm illud Osee.6. Propter h̄ dolaui in pphetis. 2.Corin.1. Siue tribulamur pro vestra exhortatiōe ⁊ salute. Sed etiā ppriū filiuz suū. In ipso aūt filio dei oīa existūt sicut in primordiali preoperatiua cā. Col.1. Ipse est ante oīa ⁊c̄. Unde eo tradito nobis: oīa sunt data nobis. vnde subdit. QVOMODO nō etiā cū illo.] s. dato nobis. OMNIA donauit nobis.] vt.s. oīa cedant in bonuz nostrū. Superiora qdez. s. diuine persone ad fruēduz. rōnales spūs ad cōueniēdum. oīa inferiora ad vtendum non solum prospera: sz ēt aduersa. 1.Corin.3. Oīa vestra sunt: vos autē christi: chrūs autē dei. vnde ps. q̄ sicut in ps. dicit̃. Nihil deest timentibus eum.

¶ Quis intētabit crimina aduersus electos dei? Deus est qui iustificat: quis ille: qui cōdemnet? Christus est qui mortu⁹ est: imo qui ⁊ suscitatus est: qui etiā est ad dexterā dei: qui ⁊ itercedit pro nobis. Quis nos separabit a dilectiōe dei? num afflictio? num angustia? num persequutio? num fames? num nuditas? num periculuz? num gladi⁹?

Adoptat⁹ cō format vero filio i heredi tate in splendore.

Uocatio ex p destinatiōe in terior ⁊ exterior.

Iustificatio nō frustratur in pdestinatis.

Magnificat p pfectū virtutis ⁊ gratie ⁊ glie.

Malū pene in malis data vel in subtractiōe bonoꝝ.

Psal. 43. Quéadmodú scriptú é. Propter te morti tradimur tota die: habiti sumus velut oues destinate mactationi. Uerú in his oibus superam^9 per eú qui dilexit nos. Nam mihi persuasum habeo: q^z
2. Cor. 11. neq^z mors: neq^z vita: neq^z angeli: neq^z principatus: neq^z potestates: neq^z instantia: neq^z futura: neq^z altitudo: neq^z pfunditas: neq^z vlla creatura alia poterit nos separare a dilectione Dei: que est in Christo iesu domino nostro.

Quis accusabit aduersus electos Dei. Deus qui iustificat. Quis é qui códénet? Chrs iesus qui mortu^9 est: imo qui ꝛ resurrexit: qui est ad dextraz dei qui et interpellat pro nobis. Quis ergo nos sepabit a charitate Christi. Tribulatio an angustia: an fames: an nuditas: an periculuz: an psecutio: an gladius? Sicut scriptú est. Quia ppter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. Sz in his oib^9 superam^9: ppter eú qui dilexit nos. Cert^9 sum eniz: qa neq^z mors: neq^z vita: neq^z angeli neq^z pricipat^9: neq^z virtutes: neq^z instantia: neq^z futura: neq^z fortitudo: neq^z altitudo: neq^z pfunduz: neq^z creatura alia poterit nos separe a charitate dei que é in Christo iesu dño nostro. Lec. VII.

Postq^z Apls ostédit q^z sancti quos deus pmouet nullú detriméntuz pati príc^z^i a malo pene: hic ostédit q^z nullus detrimentú pati pñt q^z^i a malo culpe. Et pmo ostédit ppositum. 2° excludit quádam obiectioné ibi. CRISTVS IESVS ꝛc. Circa pmú psiderádum é q^z aliqs pp culpá ledit a duobus. pmo qdé ab accusatioé. 2° a iudice pdénante. Primo q^z ostédit q^z nulla accusatio possit eé sanctis dei nociua: ꝛ h rône diuine electionis. Qui.n. aliqué eligit ex hoc ipso eum approbare vr. Sancti aút sunt electi a deo. Eph. 1. Elegit nos in ipso an mudi pstónez: vt essem^9 sancti. Qui accusat iprobat eú qué accusat. Nó est aút alicuius accusatio cótra dei approbationé. Et ió dicit. QVIS ACCVSABIT. scilz efficaciter ADVERSVS ELECTOS i. adulsus eos quos de^9 elegit: vt sunt sci. vñ dr Apoc. 12. Proiectus é accusator fratrú nroꝝ. 2° ostédit q^z nullius accusatio pót esse sanctis nociua. Et h et ostédit ex alio dei bñficio: quo s. deus nos iustificat. qd qdé bñficium pmittit dicés. DEVS s. est QVI IVSTIFICAT. scdm illud qd supra dictú est. Quos vocauit hos ꝛ iustificauit. 1. Cori. 6. Sed iustificati estis. Condénatio auté cótra iniustos locú hz. QVIS EST ergo QVI CONDEMNET iustificatos a deo? Job 34. Ipso cócedente pacé qs est qui condénet?

Deinde cú dicit. CHRISTVS IESVS. Excludit obiectioné. Posz aliqs timere ne a Chro iesu aliqs accusaret ꝛ pdénaret tanq^z trásgressor mádati ipsi^9 Christi: sicut ꝛ de Moyse dñs dicit. Jo. 5. Est qui accusat vos Moyses in quo speratis. Et q^z et ab ipo pdénaret eo q^z ipse é pstitut^9 a deo iudex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ. vt dr Act. 10. Ipse et est imunis a pctó. 1. Cori. 2. Qui pctm nó fecit: ꝛ ió idone^9 vr ad accusandú ꝛ pdénáduz. scdm illud Jo. 8. Qui sine pctó est vestrú pmus in illá lapidez mittat. Et ió dicit Chrs iesus. q. d. Nunqd CHRISTVS IESVS accusabit aduersus electos dei: vel et eos pdénabit? Et ostédit q^z nó: qa et ipse scdm humanitaté suá magna bñficia sactis pfert: sicut ꝛ scdm suá diuinitaté. Et ponit q^zttuor humanitatis ipsi^9 bñficia. Primo qdez morté cú dicit. QVI mortu^9 est s. pro nra salute. 1. Pe. 3. Chrs semel pro pctis nris mortu^9 est. Scdo resurrectioné p quá s. nos viuificat: ꝛ núc ná spúalr: ꝛ tñdez vita corpali. vñ subdit. QVI ET resurrexit. Ut supra. 4. Resurrexit pp iustificationé nostraz. Addit aút IMMO qa pot^9 est núc cómemorádus ex virtute resurrectionis q^z ex ifirmitate passionis. 2. Cori. vltio. Naz si crucifixus é ex ifirmitate sz viuit ex virtute dei. Tertio vplaz patris psessioné cú dicit. QVI EST a dextris dei i. in eqlitate dei pris scdm nám diuinaz: ꝛ in potiorib^9 bonis ei^9 scdm nám humaná. Et h et est ad gliaz nostrá: qa vt dr Eph. 2. Cósedere nos fecit in celestib^9 in Chro iesu. Inquátuz .s. nos mébra ei^9 sum^9: ꝛ nos i ipso deo pri psedem^9. Apoc. 3. Qui vicerit dabo ei sedere mecú i throno meo: sic ego vici ꝛ sedi cú pre meo in throno ei^9. Quarto iterpellationé ei^9 cú dicit. QVI et iterpellat p nobis q^zsi aduocat^9 noster existens. 1. Jo. 2. Aduocatú habem^9 apd priez Jesum chrm. Ad officiú aduocati ptinet nó q^z accuset vl pdénet: sed magis accusatoré repellat ꝛ pdénationé impediat. Dr auté PRO NOBIS interpellare duplr. Uno^9 pro nobis orádo. scdm illud Jo. 17. Nó pro his rogo tm s. aplis: sz his q^z credituri sunt p vbú eoꝝ i me. Núc aút ei^9 iterpellatio pro nobis est volútas ipsius de vestra salute. Jo. 17. Uolo vt vbi suz ego ꝛ illi sint mecú. Alio^9 interpellat pro nobis hñanitaté pro nobis assúptá: ꝛ mysteria i ea celebrata pspectui pris repñtádo. Heb. 9. Introiuit i ipz celú vt appeat núc vultui dei p nobis. Xps interpellat pro nobis vel orádo vel humanitatez suam psentando.

Deide cú dicit. QVIS ergo nos separabit ꝛc. Infert cóclusioné ex dictis. Et qa hec pclo q^zsi icredibilis vr inexpertis: pponit eá p modú qónis. Ubi tria fac. Primo pponit qónez. 2° ostédit necitaté qónis ppositc. ibi. SICVT scriptum est ꝛc. 3° ponit solóné ibi. IN HIS oibus ꝛc. Pót aút h qd ex pmissis duplici róne pcludi. pmo qdé sic. Tot bñficia sunt nobis diuinit^9 collata: ꝛ tanta efficacia vt nullus pt ea possit. Oia aút pdicta bñficia ad h tendút vt nos simus in charitate radicati ꝛ fundati. vt dr Eph. 3. QVIS ergo nos separabit a charitate Christi? i. qua s. Chrm diligim^9 ꝛ primuz scdm q^z ipse pcepit. Jo. 13. Mandatú nouú do vobis ꝛc. Alio^9 sic. Dictú est q^z magna bñficia deus scis suis pfert: ex quoꝝ psideratióe adeo charitas Chri in cordibus nostris feruet q^z nihil eá extinguere pót. Cant. vlt. Aque multe nó potuerút extinguere charitaté. Proponit aút mala p quoꝝ passioné aliqs credi posset vt charitaté chri desereret. Et pmo ponit ea q^z ptinent ad vitá. scdo id qd ptinet ad mortez. Circa pmo ea q^z in vita iminent sustinéda. pmo ponit mala pñtia. 2° futura. Circa presentia pmo pmo ponit ea que ptinent ad toleranciá maloꝝ. 2° ea que ptinent ad defectú bonoꝝ. Mala auté perpessa cósiderari possunt duplr. Uno modo scdm q^z sunt in patiéte qui duplr ab eis affligit. Exterius scdm corp^9. Et ad hoc ptinet TRIBVLATIO. Dicit eniz a tribulis que sunt herbe pungitiue. Gen. 3. Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. vñ aliqs tribulari dr cú exterius pungit. Nec tñ pp h iusti vincunt. Ps. Multe tribulatióes iustoꝝ: ꝛ de his oibus liberabit eos dñs. Affligit etiá hó ab eis p interioré anxietaté cordis dum s. aliqs nó videt quo diuertat: vel q^zo euadat. Et quátú ad hoc subdit. AN ANGVSTIA? Dan. 13. Angustie

mihi sunt vndiq̧ꝫ ⁊ qđ eligã ignoro. Alio mõ hec mala cõsiderari põt ſm ꝙ sunt i agẽte. Et q̃tũ ad h̃ subdit. AN PERSECVTIO:] Cũ ei ꝑsecutio ad h̃ ꝓprie ꝑtinere videaꝛ ꝙ aliqs aliũ ꝑsequiꝛ effugando. ſm illud Mat. 10. Si vos ꝑsecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliã: ñ cõtr̃ ꝑsecutio accipi põt pro inflictione cuiuslꝫ nocumẽti. ps. Multi ꝑsequunꝛ me qui tribulant me. Deinde ponit mala q̃ ꝑtinẽt ad subtractionẽ bonoꝝ q̃ sunt necẽia vite. ſ. cibus ⁊ vestimenta. ſm illud. 1. Thi. 6. Hñtes alimẽta ⁊ qb⁹ tegamur his cõtenti sumus. Ad subtractionẽ aũt cibi ꝑtinet fames. Unde subdit. AN FAMES.] Ad subtractionẽ autem vestitus ꝑtinet nuditas. Uñ subdit. AN NVDITAS.] 1. Corin. 4. Usq̧ꝫ in hanc horaꝫ esurimus ⁊ sitimus: ⁊ nudi sumus. Quãtum ad mala futura subdit. AN PERICVLVM] . ſ. iminẽs in futurũ. 2. Cor. 12. Periculis fluminũ: periculis latronũ. Quãtũ aũt ad mortẽ subdit. AN GLADIVS.] Heb. 11. In occisiõe gladij mortui ſt.

¶ Deide cũ dicit. SICVT scriptũ est ⁊c.] Ostẽdit huiꝰ q̃õnis necessitatẽ ꝑ hoc qđ dicit ꝙ sanctis oĩa ista imminebãt patiẽda: ꝑꝑ Christi charitatẽ. Et inducit verba psalmiste q̃si in ꝑsona martyrũ ꝓposita. In qb⁹ p̃mo ponit cãm passionis. Martyrẽ. n. nõ facit pena: sꝫ cã. vt dicit Aug. Uñ dicit ꝓpter te. Mat. 10. Qui ꝑdiderit aiaꝫ suã. i. vitã ꝑꝑ me inueniet eã. 1. Pe. 4. Nemo vestrũ patiaꝛ vt fur aut homicida. Si aũt vt christianꝰ nõ erubescat. Patiꝛ aũt ꝓpter Chr̃m: nõ solus qui patitur ꝑꝑ fidẽ Chr̃i: sꝫ ẽt qui patiꝛ pro quocũq̧ꝫ iustitie oꝑe pro amore Chr̃i. Mat. 5. Beati q̃ persecutionẽ patiunꝛ ꝓpter iustitiaꝫ. Scđo ponit grauitatẽ passionis cũ dicit. MORTIFICAMVR] . i. morti tradimur. Hester. 7. Traditi sumꝰ ego ⁊ populus meꝰ vt conteramur ⁊ iugulemur: ⁊ pereamꝰ. Tertio cõtinuitatẽ ꝑsecutionis cũ dicit. TOTA DIE] . i. per totũ tẽpus vite. 2. Corin. 4. Semꝑ nos qui viuimus in mortẽ tradimur ꝓpter Jesum. Quarto promptitudinẽ ꝑsequẽtiũ ad occidendũ cũ dicit. ESTIMATI sumus vt oues occisionis] . i. deputate vt occidanꝛ in macello: que cũ studio occidunꝛ. Ita ⁊ sancti ex ꝓposito ⁊ cum studio occidebanꝛ. Jo. 16. Uenit hora vt ois qui interficit vos arbitretur obsequium se p̃stare deo. Za. 11. Pasce pecora occisionis que qui possiderant occidebãt.

¶ Deinde cũ dicit. SED IN his oĩbus.] Soluit q̃õnẽ. Et primo ꝓponit solõnẽ dicẽs. SED IN his oĩbus] . ſ. malis que supra posui SVPERAMVS] .i. ſ. circa oĩa illibatã charitatẽ seruamꝰ. Sap. 10. Certamẽ forte dedit illi vt vinceret. Et h̃ nõ nostra virtute: sꝫ ꝑ auxiliũ Chr̃i. Unde subdit. PROPTER eũ qui dilexit nos] . i. ꝓpter eius auxiliũ: vel ꝓpter affectũ quẽ ad eũ habemus: nõ q̃si nos p̃mo dilexerimꝰ eũ: sed qm̃ ipse prior dilexit nos: vt dꝛ. 1. Jo. 4. ⁊. 1. Cori. 15. Gratias deo qui dedit nobis victoriã ꝑ Jesum chr̃m. Scđo ibi. CERTVS SVM.] Manifestat solõnẽ ostẽdens iseparabilem eẽ scđoꝝ charitatẽ. Et p̃mo ostẽdit ꝙ nõ põt separari a creaturis q̃ sunt. 2° ꝙ nec ẽt a creaturis que nõ sunt sꝫ esse possent. ibi. NEQVE creatura alia.] Circa p̃mũ duo facit. Pr̃io ponit ea que sunt in hoie dicens. CERTVS sum enĩ: qꝛ neq̧ꝫ mors] que est p̃cipuũ inter terribilia. NEQVE VITA] que est p̃cipuũ inter appetibilia. ſ. poterit nos separare a charitate dei. Infra. 14. Siue viuimꝰ dño viuimꝰ: siue morimur dño morimur. In his aũt duobꝰ icludunꝛ oĩa q̃ supra posuit. Naꝫ sex p̃cedẽtia ꝑtinẽt ad vitã. vnũ aũt. ſ. gladiꝰ ꝑtinet ad mortẽ: vt supra dictũ ẽ. Deinde ponit ea que sunt exteriꝰ: inter q̃ p̃io ponit sp̃uales creaturas dicẽs.

Lá facit martyrẽ nõ pena.

NEQVE ANGELI] . ſ. qui sunt minores deputati ad custodiã hoiuꝫ singloꝝ. ps. Angelis suis mãdauit đ te. NEQVE PRINCIPATVS] . ſ. q sunt deputati ad custodiã gẽtiũ. Dañ. 10. Nũc reuertar vt p̃lier aduersus p̃ncipẽ persaꝝ. Cum. n. egrederer apparuit p̃nceps grecoꝝ veniens: ⁊ nemo ẽ adiutor meꝰ nisi Michael noster p̃nceps. Addit aũt. NEQVE VIRTVTES.] Quí ẽ supremꝰ ordo ministrãtiũ. Luc. 21. Uirtutes celoꝝ mouebunꝛ. Põt aũt h̃ itelligi dupl̃r. Uno mõ de malis angelis qui ꝯ scõs decertãt. Eph. 6. Nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: sꝫ aduersus principes ⁊ ptãtes. Alioꝰ põt itelligi de bonis. Et ſm h̃ vt Chrysostomꝰ dicit in lib. de cõpunctione cordis. Hoc dicebat nõ ꝙ angeli affectare possent aliqñ eũ a Chr̃o separare: sꝫ ẽt ea q̃ sũt ipossĩa. Ñ. g̃. fieri posse dixit magis q̃ se ab amore Chr̃i seiungi: vt ꝑ h̃ quãta in eo vis esset diuine charitatis ostẽderet: atq̧ꝫ oibꝰ ante oculos poneret. hic. n. amãtiũ mos est vt amorẽ suũ silentio tegere nequeãt: sꝫ necessarijs suis ⁊ caris afferũt ⁊ ꝓdũt: ⁊ flãmas suas itra pectꝰ cohibere nõ p̃nt. Enarrãt ea frequẽtiꝰ vt ipsa assiduitate narrãdi amoris sui solaciũ capiãt: ⁊ refrigeria imẽsi ardoris assumãt. Sic ẽ facit beatus hic eximius amator Christi oĩa que sunt ⁊ que erũt queq̧ꝫ accidere p̃nt: ⁊ q̃ oĩno non p̃nt simul vno sermone cõplectiꝛ. Et simile est qđ dꝛ Gal. 1. Lꝫ nos aut angelus de celo euangelizet vobis p̃terq̃ qđ euangelizaui vobis anathema sit.

Uirtutes celorũ de bonis angelis vl de malis.

¶ Deinde ponit ẽt creaturas sensibiles: quaꝝ duplicẽ diuersitatẽ ponit. p̃mo q̧dẽꝫ ſm tps quo diuersificanꝛ sꝫ p̃ns ⁊ futurũ. vñ dicit. NEQVE INSTANTIA] . i. p̃ntia siue dolorẽ siue delectationẽ iferẽtia. 2. Corin. 4. Nõ cõtẽplantibꝰ nobis ea q̃ videnꝛ. Addit ẽt. NEQVE FVTVRA.] q̃ꝝ nec timor nec desideriũ p̃t nos separare a Chr̃o. vñ ip̃e dicebat Act. 21. Ego nõ solũ alligari: sꝫ ⁊ mori I Hierl̃m paratꝰ suꝫ ꝑꝑ nomẽ dñi Jesu.

¶ Deinde ponit diuersitatẽ sensibiliuꝫ creaturarũꝫ ex ꝑte magnitudinis: ⁊ p̃mo tãgit magnitudinẽ virtutis cũ dicit. NEQVE FORTITVDO] . i. neq̧ꝫ creatura fortis põt me separe a Chr̃o: puta fortis ignis: aut fortis aqua: qꝛ vt Can. 8. dꝛ. Fortis est vt mors dilectio.

¶ Deide ponit magnitudinẽ dilectionis describẽs eã sꝫ ea q̃ ꝓprie ꝯueniũt corpibꝰ. ſ. altũ ⁊ ꝓfundũ. vñ dicit. NEQVE ALTITVDO] ex q̃. ſ. aliqs mihi minareꝛ p̃cipitiũ: sicut dꝛ Luc. 4. Et duxerũt Jesuꝫ vsq̧ꝫ ad supciliũ montis vt p̃cipitarent eũ. NEQVE PROFVNDVM] in q̃ aliqs sũmersionẽ minareꝛ. ps. Infixꝰ suꝫ in limo ꝓfundi. P̃nt ẽt hec tria ad res hũanas referri. Tripl̃r. n. aliqs hõ posset a deo aliquẽ auertere. Uno q̧dẽꝫ mõ cogẽdo ꝑ fortitudinẽ. Sꝫ sicut dꝛ. 1. Reg. 2. Non est fortis sicut deꝰ noster. Scđo stupefaciẽdo ꝑ altitudineꝫ auctoritatis. sed de deo dꝛ in ps. Tu solus altissimus sup oẽm terrã. Tertio seducẽdo per ꝓfundum sapiẽtie. Sed de deo dꝛ Job. 11. Profundior inferno: ⁊ vñ cognosces? P̃nt ẽt hec duo altitudo ⁊ profundũ ad ꝓspera ⁊ aduersa referri. ſm illud. 2. Cor. 6. Per arma iustitie a dextris ⁊ a sinistris. vel ſm Chrysostomũ in lib. de cõpunctione cordis: ꝙ aũt. Altitudo ⁊ ꝓfundũ nõ mihi aliud indicare vꝛ q̃ regnũ celoꝝ ⁊ gehẽnam. q. d. nec si a regno decidere me necesse sit: aut etiã in gehẽnaꝫ trahi pro Chr̃o: nec hoc q̧dẽ mihi metuẽduꝫ ẽ. Quãtũ aũt ad ea que nõ sunt: sꝫ p̃nt esse: subdit. NEQVE CREATVRA ALIA] qđ vtiq̧ꝫ ſm Chrysostomũ de his dꝛ que nõ sunt: quasi illi nõ sufficiant oĩa que sunt: sed illa que non sunt prouocat quodam mõ ad certamen. Nihil inquit illoꝝ poterit nos

Homo potest aliquem a deo auertẽ cogendo stupefaciẽdo seducendo.

separare a charitate dei.1.Cor.13.Charitas nunq̄ excidit.QVE] qdez charitas dei EST IN Christo iesu dño nostro] qa.s.per cū data est nobis inquātū spūm sanctū nobis dedit.Luc.12.Igné veni mittere in terram:ꝛ qd volo nisi vt accēdat.Sed cum scriptum sit. Eccl.9.Nescit homo vtrū amore vel odio dignus sit: sꝫ oīa in futurū seruant̄ icerta.qd est hoc qđ dicit se eē certū ꝙ nihil possit eū a charitate separare. Ad quod dici pōt ꝙ Apls nō loq̄t singulariter de seipo:sꝫ loq̄t in psona oīuꝫ pdestinatoꝝ de qbus ppter certitudinē pdestinationis annunciat ꝙ nihil eos a charitate possit separare.pōt ēt ista certitudo causari ex vtute charitatis que q̄tū in se est ab aliqb⁹ non pōt superari:cū deū sup oīa diligant.Q᷑ aūt aliqs interdū a charitate recedat nō est ppter defectū charitatis:sꝫ ppter defectum liberi arbitrij.Si autē Apls hoc dicit ð seipso de hoc certus esse nō poterat: nisi forte per reuelationem:qa dictū est ei.Sufficit tibi grā mea.2.Corin.12. Nam quātū ad possibilitatē liberi arbitrij.ipse alibi dicit.1.Corin.6.Ne forte cum alijs pdicauerim ipse reprobus efficiar. Cap. IX.

Gal.1. Eritatē dico in Chrō: ꝛ nō mentior: attestante mihi simul cōscia mea:per spiritūsanctum:ꝙ dolor mihi sit magn⁹: ꝛ assiduus cruciatus cordi meo. Optarim enī egoipse anathema esse a Christo pro fratrib⁹ meis:cognatis meis ꝭm carnē:qui sunt israelite:quoꝝ est adoptio:ꝛ gloria:ꝛ testamenta ꝛ legis cōstitutio:ꝛ cultus:ꝛ pmissiones: quoꝝ sunt patres ; ꝛ hi ex quibus est Christus: Supra.1. quātum attinet ad carnem: ꝛqui est in omnibus deus laudandus in secula. Amen.

Eritatē dico in Christo nō mentior: testimoniū perhibēte ꝯscia mea in spiritusancto:qm̄ tristitia mihi magna est ꝛ ꝯtinuus dolor cordi meo. Optabam egoipse anathema ēsse a Chrō pro fratrib⁹ meis qui sunt cognati mei ꝭꝫ carnē qui sunt israelite: quoꝝ adoptio ē filioꝝ: ꝛ gloria: ꝛ testamētū: ꝛ legislatio: ꝛ obsequiū: ꝛ pmissa:quoꝝ patres ex qb⁹ est Chrīs ꝭm carnē qui est sup oīa deus benedictus in secula. Amen.

Postolus supra necessitatem ꝛ virtutem grē demōstrauit: hic incipit agere de origine grē: vtrū ex sola dei electiōe detur:aut detur ex meritis pcedentiū operū occasione accepta:ex eo ꝙ iudei qui videbant̄ diuinis obsequijs mācipati exciderūt a grā.gentiles aūt ad eā erāt admissi: qui prius fuerāt a deo alieni.pmo igit̄ agit de electione gentiū. 2° de casu iudeoꝝ.ca.10.FRATRES voluntas qdez cordis mei ꝛc.] Circa pmū duo facit. Primo cōmemorat dignitatē iudeoꝝ. 2° ostēdit quō gētiles ad illaꝫ dignitatē sunt assumpti.ibi. NON aūt ꝙ exciderit ꝛc.] Circa pmū duo facit. Prio Aplus ostēdit affectū suū ad gentē iudeoꝝ:ne ea que cōtra eos dixit vł dicturus est ex odio dicere videret̄. 2° eoꝝ dignitatē ostēdit.ibi.QVI sunt israelite ꝛc.] Circa p^m duo facit. Primo ꝯfirmat dicēda per simplicē assertionē dicēs.

VERITATEM DICO.]qđ maxie ꝯuenit pdicatori: qui ē testis veritatis. Prouer.8.Ueritatē meditabit̄ guttur meū.Zach.8.Pacē ꝛ veritatē diligite. Et quia quāq3 aliqs veritati quā loquit̄ aliqđ mēdaciū interserit:ad h̄ excludendū subdit. Nō mētior. Eph.4.Deponētes mēdaciū loquimini veritatē.Scđo ꝯfirmat q̄ dicēda sunt p iuramētū q̄ est q̄dā ꝯfirmatio per testimoniū inessabilis veritatis.Tales aūt sunt testes sanctoꝝ.pmo qdē de⁹ ꝭꝫ Job.16.Ecce in celo testis me⁹. Et ideo dicit. IN CHRISTO IESV].i.p Chrīm iesū qui ē veritas absq3 mēdacio.2.Cor.1.Dei.n.filius qui pdicat⁹ est in vobis nō fuit in illo ē ꝛ nō. Scđo testis infallibilis sctōꝝ ē eoꝝ ꝯscia.vn̄ subdit. TESTIMONIVM perhibēte mihi ꝯscia mea.] 2.Cor.1. Gloria nr̄a h̄ ē testimoniū ꝯscie nr̄e.Et qa interdū ꝯscia errat nisi p spirituscm̄ rectificet̄ subdit.IN SPIRITV scto.] Supra.8.Ipse spūs testimoniū reddit spūi nostro.

¶ Deinde cū dicit.QVONIAM tristitia ꝛc.] Ostendit suū effectū ad iudeos p dolorē quē de eoꝝ casu patiebat̄:quē qdez pmo exponit.2° eius signū ponit cū dicit.OPTABAM ꝛc.] Exaggerat autē suū dolorē 3ͬ. Primo qdē ex ei⁹ magnitudine.QVONIAM MIHI tristitia ē magna.] qa.s.ē de magno malo.i.de excidio tante gētis.Tren.2.Magna ē velut mare ꝯtritio tua. ¶ Sed ꝯ hoc vr̄ esse qđ dr̄ Eccl.3.Tristitiam nō des aie tue:qđ vr̄ sꝫie stoicoꝝ ꝯsonare:qui tristitiam oino ab aio sapiētis ppellabant.Cū.n.tristitia sit de malo pn̄ti:nō pōt sapiēti cōpetere:cui nullū malū est pn̄s. Non.n.estimabāt aliqđ esse bonū nisi honestū:ꝛ malū nisi pctm̄. Sed hec opio refellit̄ dupłr. Prio qdē qa corpales dfect⁹:lꝫ nō sint simpłr mala:qb⁹ t̄ hoīes fiant mali:sunt tn̄ q̄dā mala q̄ nā abhorret.vn̄ ꝛ dn̄s pro his tristat⁹ legit̄ Mat.26.Tristis ē aia mea vsq3 ad mortē.Scđo cū ex charitate hō d3 suū diligere pximū sicut seipm̄ imminet sapiēti tristitia laudabilis de pctō pximi sicut de pctō suipsius. Unde Apls dicit 2.Cor.12.Et lugeā multos ex eis qui peccauerūt.Sic igit̄ reprobat̄ seculi tristitia que mortē opat̄: pcedēs ex amore seculi:sꝫ tristitia que est ꝭm deū:ꝗ pcedit ex diuina charitate pcedēs salutē opat̄ : vt dr̄.2.Corin.7. Et talis fuit ista tristitia.Scđo exaggerat eā ex continuitate.vnde subdit.ET CONTINVVS dolor.] Nō ꝙ ꝯtinuo actu doleret:sꝫ ꝭm habitū. Hier.9.Ut plorē die ac nocte interfectos populi mei.Tertio exaggerat eam ex sui veritate.cū dicit.CORDI MEO.] Nō.n. erat superficialis:sꝫ in corde radicata.Tren.1. Multi gemitus mei ꝛ cor meū tremens.

¶ Deinde cum dicit.OPTABAM enim ꝛc.] Ponit signum doloris dicēs.OPTABAM enim egoipse] qui tñ seruēs sum in charitate Christi vt supra ostēsū ē. ANATHEMA esse a Chrō pro fratrib⁹ meis.] Ubi Anathema. pmo sciēdū est ꝙ anathema est grecū:ꝛ cōponit̄ ab ana qđ ē sursū:ꝛ thesis qđ est positio: vt dicat̄ anathema q̄si sursū positū:qa.s.cū capiebat̄ aliqđ in preda qđ nolebāt eē in vsu hoīuꝫ suspēdebāt illud in tēplo. Et inoleuit vsq3 adhuc vt ea q̄ sunt separata ab hoīuꝫ cōi vsu:anathema vocarent̄.vnde Josue.6.dicit̄.Sit ciuitas hec anathema : ꝛ oīa que in ea sunt dn̄o. Dicit ergo OPTABAM egoipse anathema esse a Christo] idest separatus ab eo. Qđ qdez fit dupłr. Uno modo Separari a Chrō p culpā vel a fruitiōe. per culpā per quā aliqs a charitate Christi separat̄: eius pceptū nō seruās. Jo.14. Si diligitis me mādata mea seruate.Sic aūt Apls non poterat optare esse anathema a Christo pro quacūq3 causa vt ex supradictis in.8.c.p3.Est enim hoc cōtra ordinem charitatis

quo quis tenetur deum super omnia diligere et salutem suam plus quam aliorum. Et ideo non dicit optaui sed optabam. scilicet tempore infidelitatis: sed secundum hoc nihil magnum diceret Apostolus quod aliquando etiam propter se volebat esse separatus a Christo. Unde et quedam glosa exponit quod dicit. tristitia magna est mihi: de tristitia qua dolebat de preterito statu peccati: in quo a Christo voluerat esse separatus. Alio modo potest aliquis esse separatus a Christo. i. a fruitione Christi que habetur in gloria. Sic autem separari a Christo volebat Apostolus pro salute gentium: nedum pro conuersione iudeorum. secundum illud Phil. i. Desiderium habens dissolui et cum Christo esse: multo melius permanere in carne necessarium propter vos. Et hoc modo dicebat. OPTABAM scilicet si fieri posset. ANATHEMA esse. i. separatus a gloria: vel simpliciter: vel ad tempus propter honorem Christi qui est ex conuersione iudeorum. secundum illud Prouer. 14. In multitudine populi dignitas regis. Unde Chrysostomus in libro de compunctione cordis. Ita totam eius mentem deuicit amor: vt etiam eo quod preter cetera omnibus amabilius erat esse cum Christo: iuxta quod ipsi sic placeret Christo priuari et celorum regna quod videbatur laborum esse remuneratio pro Christo nihilominus cedere pateretur. Et causam tanti affectus ostendit subdens. PRO fratribus meis. Unde Eccl. 25. In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus concordia fratrum. Et ne hoc intelligeretur de his qui erant spiritualiter in Christo fratres. secundum illud Matth. 23. Omnes vos fratres estis. subiungit. QVI SVNT cognati mei secundum carnem. 2. Corin. 11. Semen Abrahe sunt et ego.

Deinde cum dicit. QVI SVNT israelite. Ostendit dignitatem iudeorum vt eius tristitia videretur esse rationabilis propter casum tante dignitatis populi pereuntis. propensius enim est malum: dignitatem perdidisse quam nunquam habuisse: vt dicit Bo. Et non solum ex affectu carnali procedens. Ostendit autem eorum dignitatem tripliciter. Primo quidem quantum ad suam gentem cum dicit. QVI SVNT israelite. i. a genere Jacob descendentes: qui est dictus israel. Gen. 32. et 2. Corin. 11. Israelite sunt et ego. Et hoc ad dignitatem pertinet. Dicitur enim Deutro. 4. Non est alia natio tam grandis etc. Secundo ostendit dignitatem illius gentis ex dei beneficiis: inter que primo ponit spiritualia beneficia: quorum vnum respicit presens. Et quantum ad hoc dicit. QVORVM est adoptio filiorum dei. Unde dicitur Exo. 4. Primogenitus meus israel. Et hoc quidem dicitur quantum ad spirituales viros qui fuerunt in illo populo. Quantum ad carnales vero. Supra. 8. Innuit quod acceperunt spiritum seruitutis in timore. Aliud vero beneficium ponit quod respicit futurum cum dicit. ET GLORIA. scilicet filiorum dei eis repromissa. In cuius signum legitur Exo. vltimo. De gloria domini impleuit tabernaculum. Deinde ponit alia beneficia figuralia: quorum tria sunt figura presentis spiritualis beneficii. ET horum primum est TESTAMENTVM. i. pactum circumcisionis Abrahe datum. vt dicitur Gen. 17. Quamuis hoc possit referri ad testamentum nouum quod primo iudeis est predicatum. Unde et dominus dicebat Mat. 15. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel. Et Je. 31. dicitur. Feriam domui israel fedus nouum. Secundum est lex data Moysi. Unde et subdit. LEGISLATIO. Eccl. 24. Legem mandauit nobis Moyses. Tertium est cultus diuinus cum dicit. ET OBSEQVIVM. quo deo seruiebant: omnibus alijs gentibus seruientibus idolis. Isa. 44. Et nunc serue meus Jacob rectissime quem elegi.

Deinde ponit id quod pertinet ad futuram gloriam cum dicit. ET PROMISSA. promissiones enim implete in veteri testamento per Christum iudeis precipue facte videntur. Unde dicitur Infra. 15. Dico Jesum christum ministrum fuisse circumcisionis ad confirmandas etc. Fuerunt autem eis multe promissiones facte de bonis terrenis: vt patet Leui. 26. et Deu. 28. Sed per illa temporalia bona spiritualia figurantur. Tertio autem describit dignitatem iudeorum ex origine cum dicit. QVORVM PATRES. qui scilicet secundum carnem sunt progeniti ab illis patribus qui fuerunt maxime deo accepti. Deu. 4. Dilexi patres tuos et elegi semen eorum. Osee. 9. Quasi prima poma ficulnee eius vidi patres eorum. Quarto ostendit dignitatem eorum ex prole cum dicit. EX QVIBVS scilicet CHRISTVS EST. genitus SECVNDVM carnem. sicut ipse dicit Jo. 4. Salus ex iudeis est. Et ne hoc parum videatur ostendit Christi dignitatem dicens. QVI EST super omnia deus benedictus in secula. Amen. prima Jo. vltimo. Hic est verus deus et vita eterna. In quibus verbis quatuor hereses destruuntur. Primo quidem manichei qui dicebant Christum habuisse corpus phantasticum et non verum. per hoc quod dicit secundum carnem. Habet enim veram carnem secundum illud Luc. vltimo. Spiritus carnem et ossa non habet: sicut me videtis habere. Secundo heresis Ualentini qui dixit Christum non de massa humani generis: sed de celo corpus attulisse. Quod quidem excluditur in hoc quod dicit Christum ex iudeis secundum carnem esse. secundum illud Mat. 1. Liber generationis Jesu christi filij David. Tertio heresis Nestorij qui posuit alium esse filium hominis alium dei. Contra quem Apostolus hic dicit quod ille est ex patribus secundum carnem qui est deus super omnia. Quarto excluditur heresis Arrij qui dicebat Christum esse minorem patre et quod est creatus ex nihilo. Contra quorum primum dicit quod est super omnia. Contra secundum quod est benedictus per omnia secula. Hoc enim de solo deo dicendum est quod eius bonitas duret in secula.

Non autem hec loquor quod exciderit sermo dei. Non enim omnes qui sunt ex israel: sunt israel: neque qui sunt semen Abrahe: statim omnes filij: sed in Isaac nominabitur tibi semen: hoc est: non qui filij carnis: hi filij dei: sed qui sunt filij promissionis: recensentur in semen. Promissionis enim sermo hic est. Secundum hoc tempus veniam: et erit Sare filius. Non solum autem hec: sed et Rebecca ex vno concubitu habens Isaac patre nostro. Nondum enim natis pueris: cum neque boni quippiam fecissent: neque mali: vt secundum electionem propositum dei maneret: non ex operibus: sed ex vocante: dictum est illi: maior seruiet minori. Sicut scriptum est: Jacob dilexi: Esau vero odio habui.

Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex circumcisione sunt israel: hi sunt israelite: neque qui semen sunt Abrahe omnes filij. Sed in Isaac vocabitur tibi semen id est non qui filij carnis: hi filij dei. sed qui filij sunt promissionis estimantur in semen. Promissionis enim verbum hoc est. Secundum hoc tempus veniam: et erit Sare filius. Non solum autem illa: sed et Rebecca ex vno concubitu habens Isaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid boni egissent: aut mali vt secundum electionem propositum dei maneret: non ex operibus: sed ex vocante dictum est ei: quia maior seruiet minori: sicut scriptum est Jacob dilexi: Esau autem odio habui. Lec. II.

Postquam Apostolus posuit dignitatem iudeorum: nunc ostendit quod ista dignitas non pertinet ad eos qui carnaliter processerunt ab antiquis patribus: sed ad spirituale se-

Error manicheorum.
Ualentini.
Nestorij.
Arrij.
Gala. 4.
Gen. 21.
Gen. 18.
Gen. 25.
Mal. 1.

meu q̄d est a deo electū. Et p̄mo ostēdit q̄ hec dignitas prouenit ex electiōe diuina. Scđo ostēdit q̄ hec electio cōuenit ꝑtinet ad iudeos ⁊ ad gentiles. ibi. QVOS etiā vocauit nō solū ⁊c.] Circa p̄mū duo facit. Primo ostēdit q̄ ex electiōe diuina hoīes spūales dignitatē cōsequunt̄. Scđo mouet q̄ōnē de iustitia diuine electionis. ibi. QVID ergo dicemus:] Circa p̄mū duo facit. Primo ꝓponit q̄d intēdit. Scđo ostēdit ꝓpositū. ibi. SED IN ISAAC ⁊c.] Circa p̄mū duo facit. Primo ponit firmitatē diuine electionis. Scđo ostēdit in q̄bus impleat̄ ibi. NON enim oēs ⁊c.] ¶ Dicit ergo p̄mo. Ita dictū est q̄ eoꝝ sunt ꝑmissa ⁊ adoptio filioꝝ ⁊ gloria pro quoꝝ casu ē mihi magna tristitia ⁊ cōtinu⁹ dolor. Non aūt est h̄ sic intelligēdū q̄ VERBVM dei exciderit] .i. frustratū sit: q̄si ⁊ si nō h̄z locū in gl̄ibus qui exciderūt: h̄z locū in aliis. Isa. 55. Verbū q̄d egreditur ex ore meo nō reuertet̄ ad me vacuū. Ps. In eternū domine permanet verbum tuum.

¶ Deinde cum dicit. NON enim ⁊c.] Ostēdit q̄uō ⁊ in q̄bus v̄bum dei excidit. ¶ Circa q̄d ꝯsiderādū est q̄ iudei de duob⁹ ꝑcipue gloriabant̄. s. de Abraham qui p̄mo accepit pactū circūcisionis a dn̄o. vt d̄r Gen. 17. Et de Jacob siue Israel cui⁹ tota posteritas in populo dei cōnumerabat̄. Nō aūt ita fuit de Isaac. Nā posteritas filii eius Esau ad populum dei nō ꝑtinebat. Unde Apl's ostēdit ꝓpositū. Primo q̄dē per cōparationē ad Jacob dicēs. NON enim omnes qui sunt ex Israel] .i. ex Jacob s̄z carnē ꝓgeniti hi sūt vere israelite ad quos ꝑtinent dei ꝓmissa: s̄z illi qui sunt recti ⁊ videntes deū p̄ fidē. Isa. 44. Rectissime quē elegi. Unde ⁊ dn̄s dicit Nathanaeli. Jo. p. Ecce ver⁹ israelita in quo dolus nō est. Hoc aūt nomē Israel impositum fuit Jacob ab angelo. vt p̄z Gen. 32. Scđo ostēdit idē ꝓpter cōparationē ad Abrahā dicēs: NEQVE oēs q̄ sunt] carnale SEMEN ABRAHE] sūt spūales abrahe FILII.] Quibus deus benedictionē repromisit: sed solum illi qui eius fidem ⁊ opera imitantur. Joan. 8. Si filii Abrahe estis opera Abrahe facite.

¶ Deinde cum dicit. SED IN ISAAC ⁊c.] Manifestat ꝓpositum. Et p̄mo q̄ntū ad Abrahā. 2° q̄ntū ad Jacob. ibi. NON SOLVM aūt illa ⁊c.] Circa p̄mū tria facit. Primo ꝓponit auctoritatē scripture dicens. SED IN ISAAC vocabit̄ tibi semen.] Hoc dn̄s dixit Abrahe: vt habet̄ Gen. 21. Ubi agebat̄ de expulsiōe Ismaelis. q. d. Nō oēs qui nati sunt carnaliter ab Abrahā pertinent ad illud semē cui facta est repromissio. s̄m illō Gal. 3. Abrahe dicte sunt repromissiones ⁊ semini ei⁹. Sed illi qui sunt similes Isaac.

¶ Deinde cū dicit. ID EST non qui filii ⁊c.] Exponit auctoritatē inductā s̄z q̄ facit ad ꝓpositū. ¶ Ad cui⁹ euidentiā accipiēdū ē q̄d Apl's dicit Gal. 4. Abrahā duos filios habuit: vnū de ancilla ⁊ aliū de libera: s̄z qui de ancilla. s. Ismael s̄m carnē natus est: q̄a. s. s̄m legē ⁊ ꝯsuetudinē carnis ex iuuēcula natus est: qui aūt ex libera. s. Isaac per repromissionē ⁊ nō s̄m carnē. i. nō s̄m carnis legē ⁊ ꝯsuetudinē: q̄a nat⁹ ē ex sterili ⁊ vetula: vt habet̄ Gen. 18. Oēs tñ sūt nati s̄m carnē. s. s̄m substātiā carnis quā accepit a parētib⁹. Ex quo Apl's hic accipit q̄ ILLI] nō adoptantur in filios dei QVI SVNT filii carnis] .i. ex hoc ipso q̄ s̄m carnē ꝓgeniti sunt ab Abrahā: sed ILLI] estimant̄ in semine q̄bus facta ē repromissio QVI SVNT filii ꝓmissionis] .i. illi qui ex gr̄a ꝓmissiōis diuine facti sunt filii Abrahe: s̄z imitatione fidei. s̄m illud Mat. 3. Potēs est deus de lapidib⁹ his suscitare filios Abrahe: sicut ēt Ismael

s̄m carnē nat⁹ nō est cōputat⁹ in semine: s̄z Isaac per repromissionē nat⁹. ¶ Tertio ibi. REPROMISSIONIS ENIM ⁊c.] Probat cōuenientē fuisse suam expositionē qua p̄ Isaac significari dixit eos qui sunt filii promissionis: q̄a. s. Isaac per ꝓmissionē natus ē. Unde dicit. PROMISSIONIS ENIM] HOC verbū est] q̄d angelus imo dn̄s in angelo dixit ad Abrahā Gen. 18. SECVNDVM hoc tēpus veniā] q̄uo figurat̄ tps gr̄e. Gal. 4. Cum venit plenitudo tēporis misit filium suū. ET ERIT Sare filius] .i. per gr̄am repromissionis. Unde Gal. 4. vt adoptionē filioꝝ reciperemus.

¶ Deinde cū dicit. NON SOLVM aūt illa ⁊c.] Manifestat ꝓpositū q̄ntum ad Jacob. Et primo ponit q̄d intēdit. Scđo manifestat ꝓpositū. ibi. CVM ENIM nondum nati ⁊c.] ¶ Dicit ergo p̄mo. NON solū illa] scil. Sara habuit filium de quo facta est promissio SED ET Rebecca habēs in vtero duos filios] quoꝝ vnus ꝑtinebat ad ꝓmissionē: aliꝰ ad carnē solum: ⁊ hoc EX VNO cōcubitu Isaac patris nostri.] Dicitur enim Gen. 25. Et Isaac rogauit pro vxore sua eo q̄ sterilis esset: ⁊ dedit dn̄s cōceptum Rebecce ⁊ collidebant̄ in vētre eius paruuli. ¶ Et est notādum q̄ hoc Apl's induxit cōtra iudeos qui reputabant se dei gr̄am adeptos ꝓpter merita patrū: cōtra quos dicit de viro iusto Ezech. 14. Nec filium ⁊ filiā nō liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt̄. Unde ⁊ Joānes iudeis dicebat Mat. 3. Ne ceperitis dicere patrē habemus Abrahā ⁊c. ¶ Contra hoꝝ opinionē ergo p̄mo induxerat q̄ de filiis Abrahe vnus erat elect⁹ ⁊ alius reprobatus. Possent aūt hoc ascribere vel diuersitati matris: quia Ismael natus est de ancilla: ⁊ Isaac de libera: vel diuersitati meritoꝝ patris: q̄a Ismaelem genuit incircūcisus. Isaac autem circūcisus. Ut igitur omne subterfugium excludatur inducit exempla vbi vnus eligitur ⁊ alius reprobatur eoꝝ qui non solum ab vno patre: sed etiam ab vna matre sunt geniti ⁊ eodem tempore imo ex vno concubitu.

¶ Deinde cū dicit. CVM NONDVM ⁊c.] Ostēdit ꝓpositū: ⁊ p̄mo per auctoritatē Gen. 2° per auctoritatē ꝓphete. ibi. SICVT scriptum est ⁊c.] ¶ Circa p̄m̄ tria facit. Primo designat tēpus ꝓmissionis: ⁊ dicit q̄ per repromissionē est vnus filioꝝ Rebecce alii p̄latus. CVM NONDVM nati fuissent.] Et sicut per superiora exclusit opinionē iudeoꝝ de meritis patris cōfidentium: ita ēt p̄ hoc excludit errorē manicheoꝝ qui diuersitatē eoꝝ que hoīb⁹ accidunt natiuitati ascribūt: vt. s. vniuscuiusq; vita ⁊ mors disponat̄ s̄m cōstellationē sub qua natus est. Cōtra q̄d d̄r Hiere. 10. A signis celi nolite metuere que gētes timent. Subdit autē. AVT ALIQVID egissent boni aut mali.] Ubi excluditur [illegible] pelagianoꝝ qui dicūt s̄m merita ꝑcedētia gr̄am dari: cū tñ scriptū sit Tit. 3. Non ex operibus iustitie que fecimus nos: sed s̄m suā misericordiā nos saluos fecit. Utriusq; aūt hoꝝ ostēdit̄ falsus per h̄ q̄ ante natiuitatē ⁊ ante opera vnus filioꝝ Rebecce alteri est p̄latus. Excludit̄ per hoc ēt error Origenis q̄ posuit aīas hoīum simul cū angelis eē creatas: ⁊ q̄ pro meritis eoꝝ q̄ ibi egerūt bñ vel male diuersitatē vite sortiūt̄. s̄m quē nō posset eē verū q̄d hic d̄r. Cum nōdum aliq̄d mali vel boni egissent. Cōtra hoc aūt ē q̄d d̄r Job 38. Ubi eras cū me laudarent astra matutina: ⁊ iubilarēt oēs filii dei: Possent. n. s̄m Origenis errorē rñdere. Eram inter ipsos dei filios iubilantes. Secundo ostēdit quid accipi posset ex ipsa ꝓmissione: q̄a vnus geminoꝝ in vtero existēcium alteri est p̄latus dicēs:

Error iudeorum.
Manicheoꝝ
Pelagianoꝝ
Origenis.

VT PROPOSITVM dei .s. volētis vnū pre alio magnificare. MANERET .i. firmū eēt. ⁊ hō nō s₃ merita sed SECVNDVM electionē .i. inquātū ipe de⁹ spontanea voluntate vnū alteri pelegit: nō qa sanctus erat: s₃ vt sanct⁹ esset. fm illud Eph. p. Elegit nos in ipso añ mūdi ↄstōnez vt essem⁹ sancti. Hoc aūt est ppositum pdestinationis de quo ibidez dī. Predestinati fm propositū volūtatis eius. Tertio ponit pmissionē dicēs. NON EX operib⁹ .i. que nulla pcesserūt: vt dictū ē: sed EX VOCANTE .i. q ipsa gr̄a vocātis de quo supra dictū est. Quos pdestinauit hos ⁊ vocauit. dictū ē ei .s. Rebecce: qa MAIOR .i. Esau SERVIET minori .i. Jacob. Qd̄ qdē tripl'r pōt intelligi. Uno mō fm corꝑ psonas: ⁊ sic intelligit Esau seruisse Jacob: nō directe sed occasional'r inquātū psecutio quā ei intulit in ei⁹ bonū cessit. fm illud Prouer. 11. Qui stult⁹ est seruiet sapienti. Scdo pōt referri ad populos ex vtroqꝫ pgenitos: quia idumei aliqñ fuerūt subiecti israelitis. fm illud ps. In idumeā extēdam calciamētuz meū. Et hō vī cōpetere his que pmittunt in Gen. Premittunt .n. duo populi ex vētre tuo diuident populus populum superabit ⁊ maior minori seruiet. Tertio pōt intelligi figural'r dictū vt p maiorē itelligat populus iudeorꝫ: q pmo adoptionē filiationis accepit. fm illud Exo. 4. Primogenitus meus israel. Per minorez aūt figurat populus gentiliuz qui posterius est ad fidez vocatus: qui ēt figurat per filiū pdigum. Luc. 15. Maior ergo populus seruiet minori inquantum iudei sunt nostri capsarij custodiētes libros ex qb⁹ nostre fidei testimonium perhibet. Joā. 5. Scrutamini scripturas.

Esau seruiuit Jacob
Uno ad personas.
Uno ad populos ⁊ figuraliter.
Maior seruit minori q ad psonas q ad populos ⁊ figuraliter.

Deinde cū₃ dicit. SICVT scriptū est ⁊c. Probat propositū ex auctē pphete dicēs. SICVT scriptum est .s. pmo Malach. pphete ex psona dei dicētis. IACOB dilexi. Esau aūt odio habui. Dicit aūt hic quedā Glo. Q id qd̄ supra dictū est maior seruiet minori: dictuz est fm presciaz. Qd̄ aūt hic dicit est itelligēduz fm iudiciam: qa .s. deus pp̄ter bona opa dilexit Jacob: sicut ⁊ oēs scōs diligit. Prouer. 8. Ego diligentes me diligo. Esau vero odio habui pp̄ter peccata sicut scriptuz est. Eccl. 12. Altissimus odio petōres h₃. Sed qa dilectio hois preuenit a dilectōe dei. fm illud Infra. 10. Non q̄si nos dilexerim⁹ deū: sed qm̄ ipse prior dilexit nos: opꝫ dicere q ante Jacob dilect⁹ sit a deo q̄₃ ipse deuz dilexerit. Nec pōt dici q deus ex tpe eū diligere incepit. Alioqñ eius affect⁹ esset mutabilis. Et ideo opꝫ dicere q deus ab eterno Jacob dilexit. vt dī Hier. 31. In charitate ppetua dilexi te. Est aūt i his v̄bis Apl'i cōsiderāduz q tria ponit in deo ptinentia ad sanctos. v₃. electionē per quā intelligit predestinatio ⁊ electio dei: que qdez real'r sunt idē in deo sed differunt rōne. Naz ipsa dei dilectio dī fm q vult bonū alicui absolute. Electio aūt dī fm q per bonū qd̄ alicui vult euz alteri prefert. pdestinatio autē est fm q hoiez dirigit in id bonū qd̄ ei vult: diligēdo ⁊ eligēdo ⁊ iō fm rōnē pdestinatio seqt dilectionē: sicut ⁊ volūtas de fine natural'r pcedit directionē aliquorꝫ in finē. Electio aūt ⁊ dilectio aliter ordinant in deo ⁊ in hoie. In hoie .n. electio pcedit dilectionē. volūtas .n. hois mouet ad amādum ex bono qd̄ in re amata ↄsiderat rōne cui⁹ ipsaꝫ pelegit alteri ⁊ pelecte suū amorē impēdit. Sed volūtas dei est cā ois boni: qd̄ est in creatura. ⁊ ideo bonuꝫ per qd̄ vna creatura prefert alteri p modū electionis cōsequit voluntatē dei que est de bono illi⁹: que pertinent ad rōnē dilectionis. Unde nō pp̄ter aliqd̄ bonū qd̄ in hoie eligat deus eū diligit: sed potius eo q ipsuꝫ diligit prefert eū aliqs eligendo. Sicut aūt dilectio de qua hic loquit ptinet ad eternaz dei pdestinationē: ita etiā odium de quo hic loquit ptinet ad reprobationē qua deus reprobat petōres. Nec est dicēduz q ista reprobatio sit tēporalis: qa nihil tēporale est in voluntate diuina: s₃ est ab eterno. que qdez q̄tū ad aliqd conuenit cū dilectiōe vl' predestinatiōe. q̄tū aūt ad aliqd differt. Conuenit qdem q̄tū ad hoc q sicut pdestinatio est pparatio glorie: ita reprobatio ē pparatio pene. Esa. 3°. Preparata est ab heri thopheth a rege pparata. Differt aūt quātuz ad hoc q pdestinatio īportat pparationē meritorꝫ qbus puenit ad gloriaz: sed reprobatio importat preparationē peccatorꝫ qbus peruenitur ad penā. Et ideo prescientia meritorꝫ non pōt esse aliq ratio pdestinationis: quia merita prescita cadunt sub predestinatiōe: sed prescientia peccatorꝫ pōt esse aliq ratio reprobationis ex pte pene que preparat reprobatis inquātum .s. deus pponit se puniturum malos pp̄ter peccata q̄ a seipsis habent nō a deo. Justos autem pponit se premiaturuz pp̄ter merita que a seipsis nō habent. Osee. 13. Perditio tua israel: tantum ex me auxilium tuum.

Tria hic ptinētia ad scōs
Electio h₃ q vult bona alicui pdestinat⁹ vt ordinat ad finem.

Electio ⁊ dilectio i deo ⁊ in hoie diuerso modo.

Reprobō nō est tpalis.

Predestin⁹ ⁊ reprobō cōueniūt ⁊ differunt.

Quid igitur dicemus: Num iniustitia est apud deū: Absit. Nā Mosi dicit. Miserebor: cuiuscunqꝫ misereor: ⁊ cōmiserabor: quēcūqꝫ cōmiseror. Itaqꝫ nō volentis est: neqꝫ currētis: sed miserentis dei. Dicit enī₃ scriptura Pharaoni. In hoc ipsum te excitaui: vt ostendaz in te potētiaz meā: ⁊ vt annūciet nomē meū i tota terra. Itaqꝫ cui vult: miseret: quez aūt vult: indurat.

Exo. 33.
Exo. 9.

Quid ergo dicemus. Nunqd iniquitas apud deu₃: Absit. Moysi enī₃ dicit. Miserebor cui misertus sum ⁊ misericordiaꝫ prestabo cui miserebor. Igit non volentis neqꝫ currentis: sed miserētis est dei. Dicit eni₃ scriptura Pharaoni: qa in hoc ipsuꝫ excitaui te vt ostendam in te virtutē meā. Et vt annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Ergo cuius vult miseretur: ⁊ quem vult indurat.

Lec. III.

Postq̄₃ premisit Apl's q fm dei electionē vn⁹ alteri prefert nō ex operib⁹: s₃ ex gratia vocātis: hic iquirit de iustitia hui⁹ electionis. Et pmo pponit dubitōnem. 2° soluit. ibi. ABSIT. MOYSI ⁊c. Tertio obijcit ↄ solōnez. ibi. DICIS itaqꝫ mihi qd ad hec ⁊c. Dicit ergo pmo. Dictū est q de⁹ sine merito pcedente vnū eligit ⁊ alterū reprobat. QVID ergo dicemus: Nunqd per hoc pbari pōt q sit INIQVITAS apud deū. videt q sic. Pertinet eni₃ ad iustitiā in distributionib⁹ vt equal'r eq̄lib⁹ distribuat. hoies aūt remota differētia meritorꝫ sunt equales. Si ergo absqꝫ cōsideratione meritorꝫ deus inequaliter distribuit vnuꝫ eligens ⁊ aliuꝫ reprobās. videt q sit in eo iniquitas qd̄ est cōtra illud quod dicit Deu. 32. Deus fidelis ⁊ absqꝫ vlla iniquitate. ps. Justus es domine ⁊ rectum iudiciuꝫ tuū. Est aūt sciēdum q Origenes hanc obiectionem soluere volens incidit in errorem. Ponit eni₃ in suo periarchon deū ab initio solu₃ creaturas spūales fecisse: ⁊ oēs equales ne ex eorꝫ inequalitate posset fm rationem predictam iniquitas deo ascribi: s₃ postea creaturarum diuersitas subsecuta est

Origenes

ex diuersitate meritoꝝ. Nam illaꝝ creaturaꝝ spūaliū quedā p amorē cōuerse sunt ad deū plus vel min⁹: ꝛ fm hoc distincti sunt ordines angeloꝝ. quedā vero auerse sunt a deo plus vel min⁹. ꝛ fm hoc alligate sunt corporibus vel nobilib⁹ vel ignobilib⁹. quedā qdē celestib⁹ corporib⁹. quedā aūt corporib⁹ demonū. qdā autē corporib⁹ hoīm. ꝛ fm hoc rō cōdendi ꝛ distinguendi creaturas corporeas est pctm̄ spūalis creature qd ē cōtra id qd Gen. p° dr̄. Uidit deus cuncta que fecerat ꝛ erant valde bona. per qd dat̄ intelligi q cā pducēdi creaturas corporales est bonitas. vt dicit Augu. 11 de ciuitate dei. Et io hac opiōne reiecta. videndū est qlr Apls dubitationē soluat cū dicit. ABSIT. Moysi enī dicit ꝛc.] Et circa hoc duo facit. Prio soluit obiectionē pdictā quātū ad dilectionē sanctoꝝ. 2° qtū ad odiū seu reprobationē maloꝝ. ibi. DICIT .n. scriptura ꝛc.] Circa pmū duo facit. Prio pponit auctoritatē scripture ex qua pcedit solō. 2° ex ea pclusionē inducit. ibi. IGITVR nō volentis ꝛc.] Inducit āt auctoritatē que habet̄ Exo. 33. Ubi DIXIT] dn̄s MOYSI] fm lrām nostrā. MISEREBOR cui voluero ꝛ clemēs ero i quē mihi placuero.] Sed Apls iducit eā fm lrām .lxx. dicēs. MOYSI] enī DIXIT] dn̄s. MISEREBOR cui misereor ꝛ misericordiam prestabo cui miserebor.] Ubi fm superficiem lre oīa bona nostra dei misericordie ascribunt̄. fm illud Esa. 63. Miserationū dn̄i recordabor: laudem dn̄i super oib⁹ que reddidit nobis. Et Tren. 3. Misericordie dn̄i q nō sumus ɔsumpti: quia non defecerunt miserationes eius. ℂ Exponit̄ aūt hec auctoritas in Glo. dupl'r. ꝛ fm hoc ex auctē ac dupl'r soluitur questio ꝛ obiectio. Uno mō sic. Miserebor cui mise-

p° expō. reor. i. illi qui est dignus mīa. Et ad maiorē expressionē iterat dicēs. Misericordiā pstabo cui misereor. i. cui dignū iudico misereri. sicut ꝛ in ps. dr̄. Misert⁹ est dn̄s timētib⁹ se. Et fm hoc lꝫ misericorditer sua ipēdat tn̄ ab iniustitia excusat̄: qa dat qbus dandū est: ꝛ qa nō dat cui dādū nō est fm rectitudinē sui iudicii.

Quid dignū vt misereat̄ vel pter opa p̄cedētia i hac vita vel subsequētia opa.

Sed misereri cui dignū est pōt intelligi dupl'r. Uno mō vt intelligat̄ aliqs dign⁹ misericordia: pter opa precedentia in hac vita: lꝫ nō in alia: vt posuit Origenes qd ptinet ad heresim pelagianoꝝ qui posuerūt grām dei hoīb⁹ fm merita dari. Sed hoc stare non pōt: qa sicut supra dictū ē: ipsa etiā bona merita sunt homini a deo ꝛ sunt pdestinationis effect⁹. Alio mō pōt intelligi vt aliqs dicat̄ dignus mīa. nō pter aliqua merita pcedētia grām: sed pter merita subsequentia: puta vt dicam⁹ q de⁹ dat alicui grām ꝛ pposuit eā ab eterno illi se daturū quē presciuit ea bene fore vsurū. Et fm hoc intelligit Glo. q misereat̄. cui miserendum est. Unū dicit. Miserebor cui miserit⁹ ero. i. illi miserebor vocādo: ꝛ grām apponēdo cui pscius ero q misericordiā daturus essem sciēs illū cōuertēdū ꝛ apud me

Impugnatio supradicte expositionis.

permansurum. ℂ Sed vr̄ q nec hoc cōuenienter dici possit. Manifestū est enī q nihil pōt poni vt rō predestinationis qd est pdestinationis effect⁹ etiā si accipiat̄ pro vt est in dei prescientia: qa rō predestinatiōis preintelligit̄ pdestinationi. effect⁹ aūt in ipsa icludit̄. Manifestū est aūt q omne dei beneficiū qd homini cōfert ad salutē est diuine pdestinationis effectus. diuinū aūt bn̄ficiū nō solum extēdit se ad infusionem grē qua hō iustificat̄: sed ēt ad grē vsum: sicut etiā in rebus nālib⁹ nō solū causat ipsas formas in reb⁹: sed etiā ipsos mot⁹ ꝛ opatiōes formaꝝ: eo q de⁹ est pncipiū oīs mot⁹ cuius opatione cessante a mouendo ex formis nullus motus vel opatio sequit̄. Sicut autē se hꝫ habitus grē vel virtutis in aīa ad vsū ipsius: sic se hꝫ forma nālis ad suam opationē. Et ideo dr̄ Isa. 26. Oīa opera nostra operat⁹ es i nobis dn̄e. Probat aūt hoc ipsū rōne Aristoteles de operib⁹ voluntatis humane. Cū .n. homo habeat potētiā ad opposita: puta ad sedendū vel nō sedendum: opꝫ q reducat̄ in actū per aliqd aliud. Reducit̄ aūt in actū alterius hoꝝ p cōsiliū: ex quo vnū oppositoꝝ pelegit alteri. Sed cū iterū homo hꝫ potētiā ɔsiliādi vel nō ɔsiliandi oportebit eē aliqd per qd reducat̄ in actū consilii. Et cū in hoc nō sit pcedere in infinitū: opꝫ esse aliqd pncipiū extrinsecū superius hoīe qd ipsū moueat ad ɔsiliandum. ꝛ hoc nō est aliud q̄ deus. ℂ Sic igit̄ ipse vsus

2° expō.

grē est a deo: nec pter hoc superfluit habitus grē: sicut nec superfluunt forme nāles: q̄uis deus in oibus opet̄: qa sicut dr̄ Sap. 8. Ipse disponit oīa suauiter: qa .s. per suas formas oīa inclinant̄ quasi sponte in id ad quod ordinant̄ a deo. Sic igit̄ non pōt esse q merita consequētia grām sint rō miserēdi aut pdestinandi: sed sola dei voluntas fm quā misericorditer aliquos liberat.

Voluntas sola est cā pdestinationis.

Manifestū est enī q iustitia distributiua locum hꝫ in his que dant̄ ex debito: puta si aliq meruerūt mercedem vt plus laborantib⁹ maior merces donet̄. non autē hꝫ locū in his que sponte ꝛ misericorditer aliqs dat: puta si aliqs duos pauperes in via inueniēs: ꝛ det vni qd pōt vel disponit in elemosynā dare: nō est iniquus sed misericors. Simil'r si aliqs duob⁹ eque ipm offendentib⁹ vni dimittat offensam ꝛ nō alteri: est misericors vni ꝛ iustus ad alterū: neutri vero iniquus. Cū enī oēs hoīes pter pctm̄ pmi parētis dānationi nascant̄ obnoxii: quos deus per suā grām liberat: sola misericordia liberat: ꝛ sic quibusdā est misericors quos liberat. qbusdā aūt iustus quos nō liberat. neutris aūt iniquus. Et io Apls qōnē soluit p auctē que oīa diuine mīe ascribit. ℂ Sciēdū ē tn̄ q dei mīa fm tria attēdit̄. pmo qdē fm pdestinationē qua ab eterno ppo-

Misericordia dī fm tria attēdi.

suit aliquos liberare. ps. Misericordia ei⁹ ab eterno ꝛ in eternū. Scdo fm vocationē ꝛ iustificationem qb⁹ hoīes saluat ex tpe. Tit. 3. Scdm suā mīam saluos nos fecit. Tertio magnificādo per gloriā qñ liberat ab omni miseria. ps. Qui coronat te in mīa ꝛ miserationib⁹. Et ideo MISEREBOR] .s. vocādo ꝛ iustificādo CVI MISEREOR] predestinādo ꝛ mīam pstabo: finalr glorificādo eū cui misereor vocando ꝛ iustificando. Et hic sensus magis ɔcordat cū nostra lr̄a que dicit. Misereor cui voluero: ꝛ clemens ero cui mihi placet. Ubi manifeste nō meritis sed soli diuine voluntati ascribitur diuina misericordia.

ℂ Deinde cū dicit. IGITVR nō volentis ꝛc.] Concludit ppositū ex pmissa auctoritate. Et pōt i hec cōclusio multiplr̄ itelli. Uno mō sic. IGITVR] ipsa salus hoīs

Primo mō

NON EST volētis neqꝫ currētis] .i. nō debet̄ alicui per aliquā eius voluntatē vel exteriorē opationē: que dr̄ cursus. fm illud. 1. Corin. 9. Sic currite vt cōprehēdatis. SED EST miserētis dei] .i. procedit ex sola dei mīa. vt magis sequit̄ ex auctē inducta. Deu. 9. Ne dicas in corde tuo: pter iustitiā meam introduxit me dn̄s vt terrā hāc possiderem. ℂ Pōt aūt ꝛ aliter in-

Scdo mō

telligi vt sit sensus. Oīa pcedunt ex dei misericordia. IGITVR NON] est VOLENTIS] .s. velle. NEQVE CVRRENTIS] .s. currere: sed vtrūqꝫ est MISERENTIS DEI.] fm illud. 1. Corin. 15. Non aūt ego: sed grā dei mecū. Et Joā. 15. Sine me nihil potestis facē. Sꝫ si hoc solū in hoc vbo intellexisset Apls: cum ēt grā sine libero arbitrio hominis non velit neqꝫ currat: po

tuisset

misset e còuerso dicere. nõ est miserètis dei sȝ volètis ⁊ currètis: qḋ aures pie nõ ferunt. Uñ plus aliqḋ ē ex his ȝbis itelligendũ: vt. s. pncipalitas gratie dei attribuaẽ. Semp. n. actio magis attribuiẽ pncipali agenti qȝ scḋario. puta si dicam⁹ qp securis nõ facit arcã sed artifex p securim. volũtas aũt hoïs mouetur a deo ad bonũ. Uñ supra. 8. dcm̃ est. Qui spũ dei aguñẽ hi sunt filij dei. Et iõ hoïs operatio interior non est hoi pncipalr̃ sed deo attribuẽda. Phil. 2. Deus est q opaẽ in vobis velle ⁊ pficere p bona volũtate.

Dubium. Sȝ si nõ est volètis velle neqȝ currètis currere: sȝ dei mouètis ad h̃ hominez. videẽ qp hõ nõ sit dñs sui actus qḋ pertinet ad libertatẽ arbitrij.

Solutio. ¶ Et ideo dõm ē qp de⁹ oĩa mouet sȝ diuersimode inqñtũ. s. vnũqḋqȝ mouet ab eo sm̃ modũ nature sue. Et sic hõ mouetur a deo ad volẽdũ ⁊ currendum per modum libere voluntatis. Sic ergo velle ⁊ currere est hominis vt libere. non autem est hominis vt principaliter mouentis: sed dei.

¶ Deinde cũ dicẽ. DICIT. n. scriptura ⁊c̃.] Soluit qõnẽ pmissaz qñtũ ad reprobationem maloꝝ. Et p̃ iducit auctoritatẽ. 2° infert ꝯclusionẽ ibi. ERGO cui vult miseretur ⁊c̃.] Dicit ḡ. Ita ostẽsum est qp non est iniquitas apud deũ qñtũ ad h̃ qp ab eterno reprobat malos. DICIT. n. scriptura ex p̃sona dei. Exo. 9. QVIA in hoc ipsũ excitaui te] vel seruaui te sm̃ aliã lr̃am. VT OSTENDAM in te virtutẽ meã vt annũcieẽ nomẽ meum in vniuersa terra] Nostra autẽ lr̃a sic h̃z. Et idcirco POSVI te vt ostẽdã in te fortitudinẽ meã vt enarreẽ nomẽ meũ in oĩ terra.] Ubi p̃ ꝯsiderãdũ est qḋ de⁹ circa reprobos faciat. qḋ ostẽdit dicens. IN HOC ipsum seruaui te] i. dignus eras mori pp mala que feceras. supra p̃mo. Qui talia agũt digni sunt morte. Sȝ tñ nõ statim tibi mortẽ iduxi. sȝ SERVAVI te] in vita eo fine quo sequitur. vt. s. OSTENDAM ⁊c̃.] Et in h̃ et sensu põt legi qḋ dĩ. EXCITAVI te] i. cũ apud me p tuis meritis mortuus esses ꝯcessi tibi vitã qñ te excitarẽ. In q̃ apparet qp de⁹ iniquitatẽ reprobis nõ facit cũ ipsi ex suis meritis essent digni statim ꝯsumi. sȝ hoc ipsũ qp eos seruat in vita, pcedit ex nimia sua bonitate. Hiere. 10. Corripe me dñe. veruñtñ in iudicio. ⁊ nõ in furore tuo. ne forte ad nihilũ redigas me. ¶ Alio mõ põt intelligi. EXCITAVI te] in pctm̃ vt deterior fias. Mõ qdẽ nõ est intelligẽdũ h̃ mõ qp de⁹ in hoie causet malitiã. sed est itelligẽdũ pmissiue: qa. s. ex iusto suo iudicio pmittit aliquos ruere in pctm̃ pp pcedẽtes iniquitates. sicut supra p̃ dictũ est. Tradidit eos deus in reprobũ sensum. Sȝ aliquid amplius videẽ mihi in h̃ eẽ itelligendũ. qa. vȝ. instinctu quodã iteriori mouenẽ hoies a deo ad bonũ ⁊ ad malũ. Uñ Augu. dicit in libro de gr̃a ⁊ libero arbitrio qp de⁹ opaẽ in cordib⁹ hoium ad inclinãdũ eoꝝ volũtates quocũqȝ voluerit. siue ad bona p sua mĩa: siue ad mala p meritis eoꝝ. Unde ⁊ deus dĩ sepius suscitare aliquos ad bonum. sm̃ illud Dañ. 13. Suscitauit deus spũz pueri iunioris. Dĩ etiã suscitare aliquos ad malũ faciẽdũ. sȝ illõ Esa. 13. Suscitabo medos q sagittis puulos iterficiãt. aliter tamẽ ad bona. aliter ad mala. Nã ad bona inclinat hoium volũtates directe ⁊ p se: tanqȝ actor bonoꝝ. ad malum autẽ dĩ inclinare vel suscitare hoies occasionalr̃: inqñtum. s. deus homini aliqḋ proponit vel interius vel exterius: qḋ quãtũ est de se est inductiuũ ad bonũ: sed hõ pp̃ter suã malitiam puerse vtiẽ ad malũ. supra 2°. Ignoras qm̃ benignitas dei ad penitẽtiaz te adducit. sm̃ aũt duritiã tuã ⁊ cor impenitens thesaurizas tibi irãz in die ire. Et Job. 24. Dedit ei deus locũ penitẽtie ⁊ ille abutiẽ eo in supbiã. Et sic deus quãtum est de se interius instigat hoiem ad bonũ. puta regem ad defendẽdum iura regni sui vel ad puniẽdũ rebelles. Sȝ hoc instinctu bono. malus hõ abutiẽ sm̃ malitiaz cordis sui. Et hoc pȝ Esa. 10. Ubi dicit de assur. Ad gẽtem fallacem mittaz eũ contra populum furoris mei mãdabo illi vt auferat spolia ⁊c̃. Et post. Ipse autem nõ sic arbitrabitur: ⁊ cor eius nõ ita estimabit. sed ad ꝯterendũ erit cor eius. Et hoc mõ circa Pharaonez accidit qui cũ a deo excitareẽ ad regni sui tutelã abusus est hac excitatione in crudelitatẽ. ¶ Scḋo opȝ ꝯsiderare quo fine deus ista partim faciat partim permittat. Est. n. ꝯsiderãdum qp deus operaẽ in creaturis ad suaz manifestationẽ. sm̃ illud supra p̃mo. Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunẽ. Uñ ⁊ hec excitatio in hoc ipm̃ ordinaẽ ⁊ qñtũ ad p̃ñtes vt ostẽdam in te virtutem meam. Exo. 14. Uiderunt filij israel manum magnam quã exercuerat dñs ꝯtra egyptios. Et quantum ad absentes vt annuncieẽ nomen meum in vniuersa terra. ps. Annunciate inter gentes gloriam eius. Sic igitur pȝ qp quantum ad hoc nõ est iniquitas apud deum quia vtitur creaturis suis sm̃ eius merita ad gl̃iaz sui. Et in h̃ eodẽ sensu. põt exponi si dicatur. Posui te. i. ordinaui malitiam tuaz ad gloriã meam. deus. n. malitiã ordinat sed non causat.

¶ Deinde cũ dicẽ. ERGO cui vult miseretur ⁊c̃.] Infert ꝯclusionem quãdam ex vtraqȝ auctoritate supra inducta. Nam ex eo qp dictũ est MISEREBOR cui misereor: ꝯcludit. ERGO cui vult miseretur] ps. Misertus est dñs timentibus se. Ex eo ȝo qḋ dcm̃ est. IN HOC ipsum excitaui te: ꝯcludit. ET QVEM vult indurat.] Esa. 63. Indurasti cor nostrum ne timeremus te. Eccl. 33. Ex ipsis benedixit ⁊ exaltauit. ⁊ ex ipsis maledixit ⁊ humiliauit. Et qdẽ qḋ dĩ de dei mĩa dubitationẽ nõ hȝ: suppositis his q̃ pmissa sunt.

Dubiũ de induratione. ¶ Sȝ circa idurationẽ videẽ eẽ duplex dubitatio. Prio qdẽ qa duritia cordis ad culpaz ptinere vĩ. sm̃ illud Eccl. 3. Cor durũ male habebit in nouissimo. Si ḡ deus idurat. sequiẽ qp sit actor culpe. Cõtra qḋ dĩ. Ia. p̃. Deus ītẽptator maloꝝ est. ¶ Ad qḋ dõm qp de⁹ nõ dĩ indurare aliquos directe qsi in eis causet malitiã. sȝ idirecte. inquãtum. s. ex his q̃ facit in hoie itus vel extra hõ sumit occasionẽ peccati. ⁊ h̃ ipse de⁹ pmittit. Uñ nõ dĩ indurare qsi immittẽdo malitiã sȝ nõ apponẽdo gr̃am. ¶ 2° dubitatio est qa ipsa obduratio nõ videẽ diuine volũtati posse ascribi cũ scriptũ sit. p̃ Thes. 4. Hec ē volũtas dei sanctificatio vr̃a. Et p̃ Tim. 2. Qui vult oẽs hoies saluos fieri. ¶ Ad qḋ dõm ẽ qp tã mĩa qȝ iustitia dispõnẽ volũtatis importat. Uñ sicut miseratio attribuiẽ diuine volũtati: ita ⁊ id qḋ est iustitie. Sic ḡ intelligendum est cui vult miseretur. s. per suam misericordiam ⁊ quem vult indurat per suam iustitiaz. quia illi quos indurat hoc merentur vt indurentur ab ipso. vt supra primo capitulo dictum est.

¶ Dices ergo mihi. Quid adhuc ꝯqueriẽ? Nam volũtati illi⁹ qs resistit? Atqui o hõ: tu quis es: q ex aduerso rñdes deo? Nũ dicet figmẽtuȝ ei qui finxit: cur me finxisti ad hũc modũ? An nõ hȝ p̃tãtem figulus luti: vt ex eadem massa fingat aliud qdẽ vas in honorẽ: aliḋ ȝo in ignominiã? Qḋ si de⁹ volẽs ostẽdere irã: ⁊ notam facere potentiam suaz: tulit multa animi lenitate vasa ire: apparata in interitum: ⁊ vt notas faceret diui

Deus inclinat hoies ad bonum ⁊ ad malum.

Ad bonum p se ad malum occasionalr̃.

De⁹ illa partim facit partim permittit.

Esa. 45.
Eccl. 33.
Hiere. 18.

tias glorie sue erga vasa misericordie: que preparauerat in gloriam.

¶ Dicis itaq3 mihi. Quid adhuc q̄rif. Voluntati eni ei9 qs resistit? O hō tu qs es: q respōdeas deo? Nūqd dicit figmētu3 ei q se finxit qd me fecisti sic? An nō h3 ptātem figulus luti ex eadē massa facere aliud qdē vas in honorē. aliud vero in ɔtumeliā. Q si deus volēs ostēdere irā τ notā facere potētiā suā: sustinuit i multa patiētia vasa ire apta in interitum vt ostēderet diuitias glorie sue in vasa misericordie que preparauit in gloriam. Lec. IIII.

Posita solone pmisse qōnis. Hic Aplus contra ipsa3 solonē obijcit τ pcipue ɔ vltimā ɔclusionē que dcā est. CVIVS vult miseref: τ quem vult idurat. Jō q̄ ponit obiectionem. 2° solonē ibi. O HOMO tu qs es τc.]Dicit q̄ pmo. Dcm̄ est q deus cuius vult miseref τ quē vult indurat. DICIS itaq3 mihi.] QVID adhuc queriτ].1.qd op3 vlterius q̄rere de cā bonoꝝ τ maloꝝ q̄ hec agunt. cum oia volūtati diuine attribuanf q̄ est cā sufficiēns q nullus pōt ei resistere. Vn̄ sequit. VOLVNTATI eius qs resistet:]Eccl. p̄. Proposui in aīo meo querere τ inuestigare sapiēter de oīb9 que fiūt sub sole. Uel aliter. QVID adhuc q̄rif].1. cōquerif deus de hoīb9 qui peccant sicut Esa. p̄. Filios enutriui τ exaltaui τc. Ideo aūt videf iustam q̄rimoniā nō hēc qa ex volūtate ei9 totum pcedit. cui nullus pōt resistere. Vn̄ subdit. VOLVNTATI ei9 quis resistet.]Uel aliter. QVID adhuc q̄rif].f.ab homine vt faciat bonū vel malū. Mich. 6. Indicabo tibi o hō quid sit bonū τ quid de9 requirat a te τc. Frustra aūt regrif ab aliquo qđ nō est in ei9 potestate. Nihil autē in hoīs potestate esse videf fm̄ pdicta quū omnia diuine voluntati videnf ascribi. cui resisti nō pōt. Sequit. VOLVNTATI n. eius qs resistet:]q̄si diceret. Nullus. Hester. 13. Nō est q tue possit resistere voluntati. Et hec videf esse intentio Apostoli,

¶ Deide cū dit. O HOMO tu quis es τc.] Rn̄det tacite qōni. ¶ Ad cui9 euidentiā itellectū ɔsiderādū est: q circa electionē bonoꝝ τ reprobationē maloꝝ duplex questio pōt moueri. Una qdē in gn̄ali q̄re deus velit quosdā idurare τ quorūdā misereri. Alia vero in spāli quare velit hui9 misereri τ hūc vel illum idurare. Et pōt qdē rō huius qōnis assignari. scde aūt qōnis non pōt assignari rō nisi simplex dei volūtas. cuius exemplu3 p3 in reb9 humanis. Si n. aliqs edificare volens hēt multos lapides siles τ eq̄les ɔgregatos posset rō assignari q̄re quosdā ponat in sūmo τ quosdā in imo ex pte finis. qa ad pfectionē domus quā facere itēdit requirif τ fundamētū qđ h3 lapides in imo. τ cacumen parietis qđ h3 lapides in sūmo. S3 q̄re ponat hos lapides in sūmo τ hos in imo nō h3 aliquā rōnē nisi qa artifex voluit. ¶ Primo igif Apls rn̄det dubitatiōi quātū ad qōnē scdaꝫ: quare. s. huius hoīs misereaf τ illu3 induret. 2° q̄tū ad qōne3 pmā: q̄re. s. quibusdā misereaf τ quosdā induret ibi. QVOD SI volēs deus τc.] ¶ Circa pmū tria facit. p̄ arguit pūmptione3 querētis. 2° inducit auctoritatē que qōne3 soluit ibi. NVNQVID dicit figmētū τc.]3° exponit auctoritate3 ibi. AN NON h3 potestatē τc.]Dicit q̄ p̄. O HOMO]qui es fragilis τ ignorās TV QVIS es q respōdeas deo]

vnde sufficis ad respōdēdū ei si voluerit tecū iudicio ɔtēdere. Job. 9. Si voluerit cōtendere iudicio cū illo nō poterit ei respondere vnū p mille. Et sicut dī Job 39. Qui arguit deū d3 ei rn̄dere. In quo datur itelligi q hō non d3 scrutari rōnem diuinoꝝ iudicioꝝ cum intentione apprehendēdi eo q excedant rōnē humanam. Eccl. 3°. Altiora te ne quesieris. Prouer. 25. Perscrutator maiestatis opprimetur a gloria.

¶ Deinde cū dicit. NVNQVID dicit figmētū τc.]Inducit auctoritatē: que hēf Esa. 45. Nūqd dicit lutu3 figulo suo. Quid facis τ opus tuū sine manib9. Ubi cōsiderādum est q si aliqs artifex ex mā vili faciat vas pulchrū τ nobilib9 actib9 accōmodatū totu3 ascribif bonitati artificis. puta si ex luto faciat scutellas τ vitreos ad nobilē mēsa3 decētes. Si vero ex vili mā puta ex luto faciat vas accōmodatū vilib9 vsibus puta coquine vel hō officijs nō posset vas cōqueri si rōnem hēt. posset. n. cōqueri si ex mā pciosa que placet artificis opationi puta ex auro τ lapidibus pciosis faceret vas ad vilia officia deputatū. Humana aūt nā vilitatem h3 ex sua mā: qa vt dicif Gen. 2°. Fecit deus hominē3 de limo terre. s3 maiorē vilitatē habz ex corruptiōe pcti q̄ p vnū hoīe3 in hūc mūdu3 intrauit. Et iō hō luto merito cōparaf. Job. 30. Cōparat9 sum luto τ assimilatus sum fauille τ cineri. Vn̄ qcqd boni h3 hō, d3 bonitati diuīe q̄si potentie figuli ascribere. Isa. 64. Nūc dñe pr̄ es nr̄ nos vero lutū τ fictor noster tu τ opa manuū tuaꝝ oēs nos. Si vero deus hoīe3 ad meliora promoueat sed in sua īfirmitate eum dimittēs deputat eum ad infimum vsum nullam ei facit iniuria3 vt possit iuste de deo conqueri.

¶ Deide cū dit. AN NON h3 potestatem τc.]Exponit Apls verba pphe. Quasi dicat. Hoc est dicu3. Figmētū. i. vas fictile non posset dicere fictori qd me fecisti sic. qa figulus liberā potestatē h3 ex mā luti op9 faciēdi qdcūqs sibi placuerit. Vn̄ dicit. AN NON h3 potestatē]. s. liberā FIGVLVS luti]qui. s. operaf in vili mā: ex eadē massa. s. vilis materie facere absqs alicui9 iniuria ALIVD qdē vas in honore3]. i. in honorabiles vsus. ALIVD vero in ɔtumeliā]. i. in vsus viliores. 2. Tim. 2. In magna. n. domo nō solū sunt vasa aurea τ argentea: sed τ lignea τ fictilia: τ q̄dā quide3 in honorē. quedā autē in cōtumeliā. Et simil'r deus libera3 potestatem habet facere ex eadē corrupta mā humani generis sicut ex quodam luto nulli faciēdo iniuriā quosda3 hoīes preparatos in gloria3: quosdā aūt i miseria derelictos. Hiere. 18. Sicut lutum in manu figuli. ita in manu mea vos domus israel.

¶ Deide cū dit. QVOD SI volēs de9 τc.]Soluit primā qōnē. s. quare de9 velit quibusdā misereri τ quosdā in miseria derelinquere. siue quosdā eligere τ quosdā reprobare. ¶ Circa qđ ɔsiderādū est q finis oium diuinoꝝ operū est manifestatio diuie bonitatis. Prouer. 16. Uniuersa pp semetipm opatus est dn̄s. Vn̄ supra pmo dictū est q inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunf. Tanta est autē diuine bonitatis excellentia q nō pōt vno mō nec in vna creatura sufficiēter manifestari. Et ideo diuersas creaturas cōdidit in quibus diuersimode manifestaf. Precipue autem in creaturis rōnalibus in quibus eius iustitia manifestaf quātū ad illos quos pro eoꝝ meritis punit. mia vero in illis quos ex sua gratia liberat. Et ideo vt vtrunqs in hoibus manifestaref: quosdam misericorditer liberauit: sed non oēs. pmo ergo ponit rationē reprobatiōis maloꝝ. scdo ponit rōnē electionis bonorum ibi. VT OSTENDERET

Reprobat qđ electiōe bonorū τ reprobatiōe maloꝝ i gn̄ali τ i speciali.

Finis operū diuinoꝝ i ho̅ie ...

Triplex vsus ex parte finis vsus actus dei. OSTENDERET diuitias &c.] Et attēdenda in vtrisqʒ triplex diuersitas attendēda. p̄mo quidē sm̄ finē. scd̄o sm̄ vsuʒ. tertia sm̄ diuinū actū. Finis aūt reprobationis vl̄ obdurationis maloꝝ est manifestatio diuine iustitie ꝛ virtutis. Et q̄ntuʒ ad hoc dicit. q̄ idē est vt SI DEVS volens ostēdere irā suā] .i. iustitiā vindicatiuā. Non enī dicit̄ ira in deo sm̄ affectus cōmotionē. sʒ sm̄ effectus vindicte. supra p̄. Reuelat̄ ira dei &c. Addit &c. ET NOTAM facere potētiā suā.] q̄a deus ꝯ malos nō solum vtit̄ ira .i. vindicta puniendo eos sibi subiectos: sed etiā sua potētia subiciēdo sibi. Phil. 3. Scd̄m operationē qua pōt & sibi subycere oīa. Exo. 14. Viderūt egyptios mortuos sup littus maris ꝛ manū magnā quā exercuerat dn̄s ꝯ eos. Vsus aūt malorum ad quē vtit̄ eis deus est ira .i. pena. Et ideo vocat eos vasa ire .i. iustitie instrumenta. q̄bus deus vtit̄ ad ostendendā iraʒ .i. iustitiā vindicatiuā. Eph. 2. Eramus nā filij ire. Actus āt quem deus erga eos exercet nō est q̄ disponat eos ad malū: q̄a ipsi de se hn̄t dispōnē ad malū ex corruptiōe p̄mi pct̄i. Vn̄ dicit̄. VASA APTA in interitū] .i. in se hn̄tia aptitudinē ad eternā dānationē. Gen. 6. Vidēs de⁹ q̄ multa malitia hoiuʒ eēt in terra. ꝛ cūcta cogitatio humani cordis intenta esset ad malū omni tēpore. Hoc aūt solū de⁹ circa eos agit q̄ eos p̄mittit agere que ꝯcupiscunt. Vn̄ signanter dicit. SVSTINVIT.] Et hoc eius patiētiā demōstrat q̄ nō statiʒ vindictā infert. Vn̄ addit. IN MVLTA patientia.] Eccl̄. 5. Altissimus est patiens redditor.

¶ Deinde ex p̄te bonoꝝ sil̄r tria ponit. Primo quidē finē cuʒ dicit. VT OSTENDERET diuitias glorie sue.] Finis .n. electionis ꝛ miserationis bonoꝝ est vt manifestaret in eis abūdātiā bonitatis sue reuocādo eos a malo. ꝛ ad iustitiaʒ eos trahendo ꝛ finaliter eos perducere in gl̄iaʒ. Et h̄ est qd̄ dicit. VT OSTENDERET diuitias gl̄ie sue.] de q̄b⁹ diuitijs supra 2°. An diuitias bonitatis eius ꝯtēnis? Ephe. 2. Deus aūt qui diues est in mīa. Signanter aūt dicit. VT OSTENDERET diuitias gl̄ie sue.] q̄a ipsa cōdēnatio ꝛ reprobatio maloꝝ que est sm̄ dei iustitiā manifestat ꝛ cōmendat sanctoꝝ gloriā qui ab ipsa tali miseria liberant̄. Scd̄o describit vsuʒ eoꝝ cum dicit. IN VASA mie.] Noiat aūt bonos vasa mīe: q̄a vtit̄ eis deus q̄si instrumentis ad suā mīam manifestādam. Eccl̄. 44. Isti sunt viri misericordie. Tertio ponit actū quē circa eos de⁹ exercet. Nō .n. deus eos solū sustinet q̄si de se aptos existētes ad bonū: sʒ eos preparat ꝛ disponit vocādo ad gloriaʒ. Unde dicit. QVE PREPARAVIT in gl̄iā.] Ps. Preparās mōtes in virtute tua. Est aūt ꝯstructio defectiua ꝛ suspēsiua vsqʒ hic. vt sit sensus. Si de⁹ volēs h̄ facere quibusdā miseret̄ ꝛ quosdā indurat qd̄ ꝯ h̄ iuste poterit dici? q.d. Nihil. Non enim sic quos vult indurat vt eos peccare compellat: sʒ sustinet eos vt sm̄ suam inclinationem tendant in malum.

¶ Quos ꝛ vocauit: nimirū nos: non solum ex iudeis: verūetiā ex gētibus. Quēadmodū ꝛ Osee dicit. † Vocabo pplm̄: q̄ meus nō erat: populū meū: ꝛ eā que dilecta non erat: dilectā. Et erit in loco: vbi dictū fuerat eis. Non ppl̄s meus vos: ibi vocabūtur filij dei viuētis. Esaias autem clamat sup israel: † Si fuerit numerus filioꝝ israel vt arena maris: reliquie salue erūt. Sermonē .n. perficiēs ꝛ abbreuiās cuʒ iustitia: q̄m sermonem abbreuiatū faciet dn̄s in terra. Et quēadmoduʒ

Osee. 2. 1. pe. 2.

Esa. 10.

prius dixit Esaias: † Nisi dn̄s sabaoth reliq̄sset nobis semē: vt Sodoma facti fuissemus: ꝛ Gomorrhe assimilati fuissemus. Quid igit̄ dicem⁹? qd̄ gentes que nō sectabātur iustitiā: app̄hēderūt iustitiā: iustitiaʒ aūt eam: que est ex fide: ꝯtra israel: qui sectabat̄ legem iustitie: ad legē iustitie non puenit. Propter qd̄? Quia nō ex fide: sʒ tāq̄ ex operibus legis. Impegerūt .n. in lapideʒ offendiculi: quemadmodum scriptuʒ est. † Ecce pono in syon lapidem offendiculi: ꝛ petraʒ offensiōis ꝛ omnis qui credit in eo: non pudefiet.

Esa. 1.

Esa. 28.

¶ Quos ꝛ vocauit non solum ex iudeis: sʒ etiam ex gentibus sicut in Osee dicit. Vocabo non plebem meam: plebem meam. ꝛ non dilectam/dilectam. ꝛ nō misericordiā consecutam: misericordiam consecutam. Et erit in loco vbi dictuʒ est eis: nō plebs mea vos. ibi vocabūtur filij dei viui. Esaias autem clamat pro israel. Si fuerit numerus filiorum israel tāq̄ arena maris reliquie salue fient. Verbum enim cōsumās ꝛ abbreuians in equitate. quia verbuʒ breuiatum faciet dominus super terraʒ. Et sicut p̄dixerat Esaias nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut Sodoma facti essemus: ꝛ sicut Gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicemus? Quod gentes q̄ non sectabantur iustitiaʒ apprehenderunt iustitiam: iustitiam autem que ex fide est: israel āo sectando legem iustitie in legem iustitie non peruenit. Quare? Quia nō ex fide sed quasi ex operib⁹. Offenderūt eniʒ in lapidē offensiōis: sicut scriptū est. Ecce pono in syon lapidem offensionis ꝛ petrā scandali: ꝛ omnis qui credit in eum nō cōfundetur.

Lec. V.

POSTQ̄ Apostolus ostendit q̄ dei gratia datur hominibus ex diuina electione p̄ quaʒ homines ad gratiaʒ vocantur. hic ostēdit q̄ predicta electio siue vocatio non solum pertinet ad iudeos vt ipsi poterant gloriari: ppter hoc quod dicitur Deut. 4. Dilexit patres tuos. Sed etiam ad gentes. Et p̄mo proponit quod intendit. Secūdo probat propositum ibi. SICVT in Osee dicit &c.] Tertio ex dictis infert cōclusionem ibi. QVID ERGO dicemus &c.] ¶ Dicit ergo p̄mo. Dictuʒ est q̄ sanctos preparauit in gloriam. QVOS ET vocauit] .s. per gratiam suā NON SOLVM ex iudeis: sed etiaʒ ex gentibus] supra 3°. An iudeoꝝ deus tm̄? Nōne ꝛ gentium. Sopho. 2. Adorabunt eū viri de loco suo omnes insule gentium.

¶ Deide cū dicit̄. SICVT in Osee dicit &c.] Probat p̄positum. ꝛ p̄mo quātuʒ ad gētiles. scd̄o quantuʒ ad iudeos ibi. ESAIAS AVTEM clamat &c.] ¶ Circa p̄mū ponit duas auctoritates Osee loquentis p̄ gentibus. quaruʒ p̄ma promittit eis dona dei. 2ª ipsaʒ diuinam filiationē ibi. ET ERIT in loco &c.] Dicit ergo

Gētiles erāt alieni a trib° bōis i iudeis existentibus. ¶ cultu. ¶ dilectione. ¶ libertate. ¶ pctō originali.

primo. SICVT]dñs DICIT IN Osee.]qa ipse erat qui loquebatur in pphetis.z.Reg.z3.Spūs dñi locu tus est per me ꝛ sermo eius p linguā meā.Unī ꝛ Osee pmo dī.Principiū loquendi dño in Osee.Est aūt ɔsi derādū φ a trib° bonis que in iudeis eminebant gen tiles erant alieni:quoꝝ pmū erat diuinus cultus rōne cuius dicebanꝭ ppls dei:q̄si ei seruiētes ꝛ eius prece, ptis obediētes.Unī in ps.dicitꝭ.Nos aūt ppls eius ꝛ oues pascue eius.Sz ab huius ppli societate gentiles erant alieni.fm illud Ephe.z.Alienati a ɔuersatione israel ꝛ hospites testamentoꝝ.Sed p Chrm facti sunt ppls dei.Tit.z°.Dedit semetipm p nobis vt emūda ret sibi pplm acceptabilē.Et hoc est qđ dicit.VOCA, BO non plebē meā].i.gētilitatem que nō erat plebs, mea.PLEBEM meā].i.ad hoc vt sit plebs mea.Scdz est priuilegium diuine dilectionis.Osee 3°.Diligit do minus filios israel in eo.s.φ eis multa bñficia iducen tia ad spālem grām prestabat:a qua qdem dilectione gentiles olim erāt exclusi.Eph.4.Alienati a veritate dei pper ignorātiā que est i illis.Et iō dič.ET NON dilectaz meā].s.gētilitatē vocabo DILECTAM meā] Ephe.z.Uos q aliqn eratis lōge facti estis ppe in san guine Chri.supra.5.Cū inimici essemus recōciliati su mus deo in morte filij ei°.Tertiū est libertas a pecca to originali que iudeis in circūcisiōe ɔferebatur.Esa. 14.Miserebitꝭ dñs Jacob.Sz huius miseratiōis gē tiles nō erāt participes.Ezech.16.Qñ natus es in die ortus tui nō est pcisus vmbilic° tuus.Et isra.Nō pe percit sup te oculus me° vt facerē vnū de his miseri? tum tu.Sz postea per Chrm sunt misericordiaz cōse cuti.Jdeo sequitꝭ.ET NON misericordiā ɔsecutā,mi sericordiam ɔsecutā.]Tit 3.Scđm suā miām saluos nos fecit.Hec aūt auctoritas habetꝭ Osee.z.fm.70.lo co cuius lr̄a nr̄a hz.MISEREBOR ei° que fuit absq̄ miā:ꝛ dicā non populo meo.populus meus es tu.

¶ Deide cū dič.ET ERIT in loco ꝛč.]Inducit aliam auctoritatē q̄ habetꝭ Osee.1.In qua eis repromittitur dignitas filioꝝ dei de qua iudei gl'iabantur pper id qđ dī Esa.1.Filios enutriui ꝛ exaltaui.ipsi aūt spreue rūt me.Et Deut.3z.Nōne ipse est pr̄ tuus:Gētiles ēt nō solū dicebanꝭ filij quod ptinet ad eos q ex amore deo seruiūt ꝛ spū dei aguntꝭ.vt sup.8.dictū est.sed nec etiā digni erāt vt ppli dei dicerentur qđ ptinere pote, rat ēt ad eos q spm̄ seruitutis acceperāt in timore. vñ dicit.ET ERIT in loco].i.in iudea vbi dictū est eis.s. gentilibus a iudeis q̄si ex psona dei loquētib°.NON PLEBS mea vos:]qa nō reputabāt eos ppl'z dei IBI] idest ēt apud iudeos credētes VOCABVNTVR filij dei.]Uel in loco.i.toto mūdo in quo ɔuertentꝭ sič pse, liti quos iudei faciebāt quis suis locis derelictis in iu deā pgebant.Hoc autē nō ita futurū eē in his q ad Chrz ɔuertēdi erant ostēditur Sopho.z.Adorabūt eū viri de loco suo.Unusquisq̄ ĝ in loco suo habitāt vbi dictū est eis oliz ex diuina snīa nō plebs mea vos.ibi voca, buntꝭ filij dei p diuinā adoptionē.Jo.1.Dedit eis po, testatē filios dei fieri his qui credūt in nole eius.

¶ Deide cū dič.ESAIAS aūt clamat ꝛč.]Probat ppo sitū q̄tū ad iudeos per auctoritatē Esa.Et ponit duas auctoritates:quarū pma videtꝭ ptinere ad oēs credē tes ex iudeis.scđa spālr ad Aplos ibi. ET SICVT p̄ dixerat ꝛč.]Dicit ĝ pmo.dictū est per Osee p gentili, bus.Esaias autez clamat.i.apte loquitꝭ p conuersione israel.58.Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuā. Jn hac autē pma auctoritate p̄ ponit paucitatē cōuer, soꝝ dicēs.SI FVERIT numerus filioꝝ israel q̄si are, na maris].i.innumerabiles pre multitudie gētiū.Gen. zz.Multiplicabo semē tuū velut arenaz maris ꝛč.3. Reg.4.Juda ꝛ israel innumerabiles quasi arena ma ris. RELIQVIE salue fient].i.nō oēs nec maior ps. sed aliq pauci:que relinquūtur ex excidio alioꝝ.Mi chee.7.Fact° sum sicut qui colligit in autūno racemos vindemie.Infra.11.Reliquie fm electionē grē salue facte sunt.z° ibi.VERBVM eni ɔsumās ꝛč.]Assignat causam salutis.ꝛ pmo ponit efficaciaz euangelici vbi dicēs VERBVM eni cōsumās ꝛ abbreuiās in equita te.]Ubi notatꝭ duplex efficacia euangelici vbi.Pria est:qa est ɔsumans.i.perficiens:vt enim dicitꝭ Heb.7. Nihil ad perfectū adduxit lex.Dñs aūt dicit Ma.5. Nō veni soluere legē sed adimplere.tuz qa figuris le gis veritatē adhibuit.tuz qa pcepta legis moralia de, bito mō exposuit ꝛ occasiones trāsgrediēdi abstulit:ꝛ etiā eis cōsilia pfectionis adiunxit.Unde ꝛ iuueni di, xit Ma.19.q oia mādata leg' fuauerat dixit.Unū ti, bi deest:si vis pfectus eē:vade ꝛ vēde oia q̄ habes ꝛč. Et pp hoc discipulis suis dicebat Ma.5.Estote perfe cti sicut ꝛ pr̄ vester celestis pfectus est.Scđa efficacia est abbreuiādi ꝛ hec ɔuenienter pme adiungitꝭ:qa q̄to aliqđ vbum est magis pfectū:tāto est altius:ꝛ p ɔñs magis simplex ꝛ breue.Est aūt vbuz euāgelij abbre, uiās vba legis:qa omnia sacrificia figuralia legis in vno vero sacrificio cōprehendit:quo Chrs obtulit se, ipm pro nobis hostiam:vt dī Eph.5.Oia vo pcepta legis moralia in duob° pceptis charitatis concludit. Matth.zz.In his duob° mādatis vniuersa lex pen, det ꝛ pphete.Unī dicit ABBREVIANS in equitate.] Uel qa nihil est pmissum de multitudie figurarum ꝛ pceptoꝝ legis quin sub breuitate euāgelij cōprehē, deretꝭ.Uel qa nihil ipsoꝝ remanet obseruādū qđ est equū fm dictamē rationis nālis.ps.Omnia mādata tua equitas:subaudiēdum est aut erit:vt sit sensus ver buz euangelij erit abbreuians ꝛ consumans in equita te.scđo cū dicit.QVIA verbuz ꝛč.]Assignat rōnez p̄ dicte efficacie dicēs.QVIA dñs super terrā exñs].i. in terris tāq̄ homo inhabitās.fm illud Bar.3.Post hec in terris visus est ꝛč.FACIET vbum breuiatuz.] Perfectius.n.dz esse vbuz ꝛ maioris virtutis qđ ipse dñs deus carnē indutus locutus est p semetipsum q̄ vba que locut° est p pphetas.fm illud Heb.1.Mul, tipharie multisq̄ modis oliz deus loquēs patrib° in pphetis ꝛč.Uel aliter:qa dñs.s.deus pater faciet sup terraz VERBVM breuiatū].i.incarnatū:qa filius dei exinaniuit semetipsuz formam serui accipiēs.Dī aūt exinanitum vel breuiatum nō qa aliquid subtractum sit plenitudini vel magnitudini diuinitatis ipsius:sed qa nostram exilitatem ꝛ paruitatē suscepit. Habetur autē hec auctoritas Esa.10.vbi fm lr̄am nostraz sic di citur.Si fuerit ppls tuus israel quasi arena maris re, liquie ɔuertētꝭ ex eo.Cōsumatio abbreuiata inūdabit iustitiaz.Consumationem enim ꝛ abbreuiationē dñs deus exercituum faciet in medio omnis terre.

Efficacia du plex vbi dei. Perficiēs ꝛ abbreuians.

¶ Deide cū dič.ET SICVT predixit Esa.ꝛč.] Indu cit auctoritatē pertinētem spāliter ad Aplos dicēs.Et sicut predixit Esa.1.NISI dñs sabaoth].i.exercituum vel virtutuz RELIQVISSET nobis].ex sua miseri, cordia SEMEN].i.verbum euāgelij.Uel SEMEN].i. Chrm.Gal.3.Et semini tuo qui est Chrs.vl' SEMEN] idest Aplos.Esa.6.Semē sanctū erit id qđ steterit in ea. SICVTI Sodoma facti essemus:ꝛ sicut Gomorra similes fuissemus.]Grauius.n.fuit peccatum iudeoꝝ q̄ sodomoꝝ.Treñ.4.Maior effecta est iniquitas ppli

mei

mei peccato sodomorum. Et Ezech. 16. Nō fecit sodo-
ma ipsa ꝛ filie eius sicut fecisti tu ꝛ filie tue. Et ideo ꝙ
iudei non sunt totaliter exterminati sicut sodomite est
diuine misericordie imputandum. Tren. 3°. Miseri-
cordie domini quia non sumus consumpti.
¶ Deinde cū dicit. QVID ergo dicemus.] Infert ɔnē ex di-
ctis. ꝛ primo q̄stū ad gētes. 2° q̄stuz ad iudeos ibi. ISRAEL
uero ꝛc.] Circa primū duo facit. primo ɔcludit quod intēdit di-
cēs. QVID ergo dicemus] ex ɔsideratione p̄dictorum. Hoc
sc3 ꝙ oēs apprehēderunt: i. cōsecute sunt iustitiā. s. que
vocātur filii. 1. Cor. 6. Et hoc quidē fuistis sed iustifi-
cati estis. Et hoc quidem ex vocatione diuine electiōis
nō ex meritis qd̄ p3 per hoc qd̄ dicit. QVE NON se-
ctabant̄ iustitiā] s̄m illud Eph. 2. Eratis in illo tp̄e si-
ne Christo alienati a ɔuersatiōe israel. 2° exponit qd̄ di-
xerat. IVSTITIAM aūt q̄ ex fide est] nō eā q̄ in opi-
bus ɔsistit. Nō. n. ad bona opera ɔuerse sunt vt iustitiā
legalē obseruēt. s3 vt iustificētur per Christi fidez. supra
3°. Iustitia autem dei per fidem Jesu Christi.
¶ Deinde cū dicit. ISRAEL uero ꝛc.] Inducit ɔnē q̄stum
ad iudeos. Et primo ɔcludit qd̄ intēdit dicēs. ISRAEL uero]
idest pp̄ls iudeorum sectādo legē iustitie in legē iustitie
nō peruenit. Dicitur lex iustitie lex sp̄us vite p quā hoies iu-
stificantur ad quā iudeorum pp̄ls non peruenit quā tñ se-
ctabat̄ obseruādo vmbrā huiꝰ sp̄ualis legis que consi-
stit in obseruatiōibꝰ legalibꝰ. Heb. 10. Umbrā habēs
lex futurorum bonorum. Uel SECTANDO legē iustitie]
idest legē Moysi q̄ est lex iustitie si sit bn̄ intellecta:
q2 docet iustitiā. Uel dicitur LEX IVSTITIE.] q2 facit
hoies iustos nō vere: s3 exterius dū pctā vitant̄ nō ex
amore s3 timore pene quā lex infligebat. Esa. 51. Audi-
te me qui sequimini qd̄ iustū ē ꝛ q̄ritis dn̄m. Et in eodē.
Audite me q scitis iustū pp̄ls meꝰ lex mea in cordibꝰ
eorum. ¶ Secūdo assignat cāz dicēs. q̄re. s. dū sectarentur
legē AD LEGEM iustitie nō puenerūt] q2. s. nō per
debitā viā sectabant̄. Et h̄ est qd̄ subdit. QVIA non
ex fide] i. s. Christi q̄rebāt iustificari: SED QVASI ex
operibꝰ legis.] Sequebant̄. n. figurā ꝛ repudiauerūt
veritatē. supra 3°. Ex operibꝰ legis nō iustificabit̄ ois
caro corā illo. ¶ Tertio manifestat cām ppositā: ꝛ p
ppositi manifestationē dicēs. OFFENDERVNT enī
in lapidē offensiōis] i. ad Christum q assimilat̄ lapidi of-
fensionis. et h̄ ꝙ sicut lapis in quē offendit nō cauet̄
pp suā paruitatem. ita iudei vidētes Christum infirmitate
nr̄a ɔtectū nō cauerūt in eum offendere. Esa. 53. Quasi
abscōditus vultus eius et despectꝰ. vñ nō reputauimꝰ
eū. Hiere. 13. Añꝙ offendāt pedes vestri ad mōtes ca-
liginosos. i. ad Christum ꝛ eiꝰ Ap̄los q dicunt̄ mōtes cali-
ginosi pp h̄ ꝙ eorum dignitas ꝛ magnitudo latebat. Se-
cūdo ad h̄ inducit auctoritatē dicēs. SICVT scriptum
est] in Esa. s. Cōponit aūt Ap̄ls v̄ba Esa. in diuersis lo-
cis scripta. Nā Esa. 28. di. Ecce ego mittam in funda-
mētis syon lapidē. Lapidē angularez pbatū pciosum
in fundamēto fundatū. Qui crediderit nō festinet. Et
hinc sumit̄ pncipiū auctoritatis. ECCE ponā in syon
lapidē] s. quasi fundamentū in quo designat̄ ꝙ Christus
diuina ordinatiōe ɔstitutus erat ecclie fundamētū. pͥ
Cor. 3. Fundamentū aliud nemo pōt ponere p̄ter id
qd̄ positū ē qd̄ ē Christus Jesus. Legit̄ et̄ Esa. 8°. IN LA-
PIDEM aūt offensiōis ꝛ petrā scandali] duabꝰ domi-
bus israel. Et hinc sumit̄ mediū auctoritatis quo dicit.
LAPIDEM offensiōis ꝛ petrā scādali] vt offensio re-
ferat̄ ad ignorātiā: q2 vt di. 1. Corinth. 2. Si cognouis-
sent nūꝙ dn̄m glorie crucifixissent. SCANDALVM]
aūt referēdus est ad impactionē ꝛ casuz quo p infideli-
tatem ceciderūt Christum ꝛ eiꝰ Ap̄los psequētes. 1. Cor.
1. Nos p̄dicamus Christum crucifixū iudeis qdē scanda-
lum. Luc. 2° Ecce hic positꝰ est in ruinā ꝛc. Finis autē
auctoritatis sumit̄ Exo. 28. cap. Qui crediderit nō fe-
stinet: loco cuiꝰ hic di. OMNIS qui credit in eū nō cō-
fundet̄:] q2. s. ɔsequet̄ mercedem ab eo. Eccl. 2. Qui ti-
metis deū credite illi: ꝛ nō euacuabit̄ merces vestra.
Ponit autē Ap̄lus hec verba s̄m l̄ram. 70. Et ad hūc
sensuz pertinet qd̄ i l̄ra nostra di. QVI CREDIDERIT
nō festinet.] Ille. n. festinare vi q delusum se reputat
q2 cito nō adipiscit̄ qd̄ sperabat. Cap. X.

Ratres: ppensa qdē volūtas cordis
mei: ꝛ deprecatio que fit ad deū: pro
israel est ad salutē. Testimoniū enim
illis perhibeo: qd̄ studiū dei habent:
sed nō s̄m sciaz. Naz ignorantes dei iustitiā: ꝛ p
priaz iustitiā q̄rentes ɔstituere: iustitie dei nō fue
runt subditi. Nā pfectio legis Christus: ad iustifica-
tionez omni credēti. Moses eni scribit de iusti-
tia: que est ex lege: † qd̄ qui fecerit ea hō: viuet p Leui. 18.
illa. Ceterū3 que ex fide est iustitia: ea sic loqtur: Gal. 3.
† Ne dixeris in corde tuo. Quis ascēdet in ce- Deut. 30.
lum? Hoc est Christum ex alto deducere. Aut quis
descēdet in abyssum? Hoc est Christuz ex mor-
tuis reducere. S3 quid dicit? † Prope te verbū Hiere. 1.
est in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbum fi-
dei: qd̄ p̄dicamus. Nempe si confessus fueris ore
tuo dn̄m Jesuz: ꝛ credideris in corde tuo: quod
deus illū excitauit a mortuis: saluus eris.

Ratres volūtas quidem cordis
mei ꝛ obsecratio ad deū fit p il-
lis in salutez. Testimoniuz eniz
perhibeo illis: ꝙ emulationē q-
dem dei habent. sed non s̄m sciam. Igno-
rantes. n. iustitiā dei: ꝛ suam querētes sta-
tuere: iustitie dei nō sunt subti. Finis. n. le-
gis Christus ad iustitiā omni credēti. Moy-
ses eni scripsit: qm̄ iustitiā q̄ ex lege est q fe-
cerit hō viuet in ea. Que aūt ex fide est iu-
stitia sic dicit. Ne dixeris in corde tuo. qs
ascendit in celū. i. Christum deducere. aut qs
descēdet in abyssuz. h̄ est Christum a mortuis
reuocare. S3 qd dicit scriptura. Prope ē
v̄buz in ore tuo. Hoc est v̄bū fidei qd̄ p̄di-
camus: q2 si cōfitearis in ore tuo dn̄m Je-
sum: ꝛ in corde tuo credideris ꝙ deus il-
lum suscitauit a mortuis saluus eris.

Ostꝙ Apostolus ostēdit quomodo
per electionem gratie dei gē-
tiles sunt ad fidem vocati ꝛ etiā aliqui ex
iudeis de maiori parte populi iudaici of-
fendentibꝰ ꝛ scandalizantibus: hic agit specia-
liter de casu iudeorum. Et circa hoc tria facit. Primo
manifestat causaz casus eorum: quā vt supra tetigerat:
ex qua ostenditur casus eorum esse miserandus. Se-
cūdo ostendit casum eoruz nō esse vniuersalē. 11. cap.
ibi. DICO ergo nūquid ꝛc.] Tertio ostēdit casuz eorum

non esse insanabilem neqz irreparabilez ibi. DICO ergo núquid rc.] ¶ Circa primú duo facit. Primo ostédit cuius eoz esse miserandus ex sua causa. Secúdo ostédit qz nó est totaliter excusabilis ibi. SED DICO núquid nó audierút rc.] ¶ Circa primú duo facit. Primo ostédit se ad iudeos habere miserationis affectú. Scdo ostendit causam miserationis ibi. TESTIMONIVM enim illis perhibeo rc.] ¶ Dicit ergo primo: Dictú est qz iudei in legé iustitie non puenerunt pp̄ter hoc qz offenderunt in lapidé offensionis. nec tamé cótra eos indignor is eoz misereor. Et ideo dico vobis O FRATRES] qui cóuersi estis tam ex gentibus qz ex iudeis. Math. 23. Omnes vos fratres estis. VOLVNTAS quidé cordis mei] i. ex intimo cordis affectu pcedés est ad salutem eorum: vt. s. ipsi saluétur: sicut et ego saluatus sum. p° Cor. 7. Volo oés homines eé sicut meipsum. Act. 26. Opto apud deum oés qui audiunt tales fieri qualis et ego sum. Et in hoc deo pformabat qz vt dicitur. 1. Thi. 2°. Uult omnes homines saluos fieri. Nec sola volútas est in saluté eoz. sed etiá volútas effectus. vñ subdit. ET OBSECRATIO] s. mea FIT AD deú pro illis in saluté] i. 1. Reg. 12. Absit a me hoc pctm in dño vt cessem orare p vobis. Jac. vlt°. Orate pro inuicé vt saluemini. Et ex hoc pz qz orandum p infidelibus vt saluentur: quia et ipsa fides est donum dei. Ephe. 2°. Gratia saluati estis per fidem et non ex vobis dei enim donum est.

¶ Deinde cú dic. TESTIMONIVM enim rc.] Assignat cám huc miserationis. q. s. non ex certa malitia: sed ex ignorantia peccabant. Et circa hoc tria facit. Primo enim pponit eoz ignorantiaz. Scdo ostédit qd ignorabant ibi. IGNORANTES enim dei rc.] Tertio ostédit veritaté eoz que ignorabát ibi. MOYSES n. dic.] ¶ Dicit ergo primo. Ideo salutem eoruz volo et ppter hoc oro misertus eoz: quia TESTIMONIVM phibeo de illis qz emulationez quidem dei habent] i. q. zelo dei Christuz et eius membra persequuntur. Jo. 16. Uenit hora in qua omnis qui interficit vos arbitretur obsequiuz se prestare deo. Et huius rei testis esse poterat: qz et ipse aliquádo fuerat in simili causa. Phil. 3°. Scdm emulationez persecutus sum ecclesiá dei. SED NON scdm sciam.] quia. s. eoruz zelus per rectaz sciam non ordinatur dú ignorát veritaté. Esa. 5. Propterea captiuus ductus est pp̄ls meus: qz nó habuit sciam. 1. Cor. 14. Si quis autem ignorat ignorabitur.

¶ Deinde cú dic. IGNORANTES n. rc.] Ostendit qz veri sciam nó haberent. Et primo proponit qd intendit. scdo manifestat ppositum ibi. FINIS enim legis Christus rc.] Dicit ergo primo. Recte dico qz non scdm scientiam. IGNORANTES enim dei iustitiaz] i. s. qua deus p fidé iustificat. sup 3°. Iustitia autem dei p fidem Jesu Christi. ET QVERENTES statuere] i. i. firmare suá. s. iustitiá que cósistit in opibus legis que scdm eoz opinioné non expectabat aliqd a deo: sed solaz ex arbitrio operantiú erat. Et ideo dicit eoz eé iustitiá qsi húanam et non diuiná. scdm illud. sup. 4. Si Abrahá ex operibus legis iustificatus est habet gloriam. s. apud homines: sed non apud deú. IVSTITIE enim dei non sunt subiecti] i. i. nolunt subijci Christo per cuius fidé iustificant homines a deo. ps. Nonne deo subiecta erit aia mea. supra. 3°. Ut subditus fiat omnis mundus deo. Exo. 10. vsquequo non vis subijci mihi?

¶ Deinde cú dic. FINIS legis Christus rc.] Manifestat qd dixerat. s. eos dei iustitiam ignorare: et qz ei subijci nolunt cú tamé iustitiaz legalé statuere velint. Circa qd considerandú est qz sicut et phs dicit in scdo ethicoz legislatoris é facere hoies iustos. vñ multo magis lex vetus hominibus diuinitus data ordinabat ad faciédum hoies iustos. Hoc tñ iustitiá lex p semetipsaz facere nó poterat: qz neminé ad pfectú adduxit lex. vt dr Heb. 7°. Sed ordinat hoies in Christum quez pmittebat et pfigurabat. Gal. 3°. Lex pedagogus nr fuit in Christo vt ex fide iustificemur: et hoc est qd dicit. CHRISTVS enim est finis legis] ad quez. s. tota lex ordinat. ps. Oís zsumatióis vidi finé. Finis tñ ad iustitiam: vt. s. hoies per Christum iustitiá zsequant: quá lex intédebat. supra. 8°. Qd impossibile erat legi mittens deus filiuz suum de peccato dánauit peccatum in carne vt iustificatio legis impleretur in nobis. Et hoc dico OMNI credenti:] quia per fidem suos iustificat. Jo. primo. Dedit eis potestatez filios dei fieri his qui credunt in nomine eius.

¶ Deinde cú dic. MOYSES n. rc.] Probat veritaté eorú que iudei ignorabant. s. qz iustitia dei sit pfectior qz iustitia legis. Et hoc auctoritate ipsius Moysi veteris legislatoris. primo ergo p eius verba ostédit códitioné iustitie legalis. 2° zditionez iustitie fidei ibi. QVE AVTEM ex fide est rc.] Dicit ergo primo. Recte dixi iustitiaz humanam a iustitia dei. MOYSES n. scripsit.] Leui. 18. QVONIAM hó q fecerit iustitiaz q ex lege est viuet in ea.] Ubi sic lra nra hz. Custodite leges meas atqz iudicia q faciés hó viuet in eis. Et Eze. 20. Judicia mea pstrinxerút q faciés hó viuet in eis: qz. s. hoc cómoditatis zsequebat hó p legis obseruátiam ne occideretur tanqz legis trásgressor. Heb. 10. Irritá qs faciés legem Moysi absqz vlla mía moritur. Leui. 20. Qui maledixerit patri vel matri morte moriat: et sic de alijs. Possumus vlteri9 dicé qz p legis obseruationé hó ordinat in vita pñti. pmittebat n. lex téporalia bona et quedá mandabat q ad ordinationé carnalis vite ptinebant. Heb. 9. Justitijs carnis vsqz ad tps correctiois iposi. Sz zª videt eé qd dñs dicit. Mat. 19. qrétí qd boni faciá vt habeá vitá eterná. Rñdit. Si vis ad vitá ingredi serua mádata. Uñ et supra 5°. sup illud. Lex autem subintrauit. dicit qdá glo. Justitia legis suo tpe custodita non soluz bona téporalia: sed et vitaz conferebat eternaz. sed hec intelligenda sunt scdm spiritualem sensum legis que ptinet ad fidez Christi. Sz qd hic dicitur refertur ad exteriorem legis sensuz: scdm quez lex de vita eterna mentionem non faciebat.

¶ Deinde cú dic. QVE AVTEM ex fide é iustitia rc.] Inducit auctoritaté Moysi de iustitia fidei. Et primo Moyses ostédit certitudiné fidei q dz eé in corde hominis. scdo fidei effectú ibi. SED QVID dicit scriptura rc.] Dicit ergo primo nó soluz loqtur Moyses de iustitia legis: sz et ipse sic dicit de iustitia q est ex fide. QVE AVTEM ex fide est iustitia sic dicit] i. sic loquitur in corde hois. NE DIXERIS in corde tuo] i. s. dubitádo. QVIS ascédit in celú.] qsi hoc ipoše reputans. sic et Prouerb. 30. querit. Quis ascédit in celú atqz descendit: qz scz hoc tenere qsi ipossibile est DEDVCERE Christum a celo] i. i. asserere qz Christus nó sit in celo cótra id qd dicit Jo. 3. Nemo ascédit in celuz nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Ephe. 4. Qui descendit ipse est et qui ascédit sup oés celos. AVT] etiá ne dixeris QVIS descédit in abyssum] i. i. in infernú quasi reputaris hoc eé impossibile. HOC] enim negare est REVOCARE Christum ex mortuis] i. s. negare eú nó eé mortuuz. Ipse enim moriés in abyssum descédit. Eccl. 24. Penetrabo inferiores ptes terre. Et scdm hoc phibet dubitari de duob9 articulis fidei Christi. s. de ei9 ascésióe et

De ascensu Christi ad celos et descensu ad inferos nó licet dubitare.

de eius

de eius morte et descēsu ad iferiores.quoꝝ pmū ptinet ad maximā Chri exaltationē.2m ad maximā eius humiliationē. ¶ Pōt aūt et alr exponi vt dicat nobis certitudo duoꝝ articuloꝝ.pmo qdē icarnationis qua de celis ad terrā descēdit vt sit sensus. NE DIXERIS in corde tuo qs ascēdit in celum] et exponit supplēdo.i. Christū deducē.q.d.QVIS ascēdit in celū]ad deducēdū Chrm ad nos:qd qdē nō fuit necessariū:qa ipse ppria virtute descēdit.2o aūt resurrectiōis cum subdit. Aut etiā NE DIXERIS qs descēdit in abyssuz.]et supplēdo addit. Hoc est Chrm ex mortuis reuocare.q.d. Illuc descēdit vt inde posset Chrm reuocare sicut ex persona insipiētiū dr.Sap.2.Nō est q agnit⁹ sit reuersus ab inferis.Et h sensus cōgruit verbis Moysi.dicitur enim Deut.30.fm lrām nostrā.Mandatum qd ego pcipio tibi hodie nō supra te ē neqz pcul positū neqz in celo situz vt possis dicere.Quis nrm valet ad celū ɔscēdere vt deferat illud ad nos.Nec est icõueniēs si qd Moyses dixit de mādato legis h Aplus attribuit Chrō:qa Chrs ē vbū dei in q sunt oia dei mādata.Sic g intelligēdum est qd dixit.Quis ascēdit in celum.i.Christuz deducere.Ac si dicat.Quis potest in celum cōscēdere vt verbuz dei inde deferat ad nos. Et idem est dicendum in alio quod sequitur.

¶ Deide cū dic.SED QVID dicit scriptura rc.]Ostēdit fructū fidei p eiusdē auctoritatez.Et p pponit auctoritatē.2o exponit eā ibi.HOC EST vbū fidei rc.] 3o pbat expositionē eē ɔuenientē ibi.CORDE.n.credit rc.]Dicit g pmo.Sz qd dicit scriptura: Hoc intq.PROPE ē vbū in ore tuo et in corde tuo.]Sic.n.post premissa vba Deut.sequitur:Iuxta te ē sermo valde in ore tuo.q.d.Nō sollicit eris qp tibi desit vbū fidei iustificātis pp hoc qp Chrs est in celo fm nām diuinam aut qp descēdit in infernū pp mortē humanitatis:qa ipse descēdens de celo.et resurgēs ab inferis impressit verbuz fidei in ore tuo et in corde tuo. Uñ quod dicit PROPE est]pōt referri ad hoc qp vbuz dei sum⁹ adepti p Christuz incarnatuz et resurgētē. Heb.2o.Que cū initium accepisset enarrari p dñm. Hiere.1.Ecce dedi verba mea in ore tuo.Uel fm glo.qp DICIT prope] referēdū est ad vtilitatez fm qd dicimus prope apud nos eē qd nobis est cōmodū et vtile. Uerbo.n.dei cor nostruz mundat. Jo.15.Jam vos mūdi estis pp fmonem quez locutus sum vobis.Uel pōt referri ad h qp verba fidei et si sint supra rōnem.Eccl.3.Plurima supra sensum hois mōstrata sunt tibi.non tñ sunt cōtra rōnē.quia veritas non potest esse veritati ɔtraria.ps. Testimonia tua dñe credibilia facta sunt nimis.

¶ Deide cū dic. HOC EST vbuz rc.]Exponit auctoritatē pdictaz.Et pmo ostēdit qd sit illud vbū de quo Moyses loqtur dicēs.HOC EST vbuz fidei qd pdicamus].2.Thi.4.Predica vbuz. Hier.23.Qui habz sermonē meū loquat sermonem vere.Scdo exponit quō hoc vbuz est in ore per ɔfessionez et in corde per fidē.Et h est qd subdit.qp SI CONFITEARIS in ore tuo dñm Jesum Chrm].i.recognoscēs eū dñm subijciēdo sibi tuū affectū fm qd dr.1.Cor.12.Nemo pōt dicere dñs Jesus nisi in spū scō.Et itez. SI CREDIDERIS in corde tuo].s.fide formata que p dilectiōez operat.vt dicit Act.2.QVOD deus excitauit illum a mortuis].ps.Tu aūt dñe miserere mei et resuscita me: qa vt dr.2.Cor.vlt.Resurrexit ex vtute dei q est cōmunis sibi et prī.SALVVS eris].s.salute eterna.de q dicit Esa.45.Saluatus ē israel in dño salute eterna. Qz autem dicit.DOMINVM Jesum]ad mysterium incarnatiōis refertur.Qd aūt sequitur CHRISTVM] manifeste ad resurrectionem refertur. de quib⁹ duobus articulis supra fecerat mentionem.

¶ Corde eni credit ad iustitiā:ore aūt cōfessio fit ad salutē.Dicit eni scriptura: † Ois qui fidit illi: nō pudefiet.Nō eniz est distinctio vel iudei : vel greci. † Naz idē dñs oium:diues in oēs inuocātes se. † Quisqs eni inuocauerit nomen dñi:saluus erit.Quō igitur inuocabūt eū:in quē nō crediderunt? Quō autē credent ei:de quo non audierunt? Quō autez audiēt absqz pdicāte? Quō autem predicabūt:nisi missi fuerint? Sicut scriptum est. † Quā speciosi pedes annūtiantiū pacem:annūtiātium bona.At non oēs obedierunt euangelio.Esaias enim dicit. † Dñe:quis credidit sermonib⁹ nostris? Ergo fides ex auditu est: auditus autem per verbum dei. Esa.28. 2.Cor.8. Johel.2. Act.2. Esa.52. Naum.1. Esa.53. Joā.12.

¶ Corde eni creditur ad iustitiā/ore aūt cōfessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura. Ois qui credit in illuz nō cōfundet. Non eni est distinctio iudei et greci. Nam idem dñs oiuz diues in oēs q inuocāt illū. Ois enim qcūqz inuocauerit nomē dñi saluus erit. Quō ergo inuocabūt in quē non crediderūt. Quō credent ei in quem non audierūt. Quō autē audiēt sine pdicante? Quō vo predicabunt nisi mittant sicut scriptuz est. Quā speciosi pedes euāgelizātiuz bona. Sed non omnes obediunt euangelio. Esaias enim dicit. Dñe quis credidit auditui nostro. Ergo fides ex auditu:audit⁹ aūt per vbuz Christi.

Lec. II.

Premiserat Apls exponēdo verbū Moysi qp confessio oris et fides cordis operantur salutem.pponēs hoc causa exempli in duobus articulis.hic probat qd dixerat in vniuersali. Et circa hoc tria facit.Primo ostendit qp per fidez et confessionem homo cōsequitur salutem.Secūdo ponit salutis ordinem ibi. QVOMODO ergo inuocabunt rc.]Tertio infert quādam conclusionem ex dictis.ibi ERGO fides ex auditu rc.]Circa primū tria facit.Primo pponit qd intendit dicens. RECTE dico qp si ɔfitearis ore et credas corde salu⁹ eris.]CORDE eniz creditur]ab homine ADIVSTITIAM].i. ad hoc vt iustitiam per fidem consequantur.supra.5o. Justificati igitur ex fide.Signanter autē dicit.CORDE creditur].i.voluntate.Naz cetera que ad exteriorem dei cultum pertinent potest homo nolens:sz credere non potest nisi volens.Intellectus enim credentis non determinatur ad assentiendum veritati ex necessitate rationis sicut intellectus scientis: sed ex volūtate.et ideo scire non pertinet ad iustitiā hominis que est in volūtate:sed credere.Gen.15.Credidit Abrahā deo et reputatum est illi ad iustitiam.Postqz autē homo est iustificatus per fidez oportet qp eius fides per dilectionem operetur ad cōsequendam salutem. Uñ subdit. ORE AVTEM confessio fit ad salutē].i.eternam consequendam.Esa.51.Salus autē mea in sempiternum erit.Est autem triplex ɔfessio necessaria ad Cōfessio triplex

Cōfessio necessaria ad salutē pp̄e iniq̄tatis vīlicio/ rū dei τ diuīne veritatis.

salutem. Primo quidē confessio ppūe iniquitatis. fm illud. ps. Dixi ɔfitebor aduersuz me iniustitiā meam dn̄o. que est ɔfessio penitētis. Scd̄a ɔfessio est p quā hō ɔfitet̄ dei bonitatē misericorditer beneficia pstantis. ps. Cōfitemini dn̄o qm̄ bonus. Et hec ē ɔfessio gratias agētis. Tertia est cōfessio diuine veritatis. Math. 10. Ōis g ɔfitebit̄ me corā hoībus cōfitebor τ ego eū coram patre. Et hec ɔfessio est credentis de qua nunc Apl's loqtur. Hec aūt est necessaria ad salutē p loco τ tpe: qn̄. s. exposcit fides alicuius. s. a psecutore fidei vel quādo periclitatur fides aliena. sicut pcipue plati debent pdicare fidem subditis suis. Et ideo baptizan liniunt̄ crismate in frōte signo crucis vt ipz crucifixū ɔfiteri nō erubescāt. supra. p. Nō eni erubesco euangeliū. Ista est aūt τ de oībus virtutum actibus qui p loco τ tpe sunt necessarij ad salutē. Nam precepta affirmatiua q̄ de eis dātur obligāt semp. sed non ad semp. Scd̄o ibi. DICIT eni scriptura τc.] Probat p auctoritatez dicens. Dicit eniz scriptura. i. Esa. 28. OMNIS qui credit in illū] fide NON CONFVNDETVR] .s. deficiens a salute. Eccl. 2°. Qui timetis dn̄m credite illi τ nō euacuabit̄ merces vestra. L'ra nostra habz. QVI crediderit nō festinet] vt supra dictuz est. Tertio ibi. NON ENIM est distinctio τc.] Probat h̄ esse vniuersalr intelligēdum cū Esaias indefinite hoc pferat. Et pmo pponit qd̄ intēdit dicens. Ideo dictum est. Omnis qui credit τc. NON ENIM est distinctio] quātū ad hoc IVDEI τ greci.] Col. 3°. Ubi nō est gētilis τ iudeus circūcisio τ pputiuz τc. Scd̄o pbat p rationē que duplici medio innititur. quo p primus tangit dicens. NAM IDEM dn̄s oium] supra. 3. An iudeoz deus tātū: Nōne τ gētium. ps. Rex ois terre deus. Et ideo ad ipm pertinet prouidere oiuz saluti. Scd̄m medium tāgit dicēs. DIVES in oēs: qui inuocāt illum.] Si eni nō eēt tāte bonitatis q sufficeret ad satisfactionem vtriusq3 posset putari q nō oib' credentib' puideret. s3 diuine bonitatis eius τ misericordie ideficiētes sunt. supra. 2. An diuitias bonitatis eius cōtēnitis. Eph. 2. De' aūt qui diues est in misericordia τc. Tertio probat idez per auctoritatē que habetur Iohel. 2. OMNIS quicūq3 inuocauerit nomē dn̄i saluus erit.] Est aūt inuocare in se vocare per affectuz τ deuotum cultū. ps. Inuocauit me τ ego exaudiam eum.

¶ Deinde cū dicit. QVOMODO g̃ inuocabūt τc.] Ponit ordinē quo quis vocat̄ in salutē que est ex fide. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit q ea que sunt posteriora in h̄ ordine sine prioribus eē nō pnt. Secundo ondit q positis priorib' nō est necessariū posteriora poni ibi. SED NON oēs euāgelio obediunt.] Circa primū duo facit. Primo ponit ordinē eoruz que reqruntur ad salutē. Scd̄o ɔfirmat qd̄ supposuerat p auctoritatē ibi. SICVT scriptū est.] Ponit autē primo quinque p ordinē incipiēs ab inuocatiōe ad quam fm auctoritatē pphete sequtur salus. Dic̄ g̃. QVOMODO ergo inuocabūt in quē nō crediderunt] q. d. Sine dubio inuocatio salutē facere nō pōt nisi fide precedente. Pertinet aūt inuocatio ad ɔfessionez oris que ex fide cordis pcedit. ps. Credidi propter qd̄ locutus sum. 2ª. Cor. 4. Nos credimus pp qd̄ τ loqmur. Scd̄o a fide ascēdit vel pcedit ad auditū dicēs. AVT QVOMODO credēt ei quē nō audierūt.] Ille. n. hō credere dī que sibi ab aliis dicunt̄ que ipse nō videt. Jo. 4. Jam nō pp̄ter tuā loquelā credimus. Ipsi. n. audiuimus τ scimus τc. Est aūt duplex auditus. Unus qdē interior quo quis audit a deo reuelāte. ps. Audiā quid loquat̄

Audit' interior exterior.

in me dn̄s deus. Alius aūt auditus est quo aliqs audit ab hoie exterius loquēte. Act. 10. Adhuc loquēte Petro verba hec cecidit sp̄ussanctus sup oēs q audiebant verbū. Primus aūt auditus nō cōiter ptinet ad oēs: s3 ppue ptinet ad gratiā pphie que ē gr̄a gratis data distincte aliqbus: s3 nō oibus. fm illud. p'. Cor. 12. Diuisiones gratiarū sunt. S3 ga tunc loqtur de deo qd̄ idistincte ad oēs ptinere pōt. fm illud qd̄ supra dixit. nō eni est distinctio. ideo relinqtur q h̄ sit intelligendus de scd̄o auditu. Et ideo subdit. QVOMODO ergo audiēt sine pdicante.] Auditus. n. exterior est passio qdā audiētis que absq3 actiōe loquētis eē nō pōt. Unde τ dn̄s mandauit discipulis. Math. vlt°. Euntes in mūduz vniuersuz pdicate euāgelium omni creature. Ea ꝟo q̄ fidei sunt pdicatores a semetipsis non hn̄t: sed a deo. Esa. 21. Que audiui a dn̄o deo exercituū annūciaui vobis. p'. Cor. 11. Ego eni accepi a dn̄o quod τ tradidi vobis. Et ideo 4° subdit. QVOMODO ꝟo pdicabunt nisi mittantur] q. d. Nō digne. Iere. 23. Nō mittebaz eos τ ipsi currebant. Mittuntur autē aliqui a dn̄o dupl'r. Uno modo imediate ab ipso deo p inspirationē internā. Esa. 48. Et nunc dn̄s deus misit me τ sp̄us eius. Huius aūt missiōis signū quiq3 quidē est sacre scripture auctoritas. Uñ Jo. baptista cū quereret̄ ab eo qs eēt: auctoritatē pphe induxit dicēs. Ego vox clamantis in deserto: dirigite viaz dn̄i. sicut dixit Esa. ppheta. Ut legit̄ Jo. 1. Quādoq3 aūt signuz hui' missionis est veritas que annūciatur. Unde per Mosen dī Deut. 18. Ex hoc habebit signū q in noie dn̄i pphetas predixerit: τ non euenerit hoc dn̄s nō est locut'. Quādoq3 ꝟo signum huius missionis est operatio miraculi. Unde dī Exo. 4. Cū dixisset Moyses dn̄o nō credēt mihi. s. illi ad quos mittor: dn̄s dedit ei potestatem signa faciendi. Nec tamē ista duo vltima sufficienter demōstrant dei missionē. presertim cū aliqs annūciat aliquid cōtra fidē. Dicit̄ eni Deut. 13. Si surrexerit in medio tui ppha τ predixerit signuz atq3 portentuz τ euenerit qd̄ locutus est τ dixerit tibi: eamus τ sequamur deos alienos: nō audies ꝟba illi'. Alio modo mittunt̄ aliq a deo mediāte auctoritate platoruz q gerūt vicē dei. 2ª Cor. 8. Misimus cū illo fratrez nostrum cuius laus est in euangelio p oēs ecclesias.

Mitti a deo imediate vel mediate.

¶ Deide cū dic̄. SICVT scriptū est.] Inducit auctoritatē ad hoc vltimū qd̄ dixerat de missiōe eoꝝ pdicatorū dicēs. Sicut scriptū est τc. Esa. 52. QVAM speciosi pedes euāgelizātiuz pacē euangelizantium bona.] Ubi l'ra nostra sic hz. QVAM pulchri supra mōtes pedes annūciantis bonū.] Et simil'r habet̄ Naū p. Ecce super montes pedes euangelizantis τ annūciātis pacez. In his aūt ꝟbis pmo cōmēdatur pdicatoꝝ pcessus cū dicit. Quā speciosi pedes. qd̄ dupl'r pōt intelligi. Uno modo vt per pedes intelligant̄ eoꝝ pcessus: q. s. ordinate pcedūt: nō vsurpantes sibi pdicationis officiū. Cant. 7. Quā pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia pncipis. Alio mō possunt itelligi p pedes affectus: qui rectitudinem habēt dum non intentione laudis aut lucri ꝟbum dei annūciant. sed pp̄ter oium salutē τ dei gloriā. Eze. 1. Pedes eoꝝ pedes recti. Secundo tangit predicationis mām: que quidem est duplex. Predicant. n. ea que sunt vtilia ad vitam pn̄tem qd̄ dsignat cū dic̄. EVANGELIZANTIVM pacē] s. triplicē. Pmo quidē annūciāt pacē quā Chr̄s fecit inter hoies τ deū. 2. Cor. 5. Deus erat in Chr̄o mūdū recōcilians sibi. Et posuit in nobis verbum recōciliatiōis. supra. 5. Pacē habeamus per Jesuz Chr̄m ad dn̄z. Se

Pedes pdicatoꝝ vel processus vel affectus.

Pax triplex cū deo hoib' τ seipso.

cundo

tando annūciāt pacē bñdaz cū oīb⁹ hoīb⁹. Infra.12. Si fieri pōt qd ex vobis ē cū oibus hoīb⁹ pacē hñtes. Tertio annūciant ea p que hō pōt hīe pacē in semetipso.ps. Pax multa diligētib⁹ legē tuā dñe. Et sub his trib⁹ cōtinent̄ oīa q̄ in hac vita sunt vtilia ad salutē: vel q̄tū ad deū: vel q̄tū ad pximū: vel q̄tū ad semetipsū. Predicant ēt ea que speramus hīe in alia vita. Et q̄tū ad h̄ dicit. EVANGELIZANTIVM bona.] Luc.12. Super omnia bona sua cōstituet eum.

¶ Deīde cū dic̄. SED NON oēs obediūt euāgelio ⁊c̄.] Ostēdit ex p̄oib⁹ nō semp sequi posteriora: lz.n. non possit eē q̄ qs credat nisi audiat a p̄dicāte: nō tñ quicunqz audit a p̄dicāte credit. Et hoc ē qd subdit. SED NON oēs obediūt euāgelio].2.Thes.3. Non.n.oiuz est fides. Hoc aūt dicit. Ideo vt ostēdat̄ q̄ v̄bū exterius loquētis nō est cā sufficiēs fidei: nisi cor hominis attrahat̄ virtute dei loquētis. Io.6. Ois qui audiuit a patre meo ⁊ didicit venit ad me. Et sic q̄ homies credunt nō est attribuēduz p̄dicatoris industrie. Per hoc etiā ostēdit̄ q̄ oēs increduli nō excusant̄ a pctō: sz illi qui nō audiūt ⁊ nō credunt. Io.15. Si nō venissem ⁊ locutus eis nō fuissem pctm̄ nō hñent. Nūc aūt excusationē non hñt de pctō suo. Et hoc ēt magis cōsonat his que Aplus posterius dicet. Scdo ad hoc inducit auctoritatē cū subdit. Esa.n. dicit. DOMINE qs credidit auditui nostro.] Quasi diceret rarus. Eze.2. Increduli ⁊ subuersores sunt tecū. Mich.7. Factus suz sicut q colligit in autūno racemos vindimie. Qd qdē Esaias dixit: preuidens iudeoꝝ infidelitatē futuram. Eccl.48. Spiritu magno vidit vltima ⁊c̄. Dicit autē AVDITVI NOSTRO] vel pp id qd a deo audierūt. sicut dr̄ in Abdia. Auditū audiuimus a dño ⁊ legatos ad gētes misit. Uel pp id qd hoīes ab aplis audiebāt. Ezec.33. Audiunt v̄ba tua ⁊ nō faciunt ea.

¶ Deinde cū dicit. ERGO fides ex auditu ⁊c̄.] Infert p̄clōnē ex dictis dicēs. Ergo exquo aliqui nō credunt nisi audierint fides est ex auditu.ps. In auditu auris obediuit mihi. ¶ Sed ꝯ v̄r esse q̄ fides est virtus infusa diuinit⁹. Phil.p̄. Uobis datū ē vt in ip̄z credatis. Dicēdum ē ergo q̄ ad fidez duo requirunt̄. Quoꝝ vnū est cordis inclinatio ad credenduz: ⁊ hoc nō est ex auditu: sz ex dono grē. Aliud aūt est determinatio de credibili: ⁊ istud est ex auditu. Et ideo Cornelius qui habebat cor iclinatū ad credenduz: necesse habuit vt ad euz mitteret̄ Petrus qui sibi determinaret quid esset credendū. ¶ Ex eo v̄o qd dixerat. Quō audient sine p̄dicante ⁊ quomō p̄dicabūt nisi mittantur: cōcludit. AVDITVS AVTEM] s. credentiū est. PER VERBVM] predicatoꝝ: qd est verbū CHRISTI.] Uel qa est de Chrō.1.Corin.1. Nos p̄dicamus Christū iesum. Uel qa a Chrō habent q̄ mittunt̄.1.Cor.11. Ego enim accepi a domino quod ⁊ tradidi vobis.

Ad fidē p̄re cordis iclinatio ⁊ determinatio de credibili requirit̄

Psal.18. ¶ Sed dico: an nō audierunt? Et qui† in omnez terram exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terrarū v̄ba illoꝝ. Sed dico: nunqd nō cognouit israel? Primus Moses dicit. † Ego ad emulationē prouocabo vos per gentē que nō est gens: per gentem stultā ad iram cōmouebo vos. Esaias autē post hunc audet: ac dicit.† Inuentus fui his: qui me nō querebant: cōspicuus factus sum his: qui de me nō interrogabant. Aduersus israel aūt dicit. Tota die expandi manus meas ad populum nō credentem: ⁊ cōtradicentem.

Deu.32.

Isa.65.

¶ Sed dico. Nunqd nō audierūt? Et qdē in oēm terram exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Sed dico. Nunqd israel nō cognouit? Primus Moyses dicit. Ego ad emulationez vos adducam in oēm gentem: in gentez insipientem in iraz vos mittam. Esaias aūt audet ⁊ dicit. Inuentus sum a nō querētibus me. Palam apparui his qui me nō interrogabant. Ad israel autez dicit. Tota die expādi manus meas ad populuz nō credentez: sed cōtradicentem mihi.

Lec. III.

Postq̄ ostēdit iudeoꝝ casum esse miserādum: qa ex ignorātia peccauerūt: hic ostēdit q̄ eoꝝ talis casus nō est excusabilis ex toto: quia eoꝝ ignorātia nō fuit inuincibilis vel ex necessitate extrīs: sed quodāmodo volūtaria. Et hoc qdē ostēdit dupl̄r. Primo qdem per h̄ q̄ audierunt ex doctrina aploꝝ. Scdo per hoc q̄ cognouerunt ex doctrina legis ⁊ p̄phaꝝ. ibi. SED DICO. Nūqd israel nō cognouit ⁊c̄.] Circa primū duo facit. Primo p̄ponit qōnez dicens. Dictū est q̄ fides est ex auditu ⁊ nō possunt hoīes credere ei quē nō audierunt. DICO ERGO. Nunqd nō audierunt?] vt.s. per hoc possint excusari total̄r ab incredulitatē. Sm illud Ioh.15. Si nō venissem ⁊ locut⁹ eis nō fuissem pctm̄ nō hñent. Scdo ad qōnem r̄ndet interimēdo per auctoritatē ps. dicēns. IN OMNEM terraz exiuit sonus eoꝝ] s. apostoloꝝ.i. fama eoꝝ exiuit in oēm terraz nō solum iudeoꝝ. sed ēt oiuz gentiū. Iob.28. Perditio ⁊ mors dixerunt: aurib⁹ nostris audiuimus famā eius. s. sapiētie per aplos predicate. Et dñs eis p̄cepit. Matth. vltimo. Euntes in mundū vniuersū p̄dicate euāgeliū omni creature. ET VERBA EORVM] s. distincta eoꝝ doctrina exiuerūt IN FINES orbis terre.] Ad literam vsqz ad fines mundi. Esa.24. A finibus terre laudes audiuimus gloriam iusti. Et.49. Dedi te in lucem gentiū vt sis salus mea vsqz ad extremū terre. ¶ Et est notāduz q̄ sm Aug. hec verba nondū erant cōpleta quādo Apostolus talia loquebat̄: sz preuidebat ea esse cōplenda. Et ideo vtitur p̄terito pro futuro p̄pter certitudinē diuine preordinationis: sicut etiam Dauid cuius verba assumit Apostolus manifeste vtebat̄ preterito pro futuro. Et hoc ideo dicit Augu. qa adhuc tēpore suo dicit fuisse quasdaz gentes in africe partib⁹: qbus non erat fides Christi p̄dicata. Chrysostom⁹ aūt sup Mat. ecōtrario dicit hoc qd hic dicit̄ cōpletum fuisse tēpore Aploꝝ. Exponens sic qd habet̄ Matth.24. Et p̄dicabit̄ hoc euangeliū regni in vniuerso orbe: ⁊ tunc veniet consumatio.i. destructio Hierusalez. Utrūqz autē est aliqualiter veruz. Tempore.n. apostoloꝝ ad oēs gentes etiaz vsqz ad fines mundi puenit aliqua fama de p̄dicatiōe aploꝝ per ipsos apostolos vel discipulos eoꝝ. Mattheus.n. p̄dicauit in ethiopia. Thomas in idia. Petrus ⁊ Paulus in occidente. Et hoc est qd Chrysostomus dicere intendit. Non tamē sic fuit impletum tempore apostoloꝝ q̄ in oibus gentib⁹ ecclesia edificaretur: qd tamē est implendum ante finē mundi: vt Augu. dicit ad Hesicium. Magis tamē p̄nti intētioni apostoli cōgruit expositio Chrysostomi q̄ Augustini. Nulla.n. rō esset auferēdi excusationē infidelib⁹ per hoc q̄ in futurū erāt audituri. Per hoc tñ non habet̄

ꝙ ad singulos hoīes fama p̄dicationis apostolice puē
nerit:sȝ puenerit ad oēs gētes. ¶ Nunqd ergo illi ad
quos nō puenit vtpote si fuerūt nutriti in syluis excu
satonē habēt de pctō infidelitatis. Ad hoc dōm est ꝙ
fm sniaȝ dñi que habet Jo.15. Illi qui loquētez dñm
per se vel p eius discipulos nō audierūt excusationeȝ
habent de pctō infidelitatis:nō tñ beneficiū dei cōse
quent:vt.s.iustificent ab alijs peccatis: vel que nascē
do cōtraxerunt:vel male viuēdo addiderūt:ꝛ pro his
merito dānant. Si qui tñ eoꝝ fecissent qđ in se ē:diuī
cis fm suaȝ miāȝ puidisset mittēdo eis predicatorem
fidei sicut Petrū Cornelio. Act.10. Et Paulum mace
donibus.vt habet Act.16. Sed tamē hoc ipsuȝ quod
aliqui faciunt qđ in se est cōuertendo se.s.ad deum ex
deo est mouente corda ipsoꝝ ad bonuȝ. Treñ.5. Con
uerte nos domine ad te ꝛ cōuertemur.

¶ Deide cū dicit.SED DICO. Nunqd israel ꝛc.] Ostē
dit eos eē inexcusabiles ppter notitiaȝ quā habuerūt
ex lege ꝛ pphetis. Et primo mouet qōnez dicēs. SED
DICO] adhuc ingrendo. NVNQVID israel] .i. popu
lus iudeoꝝ NON COGNOVIT] ea que ptinent ad
mysteriū Chri ꝛ ad vocationē gentiū ꝛ casuȝ iudeoꝝ
plane cognouit. Infra.2. Instruct⁹ p legē.ps. Non fe
cit talr oī nationi. Bar.4. Beati sumus o Israel: qꝛ
que placita sunt deo māifesta sunt nobis. Scđo deter
minat motā qōnē cū dicit. PRIMVS Moyses dixit]
qui est legislator qđ nō est sic itelligēduȝ p h̄ qđ indu
cit.p̄mus q̄si fuerint duo Moyses. Quoꝝ p̄mus hoc
dixit:sȝ qꝛ Moyses fuit p̄mus.i.pcipu⁹ iter doctores
iudeoꝝ. Deut.vltio. Nō surrexit vltra pph̄a in israel
sicut Moyses. Uel p̄mus fuit in ordine talia dicēdi:
qꝛ ipse p̄mus inter alios hoc dixit. Deut.32. EGO AD
emulationē vos adducā in nō gentē in gentē insipiē
tem in iraȝ vos mittā.] Ubi lr̃a nr̃a hȝ. Ego puocabo
eos in eo qui nō est ppl's ꝛ in gēte stulta irritabo eos.
Ubi duplex est distinctio attēdenda. Pmo qdē ex pte
gēlitati quā vocat nō gentē q̄si nō dignā vocari gen
tem:eo ꝙ nō erat adunata in cultu vnī⁹ dei. Eccl.50.
Tertia nō est gens quā oderim. Eandeȝ aūt gēlitatē
vocat gentē insipiētēȝ:ꝛ si aliqualr gens dici posset fȝ
ꝙ adunat ꝛ gubernat lege humana:dr̃ tñ insipiēs q̄si
puata vera sapiētia que i cognitiōe ꝛ cultu dei ꝯsistit.
Eph.4. Sicut ꝛ gētes ambulant i vanitate sensus sui
tenebris obscuratuȝ hn̄tes intellm alienati a vita dei.
Et si refert ad gentilitatē fm statū ante cōuersioneȝ.
Pōt hec ēt attribui gentilitati post ꝯuersionē que dr̃
nō gens.i.nō gentilr viuēs:sicut Apl's dicit ibidē. Jaȝ
nō ampl⁹ ambuletis sicut ꝛ gētes. Dr̃ etiaȝ gentilitas
cōuersa gens insipiēs fm opiōnē infideliuȝ.p̄ᵃ Cor.3.
Si qs inter vos sapiēs vr̃ esse stult⁹ fiat vt sit sapiens.
¶ Scđa dr̃ia attēdit q̄tū ad hoc ꝙ p̄mo ponit emu
lationē.s.inuidie qua iudei inuidebāt gentilib⁹ cōuersis.
Gal.4. Emulant vos non bene. ¶ Scđo ponit iram
qua ꝯ eos irascunt.ps. Obseruabit peccatoꝛ iustum ꝛ
stridebit ꝛc. Et hec duo cōgrue cōiungunt:qꝛ ex inui
dia causat ira.vñ Job.5.dr̃. Uirum stultū iterficit ira
cundia ꝛ paruuluȝ occidit inuidia. Dr̃ aūt de⁹ in emula
tionē inducere ꝛ in iraȝ mittere nō quideȝ in eis cau
sando malitiā:sȝ subtrahēdo grām vel pot⁹ faciendo
cōuersionē gentiū: vnde iudei occasionē ire ꝛ inuidie
sumūt. Scđo ostēdit eos cognouisse p doctrinā pphe
tarū ꝛ īducit Esaiaȝ. Pmo qdeȝ p̄nunciantē cōuersio
nem gentiū dicēs. ESAIAS aūt audet ꝛ dicit] .i. auda
cter iudeis veritatē annūciat:q̄uis ei periculum mor
tis imineret. Job.39. Audacter in occursuȝ pgit arma
tis.ꝛ dr̃ Isa.64. INVENTVS SVM] a gētib⁹ NON
querētib⁹ me palaȝ apparui his qui me nō interroga
bant.] Ubi lr̃a nr̃a sic hȝ. Quesierūt me qui ante non
interrogabāt inuenerūt qui nō inquisierūt me. In his
autē v̄bis p̄mo designat cōuersionem gentium dicēs.
INVENTVS suȝ a gētib⁹ nō querētib⁹ me.] Et ideo
pter merita ꝛ intētionē gētiluȝ ostēdit fuisse eoꝝ cō
uersio. Infra.15. Gentes aūt sup misericordia honora
re deū. De hac aūt inuētiōe dr̃ Mat.13. Sile ē regnū
celoꝝ thesauro abscōdito in agro quē qui inuenit ab
scōdit ꝛc. Scđo ostēdit cāȝ ꝛ modū cōuersionis eoꝝ.
Cām qdē:qꝛ nō a casu factū est vt iuenirēt qđ nō que
rebāt:sed ex grā ei⁹ q eis voluit apparere qđ designat
in h̄ qđ dicit. APPARVI.] Tit.2. Apparuit grā salua
toris nr̃i dei oībus hoīb⁹. Modū aūt:qꝛ nō apparuit
Chrs gētilib⁹ in enigmatib⁹ ꝛ figuris legis:sȝ i mani
festa vitate. Uñ dicit palaȝ. Jo.16. Ecce palam loqris
ꝛ pūerbiū nullū dicis. Palaȝ iquit apparui eis.s.gen
tilib⁹ q me nō interrogabāt.i.q meā doctrinā nō que
rebāt. Esa.45. Rogāt deū nō saluantē. Scđo ondit ꝙ
Esaias p̄nūciauit icredulitatē iudeoꝝ dicens. AD IS
RAEL AVTEM] .i. ꝯ israel. DICIT]. Isa.65. TOTA
DIE expādi man⁹ meas ad ppl'ȝ nō credētē:sȝ ꝯdicē
teȝ mihi.] Ubi nr̃a lr̃a sic hȝ. Expādi manus meas ad
ppl'm icreduluȝ q gradit in via nō bona post cogita
tiones suas ppl's qui ad iracūdiaȝ puocat me. Qđ aūt
dicit. EXPANDI man⁹ meas.] Pōt vno mō intelligi
de expāsione manuū in cruce:q̄ qdē dr̃ fuisse in cruce In cruce.
tota die.i.p̄ncipali pte totius diei.s.ab hora sexta vsqȝ
ad vesperas. Mat.27. Et q̄uis eo expādente manus
in cruce sol sit obscurat⁹,petre scisse,monumēta apta:
iudei tñ in sua icredulitate pmanserūt eū blasphemā
tes.vt dr̃ Mat.27. Uñ subdit. AD POPVLVM non
credentē:sȝ ꝯdicēteȝ mihi.] Hc.12. Recogitate eū quē
taleȝ sustinuit a pctōrib⁹ aduersus semetipm ꝯdictio
nem. Alio mō pōt referri ad extensionē manus dei in
miraculis faciēdis. Act.4. In eo ꝙ manū tuā extēdis
ad sanitates ꝛ signa ꝛ pdigia fieri p nomē sanctū filij
tui Jesu:vt sit sensus. TOTA DIE] .i. toto tpe p̄dica
tionis mee expādi manus meas miracula faciēdo ad
populuȝ nō credēteȝ ēt miraculis visis. Jo.15. Si opa
nō fecissem que nemo alius fecit pctm̄ non haberent.
SED ꝯdicentē mihi] .i. meis miraculis detrahēteȝ fm
illđ Mat.12. In beelzebub p̄ncipe demonioꝝ eijcit
demonia. Osee.4. Populus tuus sicut hij qui ꝯdicūt
sacerdoti. Tertio pōt intelligi de extēsione man⁹ dei
ad beneficia illi populo exhibita. fȝ illud Prouer.1. Ad bñficia.
Extendi manū meā ꝛ nō fuit q aspiceret:vt sit sensus.
TOTA DIE] .i. toto tpe legis ꝛ pphaꝝ EXPANDI
manus meas ad] dandum bñficia AD POPVLVM
non credentē:sȝ ꝯdicentē mihi.] Deu.31. Semp cōten
tiose egistis contra dñm.

Cap. XI.

DIco igitur: num repulit deus popu
lum suum? Absit. Nam ꝛ ego israelita
suȝ:ex semine Abrahe:trib⁹ Benia
min. Non repulit deus populuȝ suū:
quē ante agnouerat. An nescitis de Helia quid
dicat scriptura? Quō interpellat apud deuȝ ad
uersus Israel:dicēs. † Dñe pphetas tuos occi 3. Reg.19.
derunt:ꝛ altaria tua subruerūt:ꝛ ego relictus fui
solus:ꝛ insidiant vite mee. † Sed qd dicit ei di Ibidem.
uinum responsuȝ? Reliqui mihiipsi septem milia
viroꝝ:qui nō īflexerūt genu imagini Baal. Sic

Primus qꝛ pcipu⁹ vel in ordine.

igit̄ ꝛ in hoc tēpore reliquie ſm electionē gratie fuerunt. Quod ſi per grām: non iam ex operibus. Quādo qdem grā iā nō eſt grā. Sin ex operib⁹: nō iā eſt grā. Quādo qdē opus: iam nō eſt op⁹. Quid igitur? Quod quęrit iſrael: hoc non aſſecut⁹ eſt: ſꝫ electio cōſequuta eſt: reliqui vo exce-
Esa.6. cati ſunt. Quēadmodum ſcriptū eſt. † Dedit eis
13. 4. 8. deus ſpūm cōpunctionis: oculos vt nō videant:
Ma.R.L. ꝛ aures vt non audiant: vſqꝫ ad hodiernū diem.
Joan.12. Et Dauid dicit. † Vertat̄ mēſa illoꝝ in laqueū:
Act.28. ꝛ in captionē: ꝛ in offendiculū: ꝛ in retaliationē
Psal.68. ipſis. Obtenebrentur oculi eoꝝ: vt nō videant: ꝛ tergum illoꝝ ſemper incurua.

Dico ergo nūqd repulit dñs de⁹ populū ſuū? Abſit. Nā ꝛ ego iſraelita ſum ex ſemine Abrahā de tribu Beniamin. Non repulit deus plebem ſuā quā pſciuit. An neſcitis in Helia qd dicit ſcriptura. Quēadmodū interpellat deū aduerſum Iſrael. Dñe ꝓphetas tuos occiderūt: altaria tua ſuffoderunt: ꝛ ego relict⁹ ſum ſolus: ꝛ quęrūt aīā meā. Sed qd dicit illi diuinū reſponſum? Reliqui mihi ſeptem milia viroꝝ qui non curuauerūt genua ante Baal. Sic ergo in hoc tpe reliquie ſm electionē grē dei ſalue facte ſunt. Si aūt grā: iam nō ex operibus. Alioquin grā iam nō eſt grā. Quid ergo? Quid quęrebat Iſrael hoc nō eſt cōſecut⁹: electio aūt cōſequuta eſt. ceteri vo excecati ſunt: ſicut ſcriptū eſt. Dedit illis de⁹ ſpūm cōpunctionis: oculos vt nō videant: ꝛ aures vt nō audiant: vſqꝫ in hodiernū diem. Et Dauid dicit. Fiat mēſa eoꝝ corā ipſis in laqueū: ꝛ in captionē: ꝛ in ſcādalū: ꝛ in retributionē illis. Obſcurent̄ oculi eoꝝ ne videant: ꝛ dorſum eoꝝ ſemꝑ incurua.

Postq̄ Aplus oſtēdit iudeoꝝ caſum eſſe miſerandū: nō tñ totalr̄ excuſabilem: hic oſtēdit caſum iudeoꝝ nō eſſe vlem. Et pmo mouet qōnē. 2° ſoluit ibi. ABSIT ꝛc. 3° infert ꝯcluſionem. ibi. QVID ergo ꝛc. Dicit ḡ pmo. DICO ad hec igrēdo. NVNQVID deus repulit totalr̄ populum ſuum .ſ. iudeoꝝ: qꝛ vocat eū nō credentē: ſed ꝯdicentem. Et hoc pſalmiſta etiā ingrit dicens. Ut qd deus repuliſti in finem. Treñ. 2. Repulit dñs altare ſuum.

¶ Deinde cū dicit. ABSIT ꝛc. Soluit qōnem oſtēdēs qꝙ de⁹ nō totalr̄ repulit populum iudeoꝝ. Et h̄ eſt qd dicit. ABSIT. vt .ſ. populus iudeoꝝ ſit totalr̄ repulſus. Et h̄ qdem pmo ꝓbat q̄tū ad pſonā ſuam dicens. NAM ꝛ ego .ſ. in fide Chriſti exiſtens ISRAELITA SVM .ſ. gente. 2ᵉ Cor.11. Iſraelite ſunt ꝛ ego. Et qꝛ in populo Iſrael erāt aliqui pſeliti: qui nō deſcēderunt ſm carnē ex patriarchis. Scdo h̄ de ſe excludit ſubdens. EX SEMINE Abrahe. 2ᵉ Corinth.11. Semē Abrahe ſunt ꝛ ego. Erāt aūt in pplo iudeoꝝ trib⁹ diſtincte ſm filios Jacob: quoꝝ qdā fuerunt filij ancillarū: qdā vxorū. Joſeph aūt ꝛ Beniamin filij Rachel pdilecte vxoris. Unñ ſuā excellentiā in pplo iudeorum oſtēdēs dicit. EX TRIBV Beniamin. Phil.3. Ex genere iſrael de tribu Beniamin. Unñ ꝛ de eo exponit̄ a qbuſdā qd legit̄ Gen. penul. Beniamin lupus rapax mane comedet pdam ꝛ veſpere diuidet ſpolia 2° ibi. NON REPVLIT ꝛc. Oſtēdit pplm illum nō eē repulſum a deo ēt q̄tū ad multos electos ſuos. Et pmo ꝓponit qd intēdit. 2° idē ꝯcludit ſilitudinē. ibi. SIC ERGO ꝛ in hoc tpe ꝛc. Dicit ḡ pmo. Nō ſolum ego nō ſum repulſus: ſed DEVS NON repulit plebem ſuā totā quā preſciuit .i. pdeſtinauit. Supra.8. Quos preſciuit hos ꝛ pdeſtinauit. Ps. Non repellet dñs plebem ſuā. Quod Apoſtolus hec exponit quātū ad pdeſtinatos.

¶ Deinde cū dicit. AN NESCITIS ꝛc. Inducit ſilitudinē de his que ꝯtigerūt tpe Helie qñ etiā tot⁹ ppl's videbat̄ a cultu vni⁹ dei aberraſſe. Ubi pmo ponit interpellationē Helie. 2° rñſionem dñi. ibi. SED QVID dicit ſcriptura diuina ꝛc. Dicit ḡ p. AN NESCITIS quid ſcriptura .ſ. ſacra DICAT in Helia .i. de Helia. 3. Regū.9. Uel in Helia .i. in libro de Helia ſcripto. Totus .n. liber Regū eſt pncipalr̄ ſcript⁹ ad notificandum dicta ꝛ facta ꝓphetarū. Unñ ꝛ inter libros ꝓpheticos cōputat̄: vt Hiero. dicit in ꝓlo. libri Regū: quēadmodū .ſ. ipſe Helias iterpellat deū aduerſus iſrael. Cōtra qd vr̄ eſſe vbū Samuelis dicēns. p Regū.12. Abſit h̄ pctm̄ a me in dño vt ceſſem orare pro vobis. Multo ḡ minus eſt ꝯ populum interpellandum. Sed intelligēdum eſt qꝙ ꝓphete ꝯ populum aliquē interpellant tripl'r. Uno mō ꝯformādo volūtatē ſuā voluntati diuine eis reuelate: ſic̄ ꝛ in ps. dr̄. Letabit̄ iuſtus cū viderit vindictā. Alio mō interpellando cōtra regnū pcti: vt .ſ. nō hoies: ſed pctā hoium deſtruantur. Tertio mō interpellatio vel oratio eſt interpretāda per modum denūtiationis. ſm illud Hiere.17. Confundant̄ qui me pſequunt̄ .i. cōfundent̄. Duo aūt in hac ſua interpellatiōe cōtra eos allegat. Pmo qdem impietatem quā cōmiſerant ꝯ cultū dei. Uno qdem mō pſequēdo miniſtros ei⁹. qd tāgit dicēs. DOMINE ꝓphetas tuos occiderūt. 3. Reg.18. Nunqd nō indicatū ē tibi dño meo qd fecerim cū interficeret Jeȥabel ꝓphetas dñi. Act.7. Quē ꝓphetarum nō ſunt pſecuti patres veſtri. Alio mō q̄tū ad loca deo ſanctificata. ſꝫ illud ps. Incenderūt igni ſanctuarium tuū. Et quātū ad hoc dicit. ALTARIA tua ſuffoderunt. ¶ Unde notādum eſt qꝙ Deutro.12. Dñs mandauit dicēs. Ad locū quem elegerit dñs deus veſter de cunctis tribub⁹ veſtris vt ponat nomen ſuū ibi ꝛ habitet in eo venietis ꝛ offeretis in illo loco holocauſta ꝛ victimas veſtras. Tamē añ edificationem tēpli pmittebat̄ populus vt in diuerſis locis altaria cōſtrueret ad cultum diuinū: qd quia erat cōtra legē: edificato iam tēplo Ezechias rex poſtm⁹ oīa hm̄ altaria deſtrui fecit. Et h̄ eſt qd dr̄. 4. Reg.18. Nōne iſte eſt Ezechias: qui abſtulit excelſa ꝛ altaria ꝛ pcepit Jude ꝛ Hierlm̄ ante altare h̄ adorabitis in Hierlm̄. qd ergo Ezechias fecit ex pietate hoc fecit Achab ꝛ Jeȥabel ꝛ impietate volentes cultum dei totalr̄ extirpare. Tertio allegat ꝯ eos ipietatē quā facē intēdebāt dicēs. AT RELICTVS ſum ego ſolus .ſ. in cultu vni⁹ dei. Qd qdē dixit Helias eo qꝙ alij non ita aperte manifeſtabāt ſe eſſe dei cultores. Dicit̄ .n. de eo Eccl.48. Surrexit Helias ꝓpheta q̄ſi ignis: ꝛ vbum illi⁹ q̄ſi facula ardebat. ET QVERVNT aīā meā .ſ. vt auferāt eā. Miſerat .n. Jeȥabel ad Heliam, dicens

Interpellat de⁹ ꝯ pplm tripl'r conformando volūtatē ſuam voluntati diuine ꝛ peccata deſtruant̄ p modum denūciationis.

Regum.19.dicēs. Dec mihi faciant dij τ hec addāt nisi hac hora cras posuero animā tuā: sicut aīaz vnius ex illis.s. pphete Baal quos occiderat Helias.

¶ Deinde cū dicit. SED QVID dicit τc.] Ponit diuinū rn̄sum dicēs.SED QVID DICIT]scriptura ibidē scʒ dixisse illi.s. Helie RESPONSVM diuinūʒ.] Hoc inq̄ʒ qd̄ sequit̄.RELIQVI mihi].i.in cultu meo nō pmittēdo eos cadere in pctā SEPTEM milia viroꝝ.] Ponit̄ certū pro īcerto ꝓpter perfectionē septēnarij τ milarij.QVI NON curuauerūt genua ant Baal].i. qui cultū dei nō deseruerūt. Jsa.43. Oēm qui īuocat nomen meū in gloriaʒ meam creaui τc.

¶ Deīde cū dicit.SIC ERGO τc.]Adaptat qd̄ dixerat ad ꝓpositū.Et p̄ ponit adaptationē dicēs SIC ERGO τ h' tpe]in quo vr̄ multitudo populi deuiasse. RELIQVIE].i.multi q sunt relicti ab illo excidio salue fiēt vel SALVE facte sunt fm̄ electionē grē dei].i.fm̄ gratuitā electionē dei. Jo.14. Nō me elegistis:sʒ ego elegi vos.Scd̄o ex hoc īfert ↄclonēʒ dicēs.SI AVTEM grā]salui facti sunt.IAM NON ex opib' eoꝝ.] Tit.3. Nō ex opib' iustitie q̄ fecim' nos:sʒ fm̄ suā miaʒ saluos nos fecit.Tertio oñdit seq̄ↄnēʒ ex p̄missis dicēs. ALIOQVIN].s.SI grā]ē ex opib' IAM nō est grā]q̄ dr̄ ex eo q̄ grā dat̄.R̄.5. Justificati grās p grāʒ ipsi'.

¶ Deīde cū dicit.QVID ERGO τc.] Infert ↄclonē intentā:τ p̄mo pōit eā dicēs.QVID ERGO]fm̄ p̄missa dicem'. Hoc.s.QVOD Jsrael]q̄tū ad maiorē multitudinē ppl̄i nō ē ↄsequut' QVOD querebat].s.iustitiā.Et h' mō itelligēduʒ ē qd̄ supra.9.dictū ē. Jsrael sectando legē iustitie in legē iustitie nō puenit. Joan.7. Queretis me τ non inuenietis.TAMEN] q̄ ELECTIO].i.electi ex iudeis CONSECVTA EST]iustitiaʒ.Eph̄.1.Elegit nos in ipso vt essem' sctī.CETERI VERO].i.alia ps ppl̄i EXCECATI sunt]pp suā maliciā.Sap.2.Excecauit eos malitia eoꝝ. Scd̄o ibi. SICVT scriptū ē τc.] Manifestat ↄclonē q̄tū ad vltimā ptē.Et p̄mo p auctēʒ Jsa. 2' p auctoritatē Dauid. ibi.ET DAVID DICIT.] ¶ Circa p̄m̄ notādum ē q̄ Apl̄s cōponit auctoritatē ex duob'. Legit̄.n. Jsa.29. Miscuit vobis spūʒ soporis.Et q̄tū ad h' dicit. Dedit de' illis spūʒ cōpunctionis qd̄ ptinet ad ꝑuersitatem affect'.Cōpunctio.n.īportat quādaʒ cordis pūctionē siue dolorē.Est ḡ q̄dā bona cōpunctio qua q̄s dolet d' ꝓprijs pctīs.fm̄ illud ps. Potasti nos vino compunctiōis.Est aūt τ mala cōpunctio.s.iuidie qua q̄s dolet de bonis alioꝝ. Huc ḡ pūctōis.i.inuidie SPIRITVM] eis DEDIT DEVS] nō q̄dē imittēdo malitiā: sʒ subtrahendo grāʒ:sicut supra.10.dictū est.Ego ad emulationē adducā vos in nō gentē.Jtē legit̄ Jsa.6.Excecā cor ppl̄i hui' τ aures ei' aggraua τ oculos ei' claude ne forte videat oculis suis τ aurib' suis audiat.Et q̄tū ad h' designās defectū cognitiue v̄tutis subdit. OCVLOS vt nō videant].s.p seipsos q̄tū ad miracula que Chr̄s eis videntib' fecit.ET AVRES vt nō audiāt].s. fructuose doctrinā Chr̄i τ aploꝝ. Jsa.42. Qui vides multa nōne custodies: Qui aptas aures habes nōne audies: Addit aūt Apl̄s de suo.VSQVE in hodiernū diem.]q̄a in fine mūdi videbūt τ audient qn̄ cōuertent̄ corda filioꝝ ad pr̄es eoꝝ: vt dicit Mal.vltio.

Quid est cōpunctio τ est de peccatis τ de bonis proximi.

¶ Deīde cū dicit.ET DAVID dicit τc.] Ponit ad idē auctēʒ Dauid. Jn qua p̄mo tāgit occasionē defect' iudeoꝝ dicēs.FIAT mēsa eoꝝ].i.malitia q̄ pctōres reficiant̄. Job.20.Cuʒ dulce fuerit in ore ei' malū abscōdet illud sub lingua sua.Que q̄deʒ mēsa est CORAM IPSIS]qn̄ ex certa malitia peccāt.H' q̄dem fit IN LAQVEVM]qn̄ ex ea paratur tentatio ad peccādum. Jsa. 24.Qui explicauerat se de fouea tenebit̄ laqueo ET IN CAPTIONEM]qn̄ delectatiōi succūbit p sensuʒ. Jsa.8.Capient̄ τ irretient̄. ET IN scādaluʒ].i.impeditionē casus qn̄ ruunt de pctō in pctm̄.ps. Pax multa diligētib' legē tuā τ nō est illis scādaluʒ.ET IN retributionē illis]qn̄ .s.puniētur pro suis pctīs.Uel q̄a hec ipsa est retributio delictoꝝ: q̄a de' eos punit sic cadere.ps. Redde retributionē supbis.Uel MENSA] ē sacra scriptura iudeis apposita. Prouerb.9.Proposuit mensaʒ suā.Que q̄dē fit in aliquē qn̄ occurrit aliqd̄ ambiguū.IN CAPTIONEM]qn̄ male intelligit̄. IN SCANDALVM]qn̄ ruit in ꝑtinaciaʒ erroris. ET IN retributionē] vt supra.Scd̄o ponit ipsuʒ defectuʒ q̄tū ad cognitiuā v̄tutē cuʒ dicit. OBSCVRENTVR oculi eoꝝ ne videāt]qd̄ magis p̄nunciādo q̄ʒ optādo dr̄.Eph̄.4.Tenebris obscuratū hn̄tes itellm̄. Et q̄tū ad effectū cū dic.ET DEORSVM eoꝝ].i.liberū arbitriū qd̄ portat ad bōa τ ad mala SEMPER icurua].i.īcuruari pmitte ab eternis ad t̄palia a rectitudie iustitie ad iniq̄tatē. Jsa.51.Jncuruare vt trāseamus.

¶ Dico igitur: Num ideo impegerunt:vt conciderent: Absit.Sed per lapsum illoꝝ salus contigit gentib' in hoc:vt eos ad emulanduʒ prouocaret.Quod si lapsus illoꝝ diuitie sunt mundi: τ diminutio illoꝝ diuitie gentiuʒ quātomagis plenitudo illoꝝ: Uobis eniʒ dico gentib': quaten' ego q̄deʒ sum apostolus gentiuʒ:ministeriū meū illustro:si quo mō ad emulandum prouocē carnem meā:τ saluos reddaʒ nōnullos ex illis. Naʒ si reiectio illoꝝ est reconciliatio mundi:que erit assumptio:nisi vita ex mortuis: Quod si primitie sancte:sancta est τ conspersio. Et si radix sancta:sancti erunt τ rami.

¶ Dico ergo nunqd sic offenderūt vt caderent: Absit. Sed illoꝝ delicto:salus ē gentibus vt illos emulent̄. Q2 si delictuʒ illoꝝ diuitie sunt mūdi: τ diminutio eoꝝ diuitie gentiū:q̄tomagis plenitudo eoꝝ. Uobis eniʒ dico gētib'. Quādiu q̄dē ego suʒ gentiū apl̄us ministeriū meū honorificabo:si quo modo ad emulāduʒ ꝓuocem carneʒ meaʒ τ saluos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eoꝝ reconciliatio est mundi que assumptio nisi vita ex mortuis: Q2 si delibatio sancta ē: τ massa. Et si radix sancta: τ rami.

Lectio. II.

Postq̄ʒ Apl̄s ostendit q̄ casus iudeoꝝ non est vtilis:hic incipit ostendere q̄ casus eoꝝ nō est inutilis neqʒ irreparabilis. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit casuʒ iudeoꝝ esse vtilem τ reparabileʒ.Scd̄o excludit gloriā gentiliuʒ iudeis insultantium.ibi.QVOD si aliqui ex ramis τc.] Circa p̄m̄ duo facit.primo ꝓponit q̄ōnē. scd̄o soluit.ibi.ABSIT τc.]

¶ Dicit ergo p̄mo.Dictū est τ ꝓbatuʒ q̄ ceteri iudei p̄ter electos sunt excecati. DICO ERGO]q̄ōneʒ mouens.NVNQVID sic offenderūt vt caderent:] Quod pōt dupl̄r itelligi. Uno mō sic. Nunqd deus permisit eos offendere soluʒ vt caderent.i.ꝓpter nullaʒ aliam

vtilitatẽ inde cõsẽtes: sed solum volens eos cadere. Qḋ quidez esset cõtra bonitatẽ diuinã q̃ tanta est: vt Augu. dicit in Enchi. q̇ nũq̃ permitteret aliqd mali fieri nisi propter bonũ qḋ ex malo elicit. Unde et Job. 34. dr̃. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios p eis. Et Apoc. 3. dr̃. Tene qḋ habes ne alter accipiat coronam tuã: qa. s. deus aliquos sic permittit cadere vt quorũdaz casus sit aliorũ salutis occasio. Alio mõ põt intelligi sic. Nũqd sic offenderũt vt caderẽt. i. ppetuo i casu remanerẽt: ps. Nũqd q dormit nõ adyciet vt resurgat.

Deinde cũ dicit. ABSIT &c. Soluit qõnez. Et primo fm primũ intellectũ ostẽdens casum iudeorũ fuisse vtilem. Scḋo soluit qõnez quãtũ ad scḋm intellectũ ostẽdens casum iudeorũ esse reparabilez. ibi. QVOD si delictũ illorũ &c. Dicit ergo primo. ABSIT. vt. s. inutiliter caderent: sz magis illorũ. s. iudeorũ delicto salus gentibus facta est occasionaliter. Unde et dñs dicit. Joan. 4. Salus ex iudeis est. Qḋ quidez põt intelligi tripliciter.

Salus ex iudeis est tripliciter intelligit.

Primo modo: qa delictũ qḋ in occisione Christi cõmiserant est subsecuta salus gentiuz per redemptionem sanguinis Christi. 1. Pe. 1. Non. n. corruptibilib⁹ auro vel argẽto redempti estis de vana vestra cõuersatiõe paterne traditionis: sz precioso sanguine agni immaculati. Scḋo modo põt intelligi de delicto quo doctrinaz apostolorũ repulerunt. fm illud Act. 13. Uobis oportebat primũ loqui verbũ dei: sz qm̃ repulistis illud &c. Tertio modo põt intelligi de hoc q̇ propter suã impenitentiaz sunt in oẽs gentes dispersi. Et sic Christus et ecclia vbiq3 a libris iudeorũ testimoniũ habuit fidei christiane ad cõuertẽdos gentiles q suspicari potuissent prophetias de Christo quas predicatores fidei inducebãt esse cõfictas nisi pbarent testimonio iudeorũ. Unde in ps. dicit. Ostendit mihi sup inimicos meos. s. iudeos ne occidas eos ne qñ obliuiscant populi mei: disperge illos in vtute tua. Seqt. VT ILLOS EMVLENTVR. Et qa nõ dicit qui vel quos: cũ etiam sit duplex emulatio. s. indignationis et imitationis. Põt hoc quatuor modis exponi. Uno mõ vt intelligat sic. Ut gẽtiles illos. s. iudeos emulent. i. imitent in cultu vnius dei. Ephe. 2. Eratis in illo tpe sine Christo alienati a cõuersatiõe israel. et postea subdit. Nunc aũt vos qui aliqñ eratis longe facti estis prope in sanguine Christi. 1. Thes. 2. Uos imitatores facti estis ecclesiaruz dei que sunt i iudea. Uel VT GENTILES emulent iudeos. i. indignent cõtra eos propter incredulitatẽ eorũ. ps. Uidi preuaricantes et tabescebã: qa eloquia tua nõ custodierunt. Tertio modo põt intelligi sic. VT IVDEI emulentur. i. imitent gentiles qñ vbiq3: et nũc aliqui eorũ particulariter cõuertunt ad fidẽ imitãtes fidẽ gẽtiuz: et finalr oĩs israel saluus fiet cũ plenitudo gentiũ intrauerit: et sic impleat qḋ dr̃ Deu. 28. Ille erit in caput et tu eris in caudã. Quarto mõ põt exponi sic. VT IVDEI emulent gentiles. i. cõtra eos ex inuidia turbent dũ vident ad eos eorũ gloriaz translatã. Deut. 32. Ego prouocabo eos in eo qui non est populus.

Emulatio indignationis et imitationis.

Deinde cũ dicit. QVOD si delictuz eorũ &c. Soluit qõnez quãtũ ad scḋm intellectũ: ostẽdens casũ iudeorũ esse reparabilez. Qḋ quidẽ ostẽdit tripliciter. Primo ex vtilitate. 2° ex apostoli intẽtiõe. ibi. VOBIS ENIM DICO &c. 3° ex cõditiõe illi⁹ populi. ibi. QVOD si delibatio sancta &c. Circa primũ ponit talez rõnem. Bonũ est potẽtius ad vtilitatẽ inferẽdaz q̃ malũ: sed malũ iudeorũ magnã vtilitatẽ gentib⁹ cõtulit. Ergo multo maiorez cõferet mundo eorũ bonũ. Hoc est ergo qḋ dicit. Dictũ est q̇ eorũ delicto salus gentib⁹ facta est: propterea sz SI ILLORVM. i. iudeorũ DELICTVM diuitie sunt mũdi. i. gentiliuz: qa. s. delictũ iudeorũ redundauit in spũales diuitias gentiliũ. de quibus dr̃ Isa. 33. Diuitie salutis sapientia et sciẽtia. Qḋ quidẽ refert ad eorũ culpã. ET DIMINVTIO EORVM qñ. s. decreuerũt ab illa celsitudine glorie quã habebãt: qḋ ptinet ad penam. Dan. 3. Imminuti sum⁹ plus q̃ oẽs gentes: sumusq3 humiles in vniuersa terra hodie propter pctã nostra. Sunt autẽ DIVITIE GENTIVM per occasionẽ vt dictuz est. Uel diminutio eorũ. i. aliq minimi et abiecti ex iudeis gentes spũalr ditauerũt. s. apli de quibus dr̃. 1. Corin. 1. Infirma mundi elegit de⁹ vt cõfundat fortia. QVANTO MAGIS plenitudo eorũ. i. abũdantia eorũ spũalis: vel multitudo eorũ ad deũ cõuersa in diuitias gentiuz redondabit. Eccl. 24. In plenitudine sctõrũ detẽtio mea. Et sic si de⁹ propter vtilitatẽ tot⁹ mũdi permisit iudeos delinquere et diminui multo magis implebit ruinas eorũ propter totius mundi vtilitatẽ.

Deinde cũ dicit. VOBIS. n. dico gẽtib⁹ &c. Ostẽdit idẽ ex sua intẽtiõe quã primo proponit. scḋo eius rõnem assignat. ibi. SI ENIM AMISSIO &c. Circa primũ cõsiderãdum est q̇ cũ in superiorib⁹ huius epistole ptib⁹ locutus fuit oĩbus fidelib⁹ existẽtib⁹ Rome siue fuerint ex gentib⁹ siue ex iudeis: nũc spãlr sermonẽ suuz dirigit ad gentiles cõuersos. Dicit ergo. Dixi q̇ plenitudo eorũ erit diuitie mũdi. In huius. n. signuz DICO vobis gentibus. i. gentilib⁹ ad fidez cõuersis. Isa. 65. Dixi ecce ego ad gentes &c. Hoc inquam vobis dico QVANDIV ego sum gentiuz apls. quarũ cura spãlr mihi incũbit ex iniuncto officio. Gal. 2. Dextras dederunt mihi et Barnabe societatis vt nos in gentes: ipsi autẽ in circumcisionẽ. 1. Ti. 2. In quo positus sum ego predicator et apostolus. veritatez. n. dico in Christo iesu nõ mentior doctor gentiũ in fide et veritate. Ministeriũ meũ honorificabo: nõ quidez his que ad seculares honorẽ ptinent: sed primo quidez ornãdo ipm bonis moribus. 2. Cor. 6. In oĩbus exhibeam⁹ nos sicut dei ministros in multa patiẽtia. Scḋo per superogationem operũ ad que nõ tenebat. 1. Cori. 9. Que est ergo merces mea vt euãgeliuz Christi predicans sine sumptu &c. Tertio ampliando sollicitudinẽ ad oĩuz salutẽ. 2. Corin. 11. Preter illa q̃ extrinsec⁹ sunt instãtia mea quotidiana sollicitudo oĩuz ecclesiarũ. Unde et hic subdit. SI QVO mõ ad emulãduz prouocẽ carnẽ meam. i. iudeos qui sunt mihi cognati fm carnẽ: vt supra. 9. dictũ est. Esa. 58. Carnez tuã ne despexeris. Et hoc ad emulãdum bona emulatiõe. fm illud. 1. Cor. 12. Emulamini carismata meliora. Et p hũc modũ VT SALVOS faciam aliquos ex illis. s. ex iudeis. 1. Corinth. 10. Non querẽs qḋ mihi vtile est: sz qḋ multis et salui fiãt. Sed cõtra est qḋ ipse dicit. 2. Cori. 10. Nos aũt nõ in immensum gloriamur: sz fm mẽsurã regule qua mẽsus est nobis deus mensurã ptingẽdi vsq3 ad vos. Non aũt acceperat mẽsurã sui misterij nisi sup gentes. Nõ ergo debebat se intromittere de iudeis. Dicũt aũt quidaz q̇ iudei in iudea habitãtes nõ ptinebãt ad eius apłatũ: sz Petri Jacobi et Joãnis: vt dr̃ Gal. 2. Sed iudei inter gentes habitãtes ad eius apłatũ ptinebãt et eorũ saluti isistebat. Sed hoc vr̃ cõ intẽtionẽ lr̃e. Si. n. illi iudei ad ei⁹ apłatũ ptinebãt in hoc q̇ eorũ cõuersionẽ intẽdebat non honorificasset suũ misteriũ. Et iõ dicẽdũ est q̇ sic erat sibi cõmissa predicatio gẽtiliũ vt ad eã ex necẽtate teneret: sicut ipse dicit. 1. Cor. 9. Si nõ euãgelizauero ve mihi. necẽitas. n. incũbit. Nec tñ erat ei prohibituz iudeis predicare: q̃uis ad hoc nõ teneret. Et sz hoc eorũ salutẽ isistẽ

do ministerium suũ honorificabat. Quod quidem nõ faceret si casus eoꝝ irreparabiles reputaret: vnde ipsum Apostoli studium qḋ adhibebat ad cõuersionẽ iudeorũ inducit pro signo ꝙ casus iudeoꝝ sit reparabilis.

¶ Deinde cũ dicit. SI ENIM ꝛc.] Assignat rõnẽ sue intentionis: q.a.s. videbat ꝙ cõuersio iudeoꝝ pertinebat in salutẽ gentiũ. vñ dicit. SI ENIM amissio eoꝝ] .i. incredulitas ꝛ inobediẽtia eoꝝ: sicut dr̃ seruꝰ amissus qui sub cura ꝛ obediẽtia dñi refugit esse. Je.50. Grex perditus factus est populus meus. SI inq̃ IVDEORVM amissio] est occasionalr̃ recõciliatio mũdi inquãtum ꝑ mortẽ Chr̃i sumꝰ recõciliati deo. QVE assumptio nisi vita ex mortuis?] .i. ꝙ iudei reassumenẽ a deo. ſm illõ Zach.11. Sumpsi mihi duas virgas. qd inq̃ faciet talis assumptio nisi ꝙ gentiles resurgere faciat ad vitã. Gentiles. n. sunt fideles qui tepescent. Mat.24. Quõ abũdauit iniq̃tas refrigescet charitas. Uel ẽt q totalr̃ cadẽt decepti ab antichro iudeis cõuersis in p̃stinũ feruorẽ restituenẽ. Et ẽt sicut iudeis cadẽtib9 gẽtiles post inimicitias sunt recõciliati: ita post cõuersionẽ iudeoꝝ iminẽte iaꝫ fine mũdi erit resurrectio gñalis per quã hoies ex mortuis ad vitaꝫ imortalez redibunt.

¶ Deinde cuꝫ dicit. QVOD si delibatio ꝛc.] Ostendit idẽ ex cõditiõe ipsius gẽtis iudeoꝝ. Et h̃ quidem duplr̃. Primo ex pte aploꝝ cuꝫ dicit. QVOD si delibatio sctã est ꝛ massa.] Dr̃ aũt delibatio id qḋ ex massa paste sumiẽ q̃si ad ꝓbandũ. Sunt aũt apl̃i ex gente iudeoꝝ assumpti a deo: sicut delibatio ex massa. Et iõ si apl̃i sunt sctĩ. cõñs ẽ ꝙ gens iudeoꝝ sit sctã. 1. Pe.2. (Gens sctã ppls acq̃sitionis ꝛc.) Scd̃o ꝓbat idẽ ex parte patriarchaꝝ qui cõparanẽ ad iudeos sicut radix ad ramos. vñ ꝛ Isa.11. dr̃. Egredieẽ virga de radice Jesse. si ḡ patriarche q sũt radix sũt sctĩ ꝛ iudei q ex eis processerũt: sicut rami sũt sctĩ. Osee.14. Erũpet radix eiꝰ vt libani ibunt rami ꝛc. ¶ Sed ꝯ est qḋ dr̃ Ezec.18. Uir si fuerit iustus vita viuet. Sic ḡ nõ sequiẽ ꝙ SI RADIX est sctã ꝛ rami.] Ibidez ẽt subdiẽ ꝙ si filius videns pctã pr̃is sui timuerit ꝛ nõ fecerit silĩa: nõ morieẽ: sꝫ vita viuet. vñ etiã videt non seq ꝙ si delibatio sctã est ꝙ ꝛ massa. ¶ Sed dicẽdũ ꝙ Apl̃s h̃ nõ loq̃ẽ de actuali sanctitate. Nõ. n. intẽdit ostẽdere iudeos icredulos eẽ sctõs: sꝫ de sanctitate potẽtiali. Nihil. n. ꝓhibet eos reparari i sanctitate quoꝝ patres ꝛ quoꝝ filij sunt sancti. Uel põt dici ꝙ illi sunt specialr̃ rami patriarcharuꝫ qui eos imitantur ſm illud Jo.8. Si filij estis Abrahe opera Abrahe facite.

¶ Quod si nõnulli rami defracti sunt: tu ṽo cum esses oleaster: insitus fuisti illis: ꝛ consors radicis ꝛ pinguedinis olee factus es: ne glorieris aduersus ramos: qḋ si gloriaris: nõ tu radicẽ portas: sꝫ radix te. Dices igiẽ: defracti sunt rami: vt ego insererer. Bene dicis: per icredulitatẽ defracti sunt: tu ṽo fide cõstitisti. Ne efferaris aio: sed timeas. Nã si deus naturalib9 ramis nõ pepercit: vide ne qua fiat: vt nec tibi parcat. Ecce igiẽ bonitatẽ ac seueritatẽ dei: in eos qdẽ qui ceciderunt: seueritatem: in te bonitatẽ: si permãseris in bonitate. Aliõ ꝛ tu excideris: ꝛ illi rursum: si non permãserint in incredulitate: inserenẽ. Põt enim deus denuo iserere illos. Etenĩ si tu ex naturali excisus es oleastro: ꝛ preter naturam insitus es in veram oleam: quãto magis hi: qui naturales sunt: inserentur ꝓprie olee.

¶ Quod si aliqui ex ramis fracti sunt: tu aũt cum oleaster esses insertus es in illis ꝛ socius radicis ꝛ pinguedinis oliue factꝰ es: noli gloriari aduersus ramos. Qꝫ si gl̃iaris nõ tu radicẽ portas: sꝫ radix te. Dicis ergo fracti sunt rami vt ego inserar. Bene propter incredulitatẽ fracti sunt. Tu autẽ fide stas: noli altũ sapere sed time. Si. n. deus naturalib9 ramis nõ pepercit: ne forte nec tibi parcat. Uide ḡ bonitatez ꝛ seueritatẽ dei. In eos qdẽ qui ceciderũt seueritatẽ: in te autẽ bonitatẽ dei si ꝑmãseris in bonitate. Alioquin ꝛ tu excideris. Sed ꝛ illi si nõ ꝑmãserint in icredulitate iserenẽ. Potẽs est enim deꝰ iterũ inserere illos. Nã ꝛ si tu ex naturali excisus es oleastro: ꝛ ꝯ naturã insertus es in bonã oliuã: q̃tomagis hi qui ſm naturã inserentur sue oliue. Lec. III.

Postq̃ Apl̃s ostẽdit casuꝫ iudeoꝝ fuisse vtilez ꝛ reparabilez: hic excludit gloriationes gentiliuꝫ cõtra iudeos. Et circa hoc duo facit. Primo ostẽdit gentib9 cõuersis nõ esse gloriãdum ꝯ iudeos. Scd̃o r̃ndet obiectioni gẽtiliuꝫ. ibi. DICIS ergo fracti sunt ꝛc.] Circa ꝑmũ duo facit. Primo ꝓhibet gẽtiles cõtra iudeos gloriari. Scd̃o rõnem ꝓhibitionis assignat. ibi. QVOD si gloriaris ꝛc.] Uidebaẽ ẽt ex duabus partib9 iminere gentilib9 gloriãdi occasio cõtra iudeos. Primo qdez ex defectu iudeoꝝ dicẽs. Dctũ ẽ ꝙ SI RADIX ẽ sctã ꝛ rami.]SED si aliq ex ramis] .i. ex iudeis nõ oẽs tñ SVNT FRACTI] .i. diuisi a fide patrũ qui cõparanẽ radici. NOLI] .s. gloriari. Job.15. Ramos eius arefacit flãma. Sap.4. Confringentur rami incõsumpti. Scd̃o videbaẽ eis iminere mã gloriandi ex pte ꝑmotionis eoꝝ. Promotio autẽ alicuiꝰ tanto magis cõsueuit eũ extollere in vanã gloriã: q̃to ex viliori statu eleuaẽ. ſm illud Prouer.30. Propter tria moueẽ terra ꝛ quartũ nõ poterit sustinere: ꝑ seruũ cuꝫ regnauerit ꝛc. Et ideo premittit abiectũ statum de quo assumpti erant dicẽs. Tu aũt gentilis cuꝫ in statu gentilitatis. OLEASTER ESSES] .i. arbor infructuosa. Hier.17. Erit quasi mirice in deserto. Mat.7. Ois arbor que nõ facit fructũ bonũ excideẽ ꝛc.

¶ Deinde ponit eoꝝ promotionẽ. Et ꝑmo qdẽ quãtum ad hoc ꝙ sunt assumpti in dignitatẽ illius gẽtis. vnde dicit. INSERTVS es in illis] .i. loco illoꝝ. Job.34. Cõteret multos ꝛ innumerabiles ꝛ stare faciet alios ꝓ eis. Scd̃o ꝑ hoc ꝙ sunt cõsociati patriarchis quos supra radici cõparauerat. vñ dicit. ET SOCIVS radicis factus es] .i. cõsociatꝰ es patriarchis ꝛ ꝓphetis. Mat.8. Multi venient ab oriẽte ꝛ occidente ꝛ recũbent cuꝫ Abrahã Isaac ꝛ Jacob in regno celoꝝ. Tertio ꝑ cõparationẽ ad gloriam apostoloꝝ cũ dicit. ET SOCIVS pinguedinis oliue factus es.] Oliua quidez diciẽ ipsa gẽs iudeoꝝ ꝓpter vberes fructus spũales quos attulit. Hiere.11. Oliuam vberem pulchram fructiferam speciosam vocauit deus nomen tuum. Ps. Ego autem sicut oliua fructifera in domo dei. Sicut autez huius oliue radix sunt patriarche ꝛ prophete. Ita pinguedo huius oliue ẽ abũdantia gr̃e spũssancti: quã pre oibus

apostoli habuerūt. vt glosa dicit. vñ Judicū. 9. Oliua dixisse inducit̄. Nunqd possū deserere pinguedinem meā. ps. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat̄ aīa mea. Sic g̊ pmoti sunt gētiles ad societatē illius populi ⁊ patriarchaꝝ ⁊ aplo꞉. Eph. 2. Estis ciues sctoꝝ ⁊ domestici dei sugedificati sup fundamētum aploꝝ ⁊ pphetaꝝ: ⁊ iȝ has occasiones gloriādi hic videaris gentilis NOLI j nil GLORIARI aduersus ramos j .i. aduersus iudeos. 1. Cor. 5. Nō ē bona gloriatio vestra.

¶ Deinde cū dicit. QVOD SI gloriaris ⁊c. j Assignat rōnes̄ sue admonitionis dicēs q̄ si non obstante hac admonitiōe gl'iaris insultādo iudeis stātib' vl̄ excisis hoc ꝯsideres ad repressionē glorie tue q̄ TV RADICEM nō portas: s; radix te j .i. iudea nō accepit a gentilitate salutem: sed potius econuerso. Jo. 4. Salus ex iudeis. Vñ ⁊ Abrahe pmissū est. Gen. 22. Ut in ipso benedicerent̄ oēs cognationes terre.

¶ Deinde cū dicit. DICIS ERGO ⁊c. j Excludit obiectionē gentiliū. Et pmo pponit obiectionē. 2° excludit eaȝ ex consideratiōe diuini iudicij. ibi. BENE ⁊c. j Tertio inducit eos in diligētē ꝯsiderationē diuinoꝝ iudicioꝝ. ibi. VIDE ERGO bonitateȝ ⁊c. j Dicit ergo pmo. Ergo tu gentilis qui gloriaris cōtra iudeos forte dicis. FRACTI sunt rami vt ego insererer j .i. ad h' deus pmisit iudeos a fide excidere vt ego ad fidē intrarem. Nullus aūt sustinet detrimētū rei nisi pp̄ter reȝ preciosiorē ⁊ magis dilectam: sicut medicus permittit infirmitatē esse in pede vt sanet oculū. Sic igit̄ ex hoc ipso videt̄ gentilitas esse preciosior ⁊ magis deo accepta q̄ iudea. Unde Mal. 1. dr̄. Non est mihi voluntas in vobis ⁊ munus non accipiam de manu vestra. Ab ortu aūt solis vsq; ad occasum magnū est nomen meū in gentib' Et Jsa. 49. Paꝝ est vt sis mihi seru' ad suscitandas tribus Jacob. Dedi te in lucē gētiū.

¶ Deinde cū dicit. BENE ⁊c. j Excludit obiectionē: ⁊ pmo assignat cām defectus iudeoꝝ ⁊ pmotionis gentiliū dicēs. BENE j in hoc dicis q̄ deus pmisit frāgi ramos vt tu insereris: sed cōsidera cām fractionis ramoꝝ PROPTER incredulitatem j in quaȝ FRACTI SVNT: j quia .s. in Christū credere noluerunt. Ezech. 2. Increduli ⁊ subuersores sunt tecū. Jo. 8. Si veritateȝ dico vobis quare nō creditis mihi: TV AVTEM j .s. gentilis STAS IN FIDE j .i. credendo in Christū in quo grāȝ ꝯsequeris ea. 2. Corin. 1. Nam fide statis. 1. Cor. 15. Notum facio vobis euangeliū in quo statis per qd̄ ⁊ saluamini. Scdo inducit admonitionē dicens. NOLI ALTVM SAPERE j .i. noli de te vltra teipsū presumere. Infra. 12. Non alta sapiētes: sed humilibus ꝯsentiētes. ps. Dn̄e nō est exaltatū cor meū neq; elati sunt oculi mei. SED TIME NE j .s. etiā tu frangaris p incredulitatē qd̄ ptinet ad timorē castuȝ. Prouer. 28. Beatus homo qui semp est pauidus: qui ꝟo mentis est dure corruet in maluȝ. Eccl. 1. Timor dn̄i expellit pctm̄. Scdo assignat rōneȝ sue admonitionis dicens. SI ENIM nālib' ramis j .i. iudeis qui ex nālī origine ex patriarchis descēderunt NON pepercit deus j q̄ eos frangi pmitteret time NE FORTE nec tibi parcat j q̄ .s. te pmittat per incredulitateȝ excidere. Prouer. 6. Zelus ⁊ furor viri non parcet in die vindicte. Hiere. 12. Non parcā neq; miserebor vt nō dispergā eos. Jn h' ergo cōsistit solo Apl'i q̄ cum aliqs videt se grāȝ adeptū alio cadente nō dȝ extolli cōtra cadentē: sed magis timere sibiipsi: q̄a ipsa superbia est cā precipitij: ⁊ timor est causa custodie ⁊ cautele.

¶ Deinde cū dicit. VIDE ERGO bonitatē ⁊ seueritatem ⁊c. j Inducit eos in diligētē ꝯsiderationē diuinoꝝ iudicioꝝ: ⁊ pmo inducit eos ad ꝯsiderādū. scdo instruit eos q̄si p se ꝯsiderare nō valentes. ibi. NOLO ENIM vos ignorare fratres ⁊c. j 3° q̄si nec ipse pfecte sufficeret ad istoꝝ inuestigationē exclamat admirādo diuinā sapiētiā. ibi. O ALTITVDO diuitiarū ⁊c. j Circa pmū tria facit. Pmo ostēdit qd̄ ꝯsiderari oportet dicēs. VIDE ERGO j .i. diligēter ꝯsidera bonitateȝ dei miserētis. ps. Quā bonus israel de' his q̄ recto sunt corde. Supra. 2. An diuitias bonitatis eius contemnis: ⁊ seueritatē ipsius punientis. ps. De' vltionum dn̄s .i. deus emulator ⁊ vlciscēs dn̄s. Prima .n. ꝯsideratio tribuit spē. scda timoreȝ: vt vitet̄ desperatio ⁊ presumptio. Scdo ostēdit in qb' vtriūq; dictoꝝ sit ꝯsiderandū q̄tū ad pterita dicēs. IN EOS QVIDEM j .s. iudeos QVI CECIDERVNT. j Tren. 2. Precipitauit dn̄s nec pepercit: oīa speciosa Jacob destruxit. IN TE AVTEM j .s. gentilem qui inserr' es bonitatē. ps. Bonitatē fecisti cū seruo tuo dn̄e. Tertio ostēdit quo tenore possint in pdictis hoc cōsiderari: q̄a nō imobiliter sicut qd̄ pōt mutari in futurū. Et pmo ostēdit q̄tū ad gētiles dicēs. IN TE j dico vide BONITATEM j dei operantē: eo tn̄ tenore SI PERMANSERIS in bonitate. j Jo. 15. Manete in dilectione mea: alioq̄n si tu nō dederis operā ad pmanēdū p amorē ⁊ humilitateȝ ⁊ tu excideris. Mat. 3. Oīs arbor que nō facit fructū bonū excidet̄. Scdo ostēdit ideȝ q̄tū ad iudeos. Et p° pponit qd̄ intēdit dicēs. SED ET ILLI j .s. iudei SI NON permāserint in incredulitate inserent̄ j .i. in suū statū restituent̄. Je. 3. Fornicata es cū amatorib' multis: tn̄ reuertere ad me dicit dn̄s. Scdo probat qd̄ dixerat: ⁊ pmo ex diuina potētia dicēs. POTENS est enī j dn̄s DEVS iterū inserere illos. j ⁊ ideo nō est de eoꝝ salute desperādū. Jsa. 59. Ecce nō est abbreuiata manus dn̄i: vt saluare nō possit. Scdo pbat idem per locū a minori dicēs. NAM SI TV j gentilis EXCISVS es ex nālī oleastro j .i. ex gentilitate que nālr erat infructuosa: nō q̄dē put dn̄s fecit nām: sed s'm q̄ corrupta est per pctm̄. Sap. 12. Iniqua ē natio eoꝝ: ⁊ nālis malitia ipsoꝝ. Ephe. 2. Eramus nā filij ire. ET INSERTVS in bonā oliuā j .i. in fide iudeoꝝ. CONTRA NATVRAM j .i. cōtra cōeȝ cursum nature. Nō .n. ꝯsueuit ramus arboris male inseri in bonā arborē: sed potius ecōuerso. Jd aūt qd̄ deus facit nō est cōtra nām: s; est simplr nāle. Dicimus .n. esse nāle: qd̄ fit ab agente cui naturalr subdit̄ patiēs: q̄uis ēt nō sit s'm ppriam naturā patiētis: sicut .n. fluxus ⁊ refluxus maris est naturalis pp̄ter hoc q̄ causat̄ ex motu lune cui nālr subditur aqua: q̄uis nō sit nālis s'm formā aque: ita etiā cum oīs creatura sit naturalr deo subiecta q̄cq̄d deus facit in creatura ē simplr nāle: l; forte nō sit naturale: s'm ppriā ⁊ particularē nām rei in qua fit: puta cum cecus illuminat̄ ⁊ mortu' resuscitat̄: si inq̄ hoc factū est cōtra nāȝ. QVANTO magis hi qui sunt s'm naturam j .i. qui naturali origine ptinent ad gentē iudeoꝝ. INSERVNTVR sue oliue j .i. reducent̄ ad dignitateȝ gentis sue. Mal. vltimo. Conuertet corda patrum ad filios ⁊ corda filioꝝ ad patres eoꝝ.

¶ Non enim volo vos ignorare fratres mysteriū hoc: vt ne sitis apud vosmetipsos elati aio: quod excecatio ex pte Jsraeli accidit: donec plenitudo gentiū aduenerit: ⁊ sic totus Jsrael salu' erit. sicut scriptū est. † Adueniet ex Syon ille qui liberat: ⁊ auertet impietates a Jacob. Et hoc illis a Jsa. 59.

me testamẽtũ: cũ abstulero peccata ipsoꝝ. Secundũ euangelium quidẽ inimici ꝓpter vos: ſm electionem aũt dilecti ꝓpter patres. Nam dona quidem ⁊ vocatio dei: eiusmodi sunt: vt eoꝝ illum penitere nõ possit. Queadmodũ.n.⁊ vos quondam increduli fuistis deo: nũc aũt misericordiã estis cõsequuti per illoꝝ incredulitatem: sic ⁊ isti nũc increduli facti sunt: ex eo qđ vos misericordiam estis adepti: vt ⁊ ipsi misericordiã consequanť. Conclusit enim deus omnes sub incredulitatem: vt omniũ misereretur.

¶ Nolo enim vos ignorare fratres mysteriũ hoc vt nõ sitis vobisipsis sapiẽtes: quia cecitas ex pte cõtingit in Jsrael donec plenitudo gentiũ intraret: ⁊ sic omnis Jsrael saluꝰ fieret: sicut scriptũ ẽ. Ueniet ex Syon qui eripiat ⁊ auertat impietatem a Jacob. Et hoc illis a me testamẽtũ cũ abstulero peccata eoꝝ. Scđm euãgeliũ quidẽ inimici ꝓpter vos: ſm electionẽ aũt charissimi ꝓpter patres. Sine penitẽtia eniz sunt dona ⁊ vocatio dei. Sicut eniz aliqñ ⁊ vos non credidistis deo: nunc aũt misericordiã consequuti estis ꝓpter icredulitatẽ illorum: ita ⁊ isti nũc nõ crediderũt in vestrã misericordiã: vt ⁊ ipsi misericordiam consequanť. Conclusit enim deus omnia in incredulitate: vt omniũ misereatur. Lec. IIII.

Postq̃ Apľs induxit gentiles in cognitionẽ diuinoꝝ iudicioꝝ: in quibꝰ diuina bonitas ⁊ seueritas manifestať: hic quasi eis adhuc nõ sufficiẽtibꝰ cõsiderare pdicta exponit qđ sibi circa hoc videať. ⁊ pmo ꝓponit factũ. Scđo pbat. ibi. SICVT scriptũ est ⁊c. 3° rõnẽ assignat. ibi. SI ENIM ⁊c. Circa pmũ tria facit. Pzio ꝓponit suã intẽtionẽ dicẽs. Jõ induxi vos ad cõsiderandũ bonitatẽ ⁊ seueritatẽ dei. NOLO eniz o fratres ignorare vos mysteriũ hoc. Non.n.sola mysteria capere potestis. h̃ est.n.pfectoꝝ quibꝰ dñs dicit Luc.8. Uobis datũ est nosce mysteriũ regni dei. Sap.6. Non abscõdaz a vobis sacramẽta dei: sz ignorantia huiꝰ mysterij esset nobis dãnosa. pꝰ Corin.14. Si quis ignorat ignorabiť. Scđo assignat sue intentionis rõnez VT NON sitis vobismetipsis sapiẽtes. i. nõ de sensu vestro psumatis: ⁊ ex vro sensu alios cõdẽnantes: vos eis pferatis. Jnfra.12. Nolite esse prudẽtes apud vosmetipsos Jsa.5. Ue qui sapiẽtes estis in oculis vestris: ⁊ corã vobismetipsis prudẽtes. Tertio ꝓponit qđ intẽdit. Pzio quidẽ quãtũ ad casuz particularẽ iudeoꝝ cũ dicit. QVIA cecitas cõtingit in Jsrael non vniuer: sz ex aliq̃ pte: vt supra ostẽsũ est. Jsa.6. Excecа cor populi huiꝰ. Scđo ponit terminũ huiꝰ cecitatis dicens. DONEC intraret ad fidẽ plenitudo gẽtiũ. i. nõ solũ aliq particulariter ex gẽtibꝰ: sicut tũc cõuertebanť: sz vel pro toto vel pro maiori pte in oibꝰ gẽtibꝰ ecclia fundata. ps. Dñi est terra ⁊ plenitudo eiꝰ. Dicunť aũt gẽtiles ad fidẽ cõuersi itrare q̃si ex exterioribꝰ ⁊ visibilibus rebꝰ que venerabanť in spũalia: ⁊ voluntate diuina. ps. Jntroite in cõspectu eiꝰ in exultatione. Et est notãduz q̃ h̃ aduerbiũ donec põt designare cãz excecationis iudeoꝝ. Propter hoc.n. pmisit deꝰ eos excecari: vt plenitudo gẽtiũ intraret: sicut pꝫ ex supradictis. Põt ẽt designare terminũ: quia videlꝫ vsqꝫ tũc cecitas iudeoꝝ durabit quousqꝫ plenitudo gẽtiũ ad fidẽ intrabit. Et huic ꝯcordat qđ infra subdit de futuro remedio iudeoꝝ cũ dicit. Et sic. s. cũ plenitudo gẽtiũ intrauerit ois Jsrael saluus fiet nõ particulariter: sicut modo: sz vniuer oẽs. Osee.1. Saluabo eos in domino deo suo. Mich. vltimo. Reuertetur ⁊ miserebiť nostri.

Donec cũm cecuãš ⁊ terminum designat.

¶ Deinde cũ dicit. SICVT scriptũ est ⁊c. Probat qđ dixerat de futura salute iudeoꝝ. Et pmo pbat h̃ per auctoritatẽ. 2° p rõnez. ibi. SECVNDVM euãgeliũ meũ ⁊c. Dicit ꝗ pzimo. Dico q̃ ois Jsrael saluus fiet. SICVT scriptum est. Jsa.59. vbi nostra lřa sic habet. Ueniet ex Syon redẽptor ⁊ eis q redeunt ad Jacob h̃ fedus meũ cũ eis dicit dñs. Sed Apľs hoc inducit ſm lřaz.70. ⁊ tangit tria vba hic posita. Pzio saluatoris aduẽtũ cũ dicit. VENIET DEVS. s. humanatus ad saluãdũ nos. EX SYON. i. ex populo iudeoꝝ qui signať per Syon q̃ erat arx Hierlez q̃ est metropolis iudee. Uñ dř Zach.9. Exulta satis filia Syon: iubila filia Hierlez: ecce rex tuus venit tibi ⁊c. Jo.4. Salus ex iudeis est. Uel dicit ex Syon eũ venire: non quia sit ibi natus: sz quia inde doctrina eiꝰ exiuit in vniuersum mũduz p hoc q̃ Apľi in cenaculo Syon spũsctm receperũt. Jsa.2. De syon exhibit lex. Scđo ponit salutẽ per Chꝛiz iudeis oblatã dicẽs. QVI ERIPIAT ⁊ auertat impietatẽ a Jacob. Et põt ereptio referri ad liberationẽ a pena. ps. Eripiet aĩaz meaz de morte. Qz vo dicit auertet impietatẽ a Jacob: põt referri ad liberationẽ a culpa. ps. Auertet dñs captiuitatem plebi sue. Uel vtrũqꝫ referť ad liberationẽ a culpa: sz dicit qui eripiat ꝓpter paucos qui nũc difficulter q̃si cũ q̃dam violentia cõuertunť. Amos.3. Quo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremũ auricule sic eruentur filij Jsrael. Dicit aũt AVERTET impietatẽ a Jacob: ad ostendendaz facilitatẽ cõuersionis iudeoꝝ in fine mũdi. Mich. vltio. Quis deus silis tui qui aufers iniquitatẽ: ⁊ trãsfers pctũ reliquiaꝝ hereditatis tue. ET HOC testamentũ. s. nouũ erit ILLIS A ME cũ abstulero pctã eoꝝ. Ueteris.n.testm̃ peccata nõ auferebat: quia vt dř Heb.10. Jmpossibile est sanguine thauroꝝ ⁊ hircoꝝ auferri peccata. Et ideo ꝓpter imꝑfectionem veteris testamẽti ꝓmittiť eis nouum testm̃. Hiere.31. Feriam domui Jsrael ⁊ domui iuda fedus nouũ. Qđ quidẽ habebit efficaciã ad remissionẽ peccati per sanguinẽ Chꝛisti. Mat.26. Hic sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundeť in remissionez pctõꝝ. Mich. vltimo. Deponet iniquitates nostras ⁊ ꝓijciet in profundum maris omnia peccata nostra.

¶ Deinde cũ dicit. SECVNDVM euãgeliũ meũ ⁊c. Probat ꝓpositũ p rõnez. Et pmo inducit pbationẽ. 2° remouet obiectionẽ. ibi. SINE pnia enim ⁊c. Dicit ꝗ pmo q̃ eoꝝ pctã auferanť: ⁊ q̃ postq̃ pctã hñt manifestũ est q̃ sunt inimici Chꝛi. SECVNDVM euãgeliũ quidez inimici. i. q̃tũ ad doctrinã euãgelij ptinet quaz impugnant PROPTER VOS. i. ad vtilitatez vestri cedit: vt supra dictũ ẽ. Uñ dř Luc.19. Uerũtñ inimicos meos illos q noluerũt me regnare sup se adducite huc ⁊ interficite añ me. Jo.15. Nũc aũt ⁊ viderũt ⁊ oderũt ⁊ me ⁊ přez meũ. Uel ſm euãgeliũ dicit: quia eoꝝ inimicitia ad vtilitatẽ euãgelij ptinet cuiꝰ pdicatio occasione talis inimicitie vbiqꝫ diffundiť. Col.1. Jn vbo veritatis euangelij qđ puenit ad vos sicut ⁊ in vniuerso mũdo ẽ fructificãs ⁊ crescit. SED sunt charissimi dei ꝓpter

ppter patres:]⁊ hoc SECVNDVM electionē:]ga.s. ob grām patruꝫ:coꝝ semē elegit Deut.4.Dilexit pa/ tres tuos ⁊ elegit semē coꝝ post eos.Qđ nō sic est itel ligēdum quasi merita p̄stita patribus fuerint cā eter/ ne electiōis filioꝝ.s.ga deus ab eterno elegit gratis ⁊ patres ⁊ filios:hoc tñ ordine:vt filij pp patres conse/ querētur salutē:nō quasi merita patrū sufficerēt ad fi lioꝝ salutē:sꝫ p quādā abūdātiā diuine gratie ⁊ mise/ ricordie:hoc dicit:que in tātū patrib⁹ ē exhibita:vt p pter pmissiōes eis factas ēt filij saluarētur.Uel itelli gēdū est fm electionē.i.qn̄tū ad electos ex illo populo sicut supra dictū est electio cōsecuta ē.Si aūt sūt dñō charissimi rōnabile est φ a deo saluētur.fm illō Esa. 64.Oculus nō vidit deus absqꝫ te que p̄parasti ⁊c.

Merita san/ ctoꝝ patrum nō fuerūt cau sa electiōis fi/ lioꝝ:sꝫ gratis oēs sunt ele/ cti.

ℭ Deide cū dic̄.SINE penitentia.n.sunt ⁊c.]Excludit obuiationē.Posset.n.aliqs obuiādo dicē φ iudei ⁊ si olim fuerint charissimi pp p̄res.tñ inimicitia quam ꝯ euangeliū exercēt pbibet ne in futurū saluētur:sꝫ hoc Apl's falsum eē asserit dicēs.SINE penitētia.n.sunt] scꝫ DONA ⁊ vocatio dei].q.d.φ deus aliis aliqb⁹ do net vel aliqs vocet h̄ ē sine penitētia:ga de h̄ deuꝫ nō penitet.fm illō.1.Reg.15.Triūphator in israel nō par cet nec penitudie flectet̄.ps.Iurauit dñs ⁊ nō penite/ bit eū.ℭ Sꝫ vr̄ falsuꝫ.Dic̄.n.dñs Gen̄.6.Penitet me fecisse hoieꝫ.Et Hiere.18.Loqr de gēte ⁊ de regno vt edificē ⁊ plātē illō.Si fecerit malū i oculis meis peni tēriā agā sup bonū qđ locutus suꝫ vt facerē ei.ℭ Sꝫ dōm ē φ sic dñs irasci dr̄ nō pp h̄ φ in eo sit cōmotio ire:sꝫ ga ad modū irati se habꝫ qn̄tū ad punitiōis effe/ ctū:ita qn̄qꝫ penitē dr̄ nō q̄si in eo sit pnie cōmutatio. sꝫ ga ad modū penitētis se hꝫ dū mutat quod fecerat.

Sicut ire in deo ponit:ita ⁊ penitentia.

ℭ Sꝫ adhuc vr̄ fm h̄ φ dona ⁊ vocatio nō sint sine pnia:ga dona diuinit⁹ ꝯcessa frequēter amittunt̄.fꝫ il/ lud Mat.25.Tollite itaqꝫ ab eo talētū ⁊ date ei q hꝫ decē talēta.Uocatio.n.dei ēt qn̄qꝫ mutari vr̄ cum scri ptū sit Matth.22.Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. ℭ Sꝫ dōꝫ ē φ donū hic accipit̄ p pmissiōe q̄ fit fm dei p̄sciaꝫ vl' p̄destinationē:vocatio aūt hic accipit̄ p electiōe:ga pp certitudinē vtriusqꝫ qđ de⁹ pmittit iaꝫ q̄dāmō dat ⁊ q̄s eligit iā quodāmō vocat.Et tñ ipsum tpale dei donū ⁊ tpalis vocatio nō irritat̄ p mutatio/ nē q̄si penitētis:sꝫ p mutationē hois q grāꝫ dei abycit fm illō Heb.12.Cōtēplantes ne qs desit grē dei.Pōt ēt qđ h̄ dr̄ alr̄ itelligi vt dicam⁹ φ dona dei q̄ dant̄ in baptismo:⁊ vocatio q̄ baptiçat⁹ vocat̄ ad grāꝫ sūt sine pnia hois baptiçati:qđ qdē hic iducit̄ ne aliqs desper de futura iudeoꝝ salute pp h̄ φ non videātur de pctō suo penitē.ℭ Sꝫ ꝯ h̄ qđ dr̄ ē qđ Petr⁹ dic̄ Act.2.Pe nitētiā agite ⁊ baptiçet̄ vnusqsqꝫ vestrū.Sꝫ dōm est φ duplex ē pnia:iterior ⁊ exterior.Interior qdē consi stit in cōtritiōe cordis:qua qs dolet de pctīs p̄teritis ⁊ talis pnia reqrit̄ a baptiçato:ga vt Aug.dic̄ in lib⁹ de pnia.Nemo sue volūtatis arbiter ꝯstitut⁹ pōt nouam vitā ichoare nisi peniteat eū veteris vite:alioqn fict⁹ ad baptismū accedit.Exterior ꝟo pnia ꝯsistit in exte/ riori satisfactiōe q̄ a baptiçato nō reqrit̄.ga p gratiaꝫ baptismalē liberat̄ hō nō solū a culpa:sꝫ ēt a tota pe/ na p v̄tutē passiōis Chr̄i:q p pctīs oiuꝫ satisfecit.sicut supra.6.dctū ē.Quicūqꝫ baptiçati sum⁹ i Chrō Jesu in morte ipsi⁹ baptiçati sum⁹.Uñ dr̄ Tit.3.Per lauacrū regn̄atiōis ⁊ renouatiōis sp̄ussancti quē effudit in nos abūde.ℭ Sꝫ cū claues eccl'ie:⁊ oia alia sacra in v̄tute passiōis Chr̄i operent̄:videt̄ φ pari rōne oia alia sacra liberēt hoīem a culpa ⁊ a tota pena.Sꝫ dōm ē φ pas/ sio Chr̄i opat̄ in baptismo p modū cuiusdā gn̄ationis

Penitentia in terior ⁊ exte/ rior.

que reqrit vt hō totalr̄ priori vite moriat̄:ad h̄ vt no/ uā vitā accipiat.Et iō tollit̄ in baptismo tot⁹ reat⁹ pe/ ne:q ptinet ad vetustatē prioris vite.Sꝫ in alijs sacra mētis opat̄ v̄tus passiōis Chr̄i p modū sanationis vt in pnia.Sanatio aūt nō reqrit vt statiꝫ ōis īfirmitatis reliquie auferant̄.Et eadē rō ē in alijs sacrīs.ℭ Sed cū ꝯfessio pctōrū ptineat ad exteriorē pniam:q̄rit pōt vtrū a baptiçato ꝯfessio pctōꝝ reqrat:vr̄ φ sic.Dr̄.n. Mat.1.φ baptiçabant̄ hoies a Joāne ꝯfitentes pctā sua.Sꝫ dōm ē φ baptism⁹ Joānis erat baptism⁹ pe/ nitētie:ga.s.accipiēdo illū baptismū quodāmodo se p fitebantur penitētiaꝫ accepturos de peccato suo:⁊ iō cōueniēs erat vt cōfiterētur:vt fm moduꝫ peccati eis penitētia statueretur:sꝫ baptismus Chr̄i ē baptismus oium pctōꝝ:ita φ non restat baptiçato aliqua satis/ factio pro pctīs p̄teritis:pp qđ nulla ē cōfessiōis voca lis necessitas ad hoc.n.necessaria est cōfessio in sacra/ mēto penitētie:vt sacerdos per potestatem clauiū cō/ uenienter penitentem soluat vel liget.

Baptiçato nō debetur cōfes sio pctōrum.

ℭ Deide cū dic̄.SICVT.n.aliqn̄ ⁊c.]Assignat rōnē fu ture salutis iudeoꝝ post coꝝ incredulitatē.Et p̄ ponit silitudinē iter vtriusqꝫ ppl'i salutē.Scdō huius silitu dinis cāꝫ ondit ibi.CONCLVSIT.n.de⁹ ⁊c.]Dicit ḡ p̄.Ita dico φ ōis israel saluus fiet q̄uis nunc sint ini/ mici.SICVT.n.⁊ vos]gentiles ALIQVANDO non credidistis deo.]Eph.2.Eratis illo tpe sine deo i hoc mūdo:NVNC aūt miaꝫ ꝯsecuti estis].ifra.15.Gētes aūt sup mia honorare deū.Osee.2.Miserebor ei⁹ qui fuit absqꝫ mia.Et h̄ PROPTER coꝝ icredulitateꝫ] q̄.s.fuit occasio v̄re salutis:vt supra dictuꝫ ē.ITA ET isti].s.iudei NVNC].s.tpe grē NON crediderunt].s. Chrō.Jo.8.Quare nō creditis mihi?Et h̄ ē qđ subdit. IN VESTRAM miaꝫ].i.in grāꝫ Chr̄i p quā miaꝫ cō secuti estis.Tit.3.fm suam miaꝫ saluos nos fecit.Uel NON crediderūt:]vt p h̄ puenirēt IN VESTRAM miaꝫ.]Uel NON crediderunt:]qđ IN VESTRAM misericordiā]occasionaliter cessit:vt ⁊ ipsi qn̄qꝫ mise ricordiā ꝯseq̄rētur.Esa.14.Miserebit̄ dñs Jacob.

ℭ Deide cū dic̄.CONCLVSIT.n.⁊c.]Assignat rōneꝫ hui⁹ silitudis:ga.s.de⁹ voluit vt sua mia in oib⁹ locum hēat.Et h̄ ē qđ subdit.CONCLVSIT.n.de⁹].i.ꝯcludi pmisit.oia.i.OMNE]hoiuꝫ genus tā iudeos q̄ gētiles IN INCREDVLITATE]sicut in q̄dā cathena erro/ ris.Sap.17.Una cathena tenebrarū oēs erāt colliga/ ti.VT OMNIVM misereat̄].i.vt in omni gn̄e homi nuꝫ sua mia locuꝫ hēat.Sap.11.Misereris oiuꝫ dñe. Qđ qdē nō est extēdēdū ad oēs hoies sigillatiꝫ:sꝫ ad oia gn̄a hoium.Fit.n.hic distributio p gn̄ibus singu/ loꝝ:⁊ nō pro singulis generū.Ideo aūt deus vult oēs per suā miaꝫ saluari:vt ex hoc humilietur ⁊ suā salu/ tem non sibi:sed deo ascribant.Osee.13.Perditio tua israel tantūmodo ex me auxilium tuuꝫ.supra.3.Ut oē os obstruatur ⁊ subditus fiat ōis mundus deo.

Oēs misereat̄ non p singlis hoib⁹:sꝫ pro singlis gn̄ib⁹ hoium.

ℭ O profunditatem diuitiarum ⁊ sapientie ⁊ co/ gnitionis dei:† q̄ incrutabilia sunt iudicia eius ⁊ inperuestigabiles vie eius.† Quis eniꝫ cogno/ uit mentem domini?† Aut quis illi fuit a consi/ lijs?Aut quis prior dedit illi:⁊ reddet̄ ei?Quo/ niam ex illo:⁊ per illum:⁊ in illum omnia † Ipsi gloria in secula.Amen.

Sap.17.
Ibidem.9.
Esa.40.
1.Cor.2.
Rom.15.

ℭ O altitudo diuitiarum sapientie ⁊ scien tie dei:q̄ incomprehensibilia sunt iudicia eius:⁊ inuestigabiles vie eius.Quis eniꝫ

cognouit sensuz domini: aut quis consilia-
rius eius fuit: aut quis prior dedit illi τ re-
tribuetur ei? Quoniaz ex ipso: τ per ipm:
τ in ipso sunt omnia ipsi honor τ gloria in
secula seculorum. Amen. Lec. V.

Supra Apl's conatus fuit assignare rōnē diuinorū iudicioꝝ qbus tā gētes ꝙ iudei post incredulitatē suaz ꝯsequunt: nūc q̄si ad hec intelligāda se insufficiētē recognoscēs exclamādo diuinā excellētiā admirat. Et p̄ admirat diuinā excellētiā. Scdo pbat qd dixerat ibi. QVIS.n.cognouit τc.| Circa p̄mūz duo facit. p̄ admirat excellētiā diuine sapiētie s̄m se ꝯsideratē. 2° p cōparationē ad nos ibi. QVAM incōprehēsibilia τc.| Excellētiā diuine cognitionis admirat. Prio q̄tū ad altitudinē dicēs. O ALTITVDO| Eccl. 7. Alta pfunditas qs īueniet eā. Hiere. 17. Solium glorie altitudis a p̄n°. Hec aūt altitudo attēdit q̄tuz ad tria. Uno qdē mō q̄tū ad rē cognitā: inquātuz scz deus seipm pfecte cognoscit. Eccl. 24. Ego i altissimis habito. Alio mō q̄tū ad modū cognoscēdi: inq̄tum.s. p seipm oia cognoscit. ps. Prospexit de excelso sancto suo: dn̄s de celo in terrā aspexit. Tertio q̄tū ad certitudinem cognitiōis. Eccl. 23. Oculi dn̄i multo plus lucidiores sup solē. ¶ Scdo admirat excellētiā diuine cognitiōis q̄tuz ad eius plenitudinez cū dicit. DIVITIARVM.| Esa. 33. Diuitie salutis sapiētia τ sciētia. Que qdē plenitudo attendit in trib°. Uno mō in multitudie cognitoꝝ: quia.s. oia nouit. Jo. vlti°. Dn̄e tu oia scis. Col. 2. In ipso sūt oēs thesauri sapie dei abscōditi. Alio mō q̄tū ad facilitatez cognoscēdi: qa statī oia ītuet sine inqsitione τ difficultate. Heb. 4. Oia nuda τ apta sunt oculis eius. Tertio q̄tū ad copiaz cognitionis: qa eam oibus cōicat affluenter. Jac. 1. Si quis vestruz indiget sapientia postulet a deo q dat oibus affluenter. ¶ Tertio admirat diuinā excellētiaz quātum ad pfectionē cuz dicit. SAPIENTIE τ sciētie dei:| hz enim sapiētiam de diuinis. Job. 12. Apud ipsum est fortitudo τ sapientia. Et scientiam de rebus creatis. Baruch. 4. Qui scit vniuersa nouit eaz.

Altitudo dei
Quo ad rem
cognitam.
Quo ad modū cogscēdi.
Quo ad certitudinem cognitionis.

Plenitudo cognitonis.
Quo ad multitudinem cognitorum.
Quo ad facilitatez cognoscendi.
Quo ad copiā cognitōis.

¶ Deide cū dic. QVAM icōprehēsibilia τc.| Ostēdit excellētiā diuine sapiētie p cōparationē ad nr̄m itellectū. Et p̄mo q̄tuz ad sapientiā: ad quā ptinet iudicare τ ordinare. Un̄ dicit ꝙ INCOMPREHENSIBILIA sunt iudicia eius:| qa.s. hō nō pōt cōprehēdere rōnes diuinoꝝ iudicioꝝ: qa in sapiētia dei latēt. ps. Judicia tua abyssus multa. Job. 11. Forsitā vestigia dei cōprehēdes τ oipotētez vsqz ad pfectū reperies. Scdo q̄tū ad sciam p quā in reb° opat. Un̄ subdit. ET INVESTIGABILES| .i. nō pfecte ab hoie vestigabiles VIE EIVS| .i. pcessus eius qb° in creaturis opat. Et si eniz ipse creature sint homini note: tn̄ modi qbus deus in creaturis opatur ab hoie comprehēdi nō possunt. ps. In mari vie tue in aquis multis: τ vestigia tua non cognoscentur. Job. 38. Per quam viaz spargit lux τc.

¶ Deide cū dic. QVIS.n. τc.| Probat ꝙ dixerat ad qd inducit duas auctoritates: quaruz vna habet Esa. 40. vbi s̄m lrām nr̄az sic legit. Quis adiuuit spūz dn̄i aut qs ꝯsiliarius eius fuit? Loco cuius hic dī. QVIS.n.cognouit sensuz dn̄i: aut qs ꝯsiliarius eius fuit.| Alia auctoritas habetur Job. 41. Quis an̄ dedit mihi: vt reddā ei? ex loco cuius hic dicit. AVT QVIS prior dedit ei τ retribuet ei.| In his autem verbis: τ sequentibus Aplus tria facit. Primo ostēdit excellētiam diuine sapiētie per cōparationē ad intellectū nostrū dicēs. De

ctū est ꝙ incōprehensibilia sunt iudicia eius τ inuestigabiles vie eius. Quis.n.cognouit sensum dn̄i: p quez scz iudicat τ opando pcedit. q.d. Nullus. nisi eo reuelante. Sap. 9. Sensum tuū qs scire poterit: nisi tu dederis sapiētiā: τ miseris spm̄ sctm̄ tuum de altissimis. Et p̄ Corinth. 2. Que sunt dei nemo nouit nisi spūs dei: nobis aūt reuelauit deus spūz suū. Scdo ostēdit excellētiā diuine sapiētie. s̄m ꝙ in se hz altitudinē: q̄ qdem est altitudo q̄ est supmi pncipiuz ad qd duo pertinēt. Primo ꝙ nō sit ab alio. 2° alia sunt ab eo. Et h̄ ostendit ibi. QVONIAM ex ipso.| Qz aūt sapiētia dei non depēdeat ab aliquo p̄n° ostēdit duplr. Prio qdez p h̄ ꝙ nō est istructa alieno cōsilio. Un̄ dic. AVT QVIS ꝯsiliari° eius fuit.| Quasi diceret. Nullus. Ille.n. cōsilio indiget q nō plene cognoscit: qualr sit agēdum: qd de eo nō cōpetit. Job. 26. Cui dedisti ꝯsilium. Forsitā illi q non hz sapiētiā? Je. 23. Quis affuit in ꝯsilio dn̄i. Scdo p h̄ ꝙ non est adiuta alieno dono. Un̄ subdit. AVT QVIS p̄or dedit illi τ p h̄ retribuet ei:| q̄si p̄us danti. q.d. Nullus. Nō.n. pōt hō dare deo nisi q̄ a deo accepit. 1. Paral. vltio. Tua sunt oia τ q̄ de manu tua accepimus dedimus tibi. Job. 35. Porro si iuste egeris qd donabis ei: aut qd de manu tua accipiet?

Ad p̄n° sup-
mi ꝙ non sit ab alio τ alia sunt ab eo.

¶ Deide cū dic. QVONIAM ex ipso τc.| Ondit altitudinē dei q̄tū ad h̄ ꝙ ab ipso sunt oia. Et p̄ ostendit ei° causalitatē. 2° ei° dignitatē ibi. IPSI honor τ gloria.| 3° ei° ppetuitatē ibi. IN SECVLA seculoꝝ. Amē.| Dicit ḡ p̄mo. Recte nullus p̄or dedit illi: qa EX IPSO τ p ipm τ in ipso sunt oia.| Et ita nihil pōt esse nisi ab eo acceptū. Ad designādū aūt dei causalitatē vtit tribus ppōnib° que sunt/ex/per/τ in. Hec aūt ppō/ex/denotat p̄n̄ motus. Et hoc triplr. Prio qdem ipm p̄n̄ agēs vel mouens. Alio mō ipsaz mām. Tertio modo ipm ꝯtrariū oppositū quo incipit motus. Dicimus enim cultellū fieri ex fabro τ ferro τ ex ifigurato. Uniuersitas aūt creaturarū nō est facta ex pexistēti mā: sed est effectus dei. Et s̄m hec oia creata nō dicuntur ex aliq̄ eē: sed sicut ex opposito dicunt eē ex nullo: quia nihil erāt an̄ꝙ crearentur: vt eēnt. Sap. 2. Ex nihilo nati sumus. Ex deo aūt sunt oia sicut ex p̄mo agēte. 1. Corinth. 11. Oia aūt ex deo. Notādū tn̄ ꝙ hec ppō/de/easdem habitudines designare vr. h̄ tn̄ supaddit: qa semp designat ꝯsubalez. Dicimus.n. cultellū eē de ferro: nō aūt esse de artifice: qa igit fili° pcedit a p̄re: vt ei ꝯsubstātialis dicimus filiū eē de p̄re. Creature aūt nō pcedūt a deo tāꝙ ei ꝯsubales. Un̄ nō dicunt eē de ipso: sz solū ex ipso. Hec aūt ppō/per/designat cām opatiōis: sed qa opatio est mediū inter faciēs τ factū: duplr h̄ ppōsitio/per/pōt opationis cām designare. Uno mō s̄m ꝙ opatio exit ab opante: sic aliqd dī p se opari qd est sibi cā vt opet. Hoc aūt est vno qdez mō forma: sicut dicimus ꝙ ignis calefacit p calorē. Alio mō aliqd supери° agēs: puta si dicam° ꝙ hō gñat p v̄tutē solis: vel potius dei: sic igit oia dicunt duplr eē per ipm. Uno mō sicut p primū agēs cuius v̄tute oia alia agūt. Prouerb. 8. Per me reges regnāt. Alio mō inq̄tū ei° sapiētia q̄ est ei° essentia est p quā de° oia fecit. s̄m illō Prouerb. 3. Dn̄s sapiētia fundauit terraz. Alio aūt mō hec ppō/per/designat cām opatiōis nō qdē s̄m ꝙ exit ab opante: sz s̄m ꝙ terminat ad opa sic dicim° ꝙ faber facit cultellū p martellū: qd nō est sic intelligendum ꝙ martellus sic cum fabro operet: sicut in priorib° intelligebatur: sed qa cultellus fit ex opatiōe fabri p martellū. Et ideo dicit ꝙ hec ppō/per/qnqz designat auctoritatez in recto: sicut cū dicim° rex opat p balliuū:

Prepōnes notantes dei cāliatē ex per in.

Prepō/de/

Per/designat cām opatiōis aut ab opante vl vt ad opa terminatur.

Per designat auctē i recto τ qnq̄ i obliquo.

quod

quod ꝑtinet ad hoc qð nunc dicitur. Qñqз aũt in cau salı: sicut cũ dicitur ꝙ balíuus per regeз ogatur: qð ꝑtinet ad ꝑcedentem moduз. Hoc aũt mõ de quo nũc loquimur dicitur omnia eē facta a patre per filiũ. Fm illud Jo.1 Omnia ꝑ ipsum facta sunt: nõ ita ꝙ pr̃ habeat a filio hoc ꝙ facit res: sed potius: q2 virtutē faciendi filius accipit a pr̃e: non tñ instrumētalem: aut diminutā: aut aliā. sed ꝑncipalē: ꝛ equalē: ꝛ eandē. Jo.5. Quecũqз pater facit hec ꝛ filius silr̃ facit. Unde lз oia sunt facta a patre per filiũ: non tñ filius est instr̃m vel minister patris. ¶ Hec aũt ꝑpõ in/designat ēt triplicē habitudinē cause. Uno qdē mõ designat mãm: sic dicimus aiam eē in corpore: ꝛ formā in mã. Hoc aũt mõ nõ dr̃ ꝙ oia sint in deo: q2 ipse nõ est cā mãlis rerum. Alio mõ designat habitudinē cause efficientis in cuius potestate est effectus suos disponere: ꝛ fз hoc dicunt̃ oia esse in ipso fm ꝙ omnia in eius potestate ꝛ dispositione cõsistunt. fm illud ps. In manu eius sunt oēs fines terre. Et Act.17. In ipso viuimus mouemur ꝛ sumus. Tertio modo designat habitudinem cause finalis. fm ꝙ totũ bonũ rei. ꝛ cõseruatio ipsius cõsistit in suo optimo: ꝛ fm h̄ dicitur omnia esse in deo sicut in bonitate cõseruante. Col.1 Et omnia in ipso ꝯstãt. Qđ autē dicit omnia est absolute accipiendũ ꝑ [illegible] que habēt verũ esse: peccata autē non habēt veruз eē: sed inquãtuз sunt peccata dicũtur per defectũ alicuius entis eo ꝙ maluз nihil est: nisi priuatio boni. Et ideo cũ dicit̃ ex ipso: ꝛ per ipsum: ꝛ in ipso sunt omnia: non est intelligendum de peccatis: q2 fm Aug. Peccatum nihil est: ꝛ nihil fiunt hoĩes cũ peccant. Quicqd tñ entitatis est in peccato totum est a deo. Sic igitur fm ꝑmissa omnia sunt ex ipso. s. deo: sicut ex ꝑma operatrice potentia. Omnia sunt per ipsum inquãtum omnia fecit per suã sapientiam. Omnia sunt in ipso: sicut in bonitate conseruante. ¶ Hec autem tria. s. potentia/sapientia/ꝛ bonitas. cõia sunt tribus personis. Unde hoc ꝙ dicit̃ ex ipso: ꝛ per ipsum: ꝛ in ipso põt attribui cuilibet trium ꝑsonarũ: sed tñ potētia q̃ hз rõneз ꝑncipij appropriatur patri qui est ꝑncipiuз totius diuinitatis. Sapientia filio qui ꝑcedit: vt v̄buз qð nihil aliud est q̃ sapientia genita. Bonitas appropriat̃ spũi sancto qui ꝑcedit: vt amor cuius obiectũ ē bonitas. Et iõ appropriãdo dicere possumus ex ipso. s. ex pr̃e ꝑ ipm̃. s. ꝑ filiũ in ipso. s. in spũ sancto omnia sunt.

¶ Deinde cũ dicit̃. IPSI HONOR: ꝛ gloria.] Ostendit dei dignitatē q̃ ꝯsistit in duobus q̃ ꝑmissa sunt. Naз ex eo ꝙ ex ipso: ꝛ ꝑ ipm̃: ꝛ in ipso sunt oia: debetur ei honor ꝛ reuerētia ꝛ subiectio a tota creatura. Malac.1. Si ego pr̃ vbi est honor meus? Et eo ꝗ ꝙ ab alio non accepit nec ꝯsiliũ nec donuз: debet̃ ei gl̃ia: sicut e ꝯtrario dr̃ homini. p.' Cor.4. Si accepisti qd gloriaris quasi non acceperis: ꝛ q2 hoc est ꝑpriũ dei dr̃. Esa.42. Gl'iã meã alteri nõ dabo. Ultimo ponit eius eternitatē cũ dicit. IN SECVLA seculorũ] i. per oia secula succedentia seculis. put seculũ dr̃ duratio vniuscuiusqз rei. Uel SECVLA seculoꝝ] dicuntur secula. i. durationes reꝝ icorruptibiliũ q̃ ꝯtinēt secula corruptibiliũ reꝝ: ꝛ ꝑcipue ipsa dei eternitas. q̃ tñ pluralr̃ dici põt lз in se sit vna ꝛ simplex ꝑꝑ multitudinē: ꝛ diuersitatē ꝯtentoꝝ: vt sit sensus in secula continentia seculoꝝ. ps. Regnum tuũ regnũ oĩum seculoꝝ. Addit aũt ad ꝯfirmationem. AMEN] q. d. Uere ita est. Et sic accipitur in euangelijs vbi dicitur. Amen dico vobis. Quandoqз tamen accipitur pro fiat. Unde in psalterio Hieronymi dicitur. Dicet omnis populus Amen/Amen. Ubi nos habemus fiat/fiat.

Cap. XII.

Obsecro igit̃ vos fratres ꝑ misericordiã dei: vt ꝑbeatis corpora vr̃a hostiã viuentē: sanctã: acceptaз deo: rõnaleз cultũ vestrũ. Et ne accõmodemini vos ad figurã seculi huius: sз transformemini ꝑ renouationē mētis vestre: vt ꝓbetis q̃ sit voluntas dei: qð bonũ est: acceptũqз ꝛ ꝑfectũ. Dico eni ꝑ grãm: que data est mihi: cuilibet ꝯsanti iter vos: ne qs arrogãter de se sentiat: supra quã opз de se sentire: sз ita sentiat: vt modestus sit ꝛ sobrius: vt cuiqз deus partitus est mēsurã fidei.

Obsecro itaqз vos fratres ꝑ misericordiã dei: vt exhibeatis corpora vr̃a hostiã viuētē: sanctã: deo placētē: rõnabile obsequiũ vr̃m. Et nolite ꝯformari huic seculo: sз renouamini in nouitate sensus vestri: vt ꝓbetis q̃ sit volũtas dei bona ꝛ beneplacens ꝛ ꝑfecta. Dico. n. ꝑ gratiã que data est mihi oĩbus qui sunt inter vos: non plus sapere q̃з opз sapere: sed sapere ad sobrietateз ꝛ vnicuiqз sicut deus diuisit mēsuraз fidei.

Ostq̃ Aplus ostēdit necessitatē virtutem ꝛ originē gratie: hic docet gratie vsuз: qð ꝑtinet ad instructionē moralē. Et circa h̄ duo facit. Primo põit doctrinã moralē in gñali. Scđo specialr̃ descendit ad quedã ꝑticularia ꝑtinētia ad eos quibus scribit circa mediũ. 15. capl'i ibi. CERTVS suз ãt ꝛc̃.] Circa primũ duo facit. Primo docet vsum gr̃e q̃tum ad hoc ꝙ sit hõ ꝑfectus. Scđo q̃tũ ad h̄ ꝙ ꝑfectus imperfectũ sustineat. 14. cap. ibi. INFIRMVM autē ꝛc̃.] Circa primũ tria facit. Primo iducit ad ꝑfectionē vite q̃tũ ad sanctitatē quã hõ seruat deo. Scđo q̃tũ ad iustitiã quã qs exhibз ꝑximo. 13. cap. ibi. OMNIS anima ꝛc̃.] Tertio q̃tũ ad puritatē quã hõ ꝯseruat in seipso circa finē. 13. capl'i ibi. ET HOC sciētes ꝛc̃.] Circa primuз duo facit. Primo monet vt hõ se exhibeat deo sanctũ. Scđo docet qualr̃ aliqs vti debeat donis gratie dei qbus sanctificat̃ ibi. DICO eni ꝑ gratiã ꝛc̃.] Circa primũ duo facit. Primo docet qualr̃ aliquis se debeat exhibere deo quãtũ ad corpus. Scđo q̃tũ ad aiam ibi. ET NOLITE cõformari ꝛc̃.] Circa primuз duo facit. Primo iducit obseruantiã coꝝ que docent̃: ꝛ hoc duplr̃. Uno quidē modo ex parte suplicãtis cũ dicit. OBSECRO itaqз vos fratres] q. d. Dictũ est incõprehēsibilia esse iudicia dei: ꝛ inuestigabiles vias eius. Itaqз obsecro vos fratres vt. s. obseruetis ea q̃ dicent̃. Utit̃ aũt obsecratiõe ꝑpter tria. Primo qdem ad demõstrandaз suã humilitatē. Prouerb.18. Cũ obsecrationibus loquit̃ pauper: q. s. de sua abũdãtia nõ confidit: ꝛ ideo nõ ex eo qð suũ est: sз ex eo qð dei est hoĩes conatur inducere ad bonũ. Nã obsecrari est ob sacra ꝯtestari. Scđo vt magis ex amore moueat rogãdo q̃ ex timore auctoritate imperãdo. Unũ dicitur ad Phil. Multã fiduciã hñs in Chr̃o Jesu imperando tibi qð ad rē ꝑtinet ꝑpter charitatē magis obsecro. Gal. vlt°. Uos qui spirituales estis hõ instruite in spũ lenitatis. Tertio ꝑꝑ reuerētiã Romanorum qbus scribebat. i.

Margin notes:
Pr̃epõ in/designat mãlē/efficiētē/ꝛ finalem.
Pctã nõ sũt in deo q2 nõ hñt verũ eē.
Phil.4.
Eph.5. 1.Thes.4.

Thi.5. Seniorē ne increpaueris: sȝ obsecra vt patreȝ.
Alio mō īducit eos ex pte dei cū dicit. PER MISERICORDIAM dei: ꝑ quā. s. saluati estis. Tit. 3. Scdm
mīaȝ suā saluos nos fecit. Et iō ex ꝯsideratiōe diuine
mīe debemus facere qd monemur. Math. 18. Nōne
oportuit ⁊ te misereri ꝯserui tui: sicut ⁊ ego tui misert⁹
sum. Uel pōt dici ꝑ mīaȝ dei. i. auctoritate Aplat⁹ mihi misericorditer cōmissi. p̄ᶜ Cor. 7. Mīam ꝯsecutus
sum a dn̄o vt sim fidelis. Scdo ponit āmonitionē cū
dicit. VT EXHIBEATIS corpora vr̄a ⁊c. Circa qd
sciēdū est q̄ sicut Aug. dicit. 10. de ciui. dei. Uisibile sacrificiū qd exteri⁹ deo offert signū ē inuisibilis sacrificij quo qs se ⁊ sua in dei obsequiū exhibet. Hȝ autem

Bonū hois
aie exteriorū
⁊ corporis.

hō triplex bonū. Primo qdē bonū aie: qd exhibȝ deo
per deuotiōis ⁊ ꝯtritiōis humilitatē. Sm illud. ps. Sacrificiū deo spūs cōtribulatus. Scdo hȝ hō exteriora
bona q̄ exhibet deo ꝑ elemosynarū largitionē. Unde
dicit He. vlt⁹. Beneficētie ⁊ cōionis nolite obliuisci:
talib⁹. n. hostijs ꝓmeret de⁹. Tertio hȝ hō bonū proprij corporis: ⁊ quātū ad h̄ dicit ibi. VT EXHIBEATIS. s. deo CORPORA vr̄a: sicut q̄dā spūalē hostiā.
Dicebat aūt aial deo imolatū hostia: vel qa ꝑ victoria hostiū offerebat seu ꝓ securitate ab hostib⁹. Uel

Corp⁹ hois ē
hostia vl̄ mōte pp Chrm
se subijciēdo
vl̄ ieiunijs macerando vel
opera iustitie
exercendo.

qa ad hostiū tabernaculi imolabatur. Exhibet aūt hō
deo corpus suū vt hostiā tripl'r. Uno qdē mō quādo
aliqs corpus suū exponit passiōi ⁊ morti pp deū: sicut
dī de Chro. Eph. 5. Tradidit semetipm oblationem ⁊
hostiā deo. Et Apls dicit de se. Phil. 2. Si imolar supra sacrificiū ⁊ obsequiū fidei vestre gaudeo. Scdo ꝑ
hoc q̄ hō corpus suum ieiunijs ⁊ vigilijs macerat ad
seruiēdū deo. Sm illud. p̄ᶜ Cor. 9. Castigo corp⁹ meū
⁊ in seruitutē redigo. Tertio ꝑ h̄ q̄ hō corpus suū exhibet ad opa iustitie ⁊ diuini cultus exequēda. sup̄. 6.
Exhibete vr̄a mēbra seruire iustitie in scificationeȝ.

Hostia q̄ deo
imolabat quatuor hȝ.
Uiua.
Sancta.
Suauis.
Discreta.

¶ Est aūt ꝯsiderādū q̄ hostia q̄ deo imolabat q̄tuor
habebat. Prio nāqȝ ipsa oblatio debebat eē itegra ⁊
incorrupta. Uñ dī Mal. 1. Maledictus dolosus q hȝ
in grege suo masculū: ⁊ votū faciēs imolat debile dn̄o. Et pp h̄ dicit. VIVENTEM: vt scȝ hostia nr̄i
corporis quā deo offerim⁹ sit viuēs ꝑ fidē formatam
charitate. Gal. 2⁹. Qd nūc viuo in carne: in fide viuo filij dei. Et est attēdēdū q̄ mūltis hostia q̄ prius viua erat
occidebat vt imolaret: ad ostēdēdum q̄ adhuc mors
regnabat in hoie regnāte pctō: vt supra. 5 dcm̄ est: sȝ
hec hostia spūalis semꝑ viuit ⁊ in vita pficit. Sm illud
Jo. 10. Ego veni vt vitā habeāt ⁊ abūdāti⁹ habeāt: qa
iā pctm ablatū ē ꝑ Chrm: nisi dicam⁹ q̄ hostia corporis nr̄i viuit qdē deo ꝑ iustitiā fidei: sȝ mortificat concupiscētijs carnis. Col. 3. Mortificate mēbra vestra: q̄
sūt sup terrā. Scdo vo hostia deo oblata in ipsa imolatione sanctificabat. Uñ dī. Leuit. 22. Ois hō q accesserit de stirpe vr̄a ad ea q̄ ꝯsecrata sunt: ⁊ q̄ obtulerūt filij israel dn̄o in quo ē imūditia: ꝑibit corā dn̄o.
Et iō subdit. SANCTAM. s. ꝑ deuotionē: qua corpus
nr̄m dei seruitio mācipat. Leuit. 20. Sācificamini ⁊
estote sancti: qa ego dn̄s de⁹ vester. Proprie autē sanctitas dī ꝑ respectū ad deū: inq̄tū. s. hō seruat ea q̄ sūt
iusta quo ad deū. Tertio q̄tū ad ipsaȝ sacrificij ꝯsumptionē dicebat sacrificiū suaue ⁊ acceptū dn̄o. Sm illud Leuit. 1. Oblata ois adolebit sacerdos sup altare
in holocaustū ⁊ in odorē suauissimū dn̄o. Uñ hic dicit.
DEO PLACENTEM. s. ꝑ rectitudinē intentiōis. ps.
Ut placeā corā deo in lumine viuētiū. Quarto in ipa
sacrificij ꝑparatiōe apponebat sal. vñ Leui. 2. Quicquid obtuleris sacrificij sale cōdies. Et Mar. 9. dicit.

Ois victima sale salit. Sal aūt discretionē sapientie
significat. Uñ dī Col. vlt⁹. In sapientia ambulate ad
eos qui foris sunt: sermo vester semꝑ in gr̄a sit sale cōditus. Uñ ⁊ hic sequit. RATIONABILE obsequiū
vestrū. s. cū discretiōe corpora vestra deo exhibeatis
hostiā vel ꝑ martyriū: vel ꝑ abstinentiā: vel ꝑ qdcūqȝ
opus iustitie. p̄ᶜ Cor. 14. Oia honeste ⁊ sm ordinem
fiāt in vobis. Et in. ps. Honor regis iudicium diligit.
Aliter se hȝ hō iustus ad iteriores actus qbus deo obsequit ⁊ ad exteriores. Nā bonū hois ⁊ iustitia eius
pncipal'r in interiorib⁹ actibus ꝯsistit: qbus. s. hō credit sperat ⁊ diligit. Uñ dī Luc. 17. Regnū dei intra
vos est: nō aūt pncipal'r cōsistit in exteriorib⁹ actibus.
infra. 14. Nō est regnū dei esca ⁊ potus. Uñ interiores actus se hñt per modū finis q sm se q̄rit. exteriores vo actus ad quos deo corpora exhibent se hñt: sicut ea que sunt ad finē: in eo aūt qd queritur tāq̄ finis
nulla mēsura adhibet: sed q̄to maius fuerit tāto melius se hȝ. In eo aūt qd querit pp finē adhibet mensura. Sm ꝓportionē ad finē: sicut medicus sanitatē facit tantū quātū pōt: medicina aūt nō tantū dat quātū
pōt: sed q̄tū videt expedire ad sanitatē ꝯsequēdā. Et
sil'r homo in fide in spe ⁊ in charitate nullā mēsuram
dȝ adhibere: sed quāto plus credit sperat ⁊ diligit tanto melius est: pp quod dī Deut. 6. Diliges dn̄m deum
tuū ⁊c. Sȝ in exteriorib⁹ actib⁹ est adhibenda discretiōis mēsura ꝑ cōparationē ad charitatē. Uñ dicit Ier.
Nōne rōnalis hō dignitatē amittit: q ieiuniū vl̄ vigilias pfert sensus itegritati: vt pp psalmoꝝ atqȝ officiorū dcātationē amētie vl̄ tristitie qs notā incurrat.

¶ Deide cū dicit. ET NOLITE ꝯformari ⁊c. Ostēdit
qual'r se debeat hō exhibere deo q̄tū ad aiam. Et primo ꝓhibet seculi ꝯformitatē cū dicit. ET NOLITE
ꝯformari huic seculo. s. reb⁹ que tēporal'r trāseūt. Nā
seculū pn̄s est q̄dā mēsura coꝝ que tēporal'r labunt.
Reb⁹ aūt tpalib⁹ hō cōformat ꝑ affectū eis amore inherēdo. Osee. 9. Facti sunt abbominabiles: sicut ea q̄
dilexerūt. Jac. p. Religio mūda ⁊ imaculata hec est. immaculatū se custodire ab h̄ seculo. Cōformat ēt huic
seculo q vitā seculariter viuentiū imitat. Eph. 4. Testificor in dn̄o: vt iā nō amplius ambuletis: sicut ⁊ gētes ambulāt. Scdo mādat interiorem mētis reformationē cum dicit. SED REFORMAMINI in nouitate
sensus vestri. Sēsus aūt hois hic dicit rō. Sm q̄ ꝑ eā Sēsus homi-nis. i. ratio.
hō iudicat de agēdis: hūc aūt sensū hō in sua creatione habuit integrū ⁊ vigenteȝ. Uñ dī Eccl. 17. Sensu
impleuit corda illoꝝ ⁊ bona ⁊ mala ostēdit illis. Sed
per peccatū hic sensus est corruptus ⁊ quasi inueterat⁹.
Baruch. 3. Inueterasti in terra aliena. Et per ꝯñs pulchritudinē ⁊ decorē suū amisit. Treī. p̄. Egressus est a
filia syon ois decor eius. Monet q̄ Apls vt reformemur. i. iterato formā ⁊ decorē mētis assumamus queȝ
nr̄a mens habuit: qd qdē fit ꝑ gr̄am spūssancti ad quā
participādā hō studiū hic debet. s. vt qui eā nōdū perceperūt eā pcipiāt ⁊ q illam perceperunt in ea pficiant.
Eph. 4. Renouamini spiritu mētis v̄re. ps. Renouabit vt aquile iuuētus tua. Uel aliter. RENOVAMINI. s. in exteriorib⁹ actibus IN NOVITATE sensus
vestri. i. sm nouitatē gr̄e quā mēte pcepistis. Tertio
assignat rōnem āmonitionis ꝑdicte cū dicit. VT PROBETIS que sit volūtas dei. Circa qd cōsiderandum
est q̄ sicut hō q hȝ gustū infectū nō hȝ rectū iudiciuȝ
de saporib⁹: sȝ ea que sunt suauia interdū abbominat: ⁊
ea vo q̄ sunt abbominabilia appetit: q aūt hȝ gustum
sanū rectū iudiciū de saporib⁹ hȝ: ita hō qui hȝ corruptum

ptũ affectũ q̃si cõformatũ rebus secularib⁹ nõ hꝫ rectũ iudiciũ de bono:ſꝫ ille q hꝫ ſanũ affectũ ſenſu eiꝰ inouato per gr̃az rectũ iudiciũ hꝫ de bono. Ideo q̃ dixit. NOLITE ꝯformari huic ſeculo:ſed renouamini in nouitate ſenſus veſtri: vt pbetis .i. experimẽto cognoſcatis.ps. Guſtate ⁊ videte qm̃ ſuauis ẽ dñs. QVE SIT voluntas dei .i. qua.ſ. vult vos eſſe ſaluos.p̊ᵉ Theſ.4. Hec eſt volũtas dei ſctificatio vr̃a. BONA .i. vult bonũ honeſtũ nos velle:⁊ ad h̃ ſuis pceptis nos inducit. Mich.6. Indicabo tibi o hõ qd ſit bonũ:⁊ qd deꝰ req̃rat a te. ET BENEPLACENS .i. iocũdũ.ſ. hñ diſpoſito eſt delectabile id qd deꝰ vult nos velle.ps. Iuſtitie dñi recte letificãtes corda. Et nõ tãtũ vtilis ad finẽ ꝯſequendum:ſꝫ et PERFECTA .i. q̃ſi cõiũgẽs nos fini. Mat.5. Eſtote pfecti ſicut ⁊ pr̃ veſter celeſtis pfectus eſt. Gen.17. Ambula corã me ⁊ eſto pfectus. Talem q̃ experiunt̃ dei volũtatẽ illi q nõ conformantur huic ſeculo:ſed reformantur in nouitate ſenſus ſui. Illi autẽ qui in vetuſtate permanent ſeculo cõformati iudicãt dei voluntatem non eſſe bonam:ſed grauẽ ⁊ inutilẽ. Eccl.6. Quã aſpera eſt ſapientia indoctis hoibus.

¶ Deinde cũ dic̃. DICO ENIM p gr̃am ⁊c̃. Docet q̃li donis dei hõ habeat vti. Et p̊ docet h̃ q̃tũ ad dona q̃ nõ ſunt oibus cõia:ſicut ſunt gratie gratis date. Scd̃o q̃tũ ad donũ charitatis qd eſt omnibus cõmune ibi. DILECTIO ſine ſimulatiõe ⁊c̃. Circa p̊mũ duo fac̃. Pͥo docet in gñali quõ debeat hõ vti gratijs gratis datis. Scd̃o exequitur h̃ p ptes ibi. SICVT eni in vno corpe ⁊c̃. Circa p̊ᵐ tria fac̃. p̊ excludit ſupfluũ dicens. Monui q reformemini in nouitate ſenſus vr̃i:qd q̇dẽ moderate facere debetis. DICO ENIM .i. mando PER GRATIAM .i. apl̃s ⁊ auc̃te aplica QVE DATA eſt mihi. Gal.2. Cũ cognouiſſent gr̃am q̃ data ẽ mihi iter gẽtes. Eph.3. Mihi oium ſctõꝝ minimo data eſt gr̃a hec ⁊c̃. OMNIBVS q ſũt iter vos:.i. oibꝰ ẽ h̃ vtile. p̊ᵉ Cor.7. Uolo oẽs hoies eẽ ſic meipſũ. Hoc inquam mãdo. NON plus ſapere q̃ opꝫ ſapere .i. nullus p̃ſumat de ſenſu aut ſapiẽtia ſua ꝯfidẽs ſupra ſuam mẽſurã. Eccl.7. Nõ plus ſapias q̃ neceſſe ẽ. ps. Neqꝫ ambulaui in magnis neqꝫ in mirabilibꝰ ſuper me. Scd̃o hortat̃ ad id qd ẽ mediũ dicẽs. SED SAPERE ad ſobrietatẽ .i.ſ. mãdo vobis vt mẽſurate ſapiatis. Fm grãtiã vobis datã. Sobrietas.n. mẽſurã iportat. Et q̃uis p̃pͤe dicat̃ circa potũ vini:põt tñ accipi circa q̃libet mãm in q̃ hõ debitã mẽſurã obſeruat. Tit.2. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamꝰ in h̃ ſeculo. Tertio docet fm qd accipiẽda ſit mẽſura medij dicẽs. Et h̃ i quã SICVT deus vnicuiqꝫ diuiſit .i. diſtribuit MENSVRAM fidei .i. mẽſurã donoꝝ ſuoꝝ q̃ ordinant̃ ad fidei edificationẽ. p̊ᵉ Cor.12. Unicuiqꝫ dat̃ manifeſtatio ſpũs ad vtilitatẽ. Dat.n. deꝰ hõi dona nõ eadẽ oibꝰ:ſꝫ diuerſa diuerſis diſtribuit. Fm illd̃ p̊ᵉ Corinth.12. Diuiſiões gr̃aꝝ ſunt. Nec oibꝰ equalr̃ dat:ſꝫ vnicuiqꝫ fm certã mẽſurã. Eph.4. Unicuiqꝫ noſtrũ data ẽ gr̃a. fm menſurã donatiõis Chr̄i. Et id̃ Apl̃s ſobrie ſapiẽs fꝫ hãc mẽſurã dicebat. 2ᵉ Cor.12. Nõ aũt in imẽſum gloriamur:ſed fm mẽſurã regule qua mẽſus eſt nobis deꝰ. Soli aũt Chr̄o datus eſt ſpũs nõ ad menſuram: vt dr̄ Io.3. Non ſolum autẽ alias gratias gratis datas dat deus menſurate.ſed etiam ipſam.fidem que per dilectionem operatur. Unde Luc.17. Diſcipuli Chriſto dixerunt. Domine adauge nobis fidem.

1.Cor.12. ¶ † Quẽadmodũ.n. in vnõ corpore multa mẽbra
Eph.4. habemus:mẽbra v̊o oia nõ eũdẽ habẽt actũ:ſic multi vnũ corpus ſumus i Chr̄o:ſingulatim aũt alij alioꝝ mẽbra:h̃ñtes aũt dona iuxta gr̃aꝫ datam nobis varia:ſiue pphetiã iuxta portionẽ fidei:ſiue miniſteriũ in adminiſtratione:ſiue q docet in doctrina:ſiue q exhortat̃ in exhortatiõe:q impertit in ſimplicitate:q preeſt in diligẽtia:qui miſeret̃ in hylaritate. † Dilectio ſit non ſimulata. Amos.5.
Odio pſequẽtes qd malũ eſt:adherẽtes ei Eph.4.
qd bonũ eſt:p fraternã charitatẽ:ad inuicẽ vos 1.Pet.2.5.
diligẽdos ppẽſi:honore aliꝰ aliũ p̃uenientes:ſtudio non pigri:ſpiritu feruentes:tempori ſeruientes:ſpe gaudentes:in afflictione patientes: precationi inſtantes: † neceſſitatibus ſanctorũ cõ- Heb.13.
municantes:hoſpitalitatem ſectantes.

¶ Sicut enĩ in vno corpore multa mẽbra habemus:nõ oia aũt mẽbra eũdẽ actũ habẽt:ita multi vnũ corpus ſumus in Chr̄o: ſinguli aũt alter alterius mẽbra:hñtes donatiões fm gr̃am que data eſt vobis differẽtes. Siue pphetiã fm rõnẽ fidei. Siue miniſteriũ in miniſtrãdo. Siue q docet in doctrina. Qui exhortat̃ i exhortãdo. Qui tribuit in ſimplicitate. Qui preeſt in ſollicitudie. Qui miſeret̃ in hylaritate. Dilectio ſine ſimulatiõe. Odiẽtes malũ: adherẽtes bono. Charitate fraternitatis inuicẽ diligẽtes. honorẽ inuicẽ p̃uenientes. Sollicitudine non pigri:ſpũ feruentes:dño ſeruiẽtes. Spe gaudẽtes:in tribulatiõe patiẽtes:orationi inſtãtes:neceſſitatibꝰ ſanctoꝝ cõicantes:hoſpitalitatẽ ſectãtes. Lec. II.

Premiſſa admonitione hic Apl̃us rationem aſſignat:ſumptam ex ſimilitudine corporis myſtici ad corpus naturale. Et primo in corpore naturali tangit tria. Primo quidẽ corporis vnitatem cũ dicit. SICVT eni in vno corpore. Secũdo mẽbroꝝ pluralitatem cũ dicit. MVLTA membra habemus. Eſt enĩ corpus humanũ organicũ ex diuerſitate mẽbroꝝ cõſtitutum. Tertio officiorum diuerſitatem cum dicit. OMNIA autẽ membra non eundẽ actum habent. Fruſtra enim eſſet membroꝝ diuerſitas niſi ad diuerſos actus ordinarentur.

¶ Deide adaptat hec tria ad corpus Chr̄i myſticũ qd eſt eccleſia. Eph.1. Ipſum dedit caput ſup oẽꝫ eccliaꝫ que eſt corpus eius. Circa quod etiã tria tangit. Pͥo quidem fidelium quaſi mẽbroꝝ multitudinem cũ dicit. ITA MVLTI. Luc.14. Homo qdam fecit cenã magnã:⁊ vocauit multos. Eſa.54. Multi filij deſerte. Q̃uis enĩ ſint pauci per comparationem ad infructuoſam multitudinẽ.fm illud Mat.7. Arta eſt via que ducit ad vitã ⁊ pauci inueniũt eã:tamẽ abſolute loquendo ſunt multi. Apoc.7. Poſt hec vidi turbam magnã quã dinumerare nemo poterat. Scd̃o tangit corporis myſtici vnitatẽ cum dicit. VNVM corpus ſumus. Ephe.2. Ut recõciliet ambos in vno corpe ⁊c̃. Unitas aũt corporis myſtici ⁊ vnitas ſpũalis per quã fide ⁊ affectu charitatis inuicẽ vnimur:⁊ deo fm illud Ephe.4. Unũ corpus ⁊ vnus ſpũs. Et qa ſpiritꝰ

vnitatis a Chŕo in nos deriuatur. supra. 8. Si quis spi
ritū Chŕi nō hʒ hic nō est eius. Ideo subdit in Chŕo .s.
spūʒ suum quē dat nobis nō inuicē vnit ꝛ deo. Jo. 17.
Ut sint vnū in nobis sicut ꝛ nos vnuʒ sumus. Tertio
tangit officiorum diuersitatē ad vtilitatē cōem reducendā
dicēs. SINGVLI aūt sumus membra alter alterius.]
Mēbrū .n. qdlibet pprium actuʒ hʒ ꝛ virtutē: inquātum
ergo vnū mēbruʒ sua virtute ꝛ actu alteri prodest dī
mēbrum alterius: sicut pes dicit̄ membruʒ oculi inquā
tum oculū defert: ꝛ oculus dicit̄ mēbruʒ pedis inquātū
regit pedem. pᵉ Cor. 12. Nō pōt dicere oculus manui
opera tua non indigeo. Ita etiam in corpore mystico
ille q accepit grām pphetie indiget illo q accepit gra
tiā sanitatū: ꝛ ita est in omnibus alijs. Unde dū vnus
quisqʒ fidelis. sm gratiam sibi dataʒ alteri seruit effi
citur alterius membrum. Gal. vlt°. Alter alteri° one
ra portate. pme Pe. 4. Unusquisqʒ sicut accepit gra
tiam in alterutrum illam administrantes.

¶ Deide cū dic̄. HABENTES aūt donatiōes] exeq̄t
p partes monitionem quā supra posuerat de sobrio ꝛ
moderato grē vsu. Et pmo ponit grarū diuersitatē di
cēs: sumus inquā alter alterius mēbra: NON sm] eādē
GRATIAM:]sʒ hñtes DIFFERENTES] nō ex diuer
sitate meritorum: sed sm grāʒ QVE DATA est nobis.]
pᵉ Cor. 7. Unusqsqʒ pprū donū hʒ ex deo. vn° qdeʒ
sic: alius vō sic. Mat. 25. Uocauit seruos suos ꝛ tradi
dit illis bona sua: ꝛ vni dedit qnque talēta: alij autem
duo: alij vō vnū. Scdo docet diuersarum grarū vsum: ꝛ
pmo in reb° diuinis qntuʒ ad cognitionē qdem dicēs.
SIVE pphia]quā hñtes vtamur ea SECVNDVM ra
tionē fidei.] Dicit̄ aūt pphetia qdā apparitio ex reue
latione diuina eorum q̄ sunt pcul. Un̄ .1. Reg. 9. dī. Qui
ppheta hodie dī vocabat̄ olim vidēs. Sūt aūt pcul
a cognitione nrā. sm se qdē futura ɔtingētia q̄ pp de
fectū sui eē cognoscibilia nō sunt: sed res diuine sunt
pcul a nrā cognitione: nō sm se cuʒ sint maxie cogno
scibiles: qa vt dī .1. Jo. p°. Deus lux est ꝛ tenebre in eo
nō sunt vlle: sʒ pp defectū intellect° nrī q se hʒ ad ea q̄
sunt in seipsis manifestissima: sicut oculus noctue ad
lucē. Et qa vnūqdqʒ magis dī tale: qd est sm se tale q̄
sm aliud. Inde est q magis pprie dicunt̄ eē procul a
cognitione nrā futura ɔtingētia. Et pp hoc horum pprie
est pphetia. Amos. 4. Nō faciet dn̄s deus vbum nisi
reuelauerit secretū suū. Dicit̄ tn̄ pphetia cōtra ēt re
uelatio quorūcūqʒ occultorum. Hoc aūt donū pphetie
nō solū fuit in veteri testamēto: sed ēt in nouo. Johel.
2. Effundaʒ de spū meo super oēm carnem: ꝛ ppheta
bunt filij vestri. Dicūtur etiā pphete in nouo testamē
to qui pphetica dicta exponūt: qa sacra scriptura eo
dem spū interptatur quo est cōdita. Eccl. 24. Adhuc
doctrinā q̄si pphiaʒ effundā. Ordinat̄ autē pphetie
donū: sicut ꝛ alie grē gratis date ad fidei edificatiōeʒ.
pᵉ Cor. 12. Unicuiqʒ dat̄ manifestatio spūs ad vtili
tatem. Heb. 2. Cōfirmata est .s. doctrina fidei ɔtestāte
deo signis ꝛ pdigijs ꝛ varijs virtutibus ꝛ spūssancti di
stributionibus. Et ideo pphetia est vtēdū. sm rōnē fi
dei .i. nō in vanū: sed vt p hoc fides cōfirmet̄: nō autē
cōtra fidē. Un̄ dī. Deut. 13. Si surrexerit in medio tui
propheta ꝛ dixerit tibi / eamus ꝛ sequamur deos alie
nos nō audies vba pphete illius qa .s. pphetizat cō
tra rationem fidei. ¶ Quantum ad sacramenta mini
stranda subdit. SIVE MINISTERIVM in ministrā
do] .i. si quis accepit gratiaʒ vel officiū ministerij: pu
ta vt sit episcopus vel sacerdos: qui dicuntur ministri
dei. Esa. 6. Uos sacerdotes dn̄i vocabimini ministri
dei nostri dicetur vobis: exequatur illud diligēter exe
quendo in ministrādo. 2ᵉ Thi. 4. Ministerium tuuʒ
imple. Secundo tangit ea que pertinent ad res huma
nas in quib° pōt aliquis alteri subuenire. Primo qdē
quātum ad cognitionem vel speculatiuaʒ vel practi
cam. Quātum ergo ad speculatiuā primo dicit. SIVE
qui docet] .i. qui hʒ officiū vel grām docendi vtat̄ in
doctrina .i. vt studiose ꝛ fideliter doceat. Job. 4. Ecce
docuisti plurimos. Mat. vlt°. Euntes docete oēs gen
tes. Quantum autem ad cognitionem practicam sub
dit. QVI EXHORTATVR] .i. q hʒ officiū vel grām
exhortādi homines ad bonum vtat̄ illo IN EXHOR
TANDO.] pme Thes. 2. Exhortatio nostra non fuit
de errore: neqʒ de immunditia: neqʒ in dolo. Tit. 2.
Hec loquere ꝛ exhortare.

¶ Deinde ponit ea que ptinēt ad exteriora opera in q
bus quādoqʒ aliquis subuenit alicui aliquod donum
dando: ꝛ quātuʒ ad hoc dicit. QVI TRIBVIT] .i. qui
hʒ facultateʒ tribuēdi ꝛ grām exequat̄ hoc IN SIM
PLICITATE:] vt .s. nihil mali ex illo intendat quasi
donis hoīes ad malū alliciēs. Uel etiaʒ cū aliquis ex
modico dato intendit multo maiora acquirere. Eccl.
20. Datus insipientis nō erit tibi vtilis: oculi eni illi°
septemplices sunt. Exigua dabit ꝛ multa impropera
bit. Et Prouer. 11. Simplicitas iustorum diriget eos.
Quādoqʒ autē aliquis subuenit alteri eius curam ha
bēdo ꝛ quātum ad hoc dicit. QVI PREEST] .i. qui ē
in prelationis officio cōstitutus vtatur illo officio IN
SOLLICITVDINE.] Heb. vlt°. Obedite prepositis
vestris ꝛ subiacete eis. Ipsi .n. peruigilant quasi rōnē
reddituri pro aīabus vestris. 2ᵉ Corinth. 11. Sollicitu
do oium ecclesiarū. Quādoqʒ autē subuenit aliqs ali
cui releuando eius miseriaʒ ꝛ quantum ad hoc dicit.
QVI MISERETVR] .i. qui habet facultatē ꝛ affectū
miserendi exequatur hoc IN HYLARITATE] quasi
libēter hoc faciens. 2ᵉ Cor. 9. Nō ex tristitia neqʒ ex
necessitate. Hylarem eni datoreʒ diligit deus. Eccl. 7.
In omni dato hylarem fac vultum tuum.

¶ Deide cū dic̄. DILECTIO sine simulatiōe ꝛc.] Do
cet vsum doni gratuiti qd est oibus cōmune .s. charita
tis. Et pmo ponit ea que pertinent ad charitatē in ge
nerali. Scdo ponit quedaʒ spālīter ptinentia ad dile
ctionē quotidianaʒ ibi. NECESSITATIBVS scōrum ꝛc.]
Circa pmū tria facit. Primo ostēdit qualis debeat eē
dilectio ex parte diligētis. Scdo qualr se debeat hēe
ad proximum ibi. CHARITATEM fraternitatis ꝛc.]
Tertio qualr se debeat habere ad deū ibi. SOLLICI
TVDINE nō pigri.] Circa qualitatem aūt charitatis
tria docet. Primo qdē q dilectio dʒ esse vera. Unde
dicit. DILECTIO sine simulatione] vt .s. non tm̄ in
verbo aut in exteriori apparētia: sʒ sit in vero cordis
affectu: ꝛ efficacia operis. pᵉ Jo. 3. Nō diligamus vbo
neqʒ lingua: sed opere ꝛ veritate. Eccl. 6. Amico fide
li nulla est cōparatio. Secūdo docet q dilectio debʒ
esse pura: cū dicit. ODIENTES malū.] Tūc eni est
pura dilectio quādo hō non ɔsentit amico suo in ma
lis: sed ita diligit hoīem: vt eius vitiū odiat. Un̄ dicit̄.
pᵉ Cor. 13. Nō gaudet sup iniquitate / cōgaudet autē
veritati. ps. Iniquos odio habui. Tertio docet q dile
ctio debet esse honesta cuʒ dicit. ADHERENTES bo
no:] vt .s. aliqs adhereat alteri pter bonum virtutis.
Gal. 4. Bonum autem emulamini in bono semper.
Hec est pulchra dilectio de qua dicitur Eccl. 24. Ego
mater pulchre dilectionis.

¶ Deide cum dicit. CHARITATEM fraternitatis.]

Ostendit

Ostēdit qualr charitas se dz hīe ad pximū. Et p̄ q̄tū ad interiorē affectū cuz dic̄. CHARITATEM fraternitatis inuicē diligētes.] Ut. s. nō solū fratres diligam⁹ p charitatē: sz ēt diligam⁹ ipsaz charitatē qua eos diligam⁹: ⁊ ab eis diligimur. Sic eni si carā hēm⁹ charitatē nō de facili eā dissolui faciem⁹. Heb. vlt⁹. Charitas fraternitatis maneat in vobis. Cant. vlt⁹. Si dederit hō oēz subaz dom⁹ sue pro dilectiōe tāq̄ nihil despiciet illā. Scdo q̄tū ad exteriorē effectū cuz dicit. HONORE inuicē puenientes.] In quo tria designātur. p̄ qdē q hō pximū in reuerētia dz hīe qd ptinet ad rōnē honoris. Nullus. n. pōt vere diligere eū quē despicit. Phil. 2. Supiores inuicē arbitrantes. Qd qdē fit dum aliqs suū defectū ɔsiderat ⁊ bonūz pximi. In honore aūt nō solū reuerētia itelligit̄: sed ēt necessario p subuentio: sicut cū di Exo. 20. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā. precipit̄ necessariop subuētio: sicut patet p h̄ q dn̄s Matth. 5. Arguit phariseos ɔ hoc pceptū ipediētes filios a subuētione parētū. Scdo designat̄ q effect⁹ dilectionis dz mutuo exhiberi: vt. s. hō nō solū velit bñficia recipere: sz etiaz exhibere. Eccl. 4. Nō sit porrecta manus tua ad accipiēdū ⁊ ad dādum collecta. Et 14. In diuisiōe sortis da ⁊ accipe. Et h̄ designat cū dicit. INVICEM.] 3⁹ designat̄ q effect⁹ dilectiōis debz eē prōptus ⁊ velox: qd designat̄ cum dic̄. PREVENIENTES] vt. s. aliqs pueniat amicū in beneficijs. Eccl. 37. Ois amicus dicet: ⁊ ego amicitiā copulaui.

¶ Deinde cū dic̄. SOLLICITVDINE ⁊c̄.] Ostēdit q̄lr se debeat hīe dilectio charitatis ad deū. Et p̄ icipit ab ipsa rōnis attētiōe cū dicit. SOLLICITVDINE] sit NON PIGRI] s. ad seruiendū deo. Mich. 6. Indicabo tibi o hō qd sit bonū ⁊ qd de⁹ q̄rat a te. Postea subdit. Sollicite ambulare cū deo tuo. 2. Thi. 2. Sollicite cura teip̄m pbabilē exhibere deo. Scdo q̄tum ad affectū cū dicit. SPIRITV sitis feruētes] s. in dei dilectiōe. Procedit aūt feruor ex abundātia caloris. Unde feruor spūs dicit̄: quia pp̄ter abundantiā diuine dilectionis totus hō feruet in deū. Act. 18. di q apollo feruens spū loquebatur. p̄⁹ Thes. vlt⁹. Spiritum nolite extinguere. Tertio q̄tū ad exterius obsequiuz cū dic̄. DOMINO seruientes] s. seruitute latrie q̄ soli deo debetur. Deut. 6. Dñm deū tuum adorabis ⁊ illi soli seruies. Ps. Seruite dn̄o in timore. Uel sm aliā lrāz. Tēpori seruiētes: vt. s. dei seruitium ɔgruo tp̄e faciamus. Eccle. 8. Omni negocio tp̄s est ⁊ opportunitas. Quarto q̄tū ad mercedē seruitij cū dicit. SPE GAVDENTES] s. mercedis: que est dei fruitio. Gen. 15. Ego dn̄s merces tua magna nimis. Supra. 5. Gloriamur in spe glorie filiop dei. Facit aūt spes hoīez gaudere rōne certitudinis: sz tn̄ affligit rōne dilatiōis. Prouer. 13. Spes que differtur affligit aīam. Quinto q̄tū ad difficultatē quā hō patitur in dei seruitio. Un̄ subdit. IN TRIBVLATIONE] s. quā pp deū sustinetis sitis patientes. supra. 5. Tribulatio patiētiā opat̄. Sexto q̄tū ad oia pdicta dicit. ORATIONI instantes.] in q̄ orōnis assiduitas designat̄. Luc. 18. Opz semp orare ⁊ nūq̄ deficere. 2⁹ Thes. 5. Sine intermissiōe orate. Per orōnē enim in nobis sollicitudo excitat̄: feruor accendit̄: ad dei seruitium incitamur: gaudiū spei in nobis augeт̄: ⁊ auxiliū in tribulatione pmeremur. Ps. Ad dominū cum tribularer clamaui ⁊ exaudiuit me.

¶ Deinde cū dic̄. NECESSITATIBVS sanctorum ⁊c̄.] Determinat de charitate q̄tū ad speciales quasdā personas. Et pmo qdē q̄tuz ad indigētes. Scdo q̄tū ad inimicos ibi. (Benedicite psequētibus vos.) Circa primū duo facit. Primo inducit ad exhibenda beneficia charitatis indigētibus in vniuersali cuz dicit. NECESSITATIBVS sanctoruz cōicantes.] Ubi tria sunt notanda. Primo qdem q elemosyne ex charitate sunt impēdende indigentibus siue necessitatē patientibus. Eph. 4. Laboret operādo manibus suis: qd bonū est: vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Secūdo q potius est subueniēdum iustis q̄ alijs. Unde dicit. NECESSITATIBVS sanctoruz.] Eccl. 12. Da iusto ⁊ nō recipias peccatorem. Qd quidē nō sic est intelligēdū quin etiā in necessitatibus sit peccatoribus subueniendū: sed quia nō est eis subueniēduz ad fomentum peccati: vtilius tn̄ est subuenire iustis: q̄a talis elemosyna fructuosa est: nō solū ex parte dantis: sed etiā ex suffragio recipiētis. Luc. 16. Facite vobis amicos de mām̄ona iniquitatis: vt cuz defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. s. suis suffragijs. Secūdo in spāli admonet ad hospitalitatem dicens. HOSPITALITATEM sectantes:] q̄a. s. in h̄ mīe ope alia mīe opera icludunt̄. Nā hospes nō solū domum exhibet ad manēdum: sed etiaz alia necessaria subministrat. Heb. vlti. Hospitalitatē nolite obliuisci. pme Pe. 4. Hospitales inuicem sine murmuratione.

¶ † Bene loquamini de ijs: qui vos insectant̄: bñ loquamini: inquā: ⁊ ne male precemini. Gaudete cū gaudētibus: ⁊ flete cū flentibus: eodē aio alij in alios affecti: † nō arrogāter de vobisipsis sentientes: sed humilibus vos accōmodātes. Ne sitis arrogātes apud vosmetipsos: † neq̄ cuiquā malū p malo reddatis. † Prouide parantes honesta in ɔspectu oiuz hoium: si fieri pōt: quātum in vobis est: † cum oibus hominibus in pace viuentes: nō vosmetipsos vlciscentes dilecti: quin potius date locū ire. Scriptū est eni: † Mihi vltio: ego repēdam: dicit dn̄s. † Si igit̄ esurit inimicus tuus: pasce illū: si sitit: da illi potū. Hoc. n. si feceris: carbones ignis coaceruabis in caput illi⁹. Ne vincaris a malo: imo vice bono malū.

5 6. Mt. Lu.

Prouer. 3.
Esa. 5.
Proi. 20.
1. Pe. 3.
2. Corin. 8.
Exo. 20.
Heb. 12.
Deut. 32.
Heb. 10.
Proi. 25.

¶ Benedicite psequētibus vos. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Gaudere cum gaudētibus: flere cuz flētibus. Idip̄m inuicez sentientes. Nō alta sapiētes: sed humilib⁹ ɔsentiētes. Nolite eē prudētes apud vosmetipsos. Nulli malū p malo reddentes. puidētes bona: nō tm̄ coram deo: sed ēt corā omnibus hoibus. Si fieri pōt qd ex vobis est: cum oibus hominibus pacē habentes. Nō vosmetipsos defendētes charissimi: sed date locū ire. Scriptuz est eni. Mihi vindictā: ⁊ ego retribuā dicit dn̄s. Sed si esurierit inimicus tuus: ciba illū: si sitit: potum da illi. Hoc. n. faciēs carbones ignis congeres sup caput eius. Noli vinci a malo: sz vince in bono malū. Lec. III.

Supra ostēdit qualr charitas sit exhibenda indigētibus: nūc ostēdit qualr sit exhibēda ēt inimicis. Et p̄ ponit admonitionem. 2⁹ pbat qd dixit ibi. SCRIPTVM est eni ⁊c̄.] Circa pmū ɔsiderādum

In charitate tria sunt. Beniuolentia. Concordia. Beneficentia.

est q ad charitatē tria pertinēt. Primo qdē beniuolē
tia: que ꝯsistit in h q aliqs velit bonū alteri ꝛ malum
eius nolit. Scdo cōcordia q̄ ꝯsistit in h q amicoꝝ sit
idē nolle ꝛ velle. Tertio bñficētia que cōsistit in h q
aliqs benefaciat ei quē amat ꝛ eū non ledat. Primo q̄
ponit ea q̄ ptinēt ad beniuolētiā. Scdo ea q̄ ptinēt ad
cōcordiā ibi. GAVDERE cū gaudentib⁹.] Tertio ea
que ptinēt ad bñficentiā ibi. NVLLI malū ꝛc.] Cir
ca primū duo facit. Primo monet vt beniuolentia sit
ampla que se extēdat etiā ad inimicos cū dič. BENE
DICITE persequētibus vos.] Circa qđ notādū est q

Bonū dicere. Enūtiando. Imperādo. Optando.

benedicere est bonū dicere. Cōtingit aūt bonū dicere
tripliciter. Uno mō enūtiādo: puta cū quis bonum al
terius laudat. Eccl. 31. Splēdidū in panibus benedi
cent labia multoꝝ ꝛ testimoniū veritatis illius fide
le. Alio mō imperando: ꝛ sic benedicere p auctoritatē
est ꝓprium dei ex cuius imperio bonū ad creaturas de
riuaē: ministeriū autē pertinet ad ministros dei q no
men dñi super pplm inuocāt. Nūeri. 6. Sic benedice
tis filijs israel ꝛ dicetis eis. Et post. Inuocabūt nomē
meū sup filios israel ꝛ ego benedicā eis. Tertio bñdi
cit aliquis optando. ps. Et non dixerūt qui preibant.
benedictio dñi super vos. Et s̄m hoc bñdicere est bo
num alicui velle: ꝛ quasi bonū p aliquo precari. Et h
modo accipiē hic. Unde in hoc q dicit benedicite p
sequētibus vos. datur intelligi q ēt ad inimicos ꝛ p
secutores debemus eē beniuoli eis bona optādo ꝛ p
eis orādo. Mat. 5. Diligite inimicos vestros ꝛ orate p

An h bñdicere sit in precepto.

persequētibus ꝛ calūniantibus vos. ¶ Qđ aūt hic di
citur: quodā qdem mō est in precepto: quodā aūt mo
do est in cōsilio: q enī aliquis in gnāli dilectiōis affe
ctū impēdat inimicis nō excludēdo eos a cōmuni di
lectiōe pximoꝝ: ꝛ a cōmuni oratione: quā quis pro fi
delibus facit pertinet ad necessitatē precepti. Similr
etiā q aliqs in articulo necessitatis inimico dilectio
nis effectū particulariter ipendat pertinet ad necessi
tatē precepti. Unde dicit Exo. 21. Si occurreris bo
ui inimici tui aut asino errāti: reducas eū. Sed q ali
quis in speciali dilectionis effectū ꝛ orōnis suffragiū
aut qualecūqꝫ subuentiōis beneficiū exhibeat inimi
co interdū etiā extra articulū manifeste necessitatis p
tinet ad perfectionē cōsilioꝝ: qa per hoc ostēditur pfe
cta charitas ad deum: q omne humanum odiū supe
ret. Ille aūt qui penitet ꝛ miāz petit iam non est inter
inimicos aut persecutores cōputandus. Un̄ ei absqꝫ
omni difficultate sunt charitatis indicia ostendenda.
Eccl. 28. Relinque proximo tuo nocenti te: ꝛ tunc de
precanti tibi peccata soluentur. Secundo docet q be
niuolentia siue benedictio sit pura. i. absqꝫ permixtio
ne contrarij. Unde dicit. BENEDICITE ꝛ nolite ma
ledicere.] i. ita benedicatis q nullo modo maledica
tis. Qđ est ꝯtra quosdā qui ore benedicūt: ꝛ corde ma
ledicūt. s̄m illō ps. Qui loquunē pacē cū pximo suo:
mala aūt in cordib⁹ eoꝝ. Et ēt ꝯtra illos qui qñqꝫ be
nedicūt qñqꝫ maledicūt: vel qbusdā benedicunt qui
busdā maledicunt. Jac. 3. Ex ipso ore pcedit bñdictio
ꝛ maledictio. Nō opꝫ fratres mei hec ita fieri. pᵒ. Pe.
3. Nō reddētes maledictū pro maledicto. ¶ Sꝫ ꝯ vi
eē q in sacra scriptura plēs maledictiones inueniunē.
Dicit n. Deut. 27. Maledictus q nō pmanserit in ser
monib⁹ legis huius: nec eos opere pficit. ¶ Ad qđ di

Maledicere. Annūdādo. Imperādo. Optando.

cendū est q maledicere est malū dicere: qđ qdē tripli
citer ꝯtingit: sicut ꝛ benedicere. s. annūtiādo / iperādo /
ꝛ optando: ꝛ s̄m qdlibet hoꝝ modorū pōt bene ꝛ ma
le fieri. Si n. id qđ est mālr malū dicatur malum.

quolibet predictoꝝ modorū sub ratione boni nō est
illicitum: qa hoc est magis benedicere q̄ maledicere:
vnūqđqꝫ enī magis iudicaē s̄m suā formam q̄ s̄m
suā māmā. Si vo aliqs dicat malū sub rōne mali for
maliter maledicit. Unde est oino illicitū. vtrūqꝫ aūt
horum cōtingit in hoc q aliquis enūtiando malū p
fert. Quādoqꝫ enim aliquis enūtiat malum alicui⁹ ad
notificandū necessariā veritatem: ꝛ sic dicit malū
sub rōne veri necessarij qđ est bonū: vnde est licitum.
Et h mō Job. 3. dicitur q Job maledixit diei suo enū
tiās malitiā presentis vite: sicut Aplus dicit. Ephe. 5.
Redimentes tēpus quoniā dies mali sunt. Quādoqꝫ
aūt aliquis enūtiat malū alterius. s. intentione detra
hēdi. Et hoc est illicitum. Dicitur. n. pᵒ Corin. 6. Neqꝫ
maledici neqꝫ rapaces regnū dei possidebunt. Silr
etiā in eo q quis dicit malum imperando. contingit
autē quandoqꝫ q aliquis dicit id quod est materia
liter malum sub rōne boni: puta cum ex imperio ali
cuius prouenit alicui malū pene ꝓpter iustitiam: qđ
quidē est licitū. Et hoc modo trāsgressiones legis ma
ledicūtur. s. pene s̄m iustitiā deputātur. Qñqꝫ vo ali
quis imperando dicit malū alterius iniuste: puta pp
odium ꝛ vīdictā. Et talis maledictio est illicita. Exo.
21. Qui maledixerit patri vel matri morte moriatur.
Et id est etiam circa id quod aliquis dicit malū optā
do. Si enim hoc optet sub ratione boni: puta vt p ad
uersitatē alicuius perueniatur ad spiritualē pfectū:
hoc licitum est. Job. 5. Uidi stultū firma radice ꝛ ma
ledixi pulchritudini eius statim. Si vo hoc hō faciat
propter odiū vel vindictā est oino illicitū. 1. Reg.
17. Maledixit philisteus Dauid in dijs suis.
¶ Deide cū dič. GAVDERE cū gaudentibus ꝛc.] Po
nit ea que pertinent ad concordiā. Et primo ponit cō
cordie documenta. Secundo remouet impedimenta
ibi. NON ALTA sapientes ꝛc.] Concordia autē pōt
dupliciter attendi. Uno modo quantum ad effectum
in bonis ꝛ in malis. In bonis quidem: vt aliquis bo
nis aliorum congaudeat. Unde dicit. GAVDERE] s.
debetis CVM GAVDENTIBVS.] Phil. 2. Gaudeo ꝛ
congratulor omnibus vobis. Sed hoc est intelligēdū
quando quis gaudet de bono. Sunt autem quidā qui
gaudent de malo. s̄m illud Prouer. 2. Letantur cum
malefecerint. Et istis non est congaudendū. pᵒ Coꝝ.
13. dicitur de charitate: q non gaudet super iniquita
te: congaudet autem veritati. In malis autē vt aliqs
tristetur de malis alterius. Unde subdit. FLERE.] s. ꝫ
debetis CVM FLENTIBVS.] Job. 30. Flebā quō
dam super eo qui afflictus erat. Eccl. 7. Nō desis plo
rantibus in ꝯsolatione: ꝛ cū lugentibus ambula. Ipsa
enī compassio amici cōdolentis cōsolationē in tristi
tijs affert. Primo quidē qa ex h colligiē efficax ami
citie argumentū. Eccl. 12. In malitia illius. i. in infor
tunio amicus cognitus est. Et hoc ipsum est delectabi
le cognoscere aliquē sibi esse veꝝ amicū. Alio modo
hoc ipso q amicus condolet videē se offerre ad simul
portandum onus aduersitatis: quod tristitiam causat.
Et quidē leuius portatur quod portatur a plurib⁹ q̄
ab vno solo. Secundo concordia ꝯsistit in vnitate sen
tentie: ꝛ quantum ad hoc dicit. IDIPSVM] s. idē fide
inuicē SENTIENTES.] vt. s. in eadē sententia cōue
niatis. pᵒ Coꝝ. 1. Sitis perfecti in eodem sensu ꝛ in ea
dē sciencia. Phil. 2. eandem charitatē habentes vna
nimes: idipsum sentientes. Sciēdū est tñ q duplex est
sententia. Una quidem que pertinet ad iudicium in

Unio in speculatiuis vel in agibilib⁹.

tellectus circa speculabilia: puta circa consideratiōes
geometricas

geometricas vel nālles:dissentire aūt in talib⁹ non re-
pugnat amicitie vel charitati:q̄a charitas in volunta-
te est. Hu⁹ aūt iudicia nō puenīunt ex voluntate:s3 ex
necessitate rōnis. Alia ꝯo snia ptinet ad iudicium rō-
nis circa agēda ⁊ in talib⁹ dissensio amicitie 3riatur:
q̄a talis dissensio habz cōtrarietatē voluntatis:⁊ quia
fides non solum est speculatiua:sed etiā3 practica:in-
quātum p dilectionē operaī: vt dr̄ Gal.5. Ideo ēt dis-
sentire a recta fide est cōtrarium charitati.

¶ Deinde cū dicit. NON ALTA sapiētes ⁊c.] Exclu-
dit impedimēta cōcordie:que q̄dē sunt duo. Primū3
est sup̄bia ex qua ɔtingit q̄ du3 aliq̄s inordinate sua3
excellentiā q̄rit ⁊ subiectionē refugit:vult aliū subijci
⁊ ei⁹ excellentiā3 ipedire. Et ex hoc sequiī discordia.
Prouer.13. Inter sup̄bos semp iurgia sunt. Et ideo ad
hoc remouēdū dicit. Non sitis alta sapiētes:vt.s.inor-
dinate vestrā excellentia3 appetatis. Supra.11. Noli
altum sapere:sed time. Eccl.3. Altiora te ne quesieris.
SED] sitis CONSENTIENTES humilib⁹] .i. his que
sunt humilia.i.ea que abiecta videnī nō recusetis cu3
oportuerit. ps. Elegi abiect⁹ eē in domo dei mei. p̄me
Pe. vltimo. Dominus superbis resistit:humilib⁹ aūt
dat gratia3. Secūdu3 impedimētu3 cōcordie est pre-
sumptio sapientie:ex qua cōtingit q̄ aliq̄s alioꝝ snie
nō credit. Ad q̄d remouēdu3 dicit. NOLITE esse pru-
dentes apud vosmetipsos.] vt.s.iudicetis solu3 id esse
prudētie q̄d vobis vi̅. Esa.5. Ve qui sapientes estis in
oculis vestris ⁊ coram vobismetipsis prudentes. Su-
pra.11. Vt nō sitis vobismetipsis sapiētes.

¶ Deinde cu3 dicit. NVLLI MALVM pro bono ⁊c.]
Docet illa que ptinēt ad beneficiētia3 excludendo cō-
trariu3. Et p̄mo docet q̄ nō sit alicui malefaciendum
rōne vindicte. Scdo docet q̄ nō sit alicui malefaciē-
dum rōne defensionis. ibi. NON VOSMETIPSOS
defendentes.] Circa p̄mu3 tria facit. Primo prohibet
vindictā dicēs. NVLLI MALVM pro malo redden
tes] .s. sitis. ps. Si reddidi retribuētibus mihi mala. p̄ᵉ
Pe.3. Non reddentes malu3 pro malo. Sed h̄ est in-
telligēdu3 formalr̄:sicut supra dictū est de maledictio:
ɔhibemur eni3 affectu odij vel vindicte reddere ma-
lum pro malo:ita q̄ in malo alteri⁹ delectemur. Sed
si pro malo culpe:q̄d q̄s facit reddat iudex malu3 pe-
ne s̄m iustitia3 ad cōpensanda3 malitiā:materialiter
quide3 infert malu3:sed formalr̄ ⁊ per se infert bonū.
Unde cū iudex suspēdit latronē pro homicidio non
reddit malu3 pro malo:sed magis bonū pro malo. Et
hoc mō Apostolus quēda3 pro pctō incestus tradidit
sathane in interitū carnis: vt sp̄us saluus fiat:vt habeī
p̄me Corin.5. Scdo docet q̄ etia3 bona sint proximis
exhibenda dicēs. PROVIDENTES] .s. sitis. BONA
nō tantū coram deo.] vt.s. curetis satisfacere ɔscie ve-
stre coram deo. SED ETIAM coram oībus hoībus.]
vt.s.ea faciatis que hoībus placeant. prime Corin.10.
Sine offensione estote iudeis ⁊ gētib⁹ ⁊ ecclesie dei:
sicut ⁊ ego per oīa omnib⁹ placeo. ̄ᶜ Corin.13. Proui-
dentes bona nō solum coram deo:sed ēt coram oībus
hominib⁹. Hoc tn̄ cōtingit ⁊ bene ⁊ male fieri: si eni3
hoc fiat pp fauorē humanu3 nō bene agitur. Mat.6.
Attēdite ne iustitia3 vestrā faciatis coram hominib⁹:
vt videamini ab eis. Si aūt hoc fiat ad gloria3 dei bn̄
agitur. s̄m illud Mat.5. Sic luceat lux vestra coram
hominib⁹:vt videāt opera vestra bona: ⁊ glorificent
patrē vestrū qui in celis est. Tertio assignat ratione3
vtriusq3 dictoꝝ. Ad hoc enim debem⁹ abstinere a re-
tributione maloꝝ:⁊ coram hominib⁹ bona puidere

Suspēdēs latronis a iudice est reddere bonū p malo

vt cum hominibus pacem habeamus: ⁊ ideo subdit.
CVM OMNIBVS hominibus pacem hntes.] Heb.
vltimo. Pacem sequimini cum oībus. Sed hic addit
duo:quoꝝ primū est q̄d dicit. SI FIERI POTEST.]
Quādoq3 eni3 malitia alioꝝ impedit ne cū eis pace3
habere possimus:q̄a.s.cu3 eis pax haberi non pōt:nisi
eoꝝ malitie consentiaī:quā q̄dem pacem constat esse
illicita3. Unde dn̄s dicit Math.10. Non veni pace3
mittere:s3 gladiū. Aliud aūt addit dicens. QVOD EX
vobis est.] vt.s.⁊ si ipsi cōtra pace3 agant: tn̄ q̄d in no-
bis est facere nos debemus: vt coꝝ pace3 queramus.
ps. Cum his qui oderūt pacē eram pacificus. Et alibi.
Inquire pacem ⁊ persequere eam.

¶ Deinde cū dicit. NON VOSMETIPSOS defenden
tes ⁊c.] Ostendit q̄ nō sint mala proximis inferēda
per modu3 defensionis. Et primo ponit documētum
dicēs. NON] sitis VOSMETIPSOS defendentes] o
CHARISSIMI:] sicut ⁊ de Christo dicit Esa.50. Dedi
corpus meū percutientib⁹ ⁊ genas meas vellentibus.
Et.53ᵒ Quasi agnus coram tondente se obmutuit ⁊c.
Unde ⁊ ipse dominus mandauit. Math.5. Si quis
te percusserit in vna maxilla prebe ei etiam alteram.
Sed sicut Augustinus dicit in libro cōtra mendaciū.
Ea que in nouo testamento a sanctis facta sunt valent
ad exempla intelligēdaru3 scripturaꝝ que in p̄ceptis
data sunt. Ipse aūt dn̄s cu3 alapa pcussus esset:nō ait.
ecce altera maxilla:s3 si male locutus sum testimoniū
perhibe de malo. Sin autē bene quid me cedis: Ubi
ostēdit p̄parationē alterius maxille in corde eē faciē-
dam. Paratus.n.fuit dn̄s nō solum in altera cedi pro
salute hoīs:sed in toto corpore crucifigi. Et sicut Aug.
dicit ad Marcellinu3:tunc q̄de3 hoc mandatu3 recte
fit cu3 ei crediī profecturū esse ppter quē fit ad aptā-
dam in eo correctionē atq3 cōcordiā:etiā si alius exi-
tus consequaī. Sunt igiī ista p̄cepta patiētie semp in
cordis preparatiōe retinenda: ⁊ ipsa beniuolentia ne
reddaī malu3 pro malo semp in voluntate cōplenda
est. Agēda sunt aūt ⁊ multa ēt cu3 inuitis benigna q̄dā
asperitate plectēdis. Scdo assignat rōnem cum dicit.
SED DATE locū ire] .i. diuino iudicio. Quasi diceret
cōmittatis vos deo qui suo iudicio pōt vos dfendere
⁊ vindicare. s̄m illud p̄ᵉ Pe. vltimo. Oēm sollicitudi-
nem vestrā proijciētes in eū:qm̄ ipsi cura ē de vobis.
Sed hec itelligēda sunt in casu in quo nobis nō adest
facultas aliter faciēdi s̄3 iustitiā:s3 q̄a vt dr̄ Deu. p̄mo.
Domini est iudicium:cū aliq̄s auctoritate iudicis:vel
vindictā querit ad cōprimēdam malitiā: ⁊ non ppter
odiu3: vel ēt cu3 auctoritate alicuius superioris suam
defensionē procurat:intelligiī locu3 dare ire.i. diuino
iudicio:cuius ministri sunt principes. vt dr̄ Infra.13.
Unde etiā Paulus pcurauit se per armatos defendi
contra insidias iudeoꝝ: vt patet Act.23.

¶ Deide cū dicit. SICVT scriptum est ⁊c.] Probat q̄d
dixerat: ⁊ primo per auctoritatē. Scdo per rōne3. ibi.
NOLI VINCI a malo ⁊c.] Circa primum duo facit.
Primo probat q̄d dictū est de ɔhibitione vindicte di-
cens. Dictū est. Date locum ire.i. diuini iudicio. SCRI-
ptum est eni3] Deut.32. MIHI VINDICTAM] .s. ser-
uate. ET EGO retribuā dicit dn̄s.] Nostra lr̄a sic h3.
Mea est vltio ⁊ ego retribua3 eis in tēpore. ps. Deus
vltionū dominus. Naum.1. Deus emulator ⁊ vlciscēs
dn̄s. Secūdo probat per auctoritatē q̄d dictum est de
beniuolentia exhibenda inimicis. In qua q̄de3 aucto-
ritate p̄mo ponit documētu3: vt subueniamus inimi-
cis in articulo necessitatis:q̄a hoc ē de necessitate pre-

Prebe ad alias maxillas intelligitur in corde esse facienda.

cepti: vt supra dictū est. Et hoc est quod dicit. SED SI esurierit inimicus tuus ciba illū: si sitit potum da illi. Mat.5. Benefacite his qui oderūt vos. Scđo rōnes assignat dicēs. HOC ENIM faciēs carbones ignis cōgeres sup caput eius. Qđ qdē vno mō pōt itelligi in malū: vt sit sensus: si tu ei benefacias bonū tuū vertet ei in malū: q2 ex h incurret cōbustionē ignis eterni p suā ingratitudinē: s3 iste sensus repugnat charitati ꝯ quā ageret qui alicui subueniret: vt ei pueniret in malū. Et iō est exponēdū in bonū. vt sit sensus. Hoc eni faciēs .i. in ncčitate ei subueniēs carbones ignis .i. amorē charitatis. de qua dr̃ Cañ.8. Lampades ei9 vt lampades ignis atq3 flāmaꝝ: cōgeres .i. cōgregabis: sup caput .i. sup mentē eius: q2 vt Aug. dicit in libro de cathecizandis rudib9: nulla ē maior puocatio ad amicitiā q̃ preuenire amādo. Nimis .n. durus aius q̄ dilectionē: si nolebat īpēdere nolit repēdere.

¶ Deide cū dicit. NOLI vinci a malo ⁊c. Probat qđ dixit p rōnem. Nāle est eni3 homini vt velit aduersariū vincere ⁊ nō vinci ab eo. Illud aūt ab aliquo vincit qđ ad illud trahit sicut aqua vincit ab igne qñ trahit ad calorē ignis. Si g̃ bonus aliqs hō ppter malū qđ sibi ab aliquo infert trahat ad h q̄ ei malefaciat: bonū a malo vinceret. Si aūt ecōtrario pp bñficiū qđ bonus peccatori exhibet eū ad suū amorē trahat bon9 malū vincit. Sic ergo. NOLI VINCI a malo scz eius qui te psequit. vt tu eū persequeris. SED IN bono tuo VINCE malū illius: vt .s. ei benefaciendo eum trahas. 1. Jo. vltimo. Hec est victoria que vincit malū fides nostra. Hiere.15. Ipsi conuertent ad te: et tu nō cōuerteris ad eos. Cap. XIII.

1. Pe.2. Sap.6. Omnis aia potestatib9 supeminētib9 subdita sit. Non eni3 ē potestas: nisi a deo: que aūt sunt ptātes: a deo ordinate sunt. Itaq3 quisqs resistit ptāti: dei ordinationi resistit. Qui autē resistunt: sibi ipsis iudiciū accipiunt. Nam pncipes nō terrori sunt bene agētibus: sed male. Uis aūt nō timere ptātē? Quod bonū est: facito: ⁊ feres laudē ab illa. Dei eni3 minister est tibi in bonū. Qđ si feceris id qđ malū est: time. Non eni3 frustra gladiū gestat. Nam dei minister est: vltor ad iram ei qui qđ malū est: fecerit. Quapp op3 esse subditos: nō solum ppter iram: verūetiā ppter ꝯsciētiā. Propter hoc eni3 ⁊ vectigalia soluitis. Siqdem Mat.22. ministri dei sunt: in hoc ipsū icūbētes. Reddite igitur omnibus: qđ debetur: cui tributum: tributum: cui vectigal: vectigal: cui timorē: timorem: cui honorem: honorem.

Omnis aia ptātib9 sublimiorib9 subdita sit. Non ē enim potestas nisi a deo. Que aūt sunt a deo ordinata sunt. Itaq3 qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui aūt resistunt: ipsi sibi dānationē acqrunt. Nam pncipes nō sunt timori boni opis: s3 mali. Uis aūt non timere ptātē? Bonū fac ⁊ habebis laudem ex illa. Dei .n. minister est tibi in bonum. Si aūt malū feceris: time. Non eni3 sine cā gladiū portat. Dei eni3 minister est vindex in irā ei qui malū agit. Ideoq3 necessitati subditi estote: nō solū ppter iram: sed etiā ppter conscientiam. Ideo eni3 ⁊ tributa prestatis. Ministri .n. dei sunt in hoc ipsum seruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributū: tributum: cui vectigal: vectigal: cui timorē: timorem: cui honorem: honorem.

Ostq̃ Apl's ostēdit qualr̃ se debeat hō exhibere deo vtendo donis gr̃e ei9: hic ostēdit quō debeat se exhibere pximo: ⁊ pmo q̄tū ad superiores. 2° q̄tū ad oēs. ibi. NEMINI quicq̃ debeatis ⁊c. Circa pmū duo facit. Pmo iducit hoies ad subiectionē quā debēt superiorib9. Scđo ad exhibēdū subiectionis signū. ibi. IDEO ET tributa pstatis ⁊c. Circa pmū duo facit. Pmo pponit documētū. Scđo rōnem assignat. ibi. NON .n. est ptās ⁊c. Tertio infert ꝯclusionē intētā. ibi. IDEOQVE ⁊c. Circa pmū ꝯsiderandū ē q̄ qdā fideles in pmitiua ecclesia dicebāt terrenis ptātib9 se subiici nō debere pp libertatē quā ꝯsecuti erāt a Chro. Sm illud Jo.8. Si fili9 vos liberauerit vere liberi eritis. Sed libertas p Chrm ꝯcessa est libertas spūs: qua liberamur a pctō ⁊ morte: sicut supra.8. dictū est. Lex spūs in Chro iesu liberauit me a lege pcti ⁊ mortis. Caro autē adhuc remanet huiusmodi obnoxia: sicut supra.7. dictū est. Et ideo tūc nulli subiectioni hō per Chrm liberat9 erit obnoxius nec spirituali .s. nec carnali. Unde dr̃ p° Cor.15. Cū tradiderit Chrs regnū deo ⁊ patri ⁊ euacuauerit oēm pncipatū ⁊ ptātes. Interim aūt dū corruptibilem carnē gerim9: op3 nos dñis carnalib9 subiacē. Uñ dr̃ Eph.6. Serui obedite dñis carnalib9. Et h est ēt qđ hic Apl's dicit. OMNIS aia ptātib9 sublimiorib9 subdita sit. Ptātes aūt sublimiores hic dicunt hoies in ptātib9 ꝯstituti: qbus sm iustitie ordinē subiici debem9. 1. Pe.2. Subditi estote omni humane creature pp deum siue regi q̄si pcellenti. Dicit aūt idefinite POTESTATIBVS sublimioribus: vt rōne sublimitatis officij eis subiiciamur etiā si sint mali. Uñ 1. Pe.2. subdit. Subiecti estote nō tantū bonis ⁊ modestis: s3 ēt dyscolis. Quod aūt dicit OMNIS ANIMA per sinodochen itelligit ois homo. sicut ⁊ Geñ.17. Delebit aia illa de populo suo. Utit aūt hoc mō loquēdi: q2 subiectionē superiorib9 debemus ex aio .i. ex pura voluntate. Sm illud Eph.6. Non ad oculū seruiētes quasi hoibus placētes: s3 ex animo cum bona voluntate.

¶ Deide cū dicit. NON EST eni3 ptās ⁊c. ponit rōnem admonitionis pmisse. Pmo qdē ex pte honesti. 2° ex pte necessarij. ibi. QVI AVTEM resistunt ⁊c. Circa p°m duo facit. Pmo pmittit duo pncipia. Scđo ex eis ꝯcludit. ibi. ITAQVE qui resistit ⁊c. Pmo .n. pmittit originē ptātis dicēs. NON EST eni3 ptās nisi a deo. Quicqd .n. cōiter de deo ⁊ creaturis dr̃ a deo in creaturas deriuat: sicut p3 de sapiētia. Eccl.1. Ois sapiētia a dño deo ē. Ptās aūt d deo ⁊ hoib9 dr̃. Job.36. Deus ptātes nō abiicit cū ⁊ ipse sit potēs. Uñ ꝯstās est q̄ humana ptās sit a deo. Dan.4. Dñabit excelsus in regno hoium: ⁊ cuicūq3 voluerit dabit illud. Jo.19. Nō haberes ptātē aduersū me vllā nisi datū esset tibi desup. ¶ Sed ꝯ hoc ē q̄ qđ dr̃ Osee.8. Ipsi re

grauerũt: ꝛ nõ ex me: pn̄cipes extiterũt ꝛ nõ cognoui. Ad qḋ dicẽdũ est q̄ regia potestas vel cuiuscũq; alterius dignitatis pōt ↄsiderari q̄ntũ ad tria. Uno quidẽ modo q̄ntũ ad ipsã ptãtẽ. Et sic est a deo p quẽ reges regnãt. Alio mõ pōt ↄsiderari q̄ntũ ad modũ adipiscẽdi ptãtẽ: ꝛ sic qñq; ptãs est a deo: qn̄ .s. aliqs ordinate ptãtẽ adipiscit̃ ſm illud Heb. 5. Nemo sibi honorẽ assumit: sz qui vocat̃ a deo tanq̄ Aaron. Qñq; ṽo nõ est a deo: sz ex puerso hoīs appetitu qui p ambitionẽ: vł quocũq; alio illicito mõ ptãtẽ adipiscit̃. Amos. 6. Nunq̄d nõ in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. Tertio mõ pōt ↄsiderari q̄ntũ ad vsũ ipsius: ꝛ sic qñq; est a deo: puta cũ aliqs ſm p̄cepta diuine iustitie vtit̃ concessa sibi ptãte. ſm illud Prouer. 8. Per me reges regnant ꝛc. Qñq; aũt nõ est a deo: puta cũ aliqui ptãte sibi data vtunt̃ ↄ diuinã iustitiã. ſm illud ps. Astiterũt reges terre ꝛ pn̄cipes cõuenerũt in vnũ aduersus dñm ꝛc. ¶ Dubitat̃ etiã de ptãte peccandi vtrũ sit a deo. Ad qḋ dõm est q̄ ipsa potẽtia qua peccat̃ a deo est. Eadẽ .n. potẽtia est qua peccatur ꝛ recte agit̃: sz q̄ in bonũ ordinet̃ a deo est: q̄ aũt ordinet̃ ad peccãdũ est ex defectu creature inquãtũ ẽ ex nihilo.

Potestas est sic quo ad modum adipiscẽdi ꝛ quo ad vsum.

Eadẽ est potentia qua ad bonũ q̄s a dei ordinat̃: ꝛ q̄ ad malum ex defectu creature.

¶ Scḋo ponit q̄ EA QVE sunt a deo ordinata sũt.] Cuius rõ est. q̄a deus oīa p suã sapiẽtiã fecit. ſm illud ps. Omnia in sapiẽtia fecisti. Est aũt ppriũ sapientie ordinate oīa disponẽ. Sap. 8. Attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter ꝛ disponit oīa suauiter: ꝛ ideo opʒ effect⁹ diuinos ordinatos ꝛc. Job 38. Nunq̄d nosti ordinem celi ꝛ pones rõnẽ ei⁹ in terra. Duplicẽ aũt ordinem deus in suis effectib⁹ instituit. Unũ quidẽ quo oīa ordinant̃ in ipm. Prouer. 16. Uniuersa ppter semetipsũ operat⁹ est deus. Aliũ ṽo quo effect⁹ diuini ordinant̃ adinuicẽ: sicut dicit̃ Deu. 4. De sole ꝛ luna ꝛ stellis q̄ fecit ea in ministeriũ cunctis gentibus.

¶ Deide cũ dicit. ITAQVE qui resistit ꝛc.] Ex duab⁹ p̄missis ↄcludit ppositũ. Si .n. ptãs pn̄cipũ a deo est ꝛ nihil est a deo sine ordine, ↄñs est q̄ ẽt ordo quo inferiores ptãtib⁹ superiorib⁹ subiiciant̃ sit a deo. Itaq; qui ↄ hunc ordinẽ resistit POTESTATI dei ordinationi resistit.] 1. Reg. 8. Non te abiecerunt: sed me ne regnẽ super eos. Luc. 10. Qui vos spernit me spernit. Resistere aũt diuine ordinationi ↄriat̃ honestati virtutis. Unde ↄ virtutẽ agit quicũq; ptãti resistit in eo qḋ ptinet ad ordinẽ sue potestatis.

¶ Deinde cũ dicit. QVI AVTEM resistunt ꝛc.] Ostẽdit h⁹ subiectionẽ nõ solũ eẽ honestã: sz necessariam. Et p̄mo ppõit qḋ intẽdit. Scḋo pbat ppo⁹ ibi. NAM pn̄cipes ꝛc.] Dicit ḡ p̄mo. Dictũ est q̄ qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qḋ quidẽ ſm se est vitãdũ tanq̄ ↄriũ virtuti. Multi tñ sunt q amorẽ ṽtutis nõ hñtes ea q̄ sunt ↄria virtuti nõ detestant̃. Unde tales cogendi sunt ad vitationẽ maloꝝ p penas: ꝛ q̄ntũ ad h̄ subdit. QVI AVTEM resistũt] .s. diuine ordinationi SIBI dãnationẽ acq̄runt] ↄ ptãtis ordinẽ agẽdo. Qḋ quidẽ pōt intelligi vno mõ de dãnatione eterna quã merent̃ qui ptãtib⁹ subiici nolunt in eo qḋ debẽt. In cui⁹ exẽpluz Dathan ꝛ Abyron qui Moysi ꝛ Aaron restiterunt sunt a terra absorpti: vt h̄r Nume. 16. Alio mõ pōt intelligi de dãnatiõe pene: que p ipsos principes infert̃. Prouer. 20. Sicut rugit⁹ leonis ita ꝛ terror regis qui puocãt eũ peccant in aĩam suã. ¶ Sed ↄ hoc vr̃ eẽ q̄ apostoli ꝛ martyres pn̄cipib⁹ ꝛ ptãtib⁹ restiterunt: ꝛ ex hoc nõ dãnationẽ a deo: sz p̄miũ acq̄sierunt. Sed dicẽdũ est q̄ Apłus hic loquit̃ de deo qui resistit potestati ſm q̄ est a deo ordinata. Dz aũt hoc diuina ordinatio: vt potestati inferiori nõ obediat̃ ↄ superiorẽ: sicut ẽt in reb⁹ humanis: vt pconsuli nõ obediatur ↄ imperatorẽ: nec balliuo ↄ regem. Et oīs potestas humana sub ptãte dei ordinatur ꝛ nulli potestati humane est ↄ deum obediẽdũ. ſm illud Act. 4. Opʒ obedire magis deo q̄ hominibus.

¶ Deinde cũ dicit. NAM pn̄cipes ꝛc.] Assignat rõnẽ eius qḋ dixerat. Et p̄mo ponit rõnẽ. 2° ex rõne posita qḋdã vtile documẽtũ trahit. ibi. VIS AVTEM non timere ptãtẽ ꝛc.] Tertio hui⁹ documẽti necessitatẽ assignat. ibi. SI AVTEM malefeceris ꝛc.] Dicit ḡ p̄. Dictũ est q̄ qui resistũt ptãti sibi dãnationẽ acq̄runt. NAM PRINCIPES] q hic ptãtes dicunt̃ NON sunt timori] .i. in timorẽ. BONI OPERIS] .i. ppter bonũ opus. SED MALI] .i. pp malũ. Qḋ quidẽ vr̃ eẽ intelligẽdũ ſm cãm instituẽdi pn̄cipes. Ad hoc .n. sunt instituti pn̄cipes vt illi qui amore virtutis nõ puocant̃ ad vitandũ malũ ꝛ faciẽdum bonũ cogant̃ ad hoc timore pene. Prouer. 20. Rex q sedet in solio iudicii dissipat oẽ malũ intuitu suo. Et ſm h̄ dr̃ q̄ PRINCIPES nõ sunt timori boni opis: sz mali] q̄ntũ ad id qḋ pn̄cipi ex officio cõpetit: sicut ꝛ Esa. 32. dr̃. Pn̄ceps ea que sunt digna pn̄cipe cogitabit. Pōt aũt h̄ referri ẽt ad malos pn̄cipes q nõ sunt timor boni opis: sz mali: q̄a ꝛ si interdũ iniuste psequunt̃ bñ operãtes: nõ tñ illi qui bñ operant̃ cãm hñt timẽdi: q̄a hoc ipsũ si patiẽter sustinent in eoꝝ bonũ cedit. ſm illud 1. Pe. 3. Si quid patimini pp iustitiam beati: timorẽ aũt eoꝝ ne timueritis: vt nõ cõturbemini. Ex h̄ aũt qḋ hic dr̃ assignari pʒ rõ quare qui ptãti resistũt sibi dãnationẽ acq̄rãt siue intelligat̃ de dãnatiõe punitionis qua pn̄cipes rebelles puniunt: siue de dãnatione qua hoĩes puniunt̃ a deo. Si .n. pn̄cipes sunt timori mali operis. ↄñs ẽ q̄ si aliquis ptãti resistat male operet̃: ꝛ ita ipse hõ male agẽdo est sibi cã punitionis temporalis ꝛ eterne.

¶ Deinde cum dicit. VIS AVTEM nõ timere ꝛc.] Ex eo qḋ dixerat quoddã vtile documẽtũ tradit .s. vitãdi timorẽ principũ. Et p̄mo insinuat sua interrogatiõe h̄ eẽ desiderabile dicẽs. VIS NON timere ptãtẽ] q.d. hoc dʒ homini eẽ placitũ. Prouer. 20. Sicut fremit⁹ leonis: ita ꝛ terror regis. Scḋo docet mediũ ad h̄ pueniendi dicẽs. BONVM FAC] q̄a vt dicit̃ Prouer. 16. Uoluntas regũ labia iusta. Et in ps. Ambulans in via imaculata hic mihi ministrabat. Tertio ostẽdit huius effectũ dicẽs: ꝛ si benefeceris nõ solũ timorẽ vitabis: sz etiã HABEBIS laudẽ ex illa] .s. ptãte: qḋ planũ est si accipiat̃ ſm finẽ ad quẽ institute sunt ptãtes. Ad h̄ eniʒ institute sunt: vt nõ solũ a malis timore penarũ retrahãt: sed ẽt vt ad bonũ ꝛ p̄miis alliciant. ſm illud 1. Pe. 2. Siue ducib⁹ tanq̄ ab eo missis ad vindictã malefactoꝝ: laudem ṽo bonoꝝ. Uerificat̃ hoc ẽt de malis pn̄cipib⁹ quoꝝ iniustã psecutionẽ dũ boni patienter sustinent laudant̃. Jac. 5. Ecce beatificam⁹ eos qui sustinuerũt. Quarto rationẽ assignat dicens. DEI ENIM minister est tibi in bonũ.] Qḋ quidẽ manifeste pʒ q̄ntũ ad debitũ ordinẽ principũ. Sunt eniʒ sub regimine dei quasi supremi principis tanq̄ ministri ordinati. Sap. 6. Cũ essetis ministri regis illi⁹ ꝛc. Ad idẽ aũt tẽdit minister ꝛ dñs. Ecc. 10. Scḋm iudicẽ ppli sic ꝛ ministri ei⁹. Et iõ sicut de⁹ opat̃ in bonũ his q bonũ agũt: ita ꝛ pn̄cipes si recte ministeriũ suũ ipleãt. Sz ꝛ mali pn̄cipes dei ministri sunt: ſz ordinationẽ dei ad inferẽdas penas: lz h̄ sit p̄ter intẽtũ eoꝝ. ſz illud Esa. 10. Assur virga furoris mei: ꝛ baculus ipse ẽ. Ipse aũt nõ sic arbitrabit̃. Et Hiere. 25. Assumã vniuersas co-

gnationē aquilonis: ⁊ Nabuchodonosor regē babylonis seruū meū: ⁊ adducā eos sup terrā istā. Et qa tales mali pncipes interdū deo pmittēte bonos affligūt: qd in bonū eoꝝ cedit. fm illud. ā. 8. Diligēnb⁹ deū ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. SI AVTEM male ⁊c̄.] Ostēdit necessitatē pmissi documēti. Dictuꝫ ē. n. ꝙ bñfaciēdo nō timebis ptātē. SI AVTEM male feceris time] qa cāꝫ timoris habes. Prouer. 10. Pauor his q operanť maluꝫ. Sap. 17. Cuꝫ sit timida nequa data ē in oīuꝫ ꝯdēnationē. Scdo assignat rōnē dicēs. NON ENIM sine cā gladiū portat.] Loqť aūt fm ꝯsuetudinē principū qui q̄si in figura sue ptātis deferebant instrumēta puniendi: puta fasces virgaꝝ ad verberanduꝫ: ⁊ secures vł gladios ad occidēdū. Job. 19. Fugite a facie gladij: qm̄ vltor iniqtatū est gladi⁹. Tertio rōneꝫ exponit dicens. Portat inq̄ꝫ gladiū: qa est MINISTER dei vindex] .i. vindictā exercēs. IN IRAM] .i. ad exequēdam iraꝫ dei. i. iustū iudiciū ei⁹. EI QVI maluꝫ agit] .i. ꝯtra malefactorē. Ezec. 16. Ecce ego cōgregabo oēs amatores tuos ⁊ iudicabo te in iudicijs adulteroꝝ: ⁊ dabo te in man⁹ eoꝝ ⁊c̄. Prouer. 16. Abbominabiles regi qui ipie agūt: qm̄ iustitia firmať soliū. Ex q̄ ps ꝙ nō soluꝫ ē licitū: sꝫ ēt meritoriuꝫ pncipib⁹: qui zelo iustitie vindictā exercēt in malos. Uñ dř Ezech. 29. Erit merces exercitui illi⁹ ⁊ operi quo seruiuit mihi aduersus eā.

¶ Deīde cū dic̄. IDEOQVE necessitati ⁊c̄.] Infert cōclusionē pncipalr intētaꝫ dicēs. Ideoq̄ꝫ pp predictas rōnes SVBDITI ESTOTE] voluntarie NECESSITATI] .q̄ vobis iminet pcepto pncipū: vt faciat de necessitate v̄tutē NON soluꝫ pp irā] .i. vindictā vitādaꝫ qd ptinet ad scdaꝫ rōnē. SED ETIAM pp ꝯscientiaꝫ] bonā ꝯsiderādaꝫ qd ptinet ad pmā rōneꝫ: qa qui potestati resistit dei ordiationi resistit. Tit. 3. Amone illos principibus ⁊ potestatibus subditos esse.

¶ Deīde cū dicit. IDEO ENIM ⁊ tributa pstatis ⁊c̄.] Inducit hoīes ad exhibēduꝫ suis superiorib⁹ signum subiectionis. Et pmo ponit signū subiectionis. 2° inducit ad ei⁹ exhibitionē. ibi. REDDITE ḡ ⁊c̄.] Circa p^m duo facit. Prio ponit subiectionis signū dicēs. IDEO ENIM] .s. qa debetis eē subiti ET TRIBVTA PRESTATIS] .i. pstare debetis in signū. s. subionis. Et ideo cōquerēdo dř. Tren. 1. Princeps prīciaꝫ facta est sub tributo. Dicunť aūt tributa ex eo ꝙ subditi dn̄is ea tribuūt. Scdo assignat rōnē dicēs. MINISTRI enī sunt dei: ⁊ hocipm] .i. pro hocipso. s. tributo recipiēdo. SERVIENTES] .s. deo ⁊ populo. q. d. Unusquisq̄ꝫ de suo ministerio viuere dꝫ. fm illud p^e Cor. 9. Quis pascit greges ⁊ de lacte ei⁹ nō edit? Et iō cuꝫ pncipes nostri sui regimine deo ministrent ⁊ populo: debēt tributa suscipere q̄si stipēdia sui ministerij: non aūt ita ꝙ h̄ debeāt sibi cōputare pro premio. Propriuꝫ. n. pmiuꝫ pncipis ē laus ⁊ honor: vt Phs dicit in. 5. ethicoꝝ. Et cū hoc nō sufficit tyrānus fit. Sed h̄ nō est itelligēdū de laude humana soluꝫ vel honore: qa tale pmiū esset vanū: sꝫ de laude ⁊ honore diuino: qui pncipib⁹ bene gubernātib⁹ exhibeť. Sap. 6. O reges populi diligite sapiētiā. Hō aūt tributa recipiūt ad sustētationē: laborant aūt pncipes ad oīuꝫ pacē. Uñ dř. 2. Thi. 2. Obsecro pmū oīuꝫ fieri obsecratiōes pro regib⁹ ⁊ oīb⁹ qui in sublimitate sunt ꝯstituti: vt quietā ⁊ trāquillaꝫ vitā agamus. Bar. 1. Orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis: vt viuam⁹ sub vmbra ei⁹. ¶ Ab hoc tñ debito liberi sūt clerici ex p̄uilegio pncipū: qd qdē equitatē nālem hꝫ. Uñ etiā apud gentiles liberi erāt a tributis illi qui vacabāt reb⁹ diuinis. Legitur enim

Tributa pro sustētatiōe nō pro pmio recipiunt.

La⁹ ⁊ honor dei est pmiuꝫ principuꝫ.

Clerici sunt exēpti absolute a dōc tributoꝝ iure ipso non aūt facto.

Gen. 47. Qu Joseph subiecit Pharaoni totam terraꝫ Egypti p̄ter terrā sacerdotū que a rege tradita fuerat eis. qbus ⁊ statuta cibaria ex horreis publicis prebebanť. Et infra dř ꝙ in vniuersa terra Egypti qnta pars soluiť absq̄ꝫ terra sacerdotali que libera ab hac cōditione fuit. Hoc aūt oīno equū est: qa sicut reges sollicitudinē hñt de bono publico in bonis tēporalibus: ita ministri dei i spūalib⁹: ⁊ sic per h̄ ꝙ deo in spūalibus ministrant recōpensant regi ꝙ pro pace eoꝝ laborat.

¶ Sed attēdenduꝫ ē cū tributa dicat regib⁹ eē debita q̄si laboris stipēdium: dupl̄r peccare pñt principes accipiēdo tributa. Prio qdē si vtilitatē populi nō procurent: sꝫ solum ad diripiēduꝫ eoꝝ bona intēdāt. Uñ dř Ezec. 34. Lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qd crassuꝫ erat occidebatis: greges aūt meū non pascebatis. Alio mō ex hoc ꝙ violenter diripiunt supra statutā legē que est quasi quoddaꝫ pactū inter regē ⁊ populuꝫ ⁊ supra populi facultatē. Unde dř Mich. 3. Audite pncipes Jacob ⁊ duces dom⁹ israel. Et postea subdit. Qui violenter tollitis pelles eoꝝ desuper eis: ⁊ carnes eoꝝ desuper ossibus eoꝝ.

Principes peccant accipiēdo tributa

¶ Deīde cū dicit. REDDITE ERGO ⁊c̄.] Monet ad redduꝫ: pdictū subiectionis signū: ⁊ pmo qdeꝫ in gñali dicēs. Ex quo tributū debeť pncipib⁹ tanq̄ꝫ dei ministris. REDDITE ergo oībus debita.] Ex quo ps ꝙ ex necessitate iustitie teneť subditi sua iura principibus exhibere. Mat. 8. Oblatus est regi vn⁹ qui debebat decē milia talenta. Et. 22. Reddite q̄ sunt cesaris cesari ⁊c̄. Scdo specificat: ⁊ pmo ea q̄ sunt exteriora dicēs. CVI TRIBVTVM] .s. debetis reddite TRIBVTVM.] qa. s. pncipi tribuiť pro gñali regimie quo patriam in pace ⁊ quiete gubernat. Gen. 49. Uidit requiem ꝙ esset bona factusq̄ꝫ est tributis seruiēs. CVI VECTIGAL] .s. debetis reddite VECTIGAL.] qd. s. reddiť pncipi in aliqbus certis locis de mercimonijs: q̄ deferunť pro reparatiōe ⁊ custodia. Uel vectigal dicitur qd dať pncipi qñ per patriaꝫ deuehiť: sicut sunt procuratiōes ⁊ alia hō. Scdo ponit ea q̄ sunt interius exhibēda. Est aūt ꝯsiderādū ꝙ pncipi debeť ⁊ timor ⁊ honor: timor qdē inquātuꝫ est dn̄s sua ptāte malos coercēs. Mal. 1. Si ego dn̄s vbi ē timor meus? Et iō dř. CVI TIMOREM] .s. debet reddite TIMOREM] Prouer. 24. Deū time fili mi. Inquātuꝫ aūt q̄si pater puidet bonis q̄ sunt in laudem eoꝝ debeť ei honor. Mal. 1. Si ego pater vbi honor meus? Et iō subdit. CVI HONOREM] debetis reddite HONOREM.] 1. Pe. 2. Regē honorificate. ¶ Sed cōtra ē qd dicit Leuit. 19. Non honores vultū potētis. Sed hoc ē intelligēdum quātuꝫ ad hoc vt pro eo a iustitia nō declines. Uñ subdiť. Juste iudica proximo tuo.

¶ Nemini quicq̄ꝫ debeatis: nisi hoc: vt inuicē diligatis. Nam qui diligit alterum: legem expleuit. Siqdeꝫ illa. † Non adulterabis: nō occides: non furaberis: nō falsum testimoniū dices: nō concupisces: ⁊ si qd aliud p̄ceptū: in hoc sermone summatim cōprehendiť: Nempe: † diliges proximum tuū sicut teipsuꝫ. Dilectio proximo malū nō opať. † Consummatio itaq̄ꝫ legis: est dilectio.

Deut. 5.

Leui. 19.
Mat. 22.
Gala. 5.
Jaco. 2.

¶ Nemini quicq̄ꝫ debeatis nisi vt inuicē diligatis. Qui eniꝫ diligit proximū legē impleuit. Nam nō adulterabis: nō occides: non furaberis: nō falsum testimoniuꝫ dices: nō

cōcupisces: ⁊ si qđ est aliud mandatū in h̄ ūbo instaurat̄ diliges primū tuū sicut teipsuʒ. Dilectio primi maluʒ nō operatur. Plenitudo ḡ legis ē dilectio. Lec. III.

Supra Aplus ostēdit qualr̄ debeāt fideles ad superiores iustitiā obseruare: hic ostēdit qđ debeāt oibus exhibere. Et pmo pponit qđ intēdit. 2° reddit rōnē. ibi. QVI ENIM diligit ⁊c̄.] Dicit ḡ pmo. Dictū est. Reddite oibus debita: nō qdē particulariter: sʒ integralr̄. Et h̄ est qđ ondit. NEMINI quicq̄ debeatis].q.d. Ita plene oibus oia debita psoluatis: vt nihil remaneat: qđ soluere debeatis. Et h̄ qdē pp duo. Prio qa in ipsa mora reddēdi petm̄ cōmittit̄ dum hō iuste detinet reʒ alienā. Vn̄ dr̄ Leuit. 19. Nō morabit̄ op⁹ mercenarij tui apud te vsqʒ mane. Et eadem est rō de alijs debitis. Scđo qa q̄diu aliqs dʒ est quodāmodo seruus ⁊ cui dʒ obligat̄. Prouer. 22. Qui accipit mutuū seruus est fenerātis. Sunt tn̄ quedaʒ debita a qb⁹ hō nunq̄ pōt se absoluere. Et h̄ dupl̄r. Uno qdeʒ mō pp excellētiā būficij cui equalens recōpēsari nō pōt: sicut Phs dicit de honore qui exhibet̄ deo: vel parētib⁹. Sm̄ illud ps. Quid retribuā dn̄o pro oib⁹ q̄ retribuit mihi. Alio mō pp cāʒ debēdi q̄ semp manet. Uel etiā pp h̄ q illud qđ reddit̄ nunq̄ exhaurit̄: sʒ semp in reddendo crescit. Et pp has cās debitū dilectionis fraterne: ita soluit̄ q semp debet̄. Prio qdeʒ qa dilectionē primo debem⁹ pp deū cui sufficiēter recōpensare nō possum⁹. Dr̄ enim. 1. Jo. 3. Hoc mādatū hēmus a deo: vt qui diligit deuʒ diligat ⁊ fratrē suū. Scđo qa cā dilectionis semp manet q̄ est silitudo nature ⁊ grē. Ecc. 13. Oē aial diligit sibi silē: sic ⁊ ois hō primū sibi. Tertio qa charitas in diligēdo non deficit: sed pficit. Phil. 1. Hoc oro vt charitas vr̄a magis ac magis abūdet. Jō dic̄. NISI vt inuicē diligatis:] qa. s. dilectionis debitū: ita semel reddit̄: vt tn̄ semp maneat sub debito pcepti. Jo. 15. Hoc est pceptū meū vt diligatis inuicē.

Debita aliq̃ a qb⁹ hō nūq̃ potest se absoluere.

¶ Deinde cū dicit. QVI ENIM diligit ⁊c̄.] Assignat cāʒ ei⁹ qđ dixerat a debito dilectionis nos nunq̄ absolui: qa. s. in dilectione tota legis ipletio ɔsistit. Vn̄ circa h̄ tria facit. Primo pponit qđ itēdit. Scđo manifestat ppositū. ibi. NAM NON adulterabis ⁊c̄.] Tertio infert ɔclonē intētaʒ. ibi. PLENITVDO ergo legis ⁊c̄.] Dicit ergo pmo. Ideo dictū est q nō intēdamus nos expedire a debito dilectionis sicut ab alijs debitis. QVI ENIM diligit primuʒ legē impleuit].i. tota legis ipletio ex primi dilectiōe depēdet. ¶ Sed h̄ nō vr̄. Dr̄ enim. 1. Thi. 1. Qr finis pcepti charitas est. Unūquodqʒ enim pficit̄ cū ad finē puenit: ⁊ iō tota legis pfectio i charitate ɔsistit. Sed charitas duos hʒ actus. s. dilectionē dei ⁊ dilectioneʒ primi. Unde ⁊ dn̄s dicit Mt. 22. Qr tota lex ⁊ pphe pēdet in duob⁹ mādatis charitatis: quoꝝ vnū est de dilectiōe dei: aliud de dilectione primi. Non ḡ vr̄ q qui primuʒ diligit ipleat totā legē. Sed dōm ē q illa dilectio primi ad charitatē ptinet ⁊ legē implet qua prim⁹ diligit̄ pp deū: ⁊ ita in dilectiōe primi includit̄ dilectio dei sicut cā in effectu. Dicit̄ enim. 1. Jo. 3. Et h̄ mādatū hēmus a deo: vt qui diligit deū diligat ⁊ fratrē suū. Et ecōuerso dilectio primi includit̄ in dilectiōe dei: sicut effect⁹ in cā. Unde ibideʒ dr̄. Si qs dixerit: qm̄ diligo deū ⁊ frēm suū odit mēdax ē. Et ide ē q i sacra scriptura qn̄qʒ fit mētio solaʒ de dilectiōe dei q̄si sufficiat ad salutē. Sm̄ illud Deut. 10. Et nūc israel qd dn̄s de⁹ tuus petit a te: nisi vt timeas dn̄m ⁊ ambules in vijs ei⁹ ⁊ diligas eū. Qn̄qʒ aūt fit mentio solaʒ de dilectiōe primi. Jo. 15. Hoc vobis mando vt diligatis inuicem.

¶ Deinde cū dicit. NAM NON adulterabis ⁊c̄.] Probat ppositū. Primo qdē p inductionē. Scđo ꝯo per mediuʒ sylli. ibi. DILECTIO primi ⁊c̄.] Circa pmū more inducētiuʒ enumerat quedam pcepta que dilectionē primi implent: ⁊ quia pcepta tria pme tabule imediatius ordinant̄ ad dilectionē dei nō facit mentionē hic de eis q̄uis ⁊ ipsa impleant̄ in dilectiōe primi: put includit dilectionē dei. Enumerat aūt mandata scđe tabule: ptermittit tn̄ pceptū affirmatiuū tm̄: qđ est de honore parētuʒ in quo ēt intelligit̄: vt oibus reddamus que debem⁹. Enumerat autē pcepta negatiua per que aliqs phibet̄ maluʒ primis inferre. Et hoc duplici rōne. Primo qdē qa pcepta negatiua sunt magis vniuersalia: ⁊ quātuʒ ad tpa ⁊ q̄tuʒ ad psonas. Quātum ad tēpora qdeʒ: qa pcepta negatiua obligāt semp ⁊ ad semp. Nullo enim tpe est furādum ⁊ adulterandum. Precepta aūt affirmatiua obligant quidem semp: sed nō ad semp: sʒ pro loco ⁊ tpe: nō enim tenet̄ homo: vt omni tpe honoret parētes: sʒ pro loco ⁊ tpe. Quātuʒ ad psonas aūt: qa nulli hominū est nocēduʒ: non aūt sufficiētes sumus: vt vnus homo possit oibus hoibus seruire. Scđo qa magis manifestū est q p dilectionē primi implent̄ pcepta negatiua q̄ affirmatiua. Qui enim diligit aliquē magis abstinet a nocumēto illius q̄ ei būficia ipendat a quo qn̄qʒ homo impeditur per impotētiaʒ. Tripl̄r aūt aliqs nocumentum primo inferre pōt. vno mō facto. alio mō verbo. tertio desiderio. Facto qdē tripl̄r. Uno mō q̄tū ad psonam ipsius primi. Et h̄ phibet̄ cū dr̄. NON OCCIDES.] In quo ēt intelligit̄ phiberi ois iniuria in psonam primi illata. 1. Jo. 3. Ois homicida nō hʒ vitam eternā in seipso. Scđo quātuʒ ad psonā cōiunctam. s. vxorē: ⁊ h̄ phibet̄ cuʒ dr̄. NON ADVLTERABIS.] In quo etiaʒ intelligit̄ phiberi fornicatio: ⁊ ois illicitus vsus genitaliuʒ membroꝝ. Heb. vltimo. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Tertio quātum ad res exteriores: qđ phibet̄ cū dicit̄. NON FVRABERIS.] In quo etiaʒ intelligit̄ phiberi ois iniusta subtractio rei aliene: siue per vim: siue p dolum. Zach. 5. Omnis fur sicut ibi scriptū est: iudicabit̄. Nocumentum aūt qđ qs primo infert ꝯbo phibet̄ cum dicit̄. NON FALSVM testimoniū dices.] Qđ nō solū phibetur in iudicio: sʒ ēt extra iudiciuʒ: siue p moduʒ detractionis: siue p modū cōtumelie. Prouer. 19. Testis falsus nō erit ipunitus ⁊ qui mēdacia loquit̄ nō effugiet. Nocumētuʒ aūt qđ qs infert primo solo desiderio phibet̄ cū dr̄. NON CONCVPISCES] reʒ primi tui. Ubi etiaʒ intelligit̄ phiberi cōcupiscentia vxoris. Supra. 7. Nam cōcupiscentiaʒ nesciebam. s. esse peccatum: nisi lex diceret. Non cōcupisces. Ponunt̄ autē hec mādata Exo. 20. Enumeratis aūt pluribus preceptis colligit omnia alia in cōmuni dicēs. ET SI qđ est aliud mandatū] affirmatiuū vel negatiuū ad primuʒ pertinēs p moduʒ supra dictū. INSTAVRATVR].i. pficit̄ ⁊ implet̄ IN HOC VERBO. Diliges primuʒ tuum sicut teipsuʒ.] Qđ qdē ponit̄ Leui. 19. Ubi nos habemus. Diliges amicū tuū: sicut teipsum. Qr aūt dicit primuʒ tuū: referēduʒ est ad oēm hoieʒ ⁊ etiaʒ ad sanctos angelos: vt Augu. pbat in primo de doctrina christiana. Noie. n. primi itelligit̄ quicūqʒ facit alicui misericordiā. sʒ illud Luc. 10. Quis tibi vr̄ illi primus fuisse qui incidit in latrones? Et ille dixit q fecit misericordiā ⁊c̄. Et qa prim⁹ est primo prim⁹ cōse-

Qre hec pcepta negatiua ⁊ affirmatia.

Nocumentū infert primo facto, vbo, desiderio.

quēs est q̄ et ille qui ab aliquo miaʒ recipit p̄ximus
ei dicat̄. Sancti aūt angeli nobis miaʒ impendunt: ꝛ
nos oibus hoib⁹ miaʒ debem⁹ impēdere. ꝛ ab eis cuʒ
nece fuerit recipe. Unde patet q̄ ꝛ sancti angeli: ꝛ oēs
hoies p̄ximi nobis dicunt̄: q̄a beatitudinē ad quam
nos tēdimus: vel iam hīt: vl' ad eā nobiscū tēdūt. Ex
quo pꝫ q̄ demones nō sunt ſm hāc rōnēʒ p̄ximi no/
bis: nec sub h̄ p̄cepto eoꝝ dilectio nobis iniungit̄: q̄a
sunt totalr̄ a societate dei exclusi: ꝛ nō sunt cōputandi
in nūo p̄ximoꝝ: ſʒ in nūo hostiū. Qḋ aūt dicit. SICVT
TEIPSVM] nō est referēduꝫ ad eq̄litatē dilectionis:
vt. ſ. aliqs teneat̄ diligere p̄ximuʒ equal'r sibi: hoc. n.
esset cōtra ordinē charitatis: quo quilibꝫ plus tenetur
suā q̄ aliorꝫ salutē curare. Cañ. z. Ordinauit i me cha/
ritatē. Sed ē referēduꝫ ad silitudinē dilectionis: vt. ſ.
similr̄ diligam⁹ p̄ximuʒ sicut nosipsos. Et hoc tripl'r.
Primo q̄dem q̄tū ad finē dilectionis: vt. ſ. nos ꝛ p̄xi/
muʒ diligamus p̄pter deū. Scḋo q̄tū ad formā dile/
ctionis: vt. ſ. sicut aliqs seip̄m diligit q̄si sibi volēs bo/
num: ita aliqs p̄ximū diligat. Qui aūt diligit p̄ximū
ad h̄ soluꝫ: vt ei⁹ vtilitate vel delectatiōe potiat̄: non
vult bonū p̄ximo: ſʒ ex p̄ximo vult sibi bonuʒ. Quo
q̄dem mō homo amare dr̄ res irrōnalis: puta vinum:
vel aquā: vt. ſ. eis vtat̄. Tertio quātuꝫ ad effectū dile/
ctionis: vt. ſ. aliquis necessitati p̄ximi subueniat sicut
sibi: ꝛ q̄ nihil illicitū p̄pter amorē proximi cōmittat:
sicut nec p̄pter suum amorem.

¶ Deinde cū dicit. DILECTIO p̄ximi ꝛc̄.] Manife/
stat p̄positū medio syll'i p hūc modū. Qui diligit p̄xi
muꝫ NVLLVM maluꝫ opat̄] ad ipsuꝫ. Sed ad h̄ ten
dit omne legis p̄ceptū vt abstineat̄ a malo. Qui ergo
diligit p̄ximū legē ipleuit: q̄ aūt dilectio p̄ximi ma/
lum nō operet̄ habet̄ ꝑme Cori. 13. Charitas non agit
perperā ꝛc̄. Et siq̄dē accipiat̄ hic maluꝫ nō soluꝫ trās/
gressionis: ſʒ et omissionis: poterit h̄ referri nō solum
ad p̄cepta negatiua: ſʒ et ad affirmatiua. Inquātū ƀo
dilectio p̄ximi includit dilectionē dei itelligit̄ q̄ dile
ctio p̄ximi excludit maluꝫ: nō soluꝫ qḋ est ꝫ p̄ximuꝫ:
sed et qḋ est ꝫ deuꝫ. Et sic includent̄ et p̄cepta tabule
ꝑme. Ultimo aūt infert ꝯclusionē principal'r intētam
dicēs. PLENITVDO ergo legis est dilectio] .i. per di/
lectionē lex implet̄ ꝛ perficit̄. Eccl'. 24. In plenitudi
ne sanctoꝝ detētio mea. Col. 3. Charitatē habete quod
est vinculum perfectionis.

¶ Presertim cuꝫ sciamus tempus: qḋ tempestiuū
sit: nos iam a somno expergisci. Nunc. n. propius
adest nobis salus: quā tum cū credebamus. Nox
progressa ē: dies aūt appropinquat. Abiciam⁹
igit̄ opa tenebraꝝ: ꝛ iduamur arma lucis: tanq̄
Luce. 21. in die cōposite ambulemus: ꝛ nō comessationib⁹
ꝛ ebrietatib⁹: nō cubilib⁹ ac lasciuiis: non cōten
tione ꝛ emulatiōe: ſʒ induamini dn̄ꝫ Iesuꝫ chr̄m.
Et carnis curam ne agatis ad cōcupiscētias.

¶ Et hoc sciētes tp̄s: q̄a hora ē iam nos de
somno surgere. Nunc. n. p̄pior est nostra
salus q̄ cū credidimus. Nox p̄cessit: dies
autēꝫ appropinquauit. Abijciamus ḡ opa
tenebraꝝ ꝛ induamur arma lucis: sic vt in
die honeste ambulem⁹. Non in comessa/
tionib⁹ ꝛ ebrietatib⁹. Nō in cubilib⁹ ꝛ im/
pudicitijs. Nō in ꝯtētiōe ꝛ emulatiōe: sed
induimini dn̄m Iesuꝫ chr̄m: ꝛ carnis cu/
raꝫ ne feceritis in desiderijs. Lec. III.

Postq̄ Aplus ostēdit quō hō dꝫ se deo exhibe
re piuꝫ. CONVENIENTER ei⁹ donis
vtēdo.] Et p̄ximo iuste ei debita reddēdo: hic ostēdit
quō in seipso debeat honestatē ꝯseruare. Et circa hoc
duo facit. Prio p̄ponit tp̄is cōgruitatē. Scḋo exhor/
tat̄ ad honestatē operū. ibi. ABIICIAMVS ergo ꝛc̄.]
Circa ꝑmū tria facit. Primo ponit tp̄is cōgruitatē. 2⁰
assignat rōnēꝫ. ibi. NVNC ENIM p̄pior ꝛc̄.] 3⁰ adhi
bet silitudinē. ibi. NOX PRECESSIT ꝛc̄.] Dicit ḡ p̄.
Dictū est q̄ debetis obseruare: ꝛ h̄ nō soluꝫ pp ea q̄ di
cta sunt: ſʒ et SCIENTES hoc tp̄s] .i. p hoc q̄ debetis
cōsiderare hui⁹ tp̄is ꝯditionē: q̄a vt dr̄ Eccl'. 8. Omni
negocio tp̄s ē ꝛ opportunitas. Hiere. 8. Miluus i celo
cognouit tp̄s suū: turtur ꝛ hyrundo ꝛ ciconia custodie/
runt tp̄s aduētus sui: populus aūt me⁹ ꝛc̄. Ad q̄d autē
congruū sit h̄ tp̄s ostēdit subdēs. QVIA hora est iam
nos de somno surgere.] Qḋ q̄dē intelligēdū est nō de
somno nature: qḋ q̄nq̄ꝫ dr̄ mors. ſm illud. 1. Thes̄. 4.
Nolum⁹ vos ignorare de dormiētib⁹. Q̄nq̄ꝫ autēꝫ est
quies aialiuꝫ vtiuū. ſm illud. Io. 11. Si dormit saluus
erit. Nec etiā intelligēduꝫ ē de somno grē: qḋ q̄nq̄ꝫ dr̄
quies eterne glie. ſm illud ps. In pace in idipsum ꝛc̄.
Q̄nq̄ꝫ aūt est quies ꝯtēplationis et in hac vita. Cañ. 5.
Ego dormio ꝛ cor meū vigilat: ſʒ itellit̄ de somno cul/
pe. ſm illud Eph̄. 5. Exurge q̄ dormis ꝛ exurge a mor/
tuis ꝛc̄. Uel et negligētie. ſʒ illḋ Prouer. 6. Usq̄ꝫquo
piger dormis. Tp̄s ḡ est surgendi a culpa p pniaꝫ. ps.
Surgite postq̄ sederitis ꝛc̄. A somno ƀo negligētie p
sollicitudinē bn̄ operādi. Esa. 21. Surgite p̄ncipes ac/
cipite clipeū. Eccl'. 32. Hora surgēdi nō te tricces.

¶ Deīde cū dicit. NVNC eniꝫ ꝛc̄.] Assignat rōnēꝫ eius
qḋ dixerat dicēs. NVNC eniꝫ p̄pior ē nr̄a salus q̄ cū
credidim⁹.] Qḋ q̄dē ſm intētionē Apli itelligit̄ de sa
lute vite eterne. de qua dr̄ Isa. 51. Salus autēꝫ mea in
sempiternū erit. Ad hāc aūt salutē hō ordinatur ꝑmo
q̄dē p fidē. Mar. vlt⁰. Qui crediderit ꝛ baptizat⁹ fue
rit saluus erit. Sed semp magis ac magis hō accedit
ad eaꝫ p bona opa ꝛ charitatis augmētuꝫ. Unde dr̄
Iac. 4. Appropinquate deo ꝛ appropīquabit vobis.
Hoc est ḡ qḋ Aplus dicit. Ideo HORA EST iaꝫ nos
de somno surgere]. NVNC ENIM] q. d. ſ. p opa bona
ꝛ p charitatis augmētuꝫ p̄fecimus. PROPIOR] .i. p̄/
pinquior ē. ſ. nobis. NOSTRA SALVS] .ſ. vite eterne.
de qua dr̄ Isa. 51. Salus aūt mea in sempiternuꝫ erit.
QVAM cū credidim⁹] .i. q̄ cū a p̄n⁰ fidē accepim⁹. Et
ſʒ h̄ itelligi 2ˣ p̄pīq̄tas. Una q̄dē ſʒ tp̄s: q̄a sancti viri
in operib⁹ iustitie p̄ficiētes magis appropinquant ad
terminū vite hui⁹ in quo mercedē accipiūt. Alia ƀo ē
p̄pinquitas dispōnis: vel p̄parationis: q̄a p augmē/
tum charitatis ꝛ opationē iustitie hō p̄parat̄ ad illam
salutē. Mat. 25. Que parate erāt intrauerūt cuꝫ eo ad
nuptias. Sed ſm q̄ eccl'ia hec ƀba aduētus tp̄e legit:
vident̄ hec ƀba eē referēda ad salutē: quā Chr̄s fecit
in suo ꝑmo aduētu: vt itelligam⁹ Apl'm loquētē quasi
ex ꝑsona oiuꝫ fideliū: qui fuerūt a p̄n⁰ mundi. Appro/
pinquāte eniꝫ iam tp̄e incarnationis Chr̄i quo vatici/
nia p̄phetaꝝ crebrescebant: qḋ tēpus repn̄tat eccl'ia.
poterit dici. NVNC p̄pior est nr̄a salus] .ſ. Christus
QVAM cū credidimus] .i. cū hoies a p̄ncipio credere
ceperūt Chr̄i aduētum futurū. Isa. 56. Iuxta est salus
mea: vt veniat: ꝛ iustitia mea vt reuelet̄. Posset et assu
mi ad tēpus misericordie quo quis icipit velle a p̄ec.

Somnus tri/plex qui est/cōtēplationis/culpe.

Propinqui/tas ad deū ſʒ/tempus ꝛ ſʒ/dispōnem.

De aduentu/Christi.

ritis pctis discedere. Tūc.n.magis appropinquat sue saluti q̄ a pn° duz biet s.dē informē. Jac.4. Resistite diabolo ꝛ fugiet a vobis:appropinquate deo ꝛc.

¶ Deinde cū dicit. NOX PRECESSIT: dies āt appropinquauit ꝛc.] Ponit ad ꝓpositū similitudinē. Qḋ qdez ſm intētionē Apl'i:sic vr eē intelligēdū: vt totū tēpus vite pñtis nocti cōparet̄ ꝓpter ignorātie tenebras. Et de hac nocte dr̄ Jsa.26. Aīa mea desiderauit te i nocte. Dici autē cōparat̄ stat° future btitudinis ꝓp claritatē qua sancti illustrant̄. Jsa.60. Non erit tibi ampli° sol ad lucēduz p diez: nec splendor lune illuminabit te: sz erit tibi dn̄s in lucē sempiternā. Ad quē diē refert̄ qḋ dr̄ in ps. Hec dies quā fecit dn̄s exultemus ꝛ letemur in ea. Alio mō pōt intelligi q̄ status culpe nocti cōparet̄ ꝓpter tenebras culpe de qbus dr̄ in ps. Nescierūt neqz intellexerūt in tenebris ambulant. Et de hac nocte dr̄ Sap.17. Solis aūt illis supposita erat grauis nox imago tenebraꝝ que superuētura erat illis. Dies āt dr̄ status grē ꝓpter lumē spūalis intelligētie: qḋ iusti hñt: sz impijs deest. ps. Lux orta est iusto. Sap.5. Sol intelligētie nō est ortus nobis. Tertio mō pōt itelligi q̄ cōparet̄ nocti tēpus pcedens Chri incarnationez: quia nonduz erat manifestata: sz sub quadaz caligine. 2.Pe.1. Habens ꝓpheticuz sermonē cui benefacitis attēdentes quasi lucerne lucēti in caliginoso loco. Et de hac nocte dr̄ Jsa.21. Custos qd de nocte. Uñ sicut in nocte apparent vmbre: ita ēt illo tpe eminebāt legalia que sunt vmbra futuroꝝ: vt dr̄ Col.2. Tempus autē ab incarnatiōe Chri cōparet̄ dei ꝓpter pñtiam spūalis solis i mūdo de quo dr̄ Mal. vltimo. Uobis timētibus nomē meū orit̄ sol iustitie. Uñ ꝛ ipse dn̄s dicit Jo.9. Me opz opari opa ei° qui misit me donec dies est. Et postea subdit. Quādiu in mundo sum lux suz mūdi. Quid ergo dr̄. NOX PRECESSIT] indifferenter accipi pōt pro qualibet pdictaꝝ noctiū. Jaz.n. pcesserat eos: qbus scribebat ꝛ magna pars tpis hui° vite: ꝛ qḋ verius est pcesserat nox culpe: pcesserat etiā tps legis qḋ fuit ante Chrm. Qḋ aūt subdit. DIES autē appropinquabit.] vr̄ ſm intētionē Apl'i referēduz eē ad diez future glie: qui lz nōdum aduenisset fidelib° Chri qb° scribebat: tñ in ꝓpinquo erat eis ſm pdicta. Posset ēt itelligi tēpus grē Chri: qḋ ꝛ si iaz aduenerit ſm tēpoꝝ cursum: appropinquare tñ nobis dr̄ p fidē ꝛ deuotionē. sicut ꝛ Phil.4. dr̄. Dn̄s ppe est. Et in ps. Prope ē dn̄s oib° inuocātib° eū. Pōt ēt h̄ ꝯgruere his q de pctis penitere icipiūt: qb° dies grē appropiquat.

¶ Deīde cū dicit. ABIICIAMVS ꝛc.] Cōcludit exhortationē de honestate vite. Et pmo pōit exhortationē. 2° exponit eā ibi. NON in cōmessationib° ꝛc.] Circa honestatē vite tria tāgit. Primo qdē remotionem vitioꝝ ꝯcludens ex pmissis: si nox pcessit: vt dictum est. ABIICIAMVS ergo opa tenebraꝝ.] qa vt dr̄ Eccl.8. Omni negocio tps est ꝛ opportunitas. Uñ recedente nocte cessare debēt opa noctis. Dicunt̄ aūt opa tenebraꝝ opa pctōꝝ. Primo qdē qa in seipsis puata sunt lumie rōnis quo illustrari debēt humana opa. Ecc.2. Sapiētis oculi in capite eius: stult° in tenebris ambulat. Scdo qa i tenebris agunt̄. Job.24. Oculus adulteri obseruat caliginē. Tertio qa p ea hō ad tenebras ducit̄ ſm illud Mat.22. Mittite eū in tenebras exteriores. Scdo iducit ad assumēdas virtutes. Quasi dicat. Ex quo dies appropinquauit assumētes ea que cōgruūt diei. INDVAMVR arma lucis] .i. virtutes que ēt arma dicunt̄: inquātuz nos muniunt. Eph. vltio. Induite vos armaturā dei: vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Et dicunt̄ lucis arma: tuz qa ex lumine rōnis decorant̄ ꝛ pficiunt̄. Uñ dr̄ Prouer.4. Justoꝝ semita q̄si lux splendens pcedit: tuz qa lucis exemen regnunt. Jo.3. Qui facit veritatē venit ad lucē: tum qa per opa virtutū alij illuminant̄. Math.5. Sic luceat lux vr̄a corā hoib° ꝛc. Tertio exhortat̄ ad vsuz virtutum ꝛ pfectū cū dicit. SIC VT IN die honeste ambulemus.] Hec.n. duo vident̄ diei ꝯgruere. Primo qdē honestas. Nam in die vnusquisqz se studet cōponere: vt corā alijs honestius appareat. In nocte aūt non sic. Unde dr̄. 2. Thessal.5. Qui dormiunt nocte dormiūt ꝛ qui ebrij sunt nocte ebrij sunt: nos aūt qui diei sum° sobrij sumus. Unde p° Corin.14. dr̄. Omnia honeste ꝛ ſm ordinē fiant in vobis. Scdo homo in die ambulat nō in nocte. Unde dr̄. Joā.11. Qui ambulat in nocte offendit. Et ideo qa dies est opz q̄ ambulemus .i. de bono in melius pcedamus. Unde dicitur Joā.12. Ambulate dum lucem habetis.

¶ Deinde cū dicit. NON IN comessationib° ꝛc.] Exponit qḋ dixerat. Et pmo exponit quo sunt abijciēda opa tenebraꝝ: que sunt opa pctōꝝ: de qbus quedam annumerat. Primo ponens ea que pertinēt ad corruptionē cōcupiscibilis: cuius corruptio est intēperātia que est circa delectatiōes tact°: ꝛ circa cibos cū dicit. NON IN comessationib°.] Dicunt̄ comessationes superflue ꝛ nimis accurate comestiōes. Prouer.23. Noli eē in cōuiuijs pctōꝝ: nec in comessationib° eoꝝ qui carnes ad vescēduz ꝯferūt. Qḋ qdē pōt esse peccatuz mortale ex hoc q̄ ſm legē pro hac culpa aliqs dānat̄ ad mortē. Dicit̄.n. de filio proteruo Deu.21. Comessationib° vacat ꝛ luxurie atqz conuiuijs lapidibus eum obruet ꝛc. Dicit̄ aūt aliqs vacare comessationib° atqz cōuiuijs: nō qdez si comedat magnifice ſm statuz sue dignitatis: sicut dr̄ Hester.2. Qḋ Assuerus iussit preparari cōuiuiuz magnificū ꝓp ꝯiunctionē Hester: iuxta magnificētiā principalez: sed qñ aliqs h̄ facit pter decentiaz sui status: ꝛ pcipue si ad h̄ pncipalis eius cura existat: sicut illi de qbus dr̄ Infra vltimo. Hm̄ Christo dn̄o non seruiunt: sz suo vētri. Et Phil.3. Quoꝝ deus venter est. ¶ Scdo excludit intēperātiaz circa potū cuz subdit. ET EBRIETATIBVS.] Que ptinent ad superfluitatē potus extra mēsurā rōnis hoiez ponētis. Eccl.31. Uinū in iocūditate creatū est nō in ebrietate. Et est ꝯsiderāduz q̄ ebrietas ex suo gñe est pctm̄ mortale: cū.s. hō ex ꝓposito inebriat̄: qa vr̄ pferre delectationē vini integritati rōnis. Unde dr̄ Jsa.5. Ue qui potentes estis ad bibēduz vinū ꝛ viri fortes ad miscēduz ebrietatē. Si vo aliqs inebriet̄ pter intētionē non ex ꝓposito: puta qa ignorat vtutē vini: vel qa nō estimat se tanto potu inebriāduz nō est pctm̄ mortale: qa non per se inebriat̄ sz p accidēs .i. pter intētionē: qḋ qdem nō pōt ꝯtingere in his q frequēter inebriant̄. Et iō dicit Aug. in ſmone de purgatorio: q̄ ebrietas est pctm̄ mortale si assidua fuerit. Uñ signāter hic Apl's i plurali nūo dic̄. NON IN comessationib° ꝛ ebrietatib°.]

¶ Tertio ponit intēperātiā circa corpalez quietē cū dicit. NON IN cubilib°] .i. nō i supfluis dormitatiōe quā ꝯueniēter post comessationē ꝛ ebrietatē phibet: qa seqt̄ ex illis: ꝛ pōt eē in h̄ pctm̄ mortale: qñ ꝓpter quietē corpalez ꝛ somnū omittit q̄ facē debz: ꝛ iclinat̄ ad aliq̄ mala faciēda. Mich.2. Ue qui cogitatis inutile ꝛ opamini maluz i cubilib° vestris. Pōt ēt qḋ dicit nō in cubilib° referri ad apparatū luxurie. Unde dr̄ ex psona meretricis. Prouer.7. Aspersi cubile meum myrrha ꝛc. Gen.49°. Ascendisti cubile patris tui.

Nox pro tpe hui° vite pro culpa pro tpe pcedēte incarnationē.

Opa pctōꝝ sunt tenebrarum: qa sunt sine lumie rōnis: qa in tenebris agit̄: quia ad tenebras ducūt.

¶ Et ideo cõuenienter quarto excludit intemperantiã circa venerea cũ subdit. ET IMPVDICITIIS]. quibuscũqz venereis actib⁹ qui dicunt̃ impudici: q̃a nõ cauent id q̃d est maxĩe pudore vl̃ ɔfusione dignũ: tum q̃a oẽs delectatiões tact⁹ gule ⁊ luxurie sunt cões nobis ⁊ brutis. Unde qui eis inordinate insistit bestialis efficit̃. ps. Nolite fieri sicut equus ⁊ mulus in q̃b⁹ nõ est intellectus ⁊c̃. Tum et q̃a spẽalr̃ in actib⁹ venereis rõ hois totalr̃ absorbet̃ a delectatiõe: vt nõ possit hõ tunc aliq̃d intelligere: sicut Aristo. dicit i libro ethicoꝝ. Unde ⁊ Osee. 4. dr̃. Fornicatio ⁊ ebrietas ⁊ vinũ auferunt cor. Apoc. 9. Nõ egerũt pniaꝫ sup̃ imũdicia ⁊ fornicatione ⁊ impudicitia q̃d gesserunt.

¶ Deinde excludit ea que ptinent ad corruptionẽ irascibilis cũ dicit. NON IN cõtentione.] Que q̃dem vt Ambrosius dicit est ĩpugnatio veritatis cũ cõfidẽtia clamoris. Põt autẽ intelligi q̃ per h̃ p̃hibet̃ ois rixa nõ soluꝫ v̾boꝝ sꝫ ⁊ factoꝝ: que vt plm̃ a v̾bis incipit. Prouer. 20. Honor est homini qui separat se a cõtentionib⁹. Solet aũt cõtentio ex inuidia gñari. Et iõ subdit. ET EMVLATIONE.] Unde Ja. 3. dr̃. Ubi zelus ⁊ cõtentio ibi incõstantia ⁊ omne op⁹ prauũ. ¶ Scd̃o exponit q̃õ debeam⁹ induere arma lucis dicẽs. SED INDVIMINI dñm Jesum chr̃m.] In quo. s. abũdantissime fuerũt oẽs virtutes. Sm̃ illud Isa. 4. Apprehẽdent septẽ mulieres virũ vnuꝫ. Induimus aũt Jesum chr̃m. Primo q̃dẽ per sacramẽti susceptionem. Gal. 3. Quicũqz in Chr̃o baptiẓati estis Chr̃m induistis. Scd̃o per imitationẽ. Eph. 4. Expoliãtes vos veterẽ hoiem cuꝫ actib⁹ suis induẽtes nouũ ⁊c̃. Et Eph. 4. Induite nouũ hoieꝫ qui sm̃ deũ creat⁹ est in iustitia ⁊c̃. Dr̃ aũt induere chr̃m qui chr̃m imitat̃: q̃a sicut hõ cõtinetur vestimẽto ⁊ sub ei⁹ colore vr̃: ita in eo qui chr̃m imitat̃ opera chr̃i apparẽt. Per hoc ẽ induimur arma lucis: q̃n induim⁹ chr̃m. Tertio exponit q̃ dixerat. SIC VT in die honeste ambulem⁹.] per h̃ q̃d subdit. ET CARNIS CVRAM ne feceritis in desiderijs.] In hoc eniꝫ pulchritudo honestatis ɔsistit: vt hõ spũm p̃ferat carni. Supra. 8. Debitores sumus nõ carni vt sm̃ carneꝫ viuam⁹. Sed notãdum q̃ nõ dicit simplr̃ carnis curam ne feceritis: q̃a quilibet tenet̃: vt carnis curaꝫ gerat ad sustentãdam naturaꝫ. Sm̃ illud Ephe. 5. Nemo vnq̃ carnem suam odio habuit: sed nutrit ⁊ fouet ⁊c̃. Sed addit. IN DESIDERIIS] vt. s. inordinata carnis desideria. i. concupiscentias non sequamur. Unde dicitur Gal. 5. Spiritu ambulate ⁊ desideria carnis nõ perficietis.

Cap. XIIII.

Infirmum autem in fide assumite: nõ in disceptatioĩb⁹ cogitationũ. Alius. n. credit se mãducare oĩa. Qui aũt infirmus est olus manducet. Is qui mãducat nõ manducãteꝫ nõ spernat: ⁊ qui nõ manducat: manducanteꝫ nõ iudicet. Deus eniꝫ illuꝫ assumpsit. Tu q̃s es qui iudicas alienũ seruuꝫ? Dñõ suo stat aut cadit. Stabit aũt. Potẽs est enim deus statuere illuꝫ. Nam alius iudicat diẽ inter dieꝫ: alius aũt iudicat oẽm diẽ. Unusquisqz in suo sensu abũdet. Qui sapit diẽ: dño sapit: ⁊ qui mãducat dño manducat. Gratias eniꝫ agit deo. Et qui nõ mãducat dño nõ mãducat: ⁊ grãs agit deo. Nemo enim nostrũ sibi viuit: ⁊ nemo sibi morit̃. Siue eniꝫ viuimus: dño viuim⁹: siue morimur: dño morimur. Siue ergo viuim⁹: siue morimur dñi sumus. In hoc. n. Chr̃s mortuus est ⁊ resurrexit: vt viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ dominet̃. Tu aũt q̃d iudicas fratreꝫ tuũ? aut tu q̃re spernis fratrẽ tuũ? Oẽs. n. stabim⁹ ante tribunal chr̃i. Scriptũ est. n. viuo ego dicit dñs: q̃m mihi flectet̃ omne genu: ⁊ omnis lingua cõfitebit̃ deo. Itaqz vnusq̃sqz nostrũ pro se rõneꝫ reddet deo. Non ẽ amplius inuicẽ iudicemus.

Infirmũ *Induimus chr̃m p sacramẽti susceptionẽ per imitationem.*

Uoro euꝫ qui infirmat̃ fide: assumite: nõ ad diiudicationes disceptationuꝫ. Alius q̃dẽ credit vescẽduꝫ esse q̃buslibet: alius aũt qui infirmus est: holeribus vescit̃. Qui vescitur: nõ vescentẽ ne despiciat: ⁊ qui nõ vescitur: vescentẽ ne iudicet. Deus enim illum assumpsit. † Tu q̃s es qui iudicas de alieno famulo? Proprio dño stat aut cadit: imo fulciet̃ vt stet. Potens est enim deus efficere: vt stet. Hic q̃deꝫ iudicat: diem ac dieꝫ cõferens: ille auteꝫ idem iudicat de q̃uouis die. Unicuiqz sua mens satisfaciat. Qui curat diem: domino non curat. Et qui non curat diem: domino nõ curat. Qui vescit̃: dño vescit̃. Gratias eniꝫ agit deo: ⁊ qui nõ vescitur: dño non vescit̃: ⁊ grãs agit deo. Nullus eniꝫ nostrũ sibiipsi viuit: ⁊ nullus sibiipsi morit̃. Nam siue viuimus: dño viuimus: siue morimur: dño morimur. Siue igit̃ viuam⁹: siue moriamur: dñi sumus. In hoc eniꝫ Christus ⁊ mortuus est: ⁊ resurrexit: ⁊ reuixit: vt mortuis ac viuentibus dominet̃. † Tu v̾o cur iudicas fratrem tuum? Aut etiam tu cur despicis fratrem tuum? Omnes enim statuemur apud tribunal Christi. Scriptũ est enim: † viuo ego dicit dñs: mihi sese flectet oẽ genu: ⁊ ois lingua ɔfitebit̃ deo. † Igit̃ vnusquisqz nostruꝫ de seipso rõnem reddet deo. Ne post hac igit̃ alius alium iudicemus.

Jaco. 4. *(left margin, beside "Tu q̃s es qui iudicas de alieno famulo")*

Jaco. 4. *(right margin, beside "Tu v̾o cur iudicas fratrem")*

Esa. 45. Philip. 2. 2. Corin. 5.

Postq̃ Ap̃lus ostẽdit q̃õ aliq̃s debeat p̃fect⁹ fieri: hic ostendit q̃õ p̃fecti debeãt se hr̃e ad ip̃fectos. Et p̃ ostẽdit q̃ nõ debẽt eos scandaliẓare vel iudicare. Scd̃o ostẽdit q̃õ debẽt eos sustentare. 15. ca. ibi. DEBEMVS aũt nos firmiores ⁊c̃.] Circa p̃m̃ duo facit. Pr̃io p̃hibet iordinata iudicia. 2° p̃hibet ĩfirmoꝝ scãdala. ibi. SED HOC iudicate magis ⁊c̃.] Circa p̃mũ tria facit. Pr̃io p̃ponit amonitiões. 2° exponit eã. ibi. ALIVS eniꝫ ⁊c̃.] 3° rõnem assignat. ibi. DEVS. n. illuꝫ ⁊c̃.] ¶ Circa p̃mũ ɔsiderãduꝫ est q̃ i p̃mitiua eccl̃ia aliqui ex iudeis ɔuersi ad Chr̃m credebãt legalia cũ euãgelio eẽ seruãda: vt p̃ꝫ Act. 15. Et hos Ap̃ls vocat infirmos in fide Chr̃i q̃si nõdum p̃fecte credẽtes q̃ fides Chr̃i sufficiat ad salutẽ: perfectos aũt vel firmos in fide vocat eos qui fidem Chr̃i sine legalib⁹ credebãt eẽ seruãdã. De vtrisqz tñ erãt

aliqui

aliqui Rome inter fideles Chri. Alloquitur ḡ Apl's pfectos in fide dicēs. Dixi q̄ debetis iduere Jesuz Chrz. ASSVMITE aūt].i. affectu charitas vobis ꝯiūgite ad supportādū INFIRMVM in fide]sic expositū ē. de q̄ pōt itelligi illō Sap. 9. ifirm⁹ hō ꝛ exigui tpis ꝛ mior ad intellectū iudicij ꝛ legū. ifra. 15. Suscipite iuicē sic ꝛ Chris suscepit vos. Eccl. 29. Propter mādatum assu me pauperē. Et h̄ NON IN disceptatiōib⁹ cogitationū].i. nō disceptādo pp h̄ q̄ vnus ꝯ aliū cogitat: dū s. illi qui legalia seruabāt iudicabant tāq̄ trāsgressores eos qui nō seruabāt. Et illi q̄ nō seruabāt ꝯtendebant tāq̄ errātes ꝛ ignorantes qui seruabāt supra. 2. Cogitationū inuicē accusantium aut defendentiu ꝛc.

¶ Deide cū dic̄. ALIVS.n. ꝛc.]Exponit qō dixerat. Et p̄ ostēdit q̄ sūt ifirmi i fide. 2° ostēdit q̄lr sint disceptatiōes cogitationum vitāde ibi. IS QVI māducat ꝛc.] Circa p̄m ꝯsiderādū ē q̄ iter ceteras legales obseruantias vna erat discretio ciboꝝ pp aliq̄s cibos i lege ꝓhibitos: vt pz Leuit. 11. ꝛ hac qdē obſuātia q̄ttidie erat vtēdū vl nō vtēdū. Et iō de h̄ mentionē fecit specialr Apl's dicēs. ALIVS.n. q̄].s. ē pfect⁹ i fide CREDIT se posse licite māducare]eo q̄ nō reputat se astrictū ad legales obſuātias. Mat. 15. Qō itrat i os nō coinquinat hoiez. 1. Thi. 4. Ois creatura dei bona ꝛ nihil reijciēdū ꝛc. In veteri aūt lege ꝓhibebanᵗ aliq̄ cibi: non q̄a nālr cēnt imūdi. Sic̄.n. in xbis h̄ nomē stult⁹ sig̃t aliqō malū: ꝯūis h̄ nomē sit bonū. Ita in reb⁹ qōdam aial bonū ē s̄z nāz: s̄z signatiōe ē malū sic̄ porcus q̄ significat imūdiciā. Et iō ꝓhibit⁹ ē antiq̄s esus illarum carniū: vt significareᵗ i coꝝ vitatiōe vitatio imunditie. Tota.n. veteris ppli vita figuralis erat: vt Aug. dic̄ in lib° ꝯ Faustū. Ueniēte āt Chrō q̄ ē veritas cessauerūt fig̃. ¶ Subdit āt q̄ᵗᵐ ad ifirmū. QVI AVTEM ifirm⁹ ē olus māducet].q.d. Illis cibis vtatur qb⁹ nō occurrit aliqō imūdū i lege ꝓhibitū. In singulis.n. generib⁹ aialiū puta terrestrib⁹ volatilib⁹ ꝛ aq̄ticis q̄dā gn̄a erāt ꝯcessa: ꝛ q̄dā ꝓhibita: s̄z i herbis ꝛ arborib⁹ nihil erat ꝓhibitū: vt pz Leui. 11. ꝛ hui⁹ potest eē rō 2ᵃ. Una ē q̄a terre nascētia fuerūt a p̄n° ꝯcessa hoi ad edēdū. s̄m illō Gen. 1. Ecce dedi vobis oēz herbā afferentē semē sup terrā ꝛ vniuersa ligna q̄ hñt in semetipsis semētē gn̄is sui: vt sint vobis i escā. S̄z post diluuiū p̄ legiᵗ ꝯcessus carniu̾ esus. Uñ dr Gen. 9. Quasi olera virētia tradidi vobis oia. s. aialiū gn̄a. Alia rō ē q̄a p̄mā ꝓhibitionē de abstinēdo a q̄busdā terre nascētibus hō i paradiso trāsgressus fuerat: vt pz Gen. 3. ꝛ pp hoc nō erat ei filiis ꝓhibitio iterāda. S̄z cū legalia cessauerūt in Chri passiōe videᵗ q̄ icōueniēter Apl's infirmis i fide ꝑmittat q̄ a cibis ꝓhibitis i lege abstineant: qō nūc i Chriānis nō sustineᵗ ab eccl'ia. S̄z distiguēdū ē triplex tp̄s. s̄z Aug. q̄tū ad legalia. Primū ē tp̄s an̄ passiōez Chri i q̄ legalia suū robur obtinebāt q̄si adhuc viuētia. Scd̄z āt tp̄s ē post passionē Christi an̄ diuulgatiōez euāgelij. In q̄ qdem tpe legalia mortua erāt: q̄a nullus ad ea tenebaᵗ: nec obseruata aliq̄d ꝯferebāt alicui: nōdum tñ erat mortifera: q̄a sine pctō poterāt iudei ad Chrz ꝯuersi legalia obseruare: ꝛ p h̄ tpe loqtur h̄ Apl's. Tertiū āt tp̄s ē post diuulgationez euāgelij in q̄ legalia nō solū sūt mortua: s̄z mortifera: vt q̄sq̄s ea seruet peccet mortalr. Exponiᵗ aūt ꝛ aliter in glosa: vt dicaᵗ INFIRMVS]q̄ ē ad lapsū vitiorū carnaliū pronus: ꝛ huic ꝯsulendū est q̄ COMEDAT olus].i. tenues ꝛ aridos cibos q̄ nō sūt fomētū vitiorū: ꝛ abstineat ab illis qb⁹ excitaᵗ libido. S̄z ali⁹ q̄ est fortior credit se absq̄ piculo oia māducare. Et h̄ dūa

T̄ps an̄ passionez ꝛ post passionem et post vulgationē euāgelij.

apparet Mat. 9. iter discipulos Chri q̄ nō ieiunabāt tamē q̄ ꝯsortari p̄nia Chri. ꝛ discipulos Jo. baptiste q̄ ieiunabāt. Uñ ꝛ palam agētes a quibusdam cibis abstinēt nō pp eoꝝ imūdiciā. sed ad libidinē refrenādā.

¶ Deinde cū dic̄. IS QVI māducat ꝛc.]Exponit quō sunt vitāde disceptatiōes cogitationū: ꝛ p̄ q̄tū ad pfectos dicēs. IS QVI māducat].s. cū secura ꝯsciā oia vl etiā sine piculo libidinis NON SPERNAT nō māducātē].s. idifferēter oia tāq̄ ifirmū i fide vl q̄si ꝓnū ad vitia. Esa. 33. Ue q̄ spernis nōne ꝛ ipse sperneris: Luc. 10. Qui vos spernit me spernit. Scd̄o loquiᵗ q̄tū ad ifirmos dicēs. ET QVI nō māducat].s. idifferēter oia vel q̄a ē ifirmus in fide de q̄ loquiᵗ Apl's: vl etiā q̄a ꝓnus ē ad libidinē NON IVDICET māducātē].s. idifferēter oia q̄si trāsgressorez legis vel q̄si in libidinē precipitē. Mat. 7. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimini. s̄. 2. Inexcusabilis es o hō ois qui iudicas.

¶ Deide cū dic̄. DEVS eni illū assumpsit ꝛc.]Assignat tres rōnes pp q̄s debem⁹ a falso iudicio abstinere. 2ᵃ poniᵗ ibi. SVO dño ꝛc.]3ᵃ ibi. TV AVTEM q̄ iudicas ꝛc.] Prima rō sumiᵗ ex auctoritate iudicātis. Uñ p̄ ostēdit hāc auctoritatē deo competere. Scd̄o excludit q̄ iudicium ad homines nō ꝑtinet ibi. TV QVIS es ꝛc.]Dicit q̄ p̄mo. Recte dc̄m est q̄ q̄ non māducat māducātē nō iudicet. DEVS.n. assumpsit illū]s.i. suū a se iudicādū. Zach. 11. Assumpsi mihi duas virgas. i. duos pplos. ps. Assumpsit me de aq̄s multis. Ille aūt qui assumiᵗ ad supioris iudiciū nō dz ab iferiori iudicari. Et ideo ꝯcludit. TV QVIS es].i. cui⁹ auctoritatis vel virtutis es QVI IVDICAS alienū seruū].i. pximū tuū q̄ est seruus dei. Requiriᵗ.n. in iudicāte auctoritas. s̄m illud Exo. 2. Quis ꝯstituit te p̄ncipē ꝛ iudicē super nos. Et Luc. 12. Quis me ꝯstituit iudicē aut diuisorē sup vos. S̄z ex hac rōne sequi videᵗ hois iudiciū de alio hoie eē illicitū. S̄z dd̄m est q̄ in tātū hois iudiciū licitū est inq̄tū agiᵗ auctoritate ꝯcessa diuinitus. Uñ dr Deut. 1. Audite illos ꝛ qō iustū est iudicate. Et postea sequiᵗ. Quia dei est iudiciū. i. auctoritate diuina agiᵗ. Si q̄s xo velit sibi vsurpare iudiciū sup ea q̄ nō sunt ei diuinitus ꝯcessa ad iudicādū ē iudiciū temerariū: sicut si q̄s iudex delegat⁹ a papa vellet i iudicādo trāsgredere mādati fines. De⁹ autē soli sibi reseruauit iudicare occulta que p̄cipue sunt cogitatiōes cordiū ꝛ futura. Et ideo si q̄s iudicare p̄sumpserit ē temerariū iudiciū. Uñ Aug. dicit in li° de sermone dñi in mōte. In his duob⁹ temerariū est iudiciū cū icertū sit quo aīo quid factū sit. vel incertū qualis futurus sit qui nūc sit bonus vel malus manifeste apparet.

¶ Deinde cū dic̄. SVO DOMINO stat aut cadit ꝛc.] Ponit 2ᵃᵐ rōnē q̄ qdē sumiᵗ ex fine meriti vel demeriti. Posset aliq̄s dicere q̄ lz hō nō habeat iudiciariā auctoritatē: tñ intromittere se dz iudicio alteri⁹ pp dānū vel fructū q̄ inde ꝓuenit. s̄z Apl's ostēdit h̄ ad deuz magis q̄ ad hoies ꝑtinere. Et sic ēt pp h̄ debem⁹ deo ꝓximoꝝ iudicia relinquere: nisi inq̄tū vice ipsi⁹ fungimur in iudicādo p auctoritatē nobis cōmissam. Circa h̄ tria facit. Primo ꝓponit qō itēdit. Scd̄o exēplificat ibi. NAM ALIVS iudicat ꝛc.]Tertio ꝓbat ꝓpositū ibi. QVI SAPIT diē ꝛc.]Circa p̄mū duo ꝓpōit. Primo q̄ q̄cq̄d circa hoiem accidit ad deū ꝑtinet cū dicit. SVO dño stat].s. recte agēdo. ps. Stātes erāt pedes nr̄i in atrijs tuis hierusalē. AVT CADIT].s. peccādo. Amos. 5. Domus israel cecidit ꝛ non adijciet vt resurgat. Ponit aūt sub distīctione. STAT AVT cadit]pp icertitudinē: q̄a multi videnᵗ cadere q̄ stant: ꝛ

ccōuerso. ſm illud. Eccl. 8. Uidi ipsos sepultos q cum adhuc viuerēt in loco scō erāt ⁊ laudabant̄ in ciuitate quaſi iuſtoꝝ opeꝝ. Loquit̄ aūt h̄ Apl's ſm ſilitudinē hoīs serui ad cuius dn̄z ptinet oē qd circa seruū agit̄. Nec intelligendū est q deo aliqd pficiat vel noceat si hō stet aut cadat. Dicit̄ n. Job. 35. Si peccaueris qd ei nocebis. porro si iuste egeris quid ei donabis. Sed quātū ad hoīes quod iuste agimus ad gloriaꝫ dei spectat. Mat. 5. Ut videāt opera vestra bona ⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est. Qz aūt cadimus peccādo est hoībus occasio blaſphemādi deū. supra. 2. Nomē dei ppter vos blaſphemat̄ inter gentes. Uel qd dicit̄. SVO DOMINO stat aut cadit] exponēdū est in iudicio dn̄i sui. 1. Coꝝ. 4. Qui iudicat me dn̄s est. Secūdo ostēdit q si cadit ad deū ptinet dicēs. STABIT aūt.] q. d. Et si aliquis nūc cadat per pctm̄ tn̄ pōt eē q iteꝝ stabit. Et hoc oīno iplebit̄ si est pdestinatus. ps. Nunquid qui dormit nō adyciet vt resurgat. Mich. 7. Ne leteris inimica mea: q̄a cecidi resurgam. Et ppter h̄ si videmus aliquē manifeste cadētez nō debemus eum despicere temerarie iudicādo de eo q nūq̄ resurget: sed magis debemus pſumere q iterū stabit nō ex cōſideratione cōditionis humane: sed ꝯſiderādo virtutez diuinam. Unñ cū dicit. POTENS est deus statuere illū] ppter eius bonitatē: pſumere debemus q iteruꝫ statuet euꝫ. Ezech. 3. Ingressus est in me spūs ⁊ statuit me. s. pedes meos sic ⁊c. s. dictū ē. Si nō pmāserit i incredulitate iſerent̄. potēs est eni deꝰ iteꝝ iſerere illos.

❡ Deinde cū dicit̄. NAM ALIVS iudicat ⁊c.] Exemplificat qd dictū est. ⁊ pmo ppōit diuersitatē humane sententie dicens. Ideo dico q suo dn̄o stat aut cadit. NAM ALIVS iudicat inter diē ⁊ inter diem] .i. iudicat inter vnū dieꝫ ⁊ aliū: vt. s. vno die abstineat: ⁊ non alio. Qd quidē videt̄ ptinere ad infirmū in fide q reputat adhuc legalia eē obseruāda. Dicit̄ n. Leui. 24. Decimo die mēsis septimi dies expiationū erit affligetiſq3 animas vestras in eo. Et Judith. 8 Dicit̄ q Judith ieiunabat oībꝰ diebus vite sue pter sabbata ⁊ neomenias: ⁊ festa domus israel. ALIVS aūt iudicat oēm diē] indifferēter eē obseruādā q̄tū ad ieiunia legis q̄ iā cessauerūt. Unñ h̄ vr ptinere ad eū q est pfectꝰ in fide. ps. Per singulos dies bn̄dicā tibi. Potest h̄ etiaꝫ referri ad abstinentias que fiunt causa cohibēde libidinis: qbus omni die aliqui vacant: puta qui perpetuo a carnibus vel vino abstinent vel ieiunāt. quidā aūt interpositis diebus abstinent: ⁊ ab abstinentia cessant. ſm illud Eccl. 3. Omnia tempus habent.

❡ Scdo ondit oīa hec posse ad dei gloriaꝫ ptinere dicēs. VNVSQVISQVE in sensu suo abūdet] .i. suo sensui dimittat̄. Abūdare eni in sensu suo est sensuꝫ suum sequi. Eccl. 15. Deus ab initio cōstituit hoīem ⁊ reliqt illuꝫ in manu consilij sui. Uel IN SENSV suo] .i. ſm sensum suum studeat abūdare ad gl'iam dei. ſm illud 1. Coꝝ. 14. Ad edificationeꝫ ecclesie querite vt abundetis. Sed hoc videt̄ locū hēe in his que nō sunt ſm se mala. In his aūt que sunt ſm se mala nō est hō suo sensui relinquēdus. Qz aūt aliquis iudicet diē iter diē. videt̄ esse ſm se malum ſm primā expositionem. Dicitur eni Gal. 4. Dies obseruatis ⁊ menses ⁊ tēpora ⁊ annos. timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Et loqtur ad l'ram de his q dixerūt dies obseruādos ſm cerimonias legis. Sed dōm q Apl's hic loqtur ſm tēpus illud in quo iudeis ad fidem conuersis licitū erat legalia obseruare vt dictū est: sed q̄tuꝫ ad scdam expositionem videt̄ esse illicituꝫ qd dicit. Alius iudicat oēm diem. Sūt n. qdaꝫ dies in qbus nō est licituꝫ ieiunare. Dicit n. Aug. in ep'la ad Casulanū. Quisqs diē dn̄icum ieiunio decernēduꝫ esse putauerit nō paruo scandalo erit ecclie. Nec imerito. Illis. n. diebꝰ quibꝰ nihil certi statuit diuina scriptura mos ppl'i dei: ⁊ instituta maioꝝ pro lege tenēda sunt. Et in Decretis dicit̄ di. 30. Si quis presbyter ppter publicā pnīaꝫ a sacerdote acceptā absq3 alia necessitate die dn̄ica pro quadā religiōe ieiunauerit sicut manichei anathema sit. Sz itelligēdū ē q hic Apl's loquit̄ q̄tū ad illas abstinētias q̄ quolꝫ die licite fieri pnt absq3 dissonātia cōmunis ꝯsuetudis vl' coꝝ q̄ sūt a maiorib' istituta.

❡ Deinde cū dicit̄. QVI SAPIT diem ⁊c.] Probat ppositū: q. s. vnusqsq3 suo dn̄o stet aut cadat: ⁊ h̄ tripl'r. Primo p actuꝫ fideliū. Scdo per intētionem eorum ibi. NEMO. n. vestrū ⁊c.] Tertio p coꝝ ꝯditionem ibi. SIVE q̄ viuimꝰ siue morimur ⁊c.] Probat g̊ pͦ q vnusqsq3 fideliū suo dn̄o stat aut cadit p h̄ q de oibꝰ q̄ facit ſm suā ꝯsciaꝫ gratias agit deo. Unñ dicit. QVI SAPIT diē] vt. s. vno die abstineat ⁊ alio die ab abstinētia cesset DOMINO sapit] .i. ad reuerentiā dei cibos discernit: sicut ⁊ nos discernimus vigilias festoꝝ in qbus ieiunamus a diebꝰ festis quibꝰ ieiuniū soluimus ppter reuerētiā dei. Eccl. 33. Quare dies dieꝫ superat. ⁊ iterū. Lux lucē. Deinde loquit̄ q̄tū ad illos qui iudicant oēm diē. quoꝝ qdā oī die a ieiunio cessabāt. sicut di Mat. 9. q discipuli Chri nō ieiunabāt. Unde dicit̄. ET QVI mādūcat] .s. oī die DOMINO mādūcat] .i. ad gl'iaꝫ dn̄i. qd per h̄ pꝫ. GRATIAS. n. agit deo] .s. de cibo assumpto. 1. Thi. 4. Abstinere a cibis quos deus creauit ad pcipiēdū cū gratiaruꝫ actione fidelibꝰ. ps. Edent paupes ⁊ saturabunt̄ ⁊c. Ulteriꝰ q̄tuꝫ ad eū q sic iudicat oēm diem. vt. s. oī die abstineat: subdit. ET QVI nō mādūcat] .i. abstinet oī die DOMINO] .i. ad honoreꝫ dn̄i NON MANDVCAT.] Et h̄ pꝫ p h̄ q gratias agit deo q sibi dedit voluntatē ⁊ virtutē abstinēdi. 1. Thes. vltͦ. In oibus grās agite. Sz qd hic dicit Apl's de his qui oī die vel abstinebāt vel ab abstinentia cessabant debet intelligi quantum ad illud tēpus in quo hoc non erat contrarium statutis maioruꝫ nec cōmuni consuetudini populi dei.

❡ Deinde cū dicit̄. NEMO eni vestrū sibi viuit ⁊c.] Probat idē ex intētiōe fideliū. Et pͦ excludit inordinatam intētionē dicēs. Recte dico q vnusqsq3 dn̄o suo stat aut cadit. NEMO. n. nostrū viuit] vl' nāli vita vl' spūali de qua di Abac. 2. Iustus aūt meꝰ ex fide viuit SIBI] .i. pp seipm̄: quia hoc esset frui seipso. 1. Coꝝ. 10. Nō querēs qd mihi vtile. ps. Non nobis dn̄e non nobis ⁊c. vel SIBI] .i. ſm suā regulā sicut q dicunt Sap. 2. Sit fortitudo nostra lex iustitie. vel SIBI] .i. suo iudicio. 1. Coꝝ. 4. Sz neq3 meipm̄ iudico. ET NEMO morit̄] .s. morte corporali vel morte spūali peccādo. vel etiaꝫ morte spūali qua qs morit̄ vitijs: puta in baptismo ſm illud supra. 6. Qui mortuus est iustificatꝰ ē a peccato. Uel SIBI] .i. suo iudicio vel pp seipsuꝫ aut suo exēplo. sz exēplo Chri morit̄ aliquis a vitijs. Ro. 6. Qz eniꝫ mortuus est peccato mortuus est semel. ⁊ infra. Ita ⁊ vos existimate vos mortuos eē peccato.

❡ Secūdo ondit qualis sit recta intētio fideliū dicēs. SIVE ENIM viuimꝰ] vita corporali DOMINO viuimus] .i. ad gl'iaꝫ dn̄i. SIVE MORIMVR] morte corporali DOMINO morimur] .i. ad honorē dn̄i. Phil. 1. Magnificabit̄ Chrs in corpore meo: siue per mortem: siue per vitam. Uel sic exponatur qd dicit DOMINO] .i. iudicio domini qui constitutus est a deo iudex viuoꝝ

Die dn̄ico nō est ieiunādū.

[illegible] seruat vl' [illegible] statuta maiorū vl' ꝯsuetudinē populi Christiani.

dex viuorum et mortuorum. vt dicitur Act. 10.

¶ Deinde cum dicit. SIVE ergo viuimus etc. Ostendit proposi- tum ex conditione fidelium. Et primo concludit ex premissis fidelium. quod non sunt sui: sed alterius. Illi enim qui sui sunt sunt liberi homines sibi viuunt et sibi moriuntur. Cum ergo dictum est quod fideles non sibi viuunt aut moriuntur: sed domino: concludit sic. SIVE ergo viuimus: siue morimur domini sumus: quasi serui eius qui habet potestatem vite et mortis. 1. Cor. 7. Precio empti estis et nolite fieri serui. Empti enim estis precio magno. 1. Paral. 12. Tui sumus o Dauid et tecum fili ysai. Secundo assignat causam huius conditionis dicens. IN HOC enim Christus mortuus est et resurrexit i. hoc adeptus est sua morte VT VIVORVM dominetur quia resurrexit vitam nouam et perpetuam inchoando. ET MORTVORVM: quia mortem nostram moriendo destruxit. 2. Cor. 5. Pro quibus mortuus est Christus vt qui viuunt iam non sibi viuant: sed ei qui pro eis mortuus est et resurrexit. Sic igitur per omnia predicta Apostolus probauit quod vnusquisque suo domino stat aut cadit per hoc. quod fideles gratias agunt deo et quod domino viuunt et moriuntur: et quod domini sunt et in morte et in vita.

¶ Deinde cum dicit. TV AVTEM quid iudicas etc. Ponit tertiam rationem que sumitur ex futuro iudicio. Et circa hoc tria facit. Primo proponit superfluitatem priuati iudicii dicens. TV AVTEM quid iudicas i. qua vtilitate vel necessitate iudicas FRATREM tuum temerarie de occultis que tuo iudicio non sunt commissa: Aut tu alius qui iudicaris QVARE spernis fratrem tuum pro nullo reputans ab eo iudicari: Mal. 2. Quare despicit vnusquisque fratrem suum. Secundo premittit futurum Christi iudicium. q. d. Recte dico quod iudicas quia non debes timere quod absque iudicio remaneat. OMNES enim stabimus ante tribunal Christi. Dicitur autem tribunal Christi eius iudiciaria potestas. sicut et Mat. 25. dicitur. Cum venerit filius hominis in maiestate sua tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Dicit autem omnes stabimus quasi iudicandi tam boni quam mali quantum ad remunerationem vel punitionem. 2. Cor. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi vt referat vnusquisque propria corporis prout gessit siue bonum siue malum. Sed quantum ad discussionem non omnes stabunt vt iudicandi: sed quidam consedebunt vt iudices. Mat. 19. Sedebitis super sedes iudicantes duodecim tribus israel. Tertio ibi. SCRIPTVM est enim etc. Probat quod dixerat. Et primo inducit auctoritatem. Secundo infert conclusionem ibi. ITAQVE vnusquisque etc. Dicit ergo primo. Dictum est quod omnes stabimus ante tribunal Christi. et hoc patet per auctoritatem sacre scripture. SCRIPTVM est enim. Esa. 45. VIVO EGO dicit dominus quoniam mihi flectetur omne genu: et omnis lingua confitebitur deo. Littera nostra sic habet. In memetipso ego iuraui: quia mihi curuabitur omne genu: et iurabit omnis lingua. Tria autem in his verbis ponuntur. Primo quidem iuramentum quod interdum in verbis dei ponitur ad ostendendum id quod dicitur firmum esse immutabilitate diuini consilii: non autem esse mutabile sicut ea que pronunciantur secundum causas inferiores vt prophetia comminationis. Unde dicitur in ps. Iurauit dominus et non penitebit eum. Homines autem vt Apostolus dicit Heb. 6. per maiorem sui iurant. Cum autem deus non habet maiorem in quo maior firmitas consistat veritatis per seipsum iurat. Ipse autem est ipsa vita et fons vite: et ideo forma iuramenti domini est. VIVO EGO i. q. d. Iuro per vitam qua ego singulariter viuo. Secundo pronunciatur subiectio omnis creature ad Christum cum dicit. QVONIAM mihi i. scilicet Christo FLECTETVR omne genu. In quo designatur perfecta subiectio rationalis creature ad Christum. Solent enim homines in signum subiectionis maioribus flectere genua. Unde Phil. 2. dicitur. In nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum. Tertio pronunciat fidei confessionem qua omnes gloriam Christi confitebuntur. Unde sequitur. ET OMNIS lingua confitebitur deo i. confitebuntur Christum esse dominum. secundum illud Phil. 2. Omnis lingua confiteatur: quia dominus noster Iesus Christus in gloria est dei patris. Omnis autem lingua intelligi potest expressio cognitionis siue hominum siue angelorum. Hoc autem impletur nunc in hac vita non quantum ad singulos homines: sed quantum ad genera singulorum. De quolibet enim genere hominum nunc aliqui Christo subiiciuntur et ei confitentur per fidem: sed in futuro iudicio omnes et singuli ei subiicientur. boni quidem voluntarie: mali autem inuiti. Unde dicitur Heb. 2. In eo quod ei omnia subiecit nihil dimisit non subiectum ei: nunc autem nec dum videmus omnia subiecta ei.

Iuramentum in deo designat immutabilitatem diuini consilii.

Omnis lingua i. omnis cognitio siue hominum siue angelorum.

¶ Deinde cum dicit. ITAQVE vnusquisque etc. Infert conclusionem ex dictis. Et primo conclusionem intentam ex eo quod immediate dixerat dicens. Itaque ex quo Christo flectetur omne genu VNVSQVISQVE nostrum pro se reddet rationem deo i. scilicet ante tribunal Christi Matth. 12. De omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines reddent deo rationem in die iudicii. Et. 18. Assimilatum est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. ¶ Sed videtur quod non quilibet pro se rationem reddet: sed vnus pro alio. Heb. vlt. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris. Sed dicendum quod in hoc ipso quod prelati pro aliis rationem reddent: reddent rationem pro suis actibus quos circa subditos agere debuerunt. Si enim fecerunt quod competebat eorum officio non eis imputabitur si subditi pereant. Imputaretur autem eis si negligerent facere quod eorum officium requirebat. Unde dicitur Ezech. 3. Si dicente me ad impium morte morieris: non annunciaueris ei. Ipse in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annunciaueris impio: et ille non fuerit conuersus: ipse quidem in iniquitate sua morietur. tu autem animam tuam liberasti. Secundo infert conclusionem principaliter intentam in tota precedenti parte dicens. NON ERGO amplius inuicem iudicemus i. scilicet temerario iudicio: quod includitur rationibus supradictis. 1. Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare etc.

¶ Uerum illud iudicate magis: ne offendiculum ponatur fratri: aut lapsus occasio. Noui siquidem: et persuasum habeo per dominum Iesum: nihil esse commune per se: nisi ei qui existimat aliquid esse commune: illi commune est. Uerum si propter cibum frater tuus contristatur: non iam secundum charitatem ambulas. Ne cibo tuo illum perdas: pro quo Christus mortuus est. Ne vestrum igitur bonum: hominum maledicentie sit obnoxium. Non enim est regnum dei cibus ac potus: sed iustitia: et pax: et gaudium: in spiritu sancto. Etenim qui per hec seruit Christo: acceptus est deo: et probatus hominibus. Itaque que sunt pacis sectemur: et que edificationis alius erga alium. Ne cibi causa destruas opus dei.

¶ Sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Iesu. quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse: illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur iam non secundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo perdere pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus. sed iustitia et pax gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc seruit Christo: placet deo et probatus est hominibus. Itaque que

pacis sunt sectemur: et que edificationis sunt inuicem custodiamus. Noli propter escā destruere opus dei. Lec. II.

Postq̄ Apls pħibuit humana iudicia: hic pħibet scandalū primoꝝ. Et circa hoc tria facit. Primo pponit qđ itēdit. Scđo manifestat ppositū ibi. SI ENIM ppter cibū ⁊c. Circa p̄mū pponit tria. Primo enī docet scandala eē vitāda dicēs. Dixi q̄ nō iudicetis inuicē: sed vnusquisq̄ de suis actib' iudicare debet ne sint in scādalum alioꝝ: ⁊ hoc est qđ dicit. SED HOC iudicate magis ne ponatis fratrib' offendiculū vel scādalum. Scādaluꝫ aūt sicut dicit Hiero. sup Matth. notat offendiculū vel ruinā quā ipactionez pedis possumus dicere. Un̄ scandaluꝫ est factum vel dictū minus rectum: pbēs alicui occasionē ruine ad silitudinē lapidis ad quē in via positū hō ipingit ⁊ cadit. Maius autē aliquid videt̄ esse scādalū q̄ offendiculū. Nam offendiculuꝫ potest eē q̄cquid retinet seu retardat motū procedētis. scandalū aūt .i. ipactio videtur esse cū aliquis disponit̄ ad casuꝫ. Non ḡ debemus fratri ponere offendiculuꝫ vt aliqđ faciam' vnde impediat̄ primus a via iustitie. Esa. 57. Auferte offendiculuꝫ de via ppli mei. Neq̄ ēt debemus fratri ponere scandalū aliquid faciendo vn̄ ipse inclinetur ad peccatū. Mat. 18. Ve hoi illi per quē scandalū venit. Secūdo docet id ex quo scandalū pbat̄ esse s'm suam nām siue s'm se licitū. Circa qđ sciendū est q̄ sicut supra dictū est apud Romanos erāt q̄dam ex iudeis ad fidē cōuersi qui cibos s'm legē discernebant. alij xpo hn̄tes fidem pfectam idifferenter oibus cibis vtebātur qđ q̄dē s'm se licitū erat. Unde dicit. SCIO ⁊ confido in dn̄o Jesu: q̄ nihil est cōe per ipsuꝫ. Circa qđ notādum est q̄ sicut dicit Hieron. sup Mat. q̄ populus iudeoꝝ partē dei se eē iactans. cōes cibos vocat quibus oēs vtūtur hoies. v.ḡ. suillam carnē. lepores ⁊ hmōi. Cōe igitur qđ ceteris hoibus: q̄ ⁊ quasi non ens de parte dei p imundo appellat̄. Cū ergo dicit. NIHIL cōe est idē est ac si diceret nihil imūdum est. Et hoc quidem Apls p̄mum dicit se scire: q̄ ita est s'm rē ipsam nām s'm illud. 1. Thi. 4. Omnis creatura dei bona ⁊ nihil reijciēdū qđ cū gratiarū actiōe pcipit̄. Secūdo dicit se cōfidere in Chro Jesu: q̄ per ipm nihil est cōe: q̄ s. cibi s'm suā nām nūq̄ fuerūt imūdi: vitabantur tn̄ aliquo tempore vt imundi s'm legis p̄ceptū ppter figurā: sed hoc Chrs remouit implendo oēs figuras. Et ideo Apostolus per fiduciam quaꝫ habꝫ in dn̄o Jesu asserit NIHIL esse cōmune vel imundum PER IPSVM .i. ipso hoc faciente. Act. 10. Quod de' purificauit tu ne immundum dixeris.

Diffō scandali.

Dria inter scādalū ⁊ offendiculum.

¶ Tertio ostēdit quō hoc posset esse per accidens illicitum: inquātū s. est cōtra ɔsciam mādūcantis. Unde dicit. Dictum est q̄ NIHIL est cōe. Sꝫ hoc intelligēdum est nisi ei qui erronea cōscientia estimat quid idest aliqđ ciboꝝ cōmune eē .i. imunduꝫ illi cōe est .i. ita est illicitum sibi ac si esset s'm se imūdū. Tit. 1. Oia munda mūdis: coinquinatis autem ⁊ infidelibus nihil mūdum est. sed inquinata est coꝝ mens ⁊ cōsciētia. Et sic apparet q̄ aliqđ qđ est s'm se licituꝫ efficitur illicitū ei qui id cōtra suam ɔsciam agit: lꝫ ɔsciētia sua sit erronea qđ rōnabiliter accidit. Nā actus iudicant̄ s'm volantatem agētiū: volūtas autēꝫ mouet̄ a re apprehensa. Un̄ in id volūtas tendit qđ ei vis apphensa repn̄tat. ⁊ s'm hoc qualificat̄ vel specificat̄ actio. Si igitur rō alicuius iudicet aliqđ esse peccatū ⁊ voluntas fertur in id faciēdum: manifestū est q̄ hō hꝫ volūtatē faciēdi peccatū: ⁊ ita actio eius exterior que informatur ex volūtate est peccatum. Et eadē ratione si aliquis estimet id qđ est veniale peccatū eē mortale peccatū si hoc ɔsciētia durante illud faciat: manifestū q̄ eligit peccare mortalr: ⁊ ita actio eius pp̄ suam electionē est peccatuꝫ mortale. Si tn̄ aliq̄s ex post facto habeat ɔsciētiaꝫ erroneā per quā credat id qđ est licitum a se factū fuisse peccatuꝫ. vel qđ est veniale fuisse mortale nō ppter hoc efficit̄ id qđ est prius vel peccatū vel mortale: q̄ volūtas ⁊ actio nō iformant̄ ex apprehēsiōe sequēti sꝫ ex p̄cedēti. Hec aūt que dicta sūt dubitationē nō hn̄t. Sꝫ dubiū pōt eē vtruꝫ si aliquis habeat erroneā ɔsciam vt credat eē necessariū ad salutē qđ est peccatū mortale: puta si aliq̄s estimet se peccare mortalr nisi furet̄ vel fornicet̄. vtrū talis ɔscientia eum liget .s. q̄ si cōtra ɔsciam agat mortalr peccet. Et videt̄ q̄ nō. p̄ q̄dē q̄ lex dei q̄ pħibet fornicationē ⁊ furtū fortius ligat q̄ ɔscia. Scđo q̄ h̄ posito eēt pplexus peccaret .n. ⁊ fornicādo ⁊ nō fornicādo. Sed dicēdū est q̄ ēt in per se malis ɔscia erronea ligat. Intātuꝫ enī ɔscia ligat vt dictū est inq̄ntū ex hoc q̄ aliq̄s ɔ ɔsciam agit: sequit̄ q̄ habeat volūtatē peccādi. ⁊ ita si aliquis credat nō fornicari eē peccatū mortale dū eligit non fornicari eligit peccare mortalr. ⁊ ita mortaliter peccat. Et ad h̄ ēt facit qđ h̄ dicit Aplus. Manifestū est .n. q̄ discernere cibos nō necessariū ad salutem erat illis: q̄ nec iudeis ɔuersis ēt ante diuulgationeꝫ euāgelij licebat seruare legalia spē ponēdo in eis q̄si essent necessaria ad salutē vt Aug. dicit. Et tn̄ Aplus h̄ dicit q̄ si quis hn̄s ɔsciam cogētē discernere cibos qđ est estimare aliqđ eē cōe: ⁊ nō discernit eos .s. abstinendo ab eis peccat ac si mādūcaret imūdū. Et ita ēt in p se illicitis ɔscia erronea ligat. Nec obstat qđ p̄ obijcit̄ de lege dei: q̄ idē est ligamen ɔscie ēt erronee: ⁊ legis dei. Nō .n. ɔscia dictat aliqđ eē faciēdum vel vitāduꝫ: nisi q̄ credit h̄ eē legē dei. Non .n. lex nostris actibus applicat̄: nisi mediante cōscia nostra. Silr ēt nec obstat qđ scđo obijcit̄. Nihil .n. prohibet aliquē eē pplexū aliquo supposito: lꝫ nullus sit perplexus simplr. sicut sacerdos fornicarius siue celebret missaꝫ: siue nō celebret q̄n̄ dꝫ ex officio peccat mortalr: nō tn̄ est perplexus simplr: q̄ pōt peccatū dimittere ⁊ celebrare. Et silr pōt aliquis ɔsciam erroneaꝫ dimittere: ⁊ a peccatō abstinere. ¶ Est aūt adhuc alia dubitatio. Nō .n. oi scādalisare qui facit opus rectū: lꝫ ēt ex eo aliq̄s sumat materiā scandali. Legit̄ .n. Matth. 15. q̄ pharisei audito vbo Chri scandalisati sunt. sꝫ nō discernere cibos est opus rectū. ḡ nō est dimittēdum pp̄ scandalū eius qui peruersaꝫ ɔsciaꝫ hꝫ errans in fide. Nā s'm hoc catholici deberēt abstinere a carnib' ⁊ matrimonio ne inde heretici scandalisarētur s'm erroneā ɔsciam. ¶ Sed dicēdū est q̄ aliquis scandalisare aliū pōt nō solū faciendo aliqđ maluꝫ. sꝫ ēt aliquid faciēdo qđ habꝫ spēꝫ mali s'm illud. 1. Thess. vlti°. Ab oi spē mali abstinete vos. Dicitur aūt aliquid hic spēꝫ mali dupl'r. Primo videlꝫ s'm opionēꝫ eoꝝ q̄ sunt ab ecclia p̄cisi. Secundo s'm opinionem eorum qui adhuc ab ecclesia tolerantur. Infirmi autē in fide estimātes legalia esse obseruanda adhuc tolerabantur ab ecclesia an̄ euāgelij diuulgationē. Et ideo nō erat comedēdū cū eoꝝ scandalo de cibis in lege prohibitis. Heretici aūt nō tolerant̄ ab ecclesia: ⁊ ideo de eis nō est silis ratio.

Modo id qđ nō est peccatū a nobis fit peccatum.

Dubiū an faciēdo peccatū mortale q̄ ɔscia dictat esse faciēduꝫ peccat mortaliter.

Ligamē conscie idē est ⁊ legis.

¶ Deinde cū dicit. SI ENIM ppter cibum ⁊c. Manifestat qđ dixerat. Et p̄mo p̄mit s. q̄ non sit ponendum

scandalum

scandalum fratribus. Scdo 2^m^ et 3^m^ quo.s. sit aliqd cōe ibi. OMNIA quidē munda sunt rc̄.] Circa p̄mum ponit quatuor rōnes: quarum p̄ma sumitur ex parte charitatis dicēs. SI ENIM frater tuus contristatur] de h̄ q̄ reputat te peccare PROPTER cibū] quē tu comedis: quē ipse reputat immundum: IAM NON s̄m charitatem ambulas] s̄m quā aliquis p̄ximum suū diligit sicut seipsum. Et ita vitat eius cōtristationē et non prefert cibum quieti fratris: quia vt dicit̄.1.Cor.13. Charitas nō querit que sua sunt. Scdam rationem ponit ibi. NOLI CIBO tuo rc̄.] Que sumitur ex parte mortis Chri. videt̄ enī paruz appreciare mortē Chri q̄ p̄ cibo fructum eius euacuare non recusat. Unde dicit. NOLI CIBO tuo] quē tu.s. indifferēter comedis non discernendo cibos ILLUM perdere] i.scandalizare: PRO QVO] i.pro cuius salute CHRISTVS mortu^9^ est] .1.Pe.3. Christus semel mortuus est iustus p̄ iniustis. Dicit autē illum perdi qui scādalizatur: qa scandalū passiuum sine peccato scandalizati eē non pōt. Ille.n. scandalizatur qui occasionē sumit ruine. 1 Corinth.8. Peribit infirmus in tua ɔsciā frater: pro quo Christ^9^ mortuus est. Terciā rationem ponit ibi. NON ERGO blasphemetur rc̄.] Que sumitur ex donis spūalis gratie. Et p̄mo ostēdit incōueniēs qd̄ sequitur cōtra bōa dona ex eo q̄ alios scandalizamus. Secundo manifestat qd̄ dixerat ibi. NON ENIM rc̄.] Tertio īfert cōclusionē intētam ibi. ITAQVE que pacis sunt sectemur rc̄.] Circa p̄mum cōsiderandum est q̄ ex hoc q̄ aliqui indifferēter cibis vtebantur in p̄mitiua eccl'ia cum scandalo infirmoꝝ hoc inconueniēs sequebatur q̄ infirmi fidē Chri blasphemabant dicētes eam voracitatē ciboꝝ inducere cōtra legis mādatum. Et iō Apl's dicit. ex quo per dnm̄ Jesum factū est q̄ nihil est cōe. NON ERGO bonū nostrum] i.fides vel gratia Christi per quā libertatem a cerimonijs cōsecuti estis BLASPHEMETVR] ab infirmis dicētibus eam gule hominum indulgere. Jac.2. Ipsi blasphemant nomen bonū qd̄ inuocatum est super vos. de hoc bono dicit̄ in ps. Mihi adherere deo bonum est.

¶ Deīde cū dic̄. NON ENIM rc̄.] Manifestat q̄ dixerat.s.in quo bonū nostrū consistat: et p̄mo ostēdit in quo nō cōsistat dicēs. NON ENIM est regnū dei esca et potus.] Regnū aūt dei dicit̄ hic id p̄ qd̄ de^9^ regnat in nobis: et p̄ qd̄ ad regnū ipsius p̄uenimus. de quo dr̄ Mat.6. Adueniat regnū tuū. Et Mich.4. Regnabit dn̄s sup oēs in mōte Syon. Deo aūt ɔiūgimur et subdimur p̄ iteriorē itellectū et affectū vt dr̄ Jo.4. Spūs ē de^9^ et eos q̄ adorāt eū in spū et veritate adorare opz. Et inde ē q̄ regnum dei p̄ncipal'r cōsiderat̄ s̄m iteriora hoīs nō s̄m exteriora. Un̄ dr̄ Luc.17. Regnū dei intra vos est. Ea xo que sunt exteriora ad corpus p̄tinētia intātū ad regnū dei p̄tinēt inquātū p̄ ea ordinatur vel deordinat̄ iterior affectus s̄m ea in q̄bus p̄ncipaliter ɔsistit regnum dei. Et ideo cū esca et potus ad corpus p̄tineant ipsa s̄m se non p̄tinēt ad regnum dei nisi s̄m q̄ eis vtimur vl' ab eis abstinemus. Un̄ dicitur.1. Cor.8. Esca aūt nos nō cōmēdat deo. Neqz.n.si non manducauerimus deficiemus: neqz si manducauerimus abundabimus. Pertinet tamē vsus vel abstinētia esce et potus ad regnum dei inquantum affectus hominis circa hoc ordinatur vel deordinat̄. Un̄ Augu. dicit in libro de questionibus euāgelij. et habetur hic in glo. Justificatur sapiētia a filijs suis qui intelligūt non in abstinēdo nec in māducando eē iustitiam: sed in equanimitate tolerandi inopiam et in tēperātia nō se corrumpēdi p̄ abundantiam atqz importunitatem sumendi. Non.n.interest questio vt in glo. dicit̄ quid alimētoꝝ vel quātū quis accipiat: dūmodo id faciat pro cōgruētia hoium cū quibus viuit et p̄sone sue et p̄ valitudinis sue necessitate: sed quāta facilitate et serenitate animi careat his. vel cū opz vel cū necesse ē his carere. Scdo ostēdit in quo ɔsistat bonū nostrū qd̄ regnū dei vocat dicēs. SED] regnū dei est IVSTITIA et pax et gaudiū in spū sancto.] Ut iustitia referat̄ ad exteriora op̄a quib^9^ hō vnicuiqz reddit qd̄ suū est ad voluntatē hōi op̄a faciēdi: vt dicit̄ Mat.6. P̄rimū q̄rite regnū dei et iustitiam eius. Pax aūt referat̄ ad effectus iustitie. Per h̄.n. pax maxie p̄turbatur q̄ vn^9^ hō nō exhibet alteri qd̄ ei dz. Un̄ dicit̄ Esa.32. Op^9^ iustitie pax. Gaudiū aūt referēdū est ad modum quo sunt iustitie op̄a p̄ficiēda. vt.n. dicit Ph's in p̄ ethico. Nō est iustus q̄ nō gaudet iusta op̄atiōe. Un̄ et in ps. dicit̄. Seruite dn̄o in leticia. Cām aūt hui^9^ gaudij exprimit dicēs. IN SPIRITV sancto.] Est.n. spūs sanctus quo charitas dei diffundit̄ in nobis vt dr̄ sup̄.5. Illud.n. est gaudiū in spū sancto qd̄ charitas parit. puta cum aliqs gaudet de bonis dei et p̄ximoꝝ. Unde.1. Cor.13. dicit̄. q̄ charitas nō gaudet sup iniqtate: congaudet aūt veritati. Et Gal.5. dicit̄. Fructus aūt spūs est charitas, gaudiū, pax. Hec aūt tria q̄ hic tāgunt̄ imperfecte qdē in hac vita hn̄tur: p̄fecte aūt quādo sancti possidebūt regnū dei sibi paratum vt dr̄ Math.2. Ibi erit p̄fecta iustitia absqz omni pctō. Esa.6. Ppl's tuus oēs iusti. Ibi erit pax absqz omni p̄turbatiōe et motu. Esa.32. Sedebit ppl's meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie. Ibi erit gaudium. Esa. 35. Gaudiū et letitiā obtinebūt et fugiet dolor et gemitus. Tertio p̄bat qd̄ dixerat.s. q̄ in his regnū dei consistit. Ille.n. hō videt̄ ad regnū dei pertinere qui placet deo et a sanctis hoibus approbatur. sz hoc illi ɔtingit in quo inuenit̄ iustitia, pax, et gaudiū. g̃ in his ē regnū dei. Dicit g̃. dcm̄ est q̄ regnū dei est iustitia, pax, et gaudiū in spū sancto. QVI ERGO IN h̄ seruit Christo] qui est rex huius regni. s̄m illud Col.1. Trāstulit nos in regnū filij dilectionis sue: vt.s. viuat in iustitia pace et spūali gaudio. PLACET deo] q̄ est huius regni rector. Sap.4. Placēs deo fact^9^ dilect^9^. ET PROBATVS ē hoīb^9^] i.ab eis approbat̄ q̄ sūt hui^9^ regni p̄ticipes. Eccl.31. Qui p̄bat^9^ ē i illo et p̄fect^9^ inuēt^9^ est.

¶ Deīde cū dic̄. ITAQVE rc̄.] Infert admonitionem intētam dicēs. Ex quo regnū dei cōsistit in iustitia pace: et spūali gaudio itaqz vt ad regnū dei p̄tinere possimus sectemur ea QVE PACIS sunt] i.ea studeam^9^ adimplere p̄ que chrianoꝝ pacē cōseruem^9^. Heb.12. Pacē sequimini et sanctimoniā rc̄. CVSTODIAMVS inuicē ea que sunt edificationis] i.ea p̄ que iuicē nos edificemus. i.bonum cōseruemus et in melius p̄uocemur. 1 Cor.14. Ad edificationem ecclesie querite vt abūdetis. Qd̄ qdē fiet si in iustitia et spūali gaudio vixerimus. ¶ Quartam rōnē ponit ibi. NOLI propter escam rc̄.] Que sumit̄ ex reuerētia diuinoꝝ operum quib^9^ hoc reuerētie debemus vt ea que deus operatur nō debeamus destruere p̄p aliqd̄ cōmodū corporale. Et hoc est qd̄ dicit. NOLI p̄pter escam] q̄ ad corporis vtilitatē p̄tinet DESTRVERE opus dei.] Qd̄ qdem nō intelligit̄ de quocūqz dei opere. Nā oia que in cibum hoīs veniūt dei opera sunt sicut terre nascentia et aialium carnes que sunt hoibus in cibū a deo cōcessa vt pz Gen̄.p̄.et.9. Sz itelligitur de op̄e gratie qd̄ in nobis ipse spūaliter opat̄. Phil.6. Deus.n. est qui operatur

Iustitia pax: gaudiū imp̄fecte hic habet. p̄fecte vo in patria.

in nobis velle τ pficere p bona volūtate. Hoc igitur opus dei nō debemus in pximo destruere pp escam nostrā: sicut facere videbantur illi q turbatione τ scandalo proximorum indifferentibus vtebantur.

Timo.4. 1.Cor.8. ❡ †Oia qdē pura: sed malū est hoi: q per offendiculū vescit. † Bonū est nō edere carnes: neq bibere vinū: neq qcq̄ p qd frater tuus impingit: aut offendit: aut infirmat. Tu fidē habes? Apd temetipm habe corā deo. Beat⁹ q nō iudicat seipm in eo qd pbat. At q diiudicat: si ederit: dēnatus est: quoniam nō edit ex fide. Porro quicquid ex fide non est: peccatum est.

❡ Oia qdē mūda sunt s malū est hoi q p offendiculū mād ucat. Bonū est nō manducare carnē τ nō bibere vinū: neq i quo frater tuus offendit aut scādalizat aut ifirmat. Tu fidē quā habes penes temetipm habe corā deo. Beatus qui nō iudicat semetipm in eo quod pbat. q aūt discernit: si māducauerit dānat⁹ ē: qa nō ex fide. oē aūt qd nō est ex fide peccatū est. Lec. III.

Postq̄ Apls posuit rōnē ad ostendēdū q non debemus cū scādalo pximoz idifferēter sumere oia: hic ostēdit qualr aliq cibi pñt eē mundi τ imūdi. Et circa h duo facit. Primo pponit q̄ sūt mūda ex sua nā dicēs. OMNIA qdē] que. s. ad escā hois pertinere pñt MVNDA sunt] s. ex sui nā: qa ex sui nā nō hñt q etiam hoīs inquinēt. sm illud Mat. 15. Nō n. oē qd intrat in os coinquinat hoiem. 1. Ti. 4. Ois creatura dei bona. Dicebant aūt in lege q̄dam imunda nō nā sed significatiōe vt pz Leui. 11. Sed τ hāc imūditiē Chūs remouit implēdo veteris legis figuras. Vñ dictū est Petro Act. 10. Qd de⁹ purificauit tu ne cōe dixeris. i. imūdū. Scdo ibi. SED MALVM est hoi τc.] Ostēdit qualr aliquis cib⁹ hoi possit fieri imundus: vt. s. ex eius esu sm aiaz inquinet. qd quidē ostēdit fieri dupl r. Primo ex eo q aliqs cibum quēcūq cū scādalo pximoz māducat. Scdo ex eo q cōtra psciaz māducat ibi. BEATVS qui nō iudicat τc.] Circa pmū tria facit. Pmo ostēdit quid circa esum ciboz sit malū dicēs. Lz OMNIA ex sui nā sint MVNDA:] sed tn̄ MALVM est hoi qui māducat] quēcūq cibū PER OFFENDICVLVM] i. cū pfusiōe τ scandalo pximoz. Mat. 18. Ve hoi illi per quē scādalū venit. Scdo ostēdit quid circa hm vsum ciboz sit bonū dicēs. BONVM est nō māducare carnē τ non bibere vinū.] quoz pmū pcipuū eē videt iter cibos. 2m inter potus. Et ab his quidē abstinere ponit bonum eē. vel pter carnis pcupiscētiaz hebdomadā sm illud Eph. 5. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. Vl etiā vt hō reddat habilior ad spūalia pteplanda sm illud Eccl. 2. Cogitaui a vino abstrahere carnē meā vt aium meū trāsferrē ad sapiētiā. Sz hoc non itēdit hic Apls dicere: sed q bonū est his nō vti cū scādalo proximoz. qd quidem apparet ex hoc quod subdit. NEQVE in quo frater tuus offendit τc] q. d. Nō solum dico de vino τ carnib⁹ q bonū est eis nō vti: sz quocūq alio cibo FRATER tuus offendit] i. turbat cōtra te quasi illicite agētes per qd pax eius pturbat aut SCANDALIZATVR] i. ad casum peccati puocatur pp qd ledit eius iustitia aut infirmat] s. saltē in dubitatione venit vtrū hoc qd agit sit licitū per qd eius spūale gaudiū diminuit. Vñ τ ipse Apls dicit 1. Cor. 8. Si esca scādalizat fratrē meū nō māducabo carnē in eternū ne fratrē meū scādalizem. ❡ Sz cū licitū sit his cibis vti si est ab his abstinendū pp h q vitet scandalū pximoz vr pari rōne q ab oib⁹ licitis q̄ non sunt necessaria ad salutem sicut sunt necessaria iustitia pax τ spūale gaudiū sit pp pximoz scādalum abstinēdū. Et ita videt q hoi nō liceat sua repetere cū scādalo pximi. Sz dicēdū est q si scādalū ex infirmitate vel ex ignorātia pueniat eoz qui pp h scādalizantur ad vitādū hoc scandalū dz hō a licitis abstinere si nō sunt necessaria ad salutē. Hoc. n. est scandalum pusilloz qd dñs vitari iubet Mat. 18. Videte ne cōdēnetis vnū ex his pusillis. Si vo hm scādalum ex malitia pueniat eoz q scandalizant tale scādalū est quasi pharisaeoz: qd dñs Mat. 15. docuit eē ptēnēdū. Vñ ad vitandū hm scādalū nō opz a licitis abstinere. Sz tn̄ circa scandalū pusilloz attēdēdū est q ppter illud vitādū tenet hō vsū licitoz differre quousq reddita rōne hoc scādalū amoueri possit. Si vo rōne reddita adhuc scādalū maneat: iā nō videtur ex ignorātia vel ex īfirmitate pcedere: sz ex malitia: τ sic iam ptinebit ad scādalū pharisaeoz. Tertio excludit quādā excusationē. Posset. n. aliquis dicere. Lz pximus scandalizet de h q idifferēter ego cibis vtor: tn̄ ad ostēsionē mee fidei p quā certū ē h mihi licere volo indifferēter cibis vti. Sz hāc respōsionē excludēs Apls dicit. TV QVI] s. indifferēter cibis vteris FIDEM habes] rectā APVD temetipm] p quā cōstat licitū esse his cibis vti. Bona quidē τ laudabilis est fides ista. sz habe eā in occulto CORAM deo] cui talis fides placet. Eccl. 1. Bñplacitū est deo fides τ mansuetudo. q. d. Non opz q fidē istā manifestes p opis executionē vbi h sit cū scādalo pximoz. ❡ Sz cōtra videtur esse qd dr supra. 10. Corde credit ad iustitiā: ore autē pfessio fit ad salutē. Nō ḡ videt q sufficiat corde solū corā deo fidē habere: sz opz hm fidem pximo manifestare pfitēdo. Dicēdū est aūt q eoz que sunt fidei q̄dā sunt q̄ nō sunt pfecte per ecclīaz manifestata sicut in primitiua ecclīa nōdū erat pfecte declaratū apud homines q illi q erāt ex iudeis cōuersi nō tenerētur legalia obseruare. τ sicut tpe Aug. nōdū erat p ecclesiaz declaratum q aīa nō eēt ex traduce. Vñ in hm sufficit homini q fidē habeat corā deo. nec opz q fidē suā ppalet cum scādalo pximoz nisi forte apud eos q hñt de fide determinare. Quedā vo sunt ad fidē ptinētia per ecclesiā determinata. τ in talib⁹ nō sufficit fidem habere corā deo. sz opz q corā pximo fidē quis cōfiteatur q̄ntūcūq ex hoc aliqs scādalizet. qa veritas doctrine nō est dimittēda ppter scādalū. sicut nec Christus veritatē sue doctrine pp scandalū pharisaeoꝝ dimisit. vt habet Matth. 15. Sciendum etiā q lz circa talia oporteat q homo fidē suā manifestet cōfessiōe verboz: non tamē opz q eam manifestet executione operis: sicut si aliquis tenet fide vti matrimonio eē licitum nō requiritur ab eo q matrimonio vtat ad fidei sue manifestationē. Et sic etiā nō reqrebat ab eis q rectā fidē habebāt q fidē suā vsu ciboz manifestarent. Poterant. n. manifestare verbotenus pfitēdo.

Scādalū ex īfirmitate vl ex malitia.

❡ Deide cū dicit. BEATVS qui non iudicat τc.] Ostendit q̄ cibo; vsus efficitur aliquibus imūdus ex eo q est contra pscientiaz. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit quid circa h sit bonū: vt. s. de eo qd hō facit non habeat cōscientiam remordentem. Unde dicit.

BEATVS qui nō iudicat semetipsm̄ .i. cuius ꝯsciētia eum non rep̄hendit vel condēnat IN EO qd̄ ꝓbat .i. idest approbat eē faciēdū. Sꝫ hoc est intelligēdū si recta fide approbet eē aliquid faciēdum. Si autē falsa opinione approbat aliquid esse faciēdū: puta si arbitratur obsequiū se prestare deo de eo ꝙ discipulos Christi interficit. vt dicit̄ Jo. 16. Nō excusatur ex eo ꝙ circa hoc nō iudicat semetipsū. imo beatior eēt si circa hoc eum cōscientia reprehēderet: inquātum per h̄ a peccato magis ꝓhiberet̄. Sꝫ in his que sunt licita ē intelligēdum ꝙ hic Apl's dicit. Hoc. n. ad gloriā hominis ꝑtinet ꝙ eū sua ꝯscia non rep̄hendat. 2. Coꝛ. 1. Gloria nr̄a hec est testimonium ꝯscie nostre. Job. 27. Neqꝫ. n. reprehēdit me cor meum in omni vita mea. ¶ Secūdo ostēdit quid circa hoc sit malū: vt. s. ꝯtra cōsciētiam agat. Unde dicit. QVI AVTEM discernit .i. qui hꝫ opinionē falsam ꝙ oportuit cibos discernere: SI MANDVCAVERIT .i. s. cibos: quos reputat eē illicitos: DAMNATVS est .i. ex h̄ ꝙ q̄tum in ipso est hꝫ voluntatem faciēdi qd̄ est illicitū: ꝛ sic delinq̄t ꝓpio iudicio ꝯdēnatus: vt di Titū. 3. ¶ Tertio assignat cām eius ꝙ dixerat dicēs. QVIA nō ex fide .i. Ideo. s. ꝯdēnatus est. Pōt aūt hic fides dupl'r accipi. Uno mō de fide que est virtus. Alio mō ſm ꝙ fides dicit̄ cōsciētia. Et he due acceptiōes nō differūt nisi ſm diuā particularis ꝛ vniuersalis. Id. n. qd̄ vniuersalr̄ fide tenemus. puta vsum ciboꝝ eē licitū vel illicitū: ꝯscia applicat ad opus qd̄ est factum vel faciendū. Dicitur ḡ. Ideo eum qui mādncat ꝛ discernit esse condēnatum: qa hec nō est ex fide imo est cōtra fidē. i. cōtra veritatem fidei ꝛ cōtra ꝯsciam facientis. Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo. Et ꝙ hec sit sufficiēs causa cōdēnationis: ostēdit subdēs. OMNE aūt qd̄ nō ē ex fide pctm̄ est. .i. Ex quo videtur ꝙ sicut di̇ i glo. ois vita ifideliū pctm̄ sit: sicut ois vita fideliū est meritoria inq̄tū ad dei gl̄iā ordinat̄. ſm illud. 1. Coꝛ. 10. Siue mādncatis/siue bibitis/siue aliqd aliud facitis: ois in gl̄iā dei facite. Sꝫ dubiū est ꝙ aliter se hꝫ fidelis ad bonū ꝛ infidelis ad malū. Nā in hoīe qui hꝫ fidē formatā nihil est dānationis vt supra. 8. dcm̄ est. Sꝫ in hoīe ifideli cū ifidelitate est bonū nature. Et tn̄ cū aliqs ifidelis ex dictamine rōnis aliqd̄ bonū facit nō referēdo ad malū finē nō peccat. Nō tn̄ opus ei' ē meritoriū: qa nō est gr̄a iformatū. ꝛ h̄ est qd̄ in glo. di̇. Nihil bonū est sine sūmo bono .i. nullū bonū meritoriū est sine gr̄a dei. ꝛ vbi deest agnitio vite eterne ꝛ incōmutabilis veritatis: q̄. s. est ꝑ fidē: falsa vtus ē i optimis moꝛib': inq̄tū. s. nō refert̄ ad fidē btitudinis eterne. Cū v̇o hō ifidelis aliqd agit ex eo ꝙ ifidelis ē manifestū est ꝙ peccat. Unde in glo. di̇. OPVS oē qd̄ nō ē ex fide pctm̄ est. .i. sic est itelligēdū. Oē qd̄ est ꝯ fidem vel ꝯtra ꝯsciam pctm̄ est: ꝛ si ex gn̄e suo bonū esse videat̄: puta si paganus ad honorē suoꝝ deoꝝ virginitatē fuet vel elemosynā det. hoc ipso peccat. Tit. 1. Coinquinatis ꝛ ifidelib' nihil mūdū est. sed inq̄nate sunt eoꝝ ꝛ mens ꝛ conscientia. Cap. XV.

Gal. 6. Ebemus † aūt nos qui potentes sumus: ifirmitates ipotentiū portare: ac non placere nobisipsis. Nā vnusqsqꝫ nostrū ꝓximo placeat in bonū ad edificationē. Etenī Chr̄s nō placuit sibiipsi: sꝫ quēadmodū scriptū est. † Opprobria opprobrantiū tibi inciderūt in me. Nā q̄cūqꝫ p̄scripta

Psal. 68. sunt: in nostrā doctrinā p̄scripta sunt: vt per patiētiā ꝛ ꝯsolationē scripturarū spem habeamus. Deus aūt patiētie ꝛ ꝯsolationis det vobis idem mutuo inter vos sentire ſm Jesū Christum: vt vnanimiter vno oꝛe gloꝛificetis deū: ac p̄rē dn̄i nostri Jesu Chr̄i. Quap̄p̄ assumite vos inuicē: quēadmodū ꝛ Chr̄s assumpsit vos in gl̄iā dei. Illud autē dico. Jesum Chr̄m ministrum fuisse circūcisionis ꝓ veritate dei: ad ꝯfirmādas ꝓmissiones patrū. Ceterum vt gētes ꝓ misericoꝛdia gloꝛificent deū: sicut scriptū est. † Propter hoc 2. Re. 22.
ꝯfitebor tibi in gentibus: ꝛ nomini tuo cantā. Et
rursū dicit. † Gaudete gētes cū populo ei'. Et Psal. 17.
rursū. Laudate dn̄m oēs gentes: ꝛ collaudate Psal. 116.
eum oēs ppl'i. Et rursū Esaias dicit. † Erit ra- Esa. 11.
dix Jesse: ꝛ q exurget ad imperandū gētibus: in eo gētes sperabūt. Deus autē spei impleat vos omni gaudio ꝛ pace: in credendo: in hoc: vt exuberetis in spe per potētiā spiritus sancti.

Ebemus autē nos firmiores ībecillitates infirmoꝝ sustinere. ꝛ non nobis placere. Unusqsqꝫ vestrū ꝓximo suo placeat in bonū: ad edificatiōē. Etenī Christus nō sibi placuit. sed sicut scriptū est. Improperia improperantium tibi ceciderūt super me. Quecūqꝫ. n. scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. vt ꝑ patiētiā ꝛ ꝯsolationem scripturarū spē habeamus. Deus aūt patiētie ꝛ solatij det vobis idipsū sapere in alterutrū ſm Jesū Christū: vt vnanimes vno oꝛe honoꝛificetis deū ꝛ patrē dn̄i nostri Jesu Chr̄i. Propter qd̄ suscipite inuicē sicut ꝛ Chr̄s suscepit vos in honoꝛem dei. Dico. n. Chr̄m Jesū ministrū fuisse circūcisiōis ꝑꝑ veritatē dei ad ꝯfirmādas ꝓmissiōes patrū. gētes aūt sup̄ misericoꝛdia honoꝛare deū sicut scriptū est. Propterea ꝯfitebor tibi in gētibus dn̄e: ꝛ nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gētes cū plebe ei'. Et iterū. Laudate oēs gētes dn̄m: ꝛ magnificate eū oēs ppl'i. Et rursus Esaias ait. Et erit radix Jesse ꝛ q exurget regere gētes: in eū gētes sperabūt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio ꝛ pace in credendo vt abundetis in spe ꝛ virtute spiritus sancti.

Upra Apl's docuit ꝙ maiores debēt scādala infirmoꝝ vitare. h̄ docet ꝙ maiores debēt ēt ifirmitates minoꝝ sustinere. Et circa h̄ duo facit. Pmo ꝓpōit admonitionē. Secūdo manifestat eā ibi. VNVSQVISQVE nr̄m ꝛc. .i. Ista admonitio duo ꝯtinet quoꝝ p̄mū ꝑtinet ad exterioꝛē actū. Unde dic̄. Nō

solū debem⁹ scādala īfirmoꝝ vitare: sȝ ēt NOS QVI
sumus firmiores in fide debem⁹ sustinere ībecillitatē
infirmoꝝ.] Sicut.n.in māli edificio eligunt̄ aliq̄ fir-
miora ad sustinēdū totū edificij pōdus: q̄d ex fragilio
ri mā supponit̄. sic sunt fundamēta ⁊ colūne. ita ēt in
spūali ecclie edificio nō solū eligunt̄: sȝ ⁊ fulciūt̄ aliq̄
firmiores vt sustineāt pōdus alioꝝ. Vñ i. ps dī. Ego
ꝯfirmaui colūnas eius. Et Gal.6. Alter alterius onera
portate. Sustinēt aūt firmiores ībecillitates īfirmoꝝ
dū coꝝ defectus patiēter ferūt ⁊ p posse subleuare ni
tunt̄. Scđm aūt ptinet ad interiorē intētionē. Vñ dī.
ET NON] debem⁹ NOBIS placere:] ita.s. vt semp il
lud velim⁹ ipleri q̄d nobis placet ⁊ que sūt nobis vti-
lia.1.Coꝝ.10. Sicut ⁊ ego per oīa oībus placeo.

¶ Deīde cū dī. VNVSQVISQVE vrm ⁊c.] Mani-
festat ꝓpositā admonitionē. ⁊ p̄ q̄tum ad scđaȝ ptē. 2°
q̄tū ad p̄mā ibi. PROPTER q̄d suscipite inuicē ⁊c.]
Circa p̄m̄ duo facit. p̄ exponit q̄d dixerat. 2° rōnē indu
cit ibi. ETENIM Chr̄s nō sibi ⁊c.] Dicit ḡ p̄. Ita di-
ctū ē q̄ nos nō debem⁹ nobis placere. Et h̄ qdē ē q̄a
VNVSQVISQVE nr̄m] q̄ sum⁹ firmiores dȝ placere
PROXIMO suo] īfirmo.i. ꝯdescēdere ei i his q̄ ei pla
cētnō tñ in his q̄ mala sūt. sic̄ Esa.3. q̄dā regrūt. Loq
mini nobis placētia ⁊c. Et iō subdit. IN BONVM.]
Silr̄ ēt nō debem⁹ itēdere vt hoīb⁹ placeam⁹ ꝑp hūa-
nū fauorē vel gl̄iam: cū i. ps dicat̄. De⁹ dissipauit ossa
coꝝ q̄ hoīb⁹ placēt. Sȝ ad honorē dei ⁊ vtilitateȝ ꝓxi
moꝝ. Vñ subdit. AD EDIFICATIONEM].i. ꝑp h̄
q̄ aliorum volūtati condescendentes ipsi edificentur
in fide ⁊ dilectione Christi. supra.14. Que edificatio-
nis sunt inuicem custodiamus.

¶ Deinde cū dī. ETENIM Chr̄s ⁊c.] Assignat ratio-
neȝ eius q̄d dixerat exemplo Christi. Et p̄mo ꝓponit
exemplum Christi. 2° ostēdit eius exempluȝ eē nobis
imitandum ibi. QVECVNQVE scripta sunt ⁊c.] 3°
subiūgit orationem vt id implere possim⁹ ibi. DEVS
autē pacis ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo ꝓponit
exēplum dicens. Dictū est q̄ nō debemus nobis pla-
cere.s. sm̄ nostrā priuataȝ volūtateȝ. ETENIM Chr̄s
qui est caput nostrū non sibi placuit] dū elegit pati ꝓ
nostra salute ⁊ ea que sue ꝓprie voluntati erant cōtra-
ria.s. nāli voluntati humane vt impleret diuinaȝ q̄ si-
bi: ⁊ patri erat cōmunis. sm̄ illud Mat.26. Nō mea
volūtas sed tua fiat. Secūdo ad hoc auctoritateȝ idu-
cit dicēs. SED sicut scriptuȝ est in. ps.] ex ꝑsona Chri-
sti dicētis ad patrē. O pater IMPROPERIA] iudeo
rum IMPROPERANTIVM tibi].i. te blasphemā
tiū per sua mala opa. ⁊ per hoc q̄ veritati tue doctri-
ne cōtradicunt CECIDERVNT sup me:] q̄a. vȝ. op-
primere me voluerūt: q̄a voluntatem tuaȝ eis ꝓpone
bā ⁊ eorum mala opera redarguebaȝ. Jo.15. Sȝ ode-
runt me ⁊ patrē meum. Potest ⁊ hoc referri ad pecca
ta tot⁹ humani generis: q̄a omnia peccata quodāmo-
do sunt improꝑia dei inq̄ntum per ea lex dei contē-
nitur. Esa.1. Dereliquerūt dn̄m blasphemauerūt san-
ctum israel. Sic ergo improperia improperātiuȝ deo
ceciderūt sup Chr̄m inq̄ntū ipse ꝓ peccatis oiuȝ mor-
tuus est. Esa.53. De⁹ posuit in eo iniq̄tatē oiaȝ nostrū.
1. Pe.2. Pctā nostra ptulit in corpore suo sup lignū.

¶ Deinde cū dī. QVECVNQVE.n. scripta sunt ⁊c.]
Ostendit q̄ hoc exēplum Christi sit nobis imitandū
dicens. QVECVNQVE enī scripta sunt] in sacra scri
ptura: vel de Chr̄o vel de mēbris eius SCRIPTA sūt
ad nostram doctrinaȝ.] Nulla enī necessitas fuit hec
scribere nisi ꝓpter nos vt ex his istruamur. 2. Thi.3.
Omnis doctrina diuinitus inspirata vtilis est ad do-
cendum ⁊ erudiendum ⁊c. Quid autē in scripturis ad
nostrā doctrinā ꝑtineat̄ ostēdit subdēs. VT PER pa-
tiētiaȝ ⁊ ꝯsolationē scripturaꝝ].i. quas scripture cōti-
nent. Continetur enī in sacra scriptura patiētia sancto
rū in malis sustinendis. Jac.vlti°. Patiētiā Job audi
stis. Cōtinet̄ etiaȝ in eis cōsolatio quā deus eis exhi-
buit. sm̄ illud ps. Scđm multitudinē doloꝝ meoꝝ
in corde meo cōsolatiōēs tue letificauerūt aiaȝ meaȝ.
Et.1. Pe.1. dicit̄. Prenūtiās eas que in Chr̄o sūt pas-
siones. q̄d pertinet ad patiētiā: ⁊ posteriores glias q̄d
pertinet ad cōsolationē. Quem auteȝ fructum ex hac
doctrina suscipiam⁹ ostendit subdens. SPEM habea-
mus.] Per hoc enim q̄ ex sacra scriptura instruimur
eos qui patienter propter deū tribulationes sustinue-
runt diuinitus consolatos fuisse spem accepimus vt ⁊
ipsi cōsolemur si in ipsis fuerimus patientes. Job.13.
Et si occiderit me in ipso sperabo.

¶ Deide cū dī. DEVS autem patientie ⁊c.] Quia vi-
debatur nimis arduum vt purus homo possit exēplū
Christi imitari. sm̄ illud Eccl.2. Quid est homo vt se-
qui possit regem factorem suum. ideo adhibet diuinū
suffragiū dicens. DEVS autē patiētie].s. dator. ps. Tu
es patientia mea. ET SOLATII].i. qui spūalē cōsola
tionē largit̄. 2. Coꝝ.1. Pater misericordiaꝝ ⁊ deus to
tius cōsolationis DET VOBIS:] a quo est omne da-
tum optimū: vt dicit̄ Jac.1. IDIPSVM sapere in alte
rutrū].i. vt inuicem idē sapiatis ⁊c. 2. Coꝝ. vltio. Idē
sapite. pacem habete. Nō quidem sm̄ ꝯsensuȝ in pec-
cati: SED SECVNDVM Jesum Chr̄m] de quo dicit̄
Ephe.2. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq̄ȝ vnū. Vt
per hoc q̄ idē sapitis VNANIMES] existētes ꝑ fidei ⁊
charitatis ꝯsensum. sm̄ illud. ps. sm̄ aliā lraȝ. Qui ha
bitare facit vnanimes in domo. VNO ORE].i. vna
oris cōfessione que ex vnitate fidei ꝓcedit. 1. Corin.1.
Idipsum dicatis omnes. vt pro cōformitate cordis ⁊
oris HONORIFICETIS deuȝ] solum creatorē. idipm
etiam existētem PATREM dn̄i nostri Jesu Christi]
per quem nos sibi in filios adoptauit. 1. Reg.2. Qui
honorificauerit me honorificabo euȝ. Malach.1. Si
ego pater vbi est honor meus.

¶ Deide cū dī. PROPTER q̄d suscipite inuicē.] Ma-
nifestat p̄mā ptē admonitionis. In qua dixerat q̄ fir-
miores debēt ībecillitatē īfirmoꝝ sustinere. Et circa
hoc duo facit. p̄ resumit admonitionē. 2° iducit rōnem
exēplo Chr̄i ibi. SICVT ⁊ Chr̄s ⁊c.] 3° subiūgit oronē
ibi. DEVS aūt spei ⁊c.] Dicit ḡ p̄. PROPTER q̄d].i. q̄
ea q̄ scripta sunt ad nr̄am doctrinā ordinant̄.s. exēpla
Chr̄i ⁊ alioꝝ sanctoꝝ. ꝯsequenter SVSCIPITE inuicē]
sm̄ charitatis affectū: vt.s. vnus sustineat ea que sunt
alterius: sicut ⁊ vult se sustineri q̄ntū charitas ꝑmit-
tit. ⁊ vnus aliuȝ etiam suscipiat ad iuuādū ⁊ ꝓmouen
dum. supra.14. Infirmum in fide suscipite.

¶ Deide cū dī. SICVT ⁊ Chr̄s suscepit vos ⁊c.] Assi-
gnat rōnē exēplo Chr̄i. ⁊ p̄ ponit ei⁹ exēplū dicens. SI-
CVT ⁊ Chr̄s suscepit vos].s. sua ptectiōe ⁊ cura. Esa.
42. Ecce puer me⁹ suscipiā eū. Luc.1. Suscepit israel
pueꝝ suū recordat⁹ ē mīe sue. Et h̄ IN HONOREM
dei] in quē oīa referebat. Jo.8. Honorifico p̄reȝ meū
⁊ vos inhonorastis me. Ex quo dat̄ itelligi q̄ ⁊ nos in
uicē debemus suscipe i his q̄ ptinēt ad honorem dei.
Scđo ibi. DICO enī Chr̄m ⁊c.] Manifestat q̄d dixe-
rat. ⁊ p̄ qdē q̄tū ad iudeos. 2° q̄tū ad gētiles ibi. GEN
TES aūt ⁊c.] Dī ergo p̄mo. Dictū est q̄ Chr̄s vos su-
scepit q̄ estis ꝯgregati in vnitate fidei ex iudeis ⁊ gē-
tilibus.

tibus. Et hoc patet quantum ad vtrosqz. DICO] ergo CHRISTVM MINISTRVM fuisse circuncisiõis.] Est enim ipse actor fidei quantum ad oẽs. scd̃m illud Heb. 12. Aspicientes in actorem fidei &c. Sed in propria p̲sona non exhibuit seipsuz nisi iudeis. scd̃m illud. Mat. 15. Non sum missus nisi ad oues que perierũt domus israel. Esa. 65. Nõ audietur vox eius foris. Et hoc quidem PROPTER veritatez dei.] vt s. veritas dei promittẽtis comprobaret̃. Supra. 3. Est autẽ deus verax. Unde subdit. AD CONFIRMANDAS p̲missiones patruz] i. vt per hoc implerent̃ p̲missiones patribus facte. Luc. 1. Erexit cornu salutis nobis i domo Dauid pueri sui. Sicut locutus est per os sanctoꝝ. 2. Corin. 1. Quotquot sunt promissiones dei in illo est.

¶ Deinde cum dicit. GENTES AVTEM &c.] Ostendit etiaz gentes susceptas a Christo. Et primo proponit qd̃ intendit. Secũdo confirmat per auctoritatem. ibi. SICVT scriptuz est &c.] ¶ Dicit ergo. Ita dictum est q̲ Christus suscepit iudeos p̲pter veritatez dei vt promissiones patruz implerent̃. gentibus autem non erant p̲missiones facte. Unde hoc non habet locum quãtum ad gentiles: sed sunt p̲pter misericordiaz suscepti. Et hoc est qd̃ dicit. GENTES AVTEM debẽt honorare deum super misericordia] eis exhibita per Christum: quia lz eis personaliter nõ predicauerit: ad eos tamẽ discipulos suos misit: qui in gentib⁹ ministerium exercuerunt: sicut ipse exercuerat in iudeis. scd̃m illud Matth. vltimo. Euntes docete omnes gẽtes. Et de hac misericordia dr̃ in ps. Misericordia domini plena est terra. Luc. 1. Misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum &c. Sic ergo Apostolus cõuersionem iudeoꝝ attribuit veritati diuine: conuersionez gentiliũ diuine misericordie. ¶ Contra qd̃ vr̃ eẽ qd̃ dicit̃ in ps. Uniuerse vie domini misericordia et veritas ¶ Sed dicendum est q̲ per hoc q̲ ascribit vocationẽ iudeoꝝ diuine veritati non excludit misericordiaz: quia et Apl̃us ex iudeis natus dicit. 1. Thi. 1. Misericordiaz cõsecutus sum. Et hocipsuz misericordie fuit q̲ deus patribus promissiones facit de posteriorũ salute. Similiter etiam per hoc q̲ vocationem gentium ascribit diuine misericordie nõ excludit totaliter diuinaz veritatẽ: quia hocipsum ad diuinã veritatem pertinebat q̲ p̲positũ suuz de saluatiõe gentium impleuit qd̃ ad Eph. 3. dicit Apostolus eẽ sacramentuz absconditũ a seculis in deo. Sed aliquis modus veritatis s. pro impletiõe promissoꝝ ꝯsiderat̃ in vocatione iudeoꝝ: qui nõ consideraẽ in vocatiõe gentium quibus promissiones non sunt facte.

¶ Deinde cũ dicit. SICVT scriptũ est &c.] Confirmat quod dixerat de cõuersione gentium per auctoritatẽ. Lz enim gentibus non fuerit repromissa vocatio ad fidem Christi: non tamẽ ex improuiso accidit: sz fuit prenunciata vaticinijs propheciaꝝ. Inducit autẽ quatuor auctes: quaꝝ prima ꝑtinet grãtiaꝝ actiones Chri ad patrem pro conuersione gentium per ipsum factã. Unde dicit. SICVT scriptum est] in ps. ex persona Christi. 17°. Constitues me in caput gentium et ab insurgẽtibus in me iudeis exaltabis me. O deus pater ego Christus CONFITEBOR TIBI] cõfessione gratiarum actionis. IN GENTIBVS] i. pro gentium conuersione per me facta ET CANTABO] noua quadã mentis exultatione NOMINI TVO] qd̃ eis manifestum est. scd̃m illud Joã. 17. Manifestaui nomen tuuz hominibus quos dedisti mihi. Uel aliter. CONFITEBOR TIBI in gentibus] i. faciam q̲ tibi gentes confiteantur confessione fidei. ps. Confiteant̃ tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes. ET NOMINI tuo cantabo] i. faciam q̲ gentes canteñt tibi canticuz qd̃ consistit in exultatione spũs renouati. ps. Cantate dño canticuz nouũ: cantate dño oĩs terra. Scd̃a auctoritas cõtinet adunationẽ gentiũ et iudeoꝝ. Unde subdit. Et iteꝝ dicit scriptura. Esa. 35. LETAMINI gẽtes cuz plebe eius] i. simul cõcz exultationẽ assumatis cũ iudeis qui oliz erãt plebs eius. Esa. 9. Letabunt̃ corã te sicut qui letantur in messe. Jo. 10. Fiet vnuz ouile et vnus pastor. Nostra aũt lr̃a hz. Letamini cũ Hierlm et exultate in ea oẽs qui diligitis eã. Tertia auctoritas cõtinet deuotionẽ gentium ad deũ. Unde subdit. ET ITERVM scriptuz est] in ps. LAVDATE oẽs gentes dñm] s. eius bonitatẽ ꝯfitẽtes. ps. A solis ortu vsqz ad occasuz laudabile nomen dñi. ET OMNES populi] nõ solũ populus iudeoꝝ MAGNIFICATE EVM] i. credite magnũ. i. q̲ sua magnitudine oẽm laudẽ excedat. Eccl. 43. Benedicẽtes dñm exaltate illuz quãtuz potestis: maior est n. omni laude. Mal. 1. Ab ortu solis vsqz ad occasum magnũ est nomẽ meũ in gentib⁹. Quarta auctoritas cõtinet reuerẽtiaz gẽtiuz ad Chrz. Unde subdit̃ Et rursus Esaias ait. 11. ERIT RADIX YESSE.] In quo p̲nunciat Chri originẽ ex Dauid semine nasciturũ. Yesse nãqz fuit pater Dauid. Dicit ergo. ERIT RADIX YESSE] ex cui⁹ pullulatiõe Chrs nascet̃. Esa. 11. Egredie̲t virga de radice Yesse et flos &c. Uel Chrs erit radix Yesse: qa lz ex Yesse p̲cesserit scd̃m carnis originẽ: tñ sua virtute Yesse sustẽtauit et grãz ei influxit. Supra. 11. Nõ tu radicẽ portas: sz radix te.

¶ Deinde tangit Christi officium subdens. ET QVI EXVRGET] in tantam gratie excellentiam: vt possit REGERE GENTES] eos diuino cultui subiugando: qd̃ nullus ante eũ facere potuit. ps. Dabo tibi gentes hereditatem tuaz. Reges eos in virga ferrea. Ultimo ponit deuotionẽ gentium ad Christũ dicẽs. IN EVM GENTES sperabunt.] vt s. per eũ hereditatẽ celestis glorie consequant̃. 1. Pe. 1. Regenerauit nos in spem viuaz p̲ resurrectionẽ Jesu christi ex mortuis.

¶ Deinde cũ dicit. DEVS AVTEM SPEI &c.] Subiungit orationẽ dicens: dictuz est q̲ in Christũ gentes sperabunt. Deus autez spei. i. qui nobis hanc spem infundit. scd̃m illud ps. Spes mea domine. Uel DEVS SPEI] i. in quo sperãduz est. REPLEAT VOS omnĩ gaudio] s. spũali qd̃ est de deo. Nee. 8. Gaudium enim dñi est fortitudo vestra per quaz homo in seipso et ad deuz et ad p̲ximũ est pacatus. ps. Pax multa diligentibus legẽ tuaz dñe. IN CREDENDO.] Quasi dicat. Ut cũ hoc q̲ credentis ẽt pacẽ et gaudiuz habeatis: que quidem sunt charitatis effectus. scd̃m illud Gal. 5. Fruct⁹ autez spũs sunt charitas gaudium pax. Unde pz q̲ a deo qui est dator spei optat eis vt cũ fide habeãt charitatẽ per quã fides operat̃. vt Gal. 5. Ne fides eoꝝ sit informis et mortua: qa fides sine operib⁹ mortua est. vt dicit̃ Jaco. 2. Et vt sic per plenitudinẽ haꝝ virtutũ ABVNDETIS] p̲ficiendo de bono in meli⁹: nõ solũ IN SPE] sed etiã IN VIRTVTE spiritussancti] i. in charitate que in cordibus nostris diffundit̃ p̲ spũm sanctũ. vt supra. 5. dictũ est. 2. Corin. 9. Potẽs est autez dñs omnez gratiam abundare facere in vobis.

¶ Persuasum enim habeo fratres mei et ipse ego de vobis: qd̃ et ipsi pleni estis bonitate: ipleti oĩ sciẽtia: valentes etiaz inuicem alius aliuz admonere. Sed tñ audacius scripsi vobis fratres: ex

parte veluti cōmonefaciēs vos: ꝓpter grãz que data est mihi a deo: in hoc: vt sim minister Jesu chr̄i in gentes: administrās euãgeliũ dei: vt fiat oblatio gentiũ acceptabilis: sanctificata ꝑ spũm sanctũ. Habeo igit̃ qȝ glorier per Chr̄m iesum: in his que ad deum ꝑtinent. Non.n. ausim loqui quicq̃ eoꝝ: que nō effecit Chr̄s per me: in obedientiaz gentiuz: v̄bo ꝛ facto per potētiã signoꝝ ac ꝓdigioꝝ: per potētiã spũs dei: vt ab Hier̄l'z: ꝛ in circũiacentib⁹ regionibus: vsq; ad illyricuz impleuerim euãgeliuz Chr̄i: ita porro annitens predicare euangeliũ: nō vbi noīatus erat Christus: vt ne super alienum fundamētum edificarem: sed quemadmodum scriptum est. † Quibus
Esa.52. (margin)
non est annunciatum de eo: videbunt: ꝛ qui non audierant: intelligent.

¶ Certus suz aũt fratres mei ꝛ ego ipse de vobis: qm̄ ꝛ ipsi pleni estis dilectione repleti omni sciētia ita vt possitis alterutruz monere. Audacius autē scripsi vobis fratres ex ꝑte: tanq̃ in memoriam vos reducens ꝓpter grãz que data est mihi a deo vt sim minister Chr̄i iesu in gentib⁹ sanctificans euãgeliuz dei: vt fiat oblatio gentiuz accepta ꝛ sanctificata in spũsancto. Habeo igit̃ gloriaz in Christo iesu ad deũ. Nō.n. audeo aliqd loqui eoꝝ que per me nō efficit Christus in obedientiaz gentiũ in v̄bo ꝛ factis in virtute signoꝝ ꝛ prodigioꝝ in virtute spũssancti: ita vt ab Hier̄l'z per circuitum vsq; ad illyricũ repleuerim euãgelium Christi. Sic aũt predicaui euãgeliuz hoc: nō vbi noīatus est Christus: ne super alienum fundamētum edificarez: sed sicut scriptuz est. Quoniaz qbus nō est annunciatum de eo videbunt: ꝛ qui nō audierũt de eo intelligent. Lec. II.

Postq̃ Apostolus generalib⁹ admonitionib⁹ romanos instruxerat. Hic incipit eis quedaz familiaria scribere. Et primo quedaz pertinētia ad seipsum. Secundo quedaz pertinētia ad alios. 16.cap. ibi. COMMENDO autez vobis Pheben ꝛc.] Circa primũ tria facit. Primo excusat presumptionez de hoc ꝙ eos instruxerat ꝛ reprehēderat. Scdo excusat suam tarditatē circa visitationē eorum. ibi. PROPTER QVOD plurimuz impediebar.] Tertio petit suffragia orationuz ipsoꝝ. ibi. OBSECRO AVTEM vos fratres ꝛc.] Et circa primuz duo facit. Primo excludit oppositam causam instruendi ꝛ arguendi eos. Secundo assignat verã causaz. ibi. AVDACIVS eniz scripsi ꝛc.] ¶ Circa primuz considerandũ est ꝙ aliquis posset credere Apostolũ ideo scripsisse romanis: quia estimaret nullum esse apud romanos qui posset instruere ꝛ corrigere. Sed hoc ipse excludit dicens. CERTVS SVM enim fratres mei] per ea que de vobis audiui: quoniaz idonei estis ad admonendum qui inter vos admonitiōe indigent. Ad hoc autez vt aliqs recte admoneat duo requirunt̃: quoꝝ primum est vt non ex odio vel ira: sed ex dilectiōe moneat. Sm̄ illud ps. Corripiet me iustus i misericordia. Et Gal.6. Uos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Et quãtuz ad hoc dicit. QVONIAM ꝛ ipsi pleni estis dilectione:] Ezec.10. Imple manuz tuam prunis ignis que sunt inter cherubin qui est ignis charitatis. Secundo requirit̃ scientia veritatis eo ꝙ quidaz habent zelum dei in corrigendo: sed non sm̄ sciētiaz. vt supra.10. dictũ est. Et ideo subdit. REPLETI omni scientia] s. ꝛ humana ꝛ diuina: ꝛ veteris ꝛ noue legis. P̃ Corin. primo. In omnibus diuites facti estis in illo in omni verbo ꝛ in omni scientia. Et ex hoc cōcludit sic. ITA VT POSSITIS] conuenienter propter dilectionem ꝛ scientiaz ALTERVTRVM MONERE.] Quia enim in multis offendimus omnes: vt dr̄ Ja.3. Oportet vt inuicem moneamus: quia vt dr̄ Eccle.17. Unicuiq; mandauit deus de ꝓximo suo.

¶ Deinde cuz dicit. AVDACIVS ꝛc.] Assignat veraz causam quare eos admonuerat ꝛ correxerat. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit ꝙ hoc pertinebat ad auctoritatē apostolatus sibi cōmissam. Secũdo ostendit qualr̄ hac potestate vsus fuerit. ibi. HABEO igit̃ gloriam ꝛc.] Dicit ergo. AVDACIVS AVTEM] s. securius SCRIPSI VOBIS] errores ꝛ defect⁹ vestros arguendo. Quod quidez ad audacie presumptionem posset ascribi propter hoc ꝙ offensionem vestrã non timui. Job.39. Audacter in occursuz pergit armatis. Sed hec presumptio excusat̃ ex tribus. Primo qdez ex conditione eoꝝ quibus scribebat: quia ꝛ si inter romanos essent aliqui respectu quoꝝ talis reprehensio audax ꝛ presumptuosa videretur: erãt tamē aliqui qui indigebant dura reprehensione propter contentionum insolentiam. Titum p̄mo. Increpa illos dure. Et hoc est quod dicit. EX PARTE.] Quasi dicat. Nō videtur mea scriptura esse audax quãtum ad omnes vos: sed quãtum ad partem aliquam vestrũ. Uel pōt intelligi EX PARTE] epistole in qua eos reprehendit. Potest intelligi etiaz EX PARTE] ecclesie: que. s. mecum est. Secundo excusatur predicta audacia ex intentione apostoli. Non enim scripsit eis tanq̃ instruens ignorantes: sed in memoriam eos reducēs cognitorum. Et hoc est quod subdit. TANQVAM IN memoriaz vos reducens] quasi oblitos eoꝝ que sciebatis: sicut ꝛ Phil.4. dicitur. Occupati autem eratis. Heb.10. Rememoramini pristinos dies in qbus illuminati magnuz certamen sustinuistis passionũ. Tertio excusatur ex auctoritate apostoli que hoc requirebat. Unde subdit. PER GRATIAM] s. apostolatus mihi cōmissi. p̄ma Corin.15. Gratia dei sum id qȝ suz. Huius aũt gratie primo describit auctoritatē. cũ dic̃. QVE DATA est mihi a deo.] Quasi diceret. Nō ab hominibus. Gal. primo. Paulus apostolus nō ab hominibus: neq; per hominez. Secundo specificat istã gratiaz cum dicit. VT SIM MINISTER Christi iesu in gentibus.] idest vt seruiam Christo in gentium conuersione. prima Corinth.4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi. Supra p̄mo. Quãdiu sum gētiũ apostolus ministerium meum honorificabo. Tertio ostendit huius actum cum dicit. SANCTIFICANS euangelium dei.] idest sanctuz esse ostendens ꝛ v̄bo ꝛ opere bone cōuersationis ꝛ miraculoꝝ. Col. primo. In verbo veritatis euãgelii qȝ peruenit ad vos sicut ꝛ i vniuerso mũdo ē ꝛ fructificat ꝛ crescit. Prouer.8. Recti sunt sermones mei. Quarto ponit finem huius

[illegible] (margin note)

gratie.cuz dicit.VT FIAT oblatio gentiuz].i.gentes per meū ministeriuz cōuerse. In quo quasi quoddam sacrificiū ɼ oblationē deo obtuli.fm illud Phil.2. Et si imolor sup sacrificiū ɼ obsequium fidei vestre gaudeo ɼ cōgratulor oib⁹ vobis.Fiat ACCEPTA].i.deo per rectitudinē.ps.Tunc acceptabis sacrificiuz iustitie oblationes ɼ holocausta. ET SANCTIFICATA in spiritusancto].i.per charitatez ɼ alia spiritussancti dona.pma Corin.6.Sanctificati estis in noie dni nostri Jesu christi ɼ in spiritu dei nostri.

¶ Deide cū dicit.HABEO igit̄ gliaz ɼc̄.]Ostēdit quō auctē aplica fuerat vsus. Et pmo ponit fructū quē fecit.Scd'o ostēdit huius fruct⁹ magnitudinē.ibi.ITA VT ɼc̄.]Tertio ostēdit difficultatē ibi.SIC AVTEM predicaui ɼc̄.]Circa pmū tria facit. Pmo dat gliā deo de fructu quē fecit dicēs.Igit̄ qa talez grāz accepi ɼ diligēter execut⁹ sum id ad qō mihi hec grā data ē. HABEO GLORIAM]sicut fidelis minister. p⁹ Corin.9. Melr⁹ est mihi mori q̄ʒ vt gliaz meā qs euacuet.Sed hāc gliaz nō mihi pncipalr attribuo:sed eā habeo IN CHRISTO IESV].i.per Jesuz chīz cuius virtute fructificare potui.Joh.15. Sine me nihil potestis facere. Et qa Chīo oīa tradita sunt a pīe.vt dr̄ Mat.11.Et pī in eo manēs ipse facit opa. Jo.14. Ideo vlterius hāc gliaz refert ad pīez dicēs.AD DEVM].s.pīez.ps. Nō nobis dn̄e nō nobis sed nomini tuo da gliaz.Assignat aūt rōnez ei⁹ qō dixerat subdēs.NON ENIM audeo loqui aliqd eoꝝ que p me nō efficit Chīs].q.d. Nihil referā de fructu p me facto:qō p me factū nō sit.Alioqn gliaz nō hērez apud deū:ɼ si apud hoies. Que qdē refero nō tanq̄ʒ per me pncipalr facta:sʒ sicut que per me Chīs fecit.Et iō hanc gliaz dixi me hīe in Christo iesu.Esa.26.Oia opa nostra operat⁹ ē in nobis.Scdo ponit ipsuz fructū dicēs. IN OBEDIENTIAM gentium].q.d.Glia mea hec est pro eo ꝙ feci gentes fidei obedire.Supra.p.Ad obediēduʒ fidei in oib⁹ gētib⁹. ps.In auditu auris obediuit mihi. Tertio ostēdit quō gētes ad hāc obediētiā adduxerit. Quia aūt supra.10. dictū est fides ex auditu:auditus aūt per ɥbum Chīi. Primo dicit.IN VERBO].i. per ɥbum pdicationis fidei. Argumēta aūt fidei pdicate sunt bona cōuersatio pdicātiū:ɼ q̄ntū ad hoc subdit.ET FACTIS.] q̄si.s. per recta opa vos ad fidez allexi.Mat.5.Videāt opa vestra ɼc̄.Et opa miraculoꝝ qb⁹ deus dat testimoniū doctrine pdicate. fm illud Marci vlti⁹. Dn̄o cooperante ɼ ſmonē ɔfirmāte sequētib⁹ signis. Vn̄ subdit. IN VIRTVTE signoꝝ].i. miraculoꝝ minoꝝ: puta sanatiōes egritudinū. ET PRODIGIORVM].i.maioꝝ miraculoꝝ:que ex sua magnitudine aliqd magnū portēdunt.i.ostēdunt.Sed hoc totū nō sufficeret nisi spūssanct⁹ intus corda audiētiuʒ ad fidez cōmoueret. Unde dr̄ Act.10. Ad loquēte Petro ɥba fidei cecidit spūssanct⁹ sup oēs qui audiebāt illuz. Et ideo subdit. IN VIRTVTE spūssancti.]Heb.2. Contestante deo signis ɼ pdigiis ɼ variis spūssancti distributionib⁹.

¶ Deinde cū dicit.ITA VT AB Hierlm ɼc̄.]Ostendit magnitudinē fruct⁹ ex multitudine locoꝝ in qbus pdicauit dicēs.Ita vt incipiēs ab Hierlm vbi in pn⁹ sue cōuersionis predicauit in synagogis iudeoꝝ:vt dr̄ Act.9.Vt sic ipleret qō dr̄ Esa.2. De Syon exibit lex ɼ ɥbū dn̄i de Hierlm.VSQVE AD illyricuʒ.]qō est mare adriaticum ex pte opposita Italie.REPLEVERIM euāgeliū Chīi].i.oīa illa loca replerē pdicatiōe euāgelii.Et ne aliqs itelligat ꝙ solūʒ vadēs p rectam viaʒ a Hierlm in illyricū pdicauerit euāgeliū.Addit. Per circuitū:qa.s.gētib⁹ circūquaqʒ pdicauit ɼ eas ad fidez cōuertit.Vn̄ sibi pōt cōpetere qō dicit̄ Job.38. Quis dedit vehemētissimo ymbri cursum.

¶ Deinde cū dicit.SIC AVTEM pdicaui ɼc̄.]Ostēdit difficultatē huic fructū faciēdi.Difficile.n.ē oīno ignaros ad fidē cōuertere.Pmo igit̄ difficultatē se passum ostēdit dicēs.SIC AVTEM pdicaui euāgeliū nō vbi noiatus est Chīs].i.nō apud illos qui nomen Christi audiuerāt.ps. Populus quē nō cognoui seruiuit mihi. Esa.55.Ecce gētes quas nesciebas vocabis:ɼ gentes q̄ te nō cognouerūt ad te currēt.Subdit aūt rōnē dicēs. NE SVPER alienū fundamētuʒ edificarē.] Pōt aūt alienū fundamētuʒ duplr intelligi. Vno mō doctria heretica: que est aliena a vere fidei fundamēto.Et sic hoc qō dicit. Ne:ponit̄ causalr.Ea.n.intētione Aplus voluit pdicare illis:qui nomen Chīi nō audierant ne si preuenti essent a doctrina pseudo aploꝝ. difficilius esset eos ad veritatē reducere. Vn̄ Mat.7.dr̄. Stult⁹ est q edificat domū suaʒ sup harenā:cui cōparat̄ falsa doctrina.Alio mō per alienū fundamētuʒ pōt itelligi doctrina vere fidei ab aliis pdicata:ɼ sic pōt sumi hoc ne ɔsecutiue. Non.n.vitauit Aplus pdicare illis qb⁹ ante fuerat ab aliis pdicatū:sicut ipsis romanis spālr pdicauit:quos prius Petrus instruxerat:sʒ eo pdicāte illis qui nihil de Christo audierant ɔsecutū est vt non edificaret sup alienum fundamētum : sed ipse iaceret prima fidei fundamēta.fm illud pma Corin.3.Vt sapiens architectus fundamentum posui.

Difficile est ignarꝰ cōuertere ad fidē.

Ne causalr ɼ cōsecutiue.

¶ Scdo ad hoc qō dixerat auctoritatē inducit dicens. SICVT scriptū est.]Esa.52.QVONIAM qbus nō est annunciatū de eo videbūt:ɼ qui nō audierunt cōtemplati sunt.]In qbus ɥbis pphta vr̄ pdicere:qm̄ gentiles excellentiori mō ad cognitionē dei essent peruēturi q̄ʒ iudei qui aū cognouerāt. Ostēdit ḡ pmo excellentiaʒ q̄ntū ad cām cognitionis:que.s.duplex ē.s.ɥba audita ɼ res vise. Hi.n.duo sensus sūt disciplinabiles. Judei ḡ in noticiaʒ mysterioꝝ Chīi puenerunt p ɥba annūciata eis a pphetis.pma Pe.1. Prophete que de futura in vobis grā pphetauerūt scrutātes in qō vel quale tp̄s signiarct in eis spūs Chīi pnuncias eas que in Chīo sunt passiones ɼ posteriores glias.Sed gentiles hō Chīi mysteria iam realr ipleta vident:ideo dr̄. Qm̄ gētes qb⁹ nō est annūciatū per pphetas de eo.i. de Chīo sicut fuit annūciatuʒ iudeis videbūt res iam ipletas.Luc.10.Multi reges ɼ pphete voluerunt videre q̄ videtis ɼ nō viderūt. Scdo ondit excellentiaʒ q̄ntū ad modū cognoscēdi:qa iudei ex annūciatiōe pphetaꝝ soluʒ auditū hēbant.Abdie.p.Auditū audiuimus a dn̄o legatos ad gētes misit.Sʒ gētiles ex visione intellm̄ pceperūt.Vn̄ dr̄.Et gētiles.s.q ante nō audierūt prenūciari Chīm p pphetas intelligent.s.fidei veritatē.ps.Et nunc reges intelligite ɼc̄.

Ei cognitionis ē duplex ɥba audita ɼ res vise.

¶ Quapropter ɼ pditus sum sepe:quo minus venirem ad vos. Nunc vō cum nō amplius habeā locū in regionib⁹ his:desideriuʒ aūt habeaʒ veniendi ad vos multis iam annis:qñcūqʒ iter instituero in hispaniā veniam ad vos. Spero eniʒ fore:vt istac iter faciēs videaʒ vos:ɼ a vobis pducar illuc : si tñ vestra cōsuetudine prius ex pte fuero expletus. Nunc aūt pficiscor hierosolymā ministrans sanctis. Visum est eniʒ macedonie ɼ achaie cōicationē aliquā facere in pauperes sanctos:qui sunt hierosolymis. Plaz ita visuʒ ē ipsis

1.Cor.9. ⁊ debitores illoꝝ sunt. † Etenim si spūalia sua cō
2.Corin.9. municauerūt gētib⁹: debēt ⁊ hec in carnalib⁹ ministrare illis. Hoc igiť vbi pfecero: ⁊ obsignauero illis fructū hūc: reuertar per vos in hispaniā. Scio nāq₃ qđ vbi venero ad vos: cū plenitudine benedictionis euāgelij Christi venturus sum. Obsecro aūt vos fratres per dñm nostrū Jesū christū: ⁊ per dilectionē spūs: vt me laborantem adiuuetis ꝑcationibus pro me ad deū: vt liberer ab incredulis in iudea: vtq₃ ministeriū hoc meū: qđ exhibebo hierosolymis: acceptū sit sanctis: vt cū gaudio veniam ad vos per volūtatē dei: vnaq₃ vobiscum refociller. Deus autē pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

¶ Propter qđ impediebar plurimū venire ad vos ⁊ ꝓhibit⁹ sum vsq₃ adhuc. Nūc vo vlterius locū nō hñs in his regionib⁹: cupiditatē aūt hñs veniēdi ad vos ex multis iam ꝓcedentib⁹ annis: cū in hispaniam ꝓficisci cepero: spero ꝙ preteriēs videam vos ⁊ a vobis deducar illuc: si vobis primū ex pte fruitus fuero. Nunc igiť proficiscar in Hierlm ministrare sanctis. Probauerunt enim macedonia achaia collationē aliquā facere in pauperes sanctoꝝ qui sunt in Hierl₃. Placuit.n. eis ⁊ debitores sunt eoꝝ. Nam si spūaliū eoꝝ pticipes facti sunt gentiles debēt ⁊ in carnalib⁹ ministrare eis. Hoc igiť cū ꝯsumauero ⁊ assignauero eis fructū hūc: per vos ꝓficiscar in hispaniā. Scio aūt: qm̄ veniēs ad vos: in abūdantia bñdictionis Christi veniam. Obsecro ergo vos fratres ꝑ dñm nostrū Jesum chřm: ⁊ per charitatē sancti spūs vt adiuuetis me in orationib⁹ vestris pro me ad deum: vt liberer ab infidelibus qui sunt in iudea: ⁊ obsequij mei oblatio accepta fiat in Hierlm sanctis: vt veniā ad vos in gaudio per voluntatē dei vt refrigerer vobiscum. Deus aūt pacis sit cum omnibus vobis. Amen. Lec. III.

Postq̄ Aplus excusauit se de ꝑsumptione q̄ ei potuisset ascribi ex h̄ ꝙ romanos istruxerat ⁊ correxerat: hic se excusat ꝙ eos visitare distulerat. Et circa h̄ tria facit. Prio ponit īpedimētū visitationis preteritum. Scđo ponit visitādi ꝓpositū. ibi. NVNC vo vlterius ⁊c̃. Tertio ꝓmittit visitationis fructū. ibi. SCIO aūt ⁊c̃. Dicit ḡ pmo. Dictū est predicasse euāgeliū ꝑ multa loca in qb⁹ Chřs nō fuerat nōminat⁹ PROPTER QVOD hactenus IMPEDIEBAR PLVRIMVM ex hāc occupatione VENIRE AD VOS. Et istud īpedimētū vsq₃ nūc durauit. Vñ subdit. ET PROHIBITVS sum vsq₃ adhuc. Quod qdē pōt referri ad multitudinē occupationū quas in alijs locis habuerat. Vel ēt ad diuinā ꝓuidētiā ꝑ quā apli impediebanť ne ꝑuenirent ad quosdā ⁊ dirigebanť in salutē alioꝝ. Fm illud Act.16. Transeūtes frigiam ⁊ galathie regionē vetati sumus a spiritusancto loqui xbū₃ in asia. Unde ⁊ supra pmo dictū ē. Sepe ꝓposui venire ad vos ⁊ ꝓhibitus sū vsq₃ adhuc. Et hoc est qđ diciť Job.37. De nubib⁹ per quas predicatores intelligunť. Lustrant cuncta per circuitū quocunq₃ eos voluntas gubernantis duxerit.

¶ Deide cū dicit. NVNC VERO vlterius ⁊c̃. Manifestat ꝓpositū suū de eoꝝ visitatiōe: ⁊ pmo promittit eis suā visitationē. 2° assignat cām quare oporteat eā differre. ibi. NVNC IGITVR proficiscar ⁊c̃. 3° assignat eis visitationis terminū. ibi. HOC IGITVR cū cōsumauero ⁊c̃. Dicit ḡ pmo. Ita vsq₃ mō sum ꝓhibitus. NVNC VERO iam peragratis oib⁹ his locis. VLTERIVS nō habēs locū i. necessitatē ꝑ manēdi. IN HIS regionibus in qb⁹ iam ꝑ me fundata ē fides. CVPIDITATEM habēs veniendi ad vos ex multis iam ꝓcedētib⁹ annis. Fm illud Supra.p. Desidero.n. videre vos vt aliqđ ipartiar vob grē spiritalis CVM IN hispaniā ꝓficisci cepero quo.s. ire intēdebat vt ēt extremis terre fundamenta fidei collocaret. Fm illud Esa.49. Dedi te in lucē gētiū vt sis salus mea vsq₃ ad extremū terre. SPERO ꝙ ꝓteriens videbo vos. ꝑ qđ dat intelligere ꝙ nō intēdebat ad eos ꝑncipalr ire: qa reputabat eis sufficere doctrinā Petri qui pmus iter aplos romanis fidē pdicauit. Et qa tūc romani dñabanť i toto occidēte: eoꝝ auxilio ⁊ ducatu se sperabat in hispaniā ꝓficisci. Vñ subdit. ET A VOBIS deducar illuc. Intēdebat tñ aliquā morā apud eos ꝯhere. Vñ subdit. SI VOBIS fruitus fuero i. cōsolatus. Fm illud qđ supra pmo dictū est. Simul ꝯsolari in vobis. ⁊ hoc ex pte.s. tpis: qa per aliqđ tps intēdebat cum eis cōsolari. ¶ Sed ꝯ est qđ Augu. dicit in libro de doct. christiana. Qz illis solis reb⁹ fruēdū est que nos beatos faciūt.s. patre filio ⁊ spūsancto. Incōuenienter ḡ dicit se fruiturū esse romanis. ¶ Sed dōm est ꝙ sicut Augu. dicit ibidē. Hoīe in se nō esse fruēdū sed in deo. Fm illud ad Philemo. Ita frater ego te fruar in dño qđ ē delectari in hoie ꝑꝑ deū. Et sic itelligēdū est qđ dicit. Si fuero fruit⁹ vobis.s. in deo. Vel qđ dicit. ex pte: pōt referri ad bonos qb⁹ poterat frui i deo. Nā alia parte.s. malis nō poterat frui: sꝫ magis de eis dolere: sicut dř. 2ª Cor.8. Ne cū venero humiliet me de⁹ apđ vos ⁊ lugeam multos ex his qui ante peccauerunt. frui homo in deo ⁊ non in se.

¶ Deide cum dicit. NVNC IGITVR ꝓficiscar. Assignat cām quare differebat visitationē. Et circa h̄ tria facit. Primo ponit cām dicēs. NVNC IGITVR proficiscar i. ideo nō statim venio ad vos: qa proficiscor HIERVSALEM ministrare sanct. ¶ Circa qđ sciēdum est ꝙ sicut legiť Act.4. Illi qui ex iudeis a pncipio cōuertebanť ad fidē vēditis possessiōib⁹ suis de precio cōiter viuebant: qđ cū defecisset maxime quadā magna fame iminēte: vt legiť Act.11. Discipuli.s. christiani ex diuersis partib⁹ mūdi ꝓut quisq₃ habebat ꝓposuerūt singuli in ministeriū mittere habitantibus in iudea fratrib⁹ qđ ⁊ fecerūt: mittētes ad seniores per man⁹ Barnabe ⁊ Sauli. Ministeriū igiť sanctoꝝ hic dič ecclia₃ quā fidelib⁹ chři attulit i Hierl₃. Fm illud p̊ª Cor.vlt. Quos ꝓbaueritis hos mittā perferre grās vestrā in Hierlm ꝙ si dignū fuerit: vt ⁊ ego eam: mecū ibunt. Scđo exponit qđ dixerat de ministerio sanctoꝝ dicēs. PROBAVERVNT ENIM i. approbauerunt MACEDONIA ⁊ Achaia i.s. fideles vtriusq₃ regionis ꝑ eū conuersi COLLECTIONEM aliquā facē i. aliquā collectā IN PAVPERES chři.s.

ad vsum pauperū qui sunt de nūe SANCTORVM.]
fm illud Eccl.12. Da iusto ⁊ nō recipias peccatorē.
QVI SVNT IN hierlm]in paupertate viuētes.2.Cor.
9°.De ministerio qđ fit in sctōs ex abundanti est mihi
scribere vobis. Scio n.promptū animū vestrū pro q̄
de vobis glorior apud macedones.Tertio assignat ra
tiōes dictoꝝ: quoꝝ p̄a est bn̄placitū.Vn̄ dicit.PLA
CVIT ENIM ILLIS.]2° Cor.9.Vnusquisqꝫ put de
stinauit in corde suo non ex tristitia aut ex necessitate.
Scđa cā est debitū.Unde subdit.ET DEBITORES
sunt eoꝝ.]Supra.13.Reddite oibus debita.Rōnem
autē debiti assignat dicēs.NAM SI gentiles facti sunt
pticipes bonoꝝ spūaliū] q̄ erāt spālr eoꝝ .i.iudeoꝝ .s.
notitie diuine ⁊ pmissionū ⁊ grē. fm illud Supra.9°.
Quoꝝ ē adoptio filioꝝ dei ⁊ glia ⁊c.Et supra.11.So
cius radicis ⁊ pīguedis oliue fact̄ es.SVNT ETIAM
facti pticipes spūaliū eoꝝ] p h̄ q̄ illi pdicatores eis
miserūt DEBENT ⁊ in carnalib⁹ ministrare eis.]fm
illud Eccl.14. In diuisione sortis da ⁊ accipe. Et ps.
Sumite psalmū.i.spūalia: ⁊ date tympanū.i.spalia.
Et ex h̄ sumit argumētū q̄ debent sumpt⁹ nō solū
illis qui pdicant sꝫ ēt qui pdicatores mittunt.

¶ Deide cū dicit. HOC igit cū ⁊c.] Prefigit terminū
quo ad eos sit ventur⁹ dicēs. HOC igit cū ↄsumauero]
scꝫ ministeriū sctōꝝ ET ASSIGNAVERO eis fructū
hūc].i.elemosynā gētiliū q̄ est qdā fruct⁹ cōuersionis
eoꝝ.Osee.10.Uitis frōdosa israel.fruct⁹ ē ei adequa
tus.PROFICISCAR per vos in hispaniā.] Sed r̄ h̄
Aplus falsū dicit. Nunq̄ n.in hispaniā iuisse legit.
In hierlm eniꝫ capt⁹ fuit ⁊ exinde Romā platus est
in vinculis:vt h̄r Act.vlti. Ubi est occisus simul cum
Petro.Dicūt g̃ qdaꝫ q̄ sicut dr̄ Act.vlti.Cū venisset
Romā Paulus pmissū est ei manere sibimet cū cu
stodiēte se milite.⁊ postea dr̄ q̄ mansit biēnio toto in
suo cōductu ⁊ i illo spacio dicūt cū in hispaniā iuisse.
Sed q̄a h̄ certū nō est pōt meli⁹ dici q̄ Aplus falsū
nō dixit:q̄a pponebat se facturū qđ dicebat:⁊ sic vba
ei⁹ erāt intelligēda q̄si insinuātia ei⁹ ppositū:non aūt
futurū euētū q̄ ei erat incert⁹ vnde nō poterat h̄ pdi
care nisi forte sub ↄditiōe quā Jacob⁹ dicit apponēdā.
Jaco.4. Pro eo vt dicatis:si dñs voluerit:⁊ si vixeri
mus faciem⁹ h̄ aut illō. Et sic ēt Apls se excusat.scđe
Corin.1. De h̄ q̄ ad eos nō iuerat sic pmiserat dicēs.
Cū g̃ hoc volui nunqd leuitate vsus sū:aut q̄ cogito
fm carnē cogito:vt sit apud me est ⁊ nō. Et sic ex h̄ q̄
ex iusta cā pcermisit facere qđ pmiserat se imunē di
cit a leuitate:carnalitate:⁊ falsitate. Et sic ēt soluit hoc
Gelasius papa:⁊ h̄r in Decre.22.q.2.Beat⁹ inqt Pau
lus Aplus:nō ideo qđ absit fefellisse credendū est:aut
sibi extitisse ↄrius: q̄m cū ad hispaniam se pmisisset
diuina dispōne diuina maiorib⁹ occupat⁹ causis iplere
nō potuit qđ pmisit.Quātū n.ipsi⁹ volūtatis interfuit
h̄ pnūciauit:qđ re vera voluisset effice.Quātū xp̄o ad
dñi secreta ↄsiliꝫ q̄ vt hō nō potuit:lꝫ spū dei plenus
agnosceret: supna pmisit dispōne puenit⁹. L3.n. p
phetitū spūꝫ habuerit:tñ pphetis nō oia reuelant:vt
ps.4. Reg.4.vbi Heliseus dixit. Aia ei⁹ in amaritu
dine est:⁊ dñs celauit a me:⁊ nō indicauit mihi.

¶ Deide cū dicit. SCIO aūt ⁊c.] Pnūciat eis fructū
sue visitationis dicens. SCIO AVTEM].s.ex fiducia
diuine grē.QVONIAM veniēs ad vos in abūdantia
bn̄dictionis Chri veniam].i.Christus abūdantius sua
bn̄dictionē dabit vobis in meo aduētu.de q̄ dr̄ in ps.
Etenim bn̄dictionē dabit legislator: ibunt de virtute
in virtutē.Et sic Laban dixit ad Jacob.Gen.3.Expe
rimēto didici q̄ bn̄dixerit mihi deus ppter te.

¶ Deinde cū dicit. OBSECRO ergo ⁊c.] Petit ab eis
oronis suffragia:⁊ primo petit eoꝝ orōnes.2° ipse pro
eis rogat.ibi.DEVS pacis ⁊c.]Circa p̄m tria fac. Primo
iducit eos ad orādum pro se ex trib⁹.Primo qdeꝫ ex su
perna charitate.cum dicit.OBSECRO vos g̃ frēs,aūt
Philemo.Propter charitatē aūt mag obsecro.Scđo
ex reuerētia Chri cuius ipse erat minister dicēs. PER
DOMINVM nr̄m Jesū chrm.]In quo oēs vnū su
mus:vt supra.12.dictū est. Tertio ex dono spūsancti
qđ ei⁹ ministerio tradebat.Un̄ subdit. PER CHARI
TATEM spūsancti]quā spūsctūs i cordib⁹ nr̄is diffun
dit:vt supra.5.dictū ē. Scđo petit auxiliū orōnis eoꝝ
dicēs.VT ADIVVETIS me in orōnibus vestris ad
deū].s.pro me fusis. Prouer.18. Frater q̄ iuuat a fra
tre q̄si ciuitas firma. Hoc aūt vt Glo.dicit:nō ideo di
cit Aplus:q̄a ipse min⁹ mereat q̄ alij minores: sꝫ or
dinē sequit.pmo qdē vt ab ecclia pro rectore suo fiat
oratio.fm illud p̄e Thi.2.Obsecro igit pmo oiꝫ fieri
obsecratiōes:orōnes:postulatiōes:graꝝ actiones pro
oibus hoib⁹.pro regib⁹ ⁊ oib⁹ qui sunt in subl.mitate
cōstituti ⁊c. Scđo:q̄a multi minimi duꝫ cōgregantur
vnanimes magis merent. Et ideo ipole ē vt multoꝝ
pces nō ipetrēt.Mat.18.Si duo ex vobis ↄsenserint
sup terrā de oī re quācūqꝫ petierint fiet illis a p̄re qui
est in celis.Tertio vt duꝫ multi orant:multi etiā grās
agāt exauditi.fm illud 2° Cor.1.Adiuuātib⁹ vobis in
orōne pro nobis vt p multos grē agantur deo.Tertio
ponit ea q̄ vult sibi ipetrari : quoꝝ pmū ptinet ad ho
stes quos habebat in iudea.Un̄ dicit.VT LIBERER
ab infidelib⁹ q̄ sunt in iudea:]qui pcipue Paulū ipu
gnabāt ⁊ odiebāt:q̄a fiducialr pdicabat cessatione le
galium.Act.21.Audierūt de te q̄ discessionē doces a
Moyse ⁊c.Scđm ptinebat ad eos in quoꝝ ministe
riū ibat.Et h̄ est qđ subdit.ET ABLATIO obsequij
mei].i.ecclia in qua eis ministro fiat accepta sctis qui
sunt in hierlm.s.vt ex hac puocent ad grās agendum
deo:⁊ ad orādū pro ipsis gētib⁹ a qb⁹ recipiūt.Ecc.31.
Splendidū in panib⁹ bn̄dicent labia multoꝝ.Ter
tium ptinet ad ipsos qbus scribebat. Un̄ subdit. VT
VENIAM ad vos in gaudio : ⁊ hoc per volūtatē dei]
contra quā nihil agere volebat. Supra.p̄.Obsecrans
si quo prosperū iter habeā in voluntate dei veniendi
ad vos.ET REFRIGERER vobiscū].i.vt ex vestra
p̄ntia refrigeriū tribulationū meaꝝ accipiam.

¶ Deide cū dicit. DEVS aūt pacis ⁊c.] Ostēdit q̄ pro
eis orat dicēs.DEVS aūt dator pacis sit cū oibus vo
bis.]per hoc.s.q̄ vos adinuicē pacē habeatis. 2° Cor.
vltimo.Idē sapite ⁊ deus pacis ⁊ dilectionis erit vo
biscū.Subdit.AMEN].i.fiat.ps.Et dicet omnis po
pulus fiat fiat.

Cap. XVI.

Commendo aūt vobis Phebē soro
rem nostrā : que est ministra ecclesie
Cenchreensis:vt illam suscipiatis in
Chro:ita vt decet sanctos : ⁊ adsitis
ei:in quocūqꝫ vobis eguerit negocio. Nam hec
cū multis adfuit:tum mihi etiam ipsi. Salutate
Priscam ⁊ Aquilam:adiutores meos in Christo
Jesu:qui pro aia mea suaꝫ ipsoꝝ ceruicem suppo
suerūt.Quibus nō ego solus grās ago:sed ⁊ oēs
ecclesie gentiū. Itē que in domo illoꝝ est cōgre
gationē. Salutate Ephenetū dilectū meum:qui
est primitie Achaie in Chro. Salutate Mariā:

que multū laborauit erga nos. Salutate Andronicum: ꝛ Juniam: cognatos meos: ꝛ cōcaptiuos meos: qui sunt insignes inter apl'os: qui etiā ante me fuerūt in Chr̄o. Salutate Ampliaz dilectum meū in dn̄o. Salutate Urbanū: adiutorē nostrū in Christo: ꝛ Stachyn dilectuz meum. Salutate Appellam: pbatū in Chr̄o. Salutate eos q sunt ex Aristobuli familiarib⁹. Salutate Herodionē cognatuz meum. Salutate eos qui sunt ex Narcisci familiaribus: hos qui sunt in domino. Salutate Tryphenam ꝛ Tryphosam: que laborant in dn̄o. Salutate Persidem dilectā: que multuz laborauit in dn̄o. Salutate Rufum electū in domino: ꝛ matrē illius ac meā. Salutate Asyncritū Phlegontez: Hermam: Patrobam: Mercuriū: ꝛ qui cū his sunt fratres. Salutate Philologū ꝛ Juliam. Nereum ꝛ sororē eius: ꝛ Olympā: ꝛ qui cū his sunt: oēs sanctos. Salutate vos inuicē cū osculo sancto. Salutant vos ecclesie Chr̄i.

Ommēdo aūt vobis Pheben sororē nostraz que est in ministerio ecclesie q̄ est chencris: vt eaz suscipiatis in dn̄o digne sanctis: ꝛ assistatis ei i quocūq; negocio vestri indiguerit. Etenī ipsa quoq; assistit multis ꝛ mihipsi. Salutate priscā ꝛ aquilaz adiutores meos in Christo iesu: qui pro anima mea suas ceruices supposuerūt: qbus nō soluz grās ago: sed ꝛ cuncte ecclesie gētiū ꝛ domesticā eccl'iaz eoꝝ. Salutate Ephenetuz dilectū mihi: qui ē primitiuus ecclesie Asie in Chr̄o iesu. Salutate Mariam que multum laborauit in vobis. Salutate andronicū ꝛ Juliaz: cognatos ꝛ cōcaptiuos meos q sunt nobiles in apostolis: qui ꝛ ante me fuerunt in Chr̄o iesu. Salutate Ampliatū dilectissimū mihi in dn̄o. Salutate Urbanū adiutorē nr̄m i Chr̄o iesu ꝛ Stachin dilectū meū. Salutate appellen probuz in Chr̄o. Salutate eos qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate Herodionez cognatuz meum. Salutate eos qui sunt ex Narcisci domo: qui sunt in dn̄o. Salutate Triphenā ꝛ Triphosam: qui laborant in dn̄o. Salutate Persidaz charissimaz que multū laborauit in dn̄o. Salutate Rufuz electū in dn̄o: ꝛ matrē eius ꝛ meā. Salutate ꝛ Asineretū ꝛ Phlegontaz hermem patrobā hermā: ꝛ q cū eis sunt frēs. Salutate Philologū ꝛ Juliā Nereū ꝛ sororē eius ꝛ Olimpiadem ꝛ oēs q cuz eis sunt sanctos. Salutate inuicē in osculo sancto. Salutant vos oēs ecclesie Christi.

Ostq̄ Apl's pposuit fidelib⁹ romanis qb⁹ scribebat q̄daz familiaria puinētia ad suā psonā: h̄ ponit q̄dā familiaria ptinētia ad alios. Et circa hoc tria facit. Pⁱo monet qd ad alios debeāt facere. 2° ondit qd alij ad eos agant. ibi. SALVTAT vos ꝛc̄.] 3° eplaz finit i grāꝝ actiōe. ibi. EI AVTEM qui potēs ꝛc̄.] Circa pⁱᵐ duo fac̄. Pⁱo ostēdit quos debeāt salutare. 2° ostēdit q̄s debeāt vitare. ibi. ROGO AVTEM vos frēs.] Circa pⁱᵐ mādat q̄sdaz psonas salutari in spāli. 2° ponit i gn̄ali modū salutationis. ibi. SALVTATE inuicē ꝛc̄.] 3° salutare eos in cōi ex pte fideliū. ibi. SALVTANT VOS ꝛc̄.] Circa pⁱᵐ pmo loquit̄ de q̄dā muliere corinthia q̄ Romā ibat quā eis recōmēdat describēs eam. pmo ex noie dicēs. COMMENDO aūt vobis Pheben] q̄ lz eēt deo deuota: nō tn̄ erat tāte auc̄tis vt cōmēdatitijs lr̄is nō egeret: sicut ipse de se dic̄. 2ᵃ Cor. 3. Aut nūqd egem⁹ sic qdā cōmēdatitijs lr̄is. Scdo describit eā ex fidei religiōe dicēs. SORORE M nostrā.] Oēs. n. mulieres fideles sorores vocā̄t: sic ꝛ oēs viri frēs. Mat. 23. Oēs vos frēs estis. Tertio ex offō pietat̄ cū dic̄. QVE EST in ministerio ecclesie q̄ est chencris] in portu corinthioꝝ vbi aliqui christiani erāt cōgregati: qb⁹ dicta mulier fuiebat: sic ꝛ de ipso Chr̄o. Lu. 8. dī. Et q̄dā mulieres mīstrabāt ei de facultatib⁹ suis. Et de vidua eligenda. dī pᵃ Thi. 5. Si hospitio recepit si pedes sanctoꝝ lauit.

¶ Deinde dicit duo in qb⁹ vult eaz cōmēdatā haberi. Quoꝝ pⁱᵐ ē vt honeste recipiat̄. Et h̄ est qd dicit. VT SVSCIPIATIS eā in dn̄o] i. pp amorē dei. Digne sanctis. i. fm q dignū est recipi sctōs. fm illud Mat. 10. Qui recipit iustū in noie iusti mercedē iusti accipiet. Quidaz libri h̄nt digne satis. i. cōueniēter: tn̄ lr̄a nō cōcordat cū greco. Scdm ē vt eā sollicite adiuuent. Unū subdit. VT ASSISTATIS EI] i. ɔsiliū ꝛ auxiliū ferēdo IN QVOCVNQVE negocio vr̄i idiguerit.] Debebat. n. forte aliqd expedire i curia Cesaris. ¶ Sz ɔ̄ h̄ vr̄ eē: qd dī pᵃ Thes. 4. Uestrū negociū agatis. q. d. Nō intromittatis vos de negocijs alienis. ¶ Sed dicenduz est: q assistere negocijs alienis ɔtingit dupl'r. Uno mō seculariter. i. pp̄ter fauorē hoīz vel lucrā: ꝛ hoc nō cōuenit seruis dei. 2ᵃ Thi. 2. Nemo militans deo iplicat se negocijs secularib⁹. Alio mō assistit aliquis negocijs alienis ex pietate: puta in auxiliū idigētiuz ꝛ miseroꝝ: ꝛ h̄ est religiosuz. fm illud Ja. 1. Religio mūda ꝛ imaculata apud deū ꝛ pātrē hec est: visitare pupillos ꝛ viduas i tribulatiōe eoꝝ. Et hoc modo Apl'us hic loquit̄. Ultimo aūt ostēdit Apl's meritum eius quare hoc sibi debeatur dicēs. ETENIM IPSA quoq; multis assistit ꝛ mihipsi.] Esa. 3. Dicite iusto qm̄ bene. Retributio enim manuū eius fiet ei. Matth. 5. Beati misericordes: qm̄ ipsi mīaz ɔsequēt̄.

¶ Deide mādat salutari q̄sdā alias psonas sibi cōiunctas dicēs. SALVTATE Priscā ꝛ Aquilā] q erat vir Prisce: sz mulierē pponit forte pp maiorē fidei deuotionē. ADIVTORES meos in Chr̄o iesu] i. i fide chr̄i pdicāda. Apud. n. eos corinthi hospitabant̄: vt habet̄ Act. 18. Qui PRO aīa mea suas ceruices supposuerūt] idest sespos morti pīculo exposuerūt pro vita mea cōfirmāda: qd ē idiciū max̄ᵉ charitas. Jo. 15. Maiorē hac dilectionē nemo hz vt aiaz suā ponat quis pro amicis suis. Hoc āt vr̄ fcm̄ fuisse corinthi vbi Paulus psecutiōez ē passus. sic h̄r Act. 18. ¶ Uel forte meli⁹ vōmē q alij se periculo pro Apostolo exposuerūt. Nā illud qd legit̄ Act. 18. Factum fuit quādo Prisca ꝛ Aquila

Assistere negocijs secularib⁹ vl' ex pietate vl' lucro.

de Roma recedētes Corinthū venerūt: vt ibidē3 dr̃. Sz h̄ scribebat Apl's qn̄ adhuc estiabat eos eē rome: vita aūt apl'i nō tā sibi q̄3 alijs necessaria erat. f3 illud Phil.p̄. Permanere aūt i carne necēiu3 pp vos. Et id̄ subdit. QVIBVS nō solu3 ego grās ago: s3 ⁊ cuncte ecclesie gētiu3. Jqua3 sum apl'us ⁊ doctoꝛ.p̄. Thi.2. Doctoꝛ gētiu3 in fide ⁊ veritate. Et etiā salutate DOMESTICAM coꝝ ecclīā. J Habebāt.n.in domo sua multos fideles cōgregatos.

¶ Deinde vult aliū salutari sibi dilectione ɔiunctū dicens. SALVTATE Ephenetū dilectū meū qui est primitiuus Asie in Chro. J Primus.n.in tota Asia fuit ad fide3 Christi cōuersus qd̄ erat ei ad magnā dignitatē. Heb.12. Accessistis ad ecclesiā p̄mitiuoꝝ qui ɔscripti sunt in celis. Tunc aūt erat Rome.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Maria3 que multū laborauit in vobis. J ad hoc vt eos ad cōcordia3 reuocaret: que cū hoc facere nō posset significauit Apostolo. Sap.3. Bonoꝝ laboꝝ gl'iosus est fructus.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Andronicū ⁊ Juliam. J quos p̄mo describit ex genere cū dicit. COGNATOS MEOS. J In quo ostēdit eos fuisse iudeos. de qb⁹ .ã.9. Qui sunt cognati mei fm carnē. Scd̄o ex passiōe pro Chro suscepta dicēs. ET CONCAPTIVOS MEOS J Fuerūt.n.aliqn̄ cū ap'lo xp̄i icarcerati.2ª Coꝛ.ii. In carcerib⁹ abūdanti⁹. Tertio ex auc̄te cū dic̄. QVI SVNT nobiles in apl'is J.i.nobiles inter p̄dicatores. f3 illud Prouer. vltio. Nobilis in portis vir eius. Quarto ex tp̄e cu3 dicit. ET ANTE ME fuerunt in Chro iesu. J Prius.n.fuerunt conuersi q̄3 ipse Apl'us: ⁊ ex hoc eis maioꝛ reuerētia debebatur. p̄ma Thi.5. Senioꝛe3 ne increpaueris: sed obsecra vt patrem.

¶ Deide dic̄. SALVTATE Ampliatū dilectū meū in dn̄o J.i. dilectiōe charitatis q̄ est in chro. Phil.p̄. Testis mihi est de⁹ q̄mo cupiā oēs vos eē in visceribꝰ Chri.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Urbanū adiutore3 nostrum in Chro J.f. in p̄dicatione fidei. Prouer.18. Frater qui adiuuat̃ a fratre ⁊c̃. ET STACHIN dilectum meū J quos cōiungit: q̄a forte simul habitabāt: vel aliqua alia necessitudine erant coniuncti.

¶ Deide dic̄. SALVTATE Appellen p̄bū in chro J.i. approbatū in Chro forte p aliquas tribulatiōes. Job 23. Probauit me quasi aurū qd̄ per ignē trāsit.

¶ Deide dicit. SALVTATE oēs q sunt ex domo J.i. ex familia Aristoboli in cui⁹ domo multi fideles erāt cōgregati quē nō salutat: q̄a forte ex aliq̄ cā erat absēs.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Herodionē cognatu3 meu3 J qui ex hoc ipso dicit̃ fuisse iudeus.

¶ Deide dicit. SALVTATE oēs q sunt ex domo narcissi J qui dr̃ fuisse presbyter ⁊ peregrinabat̃ p deserta loca vt fideles Chri ɔfortaret. Unī q̄a tunc erā absentē nominat eē apostolus nō mandat eū salutari: s3 familiam eius. Erant tn̄ in eius familia aliqui infideles: ⁊ ideo ad discretionē subdit. QVI SVNT in dn̄o J quia solos fideles salutari mandat. 2ª Jo.p̄. Si quis venit ad vos ⁊ hanc doctrinā non affert noli te recipere eū in domu3 nec aue dixeritis ei.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Triphenā ⁊ Triphosam que laborauerūt in dn̄o J.i. in ministerio sanctoꝝ: qd̄ dn̄s sibi reputat fieri. f3 illud Mat.25. Qd̄ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Persidam carissimam meam J quā.f. Apl'us ppter eius deuotionē spālr diligebat. Unī subdit. QVE MVLTVM laborauit in domino J.f. exhortādo alios ⁊ ministrādo sanctis: ⁊ ēt in paupertate ⁊ alijs spūalib⁹ laborib⁹. 2ª Corin.11. In laboribus: in ieiunijs: in vigilijs ⁊c̃.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Rufu3 electū i dn̄o J.f. in grā Chri. Eph.p̄. elegit nos in ipso an̄ mūdi ɔstōnē. Et mr̄e3 ei⁹ .f.carnē: ⁊ meā q̄ fuit ei⁹ mr̄ bn̄ficio. Aliq̄n̄ enī fuerat ap'lo: l3 tūc Rome nō eēt. p̄ª Thi.5. Anus vt mr̄es iuuēculas vt soꝛoꝛes in omni castitate.

¶ Deinde dicit. SALVTATE Asincretū hermē Patrobam hermā ⁊ qui cu3 eis sunt fratres: J quos simul salutat: quia simul cōcoꝛditer habitabant. ps̄. Qui habitare facit vnius moris in domo.

¶ Deide dic̄. SALVTATE Philologū ⁊ Juliā Nereū ⁊ soꝛoꝛē ei⁹ Olympiade ⁊ oēs q cū eis sūt scōs J.i. i fide chri scificatos. p̄ª Coꝛ.i. Abluti estis ⁊ scificati estis.

¶ Deinde ostēdit modu3 quo se gn̄alr salutent dicēs. SALVTATE inuicē in osculo sancto. J qd̄ dr̃ ad diuā osculi libidinosi. de quo dr̃ Prouer.7. Apprehensum deosculat̃ iuuenē. Et etia3 dolosi. de quo dr̃ Prou.27. Meliora sunt vulnera diligētis q̄3 fraudulēta oscula inimici. Osculum aūt sanctū est qd̄ in signū sancte trinitatis dat̃. Cañ.i. Osculet̃ me osculo oris sui. Ex inde aute3 mos in ecclesia inoleuit vt fideles inter missarū solēnia inuicem dent oscula pacis.

¶ Deide salutat eos ex pte alia3 ecclia3 dicēs. SALVTANT vos oēs ecclie chri J.i. in noie ⁊ fide chri ɔgregate: q̄a oēs vestrā salutē optāt ⁊ pro vobis orāt. Jac. vltimo. Orate pro inuicem vt saluemini.

¶ Obsecro aūt vos fratres: vt ɔsideretis eos qui dissidia ⁊ offendicula cōtra doctrinā: quā vos didicistis: gignūt: ⁊ declinetis ab illis. Nā qui eiusmodi sunt: dn̄o Jesu chro nō seruiunt: s3 suo ventri: ⁊ per blandiloquētiā ⁊ assentationē decipiūt corda simpliciū. Nam vestra obedientia ad oēs permanauit. Gaudeo igitur sane de vobis. Sed volo vos sapiētes q̄de3 esse ad bonum: synceros autē ad malu3. Deus aūt pacis cōteret sathana3 sub pedes vestros breui. Gratia dn̄i nostri Jesu christi sit vobiscu3. Salutant vos Thimotheus cooperari⁹ meus: ⁊ Lucius: ⁊ Jason: ⁊ Sosipater: cognati mei. Saluto vos ego Tertius: qui scripsi epistola3 in dn̄o. Salutat vos Gaius hospes meus ⁊ ecclesie toti⁹. Salutat vos Erastus questoꝛ erarius ciuitatis: ⁊ Quartus frater: grā dn̄i nostri Jesu chri sit cu3 oibus vobis. Amen. Ei aūt qui potēs est vos cōfirmare fm euāgeliū meū: ⁊ preconium Jesu chri: iuxta reuelationem mysterij: tempoꝛib⁹ eternis taciti: manifestati vo nunc: ⁊ per scripturas pphēticas iuxta delegationē eterni dei in obediētia3 fidei: in oēs gentes patefacti: soli sapienti deo: per Jesum christum: J cui gloꝛia in secula. Amen.

¶ Rogo aūt vos fratres vt obseruetis eos qui dissensiones ⁊ offendicula p̄ter doctrinam quā vos didicistis faciunt: ⁊ declinate ab illis. Huiuscemodi eni3 Christo dn̄o nostro nō seruiunt: s3 suo vētri ⁊ per dulces sermones ⁊ bn̄dictiōes seducūt coꝛda inocentiu3. Uestra eni3 obediētia in omni loco diuulgata est. Gaudeo igit̃ in vobis:

Osculū scḿ libidinosum dolosu3 hinc inter missarū solemnia fideles inter se dent oscula.

Phil.3.

Roma.3.

sed volo vos sapiētes esse in bono: ꝛ simplices in malo. Deus aūt pacis cōterat sathanam sub pedib⁹ vestris velociter. Gr̄a dn̄i nostri Jesu christi vobiscū. Salutat vos Thimothe⁹ adiutor meus: ꝛ Luci⁹ ꝛ Jason ꝛ Sosipater cognati mei. Saluto vos ego tertius qui scripsi epistolam in dn̄o. Salutat vos Caius hospes meus ꝛ vniuersa eccl'ia. Salutat vos Erastus archarius ciuitatis ꝛ quartus frater. Gratia dn̄i nostri Jesu chr̄i cū oib⁹ vobis. Amē. Ei aūt qui potēs est vos confirmare iuxta euāgeliū meū ꝛ p̄dicationē Jesu chr̄i s̄m reuelationē mysterij tēporib⁹ eternis taciti: qd̄ nunc patefactū est per scripturas ꝓphetarū s̄m p̄ceptū eterni dei ad obeditionem fidei in cunctis gentib⁹ cogniti soli sapienti deo p̄ Jesum chr̄m cui honor ꝛ gl'ia in secula seculorū. Amen. Lec. II.

Postq̄ Ap'lus mād. ... quos salutare eos ... ostēdit eis quos debeāt vitare. Et circa hoc tria facit. P'rio docet quos debeāt vitare. Sc̄do rōnē assignat.ibi.HVIUSCEMODI enim ꝛc̄. Tertio promittit eis diuinū auxiliū ad h̄ īplendū.ibi.DEVS aūt pacis ꝛc̄. Et q̄a illi quos vitare volebat fraudulenter incedebāt decipiētes sub sp̄e pietatis. s̄m illd̄ Mat.7. veniūt ad vos in vestimētis ouiū. intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Jō p̄mo inducit eos ad cautelā habēdā dicēs. ROGO autē vos fratres vt obseruetis eos qui dissensiones ꝛ offendicula p̄ter doctrinā quā vos didicistis faciūt. Ubi p̄mo ꝯsiderādū est q̄ obseruare nihil aliud est q̄̄ diligenter ꝯsiderare. qd̄ q̄dē q̄nq̄ȝ in bono sumit̄: q̄nq̄ȝ in malo. Jn malo q̄dē sumit̄ quādo aliq̄s diligēter ꝯsiderat ꝯditionē ꝛ p̄cessū alicui⁹ ad nocēdū. s̄m illud p̄s. Obseruabit peccator iustū ꝛ stridebit sup eū dentib⁹ suis. Et Luc.14.dr̄. Et ipsi obseruabāt eū. Jn bono aūt accipit̄. Uno mō q̄n q̄s ꝯsiderat p̄cepta dei ad faciēdum Exo.23. Obserua igitur ꝛ audi vocē eius. Alio mō q̄n diligēter ꝯsiderat bonos ad imitādum. s̄m illud Phil.3. Jmitatores mei estote fratres ꝛ obseruate eos q̄ ita ambulant sic̄ habetis formā nostrā. Tertio obseruant̄ mali ad cauēdū: ꝛ ita accipit̄ hic. Erāt.n. q̄dā ad fidē cōuersi qui p̄dicabant legalia eē obseruāda: ꝛ ex h̄ p̄mo q̄dē i ecclesia sequebant̄ dissensiones ꝛ secte. dum q̄dā eorū errori adhererent. Alij v̄o in vera fide ꝑsisterent. Gal.5. Dissensiones secte ꝛc̄. Sc̄do sequebāt̄ offendicula ꝛ scādala. de q̄bus Supra.14. Actū est. Dum q̄dā alios iudicarent: ꝛ alij alios spernerēt qui dissensiones ꝛ offendicula faciūt. Esa.57. Auferte offendicula de medio populi mei. Dicit aūt. PRETER doctrinā quā vos didicistis. s. a veris Chr̄i apostolis: vt ostēdat q̄ h̄ȝ dissensiones ꝛ scandala ex falsitate doctrine proueniebant. Gal.p̄mo. Si quis vobis euāgelizauerit preter id qd̄ accepistis anathema sit. Secūdo monet vt cogniti vitentur dicēs. ET DECLINATE ab illis. s. eorū doctrinam ꝛ consortia fugiens. p̄s. Declinate a me maligni ꝛ scrutabor mandata dei mei.

Obseruare in bono ꝛ i malo sumit̄.

¶ Deide cū dic̄. HVIVSCEMODI enim ꝛc̄. Assignat ei⁹ qd̄ dixerat duas rōnes: quarū p̄ma sumit̄ ex parte eorū quos vult vitari. Et p̄mo describit eorū intētionē dicēs. HVIVSMODI .n. hoies nō seruiūt Chr̄o dn̄o: s̄ȝ suo vētri. Nō .n. p̄dicabāt ꝓ gl'ia Chr̄i: s̄ȝ ꝓ questu vt suū vētrē īplerent. Phil.3. Multi ambulāt quos sepe dicebā vobis: nūc aūt ꝛ flens dico inimicos crucis Chr̄i: quorū de⁹ vēter ē. Sc̄do describit eorū deceptionē dicēs. ET PER dulces s̄mones seducūt corda inocētiū. s. simpliciū ꝛ iperitorū. Prouer.14. Jnnocens credit oi v̄bo. PER DVLCES sermones. s. in q̄b⁹ sanctitatē pretēdunt s̄m illud p̄s. Qui loquunt̄ pacē cū p̄ximo suo: mala aūt i cordib⁹ eorū. ET BENEDICTIONES. s. q̄bus .s. bn̄dicunt ꝛ adulant̄ illis qui eos sequunt̄. Esa.3. Popule me⁹ qui beatū te dicūt ipsi te decipiūt. Mal.2. Maledicā bn̄dictionibus vestris. Sc̄dā rōnē assignat ex ꝯditiōe romanorū qui faciles se exhibebāt ad sequēdū bonū ꝛ malū. Unde p̄mo cōmendat eos de facilitate ad bonū dicēs. VESTRA eni obediētia .s. qua de facili obedistis IN OMNI loco diuulgata est .s. ꝓpter diuum: qd̄ tūc romani obtinebat sup alias nationes. Uñ qd̄ a romanis fiebat de facili diuulgabat̄ ad alios. Supra p̄. Fides vr̄a in vniuerso mūdo annūciat̄. GAVDEO igit̄ in vobis. s. q̄a .s. fidei obedistis: ꝛ h̄ in charitate. de qua dr̄ p̄ Cor.13. Qz nō gaudet sup iniq̄tate: cōgaudet aūt veritati. Sc̄do reddit eos cautos ꝯ̄ malū dicēs. SED VOLO vos eē sapiētes in bono. s. vt .s. ei qd̄ bonū ē inhereatis. p̄ Thes. vlti⁹. Qd̄ bonū est tenete. ET SIMPLICES in malo. s. ne .s. ꝑ aliquā simplicitatē declinetis ad malū. Ut talis sit vobis simplicitas q̄ nullū decipiatis in malū. Matth.10. Estote prudētes sicut serpētes ꝛ simplices sicut colūbe. Ecōuerso: de q̄busdā dr̄ Hier.4. Sapiētes sunt vt faciant mala: bene aūt facere nesciunt.

¶ Deinde cū dicit. DEVS aūt pacis ꝛc̄. Promittit eis diuinum auxiliū ꝯ̄ h̄ȝ deceptores. Et p̄ ponit̄ ꝓmissio cū dicit. DEVS aūt pacis. s. Lator qui dissensiones odit quas isti faciūt. CONTERET sathanam. s. i. diabolū: qui ꝑ istos pseudo ap'los vos decipe conat̄ SVB PEDIBVS vestris. s. q̄a .s. per vestrā sapiētiam eū vincet. Et hoc fiet VELOCITER. s. .s. in aduētu meo. Luc.10. Ecce dedi vobis ꝑtātē calcandi supra serpētes ꝛ scorpiones ꝛ oēm virtutē inimici. Mal̄. vltio. Calcabitis impios cū fuerint sicut cinis sub planta pedū vr̄orū. Sc̄do ponit̄ oratio ad h̄ obtinēdū cū dicit. GRATIA dn̄i nr̄i Jesu chr̄i sit vobiscū .s. que .s. sufficit ad vos tuēndos. 2ª Cor.12. Sufficit tibi gratia mea.

¶ Deide cū dicit. SALVTAT vos ꝛc̄. Salutat eos ex p̄te aliorū dicēs. SALVTAT VOS Thimothe⁹ adiutor meus .s. s. in p̄dicatiōe euāgelij. p̄ Cor.4. Misi ad vos Thimotheū qui est filius me⁹ carissimus ꝛ fidelis ꝛc̄. Addit autē. ET LVCIVS Jason ꝛ Sosipater cognati mei .s. qui iudei erāt .s. vos salutant. Erat autem q̄dā notari⁹ Pauli noie Tertius cui Paulus cōcessit vt ex sua ꝑsona romanos salutaret. Uñ subdit̄. EGO Tertius qui scripsi hāc ep'lā saluto vos in dn̄o.

¶ Deide dicit. SALVTAT VOS Caius hospes. Cui scribit̄ Joā.3ª canonica in q̄ cōmendat̄ de charitate quā exhibebat sctis. Et vniuersa eccl'ia .s. q̄ erat in domo eius cōgregata: vel que erat in illa prouincia.

¶ Deinde dicit. SALVTAT vos Erastus Archari⁹ ciuitatis .s. q̄ .s. custodiebat archā cōēm .s. cōes reddit⁹ ciuitatis: ꝛ q̄dā FRATER .s. i. fidelis noie QVARTVS.

¶ Deinde salutat eos ex p̄te sua dicens. GRATIA dn̄i nr̄i Jesu chr̄i sit cū oib⁹ vobis. Amē. Et finit ep'lā cū grāꝝ actiōe dicēs. EI AVTEM .s. deo qui ē trinitas. QVI potēs est vos ꝯfirmare. j p̄ Pe. vlt̄. Modicum passos

passos ipse pficiet ɔfirmabit solidabitq3. Et hoc in fide que est iuxta EVANGELIVM]. i. sm euāgeliū qd ego pdico. p° Cor. 15. Siue ego siue illi sic pdicamus & sic credidistis. Et ēt sm pdicationē Jesu Christi qui p̄ euangeliū pdicauit. sm illud Heb. 2. Que cū initium accepisset enarrari p dnm. Vn̄ Mat. 4° di. q circuibat Jesus pdicās euāgeliū regni. Subdit aūt in reuelatiōe mysterij. i. secreti: qd qdē potest referri ad id qd dixerat IVXTA EVANGELIVM meum.] Uel quia in ipso euāgelio reuelaṫ secretū icarnatiōis diuine. sm illud. s̄. p. Justitia dei reuelaṫ in eo. Uel qa ipsi Aplo est euāgeliū reuelatū. p° Cor. 2. Nobis aūt reuelauit deus p spūz suū. De h̄ autē secreto di Esa. 24. Secretū meū mihi. Uel pōt melius hoc referri ad h̄ qd dixerat. Cōfirmare. Quasi dicat. Deus pōt vos ɔfirmare in euangelio meo ET PREDICATIONE.] ET HOC sm reuelationē mysterij]. i. SECRETI]. De cōuersiōe gētiū. sicut habeṫ Eph. 3. Mihi aūt oium sanctoꝝ minimo data est gr̄a hec in gentib° illuminare q̄ sit dispēsatio sacramēti &c̄. Vn̄ & hic subdit. TEMPORIBVS eternis.] qa. s. occultū erat apud hoies q gētes essent ɔuertēde ad fidē. Uocat aūt hec tēpora eterna q̄si diu durātia: qa a pncipio mundi hoc fuit occultū sicut & in ps. di. Illuminās tu mirabilr̄ a mōtibus eternis. Et pōt dici q tēpora eterna dicunṫ ipsa eternitas. de qua di Esa. 57. Excelsus & sublimis habitās eternitatē. vt sicut simplex dei essentia per quādam similitudinē dimensionibus corporalibus describitur. sm illud Job. 11. Longior terre mensura eius & latior maris: ita simplex eius eternitas per tēpora designaṫ inquantum omnia tempora continet.

¶ Subdit aūt q. s. mysteriū NVNC patefactū est] de ɔuersiōe gētiū PER SCRIPTVRAS ph̄etaꝝ]. s. q̄s ppbete pdixerunt. vt patuit sup. 15. Vn̄ ad Eph. 3. di. Alijs gnatiōib° nō est agnitū filijs hoīum. sicut nunc manifestū est sanctis Aplis ei° & ppbetis in spū eē gētes coheredes &c̄. Est aūt patefactū p opis ipletionem ex pcepto dei. Vn̄ SECVNDVM pceptū eterni dei:] qui. s. eterno pposito ea q̄ vult tēporalr̄ facit. qd qdez preceptum dei AD OBEDITIONEM fidei] est IN CVNCTIS gētib°]. i. vt oēs gētes obediant fidei. sup̄ pmo. AD OBEDIENDVM fidei in oib° gētib°.] Si aūt loqmur de mysterio incarnationis sic construēda est lr̄a. Mysterij inq̄ temporib° eternis taciti: qa antea non erat ita manifestū. Qd inq̄ mysteriuz nūc patefactum est per scripturas pphetarum qui hoc predixerūt. sm preceptum eterni dei qui voluit mysteriū incarnationis patefieri: & hoc ad obeditionez fidei in cunctis gētibus. Mysterij inquā l3 taciti apud homines: tn̄ COGNITI soli deo sapiēti:] qa ipse solus h̄ cognouit: & qbus hoc voluit reuelare: qa vt di p° Cor. 2. Que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei. Uel pōt intelligi de eo qui solus est sapiēs. s. per essentiā: sicut di Mat. 19. & Mar. 10. Nemo bon° nisi solus de°. Nec excluditur per hoc filius: qa eadē est pfectio tot° trinitatis: sicut econuerso dicit. nemo nouit patrē nisi filius°. Mat. 11. Nō excluditṫ pater a notitia supdicta.

¶ Subdit autē. PER IESVM Chr̄m.] Qd nō sic est intelligēdū q deus pater sit sapiēs p Jesuz Chr̄m: quia cū deo sit idē sapere qd eē: seqreṫ q pater eēt p filiuz: qd est icōueniēs: s3 h̄ referēdū est ad hoc qd supra dixerat. Nūc patefactū est. s. per Jesuz Chr̄z. CVI] Jesu Christo EST HONOR & gloria] p reuerētiam totius creature: sm illud Phil. 2. In nomie Jesu oē genu flectaṫ. ET GLORIA]. s. qntū ad plenā diuinitatem sicut ibi subditur. Et omnis lingua confiteatur: quia dominus Jesus Christus in gloria est dei patris. Et hoc non ad tempus sed IN SECVLA seculoruz.] Heb. vlt°. Jesus Christus heri & hodie ipse in secula.

¶ Addit aūt ad ɔfirmationē veritatis. AMEN.] Uel potest sic ɔstrui. Cogniti soli sapienti deo cui p Jesum Chr̄m est glia q deū glorificauit. sm illud Jo. 17. Ego clarificaui te sup terrā. Est autem aduertēdum q hec ɔstructio est defectiua & est sic supplenda. Ei q potens est &c̄. Sit honor & glia p Jesum Chr̄m cui est honor glia. Si aūt nō sit ibi ly cui, erit ɔstructio plana.

¶ Explicit epla ad Romanos sm expōnez Angelici Doctoris. S. Tho° de Aquino ordinis Predicatoꝝ.

¶ In Epistolam ad Corinthios priorez Argumentū per Erasmum Roterodamum.

Corinthus Achaie metropolis olim erat: ob portuum commoditatem (est enim Isthmios) emporiū totius Asie cū celeberrimū tum opulentissimum. Fere fit autem: vt eiusmodi ciuitatū mores multo sint corruptissimi: qd vndiq3 ex omni natiōe nō tā3 merces q̄ vitia soleāt importari: & magnā vite licentiā negociatoꝝ genus sibi vindicat. Proinde Corinthij: tametsi pdicatiōe Pauli iāpridē euāgelicam doctrinā accepissent: tn̄ adhuc ingenij viteq3 prioris vestigia nōnulla: ac relige manebant: adeo vt periculū eēt: ne per Phos: crucis predicationē: vt humilē & idoctā fastidiētes: & pseudapostolos ad iudaismuz inuitātes a Chr̄i synceritate alienarenṫ. Usq3 adeo ardua res est: ab ijs in qb° natus sis: & qbus diu assueueris: in aliū hoiem trāsformari. Quin diuus Hieronymus in pfatione scd̄i libri commētarioꝝ: quos scripsit in eplāz ad Galathas: testatur sua etiānū etate apud Achaicos hōrum que Paulus Corinthus obijcit extitisse reliqas. Cū hodie satis eē putemus aquula mō tingi: vt subito fias Christianus. Paulus igiṫ sciēs nō minoris eē virtutis parta tueri: quā3 parasse filios suos: quos magno studio Chr̄o genuerat (nā & sesquiānum apud illos egerat) pari studio ad Chr̄m reuocat: & in euāgelica doctrina confirmat: nūc Aplica seuēs authoritate: corripiens: obiurgās: ac minitās deniq3: nūc paterno affectu blandiēs atq3 exhortās: & necessarie rephēsiōis acrimoniam laudis admixta leniēs: & sapiētū medicoꝝ exēplo: amaꝝ absynthij pharmacū pliro melle cōdulcans: ac singulis malis opportuna admonēs remedia. Primū opulentie comes solet eē tumor ac ferocitas. Ex inter feroces plerūq3 factiōes oriuntur: dū nullus alteri vult cedere: & se q̄sq3 potiorē ducit. Ad hec opes comitaṫ luxus & gule studiū: luxus libidinē comitē trahit. Porro negociatoꝝ peculiaris est auaritia. Neq3 h̄o solū tumebant opibus: v eruditā Grecanice phie supcilio: sibi q̄ ceteros: vt barbaros despiciebant. Tumoris erat: qd ex dignitate Aploꝝ: a quo quisq3 fuerat baptizatus efferrent sese, Hinc ille dissidioꝝ voces: ego Apollo

Ego Cephe: ego Pauli. Preterea qđ ne in conuenticulis quidē solēnibus satis inter eos conueniret: cū in donis spūalib⁹ sibi q̄sqȝ placeret: τ dū in eodē dono sibi nollent inuicē cedere: tumultus τ cōfusio nascerent: adeo vt in publico cōuentu mulieres ēt loquerentur ac docerēt. Porro luxus simul τ tumoris erat: qđ quoties ad sacrosanctā cenā cōueniret: quā Paulus dñicā vocat: in qua maxie cōueniebat p̄stare chr̄ianā cōcordiā: diuites nō expectatis tenuiorib⁹: cibū caperent: τ vsqȝ ad temulētiā sese ingurgitarēt: esurientib⁹ ceteris: vt iā non solū dissidiū illic eēt τ intēperātia: verūetiā indecora q̄dā inequalitas: quā dñica cena nesciebat. Iā parum humilis erat: qȝ plerisqȝ visū erat: qđ Paulū q̄dā illorū vt tenuē atqȝ humilē: deinde ineloquētē: τ iperitū fastidirēt. Proprium vero plerisqȝ fuit: qđ resurrectionē mortuorū: fidei nostre basim: in dubiū vocarent. Luxus erat qđ promiscue vescerent iis: que tū simulachris demonū imolabant: nō sine offendiculo infirmorū. Libidinis erat: q̄ nasq̄ gentiū regnabat impunitius: quā Corinthi: q̄ p̄ter alia repertus sit inter eos q̄ patris vxorē: h̄ est: nouercā suā stupro contaminarit: nec hui⁹ authorem flagitij e suo contubernio p̄fligarint: quodqȝ cū alijs flagitiosis Chr̄ianis cōmerciū habuerint: velut illorū vitijs fauētes. Huc pertinet: qđ p̄ter decorū τ viri essent comati: τ mulieres nō vererent nudo capite cōspici in cetu ecclesiastico: velut ipso capitis habitu mores effeminatos: ac delicias pre se ferētes. Auaritie erat: qđ non de fama: neqȝ de capite: sȝ de re pecuniaria inter sese lites agitarēt: eo gliscēte pecunie studio: vt Chr̄iani rerū eiusmodi cōtēptū p̄fessi: apud ethnicos τ impios iudices litigarēt: magno dedecore Chr̄iani nominis. Et adeo nō negligerent potius pecuniole iacturā: vt ipsi vltro alios in hō negocijs circūuenirēt. Postremo de matrimonio inter sese dissentiebāt: iā tū asseuerantib⁹ q̄busdā Chr̄ianis: in totū a cōiugio tēperandū: cū viderēt Ap̄los ab vxorib⁹ suis abstinere. Morbos ostēdit Corinthiorū nō oiū: sȝ quorūdā: q ne gregē vniuersū cōtagio inficerēt. Paulus his remedijs occurrit. Primo loco p̄fatus fiduciā sua de futura illorū cōstātia in euāgelio Chr̄i: seuerius obiurgat ac docet: ne p cōtentionē hūanā in hoīb⁹ glorietur: sȝ p cōcordiā ex eq̄ glorietur in Chr̄o: cui vni accepta ferēda sunt oia: obiter indicās fontē eiusmodi dissidiorū: animi tumorem eē. Proinde a supercilio mūdane p̄hie: ad crucis humilitatē reuocat: q̄ lȝ ostētationē nō habeat: vim tñ τ energiā hȝ. Indicat τ authores hui⁹ mali pseudapostolos: q post Pauli abitū sese ingerebāt: declarās se rectū iecisse fundamētū: cauēdū: ne illi superstruerēt: quod paulo post eēt demoliēdū: h̄ est: ne qd discerēt Corinthij: qđ mox eēt dediscēdū. Deinde ceu pr̄ cū filijs expostulans qđ hec pceti sint magnitudie: vt iā authorē suū velut humilē cōtēnāt: nihil nō perpessū: vt euāgelij gratiā: cui ob idipsū magis ēt fauere cōueniebat. Hortat aūt filios: ne degenerēt a pr̄e: neu vltro se pedagogis in seruitutē dedant. Atqȝ hec q̄dē potissimū agit capite p̄o 2° 3° et 4°. Porro quarti finis ad q̄nti initiū mihi videntur. De incesto p̄cipit τ publico cōsilio decernit vitādā hoīs cōsuetudinē: qȝ quo pudore correct⁹ resipiscat: qȝ ne hui⁹ cōtactu ceteri inficiant. Admonet aūt: nō hūc mō vitādū: verūetiā oēs q falso titulo Chr̄iani manifestis flagitijs eēnt infames. Nā ethnicos flagitiosos nō ita oportere vitari: vel qđ nr̄a nō refert: q̄les illi sint: vel qđ passiȝ eēnt flagitiosi: vt oēs vitandi fuerint ei q flagitiosos vellet effugere. Hec agit capite 5°. Tertio de litib⁹ admonet: si qd hō q̄ōnis iter ipsis natū eēt: qđ ipȝ tñ iter Chr̄ianos fedū videret: ob pecuniā: q̄ nobis debeat eē vilissima: cōtenderet: ne res eo pcedat: vt ethnici iudices adeant: sȝ ipsi per arbitros quoscūqȝ rē inter se trāsigāt. Idqȝ agit capite 6°: cui⁹ magna ps ad septimū pertinet: mea q̄dē sniā: initiū ab eo loco: quo de mr̄imonio tractaturus: iter cetera vitia scortationē: adulteriū: τ masculā Venerem dānat: idqȝ p̄sequitur sub initiū primi capitis: Nescitis qđ mēbra vestra tēpla sunt Chr̄i? Quarto loco pcipit de mr̄imonio / de viduitate / de impari cōnubio / de diuortijs / de v̄ginitate: obiter admonens: ob susceptum Chr̄ianismū: nō eē mutādū vite statū. Totoqȝ h̄ sermone ita hortat ad celibatū: τ ptinētiā: vt tñ cōiugij remediū nō adimat ijs: qb⁹ opus ē. Hoc agit capite 7°. Quinto docet carnes imolatas simulachris re nihil differre a ceteris carnib⁹: tñ ab his abstinēdū: si periculū sit: ne q̄s ethnicus aut Chr̄ianus infirmior: ex eo qđ vesceremur: existimet te simulachrorū assensum colere. Ab his τ hōi vitijs veterū exēplo deterret. Idqȝ agit capite 8°: ac rursus capite 9°. Nā in medio expatiatur in cōmendationē sui: ac se p̄ferrens ceteris Ap̄lis: etiam summis: q solus oīum Corinthijs gratis impartierit doctrinam euāgelicam. Sexto docet: qd oporteat obseruari in cōuentu publico Christianorum: ne viri sint comati: ne mulieres nudo capillitio: vtqȝ in dñico conuiuio seruetur cōmunitas τ equalitas: neqȝ enim illic negociū ventris agi: qđ domi rectius agat: sȝ mysticis epulis representari cenam dominicā. Preterea monet: ne quis ob dotē spiritualem sibi placeat: sed suam quisqȝ dotem in cōmune conferat cōmodū: exēplo membrorum corporis: exhortans: vt reliquis quidē donis: que contigerunt recte vtantur: precipue tamen enitantur ad charitatē: sine qua reliqua adeo nihil conducant vt officiant etiam. Porro cum charitati primas tribuerit: proximas tribuit prophetie: sic enim vocat enarrationem arcane scripture. In hac admonet vitandū esse tumultum τ confusionem. Id fore: si vicissim τ pauci dicant: mulieribus interim silere iussis: adeo vt nec discendi gratia rogare liceat in cetu. Hec agit capite vndecimo / duodecimo / decimoqȝ tertio: τ decimoquarto. Septimo loco varijs argumētis adstruit resurrectionem mortuorum: declarans: q̄lis τ quibus modis sit ea futura. Atqȝ id quidem capite decimoquinto. Postremo capite familiaria quedam subijcit: de collatione pecunie in subsidia pauperum: de suo ad Corinthios reditu. Postremo Thimotheum: τ alios aliquot illis cōmendat. Diuus Ambrosius putat hanc non esse primam epistolā: quā Paulus scripserit Corinthijs: hanc opinor: coniecturā secutus: quod capite quinto. Scripsi inquit vobis in epistola: quasi prius alteris literis super hac re ad illos scripserit. Etiam si Greci interpretes dissentiunt. Hanc missam putant per Thimotheum: cuius semel atqȝ iterum facit mentionē: simulqȝ per Stephanā / Fortunatum / et Achaicum: quos illis cōmendat. Rursus alij putabant ab Ephesio missā: quod in calce scribat. Permanebo autem Ephesi vsqȝ penthecosten. Alij est Philipis: nam hanc inscriptionem habēt grecorum codices. Nec mihi coniectare licet: quid sequuti sunt qui ita senserunt: nisi colligūt ex itinere scriptās ob ea que scribit Paulus. Veniam autem cum Macedoniam pertransiero: nam Macedoniam pertrāsibo. Ac mox. Nolo enī vos modo in transitu videre.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit

¶ Incipit Prologus Sancti Thome sup eplam primã Diui Pauli Apli ad Corinthios.

NOn abscondã a vobis sacramenta dei ꝛc. Sap. 6. Sacramenti nomen dupliciter accipi consueuit. Nã quãdoqȝ sacramentum dicitur qḋcunqȝ secretum: ꝛ precipue de rebus sacris; quandoqȝ sacramentum dicitur sacre rei signum: ita ꝙ ꝛ eius imaginẽ gerat ꝛ causa existat. Sm ꝙ nos dicimus septem sacramenta ecclesie .s. baptismus, confirmatio, eucharistia, penitẽtia, extremã vnctio, ordo, ꝛ matrimoniũ. In qua quidem significatione sacramenti etiã prima significatio continet. Nã in his ecclesie sacramentis diuina virtus secretius operat salutem: vt Augustinus dicit. Hec igitur sacramenta dei prelatus seu doctor ecclesie fidelibus Christi non dꝫ abscõdere sed manifestare ꝑpter tria. ¶ Primo quidem, qa hoc pertinet ad honorem dei. Sm illõ Tob. 12. Sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem dei reuelare ꝛ confiteri honorificum est. ¶ Secũdo, quia hoc pertinet ad salutem hominum q per horum ignorantiam in desperationem labi possent sicut de quibusdã dicitur Sap. 2. ꝙ nescierunt sacramenta dei nec sperauerunt mercedem iustitie: quia p sacramenta homines purificãtur vt sint preparati ad recipiendum mercedem iustitie. ¶ Tertio, qa hoc pertinet ad debitum officium prelati vel doctoris. Sm illud Ephe. 3. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hec illuminare que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo. Sic ergo predicta verba demonstrant nobis materiã huius epistole in qua Apls agit de sacramentis ecclesie. Cum enim in epistola ad Romanos gratiam dei cõmendasset que in sacramẽtis ecclesie operatur: hic .s. in prima epistola ad Corinthios de ipsis ecclie sacris agit. In 2ª vo de ministris sacroꝝ. Videamus ḡ pmo textum. Cap. I.

Aulus vocatus Apostolus Jesu
Gal. 1. Christi: per voluntatẽ dei: ꝛ So
sthenes frater ecclesie dei: que est
Corinthi: sanctificatis per Christum
Jesum: vocatis sanctis: vna cum
omnibus qui inuocant nomen do
mini nostri Jesu Christi in quouis loco: vel suo
Ibidem vel nostro. Gratia vobis ꝛ pax a deo patre no
Infra. 14. stro: ꝛ dño Jesu Christo. Gratias ago deo meo
semper pro vobis de gratia dei: que data est vo
bis per Christum Jesum: qḋ in omnibus ditati
estis per ipsum: in omni sermone: ꝛ omni cogni
tione: qbus rebus testimoniũ Jesu Christi ꝯfirma
tũ fuit in vobis: adeo vt nõ destituamini in vllo
bono: expectãtes reuelationẽ dñi nri iesu Christi:
q ꝛ ꝯfirmabit vos vsqȝ ad finẽ: iculpatos in die
1. Thes. 5. dñi nri Jesu Christi. Fidelis deus: p quem vocati
Infra. 10. estis i ꝯsortiũ filij ipsius Jesu Christi dñi nostri.

Aulus vocatus Aplus Jesu Christi per voluntatem dei ꝛ Sosthenes frater ecclesie dei que est Corinthi. Sãctificatis in Christo Jesu vocatis sanctis cum omnibus qui inuocant nomẽ dñi nostri Jesu Christi in omni loco ipsorum ꝛ nostro. Gratia vobis ꝛ pax a deo patre nostro ꝛ dño Jesu Christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei q̃ data est vobis in Christo Jesu. qa in oibus diuites facti estis in illo in omni vbo ꝛ in omni scientia sicut testimonium Christi cõfirmatum est in vobis: ita vt nihil vobis desit in vlla gratia: expectãtibus reuelatiõem domini nostri Jesu Christi qui ꝛ confirmabit vos vsqȝ in finem sine crimine in die aduẽtus dñi nostri Jesu Christi. Fidelis deus per quem vocati estis in societatẽ filij eius dñi nostri Jesu Christi.

Diuiditur ergo hec epistola in partes duas. In prima parte ponit epistolarem salutationem. In secũda prosequitur suam intentionem ibi. GRATIAS ago deo meo. Circa primum tria facit. Primo ponit personas salutantes. Secũdo personas salutatas. ECCLESIE dei ꝛc. Tertio bona salutifera optat ibi. GRATIA vobis ꝛ pax. Circa primum duo facit. Primo ponit personam principalem quam describit ex nomine dicens. PAVLVS. De quo quidem nomine satis dictũ est in epistola ad Roma. hic autem sufficiat dicere ꝙ hoc nomen premittit in signum humilitatis. Nã Paulus idem est quod modicus qḋ ad humilitatem pertinet. 1 Regũ. 15. Cum esses paruulus in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. Math. 11. Abscondisti hec a sapientibꝰ ꝛ prudentibus ꝛ reuelasti ea paruulis.

¶ Consequẽter describit eam a dignitate. Et pmo ponit modum adipiscende dignitatis cum dicit. VOCATVS. Sm illud Heb. 5. Nemo sibi sumit honorem: sed qui vocatur a deo tãq̃ Aaron. Secũdo ponit ipsam dignitatem dicens. APOSTOLVS Jesu Christi. que quidem est pma dignitas in ecclesia ꝛ interpretatur missus: quia fuerunt missi a deo: vt vice eius fungerentur in terris. Unde dicitur Mat. 12. Et elegit duodecim quos ꝛ Apostolos nominauit. ꝛ infra. 12. Deus posuit in ecclesia quosdam primum quidem Apostolos ꝛc. Tertio ponit originem siue causam huius dignitatis, cum dicit. PER VOLVNTATEM dei. Qḋ est intelligendum de voluntate beneplaciti ex qua preficiunt illi qui multipliciter presunt ecclesijs. Eccl. 10. In manibus dei potestas terre ꝛ vtilem rectorem in tempore suscitabit super illam. Et de predicta voluntate sub figura nobis dicitur Job. 37. Que lustrant cuncta per circuitum quocũqȝ voluntas gubernantis pduxerit. Dimittit autem deus aliquos preferi ꝑpter subditorum peccata. Sm illud Job. 34. Regnare facit hominẽ hypocritam ꝑpter peccata populi. Talis autem rector nõ dicitur esse sm voluntatem dei: sed sm eius indignationem. Sm illud Osee. 13. Dabo tibi regem in furore meo ꝛ auferam in indignatione mea. Secũdo ponit personam adiunctam. cũ dicit. ET SOSTHENES frater. Quem sibi salutando adiungit: quia ad Aplm detulerat contẽtiones ꝛ alios Corinthiorũ defectꝰ: ne hoc videretur ex odio fecisse. ꝛ ideo nominat eum fratrem vt ostendat ꝙ ex zelo charitatis h fecerat. Primo

verb.9. Argue sapientem ⁊ diliget te.

¶ Deinde ponit personas salutatas. cum dicit. ECCLESIE dei que est Corinthi. Et primo ponit principales personas quas describit tripliciter. Primo quidem ex loco. cum dicit. ECCLESIE dei que est Corinthi. i. fidelibus Christi corinthi congregatis. ps. Confitebor tibi in ecclesia magna. Secundo ex munere gratie. cum dicit. SANCTIFICATIS in Christo Iesu. in fide passione ⁊ sacramento Christi Iesu. sz abluti estis sz sanctificati estis. Heb. vlt. Iesus vt sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Tertio ponit originem gratie. cum dicit. VOCATIS sanctis. Quia s. ad sanctitatem per gratiam vocationis peruenerunt. Ro. 8. Quos predestinauit hos ⁊ vocauit. prima Pet. 2. De tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Secundo ponit personas secundarias: fideles s. qui non solum erant in ipsa ciuitate: sed habitabant in diocesi ciuitatis vel districtu. Unde subdit. Uobis inquam qui estis corinthi scribo: CUM OMNIBUS qui inuocant nomen domini nostri Iesu Christi. i. per veram fidei confessionem. Ioel. 2. Omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit. Et hoc IN OMNI loco ipsorum. idest eorum iurisdictioni subiecto. ET NOSTRO: quia per hoc quod subiciebantur episcopo ciuitatis non eximebantur a potestate Apostoli: quinimo magis erant ipsi Apostolo subiecti quam his quibus ipse eos subiecerat. ps. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. Ultimo autem in salutatione ponit bona salutifera que eis optat: quorum primum est gratia per quam iustificantur a peccatis. Roma. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Ultimum autem est pax que perficitur in felicitate eterna. ps. Qui posuit fines tuos pacem. Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. Per hec autem duo omnia alia includit. Unde dicit GRATIA ⁊ pax. Causam eorum ostendit subdens. A DEO patre nostro: secundum illud Iac. primo. Omne datum optimum ⁊ omne donum perfectum de sursum est descendens a patre luminum. Addit autem. ET DOMINO Iesu Christo: per quem vt dicitur prima Pe. primo. Maxima ⁊ preciosa promissa donauit nobis deus. Io. primo. Gratia ⁊ veritas per Iesum Christum facta est. Quod autem dicit. A deo patre nostro. potest intelligi de tota trinitate a qua creati sumus ⁊ in filios adoptati. Additur autem ⁊ domino Iesu Christo. non quia sit persona alia vel hypostasis preter tres personas: sed propter aliam naturam. Uel quod dicitur. DEO PATRE nostro. per quandam appropriationem accipitur pro persona patris: sicut Io. 20. Ascendo ad patrem meum deum meum ⁊ deum vestrum. In hoc autem quod subdit. ET DOMINO Iesu Christo. manifestatur persona filii. tacetur autem de spiritu sancto: quia est nexus patris ⁊ filii ⁊ intellectus ex ambobus. vel quia est donum vtriusque intelligitur in donis de quibus dicit. Gratia ⁊ pax que per spiritum sanctum dantur. Infra. 12. Hec omnia operatur vnus atque idem spiritus.

¶ Deinde cum dicit. GRATIAS ago deo meo. Incipit epistolarem tractatum. Et primo gratias agit de bonis eorum: vt correctiones suorum defectuum tolerabilius ferant. Secundo ponit eorum instructionem ibi. OBSECRO autem vos fratres. Circa primum duo facit. Primo gratias agit de bonis que iam acceperant. Secundo de bonis que in futurum expectabant ibi. EXPECTANTIBUS reuelationem. Circa primum duo facit. Primo ponit gratiarum actionem. cum dicit. GRATIAS ago deo meo: qui s. ⁊ si sit deus omnium per creationem ⁊ gubernationem: tamen est eius ⁊ cuiuslibet iusti per fidem ⁊ deuotionem. ps. Deus meus es tu ⁊ confitebor tibi. Ostendit etiam quando gratias agit. cum dicit. SEMPER. quia hec gratiarum actio ex charitatis affectu procedit qui in eius corde assiduus erat. Prouer. 17. Omni tempore diligit qui amicus est. ⁊ quamuis omni tempore eos diligeret: ⁊ pro eorum bonis gratias ageret actualiter: tamen etiam pro eis gratias agebat omnibus horis quas habebat orationi deputatas. Ostendit etiam pro quibus gratias agit. cum dicit. PRO VOBIS. de quorum s. bonis propter charitatis vnionem gaudebat: sicut de suis. 3a Io. primo. Maiorem horum non habeo gratiam quam vt audiam filios meos in veritate ambulare. Secundo ostendit materiam gratiarum actionis ⁊ primo in generali. cum dicit. IN GRATIA dei. i. pro gratia dei QUE DATA est vobis in Christo Iesu. i. per Christum Iesum. Io. primo. De plenitudine eius omnes nos accepimus gratiam pro gratia. Secundo in speciali vbi primo ostendit gratie abundantiam. cum dicit. QUIA IN omnibus. s. que pertinent ad salutem. DIUITES. i. abundantes FACTI estis in illo. i. per Christum. secundum illud 2a Cor. 8. Propter vos egenus factus est vt illius inopia diuites essetis. Et exponit in quibus sint diuites facti. cum dicit. IN OMNI verbo. vel quia omnibus generibus linguarum loquebantur. Uel quia IN VERBO doctrine abundabant: verbum autem non profertur ordinate nisi ex scientia procederet: ⁊ ideo subdit. IN OMNI scientia. i. intelligentia diuinarum scripturarum ⁊ vniuersaliter omnium que pertinent ad salutem. Sap. 10. Dedit illi scientiam sanctorum. Hoc autem quod dicit Apostolus referendum est ad eos qui erant in ecclesia perfectiores in quibus etiam alii minores has diuitias possidebant: sicut Aug. dicit super Io. Si amas vnitatem habes quicquid in illa alter habet. tolle inuidiam ⁊ tuum est quod alius habet quos cupiditas ⁊ inuidia non separat charitas iungit. Secundo ostendit rectitudinem dicens. SICUT testimonium Christi confirmatum est in vobis. non esset rectum verbum doctrine: neque recta scientia si a testimonio Christi discordaret. vel si etiam Christi testimonium non firmiter per fidem cordibus inhereret: quia vt dicitur Iaco. primo. Qui hesitat similis est fluctui maris qui a vento mouetur ⁊ circumfertur. Testimonium autem Christi dicit. vel quia de ipso prophete prenuntiauerant. secundum illud Act. 10. Huic omnes prophete testimonium perhibent. vel quia ipse Christus testimonium perhibuit. secundum Io. 8. Si ego testimonium perhibeo de meipso verum est testimonium meum. Uel etiam quia Apostolus in sua predicatione Christo testimonium dedit. Act. 22. Non recipient testimonium tuum de me. Tertio tangit gratie perfectionem. cum dicit. ITA UT nihil vobis desit in vlla gratia. quia s. in diuersis personis omnes gratias gratis datas habebant. Ad diuinam enim prouidentiam pertinet vt absque defectu necessaria largiatur. ps. Nihil deest timentibus eum. Et iterum. Inquirentes autem dominum non minuentur omni bono.

¶ Deinde ponit in futurum expectanda. Et circa hoc tria facit. Primo ponit futuri boni expectationem dicens. Uobis inquam non solum habentibus gratiam in presenti: SED etiam EXPECTANTIBUS in futurum reuelationem domini nostri Iesu Christi. qua s. sanctis suis reuelabitur non solum per gloriam humanitatis. secundum illud Esa. 33. Regem in decore suo videbunt. sed etiam per gloriam diuinitatis. secundum illud Esa. 40. Reuelabitur gloria domini. que quidem reuelatio homines beatos facit. prima Io. 3. Cum autem apparuerit similes ei erimus: ⁊ videbimus eum sicuti est. Et in hoc vita eterna consistit. secundum illud Io. 17. Hec est vi-

ta eterna vt cognoscant te soluz verum deū ⁊ quē mi-
sisti Jesum Chrm. Sicut autē illi quibus Chūs reue-
latur sunt beati in re: ita illi qui h expectant sunt bea-
ti in spe. Esa.3. Beati oēs qui expectant eū. Et ideo de
ipsa expectatione grās agit. ¶ Scdo ostendit q̄ hec
expectatio non est vana ex auxilio diuine gratie. Unū
subdit. QVI, i. Chūs qui spem dedit vobis huiꝰ reue-
lationis ETIAM confirmabit vos, in gratia accepta.
pꝰ Pe. vltꝰ. Modicū passos ipse pficiet confirmabit
solidabitq3. ⁊ hoc VSQVE IN finē, i. vite vie. Mat.
10. Qui perseuerauerit vsq3 in finem hic saluus erit.
Nō aūt vt sitis sine peccato: qꝛ si dixerimus: q̄m pec-
catū non habemus ipsi nosmetipsos seducimus ⁊ ve-
ritas in nobis nō est: vt dicit̄ Jo. 1. Sz vt sitis sine cri-
mine. i. sine peccato mortali. pꝰ Thimo. 3. Ministrent
nullu3 crimē habētes. ⁊ hoc indz erit IN DIE aduen-
tus dn̄i nostri Jesu Chri. , qꝛ. s. qui sine crimine inenit̄
in die mortis: sine crimine pueniet ad diē iudicii. Fm
illud Eccl. 11. Si ceciderit lignu3 ad austrū siue ad aq̄
lonem in quocūq3 loco ceciderit ibi erit. Nisi aūt sine
crimine nūc inueniatur: frustra illam reuelationē ex-
pectaret. Tertio ronē sue pmissiōis assignat dicēs
q̄ deus vos cōfirmabit qd̄ debetis sperare: qꝛ deꝰ est
fidelis. Deut. 32. DEVS FIDELIS, ⁊ absq3 vlla iniq̄-
tate. PER QVEM vocati estis in societate filij eiꝰ Je-
su Christi dn̄i nostri. , vt. s. habeatis societatē ad Chri
stu3. ⁊ in p̄senti per similitudinez gratie. Fm illud pꝰ Jo.
pmo. Si in luce ambulemus: sicut ⁊ ipse in luce est so-
cietatē habemus cū eo adinuicē. Et in futuro p parti-
cipationē glorie. Ro. 8. Si cōpatimur vt ⁊ simul glo
rificemur. Nō aūt videretur eē fidelis deus si nos vo-
caret ad societatē filij ⁊ nobis denegaret quantum in
ipso est ea per que puenire ad eum possemus. Unde
Josue p̄ dicit. Non te deserā neq3 derelinquam.

¶ Obsecro autez vos fratres: per nomen dn̄i no
stri Jesu Christi: vt idez loquamini omnes: ⁊ nō
sint inter vos dissidia: sed sitis integrum corpus
eadez mente: eadem sententia. Significatu3 est. n.
mihi de vobis fratres mei: a familiaribꝰ Chloe:
q̄ cōtentiones sint inter vos. Dico autē illud: qd̄
vnusquisq3 vestru3 dicit. Ego quidez su3 Pau
li: ego vō Apollo: ego vō Cephe: ego vō Chri.
Num diuisus est Chūs? Nu3 Paulus crucifixus
est p vobis? aut in noie Pauli baptizati fuistis?
Gratias ago deo: qd̄ neminem vestru3 baptiza-
uerim nisi Crispu3 ⁊ Gaiu3: ne quis dicat: qd̄ in
meo nomine baptizauerim. Baptizaui aūt ⁊ Ste
phane familiam. Preterea haud scio num quem
alium baptizarim. Non enim misit me Chūs vt
baptizarem: sed vt euangelizarem.

Infra 3.

¶ Obsecro autē vos fratres per nomē dn̄i
nostri Jesu Chri. vt idipsu3 dicatis oēs. ⁊
non sint in vobis scismata. Sitis autē pfe-
cti in eodez sensu ⁊ in eadez sciētia. Signi-
ficatū est eni mihi de vobis fratres mei ab
his qui sunt Chloes: qꝛ contētiones sunt i-
ter vos. Hoc autē dico qd̄ vnusquisq3 ve-
stru3 dicit. Ego qdem su3 Pauli. ego aūt
Apollo. ego vō Cephe. ego aūt Christi.
Diuisus est Chūs. Nūqd̄ Paulus cruci-
fixus est p vobis. aut in noie Pauli bapti
zati estis. Grās ago deo meo q̄ neminem
vestrū baptizaui nisi Crispū ⁊ Caiū: neq̄s
dicat q̄ in noie meo baptizati estis. Bapti
zaui aūt ⁊ Stephane domū: ceterū nescio
si quē aliū vrm baptizauerim. Nō. n. misit
me Chūs baptizare s3 euāgelizar̄. Lec. II.

Premissa salutatiōe ⁊ gratiarum actiōe: hic i-
capit eos instruere. Et primo ponit̄
instructio de his que ad omnes cōiter ptinēt. s. de his
que ptinent ad ecclesiastica sacramēta. Scdo instruit
eos de his que ad quosdā ptinebāt. 16. cap. DE COL-
LECTIS aūt q̄ fiunt in sanctos ⁊c. , In sacramētis aūt
tria sunt cōsideranda. Primo qdē ipsu3 sacramētum
sicut baptismus. Scdo id qd̄ est [illegible] significata ⁊ con
tēta. s. gratia. Tertio id qd̄ est res significata ⁊ nō con-
tēta. s. gloria resurrectiōis. Primo g° agit de ipsis sacra
mētis. Scdo de ipsis gratijs. 12. cap. DE SPIRITVA
LIBVS autē nolo vos ⁊c. , Tertio de glia resurrectio-
nis. infra. 15. cap. ibi. NOTVM autē vobis facio. , Circa
primū tria facit. Primo determinat ea q̄ ptinēt ad sa
cramētu3 baptismi. Secūdo ea que pertinēt ad sacra
mētu3 matrimonij. 5. cap. ibi. OMNINO auditur inter
vos ⁊c. , Tertio ea que ptinēt ad sacramētu3 eucharī
stie. 8. cap. ibi. DE HIS autē que idolis sacrificātur. ,
Dn̄s autē Mat. vlti. Discipulis p̄ceptum dedit de do
ctrina simul ⁊ baptismo dicens. Euntes docete oēs gē-
tes baptizantes ⁊c. Et ideo Aplūs in prima pte simul
cu3 baptismo agit de doctrina. Est autē sciēdū q̄ inter
corinthios fideles erat qdam dissensio pp baptistas ⁊
doctores. Illi. n. qui erāt instructi contēnebant alios.
quasi q° meliorē doctrinā accepernnt ⁊ meliorē baptis
mū. Unū circa primū duo facit. Primo remouet cōtē-
tionē. Secūdo contētionis causam que erat in hoc q°
gloriabantur de qbusdam ⁊ alios Chri ministros cō-
tēnebāt. infra. 3. cap. ET EGO fratres nō potui vobis
loqui. , Circa pmu3 tria facit. Primo pponit admoni-
tionē. Scdo admonitiōis necessitatem ostēdit ibi. SI-
GNIFICATVM est. n. mihi ⁊c. , Tertio rōnē amoni-
tiōis assignat ibi. DIVISVS est Chūs. , Circa pmum
duo p̄siderāda sunt. Primu3 qdem q̄ eos inducit ad
amonitionē seruādaz. Uno mō p propriā humilitatē.
cum dicit. OBSECRO aūt vos ⁊c. , Prouer. 18. Cum
obsecrationibus loquitur pauper. Alio modo per fra
ternam charitatē. cu3 dicit. FRATRES. , qꝛ. s. ex affe-
ctu fraterne charitatis hoc dicebat. Eccl. 12. Frater q̄
iuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Tertio p reueren
tiam Chri. cum dicit. PER NOMEN dn̄i nostri Jesu
Chri: , qd̄ est ab omnibus honorandum ⁊ cui oportet
oēs eē subiectos. Phil. 2. In noie Jesu omne genu fle
ctatur. Scdo cōsiderandu3 est q̄ inducit eos ad tria.
Primo quidē ad concordia3. cū dicit. VT IDIPSVM
dicatis oēs , i. omnes eandē fidē confiteamini ⁊ eādē
sniam pferatis de his que sunt cōiter agenda. Ro. 15.
Ut vnanimes vno ore honorificetis deū. ¶ Scdo p
hibet vitiu3 cōtrariu3 virtuti. cū dicit. ET NON sint
in vobis scismata. , qꝛ vnitas ecclesiastica diuidi non
d3. in cuius signu3 milites de tunica inconsutili Joh.
19. dixerūt. Non scindamus eā: s3 sortiamur de ea cuiꝰ
sit. Sunt aūt pprie scismata quādo vel pp̄ter diuersa3
fidei confessionem. vel propter diuersas sentētias de
agēdis homines vnius collegij in diuersas separant̄

In sacto tria
sacts, res sig̃
ta ⁊ cōtēta ⁊
res sig̃ta ⁊ nō
contenta.

ptes Esa.22. Scissuras ciuitatis Dauid videbitis: qꝛ multiplicate sunt. ¶ Tertio inducit eos ad id per qḋ possunt scismata vitare. s. ad perfectionem. Est eni diuisionis causa dum vnusquisqꝫ partiale bonum querit pretermisso pfecto bono qḋ est bonuꝫ totius. Et iḋ dicit. SITIS autē perfecti in eodeꝫ sensu. i. s. quo iudicatur de agēdis. ET IN eodem scia. quia iudicatur de cognoscendis. q. d. per hec perfecti esse poteritis si in vnitate persistatis. Col. 3. Super omnia charitatē habete quod est vinculuꝫ perfectionis. Mat. 5. Estote pfecti sicut pater vester celestis perfectus est.

¶ Deide cū dic̄. SIGNIFICATVM est mihi. Ostēdit necessitatem predicte āmonitionis: qꝛ s. ꝯtentionis vitio laborabant. q. d. ideo necesse est vos ad hoc inducere. quia SIGNIFICATVM est mihi fratres mei ab his qui sunt cloes. i. quadaꝫ villa corinthioꝝ iurisditioni subiecta vel cloes potest esse nomen matrone in cuius domo erant multi fideles cōgregati: QVIA cōtentiones sunt inter vos. cōtra id qḋ dicit̄ Prouerb. 20. Honor est homini qui separat se a cōtētionib⁹. Et moduꝫ contētionis exponit subdēs. HOC AVTEM dico. i. contētionem nomino qꝛ vnusquisqꝫ vestrum nominat se ab eo a quo est baptiçatus ⁊ istructus ⁊ dicit. EGO QVIDEM sum Pauli. qꝛ erat a Paulo baptiçatus ⁊ instructus. ALIVS ego autē Apollo. qꝛ s. corinthijs predicauerat. vt habetur Act. 19. ALIVS ego autem Cephe. i. Petri cui dictum est Jo. 1. Tu vocaberis cephas qḋ interpretatur Petrus. Qḋ quidem ideo dicebant qꝛ putabant a meliori baptista meliorem baptismuꝫ dari. quasi virtus baptiste in baptiçatis operaretur. Et de hoc pseudo Apostoli gloriabantur. fm illud ps. Uocauerunt nomina sua in terris suis. Ali⁹ autem dicit. EGO AVTEM sum Chri. qui solus bn̄ dicit. qꝛ solius Chri virtus operat̄ in baptismo. Christi. Jo. 1. Super quē videris spiritū descendere ⁊ manere ipse est q baptiçat. Et ideo baptiçati a solo Christo denominantur christiani: non auteꝫ a Paulo pauliani. Esa. 4. Tantūmodo inuocet̄ nomen tuum super nos. Ad huius aūt erroris vitatione dicunt̄ greci hac forma in baptiçādo vꝫ. baptiçet̄ seruus Christi Nicolaus in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. vt det̄ intelligi qꝛ hō nō baptiçat iteriꝰ: sꝫ baptiçat̄ a Christo. Quia tamē ēt hō baptiçat ministerio vt mēbrū ⁊ minister Chri. ideo ecclesia vtitur hac forma in baptiçando. Ego te baptiço in noie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. qḋ quidem est expressius fm formaꝫ a Christo traditam. qui dixit discipulis. Docete omnes gentes baptiçantes eos in noie patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti ⁊c̄. Ubi ipsos Apostolos dicit baptiçātes fm quemmodum sacramenti minister dicit, ego te baptiço.

Cloes nomē ville vel matrone.

Pfia liter forma baptiçādi grecoꝝ ⁊ latinorum.

¶ Deide cū dic̄. DIVISVS est Christus ⁊c̄. Ponit rōnem predicte āmonitionis quare inter eos scissure ⁊ ꝯtentiones eē non debebant. Et primo ex parte baptismi. Secūdo ex parte doctrine ibi. NON IN sapiētia verbi ⁊c̄. ¶ Circa primū tria facit. Primo ponit incōueniēs qḋ ex pdicta cōtētione sequit̄. Scḋo manifestat q̄re illud incōueniēs sequat̄ ibi. NVNQVID Paulus crucifixus est ⁊c̄. Tertio excludit quādā falsaꝫ suspitionē ibi. GRATIAS ago deo meo ⁊c̄. ¶ Dicit ergo primo dixi qḋ vnusquisqꝫ vestrum dicit ego suꝫ Pauli. ego Apollo. Et ex h̄ sequit̄ qꝛ CHRISTVS est diuisus. Nec refert vtrū iterrogatiue vel remissiue legat̄. Hoc aūt pōt itelligi vno mō quasi diceret p hoc qꝛ inter vos ꝯtēdit̄: Chrs est diuisus a vobis: q nō nisi in pace habitat. fm illḋ ps. In pace factus est locus eius. Esa. 59. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deū vestruꝫ. Sꝫ melius aliter hoc pōt itelligi vt sit sensus p hoc qꝛ creditis baptismū esse meliorē q a meliori baptista dat̄. sequit̄ qꝛ Chrs qui pricipaliter ⁊ interius baptiçat sit diuisus. i. differēs i sua ꝟtute ⁊ effectu fm differētiaꝫ ministroꝝ qḋ patet eē falsuꝫ per id quod dicitur Ephe. 4. Unus dn̄s vna fides vnum baptisma. Sꝫ adhuc melius hoc intelligitur qꝛ Apls dicit ex hoc qꝛ ea que sunt ꝓpria Chri ⁊ alijs attribuūt quodāmodo Chrm diuidunt plures Chros facientes ꝯtra id qḋ di Mat. 23. Magister vester vnus ē Christus. Esa. 45. Cōuertimini ad me ⁊ salui eritis oēs fines terre: qꝛ ego dn̄s ⁊ nō est alius. ¶ Est autē sciendū qꝛ Chrs in sacramēto baptismi duplicē hꝫ virtutem sibi ꝓpriā. Unā quideꝫ diuinā qua simul cum patre ⁊ spiritu sancto interius mūdat a peccato: ⁊ hoc nulli creature potuit cōicari. Alia auteꝫ est ꝓpria virtus fm humanā naturā: que est potestas excellentie in sacramētis ⁊ consistit in quatuor. Quoꝝ vnuꝫ est qꝛ ipse sacramēta instituit. Secūduꝫ est qꝛ potuit effectuꝫ sacramentoꝝ sine sacramēto cōferre. Tertium est qꝛ meritū passiōis eius opat̄ in baptismo ⁊ alijs sacramētis. Quartū est qꝛ ad inuocationē nois eius sacra cōferuntur. Hanc autē potestateꝫ excellentie: ⁊ maxime quantuꝫ ad hoc vltimū conferre potuit ministris baptismi: vt. s. eoꝝ nominibus consecraretur baptismus: sed noluit ne scisma ex hoc in ecclesia fieret dū tot reputarētur baptismi quot essent baptiste. Et h̄ est qꝛ fm expositioneꝫ Aug. Jo. bapti. de Christo nesciuisse fatet̄. Jo. 3. Utrum s. hanc potestatē sibi retineret.

Nō bap^us fit melior a meliori baptista.

Chrs i baptismo hꝫ duplicē ꝟtutē: diuinā s. ⁊ ꝓpriā.

Chrs vt hō i stituit sacra: ꝯtulit effectū sacri sine ipso: passio sua in oībus sacris opat̄: nomine Chri inuocato sacra conferuntur.

¶ Deide cū dic̄. NVNQVID Paulus ⁊c̄. Ostēdit pdictū incōueniēs sequi ex eorum errore qꝛ diuersitatem baptisma eē estimabant fm differētiā baptistaꝝ: h̄ eniꝫ eēt si a baptistis baptismus efficaciā haberet qḋ quideꝫ solius est Chri. Hoc autē ostēdit dupl'r. Primo quideꝫ ex parte passionis Christi in cuius virtute baptismus operatur. fm illud Ro. 6. Quicūqꝫ baptiçati sumus in Chro Jesu in morte ipsius baptiçati sumus. Et ideo dicit. NVNQVID Paulus crucifixus est pro vobis. q. d. Nūquid passio Pauli causa est nr̄e salutis: vt fm ipsuꝫ baptismus hēat virtutē saluandi. q. d. nō. Hoc eniꝫ propriuꝫ est Chro vt sua passione ⁊ morte nostram saluteꝫ operatus fuerit. Jo. 11. Expedit vt vnus hō moriatur pro populo ⁊ nō tota gens pereat. 2. Cor. 5. Unus p oībus mortuus est. ¶ Sꝫ cōtra videt̄ eē qḋ Apls dicit Col. 1. Gaudeo in passiōib⁹ meis pro vobis ⁊ adimpleo ea que desunt passionū Christi in carne mea p corpore eius qḋ est ecclia. ¶ Sꝫ dōꝫ qꝛ passio Chri fuit nobis salutifera nō solū p modum exēpli. fm illud p^e Pe. 2. Chrs passus est p nobis: vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius: sꝫ etiā p modū meriti ⁊ p modū efficacie. inquātū eiꝰ sanguine redēpti ⁊ iustificati sumus. fm illud Heb. vlti^o. vt sanctificaret p suuꝫ sanguinem populuꝫ: extra portaꝫ passus est: sed passio alioꝝ nobis est salutifera solū p moduꝫ exēpli. fm illud 2. Cor. 1. Siue tribulamur p vestra exhortatiōe ⁊ salute. Scḋo ostēdit ideꝫ ex virtute nois Chri qui in baptismo inuocatur. Unḋ subdit. AVT IN noie Pauli baptiçati estis. q. d. non. Ut eni dicit̄ Act. 4. Non est aliud nomē datum hoībus per quod oporteat nos saluos fieri. Unde ⁊ Esa. 26. dicit̄. Nomen tuuꝫ ⁊ memoriale tuuꝫ in desiderio anime. Sꝫ videtur qꝛ in noie Christi hoies non baptiçentur. Dicit eniꝫ Matth. vlti^o. Docete omnes gētes: baptiçantes eos in noie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Dicendum

Dubium.

Solutio.

Passio chri salutifera fuit p modū meriti vel p modū exēpli: aliorū sanctoꝝ p modū exēpli tm̄.

Rōnabilr in noīe Chri ba ptiçabāt apli: ī quo noīe to ta trinitas intelligitur.

cēdūz est autē ꝙ in primitiua eccli̅a:q̄a nomē Christi multuz erat odiosum: vt venerabile redderet: Apl'i in noie Chri baptiçabāt ex spāli ordinatione spirit' san cti. Unde dicit̄ Act.8.ꝙ in nomine Christi baptiça ti sunt viri ⁊ mulieres. Et tamē vt Ambro. dicit. In no mine Christi tota trinitas intelligitur. Christus eni in terpretatur vnctus: in quo intelligit̄ nō soluz ille qui vngit̄ qui est filius dei: sed et ipsa vnctio que est spūs sanctus: ⁊ ipse vngens q est pater. Sm illud. ps. Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre ꝯsortibus tuis. Nūc autez q̄a nomē Chri iā est magnuz in gētibus ab ortu solis vsq3 ad occasum. vt dicit̄ Mal.1. ecclesia vtitur forma prius istituta a Chro. baptiçans in noie patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Et tamē quicq3 in hac forma ba ptiçātur. baptiçātur in noie eius qui est vere fili' dei. Sm illō.1. Jo. vlti. Ut sim' in vero filio ei' Jesu Chro. Baptiçant̄ etiaz oēs fideles in noie Chri. i. fide ⁊ con fessiōe nois Chri. Sm illud Joel.2o. Ois quicūq3 inuo cauerit nomē dñi saluus erit. Unde baptiçati a Chri sto christiani nolantur: q̄a vt dicitur Gal.3. Quotquot in Christo baptiçati estis Chrm induistis. Sic ergo si solius Christi passio: si solius Chri nomē virtutem cō fert baptismo ad saluanduz: verū est ꝓpriū esse Chro vt ex eo baptismus habeat sanctificādi virtutē. Uñ q hoc alijs attribuit diuidit Christum in plures.

¶ Deide cum dic̄. GRATIAS ago deo meo.] Excludit quādaz suspitionē. q̄a ibi dixerat: nūquid eni Paulus crucifixus est pro vobis: posset aliquis credere ꝙ ⁊ si non auctoritate: ministerio tñ plures baptiçauerit. Et circa hoc tria facit. Primo gratias agit de hoc ꝙ pau cos baptiçauit. Secūdo quibusdā paucis noiatis quos daz alios addit ibi. BAPTIZAVI autē.] Tertio assi gnat rōnez quare nō multos baptiçauerit ibi. NON ENIM misit me deus.] Dicit ergo pmo, GRATIAS ago deo meo ꝙ neminē vestrū baptiçaui nisi Crispum,] De quo Act.18. Crispus archisynagogus credidit do mino: cū oī domo sua. ET GAIVM] ad quē scribitur 3. Can. Joānis. Et q̄a gratiaruz actio locum nō h3 nisi in beneficijs ꝑceptis: consequēter Apl's ostēdit quali ter de hoc gratias agat cuz subdit. NE QVIS dicat ꝙ in noie meo baptiçati estis.] Est eniz optabile sanctis viris ne ex bonis que ibi faciunt alij sumant occasio nem erroris sui siue peccati. Et q̄a Corinthij in cū er rorē deuenerant vt se a suis baptistis noiarent dicen tes. Ego suz Pauli ⁊ apollo: ac si in eoꝝ noib' eēnt ba ptiçati: ideo grās agit de hoc ꝙ de suo ministerio talis error consecutus nō fuerit. Et ideo signanter dicit se baptiçasse illos qui ab hoc errore immunes erant.

¶ Deinde cū dic̄. BAPTIZAVI autē ⁊c.] Ponit q̄sdā alios a se baptiçatos: ne in eius verbis aliqd veritatis minus appareret. Uñ dicit BAPTIZAVI ⁊ domuz] i. familiā STEPHANE] s. cuiusdā matrone. Et quia circa particularia facta memoria hoiz labilis est: sub dit. CETERVM nescio] i. in memoria non habeo. SI QVEM alium baptiçauerim] in ꝓpria persona.

¶ Deide cū dic̄. NON ENIM misit ⁊c.] Assignat rō nē quare paucos baptiçauerit dicēs. NON ENIM mi sit me deus baptiçare: s3 euāgeliçare.] ¶ Cōtra qd vi det̄ eē qd dī Mat. vlti°. Euntes docete oēs gētes ba ptiçātes eos in noie pris ⁊ filij ⁊ spūssancti. ¶ S3 di cēdū est ꝙ Chrs Aplos misit ad vtrūq3: ita tñ ꝙ ipsi p seipsos pdicarēt. Sm ꝙ ipsi dicūt Act.6. Nō ē equū relinquere nos vbū dei ⁊ ministrare mensis. baptiça rēt aūt p iferiores ministros. ⁊ h ideo: q̄a in baptismo nihil operat̄ idustria vel virtus baptiçātis. vñ indiffe

Aplī p seip sos pdicabāt per iferiores ministros sa cramentū ba ptismi mini strabant.

rens est vtrū p maiorē vel minorē ministruz det̄ ba ptismus: s3 in pdicatiōe euāgelij multū opat̄ sapiētia ⁊ virtus pdicātis: ⁊ ideo pdicationis officiū p seipsos Apli tāq̄ maiores ministri exercebant sicut ⁊ de ipo Chro dicit̄ Jo.4.ꝙ ipse nō baptiçabat sed discipuli eius: q tñ de seipso dicit Luc.4. Quia ⁊ alijs ciuitati bus op3 me euāgeliçare regnū dei. q̄a iō missus sum. Esa.61. Ad annūtiādū mansuetis misit me.

¶ Non erudito sermone: ne inanis reddatur crux Chri. Nā sermo crucis ijs qdē qui pereūt: stulti tia est: at nobis q salutē ꝯsequimur: potentia dei ē. Scriptū est. n. † Perdā sapiētiā sapiētiū: ⁊ intelli gentiā intelligētiū reijciā3. † Ubi sapiēs? vbi scri ba? vbi disputator seculi huius? Nonne infatua nit deus sapiētiā mūdi huius? Nā postq̄ in sapi entia dei nō cognouit mūdus p sapiētiā deū: vi sum est deo: p stultitiā pdicationis saluos facere credētes. † Quādoqde3 ⁊ iudei signū postulāt: ⁊ greci sapiētiā q̄runt. Nos aūt pdicamus Chri3 crucifixuz: iudeis qdē offendiculū: grecis vo stul titiam: ip̄is aūt vocatis iudeis: pariter ⁊ grecis: Chrm dei potētiā: ac dei sapiētia3. Qm̄ stultitia dei sapientior est quam homines: ⁊ imbecillitas dei robustior est quam homines.

Esa.29. Abdie.1. Esa.33. Mat.12.⁊ 24. Luc.11.

¶ Nō in sapiētia vbi: vt nō euacuetur crux Christi. Uerbū eni crucis pereuntib' qdē stultitia est: his aūt q salui fiūt. i. nobis dei virtus est. Scriptū est eni. Perdā sapien tiā sapiētiū ⁊ prudentiā prudētiū reprobā bo. vbi sapiēs vbi scriba: vbi inq̄sitor hui' secli. Nō ne stultam fecit deus sapientia3 huius mundi. Nam q̄a in dei sapientia nō cognouit mundus per sapientiam deū pla cuit deo per stultitia3 predicationis saluos facere credentes. Quoniam ⁊ iudei signa petunt: ⁊ greci sapientiam querūt. Nos p dicamus Christum crucifixum: iudeis q dem scandalum: gentibus autem stultitiā: ipsis aūt vocatis iudeis atq3 grecis Chri stum dei virtutem ⁊ dei sapientiam: quia quod stultum est dei sapientius est homi nibus: ⁊ quod infirmum est dei fortius est hominibus. Lec. III.

Postq̄ Aplus improbauit corinthioꝝ ꝯtentio nez: rōne sumpta ex parte baptismi: hic excludit eoꝝ cōtētionem ratione sumpta ex parte do ctrine. Quidā. n. eoꝝ gloriabātur de doctrina pseudo Aploꝝ qui ornatis vbis ⁊ humane sapiētie ratiōibus veritatē fidei corrumpebant. Et ideo Apl's pmo ostē dit huc modum cōuenietē3 nō eē doctrine fidei. Se cūdo ostendit hoc modo docēdi se vsum apud eos nō fuisse. 2. cap. ibi. ET EGO cum venissez ad ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo ꝓponit qd intēdit. Secundo manifestat ꝓpositum ibi. VT NON euacuet̄.] Dicit ergo pmo. dixi ꝙ misit Christus euāgeliçare. NON] tamē ita ꝙ ego IN SAPIENTIA vbi] euangelicez. s. in sapientia mūdana que vbosos facit inquātum per

tam multis vanis rationibus homines vtuntur. Eccl. 6. Verba sunt plurima multaque in disputando: habentia vanitatem. Prouerb. 14. Ubi verba sunt plurima: ibi frequenter egestas. Uel sapientiam verbi nominat rhetoricam que docet ornate loqui: ex quo alliciuntur interdum homines ad assentiendum erroribus et falsitatibus. Unde Ro. 16. Per dulces sermones seducunt corda innocentium. Et de meretrice dicitur Prouerb. 2. in figura heretice doctrine, Ut eruaris a muliere aliena et extranea que mollit sermones suos. Sed econtra dicitur Esa. 33. Populum imprudentem non videbis. s. in catholica ecclesia: et populum alti sermonis: ita vt non possis intelligere disertitudinem lingue eius in quo nulla est sapientia: sed quia in greco ponitur logos: quod rationem et sermonem significat: posset conuenientius intelligi sapientia verbi. i. humane rationis: quia illa que sunt fidei humanam rationem excedunt. Secundum illud Eccl. 3. Plurima supra sensum hominis ostensa sunt tibi. ¶ Sed contra hoc videtur esse quod multi doctores ecclesie in doctrina fidei sapientia et rationibus humanis et ornatu verborum sunt vsi. Dicit enim Hierony. in epistola ad magnum oratorem vrbis Rome: quod omnes doctores fidei dei in ornatu philosophie doctrinis atque scientiis suos refarserunt libros: vt nescias quid in illis primum admirari debeas eruditionem seculi an scientiam scripturarum. Et Aug. dicit in 4. de doctrina chri. Sunt viri ecclesiastici qui diuina eloquia non solum sapienter: sed etiam suauiter tractauerunt. Dicendum est ergo quod aliud est docere in sapientia verbi quocunque modo intelligatur: et aliud vti sapientia verbi in docendo. Ille in sapientia verbi docet

Docere in sapientia verbi. Uti sapientia verbi in docendo.

qui sapientiam verbi accipit pro principali radice sue doctrine: ita. s. quod ea solum approbet que verbi sapientiam continent: reprobet autem ea que sapientiam verbi non habent. et hoc fidei est corruptiuum: vtitur autem sapientia verbi qui suppositis vere fidei fundamentis si qua vera in doctrinis philosophorum inueniat in obsequium fidei assumit. Unde Aug. dicit in 2° de doctrina christiana quod si qua philosophi dixerunt fidei nostre accommoda non solum formidanda non sunt: sed ab eis tanquam ab iniustis possessoribus in vsum nostrum vendicanda. Et in 4. de doctri. chri. dicit. Cum posita sit in medio facultas eloquii que ad persuadendum seu praua seu recta valent plurimum: cur non bonorum studio comparetur vt militet veritati: si eam mali in vsum iniquitatis et erroris vsurpant.

¶ Deinde cum dicit. VT NON euacuetur crux Christi. Probat quod dixerat: et primo quidem ex parte materie. 2° ex parte ipsorum docentium ibi. VIDETE enim vocationem vestram etc. Circa primum tria facit: quia primo ostendit modum docendi qui est in sapientia verbi non esse congruum fidei christiane. Secundo probat quod supposuerat ibi. VERBVM enim crucis. Tertio probationem manifestat ibi. QVONIAM iudei signa petunt. ¶ Circa primum considerandum est quod etiam in philosophicis doctrinis non est idem modus conueniens cuilibet doctrine. Unde sermones secundum materiam sunt expetendi: vt dicitur in primo ethicorum. Tunc autem maxime modus aliquis docendi est materie incongruus quando per talem modum destruitur id quod est principale in materia illa: puta si quis in rebus intellectualibus velit metaphoricis demonstrationibus vti que non transcendunt res imaginatas ad quas non oportet intelligentem adduci: vt Boetius ostendit in libro de trini. Principale autem in doctrina fidei christiane est salus per crucem Christi facta. Unde in secundo dicit. Non iudicaui me scire aliquid inter vos nisi Jesum Christum et hunc crucifixum. Qui autem principaliter innititur in docendo sapientie verbi quantum in se est euacuat crucem Christi. Ergo docere in sapientia verbi non est modus conueniens fidei christiane. Hoc est ergo quod dicit. VT NON euacuetur crux Christi. i. ne si in sapientia verbi predicare voluero tollatur fides de virtute crucis Christi. Gal. 5. Ergo euacuatum est scandalum crucis. Ps. Qui dicunt exinanite vsque ad fundamentum in ea.

¶ Deinde cum dicit. VERBVM crucis etc. Probat quod per doctrinam que est in sapientia verbi crux Christi euacuetur. Et circa hoc duo facit. Primo inducit probationem. Secundo assignat causam dictorum ibi. SCRIPTVM est enim etc. Dicit ergo primo. Ideo dixi quod si per sapientiam verbi doctrina fidei proponeretur euacuaretur crux Christi. VERBVM enim crucis. i. annuntiatio crucis Christi. STVLTITIA est. i. stultum aliquid videtur. PEREVNTIBVS quidem. i. infidelibus qui se secundum mundum existimant sapientes: eo quod predicatio crucis Christi aliquid continet quod secundum humanam sapientiam impossibile videtur. puta quod deus moriatur: quod omnipotens violentorum manibus subiciatur. Continet etiam quedam que prudentie huius mundi contraria videntur: puta quod aliquis non refugiat confusiones cum possit et alique huiusmodi. Et ideo paulo huiusmodi annuntianti dixit festus vt legitur Act. 26. Insanis Paule: multe littere ad insaniam te adducunt. Et ipse Paulus dicit infra. 4. Nos stulti propter Christum: et ne credatur re vera verbum crucis stultitiam continere: subdit. HIS AVTEM qui salui fiunt. i. nobis. s. Christi fidelibus qui ab eo saluantur: secundum illud Mat. 1. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. VIRTVS dei est: quia ipsi in cruce Christi mortem dei cognoscunt qua diabolum vicit et mundum. Apocal. 5. Ecce vicit leo de tribu iuda. Item virtutem quam in seipsis experiuntur dum simul cum Christo vitia et concupiscentias mortificant. secundum illud Gal. 5. Qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Unde in ps. dicitur. Uirgam virtutis tue emittet dominus ex syon. Luc. 6. Uirtus de illo exibat et sanabat omnes.

¶ Deinde cum dicit. SCRIPTVM est enim. Ostendit predictorum causam. et ponit primo quare verbum crucis sit hominibus stultitia. Secundo ostendit quare ista stultitia sit virtus dei his qui saluantur ibi. NAM QVIA in dei sapientia etc. Circa primum duo facit. Primo inducit auctoritatem prenuntiantem. quod queritur. Secundo ostendit hoc esse impletum ibi. VBI SAPIENS. Circa primum considerandum quod id quod est in se bonum non potest alicui stultum videri nisi propter defectum sapientie. Hec est ergo causa quare verbum crucis quod est salutiferum credentibus: quibusdam videtur stultitia: quia sunt ipsi sapientia priuati. et hoc est quod dicit. SCRIPTVM est enim. PERDAM sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Potest autem hoc sumi ex duobus locis. Nam in Abdia dicitur. Perdam sapientiam de idumea: et prudentiam de monte Esau. Expressius autem habetur Esa. 29. Peribit sapientia a sapientibus: et intellectus prudentium eius abscondetur. Differunt autem sapientia et prudentia. Nam sapientia est cognitio diuinarum rerum. Unde pertinet ad contemplationem. Job. 28. Timor dei ipsa est sapientia. Prudentia vero proprie est cognitio rerum humanarum. Unde dicitur Prouerb. 10. Sapientia est viro prudentia: quia s. scientia humanarum rerum dicitur. Unde et Philos. 6. ethicorum dicit quod prudentia est recta ratio agibilium. et sic prudentia ad rationem pertinet. Est autem considerandum quod homines quantumcunque mali non totaliter donis dei priuantur: nec in eis dona dei reprobantur: sed in eis reprobatur et perditur quod ex eorum malitia procedit. Et ideo non dicit simpliciter perdam sapientiam: quia omnis sapientia a domi

Sapientia et prudentia differunt.

no deo est. vt dr̄ Esa. 29. Si perdaz sapiam sapiētuz .i.
quā sapiētes hui⁹ mūdi adinuenerūt sibi ꝯ verā sapiē
tiaz dei: q̄a vt dr̄ Jaco. 3. Non ē ista sapia desursuz de/
scendēs: sȝ terrena aialis diabolica. Simil'r non dicit
reprobabo prudētiā. Naz verā prudētiā sapiētia dei
docet: sȝ dicit. Prudētia prudentiū .i. quā illi qui se pru
dentes estimant in reb⁹ mundanis prudentiaȝ repu/
tant: vt .s. bonis huius mūdi inhereant. Uel quia vt dr̄
Ro. 8. Prudentia carnis mors ē. Et sic pp defectū sa/
piētie reputāt impoe deū hoiem fieri: mortē pati ꝑm
humanaȝ naturā: ꝑpter defectuȝ aūt prudentie repu/
tant incōueniens fuisse q̄ homo sustineret cruceȝ cō/
fusione contempta: vt dr̄ Heb. 12.

Deinde cū dicit. VBI SAPIENS ꝛc̄.] Ostendit esse
īpletū qd̄ de reprobatiōe hūane sapie ꝛ prudētie fue/
rat ꝓbatū. Et p̄io ponit mediū sub īterrogatiōe. 2° cō
clusionē infert. ibi. NONNE stultaȝ ꝛc̄.] Dicit ḡ p̄mo.
VBI SAPIENS] .q.d. nō inuenit̄ in cōgregatiōe fide/
liuȝ qui saluat̄: per sapiētes itelligit illum qui secretas
nature cās scrutat̄. Esa. 19. Quō dicetis Pharaoni fi/
lius sapiētuȝ ego. Et hoc refert̄ ad gentiles qui huius
mūdi sapiētie studebāt. VBI SCRIBA] .i. peritus in
lege: ꝛ hoc refert̄ ad iudeos: q̄si diceret non est in cetu
fideliū. Jo. 7. Nunqd ex ꝑncipib⁹ aliq̄s credidit in eū.
VBI CONQVISITOR huius seculi.] qui .s. per pru/
dentiaȝ exq̄rit que sit ꝯueniētia vite humane in reb⁹
huius seculi .q.d. nō inuenit̄ inter fideles: ꝛ hoc refert̄
ad vtrosq̄ȝ .s. iudeos ꝛ gentiles. Baruch. 3. Filij Agar
qui exquisierūt prudentiam que de terra est. Uidetur
autē Apostolus hāc interrogationeȝ sumere ab eo qd̄
dicit̄ Esa. 33. Ubi est literatus pro quo sapienteȝ. Ubi
est verba legis ponderans pro quo ponit scribā. Ubi
est doctor paruuloꝝ: pro quo ponit inquisitorē huius
seculi: quia paruuli maxime solent instrui de his que
pertinent ad disciplinam moralis vite.

Deinde cū dicit. NONNE stultā fecit ꝛc̄.] Infert cō/
clusionē sub interrogatione .q.d. cuȝ illi qui sapientes
mundi reputant̄ a via salutis defecerint. Nōne deus
sapiētiaȝ huius mundi fecit stultaȝ .i. demōstrauit esse
stultaȝ: dum illi qui in hac sapiētia pollebāt taȝ stulti
inuenti sunt: vt viaȝ salutis non acciperent. Hiere. 10.
ꝛ 51. Stultus factus est ois homo a scia sua. Esa. 47.
Sapiētia tua ꝛ sciētia tua hec decepit te. Potest autē
ꝛ aliter intelligi qd̄ dictuȝ est: ac si diceret. PERDAM
SAPIENTIAM sapientuȝ ꝛ prudentiam prudentum
reprobabo] .i. eligam eaȝ in p̄mis meis ꝑdicatoribus.
ꝑm illud Prouer. 30. Uisio quā locut⁹ est vir cuȝ quo
est de⁹. ꝛ infra. Stultissimus sum viroꝝ: ꝛ sapia hoiuȝ
nō est mecū. VBI SAPIENS] .q.d. inter predicatores
fidei nō inuenit̄. Mat. 11. Abscōdisti hec a sapiētib⁹
ꝛ prudentib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Nōne deus stul/
tam fecit .i. demōstrauit. Sapiētiā hui⁹ mūdi: faciēdo
qd̄ ipsis impossibile reputabatur .s. dictum esse hoieȝ
mortuū resurgere: ꝛ alia hu̓.

Deinde cum dicit. NAM QVIA in dei sapiētia ꝛc̄.]
Assignat rōnē quare per ꝑdicationis stultitiā saluent̄
fideles: ꝛ hoc est q̄ dum dictum est q̄ verbum crucis
pereuntib⁹ quidem stultitia est: virtus ꝟo saluationis
credentibus. NAM PLACVIT deo per stultitiaȝ ꝑdi
cationis] .i. per predicationē quaȝ humana sapientia
stultam reputat. SALVOS facere credentes.] Et hoc
ideo: quia MVNDVS] .i. mūdani nō cognouerūt deuȝ
per sapiētiaȝ ex rebus mūdi acceptā. ET HOC in dei
sapientia.] Diuina eniȝ sapiētia faciens mundum sua
iudicia in reb⁹ mūdi instruit. ꝑm illud Eccl. 1. Effudit
illam sup oīa opera sua: ita q̄ ipse creature per sapiē/
tiaȝ dei facte se habent ad dei sapiētiaȝ: cuius iudicia
gerunt: sicut verba hoīs ad sapiētiaȝ eius quā signifi/
cant. Et sicut discipulus peruenit ad cognoscēduȝ ma
gistri sapientiaȝ per ꝟba que ab ipso audit: ita homo
poterat ad cognoscēdum dei sapiētiam per creaturas
ab ipso factas inspiciēdo ꝑuenire. ꝑm illud Ro. p̄mo.
Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspi
ciuntur. Sed homo ꝑpter sui cordis vanitatē a recti/
tudine diuine cognitionis deuiauit. Unde dr̄ Joā. p̄.
In mundo erat ꝛ mundus per ipsum factus est ꝛ mū/
dus euȝ nō cognouit. Et ideo deus per quedaȝ alia ad
sui cognitionē salutiferaȝ fideles adduxit que in ipsis
rationib⁹ creaturaruȝ nō inueniunt̄: ꝑpter qd̄ a mun
danis hominib⁹: qui solas humanarū rerum conside/
rant rōnes: reputātur stulta. Et hu̓ sunt fidei documē/
ta. Et est simile sicut si aliquis magister considerans
sensuȝ suum ab auditoribus non accipi per ꝟba que
protulit: studet alijs verbis vti: per que possit manife
stare que habet in corde.

Deinde cū dicit. QVONIAM ꝛ iudei ꝛc̄.] Manife/
stat ꝓbationē p̄missoꝝ: ꝛ primo quātuȝ ad id quod
dixerat verbū crucis pereuntib⁹ stultitia est. Secūdo
quātum ad id qd̄ dixerat. HIS QVI salui fiunt virtus
dei. Ipsis aūt vocatis ꝛc̄.] Circa primuȝ duo facit.
Primo ponit pereuntiuȝ differēs studiuȝ ꝛ intētionē.
Scdo ex hoc rōneȝ assignat eius qd̄ dixerat. ibi. NOS
AVTEM predicamus Chrm̄.] Pereuntiuȝ aūt .i. infi/
delium q̄daȝ erant iudei q̄daȝ gentiles. Dicit ergo di/
ctum est q̄ verbum crucis pereuntibus est stultitia: ꝛ
hoc ideo: q̄m IVDEI signa petūt.] Erant eni iudei cō/
sueti diuinitus instrui. ꝑm illud Deu. 32. Erudiuit euȝ
ꝛ docuit. Que quideȝ doctrina cum esset a deo ꝑ mul/
ta mirabilia manifesta. ꝑm illud ps. Fecit mirabilia
in terra egypti. Et ideo ab afferentib⁹ quācūq̄ȝ doctri
nam signa querebāt. ꝑm illud Mat. 12. Magister vo
lumus a te signuȝ aliqd̄ videre. Et in ps. dr̄. Signa no
stra non vidimus. SED GRECI sapientiaȝ querunt.]
vtpote in studio sapiētie exercitati. sapiētiaȝ dico que
per rōnes rerū mundanaꝝ accipit̄. de qua dr̄ Hier. 9.
Non glorietur sapiens in sapiētia. Per grecos autem Per grecos oes gētiles.
omnes gentiles dat intelligere: qui a grecis mūdanaȝ
sapientiaȝ acceperunt. Querebant igitur sapientiam
volentes omneȝ doctrinaȝ eis ꝓpositaȝ ꝑm regulam
humane sapientie iudicare.

Deinde cōcludit quare verbuȝ crucis sit eis stultitia
dicēs. NOS AVTEM ꝑdicamus Chrm̄ crucifixum.]
ꝑm illud infra ca. 11. Morteȝ dn̄i annūciabitis donec
veniat. IVDEIS scādaluȝ.] q̄a .s. desiderabāt virtutem
miracula facientē: ꝛ videbant infirmitatē crucem pa/
tientē. naȝ vt dr̄ 2. Cor. vlti. Crucifixus ex īfirmitate.
GENTIBVS aūt stultitiaȝ.] q̄a cōtra rōnem humane
sapiētie videt̄ q̄ deus moriat̄: ꝛ q̄ hō iustus ꝛ sapiēs
se voluntarie turpissime morti exponat.

Deinde cū dicit. IPSIS autē vocatis.] Manifestat
qd̄ dixerat. His aūt qui salui fiunt virt⁹ dei est: ꝛ p̄mo
manifestat hoc. 2° rōneȝ assignat. ibi. QVIA QVOD
STVLTVM ꝛc̄.] Dicit ergo p̄mo. Dictuȝ est q̄ predi/
camus Christuȝ crucifixum iudeis scandalum ꝛ gen/
tibus stultitiaȝ: sed predicamus Christū dei virtutem
ꝛ dei sapiētiā IPSIS vocatis iudeis ꝛ grecis] .i. his qui
ex iudeis ꝛ gentilib⁹ ad fidem Chri vocati sunt: qui in
cruce Chri recognoscūt dei virtutē: ꝑ quā ꝛ demones
superantur ꝛ peccata remittuntur: ꝛ homines saluan/
tur. ps. Exaltare domine in virtute tua. Et hoc dicit

ꝫ scãdalũ iudeoꝝ: qui de infirmitate Chrĩ scãdalizabanẽ: ꝛ recognoscũt i cruce dei sapiaꝫ: inquãtũ ꝑ crucẽ cõuenientissimo mõ humanũ genus liberat. Sap.9. Per sapiẽtiaꝫ sanati sunt quicũqꝫ placuerũt tibi a pricipio. Dicit aũt dei virt⁹ ꝛ dei sapia ꝑ quãdaꝫ appropriationẽ: virt⁹ qdeꝫ inquãtuꝫ ꝑ cũ pr̃ oĩa opaẽ. Jo.1. Oĩa per ipm̃ facta sunt. Sapia xͦo inquãtuꝫ ipꝫ xbũ qꝺ est fili⁹ nihil est aliud q̃ꝫ sapia genita vel cõcepta. Eccl.24. Ego ex ore altissimi prodii pmo genita ante oẽm creaturã. Nõ aũt sic est intelligẽduꝫ ꝙ de⁹ pr̃ sit fortis ꝛ sapiẽs virtute: aut sapia genita: qa vt Augu. ꝓbat.6. de trinitate: sequereẽ ꝙ pater hĩet esse a filio: qa hoc est deo eẽ qꝺ fortẽ ꝛ sapiẽteꝫ esse.

Deinde cũ dicit. QVIA qꝺ stultuꝫ est dei.] Assignat rõnẽ ei⁹ qꝺ dixerat dicẽs: qũo id qꝺ ẽ infirmũ ꝛ stultũ possit eẽ virt⁹ vel sapia dei: qa qꝺ STVLTVM est dei sapiẽti⁹ est hoĩb⁹.] .q.d. Jam aliqꝺ diuinũ vr̃ eẽ stultũ: nõ qa deficiat a sapia: sed qa superexcedit sapiaꝫ humanam. Hoĩes.n. qdaꝫ ꝯsueuerũt stultũ reputare qꝺ eoꝝ sensuꝫ excedit. Eccl.3. Plurima sup sensuꝫ hoĩs ostẽsa sunt tibi. ET QVOD infirmũ est dei: forti⁹ ẽ hoĩb⁹.] qa.s. nõ vr̃ aliqd īfirmũ in deo ꝑ defectũ virtutis: sꝫ ꝑ excessuꝫ humane virtutis: sicut ẽt vr̃ inuisibilis inquãtum excedit sensum humanũ. Sap.12. Uirtutẽ ostendis tu qui nõ crederis esse in virtute consumat⁹: q̃uis hoc possit referri ad incarnationis mysteriũ: qa id qꝺ reputaẽ stultũ ꝛ infirmuꝫ in deo ex ꝑte nãe assumpte transcendit oẽm sapientiam ꝛ virtuteꝫ. Exo.15. Quis similis tui in fortibus domine.

Videtis enim vocationẽ vestrã fratres: qꝺ nõ multi sapientes ꝭm carnem: nõ multi potẽtes: nõ multi claro genere nati: verũ que stulta erant ꝭm munduꝫ: delegit deus: vt pudefaceret sapiẽtes: ꝛ que erant imbecillia in mũdo delegit deus: vt pudefaceret ea que sunt robusta: ꝛ que ignobilia erant in mũdo cõtemptaqꝫ: delegit de⁹: ꝛ ea que nõ erant: vt ea que sunt obliteraret: vt ne gloriareẽ vlla caro coram ipso. Ex eodeꝫ aũt vos estis in Christo iesu: qui factus fuit nobis sapientia a deo: iustitiaqꝫ: ꝛ sanctificatio: ꝛ redemptio. Ut quemadmodum scriptum est.† Qui gloriatur in

Hiere.9.
2.Cori.10. domino glorietur.

Uidete eniꝫ vocationẽ vestrã fratres: qa nõ multi sapiẽtes ꝭm carneꝫ: nõ multi potentes: nõ multi nobiles: sꝫ que stulta sunt mundi elegit deus vt cõfundat sapiẽtes ꝛ infirma mũdi vt cõfundat fortia ꝛ ignobilia mũdi: ꝛ cõtemptibilia elegit deus: ꝛ ea que nõ sunt: vt ea q̃ sunt destrueret: vt gloriet oĩs caro in cõspectu eius. Ex ipso aũt vos estis in Chrõ iesu: qui fact⁹ est nobis sapiẽtia ꝛ iustitia ꝛ sanctificatio ꝛ redemptio: vt quẽadmoduꝫ scriptũ est. Qui gloriaẽ in dño gloriet. Lec. IIII.

Supra ostẽdit Apls ꝙ modus docendi qui est in sapiẽtia xbi nõ cõuenit doctrine chrĩane rõne mãe q̃ est ipsa crux Chrĩ: hic ostendit ꝙ ꝑdictus docẽdi modus nõ cõuenit doctrine chrĩane rõne doctoꝝ. ꝭm illꝺ Prouer.26. In derisuꝫ ẽ in ore stulti parabola. Et Ecc.21. Ex ore fatui reprobabiẽ parabola. Quia igiẽ pmi doctores fidei nõ fuerũt sapiẽtes sapia carnali nõ erat eis cõueniẽs vt i sapiẽtia xbi docerẽt. Circa hoc ḡ duo facit. Pꝛio ostẽdit qũo pmi doctores fidei i reb⁹ humanis defectũ patiebanẽ. Scꝺo oñdit qũo talis defect⁹ est in eis ꝑ Christuꝫ supplet⁹. ibi. EX IPSO aũt vos estis.] Circa pͫ tria facit. Pꝛio excludit a fidei pmis doctorib⁹ excelleñtiam secularẽ. 2° astruit eoꝝ abiectionẽ q̃tũ ad seculum. ibi. SED QVE stulta sunt mũdi.] 3° rõneꝫ assignat. ibi. VT NON glorieẽ.]

Dicit ḡ pmo. dictũ est ꝙ stultũ dei sapiẽtius est hominib⁹: ꝛ h̃ ꝯsiderare potestis in ipsa vr̃a cõuersione. VIDETE ENIM] .i. considerate VOCATIONEM vestram.] qũo.s. vocati estis. non.n. per vosipsos accessistis: sed ab eo vocati. Ro.8. Quos ꝑdestinauit hos ꝛ vocauit. 1. Pe.2. De tenebris vos vocauit in admirabile lumẽ suũ. Inducit aũt eos vt ꝯsiderent modũ sue vocationis q̃tuꝫ ad eos ꝑ quos vocati sunt. sicut Esa.51. dr̃. Attẽdite ad Abraã pr̃eꝫ vestrũ ꝛ ad Saram que genuit vos: a qb⁹ vocationis ministris pmo excludit sapiaꝫ cũ dicit. QVIA nõ multi eoꝝ] per quos vocati estis SAPIENTES ꝭm carneꝫ] .i. in carnali sapiẽtia ꝛ terrena. Ja.3. Nõ est ista sapia desursuꝫ descẽdens: sꝫ terrena aĩalis diabolica. Baruch.3. Filij agar exquisierunt sapiaꝫ q̃ de terra ẽ. Dicit NON.] qa aliqui pauci erãt ẽt in sapiẽtia mũdana istructi: sicut ipse ꝛ Barnabas: velut Moyses i veteri testamẽto. de q̃ dr̃ Act.7. ꝙ eruditus erat Moyses in oĩ sapia egyptioꝝ. Scꝺo excludit secularẽ potẽtiaꝫ cũ dicit. NON MVLTI potentes] .s. ꝭm seculuꝫ. Uñ ꝛ Jo.7. dr̃. Nunqd aliqs ex ꝓncipib⁹ credidit in eũ. Et Baruch.3. dr̃. Ubi sunt ꝓncipes gẽtiũ exterminati sunt ꝛ ad iferos descenderunt. 3° excludit excelleñtiã gnĩs cũ dic̃. NON MVLTI nobiles.] ꝛ aliq iter eos nobiles fuerũt sicut ipse Paulus qui i ciuilitate romana se natũ dic̃. Act.22. ꝛ Ro. vlti. de qbusdaꝫ dicit. Qui sunt nobiles in apostolis.

Deinde cũ dicit. SED QVE stulta sunt ꝛc.] Ponit ecõuerso eoꝝ abiectionẽ q̃tũ ad mũduꝫ: ꝛ pmo defectũ ꝯtrariũ sapie cũ dicit. QVE STVLTA sunt mũdi] .i. eos qui ꝭm mũduꝫ stulti videbanẽ elegit de⁹ ad ꝑdicationis offm̃. s. piscatores illiteratos. ꝭm illud Act.4. Cõperto ꝙ hoĩes essent sine lr̃is ꝛ idiote admirabãẽ. Esa.33. Ubi est lr̃atus: vbi xba legis ponderans. ET HOC VT cõfundat sapiẽtes] .i. eos qui de sapientia mũdi ꝯfidunt: dũ ipsi nõ cognouerũt q̃ sunt simplicibus reuelata. Mat.11. Abscondisti hec a sapiẽtibus ꝛ prudẽtib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Esa.19. Ubi sũt nũc sapiẽtes tui annũcient tibi. Scꝺo ponit defectũ ꝯtriũ potẽtie dicẽs. ET INFIRMA mũdi] .i. hoĩes ipotẽtes ꝭm mũduꝫ: puta rusticos ꝛ plebeios: elegit de⁹ ad ꝑdicationis offm̃. In cui⁹ figura dr̃ 3. Re.20. Ego tradã eos in manu tua ꝑ pedisequos ꝓncipũ ꝓuinciaꝝ. Et Prouer.9°. dr̃. ꝙ sapiẽtia misit ancillas vt vocarẽt ad arcẽ. In vtrisqꝫ aũt pmoꝝ ꝑdicatoꝝ infirmitas designaẽ. Et h̃ iõ VT CONFVNDAT fortia] .i. potẽtes hui⁹ mũdi. Esa.2. Incuruabiẽ oĩs sublimitas hoĩuꝫ ꝛ humiliabiẽ altitudo viroꝝ. Tertio põit defectũ ꝯtriũ nobilitati in q̃ pñt tria ꝯsiderari. Pꝛio qdẽ claritas generis: quã ipsuꝫ nomen nobilitatis designat. Et ꝯ hoc dicit. ET IGNOBILIA MVNDI] .i. q ꝭꝫ mũdũ sunt ignobiles. Infra.4. Uos nobiles: nos aũt ignobiles.

Scꝺo circa nobilitatẽ ꝯsideranẽ honor ꝛ reuerentia q̃ talib⁹ exhibenẽ. ꝛ ꝯ h̃ dicit. ET CONTEMPTIBILIA] .i. hoĩes ꝯtẽptibiles in h̃ mũdo elegit de⁹ ad ꝑdicationis officium. ꝭm illud ps. Facti sum⁹ opprobrium vicinis nostris. ꝛ his qui in circuitu nostro sunt. Ad nobilitatem honor ꝛ reuerentia ꝛ opinio,

¶ Tertio in nobilitate cōsideratur magna ex ipso quam boles de eis habent. Et cōtra hoc dicit. ET EA QVE non sunt] i. que nō videntur esse in seculo: elegit de⁹ ad pdicationis officiū. Job. 30. Quoꝝ virtus manuū erat mihi pro nihilo ꝛ vita ipsa putabantur indigni. Et hoc idō VT DESTRVERET ea q̄ sunt] i. eos qui in hoc mūdo aliqd esse videntur. Esa. 23. Dominus exercituū cogitauit hoc vt detraheret supbiaꝫ oīs glorie ꝛ ad ignominiam deduceret vniuersos inclitos terre.

¶ Deinde assignat cām dictoꝝ dicēs. Ideo non elegit in seculo excellētes sꝫ abiectos. VT NON glorietur oīs caro ꝛc.] idest vt nullus pro quacūqꝫ carnis excellentia glorietur per cōparationē ad dñm. Hiere. 9. Nō glorietur sapiens in sapiētia sua ꝛ nō glorietur fortis in fortitudine sua: ꝛ nō glorietur diues in diuitijs suis. Ex hoc eniꝫ ꝙ deus mūdaꝫ sue fidei subiecit nō per sublimes in mūdo siue in seculo: sꝫ per abiectos: non pōt gloriari hō ꝙ ꝑ aliquā carnalē excellētiaꝫ saluat⁹ sit mūdus. Uideretur aūt nō eē a deo excellētia mūdana: si deus nō vteretur ad suū obsequiū. Et ideo in pncipio ꝑdereꝫ paucos: postremo xͦo plures seculariter excellētes deus elegit ad pdicationis officium. Unde in glo. dī ꝙ nisi fideliter pcederet piscator non humiliter sequeretur orator ꝛ etiam ad gloriam dei pertinet dum per abiectos sublimes in seculo ad se trahit.

¶ Deinde cum dicit. EX IPSO aūt vos estis] ne pdicatores fidei tanq̄ non excellentes: sed abiecti in seculo contēnerentur. Ostēdit quō deus pdictuꝫ defectū in eis supplet. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit cui sit attribuēda salus mūdi que pdicatoꝝ ministerio facta est dicēs. Dictū est ꝙ vocati estis nō ꝑ excellentes sed per abiectos in seculo. Ex quo pꝫ ꝙ vestra conuersio nō est homini attribuēda sed deo. De hoc est qd dicit. EX IPSO AVTEM] i. ex virtute dei. VOCATI estis in Chrō iesu] i. ei iuncti ꝛ incorporati ꝑ grās. Ephe. 2. Ipsi⁹ n. factura sum⁹ creati i Chrō iesu i opib⁹ bonis.

¶ Deinde ostēdit quō de⁹ pdictos defect⁹ in pdicatorib⁹ suis supplet per Chrm: ꝛ pmo q̄tū ad defectū sapientie cum dicit. QVI] s. Chrūs FACTVS EST NOBIS] pdicātib⁹ fidē ꝛ ꝑ nos oībus fidelib⁹ SAPIENTIA] qa ei inherēdo qui est dei sapia: ꝛ pcipiēdo ipꝫ per grāz sapiētes facti sum⁹: ꝛ hoc a deo q̄ nobis Chrꝫ dedit ꝛ nos ad ipsuꝫ traxit. Sm illud Jo. 6. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ qui me misit traxerit eū. Deu. 4. Hec est vestra sapientia ꝛ intellectus coraꝫ populis.

¶ Scdo q̄tū ad defectum potētie dicit. ET IVSTITIA] que ꝑpter sui fortitudinē thoraci comparatur. Sap. 5. Induet pro thorace iustitiam. Dicitur aūt Chrūs nobis factus iustitia inquātuꝫ ꝑ ei⁹ fidē iustificamur. Sm illud Ro. 3. Justitia aūt dei per fideꝫ Christi iesu.

¶ Tertio q̄tū ad defectū nobilitatis subdit. ET SANCTIFICATIO ꝛ redemptio.] Sanctificamur n. per Chrm inquātuꝫ ꝑ eū deo ꝯiungimur in quo ꝯsistit vera nobilitas. Sm illud pmi Reg. 2. Quicūqꝫ honorificauerit me glorificabo eū: qui aūt ꝯtēnunt me erunt ignobiles. Unū dī Heb. vltimo. Jesus vt sanctificaret per suū sanguinē populuꝫ extra portā passus ē. Fact⁹ est aūt nobis redēptio inquātuꝫ ꝑ ipm redēpti sumus de seruitute pcti in quo vera ignobilitas cōsistit. Unde in ps. dī. Redemisti me de⁹ veritatis. ¶ Tertio assignat dictoꝝ cām cū dicit. VT QVEMADMODVM scriptū est.] Hie. 9. QVI aūt gl'iatur in dño glorietur.] vbi nostra lra hꝫ. In hoc glorietur qui gl'iatur scire ꝛ nosse me. Dicit. n. salus hois nō ꝑuenit ex aliqua excellētia humana: sꝫ ex ipsa virtute diuina nō debetur homini gloria sed deo. Sm illud ps. Non nobis dñe non nobis: sꝫ nomini tuo da gloriaꝫ. Eccl. vltimo. Danti mihi sapiētiam dabo gloriam.

Cap. II.

Et ego cū venirem ad vos fratres: nō veniebam cuꝫ eminētia sermonis: aut sapiētie: annūcians vobis testimoniū dei. Nō eniꝫ me iudicaui quicq̄ꝫ scire inter vos: nisi Jesum chrm: ꝛ hunc crucifixū. Et ego per infirmitatē: ꝛ cum timore: ac in tremore multo apud vos versatus sum: ꝛ sermo meus: ꝛ predicatio mea: nō erat in persuasorijs humane sapiētie verbis: sꝫ in ostensione spūs ac potētie: vt fides vestra nō sit in sapiētia hoiuꝫ: sed in potentia dei. Porro sapiētiam loquimur inter ꝑfectos: sapiētiaꝫ aūt nō seculi huius: neqꝫ pncipū seculi huius: qui abolentur: sꝫ loquimur sapiētiam dei in mysterio: que est recōdita: quā prefinierat deus ante secula: in gloriaꝫ nostram.

Et ego cuꝫ venissem ad vos fratres veni nō i sublimitate sermonis aut sapiētie annūcians vobis testimoniuꝫ Christi. Non enim iudicaui me scire aliqd īter vos nisi Jesuꝫ christuꝫ ꝛ hūc crucifixuꝫ. Et ego in infirmitate ꝛ timore ꝛ tremore multo fui apō vos: ꝛ sermo meus ꝛ pdicatio mea nō in persuasibilib⁹ humane sapiētie ꝟbis: sꝫ in ostēsione spūs ꝛ virtutis: vt fides vestra nō sit in sapientia hoiuꝫ: sed in virtute dei. Sapientiaꝫ aūt loquimur inter perfectos. Sapiētiaꝫ xͦo nō hui⁹ seculi: neqꝫ principum huius seculi: qui destruūtur: sed loquimur dei sapiētiaꝫ in mysterio: q̄ abscōdita est: quaꝫ predestinauit de⁹ ante secula in gloriam nostram.

Postq̄ꝫ Aplus ostēdit qꝫ sit cōueniēs modus doctrine chrīane: hic ostēdit se illū modū obseruasse: ꝛ circa hoc tria facit. Prio ostendit se nō fuisse vsum apud eos aliq̄ excellentia seculari. Scdo ostēdit apō quos excellētia spūali vtatur ibi. SAPIENTIAM autēꝫ loqmur inter ꝑfectos ꝛc.] Tertio rōneꝫ assignat. ibi. QVE etiā loqmur ꝛc.] Circa pmū tria facit. Prio dicit ꝙ nō ostēdit apud eos excellētiaꝫ secularis sapiētie. Scdo ꝙ nō ptendit excellentiā potētie secularis. ibi. ET EGO in ifirmitate.] Tertio nō ptendit excellentiaꝫ eloquētie. ibi. ET SERMO MEVS.] Circa primū duo facit. Primo ꝑponit quod intendit. Secundo rōneꝫ assignat. ibi. NON ENIM iudicaui.] Dicit ergo pmo: qa dictū est ꝙ Chrūs misit me euangelizare nō in sapiētia ꝟbi: ꝛ ꝙ nō sunt multi sapiētes. ET EGO fratres] q̄uis sapiētiam secularē habeam. Sm illud. 2. Corin. 11. Et si imperitus sermone: sed nō scientia. CVM VENISSEM ad vos] conuertendos ad Chrm: vt habetur Act. 18. Ueni enūciās vobis testimoniuꝫ Chri. Sm illud Act. 4. Uirtute magna reddebāt apli testimonium resurrectionis dñi nostri Jesu chri. Et hoc NON IN sublimitate sermonis aut sapiētie.]

Attēdiť aūt sublimitas sapie in ꝯsideratione aliquoꝝ sublimiū ⁊ eleuatoꝝ supra rōnē ⁊ sensuꝫ hoīum. Eccl. 24. Ego i altissimis habitaui. Sublimitas autē s̄monis pōt referri vel ad v̄ba significātia sapie ꝯceptiones. s̄ꝫ illud Ecc. vlt. Uerba sapiētuꝫ q̄si stimuli: ⁊ q̄si claui in altū defixi. Uel ad modū rōcinādi p aliquas subtiles vias. Naꝫ i greco dr̄ logos qḋ ē v̄bū: ⁊ rōneꝫ signat: vt Hiero. dicit. Hoc aūt dicit Aplus: q̄ fidem Chri p hō sublimitates sermonis aut sapie ꝯfirmare nolebat. p̄mi Re. 2. Nolite multiplicare sublimia.

Sublimitas sermonis vel ad modū rōcinandi vl ad verba.

Deinde hui⁹ rōnē assignat dicēs. NON ENIM iudicaui me scire aliqd nisi Chriꝫ iesum. i. Non. n. ad h̄ op⁹ erat vt sapiaꝫ ostētaret: s̄ꝫ vt demōstraret virtutē. s̄m illud 2ᵉ Cor. 4. Nō. n. p̄dicam⁹ nosmetipsos: s̄ꝫ Jesuꝫ chriꝫ. Et iō soluꝫ verbaṫ his q̄ ad demōstrādaꝫ virtuteꝫ Chri ptinebāt: existimās se ac si nihil sciret q̄̄ Jesum chriꝫ. Hie. 9. In h̄ gloriet̄ qui gloriat̄ scire ⁊ nosse me. In Chro aūt iesu: vt d̄r Col. 2. sunt oēs thesauri sapie ⁊ scie dei abscōditi. Et q̄tū ad plenitudinem deitatis: ⁊ quātuꝫ ad plenitudinē sapie ⁊ grē: ⁊ ēt q̄tuꝫ ad ꝓfundas incarnationis rōnes: que tn̄ Aplus eis non annūciauit: s̄ꝫ soli ea q̄ erāt manifestiora ⁊ iferiora in Chro iesu. Et iō subdit. ET HVNC crucifixū i. q. d. Sic vobis me exhibui ac si nihil aliud scirem q̄̄ crucē Chri. Unn̄ Gal. vltio. dicit. Mihi absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri Jesu chri. Quia igiṫ p sapiam v̄bi euacuat̄ crux Christi vt dictuꝫ est: ideo ipse Apostolus nō venerat in sublimitate sermonis aut sapientie.

Deīde cū dicit. ET EGO in infirmitate ⁊c̄. i. Ostēdit q̄ nō ptenderit apud eos potētiaꝫ: sed poti⁹ ꝯtrū ⁊ foris ⁊ intus. Unn̄ q̄tū ad id qḋ foris est dicit. ET EGO fui apud vos in infirmitate i. i. tribulatiōes apud vos patiēs. Gal. 4. Scitis q̄ p infirmitatē carnis euangelisaui vobis iaꝫ p̄dem. ps. Multiplicate sunt ifirmitates mee. Quātuꝫ v̄o ad id qḋ intus est dicit. ET TIMORE i. s. de malis iminentibus. ET TREMORE i inquātuꝫ. s. timor iterior redundat ad corpus. 2. Cor. 7. Foris pugne: intus timores.

Deinde cū dicit. ET SERMO MEVS. i. Ostendit q̄ nō ptenderit apud eos excellentiā eloquētie. Et circa hoc tria facit. Pio excludit indebitū moduꝫ p̄dicādi dicēs. ET SERMO MEVS. i. quo. s. priuatim ⁊ singulr̄ aliquos instruebam. Eph. 4. Ois sermo malus ex ore vestro nō ꝓcedat: s̄ꝫ si q̄s bon⁹ ē ad edificationē fidei. ET PREDICATIO MEA i. qua. s. publice docebaꝫ. NON FVIT in v̄bis psuasibilib⁹ humane sapie i. i. p rhetoricā que cōponit ad psuadenduꝫ: vt. s. supra dixi q̄ nō fuit intētionis q̄ sua p̄dicatio niteret̄ phicis rōnib⁹: ita nūc dicit nō fuisse sue intētionis niti rhetoricis psuasionib⁹. Esa. 33. Populuꝫ iprudentē nō videbis populuꝫ alti sermonis ita vt nō possis intelligere disertitudinem lingue eius in quo nulla est sapientia.

Scd̄o ostēdit debitū modū quo vsus fuit in p̄dicādo dicēs. Sermo me⁹ fuit IN OSTENSIONE spūs ⁊ virtutis. i. Qḋ qdē pōt itelligi duplr̄. Uno mō q̄tuꝫ ad hoc q̄ credentib⁹ p̄dicationi ei⁹ dabat̄ spūssanct⁹. s̄m illud Act. 10. Adhuc loquēte Petro v̄ba hec cecidit spūssanct⁹ sup oēs qui audiebāt v̄bū. Silr̄ ēt suaꝫ p̄dicationē ꝯfirmabat faciēdo v̄tutes. i. miracula. s̄m illḋ Mar. vltio. Sermonē ꝯfirmāte sequētib⁹ signis. Unn̄ Gal. 3. Qui tribuit vobis spūꝫ ⁊ operat̄ in vobis. Alio mō pōt itelligi q̄tū ad h̄ q̄ ipse p spūm seq̄bat̄ qḋ sublimitas ⁊ affluētia doctrine ostēdit. 2. Reg. 23. Spūs dn̄i locut⁹ est p me. Et 2. Cori. 4. Hn̄tes eundē spūm fidei credim⁹ ꝓpter qḋ ⁊ loquimur. Confirmat ēt suaꝫ p̄dicationē ostēdendo in sua cōuersatione multa opa virtuosa. 1. Thes. 2. Uos. n. testes estis ⁊ deus q̄̄ sancte ⁊ iuste sine q̄rela vobis q̄ credidistis affuimus.

Tertio assignat rōneꝫ dictoꝝ dicens. VT FIDES vestra nō sit in sapiētia hoīuꝫ i. i. nō innitaṫ sapiētie humane q̄ pleruq̄ꝫ decipit hoīes. s̄m illud. Esa. 47. Sapientia tua ⁊ scia tua hec decepit te. SED IN virtute dei. i. vt. i. virtuti diuine fides innitatur: ⁊ sic non possit deficere. Ro. 1. Non erubesco euangelium. Uirtus. n. dei est in salutem omni credenti.

Deinde cū dicit. SAPIENTIAM loquimur ⁊c̄. i. Ostēdit apud quos excellentia spūalis sapie viat̄. Et p̄mo ꝓponit qḋ intēdit. Scd̄o manifestat ꝓpositū. ibi. SAPIENTIAM VERO. i. Dicit ḡ apud vos soluꝫ Chrim crucifixū p̄dicaui. SAPIENTIAM AVTEM i. i. pfundam doctrinā LOQVIMVR inter pfectos. i. Dicunt̄ autē aliq pfecti duplr̄. Uno mō s̄m intellm̄. Alio mō s̄m voluntatē. hec. n. inter potētias aie sunt ꝓpe hoīs: ⁊ ideo s̄m eos opꝫ hoīs pfectionē ꝯsiderari. Dicuntur aūt pfecti itellu illi: quoꝝ mens eleuata ē sup oīa carnalia ⁊ sensibilia: qui spūalia ⁊ itelligibilia cape p̄nt. de q̄b⁹ d̄r Heb. 5. Perfectoꝝ ē solidus cib⁹: eoꝝ qui p consuetudinē exercitatos hn̄t sensus ad discretionem mali ⁊ boni. Perfecti aūt s̄ꝫ voluntatē sunt: quoꝝ voluntas sup oīa tēporalia eleuata soli deo inheret ⁊ ei⁹ p̄ceptis. Unde Mat. 5. ꝓpositis dilectionis mādatis subdit̄. Estote pfecti sicut ⁊ pr̄ vester celestis pfect⁹ ē. Q̄ igiṫ doctrina fidei ad hoc ordinat̄ vt fides p dilectionē operet̄. vt habet̄ Gal. 5. Necesse est eum qui in doctrina fidei instruit̄ nō soluꝫ s̄m intellectū bene disponi ad capienduꝫ ⁊ credenduꝫ: sed ēt s̄m voluntatē ⁊ affectuꝫ bene disponi ad diligēduꝫ ⁊ operāduꝫ.

Perfecti s̄m intellm̄ vl voluntatem.

Deinde cuꝫ dicit. SAPIENTIAM v̄o ⁊c̄. i. Exponit q̄lis sit sapia de q̄ mētionē fecit. Et p̄mo ponit expositionē. 2° rōnē expōnis ꝯfirmat. ibi. QVAM nemo p̄ncipū ⁊c̄. i. Circa p̄ᵐ duo facit. Pio exponit q̄lis sit ista sapia p cōparationē ad infideles. Scd̄o p cōparationeꝫ ad fideles. ibi. SED LOQVIMVR dei sapiaꝫ ⁊c̄. i. Dicit ḡ p̄mo. Dictū est q̄ sapiam loquimur iter pfectos. SAPIENTIAM v̄o i. dico NON HVIVS seculi i. i. de reb⁹ secularib⁹: vel q̄ est p rōnes humanas. NEQVE etiaꝫ p̄ncipū hui⁹ seculi. Jn sit separat eā a sapia mundana ⁊ q̄tū ad moduꝫ ⁊ materiā inquirēdi: ⁊ q̄tuꝫ ad actores qui sunt p̄ncipes hui⁹ seculi qḋ pōt itelligi de triplici genere p̄ncipuꝫ s̄m triplicē sapiaꝫ humanaꝫ.

Primo p̄nt dici p̄ncipes hui⁹ seculi reges ⁊ potentes seculares. s̄m illud ps. Principes cōuenerūt i vnū aduersus dn̄m ⁊ aduersus chrm̄ ei⁹. A q̄bus p̄ncipib⁹ venit sapia humanaꝝ legū p quas res huius mūdi in vita hūana dispensant̄. Scd̄o p̄nt dici p̄ncipes demones. Jo. 14. Uenit p̄nceps hui⁹ mūdi ⁊ i me nō hꝫ quicq̄̄ ⁊c̄. Et ab his principib⁹ venit sapia culture demonum. s. nigromātia ⁊ magice artes ⁊ hō. Tertio p̄nt itelligi p̄ncipes hui⁹ seculi phi: qui q̄si p̄ncipes se exhibuerūt hoīb⁹ in docēdo de q̄b⁹ d̄r Esa. 19. Stulti p̄ncipes thaneos sapiētes ꝯsiliarij Pharaonis. Et ab his p̄ncipib⁹ ꝓcessit tota humana phia. Hoꝝ aūt p̄ncipū hoīes DESTRVVNTVR i. p mortē ⁊ p amissionē ptātis ⁊ auctis: demones v̄o nō p mortē: s̄ꝫ p amissionē ptātis ⁊ auctis. s̄m illud Joā. 12. Nunc p̄nceps huius mūdi eiciet̄ foras. de hoīb⁹ aūt d̄r Bar. 3. Ubi sunt p̄ncipes gētiuꝫ. Et postea subdit. Exterminati sunt ⁊ ad iferos descēderūt: sicut ipsi nō sunt stabiles: ita ⁊ eoꝝ sapia nō pōt eē firma: ⁊ iō nō ei intēdūꝫ est.

Principes h⁹ seculi reges ⁊ potētes seculi vel demones vel phi.

Deinde cuꝫ dicit. SED loquimur ⁊c̄. i. Exponit q̄lis sit

sapia p cōparationē ad fideles. Et pmo describit eaz quātū ad mām vel auctorē cū dicit. SED loquimur dei sapientiaz].i.que est de⁹ ⁊ a deo. Quis.n.ois sapia a deo sit: vt dr̄ Eccl.1. tñ spāli qdaz mō hec sapia q̄ ē de deo est ēt a deo p reuelationē. Fm illud Sap.9. Sensuz autē tuū qs sciet nisi tu dederis sapiaz ⁊ miseris spūm tuuz de altissimis. ℂ Scdo ostēdit q̄litatē eius dicens. IN MINISTERIO que abscōdita ē.] Hec.n. sapia abscōdita est ab hoib⁹ inquātuz hoium intellm excedit. Fm illud Eccl.3. Plurima supra sensum hois ostensa sunt tibi. Uñ dr̄ Job.28. Abscōdita ē ab oculis oiuz viuētiuz. Et qa modus docēdi ⁊ doctrine dz eē cōueniens: ideo dr̄ q̄ loqr̄ eā in ministerio.i. in aliquo occulto vbo vl̄ signo. Infra.17. Spūs loqr̄ mysteria. ℂ Tertio ostēdit fructū hui⁹ sapie dicēs. QVAM deus pdestinauit].i. pparauit. IN GLORIAM nostrā].i. pdicatoz fidei: qb⁹ ex pdicatiōe tam alte sapie glīa magna debet̄ ⁊ apud deū ⁊ apud hoies. Prouer.3. Gloriaz sapientes possidebūt. De quo dicit. In gloriaz nostraz. Exponēduz est oiuz fidelium quoz gloria hec ē vt in plena luce cognoscāt ea que nūc in mysterio pdicant̄. Fm illud Joā.17. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deū verū ⁊ quē misisti Jesum Christum.

ℂ Quam nemo principū seculi huius cognouit. Nam si cognouissent: haud quaquā dñm glorie crucifixissent. Sed quemadmodum scriptum est. Esa.64.

Que oculus nō vidit: ⁊ auris non audiuit: ⁊ in cor hois nō ascēderunt: que preparauit de⁹ diligentib⁹ se. Nobis aūt deus reuelauit per spirituz suum. Spūs eniz oia scrutat̄: etiam pfunditates dei. Quis eniz hoiuz nouit ea que sunt hois: nisi spūs hois qui est in eo? Sic ⁊ ea que sunt dei: nemo nouit: nisi spūs dei. Nos vō nō spūm mundi accepimus: sz spūm qui est ex deo: vt sciam⁹ que a Christo donata sint nobis.

ℂ Quam nemo principuz huius seculi cognouit. Si eniz cognouissent: nunq̄ dñm glorie crucifixissent. Sicut scriptuz est: qd̄ oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec i cor hois ascēdit que pparauit deus his qui diligunt illuz. Nobis aūt reuelauit deus per spūm suū. Spūs eniz oia scrutat̄: etiaz pfunda dei. Quis.n. scit hoiuz que sunt hominis: nisi spūs hois qui in ipso est. Ita ⁊ que dei sunt nemo cognouit nisi spūs dei. Nos aūt non spūm huius mundi accepimus: sz spūm qui ex deo est: vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Lec. II.

Posita expōne de sapia quā Aplūs loquit̄ iter pfectos: hic rōnez assignat expōnis pdicte. Et pmo quātū ad h̄ q̄ eaz descripserat p cōparationez ad infideles. Scdo quātū ad hoc q̄ eā descripserat per cōparationē ad fideles. ibi. NOBIS aūt reuelauit deus.] Circa pmuz duo facit. Pmo pponit qd̄ intēdit. 2° pbat ppositū. ibi. SI ENIM cognouissent.] Dicit g̊ pmo. Dictū est q̄ sapiētia quā loquimur nō est pncipuz huius seculi. hec.n. sapiētia est QVAM nemo pncipū huius seculi cognouit.] qd̄ verū est de qbuscūqz principib⁹ intelligat̄. seculares.n. pncipes hāc sapiaz nō cognouerūt: qa excedit rōnez humani regiminis. Job.12. Qui immutat cor pncipuz populi terre ⁊ decipit eos vt frustra incedāt p inuiuz. Hi ēt eā nō cognouerūt: qa excedit rōnē humanā. Uñ dr̄ Bar.3. Exqsitores prudentie ⁊ scie viaz sapie nescierūt. Demones ēt eaz non cognoscūt: qa excedit oēm creatā sapiaz. Unde dicit̄ Job.28. volucres celi quoqz latent. Perditio ⁊ mors dixerūt. Auribus nostris audiuimus famā ei⁹.

ℂ Deide cū dicit. SI ENIM cognouissent ⁊c̄.] Probat qd̄ dixerat: ⁊ pmo qdē pbat p signū q̄ nō cognouerūt pncipes dei sapiaz fm q̄ est in se abscōdita. 2° pbat per auctez q̄ nō cognouerūt eaz fm q̄ pparata est in gl'iaz nostrā. ibi. SICVT scriptū est.] Dicit ergo pmo. Recte dico q̄ pncipes hui⁹ seculi dei sapiaz non cognouerūt. SI ENIM cognouissent] dei sapiam: cognouissent vtiqz Christū esse deū qui in hac sapia continet̄ quo cognito NVNQVAM crucifixissent deū glie].i. ipsuz Christū dñm dantē gloriā suis. Fm illud ps. Dñs virtutū ipse est rex glie. Et Heb.12. Qui multos filios in gloriā adduxerat. Cuz.n. creature rōnali sit naliter appetibilis glīa nō pōt in voluntatē humanā cadere q̄ actorē glorie interimat. Qz āt pncipes crucifixerint Jesuz christū certū est si itelligat̄ de pncipib⁹ q̄ ptātez hnt inter hoies. Dicit̄.n. in ps. Astiterūt reges terre ⁊ pncipes cōuenerūt in vnū aduersus dñm ⁊ aduersus Christū eius. qd̄ Act.4. exponit̄ de Herode ⁊ Pilato ⁊ pncipib⁹ iudeoz qui ɔsenserūt in mortē Christi. Sed ēt demones opati sunt in mortē Christi psuadēdo. Fm illd̄ Jo.13. Cuz diabolus iam misisset vt eum traderet ⁊c̄. Sed ⁊ pharisei ⁊ scribe i. lege periti q̄ studiū sapiētie dabāt opati sunt ad mortē Christi instigādo ⁊ approbādo. ℂ Sz circa h̄ duplex orit̄ dubitatio: quaz p̄ᵃ ē de h̄ q̄ dicit deū glorie crucifixū. Non.n. diuinitas Christi aliqd potuit fm quaz dr̄ Christus dñs glie. Sed dōm q̄ Christus ē vna psona ⁊ hypostasis in vtraqz nā cōsistēs. diuina.s. ⁊ humana. Uñ pōt vtriusqz nāe nomie designari: ⁊ qcūqz noie significet: pōt pdicari de eo id qd̄ est vtriusqz nāe. i. nec supponitur nisi vna hypostasis. Et p hūc modū possum⁹ dicere q̄ hō creauit stellas ⁊ q̄ dñs glorie ē crucifixus: ⁊ tñ nō creauit stellas fz q̄ hō: sz fm q̄ de⁹: nec ē crucifixus fm q̄ ē de⁹: sz inquātuz hō. Uñ ex h̄ vbo destruit̄ error Nestorij q̄ dixerat vnā nāz eē in christo dei ⁊ hois: qa fm hoc nullo mō posset verificari q̄ dñs glie sit crucifix⁹. ℂ Scda dubitatio ē de h̄ q̄ vr̄ supponere q̄ pncipes iudeoz vel demones nō cognouerint christū eē deū. Et qdē quātū ad pncipes iudeoz vr̄ h̄ astrui per h̄ qd̄ dicit Petrus Act.3. Scio qa p ignorātiaz h̄ feceritis sicut ⁊ pncipes vestri. vr̄ aūt esse ɔtrariuz qd̄ dr̄ Mat.21. Agricole videntes filiū dixerūt intra se: hic est heres venite occidam⁹ eum. qd̄ exponēs Chrysostomus dicit. Manifeste dñs pbat his vbis iudeoz pncipes nō p ignorantiaz: sed per inuidiaz dei filiū crucifixisse. Soluit̄ in Glosa: q̄ sciebāt pncipes iudeoz eū eē qui pmissus erat i lege: non tñ mysteriuz eius q̄ filius dei erat: neqz sciebant sacramētuz incarnationis ⁊ redēptionis. ℂ Sed ɔ̄ h̄ eē vr̄ qd̄ Chrysosto. dicit. Qz cognouerūt eū eē filiū dei. Dicēduz est g̊ q̄ principes iudeoz pro certo sciebant euz esse Christū pmissuz in lege: qd̄ populus ignorabat. ipsuz aūt eē verū filium dei nō pro certo sciebāt: sed aliqualiter coniecturabāt: sz hec ɔiecturalis cognitio obscurabat̄ in eis ⁊ ex inuidia ⁊ ex cupiditate ppie glorie: quam p excellētiaz Christi minui videbant. ℂ Silr̄ etiaz vr̄ esse de demonib⁹ dubitatio. Dicit̄.n. Mar.1. ⁊ Luc.4. Qz demoniuz clamauit dicēs. Scio q̄ sis sanct⁹ dei. Et ne hoc psumptioni demonū ascri-

Dubiū pmū de dño glorie crucifixo.

Dubiū scdm̄ q̄ demones ⁊ principes iudeoz. hīz nō cognouerit.

Iudei sciebāt xpm eē pmissum i lege: nō tñ sciebant sacramētū incarnationis ⁊ redemptionis.

Principes sciebant xpm eē ⁊ i lege pmissuz: nō tñ pro certo habebant ipz eē filium dei.

bat: qui se iactabāt scire q̄ ne sciebāt coꝝ notitia: quā habebāt de Chr̄o p ipos euāgelistas asserit. In Mat. quidem sic scribit. Nō sinebat ea loqui .s. demonia: q̄ sciebāt eū Chr̄m eē. Et Lucas dicit. Increpās nō sinebat ea loqui: q̄ sciebāt eū esse Chr̄m. Et ad h̄ r̄ndet in libro de q̄ōnib' noui et veteris testamēti: q̄ demonia sciebāt ipm̄ eē qui p legē fuit repromissus: q̄ oia signa videbāt in eo que dixerūt pphete: mysteriū aūt diuinitatis eius ignorabāt. ¶ Sed ꝯ hoc vr̄ eē qḋ Athanasius dicit: q̄ demonia dicebāt Chr̄m eē sanctum dei quasi singular̄ sanctū. ipse .n. nālr̄ est sanct' cuius pticipatiōe oēs alij sancti vocant. ¶ Dōm est aūt q̄ sicut Crysosto. dicit: nō habebāt aduētus dei firmā et certā notitiā: sꝫ quasdā cōiecturas. Unde Augu. dicit in 9° de ciuitate dei: q̄ innotuit demonib' nō p id qḋ est vita eterna: sꝫ per quedā tēporalia sua virtute effecta.

¶ Deide cū dicit. SED SICVT scriptū est.] Probat p auctoritatē q̄ pncipes hui' seculi dei sapiā nō cognouerūt q̄ntū ad h̄ q̄ pdestinata ē in gl'iā fideliū dicēs. SED SICVT scriptū est.] Esa. 64. Ubi l'ra nostra h̄z. Oculus nō vidit de' absq̄ te que pparasti his qui diligūt te. Ostēdit aūt illa gloria visionis apte ab hoib' ignorari dupl'r. Prio q̄dē q̄ nō subiacet humanis sensibus a q̄b' oīs humana cognitio initiū sumit. Et ponit duos sensus. Prio visionis q̄ deseruit inuētioni cū dicit. QVOD OCVLVS nō vidit.] Job. 28. Semitā ei' ignorauit auis: nec intuit' ē eā oculus vulturis. Et h̄ ideo q̄ nō est aliqḋ coloratū et visibile. ¶ Scḋo ponit sensū audit' q̄ deseruit disciplie dicēs. NEC AVRIS audiuit.] .s. ipsā gl'iā: q̄ nō ē son' aut vox sensibilis. Jo. 5. Neq̄ spēz ei' vidistis: neq̄ vocē ei' audistis.

¶ Deinde excludit notitiam eius intell'ualē cū dicit. NEQVE IN cor hoīs ascēdit.] Qḋ q̄dē pōt intelligi. Uno mō vt ascēdere in cor hoīs dicat q̄cq̄d quocūq̄ mō cognoscit ab hoie. sꝫ illud Hiere. 51. Hierl'm ascēdat sup cor vestrū. et sic opꝫ q̄ cor hoīs accipiatur pro corde hoīs carnalis. fm̄ illud qḋ dr̄ Infra. 3. Cum sint inter vos zelus et ꝯtētio nō ne carnales estis: et fm̄ hoīnē ambulatis? Est ḡ sensus q̄ illa gloria nō solum sensu non pcipit: sꝫ nec corde hoīs carnalis. fm̄ illud Jo. 14. Quē mūdus nō pōt accipere: q̄ nō videt eū nec scit eū. Alio mō pōt exponi fm̄ qḋ pprie dr̄ in cor hoīs ascēdere id qḋ ab inferiori puenit ad hoīs itell'm puta a sensibilib' de q̄b' pus fecerat mētionē. Res .n. sunt in intell'u fm̄ modū eius. Res igit̄ iferiores sunt in intell'u altiori mō q̄̄ in seipsis. Et ideo q̄n ab itell'u capiunt̄ quodāmō in cor ascēdunt. Un̄ dr̄ Esa. 5. Nō erunt in memoria priora nec ascēdūt sup cor. Illa xo que sunt in itell'u supiora: altiori mō sunt in seipsis q̄̄ in intell'u. Et ideo q̄n ab itell'u capiunt̄: quodāmodo descēdūt. Jac. 1. Omne donū pfectū desursū ē descēdens a pr̄e luminū: q̄ igit̄ illi' glorie notitia nō accipit̄ a sensibilib' sed ex reuelatiōe diuina: ið signanter dicit. NEC IN COR hoīs ascēdit.] sed descendit: id .s. QVOD pparauit deus.] .i. pdestinauit. DILIGENTIBVS SE.] q̄ essentiale pmiūm eterne glorie charitati debet̄ fm̄ illud Jo. 14. Si q̄s diligit me diliget̄ a patre meo: et ego diligā eū et manifestabo ei meipsū: in quo pfectio eterne glorie ꝯsistit. Et Job. 36. Annūciat de ea .i. de luce glorie amico suo q̄ possessio ei' sit. Cetere aūt virtutes accipiunt efficaciam merendi vitam eternam inquātum informantur charitate.

¶ Deide cū dicit. NOBIS AVTEM &c.] Probat pdictā expōnē de sapia diuina p cōpatiōnē ad fideles. Et pmo ppōnit qḋ intendit. Scḋo pbat ppositū ibi.

SPIRITVS ENIM.] Dicit ḡ pmo. Dictū est q̄ sapiā dei nemo pncipū hui' seculi cognouit. NOBIS autē de' reuelauit p spūm suū.] quē .s. nobis misit. fm̄ illud Jo. 14. Paraclitus aūt spūssanct' quē mittet pater in noīe meo ille docebit vos oīa. Job. 31. Inspiratio oīpotētis dat intelligētiā. Quia .n. spūssanct' est spūs veritatis vtpote a filio pcedēs qui ē veritas patris. his q̄bus mittit̄ inspirat veritatē sicut et fili' a pr̄e missus notificat pr̄ē. fm̄ illud Mat. 11. Nemo nouit patrē nisi filius: et cui voluerit filius reuelare.

¶ Deide cū dicit. SPIRITVS ENIM.] Probat qḋ dixerat .s. q̄ p spūm scm̄ sit sapia fidelib' reuelata. Et prio ostēdit q̄ spūssanct' ad h̄ sit efficax. Scḋo pbat q̄ h̄ in discipulis Chr̄i fecerat. ibi. NOS AVTEM.] Circa pmū duo facit. Prio ppōnit qḋ intēdit. 2° manifestat ppositū. ibi. QVIS enī scit hoīm &c.] Dicit ḡ primo. Dictū est q̄ p spūm scm̄ reuelauit nobis de' suā sapiā: et h̄ fieri potuit. SPIRITVS enī sanct' oīa scrutatur.] qḋ nō est sic intelligēdū q̄si ingrēdo q̄ro fiat: sed q̄ pfecte et ēt intima quarūlibet rerum nouit: sicut hō qḋ aliq̄n diligēter scrutat̄. Un̄ dr̄ Sap. 7. Ē spūs intelligentie sanct' est oīa pspiciēs: et qui capiat oēs spūs intelligibiles mūdos sbtiles et nō solū res creatas: SED ETIAM pfunda dei] pfecte cognoscit. Dicunt̄ autē pfunda ea que in ipso latent: et non ea que de ipso per creaturas cognoscunt̄: que q̄si supficietenus vident̄ eē. fm̄ illud Sap. 13. A magnitudine spēi et creature cognoscibil'r poterat creator eoꝝ videri.

¶ Deinde cū dicit. QVIS enī scit hoīum.] Probat qḋ dixerat de spiritu dei p similitudinē humani spūs dicēs. QVIS enī scit hoīm ea q̄ sunt hoīs] .i. ea que latent in corde NISI spūs hoīs qui in eo est] .i. intellius. Et rō ē q̄ interi' latent videri nō pnt. Signāter aūt dicit. QVIS HOMINVM] ne ab hoꝝ cognitiōe ēt deus videatur excludi. dr̄ enī Hiere. 17. Prauū est cor hoīs: et q̄s cognoscet illud? Ego deus pbās corda et scrutās renes: q̄ .s. secretoꝝ cordis solus de' ē cognitor. Manifesta autē est rō quare hō ea q̄ in corde alterius latent scire nō pōt: q̄ cognitio hoīs a sensu accipit̄: et ideo ea que sunt in corde alteri' hō cognoscere nō pōt: nisi q̄tenus p signa sensibilia manifestent̄. sꝫ illud .1. Reg. 16. Hō videt que foris parēt: de' aūt intuet̄ cor. Sꝫ nec angelus bon' nec malus ea q̄ in corde hoīs latent scire pōt nisi inquātū p aliquos effect' manifestent̄. Cuius rō accipi pōt ex ipo xbo apl'i: qui dicit ea rōne spūm hoīs cognoscere que in corde hoīs latēt: q̄ in ipso hoīe est. Angelus aūt neq̄ bonus neq̄ malus illabitur menti humane vt in ipso corde hoīs sit et intrinsecus opet̄: sed hoc soli' dei ppriū est. Un̄ solus de' est cōscius secretoꝝ cordis hoīs. fm̄ illud Job. 16. Ecce in celo testis me' et in excelsis ꝯscius me'. Scḋo similitudinē adaptat ad spūm dei dicēs. ITA ET que dei sunt] .i. q̄ in ipso deo latent: nemo cognoscit NISI spūs dei.] fm̄ illud Job. 36. Ecce deus magn' vincēs sciāz nostram. Sed sicut ea q̄ sunt in corde vnius hoīs alteri manifestant̄ per sensibilia signa: ita ea q̄ sunt dei pnt esse nota hoīni per sensibiles effectus. fm̄ illud Sap. 13. A magnitudine speciei et creature &c. Sed spūssanct' qui ē in ipso deo: vtpote patri et filio cōsubstantialis secreta diuinitatis per seipsum videt. fm̄ illud Sap. 7. Est enim in illa .s. dei sapiētia spiritus intelligētie sanctus omnem habens virtutem omnia pspiciens.

¶ Deide cū dicit. NOS AVTEM &c.] Ostēdit q̄ro cognitio spūsscti participat̄ dicēs: lꝫ nullus hoīm per se possit scire q̄ sunt dei. NOS AVTEM] spūscō .s. reple-

Dub' al ide de demonib'

Diuina ascēdere i cor hominis duob' modis potest intelligi.

Angelus neq̄ bon' vel malus pōt scire secreta cordis.

ti nõ accepimus SPIRITVM huius mũdi:sed spũm qui a deo est.] Noĩe aũt spũs vis quedaz vitalis ⁊ cognitiua ⁊ motiua itelligit. Spũs ğ huius mundi põt dici sapia huius mũdi ⁊ amor mũdi quo impellit hõ ad agenduz ea que mũdi sunt. Hunc aũt spũm sancti apostoli nõ receperũt mũduz abijciẽtes ⁊ ɔtẽnentes: sz receperunt spũsctm quo corda eoꝝ illuminata sunt ⁊ inflãmata ad amorẽ dei. ſm illud Jo.14. Paraclit' autẽ spũsanct' quẽ mittet pater in nomie meo ⁊c. Et Nu.14. Seruũ meũ Caleph qui plenus est alio spũ ⁊ sequutus est me:introducã in terrã hãc. Spũs autem huius mũdi errare facit. ſm illud Esa.19. Dirumpet spũs egypti in visceribʾ eius ⁊ ɔsiliuz eius ꝑcipitabo. Ex diuino aũt spũ huʾ ɔsecuti sumʾ VT SCIAMVS que a deo data sunt nobis] vt sciamus de rebʾ diuinis quibus vnicuiqz deus donauit:quia sicut dĩ Ephe.4. Unicuiqz data est grã ſm mensurã donationis Chri. Uel põt itelligi spũm dei donantẽ sanctis vt dona spiritualia cognoscãt:que nõ hñtes eũdez spũz ignorant. ſm illud Apoc.2. Uincẽti dabo mãna abscõditũ qð nemo scit nisi q accipit. Ex hoc aũt accipi põt ꝙ sicut nemo nouit patrẽ nisi filius ⁊ cui voluerit filius reuelare. vt dĩ Mat.11. Ita nemo nouit q̃ sunt dei pr̃is ⁊ filij nisi spũsanct' ⁊ q ipm acceperunt. ⁊ hoc iõ qꝛ sicut fili' cõsubstãlis ẽ pr̃i:ita spũsanct' patri ⁊ filio.

(Margin: Noĩe spũs vis vitalis cognitiua ⁊ motiua itelligit.)

Que ⁊ loquimur:nõ sermonibʾ quos docet humana sapiẽtia:sz quos docet spũsanct':spũalibʾ spũalia cõparantes. Animalis aũt homo nõ accipit ea que sunt spũs dei:stultitia siqdem illi sunt: nec põt cognoscere:qð spiritualr̃ diiudicant. At spiritualis diiudicat quidez omnia:ipse vero a nemine diiudicatur. † Quis eniz cognouit mentem domini:quis consilium daturus sit illi? Nos aũt mentem Christi tenemus.

(Margin: Sap.9. Esa.40. Roma.11.)

Que ⁊ loquimur non in doctis humane sapiẽtie ṽbis:sz in doctrina spũs:spũalibʾ spũalia cõparantes. Aialis aũt homo non percipit ea que sunt spũs dei. Stultitia.n. est illi: ⁊ non põt intelligere: qꝛ spiritualr̃ examinat. Spiritualis aũt iudicat omnia: ⁊ ipse a nemine iudicat:sicut scriptuz est. Quis enim cognouit sensum domini? aut quis instruxit eum? Nos autem sensum Christi habemus. Lec. III.

Dixerat supra Aplus sapiam loquitur inter ꝑfectos. Postq̃ ğ manifestauit q̃lis sit hec sapia:qꝛ mũdanis hoibus incognita:cognita aũt sanctis:hic manifestat qua rõne hãc sapiaz sancti iter ꝑfectos loquũtur. Et pmo ꝓponit qð intendit. Scdo assignat rõnez.ibi.ANIMALIS aũt homo ⁊c.] Circa pmũ pmo ꝓponit reuelatoꝝ manifestationẽ dicẽs. Dictuz est ꝙ spũm dei accepimus vt sciamus q̃ a deo donata sunt nobis. QVE] s. nobis ꝑ spũm reuelata sunt LOQVIMVR.] Sũt.n. eis reuelata ad vtilitatẽ. Unde ⁊ Act.2. dĩ. Repleti sunt oẽs spũsancto ⁊ ceperũt loqui. Scdo tãgit moduz enarrãdi excludẽs modũ incõuenientẽ dicẽs. NON IN doctis humane ṽbis sapie.] idest nõ nitimur ad ꝓbãdaz nostrã doctrinã per ṽba cõposita ex humana sapia:siue q̃tũ ad ornatũ ṽboꝝ: siue q̃tũ ad subtilitatẽ rõnũ. Esa.33. Populũ alti sermonis nõ videbis. Astruit.n. moduz cõuenientẽ:cum dicit. SED IN doctrina spũs.] i. per spũsanct' nos loquẽtes interius docet ⁊ auditoꝝ corda ad capiendum illustrat. Jo.16. Cũ venerit ille spũs veritatis docebit vos oẽm veritatem. Tertio determinat auditores dicẽs. SPIRITVALIBVS spũalia cõparantes.] q. d. ꝯuenienti cõparatiõe spũalia documẽta tradimus spũalibʾ viris qbʾ sunt cõuenientia. 2ª Thi.2. Hec cõmẽda fidelibus viris qui idonei erunt ⁊ alios docere. Eosdez autẽ hic nominat spũales quos supra ꝑfectos: qꝛ per spũmsanctũ hoies perficiuntur in virtute. ſm illud ps. Spiritu oris eius omnis virtus eoꝝ.

Deinde cũ dicit. ANIMALIS ⁊c.] Assignat rõnez dictoꝝ: ⁊ pmo ostẽdit q̃re spũalia nõ sunt tradẽda aialibus hoibʾ. Scdo quare sunt tradenda spũalibus. ibi. SPIRITVALIS ⁊c.] Circa pmũ duo facit. Pmo ponit rõnez. 2º manifestat eã. ibi. STVLTITIA ENIM ⁊c.] Rõ ergo talis est. Nulli sunt tradenda documẽta que capere nõ põt:sed hoies aiales nõ põt capere spũalia documẽta. ğ non sunt eis tradenda. hoc est ğ qð dicit. ANIMALIS HOMO ⁊c.] Et ideo recta rõne nõ põt tradi eis. Ubi pmo ɔsiderãduz est qꝛ hõ dicat aialis. Est ğ ɔsiderãdum ꝙ aia est forma corporis. Unde ꝓprie aie intelligunt ille vires que sunt actʾ corporaliũ organoꝝ. s. vires sensitiue. Dicunt ergo hoies aiales qui hõ vires sequũtur:inter quas est vis apprehẽsiua ⁊ appetitiua. Et ideo põt dici homo dupr̃ aialis. Uno mõ q̃tũ ad vim apprehẽsiuã ⁊ hic dĩ aialis sensu qui sicut dĩ in Glo. de deo iuxta corpoꝝ phantasiã vel legis lrãz vl rõnẽ phicã iudicat:que ſm vires sensitiuas accipiunt. Alio modo dĩ qs aialis q̃tũ ad vim appetitiuã:qui. s. afficit soluz ad ea que sunt ſm appetituz sensitiuũ: ⁊ talis dĩ aialis vita qui sicut dĩ in Glo. sequit dissolutã lasciuiaz aie sue quã inter nãlis ordinis metas spũs rector nõ ɔtinet. Unde dĩ i canonica Jude. Hi sunt q segregãt semetipsos aiales spũm nõ hñtes.

(Margin: Quid est aialis homo. Hõ dĩ aialis q̃tũ ad apprehensiuam vim ⁊ appetitiuam.)

Scdo aũt videndũ quare tales nõ possint ꝑcipere EA QVE sunt spũs dei.] Qð qdez manifestũ ẽ et q̃tũ ad aialez sensum ⁊ q̃tũ ad aialem vitã. Ea.n. de qbus spũsanct' illustrat mentẽ sunt supra sensum ⁊ rõnem humanã. ſm illud Eccl.3. Plura supra sensum hoĩs ostensa sunt tibi. ⁊ ideo ab eo capi non põt qui soli cognitiõi sensitiue innitit. Spũs et sanct' accẽdit affectũ ad diligẽduz spũalia bona:sensibilibʾ bonis ɔtẽptis: ⁊ iõ ille q ẽ aialis vite non põt capere hẽ spũalia bona: qꝛ Phs dicit in.4. ethicoꝝ. ꝙ q̃lis vnusqsqz est talis finis vĩ ei. Prouer.18. Non recipit stult' ṽba prudẽtie:nisi ei dixeris que versant in corde eius. Eccl.22. Cuz dormiẽte loquit qui narrat sapiaz stulto.

(Margin: Hõ aial non põt ꝑcipere q̃ sunt spũs dei ⁊ quare.)

Deide cũ dicit. STVLTITIA ENIM ⁊c.] Manifestat qð dixerat per signũ. Cum.n. aliqs aliqua sapiẽter dicta reprobat quasi stulta:signũ est ꝙ ea non capiat. Quia igitur aialis homo ea que sunt spũs dei reputat stulta:ex hoc manifestat ꝙ ea nõ capit. Et hoc ẽ qð dicit. STVLTITIA enim est illi] s. aiali. Judicat enim esse stulta que ſm spũm dei agunt. Eccl.10. In via stultus ambulans cũ ipse sit insipiens oẽs stultos estimat. Ea autẽ homini aiali que ſm spũm sunt videnĩ stulta:nõ ꝓcedit ex rectitudine sensus: sicut sapiẽtes aliq̃ iudicant eẽ stulta que stultis videnĩ sapia: ꝓpter defectuz intellus. qꝛ homo sensui dedit' nõ põt itelligere ea que supra sensum sunt: ⁊ homo carnalibʾ affectus nõ intelligit esse bonũ nisi qð est delectabile ſm carnem. Et hoc est qð seqt. ET NON põt itelligere.] ps. Nescierũt neqz itellexerũt in tenebris ambulant. Quare aũt nõ possit intelligere ostẽdit subdẽs. QVIA spũalir

examinaẽ].i.spũalium examinatio fit spũalr̃ nãq̃ .n. inferior põt examinare ⁊ iudicare ea q̃ sunt superiora: sicut sensus nõ põt examinare ea q̃ sunt itellus: ⁊ silr̃ neq3 sensus neq3 rõ humana põt iudicare ea que sunt spũs dei. ⁊ ita relinq̃ꝫ q hõ solo spũscõ examinaẽ. Fm illud ps. Eloquia dñi igne examinata probata. s. a spũ scõ. Quia ḡ aialis hõ caret spũscõ nõ põt spũalia examinare: ⁊ per ꝯñs nec ea intelligere.

¶ Deide cũ dicit. SPIRITVALIS aũt iudicat oia ⁊c̃.] Assignat rõnes q̃re spũalib⁹ spũalia tradanẽ. ⁊ primo ponit rõnẽ. 2° manifestat eã ibi. QVIS enim nouit.] Assignat aũt talem rõnem. Illi tradenda sunt spũalia qui põt iudicare. Fm illud Iob.12. Auris v̀ba diiudicat: ꝫ spũalis est hõ. ḡ ei spũalia sunt tradenda. Et hoc est qd dicit. SPIRITVALIS enim diiudicat oia ⁊ ipse a nemine iudicaẽ.] ¶ Ubi p̀mo videnduꝫ ẽ qs hõ dicaẽ spũalis. Est aũt notãduꝫ q spũs noiare ꝯsueuim⁹ substãtias incorporeas: qa igiẽ aliqua pars aie est: que nõ est alicui⁹ organi corporei actus. s. pars itellectiua cõprehẽdens intellm̃ ⁊ voluntatẽ: hõ pars aie spirit⁹ hois dr̃: que illa spiritu dei ⁊ illuminaẽ Fm intellectũ: ⁊ inflãmaẽ Fm affectũ ⁊ voluntatẽ. Duplr̃ ergo dicit homo spũalis. Uno mõ ex parte intellect⁹ spiritu dei illustrante. Et Fm hoc in Glo. dr̃ q hõ spũalis est qui spiritui dei subiect⁹ certissime ac fidelr̃ spũalia cognoscit. Alio mõ ex p̃te voluntatis spiritu dei inflãmãte. ⁊ hoc mõ dr̃ in Glo. q spũalis vita est qua spũm dei habẽs rectorẽ animã regit. i. aiales vires. Gal. vltimo. Uos qui spũales estis instruite hõ ⁊c̃. ¶ Scdo ꝯsiderandum est: quare spũalis diiudicat oia ⁊ ipse a nemine iudicaẽ. Ubi notandum est q in oibus ille qui recte se hꝫ rectum iudicium hꝫ circa singula. Ille aũt qui in se rectitudinis defectum patiẽ: deficit etiã in iudicando. vigilans enim recte iudicat ⁊ se vigilare ⁊ aliũ dormire: ꝫ dormiens nõ hꝫ rectũ iudicium de se nec de vigilante. Unde nõ sunt res tales quales videnẽ dormiẽti: ꝫ quales videnẽ vigilanti. Et eadem rõ est de sano ⁊ infirmo circa iudiciũ sapoꝝ: ⁊ de debili ⁊ forti circa iudicium ponderũ: ⁊ virtuoso ⁊ vitioso circa agibilia. Unde ⁊ Phs dicit in 3° ethicoꝝ. Qꝫ virtuosus ẽ regula ⁊ mensura oium humanoꝝ: qa. s. in reb⁹ humanis talia sunt singularia qualia virtuosus iudicat ea eẽ. ⁊ Fm hũc modum Apls hic dicit q spũalis iudicat oia: qa. s. homo habẽs intellectũ illustratũ ⁊ affectum ordinatũ per spũmsanctũ de singulis que ptinent ad salutem rectum iudicium hꝫ. Ille aũt qui nõ est spũalis hꝫ etiam intellectũ obscuratum ⁊ affectum inordinatũ circa spiritualia bona: ⁊ ideo ab hoie nõ spirituali spũalis hõ iudicari non põt: sicut nec vigilãs a dormiẽte. Quãtũ ergo ad primũ hoꝝ dr̃ Sap.3. Qꝫ iudicabunt iusti nationes. Quãtum ad scdm dr̃ Infra.4. Mihi pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die.

¶ Deinde cũ dicit. QVIS enim nouit ⁊c̃.] Manifestat rõnem inductã. ⁊ p̀mo iducit auctẽm. 2° adaptat ad ꝓpositum. ibi. NOS AVTEM ⁊c̃.] ¶ Est aũt ꝯsiderandum q ad hoc q aliqs possit de aliquo hoie iudicare duo requirunẽ. Primo vt iudicans cognoscat ea que sunt iudicanda: qa vt dr̃ p̀mo ethicoꝝ. Unusquisq3 bñ iudicat que cognoscit ⁊ hoꝝ est optimus iudex. Ex quo pꝫ q sensum. i. sapiẽtiã dei oia iudicantem nullus possit diiudicare. ideo dicit. QVIS enim nouit sensum dñi.] q̃si dicat nullus: qa sapia dei excedit oẽm capacitatẽ hois. Eccl. p̀mo. Sapiam dei p̄cedentẽ oia qs inuestigauit. Sap.14. Sensum aũt tuum qs scire poterit nisi tu dederis sapiam. Scdo requiriẽ q iudicãs sit superior iudicato. Unde dñs hꝫ iudicium de seruo: magister de discipulo. Ex quo etiã pꝫ q nullus põt sensum dei iudicare. ꝓpter qd seqẽ. AVT QVIS instruxit eum?] Quasi dicat nullus. Non. n. hꝫ sciam ab aliquo acceptam: sed potius fontem ois scie. Iob.26. Cui dedisti consilium? forsitan ei qui nõ hꝫ sapiẽtiam. Uidenẽ aũt verba hec assumpta ex eo qd dicaẽ Esa.40. Quis adiuuit spiritum dñi: aut quis cõsiliarius eius fuit: ⁊ ostẽdit illi: cũ quo iniit consilium ⁊ instruxit eum.

¶ Deinde adaptat qd dixerat ad ꝓpositũ dicẽs. NOS AVTEM].s. spũales viri. SENSVM Chri̅ hẽmus].i. recipimus in nobis sapiẽtiam Christi ad iudicandum. Eccl.17. Creauit illis scientiam spũs sensu adimpleuit corda illoꝝ. Luc. vltimo. Dicit q aperuit illis sensum vt itelligerent scripturas: ⁊ ita qa sensus Chri̅ diiudicari nõ põt. cõueniẽs est q spũalis qui sensum Christi habet a nemine iudiceẽ.

Cap. III.

Et ego fratres nõ potui loqui vobis: vt spũalib⁹: sed loquẽdum fui vt carnalibus: vt infantib⁹ in Christo. Lactis potu vos alui: ⁊ nõ cibo. Nõdum enim poteratis: imo ne nũc qdem adhuc potestis: nam adhuc carnales estis. Siqdem cum in vobis sit emulatio ⁊ ꝯtentio: ⁊ factiones: nõne carnales estis: ⁊ Fm hoiem ambulatis? Etenim cum dicat aliquis: Et ego quidem sum Pauli: alter vero: ego Apollo: nõne carnales estis? Quis igiẽ est Paulus: quis aũt Apollo: nisi ministri: per quos credidistis: ⁊ vt cuique dñs dedit. Ego plantaui: Apollo rigauit: sed de⁹ dedit incremẽtum. Itaq3 neq3 qui plantat est aliquid: neq3 qui rigat: sed qui dat incrementum: deus. Ceterũ is qui plantat: ⁊ is qui rigat: vnum sunt.

Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spũalibus: sed quasi carnalibus. Tanq̃ paruulis in Chro lac vobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis: ꝫ nec nũc qdem potestis. Adhuc enim carnales estis. Cum enim sit inter vos zelus ⁊ contentio: nõne carnales estis ⁊ Fm hoiem ambulatis. Cum enim qs dicat. Ego qdem sum Pauli: alius aũt ego Apollo: nõne hoies estis? Quid igitur est Apollo? Quid vero Paulus? Ministri ei⁹ cui credidistis. Et vnicuiq3 sicut dñs dedit. Ego plantaui: Apollo rigauit: ꝫ de⁹ nũc incremẽtum dedit. Itaq3 neq3 qui plantat est aliqd neq3 qui rigat: ꝫ qui incremẽtum dat deus. Qui aũt plantat ⁊ qui rigat vnum sunt.

Supra Apls ostẽderat errorẽ corinthioꝝ qui ꝑ ministros Chri̅ a qb⁹ baptizati ⁊ docti erãt adinicẽ dissẽtiebãt: hic icipit eoꝝ iudiciũ qd habebãt de ministris iprobare ex quo iudicio cõtentiões in eis ꝓcedebãt. Et circa h̃ duo facit. Primo improbat eoꝝ iudiciũ quãtum ad hoc q quibusdam ministroꝝ de qb⁹ gliabanẽ plus attribuebãt q̃ deberẽt.

Hõ spũalis ex p̃te intellc̃s ex parte volũtatis.

Quare spiritualis iudicat omnia ⁊ non iudicatur.

Iudicans hꝫ cognitionẽ ⁊ superioritatem ad iudicãdum.

Supra.1.

Scdo

Scđo q̄tū ad h̄ q̄ alios Chŕi ministros p̄ferebāt. 4° cap̄. ibi. SIC NOS existimet hō.]Circa p̄m duo facit. p̄ ondit detrimētū qđ patiebant̄ pp̄ ɔtētiōes ex puerso iudicio puenietes. 2° iprobat coꝝ puersuȝ iudicium ibi. QVID igit̄ est Apollo.]Circa p̄m duo facit. p̄ ponit detrimētū qđ hacten⁹ passi erāt pp̄ coꝝ defectum. 2° ostēdit q̄ adhuc idē patiunt̄ ibi. SED NEC nūc qdē.]Circa p̄m tria fac. p̄ ponit detrimētū qđ hactenus passi erant pp̄ coꝝ defectū. Dixerat. n. supra q̄ Apl'i qdē spūalia documēta spūalibus tradebāt q̄ aīales homines pcipere nō poterāt qđ eis adaptat dicens. ET EGO fratres q]. s. iter alios Aplos spūalib⁹ spūalia loquor. NON POTVI]. s. ɔuenieter VOBIS loq quasi spūalib⁹:]vt. s. traderē vobis spūalia documēta. SED QVASI carnalib⁹]. s. locut⁹ suȝ vobis: eosdē. n. carnales dicit quos supra aīales: qb⁹ opȝ tradi ea q̄ sūt infirmitati coꝝ accōmoda. Esa. 28. Quē docebit sciētiā ꝛ quē itelligere faciet auditum. Ablactatos a lacte auulsos ab vberib⁹. i. a carnali ɔuersatiōe ꝛ sensu. Secūdo adhibet silitudinē dicēs. TANQVAM paruulis i Chŕisto]. i. parū adhuc itroductis in pfectaȝ doctrinā fidei q̄ spūalib⁹ debet̄. Heb. 5. Ois q lactis est pticeps expers est sermonū iustitie. paruulus. n. est: pfectoꝝ aūt est solidus cib⁹. Tertio rōnē assignat ne credat̄ ex iuidia eis spūalē doctrinā subtraxisse ɔ̄ qđ dī Sap̄. 7. Quā sine fictiōe didici ꝛ sine iuidia cōico. Unde subdit. NONDVM. n. poteratis]. q. d. nō subtraxi vobis escā pp̄ter meā: sȝ pp̄ vestrā ipotētiā: qa v̄ba spūalia nōdū bene poteratis capere. fm̄ illđ Jo. 16. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo.

❡ Deide cū dić. SED NEC nūc qdē potestis.]Ostendit q̄ adhuc idē detrimētū patiunt̄. ꝛ p̄ qdē ponit ipotētiā cui adhuc subiacebāt dicēs. SED NEC nūc qdeȝ potestis]. q. d. q̄ a p̄ncipio pfectā doctrinā capere nō poteratis. non mirū fuit: qa h̄ vie nouitati cōpetebat. fm̄ illud p̄e Pe. 2. Sicut mō geniti ifantes lac concupiscite. Sȝ h̄ videt̄ eē culpabile q̄ post tantū tp̄s in q̄ pficere debuistis eādē ipotētiam retinetis. fm̄ illud Heb. 5. Cū deberetis magr̄i eē pp̄ tp̄s: rursus idigetis doceri q̄ sunt elmta sermonū dei. Scđo assignat predicte ipotētie rōnē dicēs. ADHVC eni carnales estis]. s. vita ꝛ sensu. Et iō ea q̄ sunt spūs cape nō potestis: sȝ sapitis ea q̄ sunt carnis. fm̄ illud Ro. 8. Qui fm̄ carneȝ sunt: que carnis sunt sapiūt. Tertio ponit rōnē pbanq nis iducte dicēs. CVM ENIM iter vos sit zelus ꝛ cōtētio nōne carnales estis. ꝛ fm̄ hoiem ambulatis.]Ubi ɔsiderādū est q̄ recte ɔiūgit zelū ꝛ ɔtētionē: qa zelus. idest iuidia est ɔtētionis mr̄. Inuidus. n. tristat̄ de bono alteri⁹: qđ ille nitit̄ pmouere: ꝛ ex h̄ sequit ɔtētio. Uñ Jac. 3. Ubi zelus ꝛ ɔtētio ibi icōstātia ꝛ oē opus prauū. Et silr ecōuerso. charitas p quā qs diligit bonū alteri⁹ est mr̄ pacis. Scđo ɔsiderādū est q̄ zelus ꝛ cōtētio nō hȝ locū nisi in carnalib⁹ hoibus: qa ipsi ad bona corpalia afficiunt̄ que sil' a plurib⁹ itegre possideri nō pūt. ꝛ ideo pp̄ h̄ q̄ aliqs aliqđ bonū corporale possidet alius ipedit̄ a plena possessione illi⁹: ꝛ ex h̄ seqt̄ inuidia: ꝛ p ɔñs ɔtētio: sȝ spūalia bona: ad que spūales afficiunt̄: simul a plurib⁹ possideri pūt. ꝛ ideo bonum vnius nō est alterius ipedimentū. ꝛ pp̄ hoc in talibus nec iuidia nec ɔtētio locuȝ hȝ. Uñ Sap̄. 7. Sine inuidia cōico. Tertio ɔsiderādū est quare hoies carnales dicat fm̄ hoieȝ ambulare: cuȝ tn̄ hō ex spū ꝛ carne cōponat̄: qa nāe hūane ɔsonū est vt spūs cognitioneȝ a sensib⁹ carnis accipiat. Uñ ꝛ ɔūr affect⁹ rōnis humane fm̄ ea q̄ sunt carnis mouet̄ nisi spūs hoīs q spūiū

Zelus ꝛ cōtētio in carnalibus tm̄ locuȝ habent.

dei supra hoieȝ eleuet̄. Uñ dī Eccl. 34. Sicut parturietis cor tuum phātasias patitur nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio. Est ḡ senius fm̄ hoieȝ. i. fm̄ nāȝ hūanā sibi a dei spū derelictā. sicut ꝛ in ps. dī. Filii hoiuȝ vsquequo graui corde vt qd diligitis vanitatē ꝛ q̄ritis mēdaciū. Quarto māifestat pbatiōem iductā dicens. CVM. n. qs]. i. aliqs vestrū dić. EGO QVIDEM sum Pauli]. q. a Paulo baptiȥat⁹ ꝛ doct⁹. ALIVS aūt ego Apollo]genitiui casus: p qđ denotat̄ i vobis eē zelus ꝛ ɔtētio. Nōne hoies estis. s. carnales ꝛ nō spūales vtpote zelū ꝛ ɔtētionē hñtes p reb⁹ hūanis. Qualis eni hō est talibus reb⁹ afficit̄ ꝛ p affectū inheret. fm̄ illud Osee. 9. Facti sunt abhomiabiles sic ea q̄ dilexerūt.

❡ Deide cū dić. QVID igit̄ ē Apollo.]Improbat coꝝ iudiciū q̄tū ad h̄ q̄ plus ministris attribuebāt q̄ deberēt. Et p̄ ondit v̄itatē. 2° excludit errorē ibi. NEMO vos seducat.]3° isert ɔ̄nē intentā ibi. ITAQVE nemo glōiet̄ i hoib⁹.]Circa p̄m duo fac. p̄ ostēdit ɔditionē ministroꝝ. 2° agit̄ de eorum mercede ibi. VNVSQVISQVE ppāȝ mercedē.]Circa p̄m tria fac. p̄ ponit ministroꝝ ɔditionē. 2° ponit silitudineȝ ibi. EGO PLANTAVI Apollo rigauit.]3° ondit itentū ibi. ITAQVE neqȝ q plātat.]Circa ɔditionē āt mistroꝝ duo tāgit. p̄ q̄ nō sūt dñi: sȝ mistri dicēs. Uos de Paulo ꝛ Apollo glīamini. igr̄ q̄ro a vobis QVID ē Apollo ꝛ qd Paulus]. i. cui⁹ dignitatis vel ptātis: vt digne de eis possitis glīari: ꝛ ridet. MINISTRI ei⁹]. i. dei sūt. q. d. qđ agūt in bap̄mo ꝛ i doctria nō p̄ncipalr̄ agūt sic dñi: sȝ sic ministri ei⁹. fm̄ illđ Esa. 61. Ministri dei dicetur vobis. Posset aūt alicui videri magnū eē ministrū dei esse ꝛ glīandū eē i hoib⁹ de ministeriis dei. Et vere eēt si sine hoib⁹ nō pateret accessus ad deū. sic illi q solēt gloriari de ministris regis sine qb⁹ nō pȝ adit⁹ ad regem. Sȝ h̄ hic locū nō hȝ: qa fideles chŕi p fidē hñt accessuȝ ad deū. fm̄ illđ Ro. 5°. Per quē accessum hēm⁹ ad deū p fidē ꝛ grāȝ istā in qua stamus ꝛ glīamur in spe glīe filioꝝ dei. iō signāter addit. Cui credidistis. q. d. p fidē iā estis ɔiūcti deo non hoib⁹. Uñ supra. 2. Deū ē vt fides v̄ra nō sit i sapia hoiuȝ sȝ i v̄tute dei. ꝛ iō p̄ de deo ē vobis gaudēdū q̄ de hoib⁹. Cōtigit aūt q̄ ministri hoiuȝ vl' dñoꝝ vl' artificū p̄ hñt a seipsis aliquam dignitatē vl' v̄tutē: ex q̄ idonei ad ministeriū fuit: sȝ h̄ nō ē de ministris dei: ꝛ iō 2° ostēdit q̄ tota dignitas ꝛ v̄tus ministroꝝ ē a deo dicēs. ET VNICVIQVE sicut deus diuisit]. q. d. in tātū aliquis ꝛ vnusquisqȝ nostruȝ hȝ de virtute ministrandi inquātuȝ ei de⁹ dedit. vnde nec sic nobis est glīanduȝ. 2e Coꝝ. 3. Sufficiētia nr̄a a deo q idoneos nos fecit ministros noui testamēti.

❡ Deide cū dić. EGO PLANTAVI.]Ponit silitudieȝ ministroꝝ ex silitudie agricolarū vbi duplx̄ dña operationū itelligit̄. Una opatiōis vni⁹ ministri ad opationē alteri⁹. Et q̄tū ad h̄ dić. EGO PLANTAVI]. i. p̄dicatiōe ad modū plātātis me habui: qa. s. p̄ vobis p̄dicaui fidē. Esa. 51. Posui v̄ba mea i ore tuo: vt plantes celos. APOLLO rigauit]. s. ad modū rigātis se habuit: q aquā plātis exhibȝ ad h̄ vt nutriant̄ ꝛ crescāt. Et silr̄ legit̄ Act. 18. Q cū Paulus multos corithioꝝ ɔuertisset supuenit Apollo q multū ɔtulit his q crediderūt: publice ostēdēs p scripturā eē Jesuȝ Chŕistuȝ. Eccl. 24. dī. Rigabo ortū meū plātationū. Scđa differētia ē opatiōis ministroꝝ q exteri⁹ opant̄ plātādo ꝛ rigādo ad opationeȝ dei q iteri⁹ operat̄. Uñ subdit. SED DEVS icremētū dedit]iteri⁹ s. opando. 2e Coꝝ. 9. Augebit icremēta frugū iustitie vr̄e. Sic ēt i rebus corpalib⁹ plātātes ꝛ rigātes exteri⁹ opant̄: sȝ de⁹ opat̄

Sine ministris sȝ per fidem vnusqisq fidelis accessū hȝ ad deū.

interius per opatioñe nature ad icremēta plantaꝝ.

¶ Deide cū dic̃. ITAQVE neqꝫ qui plātat neqꝫ qui rigat ꝛc̃.] Infert ex p̄missis duas ꝯnes.quaꝝ p̄ma iferẽ ſm cōparationē ministroꝝ ad deū dicens.Ex q̊ Paulus plātauit ꝛ Apollo rigauit nō ſūt niſi miniſtri dei:ꝛ nō hn̄t aliqd niſi a deo:ꝛ nō opanẽ niſi exteriꝰ:deo interiꝰ opante.ITAQVE neqꝫ q plātat ē aliqd].ſ.p̄nʳ ꝛ magnū.de q̄ ſit gl'iandū.NEQVE q rigat:ſꝫ q icremētū dat deꝰ.] Ipſe.n.ꝑ ſe eſt aliqd p̄ncipale ꝛ magnū de quo ē gl'iandū.Actio.n.nō attribuiẽ iſtrō cui cōparaẽ miniſter:ſꝫ p̄ncipali agēti.Vñ Eſa.40°.di.Oēs gētes q̄ſi nō ſint ſic ſūt corā eo.Scdaꝫ ꝯnē ifert ꝑtinentē ad cōparationē miniſtroꝝ adinuicē dicēs.QVI plantat aūt ꝛ q rigat.]cū ſint miſtri dei ꝛ nihil niſi a deo. habētes ꝛ ſolū exteriꝰ opantes VNVM ſunt]ex ꝯditiōe nature ꝛ miniſterij rōne:q̄re.ſ.nō pōt vnus alteri p̄ferri niſi ſm donū dei.ꝛ ita q̄tū in ſeipſis ē vnū ſunt.Et q̄ ꝯiter in itētiōe miniſtrādi deo vnū ſunt ꝑ ꝯcordiam volūtatis:ideo ſtultū eſt de his qui vnū ſunt diſſentire.ps.Ecce q̄ȝ bonū ꝛ q̄ȝ iocūdum habitare fratres in vnum.Ro.12.Multi vnū corpus ſumꝰ in Chro.

¶ Vnuſqſqꝫ tñ ſuā mercedē accipiet iuxta ſuū laborē.Etenī dei ſumus cooperarij:dei agricolatio:dei edificatio eſtis iuxta grāꝫ dei:q̄ data eſt mihi. Vt ſapiēs architectꝰ fundamētū poſui:aliꝰ autē ſup illud edificat.Porro quiſqꝫ videat quō ſuperſtruat.Nā fundamētū aliud nemo pōt ponere:p̄ter hoc qđ poſitū eſt:qđ eſt Jeſus Chrs. Qđ ſi qs ſupſtruit ſup fundamētū h̄:auꝝ: argentū:lapides p̄cioſos:ligna:fenū:ſtipulā: cuiuſqꝫ opus manifeſtū fiet.Dies.n.declarabit:qđ i igne reuelaẽ:ꝛ cuiuſqꝫ opus q̄le ſit: ignis ꝓbabit. Si cuiꝰ opus manſerit:qđ ſupſtruxit:mercedē accipiet:ſi cuiꝰ opus exuſtū fuerit:dānū patieẽ: ipſe ꝟo ſaluus fiet:ſed ſic:tāqꝫ per ignem.

¶ Vnuſqſqꝫ ꝓpriā mercedem accipiet ſm ſuū laborē. Dei.n.ſumus adiutores. Dei agricultura eſtis.Dei edificatio eſtis.Secūduꝫ grāꝫ dei q̄ data eſt mihi. vt ſapiēs architectus fundamētū poſui.alius aūt ſupedificat. Vnuſqſqꝫ aūt videat quō ſupedificet.Fundamētū.n.aliud nemo pōt ponere p̄ter id qđ poſitum eſt qđ eſt Chrs Jeſus. Si qs aūt ſupedificat ſupra fundamētuꝫ hoc aurū/argētū/lapides precioſos/ligna/fenū/ſtipulā/vniuſcuiuſqꝫ opus manifeſtū erit. Dies.n.dn̄i declarabit:q̄ i igne reuelabitur:ꝛ vniuſcuiuſqꝫ opus quale ſit ignis ꝓbabit. Si cuiꝰ opus mãſerit qđ ſupedificauit mercedeꝫ accipiet. Si cuius opꝰ arſerit detrimētū patieẽ:ipſe aūt ſaluus erit:ſic tñ quaſi ꝑ ignem. Lec. II.

Supra Apl's oſtendit qualis ſit cōditio miniſtrorū:hic agit de remuneratiōe eoꝝ.Et p̄mo agit de mercede bonoꝝ miniſtroꝝ.Scdo agit de punitione malorum ibi.NESCITIS quia tēplum dei eſtis ꝛc̃.] Circa p̄mū tria facit.Primo ꝓmittit miſtris mercedē ꝓpriā.Scdo aſſignat rōnē ibi. DEI ENIM ſumus.] Tertio agit de diuerſitate mercedis ibi. SECVNDVM grāꝫ dei.] Dicit ḡ p̄.Dictū eſt q̄ neqꝫ qui plātat eſt aliqd:neqꝫ q rigat nō tñ inutilr plātat vl rigat:ſꝫ VNVSQVISQVE ꝓpriā mercedē accipiet ſm ſuū laborē.] Quis.n.q icremētū dat ſit deꝰ ꝛ ip̄e ſolus interius opeẽ.exteriꝰ tñ laborantibꝰ mercedē tribuit. ſm illđ Hiere.31.Quieſcat vox tua a ꝓloratu ꝛ oculi tui a lachrymis:q̄ merces eſt opi tuo.Que qdeꝫ merces eſt ipſe deus.ſm illud Gen̄.15.Ego protector tuus ſum ꝛ merces tua multa nimis.Pro q̄ mercede laborātes mercēnarij laudanẽ ſm illđ Luc.15.Quātı mercēnarij in domo p̄ris mei abūdāt panibꝰ.Alioqn ſi ꝓ alia mercede in ope dei aliqs laboret laudādus nō ē. ſm illud Jo.10.Mercēnarius aūt ꝛ cuiꝰ nō ſunt oues ꝓprie videt lupū veniētem ꝛ fugit.Hec aūt merces ꝛ cōis eſt oibꝰ ꝛ ꝓp̄a ſinguloꝝ.cōis quidē:q̄ idē eſt qđ oēs videbūt ꝛ quo oēs fruenẽ.ſ.deꝰ.ſm illud Job.22. Sup oipotētē delitijs affluēs ꝛ leuabis ad deū faciēꝫ tuā.Eſa.28.In illa die erit dn̄s exercituū corona glīe ꝛ ſertum exultatiōis ꝑplo ſuo.Et iđ Mat.20.oibꝰ laborantibꝰ in vinea daẽ vnus denariꝰ. ꝓp̄a ꝟo merces erit ſinguloꝝ:q̄ vnus alio clarius videbit ꝛ plenius frueẽ ſꝫ determiatā ſibi mēſurā.Vñ ꝛ Dan̄.12.Illi q docti ſunt cōparanẽ ſplēdori firmamēti q ad iuſtitiaꝫ erudiūt plurimos q̄ſi ſtelle.Hinc eſt qđ Jo.14.di.In domo p̄ris mei manſiōes multe ſunt.ꝑꝑ qđ ēt hic di. VNVSQVISQVE ꝓpriā mercedē accipiet.] Oſtēdit aūt ſm qđ attēdaẽ mēſura ꝓꝑe mercedis.cum ſubdit. SECVNDVM ſuuꝫ laborē.] Vñ ꝛ in.ps.di. Labores manuū tuarū:q̄ mãducabis beatus es ꝛ bn̄ tibi erit. Nō tñ ꝑꝑ h̄ deſignaẽ eq̄litas laboris ad mercedē:q̄ vt di 2ª Coꝝ.4.Qđ in p̄nti eſt momētaneū ꝛ leue tribulatiōis nr̄e ſupra modū in ſublimitate eternuꝫ glīe pōdus opabiẽ in nobis.Sed eq̄litatē deſignat ꝓportiōis:vt.ſ.vbi ē potior labor ibi ſit potior merces.Poteſt aūt itelligi labor eē potior tripl'r.¶ Primo qdē ſꝫ formā charitatis cui r̄ndet merces eſſentialis.Vñ di Jo.14.Qui diligit me diligeẽ a p̄re meo ꝛ ego diligā eum.ꝛ manifeſtabo ei meipꝫ.Vñ q ex maiori charitate laborat lꝫ miorē laborē patiaẽ plus de p̄mio eēntiali accipiet.¶ Scdo ex ſpecie opis:ſicut.n.in rebꝰ humanis ille magis p̄miaẽ q in digniori ope laborat ſicut architector q̄ȝ artifex manualis lꝫ minus laboret corporal'r.ita ēt in rebꝰ diuinis ille q in nobiliori ope occupaẽ maiꝰ p̄miū accipiet q̄tū ad aliquā prerogatiuā p̄mij accn̄talis:lꝫ forte minus corporal'r laboret.Vñ aureola daẽ doctoribꝰ/virginibꝰ/ꝛ martyribꝰ.¶ Tertio ex q̄titate laboris:qđ qdē ꝯtingit dupl'r.Nā q̄nqꝫ maior labor maiorē mercedē mereẽ.ꝑcipue q̄tū ad remiſſionē pene puta q̄ diutius ieiunat vel lōgiꝰ peregrinaẽ ꝛ ēt q̄tū ad gaudiū qđ ꝑcipiet de maiori labore.Vñ Sap.10.di.Reddidit deꝰ.ſ.iuſtis mercedē laboꝝ ſuoꝝ.q̄nqꝫ ꝟo eſt maior labor ex defectu voluntatis.In his.n.que ꝓpria voluntate facimus minoreꝫ laborē ſentimus.Et talis magnitudo laboris nō augebit:ſꝫ minuet mercedē.Vñ di Eſa.40.Aſſument pennas vt aqle currēt ꝛ nō laborabūt volabūt ꝛ non deficient.ꝛ ibi ſꝑmittiẽ.deficient pueri ꝛ laborabunt.

Labor i uoi aoi p charitatē/vl p ſpēciē opis/vl ꝑ quantitatē.

¶ Deinde cum dic̃.DEI ENIM ſumꝰ.] Aſſignat rōneꝫ eiꝰ qđ dixerat.Et p̊ ponit rōnē.Scdo adhibet ſilitudinē ibi.DEI AGRICVLTVRA eſtis.] Dic̃ ḡ p̊.recte q libet nr̄m mercedē accipiet.DEI ENIM ſumꝰ adiutores].ſ.ſm nr̄os labores.¶ Cōtra qđ videtur eē qđ di Job.26.Cuiꝰ adiutores:nūqd imbecillis:ꝛ Eſa.40. Quis adiuuit ſpm̄ dn̄i.¶ Dōm eſt aūt q̄ dupl'r aliqs

adiutor

Alius aliũ adiuuat vł augẽdo virtutẽ vel obsequendo opatiõi alteri⁹

aliũ adiuuat. Uno mõ augendo eius virtutẽ ⁊ sic nullus põt eẽ dei adiutor. Uñ ⁊ post pmissa vba Job sibi dr̃. ⁊ sustẽtas brachiũ ei⁹ q nõ ẽ fortis. Alio mõ obsequẽdo opatiõi alteri⁹ sicẽ si minister dicaẽ dñi adiutor inq̃tũ exeq̃iẽ op⁹ ei⁹ aut ministeriũ artificis. ⁊ h̃ mõ ministri dei sũt ei⁹ adiutores. s̃z illõ 2ᵉ Cor. 6. Adiuuãtes aũt exhortamur. sicẽ ḡ ministri boni⁹ exequẽtes eorũ opa mercedẽ ab eis accipiũt s̃z suũ laborẽ: ita ⁊ minister dei. Scđo adhibet silitudinez simplicis opis. s. agriculture ⁊ edificatiõis. Pp̃ls qdẽ fidelis ager est a deo cult⁹ inq̃ñtũ p opationẽ diuinã fructũ boni opis deo pducũt. s̃z illõ Ro. 7. Sitis alterius q ex mortuis resurrexit vt fructificetis deo. Et Jo. 5. dicit̃. Pr meus agricola ẽ. ⁊ h̃ est qđ pmo dĩ. DEI AGRICVLTVRA estis]. i. q̃si ager a deo cultus ⁊ fructũ ferẽs ei⁹ opere. ⁊ pp̃ls fidelis est q̃si domus a deo edificata: inquantũ s. deus in eis habitat. s̃m illud Eph. 2. Et vos coedificamini in habitaculũ dei. Et mõ 2ᵒ dĩ. DEI EDIFICATIO estis]. i. edificiũ a dõ ɔstructũ. s̃z illõ ps. Nisi dñs edificauerit domũ ⁊c̃. Sic igr̃ ministri dei sr̃ adiutores inq̃tũ laborãt in agricultura ⁊ edificatiõe fidelis ppl̃i.

❡ Deide cũ dic̃. SECVNDVM grãz dei ⁊c̃.] Agit de diuersitate mercedis. ⁊ qa merces distiguit̃ s̃z distõnez laboris vt dcm̃ ẽ. Jõ p̃ agit de diuersitate laboris. 2ᵒ de diuersitate mercedis ibi. SI QVIS supedificat.] Circa p̃ᵐ duo fac̃. p̃ ponit distõnẽ laboꝝ. 2ᵒ subiũgit admonitionẽ ibi. VNVSQVISQVE autẽ videat ⁊c̃.] Circa p̃ᵐ duo facit. p̃ relicta silitudie agriculture quã sup̃ psecutus fuerat sub silitudie edificatiõis suũz ppriũ laborẽ describit dicẽs. SECVNDVM grãz dei q̃ data ẽ mihi vt sapiẽs architect⁹ fundamẽtũz posui]. ❡ Ubi ɔsiderãdũ est q architect⁹ dĩ pncipalis artifex ⁊ maxime edificij ad quẽ ptinet cõprehẽdẽ sũmã dispõnẽ toti⁹ opis q̃ pficiẽ p opationẽ manualiũ artificum. Et iõ dĩ sapiẽs in edificio: qa simplr̃ sapiẽs ẽ q sũmã cãz cognoscit. s. deũ ⁊ alios s̃m deũ ordiat. Jta sapiens in edificio dĩ q pncipalẽ cãm edificij. s. finẽ ɔsiderat ⁊ ordinat iferiorib⁹ artificib⁹ qđ sit pp finẽ agẽdũ. Manifestũ est aũt q tota subã edificij ex fundamẽto dependet. ⁊ ideo ad sapiẽtẽ architectũ ptinet idoneũ fundamẽtũ collocare. Jpse aũt Paulus fundamẽtũ spũalis edificij collocauit corinthijs. Uñ supra dixit. Ego plantaui. sicẽ. n. se h̃z fundamẽtũ in edificio: sic plantatio in plantis. Per vtrũqz. n. significaẽ spũalr̃ pma pdicatiõ fidei. Uñ ⁊ ipse dicit Ro. 15. Sic aũt pdicaui euangeliũ nõ vbi nolatus ẽ Chr̃s: ne sup alienũ fundamẽtũ edificarẽ. ⁊ iõ se cõparat sapiẽti architecto. Hoc autez nõ sue virtuti attribuit: s̃z grẽ dei: ⁊ h̃ est qđ dicit. SECVNDVM grãm dei q̃ data est mihi] q. s. me aptum ⁊ idoneũ ad h̃ ministeriũ fecit. Jfra. 4. Abũdãti⁹ oĩbus laboraui: nõ aũt ego: s̃z grã dei mecũ. ❡ Scđo describit laborẽ alioꝝ dicẽs. ALIVS aũt]. i. qcũqz inter vos laborat. SVPEREDIFICAT] fundamento a me posito. Qđ qdẽ põt ad duo referri. Uno qdẽ mõ q̃tũ aliqs supedificat fidei in seipso fundate pfectiũz charitati ⁊ bonoꝝ opeꝝ. p̃ᵉ Pe. 2. Et ipsi tãq̃ lapides viui superedificamini. Alio⁹ ad doctrinã quã qs fundatã in alijs pfectu⁹ manifestat. vñ. Hier. p̃ dĩ. Ut edifices ⁊ plãtes. Et s̃z h̃ idẽ sigt̃ h̃ supedificatio: qđ supra rigatio.

❡ Deide cũ dĩ. VNVSQVISQVE aũt ⁊c̃.] Subiũgit monitionẽ dicẽs. Dictũ est q ad alios ptinet supedificare. VNVSQVISQVE aũt videat]. i. diligẽter attendat QVOMODO supedificet]. i. q̃lez doctrinã fidei fundatã i alijs supaddat vel q̃lia opa fidei i se fundatis sup pourrat. p̃ᵉ. 4. Oculi tui videãt recta ⁊ palpebre tue pcedãt gressus tuos. ❡ Scđo rñdet tacite qõni: q̃re. s. admoneat alios de supedificatiõe ⁊ nõ de fundatiõe vel potius assignat rõnẽ: q̃re dixerit q ad alios ptinet supedificare dicẽs. FVNDAMENTVM aliud nemo põt ponere pter id qđ positũ est]. s. a me. QVOD ẽ Jesus Chr̃s] q habitat in cordib⁹ vestris p fidez. vt dĩ Eph. 3. Et de fundamẽto dĩ Esa. 28. Ecce ego mittam in fundamẽtis syon lapidẽ angularẽ pbatũ pciosũz: ⁊ in fundamẽto fundatũ. ❡ S̃z ɔ̃ vĩ eẽ qđ dĩ Apoc. 21. Murus ciuitatis h̃ns fundamẽta. 12. ⁊ in ipsis. 12. nomina Aploꝝ. Nõ ḡ solus Chr̃s ẽ fundamẽtũ. ❡ Dõz est aũt q 2ᵉ est fundamẽtũ. Unũ qdẽ qđ p se h̃z soliditatẽ sicẽ rupes aliq̃ sup̃a quã edificium ɔstruiẽ. ⁊ huic fundamẽto Chr̃s cõparaẽ. Jpse. n. est petra. de qua dĩ Mat. 7. Fundata eñi erat supra firmã petram. Aliud est fundamẽtum: qđ habet soliditatẽ non ex se sed ex alio solido subiecto: sicut lapides qui p̃ supponũẽ petre solide. Et h̃ mõ dĩr Apl̃i eẽ fundamẽtũ ecclie: qa ipsi pmo supedificati sũt Chr̃o p fidẽ ⁊ charitatem. Uñ dĩ Eph. 2. Supedificati supra fundaᵐ Aploꝝ.

❡ Deide cũ dic̃. SI QVIS supedificat ⁊c̃.] Agit de diuersitate mercedis q̃tũ ad h̃ q qdã eã accipiũt sine detrimẽto. qdã cũ detrimẽto. Et circa h̃ tria facit. p̃ docet q diuersitas opationum manifestaẽ ex retributiõe. Scđo ondit qñ manifestaẽ ibi. DIES eni dñi.] Tertio ostendit q̃ũo manifestaẽ ibi. SI CVIVS op⁹ ⁊c̃.] Circa p̃ᵐ ɔsiderãdũ est q Apl̃s itẽdẽs ondere diuersitatez supedificatiõis. 6. ponit. vz. tria ɔtra tria. Ex vna qdẽ pte auꝝ argẽtũ ⁊ lapides pciosos. Et ex alia pte lignũ fenũ ⁊ stipulã. quoꝝ tria. s. aurũ argẽtũ ⁊ lapides pciosi h̃nt q̃dã iclytã claritatẽ sr̃ ⁊ icõsumptibilitatẽ ⁊ preciositatẽ. Alia vo tria obscura sũt ⁊ facile ab igne ɔsumunẽ ⁊ vilia sũt. Uñ p auꝝ argẽtũ ⁊ lapides pciosos intellr̃ aliqd pclaꝝ ⁊ stabile. p lignũ vo fenuz ⁊ stipulã aliqd mãle ⁊ trãsitoriũ. Dictuz est aũt supra q supedificatio põt itelligi ⁊ q̃tũ ad opa q̃ vnusqsqz superedificat fidei fundamẽto ⁊ q̃tũ ad doctrinã quã aliqs doctor vel pdicator superedificat in fundamẽto fidei ab Aplo fundate. Uñ ista diuersitas quã hic Apl̃s tãgit ad vtrãqz supedificationẽ referri põt. ❡ Quidaz ergo referẽtes h̃ ad supedificationẽ opeꝝ dixerunt q p auꝝ ⁊ argẽtũ ⁊ lapides pciosos itelligunẽ bona q̃ qs fidei supaddit. S̃z p lignũ fenũ ⁊ stipulã debẽt itelligi pctã mortalia q̃ qs facit post fidẽ susceptã. ❡ Sed ista expõ pemi⁹ stare nõ põt. Prio qdẽ qa pctã mortalia sunt opa mortua. s̃m illõ Heb. 9. Mũdabit ɔsciẽs n̄ras ab opib⁹ mortuis. Jn h̃ autẽ edificio nihil edificaẽ nisi viuũ. s̃m illõ p̃ᵃ Pe. 2. Et ipsi tãq̃ lapides viui supedificamini. Uñ ille q cũ fide h̃z pctã mortalia nõ supedificat: s̃z magis destruit vel violat. ɔ̃ quẽ dĩ infra eodẽ. Si qs tẽpluz dei violauerit disperdet illum de⁹. Scđo qr pctã mortalia magis cõparanẽ ferro vł plũbo vel lapidi. tũ pp grauitatẽ. tũ qa ẽt non renouanẽ p ignẽ: s̃z semp in eo manẽt in quo sunt. pctã vo venialia cõparanẽ ligno feno ⁊ stipule. tũz pp leuitatẽ. tũz ẽt qa ab eis aliqs de facili expurgaẽ per ignem. Tertio qa s̃m hãc expõnẽ videẽ seq q ille q moritur in pctõ mortali dũmõ fidẽ retineat finalr̃ salutẽ cõsequaẽ: l̃z p aliquas penas sustineat. Sic. n. sequitur. SI CVIVS opus arserit detrimẽtũ patieẽ: ipse aũt saluus erit: sic tñ q̃si p ignez.] Qđ qdem ɔ̃traẽ manifeste snie Apl̃i q̃ dĩ infra. 6. Neqz fornicarij neqz idolis seruientes ⁊c̃. regnũ dei possidebũt. Et Gal. 5ᵒ. Qui talia agũt regnũ dei nõ possidebũt. Nõ est autẽ alicui salus nisi in regno dei. Nã q ab eo excludunẽ mittunẽ in ignez

Aurũ argẽtũ lapides pciosi.

Lignũ fenuz stipulam.

Prima expõ.

Impugnatio.

eternū: vt dī Mat.25. Quarto.qz fides nō potest dici fundamētū nisi p quā Chrs habitat in nobis.cū supra dictū sit q fundamētū ē ipse Chrs Jesus. Nō.n.habitat Chrs in nobis p fidē informē. Alioqn habitaret in demonib⁹ de qb⁹ scriptū est Jac.2. Et demōes credūt z contremiscūt. Uñ qd dī Eph.3. Habitare Chrm p fidē in cordib⁹ nrīs.opz intelligi de fide p charitatē formatā: cū scriptū sit p⁹ Jo.4. Qui manet in charitate in deo manet z de⁹ i eo. Hec ē fides q̄ p dilectionē operaē: vt dī īfra.13. Charitas nō agit pperā. Uñ manifestū ē q ille q opaē pctā mortalia: nō hz fidē formatā: z ita nō hz fundamētū. opz ḡ itelligere q tā ille q supedificat fundamēto auz/argētū lapides pciosos: q̄z ēt ille qui supedificat lignū/fenū/stipulā/vitet pctā. ❡ Ad hoz ḡ distōnē itelligēdū ē q act⁹ hūani ex obiis spēz hñt.

Obiū act⁹ humani ē.s.res spūalis z res corporalis.
Res spūalis Perpetue Clare. Preciosiores corpalib⁹
Res cōpales Transitorie Obscure. Ignobiliōes

Duplex est aūt obiūz humani act⁹.s.res spūalis z res corpalis.q̄ qdē obiā diīat tripl'r. Primo qdē q̄tū ad h q res spūales sunt ppetue.res aūt corpales sunt trāsitorie. Uñ 2ª Cor.4. Que videnē tēporalia sunt: q̄ āt nō videē etna. Scđo q̄tū ad h q res spūales i sepis claritatē hñt.fm illud Sap.6. Clara est z q̄ nūq̄ marcescit sapia. Res corporales obscuritatem hñt ex mā. Uñ dī Sap.2. Umbre trāsit⁹ est tps nrm. Tertio q̄tū ad h q res spūales sūt pciosiores z nobiliores reb⁹ corpalib⁹. vñ Prouer.3. dī de sapia. Preciosior ē cunctis opib⁹. Et Sap.7. Oē auz in cōparatiōe illi⁹ arena ē exigua z tā q̄ lutū estimabiē argētū in cōspectu illi⁹. Et iō opa qb⁹ hō inituē reb⁹ spūalib⁹ z diuinis.cōparanē auro/argēto/z lapidi pcioso: q̄ sunt solida/clara/z pciosa.ita tñ q p auz designenē ea qb⁹ hō tendit in ipz deū p cōtēplatiōez z amorē. vñ dī Cañ.5. Caput ei⁹ aurū optimū.caput.n.Chri ē de⁹. vt dī Esa.11. De q̄ auro dī Apoc.3. Suadeo tibi emere a me auz ignitū .i.sapiaz cū charitate. Per argētū significanē act⁹ qb⁹ hō adheret spūalib⁹ credēdis z amādis z cōtēplādis. vñ in Glo.referē argētū ad dilectionē pximi.pp qd z in ps. Pēne colūbe describunē deargētate cui⁹ superioz ps.i.posteriora describunē eē in pallore auri. Sz p lapides pciosos designanē opa diuersaz v̄tutuz qb⁹ aīa hūana ornaē. vñ dī Eccl.5. Quasi vas auri solidū ornatū oī lapide pcioso. Uel ēt mandata legis dei.fm illud ps. Dilexi mandata tua super aurum z topazion. ❡ Opa x̄o hūana qbus hō itēdit reb⁹ corpalib⁹ hñt quēdā gradus: put q̄dā sunt aliis stabiliora: q̄daz x̄o facilius cōsumptibilia.nā ipsi hoies iter creaturas carnales digniores sunt z p successionē cōseruanē. Unde cōparanē lignis.fm illud Jud.9. Ierūt ligna syluaz vt eligerent sup se regē. Caro aūt hois facili⁹ corrūpiē per ifirmitatē z mortē. Unde cōparaē feno.fm illud Esa.40. Ois caro fenū. Ea x̄o que ptinēt ad gliā huī⁹ mūdi facillime trāseūt. vñ stipule cōparanē. vnde in ps.sequitur. Pone illos vt rotā z vt stipulā añ faciē vēti. Sic ḡ superedificare aurū/z argētuz/z lapides pciosos est superedificare fidei fundamēto ea que ptinent ad cōtēplationē sapiētie diuinoz z amorez dei z deuotionē sanctoz z obsequiū pximoz z ad exercitiū virtutū. Superedificare x̄o lignū/fenū/z stipulā: est superaddere fidei fundamēto ea que ptinēt ad dispōnē humanarū rerū z ad onera carnis z ad exteriorē gloriā. ❡ Sciēdū tñ q cōtingit aliquem hoiem ad itēdere 3ᵉ.

Hoiez itēdē edificare sup fundamētū lignū fenū stipulā 3ᵉ. vt finis vl vti talibus ad gliam

Uno mō ita q in his finē cōstituat: cū hoc sit peccatū mortale per hoc hō nō superedificat: sed ecōuerso fundamento aliud fundamētuz collocat. Nā finis est fundamētū in rebus appetibilibus que q̄runē pper finē. Alio mō aliquis itēdit vti predictis reb⁹ totaliter ordinans eas in dei gloriaz: z qz opera spēcificanē ex fine intētio hoc iam nō erit edificare/lignū/fenū/z stipulā: sed aurū/argētum/z lapides pciosos. Tertio mō aliqs lz in his finē nō constituat nec vellet pp ista cōtra deū facere: afficiē tamen ad ista magis q̄ deberet. ita q p hec retardeē ab his que dei sunt qd est peccare venialr. z h ppue est supedificare ligna/fenum/stipulā. nō qz ipsa superedificenē pprie loquendo: sed qz opera ad tēporaliū curā ptinentia hñt venialia adiūcta pꝑter vehementiorē affectū ad ipsa: que qdez affectio fm q magis z minus inheret: ligno/feno/z stipule cōparātur. Et dupl'r pōt distingui. Uno mō fm pmanentiā rerū spiritualiū: vt prius dictū est. Alio mō fm vehemētiam adhesionis. ❡ Sciēdū tñ q z illi q spūalibus rebus itēdūt nō oino possunt absolui a cura rerū temporaliū: nec etiā qui in charitate reb⁹ temporalibus intēdūt sunt oino a rebus spūalib⁹ vacui: sz studio diuersificanē. Nā qdā studiū vite sue ordināt ad spūalia. tēporalibus x̄o nō intēdūt nisi inq̄tū requirit necessitas corporalis vite. Quidaz x̄o studiuz vite sue applicāt ad tēporalia pcurāda: vtuntur tñ spiritualibus reb⁹ ad directionē vite sue. Primi igiē sup edificāt aurū/argentū/lapides pciosos. Scđi x̄o supedificāt fenū/lignuz/z stipulā. Ex quo pz q illi qui superedificant aurū/argentū z lapides pciosos: hñt aliquid de peccatis venialib⁹: sed nō in q̄titate notabili: pꝑter h q modicū attingūt de cura tēporaliū rerum. Illi etiā q superedificant lignū/fenū/stipulā/hñt aliquid stabile pciosuz z pclaruz: sed in minori q̄titate sz inq̄tū dirigunē per bona spūalia. ❡ Pōt autez z hec diuersitas referri ad superedificationez doctrine. Nā illi q fidei ab Aplis fundate per suā doctrinā superedificāt solidā veritatē z clarā siue manifestam z ad ornamētū eccl'ie pertinētē: superedificant aurū/argētū/lapides pciosos. Uñ Prouer.10. Argētū electuz labia iusti. Illi x̄o q ab Aplis fundate superaddūt in sua doctrina aliq̄ inutilia z que nō sunt manifesta nec veritatis rōne firmanē: sed sunt vana z inania. superedificāt lignū/fenū/stipulaz. Uñ dī Hiere.23. Qui hz somniū narret somniū: z q hz sermonē meū loquatur sermonē meū vere qd palleis ad triticū: Qui x̄o falsitatem doceret nō supedificaret sz magis subuerteret fundamētū. Dicit ḡ si qs superedificat vel operando vel docēdo sup fundamētū h.i. super fidē formatā in corde vel sup fidē fundatā ab Aplis z pdicatā aurū/z argētū aut lapides pciosos.i.spūalia opa vel pclaram doctrinā. Uel lignū/fenū/stipulā.i.corporalia opa vl̄ friuolā doctrinā: vniuscuiusq3 opus manifestū erit.s. in diuino iudicio q̄le sit.nō.n.latet p hūanā ignorantiā. Nā qdā videnē supedificare auz/argētū/lapidez pciosuz: q tñ supedificant lignū/fenū/stipulā.in rebus spūalib⁹ corporalia meditātes.puta lucrū vel fauorē humanū: qdā x̄o videnē supedificare lignū/fenū/stipulā/q tñ edificāt auz/argētū/z lapidē pciosuz: qz in administratione temporalium nihil nisi spūalia cogitant. Unde z Sopho.p̄ dicië. Scrutabor hierlz in lucernis. z Luc.12. Nihil opertū qd nō reueletur.

Uel vitio ad edificandum.

Uel alio spūalib⁹ p se spalib⁹ ex necessitate tñ edificāt auz argētuz z lapides pciosos: q̄ lignuz fenum ē.

Uel ad edificationem doctrine h̄ pōt referri.

❡ Deīde cū dicē. DIES enī dñi. Ostendit qñ hec manifestabunē. z p̄ponit tps manifestationis. cū dicit. DIES enī dñi declarabit. ❡ Circa qd sciēdū est q tūc dicië eē tps z dies alicuius rei qñ est in optimo statu z maxio sui posse. Uñ z Eccl.4. dicië. Ois tps hñt. Quando ḡ hō suam voluntatē implet etiaz cōtra deū tunc ē dies hois. Uñ dicit Hiere.17. Diem hois nō desideraui tu scis. Dies x̄o dñi dicië qñ voluntas sua cōplerē de hoi-

bus qui

bus q per eius iustitiā vel p̄miabunt̄ vel dānabunt̄. Sm illō ps. Cū accepo tempus ego iustitias iudicabo.

Dies dñi nouissimus dies mortis vniuscuiusqz et p iudicio in hac vita.

¶ Unī sm 3ᵐ dei iudiciū 3ᵐ pōt itelligi dies dñi. Erit eni qoddā iudiciū gñale oiuz. sm illō Mat. 12. Uiri niniuite surgēt in iudicio. Et sz h dies dñi dī nouissim⁹ dies iudicij. de quo 2ª Thes. 2. Nō terreamini q̄si īstet dies dñi. Et sm h intelligit̄. DIES dñi declarabit.] qa in die iudicij manifestabit̄ dīīa humanoꝝ merito rū. Ro. 2. In die qn iudicabit dñs occulta hoīuz. Aliud aūt est pticulare iudiciū qd fit de vnoquoqz in morte ipsi⁹ de quo hī Luc. 16. Mortuus ē diues 7 sepult⁹ ē in iferno: mortu⁹ ē aūt mēdicus 7 portat⁹ ē ab angelis in sinū Abrahe. Et sz h dies dñi pōt itelligi dies mortis. sm illud. 1 Thes. 5. Dies dñi: sic fur in nocte ita veniet. Sic ḡ dies dñi declabit: qa i morte vniuscuiusqz ei⁹ merita patēt. Unī dī Prouer. 11. Mortuo hoīe ipio nulla erit vltra spes. 7 eiusdē. 14. Sperat āt iustus in morte sua. Tertiū aūt ē iudiciū i hac vita inq̄tū de⁹ p tribulatiōes hui⁹ vite iterduz hoīes pbat. Unī dī ī 1. Cū iudicamur a dño corripimur vt non cū h mūdo dānemur. Et sm h dī dies dñi dies tēporalis tribulatiōis. de quo dī Sopho. p̄. Uox diei dñi amara tribulabit̄ ibi fortꝭ. DIES ḡ dñi declarabit:] qa in tpe tribulatiōis affect⁹ hoīs probat̄ Eccl. 17. Uasa figuli pbat fornax 7 hoīes iustos tētatio tribulatiōis. Scdo ōndit p qd fiet ista declaratio: qa p ignē. vñ seqt̄. QVIA i igne reuelabit̄] s. dies dñi. nā dies iudicij reuelabit̄ i igne q p̄cedet faciē iudicis exurēs faciē mūdi 7 inuoluēs reprobos 7 iustos purgās. d quo dī i ps. Ignis añ ipz p̄cedet 7 inflāmabit i circuitu inimicos ei⁹. DIES āt dñi] q ē dies mortis reuelabit̄ IN IGNE purgatorij] p quē purgabit̄ si qd i eīs inueniet̄ purgādū de q̄ pōt itelligi: qd dī Job. 23. Probabit me q̄si auꝝ qd p ignē transit. Dies ṽo q ē dies tribulatiōis diuino iudicio pmisse reuelat̄ i ignē tribulationis. de q̄ dī Eccl. 2. In igne pbat̄ auꝝ 7 argētū: hoīes ṽo acceptabiles i camino tribulatiōis. Tertio ponit effectū manifestatiōis. cū ibi dit. ET VNIVSCVIVSQVE opus q̄le sit ignis pbabit.] qa. s. per quēlibet igniū p̄dictoꝝ pbantur merita hoīs vel demerita. vñ in. ps. dī. Igne me examinasti: 7 nō est iuēta in me iniq̄tas. In hīs trib⁹ q̄ h Apl's ponit p̄ᵐ est p̄cl'o duoꝝ sequētiū. Si. n. dies dñi reuelatur in igne 7 ignis pbat q̄le sit vniuscuiusqz opus. 9ñs est q dies dñi declaret differentiam operū humanoꝝ.

¶ Deinde cū dic̄. SI CVIVS op⁹ 7c.] Ondit modū p̄dc̄e mīfestatiōis. 7 p̄ q̄tū ad bōa opa. cū dic̄. SI CVIVS.] idest alicui⁹ op⁹ qd ipe supedificauit MANSERIT] s. in igne ille. s. q supedificauit MERCEDEM accipiet.] Hier. 31. Est merces opi tuo. Et Esa. 40. Ecce merces ei⁹ cū eo. Dī āt aliqd op⁹ i igne pmanē illesuz 2ᵐ. Uno mō ex pte ipsi⁹ opant̄: qa. s. ille q h fac op⁹. s. bōe doctrine vl qdcūqz bonoꝝ opeꝝ pp hō op⁹ nō punit̄: iq̄ⁿ. s. nec torq̄bit̄ igne purgatorij: neqz igne q p̄cedet faciez iudicis: neqz ēt estuat igne tribulatiōis. Qui. n. nō immoderate tēporalia dilexit. 9ñs ē q nō nimis doleat de eorū amissiōe. Dolor. n. cāuř ex amore rei q̄ amittit̄. Unī supflu⁹ amor supfluū gñat dolorē. Alio⁹ pt itelligi ex pte ipsi⁹ opis. q̄lz. n. p̄dictoꝝ iudicioꝝ supueniente hoī pmanet 7 op⁹ bone doctrie vel qdcūqz aliud bonū op⁹. Nā igne tribulationis supueniēte nō cessat hō neqz a vera doctria neqz a bono ope s̄uit: vtrūqz aūt boꝝ pmāet hoī q̄tū ad meritū 7 i igne purgatorij 7 i igne q p̄cedit faciē iudicis. Scdo ōndit vlē q̄tū ad mala opa dicēs. SI CVIVS] .i. alicui⁹ OPVS arserit] s. p aliquē igniū p̄dictoꝝ DETRIMENTVM patiet̄.]

Op⁹ i igne pmanē illesuz ex pte opant̄ vel ex parte ipsi⁹ opens.

sz q h opat⁹ ē nō tñ vsqz dānationē. Unī subdit. IPSE aūt saluus erit] s. salute eterna. sz illō Esa. 45. Saluatus ē israel in dño salute eterna. SIC TAMEN q̄si per ignē] quē. s. p̄us sustinuit vl i hac vita vl i fine hui⁹ vite vl i fine mūdi. Unī dī i. ps. Trāsiuim⁹ p ignē 7 aquā 7 eduxisti nos in refrigeriū. Et Esa. 43. Cū trāsieris p ignē nō cōbureris: 7 flāma nō cōburet te: qa ego dñs de⁹ saluator tu⁹. Dī āt opus alicui⁹ ardere 2ᵐ. Uno⁹ ex pte opantis: inq̄tū. s. aliqs affligit̄ igne tribulatiōis pp īmoderatū affectū q̄ supflue terrena diligit: 7 punitur igne purgatorij vl igne q p̄cedet faciē iudicis pp pctā venialia: q̄ circa curā tēporaliū cōmisit. siue ēt p friuola 7 vana q̄ docuit. Alio⁹ ardet op⁹ in igne ex pte ipsi⁹ operis: qa. s. tribulatiōe superueniēte hō nō pōt vacare nec doctrie vane: nec terrenis operib⁹. sm illud. ps. In illa die peribūt oēs cogitatiōes eoꝝ. Nec etiā igne purgatorij vel p̄cedēte faciē iudicis remanebit ei aliqd p̄dictoꝝ vel ad remediū vl ad meritū. Et sic 2ᵐ patit̄ detrimētū vel inq̄tū ipse punit̄ inq̄tū pdit id qd fecit. 7 q̄tū ad h dī Eccl. 14. Oē opus corruptibile in fine deficiet: 7 q operat̄ illō ibit cū illo: 7 oē op⁹ electū in fine iustificabit̄: 7 q operat̄ illud honorificabit̄ in illo. Quoꝝ p̄mū ptinet ad eū q superedificat lignū, fenū, 7 stipulā. qd ē opus de igne ardēs. Scdm aūt ptinet ad eū que superedificat aurū argētuz, lapides preciosos. qd est opus manēs in igne absqz detrimento.

Op⁹ ardere ex pte opant̄ ex pte opis.

¶ † An nescitis qd tēplū dei estis: 7 sp̄ūs dei habitat in vobis? Si qs tēpluz dei pphanat: hūc perdet deus. Nā tēplū dei sanctum est: qd estis vos. Ne qs seip̄m fallat. Si quis sibi vī sapiēs eē iter vos: in seculo h stultus fiat: vt reddatur sapiēs. † Etenī sapiētia mūdi hui⁹: stultitia est apd deū. Scriptū est. n. † Qui cōprehēdit sapiētes i astutia ipsoꝝ. Et rursuz. † Dñs nouit cogitatiōes sapientiū qd sint vane. Itaqz ne qs gloriet̄ in hoībus. Omnia nāqz vestra sunt: siue Paulus: siue Apollos: siue Cephas: siue mūdus: siue vita: siue mors: siue presentia: siue futura: oia iquā vīa sunt: vos aūt Christi: Christus ṽo dei.

Infra. 6.
2 Cor. 6.
Roma. 1.
Job. 5.
Psal. 93.

¶ Nescitis qa tēplū dei estis 7 sp̄ūs dei habitat in vobis? Si qs aūt tēpluz dei violauerit disperdet illū deus. Tēplū. n. dei sanctū est: qd estis vos. Nemo se seducat. Si qs videt̄ iter vos sapiēs esse in hoc seculo: stultus fiat vt sit sapiēs. Sapiētia. n. huius mūdi stultitia est apd deū. Scriptū est. n. Cōprehēdā sapiētes in astutia eoꝝ. Et iterū. Dñs nouit cogitatiōes sapiētiū: qm̄ vane sunt. Nemo itaqz glriet̄ i hoīb⁹. Oia. n. vestra sūt siue Paulus: siue Apollo: siue Cephas: siue mūdus: siue vita: siue mors: siue p̄ntia: siue futura. Oia. n. vīa sūt: vos aūt Chrī: Christus aūt dei. Lec. III.

Supra ostēdit Aplus que sit merces hñ laborantiū. hic agit de pena male laborantiū siue destruētiū. Et circa h duo facit. p̄ demonstrat penā. 2ᵒ excludit errorē 9triū ibi. NEMO vos seducat.] Ostendit aūt penā operātiū ad destructionē p̄sequēs similitudinez edificij sp̄ūalis. Et circa h tria facit. Pzio ōndit

dignitatē spūalis edificij. Scdo determinat penas destruētiū ibi. SI QVIS. Tertio assignat rōnē pene ibi. TEMPLVM.n.dei rē. Dicit ergo p. Dcm est q̄ ille q̄ superedificat mercedē salutis accipiet vel sine detrimēto vel cū detrimēto: sz vt possitis agnoscere q̄ sit pena male in vobis laborātiū: opz vos vestraz dignitatem agnoscere: quā p̄ ponit dicēs. AN VOS nescitis: quia vos fideles Chri ESTIS tēpluz dei. Ephe.2. In quo oīs edificatio ɔstructa crescit in tēpliū sanctuz in dño in quo ⁊ vos coedificamini in habitaculuz dei. Scdo pbat q̄ fideles sint tēplum dei. est.n.de rōne tēpli q̄ sit habitaculum dei. fm illō.ps. De⁹ in tēplo scō suo. Vñ oē illud in quo deus habitat pōt dici tēplum. Habitat autē de⁹ pncipalr in seipso: q2 ipse solus se comprehēdit. Vñ ⁊ ipse de⁹ tēpluz dei dī. Apoca.21. Dñs de⁹ oipotēs tēpluz illi⁹ est. Habitat et de⁹ in domo sacrata per spūalez cultum q̄ in ea sibi exhibet. ⁊ iō domus sacrata dī tēpluz. fm illud.ps. Adorabo ad templuz sanctū tuū rē. Habitat etiā deus in oīb⁹ per fidē que per dilectionē operat. fm illud Eph.3. Habitare Chrm per fidē in cordib⁹ vris. Vñ ⁊ ad pbādū q̄ fideles sint templuz dei subiungit q̄ inhabitant a deo tuz dic. ET SPIRITVS dei habitat i vobis. Et Ro.8. Dcm est. Spūs q̄ suscitauit Iesuz Chrm habitabit in vobis. Ezech.36. Spūz meum ponā in medio vri. Ex quo pz q̄ spūsanctus est de⁹ per cui⁹ ihabitationē fideles dicunt templuz dei. Sola.n.ihabitatio dei tēpluz dei facit: vt dcm est. Est autē ɔsiderādū q̄ de⁹ est in oīb⁹ creaturis in qb⁹ est per essentiā, potētiaz, ⁊ pntiam, implēs oia bonitatib⁹ suis. fm illō Hiere.23. Celuz ⁊ terrā ego ipleo. Sz spūalr dicit deus ihabitare tāq̄ in familiari domo in sanctis: quoz mens capax est dei per cognitionē ⁊ amorē et si ipsi in actu nō cognoscāt ⁊ diligant: dūmodo habeant per grām habituz fidei ⁊ charitatis: sicut pz de pueris baptizatis. Et cognitio sine dilectione non sufficit ad inhabitatiōez dei. fm illud p⁹ Jo.4. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Inde est q̄ multi cognoscūt deuz: vel per naturalem cognitionem: vel per fidem informem: quos tamen non inhabitat spiritus dei.

De⁹ ē i oīb⁹ creaturis per potētiā pntiā ⁊ essentiam ⁊ spūaliter.

Deinde cū dic. SI QVIS autē tēpluz rē. Violatur aūt tēpluz dei 2^r. Uno mō per falsam doctrinā q̄ non superedificat fundamēto. sz magis subuertit fundamētuz ⁊ destruit edificiuz. Vñ dī Ezech.13. de falsis prophetis. Violabāt me ad ppłm meuz ppter pugillū ordei ⁊ fragmētum panis. Alio mō violat aliqs tēplum dei per pctm mortale: per qd̄ aliquis vel seipz corrūpit vel aliuz opere vel exēplo. Vñ dī Malach.2. Contaminauit iudas sanctificationē dñi quā dilexit. Sic aūt dignū est: vt disperdat ille a deo per dānationem eternā qui violat spūale tēplū dei vel qualēcūq̄ polluit. Unde dicitur Malach.2. Disperdet dñs virum qui fecerit hoc magistrū ⁊ discipuluz. Et in.ps. Disperdat dominus vniuersa labia dolosa rē.

Tēplū dei violat p falsam doctrinā ⁊ p pctm mortale vl i seipso vel i alio ope vel exemplo.

Deinde cū dic. TEMPLVM dei rē. Assignat rōnem eius qd̄ dixerat de sanctitate templi. Qui.n.aliquā rē sacram violat: sacrilegium cōmittit. vñ dignus est vt disperdat. TEMPLVM.n.dei ē sanctuz qd̄ estis vos. sicut supra dictuz est. ⁊ in.ps. dicitur. Sāctuz est templum tuum mirabile in equitate. ⁊ alibi. Domuz tuaz domine decet sanctitudo. Est quidem in materiali tēplo quedam sacramentalis sanctitas put templū diuino cultui dedicatur: sed in fidelibus Christi est sanctitas gratie quā consequuti sunt per baptismū. fm illud infra.6⁰. Abluti estis sanctificati estis.

Tēplū male ⁊ spūale scm̄

Deinde cū dic. NEMO vos seducat. Excludit errorem ɔuū. Et pmo monet fideles vt sibi caueāt a seductione erroz. Scdo docet mediū cauēdi ibi. SI QVIS inter vos. Tertio rōnē assignat ibi. SAPIENTIA.n. huius mundi rē. Circa pmū sciendū est q̄ qdā dixerūt q̄ deus neq̄ punit neq̄ remunerat hominuz facta. ex quoz persona dicit Sopho.pmo. Qui dicūt in cordibus suis non faciet bene dñs ⁊ non faciet male. Et Tren.3. Quis est iste qui dixit vt fieret dño non iubente: Ex ore altissimi nō egredient bonum neq̄ malum. Ad hunc ergo errorem excludendum dicit. Nemo vos seducat: asserens.s.q̄ ille qui templuz dei violat.nō disperdatur a deo: sicut Ephe.5. dicitur. Nemo vos seducat inanibus verbis. propter hoc enim venit ira dei in filios diffidentie.

Deinde cum dic. SI QVIS iter vos rē. Docet modū cauēdi hō seductionē. Ubi sciēdum ē q̄ qdā dixerūt deū nō punire pctā hoiuz intuētes rōnib⁹ humane sapiētie puta q̄ de⁹ nō cognoscat singularia que sūt hic: ex quoz psona dicit Job.22. Circa cardines celi perambulat: nec nostra ɔsiderat. Ad h ergo vitādum dicit. SI QVIS iter vos videt eē sapiēs in h seculo.s. sapiētia seculari que in eo q̄ ɔtrariatur veritati fidei nō est sapiētia: sz videat esse STVLTVS fiat: abhciēdo istā sapientiaz apparētez vt sit sapiēs. fm sapiētiam diuinam que est vera sapiētia. Et hoc etiam obseruandum est non solum in his in quibus secularis sapientia contrariatur veritati fidei: sed et in omnibus in quibus contrariatur honestati morum. Unde Prouer.3. dicitur. Deo secum morante cōfortatus est rē.

Deinde cū dic. SAPIENTIA eni hui⁹ mūdi rē. Assignat rōnē eius qd̄ dixerat. Et pmo ponit rōnez. videbat.n.ineptam monitionē fecisse vt aliqs fieret stult⁹ ⁊ vere inepta eēt si stultitia illa de qua loquebat esset per abnegationē vere sapiētie: sz nō est ita. SAPIENTIA.n. huius mūdi stultitia est apud deū. Dicit autē sapiētia huius mūdi que pncipalr mūdo innit. Nam illa que per res huius mūdi ad deū attingit non est sapiētia mūdi sed sapiētia dei. fm illud Ro.p. Deus.n. illis reuelauit. Inuisibilia.n. ipsius a creatura mūdi p ea que facta sunt itellecta ɔspiciūtur. Sapiētia q̄ mundi que sic reb⁹ mūdi intēdit vt ad diuinā veritatē nō pertingat stultitia est apud deū. stultitia reputat fm diuinū iudiciū. Esa.19. Stulti pncipes thaneos: sapiētes ɔsiliarij Pharaonis dederūt ɔsiliū isipiēs. Scdo probat qd̄ dixerat per duas auctoritates: quaz p⁹ scribit Job.5. Vñ dicit. SCRIPTVM est cōprehēdā sapientes in astutia eoz. Cōprehēdit aūt sapiētes dñs in astutia eoz q2 per h ipm q̄ astute cogitāt cōtra deū. impedit deus eoz conatuz ⁊ iplet suū ppositū sicut p malitiā fratrū Joseph volētiū ipedire eius pncipatuz. impletū est per diuinā ordinationē q̄ Joseph in egypto vēditus pnciparet. Unde ⁊ ante pmissā hba dicit Job. Qui dissipat cogitatiōes malignoz ne possint implere manus eoz qd̄ ceperant. q2 vt dicit Prouer.21. Non est sapiētia, nō est sciā, nō est ɔsilium ɔtra dñm. Scda auctoritas sumit ex.ps. vñ dicit. ET ITERVM scriptum est. Dominus nouit cogitationes sapiētū.s. fm sapiētiam mūdi QVONIAM vane sunt: q2.s.nō pertingunt ad finem cognitionis humane q̄ est cognitio veritatis diuine. Unde dicitur Sap.13. Uani sunt omnes homines in qbus nō subest sapiētia dei.

Deinde cū dic. ITAQVE nemo glorietur in hoib⁹. Infert ɔclusionē pncipalr intētaz.s.q̄ nō debeant gl'iari de ministris dei. ⁊ pmo ɔcludit ppositū ex pdictis dicens.

cens. Itaqz ex quo ministri nihil sunt s3 laborant pro mercede. NEMO glieť in hoibus: sicut ⁊ in ps. dicit.] Nolite confidere in pncipibus neqz in filijs hoiuz in quibus non est salus. Et Hiere. 17. Maledictus vir q cōfidit in homine ⁊c. Scdo rōnez assignat ex dignitate fidelium Chri assignans ordinē fideliuz in rebus. ⁊ pmo ponit ordinē rez ad fideles chri dicēs. OMNIA vestra sunt] q. d. Sicut hō nō gloriatur de rebus sibi subiectis: ita ⁊ vos gloriari nō debetis de reb⁹ huius mūdi que oīa sunt vobis data a deo. fm illud ps. Oia subiecisti sub pedibus eius. Exponit autē que oia. iter que p ponit ministros Chri qui sunt diuinitus ordinati ad ministeriū fidelium. fm illud 2° Cor. 4. Nos aūt seruos vestros p Jesum. ⁊ h est qd dicit. SIVE Paulus] q plantauit. SIVE Apollo] qui rigauit. SIVE Cephas] i. Petrus qui est vlis pastor ouium Chri. vt dr Jo. vlt°. Post hec ponit res exteriores. cū dicit. SIVE mundus] qui est continentia oium creaturarum q quidem est fideliuz Christi. eo q homo per res hui⁹ mundi iuuatur vel quantum ad necessitatem corporalem vel quantum ad cognitionez dei. fm illud Sap. 13. A magnitudine speciei ⁊ creature ⁊c.

℞ Cōsequēter ponit ea que pertinent ad ipsam hominis dispōnē dicēs. SIVE vita, siue mors.] q. d. s. fidelibus Christi: ⁊ vita est vtilis in qua merenť ⁊ mors p quā ad premia perueniūt. fm illud Ro. 14. Siue viuimus siue morimur ⁊c. Et Phil. pmo. Mihi viuere Chris est ⁊ mori lucrū. Ad hec autē duo reducunť oia bona vel mala huius mundi: q per bona cōseruatur vita. per mala peruenit ad mortem. Ultimo ponit q pertinēt ad statum hois psentem vel futuruz dicens. SIVE psentia] i. res huius vite qbus vtimur ad merendū SIVE futura] que nobis reseruanť ad pmium. Non. n. habemus hic manētē ciuitatē sed futurā inquirimus. vt dicit Heb. vlt°. OMNIA] inqt VESTRA sunt] i. vestre vtilitati deseruientia. fm illd Ro. 8. Diligentibus deū oia cooperātur in bonū. Sic ergo primus ordo est Chri ad fideles. Secūdus vo fidelium Christi ad Chrm quos ponit subdēs. VOS AVTEM Chri estis:] q. d. s. sua morte redemit. Ro. 14°. Siue viuimus, siue morimur dni sumus. Tertius ordo ē Christi fm q homo ad deuz. ideo addit. CHRISTVS aūt] fm q homo DEI EST.] Unde eū deuz ⁊ dnm in ps. noiat dicens. Dñe deus meus in te speraui. vt nomine dei tota trinitas intelligať. Quia ergo nullus dz gliari de eo qd infra ipsum est: sed de eo qd est supra ipsum: ideo non debent fideles Christi gloriari de ministris: sed magis ministri de ipsis. 2° Cor. 7. Multa mihi fiducia est apud vos. multa mihi gloriatio p vobis. S3 fideles Chri debēt gloriari de Christo. fm illud Gal. vlt. Mihi absit gloriari nisi in cruce dni nostri Jesu Chri. sicut Chris de patre. fm illud Sap. 2. Gloriať se patrem habere deum. Cap. IIII.

1. Cor. 4. Sic nos estimet homo: † vt ministros Christi ⁊ dispensatores mysteriorum dei. Qd superest aūt: illud requiritur in dispensatoribus: vt fidus aliqs reperiatur. Mihi vo pro minimo est: vt a vobis dijudicer: aut ab humano iudicio: imo nec meipm diiudico. Nullius. n rei mihi cōscius sum: sed nō per hoc iustificatus sum. Ceterū qui me iudicat: dñs est. Proinde ne ante tempus quicq iudicetis: donec veniat dominus: qui ⁊ illustraturus ē occulta tenebrarum: ⁊ patefaciet cōsilia cordiū: ac tunc laus erit vnicuiqz a deo.

Sic nos existimet hō vt ministros Chri: ⁊ dispēsatores ministeriorū dei. Hic iā querit iter dispēsatores vt fidelis qs iueniať. Mihi autez p minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die. S3 neqz meipsuz iudico. Nihil. n. mihi cōscius suz: sed nō in h iustificatus sum. Qui autē iudicat me dñs est. Itaqz nolite ante tps iudicare quoadusqz veniat dominus: qui ⁊ illuminabit abscondita tenebraruz: ⁊ manifestabit ɔsilia cordium: ⁊ tunc laus erit vnicuiqz a deo.

Uperius redarguit Aplus corinthios de h q de quibusdā ministris gliabanť. hic aūt arguit eos q alios ministros ɔtēnebāt. Et circa hoc duo facit. p arguit coz culpā. 2° instat ad coz correctionē ibi. NON VT ɔfundā vos.] ℞ Circa pm duo fac. p arguit coz temeritatē q male de ministris iudicabāt. 2° arguit coz elationē qua Chri ministros ɔtēnebāt ibi. HOC AVTEM fratres.] ℞ Circa pm duo facit. p ondit qd sit de ministris Chri firmiter sentiēdū. 2° q nō sit de eis temere iudicādū ibi. HIC IAM querit inter dispēsatores.] Dicit g p. Dixi q nullus vestrū dz gliari de hoib⁹ tn quilibet vestrum dz cognoscere auctez officij nostri ad qd pertinet q sumus mediatores inter Chrm cui seruimus. ad qd ptinet q dicit. SIC NOS existimet hō vt ministros Chri. Esa. 61. Sacerdotes dei vocabimini ministri dei nri diceť vobis. ⁊ iter mēbra ei⁹ q sūt fideles ecclie: quib⁹ dona Chri dispēsant. ad qd ptinet qd subdiť. ET DISPENSATORES ministerioz dei] i. secretoz ei⁹: q qdē sūt spūalia ei⁹ documēta. fm illd. ifra. 14. Spūs ē q loqť mysteria. Uel ēt ecclastica sacra in quib⁹ diuina virtus secretius operať salutē. Unde ⁊ in forma cōsecrationis eucharistie dr. Mysteriū fidei. pertinet g ad officiū prelatoz ecclesie q in gubernatiōe subditorum soli Chro seruare desiderēt: cuius amore oues eius pascūt. fm illud Jo. vlt°. Si diligis me pasce oues meas. Pertinet etiā ad eos vt diuina pplo dispensent. fm illud. ifra. 6. Dispēsatio mihi credita est. ⁊ fm h sūt mediatores inter Chrm ⁊ pplm. fm illud Deut. 5. Ego sequester fui ⁊ medius illo tpe iter deuz ⁊ vos. Hec aūt estimatio de platis ecclesie necessaria est ad salutē fideliū. nisi. n. eos recognoscerēt ministros Chri nō eis obedirent tāq Chro. fm illud Gal. 4. Sicut angeluz dei excepistis me sicut Jesuz Chrm. Rursuz. si eos nō cognoscerent dispensatores recusarent ab eis dona recipere. cōtra illud qd idē Apls dicit. 2. Cor. 2. Qd donaui si qd donaui pp̄ter vos in persona Christi.

℞ Deide cuz dic. HIC IAM qriť inter dispensatores.] Ostēdit circa ministros Chri temere iudicari non debere. ⁊ circa h tria facit. p ponit qdā per qd iudicare satagūt de fidelitate ministroz. 2° ostēdit de hoc iudicio se nō curare: sed deo reseruare ibi. MIHI aūt p minimo est.] Tertio ɔcludit prohibitionez temerarij iudicij ibi. ITAQVE nolite.] Circa pmū cōsiderandū est q ministroz ⁊ dispensatorum Christi qdā sunt fideles quidā infideles. Infideles dispensatores sunt q

in dispensandis diuinis ministeriis nõ intẽdunt vti-
litatẽ ppli ⁊ honorẽ Chri ⁊ vtilitatẽ mẽbroꝝ ei⁹. ſꝫ il-
lud Luc.16. In iniquo mãmone fideles nõ fuiſtis. Fi-
deles aũt q in oib⁹ itẽdũt honorẽ dei ⁊ vtilitatẽ mem-
broꝝ ei⁹. ſm illd Luc.12. Quis putas eſt fidelis ſuus
⁊ prudẽs quẽ ↄſtituit ſup familiã ſuã. Qui aũt ſunt fi-
deles diuino iudicio manifeſtabunt̃ in futuro. Sꝫ co
rinthi temere volebãt diſcutere: q diſpẽſatores eſſent
fideles vel infideles. ⁊ h̄ eſt qđ dicit. HIC ·i· h̄ eſt inter
vos. IAM ·i· in p̄ſenti tp̄e QVERITVR ·i· diſcutitur.
VT QVIS ·i· aliqs INTER diſpẽſatores fidelis inue-
niat̃. ·i· Iudicabãt. n. plures eẽ īfideles: vix aliquẽ virũ
putãtes eẽ fidelẽ. ſꝫ illud Prouer.20. Multi viri mi-
ſericordes vocant̃: vix aũt fidelẽ qs inueniet?

Deinde cũ dic̃. MIHI aũt ꝓ minimo eſt. ·i· Oſtendit ſe
hoc iudiciũ reputare nihil. ⁊ circa h̄ tria facit. p̄ ponit
ꝙ nõ curat circa h̄ ab aliis iudicari dicẽs. MIHI aũt
qui ſuꝫ minim⁹ īter diſpẽſatores PRO minimo eſt ·i· īt
minima bona reputo. VT A vobis iudicer ·i· ſ. eẽ fide-
lis vl' īfidelis. Et ne putarẽt ab Aplo hec dici i eorum
ↄtẽptũ: ac ſi coꝝ iudiciũ deſpiceret q̃ſi vilũ pſonaruꝫ
ſubiũgit. AVT ab humano iītellu q ẽ dies hois. ſꝫ il-
lud Io.11. Qui ambulat in die non offendit: qꝛ lucem
hui⁹ mũdi videt. Uel ad l'am. AVT ab hũano die ·i· a
ab itellu in h̄ tp̄e iudicantib⁹. q. d. veſtrũ: vel q̃rũcũqꝫ
hoīuꝫ iudiciũ paꝝ curo. Hiere.17. Diẽ hois non deſi-
deraui tu ſcis. Eſt aũt ſciẽdũ ꝙ de iudicio hoīuꝫ z⁹
dꝫ curari. Uno mõ quãtũ ad alios q ex coꝝ bono: vel
edificant̃: vel ſcãdaliꝫant̃. ⁊ ſic ſancti nõ ꝓ minimo ſꝫ
pro magno hñt ab hoīb⁹ iudicari cũ dño dicẽt. Mat.
5. Uideãt opera veſtra bona ⁊ glorificẽt pr̃eꝫ veſtruꝫ q
in celis ẽ. Alio mõ q̃tũ ad ſeipſos: ⁊ ſic nõ curãt mul-
tuꝫ: qꝛ nec gl'iam humanã ↄcupiſcũt. ſm illđ. 1. Theſ.
2. Neqꝫ gl'iam ab hoībus q̃rẽtes: neqꝫ aliqđ a vobis:
neqꝫ ab aliis. Neqꝫ opprobriũ hois timent. ſm illud
Eſa.51. Nolite timere opprobriũ hoīuꝫ ⁊ blaſphemi-
as coꝝ ne timeatis. Un̄ Aplus ſignãter dic̃. MIHI au-
teꝫ ⁊c̃ ·i· q̃tũ ad me ptinet nõ aũt id ꝓ nullo eſt: ſꝫ ꝓ
minimo: qꝛ bona tẽporalia īter que bona fama cõpu-
tat̃: nõ ſunt nulla bona ſꝫ minima: vt Aug. dicit in lib⁹
de libero arbitrio. Un̄ ⁊ Sap.7. Oẽ auruꝫ in cõpara-
tione illius arena eſt exigua. Scđo oſtẽdit ꝙ neqꝫ ſe-
ipſum iudicare p̄ſumit dicẽs. SED NEQVE meipſꝫ iu-
dico. ·i· Uidet̃ aũt hoc eẽ cõtra id qđ infra.11. di. Si
noſmetipſos diiudicaremus non vtiqꝫ iudicaremur.
Dꝫ q̊ quilibet iudicare ſeipm. Sed ſciendũ eſt ꝙ iu-
dicio diſcuſſiõis de quo Apls hic loquit quilibet dꝫ iu-
dicare ſeipm. ſm illud p̄s. Exercitabar ⁊ ſcopebã ſpi-
ritũ meũ. Et ſilr iudicio ↄdẽnatiõis ⁊ rep̄hẽſiõis ī ma-
nifeſtis malis. ſm illud Iob.13. Arguã coram eo vias
meas. ſed iudicio abſolutionis non dꝫ aliqs p̄ſumere
ſe iudicare: vt inocentẽ. Un̄ dicit̃ Iob.9. Si iuſtifica-
re me voluero: os meũ cõdẽnabit me. ſi inocẽtẽ conſi-
dero prauũ me cõprobabit. cuius rõnem aſſignat di-
cẽs. NIHIL mihi ↄſcius ſum ·i· nõ habeo alicui⁹ pec-
cati mortalis ↄſciam. ſm illud Iob.27. Neqꝫ rep̄hen-
dit me cor meũ in omni vita mea. SED NON in h̄ iu-
ſtificatus ſuꝫ ·i· nõ ſufficit ad hoc ꝙ me iuſtũ ꝓnũciẽ:
qꝛ poſſunt aliqua peccata in me latere que ignoro. ſꝫ
illud p̄s. Delicta qs itelligit? Et Iob.9. dicit̃. Et ſi ſim-
plex fuero hoc ipſuꝫ ignorabit aīa mea. Tertio ↄclu-
dit cui hoc iudicium reſeruetur dicẽs. QVI AVTEM
iudicat me dñs eſt ·i· ad ſolũ deum pertinet iudicare
vtruꝫ ſim fidelis miniſter an non. h̄ eniꝫ pertinet ad
intentionem cordis quã ſolus deus põderare põt. ſm
illud Prou.16. Spirituũ põderator eſt dñs. Et Hier.
7. Prauuꝫ eſt cor hominis ⁊ iſcrutabile. qs cognoſcet
illud? Ego dñs ꝓbans renes ⁊ ſcrutans corda.

Deinde cũ dic̃. ITAQVE nolite ⁊c̃. ·i· Concludit pro-
hibitionem temerarii iudicii. Et circa hoc tria facit. p̄
prohibet preuenire diuinum iudicium dicens. Itaqꝫ
exemplo meo qui neqꝫ meipſuꝫ iudico: neqꝫ ab aliis
iudicari curo: ſed iudicium meuꝫ deo reſeruo. NOLI-
TE ante tempus iudicare: ·i· quia vt di. Eccle.8. Omni
negocio tẽpus eſt ⁊ opportunitas. QVOADVSQVE
veniat dñs ·i· ſ. ad iudicandum. ſm illud Eſa.3. Domi-
nus ad iudicium veniet cum ſenatoribus populi ſui.
Unde ⁊ dñs dixit Math.7. Nolite iudicare. Sed h̄
intelligendum eſt de occultis: de manifeſtis autem iu-
dicare cõmiſſum eſt a deo hominib⁹. ſm illđ Deut.1.
Audite illos: ⁊ quod iuſtum eſt iudicate. Sunt eni ali-
qua manifeſta non ſolum per euidentiã facti ſicut no-
toria: ſed etiam ꝓpter confeſſionem: aut teſtium ꝓba-
tionem. Occulta v̄o deus ſuo reſeruat iudicio. Sunt
autem occulta nobis que latent in corde: vel etiam in
abſcondito fiunt. ⁊ de his dicitur in p̄s. Que dicitis in
cordib⁹ veſtris: ⁊ in cubilib⁹ veſtris cõpũgimini. Un̄
hõ qdeꝫ de his eſt temerarius iudex: ſicut iudex dele-
gatus q excedit formas mãdati iudicis de cauſa nõ ſi-
bi cõmiſſa. Eſt ergo temerariũ iudicium quãdo aliqs
de dubiis iudicat. Peruerſuꝫ aũt qñ falſuꝫ iudiciũ ꝓ-
fert: ⁊ q̃uis nõ ſit iudicãduꝫ circa pſonas: puta vt ali-
quis iudicet malũ hoiem qui bonus eſt: tñ multo gra-
uius eſt vt iudiciũ ꝓferat̃ de rebus ipſis: puta ſi qs di-
ceret virginitatẽ eẽ malaꝫ ⁊ fornicationeꝫ bonã. Con-
tra qđ dicit̃ Eſa.5. Ue qui dicitis bonũ malũ ⁊ maluꝫ
bonũ. Scđo deſcribit perfectioneꝫ futuri diuini iudi-
cii dicẽs. Qui ſ. dñs ad iudicandũ veniens ILLVMI-
NABIT abſcõdita tenebraꝝ ·i· faciet eẽ lucida ⁊ ma-
nifeſta ea que occulte in tenebris facta ſunt: ET MA-
NIFESTABIT ↄſilia cordiũ ·i· ſola corda. ſꝫ illđ Iob
12. Qui reuelat occulta de tenebris: ⁊ ꝓducit in lucem
vmbrã mortis. Et Sopho.1. Scrutabor hierl'm in lu-
cernis. Quod quidem eſt intelligendum taꝫ de bonis
q̃ꝫ de malis que non ſunt per penitentiam tecta. ſm il-
lud p̄s. Beati quorum remiſſe ſunt iniquitates ⁊ quo-
rum tecta ſunt peccata. Tertio ponit fructum quẽ bo-
ni reportabũt de diuino iudicio dicẽs. ET TVNC laus
erit vnicuiqꝫ ·i· ſ. bonoꝝ A DEO. ·i· Que qdẽ laus vera
erit: qꝛ de⁹ nõ decipi nec decipere pt. Ro.2. Cui⁹ laus nõ
ex hoīb⁹: ſꝫ ex deo eſt. 2. Coꝝ.10. Nõ. n. qui ſeipſuꝫ cõ-
mẽdat ille probatus eſt: ſed quem deus cõmendat.

Hec autem fratres per figuram trãſtuli in me-
ipſum: ⁊ in Apollo: ꝓpter vos: vt in nobis diſce-
retis: ne qs ſupra id qđ ſcriptuꝫ eſt: de ſe ſentiat:
vt ne hic illius: ille huius noie infleminí: ali⁹ ad-
uerſus aliuꝫ. Quis enim te diiudicat? Quid autẽ
habes: quod non accepiſti? Quod ſi etiã accepi-
ſti: quid gloriaris: quaſi nõ acceperis? Iam ſatu-
rati eſtis: iã ditati eſtis: abſqꝫ nobis regnuꝫ ade-
pti eſtis: atqꝫ vtinam adepti ſitis: vt ⁊ nos ſimul
vobiſcum regnemus. Arbitror enim quod deus
nos: qui ſumus Apoſtoli poſtremi: oſtẽderit tã-
q̃ꝫ morti addictos. Quoniaꝫ ſpectaculuꝫ facti ſu-
mus mundo: ⁊ angelis: ⁊ hominibus. Nos ſtulti
ꝓpter Chrm: vos aũt prudentes per Chrm: nos
imbecilles: vos aũt validi: vos clari: nos ↄtẽpti.

De iudi⁹ ho-
minũ 2⁹ cura
ri q̃ ad alios
⁊ quo ad ſe-
ipſos.

De occultis
deus tñ iudi-
cat: de mani-
feſtis cõmiſſuꝫ
ẽ hoīb⁹ a do.

Manifeſta.
Notoria.
Confeſſa.
Probata p
teſtes.

Iudex temera-
rius qñ de
dubiis: pũſus
qñ ẽ d falſo.

Ad hoc

Ad hoc usq; tẽpus τ esurimus τ sitimus: τ nudi sumus: τ colaphis cedimur: τ incertis vagamur sedib⁹: τ laboramus operãtes ꝓpriis manibus: male audiẽtes benedicimus: persequutionẽ patientes sustinemus: cõuitijs affecti obsecramus: velut excrementa mundi facti sumus: oĩuz reiectamentum ad hunc usq; diem.

¶ Hec autem fratres transfiguraui in me τ Apollo propter vos: vt in vobis discatis: ne supra q̃ᵹ scriptũ est vn⁹ aduersus alterũ infleᵹ pro alio. Quis.n. discernit? Quid ãt habes qđ nõ accepisti? Si ãt accepisti qđ gloriaris quasi nõ acceperis? Jam saturati estis: iaᵹ diuites facti estis. Sine nobis regnatis. Et vtinã regnetis: vt nos vobiscuᵹ regnemus. Puto.n. ꝙ de⁹ nos apostolos nouissimos ostẽdit tanq̃ᵹ morti destinatos: qꝛ spectaculuᵹ facti sumus mũdo τ angelis τ hoib⁹. Nos stulti ꝓpter Chrm: vos aũt prudentes in Chro. Nos infirmi: vos autẽ fortes. Uos nobiles: nos aũt ignobiles. Usq; in hanc horã τ esurimus τ sitimus: τ nudi sum⁹: τ colaphis cedimur: τ instabiles sumus: τ laboram⁹ operãtes manib⁹ nostris. Maledicimur: τ benedicim⁹. Persecutiõeᵹ patimur τ sustinem⁹: Blasphemamur τ obsecramus. Tanq̃ᵹ purgamẽta huius mũdi facti sumus oiuᵹ peripsima usq; adhuc. Lec. II.

Postq̃ᵹ Apls reprehẽdit in corinthijs temeritatẽ q̃ ministros Chri iudicabãt: hic arguit eoꝝ elationẽ q̃ ministros Chri ɔtẽnebãt. Et circa ħ tria facit. p̃ ꝓponit qđ intẽdit. 2⁰ rõneᵹ assignat. ibi. QVIS eniᵹ te discernit. 3⁰ eoꝝ ɔtemptũ hyronice loquẽs irridet. ibi. IAM saturati estis. Circa p^m ɔsiderãdũ ẽ ꝙ Apls supra volẽs reprimere ɔtẽtiões corinthioꝝ quas habebãt rõne ministroꝝ: vsus fuerat noib⁹ bonoꝝ mistroꝝ Chri: hẽ supra. i. dixit. Unusq̃sq; vestrũ dixit. Ego quidẽ sum Pauli. ego autẽ Apollo. ego ṽo Cephe. τ sup 3⁰ vbi dixit. Siue Paulus: siue Apollo: siue Cephas: τ ĩi nõ gliabanẽ de bonis mistris Chri: nec pp eos diffidebant: sᵹ pp pseudo aplos q̃s nolare noluit ne videreẽ ex odio vl̃ inuidia ɔ eos loq: sᵹ loco eoꝝ posuerat nomẽ suũ τ alioꝝ bonoꝝ p̃dicatoꝝ. τ ħ est qđ dicit. HEC aũt frẽs. i. q̃ dixi de mistris de gb⁹ gliamini: τ pro gb⁹ ɔtẽditis. TRANSFIGVRAVI. i. figuraliṫ loquẽs. TRANSTVLI i me τ Apollo. Dr̃. n. Prouer. i. Aiaduertet parabolã τ iterptationẽ ṽba sapiẽtũ τ enigmata eoꝝ. ET HOC pp vos. i. vr̃aᵹ vtilitateᵹ. 2. Cor. 4. Oia pp vos. VT IN vobis discatis: ne vn⁹ vestrũ infleẽ. i. supbiat aduersus aliũ ꝓximũ suũ. PRO ALIO. i. pro quocũq; ministro Chri. SVPRA quaᵹ scriptum est. i. vltra formaᵹ vobis in premissis descriptam. Dicitur enim Sap. 4. Dirumpens illos inflatos sine voce.

¶ Deide cũ dicit. QVIS eniᵹ te discernit. Assignat rõneᵹ q̃re vn⁹ nõ debeat ɔ aliũ inflari: τ p̃mo ponit rõnẽ dicẽs. QVIS eniᵹ te discernit? Qđ põt itelligi dupliṫ. Uno mõ sic. QVIS eniᵹ te discernit a massa pditoꝝ: tu teipsuᵹ discernere nõ potes. vñ nõ habes i te vnde ɔ aliũ supbias. Et de hac discretiõe dr̃ in ps. Judica me de⁹ τ discerne cãᵹ meã de gẽte nõ sancta. Alio mõ põt itelligi. Quis te discernit. s. supioreᵹ faciẽs ꝓximo tuo: qđ ħ tu facẽ nõ potes. Uñ ɔ eũ supbire nõ dbes. Et de hac discretiõe dr̃ Eccl. 33. In multitudine disciplinę dñi separauit eos τ immutauit vias illoꝝ. Sᵹ iter hoieᵹ iq̃tũᵹ sunt fideles Chri nõ est discretio. qꝛ vt dr̃ Ro. 12. Multi vnũ corp⁹ sum⁹ in Chro. Et Act. 15. dicit Petr⁹. Nihil discernit iter nos τ illos fide purificãs corda eoꝝ. Scdo excludit quãdã rõnẽ. Posset. n. aliqs discerni a bonis vel a malis melioꝛ eis extiñs pp bona q̃ hꝫ: puta fidẽ: sapiaᵹ: τ hm̃. Sᵹ ħ excludit Apls dicẽs. QVID aũt habes quod nõ accepisti. q. d. nihil. Oia. n. bona sunt a deo. fm illud ps. Aperiẽte te manũ tuaᵹ oia iplebunẽ bonitate. Et. 2. Paral. 29. Tua sunt oia: τ q̃ de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi: τ ex ħ ɔcludit ꝓpositũ dicẽs. SI AVTEM accepisti qđ gloriaris q̃si nõ acceperis. Jlle igiẽ gloriaẽ q̃si nõ accipiens q̃ de seipso gloriaẽ τ nõ de deo: sicut de qbusdã dr̃ in ps. Qui cõfidunt in virtute sua: τ in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ gloriaẽ. Et ad ħ ptinet p̃ma spẽs supbie: qua. s. aliqs supbiendo qđ hꝫ dicit a seipso hře. iuxta illõ ps. Labia nostra a nobis sunt: qs noster dñs est? Jlle aũt gloriaẽ quasi accipiẽs qui oia deo ascribẽs gloriaẽ de ipso: sicut supra dictũ ẽ. Qui gloriatur in dño glorieẽ. Sic aũt gloriari non est superbire: sed humiliari sub deo cui homo dat gloriam. fm illud Eccl. vltio. Danti mihi sapientiaᵹ dabo gloriam.

¶ Deinde cum dicit. IAM saturati estis. Jrridet eoꝝ supbiaᵹ qui aplos Chri ɔtẽnebãt. Et p̃mo in gñali. 2⁰ in spãli. ibi. NOS stulti sumus τc. Circa p̃mũ duo facẽ. Primo irridet in eis ꝙ de se nimis p̃sumebant. Scdo deridet in eis ꝙ aplos ɔtẽnebant. ibi. PVTO ENIM ꝙ deus τc. Circa primũ duo facit. Primo irridet eos de p̃sumptiõe qua sibi attribuebant qđ nõ habebant. Scdo irridet eos de hoc ꝙ sibi singulꝛ attribuebant qđ singulꝛ nõ habebant. ibi. SINE NOBIS regnatis. Attribuebant aũt sibi abũdantiaᵹ bonoꝝ: quoꝝ q̃daᵹ sunt interiora. τ quãtũ ad ħ dicit. IAM saturati estis. idest vobis videẽ ꝙ saturati estis. i. abũdanter refecti spũali dulcedine. de qua dr̃ in ps. Satiabor dum manifestabiẽ gloria tua. Poterat aũt eis fm veritatẽ dici ꝙ iam saturati estis: non plenitudine: sed fastidio. fm illõ Prouer. 27. Anima satiata calcabit fauũ. Quedã ṽo bona exteriora. τ quãtũ ad hoc dicit. IAM DIVITES facti estis. sicut vobis videẽ. s. diuitijs spũalib⁹. de qbus dr̃ Esa. 33. Diuitie salutis sapientia τ scientia. Simile est qđ dicẽ Apoc. 3. Dicis qꝛ diues sum τ locuples valde τ nullius egeo. ¶ Sed cõtra hoc videẽ illud qđ supra dixit in p̃ncipio dicẽs. Quia in omnib⁹ diuites facti estis in illo in omni sciẽtia τc. ¶ Sed dicenduᵹ est ꝙ supra dixit quãtuᵹ ad bonos qui iter eos erant. Hic aũt dicit quãtum ad p̃sumptuosos qui supbiebant de eo qđ nõ habebant. Potest τ aliter distingui satietas τ diuitie: vt saturitas referaẽ ad vsum gratie quo quis spũalib⁹ fruiẽ. Diuitie aũt ad ipsos habitus gratiarũ. Scdo cũ dicit SINE NOBIS regnatis. Jrridet eos ꝙ sibi singulꝛ attribuebãt qđ nõ hẽbant. Unde dicit. SINE NOBIS regnatis. i. ita vobis vr̃ ꝙ regnũ ad vos ptineat nõ ad nos. Sic. n. erant decepti a pseudo apostolis vt crederent se solos habere fidei veritatẽ que in regno dei ɔsistit. Aplm aũt τ sequaces eius errare. Cõtra quos dr̃ Esa. 5. Nunqd habitabitis

Discerni a ꝓditis vel ab infidelib⁹.

Nota aplos hic τ suum nomine loco pseudo aploꝝ.

Quattuor spe cies ſupbie.

vos ſoli in medio terre? Et ne videat̄ Apl'us ex inuidia h̄ dicere ſubiungit. VTINAM regnaretis.] Optat enī vt verā fidē habeāt. ſm illud Act. 26. Opto oēs qui audiunt tales fieri qualis ⁊ ego ſum exceptis vinculis his. Et vt eis exēpla humilitatis p̄beat. ſubiūgit. VT ET NOS regnem⁹ vobiſcū] q.d. Si aliquā excellētiā habetis nō dedignamur vos ſequi: ſicut vos dedignamini ſequi nos ꝯ illud qḋ dr̄ Gal'. 4. Qḋ bonū eſt emulamini in bono ſemp. ⸿ Et eſt aduertendum q̄ Apl'us hic quattuor ſpēs ſupbie tāgit: quaꝝ p̄ eſt qñ aliqs reputat ſe non hr̄e a deo qḋ hȝ: quā tāgit dicēs. QVID gloriaris q̄ſi nō acceperis?] Et hoc etiā pōt reduci ad ſcdāȝ ſpēm qua aliquis exiſtimat ppriis meritis accepiſſe. Tertia ſpēs eſt: qua qs iactat ſe hr̄e qḋ nō hȝ. ⁊ q̄tū ad hoc dicit. IAM SATVRATI eſtis iam diuites facti eſtis.] Quarta ſpēs qñ aliqs deſpectis ceteris ſingulr̄ vult videri: ⁊ q̄tū ad hoc pertinet qḋ dicit. SINE NOBIS REGNATIS.]

⸿ Deinde cū dicit. PVTO q̄ deus ⁊c̄.] Irridet eos de hoc q̄ apoſtolos Chr̄i ꝯtēnebāt: ⁊ p̄mo irriſorie ponit cōtemptū. ſcdo cām cōtemptus. ibi. QVI ſpectaculū facti ſum⁹.] Dicit ergo p̄mo. Prius dixi q̄ ſine nobis regnatis. PVTO ENIM] idest vos putare videmini QVOD deus nos apl'os oſtēdit nouiſſimos.] cū tamē infra. 12. dicat̄ q̄ de⁹ in eccl'ia poſuit p̄mū apl'os. Sic enī iplet̄ qḋ dr̄ Mat. 20. Erunt p̄mi nouiſſimi: ⁊ nouiſſimi p̄mi. Et ponit exēplū. TANQVAM morti deſtinatos.] Illi. n. qui ſunt ꝯdēnati ad mortē nouiſſimi habent̄ inter hoīes: vtpote quos indignū ſit viuere: ⁊ tales apoſtoli reputant̄ a mūdanis hoīb⁹. ſm illḋ ps. Eſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.

⸿ Deinde cū dicit. QVIA SPECTACVLVM.] Aſſignat cām cōtemptus. Circa qḋ ꝯſiderādum eſt q̄ qñ aliqui ſunt ꝯdēnati ad mortē cōuocant̄ hoīes ad coꝝ occiſionē quaſi ad ſpectaculum: ⁊ hoc maxime fiebat circa eos qui dānabant̄ ad beſtias: quia apoſtoli erāt quaſi morti deſtinati ſubiungit. QVIA ſpectaculū facti ſumus mūdo:] quaſi totus mūdus cōcurrat ad ſpectandū noſtram occiſionē ſm illud ps. Poſuiſti nos opprobriū vicinis noſtris: exponit aūt qd nōie mūdi intelligat cū ſubdit. ET ANGELIS ⁊ hoīb⁹] ſ. bonis ⁊ malis. Concurrebāt. n. ad coꝝ ſpectaculū boni angeli ad ꝯfortādū: mali aūt ad īpugnādū: boni hoīes ad cōpatiendū: ⁊ exēplū patiētie ſumēdū: mali homines ad pſequēdum ⁊ irridendum.

⸿ Deinde cū dicit. NOS STVLTI ⁊c̄.] Irridet eos in ſpāli q̄ apl'os ꝯtēnebant. Et circa h̄ duo facit. Primo ponit cōtemptū. 2° cām ꝯtempt⁹. ibi. VSQVE in hāc horā ⁊c̄.] Circa p̄mū irridet coꝝ cōtemptū q̄tū ad h̄ q̄ ſibi excellentiā apoſtolis defectū attribuebant. Et p̄mo q̄tū ad pfectionē intellectus: ⁊ q̄tū ad hoc dicit. NOS STVLTI ſumus pp̄ Chr̄m] i. ſtulti reputamur: qa crucem Chriſti p̄dicamus. Supra. 1. Verbū crucis pereūtib⁹ ſtultitia ē: ⁊ etiā qa pp̄ter Chr̄m opprobria ⁊ cōtentiōes ſuſtinemus. ſm illud Sap. 5. Nos inſenſati vitaȝ illoꝝ eſtimabam⁹ inſaniaȝ. Item vt legitur Act. 26. Feſtus dixit Paulo. Inſanis Paule: multe te l're ad inſaniaȝ adducūt. VOS] ſm veſtrā reputationē eſtis PRVDENTES in Chr̄o.] qa. ſ. nec crucē eius publice cōfiteri audetis: nec pſecutionē ſuſtinetis. Prouerb. 26. Sapiētior ſibi vr̄ piger: ſeptē viris loquētib⁹ ſn̄ias. Scdo q̄tū ad ptātē actionis cū dicit. NOS INFIRMI reputamur] ſ. in exterioribus pp̄ afflictiones quas ſuſtinem⁹. 2. Cor. 12. Libēter gloriabor in infirmitatib⁹ meis. VOS AVTEM] ſ. ſm veſtrā reputationē ESTIS FORTES] ſ. in reb⁹ corpalib⁹: qa ſecure viuūt ſine tribulatiōe. Eſa. 5. Ve q̄ potētes eſtis ad bibendū vinū: ⁊ viri fortes ad miſcēdā ebrietatē. VOS nobiles] ſ. eſtis. ſ3 veſtrā eſtimationē. i. honore digni: qui exteri⁹ ꝯtumelias nō patimini. Eſa. 19. Fili⁹ ſapiētiū: ego fili⁹ regū antiquoꝝ. NOS aūt ignobiles] ſum⁹ ſm veſtrā ⁊ alioꝝ reputationē: qa ꝯtēptibiles habemur. Supra. 1. Que ꝯtēptibilia ſunt mūdi: ⁊ ignobilia elegit deus. Et tñ ſm rei veritatē eſt econuerſo. Soli. n. cōtēptibiles illi ſunt q̄ deū ꝯtēnunt. ſm illud. 1. Re. 2. Qui aūt cōtemnunt me erunt ignobiles.

⸿ Deinde cū dicit. VSQVE in hāc horam ⁊c̄.] Aſſignat cām ꝯtēpt⁹. Et p̄mo ponit pro cā defectū bonoꝝ tēporaliū. Scdo mala q̄ in eis itelligebant̄. ibi. MALEDICIMVR ⁊ b̄ndicimus.] Tertio ꝯcludit intentum. ibi. TANQVAM purgamēta.] Circa p̄mū duo fac̄. Primo ponit defectū quē patiebant̄ in rebus neceſſariis. Vñ ea q̄ ptinent ad victū dicit. VSQVE in hāc horā] i. cōtinue a cōuerſione nr̄a vſq3 in p̄ns tp̄s ESVRIMVS ⁊ ſitimus.] 2ᵉ Cor. 11. In fame ⁊ ſiti. Quātū ḋo ad veſtitū ſubdit. ET NVDI ſum⁹] i. pp̄ veſtimētoꝝ īopiā qa ēt iterdū expoliant̄. Iob. 24. Nudos dimittūt homines veſtimēta tollētes qb⁹ nō eſt operimētū i frigore. ⸿ Sed ꝯ ē qḋ dr̄ in ps. Nō vidi iuſtū derelictū: nec ſemē ei⁹ querēs panē. ⸿ Sed dōm ē q̄ ita patiebant̄ apl'i q̄ nō derelinquebant̄: qa diuina puidētia moderabat̄ in eis ⁊ abūdantiā ⁊ inopiā q̄tū eis expediebat ad virtutis exercitiū. Vñ ⁊ Apl's Phil. 4. Vbiq3 ⁊ in oīb⁹ inſtitut⁹ ſū ⁊ ſaturari ⁊ eſurire ⁊ abūdare ⁊ penuriā pati oīa poſſū in eo qui me ꝯfortat. Scdo ponit defectū eoꝝ q̄ ptinēt ad bn̄ eē humane vite: quoꝝ p̄mū eſt reuerētia ab hoīb⁹ exhibita ꝯ quod dicit. ET COLLAPHIS cedimur.] Qḋ qdē fit magis ad opprobriū q̄ ad penā. Vñ de Chr̄o legim⁹. Math. 26. Exſpuerūt in faciē ſuā ⁊ collaphis eū ceciderūt. Scdo regrit̄ qes i loco. ꝯ qḋ dr̄. ET INSTABILES ſumus.] Tū qa expellebāt̄ a pſecutorib⁹ de loco i locū. ſ3 illḋ Mat. 10. Si vos pſecuti fuerit in vna ciuitate fugite i aliā. Tū ēt qa pro executiōe ſui officij diſcurrebant vbiq3. ſ3 illḋ Io. 15. Poſui vos vt eatis. Tertio regrit̄ miniſtrātiū auxiliū ꝯ qḋ dr̄. ET LABORAMVS operātes manib⁹ nr̄is.] Tū qa aliqñ nullus dabat eis vñ poſſent ſuſtētari. Tū ēt qa labore manuū ſuaꝝ victū acqrebāt: vl' ad vitādū fideliū grauamē: vl' ad repellēdū pſeudo apl'os q̄ pp̄ q̄ſtū p̄dicabāt vt hr̄ 2ᵉ Cor. 12. Tū ēt vt darēt ocioſis laborādi exēplū: vt hētur 2. Theſ. 3. Vñ dic̄ Paulus Act. 20. Ad ea q̄ mihi op⁹ erāt ⁊ his q̄ mecū ſunt miniſtrauerūt manus iſte.

Apl'i nō fuerunt derelicti q̄uis mala mala paſſi ſunt.

⸿ Deīde cū dic̄. MALEDICIMVR ⁊c̄.] Ponit mala q̄ apl'i patiebāt̄. Et p̄mo in ḋbis cū dicit. MALEDICIMVR] i. mala de nobis dicūt hoīes vl' ad detrahēdū vel ad ꝯtumelias inferēdū vel ēt mala in p̄dicando. Hie. 15. Oēs maledicūt mihi. ET BENEDICIMVS] i. reddim⁹ bonū p̄ malo. ſ3 illḋ. 1. Pe. 3. Nō reddētes maledictū p̄ maledicto: ſ3 eꝯ b̄ndicētes. Scdo in factis ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. PERSECVTIONEM patimur] nō solū q̄tū ad h̄ q̄ fugamur de loco ad locū qḋ p̄pe pſecutio dr̄: ſed q̄tū ad h̄ q̄ multiplr̄ tribulamur. ſm illud ps. Multi q̄ pſequūt̄ ⁊ tribulāt me. ET SVSTINEMVS i Chr̄o] ſ. oīa patiēter. Ecc. 1. Vſq3 ad tp̄s ſuſtiebit patiēs. Tertio tāgit cāȝ vtriuſq3 cū dic̄. BLASPHEMAMVR] i. blaſphemie imponunt̄ nobis. dū dicimur magi vel malefici ⁊ reputamur dei inimici. ſm illud Ioā. 16. Venit hora vt oīs qui interficit vos arbitretur obſequiū ſe preſtare deo. Et Ro. 3. Sicut

blasphemamur vt aiūt qdā dicere: faciamus mala vt veniāt bona: tñ obsecramus deū pro his qui nos persequūtur ꝛ blasphemant. Fm illud Mat.5. Orate pro persequētibus ꝛ calumniantibus vos.

¶ Deinde cū dicit. TANQVAM purgamēta ꝛc. Cōcludit ex oībus pmissis eoꝝ ↄtēptuꝫ dicens. Et pp oia pdicta facti sumus tanq̃ purgamēta huius mūdi .i. reputati sumus: ꝛ a iudeis ꝛ a gentilib⁹ vt per nos mundus inquineť: ꝛ pp̄ter nostrā occisionē mundus purgeť: ꝛ tanq̃ SVMVS peripsima oiuꝫ. Dr āt pipsima qdcūqꝫ purgamētuꝫ: puta vel pomi vel ferri vl cuiuscūqꝫ alterius rei. Et hoc VSQVE ADHVC. qa .s. cōtinue h̄ patimur. Sed qñqꝫ deficiet. Fm illud Sap.5. Ubi ex ore impioꝝ dr̄. Hi sunt quos aliqñ habuimus in derisuꝫ ꝛ in similitudine impropeřij. Et postea subditur. Quō ergo cōputati sunt inter filios dei.

Peripsima.

¶ Non quo vos pudore suffundam hec scribo: sꝫ vt filios meos dilectos admoneo. Nam etiam si innumeros pedagogos habeatis in Christo: non multos tñ habetis patres. Siqdem in Chrīo iesu per euāgeliuꝫ vos genui. † Adhortor itaqꝫ vos: vt imitatores mei sitis. Hac de causa misi vobis Thimotheū: qui ē fili⁹ meus dilect⁹: ꝛ fidelis in dño: qui vobis in memoriaꝫ reducet vias meas: que sunt in Christo: queadmoduꝫ vbiqꝫ in omni ecclesia doceo. Perinde quasi nō sim ventur⁹ ad vos: inflati sunt qdaꝫ. Sed veniaꝫ breui ad vos: si dñs voluerit: ꝛ cognoscam non sermonē istoꝝ qui iflati sunt: sꝫ virtutē. Nō .n. in sermone regnū ē dei. sꝫ in virtute. Quid vultis? Cum vga venio ad vos: an cū charitate: ꝛ spiritu lenitatis?

Infra.11. Eph.5.

¶ Non vt cōfundam vos hec scribo: sꝫ vt filios meos charissimos moneo. Nam si decē milia pedagogoꝝ habeatis in chrīo: sꝫ nō multos patres. Nam in Chrīo iesu per euāgeliuꝫ ego vos genui. Rogo ergo vos imitatores mei estote: sicut ꝛ ego Christi. Ideo misi ad vos Thimotheū qui est filius meus charissim⁹ ꝛ fidelis in dño: qui vos cōmonefaciat vias meas q̄ sunt i chrīo iesu: sicut vbiqꝫ in oi ecclīa doceo. Tanq̃ nō ventur⁹ sim ad vos: sicut inflati sunt qdam. Ueniaꝫ aūt ad vos cito: si dñs voluerit: ꝛ cognoscā non sermonē eoꝝ qui iflati sunt. Sed virtutem. Non eniꝫ in sermone est regnū dei: sed in virtute. Quid vultis? In virga veniaꝫ ad vos: an i charitate ꝛ in spiritu mansuetudinis? Lec. III.

Postq̃ Apostolus reprehēdit corinthios de h̄ q̄ apostolos temere iudicabant ꝛ presumptuose cōtemnebāt: hic istat ad eoꝝ correctionē: ꝛ pmo admonitionis vbo. scdo exemplo. ibi. ROGO ERGO vos fratres ꝛc. Tertio correctiōis flagellatio ibi. TANQVAM nō venturus sim ad vos ꝛc. Circa pmū tria facit. Primo ponit admonitionis modum dicēs. Hec scꝫ que i serie epistole huiusqꝫ vobis dixi. SCRIBO nō vt cōfundam vos .s. mala ↄfusione: que in desperationē mittit: q̃uis velim vos cōfundi cōfusione: que peccatū vitat. Fm illud Eccl.4. Est cōfusio adducēs peccatū: ꝛ est ↄfusio adducēs grāꝫ ꝛ gloriaꝫ. SED predicta MONEO vos vt filios. Eccl.7. Filij tibi sunt erudi illos ꝛ curua illos a pueritia eorum. Scdo ostēdit debitū admonēdi dicēs. NAM SI DECEM MILIA pedagogoꝝ habeatis in Christo: sꝫ nō multos patres. Ubi ↄsiderādum est q̄ pater est qui pmo generat: pedagogus aūt est qui iam natuꝫ nutrit ꝛ erudit. Gal.3. Lex pedagogus noster fuit i Christo. Dicit ergo Aplus se patreꝫ eoꝝ in Chrīo: qa eis primo euangeliuꝫ pdicauit. Unde assignans rōnem eius qd dixerat subdit. NAM IN Christo iesu per euāgelium vos genui. Est autē gñatio pcessus ad vitam: homo autē viuit in Chrīo per fidē. Gal.2. Qr aūt nūc viuo in carne in fide viuo filij dei. Fides autē vt dr̄ Ro.1. Est ex auditu: auditus aūt per vbū. Uñ vbū dei est semē quo Aplus eos genuit in Chrīo. Uñ Jac.1. Uolūtarie nos genuit vbo veritatis. Alios aūt dicit pedagogos: qa postq̃ fidē receperāt eos adiuuerunt: vt intelligať esse eadē cōparatio q̃tū ad pdicationē euāgelij pedagogi ad patrē: que supra .3. posita ē rigatoris ad plantatorem: ꝛ superedificatoris ad fundatorem.

Cōfusio adducens pctm̄ ꝛ adducens grāꝫ ꝛ gliā.

¶ Deinde cū dicit. ROGO ERGO vos fratres. Instat ad corrigēdum eos suo exēplo. Et pmo hortať eos ad imitāduꝫ suū exēpluꝫ dicēs. Ergo exquo estis filij cū bonoꝝ filioꝝ sit imitari patres. ROGO VOS imitatores mei estote .s. vt nō temere iudicetis: sic nec ego: qa neqꝫ meipsuꝫ iudicare presumo: ꝛ de vobis humilia sentiatis: ꝛ de alijs maiora. Uñ non sine causa talē mō loquēdi visus ē. Nos ifirmi. Uos fortes. z. Thes.3. vt formā nosmetipsos daremus vobis ad imitādum. Aduertēduꝫ est aūt q̄ eosdē quos supra filios noiauit nunc noiat fratres. Dixerat aūt suos filios in Christo: qa eos nō sibi sed Chrīo genuerat: ꝛ qa ipse genit⁹ erat a Christo: ex ↄsequēti eos habebat vt fratres ꝛ filios. Intantū ergo debebāt euꝫ imitari vt patrē: inquātuꝫ ꝛ ipse Christuꝫ imitabať: qui est oiuꝫ pncipalis pater. Et per h̄ subtrahiť subditis occasio de adherēdo malis exēplis prelatoꝝ. Unde in hoc subditi soluꝫ prelatos imitari debēt in quo ipsi Chrīꝫ imitanť: qui est infallibilis regula veritatis. Unde seipsuꝫ apostolis in exēpluꝫ posuit. Jo.13. Exēpluꝫ dedi vobis vt queadmodū ego feci ꝛc. Qd qdeꝫ exēpluꝫ Paulus seq̄bať. Fm illud Job.23. Uestigia eius secutus est pes meus: viaꝫ eius custodiui ꝛ nō declinaui ab ea. Scdo remouet excusationē ignorantie dicēs. IDEO misi ad vos Thimotheū qui est filius meus charissimus ꝛ fidelis in dño. Fꝫ illud Phil.2. de Thimotheo loquēs. Neminē habeo ita vnanimē qui sincera affectiōe pro vobis sollicit⁹ sit. QVI VOS cōmonefaciat vias meas idest qui vos doceat meos pcessus .i. oia opera ꝛ moneat vos ad ea sequēdum. Fm illud Hiere.6. Interrogate de semitis antiquis que sit via bona ꝛ ambulate in ea. QVE .s. dē vie SVNT IN Chrīo. ꝛ iō nō debeꝫ dedignari eas sequi. Fꝫ illud ps. Uias tuas dñe demōstra mihi. Et nō videať vobis hoc onerosuꝫ: quia hoc cōiter oibus ipono. Uñ subdit. SICVT vbiqꝫ in ecclesia doceo. Col.1. Audistis veritatis euāgeliū qd peruenit ad vos: sicut ꝛ in vniuerso mundo. Uel h̄ qd dicit. VIAS MEAS referenduꝫ est ad opera. Qd vo dicit. SICVT ET VBIQVE. ad documēta. Ad hoc enim missus erat Thimotheus vt induceret eos ad imitanda opera: ꝛ tenenda apostoli documenta.

¶ Deinde cū dicit. TANQVAM nō venturus sim ad vos. Cōminať eis correctionis flagellū. Et pmo ostē

dit eos esse dignos correctionis flagello dicẽs. TANQVAM nõ venturus sim ad vos] inflati sunt qdaz.s. vestrũ quasi nõ timẽtes ꝑ me de sua supbia cõuinci: ꝫ tñ digni sunt flagellis. nam humiles solis ṽbis corrigunt: superbi flagellis idigent. ſm illud Job.4. Respice cunctos supbos ꝫ ꝯfunde eos. Scdo prenunciat eis suũ aduentũ quo veniat ad iudicãduz: vbi primo prenũciat aduẽtuz dicẽs. VENIAM aũt cito ad vos.] Et qa dr̃ Prouer.16. Cor hois disponit viaz suã: sz dñi est dirigere gressus ei⁹. Ideo subdit. SI DOMINVS voluerit.] Isa.4. Si dñs voluerit ꝫ si vixerim⁹ faciem⁹ hoc aut illud. Scdo prenũciat eis suã iudiciariã cognitionẽ cũ dicit. ET COGNOSCAM] s. ordine iudiciario. ſm illud Job.29. Causam quã nesciebã diligẽtissime inuestigabã. NON sermonẽ eoꝝ qui iflati sunt: sz virtutez] q.d. Nõ ꝓpter hec ex mea examinatiõe approbabunt qui abũdant in ṽbis: sz si abũdarent in virtute: qa vt dr̃ Prouer.14. Ubi ṽba sunt plurima ibi frequenter egestas. Tertio rõnem assignat dicens. NON ENIM in sermone est regnum dei: sz in virtute] i. nõ ideo aliqui ptinent ad regnũ dei qui abundant in sermone. ſm illud Matt.7. Non ois qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnũ celoꝝ: sz q facit volũtatẽ patris mei. Ultimo cõminat̃ eis correctionẽ: reseruãs tamẽ correctionẽ arbitrio eoꝝ dicẽs. QVID vultis in ṽga] s. discipline VENIAM ad vos] s. castigãdos AN IN charitate] i. in ostẽsione amoris: ET IN spiritu mansuetudinis.] vt. s. nihil durius vobiscum agaz. hoc. n. pendet in vobis. Naz si vos in via stultitie ꝑmanetis opz me ad vos cũ virga venire. ſm illud Prouer.22. Stultitia colligata est in corde pueri ꝫ virga disciplinę fugabit eaz. Si ṽo vos correxeritis ostẽdaz vobis charitatẽ ꝫ mansuetudinẽ. Gal. vlti⁹. Uos qui spũales estis instruite hõ in spiritu lenitatis: hoc aũt non dicit quin si in virga veniens nõ cum charitate veniret: cũ scriptũ sit Prouer.13. Qui parcit virge odit filiuz suũ: qui aũt diligit illuz instanter erudit: sz qa ille qui castigat̃ virga nõ sentit interdũ dulcedinẽ charitatis: sicut illi quos blande ꝯsolat̃. Cap. V.

Omnino audit̃ iter vos stuprũ: ꝫ hmõi stuprũ: qd̃ nec inter gentes noiatur vt aliqs vxorẽ pñis habeat. Et vos inflati estis: ac nõ poti⁹ luxistis: vt tolleret̃ de medio vestrum: qui facinus hoc perpetrasset.

Colos.2. Naz ego qdez: tñ absens corpore: presens aũt spiritu iaz decreui tanq̃ pñs: vt is qui sic hoc patrauit: in noie dñi nr̃i Jesu chũi: congregatis vobis ꝫ meo spiritu: vna cuz pt̃ate dñi nostri Jesu christi: tradat̃ sathane ad interitum carnis: quo spiritus saluus sit in die domini Jesu.

Omnino ostendit̃ inter vos fornicatio: ꝫ talis fornicatio q̃lis nec inter gẽtes: ita vt vxorẽ patris sui aliqs habeat. Et vos inflati estis ꝫ nõ magis luctũ habuistis vt tollatur de medio vestrũ qui hoc op⁹ fecit. Ego qdẽ absens corpe: pñs aũt spiritu iam iudicaui vt pñs euz qui sic operatus est in noie dñi nostri Jesu chũi cõgregatis vobis ꝫ meo spiritu cum virtute dñi Jesu tradere hmõi hoiez sathane in iteritus carnis: vt spiritus saluus sit in die dñi nostri Jesu christi.

Postq̃ Aplus ꝓsecutus est ea q̃ ptinent ad baptismi sacramẽtũ: hic incipit ꝓsequi ea que ptinent ad matrimoniũ. Et pmo arguit pctm̃ ꝯtraz matrimonio. s. fornicationem. Scdo agit de ipso mr̃imonio. ca.7. ibi. DE QVIBVS aũt scripsistis mihi ꝛc.] Circa pmũ duo facit. Prio ponit culpaz. 2⁰ redarguit eaz. ibi. NON EST bona gloriatio vr̃a ꝛc.] Circa pmũ duo facit. Prio ponit culpã cuiusdam fornicarij. Scdo culpã alioꝝ qui pctm̃ fornicarij tolerabant. ibi. ET VOS inflati estis ꝛc.] Circa pmũ pmo ponit tria que ptinent ad culpe grauitatez. Prio nãqz ostẽdit pctm̃ esse notoriũ dicẽs. NON SINE cã q̃siui an velitis q̃ in virga veniam ad vos.] Est. n. in vobis aliqd dignũ virga discipline. Quia FORNICATIO audit̃ inter vos oino] ſm publicã formã. ꝯ qd̃ dicitur Eph.5. Fornicatio aũt nec noiet̃ in vobis. Esa.3. Peccatuz suũ quasi Sodoma ꝑdicauerũt nec abscõderũt. Scdo aggrauat pctm̃ ex cõparatiõe cũ dicit. ET TALIS FORNICATIO qualis nec inter gẽtes] licita reputat̃ vel inuenit̃. Apud gẽtiles. n. simplex fornicatio nõ reputabat̃ pctm̃. Uñ Apli Act.15. ad hũc errorem excludenduz gẽtilib⁹ ad fidẽ cõuersis iposuerant q̃ abstineãt se a fornicatiõe. Erat tñ qdaz fornicationis spẽs que ꝫ apud gẽtiles illicita habebat̃. Et ideo dicit. ITA VT vxorez pr̃is aliqs habeat.] sicut dr̃ Gen.49. Effusus es sicut aqua nõ crescas: quia ascẽdisti cubile pr̃is tui: ꝫ maculasti stratũ ei⁹. Hoc aũt erat horribile etiã apud gẽtiles vtpote ꝯtrã nãli rõni existens. Per nãlez eniz reuerẽtiã filij ad parẽtes ſm oẽm statuz ꝫ legẽ pater ꝫ mater a mr̃imonio excludit̃: vt sic ẽt possit itelligi qd̃ habet̃ Gen.2. Propter hoc relinquet hõ patrez ꝫ matrez. s. in cõtractu matrimonij ꝫ adherebit vxori sue. Sicut autez ibi subdit̃. Uir ꝫ mulier erunt duo in carne vna. Et ideo vxor patris repellit̃ a matrimonio: sicut ꝑsona pr̃is vl matris. ſz illð Leui.18. Turpitudinez vxoris patris tui ne discooperias: turpitudo enim patris tui est.

¶ Deinde cuz dicit. VOS INFLATI ESTIS.] Ponit culpã eoꝝ qui h̃ pctm̃ tolerabãt. Et pmo reprehendit eoꝝ tolerãtiaz. Scdo supplet qd̃ illi negligebant. ibi. EGO qdez ꝛc.] Circa pmũ notat in eis tria vitia. Prio supbiã cũ dicit. ET VOS inflati estis] s. vẽto supbie reputãtes vos inocẽtes ex comparatiõe pctõris: sicut Luc.18. phariseus dicebat. Nõ suz sicut ceteri hoiuz: velut ẽt hic publican⁹. Sap.4. Dirũpam illos iflatos sine voce. Scdo tãgit eoꝝ iniustitiã cũ dic̃. ET NON magis luctũ habuistis] s. patiẽdo causaz pctõris: sicut Hier.9. dr̃. Quis dabit capiti meo aquã ꝫ oculis meis fontẽ lachrymaꝝ: vt plorẽ die ac nocte iterfectos filie populi mei. Uera. n. iustitia: vt dicit Grego. cõpassionem hz nõ dedignationẽ. Tertio tãgit eoꝝ iudicij negligẽtiã. VT TOLLATVR de medio vestrũ q hoc op⁹ fecit.] Talis. n. cõpassio viri iusti ad pctõrez vulnerat ꝫ liberat. ſz illud Prouer.23. Tu ṽga ꝑcutis eũ ꝫ aiaz ei⁹ de iferno liberabis. Per h̃ ẽt alij corrigũt̃: ſz illud Prou.19. Pestilẽte flagellato stult⁹ sapiẽtior erit. Uñ ꝫ Eccl.8. Qr nõ ꝓfert̃ cito ꝯ malos sñia absqz vllo timore filij hoiuz ꝑpetrãt mala. Dz aũt ad correctionez alioꝝ interduz peccator separari vbi de cõtagione timet̃. ſm illud Prouer.22. Eijce derisorẽ ꝫ exibit cum eo iurgium cessabuntqz cause ꝫ cõtumelie.

¶ Deinde cū dicit. EGO qdē absens corpe rc̄.] Supplet coꝝ negligētiā sniaꝫ pferēs ꝯ pctōrē: ꝛ circa hoc tria facit. Pͦrio ponit auctē iudicātis. 2º moduꝫ iudicandi.ibi. CONGREGATIS vob rc̄.]3º sniaꝫ iudicis ibi. TRADERE hm̄ rc̄.] Circa pͥm duo facit. Pͦrio ponit auctē ministri.s.ipsiꝰ. videbaꝛ aūt ꝯ iudiciariū ordinē: vt ɔdēnaret absētē. Fm illud Act.25. Non est ɔsuetudo romanis ɔdēnare aliquē priꝰ ꝙ is q accusaꝛ pñtes hēat accusatores: sꝫ hͦ Aplus excusat dicēs. EGO qdeꝫ absens corpe: pñs autē spiritu] .i.affectu ꝛ sollicitudine mētis. Fm illud Col.2. Et si corpe absens sum: sꝫ spiritu vobiscū sum gaudēs ꝛ videns ordineꝫ vestrū. Uel PRESENS spiritu:]qa p spūm cognoscebat ea que apud ipsos agebanꝛ: ac si pñs esset: sicut ꝛ Heliseus dixit. 4. Reg.5. Nōne cor meū in pñti erat: qñ reuersus est homo de curru suo. Et qa sum spiritu pñs iam iudicaui.i. sniaꝫ ɔdēnationis ordinaui in eū: qui sic operatꝰ est. Scđo ponit auctoritatē principalis dñi dicēs. IN NOMINE dñi nostri Jesu chri] .i.vice ꝛ auctoritate seu cū virtute ꝛ inuocatiōe nois eius. Fm illud Col.3. Omne qdcūqꝫ facitis in verbo aut opere in nomine dñi nostri Jesu christi facite.

¶ Deinde cū dicit. CONGREGATIS vobis in vnuꝫ.] Ostēdit modū iudicādi. Ea.n. que grauia sūt multoꝝ deliberatiōe pontēda sunt. Uñ ꝛ antiquitꝰ iudices sedebāt in portis vbi pple cōgregabaꝛ. Fm illud Deut. 16. Judices cōstitues i oibus portis tuis. Uñ dr̄ in ps. In cōsilio iustoꝝ ꝛ cōgregatiōe magna opera dñi. Et Mat.18. Ubi sunt duo vel tres cōgregati i noie meo: ibi suꝫ in medio. Scđo adhibet suū assensuꝫ cū dicit. ET MEO spiritu] .i. mea voluntate ꝛ auctoritate. Fm illud qđ dixerat: pñs autē spiritu. Tertio adhibet auctoritatē principalis dñi.s. christi dicēs. CUM virtute dñi nostri Jesu chri.] Ex quo iudicium ecclesie habet robur firmitatis. Fꝫ illud Mat.18. Qdcūqꝫ ligaueritis sup terram erit ligatum ꝛ in celis.

¶ Deinde cuꝫ dicit. TRADERE hm̄ rc̄.] Ponit ɔdēnationis sniaꝫ: circa quā tria ponit. Pͦrio penā cum dicit. TRADERE hm̄ sathane] supple iudicaui. Quod pōt dupl'r intelligi. Primo ꝙ sicut dr̄ Mat.10. Dñs dedit aplis ptātē spirituū imundoꝝ vt eycerent eos: ꝛ per eādē ptātē poterāt iperare spiritibꝰ imūdis vt vexarent corpal'r: quos hac pena iudicabāt dignos. Mandauit ergo Aplus corinthijs in eiꝰ auctē tradere pdictū fornicariū sathane corporal'r vexāduꝫ. Uñ ponit scđo huiꝰ snie effectū cū dicit. IN INTERITUM carnis] .i.ad vexationē carnis ꝛ afflictionē in qua peccauit. Fꝫ illud Sap.11. Per q̄ peccat qs p hec ꝛ torqueꝛ. Tertio ponit fructuꝫ cū dicit. UT SPIRITUS saluus sit in die dñi nostri Jesu chri] .i.vt saluteꝫ cōsequaꝛ in die mortis vl' in die iudicij: sicut supra 3º expositū est: ꝛ sic impleꝛ qđ ibi subdiꝛ. Ipse autē saluus erit: sic tñ q̄si p ignē: pene.s.tēporalis. Nō.n. Aplus sathane tradidit peccatorē vt eius ptāti ppetuo subiaceret: sed vt carnis vexatiōe ad pniaꝫ cōuertaꝛ. Fm illud Esa.28. Sola vexatio itell'm dat auditui. Est aūt hec sententia Apli quā dñs fuauit Job.2. Ubi sathane dixit. Ecce in manu tua est.s. caro eius. Uerūtñ aiaꝫ illius serua.s. illesam. ¶ Alio mō pōt qđ dr̄ tradere hm̄ sathane.s.p excōicationis sniaꝫ: per quā aliqs separaꝛ a cōione fideliuꝫ: ꝛ pticipatiōe sacramētoꝝ: ꝛ puaꝛ ecclie suffragijs: qbus hō muniꝛ ꝯ impugnationeꝫ sathane: pp qđ de ecclesia dr̄ Cañ.6. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata.s.demonibꝰ. Qr autē subdiꝛ. IN INTERITUM carnis] intelligiꝛ: vt.s. ab ecclesia separatꝰ: ꝛ tēptatio-nibꝰ sathane expositus liberiꝰ ruat in pctm̄. Fm illud Apoc. vltimo. Qui in sordibꝰ est sordescat adhuc. Uocat autē peccata mortalia carnis interitū: qa vt dr̄ Gal. vltimo. Qui seminat in carne de carne ꝛ metet corruptioneꝫ. Subdit aūt. UT SPIRITUS saluus sit.] vt.s. pctōꝝ turpitudinē cognoscēs confundaꝛ ꝛ peniteat: ꝛ sic saneꝛ. Fm illud Hiere.31. Cōfusus suꝫ ꝛ erubui: qm̄ sustinui opprobriū adolescētie mee. Pōt ēt itelligi vt spūs eius.s.ecclesie.i.spūssanctꝰ ecclesie saluꝰ sit fidelibus in die iudicij: ne se perdant cuꝫ per cōtagium peccatoris: quia vt dicitur Sap.1. Spiritussanctus discipline effugiet fictum rc̄.

¶ Nō est bona gloriatio vestra. † An nescitis: qđ pauxilluꝫ fermēti totam cōspersionē fermentat? Expurgate itaqꝫ vetus fermentuꝫ: vt sitis noua conspersio: sicut estis infermētati. Naꝫ ꝛ pascha nostrū pro nobis imolatus est Chrs. Itaqꝫ festū celebremꝰ: nō in fermēto veteri: nec in fermento malitie ꝛ versutie: sꝫ in panibꝰ fermēto carētibꝰ: hoc est synceritate ꝛ veritate.

¶ Non est bona gloriatio vr̄a. Nescitis qa modicū fermētuꝫ totā massam corrūpit. Expurgate vetus fermētum vt sitis noua cōspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum imolatus est Chrs. Itaqꝫ epulemur nō in fermēto veteri: neqꝫ in fermēto malitie ꝛ nequitie: sed in azimis synceritatis ꝛ veritatis. Lec. II.

Supra Aplus memorauit duplicē culpā.s.corinthiꝫ fornicatoris: ꝛ alioꝝ qui eiꝰ pctm̄ tolerabāt: hic vtrāqꝫ culpā redarguit. Pͦrio culpaꝫ tolerantiū eiꝰ pctm̄. 2º culpaꝫ fornicatoris. ibi. CORPUS autē non fornicationē rc̄.] Circa pͥmū duo facit. Pͦrio redarguit in corinthijs negligētiā iudicij. Scđo redarguit in eis q̄daꝫ alia vitia circa iudiciū. 6. ca. AUDET aliqs rc̄.] Circa pͥm duo facit. Pͦrio redarguit eos qui fornicatorē a se nō separauerūt. Scđo reprobat falsum intell'm quē ex ṽbis suis cōceperāt. ibi. SCRIPSI vobis in epla rc̄.] Circa pͥm duo facit. Pͦrio reprehendit qđ fecerāt. Scđo ostēdit qd faciēduꝫ sit. ibi. EXPURGATE vetꝰ fermētum rc̄.] Circa pͥm duo facit. Primo reprehēdit culpaꝫ pteritā q̄sꝫ ad suaꝫ radicē. Dixerat eniꝫ supra ꝙ ex inflatione seqꝛ in eis incōpassio: ꝛ ex incōpassione correctionis negligētia. Arguit ḡ primo corinthioꝝ elationē dicēs. NON EST bona gloriatio vr̄a.] qua.s. de defectibꝰ alioꝝ gloriamini: q̄si vos sitis inocētes. Dꝫ.n. vnusqsqꝫ in dño gloriari de bonis sibi diuinitꝰ datis nō de alijs. Fm illud Gal.6. Opus autē suū vnusquisqꝫ pbet: ꝛ sic in semetipso gl'iaꝫ habebit ꝛ nō in alio. Precipue aūt malū est de malis alioꝝ gloriari. Dr̄.n. in ps. Quid gloriaris in malitia? Scđo assignat rōneꝫ eiꝰ qđ dixerat dicēs. AN NESCITIS] ꝙ MODICUM fermētū totā massaꝫ corrūpit] .q.d. hͦ ignorare nō potestis. Est aūt sciēdū ꝙ in fermēto duo pñt cōsiderari. Primo sapor quem tribuit pani: ꝛ fm hoc per fermētuꝫ significaꝛ sapiētia dei per quaꝫ oia que sunt bois sapida reddanꝛ. ꝛ fm hoc dr̄ Mat.13. Simile est regnum celoꝝ fermēto qđ acceptū mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatū est totum. Secundo in fermento potest cōsiderari corruptio: ꝛ fm hoc per fermentuꝫ potest intelligi vno mō peccatū: quia.s. per vnum hois peccatū oia opera eius

Tradere hoīnē sathane vel ad vexandum vel excitandum.

Pcā mortalia sūt carnis interitum.

Gal.5.

In fermēto sapor ꝛ corruptio q̄ vel pro pctō sumit pro pctōr.

corrupta reddūtur: puta per peccatū simulationis qd̄ cōparatur fermēto. Luc. 12. Attēdite a fermēto phariseoꝝ qd̄ ē hypocrisis. Alio mō p fermētū pōt intelligi homo peccator: & ad h̄ iducit̃ hec silitudo. Sicut.n. p modicū fermētū tota massa paste corrūpit̃: ita p vnū peccatorē tota societas inquinat̃. Vn̄ Eccl. 11. Ab vna scintilla augetur ignis: & ab vno doloso augetur sanguis. Et h̄ qdē ptingit duz p pctm̄ vnius alij puocantur aliq̄lr ad peccādūz. Vel ēt dū peccāti psentiūt saltē nō corrigēdo duz pnt corrigere. Fm illud Ro. 1. Digni sunt morte nō solū q faciūt ea: sꝫ ēt q psentiūt faciētib᷒. Et ideo corinthijs nō erat gloriādūz de pctō vni᷒: sꝫ magis ca[uē]dūz ne pctō vni᷒ oēs inquinaret̃ ex ei᷒ psortio. Fm illō Cāt. 2. Sicut liliū inter spinas: sic amica mea iter filias, vbi dic̃ glo. Nō fuit bon᷒ q malos tolerare nō potuit.

Deīde cū dicit. EXPVRGATE vet᷒ fermētū.] Ostēdit qd de cetero sit faciēdūz. Et p̄ ponit documētū. 2° rōnez assignat. ibi. PASCHA nostrū &c.] Dicit ḡ p̄mo: qa MODICVM fermētū totā massā corrūpit.] Ideo EXPVRGATE vet᷒ fermētū.] i. expurgate vos abijciēdo a vobis vet᷒ fermētū. i. fornicariū q peccando redijt i vetustatē corruptiōis antique. Fꝫ illud Bar. 3. Inueterasti in terra aliena coinquinat᷒ es cū mortuis. Qd̄ qdē dic̃: qa p sepationē vni᷒ pctōris tota societas expurgat̃. Vnde & egresso iuda dn̄s dixit Jo. 13. Nūc clarificat᷒ est fili᷒ hoīs. ¶ Pōt ēt p vet᷒ fermētū itelligi antiquus error. Fm illud Esa. 26. Uetus error abijt. ¶ Vel ēt corruptio originalis pcti. Fm illud Rom. 6. Uet᷒ hō nr̄ simul crucifixus ē. ¶ Vel ēt qd̄cūqꝫ pctm̄ actuale fm illud Col. 3. Expoliātes vos veterē hoiem cū actib᷒ suis hoꝝ.n. amonitione hō expurgat̃. Ponit aūt p̄nter purgationis effectū dicēs. VT SITIS noua cōspersio.] Dr̄ aūt conspersio cōmixtio aque & farine noue anteq̄ admisceat̃ fermētū. Remoto ḡ fermēto a fidelib᷒. i. peccatore vel peccato remanēt sicut noua cōspersio. i. in puritate sue nouitatis. Fm illud ps. Renouabitur vt aquile iuuentus tua. Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis vestre.

Uetus fermētū pctī an/tiquus error corruptio ori/ginalis pctī & peccatum ori/ginale.

Deide ponit modū debitū expurgationis cū dic̃. SICVT estis azimi.] i. sine fermēto pctī. Dr̄.n. ab a, qd̄ ē sine: & zima, qd̄ ē fermētū. Vn̄ dn̄s Mat. 16. dixit discipulis. Cauete a fermēto phariseoꝝ & saduceoꝝ.

Deide cū dicit. ETENIM pascha nostrū.] Assignat rōnē ei᷒ qd̄ dixerat. i. q̄re fideles debēt eē azimi: q̄ qdē rō sumit̃ ex mysterio passionis chrī. Vn̄ p̄mo pponit ipm mysteriū. 2° ↄcludit ppositū. ibi. ITAQVE epulemur &c.] Circa p̄m ↄsiderādūz est q inter cetera sacra legalia celeberrimū erat agn᷒ paschalis: qui vt p̄cipit̃ Exo. 12. imolabat̃ ab vniuersa multitudie filioꝝ israel in memoriā illi᷒ bn̄ficij quo angelus pcutiēs p̄mogenita Egypti ptrāsiuit domos iudeoꝝ: quoꝝ fores lite essent sanguine agni. Vn̄ nomē pasche sumit̃ fꝫ qd̄ ibi dr̄. Est.n. phase. i. trāsitus dn̄i: & vltio virtute huius bn̄ficij trāsiuit populus mare rubrum: vt dr̄ Exo. 14. Ille.n. agn᷒ figura fuit Chrī inocētis. de quo dr̄ Joā. 1. Ecce agnus dei. Sicut ḡ ille agn᷒ figuralis imolabat̃ a filijs israel: vt ppl's dei liberaret̃ ab angelo pcutiēte & vt trāsirēt mare rubrū liberati de fuitute Egypti: ita Chrs ē occisus a filijs israel p cui᷒ sanguinez ppl's dei libat̃ a diaboli ipugnatiōe & fuitute pctī p baptismum q̄si p mare rubrū. Ille aūt agnus figuralis pascha iudeoꝝ dicebat̃: qa i signū trāsit᷒ imolabat̃. Vn̄ dr̄. 26. Ubi vis parem᷒ tibi comedere pascha. i. agnū paschalem. Dicit ḡ Apl's. Jō debetis eē azimi: etenīz. i. qa sicut figurale pascha veteris ppli ē agn᷒ imolat᷒: ita pascha nrm̄. i. noui ppli ē Chrs imolat᷒: cui᷒ ēt imolationi cōuenit nomē pasche: tā3 significatiōe lingue hebree quod significat trāsitū. Exo. 12. Est enīz phase. i. trāsit᷒: tū significatione lingue grece: put nomen pasche significat passionē. Chrs.n. per passionē qua fuit imolatus transiuit ex hoc modo ad patrez: vt dr̄ Joā. 13.

Deinde cū dicit. ITAQVE epulemur.] Concludit ppositū. Ad cui᷒ euidētiā ↄsiderādūz ē q sicut legitur Exo. 12. Agn᷒ paschalis post imolationē mādūcabat̃ cū azimis panib᷒. Sicut ḡ agnus figuralis fuit figura nrī pasche imolati: ita figuralis obseruātia paschalis dꝫ ↄformari obseruātie noui pasche. ḡ qa Chrs imolatus ē pascha nrm̄. Itaqꝫ epulemur. s. mādūcātes chrm̄ nō solū sacramētalr. fꝫ illud Jo. 6. Nisi mādūcaueritis carnē filij hoīs & biberitis ei᷒ sanguinē non habebitis vitā in vobis. Sed spūalr fruēdo sapia eius. Fm illud Eccl. 24. Qui edunt me adhuc esurient: & q bibūt me adhuc sitient: & sic cum gaudio spūali. Fm illud ps. In voce exultationis & ↄfessionis sonus epulantis.

Deinde determinat modū epulādi fm ↄformitatez veritatis ad figuram dicēs. NON IN fermēto veteri nec i fermēto malitie & neq̄tie.] mādabat̃.n. Exo. 12. Qr̄ oē fermētū nō iueniret̃ in domib᷒ mādūcātium agnū paschalez. Fermētū aūt hꝫ & vetustatē & corruptionē. Vn̄ p remotionē fermēti p̄mo qdē pōt itelligi obseruātia p̄ceptoꝝ veteris legis: q̄ per passionē Chrī est mortificata. fꝫ illud Leui. 26. Uetera nouis supuenientib᷒ pijcietis. Scdo p remotionē fermēti pōt itelligi remotio corruptionis pctī: sicut supra dictū est: q modicū fermētū totā corrūpit massaz. & q̄ntū ad hoc subdit. Neqꝫ i fermēto malitie & nequitie: vt malitia referat̃ ad puersitatē opis. Fm illud Jac. 1. Abijciētes oēm imundiciā & abūdantiā malitie. Per nequitiā vo intelligitur fraudulenta machinatio. Prouer. 26. Qn̄ sumpserit vocē suā nō credideris ei: qm̄ septem nequitie sunt in corde ei᷒. Vel fm Glo. cū dicit. NON IN fermēto veteri] remouet vetustatez peccati in cōl'. Qr̄ aūt subdit. NEQVE IN fermēto malitie & neq̄tie] applicat pctm̄ per ptes: vt malitia dicat̃ pctm̄ qd̄ cōmittit̃ in seipsuz: neq̄tia pctm̄ qd̄ cōmittit̃ in aliū. Exclūso ḡ mō indebito epulādi determinat modū cōuenientē subdens. SED IN azimis sinceritatis & veritatis] i. sinceritate & veritate: que significant̃ per azima. Ponit̃ aūt sinceritas ↄ corruptionē pctī: qd̄ significauit cū dixit. NON IN fermēto malitie & nequitie.] Nam sincerū dr̄ qd̄ est sine corruptione. Vn̄ 2ᵃ Corin. 2. dr̄. Non sum᷒ sicut plurimi adulterātes vbuz dei: sed ex sinceritate in Christo loq̄mur. Ueritas vo ponit̃ ↄtra figuras veteris legis: sicut Joā. 1. dr̄. Ueritas & grā per Jesum christū facta est: qa. s. verū pascha cū veritate & nō cū figuris celebrare debemus. Unde fm Glo. per sinceritatē intelligit̃ inocētia a vitijs seu nouitas vite: per veritatē autez iusticia bonoꝝ operum vel rectitudo que fraudem excludit.

Scripsi vobis p epistolaz:] ne cōmisceremini cum scortatoribus: ac nō oīno cū scortatoribus mundi huius: aut cū auaris: aut cū rapacibus: aut simulacroꝝ cultoribus. Alioqn vtiq̄ debe[re]tis de mundo exijsse. Nunc aūt scripsi vobis: ne cōmisceamini. Si qs cū frater appellet̃: fuerit scortator: aut auarus: aut simulacroꝝ cultor: aut cōuiciator: aut ebriosus: aut rapax: cū eiusmodi nec cibū qdē capiatis. Quid.n. ad me attinet etiā de Eccl'z

bis: qui foris sunt iudicare? Nōne de bis q intus sunt iudicatis? Eos vō q foris sunt: de⁹ iudicat. Enaz ꝓfligate istū q malus est: ex vobisipsis.

℄ Scripsi vobis in epistola: ne cōmiscea-mini fornicarijs. Nō vtiqꝫ fornicarijs hui⁹ mūdi: aut auaris: aut rapacibus: aut idolis seruiētib⁹ aliogn debueratis de hoc mūdo exisse. Nunc aūt scripsi vobis nō cōmisce-ri. Si is qui frater noiaƭ inter vos ē forni-cator: aut auarus: aut idolis seruiens: aut maledic⁹: aut ebriosus: aut rapax cū hmōi nec cibum sumere. Quid enī mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui fo-ris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis. Lec. III.

Induxerat supra Apl's corinthios ad hoc qd a seipsis peccatoré separarent: qd qdez ꝑtermiserat: pp falsuz itellm cuiusdā ɤbi qd cō-tinebaƭ in epl'a qdaz quā eis ꝑus miserat. Et iō prauū sensuz quē ex ɤbis cōceperāt: nūc excludit. Uñ circa h tria facit. Pzio resumit ɤbū prioris epl'e. Scdo ex-cludit falsuz itellz. ibi. NON VTIQVE fornicarijs.] Tertio exponit veꝝ intell'm. ibi. NVNC autē scripsi vobis.] Dicit g̃ pzio. DIXI vobis in epl'a] quadaz alia q̃ in canone nō hr̃ ne cōmisceamini fornicarijs i. non hēatis cū eis societatē vl' cōionē. ƒz illud Prou. i. Fili mi ne ambules cū eis ꝓhibe pedē tuū a semitis eoꝝ. Eccl. 9. Non des fornicarijs aiaz tuam in vllo.

℄ Deinde cū dicit. NON VTIQVE fornicarijs.] Ex-cludit falsuz itell'm ꝑdicti ɤbi. Et ꝑmo ꝓponit qd in-tēdit. Scdo ꝯcludit positū. ibi. ALIOQVIN debuera-tis rc̃.] ℄ Circa p^m ꝯsiderādū est q in ꝑdicto verbo Apl'i dupl'r falsuz intell'm ꝯceperāt corinthij. Pzimo q̃tū ad h qd itelligebant illud eē dictū de fornicarijs infidelibus: sed illud excludit Apostolus dicēs. NON VTIQVE intēdo dicere] q nō cōmisceamini FOR-NICARIIS huius mūdi.] vocat aūt infideles nomine mūdi. ƒz q dr̃ Jo. i. Mūdus eū nō cognouit. supra. i. Nō cognouit mūdus p sapiaz deū. Scdo cōceperant falsuz intell'm q̃tū ad h q putabāt ꝓhibuisse Apl'm soluz de fornicarijs: nō aūt de alijs peccatorib⁹. Et iō ad h excludēduz subdit. AVT AVARIS.] qui. s. iniuste detinēt aliena. Eph. 5. Auaritia q̃ est idoloꝝ seruitus: nō hz hereditatē in regno chr̄i r dei. AVT RAPACI-BVS.] q. s. violēter diripiūt aliena. Infra eodē. Neqꝫ rapaces regnū dei possidebūt. AVT IDOLIS seruiē-tibus.] ꝯ quos dr̃ Sap. 14. Nefandoꝝ. n. idoloꝝ cul-tura ois malicie cā est r initiuz r finis. Et ē sensus non soluz vobis ꝓhibui societatē fornicatoꝝ: ƒz etiā oium alioꝝ pctōꝝ. Et ē aduertenduz q p fornicationē quis peccat ꝯ seipsuz: per auaritiam aūt r rapacitatē ꝯ pxi-muz: per idoloꝝ aūt culturaz ꝯ deū: r in his que ponit omne peccati genus intelligitur.

℄ Deide cū dicit. ALIOQVIN rc̃.] Assignat rōnez ꝓ-positi dicēs. ALIOQVIN] si. s. sic itelligēduz ɤbū ꝑdi-ctū de fornicarijs hui⁹ mūdi DEBVERATIS de hoc mūdo exisse] q. scꝫ tot⁹ mūdus talib⁹ plenus est. Uñ nō possetis tales fornicarios vitare: nisi de h mundo exeūdo. Dr̃ enī. i. Jo. 5. Tot⁹ mūdus i maligno posit⁹ est. Uel alr̃. DEBVERATIS de h mūdo exisse] q. d. a ꝑpe ꝯuersione vr̃e debueratis ab īfidelib⁹ mūdi separi. Uñ nō opꝫ vos sup h moneri. Dr̃. n. Jo. 15. Ego elegi vos de mūdo. Uel alr̃. DEBVERATIS de h mundo exisse] s. p mortez. Melius est. n. hoib⁹ mori q̃ pecca-torib⁹ in peccatis ꝯsentire. Uñ dr̃ infra. 9. Melı⁹ ē. n. mihi mori q̃ vt gloriaz meam qs euacuet.

℄ Deide cū dicit. NVNC aūtē scripsi vobis.] Exponit eis verū intellm. Et ꝑmo ꝓponit qd intēdit. 2° rōnez assignat. ibi. QVID. n. mihi est.] 3° ifert ꝯclōnē intētā. ibi. AVFERTE maluz rc̃.] Dicit g̃ pzio. NVNC autē] sic expono qd oliz SCRIPSI vob nō cōmisceamini] s. fornicarijs r alijs pctōrib⁹. SI IS QVI inter vos fra-ter noiaƭ] eo mō quo diis dic̃ Mat. 23. Oēs vos frēs estis. Non tñ dic̃ si is q frater est. ƒz si is q frater noiaƭ: qa p pctm̄ mortale aliqs a charitate recedit: q̃ ē spūa-lis fraternitas cā. Uñ Heb. vlt°. dr̃ Charitas fraterni-tatis maneat in vobis. Noiaƭ g̃ frater pp fidei verita-tez: nō aūt ē vere frater: pp charitatis defectū qui ē ex pctō. Uñ subdiƭ. Aut FORNICATOR: aut auar⁹: aut idolis seruiēs: aut maledicus: aut rapax: aut ebriosus cuz hm̄oi nec cibū sumere] s. debetis. ƒm illud Jod. scda canonica. Si quis venit ad vos r hāc doctrinā nō affert nolite eū recipe in domo vr̄a: nec aue dixeritis ei. q. d. Per h q dixi nō dbere vos misceri pctōrib⁹: itellexi de fidelib⁹ q noiant frēs r sunt iter vos: nō aūt p hoc itelligēduz ē: sicut dicit Aug. in lib° ꝯ Parmenianuz: r habeƭ in Glo. hic: q aliqs ex ordinario iudicio debeat a cōione alioꝝ separi: qa frequēter posset errare: ƒz po-tius h dꝫ fieri ƒm ordinē eccl'ie: qñ aliqs a cōione re-pelliƭ vt cōuict⁹ vel sponte ꝯfessus. r iō signanter dic̃. Si is q noiaƭ vt eā noiationē itelligam⁹ q̃ fit p sniam ordie iudiciario ꝯ aliquē ꝓlatā. Illi aūt q sic a cōione pelluntur vitādi q̃tū ad mēsaz: sic h dr̃: r q̃tū ad sa-lutationē: vt dr̃ in ꝑdicta auctē Jo. r vlteri⁹ q̃tū ad sa-crā cōionez. Uñ in ɤsu dr̃. Os orare: vale cōio mensa negaƭ. s. excōicato. Sed notāduz q Apl's supra nō nu-merauit: nisi peccata mortalia signuz q pro solo pctō mortali dꝫ aliqs excōicari: r de alijs qdē q̃ ponit ma-nifestū ē. ℄ Sꝫ de ebrietate pōt eē dubiū q̃ nō semp vr̃ eē pctm̄ mortale. Dicit. n. Aug. in ƒmone de purga-torio: q ebrietas nisi sit frequēs nō est pctm̄ mortale. Qd credo ideo eē: qa ebrietas ex suo gn̄e ē pctm̄ mor-tale. Qd. n. aliqs pp delectationez vini velit perdere vsuz rōnis exponēs se piculo: multa alia pctā perpe-trādi vr̃ eē ꝯtrarius charitati. Cōtingit tñ p accñs ebrie-tatē nō eē pctm̄ mortale pp ignorātiā vini fortitudis vel debilitatis ꝓprij capitis: q̃ tñ excusatio tolliƭ per frequētē experiētiā. r iō Apl's signāter nō dic̃ ebrius. SED EBRIOSVS.] Addit aūt duo pctā his que supra posuerat. s. ebriosum r maledicū. Refert aūt ebrietas ad gen⁹ pctī qd cōmittiƭ ꝯ seipsuz sub quo ꝯtineƭ nō soluz luxuria: ƒz ēt gula. maledicus aūt referƭ ad gen⁹ pctī: qd cōmittit ꝯ pximū: cū nocet aliqs nō soluz fa-cto: ƒz ēt ɤbo mala imprecādo vl' male diffamādo qd ptinet ad detractionē. Uel mala in faciem dicēdo qd ptinet ad cōtumeliam: r hoc totum ꝑtinet ad rationē maledici vt supra dictum est.

℄ Deinde cū dicit. QVID enī mihi ē rc̃.] Assignat ra-tionē eius qd dixerat. Et circa h tria facit. Pzimo assi-gnat rōnez dicēs. Dixi hoc eē intelligēduz de fratrib⁹ r nō de infidelib⁹. QVID enī mihi est] i. quid ad me ꝑtinet iudicare. i. sniaz ꝯdēnationis ferre DE HIS QVI foris sunt] i. de infidelib⁹ qui sunt oino extra ecclīaz. Prelati. n. ecclesiaꝝ accipiūt spūalez ꝑtātem sup eos tm̄: qui se fidei subdiderunt. ƒm illud 2° Corin. 10. In

Excōicari r quo ad mensas r quo ad salutationē.

Quo p ebrietate ē aliquis excōicāduus.

Dīa est inter ebriū r maledicū: ebri⁹ ꝯ seipsꝫ maledicus ꝯ pxi^m.

prompta hñtes vlcisci oēm inobedientiã: cū impleta
fuerit vestra obediētia. Indirecte tñ prelati ecclesiaꝝ
hñt ptātē sup eos qui foris sunt inquātū ꝓhibent fi-
deles ne illis cōīcent. Scdo adhibet silitudinē dicēs.
NONNE de his qui intus sunt vos iudicatis]q.d.ca-
dēz auc̄te vos iudicatis qua ⁊ ego. Uñ vos nō iudica-
tis nisi de vestris: ita ⁊ ego. Dī Eccl.10. Iudex sapiēs
iudicabit populuz suum. Tertio rñdet tacite dubōni.
Posset.n. videri ꝙ infideles essent meliores ꝗ ꝓpter
peccata pdicta non ꝯdēnanē: sed hoc excludit dicens.
IDEO NIHIL mihi de his qui foris sunt iudicare.]
NAM EOS qui foris sunt].i. infideles. IUDICABIT
DEUS].s. iudicio ꝯdēnationis non examinationis: qa
vt Gregorius dicit in moralib⁹. Infideles dānabunē
sine iudicio discussionis ⁊ examinationis: ⁊ quātū ad
hoc dicit̄ Io.3. Qui nō credit iam iudicatus est.i. ma-
nifestaz in se hꝫ cām ꝯdēnationis: ⁊ hoc grauius refer-
natur dei iudicio. Sm illud Heb.10. Horrendum est
incidere in manus dei viuentis.

Infideles si-ne examina-tiōe ⁊ sine dis-cussione dā-nabunt.

¶ Deinde cū dicit. AUFERTE maluz ⁊c.] Infert ꝯclu-
sionē pncipalr intētam dicēs. Ex quo hoc qḋ dixi non
cōmisceamini fornicarijs intelligēduz est de fidelib⁹
nō de his qui foris sunt. ERGO auferte malum].s. ho-
minē ex vobisipsis.i. de vestra societate eijcite. Sꝫ illḋ
Deut.13. Auferes maluz de medio tui. Est ḡ ꝯsideran-
dum ex pmissis Apostoli ṽbis ꝙ nō prohibemur cō-
municare infidelib⁹: qui nunꝗ̄ fidē receperūt ꝓpter
eoꝝ penā. Est tñ hoc cauēduz aliquib⁹.i. infirmis ꝑꝑ
eoꝝ incautelaz ne seducanē. Illi ṽo qui sunt firmi in
fide possunt eis licite cōmunicare: ⁊ dare operam con-
uersioni eoꝝ: vt dicit̄ Infra.10. Si qs infideliū vocat
vos ad cenam ⁊ vultis ire: omne qḋ appositum fuerit
manducate. Infidelibus aūt qui aliqñ fideles fuerūt
vel sacramētū fidei receperūt: sicut hereticis ⁊ aposta-
tantibus a fide subtrahitur oīno cōmunio fidelium: ⁊
hoc in eoꝝ penam: sicut ⁊ ceteris peccatorib⁹ ꝗ adhuc
subdunē potestati ecclesie. Cap. VI.

Sustinet aliqs vestrū: negociuz habēs
cuz altero: iudicari sub iniustis: ⁊ non
magis sub sanctis? An nescitis: quod
sancti mūduz iudicabūt? Et si per vos
iudicat̄ mundus: indigni estis minimis iudicijs?
An nescitis: qḋ angelos iudicabimus: nō tantuz
ista que ad victuz pertinent? Proinde iudicia si-
qdē habueritis de ijs: que ad vite vsuz attinent:
qui cōtempti sunt in ecclesia: eos constituite. Ad
erubescētiaz vestrā dico. Adeo nō est inter vos
sapiēs: ne vnus qdez: qui possit diiudicare inter
fratrem suū ⁊ fratrem? Sed frater cum fratre li-
tigat: idꝗ̄ sub infidelibus.

Audet aliqs vestrū habēs nego-
cium aduersus alterum iudicari
apud iniquos: ⁊ nō apud sctōs?
An nescitis qm̄ sancti de hͦ mū-
do iudicabūt? Et si in vobis iudicabit̄ mū-
dus: indigni estis ꝗ de minimis iudicetis?
Nescitis qm̄ angelos iudicabimus: quāto
magis secularia? Secularia igit̄ iudicia si
habueritis: cōtemptibiles qui sunt in eccle-
sia illos cōstituite ad iudicāduz. Ad vere-
cundiam vestrā dico. Sic nō est inter vos
sapiens quisꝗ̄ qui possit iudicare inter fra-
trem suū: sed frater cum fratre iudicio cō-
tendit: ⁊ hoc apud infideles.

Supra Aplus reprehenderat Corin-
thios de negligētia iudicij hic
reprehēdit in eis qdaz alia pctā circa iudi-
cia. Et pmo ꝗtuz ad iudices eoꝝ corā ꝗb⁹
litigabāt. Scdo quātū ad ipsa iudicia. ibi.
IAM QUIDEM omnino.] Circa primum tria facit.
Prio arguit eos de iordinatiōe. Scdo rōnē reprehē-
sionis assignat. ibi. AN NESCITIS.] Tertio remediū
adhibet. ibi. SECULARIA igit̄ iudicia.] Dicit ḡ pmo
ita negligitis in iudicādo vestros: sꝫ tñ presumptuosi
estis subire ifideliuz iudicia: ⁊ hͦ ē qḋ dic. AUDET].i.
psumit. ALIQUIS vrm hñs negociū].s. seculare AD-
VERSUS aliuz iudicari apud iniqs].i. subire iudiciuz
ifideliū. ET NON apud sanctos].i. apud fideles quī
sunt sacramētis fidei sanctificati. Hoc.n. ē inordinatū
multiplr. Prio qdē: qa per hoc derogat̄ auctoritati fi-
deliū. Scdo qa derogat̄ dignitati fidelium ꝗtū ad hͦ
ꝙ infideliū iudicia subeūt. Tertio qa p hͦ dat̄ occasio
infidelib⁹ iudicib⁹ ꝯtēnendi fideles quos dissentire
vident. Quarto qa p hoc dat̄ occasio infidelibus iudi-
cib⁹ calumniādi ⁊ opprimēdi fideles: quos odio hñt
ꝓpter fidē ⁊ ritus diuersitatē. Et iḋ dī Deu.1. Tuli de
tribub⁹ vestris viros sapientes ⁊ nobiles pcepiqꝫ eis
dicēs. Audite illos ⁊ qḋ iustū est iudicate. Et eodē.17.
Non poteris alteri⁹ gētis facere regē: qui nō sit frater
tuus. ¶ Sed vr̄ esse ꝯ id qḋ dī.1.Pe.2. Subditi esto-
te oi humane creature ꝑꝑ deū: siue regi tanꝗ̄ pcellēti
siue ducib⁹ tanꝗ̄ ab eo missis. ptinet.n. ad auc̄tē pn-
cipis iudicare de subditis. Est ergo ꝯ ius diuinū ꝓhi-
bere ꝙ ei⁹ iudicio nō stet̄ si sit ifidelis. ¶ Sed dōm
ꝙ Apl's nō ꝓhibet qn fideles sub ifidelib⁹ pncipib⁹
cōstituti eoꝝ iudicio cōpareāt si vocenē. hoc.n. esset ꝯ
subiectionē que debet̄ pncipib⁹: sꝫ ꝓhibet ꝙ fideles
nō eligāt voluntarie ifideliuz iudicium.

Fideles iudi-cari ab ifide-lib⁹ ē inordi-natū propter quatuor.

Sub eē infide-lib⁹ ordinate vr̄ volūtas.

¶ Deinde cū dicit. AN NESCITIS ⁊c.] Assignat rōnez
ꝯ id qḋ illi faciebāt sumptā ex hoc ꝙ derogabant au-
ctoritati sanctoꝝ: ⁊ pmo ꝗtū ad auctoritatē quaz hñt
sup res mūdanas. Scdo ꝗtū ad auctoritatē quaz hñt
ad res super mūdanas.i. sup angelos. ibi. AN NESCI-
TIS qm̄ angelos iudicabimus.] Dicit ḡ prio. Inordi-
natum est iudiciuz apud infideles qui fideles habent
auctoritatez iudicādi. AN NESCITIS qa sancti de hͦ
mūdo iudicabūt].i. de hoibus mūdanis huius mūdi.
Qḋ qdez implet̄ tripl'r. Prio qdē sm cōparationez.s.
sm ꝙ nō soluz boni iudicabūt malos ⁊ sancti mūda-
nos: sꝫ etiā sm ꝙ boni iudicabunē a meliorib⁹: ⁊ mali
iudicabūt peiores. sm illud Math.12. Uiri niniuite
surgēt in iudicio cū gñatiōe ista: ⁊ ꝯdēnabūt eā. Scdo
iudicabūt approbādo sniam iudicis.s. chri: ⁊ hͦ erit ꝑ-
ptē iustoꝝ. sm illud ps. Letabit̄ iustus cum viderit
vindictam. Uñ Sap.3. dī. Iudicabūt sancti nationes.
Tertio mō per snie prolationē. Et hͦ erit apostoloꝝ ⁊
similium qui ꝯtēptis reb⁹ mūdi solis spūalibus inhe-
serunt. Spūalis.n. iudicat oīa: vt dictuz est Supra.2.
Unde ⁊ Mat.19. dī. Uos qui secuti estis me. sedebitis
sup sedes iudicātes.12. trib⁹ israel. Et in ps. dī. Gladij
ancipites in manib⁹ eoꝝ ad faciēdam vindictā in na-
tionib⁹. Intelligit̄ aūt ista prolatio snie nō vocalis: sꝫ
spūalis. inquātuz per superiores sanctos inferiores vel
etiaz peccatores spūali quadaz illuminatione illumi-
nabuntur

nabitur quales pene et qualia premia eis debeantur: sicut etiam nunc homines illuminantur ab angelis vel etiam inferiores angeli a superioribus. Secundo ex hoc quod dictum est argumentatur ad propositum dicens. ET SI in vobis id est per vos IUDICABITUR mundus id est mundani homines nunquid INDIGNI estis qui iudicetis de minimis id est de negociis secularibus. Luc. 16. Qui in modico iniquus est et in maiori iniquus erit.

¶ Deinde cum dicit. NESCITIS etc. Argumentatur ad idem ex auctoritate sanctorum super angelos. Et primo ponit eam dicens. AN NESCITIS quia nos scilicet fideles Christi IUDICABIMUS angelos. Quod quidem potest intelligi de malis angelis qui condemnabuntur a sanctis: quorum virtute sunt victi. Unde Luc. 10. dominus dicit. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes: et super omnem virtutem inimici. Et in ps. Super aspidem et basiliscum ambulabis. Potest etiam hoc intelligi de bonis angelis: quorum plurimi in comparatione quadam inveniuntur Paulo et similibus sibi inferiores. Unde signanter non dicit iudicabitis: SED IUDICABIMUS. Conveniens enim dici possit quod ex quo sancti iudicabunt homines bonos et malos: erit iudicium de bonis angelis: quorum accidentale premium augetur ex premio sanctorum per angelos illuminatorum: et etiam de malis angelis quorum pena augetur ex pena hominum per eos seductorum. Secundo argumentatur ad propositum dicens. QUANTO magis secularia scilicet iudicia idonei erimus iudicare: quasi dicat qui est idoneus ad maiora: multo magis est idoneus ad minora. Unde et dominus cui commiserat quinque talenta postmodum commisit unum ut habetur Mat. 25.

Angeli boni et mali a sanctis iudicabuntur.

¶ Deinde cum dicit. SECULARIA igitur iudicia. Adhibet remedium contra culpam corinthiorum. Et primo ponit remedium. Secundo exponit ibi. AD VERECUNDIAM vestram dico. Dicit ergo primo. Ergo ex quo sancti de hoc mundo iudicabunt SI HABUERITIS inter vos secularia iudicia: iam tamen hic non debetis illos QUI SUNT contemptibiles in ecclesia constituere ad iudicandum hoc est potius scilicet quam iudicemini apud infideles. Unde et in ps. vi. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Et Eccl. 9. dicitur. Melius est canis vivus leone mortuo.

¶ Deinde cum dicit. AD VERECUNDIAM vestram dico. Exponit quo sensu predicta dixit. Posset enim aliquis credere quod ad litteram essent eligendi contemptibiliores ad iudicandum: sed hoc excludit dicens. AD VERECUNDIAM vestram dico id est quasi diceret. Non hoc dixi ut ita fiat: sed ut vos faciam verecundari: illa scilicet confusione: que adducit gratiam et gloriam: ut dicitur Eccl. 4. Contemptibiles enim in ecclesia essent eligendi ad iudicandum: si non invenirentur inter vos sapientes: quod esset vobis verecundum. Unde subdit. SIC NON est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem et fratrem: SED FRATER cum fratre in iudicio contendit: et hoc apud infideles. Potius autem quam hoc faceretis: deberetis constituere contemptibiles: qui sunt in ecclesia ad iudicandum et supplendum defectum sapientum: qui tamen non est apud vos secundum illud quod supra primo dixerat. Divites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia. Vel aliter ab illo loco. SECULARIA etc. Dixerat enim quod sancti idonei sunt ad iudicandum secularia: et ideo vult ostendere per quos iudicia secularia debeant exerceri scilicet PER CONTEMPTIBILES: qui sunt in ecclesia: vocat autem contemptibiles illos qui sunt sapientes in rebus mundanis per comparationem ad illos qui sunt sapientes in rebus divinis: quibus est reverentia exhibenda: qui in rebus temporalibus non occupantur ut solis spiritualibus vacent: et hoc est quod subditur. AD VERECUNDIAM vestram dico. Secundum aliam litteram AD REVERENTIAM vestram. Unde et Apostoli dixerunt. Act. 6. Non est equum relinquere nos verbum dei et ministrare mensis. Postmodum autem redit ad id quod supra reprehenderat scilicet quod corinthii sub infidelibus iudicibus litigabant dicens. SIC NON est inter vos sapiens quisquam id est in rebus temporalibus quem supra contemptibilem dixit. Unde alia non mutantur a prima expositione: que tamen videtur esse magis litteralis.

¶ Itaque iam quidem omnino delictum in vobis est: quod lites habetis inter vos invicem. Cur non potius iniuriam patimini? cur non potius damnum accipitis? imo vos iniuriam facitis: et damno afficitis: idque fratres? An nescitis quod iniusti regni dei hereditatem non consequentur? Nolite errare: neque scortatores: neque cultores simulacrorum: neque adulteri: neque molles: neque qui concubunt cum masculis: neque fures: neque avari: neque ebriosi: neque maledici: neque rapaces: regni dei hereditatem accipient. Atque hec eratis quidam: sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed iustificati estis per nomen domini Iesu: et per spiritum dei nostri. † Omnia mihi licent: at non omnia conducunt. Omnium mihi potestas est: at ego non redigar sub ullius potestatem. Esce ventri destinate sunt: et venter escis: deus autem et hunc et illas abolebit.

Ephe. 5. 1. Timo. 1.

Infra. 10. Eccl. 37.

¶ Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis: et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii: neque idolis servientes: neque adulteri: neque molles: neque masculorum concubitores: neque fures: neque avari: neque ebriosi: neque maledici: neque rapaces regnum dei possidebunt. Et hec aliquando quidem fuistis: sed abluti estis: sed sanctificati estis: sed iustificati estis: in nomine domini nostri Iesu Christi et in spiritu dei nostri. Omnia mihi licent: sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent: sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri: et venter escis: deus autem et hunc et hanc destruet. Lec. II.

Postquam Apostolus reprehendit corinthios de hoc quod coram infidelibus iudicibus litigabant: hic reprehendit eos quantum ad ipsa iudicia. Et circa hoc duo facit. Primo ponit in quo peccabant circa iudicia. Secundo manifestat quod dixerat ibi. AN NESCITIS etc. Circa primum duo facit. Primo reprehendit in eis circa iudicia id quod est licitum: sed non expediens. Secundo id quod est penitus illicitum ibi. SED ET vos etc. Circa primum duo facit. Primo ponit reprehensionem. Secundo removet excusationem ibi. QUARE non magis etc. Dicit ergo primo. Dictum est quod frater cum fratre in iudicio contendit: quod non solum malum est: quod apud infideles contendunt: sed IAM QUIDEM post conversionem vestram OMNINO delictum est in vobis id est ad delictum vobis reputatur: QUOD iudicia habetis inter vos inter quos scilicet debet esse pax: quia ut dicitur 2. Timo. 2. Servum domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes. ¶ Apparet autem ex hoc: ut dicit hic glo. Aug. quod peccatum est iudicium habere contra aliquem: sed hoc videtur esse falsum: quia si peccatum

est iudiciū hic videt̄ seq: q̄ etiā pctis sit iudices ꝯsti-
tuere:cū hoc sit occasionē dare iudiciū hn̄tibus:cū tñ
dicatur Deut.p̊.Audite illos ⁊ qđ iustum est iudicate.
Et postea subdit̄:q̄a dei iudiciū est.Soluit̄ autem in

Infirmis licitū ē i iudicio sua repetere: nō aūt pfectis.

glo.q̄ infirmis ꝑmittit̄ in iudicio sua repetere:nō aūt
perfectis:q̄bus licet sua repetere:sꝫ nō in iudicio. Est
autē sciēdum hic q̄ aliq̄d est perfectis illicitū: aliq̄d
aūt omnibus.Perfecti q̄dem ꝓpriū nō habent. fm il-
lud Mat.19.Si vis pfectus esse vade ⁊ vēde oia que
habes ⁊ da pauꝑibus ⁊ veni sequere me:⁊ ideo non li-
cet eis in iudicio repetere q̄si ꝓpria:cū eis nō liceat ha-
bere ꝓpriū:lꝫ tñ eis in iudicio repetere ea que sūt cō-
munia.Nō.n.hoc faciēdo peccāt:sed magis merent̄.
Est.n.opus charitatis defendere vl̄ recuꝑare res pau-
perū.fm illud ps.Eripite pauperē ⁊ egenū de manu

Iudiciū ē illicitum. Quo ad cām. Quo ad modū. Quo ad pūsitatē iudicij. Quo ad scandalum.

pctōris liberate.Sꝫ iudiciū aduersus aliquē est illici-
tū oibus quātū ad tria.Primo q̄dē q̄tū ad cām ex q̄
aliq̄s iudiciū h̄ꝫ:puta ex cupiditate ⁊ auaritia.Unde
Luc.12.cū q̄dā de turba dn̄o dixisset.dic fratri meo:
vt diuidat mecū hereditatē:dn̄s dixit:q̄s me cōstituit
iudicē ad diuidēdū inter vos:⁊ postea subdit Uidete
⁊ cauete ab oī auaritia.Scđo q̄tū ad modum iudicij:
q̄a.s.cū ꝯtētiōe ⁊ detrimento pacis iudiciū ꝓsequunt̄:
vt enī dī Iac.3.Ubi zelus ⁊ cōtētio ibi incōstātia ⁊ oē
opus prauū.Et h̄ videt̄ Apls in eis rep̄hendere; vt pꝫ
ex hoc:qđ supra dixit.Frater cū fratre in iudicio ꝯten-
dit.Tertio ex ꝑuersitate iudicij:puta cū aliq̄s iniuste
⁊ fraudulenter in iudicio ꝓcedit.fm illud Esa.10.Ut
opprimerēt pauperē ⁊ vim facerēt cause humiliū ppl'i
mei.Et h̄ ēt Apls in eis rep̄hēdit:vt pꝫ per id qđ sub-
dit.Sꝫ vos iniuriā facitis.Quarto pp̄ scādalū qđ se-
quit̄.Unī ⁊ dn̄s mādat.Mat.5.Qui vult tecū in iudi-
cio ꝯtēdere ⁊ tunicā tuā tollere dimitte ei ⁊ palliū.Ex
charitate v̄o sua in iudicio repetere licitū ē.Unī Gre.
dicit in moralibus.Cum curam rerū nobis necessitas
imponit quidā dū ea rapiunt solūmodo sunt tolerā-
di:quidam v̄o seruata charitate sunt prohibendi.s.ne
rapientes non sua semetipsos perdant.

¶ Deide cū dic̄.QVARE nō magis ⁊c̄.]Tollit excusa-
tionē.Possent.n.dicē:necessitas nos iducit ad iudicia
habenda:vt.s.resistamus iniurijs ⁊ fraudib⁹ aliorū: sꝫ
hoc excludit subdēs q̄tū ad p̄mū.QVARE nō magis
iniuriā]i.manifestam ACCIPITIS].s.patiēter susti-
nēdo.fm illud qđ dn̄s dicit Matth.5.Si q̄s te ꝑcusse-
rit in maxillā p̄rebe ei ⁊ alterā.Q̄tū v̄o ad 2ᵐ subdit.
QVARE nō magis fraudē patimini]i.dolosas seduc-
tiones.fm illud.Mat.5.Si q̄s te angariauerit mille
passus vade cū illo ⁊ alia duo.Sꝫ sic̄ Aug.dicit in lib⁹

Ista p̄cepta dn̄i sūt i p̄paratiōe aī semper obsuāda q̄uis non in executiōe operis.

de s̄mone dn̄i in mōte.Hec p̄cepta dn̄i nō sunt semꝑ
obseruāda in executiōe opis:sꝫ semꝑ sunt hn̄da i p̄pa-
ratiōe animi:vt.s.sim⁹ parati h̄ facē vel sustinere po-
tius q̄ꝫ aliquid agere cōtra charitatē fraternam.

¶ Deide cū dic̄.SED VOS ⁊c̄.]Rep̄hēdit in eis id qđ
est oīno illicitū ⁊ p̊ arguit in eis manifestā iniustitiā
cū dicit.SED VOS iniuriā facitis].s.manifeste loquē-
do ꝯ iustitiā alioꝝ:vel in iudicio vel ex iudiciū.Eccl'.
9.Nō placeat tibi iniuria iniustoꝝ.Scđo dolosā de-
ceptionē cū subdit.ET FRAVDATIS.]Prouerb.12.
Cōsilia impioꝝ fraudulēta.Tertio aggrauat vtrūq̄ꝫ cū
subdit.ET HOC fratrib⁹]i.fidelib⁹ ad quos debem⁹
bonū maxie opari.fm illđ Gal.vlti⁹.Dū t̄ps habem⁹
operemur bonū ad oēs:maxie aūt ad domesticos fidei.
Et iō ꝯ quosdā dī Ie.9.Ois frater supplātās supplā-
tabit:⁊ omnis amicus fraudulenter incedet.

¶ Deide cū dic̄.AN NESCITIS ⁊c̄.]Manifestat qđ
dixerat.Et p̄mo q̄tū ad id qđ est oīno illicitū.Scđo
q̄tū ad id qđ est licitū:sꝫ non expediēs ibi. OMNIA
mihi licent.]Circa p̄mū duo facit. Primo mouet que-
stionē.Scđo determinat eā ibi.NOLITE errare ⁊c̄.]
Dicit ḡ p̄mo.Dixi q̄ vos iniuriā facitis ⁊ defraudat:
qđ est iniq̄tatē cōmittere.SED AN nescitis q̄ iniq̄ re-
gnū dei nō possidebūt]q.d.videmini hec nescire dū
ab iniq̄tate nō receditis:cum tñ in ps.⁊ Matth.7.di-
cat̄.Discedite a me oēs qui opamini iniq̄tatem.

¶ Deide cū dic̄.NOLITE errare ⁊c̄.]Determiat veri-
tatem.Et p̊ ostēdit periculū qđ iminet iniq̄s. Scđo
ostēdit q̄uo ipsi hoc periculū euaserūt:vt timeāt iterū
in ip̄s incidere ibi.ET HOC q̄dē aliq̄n fuistis ⁊c̄.]Di-
cit ḡ p̄mo.NOLITE errare:]qđ signanter dicit:q̄a cir-
ca īpunitatē peccatoꝝ aliqui multiplr errabāt.fm il-
lud Sap.2.⁊ cogitauerūt ⁊ errauerunt.Quidā.n.ph̄i
errauerūt credētes deū nō hr̄e curā rerū humanarū.

Circa īpunitatē pctōꝝ errabāt q̄a credebāt dm̄ nō curare: vel q̄ fide sola sufficere: vel sola fide vl̄ p sola opa misericordie.

fm illud Sopho.1.Nō faciet dn̄s bn̄ ⁊ nō faciet dn̄s
male.Quidā v̄o credētes solā fidē sufficiētē eē ad sa-
lutē.fꝫ illud Io.11.Qui credit in me nō morietur i eter-
num.Quidā v̄o credētes p sola Chri sacramēta salua-
ri:pp̄ id qđ dī.Mat.vlti⁹.Qui crediderit ⁊ baptizat⁹
fuerit saluus erit.Et Io.6.Qui māducat meā carnē ⁊
bibit meū sanguinē h̄ꝫ vitā eternā.Quidā v̄o pp̄ sola
opa mīe se īpune peccare arbitrant̄:pp̄ illud qđ dicit̄
Luc.11.Date elemosynā ⁊ ecce oia mūda sunt vobis.
Nec intelligūt q̄ hec oia sine charitate nō ꝓsunt.fm
illud qđ dī infra.13.Si habuero oēm fidē:⁊ distribuero
in cibos pauꝑꝫ oēs facultates meas:charitatē autē
nō habuero nihil ꝓdest:⁊ iō subdit q̄ pctā ꝯtra chari-
tati a regno dei excludūt:in qđ sola charitas introducit
dicēs.NEQVE fornicarij neq̄ꝫ idolis seruientes neq̄ꝫ
adulteri.]De q̄b⁹ dicit̄ Heb.vlti.Fornicatores ⁊ adul-
teros iudicabit de⁹.NEQVE molles]i.mares mulie-
bria faciētes.NEQVE masculoꝝ ꝯcubitores]q̄tū ad
agētes in illo vitio:de q̄bus dī Gen.13.Homies sodomi-
te pessimi erāt ⁊ pctōres coram dn̄o nimis. NEQVE
auari:neq̄ꝫ fures.]De q̄bus dī Iac.5.Ois fur:sicut scri-
ptum est iudicabitur.NEQVE ebriosi: neq̄ꝫ maledi-
ci:neq̄ꝫ rapaces regnum dei possidebūt.]Dicit̄.n.Esa.
35.Uia sancta vocabit̄ non trāsibit per eā pollutus.
Et Apoc.21.Nō intrabit in illā aliquid coinq̄natū:fa-
ciens abhominationē.Et est aduertēdū q̄ hic enume-
rat eadem vitia que in p̄cedēti caplo posuerat. Addit
aūt q̄dā in genere luxurie.s.adulterium:⁊ vitium con-
tra naturam.In genere autem iniustitie furtum.

¶ Deide cū dicit.ET HEC q̄dem ⁊c̄.]Ostendit q̄uo p̄-
dictum periculum euaserant:⁊ p̄mo cōmemorat sta-
tum p̄teritum dicēs.ET QVIDEM aliquādo fuistis].
scꝫ fornicarij ⁊ idolis seruiētes ⁊c̄.⁊ ideo spāl'r hec vi-
tia cōmemorat:q̄a in eis abūdauerūt.fꝫ illud Eph.5.
Eratis enī aliquando tenebre:nūc aūt lux in dn̄o.Se-
cūdo ostēdit q̄uo ab his intus fuerunt liberati dicens.
SED ABLVTI estis].s.virtute sanguis Christi in ba-
ptismo.fꝫ illud Apoc.p̊.Lauit nos a peccatis nr̄is in
sanguie suo.SED SANCTIFICATI estis.]v̄tute san-
guinis Chri per gr̄am ꝯsecrati.fm illud Heb.vlti⁹.Ie-
sus vt sanctificaret suū ppl'ꝫ extra portā passus ē.Sꝫ
iustificati estis.ad statum iustitie ⁊ virtutis.fm illud
Ro.8.Quos vocauit hos ⁊ iustificauit.Subdit̄ autē
hoꝝ bn̄ficioꝝ causa:⁊ p̄mo ex p̄te hūanitatis Chri cū
dicit.IN NOMINE dn̄i nostri Iesu Chri]i.in fide ⁊
inuocatiōe nois Chri.fm illud Act.4.Non est aliud
nomē datū sub celo hoib⁹ in quo oporteat nos saluos
fieri.Scđo ex parte diuinitatis cū subdit.ET IN spū
dei nostri.]

dei nostri.]sm illud Ezec.37. Ecce ego mittā in vos spiritum ⁊ viuetis: quia igitur tāʒ potenti virtute liberati estis ad eadem redire non debetis.

¶ Deinde cū dicit. OMNIA mihi licēt ⁊c.] Manifestat id qd̓ dixerat de p̄hibitione iudicij ostēdens quo sensu id rep̄hēderit: q̄a. s. nō rep̄hendit illud quasi oīno illicitū: sed quasi nō expediēs ⁊ nociuū. Et circa h̓ duo facit. Primo p̄ponit qd̓ intēdit. Scd̓o rōnē assignat ibi. ESCA vētri ⁊c.] Circa p̄mū duo facit. Primo p̄ponit qd̓ reprehenderat esse licitum: sed non expediens dicens. OMNIA mihi licēt.] Dicunt̄ aūt illa licita q̄ hō facere p̄hibet̄: est aūt duplex p̄hibitio. Una coactiōis alia p̄cepti: ⁊ sm hoc q̄daʒ intellexerūt illa licere: a q̄b⁹ non p̄hibet̄ aliqua necessitate cogente: ⁊ ideo q̄a arbitriū hoīs nālis liberū est a coactiōe: intellexerūt Ap̄lʒ eo sensu dicere oīa mihi licēt: q̄a. s. libero arbitrio hominis subiacēt: siue sint bona: siue sint mala. sm illud Eccl.15. Ante hoīeʒ bonū ⁊ malū, vita ⁊ mors qd̓cūqʒ voluerit dabit̄ ei. Sʒ hic modus loquēdi alien⁹ est a scriptura sacra: in qua dr̄ nō licere ea q̄ diuina lege p̄hibent̄. sm illd̓ Mat.14. Nō licet tibi hēc vxorē fratris tui: ⁊ ideo q̄ hic Ap̄ls dic̄ OMNIA mihi licēt:] nō pōt absolute intelligi: sʒ vt sit accōmoda distributio sb̓ hoc sensu oīa mihi licent: q̄. s. diuina lege nō p̄hibent̄. Et pōt h̓ ad tria referri: p̄mo q̄dē ad id qd̓ dixerat de iudicijs: q̄a. s. vnicuiqʒ liceʒ oīa sua iudicio repetere: cū non sit lege diuina p̄hibitū. Alio mō pōt referri ad id qd̓ infra.8. dicturus est de indifferēti vsu ciboꝝ: vt sit sensus: licitum est mihi oēs cibos comedere. sm illud Tit.p̄mo. Oīa mūda mūdis. Tertio pōt referri ad id qd̓ dicturus est ifra.14. de sumptib⁹ accipiēdis: vt sit sensus: oīa mihi licent. s. accipe ad necessitateʒ vite: sic̄ coapostolis meis. Subdit auteʒ. SED NON oīa expediunt.] Dicit̄ aūt illud expedire qd̓ est sine ipedimento finē ꝯsequēdi. Cōtingit auteʒ q̄ aliqd̓ nō totalr̄ excludit finē: sed ipedimētum aliqd̓ affert: sicut m̄rimoniū nō excludit hoīem a regno dei: impedimētum tn̄ affert: q̄a. s. vt infra.7. dicit: que sub viro est mulier cogitat q̄mo placeat viro. Un̄ z. Math.19. discipuli dicunt. Si ita ē cā hoīs cū vxore sua nō expedit nubere. Sic ḡ fornicari nec licet nec expedit: q̄a totalr̄ excludit finē q ē vita eterna: m̄rimoniū aūt est licitū: sʒ non expediēs. Scd̓m igitur hunc modū sua in iudicio repetere indifferenter oībus cibis vti. sumptus accipere ab his quibus p̄dicatur est quidē licitū: q̄a nō est ꝯ institutam: nec aliqua p̄hibetur lege: nō tamē est expediens: vel q̄a impeditur pax ad proximū vel ifirmis scandaluʒ aliquod generatur: vel aliqua maledicendi occasio prebet̄. Unde Eccl.37. Non oīa omnib⁹ expediunt. Alio mō potest intelligi nō absolute: sed sub cōditione: vt sit sensus. Dixi q̄ neqʒ fornicarij ⁊c. regnū dei possidebūt: ⁊ ideo nō licēt: q̄a finem excludūt: sʒ si omnia licerēt mihi: nō omnia expediūt: q̄a per ea prestatur ipedimētum vite humane. Un̄ in persona impioꝝ dicit̄ Sap.5. Lassati sumus in via iniq̄tatis ⁊ p̄ditiōis ⁊ ambulauimus vias difficiles. Scd̓o ostēdit eē nociuū id qd̓ supra rep̄hēdit dicēs. OMNIA mihi licent:] vt supra expositū est. SED TAMEN ego sub nulli⁹ redigar p̄tāte] . s. hoīs. Ille eni q vtit̄ eo qd̓ non expedit̄ siue sit licitū siue illicitū quodāmō redigitur sub p̄tāte rei alicuius vel hoīs. Rei quidem quia q nimis rem aliquā amat quodāmō seruus illius rei efficit̄. sm illud Ro.vlt°. Hi nō Chr̄o dn̄o seruiūt: sʒ suo vētri. Hoīs autē: q̄a dū aliqs facit qd̓ nō expedit q̄dāmō subijcitur iudicio alioꝝ: ⁊ sp̄ialiter ille q sua in iudicio repetit subijcitur potestati iudicis. Infra.10. vt quid. n. libertas mea iudicatur ab aliena ꝯscientia.

¶ Deinde cū dic̄. ESCA ventri ⁊c.] Assignat rōnē ei⁹ qd̓ dixerat. Et p̄mo q̄re oīa licēt dicēs. ESCA vētri] . s. debent̄: vt. s. in vētre decocta in nutrimētum totius cedat. ET VENTER escis] . s. recipiēdis: ⁊ decoquendis deseruit. Quia igit̄ ex dei ordinatiōe vēter est sollicitus ad escas recipiēdas: ⁊ esce ad h̓ deputate sunt q̄ in vētre ponant̄. sm illd̓ Gen.p̄. Ecce dedi vobis oēm escaʒ ⁊ cūctis aīantib⁹: vt habeāt ad vescēdū: nō ē illicitū q̄ hō res suas repetat vel p̄dicator stipēdia accipiat p̄p necessitatē escarū: vel vt et̄ hō oībus escis vtat̄. Scd̓o ibi. DEVS aūt ⁊c.] Assignat rōneʒ quare oīa nō expediunt. Non. n. expedit q̄ homo patiat̄ aliqd̓ detrimētuʒ in eo qd̓ nūq̄ corrūpit̄. s. in regno celesti. p̄p id qd̓ corrumpit̄: ⁊ h̓ accidit de esca ⁊ de vētre. cessabit eniʒ post hāc vitā escarū vsus ⁊ vētris: q̄a corpora resurgētiū ꝯseruabunt̄ absqʒ cibo deo id faciēte: ⁊ hoc est q̄ dicit. DEVS aūt destruet] . i. cessare faciet HVNC] . s. eʒ vētrē: non q̄dem quātū ad essentiā: sed quātum ad effectū: quē nunc hʒ. ET HAS] . s. escas quantū pertinēt ad vsuʒ hominis: quia in resurrectiōe hoīes erunt: sic̄ angeli in celo: vt dicitur Math.22.

¶ Corpus v̄o nō stupro: sed dn̄o: ⁊ dn̄s corpori. Deus aūt ⁊ dn̄m suscitauit: ⁊ nos suscitabit p̄ potentiā suam. An nescitis: q̄ corpora vestra membra sunt Christi? Auʒ igit̄ tollēs mēbra Chr̄i: faciam scorti mēbra? Absit. An nescitis: q̄ qui adglutinat̄ scorto: vnuʒ corpus est? † Redigent̄. n. inquit. duo in carnē vnā. At qui adglutinat̄ dn̄o vnus sp̄ūs est. Fugite scortationē. Omne peccatum: qd̓cūqʒ fecerit hō extra corpus est: sed qui scortat̄: in p̄priūm corpus peccat. † An nescitis: qd̓ corpus vestrū: tēplum est habitātis in vobis sp̄ūs sancti: quē habetis a deo: ⁊ nō estis ipsi vestri? Nā empti estis p̄cio. Glorificate iā deum in corp̄e vestro: ⁊ in sp̄ū vestro: que sunt dei. Gen.2. Mat.19. Mar.10. Eph.5. Supra.3. z.Cor.6. Infra.7. 1.Pe.1.

¶ Corpus autem nō fornicationi: sʒ dn̄o ⁊ dn̄s corpori. Deus v̄o ⁊ dn̄m suscitauit. ⁊ nos suscitabit per virtutem suaʒ. Nescitis q̄m corpora vestra membra sunt Chr̄i. Tolēs ergo mēbra Christi faciā membra meretricis? Absit. An nescitis q̄m q adheret meretrici vnū corpus efficitur? Erunt eni inq̄t duo in carne vna. Qui autē adheret dn̄o: vnus sp̄ūs est. Fugite fornicationeʒ. Omne. n. peccatuʒ qd̓cūqʒ fecerit hō: extra corpus est: q autē fornicat̄ in corpus suū peccat. An nescitis: q̄m mēbra vr̄a tēplū sunt sp̄ūssancti q in vobis ē: quē h̄etis a deo: ⁊ nō estis vestri? Empti enim estis precio magno: glorificate ⁊ portate deum in corpore vestro. Lec. III.

Supra Ap̄lus tripl̄r rep̄hendit corinthios circa iudicia: nūc aūt redit ad rep̄hendēdū peccatū fornicarij cuius supra.5. mētionē fecerat: ⁊ in cui⁹ iudicio corinthij negligētes erāt: iprobat aūt fornicationē q̄tuor rōnib⁹: quarū p̄ma sumit̄ ex diuina ordi-

Prohibitio coactionis et precepti.

Oia mihi licent referuntur ad iudicia ad indifferēʒ ciborū vsū ad sumptus accipiendos.

natione.scda ex vnione ad Chim rc. AN NESCITIS qm corpa vra rc.] 3° ex corporis ingnatiõe ibi.FVGITE fornicationẽ.] 4° ex grẽ dignitate ibi.AN NESCITIS rc.] Circa p̃m duo facit.p̃ ponit diuinã ordinationẽ.Scdo ordinatiõis finez ibi.DEVS.n.rc.] Circa p̃m ɔsiderãdũ est q aliq argumẽtuz sue lascivie sumũt ex ordinatiõe dei.Qui.n.fornicãtur vtunt̃ suo corpe ad vsum a deo istitutũ.Sz h̃ excludit dicẽs:q esca est ordinata ad vẽtrem r vẽter ad escas.CORPVS aũt hois nõ fornicationi].i.nõ est ordinatũ ad fornicãdũ. SED DOMINO].i.ad h̃ est ordinatũ:vt sit dñi nostri Jesu Chi.ET DOMINVS corpori].i.dñs Jesus Chs ad hoc dat° est hoib° vt hũana corpora sue glie ɔformet.ſm illud Phil.3.Reformabit corp° humilitatis nr̃e ɔfiguratũ corpori claritatis sue.❡ Sz ɔ h̃ vr ẽẽ q sic venter ordinatus est a deo ad vsuz ciboꝝ:ita q̃dã mẽbra humani corporis sunt ordinata a deo ad vsum generatiõis qb° fornicatio exercet̃.Sz attendẽda ẽ dña q̃tuz ad duo.Primo qdẽ q Aplus supra locutus ẽ de vno corporis mẽbro.s.de vẽtre:hic aũt loqtur de toto corpore:qd sicut nõ est ordinatũ ad fornicãdũ:ita nec ad escas sumẽduz:sz potius vsus escaꝝ est pp corpus: corpus aũt pp aiaz a qua pcipit vitã ſm ei° ɔditionez: r qa omnia ordinant̃ in deũ:sicut in finẽ:ideo corpus dz ẽẽ subdtũ dño r eo dedicatũ.Et qa supra locut° est de vsu escarũ in cõi absqz inordinatione:fornicatio autẽ est vsus iordinat° ex mẽbro fornicatoris.Vñ nec ipsa membra sunt ppter fornicationẽ:sed ppter vsuz generationis ordinate rõne:cui omnia mẽbra corporis deseruire debent:sicut etiã venter nõ ppter crapulam r ebrietatẽ:sed ppter conueniẽtẽ vsum ciboꝝ.

❡ Deide cũ dic. DEVS vo rc.] Ponit finẽ ordinatiõis predicte.Et p̃mo ponit qd deus circa dñm fecerit dicens.DEVS vo r dñm Jesum].s.xpm Chim SVSCITAVIT a mortuis]a quo ipse Christus petit i ps.Tu aũt dñe miserere mei r resuscita me.De° aũt est r pr r filius r spũssanctus.Vñ r ipse Chs q est fili° dei se resuscitauit:r sua virtute resurrexit.ſm illd ps.Ego dormiui r soporatus suz r exurrexi:qa dñs suscepit me:r 2° Cor.vlti°.Sed crucifixus est ex ifirmitate:sz viuit ex virtute dei.Scdo ponit qd circa nos facturus sit dicens q NOS SVSCITABIT deus p virtutez suam]p quaz.s.Chim suscitauit.ſm illud Ro.8.Qui suscitauit Jesum Chim a mortuis viuificabit r mortalia corpa vestra.Et est aduertẽdum q supra de escis r vẽtre loquẽs q̃ ptinẽt ad vsuz aialis vite:dixit eas a deo dstruendas:nũc aũt loquẽs de corpe r dño facit mẽtionẽ de resurrectiõe:qa.s.aiali vita cessante nã corpis in meli° reformabit̃.Vñ pz q nõ est vtendũ corpe ad fornicationẽ q̃ ipedit futuram incorruptionẽ.ſm illd Gal.vltimo.Qui seminat i carne de carne metet r corruptiõez.

❡ Deide cũ dicit.NESCITIS rc.] Ponit 2am rõnẽ q̃ sumit̃ ex affinitate humani corporis ad Chim:q̃ talis ẽ: mẽbra hois fornicantis sunt mẽbra meretricis:sz mẽbra hois sunt mẽbra Chi.g̃ per fornicationẽ fiũt mẽbra Chi mẽbra meretricis:qd est icõueniẽs. Circa q quattuor facit.Primo ponit maiorẽ dicẽs.AN NESCITIS qm corpora vestra sunt mẽbra Chi].q.d.h̃ non debetis nescire:qa qcũqz estis regñati in Chro mẽbra Chi estis effecti.ſm illd ifra.12.Vos estis corp° Chi r mẽbra de mẽbro.Et h̃ nõ solũ q̃tuz ad aias q̃ ab eo iustificant̃:sed ẽt quãtuz ad corpora q̃ ab eo resuscitabũtur:vt dictũ est.Scdo ponit ɔñe dicẽs.TOLENS g̃ mẽbra Chi].i.iuste subtrahẽs seruitio Chi cui debẽt deputari.ſz illud Ro.6.Exhibeatis mẽbra vestra arma iustitie deo.FACIAM].s.eadez mẽbra meretricis esse fornicãdo? ABSIT.]hoc eni est horrendũ sacrilegiuz.Unde dicit̃ Mal.2.Cõtaminauit iudas sanctificationez dñi quã dilexit:r habuit filiã dei alieni.Tertio ponit minorẽ dicens.AN NESCITIS qa qui adheret meretrici].s.fornicãdo vnũ corpus efficit̃.s.p imũdam cõmixtionẽ.Et ad hoc pbandũ inducit auctoritatem Gen.dicẽs.INQVIT eniz scriptura].s.Gen.2°. ERVNT duo].s.vir r mulier IN CARNE vna].i.per mixtionẽ carnalẽ vna caro efficiunt̃:r sic mẽbra vni° sunt mẽbra alterius.Sunt.n.hec vba Ade de viro r vxore loquẽtis q̃ Aplus hic ẽt ad fornicationẽ refert:qa ſm spẽm nature nõ differũt vtriusqz actus.Est aũt intelligẽduz:q sicut dicit Phs in lib° de gñatiõe aialiũ.in masculo est p̃ncipiũ actiuuz gñatiõis:in femia ẽ passiuũ.Et sicut plãta cui° vita principalr ordinat̃ ad gñationẽ semp est vnũ corp° in quo vtrũqz p̃ncipiuz vnit̃:ita in aialib° que ordinant̃ ad altiores actus vite nõ semp est vnũ corp° hñs hec duo p̃ncipia:sz ex duobus fit vnũ in actu gñõnis.Qd qdẽ nõ est tm viri:qa sicut ifra cap.7.di.Vir nõ hz potestatẽ sui corporis:sz mulier.Scdo pbat minorẽ dicẽs.QVI AVTEM adheret dño rc.]scz p fidẽ r charitatẽ EST VNVS spiritus]cũ illo:qa.s.vnit̃ ei vnitate spũali nõ corporali. Vñ r Ro.8.dicit̃.Si qs spũz Chi nõ hz hic nõ ẽ ei°: r Jo.17.Vt sint vnũ in nobis:sicut nos vnũ sumus.s. per cõnexionẽ spũs:r qa corpus deseruit spũi.ɔñs est vt ẽt corpora nr̃a mẽbra eius sint cui p spũm vnimur: nõ qdẽ carnali ɔiũctione:sed spũali.¶ Põt aũt ex premissis duab° rõnib° vna rõ ɔflari:vt.s.qa corpus nr̃z non est deputatum fornicationi:sed dño h̃.s.modo q mẽbra nostra sunt mẽbra Christi:vt postmodũ exponit nõ faciamus ea mẽbra meretricis fornicando.

Uxor° et vir° in fornicatione nõ differunt specie.

❡ Deide cũ dic.FVGITE fornicationẽ rc.] Ponit 3am rõnem:q̃ sumit̃ ex corporis ingnatiõe.Primo ponit ɔnẽ intentã dicẽs.FVGITE fornicationẽ.] Ubi notãdũ q cetera vitia vincunt̃ resistendo:qa quãto magis hõ particularia cõsiderat r tractat:tanto minus in eis inuenit vñ delectet̃:sed magis anxiet̃:sed vitiũ fornicationis nõ vincit̃ resistendo:qa q̃to magis ibi hõ cogitat particulare magis incẽdit̃:sed vincit̃ fugiẽdo.i. totalr vitãdo cogitatiões imũdas:r quaslibet occasiones:vt di Zach.2.Fugite de terra aqlonis dicit dñs. Scdo assignat rõnẽ dicẽs.OMNE pctm aliud qdcũqz fecerit hõ rc.] Ad cuius euidẽtiã sciendũ q q̃dã pctã nõ cõsumant̃ in carnali delectatiõe:sz in sola spũali ideo spũalia vitia dicunt̃:sicut superbia,auaritia,accidia:fornicatio aũt cõplet̃ maxie in carnali delectatione:r ſm h̃ posset itelligi qd h̃ di.OMNE peccatuz qdcũqz fecerit hõ extra corp° est:]qa.s.complet̃ pter sui corporis delectationez.QVI AVTEM fornicat̃ i corpus suũ peccat:]qa.s.eius pctm in carne consumatur.

Fornicatio vincitur fugiendo cetera pcta: pctã resistendo

Pctã aliqua carnalia aliã spũalia.

❡ Sz huic expõni ɔtrium videt̃ ẽẽ q etiã pctm gule cõsumatur in delectatione corporis.Ad qd posset dici q peccatũ gule sub luxuria continet̃ inq̃tũ ad ipsam ordinat̃.ſm illud Eph.5.Nolite inebriari vino i quo est luxuria.¶ Sz melius põt dici q Aplus nõ dic qui fornicat̃ corpore suo peccat:qd ɔgrueret p̃me expõni: sed peccat in corp° suũ.i.ɔ corp° suũ corrũpẽdo:r ingnãdo illud pter vsuz rõnis.Vñ r Apoc.3.Habes pauca noia in sardis q nõ ingnauerũt vestimẽta sua.i.corpa.r Apoc.14.Hi sunt q cũ mulierib° nõ sunt coinquinati.¶ Vel alr ſm Augu.h̃ in glo.Qui fornicat̃ in corpus suum peccat:qa aia ei° totalr carni in illo actu subijcit̃:ita q nõ possit aliud ibi cogitare.Vñ in ps. dicitur.

Pctm gule sb luxuria cõtinetur.

Luxuriosus peccat i corp° suum vel ɔ corpus suũ: vel qa aia totalr carni subijcit actu carnali: vel ɔ vsum suum.

dicit. Nolite fieri sicut equus et mulus qb⁹ nō ē itellectus. ¶ Vel alr. In corp⁹ suū peccat.i.ꝯ vxorē suā: que dicit corp⁹ viri ꝯ quā nō ita directe sunt alia peccata: sicut viri fornicatio. Uñ 1ª Thes. 4. dicit. Ut sciat vnusqsq; vestrū possidere vas suū in sanctificatiōe.i. vxorē suā. ¶ Uel sm Aug. pōt itelligi de fornicatione spūali per quā aīa adheret p amorē mūdo: et recedit a deo. sm illud ps. Perdes oēs q fornicant abs te. Est ergo sensus: qui fornicatur recedens a deo ppter amorem mundi in corpus suuz peccat.i. per corporalez cōcupiscentiaz. Omne autē aliud peccatum. puta qd hō cōmittit ex obliuione: vel ex ignorantia seu negligentia est extra corpus.i. corporalem concupiscētiam.

¶ Deide cū dic. AN NESCITIS &c.] Ponit 4ᵃᵐ rōnez que sumit ex dignitate grē: que qdē ex duob⁹ ꝯsurgit: scz ex grā spūssancti: et ex redēptiōe sanguis Chri. Circa h igit tria fac. p̄ pponit dignitatē corporis nr̄i quā hz ex grā spūssancti dicēs. AN NESCITIS.i.q.d. ignorare nō debetis qm MEMBRA vr̄a.i. corpalia TEMPLUM sunt spūssancti: ꝑ sic supra 3° dcm ē. Nescitis qz tēplū dei estis. Et hui⁹ rōnē assignat subdēs. QUI IN vobis ē.] qi aūt tēplū dom⁹ dei: qa igit spūssanct⁹ deus est: ꝯueniēs ē: qp i quocūqz ē spūssctūs tēplū dei dicat. Est aūt spūssctūs pncipalr qdē in cordib⁹ hoiuz i qbus charitas dei diffundit p spm sctm: vt dr Ro. 5. Sz secūdario ēt ē in mēbris corpalib⁹ inqtū exequunt opa charitatis. Uñ in ps. dr. Cor meū et caro mea exultauerūt in deū viuuz: ne hāc dignitatē sibi ascriberēt subdit. QUEM habetis a deo nō ex vobis.] Uñ Joel 2°. Effundā de spū meo sup oēm carnē. Et Act. 5. Spūm suū dedit obediētib⁹ sibi. Scdo ponit dignitatē quā hnt corpa nr̄a ex redēptione sanguis Chrī dicens. ET NON estis vr̄i sz Jesu Chri. sm illd Ro. 14. Siue viuimus/siue morimur: dn̄i sum⁹. 2ª Cor. 5. Qui viuit iā non sibi viuat: rōnē hui⁹ assignat dicēs. EMPTI estis pcio magno] et iō serui estis ei⁹ q vos redemit de seruitute pcti. Uñ ifra. 7. dr. Qui liber vocat⁹ ē seruus ē Chrī sti. Precio eni empti estis. et in ps. Redemisti me dn̄e de⁹ veritatis. Dr aūt pciū redēptiōis magnū: qa nō ē corruptibile: sz eternā hn̄s vtutē cum sit sanguis ipsi⁹ dei eterni. Uñ p̄ᵉ Pe. 1. Redēpti estis de vana vr̄a cōuersatiōe: nō corruptibilib⁹ auro vel argēto: sz sanguine agni imaculati et icōtaminati Jesu Chri. Tertio infert ꝯnē intētā dicēs. GLORIFICATE ergo et portate deū in corpe vr̄o.] Quia.n. mēbra vr̄a sunt tēplū dei i corpe vr̄o nihil dz apparere: nisi qd ad glīā dei ptinet: et hoc ē glīficare deū i corpe vr̄o: qa i ps. dr. In tēplo ei⁹ oēs dicent gliaz. Exo. vlti. dr. Operuit nubes tabernaculum testimonij: et gloria dn̄i impleuit illd: qa vo non estis vestri: sed estis serui dei: dz corpus vestrū portare deum: sicut equus vel aliud animal portat dominū suum. Unde in ps. dicitur. Ut iumentum factus sum apud te. Portat autem corpus nostrum dn̄m inquantum diuino ministerio deputatur: sic ergo homo debz vitare ne in corpus suū peccet fornicando qd est contra gloriam dei et cōtra ministerium quod corpus nostrum debet deo.

Cap. VII.

Eterū de quibus scripsistis mihi. Bonū est homini vxorē nō attingere. At tamē ppter stupra vitāda: suam qsqz vxorē habeat: et suū queqz virum habeat. Uxori vir debitā beneuolentiā reddat: silr autē et vxor viro. Uxor pprii corporis ius nō habet: sed maritus: simil̄r et maritus pprij corporis ius nō hz: sed vxor. Ne fraudetis vos inuicē: nisi si qd ex ꝯsensu: p tēpore: vt vacetis ieiunio et ꝑcationi: et rursuz in vnū ꝯueniatis: ne tentet vos sathanas ppter intēperātiā vestrā. Hoc aūt dico iuxta indulgētiā: non iuxta pceptū. Nā velim oēs hoies esse vt et ipse suz. Sz vnusqsqz pprium donū hz ex deo: alius qdē sic: alius autē sic. Dico autem incōiugatis et viduis: bonum eis est: si manserint vt et ego. Qd si se non continent: contrahant matrimoniuz. Nam satius est matrimonium contrahere: quaz vri.

E qbus aūt scripsistis mihi bonū est homini mulierē nō tāgere. Propter fornicationē autez vnusqsqz suā vxorem habeat: et vnaqueqz viruz suū habeat. Uxori vir debitū reddat: silr autē et vxor viro. Mulier potestatē sui corporis nō habz sz vir. Silr aūt et vir sui corporis potestatē nō hz: sed mulier. Nolite fraudare inuicez: nisi forte ex ꝯsensu ad tps vt vacetis orōni: et iteruz reuertimini in idipsum: ne tentet vos sathanas pp incōtinētiā vestrā. Hoc aūt dico sm indulgētiā: et nō sm imperiū. Uolo autez oēs vos hoies eē sicut meipz. Sed vnusquisqz proprium donū habet ex deo: alius quidem sic: alius vo sic. Dico autez nō nuptis et viduis: bonum est illis si sic permāserint sicut et ego. Qz si non se continēt nubant. Melius est enim nubere q̄z vri.

Ostq̄z Apls reprehendit fornicariū et sustinētes eum. Hic accedit ad tractandum de matrimonio. Et circa hoc tria facit. Primo determinat de ꝯiugatis matrimonio iūctis. Secūdo de virginibus ibi. DE VIRGINIBUS aūt &c.] Tertio de viduis ibi. MULIER alligata ē &c.] Circa pmū duo fac. p̄ istruit eos q nō sunt mr̄imonio iūcti: vtrū.s. debeant mr̄imoniū ꝯhē. Scdo manifestat qd dixerat ibi. HOC aūt dico &c.] Circa p̄ᵐ duo facit. p̄ manifestat qd circa h sit p se bonū. 2° qd neciuz ibi. PROPTER fornicationē āt &c.] Circa p̄ᵐ ꝯsiderādū ē qp in detestationez fornicatiōis ꝯ quā locut⁹ iā fuerat: aliq nō hn̄tes zelū dei. sm sciaz itāni pcedebāt qp ēt mr̄imonium ꝯdēnabāt. sm illd p̄ᵉ Thi. 4. In hypocrisi loquentiū mēdaciū ꝓhibētiū nubere. Et qa h durū cōitbus videbat fidelib⁹ sup h Aplo scripserūt ei⁹ sniam regrētes: et iō Apls eis rńdet. Ita repbēdi ea q̄ facit. DE QUIBUS aūt scripsistis mihi:] rńdeo q̄tū ad mr̄imonium. BONUM est hoi mulierē nō tāgere.] ¶ Circa qd nōndū qp mulier data ē viro ad adiutoriū gnōnis: et in h dr vis gn̄atiua a nutritiua: quia vis nutritiua dseruit hoi ad ꝯseruatiōnē idiuidui. Uñ bonū est hoi nutrimētū: qa p h ei⁹ vita ꝯseruat: gn̄atiua autez nō deseruit hoi ad ꝯseruatiōnē idiuidui: sz ad ꝯseruatiōnē spēi. Uñ nō pōt dici qp bonū ē hoi ad suū idiuiduū mulierē tāgere: p qdē q̄tū ad aīaz: qa vt Aug. dic in 2° solilogoz. Nihil sic deijcit aīaz ab arce vtutis sue sicut pcta⁹ ille

corpoꝛ: sine q̃ vxoꝛ bñi non põt: ꝛ iõ Exo.19. dĩ pplo accepturo legẽ dei. Estote parati in diẽ 3m: ꝛ ne appꝛopinquetis vxoꝛib' vřis. pmi Regu3.21. dixit Achimelech ad Dauid. Si mũdi sunt pueri maxie a mulieribus mãducẽt panẽ sanctũ. Scõo q̃tũ ad corp' qḋ vir subyciť p mřimoniũ ptãti vxoꝛis se ex libero fuũ cõstituẽs. Seruit' autẽ hec pre oib' alijs ẽ amara. Uñ ꝛ Eccł.7. dĩ. Inueni amarioꝛẽ moꝛte mulierem. Tertio quãtũ ad res exterioꝛes: quaꝝ occupatiõe neccẽ est hominẽ iplicari q̃ h3 vxoꝛẽ ꝛ filios nutriẽdos: cũ tamen dicať.2.Thi.2. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus: vt ei placeat cui se probauit.

❡ Deide cu3 dič. PROPTER fornicationẽ ꝛč. ⁊ Ostẽdit qd circa h̃ sit necẽium. p̃ q̃tũ ad 3ctũ mřimonij. 2° q̃tũ ad actũ mřimonij iam 3cti ibi. VXORI vir debitũ ꝛč. ⁊ Circa pm ↄsiderandũ ẽ q actꝰ gñatiue ṽtutis oꝛdinať ad ↄſuationẽ spẽi: p gñõne3 filioꝝ: ꝛ q̃a mulier data ẽ viro ĩ adiutoriũ gñõnis. Prima necessitas tangẽdi mulierẽ est pp pcreationẽ filioꝝ. Uñ ꝛ Geñ.1. dĩ ciť. Masculũ ꝛ feminã creauit eos: ꝛ bñdixit eis deꝰ ꝛ ait. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terra3: s3 h̃ necessitas fuit circa istõnẽ hũani generis q̃diu opoꝛtuit multiplicari pplm dei p successionẽ carnis. S3 Apls

Mřimoniu3 ad duo ẽ istitutũ: ad gñationẽ ꝛ ĩ remediũ culpe.

ↄsiderãs hũanu3 genꝰ iã multiplicatũ: ꝛ ppl3 dei iam eẽ augmẽtatũ: nõ ꝑpagatiõe carnis: s3 gñõne que ẽ ex aq̃ ꝛ spũ scõ: vt dĩ Jo.3. ↄtermisit hãc necẽitatẽ: q̃.ſ. primitus istitutũ fuerat mřimoniũ in officiũ nature: ꝛ ꝑponit 2m necessitatẽ ẽm quã istitutũ ẽť remediũ culpe. Quia.n. carnalis ↄcupiscẽtia adhuc post baptismũ in fidelibꝰ remanet: l3 nõ dñeť: istigat hoies maxie ad actꝰ venereos pp vehemẽtiã delectatiõis. Et q̃a maioris ṽtutis ẽ totalr hãc ↄcupiscẽtiã supare q̃3 possit hominibꝰ ↄuenire. ẽ3 illḋ Mat.19. Nõ oẽs capiũt ṽbu3 h̃. Necessariũ ẽ q in pte ↄcupiscẽtie cedať: ꝛ in pte supereť: qḋ qdẽ fit dũ actus gñatiõis rõne oꝛdinať: ꝛ nõ totalr hõ ↄcupiscẽtia duciť: s3 magis ↄcupiscẽtia subdiť rõni. D3 aũt h̃ rõ nãlis q hõ vtať gñõnis actu. ẽ3 q ↄuenit gñõni ꝛ educatiõi filioꝝ: h̃ aũt ĩ brutis aialibus iueniť q in q̃buscũq3 spẽbꝰ aialiu3 sola femia nõ sufficit ad educatiõe3 plis: masculus sił nutrit plẽ cu3 femina: ꝛ ad h̃ exigiť q masculus cognoscat ppꝛiã plẽ3: ꝛ iõ in oibꝰ talibꝰ aialibꝰ: vt p3 ĩ colũbis/turturibꝰ; ꝛ hꝫ nãliter idita ẽ sollicitudo de educatiõe plis: ꝛ pp h̃ in hꝫ nõ sunt vagi ꝛ idifferẽtes cõcubitꝰ: ex q̃bꝰ seq̃reť icertitudo plis: s3 masculus determiatꝰ determiate femie ↄiũgiť nõ idifferẽter q̃libet cuilib3: sicut accidit in canibꝰ: ꝛ alijs hꝫ aialibꝰ: in q̃bꝰ sola femia nutrit ple3. Maxie aũt in spẽ humana masculus reqriť ad plis educationẽ: q̃ nõ solũ attẽdiť ẽm coꝛpoꝛis nutrimẽtũ: s3 magis ẽm nutrimẽtũ aie. ẽ3 illḋ Heb.12. Patres qdẽ carnis nře habuimus eruditoꝛes ꝛ reuerebamur eos: ꝛ iõ rõ nãlis dictat q in spẽ humana nõ sint vagi ꝛ icerti ↄcubitus: q̃les sunt ↄcubitꝰ fornicarij: sed sint determinati viri ad determinatã feminã: q̃ qdem determinatio fit p legẽ mřimonij. ¶ Sic igiť triplx bonũ h3 mřimoniũ. pm qdẽ q est in officiũ nature: put sc3 oꝛdinať ad gñationẽ ꝛ educationẽ plis: ꝛ h̃ bonu3 est bonũ plis. 2m bonũ h3 put est in remediũ ↄcupiscẽtie: q̃.ſ. coartať ad determiatã psonã: ꝛ h̃ bonũ dĩ fides: quã.ſ. vir seruat vxoꝛi sue nõ accedẽs ad aliã: ꝛ similr vxoꝛ viro. 3m bonũ h3 put in fide 3biť Chři: qḋ qudẽ bonũ dĩ sacřm inq̃tũ signat ↄiũctione3 Chři ꝛ ecclie. ẽm illud Eph.5. Sacřm hoc magnũ ẽ: ego autẽ dico in Chřo ꝛ ecclia. h̃ est q̃ qḋ dicit. Dcm̃ ẽ q bonũ est hoi mulierẽ nõ tãgere: s3 q̃a ad h̃ bonũ nõ sunt oẽs

Mulier sola nõ sufficit ad educatiõe3 filioꝝ: s3 masculus marꝰ concurrit pp nutrimẽtũ aie.

Mřimoniũ h3 triplex bonũ plis fidei ꝛ sacramenti.

hoies idonei. VNVSQVISQVE vir pp fornicatiõe3 ⁊ sc3 vitãdã SVAM vxoꝛẽ hẽat ⁊ i. sibi determinatã vt tollanť vagi ꝛ icerti ↄcubitꝰ: qḋ ptinet ad fornicatiõe3. Uñ ꝛ Pꝛou.5. Letare cũ muliere adolescentie tue. Et postea subdiť. Quare seduceris fili mi ab aliena:

❡ Deide cu3 dič. VXORI vir debitũ reddat ꝛč. ⁊ Agit de vsu matrimonij 3cti. Et p̃ agit de debito reddẽdo. Secundo de debiti itermissiõe ibi. NOLITE fraudare ꝛč. ⁊ Circa pmũ duo facit. p̃ ꝑponit qḋ intẽdit dicẽs. Dictũ est q vir habeat vxoꝛẽ ꝛ vxoꝛ virũ: hñdi autem hec est rõ: vt VIR REDDAT debitu3 vxoꝛi ⁊ ſ. de suo coꝛpoꝛe p carnalẽ cõmixtionẽ. SIMILITER autem ꝛ vxoꝛ viro: ⁊ q̃a quãtũ ad h̃ paria iudicanť. Uñ mulier nõ ẽ foꝛmata de pedibꝰ viri tãq̃ ancilla: nec de capite tãq̃ dña: s3 de latere tãq̃ socia: vt legiť Geñ.2°. Uñ ꝛ mutuo debẽt sibi debitũ reddẽ. ẽm illḋ Ro.14. Reddite oibꝰ dbita. Scõo assignat debiti rõnẽ dicẽs. MVLIER nõ h3 ptãtẽ sui coꝛpis ⁊ ſ. ad actũ gñatiõis: vt.ſ. possit ppꝛio arbitrio vel ↄtinere.ſ. vel alteri se tradere. SED VIR ⁊ ſ. h3 ptãtẽ sui coꝛpoꝛis: q̃tũ.ſ. ad vsu3 carnalis copule: ꝛ iõ vxoꝛ d3 viro ppꝛiu3 coꝛpoꝛis officiu3 offerre. SIMILITER aũt ꝛ vir sui coꝛpoꝛis ptãtẽ non h3: s3 mulier ꝛč. ⁊ Uñ ꝛ ipse d3 sui coꝛpoꝛis officiu3 offerre vxoꝛi legitimo ipedimento cessante. Uñ ꝛ Geñ.2. dĩ. Adherebit vxoꝛi sue ꝛ erũt duo in carne vna.

❡ Deide cũ dič. NOLITE fraudare inuicẽ ꝛč. ⁊ Agit de intermissiõe debiti reddẽdi. Et p̃ ondit qualr itermitti debeat actꝰ ↄiugalis. Circa qḋ docet vnũ eẽ cauẽdu3 ne.ſ. h̃ p fraudẽ fiat dicẽs. NOLITE fraudare inuice3 ⁊ vt.ſ. velit vir ↄtinere inuita vxoꝛe aut ẽt econuerso. Qḋ Apls fraudẽ noiat: q̃a vnꝰ subtrahit alteri quod ei debeť: qḋ ad fraudẽ ptinet: nõ minꝰ in actu matrimonij q̃3 in alijs rebꝰ. Uñ ꝛ Pꝛouer.12. dĩ. Nõ inueniet fraudulẽtus lucrũ: q̃a.ſ. ille q talẽ fraude ↄtinẽtiã deo confert nõ lucrať meritu3 vite eterne. Sicut.n. dicit Aug. nõ vult deus tale lucrũ tali dãno cõpẽsari: vt du3 vnꝰ ↄiugu3 ↄtinet altero inuito. ille icidat in dãnabiles coꝛruptelas. Tria aũt docet obseruãda ĩ tali itermissiõe: quoꝝ pmũ ẽ vt fiat ex cõi ↄsensu. Uñ dič. NISI FORTE ex ↄsensu. ⁊ Uñ dĩ Eccł.25. In tribꝰ bñplacitu3 est spũi meo q̃ sunt pbata corã deo ꝛ hoibꝰ. Cõcoꝛdia fratrũ: amoꝛ pximoꝝ: ꝛ vir ꝛ mulier bñ sibi cõsentiẽtes. Scõm est vt sit ad certu3 tp̃s. Uñ subdit. NISI FORTE ad tp̃s. ⁊ ẽm illud Eccł.3. Tp̃s amplexandi ꝛ tp̃s lõge fieri ab amplexibꝰ. Tertiũ ẽ vt h̃ fiat pp debitũ finẽ. ſ. cã spũaliũ actuũ ad quos continẽtia reddit magis aptos. Uñ subdit. VT VACETIS oꝛõni. ⁊ ẽm illḋ Joel.2. Sacrificium ꝛ libamẽ dño deo nřo. Et postea subdit. Egrediať spõsus de cubili suo ꝛ sponsa de thalamo suo. ❡ Scõo agit de reiteratiõe ↄiugalis actꝰ: ꝛ pmo ponit documẽtũ dicens. ITERVM reuertimini in idipm: ⁊ vt.ſ. vobis inuicẽ debitũ reddatis finito tẽpoꝛe oꝛõnis. Uñ ꝛ 3. Reg.8. dĩ. Oĩs celebratis dedicationis solẽnijs pfecti sunt in tabernacula sua letãtes. Scõo assignat rõnẽ documẽti. Nõ.n. h̃ dixit quasi sit necessarium ad salutẽ: sed ad periculũ vitandum. Uñ subdit. NE TENTET vos sathanas ⁊ ſ. ne sua tẽtatio ne vos prosternat: sicut ẽt dĩ.1. Thes.3. Ne forte vos tẽtauerit is qui tẽtat ꝛ inanis sit laboꝛ nř. Tẽtatio aũt sathane nõ est foꝛtibꝰ timẽda de q̃bꝰ dĩ.1. Jo.2. Scribo vobis iuuenes q̃ñ foꝛtes estis: ꝛ ṽbũ dei manet in vobis ꝛ vicistis malignum. Est autem timenda debilibus. Unde subdit. PROPTER incontinentiã vřam: ⁊ idest ppter pronitate3 ad incõtinentia3. ex quo ↄtingit q diabolus hominem tentando prosternit ꝛ ꝑuocauit

Intermissio actꝰ mřimonij ẽ obſuãda ĩ cõmuni ↄsensu ad tp̃s certu: ꝛ pp debitũ finem.

cauet

cetur ad tentandum. ſm illud prime Pe. vltimo. Cir cuit querens quem deuoret.

¶ Deide cũ dicit. HOC aũt dico ꝛc.] Manifeſtat ꝗ ſenſu pdicta ſunt accipienda. Et pmo facit qḋ dictũ ẽ. Secũdo rõnẽ aſſignat ibi. VOLO aũt ꝛc.] Tertio exponit qḋ dixerat ibi. DICO aũt ꝛc.] Dicit ꝗ pmo. Dixi ꝙ vnuſqſqz ſuã vxorẽ habeat: ꝛ vnaqueqz mulier virũ ſuũ: ꝛ iterũ ꝙ poſt ꝯtinẽtiã determinati tpis iterũ reuertamini in idipſuz. HOC aũt dico. ſm idulgẽtiã] i. parcens īfirmitati vrẽ. NON ſm iperiũ:] q̃ſi. ſ. vobis neceſſariũ ad ſalutẽ. Subditis. n. ſunt q̄dã eoꝝ īfirmitati indulgẽda: ꝛ nõ ad bona iperio cogẽdi. Vñ ꝯ q̄dã prelatos dĩ Ezec. 34. Cũ auſteritate iperabis eis ꝛ cũ potẽtia: ꝛ diſperſi ſunt greges mei. ¶ Sz vĩ Apl's icõuenienter loqui. Indulgẽtia. n. nõ eſt niſi de peccato. Per h̄ ꝗ ꝙ Apl's ſm idulgẽtiã ſe dicit matrimonium ꝯceſſiſſe vĩ exprimere ꝙ matrimoniũ ſit pctm̄. Sed ad hoc põt rñderi dupl'r. Vno mõ vt idulgẽtia ſumatur hic ꝓ ꝑmiſſione. Eſt aũt duplex ꝑmiſſio. Vna q̄dẽ de ꝯminus malo: ſicut dĩ Mat. 19. Qz Moyſes ꝑmiſit iudeis dare libellũ repudij ꝑꝑ duriciã cordis eoꝝ. ſ. ad vitãdũ vxoricidiũ ad qḋ erãt ꝓni. Talis. n. permiſſio nõ fit in nouo teſtõ ꝑꝑ ſui perfectionẽ. ſm illud Heb. 6. Ad perfectũ feramur. Alia autẽ eſt ꝑmiſſio de min᷑ bono. cum. ſ. hõ ꝓcepto nõ cogit̃ ad maius bonũ: ꝛ h̄ mõ Apl's hic idulget. i. ꝑmittit matrimoniũ qḋ eſt minus bonũ q̄ꝫ virginitas ꝗ nõ ꝓcipit̃ ꝗ eſt mai᷑ bonuz. Alio mõ põt accipi idulgentia put reſpicit culpã. ſz illud Eſa. 26. Indulſiſti dñe: idulſiſti gẽti. Et ſm h̄ idulgentia refert̃ ad actũ ꝯiugalẽ. ſm ꝙ hz annexã culpã venialẽ: tñ ꝑꝑ bona matrimonij ſine q̄b᷑ eẽt mortalis.

Indulgentia ꝓ ꝑmiſſiõe vl' de min᷑ malo vl' de min᷑ bono: ꝛ put reſpicit culpã.

¶ Unde ꝯſiderãdũ eſt ꝙ actus ꝯiugalis q̄ñqz q̄dẽ eſt meritori᷑ ꝛ abſqz omni culpa mortali vel veniali: puta cũ ordinat̃ ad bonũ ꝓlis ꝓcreãde ꝛ educãde ad cultũ dei. Sic. n. eſt actus religiõis. Vel cũ fit cã reddendi debitũ: ſic. n. eſt actus iuſtitie. Oĩs autẽ actus virtutis eſt meritorius ſi fit cũ charitate. Q̄ñqz v̇o eſt cũ culpa veniali. ſ. cũ q̄s ad actũ matrimonialẽ ex ꝯcupiſcẽtia excitat̃: que tñ infra limites matrimonij ſiſtit: vt. ſ. cũ ſola vxore ſit ꝯtẽtus. Q̄ñqz v̇o eſt culpa mortalis: puta cũ ꝯcupiſcentia fertur extra limites matrimonij. ſ. cũ aliq̄s accedit ad vxorẽ eque libẽter vl' libẽti᷑ ad aliã acceſſurus. P̄ ꝗ mõ act᷑ matrimonij nõ reqrit indulgẽtiã. 2° mõ hz indulgentiã inq̄ntũ aliquis ꝯſentiens ꝯcupiſcentie in vxorẽ non fit re᷑ peccati mortalis 3° modo omnino indulgentiam non habet.

Act᷑ ꝯiugalis ẽ aliq̄n meritori᷑: ꝛ aliq̄ñ cũ culpa mortali: ꝛ aliq̄ñ venialis.

¶ Deide cũ dicit. VOLO aũt.] Aſſignat rõnẽ eius qḋ dixerat: ꝛ p̄ quare nõ loquat̃ ſm imperiũ. Scdo q̄re loquat̃ ſm idulgẽtiaz ibi. SED VNVSQVISQVE ꝛc.] Circa pmũ ꝯſiderãdũ eſt ꝙ nullus ſapiẽs ꝓcipit illud cuius ꝯ̃riũ magis vult fieri. Ideo Aplus nõ ꝓcipit ꝙ hoies matrimoniũ ꝯ̃hant vel matrimonio ꝯ̃cto vtant̃: q̄a magis vult ꝙ hoies cõtineãt: ꝛ hoc eſt qḋ dicit. VOLO aũt oẽs hoies eſſe ſicut meipm̄:] vt. ſ. contineãt: ſicut ego ꝯtineo. Et ſil'r dicit Act. 26. Opto apud deũ oẽs q̄ audiunt fieri tales q̄lis ego ſuz. ¶ Sz ꝯ̃ h̄ videt̃ eſſe: q̄a ſi oẽs hoies ꝯtinerent ſicut Apl's ꝯtinebat: ceſſaſſet ḡnatio: ꝛ ſic nõ fuiſſet impletus nũerus electoꝝ: quod erat ꝯ̃ diſpõnẽ diuinã. Dicũt q̄dã ꝙ Aplo reuelatum erat ꝙ ſi oẽs hoies ſaluarent̃ in ꝯtinentia viuẽtes ſicut ipſe viuebat ſufficiebat ad implẽdũ numeꝝ electoꝝ. Sed hoc nulla auctoritate fulcit̃: ꝛ idõ põt dici ꝙ Apoſtolus volebat oẽs hoies eẽ ꝯtinẽtes: q̄a. ſ. volebat hoc de ſingulis: nõ tñ volebat ꝙ oẽs ſimul ꝯtinerent. Vel põt dici ꝛ meli᷑ ꝙ volebat oẽs hoies eẽ ꝯtinẽtes voluntate añcedẽte: ſicut ipſe dicit. p̄ Thi. 2. Qz de᷑ vult oẽs hoies ſaluos fieri: nõ aũt voluntate ꝯſequẽte: q̄a deus vult quoſdã ſaluare. ſ. pdeſtinatos: ꝛ quoſdaz dãnare. ſ. reprobatos. ſm illḋ Mal. 1. Iacob dilexi. Eſau aũt odio habui. ¶ Eſt aũt volũtas antecedẽs de eo qḋ abſolute ꝯſideratum eſt melius: ſicut oẽs hoies eẽ ſaluos: vel continentes: volũtas autem ꝯſequẽs eſt de eo qḋ eſt melius: conſiderans circũſtantias perſonaruz ꝛ negociorum: ꝛ ſm hoc deus vult quoſdam damnari: ꝛ Aplus quoſdam matrimonio iungi.

Aplus vult oẽs hoies ꝯtinentes: q̄a de ſingulis: nõ tñ ꝙ oẽs ſil' eſſent ꝯtinẽtes.

Vel volũtate añte volebat oẽs hoies ꝯtinẽtes: nõ aũt volũtate ꝯſequente.

Quid ẽ volũtas añcedẽs.

¶ Deide cũ dicit. SED vnuſqſqz.] Aſſignat rõnẽ quare ſm indulgentiã matrimoniũ ꝑmiſerit: q̄a. ſ. nõ q̄libet ꝓ̄ṗ̄re virtutis donũ accepit a deo: vt. ſ. poſſit totalr' cõtinere: ſicut ꝛ dñs dixit Mat. 19. Nõ oẽs capiũt v̇bum hoc: ſz qui capere poteſt capiat: ꝛ hoc eſt qḋ dicit: vellem quidẽ oẽs eẽ ꝯtinentes. SED vnuſqſqz ꝓpriuz] i. ſm certam mẽſurã habet DONVM ex deo.] ALIVS q̄dẽ ſic] puta vt in v̇ginitate deo ſeruiat. ALIVS v̇o ſic] i. vt deo ſeruiat in matrimonio. ſm illḋ Mat. 25. Vni dedit q̄nque talẽta: alij v̇o duo: alij v̇o vnũ vnicuiqz ſm ꝓpriã virtutẽ. Et Sap. 8. Sciui quoniã aliter nõ poſſum eſſe cõtinens niſi deus det: ꝛ hoc ipſum erat ſapientie ſcire: cuius eſſet hoc donum.

¶ Deide cũ dicit. DICO aũt ꝛc.] Exponit qḋ obſcure dixerat: ꝛ p̄ q̄ntũ ad hoc qḋ dixerat. Volo oẽs hoies eẽ ſicut meipm̄: q̄a. ſ. h̄ eſt abſolute melius. Vñ dicit. DICO autẽ] ſ. exponẽdo. NON NVPTIS] i. virginibus ET VIDVIS bonũ eſt illis ſi ſic ꝑmãſerint] ſ. ꝯtinẽtes: SICVT ego] ſm illud Sap. 4. Quã pulchra eſt caſta generatio cũ claritate. Scdo q̄ntũ ad h̄ qḋ dixerat. SED vnuſqſqz ꝛc.] q. d. q̄a nõ q̄libet h̄ donũ ꝯcepit a deo. Vt ꝯtineat: vnde dicit. QVOD ſi nõ ꝯtinẽt] i. ſi donũ ꝯtinẽdi nõ acceperũt NVBANT] i. matrimonio iungant̃. ſm illud p̄ᵉ Thi. 5. Volo iuuenes nubere ꝛ aſſignat rõnez ſubdẽs. MELIVS eſt. n. nubere q̄ꝫ vri] i. q̄ꝫ ꝯcupiſcẽtia ſuperari. Cõcupiſcẽtia. n. eſt calor q̄dã noxius. q̄ ꝗ ꝯcupiſcẽtia ipugnat̃ caleſcit q̄dẽ: ſed nõ vrit̃ niſi humorẽ grẽ ꝑdat a ꝯcupiſcentia ſuꝑatus. Unde ꝛ Iob. 31 dĩ. Ignis eſt vſqz ad ꝯſũmationez deuorans ꝛ vniuerſa eradicãs germina. Eſt aũt hic attẽdẽdum ꝙ Aplus vtitur abuſiua cõparatione. Nã nubere bonũ eſt: lz minus. vri aũt eſt malũ. Melius eſt ꝗ. i. magis tolerandũ ꝙ hõ minus bonũ habeat q̄ꝫ ꝙ icurrat incontinẽtie malũ: ꝛ hoc eſt qḋ ſupra dixit. ꝑꝑ fornicatiõez: ſcz vitãdã. vnuſqſqz ſuã vxorẽ hẽat ꝛc. Et poſtmoduz ne tẽtet vos ſathanas ꝑꝑ incõtinentiam veſtram.

¶ Iis autem qui matrimonio iuncti ſunt precipio non ego: ſed dominus. Mat. 5.

¶ Iis aũt q̄ i m̄rĩmõio iũcti ſũt ꝓcipio nõ ego ſꝫ dñs: vxorẽ a viro nõ diſcedẽ. Quã ſi diſceſſerit manẽ inuptã: aut viro ſuo recõciliari: ꝛ vir vxorẽ nõ dimittat. Nã ceteris dico ego nõ dñs. Si q̄s frater vxorẽ hz iſide

lem: & hec consentit habitare cum illo non dimittat illam. Et si qua mulier fidelis habet virum infidelem: & hic consentit habitare cum illa non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierē fidelem & sanctificata est mulier infidelis p virū fidelē. Alioquin filij vři immūdi essent: nunc aūt sancti sunt. Lec. II.

Supra Apls posuit documēta de ꝯtu mřimonij. h istruit eos q iā mřimoniū ꝯxerūt d mřimonio nō dissoluēdo. & p̄ docet eos q sunt i mřimonio ꝯiūcti vt i mřimonio maneāt. 2° ponit vnē doctrinam quantū ad oēs stat⁹ vł ꝯditiōes hominū ibi. VNVMQVEMQVE sic vocauit de⁹ &c. Circa p̄m duo fac. p̄ agit de idissolubilitate mřimonij q̄tū ad eos q sūt vni⁹ cult⁹. 2° q̄tū ad eos q sūt i dispari cultu ibi. NAM ceteris ego dico &c. Circa p̄m duo fac. p̄ ponit p̄ceptū de indissolubilitate mřimonij. 2° docet qd sit seruādum qñ mřimoniū quodāmō sepaꝛ ibi. QVOD si discesserit &c. Dicit ḡ p̄. Dixi nō nuptis. s. v̄ginib⁹ & viduis ꝙ meli⁹ ē eis si sic pmāserint. HIS AVTEM q mřimōio sūt ꝯiūcti non p3 eadē ꝯditio. his. n. PRECIPIO non ego. s. inducta mihi auctē. SED DOMINVS h p̄cepit dicēs Mat. 19. Quos de⁹ ꝯiūxit hō nō sepet. p̄cipio inquā VXOREM a viro nō discedē. & ibi intelligēdū est excepta cā fornicatiōis quā Chūs excepit. & h tacet qa notissima ē. Hāc solam excepit dñs. ceteras oēs molestias iubet p fide ꝯiugij fortiter sustineri. Matth. 19. Quicunq3 dimiserit vxorē suā & aliā duxerit excepta cā fornicatiōis mechaꝛ. Hoc āt qd di h fm glo. Aug. itelligiꝛ de ꝯiūct mřimonialr: q̄z vterq3 fidelis est ꝙ SI DISCESSERIT. s. pp cāz fornicatiōis p̄cipio inq̄ MANERE inuptā viuēte marito: qa si soluiꝛ mřimoniū q̄ ad thoꝝ: nō tñ q̄ ad viculū. AVT viro suo recōciliari. s. si vir nō ꝯtinet: & silr VIR VXOREM nō dimittat: nisi ob cāz fornicatiōis. Silis forma i viro & in muliere seruaꝛ. Vñ supplēdū ē qd de vxore pmisit: sc3 ꝙ si oīno dimiserit nō ducat aliā vł recōcilieꝛ vxori. S3 ꝯtrariū vr dicē Ambrosi⁹ vři dic. Jō nō īdic de viro sic de muliere: qa licet viro aliam ducere: qa iferior nō oīno hac lege vtiꝛ q̄ & supior. S3 magr dic a falsarijs eē appositū: & iō nullaten⁹ ē tenēdū. Notādū ē h ꝙ septē sūt casus i qb⁹ vir nō p̄t ob cāz fornicatiōis vxorē dimittere. Prim⁹ casus qñ ipsemet eā ꝓstituit. Scd̄s qñ ipse cū alia fornicat⁹ fuerit. Tertius qñ ipse ei occasiōez fornicādi dedit: vt qa nō vult reddē debitum. Quartus quādo ipsa credēs ꝓbabilr virum mortuū alteri nupsit. Quintus quādo violēter ab aliquo oppressa fuit. Sextus qñ sub spē viri sui ab altero cognita fuit. Septimus qñ fuit a viro post adulteriū manifeste dep̄hensum nihilominus retenta.

In qb⁹ vir ñ pōt dimittere vxorē cā fornicationis.

Deide cū dic. NAM ceteris dico &c. Agit de iseparabilitate mřimonij disparis cult⁹: cū alter est fidelis: alter nō. Ubi p̄ dicit ꝙ fidelis nō dimittat ifidelē volētē sine ꝯtumelia creatoris cohabitare. 2° ꝙ si nō vult fidelis nō teneꝛ eū seq: s3 p̄t alteri nubere ibi. QVOD si ifidelis discedit &c. 3° ꝙ nisi ifidelis p̄or recedat fidelis deb3 patienter cōmanere ibi. VNDE enim mulier &c. In p̄° p̄ ponit admonitiōem. 2° admonitionis rōnē ibi. SANCTIFICATVS ē. n. &c. In p̄° p̄ loqꝛ generalr tā viris q̄ femis. 2° spālr viris ibi SI QVIS frater &c. 3° spālr femis ibi. ET SI q̄ mulier &c. Dicit ḡ. NAM ceteris. s. vbi nō vterq3 fidelis ē. s3 alter fideꝛ alter ifidelis. dico ego ꝯsulēdo nō p̄cipiēdo: non diffidit h ꝓpo ore: ac si dicat & h dico ex deo: s3 ipse nō dicat h ore ꝓprio. dico inquā3 hoc. SI QVIS frater fidelis ꝯuersus. s. ad fidē in cōiugio. Intelligiꝛ. n. h de his q in ifidelitate ꝯxerūt: nō de his qui i dispari cultu. Tūc. n. nullū eēt matrimoniū: s3 essent separādi sic fecit Esdras. p̄ma Esdre. 10. Si qs inq̄ h3 talē VXOREM ifidelē & h ꝯsentit hitare cū illo sine ꝯtumelia. s. creatoris nō dimittat illā. ꝯsiliū est non p̄ceptū vt qui cōtrarium agit non sit transgressor fm glo.

Deinde cū dic. ET SI qua mulier. Hic loqtur spālr feminis. vbi p̄mo supponit fidē i aliquo cū dic. ET SI qua mulier. Scdo ifidelitatē in altero cū addit. VIRVM infidelem. Tertio ifidelis volūtatē cohabitādi ibi. ET HIC consentit. Quarto ꝯsulit fideli cōmanere illi ibi. NON dimittat. Dicit ergo. & silr SI QVA mulier fidelis h3 virū infidelē & ꝯsentit habitare cū illa sine cōtumelia creatoris. nam si nollet cohabitare sine contumelia nois Christi d3 fidelis eum dimittere: qa cōtumelia creatoris soluit matrimonium fm glo. & pōt fidelis ꝯtrahere. si inquā ita est NON dimittat virū. consilium est non preceptū: s3 enim infidelez fideli dimittere. sed tunc non expediebat.

Deinde cū dic. SANCTIFICATVS est vir. posita admonitione hic ponit admonitiōis rōnem. vbi allegat exēplū. Scdo piculū ibi. ALIOQVIN &c. Tertio fructū ibi. NVNC autē sancti &c. In p̄° p̄ exēplificat de viro infideli. 2° de muliere ibi. ET SANCTIFICATA est mulier &c. Dicit ḡ. Sanctificat⁹ est. q. d. fidelis infidelē volētē cohabitare nō dimittat. h iō dico. SANCTIFICATVS ē. n. &c. Hoc dupl̄r legiꝛ. p̄mo mō sic. SANCTIFICATVS est. n. vir infidelis. s. aliqñ PER mulierē fidelē. s. aliqñ ꝯtigit ꝙ vn⁹ p alium ꝯuertiꝛ ad fidē & sic sanctificaꝛ: & h iā forte ꝯtigerat: sicut Sisinni⁹ p Theodorā Rome tpe Clemētis ꝯuersus est. & silr SANCTIFICATA est mulier infidelis p virū fidelē. s. p ipsius admonitionē & doctrinā. Alio mō legiꝛ sic. Ita fidelis infidelem non dimittat. SANCTIFICATVS est. n. vir &c. i. nullā imundiciā cōtrahit fidelis ex cohabitatione: vel ex cōmixtione cū ifideli: sed seruat veram pudicitiam fm Aug.

Deide cū dicit. ALIOQVIN filij &c. Hoc legiꝛ dupliciter. Uno mō de filijs nasci turis. Alio mō de iam natis. Primo modo sic. ALIOQVIN. s. si discederetis & vos alijs copularetis. FILII vestri. s. de hac copula nascerentur IMMVNDI essent. s. spurij: quia non de legittimo matrimonio. Nūc autē si pmanetis SANCTI sunt. i. mūdi: qa de legittimis contugijs nati. Scd̄o mō legitur sic. ALIOQVIN. s. si discederetis FILII vři iam nati IMMVNDI essent. i. in ifidelitate remanerēt sequentes. s. maiorez partem que tūc erat ifideliū. nūc aūt si pmanetis SANCTI sunt. i. Christiani fiūt.

Deide cū dic. SANCTIFICATVS ē vir ifidelis per mulierē fidelē. Thema in festo btē Cecilie q̄ ꝯuertit virū suū ad fidē. Inter oia q̄ regūt hoīez i via salutis p̄cipuū ē seq societatē scōꝝ. Hoc ostēdit psalmista v̄bo cū dic. Cū scō scūs eris &c. Hoc ostēdit Cecilia facto fꝫ ꝙ h di. SANCTIFICATVS ē vir &c. In qb⁹ v̄bis tria cōmēdat ipsaz. s. nām, gr̄am, & doctrina. Nā hūana q̄ notaꝛ in muliere: gr̄a q̄ notaꝛ i viri scificatiōe vt sibi sit nobilis p nām: deo humilis p fidē, pꝛio vtilis p doctrinā: doctria. n. reddit cōmēdabilioꝛ ꝯsiderātia actū, obtētū, & opp⁹. Act⁹ ē scificare: obtētū ē vir. oppo⁹ ē ifidelitas. Infidelitas ē culpa tenacioꝛ. virilitas sex⁹ robustioꝛ: scificare act⁹ difficilioꝛ. Et ni cū eēt mulier p doctrinā suā conuertit

cōuertit icredulū:emollivit robustū:mādauit imūdū: ⁊ sic scificauit ifideleȝ virū. Multe ꝟo sunt ꝓꝓetates mulieris cōmēdabiles:que huic ꝯueniūt: vt sint tres ꝓꝓetates q̄ ad actū cordis: tres q̄ ad actum oris: ⁊ tres q̄ ad actū opis. Tres pᵉ sunt sapia ex pte rōnalis. Prouer.9. Sapiēs mulier edificat sibi domū. Mundicia ex pte ꝯcupiscibilis. Eccl.40. Edificatio ciuitat cōfirmabit nomen: ⁊ sup eā mulier imaculata cōputabit. Cōstātia ex pte irascibilis. Ruth.3. Scit ois pplꝰ te eē mulierē vtut ⁊c̄. Tres scd̄e sunt modestia ꝯ multiloquiū. Ecc.26. Mulier sensata ⁊ tacita nō est imutatio aīe erudite. Veritas ꝯ mēdaciū. Judith.8. Oia que locuta es vera sunt. Discretio ꝯ stultiloquiū. 1. Ro.25. Erat mulier prudētissima ⁊ speciosissima. Judith.11. Non ē talis mulier sup terrā in aspectu: in pulchritudine: ⁊ in sensu ꝟboꝝ. Tres vltie sunt sanctimonia in facto. Judith.8. Ora ꝓ pplo: qa mulier sctā es. Verecūdia in signo. Eccl.26. Grā sup grāꝫ mulier sancta ⁊ pudorata. Grā in cōuersando. Prouer.11. Mulier graciosa inueniet gliā. Propter eminētiā hoꝝ dr̄ de beata virgine Maria. Benedicta tu in mulieribus.

¶ Qd̄ si icredulus discedit: discedat. Nō ē seruituti subiectꝰ frater aut soror in hꝰ: sꝫ in pace vocauit nos deꝰ. Qui nāqꝫ scis mlier: an maritū sis seruatura? Aut q̄ scis vir: an vxorē sis seruaturꝰ? Alioqꝫ fuerit: vnusqsqꝫ vt ipsi partitꝰ est deus: ⁊

Ephe.4. Vnusqsqꝫ vt illuꝫ vocauit dn̄s: ita ambulet: ⁊ sic in ecclesijs oībꝰ ordino. Circūcisus aliqs vocatꝰ est: ne accersat ꝓputiū. In ꝓputio aliqs vocatꝰ ē: ne circūcidat. Circūcisio nihil ē: ⁊ ꝓputiū nihil ē: sꝫ obseruatio mādatoꝝ dei. Vnusqsqꝫ in ea vocatiōe: in qua vocatus fuit: maneat.

¶ Qr si ifidelis discedit discedat. Nō.n. seruituti subiectꝰ ē frater vl̄ soror i eiusmodi. In pace aūt vocauit vos deus. Vn̄.n. scis mulier si viruꝫ saluū facies? Aut vnde scis vir si mulierē saluaꝫ facies? Nisi vnicuiqꝫ sicut diuisit dn̄s. Vnūquēqꝫ sicut vocauit deus ita ambulet: ⁊ sicut in oibus ecclesijs doceo. Circūcisus aliqs vocatus est: non adducat preputiuꝫ. In preputio aliqs vocatus est: nō circūcidatur. Circūcisio nihil est: ⁊ preputiuꝫ nihil est: sꝫ obseruatio mādatoꝝ dei. Vnusqsqꝫ in q̄ vocatiōe vocatꝰ est: in ea permaneat. Lec. III.

Superius ondit q̄ ifidelis nō dꝫ dimittere ifideleꝫ cohabitare volentē. hic aūt dicit q̄ si nō vult cohabitare nō tenet̄ fidelis cū seq: sed pōt alteri nubere. vbi pͦ ponit̄ ipa cōcessio. 2ᵒ cōcessionis rō duplex. Prio ē libtas. ibi. NON ē.n. seruituti ⁊c̄.] Scd̄a ē pacis trāqllitas. ibi. IN PACE aūt ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. QVOD si ifidelis vl̄ mulier discedit a fideli] odio fidei discedat: ⁊ pōt fidelis q̄ dimittit̄ ꝯbere. pᵐ.n. mr̄imoniū dissolubile erat: qa nunq̄ fuit ratū. Nō.n. seruituti sꝫ ꝯiugali subiectꝰ est frater: aut soror fidelis. i. nō cogit̄ seq ifidelē odio fidei discedētē: sic dic̄ glo. Jo.8. Si filiꝰ vos liberauerit vere liberi eritꝭ. IN PACE aūt.] q.d. Ideo discedat fidelis: qa IN PACE vocauit nos deꝰ] i. ideo nō debemꝰ litigare cuꝫ eo q̄ odio discedit. Vel sic. Cūis ita sit q̄ fidelis nō ē subiectꝰ seruituti: nihilominꝰ tn̄ nō dꝫ occasionē discordie ⁊ dissidij ptebere: sꝫ pacē seruare. IN PACE aūt vocauit nos deꝰ.] Non est.n. deus dissensionis sed pacis. Infra.11.

¶ Deide cū dicit. VNDE eniꝫ scis mulier ⁊c̄.] Hic dicit q̄ si infidelis nō discedat fidelis dꝫ paciēter cōmanere. Ad qd̄ allegat pmo spem aliene conuersionis. 2ᵒ ꝑmanētiā i statu ꝓpe vocatiōis. ibi. VNVMQVEMQVE sicut vocauit deꝰ ⁊c̄.] 3ᵒ exēpluꝫ in ritu ꝯuersationis. ibi. CIRCVNCISVS aliqs ⁊c̄.] 4ᵒ exēplum in statu ꝯditiōis. ibi. SERVVS vocatꝰ es ⁊c̄.] In pͦ pmo insinuit q̄ mulier fidelis cōmanēdo virū ad fidē pōt cōuertere. 2ᵒ q̄ silr̄ vir fidelis mulierē infideleꝫ pōt saluare. ibi. AVT vnde scis h̄ vir ⁊c̄.] 3ᵒ q̄ iō debēt paciēter cōmanere. ibi. NISI vnicuiqꝫ ⁊c̄.] Dicit ḡ. VNDE eniꝫ scis] q.d. vere dꝫ manere fidelis cū infideli: quia vnde scis. i. scire potes o tu MVLIER fidelis si viruꝫ] infideleꝫ SALVVM facies.] euꝫ. s. cōmouēdo ⁊ cōuertendo ad fidē. q.d. hoc pōt cōtingere. Ambrosius hoc ideo dicit: qa forsan pōt credere q̄ horret nomē Chri. AVT vnde scis] i. scire potes: o tu VIR fidelis si mulíereꝫ] infideleꝫ SALVAM facies] eā ad fidē ꝯuertendo: qa h̄ sperare debes NISI vnicuiqꝫ] h̄ duplr̄ legit̄. Vno mō sic. Vn̄ scis hoc nisi ita habeas te supple ad tuū cōparē: sic dn̄s diuisit vnicuiqꝫ. s. viro ꝑesse ⁊ mulieri subesse. Scd̄o mō sic. Vn̄ scis h̄ nisi supple paciēter expectes fieri SICVT diuisit dn̄s vnicuiqꝫ] i. ordinauit de vnoquoqꝫ qn̄ credat: ⁊ qn̄ saluetur. Ergo tu debes expectare ⁊ cōmanere. Roma.12ᵒ. Unicuiqꝫ sicut diuisit dominus.

¶ Deide cū dic̄. VNVMQVEMQVE sic̄ vocauit ⁊c̄.] Hic ondit q̄ fidelis dꝫ manē cū ifideli ꝯiuge: allegās ꝑmanētiā i statu ꝓpe vocatiōis. prio ḡ allat diuinā vocationē. 2ᵒ suā auctem. ibi. SICVT in oībꝰ ecclijs ⁊c̄.] Dicit ḡ. VNVMQVEMQVE] q.d. ⁊ quō scis h̄ o vir ⁊ mlier: nisi qlibꝫ AMBVLET] ꝑseuerāt: ita SICVT deꝰ vocauit.] vnūquēqꝫ. i. in eo statu i quo deꝰ vocauit vnūquēqꝫ. non aūt quō sint. q.d. ET HOC ita ꝑdico] i ecclīa vr̄a SICVT in oībꝰ ecclijs.] Turpis.n. ē ps q̄ suo toto nō ꝯuenit. Est ḡ sua rō talis. vnusqsqꝫ dꝫ manere i eo statu i quē deꝰ vocauit. ḡ si vocauit aliquos in ꝯiugiū debēt manere in ipo. Haymo. Si habeas vxorē maneas cū ea: ⁊ si nō habeas ducē nō ꝯcupiscas.

¶ Deinde cū dicit. CIRCVNCISVS aliqs ⁊c̄.] Hic ponit exēpluꝫ. vbi pmo ponit ipsuꝫ exēpluꝫ. 2ᵒ exempli rōnem. ibi. CIRCVNCISIO eniꝫ nihil est.] 3ᵒ regulā gn̄aleꝫ. ibi. VNVSQVISQVE in qua vocatione.] Ponit aūt exēpluꝫ in ritu viuēdi. pmo iudeoꝝ. 2ᵒ gētiliū. ibi. IN PREPVTIO aliqs vocatꝰ est ⁊c̄.] Dicit ergo. CIRCVNCISVS es ⁊c̄.] q.d. vnusqsqꝫ ambulet in eo statu in quo vocatꝰ est. ꝟ ḡ. CIRCVNCISVS qs vocatus est] i. in ritu iudaico NON adducat] i. nō cogatur adducere PREPVTIVM] i. ritū gentilium. IN PREPVCIO] i. in ritu gentili QVIS vocatꝰ est.] nō circūcidatur. i. nō cogat̄ ad ritus iudaicos. Aug. Seruat ibi Aplꝰ qd̄ cōgruit ecclesijs siue iudeoꝝ: siue gentiliū. nunq̄ eniꝫ aufert cōsuetudinē que seruata non ipedit salutem. ergo si coniugium non impediat debent vocati in coniugio cōmanere.

¶ Deide cū dicit. CIRCVNCISIO.n. nihil ē.] Hic subdit rōnē exēpli: q̄ talis ē. Ritus nō ipediēs salutē non dꝫ mutari ꝓꝑ vocationē ad fidē: sꝫ ritꝰ tā iudaicus q̄ gētilis ē hꝰ. ḡ ⁊c̄. A silī ḡ arguit i mr̄imonio. pmo ḡ tāgit qd̄ ē ad salutē idifferēs. 2ᵒ qd̄ ē necīuꝫ ⁊ expediēs. ibi. SED obseruatio mādatoꝝ ⁊c̄.] Dic̄ igit̄. CIRCVNCISIO nihil ē] i. nihil ꝓdest. ET PREPVTIVM ni-

bil ē.] i. nihil ꝓdest vl' obest. q. d. talis vl' talis ritus vi/
uēdi nihil ꝓficit ad salutē. Gal. vlt°. In Chr̄o iesu nec
circūcisio aliqd valet. NEC ꝑputiū] sȝ noua creatura.
Ambro. ad salutē: nec ꝓdest: nec obest iudaic⁹ aut gē/
tilis rit⁹. SED obseruatio mādatoꝝ dei] aliqd ꝓdest.
Sap. 6. Custoditio legū ꝯsumatio ē incorruptionis.
¶ Deīde cū dic. VNVSQVISQVE in q̄ vocatiōe ⁊c̄.]
Hic ꝯcludit r̄laȝ gn̄alē dicēs. VNVSQVISQVE ⁊c̄.]
q. d. ita gētilis nō inducat̄ ad circūcisionē: nec ecōuer/
so: sȝ poti⁹ VNVSQVISQVE in qua] ꝯdōne vocat⁹ ē
in ea. s. ꝯdōne vocationi nō repugnāte IN EA perma
neat.] ⁊ in q̄ nō a q̄ in glo. Aug. B. n. ad eas ꝯsuetudies
vite retulit q̄ nihil obsunt fidei bonisqȝ morib⁹. sic. n.
ꝯiunx sic ⁊ latro ad fidē vocat̄. Sȝ ille i ꝯiugio manet
nō a ꝯiugio reuocat̄. Iste xo a latrocinio reuocat̄: ⁊ in
latrocio nō manet. Nō. n. necē ē vt ꝯiuges desināt eē
ꝯiuges pp̄ Chr̄i fidē: sic necē ē vt latrones desināt eē
latrones. ¶ Hic q̄rit̄ sup illud. vxorē a viro nō disce
dere q̄re solā cāȝ fornicatiōis dn̄s excipit: ceteras xo
oēs molestias iubet fortiter sustineri. ¶ Cōtra. Leui.
13. Precipit lex leprosuȝ ex̄ castra eijcere. ḡ pro lepra
dȝ vxor a viro discedere. R̄ndo. Lȝ possit ob lepram
discedere a cohabitatiōe: nō tn̄ a thoro quin aliqn̄ te
neat̄ reddere debitū ꝓpe eā manēdo. ¶ Item a viro
Repudiū le/ suo recōciliari. ¶ Cōtra. Deut. 24. dr̄. Qͤ semel repu/
gale ⁊ euāge/ diata nō pōt ampli⁹ recōciliari. R̄ndeo. Illud hēbat
licum. locū in repudio legali. istud xo in diuortio euāgelico.
Lex. n. erat seueritatis: sȝ euāgeliū pietatis. ¶ Itē sup
illud. vir vxorē nō dimittat. Glo. notabilis non subdit
de viro sic de muliere: qa lȝ viro aliā ducē. ¶ Cōtra.
Aug. dicit q̄ silis forma dȝ seruari in viro ⁊ muliere.
R̄ndeo. Illud p̄m i libris Ambrosij a falsarijs credit̄
additū. Uel dōȝ q⁹ illud Ambrosij itellit̄ in repudio:
B aūt in diuortio. Nam in repudio legali licebat viro
ꝯhere nō vxori: qa licebat antiquit⁹ vni viro hēe plēs
vxores nō ecōuerso: qa p repudiū illud soluebat̄ ma/
trimoniū: nō aūt p diuortiū. ¶ Itē naȝ ceteris ego di/
co nō dn̄s. ¶ Cōtra. Mat. 9. Qui vos audit me audit.
R̄ndeo. nō dn̄s dicit ore ꝓpo sȝ inspirādo. ¶ Itē sup
illud. si qs frater hȝ vxorem. Glo. cōiunx fidelis licite
pōt dimittere ifidelē. ¶ Cōtra. catholica non pōt di/
mittere hereticū. Glo. loqͥt̄ d ifideli q caret sacro fidei
nō solū hītu. ¶ Itē ibidē Glo. Nō est reputāduȝ mr̄i/
moniū qd̄ ex̄ decretū dei factuȝ ē. ¶ Cōtra. ḡ mr̄imo/
niuȝ ꝯtū cā voluptatis nō ē mr̄imoniuȝ. R̄ndeo. extra
decretū dei mr̄imoniū ꝯhi dr̄ qn̄ ꝯhit̄ inter ꝑsonas le/
ge ꝓhibitas. ¶ Itē si q̄ mulier hȝ virū infidelem ⁊c̄.
¶ Cōtra. ḡ iudea ꝯuersa nō dȝ dimittere virū iudeuȝ
cohabitare volēteȝ. R̄ndeo. sec⁹ est hodie q̄ tpe p̄mi/
tiue eccl'ie: qa tūc erat spes cōuersionis. nūc autē poti⁹
est spes subuersionis pp̄ obstinationē ifideliū. ¶ Itē
sup illud. q̄ si ifidelis discedat. Glo. recte dimittit̄ mu
lier si dicat viro. non ero mulier tua nisi de latrocinio
diuitias mihi augeas. ¶ Cōtra. Mat. 19. Excipit̄ so/
la cā fornicationis. R̄ndeo. tūc dȝ dimitti ne scādalū
ad tp̄s exortū sit i ꝑpetuū. ¶ Itē sup illud. nō est eniȝ
seruituti subiect⁹. Glo. contumelia creatoris soluit ius
mr̄imonij i eo q reliquit. ¶ Cōtra. mr̄imoniuȝ semp ē
iter duos. ḡ in vtroqȝ soluit̄ vel in nullo. R̄ndeo mr̄i/
moniū soluit̄ i vtroqȝ: sȝ ipedimētuȝ ex mr̄imonio re/
sultās manet in discedēte solū. ¶ Itē circūcisio nihil
est. ¶ Contra. circūcisio ꝓdest si legē obserues. R̄ndo.
añ Chr̄m ꝓderat: sȝ post nō ꝓdest. ¶ Itē super illud.
Unusqsqȝ in q̄ vocatiōe. Glo. ad salutē nihil ꝓdest: vl'
obest iudaic⁹ vl' gētilis rit⁹. ¶ Cōtra. Gal. 5. Si circū/
cidimini Chr̄s vobis nihil ꝓdest. R̄ndeo. Glo. loqͥt̄
de ritu ꝯuersandi iter hoīes nō de ritu deū colendi.
¶ Seruus vocatus est: ne sit tibi cure: quinetiam
si potes liber fieri: potius vtere. Etenim q in dn̄o
vocat⁹ est seruus: libertus dn̄i est. Simil'r ⁊ qui
liber vocat⁹ fuit: seruus est Chr̄i. † Precio empti Supra. 6. 1. Pe. 1.
fuistis: nolite fieri serui hoīuȝ. Unusqsqȝ in eo: in
quo vocat⁹ fuit: fratres: maneat apud deū.
¶ Seruus vocatus es nō sit tibi cure. Sed
⁊ si potes fieri liber: magis vtere. Qui eni
in dn̄o vocat⁹ est seruus: libertus est dn̄i.
Sil'r qui liber vocat⁹ est: seruus est Chr̄i.
Precio empti estis: nolite fieri s'ui hoīuȝ.
Unusquisqȝ ḡ in quo vocatus est frater in
hoc ꝑmaneat apud deū. Lec. IIII.
Superius ostēdit q̄ si ifidelis ꝯiunx nō disce/
dat fidelis dȝ patiēter cōmanere.
Prio ad B allegādo spē ꝯuersionis ifidelis. 2° ꝑma/
nētiaȝ i statu ꝓpe vocationis. 3° exēpluȝ in ritu ꝯuer/
sationis hic. 4° allegat exē^m i statu ꝯdōnis. Ubi p̄mo
ip̄m exēpluȝ ponit. 2° rōnē exēpli subdit. ibi. QVI. n.
in dn̄o ⁊c̄.] 3° ex B regulaȝ gn̄alēȝ ꝯcludit. ibi. VNVS/
QVISQVE ḡ ⁊c̄.] In p̄° p̄mo ꝓponit in aliq̄ statū ser/
uileȝ. Scd̄o supponit libtat' possibilitatē ibi. SED ET
si potes ⁊c̄.] Tertio hoꝝ ꝑtinētiā ad salutē. ibi. MA
GIS VTERE.] Dicit ḡ. SERVVS ⁊c̄.] q. d. vnusqsqȝ i
q̄ vocatiōe vocat⁹ ē in ea ꝑmaneat. X. ḡ. SERVVS vo
cat⁹ es] ad fidē. s. chr̄i. NON sit tibi cure.] vt. s. velis ser
uitutē effugere. Uñ Onesimū seruū Phylemonis q
ad eū ꝯfugerat cū ꝑcib⁹ remittit ad dn̄m: vt pȝ in ep̄la
ad Phylem. SED] potius SI POTES fieri liber] ma/
neas in s'uitute: qa cā ē humilitatis. Et sicut ait Ambro.
q̄to qs despectior ē in B seculo pp̄ dn̄m: tanto magis
exaltabit̄ in futuro. Grego. q̄to qs deo ꝑciosior: tanto
ꝓpter eū vilior. Boetius: cum omnis fortuna timē/
da sit magis: tamē prospera q̄ aduersa.
¶ Deīde cū dicit. QVI. n. in dn̄o vocat⁹ ē ⁊c̄.] Hic sub/
dit rōnē exēpli. Et p̄ ponit rōnē exēpli ex pte s'uoꝝ. 2°
ex pte liberoꝝ. ibi. SIMILITER q liber ē ⁊c̄.] Et ē rō
talis i gn̄ali. Seruit⁹ ⁊ libertas sunt i dn̄o ad salutē: sȝ
solum debem⁹ eē solliciti de ꝑtinētib⁹ ad salutē. ḡ pro
idifferēti dȝ eē nobis s'uit⁹ ⁊ libertas. Dicit ḡ. QVI. n.
in dn̄o] q. d. ⁊ vere nō debes curare. ⁊ enim pro quia.
QVI in dn̄o] i. in fide dn̄i VOCATVS ē seruus] ser/
uitute corꝑali LIBERTVS est dn̄i.] qa. s. a dn̄o manu/
missus liber ē libertate sp̄ūali. Est āt libert⁹ a s'uitute
liberat⁹ ⁊ talis a s'uitute pc̄ti a dn̄o ē liberat⁹: ió dn̄i li/
bert⁹. Jo. 8. Si fili⁹ vos liberauerit vere liberi eritis.
¶ Deinde cū dicit. SIMILITER q liber vocat⁹ ē ⁊c̄.]
Hic ponit rōnes ex pte liberoꝝ. Ubi p̄mo tāgit in li/
beris cū seruis debitā s'uitutē. Scd̄o seruitutis rōneȝ.
ibi. PRECIO EMPTI.] Tertio seruitutis obligationē.
ibi. NOLITE ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. SIMILITER ⁊ qui liber vo/
cat⁹ est] libertate corporali SERVVS est Chr̄i] seruitu
te sp̄ūali. Ro. 1. Paulus seruus Chr̄i iesu ⁊c̄. quia siue
seruus siue liber: oēs tn̄ serui. ⁊ B iustū est. QVIA ꝑcio
empti estis.] Hoc dr̄ qa ꝑcio iestimabili sanguie chr̄i.
p̄e Pe. 1. Nō corruptibilib⁹ auro vl' argēto redempti
estis de vr̄a vana ꝯuersatiōe ⁊c̄. Et qa tāto ꝑcio empti
estis NOLITE fieri serui hoīuȝ] postponēdo seruitiū
dei ⁊ vos humanis supstitionib⁹ occupādo. B. n. facie/
bant isti supra p̄mo. Ego sum Pauli. Ego autē Apollo.

VNVSQVISQVE]ergo z circucisus z pputiat⁹ seruus z liber IN QVO statu vocat⁹ est frater] i. fidelis. IN HOC permaneat apud deū] s. obseruādo diuina mādata. Qui eniz pseuerauerit vsqz i finē hic saluus erit. Mat.24. Ergo si coniugatus vocatus est ad fidē maneat coniugatus seruando fidem.

De virginib⁹ aūt pceptū dñi nō habeo: cōsiliū tamē do: tanqz misericordiā cōsequutus a dño: in hoc vt sim fidelis. Arbitror igit hoc bonū esse ppter psētē necessitatē. Nam bonuz est homini sic esse. † Alligatus es vxori: ne quere diuortiuz.

Mat.5. Mat.19. Solutus es ab vxore: ne queras vxorē. Quod si duxeris vxorē: nō peccasti. Et si nupserit virgo: nō peccauit. Attñ afflictionem in carne habituri sunt hmōi. Ego vō vobis parco.

De virginibus aūt preceptū dñi non habeo: cōsiliuz aūt do tanqz miaz ɔsecutus a deo vt sim fidelis. Existimo. n. h bonū esse pp instātez necessitatē: qm̄ bonū est hoi sic esse. Alligatus es vxori: noli querere solutionez. Solutus es ab vxore: noli querere vxorē. Si aūt acceperis vxorē nō peccasti: z si nupserit virgo non peccauit. Tribulationem tamē carnis habebūt huiusmodi. Ego aūt vobis parco. Lec. V.

A principio huius capli egit de mrimonio: hic incipit ps scda in qua agit de vginitate. Ubi pmo agit de vginib⁹. 2° de virginū custodib⁹. ibi. SI QVIS aūt turpem se videri existimat zc.] In pª pmo ponit vginib⁹ pmanēdi i vginitate ɔsiliū. Scdo nubētib⁹ dat bñ viuēdi moduz. ibi. HOC itaqz dico fratres zc.] Tertio ostēdit q magis expedit seruare ɔtinētie ppositū. ibi. VOLO aūt vos sine sollicitudine esse zc.] In pª pte vginitatē cōsulit z laudat. 2° mrimoniū istū ɔtrū ɔcedit z approbat. ibi. ALLIGATVS es vxori zc.] 3° mrimoniuz ɔhēdus defendit z a pctō excusat. ibi. SI AVTEM acceperis vxorez zc.] In pª dicit duo de vginitate. Pmo q nō est seruāda ex pcepto. Scdo q est seruāda ex cōsilio. ibi. CONSILIVM aūt do.] Ubi ponit duplicē rōnez quare istud ɔsiliū est seruāduz. Pria ē ɔsiliarij auctoritas. Scdo rei cōsulte dignitas. ibi. EXISTIMO ḡ hoc bonū.] Dicit ḡ. DE vginib⁹ zc.] q. d. de ɔiugatis nō separādis pceptū dei est. DE VIRGINIBVS aūt pceptū dei nō habeo.] vt. s. ɔtineāt vel vt nubāt. Qḋ. n. de h dixit dñs Mat. 19. dixit ɔsulēdo. Qui pōt inquit capere capiat. Uirginitas aūt fm Aug. res est nō pcepti: suaderi pōt: impetrari nō pōt. CONSILIVM aūt do] s. de ɔtinēdo: consiliū mihi a spūscō inspiratū. Tobie.4. Cōsiliū semp a sapiēte pergre. Consiliuz inqz do. z h TANQVAM ɔsecutus a dño miaz] i. aplatū mihi misericorditer cōcessuz. CONSECVTVS] inqz ad hoc vt siz fidelis in dispēsatione mihi credita. Unde credenduz est mihi in ɔsilijs. Luc.12. Quis putas ē fidelis seru⁹. Haymo. Quia ei mādatū fuit vt esset fidelis cōsiliator non debuit cōsiliuz indigentib⁹ abscondere: z est argumētuz q est acquiescēdum consilio prelati.

Deide cuz dicit. EXISTIMO ergo zc.] Hic tāgit dignitas ei⁹ qḋ ɔsulit: z hec duplex. Una qa expediens bonū. 2° qa honestuz. ibi. QVONIAM bonū est zc.] Dicit ḡ. EXISTIMO zc.] q. d. qa fidelis ɔsiliari⁹ suz. EXISTIMO ḡ hoc bonū eē] s. manere i vginitate: z h PROPTER istātē necessitatē] ɔiugū. s. viuēdū: qa multe necessitates instant. Uñ dicunt eē in mola Luc.17. Uñ vulgarit dr q mrimoniū hz magnū os. existimo inqz z vere. QVIA bonū est hoi sic eē] s. in vginitate. Bonū. s. honestuz pp puritatē. delectabile pp libertatem. vtile pp mercedez: qa ei debet aureola z fructus centesim⁹. Luc.8. Aug. in glo. Supgredit vginitas cōditionē hūane nāe: per quā hoies angelis assimilant. Maior tñ victoria virginū qz angeloz. Angeli enim sine carne viuūt. Uirgines aūt in carne triūphant.

Deide cū dicit. ALLIGATVS es vxori zc.] Hic matrimoniuz ɔtrū cōcedit z approbat. Ubi pmo dicit q ɔiugat⁹ nō dz qrere diuortiū. 2° ɔsulit q solutus non qrat ɔiugiuz. ibi. SOLVTVS es ab vxore zc.] Dicit ḡ. ALLIGATVS zc.] q. d. lz cōtinere sit bonū: tñ ALLIGATVS es vxori: noli querere solonē.] maxie si bona est. Eccl.7. Noli discedere a muliere sensata. Et dicit alligat⁹ qsi duplici vinculo ligat⁹. s. cōsensu p mrimoniuz initiatū: z copula carnali p mrimoniū ɔsumatū. Si. n. tñ vno vinculo. s. solo ɔsensu ligat⁹ esset: posset querere solonē. s. intrādo religionē. SOLVTVS es ab vxore: noli qrere vxorē] si potes ɔtinē: qa sic dnt apli. Mat.19. Si ita ē cā hois cū vxore nō expedit nubē.

Vxoris⁹ z cōsensu z copula carnali ligatur.

Deide cū dic. SI AVTEM acceperis zc.] Hic excusat mrimoniū ɔhēduz a pctō. Ubi pmo ostēdit q matrimoniū pōt ɔhi sine pctō. Scdo q leuius est eē sine cōiugio. ibi. TRIBVLATIONEM tñ zc.] In pª pmo pponit veritatē de nō vgine. 2° de virgine. ibi. ET SI nupserit zc.] Dicit ḡ. SI AVTEM solut⁹ es noli qrere vxorē. Si aūt acceperis vxorē] s. bono fine nō ad expletionē libidinis NON peccasti.] Hic ē argumētum euidēs ɔ hereticos: qui ɔtēnūt mrimoniū: de qbus pª Thi.4. Prohibētes nubere. ET sılr si nupserit vgo.] nō vgo deo dicata: qa fz Hiero. Uouētib⁹ vginitatem nō soluz nubere: fz etiaz velle nubere pctm̄ est. NON PECCAVIT] s. nubendo: alioqn peccasset beata vgo cū despōsata esset Joseph. TRIBVLATIONEM tñ carnis habebūt hōi] s. cōiugati. i. afflictionē pro rebus necessarijs pcurādis z sibi z filijs suis z alijs. Uñ leuius est eē sine ɔiugio. EGO aūt vobis parco] q. d. cōsulo euitare ɔiugiū: qḋ tñ cōcedo parcēdo infirmitati vestre. Uel sic. EGO aūt vobis parco] in h q ɔsulo cauere tribulatiōes carnis. Notādum ē hic q sancta vginitas magnū bonū est pp multa. ¶ Prio qa carnis mūdiciā ɔseruat. Apoc.14. Hi sunt q cū mulierib⁹ nō sunt coinqnati. vgines. n. sunt zc. sicut bonū ē sal: qa cōseruat carnē a corruptione. ¶ Scdo: qa aiaz decorat z ornat. Unde frequēter in scriptura iungit virgo pulchra. Sap.4. O qz pulchra est casta gnātio cū claritate. Cañ.4. Tota pulchra es amica. ¶ Tertio: qa angelis celi assimilat: sicut dicit hic Glo. Et Mat.22. In resurrectiōe neqz nubent neqz nubent: fz erunt sicut angeli dei. Hiero. In carne preter carnem viuere zc. ¶ Quarto: qa Chrō despōsat. 2ª Cor.11. Despondi. n. vos vni viro vginē castā exhibere Chrō. ¶ Quīto: qa iungit z approximat. ps. Adducent regi vgies post eā. Sap.6. Incorruptio fac pxi⁹ dō. Je.3. Dux vginitatis mee tu es. ¶ Sexto: qa ceterꝭ statib⁹ ppōderat. Ec.26. Non ē digna pōderatio alc ɔtinētis. infra eodez. Qui mrimonio iungit virginē bñfacit: z qui nō iungit melius facit. ¶ Septio qa odorē bone fame ispirat. Luc. pmo dr. Et nomē vginis Maria. Cañ.2. Sicut liliuz iter spinas: sic amica mea iter filias Hierlz. ¶ Octauo quia ad nuptias eternas inuitat. Mat.25. Que parate

Uirginitas ē magnū bonū pp mūdiciaz carnis decorez aie. Assimilatiōnē ad āgelos despōsationē cū chrō z ipsi adiūgit: pre pōderat ceteris statibus z odorē bonuz spirare ad nuptias eternas inuitare.

erũt intrauerũt cũ eo ad nuptias. sȝ heu qꝫ ad ꝯseruã-dum difficiles. Ideo Eccl. 42. Filia patris abscõdita est ⁊c̃. Et h̃ qꝛ diabolus suggerit ꝯtrariũ. Corruptio iclinat ad actũ: pulchritudo allicit ad ꝯsensum.

¶ Ceterum illud dico fratres: tempus ꝯctum est. Supest: vt qui habent vxores: sint tanꝙ nõ habeant: ⁊ qui plorant tanꝙ nõ plorent: ⁊ qui gaudent tanꝙ nõ gaudeant: ⁊ qui emunt tanꝙ non possideant: ⁊ q̃ vtunt̃ mũdo hoc tanꝙ nõ vtant̃. Preterit enim habitus huius mundi.

¶ Hoc itaqꝫ dico fratres. Tẽpus breue ẽ: Reliquũ est: vt ⁊ qui habẽt vxores: tanꝙ nõ hñtes sint: ⁊ qui flent tanꝙ nõ flẽtes: ⁊ qui gaudẽt tanꝙ nõ gaudẽtes: ⁊ qui emũt tanꝙ non possidentes: ⁊ qui vtuntur hoc mundo: tanꝙ non vtantur. Preterit enim figura huius mundi. Lec. VI.

Hec est scd̃a pars: vbi nubẽtib⁹ siue nuptis ostẽdit hñ viuẽdi modum: docẽs p̃mo qualr̃ vtant̃ vxorib⁹. Scd̃o q̃lr̃ fortune casib⁹ siue euentib⁹, ibi. ET QVI flent ⁊c̃.] Tertio q̃lr̃ mũdi reb⁹ siue possessionib⁹ ibi. ET QVI emũt ⁊c̃.] Quarto subdit rõnez i his admonitionib⁹ ibi. PRETERIT .n. figura.] In p̃ma iplicat tria. s. auc̃tez ꝯsiliarij. HOC ITAQVE dico ⁊c̃.] necessitatẽ ꝯsulendi. TEMPVS breue est ⁊c̃.] formã ꝯsilij. RELIQVVM ẽ ⁊c̃.] Dicit ḡ. HOC ITAQVE] q.d. qꝛ non est pctm̃ nubere. HOC itaqꝫ dico] quo FRATRES] si ꝯiugij TEMPVS breue est.] quo. s. nõ gñatiõe carnali ꝑpagãdus ẽ ppl's dei: sȝ regñatiõe spũali colligẽd⁹. s. glo. ⁊ qꝛ TEMPVS breue est reliquũ ẽ] .i. h̃ solũ restat agẽdũ. VT QVI hñt vxores sint tanꝙ nõ hñtes] studendo seruitio dei: nõ aũt operi carnali: debitũ. s. exigẽdo. Vñ dr̃: sint tanꝙ nõ hñtes: non dicit tãꝙ nõ hñti: sicut erãt antiqui p̃res. ꝑpter qd̃ dicit Augu. ꝙ celibat⁹ Iohãnis nõ p̃fert̃ ꝯiugio Abrahe: sȝ hodie faciũt ecõuerso: qꝛ q nõ hñt sũt tanꝙ hñtes.

¶ Est aũt notãduȝ ꝙ tanꝙ nõ hñs vxorẽ est qui vel vxori debitũ reddit nec exigit: vel ꝑꝑ ifirmitatẽ vxorez ducit dolens ꝙ sine ea eẽ nequit. Uel pari affectu cõtinẽtiaȝ custodit. Uel cã generãdi ꝑlis ad cultum dei vxorẽ ꝓpriã cognoscit. ET QVI flent] pro casib⁹ cõiugij vl̃ pro aliqua tristitia seculi sint NON FLENTES.] cõsolati. s. spe appropiquãtis boni futuri. Prouerb. 12. Nõ contristabit iustuȝ qcqd ei acciderit. ET QVI gaudent] pro aliq̃ ꝓsꝑitate seculi. TANQVAM nõ gaudẽtes.] sȝ tanꝙ in timore existẽtes iminẽtis mali periculi. Ecc. 11. In die bonoꝝ ne imemor sis maloꝝ.

¶ Deide cũ dicit. ET QVI EMVNT.] Hic ondit q̃lr̃ vtant̃ mũdi reb⁹ siue possessionib⁹: ⁊ p̃mo q̃lr̃ vti debeãt acq̃rẽdis. 2° q̃lr̃ acq̃sitis. ibi. ET QVI vtunt̃ ⁊c̃.] Dicit ergo. QVI emũt tanꝙ nõ possidẽtes] .i. post hec terrena nõ sedẽtes: sȝ supple nõ apponẽdo cor rebus ꝑituris. ps. Diuitie si affluãt nolite cor appon̄. Ece. 7. Qui emit nõ letet̃: ⁊ qui vẽdit nõ lugeat. Et vt vl'iter colligã. QVI vtunt̃ h̃ mũdo] .i. reb⁹ mũdanis nõ dico fruunt̃ vt mali qui de eis malam faciũt finẽ qui dicũt Sap. 2. Fruamur bonis qui sunt. .i. p̃ntib⁹. Sed QVI vtunt̃ eis] ad finẽ debitũ referendo. SINT tanꝙ non vtant̃] .i. ne adhereãt eis nimia delectatione. 1. Thi. 6. Habẽtes alimẽta ⁊ q̃bus tegamur his cõtenti simus.

Circa mũdũ fletus: gaudiũ: emptio ⁊ vsus.

¶ Preter actũ ḡ ꝯiugales ponit quatuor dr̃ias actuũ circa sollicitudinẽ mundanoꝝ. s. flere: gaudere: emere: vti. Duo p̃mi ꝑtinent ad affectũ: duo alij ad effectum. Ex humana .n. sollicitudine gñat̃ duplex effectus. s. emẽdi respectu hñdoꝝ: ⁊ vtẽdi respectu habitoꝝ: ⁊ sȝ hoc ponit Ap'ls ꝯsiliũ tẽꝑantie in his q̃tuor actib⁹.

¶ Deide cũ dicit. PRETERIT .n. figura ⁊c̃.] Hic subdit rõnez p̃dictaꝝ amonitionuȝ q̃ talis ẽ. Transitoria sunt reputãda q̃si nõ sint: sȝ talia sunt mũdana ꝑitura, ergo q̃si nõ sint sunt reputãda. ⁊ h̃ est qd̃ dicit: ꝙ ideo mũdana q̃si nõ sint estimãda sunt. QVIA p̃terit figura] .i. exterior pulchritudõ: vel qd̃ ẽ sibi facile ꝯueniẽs status fragilitatis. Trãsibũt .n. q̃litates mortales ⁊ remanebũt imortales. Iõ trãsibit mũdus ⁊ ꝯcupiscẽtia ei⁹. Dña notãda qꝛ figura nõ sub'a mũdi non paradisi: p̃terit nõ sistit. ¶ Hic q̃rit̃ sup illo si potes fieri liber. Glo. Q̃to qs ꝑꝑ deũ despectior est in h̃ seculo: tãto magis exaltabit̃ in futuro. ¶ Contra. ḡ magis exaltabit̃ bonus subdit⁹ q̃ȝ bonus p̃lat⁹. Rñdeo. Glo. itelligẽda est ceteris parib⁹. ¶ Itẽ sup illud. vnusquisqꝫ in quo vocat⁹ est glo statu. ¶ Cõtra. ḡ qui vocat⁹ est in statu seculari nõ dȝ itrare religionẽ. Rñdeo. Ap'ls loq̃t̃ de statib⁹ p̃mouẽtib⁹ ad salutẽ nõ de ipedientib⁹. ¶ Itẽ sup illud. Existimo h̃ bonũ eẽ. Glo. Maior ẽ victoria v̈ginũ q̃ȝ angeloꝝ. ¶ Contra. ḡ maior corona. ḡ hoies erũt maiores angelis nõ solũ equales. Rñdeo maior extẽsiue .i. multiplicatiue: qꝛ hñt aureolam nõ solum aureã. ¶ Itẽ sup illud bonũ est hoi sic eẽ. Glo. in virginitate. ¶ Contra Gen. 1. Crescite ⁊ multiplicamini. Uirginitas aũt ꝯtria ẽ huic p̃cepto. Rñdeo. Illud p̃ceptũ nõ est p̃ceptũ sȝ datũ vsqꝫ ad tẽp⁹ sufficiẽtis multiplicationis humani gñis. ¶ Iteȝ sup illud. Qui hñt vxores. Glo. Beatiora ꝯiugia iudicãda sunt q̃ ꝑle cõcepta pari ꝯsensu ꝯtinẽtiaȝ s̄uare potuerũt. ¶ Cõtra. vnũqdqꝫ tanto beatu⁹ est q̃to magis cõuenit fini suo. finis aũt ꝯiugij est gñatio ꝑlis. Rñdeo. Expone cõiugia .i. cõiuges. Uel dõm est ꝙ ille nõ est vltimus finis cõiugij: sed adimpletio numeri electoꝝ qui citius iplere̅t si oẽs cõtinerent. ¶ Itẽ sup illud. Preterit figura huius mũdi. Glo. In iudicio mũdanoꝝ ignuȝ flagratione huius mũdi peribit nõ sub'a: sȝ figura. ¶ Cõtra. sc̃de Pe. 3. Per quẽ celi magno ipetu trãsiẽt. Rñdeo. Ille transit⁹ ⁊ illa solutio accidentalis est nõ substantialis .s. s̄m qualitatẽ nõ s̄m sub'am.

¶ Uelim autem vos absqꝫ sollicitudine esse. Qui celebs est: curat ea que sunt dñi: quõ placiturus sit dño: at qui duxit vxorẽ: sollicitus est de his q̃ sunt mundi: quõ placiturus sit vxori. Diuisa sunt hec duo: mulier ⁊ virgo. Innupta curat ea: que sunt dñi: vt sit sancta cũ corpore: tum spiritu. Cõtra: que nupta est: curat ea que sunt mundi: quõ placitura sit viro. Hoc aũt ad id qd̃ vobis cõducibile est: dico: nõ vti laqueuȝ vobis inijciã: sȝ vt qd̃ honestũ ac decoꝝ est: sequamini: ⁊ adhereatis domino absqꝫ vlla distractione.

¶ Uolo aũt vos sine sollicitudine eẽ. Qui sine vxore est: sollicit⁹ est que dñi sunt: q̃uo placeat deo. Qui aũt cuȝ vxore est: sollicitus est: que sunt mundi quõ placeat vxori: ⁊ diuisus ẽ. Et mulier inupta ⁊ virgo cogitat q̃ dñi sunt: vt sit sancta corpore ⁊ spũ. Que autẽ nupta est cogitat que sunt mũdi quõ placeat viro. Porro h̃ ad vtilitatẽ ve-

strā dico:nō vt laqueū vobis inijciaȥ:sȥ id
qd̄ honestū ē: ⁊ qd̄ facultatē p̄beat sine ipe
dimēto dn̄m obsecrādi. Lec. VII.

Superius dedit p̄mo v̄ginib⁹ ɔsiliuȥ cōtinēdi.
Scd̄o nubētib⁹ documētū bn̄ viuē
di. Hic 3° ostēdit q͞ magis expedit tēp⁹ ɔtinēdi. Et h̄
ōndit p̄mo rōne maioris trāquillitat. Scd̄o rōne ma
ioris sanctitatis.ibi. ET MVLIER innupta ⁊c̄.] Tertio
rōne maioris vtilitatis.ibi. PORRO h̄ ad vtilitatem
vestrā ⁊c̄.] Pria rō talis est. Trāquillitas in amore so
lius dei p̄ferēda ē sollicitudini mūdanoꝝ:sȥ cōtinētes
hn̄t trāq̄llitatē:cōiugati sollicitudinē mūdi.ḡ stat⁹ cō
tinētiuȥ p̄ferēdus ē statui ɔiugatoꝝ. Pria ḡ dehortat̄
sollicitudinē mūdi. Scd̄o subdit q͞ ɔtinentes nō sunt
solliciti nisi in his q̄ sunt dei.ibi. QVONIAM q sine
vxore ⁊c̄.] Tertio ōndit q͞ ɔiugatos opȥ eē sollicitos
in his q̄ sunt mūdi.ibi. QVI aūt cū vxore ⁊c̄.] Dicit ḡ.
VOLO aūt].q.d. Si nubitis p̄dicta facere cōsulo:sed
mag̃ volo vos eē sine sollicitudīe rei vxorie. Phil.4.
Nihil solliciti sitis. ¶ Nota q͞ dehortat̄ nos scriptu
ra a sollicitudine triplici.s.circa mulierē vt h̄. VOLO
VOS sine sollicitudine eē.] Circa vētrem. Mat.6. Ne
solliciti sitis aīe vr̄e ⁊c̄. Circa bursaȥ. Prouer.11 Expe
ctatio sollicitoꝝ peribit. Et recte h̄ volo:q͞a QVI SINE
vxore ē sollicit⁹ est q̄ dn̄i sunt vt cōplaceat ei.] Nō.n.
hȥ excusationē illoꝝ q dicunt. Luc.14. Uxorē duxi ⁊
nō possuȥ venire. Sollicitudo inq̄ȥ.s.quō placeat deo:
iterior.s.pulchritudīe sua. Felix cui⁹ votū ē vxorē fu
gere:cui⁹ sollicitudo ē dn̄o fuīr cui⁹ itētio ē deo placē.
¶ Deide cū dicit. QVI aūt cuȥ vxore ē ⁊c̄.] Hic ostēdit
quō ɔiugatos opȥ eē sollicitos in his q̄ sunt mūdi.vbi
iplicant̄ q̄tuor grauia. Prio vinculuȥ ɔiugale.ibi. QVI
cū vxore.] Studiū mundiale.ibi. SOLLICITVS est.]
Subiectio vxoris.ibi. QVOMODO placeat.] Opis
diuisio.ibi. ET diuisus est.] Dicit ḡ. QVI aūt cū vxore
est].s.in mr̄imonio SOLLICITVS est q̄ sunt mūdi].i.
de regimīe famīle ⁊ hm̄. Uñ Jacob acceptis vxorib⁹
ait Gen̄.30. Justū ē vt aliq̄n p̄uideā domui mee.i.sol
licit⁹ sim quō placeā vxori. Et h̄ sine pōt se licite orna
re. Nā s̄m glo. Magna amaritudo i domo ē vxor tri
stis:⁊ talis diuisus ē nō nāːsȥ actu.s.diuisiōe effcu nō
itētionis p̄ncipalis. Uñ glo p̄tȥ seruit deo p̄tȥ mūdo.
¶ Deinde cū dicit. ET MVLIER innupta ⁊c̄.] Hic po
nit scd̄a rō p̄bās q͞ magis expedit suare p̄positū ɔti
nētie q̄ȝ nubere rōne maioris sanctitatis. Et est rō sua
talis. Continēs studet scītati ⁊ diuinitati ⁊ amori dei.
nupta v̄o mūdo.ḡ illa p̄ferēda ē isti. Prio ḡ tāgit stu
diū innupte:q͞a cogitat total̄r placere deo. Scd̄o studiū
nupte:q͞a cogitat p̄tim placere mūdo.ibi. QVE aūt nu
pta est.] In p̄° iplicat tria.s.ɔtinētiū statū:cogitatum:⁊
fructū. Statū honestū QVIA innupta ⁊ v̄go.] cogitatū
rectū:qui COGITAT q̄ dn̄i sūt] multiplicatū fructū:
q͞a VT SIT sancta ⁊c̄.] Dicit ḡ. Et sil̄r mulier innupta.i.
vidua.⁊ v̄go cogitat.i.maiorē hȥ facultatē cogitādi q̄
dn̄i sunt.i.spūalia ⁊ eterna. Cogitat inq̄ȝ vt sit scīa ma
gis q̄ȝ nupte. Multe.n.nupte sunt scīe. Aug. ampliorē
nō nuptaꝝ ⁊ in corpe ⁊ in spū scīficationē intelligi vo
luit:nō tñ nuptas oino scīficatiōe p̄uauit. Sācta inq̄ȝ
corpe.i.corpalib⁹ actionib⁹:⁊ spū.i.spūalib⁹ actiōib⁹.
Uł SANCTA]corpe ɔ vitia carnalia:⁊ spū ɔ spūalia.
¶ Deinde cū dicit. QVE aūt nupta ē.] Hic tāgit sollici
tudinē nuptaꝝ:vbi iplicat tria. Prio ɔiugiū.2° sollici
tudinē.ibi. COGITAT que ⁊c̄.] 3° ɔiugij studiuȥ.ibi.
QVOMODO placeat ⁊c̄.] Dicit ḡ. Que aūt nupta est
cogitat q̄ mūdi sunt.s.de cura filioꝝ de regimīe dom⁹
⁊ hm̄. Uñ parētes monuerūt Sarā honorare socrū:dili
gere maritū gubernare domū ⁊c̄. Thobie.10. Cogitat
inq̄ȝ quō placeat viro. vñ h̄ sine ornātes se nō peccāt:
verūtñ magis debent studere ei placere ornatu moꝝ
q̄ȝ vestimētoꝝ. p̄ᵉ Thi.3. Mulieres in habitu ornato
ornantes se nō in tortis crinibus auro ⁊c̄.
¶ Deide cū dicit. PORRO h̄ ad vtilitatē ⁊c̄.] Hic alle
gat tertiā rōnē.s.maiorē vtilitatē. Et est rō talis. Illud
qd̄ ē vtili⁹ magis expedit:sȥ ɔtinere ē vtili⁹ q̄ȝ nubere.
ḡ magis expedit eligere ɔtinētiā q̄ȝ nuptias. Primo ḡ
ostēdit q͞ vtile ē ɔtinere. Scd̄o q͞ honestū ē.ibi. SED
id qd̄ ē honestū ⁊c̄.] Tertio q͞ facile.ibi. ET QVOD
facultatē ⁊c̄.] Dicit ḡ. PORRO ⁊c̄.].q.d. Cōsulo nō nu
bere. PORRO h̄ ad vtilitatē vr̄aȥ] maiorē:sȥ DICO]
vt expediti⁹ deo seruiatis:q͞a sic mortificat̄ caro q̄ est
inimica spūs. Aug. sicut inimicus occisus nō facit tibi
iniuriaȥ:sic caro mortificata non turbat aiaȥ. DICO]
inq̄ȝ NON VT laqueū.]fornicationis.s.incōtinētib⁹.
VOBIS inijciaȥ]aliq̄d difficile sup h̄ faciēdo:imo po
tius laqueus poneret̄ si ɔsuleret nubere:q͞a de mulie
re dr̄ Eccl.7. Que laque⁹ venatoꝝ est:sȥ poti⁹ intēdens
inducere oēs AD ID quod honestū ē].s.ad sanctitatē
corpis ⁊ aīe nō:q͞a ɔiugalis stat⁹ nō sit honestus:sȥ q͞a
minus honestus. Aug. Nō mr̄imoniuȥ turpe eē mon
strauit:sȥ q͞ honesti⁹ erat gn̄alis honesti noīe cōmēda
uit ⁊ monēs ad illud qd̄ facultatē p̄beat alicui obser
uandi se in dn̄o.i.ad seruitiū dn̄i:⁊ hoc sine ipedimēto
qd̄ est in ɔiugio.2.Cor.11. Despondi vos vni viro vir
ginē castā exhibere Chr̄o. Uere eligēdus est stat⁹ ɔti
nentie vbi maius cōmoduȥ:q͞a h̄ ad vtilitatē:vbi mi
nus periculuȥ:q͞a nō vt laqueū. maior honestas:q͞a id
qd̄ honestū. liberior facultas seruiēdi deo:q͞a faculta
teȥ p̄bet ⁊c̄. ¶ Notāduȥ est hic q͞ multiplex sollicitu
do est bona. ¶ Pria plationis:sicut nauta sollicitus est
de regimine nauis:pater de filijs. Ro.12. Qui p̄est in
sollicitudine. ¶ Scd̄a predicationis:sicut pedagogus
sollicit⁹ est de puero:doctor de discipulis. p̄ᵉ Thes.2.
Fiduciaȥ habuim⁹ loqui ad vos v̄bū dei i multa sol
licitudīe. ¶ Tertia discretionis:sicut amicus ver⁹ sol
licit⁹ est de ɔseruatiōe amoris. Ephe.4. Solliciti ser
uare vnitatem spūs in vinculo pacis ⁊c̄. ¶ Quarta cō
passionis:sicut vir misericors sollicitus est de egenis ⁊
afflictis. p̄me Thi.1. Cuȥ venisset Romā sollicite me
quesiuit ⁊ inuenit. ¶ Quinta deuotionis : sicut seruus
sollicit⁹ est de placēdo dn̄o:religiosus deo. Miche.6.
Indicabo tibi o homo q̄d sit bonū. Et post. Sollicite
ambulare cuȥ deo tuo. ¶ Sexta circūspectionis:sicut
speculator de castro custodiendo. Deut.4. Custodite
aīas vr̄as sollicite. Corp⁹ enīȥ cū organis:aīa cum po
tentijs quoddaȥ castrū est. ¶ Septima actionis:sicut
agricola sollicit⁹ ē de ope p̄ficiēdo. Luc.10. Martha
martha sollicita es.2.Thi.2. Sollicite cura teip̄m p
babilē exhibere deo. ¶ Octaua puisionis:sicut dispē
sator de domo; mercator de cōputo : pauper de pane
querēdo. Ro.12. Sollicitudine nō pigri.
¶ Quod si q̄s indecoꝝ virgini sue putat:si prete
reat nubēdi tēpus:⁊ sic opȥ fieri : qd̄ vult faciat:
nō peccat:iungat̄ matrimonio. Ceterū qui stat
firm⁹ i corde:nō hn̄s necessitatē:sȥ p̄tātē hȥ p̄p̄e
volūtatis:⁊ h̄ decreuit in corde suo:vt seruet suā
virginē:bn̄ facit. Itaqȥ q elocat nuptū:bn̄ facit;
attñ qui nō elocat nuptū:meli⁹ facit. † Uxor alli
gata est mr̄imonio : q̄diu viuit marit⁹ eius. Qd̄

Nō sollicitudi
ne vxoris vē
tris et burse
simus recti.

Solliciti coꝝ
q̄ sunt mūdi
in q̄tuor gra
uia incurrūt.

Uñ licȥ viro
ornare se.

Stat⁹ ɔtinē
tie magis est
eligēdus : q͞a
maius cōmo
duȝ min⁹ pe
riculū:maior
honestas:libe
rior facultas.
Sollicitudo
est bona vt
plationis
predicationis
discretionis
cōpassionis
deuotionis
circūspectiōis
actionis
prouisionis.

Roma.7.

si dormierit maritus illius: libera est ad cui velit nubendum: modo in dño. Attamen beatior est: si sic maneat: iuxta meam sniam. Opinor autem qd̄ et ipse spiritum dei habeam.

¶ Si qs aūt turpem se videri existimat sup virgine sua q̄ sit supadulta: et ita opꝫ fieri qd̄ vult faciat. Non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus non habēs necessitatē: ptātem aūt habēs sue voluntatis: et hoc iudicauit in corde suo fuare virginitatē suaꝫ: bene facit. Igit̄ et qui matrimonio iungit virginē suā: bene facit: et qui nō iungit melius facit. Mulier alligata est legi: q̄nto tpe vir eius viuit. Qz si dormierit vir eius: liberata est a lege. Cui aūt vult nubat tantū in dño. Beatior autē erit si sic pmāserit sm meū consiliū. Puto aūt q̄ et ego spūm dei habeam. Lec. VIII.

Superius egit de virginib⁹: hic agit de virginū custodib⁹ ostēdens pmo q̄ licet eis vgines suas ɔiugio copulare. Scdo q̄ nō sit̄ nuptie licet nisi post mortē viri ɔbere. ibi. MVLIER alligata est et c̄.] In p⁹ pmo ondit q̄ custos pōt dare virginem suā in ɔiugio. Scdo q̄ nō peccat h faciēdo. ibi. NEC peccat si nubat et c̄.] Tertio q̄ et bn̄ facit seruado. ibi. NAM statuit et c̄.] Quarto q̄ licꝫ vtrūqꝫ sit bonū: tn̄ h est meli⁹ illo. ibi. IGITVR et qui mr̄imonio et c̄.] In p⁹ pmo supponit in vgine etatē nubilēꝫ. 2⁹ volūtatē nubendi. ibi. ET ITA opoztuit fieri et c̄.] 3⁹ dat nubendi licētiam. ibi. QVOD vult faciat et c̄.] Dicit ḡ. SI QVIS autē et c̄.] q.d. esse sine ɔiugio honestius ē et expedit⁹. Sed tn̄ SI QVIS turpē se videri existimat apud iudiciū hoīuꝫ SVPER virgine sua timens ne corrūpat̄. EO QVOD sit supadulta] i. vltra pubertatē et iaꝫ in ānis nubilib⁹. ET ITA opꝫ fieri vt nubat:] qz nō vult continere. QVOD VVLT] virgo FACIAT] custos. Eccl. 7. Trade filiā tuā et grāde opus feceris et hoī sensato da illaꝫ. NEC peccat custos si nubat] vgo. Hoc iō dicit fꝫ Glo. Ne et si vgo nō peccet custos videat̄ peccare. Augu. de bono ɔiugali. Que se non ɔtinet nubat. Que nō cepit deliberet. Que egressa ē pseueret. nulla aduersario det̄ occasio: sed falsa retrahat̄ oblatio.

¶ Deinde cūꝫ dicit. NAM QVI statuit et c̄.] Hic ostēdit q̄ custos vginis bn̄ facit eā in statu vginali fuādo vbi iplicat̄ quadruplex ɔditio ad h expediens. Pria q̄ custos FIRMVS] sit in pposito eaꝫ vginē custodiēdi. Scda q̄ nō timeat de casu vginali. ibi. NON HABENS necessitatē et c̄.] Tertia q̄ cognoscat in virgine ppositū ɔtinendi. ibi. POTESTATEM aūt hīs et c̄.] Quarta q̄ h faciat ex deliberatiōe. ibi. ET HOC iudicauit.] Dicit ḡ. NAM QVI statuit et c̄.] q.d. Iō autē dico q̄ nō peccat qui tradit vginem. nam de alio qui seruat eaꝫ pꝫ q̄ bn̄ faciat. NAM QVI statuit in corde suo seruare] virginē suā FIRMVS] in pposito suo non curās sobolēꝫ vel aliud hōi. NON hīs necessitatē] tradendi eaꝫ cū vgo velit ɔtinere. POTESTATEM aūt hīs] sm alumne continētiaꝫ VOLVNTATIS SVE] perficiēde. ET HOC iudicauit in corde suo] i. ex iudicio rōnis nō ex leuitate mentis discernit esse bonum. pūe Thi. 5. Sine pudicio nihil facias. iudicauit inq̄ SERVARE virginē suaꝫ.] Ambrosius. Nō ingerēs ei

Custos virginis bene facit seruare illam in virginitate ex q̄tuor ɔditionib⁹ ex firmitate ppositi eē virgines custodiēdi nō hn̄do necessitatē habendo ptātēꝫ et deliberationē.

fomitēꝫ nuptiaꝝ. Eccl. 7. Filie tibi sunt serua corpus illaruꝫ. Qui facit inq̄ sic bene facit.

¶ Deinde cū dicit. IGITVR et qui mr̄imonio et c̄.] Hic ostēdit q̄ lꝫ vtrūqꝫ sit bonū: tn̄ vginitas ē melior matrimonio. Ubi pmo approbat statū ɔiugalem. Scdo pponit statū vginalēꝫ. ibi. QVI nō iungit et c̄.] Dicit ḡ. IGITVR et qui et c̄.] q.d. qz opꝫ fieri vt dixim⁹. Igit̄ et QVI mr̄imonio iungit virginē bene facit: qz licitū est qd̄ facit.] ET QVI nō iungit] cū virgo elegerit ɔtinere MELIVS facit.] Glo. melius facit qui apud deuꝫ meritūꝫ suū collocat et a sollicitudine liberat eā. Melius enīꝫ est qd̄ lꝫ et expedit: q̄ qd̄ licet et non expedit. Hic. n. bn̄ vtit̄ malo: ibi Ido bn̄ vtit̄ bono. Bene vtit̄ qs bono ɔtinētiā dedicās deo. Male vtit̄ qs bono cōtinētiaꝫ dedicās idolo. Male vtit̄ qs malo ɔcupiscētiaꝫ relaxās adulterio. Bene vtit̄ malo cōcupiscētiaꝫ restringēs cōnubio. Bonuꝫ est pudicitia ɔiugalis: sed meli⁹ est cōtinētia vginalis vel vidualis sm Glo.

¶ Deinde cū dicit. MVLIER alligata est legi et c̄.] Hic ostēdit q̄ nō sit̄ ɔiugata nisi viro mortuo pōt ɔbere. Ubi pmo ostēdit q̄ ɔiugata non pōt nubere viro viuēte. Scdo q̄ viro mortuo pōt alij nubē. ibi. QVOD si dormierit et c̄.] Tertio q̄ melius est illi ɔtinere. ibi. BEATIOR aūt erit et c̄.] Quarto q̄ dꝫ cōsilio eius credere. ibi. PVTO autē q̄ et ego et c̄.] Dicit ḡ. MVLIER alligata est et c̄.] q.d. Qui nō iungit vginē suaꝫ melius facit. Et vere melius. QVIA mulier alligata est et c̄.] Uel sic. virgo quocūqꝫ tpe pōt nubere: sꝫ vxorata nō. QVIA mulier alligata ē legi] ita vt nō possit nubere alteri q̄nto tpe vir eius viuit. Ro. 7. Que autē sub viro est mulier viuente viro alligata est lege viri.

¶ Deinde cū dicit. QVOD si dormierit somno mortꝭ.] De qua dormitiōe Jo. 11. Lazarus amicus noster dormit. VIR EIVS et c̄.] Augu. Nō dicit pmus: scdus: vel tertius: vel quart⁹: vel quousqꝫ licet. Nec nobis diffiniēduꝫ est: qd̄ nō diffinit Aplūs. Vn̄ nec vllas nuptias debeo dānare nec eis verecūdiā numerositas afferre. SI DORMIERIT] inq̄ liberata est A LEGE VIRI] vn̄ pmitit̄ ei nubere. Hinc pꝫ q̄ resurgenti nō tenet̄ copulari. SED CVI vult nubat.] Inuite. n. nuptie solent hīc malos puent⁹. Iō dr̄ Gen. 24. Uocem⁹ puellaꝫ et q̄ram⁹ volūtatē ei⁹. NVBAT] inq̄ TANTVM in dño] i. viro sue religionis. naꝫ in dispari cultu phibitū est i lege mr̄imoniū. Deu. 7. Per hāc licētiā apli reuocate sunt oēs pene et ifamie: q̄ sm leges ifligebāt̄ oliꝫ mulieri. scdo nubēti ifra tps luct⁹ s. vltra annum. Ergo in nuptijs exigit̄ psonaꝝ legitimitas. vn̄ dr̄ liberata ē cōsensus libertas. Unde addit. Cui vult nubat. Cultus paritas. Unde subdit. Tantum in dño.

¶ Deinde cū dicit. BEATIOR aūt erit et c̄.] Hic ostēdit q̄ meli⁹ est illi ɔtinere q̄ nubere dicēs: q̄uis liceat ei nubere: tn̄ BEATIOR erit si sic pmanserit] s. innupta. Et h est CONSILIVM meū] supra codēꝫ datū. habebit enim fructū sexagesimū q debet̄ viduis. Mat. 13. Augustinus satis ostēdit beataꝫ esse post mortē viri: et scdo nubentē: sed beatior est nō nubens.

¶ Deinde cū dicit. PVTO autē q̄ et ego et c̄.] Hic vltio ostēdit q̄ debent cōsilio eius credere: qz inspirāte spiritusancto h cōsuluit. Et h est qd̄ dicit. PVTO aūt et c̄.] quasi dicat. faciēduꝫ est sm cōsiliuꝫ meū: qz PVTO] et ego sic ceteri apli spūꝫ dei habeā. Ro. 8. Sed et nos ipsi pmitias spūs hn̄tes et c̄. Hoc ḡ ɔsiliū dꝫ ipleri et ppter fructū sequētēꝫ: qz beatior erit: et pp ɔsulentis auctoritatē: qz SECVNDVM ɔsiliū meū.] et pp spūꝫ dei inspirātē: qz puto et c̄. ¶ Hic q̄rit̄ sup illo Ido. Uolo

vos sine sollicitudie eē. ℂ Cōtra Ro.12. Sollicitudi ne nō pigri. Rñsio. Ibi loqꝛ de sollicitudie spūali hic de tꝑali. ℂ Itē sup illo diuisus ē. ℂ Contra Osee.10. Diuisum ē cor eoꝝ nūc interibūt. Rñsio. Ibi loqꝛ de diuisione intētionis ꝑncipalis h̄ de diuisione actiōis. ℂ Itē Glo. ibidē: ptiꝫ seruit mūdo. ℂ Cōtra Mat.6. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Rñsio. Uerū ē ita ꝙ eqlr seruiat vtriqꝫ in eo ꝙ duo .i. cōtrarij sunt. ℂ Itē sup illud. Mulier inupta cogitat q̄ dñi sunt. Glosa nō cogitat ne dānet a deo. ℂ Cōtra dānari pōt vt pꝫ in parabola de fatuis v̄ginib⁹. Rñsio. nō cogitat h̄ solū: sed cum h̄ ēt ne offendat spōsum. ℂ Itē sup illud. Ut sit sancta corpe ⁊ spū. Glo. nō pōt fieri vt nō sit sanctum corp⁹ quo vtiꝛ scificator spūs. ℂ Contra spūsanctus vsus ē lingua Cayphe nō sctā. Jo.11. Rñsio. vtebatur ea vt spūs nō vt scificator. ℂ Itē sꝫ ad id qꝺ honestū ē. ℂ Cōtra ḡ mrīmoniū turpe. Rñsio ſm Glo. Positiuū posuit pro cōparatiuo. ℂ Itē sup illud. Qui nō iungit melius facit. Glo. hic .s. in piugio bñ vtiꝛ homo malo. ℂ Cōtra. cui⁹ vsus bon⁹ est ipm quoqꝫ bonū ē. Rñsio. illud itelligiꝛ de vsu rei ꝑ se .s. ad quē ordinata est nō ꝑ accidēs .s. ad quē ex prudētia vtētis ordinaꝛ. ℂ Itē Glo. ibidēꝫ. Meli⁹ est bñ vti bono q̄ꝫ bene vti malo. ℂ Cōtra. h̄ difficilius illo. Rñsio. loquiꝛ hic de malo vitij nō supplicij. ℂ Itē sup illo vbo in glo. due ꝑmisse. ℂ Contra. ḡ due nuptie nō sunt a deo. Rñsio. Non ex eo ꝙ due nisi ex ꝑñti. ℂ Itē si dormierit vir qd dōm est si resuscitaꝛ. Rñsio. reqriꝛ ꝯsensus nouus ad hoc ꝙ sit matrimonium. ℂ Itē sup illud. Puto ꝙ spūꝫ dei habeam. ℂ Cōtra Ro.8. Certus suꝫ ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita ⁊c̄. Rñsio ſꝫ Glo. nō dicit h̄ dubitādo sed quasi increpando.

Cap. VIII.

CEterum de his q̄ simulacris imolaꝛ: scimus ꝙ oēs sciam habemus. Scia inflat: charitas v̄o edificat. Qꝺ si qs sibi videꝛ aliqd scire: nōdum quicq̄ꝫ nouit: quēadmoduꝫ oporteat scire. At siquis diligit deū: hic cognitus est ab illo. De esu igiꝛ coꝝ que simulacris imolanꝛ: scimus qꝺ nullum est simulacrū in mūdo: ⁊ qꝺ nullus sit deus alius: nisi vnus. Nam etiaꝫ si sunt q dicanꝛ dij: siue in celo: siue in terra: quēadmodum sunt dij multi: ⁊ dñi multi: nobis tñ vnus ē deus: qui est pater ille: ex quo oia: ⁊ nos in illum: ⁊ vnus dñs Jesus chrs: per queꝫ oia: ⁊ nos per illuꝫ: sed non in oibus est sciētia. Nōnulli v̄o cū ꝯsciētia simulacri vsqꝫ ad hoc tēpus: tanq̄ꝫ simulacris imolatū edunt: ⁊ cō sciētia illoꝝ ifirma cū sit: polluiꝛ. Atqui esca nos nō cōmēdat deo: neqꝫ si comedam⁹ aliqd nobis supest: neqꝫ si nō comedam⁹: qcq̄ꝫ nobis deest.

DE his aūt que idolis sacrificāꝛ: scimus qa oēs sciam habemus. Sciētia inflat. Charitas v̄o edificat. Si qs aūt se existimat scire aliqd: nōduꝫ cognouit: quēadmodū oporteat euꝫ scire. Si qs aūt diligit deū hic cognitus est ab eo. De escis autē que idolis imolanꝛ: scimus qa nihil est idoluꝫ in mūdo: ⁊ ꝙ nullus deus nisi vnus. Nā ⁊ sunt qui dicanꝛ dij: siue in celo: siue in terra. Si qdem sunt dij multi ⁊ dñi multi: nobis tñ vnus deus pater ex quo oia: ⁊ nos in illo: ⁊ vnus dñs Jesus chrs per quē omnia: ⁊ nos per ipsuꝫ. Sed nō in oibus est sciētia. Quidā aūt cū ꝯscia vsqꝫ nūc idoli q̄si idolotitū mādacāt: ⁊ ꝯscia ipsoꝝ cū sit ifirma polluiꝛ. Esca autēꝫ nō nos cōmendat deo. Neqꝫ .n. si mādacauerim⁹ abundabimus: neqꝫ si nō mādacauerimus: deficiem⁹.

EXcluso errore circa correctionem criminuꝫ. ca.5. ⁊ 6. ℂ Item circa virginitatē ⁊ matrimonium. cap.7. Hic excludit errorē circa esum ⁊ abstinētiam ciboꝝ caplo isto: ⁊ 9. ⁊ 10. loquēs de his que idolis imolabanꝛ a qbus q̄uis i se licitis abstinere monet. Primo allegādo eis scādaluꝫ ifirmoꝝ caplo isto. Scdo exēplū sui qui ꝓpter alios abstinet a receptiōe sumptuū licitoꝝ caplo.9. Tertio exēpluꝫ pene iudeoꝝ post tanta bñficia dei in deserto prostratoꝝ ca.10. Ergo ꝓpter scādaluꝫ ꝓximi exemplo apli ꝓpter timorē supplicij debem⁹ abstinere a cibis aliquādo licitis. In pmo ostēdit ꝙ in se licita ē comestio idolotitoꝝ. Scdo monet nihilominus abstinere propter scandaluꝫ fratrū infirmoꝝ. ibi. VIDETE ne forte ⁊c̄.] In prima pmo ꝓponit ꝙ maiores eoꝝ habent sciam de idolotitis. Scdo ostēdit quales sciam hñt de eis. ibi. DE ESCIS aūt que idolis imolanꝛ ⁊c̄.] Tertio ꝙ qdaꝫ infirmi hac scia carent. ibi. SED IN oibus nō est scia ⁊c̄.] Quarto ꝙ alij corā eis idolotita edere nō debent. ibi. ESCA aūt nos nō cōmēdat deo.] In pma pmo dicit ꝙ de idolotitis sciam habent. Scdo ꝙ eam sine charitate inutilr habent. ibi. SCIENTIA autem inflat ⁊c̄.] Tertio ostendit a qbus habeaꝛ hec scia insufficiēter. ibi. SI QVIS aūt existimat.] Quarto a qb⁹ sufficiēter. ibi. SI QVIS aūt diligit ⁊c̄.] Dicit ergo. DE HIS aūt ⁊c̄.] q.d. De ꝑdictis quesiuistis a me .s. de ptinentib⁹ ad mrīmoniū. de alijs aūt vt de imolatis idolo nō fuit necesse querere: qa oēs scitis sup h̄ veritatē. ⁊ hoc est qꝺ dicit. DE HIS aūt que idolis sacrificanꝛ] an liceat edere vel nō. SCIMVS] ego ⁊ vos ꝙ liceat ea comedere. ſm illud Tit. pmo. Omnia mūda mūdis. SCIMVS qa omnē sciētiā habemus:] ego .s. ⁊ vos pfecti inter alios .s. scientiā de creatore ⁊ creaturis: ⁊ ideo minus excusabiles si male facimus.

ℂ Deide cū dicit. SCIENTIA aūt inflat ⁊c̄.] Hic ostēdit q̄ sine charitate sciaꝫ inutilr habent. q.d. Habetis qdeꝫ sciam: sed nō valet vobis: qa inde superbitis cōtra ignaros. Sciētia aūt si sola est inflat. Eccl.1. In multa sapiētia multa ē indignatio. Act.26. Multe lr̄e te faciunt insanire. Hec .n. fuit plaga egyptioꝝ .i. sapiētiaꝫ huius mūdi vesice turgētes. Exo.9. CHARITAS v̄o edificat] ifirmos que qꝺ eis obesse pōt diuitat: qa nō querit que sua sunt. Uñ addenda est scie charitas. Aug. Addite ḡ scie charitatem ⁊ vtilis erit scia. Per se quidem ⁊ inutilis ex charitate vtilis. Phs. Scire aūt nihil aut paruꝫ prodest ad virtutem.

Scia sola est inflat cū charitate tñ erit valde vtilis.

ℂ Deide cū dicit. SI QVIS aūt existimat ⁊c̄.] Hic ostēdit a qb⁹ hec scia habeꝛ insufficiēter: qa ab illis qui ea vtunꝛ in nocumētuꝫ ꝓximi: ⁊ ē sua rō talis. Quicūqꝫ hꝫ sciaꝫ ⁊ nō modū vtēdi ea. hꝫ sciaꝫ insufficiēter: sꝫ q hꝫ sciaꝫ sine charitate ē hmōi. ḡ qui hꝫ sciaꝫ sine charitate hꝫ insufficiēter sciam. Primo ḡ supponit sciam sine

Charitas est modus vtēdi sciētiam.

charitate. Scdo ostédit insufficiétiaz talis sciétie. ibi. NONDVM cognouit rc.] Tertio róné insufficientie. ibi. QVEMADMODVM oporteat rc.] Dicit ergo. SI QVIS aūt rc.] q.d. hēns sciaz: sed nó sufficiétez: qa SI QVIS] vestrū EXISTIMAT se scire] hñs sciam sine charitate. ALIQVID SCIT] s. q licet comedere idolotita. NONDVM] tñ COGNOVIT] qa nó se cognoscere facto ostédit QVOMODO oporteat eū scire] i. q̄lr debeat vti scia: qa in edificationé nó in nocumētū alioꝝ. ℂ Scire aūt ptigit dupl'r. i. hic sciaz r vti scia: sicut videre hic visum: r vti visu Glo. Bernardi. Dic nó approbat Apl's multa sciétez si modum sciédi nesciert. ℂ Modus. n. sciédi é vt scias quo ordine: quo studio: quo fine scire queqz oporteat: quo ordine vt id prius qd maturi⁹ ad saluté. quo studio vt id ardétius qd efficacius est ad amorez. quo fine vt nó ad inanem gloriaz vel curiositaté velle aliqd: sz ad edificationez tui r pximi. Sunt náqz qui scire volunt eo fine tñ: vt sciant: r curiositas est. qdaz vt sciant r vanitas est. qdā vt sciaz védant r turpis questus est. qdaz vt edificent r prudétia est. qdaz vt edificent r charitas est.

Scia debz vti ad cómoduz pximi r non in dánuz.
Scire p hic sciétiaz r pro vti scia.
Modus sciédi é scir quo ordine: quo studio: quo fine.
Sciūt aliq vt sciát vt curiosi vt appareát: r vanitas est: qdá vt védát r turpis qst⁹ é: qdá vt edificentur r hñ prudétia: qdam vt edificent r h̄ñ charitaté hñt.

ℂ Deinde cū dicit. SI QVIS autē diligit rc.] Dic ostēdit a qb⁹ hec scia habeť sufficiéter: qz ab illis q vtunť ea ex charitate. Prio ğ supponit sciaz cum charitate. Scdo ostédit sufficiétiá talis scie. ibi. HIC cognit⁹ é.] Dicit ğ. SI QVIS rc.] q.d. Jlle pfecte non scit q nescit quēadmodum oporteat eū scire. SI QVIS aūt diligit deū.] r ita cū scia hz charitaté. hic COGNITVS. i. approbat⁹ é ab eo.] Nouit. n. dñs q sunt ei⁹. z. Ti. z. Uñ talis vere scit deo approbáte: qa hñ vtiť scia pp charitaté annexá. ℂ Notádū est hic q ad h q ALIQVIS sciat quēadmodū opz scire] noué sunt nečia. Prio humiliter sine inflatióe. Phil. 4. Scio humiliari. ps. Si nó humil'r sentiebā. ¶ Scdo sobrie sine psūptióe. ū. 1. Nō iudicaui me scire. Ro. 12. Nō plus sapere q̄ȝ opz. ¶ Tertio certitudinal'r sine hesitatione. z. Ti. 1. Scio cui credidi: r cert⁹ suz. ¶ Quarto veraciter r sine errore. z. Ti. 3. Semp discentes r nunq̄ȝ ad sciaz veritatis puenietes. ¶ Quinto simpl'r sine deceptione. 1. Ti. 6. Oppositiones falsi nois scie. ¶ Sexto salubriter cum charitate r dilectióe. Infra. 13. Si habuero oém sciaz charitaté aūt nó habuero. ¶ Septimo vtil'r cū proximoꝝ edificatione. Infra. 12. Alij dať sermo scie in eodem spiritu. ¶ Octauo liberal'r cū gratuita cóicatióe. Sap. 6. Ponam in lucé sapiétiaz eius. ¶ Nono efficaciter cū bona opóne. Sciéti. n. bonū r nó faciéti pctm̄ est illi. Jac. 4. Primū. s. humilitas scie arguit sapiétes superbos: sobrietas curiosos: certitudo dubiosos: vitas: hereticos: simplicitas aduocatos: salubritas magnos: vtilitas iniquos: liberalitas auaros: efficatio ociosos.

Scir qñs opz humiliter: sobrietate: certitudinal'r: veraciter: simpliciter: salubriter: vtiliter: liberaliter: efficaciter.

ℂ Deide cū dicit. DE ESCIS aūt q̄ idolis rc.] Dic ostédit q̄lez sciam hñt de idolotitis: ostédens pmo q sciūt idoluz nihil eé. z⁹ q sciūt oia a deo eé. ibi. NAM ET si sunt qui dicanť dij rc.] In p⁹ pmo dicit idolū nihil esse. Scdo iuxta h ad declaratioé ostédit deuz nó nisi vnū esse. ibi. ET QVOD nullus deus rc.] Dicit ğ. DE ESCIS at rc.] q.d. pdcis modis nó valz scia: sz tñ DE ESCIS que imolanť idolis scimus] scia vera. s. q in se sunt licite: nec pp idolum sunt imunde: r h qa idolum NIHIL EST] in mūdo. Hoc tripl'r exponiť. Primo mō sic. Jdoluz nihil é in mūdo. i. inter creaturas mūdi: q̄rū ad formá idoli. lz. n. mā idoli sit aliqd. s. aurū vel argétuz vel hmói nil est forma. s. que creditur ibi esse ab idolatris: qui credūt idoluz esse deū. Esa. 41. Ecce vos estis ex nihilo r opus vrz ex eo qd non est. Scdo

Jdoluz nihil é in mūdo.

mō sic. idoluz nihil est. s. psona subsistés ex simulacro r spiritu psidéte. Ex illis. n. duob⁹ nihil fit sicut ab idolatris putať. Hiere. 10. Confusus é ois artifex in sculptili: qa falsuz é qd cóflauit: r nó est spūs in eo. Tertio mō sic. idoluz nihil é in mūdo. i. nulli⁹ rei q̄ sit in mundo hz siliudiné. Est. n. diff inter idoluz r simulacruz: qa simulacruz dr qd fit ad siliudiné rei alicui⁹ nālis. idoluz ad nullius rei fit siliudiné vt si corpori humano addať caput equinuz. Esa. 40. Cui similez fecistis deū rc. Et scimus etiá q nullus deus nisi vn⁹. Deu. 6. Audi israel dñe deus tuus deus vnus est.

In psona subsistens.
Nullius hñs siliudiné.
Simulacruz ad siliudiné alicui⁹ rei naturalis: idoli ad nulli⁹ siliudiné.

ℂ Deide cū dicit. NAM ET si sunt qui rc.] Dic ostēdit q sciūt oia a deo eé nó a dijs nūcupatiuis vel adoptiuis vt sunt idola vel sctī: sz ab vno summo. Prio ğ dicit quo pōt intelligi deoꝝ pluralitas. s. p adoptionem vel nūcupationé. Scdo quo est diuinitatis vnitas. s. p essentiá. ibi. NOBIS tantū vnus de⁹ rc.] Ubi pmo tāgit vnitatez in pře. z⁹ in filio. ibi. ET VNVS dñs rc.] In p⁹ tāgit tria. s. essentiá: qa vnus de⁹: psoná qa pater. potétiá ex quo oia. clemétiam qa r nos in illo. silr ista tāgit in filio. Dicit ğ. NAM ET si sunt rc.] q.d. r vere nó est nisi vnus de⁹. NAM ET si sunt qui dicanť dij] vere pticipatióe diuinitatis vt sancti. ps. Ego dixi dij estis. SIVE IN CELO] vt sctī cóprehésores. SIVE IN TERRA] vt sctī viatores. SI QVIDEM sūt dij multi] vere pticipatióe diuinitatis vt sancti r iusti dñi: apli r plati: nobis tñ rc. Alio mō legiť sic. NAM ET si sunt qui dicunť dij] a gétib⁹. s. falsa nūcupatióe. SIVE IN CELO] vt sol r luna. SIVE IN TERRA] vt Mercurius r Diana. SIQVIDEM sunt dij multi] sola. s. nūcupatióe fm gétiles. ps. Oés dij gétium demonia. ET DOMINI multi] q alqs psunt. NOBIS tñ] tm̄ VNVS est deus] essential'r. s. PATER ex quo oia] fm nāz r p paterná auctez. Ro. 11. Ex quo oia ET NOS in illo] p gřaz. Act. 17. In ipso viuimus mouemur r sumus. ET VNVS] cū pře de⁹ DOMINVS Jesus chřs. Jo. 10. Ego r př vnū sum⁹. PER quē oia] i. s. fcā sunt fm nāz. Jo. 1. Oia p ipm̄ facta sunt. ET NOS p illuz] i. s. sum⁹ in deo p gřaz. Ro. 1. Per quē accepim⁹ gřaz rc. ğ vnus est altissim⁹ creator oiuz oipotés. Ex his eliciť talis rō. Nō est nisi vnus de⁹ q fecit oia: sz multa sunt idola. ğ non sunt deus: qui fecit oia: nec creduntť aliqd. ergo nihil. SED NON in oib⁹ est scia.] Dabito q maiores illoꝝ hñt sciaz de idolotitis: hic ostédit q minores hac scia carent. Ubi pmo ořdit q in qbusdá defuit pdicta de idolotitis scia. Scdo q pp h esu idolotitoꝝ polluitur eoꝝ ɔscia. Ubi pmo tāgit pollute ɔscie rónem. Scdo ipsaz pollutioné. ibi. ET CONSCIENTIA ipoꝝ rc.] Dicit ğ. SED NON i oib⁹ rc.] q.d. h scim⁹ nos. s. q idoluz nihil é. SED NON i oib⁹] vt in ifirmis EST scia] hec: r vere nó est in oib⁹. QVIDAM enim rc.] Uel sic. Nos scim⁹ q idoluz nihil é in mūdo. QVIDAM enim cū ɔscia idoli] qa. s. putét idolū aliqd diuinū eé VSQVE NVNC] i. post cóuersioné sicut ań. MANDVCANT idolotitū] i. i. de sčificatis idolis: r h nó q̄si cibū simpl'r SED QVASI idolotitū] i. s. i reuerétiá idoli. ET CONSCIENTIA illoꝝ cū sit ifirma polluiť.] p illos. s. qui habent rectá sciaz: sed nó cū charitate p quos in hunc erroré infirmi iducunť. Deut. 27. Maledict⁹ q errare facit cecū in itinere. Dic innuit q nó cib⁹: sz ɔscia polluiť per pctm̄ comedendo ad exépluz maloꝝ.

De⁹ p essentiá: p adoptionem vel per nūcupationé.

ℂ Deinde cū dicit. ESCA autem nó cómédat rc.] Dic q̄rto ořdit q corá eis idolotita comedere nó debent. Ubi prio ořdit q hm̄ comestio nihil pdest apud deū. Scdo pbat q nó prestat aliqd bonū argumētum. ibi.

NEQVE

NEQVE.n.si nõ manducauerimus.] Dicit ğ. ESCA autem nos nõ cõmendat deo] sz recta fides i edẽdo. Nã nec Esau esu lenticule iustificat' ẽ.nec Helias esu carnium pollut' ẽ. Ro.14. Nõ ẽ regnũ dei esca z potus. Heb. vlt. Bonũ ẽ gra stabilire cor nõ escis.

¶ Deide cũ dicit. NEQVE.n.si nõ mãducauerim' zc.] Hic pbat qđ ppoluit z ẽ sua rõ talis. Nõ comedẽ idolotita nõ diminuit bonũ:comedẽ nõ auget.ğ talis esca sumpta vl nõ sumpta nihil pdest apđ deũ z B ẽ qđ dicit. NEQVE.n.si nõ mãducauerim' deficiem'].i.min' ab eo bẽm'. NEQVE si mãducauerim' abũdabim']i virtutib':qa esca vẽtri nõ mẽti pficit:z ita cũ nõ sit đ veritate vite iustitie z doctrie dimittẽda ẽ pp scãdalũ.

Roñ.14. ¶ Vos videte:ne quo mõ facultas ista vra offendiculo sit ijs:q isirmi sũt. Et.n.siqs ɔspexerit te:q habes sciam:in epulo simulachroꝝ accũbẽtem. nõne ɔscia ei' q isirmus ẽ:edificabit ad edẽdum ea:q̃ sunt simulachris imolata? Et pibit frater:q infirmus ẽ:in tua scia:pp quẽ Chrs fuit mortu'.

Ibidem. Sic aũt peccãtes i fratres:z vulnerãtes illoꝝ cõsciam isirmã:in Chrm peccatis. Quapp si esca offendit fratrẽ meũ:haudquaqz vescar carnibus in eternum:ne fratri meo sim offendiculo.

¶ Uidete aũt ne forte hec licẽtia vra offendiculũ fiat isirmis. Si qs.n. viderit eũ qui hz sciaz in idolo recũbẽtẽ: nõne ɔscia eius cũ sit isirma:edificabit ad mãducãdũ idolotita? Et pibit isirmus in tua ɔscia frater: pp quẽ Chrs mortuus est. Sic aũt peccãtes in fratres: z pcutiẽtes ɔsciaz eoꝝ infirmaz in Chro peccatis. Quapp si esca scandalizat fratrez meũ. nõ mãducabo carnẽ in eternũ ne fratrẽ meũ scãdalizẽ. Lec. II.

Hec est scđa ps huius capl'i:supius.n. ostendit q in se licita est comestio idolotitoꝝ. B monet abstinere ab ea ppter scandaluz infirmoꝝ. Ubi p̃ monet ne offendant fratres sua comestione. Scđo qđ põt offendere ibi. SI ENIM quis viderit zc.] Tertio ostẽdit maluz qđ inde potest accidere ibi. ET PERIBIT infirmus zc.] Quarto prebet se in exemplaz abstinẽtiuz ibi. QVAPROPTER si esca scãdalizat zc.] Dicit ğ. Uidete qa q̃tũz ad nos nihil pdest vel obest esca ipsa.sed tñ VIDETE ne forte hec licẽtia vestra] qua scitis licere vobis comedere de idolotitis OFFENDICVLVM fiat isirmis]in fide q nõdũ sciũt idolũ nihil eẽ. Leui.19. Corã ceco nõ pones offendiculũ.

¶ Deide cũ dic. SI QVIS viderit zc.] Hic ostẽdit quõ possunt offendere:qa comedendo idolotitũ corã infirmis vbi implicãtur q̃tuor ɔcurrentia ad scandalum. Primo maior scia. Secũdo comestio idolotiti publica ibi. IN IDOLO recumbẽtez.] Tertio occasio scandali accepti ibi. NONNE ɔscia ei'.] Dicit ğ. SI ENIM quis zc.] q.d. Et vere põt esse offendiculũ. SI ENIM quis isirmus viderit eũ qui hz sciam recũbẽtez in idolo].i.in presentia idoli. NONNE ɔsciencia eius.cũ sit infirma]parte EDIFICABITVR].i.p factũ tuũ AD MANDVCANDVM idolotita].i.sacrificata in reuerentiam idoli.q.d.sic.videns eniz quis fratrem peritũ in idolo sacrificata comedere incipit ipse edere nõ illa conscientia qua ille.s.perite comedit:sed ibi putat esse numẽ in cuius reuerentia hoc fiat.

¶ Deide cũ dic. ET PERIBIT isirm'.] Hic ostendit malũ qđ inde põt accidere. z hoc duplex. Primo scãdalum pximi. Secũdo offensaz pximi ibi. SI AVTEM peccãtes zc.] In p̃ma iplicant tria.peccantis cõditio: qa INFIRMVS]peccãdi occasio qa in TVA ɔsciẽtia] peccati exaggeratio.qa PROPTER quẽ] Chrs mortuus ẽ. Dicit ğ. z ita PERIBIT isirm']in fide.i.in tua scia frater.i.occasiõe accepta a tua scia.qa te sapiẽtem videt comedere putãs q sub idoli veneratiõe comedas PROPTER quem]saluãdum CHRISTVS mortuus ẽ.] z ita grauiter peccas. Ro.14. Noli cibo pdere illũ p quo mortu' ẽ Chrs. SIC aũt peccãtes in fratres]pctõ scãdali ET PERCVTIENTES ɔscias eoꝝ infirmã]gladio mali exẽpli. Amos.9. Percute cardinem.i.ɔsciam z cõmouebunt superliminaria.i.intellectus z affect'. IN CHRISTO peccatis]cui' mẽbra sũt. nõ ait in Chrm fm glo.qa in Chrz peccare ẽ Chrz negare.i.peccare in fide. In Chro peccare ẽ i his q̃ Chri sunt peccare.s.in morib' sicut ille q in lege ẽ dr in lege peccare.qui aũt in lege nõ est dr peccare in legem.

¶ Deide cũ dic. QVAPROPTER si esca zc.] Hic vltimo pponit se in exẽplũ abstinẽtie. Ubi p̃ iplicat scandalũ. Scđo ex B explicat abstinentie ppo" ibi. NON mãducabo zc.] Tertio pueniit dubium ibi. NE FRATREM meũ zc.] Dicit ğ. QVAPROPTER] ne.s.peccem in Chrm SI ESCA scãdalizat fratrẽ meũ nõ mãducabo carnẽ aliquã]nõ solum idolotita IN ETERNVM.]si ğ pp scãdalũ fratrũ abstinẽdũ est q̃si a necessarijs vite:multomagis a supfluis. z B non ideo q esca in se mala sit:sed ne scãdalizez fratrẽ meuz. Nã q scãdalizauerit vnũ de pusillis istis expedit ei vt suspẽdat in collo ei' mola asinaria zc. Math.18. Ro.14. Oia mũda mũdis.sed malũ est hoi q p offendiculum mãducat. ¶ Hic q̃rit sup illo. Scia isiat. Glo. scia per se inutilis ẽ. ¶ Cõtra. scia p se bona est.ergo z vtilis. Rñ. Inutilis est ad salutem: vtilis tñ ad multa alia. ¶ Itẽ charitas edificat. ¶ Cõtra.sicut scia isiat nõ p cãm sz p occasionẽ sic z charitas. Rñ. Nõ ẽ sile quia scia hñti se manifestat.sz nõ sic charitas:qa nemo certus ẽ de charitate. ¶ Itẽ sup illud. Idoluz nihil ẽ glo. Nãz de' formauit.sz stulticia hominum formã dedit. ¶ Cõtra. Oẽ eẽ est a deo.ğ ois forma. Rñ. Glo. loqt de forma puta in nã nõ de vera. ¶ Itẽ ibidẽ glo. Forma hois i idolo nõ ẽ facta p vbũ. ¶ Cõtra. Jo.1. Oia p ipm facta sunt. Rñ. Q̃tũ ad forma hois in illo sit fcã per vbũ:nõ tñ in idolo.i.ad colẽdũ. ¶ Itẽ ibidẽ glo. idolũ nihil est qa nulli' rei que sit in mũdo silitudinẽ hz. ¶ Cõtra.nõ põt artifex cogitare vel formare nisi q̃lia vidit. Rñ. Nõ hz silitudinẽ i toto sz in partib'. ¶ Itẽ sup illõ. Nullus de' nisi vn'. Glo. B dic ne putet eẽ de' in idolo. Cõtra. de' lz sit vn' tamẽ est vbiqz. Rñ. in idolo ẽ p po" nõ p psidẽtiã vl vnionẽ vt putabãt gẽtiles. ¶ Itẽ ibidẽ glo.ps trinitat nõ põt eẽ q cuiqz vn' i trib'. ¶ Cõtra.cuiusliz nũeri ps est vnitas. Rñ. Trinitas nõ ẽ nũerus simplr:sz nũer' psonarũ. ¶ Itẽ sup illõ. Et si sũt q dicant dij. Glo. pticipatione diuinitas. ¶ Cõtra. diuinitas ẽ ipartıcipabilis. Rñ. pticipatio B p cãz est nõ p eẽntiã. ¶ Itez ibidẽ glo. q̃rit vtrũ angeli vocãdi sint dij. Rñ. Q̃tũ pticipẽt diuinitatẽ:tñ fm glo.nõ sũt dicẽdi dij pp piculũ adorationis. ¶ Itẽ sup illõ. Nobis tñ vn' pr. Glo. trinitas ẽ nobis vn' pr.nõ tñ ille q tertia i trinitate psona alius. ¶ Cõtra. Idẽ z diuersũ diuidũt ens. Rñ. Q̃tũ idẽ

⁊ diuersũ diuidãt ens creatũ nõ tñ increatũ.qa ibi est idẽtitas in essentia cũ diuersitate in psonis.℄ Itẽ nõ in oib° ẽ scia.℄ Cõtra.supra eodẽ.Oẽs sciaz hẽmus. Rñdo. Illud nõ itelligit vlr.sz de maioꝛib°.℄ Itẽ super illõ.Esca nõ cõmẽdat nos deo dic glo.sumpta vel nõ sumpta.℄ Cõtra.Ergo abstinẽtia nihil meretur. Rñdo.Nõ vtus esce.sz vtus abstinẽtie pdest.℄ Itez si esca scãdaliçat ⁊c̃.℄ Cõtra.g̃ p scãdalo fratris a pane ⁊ vino abstinẽdũ ẽ in ppetuũ.Rñdo.Nõ est sic de necessarijs ⁊ supfluis.Ul' logr̃ hic de scandalo actiuo nõ passiuo.Uel psectiõis ẽ h̃ nõ necessitatis.℄ Notãdũ est hic sup illõ.Un° de°.q° de° põt accipi multipliciter.s.falsa nũcupatiõe.sic idola dicũr dij.ps.Oẽs dij gẽtiũ demonia.Hiere.10.Dij q celũ ⁊ terrã non fecerũt pereãt ð t'ra.Uera adoptiõe sic sci dicunr̃ dij.ps. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oẽs,vos aũt sic ⁊c̃.Mũdana platiõe sic plati dicũr dij.Exo.22.Dijs non detrahes.Jo.10.Si illos dixit deos ad q̃s ⁊c̃.Essentie pprietate.sic trinitas di de°.Deu.6.Audi israel dñs de° tu° vn° ẽ.℄ Itẽ notandũ q° Chr̃s vn° sine pari multipliciter di.Pmo vnus de° pp nãm diuinitatis.Un̄ sic nullus ẽ de° nisi vn°.Scdo vn° creator pp ifinitatem ptãns.Eccl.1.Un° ẽ altissim° creator oĩz.Tertio vn° bõ pp singularẽ eminẽtiaz sanctitat.ps.Nõ ẽ q faciat bonũ ⁊c̃.Jo.11.Expedit vt vn° moriat̃ homo.Quarto vn° dñs pp gubernationẽ plationis.Eph.4.Un° dñs vna fides ⁊c̃.⁊ h̃ mõ vn° dñs Jesus Chr̃s.Quito vn° magr̃ pp ifusionẽ cognitiõis.Mat.23.Nõ vocemini magistri qa magr̃ vester vn° ẽ Chr̃s.Sexto vn° pater pp pductionẽ vniuersitatis.Mat.23.Un° ẽ.n.pr̃ vester q in celis est.Septimo vnus pastor ppter generalem refectionem populi fidelis.Jo.10.Fiet vnũ ouile ⁊ vnus pastor Octauo vna hostia ppter singulare pciũ nr̃e redẽptionis.Heb.10.Una.n.oblatiõe cõsumauit in eternum sanctificatos.

Dñs dr̃ vn° sine aliq pari multipr.
Diuinitate.
Potestate.
Sanctitate.
Gubernatiõe.
Cognitione.
Productiõe.
Refectione.
Singlaritate

Cap. IX.

A n nõ suz Apl's:an non sum liber:an nõ Jesuz Chr̃m dñm nostrũ vidi:an nõ opus meũ vos estis in dñõ:Si ceteris nõ suz Apl's:at sane vobis suz. Siqdem sigillũ Apl'atus mei:vos estis in domino.Mea respõsio apud eos q me iterrogant: hec est An nõ habemus potestatẽ edẽdi ac bibẽdi:An nõ habemus potestatẽ:sororẽ mulierem circũducẽdi:quẽadmodũ ⁊ ceteri apostoli:⁊ fratres dñi:⁊ Cephas:aut solus ego ⁊ Barnabas nõ habemus potestatẽ hoc faciendi:Quis militat suis stipẽdijs vnq̃:qs plãtat vineã:⁊ de fructu eius nõ edit:Aut qs pascit gregez:⁊ de lacte gregis nõ edit:Nuz fm hoiem hec dico:An nõ ⁊ lex eadẽ dicit:Etenĩ in Mosi lege scriptuz est.

Deut.25.
1.Timo.5.

Nõ obligabis os boui triturãti.Nuz boues cure sunt deo:An hoc pp nos oĩno dicit:propter nos enim hoc scriptum est:quod sub spe debeat is:qui arat:arare:⁊ qui triturat sub spe : spei sue particeps esse debeat.

N On suz liber nõ sum Apl's.Nõne Chr̃m dñm nostrũ vidi nõne opus meũ vos estis in dñõ:Et si alijs nõ suz Apl's.sed tñ vobis suz.Nã signaculũ Apl'atus mei vos estis in dñõ.Mea defensio apud eos q̃ me iterrogãt hec est.Nunqd non habemus potestatẽ mãducãdi ⁊ bibendi:Nunqd nõ habemus potestatẽ sororẽ mulierculã circũducẽdi.sicut ⁊ ceteri Apl'i ⁊ fratres dñi ⁊ Cephas:Aut solus ego ⁊ Barnabas non habemus potestatẽ h̃ operãdi:Quis militat suis stipẽdijs vnq̃:Quis plãtat vineã.⁊ de fructu ei° nõ edit:Quis pascit gregẽ:⁊ de lacte gregis nõ mãducat:Nũqd fm hoiem hec dico:An ⁊ lex hec nõ dic̃.Scriptũ est enim in lege Moysi.Nõ alligabis os boui triturãti.Nunqd de bob° cura est deo:An pp nos vtiq̃ h̃ dicit:Nã pp nos vtiq̃ scripta sunt qm̃ dz in spe q arat arare:⁊ qui triturat in spe fructus pcipiẽdi.

S Upertius monuit cauere ab edẽdo idolotita corã ifirmis pp scãdalum fratrũ ifirmoꝝ:hic pponit se in exẽplũ:qa pp alios abstinet se a sibi licitis: scz ab acceptiõe sumptuum.vbi p̊ pponit multiplr:qa licitũ est sumpt° accipe.Scdo q° nihilomin° nõ vult accipe ibi.EGO AVTEM nullo eorum visus suz ⁊c̃.] In p̊° pte q° licitũ sit sumpt° accipe pbat triplr.p̊ p auc̃tez.2° p rõnẽ.3° p exẽploꝝ silitudinem ibi.NESCITIS q° hi q ⁊c̃.] In p̊° p̊ pbat p auc̃tẽ apl'ice dignitatis.Scdo p auc̃tem huane ꝯsuetudinis ibi. QVIS militat suis stipẽdijs ⁊c̃.] Tertio p auc̃tez diuine legis ibi.NVNQVID fm hoiem ⁊c̃.] In p̊° p̊ pbat q° sit Apl's gñalr.Scdo q° sit Apl's coꝝ spãlr ibi. ET SI alijs nõ suz Apl's.] Tertio q° põt accipe sumpt° licite ibi.NVNQVID nõ habem° ⁊c̃.] In p̊° p̊ q̃rit an habeat libertatẽ accipiẽdi sumptus. Scdo an sit Apl'us ibi.NON sum Apl's ⁊c̃.] Tertio pbat duplici rõne q° sit liber.⁊ Apl's ibi.NONNE dñm Jesum Chr̃m ⁊c̃.] Dicit g̃.NON suz liber ⁊c̃.] q.d.Abstinete ab h̃ licito: scz ab esu idolotitoꝝ:qa ego ẽt abstineo a stipendijs: cũ tñ habeã libertatẽ accipiẽdi.Nunqd.n.NON sum Apl's jimo vere suz Apl'us.Gal.2.Qui opatus est Petro in apostolatum circuncisionis operatus est ⁊ mihi inter gentes.Est ergo ratio sua talis.Omnis Apl's rõne sui apl'atus habet libertatem accipiendi sumpt° sz ego sum Apl's.vtrũq̃ pbat postea.ergo ⁊c̃.

℄ Deide cũ dic̃. NONNE dñm Jesum Chr̃m ⁊c̃.] Hic pbat duplici rõne q° sit Apl'us.p̊ p cãm.2° p effectum ibi.NONNE opus meũ ⁊c̃.] Pma rõ sumit̃ ex parte Chr̃i mittentis.Scda ex pte corinthioꝝ qbus mittitur.Pria rõ talis est.EGO vidi dñm] q me misit ad predicandũ.g̃ sum Apl's.Et hoc est q° dicit.Nõne ⁊c̃. q.d.Uere suz Apl's.NONNE dñm Jesuz Chr̃z vidi.] hoc dicit pp pseudo Apl'os q dicebãt ipm nõ eẽ Apostoluz.qa non fuerat in societate dñi sicut ceteri Apl'i. Ipse aũt vidit eũ iam imortalem fm glo.Uel in via. Act.9.Uel in tẽplo.Act.22.Unde Act.9. Barnabas apprehẽsuz illũ duxit ad Apl'os:⁊ narrauit q̃ño in via vidisset dñm.ifra.15.Nouissimo oĩuz tãq̃ abortiuo visus est ⁊ mihi.Nõne opus meũ ⁊c̃.Ecce scda ratio talis.Uos estis cõuersi ad fidẽ per me missuz ad hoc.g̃ sum Apl's.NONNE opus meũ vos estis jo corinthij sicut tẽplũ architecti.supra.3.Ut sapiens architect° fundamentũ posui.℄ Itẽ vt filius opus genitoris.sup.4.

In Christo

In Christo Jesu per euāgelium vos genui. OPVS ĩn quā MEVM z hoc in dño .i. dño cooperante. Uel IN DOMINO .i. ad gloriam domini. q.d. sic estis.

¶ Deinde cū dicit. ET SI alijs Apls zc. Hic pbat q̄ ē Apls eoꝝ spālr. Ubi p̄ pponit q̄ est Apls eoꝝ spāliter. Scdo pbat h̄ p effectū ibi. NAM sigillum apostolatus zc. Tertio ostēdit q̄ p effectū illum defendit se eē Aplz ibi. MEA defensio ad eos zc. Dicit ergo. ET SI zc. q.d. Uere opus meū estis: quia ET SI alijs .i. iudeis: quoꝝ legem euacuo: nō suz .i. NON videor esse APOSTOLVS. SED tñ vobis sum: qui p me ɔuersi estis spālr. Ro. 11. Quādiu gētiū suz Aplus ministeriuz meū honorificabo. Et vere vobis sum Aplus. NAM vos estis sigillū aplatus mei .i. forma z sigillū: qa apostolatus meus ipressius est in vobis sicut forma sigilli in cera. Glo. in vobis appet q̄ sum Apls dū habetis p me qd̄ ēt p alios Aplos. 1 Cor. 4. Signa aplat' mei facta sūt sup vos. VOS estis inq̄ IN DOMINO .i. domino principali actore: z vere ita est: quia mea defensio ad eos qui me interrogant: vtruz .s. sim Apostolus: scz hoc estis vos: per vos eniz ostēdo me eē Aplm.

¶ Deinde cū dic. NVNQVID nō habem' zc. Hic ostēdit q̄ pōt accipe sumptus licēter. Ubi p̄ q̄rit an hēat hāc ptāē gñalr. Scdo q̄rit ad psonas determinatas spāliter ibi. NVNQVID nō hēmus ptāē zc. Tertio an ipse z Barnabas sint hac ptāte puati singulariter ibi. AN EGO solus zc. Dicit ḡ. NVNQVID zc. q.d. nā cum sim Apls NVNQVID nō hēmus ego z meī POTESTATEM mādūcādi z bibēdi nostra .i. vivēdi stipēdijs nostris. Augu. Permisit dñs: nō iussit apostolis accipe necessaria subditis. NVNQVID non habem' potestatē mulierē sororē .s. fide CIRCVNDVCENDI nobiscū pp sumpt' ministrandos. Ambrosi' in glo. Mulieres desiderio doctrine dilice z virtutū cupide Aplos sequebant z ministrabant eis sumptus: z seruitia. Et silr Chrm secute sūt. Luc. 8. et. 23. SICVT ceteri Apli vt habet Act. 6. ET sicut FRATRES .i. cognati DOMINI qui maiores sunt. Gal. 2. Jacob' z Joānes q videbant colūne eē zc. ET CEPHAS qui maximus est īter Aplos. vnde cephas īterptat caput. Ambro. Nō hos repbendit Aplus: sed eoꝝ more sibi pbat licere. idcirco aūt vt ait Augu. Dñs mulieres ministraturas sequi voluit ostēdens qd debet a plebib' euangelistis. Uel ideo ēt ne viderent aliene a salute. AVT inūqd EGO solus z Barnabas. Jsti enim fuerūt ɔiuncti ad pdicādū gētib'. Act. 13. Segregate mihi Barnabam z Pauluz in opus ad qd̄ assumpsi eos. NON habemus sm opinionē vestram POTESTATEM hoc operandi .i. mulieres circūducendi z sumptus accipiendi: quasi dicat imo habemus sicut alij. sz omnes alij licite accipiunt. ergo z nobis licet.

¶ Deinde cū dic. QVIS militat suis stipendijs zc. Hic scdo pbat q̄ licet accipere sumptus p auctoritatez humane cōsuetudinis. z pmo in statu militis. scdo agricole ibi. QVIS plantat vineam zc. Tertio pastoris ibi. QVIS pascit gregem zc. Militi comparat prelatus ppter subsidiū/ agricole ppter verbuz/ pastori ppter exemplum. Debet enim subditos defendere suffragior plantare verbo: pascere exēplo. Primū respicit eē ecclesiā existentes. 2m ecclīam intrātes. 3m in ecclesia cōmorantes. Dicit ergo. QVIS militat .i. q.d. vtiq3 habemus potestatem accipiendi sumptus. z merito. QVIS militat suis stipēdijs .i. q.d. VNQVAM nullus. Dabāt enim militibus stipendia de republica. Un̄ Joā. dicit Luc. 3. Cōtenti estote stipendijs vestris. Sic predicatores z plati accipe possunt sumptus a subditis. 1 Ti. 1. Ut milites in illis militiā bonā. QVIS .n. plātat vineā z de fructu eius nō edit: Uinea dñi est ecclia. Esa. 5. Uinea dñi sabaoth domus israel est. Apli .n. fuerunt plātatores hui' vinee. supra. 3. Ego plātaui Apollo rigauit. QVIS ēt pascit gregem z de lacte ei' non mādūcat: q.d. nullus. Grex dñi sunt fideles ecclie. Ezech. 34. Uos greges pascue mee. Hui' gregis pastores sūt prelati z pdicatores Un̄ p̄ prelato dictum est. Pasce oues meas. Joan. 21. Tales possunt pasci de lacte gregis. qa pñt accipere sumptus a subditis. Si ḡ defendimus plantamus z pascimus more boni militis: boni agricole: boni pastoris: licz nobis sumpt' accipe. ¶ Sz qa hodie multi sunt q stipēdia accipiūt z nō militant. edūt fructū vinee z nō plātant. lac comedūt z gregem nō pascūt. Ezech. 34. Lac comedebatis/ gregem autē meū nō pascebatis. ¶ Notādū sup illud. Nōne dñz Jesuz vidi q̄ multiplicē dñi legimus visionē. Unam corporalē q̄ pterijt. de qua Baruch. 3. Post hec in terris visus est z cū hoib' ɔuersatus. Scdā spūalē q̄ pñs est. ps. Uacate z videte: qm̄ ego suz de' zc. Tertiā eternalē: q̄ futura est. de qua Jo. 17. Uolo vt vbi ego suz z illi sint mecū vt videāt claritatē meā. Job. 19. Jn carne mea videbo deū. Quartā momentaneā q̄ ēt futura est. de qua Luc. 21. Tūc videbūt filiū hois venietē in nube cuz potestate magna. Pria fuit i mūdo. Scda in aio. Tertia in celo erit. Quarta erit in iudicio. p̄a visio dat exēplū viuendi. 2a adiutorium pficiēdi. 3a desideriū pueniēdi. 4a odiū peccādi. ¶ Pria dat exemplū viuēdi tripl'r: qa visus est pauper z penosus. vt refrenet cupiditas diuitiaꝝ. ps. Ego sum paup z dolēs zc. Et ps. Uideāt pauperes z letent. Sic viderunt pastores. Luc. 2. Uilis z abiectus: vt refrenet ambitio honoꝝ. Esa. 53. Uidimus eū z nō erat aspect' z desiderauim' eū virū despectū. Jō dī Mat. 11. Discite a me: qz mitis z humilis sum. Afflict' z passus. vt refrenet concupiscētia voluptatū. Treñ. p̄. O vos oēs q transitis p viā videte zc. ¶ Scda visio dat adiutoriū pficiendi tripl'r: qa dat robur penitētibus culpas z penas ostendendo sic sol atomos. Dañ. 5. Uidit Baltasar manum scribētis. Job. 42. Nūc oculus me' videt te zc. Spez certātib' mercedē manifestādo: sicut dñs opanti. Act. 7. Ecce video celoꝝ zc. Leticiā ɔtēplantib' pgustatiōnes offerendo. sicut tabernari' modicū vini. ps. Gustate z videte qm̄ suauis est dñs. Gen. 32. Uidi dñz facie ad faciē: sicut Paulus h̄. ¶ Tertia visio eternalis dat desideriū perueniendi ppter tria. vz. ppter veram iocūditatē. Esa. vlti'. Uidebitis z gaudebit cor vestruz: qa dulce lūē z delectabile zc. Hoc significatū ē. Jo. 20. Gauisi sunt discipuli viso dño ppter iocunditatē multiplicitatez siue pluralitatem. Esa. 60. Tunc videbis z afflues zc. Quippe qa videbimus euz sicuti est. z ipse erit oia in oibus. Erit .n. rationi plenitudo lucis. voluntati multitudo pacis. memorie cōtinuatio eternitatis. Propter puritatis eternitatē. Apoc. vlti. Serui eius seruient illi z videbūt patrē eius z regnabunt i secula seculoꝝ. ps. Adiplebis me leticia zc. ¶ Quarta visio dat odiū fine terrorez peccandi ppter tria. vz. ppter furtū ppalādum coraz iudice videte. Malach. 3. Ecce veniet z qs stabit ad videndū eū: Jpse eni q̄si ignis cōflans zc. Propter malefactoꝝ seuerā vltiōez. Latro .n. vidēs sociuz suum suspēdi plus timet furari. Hiere. 7. Jte ad locū meū in sylo: z videte qd fecerim ibi. Sylo iterptat aculsa. Apoca. p̄. Uidi similez filio hois. Et infra. Ex ore ei' q̄si gladius ex vtraqz pte acut'

Apli circūducebant mulieres in ministrando.

Cephas .i. caput.

Prelat' cōpat militi pp subsidiū/ agricole pp vbū/ pastori pp exm.

Prelati mali moderni sacius opp.

Uiso dñi corporalis spūalis eternalis z momentanea.

Uiso corpal dat exm 3r. in paupertate .i. vilitate et afflictione.

Uiso spūal tripl'r culpas z penas ostēdendo z spē voꝝ leticiae offerēdo.

Uiso eterna lis iocūditatē/ pacē z puritatis.

Uiso quarta odiū peccādi pp iudicē videtes z pmia/ tonē bonoꝝ

…ꝓbat rc̃. Propter visaꝫ bonoꝝ ꝑmiationē: videns enī clericus aliū ꝓbēdari: ga bonꝰ tacet a malo. ps. Uidebūt iusti ꝛ letabunt: ꝛ ois iniqtas oppilabit os suū.

❡ Deide cū dicit. NVNQVID ꝫ hoīes rc̃.] Hic ꝓbat 3ᵒ ꝙ licꝫ sumptꝰ accipe p auctē dīne legis. Ubi ꝑ ppo nit ꝙ lex hᵒ dicit. Secundo ꝟbū legis ponit ibi. SCRIPTVM est.n. rc̃.] Tertio qualr itelligēdū sit ostendit ibi. NVNQVID de bobꝰ cura ē rc̃.] Dic̃ ergo. NVNQVID rc̃.] q.d. Probani rōne hūane ꝯsuetudis ꝙ licet nobis sumptꝰ accipe. Sꝫ NVNQVID ꝫm hoiēs] i.ꝫm hūanā ꝯsuetudinē vel silitudinē tm̄ DICO hᵒ] AN NON] lex Moysi diuinitꝰ pmulgata HOC] dic̃: q.d. imo dic̃. SCRIPTVM est.n. i lege Moysi.] Deut. 25. Et hī idē. pᵒ Ti. 5. NON alligabis os boui trituranti] vt possit viuere de labore suo. i. nō ꝓhibebis ꝑdicatorē viuere de euāgelio. Triturare.n. est separe granū a paleis qđ facit ꝑdicator abstrahēdo aīas a terrenis: discernēdo virtutes a vicijs. separando vtilia a vanis. Hiere. 15. Si sepauerís ꝓciosū a vili: q̄si os meū eris.

❡ Deide cū dic̃. NVNQVID de bobꝰ rc̃.] Hic ostēdit q̄lr dicta auctas itelligēda sit. Et ꝑ ꝙ itelligēda sit lralitér de bobꝰ. Scđo ꝙ nō tm̄ lraliter de bobꝰ: sꝫ spiritualr de predicatoribꝰ ibi. AN PROPTER nos rc̃.] Dic̃ ē g. NVNQVID rc̃.] q.d. Hec auctoritas de bobꝰ spūalibꝰ .i. ꝑdicatoribꝰ itelligit̃. Nūgd.n. de bobꝰ mālibꝰ cura est deo vt de eis in lege precipiat: AN PROPTER nos hᵒ vtiqꝫ dic̃.] q.d. Hoc vtiqꝫ pp nos dicit. NAM pp nos scripta sunt] hec ꝛ similia. Ro. 15. Quecūqꝫ scripta sunt ad nr̃am doctrinā scripta sunt. Propter nos inq̄ ideircoqꝫ qm̄ ꝑdicator q corda apit ad fidē DEBET arare i spe] stipēdioꝝ tēporaliū. nō tm̄ ꝓpter spes hac. Debꝫ.n. ꝑmū q̄rere regnū dei. ET QVI triturat] .i. bonos a malis q̄si grana a malis discernit ꝑdicādo. s. ad mores dꝫ hᵒ facere IN SPE fructꝰ pcipiendi.] 2ᵃ Ti. 2. Laborātē agricolam opꝫ ꝑmū de fructibus percipere. Eccl. 6. Js qui arat ꝛ qui seminat accedit ad illam ꝛ sustinet bonos fructus illius.

Ro. 15. ❡ Si nos vobis spūalia seminauimus: magnuꝫ est: si nos vestra carnalia messuerimus? Si ceteri potestatis erga vos ꝑticipes sūt: cur nō potiꝰ nos? Atq nō vsi fuimus potestate ista: ꝫ oia sustinemus: ne quod offendiculuꝫ demus euāgelio Chri. An nescitis qđ ij qui in sacris operant̃: ex sacrificio viuūt? Qui sacrario assistūt: vna cū sacrario ꝑtē accipiūt? Sic ꝛ dn̄s ordinauit: vt qui euangelium annūtiant: ex euāgelio viuant.

❡ Si nos vobis spūalia seminauim̄us magnuꝫ est si nos carnalia vr̄a metamus? Si alij potestat is vestre participes sunt: quare nō potius nos? Sed non vsi sumus hac potestate. Sꝫ oia sustinemus: ne qđ offendiculū demus euāgelio Christi. Nescitis quoniaꝫ qui in sacrario operantur: que de sacrario sunt edūt. Et q altario deseruiūt: cum altario participāt. Ita ꝛ dominus ordinauit his qui euangeliuꝫ annuntiant: de euangelio viuere. Lec. II.

Superius ꝓbauit p auctēꝫ ꝙ licet accipe sumptus: hic ꝓbat idē per rōnē. Et ꝑ ꝓbat hoc ex coꝝ obligatione. 2ᵒ ex pseudo Aplōꝝ acciꝑientium ab eis opatione ibi. SED alij potestatis nostre rc̃.] 3ᵒ dicit ꝙ nihilominus noluit vti hac potestate ibi. SED nō vsi sumus rc̃.] Prima rō talis est. Maius est dare spūalia q̄ accipe tēporalia. ergo si Aplus dat spūalia licꝫ ei accipere tēporalia. Primo g̃ explicat beneficiū ipensuꝫ. Secūdo explicat stipēdiū exhibendum ibi. MAGNVM est si nos rc̃.] Dicit ergo. SI NOS rc̃.] q.d. vere habemus potestatem accipendi sumptus a vobis. SI ENIM] nos SEMINAVIMVS vobis spūalia:] s. fidē. s. ꝛ sacramēta spūm alentia a spū sancto ministrata MAGNVM est si nos metamus] ad sustētationē nostrā CARNALIA] .i. ad carnis sustentationem concessa. q.d. Nō est magnum. Rom. 15. Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent in carnalibus ministrare.

❡ Deinde cū dic̃. SI AVTEM alij rc̃.] Ecce scđa rō ad idē talis. Ueri Apli licētius ꝑticipāt bona subditoꝝ q̄ pseudo: sꝫ pseudo Apli ꝑticipāt. g̃ multo plus veri Apli ꝑticipare debēt. Primo g̃ ponit aīās. Scđo ꝯñs ibi. QVARE nō potius nos rc̃.] Dicit g̃. SI AVTEM alij] .s. pseudo quos nō exp̄mit ex noīe ne cōfundant̃. vocat eos ALIOS] q̄si a cōsortio alienos eccle. Oēs enim catholici vnū sunt. Jo. 17. Ut sint vnum rc̃. Si inq̄ ALII potestatis vestre participes sunt] .i. tam potenter vtuntur bonis vestris. QVARE nō potiꝰ nos] Apostoli qui causa salutis vestre laboramus? Ecc. 12. Da bono ꝛ ne receperis peccatorem.

❡ Deide cū dicit. SED nō vsi sumus.] Hic ostendit ꝙ noluit vti hac potestate. Ubi dicit. ꝑ se sumptus nō accepisse. 2ᵒ dicit se nihilominus idignisse ibi. SED oia sustinemus rc̃.] 3ᵒ rationem vtriusqꝫ assignat ibi. NE QVOD offendiculuꝫ rc̃.] Dicit ergo. SED nō rc̃.] q.d. Ecce pꝫ ꝙ lꝫ nobis sumptus accipere. SED tm̄ vsi nō sumus hac potestate.] supra 6ᵒ. Oia mihi licent: sꝫ nō omnia expediūt. Nō sumus inquā VSI] nō ga nō idigeamus sed OMNIA sustinemus.] ga ꝛ si penuriā patiamur tm̄ patiēter SVSTINEMVS.] 2ᵃ Cor. 11. Cum essem apud vos ꝛ egerem nulli onerosus fui. Et hᵒ feci ideo NE] quod OFFENDICVLVM demus euāgelio Chri.] Hoc aūt posset accidere. Uel ga pseudo Apli daret exēplū accipiēdi. Uel ga corinthij auari erāt ꝛ scādalizarent̃ si ab eis acciperēt. Ul forte putarēt se emisse licentiā peccādi ꝛ diminueret̃ in Aplo auctas arguendi. ꝛ his modis daret offendiculum euangelio Chri. Prouer. 15. Uia iustoꝝ absqꝫ offendiculo.

❡ Deide cuꝫ dic̃. NESCITIS: qꝛ̄ g in sacrario rc̃.] ꝓbauit ꝙ lꝫ sumptꝰ accipe. ꝑ p auctātē. 2ᵒ p rōnē. 3ᵒ idē probat hic p exēploꝝ multitudineꝫ. Ubi ꝑ iducit silitudinē coꝝ q̄ tēpla reparāt. 2ᵒ coꝝ q tēplo ministrant ibi. ET QVI altari deseruiūt rc̃.] 3ᵒ adaptat silitudieꝫ his qui ꝑdicant ibi. ET DOMINVS ordinauit rc̃.] q.d. Et vere licꝫ mihi sumptus accipere. NESCITIS] qꝛ̄ QVI IN sacrario] .i. in tēplo iudeoꝝ vel gētilium OPERANTVR] vt artifices QVE DE sacrario sunt edunt.] Sustētabant̃.n. artifices de denarijs q̄ in gazophilatio tēpli offerebantur: vt pꝫ tpe Joas. 4. Reg. 12. ET QVI altario] tēpli hierosolymitani vl̃ et ipsi templo: vt sacerdotes DESERVIVNT] .i. deuote seruiunt: vna.n. de duodeciꝫ abusioibꝰ ē irreuerentia coraꝫ altari. CVM altari ꝑticipant:] ga ꝑtem hūt de his que offerūtur in altari. vt pꝫ p totū Leuiticū. ꝛ maxie 6. ꝛ 7. cap. Et sicut sit hic ITA ET dn̄s ordinauit] .i. rationabiliter disposuit HIS QVI euāgelium annūtiāt de euangelio viuere.] Hoc ordinauit dicens. Matth. 10. ꝛ Luc. 10. Dignus est enim operariꝰ mercede sua.

❡ Notandum

Triturare ꝑdicatori attribuitur.

Predicatores dꝫ accipe sūptus a subditis ne alij accipiāt vel ga auaritiā subditorum.

Predicatoris nomina. Miles. Vinitor. Pastor. Bos. Arator. Triturator. Seminator. Architector. Minister altaris.

¶ Notādū est hic q̄ Ap̄ls noībus multoꝝ officiorū predicatorē hic designat. qa vocat eū ꝑ militē pp officiū ecclīaz ꝯ aduersarios defendēdi. 2ª Coꝝ.10. Arma militie nr̄e ⁊c̄. 2ª Ti.2. Labora sic bonus miles Christi. Scdo vinitorē ꝑpter officiū palmites supfluos .i. malos resecādi. Osee.2. Dabo ei vinitores eiꝰ ex eodē loco. Sz heu Can.vi.1. Vineam meam nō custodiui. Tertio pastorem ꝑpter officiū subditos bono exēplo pascēdi. ꝑª Pe.5. Pascite qui in vobis est gregē. Sed heu ga hodie iplet illud Zach.11. O pastor ⁊ idolum derelinquēs gregē ⁊c̄. Quarto bouē ꝑpter officiū maturitatis in oībus ꝑcedēdi. Prouer.14. Ubi nō sunt boues presepe vacuū est Job.ꝑ. Boues arabant ⁊ asine pascebanť iuxta eos ⁊c̄. Quinto aratorē pp officiū corda ad fidē ⁊ penitētiā aperiēdi. Osee.10. Arabit iudas ꝯstringet sibi sulcos Jacob ⁊c̄. Sexto trituratorē pp officiū malos a bonis discernēdi. Esa.41. Ego posui te q̄si plaustrū triturās nouū hn̄s rostra serrātia ⁊ triturabis mōtes ⁊c̄. Septimo seminatorē pp officiū frequēter ⁊ vtiliter p̄dicādi Luc.8. Exijt q seminat seminare semē suū. ps. Eūtes ibāt ⁊c̄. Nono tēpli architectū ꝑpter officiū ecclīaz ꝯstruēdi ⁊ reparādi. sup.3. Ut sapiēs architectus fundamentū posui ⁊c̄. Decimo altaris ministrū ꝑpter officiū deo deuotū ipēdiēdi. 4. Sic nos existimet hō ⁊c̄. ¶ Querit̄ hic super illō nō sum liber. Glo. Ipse .n. apostolica dignitate p̄ātes hn̄s nō opari manibꝰ: sed de euāgelio viuere. ¶ Contra. g̃ qui p̄dicāt nō hn̄tes Ap̄licā dignitatē nō p̄nt sine opere manuū euāgelio viuere. ¶ Rn̄sio. Glo. loquitur de potestate qua pōt inuitos ad hoc cogere non de spontanea q̄ pōt a volūtarie dātibus petere ⁊ accipere. ¶ Itē ex dicta Glo. videt̄ q̄ p̄lati nō tenent̄ manibꝰ opari. ¶ Cōtra. Gen.3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Ipsi nō sūt exēpti ab hac maledictione. g̃ ⁊c̄. ¶ Rn̄sio. Tenent̄ laborē sp̄ūalez nō corporalē. nī hn̄ facerēt si occuparēt se in honestis an̄q̄ vacarēt. ¶ Itē sup illud. Nōne opꝰ meū Glo. p̄fectum. ¶ Cōtra. Ipsi erāt imp̄fecti. ¶ Rn̄sio. Opus perfectū dicebant̄: qa eis Ap̄ls p̄dicauerat vel qa eos perfecte docuerat q̄tū in se erat. ¶ Itez sup illud. Nūqd nō habemus potestatē mādūcādi. ¶ Cōtra. Math.10. Gratis accepistis gratis date. ¶ Rn̄o. Gratis .i. sine precio: s nō sine stipēdio. ¶ Itez sup illō. Qui pascit gregē Glo. Ex euāgelio viuētes manuū gratuitum mādūcabāt. ¶ Cōtra subditi tenebant̄ dare. ¶ Rn̄deo. Gratuitꝰ erat ex p̄te recipiētiū: qa humilr non potestatiue recipiebāt lz debitū ex parte dātiū. ¶ Itez nūqd de bobus cura est deo. q.d. non. ¶ Cōtra. Sap.6. Cura est illi de oībꝰ. ¶ Rn̄deo. Ibi loquit̄ de cura gn̄ali .s. p̄uidētie. hic de sp̄ali .s. discipline. ¶ Itē dz in spe q arat arare. ¶ Cōtra. Spes nō ē de visibilibꝰ s eternis. ¶ Rn̄deo. Spes accipit̄ equoce. ¶ Item in spe fructꝰ ꝑcipiēdi. ¶ Cōtra. Nō dz poni lucerna p̄dicatiōis sub modio rei tēporalis. ¶ Rn̄deo. Predicare i spe rei tēporalis nō est ponere lucernā sub modio sed p̄dicare pp spē. ¶ Item si nos vobis seminauerimus sp̄ūalia ⁊c̄. ¶ Cōtra Gal.6. Que seminauerit hō hec ⁊ metet. g̃ q seminat sp̄ūalia dz metere spiritualia. ¶ Rn̄deo. Ibi loquitur de retributione sup̄ciū.

¶ Ego tn̄ nullo hoꝝ vsus fui. Quāq̄ non scripsi hec: vt ita fiat in me. Nā bonū est mihi mori potius: q̄ vt gl'iationē meā aliqs inanē reddat. Et eni si euāgelizem: nō est qd glorier: necessitas .n. mihi incūbit. Ve aūt mihi est: nisi euāgelizē. Nā si volēs hoc faciā: p̄miū habeo: sin inuitus: dispēsatio cōmissa est mihi. Qd igit̄ mihi ē p̄miū? Ut cū euāgelizem: gratuitū efficiam euāgeliū Christi: in hoc: ne abutar potestate mea in euāgelio.

¶ Ego aūt nullo hoꝝ vsus sū. Nō autem scripsi hec vt ita fiāt in me. Bonū est eniz mihi magis mori: q̄ vt gl'iaz meā qs euacuet. Nā ⁊ si euāgelizauero nō ē mihi gloria. necessitas .n. mihi incūbit. Ve eni mihi est si nō euāgelizauero. Si eniz volēs hoc ago: mercedē habeo. si aūt inuitus dispensatio mihi credita ē. Que est ergo merces mea vt euangelium predicās sine sumptu ponam euangelium vt nō abutar potestate mea in euangelio? Lec. III.

Superius multipliciter ꝓbauit q̄ sibi licet accipere sumptus: hic ostēdit q̄ nihilominus nō vult accipe: sed abstinere tribꝰ rōnibus. ꝑ ꝑpter intētionez premij. Secūdo ꝑpter dilectionem euāgelij ibi. NAM cū liber essez ex oībus ⁊c̄.] Tertio ꝑpter expeditionez cursus sui ibi. NESCITIS q̄ hi q in stadio currunt.] In p̄ma p̄mo dicit. quare non vult accipere .s. ne glia sua euacuet̄. Secūdo ostēdit q̄ accipiendo euacuaret̄ ibi. NAM si euāgelizauero non est mihi gloria ⁊c̄.] Tertio q̄ nō accipiēdo cōseruabitur ibi. QVE est g̃ merces mea ⁊c̄.] In p̄ma primo ondit q̄ potestate accipiendi vti noluit. Secūdo q̄ vti non intēdit ibi. NON aūt scripsi hoc vt ⁊c̄.] Dicit g̃. EGO autē ⁊c̄.] q.d. tot modis constat q̄ licet mihi sumptus accipere: sed tamē EGO nullo hoꝝ] auctoritate, ratione exemplo ad accipiendū VSVS sum.] Ipse eni vel ab alijs ecclesijs accipiebat. vt 2ª Coꝝ.11. Alias ecclesias spoliaui ⁊c̄. vel manibꝰ opabat̄. Act.20. NON autē ⁊c̄.] q.d. Nō sum vsus sed nec vti volo. Non enim SCRIPSI hec] .s. q̄ licet mihi accipere VT ITA fiant in me] sicut scripsi. idest vt ego accipiam: qa non quero datum: sed fructum.

¶ Deīde cū dic̄. BONVM est eni mihi ⁊c̄.] Hic ostendit quare hoc fecit .s. ne gloria sua euacuet̄. Ubi p̄mo multiplicat afflictionem corporalez. Secūdo supponit ei glorie diminutionez ibi. QVAM vt gloriaz ⁊c̄.] Dicit ergo. BONVM est ⁊c̄.] quasi diceret nō accipiā. nam si acciperē gl'iaz meā euacuarez qd nullatenꝰ facerez. BONVM est eni mihi mori.] nō solū sumptuū egestate affligi MAGIS q̄ vt gl'iam meā] quā habeo de gratuita sinceritate predicationis de p̄mio supererogationis. abstinēdo a vitijs QVIS euacuet] ab aliquo importune accipiēdo. vel ꝑpter sumptus euāgelicos. Multi tamē moderni doctores gloriam istā euacuāt vel ꝑpter intētionem sumptuū vel ꝑpter fauorez humanum dicēdo. Job.12. Ducit sacerdotes inglorios ⁊ optimates supplātat. ¶ Notādū est hic q̄ glia amittitur septēpliciter ꝑpter septē vitia. Nā glia gulosoꝝ euacuatur. Unde h̄ dicit̄. BONVM est enim mihi magis ⁊c̄.] ¶ Gloria luxuriosoꝝ maculatur. Eccl.27. Inclinasti femora tua mulieribus. dedisti maculā in gloriaz tuā. ¶ Gloria supboꝝ captiuat̄. ꝑ Macha.2. Uasa glie eius captiua ducta sunt. ¶ Glia iracūdoꝝ interimit̄. ps. Si reddidi retribuētibus mihi mala ⁊c̄. Et post. Persequat̄ inimicus animaz meā ⁊c̄. Et post. Et gloriā meā in puluerē deducat. ¶ Glia inuidoꝝ exclu

Glia admittitur septēpliciter pp septez peccata mortalia.

ditur. Ro. 3. Ubi est gl'iatio tua. ¶ Glia auaro℞ anni/bilat᷑. ps. Ne timueris cum diues factus fuerit hō ₇c. ¶ Glia accidiosoꝝ culpat᷑. p. Mach. 9. Moueamur in virtute pp fratres nr̄os ₇ nō iferamus crimē glie no/stre. Eccl. 13. Precellēs esto operib⁹ tuis ₇ ne dederis maculā in glia tua. glia p gulā euacuat᷑ glia sobrieta/tis. p luxuriā maculat᷑ glia castitatis. p supbiā capti/uat᷑ glia humilitatis. p iracūdiā itermittit᷑ glia māsue/tudinis. p inuidiā excludit᷑ glia charitatis. p auaritiam annihilat᷑ glia liberalitatis. p accidiā culpat᷑ glia strē/nuitatis. De istis di Osee. 4. Gliā co℞ in ignominiā cōmutabo. De p̄ exēplū i Esau. Gen. 25°. In Holofer/ne. 11. Judith. 13. De 2° in Salomone. tertij Regū. 11. De 3° in Lucifero Esa. 14. De 4° in Achitofel. 2. Re/gū. 16. De 5° in Cain. Gen. 4°. De 6° i Giezi. 4. Reg. 5°. De 7° in exploratorib⁹ Nūeri 13°. ₇ 14°. NAM ₇ si euāgelizauero ₇c.] Hic ostēdit q̄ accipiēdo sumptus euacuaret᷑ glia ei⁹: q2 nō supererogaret. Et est sua rō ta/lis. Glia q̄ est p̄miū supererogatiōis nō debet᷑ opib⁹ ne/cessitatis: ad q̄ tenemur ex p̄cepto: sz euāgelizare tene/bat᷑ ex p̄cepto. g̃ ex h̄ nō hēbat gloriā supererogationis: sz potius ex h̄ q̄ nō accipiebat sumpt⁹. p̄ g̃ tangit glie euōnē. 2° euōnis rōnē ibi. NECESSITAS. n. mihi ₇c.] 3° rōnis declaratiōnē ibi. VE ENIM mihi ē ₇c.] 4° re/cte euāgelizātiū mercedē ibi. SI VOLENS h̄ ago ₇c.] Dicit g̃. NAM si euāgelizauero ₇c.] quasi diceret vere euaret᷑ gloria mea. NAM si euāgelizauero] ita q̄ sum/ptus accipiā NON est mihi glia] i. supererogatiōis pre/miū: nec̄citas. n. p̄mij icūbit. Act. 13. Uade qm̄ ad natio/nes lōge mittā te. Et vere NECESSITAS.] VE ENIM mihi ē] i. pena trāsgressiōis i me manet SI NON euā/gelizauero.] Esa. 6. Ue mihi: q2 tacui. Alr legitur fm glo. Et h̄ 2r. Primo mō sic. NAM si ₇c.] q. d. vtiq3 euā/ret᷑ glia mea celestis. s. si iō p̄dicarē vt sumpt⁹ accipe/rem. NAM si euāgelizauero] nisi ita q̄ nō ex dilectiōe dei ₇ p̄ximi h̄ faciā nec libera volūtate nō ē mihi glo/ria apō deū. NECESSITAS. n.] p̄cepti quod nō audeo omittere MIHI icūbit.] vn̄ si solo timore fulli p̄dico. VE ENIM] i. eterna dānatio MIHI est si nō euāgeli/zauero] sic̄ mihi iniūctū ē. SI AVTEM volēs ₇c.] q. d. si nec̄citate h̄ facio NON est mihi glia.] si aūt volēs h̄ ago. i. si volūtatē adiūgo nec̄citati mercedē eternā ha/beo. iō psalmista di. Uolūtarie sacrificabo tibi ₇ cō/fitebor ₇c. Si aūt inuitus. i. solo p̄cepto coact⁹ euāgeli/zo dispēsatio mihi credita ē sic̄ seruo: vt. s. dispēsē3 ad alio℞ vtilitatē nō meā. q. d. alijs p̄ficio nō mihi. Intel/ligit. n. h̄ de dispēsatiōe seruili nō filiali. fm glo. Aug. Nemo inuitus bn̄ facit e si bonū ē qđ facit. infra. 13. Si charitatē nō habuero factus sum velut es sonans ₇c. Scđo mō legit᷑ sic. NAM si euāgelizauero] p sumpti/bus accipiēdis nō ē mihi glia de supererogatiōe in p̄di/cādo. Peto. n. ɔtra me. Mat. 10. Gratis accepistis gra/tis date: necessitas eni vite sustētāde mihi icūbit: q2 p necessitate vite p̄dico. Ue eni mihi est. i. famis turba/tio si nō euāgelizauero. SI] aūt᷑ VOLENS] i. si non p victus necessitate: sed pro charitate h̄ ago mercedem eternam habeo. SI AVTEM inuitus] i. necessitate coa/ctus DISPENSATIO mihi credita ē] sic̄ seruo ₇c.

¶ Deide cū di. QVE est g̃ merces mea ₇c.] Hic osten/dit q̄ nō capiēdo sumpt⁹ glia ei⁹ ɔseruat᷑. Ubi p̄ q̄rit. 2° soluit ibi. VT EVANGELIVM p̄dicās ₇c.] Dic̄ g̃. QVE est merces mea] i. q̄d faciēdo mercedē accipiā: q2 h̄ est meritū mercedis: vt. s. EGO p̄dicās euāgeliū sine sumptu] ponā i. stabiliā euāgeliū. Esa. 28. Ponet triticū p ordinē ₇c. Hoc aūt faciebat. fm glo. ne euan/gelium venale putaret᷑. SINE sumptu] inq̄: ₇ h̄ vt non abutar potestate mea. i. mihi cōmissa in euāgelio p̄di/cādo: qđ eēt si acciperē indistincte: q2 pderē auctorita/tē libere arguēdi: q2 Eccl. 20. Exenia ₇ dona excecāt oculos iudicū: ₇ q̄si mutus in ore auertit correptiōes. Ecclīastica g̃ vtilitas iplicat᷑ in hac solone. s. cōfirma/tio boni: q2 vt euāgeliū p̄dicans. ₇ declinatio mali: q2 ne abutar potestate. ¶ Et notādū q̄ q̄tuor tetigit dif/ferētias co℞ q tenent᷑ p̄dicare. Quidā. n. tenent᷑: sz nō euāgelizant hi merent᷑ penā. Quidā tenent᷑ ₇ euāgeli/zant: sz coacti. hi nō merent᷑ mercedē: sz vitāt penam. Quidā tenent᷑ ₇ euāgelizant volūtarie: sed accipiunt sumpt⁹: ₇ hi merent᷑ mercedē ₇ vitāt penā: sz non hñt supererogatiōis gliā. Quidā tenent᷑ ₇ euāgelizāt volun/tarie nec accipiunt sumptus. ₇ hi mercedē merentur ₇ vitant penā ₇ hñt supererogationis gliā. p̄m statū tan/git ibi. VE MIHI ē ₇c.] 2m ibi. NAM si iuit᷑ ₇c.] 3m ibi. SI AVTEM volēs ₇c.] 4m ibi. QVE ē g̃ merces ₇c.]

Aliq tenent euāgelizare ₇ nō faciunt. Quidā tenēt ₇ faciunt sed coacti. Quidā libēter faciūt ₇ sumpt⁹ accipiūt. Quidā sine sumptu.

¶ Etenī cū liber sim ab oībus: omnibus meipsū seruum feci: quo plures lucrifaciā: ₇ factus sum iudeis: quasi iudeus: vt iudeos lucrifaciā: iis qui sub lege sunt: quasi sī3 sub lege: vt eos q sub lege sunt: lucrifaciā: his q sine lege sunt: tāq3 sim sine lege: cū nō sim sine lege deo: sz obnoxi⁹ lege Chri/sti: vt lucrifaciā eos qui sunt sine lege. Fact⁹ sum infirmis q̄si ifirmus: vt infirmos lucrifaciā. Oi/bus fact⁹ sū3 oia: vt oino aliquos seruē. Hoc aūt facio pp euangeliū: vt particeps illius fiāt.

¶ Nā cū liber essem ex oib⁹: oiu3 me seruū feci: vt plures lucrifacerē. Et factus sū3 iu/deis tāq3 iudeus: vt iudeos lucrarer. His q sub lege sunt: q̄si sub lege essē3: cū ipse nō essem sub lege: vt eos q sub lege erāt lucri/facerē. His qui sine lege erāt tāq3 sine lege essem: cum sine lege dei nō essem: sz in lege essem Chrī: vt lucrifacerē3 eos q sine lege erant. Factus sū3 ifirmis ifirmus: vt infir/mos lucrifacere. Oib⁹ oia fact⁹ sū3. vt oēs facerē saluos. Oia aūt facio pp euāgeliu3: vt particeps eius efficiar. Lec. IIII.

Superius ostendit q̄ non vult sumptus acci/pere: ₇ hoc pp̄ter infectionē precingit hic ostēdit q̄ idē fecit pp amorē euāgelij. Ubi p̄ di. q̄ oiu3 se seruū fecit. 2° q̄ omnib⁹ se ɔtēperare studuit ibi. ET FACTVS sū3 iudeis ₇c.] 3° subdit cām: q̄re h̄ fecit ibi. OMNIA aūt facio pp euāgeliū ₇c.] In p̄ma implicat triplicē ɔditionē cōmendabilē in seruitio q̄ sūt gratuitas/liberalitas/vtilitas. Seruit g̃ gratis sine liberaliter ibi. CVM liber essem ₇c.] Generaliter ibi. OMNIVM me ₇c.] Utilr ibi. VT PLVRES lucrifa/cerē ₇c.] Dicit g̃. NAM cum essē3 ₇c.] q. d. sine sumptu ponā euāgelium. na3 ₇ maius feci. s. CVM liber essem ex oībus] i. nullius meritis obnoxius OMNIVM me seruū feci] oībus me ɔtēperādo p vtilitatē: ₇ q̄si debi/torē ɔstituēdo. 2° Co℞. 4. Nos aūt seruos vr̄os p Je/sū. ₇ hoc VT PLVRES lucrifacerē] i. lucrū mee p̄di/cationis ₇ seruitutis facerē. Querebat. n. nō res: sz ani/mas. 2° Co℞. 10. Nō quero via sz vos. Si. n. cōmēda/bile est seruire in tēporalib⁹ pp̄ter lucrū tēporale: q̄n/to plus in spiritualibus pp̄ter lucrum sp̄uale.

In seruitute tria laudabilia tangit. gratuitas, liberalitas, vtilitas.

¶ Deinde

¶ Deinde cū dicit. ET FACTVS sum iudeis tc̄.] Hic ostē-dit ꝙ oibus se cōtēperare studuit. Et p̄mo dicit ꝙ ꝯtē-perauit se nōdū ꝯuersis. 2° ꝙ etiā iā cōuersis ibi. FA-CTVS sum ifirmis tc̄.] 3° ꝙ generaliter vniuersis ibi. OMNIBVS oīa factus sum tc̄.] In p̄ma p̄mo dicit ꝙ cōtēperauit se iudeis. 2° ꝙ samaritanis ibi. ET HIS q sub lege tc̄.] 3° ꝙ gentilibus ibi. HIS QVI sine lege erant tc̄.] In p̄ma p̄mo tangit ꝯtemperationē. Secū-do ꝯtemperationis rōnem ibi. VT IVDEOS tc̄.] Di-cit ḡ. ET FACTVS sum iudeis tāq̄ iudeus] s. aliq̄ le-galia seruādo sicut in discretione ciboꝝ: in circūcisio-ne Thimothei. Act. 15. In purificatiōe legali. Act. 21. Potest aūt hoc itelligi dupl'r. Uno mō s̄m Hierony. Factus sum iudeis tāq̄ iudeus p simulatoriā dispē-satione. Simulabat eni se seruare legalia aliqua sȝ nō seruabat. Alio mō s̄m Aug. Factus sum iudeis tc̄. Ue-re eni condescēdebat eis in obseruatione aliquorū le-galium ꝓpter piam cōpassionē. 7 hoc fecit vt iudeos lucraret̄ Christo. i. eos ad fidem Christi conuerteret.

Paulus fa-ct° ē iude° vl simulādo vl vere opando pia cōpassiōe iteruenīēte.

¶ Deide cum dic̄. ET HIS q sub lege sunt tc̄.] Hic dic̄ ꝙ ꝯtēperabat se samaritanis. Ubi notant̄ tria de ipo. Primo eius sagacitas in hoc ꝙ se cōtēperabat. Scd̄o eius libertas in hoc ꝙ sub lege nō erat. Tertio ei° vti-litas in hoc ꝙ lucrifaciebat. Dicit ḡ sum etiā HIS qui sub lege] Moysi SVNT] i. samaritanis q non sunt iu-dei: sed Assyrij q fuerūt adducti ad inhabitādū terrā israel. 4. Reg. 17. Isti ēt erāt sub lege Moysi: qa tm̄ q̄nque libros Moysi recipiebāt. his ḡ fact° sum QVA-SI sub lege essem] approbādo s. legē 7 ex ea docendo Christū. CVM] tm̄ IPSE sub lege nō essem] s̄m lr̄alem obseruātiā. vel seruil'r: qa iusto non est lex posita. p̄ma Thi. p̄. Et hoc ideo feci VT EOS qui sub lege erant.] scilicȝ ipos samaritanos LVCRIFACEREM:] eos ad fidem Christi conuertendo.

¶ Deide cū dic̄. HIS q sine lege erant tc̄.] Hic dicit ꝙ ꝯtēperauit se gētilib°. Ubi p̄mo tāgit suā ꝯformitatē. Secūdo sue fidei veritatē ibi. CVM tm̄ sine lege tc̄.] Tertio sue itētionis rectitudinē ibi. VT LVCRIFA-CEREM tc̄.] Et h̄ est. Et fact° sum HIS QVI sine lege erāt] i. gētib°. Ro. 2. Cū eni gētes que legem nō h̄nt. TANQVAM sine lege essem] assentiēdo rōnib° cōi-b° 7 bonis positionib° Philosophoꝝ: vt p3 Act. 17. CVM tm̄ si-ne lege nō essem.] Ro. 7. Mēte seruio legi dei. SED i lege essē] nō iudaica: sȝ CHRISTI] q de° est: nō autē Moysea. De qua Gal. 6. Alter alteri° onera portate 7 sic adīplebitis tc̄. Et h̄ ideo feci VT LVCRIFACE-REM eos q sine lege erāt] gētiles ad fidē ꝯuertēdo 7 felix celator. Gre. Nullū tale sacrificiū q̄le cel° aiaꝝ.

¶ Deide cū dicit. FACTVS sum ifirmis tc̄.] Hic ondit ꝙ se ꝯtēperauit iam ꝯuersis. Ubi p̄mo ponit modum bonū. Scd̄o finē debitū ibi. VT INFIRMOS.] Dic̄ ḡ. FACTVS sum] ēt INFIRMIS in fide infirmus.] a licit° abstinēdo. 2° Coꝝ. 11. Quis ifirmat̄ 7 ego nō ifirmor. Sic facit bonus medicus q comedit cibum ifirmi: vt eū ꝓuocet ad comedēdū: 7 sic sanet. Et h̄ feci VT IN-FIRMOS lucrifacerē] eos in fide roborādo. Et breui-ter OMNIBVS oia factus sum:] q̄si essem oiū sectarū. Ideo di. infra. 10. Sicut 7 ego p oia oib° placeo. Et h̄ VT OMNES facerē saluos.] Sap. 18. In vestimento poderis: qd̄ h̄ebat Aaron tot° orbis terrarū erat dscri-ptus. Et 4. Reg. 4. Heliseº ꝯtrxit se ad modum pueri 7 sic suscitauit illum. Et quia s̄m Homerū ois alteritas discors: similitudo ꝟo appetenda est: ideo viri spiri-tuales salua vite 7 religionis sue obseruantia omnib° se debent conformare.

¶ Deide cū dic̄. OMNIA facio pp euāgeliū.] Supius ondit ꝙ oib° se ꝯtēperare studuit. hic subdit rōnē q̄re hoc facit 7 h̄ūc duplicē. Unā ex pte euangelij. s. vt cur-sum liberū h̄eat. Aliā ex pte sui. i. vt p̄missum p̄miū obti-neat ibi. VT PARTICEPS tc̄.] Et hoc est quod dicit. OMNIA aūt facio ꝓpter euangelium] sine ipedimēto predicādum VT PARTICEPS eius] i. p̄missionum q̄ in eo cōtinent̄ EFFICIAR.] Mat. 5. Qui fecerit 7 do-cuerit sic magnus vocabitur in regno celorum.

¶ An nescitis: qd̄ qui in stadio currūt: oēs quidē currūt: sȝ vnus accipit p̄miū? Sic currite: vt cō-prehēdatis. Ois aūt qui certat: p oia tēperās ē: illi qdem igit̄: vt perituram coronā accipiant: nos aūt vt eternā. Ego itaq3 sic curro: vt nō in incer-tū: sic pugilē ago: nō velut aerē feriēs: vez subij-cio corpus meū: 7 in seruitutē redigo: ne quo mō fiat: vt cū alijs p̄dicauerim: ipse reprobus efficiar.

¶ Nescitis qm̄ hi qui in stadio currūt oēs qdē currūt: sȝ vnus accipit brauium. Sic currite vt cōprehēdatis. ois eni qui in ago-ne ꝯtēdit ab oibus se abstinet. 7 illi qdē vt corruptibilē coronā accipiāt/ nos aūt icor-ruptā. Ego igit̄ sic curro nō quasi in incer-tū: sic pugno nō quasi aerē verberās. Sȝ castigo corpus meum 7 in seruitutem re-digo: ne forte cum alijs predicauerim: ipse reprobus efficiar. Lec. V.

Superius ostēdit qd̄ ꝓposuit a sumptibus ab-stinere. Primo ꝓpter intētionem p̄-mij. Secūdo ꝓpter amorē euāgelij. Hic tertio pp ex-peditionē cursus 7 agonis sui. Primo qdē ostendit ꝙ ops in stadio expedite currere. Scd̄o ꝙ simil'r ops in agone expedite certare ibi. OMNIS eni q i agone tc̄.] Tertio ꝙ ipe facit vtrūq3 ibi. EGO igit̄ sic curro tc̄.] In p̄ma p̄mo ponit exēplum expedite currētium. Se-cūdo monet eos ad simil'r currendū ibi. SIC CVRRI-TE tc̄.] In p̄ma p̄ tāgit currēdi exercitiū. 2° couenien-tiā currentium ibi. OMNES eni qdem currunt tc̄.] 3° differētiam peruenientium ibi. SED vnus accipit bra-uium tc̄.] In p̄mo notat̄ cōditio viatoꝝ. In 2° multitu-do vocatoꝝ. In 3° paucitas electoꝝ. Mat. 20. Multi sunt vocati/ pauci ꝟo electi. Cōditionē ꝟo viatoꝝ de-scribit a tribus. A certitudine. cū q̄rit. NESCITIS.] A breuitate. cū addit. IN STADIO.] A labore. cum sub-dit. CVRRVNT.] Dicit ḡ. NESCITIS.] Qd̄ tripl'r cō-tinuat̄. Primo mō sic. q. d. Recte abstineo a sumpti-bus sumēdis vt pticeps efficiar. Nā si nō abstinerem e ꝯtrarijs euāgelio nō essem ei° pticeps. Nescitis eni ꝙ hi tc̄. ¶ Uel sic. NESCITIS] ꝙ h̄ facio vt pticeps euāgelij efficiar 7 vtīq3 possum eē particeps. Nam nō sic est de euāgelij p̄mio vel de cursus brauio: qa h̄ vn° accipit brauium: ibi ꝟo oēs accipere possunt. ¶ Tertio mō sic. NESCITIS.] q̄si diceret. Jō aūt sic curro. quia lȝ multi currētes sint. pauci tm̄ sūt pueniētes. NESCI-TIS eni ꝙ hi qui in stadio currūt: oēs qdē currūt.] In labore pares sunt. SED vnus tm̄ accipit brauiū] i. p̄-miū cursus. Stadiū eni est spaciū in quo pedites cur-rūt: qd̄ Hercules dicit̄ statuisse. Perficiūt aūt stadium 125. passus. Et di stadium a stādo: qa Hercules tot pas-sus currebat 7 postea stabat 7 respirabat. in fine hui° spatij ponebat̄ aliqd qd̄ erat p̄miū cursus. vt equus 7

Predicatore a sumptib° se d3 abstinē pp itētiōez p̄mij ob amorez e-uāgelij: 7 pp expeditionez cursus sui 7 a-gonis.

P° ꝯtinua°.

Secunda.

Tertia.

Quid stadiū 7 brauium.

pān⁹ purpure⁹:ꝛ b̄ oī brauiū.Et lꝫ i b̄ stadio oēs currerēt:vnus tn̄ solus accipiebat brauiū.s.q̄ citi⁹ puenie-bat.Sic i cursu spūali vn⁹tn̄.s.pseuerans accipit brauiū.Qr q̄ pseuerauerit vsqꝫ in finē hic saluus erit.

Deinde cū dic̄.SIC CVRRITE ꝛc̄.]Monet eos ad currēdū.Ubi iplicat tria.Actū strēnuū.CVRRITE.]Modū debitū.SIC.]Finē optimuꝫ.VT COMPREHENDATIS.]Dic̄ ḡ.SIC ꝛc̄.]q̄si diceret:qa vn⁹ accipit brauiū SIC CVRRITE]p viā veritat̄ pseuerātes VT COMPREHENDATIS brauiū]vite etne.Heb.12.Per patiētiā curram⁹ad ppositū nobis certamē.

Deide cuꝫ dic̄.OMNIS āt q̄ i agone ꝛc̄.]Ostēdit ꝙ in agōe opꝫ expedite certare.Ubi p̄ tāgit agoniçātū pugnā.2° pugnādi formā firmam ibi.AB OMNIBVS se abstinet ꝛc̄.]3° sic pugnātū mercedē obtētā ibi.ET ILLI qdē vt corruptibilē ꝛc̄.]p̄m̄ ē necītat̄.s.pugnare.2m̄ virtut̄.s.abstinere.3m̄ felicitat̄.s.coronā accipe.Dic̄ ḡ.OMNIS q̄ i agōe ꝛc̄.]q̄si diceret vere sic agendū ē:qḋ pꝫ exēplo.qa OMNIS q̄ in agōe ꝯtēdit ab oīb⁹]ipedientibus SE ABSTINET.]Unde ꝛ nudi agoniçabant in palestra.Attende:vt Augu.ait.ꝙ de rebus non laudandis multe trahuntur similitudines.

Deide cū dicit,ET ILLI qdē vt corruptibilē ꝛc̄.]tāgit pugnātiū mercedē.Et p̄ pugnātiū malr.2° pugnātiū spūalr ibi.NOS aūt icorruptaꝫ ꝛc̄.]Dic̄ ḡ.Et illi qdē abstinēt vt corruptibilē coronā accipiāt:qḋ modicū est.NOS aūt]abstinere debemus vt accipiam⁹ INCORRVPTAM]s.coronā vite.de qua Jac.p̄.Beat⁹ vir q̄ suffert tētationē:qm cū pbatus fuerit ꝛc̄.

Deide cū dic̄.EGO igit̄ sic curro ꝛc̄.]Ponit exēplū vtriusqꝫ.s.currēdi ꝛ pugnādi.Ubi p̄ tāgit cursuꝫ suuꝫ in pfectu boni.2° pugnā suā in victoria mali ibi.SIC PVGNO ꝛc̄.]3° rationeꝫ vtriusqꝫ facti ibi.SED castigo ꝛc̄.]Dic̄ ḡ.EGO igit̄ ꝛc̄.]q.d.quia talis corona seruat̄ igit̄ ego sic curro bonū operādo nō quasi in icertū.i.vt sim icertus de p̄mio.In incertū.n.currit q̄ talia facit vt de qbusdaꝫ speraret:ex alijs possit desperare. Omnia istruunt ad bonū ꝛ psona Aplica q̄ notat̄ ibi. EGO.]Et forma iplicita que notat̄ ibi.SIC.]Et actio strēnua que notat̄ ibi.CVRRO.]Et merces sperata q̄ notat̄ ibi.NON q̄si in icertū.]Phil.2.Nō in vacuuꝫ cucurri:nec in vacuum laboraui.SIC PVGNO]ꝯ hostes decertādo ꝯ maluꝫ.NON q̄si aerē v̄berās]i.non verbis tātū:sꝫ factis.Nō.n.in s̄mone est regnuꝫ dei:sꝫ in v̄tute.supra.4.Uel NON q̄si aerē v̄berans]i.non inaniter me fatigādo:aduersariū nō ledendo.Sic erit pfectus hō si sic se habeat vt sit intentus in ꝯfessione. Esa.38.Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee.Deuotus in oīone.Mat.6.Sic ḡ orabitis.Pater noster q̄ es in celis ꝛc̄.Efficax in p̄dicatiōe. Jac.2.Sic loqmini ꝛ sic facite.Hec tria pertinent ad actū oris rectū tn̄ ꝙ ꝯfessio dirigit̄ deo ꝛ proximo: oīo soli deo.p̄dicatio soli pximo.Fortis in pugnādo. Un̄ hic PVGNO ꝛc̄.]Apoc.Qui vicerit sic vestiet̄ veste alba.Patiēs in sustinēdo.Judith.8.Sic Jsaac.sic Jacob.sic Moyses.ꝛ oēs q̄ placuerunt deo p multas tribulatiōes trāsierūt fideles.Cautus in se seruando. Josue.2°.Ad mōtana ꝯscēdite ne forte occurrant vobis reuertētes ꝛc̄.sic.ibitis viā vestrā.Primū pp malū culpe.s.pugna.Scd̄m ꝯtra maluꝫ pene.s.patientia. Tertiū ꝯ malū tētatiōis.s.cautela.Benignus i ꝯdonādo.Mat.18.Sic nō ē volūtas añ p̄ēz vestrū ꝛc̄.Inutilē se reputando.Luc.17.Sic ꝛ vos cū feceritis oīa q̄ p̄cepta ꝛc̄.Sollicit⁹ se discutiēdo.ifra.11.Probet autē se hō:ꝛ sic de pane illo edat ꝛc̄.Primū reprobat malū pximi.Scd̄m pbat bonitatē dei.Tertiū dubietatē stat⁹ pprij.Humilis i obsequēdo.Mat.4,Sic decet nos iplere oēm iustitiaꝫ.Agilis in pficiēdo.Unde hic.SIC CVRRITE]i.proficite in bono VT COMPREHENDATIS.]Cōstās i pseuerādo.Un̄ hic.SIC CVRRITE.]Phil.4.Sic state i dn̄o charissimi.Famosos in cōuersando.supra.4.Sic nos existimet homo ꝛc̄.Primum respicit incipientes.Scd̄m proficientes.Tertiū perseuerantes.Quartum perfectos.

Deide cū dic̄.SED castigo corpus meum ꝛc̄.]Tangit rationem predictorum vtriusqꝫ.Ubi primo tāgit austeritatem vite.Secūdo cōmendationem doctrine ibi.NE FORTE ꝛc̄.]Tertio rationeꝫ concordie vtriusqꝫ ibi.IPSE reprobus ꝛc̄.]Ergo implet facto:qḋ docet verbo:ne se damnet ore proprio.Et hoc est qḋ dicit.SED castigo corpus meum]per declinationeꝫ mali:motus carnis illicitos reprimēdo.CASTIGO]q̄ nō occido corpus meum non tn̄ alienum.Ro.12.Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctaꝫ deo placētem rōnabile obsequium vestrū.ET IN seruitutē redigo]p operationem boni corpus.s.spūi seruire cogēdo:ꝛ sensualitatē rationi subijciendo:sicut de beato Martino legit̄.Carnē spūi seruire cogebat.ꝛ hoc facio NE FORTE cū alijs p̄dicauerim ꝛc̄.]Aug.Suo timore nos terruit Apl̄s.qd.n.faciet agnus vbi aries timet ꝛ tremit:IPSE reprob⁹]i.a deo reprobat⁹ EFFICIAR:]qḋ turpe eēt.Ro.2.Qui p̄dicas nō furādū furaris.De hō posset vere dici illḋ Job.4.Ecce docuisti plurimos ꝛc̄.Nūc aūt venit sup te plaga ꝛ defecisti.

Hic querit̄ ibi.MELIVS est mihi mori ꝛc̄.] Cōtra.Glia nō euacuat̄ nisi p pctm̄.ḡ accipe cēt ei peccatū nō q̄ liciti. Rn̄deo.Glia eēntalis p b̄ non euacuaret:sꝫ glia accn̄talis de hoc ope supererogatiōis.

Jtē si euangeliçauero non est mihi gloria. Contra.Euangeliçanti ꝛ sumptus accipiēti debet̄ ꝛ aurea ꝛ aureola. Sed Glo.Exponit quādo euangeliçat̄ ex necessitate timoris vel ex cupiditate mercedis temporalis. Jtem super illud.Dispensatio mihi credita est.Glo.Non debemus euangeliçare:vt manducemus. Cōtra.Ergo predicatores questuarij peccant mortaliter:qa faciunt qḋ nō debēt. Rn̄deo.Si pp questū p̄ncipalr faciunt peccant:sꝫ si ppter fructū spiritualē inde puenientē bene faciūt. Jtē ibidē.Glo: Propter regnū dei debemus opari oīa nō solū:sꝫ cuꝫ regno dei mercedē tēporalē meditari. Contra.Ergo q̄ vadūt ad ecclīaꝫ p distributiōib⁹ peccāt. Rn̄deo.Uerꝫ est si soluꝫ vel p̄ncipalr ppter hoc vadant.

Jtē sup b̄.Ut nō abutar potestate.Glo.qḋ eēt si acciperet:qḋ pbauit supra codē:ꝙ ei licꝫ accipe. Rn̄deo itelligēdū est si acciperet̄ idiscrete ꝛ inordinate ꝛ immoderate. Jtē oīuꝫ seruū me feci. Cōtra.sup.6. Nolite serui effici hoīuꝫ. Rn̄deo.Hic loquitur de seruitute charitatis.s.in bono.Ibi de s̄uitute iniquitat̄.s. in malo. Jtē factus suꝫ iudeis iude⁹.Glo.In cibis accipiēdis vel nō accipiēdis. Cōtra.glo.Iniuste ḡ repꝛhēdit Petrum de discretiōe ciboꝝ.Gal.2.Immo bn̄:qa Petr⁹ discernebat cū scādalo gētiū.s.i locis gētiliū:Paulus autē nō. Jtē ibidē glo.Propter scandalum iudeoꝝ circūcidit Thimotheū.Act.16. Cōtra.Ueritas doctrine vite ꝛ iustitie non debet dimitti propter scandaluꝫ. Respondeo.Usqꝫ ad diuulgationem euangelij non erat de veritate doctrine siue vite ne homines circūciderentur:sed ne spem ponerent in circumcisione. Jtem vt oēs facerē saluos. Cōtra.sciebat nō oēs saluandos. Respōdeo.Uolebat

omnes

Hec tria ad actum oris recti pertinēt:cōfessio ad deū ꝛ pximū:oīo ad deū solū:predicatio ad pximum tn̄.

Predicatores q̄stuarij si id p̄n⁹ vel dum peccāt.

oẽs in pticulari.i.quelibet p se:nõ oẽs simul. ℭ Item sup illud. Omnes qdem currũt. Glo. In spũali agone quotquot qdem currunt si spũalr currunt accipiunt: et qui prior venerit expectat vt coronet cum posteriori. ℭ Cõtra. Unusquisqz in morte coronat. ℭ Rñdeo. Hoc itelligit de glia corpis nõ aie. ℭ Item sup illud. Ne forte cũ pdicauerim. Glo. Suo timore nos terret Aplus. ℭ Contra. pᵃ Joã. 4. Perfecta charitas foras mittit timorẽ. ℭ Rñdeo. Verũ est timorẽ pene:sz nõ timorẽ separationis siue offense. Cap. X.

Exo. 13. Olim autẽ vos ignorare fratres: † qᵣ patres nostri oẽs sub nube erãt: ꝛ oẽs

Exo. 14. per mare trãsierũt: † ꝛ oẽs in Moisen

Exo. 16. baptizati sunt in nube ꝛ i mari: † ꝛ oẽs

Exo. 17. eãdez escam spũalez comedebãt: † ꝛ oẽs eundem potũ spũalez bibebãt. Bibebant.n. de spũali: que illos comitabatur petra: petra vo fuit Christus.

Nume. 20. et. 26. Sed plures illoꝝ non approbauit deus. † Prostrati enim sunt in deserto.

Nolo enim vos ignorare fratres: qm̃ pr̃es nostri oẽs sub nube fuerunt: ꝛ oẽs mare transierunt: ꝛ oẽs in Moyse baptizati sunt in nube ꝛ in mari. Et oẽs eãdez escã spiritalez mãducauerũt: ꝛ oẽs eundez potũ spiritalez biberũt. Bibebant aũt de spiritali cõsequẽte eos petra: petra aũt erat Christus: Sed nõ in pluribus eoꝝ beneplacitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto.

Superius monuit abstinẽ ab idolotitis. Prio pp̃ter vitandũ scãdalũ fratrũ ifirmoꝝ. ca. 8. Scdo pp̃ter exẽplum suũ qui abstinet pp alios ab acceptiõe sumptuũ. c. 9ᵒ. Hic 3ᵒ monet ad idẽ ex ꝯsideratiõe iudeoꝝ in deserto idola venerãtiũ. vbi exẽplo pene istoꝝ. Primo monet abstinere a ppetratiõe pctõꝝ filiũ. Scdo spãlr a comestiõe idolis imolatoꝝ. ibi. PROPTER qd charissimi fugite ab idoloꝝ cultura ꝛc. In pᵃ pmo ondit q̃ antiquis iudeis cõtigit. Scda pp q̃d: q̃a nõ pp se tm̃: sz pp nos corrigẽdos ita euenit. Hec autẽ in figura facta sunt nostri ꝛc. Tertio vt exẽplo eoꝝ caueant ꝯcludit. ibi. ITAQVE qui se existimat stare ꝛc. Ergo pena timenda cautela adhibẽda. In pᵃ pmo ponit bñficia grẽ eis ipensa existentibꝰ in egypto. Secundo pstita in deserto. ibi. ET OMNES eãdem escã ꝛc. Tertio flagella pp igratitudinẽ inflictaz. ibi. SED nõ in pluribꝰ ꝛc. In pᵃ tangit tria bñficia. Primũ in ptectiõe nubis. Scdz in transitu maris rubri. ibi. ET OMNES mare trãsierũt ꝛc. Tertiũ in purgatiõe baptismatis. ibi. ET OMNES in Moyse ꝛc. Dicit ĝ. NOLO vos ꝛc. q.d. sic agẽdum est sicut monui. Nõ.n. sufficiũt sacra ecclesie suscepta vobis postea peccãtibꝰ: sicut nec iudeis dei beneficia qn postea punirent. NOLO.n. vos ignorare ꝛc. Hoc duplr legit. Uno modo de bonis ꝛ malis cõiter. Alio modo de malis spãlr. Prio mõ sic. NOLO vos ignorare fratres: qm̃ patres nostri i. istitutores fidei nostre. OMNES tam boni q̃ mali SVB NVBE protegente FVERVNT. Exo. 13. Dñs pcedebat eos ad ostẽdendum viaz per diẽ in colũna nubis ꝛc. Uel SVB NVBE i. sub figura ꝛ vmbra. Heb. 10. Umbraz hñs lex futuroꝝ ꝛc. ET OMNES mare i. rubrũ submersis hostibus TRANSIERVNT. non de vna ripa ad ripaz oppositã: sed ad eandez vnde transierũt quẽdaz sinũ maris. ET OMNES IN Moyse i. in ducatu Moysi BAPTIZATI sunt in nube ꝛ i mari i. per visa signa illa purgati ab ignorantia. Uel a vitijs per fidẽ. s. submersis egyptijs. Exo. 14. Timuit populus dñm ꝛ crediderũt dño ꝛ seruo suo Moysi. Uel BAPTIZATI sunt i. signũ baptismi receperũt. Nam baptismus cõstat ex aqua ꝛ spiritu. Joã. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spiritu. NVBES aũt symboluz erat spiritꝰ: MARE vo aque: vt dicit Dam.

ℭ Deinde cũ dicit. ET OMNES eandez escam spiritalem ꝛc. Post beneficia exhibita Israel de Egypto exeunti: hic tãgit bñficia exhibita in deserto. Et pmo beneficium mãne. Secũdo beneficium aque. ibi. ET OMNES eundez potum ꝛc. Tertio potus originem mirabilem. ibi. BIBEBANT AVTEM ꝛc. Quarto originis significationem. ibi. PETRA AVTEM ꝛc. Dicit ergo. ET OMNES eandez escam spiritalez mãducauerũt. mãna. s. de celo. Uocat autẽ eam spiritalem cũ esset corporalis: sed quia miraculose fuit data. de hoc habet. Sap. 16. Panem de celo prestitisti eis. ET OMNES eundez potum spiritalez i. aquam de petra. Nume. 20. Loquimini ad petrã ꝛ ipsa dabit vobis aquaz. Percussit petram ꝛ fluxerunt aque. BIBEBANT AVTEM de petra spiritali: que dicit spiritalis pp̃ter effectũ miraculosum pp̃ter futuri signũ. petra cõsequẽte eos. Dupliciter intelligitur CONSEQVENTE i. satisfaciente voluntati eoꝝ. ps. Desiderium eoꝝ attulit eis. Aque eniz vbiqz sequebant eos. Esa. 48ᵒ. Aquam de petra produxit eis ꝛc. Uel CONSEQVENTE eos. i. veritatez sequẽtem significante. PETRA aũt erat Christus. nõ per substãtiaz: sed per significationẽ. Hic ẽ lapis quez reprobauerũt ꝛc. Alio modo legit de bonis breuiter sic. NOLO VOS ignorare fratres qm̃ patres nostri i. istitutores fidei nostre OMNES boni spiritualr. Unde dic patres nostri nõ illoꝝ SVB NVBE fuerunt sicut prius. ET OMNES eandez escam mãducauerũt spiritalez i. corpus Christi in signo spiritualr intellecto. Uñ EANDEM escã spiritalẽ mãducauerũt. idẽ. s. qd nos: sed aliã escã corporalem q̃ nos. ꝛ hoc quãtũ ad maiores in Christũ credentes. Manducabant Christũ spiritualr. fm illud. Crede ꝛ manducasti. ET OMNES eundem potũ biberunt i. s. Christi sanguinez in signo. Sic loquitur de signo ꝛ potu spirituali p fidez nõ de corporali. BIBEBANT aũt de spiritali ꝛc. sicut prius. Appetẽdus cibꝰ ꝛ potus: q̃a sufficiens. Uñ dicit. OMNES manducauerunt. Indeficiens q̃a eãdez. Utilis q̃a potus ꝛ cibus spiritualis: qd notat in ipso noie spiritalis ꝛc.

ℭ Deinde cũ dicit. SED NON in pluribus ꝛc. Post beneficia tangit flagella. Et primo offensam. Secũdo penaz. ibi. NAM PROSTRATI SVNT. Dicit ergo. SED NON in pluribꝰ ꝛc. q.d. his oĩbus beneficijs vsi sunt iudei: sed non in pluribus eoꝝ beneplacitum est deo in illis. s. qui deum offenderunt: sed tantum in duobus. s. Caleph ꝛ Josue: quibus solis concessum est terraz promissionis obtinere. Nume. 14. Mal. 1. Nõ est mihi voluntas in vobis.

ℭ Hec aũt figure nostri fuerũt: ne nos simus cõcupiscẽtes rerũ malaꝝ: quẽadmoduz ꝛ illi cõcupierũt. Neqz simulacroꝝ siti cultores: sicuti qdaz illoꝝ: quẽadmodum scriptũ est. † Sedit populus Exo. 32.

vt ederet ac biberet: & surrexerunt ad ludendum.
Nume. 25. Neqꝫ stupris inquinemur: † sicuti qdaz illoꝝ stu
pris polluti sunt: & cóciderũt vno die viginti tria
Nume. 21. milia. Neqꝫ tentemus Chꝛm: † sicut & qdaz illoꝝ
Judith. 8. tentauerũt: & a serpentibus extincti sunt. † Neqꝫ
murmuretis: sicut & quidam illorum murmura-
uerunt: & interempti sunt ab extinctore. Hec au-
tem omnia figure contigerunt illis. Scripta vo
sunt propter admonitionem nostri: in quos ter-
mini etatum inciderunt.

¶ Hec aũt in figura facta sunt nostri vt non simus cócupiscétes maloꝝ sicut & illi cócupierunt. Neqꝫ idolatre efficiamini sicut qdaz ex ipsis: quéadmoduz scriptũ é. Sedit populus máducare & bibere & surrexerũt ludere. Neqꝫ fornicemur: sicut quidam ex ipsis fornicati sunt: & ceciderũt vna die viginti tria milia. Neqꝫ tentem⁹ Christum: sicut quidam eoꝝ tentauerunt: & a serpentibus perierunt. Neqꝫ murmuraueritis: sicut quidam eorum murmurauerũt & perierunt ab exterminatore. Hec auté omnia in figura cótingebant illis: scripta sunt aũt ad correptionez nostram in quos fines seculoꝝ deuenerunt. Lec. II.

Superius ostédit qd antiqs iudeis ꝯtingit: hic ondit q nó pp se tm: sz pp nos corrigédos ita euenit. Ubi pmo ostédit q pp nos corrigendos a pctó: pdicta facta sunt. Scdo q pp h etiam scripta sunt. ibi. HEC aũt oia in figura ⁊c.] In p⁰ ostédit q idó facta sũt vt cohibeamur a pctó: & pmo a pctó cordis. 2° a pctó opis ibi. NEQVE idolatre efficiamini ⁊c.] 3° a pctó oris. ibi. NEQVE murmuraueritis: sic qdaz ⁊c.] In p⁰ pmo deterret p penaz. Scdo ex h dehortat culpá. ibi. VT NON simus cócupiscentes ⁊c.] Tertio malos reducit ad memoriá. ibi. SICVT illi cócupierũt ⁊c.] Dicit ergo. HEC aũt in figura facta sunt nostri.] nó ficta sz vere facta. IN FIGVRA] in exéplú. s. vt nos ꝯsideráces illoꝝ supplicia. NON simus ꝯcupiscétes maloꝝ: sicut & illi cócupierũt] de qb⁹ ps. Concupierũt cócupiscétiá in deserto. Nume. 11. Dicitur q

In bonis id qd figurat é meli⁹: in malis aũt longe peius est.

vulgus ꝓmiscuũ flagrauit desiderio carniũ. ¶ Et notandũ q sicut in bonis longe meli⁹ est qd figurat q ipsa figura vt regnũ celoꝝ q terra ꝓmissionis: ita in malis longe peius é qd figurat q figura significás. Sz aũt Aug. illa supplicia que sustinuerũt figura gehéne fuerũt que omni pena maior est. Hec auté ꝑtinent ad sapiétes iter corinthios: qui desiderio carnes comedebant in idolo: & scandalizabát infirmos. vnde similes erant iudeis carnes desiderantib⁹ in deserto. vnde digni erant etiam simili pena.

¶ Deide cũ dicit. NEQVE idolatre ⁊c.] Dehortat peccatũ opis. Ubi tágit tria pctá. pmo idolatrie. 2° fornicationis. ibi. NEQVE fornicemur ⁊c.] 3° diuine téntationis. ibi. NEQVE tentem⁹ ⁊c.] In p⁰ pmo dissuadet idolatrie vicium. 2° deterret per exéplũ. ibi. SICVT qdaz ex ipsis ⁊c.] 3° explicat exemplũ iplicitum. ibi. QVEMADMODVM scriptũ é ⁊c.] Dicit g. NEQVE idolatre efficiamini.] Idolotitis vescédo i veneratióe idoli vel scandaluz infirmoꝝ. Sicut qdá illoꝝ: supple idolatre fuerũt. Exo. 32. & ps. Et fecerũt vitulũ i oreb: & adorauerũt sculptile. QVEMADMODVM scriptũ est.] Exo. 32. SEDIT populus] .i. qdá de pplo. MANDVCARE & bibé] corá idolo qb⁹ siles sũt q comedũt idolotita: idola venerádo. ET SVRREXERVNT ludere] .i. ludos facere sicut choreas & hmói i veneratioñ idoli. Uel SVRREXERVNT ludere] .i. idoluz adorare: qd est sile ludo pueroꝝ q faciũt imagines luteas.

¶ Deinde cũ dicit. NEQVE fornicemur ⁊c.] Tangit pctm fornicationis. Ubi pmo dissuadet tale pctm. 2° deterret p exéplum culpe. ibi. SICVT qdaz ⁊c.] 3° pene. ibi. ET CECIDERVNT vna die.] Dicit ergo. NEQVE fornicemur] vt qdá ex vobis. supra. 5. Omnino audit fornicatio inter vos. SICVT qdá ex ipsis fornicati sunt] cũ madianitis. s. Nu. 25. Et ideo ceciderũt vna die. 23. imo. 24. milia. sz maior nũs nó excludit minorez. vñ nó oꝛ h cũ ꝑpassione. Uel forte vitiũ scriptoꝝ é.

¶ Deide cũ dicit. NEQVE tentem⁹ Chꝛm ⁊c.] Tágit pctm diuine tentationis. qd dissuadet pmo vbo. 2° exéplo. ibi. SICVT qdaz ⁊c.] 3° supplicio. ibi. ET A serpentib⁹ ⁊c.] Dicit g. NEQVE tentem⁹ Chꝛm] diffidédo de ei⁹ potétia: sicut illi qui in vobis desperát de resurrectióe. SICVT qdá eoꝝ tentauerũt] deũ vel chꝛz in Moyse dicétes. Nunqd poterit parare mensam in deserto. Et idó A SERPENTIBVS perierunt] donec. s. serpés eneus erect⁹ é ad cui⁹ aspectũ sanabant. De h hr Nu. 21. & Deu. 6. Nó tentabis dñm deũ tuũ.

¶ Deide cũ dicit. NEQVE murmuraueritis ⁊c.] Post pctm cordis & operis dehortat pctm oris. Ubi pmo dissuadet murmurationis vitiũ. Scdo adducit qdá in exéplũ. & pmo culpe. ibi. SICVT qdá ⁊c.] 2° pene. ibi. ET PERIERVNT a serpétib⁹.] Dicit ergo. NEQVE murmuraueritis] ꝯ me: vl minores ꝯ maiores. Sap. 1. Custodite vos a murmuratióe. SICVT qdam eoꝝ murmurauerunt] ꝯ Moysen. Nume. 16. Murmurauit ois ꝯgregatio filioꝝ israel ꝯ Moysen: & ideo PERIERVNT ab exterminatore.] ab angelo. s. q exterminos terre eos percussit. Baruch. 3. Exterminati sunt & ad iferos descéderũt. ¶ Notádũ sup illud. IN MOYSE baptizati sunt.] q Dam. lib. 4. ca. de baptismo distinguit nouẽ gña baptismatũ accipiendo baptismata large. Primũ est aqua diluuij. de quo habet Gen. 6. Scdm mare rubrũ. de quo Exo. 14. Tertium aqua expiationis. de q Nume. 19. Quartũ baptismus Joánis. de quo Mat. 3. Quintũ baptismus: de q Chꝛs baptizat⁹ fuit. Luc. 3. Sextũ baptism⁹ spũsancti sup discipulos. Act. 1. Uos autez baptizamini spũsancto. Septimũ baptismus penitétie & contritionis. de quo Eccle. 34. Qui baptizat a mortuo ⁊c. Octauũ baptismus sanguis. de quo Luc. 12. Baptisma habeo baptizari: & quo coartor vsqꝫ dum pficiat. Nonũ baptism⁹ aque & spiritus. de quo Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spiritusancto. & Mat. vlti. Baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritussancti.

Baptismi genera. Aq diluuij. Mare rubrũ. Aqua expiationis. Joánis. Spũsancti. sanguis. Aqua & spũs. cótritiós baptismus, quo chꝛs baptizatus est.

¶ Deinde cũ dicit. HEC aũt oia in figura ⁊c.] Habito q pp nos pdicta facta sunt: hic ostédit q pp nos etiaz scripta sunt. Et pmo q in significatióe. Scdo q in correctióe. ibi. SCRIPTA sũt aũt ⁊c.] Dicit g. HEC aũt ⁊c.] Quasi. d. Ista ꝯtigerũt illis & hoc nó tantũ ppter sua peccata. AVTEM] pro sed oia in figura nostri. s. cótingebant illis. erat eniz tunc tempus figurarũ.

¶ Deinde cũ dicit. SCRIPTA sunt aũt ad correctioné.] Tangit q scripta sunt AD CORRECTIONEM nostrá.] Ubi iplicant tria ... AD CORRECTIO-

NEM nostrã.] Primo antiquoꝝ exẽpla que notãtur in scripturis. Scđo exẽploꝝ cã que est correctio nrã. Tercio etas nouissima que est finis seculoꝝ. Dicit ḡ. Scripta sunt aũt ad correctionẽ nostrã:ga quecũqȝ scripta sunt ad nostrã doctrinã scripta sunt. Ro. 15. Nos dico IN QVOS fines secloꝝ deuenerũt].i. sexta etas que ẽ vltima etas laborãtiũ. 1ᵃ Jo. 2. Filioli mei nouissima hora ẽ. Quia ḡ in vltima seculi etate sumꝰ nos exẽplis prioꝝ corrigi debemꝰ. Uel IN QVOS fines seculoꝝ deuenerũt].i. in qbꝰ p fidẽ ⁊ amorẽ Chri finita est secularitas:ga Phil. 3. dr̃. Cõuersatio nostra in celis ẽ. Unde tẽporalia nõ pmittunť tpe gratie sicut tpe legis. Unde nec in pactũ deducunť: sȝ adijciunť. Mat. 6. Primũ querite regnũ dei ⁊c̃. Sed antiquitus erãt in pactũ. Esa. pmo. Si volueritis ⁊ audieritis ⁊c̃. Ecce ergo exẽpla certa:ga scripta sunt: vtilia quia ad correctionẽ nostraȝ: durabilia ga in quo fines ⁊c̃.

¶ Proinde qui sibi videť stare: videat ne cadat. Tentatio vos nõ cepit: nisi humana. †Sed fidelis est deus: qui nõ sinet vos tentari: supra id qđ potestis: imo faciet vna cum tentatiõe euentum: quo possitis sufferre.

Supra. 1. 1. Thes. 5.

¶ Itaqȝ qui se existimat stare videat ne cadat. Tentatio vos nõ apprehendat nisi humana. Fidelis aũt deus est: qui non patieť vos temtari supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione prouentum vt possitis sustinere. Lec. IIII.

Habita pmo iudeoꝝ punitiõe. Scđo punitionis rõne: hic tertio cõcludit q exemplo eoꝝ debẽt a malo cauere. Ubi pmo monet vt caueant casum. 2ᵒ cauẽdi docet moduȝ. ibi. VOS nõ apprehendat ⁊c̃.] 3ᵒ pmittit firmũ adiutoriũ. ibi. FIDELIS aũt deus est ⁊c̃.] In pmo iplicat quatuor sollicitãtia sapiẽtem .s. multitudinẽ cadentiũ. cũ dicit. ITAQVE] incertitudinẽ stantiũ. cũ subdit. QVI SE existimat stare.] Necessitatẽ cautele. cuȝ addit. VIDEAT] facilitatem ruine. cũ dicit. NE CADAT.] Dicit ḡ. ITAQVE ⁊c̃.] q.d. Illi ⁊ si bñficijs dei vsi sunt: nihilominꝰ pp peccata perierũt. Itaqȝ ex eoꝝ ↄsideratiõe q existimat aliq̃ coiecturatiõe se stare. i. q sit in gr̃a ⁊ charitate videat diligẽti attẽtiõe ne cadat peccãdo: vel alios faciendo peccare. Esa. 14. Qño cecidisti lucifer ⁊c̃. Cadẽt a latere tuo mille ⁊c̃. Jõ Eph. 5. Uidete qũo caute ãbuletis.

¶ Deide cuȝ dr̃. TENTATIO vos nõ apphẽdat ⁊c̃.] Docet modum cauẽdi cãm .s. cauẽdo tentationẽ. Ubi pmo docet aliquã tẽtationẽ fugiẽdaȝ. Scđo aliquã sustinẽdam. ibi. NISI HVMANA.] Primo notificat: ga pulsat vt introeat. Uñ dr̃. TENTATIO.] Scđo quia impugnãt vt pualeat. Uñ subdiť. NON VOS apprehendat.] Dicit ḡ. TENTATIO ⁊c̃.] Quasi diceret ne cadatis. Tentatio .s. peccati nõ vos apprehẽdat trahẽdo in ↄsensuȝ peti. NISI HVMANA.] Hoc dupl'r exponiť. Uno mõ de tẽtatiõe interiori malarũ tunc ẽ permissio q.d. Nulla peti dilectio vos apprehendat: nisi forte de malis sine qua vita humana nõ duciť. Nõ n. est hõ qui semp faciat bonũ ⁊ nõ peccet. 3. Regum. 8. ⁊ 2. Paral. 6. Alio mõ expoñť đ tẽtatiõe exteriori hõis. Et sic est exhortatio sic. Tẽtatio vos non apprehẽdat nisi hũana .s. tribulationũ patiẽtiȝ pp Chrm tolerantia: Augu. pp̃ter Chrȝ pati humana tẽtatio est. Tob. 12. Quia acceptꝰ eras deo: necẽ fuit vt tẽtatio pbaret te.

Tentatio interior ⁊ exterior.

¶ Deinde cũ dicit. FIDELIS DEVS.] Ostẽdit paratũ adiutoriũ in tẽtatiõe. Ubi cõmẽdat deũ adiutorẽ: ga dat nobis resistẽdi potẽtiã: qđ notať. ibi. ESD faciet cũ tẽtatiõe ⁊c̃.] Perseuerãtiã: qđ notať. ibi. VT POSSITIS sustinere.] Uere fidelis deꝰ qui dat potẽtiã ne vincamur: gr̃aȝ vt mereamur: cõstãtiaȝ vt vincamus. Dicit ḡ. FIDELIS ⁊c̃.] Quasi diceret vos ad hoc hortor ⁊ moneo qđ potestis. FIDELIS dñs] in oibꝰ verbis suis QVI NON patieť vos tẽtari supra id qđ potestis.] qđ vtiqȝ posset diabolus si pmittereť: ga nõ est ptãs sup terrã que ei cõpareť. Esa. 40. Dat lasso virtutẽ. Ideo Jaco. 1. Omne gaudiũ existimate frẽs cũ in varias tẽtatiões incideritis. Aug. Qui dat diabolo tentãdi licentiaȝ: ipse dat tentans miaȝ. PROVENTVM] incꝛemẽta VT POSSITIS sustinere] ne deficiatis in luctaȝ vincatis: qđ fit p humilitatẽ: vt dr̃. Aug. Illi n. nõ crepãt in fornace qui nõ hñt vẽtuȝ supbie. ¶ Notãdum est sup illud: qui se existimat stare ⁊c̃. q ad casum ipellũt nos pmo debilitas viriũ: sicut cadunt pueri: decrepiti: infirmi. Esa. 40. In ifirmitate cadent: qđ cõtingit p tepiditatẽ bñ operãdi ⁊ instabilitatẽ. Scđo onus peccatoꝝ sicut cadũt asini sub onere nimio. ps. Ceciderũt qui opanť iniqtatẽ. qđ ↄtingit p negligẽtiã penitendi: ga petrũ qđ p pniaȝ ⁊c̃. Tertio multitudo trahentiuȝ: sicut arbor vel domꝰ multis trahẽtibꝰ deorsum cadit supra eodẽ. Neqȝ fornicemur ⁊c̃. qđ ↄtingit p ipulsuȝ hostiũ. Quarto lubricitas viaꝝ sicut incauti cadũt in lubrico. Eccl. 28. Attende ne forte labores in lingua ⁊ cadas: ⁊ in ↄspectu ⁊c̃. Qđ ↄtingit p incautã custodiaȝ sensuũ. Quito varietas offendiculoꝝ: sicut auis capta in medio laqueoꝝ. ps. Ui in curribꝰ ⁊c̃. Prouer. 24. Septies in die cadit iustus: qđ ↄtingit p corruptionem creaturaꝝ. Sexto ignorãtia agẽdoꝝ: sicut ceci cadunt de facili. Mat. 15. Si cecus ceco ducatũ prestet ⁊c̃. qđ cõtingit p negligẽtiã adiscẽdi necẽria. Septio exempla cadentiũ sicut angeli ad exẽpluȝ luciferi. ps. Cadent a latere tuo mille ⁊c̃. Prouer. 25. Fons turbatus pede ⁊ vena corrupta iustus cadẽs coraȝ ipio: ga ↄtingit per imitationẽ maloꝝ. Octauo ponderositas corporum. Corpus enim qđ corrumpiť aggrauat aiaȝ sicut lapis in collo natantis. Job. 14. Mons cadẽs defluit: qđ cõtingit per carnis fomẽtum superfluum.

Ad supr' alii qui cadũt.

¶ Quapp dilecti mei: fugite ab simulacroꝝ cultu: vt prudentibꝰ loquor: iudicate vos qđ dico. Poculum benedictionis: cui benedicimus: nõne cõicatio sanguinis Christi est? Panis quem frangimus: nõne cõmunicatio corporis Christi est? Quoniaȝ vnus panis: vnuȝ corpus multi sumꝰ. Nam oẽs ex eodeȝ pane participamus.

¶ Propter quod charissimi mei: fugite ab idoloꝝ cultura. Ut prudẽtibꝰ loquor vos ipsi iudicate qđ dico. Calix benedictionis cui benedicimus: nõne cõicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frãgimus nõne participatio corporis domini ẽ? Quoniaȝ vnus panis ⁊ vnus corpus multi sumus: oẽs qui de vno pane ⁊ de vno calice participamus. Lec. IIII.

Superius ex consideratiõe iudeoꝝ pene monuit abstinere a ppetratione peccãtoꝝ similium: hic spẽlr monet cauere a comestione idolis imolatoꝝ. Ubi pmo posuit cõmonitionem cauendi ab

idolotitis. Scdo subdit cāz cōmonitiōis. ibi. QVID ERGO dico rč.] Tertio docet modū caūēdi a dictis. ibi. OMNE qd in macello venit mādūcate rč.] In pᵒ cauere ab idolotitoꝝ comestione monet. Primo ex ti more pene cōsilis. Scdo ex cōtōne sancti altaris. ibi. VT PRVDENTIBVS loquor rč.] Tertio ex silitu dine sacrificij legalis. ibi. VIDETE Israel fm car nez rč.] In pma vt eius obediāt dictis. Primo arguit inferēdo. cū dicit. PROPTER QVOD.] Scdo allicit blandiēdo cum subdit. CHARISSIMI MEI.] Tertio instruit exhortādo. cū addit. FVGITE rč.] Dicit ergo. PROPTER qd rč.] Quasi diceret. qa sacramenta sola nō saluāt: z qui cadit punit: z auxilium dei non deest. PROPTER qd charissimi mei fugite ab idoloꝝ cul tura.] i. ab oi idoli veneratione. Glo. Ideo hos Apłus hortat fugere ab idolatrie supstitione. Uel ne sapien tes comedant idolotita cū offendiculo infirmoꝝ qbꝰ idolatrare viderent. Uel ne ipsi infirmi idolatre fiāt edendo in idoli veneratione. Fugite ergo ab idoloꝝ cultura. Uel putatiua quo ad esum sapiētū. Uel vera quo ad esum infirmorum.

Deinde cū dicit. VT PRVDENTIBVS loquor rč.] Monet cauere ab idolotitoꝝ comestione ex cōtone sacramēti altaris. Ubi pmo qd dicturus est supponit coꝝ iudicio. Scdo ostēdit qd est illud. s. qꝫ per cōtonē eucharistie efficimur vnū cū Chro. ibi. CALIX bene dictionis rč.] Tertio pbat qꝫ ita est qꝫ oēs sumꝰ vnuꝫ in corpe eiꝰ mystico. ibi. QVONIAM vnꝰ panis rč.] Dicit ḡ. VT PRVDENTIBVS rč.] q.d. Ut fugiatis LOQVOR vobis vt prudētibꝰ.] Uel sic. LOQVOR vobis saltuꝫ qd. s. qd sequit. VT PRVDENTIBVS.] Uel sic. loquor infirmis. s. q sunt iter vos: vt supra lo cutus sū prudentibꝰ. Et ideo VOSIPSI] maiores IV DICATE qd dico.] Iob. 21. Si cōtempsi subire iudi ciū cū seruo meo. Iudicate inqꝫ hoc qd seqt. CALIX bñdictionis] i. potus calicis p quē pticipātes benedi cunt. Luc. 22. Similr z calicē postqꝫ cenauit dicens. (Hic calix rč.) CVI BENEDICIMVS] i. qd nos fi deles exaltamꝰ credendo z grās agēdo. Uel CVI BE NEDICIMVS] i. quem nos sacerdotes consecramus. NONNE cōicatio sanguis Chri est] faciēs nos vnum cū ipso. Fm illū i Augu. Nec tu me mutabis in te. Est ḡ sua rō talis. Sicut pticipās calicē dñi fit vnū cū eo: sic participās calicē demonioꝝ fit vnū cū eis: sꝫ cū de monū vnitas est maxie fugiēda. ḡ z pticipatio idolati toꝝ i coꝝ veneratōe. Et iō fugite ab idoloꝝ cultura. ET PANIS quē frāgimus] i. sumptio panis fracti in altari. NONNE participatio corporis dñi est.] faciēs nos vnū cū Chro: qa sub spē panis sumit corpꝰ Chri.

Deinde cū dicit. QVONIAM vnus panis rč.] Ostē dit qꝫ oēs sumꝰ vnū in corpore eiꝰ mystico. Ubi ppo nit pmo vnitatē. Scdo subdit vnitatis rationem. ibi. OMNES qui de vno rč.] In pᵒ tangit duplicē vnitatē. Primā incorporationis qua in Chrm trāsformamur. cū dicit. VNVS panis rč.] Aliā vitē z sensus quam a Christo capite accipimꝰ. cum addit. ET VNVM cor pus rč.] Dicit ergo. QVONIAM vnus rč.] Quasi di cat per h pꝫ qꝫ vnuꝫ sumus cū Chro: qꝛ vnus panis vnione fidei spei z charitatis. ET VNVM corpꝰ mul ti sumus] per subministrationē operū charitatis. Cor pus. s. illius capitis q est Chrs. Multi dico. s. OMNES qui de vno pane] i. corpe chri. ET VNO calice] i. san guine PARTICIPAMVS] digna pticipatōe. s. spūali nō tm sacramētali. Augu. Accipite: quia vnus panis z vnū corpꝰ eccłia Chri dr pro eo qꝫ sicut vnꝰ panis ex multis granis: z vnuꝫ corpꝰ ex multis mēbris cōponit: sic ecclia Chri ex multis fidelibꝰ capite copulans cō nectit. De ista vnitate. Infra. 12. dr. Hic qrit sup illo. Oēs in Moyse baptizati. Glo. per visa illa lega lia purgati. Cōtra. Legalia nō iustificabāt. Re spondeo. Iustificabāt dispositiue z remotis non copu latiue: qa p modū signi nō cause. Itē super illud. Petra aūt erat Chrs. Glo. Non petra dedit aquas sed Chrs. Contra. Nume. 20. Loquimini ad petram z ipsa dabit vobis aquas. Rñdeo. Petra dabat ori ginalr nō effectiue. Itē sup illud. Oēs eādē escam. Glo. Si qs māducauerit ex hoc pane nō morietur in eternū. i. qui mādūcat corde nō qui premit ore. Cō tra. Ergo nō ops sacramētalr māducare. Rñdeo. Non qui premit ore solūꝫ. s. Itē sup illud. Eandeꝫ potū spūalem. Glo. Idē est effectꝰ in illis sacramētis: sed nō tantū quātū in nostris. Cōtra. Sacramēta vetera nō efficiebāt qd figurabāt. Rñdeo. Idē est effectꝰ: sꝫ aliter. naꝫ illoꝝ per modū signi: nostroꝝ p modū cause. Itē sup illud. Hec aūt in figura facta sunt. Glo. Oēs pene minores sunt gehenna. Cōtra. Carentia visionis dei maior est qꝫ gehēna: fm Chrisō. Rñdeo. Loquit de penis tēporalibus. Itē sup illud. Qui stat videat ne cadat. Glo. Non qꝫ sit aliquis sine casu. Contra. Multi sunt sine mortali. Re spondeo. Duplex est casus. vnus a dño per mortale. alter in dño p veniale. Itē sup illud. Fidelis deus. Glo. Qui dat tentādi diabolo licentiā dat tentatis mi sericordiā. Cōtra. Qd fit de licentia licite fit. Ergo licet diabolo tentare. Rñdeo. Licētia accepit hic pro pmissione nō pro cōcessione. Itē vosipsi iudi cate. Cōtra. Non est inferioꝝ iudicare de factis su perioꝝ. Rñdeo. Nō debent iudicare iudicio sup ordinationis: sed iꝫ iudicio discretionis. Itē super illud. Benedicimus. Glo. Nos sacerdotes. Cōtra. Quod minꝰ est a maiori benedicit. Rñdeo. In sa cramēto altaris bñdictio sacerdotis fert super termi num a quo. i. sup panē nō sup terminū ad quē. i. corpꝰ Chri. Itē. Panis quē frāgimus rč. Cōtra. Iam tunc nō est ibi panis. Rñdeo. Ponit significatum pro signo. i. panis pro specie panis. Itē super illō. Nōne pticipatio rč. Glo. Per pces māducat. i. sacra mēto: z manet iteger in celo. Cōtra. Chrs sub sacra mēto est ipartibilis. Rñdeo. Manducat per pces sacrāl nō sui. Itē ibideꝫ. Glo. In illo sacro corpꝰ suū z sanguinē cōmedēdo: qd est fecit nosipsos. Cōtra. Nō fecit nos corpꝰ Chri verū. Rñdeo. qꝫ. i. cuius significatum: vnde relatio est simplex.

Uidete Israelem iuxta carnē. Nōne qui edunt victimas: pticipes sacrarū sunt? Quid ergo di co: qꝫ simulacrum aliquid sit? aut quod simula cris imolatum aliquid sit? Non verū illud dico: qd que imolant gentes: demoniis imolant: z nō deo. Nolim aūt vos consortes demonioꝝ esse. Deut. 32. Non potestis poculuꝫ domini bibere: z poculū demonioꝝ. Non potestis mense dñi pticipes eē: z mense demonioꝝ. An prouocamus dñm num fortiores illo sumus? Oia mihi licent: at nō oia cōducūt. Oia mihi licent: sꝫ nō oia edificāt. Ne mo qd suū est: querat: sꝫ qsqꝫ qd alteriꝰ est. Eccl. 37. Supra. 6. Infra. 13.

Uidete Israel fm carnē. Nōne qui edūt hostias pticipes sunt altaris. Quid ergo?

Dico q̄ idolis imolatū sit aliqd: aut q̄ idolum sit aliqd. Sed que imolant gentes demonijs imolant ɀ nō deo. Nolo autē vos socios fieri demonioꝝ. Non potestis calicem dñi bibere ɀ calicez demonioꝝ. Non potestis mense dñi participes eē ɀ mense demonioꝝ. An emulamur dñm? Nunqd fortiores illo sumus? Omnia mihi licent: sed non oia expediūt. Omnia mihi licent: sed nō oia edificāt. Nemo qđ suuz est q̄rat sed qđ alterius. Lec. V.

Superius monuit abstinere a comestione idolotitoꝝ. pmo ex timore pene ꝯsilis. 2° ex cōione altaris: hic tertio monet ad idē ex similitudine sacrificij legalis. Ubi pmo excitat attentionem. Scđo ondit ꝓpositū. ibi. NONNE qui edūt hostias.] Dicit ḡ. VIDETE.] Hoc dupl'r legit. Uno mō de sacrificijs iudeoꝝ. Alio mō de ritu gentiliū. Primo mō hoc qđ dico Israel est accusatiui casus. Alio mō vocatiui. Primo mō sic. q.d. Multi vnuz corpus sum⁹ qui de vno pane ɀ vno calice pticipam⁹. Et h̄ pz per hāc similitudinē. VIDETE Israel ſm carnē] supple ambulantē .i. carnalib⁹ sacrificijs deseruiētez. Hoc dicit ad dñaz israel ſm spūz. De vtroqz Ro. 2. Non .n. qui in manifesto iudeus ɀc̄. NONNE qui edūt hostias] legales PARTICIPES sunt altaris] legalis. Sicut g edūt carnē Chr̄i ɀ sanguinē pticipes st̄ corpis. Scđo° legit sic. VIDETE] o israel: o vos q estis israel spūalis videntes .s. deū VIDETE] inq̄ ea q̄ sunt SECVNDVM carnē] .i. in idolatrie ritu carnali. NONNE g edūt hostias] idolis .s. imolatas PARTICIPES sunt altaris] demonū ɀ idoloꝝ. q.d. Sic. Est ergo sua rō talis. Qui edunt hostias oblatas altari: participes sunt altaris. A simili qui edunt hostias imolatas idolis: participes sunt idoloꝝ siue demonioꝝ.

Deide cū dicit. QVID ḡ dico ɀc̄.] Superius posuit monitionē cauēdi ab idolotitoꝝ comestione: hic ponit cāz admonitionis. Ponit aūt q̄tuor cās q̄re debēt ab idolotitis abstinere. Prio ꝓpter vitādā demonis societatē. Scđo pp vitādaz sacre cōionis exclusionē. ibi. QVIA nō potestis calicez dñi bibere ɀc̄.] Tertio pp vitādaz dei indignationē. ibi. AN EMVLAMVR dñm ɀc̄.] Quarto ꝓpter fratrū lesionez. ibi. OMNIA mihi licent ɀc̄.] In p° pmo ostēdit per h̄ q̄ nō dicit h̄ eo q̄ alicuius virtutis reputet idoluz vel idolotitum. Scđo q̄ potius ideo qa demonib⁹ est imolatum. ibi. SED QVE imolant ɀc̄.] Tertio q̄ nō vult eos esse socios demonū. ibi. NOLO autē vos socios ɀc̄.] Dicit ḡ. QVID ERGO.] q̄si .d. Moneo cauere ab idolotitis. QVID ergo dico] .i. quid dicere videor hoc monēdo. Nūqd h̄ supple q̄ illud qđ IDOLIS] est IMMOLATVM SIT] aliqd vel alicui⁹ virtutis vt noceat AVT q̄ idolū sit aliqd] veneratiōe dignū. q.d. Non. ps. Neqz eniz est spūs in ore ipsoꝝ. SED] h̄ poti⁹ dico q̄ QVE imolant gentes] idolo. DEMONI imolant ɀ nō deo.] ps. Omnes dij gentium demonia. Deut. 32. Immolauerunt demonijs ɀ non deo.

Deinde cū dicit. NOLO aūt vos fieri ɀc̄.] Ostendit q̄ nō vult eos fieri socios demonū qđ fierent si cōicarent mense idoloꝝ. Et hoc est q̄ dicit. NOLO autem vos] qui fideles estis SOCIOS fieri demonioꝝ.] edendo .s. de his q̄ idolis imolant. 2. Cor. 6. Que societas lucis ad tenebras: aut q̄ cōuentio Chr̄i ad belial.

Deinde cū dicit. NON potestis calicē ɀc̄.] Ecce scđa rō quare abstinēduz ē ab idolotitis q̄ est talis. Omne qđ excludit a cōmunione corporis ɀ sanguis Chr̄i: vitanduz ē. Comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitāda est. Prio ḡ ostēdit q̄ hmōi comestio excludit a cōione sanguinis Christi. Scđo q̄ ɀ a cōione corpis Christi. ibi. NON potestis mense ɀc̄.] Dicit ḡ. NON potestis ɀc̄.] q.d. NOLO vos fieri socios demonioꝝ.] hoc aūt ideo dicit. QVIA nō potestis calicez dñi bibere] potu spirituali nō sacramētali tm̄. ps. Calicez salutaris accipiā. ET CALICEM demonioꝝ] simul: ɀ h̄ quo ad sacrm̄ sanguis. NON potestis mēse dñi pticipes esse] quo ad sacrm̄ corpis ET MENSE demonioꝝ.] Mat. 6. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Ecce ḡ calix fructuosus: qa ad bibēduz spūal'r. pciosus: qa dñi spāl'r: purus ɀ mūdus: qa nō daꝰ imūdis vasis. Sil'r pōt dici ō mēsa.

Deide cū dicit. AN EMVLAMVR dñm ɀc̄.] Ecce 3ª rō talis. Omne illud qđ ꝓuocat iraz dei vitāduz ē. Comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitāda est. Primo ḡ ostēdit q̄ de⁹ ꝓuocaꝰ ex tali comestione. Secūdo q̄ stultū ē eū ꝓuocarꝰ. ibi. NVNQVID fortiores illo ɀc̄.] Dicit ḡ. AN EMVLAMVR] .i. ad iraz ꝓuocare volumus dñm comedēdo idolotita. Uel sic. AN EMVLAMVR dñm] .i. inuidem⁹ ei vt q̄si in cōtēptuz eius h̄ faciamus. Deut. 32. Prouocauerunt eum in dijs. NVNQVID] q.d. Nō debemus eū ꝓuocare. NVNQVID illo fortiores sum⁹] q.d. Nō. Job. 6. Si fortitudo q̄rit robustissimus est. Fatuū est enim ꝓuocare fortiorē se.

Notāduz sup illud. Nolo aūt vos socios fieri q̄ ē societas bona ɀ mala: ɀ vtraqz q̄druplex. Est ḡ societas bona pma psonaꝝ diuinaꝝ. de qua. 1. Jo. 1. Ut societatē habeam⁹ cū deo: ɀ societas nostra sit cū patre ɀ cū filio ei⁹ Jesu chr̄o. Et h̄ exigit summa iocūditas: qa nulli⁹ rei sine socio iocūda ē possessio. Scđa angeloꝝ sanctoꝝ. de qua Thob. 5. Credo .n. q̄ angelus dei bonus comitetur ei. Et h̄ exigit hois dignitas. Hiero. Magna est dignitas aiaruz ɀc̄. Tertia viroꝝ iustoꝝ. de qua Gal. 2. Jacob⁹ ɀ Joānes dextras dederūt mihi ɀ Barnabe societatis. Et h̄ exigit nr̄a vtilitas. Ecc. 4. Meli⁹ est duos ɀc̄. Quarta beatoꝝ. de qua Apocal. 1. Ego Joānes socius vester ɀ frater in tribulatiōe ɀ regno: ɀ h̄ exigit cōis felicitas: qa si socij sumus passionis erimus ɀ consolationis. Supra. 1. Societas mala similir q̄druplex. Prima a parte maloꝝ. de qua Esa. 1. Principes tui infideles socij furum. Hec est societas Herodis ɀ Pilati in crucifixione Chr̄i. Scđa hypocritaꝝ. de qua Job. 30. Frater fui draconū ɀ soci⁹ struthionū. Que alas hēc videꝰ ɀ volare nō pōt. Hec est societas vulpis ɀ lupi. Tertia demonuz. de qua Job. 18. Habitent in tabernaculo eius socij ei⁹ qui nō est: hec societas catti ɀ muris: carnificis ɀ bouis. Quarta dānatoꝝ. de qua. 2. Corin. 6. Que societas lucis ad tenebras: hec est societas incarceratoꝝ in igne.

Societas bona psonaꝝ in deo: angeloꝝ: viroꝝ iustoꝝ: beatoꝝ.

Societas mala: maloꝝ: hypocritaꝝ: demonuz: dānatoꝝ.

Deinde cū dicit. OMNIA mihi licent ɀc̄.] Ponitur q̄rta rō talis. Omne illud qđ ledit ꝓximoꝝ salutē vitanduz ē: sz comestio idolotitoꝝ est hmōi. ḡ vitanda est. Prio ostēdit q̄ talis comestio comedenti nō proficit. Scđo q̄ alterū ledit. ibi. OMNIA mihi licent ɀc̄.] Dicit ergo. OMNIA mihi ɀc̄.] q.d. Si illos peccare dicā qui comedūt idolotita: nō tñ dico cibos in se illicitos: qa oia que ad escā ptinent mihi licent. Uel ET SI oia mihi licent: sz nō oia expediūt] .i. adiuuant me i cursu meo. Sile supra. 6. OMNIA mihi licent] .i. ɀ si omnia mihi licerent. SED nō oia edificāt] ꝓximos: sz ea que

charitate. Scdo ostēdit insufficiētiā talis sciētie.ibi. NONDVM cognouit ⁊c.] Tertio rōnē insufficientie. ibi.QVEMADMODVM oporteat ⁊c.] Dicit ergo. SI QVIS aūt ⁊c.] q.d.bñs sciaꝫ:sed nō sufficiētē:qa SI QVIS] vestrū EXISTIMAT se scire] hñs sciam sine charitate. ALIQVID SCIT] s.ꝙ liceat comedere idolotita. NONDVM] tñ COGNOVIT] qa nō se cognoscere facto ostēdit QVOMODO oporteat cū scire] i. qlr debeat vti scia:qa in edificationē nō in nocumētū alioꝝ. ¶ Scire aūt ꝯtigit dupl'r.s.hēre sciaꝫ ⁊ vti scia: sicut videre hēre visum:⁊ vti visu Glo. Bernardi. Hic nō approbat Apl's multa sciētē si modum sciēdi nescierit. ¶ Modus.n.sciēdi ē vt scias quo ordine:quo studio:quo fine scire queqꝫ oporteat:quo ordine vt id prius qd maturi⁹ ad salutē.quo studio vt id ardētius qd efficacius est ad amorē.quo fine vt nō ad inanem gloriaꝫ vel curiositatē velle aliqd:sꝫ ad edificationeꝫ sui ⁊ ꝓximi. Sunt nāqꝫ qui scire volunt eo fine tm:vt sciant:⁊ curiositas est.qdaꝫ vt sciant ⁊ vanitas est.qdā vt sciaꝫ vēdant ⁊ turpis questus est.qdaꝫ vt edificenť ⁊ prudētia est.qdaꝫ vt edificent ⁊ charitas est.

Scia hēda est ad cōmoduꝫ ꝓximi ⁊ nō in dānuꝫ. Scire ꝯ hēre sciētiaꝫ ⁊ pro vti hñs. Modus sciēdi ē scir quo ordine: quo studio: quo fine. Sciūt aliq vt sciāt vt curiosi vt apparēt ⁊ vanitas est: qdā vt vēdāt ⁊ turpis qst⁹ ē: qdā vt edificent ⁊ hō prudētes: qdam vt edificent ⁊ h̄ō charitatē hñt.

¶ Deinde cū dicit. SI QVIS autē diligit ⁊c.] Hic ostēdit a qb⁹ hec scia habeť sufficiēter:qꝛ ab illis q vtunť ea ex charitate. Prio ḡ supponit sciaꝫ cum charitate. Scdo ostēdit sufficiētiā talis scie.ibi. HIC cognit⁹ ē.] Dicit ḡ.SI QVIS ⁊c.] q.d. Ille pfecte non scit q nescit quēadmodum oporteat eū scire. SI QVIS aūt diligit deū.] ⁊ ita cū scia hꝫ charitatē. hic COGNITVS.i.approbat⁹ ē ab eo.] Nouit.n.dñs q sunt ei⁹.2.Ti.2. Vñ talis vere scit deo approbāte:qa bñ vtiť scia pp charitatē annexā. ¶ Notādū est hic ꝙ ad h̄ ꝙ ALIQVIS sciat quēadmodū opꝫ scire]nouē sunt necīa. Prio humiliter sine inflatiōe. Phil.4. Scio humiliari.hs. Si nō humil'r sentiebā. ¶ Scdo sobrie sine ꝑsūptiōe.ā.1. Nō iudicaui me scire. Ro.12. Nō plus sapere q̄ opꝫ. ¶ Tertio certitudinal'r sine hesitatione.2.Ti.1. Scio cui credidi:⁊ cert⁹ suꝫ. ¶ Quarto veraciter ⁊ sine errore.2.Ti.3. Semp discentes ⁊ nunq̄ ad sciaꝫ veritatis ꝑuenientes. ¶ Quinto simpl'r sine deceptione.1.Ti.6. Oppositiones falsi nois scie. ¶ Sexto salubriter cum charitate ⁊ dilectiōe. Infra.13. Si habuero oēm sciaꝫ charitatē aūt nō habuero. ¶ Septimo vtil'r cū ꝓximoꝝ edificatione. Infra.12. Alij dať sermo scie in eodem spiritu. ¶ Octauo liberal'r cū gratuita cōicatiōe. Sap.6. Ponam in lucē sapiētiaꝫ eius. ¶ Nono efficaciter cū bona opōne Sciēti.n.bonū ⁊ nō faciēti pctm est illi. Jac.4. Primū.s.humilitas scie arguit sapiētes superbos:sobrietas curiosos:certitudo dubiosos:vitas hereticos:simplicitas aduocatos:salubritas magnos: vtilitas iniquos:liberalitas auaros:efficacia ociosos.

Scit̄ qño opꝫ: humiliter: sobrietate: certitudinalr: veraciter: simpliciter: salubriter: vtiliter: liberaliter: efficaciter.

¶ Deide cū dicit. DE ESCIS aūt q̄ idolis ⁊c.] Hic ostēdit q̄lē sciam hñt de idolotitis:ostēdens p̄mo ꝙ sciūt idoluꝫ nihil eē. 2° ꝙ sciūt oia a deo eē.ibi. NAM ET si sunt qui dicanť dij ⁊c.] In p° p̄mo dicit idolū nihil esse. Scdo iuxta h̄ ad declarationē ostēdit deuꝫ nō nisi vnū esse.ibi.ET QVOD nullus deus ⁊c.] Dicit ḡ. DE ESCIS āt ⁊c.] q.d.ꝑdcis modis nō valꝫ scia: sꝫ tñ DE ESCIS que imolanť idolis scimus] scia vera.s.ꝙ in se sunt licite:nec pp idolum sunt imunde:⁊ h̄ qa idolum NIHIL EST] in mūdo. Hoc tripl'r exponiť. Primo mō sic. Idoluꝫ nihil ē in mūdo.i.inter creaturas mūdi q̄rū ad formā idoli.lꝫ.n.mā idoli sit aliqd.s.aurū vel argētuꝫ vel hmōi nil est forma.s.que creditur ibi esse ab idolatris:qui credūt idoluꝫ esse deū. Esa.41. Ecce vos estis ex nihilo ⁊ opus vřm ex eo qd non est. Scdo

Idoluꝫ nihil ē in mūdo.

mō sic.idoluꝫ nihil est.s.ꝑsona subsistēs ex simulacro ⁊ spiritu ꝑsidēte. Ex illis.n.duob⁹ nihil fit sicut ab idolatris putať. Hiere.10. Confusus ē ois artifex in sculptili:qa falsuꝫ ē qd cōflauit:⁊ nō est spūs in eo. Tertio mō sic.idoluꝫ nihil ē in mūdo.i.nulli⁹ rei q̄ sit in mundo hꝫ silitudinē. Est.n.dña inter idoluꝫ ⁊ simulacruꝫ: qa simulacruꝫ dr qd fit ad silitudinē rei alicui⁹ nālis. idoluꝫ ad nullius rei fit silitudinē vt si corpori humano addať caput equinuꝫ. Esa.40. Cui similē fecistis deū ⁊c. Et scimus etiā ꝙ nullus deus nisi vn⁹. Deu.6. Audi israel dñe deus tuus deus vnus est.

In persona subsistens. Nullius hēt silitudinē. Simulacruꝫ ad silitudinē alicui⁹ rei naturalis:idolū ad nulli⁹ silitudinē.

¶ Deide cū dicit. NAM ET si sunt qui ⁊c.] Hic ondit ꝙ sciūt oia a deo eē nō a dijs nūcupatiuis vel adoptiuis vt sunt idola vel scti:sꝫ ab vno summo. Prio ḡ dicit qūo pōt intelligi deoꝝ pluralitas.s.ꝑ adoptionem vel nūcupationē. Scdo qūo est diuinitatis vnitas.s.ꝑ essentiā.ibi.NOBIS tantū vnus de⁹ ⁊c.] Ubi p̄mo tāgit vnitatē in p̄re. 2° in filio.ibi. ET VNVS dñs ⁊c]. In p° tāgit tria.s.essentiā:qa vnus de⁹:ꝑsonā qa pater. potētiā ex quo oia.clemētiam qa ⁊ nos in illo. sil'r ista tāgit in filio. Dicit ḡ.NAM ET si sunt ⁊c.] q.d.⁊ vere nō est nisi vnus de⁹.NAM ET si sunt qui dicanť dij] vere ꝑticipatiōe diuinitatis vt sancti.ps. Ego dixi dij estis.SIVE IN CELO] vt scti cōprehēsores.SIVE IN TERRA] vt scti viatores. SI QVIDEM sūt dij multi] vere ꝑticipatiōe diuinitatis vt sancti ⁊ iusti dñi:apli ⁊ ꝑlati:nobis tñ ⁊c. Alio mō legiť sic.NAM ET si sunt qui dicunť dij] a gētib⁹.s.falsa nūcupatiōe. SIVE IN CELO] vt sol ⁊ luna.SIVE IN TERRA] vt Mercurius ⁊ Diana.SIQVIDEM sunt dij multi] sola.s.nuncupatiōe s̄m gētiles.ps. Oēs dij gētium demonia.ET DOMINI multi] qꝛ aliqs ꝑsunt.NOBIS tñ] tm̄ VNVS est deus] essentialr.s.PATER ex quo oia] s̄m nāꝫ ⁊ ꝑ paternā auctēꝫ. Ro.11. Ex quo oia ET NOS in illo] ꝑ grāꝫ. Act.17. In ipso viuimus mouemur ⁊ sumus.ET VNVS] scꝫ pře de⁹ DOMINVS Jesus chřs. Jo.10. Ego ⁊ pr̄ vnū sum⁹.PER quē oia].s.fcā sunt s̄m nāꝫ. Jo.1. Oia ꝑ ipm facta sunt.ET NOS ꝑ illuꝫ].s.sum⁹ in deo ꝑ grāꝫ. Ro.1. Per quē accepim⁹ grāꝫ ⁊c.ḡ vnus est altissim⁹ creator oiuꝫ oipotēs. Ex his eliciť talis rō. Nō est nisi vnus de⁹ q fecit oia:sꝫ multa sunt idola. ḡ non sunt deus:qui fecit oia: nec credunť aliqd. ergo nihil. SED NON in oib⁹ est scia.] Habito ꝙ maiores illoꝝ hñt sciaꝫ de idolotitis:hic ostēdit ꝙ minores hac scia carent Ubi p̄mo ondit ꝙ in qbusdā defuit ꝑdicta de idolotitis scia. Scdo ꝙ pp h̄ esu idolotitoꝝ polluitur eoꝝ ꝯscia. Ubi p̄mo tāgit pollute ꝯscie rōnem. Scdo ipsaꝫ pollutionē.ibi. ET CONSCIENTIA ipoꝝ ⁊c.] Dicit ḡ.SED NON oib⁹ ⁊c.] q.d.h̄ scim⁹ nos.s.ꝙ idoluꝫ nihil ē.SED NON i oib⁹] vt in ifirmis EST scia] hec:⁊ vere nō est in oib⁹. QVIDAM eniꝫ ⁊c.] Vel sic. Nos scim⁹ ꝙ idoluꝫ nihil ē in mūdo.QVIDAM eniꝫ cū ꝯscia idoli] qa.s.putēt idolū aliqd diuū eē VSQVE NVNC] i.post cōuersionē sicut an̄.MANDVCANT idolotitū] i.de scificatis idolis:⁊ h̄ nō q̄si cibū simpl'r SED QVASI idolotitū] s.i reuerētiā idoli.ET CONSCIENTIA illoꝝ cū sit ifirma polluiť.] ꝑ illos.s.qui habent rectā sciaꝫ:sed nō cū charitate ꝑ quos in hunc errorē infirmi iducunť. Deut.27. Maledict⁹ q errare facit cecū in itinere. Hic innit ꝙ nō cib⁹: sꝫ ꝯscia polluiť per pctm comedendo ad exēpluꝫ maloꝝ.

De⁹ ꝑ essentiā ꝑ adoptionem vel per nūcupationē.

¶ Deinde cū dicit. ESCA autem nō cōmēdat ⁊c.] Hic q̄rto ondit ꝙ corā eis idolotita comedere nō debent. Ubi prio ondit ꝙ hō comestio nihil ꝑdest apud deū Scdo ꝓbat ꝙ nō prestat aliqd bonū augumētum.ibi.

NEQVE

NEQVE .n. si nõ manducauerimus.] Dicit ergo. ESCA autem ec.] q.d. Illis nocet vña comestio. vobis aũt nõ prodest. ESCA] .n. NOS nõ cõmẽdat deo] sz recta fides in edẽdo. Nã nec Esau esu lẽticule iustificatus ẽ. nec Delias esu carniũ pollutus ẽ. Ro. 14. Nõ ẽ regnũ dei esca et potus. Heb. vlt. Bonũ ẽ grã stabilire cor nõ escis.

¶ Deinde cũ dicit. NEQVE .n. si nõ mãducauerimus ec.] Hic probat qd proposuit et ẽ sua rõ talis. Nõ comedẽ idolotita nõ diminuit bonũ: comedẽ nõ auget. ergo talis esca sumpta vel nõ sumpta nihil prodest apud deũ et hoc ẽ qd dicit. NEQVE .n. si nõ mãducauerimus deficiemus] i. minus ab eo hẽmus. NEQVE si mãducauerimus abũdabimus] in virtutibus: quia esca vẽtri nõ mẽti proficit: ita cũ nõ sit de veritate vite iustitie et doctrine dimittẽda ẽ ppter scãdalũ.

Roñ. 14. ¶ Sz videte: ne quo mõ facultas illa vña offendiculo sit his: q infirmi sũt. Et .n. si qs ꝯspexerit te: q habes sciam: in epulo simulachroꝝ accũbẽtem. nõne ꝯscia eius q infirmus ẽ: edificabitur ad edẽdum ea: q sunt simulachris imolata? Et pibit frater: q infirmus ẽ: in tua scia: ppter quẽ Christus fuit mortuus.

Ibidem. Sic aũt peccãtes in fratres: et vulnerãtes illoꝝ cõsciam infirmã: in Christum peccatis. Quapp si esca offendit fratrẽ meũ: haudquaquã vescar carnibus in eternum: ne fratri meo sim offendiculo.

¶ Videte aũt ne forte hec licẽtia vña offendiculũ fiat infirmis. Si qs .n. viderit eũ qui hz sciã in idolo recũbẽtẽ: nõne ꝯscia eius cũ sit infirma: edificabitur ad mãducãdũ idolotita? Et pibit infirmus in tua ꝯscia frater: ppter quẽ Christus mortuus est. Sic aũt peccãtes in fratres: et pcutiẽtes ꝯsciã eoꝝ infirmã in Christo peccatis. Quapp si esca scandalizat fratrẽ meũ. nõ mãducabo carnẽ in eternũ ne fratrẽ meũ scãdalizẽ. Lec. II.

Hec est scđa ps huius capli: supius .n. ostendit q in se licita est comestio idolotitoꝝ. hic monet abstinere ab ea ppter scandalũ infirmoꝝ. Ubi primo monet ne offendant fratres sua comestione. Scđo qd põt offendere ibi. SI ENIM quis viderit ec.] Tertio ostẽdit malũ qd inde potest accidere ibi. ET PERIBIT infirmus ec.] Quarto prebet se in exemplũ abstinẽtie ibi. QVAPROPTER si esca scãdalizat ec.] Dicit ergo. Videte quia quãtũ ad nos nihil prodest vel obest esca ipsa. sed tñ VIDETE ne forte hec licẽtia vestra] qua scitis licere vobis comedere de idolotitis OFFENDICVLVM fiat infirmis] in fide q nõdũ sciũt idolũ nihil eẽ. Leui. 19. Corã ceco nõ pones offendiculũ.

¶ Deinde cũ dicit. SI QVIS viderit ec.] Hic ostẽdit quõ possunt offendere: quia comedendo idolotitũ corã infirmis vbi implicãtur quatuor ꝯcurrentia ad scandalum. Primo maior scia. Secũdo comestio idolotiti publica ibi. IN IDOLO recumbẽtẽ.] Tertio occasio scandali accepti ibi. NONNE ꝯscia eius.] Dicit ergo. SI ENIM quis ec.] q.d. Et vere põt esse offendiculũ. SI ENIM quis infirmus viderit eũ qui hz sciam recũbẽtẽ in idolo] .i. in presentia idoli. NONNE ꝯscientia eius. cũ sit infirma] parte EDIFICABITVR] .i. p factũ tuũ AD MANDVCANDVM idolotita] .i. sacrificata in reuerentiam idoli. q.d. sic. videns enĩ quis fratrem peritũ in idolo sacrificata comedere incipit ipse edere nõ illa conscientia qua ille. s. peritus causa: sed ibi putat esse numẽ in cuius reuerentia hoc fiat.

¶ Deinde cũ dicit. ET PERIBIT infirmus.] Hic ostendit malũ qd inde põt accidere. et hoc duplex. Primo scãdalum primi. Secũdo offensaz primi ibi. SI AVTEM peccãtes ec.] In prima implicant tria peccantis cõditio: quia INFIRMVS] peccãdi occasio quia in TVA ꝯsciẽtia] peccati exaggeratio. quia PROPTER quẽ] Christus mortuus ẽ. Dicit ergo. et ita PERIBIT infirmus] in fide. i. in tua scia frater. i. occasiõe accepta a tua scia. quia te sapiẽtem videt comedere putãs q sub idoli veneratiõe comedas PROPTER quem] saluãdum CHRISTVS mortuus ẽ.] et ita grauiter peccas. Ro. 14. Noli cibo pdere illũ p quo mortuus ẽ Christus. SIC aũt peccãtes in fratres] pctõ scãdali ET PERCVTIENTES ꝯsciaz eoꝝ infirmã] gladio mali exẽpli. Amos. 9. Percute cardinem. i. ꝯsciam et cõmonebuntur suplimanaria. i. intellectus et affectus. IN CHRISTO peccatis] cuius mẽbra sũt. nõ ait in Christum sm glo. quia in Christũ peccare ẽ Christũ negare. i. peccare in fide. In Christo peccare ẽ in his q Christi sunt peccare. s. in moribus sicut ille q in lege ẽ dr in lege peccare. qui aũt in lege nõ est dr peccare in legem.

¶ Deinde cũ dicit. QVAPROPTER si esca ec.] Hic vltimo pponit se in exẽplũ abstinẽtie. Ubi primo implicat scandalũ. Scđo ex hoc explicat abstinentie ppositum ibi. NON mãducabo ec.] Tertio fuerit dubium ibi. NE FRATREM meũ ec.] Dicit ergo. QVAPROPTER] ne. s. peccem in Christum SI ESCA scãdalizat fratrẽ meũ nõ mãducabo carnẽ aliquã] nõ solum idolotita IN ETERNVM.] si ergo ppter scãdalũ fratrũ abstinẽdũ est quasi a necessariis vite: multomagis a superfluis. et hoc non ideo q esca in se mala sit: sed ne scãdalizẽ fratrẽ meũ. Nã q scãdalizauerit vnũ de pusillis istis expedit ei vt suspẽdatur in collo eius mola asinaria ec. Math. 18. Ro. 14. Oia mũda mũdis. sed malũ est hoi q p offendiculum mãducat. ¶ Hic querit sup illo. Scia inflat. Glo. scia per se inutilis ẽ. ¶ Cõtra. scia p se bona est. ergo et vtilis. Rñõ. Inutilis est ad salutem: vtilis tñ ad multa alia. ¶ Itẽ charitas edificat. ¶ Cõtra. sicut scia inflat nõ p cãm sz p occasionẽ sic et charitas. Rñõ. Nõ ẽ sile quia scia hñti se manifestat. sz nõ sic charitas: quia nemo certus ẽ de charitate. ¶ Itẽ sup illud. Idolũ nihil ẽ glo. Nãz deus formauit. sz stultitia hominum formã dedit. ¶ Cõtra. Oẽ eẽ est a deo. ergo ois forma. Rñõ. Glo. loquitur de forma puta in nã nõ de vera. ¶ Itẽ ibidẽ glo. Forma hois in idolo nõ ẽ facta p vbũ. ¶ Cõtra. Jo. 1. Oia p ipm facta sunt. Rñõ. Quãuis forma hois in illo sit facta per vbũ: nõ tñ in idolo. i. ad colẽdũ. ¶ Itẽ ibidẽ glo. idolũ nihil est quia nullius rei que sit in mũdo silitudinẽ hz. ¶ Cõtra. nõ põt artifex cogitare vel formare nisi qualia vidit. Rñõ. Nõ hz silitudinẽ in toto sz in partibus. ¶ Itẽ sup illo. Nullus deus nisi vnus. Glo. hoc dicit ne putetur eẽ deus in idolo. Cõtra. deus lz sit vnus tamẽ est vbiqz. Rñõ. in idolo ẽ p potentiam nõ p psidẽtiã vel vnionẽ vt putabãt gẽtiles. ¶ Itẽ ibidẽ glo. ps trinitas nõ põt eẽ quia cũqz vnus in trib'. ¶ Cõtra. cuiuslz nũeri ps est vnitas. Rñõ. Trinitas nõ ẽ nũerus simpliciter: sz nũerus psonarũ. ¶ Itẽ sup illo. Et si sũt q dicantur dij. Glo. pticipatione diuinitatis. ¶ Cõtra. diuinitas ẽ ipartícipabilis. Rñõ. pticipatio hoc p cãm est nõ p ẽentiã. ¶ Itẽ ibidẽ glo. quãre verũ angeli vocãdi sint dij. Rñõ. Quãuis pticipẽt diuinitatẽ: tñ sm glo. nõ sũt dicẽdi dij ppter piculũ adorationis. ¶ Itẽ sup illo. Nobis tñ vnus pr. Glo. trinitas ẽ nobis vnus pr. nõ tñ ille q tertia in trinitate psona alius. ¶ Cõtra. Idẽ et diuersũ diuidũt ens. Rñõ. Quãuis idẽ

z diuersuz diuidat ens creatū nō tñ īcreatū.qz ibi est idētitas in essentia cū diuersitate in psonis.¶ Itē nō in oīb⁹ ē scia.¶ Cōtra.supra eodē.Oēs sciaz hēmus. Rñō.Illud nō itelligit vlr.sz de maiorib⁹.¶ Itē super illō.Esca nō cōmēdat nos deo dicit glo.sumpta vel nō sumpta.¶ Cōtra.Ergo abstinētia nihil meretur. Rñō.Nō virtus esce.sz virtus abstinētie pdest.¶ Itez si esca scādalizat zc.¶ Cōtra.g pp scādalo fratris a pane z vino abstinēdū ē in ppetuū.Rñō.Nō est sīle de necessarijs z supfluis.Uł loqt hic de scandalo actiuo nō passiuo.Uel pfectiōis ē h nō necessitatis.¶ Notādū est hic sup illō.Un⁹ de⁹.q de⁹ pōt accipi multipliciter.l.falsa nūcupatiōe.sic idola dicūt dij.ps.Oēs dij gētiū demonia.Hiere.10.Dij q celū z terrā non fecerūt pereāt ð terra. Uera adoptiōe sic sctī dicunt dij.ps. Ego dixi dij estis z filij excelsi oēs/vos aūt sic zc.Mūdana platiōe sic plati dicūt dij.Exo.22.Dijs non detrahes.Jo.10.Si illos dixit deos ad q̄s zc.Essentie ppzietate.sic trinitas dī de⁹.Deu.6.Audi israel dñs de⁹ tu⁹ vn⁹ ē.¶ Itē notandū q Christus vn⁹ sine pari multipliciter dī.Primo vnus de⁹ pp nām diuinitatis.Un sic nullus ē de⁹ nisi vn⁹.Scdo vn⁹ creator pp īfinitatem ptātis.Eccl.1.Un⁹ ē altissim⁹ creator oīuz.Tertio vn⁹ bō pp singularē eminētiaz sanctitatis.ps.Nō ē q faciat bonū zc.Jo.11.Expedit vt vn⁹ moriat homo.Quarto vn⁹ dñs pp gubernationē plationis.Eph.4.Un⁹ dñs vna fides zc.z h mō vn⁹ dñs Jesus Christus.Quinto vn⁹ magr̄ pp īfusionē cognitiōis.Mat.23.Nō vocemini magistri qz magr̄ vester vn⁹ ē Christus.Sexto vn⁹ pater pp pductionē vniuersitatis.Mat.23.Un⁹ ē.n.pr vester q in celis est.Septimo vnus pastor ppter generalem refectionem populi fidelis.Jo.10.Fiet vnū ouile z vnus pastor.Octauo vna hostia ppter singularē pcium nr̄e redēptionis.Heb.10.Una.n.oblatiōe cōsumauit in eternum sanctificatos.

Christus vn⁹ sine aliq pari multiplr.
Diuinitate.
Potestate.
Sanctitate.
Gubernatiōe.
Cognitione.
Productiōe
Refectione.
Singlaritate

Cap. IX.

AN nō suz Apl's:an non sum liber:an nō Jesuz Christū dñm nostrū vidi:an nō opus meū vos estis in dño:Si ceteris nō suz Apl's:at sane vobis suz. Siqdem sigillū Aplatus mei:vos estis in domino.Mea respōsio apud eos q me iterrogant: hec est An nō habemus potestatē edēdi ac bibēdi:An nō habemus potestatē:sororē mulierem circūducēdi:quēadmodū z ceteri apostoli:z fratres dñi:z Cephas:aut solus ego z Barnabas nō habemus potestatē hoc faciendi:Quis militat suis stipēdiis vnq:qs plātat vineā:z de fructu eius nō edit:Aut qs pascit gregez:z de lacte gregis nō edit:Nūz fm hoiem hec dico:An nō z lex eadē dicit:Eteni in Mosi lege scriptuz est. Nō obligabis os boui triturāti.Nūz boues cure sunt deo:An hoc pp nos oīno dicit:propter nos enim hoc scriptum est:quod sub spe debeat is:qui arat:arare:z qui triturat sub spe: spei sue particeps esse debeat.

Deut.25.
1.Timo.5.

NOn suz liber nō sum Apl's.Nōne Christū dñm nostrū vidi nōne opus meū vos estis in dño:Et si alijs nō suz Apl's.sed tñ vobis suz.Nā signaculū Aplatus mei vos estis in dño.Mea defensio apud eos q̄ me iterrogāt hec est.Nunqd non habemus potestatē māducādi z bibendi:Nunqd nō habemus potestatē sororē mulierculā circūducēdi.sicut z ceteri Apli z fratres dñi z Cephas:Aut solus ego z Barnabas non habemus potestatē h operādi:Quis militat suis stipēdijs vnq:Quis plātat vineā. z de fructu ei⁹ nō edit:Quis pascit gregē:z de lacte gregis nō māducat:Nūqd fm hoiem hec dico:An z lex hec nō dicit.Scriptū est enim in lege Moysi.Nō alligabis os boui triturāti.Nunqd de bob⁹ cura est deo:An pp nos vtiqz h dicit:Nā pp nos vtiqz scripta sunt qm̄ dz in spe q arat arare:z qui triturat in spe fructus pcipiēdi.

SUperius monuit cauere ab edēdo idolotita corā īfirmis pp scādalum fratrū īfirmoz:hic pponit se in exēplū:qz pp alios abstinet se a sibi licitis:scz ab acceptiōe sumptuum.vbi p ppoit multiplr.qz licitū est sumpt⁹ accipe.Scdo q nihilomin⁹ nō vult accipe ibi.EGO AUTEM nullo eorum vsus suz zc.] In p⁹ pte q licitū sit sumpt⁹ accipe pbat triplr.p pauctez.2⁹ p rōnē.3⁹ p exēploz silitudinem ibi.NESCITIS q hi q zc.] In p⁹ p pbat p auctē aplice dignitatis.Scdo p auctem hūane ꝯsuetudinis ibi. QUIS militat suis stipēdijs zc.] Tertio p auctez diuine legis ibi.NUNQUID fm hoiem zc.] In p⁹ p pbat q sit Apl's gnālr.Scdo q sit Apl's coz spālr ibi.ET SI alijs nō suz Apls.] Tertio q pōt accipe sumpt⁹ licite ibi.NUNQUID nō habem⁹ zc.] In p⁹ p qrit an habeat libertatē accipiēdi sumptus.Scdo an sit Aplus ibi.NON sum Apls zc.] Tertio pbat duplici rōne q sit liber.z Apl's ibi.NONNE dñm Jesum Christum zc.] Dicit g.NON suz liber zc.]q.d.Abstinete ab h licito: scz ab esu idolotitoz:qz ego et abstineo a stipendijs: cū tñ habeā libertatē accipiēdi.Nunqd.n.NON sum Apls īmo vere suz Aplus.Gal.2.Qui opatus est Petro in apostolatum circuncisionis operatus est z mihi inter gentes.Est ergo ratio sua talis.Omnis Apl's rōne sui apl'atus habet libertatem accipiendi sumpt⁹.sz ego sum Apls.vtrūqz pbat postea.ergo zc.

¶ Deide cū dic. NONNE dñm Jesum Christum zc.] Dic pbat duplici rōne q sit Aplus.p p cām.2⁹ p effectum ibi.NONNE opus meū zc.] Prima rō sumit ex parte Christi mittentis.Scda ex pte corinthioz qbus mittitur.Pria rō talis est.EGO vidi dñm q me misit ad predicandū.g sum Apl's.Et hoc est q dicit.Nōne zc. q.d.Uere suz Apls.NONNE dñm Jesuz Christz vidi.] hoc dicit pp pseudo Aplos q dicebāt ipm nō eē Apostoluz.qz non fuerat in societate dñi sicut ceteri Apli. Ipse aūt vidit eū iam īmortalem fm glo.Uel in via. Act.9.Uel in tēplo.Act.22.Unde Act.9. Barnabas apprehēsuz illū duxit ad Aplos:z narrauit qūo in via vidisset dñm.īfra.15.Nouissimo oīuz tāq abortiuo visus est z mihi.Nōne opus meū zc.Ecce scda ratio talis.Uos estis cōuersi ad fidē per me missuz ad hoc.g sum Apls.NONNE opus meū vos estis]o corinthij sicut tēplū architecti.supra.3.Ut sapiens architect⁹ fundamētū posui.¶ Itē vt filius opus genitoris.sup.4.

In Christo

In Christo Jesu per euãgelium vos genui. OPVS]in quã MEVM & hoc in dño]i. dño cooperante. Vel IN DOMINO]i. ad gloriam domini. q. d. sic estis.

¶ Deide cũ dicit. ET SI alijs Aplis &c.] Hic pbat q̃ é Apls coꝝ spãlr. Ubi p̃ pponit q̃ est Apls coꝝ spãliter. Scdo pbat h̃ p effectũ ibi. NAM sigillum apostolatus &c.] Tertio ostẽdit q̃ p effectũ illum defendit se eẽ Aplz ibi. MEA defensio ad eos &c.] Dicit ergo. ET SI &c.]q. d. Vere opus meũ estis: quia ET SI alijs]i. iudeis: quoꝝ legem euacuo: nõ sũ]i. NON]videor esse APOSTOLVS.]SED tñ vobis sum:]qui p me ꝯuersi estis spãlr. Ro. 11. Quãdiu gẽtiũ sũ Aplus ministeriũ meũ honorificabo. Et vere vobis sum Aplus. NAM vos estis sigillũ aplatus mei]i. forma & sigillũ: qa apostolatus meus ipressus est in vobis sicut forma sigilli in cera. Glo. in vobis appet q̃ sum Apls dñi habētis p me qd ẽt p alios Aplos. 1. Coꝝ. 9. Signa aplat9 mei facta sũt sup vos. VOS estis]inqz IN DOMINO]i. domino principali actore: & vere ita est: quia mea defensio ad eos qui me interrogant: vtruz. s. sim Apostolus: scz hoc estis vos: per vos eniz ostẽdo me eẽ Aplm.

¶ Deide cũ dic. NVNQVID nõ habem9 &c.] Hic ostẽdit q̃ põt accipe sumptus licẽter. Ubi p̃ q̃rit an hẽat hãc ptãtẽ gñalr. Scdo q̃rit ad psonas determinatas spãliter ibi. NVNQVID nõ hẽmus ptãtẽ &c.] Tertio an ipse & Barnabas sint hac ptãte puati singulariter ibi. AN EGO solus &c.] Dicit g̃. NVNQVID &c.]q. d. qñ cum sim Apls NVNQVID nõ hẽmus]ego & met POTESTATEM mãducãdi & bibẽdi]nostra. i. viuẽdi stipẽdijs nostris. Augu. Permisit dñs: nõ iussit apostolis accipe necessaria subditis. NVNQVID non habem9 potestatẽ mulierẽ sororẽ]s. fide CIRCVNDVCENDI nobiscũ]pp sumpt9 ministrandos. Ambrosi9 in glo. Mulieres ꝯsiderio doctrine diuite & virtutũ cupide Aplos sequebant̃ & ministrabant eis sumptus: & seruitia. Et silr Chr̃m secute sũt. Luc. 8. et. 23. SICVT ceteri Apli]vt habet̃ Act. 6. ET]sicut FRATRES]i. cognati DOMINI]qui maiores sunt. Gal. 2. Jacob9 & Joãnes q̃ videbant̃ colũne eẽ &c. ET CEPHAS]qui maximus est inter Aplos. vnde cephas iterp̃tat̃ caput. Ambro. Nõ hos rep̃hendit Aplus: sed coꝝ more sibi pbat licere. idcirco aũt vt ait Augu. Dñs mulieres ministraturas sequi voluit ostẽdens qd debet̃ a plebib9 euangelistis. Vel ideo ẽt ne viderent̃ aliene a salute. AVT]nũqd EGO solus & Barnabas.] Jsti enim fuerũt ꝯiuncti ad p̃dicãduz gẽtib9. Act. 13. Segregate mihi Barnabam & Paulũ in opus ad qd assumpsi eos. NON habemus]s̃m opinionẽ vestram POTESTATEM hoc operandi]i. s. mulieres circũducendi & sumptus accipiendi: quasi dicat. imo habemus sicut alij. sz omnes alij licite accipiunt. ergo & nobis licet.

¶ Deide cũ dic. QVIS militat suis stipendijs &c.] Hic scdo pbat q̃ licet accipere sumptus p auctoritatez humane ꝯsuetudinis. & p̃mo in statu militis. scdo agricole ibi. QVIS plantat vineam &c.] Tertio pastoris ibi. QVIS pascit gregem &c.] Militi comparat̃ prelatus pp̃ter subsidiũ / agricole pp̃ter verbuz / pastori pp̃ter exemplũ. Debet enim subditos defendere suffragio: plantare verbo: pascere exẽplo. Primũ respicit ex̃ ecclesiã existentes. 2m ecclesiam intrãtes. 3m in ecclesia ꝯmorantes. Dicit ergo. QVIS militat]q. d. vtiqz habemus potestatem accipiendi sumptus. & merito. QVIS militat suis stipẽdijs]q. d. VNQVAM]nullus. Dabãt̃ enim militibus stipendia de republica. Vñ Joã. dicit Luc. 3. Contenti estote stipendijs vestris. Sic predicatores & p̃lati accipe possunt sumptus a subditis. 1. Ti. 1. Ut milites in illis militiã bonã. QVIS. n. plãtat vineã & de fructu eius nõ edit:] Uinea dñi est ecclia. Esa. 5. Uinea dñi sabaoth domus israel est. Apli. n. fuerunt plãtatores hui9 vinee. supra. 3. Ego plãtaui Apollo rigauit. QVIS ẽt pascit gregem & de lacte ei9 non mãducat:]q. d. nullus. Grex dñi sunt fideles ecclie. Ezech. 34. Uos greges pascue mee. Hui9 gregis pastores sũt prelati & p̃dicatores. Uñ p̃ prelato dictum est. Pasce oues meas. Joan. 21. Tales possunt pasci de lacte gregis. qa pñt accipere sumptus a subditis. Si g̃ defendimus plantamus & pascimus more boni militis: boni agricole: boni pastoris: licz nobis sumpt9 accipe. ¶ Sz qa hodie multi sunt q̃ stipẽdia accipiũt & nõ militant. edũt fructũ vinee & nõ plãtant. lac comedũt & gregem nõ pascũt. Ezech. 34. Lac comedebatis / gregem autẽ meũ nõ pascebatis. ¶ Notãdũ sup illud. Nõne dñz Jesuz vidi q̃ multiplicẽ dñi legimus visionẽ. Unam corporalẽ q̃ pterijt. de qua Baruch. 3. Post hec in terris visus est & cũ hoĩb9 ꝯuersatus. Scdaz spũalẽ q̃ p̃ns est. ps. Uacate & videte: qm̃ ego sũ de9 &c. Tertiã eternalez: q̃ futura est. de qua Jo. 17. Uolo vt vbi ego sũ & illi sint mecũ vt videãt claritatẽ meã. Job. 19. Jn carne mea videbo deũ. Quartã momentaneã q̃ ẽt futura est. de qua Luc. 21. Tũc videbũt filiũ hoĩs venientẽ in nube cuz potestate magna. Prĩa fuit i mũdo. Scda in aĩo. Tertia in celo erit. Quarta erit in iudicio. p̃a visio dat exẽplũ viuendi. 2a adiutorium pficiẽdi. 3a desideriũ puenĩedi. 4a odiũ peccãdi. ¶ Prĩa dat exemplũ viuẽdi tripl̃r: qa visus est pauper & penosus. vt refrenet̃ cupiditas diuitiaꝝ. ps. Ego sum paup & dolẽs &c. Et ps. Uideãt pauperes & letent̃. Sic viderunt pastores. Luc. 2. Uilis & abiectus: vt refrenet̃ ambitio honoꝝ. Esa. 53. Uidimus eũ & nõ erat aspect9 & desiderauim9 eũ virũ despectũ. Jõ dĩ Mat. 11. Discite a me: qr mitis & humilis sum. Afflict9 & passus. vt refrenet̃ concupiscẽtia voluptatũ. Treñ. p̃. O vos oẽs q̃ transitis p viã videte &c. ¶ Scda visio dat adiutoriũ pficiendi tripl̃r: qa dat robur penitẽtibus culpas & penas ostendendo sic sol atomos. Dañ. 5. Uidit Baltasar manum scribẽtis. Job. 42. Nũc oculus me9 videt te &c. Spez certãtib9 mercedẽ manifestãdo: sicut dñs opanti. Act. 7. Ecce video celos &c. Leticiã ꝯtẽplantib9 p̃gustationes offerendo sicut tabernari9 modicũ vini. ps. Gustate & videte qm̃ suauis est dñs. Gen. 32. Uidi dñz facie ad faciẽ sicut Paulus h̃. ¶ Tertia visio eternalis dat desideriũ perueniendi pp̃ter tria. vz. pp̃ter verã iocũditatẽ. Esa. vlti9. Uidebitis & gaudebit cor vestruz: qa dulce lumẽ & delectabile &c. Hoc significatũ ẽ. Jo. 20. Gauisi sunt discipuli viso dño pp̃ter iocunditatis multiplicitatez siue pluralitatem. Esa. 60. Tunc videbis & affluẽs &c. Quippe qa videbimus euz sicuti est. & ipse erit oĩa in oĩbus. Erit. n. rationi plenitudo lucis. voluntati multitudo pacis. memorie ꝯtinuatio eternitatis. Propter puritatis eternitatẽ. Apoc. vlti. Serui eius seruient illi & videbũt patrẽ eius & regnabunt i secula seculoꝝ. ps. Adimplebis me leticia &c. ¶ Quarta visio dat odiũ siue terrorez peccandi pp̃ter tria. vz. pp̃ter furtũ ppalãdum coraz iudice videte. Malach. 3. Ecce veniet & qs stabit ad videndũ eũ: Jpse eni q̃si ignis ꝯflans &c. Propter malefactoꝝ seuerã vindictã. Latro. n. vidẽs sociuz suum suspẽdi plus timet furari. Hiere. 7. Jte ad locũ meũ in sylo: & videte qd fecerim ibi. Sylo iterp̃tat̃ missa. Apoca. p̃. Uidi similez filio hoĩs. Et ifra. Ex ore ei9 q̃si gladius ex vtraqz pte acut9

Apli circũdu cebant mulieres in ministrando.

Cephas. i. caput.

Prelat9 ꝯpat militi pp subsidiũ / agricole pp v̄bũ: pastori pp ex̃m.

Prelati mali modernis tp̃is opp9.

Uisio dñi corporalis spũalis eternalis & momentanea.

Uisio corpal dat ex̃m 3r. in paupertate. i vilitate et afflictione.

Uisio spũal dat adiutoriũ tripl̃r culpas & penas ostẽdendo & spẽ vtq3 leticias offerẽdo.

Uisio eterna lis iocũditatẽ pacẽ & puritatem.

Uisio quarta odiũ peccãdi pp iudicẽ vindictã & pmiationẽ bonoꝝ

exhibat rc̄. Propter visaʒ bonoꝝ ꝑmutationē: vidēs enī clericus aliū ꝓbēdari: qa bon⁹ cauet a malo. ps. Uidebūt iusti ⁊ letabunt̄: ⁊ ois iniqtas opilabit os suū.

¶ Deide cū dicit. NVNQVID ſ̄m hoies rc̄.] Hic ꝓbat 3° ꝙ liceʒ sumpt⁹ accipe ꝑ auctē dine legis. Ubi ꝑ ꝓponit ꝙ lex h̄ dicit. Secundo v̄bū legis ponit ibi. SCRIPTVM est. n. rc̄.] Tertio qualr̄ itelligēdū sit ostendit ibi. NVNQVID de bob⁹ cura ē rc̄.] Dic̄ ergo. NVNQVID rc̄.] q. d. Probatū rōne hūane ꝯsuetudis ꝙ licet nobis sumpt⁹ accipe. Sʒ NVNQVID ſ̄m hoieʒ] i. ſ̄m hūanā ꝯsuetudinē vel silitudinē istā DICO h̄:] AN NON] lex Moysi diuinit⁹ ꝓmulgata HOC] dic̄ q. d. imo dic̄. SCRIPTVM est. n.] i lege Moysi.] Deut. 25. Et hi idē. p° Ti. 5. NON alligabis os boui triturāti] vt possit viuere de labore suo. i. nō ꝓhibebis ꝑdicatorē viuere de euāgelio. Triturare. n. est sepāre granū a paleis qḋ facit ꝑdicator abstrahēdo aias a terrenis: discernēdo virtutes a vitijs. separando vtilia a venis. Hiere. 15. Si sepaueris ꝑciosū a vili q̄si os meū eris.

Trituratre ꝑdicatori attribuitur.

¶ Deide cū dic̄. NVNQVID de bob⁹ rc̄.] Hic ostēdit q̄lr̄ dicta auctas itelligēda sit. Et p° ꝙ itelligēda sit lrāliter de bob⁹. Scdo ꝙ nō tātū lrāliter de bob⁹: sʒ spūalr̄ de predicatorib⁹ ibi. AN PROPTER nos rc̄.] Dic̄ ḡ. NVNQVID rc̄.] q. d. Hec auctoritas de bob⁹ spūalib⁹. i. ꝑdicatorib⁹ itelligit̄. Nūqd. n. de bob⁹ mūdib⁹ cura est deo vt de eis in lege precipiat? AN PROPTER nos h̄ vtiqʒ dic̄.] q. d. Hoc vtiqʒ ꝑꝑ nos dicit. NAM ꝑꝑ nos scripta sunt] hec ⁊ similia. Ro. 15. Quecūqʒ scripta sunt ad nr̄am doctrinā scripta sunt. Propter nos inq̄ idcirco: qm̄ ꝑdicator g corda apit ad fidē DEBET arare i spe] stipēdioꝝ tēporaliū. nō tn̄ ꝓpter spēʒ hāc. Debʒ. n. ꝑmū q̄rere regnū dei. ET QVI triturat] i. bonos a malis q̄si grana a malis discernit ꝑdicādo. s. ad mores dʒ h̄ facere IN SPE fruct⁹ ꝑcipiendi.] 2° Ti. 2. Laborātē agricolam opʒ ꝑmū de fructibus percipere. Eccl. 6. Is qui arat ⁊ qui seminat accedit ad illam ⁊ sustinet bonos fructus illius.

Ro. 15. ¶ Si nos vobis spūalia seminauimus: magnūʒ est: si nos vestra carnalia messuerimus? Si ceteri potestatis erga vos ꝑticipes sūt: cur nō poti⁹ nos? Atq nō vsi fuimus potestate ista: ſ̄ oia sufferimus: ne quod offendiculuʒ demus euāgelio Chr̄i. An nescitis qḋ ij qui in sacris operant̄: ex sacrificio viuūt? Qui sacrario assistūt: vna cū sacrario ꝑtē accipiūt? Sic ⁊ dn̄s ordinauit: vt qui euangelium annūtiant: ex euāgelio viuant.

¶ Si nos vobis spūalia seminauimus magnuʒ est si nos carnalia vr̄a metamus? Si alij potestat is vestre participes sunt: quare nō potius nos? Sed non vsi sumus hac potestate. Sʒ oia sustinemus: ne qḋ offendiculū demus euāgelio Christi. Nescitis quoniaʒ qui in sacrario operantur: que de sacrario sunt edūt. Et q altario deseruiūt: cum altario participāt. Ita ⁊ dominus ordinauit his qui euangeliuʒ annuntiant: de euangelio viuere. Lec. II.

Superius ꝓbauit ꝑ auctēʒ ꝙ licet accipe sumptus: hic ꝓbat idē per rōnē. Et p° ꝓbat hoc ex coꝝ obligatione. 2° ex pseudo Aploꝝ accipientium ab eis opatione ibi. SED alij potestatis vestre rc̄.] 3° dicit ꝙ nihilominus noluit vti hac potestate ibi. SED nō vsi sumus rc̄.] Prima rō talis est. Maius est dare spūalia q̄ accipe tēporalia. ergo si Aplus dat spūalia liceʒ ei accipere tēporalia. Primo ḡ explicat beneficiū ipensuʒ. Secūdo explicat stipēdiū exhibendum ibi. MAGNVM est si nos rc̄.] Dicit ergo. SI NOS rc̄.] q. d. vere habemus potestatem accipiendi sumptus a vobis. SI ENIM] nos SEMINAVIMVS vobis spūalia:] fidē. s. ⁊ sacramēta spūm alentia a spū sancto ministrata MAGNVM est si nos metamus] ad sustētationē nostrā CARNALIA] i. ad carnis sustentationem concessa. q. d. Nō est magnum. Rom. 15. Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent in carnalibus ministrare.

¶ Deinde cū dic̄. SI AVTEM alij rc̄.] Ecce scda rō ad idē talis. Ueri Apli licētius ꝑticipāt bona subditoruʒ q̄ pseudo: sʒ pseudo Apli ꝑticipāt. ḡ multo plus veri Apli ꝑticipare debēt. Primo ḡ ponit aiā. Scdo ꝯn̄s ibi. QVARE nō potius nos rc̄.] Dicit ḡ. SI AVTEM alij] i. pseudo quos nō exꝑmit ex noie ne cōfundant̄. vocat eos ALIOS] q̄si a cōsortio alienos ecclie. Oēs enim catholici vnū sunt. Jo. 17. Ut sint vnum rc̄. Si inq̄ ALII potestatis vestre participes sunt] i. tam potenter vtuntur bonis vestris. QVARE nō poti⁹ nos] Apostoli qui causa salutis vestre laboramus? Ecc. 12. Da bono ⁊ ne receperis peccatorem.

¶ Deide cū dicit. SED nō vsi sumus.] Hic ostendit ꝙ noluit vti hac potestate. Ubi dicit. p° se sumptus nō accepisse. 2° dicit. se nihilominus idiguisse ibi. SED oia sustinemus rc̄.] 3° rationem vtriusqʒ assignat ibi. NE QVOD offendiculuʒ rc̄.] Dicit ergo. SED nō rc̄.] q. d. Ecce pʒ ꝙ lʒ nobis sumptus accipere. SED tn̄ vsi nō sumus hac potestate.] supra 6°. Oia mihi licent: sʒ nō omnia expediūt. Nō sumus inquā VSI] nō qa nō idigeamus sed OMNIA sustinemus.] qa ⁊ si penuriā patiamur tn̄ patiēter SVSTINEMVS.] 2° Coꝝ. 13. Cum essem apud vos ⁊ egerem nulli onerosus fui. Et h̄ feci ideo NE] quod OFFENDICVLVM demus euāgelio chr̄i.] Hoc aūt posset accidere. Uel qa pseudo Aplis daret exēplū accipiēdi. Uel qa corinthij auari erāt ⁊ scādalizarent̄ si ab eis acciperēt. Ul forte putarēt se emisse licentiā peccādi ⁊ diminueret̄ in Aplo auctas arguendi. ⁊ his modis daret offendiculum euangelio Chr̄i. Prouer. 15. Uia iustoꝝ absqʒ offendiculo.

Predicator nō dʒ accipe sūptus a subditis ne alij accipiāt vel ꝓp auaritiā scādalizentur.

¶ Deide cuʒ dic̄. NESCITIS: qm̄ q in sacrario rc̄.] ꝓbauit ꝙ lʒ sumpt⁹ accipe. p° ꝑ auctatē. 2° ꝑ rōnē. 3° idē probat hic ꝑ exēploꝝ multitudineʒ. Ubi p° iducit silitudinē eoꝝ q̄ tēpla reparāt. 2° eoꝝ q tēplo ministrant ibi. ET QVI altari deseruiūt rc̄.] 3° adaptat silitudieʒ his qui ꝑdicant ibi. ET DOMINVS ordinauit rc̄.] q. d. Et vere liceʒ mihi sumptus accipere. NESCITIS] qm̄ QVI IN sacrario] i. in tēplo iudeoꝝ vel gētilium OPERANTVR] vt artifices QVE DE sacrario sunt edunt.] Sustētabant̄. n. artifices de denarijs q̄ in gazophilatio tēpli offerebantur: vt pʒ tpe Joas. 4. Reg. 12. ET QVI altario] tēpli hierosolymitani vl̄ ēt ipsi templo: vt sacerdotes DESERVIVNT] i. deuote seruiunt: vna. n. de duodeciʒ abusiōib⁹ ē irreuerentia coraʒ altari. CVM altari ꝑticipant:] qa ꝑtem hñt de his que offerūtur in altari. vt pʒ ꝑ totū Leuiticū. ⁊ maxie 6. ⁊ 7. cap̄. Et sicut fit hic ITA ET dn̄s ordinauit] i. rationabiliter disposuit HIS QVI euāgeliuum annūtiāt de euangelio viuere.] Hoc ordinauit dicens. Math. 10. ⁊ Luc. 10. Dignus est enim operari⁹ mercede sua.

¶ Notandum

Predicatoris nomina. Miles. Vinitor. Pastor. Bos. Arator. Triturator. Seminator. Architector. Minister altaris.

¶ Notādū est hic q̄ Apl's noībus multoꝝ officiorū predicatorē hic designat. qa vocat eū p̄ militē pp officiū ecclīaz ɔ̄ aduersarios defendēdi. 2ª Coꝝ. 10. Arma militie nr̄e rc̄. 2ª Ti. 2. Labora sic̄ bonus miles Christi. Scd̄o vinitorē ppter officiū palmites supfluos .i. malos resecādi. Osee. 2. Dabo ei vinitores eiꝰ ex eodē loco. Sz heu Cañ. 01. 1. Uineam meam nō custodiui. Tertio pastorem ppter officiū subditos bono exēplo pascēdi. pª Pe. 5. Pascite qui in vobis est gregē. Sed heu qa hodie iplet̄ illud Zach. 11. O pastor ɿ idolum derelinquēs gregē rc̄. Quarto bouē ppter officiū maturitatis in oībus pcedēdi. Prouer. 14. Ubi nō sunt boues presepe vacuū est Job. p̄. Boues arabant ɿ asine pascebant̄ iuxta eos rc̄. Quinto aratorē pp officiū corda ad fidē ɿ penitētiā aperiēdi. Osee. 10. Arabit iudas ɔfringet sibi sulcos Jacob rc̄. Sexto trituratorē pp officiū malos a bonis discernēdi. Esa. 41. Ego posui te q̄si plaustrū triturās nouū hn̄s rostra serrātia ɿ triturabis mōtes rc̄. Septimo seminatorē pp officiū frequēter ɿ vtiliter p̄dicādi. Luc. 8. Exijt q̄ seminat seminare semē suū. ps. Eūtes ibāt rc̄. Nono tēpli architectū ppter officiū ecclīaz ɔstruēdi ɿ reparādi. sup̄. 3. Ut sapiēs architectus fundamentū posui rc̄. Decimo altaris ministrū ppter officiū deo deuotū ipēdiēdi. 4. Sic nos existimet hō rc̄. ¶ Querit̄ hic super illō nō sum liber. Glo. Ipse .n. apostolica dignitate pfātes hn̄s nō opari manibꝰ: sed de euāgelio viuere. ¶ Contra. ḡ qui p̄dicāt nō hn̄tes Aplicā dignitatē nō pñt sine opere manuū euāgelio viuere. ¶ Rn̄sio. Glo. loqtur de potestate qua pōt inuitos ad hoc cogere non de spontanea q̄ pōt a volūtarie dātibus petere ɿ accipere. ¶ Itē ex dicta Glo. videt̄ q̄ p̄lati nō teneant̄ manibꝰ opari. ¶ Cōtra. Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Ipsi nō sūt exēpti ab hac maledictione. ḡ rc̄. ¶ Rn̄sio. Tenent̄ laborē spūalez nō corporalē. nisi hn̄ facerēt si occuparēt se in honestis artibus vacarēt. ¶ Itē sup illud, Nōne opꝰ meū Glo. pfectum. ¶ Cōtra. Ipsi erāt impfecti. ¶ Rn̄sio. Opus perfectū dicebant̄: qa eis Apl's p̄dicauerat: vel qa eos perfecte docuerat q̄ntū in se erat. ¶ Itē sup illud. Nūq̄d nō habemus potestatē mādueādi. ¶ Cōtra. Matth. 10. Gratis accepistis, gratis date. ¶ Rn̄o. Gratis .i. sine precio: sz nō sine stipēdio. ¶ Itē sup illō. Qui pascit gregē. Glo. Ex euāgelio viuētes manuū gratuitum mādueabāt. ¶ Cōtra subditi tenebant̄ dare. ¶ Rn̄deo. Gratuitꝰ erat ex pte recipiētiū: qa humil'r non potestatiue recipiebāt lz debitus ex parte dātiū. ¶ Itē nūq̄d de bobus cura est deo. q. d. non. ¶ Cōtra. Sap. 6. Cura est illi de oībꝰ. ¶ Rn̄deo. Ibi loquit̄ de cura gnali .i. puidētie. hic de spāli .i. discipline. ¶ Itē dz in spe q̄ arat arare. ¶ Cōtra. Spes nō ē de visibilibꝰ sz eternis. ¶ Rn̄deo. Spes accipit̄ equoce. ¶ Item in spe fructꝰ pcipiēdi. ¶ Cōtra. Nō dz poni lucerna p̄dicatiōis sub modio rei tēporalis. ¶ Rn̄deo. Predicare i spe rei tēporalis nō est ponere lucernā sub modio sed p̄dicare pp spez. ¶ Item si nos vobis seminauimus spūalia rc̄. ¶ Cōtra. Gal. 6. Que seminauerit hō hec ɿ metet. ḡ q̄ seminat spūalia dz metere spiritualia. ¶ Rn̄deo. Ibi loquitur de messione stipēdij.

¶ Ego tñ nullo hoꝝ vsus fui. Quā q̄ non scripsi hec: vt ita fiat in me. Nā bonū est mihi mori potius: q̄ vt gliationē meā aliqs inanē reddat. Et eni si euāgelizem: nō est qd glorier: necessitas .n. mihi incūbit. Ve aūt mihi est: nisi euāgelizē. Nā si volēs hoc faciā: p̄miū habeo: sin inuitus: dispēsatio cōmissa est mihi. Qd igit̄ mihi ē p̄miū? Ut cū euāgelizem: gratuitū efficiam euāgeliū Christi: in hoc: ne abutar potestate mea in euāgelio.

¶ Ego aūt nullo hoꝝ vsus sū. Nō autem scripsi hec vt ita fiāt in me. Bonū est eniz mihi magis mori: q̄ vt gliaz meā qs euacuet. Nā ɿ si euāgelizauero nō ē mihi gloria. necessitas .n. mihi incūbit. Ve eni mihi est si nō euāgelizauero. Si eniz volēs hoc ago: mercedē habeo. si aūt inuitus dispensatio mihi credita ē. Que est ergo merces mea vt euangelium predicās sine sumptu ponam euangelium vt nō abutar potestate mea in euangelio? Lec. III.

Superius multipliciter pbauit q̄ sibi licet accipere sumptus: hic ostēdit q̄ nihilominus nō vult accipe: sed abstinere tribꝰ rōnibus. p̄ ppter intētionez premij. Secūdo ppter dilectionem euāgelij ibi. NAM cū liber essez ex oībus rc̄. Tertio ppter expeditionez cursus sui ibi. NESCITIS q̄ hi q̄ in stadio currunt. In p̄ma p̄mo dicit. quare non vult accipere .s. ne gl'ia sua euacuet̄. Secūdo ostēdit q̄ accipiendo euacuaret̄ ibi. NAM si euāgelizauero non est mihi gloria rc̄. Tertio q̄ nō accipiēdo cōseruabitur ibi. QVE est ḡ merces mea rc̄. In p̄ma primo ondit q̄ potestate accipiendi vti noluit. Secūdo q̄ vti non intēdit ibi. NON aūt scripsi hoc vt rc̄. Dicit ḡ. EGO autē rc̄. q. d. tot modis constat q̄ licet mihi sumptus accipere: sed tamē EGO nullo hoꝝ auctoritate, ratione, exemplo ad accipiendū VSVS sum. Ipse eni vel ab alijs ecclesijs accipiebat vt 2ª Coꝝ. 11. Alias ecclesias spoliaui rc̄. vel manibꝰ opabat̄. Act. 20. NON autez rc̄. q. d. Nō sum vsus sed nec vti volo. Non enim SCRIPSI hec .s. q̄ licet mihi accipere. VT ITA fiant in me sicut scripsi. idest vt ego accipiam: qa non quero datum sed fructum.

¶ Deide cū dic̄. BONVM est eni mihi rc̄. Hic ostendit quare hoc fecit .s. ne gloria sua euacuet̄. Ubi p̄mo multiplicat afflictionem corporalez. Secūdo supponit ei glorie diminutionez ibi. QVAM vt gloriaz rc̄. Dicit ergo. BONVM est rc̄. quasi diceret nō accipiā. nam si acciperē gl'iaz meā euacuarez qd nullatenꝰ facerez. BONVM est eni mihi mori. nō solū sumptuū egestate affligi MAGIS q̄ vt gliam meā quā habeo de gratuita sinceritate predicationis de p̄mio supererogationis. abstinēdo a vitijs QVIS euacuet ab aliquo importune accipiēdo. vel ppter sumptus euāgelicos. Multi tamē moderni doctores gloriam istā euacuāt vel ppter intētionem sumptuū vel ppter fauorez humanum dicēdo. Job. 12. Ducit sacerdotes inglorios ɿ optimates supplātat. ¶ Notādū est hic q̄ gl'ia amittitur septēpliciter ppter septē vitia. Nā gl'ia gulosoꝝ euacuatur. Unde h̄ dicit̄. BONVM est enim mihi magis rc̄. ¶ Gloria luxuriosoꝝ maculatur. Eccl. 27. Inclinasti femora tua mulieribus. dedisti maculā in gloriaz tuā. ¶ Gloria supboꝝ captiuat̄. p̄ Macha. 2. Uasa glie eius captiua ducta sunt. ¶ Gl'ia iracūdoꝝ intermittit̄. ps. Si reddidi retribuētibus mihi mala rc̄. Et post. Persequat̄ inimicus animā meā rc̄. Et post. Et gloriā meā in puluerē deducat. ¶ Gl'ia inuidoꝝ exclu

Gloria admittitur septempliciter pp septem peccata mortalia.

ditur. Ro.3. Ubi est gl'iatio tua. ¶ Glia auarorum anni-
bilatur. ps. Ne timueris cum diues factus fuerit hõ zc.
¶ Glia accidiosorum culpatur. p. Mach.9. Moriamur in
virtute pp fratres nr̃os z nõ iferamus crimẽ glie no-
stre. Eccl.13. Precellẽs esto operib⁹ tuis z ne dederis
maculã in glia tua. glia p gulã euacuatur glia sobrieta-
tis. p luxuriã maculatur glia castitatis. p supbiam capti-
uatur glia humilitatis. p iracũdiã itermittit glia mãsue
tudinis. p inuidiã excluditur glia charitatis. p auaritiam
annibilatur glia liberalitatis. p accidiã culpatur glia strẽ
nuitatis. De istis di. Osee.4. Gliam eorum in ignominiam
cõmutabo. De p̃ exẽplũ i Esau. Gen.25°. In Holofer-
ne.11. Judith.13. De 2° in Salomone. tertij Regũ.11.
De 3° in Lucifero. Esa.14. De 4° in Achitofel. 2. Re
gum.16. De 5° in Cain. Gen.4°. De 6° i Giezi.4. Reg.
5°. De 7° in exploratorib⁹ Nũeri 13°. z 14°. NAM z si
euãgelizauero zc.] Hic ostẽdit q accipiẽdo sumptus
euacuaretur glia ei⁹: qa nõ superogaret. Et est sua rõ ta-
lis. Glia q̃ est pmiũ superogatiõis nõ debetur opib⁹ ne-
cessitatis: ad q̃ tenemur ex pcepto: sz euãgelizare tene
batur ex pcepto. g̃ ex h nõ hẽbat gloriã superogationis:
sz potius ex h q nõ accipiebat sumpt⁹. p̃ g̃ tangit glie
cũonẽ. 2° cũonis rõnẽ ibi. NECESSITAS. n. mihi zc.]
3° rõnis declaratiõnẽ ibi. VE ENIM mihi ẽ zc.] 4° re
cte euãgelizãtiũ mercedẽ ibi. SI VOLENS h ago zc.]
Dicit g̃. NAM si euãgelizauero zc.] quasi diceret vere
cũaretur gloria mea. NAM si euãgelizauero] ita q sum-
ptus accipiã NON est mihi glia] i. superogatiõis pre-
miũ: nec̃itas. n. pmij icũbit. Act.13. Uade qm̃ ad natio
nes lõge mittã te. Et vere NECESSITAS.] VE ENIM
mihi ẽ] i. pena trãsgressiõis i me manet SI NON euã
gelizauero.] Esa.6. Ue mihi: qa tacui. Aliter legitur fm
glo. Et h 2r. Primo mõ sic. NAM si zc.] q. d. vtiqz cũa-
retur glia mea celestis. s. si iõ p̃dicarem vt sumpt⁹ accipe-
rem. NAM si euãgelizauero] nisi ita q nõ ex dilectiõe
dei z pximi h faciã nec libera voluntate nõ ẽ mihi glo
ria apõ deũ. NECESSITAS. n.] pcepti quod nõ audeo
omittere MIHI icũbit.] vñ si solo timore huili p̃dico.
VE ENIM] i. eterna dãnatio MIHI est si nõ euãgeli-
zauero] sic̃ mihi iniũctũ ẽ. SI AVTEM volẽs zc.] q. d.
si nec̃itate h facio NON est mihi glia.] si aũt volẽs h
ago. i. si voluntatẽ adiũgo nec̃itati mercedẽ eternam ha-
beo. iõ psalmista di. Uoluntarie sacrificabo tibi z cõ-
fitebor zc. Si aũt inuitus: i. solo pcepto coact⁹ euãgeli-
zo dispẽsatio mihi credita ẽ sic̃ seruo: vt. s. dispẽsem ad
aliorum vtilitatẽ nõ meã. q. d. aliis pficio nõ mihi. Intel
ligit. n. h de dispẽsatiõe seruili nõ filiali. fm glo. Aug.
Nemo inuitus bñfacit z si bonũ ẽ qd̃ facit. i. fra.13. Si
charitatẽ nõ habuero factus sum velut es sonans zc.
Scdo mõ legitur sic. NAM si euãgelizauero] p sumpti
bus accipiẽdis nõ ẽ mihi glia de superogatiõe in p̃di
cãdo. Peto. n. ptra me. Mat.10. Gratis accepistis gra-
tis date: necessitas eni vite sustẽtãde mihi icũbit: qa p
necessitate vite p̃dico. Ue eni mihi est. i. famis turba-
tio si nõ euãgelizauero. SI] aũt VOLENS] i. si non p
victus necessitate: sed pro charitate h ago mercedem
eternam habeo. SI AVTEM inuitus] i. necessitate coa-
ctus DISPENSATIO mihi credita ẽ] sic̃ seruo zc.

¶ Deinde cũ di. QVE est g̃ merces mea zc.] Hic osten
dit q nõ capiẽdo sumpt⁹ glia ei⁹ pseruatur. Ubi p̃ q̃rit.
2° soluit ibi. VT EVANGELIVM p̃dicãs zc.] Di. g̃.
QVE est merces mea] i. qd facẽdo mercedẽ accipiã:
qa h est meritũ mercedis: vt. s. EGO p̃dicãs euãgeliũ
sine sumptu] ponã. i. stabiliã euãgeliũ. Esa.28. Ponet
triticũ p ordinẽ zc. Hoc aũt faciebat. fm glo. ne euan-
gelium venale putaretur. SINE sumptu] inqz: z h vt non
abutar potestate mea. i. mihi cõmissa in euãgelio p̃di-
cãdo: qd eẽt si acciperẽ indistincte: qa pderẽ auctorita
tẽ libere arguẽdi: qa Eccl.20. Exenia z dona excecãt
oculos iudicũ: z q̃si mutus in ore auertet correptiõem.
Ecclastica g̃ vtilitas iplicatur in hac solone. s. cõfirma-
tio boni: qa vt euãgeliũ p̃dicans. z declinatio mali: qa
ne abutar potestate. ¶ Et notãdũ q q̃tuor tetigit dif-
ferẽtias eorum q tenentur p̃dicare. Quidã. n. tenentur: sz nõ
euãgelizant hi merentur penã. Quidã tenentur z euãgeli
zant: sz coacti. hi nõ merentur mercedẽ: sz vitãt penam.
Quidã tenentur z euãgelizant voluntarie: sed accipiunt
sumpt⁹: z hi merentur mercedẽ z vitãt penã: sz non hñt
superogatiõis gliã. Quidã tenentur z euãgelizãt volun
tarie nec accipiunt sumptus. z hi mercedem merentur
z vitant penã z hñt superogationis gliam. p̃m statũ tan-
git ibi. VE MIHI ẽ zc.] 2m ibi. NAM si inuit⁹ zc.] 3m ibi.
SI AVTEM volẽs zc.] 4m ibi. QVE ẽ g̃ merces zc.]

Aliq tenentur euãgelizare z nõ faciunt. Quidã tenẽt z faciunt sed coacti. Quidã sũt vo luntarie z sum pt⁹ accipiũt. Quidã nec sumptus.

¶ Etenĩ cũ liber sim ab oĩbus: omnibus meipsum
seruum feci: quo plures lucrifaciã: z factus sum
iudeis: quasi iudeus: vt iudeos lucrifaciã: iis qui
sub lege sunt: quasi sim sub lege: vt eos q sub lege
sunt: lucrifaciã: his q sine lege sunt: tãq̃ sim sine
lege: cũ nõ sim sine lege deo: sz obnoxi⁹ legi Chri
sti: vt lucrifaciã eos qui sunt sine lege. Fact⁹ sum
infirmis q̃si ifirmus: vt infirmos lucrifaciã. Oi-
bus fact⁹ sum oia: vt oino aliquos seruẽ. Hoc aũt
facio pp euangeliũ: vt particeps illius fiãt.

¶ Nã cũ liber essem ex oib⁹: oium me seruũ
feci: vt plures lucrifacerẽ. Et factus sum iu
deis tãq̃ iudeus: vt iudeos lucrarer. His
q sub lege sunt: q̃si sub lege essem: cũ ipse nõ
essem sub lege: vt eos q sub lege erãt lucri-
facerẽ. His qui sine lege erãt tãq̃ sine lege
essem: cum sine lege dei nõ essem: sz in lege
essem Christi: vt lucrifacerem eos q sine lege
erant. Factus sum ifirmis ifirmus: vt infir
mos lucrifacere. Oib⁹ oia fact⁹ sum. vt oẽs
facerẽ saluos. Oia aũt facio pp euãgelium:
vt particeps eius efficiar. Lec. IIII.

Superius ostendit q non vult sumptus acci-
pere: z hoc ppter infectionẽ premij
hic ostẽdit q idẽ fecit pp amorẽ euãgelij. Ubi p̃ di.
q oium se seruũ fecit. 2° q omnib⁹ se ptẽperare studuit
ibi. ET FACTVS sum iudeis zc.] 3° subdit cãm: q̃re h
fecit ibi. OMNIA aũt facio pp euãgeliũ zc.] In p̃ma
implicat triplicẽ pditionẽ cõmendabilẽ in seruuo q̃
sũt gratuitas/liberalitas/vtilitas. Seruit g̃ gratis sine
liberaliter ibi. CVM liber essem zc.] Generaliter ibi.
OMNIVM me zc.] Utiliter ibi. VT PLVRES lucrifa-
cerẽ zc.] Dicit g̃. NAM cum essem zc.] q. d. sine sumptu
ponã euãgelium. nam z manus feci. s. CVM liber essem
ex oibus] i. nullius meritis obnoxius OMNIVM me
seruũ feci] oibus me ptẽperãdo p vtilitatẽ: z q̃si debi
torẽ pstituẽdo. 2° Cor.4. Nos aũt seruos vros p Je-
sum. z hoc VT PLVRES lucrifacerẽ] i. lucrũ mee p̃di-
cationis z seruitutis facerẽ. Querebat. n. nõ res: sz ani-
mas. 2° Cor.10. Nõ quero via sz vos. Si. n. cõmẽda-
bile est seruire in tẽporalib⁹ ppter lucrũ tẽporale: q̃n-
to plus in spiritualibus ppter lucrum spũale.

In seruitute tria laudabi- lia inueniũtur. gratuitas. libe ralitas z vti- litas.

¶ Deinde

Deinde cū dicit. ET FACTVS sū3 iudeis 7c̄.] Dic ondit q oibus se cōtēperare studuit. Et pmo dicit q ptēperauit se nōdū ⁊uersis. 2° q etiā ia3 cōuersis ibi. FACTVS su3 ifirmis 7c̄.] 3° q generaliter vniuersis ibi. OMNIBVS oia factus sum 7c̄.] In pma pmo dicit q cōtēperauit se iudeis. 2° q samaritanis ibi. ET HIS q sub lege 7c̄.] 3° q gentilibus ibi. HIS QVI sine lege erant 7c̄.] In pma pmo tangit ⁊temperatiōnē. Scdo ⁊temperationis rōnem ibi. VT IVDEOS 7c̄.] Dicit ḡ. ET FACTVS sum iudeis tāq̄ iudeus] s. aliq̄ legalia seruādo sicut in discretione ciboz: in circūcisione Thimothei. Act. 15. In purificatiōe legali. Act. 21. Potest aūt hoc itelligi dupli. Uno mō fm Hierony. Factus sum iudeis tāq̄ iudeus p simulatoriā dispensationē. Simulabat eni se seruare legalia aliqua s3 nō seruabat. Alio mō fm Aug. Factus sum iudeis 7c̄. Uere eni condescēdebat eis in obseruatione aliquorū legalium ppter piam cōpassione3. 7 hoc fecit vt iudeos lucraret Chro. i. eos ad fidem Chri conuerteret.

Paulus factus ē iude° vl simulādo vl vere opendo pia cōpassiōe [illegible]

Deide cum dic. ET HIS q sub lege sunt 7c̄.] Dic dic q ⁊tēperabat se samaritanis. Ubi notanē tria de ipo. Primo eius sagacitas in hoc q se cōtēperabat. Scdo eius libertas in hoc q sub lege nō erat. Tertio ei° vtilitas in hoc q lucrifaciebat. Dicit ḡ sum etiā HIS qui sub lege] Moysi SVNT] i. samaritanis q non sunt iudei: sed Assyrij q fuerūt adducti ad inhabitādū terra3 israel. 4. Reg. 17. Isti ēt erāt sub lege Moysi: q2 tm̄ qnque libros Moysi recipiebāt. his ḡ fact° su3 QVASI sub lege essem] approbādo. s. legē 7 ex ea docendo Chrm. CVM] tm̄ IPSE sub lege nō essem] fm lralem obseruātiā. vel seruili: q2 iusto non est lex posita. pma Thi. p. Et hoc ideo feci VT EOS qui sub lege erant.] scilic3 ipos samaritanos LVCRIFACEREM:] eos ad fidem Christi conuertendo.

Deide cū dic. HIS q sine lege erant 7c̄.] Dic dicit q ⁊tēperauit se gētilib°. Ubi pmo tāgit suā ⁊formitatē. Scdo sue fidei veritatē ibi. CVM tm̄ sine lege 7c̄.] Tertio sue intētionis rectitudinē ibi. VT LVCRIFACEREM 7c̄.] Et h̄ est. Et fact° sum HIS QVI sine lege erāt] i. gētib°. Ro. 2. Cu3 eni gētes que legem nō hñt. TANQVAM sine lege essem] assentiēdo rōnib° coz 7 bonis positionib° phoz: vt p3 Act. 17. CVM tm̄ sine lege nō essem.] Ro. 7. Mēte seruio legi dei. SED in lege esse3] nō iudaica: s3 CHRISTI] q deus est: nō autē Moyses. De qua Gal. 6. Alter alteri° onera portate 7 sic adimplebitis 7c̄. Et h̄ ideo feci VT LVCRIFACEREM eos q sine lege erāt] gētiles ad fide3 ⁊uertēdo o felix celator. Gre. Nullū tale sacrificiū q̄le zel° aiaz.

Deide cū dicit. FACTVS su3 ifirmis 7c̄.] Dic ondit q se ⁊tēperauit iam ⁊uersis. Ubi pmo ponit modum bonū. Scdo finē debitū ibi. VT INFIRMOS.] Dic ḡ. FACTVS su3] ēt INFIRMIS in fide infirmus] a licitis abstinēdo. 2ª Cor. 11. Quis ifirmat 7 ego nō ifirmor. Sic facit bonus medicus q comedit cibum ifirmi: vt eū puocet ad comedēdū: 7 sic sanet. Et h̄ feci VT INFIRMOS lucrifacerē] eos in fide roborādo. Et breuiter OMNIBVS oia factus su3:] q̄si essem oiu3 secutorū. Ideo di. infra. 10. Sicut 7 ego p oia oib° placeo. Et h̄ VT OMNES facerē saluos.] Sap. 18. In vestimento poderis: qd̄ hēbat Aaron tot° orbis terrarū erat discriptus. Et 2. Reg. 4. Helise° ⁊trit se ad modum pueri 7 sic suscitauit illum. Et quia fm Homerū ois alteritas discors: similitudo ṽo appetenda est: ideo viri spirituales salua vite 7 religionis sue obseruantia omnib° se debent conformare.

Deide cū dic. OMNIA facio pp euāgeliū.] Supius ondit q oib° se ⁊tēperare studuit. hic subdit rōnē q̄re hoc facit 7 hāc duplicē. Unā ex pte euangelij. s. vt cursu3 liberū hēat. Aliā ex pte sui. s. vt pmissu3 pmiū obtineat ibi. VT PARTICEPS 7c̄.] Et hoc est quod dicit. OMNIA aūt facio ppter euangeliu3] sine ipedimēto predicādu3 VT PARTICEPS eius] i. pmissionu3 q̄ in eo cōtinent̄ EFFICIAR.] Mat. 5. Qui fecerit 7 docuerit sic magnus vocabitur in regno celorum.

An nescitis: qd̄ qui in stadio currūt: oēs quide3 currūt: s3 vnus accipit pmiu3? Sic currite: vt cōprehēdatis. Ois aūt qui certat: p oia tēperās ē: illi qdem igit̄: vt peritura3 coronā accipiant: nos aūt vt eternā. Ego itaq3 sic curro: vt nō in incertū: sic pugilē ago: nō velut aerē feriēs: ve2 subijcio corpus meū: 7 in seruitutē redigo: ne quo mō fiat: vt cū alijs pdicari3: ipse reprobus efficiar.

Nescitis qm̄ hi qui in stadio currūt oēs qde3 currūt: s3 vnus accipit brauium. Sic currite vt cōprehēdatis. ois eni qui in agone ⁊tēdit ab oibus se abstinet. 7 illi qdē vt corruptibilē coronā accipiāt/ nos aūt icorruptā. Ego igit̄ sic curro nō quasi in incertu3: sic pugno nō quasi aerē verberās. S3 castigo corpus meum 7 in seruitutem redigo: ne forte cum alijs predicauerim: ipse reprobus efficiar.

Lec. V.

Superius ostēdit: qd̄ pposuit a sumptibus abstinere. Primo ppter intētionem pmij. Scdo ppter amorē euāgelij. Hic tertio pp expeditionē cursus 7 agonis sui. Primo qdē ostendit q op3 in stadio expedite currere. Scdo q simili op3 in agone expedite certare ibi. OMNIS eni q i agone 7c̄.] Tertio q ipe facit vtrūq3 ibi. EGO igit̄ sic curro 7c̄.] In pma pmo ponit exēplu3 expedite currētium. Scdo monet eos ad similr currendū ibi. SIC CVRRITE 7c̄.] In pma p tāgit currēdi exercitiū. 2° cōuenientiā currentium ibi. OMNES eni qdem currunt 7c̄.] 3° differētiam peruenientium ibi. SED vnus accipit brauiu3 7c̄.] In pmo notat̄ cōditio viatoz. In 2° multitudo vocatoz. In 3° paucitas electoz. Mat. 20. Multi sunt vocati/ pauci ṽo electi. Cōditionē ṽo viatoz describit a tribus. A certitudine. cū q̄rit. NESCITIS.] A breuitate. cū addit. IN STADIO.] A labore. cum subdit. CVRRVNT.] Dicit ḡ. NESCITIS.] Qd̄ tripli cōtinuat̄. Primo mō sic. q. d. Recte abstineo a sumptibus sumēdis vt pticeps efficiar. Nā si nō abstinerem o ⁊trarijs euāgelio nō essem ei° pticeps. Nescitis eni q hi 7c̄. ¶ Uel sic. NESCITIS] q h̄ facio vt pticeps euāgelij efficiar 7 vtiq3 possu3 eē particeps. Nam nō sic est de euāgelij pmio vel de cursus brauio: q2 h̄ vn° accipit brauiu3: ibi ṽo oēs accipere possunt. ¶ Tertio mō sic. NESCITIS.] q̄si diceret. Jō aūt sic curro. quia l3 multi currētes sint. pauci tm̄ sūt puenietes. NESCITIS eni q hi qui in stadio currūt: oēs qdē currūt.] In labore pares sunt. SED vnus tm̄ accipit brauiū] i. pmiū cursus. Stadiū eni est spatiū in quo pedites currūt: qd̄ Hercules dicit̄ statuisse. Perficitūr aūt stadiu3 125. passibus. Et di stadiu3 a stādo: q2 Hercules tot passus currebat 7 postea stabat 7 respirabat. in fine hui° spatij ponebat̄ aliqd qd̄ erat pmiū cursus. vt equus 7

Predicator a sumptib° se d3 abstinē pp itētiōe3 pmij ob amore3 euāgelij: 7 pp expeditione3 cursus siue agonis.

p° ⁊tinuat°.

Secunda.

Tertia.

Quid stadiū 7 brauium.

plu' purpure' et B' de brauiū. Et lz i B' stadio oēs curreret: vnus tñ solus accipiebat brauiū. s. q citi' puenie bat. Sic i cursu spūali vn' tm̄. s. pseuerans accipit brauiū. Qz q pseuerauerit vsqz in finē hic saluus erit.

¶ Deinde cū dic. SIC CVRRITE tc̄.] Monet eos ad currēdū. Ubi iplicat tria. Actū strēnuū. CVRRITE.] Modū debitū. SIC.] Finē optimuz. VT COMPREHENDATIS.] Dic g. SIC tc̄.] q̄si diceret: qa vn' accipit brauiū SIC CVRRITE] p viā veritat pseuerātes VT COMPREHENDATIS brauiū] vite eterne. Heb. 12. Per patiētiā curram' ad ppositū nobis certamē.

¶ Deide cuz dic. OMNIS āt q i agone tc̄.] Ostdit q in agōe op3 expedite certare. Ubi p tāgit agonizātiū pugnā. 2° pugnādi formā firmam ibi. AB OMNIBVS se abstinet tc̄.] 3° sic pugnātiū mercedē obtētā ibi. ET ILLI qdē vt corruptibilē tc̄.] p' ē necessitas. s. pugnare. 2m virtus. s. abstinere. 3m felicitas. s. coronā accipe. Dic g. OMNIS q i agōe tc̄.] q̄si diceret vere sic agendū ē: qd p3 exēplo. qa OMNIS q in agōe ptēdit ab oib'] ipedientibus SE ABSTINET.] Unde et nudi agonizabant in palestra. Attende: vt Augu. ait. q de rebus non laudandis multe trahuntur similitudines.

¶ Deide cū dicit, ET ILLI qdē vt corruptibilē tc̄.] tāgit pugnātiū mercedē. Et p pugnātiū malr. 2° pugnātiū spūalr ibi. NOS aūt icorruptaz tc̄.] Dic g. Et illi qdē abstinēt vt corruptibilē coronā accipiāt: qd modicū est. NOS aūt] abstinere debemus vt accipiam' INCORRVPTAM] s. coronā vite. de qua Jac. p. Beat' vir q suffert tētatiōnē: qm cū pbatus fuerit tc̄.

¶ Deide cū dic. EGO igit sic curro tc̄.] Ponit exēplaz vtriusqz. s. currēdi et pugnādi. Ubi p tāgit cursuz suuz in pfectu boni. 2° pugnā suā in victoria mali ibi. SIC PVGNO tc̄.] 3° rationez vtriusqz facti ibi. SED castigo tc̄.] Dic g. EGO igit tc̄.] q. d. quia talis corona seruat igit ego sic curro bonū operādo nō quasi in icertū. i. vt sim icertus de pmio. In incertū. n. currit q talia facit vt de qbusdaz sperare: ex alijs possit desperare. Omnia istruunt ad bonū et psona Aplica q notat ibi. EGO.] Et forma iplicita que notat ibi. SIC.] Et actio strēnua que notat ibi. CVRRO.] Et merces sperata q notat ibi. NON q̄si in icertū.] Phil. 2. Nō in vacuuz cucurri: nec in vacuum laboraui. SIC PVGNO] 3 hostes decertādo 3 maluz. NON q̄si aerē verberās] i. non verbis tm̄: sz factis. Nō. n. in smone est regnuz dei: sz in vtute. supra. 4. Uel NON q̄si aerē verberans] i. non inaniter me fatigādo: aduersariū nō ledendo. Sic erit pfectus bō si sic se habeat vt sit intentus in pfessione: Esa. 38. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. Deuotus in oīone. Mat. 6. Sic g orabitis. Pater noster q es in celis tc̄. Efficax in pdicatiōe. Jac. 2. Sic loqmini et sic facite. Hec tria pertinent ad actuū oris rectitu tñ q pfessio dirigit deo et proximo. oīo soli deo. pdicatio soli primo. Fortis in pugnādo. Un̄ hic PVGNO tc̄.] Apoc. Qui vicerit sic vestiet veste alba. Patiēs in sustinēdo. Judith. 8. Sic Isaac. sic Jacob. sic Moyses. et oēs q placuerunt deo p multas tribulatiōes trāsierūt fideles. Cautus in se seruando. Josue. 2° Ad mōtana pcēdite ne forte occurrant vobis reuertētes tc̄. sic abitis viā vestrā. Primū pp malū culpe. s. pugna. Scdm 3tra maluz pene. s. patientia. Tertiū 3 malū tētatiōis. s. cautela. Benignus i pdonādo. Mat. 18. Sic nō ē voluntas añ pr̄ez vestrū tc̄. Inutilē se reputando. Luc. 17. Sic et vos cū feceritis oīa q precepta tc̄. Sollicit' se discutiēdo. istra. 11. Probet autē se hō: et sic de pane illo edat tc̄. Primū reprobat malitiā primi. Scdm pbat bonitatē dei. Tertiū obiectionē stat' ppriū. Humilis i obsequēdo. Mat. 4. Sic decet nos iplere oēm iustitiaz. Agilis in pficiēdo. Unde hic. SIC CVRRITE] i. proficite in bono VT COMPREHENDATIS.] Cōstās i pseuerādo. Un̄ hic. SIC CVRRITE.] Phil. 4. Sic state i dn̄o charissimi. Famosos in cōuersando. supra. 4. Sic nos existimet homo tc̄. Primum respicit incipientes. Scdm proficiētes. Tertiū perseuerantes. Quartum perfectos.

¶ Deide cū dic. SED castigo corpus meum tc̄.] Tangit rationem predictorum vtriusqz. Ubi primo tāgit austeritatem vite. Secūdo cōmendationem doctrine ibi. NE FORTE tc̄.] Tertio rationez concordie vtriusqz ibi. IPSE reprobus tc̄.] Ergo implet facto: qd docet verbo: ne se damnet ore proprio. Et hoc est qd dicit. SED castigo corpus meum] per declinationez malitie motus carnis illicitos reprimēdo. CASTIGO] g nō occido corpus meum non tñ alienum. Ro. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctaz deo placētem rōnabile obsequium vestrū. ET IN seruitutē redigo] p operationem boni corpus. s. spūi seruire cogēdo. et sensualitatē rationi subijciendo: sicut de beato Martino legit. Carnē spūi seruire cogebat. et hoc facio NE FORTE cū alijs pdicauerim tc̄.] Aug. Suo timore nos terruit Apls. qd. n. faciet agnus vbi aries tīmet et tremit: IPSE reprob'] i. a deo reprobat' EFFICIAR:] qd turpe eēt. Ro. 2. Qui pdicas nō furādū furaris. De hō posset vere dici illō Job. 4. Ecce docuisti plurimos tc̄. Nūc aūt venit sup te plaga et defecisti.

¶ Hic querit ibi. MELIVS est mihi mori tc̄.] ¶ Cōtra. Glia nō euacuat nisi p pctm̄. g accipe eēt vel peccatū nō g licitū. ¶ Rn̄deo. Glia eēntialis p B non euacuaret: sz glia accñtalis de hoc ope supererogatiōis.

¶ Itē si euangelizauero non est mihi gloria. ¶ Contra. Euangelizanti et sumptus accipiēti debet et aurea et aureola. ¶ Sed Glo. Exponit quādo euangelizat ex necessitate timoris vel ex cupiditate mercedis temporalis. ¶ Item super illud. Dispensatio mihi credita est Glo. Non debemus euangelizare: vt manducemus. ¶ Cōtra. Ergo predicatores questuarij peccant mortaliter: qa faciunt qd nō debēt. ¶ Rn̄deo. Si pp questū pncipalr faciunt peccant: sz si ppter fructū spūalē inde puenientē bene faciūt. ¶ Itē ibidē Glo. Propter regnū dei debemus opari oīa nō solū: sz cum regno dei mercedē tēporalē meditari. ¶ Contra. Ergo q vadūt ad ecclīaz p distributiōib' peccāt. ¶ Rn̄deo. Uerū est si soluz vel pncipalr ppter hoc vadant.

¶ Itē sup B. Ut nō abutar potestate. Glo. qd eēt si acciperet: qd pbauit supra eodē: q ei licz accipe. ¶ Rn̄deo itelligēdū est si acciperet idiscrete et inordinate et imoderate. ¶ Itē oīuz seruū me feci. ¶ Cōtra. sup. 6. Nolite serui effici hoīuz. ¶ Rn̄deo. Hic loquitur de seruitute charitatis. s. in bono. ibi de seruitute iniquitat. s. in malo. ¶ Itē factus suz iudeis tanq̄ iude' Glo. In cibis accipiēdis vel nō accipiēdis. ¶ Cōtra glo. Iniuste g reprehēdit Petrum de discretiōe ciboz. Gal. 2. Immo bn̄: qa Petr' discernebat cū scādalo gētiū. s. i locis gētiliū: Paulus autē nō. ¶ Itē ibidē glo. Propter scandalum iudeoz circūcidit Thimotheū. Act. 16. ¶ Cōtra. Ueritas doctrine vite et iustitie non debet dimitti propter scandaluz. ¶ Respondeo. Usqz ad diuulgationem euangelij non erat de veritate doctrine sine vite ne homines circūciderentur: sed ne spem ponerent in circumcisione. ¶ Item vt oēs facerē saluos. ¶ Cōtra. sciebat nō oēs saluandos. ¶ Respōdeo. Uolebat

omnes

Hec tria ad actum oris referuntur: confessio ad deū et proximū: oratio ad deū solū: predicatio ad proximum solū.

Predicatores questuarij si id prīn' intēdunt peccant.

oẽs in ꝑticulari.l.quẽlibet ꝑ se:nõ oẽs simul. ¶ Item
sup illud. Omnes qdem currũt. Glo. In spũali agone
quotquot qdem currunt si spũalr currunt accipiunt:⁊
qui prior venerit expectat vt coronet̃ cum posteriori.
¶ Cõtra. Unusquisqȝ in morte coronat̃. ¶ Rñdeo.
Hoc itelligit̃ de glĩa corpis nõ aĩe. ¶ Item sup illud.
Ne forte cũ ꝑdicauerim. Glo. Suo timore nos terret
Aplus. ¶ Contra. p° Joã. 4. Perfecta charitas foras
mittit timorẽ. ¶ Rñdeo. Verũ est timorẽ pene:ꝫ nõ
timorẽ separationis siue offense. Cap. X.

Exo. 13. Olim autẽ vos ignorare fratres: † q
patres nostri oẽs sub nube erãt: ⁊ oẽs
Exo. 14. per mare trãsierũt: † ⁊ oẽs in Moysen
Exo. 16. baptizati sunt in nube ⁊ i mari: † ⁊ oẽs
Exo. 17. eãdeȝ escam spũaleȝ comedebãt: † ⁊ oẽs eundem
potũ spũaleȝ bibebãt. Bibebant.n. de spũali: que
illos comitabatur petra: petra vo fuit Christus.
Nume. 20. et. 26. Sed plures illoꝝ non approbauit deus. † Pro
strati enim sunt in deserto.

Olo enim vos ignorare fratres;
qm̃ pr̃es nostri oẽs sub nube fue
runt: ⁊ oẽs mare transierunt: ⁊
oẽs in Moyse baptizati sunt in
nube ⁊ in mari. Et oẽs eãdeȝ escã spirita
leȝ mãducauerũt: ⁊ oẽs eundeȝ potũ spiri
taleȝ biberũt. Bibebant aũt de spirituali cõ
sequẽte eos petra: petra aũt erat Christus.
Sed nõ in pluribus eoꝝ beneplacitum est
deo. Nam prostrati sunt in deserto.

Uperius monuit abstinẽ ab idolo
tris. Prio ꝓpter vitan
duȝ scãdaluȝ fratrũ ifirmoꝝ. ca. 8. Scdo
ꝓpter exẽplum suũ qui abstinet pp alios
ab acceptiõe sumptuũ. c. 9°. Hic 3° monet
ad idẽ ex ↄ̃sideratiõe iudeoꝝ in deserto idola venerã
tiuȝ. vbi exẽplo pene istoꝝ. Primo monet abstinere a
ꝑpetratiõe pctõꝝ siliuȝ. Scdo spãlr a comestiõe ido
lis imolatoꝝ. ibi. PROPTER qd charissimi fugite ab
idoloꝝ cultura ⁊c. In p° pmo ondit q antiq̃s iudeis
cõtigit. Scda pp qd: qa nõ pp se tm̃: ꝫ pp nos corrigẽ
dos ita euenit. Hec autẽ in figura facta sunt nostri ⁊c.
Tertio vt exẽplo eoꝝ caueant ↄcludit. ibi. ITAQVE
qui se existimat stare ⁊c. Ergo pena timenda cautela
adhibẽda. In p° pmo ponit bñficia gr̃e eis ipensa exi
stentib° in egypto. Secundo pstita in deserto. ibi. ET
OMNES eãdem escã ⁊c. Tertio flagella pp igratitu
dinẽ inflictaȝ. ibi. SED nõ in plurib° ⁊c. In p° tangit
tria bñficia. Primũ in ꝓtectiõe nubis. Scdȝ in tran
situ maris rubri. ibi. ET OMNES mare trãsierũt ⁊c.
Tertiũ in purgatiõe baptismatis. ibi. ET OMNES in
Moyse ⁊c. Dicit g̃. NOLO vos ⁊c. q.d. sic agẽdum
est sicut monui. Nõ.n. sufficiũt sacra ecclesie suscepta
vobis postea peccãtib°: sicut nec iudeis dei beneficia
qn postea punirent̃. NOLO.n. vos ignorare ⁊c. Hoc
dupľr legit̃. Uno modo de bonis ⁊ malis cõiter. Alio
modo de malis spãlr. Prio mõ sic. NOLO vos igno
rare fratres: qm̃ patres nostri istitutores fidei nostre.
OMNES tam boni q̃ȝ mali SVB NVBE protegente
FVERVNT. Exo. 13. Dñs pcedebat eos ad ostẽden
dum viaȝ per diẽ in colũna nubis ⁊c. Vel SVB NV
BE. i. sub figura ⁊ vmbra. Heb. 10. Umbraȝ bñis lex

futuroꝝ ⁊c. ET OMNES mare rubrũ submersis ho
stibus TRANSIERVNT. non de vna ripa ad ripaȝ
oppositã: sed ad eandeȝ vnde transierũt quẽdaȝ sinũ
maris. ET OMNES IN Moyse. i. in ducatu Moysi
BAPTIZATI sunt in nube ⁊ i mari. s. per visa signa
illa purgati ab ignorantia. Vel a vitiis per fidẽ. s. sub
mersis egyptijs. Exo. 14. Timuit populus dñm ⁊ cre
diderũt dño ⁊ seruo suo Moysi. Vel BAPTIZATI
sunt. i. signũ baptismi receperũt. Nam baptismus cõ
stat ex aqua ⁊ spiritu. Joã. 3. Nisi quis renatus fuerit
ex aqua ⁊ spiritu. NVBES aũt symboluȝ erat spirit°:
MARE vo aque: vt dicit Dam.
¶ Deinde cũ dicit. ET OMNES eandeȝ escam spiri
talem ⁊c. Post beneficia exhibita Israel de Egypto
exeunti: hic tãgit bñficia exhibita in deserto. Et pmo
beneficium mãne. Secũdo beneficium aque. ibi. ET
OMNES eundeȝ potum ⁊c. Tertio potus originem
mirabilem. ibi. BIBEBANT AVTEM ⁊c. Quarto
originis significationem. ibi. PETRA AVTEM ⁊c.
Dicit ergo. ET OMNES eandeȝ escam spiritaleȝ mã
ducauerũt. mãna. s. de celo. Uocat autẽ eam spirita
lem cũ esset corporalis: sed quia miraculose fuit data.
de hoc habet̃. Sap. 16. Panem de celo prestitisti eis.
ET OMNES eundeȝ potum spiritaleȝ. i. aquam de
petra. Nume. 20. Loquimini ad petrã ⁊ ipsa dabit vo
bis aquaȝ. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque. BIBE
BANT AVTEM de petra spiritali: que dicit̃ spiri
talis ꝓpter effectũ miraculosum ꝓpter futuri signuȝ.
petra cõsequẽte eos. Dupliciter intelligitur CONSE
QVENTE. i. satisfaciente voluntati eoꝝ. ps. Deside
rium eoꝝ attulit eis. Aque eniȝ vbiqȝ sequebant̃ eos.
Esa. 48°. Aquam de petra produxit eis ⁊c. Vel CON
SEQVENTE eos. i. veritateȝ sequẽtem significante.
PETRA aũt erat Christus. nõ per substãtiaȝ: sed per
significationẽ. Hic ẽ lapis queȝ reprobauerũt ⁊c. Alio
modo legit̃ de bonis breuiter sic. NOLO VOS igno
rare fratres qm̃ patres nostri istitutores fidei nostre
OMNES boni spiritualr. Unde dic̃ patres nostri nõ
illoꝝ SVB NVBE fuerunt sicut prius. ET OMNES
eandeȝ escam mãducauerũt spiritaleȝ. i. corpus Chri
in signo spiritualr intellecto. Uñ EANDEM escã spi
ritalẽ mãducauerũt. idẽ. s. qd nos: sed aliã escã corpo
ralem q̃ȝ nos. ⁊ hoc quãtũ ad maiores in Christũ cre
dentes. Manducabant Christuȝ spiritualr. Fm illud.
Crede ⁊ manducasti. ET OMNES eundem potuȝ bi
berunt. s. Christi sanguineȝ in signo. Sic loquitur de
signo ⁊ potu spirituali p fideȝ nõ de corporali. BIBE
BANT aũt de spiritali ⁊c. sicut pus. Appetẽdus cib°
⁊ potus: qa sufficiens. Uñ dicit. OMNES manducaue
runt. Indeficiens qa eũdeȝ. Ualis qa potus ⁊ cibus
spiritualis qd notat̃ in ipso nõie spiritalis ⁊c.
¶ Deinde cuȝ dicit. SED NON in pluribus ⁊c. Post
beneficia tangit flagella. Et primo offensam. Secũdo
penaȝ. ibi. NAM PROSTRATI SVNT. Dicit ergo.
SED NON in plurib° ⁊c. q.d. his oĩbus beneficijs
vsi sunt iudei: sed non in pluribus eoꝝ beneplacitum
est deo in illis. s. qui deum offenderunt: sed tantum in
duobus. s. Caleph ⁊ Josue: quibus solis concessum est
terraȝ promissionis obtinere. Nume. 14. Mal. 1. Nõ
est mihi voluntas in vobis.

¶ Hec aũt figure nostri fuerũt: ne nos simus cõ
cupiscẽtes rerũ malaꝝ: quẽadmoduȝ ⁊ illi cõcu
pierũt. Neqȝ simulacroꝝ sitĩ cultores: sicuti qdaȝ
illoꝝ: quẽadmodum scriptũ est. † Sedit populus Exo. 32.

vt ederet ac biberet: et surrexerunt ad ludendum.
Nume. 25. Neque stupris inquinemur: sicuti quidam illorum stupris polluti sunt: et ceciderunt vno die viginti tria
Nume. 21. milia. Neque tentemus Christum: sicut et quidam illorum
Judith. 8. tentauerunt: et a serpentibus extincti sunt. Neque murmuretis: sicut et quidam illorum murmurauerunt: et interempti sunt ab extinctore. Hec autem omnia figure contigerunt illis. Scripta vero sunt propter admonitionem nostri: in quos termini etatum inciderunt.

¶ Hec autem in figura facta sunt nostri vt non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque idolatre efficiamini sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur: sicut quidam ex ipsis fornicati sunt: et ceciderunt vna die viginti tria milia. Neque tentemus Christum: sicut quidam eorum tentauerunt: et a serpentibus perierunt. Neque murmuraueritis: sicut quidam eorum murmurauerunt et perierunt ab exterminatore. Hec autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram in quos fines seculorum deuenerunt. Lec. II.

Superius ostendit quid antiquis iudeis contingit: hic ostendit quod non propter se tantum: sed propter nos corrigendos ita euenit. Ubi primo ostendit quod propter nos corrigendos a peccato predicta facta sunt. Secundo quod propter hoc etiam scripta sunt. ibi. HEC autem omnia in figura etc. In primo ostendit quod ideo facta sunt vt cohibeamur a peccato: et primo a peccato cordis. 2° a peccato operis ibi. NEQVE idolatre efficiamini etc. 3° a peccato oris. ibi. NEQVE murmuraueritis: sicut quidam etc. In primo primo deterret per penam. Secundo ex hoc dehortatur culpam. ibi. VT NON simus concupiscentes etc. Tertio malos reducit ad memoriam. ibi. SICVT illi concupierunt etc. Dicit ergo. HEC autem in figura facta sunt nostri, non ficta sed vere facta. IN FIGVRA id est in signum, vt nos considerantes illorum supplicia. NON simus concupiscentes malorum: sicut et illi concupierunt de quibus dicitur. Concupierunt concupiscentiam in deserto. Nume. 11. Dicitur quod vulgus promiscuum flagrauit desiderio carnium. ¶ Et notandum quod sicut in bonis longe melius est quod figuratur quam ipsa figura vt regnum celorum quam terra promissionis: ita in malis longe peius est quod figuratur quam figura significans. Sed secundum Augustinum illa supplicia que sustinuerunt figura gehenne fuerunt que omni pena maior est. Hec autem pertinent ad sapientes inter corinthios: qui desiderio carnes comedebant in idolio: et scandalizabant infirmos. vnde similes erant iudeis carnes desiderantibus in deserto, vnde digni erant etiam simili pena.

In bonis id quod figuratur est melius: in malis autem longe peius est.

¶ Deinde cum dicit. NEQVE idolatre etc. Dehortatur peccatum operis. Ubi tangit tria peccata. primo idolatrie. 2° fornicationis. ibi. NEQVE fornicemur etc. 3° diuine tentationis. ibi. NEQVE tentemus etc. In hoc primo dissuadet idolatrie vicium. 2° deterret per exemplum. ibi. SICVT quidam ex ipsis etc. 3° explicat exemplum implicitum. ibi. QVEMADMODVM scriptum est etc. Dicit ergo. NEQVE idolatre efficiamini. Idolotitis vescendo in veneratione idoli vel scandalum infirmorum. Sicut quidam illorum: supple idolatre fuerunt. Exo. 32. et ps. Et fecerunt vitulum in oreb: et adorauerunt sculptile. QVEMADMODVM scriptum est. Exo. 32. SEDIT populus id est quidam de populo. MANDVCARE et bibere coram idolo quibus similes sunt qui comedunt idolotita: idola venerando. ET SVRREXERVNT ludere id est ludos facere sicut choreas et huiusmodi in venerationem idoli. Vel SVRREXERVNT ludere id est idolum adorare: quod est simile ludo puerorum qui faciunt imagines luteas.

¶ Deinde cum dicit. NEQVE fornicemur etc. Tangit peccatum fornicationis. Ubi primo dissuadet tale peccatum. 2° deterret per exemplum culpe. ibi. SICVT quidam etc. 3° per pene. ibi. ET CECIDERVNT vna die. Dicit ergo. NEQVE fornicemur vt quidam ex vobis. supra. 5. Omnino auditur fornicatio inter vos. SICVT quidam ex ipsis fornicati sunt cum madianitis. s. Nu. 25. Et ideo ceciderunt vna die. 23. immo. 24. milia. sed maior numerus non excludit minores. vnde non dicit hoc cum pasione. Vel forte vitium scriptorum est.

¶ Deinde cum dicit. NEQVE tentemus Christum etc. Tangit peccatum diuine tentationis. quod dissuadet primo verbo. 2° exemplo. ibi. SICVT quidam etc. 3° supplicio. ibi. ET A serpentibus etc. Dicit ergo. NEQVE tentemus Christum dissidendo de eius potentia: sicut illi qui in vobis desperant de resurrectione. SICVT quidam eorum tentauerunt deum vel christum in Moyse dicentes. Numquid poterit parare mensam in deserto. Et ideo A SERPENTIBVS perierunt donec scilicet serpens eneus erectus est ad cuius aspectum sanabantur. De hoc habetur Nu. 21. et Deu. 6. Non tentabis dominum deum tuum.

¶ Deinde cum dicit. NEQVE murmuraueritis etc. Post peccatum cordis et operis dehortatur peccatum oris. Ubi primo dissuadet murmurationis vitium. Secundo adducit quidam in exemplum. et primo culpe. ibi. SICVT quidam etc. 2° pene. ibi. ET PERIERVNT a serpentibus. Dicit ergo. NEQVE murmuraueritis contra me: vel minores contra maiores. Sap. 1. Custodite vos a murmuratione. SICVT quidam eorum murmurauerunt contra Moysen. Nume. 16. Murmurauit omnis congregatio filiorum israel contra Moysen: et ideo PERIERVNT ab exterminatore. id est ab angelo scilicet qui extra terminos terre eos percussit. Baruch. 3. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. ¶ Notandum super illud. IN MOYSE baptizati sunt. quod Dam. lib. 4. ca. de baptismo distinguit nouem genera baptismatum accipiendo baptismata large. Primum est aqua diluuij. de quo habetur Gen. 6. Secundum mare rubrum. de quo Exo. 14. Tertium aqua expiationis. de qua Nume. 19. Quartum baptismus Joannis. de quo Mat. 3. Quintum baptismus: de quo Christus baptizatus fuit. Luc. 3. Sextum baptismus spiritussancti super discipulos. Act. 1. Vos autem baptizamini spiritusancto. Septimum baptismus penitentie et contritionis. de quo Eccle. 34. Qui baptizatur a mortuo etc. Octauum baptismus sanguinis. de quo Luc. 12. Baptisma habeo baptizari: et quo coartor vsque dum perficiatur. Nonum baptismus aque et spiritus. de quo Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritusancto. et Mat. vlti. Baptizantes eos in nomine patris et filij et spiritussancti.

Baptismi genera.
Aqua diluuij.
Mare rubrum.
Aqua expiationis.
Joannis, spiritussancti, sanguinis.
Aqua et spiritus communis baptismus, quo christus baptizatus est.

¶ Deinde cum dicit. HEC autem omnia in figura etc. Habito quod propter nos predicta facta sunt: hic ostendit quod propter nos etiam scripta sunt. Et primo quod in significatione. Secundo quod in correctione. ibi. SCRIPTA sunt autem etc. Dicit ergo. HEC autem etc. Quasi dicat. Ista contigerunt illis et hoc non tantum propter sua peccata. AVTEM pro sed omnia in figura nostri scilicet contingebant illis. erat enim tunc tempus figurarum.

¶ Deinde cum dicit. SCRIPTA sunt autem ad correctionem. Tangit quod scripta sunt AD CORRECTIONEM nostram. Ubi implicantur tria ... AD CORRECTIO-

NEM nostrā.] Primo antiquoꝝ exēpla que notātur in scripturis. Scd̄o exēploꝝ cā que est correctio nr̄a. Tertio etas nouissima que est finis seculoꝝ. Dicit ḡ. Scripta sunt aūt ad correctionē nostrā:q̄a quecunqꝫ scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. Rom.15. Nos dico IN QVOS fines seculoꝝ deuenerūt].i.sexta etas que ē vltima etas laborātiū.p̄ᵒ Jo.2. Filioli mei nouissima hora ē. Quia ḡ in vltima seculi etate sumᵘ per exēpla prioꝝ corrigi debemᵘ. Vel IN QVOS fines seculoꝝ deuenerūt].i.in q̄bᵘ p fidē & amorē Chri finita est secularitas:q̄a Phil.3.dr̄. Cōuersatio nostra in celis ē. Vn̄ tēporalia nō pmittunt tpe gratie sicut tpe legis. Unde nec in pactū deducunt: sꝫ aducunt. Mat.6. Primū querite regnū dei &c̄. Sed antiquitus erāt in pactū. Esa.pmo. Si volueritis & audieritis &c̄. Ecce ergo exēpla certa:q̄a scripta sunt: vtilia quia ad correctionē nostrā:durabilia q̄a in quo fines &c̄.

¶ Proinde qui sibi videt stare: videat ne cadat. Supra.1. Tentatio vos nō cepit:nisi humana. †Sed fidelis est deus:qui nō sinet vos tentari:supra id qd̄ 1.Thes.5. potestis:imo faciet vna cum tentatiōe euentum: quo possitis sufferre.

¶ Itaqꝫ qui se existimat stare videat ne cadat. Tentatio vos nō apprehendat nisi humana. Fidelis aūt deus est:qui non patiet vos tentari supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione prouentum vt possitis sustinere. Lec. III.

Habita pmo iudeoꝝ punitiōe. Scd̄o punitionis rōne:hic tertio cōcludit q̄ exemplo coꝝ debēt a malo cauere. Ubi pmo monet vt caueant casum. 2ᵒ cauēdi docet moduꝫ ibi. VOS nō apprehendat &c̄.] 3ᵒ pmittit firmū adiutoriū ibi. FIDELIS aūt deus est &c̄.] In pmo īplicat quatuor sollicitādna sapiētem.s.multitudinē cadentiū.cū dicit. ITAQVE]incertitudinē stantiuꝫ.cū subdit. QVI SE existimat stare.] Necessitatē cautele.cuꝫ addit. VIDEAT] facilitatem ruine.cū dicit. NE CADAT.] Dicit ḡ. ITAQVE &c̄.] q.d. Illi & si hn̄t ficus dei vsi sunt:nihilominᵘ pp peccata perierūt. Itaqꝫ ex coꝝ ꝯsideratiōe q̄ existimat aliq̄ cōiecturatiōe se stare.i.q̄ sit in grā & charitate videat diligēti attētiōe ne cadat peccādo: vel alios faciendo peccare. Esa.14. Quō cecidisti lucifer ps. Cadēt a latere tuo mille &c̄. Jō Eph.5. Uidete quō caute ābuletis.

¶ Deide cuꝫ dic̄. TENTATIO vos nō apphēdat &c̄.] Docet modum cauēdi cām.s.cauēdo tentationē. Ubi pmo docet aliquā tētationē fugiēdaꝫ. Scd̄o aliquā sustinēdam.ibi. NISI HVMANA.] Primo notificat q̄a pulsat vt introeat. Vn̄ dr̄. TENTATIO.] Scd̄o quia impugnat vt p̄ualeat. Vn̄ subdit. NON VOS apprehendat.] Dicit ḡ. TENTATIO &c̄.] Quasi diceret ne cadatis. Tentatio.s.peccati nō vos apprehēdat trahēdo in ꝯsensuꝫ pcti. NISI HVMANA.] Hoc dupli̇r exponit. Uno mō de tētatiōe interiori malare tunc ē permissio q.d. Nulla pcti dilectio vos apprehendat: nisi forte de malis sine qua vita humana nō ducit. Nō.n. est hō qui semp faciat bonū & nō peccet. 3. Regum.8. & 2. Paral.6. Alio mō expōit̄ d̄ tētatiōe exteriori hōi. Et sic est exhortatio sic. Tētatio vos non apprehēdat nisi hūana.s.tribulationū pr̄iuꝫ pp Chrm̄ tolerantia: Augu. pp̄ter Chrm̄ pati humana tētatio est. Thob.12. Quia accepᵗ eras deo: necē fuit vt tētatio pbaret te.

Tentatio interior & exterior.

¶ Deinde cū dicit. FIDELIS DEVS] Ostēdit paratū adiutoriū in tētatiōe. Ubi cōmēdat deū adiutorē:q̄a dat nobis resistēdi potentiā:qd̄ notat̄ ibi. ESD faciet cū tētatiōe &c̄.] Perseuerātiā:qd̄ notat̄ ibi. VT POSSITIS sustinere.] Uere fidelis deᵘ qui dat potētiā ne vincamur:grāꝫ vt mereamur:cōstātiaꝫ vt vincamus. Dicit ḡ. FIDELIS &c̄.] Quasi diceret vos ad h̄ hortor & moneo qd̄ potestis. FIDELIS dn̄s] in oībᵘ v̄bis suis QVI NON patiet vos tētari supra id qd̄ potestis.] qd̄ vtiqꝫ posset diabolus si pmitteret:q̄a nō est ptās sup terrā que ei cōparet. Esa.40. Dat lasso virtutē. Ideo Jaco.1. Omne gaudiū existimate frēs cū in varias tētatiōes icideritis. Aug. Qui dat diabolo tentādi licentiaꝫ:ipse dat tentatis miaꝫ. PROVENTVM] tāq̄ ita VT POSSITIS sustinere]nē deficiatis in lucta:sꝫ vincatis:qd̄ fit p humilitatē:vt dic̄ Aug. Illi.n.nō crepāt in fornace qui nō hn̄t vētuꝫ supbie. ¶ Notādum est sup illud:qui se existimat stare &c̄.q̄ ad casum ipellūt nos pmo debilitas viriuꝫ:sicut cadunt pueri:decrepiti:infirmi. Esa.40. In ifirmitate cadent:qd̄ cōtingit p tepiditatē hn̄ operādi & instabilitatē. Scd̄o onus peccatoꝝ sicut cadūt asini sub onere nimio. ps. Ceciderūt qui opant̄ iniq̄tatē.qd̄ ꝯtingit p negligētiā penitendi:q̄a pctm̄ qd̄ p pniaꝫ &c̄. Tertio multitudo trahentiū:sicut arbor vel domᵘ multis trahētibᵘ deorsum cadit supra eodē. Neqꝫ fornicemur &c̄.qd̄ ꝯtingit p ipulsuꝫ hostiū. Quarto lubricitas viaꝝ sicut incauti cadūt in lubrico. Eccl.28. Attende ne forte labores in lingua & cadas:& in ꝯspectu &c̄. Qd̄ ꝯtingit p incautā custodiaꝫ sensuū. Quīto varietas offendiculoꝝ:sicut auis capta in medio laqueoꝝ. ps. Di in corribᵘ &c̄. Prouer.24. Septies in die cadit iustus:qd̄ ꝯtingit p corruptioneꝫ creaturaꝝ. Sexto ignorātia agēdoꝝ:sicut ceci cadunt de facili. Mat.15. Si cecus ceco ducatū prestet &c̄.qd̄ cōtingit p negligētiā adiscēdi nec̄ia. Septīo exempla cadentiū sicut angeli ad exēpluꝫ luciferi. ps. Cadent a latere tuo mille &c̄. Prouer.25. Fons turbatus pede & vena corrupta iustus cadēs coraꝫ ipio: q̄a ꝯtingit per imitationē maloꝝ. Octauo ponderositas corporum. Corpus eniꝫ qd̄ corrumpit̄ aggrauat aīaꝫ sicut lapis in collo natantis. Job.14. Mons cadēs defluit:qd̄ cōtingit per carnis fomētum superfluum.

Multiplex est qs cadit.

¶ Quapp dilecti mei: fugite ab simulacroꝝ cultu:vt prudentibᵘ loquor: iudicate vos qd̄ dico. Poculum benedictionis:cui benedicimus:nōne cōicatio sanguinis Christi est? Panis queꝫ frangimus: nōne cōmunicatio corporis Christi est? Quoniaꝫ vnus panis:vnuꝫ corpus multi sumᵘ. Nam oēs ex eodeꝫ pane participamus.

¶ Propter quod charissimi mei:fugite ab idoloꝝ cultura. Ut prudētibᵘ loquor vos ipsi iudicate qd̄ dico. Calix benedictionis cui benedicimus: nōne cōicatio sanguinis Christi est? Et panis queꝫ frāgimus nōne participatio corporis domini ē? Quoniaꝫ vnus panis & vnuꝫ corpus multi sumus: oēs qui de vno pane & de vno calice participamus. Lec. IIII.

Superius ex consideratiōe iudeoꝝ pene monuit abstinere a ppetratione pctoꝝ similium:hic spāli̇r monet cauere a comestione idolis imolatoꝝ. Ubi pmo ponit cōmonitioneꝫ cauendi ab

idolotitis. Scdo subdit cāz cōmonitionis. ibi. QVID ERGO dico rc.] Tertio docet modus cauēdi a dictis. ibi. OMNE qd in macello venit māducate rc.] In pͦ cauere ab idolotitoꝝ comestione monet. Primo ex ti more pene cōsilis. Scdo ex cōione sancti altaris. ibi. VT PRVDENTIBVS loquor rc.] Tertio ex simili dine sacrificiꝝ legalis. ibi. VIDETE Israel ſm car nez rc.] In pma vt eius obediāt dictis. Primo arguit inferēdo. cū dicit. PROPTER QVOD.] Scdo allicit blandiēdo cum subdit. CHARISSIMI MEI.] Tertio instruit exhortādo. cū addit. FVGITE rc.] Dicit ergo. PROPTER qd rc.] Quasi diceret ergo sacramenta sola nō saluāt: c qui cedit punit̄ ꝛ auxilium dei non deest. PROPTER qd charissimi mei fugite ab idoloꝝ cul turā.] i. ab oi idoli veneratione. Glo. Ideo hos Aplus hortat̄ fugere ab idolatrie supstitione. Uel ne sapien tes comedant idolotita cū offendiculo infirmoꝝ q̄b9 idolatrare viderent̄. Uel ne ipsi infirmi idolatre fiāt edendo in idoli veneratione. Fugite ergo ab idoloꝝ cultura. Uel putatiua quo ad eſum sapiētū. Uel vera quo ad eſum infirmorum.

¶ Deide cū dicit. VT PRVDENTIBVS loquor rc.] Monet cauere ab idolotitoꝝ comestione ex cōione sacramēti altaris. Ubi pmo qd dicturus est supponit eoꝝ iudicio. Scdo ostēdit qd est illud. s. q per cōionē eucharistie efficimur vnū cū Chro. ibi. CALIX bene dictionis rc.] Tertio pbat q ita est q oēs sum9 vnuz in corpe ei9 mystico. ibi. QVONIAM vn9 panis rc.] Dicit g. VT PRVDENTIBVS rc.] q. d. Ut sapiētibus LOQVOR vobis vt prudētib9.] Uel sic. LOQVOR vobis ſaltez qd. s. qd sequit̄. VT PRVDENTIBVS.] Uel sic. loquor infirmis. s. q sunt inter vos: vt supra lo cutus sū prudentib9. Et ideo VOS IPSI] maiores IV DICATE qd dico.] Job. 31. Si cōtempsi subire iudi ciū cū seruo meo. Judicate inq̄ hoc qd seq̄t. CALIX bn̄dictionis] i. potus calicis p quē pticipātes benedi cunt̄. Luc. 22. Similr ꝛ calicē postq̄ cenauit dicens (Hic calix rc.) CVI BENEDICIMVS] i. qd nos fi deles exaltam9 credendo ꝛ grās agēdo. Uel CVI BE NEDICIMVS] i. quem nos sacerdotes consecramus. NONNE cōicatio sanguinis Chri est] faciēs nos vnum cū ipso. ſm illud Augu. Nec tu me mutabis in te. Est g sua rō talis. Sicut pticipās calicē dni fit vnū cū eo: sic participās calicē demonioꝝ fit vnū cū eis: sꝫ de monū vnitas est maxie fugiēda. g ꝛ pticipatio idolati toꝝ i eoꝝ veneratiōe. Et iō fugite ab idoloꝝ cultura. ET PANIS quē frāgimus] i. sumptio panis fracti in altari. NONNE participatio corporis dni est.] faciēs nos vnū cū Chro. g sub spē panis sumit̄ corp9 Chri.

¶ Deide cū dicit. QVONIAM vnus panis rc.] Oste dit q oēs sum9 vnū in corpore ei9 mystico. Ubi ppo nit pmo vnitatē. Scdo subdit vnitatis rationem. ibi. OMNES qui de vno rc.] In pͦ tangit duplicē vnitatē. Primā incorporationis qua in Chrm trāsformamur. cū dicit. VNVS panis rc.] Aliā vite ꝛ sensus quam a Christo capite accipim9. cum addit. ET VNVM cor pus rc.] Dicit ergo. QVONIAM vnus rc.] Quasi di cat: per h pꝫ q vnuz sumus cū Chro: qz vnus panis vnione fidei spei ꝛ charitatis. ET VNVM corp9 mul ti sumus] per subministratione operū charitatis. Cor pus. s. illius capitis q est Chrs. Multi dico. s. OMNES qui de vno pane] i. corpe chri. ET VNO calice] i. san guine PARTICIPAMVS] digna pticipatiōe. s. spūali nō tm sacramētali. Augu. Accipite: quia vnus panis ꝛ vnū corp9 eccl'ia Chri dr pro eo q sicut vn9 panis ex multis granis: ꝛ vnuz corp9 ex multis mēbris cōponit̄: sic eccl'ia Chri ex multis fidelib9 capite copulans cō nectit̄. De ista vnitate. Infra. 12. dr. ¶ Hic q̄rit̄ sup illo. Oēs in Moyse baptizati. Glo. per visa illa lega lia purgati. ¶ Cōtra. Legalia nō iustificabāt. ¶ Re spondeo. Justificabāt dispositiue ꝛ remotis non copu latiue: g p modū signi nō cause. ¶ Itē super illud. Petra aūt erat Chrs. Glo. Non petra dedit aquas sed Chrs. ¶ Contra. Nume. 20. Loquimini ad petram ꝛ ipsa dabit vobis aquas. ¶ Rn̄deo. Petra dabat ori ginalr nō effectiue. ¶ Itē sup illud. Oēs eādē escam. Glo. Si qs māducauerit ex hoc pane nō morietur in eternū. s. qui mādūcat corde nō qui premit ore. ¶ Cō tra. Ergo nō opꝫ sacramētalr māducare. ¶ Rn̄deo. Non qui premit ore soluz. s. ¶ Itē sup illud. Eundez potū spiritalez. Glo. Idē est effect9 in illis sacramētis: sed nō tantū quātū in nostris. ¶ Cōtra. Sacramēta vetera nō efficiebāt qd figurabāt. ¶ Rn̄deo. Idē est effect9: sꝫ aliter. qz illoꝝ per modū signi: nostroꝝ p modū cause. ¶ Itē sup illud. Hec aūt in figura facta sunt. Glo. Oēs pene minores sunt gehenna. ¶ Cōtra. Carentia visionis dei maior est q̄ gehēna: ſm Chrisō. ¶ Rn̄deo. Loquit̄ de penis tēporalibus. ¶ Itē sup illud. Qui stat videat ne cadat. Glo. Non q sit aliquis sine casu. ¶ Contra. Multi sunt sine mortali. ¶ Re spondeo. Duplex est casus. vnus a dn̄o per mortale. alter in dn̄o p veniale. ¶ Itē sup illud. Fidelis deus. Glo. Qui dat tentādi diabolo licentiā dat tentatis mi sericordiā. ¶ Cōtra. Qd fit de licentia licite fit. Ergo licet diabolo tentare. ¶ Rn̄deo. Licētia accipit̄ hic pro pmissione nō pro cōcessione. ¶ Itē vosipsi iudi cate. ¶ Cōtra. Non est inferioꝝ iudicare de factis su perioꝝ. ¶ Rn̄deo. Nō debent iudicare iudicio sup ordinationis: sed iꝫ iudicio discretionis. ¶ Itē super illud. Benedicimus. Glo. Nos sacerdotes. ¶ Cōtra. Quod min9 est a maiori benedicit̄. ¶ Rn̄deo. In sa cramēto altaris bn̄dictio sacerdotis fert̄ super termi num a quo. i. sup panē nō sup terminū ad quē. i. corp9 Chri. ¶ Itē. Panis quē frāgimus rc. ¶ Cōtra. Iam tunc nō est ibi panis. ¶ Rn̄deo. Ponit̄ significatum pro signo. i. panis pro specie panis. ¶ Itē super illō. Nōne pticipatio rc. Glo. Per ptes māducat. i. sacra mēto: ꝛ manet iteger in celo. ¶ Cōtra. Chrs sub sacra mēto est ipartibilis. ¶ Rn̄deo. Manducat̄ per ptes sacri nō sui. ¶ Itē ibidez. Glo. In illo sacro corp9 suū ꝛ sanguinē cōmēdauit: qd est fecit nosipsos. ¶ Cōtra. Nō fecit nos corp9 Chri verū. ¶ Rn̄deo. qd. i. cuius significatum: vnde relatio est simplex.

¶ Uidete Israelem iuxta carnē. Nōne qui edunt victimas: pticipes sacrarii sunt? Quid ergo di co: q simulacrum aliquid sit? aut quod simula cris imolatum aliquid sit? Non verū illud dico: qd que imolant gentes: demoniis imolant: ꝛ nō deo. Nolim aūt vos consortes demonioꝝ esse. Deut. 32.
Non potestis poculū domini bibere: ꝛ poculū demonioꝝ. Non potestis mense dn̄i pticipes eē: ꝛ mense demonioꝝ. An prouocamus dn̄m: num fortiores illo sumus? Oia mihi licent: at nō oia Eccl. 37.
cōducūt. Oia mihi licent: sꝫ nō oia edificāt. Ne Supra. 6.
mo qd suū est: querat: sꝫ qd alteri9 est. Infra. 13.

¶ Uidete Israel ſm carnē. Nōne qui edūt hostias pticipes sunt altaris. Quid ergo?

Dico q idolis imolatū sit aliqd: aut q idolum sit aliqd. Sed que imolant gentes demonijs imolant ⁊ nō deo. Nolo autē vos socios fieri demonioꝝ. Non potestis calicem dñi bibere ⁊ calicez demonioꝝ. Non potestis mense dñi participes eē ⁊ mense demonioꝝ. An emulamur dñm? Nunqd fortiores illo sumus? Omnia mihi licent: sed non oia expediūt. Omnia mihi licent: sed nō oia edificāt. Nemo qđ suuz est q̄rat sed qđ alterius. Lec. V.

Superius monuit abstinere a comestione idolotitoꝝ. pmo ex timore pene ꝯsilis. 2° ex cōione altaris: hic tertio monet ad idē ex silitudine sacrificij legalis. Ubi pmo excitat attentionem. Scđo ondit ppositū. ibi. NONNE qui edūt hostias.] Dicit ḡ. VIDETE.] Hoc dupl'r legit. Uno mō de sacrificijs iudeoꝝ. Alio mō de ritu gentiliū. Primo mō hoc qđ dico Israel est accusatiui casus. Alio mō vocatiui. Primo mō sic. q.d. Multi vnuz corpus sum⁹ qui de vno pane ⁊ vno calice pticipam⁹. Et h pz per hāc silitudinē. VIDETE Israel sm carnē] supple ambulantē. i. carnalib⁹ sacrificijs deseruiētez. Hoc dicit ad dr̃az israel sm spūz. De vtroqꝫ Ro. 2. Non. n. qui in manifesto iudeus ⁊c̃. NONNE qui edūt hostias] legales PARTICIPES sunt altaris] legalis. Sicut g edūt carnē Chr̄i ⁊ sanguinē pticipes sūt corpis. Scđo⁹ legit sic. VIDETE] o israel: o vos g estis israel spūalis videns. s. deū VIDETE] inq̄ ea q̄ sunt SECVNDVM carnē] .i. in idolatrie ritu carnali. NONNE g edūt hostias] idolis. s. imolatas PARTICIPES sunt altaris] demonū ⁊ idoloꝝ. q.d. Sic. Est ergo sua rō talis. Qui edunt hostias oblatas altari: participes sunt altaris. A simili qui edunt hostias imolatas idolis: participes sunt idoloꝝ siue demonioꝝ.

¶ Deide cū dicit. QVID ḡ dico ⁊c̃.] Superius posuit monitionē cauēdi ab idolotitoꝝ comestione: hic ponit cāz admonitionis. Ponit aūt q̄tuor cās q̄re debēt ab idolotitis abstinere. Prio ppter vitādā demonis societatē. Scđo pp vitādaz sacre cōionis exclusionē. ibi. QVIA nō potestis calicez dñi bibere ⁊c̃.] Tertio pp vitādaz dei indignationē. ibi. AN EMVLAMVR dñm ⁊c̃.] Quarto ppter fratrū lesionez. ibi. OMNIA mihi licent ⁊c̃.] In p° pmo ostēdit per h q nō dicit h eo q aliquis virtutis reputet idoluz vel idolotitum. Scđo q potius ideo qa demonib⁹ est imolatum. ibi. SED QVE imolant ⁊c̃.] Tertio q nō vult eos esse socios demonū. ibi. NOLO autē vos socios ⁊c̃.] Dicit ḡ. QVID ERGO.] q̄si. d. Moneo cauere ab idolotitis. QVID ergo dico] .i. quid dicere videor hoc monēdo. Nūqd h supple q illud qđ IDOLIS] est IMMOLATVM SIT] aliqd vel alicui⁹ virtutis vt noceat AVT q idolū sit aliqd] veneratiōe dignū. q.d. Non. ps. Neqꝫ eniz est spūs in ore ipsoꝝ. SED] h pot⁹ dico q QVE imolant gentes] idolo. DEMONI imolant ⁊ nō deo.] ps. Omnes dij gentium demonia. Deut. 32. Immolauerunt demonijs ⁊ non deo.

¶ Deinde cū dicit. NOLO aūt vos fieri ⁊c̃.] Ostendit q nō vult eos fieri socios demonū qđ fierent si cōicarent mense idoloꝝ. Et hoc est q dicit. NOLO autem vos] qui fideles estis SOCIOS fieri demonioꝝ.] edendo. s. de his q̄ idolis imolanť. 2. Cor. 6. Que societas lucis ad tenebras: aut q̄ cōuentio Chr̄i ad belial.

¶ Deinde cū dicit. NON potestis calicē ⁊c̃.] Ecce scđa rō quare abstinēduz ē ab idolotitis q̄ est talis. Omne qđ excludit a cōmunione corporis ⁊ sanguis Chr̄i: vitanduz ē. Comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitāda est. Prio ḡ ostēdit q hmōi comestio excludit a cōione sanguinis Christi. Scđo q ⁊ a cōione corpis Christi. ibi. NON potestis mense ⁊c̃.] Dicit ḡ. NON potestis ⁊c̃.] q.d. NOLO vos fieri socios demonioꝝ.] hoc aūt ideo dicit. QVIA nō potestis calicez dñi bibere] potu spūali nō sacramētali tm̄. ps. Calicez salutaris accipiā. ET CALICEM demonioꝝ] simul: ⁊ h quo ad sacrm̄ sanguis. NON potestis mēse dñi pticipes esse] quo ad sacrm̄ corpis ET MENSE demonioꝝ.] Mat. 6. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. Ecce ḡ calix fructuosus: qa ad bibēduz spūal'r. pciosus: qa dñi spāl'r: purus ⁊ mūdus: qa nō daľ imūdis vasis. Sil'r pōt dici h mēsa.

¶ Deide cū dicit. AN EMVLAMVR dñm ⁊c̃.] Ecce 3ª rō talis. Omne illud qđ puocat iraz dei vitāduz ē. comestio idolotitoꝝ est hmōi. Ergo vitāda est. Primo ḡ ostēdit q de⁹ puocaľ ex tali comestione. Secūdo q stultū ē eū puocarē. ibi. NVNQVID fortiores illo ⁊c̃.] Dicit ḡ. AN EMVLAMVR] .i. ad iraz puocare volumus dñm comedēdo idolotita. Uel sic. AN EMVLAMVR dñm] .i. iudem⁹ ei vt q̄si in cōtēptuz eius h faciamus. Deut. 32. Prouocauerunt eum in dijs. NVNQVID] q.d. Nō debemus eū puocare. NVNQVID illo fortiores sum⁹] q.d. Nō. Job. 6. Si fortitudo q̄rit robustissimus est. Fatuū est enim puocare fortiorē se.

¶ Notāduz sup illud. Nolo aūt vos socios fieri q ē societas bona ⁊ mala: ⁊ vtraqꝫ q̄druplex. Est ḡ societas bona pma psonaꝝ diuinaꝝ. de qua. 1. Jo. 1. Ut societatē habeam⁹ cuz deo: ⁊ societas nostra sit cū patre ⁊ cū filio ei⁹ Jesu chr̄o. Et h exigit summa iocūditas: qa nulli⁹ rei sine socio iocūda ē possessio. Scđa angeloꝝ sanctoꝝ. de qua Thob. 5. Credo. n. q angelus dei bonus comitetur ei. Et h exigit hoīs dignitas. Hiero. Magna est dignitas aiaruz ⁊c̃. Tertia viroꝝ iustoꝝ. de qua Gal. 2. Jacob⁹ ⁊ Joānes dextras dederūt mihi ⁊ Barnabe societatis. Et h exigit nr̃a vtilitas. Ecc. 4. Meli⁹ est duos ⁊c̃. Quarta beatoꝝ. de qua Apocal. 1. Ego Joānes socius vester ⁊ frater in tribulatiōe ⁊ regno: ⁊ h exigit cōis felicitas: qa si socij sumus passionis erimus ⁊ consolationis. Supra. 1. Societas mala similr q̄druplex. Prima a parte maloꝝ. de qua Esa. 1. Principes tui infideles socij furum. Hec est societas Herodis ⁊ Pilati in crucifixione Chr̄i. Scđa hypocritaꝝ. de qua Job. 30. Frater fui draconū ⁊ soci⁹ struthionū. Que alas hr̄e videť ⁊ volare nō pōt. Hec est societas vulpis ⁊ lupi. Tertia demonuz. de qua Job. 18. Habitent in tabernaculo eius socij ei⁹ qui nō est: hec societas catti ⁊ muris: carnificis ⁊ bouis. Quarta dānatoꝝ. de qua. 2. Corin. 6. Que societas lucis ad tenebras: hec est societas incarceratoꝝ in igne.

Societas bona psonarum in deos angelorum: virorum iustorum beatorum.

Societas mala malorum hypocritarum demonum damnatorum.

¶ Deinde cū dicit. OMNIA mihi licent ⁊c̃.] Ponitur q̄rta rō talis. Omne illud qđ ledit pximoꝝ salutē vitanduz ē: sꝫ comestio idolotitoꝝ est hmōi. ḡ vitanda est. Prio ostēdit q talis comestio comedenti nō proficit. Scđo q alterū ledit. ibi. OMNIA mihi licent ⁊c̃.] Dicit ergo. OMNIA mihi ⁊c̃.] q.d. Si illos peccare dicā qui comedūt idolotita: nō tn̄ dico cibos in se illicitos: qa oia que ad escā ptinent mihi licent. Uel ET SI oia mihi licent: sꝫ nō oia expediūt] .i. adiuuant me i cursu meo. Silr supra. 6. OMNIA mihi licent] .i. ⁊ si omnia mihi licerent. SED nō oia edificāt] pximos: sꝫ ea que

charitatis sunt Supra.8. Sciētia inflat charitas edificat: ꝛ q̄a nō oia edificāt. NEMO quod suū est querat]ꝛc. Charitas.n.nō q̄ sua sunt querit infra.13. SED QVOD alterius].i.qđ alteri pficit. Sed heu. Phil.2.dī. Oēs q̄ sua sunt querūt. Audiendus ē ḡ Apłs qui ꝛ docet verū ꝛ monet bonū. Docet verū duplex.s.expediētie sibi: q̄a oia licent: sꝫ nō expediunt: ꝛ edificationis alius: q̄a oia licent: sꝫ nō oia edificāt. Monet bonū duplex.s.expedientie sibi. NEMO qđ suū est querat]ꝛ edificationis alius. SED QVOD ALTERIVS].

❡ Omne qđ in macello vēdit edite: nihil interro-
Psal.23. gantes ꝓpter ꝯsciam. Dñi siquidē est terra: ꝛ plenitudo eius. Quod si q̄s vocat vos infidelium: ꝛ vultis ire: quicq̄d apponit vobis: edite: nihil interrogantes ꝓpter ꝯsciaꝫ. Qđ si q̄s vobis dixerit: hoc simulacris imolatuꝫ est: ne edatis ꝓpter illuꝫ qui indicauit: ꝛ ꝓpter ꝯsciaꝫ. Dñi siquidem est terra ꝛ plenitudo eius. Porro ꝯsciaꝫ dico: nō tuā: sꝫ illius alterius. Cur.n.libertas mea iudicat ab alia ꝯscia? Qđ si ego cuꝫ g̃ra ꝑticipo: cur ob id mihi maledicit: pro quo ego g̃ras ago?

❡ Omne qđ in macello venit manducate nihil interrogantes ꝓpter ꝯsciaꝫ. Domini est terra ꝛ plenitudo eius. Si q̄s vocat vos infideliū ad cenā ꝛ vultis ire: omne qđ vobis apponit mādūcate: nihil interrogātes ꝓpter ꝯsciaꝫ. Si q̄s aūt dixerit hoc imolatuꝫ est idolis: nolite mādūcare ꝓpter illuꝫ qui indicauit: ꝛ ꝓpter ꝯsciaꝫ. Cōsciētiaꝫ autē dico nō tuā: sꝫ alterius. Ut quid enim libertas mea iudicat ab aliena ꝯsciētia? Si ego cuꝫ g̃ra participo qđ blasphemor pro eo quod gratias ago? Lec. VI.

Superius monuit cauere ab idolotitis: ꝛ posuit rōnē q̄druplicē sue monitionis: hic tertio docet modū cauēdi a ṗdictis ostēdēdo qūo liceꝫ edere: ꝛ qūo non. Prio ḡ ostēdit an liceat edere. Scđo qñ nō licet. ibi. SI QVIS aūt dixerit ꝛc.] Tertio qđ in vtrisq̄ debēt attēdere. ibi. SIVE ergo mādūcatis ꝛc.] In pᵒ ṗmo ponit duos casus in q̄bus licet idolotita comedere. Primus qñ comedit ꝑ se. Scđus qñ cū aliis. ibi. SI QVIS aūt infideliuꝫ ꝛc.] Uel primus qñ nescit idolis imolatum. Scđs qñ nō in ꝓximi scādaluꝫ. In ṗmo casu ṗmo tāgit comedēdi licentiā. Scđo comedēdi ṗstat cautelaꝫ. ibi. NIHIL interrogātes ꝛc.] Dicit ḡ. Omne qđ in macello venit].i.vendit ꝛc.q.d. q̄a licet edere: sꝫ nō expedit aliq̄ñ: ideo sic edite. Omne qđ in macello venit].i.vendit. MANDVCATE] si vultis. Omnis enim creatura dei bona ꝛ nihil reyciēduꝫ ꝛc. 1.Thi.4. Uos dico NIHIL interrogātes].s.an sit idolis imolatū vel nō: ꝛ hoc PROPTER ꝯsciaꝫ] astantis infirmi. DOMINI est terra ꝛc.].q.d. Hoc secure potestis facere: q̄a dñi est terra ꝛ plenitudo eius.i.oia q̄bus terra impletur. Ps. Oīa mea sunt oēs fere ꝛc. Ambro. Non pōt esse imunduꝫ qđ dñi est: sed oēs carnes sunt dñi. ergo de se munde sunt ꝛ licite.

❡ Deide cū dicit. SI QVIS aūt vocat ꝛc.] Ostendit qñ licet comedere idolotita cū aliis: qñ.s.vocāt in cōuiuio ꝛ ignorat ab infirmis quod sint idolis imolata. Ubi iplicant quattuor expediētia cuilibet conuiue.s.ne sit ipudens se igerēdo qđ notat. ibi. SI QVIS vocat vos.] quod nō sit offendēs in respuendo: qđ notat. ibi. ET vultis ire.] quod non sit onerosus impediendo: quod notat. ibi. OMNE qđ vobis apponit.] quod nō sit indiscretus in loquēdo. ibi. NIHIL interrogātes.] Dicit ḡ. SI QVIS infideliuꝫ].i.gentiliū. Naꝫ cū iudeis comedere ꝓhibitū est.28.q.1.c.oēs. vbi sic dī. Oēs deinceps siue clerici siue layci iudeoꝝ cōuiuia vitent: nec eos ad cōuiuiuꝫ quisq̄ recipiat: q̄a cū iudei apud chr̄ianos cibis cōibᵒ nō vtant: idignū atq̄ sacrilegū est eoꝝ cibos a chr̄ianis sumi. SI QVIS] ergo INFIDELIVM].i.gentiliuꝫ VOCAT VOS ad cenaꝫ ꝛ vultis ire].i.placet vobis inuitatio. OMNE] comestibile QVOD vobis apponit mādūcate.] Cōcessio ē nō iussio. Luc.10. Mādūcate que vobis apponunt. Uos dico NIHIL interrogantes] an sit imolatum idolis vel non. Et hoc PROPTER conscientiaꝫ] infirmoꝝ. Cum iudeis non licet comedere.

❡ Deide cū dicit. SI QVIS aūt dixerit ꝛc.] Ostēdit qñ nō licet comedere. Ubi assignat triplicē cāꝫ quare nō licet comedere. Primo ꝑ alteriᵒ ꝯsciaꝫ. Scđo ꝑ dānationē ꝓpriā. ibi. VT QVID eniꝫ libertas mea ꝛc.] Tertio ꝓpter iperitoꝝ blasphemiā. ibi. SI CVM g̃ra participo ꝛc.] Pria rō talis est. Nihil faciēduꝫ ē sciēter qđ ledat ꝯsciaꝫ eius qui facit: sꝫ comestio idolotiti est huiꝰ ḡ nihil tale ē faciēduꝫ. Prio ḡ ꝓponit idolotiti cognitionē. Scđo dissuadet eius comestionē. ibi. NOLITE manducare ꝛc.] Tertio subdit huiᵒ rōneꝫ. ibi. PROPTER illuꝫ qui idicauit.] Dicit ḡ. SI QVIS autē dixerit] etiā nō interrogatᵒ. HOC est imolatuꝫ idolis: nolite mādūcare: ꝛ hoc ꝓpter illuꝫ qui indicauit] hoc esse imolatū idolis: ne.s.credat te manducare sub veneratiōe idoli: nō quod cibᵒ de se sit imūdus. Ro.14. Scio ꝛ cōfido in dño quod nihil cōe ē ꝑ ipm nisi illi q̄ existimat aliq̄d cōe eē: sꝫ ēt PROPTER ꝯsciaꝫ] alioꝝ ifirmoꝝ. Cōsciaꝫ aūt nō tuā que firma est: sꝫ alteriᵒ.s.infirmi. 2.Corin.6. Nemini dantes vllam offensionē.

❡ Deide cuꝫ dicit. VT QVID enim libertas mea ꝛc.] Ecce iaꝫ scđa rō q̄ est talis. Qđ facit ad iudiciuꝫ dānationis ꝓpe vitāduꝫ ē: sꝫ comestio idolotiti cū scādalo ꝓximi est hmōi. ḡ talis comestio vitāda ē: ꝛ hoc est qđ dicit. VT QVID ꝛc.].q.d. Nolite mādūcare ꝓpter ꝯsciam infirmi. VT QVID eniꝫ libertas mea].i.qđ liberum mihi est iudicat AB ALIENA ꝯscia].i.mihi fit dānabile ꝑ ꝯsciaꝫ rōne scādali.q.d. si comedo cū alterius scādalo sic ago vt reddā me dānabileꝫ. Mat.18. Qui scādalizauerit vnū de pusillis istis expedit ei vt suspēdat mola asinaria ꝛc. Ut qđ ḡ sic ago.q.d. male ago.

❡ Deide cū dicit. SI CVM g̃ra ꝑticipo ꝛc.] Ecce 3ᵃ rō talis. Cauēdus est casus in blasphemiaꝫ ꝛ vituperiuꝫ alioꝝ: sꝫ comedēdo idolotitū cū scandalo comedo sic: ḡ ꝛc. Ubi ṗmo tāgit modū edēdi debitū. 2ᵒ nihilominus blasphemiā insipiētiū. ibi. QVID blasphemor.] Dicit ḡ. SI EGO cū g̃ra].i.cum g̃raꝝ actiōe. PARTICIPO].i.comedo. Sic.n.semꝑ sumēdus ē cibᵒ. Jo.6. G̃ras agens bñdixit ꝛ fregit. QVID blasphemor] ab iperitis dicētibᵒ idolatrare. BLASPHEMOR] inq̄ PRO EO QVOD g̃ras ago].i.quod g̃ras agendo ꝑticipo. Ro.14. Non ḡ blasphemet bonū nomen vestrū.

❡ Siue igit edit is siue bibitis: siue quid facitis: oia in gloriaꝫ dei facite. Tales estote: vt nullum prebeatis offendiculū: neq̄ iudeis: neq̄ grecis: neq̄ ecclesie dei: quēadmodum ego per omnia omnibus placeo: nō querēs meam ipsius vtilitatem: sed multoꝝ: vt salui fiant. Col.3.

¶ Sive ergo manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis: oia in gloriam dei facite. Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei: sicut et ego per omnia oibus placeo. Non querens qd mihi utile est: sed qd multis ut salvi fiant. Lec. VII.

Habito qn licet de idolotitis comedere et qn nō: Hic ostēdit qd in utroqz debēt intēdere: et pmo respectu dei: qa debēt querere eius gliam. Scdo qd respectu pximi: qa debēt cavere eius offensam. ibi. SINE offensiōe estote etc.] In pmo prio iducit actū multiplicē. Scdo psuadet actuū intētionē debitam. ibi. OMNIA in gliam dei etc.] Dicit ergo. SIVE ergo etc.] q.d. qa hec mala cōtingūt ERGO sive māducatis sive bibitis] que sunt opa necessitatis VEL aliud qd facitis oia in gliam dei facite] et cū invocatiōe creatoris: ea intētione ut deus laudet et glorificet. Mat. 5. Sic luceat lux vestra coram hoibus etc. Col. 3. Omne qdcūqz facitis in verbo aut in ope oia in gloriam dei facite. Aug. Hec si recte fiūt laudes dei sunt. Non ergo solum vox tua laudes dei. sed etiā opera tua cōcordent cū voce tua. Cum n. deus laudat de bono opere: deū laudas: et cū blasphemat deus de malo opere tuo deum blasphemas.

¶ Deide cū dicit. SINE offensione estote etc.] Monet ut caveāt ab offensa alioz et persuadet hoc pmo vbo. 2o exēplo. ibi. SICUT et ego per oia etc.] Ubi ponit se in exēplum. pmo pacifice ɔversationis. 2o fructuose opationis. ibi. NON querēs qd mihi utile etc.] 3o recte intentionis. ibi. UT SALVI fiant.] Felix cuius ɔversatio amabilis: opatio utilis: intētio salubris. Dicit ergo. SINE offensione etc.] q.d. Ut oia in gloriam dei fiant. SINE offensione estote iudeis] qui nō adorāt idola: et ideo in tali comestione scandalizant. ET GENTIBUS] qui adorāt idola: et iō p hmōi comestionē in errore ɔfirmant. ET ECCLESIE DEI] qntū ad īfirmos i fide qui inde offendunt. Judei sunt sub lege sz non sub fide. gentes nec sub lege nec in fide: ecclia dei et sub lege et in fide. Ro. 12. Si fieri pōt qd ex vobis ē cū oibus hoibus pacē hntes. SICUT et ego oibus placeo] tanqz cōversans sine scādalo. EGO] inqz NON querēs qd mihi utile ē tm: sz qd multis.] Ecce optimus modus placēdi oibus si oīuz utilitas nō puat cōmodū pcuret. Charitas inqz non querit q sua sunt. QUOD est utile] inqz multis et hoc nō ad aliqd cōmodum tpale. sz ad hoc UT SALVI fiant.] Phil. ulti. Nō quero datū sz fructū. ¶ Notandum qd multa sunt q merito placere faciūt hoibus. Primū prudentia i ɔsiliis. sicut advocatus clieti: dispēsator pncipi placet. Gen. 41. Placuit Pharaoni ɔsiliū et oibus famulis eius. Eccl. 20. Vir prudēs placebit magnatis. Scdm mūdicia i factis sicut ɔiunx ɔiugi: instrm utenti placet. pmi Re. 2. Puer autē Samuel crescebat et pficiebat placēs tā deo qz hoibus. Non sic filii Heli. Tertiū pietas i suffragiis: sicut medicus īfirmāti baculus seni placz. Un de sepultura Abner dr scdi Re. 3. Placuerūt eis oia q fecit David etc. Quartū sapia i vbis: sicut lumē viatori: viror visui plz. Josue. 22. Placuit sermo cunctis audiētibus. Eccl. 20. Sapiēs in vbis pducet seipsum et hō prudēs placebit magnatis. Quintū clementia in tristis: sicut sapor gustui: melodia auri placet. scdi Paral. 10. Si placueris pplo huic et lenieris eos vbis clemētibus servient tibi oi tpe. Sextū fortitudo in bellis: sicut pugil ɔductori: miles pncipi placet. 1. Re. 18. Dixerūt servi Saul ad David. Ecce places regi et oēs servi eius diligunt te. Septimū largitas in bñficiis: sicut pluvia terre arenti: sicut fons sitiēti placet. 1. Macha. 14. de Symone. Que sunt bona gētis sue et placuit illis potestas eius. ¶ Hic qritur sup illud. Nolo vos esse socios demonioz: Glo. ad hoc genus ptinēt q fiūt i qbusdā rebus suspēdēdis vl alligādis. ¶ Cōtra ergo suspēsio herbaz ad collū vel cartulaz q fieri solet: ad idolatriā ptinet. Rño. Aut herbe hnt a nā viz nālez ad effectū illū aut nō. In pmo casu nō ptinet ad idolatriā: sz i scdo. Silr cedule aut ɔtinent solū vba sacra: et ex hoc creduntur hēre viz aut nō. In pmo casu nō ptinet ad idolatriā sz i 2o. ¶ Itē sup illud. Oia mihi licēt. Glo. Ptāte liberi arbitrii et doctrina legis nālis. ¶ Cōtra. fm legē nālem multa sunt illicita. Rño. Hic loquitur de cibis specialr. ¶ Itē ibidem Glo. Precepto dñi illa phibent. Rño. Illa pcepta ad tps fuerūt et revocata sūt. ¶ Itē nihil īterrogātes. ¶ Cōtra. Tob. 2. Videte ne forte furtivus sit. Rño. Nō ē sile: qa cibū furtivū nō ē licitū in se comedere: sz idolo imolatū: lz edere nisi pp scandalū alterius. ¶ Itē. Oia i gliā dei facite. ¶ Cōtra. ergo nullus actus est idifferēs. Rño. Relatio hec in gliā dei itelligitur vel in actu vel in aptitudie referēdi q nō ē solū in bonis: sz ēt in differētibus. ¶ Itē dñi ē terra et plenitudo. ¶ Cōtra. Eadē rō fuit sub lege. ergo si oia sunt mō munda: qa dñi sunt: et tūc fuerūt. Rño. Reputatiōe legis imūda dicta sunt: sz nō fuit nā. ¶ Itē sicut ego p oia oibus placeo. ¶ Cōtra. Gal. 1. Si hoibus placerē Christi servus nō essem. ¶ Itē qūo placebat psecutoribus suis. Rño. Ad pmum placere volebat hoibus pp deū non pp se. ¶ Ad argm scdm itelligitur hoc nō de oibus gnalr: sed de ecclesiasticis viris fm Glo. Cap. XI.

Imitatores mei estote: sicut et ego Christi. Collando aūt vos fratres: qd oia mea memoria tenetis: et quēadmodum tradidi vobis: instituta tenetis. Sz volo vos scire: qd ois viri caput Christus est: caput aūt mulieris: vir: caput vo Christi: Deus. Eph. 5.

Imitatores mei estote sicut et ego Christi. Laudo aūt vos fratres qd per oia mei memores estis: et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo aūt vos scire qd omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris vir: caput vo Christi: Deus.

Supra Aplus removit a fidelibus id qd est ɔtrariū eucharistie sacro. s. pticipationē mēse idoloz. Nūc aūt istruit fideles de ipso eucharistie sacro. Et pmo premittit qādam admonitionē gnalem. 2o accedit ad ppositum. ibi. VOLO autē vos scire etc.] Circa pmum duo fac. Prio pponit admonitionē. 2o signat qūo corinthii ad pdictā admonitionē se hēbant. ibi. LAUDO AUTEM vos frēs etc.] ¶ Circa pmum ɔsiderādum ē qd ita se hz nālis ordo rez qd ea q sunt iferiora i entibus imitant ea q sunt supiora fm suū posse. Unde ēt nāle agēs tanqz superius assimilat sibi patiēs. Inferiora imitant supiora qa agēs superius assimilat sibi patiēs. Primordiale autem pncipiū totius pcessionis rerū est filius dei. fm illud Jo. 1. Oia per ipm facta sunt. Et ideo ipe est primordiale exēplar qd oēs creature imitant tanqz verā et perfectā imaginē patris. Unde dicit Col. 1. Qui est imago dei invisibilis primogenitus ois creature: quia in ipso cōdita sunt universa. Speciali tn quodāmodo

exemplar est spiritualium gratiarum quibus spirituales creature illu-
strant. Secundum illud quod in ps. dicitur ad filium. In splendoribus
sanctorum ex vtero ante luciferum genui te: quia scilicet genitus est
ante omnem creaturam per gratias lucentem hominis exemplariter in
se splendores omnium sanctorum. hoc autem exemplar dei prius erat
a nobis valde remotum. Secundum illud Eccl. 2. Quid est homo
vt sequi possit regem factorem suum. Et ideo homo fieri voluit:
vt hominibus humanum exemplar preberet. Unde Aug. dicit in
lib. de agone christiano. Qua peruersitate non caueat quod di-
cta et facta illius hominis intueri diligit et sequitur in quo se no-
bis ad exemplum vite prebuit filius dei. Et sicut diuinita-
tis eius exemplar primo quidem imitantur angeli. secundario vero
reliqua creature. vt Diony. dicit. 10. ca. angelice hierar-
chie: ita humanitatis exemplar principaliter quidem imitandum
proponitur prelatis ecclesie tanquam superioribus. Unde et dominus
apostolis dicit. Jo. 13. Exemplum dedi vobis vt quemad-
modum ego feci: ita et vos faciatis. Secundario vero ipsi
prelati informati exemplo Christi proponunt exemplar vite
subditis. Secundum illud prime Pe. vltimo. Forma facti gregis ex
animo. Et 2. ad Thes. 3. Ut nosmetipsos formam daremus
vobis ad imitandum nos. Et ideo Apostolus signanter dicit. Dixi
vt sine offensione omnibus sitis: et hoc quidem facere poteritis: si
hoc quod dico seruetis. IMITATORES mei estote sicut et
ego Christi. scilicet sum imitator. Imitabatur enim eum primo quidem in
mentis deuotione. Gal. 2. Uiuo ego iam non ego: viuit vero
in me christus. Secundo in subditorum sollicitudine. Unde dice-
bat Phil. 2. Si immolor supra sacrificium et obsequium fidei
vestre gaudeo et congratulor omnibus vobis. Sicut et Christus
obtulit semetipsum pro nobis. vt dicitur Eph. 5. Tertio quantum
ad passionis tolerantiam. 2. Cor. 4. Semper mortificationem
Jesu in corpore circumferentes. Et Gal. vltimo. Ego stigmata
domini Jesu in corpore meo porto. ¶ Est autem notandum quod non
simpliciter dicit imitatores mei estote: sed addit: sicut et ego
Christi: quia scilicet subditi prelatos suos imitari non debent
in omnibus: sed in quibus illi Christum imitantur qui est
indeficiens sanctitatis exemplar.

Subditi de-
bent imitari pre-
latos quantum
seipsi sunt imi
tatores christi.

¶ Deinde cum dicit. LAVDO autem vos fratres. Ostendit
qualiter corinthij se habebant ad admonitionem predictam.
¶ Circa quod considerandum est quod subditi suos prelatos se-
quuntur dupliciter. scilicet quantum ad facta et dicta: quantum quidem ad facta
dum subditi prelatorum exempla imitantur. Unde dicitur Jaco. 5.
Exemplum accipite fratres mei prophetarum qui locuti sunt in
nomine domini. Quantum vero ad dicta dum eorum preceptis obediunt.
Prouer. 3. Custodi precepta mea et viues. In his autem
corinthij deficiebant et maxime quantum ad maiorem multitudi-
nem. Et ideo apostolus alloquens eos dicit. LAVDO autem vos fratres.
quasi dicat. Super hoc laudandos vos prebere debetis sed non facitis.
QVOD per omnia memores estis quasi ad imitandum mea
exempla. Non enim possumus illorum exempla imitari: quorum me-
moriam non habemus. Unde dicitur Heb. 13. Mementote prepo-
sitorum vestrorum quorum intuentes exitum conuersationis imita-
mini fidem. Quantum vero ad dicta subdit. ET SICVT tra-
didi vobis precepta mea tenetis. quasi dicat eodem tenore ob-
seruatis quo ego tradidi. hoc enim dicit: quia ab obseruan-
tia preceptorum eius recesserant. Jo. 15. Si sermonem meum
seruauerunt et vestrum seruabunt. Sed videtur hic modus lo-
quendi non esse conueniens veritati sacre scripture que nihil
patitur falsitatis. Secundum illud Prouer. 8. Justi sunt omnes ser-
mones mei et non est in eis prauum quid neque peruersum.
Sed dicendum quod hyronica locutio est vna de locutionibus
figuratiuis in quibus veritas non attenditur secundum sensum quem
verba faciunt: sed secundum id quod loquens exprimere intendit per
simile: vel contrarium vel quocunque alio modo. Et ideo in hyro-
nica locutione veritas attenditur secundum contrarium eius quod verba
sonant: sicut in metaphorica secundum simile.

Subditi sequuntur
prelatos et quo
ad facta et quo
ad dicta.

¶ Deinde cum dicit. VOLO autem vos scire fratres etc.
Accedit ad propositum instruens scilicet fideles de eucharistie sa-
cramento. Et circa hoc tria facit. Primo redarguit eorum erro-
res circa ritum huius sacramenti. 2º ostendit huius sacramenti dignitatem.
ibi. EGO enim accepi a domino etc. 3º docet conuenientem ritum.
ibi. ITAQVE fratres mei. Circa primum tria facit. Primo re-
darguit eorum errorem quo scilicet errabant in habitu: quia scilicet mulie-
res ad sacra mysteria conueniebant capite non velato. 2º
arguit errorem in conuentu: quia scilicet dum conuenirent ad sacra myste-
ria contentionibus vacabant. ibi. HEC autem precipio non lau-
dans etc. 3º quantum ad certum cibum: quia scilicet pransi ad sacra my-
steria sumenda accedebant. ibi. CONVENIENTIBVS
autem vobis etc. Circa primum duo facit. primo premittit quoddam
documentum: ex quo sumitur ratio subsequentis monitionis. 2º
ponit monitionem ibi. OMNIS autem vir orans etc. Circa
primum ponit triplicem comparationem. quarum prima est dei ad hominem
dicens. Dixi quod precepta mea tenetis per contrarium. Sed vt appa-
reat vos irrationabiliter agere. Uolo vos scire tanquam rem ne-
cessariam. Secundum illud Esa. 5. Captiuus ductus est populus meus:
quia non habuit scientiam. QVOD omnis viri caput Christus est.
Quod quidem dicitur secundum similitudinem capitis naturalis in quo quattuor con-
siderantur. Primo quidem perfectio: quia cum cetera membra vnum
solum sensum habeant. scilicet tactum: in capite vigent omnes sen-
sus. et similiter in alijs viris inueniuntur singule gratie. Secundum illud
quod dicitur infra. 12. Alij datur per spiritum sermo sapientie. alij sermo
scientie etc. Sed in homine Christo est plenitudo omnium gratiarum. Non enim
ad mensuram dat ei deus spiritum: vt dicitur Jo. 3. Secundo in capite
inuenitur sublimitas: quia videlicet in homine est supremus omnibus mem-
bris. ita et Christus supereminet non solum omnibus hominibus: sed et
omnibus angelis. Secundum illud Eph. 1. Constituens illum ad dexteram
suam in celestibus super omnem principatum et potestatem. Et infra. Et
ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. Tertio in capite inue-
nitur influentia: quia scilicet quodam modo influit ceteris membris sen-
sum et motum. ita a capite Christo in cetera membra ecclesie
motus et sensus spiritualis deriuatur. Secundum illud Col. 2. Non te-
nens caput ex quo totum corpus per nexum et coniunctiones subministratum
et constructum crescit in augmentum dei. Quarto in
capite inuenitur conformitas nature ad cetera membra: et similiter in
Christo ad alios homines. Secundum illud Phil. 2. In similitudinem
hominum factus et habitu inuentus vt homo. ¶ Secundam compara-
tionem ponit hominis ad hominem cum dicit. CAPVT autem mulie-
ris vir. Quod etiam secundum predicta quattuor verificatur. Nam primo
quidem vir est perfectior muliere non solum quantum ad corpus: quia
vt Philosophus dicit in libro de generatione animalium femina est mascu-
lus occasionatus: sed etiam quantum ad anime vigorem. Secundum illud Ecc. 7.
Uirum ex mille reperi vnum mulierem ex omnibus non inueni.
Secundo quia vir naturaliter supereminet femine. Secundum illud Ephe. 5.
Mulieres viris suis subiecte sint sicut domino: quoniam vir ca-
put est mulieris. Tertio quia vir influit gubernando mulie-
rem. Secundum illud Gen. 3. Sub viri potestate eris et ipse domi-
nabitur tui. Quarto vir et femina conformes sunt in natura. Secundum
illud Gen. 2. Faciamus ei adiutorium simile sibi. ¶ Tertiam
comparationem ponit dei ad dominum cum dicit. CAPVT vero
Christi deus. Est autem considerandum quod nomen Christus significat
personam predicatam ratione humane nature: et sic hoc nomen deus non
supponit solum personam patris: sed totam trinitatem: a qua in hu-
manitate Christi sicut a perfectiori omnia bona deriuantur: et cui
humanitas Christi subijcitur. Alio modo potest intelligi secundum quod hoc
nomen Christus supponit dictam personam ratione diuine nature: et sic
hoc nomen Deus supponit personam patris: qui dicitur caput filij. non
quidem secundum maiorem perfectionem: vel secundum aliquam suppositionem:
sed solum originem et secundum conformitatem nature: sicut in ps. dicitur.
Dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te.
¶ Possunt autem hec mystice accipi prout in anima est quoddam
spirituale coniugium. Nam sensualitas femine comparatur: ratio vero

In capite perfe-
ctio: sublimi-
tas: influentia:
conformitas.

Uir est caput
mulieris: quia
perfectior quam ad
corpus et quam ad
animam: quia naturaliter
supereminet: quia
influit: quia vir
et mulier sunt
conformes.

Christus persona
ratione hu-
manitatis vel
ratione diuine
nature.

Mystice vero
hec possunt com-
parari.

viro

viro: p quā sensualitas regi dz. Unde caput eius dī. Uel potius rō inferior que iheret tēporalibus disponendis mulieri cōparat. viro aūt rō superior: que vacat contēplationi eternorum: que caput iferioris dicitur: qa fm rationes eternas sunt temporalia disponēda. fm illud Exo. 25. Inspice et fac fm exemplar qd tibi in monte monstratum est. Dicitur autem caput viri Christus: quia sola rō fm superiorē sui partem deo inheret.

¶ Ois vir orans: aut pphetās: qcq̄ hñs in capite: pbro afficit caput suuz. Ois vero mulier orans aut prophetās nō velato capite: dehonestat caput suū. Nā id perinde est prorsus: ac si rasa eēt. Etenī si nō velatur mulier: etiā tōdeat. Qd si fedum est mulieri tonderi aut radi: veletur. Vir quidem non debet velare caput: cum sit imago sit et gloria dei. At mulier gloria viri est.

¶ Omnis aūt vir orās aut pphetās velato capite deturpat caput suū. Ois autez mulier orās aut pphetās nō velato capite deturpat caput suū. Unū est eniz ac si decaluet. Nam et si nō velat mulier tōdeat. Si vero turpe est mulieri tōderi aut decaluari: velet caput suū. Vir quidez non dz velare caput suuz quoniā imago et gloria dei est: mulier autē gloria viri est. Lec. II.

Premisso documēto subiūgit āmonitionē: cuius rō sumit ex documēto pdicto: et circa h duo facit. Prio ponit āmonitionē ex pte viri. Scdo ex pte mulieris ibi. OMNIS aūt mulier et c. Dicit ḡ p. Dictū est q caput mulieris ē vir. OMNIS aūt vir orās aut prophetās velato capite deturpat caput suū. Circa qd ɔsiderādū est q quilibz hō iudici assistēs suā ɔditionē vel dignitatē dz pferri: et pcipue assistēs deo q est oium iudex. et iō q deo assistūt ordinatissime et ɔuenientissime se gerere debēt. fm illd Eccl. 4. Custodi pedē tuū igrediēs domū dei. Dupl'r aūt hō deo assistit. Uno mō hūana in deū referēs qd qdez fit orādo. fm illud Eccl. 39. In ɔspectu altissimi depcabit. aperiet os suū in orone: et p delictis suis deprecabit. Alio mō diuia ad hoies deferēs. qd qdē fit pphetādo. fz illud Joel. 2. Effundā spūz meū sup oēm carnē et pphetabūt filij vri. Un̄ signāter Apl's dicit. Uir orās et pphetās. Hīs. n. duob⁹ modis vir deo tāq̄ iudici vl' dno assistit. ¶ Di aūt pphetās 2r. Uno mō inq̄ntum hō alijs annūciat q̄ ei diuinit⁹ reuelant. fm illd Luc. p. Zacharias pr eius iplet⁹ est spū scō et pphetauit dicēs. Bndictus dn̄s deus isrl' et c. Alio mō dī hō pphetans inq̄ntū pfert ea que sunt alijs reuelata. vn̄ illi qui in ecclia dicūt pphetias vel alias sacras scripturas legūt dicunt pphetātes. Et sic accipit infra. 14. Qui pphetat et eccliaz edificat. Et ita ēt hic accipitur. Pertinet aūt ad dignitatē viri vt infra patebit. carere velamine capitis. et iō dicit q OMNIS vir orās aut pphetans velato capite deturpat caput suū. i. rē incōuenientē sibi agit. Sicut. n. i corpore pulchritudo dī ex debita pportione mēbrorum in ɔuenīēti claritate vl' coloris: ita in actib⁹ humanis dī pulchritudo ex debita proportione verborum vel factorum in qb⁹ lumē rōnis resplendet. Un̄ et per oppositū turpitudo intelligit qñdo cōtra rōnez aliqd agit et nō obseruat debita pportio in verbis et factis. Un̄ supra. 7. dictū est. Si qs turpez se

Hō deo assistit vl' hūana ī deū referēs vl' diuina ad homines deferēs.

Propheta vel qa sibi ē reuelatum vel q alijs reuelata pdicat.

videri existimat sup virgīe sua q sit supadulta. ¶ Sz ɔtra hoc obijcit. Nā multi velato capite i ecclia orāt absq3 oi turpitudie secretius orare volentes. Dōm est aūt q duplex est oro. Una pruata: quaz. s. qs deo offert in ppria psona. Alia publica quā qs offert deo in psona totius ecclie: vt pz in oronib⁹ que in ecclia p sacerdotes dicunt et de talib⁹ oronibus Apl's hic intelligit. ¶ Itē obijcit de h q dicit glo. q pphetās dī scripturas referās: et fm h ille q pdicat pphetat. Episcopi aūt pdicāt capite tecto mitra. Sz dōm est q ille q pdicat vel docet in scholis ex ppa psona loqtur. Un̄ et Apl's Ro. 2. noiat euāgeliū suū. s. pp industriaz qua vtebat in pdicatiōe euangelij: sed ille q sacrā scripturā in ecclesia recitat. puta legēdo lectionē vel epistolā vl' euāgeliū: ex psona totius ecclesie loqtur. Et de tali pphetante itelligit qd hic Apl's dicit. Sz tūc remanet obiectio de his qui cantant psalmos in choro capite tecto. Sed dōm q psalmi non cantantur quasi ab vno singulariter Deo pñtante sed quasi a tota multitudie.

Oro priuata et publica.

Dīa inter legere et pdicare et recitare eplaz vl' euāgelium.

¶ Deide cū dic. OMNIS aūt mulier et c. Ponit āmonitionē q̄ntū ad mulieres dicēs. OMNIS autez mulier orās aut pphetās, vt supra. NON velato capite qd repugnat pp ɔditionē ei⁹ DETVRPAT caput suuz. i. rem icōuenietē facit circa sui capitis detectionez. Sz cōtra hoc obijcitur qa Apl's dicit. 1. Thi. 2. Docere in ecclesia mulieri nō permitto. Quō ergo competit mulieri vt oret aut pphetet publica oratiōe aut doctrina. Sed dōm est h intelligēdū esse de oronibus ac lectionibus quas mulieres in suis collegijs proferunt.

Et demonialibus.

¶ Deide cū dic. VNVM est eni et c. Probat admonitionē predictā. Et p inducit pbationē. Scdo pbatiōis iudiciū auditorib⁹ cōmittit ibi. VOS IPSI iudicate et c. Circa pmū duo facit. p iducit pbationez. Scdo excludit obiectionē ibi. VERVMTAMEN neq3 vir et c. Circa pmū ponit triplicez pbationē. quarum pma sumit p cōparationē ad hūanā nāz. Scda p cōparationez ad deū ibi. VIR QVIDEM nō dz et c. Tertia p cōparationē ad angelos cū dicit. ET PROPTER angelos. Circa pmū ɔsiderādū est q nā q̄ ceteris aialibus pui dit auxilia sufficiētia vite: hoib⁹ pbuit ea impfecta. vt p rōnē arte vsu manu sibi ea pficerēt: sic tauris dedit cornua ad defensionē: hoies aūt arma defensiōis sibi preparāt manuali artificio rōnis: et inde est q ars imitat nām et pficit ea q̄ nā facere nō pōt. Sic igitur ad tegumentū capitis nā hoi dedit capillos: sz qa h tegumētū isufficiēs est p artē pparat hō sibi aliud velamē. Eadē igit rō eē de velamine nāli capillorum et de velamine artificiali. Nāle aūt est mulieri q comā nutriat. Habet. n. ad h dispōnē nature et vlterius inclinatio q̄dam inest mulierib⁹ ad comā nutriēdā. In plurib⁹ eni hoc accidit q mulieres magis studēt ad nutriēdā comaz q̄ viri. Uidet ḡ ɔditioni mulierū ɔueniēs eē q magis vtantur velamine capitis q̄ viri. ¶ Circa h ḡ tria facit. Primo ponit ɔueniētiaz velaminis nālis et artificialis dicēs. Dictū est. MVLIER nō velās caput deturpat caput suū. VNVM est enim. i. vnius rōnis priuari. s. velamie artificiali. ac si decaluet. i. ac si priuet nāli velamine capillorum qd in penā qbusdā predicit Esa. 3. Decaluabit dn̄s verticē filiarum syon et crinē earum nudabit. Scdo ducit ad icōueniēs dicēs. NAM si nō velat mulier tōdeat. q̄si dicat. si abijcit velamē artificiale abijciat pari rōne ēt naturale: qd est icōueniēs. ¶ Sed ɔ hoc videt eē q sanctimoniales tondeantur. Ad qd dupl'r pōt rīderi. p qdē qa ex hoc ipso q votum viduitatis vel virginitatis assumūt Christo despōsante.

Sāctimoniales tōdēt qa ad dignitates viriles pmouentur.

ꝓmouent̄ in dignitates viriles: vtpote liberate a subie
ctiōe viroꝝ ꝛ imediate Christo ꝓiūcte. Scdo qꝛ assu
mūt pale lamētū religionez itrātes. Est aūt ꝯsuetudo
viris ꝙ tpe luct⁹ comā nutriat q̄si h̄ sit sue ꝯditiōi cō
ueniēs. mulieres aūt cōuo tpe luctus comā deponūt.
Vñ dī Hiere. 7. Capillū tuū tōde ꝛ ꝓijce: sume idi
rectū plāctū. Tertio ꝯcludit ꝓpositū dicēs. SI VERO
turpe]. i. indecens EST MVLIERI tōderi aut decalua
ri]. i. p̄uari naturali velamie arte vel natura. VELET
caput suum] vtens. s. velamine artificiali.

¶ Deide cū dic̄. VIR QVIDEM ꝛc̄.] Ponit scd̄am p
batione q̄ accipit̄ p cōparatione ad deū. Et p̄mo idu
cit pbatiōe. Scdo pbat quod suppoiuerat ibi. NON
eni est vir ꝛc̄.] Dicit ḡ p̄. Dictū est ꝙ TVRPE est mu
lieri tōderi] sicut ꝛ nō velari. viro aūt nō est turpe: cu
ius rō est hec. VIR QVIDEM nō debꝫ velare caput
suū: qꝛ est imago ꝛ glia dei.] Per h̄ aūt ꝙ dic̄ est ima
go dei excludit̄ quorūdā error dicētiū ꝙ hō soluꝫ est
ad imaginē dei, nō aūt est imago. cuius ꝯrariū hic Apl's
dicit. Dicebāt autē ꝙ solus filius est imago: f̄m illud
Colo. 1. Qui est imago inuisibilis dei. Est ḡ dōm ꝙ hō
imago dei dicit̄ ꝛ ad imaginē. Est. n. imago imperfe
cta: filius autē dī imago nō ad imaginē: qꝛ est imago
perfecta. ¶ Ad cuius euidētiā ꝯsiderādū est ꝙ de ra
tiōe imaginis in cōi duo sunt. Primo qdē silitudo nō
in qbuscūqꝫ: sed vel ipsa specie rei sicut hō filius assi
milat̄ patri suo. Vel in aliquo qd̄ sit signū spēi: sicut fi
gura in reb⁹ corporalibus. Vñ q figuram equi descri
būt dicūtur imaginem eius depingere. Et h̄ est ꝙ dic̄
Hilarius in libro de synodis. ꝙ imago est spēs idiffe
rens. Scdo requiritur origo. Nō. n. duoꝝ hoium qui
sunt similes spē vnus imago alterius dicit̄: nisi ex eo
oriatur sicut filius a patre. Nā imago dicitur ab exē
plari. Tertio ad rōnem pfecte imaginis reqrit̄ equa
litas. Quia igit̄ hō similatur deo f̄m memoriā intelli
gētiaꝫ ꝛ volūtatē mētis: qd̄ ptinet ad spēm itellectua
lis nature: ꝛ h̄ hꝫ a deo: dicit̄ eē dei imago: qꝛ tñ deest
equalitas est dei imago imꝑfecta. Et ideo dī ad imagi
nē f̄m illud Gen̄. 1. Faciamus hoiem ad imaginē ꝛ si
militudinē nrām. Sꝫ filius q est eq̄lis pr̄i est imago p
fecta nō aūt ad imaginē. ¶ Cōsiderādū est ēt ꝙ glia
dei dupl'r dicit̄. Uno mō qua deus in se gloriosus ē: ꝛ
sic homo non est gloria dei: sed potius deus est gloria
hois. f̄m illud ps. Tu dñe susceptor me⁹ ꝛ glia mea.
Alio mō dicitur glia dei claritas eius ab eo deriuata.
f̄m illud Exo. vlti⁹ Glia dñi ipleuit illd̄. Et h̄ mō hic
dicitur. ꝙ vir est gloria dei inquantū claritas dei ime
diate super virum refulget. f̄m illud ps. Signatū est
super nos lumen vultus tui domine.

¶ Deide cū dicit. MVLIER autē ꝛc̄.] Ponit id qd̄ ē ex
parte mulieris dicēs. Mulier autē est glia viri ꝛc̄. qꝛ
claritas mulieris deriuat̄ a viro. f̄m illd̄ Gen̄. 2. Hec
vocabitur virago qm̄ de viro sumpta est. ¶ Sꝫ ꝯtra
hoc obijcitur qꝛ imago dei attēditur in hoie f̄m spiri
tum in quo nō est differentia maris ꝛ femine. vt dicit̄
Colo 3. Nō ḡ magis dꝫ dici ꝙ vir dicit̄ imago dei q̄
mulier. Dōm est autē ꝙ vir dicitur hic spāliter imago
dei f̄m quedam exteriora. s. qꝛ vir est p̄ncipiū toti⁹ sui
generis: sicut deus est p̄ncipiū totius vniuersi: ꝛ quia
de latere Chr̄i dormiētis in cruce fluxerūt sacramēta
sanguinis ꝛ aque a qbus fabricata est ecclesia. Potest
etiā quātū ad interiora dici ꝙ vir spālius dicit̄ imago
dei f̄m mētē inq̄tuꝫ in eo rō magis viget. Sꝫ melius
dōm ꝙ Apl's signāter loqtur. Nam de viro dixit ꝙ
VIR IMAGO ꝛ gloria dei] est: de muliere aūt nō di

De rōne ima
ginis.
Silitudo.
Origo.
Equalitas.

Glia dei qua
de⁹ ē glo͡sus
vel claritas
eius.

Vir est spālr
imago dei q̄
ad interiora ꝛ
exteriora.

xit ꝙ esset imago ꝛ glia viri: sed soluꝫ ꝙ est glia viri:
vt det̄ intelligi ꝙ eē imaginē dei cōe est viro ꝛ mulie
ri: esse autē gloriā dei imediate ꝓpriū est viri. Restat
autem cōsiderādū ꝓpter qd vir nō debeat velare ca
put sed mulier. Qd̄ qdē dupl'r accipi pōt. Primo qdem
qꝛ velamē qd̄ capiti superponit̄ designat potestatem
alterius sup caput existentis ordine nature: ꝛ ideo vir
sub deo exiſs nō dꝫ velamē habere sup caput. vt ostē
dat se imediate deo subesse. mulier autē dꝫ velamen
hr̄e. vt ostēdat se p̄ter deū alteri nāl'r subesse. Vñ ces
sat obiectio de seruo ꝛ subdito: qꝛ hec subiectio nō est
nālis. Scdo ad ostēdēdū ꝙ glia dei nō est occultāda
sed reuelāda. glia aūt hois est occultāda. vñ in ps. dī.
Nō nobis dñe nō nobis: sꝫ noi tuo da gliam.

¶ Nō enim est vir ex muliere: sed mulier ex viro.
Neqꝫ eni conditus est vir ꝓpter mulierē: sꝫ mu
lier ꝓpter virum. Propter hoc dꝫ mulier potesta
tē hr̄e in capite: ꝓpter angelos: alioqui neqꝫ vir
absqꝫ muliere: neqꝫ mulier absqꝫ viro in domi
no. Nā quēadmoduꝫ mulier ex viro est: ita ꝛ vir
per mulierē: oia vo ex deo. Inter vosipsos iudi
cate: num decoꝝ est: mulierē nō velatā deū ora
re? An ne natura qdē ipsa hoc docet vos: quod
viro qdē: si comatus fuerit: ꝓbro sit? ꝯtra: mulie
ri si comata fuerit: glorie sit? eo qd̄ coma p vela
mine data sit. Ceterum: siquis videtur contētio
sus esse: nos huiusmodi consuetudinem non ha
bemus: neqꝫ ecclesie dei.

¶ Nō eni vir ex muliere est. sꝫ mulier ex vi
ro. Eteni nō est creatus vir ꝓꝑ mulierē. sꝫ
mulier ꝓꝑ virū. Ideo dꝫ mulier velamen
hr̄e sup caput suū: ꝛ ꝓꝑ angelos. Verūtñ
neqꝫ vir sine muliere: neqꝫ mulier sine vi
ro in dño. Nam sicut mulier de viro: ita ꝛ
vir p mulierē. Oia autē ex deo. Vosipsi iu
dicate. decet mulierem non velatam orare
deum? Nec ipsa natura docet vos. Qꝛ vir
quidē si comā nutriat ignominia ē illi. mu
lier vo si comā nutriat gloria est illi. qm̄ ca
pilli p velamine ei dati sunt. Si qs autem
vr̄ ꝯtētiosus eē: nos talē ꝯsuetudinē nō ha
bemus neqꝫ ecclesia dei. Lec. III.

Premiserat Apl's ꝙ mulier est gloria viri:
qd̄ hic pbare intendit. Et circa
hoc tria facit. Primo ponit pbationem. Secūdo assi
gnat rōnem eius qd̄ dixerat ibi. ETENIM nō est crea
tus ꝛc̄.] Tertio infert ꝯclusionē intētaꝫ ibi. IDEO de
bet ꝛc̄.] Circa p̄mū ꝯsiderādū est ꝙ sicut supra dictū
est: mulier dicit̄ gloria viri p quādā deriuationē: ꝛ iō
ad hoc pbandū subdit. NON eniꝫ] p̄ma. s. rerū condi
tione VIR EST ex muliere:] scilꝫ formatus. SED MV
LIER ex viro.] Dī eni Gen̄. 2. Et edificauit dñs deus
costā quā tulerat de Adā in mulierē. De viro autē dī.
Formauit dñs deus hoiem de limo terre.

¶ Deide cū dic̄. ETENIM ꝛc̄.] Assignat rōnē eius qd̄
dixerat. Ad cuius euidētiā ꝯsiderādus est talis ordo
pfecti ꝛ imꝑfecti: ꝙ imꝑfectū in vno ꝛ eodē subiecto
prius est tēpore q̄ perfectuꝫ. Prius eni aliquis homo
est puer q̄ vir: simpl'r tamē perfectū est prius imꝑfe
cto etiam

Vir nō dꝫ ve
lare caput: qꝛ
est imediate
sub ptāte dei:
mulier autē
mediate: ꝛ iō
dꝫ velare ca
put suum.

Gen̄. 2.

Imꝑfectū re
spectu ali⁹ par
ticularis tpe p̄
cedit pfectū:
simpl'r aūt p
fectū p̄cedit
tpe ipfectū.

cto etiam tēpore. Nā puer pducitur ex viro. Hec igiť est rō quare mulier pducta est ex viro: qa pfectior est muliere qḋ ex hoc pbat Aplus: qa finis est perfectior eo qḋ est ad finem: vir autē est finis mulieris. Et hoc est quod dicit. ETENIM nō est creatus vir pꝑter mulierem sed mulier pꝑter virū]in adiutoriū. s. generationis: sicut patiēs est pꝑter agēs: ⁊ materia pꝑter formam. Unde dicitur Geñ. 2. Non est bonū hominē eē solum: faciamus ei adiutorium simile sibi.

❡ Deide cū dicit. IDEO dꝫ ⁊c̃.] Infert cōclusionē itētam dicēs. IDEO]. s. qa vir est imago ⁊ gloria dei: mulier autē est gloria viri. MVLIER dꝫ habere velamen sup caput suū:]qñ. s. deo assistit orando vel pphetando. vt per h̄ ostendatur ꝙ nō imediate subest deo. sed subijciť ēt viro sub deo. hoc eni significat velamē qḋ capiti supponiť. Uñ alia lr̃a habet ꝙ mulier debꝫ habere potestatem super caput suum: ⁊ idem est sensus. Nam velamen est signum potestatis ẜm ꝙ in ps. dr̃. Imposuisti homines super capita nostra.

Angeli p veris angelis ⁊ p sacerdotibus.

❡ Deinde cum dic̃. ET PROPTER angelos ⁊c̃.] Assignat tertiā rōnē q̄ sumiť ex pte angeloꝝ dicens. Et ēt mulier debet habere velamē super caput suū pp angelos. Quod qdē dupli̇r itelligi pōt. Uno mō de ipsis angelis celestibus q ꝯuent⁹ fideliū visitare credunť precipue qñ sacra misteria celebranť. Et ideo tunc tā mulieres q̄ꝫ viri ad reuerētiā coꝝ honeste ⁊ ordinate se debent habere. ẜm illud ps. In ꝯspectu angelorū psallā tibi. Alio mō pōt intelligi ẜm ꝙ angeli dicunť sacerdotes inq̄ntum diuina pplo annūtiant. ẜm illud Mal. 2. Labia sacerdotis custodiunt sciam ⁊ legē requirēt ex ore eius qa angelus dñi exercituū est. ❡ Dꝫ ergo mulier velamē hr̃e semꝑ in ecclia pp angelos. i. pp sacerdotes duplici rōne. Pmo qdē pp coꝝ reuerētiā ad quā ptinet ꝙ mulieres coram eis honeste se habeāt. Uñ dr̃ Eccl. 7. Honora deū ex tota aīa tua ⁊ honorifica sacerdotes illius. Scdo pp coꝝ cautelā: ne. s. ex ꝯspectu mulieꝝ nō velatarū ad ꝯcupiscentiā pꝛuocenť. Uñ dr̃ Eccl. 9. Uirginē ne aspicias ne forte scandaliȥeris in decore illius. ¶ Aug. aūt aliter exponit p̄dicta. Ostēdit eni ꝙ tā mulier q̄ꝫ vir est ad imaginē dei p h̄ qḋ dr̃ Eph. 4. Renouamini spū mētis vr̃e ⁊ induite nouū hoiem: q renouať in agnitiōe dei ẜm imaginē eius: q creauit eū: vbi nō est masculus ⁊ femia. Et sic pꝫ ꝙ imago dei attēdiť in hoie ẜm spūm: in q̊ nō ē diīa masculi ⁊ femie. ⁊ ideo mulier est imago dei sic̃ ⁊ vir. Expresse. n. dr̃ Geñ. 1. ꝙ creauit deus hominē ad imaginē suā masculū ⁊ feminā creauit eos. ⁊ iō Aug. dicit h̄ eē intelligēdū in spūali coniugio qḋ est in anima nostra in qua sicut supra dictum est sensualitas: vł etiam inferior rō se hꝫ per modum mulieris. rō autē superior per modum viri in qua attendiť imago dei. ⁊ ẜm hoc mulier est ex viro: ⁊ pꝑter virū: qa administratio rerū tēporaliū vel sensibiliū: cui itēdit inferior ratio vel etiam sensualitas: debet deduci ex contēplatione eternoꝝ que pertinent ad superiorem rationem ⁊ ad eā ordinari. ⁊ ideo mulier diciť habere velamen vel potestatē super caput suū ad significandū ꝙ circa temporalia dispēsanda dꝫ homo cohibitionē quādā ⁊ refrenationem habere: ne vltra modū homo pgrediatur in eis diligēdis. que quidē cohibitio circa amorem dei adhiberi non dꝫ: cum p̄ceptū sit Deut. 6. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo. Nā circa desiderū finis nō apponiť mēsura: quā necesse est apponere circa ea q̄ sunt ad finē. Medicus. n. sanitatē inducit quāto perfectiorē pōt: nō tñ dat medicinā quanto maiorem pōt. sꝫ ẜm determinatā mēsurā. Sic vir non dꝫ habere velamē sup caput. Et hoc debꝫ pꝑter angelos sanctos. qa sicut in glo. dicitur grauiter est sanctis angelis sacrata ⁊ pia significatio. Unde ⁊ Aug. dicit. 19. de ciui. dei. ꝙ demones alliciuntur qbusdā sensibilibus rebus. nō sicut aīalia cibis sꝫ sicut spūs signis.

❡ Deide cū dic̃. VERVMTAMEN neqꝫ vir ⁊c̃.] Excludit dubitationē que posset ex dictis oriri. Quia eni dixerat ꝙ vir est gloria dei. mulier aūt est gloria viri. posset aliqs credere vel ꝙ mulier non eēt ex deo: vel ꝙ non haberet potestatem in gratia. Unde p̄mo hoc excludit dicēs. Lꝫ mulier sit gloria viri: qui est gloria dei. veruntamē NEQVE vir est]in dño. i. a domino pductus SINE muliere. neqꝫ mulier sine viro.] vtrūqꝫ eni deus fecit. ẜm illud Geñ. 1. Masculū ⁊ feminam creauit eos. Uel aliter NEQVE vir est sine muliere in dño]. i. i gratia dñi nr̃i Jesu Chr̄i. NEQVE mulier sine viro:]qa vterqꝫ p gratiam dei saluatur. ẜm illud Gal. 3. Quicūqꝫ in Christo baptiȥati estis Chr̄m induistis. Et postea subdit. Nō est masculus neqꝫ femina: scꝫ differēs in gratia Christi. Scdo assignat rationem dicens. NAM sicut]in p̄ma rerū institutiōe MVLIER est de viro]formata. ita ⁊ in subsequētibus gñationibus VIR PER mulierem pductus est. ẜm illud Job 14. Hō natus de muliere. Nam p̄ma pductio hominis fuit sine viro ⁊ muliere: qñ deus formauit hoiem de limo terre. Euā de costa viri: vt ibidē legiť. Tertia aūt est ex viro ⁊ muliere: sicut Abel nat⁹ est ex Adā ⁊ Eua vt legitur Geñ. 4. Quarta aūt est ex muliere sine viro Chr̄s ex v̓gine. ẜm illud Gal. 4. Misit deus filiū suū factū ex muliere. Tertio ostdit rōnē eē ꝯuenientē dicēs. OMNIA aūt ex deo]qa. s. ⁊ hoc ipsū ꝙ mulier primo fuit ex viro: ⁊ h̄ ꝙ postmodū vir est ex muliere est ex opatiōe diuina. Uñ ad deū ptinēt tā vir q̄ꝫ mlier. Uñ dr̃ Ro. 11. Ex ipso ⁊ p ipm ⁊ in ipso sunt oia.

Productio hoīs sine viro/ ⁊ muliere sine muliere ex viro ex vtroque: ⁊ ex muliere sine viro.

❡ Deide cū dic̃. VOS IPSI iudicate ⁊c̃.] Cōmittit iudiciū ei⁹ qḋ dixerat auditorib⁹. Et circa h̄ duo facit. Pmo cōmittit iudicium rationabilib⁹ auditorib⁹ ibi. SI QVIS aūt vr̃ ⁊c̃.] Circa p̄m̄ q̄tuor fac. p̊ cōmittit auditorib⁹ iudiciū ei⁹: qḋ dixerat more ei⁹ q ꝯfidit se sufficiēter pbasse dicēs. VOS IPSI iudicate ⁊c̃.] Pertinet eni ad bonū auditorē iudicare de auditis. Uñ dr̃ Job 6. Loquētes id qḋ iustū est iudicate. Et. 12. nōne auris verba diiudicat. Scdo pponit sub qōne id de quo dꝫ eē iudiciū dicēs. DECET mulierē nō velatam orare deū.] Hoc phibeť. 1. Pe. 3. Ubi dr̃ quaꝝ sit nō exteri⁹ capillatura. Tertio ostdit vñ debeāt sumere suū iudiciū: qa ab ipsa nā ⁊ h̄ est ꝙ dicit. NEC ipsa nā docet vos.] Et vocat hic nām ipsā iclinationē nālē q̄ inest mulierib⁹ ad nutriēdū comā q̄ est nāle velamen: non aūt viris. Que qdē iclinatio nālis eē ostdiť: qa in pluribus inueniť: opꝫ aūt ab ipsa nā doceri: qa ē dei op⁹: sic̃ in pictura istruiť aliqs artificio pictoris: ⁊ iō ꝯ q̄sdam dr̃ Esa. 24. Trāsgressi sūt leges mutauerunt ius: dissipauerunt fedus sempiternū. i. ius nāle. Quarto aūt nā sumit rōnē: ⁊ p̄mo ponit id qḋ est ex pte viri dicens. QVOD vir quidem si comā nutriat more]mulieris IGNOMINIA est illi]. i. ad ignominiā ei reputať apud plures hoies: qa p hoc vr̃ muliebris esse. Et iō Eȥech. 44. dr̃. Sacerdotes comā non nutriāt. Nec est istantia de quibusdā qui in veteri lege comā nutrierunt: qa hoc erat signū ꝙ tūc erat positū in lectione veteris testamēti: vt diciť 2ᵉ Coꝛ. 3. Scdo ponit id qḋ est ex pte mulieris dicēs. MVLIER ⁊ si comam nutriat gl'ia est illi]qa videť ad ornatum eius pertinere. Unde dr̃

Cant.7.Come capitis eius sicut purpura regis. ¶ Et assignat consequenter rõnem cũ dicit. QVONIAM capilli dati sunt ei ꝗ.s.mulieri ꝓ velamine:ꝛ iõ eadẽ rõ est de capillis nutriẽdis ꝛ de velamie artificiali apponẽdo.Can.4.Capilli tui sicut grex caprarum ꝛc̃.

¶ Deide cũ dicit.SI QVIS aũt vir ꝛc̃.]Cõprimit ꝯtẽnos auditores dicẽs.SI QVIS autẽ.]VIDETVR contẽtiosus esse:]vt.s.rõnib⁹ ꝓdictis nõ acqescat:s₃ confidẽtia clamoris veritatẽ ĩpugnet:qđ ꝑtinet ad ꝯtentionẽ:vt Amb.dicit ꝯ id qđ dicitur Job.6.Rñdere obsecro absq₃ ꝯtẽtiõe.Et Prouer.20.Honor est ei q separat se a ꝯtẽtionib⁹.Hoc sufficiat ad cõprimẽdũ talem. QVOD nos]iudei in Chrm credẽtes TALEM ꝯsuetudinẽ nõ habemus]s.ꝙ mulieres orẽt nõ velato capite.NEQVE]etiã tota ECCLESIA dei]ꝑ gẽtes diffusa.Vñ si nulla esset rõ hoc solũ deberet sufficere ne aliquis ageret cõtra cõem ecclesie cõsuetudinem. Dicitur eni in ps.Qui habitare facit vnius moris in domo.Unde Aug.dicit in epla ad Casulanũ ꝙ oib⁹ in quibus nihil certi diffinit sacra scriptura:mos populi dei atq₃ instituta maioꝝ pro lege habenda sunt.

¶ Illud tñ ꝓcipiens nõ laudo:qđ nõ in melius:s₃ in deterius ꝯuenitis. Nã primũ qdẽ:cũ ꝯuenitis in ecclesia:audio dissidia in vobis esse:ꝛ aliq̃ ex parte credo.Op₃.n.ꝛ sectas in vobis esse:quo q probati sunt:manifesti fiãt inter vos.Igit̃ cũ cõuenitis in eũdem locũ:nõ licet dñicam cenã edere:qđ vnusq̃sq₃ ꝓpriã cenam occupat in edẽdo. Et hic qdem esurit:ille vero ebrius est.Nunquid domos nõ habet̃ ad edẽdũ ꝛ bibẽdũ? An ecclĩã dei ꝯtẽnitis:ꝛ pudefacitis eos q non hñt? Quid vobis dicã? Laudabo vos? In hoc nõ laudo.

¶ Hoc aũt ꝓcipio nõ laudãs ꝙ nõ in meli⁹: sed in deterius ꝯuenitis. Primũ qdẽ ꝯueniẽtib⁹ vobis in ecclĩã:audio scissuras esse inter vos ꝛ ex pte credo. Nã op₃ ꝛ hereses eẽ:vt ꝛ qui ꝓbati sunt manifesti fiãt in vobis.Cõuenientibus ergo vobis in vnum iã nõ est dñicã cenã mãducare. Unusq̃sq₃ eni suã cenã ꝓsumit ad mãducãdũ. Et ali⁹ qdẽ esurit:alius aũt ebrius est. Nũqd domos nõ habetis ad mãducãdũ ꝛ bibẽdũ? An ecclesiã dei ꝯtẽnitis:ꝛ ꝯfunditis eos q nõ habẽt? Quid dicã vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Lec. IIII.

Postq̃ Aplus redarguit corinthios de eoꝝ errore in habitu:q.s.mlieres ad sacra misteria ꝯueniebãt capite nõ velato.ꝑiter arguit eorum errorẽ de scissuris in cõuẽtu:q.s.dũ cõuenirent ad sacra misteria ꝯtẽtionibus vacabãt.Et ꝑ tãgit eoꝝ defectũ in gñali:2⁰ in spãli ibi.PRIMVM qdẽ ꝛc̃.]Dicit ergo ꝑ.HOC aũt]qđ dictũ est supra ꝙ mulieres velate sint in ecclesijs PRECIPIO:]vt sic tripl'r eos induceret ad hõ obseruantiã.Primo qdẽ rõne.Scdo consuetudie.Tertio ꝓcepto qđ solũ sine alijs necessitatẽ induceret.Prouer.3.Custodi precepta mea ꝛ viues.Et Eccl.4.di.Funiculus triplex difficile rũpit̃. NON laudãs]s₃ magis vituperãs ꝙ ꝯuenitis in ecclesiam NON in melius]sicut deberet eẽ.SED IN deteri⁹]ex culpa vĩa. Dia.n.aialia gregalia:puta colũbe/grues/oues/nãli istinctu in vnũ cõueniũt:vt sit eis corporalr melius.Vñ ꝛ hõ cũ sit aial gregale vl' sociale:vt Phs probat.Sm rõnẽ agere d₃ vt multi in vnũ ꝯueniãt ꝓp aliqđ meli⁹:sic̃ in reb⁹ secularib⁹ multi i vnitatẽ ciuitatis ꝯueniũt:vt sit eis meli⁹ seculariter.s.ꝓp securitatẽ ꝛ sufficiẽtiã vite.Et iõ fideles i vnũ ꝯuenire debẽt ꝓp aliqđ meli⁹ spũale.s₃ illđ ps.In conueniẽdo ꝑplos in vnũ ꝛ reges vt seruiant domino.Et alibi.In cõsilio iustoꝝ ꝛ congregatione magna opera domini. Sed isti in deterius cõueniebant ꝓpter culpas quas cõmittebant dum cõuenirẽt.Esa.1.Iniq sunt cet⁹ vestri.Eccl. 21.Stuppa collecta synagoga peccantium.

¶ Deide cũ dic̃.PRIMVM qdẽ ꝛc̃.]Ponit i spãli quõ in deteri⁹ ꝯuenirẽt.Et ꝑ ponit iudiciũ culpe dicẽs.ꝑ⁰ qdẽ inter cetera.s.ꝙ in deteri⁹ conuenitis CONVENIENTIBVS vobis i ecclĩa audio scissuras eẽ inter vos]sc₃ ꝑ ꝯtẽtiões q̃s exercebãt.Qđ qdẽ ecclĩe nõ conuenit q̃ i vnitate ꝯstituit̃.Sm illđ Eph.4.Unũ corpus ꝛ vn⁹ spũs:sic̃ vocati estis in vna spe vocationis vestre. Hoc tñ ꝓdicit̃ Esa.22.Scissuras ciuitatis Dauid videbitis:qa multiplicate sunt.Dicit aũt glo.ꝙ dicendo ꝑmũ ondit ꝙ ꝑmũ malũ ẽ dissensio:vñ cetera oriunt̃: vbi.n.ẽ dissensio nihil rectũ ẽ.S₃ ꝯ vĩ eẽ qđ di.Eccl. 10.Initiũ ois pcti supbia:ꝛ.1.Thi.vlt⁰.Radix oium maloꝝ cupiditas.Dõm ẽ autem ꝙ hẽ auctoritates loquunt̃ q̃tũ ad pctã ꝑsonalia singulariũ hoiũ.q̃ꝝ ꝑ⁰ est supbia ex pte auersiõis ꝛ cupiditas ex pte ꝯuersionis.S₃ glo.h̃ loqtur de pctis multitudis inter q̃ ꝑmum est dissensio ꝑ quã soluit̃ rigor disciplie.Vñ di Jac.3. Ubi ẽ zelus ꝛ ꝯtẽtio ibi icõstãtia ꝛ oẽ op⁹ prauũ. Secũdo ponit credulitatis auditoꝝ cũ dic̃. ET CREDO ex pte]s.q̃tũ ad aliquos vim q erãt ad ꝯtẽtionẽ ꝓni. Sm illđ qđ dixerat.sup̃ 1.Cõtẽtiões sũt inter vos. Hoc aũt dico qđ vnusq̃sq₃ vim dicit.ego qdẽ sum Pauli. ego Apollo.ego vo Cephe.Alij vo nõ erãt ꝯtẽtiosi ex quoꝝ ꝑsona ibi subdit̃.Ego aũt Chri. Vñ ꝛ Can.2.di. Sic̃ liliũ inter spinas sic amica mea inter filias.i.boni inter malos.Tertio assignat rõnẽ sue credulitat̃ dicẽs. NAM op₃ nõ solũ q̃scũq₃ scissuras.]S₃ ẽt hereses eẽ. Ubi duo ꝯsiderãda sũt.ꝑ qd sit heresis.2⁰ quõ op₃ hereses eẽ.Circa ꝑmũ sciẽdũ ꝙ sic̃ Hiero.dicit sup epistolã ad Gal.heresis grece ab electione dr:q.s.cã sibi vnusq̃sq₃ eligat disciplinã quã putat eẽ meliorẽ ex q̃ duo accipi pñt.Primo qdẽ ꝙ de rõne heresis est ꝙ aliqs ꝓuatã disciplinã sequat̃ q̃si ꝑ electionẽ ꝓpriã: nõ aũt disciplinã publicã q̃ diuinit⁹ tradit̃. Scdo ꝙ huic disciplie aliqs ꝑtinaciter ĩhereat. Nã electio firmã ĩportat ĩhesionẽ:ꝛ iõ hereticus di q spernẽs disciplinã fidei q̃ diuinit⁹ tradit̃ ꝑtinaciter ꝓpriũ errorẽ sectat̃. ¶ Pertinet aũt aliqd ad disciplinã fidei dupliciter.Uno mõ directe sicut articuli fidei:q ꝑ se credẽdi ꝓponunt̃.Vñ error circa hos sm se facit hereticũ si ꝑtinacia assit.Nõ pñt ãt a tali errore ꝓp simplicitatẽ aliquã excusari ꝑcipue q̃tũ ad ea de qb⁹ ecclĩa solẽnizat:ꝛ q̃ cõiter ꝟsant̃ in ore fideliũ:sic̃ misteriũ trinitatis:natiuitatis Chri:ꝛ alia hõ.Quedã vo idirecte ꝑtinẽt ad fidei disciplinã:i q̃tũ.s.ipsa nõ ꝓponunt̃:vt ꝓp se credẽda:s₃ ex negatiõe eoꝝ seqt̃ aliqd ꝯtrium fidei:sic̃ si negẽt Isaac fuisse fili⁹ Abrae:seqt̃ aliqd ꝯtriũ fidei.s.sacrã scripturã ꝯtinere aliqd falsi.Ex talib⁹ aũt nõ iudicat̃ aliqs hereticus nisi adeo ꝑtinaciter perseueret ꝙ ab errore nõ recedat:ẽt viso qd ex h̃ seqtur: sit igit̃ ꝑtinacia q̃ aliqs ꝯtẽnit i his q̃ sũt fidei directe vl' idirecte subire iudiciũ ecclĩe fac̃ hoiẽ hereticũ:tal' ãt

Quid sit heresis.

Electio particlaris discipline cum pertinacia ꝛ non publica diuinitus tradita.

Ad disciplinã fidei 2⁰ aliqd ꝑtinet ꝑ se ꝛ aliqd idirecte.

pertinacia

pertinacia pcedit ex radice supbie qua aliqs pfert sen
suz suu toti ecclie.vn Apls dic.1.ad Thi.6.Si qs alr
docet z nō acqescit sanis fmōib⁹ dñi nr̄i Jesu Chri:z
ei q̄ fm pietatē ē doctrie supb⁹ ē nihil sciēs:sz languēs
circa qōnes z pugnas vboz. ¶ Scdō ɔsiderādū est
qūo oporteat hereses eē.Si.n.opportunū ē hereticos
eē:vr̄ q̄ sint cōmēdabiles:z nō sint extirpādi.Sz dōz
est q̄ z⁹ de aliq̄ dr̄ q̄ opz illō eē.Uno mō ex itētiōe il
li⁹ q̄ h̄ agit:puta si dicam⁹ q̄ opz iudicia esse:qa.s.iudi
ces iudicia exercētes itēdūt iustitiā z pacē i reb⁹ hūa
nis ɔstituē.Alio mō ex itētiōe dei q̄ ēt mala ordiat in
bonū:sic psecutionē tyrānoz ordiauit i gl'ia martyrū.
Un̄ Aug.dic i enchiridiō.q̄ de⁹ ē adeo bon⁹ q̄ nullo
mō pmitteret fieri aliqd maluz:nisi eēt adeo potēs q̄
de q̄lz malo posset elicē bonū:z fz h̄ dr̄ Mat.18.Ne
cesse ē vt veniāt scādala:verūtn̄ ve hoi illi p quē scan
dalū venit:z fz h̄ h̄ dic Aplus q̄ opz hereses eē:ex eo
q̄ de⁹ maliciā hereticoz ordiauit i bonū fideliū.Et h̄
dic p qdē ad maiorē declarationē vitas.Un̄ dic Aug.
in glo.Ab aduersario mota qō discēdi existit occasio.
Multa qppe ad fidē catholicā ptinētia dū hereticoz
calida inqetudie excogitant:vt aduersus eos defendi
possint:z ɔsiderāt diligēti⁹:z itelligūt clari⁹:z pdicāt
instāti⁹.Un̄ z Prouer.27.Ferrū ferro acuit:z hō exa
cuit faciē amici sui.Scdō ad māifestādā ifirmitatē fi
dei i his q̄ recte credūt.Et h̄ ē q̄ h̄ subdit Aplus. VT
QVI pbati] .idest approbati sūt a deo.MANIFESTI
fiant in vobis] .idest inter vos.Sapi.3. Tāq̄ aurum
in fornace probauit illos.

¶ Deinde cū dic.CONVENIENTIBVS ḡ vobis zc.]
Redarguit eos de 3° delicto:qa.s.peccabāt in mō z or
dine sumēdi corp⁹ Chri.Et pt totū qō sequit z⁹ exponi.
Scdz āt pmā expōnē redarguunt de h̄ q̄ corp⁹ Chri
prāsi accipiebant.Circa h̄ ḡ q̄tuor facit.p ponit detri
mētū qō icurrebant.z° ponit culpā ibi.VNVSQVIS
QVE.n.zc.]3° ingrit de cā culpe ibi.NVNQVID do
mos zc.]4° ɔcludit eoz vituperationē ibi.QVID dicā
vobis zc.]Dicit ḡ p ita.CONVENIENTIBVS vob
scissure sūt iter vos.Ergo ɔuenictib⁹]vob i VNVM]
corpe nō aio.IAM]ad hoc aduenistis.q̄ NON]est.i.
NON licet]vel nō cōpetit VOBIS dñicā cenā mādu
care].i.sumere eucharistie sacr̄m:qō dñs in cena disci
pulis dedit.Hoc.n.sacr̄m:vt Aug.dic sup Jo.est sacrz
vnitatis z charitatis.Et iō nō cōpetit dissentientibus
Can̄.5.Comedite amici z bibite z inebriamini chariss
simi.¶ Uel meli⁹ pōt referri ad ea q̄ sequuntur:vt sit
sensus.NON solū ɔuenictib⁹ vobis scissure sunt inter
vos:]sed ɔuenit vobis CONVENIENTIBVS:id].i.
in psēti h̄ determiatū hētis q̄ NON est].i.nō licz vob
DOMINICAM cenā māducare]ad quā prāsi accedi
tis.Quia.n.dñs discipulis suis post cenā h̄ sacr̄m tra
didit:vt legit Mat.26.volebāt ēt corinthij post cōez
cenaz sumere corp⁹ Chri.Sz dñs h̄ rōnabilr fecit pp
tria.Prio qdē qa ordie ɔgruo figura pcedit vitatem.
Agnus aūt paschalis erat figura siue vmbra huius sa
cramēti.Et iō post cenā agni paschalis Chrs h̄ sacr̄m
dedit.Dr̄ eni Colo.2.de oib⁹ legalib⁹ q̄ sunt vmbra fu
turoz:corp⁹ aūt Chrs.Scdō vt ex h̄ sacro statim ad
passionē trāsiret cui⁹ h̄ sacr̄m est memoriale. Et iō di
xit discipulis.Surgite eam⁹ hinc.s.ad passionē. Ter
tio vt arti⁹ iprimeret h̄ sacr̄m cordib⁹ discipuloz:q
bus ip̄m tradidit i vltimo suo recessu.¶ Sz i reueren
tiā tāti sacri postmodū ecclia istituit q̄ nō nisi a ieiu
nis sumat:a q̄ excipiunt ifirmi q i necītate q̄ legē nō
hz psēt nō ieiuni sumere corp⁹ Chri.Quia vo aq̄ non

Xpus post ce
nā dedit cor
pus suū disci
pulis:qa fig⁹
pcedit vitta
tis ad passio
nez trāsiret:z
vt h̄ sacrz ar
ti⁹ ipmeret
cordib⁹ disci
pulorum.

In ecclia a
ieiunis sūit
ur hodie.

soluit ieiuniū.Estimauerūt qdā q̄ post potū aq̄ possz
aliqs sumere h̄ sacr̄m:psertiz qa vt dicūt aqua nō nu
trit:sicut nec aliqd aliud simplex elemētū. Quis autē
aqua fm se nō nutriat:z ob h̄ nō soluat ieiuniū eccle
sie.fm q̄ dicunt aliq ieiunātes:nutrit tn̄ aliqs admix
ta:z iō soluit ieiuniū nature:z fz h̄ dicunt aliq ieiuni:
q.s.eadē die nihil sumpserunt:nec cibi:nec pot⁹ Et qa
relique cibi q̄ in ore remanēt sumunt p modū saliue:h̄
nō ipedit aliqs eē ieiunos.silr z nō ipedit aliquos eē
ieiunos si tota nocte nihil dormierunt:vel si ēt nō sint
plene digesti:dūmō eadez die oino cibi vel pot⁹ nihil
sumpserint.Unde qa principiū diei est sumendū.fm
vsum ecclesie a media nocte:ideo qcūqz post mediaz
noctē aliqd sumpserit q̄tūcūqz modicū cibi vel pot⁹
non potest eadem die sumere hoc sacramētum.

Infirmi pñt
nō ieiuni ac
cipere.

De potu aq̄
et de nō dormi
entib⁹ p totaz
noctem.

¶ Deinde cū dic.VNVSQVISQVE.n.zc.] Ponit cul
pā.z p fm q̄ peccabāt i deū.Scdō pnt peccabāt in p
ximū ibi.ET ALIVS qdē zc.]Dicit ḡ p.Jdeo DICO]
q̄ NON licet vobis dñicā cenā māducare:]qa vnus
quisqz vīm PRESVMIT].i.an̄ sumit suā cenā.s.cibo
rū cōiz ad māducādū.Quilz.n.eoz portabat ad ec
clesiā fercula pparata:z comedebat qlz seorsum an̄q̄
sumeret sacra misteria.Osee.4.Sepatū ē ɔuiuiuz eo
rū nūc interibūt.Eccl.11.dr̄ in psona parci.Jnueni re
quiez mihi z comedebaz de bonis meis solus.

¶ Deide cūz dic.ET ALIVS qdē zc.]Arguit culpā eo
rū inq̄tū erat ɔ primū.Diuites.n.laute comedebant
in ecclia z bibebāt vsqz ad ebrietatē:paupib⁹ aūt ni
hil dabāt ita q̄ remanebāt esurientes.Et h̄ est qō dr̄.
ET ALIVS qdē esurit].s.pauper q nō habuit vn̄ sibi
prepararet.ALTER aūt ebrius est].s.diues qui supflue
comedebat z bibebat cōtra id qō dicitur. Neemie.8.
Comedite pinguia z bibite mulsum z mittite ptes eis
qui nō preparauerunt sibi Job.31.Si comedi buccel
lam meā solus:z nō comedit pupillus ex ea.

¶ Deide cū dicit.NVNQVID domos zc.]Jngrit de
causa huius culpe.Et pmo excludit causaz p quā pote
rant excusari.Nō eni est licitus domū dei que est de
putata sacris vsibus:cōmunis vsibus applicare. Un̄
z dñs Jo.2.ejciens emētes z vēdētes de tēplo dixit.
Domus mea domus orōnis vocabit:vos aūt fecistis
eā domuz negociatiōis.Et Aug.dic in regula.Jn ora
torio nemo aliqd faciat:nisi ad qō factū ē:vn̄ z nomē
accepit:tn̄ pp necessitatē:quādo.s.aliqs aliā domū nō
inueniret:licite posset ecclesia vti ad manducādū vel
ad alios hō licitos vsus.Hanc ḡ excusationē excludit
Apls dicēs.NVNQVID nō habetis domos].s.pprias
ad manducādū z bibendū:vt pp hoc excusemini si in
ecclia cōuiuia celebretis q̄ debetis in pprijs domib⁹
facere.Un̄ z Luc.5.dicit.q̄ leui fec̄ Chro ɔuiuiū ma
gnū in domo sua.Scdō cū dicit.AVT eccliaz dei zc.]
Asserit cām q̄ eos inexcusabiles reddit: quarū pma ē
ɔtēptus ecclie dei.Et hāc ponit dicēs. AVT eccliam
dei ɔtēnitis]z iō in ecclia psumitis cenā vraz ad man
ducandū.Et pōt h̄ sumi ecclia tam pro cōgregatiōe fi
deliū q̄ ēt pro domo sacra q̄ non est cōtēnēda.fm illō
ps.Domū tuam decet sanctitudo.Et Je.7.Nūqd spe
lunca latronū facta est domus ista in qua inuocatū est
nomē meū in oculis vestris.Jsti autem vtrūqz ɔtēne
bant dum psēte cōuētu fideliuz in loco sacro conuiuia
celebrabāt.¶ Scdō ponit ɔtēptū pximoz in hoc q̄
subditur. ET CONFVNDITIS eos q nō habēt.]Jn
hoc eniz pauperes erubescebant q̄ ipsi esuriebant in
cōspectu totius multitudinis aliys laute comedētibus
z bibentibus.Dicitur autem Prouerb.17.Qui despi

Ecclia p con
gregatione fi
deliū z p do
mo sacra.

cit pauperem exprobrat factori eius. Et Eccl.4. Animam esurientem ne despexeris.

¶ Deide cū dic. QVID dicam rč.] Cōcludit coꝝ vituperationē dicēs. QVID dicaʒ vobis] ex cōsideratiōe predictoꝝ. Nūquid LAVDO vos:] Et rńdet. Et si in aliis factis laudo vos IN HOC] tñ facio NON laudo.] Et est aduertēdū ꝙ supra vbi de habitu mulierū loqueretur saltē hyronice laudauit eos dicens. LAVDO vos] ꝙ per oia mei rč. Hic ꝟo nec hyronice vult eos laudare: qa in grauioribus delictis nullo mō sunt peccatores palpandi. Vñ ꝛ in ps. dicit. Qm laudatur pctōr in desideriis anime sue ꝛ iniquus bñdicit. Exacerbauit dñm pctōr. Et Esa.3. Popule meus qui beatum te dicūt ipsi te decipiūt. Sm aliā ꝟo expositioneʒ arguunt de alia culpa. In pmitiua.n. ecclia fideles panē ꝛ vinum offerebāt q̄ cōsecrabātur in sanguinem ꝛ corpus Chri: qbus iaʒ ɔsecratis diuites qui multa obtulerant eadē sibi repetebāt: ꝛ sic ipsi abūdanter sumebāt pauperibus nihil sumētibus: qui nihil obtulerāt. De hac ḡ culpa Apls eos h̄ rephēdit dicēs. CONVENIENTIBVS vobis in vnū] IAM nō est] i. nō cōtingit inter vos DOMINICAM cenā māducare.] Cena eñ dñi est cōis toti familie: vnusquisqʒ aūt vestrū sumit eā nō quasi cōem: sʒ q̄si ppriā dū sibi vult vēdicare qd deo obtulit: ꝛ h̄ ē qd subdit. VNVSQVISQVE presumit] i. psumptuose attētat AD MANDVCANDVM cenā] s. dñi. i. panē ꝛ vinum ɔsecratū q̄si suaʒ. i. quasi ppriā vēdicans. s. ea que consecrata sunt dño in suos vsus. ET] ita sequitur ꝙ ALIVS] s. paup qui nihil obtulit. ESVRIT.] nihil. s. sumēs de ɔsecratis. ALIVS aūt] s. diues qui multa obtulit. EBRIVS est] ad lr̄aʒ ppter h̄ ꝙ nimiū sumpsit de vino cōsecrato: qd. s. q̄si pprium repoposcit. ¶ Sʒ vi h̄ eē ipoſe. qd de vino cōsecrato aliqs inebriet vel ēt nutriatur de pane: qm post ɔsecrationem sub spēbus panis ꝛ vini nihil remanet: nisi suba corporis Chri ꝛ sanguis: q̄ nō pñt cōuerti in corpus hoīs ad hoc ꝙ ex eis nutriat aut inebriet. Dicunt ḡ qdā ꝙ hoc nō fit p aliquā ɔuersionē: sʒ p solaʒ imutationē sensuū hoīs ab accidentib' panis ꝛ vini q̄ remanēt post cōsecrationē. Cōsueuerūt.n. hoīes ex solo ciboꝝ odore ɔfortari ꝛ ex multo odore vini stupefieri ꝛ quasi inebriari. Sʒ cōfortatio vel stupefactio q̄ prouenit ex sola imutatiōe sensuū paruo tpe durarēt: tñ post ɔsecrationē panis aut vini si vinuʒ in magna quātitate sumeret aut panis diu sustētaret hō pp panē aut stupefieret pp vinū. Et pterea manifestū est ꝙ panis ɔsecratus in aliā subam ɔuerti pōt ex h̄ ꝙ p putrefactionē resoluit in pulueres: aut p cōbustioneʒ in cineres cū ad nutriēdum nihil aliud reqrat q̄ꝙ cib' ɔuertat in subam nutrimēti. Quidā ḡ posuerūt ꝙ panis aut vinū ɔsecratū pñt cōuerti in aliud: ꝛ sic nutrire: qa remanet ibi suba panis aut vini cū suba corporis Chri ꝛ sanguinis. Sʒ h̄ repugnat ꝟbis scripture. Nō.n. verū eēt qd dñs dicit. Mat.26. Hoc est.n. corpus meū: qa h̄ demōstratū est panis. sʒ potius esset dicēdū h̄. i. in h̄ loco est corp' meū. Et pterea corp' Chri nō icipit eē in h̄ sacramēto p loci mutationē: qa iā desineret eē in celo. Vñ relinquitur ꝙ ibi incipiat eē p cōuersionē alterius. i. panis in ipm: vñ non pōt eē ꝙ remaneat suba panis. Et ideo alii dixerunt ꝙ remanet ibi forma subalis panis ad quā ptinet opatio rei: ꝛ iō nutrit sicut ꝛ panis nutriet. Sʒ hoc non pōt eē: qa nutrire est ɔuerti in subam nutriti: qd nō competit nutrimēto rōne forme cui' ē agere: sʒ magis rōne mãe cui' est pati. Vñ si eēt ibi forma subalis panis nutrire non posset. Alii ꝟo dixerūt ꝙ aer circūstās ɔuertit vel in subaʒ nutriti vel in qdcūqʒ aliud hēs: sʒ h̄ nō posʒ fieri absqʒ multa ɔdēsatione aeris q̄ sensum latere nō posset. Et iō alii dixerūt ꝙ diuina virtute ad h̄ ꝙ factum non dephēdat in hōs ɔuersiōib' redit suba panis ꝛ vini: sʒ h̄ vi eē ipoſe: qa cū suba panis ɔuersa sit i corp' Chri nō vi ꝙ possit suba panis redire: nisi ecōuerso corpus Chri ɔuerteret in paneʒ. Et pterea si suba panis redit aut h̄ ē manētib' acciñtib' panis: ꝛ sic sil' erit ibi suba panis ꝛ suba corpis Chri: qd supra iprobatū est. Naʒ tādiu est ibi suba corpis Chri q̄diu spēs manēt. Aut redit spēb' nō manētibus: qd ēt est impoſe: qa sic esset suba panis absqʒ pprijs acciñtib' nisi forte intelligatur ꝙ de' termio ɔuersiōis causaret ibi q̄dā mãʒ que sit subiectū hui' ɔuersiōis. Sʒ meli' ē: vt dicat ꝙ sicut virtute ɔsecratiōis miraculose ɔferūt spēb' panis ꝛ vini: vt subsistāt sine subiecto ad modū sube: ita ēt eis miraculose ɔfert ex ɔsequēti ꝙ agant ꝛ patiant quicqd agere aut pati posset substantia panis aut vini si adesset. Et hac ratione species ille panis ꝛ vini possunt nutrire ꝛ inebriare: sicut si esset ibi substantia panis ꝛ vini. Cetera non mutantur a prima expositione. Qualiter inebriat ɔsecratū ꝛ panis nutrit miraculose.

¶ Ego.n. accepi a dño: qd ꝛ tradidi vobis: ꝙ dominus Jesus: in ea nocte qua traditus est: accepit panē: ꝛ postq̄ gratias egisset: fregit: ac dixit. Accipite: edite. † Hoc meū est corpus: qd p vobis frangit: hoc facite in mei cōmemorationē. Mat.26. Mar.14. Luc.22.

¶ Ego.n. accepi a dño qd ꝛ tradidi vobis: qm dñs Jesus in qua nocte tradebat accepit panē: ꝛ gratias agēs fregit ꝛ dixit. Accipite ꝛ māducate hoc est corpus meuʒ qd pro vobis tradetur. Hoc facite in meaʒ cōmemorationem. Lec. V.

Postq̄ Aplus redarguit corinthioꝝ inordinationes: quas cōmittebant ɔueniēdo ad eucharistie sacramētuʒ sumēdū: hic agit de ipso sacramēto. Et pmo agit de dignitate huius sacramenti. Secūdo iducit fideles ad reuerēter sumendam ibi. ITAQVE qcūqʒ māducauerit rč.] Circa primū duo facit. Primo cōmēdat auctoritatē doctrine quā daturus ē. Scdo ponit doctrinā de dignitate hui' sacramēti ibi. QVONIAM dñs noster rč.] Circa pmum duo facit. p cōmēdat auctoritatē doctrine ex pte actoris q ē Christus dicēs. Dixi ꝙ iā nō est vobis dñicā cenā manducare. Sacramētū eucharistie dñicā cenā vocāt. EGO enī accepi a dño] s. Chro q est actor huius doctrie: nō ab aliquo puro hoīe. Gal.1. Paulus Aplus nō ab hoībus neqʒ p hoīem. sʒ p Jesuʒ Chrm. Heb.2. Qui cum initiū accepisset enarrari p dñm rč. Scdo cōmendat auctoritatē doctrine ex pte ministri q est ipse Paulus cū subdit. QVOD ꝛ tradidi vobis.] Esa.21. Que audiui a dño exercituū deo isrl' annunciaui vobis. Sap.7. Quā sine fictiōe didici ꝛ sine inuidia cōmunico.

¶ Deide cum dic. QVONIAM dñs Jesus.] Cōmendat dignitatē huius sacramēti tradēs istitutionē ipsi'. Et pmo ponit istitutionē. Scdo tps istitutiōis cū dic. IN QVA nocte tradebat rč.] Tertio modū instituendi ibi. ACCEPIT panē rč.] Institutor aūt sacramenti est ipse Chris. Vñ dic. QVONIAM dñs noster Jesus Chris rč.] Dictū est.n. supra cū de baptismo ageret: ꝙ Chris in sacramētis hʒ excellētē potestatē: ad quā q̄tuor pertinent. Primo qdē ꝙ virtus ꝛ meritū ei' operatur

Chrūs i sacramētis hʒ excellētē potestatē.

per virtutẽ ꝗ meritũ ei⁹: q in noĩe ei⁹ sãctificetur sacramẽtũ: q dat effectũ sacramẽtorũ sine ipsis: ꝗ q ille instituit sacrm.

ret in sacramẽtis. Scđo ꝙ in noĩe eius sanctificet sacramẽtũ. Tertio ꝙ effectũ sacramẽti sine sacramento prebere põt. Quarto institutio noui sacramẽti. Specialiter tamẽ congruebat vt hoc sacramentum ipse in sua persona institueret in quo corpus ꝗ sanguis ei⁹ cõmunicatur. Uñ ꝗ ipse dicit Joan. 6. Panis quem ego dabo vobis caro mea est pro mundi vita.

Cõueniẽter i nocte Chr̃s instituit h sacramentum.

¶ Deinde cũ dr̃. QVA NOCTE tradebatur.] Describit tp̃s institutiõis hui⁹ sacr̃i: qđ qdẽ ꝯgruũ fuit. Prio qdẽ q̃tũ ad qualitatẽ tp̃is. Fuit.n. in nocte. Per virtutẽ eni huius sacramẽti aĩa illuminat̃. Uñ. 1. Reg. 14. dr̃. ꝙ Jonathas intinxit virgã in fauũ mellis ꝗ conuertit manũ suã ad os suũ: ꝗ illuminati sunt oculi ei⁹: ꝓp qđ ꝗ in ps. dr̃. Nox illuminatio mea in delitijs meis. Secũdo q̃tũ ad negociũ qđ i illo tp̃e gerebat̃: q.s. qñ tradebat̃ ad passionẽ: p quã trãsiuit ad p̃rẽ: h sacr̃ũ: qđ ẽ memoriale passiõis: instituit. Uñ dr̃ Eccl. 29. Trãsi hospes ꝗ orna mẽsã: ꝗ q̃ in manu habes ciba ceteros.

¶ Deide cũ dicit. ACCEPIT panẽ ꝛc.] Ondit modũ institutiõis: ꝗ p̃ ponit ea q̃ fecit ꝗ dixit Chr̃s istituẽdo hoc sacr̃ũ. Scđo exponit ibi. QVOTIENSCVNQVE ꝛc.] Circa p̃m duo fac. p̃ agit de instõne sacr̃i huius q̃tũ ad corp⁹ Chr̃i. 2⁰ q̃tũ ad ei⁹ sanguinẽ ibi. SIMILITER ꝗ calicẽ ꝛc.] Circa p̃m añ expõnẽ lr̃e opꝫ p̃ cõsiderare necessitatẽ instõnis hui⁹ sacr̃i. Est aũt sciẽdum ꝙ sacr̃a istituta sũt: ꝓp necessitatem vite sp̃ualis. Et q corporalia sunt q̃dã silitudines sp̃ualiũ: opꝫ sacr̃a ꝓportionari eis q̃ sunt nec̃ia ad vitã corporalẽ. In qua p̃ inueniẽ ĝnatio cui ꝓportionat̃ baptismus: p quẽ regnat̃ aliqs in vitã sp̃ualẽ. Scđo ad vitã corporalẽ reqrit augmẽtũ: p qđ aliqs pducit̃ ad q̃titatẽ ꝗ virtutẽ perfectã: ꝗ huic ꝓportionat̃ sacr̃m ꝯfirmatiõis: in q̃ sp̃usscũs dat̃ ad robur. Tertio ad vitã corporalẽ reqrit alimẽtũ: p qđ corp⁹ hoĩs sustentat̃. Et sĩlr̃ vita sp̃ualis p sacr̃m eucharistie reficit̃. Ꝭm illđ. In loco pascue ibi me collocauit: sup aquam refectionis educauit me.

De necessitate sacroꝝ.

¶ Est autem notãdũ ꝙ generãs nõ ꝯiũgit̃ genito ꝭm subaꝫ: sꝫ solũ ꝭm virtutẽ: sꝫ cib⁹ ꝯiũgit̃ nutrito. ꝭm substãtiã. Uñ in sacr̃o baptismi quo Chr̃s regñat ad salutẽ: nõ est ipse Chr̃s. ꝭm suã subaꝫ: sꝫ solũ ꝭm suã virtutẽ. Sꝫ in sacr̃o eucharistie qđ est sp̃uale alimẽtũ Chr̃s ꝑ se est. ꝭm suã subaꝫ. Cõtinet̃ autẽ sub alia specie ꝓp tria. Prio qdẽ ne eẽt horribile fidelib⁹ sumẽtib⁹ h sacramẽtũ si i ꝓpa spẽ carnẽ hoĩs ederẽt: ꝗ sanguinẽ biberẽt. Scđo ne hoc ip̃m eẽt derisibile infidelib⁹. Tertio vt cresceret meritũ fidei: q̃ cõsistit in h ꝙ creduntur ea q̃ nõ videntur.

[illegible]

Sub sp̃ẽ panis ꝗ vini ꝓp horrorẽ vitãdũ ꝗ ne infidelib⁹ eẽt i derisuꝫ ꝗ vt cresceret meritũ fidei.

¶ Tradit̃ autẽ h sacr̃m sub duplici specie ꝓp tria. Prio qdẽ ꝓp ei⁹ ꝑfectionẽ: q cũ sit sp̃ualis refectio dꝫ hẽre sp̃ualẽ cibũ ꝗ sp̃ualẽ potũ. Nã ꝗ corporalis refectio nõ ꝑficit̃ sine potu ꝗ cibo. Unde ꝗ sup̃. 10. dictũ ẽ ꝙ oẽs eãdẽ escã sp̃ualem mãducauerũt: ꝗ oẽs eũdẽ potũ sp̃ualẽ biberũt. Naꝫ ꝗ corporalis refectio nõ ꝑficit̃ sine cibo ꝗ potu. Scđo ꝓp ei⁹ signationẽ. Est eniꝫ memoriale dñice passiõis: p quã sanguis Chr̃i fuit separatus a corpore: ꝗ iđ in h sacr̃o seorsum offert̃ sanguis a corpe. Tertio ꝓp hui⁹ sacramẽti effectũ salutarẽ. Ualet.n. ad saluteꝫ corpis: ꝗ iđ offert̃ corpus: ꝗ valet ad salutẽ aĩe: ꝗ iđ offert̃ sanguis. Naꝫ aĩa in sanguie est. vt dr̃ Gen. 9. ¶ Offert̃ aũt sp̃ãlr̃ h sacr̃ũ sub specie panis ꝗ vini: p̃mo qdẽ: q panẽ ꝗ vino cõĩ⁹ vtũtur hoĩes ad suã refectioneꝫ. Et iđ assumunt̃ in sacramẽto hec: sicut aq̃ ad ablutionẽ i baptismo: ꝗ oleũ ad vnctionẽ. Scđo ꝓp virtutẽ huius sacramẽti. Naꝫ panis ꝯfirmat cor hoĩs: vinum ꝟo letificat. Tertio quia panis q ex multis granis fit: ꝗ vinũ ex multis vuis si-

Sub dupliei spẽ ꝓp perfectiõeꝫ ꝗ signãtiõeꝫ: ꝗ ꝓp effectum salutarem.

Sp̃ãlr̃ sb spẽ hus panis ꝗ vini: q his cõĩ⁹ vtit hõ: tũc: q cõfirmat cor ꝗ q letificat ꝗ vnitatẽ eccl̃e significat.

gnificãt ecclesie vnitatẽ q̃ ꝯstituit̃ ex multis fidelib⁹. Est aũt hec eucharistia specialiter sacramẽtum vnitatis ꝗ charitatis: vt dicit Aug. sup Jo. His aũt visis circa lr̃e expõneꝫ. Primo ꝯsiderãdũ est qđ Chr̃s fecerit. Scđo qđ dixerit ibi. ET DIXIT ꝛc.] Tria autẽ fecit. Primũ qdeꝫ designat̃ cũ dicit. ACCEPIT panem.] Per qđ duo significari p̃nt. Primo qdẽ ꝙ ipse voluntarie passionẽ accepit: cuius h sacr̃m ẽ memoriale. ꝭm illud Esa. 53. Oblatus ẽ: quia ipse voluit. Scđo põt significari ꝙ ipse accepit a p̃re potestatẽ ꝑficiendi h sacramẽtũ. ꝭm illud Math. 11. Oĩa tradita sunt mihi a p̃re meo. Scđm tãgit cũ dicit. ET GRATIAS agens.] In quo dat̃ nobis exẽplũ gr̃as agẽdi de oĩb⁹ q̃ nobis diuinit⁹ dant̃. ꝭm illud. 1. ad Thes. vlti⁰. In oĩb⁹ gr̃as agite. Tertiũ tãgit cũ dicit. FREGIT.] Esa. 58. Frange esuriẽti panẽ tuũ. ¶ Sꝫ vĩ h eẽ ꝯtrũ vsui eccl̃e. ꝭm quã p̃us ꝯsecrat̃ corp⁹ Chr̃i ꝗ postea frangit̃. h aũt dr̃ ꝙ p̃us fregit postea ꝓtulit ꝟba ꝯsecratiõis. Et iđ qdã dixerũt ꝙ Chr̃s ꝯsecrauit prius ꝟbis aliqs: ꝗ postea ꝓtulit ꝟba qbus nos ꝯsecramus. Sꝫ h nõ põt eẽ: q sacerdos dũ ꝯsecrat nõ ꝑfert ista ꝟba q̃si ex ꝑsona sua: sed q̃si ex ꝑsona Chr̃i ꝯsecrãtis. Uñ manifestuꝫ est ꝙ eisdẽ ꝟbis qbus nos ꝯsecramus ꝗ Chr̃s ꝯsecrauit. Et ideo dñm est ꝙ h qđ hic dr̃. ET DIXIT.] nõ ẽ sumendũ ꝯñter quasi CHRISTVS accepit panẽ ꝗ gr̃as agẽs fregit: ꝗ postea dixerit ꝟba que sequunt̃: sꝫ ꝯcomitãter ꝙ dũ accepit p le panẽ gratias agẽs fregit ꝗ dixit. Et ideo cũ Mat. 26. dicat̃ ꝙ Jesus accepit panẽ ꝗ benedixit ac fregit. Ap̃ls nõ curauit hic de bñdictiõe facere mẽtionẽ intelligens nihil aliud esse illã bñdictionem q̃ꝫ hoc qđ dñs dixit/ hoc est corpus meum.

Sil dicit ꝟba ꝗ fregit panẽ

¶ Deide cũ dr̃. ET DIXIT.] Ondit qđ Chr̃s dixerit instituẽdo hoc sacr̃m. In ꝟbis aũt p̃mo qdem iniuxit sacramẽti vsuꝫ. Scđo expssit sacramẽti veritatẽ. Tertio docuit misteriũ. Usuꝫ qdẽ sacramẽti iniũxit dicẽs. ACCIPITE.] Quasi diceret nõ ex potestate vel merito humano cõpetit vobis vsus huius sacr̃i: sꝫ ex emĩnẽti dei beneficio. Sap̃. 16. Angeloruꝫ esca nutriuisti ppl̃m tuũ dñe. sup̃. 4. Quid habes qđ nõ accepisti. Et determinat spẽꝫ vsus cũ dicit. ET MAMDVCATE.] Jo. 6. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hoĩs. Job. 31. Si nõ dixerũt viri tabernaculi mei q̃s det de carnib⁹ ei⁹ vt saturemur. Sciẽdũ est tñ ꝙ hec ꝟba nõ sunt de forma ꝯsecrationis. Est.n. hec differẽtia inter hec ꝗ alia sacramẽta: q̃ alia sacramẽta ꝑficiunt̃ nõ qdẽ in consecratiõe materie: sꝫ in vsu materie ꝯsecrate: sic̃ in ablutiõe aque: aut in vnctiõe olei: seu crismatis: ꝗ h iđ: q in materijs alioꝝ sacroꝝ non est aliqua nã rõnalis: q̃ sit gratie sanctificãtis susceptiua: ꝗ ideo in forma alioꝝ sacroꝝ fit mẽtio de vsu sacramẽti: sicut cuꝫ dr̃. Ego te baptiço vel cõfirmo te crismate salutis ꝛc. Sꝫ h sacramẽtũ ꝑficit̃ in ipsa ꝯsecratiõe materie in qua cõtinet̃ ipse Chr̃s q est finis totius gr̃e sanctificãtis. Et iđ ꝟba que ꝑtinẽt ad vsuꝫ sacramẽti nõ sunt de suba forme: sꝫ solũ illa que ꝑtinẽt veritatẽ ꝗ ꝑtinẽtiã sacr̃i: que ꝯsequẽter ponit subdens. Hoc est corpus meum.

Sacr̃ꝫ eucharistie ꝑficit̃ in ꝯsecratiõe materie: reliq̃ & in vsu mãe.

¶ Circa q̃ ꝟba tria opꝫ ꝯsiderare. Prio qdẽ de re signata: p hec ꝟba: q.s. sit ibi corp⁹ Chr̃i. Scđo de veritate huius locutiõis. Tertio vtrũ hec sit conueniẽs forma huius sacramẽti. Circa p̃mũ ꝯsiderãdũ ẽ ꝙ qdã dixerũt corpus Chr̃i nõ eẽ in h sacramẽto. ꝭm veritatẽ: sꝫ solum sicut in signo: sic exponẽtes qđ hic dr̃. Hoc est corpus meũ. i. h est signũ ꝗ figura corporis mei: sicut ꝗ supra. 10. dictũ est: petra autẽ erat Chr̃s. i. figura Chr̃i. Sꝫ hoc est hereticũ cũ expresse dñs dicat Jo. 6. Caro

Corp⁹ Chr̃i sit ibi sicut in signo.

mea vere ē cib⁹:ꝛ sanguis me⁹ vere est potus. Uñ alij dixerūt ꝙ est ibi vere corp⁹ Chri:sed simul cū subā panis:qḋ est impoſſe: vt supra ostēsuʒ est.¶ Uñ alij dixerūt ꝙ est ibi solū corpus Chri suba panis nō remanēte que annihilaẽ vel in p̄iacenteʒ māʒ resoluiẽ. Sed ħ nō pōt eē: ga sicut Aug. dic̄ in lib⁹.83.q. De⁹ nō ē auctor tēdendi in nō eē. Scḋo ga etiā p̄ hāc positionem tolliẽ ħ ꝙ suba panis ꝯuertaẽ in corpus Chri:ꝛ sic cū corpus Chri nō icipiat eē in ħ sacro per ꝯuersionē alterius in ip̄m:relinquitur ꝙ icipiat ibi esse p̄ motū localē:qḋ est impoſſe: vt supra dictū est.¶ Opʒ igiẽ dicere ꝙ corp⁹ Chri vere sit in ħ sacro p̄ ꝯuersioneʒ panis in ip̄m. Cōsiderādū tñ ꝙ hec ꝯuersio differt ab oib⁹ conuersionib⁹ q̄ sunt in nā. Actio.n.nature p̄supponit materiā:ꝛ ideo ei⁹ actio nō se extēdit nisi ad immutandum aliqḋ ſm formā vel subaleʒ vel accitaleʒ. Uñ ois cōuersio nālis dī eē formalis. Sʒ deus q̄ facit hāc ꝯuersionē est actor materie ꝛ forme:ꝛ ideo tota suba panis mā nō remanēte:pōt ꝯuerti in totam subam corporis Chri. Et ga mā est indiuiduationis p̄ncipiū:totū hoc indiuiduū signatū qḋ est suba particularis ꝯuertiẽ i aliā subam particularē:pp̄ qḋ dī ista conuersio subalis seu trāsubstātiatio. Cōtingit igiẽ in hac ꝯuersiōe ꝯuiʒ ei⁹ qḋ accidit in ꝯuersionib⁹ nālib⁹:in qb⁹ manēte subiecto fit trāsmutatio iterduʒ circa accidentia. hic autem trāsmutata substātia manent accidentia sine subiecto virtute diuina que sicut causa p̄ma sustētat ea sine cā materie que est substātia causata ad ħ ꝙ corpus Chri ꝛ sanguis sumatur in spēcie aliena rōnibus supradictis. ꝛ ga ordine quodā accidētia referūtur ad subam. ideo dimēsiones sine subiecto remanent ꝛ alia accidētia remanēt in ipsis dimēsionibus sicut in subiecto. Si autē sub illis dimēsionib⁹ in illa suba remaneat nisi corp⁹ Chri dubiū pōt eē de fractionib⁹ hostie ꝯsecrate. cum corpus Chri glorificatū sit. ꝛ per ꝯñs infrāgibile. Uñ nō pōt huic fractioni substare:sʒ nec ēt aliud pōt fingi qḋ subsistet:ga sacr̄m veritatis nō decet aliq̄ fictio. Unde nihil sensu percipiẽ in ħ sacramēto:qḋ non sit ibi ſm veritatē. Sēsibilia.n.per se sūt qualitates:que quidem remanent sicut prius fuerāt in hoc sacramēto vt est dictū. Et ideo alij dixerūt ꝙ est qdeʒ ibi vere fractio sine subiecto. vnde nihil ibi frangitur. Sed nec ħ dici potest. ga cū fractio sit in genere passionis que hʒ debilius esse q̄ʒ qualitas nō potest eē in hoc sacramēto sine subiecto sicut nec q̄litas. Unde restat dicēdum ꝙ fractio illa fundatur sicut in subiecto in dimēsionib⁹ panis ꝛ vini remanētibus. corpus autē Chri nō attingiẽ ab hōi fractione:ga totū remanet sub qualibʒ parte dimēsionum diuisarū. Qḋ quidem ħ mō ꝯsiderari pōt. Nā corpus Chri est in ħ sacro ex ꝯuersione substātie panis in ipsum. Nō autem fit ꝯuersio rōne dimensionū. Nam dimēsiōes panis remanēt. sed soluʒ ratione subē. Uñ ꝛ corpus Chri est ibi rōne sue substantie. nō autem rōne suarum dimēsionuʒ:lʒ dimensiones eius sint ibi ex ꝯsequēti inquantuʒ nō separātur a substantia ipsius. Quātuʒ autē ad naturā substantie pertinet tota est sub qualibet parte dimēsionū. Unde sicut ante consecrationē tota veritas subē ꝛ natura panis erat sub qualibet parte dimēsionum:ita post ꝯsecrationeʒ totum corpus Christi est sub qualibet parte panis diuisi. Significat autē hostie ꝯsecrate diuisio. p̄mo qdeʒ passionem Chri:per quaʒ corpus eius fuit vulneribus fractum. ſm illud. ps. Foderunt manus meas ꝛ pedes meos. Secūdo distributionem donoꝝ Chri ex ipso p̄gredientium. ſm illud. infra. 12. Diuisiones grāꝝ sunt. Tertio diuersas p̄tes ecclesie. Nam coꝝ q̄ sunt membra Chri quidā adhuc in ħ mūdo peregrinanẽ:qdam viuunt in gloria cū Chro ꝛ quātū ad aiam ꝛ q̄tum ad corpus. qdam autē expectant finalē resurrectionem in fine mundi:ꝛ ħ significat diuisio hostie in tres partes.

Suba panis annihilaẽ.

Est ibi corp⁹ Chri p̄ ꝯuersionem panis ꝛ vini.

Accidētia manēt sine subiecto.

Quo frangatur.

¶ Scḋo ꝯsiderādū ē de veritate hui⁹ locutiōis. vi.n. hec locutio eē falsa. Hoc ē corp⁹ meū. Cōuersio eni panis in corp⁹ Chri fit i termīo p̄latiōis hoꝝ v̄boꝝ. Tūc eni cōpleẽ significatio hui⁹ locutiōis. Forme.n.sacroꝝ significādo efficiūt:ꝛ iō seqẽ ꝙ in p̄n⁹ locutiōis qñ dī ꝙ nō sit ibi corpus Chri:sed sola suba panis que demonstraẽ p̄ ħ p̄nomē ħ. qḋ est demōstratiuū subē. Idē est ergo ħ cum dī. HOC EST corpus meuʒ. ac si diceret suba panis est corpus meū:qḋ manifeste falsuʒ est. Dixerūt ḡ quidā ꝙ sacerdos hec v̄ba mālr ꝛ recitatiue p̄fert ex p̄sona Chri. ꝛ iō demōstratio huius p̄nois nō referẽ ad p̄ñteʒ māʒ vt ex ħ locutio falsa reddaẽ ſm ꝙ obiectio p̄cedebat. Sʒ ħ nō pōt stare. Prio qdeʒ ga si hec locutio nō applicceẽ ad p̄ñtē māʒ nihil faceret circa eā:qḋ ē falsuʒ. Dic̄.n. Aug. sup Io. Accedit v̄buʒ ad elemētū ꝛ fit sacramētum. Uñ necesse est dicere ꝙ v̄ba ista formalr accipianẽ referēdo ea ad p̄ñteʒ materiā. Profert autē ea sacerdos ex persona Chri:a quo virtutē sumpserunt:ad ostendēduʒ ꝙ eandem efficaciam nūc habēt sicut quādo Chrs ea p̄tulit. Non eniʒ virtus his verbis collata euanescit:neqʒ temporis diuersitate:neqʒ ministroꝝ varietate. Scḋo ga eadem difficultas remanet de p̄ma p̄latione qua Christus ea protulit. Ideo alij dicūt ꝙ sensus hui⁹ est. HOC EST corpus meuʒ .i. ħ panis designat corpus meū:vt ly ħ designet id qḋ est in p̄ncipio locutiōis. Sʒ ħ ēt eē nō pōt ga cū sacra efficiāt qḋ figurant hec v̄ba nihil efficiant nisi qḋ significāt. Scḋo ga ex hoc sequereẽ ꝙ p̄ hec verba nihil efficereẽ q̄ʒ ꝙ corpus Chri eēt ibi sicut sub signo:qḋ supra improbatuʒ est. Et ideo alij dicunt ꝙ ly hoc facit demōstrationē ad intellectum ꝛ demonstrat id qḋ erit in fine locutiōis .s. corpus Chri. Sʒ nec hoc videẽ ꝯuenienter dici. ga ſm hoc sensus esset: corpus meū est corpus meū. qḋ non fit per hec v̄ba. cum hoc ante verba cōsecratiōis fuerit verū. Et ideo aliter dicēdum est ꝙ forme sacramētoꝝ non solū sunt significatiue:sed etiam factiue. faciēdo.n. efficiunt. In oi autem factione opʒ subijci aliquid cōe tāq̄ʒ principium. Cōe autem in hac cōuersione nō est aliqua substantia:sed accidentia que ꝛ prius fuerunt:ꝛ postea manēt:ꝛ ideo ex parte subiecti in hac locutione nō ponitur nomen qḋ significat certam spēm substātie:sed ponitur p̄nomen qḋ significat subam sine determinata specie. Est ergo sensus. HOC .i. ꝯtētum sub his accidentibus est corpus meum. ꝛ hoc est qḋ fit per v̄ba cōsecrationis. Nam ante ꝯsecrationem id qḋ erat ꝯtentum sub his accidētibus non erat corpus Chri. qḋ tamē fit corpus Chri per ꝯsecrationem. ¶ Tertio autē opʒ ꝯsiderare q̄ꝯo est hec ꝯueniens forma huius sacramenti. Naʒ ħ sacramentuʒ vt dictuʒ est nō consistit in vsu materie: sed in consecratione ipsius. Cōsecratio autem nō fit p̄ hoc ꝙ materia ꝯsecrata solum suscipiat aliquaʒ virtutem sp̄ualem:sed per ħ ꝙ trāsubstātiaẽ ſm eē in corpus Chri. ꝛ ideo nullo alio v̄bo vtēdū fuit nisi verbo substātiuo:vt dicaẽ hoc est corpus meuʒ. Per hoc.n. significaẽ id qḋ est finis:qḋ significando efficiẽ.

De veritate p̄dicte ꝯsecrationis.

Forma sacramētoꝝ efficiunt ꝙ significant.

¶ Deinde cū dic̄. QVOD pro vobis tradeẽ .i. Tāgit mysteriū huius sacri. Est enim hoc sacramētū representatiuū diuine passiōis:per quā corp⁹ suū tradidit in mortes pro nobis. ſm illud Esa. 50. Corpus meum dedi p̄cutientibus.

tuentib⁹. Et Eph.5. Tradidit semetipm p nobis. Et vt ostendat rónez frequētandi hoc mysteriū subiūgit. HOC FACITE i meā cōmemorationé.] Hr recolédo. s. tāz magnū būficiū quo pro vobis me tradidi i morté. Vñ ⁊ Tren.3.dr. Recordare paupertat mee absinthij ⁊ fellis. Et in ps. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ misericors ⁊ miserator dñs escaz dedit timentibus se.

¶ Ad eundez modum ⁊ poculuz peracta cena dicens. Hoc poculuz nouum testm̄ est in meo sanguine: h facite: quotiescūqz biberitis: in mei cōmemoratioñé. Quotiescūqz eniz comederitis panem hunc: ⁊ de poculo biberitis: mortez domini annunciatis: donec venerit.

¶ Similiter ⁊ calicē postq̄ cenauit dicēs. Hic calix nouuz testamentū est in meo sanguine hoc facite, quotienscunqz biberis in meam cōmemorationez. Quotienscunqz eniz manducabitis panem hunc ⁊ calicem biberis: mortem domini annunciabitis donec veniat.

Lec. VI.

Postq̄ Apls posuit instōnez huiꝰ sacri q̄tū ad ꝯsecratioñé corpis: hic ponit instōnem eiꝰ q̄tū ad sanguis ꝯsecratioñé. Et p̄mo ponit ordiné instōnis. Scdo vba cū dicit. HIC CALIX ⁊c.] Ordo aūt attendit q̄tū ad duo. Primo ad cōcomitantiam vtriusqz spēi. cū dicit. SIMILITER ⁊ calicé.] Vtrūqz eniz est de pfectōe huius sacri: tū pp perfectioné refectionis: tū pp repñtatioñé passionis: tū pp efficiētiaz salutis aīe ⁊ corpis: vt supra dictū est: s3 si prius ꝯsecrat in hoc sacro corpꝰ Chri: ⁊ postea sanguis vr sequi q ante ꝯsecratioñé sanguis corpus Chri in h sacro sit exangue. Qd gdā incōueniés reputantes dixerunt q due forme se expectāt in efficiēdo: ita. s. q p̄ᵃ forma cōsecratiōis corpis nō seqr suū effectū anq̄ pficiat forma ꝯsecrationis sanguis: sicut et dictuz é q vba q̄ pferunt in ꝯsecratione corpis nō ꝯsequūtur suū effectuz vsqz ad finé plationis vboꝝ. Sed h nō est silé. Naz significatio vboꝝ gbus ꝯsecrat corpus Chri nō cōplet nisi in termino plationis eoꝝ. Et qa vba sacrāīa significādo efficiunt: ideo nō possunt hic effectum ante terminū prolationis. Tūc aūt habent plenā significatioñé etiaz anteq̄ pferant vba ꝯsecrationis sanguinis: ⁊ ideo necesse est q etiā tunc habeant suū effectū. Alioquin sacerdos peccaret statim post verba ꝯsecrationis pponés hostiā nō ꝯsecratā populo adorandaz. Nisi tam esset corpꝰ Christi quia induceret populuz ad idolatriā. ¶ Est ergo dōm q ante ꝯsecratioñé sanguinis est in hoc sacraméto corpꝰ Chri nō sine sanguine.

In sacro euchauristie é aliqd ex vi ꝯsecratiōis ⁊ ex ꝯcomitantia.

¶ Sciédum est enim q in h sacro duplr aliquid est. Vno mō ex vi ꝯsecrationis illud. s. in qd terminat cōuersio panis ⁊ vini: sicut p formā ꝯsecrationis significatur: ⁊ sic sub spé panis est corpus Chri. Alio mō est aliqd in h sacro ex reali cōcomitātia sicut diuinitas verbi est in h sacraméto ppter indissolubilez vnioné ipsius ad corpus Christi: l3 nullo modo substātia panis in diuinitaté ꝯuertat. Et similr est ibi anima que coniuncta est realr ipsi corpori. Si vo in triduo mortis Christi fuisset corpꝰ Chri ab aliquo apostoloꝝ cōsecratuz non fuisset ibi anima que tunc realiter erat a corpore separata. Et idé dicéduz est de sanguine. Naz sub speciebꝰ panis ex vi ꝯsecrationis est corpꝰ Christi in qd substātia panis cōuertit. Sanguis aūt est ibi ex reali cōcomitātia: qa nunc realis sanguis Chri nō est ab eiꝰ corpore separatus: ⁊ eadez rōne sub specie vini est sanguis Christi ex vi ꝯsecrationis: corpus aūt ex reali cōcomitātia: ita q sub vtraqz specie é totꝰ Chrs. Si vo tempore passionis qn sanguis Christi erat ex corpore effusus fuisset hoc sacraméntuz ab aliquo apostoloꝝ ꝯfectū sub panis specie fuisset solū corpꝰ Chri exangue: sub speciebus autē vini fuisset solus sanguis Christi. ¶ Scdo attendit ordo per cōparationez ad cibos materiales: quoniam precesserant. Ubi subdit. POSTQVAM CENAVIT.] quod vr signāter addidisse. Nam Christus corpus suuz tradidit inter cenaz. Unde Mat.26.dr. De cenantibus illis accepit Jesus panez ⁊c. Sed sanguinem dedit expresse post cenam. Unde ⁊ Luc.22.dr. Similr ⁊ calicem postq̄ cenauit dicés ⁊c. Cuius rō est: qa corpꝰ Christi repñtat mysteriuz incarnationis que facta est adhuc legalibꝰ obseruantijs statim habentibꝰ inter quas p̄cipua erat cena agni paschalis. Sed sanguis Christi in sacramento directe representat passioné per quā est effusus per quā sunt terminata omnia legalia. Unde Heb.9°. dicitur. Et per ppriū sanguiné introiuit semel in sancta eterna redemptione inuenta.

¶ Deinde ponit vba dicēs. HIC CALIX ⁊c.] Et p̄mo demonstrat veritaté huius sacramēti. Scdo iniungit vsum ibi. HOC FACITE ⁊c.] Quātū g ad p̄ᵐ dicit. HIC CALIX ⁊c.] Qd qdez duplr sumi pōt. Uno mō methonomice: vt. s. ponat cōtinés pro ꝯtento. q. d. Cōtentuz in h calice qd ꝯuenientius ponit in ꝯsecratione vini qd rōne sue humiditatis indiget alieno termino cōtineri q̄ in ꝯsecratiōe panis qui rōne sue siccitatis pprijs terminis cōtinet. Alio mō pōt accipi metaphorice vt sit sensus. Sicut calix inebriat ⁊ perturbat ita ⁊ passio. Unde Mat.20. dicit. Potestis bibere calicē quē bibiturus sum. Et Mat.26. Transeat a me calix iste. Est ergo sensus. HIC CALIX] i. cōtentū in h calice. Vel hec mea passio. EST NOVVM testm̄ i meo sanguine.]

Continés nominatur pro cōtento.

¶ Unde ꝯsiderādū est q testm̄ duplr sumitur in scripturis. Uno modo cōiter pro quolibz pacto. qd qdez testibus ꝯfirmat: ⁊ sic ꝯsiderādum est q deus duplr pactū iniuit cū humano genere. Uno mō promittédo bona tēporalia ⁊ a malis tēporalibꝰ liberando: ⁊ h vocat vetus testm̄ vel pactum. Alio modo promittédo bona spūalia ⁊ a malis oppositis liberādo: ⁊ h vocatur testm̄ nouum. Unde dr Hiere.31. Feriam domui israël ⁊ domui iuda fedus nouū: non fm pactuz qd pepigi cū patribꝰ vestris vt educerem eos de terra egypti: sed hoc erit pactuz. Dabo legem meā in visceribus eoꝝ ⁊ ero eis in deum. Est aūt ꝯsiderandū q apud antiquos erat ꝯsuetudo vt alicuius victime sanguiné funderent ad ꝯfirmatioñé pacti. Unde Gen.31. Legit q postq̄ inierunt fedus Laban ⁊ Jacob: imolatis victimis in monte vocauit fratres suos. Vñ ⁊ Exo.24. Legit q Moyses sumptū sanguinez respersit in populum ⁊ ait. Hic est sanguis federis qd pepigit dñs vobiscū. Sicut ergo vetus testm̄ seu pactum ꝯfirmatū est sanguine figurali tauroꝝ: ita nouū testaméntuz seu pactū ꝯfirmatū est in sanguine Christi qui per passioñé est effusus. Et in hoc calice sacramētum taliter ꝯtinetur. Alio modo testaméntuz accipitur magis stricte pro dispōne hereditatis percipiēde quā necesse est fm leges certo numero testium ꝯfirmare. Nō aūt testm̄ sic acceptū ꝯfirmat nisi p morté: qa vt Apls dicit Heb.9. Testm̄ in mortuis ꝯfirmatum est: alioqn nonduz valet dum viuit qui testatus est. Deus

Testaméntum pro quolibet pacto, ⁊ pro dispōne hereditatis.

antē prio q̄dem dispōnē3 fecerat de eterna hereditate percipiēda: sȝ sub figura tēporaliū3 bonoꝝ: qđ ptinet ad veteris testām̄: sȝ postmoduȝ fecit nouū testm̄ expsse p̄mittēs hereditatē eternā. qđ q̄dē ɔfirmatū est per sanguinem mortis Chri. Et iō dn̄s hic dicit. Hic calix nouū testm̄ est in meo sanguine. q. d. Per id qđ in hoc calice ptinet cōmemorat̄ nouum testm̄ per Chri sanguinē ɔfirmatū. Est aūt aduertēdū3 q̄ eadē3 v̄ba que hic Aplus ponit hn̄tur Luc. 22. Nisi q̄ ibi additur q̄ pro vobis effundet̄. Lucas. n. discipulus fuit Pauli ⁊ eū in ɔscriptiōe euāgelij est secut⁹. Sed Mat. 26. dr̄. Hic est eniȝ sanguis me⁹ noui testamēti qui pro multis effundet̄ in remissionē pctōꝝ. Eadē3 v̄ba ponunt̄ in Marco. 14. Dicunt ḡ q̄dā3 q̄ quecūqȝ forme hoꝝ v̄boꝝ ɔscrant̄ que sunt scripta i canone sufficere ad cōsecrationē. Probabilius autem dici vr̄ q̄ illis solis v̄bis pficit̄ ɔsecratio: q̄bus ecclesia vtit̄ ex traditione aplōꝝ instructa. Euāgeliste. n. v̄ba dn̄i recitare intēderunt q̄tū ptinet ad rōnē3 historie: nō aūt fm̄ q̄ ordinant̄ ad ɔsecrationē sacroꝝ: quas in occulto habebāt in primitiua ecclesia ppter infideles. Un̄ Diony. dicit in vltio ca⁰. ecclesiastice hierarchie. Perfectiuas inuocatiōes nō est fas i scripturis exponere: neqȝ mysticū ipsaꝝ ante factas i ipsis ex deo virtutes ex occulto in cōi adducere. ℂ Sed circa ista v̄ba quibus ecclesia vtitur in ɔsecratiōe sanguinis: q̄dam opināt̄ur q̄ nō oia sint de necessitate forme: sȝ solum qđ dr̄. Hic est calix sanguis mei: nō aūt residuū qđ sequit̄ noui ⁊ eterni testamēti mysteriū fidei q̄ pro vobis ⁊ pro multis effundetur in remissionē pctōꝝ. Sed h̄ nō vr̄ conuenienter dici. Naȝ totū illud qđ sequitur est quedaȝ determinatio pdicati. Un̄ ⁊ ad eiusdē locutionis snīa3 seu sig̃natiōnem ptinet. Et q̄a vt sepe dictū est forme sacroꝝ significādo efficiūt: totū ptinet ad vi3 effectiuā forme. Nec obstat rō quā inducūt: q̄a in ɔsecratiōe corporis sufficit qđ dr̄. Hoc est corp⁹ meū: q̄a sanguis seorsū3 ɔsecrat̄ spālr̄ repn̄tat passionē Chri p quā et⁹ sanguis separat⁹ est a corpe: ⁊ iō in ɔsecratione sanguinis oportuit exprimere Chri passionis v̄tutē ⁊ q̄ attēdit̄. Prio q̄dē respectu nr̄e culpe quā Chri passio abolet. fm̄ illō Apoc. p̄. Lauit nōs a pctis nr̄is in sanguine suo. Et q̄tū ad h̄ dicit. Qui pro vobis ⁊ pro multis effundetur i remissionem pctōꝝ. Effusus est sig̃deȝ sanguis in remissionē3 pctōꝝ nō solū3 pro multis: sed et̄ pro oibus. fm̄ illud p̄ Jo. 2. Ipse ē ppiciatio pro peccatis nostris: nō pro nostris aūt tm̄: sed et̄ pro totius mūdi. Sed q̄a q̄dam se reddunt indignos ad recipiēdū3 tales effectū: q̄tū ad efficaciaȝ dr̄ esse effusus pro multis in q̄bus habet effectū passio Chri. Dicit aūt sig̃nāter p vobis ⁊ pro multis: q̄a hoc sacrm̄ valet in remissionē pctōꝝ sumētibus per modū3 sacramēti: qđ notat̄ sig̃nāter cū3 dr̄. Pro vobis q̄bus dixerat accipite. Valet et̄ p modum sacrificij multis nō sumētib⁹ pro q̄b⁹ offert̄ qđ signifi catur cū3 dr̄. Et pro multis. Scdo virt⁹ eius ɔsiderat̄ per cōparationē ad vitā3 iusticie: quā facit per fidem. fm̄ illud. Ro. 3. Justificati gratis p gratiaȝ ipsius per redemptionē que ē in Chro iesu quē pposuit ppiciatorem p fidē3 in sanguinē ipsius. Et q̄tū ad hoc dicit. Mysterium. i. occultū fidei: q̄a. s. fides passionis Chri erat occulta in oibus sacrificijs veteris testamēti: sicut veritas in signo. Hoc aūt ecclia h3 ex traditiōe aplōꝝ cū in canone scripture nō inueniat̄. Tertio virt⁹ eius attendit̄ q̄tū ad vitā glorie in quā per passionē Chri introducit̄. fm̄ illud Heb. 10. Hn̄tes fiduciā in introitū sanctoꝝ in sanguine Chri. Et q̄tū ad hoc dicit. Noui ⁊ eterni testamēti. Eterni siq̄deȝ: q̄a est dispositio de hereditate eterna. Noui aūt ad differētiā3 veteris: q̄a tēporalia pmittebat. Unde Heb. 9. dr̄. Ideo noui testamēti mediator est vt morte intercedente repromissionē accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis.

Quo oia verba ɔsecrationis calicis q̄ vtit̄ ecclia sint de necessitate forme.

ℂ Deide cū dicit. HOC facite ⁊c.] Iniungit vsū3 hui⁹ sacri dicēs. HOC facite quotiēscūqȝ sumetis in meaȝ cōmemorationē] .i. in memoriaȝ mee passionis. Un̄ ⁊ Tren. 3⁰ dicit ppheta. Memoria memor ero ⁊ tabescet i me aia mea. Et Esa. 43. Miserationū dn̄i recordabor. Est aūt notādū3 q̄ in calice p̄ncipalr̄ q̄dem dȝ poni vinū3 rōnib⁹ supradictis. Debet aute3 apponi ⁊ aqua. Probabile. n. est q̄ Chrs in cena vinum mixtū discipulis dederit ppter ɔsuetudinē terre illi⁹ in qua vt tēperet̄ fortitudo vini ab oibus vinū bibitur aqua mixtū. Un̄ ⁊ Prouer. 9. Sapiētia dicit. Bibite vinū3 qđ miscui vobis. Nihilomin⁹ tn̄ aqua vino mixta significat populū3 chrianū Chro per passionē ɔiunctū3. fm̄ illud Apoc. 17. Aque populi sunt ⁊ gētes. Et participatio sanguis Chri a fidelibus ptinet ad vsum sacri qui nō est de necessitate hui⁹ sacri. Sed pōt vinū3 cōsecrari absqȝ aqua: sȝ peccat q̄ sic ɔsecrat nō seruās ritū3 ecclesie. Et iō si sacerdos ante ɔsecrationē3 vini aduertat q̄ aqua nō fuerit apposita calici dȝ apponē. Si v̄o post ɔsecrationē aduertat nō debet apponere sed dȝ pficere sacrm̄. Nihil eniȝ post ɔsecrationē3 est sanguini Chri miscēdum: q̄a talis pmixtio non posset esse sine qualicūqȝ corruptiōe vini ɔsecrati: qđ ptinet ad crimē sacrilegij. Dicūt aūt q̄dā q̄ cū de latere Chri pendentis in cruce fluxerit sanguis ⁊ aqua. vt legitur Jo. 19. Sicut vinum cōuertit̄ in sanguinē: ita aqua in aquā. Sed h̄ non cōpetit: q̄a in illa aqua figurat̄ ablutio q̄ est p baptismū. Et iō alij dicūt q̄ facta ɔuersione vini in sanguinē aqua remanet i sua sub͂a: ⁊ circūtegit̄ accidētib⁹ vini. Sed nec h̄ cōpetit: q̄a aqua admiscet̄ vino ante ɔsecrationē: q̄n nō differt ab alio vino. Un̄ nō seorsū3 manet sȝ pmiscet̄. Et iō dōm ē q̄ aq̄ cōuertit̄ in vinū: ⁊ sic totū ɔuertit̄ i sanguinē Chri. Propter qđ mos est modicū de aq̄ apponē: ⁊ pcipue si sit vinū debile qđ nō pōt nisi modicū aque i seipm̄ ɔuertere.

ℂ Deide cū dic̄. QVOTIENSCVNQVE ⁊c.] Expōit v̄ba ⁊ ei⁹ q̄ dixerat. Hoc facite i meā cōmemorationē dicēs. QVOTIENSCVNQVE eniȝ mādūcabitis panē3 hunc ⁊c.] Et dicit panē3 pp spēs remanētes. Dicit aūt HVNC] ppter idē nūo corpus sig̃natū ⁊ ɔtentū. ET CALICEM] .s. huc BIBETIS.] MORTEM dn̄i annūciabitis] repn̄tando .s. eā per h̄ sacrm̄. Et h̄ DONEC VENIAT] .i. vsqȝ ad vltimū ei⁹ aduētū in quo dat̄ itelligi q̄ h̄ ritus ecclesie nō cessabit vsqȝ ad finē mūdi. fm̄ illud Mat. vlt. Ecce ego vobiscū sum vsqȝ ad ɔsumationē3 seculi. Et Luc. 21. Non peribit gñatio hec .i. ecclesie donec oia fiant.

ℂ Itaqȝ quisquis ederit panē hūc: aut biberit de poculo dn̄i indigne: reus erit corporis ⁊ sanguinis dn̄i. Probet aūt homo seipsum: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de poculo illo bibat. Naȝ q edit aut bibit indigne: iudiciū sibiipsi edit ⁊ bibit: nō dijudicās corpus dn̄i. Propter hoc inter vos multi imbecilles ⁊ inualidi: ⁊ dormiunt multi. Etenim si nosipsos dijudicassem⁹: haud quaquā iudicati fuissemus. At cū iudicamur a dn̄o corripimur: ne cū mundo cōdemnemur. Itaqȝ fratres mei: cum cōuenitis ad comedendū: ali⁹ aliū expectate. Quđ si

qs esurit: domi edat: ne ad ↄdénationé cóueniatis. Cetera vo: cuz venero: disponam.

¶ Itaqꝫ quicúqꝫ manducauerit pané ꝛ biberit calicem dñi indigne: reus erit corporis ꝛ sanguis domini. Probet aút seipsuz hó: ꝛ sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat. Qui eniz máducat ꝛ bibit idigne: iudiciú sibi máducat ꝛ bibit: nó diiudicás corpus dñi. Ideo inter vos multi infirmi ꝛ imbecilles ꝛ dormiút multi. Q: si nosmetipsos diiudicarem⁹: nó vtiqꝫ iudicaremur. Duz iudicamur aút a dño corripimur: vt nó cú hoc múdo dánemur. Itaqꝫ fratres mei cú conuenitis ad manducanduz inuicez expectate. Si qs esurit domi manducet vt non in iudicium conueniatis. Cetera auté cum venero disponam. Lec. VII.

Postq̄ Apl's ostédit dignitaté huius sacri: hic excitat fideles ad sumédú illud reuerenter. Et pmo ponit picul̄ú qd iminet idigne sumentib⁹. Scdo adhibet salutare remediú. ibi. PROBET AVTEM ꝛc.] Dicit ḡ primo. ITAQVE] ex q̄ h qd sacral'r máducat̄ est corp⁹ Chri: ꝛ qd bibit̄ est sanguis Chri. QVICVNQVE máducauerit hunc pané vel biberit calicez dñi indigne/ reus erit corpis ꝛ sanguinis dñi.] In qb⁹ v̄bis pmo ↄsiderá duz est qual'r aliqs indigne máducat ꝛ bibit. Qd qdé f̄z Glo. ↄtingit dupl'r. Prio qdez q̄tú ad celebrationé hui⁹ sacri: qa. s. aliqs al'r celebrat sacrm eucharistie q̄ a Christo traditú est: puta si offerat in h sacro aliú pané q̄ triticeú vl' aliú liquoré q̄ de vite. Unde Leui. 10. D̄r q Nadab ꝛ Abiud filij Aaron obtulerút corá dño igné alienú qd eis p̄ceptuz nó erat: egressusqꝫ ignis a dño deuorauit eos. Scdo ex h q aliqs nó deuota méte accedit ad eucharistiá: que qdez ideuotio qńqꝫ é venialis: puta cuz aliqs distracta méte ad secularia negocia accedit ad hoc sacrm habitual'r retinés debitá reuerétiaz ad ipm: ꝛ talis indeuotio lz impediat fructú hui⁹ sacri qui é spúalis refectio: nó tñ facit reú corpis ꝛ sanguis dñi: sicut hic Apl's loquit̄. Quedaz v̄o ideuotio est pctm mortale: que. s. est cú ↄtemptu hui⁹ sacri. put d̄r Mal'. p. Uos polluistis nomé meú in eo qd dicitis. Mensa dñi cótaminata é: ꝛ qd sapponit̄ cótéptibile. Et de tali indeuotióe loqt̄ Glo. Tertio mó d̄r aliqs idign⁹ ex eo q cú voluntate peccádi mortal'r accedit ad eucharistiam. Dicit̄ enim Leui. 21. Non accedat ad altare qui maculam hz. Intelligit̄ aliqs maculam pcti hic q̄diu est in volútate peccádi: que tñ tollit̄ p pniam. Per cótritioné qdez q̄ tollit voluntaté peccádi cú pposito ↄfitendi ꝛ satisfaciédi q̄tú ad remissioné culpe ꝛ pene eterne. Per cófessioné aút ꝛ satisfactioné q̄tú ad totalez remissioné pene ꝛ recóciliationé ad mébra eccl'ie. Et ió in necessitate qdez: puta qñ aliqs copiá ↄfessoris hic nó potest: sufficit cótritio ad sumptioné hui⁹ sacri. Regul'r aút dz ↄfessio p̄cedere cú aliqua satisfactióe. Uñ in libro de eccl'iasticis dogmatib⁹ d̄r: Cóictaturus satisfaciat lachrymis ꝛ orónib⁹: ꝛ ↄfidés de dño múdi: accedat ad eucharistiaz intrepidus ꝛ securus. Sed h de illo dico qué capitalia pctá ꝛ mortalia nó grauant. Náqꝫ quez mortalia crimina post baptismú cómissa p̄munt hor-

Indigne máducat qui al'r celebrat sacrꝫ vel indeuote accedit vl' cú pctó mortali.

Sufficit contritio vbi non est copia cófessoris.

tor p̄us publica pnia satisfacere: ꝛ ita sacerdotis iudicio recóciliatú cóioni sociari: si nó vult ad ↄdénationem eucharistiá percipere. Sz v̄r q pctóres nó idigne accedant ad h sacrm. Nam in h sacro sumit̄ Chris qui est spúalis medicus qui de se dicit. Mat. 9. Nó est opus valentib⁹ medicus: sed male hñtib⁹. Sed dóm q hoc sacrm est spúale nutrimétú: sicut baptismus é spúalis natiuitas. Nascit̄ aút aliqs ad h vt viuat: sz nó nutrit̄ nisi iam viuú: ꝛ ideo h sacrm nó cópetit pctórib⁹ qui nódum viuút p grám: cópetit eis tñ baptismus. Et preterea eucharistia est sacrꝫ charitatis ꝛ eccl'iastice vnitatis: vt dicit Aug. sup Jo. Cuz igit̄ pctór careat charitate ꝛ sit separatus merito ab eccl'ie vnitate: si accedat ad h sacrm falsitaté cómittit duz signat se hic charitatem quá nó hz. Quia tñ pctór qńqꝫ hz fidé hui⁹ sacri licitú est ei h sacrm inspicere: qd oino infidelibus denegat̄: vt Dionysius dicit 3° ca. eccl'iastice hierarchie.

Sacrꝫ eucharistie nó cópetit pctóribus qui nó viuút.

¶ Scdo ↄsiderádu z é quó ille q idigne sumit h sacrꝫ sit reus corpis ꝛ sanguis dñi. Quod qdé in Glo. tripl'r exponit̄. Uno mó mál'r. Incurrit. n. reatú ex pctó cómisso circa corp⁹ ꝛ sanguiné dñi: put in hoc sacro ↄtinet̄: qd indigne sumit. ꝛ ex hoc eius culpa aggrauatur. Tanto est. n. culpa grauior q̄to maior est ↄ quez peccatur. Heb. 10. Quáto magis putatis deteriora mereri supplicia cú q filiuz dei cóculcauerit ꝛ sanguiné testaméti pollutú duxerit. Scdo exponit̄ p silitudinem vt sit sensus. Reus erit corpis ꝛ sanguis dñi ꝛ mortis dñi penas dabit: hoc est ac si Chrm occiderit punict̄. Fm illud Heb. 6. Rursuz crucifigétes sibimetipsis filium dei ꝛ ostétui hñtes. Sed fm h v̄r grauissimú eé pctm eoꝝ q idigne sumút corp⁹ Chri. ¶ Sed dóz q pctm aliqd hz grauitatez dupl'r. Uno mó ex ipsa spé pcti q̄ sumit̄ ex obiecto: ꝛ fm h grauius é pctm qd ↄ diuinitaté cómittit̄: puta infidelitas/ blasphemia/ vel aliqd huiꝰ q̄ qd cómittit̄ ↄ humanitaté Chri. Uñ ꝛ ipse dñs Mat. 12. Q: qui dixerit v̄bú ↄ filiú hois remittet̄ ei. Qui aút dixerit ↄ spm scm nó remittet̄ ei. Et iterú grauius é pctm qd cómittit̄ ↄ humanitaté in ppa spé: q̄ sub spé sacri. Alio mó grauitas pcti attédit̄ ex pte peccantis. Magis aút peccat qui ex odio aut inuidia: vel ex quacúqꝫ malitia peccat sicut peccauerút illi q chriz crucifixerút q̄ qui peccat ex ifirmitate: sicut iterdum peccát illi qui idigne sumút h sacrm. Non ḡ per h intelligit̄ q pctm indigne sumentiú hoc sacrm cóparet̄ pctó occidentiú Chriz fm equalitaté: sz fm silitudiné spéi: qa vtrúqꝫ é circa eundé Chrm. Tertio mó exponit̄. Reus erit corpis ꝛ sanguis dñi. i. corp⁹ ꝛ sanguis dñi facient eú reú. Ita. n. bonú male sumptú nocet: sic pdest maluz quo quis bñ vtit̄: sicut stimulus sathane Paulo. Per hec aút v̄ba excludit̄ error quoꝝdaz dicentiú q q̄ statim h sacrm tágit̄ a labijs pctóris desinit sub eo eé corp⁹ Chri. ¶ Cótra qd est qd Apl's dic̄. Quicúqꝫ máducauerit pané húc vl' biberit calicé dñi idigne. Scdm. n. p̄dictá opioné nullus idign⁹ manducaret vel biberet. Contrariat̄ aút p̄dicta opio veritati hui⁹ sacri fm quá tádiu corp⁹ ꝛ sanguis Chri manent in sacro q̄diu remanét spés in quocúqꝫ loco existát.

Re⁹ erit corporis etiá qs hz reatuz: qs idigne ꝛ per silitudiné: ac si Chrs occisus: vel qs corp⁹ dñi facit eú reuꝫ.

Grauitas peccati ex specie pcti ꝛ ex pte peccantis.

¶ Deinde cú dicit. PROBET aút ꝛc.] Adhibet remediú ↄ p̄dictú periculuz. Et pmo ponit remediú. Scdo assignat róneꝫ. ibi. QVI eniz máducat ꝛc.] 3° rónem manifestat p signú. ibi. IDEO iter vos ꝛc.] Dicit ergo pmo. Quia tñ reatú incurrit q idigne sumit h sacrm: ideo nece é: vt pmo HOMO seipm pbet] i. diligéter examinet suá ↄsciaꝫ ne sit in eo volútas peccádi mortal'r: vel aliqd pctm p̄teritú de quo nó sufficienter pe-

nituerit: ⁊ sic post diligētē examinationē DE PANE illo edat ⁊ de calice bibat.] q̄a digne sumētib⁹ non est venenū sȝ medicina. Gal. vi. Opus aūt suū pbet vnusquisqȝ. 2⁹ Cor. 13. Si estis in fide Chri: vos pbate.

¶ Deinde cū dic. QVICVNQVE. n. mādūcaverit ⁊c.] Assignat rōnē pdicti remedij dicēs. Jō pbatio pexigit. QVI enī idigne mādūcat ⁊ bibit iudiciū] i. pdēnationē SIBI mādūcat ⁊ bibit.] sicut dr̄ Jo. 5. Resurgent qui male egerunt in resurrectionē iudicij. NON diiudicās corpus dñi] i. ex eo q̄ non discernit corpus dñi ab alijs indifferēter ipm assumēs: sicut alios cibos. Leui. 22. Ois hō qui accesserit ad ea q̄ cōsecrata sunt in quo est imundicia peribit corā dño. ¶ Sed ḡ vr̄ eē qđ dicit Jo. 6. Qui mādūcat me viuit pp me. ¶ Sed dōm est q̄ duplex ē modus mādūcādi h̄ sacrm̄. s. spiritualis ⁊ sacramētalis. Quidā ḡ mādūcant sacr̄alr ⁊ spūalr: qui. s. ita sumūt hoc sacrm̄ q̄ ēt rē sacramenti pcipiant. s. charitatem per quā est ecclīastica vnitas. Et de talib⁹ intelligit̄ v̄bū dñi inductū: qui mādūcat me viuit pp̄ter me. Quidā v̄o mādūcant sacr̄aliter. tm̄: qui. s. ita hoc sacrm̄ pcipiūt q̄ rē sacri. i. charitatē nō hñt: ⁊ de talib⁹ intelligit̄: qđ hic dr̄. QVI mādūcat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit.] Est aūt p̄ter duos modos q̄b⁹ sumit̄ sacrm̄ hoc. Tertius modus sumēdi quo mādūcat̄ p accidēs. dum. s. sumit̄ nō vt sacrm̄. Qđ qdē ptingit tripl̄r. Uno modo sicut qñ aliqs fidelis sumit hostiā ꝯsecratā quā nō credit esse consecratā. Talis. n. hȝ habitū vtendi hoc sacrō. Alio mō sicut qñ hostiā ꝯsecratā sumit aliqs infidelis qui nullā fidē hȝ huius sacramēti. Talis. n. nō hȝ habitū vtendi h̄ sacrō: sȝ solum potentiā. Tertio mō sicut qñ hostiā ꝯsecratā comedit mus vel qđlibet aial brutū qđ ēt nō habȝ potētiā vtēdi hoc sacro. Ex hoc igit̄ q̄ spūalr sumētes hoc sacrm̄ acqrunt vitā. alliciunt̄ qdā ad hoc q̄ frequēter hoc sacrm̄ assumāt. Ex hoc aūt q̄ indigne sumētes acqrūt sibi iudiciū plures deterrent̄ vt rarius sumāt: ⁊ vtrūqȝ cōmēdandū vr̄. Legimus enim Luc. 19. q̄ Zacheus recepit Chrm̄ gaudens in domū suā in quo eius charitas cōmendat̄. Legit̄ etiā codē. 7. q̄ Centurio dixit Chrō. Non sum dignus vt intres sub tectū meū. In quo cōmendat̄ honor ⁊ reuerētia eius ad Chrm̄. Quia tm̄ amor prefert̄ timori p se loquēdo: cōmēdabilius esse vr̄ q̄ aliqs frequentius sumat q̄ q̄ rarius. Quia tm̄ qđ est in se eligibilius pōt eē min⁹ eligibile q̄tū ad hūc vel illū. cōsiderare q̄libȝ in seipso dȝ quē effectū in se habeat frequēs susceptio huius sacramēti. Nā si aliqs sentiat se pficere in feruore dilectionis ad Chrm̄: ⁊ in fortitudine resistendi peccatis que plurimū ꝯsequunt̄ hoies dȝ frequēter sumere. Si v̄o ex frequenti sumptiōe sentiat aliqs in se min⁹ reuerētiā hui⁹ sacri monēdus est vt rari⁹ sumat. Unde ⁊ in lib. de ecclesiasticis dogmatib⁹ dr̄. Quotidie eucharistiā sumere nec laudo nec vitupero.

Sacrm̄ corpus mādūcare spūalr ⁊ sacr̄alr ⁊ per accñs q̄ sit a fideli i fide ⁊ ab aīalis libe rum.

Laudabilius est frequētius assumere corpus Chri q̄ rarius: q̄uis v̄o sint laudabiles.

¶ Deinde cū dicit. IDEO inter vos ⁊c.] Manifestat pdictā rōnē per signū. Et p̄mo ponit signū. Scđo assignat cām illius signi. ibi. QVOD SI nosmetipsos ⁊c.] Circa p̄mū ꝯsiderādū est: q̄ sicut Augu. dicit in p̄mo de ciuitate dei. Si omne pctm̄ nūc manifeste de⁹ plecteret pena: nihil vltimo iudicio reseruari putaretur. Rursus si nullū pctm̄ nūc puniret: nulla esse diuina puidentia crederet̄. In signū ergo futuri iudicij deus etiā in h̄ mūdo pro pctō quosdam tēporalr punit: qđ maxime obseruatū videt̄ in p̄ncipio legislationis tā noue q̄ veteris. Legim⁹ enī Exo. 32. Propter pctm̄ vituli aurei adorati multa milia hoim̄ pempta. Rursum legit̄ Act. 5. Propter pctm̄ mendacij ⁊ furti Ananiam ⁊ Saphirā interijsse. Unde ⁊ pp̄ter pctm̄ hui⁹ sacramēti idigne sumpti aliqui in p̄mitiua ecclīa puniebant̄ a deo infirmitate corporali vel ēt morte. Unde dicit. Ideo. s. in signū futuri iudicij. INTER vos multi] indigne sumētes corp⁹ Chri SVNT infirmi] corporalr. ps. Multiplicate sūt ifirmitates. ET IMBECILLES] idest longa inualitudine laborātes. ET DORMIVNT multi] s. morte corporali s̄m q̄ sumit̄ dormitio. p⁹ ad Thessal. 4. Nolum⁹ vos ignorare de dormiētib⁹.

¶ Deinde cū dicit. QVOD SI nosmetipsos ⁊c.] Assignat duplicē rōnē pdicti signi: quarū p̄ma sumitur ex pte nr̄a. Scđa ex pte dei. ibi. CVM iudicamur aūt ⁊c.] Ex pte aūt nostra cā diuine punitionis est negligētia qua in nobisipsis pctā cōmissa punire negligim⁹. Unde dicit. QVOD SI nosmetipsos diiudicaremus] redarguēdo ⁊ puniēdo pctā nr̄a. NON vtiqȝ iudicaremur] idest nō puniremur a dño: neqȝ postmodū in futuro: neqȝ ēt in pn̄ti. ¶ Sed ḡ est: qđ supra. 4. dictū ē. Sed neqȝ meipsū iudico. Et Ro. 14. dr̄. Beat⁹ qui nō iudicat semetipsū. ¶ Sed dōm est q̄ aliqs pōt seipm iudicare tripl̄r. Uno mō discutiēdo: ⁊ sic aliqs dȝ iudicare seipsū: ⁊ q̄tū ad opa p̄terita: ⁊ q̄tū ad futura. s̄m illud Gal. vlti. Opus suū probet vnusquisqȝ. Alio mō finaliter seipsū absoluēdo quasi iudicādo se inocentē q̄tū ad p̄terita: ⁊ s̄m h̄ nullus dȝ iudicare seipm: vt. s. se inocentē iudicet. s̄m illud Job. 9. Si iustificare me voluero os meū ꝯdēnabit me. Si inocentē me ostendero prauū me cōprobabit. Tertio mō reprehēdēdo: vt. s. faciat aliqđ qđ ipse iudicat eē malū. Et h̄ mō intelligit̄ qđ inductū ē. Beat⁹ est qui nō iudicat semetipsum in eo qđ pbat. Sȝ q̄tū ad ea q̄ iam fecit debet q̄libet seipsum iudicare: reprehēdendo ⁊ puniēdo pro maleficijs. Unde dr̄ Job. 13⁰. Uias meas in cōspectu ei⁹ arguā. ⁊. 23. Ponā corā eo iudicium ⁊ os meū replebo increpationib⁹. Et de hoc iudicio Augu. dicit in lib. de pnia: ⁊ iducit̄ hic in Glo. Verset̄ ante oculos nostros imago futuri iudicij: ⁊ ascēdat hō aduersum se ante faciem suā: atqȝ cōstituto in corde iudicio assit accusans cogitatio ⁊ testis ꝯscia ⁊ carnifex cor. Inde qdem sanguis animi cōfitētis per lachrymas pfluat: postremo ab ipsa mente talis snia pferat̄: vt se indignū homo iudicet pticipem corporis ⁊ sanguinis dñi.

¶ Deide cū dicit. CVM iudicamur aūt ⁊c.] Ponit cāȝ que ē ex pte dei dicēs. CVM iudicamur aūt a dño] i. in hoc mūdo punimur. CORRIPIMVR] i. hoc fit ad correctionē nostrā. vt. s. q̄libet pp penā quā sustinuit a pctō recedat. Unde ⁊ Job. 5. dr̄. Beat⁹ vir qui corripit̄ a dño. Et Prouer. 3. Quē diligit dñs corripit. Vel etiā dū per penā vnius alius peccādo desistit. Prouer. 19. Pestilente flagellato stultus sapiētior erit. Et h̄ ideo VT NON dānemur] eterna dānatiōe i futuro CVM HOC MVNDO] i. cum hoibus mundanis.

¶ Deinde cū dicit. ITAQVE frēs mei ⁊c.] Reducit eos ad debitā obseruātiā. ⁊ p̄mo ponit̄ id qđ nūc ordinat. 2⁰ ponit̄ pmissio de ordiatiōe futura. ibi. CETERA AVTEM.] Circa p̄mū tria facit. Primo ponit ordinationē suā dicens. ITAQVE frēs mei ⁊c.] Ne vnusquisqȝ cenā suā p̄sumat ad mādūcādū CVM CONVENITIS] s. in ecclīa. AD mādūcādū] s. corp⁹ chri. INVICEM expectate.] vt. s. simul oēs sumatis. Unde ⁊ Exo. 12. dr̄. Immolabit eū multitudo filiorū israel. Scđo excludit excusationem dicēs. SI QVIS aūt esurit ⁊c.] Et nō pōt tm̄ expectare. DOMI manducet] s. cōes cibos: postmodū eucharistiā nō sumptur⁹. Eccl.

36. Oēm est ā mādncabit věter. Tertio rōnē assignat dicēs. VT NON cōueniatis]. s. ad sumēdum corpus Chri. IN IVDICIVM]. i. in vīaz ɔdēnationē.

¶ Deinde ponit ɔmissio. cum dicit. CETERA]. s. que non sunt tanti periculi CVM VENERO] presentialr DISPONAM.] qualr. s. ea ɔseruare debeatis. Ex quo pꝫ q ecclia multa habet ex dispōne Apostoloꝝ: que in sacra scriptura non cōtinentur. Eccle. 10. Ciuitates inhabitabuntur. i. ecclesie disponent per sensum prudentiuz. s. apostoloꝝ.

Cap. XII.

POrro de spūalibus fratres nolo vos ignorare. Scitis qꝛ gētes fuistis: ɔ ad simulacra muta vtcunqꝫ ducebamini sequētes. Quapꝓ notuꝫ vobis facio: qꝛ nullus per spūm dei loquēs: dicit anathema
Mar. 9. Jesuz: ɔ nemo pōt dicere dñm Jesum: nisi per spiritūsanctū. Diuisiones aūt donoꝝ sunt: sꝫ idē spirit⁹: ɔ diuisiones ministerioꝝ sunt: ɔ idē dñs: ɔ diuisiones operationū sunt: sed idem est deus: efficiens omnia in omnibus.

DE spūalibus aūt nolo vos ignorare fratres. Scitis aūt qm̄ cum gētes essetis ad simulacra muta: ꝓut ducebamini eūtes: ideo notum vobis facio: q nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Jesu. Et nemo pōt dicere dñs Jesus nisi in spiritusancto. Diuisiones ꝟo grāꝝ sunt: idē aūt spūs. Et diuisiones ministrationū sunt: ideꝫ aūt dñs. Et diuisiones operationuꝫ sunt: idem ꝟo deus qui operaꝰ omnia in oībus.

POstq̄ȝ Aplus ꝓsecutus est de trib⁹ sacramentis. s. baptismo matrimonio ɔ eucharistia: hic incipit determinare de his que ptinent ad reꝫ sacroꝝ. Est aūt duplex res sacramēti. Una significata ɔ cōtenta. s. glīa resurrectionis que in fine expectaꝰ. Primo ḡ agit de donis grāꝝ. Scđo de glīa resurrectionis. 15. ca⁹. ibi. NOTVM autem vobis facio ɔc.] Circa pmuꝫ agit de gratijs gratis datis. Scđo prefert oībus his charitatē que ptinet ad grāꝫ grañ facientē. 13. ca. ibi. SI LINGVIS hoiuꝫ ɔc.] Tertio cōparat gratias gratis datas adinuiceꝫ. 14. ca. ibi. SECTAMINI charitatē ɔc.] Circa pmū duo facit. Primo ꝓhemialr exponit qd intēdat dicēs. Dixi q cetera que ꝑtinēt ad vsum sacroꝝ cū venero disponā. Sed qdaꝫ statiꝫ vobis tradēre opꝫ. Et h̄ est qꝛ dicit. DE SPIRITVALIBVS aūt]. i. de donis grāꝝ que sunt a spūscō. O FRATRES nolo vos ignorare.] Est. n. maximū genus ingratitudinis ignorare bñficia accepta: vt Seneca dicit in lib. de bñficijs: ɔ ideo vt hō nō sit deo ingrat⁹ nō debet spūales grās ignorare. supra. 2. Spūm accepim⁹ qui ex deo ē vt sciam⁹ que a deo donata sunt nobis. Esa. 5. Propterea captiuus ductus ē populus meus: quia nō habuit scientiam. s. spiritualiuꝫ.

¶ Scđo ibi. SCITIS qm̄ cū gentes ɔc.] Prosequiꝰ suā intētionē: ɔ pmo ostēdit spūaliuꝫ grāꝝ necessitatē. 2⁰ ponit grāꝝ distributioneꝫ. ibi. DIVISIONES ꝟo ɔc.] Necessitas aūt alicui⁹ rei maxie cognosciꝰ ex defectu ipsius. Unū circa pmū duo facit. Pmo ponit defectum quē patiebanꝰ ante susceptam grāꝫ. Scđo ɔcludit grē necessitatē. ibi. IDEO notū vobis ɔc.] Dicit ḡ pmo. SCITIS] quasi expꝰtū QVONIAM cuꝫ essetis gētes]. i. gentilr viuētes nōdum suscepta grā per baptismum. Gal. 2. Nos eniꝫ natura iudei nō ex gentib⁹ pctōres. Eph. 4. Gentes ambulant i vanitate sensus sui. Eratis euntes q̄si prompta mēte ɔ assidue. Sm illud Hiere. 8. Oēs cōuersi sunt ad cursum suū quasi equus in ipetu vadens in prelium. Prouer. p. Pedes eoꝝ ad malum currūt. AD SIMVLACRA muta]. s. adorāda ɔ colenda. Sꝫ illud ps. Os habēt ɔ nō loquētur. Et ponit specialr in eis defectū locutionis: quia locutio est ꝓprius effect⁹ cognitionis. Unū ostēdiꝰ nō intelligere simulacra: ɔ per ɔñs nihil diuinitatis hēc si sunt muta. Et h̄ PROVT ducebamini]. i. sine aliqua resistētia. Ducebanꝰ aūt vel allecti ex pulchritudīe simulacroꝝ. Unū dꝛ in epistola Hieremie. Uidebitꝭ in Babilonia deos aureos ɔ argēteos videte ne met⁹ vos capiat in ipsis. Aut ēt ex imperio alicuius pncipis: sicut legiꝰ Dañ. 3. Q Nabuchodonosor cogebat hoies adorare statuaꝫ aureā. ɔ scđi Machab. 6. dꝛ de qbusdaꝫ q ducebanꝰ cuꝫ amara necessitate i die natalis regis ad sacrificia. Uel etiaꝫ instinctu demonū qui ad hoc ꝓcipue anhelant vt diuin⁹ cultus eis exhibeaꝰ. Sm illud Mat. 4. Hec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. Ibant ḡ ad idola colenda ꝓut ducebanꝰ. i. sine aliqua resistentia: sicut de iuuene ēt vecorde dꝛ. Prouer. 7. Statiꝫ eā sequiꝰ quasi bos duct⁹ ad victimā. Per hoc ḡ apparet q hō ante susceptā grāꝫ prompte currit in pctm̄ sine resistētia. Specialr aūt facit mentionē de pctō idolatrie ꝓpter tria. Pmo qdeꝫ: qa hoc est pctm̄ grauissimū introducere aliuꝫ deū: sicut grauissime peccaret ɔ regē qui aliuꝫ regeꝫ in regnū eius introduceret. Unde diciꝰ Job. 31. Si vidi solem cū fulgeret ɔ lunā incedentem clare ɔ osculat⁹ manū meaꝫ. s. quasi cultor solis: ɔ lune que est iniquitas magna ɔ negatio ɔ deuꝫ altissimum. Scđo qa a pctō idolatrie oīa alia peccata oriebātur. Sm illud Sap. 14. Nephandoꝝ idoloꝝ cultura oīs mali cā est. Tertio qa hoc pctm̄ apud gētiles cōe erat ɔ nō reputabaꝰ. Unū in ps. dꝛ. Oēs dij gentiuꝫ demonia. Est aūt ɔsiderādaꝫ q qdaꝫ dixerūt hoieꝫ in pctō mortali existēteꝫ sine grā qdē nō posse a pctō cui subiacet liberari: qa remissio pctōꝝ nō fit nisi per grāꝫ. Sm illud Ro. 3. Justificati per grāꝫ eius: posse autē se preseruare a pctō mortali sine grā ꝑ liberū arbitriuꝫ.

¶ Sed hec positio nō vꝫ vera. Pmo qdeꝫ: qa nō pōt aliqs se a pctō mortali preseruare nisi oīa legis precepta seruando: cuꝫ nullus mortalr peccet nisi transgrediendo aliqꝺ legis ꝓceptū: ɔ ita posset aliqs obseruare oīa legis ꝓcepta sine gratia qꝺ est heresis pelagiana. Scđo qa charitatē per quā de⁹ diligiꝰ sup oīa nullus pōt hēe sine grā. Sm illud Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris per spūmsanctū qui dat⁹ est nobis. Non pōt autē esse q hō oīa peccata declinet nisi deū sup oīa diligat: sicut illud magis cōtemniꝰ qꝺ minus diligiꝰ. Poterit ergo eē per aliqꝺ tēpus q ille qui caret grā a peccato abstinebit quousqꝫ occurrat illud ꝓpter qꝺ dei ꝓceptū cōtemnet a quo duciꝰ ad peccādūꝫ. Signāter āt Apls dicit. PROVT ducebamini.

¶ Deide cū dicit. IDEO notū vobis facio ɔc.] Concludit duos effect⁹ grē: quoꝝ pm⁹ est q facit abstinere a pctō. Scđus est q facit opari bonuꝫ: ɔ h̄ ponit. ibi. ET NEMO pōt ɔc.] Dicit ḡ pmo: ex quo qm̄ sine grā eratis ꝓmpte ad peccādūꝫ currebatis. IDEO notū vobis facio] q si grāꝫ habueritis h̄ vobis nō ɔtinguꝫ. NEMO

Pctm̄ idolatrie pmo est grauissimum ab eo oīa peccata oriūt: qa nō reputabaꝰ peccatū.

Nullus pōt se preseruare a pctō: vel oīa ꝓcepta dei obseruare sine gratia.

Unde dr̃ ana thema. Anathema p omni pctō.

enĩz i spū dei rc.] .i. p sprm̃ dei loquēs DICIT] anathema iesu rc.] .i. blasphemiā ꝯ iesuz. Sm̃ illō Jo.4. Ois spūs q soluit iesuz ex deo nō ē. ❡ Notādum ꝙ supra posuit grauissimū pctm̄ qd ē blasphemia: qd p grauiꝰ declinat: vt de alijs minoribꝰ pctis itelligat. Pōt aūt per h qd dr̃ anathema Jesu itelligi qdlz pctm̄ mortale. Anathema .n. sepatonē signat. Dr̃ ab ana qd ē sursum: ⁊ thesis qd ē positio q̄si sursuz positū: qa olim res q̄ ab vsu hoīuz sepabant suspēdebant in tēplis vl̄ in locis publicis. Oē aūt pctm̄ mortale separat a iesu. Sz illud Esa.59. Iniqtates vestre diuiserūt iter vos ⁊ deū vestrū. Quicūqz ḡ mortalr̃ peccat dicit corde vel ore anathema .i. sepatonē a Jesu. NEMO ḡ in spū dei loquēs dic̃ anathema Jesu.] qa nullus p spūz dei peccat mortalr̃: qa vt dr̃ Sap.p. Spūsanctꝰ discipline effugiet fictū: sz sm̃ h vr̃ ꝙ quicūqz hz spūz scm̄ nō possit peccare mortalr̃: qa ēt dr̃ pͤ Jo.3. Ois q natꝰ est ex deo pctm̄ nō facit: qm̄ semē ipsiꝰ in eo manet. ❡ Sz dōm est: ꝙ q̄tū est ex spū dei hō nō facit pctm̄: sed magis a pctō retrahit: pōt tn̄ pctm̄ facere ex defectu voluntatis humane que spūiscō resistit. Sm̃ illud Act.7. Uos autē semp spūiscō resistitis. Nō .n. per sprm̄scm̄ inhabitantē tollit facultas peccādi a libero arbitrio totalr̃ in vita pñti: ⁊ ideo signāter Apls̄ nō dixit. Nemo spiritum dei hñs: sed nemo in spiritu dei loquēs.

Dñs spiritū dei ex ipso nō pōt peccare: sz ex diuē spiritui potest eē peccatū.

❡ Deinde cuz dicit. ET NEMO pōt rc.] Ponit scdm̄ effectū grē .s. ꝙ sine ea hō nō pōt bonū opari. Dicit ḡ. ET NEMO pōt dicē] ꝙ IESVS ē dñs nisi i spūscō.] ❡ Cōtra. qd vr̃ eē: qa p sprm̄scm̄ hō itroducit i regnū celoꝝ. Sm̃ illud ps. Spiritꝰ tuus bonꝰ deducet me in terrā rectā. Dñs aūt dicit Mat.7. Nō ois q dicit dñe dñe itrabit in regnū celoꝝ. Nō ois ḡ q dic̃ dñm Jesus dicit h in spūscō. ❡ Dōm ē aūt ꝙ dicere aliqd in spūscō pōt itelligi dupl̄r. Unoꝰ in spūscō mouēte sed nō hūto. Mouet .n. spūsscūs corda aliquoꝝ ad loquēdum quos nō ihabitat. Sic legit Jo.11. De Cayphas h qd de vtilitate mortis Chr̄i p̄dixerat a semetipso nō dixit: sz p sprm̄ pphetie. Balaaz ēt multa vera p̄dixit motus a spūscō. vt legit Nume.23.⁊.24. Lz eū nō haret. Scdo h ergo itelligēduz ē ꝙ nullus pōt dicere qdcūqz verū nisi a spūscō motꝰ q est spūs veritatis. de q̄ dr̃ Joā.16. Cum aūt venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm veritatē. Uñ ⁊ in Glo. Ambro. dic̃. Oē veꝝ a quocūqz dicat a spūscō est. Et spālr̃ in illis q̄ sunt fidei que per spālez reuelationē spūssci sunt hita iter q̄ est ꝙ Jesus sit oīuz dñs. Uñ Act. dr̃.4. Certissime sciat ois domus Israel: qa deꝰ fecit hūc dñm Jesuz quē vos crucifixistis. Alio mō loqt aliqs in spūscō mouēte ⁊ habito. Et sm̃ h ēt pōt verificari qd hic dr̃: ita tñ ꝙ dicere accipiat nō solū ore: sz ēt corde ⁊ opere. Dr̃ .n. aliqd corde. Sm̃ illud ps. Dixit insipiēs in corde nō est deꝰ. Dr̃ etiā aliqd ope inquātū exteriori ope aliqs suū cōceptum manifestat. Nemo ḡ nisi habēdo sprm̄scm̄ pōt dicere Jesuz dñm: ita .s. ꝙ nō soluz h ore ꝯfiteat: sed ēt corde reuereat ipm vt dñm: ⁊ ope obediat ipsi q̄si dño. Sic igit ex ꝓhis p̄missis tria circa grāz cōsiderare possumus. Pmo ꝙ sine ea pctm̄ hō vitare nō pōt. Sm̃ illud ps. Nisi qa dñs adiuuit me paulominꝰ in iferno habitasset aīa mea. 2° ꝙ p eā vitat pctm̄. Sm̃ illud pͤ Jo.3. Qui natꝰ est ex deo nō peccat. 3° ꝙ sine ea nō pōt hō bonū facē. Sz illō Jo.15. Sine me nihil potestis facē.

❡ Deīde cū dicit. DIVISIONES ꝟo rc.] Incipit distīguere grās gratis datas: ⁊ pmo distinguit eas in gn̄ali. 2° manifestat i spāli ibi. VNICVIQVE aūt dat rc.] In his aūt q̄ p grās spūsscī ꝯferunt tria ops ꝯsiderat.

Pmo qdez facultatē hoīs ad operāduz. 2° auctez. 3° executionē vtriusqz. Facultas qdē hr̃ p donū grē: puta p pphetiā vl̄ ptātez faciēdi miracula: aut per aliqd hōi. Auctoritas aūt hētur p aliqd ministeriuz: puta per apostolatū vel aliqd hōi. Executio autē ptinet ad opatonē. Pmo ḡ distinguit grās. 2° ministeria. 3° opōnes. Quātū ḡ ad pmū dicit. Ostēdi necessitatē grē que tñ nō totalr̃ aduenit oībꝰ nisi Chr̄o cui datus ē spūs non ad mēsurā: vt dr̃ Jo.3. Sed q̄tū ad alios sunt diuisiones graꝝ: qa qdaz abūdant in vna: qdā in alia. Sicut enĩz in corpe nāli caput hz oēs sensus: nō aūt alia mēbra: ita in ecclia solus Chr̄s hz oēs grās q̄ in alijs mēbris diuidunt: qd signat Gen̄.12. Ubi dr̃ ꝙ fluuius .s. graꝝ egrediebat ad irrigāduz paradisum qui inde diuidit in q̄tuor capita. Et Mat.25. dr̃. Et ꝙ vni dedit quinqz talenta: alij duo: alij vnuz. Et q̄uis dona graꝝ sint diuersa que a diuersis hñtur: nō tñ pcedunt a diuersis actoribꝰ: sicut ponebāt gētiles qui sapiaz attribuebāt Minerue: locutionē Mercurio: ⁊ sic de alijs. Ad qd excludēduz subdit. IDEM aūt spūs] .s. sanctus qui est actor oīuz gratiaꝝ. Eph.4. Unuz corpꝰ ⁊ vnus spiritus. Et Sap.7. Est spūs vnus ⁊ multiplex. Unus in substantia multiplex in gratijs.

Ut spūsanctus habemꝰ facultatē/auctoritatem/executionem.

❡ Deinde ponit distinctiōes ministrationū dicēs. ET DIVISIONES ministrationū sunt] .i. diuersa ministeria ⁊ officia requirunt ad gubernationē ecclie. Prelati enĩz ecclesie ministri dicunt supra.4. Sic nos existimet hō ⁊ ministros Chr̄i: ptinet aūt ad decorē ⁊ pfectionē ecclie: vt in ea diuersa ministeria sint q̄ significant per ordines ministrātiuz: quod mirabat regina Saba in domo Salomonis. vt legit 3. Reg.10. Oēs tñ vni dño seruiunt. Uñ subdit. IDEM aūt dominꝰ.] supra.8. Nobis vnus dñs Jesus chr̄s per quē oia.

❡ Deinde ponit distinctionē opationū dicēs. ET DIVISIONES opationū sunt] qbus aliqs in seipo bonū opat: sicut per ministratiōes ad pximū. ps. Exibit hō ad opus suū .s. sibi ppriū. Eccl.33. Immutauit .i. distinxit vias .i. opatiōes eoꝝ: que tñ oēs procedunt ab vno pncipio. Uñ subdit. IDEM ꝟo deus] qui operat oia: sicut pma cā creans oēs opatiōes. Ne tñ alie cause videant eē supflue. subdit. IN OMNIBVS] qa in causis scdarijs pͤ cā opat. Esa.26. Oia opa nostra operatꝰ es in nobis. Et notāduz ꝙ Apls̄ valde cōgrue grās attribuit spūi qui est amor: qa ex amore pcedit ꝙ aliquid gratis det ministerij a dño cui ministrat: opationes deo sicut pͤ cāe mouēti. Et qd dic̃. SPIRITVS] pōt referri ad psonā spūssancti. Qz dicit. DOMINVS] ad psonaz filij. Qz dicit. DEVS] ad psonā pris. Uel hec tria pñt attribui spirituisancto qui est dñs deus.

❡ Unicuiqz ꝟo dat manifestatio spiritꝰ ad id qd expedit. Nam huic qdez per spūm dat sermo sapientie: alij ꝟo sermo sciētie sm̃ eundez spiritū: alij ꝟo fides per eūdez spūm: alij ꝟo dona sanationū per eūdez spūm: alij ꝟo efficacie potētiaꝝ: alij ꝟo pphetia: alij ꝟo discretiones spirituum: alij ꝟo gn̄a linguaꝝ: alij ꝟo iterp̄tatio linguaꝝ: sed oia hec efficit vnus ille ⁊ idem spūs diuidens peculiariter vnicuiqz sicuti vult.

❡ Unicuiqz autē dat manifestatio spūs ad vtilitatē. Alij qdē per spūm dat sermo sapiētie. Alij aūt sermo scie sm̃ eūdez spūz. Alteri fides in eodē spiritu. Alij gratia sa-

nitatū in vno spiritu. Alijs opatio virtutū. Alijs pphetia. Alijs discretio spirituū. Alijs gēna linguarum. Alijs interpretatio sermonū. Hec aūt oia opat vn⁹ atq₃ idē spūs: diuidens singulis put vult.

Lec. II.

Posita in gñali distinctiōe grāꝝ ꝛ ministratio-num ꝛ opationū: hic manifestat ea que dixerat in spāli. Et pmo q̄tū ad diuisionē grāꝝ. Scdo q̄tū ad diuisionē ministrationū. ibi. ET QVOSDAM qdē posuit deus ꝛc.] Circa pmū duo facit. Pmo ponit distinctionē grāꝝ in spāli. Scdo adhibet similitudinē. ibi. SICVT enim corp⁹ ꝛc.] Circa pmū tria facit. Pmo ponit grāꝝ cōditionē gratis dataꝝ. Scdo ponit eaꝝ distinctionē. ibi. ALII qdē dat ꝛc.] Tertio describit eaꝝ actionē. ibi. HEC aūt oia ꝛc.] Dicit ergo pmo. Dictū est q̄ sunt diuisiones grāꝝ. VNICVIQVE autē dat] in quo designat eaꝝ subiectū. Sicut enim nullū membrū ē in corpe qd nō pticipet aliquo mō sensum vel motū a capite: ita nullus est in ecclia qui nō aliqd de gratijs spūsancti pticipet. Sm illud Mat. 25. Dedit vnicuiq₃ sm ppriā virtutē. Et Ephe. 4. Unicuiq₃ nostrū data est grā. MANIFESTATIO spūs] in quo designat officiū gratie gratis date. Pertinet aūt ad gratiā gratū facientē q̄ per eā spūsanctus inhabitet: qd qdē nō ptinet ad grāꝝ gratis datā: sed solū vt per eā spūsanct⁹ manifestet sicut interior motus cordis per vocē. Unde Jo. 3. dr. Uocē eius audis. Et in ps. dicit. Notū fecit dñs salutare suū. Manifestat aūt per hās grās spūsanct⁹ dupl'r. Uno mō vt inhabitās ecclesiā ꝛ docēs ꝛ sanctificās eā: puta cū aliqs peccator quem nō inhabitat spūsanct⁹ faciat miracula ad ostēdēdū q̄ fides ecclie quā ipse pdicat sit vera. Un̄ dr Heb. 2. Contestāte deo signis ꝛ pdigijs ꝛ varijs spūsancti distributionib⁹. Alio mō manifestat per hās grā spūsancti: vt inhabitans eū cui tales grē cōceduntur. Un̄ dicit Act. 6. q̄ Stephan⁹ plen⁹ grā faciebat pdigia ꝛ signa multa quē spūsancto plenū elegerūt: sic aūt non cōcedunt hē grē nisi sanctis. Et ne hē manifestatio vana videat. subdit. AD VTILITATEM] s. cōem. In q̄ designat finis haꝝ: ꝛ hoc vl dū pbat vera doctrina ecclesie: ꝛ sic fideles confirmant ꝛ infideles conuertunt. Uel dum sanctitas alicuius proponitur alijs in exemplū. Unde ꝛ infra. 14. Ad edificationē ecclesie querite vt abundetis. Et supra. 10. Non querens quod mihi vtile est: sed qd multis vt salui fiant.

Spūssanctus p grās manifestat dupl'r.

¶ Deinde cū dicit. ALII qdē ꝛc.] Ponit distinctionē grāꝝ que qdē vt dictū est dant ad vtilitatē cōē. Et ido opꝫ eaꝝ distōnē accipe sm q̄ per vnū pōt alioꝝ salus pcurari. Qd qdē hō non pōt facere interius operando. hoc. n. solius dei est: s₃ solū exterius psuadēdo. Ad qd qdē tria reqrunt. Pmo qdē facultas psuadēdi. 2° facultas psuasionē ɔfirmādi. 3° psuasionē itelligibil'r pponendi. Ad facultatē aūt psuadendi reqrit q̄ hō hēat peritiā ɔclonū ꝛ certitudinē pncipioꝝ circa ea in qb⁹ debem⁹ psuadere. Cōclusiones aūt in his q̄ ptinent ad salutē quedā sunt pncipales. s. res diuine: ꝛ ad h̄ ptinet sapia q̄ est cognitio diuinaꝝ reꝝ: vt Aug. dicit. 12. de trinitate: ꝛ q̄tū ad h̄ dr. Alijs qdē DATVR per spūm] s. sanctū. SERMO sapientie] vt possit psuadere ea que ad cognitionē diuinoꝝ ptinent. Luc. 21. Ego dabo vobis os ꝛ sapiā cui nō poterūt resistere ꝛ ɔtradicere oēs aduersarij vestri. supra. 2. Sapiā loquimur inter pfectos. Secūdarie ɔclones sunt q̄ ptinent

Quō sit p curare salutē alteri⁹ interi⁹ opando/ s₃ exteri⁹ pcurando/ psuadendo/ cōfirmando/ ꝛ pponendo.

ad notitiā creaturaꝝ: quaꝝ cognitio dr scia sm Aug. ibidē. Et q̄tū ad hoc subdit. ALII AVTEM] s. DATVR SERMO scie sm eūdē spūm.] vt. s. p creaturas ea que sunt dei manifestare possit. Huic. n. sciētie attribuit illud quo pia fides defendit ꝛ roborat: nō autē qcqd curiositatis in humanis sciētijs inenit: vt Augu. ibidē dicit. Sap. 10. Dedit illi sciam sanctoꝝ. Esa. 33. Diuitie salutis sapia ꝛ scia. Et tñ notādū q̄ sapiētia ꝛ scia inter septē dona spūsancti cōputant: sicut habet Esa. 11. Un̄ Apls signāter inter grās gratis datas non ponit sapiā ꝛ sciam: s₃ sermonē sapie ꝛ scie qui ptinēt ad hoc vt hō alijs psuadere valeat p sermonē ea que sunt sapie ꝛ scie. Principia aūt doctrie salutis sunt articuli fidei. ꝛ ideo q̄tū ad h̄ subdit. ALTERI] s. dat. FIDES in eodē spiritu.] non aūt hic accipit pro fidei virtute: qa h̄ cōe est oib⁹ mēbris Chri. sm illud Heb. 11. Sine fide ipoſe est placere deo. Sed accipit pro sermone fidei: put. s. hō pōt recte pponere ea q̄ fidei sūt: vel pro certitudine fidei quā aliqs hꝫ excellenter. Sm illud Mat. 15. Mulier magna est fides tua. Ea vero q̄ ptinent ad salutarē doctrinā nō pñt ɔfirmari seu probari rōne: qa rōnē humanā excedūt. sm illud Eccl. 3. Plurima supra sensū hois ostēsa sunt tibi. Cōfirmantur seu pbant signo diuino. Unde ꝛ Moyses mittēdus ad populū israel signū accepit a deo p qd cōfirmaret ea q̄ ex pte dei dicebat: vt pꝫ Exodi. 4. Sicut ꝛ signo regio ɔfirmat q̄ aliqd sit de mādato regis. Signū aūt dei sumit vno qdē mō ab eo qd solus de⁹ facere pōt. Sicut sunt miracula q̄ Apls hic i duo distinguit. Nā pmo dicit. ALII] s. dat GRATIA sanitatū] idest p quā alicui⁹ possit sanare ifirmitatē. IN VNO] scꝫ ꝛ eodem spū. Hiere. 17. Sana me dñe ꝛ sanabor. Ex his. n. psuadet aliqs nō solū ppter magnitudinē facti: s₃ etiā ppter bñficiū. Scdo aūt dicit. ALII dat opatio virtutū] ex qb⁹ aliqs psuadet solū ppter magnitudinē facti: puta cū mare diuiditur: vt legit Exo. 14. Uel q̄ sol ꝛ luna stetit i celo: sicut legit Josue. 10. Gal. 3. Qui tribuit nobis spūm ꝛ opat virtutes in nobis. Alio aūt mō accipit signū diuinū ab eo q̄ solus deus cognoscere pōt. Hoc aūt est vel futurū cōtingens. sm illud Esa. 41. Annunciate q̄ ventura sunt ꝛ sciem⁹: qa dij estis vos. Et q̄tū ad hoc dicit. ALII] s. dat. PROPHETIA] que ē diuina reuelatio inter euēt⁹ imobili veritate denūciās. Joel. 2. Effundā de spū meo super oēm carnē ꝛ pphetabunt filij vestri. Aliud aūt est cognitio humani cordis. sm illud Hiere. 17. Prauū est cor hois ꝛ inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego dñs scrutās corda ꝛ probans renes. Et q̄tū ad hoc subdit. ALII discretio spirituū.] vt. s. hō discernere possit quo spiritu aliqs moueat ad loquēdū vel operādū: puta vtrū spiritu charitatis vel spū liuidie. p̄ᶜ Jo. 4. Nolite credere oi spūi: s₃ pbate spūs si ex deo sunt. Facultas autē psuasionū pnunciandi ɔsistit in hoc q̄ hō possit loqui itelligibil'r alijs. Qd qdē ipedit dupl'r. Uno mō per diuersitatē idiomatū. Cōtra qd remediū adhibet per h̄ qd dicit. ALII] s. dat. GRATIA linguaꝝ.] vt. s. possit loqui diuersis linguis vt itelligat ab oib⁹: sicut de aplis legit Act. 2. Qr loqbant varijs linguis. Alio mō per obscuritatē scripture iducēde. Cōtra qd remediū dat p id qd subdit. ALII iterpretatio sermonū] i. difficiliū scripturaꝝ. Dan. 5. Audiui de te q̄ possis obscura iterptari. Gen. 40. Nūqd nō dei ē iterptatio.

Fides pro virtute ꝛ pro sermone fidei vl certitudine fidei.

¶ Deinde cū dicit. HEC aūt oia ꝛc.] Determiat auctorem pdictaꝝ gratiaꝝ. Circa qd tres errores excludit. Primo qdē gentiliū attribuentiū diuersa dona diuer-

stis dys. Contra qd dicit. HEC aūt oīa opat̄ vnus atq; idē spūs. Ephe. 4. Unū corp⁹ ⁊ vnus spūs. Secūdo errorē eoꝝ qui deo attribuebāt solū rīem puidētiā rerū ponētes q distinctiōes particulares fiunt solū p cās scdas. Cōtra qd subdit̄. DIVIDENS singulis put vult. Eccl. 33. In multitudie discipline dn̄i separauit eos. Tertio excludit errorē eoꝝ qui diuersitatē graꝝ attribuebāt vel fato vel humano merito: ⁊ nō solū volūtati diuine: sz ēt macedonij qui dicebant spūmsctm eē ministeriū patris ⁊ filij: ⁊ h̄ excludit p hoc qd subdit. PROVT VVLT. Jo. 3. Spūs vbi vult spirat.

Ro. 12. ¶ †Quēadmodū. n. corpus vnū est: ⁊ membra hz
Eph. 4. multa: oīa vō membra corporis vnius: multa cū sint: vnū sunt corpus: sic ⁊ Chrs. Etenī per vnū spūm nos oēs in vnū corpus baptizati sumus: siue iudei siue greci: siue sui siue liberi: ⁊ omnes vnū spūm hausimus. Etenī corpus nō est vnū membrū: sed multa. Si dicat pes: nō sū manus: nō sum de corpore: num idcirco nō est de corpe? Et si dicat auris: nō sum oculus: nō sum de corpore: num ideo nō est de corpore? Si totū corp⁹ oculus: vbi auditus? Si totū auditus: vbi olfactus? Nunc aūt deus posuit mēbra: vnūquodq; singulatim in corpore quēadmodū voluit. Qd si essent oīa vnū membrū: vbi corpus? Nūc aūt multa qdē membra: vnum vō corpus. At non pōt oculus dicere manui. Non est mihi opus te: aut rursum caput pedibus: nō est mihi opus vobis: imo multo potius: que videnē mēbra corporis imbecilliora esse: necessaria sunt: ⁊ que putamus minus honesta esse corporis: his honorem vberiorē apponimus: ⁊ indecora nostri: copiosiorē decorem habent. Ceterū que decora sunt nostri: nō indigent: sz deus simul tēperauit corpus: ei cui deerat: copiosiorē addens honorē: ne sit dissidiū in corpore: sed inuicem alia pro aliis
Rom. 8. eandē sollicitudinē gerant membra. † Et siue pa
Heb. 4. titur vnū membrū: simul patiunt̄ oīa membra: siue glorificat̄ vnū membrū: simul gaudent oīa membra. Uos aūt estis corpus Chrī: ⁊ membra
Eph. 4. ex parte. † Et alios qdē posuit deus in ecclesia: primū apostolos: deinde pphetas: tertio doctores: deinde potestates: deinde dona sanationū: subsidia: gubernationes: gēna linguaꝝ. Nū oēs apostoli? num oēs pphete? num oēs doctores? num oēs potestates? num oēs dona habēt sanationū? num oēs linguis loquūtur? num omnes in
Infra. 14. terpretantur? † Sectemini vō dona potiora. Et adhuc his excellentiorē viā vobis ostēdo.

¶ Sicut enim vnū corpus est ⁊ mēbra hz multa: oīa aūt mēbra corporis cū sint multa: vnū tñ corpus sunt: ita ⁊ Chrs. Etenī in vno spiritu oēs nos in vnū corpus baptizati sumus: siue iudei siue gentiles: siue serui siue liberi: ⁊ oēs in vno spiritu potati sumus. Nā ⁊ corpus nō est vnū membrū sed multa. Si dixerit pes: q̄m nō sum manus nō sum de corpore: nō ideo non est de corpore. Et si dixerit auris: q̄m nō sum oculus: nō sum de corpore: nō ideo nō est de corpore. Si totum corpus oculus: vbi auditus? Si totum auditus: vbi odorat⁹? Nunc aūt posuit deus membra vnūquodq; eoꝝ in corpore sicut voluit. Q si essent oīa vnū membrū: vbi corpus? Nunc autem multa qdē membra: vnum autē corpus. Nō pōt aūt oculus dicē manui opa tua nō indigeo: aut iterum caput pedib⁹: nō estis mihi necessarij. Sed multo magis que videnē membra corporis infirmiora esse: necessaria sunt: ⁊ que putamus ignobiliora mēbra esse corporis his honorē abundantiorē circūdamus. Et que inhonesta sunt nostra abundantiorē honestatē habēt. Honesta aūt nostra nulli⁹ egent. Sed de⁹ temperauit corpus: ei cui deerat: abūdantiorē tribuēdo honorē: vt nō sit scisma in corpore sed in idipsū pro inuicē sollicita sint mēbra. Et si qd patit̄ vnū membrū: compatiunt̄ oīa membra. Siue gloriat̄ vnū mēbrū: cōgaudent oīa membra. Uos autem estis corp⁹ Chrī ⁊ mēbra de membro. Et quosdā qdē posuit de⁹ in ecclesia: primo apostolos: scdo pphetas: tertio doctores: deinde virtutes: exinde gratias curationū opitulatiōes: gubernatiōes gēna linguarū: īterpretatiōes sermonū. Nunqd oēs apli? Nunqd oēs pphete? Nunqd oēs doctores? Nunqd oēs virtutes? Nūqd oēs gratias habēt curationū? Nunqd oēs linguis loquūtur? Nunquid omnes interpretantur? Emulamini autē charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

Lec. III.

Posita distinctiōe graꝝ: hic manifestat eaꝝ per silitudinē corporis nālis. Et pmo ponit silitudinem in gñali. Scdo explicat eā in speciali. ibi. NAM ⁊ corpus ⁊c. Circa pmū duo facit. Prio ponit̄ silitudo. Scdo silitudinis adaptatio. ibi. ITA ⁊ Christus ⁊c. ¶ Circa pmū ɔsiderādū est q sicut dicit̄ in 5° meta. Tripl'r dr̄ aliqd vnū p se. Uno mō indiuisibilitate vt vnitas ⁊ punctū sm̄ quē modū vnitas excludit totalr̄ multitudinē nō solū actualem: sz ēt potētialē. Alio mō dr̄ vnū cōtinuitate vt linea ⁊ superficies que qdē vnitas excludit multitudinē actualē: sz nō potētialē. Tertio mō itegritate q̄ nō excludit multitudinē neq; potētialē neq; actualē: sicut dom⁹ est vna que ɔstituit̄ ex diuersis lapidib⁹ ⁊ lignis. Et eodē mō corp⁹ hoīs aut cuiuslibet aīalis est vnū: qa ei⁹ pfectio integrat̄ ex diuersis mēbris: sicut ex diuersis aīe instrūis. Unī ⁊ aīa dr̄ esse actus corporis organici. i. ex diuersis organis cōstituti. Proponit ḡ primo Aplus q vnitas corporis

Unum dicit indiuisibilitas continuitas integritas.

corporis mēbroꝝ multitudinē nō excludit dicens: ꝙ sicut corp⁹ vnū est ⁊ mēbra multa hȝ. Uñ ⁊ Ro.12. dicit̄. In vno corpe multa mēbra habem⁹. Itēȝ ꝓponit ꝙ multitudo mēbroꝝ nō tollit corpis vnitatē. Uñ subdit. Oia aūt mēbra corpis cū sint multa nihilominus vnū corp⁹ sūt: qđ ex oib⁹ pficit̄. Uñ ⁊ Job.10.dī. Pelle ⁊ carne vestisti me: ossibus ⁊ neruis cōpegisti me.

¶ Deinde cū dic̄. ITA ET Chřs ⁊c̄.] ponit̄ adaptatio silitudis. Et p̄ adaptat silitudinē dicēs. ITA ET Christus].s. ē vnus. ſm illđ. supra.8. Un⁹ dñs noster Jesus p quē oia. Et tñ multa ⁊ diuersa hȝ membra.s. oēs fideles. ſm illud. Ro.12. Multi vnū corpus sum⁹ i Chřo. Scđo ponit̄ rō adaptatiōis. Ubi ponit̄ duplex rō distinctiōis. Una gdē rō vnitatis est spūſcūs. ſm illud Eph.4. Unū corp⁹ ⁊ vnus spūs. Sȝ p v̄tutē spūſancti duplex beneficiū ɔsequimur. Pⁱo gdē: qa p ipm regeneramur. ſm illud Joā.3. Nisi qs renatus fuerit ex aq̄ ⁊ spū sancto. Uñ dicit. ETENIM i vno spū].s. per virtutē vni⁹ spūſcti. OMNES nos:]q sumus mēbra Chřı. SUMUS baptiȝati in vnū corp⁹].i. in vnitatem eccl'ie: q̄ est corp⁹ Chřı. ſm illud Eph.1. Ipm dedit caput sup oēs ecclias q̄ ē corp⁹ ei⁹. Et Gal.3. Omnes q in Chřo baptiȝati estis Chřm induistis. Scđo p spūſcm reficimur ad salutē. Uñ subdit. ET OMNES potati sumus in vno spū].i. p virtutē vni⁹ spūſancti. Potest aūt hic potus itelligi 2ʳ. Uno mō de interno refrigerio qđ spūſcūs cordi humano pbet extinguēdo sitim carnaliū desiderioꝝ: ⁊ ɔcupiscētiarū. Uñ Eccl.15. Aq̄ salutaris sapiētie potauit eū. Et Jo.7. Flumina de ventre eius fluēt aq̄ viue. Alio mō pōt intelligi de potu sacramētali q p spūȝ sacrat̄. supra.10. Oēs eūdē potum spūalē biberūt. Interponit̄ aūt duplex rō diuersitat̄. Una ex pte ritus cū dicit. SIVE iudei siue gētiles ⁊c̄.] Alia ex parte conditionis cum dicit. SIVE serui siue liberi.] Nulla enim hᵒ diuersitas ipedit vnitatē corporis Christi. Unde Gal.3. dicit̄. Nō est iudeus neqȝ grec⁹ nō est seruus neqȝ liber. vnū.n. estis i Chřo Jesu.

¶ Deinde cū dicit. NAM ⁊ corpus] explicat silitudinē in spāli. Et p̄ describit ɔditionē corporis nālis ⁊ mēbroꝝ ipsius. Scđo adaptat ad corpus mysticū Chřı ibi. VOS autē estis ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit. Pⁱo describit integritatē corporis nālis. Scđo habitudinem mēbroꝝ adinuicē ibi. NON pōt autē oculus dicē ⁊c̄.] Circa primū tria facit. Pⁱo ꝓponit qđ intēdit. Scđo manifestat explicādo ibi. SI DIXERIT pes ⁊c̄.] Tertio ꝓbat ducēdo ad incōueniēs ibi. SI TOTUM corpus oculus ⁊c̄.] Dicit ḡ p̄. Dictū est ꝙ oēs nos in vnū corp⁹ mysticū baptiȝati sum⁹: qđ repñtat silitudo corporis nālis. NAM corp⁹]nāle hōis NON est vnū mēbrū sed multa.]q.d. ei⁹ pfectio nō saluat̄ in vno mēbro: sȝ integrat̄ ex multis: que necesse hñt deseruire diuersis potentijs: ⁊ actibus anime. Unde ⁊ Ro.12. dicitur. Sicut in vno corpore multa membra habem⁹: omnia autem membra corporis non eūdem actū hñt. ita multi vnum corpus sumus in Christo.

¶ Deinde cū dic̄. SI DIXERIT pes ⁊c̄.] Manifestat qđ dixerat exēplificādo in mēbris qbusdam. Et p̄mo in mēbris deseruiētib⁹ motui ⁊ ponit duo mēbra. pedē tāq̄ ignobilius mēbrū eo ꝙ calcat terrā ⁊ portat totius corporis pōdus: manū aūt tāq̄ mēbrū nobili⁹ eo ꝙ ipsa est organū organoꝝ. Et h̄ est qđ dicit. SI DIXERIT pes nō sū de corpe qm̄ nō sum man⁹: nō iđ nō ē de corpe.]q.d. pfectio corporis nō tota ɔsistit in vno mēbro q̄ntūuis nobiliori. sȝ ad ei⁹ pfectionē reqrūt̄ etiā ignobiliora. p mēbra aūt deseruiētia motui designāt̄ur in eccl'ia hōies dediti vite actiue. ita ꝙ pedes sūt subditi de qb⁹ dī Ecc. p̄. Pedes eoꝝ pedes recti. p man⁹ aūt figurant̄ plati p q̄s alij disponūt̄. Uñ ⁊ Can. 5.dī. Man⁹ illi⁹ tornatiles auree plene hyacintis. Sūt aūt i eccl'ia nec̄ie nō solū man⁹.i. plati. sȝ ēt pedes.i. subditi. Uñ Prouer.14.dī. In multitudīe ppl'i dignitas reg̃. 2⁹ exēplificat de mēbris ſuiētib⁹ v̄tuti appħēsiue ⁊ ponit oculū q deseruit visui. ⁊ aurē q̄ dseruit auditui. Nā isti duo sensus pcipue dseruiūt hūane sapie. visus gdē q̄ntū ad iuētiōēȝ. eo ꝙ pl'es reꝝ dīias ondit. auditus aūt q̄ntū ad disciplinā q̄ fit p ſmonē. Hoꝝ tñ sensuū dignior ē visus q̄ audit⁹. qa ⁊ spūalior ē ⁊ plura d̄mōstrat ac p h̄ oculus ē dignior aure. Dic̄ ḡ. ET SI dixerit auris q̄]ē ignobili⁹ mebrū. NON sū de corpe qa nō sū oculus]q ē mēbrū nobili⁹. NON iđ nō ē d̄ corpore ⁊c̄.] Per mēbra q̄ deseruiētia v̄tuti appħēsiue dsignāt̄ i eccl'ia illi q studēt vite ɔtēplatiue. Inter q̄s sūt sicut ocli doctores q p seipos v̄itatē ispiciūt. vñ dī Can. 5. Oculi ei⁹ sic colūbe sup riuos aq̄rū q̄ resīdēt iux̄ fluenta plenissima. Per aures autē signant̄ discipuli q a magistris veritatē audiēdo recipiūt. Uñ ⁊ dñs Mat. 13. dicit. Qui aures hȝ audiēdi audiat. Sūt.n. in eccl'ia necessarij nō solū doctores: sed etiam discipuli. Unde ⁊ Job.29.dī. Auris audiens beatificauit me.

¶ Deide cūȝ dic̄. SI TOTUM corp⁹ ⁊c̄.] Probat ducēdo ad icōueniens 2ʳ. q̄z p̄ᵐ ē subtractio necioꝝ a corpore. 2ᵐ ē remotio itegritat corpis ibi. QUOD si eēnt oia ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo fac. p̄ ponit icōueniēs qđ seq̄ dicens. SI TOTUM corp⁹ eēt oculus]qđ ē mebrū nobilius VBI ESSET audit⁹].i. istr̃ audiēdi. q.d. si i eccl'ia eēnt oēs magr̃i. Uñ dī Jac.3. Nolite pl'es magr̃i fieri frēs mei. Et itex SI TOTUM]corp⁹ ESSET audit⁹] .i. istr̃ȝ audiēdi. VBI eēt odorat⁹ ⁊c̄.] Per quē pñt in eccl'ia itelligi illi q ⁊ si nō sint capaces v̄boꝝ sapie. pcipiūt tñ q̄dā ei⁹ idicia a remotꝭ q̄si odorē. Uñ ⁊ Can. p̄. dī. In odorē vnguētoꝝ tuoꝝ currim⁹. Scđo asserit ɔriā v̄itatē.s. ꝙ nec visus nec audit⁹ corpis dȝ deesse dicēs. NUNC aūt de⁹ posuit].i. ordiate disposuit MEMBRA]diuersa. Naȝ ⁊ si mēbroꝝ distīo sit op⁹ nāe: h̄ tñ agit nā vt istr̃ȝ dīne pūdētie. Et iđ p̄mā cāȝ dispōnis mēbroꝝ assignās subdit. VNUMQUODQUE eoꝝ in corpe]q.d. Non sic posuit mēbra diuersa vt vnūqđq̄ȝ eoꝝ ſm se sepatim existeret. sȝ vt oia ɔcurrent i vno corpe. ET SICUT voluit.] Nā p⁹ cā istōnis reꝝ ē volūtas dīna. ſm illud. ps. Oia q̄cūq̄ȝ voluit fecit. sic aūt ⁊ i eccl'ia disposuit diuersa officia: diuersos status ſm suā volūtatē. Uñ ⁊ Ephe. p̄. dī. Predestinati sȝ ꝓpositū ei⁹ q operat̄ oia ſm ɔsilium voluntatis sue.

¶ Deide cū dic̄. QUOD si eēnt ⁊c̄.] Ducit ad aliđ icōueniēs qđ ē defect⁹ itegritat corpis. Uñ p̄ ponit h̄ icōueniēs dicēs. QUOD si eēnt oia vnū mēbrū: vbi esset corp⁹].i. vbi eēt itegritas corporalis. q.d. nō eēt. Ita si oēs i eccl'ia vni⁹ ɔditiōis ⁊ gradus essent tollerēt̄ pfectio ⁊ decor eccl'ie q̄ i. ps. describit̄. Circūamicta varietate. Scđo asserit veritatē ɔriā dicēs. NUNC aūt multa gdē sūt mēbra sȝ vnū corp⁹]qđ ex oib⁹ itegrat̄. Sic ecclesia ex diuersis ordinib⁹ ɔstituit̄. Uñ ⁊ Can.6. describitur. Terribilis vt castroꝝ acies ordinata.

¶ Deide cū dic̄. NON pōt aūt oculus ⁊c̄.] Ponit cōparationē mēbroꝝ adiuicē. Et p̄ q̄ntū ad necītatē. 2⁹ q̄ntum ad cultū mēbris adhibitū ibi. ET QUE putam⁹ ⁊c̄.] 3⁹ q̄ntū ad mutuā sollicitudinē ibi. SED IN idipȝ ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo fac. p̄ ꝓponit oia mēbra corpis eē necīa: q̄nuis q̄dā sint igbiliora. 2⁹ ponit necītatis cōparationē ibi. SED MULTO magis ⁊c̄.] Ondit aūt p̄ rōnem ne

cessitatis membrorum secundum duplicem differentiam. primo quidem secundum differentiam membrorum deseruientium motui. Unde dicit. NON potest autem oculus, qui deseruit cognitioni et significat contemplatiuos DICERE manui, quae deseruit motui et significat actiuos OPERA tua non indigeo. Indigent enim contemplatiui per opera actiuorum sustentari. Unde et Luc. 10. dicitur. Et cum Maria secus pedes domini sederet audiens verba eius, Martha satagebat circa frequens ministerium. Secundo ostendit idem secundum differentiam praelatorum qui significantur per caput et subditorum qui significantur per pedes. Et hoc est quod subdit. AUT ITERUM caput, id est praelatus secundum illud. 1. Reg. 15. Caput in tribubus israel factus es. NON potest dicere pedibus, id est subditis. Non estis mihi necessarii. quia ut dicitur Prover. 14. In multitudine populi dignitas regis.

¶ Deinde cum dicit. SED multo magis etc. Comparat diuisa MEMBRA adinuicem quantum ad necessitatem eorum dicens QUOD membra corporis quae videntur esse infirmiora sunt magis necessaria, sicut intestina. ita etiam in ecclesia sine officio aliquorum abiectarum personarum: puta agricolarum et aliorum huiusmodi praesens vita transigi non possit. quae tamen posset duci sine aliquibus excellentioribus personis contemplatiuis et sapientibus deputatis, quae ecclesiae deseruiunt ad hoc quod sit ornatior et melius se habens. Ex hoc enim aliquid dicitur quod est utile ad finem. Illa vero quae sunt nobilissima non se habent in ratione utilium: sed sunt per seipsa appetenda ut fines. Et ideo dicitur Job. 21. Si fructus terrae comedi absque pecunia et animam agricolarum eius afflixi.

¶ Deinde cum dicit. ET QUE putamus etc. Comparat membra quantum ad exteriorem cultum. Et primo ponit diuersitatem quae diuersis membris adhibetur. secundo causam diuersitatis assignat ibi. DEUS temperauit etc. Cultus autem exterior membris adhibitus ad duo pertinet. scilicet ad honorem sicut ea quae apponuntur ad ornatum ut monilia et inaures. et ad honestatem sicut apponuntur ad tegumentum. ut braccae. et alia huiusmodi. Quantum igitur ad primum cultum dicit primo. ET QUE putamus esse ignobiliora membra corporis his circundamus abundantiorem honorem, id est maiorem ornatum sicut auribus alicubi suspenduntur inaures. oculis autem nihil apponitur. et pedibus apponuntur calciamenta depicta et gemmata. secundum illud Cant. 7. Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Manus autem nudae habentur. Et similiter in ecclesia imperfectioribus sunt magis consolationes adhibendae quibus perfectiores non egent. Unde dicitur Esa. 40. In brachio suo congregabit agnos et in sinu suo leuabit. fetas ipse portabit. Et primae Pe. 3. dicitur. Viri quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem. Secundo prosequitur quantum ad cultum honestatis dicens. ET QUE inhonesta sunt abundantiorem honestatem habent, id est per studium humanum. Dicuntur autem membra aliqua inhonesta in sanctis non propter aliquam peccati turpitudinem: sed propter inobedientiam membrorum genitalium subsecutam ex peccato originali. Vel etiam sunt ignobili vsui deputata sicut omnia membra quae deseruiunt emissioni superfluitatum quibus abundantior honestas adhibetur dum studiosius teguntur quam non indigent membra nobilibus vsibus deputata. Unde subdit. HONESTA autem nostra nullius egent, scilicet exterioris honestatis. unde nec faciei velamen apponitur. Et similiter in ecclesia illi qui sunt in aliquo culpabiles sunt admonendi et custodiendi. secundum illud Eccl. 42. Super filiam luxuriosam confirma custodiam. Et Gal. 6. dicitur. Si praeoccupatus homo fuerit in aliquo delicto: vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Illi autem qui sunt absque culpa his non egent. Et est notandum quod triplicem defectum circa membra notauit. scilicet inhonestatis, ignobilitatis, et infirmitatis. Quorum primum in membris ecclesiae pertinet ad culpam. Secundum ad conditionem seruilem. Tertium ad statum imperfectionis.

¶ Deinde cum dicit. ET DEUS temperauit etc. Ponit causam praedicti cultus. et primo assignat causam efficientem primam. licet enim homines taliter se habeant ad cultum membrorum: hoc tamen procedit ex ordinatione diuina. Unde dicit. SED DEUS temperauit corpus. abundantiorem honorem tribuendo ei membro cui deerat,

Nam homines hoc faciunt ex quodam diuino instinctu. secundum illud Job 33. Aperit aures virorum et erudiens eos instruit disciplina. secundo ponit causam finalem dicens. UT NON sit scisma in corpore. Quod quidem sequeretur si defectui membrorum non subueniretur. hoc autem scisma quantum ad membra corporis mystici manifeste vitatur dum pax ecclesiae custoditur per hoc quod singulis ea quae sunt necessaria attribuuntur. Unde et supra dictum est. cap. primo. Idipsum dicatis omnes: et non sint in vobis scismata. Sed quantum ad membra corporis naturalis scisma esset in corpore si debita proportio membrorum tolleretur.

¶ Deinde cum dicit. SED IN idipsum etc. Ponit comparationem membrorum adinuicem quantum ad mutuam sollicitudinem. Et primo proponit eam dicens. Non solum praedicta membra operantur adinuicem. SED ETIAM pro seinuicem sunt sollicita in idipsum, id est in vnitatem corporis conseruandi. Et hoc quidem manifeste in corpore naturali apparet. Nam quodlibet membrum naturales quasdam inclinationes habet ad iuuamentum aliorum membrorum. Unde et naturaliter homo opponit manum ad protegendum alia membra ab ictibus. Et similiter alii fideles qui sunt membra corporis mystici pro seinuicem sollicitudinem gerunt. secundum illud Eccl. 17. Unicuique mandauit deus de proximo suo. Et Gal. 6. Alter alterius onera portate. Secundo specificat hanc sollicitudinem. et primo in malis in quibus magis est manifestum. Unde dicit. ET SI quid scilicet mali patitur vnum membrum compatiuntur omnia membra. Quod quidem manifestum est in corpore naturali. Nam vno membro languente totum corpus quasi languescit: et ad locum languoris confluunt spiritus et humores quasi ad subueniendum. Et similiter oportet esse in fidelibus Christi. ut vnus malum alterius compatiatur. secundum illud Job. 30. Flebam quondam super eo qui afflictus erat: et anima mea compatiebatur pauperi. secundo in bonis. Unde subdit. SIVE gloriatur, id est quocunque modo vigoratur VNUM membrum. congaudent omnia membra. Quod etiam manifestum est in corpore naturali in quo vigor vnius membri in iuuamentum cedit aliorum membrorum. Sic oportet etiam esse in membris ecclesiae. ut vnusquisque bonis alterius congaudeat. Phil. 2. Gaudeo et congratulor omnibus vobis. Ro. 12. Gaudete cum gaudentibus et flere cum flentibus.

¶ Deinde cum dicit. VOS autem estis. Adaptat similitudinem ad propositum. Et primo quantum ad corporis vnitatem dicens. VOS autem scilicet qui ESTIS in vnitate fidei congregati estis CORPUS Christi. secundum illud Eph. 1. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam quae est corpus eius. secundo quantum ad membrorum distinctionem cum subdit. ET ESTIS membra de membro. Quod potest intelligi tripliciter. Uno modo sic. Estis membra dependentia de Christo membro. qui quidem dicitur membrum secundum humanitatem secundum quam praecipue dicitur ecclesiae caput. Nam secundum diuinitatem non habet rationem membri aut partis cum sit commune bonum totius vniuersi. Alio modo sic. VOS estis membra dependentia DE MEMBRO, id est quantum per me Christo acquisiti estis. secundum illud supra 4. In Christo Iesu per euangelium ego vos genui. Tertio potest exponi ut designaretur distinctio et series membrorum: ut sit sensus. VOS estis membra de membro, id est ita vobis coniungimini et ordinamini adinuicem sicut vnum membrum ad aliud.

¶ Deinde cum dicit. ET QUOSDAM quidem etc. Prosequitur de distinctione ministrationum. Circa quod tria facit. primo assignat ordinem ministrationum. secundo manifestat earum distinctionem ibi. NUNQUID Apostoli omnes etc. tertio ordinat eorum affectionem circa diuersas administrationes et gratias ibi. EMULAMINI autem etc. Circa primum duo facit. primo ponit maiores seu principales administrationes. secundo ministrationes secundarias ibi. OPITULATIONES etc. Maiores autem ministri in ecclesia sunt Apostoli ad quorum officium tria pertinent. Quorum primum est auctoritas gubernandi fidelem populum: quod proprie pertinet ad officium apostolatus. secundo facultas docendi. tertio potestas miracula faciendi ad confirmationem doctrinae. et de his tribus habetur Luc. 9. vbi dicitur. Conuocatis Iesus duodecim Apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia: et ut languores curarent. et misit illos praedicare regnum dei. In omnibus autem praedictis seruitutibus

tibus ordinatis illud qd̃ ē pncipale reseruat̃ supme potestati. Alia vo ēt iferiorib⁹ cōicant̃. Ptās aūt faciendi miracula ordinat̃ ad doctrinā sic̃ ad fidez. fm illud Mar. vlt⁹ Sermonez ɔfirmāte sequētib⁹ signis. Doctria aūt ordinat̃ ad gubnatiōez ppl'i sic̃ ad finē. fz illud. Hiere. 3. Dabo vobis pastores fm cor meuz: ⁊ pascent vos i scia ⁊ doctrina. Et iō pmus gradus iter ecclesiastica ministeria ē aplor. qb⁹ spālr cōpetit eccl'ie regimē. Et pp h̃ dic̃. ET DEVS posuit .i. ordiate collocauit. IN ECCLESIA qsdā .s. in determiatis ministerijs. fm illd̃ Jo. 15. Posui vos vt eatis. PRIMVM qdē Aplos: qr̄ eis regimini cōmisit ecclīā. fm illd̃ Luc. 22. Ego dispono vobis sic̃ disposuit mihi pr̄ me⁹ regnuz. Vñ ⁊ Apoc. 21 Sup duodeciz fundamēta ciuitat de scribunt̃ duodeciz Aplor noīa. Propter qd̃ ⁊ ipsi inter ceteros fideles pmatū in spūalib⁹ gratijs obtinuerunt. fm illud Ro. 8. Nos ipsi pmitias spūs hntes. Et q̃tus ad Aplos pcipue ptineat doctrie officiū: qb⁹ dictū ē Mat. vlt⁹ Eūtes docete oēs gētes: tn̄ alij i cōsortiū huj⁹ officij assumūt̃: q̄r qdā q se ipos reuelatiōes a deo accipiunt: q dicunt̃ pphete. qdā vo de his q̄ sunt alijs reuelata ppl'z istruūt. q dicunt̃ doctores. Vñ subdit. SECVNDO pphetas .s. q ēt i nouo testō fuerūt. Ob cui di Math. 11. Lex ⁊ pphete vsq3 ad Joānē. itelligit̃ de pphetis q futur̃ Christi aduētū pnūciauerunt. TERTIO doctores .s. vñ ⁊ Act. 13. di. Erāt in eccl'ia q̄ erat Antiochie pphete ⁊ doctores. Silr ēt ⁊ gr̄a miraculor fuit alijs cōicata q̄ pmit⁹ a Chr̄o data fuit Apostolis. Vnde subdit. DEINDE virtutes: .s. q .s. miracula faciunt circa ipsa elementa mūdi. Gal. 3. Operat̃ virtutes in nobis. Quantum autem ad miracula que fiūt in corporibus humanis subditur. EXINDE gr̄as curationū. .s. fm illud Luc. 9. Vt languores curarent.

¶ Deide cū dicit. OPITVLATIONES ⁊c̃. .s. Ponit minores siue scdarias admistratiōes: qr̄ū qdā ordinant̃ ad regimē eccl'ie qd̃ ad Aplat⁹ dignitatē ptinere diximus: qdā vo ad doctrinaz. Ad regimē eccl'ie ptinēt in gñali qdez opitulatiōes .s. illi qui opē ferūt maiorib⁹ plātis in vl'i regimine. sicut archidiaconi epis. fm illud Phil. 4. Adiuua illos q̄ mecū laborauerūt i euāgelio cū clemēte ⁊ ceteris adiutoribus meis. Jn spāli autez ponit GVBERNATIONES .s. sicut sunt parrochiales sacerdotes: qb⁹ cōmittit̃ gubernatio aliquar particulariū plebiū. Prouer. 11. Vbi nō est gubernator corruet ppl's. Ad doctrinā autē pertinet secūdario qd̃ subdit. LINGVARVM genera .s. q̃tuz ad illos qui varijs linguis loquunt̃ magnalia. vt dic̃ Act. 2. Ne .s. pp varietatē idiomatū euangelica doctrina ipediret̃. Q̃tū vo ad āmouēdū ipedimētū doctrie qd̃ posset puenire ex obscuritate sermonuz subdit. INTERPRETATIONES sermonum. .s. infra. 14. Qui loquitur lingua oret vt interpretetur.

¶ Deide cuz dic̃. NVNQVID oēs Apl'i ⁊c̃. .s. Manifestat distōnē pdictarū mistrationū dicēs. NVNQVID oēs .s. i eccl'ia SVNT Apl'i: .s. q.d. Nō. NVNQVID oēs prophete ⁊c̃. .s. Ex quo pz diuersitas harū administrationuz. Eccl. 33. Jn multitudine discipline dn̄i separauit eos. Et. 37. Non omnia oibus expediunt.

¶ Deide cū dic̃. EMVLAMINI aūt ⁊c̃. .s. Ordiat eoruz affectū circa pdicta spūalia dona dicēs. Cū multa sint dona spūssancti: vt supra dictū ē. EMVLAMINI .s. .i. desiderate charismata meliora. i. gr̄as potiores: vt .s. magis desideretis ea q̄ sunt meliora: puta pphetiā q̄ donū linguarū. vt ifra. 13. dicet̃. 2. ad Thes. vlt⁹ Oia pbate: qd̃ bonuz est tenete. Et vt in pmissis donis eorū affectus quiesceret subdit. ET ADHVC excellentiorem via3 demōstro .s. charitatē qua directius in deū itur. ps. Viā mandatorum tuor cucurri. Esa. 30. Hec est via ambulate in ea.

Cap. XIII.

SJ linguis hoīuz loquar ⁊ angelor̄uz: charitatē aūt nō habeā: factus suz es resonās: aut cymbalū tiniēs. Et si habeaz pphetiā: ⁊ nouerīz mysteria oīa: oēmq3 sciam: ⁊ si habeā oēm fidez: adeo vt montes loco dimouerā: charitatē aūt nō habeam: nihil sum. Et si isumaz in alimoniā oēs facultates meas: ⁊ si tradā corp⁹ meū: vt cōburar: charitatē aūt non habeā: nihil vtilitatis capio.

SJ linguis hoīuz loquar ⁊ angelorū: charitatē aūt nō habeā factus suz velut es sonās aut cymbaluz tiniens. Et si habuero pphetiaz ⁊ nouerim mysteria oīa ⁊ oēm sciam: ⁊ si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāsferaz: charitatē aūt nō habuero nihil suz. Et si distribuero in cibos pauperuz omnes facultates meas: ⁊ si tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest.

APostolus gr̄ar gratis dataruz distōnē assignauit: ⁊ ministrationū i qb⁹ mēbra eccl'ie distinguunt̃ hic agit de charitate q̄ insepabil'r ɔcomitat̃ gr̄az gratū faciētē. Et q2 pmiserat eis se demōstraturū viā excellētiorē: ondit pemīnētiā charitatis ad cetera gratuita dona. Et pmo q̃tū ad necessitatē: q2 .s. sine charitate alia dona gratuita non sufficiūt. Scdo q̃tū ad vtilitatē: q2 .s. p charitatem oia mala vitant̃ ⁊ oia bona agunt̃ ibi. CHARITAS patiens ē ⁊c̃. .s. Tertio q̃tū ad pmanētiā ibi. CHARITAS nunq̄ excidit ⁊c̃ .s. Oia aūt dona gratuita reducere vr̃ Apl's ad tria. Nā pmo ondit q̄ donū liguarum qd̃ ptinet ad locutionē sine charitate non valet. Scdo q̄ ēt non valēt ea q̄ ptinēt ad cognitionē ibi. ET SI habuero pphetiā ⁊c̃. .s. Tertio ondit idē de his q̄ ptinēt ad opationē ibi. ET SI distribuero i cibos pauper ⁊c̃. .s. Erat āt apud corinthios multū desiderabile donū liguar: vt infra. 14. patebit: ⁊ iō ab eo icipiēs dic̃. Promisi me demōstraturū excellētiorē viā: ⁊ h̃ pmo pz in dono liguar: q2 SI LINGVIS hoīuz .s. oīuz LOQVAR .s. i. si habuero donū gr̄e: p qd̃ loq possiz liguis oīuz hoīuz ⁊ ad maiorē abūdātiā subdit. ET ANGELORVM: charitatez aūt nō habeā fact⁹ suz velut es sonās aut cymbalū tiniēs .s. recta cōparatiōe vtit̃. Aia. n. p charitatē viuit q̄ viuit deo: q est aie vita. fm illud Deut. 30. Jpse ē vita tua. Vñ ⁊ pᶜ Jo. 3. di. Trāslati sumus de morte ad vitaz. qm̄ diligim⁹ fratres: q non diligit manet in morte. Recte ḡ cōparat loquelā charitate carentem sono rei mortue. s. eris aut cymbali: q2 lz clar sonū reddat: nō tn̄ est viuus: sz mortu⁹. Jta ēt locutio hoīs charitate carētis q̃tūcūq3 sit diserta: tn̄ hr̄ p mortua: q2 nō pficit ad meritū vite eterne. Est aūt dr̄ia iter es sonās ⁊ cymbalū tiniēs: q2 es cū sit planū ex pcussiōe simplicē sonū emittit. Cymbalū aūt cū sit ɔcauū ex vna pcussiōe sonū multiplicat: qd̃ ptinet ad tinnitū. Et ḡ cōparant̃

Omnia dona gratuita ad tria reducunt̃: ad donū liguar: cognitionū: ⁊ operationū.

g veritatez simplr pnūtiāt:cymbalo vo q veritatem multiplicāt ⁊ pnūtiant:multas rōnes ⁊ silitudies apponendo:⁊ ōnes plurimas eliciendo:q̄ tñ oīa sine charitate hñtur vt mortua. ℂ Cōsiderandum est aūt que lingue angeloꝝ dicant. Naȝ cū lingua sit membrum corporeū ⁊ ad eius viuȝ ptineat donū linguaꝝ:qđ interdū ligua dr:vt patebit ifra.14. Neutrū vr angelis cōpetere q mēbra nō hñt. Pōt g̃ dici q̄ p angelos intelligunt hoīes angeloꝝ officiū hñtes:q.s.aliis hoib⁹ diuina annunciant.fm illud Malach.2. Labia sacerdotis custodiūt sciam:⁊ legeȝ reqrūt ex ore eius:qa angelus dñi exercituū est. Sub h ergo sensu dr. Si linguis hoium loquar ⁊ angeloꝝ.i.non solū minoꝝ:sȝ ēt maioꝝ:q alios docent. Pōt etiā itelligi de ipsis incorporeis angelis:prout in.ps.dr. Qui facit angelos suos spūs. Et q̄uis nō habeāt linguā corporeā p silitudinē tñ lingua in eis dici pōt vis qua manifestant aliis:qđ hñt in mente. ℂ Est aūt sciendū q̄ in cognitiōe mentis angelice aliqd est de quo superiores angeli non loquūtur iferiorib⁹ neqȝ ecōuerso.s.ipsa diuina essentia quā omnes imediate vident deo se oib⁹ mōstrāte.fm illud Hiere.31. Nō docebit vltra vir pximuȝ suum ⁊ vir fratreȝ suum dicens cognosce dñm. Oēs.n.cognoscent me a minimo ad maximū eoꝝ. Aliqd autē est in cognitione mentis angelice:de quo supiores loquunt inferiorib⁹:sȝ nō ecōuerso. Et hō sunt diuine puidentie mysteria:quoꝝ plura cognoscunt in ipso deo supiores q clarius eū vident q̄ iferiores. Unī superiores de hōs inferiores istruūt vel illuminā:qđ locutio pōt dici. Aliqd vo est in cognitiōe mētis angelice de quo superiores loquunt iferioribus ⁊ ecōuerso:⁊ hō sunt occulta cordiuȝ.q̄ ex libero arbitrio depēdēt q̄ soli deo patent:⁊ his quoꝝ sunt.fm illud sup.2. Que sunt hois nemo nouit:nisi spūs hoīs q in ipso est. Que in notitiā alterius deueniūt eo cui sunt manifestāte siue sit inferior siue sup.er. Fit aūt hō manifestatio dū iferior angelus supiori loqtur:nō p illuminationē:sȝ p quēdam significationis modū. Est.n.in quolibet angelo aliqd:qa nālr ab altero angelo cognoscit. Dū g̃ id qđ est nālr notū pponit:vt signū eius qđ est ignotum:manifestat occultū:⁊ talis manifestatio dr locutio ad silitudinem hoium:qui occulta cordiū manifestāt aliis p voces sensibiles:aut per qđcūqȝ aliđ corpale exteri⁹ apparēs. Unde ⁊ ea que sunt in angelis nālr nota:inquātū assumunt ad manifestationē occultoꝝ:dicūtur signa vel nutus. Potestas aūt manifestandi cōceptus suū hoc modo metaphorice lingua nominatur.

ℂ Deide cū dicit. ET SI habuero ⁊c. Ostēdit idem de his q̄ ptinēt ad cognitionē. Est aūt attēdēdū:qa supra pposuit q̄tuor dona gratuita ad cognitionē ptinētia:sȝ sapientiā:sciam:fidē:⁊ pphetiā. Incipit g̃ hic a pphetia dicēs. ET SI habuero pphetiā per quā diuinit⁹ occulta reuelātur.fm illud.2. Pe.p. Nō enī volūtate humana allata est aliqñ pphetia:sȝ spūsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Scđo q̄tuȝ ad sapiētiaȝ subdit. ET NOVERIM oīa mysteria.i.occulta diuinitatis:qđ ptinet ad sapiētiā.fm illud sup.2. Loqmur dei sapiētiā i mysterio abscōditā. Tertio q̄tū ad sciaȝ dicit. ET OMNEM sciaȝ siue hūanit⁹ acqsitā sic habuerūt Phi:siue diuinit⁹ ifusam.sic habuerūt eā Apl'i. Sap.7. Dedit mihi eoꝝ q̄ sunt verā sciaȝ. Quarto q̄tuȝ ad fidē subdit. ET SI habuero oēm fidem:ita vt mōtes trāsferaȝ. Pōt aūt exponi id qđ dicit oēȝ fidē.idest oiuȝ articuloꝝ:sȝ meli⁹ est vt exponat oēȝ.i.pfectaȝ fidē pp illud qđ subdit. ITA VT mōtes transferaȝ. Dr.n. Mat.17. Si habueritis fidē:sicut granum synapis dicetis mōti huic trāsi hinc ⁊ trāsibit. Et q̄uis granū synapis sit minimū q̄titate:nō tñ itelligit p̄uitas:sȝ pfecta fides grano synapis cōparari. Dr.n. Math.21. Si habueritis fidē:⁊ nō hesitaueritis nō solū de ficulnea facietis:sȝ ēt si mōti huic dixeritis tolle ⁊ iactare in mari.fiet. Fides g̃ q̄ nō hesitat grano synapis cōparat:qđ q̄to magis atterit tanto magis ei⁹ fortitudo sentit. Obyciūt aūt aliq q̄ cū multi sancti pfectā fidē habuerūt:nullus legit mōtes trāstulisse:qđ q̄dem solnit p id qđ.s.12.dcm ē. Unicuiqȝ datur manifestatio spūs ad vtilitatē. Illo.n.mō loco ⁊ tpe miracula p gratiā spūsci fiūt quo ecclie reqrit vtilitas. Fecerūt autē sancti multa maiora q̄ trāslationē mōtiū:put erat fidelib⁹ vtile:puta suscitādo mortuos:diuidēdo mare:⁊ alia hō opa faciēdo. Et h ēt fecissent si necītas affuisset. Pōt ēt h trāsferri ad expulsionē demoniū de hūanis corpib⁹ q mōtes dicunt:pp supbiā. Hiere.13. Anteq̄ offendāt pedes vri ad mōtes caliginosos. Ecce ego ad te mons pestifer q corrūpis vniuersaȝ terrā. Attribuit aūt opatio miraculoꝝ fidei nō hesitāti:qa fides innitit oipotētie p quā miracula fiunt. Si inq̄ habuero oia pdicta ad pfectionē itellectus ptinētia:charitateȝ aūt nō habuero:p quā pficit voluntas:nihil sum.s.fm eē grē:de quo dr Eph.2. Ipsi⁹ sum⁹ factura creati in Chro Jesu i opib⁹ bonis. Unī ⁊ ꝫ quēdā dr Eze.28. Nihil fact⁹ es ⁊ nō eris in ppetuū. Qđ q̄dē fit pp defectū charitat p quā hō hr viuit intellectu pfc.10. Sine charitate autē ei⁹ visus bon⁹ nō ē. Unī ⁊.s.8⁹ dr:q̄ scia inflat:charitas aūt edificat. Est aūt attēdēdū q̄ Apl's hic loquit de sapiētia ⁊ scia.fm q̄ ptinēt ad dona grē gratis date:q̄ sine charitate eē pnt. Nā fm q̄ cōputāt inter septē dona spūsci nūq̄ sine charitate habentur. Unī ⁊ Sap.p.dr. In maliuolā aiaȝ nō itrabit sapiētia. Et Sap.10.dr. Dedit illi sciam sanctoꝝ. De pphia aūt ⁊ fide manifestū ē q̄ sine charitate hri pnt. Sȝ notandū ē hic q̄ fides firma ēt sine charitate miracula fac. Unī Mat.7.dicentibus. Nōne in noie tuo pphetauimus ⁊ multas virtutes fecimus dicet. NVNQVAM noui vos. Spūs.n.sanctus operat virtutes etiaȝ per malos:sicut ⁊ per eos loquitur veritatem.

ℂ Deinde cū dic. ET SI distribuero ⁊c. Ostēdit idē in his q̄ ptinēt ad opa q̄ ꝯsistūt in h q̄ hō faciat bona.fm illud Gal.6. Bonū faciētes nō deficiam⁹:⁊ i h q̄ patienter sustineat mala.fm illō.ps. Bn patiētes erunt:vt annūtiēt. Inter cetera vo bona opa magis cōmēdāt opa pietatis.fm illō.p' ad Thi.4. Pietas ad oia vtilis est. Circa qđ op⁹ q̄tuor cōditiōes designat. Quaꝝ p⁹ est q̄ opus pietatis nō totū ꝯgregēt in vnū:s diuidat in plures.fm illud.ps. Dispsit dedit pauperib⁹. Et h designat cū dr. SI DISTRIBVERO. Scđo vt op⁹ pietatis fiat ad subueniēdū necessitati:nō ad seruiēdū superfluitati.fm illud Esa.58. Frāge esurienti panē tuū:⁊ hoc designat cū dr. IN CIBOS pauperū. Tertio vt opus pietatis exhibeat idigentib⁹.fm illud Luc.14. Cū facis ꝯuiuiū voca pauperes:⁊ h designat cum dr. PAVPERVM. Quarto ad pfectionem ptinet:vt hō oia bona sua in opa pietatis expēdat.fm illud Mat.19. Si vis pfect⁹ eē vēde oia q̄ habes ⁊ da paupib⁹:⁊ h designat cum dr. OMNES facultates meas. Inter mala vo q̄ qs sustinet patiēter potissimū ē martyriū. Unī dr Mat.5. Beati q psecutionē patiunt pp iustitiā. Qđ etiā 4r cōmēdat. Prio qdē:qa laudabilius est q̄ necessitate iminēte:puta pp defensioneȝ fidei seipsū offerat passiōi:q̄ si dephensus patiat. Et ideo dicit. SI

TRADIDERO

Ligue angeloꝝ p hoibus supiorib⁹ vel p liguis metaphorice dr tur.

Essencia diuina nō puenit i cognitiōe angeloꝝ iferioꝝ p supiores:sed ea que sunt p videntie diuine.

Ad cognitionē q̄tuor dona ꝯcurrunt sapia:scia:fides:pphia.

Per oēm fidē ⁊ articulos ⁊ pfecte fidei intellit pua fides.i.pfecta sicut granuȝ sinapis.

Miracula ā sāt facta a sanctis neqȝ vtilia nisi fm q̄ ad vtilitatem ecclie pficere poterant.

Dona grē ā ñ charitate ā pnt esse.

TRADIDERO.]Sicut et de Christo dicitur Ephe.5.Tradi/dit semetipsum pro nobis.Secundo quia grauior est corporis hu/mani iactura quam rerum:de quo tamen quidam commendantur.Heb.4.Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio sustinuistis.Et ideo dicit.CORPVS.]Esa.50.Dedi corpus meum percutienti/bus.Tertio laudabilius est quod aliquis corpus suum exponat supplicio quam corpus filii vel cuiuscunque propinqui:de quo tamen commendatur quedam mulier.2 Machab.7.Supra modum videtur mirabilis et bonorum memoria digna que pereuntes septem filios sub vnius diei tempore conspiciens bono animo fere/bat.Et ideo dicit.MEVM.]Judith.5.Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini pro domino.Quarto redditur mar/tyrium laudabilius ex acerbitate pene de quo subditur.ITA VT ardeam]sicut Laurentius Eccl.48.Quasi ignis effulgens,et thus ardens in igne.Si in quantum predicta opera tam excellentia fecero.CHARITATEM autem non habuero:] vel quia simul cum predictis operibus adest voluntas peccandi mor/talis:vel quia fiunt propter inanem gloriam.NIHIL mihi prodest] scilicet quantum ad meritum vite eterne:que solis diligentibus deum repromittitur.Secundum illud Job.37.Annuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit.Et notandum quod locutionem:que est vox animalis si sit sine charitate comparat non existit:opera autem que fiunt propter finem:si sint sine charitate dicit esse infructuosa.Sap.3.Uacua est spes eorum et labores sine fructu.

Supra.10. Phil.2. ¶ †Charitas patiens est:benigna est:† charitas non inuidet:charitas non est perperam:non inflatur:non est fa/stidiosa:non querit que sua sunt:non irritatur:non co/gitat malum:non gaudet de iniustitia:sed congau/det veritati:omnia suffert:omnia credit:omnia sperat:omnia sustinet.

¶ Charitas patiens est:benigna est. Chari/tas non emulatur:non agit perperam:non inflatur: non est ambitiosa:non querit que sua sunt:non irritatur:non cogitat malum:non gaudet super iniquitate:congaudet autem veritati.Omnia suffert/omnia sperat/omnia sustinet. Lec. III.

Postquam Apostolus ostendit charitatem esse adeo necessa/riam quod sine ea nullum spirituale donum suffi/ciat ad salutem:hic ostendit eam adeo esse vtilem et efficacis vir/tutis:quod per eam cuncta opera virtutis implentur.Et primo premittit duo quasi generalia.Secundo subiungit in speciali vir/tutum opera:que per charitatem complentur ibi.CHARITAS non emulatur etc.]Circa primum duo facit.Nam omnis virtus consi/stit in hoc quod aliquis in operando bene se habeat in sustinen/do mala vel in operando bona.Quantum igitur ad tolerantiam malorum dicit.CHARITAS patiens est].i.facit patienter tolerari mala.Cum enim homo diligit aliquem propter eius amorem de facili tolerat quecunque difficilia.Et similiter qui diligit deum propter eius amorem patienter tolerat quecunque aduersa.Unde et Cant.8.dicitur.Aque multe non potuerunt extinguere chari/tatem:nec flumina obruent eam.Jac.1.Patientia opus perfe/ctum habet.Quantum autem ad operationem bonorum sub/dit.BENIGNA est.]Benignitas autem dicitur:quasi bona igneitas:vt scilicet sicut ignis liquefaciendo effluere facit:ita cha/ritas hoc efficit:vt bona que homo habet non sibi soli retineat: sed ad alios deriuet.Secundum illud Prouer.5.Deriuentur fon/tes tui foras:et in plateis aquas tuas diuide.Quod quidem charitas facit.Unde prime Jo.3.dicitur.Qui habuerit substan/tiam mundi:et viderit fratrem suum necesse habere:et clause/rit viscera sua ab eo quomodo charitas dei manet in eo?Unde et Ephe.4.dicitur.Estote inuicem benigni et misericor/des.Et Sap.1.dicitur:Benignus est spiritus sapientie.

Quid beni/gnitas.

¶ Deinde cum dicit.CHARITAS non emulatur etc.]Pro/ponit in speciali virtutum opera que charitas efficit:quia ad virtu/tem duo pertinent.scilicet abstinere a malo et facere bonum.Secundum il/lud ps.Declina a malo et fac bonum.Et Esa.1.Quiesci/te agere peruerse.discite benefacere.Primo ostendit quomodo charitas facit omnia mala vitare.Secundo quomodo facit omnia bo/na efficere ibi.CONGAVDET autem veritati etc.]Ma/lum autem efficaciter non potest homo deo facere:sed solum sibi et pro/ximo.Secundum illud Job.35.Si peccaueris quid ei nocebis? Et postea subditur.Homini qui similis tibi est nocebit impietas tua.Primo igitur ostendit quomodo per charitatem vitantur mala:que sunt contra proximum.Secundo quomodo vitantur mala quibus aliquis deor/dinatur in seipso ibi.NON inflatur etc.]Malum autem quod est contra proximum potest esse in affectu et in effectu.In affectu quidem precipue est autem per inuidiam quia dolet de bonis proximi:quod dire/cte contrariatur charitati ad quam pertinet quod homo diligat proximum sicut seipsum:vt habetur Leui.19.Et ideo ad charitatem pertinet: vt sicut homo gaudet de bonis propriis:ita gaudeat de bonis proximi.Ex quo sequitur quod charitas excludat inuidiam.Et hoc est quod dicit.CHARITAS non emulatur].i.non inuidet:quia scilicet facit cauere inuidiam.Unde et in ps.dicitur.Noli emulari in ma/lignantibus.Et Prouer.25.Non emuletur cor tuum peccatores. Quantum ad effectum subdit.NON agit perperam].i.peruerse contra aliquem.Nullus enim iniuste agit contra illum quem diligit:sicut seipsum.Esa.1.Quiescite agere peruerse.

Ad virtutem duo concurrunt abstinere a ma/lo et facere bo/num.

Malum contra proxi/mum in affectu et effectu.

¶ Deinde cum dicit.NON inflatur etc.]Ostendit quomodo charitas facit vitare mala quibus aliquis deordinatur in seipso.Et primo quantum ad passiones.2o quantum ad electionem ibi.NON cogitat malum.]Ostendit igitur primo quod charitas repellit inordinatam pas/sionem quantum ad tria.Primo quidem quantum ad superbiam que est inor/dinatus appetitus proprie excellentie.Tunc autem inordinate suam excellentiam appetit:qui non sufficit ei contineri in eo gradu:qui sibi est a deo institutus.Et ideo dicitur Eccl.10.Initium superbie hominis apostatare a deo.Quod quidem fit dum homo non vult contineri sub regula ordinationis diuine.Et hoc repu/gnat charitati:qua quis super omnia deum diligit.Col.2.Infla/tus sensu carnis sue:et non tenens caput etc.Recte autem su/perbia inflationi comparatur.Nam id quod inflatur non habet solidam magnitudinem:sed apparentem:ita superbi videntur quidem esse si/bi magni:cum tamen vera magnitudine careant:que non potest esse absque ordine diuino.Sap.4.Dirumpet illos inflatos sine voce.Est autem principalis superbie filia ambitio:per quam ali/quis querit preesse:quam et charitas excludit que potius pro/ximis eligit ministrare.Secundum illud Gal.5.Per charitatem spi/ritus seruite inuicem.Et ideo subdit.NON est ambitiosa] idest facit homines ambitionem vitare.Eccl.7.Noli querere ab homine ducatum:neque a rege cathedram honoris.Secundo ostendit quomodo charitas excludit inordinationem cupiditatis cum dicit.NON querit que sua sunt.]vt intelligatur cum precisione: idest neglectis bonis aliorum:nam qui diligit alios:sicut seipsum bona aliorum querit:sicut et suiipsius.Unde et supra.10.Apostolus di/xit.Non querens quod mihi vtile est:sed quod multis vt salui fiant.

Ambitio fi/lia superbie.

¶ Contra quod de quibusdam dicitur Phil.2.Omnes que sua sunt que/runt:non que Jesu Christi.Potest et aliter intelligi:non querit que sua sunt.i.non repetit ea que sunt sibi ablata.scilicet in iudicio cum scandalo:quia magis amat salutem proximi quam pecuniam.Secundum illud Phil.vlti.Non quero datum:sed requiro fructum abun/dantem in iustitia vestra.Quod tamen qualiter intelligendum sit.su/pra.6.dictum est.Tertio ostendit quomodo charitas excludat inordinationem ire dicens.NON irritatur].i.non prouocatur ad iram.Est enim ira inordinatus appetitus vindicte.Ad charitatem autem pertinet magis remittere offensas quam super modum aut inordinate vindicare.Secundum illud Col.3.Do/nantes vobismetipsis:siquis aduersus aliquem habet querelam. Jac.1.Ira viri iustitiam dei non operatur.

¶ Deinde cũ dicit. NON cogitat rc.] Ostẽdit quõ p charitatẽ excludit inordinatio electionis. Est aũt electio: vt dĩ in .3. ethicorũ appetitus p̃consiliati. Tũc ğ hõ peccat ex electiõe: r nõ ex passiõe: qñ ex cõsilio rõnis affectus eius puocat ad malũ. Charitas ğ p̃mo qdẽ excludit puersitatẽ cõsilij: r iõ dicit. NON cogitat malũ] .i. nõ pmittit excogitare quõ aliqs pficiat malũ. Mich. 2. Ue q cogitatis inutile r opamini malũ in cubilib' vestris. Esa. p. Auferte malũ cogitationũ vestrarũ ab oculis meis. ¶ Uel charitas NON cogitat malũ:] qa nõ pmittit hoiẽ p varias suspitiões. r temeraria iudicia cogitare malũ de p̃ximo. Mat. 9. Ut qd cogitatis mala in cordib' vestris. Scdo charitas excludit inordinatũ affectũ malorũ cũ dic. NON gaudet sup iniquitate.] Ille. n. q ex passiõe peccat cũ quodã remorsu r dolore peccatum cõmittit: sz ille q peccat ex electione gaudet ex hoc ipso q peccm cõmittit. Fm illud Prou. 2. Qui letant cũ malefecerint r exultãt in rebus pessimis. Hoc aũt charitas ipedit inq̃tũ est amor sũmi boni cui repugnat oẽ peccm. ¶ Uel dic q charitas NON gaudet super iniquitate] .i. a proximo cõmissa quimo de ea luget inquãtũ cõtrariatur proximorũ saluti quã cupit. 2° Cor. 12. Ne iterũ cũ venero humiliet me deus apd vos r lugeã multos ex his q añ peccauerũt.

Mic. cap. 2.

¶ Deinde cũ dic. CONGAUDET aũt rc.] Ostẽdit quõ charitas facit operari bonũ. Et p̃ q̃tũ ad p̃ximũ. 2° quãtũ ad deũ ibi. OMNIA credit rc.] Q̃tũ ad p̃ximũ ãt hõ opaĩ bonũ dupl'r. Prio qdẽ gaudẽdo de bõis eiᵘ. Et q̃tũ ad hoc dicit. CONGAUDET aũt veritati] .s. proximi: vel VITE] vel DOCTRINE:] vel IUSTITIE] ex eo q p̃ximũ diligit sicut scripz. in 2°. Jo. gauisus sũ valde venietib' fratrib': r testimoniũ phibentibus veritati tue: sicut in charitate ambulas. Scdo in hoc q hõ mala p̃ximi sustinet put decet. Et q̃tũ ad hoc dicit. OMNIA suffert] .i. absq̃ turbatiõe sustinet oẽs defectus proximorũ: vel queeũq3 aduersa. Ro. 15. Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorũ sustinere. Gal. 6. Alter alterius onera portate: r sic adimplebitis legem Christi .s. charitatem.

¶ Deide cũ dic. OMNIA credit.] Ostẽdit quõ charitas faciat operari bonũ in cõparatione ad deũ. Qõ qdẽ fit p̃cipue p v̄tutes theologicas: q̃ hñt deũ p obiecto. Sunt aũt p̃ter charitatẽ due v̄tutes theologice: vt infra dicet: sc3 fides r spes. Quãtũ ğ ad fidem dicit. OMNIA credit] .s. q̃ diuinit' traduntĩ. Gen. 15. Credidit Abraã deo r reputatũ est ei ad iustitiã. Credere ão oia: q̃ ab hoie dicuntĩ ẽ leuitatis. Fm illud. Eccl'. 19. Qui cito credit leuis est corde. Quãtũ ãt ad spez dicit. OMNIA sperat] que .s. pmittuntĩ a deo. Eccl. 2. Qui timetis deũ sperate in eũ. Et ne spes frangaĩ p dilationem subdit. OMNIA sustinet] .i. patiẽter expectat que pmittuntĩ a deo q̃uis dilata. Fm illud Abacuc. 2. Si morã fecerit expecta eum. Ps. Confortetĩ cor tuũ r sustine dominum.

¶ Charitas nũq̃ excidit: siue pphetie abolebuntĩ: siue lingue cessabũt: siue scia abolebiĩ. Ex p̃te. n. cognoscimus: r ex p̃te pphetamus. At vbi venerit qõ pfectum est: tunc qõ ex p̃te est abolebiĩ. Cum essem puer: vt puer loquebar: vt puer sentiebam: vt puer cogitabam: at vbi factus sum vir: aboleui puerilia.

¶ Charitas nũq̃ excidit siue pphetie euacuabũtur: siue lingue cessabũt: siue scia destrueĩ. Ex p̃te. n. cognoscimus r ex p̃te prophetamus. Cũ aũt venerit qõ pfectuz est: euacuabitĩ qõ ex p̃te est. Cũ essez puulus: loq̃bar vt puulus: sapiebã vt puulus: cogitabã vt paruulus. Qñ autẽ factus suz vir: euacuaui que erãt paruuli.

Lec. III.

Postq̃ Apls ostẽdit q charitas excellit alia dona spũalia ncẽitate r fructuositate: h̃ ostẽdit excellẽtiã charitatis ad alia dona q̃tũ ad pmanentiã. Et circa h̃ tria facit. Primo p̃ponit diãm charitatis ad alia dona spũalia: q̃tũ ad pmanẽtiã. Secũdo pbat qõ dixerat ibi. EX PARTE eniz cognoscimus rc.] Tertio infert cõnez itẽtã ibi. NUNC autẽ manet rc.] Circa p̃mũ duo facit. Prio pponit pmanẽtiã charitatis. Scdo cessationẽ aliorũ donorũ ibi. SIVE pphetie rc.] Dicit ğ p̃. CHARITAS nũq̃ excidit.] Qõ qdaz male itelligẽtes in errorẽ ecciderũt dicentes q charitas semel habita nũq̃ põt amitti: cui vĩ cõsonare qõ dĩ. 1. Jo. 3. Ois q nat' est ex deo peccm nõ facit: qm semẽ ipsi' in eo manet: sz hui' dicti p̃mo qdẽ snia falsa ẽ. Põt. n. aliqs charitatẽ hñs a charitate excidere p peccm. Fm illud Apoc. 2 Charitatẽ tuã p̃mam reliq̃sti. Memor esto: itaq3 vñ excideris r age pniaz. Et h̃ iõ est: qa charitas recipiĩ in oia hoie. Fm moduz ipsi': vt sc3 possit ea vti vel non vti. Dũ ão ea vtiĩ hõ peccare nõ põt: qa vsus charitatis ẽ dilectio dei sup oia: r iõ nihil restat: pp qõ hõ deũ offendat: r p hũc modũ itelligiĩ ãbũ Jo. inductũ. 2° p̃dicta snia nõ est fm itẽtiõez Apl'i: qa nõ loqtur hic de cessatiõe donorũ spũaliũ: p peccm mortale: sz poti' de cessatiõe donorũ spũaliũ: q̃ ptinẽt ad hãc vitã: p gliã supueniẽtẽ. Uñ sensus Apli ẽ. CHARITAS nũq̃ excidit] qa .s. sic ẽ in statu vie: ita pmanebit i statu p̃rie: r cũ augmẽto. Fz illud Esa. 31. Dixit dñs cui' ignis ẽ i syon .s. ecclia militãte: r caminus eius in hierusalez .i. in pace celestis patrie.

Charitas hĩs aliqñ ñ pot se admittere ...

¶ Deinde cũ dic. SIVE pphetie rc.] Proponit cessationẽ aliorũ donorũ spũaliũ: r spãl'r eorũ: q̃ p̃cipua videntĩ. Prio q̃tũ ad pphiaz dicit. SIVE prophetie euacuabuntĩ] .i. cessabũt: qa .s. in futura glia pphetia locũ nõ habebit p̃pter duo. Prio qdẽ qa pphetia respicit futurũ: status aũt ille nõ expectabit aliqd i futurũ: sed erit finale cõplemẽtũ oĩuz eorũ: q̃ ante fuerãt pphetata. Uñ in. ps. dĩ. SICUT audiuimus] .s. p pphetas: ita r vidimus p̃ntial'r in ciuitate dñi virtutũ. Scdo qa pphetia est cũ cognitione figurali r enigmatica: q̃ cessabit in p̃ria. Uñ dĩ Nũeri. 12. Siqs fuerit iter vos propheta dñi: p somniũ aut in visione apparebo ei: vel per somniũ loquar ad illũ. Et Osee. 12 In manib' pphetarũ assimilat' suz. Scdo q̃tũ ad donũ linguarũ dicit. SIVE lingue cessabũt.] Qõ qdẽ nõ est itelligẽdũ q̃tũ ad ipsa mẽbra corporea: q̃ lingue dicuntĩ: vt dĩ infra. 15. Mortui resurgẽt icorrupti .i. absq3 diminutiõe membrorũ. Neq3 aũt itelligẽdũ est q̃tũ ad vsum lingue corporee. Est eniz futura in patria laus vocalis. Fm illud ps. Exultatiões dei in gutture eorũ: vt glo. ibidẽ exponit. Est ğ itelligẽdũ q̃tũ ad donũ linguarũ: quo .s. aliqui in p̃mitiua ecclesia linguis varijs loq̃bantĩ: vt dicitur Act. 2. In futura. n. glia q̃libet qualibet linguã intelliget. Uñ nõ erit necessariũ varijs linguis loq. Nã etiã a p̃mordio glis humani: vt dĩ Gen. 11. Un' erat fmo r vnũ labiũ oĩb': qõ multo magis erit in vltimo statu in quo erit vnitas cõsumata. Tertio q̃tũ ad scientiam subdit. SIVE scia destrueĩ.] Ex quo quidam accipere voluerũt q sciẽtia acquisita total'r perdiĩ cum corpore. Ad cuius veritatis inquisitionez cõsiderare opz q duplex

Prophetia respicit futurum.

Vis cognitiua duplex/sensitiua et intellectiua.

duplex est vis cognitiua.s.vis sensitiua et vis itellecti/
ua. Inter quas est dria:qa vis sensitiua est act⁹ organi
corporalis:et iõ necesse ẽ q̈ desinat corpore corrupto:
vis aũt itellectiua nõ est act⁹ alicui⁹ organi corporei:
vt pbaẽ in 3° de aia. et iõ necesse ẽ q̈ maneat corpore
corrupto. Si g̃ aliqd scie acq̃site ↄseruet̃ in pte aie in/
tellectiue necesse ẽ q̈ id pmaneat post mortẽ. Quidã
ergo posuerũt q̈ spẽs itelligibiles nõ ↄseruant̃ in itel
lectu possibili:nisi q̃diu itelligit. Cõseruant̃ aũt spẽs
phãtasmatũ in potẽtijs aie sensitiue:puta in memora
tiua et imagiatiua. Ita.s.q̈ semp itellect⁹ possibilis:qñ
de nouo vult itelligere ẽt q̃ prius itellexit idiget abstra
here a phãtasmatib⁹:p lumẽ itell'is agẽtis. Et s̃m hoc
ↄñs ẽ q̈ scia hic acq̃sita nõ remaneat post mortez. Sz
hec positio est p̃ gdẽ ↄ rõnẽ. Manifestũ est.n.q̈ spẽs
intelligibiles in itellu possibili recipiunt̃ ad min⁹ duz
actu itelligit. Qd aũt recipit̃ in aliquo ẽ in eo p modũ
recipiẽtis. Cũ g̃ suba itellect⁹ possibilis sit imutabilis
et fixa.ↄñs est q̈ spẽs itelligibiles remaneãt in eo im/
mobilr. ¶ Scdo est ↄ auctez Arist in 3° de aia:q dit.
q̈ cũ itellus possibilis ẽ sciẽs vnũqdqz:tũc ẽt ẽ intelli
gẽs in potẽtia. Et sic pz q̈ hz spẽs itelligibiles p quas
dr sciens:et tñ adhuc est in potẽtia ad intelligẽdum in
actu:et ita spẽs itelligibiles sunt in itellu possibili:etiã
qñ nõ itelligit actu. Vñ ẽt ibidẽ Phs dicit q̈ aia itel/
lectiua ẽ locus spẽruz:qa.s.in ea ↄseruant̃ spẽs itelligi
biles. Indiget tñ in hoc vita ↄuertere se ad phãtasma
ta:ad h̃ q̈ actu itelligat:nõ solum vt abstrahat spẽs a
phãtasmatib⁹:sz ẽt vt spẽs habitas phãtasmatib⁹ ap/
plicet:cui⁹ signuz est q̈ leso organo v̄tutis imaginati/
ue:vel ẽt memoratiue:nõ solũ ipedit̃ hõ ab acq̃sitiõe
noue scie:sz ẽt ab vsu scie prius habite. Sic g̃ remanet
scia in aia post corpis mortẽ q̃tũ ad spẽs itelligibiles;
nõ aũt q̃tũ ad ispectionẽ phãtasmatũ:qua aia sepata
nõ indigebit:habens esse et operationem absqz corpo
ris cõmunione. Et s̃m hoc Apostolus hic dicit:q̈ scia
destruetur.s.s̃m conuersionẽ ad phantasmata. Unde
et Esa.29.dicitur. Peribit sapientia a sapientibus:et in
tellectus prudentium eius abscondetur.

¶ Deinde cũ dit̃. EX PARTE.n.cognoscimus.] Pro/
bat qd dixerat. Et p̃ iducit pbationẽ.2° manifestat ea
q̃ in pbatiõe ↄtinent̃ ibi. CVM essez puulus etc.] In/
ducit g̃ p̃ ad pbãdũ ppositũ talẽ rõnẽ. Adueniẽte pfe/
cto cessat iperfectũ:sz dona alia p̃ter charitatẽ hñt im
perfectionẽ. g̃ cessabũt supueniẽte pfectiõe glie. Prio
ergo pponit minorẽ ppõnẽ quo ad iperfectionẽ scie
cũ dicit. EX PARTE.n.cognoscimus].i.iperfecte. Nã
pars hz rõnẽ iperfecti. Et h̃ pcipue verificat̃ q̃tũ ad
cognitionẽ dei. s̃m illud Iob.36. Ecce de⁹ magnus vin
cens sciam nr̃az. Et.26. Ecce hec ex pte dicta sunt via/
ruz eius. Proponit ẽt iperfectionẽ pphetie cũ subdit.
ET EX parte].i.iperfecte PROPHETAMVS.] Est
eñi pphetia cognitio cũ iperfectiõe:vt dcm̃ est. Tacet
aũt de dono linguaz:qd est iperfectius his duob⁹:vt
infra.14.patebit. Scdo ponit maiorez dicens. CVM
aũt venerit qd pfectũ est].i.pfectio glie.euacuabit̃ qd
ex pte est.i.ois iperfectio tollet̃. De qua pfectiõe dr.1.
Pe.vlti°. Modicũ passos ipse perficiet. Sz s̃m h̃ vr̃
q̈ ẽt charitas euacuet̃ p futurã gl'iaz:qa ipsa est iper/
fecta in statu vie p cõparatiõnẽ ad statuz p̃rie. Dõm g̃
q̈ iperfectio dupl'r se hz ad id. qd dr̃ iperfectũ. Qñqz
eñi est de rõne eius:qñqz v̄o nõ:sz accidit ei sic iper/
fectio ẽ de rõne pueri:nõ aũt de rõne hoĩs. Et iõ adue
niente pfecta etate cessat qdẽ pueritia:sz hũanitas fit
perfecta. Impfectio ẽ g̃ de rõne scie:prout hic de deo
habet̃:inq̃tũ.s.cognoscit̃ ex sensibilib⁹:et similr de ra
tiõe pphetie inq̃tũ est cognitio figuralis:et in futurũ
tendẽs:nõ est autẽ de rõne charitatis ad quã cognitũ
bonum diligere pertinet:et ideo superueniẽte pfectio/
ne glorie cessat prophetia et scientia:charitas aũt non
cessat:sed magis perficit̃:quia quanto pfectius cogno
scet̃ deus:tanto etiam perfectius amabitur.

¶ Deide cũ dicit. CVM essem paruulus etc.] Manife
stat ea q̃ pmissa sunt. Et p̃ manifestat maiorẽ.s.q̈ ve/
niẽte pfecto cessat iperfectũ. Scdo manifestat mino/
rẽ.s.q̈ scientia et pphetia sint ipfecta ibi. VIDEMVS
nũc etc.] Ondit aũt pmũ p silitudinẽ pfecti et iperfecti
qd inuenit̃ in etate corporali. Vñ et p̃ describit iperfe
ctũ etatis corporalis dicẽs. CVM essem paruulus]scz
etate. LOQVEBAR vt paruulus].i.put cõgruit puu/
lo.s.balbutiẽdo. Vñ pp nãlẽ defectũ locutionis:q est
in paruulis cõmẽdat̃ sapia. Sap.10. Os linguas ifan/
tiuz fecit disertas:et vt puulus loqtur:q vana loqt̃. ps.
Vana locuti sunt vnusqsqz ad pximũ suũ. Quãtũ v̄o
ad iudiciũ subdit. SAPIEBAM vt paruulus].i.appro
babã vel reprobabã aliq̃ stulte vt faciũt paruuli:qui
qñqz p̃ciosa ↄtẽnũt et vilia appetũt:vt dr̃ Prouerb.1.
Usquequo puuli diligitis ifantiã:et stulti ea q̃ sũt sibi
noxia cupiẽt. Sapiũt g̃ vt puuli q spũalib⁹ contẽptis
terrenis iherẽt:de qb⁹ dr̃ Phil.3. Gl'ia in ↄfusiõe eoz
qui terrena sapiũt. Quãtũ aũt ad rõnis discursum di/
cit. COGITABAM vt puulus].i.aliq̃ vana. Vñ et in
ps.dr̃. Dñs scit cogitatiões hoĩuz qm̃ vane sunt. Et vr̃
Apl's ordie pposterо hec tria ponere. Nã locutio pre
exigit iudiciũ sapiẽtie:iudiciũ v̄o p̃supponit cogitatio
nes rõnis. Et h̃ satis ↄgruit iperfectiõi puerili:in qua
est locutio sine iudicio:et iudicium sine deliberatione.
Põt aũt referri qd dicit. LOQVEBAR vt paruulus]
ad donum linguarum:cum dicit. SAPIEBAM vt par
uulus.]ad donuz prophetie:qd autẽ subdit. COGITA
BAM vt paruulus.]ad donum sciẽtie. Scdo ponit
id qd pertinet ad pfectionẽ etatis dicens. QVANDO
autẽ factus sum vir].i.quãdo pueni ad pfectã et virilẽ
etatez EVACVAVI].i.abieci ea QVE erãt puuli:]qz
vt dr̃ Esa.65. Puer centum annoz morieẽ:et peccator
centum annoz maledictus erit. Et est attendendũ q̈
Apostolus hic comparat statum presentem pueritie p
pter imperfectionem:statum autem future glorie pro
pter perfectionem virili etati.

¶ Cernimus enim nunc per speculum in enigma/
te:tunc autem facie ad faciem:nunc cognosco ex
parte:tũc v̄o cognoscam quẽadmoduz et cogni/
tus sum. Nũc autem manet fides:spes:charitas:
tria hec:sed maxima in his charitas.

¶ Uidemus nunc per speculuz in enigma/
te:tunc autem facie ad faciẽ. Nunc cogno/
sco ex parte:tunc autem cognoscaz:sicut et
cognitus sum. Nunc autem manent fides/
spes/charitas:tria hec. Maior autẽ horuz
est charitas. Lec. IIII.

Hic loquitur de visione que est cognitio dei.
Unde omnia precedentia do/
na euacuanda sunt intelligenda.s̃m q̈ ordinantur ad
cognitionem dei. ¶ Circa hoc duo facit. Primo eniz
probat id quod intendit in generali. Secundo in spe/
ciali de seipso ibi. NVNC COGNOSCO etc.] Dicit g̃
dixi q̈ ex parte cognoscimus:qa NVNC VIDEMVS

Quid sit videre in enigmate.

per speculuz ⁊ in enigmate.]sed TVNC]scz in patria videbimus FACIE AD faciez.]Ubi primo considerandum est quid sit videre per speculuz in enigmate. Secundo quid sit videre facie ad faciem. Sciendus est ergo q sensibile aliquid potest tripliciter videri:

Sensibile vr 3' p̃ p sui pñtiã i re vidente. 2° p suam similitudinez in sensu imediate ab ipsa re. 3° p similitudinē nō driuatã imediate a re sz a similitudie rei.

scz aut per sui presentiam in re videnteːsicut ipsa lux que presens est oculoːaut per presentiam sue similitudinis in sensu imediate deriuatam ab ipsa reːsicut albedo que est in pariete videtur non existente ipsa albedine presentialiter in oculoːsed eius similitudineː lz ipsa similitudo non videatur ab eo: sed per presentiam similitudinis non imediate deriuate ab ipsa reːsed deriuate a similitudie rei in aliquid aliud: sicut cū videtur aliquis homo per speculum. Non enim similitudo hominis imediate est in oculoːsed similitudo hominis resultantis in speculo. Per hunc ergo modū loquendo de visione dei: dico q naturali cognitione solus deus videt seipsumːquia in deo idem est sua essentia ⁊ suus intellectus. Et ideo sua essentia est p̃sens suo intellectui. Sed secundo modo forte angeli naturali cognitione deum vident inquantum similitudo diuine essentie relucet immediate in eos. Tertio vero modo cognoscimus nos deum in vita ista inquantum inuisibilia dei per creaturas cognoscimusːvt di Ro.i. Et ita tota creatura est nobis sicut speculum quoddā: quia ex ordine ⁊ bonitate ⁊ magnitudie que in rebus a deo causata suntː venimus in cognitionem sapientie bonitatis ⁊ eminentie diuine. Et hec cognitio dicitur visio in speculo. ¶ Ulterius autem sciendū est q huiusmodi similitudo que est similitudinis in alio relucentis est duplexːquia aliquando est clara ⁊ apertaːsicut illa que est in speculoːaliquando obscura ⁊ occultaː⁊ tunc illa visio dicit enigmaticaːsicut cuz dico. me mater genuitː⁊ eadem gignitur ex me. Istud est per simile occultuz. Et dicitur de glacie que gignitur ex aq̃ cōgelata ⁊ aqua gignitur ex glacie resoluta. Sic ergo patet q visio per similitudinē similitudinis est in speculo per simile occultuz in enigmateːsed p simile clarus ⁊ apertum facit aliā spēm allegorice visionis. Inquātum ergo inuisibilia dei per creaturas cognoscimus dicimur videre per speculū. Inquātum vero illa inuisibilia sunt nobis occultaːvidemus in enigmate. Uel aliter videmus nunc per speculuz .i. per rōnem nostrāː⁊ tūc

Ly per/designat virtutez rōn.

ly per/designat virtutem rōn. q. d. videmus per speculum .i. virtute aie nostre. ¶ Circa 2m vero sciēdū est q deus sm q deus non hz faciezː⁊ ideo hoc quod dicit. Facie ad faciem metaphorice dicit. Cum. n. videmus aliqd in speculo non videmus ipsam remːsed similitudinem eiusːsed quādo videmus aliqd sm faciēːtunc videmus ipsam rē sicut est. Ideo nihil aliud vult dicere

Quid sit videre facie ad faciem.

Aplus cū dicit. videbimus in patria facie ad faciemː q̃ q videbimus ipsaz dei essentiā. i. Jo. 3. Uidebim⁹ eū sicuti est ⁊c. ¶ Sed 3 est qa Gen. 32. di. Uidi dn̄m facie ad faciē ⁊c. Sed cōstat q tūc nō vidit essentiam dei. ergo videre facie ad faciē non est videre essentiā dei. R̄n̄o. dicendo est q illa visio fuit imaginariaː visio autem imaginaria est quidā gradus altior. s. videre illud quod appet. in ipsa imagine in qua appet est alius gradus infimus. s. audire tm̄ vba. Unde Jacob

Quid sit visio imaginaria

vt insinuaret excellentiā visionis imaginarie sibi ostēse dicit. Uidi dn̄m facie ad faciē. i. vidi dn̄m imaginarie apparentē in sua imagineː⁊ nō p essentiā suā. Sic enī nō fuisset visio imaginaria. Sz tñ qdā dicūt q in

Error dicentiū q in p̃ria videbim⁹ deū p similitudinē.

patria ipsa diuina eēntia videbit per similitudinē creatazːsed hoc est oino falsum ⁊ impossibileːqa nūq̃ pōt aliquid per essentiā cognosci per similitudinē: que nō cōueniat cum re illa in specie. Lapis eniz non pōt cognosci sm illud qd̄ estːnisi per spēm lapidis que est in aia. Nulla enim similitudo ducit in cognitionez essentie alicuius rei si differat a re illa sm speciemː⁊ multo minus si differt sm genus. Nō enim p spēm equi vel albedinis pōt cognosci essentia hominisː⁊ multo minus essentia angeli. Multo ergo minus per aliquam spēm creatā quecūqz sit illa potest videri diuina essentiaːcū ab essentia diuina plus distet quecūqz spēs creata in animaː q̃ species equi vel albedinis ab essentia angeli. Unde ponere q deus videatur solum per similitudinem seu per quādā refulgentiaz claritatis sue est ponere diuinā essentiā non videri. Et preterea cū aia sit quedaz similitudo deiːvisio illa non magis eēt specularisː⁊ enigmaticaːque est in via q̃ visio clara ⁊ apertaːque repromittit sanctis in gloriaː⁊ in qua erit beatitudo nostra. Unde Aug. dicit h̄ in glosa q visio dei que est per similitudinem pertinet ad visionez speculi ⁊ enigmatis. Sequeret etiā q beatitudo hois vltia eēt in alio q̃ in ipso deoːqd̄ est alienuz a fide. Naturale ēt hominis desideriūːqd̄ est puenienda ad primā rerum causamː⁊ cognoscendi ipsam per seipsam esset inane. ¶ Sequitur. NVNC COGNOSCO ex pte ⁊c.]Hic illud qd̄ probauit in gñali probat in speciali de cognitione suipsius dicens. NVNC] i. in presenti vita ego Paulus COGNOSCO ex parte] i. obscure ⁊ imperfecte. TVNC autē] s. in patria. COGNOSCAM] sicut ⁊ cognitus sum. idest sicut deus cognouit essentiā meā: ita deū cognoscā p eēntiamːita q ly sicut/nō importat hic equalitatē cognitionisːsed similitudinez tm̄.

¶ Consequenter infert principalem conclusionem cū dicit. NVNC AVTEM manent ⁊c.]Causa autē quare non facit mentionem de omnibus donisːsz istis tribus tm̄ estːquia hec tria coniungunt deoːalia autē non coniungunt deoːnisi mediantibus istis. Alia etiaz dona sunt quedā disponentia ad gignēdū ista tria in cordibus hoium. Un̄ ⁊ solū ista tria. s. fides/spes/⁊ charitasːdicūtur virtutes theologiceːqa hn̄t imediate deū pro obiecto. Sz cū dona sint ad pficiēdam vel affectū vel intellectūː⁊ charitas perficiat affectūːfides intellectūːnon videt q spes sit necessaria sed supflua. Ad h̄ sciēdū q amor est quedam vis vnitiuaː⁊ ois amor in

Ad spes sit necessaria.

vnione quadā cōsistit. Un̄ ⁊ sm diuersas vniones diuerse species amicitie a Pho distinguunt. Nos autez habemus duplicē ɔiūctionē cū deo. Una est q̃tuz ad bona natureːque hic participamus ab ipso. Alia q̃tū ad beatitudinē inq̃tū nos hic sumus pticipes p grāz supne felicitatis. Sm q hic est possibileːsperam⁹ ēt ad perfectā ɔsecutionē illius eterne btitudinis puenire ⁊ fieri ciues celestis hierusalem. Et sm primam cōmunicationem ad deum est amicitia naturalis. Sm quam vnūquodqz sm q est deum vt causam primā ⁊ summum bonum appetit ⁊ desideratːvt finez suū. Scdm vero cōmunicationez secūdam est amor charitatisːqua solum creatura intellectualis deū diligit. Quia vero nihil potest amariːnisi sit cognitūːideo ad amorē charitatis exigit p̄mo cognitio dei. Et qa hoc est supra nāz p̄mo exigit fides que est nō apparētium. Scdo ne hō deficiat vel aberret exigit spesːp quā tēdat in illū sinē sicut ad se ptinetː⁊ de his trib⁹ di Eccl. 2. Qui timetis deum credite in illumːquantuz ad fidem. qui timetis deū sperate in illum. quātum ad spemːqui timetis deū diligite eumːquātum ad charitatez. Ista ergo tria manēt nūcːsed charitas maior est omnibus ppter ea

que

que dicta sunt supra. Cap. XIIII.

Supra.12. SEctemini charitatē: emulemini spūalia: magis tñ vt ꝓphetetis. Naz qui loquit̄ lingua: nō hoīibus loquit̄: sed deo. nullus enim audit. spiritu ∂o loqt̄ mysteria. Ceterū qui ꝓphetat: hoīibus loquit̄ edificationē: & exhortationē: & cōsolationē. Qui loqt̄ lingua: seipsum edificat: at qui prophetat cōgregationem edificat.

SEctamini charitatez emulamini spiritalia: magis aūt vt ꝓphetetis. Qui.n. loqt̄ lingua: nō hoīibus loquit̄: sed deo. Nemo enim audit. Spūs aūt loqt̄ mysteria. Naz q ꝓphetat; hoīibus loquit̄ ad edificationez & exhortationem & cōsolationē. Qui loquit̄ lingua semetipsum edificat: qui autem prophetat ecclesiam dei edificat.

POsita excellentia charitat̄ ad alia dona: hic ↄsiter Aplus comparat alia dona adinuicē: ostēdens excellentiaz ꝓphetie ad donū linguaꝝ. Et circa h̄ duo facit. Primo ostēdit excellentiaz ꝓphetie ad donū linguaꝝ. Scdo q̄uō sit vtēduz dono linguaꝝ & ꝓphie. ibi. QVID ḡ est fratres &c̄.] Circa p̄muz duo facit. Primo ostēdit ꝙ donū ꝓphie est excellētius q̄ donuz linguaꝝ rationib⁹ sumptis ex parte infideliū. Secundo ex parte fidelium. ibi. FRATRES mei &c̄.] Prima pars diuidit̄ in duas. Primo ostendit ꝙ donuz ꝓphetie ē excellentius dono linguarum quātum ad vsuz coꝝ i exhortationib⁹ seu ꝑdicationib⁹. Scdo q̄tū ad vsum linguaꝝ qui est in orādo. Ad hec.n. duo est vsus lingue. ibi. ET IDEO loqt̄ &c̄.] Circa p̄ᵐ duo facit. Primo.n. p̄mittit vnuz p qd̄ ↄtinuat se ad sequētia: & h̄ est qd̄ dicit. Dictū ē ꝙ charitas oīa dona excellit. Si ḡ ita est SECTAMINI] .s. virib⁹. CHARITATEM] que ē dulce & salubre vinculuz mētiū. 1. Pe. 4. Ante oīa charitatē &c̄. Col. 3. Sup oīa aūt charitatē habete &c̄. Scdo subdit illud per qd̄ ↄtinuat se ad sequētia. Et h̄ est qd̄ dicit. EMVLAMINI &c̄.] q.d. Lz charitas sit maior oībus donis: tñ alia nō sunt ↄtēnenda. Sed emulamini .i. feruēter ametis spūalia dona spiritussancti. 1. Pe. 3. Quid est qd̄ vobis noceat &c̄. Lz aūt emulatio qñqz sumat̄ pro feruēti dilectiōe: qñqz pro inuidia: tñ nō est equocatio: imo vnuz ꝓcedit ab alio. Zelari.n. & emulari designat feruentē amorē alicuius rei. Cōtingit aūt ꝙ res amata: ita diligit̄ feruenter ab aliquo ꝙ nō patit̄ ibi ↄsortē: sz ipse vult eā solus & singulariter. Et iste est çelus: qui ſm quosdaz ē amor intēsus nō patiēs ↄsortiū in amato. Hoc tñ non ↄtingit in spūalib⁹: que p̄nt ꝑfectissime a multis p̄ticipari: sz solum in illis q̄ nō p̄nt a multis p̄cipari. Uñ in charitate nō est h̄ çelus nō patiēs ↄsortiū in amato: sz tm̄ in corporalib⁹: in q̄bus ꝓuenit ꝙ si aliqs h̄z illud qd̄ ipse çelat doleat: & ex h̄ ↄsurgit emulatio q̄ est inuidia: sicut si ego amo dignitatez seu diuitias doleo ꝙ aliqs h̄z eas: vñ ei inuideo. Et sic pz ꝙ ex çelo surgit inuidia. Cuz ḡ dr̄ EMVLAMINI spūalia.] nō itelligit̄ de inuidia: q̄a spūalia p̄nt a multis h̄ri: sz dicit EMVLAMINI.] vt inducat ad feruēter amāduz deū. Et q̄a iter spūalia est gradus q̄daz: q̄a ꝓphia excedit donuz linguaꝝ. ideo dicit. MAGIS aūt vt ꝓphetetis] q.d. Inter spūalia magis emulamini donuz ꝓphetie. 1. Thes. 5. Spiritū nolite extinguere: ꝓphetias nolite spernere.

Emulatio p feruenti dilectiōe & pro inuidia nō sic equiuoca/sed vnū depēdet ab altero.

C Ad explanationē autem totius capituli p̄notanda sunt tria. s. quid sit ꝓphetia: quot modis dicat̄ in scriptura sacra ꝓphetia: & quid sit loqui linguis. C Circa primū sciēdum est ꝙ propheta dicit̄ quasi procul videns: & ſm quosdaz dicit̄ a for faris: sed melius dicit̄ a phanos: qd̄ est videre. Unde. 1. Reg. 9. dicit̄. Qui nunc dicit̄ ꝓpheta olim videns dicebat̄. Unde visio eoꝝ que sunt ꝓcul siue sint futura cōtingentia: siue supra rōnem nostraz dicit̄ ꝓphetia. Est igitur ꝓphetia visio seu manifestatio futuroꝝ cōtingentiū seu intellectum humanū excedentiuz. ¶ Ad hāc autē visionem quattuor requirunt̄: cum eniz cognitio nostra sit per corporalia & p phātasmata a sensibilib⁹ accepta. ¶ Primo exigit̄ ꝙ in imaginatione forment̄ similitudines corporales eoꝝ que ostendunt̄: vt Dionysius dicit: ꝙ impossibile est aliter lucere nobis diuinum radium: nisi varietate sacroꝝ voluminuz circūuelatum. ¶ Scdm quod exigitur est lumē intellectuale illuminās intellectum ad ea que supra naturalez cognitionē nostraz ostēdunt̄ cognoscēda. Nisi enim ad similitudines sensibiles in imaginatione formatas intelligendas assit lumen intellectuale: ille cui similitudines h̄ ostendunt̄: non dicit̄ ꝓpheta: sed potius somniator: sicut pharao qui lz viderit spicas & vaccas que erant indicatiua futuroꝝ quorūdam: quia tamē non itellexit qd̄ vidit: nō dicit̄ propheta: sz potius ille .s. Joseph: qui interpretatus est. Et silr est de Nabuchodonosor: qui vidit statuaz & nō intellexit. Unde nec ꝓpheta dr̄: sed Daniel. Et pp h̄ dr̄. Dan. 10. Intelligentia opus est in visione. ¶ Tertiuz qd̄ exigit̄ est audacia ad annūciādum ea q̄ reuelant̄. Ad hoc eniz de⁹ reuelat: vt aliys denūcient̄. Hiere. 1. Ecce dedi ∂ba mea in ore tuo. ¶ Quartū est opatio miraculoꝝ: que sunt ad certitudinez ꝓphetie. Nisi.n. facerent aliqua que excedunt opationē nature nō crederet̄ eis i his que nālez cognitionē trāscēdūt. Scdm ergo hos modos ꝓphie dicunt̄ aliqui diuersis modis ꝓphete. Aliqñ.n. dr̄ aliqs ꝓpha qui h̄z oīa ista quattuor. s. ꝙ videt imaginarias visiones: & h̄z itelligētiā de eis & audacter annūciat aliys: & opat̄ miracula. & de hoc dr̄ Nume. 12. Si qs fuerit iter vos ꝓpha &c̄. Aliqñ aūt dr̄ ꝓpha ille qui h̄z solas imaginarias visiones: sz tñ ip̄roprie & valde remote. Aliqñ.n. dr̄ ꝓpha: qui h̄z itellectuale lumē ad explanāduz & visiones imaginarias: siue sibi: siue alteri factas. Uel ad exponēdū dicta ꝓphetaꝝ: vel scripturas aploꝝ. Et sic dr̄ ꝓpheta oīs qui discernit doctoꝝ scripturas: q̄a eodem spiritu iterpretate sunt quo edite sunt. Et sic Salomon & Dauid p̄nt dici ꝓphete inq̄ntuz habuerūt lumē itellectuale ad clare & subtilr̄ intuēduz. Naz visio Dauid intellectualis tm̄ fuit. Dicit̄ & ꝓpheta aliqs solū ex h̄ ꝙ ꝓphetaꝝ dicta denūciat seu exponit seu cantat in ecclesia. & hoc mō dr̄. 1. Reg. 19. ꝙ Saul erat inter ꝓphetas .i. inter cantātes dicta ꝓphetaꝝ. Dr̄ etiaz aliqs ꝓpheta ex miraculoꝝ operatione. ſm illud Ecc. 48. Et corp⁹ Helisei mortuū ꝓphetauit .i. miraculū fecit. Et ḡ dicit hic Apl's p totū caplz de ꝓphetis intelligēduz est: de scdo mō. s. qd̄ ille dr̄ ꝓphare: qui p lumē intellectuale diuinū visiones sibi: & aliys factas exponit. Et ſm h̄ planū erit qd̄ h̄ dr̄ de ꝓphis. C Circa scdm sciēduz ē: ꝙ q̄a in ecclia p̄mitiua pauci erāt q̄b⁹ iminebat fidē Chr̄i ꝑdicare p mūduz: ideo dn̄s vt cōmodi⁹ & plurib⁹ ∂buz dei annūciarent dedit eis donum lin-

Quid sit prophetia ꝙ modis dicatur. Quid sit loq linguis. Propheta vel a for faris vl a phanos.

Ad visiones ꝓpheticas .s. q̄tuor requirūtur. primo similitudinē corporalis sunt i imaginatione formata scdo lumen itellectuale illumināns. 3° audacia ad denunciāduz ea q̄ fuerūt reuelata. 4° opatio miraculorum/ & h̄z oēs istos modos vl aliquos ꝓpheta aliquis dr̄ vel simplr̄ & ꝓprie vel iproprie.

guarum: quibus omnibus predicarent: non quod vna lingua loquentes ab omnibus intelligerentur: vt quidam dicunt: sed ad literam quod linguis diuersarum gentium ipsimo omnium loquerentur. Unde dicit Apostolus. Gratias ago deo quod omnium vestrum lingua loquor. Et Act. i. dicitur. Loquebantur varijs linguis etc. Et hoc donum multi adepti sunt a deo in ecclesia primitiua. Corinthij autem quia curiosi erant: ideo libentius volebant illud donum quam donum prophetie. Per ergo dicitur hic loqui lingua vult Apostolus intelligi lingua ignota: et non explanare: sicut si lingua theotonica loquatur quis alicui gallico: et non exponat: hic loquitur lingua. Uel etiam si loquatur visiones tantum: et non exponat loquitur lingua. Unde omnis locutio non intellecta nec explanata quecunque sit illa est proprie loqui lingua. ¶ His ergo visis ad expositionem litere accedamus: que plana est. Circa hoc ergo duo facit. Primo probat quod donum prophetie excellentius est dono linguarum. Secundo excludit quandam obiectionem. ibi. VOLO autem vos etc.] Quod autem donum prophetie excedat donum linguarum probat duabus rationibus: quarum prima sumitur ex comparatione dei ad ecclesiam. Secunda ratio sumitur ex comparatione hominum ad ecclesiam. Prima autem ratio talis est. Illud per quod facit homo ea non solum que sunt ad honorem dei: sed etiam ad vtilitatem proximorum est melius: quam illud quod fit tantum ad honorem dei: sed prophetia est non tantum ad honorem dei: sed etiam ad proximi vtilitatem: per donum vero linguarum solum illud fit: quod est ad honorem dei. ergo etc. Primus autem rationis ponit medium: et primo quantum ad hoc quod dicit quod qui loquitur linguis honorat tantum deum. Et hoc est quod dicit. QVI loquitur lingua] i. ignota NON loquitur hominibus] i. ad intellectum hominum. SED DEO] i. ad honorem dei tantum. Uel DEO] quia ipse deus solus intelligit. Sap. 5. Auris zeli dei audit omnia etc. Et quod non loquatur hominibus subdit. NEMO enim audit] i. intelligit. Sepe frequenter accipitur non audire pro non intelligere. Mat. 13. Qui habet aures audiendi audiat. Quare autem soli deo loquatur subdit quod ipse deus loquitur. Unde dicit. SPIRITVS autem dei loquitur mysteria] i. occulta. Mat. 10. Non enim vos estis qui loquimini etc. Supra. 2. Nemo nouit que sunt spiritus dei etc. Secundo probat id quod dicit quod prophetia est ad honorem dei et vtilitatem proximorum. Unde dicit. NAM qui prophetat etc.] idest explanat visiones seu scripturas. LOQVITVR hominibus] i. ad intellectum hominum. et hoc AD EDIFICATIONEM] incipientium: et AD EXHORTATIONEM] proficientium. i. Thess. 5. Consolamini pusillanimes. Ti. 2. Loquere et exhortare AD CONSOLATIONEM] desolatorum. Uel EDIFICATIO] pertinet ad spirituales affectiones: quia ibi primo incipit edificium spirituale. Ephe. 2. In quo et vos coedificamini etc. EXHORTATIO] vero ad inductionem ad bonos actus: quia si affectus est bonus: tunc actus est bonus. Titi. 2. Hec loquere et exhortare. CONSOLATIO] vero inducit ad tolerantiam malorum. Ro. 15. Quecunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta. Ad hec enim tria iduant predicantes diuinam scripturam. Secunda ratio talis est. Illud quod est vtile soli facienti est minus quam illud quod prodest etiam alijs: loqui autem linguis est vtile soli ei qui loquitur: prophetare vero alijs prodest. Igitur etc. Duo autem rationis ponit medium: et primo quantum ad primam partem medij. et hoc est quod dicit. QVI loquitur lingua semetipsum etc. Ps. Concaluit cor meum intra me etc. Secundo quantum ad secundam partem: et hoc est quod dicit. QVI autem prophetat ecclesiam] i. fideles EDIFICAT] instruendo. Ephe. 2. Superedificati supra fundamentum apostolorum et prophetarum.

¶ Volo autem omnes vos loqui linguis: magis tamen vt prophetetis. Maior enim qui prophetat: quam qui loquitur linguis: nisi interpretetur: vt ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres: si veniam ad vos linguis loquens: quid vobis prodero: nisi vobis loquar: aut per reuelationem: aut per scientiam: aut per prophetiam: aut per doctrinam. Quin et inanima: vocem reddentia: siue tibia: siue cithara: nisi distinctionem sonis dederint: quomodo cognoscetur: quod tibia canitur aut cithara? Etenim si incertam vocem tuba dederit: quis apparabit ad bellum? Sic et vos per linguam nisi significantem sermonem dederitis: quomodo intelligetur: quod dicitur? eritis enim in aerem loquentes. Tam multa vbi gratia: genera vocum sunt in mundo: et nihil horum mutum. Itaque si nesciero virtutem vocis: ero ei qui loquitur barbarus: et qui loquitur apud me barbarus. Itaque et vos: quoniam quidem sectatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite: vt excellatis.

¶ Volo autem vos omnes loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur vt ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero: nisi vobis loquar aut in reuelatione: aut in scientia: aut in prophetia: aut in doctrina? Tamen que sine anima sunt vocem dantia: siue tibia: siue cithara: nisi distinctionem sonituum dederint: quomodo scietur id quod canitur aut citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo scietur quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa vtputa genera linguarum sunt in hoc mundo: et nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis: ero ei cui loquor barbarus: et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos: quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite vt abundetis. Lec. II.

HIC Apostolus excludit obiectionem seu falsum intellectum qui posset esse circa premissa: possent enim aliqui credere quod ex quo Apostolus prefert prophetiam dono linguarum quod donum linguarum esset contemnendum. Unde vt hoc excludat dicit. VOLO autem vos etc.] Ubi primo ostendit quid intenderit insinuare. Secundo rationem horum assignat. ibi. NAM maior etc.] Dicit ergo. Licet hec que dicta sunt supra dixerim: non tamen volo vos donum linguarum spernere: sed VOLO vos omnes loqui linguis. tamen MAGIS] volo VT prophetetis.] Numeri. 11. Quis tribuat vt omnis populus etc. Cuius rationem assignat cum dicit. NAM maior etc.] q. d. Ideo volo vt magis prophetetis: quia MAIOR EST etc.] Et huius ratio est: quia aliquando aliqui mouentur a spiritu sancto loqui aliquod mysticum quod ipsi non intelligunt. Unde isti habent donum linguarum. Aliquando autem non solum loquuntur linguis: sed etiam ea que dicunt interpretantur. Et ideo dicit NISI vt interpretetur.] Nam donum linguarum cum interpretatione est melius quam prophetia: quia sicut dictum est interpretatio cuiuscunque ardui pertinet ad prophetiam. Unde qui loquitur: et qui interpretatur propheta est: et donum linguarum habet: et interpretatur vt ecclesiam dei edificet. ideo dicit. VT ECCLESIAM etc.] i. non solum intelligat se: sed etiam vt ecclesia edificetur. Propheta est et de eo qui loquitur et de eo qui interpretatur.

Ro.14. Que edificationis sunt inuicē custodiam⁹. τ Ro.15. Unusquisq3 ꝓximo suo placeat in bonum ad edificationē. NVNC aūt frēs τc̄.] Hic ꝓbat q̄ donum ꝓphetie ē excellentius q̄3 donū linguaꝝ p exēpla. τ h̄ tripl'r. Prio p exēpluz a seipso sumptū. Scdo p exemplū sumptū a reb⁹ ināiatis. ibi. TAMEN q̄ sine aīa τc̄.] Tertio p exēplū sumptū ab hōib⁹ diuersimode loquētib⁹. ibi. TAM multa τc̄.] Ex seipso aūt argumētaꝛ sic. Cōstat ḡ q̄ ego nō min⁹ habeo donū linguaꝝ q̄3 vos: s3 si loquerer vobis solum linguis: τ nō interpretarer nihil vobis ꝓdessem. ḡ nec vos adinuicē3. Et h̄ est qḋ dic̄. NVNC aūt frēs si venero ad vos liguis loquēs.] Hoc dupl'r pōt itelligi. s. vl' linguis ignotis vl' ad lr̄as q̄buscūq3 signis nō itellectis: q̄d vobis ꝓdero: nisi loquar vobis aut i reuelatiōe τc̄. ¶ Ubi notādū q̄ ista q̄tuor. s. aut in reuelatiōe τc̄. Pnt dupl'r distigui. Uno mō penes ea de q̄b⁹ sunt. Et sic sciēduz ē q̄ illustratio mētis ad cognoscēduz ē de q̄tuor: q̄a vel ē de diuinis: τ hec illustratio ꝑtinet ad donuz sapie. Diuinoꝝ. n. vt supra dictū est. 2. est reuelatio: q̄a q̄ sunt dei nemo nouit τc̄. Et iō dicit in reuelatiōe: qua. s. illuminaꝛ mens ad cognoscēdū diuina: vel ē de terrenis: τ nō de q̄buscūq3: s3 de illis tm̄ q̄ sunt ad edificationē fidei: τ h̄ ptinet ad donū scie: τ iō dicit. IN SCIENTIA.] Nō geometrie nec astrologie: q̄a h̄ nō ꝑtinet ad edificationē fidei: s3 in scia: que ē sctōꝝ. Sap. 10. Dedit illi sciētiā sanctoꝝ τc̄. Uel ē de euētib⁹ futuroꝝ: τ h̄ ꝑtinet ad donuz ꝓphie. Et iō dic̄. AVT IN ꝓphia.] Sap. 8. Signa τ mōstra scit anteq̄3 fiāt τ euēt⁹ tēpoꝝ τ seculoꝝ. Notanduz aūt q̄ ꝓphia nō accipiꝛ h̄ cōiter. s. s3 q̄ supra dictuz est: s3 accipiꝛ h̄ ꝑticulariter put ē manifestatio futuroꝝ tm̄. Et s̄m h̄ diffiniꝛ a Cassiodoro. Prophia est diuina īspiratio reꝝ futura imobili veritate denūtians. Eccl. 24. Adhuc doctrinā quasi ꝓphetiā effundam τc̄. Uel est de agēdis moralib⁹: τ h̄ ꝑtinet ad doctrinā. Et iō dicit. AVT IN doctrina.] Ro. 12. Qui docet in doctrina. Prouer. 13. Doctrina bona dabit grām. Alio mō pnt hec distingui penes modos acgrēdi cognitionē. Et sic sciēdū ē q̄ oīs cognitio aut ē a sup̄nāli p̄ncipio. s. deo: aut nāli. s. lumine nāli itell's nr̄i. Si āt a sup̄nāli p̄ncipio. s. lumie diuino īfuso: h̄ pōt eē dupl'r: q̄a aut īfundiꝛ subito cognitio: τ sic ē REVELATIO.] aut īfundiꝛ successiue: τ sic ē PROPHETIA.] quā nō subito habuerūt ꝓphe: s3 successiue τ per ptes: vt coꝝ ꝓphie ostēdunt. Si h̄o cognitio acq̄raꝛ a nāli p̄ncipio h̄ ē: aut p studiū ꝓpriū: τ sic ꝑtinet ad SCIENTIAM.] aut tradiꝛ ab alio: τ sic pertinet ad DOCTRINAM.]

Ista quatuor Reuelatio Scientia Prophetia Doctrina. Pnt cōsiderari penes ea de q̄bus sunt τ penes modos acgrēdi cognitionē τ sic dupl'r pnt distingui.

¶ TAMEN que sine aīa τc̄.] Hic ostēdit idē p exēpla sumpta ex reb⁹ inaīatis. s. p instr̄a q̄ videnꝛ vocē hr̄e. Et p̄ p instr̄a gaudij. 2⁹ p instr̄a pugne. ibi. ETENIM si incertā τc̄.] Dicit ḡ. Hoc nō solū pꝫ p ea q̄ supra dcā sunt: s3 ēt q̄ntū ad ea q̄ sine aīa voces dant q̄ loqui linguis nō solū nō ꝓdest alijs. ET QVE sine aīa sunt voces dantia. ¶ Cōtra. vox ē sonus ab ore aīalis ꝓlatus nālib⁹ instrumentis format⁹. Non ḡ ea q̄ sunt sine aīa dant vocē. ¶ Dōm q̄ l3 vox nō sit nisi aīalium: tā pōt dici p quādā similitudinē. s. s̄m q̄ quedā sicut instrumenta hn̄t quādā ꝯsonātiā τ melodiā: τ ideo de illis hic facit mētionē. s. DE CITHARA] que dat vocē tactu. ET TIBIA] que flatu. Si ḡ hec dant vocem sine distinctiōe q̄uō scieꝛ τc̄. Cū3. n. hō per instr̄a aliq̄d intendat exp̄mere. s. aliquos cantus: qui ordinanꝛ vel ad fletus vel ad gaudiū. Esa. 30. Canticū erit vobis sicut vox sanctificate solēnitat: τ letitia cordis: sicut q̄ ꝑgit cū tibia vt intret in montē dn̄i. Uel ēt ad lasciuias nō poterit discerni ad q̄d canitꝛ tibia aut ad q̄d cithara si sonus sit ꝯfusus τ indistinct⁹. Ita si hō loqꝛ linguis: τ nō interpretatur non poterit sciri quid velit dicere.

Vox nālis τ similitudinaria.

¶ ETENIM si incertā vocē dederit τc̄.] Hic ostendit idē p exēpla inaīatoꝝ. s. per īstrumēta ad pugnā ordinata. Et sumiꝛ hec similitudo ex libro numeri. 10. Ibi. n. legiꝛ q̄ dn̄s p̄cepit Moysi vt faceret duas tubas argenteas: q̄ essent ad cōueniēduz ppl'z ad mouēduz castra τ ad pugnāduz. Et pro quol3 istoꝝ hēbant certuz moduz tubādi: q̄a aliter dabāt vocez q̄n debebāt conuenire ad cōciliuz: aliter q̄n mouebant castra: τ aliter q̄n pugnabāt. Et ideo arguit Apl's: q̄ sicut SI TVBA det incertā vocez] i. indistinctā nesciꝛ vtrū debeāt se parare ad bellum: τ ita vos si loq̄mini tm̄ linguis: nisi distinctū sermonē dicatis iterpretādo vel exponendo nō poterit q̄s scire q̄d loquamini. Per tubā pōt intelligi p̄dicatoꝛ. Esa. 58. Quasi tuba exalta vocez tuā τc̄. Ratio aūt quare non pōt sciri q̄d loquamini est: quia ERITIS IN AERA loquētes] i. inutiliter. Supra. 9. Sic pugno non quasi aera verberans τc̄.

¶ TAM MVLTVM τc̄.] Hic sumit exēpluz a diuersis linguis loquētiū. Et circa hoc tria facit. Prio ostēdit diuersitatē linguaꝝ. Scdo inutilitatē loquētiuz sibi adinuicē3 i linguis exnceis. ibi. SI ERGO nesciero τc̄.] Tertio ꝯcludit qḋ intēdit. ibi. SIC τ vos q̄m emulatores τc̄.] Dicit ḡ p̄mo. Multe τ diuerse lingue i mūdo sunt: τ q̄libet pōt loqui quacūq3 vult: si tn̄ non loquaꝛ determinate nō intell'r. Et h̄ est qḋ dicit. TAM MVLTA τc̄.] Hoc pōt dupl'r exponi: q̄a pōt cōtinuari cum p̄cedentib⁹ vt dicaꝛ. ERITIS in aera loquētes. Et tā multa vꝑata τc̄.] q. d. Ideo in aera. i. inutil'r loq̄mini oīb⁹ linguis: q̄a loq̄mini sine itellc̄u: q̄ tn̄ ꝓprias significatiōes vocū ad h̄ hn̄t vt itelligāꝛ. Nihil. n. sine voce ē. Uel pōt sic punctari. ERITIS in aera loquētes. Tā multa vꝑata sunt gn̄a linguaꝝ] i. singulis linguis.

¶ SI ERGO nesciero τc̄.] Hic ostēdit hoꝝ inutilitatem. Et hoc est qḋ dicit. SI LOQVAR oībus linguis.] SED si nesciero virtutē vocis] i. significationē vocis. ERO CVI loquar barbarus. Hiere. 5. Adducā sup te gentē3 de longinquo: gentē cuius ignorās linguā. ¶ Nota q̄ barbari s̄m quosdā3 dicanꝛ illi: quoꝝ idioma discordat oīno a latino. Alij h̄o dicūt q̄ quilibꝫ extrane⁹ est barbarus omni alij extraneo: q̄n. s. nō itelligiꝛ ab eo. Sed h̄ nō est verū: q̄a s̄m Isidoꝝ barbaria est sp̄alis natio. Col. 3. In Chr̄o iesu nō est barbarus τ scitha τc̄. Sed s̄m q̄ verius dr̄ barbari ꝓprie dicantur illi qui in virtute corporis vigent in virtute rōnis deficiūt: τ sunt quasi extra leges τ sine regimine iuris. Et huic vr̄ consonare Aristoteles in politicis suis.

Qui dicuntur barbari.

¶ Consequēter cū dicit. SICVT τc̄.] Cōcludit qḋ intēdit. Et h̄ pōt dupl'r ꝯstrui. Prio vt ꝯtinueꝛ h̄ mō. q. d. sic EGO ERO barbarus vobis si loquar] sine significatione τ interpretatiōe. SICVT τ vos eritis barbari adinuicē3.] Et iō querite vt abūdetis τc̄. τ h̄ q̄m estis emulatores τc̄. Uel alio mō vt totū ponaꝛ sub distinctiōe. Quasi diceret. NE ERGO sitis barbari.] sic. s. sicut ego facio: q̄n estis emulatores spirituū. i. donoꝝ spūssancti. QVERITE a d̄o vt abūdetis.] Prouer. 15. In abūdanti iustitia virt⁹ maxia ē. Que q̄dē iustitia ē edificare alios. Mat. 7. Petite τ dabiꝛ vobis: querite τ inuenietis: pulsate τ aperietur vobis.

¶ Quapp qui loquiꝛ lingua: oret: vt interpretet. Nam si orem lingua: sp̄us me⁹ orat: at mens mea fructu vacat. Quid igitur est? Orabo spiritu: sed

orabo τ mente. Canam spiritu: sed canā τ mēte. Alioqui si benedixeris spiritu: is qui implet locū indocti: quō dicturus est Amen: ad tuā gratiarū actionē? Quōqdē qd dicas: nescit. Naz tu qdem bene grās agis: verū alius nō edificat.

¶ Et ideo qui loquit lingua oret vt iterpre tet. Nam si orem lingua spūs meus orat: mens aūt mea sine fructu est. Quid ḡ est? Orabo spiritu: orabo τ mente. Psallam spiritu: psallā τ mēte. Ceterū si bñdixeris spiritu: qs supplet locū idiote? Quō dicet amen sup tuā bñdictionez? Qm̄ qd dicas nescit. Nam tu qdez bene gratias agis: sed alter non edificat. Lec. III.

Supra ostēdit Apl's excellentiā doni pphetie ad donuz linguaꝝ rōnib⁹ sumptis ex pte exhortationis: hic ꝟo ostēdit idē rōnib⁹ sumptis ex pte rōnis. hec. n. duo per linguā exercem⁹: orōnē. s. τ exhortationē. Et circa h̄ duo facit. Primo eniz pbat excellentiaz pphetie ad donū linguaꝝ rōnib⁹. Scdo exēplis. ibi. GRATIAS ago deo meo τc̄.] Circa pmuz duo fac. Primo ponit necessitatē orōnis. Scdo ostēdit quō in oratiōe plus valz donū pphetie q̄z donū linguaꝝ. NAM SI OREM lingua τc̄.] Dicit ḡ pmo. Dixi q̄ donuz linguaꝝ sine dono pphetie nō valet. ET IDEO] q̄a interptari ē act⁹ pphetie q̄ est excellētior illi QVI LOQVITVR lingua ignota] vel extranea vl' aliq̄ mysteria occulta. ORET] s. deum. VT INTERPRETETVR] i. vt iterpretādi grā det sibi. Col. 11. Orātes vt de⁹ aperiat hostiū. Glo. alr exponit oret. Orare eniz dī dupl'r. s. vel deprecari deū vel psuadere. q. d. Qui loq̄t lingua oret. i. ita psuadeat vt iterpret: τ sic accipit orare hic Glo. p totū capl'z. Sed nō est hec intētio apl'i: sz pro deprecatiōe ad deū. NAM si oret τc̄.] Hic ostēdit q̄ in orādo plus valet pphetia q̄z donuz linguaꝝ. τ h̄ dupl'r. Primo rōne sumpta ex pte ipsius orantis. Scdo rōne sumpta ex pte audiētis. ibi. CETERVM si bñdixeris τc̄.] Circa p^m duo facit. Primo ponit rōnez ad ppositum ostendenduz. Scdo remouet obiectionē. ibi. QVID ḡ τc̄.] ¶ Circa p^m sciēduz est q̄ ē duplex orō. Una est priuata: qñ. s. quis orat in seipso: τ pro se. Alia publica: qñ qs orat coraz pplo τ pro aliis: τ in vtraqz cōtingit vti τ dono linguaꝝ τ dono pphetie. Et ideo vult ostēdere q̄ i vtraqz plus valet donū pphetie q̄z donū linguaꝝ. Et pmo in oratiōe priuata dicēs: q̄ si sit aliqs ideota qui faciat orōnē suā dicēs psalmū vel pater noster: τ nō itelligat ea q̄ dicit: iste orat lingua: τ nō refert virū oret ꝟbis sibi a spūsancto pcessis siue ꝟbis alioꝝ. Et si sit al'r qui orat τ itelligit q̄ dicit: h̄ qdē orat τ pphetat. cōstat q̄ plus lucrat qui orat τ itelligit q̄z qui tm̄ lingua orat: qui. s. nō intelligit q̄ dicit. Nā ille q̄ itelligit reficit τ q̄ntū ad intell'm τ q̄ntū ad affectū: sed mens ei⁹ q̄ nō intelligit ē sine fructu refectionis. Un̄ τ cū meli⁹ sit refici q̄ntū ad affectuz τ intell'm q̄z q̄ntū ad affectū solū: cōstat q̄ in orōne plus valet pphetie donuz q̄z solūz donū linguaꝝ. Et h̄ est qd̄ dicit. DICO q̄ oret vt iterpretet.] NAM si orē lingua] i. orando vtor dono linguaꝝ: ita q̄ pferā aliqua q̄ nō intelligo: tunc SPIRITVS MEVS] i. spūsanct⁹ mihi dat⁹. ORAT] qui iclinat τ mouet me ad orāduz. Et nihilomin⁹ mereor in ipsa orōne: q̄a h̄ ipsuz q̄ moueor a spūsancto ē mihi meritū. Ro. 8. Naz qd oremus: sicut opz nescim⁹: sz ipse spūsanct⁹ postulare nos facit. Uel SPIRITVS MEVS] i. ratio mea. ORAT] i. dictat mihi q̄ ego loquar ea que ad bonū sunt siue ꝟbis ppriis siue alioꝝ scōꝝ. Uel SPIRITVS MEVS] i. virtus imaginatiua. ORAT] inquātuz voces seu silitudines corpaliū sunt tm̄ in imaginatiōe absqz h̄ q̄ intelligant ab intellu: τ ideo subdit. MENS aūt mea] i. intellus me⁹. SINE fructu est:] q̄a nō itelligit. Et iō meli⁹ ē in orōne pphetia seu iterpretatio q̄z donū linguaꝝ: sz nunqd quicuqz qs orat τ nō itelligit q̄ dicit ē sine fructu orōnis. Dōm q̄ duplex ē fruct⁹ orōnis. Un⁹ fruct⁹ est meritū qd̄ hoi puenit. Alius fruct⁹ ē spūalis ꝯsolatio τ deuotio cōcepta ex orōne. Et q̄ntū ad fructū deuotionis spūalis priuat q̄ nō attēdit ad ea q̄ orat seu nō itelligit: sz q̄ntū ad fructū meriti nō est dōm q̄ euacuet: q̄a sic multe oratiōes essent sine merito: cū vix vnuz pr̄ nr̄ pōt hō dicē [illegible] mēs ad alia feratur. Et iō dōm ē q̄ qñ orās aliqñ diuertit ab his q̄ dicit: seu qñ qs in vno ope meritorio nō ꝯtinue cogitat in quolz actu qd̄ facit h̄ pp deū non pdit rōnē meriti. Cui⁹ rō ē q̄a i oīb⁹ actib⁹ meritoriis q̄ ordinant ad finē rectū nō reqrit q̄ itētio agētis cōiungat fini f̄m quēlibz actū: sz vis pma q̄ mouet intētionē manet in toto ope ēt si aliqñ in aliq̄ pticulari diuertat. τ h̄ p^a vis facit totū op⁹ meritoriū nisi iterrūpat p ꝯtrā affectionē q̄ diuertat a fine pdicto ad finē ꝯtrū. ¶ Sed sciēdum q̄ ē triplex attētio. Una ē ad ꝟba q̄ hō dic: τ hec aliqñ nocet: inquātuz ipedit deuotionez. Alia ē ad sensuz ꝟboꝝ: τ hec nocet: nō tñ est multū nociua. Tertia est ad finē: τ hec ē melior τ q̄si necia. Tñ id qd̄ dicit Apl's mēs ē sine fructu: itell'r de fructu refectiōis. QVID ḡ est τc̄.] Quia posset aliqs dīc exquo orare lingua ē sine fructu mētis: sz tñ spūs orat. nunqd ḡ nō ē orādū spū: iō Apl's h̄ remouet dicēs q̄ vtroqz mō orāduz ē τ spū τ mēte: q̄a hō dz fnire deo de oīb⁹ q̄ hz a deo: sz a deo hz spūz τ mentē: τ iō dz de vtroqz orare. Eccle. 47. De oi corde suo laudabit dñm τc̄. Et iō dicit. ORABO spū orabo τ mēte. Psallam spū τc̄.] Et sic dicit orabo τ psallaz: q̄a orō vel ē ad deprecādū deū: τ sic dicit orabo: vel ad laudandū: τ sic dic̄ psallā. De istis duob⁹ Iaco. 5. Tristat qs in vobis oret equo animo τ psallat. ps. Psallite dño τc̄. ORABO ERGO spiritu] i. imaginatiōe. ET MENTE] i. volūtate.

¶ CETERVM si benedixeris τc̄.] Hic scdo ostēdit q̄ donū pphetie plus valet q̄z donū linguaꝝ ēt i orōne publica q̄ est qñ sacerdos publice orat. vbi aliqñ dic̄ qdaz q̄ nō itelligit. aliqñ aliq̄ q̄ itelligit. Et circa h̄ tria fac. Primo ponit rōnē. 2⁹ exponit eā. ibi. QVOMODO dicet τc̄.] 3⁹ probat qd̄ supposuerat. ibi. QVONIAM qd τc̄.] Dicit ḡ. Dixi q̄ donum pphētie in orōne priuata plus valet. ceterū pro sz τ in publica: q̄a SI BENEDIXERIS] i. si bñdictionē dederis. SPIRITV] i. in lingua q̄ nō itelligat seu imaginatiōe τ motus a spūsctō. QVIS supplet locū ideote.] Ideota pprie dī q̄ scit tm̄ linguā in q̄ nat⁹ ē. Quasi diceret. Quis dicet illud qd̄ dz dicere ibi ideota: qd̄ ē dicere amē. Et iō dic̄. QVOMODO dicet] supples TVAM bñdictionē] vbi Glo. expōit. i. quō ꝯsentiet bñdictiōi a te facte i psona ecclesie. Esa. 65. Qui bñdicet⁹ ē sup terrā bñdicet in eo amē. AMEN] idē est qd̄ fiat: vel vex ē. q. d. si nō intelligit q̄ dicis quō ꝯformabit se dictis tuis? Pōt qdē se ꝯformare ēt si nō intelligat: sz in gñali tm̄: nō in spāli: q̄a nō pōt itelligē qd boni dicas: nisi q̄ bñdicas tm̄. ¶ Sed q̄re nō dant bñdictiōes in vulgari vt itelligant a populo τ ꝯforment se magis eis? ¶ Dōm est q̄ hoc forte fuit in eccl'ia pmitiua: sz postq̄z fideles istructi sunt τ sciūt

Orare vel deprecari deum vl' psuadere.

Alia priuata τ publica.

Fructus orōnis meritū τ consolatio τ deuotio.

Attētio i oratione ad ꝟba / ad sensuz verborum / τ ad finem.

Amē fiat vel vex est.

que audiunt in cõi officio sunt bñdictiones in latino.
Quare nõ fiãt bñdictiões in vulgari. ¶ Consequẽter ꝓbat q̃re nõ põt dicere AMEN.] cum dicit. NAM TV qdez].i.lz tu gr̃as agas bñ deo inquã/tuz itelligis:sz alter q audit ⁊ nõ itelligit nõ edificat in/quãtũ nõ itelligit in spãli:⁊ si in gñali itelligat ⁊ edi/ficet. Eph.4. Ois sermo malus ex ore vestro nõ ꝓce/dat:sz si qs bonus ẽ ad edificationẽ fidei. Et iõ meli⁹ est vt nõ solum lingua bñdicat:sed ẽt vt interpretet ⁊ exponat:lz tu qui gr̃as agis bene agas.

Supra.1. ¶ † Gratias ago deo meo: qđ magis q̃ oẽs vos linguis loquor. Sed in ecclesia volo quinq; ṽba mente mea loqui: vt ⁊ alios instituam: potius q̃
Eph.4. decez milia ṽboꝝ lingua. † Fratres: ne sitis pue/ri sensibus: sed malitia pueri sitis: sensib⁹ ṽo pfe/
Esa.28. cti sitis. In lege scriptũ est. † Varijs linguis ⁊ la/bus varijs loquar populo huic: ⁊ ne sic qdẽ au/dient me: dicit dñs. Itaq; lingue signi vice sunt: nõ ijs qui credunt: sed incredulis. Cõtra: ꝓphe/tia nõ incredulis: sed credentibus.

¶ Gratias ago deo meo q oium vestrũ lin/gua loquor. Sed i ecclesia volo qnq; ṽba sensu meo loqui vt ⁊ alios istruã: q̃ decẽ milia ṽboꝝ i lingua. Fratres nolite pueri effici sensib⁹: sz malitia paruuli estote. In lege eniz scriptũ ẽ. Qm̃ i alijs linguis ⁊ in labijs alijs loquar populo huic: ⁊ nec exau/dient me dicit dñs. Itaq; lingue in signuz sunt nõ fidelib⁹: sz infidelibus. ꝓphetie aũt nõ infidelib⁹: sz fidelibus. Lec. IIII.

Hic ostẽdit Apls excellentiã doni ꝓphie ad donuz linguaruz ꝑ rõnes sumptas ex pte ipsius. Et circa h duo fac. Pmo agit gr̃as de dono linguaꝝ sibi a deo dato. Scdo se eis in exẽpluz ꝓponit ibi. SED in eccl̃ia volo ⁊c̃.] Dicit ḡ. GRATIAS ago ⁊c̃.] q.d. Non ideo vilipẽdo donũ linguaꝝ: qa ego dico q donũ ꝓ/phetie sit excellentius: sed dz charꝫ hẽri. Unde ⁊ ego GRATIAS ago ⁊c̃.] Est ḡ de oibus gr̃as agẽduz. pma Thessa.5. In oib⁹ gr̃as agite ⁊c̃. Vel GRATIAS ago.] q.d. Non iõ vilipẽdo donũ linguaꝝ q̃si eo carẽs: imo ẽt ego habeo. Et ideo dicit. GRATIAS ago ⁊c̃.] Et ne intelligatur q omnes loquerẽtur vna lingua dicit. OMNIVM vestrũ lingua loquor.] Act.2. Loqueban/tur varijs linguis Apostoli ⁊c̃.

¶ SED IN ECCLESIA.] Hic ponit se in exẽpluz. q.d. Si ego habeo donũ linguaꝝ sicut ⁊ vos: debetis face/re illud qđ facio. SED ego volo].i. magis volo LOQVI in eccl̃ia] qnq;.i. pauca ṽba SENSV meo].i. itellectu vt.s. ego intelligam ⁊ intelligar. ET EX hoc instruam
Quare dicit qnq;: quia in oratione pfecta sūt quinq;.s. subm̃/pdicatum/copula/determinatio subiecti ⁊ pre/dicati. alios q̃ decẽ milia].i. q̃ctũq; multitudinẽ ṽboꝝ IN LINGVA.] qđ ẽ loqi nõ ad itell'm quocũq; mõ fiat: vt supra expositũ est. Dicunt qdaz q ideo dicit qnq;: qa Apls vult velle q magis velit dicere soluz vnã ora/tionẽ ad intell'm q̃ multas sine intellu. Oratio aũt sz grãmaticos ad h q debeat facere pfectuz sensum: dz hẽre quinq;.s. subiectũ/pdicatũ/copulaz ṽbalez/deter/minationẽ subiecti/⁊ determiationez pdicati. Alij vñ
Vel quinque sunt docẽda: Credenda Agenda Vitanda Speranda Timenda. melius q qa ad h loquẽdum est cũ intellu vt alij do/ceant. ideo ponit quinq;: qa doctor dz qnq; docere.s. credẽda. Tit.3. Hec loquere ⁊ exhortare ⁊c̃. Agenda. Mat.vlt. Euntes i mũduz ⁊c̃. Vitãda.s. pctã. Ecc.21. Quasi a facie colubri fuge ⁊c̃. Esa.58. Annũcia popu/lo meo scelera ⁊c̃. Sperãda.s. mercedẽ eternã. p⁹ pe. pmo. De q̃ salute exq̃sierũt ⁊c̃. Timẽda.s. penas eter/nas. Mat.25. Ite maledicti in ignẽ eternuz ⁊c̃.

¶ FRATRES mei nolite ⁊c̃.] Hic ostẽdit excellentiaz doni ꝓphetie ad donũ linguaꝝ rõnib⁹ sumptis ex pte infideliuz. Et circa h duo fac. Pmo excitat attẽtionẽ ⁊ reddit attẽtos. Scdo arguit ad ꝓpositũ ibi. IN LEGE qd scriptũ est.] Circa p^m vr̃ Apls excludere palliũ ex/cusationis aliquoꝝ: qui ideo docẽt q̃daz rudia ⁊ supfi/cialia: q̃si ostẽdant se volẽtes viuere i simplicitate: ⁊ iõ nõ curãtes de subtilitatib⁹: ad quas sz rei veritatẽ nõ attingũt: hñtes ṽbũ dñi ad h. Mat.18. Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli ⁊c̃. Sz h Apls exclu/dit cũ dic̃. NOLITE pueri effici sensu].i. nolite pueri/lia ⁊ inutilia ⁊ stulta loqui ⁊ docere. supra.3. Cum essem paruulus ⁊c̃. Sz quo debetis effici pueri: affectu non intellu. Et ideo dicit. SED malicia.] Ubi sciẽdum ẽ q paruuli deficiũt in cogitãdo mala: ⁊ sic debem⁹ effici paruuli, ⁊ iõ dicit. SED malitia paruuli estote] ⁊ defi/ciũt i cogitãdo bõa: ⁊ sic nõ debem⁹ eẽ puuli: imo viri pfecti. ⁊ iõ dicit. SENSIBVS aũt pfecti ⁊c̃.] i. ad discre/tionẽ boni ⁊ mali pfecti sitis. Ud̃ Heb.5. Perfectoꝝ est solidus cib⁹ ⁊c̃. Nõ ḡ laudat in vobis simplicitas q̃ opponit prudẽtie: sz simplicitas q̃ astutie. Et iõ. dñs dicit Mat.10. Estote prudẽtes sicut serpẽtes. Ro.16. Volo vos sapiẽtes eẽ in bono: simplices in malo.

¶ Consequẽter cũ dic̃. IN LEGE qd scriptũ ẽ.] Arguit ad ꝓpositũ. ¶ Ubi sciẽduz ẽ q h argumẽtũ sicut pz ꝑ glo. distiguit ꝑ multa. Sz sm̃ intẽtionẽ apl̃i nõ vr̃ q attẽdat in toto h nisi vna rõ. Et rõ sua ad ꝓbãduz q donũ ꝓphetie ẽ excellẽti⁹ q̃ donũ linguaꝝ ẽ talis. Omne qđ plus valet ad illud ad qđ alterũ principalr ordinat ẽ meli⁹ illo altero ordinato ad h. Sed taz do/nuz ꝓphetie q̃ donũ linguaꝝ ordinat ad ꝯuersionez ifideliũ: sz ꝓphetie plus valet ad h q̃ donũ linguaꝝ. ḡ ꝓphetia ẽ melior. Circa hãc ḡ rõnẽ duo facit. Pmo ostẽdit ad qd ordinat donũ linguaꝝ: ⁊ ad qd ordinat donũ ꝓphetie. Scdo q plus valet donũ ꝓphetie. ibi. SI ERGO cõueniat vniuersa ⁊c̃.] Circa p^m duo facit. Pmo iducit auc̃tez. Scdo ex auc̃te arguit ad ꝓpositũ. ibi. ITAQVE lingue.] Circa p^m sciẽdũ q hoc qđ dic̃. IN LEGE qd scriptũ est.] Põt legi vel interrogatiue: q.d. NON debetis effici pueri sensib⁹: sz pfecti.] ⁊ h ẽ videre ⁊ scire legez. Uñ si estis pfecti sensib⁹ sciatis.s. legẽ: ⁊ in lege qd scriptũ est: de linguis q̃ sunt inutiles aliqñ ad id ad qđ ordinate sunt: qa lz in diuersis lin/guis loquar.s. pplo iudeoꝝ: tñ hõ nõ exaudit ⁊c̃. Põt etiã legi remissiue. IN LEGE qd scriptũ est].q.d. No/lite moueri sicut pueri ad aliqd appetẽduz nõ discer/nentes vtruz bonũ vel minus bonũ sit qđ affectatis ⁊ preponatis meliori bono: sz estote pfecti sensibus. i. di/scernatis iter bona ⁊ magis bona: ⁊ sic affectetis. Et h fit si cogitat qd scriptũ ẽ in lege: qm̃ i alijs ⁊c̃. Sap.6. Cogitare ḡ de illa sensus ẽ ꝯsumat⁹. Et dicit i lege nõ accipiendo legẽ stricte pro qnq; libris Moysi tñ: sic accipit Luc.vlti. Necesse est ipleri oia q̃ scripta sunt de me in lege ⁊c̃. sz pro toto veteri testõ: sicut accipitur Joã.15. Ut ipleat sermo qui in lege eoꝝ script⁹ est: qa odio habuerũt me gratis. Quod tñ in ps. scriptuz est. Accipitur tñ hec auctoritas ex Esa.28. vbi lr̃a nr̃a hz. In loquela labij ⁊ lingua altera loqt ad populuz istũ. Hoc igit scriptũ ẽ. QVONIAM in alijs linguis].i. in diuersis generib⁹ linguaꝝ. ET LABIIS].i. in diuersis idiomatib⁹ ⁊ modis pronunciãdi LOQVAR populo huic].s. iudaico: qa h signũ spãlr fuit datũ ad ꝯuersio/

Quare deus fecit signa in populo si nō debebat conuerti.

nem populi iudeoꝝ. NEC sic exaudiet.]q.d. Ex signis visis nō crediderūt. Esa. 6. Exceca cor populi hui⁹ ꝛc. Sed quare de⁹ dedit eis signa si nō debebāt cōuerti: Ad h̄ sunt due rōnes. Una rō est: q2 lz nō oēs cōuersi fuerint: tñ aliqui sunt ꝯuersi eo q2 nō repellit dn̄s plebem suā ꝛc. Alia rō est: vt iustior appareat eoꝝ dānatio dum manifestius apparet eoꝝ nequitia. Jo. 15. Si nō venissem ꝛ locutus eis nō fuissem ꝛc.

℗ Consequēter cū dicit. ITAQVE lingue ꝛc.]Ex inductis auctē argumētaꝛ ad ꝓpositū q.d. Ex h̄ manifeste appꝫ q2 donū linguaꝝ datū est NON fidelibus]ad credendū: q2 iaꝫ credūt. Jo. 4. Nō ꝓpter tuā loquelā ꝛc. SED infidelib⁹]vt conuertanꝭ. In Glo. aūt ponunꝭ due expōnes Ambrosij q̄ nō sunt l̄rales quaꝝ vna est: vt dicaꝭ. Sicut in veteri testamēto locut⁹ sum populo iudeoꝝ p linguas .i. figuras: ꝛ per labia .i. promittēdo bona tēporalia sic adhuc in nouo testamēto loquar huic ꝑplo in alijs linguis .i. apte ꝛ clare ꝛ alijs labijs .i. spūalib⁹: nec tñ sic exaudiēt me .s. q̄tū ad coꝝ multitudinē. Itaq3 lingue date sunt nō fidelibus: sed infidelib⁹ ad manifestādū .s. eoꝝ infidelitatē. Alia ē. In alijs linguis .i. obscure ꝛ parabolice loquar: vt q2 sunt indigni nō exaudient .i. nō intelligent.

℗ Consequēter ostēdit ad qd ordinaꝭ ꝓphetia .s. ad instructionē fideliū q tā credūt. Et iō q2 PROPHETIE date sunt nō ifidelib⁹]q nō credūt. Esa. 53. Dn̄e q̄s credidit auditui nr̄o. SED fidelib⁹]vt credāt ꝛ instruanꝭ. Ezec. 3. Fili hoīs speculatorem dedi te ꝛc. Prouer. 29. Cū defecerit ꝓphetia ꝛc. dissipabiꝭ populus.

℗ Ergo si cōuenerit ecclesia tota simul: ꝛ oēs linguis loquanꝭ: ingrediāꝭ autē indocti aut increduli: nōne dicent vos insanire? Quod si oēs ꝓphetent: ingrediaꝭ autē incredulus aut indoct⁹: coarguiꝭ ab oibus: diiudicaꝭ ab omnibus: ꝛ sic occulta cordis eius manifesta fiunt: atq3 ita ꝓcidens in faciem: adorabit deum: renuncians: qd deus reuera in vobis sit. Quid igitur est fratres? Quoties cōuenitis: vnusquisq3 vestrū canticum habet: doctrinā habet: linguam habet: reuelationem habet: interpretationē habet: omnia ad edificationem fiant.

℗ Si ergo cōueniat vniuersa eccl̄ia in vnū: ꝛ oēs linguis loquanꝭ: intrēt aūt ideote ꝛ infideles: nōne dicent qd insanitis? Si aūt oēs ꝓphetent: intret aūt quis infidelis vel ideota: cōuinciꝭ ab oibus: diiudicaꝭ ab oibus. Occulta .n. cordis ei⁹ manifesta fiūt: ꝛ ita cadens in faciem adorabit deū: ꝓnūcians q2 vere deus in vobis sit. Quid ḡ est fratres? Cū conuenitis vnusq̄sq3 vestrum psalmū hꝫ: doctrinā hꝫ: apocalypsim hꝫ: linguam hꝫ: interpretationē hꝫ: oīa ad edificationem fiant. Lec. V.

Glosa vult q2 hic incipiat alia rō ad ꝓpositū ostēdendū. Sed ſm q2 dictū est non ē nisi vnū posita rōne ꝛ est q̄si manifestatio medie ipsi⁹ rōnis .s. q2 ꝓphetia plus valet ad illud ad qd spālr ordinatur donū linguaꝝ. Uñ circa h̄ duo facit. P〈rim〉o ostēdit incōueniēs qd seqꝭ q̄tū ad ifideles ex dono linguarum. ibi. SANCTI ꝓphete.]Scđo ostēdit bonū qd seqꝭ ex bono ꝓphetie ēt ad infideles. ibi. SI AVTEM oēs.]Incōueniēs qd seqꝭ ex dono linguaꝝ sine ꝓphetia ēt q̄tū ad infideles ē: q2 reputanꝭ insani qui sic loquūꝭ solis linguis: cū tñ donū linguaꝝ ordineꝭ ad conuersionē ifideliū: vt iam pꝫ. ꝛ h̄ est qd dicit. SI AVTEM oēs ꝛc.]q.d. Ex h̄ pꝫ q2 lingue nō sunt pferēde ꝓphetije: quia SI CONVENIANT]s. omnes fideles IN VNVM]nō solū corpe: s3 ēt mēte. Act. 4. Multitudinis credentiū erat cor ꝛc. ꝛ oēs qui iam cōuenerunt LOQVANTVR linguis]ad l̄ram extraneis. Uel loquāꝭ ignota ꝛ obscura: ꝛ dū sic ꝯfuse loquuntur INTRET aliq̄s ideota]i. qui nō itelligit nisi linguā suā, VEL infidelis]ꝓpter quē date sunt lingue NONNE dicet his]qui sic loquūꝭ QVID isanitis?]Qd enī nō itelliꝭ reputaꝭ isanitio: q2 si itelligaꝭ lingua: nihilominus q̄ loquūꝭ sunt occulta: tñ malū ē si nō exponaꝭ: q2 poterit credere de vobis si occulta loqmini q̄ credunꝭ de gētilib⁹ q occultabāt ea q̄ faciebāt i ritu coꝝ ꝓpter coꝝ turpitudinē. Et hec ēt isanitio quedam est,

℗ Cōtra. Idē est loq linguis ꝛ loq l̄ralr q̄tū ad ideotas. cū ḡ oēs loquāꝭ l̄ralr in eccl̄ia: q2 oīa dicunꝭ in latino vꝫ q2 alr sit insania. Dōm est ad h̄ q2 ideo erat insania in p̄mitiua eccl̄ia: q2 erāt rudes in ritu ecclesiastico. Unde nesciebāt que fiebāt ibi nisi exponerentur eis. Modo v̄o oēs sunt istructi. Unde lz in latino oīa dicanꝭ sciunt tñ illud qd fit in ecclesia.

Loq linguis ꝛ l̄ralr q̄tū ad ideotas ꝛc. erat insanire.

℗ Consequēter aūt cū dicit. SI AVTEM oēs prophetent ꝛc.]Ostēdit q2 bonū sequiꝭ ex dono ꝓphetie. Et circa h̄ tria facit. P〈rim〉o ostēdit qd p bonū ꝓphetie sequaꝭ q̄tū ad ifideles. Scđo ostēdit quō h̄ sequaꝭ. ibi. OCCVLTA enī ꝛc.]Tertio subinfert q̄s effect⁹ ide ꝓueniat. ibi. ET ITA cadēs in faciē ꝛc.]Dicit ḡ. Constat q2 ex dono linguaꝝ nō cōuincunꝭ infideles. AVTEM]pro s3 QVI SI]cōuenitis PROPHETENT]i. si OMNES]ad intellm̄ loquanꝭ vel exponāt scripturas vel ēt reuelatiōes eis factas īterptenꝭ. Oēs dico nō simul s3 vn⁹ post aliū sic ꝓphetent. INTRET aūt]s. eccl̄iā IDEOTA]aliq̄s .s. nō hn̄s nisi linguā maternā. h̄ est bonū qd inde seqꝭ: q2 cōuinciꝭ de aliquo errore q ostēdiꝭ sibi. Hiere. 31. Postq3 ostēdisti mihi ꝯfusus sū. AB OMNIBVS qui ꝓphetāt diiudicaꝭ.]q.d. Dānabilis ostēdiꝭ de malis morib⁹ ꝛ vitijs suis. p⁹ Corin. 2. Spūalis .i. doctor oīa diiudicat ꝛc. Ad hec .n. duo valet ꝓphia .s. ad ꝯfirmationē fidei ꝛ instructionē moꝝ. Quō aūt h̄ bonū sequaꝭ ex ꝓphie dono subdit cū dicit. OCCVLTA .n. cordis.]Qd pt itelligi tripl̄r. Uno mō ex h̄ q2 ad l̄raz aliq in p̄mitiua eccl̄ia grāz habuerunt vt secreta cordiū ꝛ pctā hoīū scirēt. Uñ legiꝭ de Petro Act. 5. Qz dānauit Ananiā de fraudato precio agri. Et ſm h̄ legiꝭ. OCCVLTA enī ꝛc.]q.d. ideo cōuinciꝭ: q2 OCCVLTA]i. secreta pctā sua MANIFESTA FIVNT]ab illis q ea reuelant. Alio mō ex h̄ q2 aliqñ q̄s i p̄dicatiōe tāgit multa q̄ hoīes gerūt i corde: sic pꝫ i libris beati Grego. vbi q̄libꝫ inuenire pōt fere oēs mot⁹ cordis sui. Et ſ3 h̄ legiꝭ. OCCVLTA cordis.]q.d. Jō ꝯuincunꝭ: q2 occulta cordis sui .i. ea q̄ egerunt in corde. Prouer. 27. Quō in aquis resplendet vultus aspiciētiū: sic corda hoīū manifesta sunt prudentib⁹. Manifestanꝭ .i. tāgunꝭ ab eis. Alio⁹: q2 aliqñ occultū cordis dꝛ illō qd ē alicui dubiū ꝛ nō pōt p se certificari. Et ſ3 h̄ legiꝭ. OCCVLTA cordis sui]i. ea de q̄bus in corde suo dubitabat: ꝛ q̄ nō credebat manifestanꝭ: dū .s. vadēs ad eccl̄iā frequēter fiūt sibi māifesta: sicut de ipso dicit Aug. q2 ipse ibat ad eccl̄iā solū pro cantu: ꝛ tñ ibi multa de q̄b⁹ dubitabat ꝛ pp q̄ nō iuerat ma-

Occulta cordis manifesta fiunt vel pctā secreta manifestantur: vel pctā q̄ sunt secreta sibi ex p̄dicatiōe inueniri ... declaranꝭ.

nifestabant sibi. Ex h. n. sequebat reuerentia ge conuictus reuerebat deum. & h e qd dicit. ET ITA cadēs]. i. ex quo ita conuincebat & manifestabant occulta cordis sui CADENS in faciem adorabit deū.] Mat. 2. Procidentes adorauerūt eū: qd signū est reuerētie. De reprobis aūt legit q cadunt retrorsum. Prouer. 4. Uia impiorum tenebrosa nesciūt vbi corruāt. Electus vero in faciem cadit: qa videt vbi psternit: qd signū est reuerentie. Mat. 2. Et Leui. 9. Laudauerūt deū ruentes in facies suas. ps. Corā illo pcident ethiopes. Et nō solum exhibebit reuerētiam deo: sed et ecclie: qa PRONVNCIANS] dicet q VERE deus est in vobis] qui pphetatis in ecclesia. Zacharie. 8. Ibimus vobiscū: audiuimus enim q deus est vobiscum. Apparet igit q donū pphetie est vtilius quātum ad infideles.

¶ QVID ergo est frēs.] Hic ordinat eos ad vsum donorum dictorum. Et circa h duo facit. Primo ostēdit qualr se debeant hic ad vsum horum donorum. Scdo concludit principale intētum. ibi. ITAQVE fratres emulamini pphetare &c.] Circa pmū duo facit. Primo ostēdit quo ordinate se debeāt hic in vsu dictorum donorum. Scdo exprimit eorum psumptionē. ibi. AN A vobis sermo &c.] Circa pmū tria facit. Primo ostēdit in gnali quo se debēt hic in oibus donis. Scdo quo se hēant quātū ad donum linguarū. ibi. SIVE lingua qs loquat &c.] Tertio ostēdit quo se hēant quātum ad donū pphie. ibi. PROPHETENT duo aut tres &c.] Dicit ergo. Prophetare e melius qz loq linguis. QVID ergo frēs] agēdum est: hoc. s. agēdum e. NAM cū conuenitis] constat q vnus nō hz oia dona: & iō nō dz vti aliqs vīm oibus donis: sz eo dono q spāliter accepit a deo: & qd melius sit ad edificationē. Nā vnusqsqz vīm hz aliqd donū spāle. ALIVS hz psalmum]. i. hz canticū ad laudandū nomē dei vel psalmos exponit. Abacuc. 3. Sup excelsa mea deducet me &c. Alius vero DOCTRINAM habet]. i. pdicationē ad instructionem morum vel expōnem & spūalem sensum. Prouer. 12. Doctrina sua cognoscit vir &c. Alius APOCALYPSIM hz]. i. reuelationē: vel in somnijs: vel in visiōe aliq. Dan. 2. Est deus in celo reuelās mysteria &c. Alius LINGVAM hz]. i. donū linguarum vel legēdi pphetias. Act. 2. Et ceperūt loqui varijs linguis &c. Alius INTERPRETATIONEM.] supra. 12. ALII interptatio sermonū &c.] Hec aūt sic ordinant: quia vel sunt ex igenio nāli vel ex solo deo. Si sunt ex solo igenio nāli vel sunt ad laudem dei. & sic dicit. PSALMVM hz.] vel ad instructionē pximi. & sic dicit. DOCTRINAM hz.] Si sunt a solo deo sic dupl'r. Uel sunt aliq occulta interius. & sic dic. APOCALIPSIM habz.] Uel occulta exterius. & sic dic. LINGVAM hz.] Et ad horum mānifestationē est tertiū. s. INTERPRETATIO.] Et debet fieri vt OMNIA ad edificationē fiant.] Ro. 15. Unusquisqz vestrum pximo suo placeat in bonum ad edificationē.

¶ Siue lingua quis loquit: fiat per binos: aut ad summū ternos: idqz vicissim: & vnus interpretet. Quod si nō sit interpres: taceat in ecclesia: ceterum sibiipsi loquat & deo. Prophete vero duo aut tres loquant: & ceteri diiudicent. Porro si alij fuerit reuelatū assidenti: prior taceat. Potestis enim singulatim omnes prophetare: vt omnes discant: & omnes consolationē accipiant: & spiritus pphetarū pphetis subiciunt. Non enim est confusionis author deus: sed pacis: vt in omnibus cōgregationibus sanctorum.

¶ Siue lingua qs loquat sm duos: aut vt multū tres & per ptes & vnus interpretet. Si aūt nō fuerit interpres: taceat in ecclia: sibi aūt loquat & deo. Prophete aūt duo aut tres dicāt: & ceteri diiudicent. Qz si alij reuelatum fuerit sedēti: prior taceat. Potestis. n. oēs p singulos pphetare: vt omnes discāt: & oēs exhortent. Et spūs pphetarum pphetis subiectus est. Nō enim dissensionis est deus sed pacis: sicut & in omnibus ecclesijs sanctorum doceo. Lec. VI.

HIC Aplus ordinat eos quō se hēant ad vsum doni linguarum. Et circa h duo facit. Primo ostendit qualr debent vti dono linguarum. Scdo qn debent cessare ab vsu. ibi. SI AVTEM nō fuerit &c.] Dicit ergo pmo q modus vtēdi dono linguarum talis sit inter vos vt SIVE qs]. i. si aliqs. LOQVATVR lingua]. i. dicat visiones vel somnia hec locutio nō fiat a multis pper occupationē tpis in linguis: & nō restet locus pphetijs: & confusionē gnet. Sed SECVNDVM duos]. i. duobus. & si necesse fuerit sm MVLTVM tres] vt sit satis a tribus. Deu. 17. In ore duorum vel trium &c. ¶ Sed notādū q hec consuetudo adhuc partim seruat in ecclia. Nam lectiōes & eplas & euāgelia habemus loco linguarum: & iō in missa sm duos seruat: qa solū duo dicunt q ptinēt ad donū linguarum. s. epla & euāgeliū. In matutinis hz multa sit. s. tribus lectionibus dictis in vno nocturno. Antiquit⁹ enim dicebant nocturna diuisim sm tres vigilias noctis. nūc vero dicunt simul. Nō solum aūt dz seruari ordo quātū ad numerū loquētium: sz et quātū ad modum: & h est qd dicit. ET PER ptes]. i. vt illi qui loquunt succedant sibi adinuicē. s. q vnus post alium loquat. Uel PER PARTES]. i. intrinsece. vt. s. loquat vnā ptem visionis seu istructionis & eā exponat. & post aliā & ipsam exponat. & sic deinceps: quē modum consueuerūt seruare pdicatores qui pdicant per iterpretationē hoibus ignote lingue: & ideo dicit. ET VNVS interpretet.]

Epla & euangeliū & lectiones simul in matutinis legunt hz annaq consuetudinem.

¶ Consequēter cū dic. SI AVTEM nō fuerit &c.] Ostēdit qn nō est vtēdum linguis dicēs: q loquēdum est per ptes & vnus dz iterpretari. Sed si nō fuerit aliqs iterpres. i. qui iterpretet ille qui donū hz linguarum TACEAT in ecclia]. i. nō loquat seu pdicet multitudini in lingua ignota: qa nō itelligit ab eis: sed SIBI loqt] qa ipse se itelligit. & h tacite orādo vel meditādo. Job 10. Loquar in amaritudine aie mee dicā deo &c.

¶ PROPHETE autē duo &c.] Hic Aplus ordinat eos quō se habeāt ad vsum pphetie. Et circa h duo facit. Primo ostēdit qualr vtendum est dono pphetie: & quātū ad numerū & ad ordinē. Scdo ostēdit qbus vsus pphetie interdicit. ibi. MVLIERES in ecclia &c.] Circa primū tria facit. Primo docet ordinē vtēdi dono prophetie. Scdo huius rōnem assignat. ibi. POTESTIS. n. oēs &c.] Tertio obonem excludit. ibi. SPIRITVS pphetarum &c.] Circa pmū duo facit. Primo determinat numerū vtentium dono dicto. Scdo docet modum seu ordinē vtēdi. ibi. QVOD si alij &c.] ¶ Circa primū sciēdum est q vsus pphetie sm q hic vr accipe Apls e ppone vbū exhortationis ad plebē exponēdo scripturas sacras: & qa erāt in pmitiua ecclia plures: q a deo h donū habebāt: & fideles nō erāt adhuc multiplicati: iō ne eēt confusio & tediū: vult Apls q nō oēs q sciūt exponē pphetias & sacrā scripturā pphetent: sed aliq & determinati.

Et hoc est qd dicit. PROPHETE &c.]q.d. Nolo q oes qui conueniunt:sed DVO tantu aut ad plus tres.]prout hoc loquedi necessitas exigit. DICANT]i.exhortetur. Et hoc et consonat scripture. Deu. 17 Et Mat. 18. In ore duoru vel triu &c. CETERI &c]s.alii qui no debent DIIVDICENT]ea que ab his pponunt: vtru s.bene vel male dicta sint bn dicta approbado & male dicta retractari faciedo. supra. 2. Spualis ho oia diiudicat. Est et seruadus ordo in vtedo dicto dono: vt si alteri illoru qui sedebat & tacebat & diiudicabat:fuit aliquid meli⁹ reuelatu q illi qui exhortat & stat prior:tuc iste qui stat dz sedere:& ille cui melius reuelatu est dz surgere & exhortari Et hoc est qd dicit. QVOD si alii sedeti reuelatu fuit]s.per spiritusctm PRIOR]exhortans TACEAT]& cedat ei. Ro. 12. Honore inuicez puenietes. Et ro hui⁹ est:qa fm huc modu POTESTIS]succesiue PROPHETARE p singulos]s.OMNES]s. VT SIC OMNES]i.maiores discant:& omnes i.minores. EXHORTENTVR.] Prouer. 1. Audiens sapies &c. Et si aliqs dicat o Aple ego no possu tacere du alius pphetat vel cedere sedeti ex quo icepi:qa no possum retinere spuz qui in me loqt. fm illud Job. 4. Conceptu sermone tenere qs pot: Io Apls hoc remouet cu dicit. SPIRITVS pphetaru &c.]q.d. Immo bene pot tacere vl sedere:qa SPIRITVS pphetaru]i.spus qui dat pphetias & ponit in plurali nuo pp multas reuelatioes eis istinctas PROPHETIS subiti sunt] no qde qntu ad cognitione:qa sicut dic Greg. q no semp spus pphetie adest pphetis. Un no est habitus sicut scia. Sic.n.sequeret q et qntu ad cognitione eis subiect⁹ esset & possent vti eo qn vellent & no vti. Sed e qdam vis aut ipressio a deo illuminas & tanges corda pphetaru:tuc solu qn sic tagunt cognoscut. Un no est sic eis subiect⁹:nec fm hoc itelligit vbu aplı:sed SPIRITVS pphetaru sunt subiti pphetis] qntu ad pnuciationem: qa.s.in eoru ptate e pnuciare ea q reuelant eis qn volunt:& no pnuciare. Et sic nihil valet excusatio: qa no cogit te spus qn tacere possis. Et q hoc sit verum pbat. cu dicit. NON enim e dissensionis &c.]Et facit talez ratione. De⁹ nunq cogit ad id vnde oriat rixa vl dissensio:qa de⁹ no est dissensionis. SED PACIS.]sz si cogeret hoies spus pphetie ad loquedu:tunc esset ca dissensionis:qa sic vellet semp loqui vel no docere vl tacere alio loquete de quo alii turbarent. Ergo spus sanctus no cogit hoies ad loquedu. 2⁹ Cor. vlt. Deus pacis & dilectionis erit vobiscu &c. Uerutame:qa adhuc posset obiicere: q hoc no faceret:qa solu eis ista madabat & no aliis ecclesiis. Un & i grauame posset videri. ideo Apls subdit hoc no solu in eis:sz et in oibus ecclesiis docere. & hoc est qd dic. SICVT in oib⁹ ecclesiis sanctoru doceo]s.de vsu linguaru & pphetie. supra pmo. Idipsum dicatis omnes.

1. Timo. 2. ¶ †Mulieres vestre in ecclesiis sileant:nec enim permissum est illis vt loquant :sed vt subdite sint:
Gen. 3. queadmodu & lex dicit. †Quod si qd discere volunt:domi suos viros iterrogent. Nam turpe est mulieribus in ecclesia loqui. An a vobis sermo dei pfectus est? An in vos solos incidit. ? Si qs vr ppheta esse:aut spualis:agnoscat que scribo vobis:qd dni sunt pcepta:ceterum si quis ignorat: ignoret. Proinde fratres : ad id enitamini:vt pphetetis:& loq linguis ne vetueritis. Omnia decenter:& fm ordinem fiant,

¶ Mulieres in ecclesia taceant. Non enim pmittit eis loqui : sz subditas ee sicut & lex dicit. Si qd aute volunt discere : domi viros suos iterrogent. Turpe e enim mulieri loqui in eccla. An a vobis vbu dei pcessit:aut in vos solos puenit. Si qs videt ppheta esse aut spualis : cognoscat q scribo vobis : qa domini sunt mandata. Si quis autem ignorat ignorabitur. Itaqz fratres emulamini pphetare : & loqui linguis nolite prohibere. Omnia aute honeste & fm ordinem fiant. Lec. VII.

Hic Apls ponit psonas qb⁹ iterdicit vsu pphetie. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit qb⁹ pphetie vsus iterdicit. 2⁹ remouet obiectione.ibi. SI QVID at volunt &c.]Circa p⁹ duo facit. Primo ponit madatu de iterdicto. 2⁹ hui⁹ rone assignat.ibi. NON enim pmittitur &c.]Dicit g. Uolo vt viri hoc mo vtant dono pphetie:sed MVLIERES in ecclesia]nolo loqui:sz TACEANT]in ecclesiis. p⁹ Ti. 2. Mulieré docere in ecclia no pmitto. Et rone hu⁹ assignat Chryso. dicés:q semel est locuta mulier:& totu mudu subuertit. ¶ Sed 3 hoc vr:qa de multis mulierib⁹ legit q pphetauerut:sicut de Samaritana. Jo. 4⁹. Et de Anna vxore Phanuel. Luc. 2. Et de Delbora. Judicu. 4. Et de Oldan pphetén vxore Sellu. 4. Reg. 22. Et de filiab⁹ Philippi. Act. 21. & .10.etia dr. Ois mulier orans vl pphetas &c. ¶ Rnsio.dicm q in prophetia sunt duo.s.reuelatio & manifestatio reuelatiois: sz a reuelatioe no excludut mulieres:sz multa reuelant eis sic & viris. Sz annunciatio e duplex. Una publica & ab hac excludut. Alia est priuata:& hec pmittit eis:qa non e pdicatio.sz annuncia⁹. Hui⁹ aut rone assignat dicés. NON.n.pmittit eis loqui]s.ab ecclie audic:sz hoc e officiu earu VT SINT subdite]viris. Un cu docere dicat prelatione & presidentia no decet eas q subdite sunt. Ro aut qre subdite sunt & no psunt est:qa deficiut rone q est maxie necessaria psidéti. Et io dicit Phs in politica sua q corruptio regiminis est qn regimé peruenit ad mulieres.

Mulieribus pmittit manifestatio reuelatiois priuate & no publice.

¶ Cósequéter cu dicit. SI QVID volunt &c.]Quia possent aliq dicé q ad min⁹ de dubiis pnt qrere i ecclia: io Apls hoc excludit. Et circa hoc duo fac. Primo.n.remouet obiectioné. 2⁹ roné assignat ibi. TVRPE EST &c.] Dicit g. Dico q MVLIERES taceant in ecclia.]sed SI ALIQVA]de qb⁹ dubitát ADISCERE volunt iterrogét viros suos domi.]p⁹ Ti. 2. Mulier i silétio discat cu oi &c. Hui⁹ aut ro est:qa TVRPE EST]no solu indecés. In mulierib⁹.n.cómendat verecudia. Eccl. 26. Gra sup gra &c. Si g i publico quereret & disputaret signu esset iuerecudie:& hoc est ei turpe:& ide est et q in iure interdicit mulierib⁹ officiu aduocandi.

Si mulier in ecclesia doceret no ect verecudia:qd est turpe in muliere.

¶ Cósequéter cu dic. AN A vobis sermo dei &c.]Confutat 3dicétes:& qa possent oés simul 3dicé vel ad minus sapiétes iter eos. Io circa hoc duo facit. Primo.n.3futat eos qntu ad totá coru ecclia. Scdo qntu ad sapientes tm.ibi. SI QVIS aut vr &c.] Circa pmu sciédu est q cá quare populus cósueuit 3dicere dno vel rectori est singularitas. Singularitas enim pot causari vel ex prioritate in aliquo bono vel excelléta. Et io Aplus volens & 3dicétes corinthios 3futare excludit primo ab eis prioritaté cu dic. AN A vobis smo dei pcessit:?] Quasi dicat. NON]sed a iudeis. Esa. 2. De syon exibit lex &c.

ler &c.q.d.si in ecclesiis iudeorum facerem aliquas ordinationes contra ordinationes suas possent contradicere:qa ipsi prius habuerunt verbū dei:sed vos nō: quia non processit a vobis sermo dei. Secundo excludit ab eis excedentiam. AN IN vos solos &c.] q.d. non solum vos credidistis:sed etiā alii. Unde vos non excellitis eos.Ps. In omnem terram exiuit sonus eorum &c. Et ideo debetis facere: vt alii faciunt.

¶ Consequenter cū dic. SI QVIS aūt vi. &c.] In spāli confutat maiores. Et circa hoc duo facit. Primo cōfutat eos. Scdo rndet cuidam tacite obiectioni ibi. SI QVIS aūt ignorat &c.] Dicit ḡ. Esto q tota ecclia non cōdicat: sed ALIQVIS qui videt esse pphēta &c.] Et dicit vī: qa si cōdicit nō vere est pphēta vel sapiens seu SPIRITVALIS:] qa nō ꝯtradiceret. Dicit ETIAM pphēta & spiritualis:] quia multi sunt spirituales qui nō sunt prophete:sz omnes pphete sint spūales. Iste inquam qui sic videtur pphēta & spiritualis non cōtradicat:sz COGNOSCAT] i. sciat. QVIA ea q̄ scribo vobis sūt mandata dei] & nō tātū mea.q.d.ex quo nullus ausus mādatis dñi est cōdicere & ea que scribo sunt mandata dei.nō audeat aliquis cōtradicē.2° Cor.viii°. An experimētū queritis &c. Et ex hoc possumus colligere q verba Aplorum sunt ex familiari reuelatiōe spūsancti & Chri:& ideo seruāda sunt sicut pcepta Chri. Un̄ & significanter Aplus distinguit illa q̄ ex se mādat cum dicit. De virginibus aūt mādatum dñi non habeo. Sz posset dicere. O Apostole quō ego cognoscam q hec sint mādata dei: Nō possum hoc scire. Hoc Aplus excludit dicēs. Nō valet tibi hoc:quia nō debes ignorare. Quare: Quia ois ignorās &c. Mat.25. Amē dico vobis nescio vos. Ex quo pz q oēs tenētur scire ea q̄ sūt de necessitate salutis que ipse xpus mandat & Apostoli & pphete. Uel aliter. SI QVIS videt &c.] vt sit confirmatio precedētium.q.d. Ita scribo sed vos nō potestis ea cognoscere pp̄ter eorum difficultatē & qa simplices estis:sz vt sciatis q ea que scribo iusta sunt & honesta volo adducere testimoniū pphetarum & spūalium virorum qui sunt iter vos. Et ideo dicit. SI QVIS aūt &c.] supra 2. Spūalis iudicat oia. Et ne aliqs dicat nō curamus scire ista subdit q tenētur scire qa ois ignorās &c. Esa. 5. Propterea captiuus ductus &c.Ps. Nescierunt neqz intellexerūt &c. ¶ Itaqz fratres mei &c. Apl's hic cōcludit gnālē ammonitionē. Et circa hoc tria facit. Primo monet eos ad appetitū oium donorum dicēs. ITAQVE] & loqui linguis & pphetare est bonū. EMVLAMINI] i. desideretis PROPHETARE] cuius causa est:qa sicut dicit. Prouer.29. Deficiēte pphetia dissipabit populus. Et accipit pphetare hic scdm q totū caplz expositum est.& tñ lz desideretis pphetare NOLITE prohibere loq linguis] ne fiat dissensio. Secūdo inducit ad modū debitū modum cū dicit. OMNIA autē honeste] vt.s. vno loquēte alii taceant & mulieres in ecclia non loquātur & silia. Ro.13. Sic vt honeste in die ambulemus &c. Tertio iducit eos ad ꝯgruū ordinē cū dic. ET SECVNDVM ordinē.] vt.s.p̄ vn⁹ & postea ali⁹ loquatur & p ptes & silia q̄ dicta sunt. Judicū.5. Stelle manētes in cursu suo aduersus sysaram pugnauerūt. Ca.XV.

Gal.1. Otum † aūt vobis facio fratres euangeliū:qd euāgelizaui vobis:qd & accepistis:in quo & statis:per qd & salutem ꝯsequimini:quo pacto annūtiauerim vobis:si tenetis:nisi frustra credidistis. Tradidi eni vobis in primis:qd & acceperam:qd Chrs mortuus fuerit pro peccatis nostris † scdm scripturas:& qd sepultus sit:& qd resurrexerit tertio die scdm scripturas:& qd visus sit Cephe:deinde duodecim illis:postea visus est plus quā quingētis fratrib⁹ simul:ex qbus plures manent ad hūc vsqz diē:qdā autē & obdormierunt. Esa.53.

† Deinde visus est Jacobo:post Apl'is omnib⁹. Mat.vlti.

Postremo vo oium:velut abortiuo visus est mihi. † Ego eni sum minimus Aplorum:qui nō sum idoneus:vt dicar Apl's:ppterea qd persecutus sim eccl'iam dei. Sed gratia dei sum:id qd sum. Et gratia eius:que pfecta est in me:nō fuit inanis: sed copiosius quā illi oēs laboraui:non ego tn̄:sz gratia dei que mihi adest. Siue igitur ego:siue illi:sic predicamus:& sic credidistis. Mar.16. Ephe.3.

Otum vobis facio fratres euangelium qd predicaui vobis.qd & accepistis in quo & statis.p qd & saluamini.qua rōne pdicauerim vobis si tenetis.nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis qd & accepi.qm̄ Chrs mortuus est p peccatis nostris scdm scripturas. & qa sepultus est & qa resurrexit tertia die scdm scripturas. & qa visus est Cephe/& post vndecim. Deinde visus est plusq̄ qngētis fratribus simul:ex qb⁹ multi manēt vsqz adhuc.qdam aūt dormierūt. Deide visus est Jacobo.deide Apl'is oibus. Nouissime aūt oium tāq̄ abortiuo visus ē & mihi. Ego eni sum minimus Apl'orum qui nō sum dignus vocari Apl's. qm̄ persecutus sum eccl'iam dei. Gra aūt dei sum id qd sum/& gra eius in me vacua nō fuit.sed abūdātius illis oib⁹ laboraui. Nō ego aūt sed gratia dei mecū. Siue enim ego siue illi;sic pdicauimus. & sic credidimus.

Ostq̄ Aplus istruxit corinthios de ipsis sacris & de re cōtēta & significata in sacris.s.de gra & eius effectibus:hic ꝯñter istruit eos de re nō ꝯtēta sz significata in sacris.s.de glia resurrectionis que nō est cōtenta in sacramēto:cū non statim habeat eā q suscipit sacramēta sz significat gloria resurrectionis in ipsis:inquātū ꝯfertur in eis gra per quam ad beatitudinē puenitur. Circa hoc aūt duo facit. Primo pmittit tractatum de resurrectione. Scdo per B pbat resurrectionē cōem oium hoium ibi. SI AVTEM Chrs pdicatur &c.] Circa pmū duo facit. Primo commēdat euāgelicā doctrinā. Scdo annūtiat q̄ opz scire circa resurrectionē Chri ibi. TRADIDI.n.vobis &c.] Cōmēdat eni eminētiam euāgelice doctrine q̄tū ad q̄tuor. Primo q̄tū ad pdicātiū auctoritatē.qa ipsi Apostoli. Et hoc est qd dicit. O FRATRES.] ꝯtinuanda se ad pcedētia. FACIO vobis notū euāgeliū:] qd idē est qd bona annūtiatio q̄ incipit a Chro. Un̄ qcqd pertinet ad Chrm vel est de ipso Chro dr̄ euāgelium. Qd pdico vobis.q.d. Illd QVOD pdicaui vobis] de Chro Euāgeliū.i. bona annūtiatio.

notū facio vobis.i.reduco vobis ad memoriā q̄si non sint noua ea q̄ scribo Phil.3.Eadē scribere vobis rc̄. Predicaui ego.i.vobis ⁊ alij Apli alijs.Et in h appet auctas hui⁹ doctrine quia a Chro a Paulo ⁊ ab alijs Aplis Heb.2.Que cū initiū accepisset enarrādi.Secūdo q̄tū ad cōez fidē oīuʒ pploꝝ.⁊ iō dicit. QVOD ⁊ accepistis.i.oēs.i.h Aug.dicit ptinere ad eminētiam hui⁹ fidei faciēs tale argumētū.Ad credēda ea q̄ sunt fidei aut sunt miracula facta aut nō.Si sunt facta miracula habeo ppositū q̄ dignissima ⁊ certissima ē.Si nō sunt facta h est maximū oīum miraculoꝝ q̄ p q̄dā paucos ꝯuersi sunt ad fidē ifinita multitudo hominū:p pauperes pdicantes paupertatē diuites.p ideotas pdicātes ea q̄ rōnē excedūt:ꝯuersi sūt sapiētes ⁊ Phi. ps.In oēʒ terrā exiuit sonus eoꝝ rc̄.¶ Sʒ si obijcia̅ q̄ ēt lex machometi recepta est a multis. Dicēduʒ est q̄ nō est sile:q̄a ille opprimendo ⁊ vi armoꝝ subiugauit eos sʒ isti Apli moriēdo ipsi alios ad fidē duxerūt ⁊ faciēdo signa ⁊ pdigia.Ille.n.pponebat quedā q̄ ad delitias ⁊ lasciuias ptinēt.sʒ Chus ⁊ Apli terrenoꝝ cōtēptū.1.Thes.2.Cū accepistis a nobis verbuʒ dei rc̄. Tertio q̄tū ad virtutē q̄a confirmat ⁊ eleuat ad celestia.Iō dicit.IN QVO statis.i.eleuati ad celestia.Ille.n.di stare q̄ rectus est ⁊ h sola lex Chri facit Ro.5. Iustificati ḡ p fidē rc̄.Lex.n.vetus nō faciebat stare: sed curuabat ad terrena.Deut.33 Oculus Jacob i terra frumēti ⁊ vini.Quarto q̄tū ad vtilitatē:q̄a sola noua lex pducit ad finē salutis.vetus aūt nō.Heb.7.Nemiñē ad pfectū adduxit lex.Et iō dic̄.PER QVOD ⁊ saluamini.i.Hic iā ex certitudie spei p inchoationem q̄ est per fidē saluamini ⁊ in futuro i veritate rei ⁊ spei. Jac.1.In mansuetudine suscipite insitū vbū rc̄.Jo.20. Hec aūt scripta sunt vt credatis ⁊ vt credentes rc̄.Et apponit hic duas ꝯditiōes.Prima cū dic̄.SI TENETIS rc̄.i.Glo.sic exponit. SI TENETIS.i.q̄ rōne pdicaui vobis illud euāgeliū.i.resurrectionē mortuoꝝ ea rōne qua ꝯfirmaui vobis.i.p resurrectionē Chri.Vel aliter.SALVAMINI ita tñ si tenetis.i.i.si seruatis ea rōne qua pdicaui vobis euāgeliū Chri.Scdaʒ ꝯditionē ponit cū dicit.NISI frustra credidistis.i.q.d. Saluamini p fidē si nō FRVSTRA credidistis.i.i.si fidei addunt̄ bona opa.q̄a fides sine opib⁹ mortua est.Jac. 2.Illud.n.dr̄ eē frustra qd̄ est ad finē quē nō ꝯsequitur. Finis aūt fidei est visio dei.Vñ si nō saluamini FRVSTRA credidistis.i.nō simplr̄:sʒ inq̄tū nō puenit ad finē.Vel aliter SI TENETIS.i.q.d.teneatis NISI frustra rc̄.i.¶ Tradidi.n.Hic ostēdit ppositū rc̄.Circa hoc tria facit.Prio ostēdit originē doctrie de resurrectione Chri.Scdo ostēdit ea q̄ in doctrina hō ꝯtinent̄ ibi.QVONIAM Chus mortuus.i.Tertio ꝯsonātiam seu ꝯuenientiā pdicātiuʒ ibi.SIVE enī ego rc̄.i.Dicit ḡ pmo.Istud debetis tenere.i.in memoria habere quod TRADIDI vobis in pmis.i.⁊ adhuc trado.Et dic̄ IN PRIMIS.i.i.inter pma credēda.Credēda.n.vel ptinent ad trinitatē vel fidē icarnatiōis.Et p̄ oʒ hō credere ea que ad fidē icarnatiōis ptinēt:⁊ postea q̄ ad trinitateʒ ptinēt.Vñ qd̄ TRADIDI vobis in pmis.i.s.de icarnatiōe ⁊ nō a me vel ex mea auctē tradidi.sʒ QVOD accepi.i.a Chro vel a spūsctō.Gal.1.Paulus Apls rc̄.Supra.11.Ego accepi a dño rc̄.Esa.21.Que audiui a dño exercituuʒ rc̄.Ea aūt q̄ accepit ⁊ tradidit sunt q̄tuor.s. mors/sepultura/resurrectio/appitio Christi.Dicit ḡ p̄. Tradidi vobis p̄ mortē Chri.⁊ iō dicit. QVONIAM Chus mortuus est.i.In quo remouet duplicē suspitionē q̄ suboriri posset circa mortē Chri.Pria ē q̄ mortuus eēt p pctis suis actualib⁹ vel origīali.Et h excludit cū dicit.PRO pctis nr̄is.i.non suis.Esa.53.Propter scelus ppli mei pcussi euʒ.1.Pe.3.Chus semel p pctis nostris rc̄.Alia suspitio est q̄ mors Chri eēt casualis vel violētia iudeoꝝ.⁊ h excludit cum dicit. SECVNDVM scripturas.i.s.veteris ⁊ noui testamenti.Et ideo signanter spālr̄ dicit. SECVNDVM scripturas.i.Esa. 53.Sicut ouis ad occisioneʒ duci⁹ ē.Hiere.11.Ego q̄si agnus mansuet⁹ q̄ portat̄ ad victimā rc̄.Mat.20.Ecce ascēdim⁹ hierosolymā rc̄.Tradidi.n.vobis Scdo sepulturā Chri.⁊ iō dic̄.ET QVIA sepult⁹ ē.i.Sʒ nūq̄d sepultura est articulus fidei spālr̄.q̄a facit hic mentionē spālr̄ de ea.Dōm q̄ sm illos q̄ numerāt articulos sm credēda nō est spālis articulus fidei.sʒ icludit̄ cū articulo passiōis ⁊ mortis Chri.Cui⁹ rō est:q̄a fides ē eoꝝ q̄ sunt supra rōnē.Unde ibi icipit articulus fidei vbi deficit rō.Hoc aūt pmū est q̄ dñs sit cōcept⁹.⁊ iō ꝯceptio est articulus fidei.Scdʒ q̄ de⁹ ē nat⁹ de virgine.⁊ iō hic ē alr⁹.Tertiū q̄ ipassibilis de⁹ patiat̄ ⁊ moriat̄:⁊ hic ē alr⁹ ⁊ cū h itelligit̄ ēt de sepultura. Unde nō ē spālis articulus.¶ Facit aūt Apls hic mētioneʒ de sepultura pp tria.Prio vt ostdat vitatē mort Christi.Euidēs.n.mort signum alicui⁹ ē q̄ sepeliat̄.Scdo ad ostēdēdū veritatē resurrectiōis q̄a si non fuisset sepultus:nec custodes fuissent iuxta sepulchrū illis dicib⁹ possent dicere q̄ discipuli fuissent eum furati.Tertio q̄ Apls vult eos iducere ad fidē resurrectiōis.⁊ h vr̄ magis difficile q̄ sepult⁹ resurgat. Et de h dr̄ Esa.11. Et erit sepulchrū ei⁹ gloriosū.Esa.53.Dabit impios rc̄. Tradidi ēt vobis resurrectionē.QVIA resurrexit tertia die.i.Osee.6.Viuificabit nos post rc̄.Et eniā dicit TERTIA die:i.nō q̄ fuerint tres dies itegri:sʒ due noctes ⁊ vna dies p synodochē.Et hui⁹ cā fuit sicut dicit Aug.q̄a de⁹ p suū simpliū.i.p malū pene qd̄ significat̄ per vnū diē destruxit nr̄m dupliū.i.penā ⁊ culpā:qd̄ significat̄ p duas noctes.Tradidi ēt vobis quarto Christi apparitiōes QVIA visus ē Cephe.i.Et ponit p̄ apparitiōes factas alijs.Scdo apparitiōes factas sibi soli ibi.NOVISSIME.i.Sciēdū ē aūt circa pmū q̄ apparitiōes Chri nō sūt facte oib⁹ cōiter:sʒ aliqb⁹ spālibus psonis.Act.10.Dedit eū manifestū fieri rc̄.Et hui⁹ rō fuit vt seruaret̄ ordo in eccla:vt p quosdam spāles fides resurrectiōis deuenirent ad alios.¶ Nōndū aūt q̄ apparitiōes Chri non ponunt̄ hic oēs:nec ille q̄ facte sunt mulierib⁹.Ponunt̄ aūt hic q̄dā q̄ nō leguntur in euāgelijs.Et hoꝝ rō fuit q̄a Apls vult ex rōne ꝯuincere ifideles.⁊ iō noluit ponere testimonia nisi auctētica.⁊ ideo tacuit apparitiōes mulierib⁹ factas:⁊ posuit q̄sdā q̄ nō iueniunt̄:vt ostēdat q̄ ēt alijs pluribus apparuit:sʒ facit mētionē spālē de Petro ⁊ Jacobo.quia erāt q̄si colūne vt dr̄ Gal.2.Dicit ḡ tradidi vobis q̄a VISVS est Cephe.i.i.Petro Luc.vlt⁹.Surrexit dñs vere rc̄.Et credit̄ q̄ iter viros p̄ apparuit Petro quia erat in maxia tristitia.Vñ ⁊ angelus dixit Mar.vlt. Ite dicite discipulis ei⁹ ⁊ Petro rc̄.POSTEA.i.i.i.alia vice VISVS est vndeciʒ Aplis.i.Semel q̄dē visus est Joanni tñ q̄n Thomas erat absens. ⁊ post octo dies vndeciʒ q̄n Thomas erat cū eis.Augu.dicit q̄ dʒ dicere duodeciʒ.sʒ corruptū ē vt vitio scriptoꝝ:⁊ dic̄ q̄ nō refert q̄ Judas iaʒ obierat ⁊ Matthias nōdū erat electus:q̄a ꝯsuetū est q̄ q̄n maior ps collegij facit aliquid dr̄ q̄ totū collegiuʒ h facit.Vñ q̄a dñs elegerat duodeciʒ.iō pōt dici q̄ visus ē duodecim.i.toti collegio Aploꝝ.sʒ nō est vis:siue dicat̄ duodecim siue vndeciʒ.DEINDE visus ē plusq̄ q̄ngētis fratrib⁹.i.

Mar⁹ miraculoꝝ fidei.

De lege mahumeti a multis recepta.

Stare q̄ dicat.

Frustra credere ē nō operari.

fidei finis

credere q̄d p̄ debeat homo

Audita a paulo xpō sūt ista:mors:sepultura:resurrectio:⁊ appoitio christi.

Sepultura nō sit articulus fidei distinctus.

De sepultura facit mētionē pp verā morte Chri ⁊ resurrectionē ⁊ pp reducēdū hoies ad verā fidē resurrectionis.

Hic appitiões nō narrāt̄ q̄ nō sunt i euāgelio.

Modo ista visio sit vera.

Sz de h nihil legimus in sacra scriptura nisi h qd hic di. Pot tn dici q hec appitio fuit de qua loqtur Dionysius in 3° de diui.noi.qn oes discipuli pueneru̇t ad videndu corp° qd ferebat pncipe vite. ¶ Sz 5 h vi ce qa hoc fuit an ascesione:qn.s.Chis apparuit Jacobo. Sz pgregatio discipulox ad videduz beata virgine de qua vi loq Dionysius fuit multuz post. Et io meli° videt dom q appuit qngetis fratrib° sil an ascesione sua z no refert q di discipuli erat centu viginti.qa lz illi q erat in hierlm essent cetum viginti.tn in galilea erat multi discipuli:z forte oes pgregati sunt sil cu apparuit. Et vt huius testimoniu sit magis certu:dicit q EX EIS adhuc multi manet j.i.viuut. QVIDAM aute ex eis dormieru̇t j.i.mortui sunt in spe resurrectionis. Et vocat sanctox morte dormitione:qa moriunt carne corruptibili vt resurgat icorruptibiles. Ro.6. Christus resurgens zc. DEINDE j.i.post VISVS est Jacobo j.s.Alphei.z ro hui° pot assignari:qa vt legit Jacobus vouit se no sumpturu cibu:nisi pus videret Chim: sed fm h no seruaret ordo apparitiois.qa si post oes numeratas appitioes apparuisset Jacobo.nimis fuisset sine cibo.z h est difficile. Et io dom est q io singulariter Chis appuit Jacobo:qa spale deuotione Jacobus ad Chim habuit. Et de ista et appitioe nihil hi in euagelio. Deide post h.s. VISVS est oib° Aplis ji ascesione vt legit Mat.vlti°.z Act.i. NOVISSIME aute oiuz zc. j Hic Aplus comemorat apparitione factam sibi soli. Et circa h duo facit.p ostedit ordine appitionis.z° rone eius assignat ibi. EGO eni suz zc. j Dicit g ita. Dixi q oib° manifestat° e Chis NOVISSIME j.i. vltimo.z post ascesione VISVS est z mihi tanq abortiuo: j z io nouissime. Dicit autem tanq abortiuo pp tria. Abortiuus di aliqs fetus. Uel qa nascitur ex tpe debitu. Uel cu violetia educit. Uel qa no pducit ad debita qntitate.z qa hec tria videbat in se Aplus.io dicit TANQVAM abortiuo. j Primo.n.ipse ex tpe alioru Aplox renatus e Chro. Na alij Apli renati sut Chro an aduentu spusancti:Paulus vo post. Scdo qa alij Apli spotanee pversi sunt ad Chim:sz Paulus coact°. Act.9. Prostrauit eu ad terra zc. Et h multu valet contra hereticos q dicut q nullus debz cogi ad fide.quia Paulus coact° fuit. Et sicut dicit Aug° plus pfecit in fide Paulus cu coacte pversus e q multi q spotanee venerut. Tertio qa reputat se aliqs miorem:z no puenisse ad vtute alio Aplox. Et io qsi ronez assignans dicit. EGO eni suz minim° zc. j Circa h duo fac.p enim ondit sua puitate. Scdo rone hui° exponit ibi. QVONIAM psecut° suz zc. j Paruitate aut suaz manifestat pmo in coparatioe ad Aplos cu dic. EGO eni sum minimus. j Esa.60. Minimus erit in mille:z Paulus in gete fortissima. Eccl.3. Quato maior es zc. Et lz sit minimus in coparatioe ad Aplos:posset tn dici q est magnus in coparatioe ad alios:qa e Apls.z io z° ostedit sua puitate in coparatioe ad alios cu dic. QVI no suz dignus: j no solum ee:sz VOCARI Aplus j:z vocet.z. Cor.3. No q sufficietes zc. Sz posses dicere. O Aple pp humilitate nullus oz dicere falsum.cu g tu sis magnus:q te voces te minimu:z io cu dic. QVONIAM persecutus zc. j ondit quo sit minimus.z quo no minimus:minimu aut dicit se cosiderado pterita facta sua z dicit. NON suz dign° zc. j Quare: QVIA psecut° suz ecclesiaz dei: j qd alij Apli no fecerut. Gal.1. Supra modu psequebar zc.1.Ti.1. Qui fui blasphemus z psecutor zc. Et lz ex me sim minim°.tn ex deo no suz minimus.z io dic. GRATIA dei suz id qd sum. j Et circa h duo facit. Pmo comedat coditione sua quatu ad statu. Scdo quantu ad executione status ibi. ET GRATIA ei° zc. j Dicit g p. Ex me nihil suz:sz id qd sum gra dei suz.i.ex deo no ex me. Ephe.3 Cuius factus suz minister zc. Et dicit id qd suz qa ho sine gra nihil e.sup.13. Si habuero oem pphetia zc. Sz qualr vsus sit z executus statu suu ondit dices. ET GRATIA ei° zc. j Ubi pmo ondit quo vsus sit gra ista qa ad bonu.z io dicit. IN ME vacua no fuit j.i.ociosa qa ea vsus est ad id ad qd data est sibi. Gal.2. No in vacuu cucurri zc. Scdo manifestat quo alios excessit.z io sb dit. SED abundantius illis oib° j.i.Aplis singillatiz. LABORAVI j pdicado qa nullus p tot loca pdicauit z annuntiauit Chim. Vn dic. Ro.15. Ita q a hierusale vsqz ad illiricu zc. z et vsqz ad hispania operado:qa lz ipse sic alij Apli posset exigere sumpt° sibi necessarios:tn spalr voluit de labore manuu querere sumpt° suos vt ipse dicit.2. Thes.3. Nocte z die manib° nris zc.tribulatioes sustinedo. Nullus.n.Aplox tot psecutioes z tribulationes sustinuit vt ipse enumerat.2.Cor.11. In laborib° plurimis z carcerib° zc. Tertio ondit vsus efficaciam.qa hoc no a se solo sz ex instinctu z adiutorio spusancti.z io dicit. NON aut ego j solus operor SED gra dei mecu j q mouet voluntate ad hoc. Esa.26. Oia opa nra zc. Phil.2. Qui opat in nobis velle zc. De°.n.no solu infundit gram qua nra opa grata fiut z meritoria:sed et monet ad bn vtedu gra infusa:z hec vocat gra coopers. SIVE ego.n.zc. j Hic ondit pcordia pdicatiu.z h pot dupl'r legi. Primo vt sit pfirmatio dictox.q.d.aliquis. Tu ita pdicas sz tn non credimus tibi soli qa tu minimus es iter Aplos. Ideo rndes Apls ait. Immo debetis mihi credere qa EGO j no predico alia SIVE ego siue alij j Apli SIC PREDICAMVS j.s.Chim resurrexisse z visuz fuisse zc. Et vos et credidistis sic ego z illi pdicauerut.s.q Chis resurrexit z visus est zc.2. Cor.2. Hntes eude spuz zc. Scdo pt legi vt efficacia pdicatiois sit oib° Aplis ex vno.i.a gra dei.q.d. Siue EGO predicez j siue illi.i.Apli sicut pdicamus h fecimus adiuti z firmati per gram dei z eta vosipsi credidistis.s.inspirati spusancto z gratia dei sine qua nihil facere possumus. Jo.15. Sine me nihil potestis face.

¶ Qd si Christus pdicat a mortuis resurrexisset quo dicut qda hier vos:no ee resurrectione mortuox? Porro si resurrectio mortuorum no est:ne Chis qdez resurrexit. Qd si Chis no resurrexit.inanis.vz.est pdicatio nostra:inanis aut est z fides vra. Reperimur aut z falsi testes dei:qm testificati sumus de deo:qd excitauerit Chim que no excitauit:si.vz.mortui no resurgut. Etenim si mortui no resurgut:ne Christus quidem resurrexit. Qd si Chis no resurrexit:supuacanea e fides vestra:adhuc estis in peccatis vestris. Igitur z qui obdormierut in Christo:perierunt. Si in vita hac spem in Christo tatu hnt habemus:maxime miserabiles omnium hoium sumus.

Quare Paulus est abortiuus. Pau° e abortiuus qa ex tepus z p violetia educit z no pducit ad debitam quatitatem.

¶ Si aut Chis pdicat q resurrexit a mortuis:quo qda dicut in vobis:qm resurrectio mortuox no est? Si autez resurrectio mortuoru no est neqz Chis resurrexit. Si aut Chis no resurrexit:inanis est pdicatio nra:inanis est z fides vra. Inuenimur aut

⁊ falsi testes dei: qm̄ testimonium dixim⁹ aduersus deū: q suscitauerit Chr̄m quē nō suscitauit: si mortui nō resurgunt. Nam si mortui nō resurgūt: neq Chr̄s resurrexit. Qḋ si Chr̄s nō resurrexit: vana ē fides vr̄a. Adhuc.n. estis in pctīs vr̄is. Ergo ⁊ q dormierūt in Christo: perierūt. Si in hac vita tm̄ in Chr̄o sperātes sumus: miserabiliores sumus oībus hoībus. Lec. II.

Supra Aplus astruxit fidē p resurrectionē Chr̄i: hic 2o pbat per resurrectionē Christi resurrectionē mortuoꝝ futurā. Et pmo pbat futuram resurrectionē. Scdo ostēdit qualitatē resurgentiū ibi. SED dicet aliqs ⁊c̄. Tertio 3o describit ordinem resurrectiōis ibi. ECCE mysteriū vobis dico ⁊c̄. Circa pmū duo facit. p pbat resurrectionē mortuoꝝ futurā rōne sumpta ex resurrectione Chr̄i. 2o rōne sumpta ex vita sanctoꝝ ibi. ALIOQVIN qd facient ⁊c̄. Probat aūt mortuoꝝ resurrectionē ex resurrectione Chr̄i tali rōne. Si Chr̄s resurrexit g̃ ⁊ mortui resurgēt. Circa g̃ hāc rōnem tria facit. Pmo ponit pditionalē. s. si Chr̄s resurrexit ⁊ mortui resurget. Scdo 2o pbat añcedēs ipsi⁹ pditionalis ibi. SI AVTEM resurrectio mortuorū ⁊c̄. Tertio pbat pditionalē eē verā ibi. NVNC aūt Chr̄s resurrexit ⁊c̄. Dicit g̃ p. Dixi q si ego pdicauerī sive alii. s. alii Apli sic credidistis. s3 SI PREDICATVR a nobis q Chr̄s resurrexit a mortuis quō qdam in vobis. i. aliter vos dicūt ⁊c̄. q. d. Si Chr̄s resurrexit a mortuis fm q nos pdicamus. 1. Thes. 4. Si credimus q Chr̄s ⁊c̄. nullus debz dubitare resurrectionē mortuoꝝ futurā. Vñ Ro. 8. Qui suscitauit Jesū ⁊c̄. S3 vr̄ q h argumētatio nō valeat cū sit loc⁹ a maiori affirmādo. qa l3 Chr̄s resurrexit spālr ex vtute diuinitatis sue nō seqt̄ q alii hoīes resurgant. S3 ad h dicūt aliq q nō ē loc⁹ a maiori s3 a simi. Mori. n. ⁊ resurgere cōpetit Chr̄o fm hūanā nāz. ⁊ dicūt q ē sile argūm sicut si dicerē. Aīa Sortis ē imortalis. g̃ oēs. s. aīe hoium sūt imortales. Vr̄ aūt q sit meli⁹ dōm q sit loc⁹ a cā. qa resurrectio Chr̄i ē cā resurrectiōis nr̄e. Et iō fm glo. dōz ē si Chr̄s q est cā efficiēs nr̄e resurrectiōis resurrexit. QVOMODO dicūt ⁊c̄. s3 tn̄ nō ē dōz q sit cā efficiēs tm̄ p modū meriti qa resurgēdo nō meruit cā cū iā eēt cōprehēsor ⁊ viueret vita gl'iosa nisi forte meritum resurrectiōis mortuoꝝ referat̄ ad passiōes Chr̄i. Nec ē cā exēplaris tm̄ vt qdā dicūt. s3 ē cā efficiens ⁊ exēplaris. Vñ Aug. dic̄ sup Jo. q vbū caro factū viuificat aīas ⁊ resuscitat mortuos. Sic g̃ pz q si Chr̄s resurrexit ⁊ mortui resurgēt. S3 cō. Resurgere a mortuis ē supra nāz. h aūt nō ē nisi vtutis infinite q̄ de⁹ ē. nō g̃ resurrectio corpis Christi ē cā efficiēs resurrectiōis mortuoꝝ: cū humanitas Chr̄i seu corpus sit creatura: l3 de Christo vel de hoīe non possit dici q est creatura. Rñō dōm q inquantū deus siue inquantum diuinitas est in Christo: Chr̄s est ⁊ exēplar ⁊ cā efficiens resurrectionis mortuoꝝ per humanitatē suā sicut per instrumētū diuinitatis sue. Ad illud qḋ obycitur dicēdum q caro Christi seu humanitas nō dicit̄ facere effectū virtutis infinite inquātū caro vel humanitas sed inquātū caro Christi vel humanitas Chr̄i. S3 querit̄ adhuc. Nā posita cā sufficiēti statim ponit̄ effectus. si g̃ resurrectio Christi est sufficiēs causa resurrectionis mortuoꝝ statim deberēt mortui resurgere ⁊ nō tm̄ differre. Rñō. dōm q effectus sequit̄ ex causis instrumentalibus fm cōditionē cause pncipalis. Et iō cū deus sit principalis causa nostre resurrectionis. resurrectio 3o Christi sit instrumētalis: resurrectio nostra sequit̄ resurrectionē Chr̄i fm dispositionē diuinam que ordinauit vt tali tēpore fieret. S3 nūqd si deus nō fuisset incarnat⁹ hoīes resurrexissent? Dicendū videt̄ q nō: qa Chr̄s nō fuisset passus nec resurrexisset. Dōm est autē ad h q hec obiectio nulla est: qa qñ aliqd ordinat̄ ab aliq̄ cā dz argumētari ad illō seruato ordie illius cause. Et ideo dicēdū est q de⁹ ordinauit resurrectionē mortuoꝝ fore p istū modū. potuisset tn̄ ⁊ alius modus adhuc inueniri a deo si voluisset.

Non valet hec sequela: Chr̄s resurrexit. g̃ ⁊ nos resurgemus.

Resurrectio Chr̄i ē efficiens ⁊ exēplaris resurrectionis nostre.

Effect⁹ seqt̄ ex istr̄o fm cōditionē cause pncipalis.

Si de⁹ nō fuisset icarnat⁹ alio mō potuissent hoīes resurgere.

Deinde cū dic̄. SI AVTEM resurrectio mortuoꝝ non est ⁊c̄. pbat añcedēs. s. q Chr̄s resurrexit ⁊ hoc ducēdo ad incōueniētia. Et circa hoc duo facit. Pmo ducit ad incōueniētia. Secūdo ostēdit illa eē inconuenientia ibi. INVENIMVR autē ⁊ falsi testes ⁊c̄. Circa pmum facit deductionem suam supponēdo q si Christus non resurrexit neq mortui resurgent. qḋ si ita est sequūtur duo icōueniētia. Vnū est q inanis est predicatio Apli ⁊ inutilis. Aliud est q inanis est fides corinthioꝝ. Vñ dicit. SI AVTEM Chr̄s non resurrexit inanis est ⁊c̄. Et h est qḋ dicit. Ex hoc q siue ego siue illi sic predicant ⁊c̄. Dicit ergo. SI AVTEM Chr̄s nō resurrexit inanis est. i. falsa PREDICATIO nr̄a: qa sic credidistis. ⁊ hoc magnū est icōueniēs q pdicationem eoꝝ nō infallerit veritas cū Aplus dicat Phil. 2. Nō in vacuum cucurri neq laboraui. Inuenimur aūt ⁊c̄. Hic ostēdit illa duo eē inconuenientia. Et pmo ostēdit q sit icōueniēs si pdicatio Aploꝝ eēt inanis seu falsa. Scdo ostēdit q sit icōueniens si fides illoꝝ esset inanis ibi. QVOD si Christus nō resurrexit ⁊c̄. Ostēdit̄ autem pmum eē inconueniēs: qa essent falsi testes nō solum dicēdo aliqua vana vel aliqua cōtra aliquē hoīem false: qḋ est mortale peccatum: sed falsi testes aduersus deū: qḋ est sacrilegiū. Quia si de⁹ nō suscitauit Christū a mortuis fm q nos pdicamus inuenimur falsi testes. ET SI mortui nō resurgūt: de⁹ non resuscitauit Christū a mortuis. Job. 13. Nūquid de⁹ indiget vestro mēdacio ⁊c̄. ⁊ hoc est pessimū. s. q aliqd attribuat̄ deo qḋ non facit. ⁊ laudare in eo qḋ non est. Unde dicit Aug. Nō minori s3 maiori fortasse scelere in deo laudat̄ falsitas q̄ vituperet̄ veritas. Cui⁹ rō ē. qa intellectus noster nunq̄ pōt tm̄ laudare deū quin deficiat a perfectione eius. ⁊ ideo si nō totalr intellectus oēm veritatem possit de deo intelligere: hoc est ad excellētiam dei. sed si attribuit̄ aliqd deo qḋ non hz vel non facit: vr̄ q intellectus noster est maior deo: ⁊ intelligat aliqd maius eo: qḋ sibi false attribuit. Et h cōtra illud. 1. Jo. 3. Deus maior est corde nr̄o. QVOD si Christus. hic ostēdit q inconueniēs sit si fides illoꝝ esset inanis. Et hoc ostēdit p tria incōueniētia que sequunt̄ inde. Pmū est. qa cōstat q falsitas nō habz virtutē purgandi. sed constat q fides purgat peccata. Act. 15. Fide purificās ⁊c̄. Si ergo fides nostra sit inanis: qḋ eēt si Chr̄s nō resurrexit: qa si credidistis fm q resurrexit: peccata vestra nō sunt vobis dimissa. Et hoc est qḋ dicit. ADHVC estis i peccatis vestris. s3 qa posset aliqs dicere: l3 fides nō purget pctā: possunt tamē purgari ab eis per bona opa. ideo addit 2m incōueniens. s3 q mortui qui nō possunt purgari in alia vita perierunt absq spe salutis. ⁊ ideo quasi concludens dicit. ERGO qui in Chr̄o. i. i fide Chr̄i DORMIERVNT. idest mortui sunt in spe salutis PERIERVNT: qa in alia vita nulla sunt opera meritoria. S3 qa posset adhuc dicere

hoc dicere nõ curo de peccatis: non curo de mortuis: dũmodo habeã in vita ista quietẽ ⁊ tranquillitatẽ. ideo addu[cit] 3ᵐ inconueniẽs cũ dicit. SI IN hac tñ vita ⁊c̃. Et vtitur tali argumẽto. Si resurrectio mortuoꝝ non ẽ: sequitur ꝙ nihil boni habeatur ab hoĩb⁹ nisi solum in vita ista. ⁊ si hoc est: tunc illi sunt miserabiliores: qui in vita ista multa mala ⁊ tribulationes patiuntur. Cũ ergo plures tribulatiões Apli ⁊ chr̃iani patiant: sequit ꝙ sint miserabiliores ceteris hoĩb⁹ q ad minus pfruunt huiꝰ mũdi bonis. ¶ Sʒ circa hãc rõnẽ videntur duo dubitanda. Unũ qa nõ videtur ꝙ sit verũ vl'r qđ Aplus dicit. s. ꝙ chr̃iani sũt ꝯfidẽtes in hac vita tñ: qa possent dicere illi ꝙ lʒ corpora nõ habeãt bona nisi in vita ista q̃ est mortalis: tñ ſm aĩam hñt multa bona in alia vita. Ad hoc obuiatur 2ᶦ. Uno mõ qa si negetur resurrectio corporis nõ de facili: imo difficile ẽ sustinere imortalitatem aĩe. Cõstat n. ꝙ aĩa nãlr vnitur corpi: separatur aũt ab eo ꝯ suã nãm ⁊ p accñs. Unde aĩa exuta a corpe q̃diu ẽ sine corpe ẽ iperfecta. Impoĩe aũt ẽ ꝙ illud qđ ẽ nãle ⁊ p se sit finitũ ⁊ quasi nihil: ⁊ illud qđ est ꝯ nãm ⁊ p accidẽs sit infinitũ si aĩa semp duret sine corpore. Et iõ platonici ponẽtes imortalitatẽ posuerũt reincorporationẽ lʒ hoc sit hereticũ. ⁊ ideo si mortui nõ resurgũt solũ in hac vita ꝯfidẽtes erimus. Alio mõ: quia ꝯstat ꝙ hõ nãliter desiderat salutẽ suipsius. aĩa aũt cũ sit ps corporis hoĩs nõ est totꝰ hõ. ⁊ aĩa mea nõ est ego. vnde lʒ aĩa ꝯsequatur salutẽ in alia vita: nõ tñ ego vel q̃libʒ hõ. Et ꝑterea cũ hõ nãlr desideret salutẽ ẽt corporis frustraretur nãle desideriũ. ¶ Scđꝫ dubiũ est qa videtur ꝙ dato ꝙ corpora nõ resurgãt non essemus nos chr̃iani miserabiliores ceteris hoĩb⁹ qa illi q sũt in peccatis sustinẽt maximos labores. Hiere. 9. Ut inique agerent laborauerũt. Et Sap. 5. Dicũt impij. Ambulauimꝰ vias difficiles. Sz ho de bonis ⁊ iustis dicitur Gal. 5. Fructꝰ aũt spũs est charitas, gaudiũ, pax ⁊c̃. Ad h' dicẽdũ ꝙ mala q̃ sunt in h' mũdo nõ sunt ſm se appetẽda: sʒ ſm ꝙ ordinantur ad aliqđ bonũ. Apli aũt ⁊ christiani multa mala passi sunt in h' mũdo. Nisi ergo ordinarentur ad aliqđ bonũ essent miserabiliores ceteris hoĩb⁹. Aut ergo ordinãtur ad bonũ futurũ aut ad bonũ p̃sens. sed ad bonũ futurũ nõ ordinantur si nõ ẽ resurrectio mortuoꝝ. Si autẽ ordinantur ad bonũ p̃sens. h' vel est bonũ intellectus: sicut phĩ nãles paupertates ⁊ alia multa mala passi sunt vt ꝑuenirẽt ad verã veritatẽ. Sʒ ad h' non pñt ordinari si nõ est resurrectio mortuoꝝ: qa sic fides eoꝝ cẽt falsa: qa ipsi p̃dicauerũt resurrectionẽ futurã. falsitas aũt nõ est bonũ itellectus. Uel est bonũ moris sicut morales phĩ multa mala passi sunt vt ꝑuenirẽt ad v'tutes ⁊ famã. Sed nec ad h' ordinari possũt: quia si resurrectio mortuoꝝ nõ sit: non reputatur virtus ⁊ gloria velle oĩa delectabilia dimittere: ⁊ sustinere penas mortis ⁊ ꝯtẽptus: sed potius reputatur stultitia. Et sic pʒ ꝙ miserabiliores essent ceteris hominibus.

Colos. 1. 1. Thes. 4. ¶ Nũc aũt Chr̃s surrexit ex mortuis: p̃mitie eorum qui dormierãt fuit. Postq̃ꝫ eni per hominẽ mors: etiã per hoiẽ resurrectio mortuoꝝ. Quẽadmodũ n. per Adã oẽs moriũtur: ita ⁊ p Chr̃m oẽs viuificabũtur: vnusq̃sqꝫ autẽ in pprio ordine: primitie Chr̃s: deinde ii qui sunt Chr̃i in aduentu ipsius: mox finis: cuʒ tradiderit regnuʒ deo ⁊ patri: cũ aboleuerit oẽm principatum: ⁊ oẽm potestatem: ac virtutẽ. † Nam opʒ euʒ regnare: donec posuerit oẽs inimicos sub pedes suos. Nouissimus hostis aboletur mors. † Nam oĩa subiecit sub pedes illius. Atqui cũ dicat: qđ omnia subiecta sint: palam est: excipiendum euʒ: qui subiecit illi omnia. Cum autẽ subiecta fuerint illi omnia: tũc ⁊ ipse filius subiicietur ei: qui illi subiecit oĩa: vt sit deus omnia in omnibus. — Psal. 109. Heb. 2.

¶ Nũc autẽ Chr̃s resurrexit a mortuis primitie dormiẽtiũ: qm̃ q̃dem p hoiẽ mors: ⁊ per hoiẽ resurrectio mortuoꝝ. Et sicut in Adã oẽs moriuntur: ita ⁊ in Chr̃o oẽs viuificabuntur. Unusq̃sqꝫ aũt in suo ordine. primitie Chr̃s. Deinde hi q sũt Chr̃i q in aduẽtu eius crediderũt. Deide finis cũ tradiderit regnũ deo ⁊ patri. cũ euacuauerit oẽʒ principatũ ⁊ potestatẽ ⁊ virtutẽ. Opʒ aũt illũ regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibꝰ eius. Nouissime aũt inimica destruetur mors. Oĩa n. subiecit sub pedibus eius. Cũ autẽ dicat: oĩa subiecta sunt ei: sine dubio p̃ter eum qui subiecit ei oĩa. Cuʒ autem subiecta fuerint illi oĩa tũc ⁊ ipse filius subiectus erit illi qui subiecit sibi oĩa: vt sit deus oĩa in oĩbus. Lec. III.

Hic probat positã superius cõditionalem eẽ veraʒ. s. si Chr̃s resurrexit mortui resurgunt. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit quõ se habeat resurrectio Chr̃i ad resurrectionẽ aliorum. Secũdo ondit ordinẽ resurrectiõis ibi. VNVSQVISQVE autẽ in suo ordine ⁊c̃. Tertio ostẽdit finẽ resurrectionis ibi. DEINDE finis ⁊c̃. Circa p̃muʒ duo facit. Primo ostẽdit habitudinẽ resurrectionis Chr̃i ad resurrectionẽ alioꝝ per cõditionalem p̃dictam pbãs h'. Scđo pbat ipsam hitudinẽ ibi. QVONIAM q̃dẽ ⁊c̃. Dicit ergo. Nũc. i. ex quo dicta incõuenientia sequuntur si Chr̃s nõ resurrexit. ideo ad ipsa vitanda dicamus ꝙ Chr̃s resurrexit. Hoc autẽ veruʒ est ſm ꝙ Mat. vltᵒ. dicitur: ⁊ alijs locis euangelioꝝ. Sʒ resurrectiõis Christi habitudo ita se habet ad resurrectionẽ aliorum sicut primitie fructuuʒ ad sequẽtes fructus: que excedũt alios fructus tẽpore ⁊ melioritate seu dignitate. ⁊ ideo dicit ꝙ resurrexit nõ sicut alij sed primitie. i. p̃mo tempore ⁊ dignitate. Apoc. 1. Primogenitꝰ mortuoꝝ. Primitie dico dormientiuʒ. i. mortuoꝝ qui in spe resurrectionis q̃escũt. Ex h' põt iferri cõditionalis posita. qa sicut dicimus ⁊ verum est si Christus qui est primitie dormientiuʒ resurrexit ergo ⁊ alij dormiẽtes. ¶ Sed cõtrariũ videtur. s. ꝙ Chr̃s non resurrexit p̃mitie dormientiuʒ: qa Lazarus fuit resuscitatus a Chr̃o nõdũ passo ⁊ aliqui pphete suscitauerũt alios a mortuis vt habetur in veteri testamẽto. Ad hoc dicendum ꝙ duplex est resurrectio. Una est ad vitam mortalem. ⁊ ad istam Lazarus ⁊ alij qui suscitati fuerũt resurrexerũt ante Chr̃m. Alia ad vitam imortalem: ⁊ de hac loquitur hic Aplus. ¶ Sed cõtra Matth. 27. Dicitur ꝙ multa corpora sanctoruʒ surrexerant. Cuʒ ergo hoc legatur ante Christi resurrectionẽ ⁊ cõstet ꝙ non surrexerũt ad vitam mortalẽ. videtur ꝙ adhuc restet questio prima. ¶ Rñsio. dicẽdum ꝙ hoc qđ Mat. dicit de resurrectione illoꝝ dicit per anticipationẽ: qa lʒ dicatur sic — Resurrectio ad vitã mortalẽ ⁊ imortalem.

tractatu de passione nō tunc resurrexerunt:sed postq̄ Chr̄s resurrexit.QVONIAM quidē rc.] Hic p̄bat ha bitudinem positaz.s. q Chr̄s sit primitie dormientiu. Et p̄mo probat in gn̄ali. Scd̄o in speciali ibi. ET SI- CVT in Adaz rc.] Probat in gn̄ali tali ratione.deus voluit reintegrare humanam naturā:sed humana na tura corrupta est p hoiez:qa mors intrauit p hominem. Pertinebat g̊ ad dignitatē hūane nature vt reintegra- ret per hoiem.hoc aūt est vt reducat ad vitaz.Conue- niēs ergo fuit sicut MORS intrauit p hoiez].i.p Adā: ita RESVRRECTIO mortuoz fieret p hoiem].s.per Chr̄m. Ro.5. Si eniz vnius delicto rc.ET SICVT in Adā.] Hic p̄bat idē in sp̄ali dicēs:q SICVT in Adaz oēs morimur morte corporali:ita]z oēs VIVIFICA- MVR in Chr̄o.] Ro.5. Per vnū hoiem rc.Et nō dicit per Euā:qd̄ vi ptra illud Eccl.25. Per illā oēs mori- mur.Dōm q h̄ est p illā Euā.s.suggerētē sz p Adā sic causantē. Nā si solū Eua peccasset pctm̄ originale nō fuisset traductū i posteros.Viuificabunt inq̄ i Chri- sto.s.boni z mali vita nāe:sz vita gr̄e nō nisi boni.sed tn̄ Ap̄ls loquit hic de resurrectiōe ad vitā nature ad quā oēs viuificabunt Jo.5. Sicut pr̄ h̄z vitā i semet- ipso:ita z filio dedit vitā hr̄e.i.viuificādi virtutē. Jo.5. Oēs q in monumētis sunt rc.VNVSQVISQVE aūt in suo ordie rc.] Hic ondit ordinē resurrectiōis.Et p̄ insinuat ipz ordinē. Scd̄o manifestat id quod dixerat ibi.PRIMITIE Chr̄s rc.] Dicit g̊ q verz est q oēs in Chr̄o viuificabunt sz tn̄ differēt.qa dr̄a erit inter ca- put z mēbra.z dr̄a erit q̄tū ad bonos z malos.Et iō dicit q VNVSQVISQVE resurget in suo ordie].s.di gnitatis. Ro.13. Que a deo sunt ordiata sunt. Sz hūc ordinē pn̄ter manifestat qa PRIMITIE Chr̄s]qa ip̄e est prior tpe z dignitate qa plus de gl̄ia Jo.1. Vidim9 eū q̄si vnigeniti rc.DEINDE]resurgēt oēs QVI sūt Chr̄i]posteriores tpe z dignitate.isti sunt q carnē suā crucifixerūt cū vitijs rc. Gal.4. At vbi venit plenitu do.1. Thi.6. Serues mādatū sine macula irrep̄hēsibi le vsqz in aduētū dn̄i nr̄i.QVI aūt sunt Chr̄i] exponit dicēs.QVI crediderūt]p fidē p dilectionē operātem Heb.11. Accedētē ad deū opz credē rc. IN ADVEN- TV eius]primo z secūdo. Sz sciēdū q iter alios san- ctos non erit ordo temporis:qa oēs resurgent in ictu oculi sz bene s̄m dignitatē:quia martyr resurget vt martyr:Apostolus vt Ap̄lus:z sic de alijs.

¶ DEINDE finis.] Hic ondit finē resurrectiōis z hūc duplicē. Vnū q̄tū ad adeptionē boni. Aliū q̄tū ad re motionē mali ibi.OPORTET autē illū regnare rc.] Circa p̄mū duo facit.p̄ ondit q adeptio ipsi9 boni cō- sistit in iherētia ad deū.2° ondit q in imediata inhe- rētia ibi.CVM euacuauerit rc.] Dixit g̊ q DEINDE]. i.post h̄ erit FINIS]resurrectiōis.z finis hō non erit vt viuāt vita corporis z voluptatib9 vt iudei z sarra- ceni fingūt:sz q iherēāt deo p imediatā visionē z bea taz fruitionē.z h̄ est tradere regnū deo z pr̄i.Et iō di- cit.CVM tradiderit].i.perduxerit REGNVM].s.fide les suos quos p̄prio sanguie acq̄siuit. Apo.5. Redemi- sti nos in sanguie deo tuo.DEO z pr̄i].i.ad p̄spectum dei.i.creatoris sui inq̄tū est hō z p̄ris inq̄tū est deus. Et h̄ est qd̄ petebat Philippus Jo.14. Dn̄e ondē no- bis pr̄ez rc. Sz sic tradet vt sibi non adimat imo ip̄se vnus deus cum patre z sancto sp̄ū regnabit. Vel cum TRADIDERIT regnū deo z pr̄i].i.cū ostēdet deum pr̄em regnare. Jn scriptura.n.tūc dicunt aliq̄ fieri qū p̄mo inotescūt.z hō inotescentia fit p Chr̄m. Mat.11. Nemo nouit pr̄em nisi fili9 z cui rc.CVM euacuaue- rit.] Hic ostēdit imediationē dicte iherētie. Sicut.n. di. Gal.4. Q̄to tpe heres paruulus est,:est sub tutori- bus rc. Sz qn̄ iam est magnus z pfect9 tūc imediate absqz pedagogo.z tutore sub pr̄e est in domo. Stat9 aūt huius vite p̄ntis assimilat pueritie:z ideo in vita ista sumus sub angelis sicut sub tutorib9 inq̄tū p̄sunt nobis z dirigūt nos:sz qn̄ tradet regnū deo:z pr̄i tūc imediate erim9 sub deo:z cessabūt oia alia dn̄ia.z h̄ ē qd̄ dicit.ET CVM euacuauerit oēm p̄ncipatū z pote- statē z virtutē].i.cū cessauerit oē dn̄iuz tā hūanum q̄ angelicū tūc imediate erimus sub deo. Esa.2. Exalta- bit dn̄s solus in die illa. Hiere.31. Non docebit vltra vir p̄ximū suū rc. ¶ Sz nūqd nō remanebūt ordies angeloz distīcti. Dōm q sic q̄tū ad eminētiā glie:q̄ vnus alteri preeminet.sz nō q̄tū ad efficaciam execu tiōis ad nos.z ideo illos dicit euacuari:quoz noia p̄ti nēt ad executionē.s.p̄ncipat9 potestates,z virtutes. Jl- los aūt q sunt de superiori hierarchia non noiat qa non sunt exequētes:nec angelos qa est nomē cōe. Dn̄atio- nes aūt nō dicit euacuari:qa sz de exequētib9 nō tamē ipsi exequunt:sz dirigūt z iperant. Dn̄oz.n.est dirige- re z iperare nō exeq. Archāgeli xō itelligunt cū p̄nci patib9.archos.n.idē est qd̄ p̄nceps. Hi tres ordies s̄m Grego.leguntur descēdendo qa s̄m ip̄m p̄ncipatus sunt sup potestates.z potestates sup virtutes.sz s̄z Diony. ascēdēdo qa vult q virtutes sint sup p̄tātes.z p̄tātes su- per p̄ncipat9. Vel aliter CVM euacuauerit rc].i.tunc erit notū q PRINCIPATVS z p̄tātes z dn̄atiōes]ni- hil p̄tātis habuerūt ex seipsis:sz a deo erāt sūt oia.

Ordies ange loz post dies iudicij rema- nebūt quo ad eminētiā glie. n̄ aūt quo ad efficaciā exe- cutionis.

¶ Deide cum dic.OPORTET aūt illū rc.] Ostendit Ap̄lus finē resurrectiōis quo ad remotionē mali. Qā qdē ondit p destructionē oiuz inimicoz ad Chr̄m. Et p̄ ponit ipsoz destructionē. Scd̄o subiectiōis pfectio nē ibi.NOVISSIME autē rc.] Tertio subdit finem ibi.CVM aūt subiecta fuerint rc.] Dicit g̊ p̄. Dixi q finis erit cū tradiderit regnū deo z pr̄i. Sed nūqd Chr̄s hz regnū:ita q opz illū regnare.sic.n.di. Mat.vlt. Data est mihi rc. Luc.1. Et regnabit in domo Jacob.OPOR- TET]inq̄ DONEC ponat inimicos suos sub pedib9 eius.] Et nūqd mō nō sunt inimici ei9 sub pedib9.i.sub p̄tāte Chr̄i. Dōm q mō inimici Christi sunt sub p̄tāte ei9:sz 2°. Vel iquātū p ip̄m pueniunt sic Paulus quē p̄strauit Act.9. Vel inq̄tū Chr̄s facit volūtatē suam: etiā de his q faciūt h̄ ꝯ volūtatez Chr̄i. Sic ponit ini- micos suos sub pedib9 suis puniendo eos:sz in futuro ponet sub pedib9.i.sub hūanitate Chr̄i. Sicut.n.p ca- put deitas Chr̄i itelligit qa caput Chr̄i de9.1.Coz.11. Jta p pedē hūanitas.ps. Adorabim9 in loco vbi stete runt pedes ei9 rc. Sic g̊ inimici erūt nō solū sub deita te:sz ēt sub hūanitate Christi Phil.2. Jn noie Jesu oē genu rc. Sz qd ē q dicit.DONEC ponat rc.] Nūqd nō regnabit postq̄ posuerit inimicos sub pedibus. Dī cēdū q h̄ pōt itelligi 2°.nā ly donec,aliqn̄ determinat tēpus z ponit p finito.sicut si dicerē nō videbo deū donec moriar:qa vsqz tūc non videbo sz postea vide- bo. Aliqn̄ ponit p ifinito sicut cū di. Nō cognouit eā donec peperit filiū suū. Nō q velit dicere q nō cogno uit eā solū vsqz ad p̄tū filij sed nec ēt postea q̄ cogno uit sicut dicit Hiero. Jste modus seruat qn̄ aliq inten- dūt excludere illa solū de qb9 est dubiū. Vn̄ euāgeliū exclusit illud solū qd̄ videt eē dubiuz.s.q Joseph co- gnouisset beatā virginē añ partū. Hoc xō q post par tum nō cognouit eā nulli est dubiū:cum tot mysteria pueri viderit:z totiēs ab angelis monitus fuit adoratus etiā a magis Jesus fuisset.vn̄ poterat eā iā dei ma

Sub pedib9 ei9 sūt inimici hic qa ponit tūc sb hūani- tate Christi erunt.

Ly donec, p finito z infi- nito.

trem

tré cognoscere. ꝛ ideo nõ curauit hoc excludere. Sic etiã loquitur hic Apls. Quod. n. aliqs regnet adhuc inimicis nõ subiugatis videt̃ eẽ dubiũ: sed ꝙ regnet postq̃ inimici subiugati sunt nulli est dubiũ: ꝛ ideo illud excludit principalr dicẽs donec ponat ꝛc̃. q. d. Uerũ est ꝙ Chũs hꝫ regnũ: ꝛ lꝫ sunt aliq inimici qui nõ faciũt voluntatẽ suã: tñ regnat donec ponat ꝛc̃. Põt ẽt alio mõ intelligi donec ponat ꝛc̃. vt ly donec determinet tp̃s: ꝛ ponat pro futuro: vt dicat̃ sic. Opꝫ illum regnare. Sꝫ qñ: donec ponat ꝛc̃. q. d. vsqꝫ tũc regnabit quousqꝫ ponat inimicos sub pedib᷑. postea ꝟo non regnabit. Sꝫ ſm hanc expõnẽ regnare nõ importat regnũ hĩcꝫ in regnãdo pficere ꝛ regnũ augeri. ꝛ hoc q̃tũ ad manifestationẽ perfectã regni Chũ. q. d. Regnũ Chũ paulatim pficit inq̃tũ. s. manifestat̃ ꝛ innotescit donec ponat inimicos sub pedib᷑ .i. quousqꝫ oẽs inimici regnare eũ fateãt̃. Boni qdẽ cũ gaudio btitudinis. mali ꝟo cũ ↄfusiõe: ꝛ postea nõ regnat .i. regnũ suũ nõ pficiet nõ amplius manifestat̃ qa iã plene manifestũ erit. Sic ĝ pꝫ oium aduersantiũ subiectio. que qdẽ subiectio pfectissima erit qa ẽt illud qd maxie inimicat̃ subiciet̃ sibi. Hoc aũt est mors q̃ maxie ↄtrariat̃ vite. ꝛ ideo dicit. Nouissime aũt ꝛc̃. Ubi tria facit. p̃ ponit subiectionẽ mortis. 2° pbat hoc p auctoritatẽ ibi. OMNIA. n. subiecit ꝛc̃. 3° ex ipsa auctoritate arguit ibi. CVM autẽ dicat ꝛc̃.] Dicit ĝ: dixi ꝙ oẽs inimicos subiecit sub pedib᷑ eius. Sꝫ qualr: Perfectissime inq̃: qa nouissime inimica mors destruet̃ .i. in fine: qa nõ poterit eẽ cũ vita vbi oẽs p resurrectionẽ viuent. Osee. 13. Ero mors tua o mors. Esa. 25. Precipitabit mortẽ in sempiternũ. ¶ Sciẽdũ est autẽ ꝙ Origenes ex hoc ꝟbo sumpsit occasionẽ erroris sui quẽ ponit in periarchon. Ipse. n. voluit ꝙ pene dãnatorum ẽẽnt purgatorie ꝛ nõ eterne: ꝛ voluit ꝙ oẽs q sunt in inferno: quãdoqꝫ ↄuerterent̃ ad Chũm ꝛ saluarent̃: ꝛ ẽt diabolus. Et hoc ↄfirmat p ista ꝟba. donec ponat inimicos ꝛc̃. Et itelligit ꝙ hoc qd dĩ inimicos sub pedib᷑ solũ itelligit̃ de subiectione q̃ fit p ↄuersionẽ pctõrũ ad deũ non de subiectione qua sunt subiecti Chõ ẽt illi qui nũq̃ ↄuertunt̃ ad Chũm inq̃tũ punit eos in inferno. Et ideo dicit. OPORTET illũ regnare donec ponat inimicos sub pedib᷑:] qa tũc oẽs dãnati ꝛ q sunt in inferno saluabunt̃: inq̃tũ. s. ↄuertent̃ ad ipm: ꝛ seruient ei: ꝛ nõ solũ ipsi hoies dãnati. AVTEM] p sed. NOVISSIME ipsa mors] .i. diabolus DESTRVETVR] non ꝙ nõ sit oino. sed ꝙ nõ sit mors: qa etiã ipse diabolus in fine saluabit̃. Sꝫ hoc est hereticũ ꝛ dãnatũ in ↄcilio. ¶ Iterũ sciẽdũ est ꝙ Apls signãter posuit hoc qd dĩ. NOVISSIME aũt ꝛc̃.] ad remouẽdũ duas q̃ones que possent fieri circa pdicta de resurrectiõe. s. vtrũ Chũs posset viuificare mortuos: Et hoc soluitur qa oẽs inimicos posuit sub pedib᷑ eius ꝛ etiã ipsam mortẽ. Et quare nõ statim resuscitant̃. Ad qd rñdet̃ ꝙ opꝫ ꝙ p̃mo subiciat inimicos sub pedib᷑ ꝛ nouissime cũ destruet̃ ipsa mors tũc resurgẽt oẽs ad vitã. Nõ ĝ differt quia nõ põt: sed vt seruet ordinẽ. qa que a deo sunt ordinata sunt. Quod aũt ipsa mors subiciat̃ Chõ pbat per auctoritatẽ ps. OMNIA subiecisti sub pedib᷑] .i. sub humanitate eius .s. Christi. Phil. 2. Ois lingua ꝛc̃. Esa. 45. Mihi curuabit̃ oẽ genu ꝛc̃. Ex hac aũt auctẽe argumẽtat̃ dicẽs. CVM aũt dicat ꝛc̃.] Et est rõ sua talis. Propheta dicit oia subiecisti ꝛc̃. Sꝫ dicẽdo oia ↄstat ꝙ nihil excludit nisi illũ q subiecit. ĝ subiecta sunt Christo oia ꝛ ipsa mors. Dicit ĝ. CVM autẽ dicat] psalmista .s. OMNIA subiecta sũt ei] .i. Chõ inq̃tũ hoi PRETER eũ] .i. patrẽ QVI subiecit sibi oia.] Heb. 2. In eo ĝ oia

sibi subiecit ꝛc̃. Mat. vlt°. Data est mihi omnis potestas ꝛc̃. ¶ Sꝫ ↄ. si pr̃ subiecit oia filio. ĝ fili᷑ est minor pr̃e. ¶ Rñsio dicẽdũ est ꝙ pr̃ subiecit oia filio inquãtũ est hõ vt dictũ est: ꝛ sic pr̃ est maior filio. Est. n. minor patre ſm humanitatẽ: equalis ꝟo ſm diuinitatẽ. Uel dicẽdũ ꝙ etiã ipse filius inquãtũ deus subiecit sibi oia: qa sic põt oia que pater põt. Phil. 3. Saluatorẽ expectam᷑ ꝛc̃. ſm opationẽ qua potẽs est subicere oia.

¶ Cõsequẽter cum dic̃. CVM aũt subiecta fuerint illi oia ꝛc̃.] Ostẽdit finẽ huius resurrectionis nõ eẽ in humanitate Chũ: sed vlteri᷑ pducet̃ rõnalis creatura ad cõtẽplationẽ diuinitatis ꝛ in ea est btitudo nr̃a ꝛ finis noster ipse de᷑ est. ꝛ ideo dic̃. Cũ aũt subita ꝛc̃. q. d. Nõdũ deus subiecit oia Chõ: sꝫ cũ oia fuerint ei subita .s. Chõ tũc ipse fili᷑ ſm humanitatẽ subiectus erit illi .s. patri. Io. 14. Pr̃ maior me est. ꝛ subiectus est nunc etiam Christus ſm ꝙ hõ patri: sed hoc tũc manifestius erit. Et rõ huius subiectionis est vt sit de᷑ oia in omnib᷑ .i. vt anima hois totalr requiescat in deo ꝛ solus deus sit beatitudo. Mõ eni in vno est vita. ꝛ ꝟtus in alio: ꝛ gloria in alio: sed tũc deus erit vita ꝛ salus ꝛ ꝟtus ꝛ glia ꝛ oia. Uel aliter ita vt sit deus oia in oibus: qa tunc manifestabitur ꝙ quicqd boni habemus est a deo.

¶ Alioqui qd faciẽt q baptizantur p mortuis: Si oino mortui nõ resurgũt: cur ꝛ baptizant̃ pro illis: Quid ꝛ nos piclitamur oi tpe: In dies morior per nostrã gliationẽ: quã habeo in Christo Iesu dño nr̃o. Si ſm hoiem cũ bestiis depugnaui Ephesi: que mihi vtilitas: si mortui non resurgũt: Edamus ꝛ bibamus: cras. n. moriemur. Ne decipiamini. Mores bonos colloquia corrumpunt mala. Expergiscimini iuste: ꝛ ne peccetis. Nam ignorationem dei nõnulli habent. Ad pudorem vobis loquor.

¶ Alioquin qd facient q baptizant̃ p mortuis: Si oino mortui nõ resurgũt vt qd ꝛ baptizãtur p illis: Ut qd ꝛ nos periclitamur oi hora: Quotidie morior pp vestrã gloriã fratres: quã habeo in Christo Iesu dño nostro. Si ſꝫ hominẽ ad bestias pugnaui Ephesi. qd mihi pdest si mortui nõ resurgũt: Mãducemus ꝛ bibamus: cras eni moriemur. Nolite seduci. Corrũpunt mores bonos colloqa mala. Euigilate iusti ꝛ nolite peccare. Ignorãtiã. n. dei qdã hñt. Ad reuerẽtiã vob loquor. Lec. IIII.

Sap. 2. Esa. 22.

Ostensa resurrectiõe mortuoꝝ ex resurrectione Chũ: hic ↄsequẽter ostẽdit resurrectiones mortuoꝝ ex vita sanctoꝝ. Et circa hoc duo facit. Primo pbat ppositũ. Scdo subiungit ãmonitionẽ ibi. NOLITE seduci ꝛc̃.] Probat autẽ ppositũ ducẽdo ad tria inconuenientia. Primũ inconueniens est ꝙ frustretur deuotio hominũ ad baptismũ. Scdm est ꝙ frustretur labor sanctorum. ꝛ hoc ponit ibi. VT QVID ꝛ nos periclitamur ꝛc̃.] Tertium est ꝙ daret̃ occasio fruendi voluptatibus. Et hoc ponit ibi. MANDVCEMVS ꝛ bibamus ꝛc̃.] Circa primũ duo facit: Primo ponit p̃mũ incõueniẽs. Secũdo explicat illud ibi. SI OMNINO mortui ꝛc̃.] Dicit ĝ primo. Dixi ꝙ mortui resurgũt. ALIOQVIN] .s. si nõ est resurrectio

Aliо mõ etiã exponitur ly donec.

Error Origenis.

Fili᷑ ẽ equalis pr̃i ſm diuinitatẽ. minor aũt ſm hũanitatem.

mortuorum futura vt nos predicamus. QVID facient qui etc.] hoc pot dupliciter intelligi. Uno modo vt per hoc quod dicit mortuis intelligantur opa peccati que sunt mortua: quia carent vita gratie et ducunt ad mortem. Heb. 9. Sanguis Christi emundabit etc. Et secundum hoc plana est littera. QVID scilicet FACIENT illi qui baptizantur pro mortuis] id est pro peccatis abluendis si non sint vitam gratie habituri. Alio modo quia quidam tunc temporis volebant quod homines possent pro baptizari vt sibi ipsis remissionem peccatorum consequerentur: et iterum baptizabantur pro aliquo consanguineo suo defuncto: vt etiam post mortem dimitterentur ei peccata. Et secundum hoc sic littera. QVID facient qui baptizantur pro mortuis] scilicet consanguineis: pro quorum solutione baptizantur: si non sit resurrectio mortuorum: quia illi in aliquo commendari possunt. Scilicet in hoc quod fidem resurrectionis videbantur habere. Sed in aliquo possunt reprehendi in hoc scilicet quod vnum credebant posse pro alio baptizari. ¶ Sed tunc est questio. Si oratio vnius prodest alteri: quare non etiam baptismus: Ad hoc est duplex responsio. Una est quod opera que faciunt viui prosunt mortuis propter vnionem charitatis et fidei. Et ideo non proficiunt nisi illis qui decedunt cum charitate et fide. vnde infidelibus nec oratio: nec baptismus viuorum proficiunt: tamen oratio prodest illis qui sunt in purgatorio. Alia responsio et melior: quia bona opera valent mortuis: non solum ex vi charitatis: sed etiam ex intentione facientis. Sicut si ego dicerem psalterium pro aliquo: qui est in purgatorio: qui tenebatur dicere: vt satisfaciam pro eo: valet quidem quantum ad satisfactionem solum illi pro quo dico. Dicendum est ergo quod hoc quod baptismus non habet virtutem ex intentione nostra: sed ex intentione Christi. Intentio autem Christi est: vt baptismus illis proficiat: qui in Christi fide baptizantur.

Opa viuorum prosunt defunctis propter vnionem charitatis.

Opa viuorum valent defunctis ex charitate et ex intentione facientis.

¶ Consequenter istud inconueniens explicat dicens. SI OMNINO etc.] Et ista explicatio videtur magis conuenire secundum de expositionem supra positam. q. d. Ut qui baptizantur pro illis. i. pro mortuis si non resurgunt: sed si secundum primam expositionem exponatur: tunc sic potest dici. SI OMNINO mortui non resurgunt vt quid etiam baptizantur pro illis] id est pro peccatis cum ipsa non dimittantur. VT QVID periclitamur etc.] Hic ponit secundum inconueniens. Et circa hoc duo facit. Primo ponit inconueniens in communi. Secundo in speciali ibi. QVOTIDIE etc.] Dicit ergo non solum frustra baptizantur aliqui pro remissione peccatorum: sed nos etiam frustra affligimur: si resurrectio mortuorum non est: et hoc est quod dicit. VT QVID et nos] sancti Apostoli PERICLITAMVR] id est pericula patimur OMNI hora.] 2. Cor. 11. Periculis fluminum periculis etc. Constat enim quod sancti exponunt se tribulationibus et affligunt seipsos: propter spem vite eterne. secundum illud Ro. 5. Non solum autem: sed et gloriamur etc. SPES autem non confundit etc. Si ergo resurrectio mortuorum non sit totaliter spes perit. Frustra ergo affligerent se si mortui non resurgunt. Nec obstat si dicatur quod anima separata premiatur: quia vt probatum est supra non posset probari quod anima esset mortalis.

¶ Consequenter cum dicit. QVOTIDIE etc.] Enumerat pericula in speciali. Et primo quantum ad personam. Secundo quantum ad locum ibi. SI SECVNDVM hominem ad bestias etc.] Manifestat ergo in speciali pericula quantum ad personam suam. Unde dicit. QVOTIDIE morior etc.] q. d. Non quecunque pericula patimur: sed etiam mortis. QVIA quotidie morior] id est sum in periculis mortis. Ps. Propter te mortificamur tota die. Et hoc ostendit Apostolus Ro. 8. In persona Apostolorum esse dictum 2. Cor. 4. Semper mortificationem etc. PROPTER gloriam vestram] id est vt ego acquiram gloriam quam expecto ex vestra conuersione ad fidem. 1. Thess. 2. Uos estis gloria nostra et gaudium habeo. i. spero me habiturum in Christo Jesu domino nostro. i. per charitatem Christi. Alia littera habet PER gloriam etc.] Et tunc ly per gloriam est verbum iurantis. q. d. Per gloriam vestram: quam scilicet expectans que est deus. Ac si diceret. Juro per deum quem habeo in spe in Christo Jesu. i. per passionem etc. Ex quo apparet quod etiam Apostolus iurauit: quod in viris perfectis iurare non est peccatum. SED si hominem etc.] Hic specificat pericula quantum ad locum. Ubi sciendum est quod hoc legitur Act. 19. Ubi dicitur quod cum Paulus apud Ephesum multos conuertisset ad fidem quidam concitauerunt contra eum populum intantum quod non esset ausus exire in theatrum: et quod multa pericula sit ibi passus. Ergo forte facit hic de hoc mentionem: quia e vicino passus hoc fuerat. Dicit ergo SI SECVNDVM hominem] id est secundum rationem ex qua homo est hoc disputando de resurrectione concludens quod homo non moritur: sicut bestie. PVGNAVI ad bestias] id est ad homines bestialiter viuentes APVD Ephesum.] Uel si pugnaui ad bestias ephesi: et hoc dico non ex reuelatione diuina: sed secundum hominem. i. ex instinctu humano si tot pericula passus sum etc.

Ex hoc glosa iurantis.

¶ Deinde cum dicit. MANDVCEMVS etc.] Ponit tertium inconueniens: quod est si resurrectio mortuorum non esset daretur occasio fruendi voluptatibus. q. d. Si non est alia vita stulti sumus si affligimus nos: sed MANDVCEMVS et bibamus] id est vtamur delitiis et fruamur voluptatibus. Sap. 2. Non est qui sit agnitus etc. Uenite fruamur etc. CRAS enim] id est in proximo MORIEMVR] totaliter et deficiemus in anima et corpore si mortui non resurgunt.

¶ Deinde cum dicit. NOLITE seduci.] Ex predictis concludit amonitionem: et primo quantum ad infirmos. 2. Ibi quantum ad perfectos et iustos ibi. VIGILATE iusti etc.] Circa primum duo facit. Primo reddit eos attentos dicens. NOLITE seduci.] q. d. Dictum est quod si resurrectio mortuorum non sit: stultum esset non vti lasciuiis et voluptatibus. Ne ergo ad lasciuias inducamini nolite seduci ab his qui negant resurrectionem. Col. 2. Uidete ne quis vos seducat etc. Secundo rationem attentionis assignat dicens. CORRVMPVNT etc.] q. d. Ideo nolite seduci: quia colloquia mala illorum. scilicet qui negant resurrectionem corrumpunt bonos mores. 2. Thi. 2. Sermo eorum serpit vt cancer. Dicta. Dicit quod hoc est sumptum ex dictis gentilium: et est versus cuiusdam menandri. Et ex hoc vt ipse dicit argumentum habemus: quod licet nobis quicquam in sacra scriptura vti auctoritatibus gentilium.

¶ Deinde cum dicit. VIGILATE etc.] Ponit amonitionem quantum ad perfectos. Possent enim dicere quod a colloquiis illorum debent cauere infirmi: qui de facili seducuntur: perfecti autem non sic seduci possunt. Apostolus autem vult quod etiam perfecti sint cauti. Unde circa hoc duo facit. Primo reddit eos attentos dicens. VIGILATE iusti] id est vos qui reputamini iusti vigilate. i. solliciti sitis. Mat. 24. Uigilate: quia nescitis etc. Apoc. 16. Beatus qui vigilat etc. Secundo rationem assignat dicens. NOLITE etc.] Et hanc duplicem: quarum vna propter seipsos. Nullus enim est adeo perfectus quin debeat sibi cauere a peccatis. Inertia autem et torpor frequenter inducit ad peccatum: vnde ne peccent inducit eos ad vigilias. Et ideo dicit. ET NOLITE peccare] id est ne peccatis. Tob. 4. In mente habeto deum: et caue ne aliquando peccato consentias. Aliam rationem inducit propter alios: quia non solum propter seipsos sint solliciti: sed et propter alios ne illi seducantur: et hoc est quod dicit. QVIDAM enim habent ignorantiam dei] id est non rectam fidem. Ro. 10. Ignorantes dei iustitiam etc. ¶ Et hoc LOQVOR] vobis. AD REVERENTIAM vestram] vt sitis cauti. Uel ad VERECVNDIAM] vestram: quia verecundum est vobis qui reputamini sapientes et instructi in fide quod sint aliqui inter vos ignorantiam dei habentes. i. non rectam fidem.

¶ At dicet aliqs: quo resurgunt mortui? quali autē corpore venient? Stulte: tu quod seminas: nō vivificatur: nisi mortuū fuerit. Et hoc quod seminas: non corpus: quod nascetur: seminas: sed nudum granū: exempli causa: tritici: aut alicuius ex ceteris. Sed deus illi dat corpus vt voluit: et vniculq; seminum suū corpus.

¶ Sed dicet aliqs. Quo resurgunt mortui? Quali autē corpore venient? Insipiēs tu: quod seminas nō vivificatur: nisi prius moriatur. Et quod seminas? Non corpus quod futurum est seminas: sed nudum granum: vt puta tritici: aut alicuius ceterorum. Deus autem dat illi corpus sicut vult: et vniculq; seminū proprium corpus. Lec. V.

Superius Apostolus probavit resurrectionem mortuorum: hic ostēdit qualitatē et modum resurgētium. Et circa hoc duo facit. Primo movet quōnem circa qualitatē resurgētiū. Secundo solvit. ibi. INSIPIENS TV etc. ¶ Circa resurrectionē fuerunt duo errores. Quidam. n. totaliter negabant resurrectionē mortuorum futurā. Cū enim nō considerarent nisi principia nature et posse: viderent quod secundum principia nāe et posse nullus de morte pōt redire ad vitam: nec cecus pōt recuperare visum. ideo totaliter negaverunt resurrectionē ex quorum persona dicitur Sap. 2. Umbre transitus est tēpus nostrum etc. Et ibidē. De nihilo nati sumus etc. Job. 14. Putasne mortuus homo rursum vivat etc. Alij autē dixerunt resurrectionē mortuorum futurā esse: sed dicebant quod resurgebant ad eundē modum vivēdi: et ad eosdem actus. Et hoc etiā posuerunt quidam phi qui dicunt post multa annorum curricula Plato adhuc resurget: et habebit eosdem scholares audientes quos aliquā habuit. Hoc etiam asserunt pharisei. Mat. 22. de muliere septē virorum: vnde dicebāt. In resurrectiōe cuius erit? Saraceni etiam fingunt quod habebūt post resurrectionē vxores et voluptates et delitias corporales. Job. 20. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butyri. ¶ Contra quos dicitur Mat. 22. Sed erunt sicut angeli dei in celo. Has ergo duas quōnes movet hic Apostolus. primā cum dicit. QVOMODO resurgunt mortui .i. quō est possibile quod mortui qui sunt cinis possint resurgere? Secundam cum dicit. QVALI autē corpore venient .i. q. d. Nunquid cum tali corpore resurgēt cum quali sumus modo. Has duas quōnes solvit cum dicit. INSIPIENS etc. Primo solvit secūdam. Secūdo solvit primā. ibi. ECCE MYSTERIVM vobis dico etc. ¶ Ad intellectum autē eorum que Apostolus ponit in prima parte opus investigare quid Apostolus intēdat. Intēdit autē in ista parte Apostolus ostendere quod mortui resurgant et quod erit eadem substantia. Ubi primo ponit similitudines. Secūdo adaptat ibi. SIC ETIAM resurrectio mortuorum etc. Tertio probat ibi. SI EST CORPVS animale etc. Circa primū duo facit. Primo ponit similitudines in vna specie. Secūdo in diversis speciebus. ibi. NON OMNIS caro eadē caro etc. Circa primū sciēdum est quod videmus in vna et eadē specie quod vna res in via generationis habet diversas qualitates et formas: sicut granū aliam formā et qualitatē habet quā seminatur: aliam quādo pullulat: aliam quā iam est in herba. Et ideo ex hac similitudine Apostolus intēdit ostēdere qualitatē resurgētium. Unde circa hoc tria facit. Primo cōparat qualitatem seminationis ad pullulationem. Secūdo differētiam qualitatis in semine et in pullulatiōe. ibi. TV QVOD seminas etc. Tertio causam qualitatis in pullulatiōe. ibi. DEVS AVTEM etc. Dicit ergo. INSIPIENS etc. ¶ Sed cōtra Mat. 5. Qui dixerit fratri suo Racha etc. Dicēdum quod dñs prohibet dici fratri Racha seu fatue ex ira: non ex correctione. Causa autē quare dicit insipiēs est: quia hec obiectio cōtra resurrectionē procedit ex principijs humane sapiētie que tādiu est sapiētia quādiu est subiecta sapiētie divine: sed quādo recedit a deo tunc vertitur in insipiētiam: vnde eum cōtradicat sapiētie divine vocat eum insipiētem q. d. INSIPIENS .i. nōne quotidie experiris TV: quia QVOD SEMINAS .i. in terra NON vivificatur .i. vegetatur. NISI PRIVS moriatur .i. putrescat. Joh. 12. Nisi granum frumēti etc. Ex hoc videtur Apostolus facere cōparationē: quod quā corpus hominis ponitur in sepulchro vel terra: tunc est quedam seminatio: quā vero resurget tunc est quedam vivificatio. Unde ex hoc opinantur aliqui resurrectionē mortuorum esse naturalem: propter hoc quod Apostolus hic resurrectionē cōparat pullulationi seminis: que est naturalis. Opinantur. n. in pulveribus resolutis in quos resolvuntur humana corpora esse quasdam virtutes seminales activas ad corporum resurrectionē. Sed illud nō videtur esse verum. Facta. n. resolutione corporis humani in elemēta: sicut et aliorum mixtorum corporum: vel in pulveres in quos humana corpora resolvuntur nullam aliā habēt virtutē activam quam alij pulveres in quibus constat nō esse aliā virtutē activā ad corporis humani cōstitutionem: sed solum in semine hominis: differunt autē pulveres in quos humana corpora resolvuntur ab alijs pulveribus solum secundum ordinationē divinā: quia hi pulveres sunt ex divina sapiētia ordinati: vt iterum ex eis humana corpora reintegrentur. Unde resurrectionis activa causa solus deus erit: et si ad hoc vtatur ministerio angelorum: quantū ad pulverū collectionē. Propter quod Apostolus infra modum resurrectionis exponens attribuit sono tube: et supra attribuit Christo resurgēti: nō autē alicui virtuti active in pulveribus. Non ergo intēdit hic probare Apostolus quod resurrectio sit naturalis per hoc quod semē naturaliter pullulat: sed intēdit hic manifestare per exēpla: quedam quod nō sit eadē qualitas corporum resurgentium et corporum morientium: primo per hoc quod non est eadē qualitas seminis et pullulationis: vt ex sequētibus manifeste ostēdetur. Nam cōsequenter cum dicit. ET QVOD seminas etc. Ostēdit qualitatē seminis differētem esse a qualitate pullulationis cū dicit. ET QVOD seminas nō corpus quod futurū est seminas .i. nō quale futurum est seminas. Quod exponēs subdit. SED NVDVM granum puta tritici vel alicuius ceterorum .i. seminū: quia seminatur nudum semē: pullulat autē ornatū herba et aristis et hmōi. Et similiter corpus humanū aliam qualitatem habebit in resurrectione quam nunc habet: vt infra exponetur. Est tamē differētia inter resurrectionē humani corporis et pullulationē seminis. nam surget idē corpus numero: sed habebit aliam qualitatē: sicut infra dicit Apostolus quod opus corruptibile hoc induere incorruptionem. Et Job. 19. dicitur. Quē visurus sum ego ipse: et non alius. Sed in pullulatiōe nec est eadē qualitas: nec idē corpus numero: sed solum idem specie. Et ideo signanter Apostolus de pullulatiōe loquēs dixit: nō corpus quod futurum est seminas: dans intelligere quod non sit idem numero. Et in hoc opus nature deficit ab opere dei. Nā virtus nature reparat idē specie: sed nō idē numero: virtus autē dei reparare pōt etiam idē numero. Et sic etiam ex hoc quod hic dicitur pōt sumi probatio ad hoc quod resurrectionem futurā fieri nō est impossibile: sicut insipiens

Plures erravere negabant resurrectionē mortuorum.

Sed aliqui quod resurgent corpora ad eūdem modum vivēdi.

Dicere fratri suo racha nō est peccatum ad correctionem sed ex ira.

Quod resurrectio sit nālis.

Nō est eadem qualitas corporum morientium et resurgentium.

obijciebat:q͂ si nā ex eo qđ mortuū est pōt reparare idē specie: multo magis deus pōt reparare idem numero: q͂ʒ ⁊ hoc ipsuʒ qđ nā facit opus dei est. Habet enim h̄ natura a deo q̄ hoc facere possit. Et ideo ꝯñter describens qualitatē pullulationis attribuit eaʒ: p̄mū q̄dem deo. Scđo ꝓportioni nature. Dicit aūt p̄mo. DEVS aūt dat illi corpus: sicut vult: ꝗ.s. ex ordinatione diuine voluntatis ꝓcedit q̄ ex tali semine talis planta ꝓducatur: que q̄dē planta ē quasi corp⁹ seminis. Ultimus enim fruct⁹ plante est semē. Et hoc ideo attribuit operationi diuine: q͂ ois operatio nature ē operatio dei. s̄m illđ Supra.12. Idē aūt deus qui opaᷓ oia in oībus. Et hoc sic pōt ꝯsiderari. Manifestū est.n. q̄ res nāles absq̄ cognitione operanᷓ ad finē determinatū. alioquin nō semꝑ vł in maiori pᵗᵉ eundē finē ꝯsequerenᷓ. Manifestuʒ est ēt q̄ nulla res cognitiōe carēs in certū fineʒ tendit: nisi directa ab aliquo cognoscente: sicut sagitta tendit ad certū signū ex directione sagittātis. Sicut ḡ si aliq̄s videret sagittā directe tēdere ad certū signum q̄uis sagittantē nō videret cognosceret statim q̄ dirigereᷓ a sagittāte. Ita cū videam⁹ res nāles absq̄ cognitiōe tēdere ad certos fines possum⁹ ꝓ certo cogscē q̄ operanᷓ ex volūtate alicuius dirigētis quē dicim⁹ deū. Et sic dicit Apl's q̄ DEVS DAT semini corp⁹ ꝗ.i. ex semine ꝓducit plantā SICVT VVLT. ꝗ Sed rursus ne aliq̄s crederet h̄ nāles effectus ex sola dei voluntate prouenire absq̄ operatiōe ⁊ ꝓportione nature subiungit. ET VNICVIQVE seminuʒ ꝓpriū corpus. ꝗ puta ex semine oliue ḡnaᷓ oliua: ⁊ ex semine tritici ḡnaᷓ triticū. Uñ ⁊ Gen.1. Germinet terra herbam virētē ⁊ facientē semē iuxta genus suū. Sic ergo ⁊ in resurrectione erit alia qualitas corporis resurgentis: que cū proportionabitur meritis morientis.

℄ Non ois caro eadeʒ caro: sed alia quideʒ caro hoīuʒ: alia v̄o caro pecoꝝ: alia v̄o piscīū: alia v̄o volucrū. Et sunt corpa celestia: ⁊ sunt corpa terrestria. Sꝫ alia q̄dē celestiū glīa: alia v̄o terrestriū: alia glīa solis: ⁊ alia glīa lune: ⁊ aliā gloria stellaꝝ. Stella n̄q̄dē a stella differt i glīa: sic ⁊ resurrectio mortuoꝝ. Seminaᷓ i corruptiōe: resurgit i icorruptibilitate: seminaᷓ i ignomia: resurgit i glīa: seminaᷓ i īfirmitate: resurgit i potētia: seiaᷓ corp⁹ aiale: resurgit corp⁹ sp̄uale: ē corp⁹ aiale.

℄ Non ois caro eadeʒ caro: sed alia hoīuʒ: alia pecoꝝ: alia volucruʒ: alia aūt piscium. Et corpora celestia: ⁊ corpora terrestria. Sed alia q̄deʒ celestium gloria: alia auteʒ terrestriuʒ. Alia claritas solis: alia claritas lune: ⁊ alia claritas stellarū. Stella enim a stella differt in claritate: sic ⁊ resurrectio mortuoꝝ. Seminaᷓ in corruptiōe: surget in incorruptiōe. Seminaᷓ in ignobilitate: surget in gloria. Seminaᷓ in infirmitate: surget in virtute. Seminaᷓ corpus animale: surget corpus sp̄uale. Lec. VI.

HIC Apl's ponit exēpluʒ de diuersitate q̄litatis corporis resurgētis in diuersis sp̄ēbus. Et p̄mo cōparādo celestia ad terrestria. Scđo terrestria ad celestia. ibi. SVNT corpora celestia ⁊c̄. ꝗ Tertio corpa celestia adinuicē. ibi. ALIA claritas solis ⁊c̄. ꝗ Quia posset aliq̄s dicere q̄uō est poss̄e q̄ mortui resumāt corpus ⁊ carnē: si nō sint habituri eandē corporis q̄litatē: ideo ad h̄ excludenduʒ introducit diuersas q̄litates corporis ⁊ carnis: vt sic manifestuʒ sit: q̄ nō opʒ si nō erit eadē qualitas: q̄ non resumaᷓ idē corpus vel eadem caro. Dicit ergo p̄mo q̄ NON OMNIS caro ē eadē caro. ꝗ s̄m formā. SED ALIA est caro hoīꝫ: alia piscīuʒ: alia pecoꝝ: alia volucrū ⁊c̄. ꝗ Et silr̄ est alia morientis ⁊ alia resurgētis: sicut aūt exēpluʒ sup̄ius iductū de semine ⁊ pullulatiōe deficiebat in h̄ q̄ in seminatione ⁊ pullulatione nō est idē numero: nec eadē q̄litates: ita hec exēpla deficiunt: q͂ in his exēplis nec est eadeʒ sp̄ēs nec eadeʒ q̄litas: sꝫ caro hoīs resurgētis est eadem s̄m sp̄ēm cū carne morientis: sꝫ tñ erit alia s̄m qualitatē. Erit.n. eiusdē nature: sꝫ alteri⁹ glīe: vt Grego. de corpe Chr̄i dicit. Si q͂s aūt hec q̄ dicta sunt ad diuersuʒ statuʒ resurgētiuʒ referre vellet pōt dici q̄ per hoīes intelliguntᷓ boni. s̄m rōnem viuētes. s̄m illud Eze.34. Uos auteʒ greges mei greges pascue mee hoīes estis. Per pecora v̄o intelligunᷓ luxuriosi. sꝫ illud.2.Pe.2. Hi v̄o velut irrationabilia pecora ⁊c̄. Per volucres sup̄bi: per pisces cupidi. s̄m illud p̄s. Uolucres celi ⁊ pisces maris ⁊c̄. ℄ Ad idē aūt introducit diuersitatē celestiuʒ ⁊ terrestriū corpoꝝ cuʒ subdit. SVNT corpora celestia, vt sol, ⁊ luna: ꝗ ⁊ h̄ꝫ. ET SVNT corpora terrestria vt ignis, aqua ⁊c̄. ꝗ Sed ALIA q̄deʒ est gloria ꝗ.i. pulchritudo ⁊ decor celestiū corpoꝝ. ALIV aūt terrestriuʒ. ꝗ Eccl.43. Sp̄ēs celi glīa stellaꝝ. Et pñt ꝑ celestia corpora intelligi ꝯtēplatiui. Phil.3. Nostra conuersatio in celis ē. Per terrestria actiui: qui circa terrena occupanᷓ: vnde Marthe dictū ē. Turbaris erga plurima. Luc.10. Et ad idē vlterius introducit diuersitatē qualitatē celestiuʒ corpoꝝ cū dicit. ALIA claritas solis ⁊c̄. ꝗ Similr̄ inter stellas est diūa. STELLA enim differt ⁊c̄. ꝗ Et pōt intelligi ꝑ solem Chr̄s. Mala. vlt°. Orieᷓ vobis timētib⁹ nomen meū sol iustitie ⁊c̄. Per lunam beata Uirgo. de qua Can.6. Pulchra vt luna. Per stellas admirateʒ ordinatas ceteri sancti. Iudi.5. Stelle manentes in ordine suo ⁊c̄.

℄ Consequēter cum dicit. SIC ERIT resurrectio mortuoꝝ. ꝗ Adaptat p̄dicta exēpla ad resurrectionē mortuoꝝ. Nec intelligēduʒ est q̄ntū ad litteraleʒ expōnem q̄ Apl's h̄ dicat ad designāduʒ in resurgētib⁹ generis diuersitatē: ꝓpter id qđ p̄miserat. STELLA differt ⁊c̄. ꝗ Sed hoc refert ad oia p̄cedētia: vt ostendaᷓ ex oībus similib⁹: q̄ sicut in reb⁹ inueniunᷓ diuerse q̄litates corpoꝝ: ita erit diuersa q̄litas resurgētiuʒ a q̄litate morientiuʒ. Uñ seq̄ᷓ. SEMINATVR corp⁹ ⁊c̄. ꝗ Ubi Apl's maxie ostēdit aliā ēē q̄litatē corporis morientis ⁊ corporis resurgētis. Et agit h̄ de corpe resurgēte glorioso cuius ꝓprie q̄litates dotes corporis gloriosi dicūtur.

¶ Que q̄deʒ sunt q̄tuor quas h̄ Apl's tāgit. Primo.n. tangit dotē impassibilitatis cuʒ dicit. SEMINATVR in corruptiōe ⁊c̄. ꝗ Et q̄uis seminatio accipi posset pro p̄ma corporis origine s̄m q̄ ḡnaᷓ ex semine: tñ cōuenientius est s̄m intellectū Apl'i: vt seminatio referaᷓ ad mortē ⁊ sepulturā: vt rñdeat ei qđ supra dictuʒ est. Qđ seminas nō viuificaᷓ: nisi p̄us moriaᷓ. Dicitᷓ aūt mors ⁊ resolutio seminatio nō q̄ in eo ꝯpe mortuo: vł cinerib⁹ ex eo resolutis sit aliqua virt⁹ ad resurrectionem efficax sicut est virt⁹ actiua in semine ad ḡnationē: sꝫ q͂ a deo talis ordinatio est deputata vt ex eo iterato reformeᷓ corpus humanū. Sicut igitur corp⁹ humanū qđ seminaᷓ.i. qđ moriᷓ est in corruptione.i. s̄m suam ꝯditionē est corruptioni subiectum s̄m illud Ro.8.

Per hoīes boni / per pecora luxuriosi / per volucres superbi / per pisces cupidi.

Per celestia contēplatiui / per terrestria actiui.

Quattuor dotes corporis gloriosi: impassibilitas / claritas / agilitas / subtilitas. p̄ᵃ dos.

Corpus quidē mortuū est ꝓp peccatū. SED RESVRGET in incorruptiōe.] Dicit aūt hic incorruptio: nō solū ad excludendā separationē aie a corpe: qz hanc incorruptionē ꝛ corpora dānatoꝝ habebūt: sꝫ ad excludendū oīm mortē ꝙ quālibet noxā passionē siue ab interiori siue ab exteriori. Et ꝙtū ad hoc intelligit̄ ipassibilitas corporis gloriosi. ſꝫ illud Apoc. 21. Non esurient neqꝫ

2ª dos. sitient ampli⁹ ꝛc. ¶ Scdo tāgit dotē claritatis cū dic. SEMINATVR in ignobilitate] i. corp⁹ qd añ mortē ꝛ in morte est deformitatib⁹ ꝛ miserijs multis subiectū. ſm illud Job. 14. Hō natus de muliere ꝛc. SED RESVRGET in gloria] que claritatē significat: vt Aug. dicit sup Jo. Erunt. n. corpora sanctoꝝ clara ꝛ fulgētia. ſm

3ª dos. illud Mat. 13. Fulgebūt iusti sicut sol ꝛc. ¶ Tertio tāgit dotē agilitatis cū dicit. SEMINATVR in infirmitate] i. corpus aiale: qd ante mortē est infirmū ꝛ tardū ꝛ ab aia nō facile mobile. ſm illud Sap. 9. Corpus qd corrumpit̄ aggrauat aiam: Sed surget i virtute: quia. s. fiet vt ex tanta virtute ab aia moueri possit: vt i nullo difficultatē ad motū exhibeat: qd ad dotē agilitatis ptinet. Tanta. n. erit ibi facilitas ꝙta felicitas: vt Augu. dicit. Vñ dr̄ Sap. 3. de iustis. Fulgebunt iusti ꝛ tanꝙ scintille i arūdineto discurrēt. Et Esa. 40. Qui sperāt in domino mutabunt fortitudinē: assument pēnas ꝛc.

4ª dos. ¶ Quarto tāgit dotē subtilitatis cum dicit. SEMINATVR CORPVS aiale ꝛc.] Quā qdā ad hoc referre volunt ꝙ corpori glorioso ſm hāc dotē cōpetat vt possit simul eē cū corpore nō glioso in eodē loco. Qd quidem sustineri posset: si corpori ſm statū pñtē cōpeteret: ꝙ nō posset simul cū alio corpe eē in eodē loco ſꝫ aliqd qd a corpe remoueri posset. Nunc aūt si diligēter cōsideret̄: ꝙ ſm nihil aliud hoc corpori cōpetit: nisi ſm ꝙ hꝫ dimēsiones corpales. Vñ videm⁹ corpora quātūcunqꝫ subtilia: nō cōpati secū alia corpa: vt pꝫ in aere ꝛ in igne: ꝛ vlteri⁹ si essent corpa separata oino absqꝫ mā: sicut qdā i posuerūt: nō possent simul cū corporib⁹ nālib⁹ eē i eisdē locis: vt Phs dicit. Remanētib⁹ igit̄ dimēsionib⁹ i q̄cūqꝫ corpe est ꝯ suā nāꝫ: ꝙ sit cū alio corpe in eodē loco. Vñ si hoc aliqñ ꝯtingit erit ex miraculo. Propter qd Grego. ꝛ Aug. miraculo ascribunt ꝙ corp⁹ Chri ad discipulos ianuis clausis intrauit. Nulla enim virt⁹ terminata pōt facere miraculū: hoc. n. solius dei est. Relinquit̄ g° ꝙ eē simul cū alio corpe in eodē loco nō possit eē ex dote: seu ex q̄litate corpis gloriosi. Non tñ negādū ē qn corp⁹ gloriosū possit eē simul cū alio corpe in eodē loco: qz corp⁹ Chri post resurrectionē intrauit ad discipulos ianuis clausis: cui corpus nostrū in resurrectiōe ꝯformādū speramus: sed sicut corp⁹ Chri hoc habuit nō ex ꝓprietate corpis: sꝫ ex virtute diuinitatis vnite: ita corp⁹ cuiuslibet alteri⁹ sancti hoc habebit nō ex dote: sꝫ ex virtute diuinitatis existētis i eo. Per quē modū corp⁹ Petri hūit: ꝙ ad vmbrā eius sanarent̄ infirmi nō per aliquā ꝓprietatē ipsius. Est g° dcm̄ ꝙ ad dotē subtilitatis ptinet: qd hic Aplus tāgit dicēs. SEMINATVR corp⁹ aiale surget spūale.] Qd qdā male itelligētes dixerūt ꝙ corp⁹ in resurrectione vertetur in spūm ꝛ erit simile aeri aut vēto: qui spūs dr̄. Qd maxie excludit̄ per illud qd ad aplos dr̄ Luc. vlti. Palpate ꝛ videte: qz spūs ꝛc. Vñ ꝛ hic Aplus nō dicit ꝙ resurgat spūs: sꝫ spūale corpus. Ergo in resurrectiōe spūale erit nō spūs: sicut nūc est aiale non aia. Ad hoꝝ aūt diuā cognoscēdā ꝯsiderādum est ꝙ vnū ꝛ idē in nobis est. qd dr̄ ꝛ aia ꝛ spūs: sꝫ aia dr̄ ſm ꝙ pficit corp⁹: spūs aūt ꝓpe ſm mentē: ſm quā spūalibus substātijs assimilamur. ſm illud Ephe. 4. Renouamini spiritu mētis vestre. ¶ Itē ꝯsiderādū est ꝙ triplex est diuā potētiaꝝ in aia: quedā enim po° sunt quaꝝ opationes ad bonū corpis ordinant̄: sicut generatiua, nutritiua, ꝛ augumētatiua. Quedā vo sunt: que qdē corporeis organis vtunt̄: vt oēs potētie sensitiue partis: sꝫ eaꝝ actus ad corpus nō ordinant̄ directe: sꝫ magis ad pfectionē anime. Quedā vo sunt potentie: que neqꝫ vtuntur corporeis organis: neqꝫ directe ad bonū corporis ordinant̄: sꝫ magis ad bonū aie: sicut q̄ ptinent ad intellectiuā partē. Prime ergo potētie ptinēt ad animā inquātū animat corpus. tertie vo maxime ptinent ad aiam inquātū est spūs. scde vo medio mō se habent inter vtrasqꝫ: qz tñ iudiciū de potētia aliq̄ magis dꝫ sumi ex obiecto ꝛ fine: ꝙ ex istrumēto: ideo scde potētie magis se tenent cū tertijs ꝙ cum primis. ¶ Itē ꝯsiderādū ē ꝙ cū vnaqueqꝫ res sit ꝓpter suā opationē corp⁹ ad hoc pficit̄ ab aia vt sit subiꝫ opōnib⁹ aie. Nunc aūt in statu isto corpus nostrū est subiectū operationib⁹ que ptinent ad aiam inquātum ē aia: put gñatur ꝛ generat nutrit̄ crescit ꝛ decrescit. Quātū aūt ad spūales aie opationes corpus sꝫ aliquo modo subseruiat: tñ multū impedimētū affert: qz corp⁹ qd corrumpit̄ aggrauat aiam: vt dr̄ Sap. 9°. Sed in statu resurrectionis cessabunt opationes aiales a corpore: qz non erit gñatio nec augumētū aut nutrimētū: sed corpus absqꝫ aliquo ipedimēto ꝛ fatigatiōe incessanter seruiet aie ad spūales opationes eius. ſm illud ps. Beati qui habitant in domo tua dñe ꝛc. Sicut g° nūc est corpus nostrū aiale: tunc vo erit spūale. Qdā autē hāc ꝓprietatē qdā attribuūt luci: quā dicunt eē de natura quite essentie: ꝛ venire i cōpositionē humani corpis: qd qz friuolū est ꝛ fabulosū: sequētes Augu. dicimus ꝙ ꝓcedūt ex virtute aie glorificate. Dicit. n. Augu. in epistola ad Dioscoꝝ. Tam potēti natura de⁹ fecit aiam: vt eius plenissima beatitudine: que i fine tēpoꝝ ꝓmittit̄ sanctis: redundet ēt in inferiorē naturā: que est corpus nō beatitudo: que fructus est ꝓpria: sed plenitudo sanitatis. i. incorruptionis vigor. ¶ Videmus aūt ex aia quattuor corpori ꝓuenire: ꝛ tanto pfectius ꝙto anima fuerit virtuosior. Primo qdē dat eē. Unde qñ erit in summo pfectionis dabit esse spūale. Scdo ꝯseruat a corruptione. Vñ videmus hoies ꝙto sunt fortioris nature min⁹ a calore ꝛ frigore pati. Cū ergo aia fuerit pfectissima ꝯseruabit corpus oino impassibile. Tertio dat pulchritudinē ꝛ claritatem. Infirmi enim ꝛ morti ꝓpter debilitatē operationis aie in corpus efficiunt̄ discolorati: ꝛ quādo erit in summa pfectione faciet corpus claꝝ ꝛ fulgidum. Quarto dat motū: ꝛ tanto facilius ꝙto virtus anime fuerit fortior supra corpus. Et ideo qñ erit in vltimo sue pfectionis dabit corpori agilitatem.

Corpus gloriosum eē in eodē loco cū corpe nō glorioso miraculum est ex diuinitate existente in ipso.

Triplex diuā potētie in aia aliquē ad bonū corporis ꝛ que vtitur organis corporis. ꝛ q̄dā vo minime.

Aia dat corpori q̄tuor, eē, incorruptibilitatē, pulchritudinē ꝛ motum.

¶ Et est corpus spūale: quēadmodū ꝛ scriptum est. [Factus est primus homo Adam in animam

Gen. 2. viuentem: extremus Adam in spūm viuificantem. Sꝫ nō primū qd spūale: sed qd animale: deinde qd spūale. Primus homo de terra terren⁹: scdus homo ipse dñs de celo. Qualis terrenus ille: tales ꝛ hi q terreni sunt: ꝛ qualis ille celestis: tales ꝛ hi qui celestes sunt. Et quēadmodum gestauimus imaginē terreni: gestabim⁹ ꝛ imaginē celestis. Hoc autē dico frēs: ꝙ caro ꝛ sanguis regnū dei hereditatē consequi nō pñt. Neqꝫ corruptio incorruptibilitatis hereditatē accipit.

¶ Si est corpus animale est & spūale: sicut scriptuz est. Factus est primus hō Adam in animā viuentem: nouissimus hō Adam in spūm viuificantē: sȝ nō prius qđ spūale est: sed qđ aiale: deinde qđ spūale. Primꝰ homo de terra terrenus: secūdus homo d̄ celo celestis. Qualis terrenꝰ: tales & terreni: & q̄lis celestis: tales & celestes. Igit̄ sicut portauimus imaginem terreni: portemus & imaginez celestis. Hoc aūtē dico fratres: q̄ caro & sanguis regnuȝ dei possidere nō possunt: neqȝ corruptio incorruptelam possidebit. Lec. VII.

Hic Apl's diūaȝ qualitatis corpoꝝ morientiū ad corpoꝝ resurgētiuȝ supra exēplis ostensaȝ ostēdit rōne. Circa hoc autē duo facit. Primo eniȝ pmittit qđ pbare itēdit. Scđo pmissuȝ pbat. ibi. SICVT scriptū est &c.] Dicit ḡ pmo. Dixi q̄ id qđ seminat̄ aiale surget spūale: & q̄ hoc sit veruȝ. s. q̄ sit aliquod corpus spūale ostēdo. q̄ SI EST corpus aiale est & spūale.] & nō intēdit Apl's ex hoc arguere ad ppositū: sed hoc supponit intēdēs pbare ipȝ qđ dicit. SI EST corpꝰ &c.] Eccl. 33. Intuere in oia opa altissimi: duo ꝯ duo: & vnū ꝯ vnuȝ.

¶ SICVT scriptū est &c.] Hic pbat ppositū. Est autez pbatio sua talis. Duo sunt pncipia humani generis. Vnuȝ fm vitaȝ nature. s. Adam: aliud fm vitaȝ grē. s. Christus: sȝ aialitas est deriuata in oēs hoīes a primo pncipio. s. Adam. ergo ꝯstat q̄ multo amplꝰ a scđo pncipio. s. Chō spūalitas deriuabit̄ in oēs hoīes. Diuiš rōnis primo pbat pmā diuersitatē principioꝝ. Scđo mediam. s. determinationē similitudinis ex vtroqȝ pncipioꝝ. ibi. QVALIS terrenꝰ &c.] Circa pmuȝ tria facit. Primo ōndit pncipioꝝ diuāȝ. 2° pncipioꝝ ordinē adiūcē ibi. SED NON prius qđ spūale &c.] Tertio rōnis ordinez assignat. ibi. PRIMVS &c.] Ponit ḡ pmo ꝯditionē primi pncipij: fm vitaȝ nature: sumēs auctoritatē Gen. 2. vñ dicit. SICVT scriptū est.] FACTVS est a deo pmꝰ hō Adam in aiaȝ viuentē.] vita. s. aiali: qualez anima pōt dare: cū. s. spirauit dñs in faciem eius spiraculuȝ vite. Gen. 2. Anima eniȝ & aia dr̄ & spūs. Inquātuȝ eniȝ intendit cure corporis. s. vegetādo nutriēdo & generādo sic dr̄ aia: inquātuȝ aūt intēdit cognitioni. s. itelligēdo volendo: & hoc sic dr̄ spiritus. Vnde cū dicit. FACTVS EST primus hō Adam in aiaȝ viuentē.] Intendit hic Aplus de vita quā aia deseruit circa corpꝰ non de spiritusancto: sicut qdā singūt: ppter hoc qđ pcedit: & inspirauit in faciē eius spiraculum vite: dicētes hoc esse spiritūscm. Scđo ponit cōditionē scđi principij dicens: NOVISSIMVS vo Adam]. i. Chūs: & dr̄ nouissimus: q̄ Adam induxit vnū statuȝ. s. culpe. Chūs vo glorie & vite. Vnde cū post statū istū nullus alius sequat̄ in vita ista: ideo dr̄ nouissimus. Esa. 53. Desiderauimꝰ eū despectum & nouissimū viroꝝ. Et alibi. s. Apoc. 1. Ego primus & nouissimus. Et alibi. Ego sum alpha & o &c. Dicit aūt ADAM.] q̄ de natura Ade factus in spūm viuentē. Et ex hoc ꝯditionibꝰ pncipioꝝ visis apparet eoꝝ diuersitas: q̄ pmus hō factus est in aiaȝ nouissimus in spūȝ. Ille aūt in aiaȝ viuentē soluȝ: iste vo IN SPIRITVM] & viuentem ET VIVIFICANTEM.] Cuius rō est: q̄ sicut Adam ꝯsecutus est pfectionē sui esse per aiaȝ: ita & Chūs pfectionē sui esse: inquātuȝ hō per spm̄scm. Et ideo cū aia nō possit nisi ppriū corpꝰ viuificare: ideo Adam factus est in aiaȝ nō viuificantem: sed viuētez tm̄: sed Chūs factus est in spūm viuentem & viuificantē: & ideo Chūs habuit ptātez viuificādi. Joā. 1. De plenitudine eius &c. Et Joā. 10°. Veni vt vitā habeāt & abūdantius habeant. Et simbolo. Et in spm̄scm viuificantē. Sed ne aliqs diceret: si Chūs factus est in spūȝ viuificantē quare dicit̄ nouissimus.

¶ Ideo ꝯnter cū dicit. SED NON prius &c.] Ostendit ordinē principioꝝ. Videmus. n. in nā q̄ in vno & eodez pus est impfectū q̄ pfectū. Vnde cuȝ spūalitas se habeat ad aialitatē: sicut pfectū ad iperfectū: iō in humana natura nō prius oȝ esse spūale: qđ est pfectū: sȝ vt seruet̄ ordo prius oȝ eē iperfectū. s. qđ animale est: deinde pfectū. s. q̄ spūale est. Supra. 13. Cuȝ venerit qđ pfectū est &c. Sicut dicit Aug. huius signum est q̄ pmogeniti antiquitꝰ ꝯsueuerūt esse aiales: sicut Cayn ante Abel natus: Ismahel añ Isaac: & Esau añ Jacob. Rōnē aūt dicte diuersitatis assignat dicēs. PRIMVS HOMO &c.] q. d. Vere pmus hō factꝰ est in aiaȝ viuētez: quia de terra. Gen. 2. Formauit dñs hoiez de limo terre: & ideo dr̄ esse TERRENVS]. i. aialis. Scđus hō. s. Chūs factus est in spūȝ viuificantē: q̄ de celo: q̄ diuina natura que fuit hūc nature vnita de celo est. Et iō oȝ esse CELESTIS]. i. talez pfectionē oȝ hēre qualem decet de celo venire. s. pfectionē spūalez. Jo. 3. Qui de celo venit sup oēs ē. Dicit aūt pmꝰ hoiez DE TERRA.] fm modū loquēdi quo res de illo esse dicunt̄: q̄ prior pars est in eoꝝ fieri: sicut cultellus dr̄ de ferro: q̄ prior pars vnde est cultellus ē ferrū. Et q̄ pma pars vnde Adam factus est terra ē. Et ideo dicit̄ DE TERRA.] Secūdus homo dr̄ DE CELO.] nō q̄ attulerit corpꝰ de celo: cū de terra assumpserit. s. de corpe beate Virginis: sȝ q̄ diuinitas que nāe humane vnita ē de celo venit q̄ fuit prior q̄ corpꝰ Chri. Sic ḡ pȝ pncipioꝝ diuersitas: q̄ erat maior ppositio rōnis pncipalis.

¶ Consequēter cū dicit. QVALIS terrenus &c.] Ostendit deriuationez similitudinis hoꝝ pncipioꝝ ex vtroqȝ & p̄ in cōclusiōe diuidit eaȝ per ptes ibi. IGITVR sicut portauimus &c.] Dicit ergo. QVALITER terrenꝰ &c.] Quasi dicat. Primus hō qui terrenus fuit & mortalis: ideo deriuatum est vt oēs essent & terreni & mortales. Supra eodē. Et sicut i Adam oēs moriunt̄. Zach. 13°. Adam exēpluȝ meuȝ &c. Quia vo fuit scđus homo celestis. i. spūalis & imortalis: & ideo omnes & imortales & spūales erimus. Ro. 6. Sed cōplantati facti sumus similitudini &c. IGITVR sicut portauimꝰ &c.] Hic concludit qualiter in speciali debeamus conformari homini. s. celesti. Possumus autez dupl'r conformari celesti in vita. s. gratie & glorie. & vna est via ad aliam: q̄ sine vita gratie nō peruenit̄ ad vitaȝ glorie. & ideo dicit. SICVT portauimus &c.] idest q̄diu peccatores fuimus i nobis fuit similitudo Ade. 2. Reg. 7. Ista est lex Adam dñe deus &c. vt ergo possimus eē celestes & peruenire ad vitaȝ glorie portemus imaginē celestis per vitaȝ grē. Coll. 3. Expuentes veterē hoiem induite nouū hoieȝ. s. Chūm. Ro. 8. Quos psciuit & pdestinauit cōformes &c. Sic ergo debemus ꝯformari celesti in vita gratie: quia alias non perueniemus ad vitam glorie. Et hoc est quod dicit. HOC autē dico fratres.] Quasi dicat. Nisi viuatis. s. vita gratie non poteritis peruenire ad regnuȝ dei. s. ad vitaȝ glorie. QVIA CARO ET SANGVIS regnū dei nō possidebūt.] Quod quidez non est intelligēdum sicut quidam heretici dicunt q̄ non resurget caro & sanguis fm substātiā: sed

q̄ totū corp⁹ vel vertet̄ in spūm vel in aerē: quod est hereticū ⁊ falsuȝ. naȝ Apl's dicit q̄ ꝯformabit corpus

Error resurrectionis.

nostruȝ corpori claritatis sue. Unde cū Christus post resurrectionē habuerit carnē ⁊ sanguineȝ: sicut dicitur Luc. vlt°. Palpate ⁊ videte: q̄a spūs carnē ⁊ ossa non hȝ ⁊c̄. Constat q̄ ⁊ nos in resurrectiōe carnē ⁊ sanguinē habebimus. Nō est intelligēduȝ caro ⁊ sanguis .i. substātia carnis ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt: sȝ caro ⁊ sanguis .i. carni ⁊ sanguini operā dantes .s. hoīes dediti vitijs ⁊ voluptatib⁹ regnū dei nō possidebūt. Et sic

Caro et sanguis pro dantibus operam carni et sanguini vel opere carnis et pro corruptione carnis et sanguinis.

accipit̄ caro .i. homo carnalr̄ viuēs. Ro. 8. Uos autem nō in carne ⁊c̄. Uel CARO ⁊ sanguis] .i. opera carnis ⁊ sanguis regnū dei nō possidebunt: qḋ est ꝯ iudeos ⁊ saracenos: qui fingūt se habituros post resurrectionē vxores: fluuios mellis ⁊ lactis. Uel CARO ⁊ sanguis] idest corruptio carnis ⁊ sanguinis regnū dei nō possidebūt .i. post resurrectionē corpus nō subijciet̄ corruptioni carnis ⁊ sanguis s'm quā viuit hō. Unde ⁊ s'm h̄ subdit. neqȝ corruptio incorruptioneȝ possidebit .i. neqȝ corruptio mortalitatis que noīe carnis hic exprimitur possidebit icorruptionē .i. incorruptibile regnū dei: q̄a resurgem⁹ in gloria. Ro. 8. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis ⁊c̄.

℄ Ecce mysterium vobis dico. Non oēs quidem dormiemus: oēs tñ immutabimur in puncto temporis: in momento oculi: per extremam tubam. Canet enim ⁊ mortui resurgent incorruptibiles: ⁊ nos immutabimur.

℄ Ecce mysteriuȝ vobis dico: oēs q̄dē resurgemus: sȝ nō oēs immutabimur. In momento in ictu oculi: in nouissima tuba. Canet eniȝ tuba: ⁊ mortui resurgent incorrupti: ⁊ nos immutabimur. Lec. VIII.

Hic Apl's postq̄ rn̄dit q̄ōni de q̄litate resurgentiū: rn̄det ꝯñter q̄ōni qua querebat̄ de mō ⁊ ordie resurgēdi. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit modū ⁊ ordinē resurrectionis. Scḋo ꝯfirmat per auc̄teȝ. ibi. CUM aūt mortale h̄ ⁊c̄.] Circa primū duo facit. Primo eniȝ ꝓponit intentū. Scḋo ondit quo ordine fiat. ibi. IN MOMENTO in ictu ⁊c̄.] Primo igit̄ reddit eos attētos: ostēdens id qḋ ꝓponit esse arduū ⁊ occultum dicēs. ECCE mysteriuȝ] .i. occultum quoddaȝ. DICO VOBIS] .i. aperio vobis frēs qḋ debȝ vobis aperiri ⁊ oībus credentibus. Luc. 8. Uobis datum est nosse ⁊c̄. Supra. 2. Sapiētiaȝ loq̄mur inter perfectos. Et post. Sed loq̄mur dei sapiētiaȝ que abscōdita est ⁊c̄. Quid autē sit istud mysteriū subdit. OMNES q̄dē ⁊c̄.] Circa primū sciēduȝ est q̄ sicut Hieronymus dicit in q̄daȝ epistola ad Mineruiū ⁊ Alexādrū monachos. Hoc qḋ hic dr̄. OMNES q̄deȝ resurgemus ⁊c̄.] In nullo libro grecoꝝ habet̄: sȝ in q̄buidā habet̄. OMNES q̄dē dormiemus] .i. oēs moriemur.] Et dr̄ mors somn⁹ ꝑꝑ speȝ resurrectionis. Unde idē est ac si diceret. omnes q̄dem resurgemus: quia nullus resurget nisi mortuus. SED NON oēs immutabimur.] Hoc nō mutat̄ i libris grecis. ⁊ hoc est veruȝ: q̄a ista mutatio de qua hic loq̄t̄ nō erit nisi s'm corpora beatoꝝ: q̄a immutabunt̄ ad illa quatuor que supra posita sunt q̄ dicunt̄ dotes corporū gloriosoꝝ: ⁊ hāc desiderabat. Job. 14. Cunctis dieb⁹ q̄bus nūc milito expecto donec veniat immutatio mea. In q̄busdaȝ ꝯo libris inuenit̄. NON oēs q̄dē moriemur: sȝ oēs immutabimur.] Et h̄ intelligit̄ dupl'r. Primo ad l'raȝ: q̄a quorūdaȝ opīo fuit q̄ nō oēs hoīes moriētur: sȝ q̄ aliqui in aduētu Chr̄i ad iudiciū veniēt viui: ⁊ isti nō morient̄: sȝ isti mutabunt̄ in statum incorruptionis. ⁊ ꝓpter hoc dicūt: nō oēs q̄dē dormiemus .i. moriemur: sȝ oēs immutabimur tam boni q̄ mali: ⁊ taȝ viui q̄ mortui. Unde s'm hos immutatio non intelligit̄ de statu aialitatis ad statū spūalitatis: q̄a s'm hanc soli boni immutabunt̄: sȝ de statu corruptionis ad statuȝ incorruptionis. Alio mō exponit̄ mystice ab Origene: ⁊ dicit q̄ hoc nō dr̄ de somno mortis: q̄a oēs moriētur. Ps. Quis ē homo qui viuet ⁊c̄. Sed de somno pc̄i de quo in Ps. Illumina oculos meos ne vnq̄ȝ obdormiā. vt si dicat̄. NON oēs moriemur] .i. nō oēs peccabim⁹ mortalr̄. SED oēs immutabimur.] sic̄ supra de statu corruptionis ad incorruptionē. Et l'ȝ hec l'ra .s. NON oēs moriemur ⁊c̄.] non sit ꝯ fidē: tñ eccl'ia magis acceptat primam .s. q̄ oēs moriemur siue resurgemus ⁊c̄. Quia oēs moriētur ēt si sint tunc aliqui viui.

℄ Ordinē aūt ⁊ modū resurrectionis manifestat: ꝯsequēter cū dicit. IN MOMENTO ⁊c̄.] Et hoc q̄ntū ad tria. Primo .n. manifestat ordinē quātum ad tempus. Scḋo q̄ntū ad cām resurrectionis. ibi. IN NOVISSIma tuba.] Tertio q̄ntū ad ꝓgressum effectus a cā. ibi. CANET eniȝ tuba ⁊c̄.] Dicit ḡ q̄ oēs resurgemus: sȝ q̄ō: IN MOMENTO.] per qḋ excludit errorē dicētiuȝ resurrectionē nō esse futurā oīuȝ simul. Sȝ dicūt q̄ martyres resurgent añ alios ꝑ mille annos: ⁊ tunc Christus descēdet cū illis ⁊ possidebit regnū corporale Hierl'm mille annis cū eis. Et hec fuit opīo Lactātij. Sed hoc pȝ eē falsum: q̄a oēs IN MOMENTO] resurgemus ET IN ictu oculi.] Excludit̄ ēt ꝑ hoc alius error eiusdē qui dicebat q̄ iudiciū duraturū erat per spaciuȝ mille annoꝝ. Sed h̄ est falsuȝ: q̄a non erit ibi aliqḋ ꝑceptibile tēpus: sȝ in momēto ⁊c̄. ℄ Sciēduȝ est aūt q̄ momētuȝ pōt accipi vl' pro ipso instāti tp'is qḋ dr̄ nūc. vel pro aliquo tp'e imꝑceptibili: tñ vtroqȝ modo pōt accipi hoc referendo illud ad diuersa: q̄a si nos referimus h̄ ad collectionē puluerū que fiet ministerio angeloꝝ. tunc momētuȝ accipit̄ pro tp'e imꝑceptibili. Cuȝ .n. in collectione illoꝝ puluerū sit mutatio de loco ad locū: opȝ q̄ sit ibi tēpus aliqḋ. Si aūt referamus ad reunionē corpoꝝ ⁊ pro vnione aie que oīa fient a deo: tunc momētuȝ accipit̄ pro instanti tp'is: q̄a deus in instāti vnit aiaȝ corpori ⁊ viuificat corp⁹. Pōt etiaȝ h̄ qḋ dicit in ictu oculi ad vtrūqȝ referri: q̄a si in ictu oculi itelligit̄ tñ apertio palpebraruȝ que fit in tp'e ꝑceptibili: tunc refert̄ ad collectionē pulueꝝ. Si ꝯo in ictu oculi intelligit̄ ipse subitus ꝯtuitus oculi ⁊ q̄ fit in instanti: tunc refert̄ ad vnionē ad corpus.

℄ Consequēter aūt dicit. IN NOVISSIMA TUBA.] Ostēdit ordinē resurrectionis q̄ntū ad cām immediatā. Et ista tuba ē vox illa Christi. de qua Mat. 25. dicit̄. Media nocte clamor factus est ⁊c̄. Jo. 5. Audiēt vocē filij dei ⁊ qui audierint ⁊c̄. Uel ipsa p̄ntia Christi manifesta mundo s'm q̄ dicit Gre. Tuba nihil aliud esse designat q̄ p̄ntiaȝ Christi mundo manifestatam que dicit̄ tuba ꝓpter manifestationē: q̄a oībus erit manifesta. Et hoc modo accipit̄ tuba. Matth. 6. Cum facis elemosynaȝ noli tuba canere ante te. Itē dicitur tuba ꝓpter officiū tube qḋ erat ad quatuor: vt dr̄ Nume. 10. scilȝ ad vocādum ꝯsiliuȝ. ⁊ hoc erit in resurrectiōe: quia tunc ꝯuocabit ad ꝯsiliuȝ .i. ad iudicium. Esa. 3°. Dominus ad iudicium veniet ⁊c̄. Ad solēnisanduȝ festum. Ps. Buccinate in neomēnia tuba. Sic ⁊ in resurrectione. Esa. 33°. Respice Syon ciuitatem solemnitatis nostre. Ad pugnam: ⁊ hoc in resurrectione.

Sap.5°. Pugnabit pro illo rc. Esa.30°. In cytharis et tympanis rc. Ad mouendam castra sua quidā eundo ad paradisum: quidam eundo ad infernū. Mat.25. Ibunt qui bona fecerunt in vitam eternam: qui vero mala in ignem eternum.

¶ Consequēter cū dicit. CANET enī tuba rc.] Ponit pgressum effect⁹ a cā predicta. Et circa hoc duo facit. Primo enī ponit pgressum effect⁹. Scdo necessitatē hui⁹ assignat. ibi. OPORTET enī mortale rc.] Progressus effect⁹ est: qa statī ad sonitū tube sequet̄ effectus. Quia mortui rc. ps. Dabit voci sue vocem virtutis rc. Ponit aūt duplicē effectū. Unus est cōis: quia MORTVI resurgent icorrupti] .i. integri sine aliqua diminutione membroꝝ. Qð qdē est cōe oibus: qa in resurrectione est cōe omne qð ptinet ad reparationē nature: qa oēs habent cōionē cū Chro in natura. Et lȝ Augu. relinquat sub dubio vtrū deformitates remaneant in dānatis. ego tñ credo q̄ qcqd ptinet ad reparationē nature totū ɔferē eis: sed qð ptinet ad gratiā solum electis ɔferē. Et ideo OMNES resurgent incorrupti] .i. integri etiā dānati. Hierony. aūt exponit INCORRVPTI] .i. in statū incorruptionis: vt .s. vlterius post resurrectionē nō corrumpant̄: qa isti ad beatitudinē eternā ibunt. mali vero ad penam eternā. Dan.12. Multi de terre puluere euigilabūt. Alius effectus est ppriꝰ .i. apostoloꝝ tñ. QVIA NOS imutabimur] .s. apostoli et nō solū erimus incorrupti: sed etiā imutabimur .s. de statu miserie ad statū glorie: qa seminat̄ aiale: surget aūt spūale. Et sm hunc modū exponēdi apparet q̄ melior est lr̄a illa que dicit. OMNES qdē resurgemus sȝ nō oēs imutabimur ꝙ̄ illa que hȝ. Omnes imutabimur: qa lȝ oēs resurgant: tñ soli sancti et electi imutabunt̄. Posset tñ etiā sm illos qui habent. NON OMNES qdē moriemur: sed oēs imutabimur] legi sic. Mortui resurgent incorrupti .i. ad statū incorruptionis: et nos qui viuimus lȝ nō resurgamus: qa nō moriemur: tñ imutabimur de statu corruptionis ad incorruptionē. Et vr̄ ɔsonare his que dicit .p° Thes.4. Nos qui viuim⁹ qui relinquimur simul rapiemur cū illis rc. vt sicut et ibi et hic cōnumeret se viuis.

¶ Opȝ enim corruptibile hoc induere incorruptibilitatem: et mortale hoc induere imortalitatem. Cū aūt corruptibile hoc induerit incorruptibilitatē: et mortale hoc induerit imortalitatē: tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in

Osee.13. victoriā. Ubi tuus mors aculeus? vbi tua in-

Heb.2. ferne victoria? Aculeus aūt mortis pctm̄: potē-

1.Joan.5. tia vero peccati lex. Sȝ deo grā: qui dedit nobis victoriā: per dn̄m nostrū Jesū chrm̄. Itaqȝ fratres mei dilecti: stabiles fite: imobiles: abundātes in opere domini semper: cū sciatis: qð labor vester non est inanis in domino.

¶ Opȝ enim corruptibile hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere imortalitatē. Cū aūt mortale hoc induerit imortalitatē: tunc fiet sermo qui script⁹ est. Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? Ubi ē mors stimulus tuus? Stimulus aūt mortis pctm̄ est: virtus vero peccati lex. Deo aūt grās qui dedit nobis victoriā per dn̄m nostrū Jesum christū.

Itaqȝ fratres mei dilecti stabiles estote et imobiles: abundantes in omni opere domini semper scientes q̄ labor vester nō est inanis in domino. Lec. IX.

Hic Aplus ponit necessitatē effectus resurrectionis ab ipsa cā pgredientis. Et circa hoc duo ponit considentia duoꝝ que posuerat in pgressu effectuū ab ipsa cā. Primū fuit gn̄ale oiū .s. q̄ mortui resurgēt incorrupti. Et ideo pmo q̄ntū ad hoc dicit. OPORTET corruptibile hoc iduere icorruptionē.] Scdm̄ fuit speciale aplis et bonis .s. Et nos imutabimur: et ideo scdo quātū ad hoc dicit. ET MORTALE hoc induere imortalitatē.] qa enī corruptibile opponit̄ incorruptibili et in statu pn̄tis vite subijcimur corruptioni. Ideo dicit q̄ cū resurgemus opȝ hoc corruptibile rc. necessitate .s. cōgruētie. Et hoc ppter tria. Primo ppter cōpletionē humane nature. Naȝ sicut dicit Augu. Anima q̄ndiu est separata a corpore est imꝑfecta nō hn̄s ꝑfectionē sue nāe. et ideo nō est in tanta beatitudine separata extra in quāta erit corpori vnita in resurrectione. Ut ḡ perfruat̄ beatitudine perfecta: opȝ corruptibile hoc .i. corp⁹ induere vt ornamētū incorruptionē vt vlterius aliquatenus non ledat̄ mortale. Scdo ppter exigētiā diuine iustitie: vt .s. illi qui bona fecerunt seu mala in corpore premient̄ vel puniant̄: etiā in ipsis corporibus. Tertio pp ɔformitatē mēbroꝝ ad caput vt sicut Chrs resurrexit a mortuis per gliā pr̄is: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Ro.6. ¶ Notādū autē q̄ ipsā incorruptionē seu imortalitatē assimilat vestimēto. cū dicit INDVERE.] vestimētū enī adest vestito et abest manente eodē numero subō vestiti: vt per hoc ostēdat q̄ corpora eadē numero resurgant: et idē hoies idē nūo erūt in statu incorruptionis et imortalitatis in quo sunt mō. Un̄ ex hoc excludit̄ error dicētiū q̄ corpora nō resurgēt eadē nūo. Un̄ et signanter dicit. Opȝ corruptibile hoc .s. corpus. Naȝ aia non est corruptibilis. Excludit̄ etiā error dicētiū q̄ corpora glorificata nō erunt eadē cū istis: sȝ celestia. et de isto mō simile habet̄ .2° Cor.5. Naȝ in hoc ingemiscim⁹ rc. Esaie.52. Induere vestimētis glorie tue. Job.40. Circūda tibi decorē rc. ¶ Sed ɔ hoc est: qa vr̄ impoīe q̄ corruptibile hoc induat icorruptionē .i. q̄ corpora resurgāt eadē numero: qa impoīe est ea que differunt gn̄e vel specie eē eadē nūo: sȝ corruptibile et incorruptibile nō solū differūt specie sȝ gn̄e. Ergo impoīe ē q̄ corpora resurgētiū sint incorruptibilia et remaneāt eadē numero. Preterea Phs dicit q̄ impossibile est q̄ illa quoꝝ substantia corruptibilis mota est reintegrentur eadē numero: sȝ eadē spē. substantia aūt corpoꝝ humanoꝝ est corruptibilis: ergo impossibile est reintegrari eadē numero. ¶ Respondeo dicēdū est ad primū q̄ vnūqdqȝ consequit̄ genus et spēm ex sua natura et nō ex aliquo extrinseco sue nature: et iō dico q̄ si resurrectio corpoꝝ futura esset ex principijs nature corpoꝝ impossibile esset q̄ corpora resurgēt eadem numero. Sed dico q̄ incorruptio corpoꝝ resurgentiū dabit̄ ab alio principio q̄ a natura ipsoꝝ corpoꝝ .s. a gloria anime ex cuius beatitudine et incorruptione tota beatitudo et icorruptio corpoꝝ deriuabit̄. Sicut ergo eiusdē nature et idē numero ē liberū arbitrium mō dum ē volubile ad vtrāqȝ partē: et cum erit firmatū in fine vltimo: ita et eiusdē nāe et idē nūo erit corpus qð modo ē corruptibile: et tunc qñ per liberū arbitriū firmatū erit p gliā anime erit icorruptibile

Utrū corruptibile induat incorruptionem.

Opio sol de ctoris q non sit nisi vna for ma i compo/ sito.

¶ Ad 2ᵐ dōm q̄ rō ꝓhi ꝓcedit ꝯ illos qui ponebāt oīa in istis iferiorib⁹ causari ex motu corpoꝝ celestiū: ꝛ q̄ reuolutis eisdem reuolutionib⁹ corpoꝝ superioꝝ sequebanꝫ eidez effect⁹ numero qui aliqñ fuerāt. Vñ dicebāt q̄ adhuc Plato idē nūo leget athenis: ꝛ q̄ ha bebit easdez scholas ꝛ eosdez auditores quos habuit. Et ideo ꝓhs ꝯ eosdem arguit. q̄ lꝫ idē celum numero ꝛ idē sol sit in eisdez reuolutionib⁹: tñ effect⁹ qui inde prouenium nō ꝯsequunꝫ idētitatē numero sed specie: ꝛ hoc ſm viaꝫ nature. Simil̄r dico q̄ si corpora idue rent incorruptionē ꝛ surgerent ſm viaꝫ nature q̄ non resurgerent eadez nūo: lꝫ eadē specie. Sed cuꝫ reinte gratio ꝛ resurrectio sicut dictuꝫ est fiāt virtute diuina: dicim⁹ q̄ corpora erunt eadez nūo: cum neqꝫ ꝑncipia indiuiduātia hui⁹ hoīs sint aliud q̄ⱥ hec aīa ꝛ h̄ corp⁹. In resurrectiōe aūt redibit ꝛ aīa eadez nūo cuꝫ sit in corruptibilis: ꝛ h̄ corp⁹ idē nūo ex eisdez pulueribus in q̄bus resolutū fuit ex virtute diuina reparatum: sic erit idē homo nūo resurgēs. Nec facio vim in formis intermedijs: q̄a nō pono esse aliquā aliaꝫ formā sub stantialez in hoīe nisi animā rōnalez a qua hꝫ corpus humanū q̄ sit animatū natura sensibili ꝛ vegetabili: ꝛ q̄ sit rōnale. Forme ꝟo accidentales nihil impediūt identitatez numeralem quaꝫ ponimus.

¶ Consequēter cū dicit. CVM autez corruptibile ꝛc̄.] Cōfirmat qđ dixerat per auc̄tez. Et circa h̄ duo facit. Prio ponit auc̄tez. 2° ex ea ꝯcludit tria. ibi. VBI enim est mors ꝛc̄.] Dicit ḡ ꝑmo. Dixi q̄ opꝫ CORRVPTI BILE h̄ idutere ꝛc̄.] Sꝫ cū mortale h̄ induerit imorta litatē: tunc. s. in futuro. Qđ est ꝯ illos qui dicunt iaꝫ re surrectionē factaꝫ. Fiet ſmo qui scrip⁹ est. s. ABSOR PTA EST ꝛc̄.] Hoc ſꝫ trāslationē nostrā nō inuenif in aliquo libro Biblie: sꝫ tñ inueniaꝫ in trāslatiōe. 70. nō ē certū vnde sumptū sit. Pōt tñ dici h̄ eē sumptū. Esa. 26. Viuēt mortui tui ꝛc̄. Et. 25. Precipitabit mor teꝫ i sempiternū. Osee. 13. vbi nos habem⁹. Ero mors tua o mors. 70. hñt. ABSORPTA est mors i victoria] idest ꝑꝑ victoriā Chri. Et ponit ꝑteritū pro futuro ꝑꝑ certitudinē ꝓphetie. ꝑ⁹ Pe. 3. Deglutiēs mortē ꝛc̄.

¶ Consequēter cuꝫ dicit. Vbi ē mors victoria tua ꝛc̄.] Concludit tria ex ꝑmissa auc̄te. Insultationē sciōꝫ ꝯ mortē. Gratiaꝝ actiōes ad deū. ibi. DEO aūt gratias.] Et admonitionē suā corinthijs. ibi. ITAQVE fratres mei ꝛc̄.] Circa ꝑmū duo facit. Prio ponit isultationē. Scdo expōit. ibi. STIMVLVS aūt ꝛc̄.] Loquēs ergo Apl's de victoria Chri ꝯ mortē q̄si i quodaꝫ spāli gau dio positus assumit personā viroꝝ resurgētiuꝫ dicēs. VBI est mors victoria tua?] Hoc nō inuenif in aliquo loco sacre scripture. verū aūt ex se vel aliūde habuerit hoc Apl's incertū est. Si tñ aliūde accepisset vr̄ acce pisse de Esa. 14. Quō quieuit tributuꝫ cessauit ꝛc̄. Di cit ergo. VBI est mors ꝛc̄.] scꝫ corruptionis. VICTO RIA TVA] i. potētia qua totū humanū genus ꝓster nebas: de oībus triumphabas. 2. Reg. 14. Oēs mori mur ꝛc̄. Job. 18. Calcet sup eū q̄si rex interitus ꝛc̄.

¶ VBI EST mors stimulus tuus?] Quid aūt sit stimu lus ꝯñter exponit dicēs. STIMVLVS autē ꝛc̄.] Unde duo ponit. Vnuꝫ per qđ exponit qđ dixit. Aliud ꝑ qđ obiectionē excludit. ibi. VIRTVS peccati ꝛc̄.] Scien duꝫ est aūt q̄ stimulus mortis pōt dici: vel stimulans ad morteꝫ: vel quo vtiꝫ seu queꝫ facit mors: sed l̄ralis sensus est. stimulus mortis. i. stimulans ad morteꝫ: q̄a homo per peccatū est impulsus ꝛ deiectus ad mortē. Roma. 6. Stipendia peccati mors ꝛc̄.

¶ Sed q̄a aliqs posset obijcere q̄ iste stimulus est re mot⁹ per legē. Ideo ꝯñter h̄ Apl's excludit subdens. VIRTVS ꝟo] i. augmentuꝫ. PECCATI LEX] q. d. Nō est remotū peccatū ꝑ legē: imo virt⁹ pcti lex. i. augu mentū occasionalr̄. s. nō q̄ iduceret ad peccatū: sꝫ inquā tum dabat occasionē pcti ꝛ nō ꝯferebat grāꝫ ex q̄ ma gis accēdebaꝫ ꝯcupiscētia ad peccanduꝫ. Ro. 5. Lex subintrauit vt abūdaret delictū. Ro. 7. Occasione acce pta peccatū ꝑ mādatū ꝛc̄. Est aūt alius sensus: sꝫ non l̄ral VT STIMVLVS ꝛc̄.] dicaꝫ q̄ vtiꝫ mors: sic ꝑ mortē intellr̄ diabolus. Apoc. 6. Nomē illi mors. Et sic STI MVLVS mortis] est tentatio diaboli. Et sic totū qđ dr̄ de morte exponif de diabolo: vt in Glo. habeꝫ. Vel STIMVLVS mortis] i. a morte: fact⁹. i. a carnali ꝯcu piscētia. Jaco. 1. Cōcupiscētia cū cōceperit ꝛc̄. Cōcupi scētia. n. ꝑmo volentes allicit sicut in intēꝑatis. Scdo repugnātes trahit vt in incōtinētib⁹. Postea ꝯtendit: sꝫ nō vincit vt in ꝯtinētib⁹. Postea debilitaꝫ ei⁹ ꝯten tio sicut in tēperans ꝛ vltio totalr̄ deficit sicut in bea tis q̄bus dicere cōpetit. Vbi est mors cōtentio vel vi ctoria tua? Quia ḡ stimulus mortis destruct⁹ est nō ꝑ legē: sꝫ victoriā Chri: ideo deo sunt reddende gratiaꝝ actiōes. Et h̄ ē qđ dicit. DEO aūt grās] s. ago seu aga mus QVI dedit nobis victoriā mortis ꝛ pcti ꝑ Jesuꝫ chrīꝫ] nō ꝑ legē. Jo. 16. Hec ē victoria ꝛc̄. Ro. 15. Quis me liberabit ꝛc̄. Grā dei ꝛc̄. Naꝫ qđ impole ꝛc̄.

¶ Consequēter cū dicit. ITAQVE frēs mei ꝛc̄.] Sub dit admonitionē. sicut. n. dictū ē pseudo apl'i corrūpe bant corinthios negādo resurrectionē. ꝛ iō postq̄ⱥ iaꝫ astruxit fidē resurrectiōis ꝛ ꝑ exēpla ostēdit: admonet eos q̄ bñ se hēant ne seducāꝫ a pseudo apl'is. Et circa h̄ tria facit. Primo. n. eos in fide ꝯfirmat dicēs. ITA QVE] s. iaꝫ ostēsa resurrectiōe. FRATRES MEI] per fidez ꝑ quā oēs sum⁹ filij dei. Jo. ꝑ. Dedit eis potesta tem ꝛc̄. DILECTISSIMI] per charitatē qua debem⁹ nos inuicē diligere. ꝑ⁹ Jo. 4. Hoc mādatuꝫ habem⁹ a deo ꝛc̄. Stabiles estote. s. in fide resurrectionis ne re cedatis a fide. Eph. 4. Nō sim⁹ sicut paruuli fluctuā tes ꝛc̄. ꝛ imobiles: ne. s. ab alijs seducamini. Col. 1. In fide fundati. STABILES ꝛ imobiles ꝛc̄.] Scdo iducit ad bona opa dicēs. ABVNDANTES in oī ope] bono semper. Gal. vlti. Dum tempus ꝛc̄. Prouer. 3. In abun danti iustitia. Tertio roborat eos per spem dicens. SCIENTES per qđ ꝛc̄.] Sap. 3. Bonoꝝ enim laboꝝ gloriosus est fructus.

Lex est virt⁹ pcti per occa sionem.

Stimul⁹ mor tis pro instru mēto q̄ mors vult vl a mor te fact⁹ vl tē tatio diaboli.

Cap. XVI.

Eterū de collatione in sanctos: quē admodū ordinaui ecclesijs galathie: ita ꝛ vos facite. Ita vna sabbatoruꝫ vnusquisqꝫ vestruꝫ apud se seponat: recōdens q̄ꝗd cōmodum fuerit: ne cum venero tunc collatiōes fiant. Cum venero aūt quoscūqꝫ ꝓbaueritis per epistolas: hos mittaꝫ: vt ꝑferant munificētiā vestrā hierosolymā: qđ si fuerit ope ꝑpreciuꝫ: vt ꝛ ipse ꝓficiscar: mecū ꝓficiscenꝫ. Ve niam aūt ad vos: cū macedoniā transiero. Ma cedoniā eniꝫ ꝑtrāsiturus sum. Apud vos autem forte ꝑmanebo: aut etiaꝫ hybernabo: vt vos me deducatis quocūqꝫ ꝓficiscar. Nolo. n. vos nunc in transcursu videre: sed spero tēpus aliquātum mansurū me apud vos: si dñs ꝑmiserit. Cōmora bor autez ephesi: vsqꝫ ad diem quinquagesimuꝫ. Nam ostium mihi apertum est magnū ꝛ efficax: ꝛ aduersarij multi.

DE collectis aūt que fiunt in sanctos: sicut ordinaui i ecclesijs galathie: ita ⁊ vos facite per vnam sabbati. Unusqsqꝫ vestrū apud se reponat recondens qḋ ei bene placuerit: vt nō cūꝫ venero tūc collecte fiant. Cū aūt pñs fuero quos approbaueritis per eplas hos mittaꝫ pferre gratiā vestrā in hierlm. Qꝫ si dignū fuerit vt ego eam: mecū ibunt. Ueniam aūt ad vos cū macedoniā pertrāsiero. Nam macedoniā pertrāsibo. Apud vos aūt forsitan manebo: vel ēt hyemabo vt vos me deducatis quocūqꝫ iero. Nolo enim vos modo in trāsitu videre. Spero eniꝫ me aliquātuluꝫ tēporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autēꝫ ephesi vsqꝫ ad penthecosten. Ostiū enim mihi apertum est magnū ⁊ euidens ⁊ aduersarij multi.

SUpra per totā seriem epistole ppo suit Apls corinthus quandaꝫ doctrinā gnalēꝫ. in hoc vltio caplo ppo nit eis quedā spālia ⁊ familiaria. Et circa hoc duo facit. Primo monet eos qd ipsi debeāt alijs facere. Scdo ostēdit qd alij faciant ipsis. ibi. SALVTAT vos ecclia tc.] Circa pmū duo facit. Prio instruit eos de his que debēt facere ad absētes. Scdo ꝯo de his que debēt facere ad pñtes. ibi. VIGILATE ⁊ state i fide tc.] Circa pmū tria facit. Primo instruit eos de his que ptinent ad absentes pauperes sanctos qui sunt in hierlꝫ. Scdo de his que pertinēt ad Aplm. ibi. VENIAM ad vos cū tc.] Tertio de his q ptinent ad discipulos. ibi. SI AVTEM venerit tc.] Circa ea que debēt fieri sanctis qui erant in hierlm trib⁹ instruit eos Aplus. Primo qualr elemosyna sanctis faciēda: sit colligenda. Scdo qualr sit ꝯseruanda. ibi. VNVSQVISQVE aūt vestrum tc.] Tertio qualr sit in hierusalēꝫ transmittēda. ibi. CVM autē presens fuero tc.] ¶ Circa primū sciēduꝫ est ꝙ sicut legitur Actuū. 4. Mos erat in pmitiua ecclesia vt ꝯuersi ad fidem vēderent possessiones ⁊ oia que habebāt ⁊ preciūꝫ ponerent ad pedes apostoloꝝ: ⁊ de eis vnicuiqꝫ prout erat opus puideret: vt sic nullus hēet pprium: sed essent illis oia cōia. Et sicut dicit in collationibus patrū ois religio ab illa scā societate sumpsit exordiū. Contigit aūt vt fame perualida exorta pauperes sancti qui erant in hierlm inopia maxima laborarent. vnde factū est vt apostoli ordinarent ad ipsoꝝ subuētionē ꝙ per alias ecclias Christi collecte fierēt: ⁊ hec cōmissio facta est Paulo ⁊ Barnabe. Gal. 2. Dederūt mihi ⁊ Barnabe tc. Et qa Apls sup hoc sollicit⁹ erat monebat illos quos cōuerterat vt eis subuenirent: qa sicut ipse ad Roma. dicit. Iustum est vt a qbus spiritualia receperīt tēporalia ministrēt. Et h̄ est qḋ dicit. DE COLLECTIS aūt que fiunt per ecclesias in sanctos] i. in vsum sanctoꝝ ⁊ nō quoꝝlibet. Eccl. 12. Da iusto ⁊ ne recipias peccatorē. Non ꝙ peccatorib⁹ nō sit aliquid dandum: sed quia magis debet quis dare elemosynam iusto indigenti q̄ peccatori.

Et q religiones sūpserūt vt omnia sint cōmunia.

¶ SICVT ordinaui in ecclia galathie: ita ⁊ vos facite] idest colligitē per vnā. s. diem sabbati. i. septimane. Et hoc ideo ordinatū est vt paulatim q̄libꝫ hebdomada aliqd paruū soluerent: ne si simul totuꝫ soluissent grauarent. Et lꝫ eis paululuꝫ videret ⁊ quasi insensibile paulatim dare: tñ completo anno elemosyne insimul collecte magne erāt. Uel PER VNAM sabbati] itel ligitur prima dies post sabbatuꝫ. s. dies dominicus. Et hoc ideo illo die fieri voluit Apostolus: qa iaꝫ inoleuerat cōsuetudo vt populus in dominicis diebus ad ecclesiam cōueniret. Leui. 23. Dies primus celeberrimus erit atqꝫ sanctissimus tc. Et post. Est enim cetus atqꝫ collecte tc. De hꝰ elemosyna dicitur Danie. 4. Peccata tua elemosynis redime. Et Eccle. 29. Elemosyna viri quasi sacculus tc.

¶ Quia ꝯo nō solum debet apponi modus in colligēdo: sed ēt in ꝯseruādo. Ideo pñter instruit qualr collecte ꝯseruentē. cū dicit. VNVSQVISQVE aūt vrꝫ tc.] In quo ostēdit maxima idustria Apostoli. Ne aliqui crederent ꝙ Apls faceret collectas istas magis causa questus ppꝛij q̄ pp̄ter necessitatē sanctoꝝ. ideo suspitionē hanc vitans ⁊ quātuꝫ ad se ⁊ quātuꝫ ad suos ministros noluit dictā pecuniam a se seu a suis ministris custodiri: sed ordinauit ꝙ quilibet illud qḋ sibi placebat elargiri reportaret domi ⁊ cōseruaret seorsum faciens: sic per totuꝫ annū. Et huius rō erat qa Apls nolebat ꝙ qñ veniret corinthū vacarent collectis: sꝫ doctrine ⁊ rebus spūalib⁹. Et ideo dicit. VT NON cum venero tc.] Act. 6. Non est equum nos relinquere tc. qualr aūt debeant mitti in hierusalēꝫ subdit dicens. CVM aūt pñs fuero tc.] q. d. Nec i hoc volo aliquos specialr onerare. CVM presens fuero] s. ad portāduꝫ pecuniaꝫ: sed MITTAM] istos QVOS pbaueritis] i. approbaueritis mittēdos mittā inquā per epistolas. i. cū epistolis missis a vobis ⁊ a nobis laudatorijs ⁊ cōmendatorijs. s. in qbus cōtineat quātitas pecunie cōmendatū studiuꝫ nostrū ⁊ charitas. Mittam inquam PERFERRE grām vestrā] i. ꝙ gratis dabitis sanctis pauperib⁹ IN HIERVSALEM.] 2ª Cor. 8. Notaꝫ facimus vobis grāꝫ dei tc. IN HIERVSALEM] i. sanctis qui sunt in hierlm: ⁊ nō solum mittaꝫ alios quos probaueritis: sed SI DIGNVM fuerit tc.] i. si magna quātitas fuerit MECVM IBVNT.] in quo iducit eos ad bene ⁊ liberalr soluenduꝫ. Ro. 15. Nunc igitur pficiscar hierusalem ministrare sanctis tc.

¶ Consequēter Apls instruit eos de his que ptinēt ad seipsuꝫ. Et circa hoc tria facit. Primo pmittit eis suā pñtiaꝫ dicēs. VENIAM ad vos cū macedoniam pertransiero tc.] Circa qḋ sciēnduꝫ est ꝙ sicut dr Act. 16. Uir macedo apparuit Apostolo cū esset troade deprecans eū ⁊ dicēs ei. Trāsiēs in macedoniā libera nos. Ut ergo Apls iussa impleret disposuit se macedoniā iturum. Et quia macedonia erat media inter asiam ⁊ achaiam in qua est corinthum. ideo dicit. CVM PERTRANSIERO in macedoniā veniā ad vos.] imo veniaꝫ ad vos inde. s. qa tunc ero vobis ppior. Scdo promittit se facturū apud eos diutinā moram dicens. APVD vos forsitan manebo] i. moraꝫ cōtrahā. VEL ETIAM hyemabo] i. per totā hyemē permanebo vobiscūꝫ: qa multa corrigēda sunt in vobis. Uel causam quare ad eos vadit subdit. cuꝫ dicit. VT VOS me deducatis quocūqꝫ iero.] Et dicit quocūqꝫ: qa nesciebat determinate quo iret nisi fm ꝙ spūsanct⁹ inspirabat sibi. Deducatis iquā nō defendatis me: sꝫ vt doceatis vias. Tertio cū dicit. NOLO eniꝫ vos tc.] Excusat dilationē sue pñtie dupl. Uno mō: qa corinthij possent

dicere non est necesse ꝙ tibi dixeras venire: τ ꝙ pri mo vades in Macedoniam: quia tu potes venire in Achaiā τ permanere: ita ꝙ nō transeas per Macedo niā. Et ad hoc dicit. s. sic possē venire ad vos tñ nō diu possem manere vobiscū: q̄a statī oportet me eē in Macedonia vel redire in Asiā. vnde q̄a nolo vos mō in trāsitu videre: ideo mō nō venio pmo ad vos: q̄a ego spero aliquā morā ꝯtrahere vobiscū SI DOMI NVS permiserit. Dicit SI DOMINVS pmiserit: q̄a forte vel anteq̄ eēt ibi vel postq̄ iā eēt ibi dñs inspi raret ei ꝙ iret ad aliū locū vbi faceret magis bonū. Alio mō excusat se τ h̄ videt̄ magis l̄ralē: q̄a oporte bat eū diu manere apud Ephesum qđ est in Asia τ iđ dicit. PERMANEBO autē Ephesi vsq̄ ad pēthecō sten τc. Forte hec epistola missa fuit in hieme seu in vere: τ nūc post pēthecosten debebat ire in Macedo niā τ morari ibi vsq̄ ad hiemē τ tunc ire corinthum τ hiemare. Rōnē aūt q̄re volebat morari Ephesi vsq̄ ad penthecosten subdit cū dicit. OSTIVM aūt τc. i. magnū fructū facio in Ephesio. Et dicit ostiū eē aptū magnū. i. multa corda hoīum ad credēdum parata: τ euidēs: q̄a sine ꝯdictiōe Col. 4. Orātes simul τ ꝓ no bis vt deus aperiat nobis ostiū τc. SED QVIA sunt multi aduersarij: qui conātur ipedire vel subuertere. Si ergo absentarem me tantus fructus posset de faci li impediri: ideo nolo recedere quousq̄ sint bene fir mati. Apoc. 3. Ecce dedi corā te ostiū apertum.

Qđ si venerit Timotheus: videte vt absq̄ me tu sit apud vos. Opus. n. dñi operat̄: quēadmo dū τ ego. Ne q̄s igitur eū spernat: ſ ꝓsequamini eū cum pace: vt veniat ad me. Expecto. n. illū cū fratribus. Porro de Apollo fratre multū horta tus sū illū: vt iret ad vos cū fratribus: τ oīno nō erat volūtas nūc eundi: vēturus. est aūt: cū op portunitatē erit nactus. Vigilate: state in fide: viriliter agite: estote fortes: oīa vobis cum chari tate fiant. Obsecro aūt vos fratres: nostis fami liam Stephane eē primitias Achaie: τ qđ in mi nisteriū sanctis ordinarūt seipsos: vt τ vos subdi ti sitis talibus: τ oī adiuuāti τ laborāti. Gaudeo āo de aduētu Stephane τ Fortunati: τ Achai ci: qm̄ id qđ mihi deerat vestri: hi suppleuerunt. Refocillauerūt eni spūs meū ac vestrū. Agno scite itaq̄ h̄. Salutāt vos ecclesie Asie: salutāt vos in dño multū Aquila τ Priscilla: cū ea que in domo est ipsoꝝ ecclesia. Salutāt vos fratres oēs. Salutate inuicem osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis nō diligit dñm Iesū Christū: sit anathema maranatha. Gratia domi ni Iesu Christi sit vobiscum. Dilectio mea cū omni bus vobis in Christo Iesu. Amen.

Si autē venerit Timotheus videte vt sine timore sit apud vos: opus eni dñi ope ratur sicut τ ego. Ne q̄s ergo illum sper nat. Deducite autē illum in pace vt veniat ad me. Expecto eni illū cū fratribus. De Apollo autē fratre vobis notū facio: qm̄ multum rogaui eum vt veniret ad vos cū fratribus: τ vtiq̄ non fuit voluntas eius vt nunc veniret. Veniet autem cum ei va cuū fuerit. Vigilate state in fide: viriliter agite τ confortamini: oīa eni vestra in cha ritate fiant. Obsecro autē vos fratres no stis domū Stephane τ Fortunati τ achai ci: quoniā sunt primitie Achaie τ in mini sterium sanctoꝝ ordinauerunt seipsos: vt τ vos subditi sitis eiusmodi: τ omni coope ranti τ laboranti. Gaudeo autē in presen tia Stephane τ Fortunati τ Achaici: qm̄ id qđ vobis deerat ipsi suppleuerūt. Refe cerūt enim τ meū spūs τ vestrū. Cogno scitur ergo q̄ eiusmodi sunt. Salutāt vos omnes ecclesie Asie. Salutat vos in dño multum Aquila τ Prisca cū domestica sua ecclesia: apud quos τ hospitor. Salu tant vos oēs fratres. Salutate inuicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pau li. Si quis nō amat dñm nostrum Iesum Christū sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscū. Cha ritas mea cum omnibus vobis in Chri sto Iesu. Amen. Lec. II.

Hic instruit eos de his que pertinent ad disci polos suos. Et pmo de his que ꝑ tinent ad Thimotheū. Scđo de his que pertinent ad Apollo ibi. DE APOLLO τc. De Thimotheo tria mādat. Primo vt secure custodiatur. Vñ dicit. SI AV TEM venerit ad vos Thimotheus videte: studeatis VT SINE timore sit apđ vos. Forte aliqua cōmotio fuerat ibi propter pseudo Aplos. 2° Cor. 7. Foris pu gne: intus timores τc. Et h̄ debetis facere. QVIA op⁹ dñi operatur: sicut τ ego: ꝓdicādo. 2° Thi. 4° Tu āo vi gila: in oīb⁹ labora. Scđo vt in honore habeat̄: τ ideo dicit. NE QVIS ergo illū spernat. Et rō huius est for te: quia iuuenis erat. 1° Thi. 4. Nemo adolescentiam tuā spernat. Luc. 10. Qui vos spernit me spernit. Ter tio vt pacifice deducatur: τ hoc est quod dicit. DEDV CITE autem illum τc. Et ratio huius est: quia expe cto illum cum fratribus qui sunt cum eo.

DE APOLLO τc. Iste ē ille Apollo de quo habet̄ Act. 18. Ad iudeos q̄dā τc. τ iste iuit in Achaiā: τ fuit q̄si spēalis doctor eoꝝ post Aplm. 1° Cor. 3. Ego plan taui, Apollo rigauit τc. τ vt Glo. dic̄. eps erat. Et q̄a co rinthij male se habuerāt: recesserat ab eis τ iuerat ad Aplm. Postmodū āo corinthij rogauerunt Aplm vt remitteret illuc ipm̄: ad qđ r̄ndet eis dicēs. DE APOL LO aūt fratre: quē rogastis remitti ad vos NOTVM vobis facio tria. Primo p̄ces meas sibi factas. QVO NIAM multū rogaui eū: vt veniret ad vos cū fratri bus. Et dicit rogaui eū s. possit p̄cipere: q̄a magnis viris nō de facili dz fieri p̄ceptū. 1° Thi. 5. Seniorē obsecra τc. Eccl. 32. Rectorē te posuerunt τc. Sed nūq̄d licuit sibi relinquere ppl̄m suū: Ad h̄ dōz ꝙ sicut Grego. dicit. qñ oēs subditi male se hñt τ nolunt corrigi: s. epo recedere ab eis. Vñ q̄a isti erāt tales li cuit ei. Vel dōm est: ꝙ forte non erat eps corin: sed spāl̄r ꝓdicauerat eis. Scđo mīssū apollinis: q̄a renuit venire ad eos ibi. ET VTIQVE nō fuit volūtas eius

Epo s. dimit tere pplm in corrigibilē ſi cut Apollo fecit.

vt nunc &c.] Et rō huius est: qa forte nōdū erant bene correcti. Uel quia ipse erat in aliis arduis occupatus. Tertio promittit eum aliquando ad eos iturum. Uñ dicit. VENIET autem cum ei vacuum] i. opportunū fuerit. s. quando vos eritis correcti.

¶ Cōsequēter postq̄ istruxit eos qd debeāt facere absentib⁹: hic istruit eos qualr se habeāt ad pñtes. Circa hoc duo facit. Pzio ostēdit qualr se habeant q̄tuz ad oēs in cōi. Scdo q̄tū ad quosdam in spāli ibi. OBSECRO aūt vos frēs.] Instruit autē eos Apls in cōi de trib⁹. s. de fide/de bona opatiōe/ & de mō bene operādi. ¶ Sz tñ istis trib⁹ pmittit vnū qd est oib⁹ necīu. i. sollicitudo. Uñ dicit. VIGILATE & orate.] De fide ḡ instruit. cū dicit. STATE] i. i fide. Ephe. 6. State succincti &c. De bona opatione. cū dicit. VIRILITER] i. fortiter agite: qa fides sine operib⁹ mortua est. Jac. 2. Sz qa bona opatio nō est attribuēda nobis: sed deo: iō subdit. Et cōfortamini in dño. ps. Uiriliter agite & confortetur cor vestrum &c. De modo agendi. cū dic. OMNIA vestra in charitate fiant] i. omnia debēt referri ad finem charitatis. s. vt fiant propter deuz & pximum. Col. 3. Super omnia charitatem &c.

¶ Cōsequēter cum dicit. OBSECRO aūt &c.] Instruit eos quō se habeant ad quosdā in spāli. Et pō q̄tū ad illos q videnē hic aliquā prerogatiuā in spūalib⁹. Secūdo q̄tū ad illos q i corpalib⁹ opib⁹ ibi. GAUDEO aūt &c.] Dicit ḡ. OBSECRO aūt vos frēs nostis] i. approbastis DOMUM Stephane & Fortunati & achaici.] Approbastis inquā pp duo: & qa sunt pmitie. i. pō cōuersi. qa ab ipso Aplo in primis baptizati. i. s. p. Baptizaui autē &c. Et qa magis deuoti & prōpti ad ministeria sanctoꝝ. Uñ dicit. Et in ministerio sanctoꝝ ordinerūt seipsos. Ro. 12. Necessitatibus sanctoꝝ &c. & iō obsecro vt & vos subditi &c. Heb. 12. Obedite prepositis &c. Et oi cooperāti. Phil. 4. Adiuua eos qui mecū laborauerūt. Sap. 3. Bonoꝝ laboꝝ gloriosus &c.

¶ GAUDEO &c.] Hic istruit eos q̄tū ad illos q ptinēt in ministeriis: & pōt dupli exponi. Uno mō vt dicatur. GAUDEO aūt in pñtia Stephane & Fortunati & Achaici] qui sunt pñtes vobis: quoꝝ pñtia est vobis pñtiosa. QUONIAM] ipsi ID QUOD vobis deerat suppleuerūt] procēdo vos. ET IN hoc qdē refecerunt spūz meū:] inq̄tū gaudeo de bono vestro: & spūz vim inquātū instructi estis. Phil. 4. Gauisus sum valde qa iueni &c. Et ideo qa sic se habuerūt ḡ cognoscite. i. honorate eos &c. Alio mō vt dicat GAUDEO in pñtia Stephane Fortunati & Achaici.] qa. s. psonalr mecuz sunt & seruiūt mihi: in quo supplēt qd deerat vobis. i. quod vos non poteratis mihi corporaliter exhibere. In quo quidem refecerunt spiritum meum inquātuz mihi seruierunt & pauerūt me. & vestrum. inquantum de bono meo gaudens. & ideo cognoscite &c.

¶ SALUTAT vos &c.] Hic Aplus insinuat qd alii faciūt corinthiis. Et circa h̄ duo facit. Pzio isinuat quō salutenē ab aliis. Scdo subdit suā salutationē ibi. SALUTATIO mea &c.] Circa pmum tria facit. pō isinuat quō salutat eos tota ecclia Asie in cōi. Unde dicit. SALUTANT vos oēs ecclesie Asie.] Ro. viii. Salutant vos oēs ecclesie Christi. Scdo quō salutat eos spāliter hospites Pauli. Unde dicit. SALUTANT vos in dño multū Aquila &c.] Isti erant hospites Apli: & de his habeē Roma. 16. & Act. 18. Tertio quō salutāt eos Apli & familiares sui. Uñ dicit. Salutāt vos oēs frēs qui. s. mecū sunt. Phil. viii. Salutāt vos q mecuz sunt frēs. Ex quo ergo oēs salutāt vos/ & vos etiaz salutate inuicē in osculo sancto nō libidioso: quo mulier apprehēsuz deosculatē iuuenē. Prouer. 7. Nō fraudulēto q̄ iudas osculatus est Chim. Mat. 26. & Mar. 14.

¶ SALUTATIO &c.] Hic suā salutationez subdit. Et circa h̄ duo facit. Pzio ponit titulū salutatōis dicēs. SALUTATIO mea] i. scripta est MANU mea Pauli.] Et h̄ faciebat in eplis suis pp̄ter quosdā q sub specie Apli scribebāt falsas lrās. Uñ vt nō deciperenē. postq̄ scripta erat epla p aliquē in fine: pñter scribebat Aplus manu sua. Scdo ponit ipsaz salutationem in qua pmo maledicit malis dicens. SI QUIS NON amat &c.] ANATHEMA sit] i. separatus vel excōicat⁹. MARANATHA] i. dominus veniet. q. d. QUI NON amat dñm nrm Jesuz Chim] sit anathema in aduētu dñi. Sz nūqd sunt excōicādi oēs qui nō sunt in charitate. ¶ Rñdeo dōm q h̄ intelligiē si qs nō amat dominū Jesuz Chim. i. fidē Chi: & isti sunt heretici & sūt excōicati. Uel si qs vsq3 ad finē mortis non pseuerat in amore dñi Jesu Chi in aduētu erit separatus a bonis. Scdo bñdicit bonis bene optans eis. s. grāz Chi. cū dicit. GRATIA domini nri Jesu Chi.] Et h̄ optās optat eis oē bonū: qa in grā dñi nri Jesu Chi pñtineē omne bonū. Optat ēt eis charitatē suā dicēs. CHARITAS mea &c.] In vos inuicē & deū diligatis ea charitate qua ego vos diligo & nō pp̄ter aliqd aliud nisi in Christo Jesu. i. pp̄ter amorem Chi. AMEN] i. fiat.

¶ In Secundam ad Corinthios epistolam/ Argumentum per Erasmum Roterodamum.

PRimū reddit causas Corinthiis: quare nō reuiseris illos: quemadmodū pollicitus ē epla superiore: pus q̄dam pfat⁹ de suis afflictionibus: q̄s ob euangelium Chi pperiebatur: ostēdens in tātis malis deū sibi fuisse solatio. Mox recōciliat Corinthiis eū: quē superiore epla iusserat tradi sathane: vt amanter reciperēt castigatū: quē peccātē eiecerāt. Hec ferme cap. 1. ac. 2. Deinde pdicat studiū suū in euāgelio pdicādo: obiter taxās ac notās ceteros pseudaplos: q suo seruientes questui: sue studētes glorie: nusq̄ nō pelliciebāt ad legez mosaicaz: quā Christo sic conabanē admiscere: quasi sine huius accessiōe nō eēt spes salutis. Itaq3 vmbris legis mosaice pfert euangelii lucē: subinde adhortans illos nō ad ceremonias legis: sed ad pscientiā: vitāq3 Christo dignā. Testans interim qua sinceritate pdicauerit euāgelium Chi: quātaq3 malorum euās grata perpessus sit spe pmii celestis. Ad hec idicatq3 bus in reb⁹ sita sit potissimū chiana pietas. Hec tractanē in calce cap. 2. cap. 3. 4. 5. & pncipio sexti. Nā reliqua hui⁹ capitis pte: simulq3 initio pximi hortaē illos: vt agnoscentes dignitatē & sanctitatē sue professionis: modis omnibus abstineant ab inquinamētis ethnicorum: cum qbus nihil esset illis cōmune. Quarto loco lenit superioris reprehēsionis acerbitatem: collaudans illoꝝ obedientiam: q epistole sue: lz obiurgatrici: per omnia paruissent: gratulaturq3: q se meroꝝ sepotarius

potarius summum gaudiū vtrisq₃ pepererit: velut cum ex amaro pharmaco consequitur gratissima sanitas. Quinto loco cū exemplo Macedonum: tum varijs argumentis: ac scripturarum testimonijs prouocat: vt pro sua quisq₃ facultate: proq₃ animi propensione conferat aliqd in subsidium sanctorum: qui hierosolymis agebāt: memor hoc sibi mādatū a Petro: ad hoc negocij misso Tito cum altero collega: vt pleriq₃ putant: Luca quos cōmendat Corinthijs. Hec agit cap. 8. & 9. Sexto quos ante taxauit oblique: palā insectat pseudapostolos: qui fastu ac supercilio dignitatē ac maiestatem apl'icam pre se ferebant. Paulū in cōtēptū vocātes vt hūilē: vt qui cerdonicā exercuerit: velut imperitū & infantē: ad hec totiēs celū3 ac vexatum iniurijs. Aduersus hos authoritatē suā3 asserit apud Corinthios: testās nusq₃ sibi defuisse authoritatē ac potestatē3 Apostolicam: sed qua noluit vti: grauandis alijs: quēadmodū ceteri: sed tātū ad cōmodum suorum & Christi gl'iam. Deinde prefatus veniam stulticie: qđ de se gloriosius q̄dam dicere cogeret: primum equat se summis Apl'is: deinde p̄fert etiam: idq₃ multis noibus: vel quod latius sparserit euangelij doctrinam: vel q̄ vbiq₃ gratuito eam tradiderit: neq₃ per se: neq₃ per suos grauans Achaicos: vel qđ plura perpessus sit euāgelij causa: q̄ illorum quisq₃: ea sibi glorie vertens: ob que quibusdam videbatur contemptior. Porro sermonis imperitiā agnoscens: modestie causa: rerū sciētiā3 sibi vindicat: ne quid vel hic desiderēt. Postremo: qm̄ pseudapostoli fictis angelorum visionibus sese venditabāt apud simplices. Paulus verā & insignē adducit visionē: se raptū in tertiū vsq₃ celū: atq₃ illic edoctū: que captū hominum excedant. Hec fere cap. 10. 11. & 12. Septimo: ne per pseudapostolos relaberent in pristina vitia: testatur sibi in aio esse: inuisere illos: cū authoritate interminās: ne tales eos offendat: vt sui dissimilis esse cogatur: ac ne: sicut epistola seuire coactus est: ita presens quoq₃ seuire cogatur: qđ ante hac non fecerit: cum suo iure potuisset. Hec agit in calce capitis. 12. & cap. 13. Grecorum inscriptiones testant hanc epl'am missam e Philippis per Titū & Lucā. Ceterum argumēta que nullo authore: sed cōmoda breuitate habentur in Latinis codicibus: testantur per eosdem missam e Troade. Nam huius loci meminit cap. 2. Argumenti Finis.

Incipit Prologus Doctoris Angelici. S. Thome super Secūda epl'a Diui Pauli Apl'i ad Corinthios.

Ministri Dei nostri dicet vobis. Esa. 16. In his verbis cōgrue tāgit mā huius 2ᵉ epistole ad Corinthios. Nā in p̄ma epl'a agit Apl'us de ipsis sacris: sed in hac secūda agit de ministris ipsorum sacrorum tam bonis q̄ malis. Rō autē hanc epl'a3 scribēdi fuit q̄ Corinthij post p̄dicationē3 eius admiserant pseudo Apl'os quos Apl'o preferebāt. Propter h̄ scribit eis hāc epl'am in qua cōmendat Apl'us & ostendit verorum Apl'orum dignitatem: ostēdit etiā & vituperat falsorum Apl'orum falsitatē: cōmendat autē verorum Apl'orum dignitatē3 ex hoc q̄ sunt ministri dei. Ministri inq̄t dei dicet vobis. s. Apl'is: qui q̄dē3 dicūtur ministri q̄tum ad tria. Primo q̄tū ad dispēsationē sacrorum. p̄ᵃ Cor. 4ᵒ. Sic nos existimet hō vt mi. &c. Christus enī institutor est sacrorum: sed Apl'i & eorum successores eorū dispensant: & ideo subdit in predicta auctoritate: & dispēsatores ministeriorum dei. Scdo quātū ad gubernationē. s. in quātū gubernāt populum dei. Sap. 6. Cū essetis ministri non recte iudicastis &c. Deus enim gubernat oia per prudētiā3. Unde quicūq₃ aliquid gubernat dicit minister dei. Tertio quantum ad humane salutis operationem inq̄tum. s. eorum ministerio & predicatione homines ad salutem cōuersi sunt: cuius salutis solus deus est auctor: qa ipse est q̄ venit saluū facere quod perierat Apl'i vero ministri. p̄ᵃ Corin. 3. Quid ḡ est Apollo quid Paulus: ministri eius cui credidistis &c.

Cap. I.

Paulus Apostolus Jesu Christi p voluntatem dei: ac Timotheus frater: congregationi dei: que est Corinthi vna cum sanctis omnibus: qui sunt in tota Achaia. † Gratia vobis & pax a Deo patre nostro & domino Jesu Christo. Gal. 1. Ephe. 1. 1. Pe. 1.

Paulus apostolus Jesu Christi per voluntatem dei & Thimotheus frater ecclesie dei q̄ est Corinthi cum omnibus sanctis q̄ sunt in vniuersa Achaia gratia vobis & pax a Deo patre nostro & domino Jesu Christo.

De istis ḡ ministris tractat hic Apostolus ostēdens in hac epl'a eorum dignitatem etiā scribēs Corinthiis. In qua q̄dē premittit. Primo salutationem. Scdo prosequitur epl'a3 ibi. BENEDICTVS deus &c. In salutatione autem tria ponit. Primo enim describit personas salutantes. Scdo personas salutatas ibi. ECCLESIE que est &c. Tertio bona optata ibi. GRATIA vobis &c. Circa primum primo describitur persona salutans principalis: qa PAVLVS. Secūdo p̄sona adiūcta: qa THIMOTHEVS. Persona salutās describit ab humilitate: qa Paulus qui latine dicit modicus. Iste ē ille modicus. de quo Esa. 60. Minimus erit in mille &c. Vel a doctrina: qa Paulus dicit os tube. Iste est illa tuba. de qua Zach. 9. Dn̄s in tuba canet &c. Et competit: quod dicit Esa. 58. Quasi tuba exalta vocem tuam &c. A dignitatis auctoritate: qa APOSTOLVS &c. Ubi tria ponuntur. Primo q̄ sit legatus. Unde dicit APOSTOLVS. i. principaliter missus. Soli enim duodecim Apostoli electi missi sunt a Christo. Luc. 9. Elegit duodecim quos & Apl'os &c. Alij autē discipuli non missi sunt principaliter sed secūdario. Et inde est q̄ Apl'is succedunt ep̄i qui habent speciales curam gregis dn̄i. Alij autē sacerdotes succedunt. 72. discipulis qui gerūt vices cōmissas sibi ab ep̄is. Est ergo eius dignitas: qa APOSTOLVS. p̄ᵃ Cor. 9. Si alijs non sum Apl'us: sed tamē vobis sum &c. Gal. 2. Qui operatus est Petro &c. Sz q̄re vocat se hic Apl'um dicens. Paulus Apl'us cū in epistola ad Romanos scribat se seruum. Ratio huius est. qa Romanos reprehēdit de dissensione & superbia q̄ est mater dissensionis: qa inter superbos semp iurgia sunt. Unde vt eos reuocet a dissensiōe inducit eos ad humilitatē vocando se seruum. Corinthij vero erant pertinaces & rebelles: & ideo vt reprimat eorum proteruiā visus est hic noie dignitatis dicens se Apl'm. Secundo ponit cuius sit legatus: quia IESV Christi. infra. 5. Pro Christo legatione fungimur. Tertio ponit modus q̄ adeptus est legationē: quia non ingessit se vt pseudo.

Paulus est modicus: quia minimus vel per doctrinam.

In hac epl'a agit de ministris sacrorum tam bonis q̄ malis.

Hiere.23. Nō mittebā eos ⁊ ipsi currebāt. Nō est da-
tus pplo ex diuino furore: iuxta illud Job.34. Qui fa
cit regnare hypocritā ⁊c. Osee.13. Dabo tibi regē: sed
in furore meo. Est adeptus Aplatū ex volūtate dei ⁊
bñplacito. Act.9. Uas electiōis ē mihi iste. Et iō dič.
PER volūtatē dei.] Persona aūt adiūcta ē THIMO-
THEVS.] Unō dič. ET THIMOTHEVS frater.] Fra
ter inq̄ꝫ propter fidē. Mat.23. Oēs vos frēs estis ⁊č.
Et ppter dignitatē: qꝛ eps: ⁊ idē est ꝙ papa vocat oēs
epōs frēs. Conumerat aūt sibi Thimotheū: qꝛ cū ipse
trāsisset p eos sic dixit i pᵃ ep̄la vltᵃ caᵒ. possent credē ꝙ
maliciose retulisset Aplo ea de qbꝰ ipe scribit ad eos.

⸿ Cōsequēter ponunt̄ psone salutate: ⁊ pmo principa
les. 2ᵒ adiūcte pncipalibꝰ.] Hoc ꝙ dicit. ECCLESIE dei]
que est totus pp̄ls fidelis tā clerus q̄ꝫ laici. pᵃ Thi.3.
Ut scias quō oporteat te ꝯuersari. QVE est corinthi]
qꝛ corinthus erat metropolis Achaie. Sꝫ adiūcte p-
sone sunt oēs sancti q sunt vnctᵒ spūssancti grā renati.
pᵃ Cor.6. Sꝫ abluti estis: sꝫ sanctificati ⁊č. QVI sunt
in Achaia:] cuiꝰ metropolis est corinthus. Istis autē
psonis salutatis optat Apls bona. Unō dicit. Gratia vo
bis ⁊č. Et circa hoc duo facit. Pmo ponit ipsa bona. Se
cūdo ipsoꝝ actorē ibi. A DEO pře ⁊č.] Ponit aūt ista
duo extrema bona vt in eis intelligant̄ media. Primū
eni bonū est grā q̄ est pncipiū oiū bonoꝝ. Nā sn̄ gra
tiā nihil est nisi diminutū in nobis. Ultimū aūt oium
bonoꝝ est pax: qꝛ pax est gn̄alis finis mētis. Nā qua-
litercūqꝫ pax accipiat̄ hꝫ rōnē finis ⁊ in glīa eterna:
⁊ in regimine ⁊ in ꝯuersatiōe finis est pax. ps. Qui po
suit fines tuos pacē. Quis aūt sit actor hoꝝ bonorum
ostēdit subdēs. A DEO pře ⁊č.] Et hec duo pñt dupl'r
distingui: qꝛ cū dicit: a deo pře. pōt intelligi p tota trini-
tate. Nā lꝫ psona pr̄is dicat̄ pr̄ Chri per nām: tn̄ tota
trinitas est pr̄ nr̄ per creationē ⁊ gubernationē. Esa.
63. Et nūc dñe pr̄ nr̄ es tu. Hiere.3. Pr̄ē vocabis me.
A deo ergo pře nr̄o. i. a tota trinitate ꝓueniūt bona. Mat.
7. Si vos cū sitis mali ⁊č. ⸿ Sꝫ si deꝰ pr̄ nr̄ accipiat̄
pro tota trinitate: quare addit̄ psona filij cū dicit. ET
DOMINO Jesu Chro:] nūqd est alia psona a trinita-
te: ⸿ Dōm ꝙ addit̄ nō pp aliā personā sed pp aliā
nām. s. humanitatis assumpte a filio in personam di-
uinā quā qdem trinitati cōnumerat. qꝛ oia bona pue-
niunt nobis a trinitate per incarnationē Chri. Et pmo
grā. Jo. pᵒ. Grā ⁊ veritas ⁊č. Scdo PAX.] Ephe.2. Ipe
est pax nr̄a ⁊č. Itē cū dicit. A DEO patre nr̄o.] pōt in-
telligi persona patris solum: ⁊ lꝫ tota trinitas sit pater
noster: vt dictum est: tamen persona patris est pr̄ no-
ster per appropriationem: ⁊ sic hoc ꝙ dicit. ET DO-
MINO Jesu Christo:] intelligit̄ de persona filij. De p-
sona aūt spūssancti nō fit hic mētio: qꝛ sicut dič Aug.
Cū sit nexus pr̄is ⁊ filij vbicūqꝫ ponit̄ persona pr̄is ⁊
persona filij intelligitur persona spiritussancti.

⸿ Benedictus deus ⁊ pater domini nostri Jesu
Christi: qui est pater misericordiarū: ⁊ deus oīs
cōsolationis: ꝯsolans nos in omni afflictiōe no-
stra: in hoc: vt possimus cōsolari eos: qui sunt in
quauis afflictiōe: p ꝯsolationē: qua nosipsos ꝯso
lat̄ deus. Qm̄ sicut abūdāt afflictiōes Chri i no
bis: ita per Chrm abūdat ⁊ ꝯsolatio nostra.

⸿ Benedictus deus ⁊ pater dñi nostri Je
su Chri. pater misericordiarū ⁊ deus totiꝰ
ꝯsolationis qui ꝯsolat̄ nos in omni tribu-
latiōe nostra. vt possimus ⁊ ipsi consolari
eos qui in omni pressura sunt per exhorta-
tionem qua exhortamur ⁊ ipsi a deo. qm̄ si
cut abundant passiōes Chri in nobis. ita ⁊
per Chrm abūdat ꝯsolatio nr̄a. Lec. II.

Hic incipit ep̄la: in qua Aplus duo facit. Pri
mo eni excusat se de eo ꝙ non ve-
rat ad eos sicut ꝓmiserat. Scdo ꝓsequitur intentionem
suā. ca.3. ibi. INCIPIMVS iterū ⁊č.] Circa pmū duo fa
cit. Pmo ponit excusationē de mora. Scdo more as
signat cām. 2ᵒ ca. ibi. STATVI autē ⁊č.] Circa pᵐ duo
facit. Primo. n. reddit eos beniuolos. Scdo excusatio
nē ponit ibi. ET HAC ꝯfidentia ⁊č.] Circa pmū duo
facit. Primo captat eoꝝ beniuolētiā recitādo quedā
in gn̄ali. Scdo q̄dam in spāli ibi. NON eni ⁊č.] Beni
uolentiā aūt eoꝝ captat Aplus ostendēdo ꝙ qcqd fa-
cit totū facit ad eoꝝ vtilitatē. Et circa hoc duo facit.
Primo pmittit vtilitatē que ex ipso alijs ꝓuenit. Se-
cūdo rōnē eoꝝ assignat ibi. QVONIAM sicut abun
dāt ⁊č.] Circa pmū tria facit. Pmo eni ponit̄ gratiarū
actio. Scdo actiōis graꝝ modus ibi. QVI ꝯsolat̄ ⁊č.]
Tertio cā ibi. VT POSSIMVS ⁊ ipsi ꝯsolari.] Agit ergo
gratias toti trinitati a qua ꝓuenit oē bonū. Et ideo di-
cit. BENEDICTVS deus] i. tota trinitas. Item psone
patris cū dicit. ET PATER dñi nr̄i Jesu Christi] per
quem. s. Chrm pr̄ nobis oia donauit. Sed sciendum ꝙ
nos bñdicimus deū ⁊ deus bñdicit nobis: sed aliter ⁊
aliter. Nā dicere dei est facere. ps. Dixit ⁊ facta sunt.
Unō bñdicere dei est bonū facere ⁊ bonū infundere: ⁊
sic hꝫ rōnē causalitatis. ⁊ Gen. pᵒ. ⁊ 22. Benedicēs bñ-
dicā tibi ⁊č. Dicere autē nostrū nō est causale. sꝫ reco-
gnoscitiuū seu expressiuū. Unde benedicere nostrum
idē est qꝺ bonū recognoscere. Cum ergo gratias agimus
deo. benedicimus sibi. i. recognoscimus eū bonū ⁊ da
torē oium bonoꝝ. Tob.12. Benedicite deum celi ⁊č.
Dan.3. Bñdicite oia opa ⁊č. Recte ergo grās agit prī qꝛ
misericors est. Unō dicit. PATER misericordiaꝝ.] Et
qꝛ ꝯsolator. Unō dicit. ET DEVS totius ꝯsolatōis.] Et
agit grās de duobꝰ qbus hoies maxie indigēt. Pmo. n.
indigēt. vt auferant̄ ab eis mala: ⁊ hoc facit mīa que au
fert miseriā: ⁊ misereri est ꝓpriū pr̄is. ps. Quō mise-
ret̄ pr̄ filioꝝ ⁊č. Scdo idigēt vt sustentent̄ in malis q̄
adueniūt. Et illō est ꝓprie ꝯsolari: qꝛ nisi hō haberet
aliqd in quo quiesceret cor eius qn̄ superueniūt mala non
subsisteret. Tūc ergo aliqs ꝯsolat̄ aliquē qn̄ affert ei ali-
quod refrigeriū in quo quiescat in malis. Et lꝫ in aliqbꝰ
malis hō possit in aliquo ꝯsolari ⁊ quiescere ⁊ sustētari:
tn̄ solus deus est q nos ꝯsolat̄ in oibus malis: ⁊ iō dič.
DEVS totiꝰ ꝯsolationis:] qꝛ si pecces ꝯsolat̄ te deꝰ qꝛ
ipse misericors est. Si affligeris ꝯsolat̄ te vel eruēdo
ab afflictiōe p potētiā suā vel iudicādo p iustitiā. Si
laboras consolat̄ te remunerādo Gen.15. Ego merces
tua ⁊č. Et iō dr̄ Mat.5. Beati q lugēt ⁊č. Modū autē
grāꝝ actiōis subdit dicēs. QVI ꝯsolat̄ ⁊č.] q. d. Ideo
bñdictus qꝛ CONSOLATVR nos in oī tribulatiōe]
infra.7. Qui ꝯsolat̄ ⁊č. Cām aūt huiꝰ ponit cū dič. VT
POSSIMVS ⁊ ipsi ꝯsolari.] Ubi notādū est ꝙ in do-
nis diuinis est ordo. Ad hoc. n. deus dat aliquibꝰ spālia
dona vt ipsi effundāt illa in vtilitatē alioꝝ. Nō enim
dat lumē soli vt sibi soli luceat sed vt toti mūdo. Unō
vult ꝙ de oibꝰ bonis nostris: siue sint diuitie siue scia
siue potentia siue sapia accrescat aliq̄ vtilitas alijs. pᵃ
Pe.4. Unusqsqꝫ grāꝫ quam accepit ⁊č. Hoc est ergo qꝺ
Aplus dicit. CONSOLATVR nos in oī tribulatiōe.]
Sꝫ quare nō vt solū nobis hoc sit ad bonū sed vt etiā

Bñdicē dei ē bonū facē.
Bñdicē nr̄m ē bonū recognoscere.

Dona diuī hoīb' ad effūdendū illa in vtilitatē alio-
rum.

alios psit. Unde dicit. VT POSSIMVS et ipsi consolari vos etc. Possimus per exemplum consolationis nostre. Qui enim non est consolatus nescit consolari. Eccl. 33. Qui non est tentatus quales scit que sunt in omnibus in quibus futura. Esa. 61. Spiritus domini misit me etc. ut consolarer omnes lugentes etc. Eccl. 48. Consolatus est lugentes etc. POSSIMVS dico consolari per exhortationem ad tolerantiam passionum promittendo premia eterna: quasi exhortamur vos per scripturas et internas inspirationes ut patienter sustineamus et alios exhortemus exemplo nostro et per ipsas scripturas. 1 Cor. 11. Ego enim accepi a domino etc. Esa. 48. Que audivi a domino etc. ¶ Posita utilitate que ex Apostolis alios provenit dictorum consequenter rationem assignat dicens. QVONIAM sicut abundant etc. Et quia duo dixerat scilicet quod DEVS consolatur nos in omni tribulatione et quod possimus et ipsi etc. Hic rationem horum duorum exponit. Et primo ostendit quomodo deus consolatur nos in omni tribulatione. Secundo quomodo consolatio nostra convertitur in consolationem aliorum ibi. SIVE autem tribulamur etc. Dicit ergo. Recte dico quod consolatur nos in omni tribulatione nostra: quia sicut quod abundant passiones Christi in nobis: et dicit Christi. Inchoate a Christo. Eze. 9. A sanctuario meo incipite. In Christo enim inceperunt passiones pro peccatis nostris: quia ipse peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum. 1 Pe. 2. Deinde per Apostolos qui dicebant. Mortificamur tota die. Ps. etc. Deinde per martyres qui secti sunt tentati sunt etc. Heb. 11. Ultimo ipsi peccatores pro suis peccatis patienter iram domini portabunt quia peccaverunt ei. Vel PASSIONES Christi id est quas sustinemus propter Christum. Act. 5. Ibant Apostoli gaudentes etc. et Ps. Propter te mortificamur etc. Sicut inquam hec passiones abundant sic abundat per Christum consolatio nostra. Ps. Secundum multitudinem dolorum etc.

Passio Christi pro peccatis passus est. 2. apostoli. 3. martyres. 4. peccatores.

¶ Sive autem affligimur pro vestri consolatione ac salute: que operatur in tolerantia earundem afflictionum: quas et nos patimur: sive consolationem accipimus pro vestri consolatione ac salute: spes etiam nostra firma est pro vobis: cum sciamus: quod quemadmodum participes estis afflictionum: sic futuri sitis et consolationis. Non enim volumus vos ignorare fratres de afflictione nostra: que nobis accidit in Asia: quoniam supra modum gravati sumus supra vires: adeo ut desperaverimus etiam de vita. Quin ipsi in nobisipsis sententiam mortis acceperamus: ne confideremus in nobisipsis: sed in deo: qui ad vitam suscitat mortuos: qui ex tanta morte eripuit nos: et eripit: in quo spem fixam habemus: quod et iam postbac erepturus sit: simul adiuvantibus et vobis per deprecationem pro nobis: ut ex multis personis: pro dono in nos collato: per multos gratie agantur pro nobis.

¶ Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive consolamur pro vestra consolatione, sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur. ut spes nostra firma sit pro vobis scientes: quoniam sicut socii passionum estis. sic eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia. quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem. ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobisipsis responsum mortis habuimus: ut non simus fidentes in nobis: sed in deo qui suscitat mortuos qui de tantis periculis nos eripuit et eruit in quem speramus, quoniam adhuc eripiet adiuvantibus vobis in oratione pro nobis: ut ex multarum personis faciem eius que in nobis est donationis, per multos gratie agantur pro nobis. Lec. III.

Postquam Apostolus ostendit quod deus consolatur servos suos in tribulationibus scilicet ministros fidei et predicatores: hic consequenter manifestat quod eorum consolatio cedit ad bonum aliorum. Et circa hoc duo facit. Primo manifestat qualiter eorum consolatio sit ad aliorum utilitatem et salutem. Secundo ordinem huius consolationis et salutis insinuat ibi. QVE operantur tolerantiam etc. Circa primum advertendum est quod tria dicit Apostolus se recepisse. Tribulationem cum dicit. IN OMNI tribulatione vestra: consolationem cum dicit. QVI consolatur nos. Exhortationem cum subdit. VT POSSIMVS et ipsi etc. Accipiendo ergo hec tria passive dicimus quod Apostoli consolantur tribulantur, et exhortantur. Unde et tria ostendit Apostolus cedere ad consolationem aliorum. et hoc in quodam ordine. Et primo eorum tribulationem cum dicit. SIVE inquit tribulamur etc. quasi dicat. Vere quicquid recipimus est in bonum vestrum. Quia SIVE tribulamur pro vestra exhortatione et salute: quia scilicet nostro exemplo monet vos deus ad passionum tolerantiam: unde provenit vobis salus eterna. unde primi Macha. 6. legitur. Et ostenderunt elephantis sanguinem uve et mororum: ut acuerent eos ad bellum. Quod fit quando tepidis et pigris adhibentur passiones sanctorum in exemplum. Secundo ostendit quod eorum consolatio in aliorum utilitatem cedit cum dicit. SIVE consolamur. quasi dicat. Ipsa nostra consolatio qua nos spe premii consolamur est ad consolationem vestram inquantum exemplo nostro vos etiam eandem spem premii habentes gaudetis. Tertio ostendit quod eorum exhortatio passiva est ad bonum aliorum dicens. SIVE exhortamur per internam inspirationem vel per flagella: hoc est pro vestra exhortatione scilicet ut vos ad maiora animemini et salutem speretis. Unde dicitur 2. Machab. ult. quod exhortati sermonibus iude etc. Sexto adiuvantes autem vos etc. Huius autem consolationis et salutis ordinem insinuat cum subdit. QVE operantur tolerantiam etc. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit patientiam habitam in adversis. Secundo manifestat fructum qui ex patientia provenit ibi. VT SPES firma etc. Dicit ergo. Dico quod hec ad vestram salutem cedunt: que salus est vobis in hoc: inquantum exemplo nostri estis fortes ad tolerantiam passionum: et ut patienter sustineatis passiones quas et nos patimur. Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Jac. 5. Exemplum accipite fratres mei etc. Ex qua quidem patientia provenit vobis fructus: quia ex hoc spes nostra firma est pro vobis quod vos efficiamini heredes vite eterne. Ro. 5. Tribulatio patientiam operatur patientia autem probationem probatio vero spem. Greg. Tanto spes in deum solidior surgit: quanto quis graviora pro nomine eius pertulerit. Nam ex passionibus quas sustinent sancti dei pro Christo consurgit eis spes vite eterne. Et causa spei huius est: quia sumus scientes: quia sicut estis socii nostri in passionibus, eritis socii et consolationis. id est vite eterne. 2. Thimoth. 2. Fidelis sermo. nam si commortui sumus et conviuemus etc. 1. Pe. 4. Communicantes Christi passionibus gaudete etc.

Apostoli passive Consolantur. Tribulantur. Exhortantur.

¶ Consequenter cum dicit. NON enim volumus vos etc. Capit eorum benivolentiam recitando quedam in speciali. Et circa

hoc tria facit. Primo.n. describit ꝑsecutionē quā passus est in Asia. Scđo spālē ei ꝯsolationē collatā ibi. QVI de tātis. Tertio subdit ꝯsolatiōis cām ibi. NAM gloria ꝛc. Dicit ḡ pmū nō solū ea que dicta sunt de tribulationib⁹ in gnāli bonū est vos scire: sed nō volumus vos ignorare: q͞a scire est vtile vobis inq̄tū exēplo nostri patientiores estis. Nolumus inq̄ vos ignorare de tribulatione nostra ꝛc. Tren.3. Recordare paupertatis mee ꝛc. Hec est illa ꝑsecutio de qua legitur Act.19. Que facta est Aplo ab Asiano quodā argētario cōcitante plebē cōtra eū: quā q̄dē Aplus exaggerat a tribus. Ex loco q͞a IN ASIA: ꝛ h̄ est qđ dicit. Que.s. TRIBVLATIO. Facta est IN ASIA .i. apud Ephesum: que est in Asia: vbi debuisset magis honorari ꝛ ꝯsolari. Ex acerbitate: q͞a SVPRA ꝯsuetudinē humanarū passionū. ꝛ ideo dicit. QVONIAM supra modum sumus ꝛc. Item supra posse: ꝛ ideo dicit supra VIRTVTEM. ¶ Sed cōtra.1.Cor.10. Fidelis deus qui nō patiet vos tētari supra ꝛc. ¶ Rñdeo dicēdū q͞ pati supra virtutē pōt intelligi dupl'r. Vel supra virtutē nālem. ꝛ de hac loq̄tur hic: supra quā deus aliq̄n pmittit sanctos tētari. Vel supra virtutē grē: ꝛ de hac intelligit illud.1.Cor.10. Fidelis deus ꝛc. supra quā nō pmittit aliquē deus tentari. Et q͞ Aplus loquatur hic de virtute nāli ostēdit ꝯñter cū dicit. ITA VT tederet nos viuere. Cōstat.n. q͞ īter alia viuere magis desiderat. Quādo ergo est tāta ꝑsecutio vt ꝛ ipsa vita reddat tediosa manifestū est q͞ est supra virtutē nature. Et hoc est qđ dicit. Ita vt ꝛc. q.d. Sic erat grauis persecutio vt vita eēt nobis tediosa. Job.10. Tedet aīam meam vite mee. ¶ Cōtra. Jac.1. Omne gaudiū existimate fratres mei ꝛc. ¶ Rñdeo dicēdū q͞ tribulatio pōt cōsiderari dupl'r. Vel s'm se: ꝛ sic est tediosa: vel in cōparatiōe ad finē: ꝛ sic est iocūda inq̄tū ꝓpter deū ꝛ spem vite eterne sustinet. Et nō solū erat nobis tediosa vita: sed eramus certi de morte. Vñ dicit. SED ipsi in nobis respōsum mortis .i. certitudinē mortis habuim⁹. quasi dicat. Opio mea dictabat mihi hoc q͞ deberem mori. Vel alr. RESPONSVM mortis .i. ipsa rō dicere ꝛ eligere mori ꝓp tediū vite. Exaggerat ēt tribulationē ex cā. Vñ dicit. VT NON simus i nobis ꝛc. scz vt reprimat humana sup̄bia. Hiere.16. Dñe fortitudo mea ꝛ robur ꝛc. SED .i. in oībus ꝯfidamus de deo. Hiere.17. Bñdictus qui ꝯfidit in dño ꝛc. Et ideo dicit. SED in deo q̄ suscitat ꝛc. .i. Reg.2. Dñs mortificat ꝛ viuificat. Sz q͞a dñs nō derelinq̄t sperātes in se: ideo subdit Aplus ꝯsolationē ei factā a dño dicens. QVI de tantis periculis ꝛc. Et circa h̄ tria facit. Primo describit ꝯsolationē p̄sentē ꝯtra mala p̄terita. Secundo ꝯsolationē futurā. Tertio cām spei. Dicit ḡ ꝯsolati sumus a deo qui eripuit nos in p̄terito de tantis periculis ꝛ eruit in p̄senti: q͞a nō cessat liberare. Esa.43. Cū trāsieris per aquas ꝛc. In quē speramus q̄m eripiet. ꝛ adiecit in futuro. Eccl.2. Qui timetis dñm sperate in illū. Huius autē spei cām nobis p̄bent orōnes vestre. Vñ dicit. Adiuuantibus vobis nos in orōnibus: q̄s ꝓ nobis facitis. Prouerb.18. Frater q̄ iuuat a fratre ꝛc. Ro.15. Obsecro vos fratres ꝑ dñm Jesum Chrm ꝛ ꝑ charitatē sancti spūs vt adiuuetis me in orōnibus vestris ꝛc. Que q̄dem orōnes necessarie sunt: q͞a de⁹ multa bona ꝯfert vni ad preces multoꝝ: cuius rō est, quia deus de bonis que confert vult exhiberi sibi grās: ꝛ q͞ multi ex h̄ teneant ad gratiaꝝ actiones: hoc autē fit q̄n ex eo qđ dat vni ad p̄ces multorū obligat sibi oēs ad quoꝝ p̄ces ꝯfert bonū aliq̄d: vt sic non solū ille cui ꝯfert: sed ēt ipsi rogātes gratias referāt deo. Et h̄ ē qđ dicit. VT EX multarū ꝑsonis. Et dicit EX MVLTARVM facierū vel quātū ad etatē: vel q̄tū ad ꝯditionē: vel q̄tū ad diuersitatē gentiū vel moꝝ. Eius que in nobis est donatiōis .i. ꝓ illa donatiōe.s. fidei que in nobis ē. Per multos agant gratie deo ꝓ nobis Eph.5. Grās agētes dei ꝛ patri. Vel alr. Vt EX MVLTARVM ꝑsonis facieꝝ .i. ꝯditionū ꝑsonis. Dico eius donationis que est in nobis .i. que hñt idem donū .s. fidei vel charitatis .i. ex multis personis illoꝝ qui sunt in fide Chri. Agantur ꝛc. Et sic s'm hanc expositionē per diuersas facies intelligitur diuerse virtutes: vt facies vnius dicatur illa vtus: in qua preeminet: sicut facies Job patiētia. facies Dauid humilitas: ꝛ sic de alijs.

¶ Nā gliatio nostra hec est: testimoniū ꝯsciētie nostre: qđ cū simplicitate ꝛ sinceritate dei: nō sapientia carnali: sed ꝑ grām dei ꝯuersati fuerim⁹ in mūdo: abūdantius autē erga vos. Non.n. alia scribimus vobis: quā que legistis: aut etiā agnoscitis. Spero autem: quod vsq͞ ad finem quoq͞ agnoscetis: quemadmodum ꝛ agnouistis nos ex parte: quoniā gloria vestra sumus: quemadmodum ꝛ vos nostra: in die domini Jesu.

¶ Nā gloria nostra hec est testimoniū ꝯscientie nostre: q͞ in simplicitate cordis ꝛ i sinceritate dei: ꝛ nō in sapientia carnali: sed in grā dei ꝯuersati sumus in hoc mūdo. abūdantius aūt ad vos. Nō.n. alia scribimus vobis q̄ȝ que legistis ꝛ cognouistis. Spero autem q͞ vsq͞ in finem cognoscetis sicut ꝛ cognouistis nos ex parte: quia gloria vestra sumus: sicut ꝛ vos nostra in die dñi nostri Jesu Christi. Lec. IIII.

Posita ꝯsolatione Aplo a deo facta post ꝑsecutionē: h̄ ꝯñter ꝯsolatiōis cāz assignat q̄ ē de spe diuini auxilij. Et circa h̄ duo fac. p̄ ꝓponit cām spei. 2° adducit ad h̄ testimoniū eoꝝ quib⁹ scribit ibi. NON.n. alia ꝛc. Dic ḡ. Dico q͞ speramus adhuc eripi a dño ꝛ ꝯsolari. NAM glia ꝛc. q.d. Cā hui⁹ ē bona ꝯscia nr̄a. Spes.n. ē expectatio futuroꝝ ex grā ꝛ meritis p̄uenientiēs. Vñ ꝛ circa h̄ tria fac. p̄ ondit gliā quā hz de testimonio pure ꝯscie. 2° cāz hui⁹ glie insinuat ibi. QVOD i simplicitate. 3° māifestat vñ ꝓueniat h̄ causa ibi. ET NON i sapia carnali. Dic ḡ. Jō spero ꝛ ꝯfido de deo quia GLORIA nr̄a .i. glorior ex testimonio ꝛ puritate CONSCIENTIE nr̄e: .i. ex q̄b⁹ secure pōt ꝯfidē de deo 1.Jo.4. Si cor nr̄m nō rep̄hēderit ꝛc. Ro.8. Ipse spūs testimoniū ꝛc. Nōdū āt q͞ ꝯscie testimoniū veꝝ est, q͞a nō decipit. Multi.n. exteri⁹ videt boni q̄ i ꝯscia sua nō sūt boni. Et semꝑ durat. Sz nō dic ꝯscie alioꝝ sed NOSTRE: .i. q͞a semꝑ bō plus dz stare ꝯscie sue h̄ se q̄ȝ testimonio alioꝝ qđ nō faciūt illi q̄ reputāt se bonos ex h̄ q͞ alij sūt mali nō ex h̄ q͞ ipsi in vitate boni sint. Et illi q̄ gliant de bonitate alicui⁹ boni viri q̄ eis aliq̄ affinitate ꝯiūgit. Cāz āt h⁹ glie isinuat dicēs QVOD i simplicitate ꝛc. .i. q̄ ꝯsistit in duob⁹. In duob⁹.n. ꝯsistit puritas ꝯscie: vt.s. ea q̄ fac sint bōa ꝛ q͞ ītētio faciēs sit recta: ꝛ ista dic Apls de se. Primo q͞ hz ītētionē rectam ad deū i opib⁹ suis. ꝛ iō dic. QVOD i simplicitate .i. i rectitudie ītētionis. Sap.1. In simplicitate cordis ꝛc. Prouer.11. Simplicitas iustoꝝ ꝛc. Scđo q͞ ea q̄ fac sunt

Persecutio Apli fuit grauis ex trib⁹ loco acerbitate ꝯ spoliare.

Posse supra virtuté nālem vel gratia.

Tribulatio ex se est tediosa: ex fine est iocunda.

Cōscia ē veꝝ testimoniū q͞ nō decipit.

sūt bōa. ꝛ iō dr̄. ET SINCERITATE]oppōnit. Phil. p̄. Ut sitis sinceres ꝛ sine offensa. Unū aūt ꝓueniat hu-ius glīe eā manifestat subdēs. Sꝫ NON [sapiētia car-nali.] Hoc pōt z' legi. Prio vt referat ad h̄ qđ imedia-te p̄cedit. i. DEI.]Et nūc ē istinuatiuū: vn̄ veniat ei sin-ceritas ꝛ simplicitas. q. d. Multi antiq fuerūt sapiētes in sapiā terrena sicut Phi. Et multi iudei pure vixerunt ↄfidētes i iustitia legis: sꝫ nos nō in sapia carnali q̄ ſꝫ naturas reꝝ vel desideria carnis ē: sꝫ in grā dei cōuer-sati sum⁹ in hoc mūdo. Ro. 8. Prudētia carnis mors est ꝛc̄. p̄ Coꝝ. z. Nō in ꝑsuasibilib⁹ hūane ꝛc̄. p̄ Coꝝ. 15. Grā dei sū id qđ sū. Uel ēt ſm hūc modū. NON in sapia ꝛc̄.] i. q̄si intꝑus hūane sapientie: sꝫ GRATIE dei.] Prouer. 3. Ne innitaris prudētie tue. Alio mō pōt exponi vt hoc qđ dicit in SIMPLICITATE ꝛc̄.] refe-rat ad puritatē vite h̄ xo qđ dicit. NON in sapia ꝛc̄.] referat ad veritatē doctrine. q. d. Sicut vita nr̄a est in simplicitate ꝛ sinceritate dei: sic doctrina NON in sa-piētia carnali: sꝫ i grā dei.] Sꝫ tñ due p̄me magis va-lēt. Et lꝫ sic bene cōuersati simus sic in mundo isto: tñ abūdantius quātum ad vos: q. i. ab alijs ecclesijs re-ceperat sumptus: ab eis non: infra. 11. Alias ecclias ex-poliaui. Et rō huius potest esse: qa auari erāt. vn̄ ne cō-tristaret eos noluit ab eis recipere sumptus.

℄ Cōsequēter huius sancte sue ↄuersatiōis testimoniū coꝝ iuocat dicēs. NON. n. alia ꝛc̄.] q. d. hec q̄ SCRIBI-MVS vobis] nō sūt vobis icognita: qa iā LEGISTIS] ea in p̄⁹ epla ET COGNOVISTIS] p experiētiā operis. z. Jo. z. Nō mādatū nouū. Et lꝫ nō ꝑfecte cognoueritis: qa cōparastis vobis ꝑicudo Aplos: SPERO] tamē q̄ VSQVE in finē] s. vite COGNOSCETIS] s. perfecte SICVT] vsqꝫ mō COGNOVISTIS nos ex pte.] Cui⁹ rō est: qa cū qs videt aliquē aliqđ bn̄ icipere dꝫ spera-re q̄ semꝑ bn̄ ꝑficiat. Et ꝙ̄re: qa q cepit in vobis op⁹ bonū ꝛc̄. vt dr̄ Phil. 1. Et cognoscetis qa nos sumus glīa via. i. ꝑ nos debetis ↄsequi gliaꝫ eternā ad quam bō ꝑuenit ꝑ fidē Chri quā p̄dicamus vobis. Prouer. 10. Glīa filioꝝ sunt pr̄es coꝝ. Ita dico SVMVS gloria vestra] sicut ꝛ vos nr̄a glīa estis: qa ꝑ vos a nobis in-structos hēc speramus p̄miū eterne glīe. 1. Thes. z. Que est spes nr̄a aut corona glīe nostre: nōne vos. ET HEC glīa] erit nobis ex vobis in die domini nr̄i Jesu Christi. i. in die iudicij qui dr̄ dies Christi: qa tūc faciet vo-lūtatē suā cū peccatoribus puniēdo eos q in hoc mun-do fecerūt voluntatē suaꝫ peccādo. ps. Cum accepero tempus ego iusti ꝛc̄. Apo. zo. Libri apti sunt ꝛc̄.

℄ Et hac fiducia volebā ad vos venire prius: vt geminā apud vos iniren grām: ꝛ per vos ptrāsi-re in Macedoniā: ꝛ rursū a Macedonia veni-re ad vos: ac a vobis deduci in iudeā. Hoc igit̄ cū in aīo versarē: nunc ubi leuitate sum vsus? aut nuꝫ que cogito: ſm carnē cogito? vt sit apd me: ꝛ qđ est etiā: etiā: ꝛ quod est nō: nō. Immo fidelis deus: qđ sermo noster erga vos: nō fuit etiam: ꝛ nō. Nā dei filius Jesus Christus: qui inter vos per nos p̄dicatus est: per me ꝛ Syluanum ac Timo-theū: nō fuit etiā: ꝛ nō: sed etiā ꝑ ipm̄ fuit. Quot-quot n. sunt promissiōes dei: per ipm̄ sunt etiaꝫ: ꝛ per ipm̄ amē: deo ad gliaꝫ per nos. Porro q cō-firmat nos vna vobiscū in Christum: ꝛ q iuxta nos; deus est: qui etiā obsignauit nos: deditqꝫ arram spūs in cordibus nostris. Ego vō testē deuꝫ inuo-

Mal. 5.
Iaco. 5.

co in aiam meā: qđ parcēs vobis: nōdū veneriꝫ Corinthū: non qđ dn̄emur vobis noie fidei: sed adiutores sumus gaudij vestri: nā fide statis.

℄ Et hac cōfidentia volui prius venire ad vos vt secūdaꝫ gratiā haberetis ꝛ per vos trāsirem in Macedoniaꝫ: ꝛ iterū a Mace-donia venireꝫ ad vos ꝛ a vobis deduci in iudeā. Cū ergo hoc voluissem: nūqd leui-tate vsus suꝫ? Aut que cogito ſm carnē co-gito vt sit apud me: est ꝛ nō? Fidelis autē deus qa sermo nr̄ q fuit apud vos: non est in illo. est ꝛ nō: ſꝫ est in illo est. Dei. n. filius Jesus Christus q in vobis per nos p̄dicatus est: per me ꝛ Syluanū ꝛ Thimotheū: nō fuit in illo est ꝛ nō: ſꝫ est in illo fuit. Quot-quot. n. ꝓmissiōes dei sunt in illo est: ideo ꝛ ꝑ ipm̄ amē deo ad gliaꝫ vestrā. Qui aūt ↄfirmat nos vobiscū in Christo ꝛ qui vnxit nos deus: ꝛ q signauit nos ꝛ dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autē te-stem deū inuoco in aiam meam: q̄ parcēs vobis nō veni vltra Corinthū: nō qa dn̄a-mur fidei vestre: sed adiutores sumus gau-dij vestri. Nā fide statis. Lec. V.

Apostolus captata beniuolētia Corinthioꝝ: cō-sequēter excusationē suā adiūgit. Et circa h̄ tria facit. Primo. n. ponit itētū. Scđo sub qōne accusationē ↄ eū ab eis factaꝫ exponit ibi. CVM g̃ hoc ꝛc̄.] Tertio excusat se ibi. FIDELIS aūt de⁹.] Cir-ca p̄mū sciēdū ē q̄ Apl's in p̄⁹ epla quā nos nō habe-mus missa ab eo corinthijs vel ꝑ nūtiū p̄miserat eis q̄ p̄mo iret ad eos anteq̄ iret in Macedoniā ꝛ ꝑ eos iret in Macedoniā ꝛ inde iteꝝ rediret in Achaiā in qua ē Corinthū ꝛ de Achaia in iudeā. postmodū in z⁹ episto-la quā nos hēmus p̄mā scribit eis q̄ p̄ iret i Macedo-niā ꝛ postmodū iret in Corinthū. Quia g̃ vr̄ ſꝫ h̄ ↄtrius p̄me ꝓmissiōi. Apl's excusat se mō de h̄. Ponēs p̄ ipaꝫ ꝓmissionē p̄ factā: ꝛ iō dicit. ET HAC cōfidētia] q. d. Uos scitis puritatē ꝛ sinceritateꝫ meam: ꝛ estis testes mei ꝛ glīa mea. iō in HAC ↄfidētia] i. in h̄ cōfisus: qa per alterutrū glorificari speramus VOLVI p̄ venire] ad vos vt z^am grām haberetis. qa scđa visitatio ꝛ ↄfir-matio in fide dr̄ z⁹ grā respectu ↄuersiōis quā p̄ ha-buerūt ministerio ꝛ p̄dicatiōe ipsi⁹. ET PER vos trā-sirē in Macedoniā: ꝛ iteruꝫ a Macedonia venire ad vos ꝛ a vobis deduci i iudeā.] Iste ē ordo p̄ ꝓmissio-nis: sꝫ i p̄cedēti epl'a ē ordo ↄtrius sicut dictū est.

℄ Cōsequēter huius mutationis accusationē qua accu-sabant euꝫ Corinthij ponit sub qōne dicens. CVM g̃ hoc voluissem ꝛc̄.] duo iponebant ei ex hoc: leuitateꝫ qa mutauerat ꝓposituꝫ. Eccl. z7. Stultus vt luna mu-tatur. Et carnalitatē qa visuꝫ erat eis q̄ ex aliquo car-nali ꝛ humano affectu hoc fecisset. Unde hec duo tan-git ꝛ primo leuitatē. vnde dicit. NVNQVID leuitate vsus sum] si nō feci qđ aliqñ volui. Absit. Hester. 16. Nec putare debetis si diuersa iubeamus ex animi le-uitate venire. ps. In ꝑplo graui ꝛc̄. Scđo tāgit carna-litatē cū dicit. AVT nūqd] ea QVE cogito] facienda vel omittenda SECVNDVM carnē cogito] i. ſm affe-

Prior epla p⁹ nō habet ad corinthios, quia tres fue-rūt scripte et hec incendit.

quē carnalē affectū. VT SIT apud me est ⁊ nō].i.affirmatio ⁊ negatio. Infra.10. Arbitrant̄ nos tāq̄ fm carnē ambulem⁹. Jac.1. Uir duplex aīo ⁊c̄. Exposita cōtrā accusatiōe ꝯñter excusat se dicēs. FIDELIS autem de⁹ ⁊c̄.]Et circa h̄ duo facit. p̄ isinuat se nō fuisse mētitū. 2⁹ osēdit modū quō nō fuit mētit⁹ ibi. QVI autem ꝯfirmat ⁊c̄.]Q̄ aūt nō fuerit mentit⁹ excusat se 2ᵗ .s. ex ꝯsuetudie: ⁊ ex cā. Ex ꝯsuetudie qdē. qa nō dȝ credi q̄ aliq̄s de facili mētiat: qui nūq̄ suetus ē mēdax. ⁊ fm hāc expōnē FIDELIS de⁹ ⁊c̄.]accipit̄ in vi iuramēti: q̄si testis sit mihi de⁹: QVOD sermo me⁹].s. p̄dicationis QVI fuit apud vos nō ē in illo est ⁊ nō].i. nō ē in illo falsitas. Deut.32. Deus fidelis ⁊ absq̄ vlla ⁊c̄. Si autē sumat̄ FIDELIS de⁹ ⁊c̄.] p̄ v̄itate diue p̄missiōis tūc ē sensus. FIDELIS ē de⁹].i. seruat p̄missa sua. Promiserat aūt mittere ad vos p̄dicatores veritas. Diere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor ⁊c̄. Et iō cū sim missus ab eo SERMO nr̄ q̄ fuit ⁊c̄.]sicut sup̄. Ex cā excusat se cū dic̄. DEI.n. fili⁹.]⁊ h̄ duplr .s. motiua ⁊ efficiēte ibi. QVI aūt ꝯfirmat ⁊c̄.]Cā aūt motiua ad nō mētiendū est: qa q̄ assumit aliqd officiū nāliter mouetur ad ea q̄ ꝯgruūt illi officio: ⁊ nō ad ꝯtria. Sȝ ꝯstat q̄ officiū Aplicū est p̄dicare veritatē. Nō g̊ mouet̄ ad ꝯtrariū veritatis qd est mētiri. Et circa h̄ tria facit. Prio p̄bat veritatē dicti sui p̄ dictū Chrī. Scdo v̄itatē Chrī p̄ dictū dei ibi. QVOTQVOT aūt ⁊c̄.]Tertio ꝯcludit suū p̄positū ibi. IDEO ⁊ p̄ ipm ⁊c̄.]Dic̄ g̊. Prio dicō q̄ dicta nostra debēt reputari vera ⁊ vera sunt. qa PREDICAVIMVS Chrīm]in q̄ nō fuit aliq̄ falsitas: ⁊ hoc est qd dic̄. DEI.n. fili⁹ Chrīs q̄ est p̄dicat⁹ p̄ nos in vobis:]PER me].s. principalr ET SYLVANVM]secūdario. Iste ē sylas de q̄ habet̄ Act.18. ET THIMOTHEVM]de q̄ supra. Isti.n. duo fuerūt cū Aplo q̄n p̄ ꝯuertit eos. IN ILLO].s. filio dei NON fuit est ⁊ nō].i. falsitas. vel nō fecit qd nō ꝯuenit. SED fuit in illo ē].i. veritas: nā verū ⁊ ens ꝯuertunt̄. Jo.14. Ego sum via veritas ⁊ vita. Sȝ qa posset videri dubiū h̄ qd dic̄ q̄ in Chrīo nō fuit falsitas. ideo statim h̄ p̄bat subdens. QVOTQVOT aūt ⁊c̄.]⁊ p̄bat h̄ mō. Cōstat q̄ i illo qd est manifestatiuū diue veritat̄ nō pōt eē falsitas: filius dei venit ad manifestādū diuinā veritatē in p̄missiōib⁹ a deo factis cōplēdis p̄ ip̄ȝ. g̊ in ipso nō est falsitas. Et h̄ ē qd dic̄. NON est in filio dei ē ⁊ nō:]sed est qa QVOTQVOT p̄missiōes dei].s. SVNT]facte hoīb⁹ IN ILLO].i. in Chrīo ē.i. in Chrīo verificant̄ ⁊ cōplent̄. Ro.15. Dico Jesuȝ Chrīȝ ministrū fuisse ⁊c̄. Ad ꝯfirmādas ⁊c̄. Ex his g̊ ꝯcludit q̄ postq̄ dicta sua vera sunt qa p̄dicāt filiū dei in q̄ est veritas. iō ET PER ip̄m].s. Chrīm dicim⁹. AMEN]de⁹ est verus.]Apoc.3. Hec dicit amē testis fidelis ⁊c̄. Esa.65. Qui bñdictus est in terra bñdicet̄ in deo amē ⁊c̄. Et istā veritatē dicimus deo.i. ad honorem dei .s. manifestantes eius veritatem ET GLORIAM nostram:]quia gloria nostra est conuersio vestra. vel gloriam vestraȝ: quia glia nostra est ostendere ⁊ predicare verbum dei.

☙ Cōsequenter cū dicit. QVI aūt ꝯfirmat nos ⁊c̄.]p̄bat Aplus q̄ nō est mētitus p̄ cāȝ efficiētē sic. lȝ enī hō ex libero arbitrio possit vti lingua sua ad verū vel ad falsum loquēdū. nihilominus tñ deus pōt ꝯfirmare hoīem sic in vero: vt nō nisi vera loquat̄. Si ergo deus aliquē ꝯfirmaret in vero manifestū est q̄ nō diceret falsuȝ. sed deus ꝯfirmat nos in veritate. g̊ ⁊c̄. Et ideo dicit q̄ DEVS est q̄ cōfirmat vos]nobiscum IN CHRISTO].i. in vera p̄dicatione Chrī. q.d. Si Chrīs esset extra nos possemus mētiri. sȝ quo est nobiscū ⁊ nos sumus in Chrīo nō mētimur. Ps. Ego cōfirmaui colūnas eius ⁊c̄. Sumus g̊ in Chrīo duplr .s. per grāȝ ⁊ per gliam. Per granā qdē sumus inq̄tū vncti sumus spūsancti gratia ⁊ effecti sumus mēbra Chrī ⁊ iuncti sibi: qua ēt gfa Chrīs vnctus est fm q̄ hō. ps. VNXIT te deus ⁊c̄.]Et ex plenitudine istius vnctionis redundauit in omnes suos. sicut vnguentū in capite .s. Chrīo qd descēdit ⁊c̄. Et ideo dicit q̄ vnxit nos deus vnxit inq̄ in reges ⁊ sacerdotes. Apoc.5. Fecisti nos deo ⁊c̄. 1. Pe 2. Uos autem genus electum ⁊c̄. Unionem aūt que est per gloriā non habemus in re sed in spe certa: inquantum habemus firmam spem vite eterne. Et habemus duplicem certitudineȝ spei huius vnionis cōsequende. Una est per signuȝ. Alia per pignus. Per signum euidēs: qa fidei. Unde dicit. SIGNAVIT nos]signo fidei Chrīsti. Itē signuȝ crucis. Ezech 9. Signa thau.i. signum crucis Apoc.7. Quoadusq̄ signemus seruos dei nostri ⁊c̄. Et hoc p̄ spiritū sanctū. Ro.8. Si quis spūȝ Chrī nō hȝ ⁊c̄. Et ideo spāle ⁊ certū signum est vite eterne ꝯsequende ꝯfigurari Chrīo. Can.8. Pone me vt signaculū ⁊c̄. Uel SIGNAVIT]signo vite. p̄ PIGNVS]h̄o maximū: qa spiritūsanctū. ⁊ ideo dicit. Dedit pignus spūs in cordibus nostris. De quo certū est q̄ nullus pōt eū accipere a nobis. ☙ Sȝ nota i pignore duo sunt ꝯsiderāda .s. q̄ faciat spem hñde rei ⁊ q̄ valeat tātū quātū valet res vel plus. ⁊ hec duo sūt in spiritu sancto. quasi ꝯsideremus subam spūs sancti sic valet tātū spiritus sanctus quātū vita eterna que ē ipse deus: qa .s. valet quātū oēs tres p̄sone. Si h̄o cōsyderet̄ modus hñdi sic facit spem: ⁊ nō possessionē vite eterne: qa nōdum perfecte habemus ipsum in vita ista. Et ideo nō perfecte beati sumus: nisi q̄n perfecte habebimus in patria. Ephe.1. Signati estis spū.

In pignore sūt duo/ ⁊ certitudinē/ ⁊ equalonem.

☙ Cōsequēter cū dic̄. EGO aūt testē ⁊c̄.]Excusat se de eo q̄ nō venit. ⁊ hoc per iuramētū quod maius est. Et circa hoc tria facit. Primo ponit suā excusationē. Secūdo respondet tacite questioni ibi. NON qa dominamur.]Tertio exponit qd dicit ibi. NAM fide statis.]Excusat autē se per iuramētum duplex. Unuȝ attestationis cum dicit. EGO AVTEM testem deum inuoco.]Aliud est execrationis cum dicit. IN ANIMAM meam].i. contra animam meam. Roma.1. Testis est mihi deus ⁊c̄. Testem inquā inuoco deum qa non veni vltra: idest post primam vicem vel postq̄ discessi a vobis. ⁊ HOC FECI PARCENS vobis].scȝ quia ipse sciebat eos incorrigibiles. vnde si iuisset tunc aut puniuissȝ: ⁊ sic forte recessissent totaliter a fide. aut nō puniuisset: ⁊ sic dedisset occasionem magis peccandi. Sed qȝ aliquis posset dicere quare dicis parcens vobis. Nūquid dominus noster es tu: ideo ꝯsequenter h̄ remouet dicēs. NON]dico QVIA dominamur fidei vestre]sed adiutores ⁊c̄. Quasi dicat. nō dico hoc vt dominus sed vt coadiutor. 1. Pe.5. Non enim dominantes in cleris ⁊c̄. Adiutor inq̄ GAVDII vrī]vel emendationis vestre. Quare autem dicat fidei vestre exponit consequenter dicens. NAM fide statis].i. statis in gratia ista Chrīsti per fidem.

Cap. II.

Ed decreui apud memetip̄ȝ hoc: non iteruȝ cū dolore ad vos venire. Nam si ego merore vos afficiam: ⁊ qs est q̄ exhilaret me: nisi is qui merore afficit̄ ex me? Et scripsi vobis hoc ipsuȝ: ne si venissem ad vos: doloreȝ caperem ex his: ex q̄bus oportebat me capere voluptatem: fiduciam habe habens

bens

beno erga vos omnes: qd meuz gaudium oium vestruz sit. Nam ex multa afflictione et anxietate cordis scripsi vobis: p multas lachrymas: nō vt merore afficeremini: sz vt cognosceretis charitatem: quaz habeo abundantius erga vos.

Statui aūt hoc ipsuz apud me: ne iteruz in tristitia venirez ad vos. Si enim ego cōtristo vos: et qs ē qui me letificet nisi qui contristat ex me? Et hoc ipsuz scripsi vobis: vt nō cū venero tristitiaz sup tristitiā habeā: de qbꝰ oportuerat me gaudere: cōfidens in oibus vobis: qa gaudiuz meū omniū vestrū est. Nam ex multa tribulatiōe et angustia cordis scripsi vobis p multas lachrymas: nō vt cōtristemini sed vt sciatis quā charitatē habeam abundantius in vobis.

Apostolus supra posuit excusationē in gñali de mora eūdi ad corinthios: hic sꝰo isinuat cāz tante more: et quō eis pepercit. Circa hoc autē duo facit. Primo enim insinuat vnā cām dilationis fuisse ne in adueñtu suo tristitiā inferret eis. Scdo ostēdit aliā cām fuisse ne fructus quē apud alios sperabat et iceperat facere impediref. ibi. CVM venissem autē et c. Circa pmū duo facit. Primo ostendit cām dilationis esse in cōi ne tristitiā iferret. Scdo loquif in speciali de quodaz qui eū cōtristauerat. ibi. SI QVIS aūt contristauit me. Circa primū tria facit. Primo assignat rōnez quare venire distulit. Secūdo cām dicti assignat. SI ENIM ego cōtristauis et c. Tertio manifestat que dicit. ibi. NAM ex multa tribula. Dicit ḡ dixi ꝙ nō veni ad vos parcēs vobis. in h. s. qr nolui vos cōtristare: et iō STATVI. i. firmiter disposui HOC ipsuz apud me. qd pposui cū aliā epistolam misi. Eccl. 37. Ante oia vbū verū et c. NE ITERVM. i. alia vice IN TRISTITIA venirē ad vos. i. vos cōtristē. Et rō quare noluit eos ɔtristare est illa qua dñs noluit ierunare discipulos suos. s. ad h vt amore et non timore afficerenf ad Chrim et iungerenf sibi. Uoluit enim eos dñs firmare et nutrire in fide in oi dulcedine et desiderio cordis: et sic firmati ex amore non de facili euellerenf pp tribulatiōes: qa aque multe non potuerunt extinguere charitatē. Cant. 8. Silr Aplus non vult eos ppter h ɔtristare. Rōnez huius dicit. s. ꝙ nō vult eos cōtristare assignat cū dicit. SI ENIM ego cōtristo et c. Et circa h duo facit. Primo assignat causaz quare noluit eos cōtristare. Scdo manifestat quare h significauit. ibi. ET HOC ipsum scripsi. Dicit ḡ. Rō quare nolui in tristitia venire est: qa tristitia vestra redundaret in tristitiā meā: et de ɔsolatiōe vestra gaudeo: et solum vos ɔsolamini me cum sum apud vos: vnde si venirē et cōtristarem vos ego ex tristitia vr̄a tristarer: et sic nullus esset qui letificaret me in vos qui cōtristamini ex me: qa cōtristatus nō de facili aliū cōsolaf. Prouer. 10. Filius sapiēs et c. Prouer. 29. Uir q amat sapientiā et c. Uel aliter est duplex tristitia. vna secularis alia scdm deū que penitētiaz in salutē opaf. Apostolus non loquif de pma sz de scda. Et dicit ex hoc ipso ego ɔsolabor SI CONTRISTO VOS. i. si increpando reducā ad penitētiaz: sed si venirē et viderē vos non penitere de peccatis: tunc nullam consolationē habe remi: qa nullus contristaf et penitet ex me. i. mea correctione et increpatiōe. Causa aūt quare h scribo vobis est. vt ita disponatis vos: ꝙ qñ venero nō habeā tristitiam de eo ꝙ viderim vos [illegible] sup tristitiam quaz habui qñ audiui vos peccasse. Et circa hoc duo facit. Primo ponit amonitionē. Scdo spē de iplēde amonitionis ostēdit. ibi. CONFIDENS et c. Amonitio est ista. IDEO scripsi vobis hoc. i. ꝙ tristor de peccato vestro cōmisso. 2. Pe. 1. Iniquis operibꝰ animas iusti cruciabant et c. Ut paretis et disponatis vos corrigendo vt CVM VENERO ad vos nō habeā tristitiā de peccatis. de qbꝰ. s. vobis oportuerat me gaudere. i. debebā letari et non cōtristari. i. de pnia vr̄a. Luc. 15. Gaudiuz est angelis dei et c. Qualem aūt spem habeat de impletiōe sue amonitionis subdit dicens. CONFIDENS et c. q. d. hāc fiduciaz habeo de vob talr disponi vos: vt cū venero oēs detis mihi materiā gaudij: et h debetis libenter facere: qa GAVDIVM meū et c. i. cedit ad gaudiuz vestrū: vel est ppter gaudiū vestruz qd habetis de recuperatiōe gratie. 1. Thi. 2. Quod est gaudiuz meū et c. Ro. 12. Gaudere cū gaudentibus et c. Sed qa posset aliqs dubitare de hoc qd dicit. Ne cuz venero tristitiā sup tristitiaz habeā et querere quā tristitiam habuit de eis: ideo ɔñter hoc exponit dicens. NAM EX multa tribulatiōe et c. Et circa h duo facit. Pmo mãifestat tristitiā iaz dudū hitā. 2° ridet cuidā tacite qōni. ibi. NON vt ɔtristemini et c. Dicit ḡ p. Ut hērez tristitiā si nō inuenirē vos correctos sup tristitiaz quā habui qñ peccastis et oportuit me ɔtristare vos redarguēdo dure. Nā ex mlta tribulatiōe et angustia cordis scripsi pmā eplaz p multas lachrymas quas fudi p vobis iaz mortui p pctō. Hier. 9. Quis dabit capiti meo aquas et c. Eccl. 22. Cōfusio ē patri de filio idisciplinato. Esa. 57. Iustus perit et nō est qui recogitet et c. Sciēdū ē aūt ꝙ duo ponit ad exaggerationē tristitie: tribulationē. s. et angustiā: qa vnū additū alteri aggrauat tristitiā. Naz aliqñ quis tribulaf: sz sine angustia: tūc. s. qñ aliqua aduersitate qsi acutissimo tribulo pungitur: et tñ videt sibi patere vias euadendi: quia si non pateat tribulationi angustia iungif. Dicit ergo ex multa tribulatione qua pungebar de malo vestri et angustia cordis: qa non videbā vnde de facili posset poni remediuz. Scripsi et c. ps. Tribulatio et angustia inuenerūt me. Sed qa possent dicere. O apostole etiā hec scribis nobis: vt tristemur. et ideo hoc remouet dicēs. Non vt cōtristemini. s. scribo vobis illa: sed vt sciatis quā charitatē habeā in vobis. Duo n. sunt signa dilectionis. s. ꝙ gaudeat quis de bono alterius et tristetur de malo eius: et hec ego habeo ad vos. Infra. 5. Charitas Christi vrget nos. Abundantius ꝗ credatis: vel abundantius ꝗ ad alios.

Tristitia secu|li et scdm deū.

¶ Quod si quis dolore affecit: nō me dolore affecit: sed ex parte ne aggrauem omnes vos. Sufficit isti huiusmodi hominum increpatio hec: que facta ē a pluribus adeo vt ē diuerso magis condonare debeatis et cōsolari: ne forte quo modo fiat vt imodico dolore absorbeatur huiusmodi. Quapropter obsecro vos: efficite: vt valeat in illuz charitas. Nam et in hoc scripseram: vt cognoscerem probationem vestri: an ad omnia obedientes sitis. Cui vero condonatis aliqd: et ego condono. Nam et ego si qd cōdonaui: cui cōdonaui: pp vos cō

donaui in cõspectu Christi: ne occuparemur a Sathana. Non enim illius cogitationes ignoramus.

¶ Si quis cõtristauit me: nõ me contristauit: sed ex parte vt nõ onerem oẽs vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio hec que fit a pluribus: ita vt ecõtrario magis donetis ⁊ cõsolemini: ne forte abũdantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos: vt cõfirmetis in illum charitatem. Ideo enim ⁊ scripsi vobis vt cognoscã experimentum vestrũ: an in oĩbus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis: ⁊ ego. Nam ⁊ ego quod donaui: si quid donaui propter vos in psona Christi: vt nõ circũueniamur a Sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Lec. II.

Postquam Aplus insinuauit cãm dilationis ne. s. tristitiam inferret: ⁊ de eius cõtristatiõe tractauit: hic cõsiter tractat de cõtristãte. Et circa hoc tria facit. Primo. n. exaggerat culpã cõtristãtis. Scdo penã eius pro culpa inflictã. ibi. SVFFICIT illi ⁊c. Tertio hortat eos hic miãm ad cõtristãtẽ. ibi. ITA ET ecõtrario ⁊c. Dicit ergo primo. Scripsi vobis per multas lachrymas quas fuit propter tristitiã cõceptã ⁊ propter penas infligẽdas peccãdi. Sed SI QVIS cõtristauit me. ille. s. fornicarius. de quo dr. 1 Cor. 5. Omnino audit inter vos fornicatio ⁊c. Iste inquã ⁊ si cõtristauit NON contristauit me sz ex pte. i. nõ cõtristauit me. s. solum: sed vos ⁊ nos. Non oẽs sz ex pte. Et hoc dico. NON VT onerem vos oẽs. i. vt vobis hoc oĩbus nõ imponam derisorie loquẽdo. q. d. nõ ita estis boni ⁊ diligitis me quod pro tristitia mea ⁊ pro pctõ fratris omnes doleatis. Uel VT ONEREM oẽs vos. nõ tñ illos qui nõ doluerunt de pctõ. Uel aliter dõm ⁊ melius. Non me cõtristauit sed ex pte ⁊c. Sciẽdum ẽ enim quod aliquis aliqñ tristat totaliter: ⁊ aliqñ nõ totaliter. Totaliter quidẽ tristat quãdo quis pre tristitia absorbet a dolore: ⁊ hec tristitia ẽ que mortẽ operat: vt dr Infra. 7. Que quidẽ sm Philosophum nõ cadit in sapiẽtem. Non totaliter aũt tristat quis qñ sz ex aliquo malo quod patitur seu videt fieri tristatur: tamẽ ex aliis causis bonis gaudet: ⁊ ista tristitia est sm deum ⁊ cadit in sapiẽtem. Quia ergo Aplus dicit se cõtristatũ ne credat totaliter a tristitia absorptus quod nõ est sapiẽtis. dicit se cõtristatũ ex pte quasi non totaliter. Et sm hoc legit sic. CONTRISTAVIT me. s. fornicarius propter pctm suũ: sed NON ME cõtristauit totaliter. quia sz in ipso propter pctm habuerim tristitiã: tñ in vobis propter multa bona que facitis: ⁊ in ipso propter penitẽtiam quã fecit habeo gaudium. Et dico EX PARTE vt nõ onerem oẽs vos. i. vt nõ imponã vobis hoc omnibus quod. s. cõtristaueritis me. Sed ne isti propter tristitiam apli adhuc vellent eũ magis punire: ostẽdit eis penã sufficientem fuisse dicẽs. Sufficit illi qui eiusmodi est: quod. s. cõtristauit me tam grauiter peccando: obiurgatio que fit a pluribus. i. tam manifesta ⁊ dura correctio. s. quod separat fuit ab oĩ cõiõne. i. excõicatus ab ecclia ⁊ tradit sathane: vt hr. 1 Cor. 5. Est ergo sufficiẽs hec pena propter dictas cãs. Uel põt dici sufficiens nõ quãtum ad dei iudiciũ: sz quãtum expediebat tpi ⁊ psone. Melius. n. est sic seruare lenitatis spũm in corrigẽdo: vt per palam correctionis fruct sequat: quam si durius corrigat: ⁊ desperet peccãs: ⁊ maioribus peccatis imergat. Et ideo dr Eccl. 21. Obiurgatio ⁊ iniurie annullabũt substantiam. Quia ergo pena sufficiẽs fuit ⁊ pniam egit. ideo cõsiter inducit eos ad miserẽdũ dicẽs. Ita vt ecõtra magis ⁊c. Ubi tria facit. Primo mãdat vt ei. s. peccãti parcãt. Scdo huius rõnẽ assignat. ibi. NE FORTE ⁊c. Tertio iducit eos ad obseruãtiã huius monitionis. ibi. PROPTER quod ⁊c. Dicit ergo primo. Dico quod sufficiẽs pena est illi: ⁊ intantũ vt velim vt econtrario magis donetis. i. remittatis. Luc. 6. Dimitte ⁊ dimittet vobis. Eph. 4. Donãtes inuicẽ sicut ⁊ deus in christo donauit vobis. Et nõ solum donetis: sz quod plus est cõsolemini: ⁊ hoc proponẽdo sibi exẽpla peccãtium: qui restituti sũt ad statũ grẽ: sicut dr de Dauid / Petro / Paulo ⁊ Magdalena: ⁊ per verba Dei. Eze. 18. Nolo mortem peccatoris ⁊c. 1 Thes. vlt. Corripite inquietos cõsolamini pusillanimes ⁊c. Rõnem aũt huius amonitionis subdit. NE FORTE abundantiori tristitia absorbeat qui eiusmodi est. Aliquis. n. propter pctm ⁊ penã peccati aliqñ sic mergit tristitia quod absorbetur: dum nullum hz cõsolatorẽ: ⁊ hoc ẽ malum: quia nõ seqt ex hoc pnie fructus qui sperat. s. correctio: sz potius desperans tradit se oĩbus peccatis: sicut Cayn cũ dixit. Maior est iniquitas ⁊c. Gen. 4. ⁊ Ephe. 4. Qui desperãtes tradiderũt se ⁊c. Et propter hoc dr. 2. Reg. 2. quod periculosa res ẽ desperatio. Et ideo dicebat Dauid i ps. Neque absorbeat me ⁊c. Et iõ ne hoc cõtingat dicit. CONSOLEMINI. vt. s. cesset a pctõ. Esa. 27. Hic est oĩs fructus vt auferat peccatũ. ¶ Cõtra. Aplus nõ solum per rõnẽ: sed ex aliis causis inducit eos ad hoc cũ dicit. PROPTER quod obsecro ⁊c. Et iducit eos a tribus. Primo precibus dicens. PROPTER QVOD. s. ne absorbeat OBSECRO. quod possum precipere. Phylem. Multã fiduciã hñs i Christo Iesu iperãdi tibi ⁊c. Contrarium faciunt mali plati. Eze. 34. Cum austeritate iperabatis eis ⁊c. VT CONFIRMETIS in illũ charitatẽ. Quod fit si ostẽditis charitatẽ vestrã ad eũ ⁊ non abhominamini eũ propter pctã nec contẽnitis: sz propter cõsolationẽ vestrã facitis eũ hic odio pctm suũ ⁊ diligere iustitiã. Luc. 22. Et tu cõuersus cõfirma fratres tuos ⁊c. Scdo precepto dicẽs. IDEO enim scripsi. hoc. s. VT COGNOSCAM experimentum vestrum an in oĩbus obedientes sitis. Et dic. IN OMNIBVS. s. siue in his q placent vobis: siue in his que displicent. Primo. n. mãdauerat eis quod excõicarent eũ ⁊ isti fecerunt mãdatũ apli. nũc vero scdo mãdat eis quod parcant. Et iõ dicit. AN IN oĩbus obedientes sitis. Tertio ex cõmemoratione bñficii cũ dicit. CVI aũt ⁊c. q. d. Uos debetis hoc facere: quia etiam EGO FECI. Si. n. vos remisistis alicui ⁊ rogastis me quod ego remitterem ⁊ ego remisi. Et hoc est quod dicit. CVI aũt aliquid donastis vos ⁊ ego. s. donaui. Et hoc pz. ¶ NAM ⁊ ego quod donaui ⁊c. Ubi quattuor tãgunt ad hõ donationẽ seu remissionẽ necessaria. ¶ Primũ est discretio: vt. s. non passim, ⁊ temere remittat. Et iõ dic. Si quid idebuo mõ. Prou. 4. Palpebre tue pcedãt ⁊c. ¶ Scdm finis: quia nõ propter amorẽ vel odiũ dz fieri: sz propter vtilitatẽ aliquã ecclesie vel aliquorum. Et ideo dicit. Propter vos. ¶ Tertiũ est auctoritas: quia nõ dz fieri auctoritate ppa: sz Christi qui remittit peccata auctoritate: alii vero quibus cõmissum est ministerium ⁊ sicut mẽbra Christi. Et ideo dicit in psona Christi. s. non mea auctoritate. Et tñ quecũque remittit Christus remittit. Io. 20. Quorum remiseritis pctã ⁊c. ¶ Quartũ est necessitas. Unde dicit. Ut nõ circũueniamur a sathana. Diabolus enim multos decepit: quosdam. s. trahẽdo ad pctõ per perpetrationẽ quosdam vero ad nimias rigiditates

Aliqs tristat totaliter ⁊ nõ totaliter.

Mali prelati austeritate imperant.

Ad remissiones pctõrum quattuor sunt necessaria / primũ discretio / 2m finis / 3m auctoritas / 4m necessitas.

ↄ pectantes: vt si nō pōt eos hēc per ꝓpetrationē faci-
noꝝ: saltē ꝑdat quos iā hȝ per ꝓlatoꝝ austeritatē: qui
eos nō misericorditer corrigētes in desperationē īdu-
cunt: ⁊ sic ⁊ hos nō ꝑdit ⁊ illos diaboli laqueus īcludit
Eccl. 7. Noli eē nimis iustus. 1. Pe. 5. Aduersarius ve-
ster diabolus ⁊c̄. Et h̄ ↄtingeret nobis si non remitta-
mus peccātib⁹. Et iō vt nō circūueniamur a sathana:
ego donaui si qd donaui. Nō .n. ignoram⁹ cogitatiōes
eius .s. sathane: verū est in gn̄ali: sȝ in sp̄ali nullus pōt
scire eius cogitationes nisi solus deus. Job. 41. Quis
reuelauit faciem indumēti eius ⁊c̄.

¶ Ceterum cū venissem Troadem in euāgelium Christi: ⁊ ostiuȝ mihi esset apertū per dn̄m: nō habui relaxationē spiritui meo: eo qd nō inuenissem Titum fratrē meū: sed dimissis illis: abij in macedoniaȝ. Deo aūt gratia: qui semper triumphat per nos in Chrō: ⁊ odoreȝ notitie sue manifestat per nos in omni loco. Qm̄ Christi bona fragrā-tia sumus deo: in his qui salui fiunt: ⁊ in his qui pereunt: his qdeȝ odor mortis ad mortē: illis vo odor vite ad vitaȝ. Et ad hec quis idoneus? Nō enim sumus vt plerique cauponātes sermoneȝ dei: sed velut ex synceritate: sed velut ex deo in ↄspectu dei per Christum loquimur.

¶ Cum venisseȝ aūt Troadem ꝓpter euāgeliuȝ Chrī: ⁊ ostium mihi apertum esset in dn̄o: nō habui requiem spiritui meo: eo q̄ nō inuenerim Titum fratrē meum: sed valefaciēs eis ꝓfectus sum in macedoniā. Deo aūt gratias qui semꝑ triumphat nos in Christo iesu ⁊ odorē notitie sue manifestat per nos in omni loco: qa Christi bon⁹ odor sumus deo in his qui salui fiunt: ⁊ in his qui pereunt. Alijs quideȝ odor mortis in mortem. Alijs auteȝ odor vite in vitaȝ. Et ad hec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbuȝ dei: sed ex sinceritate sicut ex deo coraȝ deo in Christo loquimur. Lec. III.

Posita prima cā sue dilationis. s. eaȝ tristicia-ret ad eos: hic ponit cām scd̄aȝ que ē ex fructu quē alicubi faciebat. Et circa h̄ duo facit. Prio ponit sui itineris ꝓcessuȝ. Scd̄o ipsi⁹ ꝓcessus effectū. ibi. DEO AVTEM gratias ⁊c̄. Circa p̄mū duo facit. Primo ostēdit īpedimētuȝ fructificandi qd habuit in Troade. Scd̄o subiungit ꝓcessuȝ suū in macedoniā. ibi. SED valefaciēs ⁊c̄. Dicit ergo CVM venisseȝ Troadem ꝓp euāgeliū .s. ad ꝑdicādū Chrm̄. Jo. 15. Posui vos vt eatis ⁊c̄. ET OSTIVM mihi apertum esset .s. mentes hoiuȝ parate ⁊ disposite essent ad recipiēduȝ ꝑdicationis vba ⁊ Chrm̄. 1. Cor. 16. OSTIVM MIHI apertū est ⁊c̄. Apoc. 3. Ecce sto ad ostiuȝ ⁊c̄. Sed non in quocūque: imo IN DOMINO: qa ipsa ꝑparatio mē-tis humane ē ex virtute diuina. Nam lȝ facilitas qua mētes ꝑparant̄ sit cā ↄuersionis: tn̄ ipsius facilitatis ⁊ ꝑparationis cā est de⁹. Tren. vlt. Cōuerte nos dn̄e ad te ⁊ cōuertemur. CVM inq̄tu esset apertū mihi ostiū in dn̄o nō habui requiē spiritui meo .s. nō potui facē qd sp̄us meus volebat. i. dictabat. Tunc .n. dr̄ hēre sp̄us requiē qn̄ efficit qd vult: sicut tunc dr̄ caro requiescere qn̄ hȝ qd cōcupiscit. Luc. 12. Aia mea habes multa bo-na ⁊c̄. Aplūs nō dicit: nō habui requiem carni mee vel corpori: sȝ sp̄ui meo .i. voluntati mee sp̄uali: que est vt Christuȝ firmē in cordib⁹ hoiuȝ. Et impedit̄: qa vide-bat corda parata ⁊ disposita: ⁊ non poterat predicare. Sed q̄re nō habuit requiē sp̄ui suo subdit. EO QVOD nō inueni Titū fratrē meū .s. ꝓpter absētiaȝ Titi: ⁊ hoc duplici de cā. Una cā est: q̄ lȝ Aplūs sciret oēs lin-guas: ita vt diceret. Gratias ago deo meo q̄ oium vr̄m lingua loquor: tn̄ magis expeditus ⁊ edocatus erat in lingua hebrea q̄ in greca. Titus autē magis in greca. Et ideo volebat cū hic p̄ntēȝ vt ꝑdicaret in Troade. Et qa erat absens: naȝ corinthij detinuerant euȝ: dicit. Non habui requiē sp̄ui meo: sȝ qa dona dei non sunt imperfecta: ⁊ donū linguaꝝ fuit sp̄alr̄ aplis collatuȝ ad ꝑdicāduȝ ꝑ totū mūduȝ. Ps. In oēm terrā exiuit sonus eoꝝ ⁊c̄. Et iō alia cā ē melior q̄ est: qa Aplo imminebāt in Troade multa faciēda. Nam ex vna pte iminebat ei ꝑdicare his qui parati erant recipe Chrm̄ ꝑ fidē. Ex alia pte iminebat ei resistere aduersarijs q̄ īpediebāt. Et ideo qa ipse nō poterat solus ista facere angustia-bat̄ de absētia Titi q̄ insteterat ꝑdicationi ⁊ ↄuersioni bonoꝝ: ⁊ Aplūs restitisset aduersarijs. Et sp̄alr̄ ēt hoc scribit eis vt intelligat̄ q̄ nō soluȝ p⁹ cā dilationis sue fuit ex eis: sȝ ēt scd̄a. Naȝ ipē ꝑp duritiā ⁊ dissensionē eoꝝ detinuerat aliq̄ tpe Titū: ⁊ ideo dicit. Eo q̄ nō inueni Titum fratrē vel in Chrō: vel coadiutorē. Prouer. 18. Frater q̄ iuuat̄ a fratre ⁊c̄. Et quia nō inueni Titum in Troade nō remāsi ibi. SED valefaciēs eis .s. q̄ erāt cō-uersi: ⁊ in qb⁹ ostiū apertū erat PROFECTVS sum in macedoniā .s. vbi credebā eū inuenire. Cā aūt eūdi in macedonia legit̄ Act. 16. vbi dr̄ q̄ vir macedo ⁊c̄.

Propt̄ duo tristat̄ Aplūs de absētia tit.

¶ Cōsequēter cū dicit. GRATIAS aūt deo ⁊c̄. Ponit ꝓfectū sui ꝓcessus. Et circa h̄ duo facit. Prio .n. descri-bit ordineȝ sui ꝓcessus. Scd̄o excludit ab isto ꝓcessu pseudo aplos. ibi. AD HOC quis taȝ idone⁹ ⁊c̄. Circa p⁹ duo facit. Prio insinuat ꝓfectū quē faciebat. Scd̄o exponit quoddaȝ qd dixerat. ibi. CHRISTI BONVS odor ⁊c̄. Circa p⁹ sciēdū q̄ Aplūs ꝓfectū ⁊ fructū quē faciebat nō attribuit sibi neque proprie virtuti: sed deo 1. Cor. 15. Abūdanti⁹ oibus laboraui nō ego: sȝ grā ⁊c̄. Et iō dicit. Gratias aūt deo .s. ago. 1. Thes. 5. In oibus grās agite. Eph. 5. Gratias agentes ⁊c̄. ¶ Qui semper triūphat in Chrō iesu .i. triumphare nos facit in ꝑdica-tiōe Chri ↄ aduersarios. Ubi sciēduȝ ē q̄ ꝑdicatores veritatis duo debēt facere. s. exhortari in doctrina sa-cra: ⁊ ↄdicētes deuincere. ⁊ h̄ dupl̄r. disputatiōe heretī-cos. patiētia ꝓ ꝑsecutores. Unī ꝑ ordinē ista tāgit hic Aplūs. ⁊ ideo dicit. QVI triumphat nos .s. ꝗtū ad ↄdicē-tes. Ro. 8. In his oibus superamus. Et 1. Macha. 3. Nō in fortitudine exercit⁹ victoria belli: sȝ de celo ⁊c̄. ET ODOREM notitie sue .s. Manifestat ꝑ nos in oī loco ꝗtū ad exhortationē sacre doctrine. SED ODO-REM notitie sue exponit glo. .i. filiū suū. sȝ melius est vt hoc dicat̄ ad diūam notitie de deo quā faciunt alie sciē: ⁊ quas facit fides. Nam notitia de deo que habet̄ per alias sciētias illuminat intellectū solum ostendēs q̄ deus est cā prima: q̄ ē vnus ⁊ sapiēs ⁊c̄. Sȝ notitia de deo que habet̄ per fidem ⁊ illuminat intellectū: ⁊ delectat affectū: qa nō solū dicit q̄ de⁹ est p̄ma cā: sed q̄ est saluator noster: ⁊ q̄ est redemptor: ⁊ q̄ diligit nos ⁊ q̄ est incarnat⁹ pro nobis: que oia afficiūt inflāmant. Et ideo dōm q̄ ODOREM notitie sue .s. notitiaȝ sue suauitatis credēti PER NOS in oī loco manifestat q̄

Predicato-res duo facē debēt .s. exhor-tari in doctri-na sacra: ↄ ↄdicēte aduer-sarios.

Notitia de deo per sciās ⁊ p fidem.

iste odor longe lateq; diffundit. Eccl.24. Ego q̄si vitis fructificaui ꝛc. Gen.27. Ecce odor filij mei ꝛc. Qr vo aliqui possent dicere qd est odor dei in oi loco. naz multa loca sunt i qbus nō recipit̄ pdicatio nr̄a. Ideo Apls exponit dicēs. Non curo: q2 siue recipiāt pdicationē siue non: tn̄ notitia dei manifestat̄ vbiq; p nos. QVIA] sum⁹ BONVS odor Chri.] deo. i. honorē dei. ꝛ loquit̄ ad silitudinē legis vbi dr̄ q̄ sacrificiū fiat in odorē suauitatis suauissimū deo. q. d. Nos sum⁹ holocaustuz. qd offert̄ deo in odorē suauitatis. Et tā in his qui salui fiūt: vt. s. nō pereāt: qd est eis a deo: q̄ in his q percūt qd est eis ex seipsis. Vn̄ Osee.13. Perditio tua israel ex te ꝛc. Sed est ne odor bonis ꝛ malis eodem modo? Non: sed alijs qdē est odor mortis in mortē. i. inuidie ꝛ malitie occasionalr ducētis eos in mortem eternā illis. i. qui inuidebant bone fame apli ꝛ ipugnabant pdicationē Christi ꝛ cōuersionē fideliuz. Luc.2. Positus ē hic in ruinā ꝛ in resurrectionē ꝛc. Alijs aūt odor vite dilectionis ꝛ bone opinionis ducētis eos in vitaz eternā. s. illis qui gaudent ꝛ cōuertunt̄ ad pdicationē apostoli. 1. Cor.1. Verbū crucis percuntibus ꝛc. ¶ HIS AVTEM q salui ꝛc.] Sic ergo ex odore Apli boni viuunt: mali moriunt̄: sicut legit̄ q̄ ad odorē vinearuz florētiuz moriunt̄ serpētes.

¶ Consequēter cū dicit. SED AD hec qs tā idone⁹ ꝛc.] Excludit ab isto pfectu pseudo aplos dicēs. Quis est tam idoneus ad ista. s. que nos apli veri facimus? q. d. Nullus ꝓs. Nimis honorati sunt amici tui de⁹. Sed contra Prouer.27. Laudet te alienus ꝛc. Ad h̄ rn̄det Grego. sup Ezech. q̄ sancti duplici ex cā seipsos laudant: ꝛ nō ꝓpter gloriā suā ꝛ vanitatē. Pria cā ē vt nō desperēt in tribulationib⁹: sicut Job qn̄ amici nitebātur cū ad desperationē inducere: redaxit ad memoriā sua bona q̄ fecerat vt ꝯfortatus nō desperaret. Unde dicebat. Pepigi fedus cū oculis meis ꝛc. Legit̄ etiaz de quodā sancto patre q̄ qn̄ tentabat̄ de desperatiōe reducebat ad memoriaz bona q̄ fecerat vt ꝯfortaret̄: qn̄ tentabat̄ de supbia: reducebat ad memoriaz mala vt humilitaret̄. Scda cā est pp vtilitatē: vt. s. hēret̄ in maiori fama: ꝛ citius crederet̄ doctrine sue. Et pp hāc cāz hic Apls laudat se. Naz corinthij ꝓferebant sibi pseudo aplos ꝛ ꝯdēnabāt eū: ꝛ ideo nō sic obediebāt sibi. Ut g̃ nō vilipēderent eū: s; obedirēt sibi: ꝓfert se eis ꝛ laudat se ꝛ dicit. SED AD hec q̄s taz idone⁹ sicut nos.] nō pseudo: q2 i; ipsi pdicēt: tn̄ adulterant vbū dei qd nos nō facim⁹. Vn̄ dicit. NON sum⁹ sicut plurimi] s. pseudo ADVLTERANTES vbū dei] admiscēdo ꝯtraria sicut heretici: qui l; cōfiteant̄ Chr̄m: tn̄ nō dicūt euz eē verū deū: sic faciūt pseudo: qui dicunt cū euāgelio debē obseruari legalia. ¶ Itē NON ADVLTERANTES vbū dei] i. pdicātes: vel pp questū: vel ꝓpter fauorē laudis. Sic. n. mulieres adultere dicunt̄ qn̄ recipiunt semē ex alio viro ad ꝓpagationē prolis. In pdicatiōe aūt semē nihil aliud est q̄ finis seu intētio sua vel fauor glorie ꝓpe. Si g̃ finis tuus ē questus si intētio tua ē fauor glorie: ꝓpterea adulteras vbū dei. Hoc faciebāt pseudo: qui pp questū pdicabāt. i. infra.4. Neq; adulterātes vbū dei ꝛc. Apli āt pdicabāt neq; pp questū: neq; pp gliā ꝓpriā: s; pp laudē dei ꝛ salutē ꝓximi. Et iō subiungit. SED EX sinceritate] i. sincera intētiōe: nō pro questu ꝛ sine admixtiōe corruptiōis. Supra.1. EX SINCERITATE ꝛc.] Ponit āt triplicē rationē huius sinceritatis. Pria rō sumit̄ ex dignitate mittētis. Nunciū. n. veritatis decet vera loqui. Et iō dicit. EX DEO] .i. illa sinceritate que est digna nūcio dei. 1. Pe.4. Si qs loquit̄ q̄si sermones dei. Scda sumit̄ ex auctē ꝓsidentis cui astat. Ideo dicit. CORAM DEO] corā quo ex sinceritate loq debem⁹. 3. Reg.17. Viuit dn̄s in cui⁹ ꝯspectu sto ꝛc. Tertio sumit̄ ex dignitate materie de qua loquit̄. Nam pdicatio apostoloꝝ est de Christo: ꝛ ideo debz esse sincera: sicut ꝛ ipse Deus ꝛ Christus. Et ideo dicit. IN CHRISTO] solū non de legalibus vt pseudo faciunt. 1. Corin.2°. Neq; existimaui me scire aliquid inter vos nisi Christum: ꝛ hunc crucifixum.

Cap. III.

Incipimus rursus nosipsos cōmēdare. Aum egemus: vt nōnulli: cōmendatitijs epistolis apud vos: aut a vobis cōmendatitijs? Epistola nostra vos estis: inscripta in cordibus nostris: que itelligitur ꝛ legit̄ ab oibus hoibus: diuz declarans q̄ estis epistola Christi: subministrata a nobis inscripta: nō atramēto: s; spiritu dei viuētis: nō in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis carneis. ¶ Fiduciaz aūt hmōi habemus per Christū erga deum: non qd idonei simus ex nobisipsis cogitare quicq̄: tanq̄ ex nobisipsis: s; si ad aliqd idonei sumus: id ex deo est. Deb.4.

Incipimus iterum nosmetipsos cōmendare. Aut nunqd egemus sicut qdaz cōmēdatitijs epistolis ad vos aut ex vobis? Epla nostra vos estis scripta i cordib⁹ nostris: que scitur ꝛ legit̄ ab oibus hoib⁹ manifestati: qm̄ epistola estis Christi ministrata a nobis ꝛ scripta non atramēto: sed spiritu dei viui: non in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis carnalib⁹. Fiduciam aūt talez habemus per Christū ad deū: nō q̄ sufficiētes simus cogitare aliqd a nobis q̄si ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.

Postq̄ Aplus suā excusationē posuit in qua beniuolentiā captauit auditoꝝ: hic ꝯsequēter ꝓseqt̄ suaz intētionē. s. tractās de ministris noui testamēti. Et circa hoc duo facit. Prio. n. cōmēdat dignitatez bonoꝝ ministroꝝ. Scdo vo exaggerat malitiā maloruz ministroꝝ: ꝛ hoc a.10.c. ꝛ deinceps. Circa pmū duo facit. Prio. n. cōmēdat ministeriū noui testamēti. Scdo cōmēdat vsum hui⁹ ministerii in alijs exhortādo eos ad hoc. ibi.6.ca. ADIVVANTES aūt ꝛc.] Prio cōmēdat hō ministeriū noui testamēti ex trib⁹: ex dignitate: ex vsu. ca.4. ibi. IDEO hntes ꝛc.] ꝛ ex pmio.5.c. ibi. SCIMVS aūt qm̄ si ꝛc.] Circa pmū duo facit. Prio remouet quādaz obiectionē. Scdo cōmēdat ministros noui testamēti. ibi. QVI ET idoneos nos fecit ꝛc.] Circa pmū sciēduz est q̄ Aplus intēdit cōmēdare ministros noui testamēti: quoꝝ ipse erat vnus. ꝛ ideo ne corinthij obijcerēt sibi q̄ in h̄ vellet cōmēdare seipsuz: statim excludit dicēs. INCIPIMVS ꝛc.] Ubi duo facit. Primo mouet q̄onem. Scdo rn̄det. ibi. AVT NVNQVID ꝛc.] Qō sua talis ē. Dico q̄ nō sum⁹ adulterātes vbū dei sicut pseudo: s; ex sinceritate sicut ex deo. Sed nunqd hoc dicēdo. INCIPIMVS iterū nos cōm-

Sācti laudāt seipsos vt nō desperēt i tribulationib⁹ ꝛ pp vtilitatē.

Adulterātes vbū dei admiscēdo ꝯtraria vel pp questū vel pp fauorē laudis.

De ministris bonis ꝛ ō malis a decio capitulo vsq; i finem.

mēdare].i. dicimus ista vt velimus nostrā gloriā querere ⁊ nō dei. Et dicit iterum: q̄a in epistola p̄ma cōmēdauerat se sicut cū dixit. Ut sapiēs architect⁹ ⁊c̄. Non ergo hoc dicimus: vt queram⁹ gloriā nostrā: sed dei. Prouer. 27. Laudet te alien⁹ ⁊c̄. Hinc aūt qōnī rīdet cū dicit. AVT nunqd egemus ⁊c̄.] Et ostēdit q̄ nō libenter cōmēdat se. Et circa hoc duo facit. P̄rio ostēdit q̄ nō indiget cōmēdatione hoiū. Scd̄o q̄ neq; etiā hoc reqrit ipse ab eis. ibi. FIDVCIAM aūt talem ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit. P̄rimo ostēdit q̄ nō indiget cōmendatiōe eoꝝ ad gloriā p̄priā. Scd̄o hui⁹ cāā assignat. ibi. EPISTOLA nostra vos estis ⁊c̄.] Dicit ergo. Dico QVOD non incipim⁹ cōmēdare nosmetipsos.] q̄a nō idigemus cōmēdatiōe. Et h̄ est qd̄ dicit. AVT NVNQVID egemus] nos veri ministri sicut q̄dā s. PSEVDO cōmendatitijs epistolis].i. laudib⁹ missis. AD VOS] ab alijs AVT EX NOBIS] alijs missis. Sed 3. Coll. 4. dī. Marcus cōsobrinus Barnabe de quo accepistis mādatū ⁊c̄. Etiā legati pape semp portant līas cōmendatitias. Non est ḡ malum. ¶ R̄nsio dōm q̄ accipe līas hō a p̄sonis famosis vt solū p̄ illas cōmēdent̄ ⁊ honorent̄ quousq; ipsi ex bonis operib⁹ suis veniant in notitiā: hoc nō est malum: hoc faciunt legati pape. Aplus xp̄o ita iam erat notus ⁊ cōmēdat⁹ apud istos per opa sua: q̄ nō indigebat līra cōmendatitia. Et ideo statim cāā huius assignās subdit. EPISTOLA nostra vos estis].q.d. Ego habeo bonas līas non indigeo alijs. Et ideo circa hoc duo facit. P̄rio. n. ostēdit que sit ista līa quā h̄z. Scd̄o exponit hoc idez. ibi. MANIFESTATI ⁊c̄.] Circa p̄m̄ duo facit. P̄rimo ostēdit que sit ista līa. Scd̄o ostēdit cāā eē sufficiētem ad cōmēdationē p̄priā. ibi. SCRIPTA ⁊c̄.] Dicit ḡ sic. EPISTOLA nr̄a vos estis].i. epistola p̄ quā manifestat̄ dignitas nostra: qua non cōmēdamur ita vt epl̄is alijs non indigeamus. Supra. 2. Gloria nr̄a vos estis. Gal. 4. Filioli mei quos iterū parturio ⁊c̄. ¶ Sz hec epistola est ne sufficiēs: Jta q̄a scripta ⁊c̄. Ubi duo requirit sufficiētiā līaꝝ hō cōmēdantiū. Unū est q̄ intelligat̄ ⁊ sciat̄ ab eo p̄ quo mittit̄: alr̄s adhuc q̄reret nisi sciret se cā hie. Et quātū ad hoc dicit. SCRIPTA in cordibus nostris.] q̄a semp vos habem⁹ in memoria: habentes de vobis sp̄ālez curam. Phil. 1. Eo q̄ habeam vos ⁊c̄. Scd̄m est q̄ ille cui mittit̄ legat ⁊ sciat cā: alr̄s nō curaret de cōmēdatiōe eius. Et quātū ad h̄ dicit. QVE SCITVR ⁊ legit̄ ab oīb⁹ hoib⁹.] Nostra inq̄ q̄a p̄ nos instituti estis ⁊ cōuersi. Legit̄ aūt q̄a exēplo nostri ēt alij imitant̄ vos. Aba. 2. Scribe visum ⁊ explana eum sup tabulas: vt percurrat qui legerit eum. ¶ Quō autē scit̄ hec epistola exponit dicēs. MANIFESTATI ⁊c̄.] Et circa hoc tria facit. P̄rimo exponit cuius sit hec līa. secūdo quō sit scripta. ⁊ tertio in quo. Cuius aūt sit sic ostēdit: q̄a Chri. Et ideo dicit. MANIFESTATI q̄m estis Christi].i. a Chrīo informati ⁊ iductis. s. principalr̄ ⁊ auctoritatiue. Mat. 23. Unus ē magister vester. Sed a nobis scdario ⁊ instrumētaliter. Et ideo dicit. MINISTRATA a nobis].1. Cor. 4. Sic nos existimet homo ⁊c̄. 1. Cor. 3. Quid igit̄ cephas ⁊c̄. Quō aūt sit SCRIPTA] ostēdit q̄a NON atramēto].i. nō admixta errorib⁹ sicut pseudo: nō mutabilis ⁊ imp̄fecta sicut vetus lex: q̄a neminē ad p̄fectū adduxit. Heb. 7. Nam atramētū nigrū est: per qd̄ intelligitur error ⁊ delebile: per qd̄ intelligitur mutabilitas. Non inq̄ in atramēto ē scripta. SED SPIRITV dei viui].i. spiritusancto: quo viuitis: ⁊ quo docēte instructi estis. Eph. 1. In quo signati estis ⁊c̄. ¶ Ubi autē sit scripta

Et cōmēdātes vsq; quo ope eoꝝ cognoscunt nō sunt mala.

insinuat subdēs. NON IN tabulis lapideis] sicut lex vetus vt ex iudeis duriciē. q.d. NON IN LAPIDEIS] cordibus habētibus duritiem: sicut iudei Act. 7. Dura ceruice ⁊c̄. SED IN tabulis cordis carnalib⁹].i. cordibus lenitis ex charitate. ⁊ carnalibus. i. mollibus ex affectu implendi ⁊ intelligēdi. Ezec. 36. Auferam a vobis cor lapideū ⁊c̄. FIDVCIAM aūt talez ⁊c̄.] Aplus supra excusauit se q̄ nō querebat gloriā suā: q̄a non indigebat ea. hic xp̄o p̄bat hoc: q̄a ipse nō querit gliaꝫ p̄priā: imo oīa bona que facit nō attribuit sibi: sz deo. Et circa hoc duo facit. P̄rimo enī attribuit oīa bona que habz ⁊ facit deo. Scd̄o cāā hui⁹ assignat ibi. Nō q̄ sufficiētes ⁊c̄. Dicit ergo p̄mo. Dico q̄ NON EGEMVS epistolis cōmēdatitijs: ⁊ q̄ vos est. s. epistola nostra ministrata a nobis. Nec ēt querimus gliā nostrā sz Christi.] ET FIDVCIAM talez].i. dicēdi talia. Habemus ad deū. i. referimus in deū. Uel fiduciam tendentē in deū ex cuius virib⁹ hoc dico: quia ipse in me operatur: quā q̄dē fiduciaꝫ habemus p̄ Chrm̄: per quez accessum habemus ad patrē: vt dr̄ Ro. 5°. Qui vniuit nos deo. Hiere. 17. Benedictus vir ⁊c̄. Et quia vnitus deo per Christum habeo hanc fiduciam. He. Fiducialr̄ agam ⁊c̄. Causa aūt huius fiducie est: q̄a q̄cq̄d ego facio ēt ipsuz principiū operis deo attribuo. Et iō dicit. Non q̄ sufficiētes simus cogitare saltez nō dicere vel implere. Nam in quolibet p̄cessu opis p̄mo est assensus: qui fit cogitando: deinde collatio per x̄bū ⁊ postmodum impletio per opus vnde fit: vt si nec cogitare qui a se habeat: sz a deo. Non ē dubium q̄ non solum p̄fectio operis boni est a deo: sed ēt inchoatio. Phil. 1. Qui cepit in vobis opus bonū ⁊c̄. Et hoc ē ꝯtra pelagianos dicētes q̄ inchoatio boni operis est ex nobis: sz p̄fectio ē a deo. Esa. 26. Omnia opa nostra ⁊c̄. Sed ex hoc ne videat̄ tollere libertatē arbitrij dic̄. A NOBIS QVASI ex nobis].q.d. Possum q̄dē aliqd facere qd̄ est liberi arbitrij: sz hoc qd̄ facio non est ex me: sed a deo: qui hoc ipsuz posse cōfert: vt sic ⁊ libertatē hoīs defendat cū dicit. A NOBIS].i. a nostra parte: ⁊ diuinam gratiā cōmendat cū dicit. QVASI ex nobis].s. procedat: sz a deo. Hoc etiā Phs vult q̄ nunq̄ homo per liberū arbitriū pōt quoddā bonū facere sine adiutorio dei. Et rō sua est: q̄a in his que facimus querēdū est illud p̄pter qd̄ facimus. Non est aūt p̄cedere in infinitū: sz est deuenire aliqd: puta ad cōsiliū. Sic ergo hoc bonū facio: q̄a cōsiliū mihi inest ad hoc: ⁊ hoc est a deo. Unde dicit q̄ consiliū boni ē ab aliquo quod est supra hominē mouēs eum ad bene operandum. Et hoc est deus: qui ⁊ hoies mouet: ⁊ omnia que agunt ad actiones suas: sed aliter ⁊ aliter. Cum enim hō motus fit quoddam receptū in moto: ops q̄ hoc fiat s̄m modum sue nature. i. rei mote. Et ideo omnia mouet s̄m suas naturas. Ex ergo quoꝝ natura est vt sint libere voluntatis dn̄i suarū actionum habētia mouet libere ad operationes suas: sicut creaturas rationales ⁊ intellectuales. Alia aūt non libere: sz s̄m modum sue nature: sz autē non simus sufficiētes cogitare aliquid a nobis tanq̄ ex nobis: tamen habem⁹ aliquā sufficiētiā: qua. s. bonū possumus velle ⁊ credere incipiamus: ⁊ hoc a deo est. prima Corin. 4°. Qui habes quod non accepisti: ⁊c̄.

Error Pelagianoꝝ.

¶ Qui ⁊ idoneos fecit nos ministros noui testamenti: nō līe: sed sp̄ūs. Nam līa occidit: sp̄ūs aūt viuificat. Quod si administratio mortis in līis deformata in saxis: fuit in gloria: adeo ⁊ vt non

Exo. 34.

possent oculos intēdere filij israel i faciē Mosi: ppter gloriā vultus eius: que aboletur: cur nō potius administratio spūs erit in gloria? Naz si administratio cōdemnationis gloria: multomagis excellit administratio iustitie in gloria. Quando quidez nec glorificatū quidez fuit: qđ glorificatuz est in hac parte ppter eminentez gloriā. Etenim si quod aboletur fuit in gloria: multo magis id qđ manet: est in gloria.

¶ Qui z idoneos nos fecit ministros noui testamēti: nō lrā sed spiritu. Lrā eniz occidit; spiritus aūt viuificat. Qz si ministratio mortis lrīs deformata in lapidibus: fuit in gloria: ita vt nō possent intēdere filij israel in faciez Moysi pp gloriaz vult⁹ eius que euacuatur: qūo non magis ministratio spūs erit in glīa. Naz nec glorificatū est qđ claruit in hac pte ppter excellentē gloriaz. Si eniz qđ euacuatur p gloriā est: multo magis qđ manet in gloria est. Lec. II.

Commendato ministerio noui testamenti: hic pñter cōmēdat ministros ei⁹. Et pmo ponit duo que rñdent ḋbis pmissis. Premiserat eniz donū a deo acceptū cū dixit. Sufficiētia nostra zč. Et fiduciaz ex dono cōceptā cū dixit. Fiduciam talez zč. Primo ergo determinat ea q̄ pertinent ad donuz pceptū. Scđo ea que ad fiduciaz cōceptaz. ibi. HABENTES igitur talez zč.] Circa pmū tria facit. Primo ostēdit donū a deo susceptū .s. ministeriū noui testamēti. Scđo describit nouum testm̄. ibi. NON lrā sed spiritu.] Tertio ex dignitate noui testamēti ostēdit dignitatē ministrorum ei⁹. ibi. SI MINISTRATIO zč.] Dicit ergo. Dico q̄ sufficientia nostra ex deo est. QVI ET FECIT nos idoneos ministros noui testamenti.] Esa. 61. Ministri dei nostri dicentur vobis. Et in hoc tenemus locum angelorum. ps. Qui facit angelos zč. Sed non solum fecit nos ministros: sz idoneos. Deus enim cuilibet rei dat ea p que possit cōsequi pfectionem sue nature. Unde qa deus constituit ministros noui testamenti dedit z eis idoneitatē ad hoc officiuz exercēdū: nisi sit impedimētuz ex parte recipiētiū. Supra. 2. Et ad hec qs tam idoneus .s. sicut apostoli a deo instituti. Hoc autē nouum testm̄ qđ sit describit subdēs. NON LITERA zč.] Et describit ipsuz quātuz ad duo .s. quāū ad illud in quo ɔsistit z quātuz ad cām ppter quā datum est. ibi. LITERA eniz occidit zč.] Circa primum sciēdum est q̄ Apłus loquitur pfunde. Dr̄ enim Je. 31. Feriam domui israel z domui iuda fedus nouū nō sm̄ pactū qđ pepigi cū patrib⁹ vestris. Et post. Dabo legē meaz in visceribus eorum: z in corde eorum suꝑscribā eā zč. Uetus ergo testm̄ scribitur in libro postmoduz sanguine aspergēdo: vt dr̄ Heb. 9. Accepit sanguinem z aspersit librū zč. Dicēs. Hic ē sanguis zč. Et sic pz q̄ vet⁹ lex est testm̄ lrē: sz nouū testm̄ est testm̄ spiritussancti: quo charitas dei diffunditur in cordib⁹ nostris. vt dr̄ Ro. 5. Et sic dum spūssanct⁹ facit in nobis charitatē: que est plenitudo legis est testm̄ nouū: non lrā .i. per lrāz scribendū: sz spiritu .i. per spiritū qui viuificat. Roma. 8. Lex spiritus vite .i. viuificāns. Causa aūt quare datū sit nouum testamētuz per spūz subditur. QVIA lrā occidit .i. occasionaliter. Nam lrā legis dat solum cognitionē peccati. Ro. 3. Per legē eniz cognitio peccati. Ex hoc autē q̄ cognosco pctm̄ solum duo sequuntur. Nam lex dum per eaz cognoscitur non reprimit concupiscētiā: sz magis occasionaliter auget: inquātuz cōcupiscētia feruētius fertur in rem phibitā. Unde hoc cognitio nondum destructa causa concupiscētie occidit. Hinc ḋo addit preuaricationē. Nam grauius est peccare cōtra legez scriptā z nālez simul: q̄ cōtra legē nālez solaz. Ro. 7. Occasione accepta nō data peccatū zč. Lz aūt occasionaliter occidat: inquātum .s. auget cōcupiscētiam: z addit preuaricationē: non tn̄ est mala lex vetus: qa ad minus phibet mala. Et tn̄ imperfecta inquātum nō remouet cām. Est ergo lex sine spiritu interius imprimēs legē in corde occasio mortis. Et ideo necessarium fuit dare legē spūs qui charitatē in corde faciēs viuificat. Joā. 6. Spiritus ē qui viuificat.

¶ Consequēter ex his ostēdit dignitatē sui ministerij. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q̄ ministerium noui testamēti prefertur ministerio veteris testamēti. Secūdo q̄ nō solum pfertur: sz q̄ ministeriuz veteris testamēti quasi nihil hz de gloria in comparatione ad nouum. ibi. NAM nec glorificatū zč.] Circa pmū duo facit. Primo ostēdit q̄ ministeriū noui testamēti prefertur veteri. Scđo rationē huius assignat. ibi. NAM si ministratio zč.] ¶ Circa primū sciēdum ē q̄ Apłs argumētatur ex hoc qđ habetur Exo. 34. Ubi lrā nostra hz q̄ Moyses habebat faciem cornutā ita q̄ nō possent zč. Alia lrā habz faciem splendidaz: qđ meli⁹ dr̄. Non enim intelligēdum est euz habuisse cornua ad lrāz: sicut quidaz cū pingūt eū dicitur cornuta ppter radios: qui videbantur esse quasi quedam cornua. Arguitur autē ex hoc sic. Et pmo per vnuz simile z ē locus a minori. Constat enim q̄ si aliqđ qđ minus ē habet aliqđ de gloria q̄ multomagis illud qđ est maius. Sed vetus testamētuz ē minus q̄ nouū: cuz ergo illud fuerit in gloria: ita vt nō possent zč. videtur q̄ multomagis nouum ē in gloria. Qz aūt vetus testamētuz minus sit nouo: probat tripliciter. Primo quātū ad effectū: qa illud est testamētuz mortis: istud vite: vt dictū est. Et quāntū ad hoc dicit. QVOD SI ministratio mortis] .i. vetus q̄ est occasio mortis. Et hoc rñdet ei quod dr̄. Lrā occidit zč. Scđo quātuz ad modū tradendi: qa vetus fuit tradita lrīs in tabulis lapideis. noua ḋo fuit impressa spiritu in cordibus carnalib⁹. z hoc innuit cuz dicit. LITERIS DEFORMATA] .i. pfecte fcita. IN LAPIDIBVS] .i. in tabulis lapideis. Et hoc rñdet ei quod dicitur. Non lrā sed spiritu zč. Tertio quātum ad pfectionē: qa gloria veteris testamēti sine fiducia est: qa neminē ad perfectum adduxit lex. In nouo ḋo est glīa cuz spe melioris glorie .s. sempiterne. Esa. 51. Salus mea in sempiternū erit. Et hoc innuit cuz dicit. QVE EVACVATVR.] Gal. 5. Qz si circūcidimini Christus nihil zč. Cōclusio ponitur cuz dicit. QVOMODO nō magis.] qđ planū ē. Hoc autē rationē assignat pñter cū dicit. NAM SI MINISTRATIO zč.] Et ē ratio sua talis. Gloria magis debetur iustitie q̄ dānationi: sz ministeriū noui testamēti ē ministeriū iustitie: qa iustificat interius viuificādo. Ministerium autē veteris testamēti est ministerium dānationis occasionaliter. Supra eodē. Litera occidit: spiritus autem viuificat. Cum ergo ministratio dānationis .i. ministratio veteris testamēti que occasionaliter est causa dānationis: vt dictū ē: est in glīa q̄ apparuit in facie Moysi: constat q̄ multomagis abundat in glīa .i. dat abūdātē gliā ministris ei⁹ ministeriū iusti

Lrā occidit occasionaliter.

Deus nō tm̄ ministros: sz z idoneos fecit.

Testm̄ vetus est lrā: nouuz aūt est spūs.

Moyses nō habuit faciez cornutaz sed splendidam.

tie .i. noui testamenti: per qd dat spūs p quē est iustitia ⁊ cōsumatio virtutū. Prouer. 3. Sapiētes gl'ia possidebūt. Cōsueuerūt in h loco fieri qōnes de cōparatiōe Moysi ⁊ Pauli: sz si recte cōsiderētur vba Apl'i: non sunt necīe: qa hic nō fit cōparatio psone ad psonas: sz ministerij ad ministeriū. Sed qa possent picudo dicē q̄ lz maius ministerium sit noui testamēti q̄ ministeriuz veteris testamēti: nō tñ ē multū magis: ⁊ iō bonū est q̄ illi ministerio ⁊ isti intēdamus qd ⁊ faciebāt qa simul seruabāt legalia cū euangelio. Jō hic ꝯsequēter Apl's h iprobat cū dicit. NAM nec glorificatū ⁊c.] Et circa h duo facit. Pūo .n. ostēdit q̄ ministerium noui testamēti absq3 aliqua cōparatiōe excedit ministeriū veteris. Scdo cāz huiꝰ assignat. ibi. SI ENIM QVOD euacuat'.] Dicit ḡ. Dixi q̄ ministeriū iustitie abundat in gl'ia: ⁊ in tm̄ q̄ gloria veteris ministerij nō est dicēda gloria: qa nec glorificatū ⁊c. Qd dupl'r exponitur. Pūmo mō sic. QVIA NEC ⁊c.] .i. illa gl'ia nihil ē i cōparatiōe ad istā noui testamēti: qa illa gl'ia nō ē oibus ministris collata: sz soluz Moysi: ⁊ nō claruit in toto Moyse: sz in pte .i. in facie solum particulariter. Et ideo NEC glorificatū est] .i. nec glorificari dz pp excellētē gloriā .i. cōparatiōe excellētis glorie noui testamēti q̄ abūdat gr̄a vt p eā purificati hoies possent videre nō gloriā hois: sz dei. Scdo mō vt punctet' sic. NEC glorificatū est qd claruit] .q.d. Nam in hac pte .i. in respectu huius nāe particularis qui sumus serui. NON EST glorificatū] .i. nō gloriosum: illud qd claruit in veteri testamēto: ⁊ hoc pp excellentē gloriā q̄ est in nouo: qa illa ē gloria dei patris. Huius aūt cām assignat ꝯsequēter cū dicit. SI ENIM qd euacuat' ⁊c.] Et ē ratio sua talis. Jllud qd dat' vt transeat nihil est in respectu ad illud quod dat' vt semp maneat. Si ḡ testm̄ vetus quod euacuat' tollet .1ᵒ Cor. 13. Cū venerit qd pfectū ē euacuabit' ⁊c. Per gloriā eniz Moysi ministratā saltē p particularē gloriaz cōstat q̄ testamētuz nouū manet: qa hic incboat' ⁊ pficitur in patria. Luc. 21. Celum ⁊ terra transibunt: vba aūt mea non transibunt. ERIT MVLTO MAGIS in gloria eterna] .i. in qua perficietur. Erit inq̄ nobis qui sumus huius ministri.

Non fit cōparatio hic inter Moysem et Apl'z: sz inter ministeriū huiꝰ ⁊ illius.

¶ Jtaq3 cum habeamus huiusmodi spem: multa libertate vtamur: ⁊ nō quēadmodū † Moses ponebat velamen in facie sua: ne intenderent filij israel in finez eius qd abolebatur. Sed obcecati sunt sensus illoꝝ. Nam vsq3 ad diez hodiernum idez velamen in lectiōe veteris testamēti manet: nec tollit' velum: qd per Chr̄m abolet'. Sed ad hunc vsq3 diez: cū legit' Moses: velamē cordibꝰ illoꝝ impositū est. At vbi cōuersi fuerint ad dominū: tollet' velamen. † Dn̄s aūt spūs est. Porro vbi spiritus dn̄i ibi libertas. Nos autē oēs recta facie gloriam domini in speculo repreſentantes: ad eandez imaginem transformamur a gloria in gloriam: tanq̄ a domini spiritu.

Ibidem.

Ioan. 4.

¶ Habentes igit' talem spem multa fiducia vtimur. Et nō sicut Moyses ponebat velamen sup faciez suā vt nō intenderent filij israel in faciem eius qd euacuat': sz obtusi sunt sensus eoꝝ. Vsq3 in hodiernuz diem idipsum vel in lectione veteris testamenti manet nō reuelatū: qd in Chr̄o euacuat': sz vsq3 in hodiernū diem: cū legit' Moyses velamen positū est sup cor eoꝝ. Cum aūt cōuersus fuerit ad deuz auferet' velamen. Dn̄s aūt spūs est. Vbi aūt spiritꝰ domini ibi libertas. Nos vo oēs reuelata facie gloriam domini speculantes in eandez imaginē transformamur a claritate in claritatē tanq̄ a domini spiritu.

Lec. III.

Positis his que ptinēt ad cōmēdationem doni percepti a deo: hic ꝯsequēter ponit ea q̄ ptinent ad cōmēdationē fiducie de ipso dono concepte. Circa hoc aūt duo facit. Pūo ponit fiduciam ex dono cōceptā. Scdo vo cōparat fiduciaz veteris ⁊ noui testamēti. ibi. ET NON sicut Moyses.] Dicit ḡ pmo. Hntes igit' talez spem ex hoc .s. qd nobis dictū ē .i. videndi gloriā dei. Ro. 8. Spe salui facti sumꝰ. Multa fiducia vtimur .i. cōfidēter opamur ea que ptinent ad vsuz huius ministerij ex quo crescit nobis spes. Prouerb. 28ᵒ. Justus quasi leo ꝯfidens absq3 terrore erit. Hiere. 17. Benedictus vir qui confidit in domino.

¶ Consequēter sicut ptulit donuz dono: ita pfert fiduciaz noui testamēti fiducie veteris testamēti cū dicit. ET NON sicut Moyses ⁊c.] Et circa hoc duo facit. Primo pponit factū in veteri testamēto. Scdo exponit. ibi. QVOD euacuat' ⁊c.] Factuz aūt qd pponit legitur Exo. 24. vbi dr̄. Qz Moyses qū loquebatur ad populuz velabat faciē suaz: qa pp̄ter claritatē vultus eius nō poterāt respicere in eū filij israel. Et ideo dicit. ET NON sicut Moyses ⁊c.] .q.d. Dico q̄ vtimur fiducia ⁊ tanta q̄ nō accidit nobis sicut Moyses faciebat eis .s. non velando faciē suaz populo: qa nondum venerat tempus reuelandi claritatē veritatis. Habemus ergo nos fiduciam absq3 velamine.

¶ Consequēter exponit hoc quod dixerat de velamine dicēs. QVOD euacuat' ⁊c.] Velamen enim illud erat obscuritas figuraruz que per Christum euacuata est. Et circa hoc tria facit. Primo enim ponit euacuationem huius velaminis. Secūdo qūo hec euacuatio hz locum in iudeis. ibi. SED OBTVSI ⁊c.] Tertio qūo non habet locuz in ministris noui testamēti. ibi. NOS VERO reuelata ⁊c.] Dicit ergo q̄ Moyses ponebat velamen .s. figure sup faciem suam: qd .s. velamen euacuatur .i. tollitur per Christuz .s. implendo in veritate qd Moyses tradidit in figura: quia eia in figura contingebant illis. Sic eniz Christus per mortē suam remouit velamē de occisiōe agni paschalis. Et ideo statim cum emisit spiritū velum templi scissum ē. Jtē immittēdo spūsscm̄ in corda credentiuz vt intelligerent spiritual'r qd iudei carnal'r intelligunt. Et hoc velamē remouit cū aperuit eis sensum vt intelligerēt scripturas. Luc. vlt°. Qualem autē effectuz habeat in iudeis hec euacuatio ostendit dicens. SED OBTVSI ⁊c.] Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q̄ remotuz ab illis nō fuit in statu infidelitatis. Secūdo ostēdit q̄ remouebitur in eoꝝ conuersione. ibi. CVM autē conuersus fuerit ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo ondit rōne quare h euacuatio nō habet effectum in iudeis. Scdo ex hoc ostendit eos adhuc habere velamen. ibi. SED VSQVE in hodiernū diez ⁊c.] Dicit ergo q̄ euacuat' in his qui crediderūt: sz non quātuz ad iudeos infideles. Et rō huius est: qa obtusi sunt sensus eoꝝ .i. rō eoꝝ hebes est: ⁊ sensus eoꝝ imbecilles ⁊ obtusi sunt: nec possunt videre claritatem diuini luminis .i. diuine veritatis.

Iudei de sic obtusi vsq3 in hodiernum diem.

tis absq velamine figurarum. Et huius rō est: q̄ claudūt oculos vt nō videāt: q̄ velum tēpli scissum ē. Et iō est ex eorum culpa infidelitatis non ex defectu veritatis: q̄ remoto velamine oībus aperiētibus oculos mētis per fidē clarissime manifestaī. Ro.11. Cecitas ex pte cōtingit in israel. Jo.9. In iudiciū veni in hūc mūdū ꝛc. Sic.n. pphetauerat Esa.6.ca° Excecca cor ppli huius ꝛc. Et vere in ipi obtusi sunt sensus eorum vt veritatem nobis manifestatā vsq in hodiernū diē non intelligāt. Sed idipsum velamē qd̄ erat in veteri testamēto an̄q velum tēpli scissum esset in lectiōe veteris testamēti: q̄ nō alr intelligūt illud q̄ ante: q̄ adhuc inituntur figuris vt veritatē nō reuelent.i. nō intelligāt sic velamen dei non figurā: sed veritatē credūt qd̄.s. euacuaī q̄tū ad fideles: ꝛ quātum in se oībus per Chrm.i. in fide Christi: sed in eis nō manet: q̄ nō credunt venisse Chrm.

¶ Cōsequēter cū dicit. SED vsq in hodiernū diē ꝛc.] Ostēdit quō adhuc apud iudeos est velamen q̄tū ad infideles: sed remotū sit p Chrm. Circa qd̄ sciēdum ē q velamē dr̄ apponi alicui dupl'r. Aut quia apponiī rei vise ne possit videri. Aut q̄ appōiī vidēti ne videat: sed iudeis in veteri lege vtroq mō appositū erat velamen. Nam ꝛ corda eorum excecata erāt ne cognoscerent veritatē pp eorum duritiē: ꝛ vetus testm̄ nōdum cōpletū erat: q̄ nōdum veritas venerat. Un̄ in signū huius velamē erat in facie Moysi ꝛ nō in faciebus eorum sed veniēte Christo velamē remotū est a facie Moysi.i. a veteri testō: q̄ iam ipletū est: sed tn̄ nō est remotū a cordibus eorum. Et h̄ ē qd̄ dicit. SED vsq in hodiernū diē].q.d. Amotū ē a fidelibus veteris testamēti velamē. Sed adhuc cū legiī Moyses.i. cum exponiī eis vetus testm̄. Act.15. Moyses a tēporibus antiqs hz in singulis ciuitatibus qui eū pdicent in synagogis ꝛc. VELAMEN].i. cecitas: est positum sup cor eorum. Ro.11. Cecitas ex pte cōtingit ꝛc. Qn̄ autē ꝛ quō remoueī ab eis illud velamen: ostēdit ɔ̄nter cū dicit. CVM aūt cōuersus ꝛc.] Et p̄mo describit modum remouēdi hoc velamen. Scdo rōnem huius reddit.ibi. DOMINVS aūt spūs ꝛc.] Dicit ḡ q illud velamē adhuc ē in eis: sed nō q vetus testm̄ sit velatū: sed q̄ corda eorum velata sunt. Et ideo ad hoc vt remoueaī nihil restat nisi q cōuertantur: ꝛ hoc ē qd̄ dicit. Cum aūt cōuersus fuerit.s. aliqs eorum ad deum per fidē in Christum ex ipa ɔuersione auferetur velamē. Esa.10. Reliquie ɔuertētur ꝛc. Et h̄ idē habetur Ro.11. Et nota q cū ageret de cecitate loquiī in plurali. Unde dicit. SVPER corda eorum.] cum vero logē de cōuersione logī in singulari dicēs. CVM aūt cōuersus] vt ostēdat eorum facilitatē ad malum ꝛ difficultatē ad bonū: quasi pauci cōuertantur. Rō aūt quare cōuertentur ꝛ velamē remouetur h̄ mō est: q̄ deus vult. Posset.n. dicere q velamen illud appositum ē ex p̄cepto dn̄i: ꝛ iō nō pōt remoueri. Sed Apl's ondit q nō solum pōt remoueri: imo q̄ remouetur p eū q est dn̄s. ꝛ h̄ ē qd̄ dī. DOMINVS.n. ꝛc.] Qd̄ potest dupl'r legi. Uno mō vt spūs teneat ex pte subiecti: vt dicat SPIRITVS].i. spūssanctus.s. qui ē auctor legis. EST DOMINVS].i. opeī ex p̄prio libertatis arbitrio. Jo.3. Spūs vbi vult spirat. p̄° Cori.12. Diuidens singulis put vult. VBI autē spiritus dei ibi libertas].q.d. Quia spūs est dn̄s: pōt dare libertatē vt possimus libere vti scriptura veteris testamēti absq velamine. Et iō qui nō hn̄t spm̄scm̄ non pn̄t libere vti. Gal.5. Uos in libertatē vocati estis. p̄a Pe.2. Quasi liberi non q̄si velamē hn̄tes malitie libertatē. Alio mō vt p dn̄m intelligaī Christus: ꝛ tunc legiī sic. Dn̄s.i. Christus est spūalis.i. spūs politus: ꝛ iō vbi ē spūs dn̄i.i. lex Christi spūalr intellecta nō scripta l'ris: sed p fidē cordibus impressa: ibi est libertas ab omni īpedimēto velaminis.

¶ Sciēdum autē q occasione istorum verborum.s. VBI spiritus dn̄i ibi libertas. Jt illorum.s. iusto lex nō est posita: aliqui erronee dixerūt q viri spūales nō obligāī p̄ceptis legis diuine. Sed h̄ est falsum. nam p̄cepta dei sunt regl'a volūtatis humane. Nullus aūt hō est nec ēt angelus cuius volūtatē nō oporteat regulari ꝛ dirigi lege diuina. Un̄ impōle ē aliquē hoiem p̄ceptis dei nō subdi. Hoc aūt qd̄ dī: iusto lex non ē posita. exponiī.i. pp̄ter iustos qui interiori hītu mouēī ad ea q̄ lex dei p̄cipit: lex nō est posita: sed pp iniustos: nō gn̄ ēt iusti ad eā teneantur. Et silr vbi spūs dn̄i ibi libertas intelligiī: q̄ liber est qui ē cā sui. seruus aūt ē cā dn̄i: quicūqs ḡ agit ex seipso libere agit: qui vero ex alio motus non agit libere. Ille ḡ qui vitat mala nō q̄ mala: sed pp mādatum dn̄i nō ē liber: sed qui vitat mala q̄ mala: est liber. Hoc āt facit spūssanctus q mētem interius pficit p bonū habitū: vt sic ex amore caueat ac si p̄ciperet lex diuina: ꝛ ideo dī liber: nō quin subdaī legi diuine: sed q̄ ex bono hītu inclinaī ad hoc faciēdum qd̄ lex diuina ordinat.

Nemo spūalis ē obligatus legi diuine.

Euitēs mala pp mandatū dei nō ē liber sed euitēs mala: quia mala ille liber est.

¶ Deinde cū dicit. NOS vero oēs ꝛc.] Ostēdit quō Christi fideles sunt oīno liberi ab h̄ velamie. Dicit ḡ. Dico q ab illis auferī velamē hoc cum aliqs cōuersus fuerit sicut nos: nō aliqs: sed oēs qui sumus christi fideles. Luc.8. Uobis datū est ꝛc. REVELATA FACIE] non hn̄tes velamē supra cor sicut illi: ꝛ itelligiī p faciem cor seu mens: q̄ sicut p facie videt q̄s corporalr ita p mentē spūalr. ps. Reuela oculos meos ꝛc. GLORIAM DOMINI] non Moysi. Gloria.n. signat claritatē vt dicit Augu. Judei aūt videbāt quādā gl'iā in facie Moysi ex h̄ q locutus ē cū deo: sed hec gl'ia ē ipfecta: q̄ nō est claritas: ex q̄ ipse deus ē gloriosus: ꝛ h̄ ē cognoscē ipm deū. Uel GLORIAM dn̄i].i. filium dei. Prou.10. Gl'ia pr̄is filius sapiēs ꝛc. Speculantes non sumiī hic a specula: sed a speculo.i. ipm deū gloriosum cognoscētes per speculum rōnis: in qua est q̄dā imago ipsius: ꝛ h̄ speculamur qn̄ hō ex ɔsideratiōe suiipsius assurgit i cognitionē aliquā de deo transformeī. Cum.n. oīs cognitio fit p assimilationē cognoscētis ad cognitū: opꝫ q qui vident aliq̄ mō transformētur in deū. Et siq̄dē pfecte vident: pfecte transformanī. sicut beati in pr̄ia p fruitionis vnionē. p̄° Jo.3. Cum aūt apparuerit ꝛc. Si vero impfecte: impfecte: sicut hic p fidē. p̄° Cor.13. Uidemus nunc p speculum ꝛ in enigmate. Et ideo dicit. IN EADEM imaginē].i. sicut videmus. Trāsformamur inq̄ A CLARITATE in claritatē] in q̄ distinguit triplicē gradum cognitionis in discipulis Christi. Primus est a claritate cognitiōis n̄alis in claritatē cognitiōis fidei. Scds ē a claritate cognitiōis veteris testamēti in claritatē cognitionis grē noui testamēti. Tertius ē a claritate cognitionis n̄alis ꝛ veteris ꝛ noui testamēti in claritatē visionis eterne. Infra.4. L3 is qui foris est ꝛc. Sed vnde est hoc? Non ex l'ra legis sed tanq̄ a spiritu dn̄i. Roma.8. Quicūqs spiritu dei aguntur. ps. Spiritus tuus bonus deducet ꝛc.

Claritas cognitionis n̄alis i claritatem fidei / veteris testamēti noui testamenti vt vsqs in claritatem visionis eterne.

Cap. IIII.

Ropterea cū ministerium hoc habeamus: vt nostri misertus ē deus: haud degeneramus: sed reiecimus occultamēta dedecoris: nō versantes p astutiam: neqs dolo tractātes vbū dei: sed manifestatione veritatis: cōmēdantes nosipsos apud oēm conscientiam hoium in conspectu dei.

Ideo

Ideo habentes hanc administrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus: non deficimus sed abdicamus occulta dedecoris: non ambulantes in astutia: neque adulterantes verbum dei: sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo.

Ostensa dignitate ministerii novi testamenti: hic consequenter Apostolus determinat de usu ministerii. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit usum huius ministerii quantum ad agendum bona. Secundo quantum ad tolerandum mala pacienter ibi. HABEMUS autem thesaurum etc. Circa primum duo facit. Primo ponit huius ministerii [illegible]. Secundo obviat [illegible] ibi. QVOD si etc. [illegible] ministerii [illegible] Cor. 4. [illegible] Ro. 11. [illegible] Apostolus ministerium [illegible] misericordiam [illegible] quod misericordiam [illegible] consecuti sumus a deo. [illegible]

Consequenter cum dicit. NON deficimus etc. Describit usum huius ministerii esse circa bona agenda: et hoc quantum ad tria. Primo quantum ad vitationem malorum. Secundo [illegible] ibi. IN MANIFESTATIONE etc. [illegible] mala in usu huius ministerii [illegible] quantum ad doctrinam. [illegible] quantum ad intentionem. [illegible] mala opera [illegible] bona intentione perficere [illegible] mala. In operatione autem vitatur malum in adversitate [illegible] mala sustinendo [illegible] NON deficimus [illegible] Gal. 6. Bonum autem facientes non deficiamus [illegible] Cor. [illegible] Cum infirmor tunc fortior sum et potens. Vitatur etiam in prosperitate [illegible] utendo eis que prospere succedunt et ideo dicit. SED abdicamus occulta dedecoris, idest removemus a nobis que homines turpem et dedecorosum faciunt, scilicet immunda et turpia que occulta non solum manifesta. Jac. [illegible] Abiicientes omnem immundiciam. Eph. 5. Que in occulto ab eis fiunt turpe etc. In intentione autem vitatur malum vite [illegible] in intentione recta et quantum ad hoc dicit. Non ambulantes in astucia, idest in astutia et simulatione et hypocrisi: quod faciunt pseudo qui aliud pretendunt exterius et aliud gerunt [illegible] in corde. Job 36. Simulatores et callidi provocant iram dei. In doctrina autem vitatur malum quia verbum domini de [illegible] non proponitur: et quantum ad hoc dicit. NON adulterantes verbum. Quod dupliciter exponitur: ut supra 2. Et primo non permiscentes doctrine Christi falsam doctrinam quod faciebant pseudo: dicentes legalia debere servari cum euangelio. Secundo non predicantes propter lucrum vel gloriam propriam. Et istorum primus est impius. Secundus mercenarius. Sed qui vere predicat et propter gloriam dei est pastor. Unde Augu. Pastor est amandus: lupus vitandus: sed mercenarius ad tempus tolerandus. Sed quia non sufficit ad perfectam iustitiam solum vitare mala: sed requiritur operatio bona, ideo consequenter subiungit de operatione bonorum in ipso usu huius ministerii. Et ponit triplex bonum quod facit contra triplex malum. Primum bonum est contra malum doctrine. Secundum contra malum operationis. Tertium contra malum intentionis. Contra malum doctrine quod dicit vitari facit bonum manifeste veritatis. Et quantum ad hoc dicit. IN MANIFESTATIONE veritatis, idest quia non deficimus [illegible] veritatem: sed virtutes malis ambulantibus et proficimus in manifestatione veritatis, idest veritatem puram manifestamus. Jo. 18. Ad hoc natus sum ut testimonium perhibeam veritati. Eccl. 24. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Contra malum operationis faciunt bona opera et quantum ad hoc dicit. COMMENDANTES nos etc. Et hoc non facimus dicendo de nobis bona quia non de facili creditur ei qui seipsum commendat: sed operando bona quia talia opera facimus ut ex ipsis operibus reddamus nosmetipsos commendabiles ad omnem conscientiam hominum. 1. Pe. 2. Conversationem vestram inter gentes etc. Contra malum intentionis facimus bonum reddendo nos commendabiles non solum AD OMNEM conscientiam hominum: sed etiam coram deo qui intuetur corda. 2. Cor. 10. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est etc. Ro. 12. Providentes bona non solum coram etc. Et secundum Aug. in Glo. Apostolus implet in hoc mandatum domini. Mat. 5. Sic luceat etc. Jo. [illegible] Attendite ne iustitiam etc. Primum in hoc quod dicit. COMMENDANTES nos etc. Secundum vero in hoc quod dicit. CORAM deo. Ro. 2. Non enim qui in manifesto etc. Vel potest totum hoc magis secundum continuationes littere legi sic: ut dicatur. Ideo habentes hanc ministrationem iuxta quod etc. NON deficimus scilicet a bono operando sed abdicamus etc. Et ulterius non deficimus in manifestatione veritatis, servato tamen eodem modo exponendi hanc in prima lectura.

Quod si adhuc velatum est euangelium nostrum: in his qui pereunt velatum est. In quibus deus huius seculi excecavit sensus incredulorum: ne illucesceret illis lumen Euangelii glorie Christi: qui est imago dei. Non enim nosipsos predicamus: sed Christum Jesum dominum: nos autem servos vestros per Jesum. Quoniam deus qui iussit e tenebris lucem illucescere: qui luxit in cordibus nostris ad illuminationem cognitionis glorie dei in facie Jesu Christi. Esa. 6. Joan. 12.

Quod si etiam opertum est euangelium nostrum in his qui pereunt est opertum in quibus deus huius seculi excecavit mentes infidelium: ut non fulgeat illuminatio euangelii glorie Christi qui est imago dei. Non enim nosmetipsos predicamus: sed Jesum Christum dominum nostrum. Nos autem servos vestros per Jesum: quoniam deus qui dixit de tenebris lucem splendescere: ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis dei in facie Christi Jesu. Lec. II.

Hic consequenter Apostolus respondet cuidam tacite obiectioni. Posset enim dici sibi ab aliquo tu dicis quod non deficis in manifestatione veritatis Christi: sed hoc non videtur quia multi contradicunt tibi. Huic ergo questioni respondet. Et circa hoc duo facit. Primo enim respondet questioni predicte. Secundo excludit quoddam dubium quod videtur ex responsione sua sequi ibi. NON enim nosmetipsos etc. Circa primum tria facit. Primo ostendit quibus occultatur veritas Christi. 2° occultationis causam assignat ibi. IN QVIBVS deus huius seculi. 3° ostendit quod hoc non est ex defectu veritatis euangelii ut occultetur ibi. VT NON fulgeat etc. Dicit ergo. Dixi quod non deficimus in manifestatione: quod idest sed SI EVANGELIVM nostrum: idest quod nos predicamus EST OPERTVM idest occultum: non est opertum omnibus sed illis tantum qui pereunt scilicet prebendo impedimentum ne eis manifestetur. 1 Cor. primo. Verbum crucis pereuntibus stultitia est etc. Causa ergo huius occultationis est non ex parte euangelii: sed propter eorum culpam et maliciam. Et hoc est quod subdit. In quibus DEVS huius seculi etc. Et hoc potest exponi tribus modis. Primo modo sic.

Adulterant verbum domini per falsam doctrinam et propter lucrum vel gloriam propriam.

Bonum contra malum doctrine, operationis et intentionis.

De⁹ hui⁹ secli p deū vero/ p diabolū: et p q̄cumq; obie ctum diuersum.

DEVS huius seculi] .i. De⁹ q est dñs hui⁹ seculi et oium rer creatiōe et nō iuxta illud. ps. Dñi est terra et plenitudo eius. EXCECAVIT mētē īfideliū] nō īducēdo maliciā sz merito: imo de merito pcedētiū pctōr [illegible] trahēdo gr̄am. Esa. 6. Excecat cor ppli huius rc̄. Un̄ et pcedentia peccata īsinuat cū dicit. Infideliū q̄si infidelitas eor fuerit cā hui⁹ excecationis. Scd̄o mō sic. DEVS hui⁹ seculi] .i. diabolus q dr̄ deus hui⁹ seculi .i. secularīter viuētiū nō creatiōe sz imitatiōe q̄ seculares eū imitanf. Sap. 2. Imitanf eū q sunt rc̄. Et h̄ excecat suggerēdo/trahēdo/et iclinādo ad pctā. Et sic q̄si [illegible] sunt in pctis opianf in tenebris pctōr ne videant. Eph̄. 4. Tenebris obscuratū hūtes itellm̄ rc̄. Tertio mō sic. De⁹ hz rōnē vltimi finis et cōplementū deside riorū totius creature. Un̄ gegd aliqs sibi p fine vltio cōstituit in quo eius desideriū quiescit pōt dici deus illius. Un̄ cū habes pro fine delitias tūc delitie dicitur deus tuus. Silr̄ etiam si voluptates carnis vel honores. Et tūc exponif sic. DEVS huius seculi] .i. illud qd̄ hoies seculariter viuentes sibi pro fine cōstituūt vt pu ta voluptates vel diuitie et hm̄ō. Et h̄ DEVS excecat mētes [illegible] impedit ne hoies lumen gratie hic et glorie in futuro videre possint. ps. Supcecidit ignis .s. concupiscētie vt nō viderēt solē. Sic ergo excecatio infideliū nō est ex pte euāgelij: sz ex culpa īfideliū. Et iō subdit. VT NON fulgeat rc̄.] Ubi sciēdū est q de⁹ pr̄ est fons totius⁹ lumis. p̄ Jo. p̄. Deus lux est et tenebre i eo rc̄. Ex hoc aūt fontanoso lumine deriuaf imago hui⁹ luminis .i. fili⁹ v̄bū dei. Heb. p̄. Qui cum sit splēdor rc̄. Hic ḡ splēdor glie ımago fontanoſi lucis carnē nr̄am accepit et multa gloriosa et diuina in h̄ mūdo opera fecit. Declaratio igif huius lucis est euāgeliū vr̄m et euangeliū dr̄ notitia claritatis Chr̄i que qdē notitia virtutez hz illuminatiuaz. Sap. 6. Clara est et q̄ nūq̄ marcescit sapia rc̄. Et qdē q̄tū est de se in oib⁹ refulget et oēs illuminat: sed illi q hūt impedimētū nō illuminanf. Et hoc est qd̄ dicit. IDEO excecauit mētes īfideliū: ppt̄ nō effulgeat in eis .i. in mētib⁹ īfideliū lz in se effulgēs sit illuminatio euāgelij illuminatiua qd̄ qdem est illuminās q̄a est glia Chr̄i .i. claritas. Jo. p̄. Uidimus gloriā rc̄. Que qdē glia puenit Christo ex q̄ est imago dei. Col. p̄. Qui est imago inuisibilis dei. Nota hz Glo. Q̄ Chr̄s pfectissima imago dei est. Nā ad h̄ q aliqd perfecte sit imago alicui⁹ tria regrūtur: et hec tria pfecte sunt in Chr̄o. Primū est similitudo. Scd̄z ē origo. Tertiū ē pfecta eq̄litas. Si .n. iter imaginē et eū cuius est imago eēt dissilitudo et vnū nō oriretur ex alio: silr̄ etiā si nō sit eq̄litas pfecta que est h̄m eādē nāz nō eēt ibi pfecta rō imagis. Nā silitudo regis in denario nō pfecte dr̄ imago regis: q̄a deest ibi eq̄litas h̄m eādem nām: sz silitudo regis in filio dr̄ pfecta imago regis: q̄ sunt ibi illa tria que dicta sūt. Cū ḡ ista tria sint i Chr̄o filio dei: q̄a .s. similis patri oritur a patre: et equalis est patri maxime et perfecte dicitur imago dei.

Ad pfectam imaginē tria regrunt / silitudo/origo/et equalitas.

¶ Cōsequēter cū dicit. NON .n. nosmetipsos rc̄.] Remouet Apl̄s qddā dubiū. Possēt .n. aliqs ꝯ pdicta dicere Aplo. Supra dixisti euāgeliū vr̄m eē opertum nō dicis euāgeliū Chr̄i illuminare. Si ḡ dcf q euāgelium Chr̄i sit illuminās nō pōt hic seq q opertū sit euāgeliū vestrū. Et iō ad h̄ remouēdū duo facit. Primo ondit q idē est euāgeliū suū et Christi. Scd̄o ondit vn̄ sit q euāgeliū suū sit illuminatiuū ibi. QVONIAM deus q dixit rc̄.] Dicit ḡ p̄. Dico q manifestatio claritatis Chr̄i ē euāgeliū Chr̄i et nr̄m. Nr̄m qdē tn̄ q̄ p nos pdicatur: Chr̄i v̄o tn̄ q̄ in ipso euāgelio pdicatur. Et h̄ est q non pdicamus nosmetipsos .i. nō [illegible] nos .i. ad laudē vel lucrū nr̄m querimus pdicationez nostrā: sz ad Chr̄m totū referimus et laudē ei⁹. p̄ Cor. p̄. Nos aūt pdicamus Chr̄m rc̄. ps. Q̄ [illegible] pdicatiōes meas nō [illegible] in [illegible] rc̄. SED Jesū dñm nr̄m: nos aūt seruos v̄ros per Jesū .q.d. Jesū pdicamus vt DOMINVM: nos aūt vt seruos. Et hui⁹ rō ē q̄a pncipaliter q̄rimus laudē Chr̄i et nō nr̄az. Nā seruus est q est pp voluntatē dñi. Et idē est q minister ecclie qui non querit honorem [illegible] voluntatem subditorum [illegible] dicitur verus rector: sed tyrānus. Nam quicūq; bn̄ regit debet esse sicut seruus querēs nō honorē et voluntatem subditorum. Gen. xv. Maior seruiet minori. p̄ Cor. [illegible] Cum essem liber omnium vestrum me seruum feci.

¶ Cōsequēter cū dicit. QVONIAM de⁹ qui dixit rc̄.] Ondit vn̄ euāgeliū suū hz virtutē illuminatiuā. Ubi [illegible] ordinē pcedēdi seruatū ab Aplo q talis ē. Nos [illegible] qn̄ .s. anteq̄ cōuersi essemus ad Chr̄m eramus tenebrosi sicut et vos et alij sicut hodie nō fulget claritas glorie Chr̄i. Nūc v̄o postq̄ Chr̄s vocauit nos per gr̄am [illegible] ad se tenebre [illegible] remote sunt a nobis et iā fulget in nobis virtus glie claritatis Chr̄i: et [illegible] refulgerūt [illegible] [illegible] q nō solū illuminaremur ad h̄ q videre possemus sed etiā q alios illuminaremus. Ex ipsa ḡ gr̄a habundanti refulgētie claritatis glie Chr̄i in nos hz euāgeliū nostrū virtutē illuminatiuā. Et h̄ est qd̄ dicit. Dico q ideo illuminat euāgeliū nr̄m q̄a deus qui dixit .s. [illegible] cepto solo fecit LVCEM splēdescere] qd̄ fuit in sepa ratiōe elemētorū: quādo chaos tenebrosū illuminauit per lucē quā fecit. Gen. p̄. Dixit fiat lux rc̄. Eccle. [illegible] Ego feci vt in celis oriref lux rc̄. Ipse idē de⁹ illuxit in cordibus .i. in mētib⁹ nostris prius tenebrosis p absentiā luminis glie et obscuritates peccati. Luc. p̄. Illuminare his qui in tenebris rc̄. Illuxit inq̄ nō solū vt nos illuminaremur sed ad illuminationē .i. vt et alios illuminemus. Eph̄. [illegible] Mihi oium sanctorū minimo data est rc̄. Math. 5. Uos estis lux rc̄. AD ILLVMINATIONEM] [illegible] SCIENTIE] .i. vt faciamus alios scire. Dico CLARITATIS dei] .i. clare diuine visiōis. IN FACIE Jesu Chr̄i.] glo. p Jesum Chr̄m q est facies patris q̄a sine ipso nō cognoscif pr̄: sed melius dr̄ sic. Ad illuminationē scientie claritatis dei q̄ qdē claritas fulget in facie Christi Jesu .i. vt per ipsum gloriam et claritatē cognoscatur Christus Jesus .q.d. In summa ad hoc deus illuxit nobis ad illuminationem: vt ex h̄ Jesus Christus cognoscaf et predicetur gentibus.

¶ Habemus aūt thesaurū hūc in testaceis vasculis: vt virtutis eminētia sit dei: et nō ex nobis: oī in oibus pmimur: at nō angustiamur: laboramus: at nō destituimur: psequutionē patimur: at nō in ea deserimur: deijcimur: at non perim⁹: semp mortificationē dñi Jesu in corpore circunferentes: vt et vita Jesu in corpe nostro manifestef.

¶ Habemus aūt thesaurū istū in vasis fictilibus. vt sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis. In oibus tribulationē patimur: sed nō angustiamur. Apoiamur sed nō destituimur. Persecutionē patimur: sz nō derelinquimur. Humiliamur: sz nō ꝯfundimur. Deijcimur: sed non perimus. Semp mortificationē Jesu Christi in corpore nostro

Euāgeliū est Chr̄i et nr̄m.

circunferentes: vt ꝛ vita Jesu manifestet in cordibus nostris. Lec. III.

Supra tractauit de vsu ministerij noui testamēti q̄tū ad bona agenda: hic ꝯr̄ter tractat de vsu eius q̄tū ad tolerātiā maloꝝ. Et circa h̄ duo facit. p̄.n. ostēdit tolerātiā maloꝝ q̄ patiebanť. 2° vo h̄ manifestat ibi. SEMPER .n. nos q viuimus ꝛč. ¶ Circa p̄m tria facit. p̄ ponit cām: q̄re tribulationibus exponanť a deo. 2° ondit ꝙ in istis tribulatiōib⁹ patiēter se hēant ibi. IN OMNIBVS tribulationē patimur ꝛč. ¶ 3° vo rōnē huius patiētie assignat ibi. SEMPER mortificatiōnē Jesu ꝛč. ¶ Dicit g̃. De⁹ illuxit mētib⁹ nr̄is ad illuminationē alioꝝ: q̄ q̄dē lux est maximus thesaurus. Sap. 7. Infinit⁹ .n. thesaurus ꝛč. Esa. 33. Diuitie salutis sapia ꝛč. Istū aūt maximū thesauꝝ nō habemus in p̄cioso loco: s3 in re vili ꝛ fictili: ꝛ rō hu⁹ est: vt .s. deo efficacia eius tribuať. Et h̄ est qd̄ dicit. HABEMVS thesaurū istū ¶ .i. lucē illā qua alios illuminamus IN VASIS fictilib⁹ ¶ .i. in corpore fragili ꝛ vili. ps. Ipse cognouit figmētū nr̄m. Hiere. 18. Sicut lutū in manu figuli sic ꝛ in manu ꝛč. Esa. 64. Et nunc dn̄e pr̄ nr̄ es tu: nos vo lutū. Ideo habemus in vasis fictilib⁹ VT SVBLIMITAS ¶ istı⁹ lucis SIT VIRTVTIS dei ¶ .i. deo attribuať ET NON ex nobis ¶ credať eē. Nā3 si essem⁹ diuites: si potētes: si nobiles s̄m carnē: q̄cq̄d magnum faceremus nō deo: s3 nobis ipsis attribueretť. Nūc vo q2 pauperes ꝛ ꝯtēptibiles sumus h̄ sublimitas deo ꝛ nō nobis attribuit. Et iō vult nos deus cōtēptui hēi ꝛ tribulationibus exponi. Deut. 32. Ne dicerēt manus nostra excelsa ꝛč. Et p̄e Coꝛ. p̄. Ut non glieť ois caro ꝛč. Sap. 12. Misisti antecessores tuos ne dicerēt ꝛč.

¶ Cōsequēter cum dicit. IN OMNIBVS tribulationibus ꝛč. ¶ Ondit eoꝝ patiētiā in his q̄ patiunť. Et circa hoc duo facit. p̄ ostendit mala que patiunť in gn̄ali. 2° enumerat ea in sp̄ali ibi. APORIAMVR ꝛč. ¶ Dicit g̃. Uere habemus hūc thesaurum in vasis fictilib⁹: q2 in oīb⁹ tribulationē patimur. q.d. Nullus modus tribulādi deest nobis. Act. 14. Per multas tribulatiōes ꝛč. Nec mirū: q2 vt dr̄ Luc. vlti. Oportuit Chrm pati: ꝛ sic intrare ꝛč. Et l3 sic tribulemur: non tn̄ angustiamur. Et loqtur ad sil̄itudinē viatoris qui qn̄ nō p3 ei via q̄ exeat de aliquo arto loco angustiať. q.d. Doies q soli in mūdo ꝯfidūt angustianť si vndiq3 a mundo tribulanť: q2 nō p3 eis via remedij cū nō sperēt nisi de mūdo. S3 nos l3 tribulamur in mūdo: quia tn̄ ꝯfidimus de deo ꝛ speramus in Chro patet nobis via euasionis ꝛ auxilij a deo. ꝛ ideo non angustiamur.

¶ Cōsequēter cū dicit. APORIAMVR ꝛč. ¶ Enumerat tribulatiōes in sp̄ali. Sūt aūt q̄tuor in qb⁹ hoies ꝯsueuerūt tribulari: ꝛ in istis tribulati sunt Apl̄i .s. in rebus exteriorib⁹. in q̄etudine status. in lesiōe fame: ꝛ in afflictiōe ppria corporis. Quātū g̃ ad p̄mū dič. APORIAMVR ¶ .i. depauperamur. Aporos .n. grece latine dicit pauper. q.d. Adeo pauperes sumus vt necessaria desint. p̄e Coꝛ. 4. Usq3 in hāc horam esurimus ꝛč. SED NON destituimur ¶ a deo qui est thesaurus nr̄. Diuitie eni nō querunť pp̄ se: sed pp̄ sufficientiā vite. Un̄ homines qui sine dei auxilio ꝛ spe sunt si careāt diuitijs destituunť: sed qui solū de deo ꝯfidūt ꝛ sperāt quantūcūq3 aporianť nō destituunť. infra. 6. Tāq̄ nihil habētes ꝛ omnia possidentes. Sed nec sufficit: imo cum h̄ inq̄etamur. PERSECVTIONEM patimur ¶ .s. de loco ad locū. Mat. 24. Persequētur vos. SED nō relinquimur ¶ a deo quin p̄beat auxiliū. Deu. vlti. Nō te desedes. ps. Sperēt in te qui nouerūt te ꝛč. S3 ꝛ cum h̄ ledimur in fama: q2 HVMILIAMVR ¶ .i. ꝯtēnimur ꝛ pro nihilo reputamur. Jo. 16. Uenit hora vt ois q interficit vos ꝛč. Mat. 5. Beati eritis ꝛč. S3 q2 qn̄ quis ꝯtēnitur ꝛ cā ꝯtēptus subest: ille qui ꝯtēnitur cōfusionē incurrit: qn̄ vo causa nō subest nō ꝯfundiť: ꝛ istis non suberat cā ꝯtēptus: ideo dicit. NON ꝯfundimur ¶ .q.d. Quia nō subest cā nō curamus. ps. In te dn̄e speraui non ꝯfundar ꝛč. S3 q̄si hec pauca sint addit ad tribulationis exaggerationē dicēs. DEIICIMVR ¶ ad mortis pericula. SED nō perimus ¶ .i. a bono nō cessamus: vl nō perimus q2 deus sustētat nos. Job. 11. Cū te ꝯsumptū putaueris ꝛč. p̄e Coꝛ. 4°. Tāq̄ purgamēta huius mūdi ꝛč. ps. Estimati sumus sicut oues ꝛč.

¶ Consequēter cū dicit. SEMPER mortificationē ꝛč. ¶ Subdit rōnē huius patiētie. Circa qd̄ sciēdū ꝙ in Christo talis fuit processus. Nā a p̄ncipio sue ꝯceptionis carnem hūit passibilē: ꝛ passus mortuus fuerat: tn̄ interius viuebat sp̄uali vita. Post resurrectionem vo illa sp̄ualis ꝛ gloriosa vita vsq3 ad corpus deriuata ē: ꝛ factū est ipm corpus gloriosū ꝛ imortale: q2 Chrus⁹ resurgens ex mortuis iā nō moriť ꝛč. Unde ex hoc accipit duplex stat⁹ in corpore Chri .s. mortis ꝛ glie. Et iō dicit. ꝙ ideo pericula mortis ꝛ passiōes patiēter sustinemus vt perueniamus ad gliosā vitā. Et hoc est qd̄ dicit. Ita sustinemus semp .i. in oibus ꝛ vbiq3 mortificationē Jesu .i. ppter Jesum vel ad sil̄itudinē mortis Jesu. Gal. vlt. Stigmata dn̄i Jesu ꝛč. Quia pp̄ veritatē passi sumus sicut ꝛ Jesus. In corpore nr̄o nō solū in mēte. ps. Propter te mortificamur tota die. VT VITA Jesu ¶ .i. vita glie quā Jesus dat: vel vita glorie ad quā Jesus p passiōes peruenit. Luc. 24. Nōne oportuit Chrm pati ꝛ ita intrare in gliā .i. manifeste appeat eius inimicis. Dicit g̃ in futura .s. resurrectiōe vel etiā nunc vita glie in cordibus nostris nō solū in aiabus. Judi. 7. Fractis lagunculis apparuerūt lucerne. Et ideo dicit Ambro. Nō timebat mori pp̄ resurrectiōes promissam. Circūferentes .i. vbiq3 portantes ꝛ sustinētes: q2 quocūq3 eamus patimur ꝛ nō cedimus. Et hoc ideo vt vita Jesu que latet nunc in corde nr̄o in corporibus nostris manifestetur: quando .s. reformabit corpus humilitatis nostre ꝛč. Philip. 3° Col. 3°. Mortui estis ꝛ vita vestra ꝛč. scde Thimo. 2°. Si cōmortui sumus ꝛ conuiuemus.

¶ Semper .n. nos qui viuimus: in mortem tradimur ppter Jesum: vt ꝛ vita Jesu manifesteť in mortali carne nostra. Itaq3 mors qdē in nobis agit: vita vo in vobis. Ceterū cū habeamus eundem spiritū fidei: iuxta illud qd̄ scriptū est. ✝ Credidi: ꝛ ideo loquutus sum: ꝛ nos credimus: quapropter ꝛ loqmur: scientes qd̄ qui suscitauit dn̄m Jesum: nos quoq3 per Jesum suscitabit: ꝛ constituet vobiscum. Nam omnia propter vos: vt beneficium quod exundauit: pluribus gratias agētibus: exuberet in gloriam dei. Psal. 115.

¶ Semp .n. nos qui viuimus in mortē tradimur pp̄ Jesum: vt ꝛ vita Jesu manifesteť in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operať: vita aūt in vobis. Hn̄tes autē eūdē sp̄m fidei sicut scriptū est. Credidi pp̄ qd̄ locutus sū. ꝛ nos credidimus p-

Quatuor sūt in qbus boni tribulāť .s. exterioribus rebus in q̄etudine stat⁹ in lesiōe fame in afflictiōe propria corporis.

Status Chri duplex: mortis ꝛ glorie.

pter qd̄ ⁊ loquimur: sciētes qm̄ suscitauit Jesum. ⁊ nos cū Jesu suscitabit ⁊ constituet vobiscū. Omnia enim ꝑpter vos vt grā abundans per multos in gratiarū actione abūdet in gloriā dei. Lec. IIII.

Posita patientia Aplo͞r in malis ⁊ eā patientie ostensa. hic Aplus ꝯsiter manifestat ea. ⁊ ꝑmo manifestat id qd̄ dixit de spe glīe. 2° vero id qd̄ dixit de sua patiētia ibi. PROPTER qd̄ nō deficim⁹ ⁊c.] Circa ꝑmū duo facit. Primo manifestat spē glīe quā hꝫ. Scd̄o ondit vn̄ hec spes sibi ꝑueniat ibi. HABENTES aūt eūdē ⁊c.] Circa ꝑmū tria facit. Primo ondit quō mortificationē Jesu in corpore suo portet. Scd̄o vero manifestat quō portet vitā Jesu ibi. VT ET vita ⁊c.] Tertio manifestat qd ex hoc sibi ⁊ alijs prouemat ibi. ERGO mors ⁊c.] Dicit ḡ p°. Dico qꝫ portam⁹ mortificationē in corporib⁹ nostris nō qꝫ moriamur: sed qz nos q̄ viuimus corporali vita vel virtutib⁹ semꝑ tradimur in mortē vel in pericula mortis. Et hoc quidē ꝑpter Jesum. ps. Estimati sum⁹ sicut oues ⁊c. Qualiter aūt vitā Jesu portemus in corpore exponit subdens: ita. s. vt vita Jesu imortalis ⁊ impassibilis manifestetur in carne nostra nunc mortali: ita vt caro nostra mortalis recipiat imortalitatē in resurrectiōe. p° Cor. 14. Opꝫ autē mortale hoc induere ⁊c. Sed ex hoc qd prouemat subdit dicēs. ERGO mors operatur] .i. ꝑficet effectū suū IN NOS.] Vita aūt. s. ꝑsens operat̄ in vobis: qz estis in ꝓsperitate. iuxta illud p° Cor. 4°. Nos stulti ⁊c. Ut mors operet̄ in nobis magnū bonū. s. cōsecutionē vite spūalis: sed VITA] terrena quā amat operat̄ IN VOBIS] magnū malū. s. mortem eternam. Prouer. 10. Opus iusti ad vitam ⁊c. Jo. 12. Qui amat aīam suam in hoc mūdo ⁊c. Uel aliter. Duo fuerūt in Chō: mors corporalis ⁊ vita spūalis. Dicit itaqꝫ. ERGO mors ⁊c.] q. d. Jn nobis nō solū vita spūalis operat̄ inquātū uiuimus spūaliter: sed etiā mors opat̄. idest ꝑpter spem resurrectiōis ⁊ ꝓpter amorē Christi vestigia mortis Chri in nobis apparēt inquātū passionib⁹ mortis exponimur. ps. Propter te mortificamur tota die: sed in vobis opat̄ solū vita Christi per quā fides plantat̄ in vobis ⁊ vita spūalis. Un̄ aūt ꝑueniat Apostolo hec spes certitudīs subdit dicens. HABENTES autē ⁊c.] Et circa hoc duo facit. Prio ponit cām certitudinis. Scd̄o ꝯcludit ipsā certitudinem ibi. SCIENTES qm̄ qui ⁊c.] Cā aūt huius certitudinis ē spūs infundēs fidē in cordib⁹ eo͞r. Unde p° ponit cām hanc. Scd̄o vero manifestat eā per exēplum ibi. SICVT scriptū est ⁊c.] Dicit ḡ ex hoc speramus ⁊ non deficimus: qz sumus hn̄tes eūdem spūm fidei quē antiqui habuerunt: qz lꝫ tempora mutata sint: spūs tn̄ ⁊ fides non est mutata: nisi qꝫ illi credebāt Chrm̄ ventu͞r ⁊ passurum: nos aūt credimus ipm̄ venisse ⁊ passum fuisse. Et hic spūs est spūssctūs qui est spūs fidei. p° Cor. 12. Hec aūt oīa operat̄ vnus atqꝫ idē spūs ⁊c. Et ibidem. Alteri fides in eodē spiritu. Hūc ergo spirm̄ hn̄tes quē antiq habuerūt facimus eadē que illi ⁊ credimus. Illi autē quid fecerint dicit. ps. CREDIDI] .s. deo ⁊ perfecte. Et hoc oēs antiqui fecerūt. Heb. 11. Hi oēs testimonio fidei ⁊c. PROPTER qd̄] .s. credidi LOCVTVS sum] .i. cōfessus in fide. Ro. 10. Corde credit̄ ad iustitiam ⁊c. Qd̄ etiā nos facimus: qz nos ꝑpter hoc qꝫ credimus loquimur ⁊ ꝯfitemur fidē ⁊ ꝑdicamus. Act. 4. Nō. n. possumus q̄ vidimus ⁊ audimus nō loq. Spūs ḡ scūs est cā huius certitudīs. Ultimo ḡ ꝯcludit ꝯnē. sꝫ etiā. s. ipsā certitudinē. Et p° de salute ꝓpria. Scd̄o de salute alio͞r ibi. ET CONSTITVET vobiscū ⁊c.] Dic̄ ḡ. SCIENTES] .i. certā sciā hn̄tes QVONIAM q suscitauit Jesū] .i. deus pr̄ vel tota trinitas ⁊ nos cum Jesu suscitabit: vt. s. sumamus eādē glīā cū Jesu: qz cū simus mēbra ei⁹ debem⁹ eē cū capite. Jo. 17. Uolo pr̄ vt vbi ego sum illic sit ⁊ minister me⁹ ⁊c. Ro. 8. Qui suscitauit dn̄m Jesū a mortuis suscitabit ⁊c. Et nō solū sum certus de salute nr̄a: sꝫ etiā de vestra: qz CONSTITVET nos vobiscū] .i. sil̄ erimus: qz sic nos sumus mēbra Chri ita ⁊ vos ꝑ nos. p° Thes. 4. Et sic semꝑ cum dn̄o erimus. Mat. 24. Ubicūqꝫ fuerit corp⁹ ⁊c. ⁊ iō dicit vobiscū vt animet eos ad bonū inchoatū ostēdit eos nō eē inferiores sꝫ pares. Et hn̄ hoc possumus certe dicere: qz oīa sunt ꝑpter vtilitatē vestram. Nā oīa q̄ sustinemus oēs grās q̄s recipimus a deo sunt ꝑpter vos. s. instruendos nostro exemplo. Et hoc ideo vt grā abundās a nobis in vos abūdet per multos in glīā dei. s. multi agāt grās deo sup bn̄ficio isto. Eph. 5. Grās agētes deo patri ⁊c.

¶ Propterea non defatigamur: sꝫ licet is qui foris est nr̄ hō corrūpit̄: is tn̄ qui intus est renouatur de die in diem. Jd enim quod in presenti est momētaneum ⁊ leue tribulationis nostre: supra modum in sublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis: non contemplantibus nobis que videntur: sed que non videntur. Que enim videntur temporalia sunt: que autem non videntur eterna.

¶ Propter qd̄ nō deficimus. Sꝫ lꝫ is qui foris est nr̄ hō corrūpat̄ tn̄ is q intus est renouat̄ de die in diē. Jd. n. qd̄ in presenti est momētaneū ⁊ leue tribulationis nr̄e supra modū in sublimitate eternū glorie pōdus operatur in nobis non contemplantib⁹ nobis que videntur: sed que nō vident̄. Que enim videntur temporalia sunt: que autē nō videntur eterna sunt. Lec. V.

Posita patientia quā Apli habebant in tribulationibus ⁊ premio qd̄ expectabāt manifestato: hic ꝯsiter agit de patientie causa ⁊ patiētie mōstrat rōne. Et circa hoc tria facit. Primo eni insinuat sancto͞r patientiā. Scd̄o patientie cām ibi. NON contēplantibus nobis ⁊c.] Tertio patiētie remunerationē ibi. ID ENIM ⁊c.] Circa ꝑmū intēdit ostēdere qꝫ sancto͞r patiētia est inuincibilis. Et hoc est qd̄ dicit. PROPTER qd̄] .s. qz sumus sciētes qꝫ qui suscitauit Jesum a mortuis suscitabit nos ⁊ cōstituet nobiscū: ideo non deficimus. s. in tribulationibus. i. nō deducimur ad hoc qꝫ non possimus ꝓpter Chrm̄ amplius ferre ⁊ sustinere. Nā deficere idē est qd̄ ferre nō posse. Hiere. 20. Defeci ferre nō sustinui. Causa aūt q̄re nō deficimus est qz lꝫ q̄tū ad aliqd deficiamus. s. q̄tū ad exteriorē hominē: tn̄ q̄tū ad aliqd semꝑ renouamur. s. q̄tū ad interiorē hoīem. Et hoc est qd̄ dicit. SED lꝫ is qui foris ē ⁊c.] Ubi sciēdū est qꝫ occasiōe isto͞r verbo͞r hereticus Tertullianus noīe dixit qꝫ aīa rōnalis q̄ est in hoīe corpore hꝫ corporeā figurā ⁊ mēbra corporea: sicut ⁊ corp⁹ habet ⁊ hoc dī homo interior: corpus vero cū sensibus suis dī homo exterior. Qd̄ quidē falsū est. Un̄ ad intellectum huius verbi sciēdū est qꝫ etiā scd̄m phm̄ in ethi. ⁊ scd̄m ꝯsuetudinē loquēdi. Unūquodqꝫ dī eē illd̄ qd̄ ē principaliꝰ in ipso: puta qz in ciuitate principali⁹ est potestas ⁊ cōcilium id qd̄ facit potestas ⁊ cōcilium dī

Error dicentis aīaz hꝫ figurā corpea.

tota

tota ciuitas facere. Principalius aũt in hoie põt aliqd iudicari ⁊ ſm veritatẽ ⁊ ſm apparẽtiam. Scḋm veritatem qdeʒ ṗncipalius in hoie eſt ipſa mens. Uñ ſm iudiciũ ſpũaliũ viroꝝ mens dĩ hõ interior. Sm apparentiã vo ṗncipalius in hoie eſt corpus exterius cum ſenſibus ſuis. Uñ ſm iudiciũ illoꝝ qui tñ corporalia ⁊ ſenſibilia ↄſiderãt ⁊ terrena ſapiũt quoꝝ deus venter eſt: corpus cũ ſenſibus dĩ hõ exterior. Et ideo ſm hũc modũ loquit hic Aplus dicẽs. LICET hõ nr̃. ſ. corpus cũ nã ſenſitiua CORRVMPATVR] in tribulationibus, ieiunijs, ⁊ abſtinẽtijs, ⁊ vigilijs. Ro. 6. Uetus hõ noſter ſimul ⁊c̃. Abacbuc. 3. Ingrediatur putredo ⁊c̃. TAMEN is, hõ QVI intus eſt] ſ. mens ſeu rõ munita ſpe futuri pmij ⁊ firmata munimine fidei renouaẽ. Qḋ ſic itelligẽdũ eſt. Uetuſtas. n. eſt via ad corruptionẽ. Heb. 8. Qḋ antiquaẽ ⁊ ſeneſcit ⁊c̃. Nã natura humana fuit in integritatẽ cõdita ⁊ ſi in illa itegritate pmanſiſſet ſemp eẽt noua: ſʒ p peccatũ icepit corrumpi: quo fit q gcqd ↄſecutũ eſt ſicut ignorantia difficultas ad bonũ ⁊ pnitas ad malũ: penalitas ⁊ alia hmõi: totũ pertinet ad vetuſtatẽ. Cũ g natura humana hẽ peccati ſequẽtia deponẽtũc dr̃ renouari. Que qdẽ depoſitio hic icipit in ſanctis ſed pfecte cõſũmabiẽ in pña. Hic. n. deponiẽ vetuſtas culpe. nã ſpũs deponit vetuſtatẽ peti ⁊ ſubgciẽ nouitati iuſtitie. Hic itellectꝰ depo nit errores ⁊ aſſumit nouitatẽ veritatis ⁊ ſm h is qui intus eſt hõ. Laia renouatur. Eph. 4°. Renouamini in ſpũ mẽtis veſtre. Sʒ in patria tolleẽ etiã vetuſtas pene. Uñ ibi erit ↄſũmata renouatio ſ̃. Ps. Renouabit vt aqle ⁊c̃. Sʒ qa ſancti quotidie pficiũt in puritate conſcientie: ⁊ in cognitiõe diuinoꝝ: iõ dicit. DE DIE i diẽ.] Ps. Aſcẽſiões in corde ſuo. Sic g pña eſt iuicabilis: qa renouaẽ de die in diẽ. Tertiũ ṗncipale: ſʒ huiꝰ patiẽtie cã eſt recogitatio premij: q̃ eſt efficaciſſima: qa ſʒ Gregoriũ recogitatio pmij diminuit vim flagelli. Et h eſt qḋ dicit. ID ENIM qḋ ⁊c̃.] q. d. Nihil ſunt tribulationes q̃s hic patimur ſi reſpiciaẽ ad gliaʒ: quã ex eis cõſequimur. Uñ cõparat ſtatũ ſcõꝝ q ſunt in vita iſta ad ſtatũ coꝝ q ſunt in pña. Et ponit quinque in vtroqʒ ſtatu corriſpõdẽtia ſibiinuicẽ. Nã p̃ ſtatus iſtius vite in ſanctis eſt ſtatus q̃ñi in ſe eſt paruus ⁊ q̃ſi ipceptibilis. Uñ diẽ. ID] ſ. minimũ. Eſa. 54. Ad pũctũ in modico dereliqui te. Itẽ tráſitoriũ. Uñ diẽ. IN PRESENTI] ſ. in vita iſta. que eſt in afflictiõibꝰ ⁊ erũnis. Job. 7. Militia eſt vita hois ⁊c̃. Itẽ tpis breuitas. Unde diẽ. MOMENTANEVM.] Eſa. 54. In momẽto idignationis abſcõdi faciẽ meã parũper a te ⁊c̃. Nã totũ tps huius vite cõparatũ ad eternitatẽ nõ eſt niſi ſicut momẽtũ. Itẽ eſt leuis. Uñ dicit. LEVE.] Nam lʒ ſupra pmo dicaẽ. Grauati ſumus ſupra modũ: qa. ſ. graue eſt corporitati ſpũi charitate feruẽti leuiſſimũ eſt. Aug. Oia grauia ⁊ imania facilia ⁊ ppe nulla facit amor. Itẽ eſt penoſus: ⁊ iõ dicit. TRIBVLATIONIS.] Mich. 7. Irã dñi portabo ⁊c̃. Sʒ q̃tũ ad ſtatũ beitudinis ponit quinque: qa ↄtra hoc qḋ dicit. ID,] ponit SVPRA modũ] ſ. ſupra mẽſurã. ❡ Sed ↄ. Mat. 16. Reddet vnicuiqʒ ſupra opa ſua. Nõ g ſupra mẽſurã. ❡ Rñdeo dõm q lr ſʒ, nõ deſignat equalitatẽ q̃titatis: vt. ſ. q̃tũ quis meruit tñ premieẽ: ſʒ deſignat eq̃litatẽ pportiõis: vt ſcʒ q plus premij accipiat. Itẽ cõtra id quod dicit. IN PRESENTI.] ponit. IN SVBLIMITATE] ſ. in ſtatu ſublimi abſqʒ pturbatione. Eſa. 58. Suſtollã te ſuper altitudinẽ nubiũ ⁊c̃. Cõtra id qḋ dicit MOMENTANEVM] ponit ETERNVM.] Eſa. 35. Letitia ſempiterna ſup capita coꝝ ⁊c̃. Cõtra h qḋ dicit LEVE.] ponit PONDVS.] Et diẽ põdus pp duo. Põdus. n. inclinat ⁊ trahit ad motũ ſuũ q̃ ſubiũt ſibi. Sic gloria eterna erit tãta q totũ hoieʒ faciet glioſuʒ ⁊ in aia ⁊ in corpe: nihil erit in hoie qḋ non ſequaẽ ipetũ glie. Uel dĩ põdus pp pcioſitatẽ. Nam pcioſa ſolẽt ↄ̃pẽderari cũ fuerint. Contra h qḋ dicit tribulationis. ponit. GLORIE.] vel h q dicit GLORIE] põt eẽ cõe ad alia quatuor que de ſtatu pñe dr̃. Hec vo q dicit tribulationes ad q̃tuor que de ſtatu pñtis vite dicta ſunt. Opaẽ ſupra ID] ſ. q tribulatiões patimur. nã hec ſunt cauſa ⁊ meritũ q̃re deꝰ iſtã gliaʒ nobis ↄferat. Eſt g ſcõꝝ patiẽtia iuincibilis: eoꝝ remuneratio ineffabilis: ſʒ remuneratiõis eoꝝ recõpẽſatio recta ⁊ delectabilis. vñ dicit. NON ↄtẽplãtibꝰ nobis ⁊c̃.] q. d. Lʒ hec que ſperamus ſint futura ⁊ interim corpus nr̃m corrũpaẽ. nihilominus tñ renouamur: qa nõ attẽdimus ad iſta tẽporalia: ſʒ ad celeſtia. Et h eſt qḋ dicit. OPERATVR in nobis põdus glie: nobis dico nõ cõtẽplãtibꝰ] i. nõ attẽdentibus ad ea QVE videnẽ] i. ad terrena. SED ad ea que non videnẽ] ſ. celeſtia. Phil. 3. Que retro ſunt obliuiſcẽs ⁊c̃. p° Coꝝ. 2. Oculus nõ vidit ⁊c̃. Et q̃re celeſtia cõtẽplamur: qa ea q̃ videnẽ. i. terrena ſunt tẽporalia ⁊ tráſitoria. ea aũt q̃ nõ vidẽr. ſ. celeſtia ſũt eterna. Eſa. 49. Salus aũt mea i ſempiternũ erit. Cap. V.

SCimus. n. qḋ ſi terreñ noſtrũ domicilium huius tabernaculi deſtructũ fuerit: edificationẽ ex deo habemus: domiciliũ nõ manufactũ: eternũ in celis. Nã in hoc gemimus: domicilio nr̃o: qḋ e celo eſt ſuperindui deſiderãtes: ſi tñ induti: non nudi reperiemur. Etenim qui ſumus in hoc tabernaculo: gemimus onerati: pptercea qḋ nolimus exui: ſed ſuperindui: vt abſorbeaẽ mortalitas a vita.

SCimus aũt qm̃ ſi terreſtris domus noſtra huiꝰ habitatiõis diſſoluaẽ: q edificationeʒ ex deo habemus domũ nõ manufactã: ſed eternã in celis. Nã ⁊ in hoc igemiſcimꝰ habitationẽ noſtraʒ: que de celo eſt: ſupindui cupiẽtes: ſi tñ veſtiti nõ nudi inueniamur. Nã ⁊ q ſumus in hoc tabernaculo: igemiſcimꝰ grauati: eo q nolumꝰ expoliari ſʒ ſupueſtiri: vt abſorbeaẽ qḋ mortale ẽ a vita.

POſtq̃ Aplus cõmendauit miniſterium noui teſtamenti ⁊ quãtũ ad dignitatẽ ⁊ quãtum ad vſum: cõſequenter hic cõmendat illud quantum ad premiuʒ: lʒ de premio quantum ad aliqd aliqualr̃ ⁊ incõplete ſupra tractauit. hic tamẽ de h cõplete tractat. Circa qḋ tria facit. Primo eniʒ agit de pmio. Scḋo vo de preparatiõe ⁊ pmij ſuſceptione ibi. ET IDEO ↄtendimus ſine ⁊c̃.] Tertio vo de cã vtriuſqʒ. ſ. preparationis ⁊ pmij qḋ expectaẽ ibi. OMNIA autẽ ex deo qui recõciliauit ⁊c̃.] Circa pmũ duo facit. Primo ponit premiũ qḋ expectaẽ. Secũdo exprimit deſideriũ premij expectati ibi. NAM in hoc ingemiſcimus ⁊c̃.] Sed qa premiuʒ qḋ expectaẽ eſt ineſtimabile. ſ. gloria celeſtis: ⁊ ideo diẽ. SCIMVS qm̃ ⁊c̃.] q. d. ſʒ Glo. Uere operaẽ in nobis põdus glorie: qa in corporibus erit hec glia nõ tñ in animabus. Enim. ſ. quia SCIMVS] i. certi ſumus: qa iã habemus i ſpe quoniã

Gaudiumꝰ vite ſanctoꝝ ẽ paruum, tráſitoriũ, breue, leue, penoſum. Gaudiumꝰ beatitudinis ſupra modum, in ſublimitate, eternum, pondus glorioſum.

Lr ſʒ, nõ deſignat eq̃litatẽ q̃titatis, ſʒ pportionis.

SI TERRESTRIS domus nr̃a].i.corpus. Dõ enim vt dictũ est dicit̃ mens cũ sit p̃ncipalius in hoĩe. que q̃dẽ mens se hʒ ad corpus: sicut homo ad domũ. Sicut.n. destructa domo nõ destruit̃ homo eã inhabitãs sed manet: sic destructo corpore nõ destruit̃ mens seu anima rõnalis sed manet. Corpus ergo terrestre dicit̃ domus habitatiõis.i.in qua habitamus. Job.4. Qui habitãt domos luteas ꝛc̃. DISSOLVATVR].i. destruat̃. SCIMVS inq̃ꝫ q̃ habemus edificationẽ].i.edificium ex deo.i.paratũ a deo. Edificiũ dico domũ NON manufactã].i.nõ ope hoĩs nec ope nature sʒ corp⁹ incorruptibile: qd̃ assumemus. qd̃ q̃dẽ nõ est manufactũ: q̃a i corruptibilitas in corpib⁹ nr̃is p̱uenit solũ ex opatiõe diuina. Phil.3. Reformabit corp⁹ hũilitatis nr̃e ꝛc̃. DOMVM eternã].i.domũ ab eterno nobis p̃paratã. Esa.33. Tabernaculum qd̃ nequaq̃ꝫ destruet̃ in celis. Mat.5. Merces vr̃a copiosa est in celis. Hãc aũt cõmutationẽ: vt.s. p terrestri domo habeãt celestẽ desiderabat Job dicẽs.14. Cũctis diebus q̱b⁹ nũc milito: expositio est s̃m Glo. Sʒ tñ nõ est s̃m itellectũ Apli. cũ nec p̃cedẽtib⁹ nec sequẽtib⁹ ɔcordat. Nã ipse cum habeat vnã mãm ɔtinuã de qua loquit̃ nõ interponit aliã. Et ideo videamus q̃d itẽdat Ap̃ls dicẽ. ¶ Sciendũ est ẽt q̃ Apls vult hic oñdere q̃ sancti rõnabilr̃ sustinẽt tribulationes: ex q̱b⁹ vita p̃sens corrũpit̃: q̃a ex hoc statim p̱ueniũt ad gl̃iã nõ ad gloriosũ corp⁹. vt dĩ in Glo. Et iõ dicit. Ideo sustinemus enim.i. q̃a scimus.i.pro certo habemus; q̃m si terrestris domus nr̃a hui⁹ habitatiõis.i.corp⁹ dissoluat̃.i.corrũpat̃ p mortẽ: habemus statim nõ in spe: sʒ in re meliorẽ domũ.s. edificationẽ domũ nõ manufactã.i.gl̃iã celestem nõ corpus gloriosũ. De hac aũt domo dĩ Jo.14. In domo p̃ris mei mãsiões multe sunt ꝛc̃. Que q̃dem est ex deo nõ manufacta: q̃a gl̃ia eterna est ipse de⁹. p̃s. Esto mihi in deũ p̱tectorẽ ⁊ in domũ ꝛc̃. Et eternã ad l̃rãʒ: q̃a ipse de⁹ est eternus. In celis.i.in excelsis q̃a statim corrupto corpore aĩa sancta ɔsequit̃ hãc gl̃iam non in spe sʒ in re. Si ḡ p̃miũ sanctoꝝ est admirabile ⁊ desiderabile: q̃a gl̃ia celestis est: ⁊ iõ ɔñter subiũgit desideriũ sanctoꝝ ad ip̃m p̃miũ dicens. NAM in h̃ igemiscimus ꝛc̃.] Ubi tria facit. P̃rio exprimit desideriũ gr̃e ad p̃miũ ip̃m. Scd̃o oñdit q̃ desideriũ gr̃e retardat̃ ex desiderio nature ibi. NAM ⁊ q̃ sumus in tabernaculo ꝛc̃.] Tertio ostẽdit q̃liter desideriũ gr̃e vincit desideriũ nature ibi. AVDENTES igit̃ ꝛc̃.] Sʒ desiderium gr̃e est cũ feruore. Nã in hoc igemiscimus ꝛc̃. q.d. Hec est vera p̱batio q̃ habem⁹ domũ nõ manufactã: q̃a si desideriũ nature nõ est frustra, multominus desideriũ gr̃e frustra est. Cũ igit̃ nos habeamus feruẽtissimũ desideriũ gr̃e de gloria celesti: impoĩe est q̃ sit frustra. ⁊ hoc est qd̃ dicit. INGEMISCIMVS].i.in gemẽdo desideramus. in h̃.s.aĩe desiderio retardati. p̃s. Heu mihi q̃a icolatus me⁹ ꝛc̃. In hoc.n. q̃ cupientes sumus.i.cupimus supindui habitationẽ nr̃ã.i.fruitionem gl̃ie q̃ de celo est.i.celestis q̃ dĩ habitatio: q̃a in ipsa gl̃ia sancti habitant sicut in suo ɔsolatorio. Mat.25. Intra in gaudiũ dñi tui. Per h̃ aũt qd̃ dicit SVPERINDVI] dat itelligere q̃ illa domus celestis de qua supra dixerat nõ est aliq̃d ab hoĩe sepatũ: sʒ aliq̃d hoĩ inherẽs. Non.n. dĩ hõ iduere domũ sʒ vestimẽtũ. domũ aũt dĩ aliquis inhabitare. Hec ḡ duo ɔiũgit dicẽs supindui habitatiõeꝫ p qd̃ oñdit q̃ illud desideriũ est aliq̃d iherẽs: q̃a iduit̃. ⁊ aliq̃d ɔtinẽs ⁊ excedẽs: q̃a ihabitat̃. Sʒ q̃a nõ simp̃r dixit indui: sʒ supindui rõnẽ sui dicti subdit dicens. SI TAMEN vestiti ⁊ nõ nudi inueniamur].q.d. si aĩa induceret̃ habitatiõe celesti q̃ non exueret̃ habitatione terrena.i.nõ corrũperet̃ corpus nr̃m p mortẽ: sed celestis adeptio illius hitationis eẽt supinduitio. Sʒ quia opʒ q̃ euacuet̃ hitatiõe terrena ad hoc q̃ iduat̃ celesti nõ põt dici supinduitio: sʒ induitio simplex. Et ideo dicit. SI TAMEN vestiti ⁊ nõ nudi inueniamur].q.d. superinduerẽmur q̃dẽ si iueniremur induti ⁊ nõ nudi. Nudus.n. nõ dĩ supindui sʒ indui tñ. Glo. Ĥo alr̃ exponit de vestimẽto sp̃uali dicens. Cupimus supindui quod vtiq̃ꝫ fiet: tñ hac ɔditiõe si nos inueniamur vestiti.i.virtutib⁹ ⁊ nõ nudi.s. virtutib⁹. De istis vestib⁹ dĩ Col.3. Induite vos sicut electi dei ꝛc̃. q.d. Nullus ad illã gl̃iã p̱ueniet nisi hẽat virtutes. q̃ q̃dẽ expositio nõ vĩ ɔcordare itẽtiõi Apli. Sic ḡ desideriũ gr̃e feruet ad p̃miũ: sʒ tñ retardat̃ a desiderio nature qd̃ oñdit. cũ dicit. Nam dũ sumus in tabernaculo isto ꝛc̃. Ubi p̃ ponit ɔditionẽ desiderij nãlis. Scd̃o oñdit q̃ ẽt hic status desiderij nãlis est a deo ibi. QVI aũt efficit nos ꝛc̃.] Cõditio aũt desiderij est nãlis retardãs desideriũ gr̃e. q̃a vellemus inueniri vestiti ⁊ nõ nudi.i. ita vellemus q̃ aĩa perueniret ad gl̃iã q̃ corpus non corrũperet̃ p mortem. Cui⁹ rõ est. q̃a nãle desideriũ inest aĩe eẽ vnitã corpori altas mors nõ eẽt penalis. ⁊ h̃ est qd̃ dicit. Nã nos q̃ sumus in tabernaculo.i.q̃ habitam⁹ i isto mortali corpore. 2ᵉ P̃e.p̃. Scio q̃ velox sit depositio tabernaculi mei. INGEMISCIMVS].i.intus in corde. nõ solũ ex in voce gemim⁹. Esa.59. Ut colũbe meditãtes gemem⁹: q̃a durũ est cogitare mortẽ. ⁊ tñ grauati q̃si aliq̃ existẽte ɔ desideriũ nr̃m eo q̃ nõ possum⁹ p̱uenire ad gl̃iam nisi deponamus corpus qd̃ est: ita ɔ nãle desideriũ: vt dicit Aug. Qz nec ipsa senect⁹ a Petro timorẽ mortis auferre potuit. Et iõ dicit. EO QVOD nolum⁹ spoliari].s. tabernaculo terreno: sʒ supuestiri gl̃ia supcelesti. Uel s̃m Glo. corpore glioso. Sʒ q̃a posset videri idecẽs q̃ corp⁹ ex vna p̃te eẽt corruptibile ex sui nã si nõ fuisset dissolutũ ⁊ ex p̃te gl̃ie eẽt gliosũ. subdit modũ q̃liter fieri vellet dicẽs. VT ABSORBEATVR: qd̃ mortale est ꝛc̃.]q.d. Nõ sic supuestiri volumus q̃ corp⁹ remaneat mortale: sʒ ita q̃ gl̃ia auferat ex toto corruptiõeꝫ corporis absq̃ꝫ corporali dissolõne. Et iõ dicit. Absorbeat̃ q̃ mors est.i.ipsa corruptio corporis a vita.i.glorie. p̃ᵉ Coꝝ.15. Absorpta est mors in victoria tua ꝛc̃.

¶ Porro q̃ parauit nos in hoc ip̃m: deus est: qui idẽ dedit nobis arrabonẽ sp̃us. Itaq̃ꝫ bono aĩo sumus semp: ⁊ scimus qd̃ cũ domi sumus in corpore: peregrinamur a deo. Per fidem.n. ambulamus: nõ per spẽm. Cõfidimus aũt ⁊ p̱bam⁹ magis peregre abesse a corpore: ⁊ p̃ñtes adesse apd̃ deum. Quapp̱ ɔtendimus: siue domi p̃ñtes: siue foris peregre agẽtes: vt illi placeamus. Oẽs.n. Ro.14.
nos manifestari oportet coram tribunali Christi: vt reportet vnusquisq̃ꝫ ea que fiunt per corpus: iuxta id qd̃ fecit siue bonũ: siue malum.

¶ Qui aũt efficit nos in hoc ip̃m deus qui dedit nobis pignus sp̃us. Audentes igitur semp ⁊ sciẽtes: q̃m dũ sumus in hoc corpore peregrinamur a dño. Per fidẽ.n. ambulamus ⁊ nõ per spẽm. Audemus autẽ ⁊ bonã volũtatẽ habemus magis peregrinari a corpore ⁊ p̃ñtes esse ad dñm: ⁊ ideo ɔtendimus siue absentes: siue p̃ñtes placere illi.

re illi. Omnes.n.nos manifestari opz ante tribunal Christi. vt referat vnusquisq3 propria corporis prout gessit/siue bonum/siue malum. Lec. II.

Hic ostendit auctorē supernālis desiderij de habitatiōe celesti. Cā eni nālis desiderij q volumus expoliari est: qa f. aia nālr vnit corpori ⁊ ecōuerso. Sz h q celestē inhabitationez superindui capiamus no est ex nā sz ex deo. Et iō dicit. QVI aūt efficit nos in h ⁊c. Jq.d. Volumus superinduere celestē habitationē: ita tñ q nō spoliemur terrena: ⁊ tñ hoc ipm q volumus sic supuestiri efficit in nobis deus. Phil. 2. De⁹ est q opat in nobis ⁊c. Cau⁹ rō ē: qa quālibet nām ↄsequit appetit⁹ ↄueniēs fini sue nāe. sicut graue nālr tēdit deorsū: ⁊ appetit ibi qescere. Si aūt sit appetitus alicui⁹ rei supra nām suā illa res nō mouet ad illū finē nāliter: sz ab alio qđ est supra nām suā. Cōstat aūt q perfrui celesti glia ⁊ videre deū per essentiaz: lz sit rōnalis creature: est tñ supra nām ipsi⁹. nō ḡ mouet rōnalis creatura ad h desiderādū a nā. sz ab ipso deo q in h ipm efficit nos ⁊c. Sz quō h efficit subdit dicēs. QVI dedit pignus ⁊c. J Circa q sciēdum est q deus efficit in nobis nālia desideria ⁊ supnālia. Nālia qdē qn dat nobis spūz nālem ↄueniētē nature humane. Gen. 1. Inspirauit in faciē eius ⁊c. Supnālia ṽo dat qn infundit in nobis supnālē spūz. i. spūm sanctū. Et ideo dic. DEDIT nobis pignus spūs J. i. spiritū sanctū causantē in nobis certitudinē huius rei quā desideramus ipleri. Eph. 1. Signati estis spū pmissiōis sancto ⁊c. Dicit aūt PIGNVS: J qa pignus dz tātū valere quātū valet res p qua ponit: sed in h differt a re p qua ponit. qa pleniori iure possidet res quādo iaz habet: q̄ pignus: qa res possidet vt quid suū. pignus ṽo seruat ⁊ tenet quasi p certitudine rei habēde. Ita est de spū sancto: qa spūs sanctus tātū valet quātū gloria celestis. sz differt in mō hñdi. quia nūc habemus cū q̄si ad certitudinē ↄsequēdi illam gliaz. In pāa ṽo habebimus vt res iaz nostrā: ⁊ a nobis possessaz. Tūc eniz habebimus perfecte: modo iperfecte. Sic ergo retardat desideriū grē a desiderio nature. Sz nūqd impedit? Non: sed desideriū grē vincit. Et hoc est qđ dicit. AVDENTES igitur ⁊c. J q.d. Duo desideria sūt in sanctis. Vnū quo desiderāt celestē habitationez. aliud q̄ nolunt expoliari. Et si hec duo essent cōpossibilia non essent ↄtra ⁊ vnū non retardaret ab alio. Sed Aplus ostēdit ea esse incōpossibilia: ⁊ qđ opz q vnū vicat alter. Vnde circa hoc tria facit. Pⁱo.n. ostēdit incōpossibilitatē dictoꝝ desideriōꝝ. Scđo interponit quādā probationē ibi. PER fidē enim ⁊c. J Tertio ostēdit qđ hoꝝ vincat ibi. AVDEMVS aūt ⁊c. J Incōpossibilitatem ostendit cū dicit. AVDENTES igit semp ⁊c. J Audere pprie est imiscere se in pericula mortis ⁊ non cedere ppter timorē. Lz autē sancti nāliter timeāt mortez: tñ audent ad pericula mortis ⁊ non cedūt timore mortis. Prouer. 28. Iustus quasi leo ↄfidēs. Eccl. 48. In dieb⁹ suis nō pertimuit pncipē. ET SCIENTES: J scz sumus hoc q ↄfirmat in nobis audaciā vt p Christo mori nō timeamus. QVONIAM duz sumus in h corpore mortali peregrinamur J. i. elōgamur A DEO J ps. Heu mihi qa incolatus meus ⁊c. Peregrinamur l quā qa sumus extra patriā nostrā q deus est. alias nō diceremur peregrinari ab eo. Et h nō est ex nā nostra sed ex eius grā. QVOD aūt peregrinamur a dño J probat cuz dicit. PER fidē eni ambulamus J. i. pcedimus in vita ista p fidē ⁊ nō per spēm. i. nō per pfectam visionē. Fidei.n. verbū est sicut lucerna a qua illuminamur ad ambulādaz in vita ista. ps. Lucerna pedibus meis verbū tuū ⁊c. In pāa aūt nō erit hō lucerna: qa ipsa claritas dei. i. ipse de⁹ illuminabit illaz. Et iō tūc p spēz. i. per essentiā videbimus eū. Dicit aūt. PER fidez ambulamus. J qa fides est de nō visis. Est.n. fides substātia sperādaꝝ rerū argumētū nō apparētiū dicitur. Heb. 11 Quādiu aūt aia corpori mortali vnit nō videt deū p essentiaz. Exo. 33. Nō videbit me hō ⁊c. Vñ inquātū assentimus credēdo his q̄ nō videmus dicimur ambulare p fidē ⁊ nō p spēz. Sic ḡ pz duoꝝ desideriorū incōpossibilitas: qa nō possum⁹ cuz h corpe superindui celestē habitationē ⁊ pbatio huius qa p fidez ambulamus. ¶ Sequit ↄñter victoria vni⁹ desiderij de duobus. s. desideriuz grē cū dicit. AVDEMVS ⁊c. J Et hz resumi sciētes supra positū: qa lra suspēsiua ē. vt dicat sic. HOC inquā sciētes qa dū sumus in hoc corpore ⁊c. AVDEMVS J ⁊ bonā volūtatē habem⁹. Duo dic quoꝝ vnū iportat repugnātiā quā hz in volendo q̄ fit per timorem mortis. Vbi.n. nō est timor nō est audacia. Nā ex appetitu nature surgit timor mortis. ex appetitu grē surgit audacia. Jō dicit. AVDEMVS. J Aliū importat iperfectionē animi in desiderādo: qa nisi hñ desideraret nō vinceret timor mortis cū sit valde naturalis. Et iō nō solū opz audere: sz bonā volūtatē habere. i. cū gaudio velle. Lz.n. fm Phm in actu fortitudinis nō reqrat gaudiū ad pfectionē virtutis sicut in alijs virtutib⁹: sed solū nō tristari: tñ qa fortitudo sanctoꝝ pfectior est nō solū nō tristant in periculis mortis: sz et gaudēt. Phil. 1. Habēs desideriū dissolui ⁊c. SED qd audemus? J Magis PEREGRINARI a corpore J. i. remoueri a corpore p corpis dissolonez qđ est ↄtra desideriū nature ET PRESENTES eē ad dñm J idest ambulare p spēm qđ est desideriū grē. Hoc desiderabat ps. qui dicebat. Sitiuit anima mea ad deum viuū ⁊c. Et nota q hic ↄcludit eadez duo q̄ pposuit in pncipio supra. Scđo s. q si terrestris domus nr̃a hui⁹ habitatiōis dissoluat q idē est qđ hic dicit peregrinari a corpe ⁊ q habemus habitationē in celis non manufactā: ⁊ h qđ idē est p̄sentes eē ad deū. Cōfutat per hec ṽba error dicentiū aias sanctoꝝ decedētiū nō statim post mortē deduci ad visionē dei ⁊ ei⁹ p̄ntiaz. sed morari in qbusdā māsionib⁹ vsq3 ad diē iudicij. Naz frustra sancti auderēt ⁊ desiderarēt peregrinari a corpore si nō essent p̄ntes ad deū. Et ideo dicēdū est q sancti statiz post mortē vident deū p essētiā ⁊ sunt in celesti māsiōe. Sic ḡ pz q pmiuz qđ sancti expectāt ē inestimabile. ¶ Sequit de pparatiōe ad pmiuz que fit per pugnā ↄ tētatiōes ⁊ p exercitiū bonoꝝ operuz. Et h est qđ dicit. IDEO ↄtēdimus ⁊c. J Preparant autez sancti ad h premiū tripl'r. s. placendo deo. Scđo proficiēdo pximo ibi. SCIENTES aūt timorē dei. J 3° abdicando a se carnales affectus ibi ITAQVE nos ⁊c. J Deo aūt placēt resistēdo malis. Et iō dicit. IDEO: J qa scz totū desideriuz nr̃m est q simus p̄ntes deo. CONTENDIMVS J. i. cū conatu nitimur seu studemus cuz pugna ⁊ lucta ↄtra tētationes diaboli carnis ⁊ mundi. Luc. 13. Cōtēdite intrare per angustaz portā ⁊c. PLACERE illi J. s. deo ad quē desideramus esse presentes. ⁊ hoc siue absentes siue presentes illi sumus: quia nisi studeamus ei placere in vita ista duz sumus absentes non poterimus ei placere nec esse ei p̄ntes i alia vita. Sap. 4. Placens deo factus dilectus ⁊c.

¶ Cōsequēter cū dic. OMNES.n. nos manifestari opor

Pignus⁹ poni dicit p certitudine rei habēde. res aūt vt quodam suū proprium.

Error q aīe scōꝝ nō statī sunt deducte ad beatam visionem.

tet rc.] subdit cām q̄re sancti ꝯtendant placere deo. q̄ quidē cā sumit ex ꝯsideratione futuri iudicij vbi nos oēs manifestari opꝫ. Ponit aūt Aplus q̄nque ꝯditiones futuri iudicij. Prio.n. ponit ipsius vliitatē. q̄a nullus excipiet ab illo iudicio. Et iō dicit. OMNES nos.] idest oēs hoies bonos ꝛ malos: magnos ꝛ ꝑuos. Ro. 14. Oēs stabim⁹ an̄ tribunal Chri. Apo. 20. Uidi mortuos pusillos ꝛ magnos stantes in conspectu agni rc. ❧ Sꝫ ꝯ h̄ obijcit dupl'r. Primo q̄a videt q̄ īfideles nō venient ad iudiciū. nā q̄ nō credit iā iudicat⁹ est. vt dī Jo. 3. Scdo q̄a q̄dā erūt ibi vt iudices. Mat. 19. Sedebitis sup sedes rc. Nō ḡ oēs erūt an̄ tribunal vt iudicent. ❧ Rūsio dōꝫ q̄ in iudicio duo erūt. s. discussio meritoꝝ: ꝛ quātū ad h̄ nō oēs iudicabunt: q̄a illi q̄ totalr' abrenūtiauerūt sathane ꝛ pōpis ei⁹: ꝛ ꝑ oīa adheserūt Chro: non discutient: q̄a iā dij sunt. Illi ṽo q̄ in nullo adheserūt Chro: nec ꝑ fidē nec ꝑ opa silr nō indigēt discussiōe: q̄a nihil hn̄t cū Chro. sꝫ illi qui cum Chro aliq̄d hn̄t. s. fidē: ꝛ in aliq̄ recesserunt a Chro. s. ꝑ mala opa ꝛ praua desideria: discutient de his q̄ cōtra Chrm̄ cōmiserūt. Un̄ q̄tum ad h̄ soli Chriani pctōres manifestabunt an̄ tribunal Chri. Itē erit i iudicio ꝓlatio snie: ꝛ q̄tū ad h̄ oēs manifestabunt. Sed de pueris nō vr̄ q̄a dī vt referat vnusq̄sq₃ ꝓp̄a corporis put gessit: sꝫ pueri nihil gesserūt in corpe. ḡ rc. Sꝫ h̄ soluit Dio. q̄a nō iudicabunt ꝓ his q̄ ipsi gesserūt ꝑ se: sꝫ de his q̄ gesserūt ꝑ alios. dū ꝑ eos crediderūt vel non crediderūt: baptiʒati vel nō baptiʒati fuerūt. Uel dānabunt ꝓ pctō pmi parētis. Scdo ṽo ponit iudicij certitudinē. In iudicio hoium malti decipi pn̄t: dū q̄dam iudicant mali: q̄ tn̄ sunt boni ꝛ ecōuerso. Et hui⁹ rō ē. q̄a nō manifestant corda: sꝫ i illo iudicio ꝑfectissima certitudo erit. q̄a erit ibi manifestatio cordiū. Un̄ dic̄. MANIFESTARI] .1. Cor. 4. Nolite an̄ tēpus iudicare rc. Tertio ponit iudicij necessitatē. q̄a nec ꝑ itcrpositā ꝑsonā nec ꝑ ꝯtumaciā poterit q̄s effugere iudiciū illud. Un̄ dic̄. OPORTET] .1. necīūꝫ ē. Job. 19. Scitote eē iudiciū. Eccl. vlt⁹ Cūcta q̄ fiūt adducet de⁹ rc. Quarto ponit iudicis auctēꝫ. Un̄ dicit. ANTE tribunal Chri.] vt. s. veniat ad iudicandū hoies in eadē forma in qua iudicat⁹ est ab hoib⁹ vt existēs in forma humana videatur a bonis ꝛ malis. Mali enim nō pn̄t videre gl'iaꝫ dei. Jo. 5. Potestatē dedit ei iudiciū facere rc. TRIBVNAL] aūt dicit iudiciariā potestatem. ꝛ sumptū est ab antiq̄ ꝯsuetudie Romanoꝝ. q̄ elegerūt tres tribunos plebis: ad quoꝝ officiū ꝑtinebat diiudicare excessus ꝯsulū ꝛ senatoꝝ: ꝛ loca istoꝝ vocabātur tribunalia. Quinto ponit iudicis eq̄tatē: q̄a ſm merita ꝓpria erūt pmia vel pene. Un̄ dicit. VT REFERAT vnusquisq₃ rc.] Ro. 2. Reddet vnicuiq₃ ſm opa sua. Et dicit corporis nō solū ꝓ his que facit motū corporis: sed pro his que mēte gessit: alias īfideles nō punirent. Et iō cum dicit CORPORIS:] intelligēdūꝫ est. i. pro his que gessit dum vixit in corpore.

Infideles nō apparebūt in iudicio q̄tuꝫ ad discussionem.

Christiani in iudicio apparebūt discutiendo q̄d boni vel mali pro Chris egerūt. Pueri ꝑ his que per alios ipsi egerūt.

❧ Sciētes igit terrorē illū dn̄i: suademus hominibus: deo ṽo manifesti sumus. Spero aūt nos ꝛ in ꝯsciētijs vestris manifestos eē. Non.n. iterum nosipsos cōmēdamus vobis: sed occasionem damus vobis gloriādi de nobis: vt aliq̄d habeatis aduersus eos qui in facie gloriant: ꝛ nō in corde. Nā siue īsanimus: deo īsanimus: siue sani sum⁹: vobis sani sumus. Charitas.n. Christi ꝯstringit nos: iudicantes illud: q̄d si vnus ꝓ oib⁹ mortuus fuit: ergo omnes mortui fuerunt: ꝛ pro oib⁹ mortuus est: vt qui viuunt: posthac nō sibi viuant: sꝫ ei qui pro ipsis mortuus est: ꝛ resurrexit.

❧ Sciētes ergo timorē dn̄i hoibus suademus: deo autem manifesti sumus. Spero autē ꝛ in ꝯscientijs vestris manifestos nos esse. Nō iterūꝫ cōmendamus nobis: sꝫ occasionē damus vobis gloriādi pro nobis: vt habeatis ad eos qui in facie gloriātur ꝛ nō in corde. Siue.n. mēte excedimus deo. siue sobrij sumus vobis. Charitas.n. Christi vrget nos estimātes hoc: qm̄ si vnus ꝑ oibus mortuus est: ergo oēs mortui sunt. Et pro oibus mortuus est Chrs: vt ꝛ qui viuunt: iaꝫ nō sibi viuant: sꝫ ei qui ꝓ ipsis mortuus est ꝛ resurrexit. Lec. III.

Ostenso qualiter sancti se preparant ad premiū eterne glorie: placendo deo: hic ostēdit cōsequenter quō preparant se ad hoc ꝑficiendo proximo. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit sollicitudinem suam quam habet de salute proximorum. Secundo ṽo huius sollicitudinis cām assignat ibi. CHARITAS Christi vrget nos rc.] Circa primum tria fac̄. Primo ponit curam quaꝫ habet de salute proximorū persuadendo eis. Secundo excludit quandam fallaꝫ suspitionē ibi. NON ITERVM nos rc.] Tertio ostēdit q̄ etiaꝫ in modo docendi ꝓximoꝝ vtilitateꝫ intēdat ibi. SIVE enim mente rc.] Circa primum duo facit. Primo ponit studium suum de vtilitate ꝓximorum. Secundo manifestat hoc ibi. DEO autem rc.] Dicit ergo. Dico q̄ oportet nos manifestari an̄ tribunal rc. Et hec consideratio inducit homines ad timendū iudicium. Et ideo dicit. SCIENTES ergo timoreꝫ domini.] idest q̄ pure ꝛ caste timendus sit dn̄s Jesus Christus suademus hominib⁹. vt timeant: ꝛ vt credāt. Job 23. Considerans eūꝫ timore sollicitor. Hiere. 10. Quis non timebit te o Rex gentium. Esa. 8. Dominuꝫ exercituum ipsum sanctificate rc. Sed quia aliquis posset dicere q̄ nō ex gratia: sed ex cōmodo suo suadebat hominibus. Et ideo manifestat hoc esse falsum duplici testimonio. s. dei. Unde dicit. DEO autem manifesti sumus:] quia scilꝫ ex timore dei loquimur. Deus.n. videt intentionem cordis nostri. Hiere. 17. Prauum est cor hominis ꝛ inscrutabile ꝛ quis cognoscet illud? Ego dominus rc. Jo. 2. Ipse sciebat rc. Item testimonio conscientiarum ipsorum. Unde dicit. SPERO aūt in ꝯscientijs vestris rc.] ꝛ vere spero: quia sic me exhibui vt vos scire possitis nos esse probatos. ꝛ firmiter hoc tenere. etsi nō ꝯfiteamini ore. Supra. 4. Cōmēdātes nosmetipsos ad oēm ꝯscientiam hominum rc.

❧ Cōsequenter q̄a possent credere q̄ hoc dixerit Apostolus ad cōmēdationē ꝓpriā remouet hanc suspitioneꝫ falsaꝫ dicens. NON iterum nos cōmēdamus vobis] .1. nō dicimus h̄ ad cōmēdationē nr̄aꝫ: vt q̄si iterūꝫ velimus nos cōmēdare. Supra. 1.3⁹ ꝛ ēt. 1. Cor. 3. aliqua dixerat ad cōmendationē suā. Et ideo dic̄. Iterū infra. 10. Non enim qui seipsum cōmendat rc. Sꝫ hoc DICIMVS ꝓpter vtilitateꝫ vestrā.] q. d. DAMVS vobis occasioneꝫ gloriandi] .1. materiā gl'iandi. Pseudo.n. per elationē gloriabant dicētes se fuisse doctos ab Aplis qui fuerūt a dn̄o. s. a Petro ꝛ Jacobo: q̄ erāt colūne

columne fidei. detrahētes īn h Apl'o: quasi non fuerit cū dn̄o Jesu: ꝛ volentes eis doctrinā destruere. Ut ḡ ꝛ corinthij hērent in quo gloriarent̄ ꝯ ipsos pseudo. s. de gr̄a Apostolo datā: ꝛ vt eos refellant: ꝛ nō seducāt̄ ab eis: ideo dicit hoc. Unde subdit. VT HABEATIS ad eos] i. cōtra eos: vt ad eos repūmēdos qd̄ possitis dicere. AD EOS] dico. QVI IN FACIE gl'ian̄t: ꝛ non in corde.] Quod tripl'r exponitur sic. IN FACIE gloriantur] i. in exteriorib' obseruātijs legalib': q2 ad l'ram docebāt seruare legalia. ET IN CORDE] i. in virtute Christi que est in corde: q2 in sp̄ualibus sicut Apl's qui in virtute crucis Christi dicebat. Mihi autē absit gloriari ꝛc̄. Itē IN FACIE] gloriabant̄ i. in cōspectu hoīuʒ sicut hypocrite faciūt: ꝛ NON in corde] i. in testimonio ꝯsciē: sicut Apl'us. Unde dicit. Gl'ia nr̄a hec est ꝛc̄. Uel IN FACIE gloriant̄.] q2 aliq̄ pretendebāt exterius: q̄ tn̄ non ita sentiebāt interius IN CORDE] scʒ ꝙ dicebāt se doctos ab apostolis: ꝛ sequerētur eoꝝ doctrinā: quā nitebātur destruere. Pʒ ergo q̄l'r Apl's in docēdo ꝓ. moꝝ salutez pcurabat. ¶ Sequit̄ videre quō ipsoꝝ salutez pcurabat etiā in mō docendi. Unde dicit. SIVE enīʒ mēte ꝛc̄.] Qd̄ exponit̄ dupl'r. Uno mō sic vt Apl'us dicat se excedere qn̄ loquit̄ eis cōmēdando se sobriuʒ esse qn̄ loquit̄ de cōmēdatiōe ꝓpria. sʒ h dicit. Quocūqʒ mō doceam': vel ē honor dei: vel vtilitas ꝓximi: q2 SI EXCEDIMVS mēte] i. cōmēdamus nos. DEO] s. est. i. ad honorez dei: vel de seruādo iudicio dei. SIVE sobrij sumus] i. nō elta dicam' de NOBIS.] Hoc est VOBIS] i. ad vtilitatē vestrā. Sed aliter: ꝛ ē magis l'ralis sensus. Dico ꝙ dam' vobis occasionē gloriandi pro nobis: q2 nos in oībus que facimus: ꝛ etiā in modo faciēdi intēdimus bonuʒ vestrū. Unde sciēdum est ꝙ apostoli sunt medij inter deū ꝛ populum. Deut. 5. Ego sequester medius fui ꝛc̄. Oportebat ergo ꝙ haurirent a deo qd̄ effunderēt populo. Et ideo necessarium erat ꝙ qn̄qʒ eleuarēt se per cōtemplationē in deū ad percipiendū celestia: qn̄qʒ cōformarent se populo ad tradēdū que a deo ꝑceperant: ꝛ hoc totum in eoꝝ vtilitatē cedebat. Et iō dicit. SIVE enīʒ excedimus mēte] i. eleuamur ad h ꝙ percipiam' dona grāꝝ: ꝛ hoc vt DEO] s. vniamur quod fit per excessuʒ rerū tēporaliū. ps. Ego dixi in excessu meo. Dyo. Est enīʒ extasim faciens diuinus amor ꝛc̄. SIVE sobrij simus] i. cōmensuremus. NOS VOBIS] tradendo diuina ꝑcepta. HOC est vobis] i. ad vtilitatē vestrā. Sobrietas. n. idē est qd̄ cōmēsuratio. Bria enīʒ in greco idē ē qd̄ mēsura. Hec sobrietas nō opponit̄ ebrietati q̄ est de vino: que ad bella trahit l' terra: sʒ opponit̄ ebrietati q̄ est a sp̄usctō: que rapit hoīez ad diuina. de qua dr̄ Can. 5. Bibite amici ꝛ inebriamini charissimi. Nam illa. s. sobrietas ē ꝓ vtilitatē ꝓximi: sʒ hec ebrietas est ꝓ amorē dei. Hō aūt descensus significatus est per descensum angeloꝝ p scalaʒ quā vidit Jacob. Gen. 28. Jo. 1. Uidebitis celuʒ apertū ꝛc̄.

Sobrietas ē cōmēsuratio.

¶ Consequēter cū dicit. CHARITAS aūt Christi ꝛc̄.] Subiungit Apl's cāʒ ꝑmisse sollicitudinis que qdeʒ est charitas Chri. Circa hoc aūt duo facit. Primo ostēdit se vrgeri a charitate Chri ad pcurādaʒ salutē p̄rioꝝ. Scdo ostēdit vnde ꝓuocet̄ charitas Chri in ipo. ibi. ESTIMANTES h ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dico ꝙ siue excedim' deo siue sobrij simus vobis est ad vtilitatez vestrā. Et hui' cā est: q2 CHARITAS Chri vrget nos ad h.] Et dicit. VRGET] quia vrgere ideʒ est qd̄ stimulare. q. d. Charitas Christi q̄si stimulus stimulat nos ad faciēdum ea q̄ charitas iperat: vt. s. pcuremus salutez p̄rimoꝝ. Hic est effect' charitatis. Ro. 8. Qui spiritu dei aguntur i. agitant̄ ꝛc̄. Can. 8. Lampades eius vt lampades ignis ꝛc̄. Un̄ aūt ꝓueniat iste stimulus charitas, ostēdit ꝯñter subdens. Estimātes hoc qm̄ si vnus ꝛc̄. Et p̄mo assignat rōnez hui'. Secūdo exponit. ibi. ET PRO oībus mortu' est ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dico ꝙ oīa pro vobis facim': q2 vrget nos charitas Chri: q2 estimam' ꝙ SI VNVS] s. chr̄s. PRO oībus mortu' est.] ꝙ etiā nos ita viuam'. i. ad vtilitatē vestrā ꝙ et nobis mortui simus. i. nihil curem' de nobis: sed de chr̄o: ꝛ de his que chri sunt. Et h ē qd̄ dicit. SI VNVS ꝛc̄.] Ro. 5. Cōmēdat de' suā charitatē in nobis ꝛc̄. 1. Pe. 2. Chr̄s passus est pro nobis ꝛc̄. Qd̄ ḡ iferet̄. ERGO oēs mortui sunt.] Exponit̄ trib' modis. Primo vt dicat̄ OMNES mortui sunt] morte pctī in Adam. Non. n. est necūm ꝙ Chr̄s pro oībus moreret̄: nisi oēs mortui fuissent morte pctī in Adam. 1. Cor. 15. Sicut in Adaʒ oēs ꝛc̄. Scdo vt dicat̄. OMNES mortui sunt] s. veteri vite. Chr̄s. n. mortuus est ad delendū pctā. Ergo oēs debēt mori veteri vite. s. pctī: ꝛ viuere vita iustitie. Ro. 6. Qd̄. n. mortu' est pctō ꝛc̄. ita ꝛ vos estimate vos mortuos eē ꝛc̄. Tertio ꝛ magis l'ral'r. Ergo MORTVI sunt oēs] i. ita debʒ se quilibet reputare ac si esset mortu' sibiipsi. Col. 3. Mortui estis ꝛc̄. Et hūc modū exponit ꝯñter cum dicit. ET PRO oībus mortu' est chr̄s] i. Jo. 2. Mortuus est vt viuam' chr̄o. Un̄ subdit. VT ET q viuit] s. vita nāli. IAM nō sibi viuat] i. nō ꝓ seipsus ꝛ ꝓ bonū suū tm̄. SED ei q pro ipsis mortu' est ꝛ resurrexit] s. Chr̄o. i. totaʒ vitā suā ordinet ad seruitiū ꝛ honorē Chri. Gal. 2. Uiuo ego iaʒ nō ego ꝛc̄. Eccl. 29. Gr̄aʒ fideiussoris tui ne obliuiscaris ꝛc̄. Et hoꝝ rō est: q2 vnusqsqʒ operās sumit regulā operis sui a fine. Un̄ si Chr̄s ē finis vite nr̄e vitā nr̄aʒ debem' regulare nō s̄m volūtatē nr̄aʒ: sʒ s̄m volūtatē Chri. Sic. n. ꝛ Chr̄s dicebat. Jo. 6. Descēdi de celo nō vt facerē volūtatē meā ꝛc̄. Nota autē ꝙ duo dicit̄. s. ꝙ mortu' ē chr̄s: ꝛ ꝙ resurrexit pro nob. Ubi duo exigunt̄ a nobis. Quia. n. mortu' est pro nobis ꝛ nos debem' mori nobisipsis. i. pro chr̄o abnegare nosipsos. Un̄ dicebat Luc. 9. Qui vult venir̄ post me abneget semetipʒ ꝛc̄. Quia ho Chr̄s resurrexit ꝓ nobis: ꝛ nos debem' ita mori pctō ꝛ veteri vite ꝛ nobisipsis: ꝙ tn̄ resurgam' ad nouā vitā Chri. Ro. 6. Qm̄ Chr̄s surrexit a mortuis per gl'iā p̄ris: ita ꝛ nos in nouitate ꝛc̄. Et ꝓpter hoc dn̄s non dixit solum abneget semetipsum ꝛ tollat crucem suā: sed addidit ꝛ sequat̄ me. s. in nouitate vite ꝓficiēdo in virtutib'. ps. Ibunt de virtute in virtutem ꝛc̄.

¶ Itaqʒ nos post hac neminez nouimus s̄m carnem. Porro etiā si cognouimus Chr̄m s̄m carnem: nunc tamē nō amplius nouimus. Proinde si quis est in Christo: noua creatura est. Uetera preterierunt: ecce noua facta sunt oīa. Esa. 43. Apoc. 21.

¶ Itaqʒ nos ex hoc neminez nouimus s̄m carnez. Et si cognouimus s̄m carnē Chr̄ʒ iam nouimus. Si qua ergo in Chr̄o noua creatura vetera transierunt: ecce facta sunt omnia noua. Lec. IIII.

Posito quō sancti ꝑparāt se ad susceptionē glorie celestis placēdo deo ꝛ ꝓficiēdo ꝓximo: hic ꝯñter ostēdit quō ꝑparant se ad h idē abdicādo a se carnalez affectū. Et circa hoc tria facit. Primo ponit abdicationē carnalis affect'. Scdo excludit instantiā. ibi. ET SI cognouim' ꝛc̄.] Tertio ꝯcludit intē

Urgere idem ꝙ stimulare.

tum.ibi.SI QVA ergo in Chro rc.] Dicit ĝ prio. Exq̃ ergo adeo certi sum⁹ de glia eterna. ITA ꝙ nos ex h neminē fm carnē nouim⁹.] ¶ Ubi nota ꝙ fm carnē est quedaꝫ determinatio. Et pōt dupl'r exponi: fm ꝙ tripl'r ꝯstructio fieri pt. Uno mō vt ly SECVNDVM CARNEM] cōstruat̃ cū h accusatiuo NEMINEM.] Et sic expōit glo. NEMINEM ƀꝫ carnē].i. carnal'r viuētem approbamus. Exq̃ enim quilibet dꝫ mori.non approbamus eū qui carnal'r viuit. Et hoc mō accipit̃ caro. Ro.8. Uos aūt in carne nō estis rc. Alio modo NEMINEM fm carneꝫ].i. fm carnales legis obseruātias viuentē: nouimus.i. approbamus. Et hoc mō accipitur caro. Phil.3. Qui ꝯfidunt i carne.i. in carnalib⁹ legis obseruātijs rc. Tertio NEMINEM ƀꝫ carnē].i. fm carnis corruptionē nouimus.i. reputamus. L.ꝫ.n. fideles adhuc carnē corruptibileꝫ gererent: tn̄ in spe iam habēt corpus incorruptibile. Unde nō reputant se fm ꝙ mō carnē corruptibileꝫ hnt: sed fm ꝙ habituri sunt corp⁹ incorruptibile. Hoc mō accipit̃ caro. 1.Corin.15. Caro ꝛ sanguis regnū dei nō possidebunt. Alio modo pōt cōstrui vt ly fm carnē cōstruat̃ cuꝫ h ꝟbo nouimus. Et sic est sensus: Dico ꝙ exquo non debemus nobis viuere: sꝫ ei qui pro nobis mortuus est: itaqꝫ nos ex hoc neminē fm carneꝫ nouimus.i. nō sequimur in aliquo carnaleꝫ affectū nec aliquē hoc mō reputamus. Et hoc mō accipit̃ illud Deut.33. Qui dixerit patri suo ꝛ matri nescio vos rc. Et sic ly ƀꝫ carnē refert̃ ad cognoscenteꝫ: sed in pma expōne referebat̃ ad cognitū. Quia ꝟo aliqs posset dare instantiam de Christo qd saltē cognouisset eū fm carnem. Ideo cōsequēter h remouet dicēs. QVOD si cognouimus rc.]

Ly ƀꝫ carnē dupl'r expōit̃.i. carnal'r, vl' carnales legis.i. corruptionem carnis.

¶ Circa qd sciēduꝫ est ꝙ manichens adducebat ꝟba ista pro se in fulcimētuꝫ sui erroris. Ipse eniꝫ dicebat Christū nō habuisse verū corpus: nec fuisse ex semine Dauid natū. Et sic Augu. dicit in libro cōtra Faustuꝫ. Si qs cōtra eū allegaret ꝟbuꝫ Apli ad Ro.1. Qui factus est ei ex semie Dauid fm carnē. ꝛ illud.1.Thi.3. Et manifeste magnū est pietatis sacrm qd manifestatuꝫ est in carne rc. Et.2.Thi.2. Memor esto dominū Jesuꝫ chrm resurrexisse a mortuis ex semie Dauid rc. ¶ Rndebat ꝙ Apls aliqn̄ fuerat huius opionis.s. ꝙ fuisset ex semine Dauid: ꝛ ꝙ verū corpus habuisset: sꝫ postea hanc opioneꝫ mutauit ꝛ correxit se hic. Uñ dicebat. ET SI cognouimus fm carnē Chrm].i. si fuerimus aliqn̄ huius opionis ꝙ Christus habuisset veruꝫ carnē: sed nunc iam NON nouimus].i. modo mutauimus illaꝫ opionē ꝛ nō credimus ita. Quod qdē dupl'r improbat. Augu. pmo: qa de eo qd falso putamus nullus dicit nouimus: sꝫ opinamur. Cuꝫ ergo Aplus vtat̃ hic hoc ꝟbo cognouimus videt̃ ꝙ nō aliqn̄ falso putauerit. Scdo qa supra Apls dicit. Neminē nouimus fm carnē. Si ergo verum esset qd dicit Manicheus: Aplus nullum cognosceret hīe verū corpus: qd ē falsum. Est ergo falsuꝫ qd Manicheus dicit. Et iō aliter est exponēdū fm veritatē ꝛ dupl'r. Uno mō vt sumat̃ hic caro pro corruptiōe carnis.1.Corin.15. Caro ꝛ sanguis rc. Et tunc est sensus. Et si cognouimus aliquādo Chrm fm carnē.i. hīe cuꝫ carnē corruptibileꝫ an̄ passionē: sed nūc iam nō nouimus.s. cuꝫ hīe carnē incorruptibileꝫ: qa Ro.6. dr̃. Christus resurgēs ex mortuis iam nō moritur rc. Alio mō fm Glo. vt ly si aliqn̄ fm carnē Chrꝫ cognouimus. referat̃ ad statū Pauli ante cōuersionē ad Chrm. Qd ꝟo sequit̃: sed nūc iaꝫ nō nouimus: referat̃ ad statū eius post cōuersionē. Et sic est sensus. Et ego ꝛ alij iudei infideles aliqn̄.i. ante cōuersionē mea cognouimus Chrm fm carneꝫ.i. fm ꝙ carnaliter opinati sumus de Chro.s. eū esse tantū hoieꝫ: ꝛ ꝙ venit tn̄ ad carnales obseruantias legis. sed iam.i. postq̃ cōuersus sum: nō nouimus.s. hec opio cessauit: imo credo ꝙ sit verus deus: ꝛ ꝙ nō sit colendus p carnales obseruātias. Unde dicebat Gal.5. Si circūcidimini Chrs nihil vobis proderit. ¶ Pōt ꝛ al'r exponi: vt hoc qd dicit: ꝛ si cognouimus rc. Dicat Apls in psona olim aplor Chri: ꝛ sic vr̃ tridere vltime expositiōi huius qd dicit̃. neminē cognouimus. Unde sciēduꝫ ē ꝙ Augu. Exponēs illud Jo.16. Expedit vobis vt ego vadam. Ubi rō dr̃i ad h subdit̃. Si.n. nō abiero paraclytus nō veniet ad vos. Dicit ꝙ hoc ideo erat quia discipuli carnal'r amātes Chrm afficiebant̃ ad ipsuꝫ sicut carnalis hō ad carnaleꝫ amicū: ꝛ sic nō poterant eleuari ad spūaleꝫ dilectionē que ēt pro absentes multa facit pati. Ut ergo radicaret̃ in eis affect⁹ spūalis q est a spūsancto: ꝛ cessaret carnalis dixit ei dns. Pax vobis rc. Hoc ergo Apls in psona olim discipulor cōmemorās dixit. Et si cognouim⁹.i. si adhesimus Chro aliqn̄.s. qn̄ nobiscū erat pñtia corpali: fm carneꝫ.i. fm carnaleꝫ affectū: sꝫ iam nō nouī.i. iam ille affect⁹ cessauit a nobis per spūsctm qui datus est nobis.

Ly nunc: qd nō nouimus ad statū apli fm post conuersionem.

Alia expō.

¶ Consequēter cū dicit. SI QVA igit̃ in Chro rc.] Ex pmissis ꝯcludit quēdaꝫ effectū eē ꝯsecutuꝫ.s. nouitatis in mūdo. ꝛ ideo dicit. SI QVA igit̃].i. si aliq̃ in chro.i. in fide chri: vel p christuꝫ NOVA creatura est facta.] Gal.5. In Chro iesu neqꝫ preputiū neqꝫ circūcisio rc. ¶ Ubi notāduꝫ ꝙ inouatio p grāꝫ dr̃ creatura. Creatio eniꝫ est motus ex nihilo ad eē. Est aūt duplex eē: esse nature ꝛ esse grē. Pria creatio facta fuit quā creature ex nihilo pducte sunt a deo in esse nāe: ꝛ tūc creatura erat noua: sꝫ tn̄ per pctm inueterata est. Treñ.3. Uetustam fecit pelleꝫ meā rc. Oportuit ergo eē nouā creationē: per quā pducerent̃ in esse grē: que qdē creatio est ex nihilo: qa qui grā carent nihil sunt. 1.Cor.13. Si nouerim mysteria omnia rc. charitatē aūt nō habeā rc. Job.18°. Habitent in tabernaculo illius socij eius: qui nō est.i. peccati. Augu. Pctm enim nihil est: ꝛ nihil fiunt hoies cū peccāt. Et sic pꝫ ꝙ infusio grē est quedaꝫ creatio. SI ERGO aliq̃ creatura facta est noua per ipm: vetera trāsierūt ei.] Hoc qdeꝫ sumptuꝫ est. Leui.26. vbi dr̃. Nouis superuenientib⁹ vetera pycietis. Exquo sic argumētarit. Si oia noua fcā sunt ꝛ fm legē noua superuenientib⁹ vetera sunt pycienda: ergo si qua creatura est: vetera trāsierūt ei.i. trāsire debēt ab eo: vetera aūt q̃ trāsire debēt sunt legalia. Ro.7. Seruiam⁹ in nouitate spūs ꝛ nō in vetustate lr̃e. Itē errores gētiliū. Esa.26. Uet⁹ error abijt. Itē corruptiones pctī. Ro.6. Uet⁹ hō nr̃ rc. Quib⁹ qdē in nobis trāseūtib⁹ ꝟtutes ꝯrie his vitijs debēt i nobis inouari. Apo.21. Et dixit q sedebat in trono. Ecce noua facio oia.

Inouatio p grāꝫ creatura dicitur. Esse nature ꝛ grāe.

Fulcimentum erroris manichei asserētis chrm non habuisse veram carnem.

Improbatio hui⁹ erroris.

Caro p corruptione carnis.

Ly si aliqn̄ fm carnem ꝛ ad statū pauli ante cōuersionem.

¶ Omnia aūt ex deo: qui recōciliauit nos sibi per Jesum Chrm: deditqꝫ nobis ministeriuꝫ recōciliationis: qm̄qdeꝫ deus erat in christo: mūdum recōcilians sibi: nō imputās eis peccata sua: ꝛ posuit in nobis sermonē recōciliatiōis. Itaqꝫ noie Christi legatiōe fungimur: tanq̃ deo vos obsecrante p nos: rogamus pro Chro: recōciliemini deo. Eū.n. qui non nouit pctm: pro nobis pctm fecit: vt nos efficeremur iustitia dei per illuꝫ.

¶ Omnia aūt ex deo q nos recōciliauit sibi per Chrm: ꝛ dedit nobis ministeriū recō-

cilliationis. Quoniam quidē deus erat in Christo mūdum recōcilians sibi: nō reputans illis delicta ipsorum: et posuit in nobis verbū recōciliationis. Pro christo ergo legatiōe fungimur tanq̄ deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo recōciliamini deo. Eum qui nō nouerat peccatū pro nobis peccatū fecit vt nos efficeremur iustitia dei in ipso Lec. V.

Postq̄ Apostolus in superioribus tractauit de primo scōrum et de preparatiōe ad susceptionē eius: hic pariter agit de cā vtriusq̄. Et circa hoc tria facit: quia primo oñdit auctorē oium predictorum eē deū. Scdo cōmemorat bñficium a Christo collatum, ibi. QVI recōciliauit etc.] Tertio bñficij vsum, ibi. PRO Christo ergo legatione etc.] Dicit ergo. Dixi q intēdimus salutem primorum: et vetera trāsierūt: sz hec oia sunt nobis ex deo patre. Uel ex deo auctore. Ro. 11. Ex ipso et in ipso et per ipsum sunt oia. Jaco. 1. Omne datū optimū etc. Sequitur beneficiū susceptū a deo, ibi. QVI recōciliauit etc.] Ubi primo ponit ipsum bñficium collatū. Scdo exponit, ibi. QVONIAM quidem deus etc.] Cōmemorat aūt duplex bñficiū per Christum collatū. Unū cōe, aliud spāle. Cōe quidē toti mūdo, s. recōciliationis ad deū. Et hoc ē qd dicit. QVI] s. deus pater. RECONCILIAVIT] i. pacificauit. NOS SIBI.] et hoc PER CHRISTVM] i. per incarnatū verbū. Hoies. n. erāt inimici dei propter peccatū. Christus autē hanc inimicitiā abstulit de medio satisfaciens pro peccō. Et fecit cōcordiam. Col. 1. Pacificās per sanguinē crucis eius: siue que in terris: siue que in celis etc. Et ideo dicit PER CHRISTVM.] Ro. 5. Reconciliati sumus deo per mortē etc. Speciale aūt bñficium est apostolis collatū. q ipsi sint ministri huius recōciliationis. Unde dicit. ET DEDIT nob.] apostolis vicarijs christi MINISTERIVM] huius RECONCILIATIONIS.] Supra. 3. Ministros nos elegit etc. ps. Suscipiant montes. i. apostoli. pacem populo. s. a domino.

Consequēter cū dicit. QVONIAM quidem etc.] Exponit que dixit. primo primū. scdo scdm, ibi. POSVIT IN nobis etc.] Dicit ergo. Dico q deus recōciliauit nos sibi: et hoc mō. Inimicitie. n. inter deū et hoies erant propter peccatū: vt dictum est fm illud Esa. 59. Peccata vestra diuiserunt etc. Destructo ergo peccō per mortem Christi inimicitie iam solute sunt. Et hoc est qd dicit. QVONIAM quidē deus erat in Christo] per vnitatē essentie. Jo. 14. Ego in patre et pater in me ē. Uel DEVS erat in Christo] per Christū MVNDVM sibi recōcilians.] Ro. 5. Recōciliati sumus deo etc. Et hoc nō reputās illis delicta ipsorum. i. nō habēs in memoria illorum delicta tam actualia q̄ originalia ad puniēdum: pro quibus Christus plene satisfecit. Et fm hoc dr̄ nos recōciliasse sibi inquātum nō imputat delicta nr̄a nobis. ps. Beatus vir cui non imputabit dn̄s peccatū.

Consequēter cū dic. ET POSVIT in nobis etc.] Exponit scdm. s. de bñficio apostolis collato. q. d. Hoc modo dedit nobis ministerium recōcilationis que POSVIT in nobis verbū recōciliationis] i. dedit vtatē et inspirauit in cordibus nostris vt annūciemus mundo hāc reconciliationē esse factā per Christum. Et hoc faciēdo inducimus hoies vt conforment se Christo per baptismum. Hiere. 1. Ecce dedi verba mea etc.

Consequēter cum dicit. PRO CHRISTO ergo legatione etc.] Ostēdit vsum bñficij: et primo q̄tū ad scdm bñficium collatū apostolis. Scdo q̄tū ad primū collatū oibus, ibi. OBSECRAMVS pro christo etc.] Dicit ergo. Ex quo deus posuit verbū recōciliationis debemus eo vti. Et hoc est ergo q FVNGIMVR legatiōe pro Christo] i. sumus legati Christi. Eph. 6. Pro quo legatiōe fungimur i cathena ista etc. Et idoneitas ad hāc legationē est nobis ex virtute dei que est in me. Et ideo dicit. TANQVAM deo exhortāte per nos.] quia deus qui in nobis loquitur dat nobis idoneitatē ad hanc legationem. Math. 10. Nō vos estis qui loquimini etc. Infra. 13. An experimētum queritis eius qui in me etc.

Consequēter cū dicit. OBSECRAMVS etc.] Subdit q̄tum ad vsum primi bñficij. Et primo inducit ad vsum. Scdo ostēdit vnde assit nobis facilitas ad ipm vsum, ibi. CVM ENIM qui etc.] Dicit ergo. Ex quo deus fecit recōciliationem: et nos sumus legati dei in hoc obsecramus etc. Blande alloquitur cū posset imperare. 2. Ti. vlt. Argue, obsecra, increpa etc. Ad Phyle. Potestatē hñs imperādi etc. Obsecramus inq̄ pro Christo. i. propter amorē Christi: recōciliamini deo. Uidetur aūt hoc eē contrarium ei qd dicit q deus recōciliauit nos sibi. Si ergo ipse recōciliauit quid necesse est: vt nos recōciliemur. Jam enim recōciliati sumus. Ad hoc dicendum q deus recōciliauit nos sibi: vt cā efficiēs. s. ex parte sua: sz vt sit nobis meritorium: oportet ēt q fiat recōciliatio ex parte nostra. Et hoc quidē ē in baptismo et in penitētia: et tūc cessamus a peccatis. Unde aūt assit nobis hec facultas recōciliādi deo ostēdit ex hoc. s. q dedit nobis ptātem iuste viuēdi q̄ possumus abstinere a peccatis: et hoc faciēdo recōciliamur deo. Et io dicit. EVM qui non etc.] q. d. Bene potestis recōciliari: quia deus. s. pater eū. s. christum: qui nō nouerat peccatū. 1. Pe. 2. Qui peccatū nō fecit etc. Jo. 8. Quis ex vobis arguet me etc. PRO NOBIS fecit peccatū.] Quod tripliciter exponitur. Uno mō: quia cōsuetudo veteris legis est: vt sacrificiū pro peccō peccatū nolet. Osee. 4. Peccata populi mei comedent. i. oblata pro peccato. Tunc ē sensus. Fecit peccatū. i. hostiā vel sacrificiū pro peccato. Alio mō quia peccatū aliqñ sumitur pro silitudine peccati: vel pro pena peccati. Ro. 8. Misit deus filiū suum in silitudine peccati etc. i. de similitudine peccati dānauit peccatū. Et tunc ē sensus. Fecit peccatū. i. fecit eū assumere carnē mortalem et passib. etc. Tertio mō: quia aliqñ dicitur hoc esse hoc vel illud: non quia sit: sed quia opinantur hoies ita esse. Et tunc ē sensus. Fecit peccatū. i. fecit eū reputari peccatorē. Esa. 53. Cum iniquis reputatus est. Et hoc quidem fecit VT NOS efficeremur iustitia] i. vt nos qui peccatores sumus efficeremur nō solum iusti: imo ipsa iustitia. i. iustificaremur a deo: vel iustitia: quia nō solum nos iustificauit: sz ēt volunt q per nos alij iustificarentur. Justitia dico dei nō nr̄a. ET IN Christo] i. per Christum. Uel aliter vt ipse Christus dicatur iustitia. Et tunc ē sensus. VT NOS efficeremur iustitia] i. vt inhereremus Christo per amorē et fidē: quia Christus est ipsa iustitia. Dicit aūt DEI] vt excludat iustitiā hoīs que est qua hō confidit de proprijs meritis. Ro. 10. Ignorantes dei iustitiam etc. IN IPSO] s. Christo. i. per Christum: quia ipse factus est nobis iustitia. prime Corin. 1.

Reconciliati sumus et a deo et a nobis per baptismum et penitentie.

Quia sacrificium pro peccato dr̄ peccatum: quia ē in silitudine peccati: quia est peccatū opinione non gestu.

Cap. VI.

Quin et adiuuantes obsecramus: ne in vacuum grām dei receperitis. Dicit. n. † In tēpore accepto exaudiui te: et in die salutis succurri tibi. Ecce nunc tēpus acceptū: ecce nūc dies salutis. † Nemini dantes vllā offensionē: ne reprehēdatur ministeriū: sed in oibus cōmendemus nosipsos: vt dei ministri: in tolerantia multa: in afflictionibus: in necessita- Esa. 49. 1. Cor. 4.

tib⁹:in anxietatib⁹:in plagis:in carcerib⁹:in sedi
tionib⁹:in laborib⁹:in vigilijs:in ieiunijs.

Adiuuantes autẽ exhortamur ne
in vacuũ grãm dei recipiatis:ait
enim tpe accepto exaudiui te:⁊ in
die salutis adiuui te. Ecce nunc
tẽp⁹ acceptabile:ecce nũc dies salutis. Ne-
mini dãtes vllam offensionẽ vt nõ vitupe-
retur ministeriũ nostrũ:sed in oibus exhi
beamus nosmetipsos sicut dei ministros.
In multa patientia: in tribulationibus: in
necessitatib⁹:in angustijs: in plagis:in car-
ceribus:in seditionibus:in laboribus:in vi
gilijs:in ieiunijs.

Supra Apl's cõmẽdauit ministerium
aplatus:hic ɔ̃siter ipsius mini-
steriũ sibi cõmissũ ad vtilitatẽ subditoꝝ
exeq̃. Et circa h̃ duo facit. Prio hortatur
eos in gñali ad oia q̃ cõiter sunt nccia ad
bonã vitã. Scdo hortaẽ eos de quodã spãli suffragio
fiẽdo sanctis in Hierlm̃:⁊ hoc .8.ca.ibi. NOTVM aũt
vobis facim⁹ frẽs ⁊c.] Circa pmũ aũt duo facit. Prio
hortaẽ eos ad bona priua. Scdo cõmẽdat eos de bo-
nis in pterito factis:⁊ h̃ 7⁰ ca⁰.ibi. HAS igiẽ hñtes p-
missiones ⁊c.] Circa pmũ tria facit. Prio hortatur in
gñali q̃ grã dei nõ vertaẽ in vanũ. Scdo ondit grãm
dei eis ẽẽ collatã.ibi. AIT ENIM tẽpore accepto ⁊c.]
Tertio docet eos in spãli modum vtẽdi dicta grã.ibi.
NEMINI dãtes vllaz offensionẽ ⁊c.] Dicit ĝ pmo. Ex
quo facultas adest nobis ad bñ operãduz:⁊ hec ẽ grã
dei:nos aũt ad h̃ pro Chro legatiõe fungimur. IDEO
ADIVVANTES] nos.s.pdicationib⁹ exẽplis ⁊ exhor
tationib⁹. Prouer.18. Frater qui adiuuaẽ a fratre ⁊c.
Uel ADIVVANTES] .s.deũ.p⁰ Cor.3. Adiutores dei
sumus. ¶ Sed 3. Esa.40. Quis adiuuit spũm dñi ⁊c.
Nõ ĝ bñ dr̃. Adiuuãtes deũ. ¶ Rñsio:q̃ iuuare deũ
põt itelligi vel ei vires ministrare ad aliqd agẽduz:⁊
sic nullus iuuat deũ nec iuuare põt. Uel ei⁹ mandatũ
exequi:⁊ sic sancti hoies deũ iuuare dicũẽ exequẽdo
eius mandata. Nos itaq̃ sic iuuantes HORTAMVR
VOS.] Ro.12. Qui exhortaẽ ⁊c. Uel.s. EXHORTA-
MVR.ne in vacuum grãz dei recipiatis].q.d. Ne rece-
ptio grẽ sit vobis inutilis ⁊ vacua. Qd tũc ɔ̃tingit qñ ex
pceptiõe grẽ q̃s nõ sentit fructũ. Qui qdez duplex ẽ.s.
remissio pctõꝝ. Esa.27. Hic ẽ ois fructus ⁊c. Et vt bõ
iuste viuẽdo pueniat ad gl'iaz celestẽ. Ro.6. Habetis
fructũ vestrũ ⁊c. Quicũq̃ ĝ grã pcepta nõ vtiẽ ad vi-
tanduz pctã:⁊ ɔ̃sequẽdum vitã eternã hic grãz dei in
vanũ recipit. Phil.2. Non in vacuũ cucurri ⁊c. Et ne
aliqs dubitaret de pceptiõe hui⁹ grẽ a deo:ideo ɔ̃siter
Apl's pbat eos iaz recepisse grãz hãc:vel paratã hẽre
ad recipienduz dicẽs. AIT ENIM tpe ⁊c.] Et circa h̃
duo facit. Prio iducit auctez pphete. Scdo inductaz
adaptat ad ppositũ.ibi. ECCE nũc tẽpus ⁊c.] Dicit ĝ
pmo. Dico q̃ paretis vos ad fructuose pcipiẽduz grãz
q̃ vobis est collata vl' parata. AIT ENIM] dñs p Esa.
49⁰. TEMPORE accepto ⁊c.] Circa qd sciẽduz est q̃
dñs dr̃ facẽ nobis grãz vel exaudiẽdo nos in petitiõi-
bus nostris: vel iuuãdo in opationib⁹ nr̃is:sz exaudit
vt pcipiam⁹ qd petim⁹. Jaco.1. Si q̃s idiget sapientia
postulet ⁊c. Adiuuat vt pficiam⁹ qd opamur.ps. Nisi
q̃a dñs adiuuit me ⁊c. Et hec duplex ẽ grã:pueniẽs.s.⁊
cooperãs vl subsequẽs. que qdẽ nccia ẽ nobis ad obti
nenduz. Et prio grãz pueniẽtez quã optare debem⁹ vt
sim⁹ accepti a deo.ps. Pro hac orabit ad te ois sanct⁹.
Et q̃tũ ad h̃ dr̃. IN TEMPORE accepto].i.acceptio-
nis ⁊ gratificatiõis:hoc.n.tpe accepto fit qd gratis fit.
Ro.4. Beatitudinez hois cui deus accepto fert iusti-
tiã ⁊c. EXAVDIVIT TE].i.acceptaui te. Uel TEM-
PORE accepto].i.in tpe grẽ. Et h̃ mõ grã puenĩẽs dr̃
illa p quã liberamur a peccat. Grã vero subsequẽs dr̃ p
quã virtutes nobis ⁊ pseuerãtia in bono ɔ̃feruntur. Scdo
nccia ẽ nobis grã cooperãs ⁊ hãc petebat.ps. Et mise-
ricordia ei⁹ subsequaẽ me ⁊c. Et quãtũ ad h̃ dicit. IN
DIE salutis adiuui te.] Tps.n.ante Chrm nõ fuit dies:
sz nox. Ro.13. Nox pcessit ⁊c. Sed tpe Chri dr̃ dies:⁊
nõ soluz dies:sz dies salutis. Ante.n.non erat salus:q̃a
nullus ad finẽ salutis pueniebat.s.ad visionẽ dei:sed
mõ qñ iaz nata ẽ salus in mũdo hoies salutẽ sequunẽ.
Mat.1. Uocabis nomẽ ei⁹ Jesuz. Ipse.n.saluũ faciet
pplm ⁊c. 1. Pe.4. Operamini vestrã salutẽ. Et hoc fit
auxilio grẽ cooperãtis q̃ per nr̃a opa puenim⁹ ad vitã
eternã. Phil.2. Deus est qui operaẽ ⁊c.
¶ Consequẽter auctez iductã adaptat ad ppo^m dicẽs.
ECCE nunc ⁊c.].q.d. Hec q̃ dixit dñs de tpe grẽ p p-
phetã ipleñ mõ:q̃a ECCE nũc tẽpus acceptabile].i.
gratificationis p quã exaudimur a deo: q̃a iam venit
plenitudo tpis.s.incarnationis Chri. Gal.4. Et h̃ q̃tũ
ad pmã pẽ auctis.ps. Tẽpus beneplaciti de⁹. ECCE
nũc dies salutis.] in quo.s.adiuti grã cooperãte possu-
mus operi ad ɔ̃sequẽduz salutẽ eternã. Jo.9. Me opz
operari ⁊c. Gal.6. Dum tempus habemus ⁊c.
¶ Cõsequẽter cũ dicit. NEMINI dãtes ⁊c.] Docet mo-
duz vtẽdi grã eis collata. Et primo in gñali:q̃lr̃.s.in
vacuũ nõ recipiaẽ. Scdo i spãli.ibi. IN MVLTA pa-
tientia ⁊c.] Dicit ĝ. Sic vtẽduz ẽ grã vt dãtes nemini
vllaz offensionẽ. Naz gratia ad duo daẽ.s.ad vitãduz
mala ⁊ ad operãdum bona. Et iõ duo docet:vt.s.vite-
mus mala. Et q̃tũ ad h̃ dicit. NEMINI dãtes ⁊c.] Qd
põt duplr̃ exponi. Uno mõ vt referaẽ ad aplos.q.d.
Nos adiuuantes vos exhortamur. Nos dico nemini
vllaz dãtes offensionẽ:q̃a si p malã vitã aliquos offen
derem⁹ vituperareẽ ministeriũ nostrũ:⁊ ɔ̃temnereẽ pdi
catio nr̃a. Ro.2. Nomẽ dei p vos blasphemaẽ. Greg.
Cuius vita despiciẽ restat vt eius pdicatio cõtemnaẽ.
Unde publicos ⁊ famosos peccatores cauere dz sibi ne
pdicet:q̃a peccat.ps. Peccatori autẽ dixit de⁹ ⁊c. Alio
mõ vt referatur ad subditos.q.d. HORTAMVR vos
ne i vacuũ ⁊c.] Uos dico nemini dantes vllã ⁊c..i.nõ
faciẽtes aliqd vnde alij scãdaliçenẽ.p⁰ Cori.10. Sine
offensione estote ⁊c. Ro.14. Non ponatis offendiculũ
⁊c. Et rõ hui⁹ ẽ. VT NON vitupereẽ ⁊c.].i.ita irre
prehẽsibiles vos habeatis VT MINISTERIVM no-
strũ].i.aplat⁹ noster NON VITVPERETVR.] Qñ
enim subditi male se hñt vituperiuz est platis. 1. Pe.2.
Conuersationez vestrã inter gẽtes ⁊c. Uel VT NON
vitupereẽ] cõmune MINISTERIVM] quo ad vos ⁊
nos:q̃a sum⁹ mistri dei. Nos dico sumus ministri dei
ad exequẽduz volũtatẽ ei⁹ in nobis ⁊ in alijs. Sz vos
ad exequẽduz voluntatẽ ei⁹ in vobis tñ. Esa.61. Uos
sacerdotes domini vocabimini ⁊c.
¶ Consequẽter cũ dicit. SED IN oibus exhibeam⁹ ⁊c.]
Docet eos modũ vtẽdi pcepta grã q̃tũ ad bona ope-
randa. Dicit ĝ. NEMINI demus vllaz offensionẽ. sz
exhibeamus nos ⁊ vos opere ⁊ sermone in oibus que
ad virtutes ptinent tales quales debent ẽẽ ministri dei.

Adiuuaẽ dei nõ sibi ministraẽ virtutes sz eius mãdatũ exequẽdo dr̃.

Fruct⁹ grẽ ẽ remissio peccatoꝝ ⁊ vita iuste puenien di ad gl'oriã.

Grã pueniẽs ⁊ cooperãs vl' subsequẽs.

Temp⁹ ante chrm fuit nox sz dies fuit ⁊ salutis.

vt.s.cōformemus nos deo faciendo eius voluntatem. Eccl.10. Sm iudicē populi: sic t ministri ei⁹. p̄ʳ Cor.4. Sic nos existimet hō vt ministros tc̄.

℄ Cōsequēter cū dicit. IN MVLTA patiētia tc̄.] Ostē dit i spāli quō nos debem⁹ exhibere: sicut dei ministros in vsu grē collate. Et h̄ q̄ntū ad tria. Pmo q̄ntū ad exte riorē opatonē. Scdo q̄ntū ad maiorē deuotionez. ibi. OS NOSTRVM pz tc̄.] Tertio q̄ntū ad infideliū vi tationē. ibi. NOLITE iugū ducere tc̄.] Circa p̄ᵐ tria facit: fm tria in qb⁹ ɔsistit opatio exterior. Pmo eni ɔsistit i sufferētia maloꝝ. Et q̄ntū ad h̄ dicit. IN MVL TA patiētia tc̄.] Scdo in opatōe bonoꝝ: t q̄ntū ad h̄ dicit. IN CASTITATE tc̄.] Tertio in mutua coope ratiōe bonoꝝ ad mala: t q̄ntū ad h̄ dicit. PER ARMA iustitie tc̄.] Est ḡ necc̄ia in malis sustinēdis virt⁹ patiē tie. Vn̄ dicit. IN MVLTA patiētia tc̄.] Ubi tria fac. Pmo idūcit ad patiētiā. Et h̄ qa in ps. legit. Bn̄ patiē tes erūt vt annūciēt. Et q̄ntū ad h̄ dicit. IN MVLTA patiētia.] Prouer.19. Doctrina viri p patiētiā noscit. Luc.21. In patiētia vestra possidebitis aīas vestras. Dicit. IN MVLTA] i. pp multas tribulatiōes q̄ occur runt. Scdo ondit viā patiētie in gn̄ali: t h̄ in sufferen tiōe maloꝝ. Vn̄ dicit. IN TRIBVLATIONIBVS.] Ro.12. In tribulatione patiētes. Act.14. Per multas tribulatiōes tc̄. Et i defectu necc̄ioꝝ. Vn̄ dicit. IN NE CESSITATIBVS] s. eoꝝ q̄ sunt necc̄ia ad vitā. ps. De necessitatibus meis tc̄. Tertio ostēdit māz patiētie in spāli. Et pmo in his q̄ ptinēt ad tribulatiōes q̄ sunt vo luntarie: t h̄ q̄ntū ad tribulatiōes q̄ ptinēt ad aīaz: t sic dicit. IN ANGVSTIIS] s. cordis: qn̄ s. sic artat aduer sis vt nō pateat via euadēdi. Heb.11. Angustiati affli cti tc̄. Itē inquātū ad tribulationes: q̄ sunt in corpe: t sic dicit. IN PLAGIS] s. illatis ab alijs. ET CARCE RIBVS.] Act.16. Cū multas plagas ei intulissent tc̄. Infra.11. In carcerib⁹ abūdanti⁹: in plagis supra mo dū: tc̄. IN SEDITIONIBVS] s. cōtra⁹ populi cōmoti. Act.19. Periclitam⁹ argui seditionis hodierne tc̄. Se cundo in his q̄ ptinēt ad necc̄itates. Necessitas autem aliqn̄ ē volūtaria. Et sic dicit. IN LABORIBVS] pp̄s manu operādo apud corinthios: qa auari erāt: ne eos grauaret sumptib⁹. Et apud Thessalonicēs. qa erant ociosi: t vt daret exēplū exercitij. Act.20. Ad ea q̄ mihi opus erāt tc̄. IN VIGILIIS] pp pdicatiōes. Infra.11. IN VIGILIIS: IN IEIVNIIS] aliqn̄ volūtarijs: ali qn̄ inuoluntarijs pp penuriā. p̄ʳ Cor.9. Castigo corpus meū tc̄. ℄ Sed ɔ. hoc ē qd̄ dr̄ Mat.11. Iugū meum suaue ē. Hic ūo dr̄ in tribulationib⁹ multis tc̄. Non ḡ suaue: sꝫ grauissimum. ℄ Rn̄deo. Hec sunt in seipsis aspera: sꝫ pp̄ter amorē t interiorē feruorē spūs dulco rantur. Unde Augu. Omnia grauia t imania facilia t prope nulla facit amor.

Hec oia sunt aspa t dura: sꝫ amor ipsa dulcorat.

℄ In puritate: in scientia: in animi lenitate: in be nignitate: in spiritusancto: in charitate nō simu lata: in sermone veritatis: in potētia dei: p arma iustitie dextra ac sinistra: per gloriam t ignomi niam: per conuicia t laudes: quasi impostores: t tamen veraces: quasi ignoti: t tamen noti: quasi morientes: t ecce viuimus: quasi correpti t non occisi: quasi dolentes: semper tamen gaudentes: quasi pauperes: multos tn̄ ditantes: vt nihil ha bentes t tamen oia possidentes.

℄ In castitate: in sciētia: in lōganimitate: in suauitate: in spiritusancto: in charitate non ficta: in ūbo veritatis: in virtute dei. Per arma iustitie a dextris t a sinistris. Per gloriaz t ignobilitatē. Per infamiā t bo nam famā. Ut seductores t veraces: sicut q ignoti t cogniti. Quasi moriētes t ecce viuim⁹: vt castigati t nō mortificati quasi tristes: semp aūt gaudentes: sicut egentes: multos autē locupletantes: tanq̄ nihil ha bentes t oia possidentes. Lec. II.

Positis his q̄ ptinēt ad tolerātiā maloꝝ: ponit ɔñter ea q̄ ptinēt ad obſuātiaz bonoꝝ. Bonitas aūt opis ɔsistit in trib⁹. In pfectiōe virtutis: t h̄ ptinet ad cor. In veritate locutionis: t h̄ ptinet ad os. In virtute opis: t h̄ ptinet ad opus. Pmo ḡ ostēdit Apls q̄lr se habeāt in his q̄ ptinēt ad pfectionē v̄tutis q̄ ɔsistit in corde. Scdo in his que ad virtutē oris. ibi. IN VERBO veritatis.] Tertio in his q̄ ptinēt ad pfe ctionē opis. ibi. IN VIRTVTE DEI.] Circa pmū po nit q̄tuor v̄tutes. Et pmo virtutē castitatis q̄ maximū locū tenet in v̄tute tēperātie: t q̄ntū ad h̄ dicit. IN CA STITATE] s. mētis t corpis. ℄ Ubi notādum est q immediate post multos labores, vigilias, t ieiunia, sub dit de castitate: qa qui vult hr̄e v̄tutē castitatis: necesse hꝫ laborib⁹ dari, vigilijs isistere, t macerari ieiunijs. p̄ʳ Cor.9. Castigo corp⁹ meū t in seruitutē redigo tc̄. Heb.12. Pacē sequimini tc̄. ℄ Si aūt q̄rat̄ q̄re nō fa cit mētionē de alijs v̄tutib⁹: nisi solum de tēperantia. ℄ Dicēdū ē q sic facit: sꝫ iplicite: qa h̄ q dicit. In mul ta patiētia, in tribulationib⁹ tc̄. ptinet ad v̄tutē forti tudinis. h̄ ūo qd̄ dr̄. Per arma iustitie ptinet ad vir tutē iustitie. Scdo pōit v̄tutē scie. Vn̄ dr̄. IN SCIEN TIA.] Et si qdē scia referat̄ ad sciaz q̄ aliqs scit bn̄ cō uersari in medio nationis praue t puerse: sic refert̄ ad v̄tutē prudētie. Si ūo scia referat̄ ad certitudinē qua fideles certi sunt de his q̄ ptinēt ad cognitionē dei: sic ptinet ad v̄tutē fidei. Et vtraq̄ necc̄ia ē cħianis: qa sine scia pmo mō: siue scdo mō accepta hoies d̄ facili ruūt in pctā. Esa.5. Propterea captiu⁹ ductus ē pp̄ls me⁹ qa nō habuit sciaz. Iere.3. Dabo vob̄ pastores iuxta cor meū. Tertio ponit v̄tutē spei. Vn̄ dicit. IN LON GANIMITATE] q̄ ptinet ad pfectionē spei. Nihil em̄ aliud est longanimitas. q̄ q ardua aliqd̄ ex spe sp ac diu dila tū patiēter expectat. t h̄ a spūsancto. Gal.5. Fruct⁹ aūt spūs charitas tc̄. Lōganimitas tc̄. Col.1. In oi patiē tia t lōganimitate. Quarto ponit v̄tutē charitas. Cha ritas aūt duo hꝫ. s. effectū exteriorē. Sꝫ in effectu exte riori hꝫ suauitatē ad pximū. Nō n. ɔuenit q aliqs nō sit suauis ad eos quos diligit. Et iō dicit. IN SVAVI TATE] i. dulci ɔuersatiōe ad pximos: vel s. blandi ser mus. Prouer.12. Qui suauis est viuit in moderationi bus tc̄. Eccl.6. Verbū dulce multiplicat amicos tc̄. Sed nō in suauitate mūdi: sꝫ in ea q̄ causat̄ ex amore dei. s. ex spūscō: t iō dicit. EX SPIRITVSANCTO.] idest quā spūsanct⁹ causat in nobis. Sap.12. O q̄ bo nus t suauis tc̄. In effectu aūt interiori hꝫ veritatem absq̄ fictiōe: vt. s. nō pretendat exterius q̄ntum eius: qd̄ hꝫ iterius. Et ideo dicit. IN CHARITATE nō ficta.] 1.Io.3. Non diligam⁹ ūbo neq̄ lingua: sed tc̄. Co.1.3. Sup oia charitatez hn̄tes. Et huius rō est: qa vt dicit Sap.1. Spūsanct⁹ disciplinē effugiet fictum.

℄ Consequēter ostēdit quō se habeāt in his que perti nent ad veritatē oris: vt. s. sint veraces. Et iō dicit. IN

Castitas mē tis t corpis.

Scia refert t ad certitudi nes eoz q̄ sūt fidei: t scire bn̄ cōuersari inter infideles.

VERBO veritatis] s. vera loquēdo ꝓdicando. Quō autē se habeāt in perfectione operis subdit dicēs. IN VIRTVTE DEI] i. nō i operib⁹ nostris ↄfidamus: sꝫ solū in virtute dei ⁊ non in ꝓpria. p⁹ Cor. 4. Regnū dei non est in sermone ⁊c̄.

ℭ Consequēter cū dicit. PER arma iustitie ⁊c̄.] Ostē dit qualr̄ se habeāt in opatiōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ iter bona ⁊ mala ꝓspera ⁊ aduersa: ⁊ hoc ptinet ad virtutem iustitie. Et pmo ostēdit hoc in gn̄ali. Scḋo exponit in speciali. Dicit ergo pmo ꝙ exhibeamus nos sicut dei ministros in multa patiētia. Et qḋ plus est. PER arma iustitie.] Ubi sciēdū est ꝙ iustitia ordinat ⁊ facit hominē tenere locū suū a dextris. i. in ꝓsperis: vt. s. non eleuetur: ⁊ a sinistris. i. in aduersis: vt. s. non deiciatur. Phil. 4. Ubiqꝫ ⁊ in oībus ⁊c̄. Scio abūdare ⁊c̄.

ℭ Consequēter h̄ exponit per ptes ꝓsperoꝝ ⁊ aduersoꝝ dicēs. PER gl'iaꝫ ⁊c̄.] Ubi sciēdū ē ꝙ in reb⁹ tēporalib⁹ ꝓsperitas: vel aduersitas in tribus ↄsistit. In supbia vite: in cōcupiscētia carnis: in ↄcupiscētia oculoꝝ. Juxta illud. 1. Jo. 2. Oē qḋ est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis ⁊c̄. Et hec ꝓseq̄t ordine suo: qa pmo dicit quō se habeāt in aduersis ⁊ ꝓsperis: que ptinent ad supbiā vite dicēs. PER gl'iaꝫ ⁊c̄.] Scḋo quō se habeāt in his q̄ ptinēt ad ↄcupiscētiā carnis. ibi. QVASI morientes ⁊c̄.] Tertio quō se habeāt in his: q̄ ptinēt ad cōcupiscētiā oculoꝝ. ibi. SICVT egētes ⁊c̄.] Sunt aūt duo q̄ ad supbiā ptinent. s. sublimitas stat⁹ ⁊ operū. Et ideo dicit. PER gl'iā] i. ꝓ statū excellētie. q. d. Exhibeamus nos dei ministros. s. PER gl'iā] i. in ꝓsperitate. Esa. 23. Dn̄s exercituū cogitauit ⁊c̄. Et ꝙ apl'i gl'iosi appareant. pꝫ Act. 14. Qz Paulus ⁊ Barnabas credebātur dii. Et ignobilitatē q̄ est in sinistris. q. d. Nec in gl'ia eleuemur nec si ↄtēptibiles sum⁹ deiciamur. 1. Cor. 1. Ignobilia hui⁹ mūdi elegit de⁹ ⁊c̄. Quātū ad famaꝫ operū dicit. PER infamiā ⁊ bonā famā.] Ubi sciēdū est ꝙ sicut Greg. dicit. Hō non dꝫ ex se dare cām infamie sue: sꝫ poti⁹ dꝫ ꝓcurare bonam famā. iuxta illud Eccl. 41. Curā habe de bono noīe: ⁊ h̄ ꝓpter alios: qa opꝫ nos bonum testimoniū hre ad eos qui foris sunt. 1. Ti. 3. Si vo ↄtingat aliquē icurrere in ifamiā iniuste: nō dꝫ eē ita pusillanimis: vt pp h̄ derelinquat iustitiā. Si vo sit in bona fama apud infideles nō dꝫ tn̄ supbire: sed dꝫ inter vtrūqꝫ medio mō incedere.

ℭ Cōsequēter exponit ista duo que posuit. Et pmo quā infamiā habuerūt ⁊ ostēdit ꝙ magnā: qa VT SEDVCTORES ⁊c̄.] q. d. A qbusdam habemur vt seductores: a qbusdā vo habemur VT VERACES.] Nec mirū: qa ēt de Chro alii dixerūt: qa bonus est: alii vo ꝙ nō: sed seducit turbas: vt dr̄ Jo. 7. Scḋo ostendit quō fuerūt gl'iosi ⁊ ignobiles: qa SICVT ignoti ⁊ cogniti] i. approbati a bonis: ⁊ incogniti. i. despecti a malis. prime Corin. 4. Tanq̄ purgamenta ⁊c̄.

ℭ Consequēter ꝓseq̄t ea q̄ ptinēt ad ↄcupiscētiaꝫ carnis. Et ponit tria q̄ ↄcupiscit caro. Pmo. n. ↄcupiscit longā vitā: ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. QVASI moriētes] i. lꝫ exponamur piculis mortis. Infra. 11. In mortib⁹ frequēter ⁊c̄. tamen ECCE VIVIMVS] virtute ⁊ fide. Et iō Abacuc. 2. Justus ex fide viuit. Ps. Nō moriar: sꝫ viuam ⁊c̄. Scḋo cōcupiscit incolumitatē ⁊ qetē. Et q̄tū ad hoc dic̄. VT CASTIGATI ⁊ nō mortificati] q. d. Lꝫ diuersis flagellis castigemur a dn̄o: non tn̄ tradit nos morti. Ps. Castigās castigauit me dn̄s. Et. 2. Ti. 3. Oēs qui pie volūt ⁊c̄. Tertio ↄcupiscit gaudiū ⁊ iocūditatē: ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. QVASI tristes semp aūt gaudētes] qa lꝫ i exteriorib⁹: ⁊ q̄ ad carnē sunt ptinētia tristitiā ꝑ temeritudinē: interi⁹ tn̄ ↄtinuū gaudiū habemus qḋ crescit in nobis ex ↄsolationib⁹ spūs sancti: ⁊ spe remunerationis eterne. Jac. 1. Oē gaudiū existimate ⁊c̄. Jo. 16. Tristitia vestra vertet̄ in gaudiuꝫ ⁊c̄.

ℭ Consequēter ꝓseq̄t de his q̄ ptinēt ad ↄcupiscētias oculoꝝ. Et circa h̄ ponit duo. quoꝝ vnū est in cōparatiōe ad alios: ⁊ s'm h̄ ꝓsperū in diuitiis ē ꝙ hō abundātia ꝙ possit aliis ministrare d̄ diuitiis suis. Sinistrū aūt in h̄ est ꝙ hō sit ita pauper ꝙ oporteat eū ab aliis mēdicare. Et iō dicit ꝙ in his tpalib⁹ sumus SICVT egētes] i. ab aliis accipiētes: sed tn̄ q̄tū ad spūalia sumus MVLTOS locupletantes.] ⁊ nō dicit oēs: qa non sunt oēs locupletari parati. Prouer. 13. Et q̄si pauper cū in multis diuitiis sit. Scḋm ē in cōparatiōe ad seipsos: ⁊ s'm h̄ ꝓsperū in diuitiis ē multa possidere: sinistrū aūt vt nihil penit⁹ hēat. Et q̄tū ad h̄ dicit ꝙ in exteriorib⁹ sunt TANQVAM nihil hñtes] s. in tpalibus: qa oīa dimiserūt pp Chrm̄. Mat. 19. Si vis pfect⁹ eē vade ⁊ vēde oīa q̄ habes ⁊c̄. Sꝫ iteri⁹ ⁊ in spūalib⁹ oīa possidētes. s. ꝓ interiorē magnitudinē cordis. Et h̄ ideo ē: qa ipsi viuebāt nō sibi: sꝫ Chro. Et iō oīa q̄ sunt Chri reputabāt vt sua. Un̄ cū Chro oīa sint subta oīa possidebāt: ⁊ oīa tēdebāt in eoꝝ gl'iā. Josue. 1. Et oēm locū quē calcauerit pes vester/vester erit. Nota autē circa pmissa ꝙ Apl's vtit̄ i pmissis miro mō loquēdi. Nā ipse q̄si semp ponit vnū ↄ vnū: ⁊ tpale ↄ spūale. Sꝫ tn̄ in tpalib⁹ semp addit quādā ↄditionē: puta/vt/sicut/quasi/tanq̄: sꝫ i opposito spūali nihil addit. Cui⁹ rō est: qa tpalia siue sint mala siue bona sunt trāsmutabilia ⁊ apparētia: hñtia tn̄ silitudinē vl' boni vl' mali. Et iō dicit: vt seductores: ⁊ q̄si ignoti: qa nō erāt in rei veritate sic: sꝫ in opinione hoīuꝫ: ⁊ si erāt trāsitoria erant bona aut mala. Bona aūt spūalia existētia sunt ⁊ vera: ⁊ ideo non addit eis conditionē aliquā. Nota modū loquēdi apl'i q circa tēporalia semper addit ↄdiōnē ⁊ vnū spūale ↄ vnū tpale ponit.

ℭ Os nostruꝫ apertū est erga vos Corinthii: cor nostruꝫ dilatatū est. Non estis angusti in nobis: sed angusti estis in viscerib⁹ vestris. Eandē aūt remunerationeꝫ vt filiis polliceor. Dilatemini ⁊ vos: ne ducatis iugum cū incredulis. † Qḋ enim cōsortium iustitie cuꝫ iniustitia? aut que cōmunio luci cū tenebris? aut q̄ cōcordia Chro cū belial? aut que pars fideli cū infideli? aut qd cōuenit templo dei cū simulacris? † Nās vos tēpluꝫ estis dei viuētis: quēadmodū dicit deus. Inhabitabo in illis: ⁊ inambulabo: ⁊ ero illoꝝ deus: ⁊ ipsi erunt mihi populus. Quapropter exite de medio illorum: ⁊ separemini ab illis: dicit dn̄s: ⁊ immundum ne tetigeritis: ⁊ ego suscipiam vos: ⁊ ero vobis loco patris: ⁊ vos eritis mihi vice filioꝝ ac filiarum: dicit dominus omnipotens. Eccl. 13. 1. Cor. 3. ⁊ 6. Leui. 26. Esa. 52.

ℭ Os nostrū pꝫ ad vos corinthii: cor nr̄m dilatatuꝫ est. Non angustiamini in nobis: angustiamini aūt in viscerib⁹ vr̄is. Eandeꝫ autē habētes remunerationeꝫ: tanq̄ filiis dico: dilatamini ⁊ vos. Nolite iugum ducere cuꝫ infidelib⁹. Que. n. participatio iustitie cuꝫ iniqtate? aut que societas luci ad tenebras? Que autēꝫ cōuentio Christi ad belial? Aut que ps fidelis cū infideli? Qui autē ↄsensus templi cū idolis? Vos enim

estis templum dei vivi: sicut dicit deus: quoniam inhabitabo in illis et inambulabo inter eos: et ero illorum deus: et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini dicit dominus et immundum ne tetigeritis: et ego recipiam vos: et ero vobis in patrem: et vos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens. Lec. III.

Postquam Apostolus docuerat vitam gratie collatam quantum ad bonas operationes exteriores: hic consequenter instruit eos circa vitam predictam quantum ad interiorem devotionem: que consistit in letitia cordis et latitudinem cordis causat. Et circa hoc tria facit. Primo exhibet se eis in exemplum latitudinis. Secundo ostendit quod ab ipso non habent exemplum extra preter accipere. ibi. NON angustiamini in nobis etc. Tertio exhortatur eos ad cordis latitudinem. ibi. EANDEM habentes etc. Circa primum duo facit. Primo ponit signum latitudinis cordis. Secundo ponit ipsam latitudinem cordis quam habet Apostolus. ibi. COR nostrum dilatatum etc. Signum autem latitudinis est os latum: quia os immediate adheret cordi. Unde que per os exprimuntur sunt expressa signa conceptionum cordis. Mat. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. Et hoc est quod dicit. OS NOSTRUM patet ad vos. Os enim clausum est aliquando: tunc scilicet quando ea que sunt in corde non pandit exterius: sed apertum et pandens quando ea que in corde sunt manifestantur. Job. 3. Post hec aperuit etc. Mat. 5. Aperiens os suum etc. Et ne hoc videatur pertinere ad vitium vanitatis: quia manifestat se subdit rationem dicens. AD VOS id est propter utilitatem vestram manifestamus vobis secreta cordis nostri. prima Cor. 10. Non querens quod mihi utile sit etc. Causa autem huius dilatationis procedit ex dilatatione et latitudine cordis. Et ideo dicit. COR nostrum dilatatum est etc. Prover. 21. Exaltatio oculorum dilatatio est cordis. Cor autem aliquando est strictum: tunc scilicet quando comprimitur et concluditur in modico: sicut cum quis non curat nisi de terrenis et presentibus celestia non valens ea latitudine capere. Aliquando autem est latum: tunc scilicet quando quis magna appetit et desiderat: et talis erat Apostolus: quia non reputans ea que videntur desiderabat celestia. Et ideo dicit. COR nostrum dilatatum est id est amplificatum ad magna appetenda.

¶ Consequenter ostendit quod non habent ab Apostolo contrarium exemplum dicens. NON angustiamini etc. quasi dicat. Ex quo ostendimus vobis latitudinem cordis nostri non habetis a nobis exemplum nec causam unde angustiemini. Sed si hoc facitis tunc quidem angustiemini: sed non ex nobis: sed in visceribus vestris id est ex vobis. Ubi sciendum est quod angustiari idem est quod includi in aliquo unde non potest aditus evadendi. Isti autem erant seducti adeo a pseudo: quod non credebant posse salutem consequi: nisi in observantiis legalibus. Et ideo efficiebantur servi cum essent liberi per fidem Christi. Unde angustiatio huius servitutis non proveniebat eis ab Apostolo: sed ex visceribus eorum id est ex duritia cordium ipsorum. Luc. 23. Nolite flere super me etc.

¶ Consequenter hortatur eos ad latitudinem cordis dicens. EANDEM autem habentes etc. quasi dicat. Si aliquando decepti a pseudo angustiati estis: non omnino remaneatis in angustiatione. Immo studeatis habere latum cor: sicut nos habemus: quia eandem debetis remunerationem: quam nos habemus. Et ideo dicit. EANDEM remunerationem habentes id est sicut et nos. Supra 1. Sicut estis socii passionum etc. Tanquam filiis non inimicis dico vobis vel tanquam filiis dei. quasi dicat. EANDEM remunerationem habetis quia filii dei sed heredes vite eterne. Roma. 8. Si filii et heredes. EANDEM inquam habentes remunerationem dilatamini et vos id est habeatis cor magnum et liberum libertate spiritus que est in fide Christi: et non coangustiemini in servitute observantie legalis.

¶ Consequenter cum dicit. NOLITE iugum ducere etc. Docet eos vitam collatam gratie quantum ad infidelium vitationem. Et circa hoc duo facit. Primo ponit Apostoli exhortationem. Secundo exhortationis rationem. ibi. QUE enim participatio etc. Tertio rationem huius per auctoritatem confirmat. ibi. VOS enim estis templum dei etc. Dicit ergo. NOLITE iugum ducere etc. Ubi est sciendum quod iugum dicitur illud quod ligat plures ad aliquid faciendum. Unde quia aliqui aliquando conveniunt ad faciendum aliquid bonum: quod est ex deo: et aliqui ad faciendum aliquid malum: quod est ex diabolo. Ideo dicitur iugum dei et iugum diaboli. Iugum quidem dei est ipsa charitas: que ligat homines ad serviendum deo. Mat. 10. Tollite iugum meum etc. Iugum vero diaboli est ipsa iniquitas que ligat ad malum et ad male faciendum. Esa. 9. Iugum oneris eius etc. Hoc ergo dicit. NOLITE iugum ducere id est nolite communicare in operibus infidelitatis cum infidelibus. Et hoc propter duo. Primo quia aliqui erant inter eos quando regnabant sapientes non abstinentes ab idolatria: et ex hoc scandalizabant inferiores. Alii autem erant qui communicabant cum iudeis in traditionibus seniorum. Unde Apostolus hortatur eos cum dicit. NOLITE etc. id est ut non communicent cum iudeis in traditionibus legis: neque cum gentibus in cultu idolorum. Utrique enim infideles sunt. Rationem autem huius assignat dicens. QUE enim participatio etc. Que sumitur ex distinctione duplici. Una distinctio est quantum ad causam: sed alia est quantum ad statum. Distinctio quantum ad causam duplex est. scilicet quantum ad causam habitualem: et quantum ad causam efficientem. Causa autem habitualis est duplex. Una quantum ad effectum: et hoc est quod dicit. QUE enim participatio iustitie etc. quasi dicat. Non debetis iugum ducere cum infidelibus: quia alius habitus est in vobis: alius in illis. In vobis quidem est habitus iustitie: in illis vero est habitus iniquitatis. Maxima autem iustitia est reddere deo quod suum est: et hoc est colere deum. Unde cum vos colatis deum est in vobis habitus iustitie. Summa autem iniquitas est auferre deo quod suum est: et dare diabolo. Esa. 1. Iniqui sunt cetus vestri. Hiere. 23. Quid paleis ad triticum. Alia causa habitualis est quantum ad intellectum: et hec distinctio est quia fideles sunt illuminati lumine fidei: sed infideles sunt in tenebris errorum. Et quantum ad hoc dicit. AUT que societas lucis ad tenebras id est quasi dicat. Non est conveniens quod eis communicetis: quia non est aliqua societas conveniens: quia vos estis lux per scientiam fidei. Ephe. 5. Eratis aliquando tenebre: nunc autem lux in domino etc. Illi vero tenebre sunt per ignorantiam. Prover. 4. Via impiorum tenebrosa etc. Unde dominus a principio divisit lucem a tenebris ut dicitur Gen. 1. Quantum vero ad causam efficientem dicit. QUE autem conventio Christi ad belial: quasi dicat. Vos estis servi Christi et membra eius. prima Cor. 12. Vos estis corpus Christi: illi autem sunt membra diaboli. Et dicitur diabolus belial absque iugo: quia noluit subiici iugo dei. Hier. 2. A seculo fregisti etc. Quod autem non possit esse conventio Christi ad belial: patet ex verbis Christi. Jo. 14. Venit princeps mundi huius etc. Et etiam ex verbis diaboli Math. 8. Quid nobis et tibi Iesu etc. Alia distinctio est quantum ad statum: et hoc quantum ad duo. scilicet quantum ad statum fidei: et secundum hoc dicit. AUT que pars est fidelis etc. quasi dicat. Non eadem est pars utrisque: quia pars fidelis est ipse deus quem habet premium: et ut finem sue beatitudinis. Ps. Dominus pars hereditatis mee etc. Sed pars infidelis sunt bona terrena. Sap. 2. Hec est sors nostra etc. Mat. 24. Dividet eum et partem etc. Item quantum ad statum gratie: et secundum hoc dicit. QUIS autem consensus etc. quasi dicat. Non est aliqua convenientia templo dei et idolis. Unde vos estis templum dei per gratiam. prima Cor. 3. Templum dei estis etc. et 6. Nescitis quia membra vestra templa sunt etc. Non debetis ergo communicare cum infidelibus qui sunt templa idolorum. Sed notandum quod dominus prohi-

Iugum dei est charitas et iugum diaboli iniquitas.

dei per Ezechielem qui in templo dei nō colent idola. Ezec. 26. Multo ergo magis prohibentur homines: quorum alia sunt templum dei ne violent illud per participationem idolorum. prime Corin. 3. Si quis templum dei violauerit etc.

¶ Consequenter cum dicit. VOS enim estis etc. Confirmat rationem propositam per auctoritatem. Et circa hoc duo facit. Primo confirmat quod idem per rationem amonitionis. Secundo vero confirmat ipsam amonitionem ibi. PROPTER quod exite etc. Circa primum duo facit. Primo resumit quod probare intendit. Secundo vero inducit auctoritatem ad propositum ibi. SICUT dicit dominus quia etc. Dicit ergo. Recte dico quod nō est consensus templo dei cum idolis. i. nō debet cum eis participare. QUIA vos estis templum dei viui .i. nō mortui sicut idolatre. ad hoc probandum adducit auctoritatem probans hoc ipsum per rationem templi viui. nam templi est ut deus habitet in eo. Nam templum est locus dei ad inhabitandum sibi consecratus. ps. Dominus in templo sancto suo etc. Quam quidem auctoritatem sumit ex Leui. 26. ubi dicitur. Ponam tabernaculum meum in medio vestri etc. In qua auctoritate quatuor tangit quantum ad hoc unum pertinet. Primum pertinet ad gratiam qua homo dicitur deum esse in aliquo per gratiam et hoc est quod dicit. INHABITABO in eis. i. in eis manens per gratiam excolens eos. licet autem deus in omnibus rebus dicatur esse per presentiam potentiam et essentiam: nō tamen dicitur in eis inhabitare: sed in solis sanctis per gratiam. Cuius ratio est: quia deus est in omnibus rebus per suam actionem inquantum coniungit se eis ut dans esse et conseruans in esse. In sanctis autem est per ipsorum sanctorum operationem qua attingunt ad deum et quodammodo comprehendunt ipsum: que est diligere et cognoscere. Nam diligens et cognoscens habet in se hic cognita et dilecta. Secundum pertinet ad gratiam cooperantem: quo scilicet proficiunt sancti auxilio dei. et quantum ad hoc dicit. INAMBULABO in eis. i. promouebo eos de virtute in virtutem. Nam hic proficere sine gratia dei esse nō potest. prime Cor. 15. Gratia dei sum id quod sum. Nam sicut gratia operans facit nos esse aliquid in esse iustitie: ita et gratia cooperans facit nos ipso esse proficere. Tertium pertinet ad dei beneficium: et hoc vel protectionis per prouidentiam et hoc ait dicens. EGO ERO illorum deus. i. prouidentia mea protegam eos. ps. Beatus populus cuius dominus etc. Vel beneficium remunerationis: ut sic dicatur. ERO illorum deus. i. dabo eis meipsum in mercedem. Gen. 15. Ego ero merces tua etc. Et Heb. 11. Non confunditur deus eorum vocari deus. Quartum pertinet ad debitum cultum et seruitium sanctorum: et quantum ad hoc dicit. ET IPSI erunt mihi in populum. i. me colent et mihi obedient ut meo: et nō alteri. ps. Nos autem populus eius et oues etc. Vel potest ad primam corporalem referri. et tunc exponitur sic. QUONIAM inhabitabo in illis. i. per carnis assumptionem. Jo. 1. Verbum caro factum est etc. ET AMBULABO inter illos. i. corporaliter cum eis conuersando. Bar. 3. Post hec in terris visus est etc. ET ERO illorum deus per gloriam. Deu. 4. Non est alia natio tam grandis etc. Et ipsi erunt mihi populus. i. per fidem me colent.

¶ Consequenter cum dicit. PROPTER quod exite etc. Confirmat ipsam amonitionem per aliam auctoritatem. Et circa hoc duo facit. Primo confirmat ipsam amonitionem per auctoritatem. Secundo ostendit premium promissum seruantibus monitionem ibi. EGO RECIPIAM vos etc. Dicit ergo propter quod. quia estis templum dei exite de medio eorum. Et sumitur de Esa. 52. Recedite recedite inde et pollutum nolite tangere. Ubi tria dicit. EXITE separamini: et immundum nolite tangere. quia tripliciter debemus nos habere ad infideles. Primo ut exeamus ab eis relinquendo peccata. Zach. 2. O o fugite de terra aquilonis etc. Sed donatiste dicunt quod debemus corporaliter deserere malam societatem: quod nō est verum. Unde quod Apostolus dicit intelligendum est de separatione spirituali. Et ideo sic exponitur. EXITE spiritualiter nō sequendo vitam eorum. Cant. 2. Sicut lilium inter spinas etc. Et hoc ideo ut vitemus ipsas peccatorum occasiones ab eis datas. Et ideo dicit. SEPARAMINI. i. longe ab eorum consensu sitis. Mat. 10. Veni enim separare etc. Nume. 16. Recedite a tabernaculis hominum impiorum etc. Tertio ut arguamus eos cum male agunt. et ideo dicit immundum ne tetigeritis. i. consentientes eis in malis. Ro. 1. Nō solum qui faciunt ea: et qui consentiunt etc. Eph. 5. Nolite communicare operibus infructuosis. Et hoc quia qui tangit picem etc. Eccl. 13. Premium autem repromissum seruantibus monitiones est duplex. scilicet diuina familiaritas et diuina adoptio. Diuina familiaritas: quia ego recipiam vos. i. Secure exeatis: quia ego recipiam vos in meos. ps. Quoniam pater meus et mater mea etc. ps. Beatus quem elegisti etc. Esa. 42. Ecce seruus meus etc. Sed diuina adoptio: quia adoptat nos in filios: quia dicit. Et ero vobis in patrem: et vos eritis mihi in filios. Ro. 8. Nō accepistis etc. Et prius filios quantum ad perfectos: et filias quantum ad imperfectos: et hoc sumitur de. 2. Reg. 7. ubi dicitur de Salomone. Ego ero ei in patrem etc.

Cap. VII.

Has igitur promissiones eius habeamus charissimi: mundemus nosipsos ab omni inquinamento carnis ac spiritus: perficientes sanctimoniam cum timore dei. Capaces estote nostri: neminem lesimus: neminem corrupimus: neminem fraudauimus. Non hoc ad condemnationem vestri dico. Siquidem iam ante dixi vobis: quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et conuiuendum.

Has igitur habentes promissiones charissimi: mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus: perficientes sanctificationem in timore dei. Capite nos. Neminem lesimus: neminem corrupimus: neminem circumuenimus. Non ad condemnationem vestram dico. Prediximus enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad conuiuendum.

Monuit Apostolus corinthios qualiter se in futuro debeant habere: hic commendat eos de bonis preteritis. Sed ut fiat quedam continuatio preteritorum ad futura. Primo concludit amonitionem. Secundo vero commendat eos. ibi. MULTA mihi fiducia etc. Circa primum tria facit. Primo ponit amonitionem. Secundo inducit exemplum sumptum ad amonitionem seruandam ibi. CAPITE nos etc. Tertio ponit amonentis intentionem ibi. NON AD condemnationem vestram etc. Circa primum tria facit. Primo ponit motiuum ad obseruantiam amonitionis: et hoc est promissio eis facta. Et ideo dicit. HAS IGITUR habentes promissiones charissimi. scilicet quod deus habitet in nobis et recipiat nos etc. Secundo ponit amonitionem cum dicit. MUNDEMUS etc. Et hoc ideo quia promissiones iste non dantur: nisi mundis. Et ideo MUNDEMUS nos ab omni inquinamento carnis et spiritus. i. carnalium et spiritualium vitiorum. Esa. 52. Mundamini qui fertis vasa domini etc. ¶ Ubi sciendum est quod omne peccatum quod consummatur in delectatione carnis: est carnale: illud vero quod consummatur in delectatione spirituali: est spirituale. Et inde est quod peccata carnalia si considerentur quantum ad sui consummationem sunt duo tantum. scilicet gula et luxuria: cetera vero peccata sunt spiritualia. Si vero considerentur quantum ad suam originem: sic omnia peccata possunt dici carnalia: quia omnia ex concupiscentia carnis originem habent

Peccatum carnale et spirituale secundum consummationem ipsorum: secundum vero originem omnia peccata sunt carnalia.

habitu: ⁊ hoc mõ loquitur ad Gal. 5. Manifesta sũt autem opera carnis ⁊c̃. Tertio ponit modũ implẽdi admonitiões ibi. PERFICIENTES ⁊c̃. ❘ posset .n. aliquis dicere. Nũquid nõ sumus mũdati in baptismo? Et iõ addit perficientes sanctificationẽ .i. pficimus emũdatione icboatã in baptismo. Sãctus .n. idẽ est qđ mundus. Leui. 11. ⁊ 19. Sãcti estote: qm̃ ego sanctus sum ⁊c̃. Perficiamus inquã: q2 ꝓphi conati sunt pficere ⁊ nõ potuerũt: q2 nõ potuerunt oia peccata vitare: q̃uis quidã .n. aliquã peccata vitarẽt ⁊ exercerẽt act⁹ virtutũ: adhuc tñ remanebat in eis peccatũ infidelitatis. Et iõ in vero cultu dei solũ pficit emũdatio: ⁊ h̃ est qđ dicit. IN TIMORE ❘ .i. in cultu dei. Eccl. 25. Timor dñi ⁊c̃. ❡ Sꝫ 3 Col. 3. Super oia charitatẽ habẽtes: que est vinculũ pfectiõis. Nõ igitur perficit sanctificatio in timore dei: sꝫ in charitate dei. ❡ Ideo dicẽdũ est q2 hic loquitur de timore filiali: q2 est charitatis effectus: nõ de seruili q2 contrariatur charitati. Dicit autẽ IN TIMORE: ❘ vt doceat nos hũc affectũ ad deũ cũ quadã reuerentia ⁊ sollicitudine. Amor enim causat securitatem que quandoq3 negligentiaꝫ parit: sed qui timet semper est sollicitus.

❡ Cõsequẽter cũ dicit. CAPITE nos ⁊c̃. ❘ in exẽplũ se prebet q.d. Accipite nos in exẽplũ. j⁹ Cor. 11. Imitatores mei estote ⁊c̃. Ego .n. mihi caui ab imũdicia per sanctificationẽ: q2 neminẽ lesi. Ubi notandũ q2 tripliciter põt aliquis ledere ꝓximũ: ⁊ tali triũ istoꝝ modoꝝ lesit aliquẽ. ꝓ'mo in ꝓsona: ⁊ quãtũ ad h̃ dicit. NEMINEM lesim⁹ ❘ .i. in ꝓsona sicut faciũt mali. Mich. 3. Uiolẽter tollitis pellẽ eoꝝ ⁊c̃. Scđo quãtũ ad famã inducendo eos vel exẽplo vel ꝑsuasioĩb⁹ ad malũ: ⁊ quãtũ ad hoc dicit. NEMINEM corrupimus. j⁹ Cor. 15. Corrũpũt bonos mores. Tertio quãtũ ad subtractionẽ bonoꝝ: ⁊ quãtũ ad h̃ dicit. NEMINEM circũuenim⁹ ❘ .i. in bonis fraudauim⁹. 1. Thes. 4. Ne q̃s circũueniat ⁊c̃.

Proxim⁹ ledit in ꝓsona/ in fama/ ⁊ q̃ ad bona.

❡ Cõsequẽter cũ dicit. NON ad cõdẽnationẽ vias ⁊c̃. ❘ aperit suã intẽtionem q.d. Nõ dico hoc condẽnando vos: sed vt emendemini. Mala .n. ꝑterita ꝓp duo consueuerũt cõmemorari. Aliquñ ad cõdẽnationẽ: ⁊ h̃ qñ non est vltra spes correctionis. Aliquñ autẽ ad emendationẽ vt .s. corrigatur: ⁊ h̃ mõ loquitur hic. NON ad cõdẽnationẽ vestram ⁊c̃. j⁹ Cor. 4. Non ad vtilitatẽ vestraꝫ dico ⁊c̃. Et rõ huius est: q2 gaudeo de bono vestro. ꝓ'dixi .n. q2 vos estis ⁊c̃. Supra. 3. Epla nr̃a vos estis scripta in cordib⁹ nr̃is. Phil. 1. Eo q2 habeã vos ⁊c̃. Estis inquã in CORDIBVS nr̃is ❘ .s. AD COMMORIENDVM ⁊ ad cõuiuẽdũ. ❘ Qđ põt intelligi de morte culpe ⁊ de morte naturali. De morte culpe: vt nõ itelligatur q2 nos simus parati ad cõmoriẽdũ vobiscũ .i. qñ vos peccatis nos volum⁹ peccare: sꝫ q2 mortẽ culpe vestrã eo dolore accipimus quo nr̃aꝫ. 2. Cor. 11. Quis infirmatur ⁊ ego nõ infirmor. j⁹ Cor. 15. Quotidie morior ⁊c̃. Et ad cõuiuendũ: q2 ita gaudeo de bona vita vestra in gratia: sicut ⁊ de nostra. De morte aũt naturali vt itelligatur ad cõmoriẽdũ .i. paratus sum mori ꝓ vobis. infra. 12. Libentius impendar ⁊ superimpendar ⁊c̃. ⁊ ad cõuiuẽdũ. idest vt desiderem vos eẽ socios in vita eterna. 2. Ti. 2. Si cõmortui sumus ⁊ conuiuemus.

❡ Multa mihi fiducia ergã vos: multa mihi gl'ia de vobis. Impletus sum ꝯsolatione: vehementer exundo gaudio in omni afflictiõe nostra. Etenim cũ venissemus in Macedoniã: nullã habuit relaxationẽ caro nostra: sed in oibus affligebamur: foris pugne: intus terrores. Uerũ q ꝯsolatur humiles: ꝯsolatus est nos deus ꝑ aduẽtũ Titi: non solũ autẽ per aduẽtũ illius: verũetiã per ꝯsolationẽ: quã ille accepit de vobis: cũ annunciaret nobis vestrũ desideriũ: vestrũ fletũ: vestrũ pro me studiũ: adeo vt magis gauisus fuerim. Nã et si cõtristaui vos ꝑ eplã: non me penitet: ⁊ si peniteret. Uideo nãq3 qđ epla illa: ⁊ si ad tẽpus cõtristauit vos: nũc gaudeo: nõ qđ cõtristati fueritis: sed qđ cõtristati sitis ad penitẽtiam.

❡ Multa mihi fiducia est apud vos: multa mihi gloriatio ꝓ vobis. Repletus sum cõsolatione: superabũdo gaudio in omni tribulatiõe nostra. Nam ⁊ cũ venissemus in Macedoniã: nullã requiẽ habuit caro nostra: sed oẽm tribulationẽ passi sumus. Foris pugne: intus timores: sed q ꝯsolatur humiles ꝯsolatus est nos de⁹ in aduẽtu Titi. Nõ solum autẽ in aduẽtu eius: sed etiã in ꝯsolatione in qua ꝯsolatus est in vobis referẽs nobis vestrũ desideriũ: vestrum fletum: vestrã emulationẽ pro me: ita vt magis gauderem. Quoniã si ꝯtristaui vos in eplã nõ me penitet. Et si peniteret videns q2 epla illa ⁊ si ad horã vos contristauit: nũc gaudeo: non q2 ꝯtristati estis: sed q2 cõtristati estis ad penitentiam. Lec. II.

Apostolus posuit supra admonitiões ex premissis ꝯclusas: hic subdit suã cõmẽdationẽ. Et circa h̃ duo facit. ꝓ'mo ponit eoꝝ cõmẽdationẽ. 2⁰ ipsam exponit ibi. NAM ⁊ cũ venissem ⁊c̃. ❘ Cõmẽdationẽ autẽ istoꝝ ponit ostẽdẽdo affectũ suũ: q2 ꝯsurgit ex bonis opib⁹ q Corinthij faciebãt. Cõsurgit .n. q̃druplex affectus in cordib⁹ diligẽtiũ: q2 ꝯsurgit ex bonis eoꝝ q̃ dilecti operantur: ⁊ hos q̃tuor se Apls ꝯcepisse de eis ostẽdit. Et ꝓ'mo affectum fiducie. Unde dicit. MVLTA mihi fiducia est apud vos. ❘ Inquãtũ .s. ꝯfido q2 q bñ cepistis semp pficietis i meli⁹. Unde ex bonis auditis de vobis spero maiora i futurũ. Phil. 1. Cõfido de vobis q2 q cepit op⁹ bonum ⁊c̃. Heb. 6. Cõfidim⁹ de vobis charissimi ⁊c̃. Et h̃ fiducia bona ẽ ⁊ salubris. Heb. 10. Nolite amittere fiduciã ⁊c̃. Scđo ex h̃ ꝯcipit affectum gl'iationis. Et rõ .n. q2 bona amici sũt sua diligẽti: ꝯns ẽ vt de bonis amici sic de ꝓprijs gl'ietur. Et h̃ spẽalr qm̃ ipse ẽ cã illoꝝ bonorũ: sicut magister est cã doctrine discipuli. Et iõ dicit. MVLTA mihi gl'iatio ꝓ vobis ẽ ⁊c̃. ❘ Prouer. 10. Gl'ia patris fili⁹ sapiẽs. Tertio ex ꝑdictis ꝯcipit affectũ cõsolationis: eo qđ ei q letatur ⁊ gl'iatur de bonis suis vel amici h3 remediũ ꝯ tristitias. Cõsolatio .n. ẽ remediũ ꝯ tristitias. Naturale aũt ẽ q2 semp delectatio ⁊ gaudiũ tristitie opponitur. Et h3 Philosophũ. Ois delectatio debilitat vel totalr tollit tristitiã. Si delectatio sit ꝯria tristitie totalr absorbet tristitiã. Si aũt nõ sit ꝯria debilitat ⁊ diminuit eã. Et ide est q2 qñ q̃s ẽ i tristitia q̃cũq3 nũciatur sibi aliqđ letũ diminuitur tristi⁹. Et iõ q2 audit leta d' corinthijs dicit. REPLETVS sum ꝯsolatiõe: ❘ audita .s. correctiõe via. sup. 1. Sicut abũdãt Christi passiones ⁊c̃. Phil. 2. Si q̃ ꝯsolatio ⁊c̃. Implete gaudiũ meũ ⁊c̃. Quarto ꝯsurgit ex ꝑdictis affect⁹ exuberantis gaudij: lꝫ .n. ex aliquib⁹ delectatiõib⁹ diminuatur tristitia: nõ tñ totaliter tollitur: nisi gaudiũ sit magnum. Cũ igitur aũt Aplus multas tribulatiões sustineret: q2 est

Quadruplex affect⁹ in corde diligẽtis/ fiducie/ gl'iationis/ ꝯsolationis/ gaudij.

multũ gaudebat de bonis Corinthioꝝ:ideo nõ solũ nõ absorbebat tristitia totaliter:sed etiã supabũdabat gaudio. Et ideo dicit. SVPERABVNDO gaudio in omni tribulatiõe nostra]i.gaudiũ meũ superat omnẽ tribulationẽ que erat in aio meo.p° Thess.2.Que est enim spes nostra aut gaudium ꝛc. Roma.12.In tribulatione patientes.

℗ Cõsequẽter cũ dicit.NAM cum venissem ꝛc.]exponit suã cõmẽdatiõez.Duo enim dixerat.s.se accepisse gaudiũ ꝛ hũisse tribulationẽ.p° ergo manifestat suã tribulationẽ. 2° vero suã ɔsolationẽ ibi.SED q cõsolatur ꝛc.]Tribulationez autem aggrauat ex duob°.s.ex subtractiõe remedij cũ dicit.NAM ꝛ cũ venissez ꝛc.]q.d.Uere tribulationẽ hẽo:qa in nullo ɔsolor.NAM cũ venissez Macedoniã nullã requiez habuit caro nr̃a.]Ubi facit mẽtiõnẽ de psecutiõe quã passus est in Macedõia.qñ liberauit ancillã phytonissaz:vt legitur Act.16.Dicit autem.NVLLAM requiez hũit caro nr̃a:]et nõ dicit spũs nr̃:qa scit semp hũit pacẽ spũalẽ etiã in aduersis oia q in corpe patiẽs spe futuri pmij gaudebat:quãq̃ multa sustineat affectu carnis ɔtra. ℗ Ex multiplicitate vero tribulationũ aggrauat cũ dicit.OMNEM tribulationẽ passi sum°]i.oe gen° tribulatiõis fm corpus ꝛ fm aiam.Supra.4.In oibus tribulationẽ patimur ꝛc.Jo.16.In mundo pressurã ꝛc. ℗ Et q oẽs tribulatiões passus fuerit exponit ɔiter cũ dicit.FORIS pugne.intus timores.]Foris.i.ex̃ mei ꝗb; pugne psecutionũ:sed tamen INTVS]i.i corde est timor de malo:timens psecutionez in futuro.Deut.32.Foris vastabit eos gladi° ꝛc. ℗ Sꝫ ɔ.Prouer.28.Iust° q̃si leo ɔfidẽs absq; terrore erit. ℗ Rñ° est sine timore q̃tũ ad spũm:nõ tñ q̃tũ ad carnẽ.Uel FORIS]i.extra ecclesiã PVGNE]illate ab infidelib°:sed INTVS timores:]ne.s.illi q intra ecclesiaz sũt excidãt a fide:ppter psecutores.Uel FORIS]i.manifesto in PVGNE:]qb° ipugnantur a mãifestis inimicis. INTVS timores:]q inijciuntur nobis ab illis q dicũt se amicos:ꝛ non sunt:qa vt dicit Boe.de ɔsolatiõe.Nulla pestis efficacior ad nocendũ q̃ familiaris inimicus. Mat.10.Inimici hominis domestici eius.

℗ Cõsequẽter cũ dicit.SED q ɔsolatur ꝛc.]Põit mãz sue ɔsolatiõis quã extollit ex duob°.s.ex grata pñtia Titi.ꝛ ex ɔsolatiõe Titi ibi.NON solũ autem ꝛc.]Dicit ergo.Licꝫ hoc grauiter afflicti fuerim°:sꝫ q.s.de° ɔsolatur hũiles cõsolat° est ꝛc.Cui° pñtia vtpote mihi gratissima erat in adiutoriũ.Sup.1.Qui ɔsolatur nos in oi tribulatiõe nr̃a. Dicit aũt q ɔsolatur hũiles:q: supbos nõ ɔsolatur:sꝫ eis resistit vt dicitur Jac.4.ꝛ 1.Pe.5.Cõsolatur autem hũiles dãdo eis gr̃as q est ɔsolatio spũssancti.Esa.61.Ut cõsolarer oẽs lugentes ꝛc.NON solũ autem ꝛc.]Dic ponitur alia mã ɔsolatiõis Apli.s.ɔsolatio Titi.Et mã hui° ɔsolatiõis est 2°. Pria emẽdatio corinthioꝝ:quã habuerũt in pñtia Titi.Scđa est deuotio corinthioꝝ:quã ostẽdit ad Titũ ibi.IN CONSOLATIONE autem via ꝛc.]Circa p° duo facit.p ponit cõsolationẽ de pnia corinthioꝝ.2° expõit q̃dã q dixit ibi. CONTRISTATI n.estis ꝛc.]Circa p° tria facit.p põit ɔsolationẽ Titi.2° mãz ɔsolationis ibi. REFERENS nobis ꝛc.]3° effectũ ɔsolatiõis in mẽte Apli ibi. ITA vt magis gauderẽ ꝛc.]Dicit ergo.NON solum]ɔsolatur nos de° IN ADVENTV Titi.]SED etiã in ɔsolatiõe q ipse Tit° ɔsolat° est de vobis ꝛ in vobis.]Et hui° ɔsolationis mã est:qa ipse Titus CONSOLATVS est referẽs nobis vĩm desideriũ ꝛc.]Ubi tria ponit laudabilia ppter tria reprehẽsibilia q fuerũt in eis.Fuerũt.n.pigri ad bonũ:ꝛ ɔ hoc dicit.REFERENS nobis vĩm desideriũ]de pficiẽdo in meli°.Itẽ erãt pni ad malũ:ꝛ contra hoc dicit.VESTRVM fletũ]s.de peccatis cõmissis.Hiere.6.Luctum vnigeniti fac ꝛc.Itẽ erant faciles deceptioni pseudoꝝ:ꝛ cõtra hoc dicit. VESTRAM emulationẽ] contra pseudos habitã pro amore mei.Nã ante emulabamini contra me pro eis.

℗ Cõsequẽter cũ dicit.ITA VT magis ꝛc.]Ponit affectũ ɔceptũ ex ɔsolatiõe Titi:q qdẽ affect° est gaudiũ. Unde circa hoc tria facit.p ponit ɔceptũ gaudiũ.2° ostẽdit sue estimatiõis imitationẽ.3° subdit rõnẽ gaudij.Dicit ergo in tãtũ gauisus sum de hijs q Titus retulit mihi. ITA VT magis gauderẽ]de hoc q̃ de tribulatione mea dolerum.Nã spũalia pferẽda sunt tẽporalibus. Uel vt MAGIS gauderẽ]de hoc q contristaui vos q̃ doluerim olim.Peccauerãt.n.faciẽdo fornicationẽ ꝛ Aplus increpauerat eos:vt pꝫ in p° epla.5.ꝛ 6.Tũc aũt incertus erat Aplus quẽ euẽtũ deberet hẽre illa tristitia:bonũ.s. an malũ.Et ideo dubitãs penituit:sed vidẽs postmodũ q bonũ inde puenerat gaudebat.ideo dicit. QVONIAM etsi ɔtristaui]vos increpãdo in prima epla nõ me penitet mõ:qa correcti estis:etsi olim penitere:qñ.s.erã incertus vtrũ tristitia induceret vos ad correctionẽ vel desperationẽ:vidẽs q epla illa ET SI ad horaz vos ɔtristauit nũc gaudeo:]qa estis conuersi.Et rõnẽ gaudij assignat:qa nõ gaudeo de hoc:QVIA cõtristati estis:]sed de effectu.s.de correctione:quia.s.CONTRISTATI estis]non ad desperationem:SED AD penitentiam:] sicut medic° nõ gaudet de amaritudine:sꝫ de effectu.s.de sanitate.Sup.6.Quasi tristes:semp aũt gaudẽtes.

℗ Nã ɔtristati estis fm deũ:sic vt nulla in re detrimẽto sitis affecti p nos. Nã que fm deũ est dolor:in penitẽtiaz ad salutẽ haud penitẽdaz parit: ɔtra mũdi dolor mortẽ adfert. Ecce.n.istuc ipm qd fm deũ cõtristati fuistis:quantã in vobis genuit sollicitudinẽ:imo satisfactionẽ:imo idignationẽ:imo timorem:imo desiderium:imo vindictam:Siquidem vbiq; cõmendastis vosipsos: quod puri sitis in eo negocio. 1.Pe.2.

℗ Contristati.n.estis fm deum vt in nullo detrimẽtũ patiamini ex nobis. Que.n.fm deũ tristitia est penitẽtiã in salutẽ stabilem operatur:seculi aũt tristitia mortẽ operatur. Ecce.n.hoc ipm.fm deũ ɔtristari vos q̃tã in vobis operatur sollicitudinẽ:sed defensionem:sed indignationẽ:sed timorẽ:sed desiderium:sed emulationem:sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incõtaminatos esse negocio. Lec. III.

Posita consolatione Apli ꝛ Titi de tristitia Corinthioꝝ eo q fuerit ad penitẽtiaz:ꝛ nõ ad desperationez:hic cõsequenter huius cõsolationis rõ assignatur:eorũ tristitiaz cõmẽdãdo.Et circa hoc duo facit.Primo eni cõmẽdat coꝝ tristitiaz.Scđo ex hoc cõcludit ppositũ ibi.ET SI scripsi vobis ꝛc.]Cõmẽdat autẽ corinthioꝝ tristitiã ex duobus.p ex causa.2° ex effectu ibi.QVE enĩ tristitia est ꝛc.]Causa autẽ ex qua cõmendatur coꝝ tristitia hec est:qa est fm deũ.Et ideo dicit.Licꝫ ad horam ɔtristauerim vos per epistolam:tñ nunc gaudeo.]QVIA ɔtristati estis fm deuz.] Ubi sciendũ est q tristitia ꝛ gaudiũ ꝛ cõiter omnis affectio ex amore causatur.Tristatur enim q:quia caret eo qd amat.Qualis autez est amor,talis est tristitia ex amore causata.Est aũt duplex amor.Unus quo diligitur deus:ꝛ ex hoc causatur tristitia:que est fm deũ.Alius

est quo

Amor q̄ dili-gi᷑ de⁹ ꝛ quo amat̃ seculū.

est quo amat̃ seculuȝ: ꝛ ex hoc causatur tristitia seculi. amor quo diligimus deū facit nos libēter seruire deo: sollicite querere honorē dei: ꝛ vacare deo dulciter. Et qa peccādo impedimur a seruitio dei: ꝛ ideo ei nō vacamus: nec eius honorē querimus. Ideo amor dei causat tristitiā de pctō: ꝛ hec est tristitia ſm deū: que qdeȝ tristitia nō fuit nobis ad malū nec detrimētum: sȝ potius ad fructum ꝛ meritū. Et ideo dicit. VT IN nullo detrimentuȝ patiamini ex nobis:]qa nō solum bona ꝛ grata que vobis impendimus: vobis ꝓsunt: sed etiā hocipsum ꝙ vos corrigimus ꝛ contristamus. Hebre. 12. Omnis disciplina in presenti ꝛc̄.

¶ Cōsequēter cū dicit. QVE.n. tristitia ꝛc̄.]Cōmendat eoꝝ tristitiā ex effectu qui qdē est p̄miuȝ vite eterne. Et circa h̄ duo facit. Pꝛio.n. ponit effectū i gn̄ali. Secūdo experimētū spāliter in eis ꝯsecutū ibi. ECCE.n. hocipm ꝛc̄.]Circa pmū duo facit. Pꝛimo.n. ponit effectū tristitie q̄ est ſm deū. Scdo ponit effectuȝ tristitie que est ſm mundū ibi. SECVLI aūt ꝛc̄.]Dicit ḡ pmo. Dico ꝙ tristitia nr̄a nō fuit vobis detrimētū. ENIM] .i. qa TRISTITIA que est ſm deū opat̃ penitentiā.] PENITENTIAM aūt dico in salutē stabilē]. i. sempiternā que est salus stabilis ꝛ est beatoꝝ: de q̄ Esa. 49. Salus aūt mea in sempiternū erit. Et hāc opat̃ penitētia. Mat. 3. Agite penitētiā: appropinquabit enīȝ regnū celoꝝ. Et dicit STABILEM]vt excludat salutem tēporalē: que est trāsitoria: ꝛ cōis ipsis hoīb⁹ ꝛ iumentis: de qua in p̄s. Hoies ꝛ iumēta saluabis domine ꝛc̄.

¶ Sȝ ꝯ h̄ qđ dicit ꝙ tristitia q̄ est ſm deū penitētiaȝ opat̃ videt̃ eē: qa ipsa tristitia ſm deum est penitētia. Penitere.n. est tristari de malo ꝛ ſm deū. Nō ḡ opat̃ penitētiaȝ. ¶ R̄ndeo dōm est ꝙ penitētia h̄ȝ tres ptes. Quarū p̄⁹ ps est tristitia. s. dolor ꝛ cōpūctio de peccatis. Alie due sunt ꝯfessio ꝛ satisfactio. Cū ḡ dic̄ ꝙ tristitia opat̃ penitētiā. Intelligēduȝ est ꝙ cōpūctio seu dolor de pctō opet̃ in nobis penitētiā. i. alias ptes penitētie. s. ꝯfessionē ꝛ satisfactionē. ¶ Uel dōm ē ꝙ tristitia ſm deū est cōmunior q̄ȝ penitētia: qa penitētia ē de p̄ꝓ pctō: sȝ tristat̃ qs ſm deū: ꝛ de peccatis ppꝛijs: ꝛ de alienis. Sic ḡ effect⁹ tristitie: q̄ est ſm deū ē salus eterna: effectus ꝟo tristitie: q̄ est ſm mundū est mors. Quia enim qui diligit seculuȝ inimicus dei constituitur: vt dicitur Iac. 4. Ideo ex amore seculi mors causatur. Tristatur enim ſm seculum quis: non quia peccans deum offendit: sȝ deprehensus in peccato punit̃ de eo ꝛ detegitur. Et hec tristitia est vitanda in peccatis. Eccl' 30. Tristitiā longe fac a te ꝛc̄.

Penia habet tres ptes dolorē ꝯfessionē ꝛ satisfactio.

Cōpūctio in penitētia causat cōfessionē ꝛ satisfactionē.

Tristitia ſm deū ē de peccatis ppꝛijs ꝛ alienis.

¶ Cōsequēter manifestat effectū p̄dictū p experimentū sumptū in ipsis cū dicit. ECCE.n. hocipm ꝛc̄.]q.d. Uere salutē stabilē: qa expimento pȝ ꝙ in nobis multa q̄ ad salutē ducūt opat̃. Ponit aūt sex ad h̄ ptinētia: q̄ꝝ vnū est gn̄ale. s. sollicitudo: qui.n. hō est in leticia de seculi cōmittit aliq̄s negligētias: sȝ qn̄ ē tristis: ꝛ in timore sollicitat̃: ꝛ iō dic̄. ECCE.n.]scȝ in vobis expti estis HOCIPSVM]scȝ SECVNDVM deum ꝯtristari vos q̄ntā in vobis opat̃ sollicitudinē]ad vitādū mala: ꝛ ad faciendū bona. Mich. 6. Indicabo tibi o hō qđ sit bonū ꝛc̄. Et ifra sollicitū ꝛc̄. Alia ꝟo sūt spālia quoꝝ q̄dā ptinēt ad effectū iteriorē: q̄dā ad actū exteriorē. Eoꝝ ꝟo q̄ ptinēt ad effectū exteriorē: q̄dā sunt ad peccati remotionē: q̄dā ꝟo ad boni adeptionē. Nam verus penitēs dȝ recedere a malo ꝛ facere bonū. Eꝛū aūtē ad remotionē mali ponit tria. Pꝛimū ē vt desistat facere malū: ꝛ q̄ntū ad h̄ dicit. SED defensionē:]ꝯ illos qui nos ad malū idncūt. 1. Pe. 5. Cui resistite fortes in fide. Uel ſȝ glo. vt ꝯ pseudo me defendatis. Eph. vlti. Accipite armaturā dei ꝛc̄. Scdm ē ꝙ hō idignet̃ contra se ꝓ peccatis q̄ fecit: ꝛ q̄ntū ad h̄ dicit. SED idignationē.]Indignatio aūt sui opat̃ tristitiā ſm deuȝ. Esa. 63. Indignatio mea auxiliata ē mihi. Tertiū est ꝙ sit in ꝯtinuo timore de futuro vt caueat: ꝛ q̄ntū ad hoc dicit. SED timorē]de reciduio: ne. s. in futuro silr̄ cōrigat. Eccl. 25. Timor dn̄i oia ꝛc̄. Quātum aūt ad boni adeptionē duo ponit. Pꝛio desideriū quo ad bonum afficit̃: ꝛ q̄ntū ad h̄ dicit. SED desideriū:]quo bonū facere affectetis. Prouer. 11. Desideriuȝ iustoꝝ oē bonū. Secūdo emulationē bonam qua bonos imitari conat̃: ꝛ q̄ntū ad h̄ dic̄. SED emulationem:]vt. s. me ꝛ alios bonos imitemini. p̄ᵉ Coꝛ. 14. Sectamini charitatē. emulamini carismata meliora. Eoꝝ ꝟo q̄ pertinēt ad exteriorē actū duo ponit. Pꝛimū ē vt vindicent in seipsis ꝙ peccauerūt: ꝛ h̄ vtile est. Cū.n. oē malū necessariuȝ sit puniri vel ab hoie vel a deo: si h̄ nō punit meli⁹ est ꝙ hō malū in se puniat qđ fecit: q̄ȝ ꝙ deus: qa vt dicit̃ Heb. 10. Horrēdū ē icadere in man⁹ dei ꝛc̄. Et q̄ntū ad hoc dic̄. SED vindictā]. i. qa peccātes punitis ꝛ etiam vosipsos. p̄ᵉ Coꝛ. 9. Castigo corp⁹ meū ꝛc̄. Esa. 26. Iustitiā nō fecim⁹ ꝛc̄. Scdȝ ē ꝙ totalr̄ abstineat a malo. Et iō dic̄. IN OMNIBVS exhibuistis vos]. s. fide IN CONTAMINATOS eē negocio:]scȝ chꝛistiano. Sup. 6. In oib⁹ exhibeam⁹ ꝛc̄. Eph. 1. Elegit nos an̄ mūdi cōstitutionē vt essemus sancti. p̄s. Ambulās i via immaculata ꝛc̄. Uel NEGOCIO:]de quo. s. correcti estis: puta de fauore quem dedistis fornicatori: sed postmodum puniendo ꝛ condemnando ipsum ostendistis vos in hoc incontaminatos esse.

¶ Proinde tāetsi scripsi vobis: nō id feci eius cā: qui leserat: nec ei⁹ cā q lesus fuerat: ſȝ ob id: vt palaȝ fieret studiū vestrū ꝓ nobis apud vos in conspectu dei. Idcirco ꝯsolationē accepimus ex cōsolatiōe vestri: quin vberius insup gauisi sumus ob gaudiū Titi: qđ refocillatus sit spūs illius ab oibus vobis: qđ si quid apud illū de vobis gl'iatus suȝ: nō fuerim pudefactus: ſȝ vt oia cū veritate loquuti sumus vobis: ita ꝛ gl'iatio nostra: qua vsus eraȝ apud Titū: veritas facta est. Et viscera illius maiorem in modū erga vos affecta sūt: dum recolit omnium vestrum obedientiaȝ: quēadmodum cū timore ac tremore exceperitis ipȝ. Gaudeo quod in oibus confidam vobis.

¶ Igitur ꝛ si scripsi vobis non propter eū qui fecit iniuriam: nec propter eū qui passus est: sed ad manifestandam sollicitudinem nostram: quam habemus pro vobis coram deo. Ideo consolati sumus. In cōsolatione autem nostra abundātius magis gauisi sumus super gaudio Titi: quia refectus est spiritus ei⁹ ab oib⁹ vobis. Et si qđ apud illū de vobis gl'iatus suȝ: nō sum ꝯfusus: sed sicut oia vobis in veritate locuti sumus: ita ꝛ gl'iatio nostra q̄ fuit ad Titū veritas facta est. Et viscera ei⁹ abūdātius in vobis sunt: reminiscētis oium vrm obedientiā: q̄uo cuȝ timore ꝛ tremore exce-

pistis illum. Gaudeo q in omnibus confido in vobis. Lec. IIII.

Hic assignata rône q̃re gaudet Apl's de ipsorũ tristitia ꝯsñter iducit ꝯnem suã: in qua duo facit. Primo.n. ondit intentionẽ suã quã habuit in scribẽdo. Scdo manifestat gaudium: qd habuit de ipsoꝝ correctiõe ibi. IDEO ꝯsolati ꝛc̃. Dic̃ g̃ p̃mo. Ex q̃ incõtaminati estis: igit̃ appet q ET SI scripsi vobis p epistolam icrepãdo. NON scripsi PROPTER eũ .s. eũ: QVI fecit iniuriã .s. incestu maculãdo cubile p̃ris sui: vt dĩ p' Cor. 5. NEC pp eum tm̃ q passus est .s. pp p̃rẽ: q̃si nõ pp zelũ vidicte solũ. SED h̃ feci AD MANIFESTANDAM sollicitudinẽ nr̃am: quã p vobis habem' .i. vt sciretis q̃ sollicitati sumus p vob: ꝛ hoc dico CORAM deo: vt sit iuramẽtum .i. deo teste. Uel ad manifestãdã corã vobis deo .s. de oib' sollicitudinẽ nostram. Col. 2. Uolo vos scire quã sollicitudinẽ ꝛc̃. Uel alr̃ NON scripsi tm̃ pp eũ q fecit iniuriã: vt .s. corrigeret̃. Uel RPOPTER eum qui passus est: vt placaretur: SED ad manifestandam ꝛc̃. vt scilicet vos qui indignati fuistis pro contumelia ꝛ pena inflicta fornicatori reconciliaremini deo.

Consequẽter cõcludit gaudiũ qd habuit de eoꝝ correctiõe cũ dic̃. IDEO ꝛ ꝯsolati sumus ꝛc̃. q.d. Quia h̃ ꝯsecut' sũ ex eo q scripsi .s. q estis correcti: iõ ꝯsolati sum' .i. ꝯsolatiõẽ accepim'. Gaudiũ.n. hoĩs ẽ cũ ꝯseq̃tur: qd cũ desiderio lẽdit. ꝛ. Abũdãtius aũt ꝛc̃.

Cõseq̃ter cũ dicit. IN CONSOLATIONE aũt ꝛc̃. ponit 2m cãm sue ꝯsolatiõis q̃ sumit̃ ex deuotiõe quã ostẽderũt ad Titũ. Et circa h̃ tria facit. p ponit gaudiũ suũ de gaudio Titi ꝯceptũ. 2° gaudij rõnẽ assignat ibi. ET SI qd apd illũ ꝛc̃. 3° materiã gaudij Titi assignat ibi. REMINISCENTIS oiuz vestrũ ꝛc̃. Dic̃ g̃ p. GAVISI sum' de correctiõe v̄ra: aũt .i. sz in ꝯsolatiõe nr̃a ABVNDANTIVS magis gauisi sum' q̃ turbati fuerim' de tribulatione SVPER gaudio Titi. Uel MAGIS gauisi sum' .i. magis gaudiũ attulit ꝯsolatiõi nostre gaudiũ Titi. ꝛ h̃ QVIA refect' ẽ sp̃us ei'. Tunc eni reficit̃ animus p̃lati: qñ subditi eius sũt obediẽtes ei: ꝛ cũ reuerent̃. Philem. Refice viscera ꝛc̃. Refect' inquã ab oibus vobis: q2 oẽs vel correcti estis vel est spes correctiõis. Rõnẽ aũt hui' gaudij assignat q̃tum ad duo. Unũ ẽ ex parte Apli: q2 .s. ipse iuẽtus ẽ verax. Nã Aplus cõmẽdauerat corinthios Tito anq̃ iret ad eos. Quia v̄o nũc ita inuenit Titus sic Apl's dixit: gaudet Aplus v̄ba sua vera fuisse. Et h̃ ẽ quod dic̃. ET SI qd apud illum de vobis gl'iatus sũ .s. cõmẽdãdo vos. Dic̃ aũt gl'iatus sum: q2 gl'ia Apli erat bonũ illorum. NON sũ ꝯfusus .i. non erubesco me falsa dixisse. Qñ n̄ aliqs inuenit̃ mendax: ꝯfundit̃. Eccl. 37. Añ oĩa sermo verax ꝛc̃. SED sic oĩa in veritate vobis locut' sũ .i. idest sic p̃dicaui vobis veritatẽ: ITA gl'iatio nr̃a que fuit ad Titũ de vobis veritas facta ẽ .i. iuẽta est vera. Alia rõ ẽ ex pte corinthioꝝ. Nã amici desiderãt vt illi quos diligũt ab oib' diligãt̃. Quia g̃ Titus diligebat corinthios pp eoꝝ deuotionem: iõ de h̃ Aplus gaudebat. Et iõ dic̃ Aplus. ET VISCERA ei' ꝛc̃. q.d. Non solũ gaudeo: q2 iuẽtus sũ verax: sz ẽt q2 viscera ei' .i. viscerosa charitas ei': ꝛ nimi' amor abũdãti' q̃ añ in vobis ẽẽt: ex quo vidit ꝓfectũ v̄m. Uel ABVNDANTIVS q̃ i alijs. Eph. 6. Induite vos sic electi dei ꝛc̃.

Mãz aũt gaudij manifestat ex duob' .s. ex obediẽtia ꝛ ex reuerẽtia. Ex obediẽtia qdẽ cũ dic̃. REMINISCENTIS oiuz vestrũ obediẽtiã .s. q̃ obediẽter sibi obtẽperastis. In q̃ etiã ꝛ laudauit vos. 1. Reg. 15. Melior ẽ obediẽtia ꝛc̃. Eccl. 3. Filij sapiẽtie ecclia iustoꝝ. Ex reuerẽtia aũt cũ dic̃. QVOMODO in timore .i. filiali: nõ seruili cũ timore animi: ET TREMORE corporis excepistis eũ. Gal. 4. Testimoniũ.n. vobis ꝛc̃. Et q2 ita habuistis vos ad eũ gauisus sũ: q2 verax inuẽtus sũ ꝛ ipse diligit vos. Uñ GAVDEO q in oib' ꝯfido de vob. Nõ solũ i bona volũtate: sz ẽt in bonis opib' i futuro: q bñ vos bẽatis. Heb. 6. Cõfidimus de vobis meliora ꝛ viciniora saluti.

Cap. VIII.

Ertiores autẽ vos facio fratres de grã dei: que data fuit i ecclesijs Macedonie: qm̃ p multã ꝓbatiõnẽ afflictionis exuberauit gaudiũ illoꝝ: ꝛ ꝓfunda paupertas illoꝝ exũdauit in diuitias simplicitatis ipsoꝝ. Nã p virib' (testor) etiam supra vires p̃p̃ri fuerũt: multa cũ obtestatiõe rogantes nos: vt beneficiũ ꝛ societatẽ ministerij suscipem' in sanctos: ac nõ quatenus sperabamus: q2 etiaz semetipsos dederũt primũ dño: deide ꝛ nobis per volũtatẽ dei: in hoc vt adhortaremur Titũ: vt quẽadmoduz añ cepisset: ita ꝛ ꝯsũmaret hanc quoq3 erga nos beneficẽtiam. Immo quẽadmodũ vbiq3 abũdatis fide: ꝛ sermone: ꝛ scia: ꝛ oĩ diligẽtia: ꝛ in ea q̃ ex vobis erga nos est charitate: facite vt i hac quoq3 bñficẽtia abũdetis. Nõ f'm imperiũ loquor: sed per sollicitudinẽ: erga alios etiã vestre dilectionis syncerritatẽ approbãs.

Otaz aũt vobis facimus fratres grãz dei que data est in ecclesijs Macedonie: ꝛ q in multo experimẽto tribulationis abundãtia gaudij ipsoꝝ fuit: ꝛ altissima paupertas coꝝ abũdauit in diuitias simplicitatis eorum. Quia f'm virtutẽ testimoniũ illis reddo ꝛ supra virtutẽ volũtarij fuerũt cũ multa exhortatiõe obsecrãtes nos grãz ꝛ cõicationẽ ministerij: qd fit in sanctos. Et nõ sicut sperauim': sz semetipsos dederũt: primuz dño: deide nobis p volũtatẽ dei: ita vt rogarem' Titũ: vt quẽadmodũ cepit ita ꝛ ꝑficiat in vobis ẽt grãm istã. Sz sicut in oĩbus abũdatis fide ꝛ sermone ꝛ scia ꝛ oĩ sollicitudie insup ꝛ charitate vestra in nos: vt ꝛ in hac grã abũdetis. Nõ quasi iperãs dico: sz p alioꝝ sollicitudinẽ etiã vestre charitatis ingenium bonum comprobans.

Osita iam exhortatione ad bonũ in generali: hic consequenter exhortatur eos ad quoddaz bonum particulare .s. ad largitionem collectarũ pro sanctis qui erant in hierusalẽ. Nam sic Act. 15. dicitur. ꝛ Apl's tangit ad Gal. 2. Apli imposuerunt Paulo ꝛ Barnabe vt ꝓponerent verbuz salutis gentibus exhortãdo eos ad subueniẽdum sanctis q erant in hierusalez qui venditis omnib' ꝛ positis ad pedes Aploꝝ in maxima erant paupertate, ꝛ ad hoc iducit.

eos p̄sens. Ubi duo facit. Primo inducit eos ad dandum. Scđo monet ad moduꝫ dandi: vt. s. cito ꝛ abundanter dent: ꝛ hoc. 9. cap. ibi. NAM de ministerio ꝛc̄.] Circa p̄muꝫ duo facit. Primo tractat de collectis dandis. Secūdo de ministris p quos hꝰ collecte fiant ibi. GRATIAS aūt deo qui dedit ꝛc̄.] Circa p̄muꝫ duo facit. Primo iducit eos ad dandū. Scđo excludit excusationē ibi. SI ENIM volūtas prōpta ꝛc̄.] Inducit aūt eos ad dandū tripl'r. Primo exemplo alioꝝ qui dederūt. Secūdo exēplo Chri ibi. SCITIS eni gr̄aꝫ dn̄i nostri ꝛc̄.] Tertio ex ipsoꝝ ꝓpria volūtate ibi. HOC eni vobis vtile ꝛc̄.] Circa primuꝫ tria facit. Primo ponit exēplum. Secūdo ostēdit se per motū ab hoc exēplo ibi. ITA VT rogaremus Tituꝫ ꝛc̄.] Tertio monet vt ipsi hoc exēplū sequanť ibi. SED sicut in oibus abundatis ꝛc̄.] ¶ Circa p̄mū sciendū est ꝙ Aplus ad h̄ vt Corinthij liberal'r tribuant ꝓponit eis macedones in exēplum. Et cōmendat eos quātum ad duo. s. quātum ad patiētiaꝫ in aduersis. Scđo q̄ntuꝫ ad liberalitatem in donis ibi. ET ALTISSIMA paupertas ꝛc̄.] ¶ Circa primū sciendū est ꝙ Apl's inducit eos ad elemosynas vt merita ipsoꝝ crescāt. ꝛ ideo in illo tp̄e hoc fecit qn̄ possunt mereri. s. in tp̄e gratie: tūc eni elemosyne meritorie sunt. Et hoc est qđ dicit. NOTAM vobis facimꝰ gr̄aꝫ] .i. gratuitū donū dei. s. elemosynaꝝ largitionem: ꝛ dicit h̄ eē gr̄am: q2 q̄cq̄d boni facimus ē ex gr̄a dei: que q̄dē gr̄a non est data istis ſ3 mihi: i. nq̄ntū. s. ex mea ꝓcuratiōe ꝛ sollicitudie ꝛ monitiōe macedones ad h̄ moti sūt. Eph̄. 3. Mihi aūt oiuꝫ sctōꝝ minimo ꝛc̄. DATA est inq̄ mihi in eccl'ijs Macedonie] .i. apud fideles Macedonie. Que q̄dē gr̄a est q̄ntū ad duo. s. q̄ntuꝫ ad patiētiā: q2 in multo experimēto ꝛc̄. ¶ Ubi ponit ꝯditiones patiētie pfecte. Una ē ꝙ hō sit cōstās: ita ꝙ nec timore tribulatiōis deijciať: ſ3 nec ēt in ipso tribulatiōis expimēto. Et iō dicit ꝙ in multo expimēto tribulatiōis. s. cōstātes fuerūt. Alia est ꝙ in ipsis tribulatiōibꝰ gaudeat sic legiť de btō Laurētio: ꝛ q̄ntuꝫ ad h̄ dicit. Abūdātia gaudij ipsoꝝ. s. macedonuꝫ fuit Iac. p̄. Oē gaudiū existimate ꝛc̄. Ro. 12. In tribulatiōe gaudētes ꝛc̄. Uel IN MVLTO experimēto tribulatiōis] nō quā ipsi passi fuerūt: sed quā viderūt pati in Macedonia abūdātia gaudij ipsoꝝ fuit. ¶ Itē 2ꝰ gr̄a est quātū ad liberalitatē in elemosynis. Et q̄ntū ad hoc dicit. ET ALTISSIMA ꝛc̄.] Ubi duo fac. Prio ponit eorū liberalitateꝫ. Scđo exponit qđ dixerat ibi. QVIA ſm virtutē ꝛc̄. Dicit ğ p̄mo. Nō solū fuerūt patientes in tribulatiōibꝰ. s. macedones: ſ3 ēt fuerūt liberales: q2 ALTISSIMA] .i. maxima paupertas eoꝝ vel nobilissima. Scđm Glo. facit paupertatē altaꝫ eleuatio sp̄us sup res tēporales ꝛ ꝯtēptus earuꝫ. Et sic istoꝝ paupertas altissima erat q2 nō habebāt diuitias ꝛ cōtēnebant eas. Iac. 2. Nōne deꝰ elegit paupes in mūdo ꝛc̄. Hec inq̄ paupertas abūdauit .i. exercuit in diuitijs copiose dādo. Sed hec expositio glose nō videť esse ſm intētioneꝫ Apl'i. Et iō aliter dōm est. ALTISSIMA paupertas ꝛc̄.] Ubi sciēdū est ꝙ hō ex duobꝰ causis hꝫ prōptū aīum ad dādū satis. s. ex abūdātia diuitiarū: sic sunt diuites: vel ex cōtēptu diuitiarum: ꝛ sic idē facit in paupe cōtēptus qđ facit in diuite abūdātia. Et iō dicit ALTISSIMA paupertas] sic supra ABVNDAVIT] .i. effectū abūdantie fecit IN DIVITIAS simplicitatis eoꝝ:] q2 coꝛ eorum erat solum ad deuꝫ. ꝛ ex hoc prouenit ꝯtēptus diuitiarum. Prouerb. 10. Simplicitas iustoꝝ ꝛc̄.

¶ Cōsequēter cū dicit. QVIA ſm virtutē ꝛc̄.] Exponit qđ dixit cōmēdādo ipsoꝝ liberalitatē q̄ntuꝫ ad tria. s. quātuꝫ ad quātitatē dati. quātū ad voluntatē dandi: ꝛ quātū ad ordinē dationis. Quātuꝫ ad quantitatē dati: q2 dederunt supra virtutē. Et iō dicit. VERE abundauit i diuitias:] q2 ego reddo illis testimoniū ꝙ fuerūt volūtarij ad dādū ſm virtutē rerū suarū. ꝛ supra virtuteꝫ: q2 intātū dederūt ꝙ post eguerūt. Uel dōm est ꝛ melius ꝙ est virtus iterior animi: ꝛ v'tus exterior. s. facultas rerū tēporaliū. Uirtꝰ iterior est prōptitudo animi ad dādū. Et iō dicit. Testimoniū illis reddo ꝙ fuerūt volūtarij ad dandū SECVNDVM virtutē animi interiorē:] ꝛ supra virtutē exteriorē. s. diuitiaꝝ. Thob. 4. Si multū tibi fuerit ꝛc̄. ¶ Cōtra. Quicūq3 dat supra virtutē dat imoderate. ¶ R̄ndeo. dōm est ꝙ virtus in dādo pōt ꝯsiderari dupl'r. s. simpl'r seu absolute: ꝛ ſm ꝓportionē alioꝝ. Quādo ğ dat plus q̄ alij tūc p portiōis nō peccat: sed si simpl'r dat supra v'tutē tūc imoderate dat. Sic ergo cōmēdat eoꝝ liberalitatē q̄ntuꝫ ad q̄ntitatē dati. Cōmēdat aūt eaꝫ q̄ntuꝫ ad volūtatem dādi. cum dicit. QVIA volūtarij fuerūt.] Exo. 25. Ab omni q vltroneus offert. In h̄ aūt fuerūt voluntarij: q2 rogauerunt nos CVM multa exhortatiōe obsecrātes] .i. rogantes. q. d. Nō solū rogauerūt: sed ēt p rationes nos iduxerūt vt HABEANT gr̄aꝫ ꝛ cōicatiōem ministerij ꝛc̄.] .i. vt liceret eis dare sua paupibus sanctis q sunt in hierl'm: nō reputantes se facere gr̄aꝫ nobis: sed ꝙ eis gr̄a fiat. Heb. vltꝰ. Beneficētie aūt ꝛ cōmunionis ꝛc̄. Cōmēdat ēt eoꝝ liberalitatem q̄ntuꝫ ad ordinē dandi: q2 nō soluꝫ sua dederūt: ſ3 p̄mo seipsos: q2 talis dꝫ eē ordo in dādo: vt p̄mo hō sit acceptꝰ deo. Gen̄. 4. Respexit dn̄s ad Abel. s. p̄: ꝛ ad munera eiꝰ cōsequenter. Eccl. 30. Miserere aīe tue ꝛc̄. Et ideo dicit. NON sicut sperauimus.] q. d. Uere volūtarij fuerunt: q2 nō sicut sperauimus .i. nō ea intētione qua putabamus: vt. s. darēt p culpis redimēdis: SED semetipsos dederūt p̄mū dn̄o] emēdādo vitā suā: ꝛ DEINDE nobis] obediēdo p oia per volūtateꝫ dei q̄ est vt subdāť hoīes vicarijs suis. Heb. vlt. Obedite ꝑpositis vr̄is ꝛc̄. ¶ Glosa dicit ꝙ nō al'r erat ab eis recipiēdum: nisi. s. prius seipsos dedissent deo. ğ videť ꝙ nō sint recipiēde elemosyne a pctōribus. ¶ S3 dōm est ꝙ nō ē ab eis recipiēduꝫ quādo dant ea intētione vt foueanť in peccatis. Sic ğ posito exēplo macedonū: ostēdit se cōsequēter pmotum eē hoc exēplo. cum dicit. ITA VT rogaremus Titum.] q. d. Intātū nos pmoti fuimus h̄ exemplo de liberalitate macedonuꝫ: vt. s. ROGAREMVS Titū:] vt ēt vos sitis pticipes istiꝰ gr̄e: vt. s. Titꝰ quēadmodū cepit vos monē ad bn̄faciēdū postq̄ vidit vos correctos ꝛ iducere vos ad cōuersionē: ita pficiat i vobis: ꝛ sp̄ual'r gr̄aꝫ istam de largitiōe elemosynaꝝ: vt non desit vobis. Phil. 2. Qui cepit in vobis ꝛc̄.

¶ Cōsequēter amonet eos vt h̄ exēplo ipsi iducanť. cū dicit. SED sicut in oibꝰ ꝛc̄.] Ubi duo dicit. Primo monet vt ipsi exēplo Macedonū sint prōpti ad elemosynas faciēdum. Scđo q̄ndaꝫ suspitionē aufert ibi. ET NON q̄si imperans dico ꝛc̄.] Dicit ğ. SED sicut in oibus ꝛc̄.] q. d. Sicut vos superatis macedones in oibꝰ alijs gratijs. ita debetis eos supare. ēt in ista. s. elemosynis faciēdis. Et h̄ est qđ dicit. Sicut in oibꝰ alijs abūdatis. Et p̄mo in his que pertinēt ad intellectū: ꝛ q̄ntū ad hoc dicit. IN FIDE] qua crediť. ET SERMONE] q̄ confitemur. Ro. 10. Corde crediť ad iustitiā: q̄ntuꝫ ad fidē. ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. quātū ad ſmoneꝫ. IN SCIENTIA] scripturaꝝ. p̄ꝰ Coꝝ. p̄. In oibꝰ diuites facti estis ꝛc̄. Scđo in his que pertinēt ad opus. ꝛ q̄ntum ad h̄ dicit. ET IN oi sollicitudie] .s. bn̄ operādi. Ro.

12.Sollicitudie nõ pigri.Tertio in his que ptinẽt ad affectũ.⁊ q̃tũ ad h̃ dicit.IN CHARITATE vẽa ĩ spi/ rituali habita IN NOS ĩ supabũdatis.Col.4. Super oĩa charitatẽ hñtes ⁊c̃.Sicut inq̃ in oĩb⁹ istis abũda/ tis:ita.ſ.rogaui Titũ:VT IN hoc gr̃a ĩ.ſ.elemosynaruʒ ABVNDETIS.ĩ Et q̃a posset haberi suspitio q̃ q̃si ex imperio mãdaret:vt darẽt elemosynas.Cõtra qḋ est qḋ dĩ Ezech 34.Uos aũt cũ austeritate ⁊c̃.Et iḋ cõtra re mouet dicẽs.NON q̃si imperãs dico.ĩ hoc est q̃ roga ui Titũ vel q̃ egoipse h̃ dico vobis.nõ feci q̃si impe rãs.p⁹ Pe.vlt.Nõ vt dñantes in cleris. Sʒ dico hoc cõprobans.i.volẽs cõprobare PER alioꝝ sollicitudi nẽ ĩ.ſ.Macedonũ VESTRE charitatis igeniuʒ ĩ.Ubi sciendũ est q̃ igenium bonũ sumit̃ nõ solũ ꝑ aptitudi nẽ ad sciẽdũ facil̃r:sed ẽt ad bene operãdũ. Cui⁹ ratio est q̃a ad hoc q̃ aliq̃s bene operet̃ exigit̃ scia dirigẽs. Et ideo sicut in adiscẽdo dicit̃ boni igenij eẽ qui cito capit verba magistri:ita in operando boni ingenij dĩ qui exemplo alioꝝ cito mouet̃ ad bene operandũ.Et ideo dicit Aplus.COMPROBANS ĩ.i.ꝓbare volẽs BONVM ingenium vestrũ ĩ.i.q̃ ꝓmptam voluntatẽ habeatis ad dandum moti exemplo macedonum.p⁹ Coꝛ.4.Non vt confundam vos hec scribo.

Ro.10. ¶ Nostis.n.beneficẽtiã dñi nostri Jesu Christi: qḋ ꝓꝑ vos pauper factus sit:cum esset diues:vt vos illius paupertate ditescceretis Et ꝯsiliũ in hoc do:nã hoc vobis ꝯducit:qui qdẽ nõ solũ facere: verũetiam velle iam cepistis anno supiore. Nũc autem ⁊ illud:qḋ facere cepistis:perficite:vt quẽ admoduʒ volũtas prompta fuit:ita ⁊ perficiatis ex eo quod potestis.Etenim si prius adsit animi promptitudo:ea iuxta qcqd illud est:qḋ possidet aliquis:accepta est:nõ iuxta id:qḋ non possidet. Nõ.n vt alijs relaxatio sit:vobis autẽ angustia: s̃ vt ex equalitate in presenti tẽpore vestra copia illoruʒ succurrat inopie:⁊ illoꝝ copia vr̃e succur/ rat inopie:vt fiat equalitas:quẽadmodũ scriptũ

Ro.16. est.ꝉ Qui multũ habebat:huic nihil superfuit:⁊ qui paulum habebat:is nihilominus habuit.

¶ Scitis.n.gr̃am dñi nostri Jesu Christi. q̃m ꝓpter vos egenus factus est cum esset diues:vt illius inopia vos diuites essetis. Et ꝯsiliuʒ in hoc do.Hoc enim vobis vti/ le est.qui nõ solum facere sed ⁊ velle cepi/ stis ab anno priore. Nũc vo⁊ facto perfi/ cite:vt quẽadmodum prõptus est aius vo luntatis:ita sit ⁊ ꝑficiẽdi ex eo qḋ habetis. Si.n. volũtas prõpta est ſm id qḋ hʒ acce pta est nõ ſm id qḋ nõ hʒ. Nõ.n. vt alijs sit remissio/vobis aũt tribulatio:sed ex eq̃lita te in p̃nti t̃pe vestra abũdãtia illoꝝ inopiã suppleat.vt ⁊ illoꝝ abundantia vr̃e inopie sit supplementũ:vt fiat equalitas sicut scri ptum est.Qui multum non abundauit:⁊ q modicum non minorauit. Lec. II.

Hic inducit Corinthios ad dãdũ elemosynas exẽplo Chñi dicẽs.Uolo compro bare ingeniũ vestrũ bonuʒ ad dandũ.ſ.pauperibus:⁊ hoc facere debetis exẽplo Chñi.enĩʒ.i.q̃a SCITIS gra tiã dñi nostri Jesu Chñi ĩ quã qdẽ humano generi ꝯtu lit.Jo.p̃ Gr̃a ⁊ veritas ꝑ Jesuʒ Chñm ⁊c̃.Et hec dĩ gra tia:q̃a qcqd filius dei penalitatũ nostraꝝ assumpsit: to tũ gr̃e est imputãdũ:q̃a nec ꝓuẽtus alicuius bonitate: nec alicuius virtute coactus:nec iductus sua necessita te.Est aũt gr̃a ista q̃uo PROPTER nos egenus factus est.ĩ Et dicit EGENVS ĩ qḋ plus est q̃ paup. Nã EGE/ NVS ĩ dĩ ille q nõ solũ parũ hʒ:sed q indiget seu eget. Pauper v̾o ille qui parũ hʒ.Ad significãduʒ q̃ maio/ rẽ paupertatẽ dĩ egenus factus est.ſ.in temporalibus. Luc.9.Filius hoĩs nõ hʒ ⁊c̃.Treñ.3.Recordare pau/ pertatis ⁊c̃.Est aũt factus egenus nõ ex necessitate:sʒ ex volũtate.q̃a gr̃a illa iã nõ eẽt gr̃a.Et iḋ dicit.CVM diues eẽt ĩ.ſ.in bonis spũalib⁹.Ro.10.Jdeʒ de⁹ diues in oẽs ⁊c̃.Prouer.8.Mecũ sunt diuitie ⁊c̃.Dicit autẽ esset nõ fuisset.ne videret̃ Chñs amisisse diuitias spi/ rituales cũ assumpsit paupertatẽ.Sic eni assumpsit hãc paupertatẽ q̃ illas inestimabiles diuitias non amisit. Ps.Simul in vnũ diues ⁊ pauper. Diues in spũalib⁹: pauper in tẽporalib⁹.Cãʒ aũt q̃re voluit fieri egenus subdit cũ dic.VT ILLIVS inopia diuites essem⁹ ĩ.i.vt illius paupertate in tẽporalib⁹ vos essetis diuites in spi rituali⁹.Et hoc est ꝓꝑ duo.ſ.ꝓpter exẽplũ ⁊ ꝓpter sa cramẽtũ.Propter exẽplũ qdẽ:q̃a si Chñs dilexit pau/ pertatẽ ⁊ nos exẽplo suo debemus diligere eã. Diligẽ do autem paupertatem in tẽporalibus efficimur diui/ tes in spũalibus.Jaco.2.Nõne deus elegit pauperes in mũdo:diuites in fide ⁊c̃.Et ideo dicit.VT ILLIVS inopia ⁊c̃.ĩ Propter sacramentũ aũt q̃a oĩa que Chñs egit vel sustinuit fuit ꝓꝑ nos.Uñ sicut ꝑ h̃ q̃ sustinuit morteʒ liberati sumus a morte eterna ⁊ restituti vite: ita ꝑ hoc q̃ sustinuit inopiã in tẽporalib⁹ liberati su/ mus ab inopia in spũalibus ⁊ facti diuites in spũali/ bus.p⁹ Coꝛ.p̃.Diuites facti estis in illo in oĩ scia ⁊c̃.

¶ Cõsequẽter cum dicit.CONSILIVM in hoc do ⁊c̃.ĩ Inducit eos ad dãduʒ ex parte eoꝝ.Et circa hoc duo facit.Primo ponit ipsoꝝ vtilitatẽ que ex hoc ꝓuenit. Secũdo ostẽdit q̃ hoc etiam ab ipsis volitum est.i.vt darent elemosynas ibi.QVI nõ solum ⁊c̃.ĩ Dicit ergo cõsiderans hoc beneficiuʒ CONSILIVM vobis do.ĩ idest hortor vos ad hoc.ſ.ad dãdum elemosynas.ſ.nõ solũ ꝓpter vtilitatem sanctoꝝ qui sunt in hierusaleʒ: sed ⁊ ꝓpter vtilitatẽ vestram.Prouer.27.Boni ami/ ci ꝯsilijs anima dulcoratur ⁊c̃.ET HOC:ĩ q̃a VTILE est vobis.ĩ Bonũ enim pietatis plus est vtile facienti q̃ illi cui fit:q̃a faciens reportat inde cõmodũ spũale. recipiẽs v̾o tẽporale.p⁹ Thi.4.Pietas ad oĩa valet. Hoc autẽ nõ solum est eis vtile:sed etiam ipsi hoc vo luerũt.Et ideo dicit.QVI non solũ ⁊c̃.ĩ Ubi tria facit. Primo cõmemorat bonũ ꝓncipiuʒ in eis.Scḋo hor/ tatur eos ad debitum finẽ ibi.NVNC v̾o ⁊ facto ⁊c̃.ĩ Tertio exponit qḋdam qḋ dixerat ibi.SI ENIM volũ tas ⁊c̃.ĩ Dicit ergo.Uere debetis libenter dare elemo synas:q̃a nõ solum est vobis vtile:sed etiam hoc ipsuʒ velle sponte cepistis.ſ.dare elemosynas A PRIORI anno ĩ quo.ſ.veni ad vos.Uel A PRIORI anno ĩ.i.ꝓ/ cedenti.q.d.Plus est velle q̃ facere iuxta illud Eccl. 18.Uerbũ melius est q̃ datuʒ ⁊c̃.Et ideo debetis esse prompti ad danduʒ.Et q̃a estis prompti ad dandum: ideo nũc quod habuistis in aĩo ꝑficite facto. alioquin illa voluntas eẽt frustra.p⁹ Jo.4.Nõ diligamus v̾bo neq; lingua ⁊c̃.Phil.p̃.Qui cepit in vobis ⁊c̃.Et hui⁹ ratio est VT QVEMADMODVM prõptus est ani/ mus volũtatis ĩ.i.discretio voluntatis ſm Glo.prom/ pta est:

Egen⁹ paup in q̃ differãt.

pta est:

pta est: ita sit prōpta discretio perficiendi. Uel aliter vt aius sumat p volūtate. Et sic dicit. Queādmodus prōpti fuistis ad volēdū ita prōpti ad pficiēdū. ET HOC ex eo qd habetis .i. sm facultatē vestram.

¶ Cōsequēter exponit h qd dicit. Ex eo qd habetis dicēs. SI ENIM ⁊c. q.d. Dico q debetis eē prompti ad dādū ⁊ in h nō itēdo vos grauare: vt. s. detis supra facultates vras: ga forte volūtas prompta ad hoc iducit vos: sz in h opus nō pōt imitari volūtatē. Et iō dicit. EX EO qd hētis. Eni p ga/SI VOLVNTAS promta est sm id qd hz accepta ē. Et hui⁹ rō est: ga voluntas acceptat in pfectiōe opōnis: op⁹ aūt nō pficit nisi ex eo qd hī. Et ideo dicit sm qd hz accepta ē. Tob. 4. Si multū tibi fuerit abundanter tribue ⁊c.

¶ Cōsequēter cū dic. NON .n. vt alijs ⁊c. Remouet suspitionē quādā. Possent .n. dicere isti. Si damus elemosynas paupib⁹ sanctis q sunt in hierlm ipsi ociosi viuēt ⁊ nos dāna patiemur ⁊ sic efficiemur miseri. Jō Aplus p hāc suspitionez excludit. 2° suam intētionem manifestat. 3° hoc cōfirmat p auctoritatē ⁊ remouet suspitionē cū dicit. NON eni vt alijs ⁊c. q.d. NON eni ita moneo vos elemosynas dare: VT ALIIS sit refrigeriū .i. vt ociose viuerent de elemosynis vris. VOBIS aūt sit tribulatio .i. paupertas: ga vos affligimini. Sed nūqd peccāt illi qui dant oīa alijs ⁊ ipsi postea paupertate affligunt. Et videt q sic p h. verba Apli. Rñdeo dōm est sm Glo. q meli⁹ eēt totū dare pauperib⁹ ⁊ affligi p Chro. Illd aūt qd dicit: hec cōdescēdo fecit erga infirmos erāt ⁊ forte deficerēt si egestate premerentur.

¶ Intētionē suā manifestat. cū dicit. SED ex equalitate ⁊c. q.d. Nō intendo tribulationē vestram: sed quādam equalitatem. vt. s. vestra abūdātia ⁊c. Qd pōt exponi tripl'r. Primo de equalitate quātitatis. Secūdo de equalitate proportionis. Tertio de equalitate volūtatis. De equalitate quātitatis: ga isti. s. corinthij abundabāt in temporalibus ⁊ deficiebāt in spūalibus. Sancti hō qui erant in hierusalē abundabāt in spūalibus ⁊ deficiebant in tēporalibus. Uult q vt fiat inter eos equalitas quātitatis: vt. s. illi qui abūdant in tēporalibus dent medietatē oīum illis qui deficiūt in eis. ⁊ isti dent medietatez spūaliū eis: vt sic sint equal'r diuites. Et ideo h potius dicit. vt. s. ex eqlitate quātitatis .i. dimidia parte bonoꝝ vestroꝝ in pñti tēpore qd breue est VESTRA abūdantia .i. terrenoꝝ SVPPLEAT illorum inopiā .i. qui deseruerūt omnia mūdi. ⁊ vt illorum abūdantia. s. in spūalib⁹ sit supplemētū vestre inopie in spūalibus. i. vt sitis participes vite eterne. Luc. 16. Facite vobis amicos ⁊c. Eccl. 14. In diuisione sortis da ⁊ accipe. da tēporalia ⁊ accipe spūalia. De equalitate autē pportionis exponit sic ⁊ melius. Uos Corinthij habetis abūdātiaz tēporaliū. sancti q sunt i hierlm abūdātiā spūaliū. Uolo g ex qdaz equalitate: nō que sit sm qtitatē: sed sm pportionē: vt. s. sicut illi sustētant elemosynis vris: ita vos ditemini hcibus illorū apud deū. Sicut eni illi nō ita ditant de bonis vestris tēporalibus: sicut vos estis diuites. ita nec vos bonis illoꝝ spūalibus ditemini sicut illi. Et iō dicit. SED EX eqlitate .i. pdicta VESTRA abūdātia terrenoꝝ illoꝝ. s. sanctoꝝ inopiā .i. in temporalibus SVPPLEAT: .i. vt ⁊ illorum abundātia in spūalibus ⁊c. p° Coꝛ. 9. Si nos vobis spūalia seminauimus ⁊c. De equalitate aūt voluntatis exponit sic. Sed ex eqlitate ⁊c. i. volo q sit i vobis eqlitas volūtatis: vt. s. sicut illi hñt volūtatē cōicādi vobis ea in quibus abundāt: ita vos habeatis volūtatem cōicandi illis ea in quibus abundatis.

¶ Cōsequēter ɔfirmat h per auctoritatē. Uñ dicit. SICVT scriptū est .i. s. Exo. 16. QVI multū .i. s. collegerat de māna .i. q ampli⁹ habuit q̄s gomor NON abūdauit .i. idest nō habuit vltra sufficiētiā suā. ET QVI modicū nō minorauit .i. nō defecit: ga oēs equal'r abūdabāt. vt dicit Exo. 16. Et sic nec qui plus collegerat plus habuit: nec qui minus parauerat reperit minus.

¶ Gratia aūt deo: qui dedit eādez solicitudinez p vobis in corde Titi: qui exhortationē acceperit: quin potius cum eēt diligētior: suapte sponte ad vos venerit. Misimus aūt vna cū illo fratrē cū: cuius laus est in euāgelio p oēs ecclesias: nec id solū: verūetiam delectus est ab ecclesijs comes peregrinationis nostre: cū hac bñficētia: que administrat a nobis ad eiusdez dñi gloriā: ⁊ animi vestri prōptitudinē: declinātes hoc: ne quis nos carpat in hac exuberātia: que administrat a nobis: pcurantes honesta: nō tātū coram dño: sz etiaz coram hoibus. Misimus autē vna cuz illis fratrē nostrū: quem pbaueramus in multis sepe numero diligentē: nunc aūt multo diligētiorem: ob multā fiduciā: quā habeo erga vos: siue Titi nomine qui socius me⁹ est: ⁊ erga vos adiutor: siue aliorum: qui fratres nostri sunt: ⁊ legati ecclesiarum: gloria Christi. Proinde documētū charitatis vestre ⁊ nostre de vobis gliatiōis: in eos demōstretis: etiā in conspectu ecclesiarum. Roñ. 12.

¶ Gratias autem deo qui dedit eandē sollicitudinē pro vobis in corde Titi quoniā exhortationez quidem suscepit: sed cū sollicitior eēt sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cuz illo fratrem nostrum: cuius laus est in euangelio per oēs ecclesias. Nō solum autē: sed ⁊ ordinatus est ab ecclesijs comes peregrinationis nostre in hanc grāz que ministrat a nobis ad dñi gliam ⁊ destinatā voluntatē nostram. Deuitātes hoc ne qs nos vituperet in hac plenitudīe que ministratur a nobis in dñi gliam. Prouidemus .n. bona nō soluz coram deo: sed etiā coraz hoibus. Misimus autē cum illis fratrem nostrum quē pbauimus in multis sepe sollicitū esse: nunc autē multo sollicitiorē: cōfidentia multa in vos siue pro Tito qui est socius meus: ⁊ in vobis adiutor: siue fratres nostri Apli ecclesiaꝝ glie Chri. Ostēsionē ergo que est charitatis vestre ⁊ nostre glie p vobis in illos ostēdite in faciē ecclīarū. Lec. III.

Postq̄ tractauit de collectis dandis h ɔsequēter tractat de ministris per quos collecte fiant. Et circa hoc duo facit. Primo nominat eos. Secūdo recōmendat eos corinthijs ibi. OSTENSIONEM ergo que est ⁊c. Circa primū tria facit. Primo eni nominat Titū. Scdo Barnabam ibi. MISIMVS autē cum illis fratrem ⁊c. Tertio Apollo ibi. MISI-

MVS autē cum illis 7c.] Circa Titum duo cōmēdat.s. eius sollicitudinē 7 sollicitudis signū ibi. QVONIAM exhortationē 7c.] Dicit ergo primo. Dixi supra q rogaui Titum vt perficeret gratiam istam de elemosynis colligendis: quod iminet sollicitudini mee: ex ordinatione Aplo2. de quo inueni etiā ipsum sollicitū. Et iō AGO GRATIAS deo. qui dedit eādem sollicitudinem] quam ego habeo PRO vobis] exhortandis 7 pmouendis ad opa mie IN CORDE Titi:] qa ipse ēt sollicitus est: sicut 7 ego vt pficiat in vobis hanc gram. Heb.6. Cupimus vnūquēqz vestrū eādē ostētare sollicitudinem 7c. Ro.12. Qui preest in sollicitudine. Signū aūt hui9 sollicitudinis est: qa q̄n rogaui eū ipse cōsensit exhortationi mee. Et ideo dicit. QVONIAM exhortationē qdē suscepit.] Et qa pfectus est qō petij. Un̄ dic̄. Sz cū sollicitior esset sua voluntate q̄ȝ mea exhortatione: profectus est ad vos: qui tamen primo recusabat venire pp peccata vestra. Ro.12. Sollicitudine non pigri.

¶ Consequenter cū dic̄. MISIMVS aūt 7c.] Tractat de scdo ministro. Et circa hoc duo fac̄. Primo cōmēdat ipm. Scdo subdit rōnē quare mittit tā solēnes nūtios ibi. DEVITANTES 7c.] Frater iste sm quosdam est Lucas. vel sm alios Barnabas. quē qdē cōmēdat ex tribus.s. ex fama: QVIA laus eius] s. Luce EST IN euāgelio ab eo scripto p oēs ecclias:] qa est approbatum p Aplos. Uel CVIVS laus] s. Barnabe EST IN euāgelio] pdicato ab ipso PER oēs ecclias:] qa iudeis 7 gentib9. Un̄ di de Barnaba. Act.10. q erat vir bonus plenus fide 7 spūsancto. Itē cōmēdat ipsum ex societate sua: qa nō solū est famosus: SED ordinatus est ab ecclesijs iudee comes peregrinationis mee] i. pdicationis mee: q̄ vt peregrini mūdū circuimus. Supra.5. Quādiu sumus in corpe peregrinamur a deo 7c. Et hoc est verū de Luca: quia ipse fuit vnus de.72. discipulis 7 socius Pauli. De Barnaba similr: qa p spūmscm̄. di Act.13. Segregate mihi Barnabā 7 Paulū in opus 7c. Et fact9 ē comes IN HANC grām] s. collectiōis elemosynarum. Uel IN HANC grām] s. pdicatiōis: de qua di Ephe.3. Mihi aūt oium scō2 minimo 7c. Itē cōmēdat eum ex officio: qa ē minister grē QVE ministrat a nobis.] p9. Cor.4. Sic nos existimet hō. supra.3. Qui 7 idoneos nos 7c. MINISTRATVR aūt grā ista ad dn̄i gloriam:] vt.s. dn̄s noster glificet .s. de elemosynis factis de conuersiōe Aplo2 pdicatiōis nostre: qa vt di Prou.14. In multitudie ppli 7c. Itē mistrat vt volūtas nr̄a impleat: qa nos hoc volumus fieri. Et iō dic̄. ET VOLVNTATEM nr̄am destinatā] i. pdestinatā a deo q pdestinauit ab eterno nos talem volūtatem habere.

¶ Cōsequēter cū dicit. DEVITANTES 7c.] Assignat cām: q̄re mittat tā solēnes nūtios. Et p hui9 rōnem assignat. Scdo probat ibi. PROVIDEMVS ē 7c.] Dicit ergo. Cā q̄re tā solēnes nūtios mittimus ē ista: vt sciatis negociū huius mūdi inesse cordi nr̄o. Et ideo dicit. DEVITANTES hoc .s. ne qs 7c.] q.d. vt vitemus vituperiū qō posset mihi impingi ab aliqb9 vel negligentie. si nō mitterem strēnuos. Uel fraudis: si non mitterem securos. Et isti strēnui erant 7 prompti 7 securi: qa dati ab ecclesijs: 7 electi per spūmscm̄. supra.6. Nemini dantes vllam offensionē 7c. Dicit autē IN HAC plenitudine] s. elemosyna2 vel 2uersiōis gētium. i. Pe.4. Unusqsqz sicut accepit grām in alterutrū 7c. Et hoc probat dicens. PROVIDEMVS eni 7c.] q.d. Bn̄ dico deuitantes: QVIA puidemus] i. prouidere debem9 bona. i. vt opera nostra bona sint non solū coram deo vt ei placeamus: sed ēt corā hominibus: vt.s. eis bona videantur. Et hoc facit sollicite pcurando 7 bonos imitando. Ro.12. Adherentes bono 7c.

¶ Cōsequēter cū dic̄. MISIMVS autē cū illis 7 fratrem nostrū 7c.] Tractat de tertio nuntio. s. de Apollo. Ubi duo facit. Primo cōmēdat eū de sollicitudie cum dicit. QVEM] s. Apollo PROBAVIMVS sepe sollicitū] scz de salute vestra. NVNC aūt multo sollicitiorē.] Nam sicut supra apps Apollo fuit primus q post Aplm pdicauit apd corīthū. p9 Cor.3. Ego plātaui Apollo rigauit. Hic autē turbat9 de pctō ipso2 recessit 7 sollicitudinē quā añ p ipsis hēbat postposuit. Nūc aūt audita 2uersiōe co2 factus est de salute ipsorum sollicitior q̄ȝ antea esset. Eph.4. Solliciti seruare vnitatē spūs 7c. Ro.12. Qui pest in sollicitudie 7c. Scdo subdit cām sollicitudis quā assumpsit. qa Apollo 2fidit de vobis: ex his q̄ Titus dic̄ de vobis cōmēdās vos. Unde dic̄. MVLTA 2fidētia i vobis. siue p Tito q ē soci9 me9.] 7 qa libēter venit i societatē Titus Luce seu Barnabe: 7 qa ad hoc iduct9 fuit ab Aplis eccliarū q̄ sūt in iudea. Et iō dicit. SIVE fratres nr̄i Apli eccliarū iudee:] scz iduxerūt eū ad sollicitudinē hēdā p vobis. que gādes ecclie SVNT glorie Chri] i. ad gliam Christi.

¶ Cōsequenter cū dicit. OSTENSIONEM ḡ q̄ ē 7c.] Recōmēdat istos nūtios Corinthijs dicens. Quia tales misimus ad vos ḡ ostēsionē 7c. i. ostendatis opere q charitatē habetis ad eos 7 q vere cōmēdaui vos 7 q ego vere gloriatus sim de vobis in facie ecclesiarū ad quas perueni 7 quibus pdicaui. Uel IN FACIEM omnium ecclesiarum:] quia quod facitis eis innotescet omnibus ecclesijs.

Cap. IX.

Nam de subministratione qdem: q̄ fiat in sanctos: superuacuum est mihi scribere vobis. Noui enim promptitudinem animi vestri: quā de vobis iacto apud Macedones. Quod achaia parata est ab anno superiore: 7 vestrum exemplum prouocauit complures. Misi tamen hos fratres: ne glia nostra: qua glorior de vobis: inanis fiat in hac parte: vt quemadmodū dicebam: parati sitis: ne quo pacto fiat: vt si mihi venerint Macedones: 7 offenderint vos imparatos: nos pudore suffundamur: vt ne dicam vos: in hoc argumento gloriationis. Proinde necessarium arbitratus sum: adhortari fratres: vt primo accederent ad vos: 7 prepararent iam ante pmissam bonam collationem vestram: vt ea sit in promptu: sic: tāq̄ȝ bona collatio: 7 nō tāq̄ȝ fraudatio. Illud aūt dico. Qui parce seminat: parce 7 metet: [?] Qui seminat in benedictionibus: de benedictionibus et metet. — mentē facit parce: is parce messurus est. Et q sementem facit libēter: ac benigne largiēdo: copiose messurus est. Unusqsqz sm ppositū cordis: nō ex molestia: aut ex necessitate. † Nam hilarem datorem diligit deus. Eccl.35.

Nam de ministerio qō fit in sanctos ex abūdanti est mihi scribere vobis. Scio.n. promptum aium vestrum p quo de vobis glorior apud Macedones: qm̄ 7 Achaia parata est ab anno preterito: 7 vestra emulatio prouocauit plurimos. Misimus autē fratres

vt ne

vt ne qd̃ gloriamur de vobis euacuetur in hac pte: vt quēadmodū dixi parati sitis ne cū venerint macedones mecū ⁊ inuenerint vos iparatos: erubescamus nos ⁊ nō dicamus vos i hac substātia. Necessariū ergo existimaui rogare fratres vt preueniant ad vos ⁊ pparent repromissaꝫ bn̄dictionem hanc paratā esse si quasi benedictioné non quasi auaritiaꝫ. Hoc autē dico. Qui parce seminat: parce ⁊ metet. Et qui seminat in benedictionibus: de benedictionib⁹ ⁊ metet. Vnusqsqꝫ ꝑut destinauit in corde suo: non ex tristitia aut ex necessitate. Hylarem enim datorem diligit deus.

SVpra Apl's iducit corinthios ad dādū elynas sanctis qui sunt in hierl'm: hic ꝯo iducit eos ꝗtū ad modū dādi: vt.s. hylariter ⁊ abūdanter dent. Vn̄ ad h̄ ꝙ bn̄ darent misit tam solēnes nūcios. Circa h̄ aūt duo facit. Prio excludit opinatā cāꝫ de missione nūcioꝝ. Scdo ꝯo astruit verā ibi. MISIMVS aūt frēs ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ tria facit. Prio excludit suspitioné. z° ad h̄ cāꝫ assignat. ibi. SCIO.n. ꝓmptū ⁊c̄.] 3° cāꝫ ꝓbat. ibi. PRO quo de vobis ⁊c̄.] Quātū ad p̄ᵐ: ꝗa posset aliqs dicere Aplo: tu mones nos ꝙ bn̄ recipiamus nūcios quos mittis. Sꝫ q̄re nō potī⁹ mones ꝙ bn̄ largiamur elynas. Et iō h̄ remouēs dicit. Nō ē necūm ꝙ h̄ monea͂. NAM] .i. ꝗa DE MINISTERIO qd̄ fit in sctōs ex abūdanti est] .i. suꝑfluū ē. MIHI scribere vobis.] Et hu⁹ cā ē ꝗa SCIO ꝓmptū aiuꝫ vr̄m] ad subueniēdūꝫ eis. ps. Paratū cor meū de⁹ ⁊c̄. Qꝺ aūt sit ꝓmpt⁹ aius vester ꝓbo ex duob⁹. Prio ex gl'iatiōe nr̄a de vobis. Nā nisi scirē vos eē ꝓmptos ad hoc nō fuissēꝫ gloriat⁹ de vobis apud alios. Et iō dicit. PRO QVO] .s. pro ꝓmptitudine animi vr̄i supra .1. Glia nostra ⁊c̄. Et .ā. 7°. Multa mihi fiducia ⁊c̄. GLORIOR apō macedones.] de h̄.s. QVONIAM ⁊ achaya] in q̄ corinth⁹ metropolis ē. PARATA est ab anno p̄terito] ad largiēdū. z° ex effectu: ꝗa vos ꝓuocastis exemplo vr̄o multos ad h̄. Et ideo dicit. ET VESTRA emulatio] .i. amor ⁊ studiuꝫ imitandi vos ꝓuocauit plimos: ꝗa eniꝫ audierūt vos bn̄ correctos ꝑficere: ꝓuocātur plurimi .s. ad ꝑficiēdum. Prouer. 27°. Ferrum ferro acuit ⁊c̄. Gal. 4. Bonū autē emulamini ⁊c̄. p̄ᶜ Cor. 12. Emulamini carismata ⁊c̄.

ℭ Cōsequēter cū dicit. MISIMVS aūt frēs ⁊c̄.] Ponit verā cāꝫ q̄re miserit tā solēnes nūcios. Et p̄mo ponit in gn̄ali. z° in speciali. ibi. VT QVEMADMODVM dixi ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo fac̄. Prio assignat verā cām dicens. Cā aūt q̄re istos misi est nō ꝙ credam vos nolle subuenire paupib⁹: sꝫ VT NE ꝙ gl'iamur d̄ vobis] .i. ne glia nr̄a quā habem⁹ de vobis euacuet̄ si .s. deficeretis. p̄ᶜ Cor. 9. Bonū ē mihi mori ⁊c̄. EVACVETVR] inq̄ IN HAC pte:] ꝗa bn̄ ꝯstat mihi ꝙ i alijs v̄tutib⁹ ⁊ bonis nō euacuabit gliā meā. Scdo cū dic̄. VT QVEMADMODVM ⁊c̄.] hortat̄ eos ad d̄bitū modū dandi. Et p̄mo hortat̄ vt dent ꝓmpte. Scdo vt dent abūdāter. ibi. NECESSARIVM ḡ ⁊c̄.] 3° vt dent hylariter. ibi. VNVSQVISQVE ꝓut destinauit ⁊c̄.] Circa p̄mū duo fac̄. Prio ponit modū dādi. z° rōnē assignat. ibi. NE CVM venero ⁊c̄.] Modus dādi est: vt .s. ꝓmpte det. ⁊ iō dic̄. Ideo misi missos VT SITIS parati] ad dādū quēadmodū dixi .s. exēplo macedonū. Mt. 25. Que parate erāt ⁊c̄. Prou. 3°. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi ⁊c̄. Rō autē hu⁹ ē. NE CVM venerint mecū] .s. ad vos MACEDONES ⁊ inuenerint vos iparatos erubescamus nos] q.d. Vobis erit ꝯfusio si ꝓmisistis ⁊ nō soluistis. Sꝫ esto ꝙ iustineatis ⁊ nō curetis de ꝯfusione vr̄a: adminus caueatis erubescētie nostre qui dixim⁹ vos eē paratos.

ℭ Consequēter cū dicit. NECESSARIVM ḡ ⁊c̄.] Hortat̄ eos ꝙ dent abūdāter. Et circa h̄ duo facit. Primo ponit āmonitioné. z° āmonitionis rōnēꝫ assignat. ibi. HOC aūt dico ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. Ne ḡ euac̄ glia nr̄a ⁊ vos nō erubescat. NECESSARIVM existimaui rogare frēs] scꝫ Lucā Titum ⁊ Apollo VT PERVENIANT ad vos vt pparēt repromissaꝫ bn̄dictioné hāc] .i. elynā q̄ dr̄ bn̄dictio: ꝗa ē cā eterne bn̄dictionis. Nā ꝑ actioné dādi hō bn̄dicit̄ a deo. ps. Hic accipiet bn̄dictionēꝫ a dn̄o ⁊c̄. Et ab hoib⁹. Eccl. 13. Splendidū i panib⁹ ⁊c̄. Prouer. 22. Qui ꝓnus ē ad mīaꝫ ⁊c̄. Et dic̄ hāc bn̄dictioné paratā eē. QVASI bn̄dictioné] .i. abundanter ⁊ nō q̄si auaritiā .i. parce. Rō aūt q̄re debeāt abūdāter dare ē ꝗa EGO dico ꝙ q̄ parce seminat] .i. q̄ parū dat in mūdo isto. PARCE ⁊ metet] .i. pauꝝ recipiet in alio seculo. Et dic̄ seminat: ꝗa semina nr̄a sunt q̄cq̄d boni fecerim⁹. Et itēꝝ: quia pauꝝ seminat̄ nō multū colligit̄. Gal. 5. Que seminauerit hō hec ⁊ metet: sꝫ mlt'plicata. ET QVI seminat in bn̄dictōib⁹] .i. abūdāter. METET ⁊ de bn̄dictionib⁹] .s. dei largā retributioné. Sꝫ nūq̄d nō metēt oēs abūdāter. Dōm ē sic: ꝗtū ad quātitatem p̄mij: ꝗa oēs affluēt ⁊ nullus ibi parce metet. Sꝫ dicit abūdāter q̄si ad ꝓportioné ⁊ bn̄ seminātiū. p̄ᶜ Cor. 15. Stella a stella differt. Abūdāter oēs ꝗtū ad premiuꝫ subale: sꝫ parce in cōpatiōe ad p̄miū accn̄tale in q̄ est sctōꝝ diu͂a. Supra. 8. Qui multū nō abūdauit ⁊ q̄ modicum nō minorauit. Exo. 16. Quia aliq̄n aliqs parce dat ⁊ cū magna charitate ⁊ abūdanter metet.

ℭ Cōsequēter cū dicit. VNVSQVISQVE .n. ⁊c̄.] Hortat̄ eos vt dent hylariter ⁊ gaudēter. Et circa h̄ duo facit. Prio .n. monet eos ad gaudēter dādū. Scdo rōnē assignat ibi. HYLAREM .n. datoré ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. Dico ꝙ paretis illud qd̄ vultis dare q̄si bn̄dictioné .i. abūdāter ⁊ dignū bn̄dictiōe: nō q̄si auaritiā .i. nō parce. Et h̄ dicit: ꝗa illud qd̄ spōte fit nō pōt auare fieri. Et iō subdit. VNVSQVISQVE eniꝫ ⁊c̄.] q̄si nō auare: ꝗa vnusq̄sqꝫ .s. vr̄m det elynas ꝓut destinauit .s. p̄deliberauit i corde suo .s. secū ꝯferēs. NON ex tristitia aūt ⁊c̄.] q.d. Vnusquisqꝫ voluntarie det nō coacte. Ponit aūt duo opposita volūtario .s. tristitiā ⁊ nec̄citaté. Volūtariū .n. tollit̄ ꝑ violentū. est aūt duplex violentū .i. simplex ⁊ mixtū. Simplex q̄n absolute q̄s cogit̄ ad aliq̄d ꝯ voluntaté suā faciēdūꝫ. Ad remouēdūꝫ ḡ illud violentū dicit. NON ex nec̄citate] qd̄ fieret si darēt coacti mādato Apl'i. q.d. Nō cogat vos ad dādum mādatū nr̄m: sꝫ moueat vos ad hoc ꝓmpta volūtas vr̄a. Exo. 35. Ois volūtarius ⁊c̄. Violentū mixtū est q̄n q̄s nō absolute cogit̄ ad faciēdum aliq̄d ꝯ volūtaté suā: sꝫ s̄m q̄d .s. ꝙ nisi faciat icurrit mai⁹ dānū: sic̄ si nō ꝓiciant merces in mari nauis submergit̄. Et ideo aliq̄ mō fit sponte ⁊ aliquo mō violenter: inquātūꝫ .s. cogunt̄ timore maioris dāni. Vt ergo h̄ remoueat dixit. NON ex tristitia] idest nō ita ꝙ sit violentuꝫ mixtū. q.d. Non ex timore confusionis ne .s. erubescatis: sed ex gaudio quod concepistis ꝓpter amorem quem habetis ad sanctos. ps. Voluntarie sacrificabo tibi ⁊c̄.

ℭ Consequēter cū dicit. HYLAREM eniꝫ datorem ⁊c̄.] Rōnēꝫ assignat ⁊ est talis. Qis remunerator remunerat

Elyna dr̄ bn̄dictio: ꝗa est cā eterne bn̄dictionis.

Parce metet qui parce seminat sꝫ p̄miū accn̄tale nō autē essentiale.

Volūtario duo opponūt̄ tristitia ⁊ nec̄citas.
Violentū simplex ⁊ mixtū

rat ea q̄ sunt remuneratiōe digna: hec autē sunt solum act⁹ virtutū. in actib⁹ aūt virtutū duo sunt .s. spēs act⁹ ⁊ modus agēdi qui ē ex pte agētis. Unde nisi in actu virtutis vtrūqꝫ istoꝝ cōcurrat: nō dr̄ actus ille simplr̄ virtuosus: sicut nō dr̄ pfecte iustus ſm virtutē q opat̄ opa iustitie nisi delectabilr̄ ⁊ cū gaudio operet̄. Et lꝫ apud hoies q nō vident nisi ea q̄ parēt sufficiat q̄ qs opet̄ actū virtut̄ ſm ipsā spēꝫ act⁹: puta actū iustitie: tn̄ apud deū qui intuet̄ cor nō sufficit q̄ solum operet̄ actū virtutis ſm spēꝫ: nisi ēt ſm debitū modū operetur .s. delectabilr̄ ⁊ cū gaudio. Et ideo nō datorem tm̄: sed hylarē datorē diligit deus .i. approbat ⁊ remunerat ⁊ nō tristem ⁊ remurmurantē. ps. Seruite dn̄o in letitia. Eccl. 35. In omni dato hylarem ⁊c̄. Roma. 12°. Qui miseretur in hylaritate ⁊c̄.

¶ Potens est aūt deus efficere: vt totū beneficiū in vos exuberet: vt in oībus oēm sufficiētiā habentes exuberetis in omne opus bonū: quēadmodū scriptū est. † Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculū. Porro qui suppeditat semē semināti: ⁊ panē in cibū suppeditet: ⁊ multiplicet sementē vestrā: ⁊ augeat prouent⁹ iustitie vestre: vt in oīb⁹ locupletemini in omnē simplicitatē: que per nos efficit: vt gratie agātur deo. Nam functio huius ministerij nō solū supplet ea que desunt sanctis: verūetiā exuberat in hoc qd̄ per multos agant̄ gratie deo: qui per pbationē ministerij huius glorificant deū: super obedientia cōsensus vestri in euāgeliū Christi: ⁊ de simplicitate cōicatiōis i ipsos: ⁊ in omnes: ⁊ in illoꝝ oratiōe pro vobis: qui desiderant vos ppter eminentē gratiā dei in vobis. Gratia aūt deo super inenarrabili suo munere.

Psal. iii.

¶ Potens est enim deus oēm grāꝫ abūdare facere in vobis vt in oībus semp omnē sufficiētiam hn̄tes abūdetis in omne opus bonū sicut scriptū est. Dispersit dedit pauperib⁹: iustitia eius manet in seculū seculi. Qui autē administrat semen seminanti: ⁊ panē ad manducādū prestabit. Et multiplicabit semē vestrū ⁊ augebit incremēta frugum iustitie vestre vt in oībus locupletati abūdetis in oēm simplicitatē que operatur per nos grāꝝ actionē deo. Qm̄ ministeriū huius officij nō solum supplet ea q̄ desunt sanctis: sed etiā abundat p multas grāꝝ actiones in dn̄o per pbationē ministerij huius: glorificātes deū in obedientia cōfessionis vestre in euāgelio Christi ⁊ simplicitate cōmunicationis vestre i illos ⁊ in omnes ⁊ in ipsoꝝ obsecratiōe pro vobis: desiderantiū vos ppter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias ago deo super inenarrabili dono. Lec. II.

Hic rōne: triū modoꝝ assignat. Et circa h̄ duo fac̄. Prio assignat rōnē sumptā ex pte ipsoꝝ. Scdo rōnē sumptā ex pte dei. ibi. ET IN oībus locupletati ⁊c̄. Circa p̄m̄ duo fac̄. Prio ponit rōnē. Scdo ipsā cōfirmat. ibi. SICVT scriptū est ⁊c̄. Rō ē talis. Quicūqꝫ dat aliqd qd̄ multiplicat̄ sibi: dꝫ pmpte abūdāter ⁊ hylariter dare sicut videm⁹ q̄ hoies abūdāter: ⁊ pmpte ⁊ cū gaudio semināt semē: qa multiplicatū illud recolligūt. Cū q̄ elemosyne multiplicent̄ dātib⁹ debitis illas pmpte gaudēter ⁊ abūdāter facere. Et q̄ multiplicent̄ pꝫ: qa de⁹ potēs est oēm grāꝫ ⁊c̄. q. d. Nō timeatis dare ne indigētia grauati peniteat aliqn̄ vos dedisse: qa POTENS est de⁹ facere abūdare oēꝫ grāꝫ .i. spūssancti qua .s. semp gaudeatis de bono opere qd̄ fecistis. Et iō dicit. ABVNDETIS in oē opus bonū .i. abūdantē affectū habeatis ad dādū elemosynā sicut habetis ad alia opa virtutis: ⁊ tn̄ habeatis plenā sufficiētiā bonoꝝ exterioꝝ. Et iō dicit. SEMPER oēꝫ sufficiētiā hn̄tes .i. vos reputātes hic. Jac. 1. Qui dat oīb⁹ affluēter. Et .1. Thi. 6. Hn̄tes alimēta ⁊c̄. De ista sufficiētia dr̄ infra. 12°. Sufficit tibi grā mea ⁊c̄. De multiplicatione xo dicit̄ Esa. 30. Dabit̄ pluuia semini tuo. Mat. 19. Ois q reliquerit ⁊c̄. centuplū accipiet ⁊c̄.

¶ Consequēter cū dicit. SICVT scriptū ē ⁊c̄. Probat positam rōnem duplr̄ .s. auctoritate ⁊ experimēto. ibi. QVI aūt administrat ⁊c̄. Probat autē auctē dicens. Recte dꝫ vos mouere pdicta rō: qa sicut scriptū ē ⁊c̄. Sed Glo. in alio sensu adducit hāc auctēꝫ q̄ sit intentio Apli. Naꝫ Glo. sic adducit. Dico q̄ abūdetis in oē opus bonū .s. largitiōe elemosynaꝝ: qa SCRIPTVM EST. Dispersit dedit pauperib⁹. Sꝫ Apls vr̄ h̄ velle referre ad illud qd̄ dicit abūdare facere oēm grāꝫ. Et h̄ qa ille qui dispersit dedit pauperib⁹ iustitia ei⁹ manet in eternū. Eccl. 12. Bn̄ fac iusto ⁊ inuenies retributionē ⁊c̄. In auctē aūt pposita notat̄ qb⁹ sit dādū: qa pauperib⁹ .i. indigētib⁹ ⁊c̄. Luc. 14. Cum facis prandiū ⁊c̄. Quo dādū: qa dispersit: qa nō totū vni: sꝫ diuisim multis. 1. Corin. 13°. Si distribuero ⁊c̄. Esa. 58°. Frange esurienti panē ⁊c̄. IVSTITIA eius .i. virt⁹ iustitie MANET in eternū: qa ex quo dat auget̄ voluntas ad dādū. Uel IVSTITIA eius .i. merces iustitie ei⁹ manet i eternū. Prouer. 11. Seminanti iustitiā merces fidelis ⁊c̄. Experimēto aūt ꝯfirmat rōnē pdictā dicēs. QVI aūt administrat ⁊c̄. q. d. Experti estis: qa h̄ ipsū qd̄ datis in elemosynas habetis a deo. Et iō debetis libenter dare amore dei. 1. Paral. vlt. Tua sunt oia que de manu ⁊c̄. Et insinuat tria circa h̄. Primū ē q̄ aliqs posset dicere. Si nos dam⁹ mō qd̄ habem⁹ deficient nobis necīa ad quotidianū victū. Et h̄ remouet: quia nō solū semē ministrat semināti: sed PANEM .i. necessaria vite prestabit ad MANDVCANDVM. ps. Qui dat escā oi carni. Scdm est: qa posses dicere q̄ si multū darem⁹ deficiēt nobis q̄ habem⁹ ad dādū itez. Et h̄ Apls remouet dicēs: q̄ nō deficiet: sꝫ multiplicabit semē vestrum: vnde .s. plures elemosynas facitis. Tertiū ē: qa posset aliqs dicere q̄ si mō damus deficiet nobis volūtas ad dādū ⁊ penitebit nos dedisse. Et h̄ remouet dicēs. ET AVGEBIT incrementa frugū iustitie vr̄e .i. intātū augebit facultatē ⁊ volūtatē dādi elemosynas ex qb⁹ pcedit iustitia vr̄a q̄ semper parati ⁊ pmpti eritis ad dādum elemosynas: ⁊ q̄ fruges magne erūt i cōparatiōe ad paruū semē. Prou. 3. De primitijs frugū tuaꝝ da paupib⁹. Leui. 25. Dabo benedictionē ⁊c̄. 1. Thi. 4. Pietas ad oia valet.

¶ Deinde cū dicit. VT IN oībus locupletati ⁊c̄. Assignat rōnē q̄re pmpte abūdāter ⁊ hylariter dare debeat ex pte ipsoꝝ dātiū: hic assignat rōnē ex pte ipsi⁹ dei pro quo dare debēt. Et pmo assignat rōnē. Scdo manifestat eam. ibi. QVONIAM ministerium huius officij ⁊c̄. In rōne aūt assignāda tria ꝯsiderāt̄: q̄ꝝ p̄m̄

est ex so⁊ locupletatio qd videt pmisisse. Dixerat enim supra. MULTIPLICABIT semē vestrū ⁊ augebit incremēta frugū iustitie vre. Et h pmo resumit dicens. ET UT in oibus locupletati .s. tam in corporalibus q in spūalib⁹ bonis. i. Corin. i. Diuites facti estis ⁊c. Sz ne aliqs crederet q finis ponēdus sit in abūdantia diuitiarū tēporaliū: aut q diuitias spūales aliqs ociose absqz vsu possidere deberet. refert h pmū ad aliud secundū dicēs. ABUNDETIS in oēm .s. pfectam. SIMplicitatē .i. largitatē simplici aio factam: vt largitio pcedat ex diuitijs tēporalib⁹: simplicitas aūt ex spūalibus. Prouer. 10. Simplicitas iusto⁊ ⁊c. Sed ⁊ h ipm ad alium finē referēdum est .s. ad deum. Et ideo tertio subdit. que .s. LARGITIO simplex operat per nos .i. mediantibus nobis. GRATIARUM actionem deo. i. Thes. 5. In omnibus gratias agite ⁊c.

¶ Deinde cū dicit. QUONIAM ministeriū ⁊c. Manifestat rōnem supra positā .s. quō co⁊ largitio operet grā⁊ actionē deo. Et pmo h ondit. Scdo ponit grā⁊ actōis mām. ibi. GLORIFICANTES deū ⁊c. Tertio ipe prumpit in grā⁊ actionē. ibi. GRATIAS deo ⁊c. Dicit g. Dico q largitio vrā opat grā⁊ actiones deo. QUIA ministeriū hui⁹ officij vestri. quo subuenitis sanctis: multa bona hz: qa NON solū supplet ea que desunt sanctis. q̄ntū ad temporalia. Supra. 8. Uestra abūdantia illo⁊ inopiā suppleat ⁊c. Non solū g hoc bonū seqt inde: sz ēt q ipsi orāt pro vobis ⁊ agūt gratias deo pbātes ⁊ approbātes ministrationē vestram. Et h est qd dicit: sed ETIAM abundat .i. excrescit. IN ACTIONE grā⁊ que fit PER MULTOS non solū pfectos: sz p alios fideles pauperes: qui inde agūt gratias deo in corde: qui eos ad h mouet vidētes ⁊ pbātes ministeriū vestrū. Supra. i. Ut ex multa⁊ psonis faciem ⁊c. Duius qdē grā⁊ actionis mā est ppter tria. Pmo ppter co⁊ fidē quā acceperunt: ⁊ iō dicit. Dico q abūdat in grā⁊ actione. GLORIFICANTES .s. fideles deū in OBEDIENTIA cōfessionis vestre .i. de cōfessione fidei vre: quā ⁊fitemini ⁊ creditis in Chrm. Math. 5. Sic luceat lux vrā ⁊c. Prouer. 21. Uir obediens loquet victorias. Scdo pp co⁊ largitionem. Et ideo dicit. GLORIFICANTES ⁊ in simplicitate cōicationis vestre .i. pro largitiōe vrā in illos .s. sanctos pauperes: ⁊ in oēs .s. fideles qui idigēt simplici ⁊ puro aio facta. Gal. 6. Cōmunicet is qui cathezizat ⁊bo ei q se cathezizat ⁊c. Et iterum. Operemur bonū ad oēs ⁊c. Tertio pp h q ipsi viri scti hnt a deo vt pro eis agāt grās deo. Et iō dicit. GLORIFICANTES etiā deum PRO ipso⁊ obsecratiōe pro vobis .i. glorificant deū de h q ipsi viri sci obsecrāt pro vobis. ipso⁊ dico desiderātiū vos videre in eterna beatitudine: ⁊ hoc pp eminentē grām dei in vobis. Ex his g Aplūs prumpit in grā⁊ actionē deo dicēs. GRATIAS ⁊c .i. qa tot bona idē puenāt ō ministerio vro: ego AGO grās deo ⁊c. scz charitati q̄ maxie vr vigere in vobis q subuenit ēt alijs q sic agūt grās deo ⁊ orāt p vob. Et h DONUM est inenarrabile. qa non pōt dici q̄ntū vale siegs oculus nō vidit nec auris audiuit ⁊c.

Cap. X.

Ceterū ipse ego Paulus obsecro vos per lenitatē ⁊ māsuetudinē Christi: qui iuxta faciem qdem humilis sum inter vos: absens tamē audax sum erga vos. Rogo aūt vos: ne pñs audeam ea fiducia: qua existimor audax fuisse in quosdā: qui putant nos veluti sm carnem ambulare: nam in carne ambulantes: nō sm carnē militamus. Siquidem arma militie nostre nō carnalia sunt: sed potētia deo ad demolitionē munitionū: qbus ⁊silia demolimur: ⁊ oēm celsitudinē que extollit aduersus cognitionē dei: ⁊ captiuā ducimus oēm cogitationē ad obediendū Christo: ⁊ in promptu habemus vindictā aduersus oēm inobedientiā: cū impleta fuerit vestra obedientia.

Ipse aūt ego Paulus obsecro vos per māsuetudinē ⁊ modestiam Christi qui in facie quidem humilis sum inter vos: absens autē confido in vobis. Rogo autē vos ne pñs audeā per eā cōfidentiā qua existimor audere in quosdā: qui arbitrant nos tanq sm carnem ambulemus. In carne. n. ambulantes: non tn sm carnem militamus. Nam arma militie nostre nō carnalia sunt: sz potentia deo ad destructionē munitionū: cōsilia destruētes ⁊ oēm altitudinē extollentē se aduersus sciam dei: ⁊ in captiuitatē redigentes oēm intellm in obsequiū Chri: ⁊ in promptu hntes vlcisci oēm inobedientiam cum ipleta fuerit vrā obedientia.

Postq̄ tractauit de bonis ministris Chri ⁊ fidei: ⁊ñter Apostolus inuehit ⁊ falsos ministros ⁊ pseudo pphetas. Et pmo inuehit ⁊ eos. Scdo ⁊o ⁊ illos qui decepti ab eis adherebāt eis in. 13. ca. ibi. ECCE TERTIO ⁊c. Circa pm duo facit. Primo excusat se de eis q̄ imponunt sibi p rōnē. Scdo ⁊o p facti euidētiā. ibi. QUE aūt sm faciem sunt ⁊c. Circa pmū duo facit. Pmo recusat se excusare p experimētū cū tn posset. Scdo ⁊o excusat p rōnem. ibi. QUI arbitrant ⁊c. Circa pm tria facit. Pmo pmittit obsecrationem. Scdo interponit illud qd iponit sibi a pseudo. ibi. QUI in facie qdē ⁊c. Tertio recusat experimētū. ibi. ROGO aūt ne. Dicit g. IPSE ego aūt Paulus q vos ⁊ alios ad elemosynas exhortor: ego inq ipse OBSECRO VOS p māsuetudinē ⁊ modestiā Chri. De māsuetudine Chri habet Mat. 11. Discite a me qa mitis sum ⁊c. De modestia. Sap. 11. Oia in numero pōdere ⁊ mēsura disposuisti ⁊c. Modestia. n. nihil aliud ē q̄ modū seruare in agēdis. Facit aūt spālr hic mētionem de māsuetudine ⁊ modestia Chri: qa pseudo ⁊ corinthij spālr iponebāt Paulo q cū esset pñs apud eos cōuersaret humilr: ⁊ cū esset absens scriberet eis valde dure. Et ideo posuit illa duo que Chrs habuit vt sciāt q Aplūs hec ēt ostēdit ⁊ seruauit exēplo Christi. Et ideo cōsequēter interponit vitium sibi ipositū dicēs. EGO IPSE Paulus .i. vere humilis: qa Paulus humilis ⁊ quiet⁹ interpretat. i. Corin. 15. Ego sum minimus ⁊c. Unde ego ipse .i. vere Paulus. Ps. Tu quidem ipse es. Eccl. 19. Est q nequiter humiliat se ⁊c. Et Jaco. 3. Ubi zelus ⁊ ⁊tētio: ibi icōstātia ⁊c. Ego inq OBSECRO qui i facie .i. exterius: vt dicitis humilis sum iter vos .i. humiliter cōuersatus: cū sum vobis pñs: absens aūt .i. cū sum absens a vobis: qa .s. nō timeo ledi ab aliquo vestrū: cōfido in vobis .i. ⁊fidēter ago aspere vobis p:

Infamie ipo sui paulo q cū esset pñs humilis erat: in scribēdo aūt rigidus ⁊ austerus.

eplaꝫ scribēs. Prouer. 28. Justus q̄si leo ꝯfidens ⁊c̄.
¶ Consequēter cuꝫ dicit. ROGO aūt ⁊c̄.] Recusat su
mere experimētuꝫ. isti .n. credebāt ꝙ Apl's ex timore
ductus cōuersaret̄ humilr̄ iter eos: ⁊ ideo dicit. VOS]
ita creditis: sed ego rogo vos: qui ⁊ ipse obsecro vt ve
litis experiri verum ego si necesse sit faciam in p̄ntia
q̄uo facio in absentia. Et ideo dicit. NE PRESENS] .s.
cuꝫ fuero apud vos AVDEAM] facere in vobis si ne
cesse sit. PER EAM cōfidentiaꝫ] .s. ita cōfidenter sicut
existimor a vobis audere .s. audacter ⁊ ꝯfidēter agere
IN QVOSDAM] incorrectos dure rep̄hēdendo: per
l̄ras etiaꝫ corrigēdo. Job. 31. Exaltat audacter ⁊c̄.
¶ Deinde excusat se p̄ rōneꝫ dicēs. QVI arbitrant̄ ⁊c̄.]
Quasi dicat. Et lꝫ nolim experimēto me excusare ꝑꝑ
vos: tn̄ rō in promptu ē ad excusanduꝫ me sufficiēter.
Circa hoc ḡ tria facit. Primo ponit cāꝫ quare iponūt ei
qd̄ dictū est. Scd̄o destruit cām illaꝫ. Tertio ꝯfirmat
per rōnē. Cām aūt quare h̄ sibi iponit̄ .s. ꝙ p̄ns sit hu
milis: absens aūt seuerus ⁊ auster⁹ est: q̄ isti arbitra-
bant̄ Aplm̄ ſm carnē ambulare. Et q̄ vnusq̄sqꝫ ſm
regulaꝫ operis opat̄: finis aūt hꝫ rōnē regule: q̄ q̄libꝫ
dirigit opus suū ad finē quē intēdit. Qui ḡ ponūt finē
suū in bonis carnalib⁹ dicunt̄ ambulare ſm carnē. Et
inde est ꝙ ita regulant opa sua: vt ꝯsequant̄ ea q̄ sunt
carnis: que q̄deꝫ q̄ p̄nt subtrahi ab hoīb⁹: ideo hoīes
q̄ carnalia intēdunt blande se hñt ad hoīes ⁊ humilr̄.
Et iō q̄ credebāt Aplm̄ ambulare ſꝫ carnē: ideo cre-
debāt ꝙ ꝑꝑ h̄ humilr̄ cōuersat⁹ sit inter eos. Sed hec
rō nulla ē ⁊ vana. Et iō destruit eā dicēs. IN CARNE
eniꝫ ⁊c̄.] q.d. Qꝫ nos simus in carne nō possumus ne-
gare: q̄ Ro. 8. dr̄. Debitores sum⁹ carni ⁊c̄. sed ꝙ nos
regulemur ſm carnē ponēdo in bonis carnalib⁹ finē
siue intētionē nostrā h̄ est falsuꝫ: q̄ nō ſm carneꝫ mi-
litamus .i. vitā nostrā q̄ est q̄daꝫ militia: vt dr̄ Job. 7.
Non regulamus ſm carnem. Et ꝙ nō militemus ſm
carnē ꝓbat cū dicit. NAM arma nostra ⁊c̄.] Et primo
ex militarib⁹ armis sicut vnusquisqꝫ pugnator habet
arma accōmoda militie ⁊ pugne sue. Sed constat ꝙ
arma coꝝ qui pugnāt ſm carnē seu militant sunt diui
tie/voluptates/honores/⁊ potētie mūdane ⁊ tp̄ales: cū
ergo arma nr̄a non sint h̄: q̄ ARMA militie nr̄e non
sunt carnalia.] sꝫ potētia deo .i. ſm deū vel ad honoreꝫ
dei. Ergo nos nō militam⁹ ſm carnē. ¶ Scd̄o ꝓo cū
dicit. AD DESTRVCTIONEM ⁊c̄.] Ponit virtuteꝫ
armoꝝ sp̄ualiuꝫ: quoꝝ q̄dē virt⁹ pꝫ ex triplici effectu
eoꝝ. ¶ Primus effect⁹ est ꝙ p̄ ipsa arma cōfundunt̄
rebelles. Et quātuꝫ ad h̄ dicit. AD DESTRVCTIO-
NEM munitionū] q.d. Bene sunt potētiaꝫ deo vt de-
struāt rebelles. Infra Ti. 1. Ut sit potēs exhortari ⁊c̄.
Hiere. 1. Ut euellas ⁊ destruas ⁊c̄. Muniunt auteꝫ se
aliqui ꝯtra deū duplr̄. Aliqui astutis ꝯsilijs sicut sunt
tyrāni qui machinant̄ prauis ꝯsilijs suis destruere q̄
dei sunt vt ipsi tyrānizent. Et q̄tū ad h̄ dicit. CONSI-
LIA destruētes] .s. tyrānoꝝ. Job. 5. Qui apprehendit
sapiētes ⁊c̄. Aliqui ꝓo p̄ sup̄biā vel altitudinē ingenij
ꝓprij. Et q̄tū ad h̄ dicit. ET OMNEM altitudinē] .s.
sue sup̄bie. Ro. 11. Nō alta sapiētes ⁊c̄ .i. sup̄bia. Siue
ꝓfunditatē intellus taꝫ legisperitoꝝ q̄ phoꝝ. Ro. 8.
Neqꝫ altitudo neqꝫ ꝓfunduꝫ. Esaie. 5°. Ue qui sapiē-
tes estis in oculis v̄ris. ALTITVDINEM] dico EX-
TOLLENTIE aduersus sciaꝫ dei] .s. fidē q̄ē scia dei:
q̄ que de deo dicunt̄ ipugnāt .s. partū virginis: ⁊ alia
dei mirabilia. Esa. 11. Repleta ē t̄ra scia dei. Apoc. 2°.
Quā dicūt altitudinē sathane. Apoc. 2. Qui nō cogno
uerūt altitudinē sathane. Ro. 11. Noli altū sapere sed
time. ¶ Scd̄s effect⁹ ē ꝯuersio infidelium ad fidē. Et
q̄tū ad h̄ dicit. ET IN captiuitatē redigentes ⁊c̄.] Qd̄
q̄dē fit q̄n id qd̄ hō scit totū supponit misterio Chri ⁊
fidei. Ps. Ad alligādos reges eoꝝ i cōpedib⁹ ⁊c̄. Ecc. 6.
Injice pedē tuū i cōpedes illi⁹ .i. in documēta fidei ⁊c̄.
¶ Tertius effect⁹ ē correctio peccātiuꝫ. Et q̄tū ad h̄
dicit. ET IN ꝓmptu hn̄tes] .i. ꝓmptū ⁊ liberū animū
hn̄tes ad puniēdū oēm inobediētiā. Ps. Gladij ancipi
tes in manibus ⁊c̄. Et h̄ erit CVM ipleta fuerit vestra
obediētia] .i. cū vos ꝑfecte obedientes eritis: q̄ si vos
velitis obedire nō erit nobis locus puniēdi inobediē-
tiā alioꝝ ⁊ vestrā. Uel tūc vlciscemur vos de iobediē
tia q̄n impleta fuerit obediētia vestra .i. q̄n destructur
inobediētia vestra. ꝯria eniꝫ cōtrarijs curant̄.
¶ Que in cōspectu sunt videtis: Si q̄s de seipso
confidit: qd̄ Christi sit: illud rursum perpēdat ex
seipso: qd̄ quēadmodū ipse Christi est: ita ⁊ nos
Christi sumus. Nam si ⁊ amplius quippiaꝫ glo-
rier de p̄tāte nostra: quā dedit dn̄s nobis in edifi
catione: ⁊ nō in destructionē vestri: nō pudefiaꝫ:
nec videar ceu ꝑterrefacere vos per eplas. Naꝫ
epistole quideꝫ: inquit: graues sunt ⁊ robuste: at
p̄ntia corporis infirma: ⁊ sermo ꝯtemptus. Hoc
reputet qui istiusmodi est: qd̄ quales sumus ser-
mone per epistolas cuꝫ absumus: tales sumus: ⁊
cū adsumus facto. Nō .n. sustinemus inserere: aut
cōferre nosipsos cū q̄busdaꝫ: qui seipsos cōmen-
dant. Sed isti nō intelligūt ꝙ ipsi iter sese seipsos
metiuntur: ⁊ cōparant semet sibi.
¶ Que aūt ſm faciem sunt videte. Si quis
cōfidit Christi esse hoc cogitet iterū apud
se: q̄ sicut ⁊ ipse Chr̄i est: ita ⁊ nos. Nam
⁊ si amplius aliq̄d gloriatus fuero de po-
testate nostra quā dedit nobis dn̄s in edifi
catione ⁊ nō in destructionē vestram non
erubescā. Ut autē non existimer tanq̄ ter-
rere vos per epistolas. Qm̄ q̄deꝫ epistole
inquiunt graues sunt ⁊ fortes: p̄ntia auteꝫ
corporis infirma ⁊ sermo contemptibilis:
hoc cogitet qui eiusmodi est: q̄ quales su
mus verbo per epistolas absentes tales ⁊
p̄ntes in facto. Nō .n. audem⁹ inserere aut
cōparare nos q̄busdaꝫ q̄ seipsos cōmēdāt:
ſꝫ ipsi in nobis nosmetipsos metiētes: ⁊ cō
parantes nosmetipsos nobis. Lec. II.

Supra excusauit se Apl's p̄ rōneꝫ: hic excusat se p̄
facti euidētiaꝫ. Et circa h̄ duo facit. Primo
eniꝫ cōmittit auditoribus iudicium sue excusationis.
Scd̄o ꝓsequit̄ suā cāꝫ ibi. SI QVIS cōfidit ⁊c̄.] Dicit
ergo primo. Lꝫ appareat p̄ rōnē falsum eē qd̄ iponunt
mihi pseudo-ap̄li si aliqui sint iter vos qui rōne nō vin
cant̄ ⁊ noluerint rōni acq̄escere saltē videte .i. cōside-
rate EA QVE sunt ſꝫ faciē] .i. in manifesto apparent
de me euidēter. Cōmittit aūt eis iudiciuꝫ cause sue ad
ostēdendaꝫ securitatē cordis sui. Job. 6. Respondete
obsecro absqꝫ ꝯtentione. ¶ Sed ꝯ. Jo. 7. Nolite ſm
faciē iudicare. Non ḡ hn̄ dr̄ hic. QVE ſm faciem sunt
videte.] ¶ Rn̄deo dicēm est ꝙ ibi accipit̄ ſm faciem

pro his q̄ exterius apparēt in hoīe. ſ. pro ſola veritatis apparētia: hic ṽo pro ipſa veritate euāgelica ꝛ aperta veritate ſm q̄ nō dꝫ hō iudicare: qꝛ aliqñ ɔ̄trīuꝫ latet in corde. Vñ dr̄ Mat. 7. Veniunt ad vos in veſtimētis ouiuꝫ itrinſecus ꝛc̄. Hic ṽo accipit̄ ſm faciē pro ſcīi euidētia ſꝫ quā pōt fieri iud. ciū. Glo. alr̄ exponit. ſ. ſm faciē. i. pſeudo. Videte. i. attēdite. q. d. Conſiderate facta eoꝝ: qꝛ ipoſē eſt qn inter multa bona q̄ pretendunt nō faciāt aliq̄ ex qb⁹ poteritis cognoſcere intentionē ipſoꝝ prauā. Mat. 7. Ex fructib⁹ eoꝝ ꝛc̄.

¶ Conſequēter cū dicit. SI QVIS aūt ɔfidit ꝛc̄.] Proſequit̄ cāꝫ ſuā. Cōtingit aūt qꝛ aliqs mouet̄ ɔ̄ aliquē deceptus auctoritate alicui⁹ qui ſe magnum facit. Et ſic corinthij cōmoti erant ɔ̄ Aplm̄ decepti a pſeudo: qui ſe dicebāt maioris auctoritatis q̄ Paulus: qꝛ venerāt a iudea: ꝛ qꝛ erāt pmo cōuerſi. Et ideo Apls duo facit. Prio euacuat auc̄tez illoꝝ pſeudoꝝ. Scdo proſequit̄ cāꝫ ſuā. ibi. VT AVTEM non exiſtimer ꝛc̄.] Circa pm̄ duo facit. Prio oſtēdit qꝛ pſeudo nō ſint ſibi pferēdi. Scdo qꝛ ipſe ē pferēdus eis. ibi. NAM ꝛ ſi ampli⁹ ꝛc̄.] Dicit ḡ. HOC] inquā SECVNDVM faciē videte.] Qꝛ SI QVIS] de pſeudo CONFIDIT ſe Chrīi eſſe] ꝑpter aliqd̄ magnū qd̄ fecerit: vel ꝑ aliqd̄ donuꝫ ſpūale qd̄ a Chrīo receperit. HOC cogitet apd̄ ſe] . i. ɔſideret diligenter i corde ſuo: qꝛ SICVT ipſe Chrīi ē ita nos] . q. d. Quicqd inuenit̄ in eis totuꝫ inuenit̄ in nobis: vñ debeamus dici ꝛ eē Chrīi. 1. Cori. 7. Puto qꝛ ꝛ ego ſpūm Chrīi habeā. Ro. 8. Si qs ſpūm Chrīi nō hꝫ hic nō eſt eius. Nō ſoluꝫ aūt nos ſum⁹ Chrīi ſicut ꝛ ipſi: ſꝫ multo plus poſſum⁹ gloriari qꝛ ſum⁹ Chrīi q̄ ipſi. Et h̄ eſt qd̄ dic̄. NAM ſi amplius] q̄ ipſi gloriatus fuero de ptāte nr̄a quā. ſ. ptātem dedit mihi dn̄s. Act. 9. Vas electionis ē mihi iſte. Gal. 2°. Qui operat⁹ eſt Petro ꝛc̄. DEDIT] inq̄ mihi ptātez hāc ſpālez ad cōuertēdum gentes in edificationē. ſ. ecclie ꝛ nō in deſtructionē: ſicut faciunt pſeudo abutētes ptāte eis data in ɔ̄triuꝫ ad qd̄ data ē. Nam lꝫ ptās detur in edificationē ecclie in fide ꝛ charitate: iſti tñ querūt gl̄iaꝫ ſuā ꝛ nō Chrīi: ꝛ ideo deſtruūt. Et hoc faciebāt pdicādo obſeruari legalia ꝛ faciendo queſtuꝫ. SI ERGO amplius] glorior de hac ptāte quā habeo ꝛ in qua gl̄iaꝫ Chrīi quero ET NON meaꝫ non erubeſcā] . ſ. de hac cōmēdatione mea: qꝛ non facio ad oſtēdenduꝫ me: ſꝫ cā neceſſitatis. ſ. vt oſtēdens auc̄tez meaꝫ eſſe magnā ꝛ pſeudo nullaꝫ nō decipiamini ab eis decetero. ¶ Vbi nota qꝛ ſm Gre. duab⁹ de cauſis pōt ſe aliqs cōmēdare abſqꝫ pctō. ſ. qñ aliqs ꝑuocat̄ opprobrijs ꝛ cōculcat̄: ꝛ hoc vt nō deſperet vidēs ſe cōculcari ꝛ vt ɔfutet aduerſarios. Sic Job cōmēdauit ſe multū ſicut pꝫ. 27. ca. vnde dicit. Neqꝫ enim reprehēdit me cor meū in oī vita mea ꝛc̄. Item qñ aliqs pdicans veritatē: ꝛ alius aduerſarius veritatis ɔ̄dicit ſibi ꝛ ipedit manifeſtationē veritatis: tūc hꝫ pdicator dꝫ ſe cōmēdare ꝛ oſtēdere auctoritatē ſuaꝫ vt cōfutet illum ꝛ vt trahat auditores ad veritatem. Et hoc facit Apoſtolus in multis locis ꝛ hic etiaꝫ.

¶ Cōſequēter cū dic̄. VT AVTEM nō exiſtimer ꝛc̄.] Proſeq̄t̄ cāꝫ ſuā ex facti euidētia. Et circa h̄ tria facit. Prio oſtēdit falſuꝫ eē qd̄ ſibi iponit̄. Scdo rōnez dicti aſſignat. ibi. NON enim audem⁹ ꝛc̄.] Tertio exponit rōnez ipſaꝫ. ibi. NOS aūt nō ꝛc̄.] Circa pm̄ ſciēduꝫ eſt qꝛ ſicut dictū eſt: imponebat̄ Aplo qꝛ in pñtia eſſet humilis ꝑpter timorē: vel ꝑpter gr̄aꝫ ꝛ fauorē captādū: ꝛ in abſentia dure ſcriberet eis. Et iō dicit Aplus qꝛ nō eſt ita: ſꝫ ſi hī volunt ɔſiderare que apparētia inuenient cū facto quales habuerūt ſcriptores ꝛ hoc pñt experiri ſi volunt. Et h̄ eſt qd̄ dicit. VT AVTEM nō exiſtimer] a pſeudo ſeu a vobis TANQVAM terrerē vos] vel timorē vobis incuterem PER eplās] nr̄as. q̄s vobis mittim⁹: quē qdem timorē nō incutiebā vobis in pñtia. Et h̄ ideo ē QVONIAM] ipſi. ſ. pſeudo. INQVIVNT eplē] . ſ. Pauli. GRAVES ſūt] . i. dure ꝛ grauiter punientes. ET FORTES] . i. abſqꝫ timore. ſꝫ PRESENTIA] nō talis: imo INFIRMA] . i. debilis ꝛ humilis: qd̄ rn̄det ei qd̄ dicit fortes. ET SERMO] . i. pdicatio ſua: ꝛ collocutio: ꝛ exhortatio. CONTEMPTIBILIS.] qd̄ rn̄det ei qd̄ dr̄ graues. Sed qui ē hꝫ. i. q talia dicit de nobis COGITET] . i. ſciat certe qꝛ QVALES ſumus ꝛc̄.] idest tales erim⁹ pñtes cū venim⁹ ad vos. QVALES ſum⁹] per eplaꝫ abſētes ſi neċc fuerit. Cām autē quare Aplus ſe habuit humilr̄ ad eos manifeſtat Aplus. 1. ad Cori. 2. Et ego fratres cū timore multo ꝛ tremore ꝛc̄. qd̄ faciebat qꝛ nō erāt firmi in fide. Et volūt eos ꝑ dulcedinē ſue ɔuerſationis firmare. Quare aūt locut⁹ fuerit ſibi plana ꝛ pdicauerit eis nō ſubtilia īſinuat. 1. Cor. 3. dicēs. Tanq̄ paruulis i chrīo lac potū dedi vob ꝛc̄. Nōduꝫ. n. erāt capaces altioris doctrine.

¶ Conſequēter cū dicit. NON enīꝫ audem⁹ ꝛc̄.] Oſtēdit rōnē dicti ſui dicēs. Dico qꝛ nō ſum⁹ ſiles pſeudo: nec ēt eſt veꝝ qd̄ iponit̄ nobis: qꝛ ego nō dico alia q̄ facere eſt neċc. Et iō dicit. NON enīꝫ audem⁹ nos inſerere] . i. dicē nos eē vnuꝫ ex eis. AVT cōpare] . i. ſileꝫ facē. QVIBVSDAM] . ſ. pſeudo. QVI SEIPSOS] vobis tñ COMMENDANT.] Et tñ ab alijs ꝛ a factis ſuis nō cōmēdant̄. cōtra illud Prouer. 27. Laudet te alienus: ꝛ nō os tuū ꝛc̄. SED ipſi in nobis ꝛc̄.] . i. ſm ea que ſunt in nobis cōmēſuram⁹ facta nr̄a ꝛ dicta. q. d. Illa dicim⁹ de nobis q̄ ſunt ꝑportionata nobis. i. cōmenſurata factis noſtris. Gal. vlti°. Vnuſquiſqꝫ opus ſuum ꝓbet ꝛc̄. ¶ Sed ɔ̄. 4. dr̄. Cōmēdantes noſmetipſos ad oēm ɔſciaꝫ ꝛc̄. Ergo nō bñ dixit. ¶ Rñdeo dicēduꝫ eſt qꝛ aliud eſt cōmēdare ſeipſuꝫ ad ɔſciam: ꝛ aliud ad aures. Nam ad ɔſcientias hoīum cōmendamus noſipſos cum bene agimus: ꝛ hoc eſt bonuꝫ. Ad aures autem cōmendamus noſmetipſos verbis tñ: ꝛ hoc eſt maluꝫ. Primo mō cōmendant ſe iuſti ꝛ Apl̄i. Secundo modo pſeudo ꝛ hypocrite.

¶ At nos nō in imenſuꝫ gloriabimur: ſꝫ ſm mēſurā regule: qua partitus eſt nobis de⁹: menſurā pertingēdi etiā vſqꝫ vos. Non. n. quaſi non pertingamus vſqꝫ ad vos: extēdim⁹ noſipſos ſupra modū. Naꝫ vſqꝫ ad vos quoqꝫ peruenimus in euāgelio Chriſti: non i imēſuꝫ gloriantes ſup alienis laborib⁹: ſperātes futuruꝫ: vt ſuboleſcēte fide veſtra in vobis: magnificemur iuxta regulā noſtrā in exuberātiam: vt ijs quoqꝫ regionibus: que vltra vos ſunt euāgelizem: nō per alienā regulam: vt de his que parata ſunt: gloriemur: ſed qui gloriatur in domino glorietur. † Nō eniꝫ qui ſeipſum cōmendat: ille probatus eſt: ſed is quem dominus cōmendat.

¶ Nos aūt nō in imenſuꝫ gloriabimur: ſed ſm menſurā regule qua menſus eſt nobis deus menſurā ptingēdi vſqꝫ ad vos. Non eniꝫ quaſi nō pertingētes ad vos ſuperextēdimus nos. Vſqꝫ ad vos eniꝫ peruenim⁹ in euāgelio Chriſti nō in imēſuꝫ gloriātes

Pſeudo in duo ſe extolebāt ſup apoſtolum: qꝛ ex iudea ꝛ qꝛ pmi cōuerſi.

Cōmmēdare ſeipſos ad cōſciētiam ꝛ ad aures.

Eph. 4.

1. Cor. 1.

Hiere. 9.

in alienis laborib⁹. Spē aūt hñtes crescentis fidei vestre in vobis magnificari ꝑm regulaȝ nostrā in abundantia etiā in illa que vltra vos sunt euāgelizare nō aliena regla in his que ꝑparata sunt gloriari. Qui auteȝ gloriatur in dño glorieṫ. Non enim qui seipsum cōmendat: ille ꝓbatus est: sed queȝ deus cōmendat. Lec. III.

Supra Aplus ostēdit rōneȝ coꝝ que dixerat: hic ꝯñter ipsam rōneȝ manifestat. Dixerat.n. ꝙ cōmēsurabat se sibi: ⁊ nō excedebat mensurā suaȝ. Pōt autē aliqs in gloriādo ⁊ cōmēdando se excedere duplr. Prio q̄tū ad id de quo gloriaṫ: puta si qs gliaṫ de eo qd non hȝ. Scdo q̄tū ad id in quo gloriaṫ: puta si qs hñs aliqd ex alio: gloriaṫ in ipso tanq̄ a se hēret. Et ideo Apls ostēdit ꝙ neutro istoꝝ modoꝝ excedit mēsurā gloriādo vel laudando se. Et ṗmo q̄tū ad ṗᵐ. Scdo q̄tū ad 2ᵐ. ibi. QVI autē gloriaṫ ⁊c̄. Circa ṗᵐ duo fac̄. Prio ꝓbat ꝙ nō excedit mēsurā suā q̄tū ad gliā de ꝑteritis. Scdo q̄tū ad gloriaȝ de futuris. ibi. SPEM āt hñtes ⁊c̄. Circa ṗmū tria facit. Prio proponit intētuȝ. Scdo ꝓpositū ꝓbat. ibi. NON enim quasi nō ⁊c̄. Tertio ꝯcludit. ibi. NEC IN imēsum gloriantes ⁊c̄. Dicit ḡ primo. Dico ꝙ metimur ⁊ cōparamus nosmetipsos nobis faciētes. s. ꝑm ꝙ offm nr̄m exigit. Hoc aūt NOS agētes NON IN imēsuȝ gliamur. i. nō excedim⁹ mēsurā nostrā exercēdo ptāteȝ nostrā ⁊ cōmēdando nos. Leui. 19. Nolite facere iniquum ⁊c̄. Sed gliamur SECVNDVM mensurā qua mēsus est nobis de⁹. Glo. hic exponit de mēsura ꝑlationis aplī: ⁊ dicit SECVNDVM mēsurā. i. ꝑm mēsuratū mihi a deo populuȝ: cui⁹ ego suȝ ꝑlatus ⁊ regula ad dirigēdū. Sed h̄ idē pōt vl̄ius accipi: vt mēsura regule dicatur quātitas grē. Et tunc est sensus. Sed GLORIAMVR ꝑm mēsurā qua mēsus ē nobis deus. i. ꝑm quātitateȝ grē quā dedit nobis de⁹. Eph. 4. Unicuiq; data ē gratia ⁊c̄. Que qdem grā ē nobis regula: ne extollamur ⁊ deuiemus a deo. QVAM mēsus ē nobis de⁹. qa qcqd boni facimus: in euāgeliçādo ⁊ in cōuersatiōe vestra: ⁊ alioꝝ totuȝ ē ex deo mihi in vobis ⁊ aliis concessuȝ. 1. Corint. 3°. Ego plantaui apollo rigauit ⁊c̄. MENSVRAM dico PERTINGENDI vsq; ad vos quia vos estis sub mēsura grē mihi date ꝑ quā cōuersi estis ad Chr̄m ⁊ obeditis euangelio. Hoc est ḡ qd ꝓponit. s. ꝙ nō excedit mēsurā suam gloriādo ⁊ laudando se ꝙ sit eoꝝ ꝑlatus ⁊ ꝙ ꝑ eū cōuersi sunt. Et ꝙ ita sit. s. ꝙ ptingat vsq; ad eos. Probat ꝯñter cū dicit. NON eniȝ q̄si nō ptingētes ⁊c̄. q. d. Uere gloriamur. Non. n. superextēdimus nos in grā vel gloria vel in ptāte nr̄a quasi nō simus ptingētes VSQVE ad vos ptāte nr̄a ⁊ ministerio. NAM vsq; ad vos ꝑuenim⁹ i euāgelio chr̄i. idest i ꝑdicatiōe euāgelii chr̄i. 1. Cori. 4. In Chr̄o iesu ꝑ euāgeliū ego vos genui ⁊c̄. Et supra. 9. Nonne opus meū vos estis ⁊c̄. Gal. 2. Qui operat⁹ ē Petro in apostolatū ⁊c̄. Et iō ꝯcludit dicēs. Igiṫ cuȝ glorior de vobis nō glorior in imēsuȝ. Uñ dicit. Nō in imēsuȝ gloriantes ⁊c̄. vbi alius fundamētuȝ fidei posuisset.

¶ Consequēter cū dicit. SPEM autē hñtes ⁊c̄. Ostēdit ꝙ nō excedit mēsurā suā quātuȝ ad gloriā de futuro. Sciēduȝ est aūt ꝙ ꝑdicator pōt hie duplex argumētuȝ glorie de ꝑdicatiōe sua. Unū est vt cōuersi ad ꝑdicationē suā ꝓficiant in meli⁹. Aliud vt per ipsos conuersos alii cōuertanṫ: qa vt dr̄ Exodi. 26. Cortina cortinā trahit ⁊c̄. Et Apoc. vltimo. Qui audit dicat veni. Nam qñ qs videt alios conuerti facilius cōuertiṫ. Et quātuȝ ad ista duo Aplus sperat augeri gloriā suaȝ de corinthiis ṗmo. s. de ꝓfectu eoꝝ i meli⁹. Et ideo dicit. Dico ꝙ nec in imēsuȝ gloriamur de ꝯuersione vestra per nos causata oliȝ. SED adhuc HABENTES. s. sumus SPEM magnificari in futuro. i. augeri gliā nostrā CRESCENTIS fidei vestre i vobis. i. de fide vestra crescēte ⁊ ꝓficiēte in melius ꝑ bona opa. 1. Pe. 2. Lac cōcupiscite vt in eo crescatis in salutē ⁊c̄. Et iteꝝ scdo speramus magnificari i cōuersione alioꝝ per vos. Et ideo dicit. IN ABVNDANTIA ⁊c̄. i. in abundantia ꝑdicationis nō soluȝ in vobis: ȝ ēt in illa loca q̄ vltra vos sunt: ⁊ ꝑm regulaȝ nostrā. i. ꝑm ꝙ iniunctū est nobis a Chr̄o: nō solaȝ euāgeliçare vobis: ȝ oībus gentibus. Mar. vlti. Euntes in mūduȝ vniuersuȝ ⁊c̄. Nec tamē sumus habētes spem in aliena regula. i. nō speramus gloriari: nec gloriamur in aliqua aliena regla. Quasi dicat. NON i illis que ꝑparata sunt ab aliis. i. quos alii duxerunt ad fidē: ȝ faciam fructū in illis in qb⁹ ab aliis nō ē ꝑdicatū. Ro. 15. Predicaui euāgeliū h̄ nō vbi noiat⁹ ē chr̄s. ¶ Contra ē ꝙ Petr⁹ ꝑdicauit Rome anteq̄ ꝑdicaret ibi Paulus. Rñdeo dōm ē ꝙ nō dicit h̄: recusans ꝑdicare vbi ali⁹ ꝑdicasset: ȝ dicit ꝙ intendit ꝑdicare ēt vbi nō ꝑdicasset aliquis.

¶ Consequēter cū dicit. QVI aūt gloriaṫ ⁊c̄. Ostēdit ꝙ nō excedit mensurā suā q̄tū ad id in quo gloriatur dicēs. Quia si ego glorior in eo in quo gloriādum ē nō excedo. Cuȝ aūt gloriānduȝ sit in deo. QVI gloriaṫ in dño glorieṫ. Hiere. 9°. In hoc glorieṫ qui gloriaṫ ⁊c̄. Pōt autē hoc exponi triplr. Uno mō in dño glorieṫ: vt li dño denotet obiectū gloriandi. q. d. Ex h̄ glorietur ꝙ hȝ dñm amādo ⁊ cognscēdo. Hiere. 9. In h̄ glietur ⁊c̄. Alio mō glorieṫ in dño. i. ꝑm deū: ⁊ hoc mō gloriaṫ: qui gloriaṫ de his q̄ dei sunt: ⁊ non de malis: sicut ille de quo dr̄ in ps. Quid gloriaris i malitia. Alio mō in dño glorieṫ. i. vt gloriā suā reputet se hr̄e a deo: totū qd cedit ad gloriam suā referēs in deū. ṗme Corin. 4. Quid habes qd non accepisti. Si autem accepisti ⁊c̄. Et sic accipitur hic cuȝ dicit. QVI gloriaṫ in domino glorietur. q. d. Glorior de predictis: sed non quasi hoc a me habeam: sed a deo. Et hoc etiaȝ est mensure vr̄e: quia totuȝ bonū vestrū habet ortum a nobis. Et vere in dño debemus gloriari: nō nobis imputare gloriaȝ nr̄aȝ: sed deo. Naȝ nō est ꝓbat⁹. i. cōprobat⁹ a deo vel hoib⁹ ille q seipȝ cōmēdat. Prouer. 27. Laudet te ⁊c̄. Sed ille quē deus cōmēdat. i. cōmēdabilem facit bonis operib⁹ ⁊ miraculis. Nam deus est cā totius boni operis per homines facti. Cap. XI.

Tinā tolerassetis me paulisper i insipientia mea: et imo ⁊ suffertis me. Nam zelotypus suȝ erga vos dei zelo. Adiunxi enim vos vni viro: vt virginem castam exhiberetis Christo: sed metuo: ne qua
fiat: † vt quéadmodum serpens Euam decepit Gen. 3.
versutia sua: ita corrumpanṫ sensus vestri a simplicitate: que erat erga Christum.

Tinam sustineretis modicuȝ qd insipientie mee: sed ⁊ supportare me. Emulor eniȝ vos dei emulatiōe: despondi eniȝ vos vni viro virginē castaȝ exhibere Chr̄o. Timeo aūt

ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua: ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate que est in Christo iesu.

Ostq̃ Aplus excusauit se de his que falso iponebaꝰ sibi a pseudo: hic 2ᵃter vt cõfutet cõs pseudo et reddat audiẽtes suã honorabilez cõmẽdat se corinthijs. Circa hoc aũt duo facit: Primo rõnem sue cõmẽdationis assignat. Scdo ponit suã cõmendationẽ ibi. IN QVO qs audet rc̃.] Circa pmũ tria facit. Primo petit vt eiꝰ insipiẽtia supportetur. Scdo subdit necessitatẽ sue cõmẽdationis: vt nõ insipiens videatur. ibi. EMVLOR .n. vos rc̃.] Tertio innuit q dato q sit insipiẽs: supportare debent. ibi. ITERVM DICO ne quis rc̃.] Circa pmũ duo facit. Primo pmittit suũ desideriũ: vt petitio sua faciliꝰ exaudiatur. Scdo ponit suã petitionez. ibi. SED ET supportate me.] Desideriũ autẽ Apli est: vt corinthij sustineãt Aplm cõmẽdãtez se. Et ideo p aduerbiũ optãdi icipit dicẽs. VTINAM sustineretis rc̃.] Circa qd sciẽdũ ẽ q pcepta moralia sunt de agẽdis: que cũ sint particularia et variabilia: nõ pñt determinari vna cõi rõne et regula indeficiẽte: sed opꝫ qñqꝫ pter regulas cões aliqd facẽ in aliquo casu emergẽte. Qñ aũt hoc mõ fit aliqd pter cões regulas: sapiẽtes qui cãm huiꝰ 2siderãt nõ turbantur: nec reputant insipiẽter factũ eẽ. Indiscreti ꝟo et minꝰ sapiẽtes nõ 2siderãtes rõnẽ quare tñ hoc ita fiat turbantur et reputãt stulte factũ fore: sicut pꝫ: qꝛ pceptũ morale est nõ occidere. Aliqñ tñ neceẽ est malos occidere. Et qñ hoc fit sapiẽtes cõmẽdant: vel non reputant male factũ. Stulti autẽ et heretici dãnant dicẽtes hoc eẽ male factũ. Quia ergo cõis lex moralis ẽ q hõ nõ cõmẽdet seipsũ: fm qd dr Prouer. 27. Laudet te alienꝰ rc̃. Põt fieri i aliq̃ casu pter hãc cõẽ regulaz vt hõ cõmẽdet se et laudabiliter hoc facit: eũ tñ indiscreti hoc reputant insipiẽtiaz. Unde cũ immineret casus quo Apls deberet se cõmẽdare: hortatur eos ad hoc q illud nõ reputẽt ei ad insipiẽtiaz dicẽs. VTINAM sustineretis] .s. patiẽter MODICVM insipiẽtie mee] supportãdo me. Et dicit MODICVM] qꝛ si cõmẽdaret se sine cã esset magna insipiẽtia. Et iterũ si cõmẽdaret se ex cã diuino vigẽte: tũc nihil esset ibi insipiẽtie. Sed qꝛ cõmẽdat se lꝫ ex cã non tñ diuino vigẽte cũ alio mõ posset 2futare pseudo: et qꝛ cõmendat se multũ: vr ibi eẽ aliqd insipiẽtie: et hoc est qd dicit. MODICVM insipiẽtie mee.] Infra. 12º. Factus sũ insipiẽs rc̃. Et lꝫ sic sim isipiẽs: tñ supportate me. Et hoc debẽt facere: qꝛ subditi debẽt supportare platos et econuerso. Gal. 6º. Alter alterius onera rc̃. Ephe. 4º. Supportãtes inuicẽ in charitate. Necessitatẽ aũt cõmendationis ostẽdit dicẽs. EMVLOR rc̃.] Et circa hoc tria facit. Primo ostẽdit hãc cõmẽdationẽ puenire ex zelo: vt excludat insipiẽtiã. Scdo dicit hũc zelum nõ esse inordinatum: vt vitet indiscretionẽ. ibi. TIMEO autez rc̃.] Tertio excludit eoꝝ excusationẽ. ibi. NAM SI IS.] Circa pmũ duo facit. Primo ponit zelum quẽ hꝫ ad eos sanctũ: qꝛ dei. Scdo ondit cãz huiꝰ zeli: qꝛ incumbebat sibi ex officio. ibi. DESPONDI vos rc̃.] Est ergo zelus sanctꝰ: qꝛ emulor vos .i. diligo vos feruẽter dei emulatiõe .i. ad honorẽ dei: nõ meũ. Circa qd nota q emulatio put est idẽ qd zelus nõ aliud est q̃ qdaꝫ motꝰ animi bonus vł malus tendẽtis in statũ pemĩe et ipoꝛtat feruorẽ amoris. Et ideo 2sueuit sic diffiniri.

Quid zelus. Zelus est amor intẽsus nõ patiẽs 2sortium in amato. Et si qdẽ nõ patiatur 2sortiũ in aliquo bono: puta virtutis vel alicuiꝰ pfectionis: sꝫ singulr illud solus vult hñe: tunc zelus est bonus et emulatio bona. de qua dr pme Cor. 12. Emulamini carismata rc̃. Gal. 4. Emulamini bonũ in bono rc̃. 3. Reg. 17. Zelo zelatꝰ rc̃. ps. Zelus domus tue rc̃. Si ꝟo nõ patiatur 2sortiũ in aliq̃ excellentia vel in aliq̃ psperitate mũdi: tunc zelus est malus et emulatio mala. Hoc ãt bono zelo seu emulatiõe aliqñ qs emulatur alios pro se: sic vir zelatur pro vxore sua quaz sibi soli vult seruari. Aliqñ ꝟo zelatur aliquis pro alio sicut eunuchus zelatur vxorez dñi sui vt custodiat eã sibi. Sic Apls populuz suũ quẽ videbat paratum ad pcipiendũ: et cũ sponso Christo velle 2sentire diabolo emulabatur: ne Christus sponsus verus in eis aliquod diaboli 2sortiũ pateretur. Et io dicit. DEI emulatiõe.] .q.d. Nõ pro me: sꝫ pro Christo q est hꝫ sponsus. Jo. 3. Qui hꝫ sponsaz sponsus est. 3. Reg. 19. Zelo zelatꝰ suz pro dñõ rc̃. Qñ aũt Aplo incũbebat hec emulatio ostẽdit dicẽs. DESPONDI eniz vos rc̃.] Quasi diceret. Merito vos emulor dei emulatione: qꝛ ego suz paranymphus huius mřimonij: qd ẽ inter vos et Christũ: qꝛ EGO despõdi vos] .i. feci spõsalia q̃ sunt p fidẽ et charitatẽ. Osee. 2. Sponsabo te mihi rc̃. Et io ptinet ad me custodire vos. Quicũqꝫ ẽ cõuertit pplũ ad fidem et ad iustitiã despõdet eos Christo. Despondi inqꝫ nõ multis: qꝛ q̃ multis adheret polluitur. Hiere. 3. Tu aũt polluta es rc̃. Sed vni Christo .s. viro pfecto virtute plenitudine. Zach. 6. Oriẽs nomẽ eius. Hiere. 31. Nouũ faciet dñs sup terrã rc̃. Et dr Christus vir vnꝰ: qꝛ singularis: et q̃tũ ad modũ cõceptionis: et q̃tũ ad modũ nascẽdi: et q̃tũ ad gr̃e plenitudinẽ. Eccl. 7. Unũ de mille rc̃. Isti inqꝫ viro despõdi vos exhibere virginẽ. ¶ Nota q a plurali ad singulare descẽdit dicẽs. DESPONSAVI VOS] in plurali ET EXHIBERE virginẽ] in singulari: volens ostẽdere q ex oĩbꝰ fidelibꝰ fit vnum corpꝰ et vna ecclia q̃ hꝫ eẽ virgo in oĩbꝰ mẽbris suis. Et ideo dicit. VIRGINEM castã.] In oĩbus .n. accipitur ṽginitas pro integritate corporis: castitas pro integritate mẽtis. Nam aliqñ aliq̃ ẽ virgo corpe: q̃ nõ ẽ casta mẽte. Sic ecclia exhibet se Christo ṽginẽ: qñ pseuerat in fide: et infra sacrã absqꝫ corruptiõe alicuiꝰ idolatrie et infidelitatis. Eze. 16. Ad oẽ caput vie edificasti signũ rc̃. Castaz exhibet se qñ existẽs infra sacramẽta et in fide Christi exhibet puritatẽ corporis et opis. Ephe. 5. Ut exhiberet sibi gloriosam eccliã nõ hñtez maculaz neqꝫ rugã rc̃. Sed quia corinthij possent dicere: non neceẽ ẽ q custodias nos et zelus tuus nõ est rõnalis: qꝛ nos bñ seruauimus nosmetipsos. Ideo 2ᵃter cãm huius zeli ostendit dicẽs. TIMEO aũt rc̃.] Ubi sciẽdũ ẽ q in paradiso fuit cõiugiũ Adam et Eue. Sed eua corrupta fuit per serpẽtem nõ violenter: sꝫ astute: inquãtum pmisit falsum et suasit iniquũ. Falsuz qdẽ cũ dixit. Eritis sicut dij et nequaqꝫ moriemini: cuz tñ ex hoc ipsi incurrerint necessitatẽ mortis. Iniquũ ꝟo vt trãsgrederetur et preteriret mandatũ dei. Et fm hanc similitudinẽ Apls loquitur dicit eccleĩaz eẽ sicut Euam: quã diabolus aliqñ psecutus ẽ manifeste p tyrãnos et pñcipes: et tũc sicut leo rugiens circuit querẽs quẽ deuoret. vt dr .1. Pe. 5. Aliqñ molestat eccliã latẽter p hereticos: qui pmittũt veritatẽ et simulãt se bonos: et tũc sicut serpẽs seducit astutia sua pmittẽdo falsa. Et ideo dicit. TIMEO ne sicut serpẽs Euã seduxit] in paradiso eã eiciẽs ASTVTIA SVA] pmittẽdo falsa. 1. Thi. 2. Adam non est seductus: sed mulier. ITA] .i. per similes deceptiões hereticorũ CORRVMPANTVR SENSVS VESTRI.] Excidit sensus vestri: qꝛ sicut in matrimonio carnali

Virginitas p integritate corporis. Castitas p integritate mẽtis

caret sponsus ne cõiũx corrumpat carnalr: ita Apls in hoc matrimonio spũali timet ne corrũpat spũalr sensus cordis. p᷑ Cor.15. Corrũpunt bonos mores ⁊c̃. Uel sensus spũales de qbꝰ Sap.1. Sentite de dño ⁊c̃. p᷑me Cor.14. Nolite pueri effici sensibꝰ. ET EXCIDANT a simplicitate: que est in Christo iesu.] Simplex enĩ est illud qd̃ corruptiõe caret. Pseudo ergo componebãt quasi sectam ex iudaismo ⁊ euãgelio mãdantes simul cũ euãgelio seruari legalia. Illi ergo excidunt a simplicitate Chri qui seducti a pseudo simul cũ euãgelio seruant legalia. ⁊ hoc timebat Apls de corinthijs. Eccã. Ue peccatori ingredienti terra duabꝰ vijs. Et ecõtra Prouer.11. Simplicitas iustoꝝ diriget eos.

¶ Nam si is qui venit: alium Jesum p̃dicat: quẽ non p̃dicauimus: aut si spũm aliũ accipitis: quẽ nõ accepistis: aut euãgeliũ aliud: qd̃ nõ accepistis: recte sustinuissetis. Arbitror enim me nihilo inferiorẽ fuisse ex magnis apostolis. Ceterũ lz imperitus sim sermone: nõ tñ sciẽtia. Uerũ vbiqz manifesti fuimus in oibus ergã vos. Nunquid illud peccaui: qd̃ meipsũ humiliarim: vt vos exaltaremini: qz gratuito euãgeliũ dei p̃dicauerim vobis? Ceteras ecclesias depredatus sum: accepto ab illis stipendio: quo vobis inseruirem.

¶ Nam si is qui venit aliũ Christũ p̃dicat quẽ non p̃dicauimus: aut alium spũm accipitis quẽ nõ accepistis: aut aliud euãgeliũ qd̃ nõ recepistis recte pateremini. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam ⁊ si iperitus sermone: sed nõ sciã. In oĩbꝰ aũt manifestus sũ vobis. Aut nunqd peccatũ feci meipsũ humilians: vt vos exaltemini: Qm̃ gratis euangeliũ dei euangelizaui vobis: alias ecclesias expoliaui accipiens stipendium ad ministeriũ vestrum. Lec. II.

POsito zelo quẽ ad corinthios habebat Apls: ⁊ ostẽso zelum eẽ rõnabilez: hic ꝯñter remouet coꝝ excusationez. Et circa hoc duo facit. Prio ꝑponit coꝝ excusationẽ. Scd̃o ꝟo remouet eam. ibi. EXISTIMO .n. me ⁊c̃.] Circa p̃mũ sciẽdũ ẽ qz corinthij possent suspicari: qz ideo zelum hrẽt de eis: qa timet ne dimittãt doctrinã suã ꝓpter doctrinã pseudo: vñ possent dicere: cõstat qz minꝰ bona sunt dimittẽda ꝓp magis bona. Ergo si pseudo meliora docẽt nõ debes turbari si acq̃escimus eis. Et ideo hãc excusationẽ ponit ostẽdendo qz nihil maius q̃ Apls docent ⁊ p̃dicant. Naz Apls tria p̃dicauit eis ⁊ docuit eos. Prio qz essent Christi. Supra.4. Non .n. p̃dicamꝰ nosmetipsos sed Christũ iesum. Scd̃o qz hñt spũz Christi. Ro.8. Si quis spũz Christi nõ hz: hic nõ est eius. Tertio vt reciperent euãgeliũ Christi. Ro.1. Non .n. erubesco euãgelium ⁊c̃. Si ergo pseudo meliora vobis p̃dicarẽt ⁊ vos docerent recte faceretis ⁊ excusabiles essetis. Sed hoc nõ faciũt. Et hoc est qd̃ dicit. NAM si is qui ⁊c̃.] q.d. Timeo ne pseudo qui venit ad vos nõ missus: sz ex se sicut fur ⁊ latro. Jo.10. Quotquot venerũt fures sunt ⁊ latrones. Hiere.23. Nõ mittebã eos ⁊ ipsi currebãt. Rom.10. Quõ p̃dicabunt nisi ⁊c̃. Si inq̃ talis p̃dicator p̃dicat vobis ALIUM Christũ] .s. excellentiorẽ q̃ illũ QUEM NOS p̃dicauimus.] qd̃ non põt esse: qa vt dr̃ .i. Cor.8. Unus dñs noster Jesus christus per quem oĩa ⁊c̃. Et hoc q̃ntũ ad p̃mũ. AUT aliũ spũm] .s. meliorẽ accipitis .s. ꝑ tales q̃ accepistis .s. per nos .i. ministerio nostro: qd̃ nõ põt esse: qa vt dr̃ p̃ Cor.12. Hec oĩa operat̃ vnus atqz idem spũs ⁊c̃. Et hoc q̃ntũ ad scd̃m. AUT p̃dicat] vobis ALIUD euãgeliũ] .i. aliã p̃dicationẽ vł doctrinã quã per nos non recepistis. Gal.1. Miror qz sic cito trãsferimini ⁊c̃. Si inq̃ alia ⁊ meliora facerent vobis: pateremini .i. faceretis excusando vos. Et quia non põt esse aliud euãgelium .s. melius tradi. Ideo Apls excõicat Galathas si aliud euãgeliũ recipiant. Gal.1. Si quis aliud vobis euangelizauerit ⁊c̃.

¶ Consequẽter cũ dicit. EXISTIMO enĩ ⁊c̃.] Remouet hãc excusationẽ. Et circa hoc duo facit. Prio ostẽdit qz ipse nõ minus fecit eis q̃ alij. Secũdo qz plus. ibi. AUT nunqd ⁊c̃.] Circa p̃mũ tria facit. Primo ostẽdit qz nihil minꝰ fecit facto q̃ alij apli. Scd̃o innuit qz nõ defuit ei facultas ad hoc faciẽdũ. ibi. NAM ⁊ si imperitus sermone ⁊c̃.] Tertio ostẽdit euidẽtiaz veritatis. ibi. IN OMNIBUS aũt ⁊c̃.] Dicit ergo. Recte pateremini vos seduci ab eis si melius p̃dicarent vobis: sz hoc nõ est verũ. ENIM] .i. qa. EXISTIMO ME] nihil MINUS FECISSE] in his a magnis aplis .i. q̃ Petrꝰ ⁊ Joãnes: quos isti habebãt magnos. Et comparat se magnis aplis: quia qa Paulus videbat̃ ⁊ reputabatur ab eis minor q̃ illi: eo qz illi fuerãt cũ Jesu ⁊ Paulus nõ: tamẽ etiã qa pseudo dicebãt se missos ab eis. Et ideo ostẽdendo se parem magnis aplis illoꝝ errorẽ remouet ⁊ pseudo ꝯfutat. Et nõ solũ nihil minus fecit: sed plus. p᷑ Cor.15. Plus oĩbus laboraui. Et ne forte diceret ei. vnde tibi est facultas ad hoc faciẽdum: cũ sis impedite lingue. Ostendit qz ei facultas affuit ex magnitudine scie dicẽs. Lz sim imperitꝰ sermone: tñ nõ sum imperitꝰ sciẽtia. z. Pe. vlt. Sicut ⁊ charissimꝰ frater noster Paulus scḋm sapiẽtiã. ¶ Sed hoc sciẽdũ est qz pseudo querẽtes gl̃iaz ꝓpriã ⁊ lucra sectãtes nitebant̃ attrahere populum per ornata ⁊ subtilia ⁊ exquisita ꝟba nõ attẽdentes nisi solũ aures ꝑmulcere. Aplus ꝟo qa nõ querebat vtilitatẽ ꝓpriã: sed solũ dilatationẽ fidei Christi ⁊ ꝓfectũ eius: ita ꝓponebat ꝟbũ fidei: ⁊ oẽs possent capere cõformãs se ꝯditioni studẽtiũ ⁊ capacitati. Unde qa isti in p̃ncipio nõ erant capaces alte doctrine ꝓposuit eis fidẽ nõ in subtilitate sermonis: sz eo mõ quo capere possent .s. plane ⁊ aperte. Et ideo isti dicebãt eũ eẽ imperitũ sermone. p᷑ Cor.2. Nõ in sapiẽtia ꝟbi ⁊c̃. Et ꝓp hoc dicit Apls. LICET sim imperitꝰ sermone.] vt vobis vr̃ hoc NON] fuit ex defectu SCIENTIE.] sz ꝓp vos ex quadam dispensatione: qa tanq̃ paruulis in Christo lac potum dedi vobis ⁊c̃. Uel dicẽdũ ad lr̃aꝫ qz Aplus fuit balbus: ⁊ ex hoc pseudo deridebãt eũ. Et iõ dicit. ET SI imperitꝰ sermone] .i. impedite lingue: non tñ sum imperitꝰ sciã. Exo.4. Impeditioris ⁊ tardioris lingue sum. Qz autẽ nihil minus fecerim a magnis aplis: euidenter apparet ꝑ ea q̃ feci vobis. Et iõ dicit. IN OMNIBUS p̃dicatis manifestatꝰ sum in vobis.] Qui experti estis que ꝑ me sunt. p᷑ Cor.9. Signaculũ apostolatꝰ mei vos estis in domino. Et infra.12°. Signa tamẽ apostolatꝰ mei facta sunt super vos ⁊c̃.

Paulus fuit balbus.

¶ Consequẽter cũ dicit. AUT nũqd peccatũ ⁊c̃.] Ostẽdit qz plus fecit q̃ oẽs alij: ⁊ hoc qa p̃dicauit sine sumptibꝰ. Circa hoc duo facit. Prio ponit factũ. 2° cãm facti assignat. ibi. QUARE qa nõ diligo vos ⁊c̃.] Circa primũ duo facit. Prio ostẽdit factũ quãtũ ad p̃teritũ. Scd̃o

quãtum

quātū ad futurū ibi. ET IN oibus rc.] Factū aūt preteritū ostēdit dupl'r. Primo in gñali. Scdo in spāli ibi. QVONIAM gratis rc.] Dicit g. Recte dico q̄ nihil minus feci ab illis: nisi forte h̄ reputetis male r minꝰ factū: qa diminui de auctē mea non accipiēs sumptus a vobis: s3 si h̄ eēt malū minꝰ fecissē3. Et iō ostēdit q̄ nō est malū. Et h̄ est qd̄ dic̄. AVT nūqd pctm̄ feci] i. nūqd peccaui HVMILIANS meipsū] r diminuēs de auctē mea. q.d. Nō. Eccl. 3. Qto maior es rc. p̄ Cor. 9. Cū essem liber rc. Mat 18. Qui humiliauerit se rc. Rō aūt humiliatōis mee ē: nō pp lucrū pp̄riū: s3 pp p̄motionē viaȝ. Unī dicit. VT VOS exaltemini] .i. ut fide ꝯfirmemini. Corithij aūt auari erāt: r iō si a p̄nº accepisset sumptus forte destitissent a fide. Item pseudo p̄dicabāt pp questum. Ut g corithij reciperēt Aplm̄ r pseudo auferret occasionē q̄stus gratis p̄dicauit eis sine sumptib' pp̄rijs. Hoc aūt q̄ dixerat in gñali manifestat in spāli ibi. QVONIAM gratis rc.] Et fac̄ duo. Prio ondit q̄uo sine sumptib' p̄dicauit eis in p̄ aduentu ad eos: scdo ondit q̄ idē fecit in mora quā apd̄ eos ꝯxit ibi. ET CVM essē3 rc.] Circa p̄mū duo fac̄. Prio p̄ponit qd̄ itēdit .s. humiliationē dicēs. IN HOC humilians meip̄3] QVONIAM euāgelizaui vobis] gratis. i. sine sumptu: nō aūt sine mercede: qa h̄ nō ē laudis: s3 eni oēs possent cape sumptus ꝑsone ab eis qbꝰ proponunt xbū dei: nullus tñ p̄dicare d3 p̄ mercede r q̄stu. Scdo qa possent dicē isti: vn̄ g accepisti sumptus: rñdet q̄ ab alijs ecclesijs dicēs. ECCLESIAS alias expoliaui] accipiēs ab eis stipēdiū ad ministeriū viȝ. Ex h̄ ꝯuincit eos q̄ nō possint dicere Aplo q̄ non liceret ei accipe ab eis. Si .n. accipit ab alijs ad seruitiū eoꝝ: multo magis liceret ei accipe ab ipsis. Ex h̄ ēt appet q̄ legatꝰ pape visitās vnā p̄tē legationis pōt accipere stipēdia. Et q̄ dn̄s papa p̄ necessitate vnīꝰ p̄tie pōt accipere subsidiū ab alijs ptibꝰ mūdi. rō est: qa eccl'ia ē sicut vnū corpus: videmꝰ aūt in corpore nāli q̄ nā qñ deficit virtus in vno membro: subministrat humores r virtutem accipiens ab alijs membris.

Legati pōt accipe stipendia: r papa p̄ necītate vnīꝰ p̄tis mūdi pōt accipe subsidium ab alijs p̄tibus.

¶ Et cū apud vos essem: r egerē: nō onerosus fui cuiq̄3. Nā qd̄ mihi deerat: suppleuerūt fratres: q venerant a Macedonia: r in oibus sic me seruabā: ne cui essē3 onerosus: atq̄3 ita seruabo. Est veritas Chr̄i in me: qd̄ hec gl'iatio nō interrūpet ꝯ me in regionibus Achaie. Quapp̄: an qd̄ nō diligam vos: Deus nouit. Uerū qd̄ facio: idē3 r faciā: vt amputē3 occasiōē3 ijs qui cupiūt occasionē3: vt in eo de quo gl'iant: reperiant: quēadmodū3 r nos. Siqdē istiusmodi pseudapostoli operarij dolosi sunt: sumpta persona Apostolorum Christi: atq̄3 haud mirum: quandoqdem ipse sathanas transfiguratur in angelum lucis. Nō magnum est igitur: si r ministri illius: personā3 in se transferunt: quasi sint ministri iustitie: quoꝝ finis erit iuxta opera eorum.

¶ Et cū essem apud vos r egerē nulli onerosus fui. Nam qd̄ mihi deerat suppleuerūt fratres qui venerāt a Macedonia: r in oibus sine onere me vobis seruaui r seruabo. Est veritas Chr̄i in me: qm̄ hec gl'iatio nō infringet in me in regiōibꝰ Achaie. Quare: qa nō diligo vos: Deus scit. Qd̄ autē facio r facia3 vt amputē occasionem eoꝝ qui volunt occasionē3: vt in quo glorian̄t inueniant sicut r nos. Nā3 eiusmodi pseudo Apl'i sunt opariȷ̄ subdoli: trāsfigurantes se in Apl'os Chr̄i. Et nō miru3. Ipse .n. sathanas trāsfigurat se in angelum lucis. Nō est g magnū si ministri eiꝰ trāsfigurent velut ministri iustitie quoꝝ3 finis erit scd̄m opera ipsorum. Lec. III.

Ostenso q̄ qñ p̄mo eis p̄dicauit in ipso aduētu euāgelizauit eis gratis: hic ondit q̄ nec etiā ꝯhendo morā apud eos accepit ab eis sumptꝰ. Et p̄mo h̄ ostēdit. Scdo xo rñdet cuidā tacite questioni ibi. NAM qd̄ mihi rc.] Dic̄ g. Non solū qñ p̄mo veni ad vos nō accepi a vobis sumptus. SED] etiā CVM essem apud vos diu r ēt egerē:] vt ostēdat q̄ nō dimisit eis sumptus pp diuitias. NVLLI onerosus fui] aliqd ab aliquo accipiēdo. In quo appet cā q̄re dimisit: qa corithij pp auaritiā eis inatā reputabant sibi onus ministrare sumptus. p̄ Cor. 9. Nō sumus vsi hac potestate: s3 oia sustinemus rc. S3 possent isti dicere: vn̄ ergo habuisti necc̄ia: Et iō rñdet dicens: q̄ ab alijs ecclesijs: ideo .s. nihil accepi: qa illō qd̄ mihi deerat .s. a p̄cio qd̄ lucrabat̄ nocte laborādo manibꝰ suis apd̄ Aqlā3 r Priscā. Erat .n. scenofactorie artis p̄ quā lucrabat̄ sibi necc̄ia. Act. 2. Ad ea q̄ mihi opꝰ erāt rc. ILLVD] ergo QVOD deerat] non dedistis vos: SED suppleuerūt fratres q venerūt a Macedonia] .s. Philippēses qui erāt valde liberales. Unde de hoc in epistola ad Philippenses commendat eos. Phil. 4. Nulla ecclesia communicauit mihi in ratione dati r accepti: nisi vos. Sed Corinthij erant auari.

¶ Cōsequēter cū dicit. ET IN oibꝰ sine onere rc.] Ondit q̄uo se habebit in h̄ ad eos in futurū dicēs: q̄ etiā3 sine onere vult se hr̄e ad eos. Et circa h̄ duo fac̄. Prio ponit suā rōnē cōem. Scdo ꝯfert ea3 ibi. EST VERITAS Chr̄i rc.] Dicit g nō solu3 feci hoc .s. q̄ gratis vobis euāgelizaui r nulli onerosus fui: sed ēt IN OMNIBVS seruabo me vobis sine onē:] sicut vsq̄3 mō SERVAVI] nō dure rep̄hendēdo: nō seuere corrigēdo: nec vestra accipiēdo. Act. 3. Argentū aurū r vestē nullius ꝯcupiui. Numeri. 16. Tu scis q̄ nec asellū qdē accepe rim ab eis dic̄ Moyses ad dn̄m. Samuel dic̄. 1. Reg. 12. Loquimini de me si oppressi rc. Et q̄ ita facturus sit cōfirmat ex duobꝰ. Primo ex eo q loquit̄ in ipso .s. Chr̄o q est veritas a qua nō pōt eē falsu3. Et ideo dic̄. EST VERITAS Chr̄i in me rc.] .q.d. Hoc qd̄ dixi veru3 est: qa veritas Chr̄i loquit̄ in me rc. Hoc infra vlti. An experimētum queritis eius q in me rc. Uel h̄ pōt accipi per modū iurātis. Quasi dicat. deus qui est veritas r est in me scrutās corda sit mihi testis: q̄ ita seruabo me. Ro. 1. Testis est mihi deꝰ rc. Scdo ex eo qd̄ nō intendit minuere gl'iam suā: sed augere. Aplus eni attribuebat sibi apud Chr̄m ad magnā gl'iam: q̄ ipse solus inter Apl'os sine sumptu p̄dicabat corithijs. Et ideo dicit. IDEO seruabo me sine onere] qr h̄ nō ifringetur .i. nō minuet̄ in me hec gloria: q̄ .s. gratis predico vobis: r q̄ a licitis abstineo: pp̄ter salutē vestrā3 q̄ quide3 est gloria Christi: qa ipse glorificat̄ per hoc in me: vel qa ego hanc gloriā habeo spāliter apd̄ Chr̄m: que qdem refringeret̄ in regionibꝰ Achaie: vbi corin

thibus erat metropolis si recepisset ab eis: q[uia] auari erāt: habitabant.n. in maritimis: & erant intenti mercationibus: & tales cōsueuerūt esse auari. p[rim]e Cor.9. Bonum est mihi magis mori: q[uam] vt gloriam meā quis euacuet.

Cōsequēter cū dicit. QVARE: q[uia] nō &c.] Ponit causam quare nō accepit sumptus ab eis. Et circa hoc duo facit. Primo excludit falsam cām. Scdo astruit veram ibi. QVOD aūt facio &c.] Circa primū sciēdū ē q[uod] pseudo iponebāt Aplo: q[uod] ideo nō recipiebat a corinthus sumptus: q[uia] nō diligebat eos: & q[uia] nō itēdebat eis benefacere & seruire. Dicit ergo QVARE] s. h[oc] facio: QVIA non diligo vos] i. p[ro] odio qd̄ habeo ad vos: sicut dicūt pseudo: DEVS scit] q[uod] diligo vos & q[uod] nō p[ro] odio hoc facio. Jo. vlti°. Dñe tu scis: q[uia] amo te. Sic ergo exclusa causa falsa sequit[ur] vera ibi. QVOD aūt facio &c.] Et circa hoc duo facit. Primo ponit verā cām. Scdo rōnē hui[us] assignat ibi. NAM eiusmodi pseudo &c.] Circa primum sciēdū est q[uod] pseudo vt dictū est q̄rebāt lucra & gloriam p[ro]priā. Et ideo vt in reuerētia hbentur nitebātur exterius seq[ui] vestigia Apli: vel etiam si potuissent excellere ipm. Dicit ergo Aplus. Si ergo volunt me imitari in h[oc] imitenf vt nihil accipiant. Et q[uia] sciebat q[uod] pseudo p[rae]dicabāt vt acciperēt: p[ro]p[ter] q[uod] nō p[rae]dicarēt si deficeret eis lucrū. Dicit. QVOD facio id[eo] facio & faciā] h[oc] nō p[ro]pter odiū: SED vt amputē occasionē eo[rum]] s. pseudo accipiendi viā: eo[rum] s. pseudo q[ui] volūt supple meo exēplo habere occasionē accipiēdi viā. Sciebat.n. s[ecundu]m Ambro. q[uod] si nō acciperēt nō diu p[rae]dicarēt. Econtrario dicitur Prouer.9. Da occasionē sapiēti &c. ET HOC vt tales inueniant] s. pseudo: SICVT & nos] s. nō accipientes pecunias: sicut & nos non accipimus. In quo q[ui]dē ipsi gloriantur. s. q[uod] imitantur nos: & ego nolo si p[er]fecte volunt nos imitari q[uod] accipiant. p[rim]e Cor.7. Volo oēs homines esse sicut & me. s. nō accipiētes. VT IN quo &c.] Hoc legit[ur] 3[er]. Vno mō sic: VT INVENIANTVR tales] sup. sicut ET NOS:] nō accipiēdo sic nec nos accipimus: & p[er] [con]s[equens] a p[rae]dicatiōe cessando. IN QVO] s. esse tales sicut & nos gloriant[ur]: [con]tēdebāt.n. eē siles veris Apostolis. Scdo mō sic: VT IN eo in quo gloriant[ur]] s. accipiendo: q[uia] h[oc] solum q̄rebant: inueniant[ur] SICVT & nos] i. similes nobis cessando. s. & desistendo ab acceptione vt nobis assimilent[ur]. Tertio mō sic: VT IN eo i[n] quo gloriant[ur]] s. i[n] nō accipiēdo: dicūt.n. se nihil accipe: INVENIANTVR sicut & nos] i. nō meliores nob[is]: nec. s. possint se in h[oc] nobis p[rae]ferre. NAM eiusmodi] h[oc] [con]tinuatur tripl[icite]r. Primo mō sic: ita gloriant[ur] & [con]tendūt: nō sic nos. NAM eiusmodi &c.] Scdo mō sic. & vere desistūt accipere: vt nobis assimilent[ur]. NAM eiusmodi &c.] Tertio mō sic: ita in nō accipiēdo gloriant[ur]: vt nobis siles videant[ur]. Posita aūt vera cā p[ro]bat eam [con]t[ra]riter dicēs. NAM eiusmodi &c.] Ostēdēs quō studēt assimilari Aplo. Et circa h[oc] tria facit. Primo ponit cām. Scdo p[ro]bat eam ibi. SED nō mirū.] Tertio [con]t[ra]riter ostēdit differentiam pseudo ad veros Aplos ibi. QVORVM finis &c.] Dicit ergo recte. Dico q[uod] h[oc] facio vt amputē eis occasionem accipiēdi. Nā h[uius]mo[d]i pseudo Apli sunt operarij. s. falsi. Phil.3. Videte canes, videte malos operarios &c. SVDOLI] i. callidi & vulpini sub specie religiōis decipiētes. Ezech.13. Quasi vulpes in desertis &c. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliūtur vineas &c. Cant 2. Matth.7. Veniūt ad vos in vestimētis ouiū &c. Et h[oc] est quod dicit. TRANSFIGVRANTES se in Aplos Chri] i. exteri[us] portātes signa bono[rum] Aplo[rum]. 2. Thi.3. Hñtes q[ui]dem spēm pietatis &c. Et h[oc] p[ro]bat: q[uia] sicut veri Apli mittunt[ur] a deo & isformant[ur] ab ipso: SIC SATHANAS transformat se in angelū lucis] q[ui] est dux & incētor eo[rum] ostēdēs se eē vel angelū dei vel aliqn̄ Chrm. NON est ergo mirū neq[ue] magnū si ministri eius] s. pseudo TRANSFORMANT se in ministros iustitie] i. simulāt se eē iustos. Eccl.10. Scdm iudicē p[o]p[u]li sic & minister ei[us] &c. Notādū aūt ē q[uod] sathanas trāsfigurat se aliqn̄ visibilit[er]: sic beato Martino: vt deciperet eum: & h[oc] mō multos decepit. Sz ad h[oc] valet & nec[ess]ia ē discretio spūum quā sp[eci]al[ite]r de[us] [con]tulit beato Antonio. In h[oc] tn̄ pōt cognosci q[uod] sathanas sit: q[uia] bonus angelus in p[ri]n[cipi]o hortat[ur] ad bona & p[er]seuerat in eis: sz malus in p[ri]n[cipi]o quidē p[rae]tēdit bona: sed postmodū volēs explere desideriū suū: & qd̄ intēdit. s. decipe idu[ci]t & istigat ad mala. 1. Jo.4. Omni spūi nolite credere &c. Et id[eo] Josue cū videret angelū in cāpo suo dixit. Judicū.5. Noster es an aduersario[rum]? Aliud etiā signum ē q[uod] bon[us] angelus etsi terreat in p[ri]n[cipi]o tn̄ statim [con]solat[ur]: & cōfortat sic Zachariā Luc.1. Ne timeas Zacharia. Et ad beatā virginē dixit. Ne timeas Maria &c. Malus aūt angelus stupefacit & desolatum dimittit. Et h[oc] id[eo] vt stupefactū facili[us] d[e]cipiat & p[er]suadeat sibi. Aliqn̄ aūt trāsfigurat se inuisibilit[er]: & h[oc] qn̄ ea q̄ in se mala sunt facit appere bona: p[er]uertēdo sensus hoīs & inflāmādo [con]cupiscētiā. Prouer.14. Est via q̄ vi[detur] hoi recta &c. Sic decepit monachū quēdā cum p[ro]posuisset in aīo suo nūq[uam] exire cellā. suggessit ei diabolus q[uod] bonū eēt q[uod] exiret ad eccliam & reciperet corp[us] Chri. Cui suggestiōi [con]sentiēs p[ro]positū mutauit vadēs ad eccliā. Postmodū cognoscēs eū fuisse diabolū gloriat[us] ē monachus q[uod] nō deceperat eū: q[uia] ad bonū iuerat: & tn̄ iam remouit eū a p[ro]posito [con]tinue stādi in cella. Postmodū x[pist]o iterum suggessit ei q[uod] p[ate]r suus eēt mortu[us] & dimiserat sibi multas diuitias distribuēdas iter paupes: q[uod] iret ad ciuitatē: ad quā cū iret nūq[uam] redijt ad cellā: & mortu[us] ē i peccato. Vn̄ valde difficile ē q[uod] hō caueat sibi: & id[eo] recurrēdū est ad adiutoriū diuinum. Job.41. Quis reuelabit faciē indumēti eius &c. q.d. Nullus nisi deus.

Cōsequēter ponit ministro[rum] & malo[rum] & bono[rum] differentiā q̄ cōsistit in h[oc] q[uod] finis illo[rum]. s. ministro[rum] Chri & sathane erūt SECVNDVM opa eo[rum].] Nā finis bono[rum] erit bonus: & malo[rum] erit malus: & boni iducunt[ur] ad bonum & mali ad malū. Phil.3. Quo[rum] finis interitus &c. Item boni recipient bona: & mali mala. Sup.5. Omnes nos manifestari op[ort]z ante tribunal Christi.

Iterum dico: ne q[ui]s me putet insipientem esse: alioquin etiam vt insipiētem accipite me: vt paululum quiddam & ego glorier. Qd̄ dico: non dico s[ecundu]m d[omi]n[u]m: sed velut per insipientiam: in hoc argumento gloriationis. Quādoquidem multi gloriantur s[ecundu]m carnem: & ego gloriabor. Libenter enī sufferetis insipiētes: cum sitis sapientes. Sufferetis enim: si q[ui]s vos in seruitutē adigit: si quis deuorat: si quis accipit: si quis attollit sese: si quis vos in faciem cedit: iuxta contumeliam loquor. Perinde quasi nos infirmi fuerimus.

Iterum dico ne quis me putet insipiētem esse. Alioquin velut insipiētē accipite me: vt & ego modicum quid glorier. Quod loquor: non loquor s[ecundu]m deum: sed quasi in insipientia in hac substātia glorie: qm̄ multi gloriātur s[ecundu]m carnem: & ego gloriabor. Libenter enī sufferetis insipientes cū sitis ipsi

sapientes

sapientes. Sustinetis eniz si qs vos in servitutē redigit: si quis devorat: si quis accipit: si quis extollitur: si qs in faciez vos cedit. Scōm ignobilitatē dico quasi nos infirmi fuerimus in hac pte. Lec. IIII.

Supra Aplus induxit Corinthios vt patiēter sustinerēt suā cōmendationē: ostēdens q̄ h̄ faciebat ex zelo quez habebat ad eos: ꝛ quia zelus ille erat rōnabilis ꝛ ordinatus: hic autez ꝯsequēter ponit aliā rōnem p̄ quā ostēdit q̄ dato q̄ insipiēter ageret: nihilominus tn̄ deberent eū supportare. Vn̄ in ista ratione ꝓcedit ex suppōne stultitie. Jn hac autez parte duo facit. Primo eni ꝓponit suaz petitionē. Scdo rationez dictoꝝ assignat ibi. QVOD loquor ꝛc̄. Jn petitione aūt sua duo facit. Primo. n. petit q̄ non reputēt eum insipiētem qḋ pertinet ad premissaz rōnez. Et iō dicit. Jterū dico q̄ ex quo zelus meus est rōnabilis ꝛ ego rōnabiliter cōmendo me: NE QVIS. scilicet VESTRVM me reputet insipiētē. Scdo petit q̄ dato q̄ insipiēter agar: tn̄ supportēt eū ꝛ hoc ptinent ad rōnē hanc. Et iō dicit. ALIOQVIN. i. si nō rōnabilr commēdo me: ꝛ penit⁹ velitis me ex h̄ INSIPIENTEM reputare tn̄ accipite. i. supportate me velut insipiētem. Et dicit velut. Quia lz ipsi reputent eum insipientem: in hoc tamē in rei veritate non est insipiens. ACCIPITE me. inq̄ VELVT insipientez: VT ET ego modicum quid glorier. Et dicit modicum: qa infra cōmēdauit se de gloria: que est ꝭm carnez que valde modica est. Job. 25. Homo putredo ꝛ filius hominis vmis. Ecclesiastici. 10. Quid superbis terra ꝛ cinis. Rationez autem dictoruz assignat dicēs. QVOD loquor ꝛc̄. Dixerat autem tria. Primo qa supposuit insipienter cōmendasse seipsuz. Secūdo q̄ vult gloriari. Tertio q̄ sustineant euz. Et horuz triuz rationez assignat. Et primo de hoc q̄ supposuit insipienter cōmēdare se. Secundo quare vult gloriari ibi. QVONIAM multi gloriantur ꝛc̄. Tertio q̄ debeant euz supportare ibi. LIBENTER eniz suffertis ꝛc̄. Dicit ergo p̄mo. Nō q̄re debetis insipientem accipere me. est quia illud quod loquor in hac substantia glorie. idest in cōmendatione carnis: que ad quibusdam appetitur ac si per eam debeant subsistere: non loquor ꝭm deum: sed quasi in insipiētia. Et dicit ex hypostasi: sicut illud quod supra dixit: velut insipiētem. Unde ibi posuit velut: hic ponit quasi. Ac si diceret. Si non rationabilr cōmēdarē me: tunc illud quod loquor in cōmendatione mea nō est ꝭm deuz. i. ꝭm rōnem diuine sapientie. Et tunc merito acciperetis me: nō ꝭm deuz loqui: sed insipienter. Supra. 10. Nō eniz qui seipsum cōmendat ille ꝓbatus est ꝛc̄. Prouerb. 27. Laudet te alienus ꝛc̄. Rationez autē sue cōmendationis ꝛ glorie ostendit subdēs. QVONIAM multi gloriant̄ ꝛc̄. Ubi sciēdum est q̄ pseudo: qa ex iudeis erant gloriabātur ꝭm carnem: dicētes se esse filios Abrahe: ꝛ ex hoc volebāt haberi in reuerētia a Corinthijs ꝛ auctoritate. Dicit ergo Apostolus: dato q̄ sit insipiētia: q̄ glorier ꝭm carnē: tamē quoniam multi. s. pseudo gloriant̄ ꝭm carnem: ꝛ ego etiam gloriabor ꝭm carnem. Prouerb. 26. Responde stulto ꝭm stultitiā suam: ne sibi sapiēs videat̄. ¶ Sz contra est qa Seneca dicit. Sūma maloruz est qḋ ad exemplum viuit̄. Et Exod. 23. Nō sequaris turbaz ad faciendum malū. Non ergo Aplus debet gloriari ꝭm carnem eo q̄ pseudo gloriant̄. ¶ Respōdeo dicēdū est: q̄ lz sit eadez materia gloriationis: nō tamē est eadem intētio ꝛ idem finis: qa pseudo cōmendabant se ꝓpter gloriam ꝓpriam: ꝛ vt ipsi haberent̄ in auctoritate ꝛ possent lucrari. Apostolus autez gloriabatur vt verbum dei per eum predicatum esset maioris auctoritatis ꝛ ponderis: ꝛ fructuz faceret Christo. Rationem autem quare debeant eum supportare subdit dicens. LIBENTER eniz suffertis ꝛc̄. Et primo ponit rationem hanc: q̄. s. debeant eum supportare. Possent eni dicere. Quare debemus te supportare si es insipiens. Et dicit Aplus: q̄ ideo: qa cum VOSIPSI sitis sapientes in oculis vestris ꝛ in vestra reputatione libenter suffertis. idest estis cōsueti supportare insipiētes pseudo: scz. Secūdo ostēdit in quo supportēt insipientes. Et ponit qnque grauia que sustinebant a pseudo. Primum est iugūz seruitutis. Et quātum ad hoc dicit. SVSTINETIS enim si quis. aliqs pseudo redigit VOS in seruitutez. q. d. Per Christū liberati fuistis a seruitute legis que est in timore: ꝛ reducti estis in libertatē filioꝝ dei: que est in charitate. Gal. 4. Nō sum⁹ ancille filij: sz libere. Et tn̄ vos sustinetis pseudo: qui ex hꝰ libertate redigūt vos in seruitutez legis: quia cogūt vos seruare legalia. Gal. 5. Nolite iugo seruitutis ꝛc̄. Multo ḡ magis debetis sustinere me: qui volo vos ꝯseruare in libertatē Christi q̄ pseudo: qui volūt vos reducere in seruitutez legis. Scdm est graue valde. s. q̄ pseudo viuūt de bonis vestris laute. nos ꝯo nō. Supra. 8. Nō vt alijs sit remissio ꝛc̄. Et iō dicit. SI QVIS deuorat. Mat. 23. Ue qui comeditis domos viduaꝝ ꝛc̄. Tertiū graue est depdatio ꝛ expolatio: qa isti ad lraz blandis ꝯbis ꝛ ꝓtextu pietatis accipiebant eis oia: ꝛ quantum ad hoc dicit. SI QVIS accipit. i. blande decipit subtrahendo vestra. Ro. 16. Per blādos sermōes seducunt corda insipiētium. Quartū graue est nimia iactantia super eos cū corinthioꝝ contēptu. Ideo dicit. SI QVIS extollit̄. iactando se importune. Eccl. 6. Nō te extollas in cogitatione ꝛc̄. Quintū graue est illatio opprobrioꝝ. Nam pseudo non soluz tā grauia eis inferebāt: sed super hoc addebant improperia dicentes eis iniurias: ꝛ maxime de ignobilitate. Nā qz ipsi erāt iudei ꝛ cultores vnius dei dicebant se nobiles eē ꝛ corinthios ignobiles: quia nō erant de semine Abrahe: nec circūcisi ꝛ q̄ de idolatris. Et quantuz ad hoc dicit. SI QVIS in faciem vos cedit. i. coram vobis ifert cōtumelias ꝛ dicit iniurias. Et hꝰ iniurie sunt ꝭm ignobilitatē quā vobis obyciunt. Et tamē illos sustinetis ꝛ nos nō: QVASI nos fuerimus infirmi in hac pte. glorie quā attribuistis eis: preferēdo eos nobis presertiz cū pseudo dicant: q̄ ideo nos non dicimus nec facim⁹ vobis ista: qa nos sumus infirmi in hac parte. i. qa sumus ignobiles. p̄me Corinth. 4. Nos infirmi, vos fortes. Vos nobiles, nos ignobiles.

¶ Jmmo in quocūq̄ audet aliqs (per insipiētiaz loquor) audeo ꝛ ego. † Hebrei sunt: sum ꝛ ego. 1. Cor. 4.
Jsraelite sunt: suz ꝛ ego. Semē Abrahe sūt: suz Supra. 6.
ꝛ ego. Ministri Christi sunt (desipiens loquor) excellentius suz ego: in laboribus copiosius: in verberib⁹ supra modus: † in carcerib⁹ abūdātius: in 2. Thes. 3.
mortib⁹ frequēter. A iudeis qnquies quadragenas plagas vna minus accepi. † Ter virgis ce- Act. 16.
sus fui: † semel fui lapidatus: † ter naufragiū fe- Act. 28.
ci: noctē ac die in ꝓfundo egi: in itinerib⁹ sepe: in periculis fluminū: periculis latronū: periculis ex genere: periculis ex gentibus: periculis in ciuita-

te:periculis in deserto:periculis in mari:periculis inter falsos fratres.

¶ In quo quis audet in insipientia dico audeo ⁊ ego. Hebrei sunt ⁊ ego. Israelite sūt ⁊ ego. Semen Abrahe sunt ⁊ ego. Ministri Christi sunt ⁊ ego. Ut minus sapiens dico plus ego. In laboribus plurimis:in carceribus abundantius:in plagis supra modum:in mortibus frequenter:a iudeis quinquies quadragenas vna minus accepi. Ter virgis cesus sum:semel lapidatus sum: ter naufragium feci:nocte ⁊ die in profundo maris fui. In itineribus sepe:periculis fluminum:periculis latronum:periculis ex genere:periculis ex gentibus: periculis in ciuitate:periculis in solitudie:periculis in mari:periculis in falsis fratribus. Lec. V.

Positis rationibus sue cōmendationis ⁊ causis quare supportandus est:hic consequenter incipit se cōmendare. Et circa hoc duo facit. Primo enim adequat se pseudo ⁊ alijs qui cōmendabant se. Secundo prefert se eis ibi. VT MINVS sapiens ⁊c.] Adequat autem se Apostolus eis in gloria. Est autem gloria duplex. Una fm carnem que modica est ⁊ contēnenda. Unde ipse dicit Phil.3. Sed que mihi fuerunt lucra arbitratus ⁊c. Alia est fm Christū:quia magna gloria est sequi dominū. Ecclesiastici.23. Et hec est querenda. Gal. vltimo. Mihi absit gloriari nisi in cruce ⁊c. Et ideo Aplus adequat se eis quantū ad vtrāqz gloriam. Et primo quantum ad primā. Secūdo quātum ad secūdam ibi. MINISTRI Christi ⁊c.] Et primo adequat se eis in generali dicens. Recipiatis me insipiētem:si tamen insipientia est. Ex hypothesi enim loquor:quia si quis ausus est presumere de se ⁊ cōmēdare se:⁊ ego possum bene audere ⁊ cōmēdare me in eodem in quo ipse cōmendat se:quia non subest eis maior causa sue cōmendationis quā mihi. Et hoc dico IN INSIPIENTIA] i. dico quod insipienter agam:cū tamē ipse sapienter ageret cū hoc non faceret pro sui iactātia:sed vt pseudo humiliaret. Supra eodem. Existimo me non minus fecisse a magnis Apostolis ⁊c. Secundo cum dicit. HEBREI sunt ⁊c.] Adequat se eis in speciali:ostendens per singula se parem eis eē in quibus pseudo gloriabantur. Cōmendatio autem istorum ⁊ gloria erat de tribus. Primo de natione ⁊ lingua:quia dicebant se hebreos. Secūdo de genere:quia dicebant se esse de genere israel. Tertio de promissione:quia dicebant se esse participes promissionis Abrahe:cum essent de semine eius. Et quantū ad hec tria adequat se eis. Primo quantum ad nationem ⁊ linguam dicens. HEBREI sunt ⁊ ego.] scz lingua ⁊ natione. q.d. Ita sicut ⁊ illi. Et notandum est quod fm quod quidam dicūt hebrei dicūtur ab Abraham:quia ante eum de facili nō inuenitur illud nomen. ¶ Potest tamē dici ⁊ forte melius quod dicunt a quodam Heber,de quo habetur Gen.11. Uixit Sale.30.annis ⁊ genuit Heber. Et sequitur. Uixit Heber.33.annis ⁊ genuit Phaleth. Et tempore eius fuerunt diuise lingue,⁊ lingua hebreorum remansit in familia sua. Secūdo adequat se eis quantum ad genus dicēs. ISRAELITE sunt ⁊ ego] s. fm ritus. Tertio quātum ad tertiū dicens. SEMEN Abrahe sunt ⁊ ego.] Et de istis tribus simul dicitur Phil.3. Si quis alius sibi cōfidere videtur ego magis circūcisus octaua die. Quantum ad tertium ex genere Israel de tribu Beniamin. quātum ad 2m hebreus ex hebreis. quātum ad primū Ro.11. Nam ego israelita sum ex semine Abrahe ⁊c. Sic ergo patet quod non sum minor eis. quātum ad gloriam: que est fm carnem. Sed nec etiam quantum ad gloriam: que est fm Christum:quia MINISTRI Christi sunt] i. dicūt se sic:vt decipiāt vos: ET EGO] sum minister Christi. prime Corinth.4. Sic nos existimet homo:vt ministros Christi ⁊c. Supra.3. Qui ⁊ nos idoneos fecit ⁊c.

Glia fm carnē ⁊ fz Christum.

Hebrei dicūtur ab heber.

¶ Cōsequēter cum dicit. VT MINVS sapiens ⁊c.] Prefert se omnibus Apostolis ⁊ pseudo. Et primo quantū ad mala perpessa. Secūdo quantum ad beneficia recepta:⁊ hoc.12. capitulo ibi. SI GLORIARI oportet ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo prefert se quantum ad mala que pertulit. Secūdo quantum ad modū quo mala vitauit ibi. DAMASCI prepositus.] Circa primū duo facit. Primo proponit se alijs preferēdum. Secundo ostēdit in quo sit preferēdus ibi. QVIA in laboribus ⁊c.] Tertio confirmat quedam dictorum ibi. SI GLORIARI oportet ⁊c.] Dicit ergo. Si videor insipiēs vobis:quia cōmendo me ⁊ adequo me alijs:quanto magis videbor vobis minus sapiens si preferā me eis. Et ideo dicit. Non solum sum minister Christi:sicut ⁊ illi: sed VT MINVS sapiens.] fm vestrum iudicium dico quod ego sum plus minister Christi quā illi:⁊ quantum ad hoc dicit preferendum esse. Ro.11. Ministerium meū honorificabo:preponēdo. s. illud ministerio aliorum. In quo autem sit preferendus ostendit dicens. QVIA in laboribus ⁊c.] q.d. In hoc plus ego:quia sum magis ostensus minister Christi. In hoc primo quātum ad mala illata. Secūdo quantum ad mala sponte assumpta ibi. IN ITINERIBVS sepe.] Mala autē illata. Primo ponit in generali dicēs. PLVS ego] sum. s. ostēsus minister in laboribus plurimis quā illi:⁊ si aliquos labores pertulerint. prime Cor.15. Abūdantius oībus illis laboraui. Secūdo enumerat ista mala in speciali:⁊ hoc primo quātum ad carceris squalores. Quia IN CARCERIBVS abūdantius] s. quā illi. Act.16. Cum multas plagas illis inculissent. s. Paulo ⁊ socijs miserūt in carcerē. Secūdo quātum ad flagellorum dolores:quia IN PLAGIS] s. ostensus sum. SVPRA modum] aliorum. s. modum humane virtutis,vel supra modum humane cōsuetudinis. Supra 11. In plagis. in carceribus ⁊c. ¶ Sed cōtra. prime Cor. 10. Fidelis deus qui nō permittit vos tentari supra id ⁊c. Nō ergo supra modum humane virtutis. ¶ Rñdeo dicendum est quod deus nō permittit nos tētari sine adiutorio gratie diuine. Et ideo dicebat Aplus. prime Cor.15. Nō autē ego sed gratia dei mecū. Et quātum ad mortis terrorē. Unde dicit. IN MORTIBVS frequēter] i. in periculis ⁊ terroribus mortis. Unde dicebat ipse. Roma.8. Mortificamur tota die. prime Cor.15. Quotidie morior propter gloriam vestram.

¶ Sed cōsequēter cū dicit. A IVDEIS quinquies ⁊c.] Manifestat duo vltima pericula que perpessus est. Et primo periculum plagarum. Secundo periculum mortis. Plagarum autē periculum manifestat per ipsa perpessa a suis. s. iudeis. Et ideo dicit. A IVDEIS quinquies ⁊c.] Notandū est autē sicut dicitur Deu.25. Pro mensura delicti erit plagarum modus. Ita dūtaxat vt quadragenarium numerum nō excedat ⁊c. Ex quo habetur quod homines pro minoribus peccatis debent flagellari. Ita tamē quod flagellatus non recipet vltra.40. plagas. Iudei autē vt viderentur misericordes semper faciebāt citra māda-

aum

tum legis dātes peniciores: ꝙ q̄dragita fm ꝙ eis vide
baẗ. Quia ḡ odio hēbāt Paulū: q̄n flagellabāt eū3 di
mittebāt sibi de nūero p̄dicto ꝙtomin⁹ poterāt. s. vnā
tm̄ min⁹: dātes sibi trigitanouē. Et h̄ est ꝙ qnque vici
bus accepit. i. recepit q̄dragita plagas minus vna pla
ga. i. trigitanouē. Scd̄o manifestat p̄icula perpessa ab
ex̄neis. s. a gētib⁹ dicēs. TER VIRGIS cesus su3. Act.
16. Magr̄atus scissis eoꝝ tunicis iussit eos virgis ce
di. Itē. 22. Iussit eū tribun⁹ duci i castra ꝛ flagellis ce
di ꝛ torqueri eū ꝛc̄. Pericula ꝟo mortis illata: ꝛ p̄ peri
cula mortis illata ab hoib⁹ ondit dicēs. SEMEL lapi
datus su3: h̄ fuit in ciuitate Licaonie vbi obrutus la
pidib⁹ fuit q̄si mortuus. Act. 14. Lapidātes Paulū
eiecerūt eū ex̄ ciuitatē credētes eū mortuū. Scd̄o pe
ricula mortis illata a periculis nature: ꝛ hec sunt sp̄alr
maris ꝛ aggrauat ea. Prio ex nūero: qa TER naufra
giū feci. s. p̄euli. Scd̄o ex ꝯtinuitate: q2 NOCTE ꝛ die
in p̄fundo maris fui: qd̄ est grauı⁹: qa ad l̄raz dicit ꝙ
cū pluries passus sit naufragiū3: tn̄ semel stetit sub aq̄
per diē ꝛ noctē: diuina cū v̄tute p̄tegente. Un̄ poterat
dicere illud Ione. 2. Et p̄iecite me in p̄fundū ꝛc̄. Enu
meratis aūt malis illatis enumerat ꝯ̄ñter cū dicit. IN
ITINERIBVS ꝛc̄. Etiā mala assumpta. Et p̄ exterio
ra. Scd̄o interiora ibi. PRETER illa q̄ extrīsecus ꝛc̄.
Mala exteriora exp̄mit: ꝛ q̄tu3 ad mala q̄ ꝯtingūt in
itinerib⁹. Scd̄o q̄tum ad ea que eueniūt in domibus.
Quātū ad p̄mū. Primo ponit multiplicitatē itinerum
dicēs. IN ITINERIBVS sepe. s. q̄stēsus sum minister
Chr̄i sustinēdo multa dura ꝛ grauia patiēter. Ro. 15.
Ab hierusalē3 vsq3 in illiricū ꝛc̄. Et cū h̄ multas alias
vias fecit ꝛ Romā ꝛ in Hispaniā vadēs. ps. Propter
ꝟba labioꝝ tuoꝝ ꝛc̄. Scd̄o enumerat p̄iculū itineri.
Et p̄ p̄mittit minora. Scd̄o subdit grauı⁹ periculū qd̄
est in falsis fratrib⁹. Premittit aūt tria. fm q̄ multa pe
ricula passus est. Primo p̄icula fm causas. Et h̄ vl ex
causa nāli. Et id̄ dicit. PERICVLIS fluminū. Nāli
ter. n. flumina hieme excrescūt ꝛ sunt rapida ꝛ valde
periculosa ꝛc̄. Uel ex malitia violēta: ꝛ q̄tū ad h̄ dic̄.
PERICVLIS latronū. quos excitabat ei diabolus vt
vel vestes ei auferrēt. Iob. 19. Simul venerunt latro
nes ꝛc̄. Scd̄o enumerat p̄icula metū inferētia: ꝛ h̄ vel
ex suis. Un̄ dicit PERICVLIS ex gn̄e. i. a iudeis p̄cu
ratis. Uel ab ex̄neis: ꝛ ideo dicit. PERICVLIS ex gen
tibus. pp̄ vnius dei p̄dicationē q̄ eū capere volebant:
ꝛ sic in suis ꝛ in alijs nō habebat requiem. Hiere. 15. Ue
q̄d me genuisti m̄r mea virū doloris ꝛc̄. Tertio enūe
rat pericula q̄tū ad loca: ꝛ h̄ vel quātu3 ad ciuitates.
Un̄ dicit. PERICVLIS in ciuitate. i. in cōmotiōib⁹ ci
uitatū ꝯ me. Sicut fuit ephesi ꝛ apud corinthū3 vt p3
Act. 18. et. 19. Uel q̄tū ad solitudies: ꝛ q̄tū ad h̄ dicit.
PERICVLIS in solitudie. Que erāt vel a bestijs ma
lis sicut q̄n vipa momordit manū suā. Act. vlt. Q̄n cō
gregauit sarmēta. Uel ex penuria ciboꝝ vel q̄tu3 ad
maria: ꝛ ideo dicit. PERICVLIS in mari. nō ex mari:
sicut supra. Eccl. 43. Qui nauigant mare ꝛc̄. Sed gra
uius periculum subdit dicēs. PERICVLIS i falsis fra
trib⁹. i. in falsis chr̄ianis ꝛ hereticis ꝛ i pseudo. Hier.
9. Unusquisq3 a fratre suo se custodiat.

Act. 20. ❡ In labore ꝛ molestia: in vigilijs sepe: in fame ꝛ
siti: in ieiunijs sepe: in frigore † ꝛ nuditate: preter
ea que extrinsecus accidunt: incūbēs mihi quoti
diana cura oīu3 eccl̄iaꝝ. Quis īfirmaẗ: ꝛ ego nō
infirmor? Quis offendiẗ: ꝛ ego nō vror? Si gl̄ia
ri oporteat: de his q̄ īfirmitatis mee sūt gl̄iabor.

Deus ꝛ pater dn̄i nostri Iesu Chr̄i: qui est lau
dandus in secula: nouit quod non mentiar. † In Act. 9.
Damasci ciuitate gētis prefectus nomine Are
the regis excubias posuerat in Damascenorum
vrbe: cupiens me cōprehendere: ac p̄ fenestrā in
sporta demissus fui p̄ menia: effugiq3 man⁹ ei⁹.

❡ In labore ꝛ erūna. In vigilijs multis. In
fame ꝛ siti. In ieiunijs multis. In frigore
ꝛ nuditate: preter illa que extrinsecus sunt
instantia mea quotidiana sollicitudo oīu3
ecclesiarum? Quis infirmatur ꝛ ego nō in
firmor? Quis scandalizaẗ ꝛ ego nō vror?
Si gloriari oportet que infirmitatis mee
sunt gloriabor. Deus ꝛ pater domini no
stri Iesu Christi scit qui est benedictus in
secula ꝙ non mentior. Damasci preposit⁹
gentis Arethe regis custodiebat ciuitate3
Damascenoꝝ vt me cōprehēderet ꝛ p̄ fe
nestra3 in sporta dimissus sum p̄ murū: ꝛ
sic effugi manus eius. Lec. VI.

Hic ꝯsequenter enumerat mala sponte as
sumpta que sustinentur in domibus. Et enumerat tria mala opposita tribus bo
nis que sunt necessaria ad vitam domestica3. Primū
bonum est requies somni. Scd̄m est sustentatio cibi.
Tertium est fomentū vestis. Requiei ergo somni op
ponit laborem ꝛ vigilias. Quantu3 ad laborem dicit.
IN LABORE. sc3 manuum. Act. 20. Ad ea que mihi
opus erant ꝛc̄. Et ideo dicit supra. 6. In laboribus: qa
ad l̄ram vt dictum est supra: manu sua victum quere
bat. Et. 2. Thessalo. 3. Nocte ꝛ die laborātes ꝛc̄. Quan
tum ad laboris defectum dicit. ET ERVMNA. Que
est defectus ꝛ languor cōsequēs ex labore vel ex mor
bo naturali. ps. Cōuersus sum in erūna ꝛc̄. Quantum
ꝟo ad vigilias dicit. IN VIGILIIS multis. Uel vacā
do predicationib⁹ de nocte. Uel operi manuali. Act.
20. diciẗ ꝙ protraxit sermonem vsq3 ad mediam no
ctem. Sustentationi ꝟo cibi opponit duplice3 subtra
ctione3 cibi: vna3 que est ex necessitate. Unde dic̄. IN
FAME ꝛ siti. Quia. s. ad l̄ram deficiebat sibi aliquan
do cibus ꝛ potus. p̄ᵉ Coꝝ. 4. Usq3 in hanc horam ꝛc̄.
Aliam que est ex voluntate vnde dicit. IN IEIVNIIS
multis. s. volūtarie assumptis: ꝛ p̄pter exemplum bo
nū: ꝛ p̄pter maceratione3 carnis. p̄ᵉ Coꝝ. 9. Castigo
corpus meum ꝛc̄. ❡ Sed cōtra. Mat. 7. Hec omnia
adycienẗ vobis. s. temporalia. Quare ḡ in fame ꝛ siti?
Respondeo dicēdum est: ꝙ quādo expedit adyciunẗ
nobis. s. temporalia: ꝛ p̄pter vtilitatem nostra3: s3 ali
quādo expedit carere eis. Fomēto ꝟo vestis opponit
vnu3 ex parte nature. Un̄ dicit. IN FRIGORE. Aliō
ex parte inopie. Unde dicit. ET NVDITATE. s. q̄stē
sus sum. s. minister Christi. p̄ᵉ Coꝝ. 4. Nudi ꝛ instabi
les ꝛc̄. Supra 6°. In necessitatibus ꝛc̄.

❡ Cōsequēter cum dicit. PRETER illa ꝛc̄. Enumerat
mala assumpta interiora: que causanẗ ex sollicitudine
cordis pro pseudo. Bonus autē3 prelatus duplr affli
gitur pro subditis. Et primo sollicitudine cōseruatio
nis subditoꝝ. Secūdo pro defectu ipsorum. Et istā du
plicem afflictionē passus est Aplus. Primam au3 di
cit. PRETER illa que extrinsecus ꝛc̄. q. d. Preter oīa

que exterius patior ꝛ passus sum angit me grauius interior afflictio.s.sollicitudo subditorum. Et ideo dicit. INSTANTIA]oium ecclesiarū magna est ꝛ multū grauat:q2 multū sollicitat. Luc.10. Martha martha sollicita es: ꝛ turbaris erga plurima ꝛc̄. Rom.12. Qui preest in sollicitudine. Scdam afflictionē passus ē p defectu subditoꝝ: ꝛ hoc dupl'r.s.pro defectu spūaliū. Unde dicit. QVIS ifirmat]s.in fide ꝛ bono: ꝛ ego nō infirmor in corde dolens de eo: sicut de me.pͤ Cor.9. Factus sū ifirmis ifirmus ꝛc̄. Hiere.9. Quis dabit capiti meo aquā ꝛc̄. Itē p defectu corporaliū. Unde dicit. QVIS scandalizat]malo pene.i.q2 patitur tribulationes. ET EGO nō vror]igne compassionis. Iste est ignis quē dn̄s venit mittere in terras. Luc.12. Et attēde q2 cōgrue vtitur hoc v̄bo vror:q2 cōpassio pcedit ex amore dei ꝛ pximi qui est ignis ɔsumēs: dū mouet ad subleuādas miserias pximoꝝ ꝛ purgat ex affectu cōpassionis: ꝛ p quē nobis peccata relaxant: charitas aūt illius compassionis operit multitudinē peccatorum. Uel aliter. Aliquando enim labitur hō in pctīn ex seipso: ꝛ tunc infirmat. Aliquādo autē ex malo exēplo alioꝝ: ꝛ tunc scandalizatur. Luc.17. ꝛ Matth.18. Ue hoi illi per quem scandalum venit ꝛc̄.

¶ Deinde cū dicit. SI GLORIARI opꝫ ꝛc̄.]Confirmat quedā dictoꝝ superius. Uel dic q2 supra loqtur q̄tū ad mala que ptulit cōmendabilr: hic aūt q̄tū ad mala: que vitauit prudēter. Sꝫ q2 vitare picula q̄ surgūt pp fidē vi ptinere ad infirmitatē. Ideo p̄ pmittit q2 in illis: q̄ ifirmitatis sunt vult gl'iari. Scdo pponit iuramentū ad ɔfirmationē dicēdoꝝ ibi. DEVS ꝛ pr̄ ꝛc̄.] Tertio ostēdit modū vitādi ibi. DAMASCI ꝛc̄.] Proponit ergo p̄ de q̄bus gloriat sit dꝫ gloriari dicēs. SI]p q2. OPORTET gl'iari: que sunt ifirmitatis mee gl'iabor]q.d. Alij gloriant in genere ꝛ in alijs mūdanis rebus. Phil.3. Glia in ɔfusione ꝛc̄. Et ego ēt coact9 gl'iatus sū in eis. Tū si gl'iari opꝫ gl'iabor in ifirmitatib9 meis.ifra.12. Libēter gl'iabor in ifirmitatib9 meis ꝛc̄. Scdo subdit q2 nō mētit inuocās testimoniū diuinū per modū iuramēti: vt credat sibi dicens. DEVS ꝛ pater ꝛc̄.] Ubi tria ponit. Unū p qd̄ inducit ad amorē. Un̄ dic̄. DEVS.] Hiere.9. Quis nō timebit te ꝛc̄. Aliud per qd̄ excitauit ad amorē. Un̄ dicit. PATER.] Iac.p̄. Omne datū optimū ꝛc̄. Mal.p̄. Si ego pater vbi est amor meus: Uel ſm aliā l'ram honor meus. Tertiū p qd̄ mouet ad reuerētiā ꝛ laudē. Un̄ dicit. QVI est benedictus deus in secula.] Supra p̄. Benedictus de9 ꝛ pater ꝛc̄. Iste ergo tā reuerendus tā diligēdus tam timēdus scit q2 nō mentior.s.in his que dixi ꝛ dicturus sū. Supra p̄. Non enim est apud nos est ꝛ non ꝛc̄.

¶ Cōsequēter cum dicit. DAMASCI ppositꝰ ꝛc̄.]Ostēdit quāta mala vitauit: ꝛ h̄ in quodā pticulari periculo. Ubi sciēdū est q2 Apl'us p̄mo cepit p̄dicare Christū in Damasco: vbi dū pgeret chr̄ianos capere ɔstratus est ꝛ ad fidē ɔuersus. Et ideo iudei ad ppositū illius ciuitatis: q erat ibi p Aretha rege ɔfugerūt vt Paulum caperēt ꝛ occiderēt. Et ideo ille faciebat custodiri nocte ꝛ die portas ciuitatis: vt dr̄ Act.9. Chr̄iani aūt qui erant ibi volētes seruare Paulū: cū submiserūt i sporta p murū: ꝛ sic euasit. Hūc ergo modū euadendi tāgit Apl'us dicēs. Uere nō mentior de hoc qd̄ dico ēt mō. NAM Damasci ꝛc̄.]idest PREPOSITVS]q sub ARETHA]rege GENTI Damascenoꝝ]serat custodiri faciebat inductus a iudeis ciuitatē Damascenoꝝ: ad h̄ sc̄ꝫ VT ME cōprehēderet]ꝛ cōphēsū assignaret iudeis: ne amplius p̄dicarē: sed ego PER fenestrā submissus sū per murū: ꝛ sic effugi manus eius]s.ppositi. Et hoc fuit de mādato dn̄i dicētis. Mat.10. Si vos persecuti fuerint ꝛc̄. Sic Michol Dauid posuit p fenestrā: ne caperetur a Saule.p̄mi Reg.19. Sic Raab exploratores dimisit cum fune per fenestras. Iosue.2.

¶ Sꝫ h̄ obycit ɔ Apl'ūz: p̄mo q2 videt q2 non fuerit sufficienter ɔfisus in dn̄o: sed fugit. ¶ R̄ndeo dicendū est q2 q̄diu adest humanū auxiliū hō nō dꝫ confugere ad auxiliū diuinū: q2 hoc eēt tētare deum: sed debet vti illo auxilio quātū potest. Ap'lo autē nondū deerat humanū auxiliū. ¶ Secundo obycit: q2 Io.10. dicit. Mercēnarius aūt ꝛ qui non est pastor videt lupū venientē ꝛ fugit. Unde videt q2 nō fuerit bon9 pastor. ¶ R̄ndeo dōm est: q2 aliqn̄ querit persona plati tm̄: aliquādo cū plato totus ppl's. Quādo q̄ q̄rit platus solus: tunc dꝫ cōmittere curā alteri ꝛ absentare se. Et sic fecit hic Paulus. Et iō dicit glo. q2 lꝫ fugeret: tū fuit ei cura de ouibus: bono pastori in celo sedenti eas cōmēdādo: ꝛ vtilitati eoꝝ se p fugā pseruādo. Quādo v̄o querit totus grex: tunc dꝫ preponere vtilitatem ꝛ salutē gregis saluti corporis sui. ¶ Nota aūt q2 est q̄dā fuga humilitatis: quā do quis fugit honores: sicut Chr̄s fugit. Io.6. Cū vidisset q2 vellēt eū eligere in regē fugit. Sic Saul cum electus fuit in regem abscondit se domi.p̄mi Reg.10. Quedam v̄o fuga est cautele: quādo.s.fugit pericula vt preseruetur ad maiora: sic Helias fugit ppter Iezabel: tertij Reg.19. Et sic Apostolus hic fugit manus ppositi.

Stāte auxilio hūano nō dꝫ hō recurrere ad auxiliū diuinū/ sed illo vti debet.

Fuga humilitatis ꝛ cautele.

Cap. XII.

Loriari sane nō expedit mihi: veniam enim ad visiones ꝛ reuelationes domini. Noui hoiem in Christo an̄ annos quatuordecim: an in corpore: nescio: an extra corpus: nescio: deus nouit: raptum huiusmodi in tertium vsq3 celum.

I gloriari opꝫ: nō expedit quidē. Ueniā aūt ad visiones: ꝛ reuelatiōes dn̄i. Scio hoiē i Chr̄o an̄ annos quatuordecim/siue in corpore/siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi vsq3 ad tertiū celum.

Osita sua cōmēdatione q̄tū ad mala ppessa: hic cōsequēter Apl's cōmēdans ostēdit p̄eminētiam sue dignitatis quātum ad bona diuinitus recepta. Prima aūt gl'iatio fuit de infirmitatib9. Ista v̄o est de bonis eius. Un̄ circa hoc duo fac̄. Primo cōmendat se de bonis susceptis diuinitus. Secundo excusat se de hac cōmendatione q2 hoc fecerit q̄si coactus ibi. FACTVS sū isipiēs ꝛc̄.]Circa p̄mū duo facit. Primo extollit magnitudinē eoꝝ que sunt sibi collata a deo. Scdo manifestat remediū infirmitatis sibi adhibitū ɔtra piculū supbie ibi. ET NE magnitudo ꝛc̄.]Circa p̄mū duo facit. Primo ponit bonū sibi diuinitus collatū. Scdo ostēdit quō se habuit in gl'iādo de hō bono ibi. PRO hō gloriabor ꝛc̄.]Circa p̄mū duo facit. Primo ostēdit q2 sit hoc sibi collatū diuinitus in gn̄ali. Scdo v̄o in speciali ibi. SCIO hoiē ꝛc̄.] Bonum autē Apostolo collatū diuinitus sunt reuelationes sibi diuinitus facte: ꝛ de istis vult hic gl'iari. Unde dicit. SI GLORIARI opꝫ]s.q2 gloriari opꝫ propter vos: tamē h̄ꝫ se NON expedit:]q2 qui gloriat de bono recepto incidit in periculū amittendi qd̄ habꝫ.

Eccl.43. Aperti sunt thesauri .s. virtutū per gloriationē inanē: ⁊ euanuerūt nebule sicut aues. Et hoc significatur in Ezechia. Esa.39. Quando ostēdit thesauros domus dñi nūtijs regis Babylonis. Et lz simplr non expediat gloriari: tñ aliquādo ꝓpter aliquā specialez cām pōt hō gloriari: sicut ex p̄missis manifestū est. Et ideo dicit. QVIA gl'iari opz:]ideo dimissis cōmendationibus de infirmitatibus. VENIAM] cōmēdando me AD VISIONES ⁊ reuelationes dñi.]Ubi notandū est ꝙ differētia est iter visionē ⁊ reuelationē. Naz reuelatio icludit visionē ⁊ nō ecōuerso. Nā aliqñ videtur aliqua quoꝝ intellectus ⁊ significatio est occulta videti: ⁊ tūc est visio solū. Sicut fuit visio Pharaonis ⁊ Nabuchodonosor. Dan.2. ⁊ Gen.41. Sz qñ cuz visione habet̄ significatio itellectus eoꝝ que vidētur: tūc est reuelatio. Unī quātū ad Pharaonem ⁊ Nabuchodonosor visio de spicis ⁊ de statua fuit soluz visio: sz quātuz ad Joseph ⁊ Danielē q significationē visorū habuerūt fuit reuelatio ⁊ ꝓphetia. Utrūqz tñ .s. visio ⁊ reuelatio qñqz qdē fit a deo. Dan.2. Est de⁹ in celo reuelās mysteria. Osee.12. Ego visiōes multiplicaui eis. ps. Reuela oclos meos ⁊c. Qñqz xo a malo spiritu. Hiere.23. Prophete prophetabāt in Baal. Aplo autē facta est ⁊ visio ⁊ reuelatio: qa secreta q̄ vidit plene itellexit a dño nō a malo spū. Unī dicit dñi. Est aūt reuelatio amotio velamēti. Pōt aūt esse duplex velamē. Unū ex pte vidētis: ⁊ hoc est ifidelitas vel peccatuz vel duricia cordis: ⁊ de hoc supra 3°. Usqz in hodiernum diē velamē ⁊c. Aliud ex parte rei vise: qñ .s. res spūalis ꝓponitur alicui sub figuris rerū sensibilium: ⁊ de hoc dicit̄ Numeri.4. Qz sacerdotes tradebant leuitis vasa sanctuarij velata: quia .s. debiliores nō possunt spiritualia capere. Sm ꝙ in seipsis sunt. Et iō dñs loquebatur turbis in parabolis. Mat.13.

Reuelatio īcludit visiōez ⁊ nō ecōtra.

Visio sine intellectu ⁊ occultatione ē: ⁊ tūc visio cū intellectu vero est reuelatio.

Velamē ex pte vidētis vel ifidelitas: vl ex pte rei vise.

¶ Consequēter visiones ⁊ reuelationes hꝫ manifestat Apl's in spāli loquēs de se tāq̄ de alio. Unī dic. SCIO hoiez in Chro ⁊c.]Et ponit duas visiōes. Pria icipit hic. Scda xo incipit ibi. ET SCIO hꝫ hoiem in Christo ⁊c.]Circa p̄mā aūt visionē vtitur Aplus quadā distinctiōe. Dicit .n. se circa hꝫ reuelationē scire quedaz ⁊ q̄dam nescire. Dicit aūt se scire certa .s. vidētis cōditionē. Unī SCIO hoiez in Chro.]Uisionis tempus: qa ANTE annos q̄tuordecī.]⁊ visiōis fastigiū: qa rapt⁹ vsqz ad tertiū celum. Dicit aūt se nescire videntis dispositionē: qa SIVE in corpore siue extra corp⁹ nescio.]Videamus ḡ ea q̄ sciuit: vt p nota ad ignota facili⁹ puenire possimus. Et p̄ vidētis cōditionē q̄ est laudabilis: qa in Chro .i. ꝯformē Chro. ¶ Sz ꝯ. In Chro nullus est: nisi q hꝫ charitatē: qa p̄ᶜ Jo.4. di. Qui manet ī charitate in deo manet. Ergo sciuit se hr̄e charitatē: qꝺ est ꝯ illud. Nescit hō vtrū odio vl' amore dign⁹ sit ⁊c.

¶ Rñdeo ꝙ eē in Chro pōt itelligi 2ᶜ. Uno mō p fidez ⁊ fidei sacrm̄. Sm illud Apl'i. Gal.3. Quotquot baptizati estis: Chrm induistis .s. p fidez ⁊ fidei sacrm̄. Et hoc mō sciuit se Aplus in Chro esse. Alio mō dr̄ aliqs eē in Chro p charitatē: ⁊ h̄ mō nullus scit se eē ī Chro certitudinalr: nisi p q̄dā expimēta ⁊ signa: inq̄tū sentit se dispositū ⁊ ꝯiūctū in Chro: ita ꝙ nullo mō ēt pp mortē pmitteret se separi ab eo. Et hoc de se expertus erat Aplus cū dicebat. Ro.8. Certus enim suz ꝙ neqz mors neqz vita ⁊c. separabit nos a charitate. Unī ponit hic hꝫ signa ꝙ eēt in charitate Chri. ¶ Scdo visiōis tp̄s qꝺ fuit ꝯueniens: qa ANTE annos q̄tuordecim:]qa q̄tuordecim anni trāsacti erāt ab eo tp̄e quo viderat visionē vsqz ad tp̄s quo scripsit hāc epistolā.

Esse ī Chro p fidez vel p charitatē.

Quādo .n. hanc epl'am scripsit nōdū Aplus erat positus in carcerē. Et sic videt̄ ꝙ fuit circa p̄ncipiū imperij Neronis a quo post maiuz tēpus occisus fuit. Unī si cōputemus annos descēdētes a p̄ncipio iperij Neronis vsqz ad quatuordecim annos manifeste appet: ꝙ Aplus habuit has visiōes in principio sue ꝯuersionis. Ipse .n. ꝯuersus fuit ad Chrm anno quo Christus passus est. Chrs autē passus est circa finē Tyberij cesaris: quo mortuo successit ei Gayus imperator qui vixit quatuor annis: post quē Nero factus est impator. Et sic iter Tyberiū ⁊ Neronē fluxerūt quatuor anni. Et sic additis duobus annis de tēpore Tyberij: quia nōdū mortuus erat: qñ Paulus fuit ꝯuersus ⁊ octo de tēpore Neronis: qꝺ fluxerat vsqz ad tēpus q̄ndo scripsit hanc eplam: relinqtur ꝙ a tēpore sue ꝯuersionis vsqz ad tēpus quo hanc epistolā scripsit fuerunt anni quatuordecim. Et ideo qdā dicunt satis probabilr ꝙ Aplus has visiones habuit in illo triduo quo post ꝓstrationē suam a dño stetit, neqz videns, neqz manducās, neqz bibēs. Act.9. Cōmemorat autē tēpus sue cōuersionis Aplus: vt ostēdat: ꝙ si a tēpore sue cōuersionis tā erat gratus Chro vt talia sibi ostēderet: quāto magis post quatuordecim annos cū ꝓfecerit ⁊ in auctoritate apud deum ⁊ in virtutibus ⁊ grā. Tertio videamus fastigiū visionis qꝺ qdē est excellēs: qa RAPTVS vsqz ad tertiū celum. ¶ Sz sciēdū ꝙ aliud ē furari ⁊ aliud rapi. Furari quidē ꝓprie est cū res alicui latēter auferē. Unī Gen.41. dicebat Joseph. Furtim sublatus sum. Sz rapi ꝓprie dicit̄ qꝺ subito ⁊ per violētiam auferatur. Job.6. Sicut torrēs rapitur .i. subito ⁊ rapide transit in ꝯuallibus. Inde est ꝙ p̄dones q violēter expoliant dicitur raptores. Sz attēde ꝙ aliquis hō dr̄ rapi ab hoibus: sicut Enoch. Sap.4. Raptus est ne malicia ⁊c. Aliquādo rapit̄ aīa a corpore. Luc.12. Stulte hac nocte aiam tuaz ⁊c. Aliquādo aliquis dicit̄ rapi a seipso quādo pp aliquid hō efficitur extra seipm: ⁊ hoc est idē qꝺ extasis. Sz ⁊ extra seipm efficitur homo ⁊ p appetitiuaz virtutē ⁊ p cognitiuaz. Per appetitiuā .n. virtutē homo est soluz in seipso qñ curat que sunt sua tm̄. Efficit̄ xo extra seipm qñ nō curat que sunt sua: sz que ꝑtinent ad bona alioꝝ. ⁊ hoc facit charitas. p̄ma Coꝝ.13. Charitas non q̄rit que sua sunt. Et de hac extasi dicit Diony.4. ca. de diui. nomi. Est autē extasim faciēs diuinus amor nō sinēs amatorē suipsius eē sz amatoꝝ .s. rerum amatarū. Scdm cognitiuam xo aliquis efficitur extra se quādo aliqs ext̄ naturalē moduz hoīs eleuatur ad aliquid vidēdum: ⁊ de isto raptu loqtur hic Apl'us. ¶ Sz sciēdum ꝙ modus nālis humane cognitionis est vt cognoscat simul per vim mētalē que est intellectus ⁊ corporalē que est sensus. Et inde est ꝙ homo non hꝫ in cognoscendo liberum iudiciū intellectus nisi quando sensus fuerint in suo vigore hn̄ dispositi absqz aliquo ligationis impedimēto: alias cū impediunt̄ ēt iudiciuz intellectus impeditur: sicut in dormiētibus pz. Tunc ḡ homo efficitur extra se Sm cognitiuaz quādo remouet̄ ab hac nāli dispositione cognitionis que est vt intellectus ab vsu sensuū ⁊ sensibilium rerū abstractus ad aliqua vidēda moueat̄. Qꝺ quidē contingit duplr. Uno mō p defectum virtutis vñcunqz talis defectus contingat: sicut accidit in freneticis ⁊ alijs mētecaptis. ⁊ hec quidē abstractio a sensibus non est eleuatio hominis sed potius depssio: quia virtus eoruz debilitatur. Alio xo modo p virtutē diuinaz: ⁊ tunc ꝓprie dicitur eleuatio: quia cum agēs assimilet sibi patiēs abstractio que fit

Furari. Rapi.

virtute diuina: et est supra hoiem: est aliquid alti⁹ q̃ sit
hois nã. Et ideo raptus sic acceptus diffinitur sic. Ra
ptus est ab eo qð est ſm naturã in id qð est supra nãm
in vi supioris nature eleuatio. In qua quidẽ diffinitio
ne tangitur eius genus duz dicitur eleuatio. Causa effi
ciens: qa vi supioris nature. Et duo termini motus. s. a
quo et in quẽ cuz dicit̃ ab eo qð est ſm naturã in id qð
est supra nãm. Sic ḡ pz de raptu. ¶ Sequit̃ de termi
no raptus. s. ad quẽ cum dicitur. VSQVE in tertiũ ce
lum. ¶ Notandũ est autẽ q̃ tertiũ celuz tripl'r accipit̃.
Uno modo ſm ea que sunt infra aiaz. Alio modo ſm
ea que sunt in aia. Tertio modo ſm ea que sunt supra
aiam. Infra animaz sunt oia corpora: vt dicit Augu. in
libro de vera religione. Et sic possumus accipe tripl'x
celum corporeũ. s. aereũ/ sydereuz/ et empyreuz. Et hoc
modo dicit̃ q̃ Apl'us erat raptus vsqz ad tertium ce
luz. i. vsqz ad vidẽdũ ea que sunt in celo empyreo: nõ
vt existeret ibi: qa sic sciret si fuisset/ siue in corpore/ si
ue extra corpus. Uel ſm Damas. qui nõ ponit celum
empyreuz possumus dicere q̃ tertiuz celuz ad qð ra
ptus est Apl'us est supra octauaz spheraz: vt. s. euiden
ter videret ea que sunt supra totã naturã corporalem.
Si autẽ accipiamus celuz ſm ea que sunt in ipsa aia:
sic celum debemus dicere aliquaz altitudinem cogni
tionis que excedit nãlẽ cognitionẽ humanam. ¶ Est
autẽ triplex visio. s. corporalis p quam videmus et co
gnoscimus corpora spũalis. siue imaginaria qua vide
mus similitudines corpoꝝ. et intellectualis qua cogno
scimus naturas rerũ in seipsis. Naz ppue obiectuz intel
lectus est qðquidest. Huiusmodi autez visiones si fiãt
ſm naturalẽ moduz. puta si video aliquid sensibile si
imaginor aliqd p̃us visum si intelligo p phantasmata
nõ possunt dici celuz. Sz tunc quelibz istoꝝ dicit̃ ce
lum quãdo est supra naturalẽ facultatem humane co
gnitiõis: puta si aliquid vides oculis corporalibus su
pra facultatẽ nature: sic es raptus ad p̃mũ celũ. Sicut
Balthasar raptus est vidẽs manuz scribẽtis in parie
te. vt dicit̃ Dan. 5. Si vo eleueris p imaginationẽ vel
per spũm ad aliquid supnãliter cognoscẽduz: sic es ra
ptus ad 2ᵐ celum. Sic raptus fuit Petrus quando vi
dit lintheũ imissum de celo. vt dicit̃ Act. 10. Sz si ali
quis videret ipsa intelligibilia et naturas ipsoꝝ nõ p
sensibilia nec p phãtasmata sic eẽt raptus vsqz ad ter
tiuz celum. Sz sciẽdum est: q̃ rapi ad p̃mum celũ est

Rapi ad pri mũ celum.

alienari a sensibus corporalibus. Unñ cum nullus pos
sit abstrahi total'r a sensibus corporeis: manifestuz est
q̃ nullus põt dici simpl'r raptus in p̃muz celuz: sz ſm
quid. Inquantũ contingit aliquãdo aliquẽ sic eẽ intẽ
tum ad vnuz sensuz q̃ abstrahitur ab actu alioꝝ. Ra

Rapi ad 2ᵐ celum.

pi ad 2ᵐ celum est quando aliquis alienat̃ a sensu ad
vidẽdum q̃daz imaginabilia. vñ tales semp cõsueue
runt fieri in extasi. Et iõ Act. 10. Quando Petrus vi
dit lintheũ dicitur q̃ factus fuit in extasi. Paulus vo

Rapi ad 3ᵐ celum.

dicit̃ raptus ad tertiuz celum: qa sic fuit alienat⁹ a sen
sibus et sublimatus ab oibus corporalibus vt videret
intelligibilia nuda et pura eo modo quo vidẽt angeli
et anima separata: et qð plus est: ẽt ipsum deuz p essen
tiaz: vt Augustinus expsse dicit. 12. sup Gen. ad l'ram. et
in Glo. et ad Paulinã in libro de vidẽdo deuz. Nec ẽt
est probabile: vt Moyses minister veteris testamẽti
ad iudeos viderit deum: et minister noui testamẽti ad
gẽtes et doctor gẽtium hoc dono fuerit priuatus. Unñ
dicit ipse supra. 3. Si ministratio dãnationis fuit in glo
ria et c. De Moyse autẽ q̃ viderit deuz p eẽntiam pz.
Nam ipse a dño petiuit. Exo. 33. Ostẽde mihi faciem

tuam. Et lz tunc negatuz fuerit sibi: non tamẽ dicitur
q̃ dñs finaliter negauerit ei. Unde dicit Augustinus
q̃ concessum fuit ei per hoc qð dicit̃ Numeri. 12°. Si
quis fuerit inter vos ppheta domini et c. At vo non ta
lis seruus meus Moyses et c. palaz enim et nõ p enig
mata videt deuz. ¶ Sz nunquid fieri potuisset Pau
lo vt non raptus videret deum. ¶ Dicẽdũ q̃ non. nã
impossibile est q̃ deus videatur in vita ista ab homi
ne non alienato a sensibus: qa nulla imago nullũ phã
tasma est sufficiẽs medium ad dei essentiam ostendẽ
daz: ideo oportet q̃ abstrahatur et alienetur a sensib⁹.
Tertio mõ accipiẽdo celum ſm ea que sunt supra aiã
maz: sic triplex celuz est triplex hierarchia angeloruz:
et ſm hoc Apl'us raptus fuit vsqz ad tertium celum. s.
ad hoc vt videret eẽntiam dei ita clare sicut vidẽt eã
angeli superioris et p̃me hierarchie: qui sic vidẽt deuz
q̃ imediate in ipso deo recipiunt illuminationes et co
gnoscũt diuina mysteria. Et sic vidit Paulus. Si ḡ sic
vidit dei eẽntiam sicut angeli superioris hierarchie. ẽ
hñ videtur q̃ Apl'us fuerit beatus: et per consequens
fuerit imortalis. ¶ Respondeo q̃ lz viderit deum p
eẽntiam non tamẽ fuit beatus simpliciter: sed solum
ſm quid. ¶ Sciẽdum est autẽ q̃ visio dei per eẽntiã
fit p lumẽ aliquod: scilz per lumẽ glorie: de quo dicit̃
in psal. In lumine tuo videbimus lumẽ. Sz aliquod
lumẽ cõmunicatur alicui p moduz passiõis. alicui vo
per moduz forme inherẽtis: sicut lumẽ solis inenitur
in carbũculo et in stellis vt forma inherẽs. i. cõnatura
lis effecta: sed in aere inuenit̃ vt forma transiens et nõ
permanẽs: qa transit abeunte sole. Simil'r et lumẽ glo

De lumine glorie.

rie dupliciter mẽti infunditur. Uno modo p modum
forme cõnaturalis facte et pmanẽtis: et sic facit mẽtem
simpl'r beatam. Et hoc modo infunditur beatis in pa
tria: et ideo dicuntur comphẽsores: et vt ita dicaz viso

Per moduz forme pmãl.
Per moduz passionis trã seuntis.

res. Alio modo contingit lumẽ glorie mẽtẽ humanaz
sicut q̃dam passio transiẽs: et sic mens Pauli fuit in ra
ptu lumine glorie illustrata. vñ ẽt ipsum nomẽ raptus
ostẽdit trãseundo hoc eẽ factuz. et ideo non fuit simpl'r
glorificatus nec habuit dotẽ glorie cuz illa claritas nõ
fuerit effecta pprietas. Et pp̃ter hoc non fuit deriuata
ab aia in corpus: nec in hoc statu ppetuo pmãsit. Unñ
solum actũ beati habuit in ipso raptu: sz non fuit bea
tus. Sic p hoc pz quid Apl'us sciuit in suo raptu. s. vi
dẽtis conditionẽ: visionis tẽpus: et visionis fastigium:
¶ Sequitur quid nesciuit. s. vtrum eẽt in corpore vel
extra corpus: quod tamẽ dicit deuz scire. Unñ dicit. SI
VE IN corpore/ siue extra corpus nescio: deus scit: ¶
qð quidam intelligere voluerunt vt raptus referatur
ad corpus: dicẽtes Apl'uz dixisse se nescire non q̃dem
an anima eẽt coniuncta corpori in illo raptu an nõ: sz
eẽt raptus ſm animã et corpus simul: vt simul corpo
raliter portaret̃ in celum sicut Abachuc portatus fuit
Dan. viii. An ſm aiam tñ eẽt in visionibus dei: vt di
Ezec. 8°. In visiõe adduxit me in terram israel. Et iste
fuit intellectus cuiusdam iudei quez exprimit Hiero
nymus in plogo sup Dan. vbi dicit deniqz et Apl'z no
strũ dicit non fuisse ausum affirmare se raptuz in cor
pore: sz dixisse siue in corpore et c. Sz hunc intellectuz
Aug. maxime improbat. 12. sup Gen. ad l'ram: qa non
cõueniunt cum aliis verbis Apli. Apl'us. n. dicit se ra
ptum vsqz in tertium celuz. Unñ sciuit pro certo illud
fuisse veruz celuz. Sciuit ḡ an illud celũ eẽt corporeũ
an incorporeũ. i. res incorporea. Sz si fuit incorporeũ
sciuit q̃ corporal'r ibi rapi nõ potuit: qa in re icorpea
non potest esse corpus. Si vo corporeuz fuerat sciuit

q̃ non

q̄ nō fuit ibi anima sine corpore: quia anima coniun-cta corpori non pōt esse in loco vbi nō est corpus: nisi celum corporeū dicat̄ similitudo celi corporei. Sed si sic Apostolus nō dixisset se scire q̄ esset raptus in ter-tium celū .i. in similitudinē celi: quia pari rōne dicere potuisset q̄ fuisset raptus in corpore .i. in similitudine corporis. Dicēdū ē ergo sm̄ Augu. q̄ diuinam essen-tiam nullus in hac vita positus ꝛ hac mortali vita vi-uens viuere pōt. Unī dixit dn̄s Exo. 33°. Non videbit me homo ꝛ viuet .i. nō videbit me homo: nisi totaliter separet̄ a corpore: ita .s. q̄ anima eius nō insit corpori vt forma: vl' si insit vt forma: tamē mens eius oīno in hōi visione totalr̄ alienet̄ a sensibus. Et ideo dicēdum est q̄ hoc qd̄ Apostolus dicit se nescire: vtrū .s. in illa visione anima ei' fuerit totaliter separata a corpore. Unde dicit. SIVE extra corpus] vel vtrū anima eius extiterit in corpore vt forma: tamē mens eius fuerit a sensibus corporeis alienata. Unī dicit. Siue in corpe. Et hoc etiam alij concedunt.

¶ Et scio huiusmodi hoīez: an in corpore: an ex-tra corpus: nescio. Deus nouit raptū fuisse in pa-radisum: ꝛ audisse arcbana verba: que fas nō sit homini loqui. Sup huiusmodi hoīe gloriabor: de meipso vō non gloriabor: nisi super infirmita-tibus meis. Nam si voluero gloriari: non ero in-sipiens: veritatē eniz dicam: sed parco vobis: ne quis de me cogitet super id quod videt esse me: aut quod audit ex me.

¶ Et scio huiusmodi hoīez siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: qm̄ ra-ptus est in paradisum: ꝛ audiuit arcbana verba que nō licet homini loqui. Pro hu-iusmodi gloriabor: pro me autez nihil nisi in infirmitatibus meis. Nam ꝛ si voluero gloriari non ero insipiens: veritatem enim dicam. Parco autez ne quis me existimet supra id quod videt in me: aut audit ali-quid ex me.

Lec. II.

Posito primo raptu: ponit̄ cōsequēter secūdus raptus. Et duo facit. Prio ponit̄ rapt'. Scdo raptus excellētia. ibi. AVDIVIT arcbana ꝛc̄.]

¶ Sed notandum q̄ Glo. dicit istum raptū eē aliū a primo. Et si bene cōsideretur bis legitur aliquid de Apostolo ad quod possunt isti duo rapt' referri. Naz Act. 9. legitur de eo q̄ stetit tribus diebus non videns ꝛ nihil manducans neq3 bibens: ꝛ ad hoc pōt referri primus raptus: vt .s. tunc fuerit raptus vsq3 ad tertiū celum. Sed Act. 22. legitur q̄ factus est in templo in stupore mentis: ꝛ ad hoc refertur iste secūdus raptus. Sed hoc nō videt̄ verisimile: quia quādo in stupore mētis factus fuit: missus iam fuerat in carcerē Apl'us: sed hanc epistolaz scripsit Apostolus diu ante. vnde prius scripta fuit hec epistola: q̄ Apostolus fuisset in stupore. Et ideo dicēdū ē q̄ differt iste raptus a p'rio quātum ad id quod raptus est. Nam in primo raptus est in tertiū celum. In scdo vō in paradisum dei. Si vō aliquis tertium celum acciperet corporaliter sm̄ primā acceptionē celoꝝ superius positam: vel si fue-rit visio imaginaria posset sil'r dicere paradisum cor-poralem vt diceretur. q̄ fuerit raptus in paradisum terrestrem: sed hoc est contra intētionē Augustini: sm̄ quē dicimus q̄ fuit raptus in tertiū celum .i. visionē intelligibiliū sm̄ q̄ in seipsis ꝛ in ꝓprijs naturis vi-dentur: vt supra dictū est. Unde sm̄ hoc oportet nos non aliud intelligere per celū: ꝛ aliud per paradisū: sed vnum ꝛ idē per vtrūq3 .s. gloriam sanctoꝝ: sed sm̄ aliud ꝛ aliud. Celum eniz dicit altitudinē quādaz cū claritate: paradisus vō quādam iocundam suauitatē. In sanctis aūt beatis ꝛ angelis deū videntibus sunt excellēter hec duo: qa ē in eis excellētissima claritas: qua deū vident: ꝛ summa suauitas: qua deo fruuntur. Et ideo dicuntur eē in celo quātum ad claritatem: ꝛ in paradiso quātum ad suauitatem. Esa. 66. Uidebitis ꝛ gaudebitis ꝛc̄. Fuit ergo vtrūq3 collatum Apostolo: vt .s. sublimaret̄ ad illam altissimā claritatē cognitio-nis. Et h̄ signat cū dicit. AD TERTIVM CELVM] ꝛ vt sentiret suauitatē diuine dulcedinis. Unde dicit. In paradisū. ps. Magna multitudo dulcedis tue ꝛc̄. Apoc. 2°. Uincenti dabo manna absconditū ꝛc̄. Et ista dulcedo est gaudium de diuina fruitione. de qua Matth. 25. dicitur. Intra in gaudium domini tui. Sic ergo patet terminus raptus: quia in paradisum .i. in eā dulcedinez: qua indeficienter reficiuntur illi qui sunt in celesti Hierusalem.

¶ Sequit̄ ꝯsequēter ipsius raptus excellentia. QVIA AVDIVIT arcbana que nō licet homini loqui.] Et h̄ pōt dupl'r exponi. Uno modo vt ly homini cōstruat̄ cū licet ꝛ loqui: ꝛ sensus est. Audiuit arcbana v̄ba .s. ꝑcepit intima cognitione de secreta dei essentia quasi per v̄ba: que .s. v̄ba nō est licitū vt homini dicantur. Alio modo vt ly homini ꝯstruat̄ solū cū non licet: ꝛ tunc ē sensus. AVDIVIT v̄ba ꝛc̄.] QVE] v̄ba NON LICET homini loqui.] hoī .s. ip̄fecto. Sciēdū autē q̄ sm̄ Augustinū Paulus est raptus ad videndū diuinā essentiā: que qdē non pōt videri per aliquā silitudinē creatā. Unde manifestum ē q̄ illud qd̄ Paulus vidit de essentia diuina nulla lingua humana pōt dici: alr̄ Deus nō esset incōprehēsibilis. Et iō sm̄ p̄mā expo-sitionē dicēdū ē. AVDIVIT] .i. ꝯsiderauit. ARCHANA VERBA] .i. magnificētiā diuinitatis: quā nullus HOMO pōt loqui.] Dicit aūt AVDIVIT] pro vidit: qa illa cōsideratio fuit sm̄ interiorē actum aīe in quo idē est auditus ꝛ visus: sm̄ q̄ dicit̄ Nume. 12. Ore ad os loquit̄ ei ꝛ palā ꝛc̄. Dicitur aūt illa consideratio visio inquātum deus videt̄ in hoc: ꝛ locutio inquātū homo in ipsa istruitur de diuinis. Et quia hmōi spiritua-lia non sunt pandenda simplicibus ꝛ impfectis s3 pfe-ctis. sm̄ qd̄ dicitur p̄me Corin. 2. Sapiētiaz loquimur inter perfectos. Ideo scdo modo exponitur q̄ secreta que ibi audiuit nō licet mihi loqui homini .i. imperfe-ctis: s3 spūalib' iter quos loqmur sapiaz. Prouer. 25°. Gloria dei est celare v̄bum .i. hoc ipsum q̄ necesse est clare magnalia dei ptinet ad gloriaz dei. ps. sm̄ trāsla-tionem Hieronymi. Tibi silet laus deus .i. q̄ incom-prehensibilis est verbis nostris.

¶ Deinde cū dicit. PRO hmōi gloriabor ꝛc̄.] Ondit quō se hz ad gl'iaz. Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit se nō gloriari de hmōi reuelationib'. Scdo insinuat se hr̄e aliqd ꝑter illud vnde gloriari posset. ibi. NAM si vo-luero ꝛc̄.] Tertio assignat cām quare nō gloriatur de oībus. ibi. PARCO aūt ne qs ꝛc̄.] Circa p̄mū sciēdum est q̄ hoc qd̄ dicit. PRO hmōi aūt gloriabor ꝛc̄.] Potest dupl'r legi. Uno modo vt Apl's ostēdat se eē ipsiū pro quo gloriatur: vt .s. ipse sit qui vidit has visiones. Alio modo: vt ostendat q̄ alius sit qui vidit has visiones.

¶ Sciēdū est eniz q̄ in hoīe duo pñt ꝯsiderari. Uno

Ly hoī dupl'r expōit̄.

Hō pōt glo-riari de bono [illegible] a deo.

nam dei et humana conditio. Si ergo aliqs gloriat̃ in aliquo dono dei: vt a deo accepto illa est bona gloria: qa sic in dño gloriat̃: vt dictũ est supra.10. Sed si gloriat̃ de illo dono sicut a se habito: tunc mala est gloria hõ. p̃ Corin.4. Quid habes qõ non accepisti: Si autẽ accepisti qd gloriaris quasi non acceperis: Dicit ergo Aplus fm hoc. Pro hõ.i. visionibus et donis dei mihi collatis gloriabor. PRO ME]autẽ nõ.i. non gloriabor inde quasi a me acceperim: quia a deo habui. SED SI]pro me OPORTET gloriari] nihil gl'iabor NISI IN infirmitatib' meis].i. nõ habeo vnde possiz gloriari: nisi de infirma cõditione mea. Si autẽ exponatur vt ostẽdat aliũ esse qui vidit: et si ipse sic tunc ẽ sensus: vt quasi loquat̃ de quodaz alio dicẽs. PRO hõ gloriabor].i. p illo hoie qui hoc vidit: et qui hec dona recepit gloriabor: sz pro me quasi velim manifestare me eẽ talez nihil gloriabor: nisi in ifirmitatib' meis.i. de tribulationib' quas patior. Sed qa isti possent sibi dicere. O apostole nõ est mirũ si nõ gloriaris: qa non habes vnde glorieris. Ideo Aplus ostẽdit q etiã p̃ter illas visiones hz aliqd vnde possit gloriari dicẽs. Lz pro hõ hoie glorier et nõ pro me: tñ etiaz bene pro me possum gloriari. NAM SI voluero gloriari etc.]vl' pro hõ tribulationib': vel pro alijs mihi a deo collatis: vl' etiaz PRO INFIRMITATIBVS nõ ero insipiens].i. nõ insipienter agam. Et quare. VERITATEM enim dicã]de alijs: de qb' p̃ter dictas visiones gloriari possum. Dicit aũt. NON ero insipiẽs]qa gloriabat̃ de his que habebat. Quãdo enim gloriat̃ qs de his que non habet stulte gloriatur. Apoc.3°. Dicis quia diues sum et nullius egeo et nescis etc. Et qa gloriabat̃ ex cã sufficienti vt ex p̃dictis est manifestum.

¶ Consequẽter aũt cũ dicit. PARCO aũt etc.]Ostendit rõnez quare nõ gloriat̃ de oĩb' si põt gloriari. que qdẽ rõ est vt eis parcat. Unde dicit. PARCO aũt etc.] q.d. Possem de plurib' alijs gloriari: sz PARCO].i. parce glorior: vel parco vobis cõmẽdando me: nolens esse onerosus vobis. Nam talia mihi deus cõcessit que si sciretis reputaretis me multo maiorẽ: et hec sunt dona gratuita multa que habebat Apl's. Ex qb' hoies hui' mũdi ?sueuerũt plus cõmẽdare hoies et maiores eos reputare q̃z ex gratũ faciẽtib'. Et ideo dic̃. NOLO]ex gratuitis cõmẽdari. Et iõ parco.i. non glorior. Et q̃re: NE QVIS existimet me]cõmẽdare vl' gl'iari SVPRA id qõ videt etc.] Uel al'r. hõ dupl'r cognoscit̃ per conuersationẽ et doctrinã suã. Apl's aũt nolebat aliq̃ de se dicere: lz posset que excedebãt et vitaz et doctrinã suaz. Et iõ. PARCO autẽ ne qs existimet me] esse SVPRA id qõ videt]de cõuersatiõe mea exteriori. AVT audit aliqd ex me].i. ex doctrina p̃dicationis et exhortatiõis et instructionis mee: qa forte crederẽt euz eẽ vel imortalez vl' angeluz. Prouer.11. Uir prudẽs tacebit. Prouerb.29. Totũ spũz suũ p̃fert stult': sapiẽs differt etc. Uel dic̃. PARCO aũt etc.] Pro detractorib' .s. pseudo qui dicebãt eũ gloriari ex elatione et nõ ex causa: neqz de his que in ipso erãt. Et iõ dicit. PARCO aũt].i. parce glorior: ne qs pseudo existimet me excedere elationis spiritu. supra id.i. in aliquid qõ VIDET in me vel audit ex me].i. supra posse meritoriũ. ps. Dñe non est exaltatũ cor meũ etc. Eccl.3. Quãto magn' es etc.

¶ Et ne excellentia reuelationum supra modum efferrer: datus fuit mihi stimulus per carnem: nunci' sathane: vt me colaphis cederet: ne supra modũz efferrer. Sup hoc ter dñm rogaui: vt discederet a me: et dixit mihi. Suffic̃ tibi gr̃a mea: Deut.3.
nam virtus mea per infirmitatẽ p̃ficit̃. Libentissime igit̃ gloriabor potius sup ifirmitatib' meis: vt inhabitet in me virt' Chri. Quãobrẽ placeo mihi in infirmitatib': in cõtumelijs: in necessitatibus: in p̃sequutionib': in angustijs pro Chro. Cuz eniz infirmus sum: tunc robustus sum.

¶ Et ne magnitudo reuelationum extollat me: dat' est mihi stimulus carnis mee angelus sathane q me colaphizet. Propter qõ ter dñm rogaui: vt discederet a me: et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficit̃. Libẽter igit̃ gloriabor in infirmitatib' meis: vt inhabitet in me virtus Christi. Propter qõ placeo mihi in infirmitatibus meis: in contumelijs: in necessitatibus: in persecutionib': in angustijs pro Christo. Cuz.n. infirmor tunc potens sum.

Lec. III.

Hic agit de remedio adhibito contra superbiaz. Et circa hoc tria facit. Primo eniz ponit remediuz adhibitũ. Scdo manifestat suaz orationẽ de remedio remouendo.ibi. PROPTER qõ ter dñm etc.] Tertio insinuat dñi responsionẽ assignantis rationẽ de adhibito remedio.ibi. ET DIXIT mihi dñs etc.] Circa p̃m sciẽdum est q plerũqz sapiẽs medicus p̃curat et permittit superuenire infirmo minorẽ morbũ vt maiorem curet vel vitet: sicut vt curet spasmũ p̃curat febrẽ: hoc euidẽter in se beatus Apostolus a medico animaz domino nostro Iesu christo factũ ostẽdit. Christus enim velut medicus animaz summus ad curandũ graues anime morbos permittit plurimos electos suos et magnos in morbis corpoz grauiter affligi: et qõ plus est ad curãdaz maiora crimina p̃mittit incidere in minora etiaz mortalia. Inter oĩa ṽo peccata grauius pctm̃ est supbia. Nam sicut charitas est radix et initium virtutuz: sic supbia est radix et initium oĩuz vitioz. Eccl.10°. Initiuz oĩs peccati supbia. Qõ sic p3. Charitas.n. ideo dicit̃ radix oĩuz virtutũ: qa coniungit deo qui est vltimus finis. Unde sicut finis est p̃ncipiuz omnium operabiliuz: ita charitas est p̃ncipium oĩuz virtutum. Supbia aũt auertit a deo. Supbia eniz est appetitus inordinatus excellentie. Si eniz aliqs appetit aliquaz excellentiaz sub deo si moderate quidez appetit et p̃p bonuz sustineri põt. Si ṽo non debito ordine potest quidez alia vicia incurrere .s. ambitionis: auaritie: seu inanis glorie et hmõ tamẽ nõ ẽ p̃prie supbia: nisi quãdo quis appetit excellentiaz nõ ordinãdo illaz ad deũ. Et ideo supbia p̃prie dicta separat a deo et est radix oĩuz vicioz et pessimuz omniuz: p̃pter qõ deus resistit superbis: vt dicitur Iaco.4°. Quia ergo in bonis est maxime materia huius vicij .s. superbie: quia ei' materia est bonum: permittit aliquãdo electos suos impediri ex aliqua sui parte vt per infirmitatez: vel per aliquẽ defectum: et aliquãdo etiam per peccatum mortale ab huiusmodi bono: vt sic ex hac parte humiliẽtur q ex illa non superbiant: et homo sic humiliatus recognoscat se suis viribus stare non posse. Unde dr̃ Rom.8. Diligẽtibus deuz etc. Non quidez ex eoz peccato: sed ex ordinatione dei. Quia igitur Apostolus magnã habebat supbiendi mãz: et q̃ñ ad sp̃alem electionẽ qua

a dño electus est. Act.9°. Uas electionis rc. Et q̄tū ad secretoꝝ dei cognitionē: qꝛ hic dicit se raptū in tertiū celuz ꝛ in paradisuz vbi audiuit archana vba que nō licet homini loqui: ꝛ q̄tū ad maloꝝ perpessionem: qꝛ supra.11. In carcerib⁹ plurimis in infirmitatibus: ter virgis rc. Et q̄tū ad virginalez integritatē: qꝛ volo oēs eē sicut ꝛ ego. p̄ Corin.7. Et q̄tū ad bonoꝝ opationē: qꝛ supra plus oib⁹ laboraui: ꝛ spālr q̄tū ad maximā sciam: qua emicuit: que specialr inflat: ideo dñs adhibuit ei remediū ne in supbiā extolleret. Et hoc est qđ dicit. ET NE magnitudo reuelatiōis] mihi facte EXTOLLAT ME] in superbiā. Eccl.6. Non te extollas in cogitatiōe aie tue velut thaurus rc. ps. Exaltat' aūt humiliat⁹ rc. Et dicit: vt ostēdat sibi factas fore reuelatiōes pdictas. DATVS est mihi] .i. ad meā vtilitatez ꝛ humiliationē. Job.30. Eleuasti me ꝛ quasi sup vētuz ponēs rc. DATVS est] inq̄ MIHI stimulus] crucians corpus meuz per infirmitatē corporis vt aīa sanet. qꝛ ad lrāz dicit q̄ fuit vehemēter afflictus dolore iliaco. Uel STIMVLVS carnis mee] .i. cōcupiscētie surgēs ex carne mea a qua multū infestabat. Ro.7. Nō eniz qđ volo rc. Igit ego ipse mente seruio legi dei rc. Uñ Aug. dicit: q̄ inerāt ei mot⁹ cōcupiscētie: quos tñ diuina grā refrenabat. Iste inq̄ stimulus est ANGELVS sathane] .i. angelus malign⁹. Est aūt angelus a deo missus seu pmissus sed sathane: qꝛ sathane intentio est vt subuertat: dei vo vt humiliet ꝛ pbatū reddat. Timeat peccator si Aplus ꝛ vas electionis securus non erat.

¶ De remotiōe aūt huius stimuli remouēdi sollicit⁹ erat Apls. Uñ pp̄ter hoc orabat. Et hoc est qđ subdit. PROPTER qđ ter rc.] ¶ Ubi sciēduz est q̄ infirm⁹ nesciens pcessum medici apponētis mordax emplm rogat medicū vt remoueat: qđ tñ sciens medicus cāz quare faciat .s. pp̄ter sanitatē nō exaudit eum q̄tū ad voluntatē petētis: magis curans de eius vtilitate. Sic Apls sentiēs stimuluz sibi grauē eē: ad singularis medici ꝯfugit auxiliuz vt eū remoueat. TER ENIM] expresse ꝛ deuote ROGAVI] vt deus tolleret ab eo .s. stimuluz. 2. Paralipo.20. Cuz ignoremus quid agere debeam⁹ rc. Forte pluries hoc petijt: sꝫ expresse ꝛ instanter ter eū petijt: vel ter .i. multotiēs. Ternari⁹ eniz est numerus pfectus. Et vere ipse rogādus est: qꝛ ipse vulnerat ꝛ medet. Job.5. ꝛ Luce.22. Orate ne intretis in tentationez rc. ¶ Sequit rñsio dñi. Et dixit mihi dñs rc. Ubi duo facit. Prio ponit dñi rñsionē. Scđo rñsionis rōnez assignat. ibi. NAM virtus rc.] Dicit ḡ. Ego rogaui: sꝫ dñs dixit mihi. SVFFICIT tibi rc.] q.d. Non ē tibi necīuz q̄ infirmitas recedat a te corporis: qꝛ nō ē piculosa: qꝛ nō ducens ad ipatiētiaz cum grā mea ꝯfortet te: nec infirmitas cōcupiscētie: qꝛ nō protrahet te ad petīm: qꝛ grā mea ptreget te. Ro.3. Iustificati gratis rc. Et vere sufficit grā dei ad mala vitāda: ad bona faciēda: ꝛ ad vitā ꝯsequēdā eternā. p̄ Cor.15. Grā dei sum id qđ sum rc. Ro.6. Grā dei vita eterna.

¶ Sed ꝯ. Jo.15. Quicqd petieritis pātrez in noīe meo rc. Aut ḡ Paulus discrete petiuit: ꝛ tunc debuit exaudiri. Aut indiscrete: ꝛ tūc peccauit. ¶ Rñdeo dōm ē q̄ de vna ꝛ eadē re pōt hō duplr loqui. Uno mō sꝫ se ꝛ nām illi⁹ rei. Alio mō sm ordinē ad aliud. Et sic ꝯtingit q̄ illud qđ ē maluz sm se ꝛ vitāduz: sm ordinē ad aliud est appetēduz: sicut potio inquātuz sm se est amara est vitāda: tñ qui ꝯsiderat eā sm ordinē ad sanitatē appetit eā. Ergo ꝛ stimulus carnis sm se est vitādus ꝛ affligens. inquātuz vo est via ad virtutē ꝛ exercitiū virtutis est appetēdus. Apls aūt qꝛ nōduz reuelatū ei erat

De vna re ꝯt aliqs loq dupliciter: sꝫ se ꝛ in ordinem ad aliud.

illud secretū diuine pvidentie vt ad vtilitatē suaz cederet: cōsiderabat sibi maluz q̄tū in se ē: ꝛ iō petierat suā ꝯmotionē: nec in hoc peccauit: sꝫ deus qui ordinauerat hoc ad bonū humilitatis sue nō exaudiuit eum q̄tū ad eius voluntatē: qđ tñ sciēs postmoduz Aplus gloriabat cuz diceret. LIBENTER gloriabor rc.] Et sꝫ nō exaudierit euz q̄tū ad voluntatem: exaudiuit tñ eum ꝛ exaudit sanctos suos q̄tū ad eius vtilitatē. Uñ dicit Hieronymus in epla ad Paulinuz. Bonus dñs qui sepe nō tribuit qđ volumus: vt tribuat qđ mallemus. Rōnez aūt sue rñsionis subdit ꝯter cum dicit. NAM virtus rc.] Mirus modus loquēdi. VIRTVS in infirmitate pficit.] Ignis in aqua crescit. Intelligi vo pōt hoc qđ dr. Uirtus pficit in ifirmitate duplr .s. māliter ꝛ occasionalr. Si accipiat mālr: tūc ē sensus. VIRTVS in infirmitate perficit] .i. infirmitas est mā exercēde virtutis. Et pmo humilitatis: vt supra dictuz est. Scđo patiētie. Jaco. p̄ Tribulatio patiētiaz opat. Tertio tēperātie: qꝛ ex infirmitate debilitat fomes ꝛ tēperat⁹ efficit quis. Si vo accipiat occasionalr: tunc virt⁹ in ifirmitate pficit .i. occasio pueniēdi ad pfectā virtutē: qꝛ hō sciēs se infirmū magis sollicitat ad resistenduz: ꝛ ex h̄ q̄ magis resistit ꝛ pugnat efficit exercitatior: ꝛ per ꝯñs fortior. Et iō Leui. legit ꝛ Judi.3°. Q dñs noluit destruere oēs habitatores terre: sed aliquos reseruauit: vt .s. filij israel exercitarent pugnādo cū eis. Sic etiaz Scipio nolebat destructionē ciuitatis chartaginēsis: vt .s. duz romani haberēt hostes exteri⁹ non sentirēt hostes interiores ꝯ quos durius bellum est q̄ cōtra exteriores: vt ipse dicebat.

¶ Consequēter ponit Apls effectū hui⁹ rñsionis dñice dicēs. LIBENTER gloriabor rc.] Ponit aūt duplicē effectū. Unus ē gliationis. Uñ dicit. Quia VIRTVS mea pficit in infirmitatib⁹.] Igit LIBENTER gliabor in infirmitatib⁹ meis] .i. mihi ad vtilitatē meā datis. Et h̄ qꝛ magis ꝯiungit Chrīo. Mihi aūt absit gloriari nisi in cruce rc. Gal. vlt. Eccl.10. Qui in paupertate gliat rc. Et rō q̄ libenter gliabor: VT INHABITET IN me virt⁹ Chri.] vt .s. p ifirmitates inhabitet ꝛ ꝯsumet in me grā Chrī. Esa.40°. Qui dat lapso virtutē rc. Alius effectus ē gaudij. Uñ dicit. Propter qđ cōplaceo rc. Et circa hoc duo facit. Primo ponit hūc effectū. Scđo huius effect⁹ rōnem assignat. ibi. CVM ENIM infirmor rc.] Ponit aūt effectū gaudij ꝛ mām gaudij. Dicit ḡ pp̄ter qđ: qꝛ virt⁹ Chrī habitat in me in infirmitatib⁹ ꝛ in tribulationibus oibus. Et IDEO cōplaceo mihi] .i. multuz delector ꝛ gaudeo de dictis INFIRMITATIBVS meis.] Jaco. p̄ Omne gaudiuz existimate frēs rc. Defectus aūt in qb⁹ pp grām Chrī abūdāter delectat enumerat. Et pmo illos qui sunt a cā iteriori ꝛ hō sunt ifirmitates. Et iō dicit. IN INFIRMITATIBVS.] ps. Multiplicate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt .s. ad grāz. Scđo illos q̄ sunt a cā exteriori. Et hos qdē q̄tū ad vbuz cum dicit. IN CONTVMELIIS] .s. mihi illatis. Actuū.5. Ibant apli gaudētes rc. Et quātuz ad factū: ꝛ hoc vel quātum ad defectū bonoꝝ cū dicit. IN NECESSITATIBVS] .i. in penurijs necessarioꝝ ꝛ in paupertate q̄ pmebat. Et hoc mō accipit necessitas cū dr Roma.12. Necessitatib⁹ scōꝝ cōicantes. Uel q̄tū ad experimētū maloꝝ illatoꝝ: ꝛ h̄ q̄tū ad exteriora. Mat.5°. Beati q psecutionē rc. cuz dicit. IN PERSECVTIONIBVS] .s. corporis quas de loco ad locū ꝛ vbiqꝫ expimur. Et q̄tuz ad interiora dicēs. IN ANGVSTIIS] .i. in anxietatib⁹ animi. Dan.13. Angustie sunt mihi vndiqꝫ rc. Sꝫ mā

oiuz boꝝ que faciũt ad gaudium est: qa pro Chřo. q.d. Ideo cõplaceo: qa ꝑpter Christum patioꝛ. p̊ Pe. 4. Nemo vestrũ patiat̃ quasi homicida vel fur. Et hu⁹ gaudij rõnez assignat dicẽs. CVM eniz infirmoꝛ ⁊c.] Quasi d. MERITO cõplaceo mihi]in illis: qa qñ infirmoꝛ ⁊c. i. qñ ex his que in me sunt vel ex ꝑsecutiõe alioꝝ incido in aliqđ ꝑdictoꝝ: adhibet̃ mihi auxiliuz diuinũ per qđ cõfirmoꝛ. ps. Consolatiões tue letificauerũt animã meã. Joel. 3°. Infirmus dicat: qa ego fortis sum. Supra. 4. Licz is qui foris noster homo corrũpatur ⁊c. Exod. p̊ legitur ꝙ q̃to plus premebant̃ filij israel: tanto plus multiplicabantur.

❡ Factus sum insipiens gloriando. Uos me coegistis: nam ego debueram a vobis cõmendari. Nulla eniz in re iferioꝛ fui summis aplĩs: tametsi nihil sum. Signa qdem apostoli peracta fuerunt inter vos cũ omni patiẽtia: ⁊ signis: ⁊ ꝓdigijs: ⁊ potentib⁹ factis. Naz qd est in quo fuistis iferiores ceteris ecclesijs: nisi ꝙ ipse ego nõ fueriz vobis onerosus? Cõdonate mihi hãc iniuriam.

❡ Factus suz insipiens: vos me coegistis. Ego eniz a vobis debui cõmẽdari. Nihil enim minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli. Tametsi nihil sum: signa tñ apostolat⁹ mei facta sunt sup vos in omni patientia in signis ⁊ prodigijs ⁊ virtutib⁹. Quid est eniz qđ min⁹ habuistis pre ceteris ecclesijs: nisi ꝙ ego ipse nõ grauaui vos. Donate mihi hãc iniuriaz. Lec. IIII.

Posita cõmendatione sua: cõsequẽter Apl's excusat se de his q̃ dixit: ostẽdens se coactũ hoc dixisse que ad gl'iaz suã ꝑtinent. Et circa hoc duo facit. Primo imponit corinthijs cãm h⁹ gloriationis. Scđo exponit ⁊ manifestat hãc cãz. ibi. EGO ENIM debui ⁊c.] Dicit ḡ. Confiteoꝛ ꝙ in his oĩbus cõmẽdationibus meis FACTVS sum insipiẽs]. i. vr̃ vobis ꝙ opus insipiẽtis fecerim: sed hoc nõ ex me nec sponte: imo coact⁹ feci ⁊ vestra culpa fuit: qa VOS me coegistis]. i. dedistis mihi occasionem. Frequẽter. n. subditi cogũt prelatos aliqua facere: que insipienter facta esse iudicari ꝑñt: sed tñ pro loco ⁊ tpe sapienter facta sunt. Hoc aũt qđ dixerat in cõi. s. ꝙ ipsi fuerũt cã sue cõmẽdationis: exponit ꝯñter cũ dicit. EGO eniz debui ⁊c.] Ubi dicit ꝙ ipsi fuerũt cã sue cõmẽdationis. Primo omittẽdo bona que facere debuissent. In quo exaggerat coꝝ ingratitudinez. Scđo cõmittẽdo mala in quo detestat̃ coꝝ malitiaz. ibi. TIMEO enim ne forte ⁊c.] Circa ꝑmũ duo facit. Pꝛio cõmemorat qd facere debuissent: ostendens cãm. ibi. NIHIL enim minus ⁊c.] Tertio remouet ipsoꝝ excusationẽ. ibi. QVID est eni qđ minus ⁊c.] Dicit ergo. Uere vos me coegistis: qa vos debuissetis facere illud qđ ego feci. Unde dicit. EGO debui cõmẽdari a vobis]qđ nõ fecistis qñ necẽ erat. s. qñ pseudo vilipẽdendo me ⁊ ꝓferẽdo se reddebant vilez doctrinã ⁊ euãgeliuz Chři a me ꝑdicatum. Uñ qa vos nõ cõmẽdastis me ne deperiret fides chři in vobis: promptus in cõmẽdationẽ ꝓpriaz. ❡ Sed ꝯ. Supra. 3. dixit. Nunqd egem⁹ cõmẽdatitijs eplis ⁊c. Quare ergo voluit cõmẽdari ab istis? ❡ Rñdeo dicẽz est ꝙ Apl'us ꝓpter se nõ egebat cõmẽdationib⁹: sed ꝓpter alios: vt. s. dũz cõmẽdaret̃ doctrina sua esset in maiori auctoritate ⁊ pseudo cõfutarent̃. Sed qa possent isti dicere: ideo nõ cõmẽdauimus te: qa nõ est in te aliqd cõmẽdatiõe dignuz. Propter hoc Apl's ꝓbat eis ꝙ bñ poterãt eũ cõmẽdare cũ dicit. NIHIL. n. ⁊c.] Ostẽdens eẽ in se multa cõmẽdatiõe digna. Et primo quãtuz ad ꝓterita bona que fecit. Scđo quãtuz ad futura que facẽ intẽdit. ibi. ECCE tertio hoc parat⁹ ⁊c.] Ostẽdit aũt ꝓterita cõmẽdabilia que fecit pꝛio in generali quãtuz ad oẽs ecclesias. Scđo in spãli quãtum ad ea q̃ egit apud eos. ibi. TAMETSI nihil ⁊c.] Tertio excludit obiectionez. ibi. QVID est. n. ⁊c.] Dicit ḡ. Merito debui cõmẽdari a vobis: qa multa sunt i me cõmẽdatione digna. NAM nihil minus feci]ad his. s. Petro Jacobo ⁊ Joãne QVI SVNT supra modum apli]. i. q vident̃ a qbusdaz digniores apli q̃ȝ ego suz. Pseudo eniz dicebãt ꝙ erant docti a Petro ⁊ Joãne qui fuerũt docti a Chřo: ⁊ ꝙ Petrus ⁊ Joãnes seruabant legalia: vñ ⁊ ipsi debebãt seruare. Sed qa nihil minus feci ab eis: nec q̃tũ ad ꝑdicationez: nec q̃tũ ad cõuersionẽ fideliũ: ostẽsionẽ miraculoꝝ: ⁊ perpessionem laboꝝ: imo plus qa supra. Plus oĩbus laboraui. 1. Corin. 15. Abũdantius oĩbus ⁊c. Ideo magis suz cõmendandus. Uel dicunt̃ SVPRA modũ] apli illi. s. Petrus Joãnes ⁊ Jacobus: qa fuerũt ꝑmo cõuersi ad Chřm. 1. Corin. 15. Nouissime aũt visus ⁊c. Si sm̃ hoc accipiat̃: nihil tñ minus fecit eis: qa in modico tpe: ⁊ postq̃ȝ cõuersus fuit plus laborauit. Sed esto ꝙ nihil fecerim q̃tũ ad ecclesias alias per qđ possem cõmendari: multa tñ spãlia egi apud vos: de qb⁹ potuissetis me cõmẽdare. Et ideo dicit. TAMETSI nihil]. i. dato ꝙ nihil fecerim in cõparatiõe ad eos: tñ effectus mee virtutis manifeste apparent in vobis: ⁊ primo q̃tũ ad ꝑdicationẽ nostrã: qua cõuersi estis ad fidem. Et sum Apl's vester. Et iđ dicit. SIGNA apostolat⁹ mei]. i. mee ꝑdicationis. FACTA sunt supra vos] a deo inquãtum credentes cõuersi estis. 1. Corin. 9. Signaculuz apostolatus mei vos estis. 1. Corin. 4. In Chřo iesu per euãgeliuz ego vos genui. Scđo per cõuersationẽ per quã cõfirmat̃ fides: qa qñ vita cõcordat doctrine maioris auctoritatis est doctrina: ⁊ virtus predicatoris magis apparet per patiẽtiaz. Prouer. 19. Doctrina viri ꝑ patiẽtiaz noscit̃. Et iđ dicit. IN OMNI patiẽtia.] Tertio q̃tũ ad opõnẽ miraculoꝝ. Et iđ dic̃. IN SIGNIS ⁊c.] Marci vlt°. Illi aũt ꝓfecti ⁊c. Et hec tria distinguũt: qa virt⁹ est cõe ad oĩa miracula. Nam VIRTVS]est vltimũ de potẽtia. Et ideo aliqd dicit̃ virtuosuz: qa ex magna virtute. Quia ḡ miracula fiunt ex magna virtute. s. diuina: ideo dicunt̃ VIRTVTES.] SIGNVM]Ho refert̃ ad minus miraculuz. PRODIGIVM] autẽ ad maximũ. Uel dicit. SIGNA]quãtũ ad miracula facta de ꝑñti. PRODIGIA]quãtuz ad miracula de futuris. Uel SIGNA ⁊ ꝓdigia]dicit miracula que fiunt ꝯ naturam: sicut illuminatio ceci: suscitatio mortui ⁊c. VIRTVTES]Ho dicit que sunt sm̃ nãm: sed non eo mõ quo natura facit: sicut ꝙ ad impositionẽ man⁹ statim sanent̃ infirmi: qđ etiaz nã facit: sz successiue. Uel VIRTVTES]dicit v̾tutes mẽtis: sicut ẽ castitas: ⁊ hõ.

Signum Prodigium virtus.

❡ Consequẽter excludit obiectionem cuz dicit. QVID eniz est qđ minus ⁊c.] Possent. n. corinthij rñdere ad ꝑdicta ⁊ dicere: verũ ẽ ꝙ multa bona fecisti ⁊ magna: ⁊ tñ alij fecerunt plura ⁊ maiora q̃ȝ tu. Et iđ apud eos ⁊ in coꝝ cõparationez nolumus te cõmẽdare. Et ideo hoc excludit: ostẽdens ꝙ nihil minus fecit q̃ȝ illi: sed plus. Et ideo dicit. QVID est eniz qđ minus habuistis a me pre ceteris ecclesijs]. i. q̃ȝ alie ecclesie Chřisti ha-

buerūt per illos q̄tū ad spūalia.q.d. Nihil:q2 ipsi pdi cauerunt fidē:⁊ Aplus pdicauit. Illi ostēderunt signa ⁊ virtutes:⁊ Aplus similr. Et nō solum nō minus ha buistis:sed plus:q2 alij apostoli viuebāt de sumptib⁹ illoꝝ qbus pdicabant:sed Aplus nō:q2 nihil accepit a corinthijs.Et ideo dicit.NISI q̄ ego ipse nō grauaui vos]accipiendo vestra.q.d. Nihil habuistis min⁹ nisi hoc forte reputetis minus:q2 nihil accepi a vobis:qd tn̄ plus est.Act.20. Ad ea que mihi opus erant:⁊ his qui mecū sunt necessaria ministrauerūt ⁊c̄.2.Thes.3. Nocte ac die laborātes ⁊c̄.Esa.33°. Qui excutit man⁹ suas ⁊c̄. Et si hoc ipsum reputatis iniuriam.s.q̄ nolui vestra recipere qd feci:q2 non dilexi vos:⁊ videt̄ vo bis q̄ male fecerim parcatis mihi. Et iō dicit ironice loquēdo.DONATE].i.parcite MIHI hanc iniuriaʒ.] Hoc modo accipit̄ donate.Eph.4.Donātes inuicem sicut ⁊ Christus vobis donauit.

℄ Ecce tertio ꝓpensus animo sum:vt veniaʒ ad vos:nec ero vobis onerosus.Non enim quero q̄ vestra sunt:sʒ vos. Non eniʒ debēt filij parētib⁹ recōdere:sed filijs parētes. Ego vō libentissime impendam:⁊ expendar pro animabus vestris:lʒ vberi⁹ vos diligēs:minus diligar.Sed esto:ipse nō grauaui vos:verū cuʒ essem astut⁹:dolo vos cepi.Num p quenq̄ eoꝝ: quos misi ad vos:ex pilaui vos. Rogaui Titum:⁊ vna cum illo misi fratrē.Num qd a vobis extorsit Titus? An non eodeʒ spiritu ambulauimus? An non iisdem ve stigijs? Rursum arbitramini q̄ nos vobis excu semus? In cōspectu Dei:in Christo loquimur:sed omnia charissimi pro vestra edificatione.

℄ Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos ⁊ nō ero grauis vobis. Non.n.quero que vestra sunt sed vos. Nec enim debent filij parētib⁹ thesaurizare:sʒ parētes filijs. Ego aūt libentissime impendaʒ ⁊ supim pendar ego ipse pro aiab⁹ vestris: lʒ plus vos diligēs minus diligar. Sed esto. Ego vos nō grauaui:sed cū essem astutus dolo vos cepi. Nunqd p aliqueʒ eoꝝ quos misi ad vos circūueni vos? Rogaui Titum ⁊ misi cuʒ illo fratrē. Nunqd Titus vos cir cūuenit? Nōne eodē spiritu ambulauim⁹? Nonne eisdeʒ vestigijs? Olim putatis q̄ excusemus nos apud vos. Coram deo in Christo loqmur. Omnia enim charissimi ꝓpter edificationē vestrā. Lec. V.

Hic ostendit se esse cōmendabileʒ quātum ad bona futura que facere intendit.Et duo facit.Primo ostēdit suū ꝓpositū de futuro bono qd intēdit.Scdo ꝓpositi huius rōneʒ assignat.ibi.NON enim q̄ro que vestra sunt ⁊c̄.] Tertio ad rōnem silitudinē adhibet. ibi.NEC eniʒ debet ⁊c̄.] Sciēduʒ est circa primuʒ:q̄ aliqn̄ cōtingit q̄ ideo aliqui nō accipiunt vno tpe:vt reseruent se ad aliud tēpus in quo possint ⁊ plus reci pere ⁊ audacius. Ne ergo isti sile crederent de Aplo: vt ideo noluisset pma vice recipere ab eis:vt postmo dum reciperet plus:dicit q̄ nō soluʒ hoc fecit oliʒ:sed etiaʒ paratus est facere in futuruʒ.Unde dicit.ECCE

IAM tertio].i.tertia vice. PARATUS sum venire ad vos:⁊ nō ero vobis grauis].q.d. Nec etiā tūc grauabo vos accipiēdo vestra.Supra.11. In oībus sine onere me seruaui ⁊ ſuabo Job.27.Iustificationē quaʒ cepi tenere ⁊c̄.Dicit autē.TERTIO paratus sum venire.] Et nō dicit tertio venio:q2 bene ter parat⁹ fuit venire ad eos:sed tn̄ non iuit nisi bis. Paratus.n.fuit venire pma vice.⁊ tunc iuit ⁊ cōuersi sunt. Scda vice fuit pa ratus:⁊ fuit īpeditus ꝓpter peccatū eoꝝ:⁊ tūc nō iuit: de quo excusat se in pncipio huius epistole. Modo ē paratus ire tertio ⁊ iuit:vnde bis iuit:⁊ ter fuit parat⁹ ire. Rōnē aūt huius boni ꝓpositi subdit dicēs. NON ENIM quero ⁊c̄.]que talis est. Cōstat q̄ artifex dispo nit op⁹ suū ſm finē quē intēdit. pdicatores aūt in pdi cando aliqui intēdunt questū ⁊ bona tēporalia:⁊ ideo totaʒ pdicationē ad hoc ordinant ⁊ disponunt. Aliqui xō intēdunt salutē aiaꝝ. Et ideo hoc modo disponūt pdicationē suā ſʒ q̄ vident expediri saluti illoꝝ qb⁹ pdicant.Quia ergo Aplus intēdebat in pdicatiōe sua salutē corinthioꝝ ⁊ videbat q̄ non expediebat q̄ reci peret ab eis sumpt⁹:tuʒ vt ꝯfutaret pseudo:tum ēt q2 auari erant: ideo noluit accipere sumpt⁹. Et ideo hui⁹ rōneʒ assignat dicens. Ideo nō grauabo vos sumptus accipiēdo:q2 NON quero que vestra sunt]in predica tiōe mea.SED VOS] ⁊ vestrā salutē pcurare intēdo. Phil.4. Non quero datū sed fructū. Et ideo domin⁹ dixit apostolis. Faciaʒ vos fieri piscatores hoīuʒ non pecūie. Hoc ēt figurat̄ Gen̄.47. Ubi legit̄ q̄ Joseph emit egyptios in seruitutē regis:q2 bonus predicator debet ad hoc studere vt infideles cōuertat ad seruitiū Christi.Sed hō rōni adaptat silitudinē cū dicit.NEC ENIM debēt ⁊c̄.] Et pmo ponit silitudinē. Secundo adaptat eaʒ.ibi.EGO aūt libentissime ⁊c̄.] Tertio ar guit eoꝝ igratitudinē.ibi. LICET plus vos ⁊c̄.] Dicit ergo. Qz aūt nō querā vestra:pʒ p sile. Uidemus.n.q̄ parētes carnales debēt thesaurizare filijs carnalib⁹: q2 filij nō debent thesaurizare parētib⁹:sed parentes filijs.Cuʒ ergo ego sim pater vester spūalis:⁊ vos sitis filij mei:nolo q̄ vos thesaurizetis mihi:sʒ ego vobis.

℄ Sed hic est questio de patrib⁹ carnalibus. Nam Exo.20.dr̄. Honora patrē tuū ⁊c̄. In quo etiaʒ pcipit̄ nobis q̄ ministrem⁹ eis necessaria. Ergo filij tenētur thesaurizare parentibus. ℄ Rn̄deo dicēduʒ est q̄ ex pcepto tenent̄ filij ministrare ⁊ subuenire parētib⁹ in necessarijs:non aūt cōgregare ⁊ thesaurizare eis. Naʒ thesaurizatio ⁊ cōgregatio fit in posterū.Sed nos vi demus q̄ ſm nām filij succedunt parētib⁹ ⁊ nō econ uerso:nisi in aliquo tristi euētu.Et ideo nālr amor pa rentū est ad hoc vt cōgregent filijs.Et hoc mō loquit̄ Apl's Exo.aūt.20.loqt̄ dn̄s de sbuētiōne i necessarijs.

℄ Iteʒ qd dr̄ de h qd dicit. PARENTES filijs ⁊c̄.] Ergo cū prelati sint parentes nostri spūales:videt̄ q̄ male fecerint principes ⁊ alij dādo diuitias prelatis.

℄ Rn̄deo dōm est q̄ nō dederūt plātis pp se.sed pp paupes.Et ideo nō dederunt eis:sʒ paupib⁹.Et h dn̄s monet Matth.6.Thesaurizate vobis thsauros in ce lis ⁊c̄. Prelatis āt dant̄ tanq̄ paupeꝝ dispēsatorib⁹.

℄ Consequēter positā silitudinē adaptat:in silitudine autē duo ꝓposuit.Unuʒ est q̄ filij nō debent thesau rizare parētib⁹:⁊ hoc iam pʒ. Et aliud est q̄ parētes debent thesaurizare filijs ⁊ dare.Et q̄tū ad hoc dicit. Quia ḡ ego suʒ pr̄ vester:iō paratus sum dare vobis. Et h est qd dicit.EGO libētissime ipendaʒ] vobis bo na spūalia pdicādo:⁊ exēpla monstrādo:sed ēt tpalia qd ⁊ faciebat inq̄tū pdicabat ⁊ fruebat eis cū sumpti

Predicatores aliqui pp questū,aliqui ꝓpter salutē vestram.

Parētes tenent̄ thesaurizare filijs ⁊ non ꝯtra q̄uis filij tenētur subministrare parētib⁹.

Pricipes nō dederūt plātis diuitias pp se sʒ ꝓpter paupes.

Predicare dz ministrare sub/ditis pdicando exépla bona dādo z téporalia.

bus aliaꝝ ecclīaꝝ. Hec tria ministrare dz qlibet ꝑlat⁹
suis subditis. Unde dñs dixit ter Petro. Pasce oues
meas.i.pasce ꝟbo:pasce exéplo:pasce tépali subsidio.
Et nō solū ista ipendaz vobis:ſz parat⁹ suz mori pro
salute aiaꝝ vestraꝝ. Uñ dicit. ET SVPERIMPEN/
DAR pro aiab⁹ vestris.] Jo.15. Maioré charitaté ne/
mo hz zc.1.Jo.3. Si Chrs aiaz suā pro nobis posuit: z
vos debetis zc. Jo.10. Bonus pastor animaz suaz zc.
¶ Ingratitudiné istoꝝ increpat ꝯñter dicés. LICET
PLVS vos diligés zc.] q.d. Libéter ipendar pro vo/
bis:ſz sitis ingrati:qa ſz plus vos diligés zc. Et hec cō
paratio pōt exponi dupl'r. Uno mō sic:ſz PLVS dili/
gam vos]q̄ꝫ pseudo. TAMEN minus diligor] s.a vo/
bis q̄ꝫ diligant pseudo:quos plus diligit' q̄ꝫ me. Et sic
pz q ego plus vos diligo q̄ꝫ illi:qa ego q̄ro salutez ve
strā:tñ illi ꝟo bona vestra solū. Alio mō sic:ſz PLVS
DILIGAM.s.vos]q̄ꝫ alias ecclīas. TAMEN min⁹ di/
ligor] a vobis q̄ꝫ ab alijs ecclesijs. Phil.1. Testis est
mihi de⁹ quō cupiaz zc. Et q plus dilexerit corinthié
ses q̄ꝫ alias ecclīas:pz qa plus pro eis laborauit. Jllō
aūt in quo plus laboram⁹ magis ꝯsueuim⁹ diligere.
¶ Consequéter cū dicit. ESTO ego vos zc.] Remouet
suspitioné. Et p̄mo ponit suspitioné ipsaz. Scdo exclu
dit eā.ibi. NVNQVID per aliqué zc.] Tertio rōnem
exclusiōis assignat.ibi. OLIM putat q excusem⁹ zc.]
Posset aūt eē istoꝝ suspicio talis q iō ipse ab eis per
seipsuz nō acceperit vt ꝑ alios dolose ab eis plus acci
piat. Et iō dicit h̄ ponens. ESTO] i.dato: z cōcesso q
EGO] in ꝑsona mea: z ꝑ me accipiēdo NON grauaui
vos:] ſz sicut vos credidistis. CVM essem astutus do/
lo zc.] idest ꝑ alios detraxi vobis bona vr̄a plurima.
Sed hoc est falsum:qa nihil ex dolo feci.1.Thessa.2.
Exhortatio nostra nō de errore neqz imundicia neqz
in dolo. Nam ipse erat vere israelita in quo dolus nō
fuit Jo.1. Hanc aūt suspitioné excludit ꝯñter cum di/
cit. NVNQVID ꝑ aliqué zc.] Et p̄mo in gñali. Scdo
in spāli. Jn gñali sic. Si per alios voluissez surripere
vestra:misissez aliquos qui hoc ꝓcurarent apud vos.
SED nunqd ꝑ aliqué coꝝ quez misi ad vos circūuent
vos:] extorquēdo ꝑ eos vr̄a. Quasi dicat nō. Supra.7°.
Neminé circūuenimus zc.1.Thessa.4. Ne qs circū/
ueniat i negocio fratré suū. Jn spāli ꝟo excludit suspi
tionez ꝑdictā cū dicit. ROGAVI Titū zc.] q.d. Nul/
lus coꝝ in spāli qué misi ad vos circūuenit vos. Titū
enī cum precib⁹ misi ad vos. Et hoc est qd dicit. RO/
GAVI Titū zc.] De isto habet' supra.8. MISI] etiaz
CVM illo frēm] s. Barnabaz vel Lucam. Supra.8.
Misimus cū illo.s. Tito fratré.s.alterū dictoꝝ cuius
laus est in euāgelio. Sed NVNQVID Titus circūue
nit vos?] q.d. Non. Supra.8°. Grās ago deo meo qui
dedit eādez sollicitudiné pro vobis in corde Titi zc.
Et q Titus nō circūuenerit eos: ꝓbat ꝑ ꝯformitatez
Titi ad Aplm. Et ponit duplicé ꝯformitaté.s.cordis.
Et ideo dicit. NONNE eodé spiritu ambulauimus?]
idest eandez volūtaté habem⁹. Uel eodez spiritu in/
stigamur ad bene z recte agēdū. Supra.4. Habētes
aūté eūdez spūm zc. Jté ꝯformitaté operis. Et ideo di/
cit. NONNE eisdez vestigijs] i.operib⁹ intédimus.s.
vestigijs Chri. Naz ego sequor vestigia Chri. Job.23.
Uestigia eius.s.Chri sequut⁹ est pes zc.1.Pe.2. Chrs
passus est zc. Ut sequamini vestigia eius. Et Tit⁹ se/
quit' vestigia mea.1.Cor.11. Jmitatores mei estote zc.
Et sic pz q si ꝯformis ē mihi in volūtate z ope: z ego
nō circūueni vos nec intédo circūuenire. q autez nec
ipse circūuenerit vos. pz ꝑ illud Mat.7° A fructibus

coꝝ cognoscetis zc. Rōnez aūt exclusionis subdit di/
cens. OLIM putatis zc.] Et p̄mo ponit coꝝ opinioné.
Scdo excludit eaz. Opio aūt istoꝝ erat q Apl's quasi
reus z culpabilis oia ꝟba ista epistole diceret ad excu
sationé suā: z q nō essent vera:sed ad excusandū tañ
inuéta: z ideo ponés hāc opioné ipsoꝝ dicit. VOS PV
TATIS olim] i.a p̄ncipio hui⁹ epistole q EXCVSE/
MVS nos apud vos] i.q hec ꝟba nō sint vera:ſz sint
ad excusandū ꝯficta. Hanc aūt excludit sic. Qui enī
sic excusat se duo hz. Unū est q nō vtit' verbis veris:
sed ꝯfictis. Aliud est:qa nō vult pati detrimētuz fame
sue z glorie. Unde spāl'r ꝓpter dispédiuz fame aliqui
excusant se. Sed neutrū istoꝝ est in nobis. Non ergo
vera ē opio vestra. q aūt neutrū istoꝝ sit in nobis pz.
Non.n.dicimus ꝟba falsa qd ꝓbo. Primo ꝑ testimo/
niuz dei. QVIA corā deo loqmur] q.d. Teste deo hoc
in veritate dico. Job.16° Ecce in celo testis meus zc.
Scdo ꝑ testimoniū Chri:qa IN CHRISTO loqmur]
idest ꝑ Chrz in quo nulla ē falsitas. supra.2°. Ex since/
ritate sicut ex deo in Chro loqmur. Jté nō querimus
gloriā nostrā:nec timem⁹ ifamiā: qa oia que dixi z de
reuelationib⁹ z de tribulationib⁹ facio seu dico ꝓpter
vestrā edificationé: vt.s.ꝑmaneatis i virtute: z expel/
latis pseudo. Roma.14. Que edificationis sunt inui/
cem zc.1.Cori.14. Oia ad edificationé fiant. Joā.12.
Non ꝓpter me hec vox venit sed ꝓpter vos zc.
¶ Naz metuo:ne qua fiat: vt si venero: nō quales
velim: reperiā vos: z ego reperiar vobis qualez
nolitis. † Ne quo mō sint cōtentiones: emulatio/ Gala.5.
nes: ire: cōcertationes: obtrectatiōes: susurri: tu/
mores: seditiones: ne iterū vbi venero: humiliet
faciet me deus meus apud vos: vt lugeā multos
coꝝ q añ peccauerūt: nec eos penituit imūdicie:
libidinisqz: z ipudicitie: quā patrarunt.
¶ Timeo enim ne forte cū venero: nō qua/
les volo inueniā vos: z ego inueniar a vo/
bis qualez nō vultis: ne forte cōtentiones:
emulationes: animositates: dissensiones:
detractiōes: susurratiōes: inflatiōes: sedi/
tiones sint iter vos. Ne iteꝝ cū venero hu
miliet me deus apud vos z lugeā multos
ex his qui ante peccauerunt z non egerunt
penitētiaz sup imundicia z fornicatione z
impudicitia quā gesserūt. Lec. VI.

Posita vna causa cōmēdationis que ꝓuenit ex
omissione corinthioꝝ quātū ad ea q̄ fa/
cere debuissent in qua detestat' coꝝ igratitudiné: hic
ꝯñter ponit aliā cāz q̄ ꝓuenit ex coꝝ cōmissione q̄tū
ad mala que debuissent vitare. Jn qua exaggerat coꝝ
malitiā. Et circa h̄ duo facit. Prio ponit coꝝ culpā in
gñali. Scdo explanat eā i spāli.ibi. NE FORTE zc.]
Dicit ergo. Non solum laudaui me ꝓpter hoc q vos
omisistis me laudare: sed etiā ꝓpter periculuz vestrū:
qd est in hoc q vos adhereatis pseudo: qa dum fouent
vos in peccatis exponūt vos in magno periculo: z iō
dicit. TIMEO] s. NE FORTE cū venero ad vos ꝑso/
naliter nō inueniaz vos] quales vos volo.s.iustos: sed
peccatores z incorrectos z displicentes mihi z ego vo/
bis: qa iusto nō placēt peccatores inquātū peccatores
ET INVENIAR talis a vobis] cōtristans z puniēs
QVALEM me nō vultis hēc.] Mali enī odiūt corre

ctionē ꝛ veritatē. ergo inimicus fact⁹ sum vobis verū dicens vobis ꝛc. Sic pȝ coꝝ malitia in gñali. s. ꝙ timebat ne nōdū plene penituerint. In spāli etiā manifestat coꝝ malitiā cū dicit. NE FORTE cōtētiōes ꝛc. Et circa hoc duo facit. Prio .n. enumerat coꝝ mala presentia. Scdo cōmemorat pterita mala de qb⁹ nōdum penituerūt. ibi. NE ITERVM cū venero ꝛc. Sciēdū est aūt circa pmū ꝙ corinthiēses post cōuersionē inciderunt in pctm carnale pp illuȝ qui vxorē patris habuit. ꝛ de hoc in hac pte correcti sunt per pmā eplam non tñ plene. Sed adhuc aliqd in eis remāsit ꝛ supra hoc remāserūt in eis multa pctā spūalia q̄ pprie opponunt̄ charitati. Charitas ꝟo duo facit. Primo .n. facit corda hoiȝ adinuicē cōsentiētia. Scdo inducit hoies ad mutuū pfectū. Et ideo peccata spūalia econtrario pmo faciunt hoies adinuicē dissentiētes. Scdo faciūt eos inuicē offendētes. Et ideo pmo enumerat peccata spūalia q̄ ptinent ad dissensionē. Scdo ea q̄ faciūt ad offensionē. ibi. DETRACTIONES ꝛc. In dissensionibus aūt pcedit ordine retrogrado. Nam fm rectuȝ ordinē hoies pmo dissentiūt inquātuȝ vnus vult vnū: alius vult ꝯtriuȝ. Scdo ex hoc pcedunt ad inferēdum nocumēta: inquātuȝ quilibet vellet obtinere in pposito suo. Tertio qñ non pōt obtinere in pposito suo: sed succumbit accēdit̄ ȝelo inuidie. Quarto ex hoc prumpit ad cōtentiōes ꝟboꝝ ꝛ ab isto vltimo incipit Apls dicens. NE FORTE ꝯtētiones ꝛc. q. d. Non solū timeo mala vestra in gñali: sed in spāli. NE FORTE sint in vobis ꝯtētiones de meritis platoꝝ ꝛ de baptistis ꝛc. Prouer. 20. Honor est homini qui separat se a cōtentionib⁹ ꝛc. Ambro. Cōtentio est impugnatio veritatis cum ꝯfidētia clamoris. Et hec ꝯtētio venit ab emulatione. Et ideo dicit. ET EMVLATIONES .i. inuidie in his qui minores sunt ꝛ minus habent. Jaco. 3. Ubi ȝelus ꝛ cōtentio ibi incōstantia ꝛc. Job. 5. Paruulum occidit inuidia ꝛc. Sap. 2. Inuidia diaboli ꝛc. Et emulatio venit ab animositate. Uñ dixit. ANIMOSITATES in vltiōe ꝛ illatiōe nocumēti. Eccl. 8. Cū audace ne eas ꝛc. Et aiositas venit ex dissensionib⁹. Et iō dic. DISSENSIONES: odia: ꝛ ꝯtietas aioꝝ. Ro. vlti. Obseruetis eos qui dissensiōes ꝛ offendicula ꝛc. 1. Cor. 1. Idipsum dicatis oēs: ꝛ nō sint in vobis scismata.

Charitas facit corda hominum ad se ꝯsentientia ꝛ ad mutuū pfectum.

¶ Consequēter enumerat coꝝ mala pñtia quātum ad offensionē. Et qa ista spālr sunt mala in nocumentis ꝟboꝝ ꝛ nō factoꝝ. Ideo dimissis nocumētis factoꝝ enumerat nocumēta ꝟboꝝ: in qbus etiā pcedit ordine retrogrado: incipiēs a posteriore: ꝛ hoc est cum qs expresse malū dicit de aliquo. Et si qdē i manifesto: sic ē detractor. Et iō dic. DETRACTIONES. Ro. 1. Detractores deo odibiles ꝛc. Si ꝟo in occulto: tūc est susurratio. Et ideo dicit. SVSVRRONES: qui latēter seminat discordias. Eccl. 28. Susurro ꝛ bilinguis maledict⁹ erit. Et hec duo pcedunt ex supbia: que animū inflatū cōtra aliquos prumpere facit in mala ꝟba. Et ideo dicit. INFLATIONES. 1. Cori. 4. Tanq̄ nō sim ventur⁹ ad vos sic inflati ꝛc. Et he inflatiōes veniunt ex seditionib⁹ que sunt pparatiōes partiū ad pugnā: qa inter supbos semp iurgia sunt. Prouer. 13°. Et ideo dicit. SEDITIONES .i. tumultus ad pugnā. Prouer. 17. Semp iurgia querit malus. Sic ergo pȝ coꝝ malitia quātū ad mala pñtia que multa sunt: ꝛ in dissensionibus ꝛ i nocumētis. Manifestat aūt coꝝ malitiā quātū ad mala preterita de qbus nō penituerunt cum dicit. TIMEO ne iterū cū venero humiliet me deus idest affligat APVD VOS. ita QVOD ꝛ lugeam multos vestrū EX HIS qui ante peccauerūt ante pmā eplam. ET NON egerūt penitētiā plene post pmā eplam. Et merito lugeā: qa sicut gloria pris est glia filioꝝ: ita cōfusio patris est ꝯfusio filioꝝ. Sic Samuel lugebat Saul. 1. Reg. 15. Usqȝquo lugēs Saul ꝛc. Et hoc qa nō penituerūt nec egerūt penitētiam de pctis carnalibus pdictis: quoꝝ quedam sunt contra nām. Et ideo dicit. DE IMMVNDICIA .i. luxuria cōtra nām. Quedam sunt q̄ cōmittunt̄ cum mulieribus corruptis. s. viduis seu cōiugatis. Et iō dic. ET IN FORNICATIONE. Quedā sunt que fiunt in corruptione virginū. Et iō dicit. ET IMPVDICITIA quam gesserunt assidue. Gal. 5°. Manifesta sunt opa carnis q̄ sunt fornicatio: immundicia: impudicitia ꝛc.

Cap. XIII.

Hic tertius erit aduent⁹ meus ad vos. † In ore duoꝝ testiū aut triū cōstituet̄ omne verbū. Predixi ꝛ predico: Deut. 17.
vt pñs cū essem iterum: ita ꝛ absens Mat. 18.
nunc scribo ijs: qui ante peccauerunt: ꝛ reliquis Joan. 8.
oibus: qđ si venero denuo: nō parcam. Anqdē Heb. 10.
experimētū queritis in me loquētis Christi: qui erga vos nō est infirm⁹: sȝ potēs est in vobis: nā ꝙuis crucifixus fuit ex infirmitate: viuit tamē ex virtute dei. Siqdē ꝛ nos infirmi sum⁹ in illo: sȝ viuemus cū illo ex virtute dei erga vos.

Ecce tertio hoc venio ad vos: vt in ore duoꝝ vel trium testiū stabit omne verbū. Predixi eniȝ ꝛ predico: vt pñs vobis: ꝛ nūc absens his q ante peccauerūt ꝛ ceteris oib⁹: qm̄ si venero iterū nō parcam. An experimentū queritis eius qui in me loqt̄ Chrs. Qui in vobis non infirmat̄: sed potens est in vobis. Nam ꝛ si crucifixus est ex infirmitate: sed viuit ex virtute dei. Naȝ ꝛ nos infirmi sumus in illo: sed viuemus in eo ex virtute dei in vobis.

In precedentibus Apostolus multa locutus est ad detestationē pseudo: hic ꝯñter loqt̄ ꝯ illos qui a pseudo sunt seducti. Et circa hoc duo facit. Prio increpat seductos. Scdo ꝯsolat̄ ꝑsistētes. ibi. DECETERO frēs gaudete ꝛc. Circa p^m pmo cōminat̄ sine seueritatē. Scdo ostēdit suā iudiciariā ptātē. ibi. AN EXPERIMENTVM queritis ꝛc. Tertio monet ad correctionē. ibi. VOSMETIPSOS tentate ꝛc. Circa p^m primo pmittit suā pñtiā. Scdo pdeterminat sui iudicij formā. ibi. IN ORE duoꝝ ꝛc. Tertio cōminat̄ seueraȝ sniaȝ. ibi. PREDIXI eñi ꝛ pdico ꝛc. Promittit ergo pmo suū aduētū dicēs. ECCE ego venio. q. d. Certū sit vobis ꝙ venio ad vos. ꝛ iō cauete vobis ne inueniam vos īparatos: ꝛ dicit TERTIO nō ꝙ tertio iuerit: sȝ qa 3° iā parauerat ire: ꝛ si nō iuerat nisi semel: in scdo appo eī ipedit⁹. 1. Cor. 4. Ueniā ad vos cito ꝛc. Ueniā inq̄ ꝛ iudicabo malos fm ordinem iuris. ITA .s. ꝙ IN ORE duoꝝ vł triū testiū accusantiū seu testātiū ꝯ aliquem SIT oē ꝟbū accusatoꝝ. qđ qdē dr̄ Deu. 17. Nemo occidet̄ vno teste dicēte testimoniū. Et eiusdē. 19. Nō stabit testis vnus ꝯ aliquē. Uel alr. In ore duoꝝ ꝛc. q. d.

Hoc qđ dico de aduētu meo ad vos ita ē certū sicut te stimoniū duoꝝ vel triū. Sic ḡ ordo iudicij erit. Sed seueritatem snīe cōminaṫ dicens. PREDIXI] enī ⁊c.] Ubi ṗmo insinuat ordinē iudiciariū quo ē ꝓcedendū in quo exigiṫ: vt ṗcedat trina āmonitio: ⁊ q̄tū ad hoc dicit. PREDIXI] vobis vt p̄ns: hīs: qn̄. s. eram vobiscū: ⁊ nūc absens PREDICO.] vt sic ter ammoneat. PREDICO] sincꝫ HIS QVI ante peccauerūt ⁊ oībus alijs.] q. d. Oēs moneo. Scđo ṗmissa monitiōe cōminaṫ sententiā. Unde dicit. QVONIAM si venero nō parcam iterꝫ] q. d. Illis qui peccauerūt peperci ṗma vice: sꝫ si iterꝫ peccauerint: vel si nō egerint pnīaꝫ nō parcā eis iterꝫ. Et h̄ iuste fit: q̄ ille cui semel remittiṫ ⁊ iterum peccat: si remitteret̄ sibi cresceret i malitia ⁊ efficeret̄ insolens. Et ideo dicit Sapiēs Prouer. 13. Qui parcit virge odit filiū suū ⁊c. Ex h̄ ergo ordinatū est in eccl'ia vt ṗcedat trina monitio anteq̄ q̄s snīaꝫ excōicationis fulminet: q̄ ꝯtingit ꝙ aliq̄ lꝫ sint in pctīs ⁊ offendūt: tñ ex solo v̄bo āmonitionis corriguṅt ⁊ satisfaciunt. Et ēt a leuiorib⁹ semꝑ icipiēduꝫ ē: ꝙ si āmonitiōe nō duciṫ ne magis insolescat adhibēda est seueritas snīe. Eccl. 8. Ex eo ꝙ nō proferṫ cito snīa ⁊c.

¶ Consequēter ne possint calūniari de p̄tāte Ap'li: ostēdit Ap'ls suā iudiciariam p̄tāteꝫ dicēs. AN EXPERIMENTVM ⁊c.] Ubi tria facit. Prio ostēdit se hře legationē ⁊ p̄tāteꝫ iudicādi a Chro. Scđo ondit virtutē Chri. ibi. QVI in vobis nō ifirmaṫ ⁊c.] Tertio ondit ꝙ virt⁹ Chri ēt ad alios deriuaṫ. ibi. NAM ⁊ nos ifirmi sum⁹ in illo.] Dicit ḡ. Si venero nō parcā: imo seuerissime iudicabo, ⁊ h̄ bn̄ possuꝫ: q̄ habeo auctoritateꝫ Chri in puniēdo ⁊ remittēdo. Supra. 2. Naꝫ si qđ donaui vobis ⁊c. Supra. 5. Prouer. 10. Legatiōe fungimur ⁊c. Et iđ dicit. AN EXPERIMENTVM ⁊c.] q. d. Nō est dubitādum de p̄tāte mea: q̄ quicq̄d ego loquor vel ꝓferēdo snīas vel remittēdo vel ṗdicādo loquor a Chro. Exodi. 4. Perge ergo ego ero in ore tuo. Luce. 21. Ego dabo vobis os ⁊ sapiētiaꝫ ⁊c. Que ḡ hō facit ex instinctu sp̄ūssancti dr̄ ꝙ sp̄ūssanct⁹ facit. ideo Ap'ls q̄ a Chro motus h̄ loquebaṫ: attribuit Christo tanq̄ ṗncipali dicēs. Qui in me loqṫ Chrs ⁊c. Sꝫ ne dubiteṫ de p̄tāte ⁊ v̄tute Chri. Ideo ꝯseqūter Ap'ls ostēdit virtutē Chri cū dicit. QVI in vobis ⁊c.] Ubi prio ostendit v̄tutē Chri q̄tū ad ea que in eis apparuerūt. Scđo q̄tū ad ea q̄ in Chro sunt. ibi. NAM ⁊ si ⁊c.] Dicit ergo. Habeo p̄tāteꝫ iudiciariā a Chro qui in me loquiṫ qui magne v̄tutis ē in vobis dādo dona grāꝝ: distributionē ip̄ūs ⁊ alia multa q̄ expti estis ⁊ nō solum nō infirmaṫ. SED potēs est in vobis] q̄ potenter vos liberauit a pctō: potēter vos ꝯuertit ad bonū. ps. Dn̄s fortis ⁊c. Sap. 12. Subest tibi cum volueris posse. Et paulo ante. VIRTVTEM enī ostēdis tu ⁊c.] Et non soluꝫ potētia Chri apparuit in vobis: sꝫ ēt in seipso. s. inquātum a morte crucis quā sustinuit ex infirmitate humana quā assumpsit infirmatā in paupertate surrexit ⁊ viuit EX VIRTVTE dei] que est ipse de⁹. Talis enī erat illa susceptio q̄ deū hōminē faceret ⁊ hoīem deū. 1. Corin. 1. Qđ infirmuꝫ est dei fortius ē hoīb⁹ ⁊c. Uel EX VIRTVTE dei] .s. p̄ris qui est ēt virt⁹ Chri: q̄ eadeꝫ ē virtus p̄ris ⁊ filij. Apoc. 1. Fui mortuus ⁊c. Hec ēt virt⁹ Chri deriuaṫ ad nos. NAM ⁊ nos infirmi ⁊c.] q. d. Ad nos ēt ꝑtinet illa virt⁹: q̄ ⁊ nos infirmi sumus in illo. i. ad imitationē illius inquātuꝫ ꝓpter ipsuꝫ multa patimur ⁊ mortificam⁹ nosmetipsos ⁊ humiliam⁹ nos. 1. Corin. 4. Nos infirmi ꝓpter Chrꝫ ⁊c. Supra. 10⁰. Presētia corporis ifirma. Supra. 4. Semꝑ mortificationē ⁊c. Et ideo VIVEMVS] .i. viuificabimur EX VIRTVTE dei in vobis] iudicādis. Gala. 1. Qui suscitauit Iesum christū ⁊c. ⁊ est sensus. NOS EX virtute] qua Chrs viuit resuscitamur ⁊ illa virtute habemus ēt p̄tāteꝫ iudicādi in vobis. Uel VIVEMVS] .s. vita beatitudie cū eo: ⁊ hoc ex virtute dei: q̄ quidē virtus dei est in vobis. i. in cōscientijs vestris.

¶ Vosipsos tentate: num sitis in fide: vosipsos ꝓbate. An nō cognoscitis vosmetipsos: qđ Iesus chrs in vobis ē? Nisi sicubi reprobi estis. At spero vos cognituros: ꝙ nos nō simus reprobi. Opto aūt apud deū: ne qđ mali faciatis: nō quo nos ꝓbati appareamus: sꝫ vt vos: qđ honestū est faciatis: nos v̄o veluti reprobi simus. Non enim possumus quicq̄ aduersus veritatē: sed pro veritate. Gaudemus. n. cum nos infirmi fuerimus: vos aūt validi fueritis. Hoc autē insuper optamus: vestraꝫ integritatē. Propterea hec absens scribo: ne cū presens fuero: rigidus sim iuxta potestatem quaꝫ dedit mihi dominus in extructionem: ⁊ non in destructionem.

¶ Vosmetipsos tentate si estis in fide ipsi vos ꝓbate. An nō cognoscitī vosmetipsos: q̄ Chrs iesus in vobis est? Nisi forte reprobi estis. Spero autē ꝙ cognoscitis: q̄ nos nō sumus reprobi. Oramus aūt deuꝫ vt nihil mali faciatis: nō vt nos ꝓbati pareamus: sed vt vos quod bonū est faciatis. Nos aūt vt reprobi simus: non possumus enīꝫ aliqđ aduersus veritatē: sꝫ pro veritate. Gaudemus. n. qm̄ nos infirmi sumus. Vos aūt potētes estis. Hoc ⁊ oramus vestraꝫ ꝯsumationeꝫ. Ideo enim hec absens scribo: vt nō p̄ns durius agam f̄m p̄tātem quaꝫ dn̄s dedit mihi in edificationē ⁊ non in destructionem. Lec. II.

Post cōminationē seueri dei iudicij: subdit Ap'ls āmonitionē ad ṗparationē vt iudiciū seueruꝫ nō patianṫ. Et ṗmo pōit ipsaꝫ āmonitionē. Scđo rationeꝫ āmonitionis assignat. ibi. IDEO hec absens scribo ⁊c.] Circa ṗmū duo faċ. Prio ponit āmonitionem. Scđo excludit falsaꝫ suspitionē. ibi. ORAMVS autē ad deū ⁊c.] Circa p̄ᵐ duo facit. Prio monet vt se examinent. Scđo inuit qđ per hāc examinationē inuenire possint. ibi. AVT nō cognoscitis ⁊c.] Circa ṗmuꝫ sciēdū ē ꝙ ille qui secure vult cōparere in iudicio: oꝫ se ṗmo examinare de factis suis: ⁊ sic poterit scire vtrū tute cōpareat. Et ideo Ap'ls monet: vt anteq̄ veniant ad iudiciū qđ erit in aduentu suo ad eos examinent se dicēs. VOSMETIPSOS examinate] ⁊ ꝯsiderate actus vestros. 1. Thes. 5. Oīa probate qđ bonū est tenete ⁊c. Monet autē vt de duob⁹ se examinent. s. DE FIDE.] Unde dixit. SI ESTIS in fide] quaꝫ ṗdicaui vobis ⁊ a me accepistis de dn̄o Iesu chro an excideritis ab ea ⁊ sitis prolapsi in aliā. Et h̄ necessariū est: q̄ 1. Cori. 11. dr̄. Si nosmetipsos iudicarem⁹ ⁊c. Hier. 2. Uide vias tuas ⁊c. Itē de operib⁹. Uñ dicit. Ipsi vos ꝓbate. s. an sitis in operib⁹ bonis: ⁊ vtrum ꝯscīa remordeat vos aliqđ mali fecisse. Et hoc vtile est: q̄ 1. Cori. 11. dicit.

Probet

probet autem seipsum homo rc̃. Gal. 6. Opus suum
probet vnusquisq3.
℃ Cõsequẽter cũ dic̃. AN NON cognoscitis rc̃.] Osten
dit qd p hõ examiatioẽ iuenire poterunt. Et p qd iue
niãt in seipsis. Scd̃o qd iueniant in Aplo ibi. SPERO
aũt rc̃.] In seipsis aũt duo iuenire poterũt p examina
tioẽ: qa aut sciẽt se tenere fidẽ & sic iuenire poterũt &
cognoscere q̃ Chr̃s sit in eis. & h̃ ẽ qd̃ dicit. AN NON
cognoscitis vosmetipsos: qa Chr̃s in vobis ẽ] .i. migd
si examiaretis vos scireus vos hr̃e fidẽ & cognosceret
q̃ Chr̃s ẽ in vobis. q.d. Sicq3 vbi ẽ fides Chr̃i, ibi est
Chr̃s. Eph̃. 3. Habitare Chr̃m p fidẽ. 1. Cor. 6. Nescis
qa corpa vr̃a tẽplũ rc̃. Aut sciẽt se nõ tenere fidẽ & sic
inueniẽt q̃ sint reprobi. Et iõ dicit. NISI forte repro-
bi estis] .i. vere inuenietis vos hr̃e Chr̃m nisi forte di-
miseritis fidez & reprobi sitis ab eo qd̃ p̃us habuistis
per fidem Hiere. 15. Reliquisti me: retrorsum abijsti.
Hiere. 6. Malitie eo2 nõ sunt consumpte argẽtũ re-
probũ rc̃. ℃ Sz hic q̃stio est litalis de h̃ qd̃ dicit. An
nõ cognoscitis rc̃. Nã Chr̃s in eis solũ manet qui hñt
charitatẽ. vt dr̃. 1. Jo. 4. Deus charitas est rc̃. Si ḡ co-
gnoscimus q̃ Chr̃s p fidẽ sit in nobis. ops3 q̃ h̃ sit p fi-
dẽ formatã. Cognoscẽtes ḡ hoc mõ Chr̃m eẽ in nobis
sciemus nos hr̃e charitatẽ qua iformat̃ fides. qd̃ est ꝯ.
id Eccles. 9. Nemo scit vtrũ odio rc̃. ℃ R̃ndeo dõm
est q̃ habitare Chr̃m in nobis põt accipi dupl'r. Uel
quãtũ ad itellectũ. Uel q̃tũ ad effectũ. Si q̃tũ ad in-
tellectũ sic ipse habitat in nobis p fidẽ informẽ. Et h̃
modo nihil phibet nos p certitudinem scire q̃ Chr̃s
habitet in nobis cũ scimus nos tenere fidẽ: quã eccl'ia
catholica docet & tenet. Si ṽo quãtũ ad affectũ sic ha-
bitat Chr̃s in nobis p fidẽ formatã: & h̃ modo nullus
põt scire q̃ Chr̃s habitet in nobis vl' q̃ habeam⁹ cha-
ritatẽ nisi p reuelationẽ & spãlẽ grãz alicui cõcedat̃ p
certitudinẽ: p quãdaz tñ coniecturã nihil phibet nos
scire posse q̃ in charitate sumus: qñ. s. qs inuenit se tal'r
paratuz & dispositũ vt nullo modo pp aliquod tẽpora-
le vellet aliquid facere ꝯ Chr̃m. 1. Jo. 3. Si cor nostrũ
non rep̃hẽderit nos rc̃. Pz ḡ q̃ Apl'us loq̃tur quãtuz
ad p̃mũ modũ. Uel ẽt loquitur de cognitione que ẽ
per ꝯiecturas quãdaz vt dictuz est. Argumẽtuz aũt p-
cedit quãtuz ad 2^m modũ: & de cognitione q̃ est p cer-
titudinẽ. Quid autẽ in Aplo possint iuenire subdit di-
cẽs. SPERO autẽ rc̃.] Nã qa isti corinthij possent di-
cere. Nos nõ sumus reprobi: sz iõ non tenemus docu-
mẽta tua: qa non sunt recta sz reprobãda. & ideo dicit.
Quicqd sit de vobis tñ spero q̃ ex vita & doctrina no-
stra quã ostẽdi vobis cognoscetis q̃ nõ sumus repro-
bi & non docuimus mala nec exclusi sumus a potesta-
te quaz dicimus nos hr̃e. Ecclesiastici. 19. Ex visu cogno-
scitur vir. Mat. 7. A fructibus eo2 rc̃.
℃ Cõsequẽter cũ dic̃. ORAMVS aũt rc̃.] Excludit su-
spitionẽ. Cõminatus. n. fuerat eis iudiciuz seuerũ cum
ostẽderat potestatẽ suaz in iudicãdo & idixerat exami-
nationẽ: credẽs Chr̃m in eis eẽ nisi ipsi eẽnt reprobi.
Sz tamẽ hoc dimittit sub dubio vtruz sit Chr̃s in eis.
Et qa isti possent credere & suspicari q̃ Apl'us gaude-
ret de hoc q̃ eẽnt reprobi: vt ipse i cõparatiõe ad eos
maior appareret vt in eis posset exercere seueritas iu-
dicij. ideo Aplus hanc suspitionez remouet hic. Prio
per oiõnẽ quã p eis ad deũ dirigit. Scd̃o p gaudium
qd̃ de eis ꝯcepit ibi. GAVDEMVS. n. rc̃.] Orat aũt vt
ipsi inueniant̃ innocẽtes. qa examinant̃ ex seueritate iu-
dicij. Et iõ dicit. ORAMVS autez] scz DEVM vt] vos
NIHIL mali faciatis] .q.d. Nõ credatis q̃ velimus q̃
sitis rep̃robi, sz oramus vt nihil rc̃. Jtẽ orat q̃ ipse ap-
pareat infirmus: p qd̃ excludit̃ appetitus excellentie
Apli in cõparatione ad eos. Et ideo DICIT.] Nõ scz
ORAMVS] vt pbati pareamus. i. nõ vt nos cõmẽde-
mur pbati in cõparatione ad vos: sz magis vt vos qd̃
bonum est faciatis. Gal. 6. Bonum aũt faciẽtes rc̃. ps.
Uiriliter agite & ꝯforteur cor vestrũ. NOS autẽ vt re-
probi simus] amittẽdo potestatẽ puniẽdi & iudicandi.
qa vbi nõ est culpa oẽs sumus pares & vnus nõ habz
potestatẽ iudicãdi sup alios. Magis ḡ vult Apl'us vt
sint boni q̃ vt subiaceãt potestati iudicij sui. Et q̃ ca-
reat potestate iudicãdi si boni sint: ostendit cum dicit.
NON eni possumus rc̃.] q.d. Nos nõ laboramus nisi
pro veritate & p ipsa stamus. Constat aũt q̃ si punire-
mus inocẽtes faceremus contra veritatẽ & cõtra iusti-
tiã. Unñ cum Apl'us nõ possit facere cõtra VERITA-
TEM: sz p veritate] .i. p iustitia: manifestũ est q̃ non
puniet inocẽtes. ¶ Notãdũ est s̃m Aug. in glosa q̃ ad
vitãduz peccata: necessaria sunt duo. s. liberũ arbitriũ
& gratia dei. Si. n. liberũ arbitriuz nõ eẽt necessarium
nunq̃ darent̃ homini p̃cepta nec phibitiões nec exhor-
tationes. Frustra ẽt darẽtur pene. Gratia ẽt est necessa-
ria. qa nisi deus oẽs regeret p gratiam suã non posset
homo stare. Frustra ẽt oraremus q̃ non inducat nos
in tẽtationẽ. Et ideo Apl'us ostẽdẽs vtrũq3 eẽ necessa-
rium & orat deum pro gratia obtinenda: & monet vt p
liberum arbitrium recedant a malo & faciant bonuz.
Unde dicit. ORAMVS] quantum ad primũ. Ut NI-
HIL mali faciatis] quantum ad scd̃m.
℃ Cõsequenter cũ dicit. GAVDEMVS rc̃.] Remouet
falsaz suspitionẽ pp gaudiũ de bono ipso2 ꝯceptuz.
Et p̃mo ponit gaudiũ qd̃ de ipso2 inocẽtia concipit.
Scd̃o oiõnẽ quã pro ipso2 pfectiõe emittit ibi. HOC
aũt oramus vestraz rc̃.] Dicit ḡ. Oramus q̃ vos pba-
ti appareatis. sz nos ifirmi & hoc appet ex affectu no-
stro: qa gaudemus q̃. s. alig sint inter vos boni & inno-
cẽtes: ex quo subtrahit̃ nobis potestas iudicandi & vi-
demur ifirmi. Et h̃ est qd̃ dicit. GAVDEMVS quoniã
nos infirmi sumus] .i. nõ exercẽtes potestatẽ nostraz.
VOS autẽ potẽtes] .i. sic bñ agẽtes & vitia vincẽtes q̃
subtrahitis vos a potestate nostra iudicandi. Cum eni
aliquis male agit subdit se potestati iudicie. sz bñ fa-
ciẽdo repellit illaz a se. Roma. 13. Uis non timere po-
testatẽ. Benefac. rc̃. 1. Cor. 4. Nos ifirmi, vos fortes.
De isto gaudio dicit̃ Phil. 2. Gaudeo & ꝯgratulor vo-
bis rc̃. Et non solum de his gaudemus: sz ẽt sup HOC
oramus vestram ꝯsumationẽ] .i. pfectionẽ. In reb⁹. n.
naturalibus videmus q̃ q̃libet res naturalis natura-
liter tẽdit ad suam pfectionẽ: ad quã hz naturale desi-
deriuz. Et ideo cuilibet rei dat̃ virtus naturalis vt ad
suam pfectionẽ naturalẽ possit puenire. gratia autem
datur homini a deo p quaz homo pueniat ad suaz vl-
timam & pfectaz cõsũmationẽ. i. beatitudinẽ ad quaz
hz naturale desiderium. Unñ quando aliquis nõ tẽdit
ad suam pfectionẽ signũ est q̃ nõ habeat satis de gra-
tia dei. Et ideo Aplus vt isti possint in gratia crescere
orat vt perficiantur. & Phil. 1. Oro vt charitas vr̃a rc̃.
Eph̃ 6. Ut possitis resistere in die malo rc̃.
℃ Cõsequẽter posita ãmonitione cãm ãmonitiõis assi-
gnat dicẽs. IDEO h̃ absens scribo rc̃.] .i. iõ ABSENS
scribo vobis hoc monẽdo vos: ne. s. cogar aliqd face-
re cõtra volũtatẽ] meã: q̃ est vt nihil dure agam cõtra
vos: nisi quaten⁹ p vos cõpellar. Et iõ dic̃. VT NON
p̃sens vobis durius agam contra vos q̃ velim vel q̃
velit.] Sap. 11. Hos qdẽ tãq̃ pater monẽs pbasti rc̃.

Quo chr̃s ha-
bitat in nobis
per fidez & p
charitatem.

Ad euitãdã
peccatũ duo cõ
currũt liber
arbi^m & grã.

Supra.10. Absens confido in vobis. Rogo autē vos ne presens audeaȝ ꝛc. Sȝ quia corinthij possent dicere: nunquid etiā si bn̄ fecerimus nō poteris contra nos o Apl̄e dure agere. Ideo rn̄det dicēs. NON: scilicet quia nō ppono nec possuȝ agere: nisi fm̄ q receptam a deo potestatē. Deus autē dedit mihi hāc potestatē. s. ligādi atqȝ soluēdi IN EDIFICATIONEM nō in destructionē. i. vt vos edificemini: ꝛ nō vt destruamini. Et si dure vos corrigerem nō edificarē: sȝ destruerē. Supra.10. De potestate nostra quā dedit nobis dn̄s ad edificationē ꝛc. Hāc aūt potestatē dedit dominus Paulo. Actuū.9.ꝛ.13. Segregate mihi Barnabam ꝛ Paulum ad opus ꝛc.

¶ Quod superest fratres: valete: itegri estote: cōsolationem habete: vnanimes sitis: in pace agite ꝛ deus charitatis ac pacis erit vobiscū. Salutate vos mutuo sancto osculo. Salutāt vos sancti oēs. Grā dn̄i Jesu Chri: ꝛ charitas dei: ꝛ cōmunicatio sp̄ussancti sit cum oībus vobis. Amen.

¶ Decetero fratres gaudete pfecti estote: exhortamini: idipsuȝ sapite. Pacē habete: ꝛ deus pacis ꝛ dilectionis erit vobiscum. Salutate inuicē in osculo sancto. Salutāt vos oēs sancti. Grā dn̄i nostri Jesu Chri ꝛ charitas dei ꝛ cōicatio sancti sp̄us sit cū oībus vobis. Amen. Lec. III.

In pcedentibus Apl̄s increpauit seductos a pseudo: hic vo consolatur psistētes in fide ꝛ doctrina sua. Et pͦ ponit monitionē. Scdo subdit salutationem ibi. SALVTATE in osculo ꝛc. Circa pmū pmo ponit monitionē. Scdo pmiuȝ implete monitionis ibi. ET DEVS pacis ꝛc. Monet aūt ad tria. Pmo qualr se habeāt in seipsis. Scdo qualiter se habeāt ad pximos. Tertio qualr debent eē oēs adinuicē. In seipsis autē debēt bona duo hīe. Pmo gaudium de bono habito ꝛ quantū ad hoc dicit. DECETERO fratres. q.d. constantes fuistis GAVDETE in his q̄ ad seruitiuȝ dei facitis. Et h̄ est necēiuȝ ad hoc q sitis iusti ꝛ virtuosi qa nullus est virtuosus seu iustus qui nō gaudet iusta ꝛ virtuosa opatione. Et iō dicitur in psalmis. Jubilate deo ois terra: seruite dn̄o in letitia. Phil.4. Gaudete i dn̄o semp iteruȝ dico gaudete ꝛc. Et vere semp est gaudēdū: qa gaudiū cōseruat hoiem in bono habitu: qa nullus pōt eē diu i eo quod tristat. Scdo debēt hīe boni in seipsis emulationē pfectiōis ꝛ quantuȝ ad hoc dicit. PERFECTI estote. i. semp tēdatis ad pfectuȝ. Heb.6. Quapp intermittētes inchoationis Christi sermonē ad pfectionē ꝛc. Non est autē hoc qd̄ h̄ di pceptuȝ. s. q homo sit pfect': sȝ hoc q semper tēdat ad pfectionē ꝛ hoc est necēiuȝ: qa qui non studet ad pficiēduȝ est in piculo deficiēdi. Uidemus enī q nisi remiges conētur ascendere nauis semp descendit. Et iō dicebat dn̄s. Marci.6. Estote pfecti ꝛc. Pro pximis autē est impēdēda exhortatio ad bona. Et quātum ad hoc dic̄. EXHORTAMINI ꝛc. Eccl.17. Uni cuiqȝ mādauit de pximo ꝛc. Ro.12. Qui exhortat̄ in exhortādo. Apoc.vlti. Qui audit dicat veni. Cōmunia aūt oibus debēt eē duo. s. vt idē sapiant. Et ideo dicit. IDEM sapite: ꝛ vt pacē habeāt. Et ideo dic̄. PACEM habete. Et hec duo ita se habēt q vnū est exteri': aliud interius. Constat. n. q corpora nō possunt seruari ꝛ ordinari nisi mēbra ordinētur adinuicē. Similr nec ecclesia nec ecclie mēbra nisi ordinētur ꝛ vniant̄ adinuicem. Est aūt duplex vnio necīa ad mēbra ecclie vniēda. Una est interior: vt. s. idē sapiāt p fidē quātū ad intellectū idē credēdo: ꝛ p amorē quantū ad affectū idē diligēdo. Et iō dicit. IDEM sapite. i. idē sentiatis de fide ꝛ idē diligatis affectu charitatis: qa tunc est vera sapiētia quādo opatio intellectus pficitur ꝛ consumatur p quietationē ꝛ delectationē affectus. Un̄ sapiētia dicit̄ quasi sapida scia. Ro.15. Ut sic vnanimes vno ore honorificetis deum ꝛc. pͦ Cor.1. Idipsum dicatis ꝛc. Phil.2. Idē sapiatis ꝛc. Alia est exterior. s. pax. Et iō dicit. PACEM habete inter vos. Heb.12. Pacē sequimini ꝛc. ps. Inquire pacē. 2. Thes.3. Ipse deus pacis det vobis pacē sempiternam in omni loco.

¶ Cōsequenter cū dicit. ET DEVS pacis ꝛ dilectionis erit vobiscū. ponit pmiuȝ qd̄ redditur implētib' monitionē pdictaȝ. q.d. Si seruabitis pacē inter vos: de' pacis ꝛ dilectionis erit vobiscū. ¶ Circa qd̄ notāduȝ est q apud gētiles consuetū erat q aliqui ex donis denominabāt deos: qa lȝ eēt vnus deus tn̄: tamē singula dona sua denoiabāt deos ex illis donis sicut ex dono pacis denoiabant deū pacis. ꝛ ex dono salutis deuȝ salutis. Huic vocabulo alludēs Apl̄s dicit. DEVS pacis ꝛc. non q pax sit vnus deus sicut illi dicebant. sȝ ideo Chr̄s di deus pacis: qa est dator pacis ꝛ amator. Jo.14. Pacē meaȝ do vobis ꝛc. pͦ Cor.14. Nō ē de' dissensionis: sȝ pacis. Ro.5. Charitas dei diffusa est in cordib' nostris ꝛc. Ipse ēt est auctor pacis. Jo.16. In me pacē habebitis ꝛc. Ipse in pace habitat. ps. In pace factus est locus eius ꝛc. Itē nō soluȝ est deus pacis: sed ēt dilectionis. Et iō dicit. DEVS pacis ꝛ dilectiōis erit vobiscū. ꝛ hoc ideo est quia qui est in vera pace cordis ꝛ corporis est in charitate: ꝛ QVI MANET in charitate in deo manet ꝛ deus in eo. vt dicitur pͦme Joan.4. ꝛ quia homo non meretur nisi per pacem ꝛ dilectionem. Jo.14. Si quis diligit me ꝛc.

¶ Cōsequēter cū dic̄. SALVTATE inuicē i osculo ꝛc. ponit salutationē ꝛ circa hoc pmo indicit eis mutuā salutationem. Scdo salutat eos ex parte alioꝝ ibi. SALVTAT vos ꝛc. Tertio salutat eos ex parte sua ibi. GRATIA dei ꝛc. Mutuā salutationē indicit faciēdā per osculum. Un̄ dicit. SALVTATE inuicē vosipsos in osculo sancto. Ubi notādum est q osculum est signū pacis. Naȝ per os in quo datur osculum hō respirat. Et ideo quādo homines dant sibi mutua oscula signum est q vniunt spiritum suuȝ ad pacem. Est autē pax simulata ꝛ hec est coruȝ qui loquunt̄ pacem cum proximo suo mala autē ꝛc. vt dicit̄ in ps. Que quidem fit per osculū fraudulentū. Prouer.27. Meliora sunt verbera diligētis ꝛc. Est ꝛ pax mala ꝛ turpis: quādo scȝ conueniunt ad maluȝ faciendū. Sap.14. In magno viuētes inscientie bello ꝛc. Et hec fit p osculum libidinosuȝ. Prouer.7. dicit̄ de mala muliere q apprehēsum deosculat̄ iuuenē ꝛc. Est ꝛ pax sancta quā facit deus. Phil.vlt. Et pax dei que exuperat ꝛc. ꝛ hec fit p osculuȝ sanctū: qa vnit spirituȝ ad sanctitatē. Et de h̄ osculo dicit̄ hic. IN OSCVLO sancto. Et ex hoc inoleuit consuetudo q fideles ꝛ sancti viri in signuȝ charitatis ꝛ vnionis se osculantur. Et datur pax in ecclesijs in osculo sancto. Ex parte autē alioꝝ salutat eos dicens. SALVTANT vos sancti omnes. quia oēs sancti ꝛ fideles sperant ꝛ desiderant ac orōnibus procurant salutem nostrā. Unde omnes fideles Christi adinuicē sperant ꝛ desiderant sibi salutē. ps. Participē me fac deus ꝛc. Ex parte autē sua salutat eos Apl̄s dicens. Gratia dn̄i nostri ꝛc. Ubi sciēdum est q duplex est modus

Osculum est signū pacis.

Pax simulata.
Mala
Sancta

est modus appropriandi aliqd diuinis psonis. Unus est essentialr: alius causaliter. Essentialr autem appropriatur diuinis personis sicut patri potētia. qa ipse ē potētia essentialr inquātuz est pncipium. Filio sapiētia inquātuz est verbū. Spiritui sancto amor inquantuz est bonitas. Hic ½o Aplus non appropriat ista h mō .s. per essentiaz: qa sic oia appropriarent spūi sancto: sz appropriat p cām. Et ideo cū gra sit donuz quo dimittuntur nobis pctā. Ro. 3. Justificati gratis rē. Et remissio peccatoꝝ sit nobis facta p filiū q carnē nr̄az accipiēs p peccatis nostris satisfecit. Jo. 1. Gra ꝛ veritas rē. Propter h Aplus attribuit grāz Chro. Un̄ dicit. GRATIA dn̄i nostri rē. Charitas aūt est nobis necessaria: qa opz nos vniri deo. pᵉ Jo. 4. Qui manet in charitate in deo manet rē. Et qa h est a deo pře inqātuz ipse sic dilexit mūduz vt filiū suūz vnigenituz daret vt di Jo. 3. Ro. 5. Cōmēdat aūt deus suā charitatē. Jdeo sibi vt pncipio isti⁹ charitatis attribuit charitatem cū dicit. ET CHARITAS dei .s. patris. Cōmunicatio ½o diuinoꝝ fit p spūm sanctū: qa est distributor donoꝝ spiritualiū. pᵉ Coꝝ. 12. Hec oia opat vn⁹ atqz idē spiritus. Et ideo spūi sancto attribuit cōicationem cum dicit. ET COMMVNICATIO spūs sancti. Ut attribuit sibi hoc. qa ipse est cōmunis alijs duab⁹ personis. Sic ergo Aplus in salutatione sua optat omnia necessaria cum dicit. GRATIA dn̄i nostri Jesu Chri ꝛ charitas dei ꝛ cōicatio spūs sancti sit semper .s. cuz oib⁹ vobis Amē. ℭ Gra Christi qua iustificamur ꝛ saluamur. charitas dei pr̄is qua sibi vnimur: ꝛ cōicatio spiritus sancti diuina nobis dona distribuentis Amen.

ℭ Explicit aurea expō sup 2ᵃ epla ad Corinthios Angelici Doctoris S. Thome de Aqno ordinis pdicatoꝝ.

ℭ In Epistolam ad Galathas/Argumentum per Erasmum Rhoterodamum.

Alathe Greci sunt: sz ex Gallis oriūdi. Un̄ iuxta diuuz Hieronymuz originis ingenijz: ingenij tarditate referebant. Quandoquidē ꝛ Hilarius Gallus ipse: in hymnoruz carmine Gallos indociles vocat. Et Paulus illos obiurgās anoitus appellat. Ad quoꝝ ingeniū sui attemperans sermonez: acerbius illos castigat: quam vllos in ceteris epistolis: ꝛ repbēdit magis q̄ docet: vt quibus rō suadere non poterat: reuocaret authoritas. Agit in hac epla: quod nusq̄ non agit: vt a legis Mosaice seruitute inuitet ad Euangelij gratiā. Quod idem agit in epistola ad Romanos: nā vtrisqz idem error acciderat: sed diuersa ratione. Nā Romani primum in iudaismuz inducti: postea resipuerunt. Galathe recte ab Apostolo instituti: pseudapostolorum opera in iudaismū retracti fuerunt. Quod Romani perperā instituti sancsimplicitatis erat: qd mox admoniti resipuerunt: prudentie. Contra: qd Galathe Christuz amplexi sunt: facilitatis erat: qd ptinus in iudaismū relapsi: leuitatis atqz stultitie. Ad hos igit̄ subierant pseudapostoli: velut a Petro ꝛ Jacobo sūmatibus Apostolis missi: ꝛ Pauli authoritatez calūnijs eleuabāt: negātes illi fidem habendā: qui sibi non constaret: nunc legis vrēs ceremonijs: susceptis votis rasoqz capite: ꝛ circūciso Thimotheo: nunc cum ethnicis legē negligens ac dānās: potius audiendos: qui apud Petrum ꝛ Jacobum versati fuissent: quiqz dn̄m Jesum vidissent: cum Paulus nec vidisset Christuz: ꝛ discipulorum dūtaxat discipulus esset: non Chri. Proinde Paulus vehemēti ꝛ acri oratione: neqz enim est vlla epistola concitatior: saluhriqz austeritate: ꝛ clementi seueritate: simul ꝛ Galathaꝝ errori medetur: ꝛ suā asserit authoritatem: ꝛ pseudapostolorum fraudulentiā aperit. In ipso statum epistole limine testatur: sese vel summis Apostolis parem: aut etiā superiorem: in hoc q euāgelij predicādi authoritatez a Christo iā immortali celitus accepisset: atqz hoc authore fretum in Arabia ꝛ Damasci aliquādiu pdicasse Christū: prius quā cū quoquā Aplorū ptulisset: deinde hierosolymis vidisse qdem Petruz ac Jacobuz diebus perpaucis: neqz qcq̄ tamē ab illis adiutuz eē: sub hec in Syria ꝛ Cilicia quatuordecim annis Christi pconem egisse: donec admonitus diuinitus. Hierosolymam reuersus vna cum Barnaba ac Tito: cū primarijs Apostolis contulit euangelium suum: non qd de tot annorum predicatione iam venisset in dubiuz: sed vt eoꝝ comprobatione: quoꝝ summa erat apud omnes authoritas: magis confirmarent̄ ceteri: sed ita cōtulisse cū Petro: vt ab illo nihil accesserit quod ad euāgelij rem attineret: ꝛ adeo non fuisse se cōpulsuz a Petro: vt gentibus legis onus iponeret: vt Antiochie Petrum cibis cōmunibus vescētem: vbi se metu superuenientium iudeoꝝ e conuiuio subduceret: palā in os reprehēderit: docēs: ex fide cōtingere salutem euāgelicam: nō ex obseruatione legis iā antiquate. Jd velut Petro dici ceptū: latius psequitur: ½sus ad Galathas demonstrās: leges Mosaicā ad tps mō fuisse dataz: ꝛ ad vnū Chrm illa spectasse oia: in illa fuisse carnez: in euāgelio spiritum: in illa vmbras: in euāgelio lucem: in illa imagines: in euāgelio veritatē: in illa seruitutē: in euāgelio libertatē. Demētie ½o eē: gustatis potioribus: vltro recidere ad deteriora. Hec agit capite p. 2ᵒ. 3ᵒ 4ᵒ. Deide grauiter iterminatus eis: ne circūcisione recepta: turpiter se dedāt i seruitutē legis: ondit. Christianā libertatē nō eē peccādi licētiā: sz vltroneā functionē officioꝝ pietatis: que charitate dictāte: nō lege iubēte prestātur. Postremo hortat̄ ad Christianā cōcordiā: ad subleuādos infirmiores aut lapsos: ad bn̄ merēdum de ijs: q nos fidez edocuerūt. Hmōi factis: qm spūs sunt: eterna deberi pmia: at ceremonijs temporarijs: tēporaria sit gl'ia: in odiū vocās pseudapostolos: q nō ob aliud studebāt circūcidi Galathas: nisi vt super hoc gl'iarent̄: velut authores huius facinoris. Cui mor bo affines sunt: q hodie nouos cultus: ꝛ pdigiose insignes reperiūt: vt dicat̄: h holuz genus ille istituit. Hāc eplaz: vt appet. Paulus: quo singularē erga Galathas affectū testaret̄: totā sua manu scripsit: cū i alijs soleat dūtaxat subscribere. Nostra argumenta scriptam testantur ab Ephesio ciuitate: Grecoꝝ inscriptiōes ab vrbe Roma. ℭ Argumenti Finis

ℭ Incipit prologus Doctoris Angelici/Diui Thome Aquinatis sup eplam ad Galathas diui Pauli Apli.

Etera nouis superuenientib⁹ ppcietis. Leui. 26. Hec verba cōpetunt presenti epistole. In qua Aplus redarguit Galathas q in tātuz seducti fuerunt a pseudo vt simul seruarent legalia ꝛ euangelium qd Apostolus improperat eis in verbis premissis dicens. Uetera nouis superuenientibus proijcietis. In quibus ½bis innuit dominus quadruplicez vetustatē. Prima vetustas est erroris: de qua Esa. 26. Uetus error abijt. ꝛ hec remota est per nouitatez do

ctrine Christi. Mar. pmo. Que est hec noua doctria. Secunda vetustas est figure de qua Hebreo. 8. Cōsumabo super domum Dauid ⁊ super iuda testamentū nouum: non z^m testamentum quod feci patribus eorum. Ubi primo ostendit primum testamentum esse vetustum: ⁊ hoc renouari per nouitatem gratie seu veritatis presentie Christi. Hiere. 31. Nouum faciet dominus super terram ⁊c. Tertia est vetustas culpe de qua ps. Quoniam tacui confitendo. s. peccata mea inueterauerunt ⁊c. ⁊ hec renouatur per nouitatem iustitie. Roma. 6. In nouitate vite ambulemus ⁊c. Quarta est vetustas pene. Treñ. 3. Uetustam fecit pellē meā: ⁊ hec renouabitur per nouitatem glorie. de qua nouitate Esa. vltī. Ecce ego creo celū nouū ⁊c. Apo. 21. Dixit q sedebat in throno. Ecce noua facio oīa. Cap. I.

Aulus Apostolus: nō ab hominibus: neqȝ per hominez: sed per Jesum Christum: ac deum patrem: q suscitauit illum ex mortuis: quiqȝ mecum sunt omnes fratres: ecclesijs Galathie. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre: ⁊ domino nostro Jesu Christo: qui dedit seipȝ pro peccatis nostris: vt eriperet nos ex presenti seculo malo: iuxta volūtatē dei ⁊ patris nostri: cui glīa in secula seculoꝝ. Amen.

2. Cor. 1.
Ephe. 1.
1. Pe. 1.

Aulus Apostolus non ab hominibus neqȝ per hominez: sȝ per Jesum Christuȝ ⁊ deū patrem qui suscitauit eum a mortuis: ⁊ qui mecuȝ sunt omnes fratres ecclesijs Galathie. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro ⁊ dño Jesu Christo. qui dedit semetipsum pro peccatis nostris vt eriperet nos de p̄senti seculo neqȝ sm voluntatem dei ⁊ patris nostri cui est gloria in secula seculoꝝ. Amen.

Cribit ergo Apl's Galathis hāc epistolam in qua ostendit q̄ veniente gratia noui testamenti debet proijci vetus testamentum: ⁊ impleta veritate deseratur figura quib⁹ duabus. s. grā ⁊ veritate adeptis pueniatꝰ ad veritatem iustitie ⁊ glorie. Acquirunt autē illa duo si obseruantia legalium dimissa: obseruantie euāgelij Christi feruēter insistam⁹. Ordo autē huius epistole congruus est vt post duas epistolas ad Corinthios: in quarum prima agitꝰ de sacramētis ecclesie: in secūda de ministris horum sacramētorum necessarie sequatꝰ epistola ad Galathas: in qua agitꝰ de cessatione sacramētorum veteris testamenti. Diuiditꝰ autem hec epistola in duas ptes. s. in salutationem ⁊ epistolarē narrationē ibi. MIROR q̄ ⁊c. In salutatione autē primo ponitꝰ psona salutantis. Secūdo ponuntꝰ psone salutate ibi. ECCLESIIS Galathie ⁊c. Tertio bonum optatum ibi. GRATIA vobis ⁊c. Circa primuȝ primo ponitꝰ psona salutās principalr que describitꝰ ex nomine ⁊ ex auctoritate. Ex nomine quidem cum dicit. PAVLVS. quod congruit humilitati sue: qa interptatꝰ humilis. Unde dicitꝰ pme Corith. 15. Ego sum minimus Apostoloꝝ ⁊c. Itē cōgruit officio suo: quia sm aliū modum interptatꝰ os tube. in quo specialr est officium predicationis significatum. Esa. 58. Quasi tuba exalta vocē tuaȝ ⁊c. Ex auctoritate aūt describitꝰ cum dicitur. APOSTOLVS. Ubi duo ponuntꝰ. s. ei⁹ auctoritas ⁊ auctoritatis origo. Auctoritas qa Apostolus qui missus. ¶ Sciēdum est aūt q̄ Apostolus in quibusdam epistolis scribit se seruum ostendēs nomē humilitatis vt i epistola ad Romanos. In quibusdam vo scribit se Apostoluȝ: ostēdēs auctoritatez suā. Causa rō est. qa Romani supbi erāt. ⁊ iō Apostolus vt inducat eos ad humilitatē scribit se seruū in exemplum humilitatis. Galathis vo quia stulti erant ⁊ superbi vt frāgat eos nominat se Apostolum. ⁊ ideo hic ponit auctoritatem suam. Originem autē auctoritatis sue describit cum dicit. NON ab hominibus ⁊c. Et primo remouet originem extimatā. Secundo assignat verā ibi. SED per Jesuȝ Christuȝ ⁊c. Origo aūt extimata erat qa intātuȝ Galathe seducti erant a pseudo q̄ crederēt Aplm non eē eiusdeȝ auctoritatis: qua alij Apostoli erāt: qa non fuit doctus a Christo vel cōuersatus cū eo: sȝ esset missus ab eis quasi minister eorum. Opinionē ergo istā remouet cum dicit. NON ab hominibus ⁊c. Quidā eniȝ mittebantꝰ a toto collegio Aplorum ⁊ discipuloꝝ. Et ideo ostēdens se non eē ab eis missum dicit. NON ab hominibus. Quidā enim mittebātur ab aliquo Aploruȝ speciali: sicut Paulus aliquādo mittebat Lucā ⁊ Tituȝ. Et ideo ostēdēs q̄ nec sic missus sit dicꝰ. NEQVE per hominem. i. p aliquē Apostoloruȝ in spāli: sed per spiritum sanctū qui dicit Act. 13. Segregate mihi ⁊c. Causa autē originis huius veritatis vera est Christus Jesus. Et ideo dicit. SED per Jesuȝ Chrm ⁊ deuȝ patrē. Hec autē distinctio cum dicit. PER Jesum Chrm ⁊ deuȝ patrē potest accipi vel quantum ad psonam patris ⁊ personā filij. Et tūc alius est in persona deus pr̄ ⁊ alius Jesus Christus. Ab vtroqȝ autē missus est beatus Paulus ad predicāduȝ ⁊ a tota trinitate qa inseparabilia sunt opera trinitatis. Non fit autē mētio de persona spiritus sancti. qa cum sit vnio ⁊ nexus duorum: positis personis duabus. s. pr̄is ⁊ filij: intelligitꝰ etiam spiritus sanctus. Uel potest sumi distinctio p̄dicta quātum ad naturā assumptā. s. humanā: qa sm naturā diuinā non est distinctio inter deum prēm ⁊ Jesuȝ Christū. Et tūc missus est Paulus per deum prēm sicut per auctorem: ⁊ per Jesuȝ Christū sicut per ministrū. Roma. 15. Dico Jesum Christū ministrū fuisse ⁊c. Quia vo Galathe derogabāt Apostolo q̄ nō fuisset cōuersatus cū Christo sicut alij nec missus ab eo. Ideo in hoc specialiter magnificat se qa illi fuerūt missi per Christum adhuc viuētem in carne mortali. Ipse vo a Christo iā glorificato missus est. Ideo dicꝰ. QVI. s. de⁹ pr̄ SVSCITAVIT eum. s. Jesum Christum inquātum hominez A MORTVIS. q. d. Apostolus suȝ non ab hominib⁹. s. collegio Apostoloꝝ: nec per hominez. s. Chrm in mortali carne viuētem: sȝ suȝ Aplus per Christuȝ iā suscitatum ⁊ glorificatum. Ro. 6. Christus resurgēs a mortuis ⁊c. Et qa presens vita significatꝰ per sinistrā: futura vo per dextrā: inquātum ista est celestis ⁊ spūalis, illa vo tēporalis. ideo Petrus q vocatus fuit a Christo adhuc in carne mortali posito ponitꝰ in bulla Pape in sinistra parte. Paulus vo q vocatus fuit a Chro iam glorificato ponitur in parte dextra.

Quare i quibusdaȝ Paulus se seruuȝ nolat, ⁊ in quibusdā Apls.

Quare Petrus i sinistra ⁊ Paulus ad dexteram.

¶ Cōsequēter cum dicꝰ. ET QVI mecum sunt ⁊c. Ponuntꝰ persone adiuncte salutātes: quas describit a dulci familiaritate: qa mecuȝ sunt. s. ad solatium ⁊ adiutoriuȝ. Prouer. 18. Frater qui iuuatꝰ a fratre ⁊c. ps. Ecce

q̄ bonuȝ

q̄ bonuz ⁊c̃. Itē ab inseparabili charitate cū dic̃. Fratres. Jo. 13. In hoc cognoscent oēs ⁊c̃. Item ab vniuersalitate cuz dic̃. OMNES:] quod ideo addit: qa isti forte erāt intantum seducti q̄ dictuz Pauli nō reputarēt. Et ideo dicit. OMNES qui mecū sunt:] vt ostēdat eos testes eē veritatis sue: ⁊ facile intelligāt se errare duz ab omnibus rep̄hendunt̄. 2. Corinth. 2. Sufficit illi q̄ eiusmodi est obiurgatio hec que fit a pluribꝰ ⁊c̃. Personas aūt salutatas ponit cuz dicit. ECCLESIE Galathie ⁊c̃.] Ubi sciēdū q̄ sicut in glo. legit̄. Brēnus dux Senonū olim ɔgregato exercitu intrauit Italiaz: qua pertrāsita venit in Greciaz ante tp̄s Alexādri magni: vbi cū essent aliqui de gēte sua remanētes in vna pte Grecie miscuerūt se Grecis: vn̄ illa p̄uincia gallogrecia dicta est. Deinde illi Galathe sunt appellati quasi albi. Et lz greci sint acuti ingenij: tn̄ illi Galathe stulti erāt ⁊ instabiles: ⁊ ad intelligendum tardiores: sicut ⁊ indociles galli: vnde originem traxerunt. Et iō infra dicit eis. O insensati Galathe ⁊c̃. Istis ergo scribit epistolā hāc. ⁊ isti sunt persone salutate.

¶ Cōsequēter cum dic̃. GRATIA vobis ⁊c̃.] Ponit bona q̄ eis optat. Et p̄mo ponit ipsa bona optata. Scd̄o ipsoꝝ bonoꝝ auctorē ibi. A DEO pře ⁊c̃.] Bona autē que eis optat sunt duo in q̄bus omnia bona sp̄ualia includunt̄. Primū est gr̄a: que est p̄ncipiuz vite sp̄ualis cui in glo. ascribitur remissio peccatoꝝ que est p̄muz in vita sp̄uali. Nullus. n. pōt esse in vera vita spiritualī nisi p̄us moriat̄ pctō. Scd̄m est pax que est q̄etatio mentis in fine que in glo. dī eē recōciliatio ad deuz: ⁊ sic dū optat p̄ncipium ⁊ finē oīum bonoꝝ sp̄ualiuz includit Ap̄lus tāq̄ inter duo extrema desiderium ōis boni eis p̄uenīēdum. p̄s. Gr̄am ⁊ gloriam dabit dn̄s. 2. Coꝛ. vlti. Gratia dn̄i nostri ⁊c̃. Bonorum autē ipsorum auctor est deus pr̄. ⁊ ideo dicit. A deo pře ⁊c̃. Ubi primo ponit̄ bonoꝝ causa. Secūdo causandi modus ibi. QVI dedit.] Tertio grārum actio pro ipsis bonis ibi. CVI est honor ⁊c̃.] Cā autez ⁊ auctoritas bonoruz est deus pater tāq̄ actor inquātuz deus: ⁊ tota trinitas que dicit̄ deus oīum per creationez. Sap. 14. Tu aūt pater gubernas ⁊c̃. Et ideo dic̃. A DEO patre.] Item actor est dn̄s Jesus Chr̄s sicut minister. Et hoc inquātum homo. Ro. 15. Dico Jesum Chr̄m ministrum ⁊c̃. Et q̄ p̄ Chr̄m sit nobis gr̄a p̄z Jo. p̄. Gr̄a ⁊ veritas per Jesum Chr̄m facta est. Et Ro. 5. Justificati gratis ⁊c̃. Pax etiā est nobis p̄ ipsuz. Jo. 14. Pacez meā do vobis ⁊c̃. Modus autem causandi hec bona ponitur cuz dicit. QVI tradidit ⁊c̃.] Ubi p̄mo ponit̄ causa efficiēs que est mors Christi. Et quātuz ad hoc dicit. QVI dedit semetipsuz ⁊c̃.] q. d. Ideo Christus est auctor gratie ⁊ pacis: qa ipsi morti dedit se ⁊ sustinuit crucez. vn̄ ipsa mors Christi est cā efficiens gr̄e. Ro. 5. Justificati gratis ⁊c̃. Et Col. p̄mo. Pacificās que in celis ⁊c̃. Et dicit p̄mo. QVI dedit ⁊c̃.] idest spōte se obtulit. Ephe. 5. Dilexit nos Chr̄s ⁊ tradidit ⁊c̃. Heb. 2. Pro oībꝰ nobis gustaret mortē. Tyt. 2. Qui dedit semetipsum ⁊c̃. Ex quo manifeste Ap̄lus arguit contra eos q̄ si mors Chr̄i est sufficiens cā salutis nostre. ⁊ in sacramētis noui testamenti que efficaciā h̄nt ex passione Christi cōfertur gr̄a: q̄ sup̄fluū est simul cū nouo testamēto seruare legalia: in quibus gr̄a non confertur: nec salus acquiritur: qa neminē ad perfectuz adduxit lex vt dicit̄ Heb. 7. Scd̄o ponitur finis ⁊ vtilitas ipsorum bonoruz que est cā finalis: ⁊ est duplex. Unus est vt liberemur a peccatis p̄teritis: ⁊ quantum ad hoc dicit. PRO peccatis nostris] s. p̄teritis delēdis ⁊ expiādis quod est initium nostre saluationis. Apoc. p̄. Dilexit nos ⁊c̃. Alius finis est vt liberaret nos a p̄nti morti: ⁊ quantum ad hoc dicit. VT ERIPERET nos de p̄senti ⁊c̃.] Col. p̄mo. Eripuit nos a potestate ⁊c̃. Et ponit tria: scz VT ERIPERET] inq̄t DE PRESENTI ⁊ seclo: ⁊ neq̄.] Ut eriperet trahēdo nos ad eterna per desideriū ⁊ spem. De seculo. i. de conformitate huius mūdi qui nos allicit vt non ei cōformemur. Ro. 12. Nolite conformari huic seculo ⁊c̃. Neq̄ reducēs nos ad veritatē iustitie. Et dicit̄ seculum nequā non p̄pter sui naturā: cuz bonum sit creatuz a deo: sed p̄pter mala que in eo fiūt. sicut illud Eph̄. 5. Dies mali sunt ⁊c̃. Et Gen̄. 47. dixit Jacob. Dies peregrinationis vite mee. 130. annoruz sunt parui ⁊ mali ⁊c̃. Et lz hec fiat nobis p̄ Chr̄m: non tamē excludit̄ deus pater. Et ideo ponitur tertio acceptatio diuie volūtatis. Unde dicit s̄m VOLVNTATEM dei ⁊ patris.] PATRIS] inq̄ Chr̄i per nām qua ab eterno p̄cedit vt verbum. p̄s. Ego hodie genui te. Jo. p̄mo. In principio erat v̄buz ⁊c̃. Itez patris nostri per adoptionem. Jo. p̄mo. Dedit eis potestatē ⁊c̃. Primo modo ly deus/pater accipit̄ pro sola persona patris. Secūdo mō pro tota trinitate. Et qa a deo pře nostro: scz a tota trinitate: hec omnia p̄ueniūt nobis p̄ Christum. Ideo IPSI] s. toti trinitati GLORIA] in se: HONOR] alijs sit vl' est IN SECVLA seculorū.] idest semp. AMEN] est nota cōfirmationis. Habes ergo in summa in salutatione predicta auctoritatez Apostoli qua eoꝝ superbiam frangit. Uirtutem gratie qua eos ad obseruantiam euangelij prouocat: ⁊ insufficientiaz legalium vt ab eis eos remoueat.

¶ Miror: q̄ a Chr̄o: qui vocauit vos p̄ gratiaz: a deo cito trāsferamini in aliud euāgeliuz: quod nō est aliud: nisi qd̄ q̄dam sunt: qui turbāt vos: ⁊ volūt inuertere euāgelium Chr̄i. Ceterū etiam si nos: aut angelus e celo p̄dicauerit vobis euāgelium: preter id qd̄ p̄dicauimus vobis: anathema sit. † Quēadmodum ante diximus: ⁊ nūc iterum dico: si q̄s vobis p̄dicauerit euāgeliū: p̄ter id qd̄ accepistis: anathema sit. Nunc enim vtrum hominibus suadeo: an deo? aut quero hoībus placere? Nam si hactenus hoībus placuissem: Christi seruus haudquaquam essem. 1. Coꝛ. 1.

¶ Miror q̄ sic taz cito trāsferimini ab eo q̄ vos vocauit in gratiam Chr̄i in aliud euāgeliuz qd̄ non est aliud nisi sunt aliqui qui vos ɔturbant: ⁊ volūt ɔuertere euāgeliuz Chr̄i. Sz lz nos aut angelus de celo euangelizet vobis p̄terq̄ qd̄ euāgelizauimꝰ vobis anathema sit. Sicut p̄diximus ⁊ nunc iterum dico si q̄s vobis euangelizauerit p̄ter id qd̄ accepistis anathema sit. Mō eniz hominibus suadeo an deo? An quero hominibus placere? si adhuc hoībꝰ placerez: Christi seruus nō essem. Lec. II.

In supioribus processit salutatio: sequit̄ in sequentibꝰ epistolaris narratio. In qua arguit Ap̄lus eoꝝ errorez. Scd̄o monet eos ad correctionē. 5° cap̄. ibi. STATE ergo ⁊c̃.] Errorem autē eorū arguit dupl'r: ⁊ per auctoritatem euangelici documēti: ⁊ per rōnem veteris testamēti 3° cap̄.

ibi.O INSENSATI rc.]Arguit aūt errorē ipsoꝝ ostē
dendo auctoritatē euāgelice doctrine. Primo ostēdē
do ipsoꝝ leuitatē quātū ad leuē dimissionē euāgeli
ce doctrine. Secūdo cōmendādo auctoritatē ipsi⁹ do
ctrine euāgelice: vt sic quāto dignius est qd dimittūt
tāto eoꝝ error appareat maior ibi. NOTVM eniȝ vo
bis facio rc.]Circa pmuȝ duo facit. Primo eniȝ exag
gerat culpaȝ. Scdo infligit penā ibi. SED lȝ nos rc.]
Culpā autē exaggerat ꝛ seductoꝝ ꝛ seducentium ibi.
NISI sint rc.]Circa pmum tria facit. Primo.n.aggra
uat culpā seductoruȝ ex animi leuitate. Vn̄ dicit. MI
ROR.]q.d. Cum sciatis tot bona que dicta sunt proue
nire vobis p Christū: ꝙ cū fueritis ita bn̄ instructi p
me: tn̄ sic.i.intātum ꝛ tā vehemēter vt videamini iam
obliti TAM cito].i.in tā breui tēpore TRANSFERI
MINI:]vt alludat nomini. Galathia.n.trāslatio dicit̄.
q.d. Vos estis Galathe: qa tā cito transferimini. Eccl.
19. Qui cito credit leuis est corde. Secundo aggrauat
eoꝝ culpā ex eo quod dimiserant. Si eni ratio recedit
ꝛ trāsfertur a malo cōmēdabilis est ꝛ bn̄ facit: sed qn̄
recedit a bono tūc est culpabilis. Et sic isti a bono trā
slati erāt. Et ideo dicit eis. Et si mirādum sit ꝙ TAM
cito:]t SIC TRANSFERIMINI:]addit tn̄ maīs admi
rationis ꝙ trāsferimini AB EO:]scȝ a deo ꝛ a fide ei⁹
QVI vos vocauit in grām Chri].i.in pticipationē eter
ni boni quā habemus p Christū. p⁹ Pet.z. Grās agen
tes deo qui vos vocauit in āmirabile lumē suuȝ. Item
z⁹ Pe.z. Melius erat eis viā veritatis nō agnoscere
ꝙ rc. Secūdo aggrauat eorum culpā ex eo ad qd cō
uersi sunt: qa non sunt conuersi ad bonuȝ sȝ ad malū.
Unde dicit. IN ALIVD euāgelium].i.veteris legis ꝙ
annūtiatio bona est inquātū annūtiat quedaȝ bona.s.
temporalia ꝛ carnalia. Esa.p. Si volueritis ꝛ audieri
tis rc. Sed tn̄ nō est perfecta ꝛ simplr sicut euāgeliū:
qa nō annūtiat pfecta ꝛ maxima bona: sed pua ꝛ mini
ma. Sȝ lex noua est pfecte ꝛ simplr euāgeliuȝ.i.bona
annūtiatio: qa annūtiat maxia bona.s.celestia spūalia
ꝛ eterna. Et lȝ sit aliud euāgelium fm traditionē pseu
doctr̄ fm meā pdicationeȝ nō. Est.n.aliud in pmissis
sȝ non est aliud in figura: qa idē continet̄ in veteri te
stamēto ꝛ in nouo. In veteri qdē vt in figura: in nouo
xo vt in re ꝛ expresse. Et sic est aliud euāgeliū quātuȝ
ad ea que exterius apparēt: sed quātuȝ ad ea que inte
rius sunt ꝛ ptinent̄ nō est aliud: lȝ autē non sit aliud in
se: tn̄ pōt eē aliud ex culpa aliorum.s.seducentium. Et
ideo eoꝝ culpaȝ exaggerās dicit. Nisi sint aliqui.s.se
ductores qui vos conturbāt.i.puritatē sensus vestri: ꝙ
imbuti fuistis p fidei veritatē obfuscāt: qa lȝ idē conti
neat̄ quātum ad interiorē intellectū per vet⁹ ꝛ nouuȝ
testamētū: vt dictuȝ est: tn̄ si post susceptioneȝ noui te
stamēti reiterat̄ vetus. videt̄ ostēdi ꝙ nouuȝ nō sit p
fectū ꝛ ꝙ illud sit aliud ab isto. Et iō dicit. QVOD nō
est aliud nisi sint rc.]qa isti pseudo post fidei euange
lice susceptionē cogebāt eos circūcidi. ostendētes p h
ꝙ circūcisio est aliqd aliud ꝙ baptismus: ꝛ efficit ali
quid qd baptismus non pōt efficere: ꝛ ideo isti CON
TVRBANT vos.]infra.5. Utinā abscidant̄ q vos cō
turbāt rc. Et vere CONTVRBANT: qa volūt ꝯuer
tere euāgeliuȝ Chri].i.veritatē euāgelice doctrine in
figurā legis qd est absurdū ꝛ turbatio maxima. In il
lud.n.dȝ aliqd cōuerti ad qd ordinat̄. Nouum aūt te
stamētū ꝛ euāgeliū Christi non ordinat̄ ad vet⁹ sȝ po
tius econuerso lex vetus ordinat̄ ad legē nouā sicut fi
gura ad veritatē. Et ideo figura ꝯuerti dȝ ad veritatē:
ꝛ lex vetus in euāgeliū Chri: nō aūt veritas in figuraȝ

Euāgeliū ve
teris testamē
ti ē aliū in p
missis nō est
aliū in fig⁹.

neqȝ euāgeliū Christi in legem veterē: quod patet ex
ipso vsu loquendi. Non enim dicimus ꝙ homo sit si
milis imagini hominis: sed poti⁹ econuerso imago est
similis homini. Hiere.15. Ipsi conuertentur ad te rc. ꝛ
Leui.26. Nouis superuenientibus rc.

¶ Cōsequēter post exaggerationē culpe ponit̄ inflictio
pene cuȝ dicit. SED lȝ rc.]Et circa hoc duo facit. Pri
mo pmulgat sniam. Secūdo rationē sentētie assignat
ibi. MODO eni hominibus rc.]Circa pmum duo fa
cit. Primo ostēdit auctoritatē sue sentētie. Secūdo p
fert eam ibi. SICVT predixi rc.]Ostēdit autē auctori
tatem sue sentētie multam eē ꝙ non solum in pueriso
res ꝛ in seductores subditos: sed ēt in pares: sicut sunt
alij Apostoli: ꝛ etiā in superiores: sicut sūt angeli: si hui⁹
criminis.s.conuersionis euāgelij in veterē legē rei es
sent efficaciaȝ haberet. Et ideo dicit. Quia nostre sen
tētie auctoritas: quam ego pmulgo: que est excōmuni
catio non solum in illos qui talia intēdunt efficaciam
hȝ: sed LICET nos].s. Apostoli AVT angelus]bonus
vel malus DE CELO]veniens EVANGELIZET p
ter ꝙ quod euāgelisatum est a nobis:]anathema sit.i.
reus erit huius snie quam pmulgamus. ¶ Ad euidē
tiaȝ autē dictoꝝ tria inquirere opȝ. Primo qd signifi
cat hoc nomē anathema. Circa qd sciēdum est ꝙ ana
thema est nomē grecum ꝛ cōponitur ab ana/quod est
sursum/ꝛ thesis/positio/quasi sursuȝ positio. Et est or
tum ex quadam antiqua cōsuetudine. Antiqui.n.quā
do pugnabant capiebāt aliquādo aliquam predā ab
hostibus quaȝ nolebant conuertere in vsum pprīū sȝ
suspēdebant illam in tēplis vel in aliquo publico lo
co ciuitatis: quasi separatam a cōmuni vsu hominuȝ:
ꝛ omne tale sic suspēsum nominabāt greci anathema:
ꝛ ex hoc inoleuit cōsuetudo ꝙ omne illud quod exclu
debatur ab vsu cōmuni diceret̄ anathematisatū. Vn̄
dicitur Josue.6. de Jericho ꝛ omnia que in ea sunt. Et
Josue mox anathematisauit ea. Et iō ēt hoc in ecclia
inoleuit vt illi qui excludūtur a cōmuni societate ec
clesie ꝛ a participatione sacramētorum ecclīe dicant̄
anathematisati. ¶ Scdo inquirēda est ratio eoꝝ que
dicit. LICET nos aut angelus rc.]Ubi sciēdum est ꝙ
est triplex doctrina. Prima est Phoꝝ: qui ex ductu
rationis pprie in cognitionē sue doctrine deuenerūt.
Quedaȝ alia doctrina est ꝙ est tradita p angelos sicut
lex vetus. Lex.n.non est allata voluntate humana: sic
dicit̄ ad Galath.3⁹. Sȝ p angelos i manu mediatoris:
vt dicit̄ infra.3. Quedā xo doctrina tradita est a deo
imediate: sicut doctrina euāgelij. Jo.pmo. Deuȝ nemo
vidit vnꝙ rc. Heb.pmo. Nouissime diebus istis locu
tus est nobis in filio. Et post. Que cum initiū accepis
set rc. doctrina ergo que traditur p hominē pōt muta
ri ꝛ reuocari p aliuȝ hominē qui melius nouit: sicut
vnus Phs reprobat dicta alterius. Itē p angeluȝ qui
perspicacius videt veritatē. Doctrina ēt ꝙ tradit̄ p an
gelum posset forte remoueri p alium angeluȝ supiorē
seu p deum. Sȝ contra ꝙ imediate a deo traditur non
pōt neqȝ p hominē neqȝ p angeluȝ irritari. Et ideo si
contingat ꝙ homo vel angelus diceret ꝯtrium illi que
p deum tradita est dictum suū non est ꝯtra doctrinaȝ
vt p hoc irritet̄ ꝛ repellat̄ sed potius doctrina ē ꝯtra
eum: qa ipse qui dicit dȝ excludi ꝛ repelli a cōmunio
ne illius doctrine. Et iō dicit Aplūs ꝙ dignitas doctri
ne euāgelice ꝙ est imediate a deo tradita ē tāte digni
tatis ꝙ siue homo siue angelus euangelisaret aliud ꝑter
id quod in ea euāgelisatum ē/est anathema.i.abiciē
dus ꝛ repellēdus ē. ¶ Tertio soluere opȝ obiectiones ꝙ
circa

Quid significat
anathema.

Doctrina a
deo ab ange
lo ꝛ ex [illegible]
[illegible].

Dubiū de ex cōicatiōe pauli sup āgelos & Aplos.

circa hoc occurrunt. Quorum pma est. cū par in parē nō habeat imperiū. & multo magis nō hēat in supiorē: vī qd Aplus nō potuit excōicare Aplos q erāt sibi pares & angelos q sunt supiores. Mat. 11. Qui minor est in regno celor maior ē illo. Nō ē q anathema p hoc. ¶ Ad hoc dōm ē qd Aplus ptulit hāc snīaz nō ppā auctoritate sz auctoritate euāgelice doctrie cui minister erat: cuius doctrine auctoritas hz vt quicūqz cōtra illā dicūt excludendi & repellēdi sint. Jo. 10. Sermo quē locutus sum ille iudicabit eū in nouissimo die &c. ¶ Alia qō est: quia ipse dicit PRETERQVAM qd euāgelicatū est. Ergo nō dz aliqs docere neqz pdicare nisi qd scribit in epistolis & in euāgelio. Sz hoc est falsū: qa dicit Thes. 3. d. Ut cōpleamus ea que desunt fidei nrē &c. ¶ Rndeo dōm est qd nihil aliud euāgelicandū est qz illud qd cōtinet in euāgelijs & in epistolis & in sacra scriptura implicite vl explicite. Nā sacra scriptura & euāgeliū euāgelicat eē credēdū Chrm explicite. Unde quicquid cōtinetur in eis implicite que faciūt ad doctrinā eius & ad fidem Chri euāgelicari & doceri pōt. Et iō cū dic. PRETERQVAM &c. i. oino alienū addēdo. Apoc. vlti. Si quis appositerit ad hec aut addiderit oino alienū apponet deus sup illū plagas scriptas in libro isto. Et Deut. 4. Non addetis quicquā &c. s. qui sit alienū nec minuetis &c.

¶ Cōsequēter cum dic. SICVT prediximus &c. Sniaz suā pfert in malo dicēs. Sicut pdixi de angelis & Aplis idez dico de seductoribus: SI QVIS seductor EVANGELIZAVERIT pter id qd accepistis a me: ANATHEMA sit. i. excōicatus. Et hec est snia quā pfert. ¶ Sz nūquid ex hoc sunt excōmunicati omnes heretici vī qd nō: qa dicit Tit. 3. Hereticū hoiez post pmā & scdaz correctionē deuita &c. ¶ Rndeo. dōm ē qd hereticus pōt dici aliqs vel qa simplr errat ex ignorantia: & ex hoc non est excōmunicatus. Uel quia errat ex pertinacia & alios nititur peruertere: & tūc icurrit in canonē late snie. Utrū aūt ex tūc his vbis sniaz in hereticos protulerit dubium est. Cū tamē snia iam lata sit cōtra hereticos in concilijs. Potest tamen dici qd forte hic ostendunt excōmunicatione digni.

Hereticus qa ex ignorantia vl ex pertinacia.

¶ Cōsequēter cū dic. NON eni hominibus &c. Ostendit rōnē snie. Ubi pmo ponit rōnē ipsius snie. Secūdo manifestat hic ppositū ibi. AN QVERO &c. Posset eni aliqs dicere. Quare sic excōmunicas. Forte aliqui sunt amici vel alicuius auctoritatis. Non ergo sic faciēdū est. Ideo respōdēs Aplus dicit. Immo sic faciēdū est: qa ea que MODO dico nō sunt ad fauorem holz: sed vt placeā DEO: & hoc est qd dicit. Nō enīz. s. post cōuersionē. Uel in ista epla. SVADEO hoibus. i. tēdit ad hoc appetitus meus: vt placeā hoib an deo: q. d. Hec que facio ideo facio: vt cōplaceaz soli deo. pr Thes. 2. Loquimur non qsi hoibus placētes: sz deo &c. Nec ēt loquimur auctoritate hoium: sed diuina. Qr aūt nō intēdā placere hoibus pz ex itētiōe & ex proposito meo. NAM ego nō qro hoibus placere. i. nō est intentionis mee hoies cōuertere vt placeā hoib tm: sed ppter honorē dei. Et hoc pz: qa si adhuc intēderē placere hoibus vt olim placui: NON essem seruus Chri. Cuius rō est: qa hec sunt cōtraria. Ita dūtaxat: vt. s. velim placere hominibus ppter hoies non referēdo illud in deum. Si enim ideo intēdam aliquando placere hoibus: vt eos trahām ad deum non pecco. Sz si primo modo non sum seruus Christi. Esa. 28. Coangustatū est stratū: ita vt alter decidat &c. Mat. 6. Nemo pōt duob dnis seruire &c. Ps. Confusi sunt qui hoibus placent.

Placere hominib ppter se nō ppter deū.

¶ Notū autē vobis facio fratres: euāgeliū qd pdicatum est a me: nō esse sm hoiem. Neqz. n. ego ab homine accepi illud: neqz didici: sed p reuelationem Jesu Chri. Audistis n meam cōuersationem quōdaz in iudaismo: qm qd supra modū persequebar ecclesiā dei: ac depopulabar illā: & pficiebam in iudaismo supra multos equales in genere meo: cū vehementer essem studiosus a maioribus meis traditorum institutorum. Act. 9. Phil. 3.

¶ Notum. n. vobis facio fratres euāgeliūz qd euāgelizatum est a me: qa nō est sm hominez. Neqz. n. ego ab homine accepi illd neqz didici sed p reuelationem Jesu Christi. Audistis. n. cōuersationē meam aliquādo in iudaismo: qm supra modū persequebar ecclesiam dei & expugnabam illaz & pficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in gñe meo abūdāti emulator existēs pñaz meaz traditionū. Lec. III.

Supra Apls redarguit Galathas de leuitate animi eo qd sic cito dimiserāt doctrinā euāgelij: hic vo ipsius euangelice doctrine dignitatem ostēdit. Et circa hoc duo facit. Quia primo cōmendat auctoritatem doctrine euangelice sm seipsaz. Secundo ex parte aliorz Apostolorz & sua simul. scdo cap. ibi. DEINDE post annos quatuordecim &c. Iterum prima pars diuidit in duas. qa pmo proponit intētū. Secūdo manifestat ppositum ibi. AVDISTIS enim &c. Circa primuz duo facit. Primo pponit quod intēdit. Secūdo pbat qd proponit ibi. NEQVE eniz &c. Intēdēs q cōmēdare vitatez euāgelice doctrie dic. NOTVM vobis &c. q. d. Ita sum cert de auctoritate euāgelij qd non soluz hominibus: imo etiam angelis contrariuz non crederem: sed eos si cōtrarij essent anathematizarem. Quam quidem certitudinez ex hoc habeo: qa magis credenduz est deo qz hominib seu angelis. Et ideo cū ego habuerim illud euangelium a deo maximam certitudinem habere debeo & habeo. Et ideo dicit. NOTVM eni vobis facio fratres euangeliū qd euangelicatuz est a me vobis & alijs ecclesijs: QVIA non sm homines. i. sm humanaz naturā discordātez a regula seu reuelatione diuina. Et sic ly sm hoiez sonat in vitium. pme Corinth. 3. Cum enim sit inter vos celus & cōtētio &c. Et sic accipit hic Apostolus. Et ideo dicit. NON sm hoiez docētem me vel mittentē. q. d. Nullo modo potest hoc euangeliū haberi ab homine: sz a deo. Et ideo subdit. NEQVE enim ego ab hoie &c. Ubi duplicez modum acceptiōis excludit. Primo qd non habuit ab hoie auctoritatē euangelicandi: & quantum ad hoc dicit. NEQVE ab hoie. s. puro accepi illud. i. auctoritatem euangelicandi euangelium: sed a Chro. Ro. 10. Quomodo pdicabunt nisi mittantur. Esa. 42. Dedi te in lucem gētium &c. Act. 9. Uas electionis est mihi iste &c. Secūdo qd non accepit sciētiam euangelicandi ab homine. Et ideo dicit. NEQVE didici scz euāgelium per hoiem purum: SED per reuelationem Jesu Christi. i. per Jesum Chrm oia clare ostēdētez. pma Cor. 2. Nobis aūt reuelauit deus &c. Esa. 50. Dns deus apuit mihi aurē &c. Et ibidez. Dns dedit mihi linguā eruditā: vt sciam &c. Hec autē reuelatio facta fuit Apostolo cuz raptus fuit in paradisuz vbi audiuit archana vba que nō licet homini loqui. 2 Cor. 12.

Ly sm hoiez vtū notat.

¶ Cōsequēter cū dicit. AVDISTIS eni &c.] Probat ppositū .s. q non accepit ab hoie euāgeliū neq; añ conuersionē neq; post ꝯuersionē ad Christū ibi. CVM eni placuit &c.] Q aūt nō acceperit ab hoie añ cōuersionē suam ostēdit p odiū qd habebat ad fidē Christi & ad christianos: & p feruorē quē habebat ad iudaismū ibi. ET PROFICIEBAM &c.] Dicit ḡ. Dico q non accepi ab hoie & hoc ante ꝯuersionem meā: qd p3 ex factis illius temporis & exodio qd habebam ad fidem. Nam vosipsi audistis .s. infra eodē. Tantum autē auditū habebāt &c. CONVERSATIONEM meā] aliquādo dū infidelis erā in iudaismo quo iudaice viuebā. Et dicit MEAM: qa hoc quod male facimus ex nobis est: ex deo aūt quicqd boni facimus. Osee. 13. Ex te perditio tua israel ex me auxiliū tuum. Illud .s. audistis: QVONIAM supra modum] .s. aliorum: quia nō solum per se: sed puocabat pncipes ad hoc. Alij eni forte a principibus inducti psequebantur: sed iste eos inducebat. Act. 9. Saulus adhuc spirās minarū &c. Accessit &c. Et qa non solum in hierusalem: sed etiam per totā regionē. Unde accepit lrās in Damascum &c. Unde de eo pōt itelligi illud qd dicitur Gen. 49°. Beniamin lupus rapax &c. PERSECVTVS sum ecclīā dei] .s. ingrediēdo christianos & fugādo. p° Cor. 15. Non sum dignus vocari Apls &c. ET EXPVGNABAM illā] nō qdē spūalr: qa corda fideliū nō poterā a fide euertere: s3 corpalr affligēdo eos penis corporalib⁹ & ponēdo in carcere. Actuū. 9. Nōne hic est q &c. ps. Sepe expugnauerunt me &c. Sic ḡ p3 p odiū qd habebat ad fidē Christi: ante ꝯuersionē .s. q nō accepit euāgeliū ab hoie. P3 h etiā per amorē & feruorē zeli quē habuit ad iudaismū: & h quātū ad pfectū exteriorē. Uñ dicit. ET PROFICIEBAM &c.] Ubi tria ponit que exprimūt pfect⁹ magnitudinē: qa SVPRA multos] nō paucos pficiebat: non supra senes ineptos ad pfectū sciētie: s3 COETANEOS] adolescētes acutos & aptos ad pfectū. Tren. 3. Bonū est viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. Itē nō supra coetaneos extraneos quasi ignote lingue: s3 illos QVI sunt in gñe meo] .s. iudeorū. Act. 22. Ego sum vir iudeus secus pedes Gamalielis eruditus &c. Itē quātū ad zelū interiorē quē habebat ad legē. Et ideo dicit. ABVNDANTIVS] pre alijs EMVLATOR existens] nō solū legis: SED paternarū mearū traditionū] .s. q̄s hūt iudei licitas: quas boni pres addiderūt: vt dicitur in Glo. quas qdē traditiones vocat suas qa ita reputabat eas ac si sue fuissent. Phil. 3. Scdm legē phariseus fm emulationē psequēs &c. ¶ S3 qd est sup h qd dicit Glo. Boni pres addiderūt. Uidetur q nō fuerint boni: qa Deut. 4. dī. Nō addetis ad vbū quod ego loquor vobis &c. Ergo fecerūt ꝯ mādatum dñi: addētes traditiōes: & sic nō fuerūt boni. Dōm est q vbū illud dñi intelligēdū est nō addetis aliqd ꝯtrium seu extraneū verbis que ego loquor &c. Addere aūt aliqua que non sunt cōtraria licuit eis .s. aliquos dies solēnes & alia similia sicut factū est tpe Mardochei & tpe Judith in memoriam bñficiorū que a deo recipiebāt. ¶ Cōtra. Mat. 15°. Dñs reprehēdit eos dicēs. Irritum fecistis mādatū dñi pp̄ter traditiones hoium. Nō ḡ sunt licite traditiōes. ¶ Rñdeo dōm est q non arguuntur q tenent traditiones hominum: sed quia pp̄ter traditiones hominum dimittunt mandata dei.

Pr̄ib⁹ licuit addere legi nō cōtraria.
Moices tradi/tiōes facere nō est malū: s3 pp̄ter illas di/mittere man/data dei/ h ē hypocritarū vt nūc i mul/tis accidit.

¶ Ast vbi deo: qui segregauerat me ab vtero matris mee: & vocauit per grāz suā in hoc: vt reuelaret filiū suū p me: visū est: vt pdicarē ipz iter gētes: ꝯtinuo non ꝯtuli cū carne & sanguine: neq; redij Hierosolymā: ad eos q añ me fuerāt Apli: s3 abij i arabiā: ac denuo reuersus sū Damascū.

¶ Cū aūt placuit ei q me segregauit ex vtero matris mee & vocauit p grāz suā vt reuelaret filiū suū in me vt euāgelizarē illū in gētib⁹: ꝯtinuo nō acqeui carni & sanguini. Neq; .n. veni Hierosolymā ad antecessores meos Aplos: s3 abij in Arabiā & iterū reuersus sū Damascū. Lec. IIII.

Postq̄ autē Apls ostendit q ipse non accepit ab homine euangelium ante suam conuersionem: nunc hic probat q non accepit ipm ab homine post conuersionē suā. Et circa hoc duo fac. Primo ostēdit q non recepit euangelium ab homine tēpore conuersionis sue. Secūdo q nec etiam post conuersionē suam ibi. DEINDE post annos tres &c.] Circa primum duo facit. Quia primo ostēdit q non accepit euangelium ab Aplis neq; didicit. Scdo q nō ab alijs fidelibus ibi. SED abij in Arabiā &c.] Circa primū duo facit. Primo ostēdit causam efficiētē sue conuersionis. Secūdo finē ibi. VT REVELARET &c.] Tertio modū ibi. CONTINVO nō acquieui &c.] Circa primū notat cām sue conuersionis que duplex ē .s. bñplacitum dei: qd est diuina electio & cōuertētis vocatio. Quantum ad primū dicit. CVM autē placuit] .s. deo non quando volui ego sed quādo placitū fuit sibi: qa nō est volētis neq; currētis &c. vt dicit Ro. 9. ps. Bñplacitum est domino &c. Phil. 2. Deus est qui opatur in nobis &c. Qui .s. deus me .s. rebellē. p° Cor. 15. Ego sum minimus Aplorū &c. quoniā persecutus sum &c. Act. 9. Saulus adhuc spirans minarū &c. Persecutorē. Act. 9. Saule saule quid me persequeris &c. Blasphemum. pma Thi. pmo. Qui fui blasphem⁹ &c. ME] talem inq̄ SEGREGAVIT de vtero mrīs mee.] Uel ad lrām. Qui fecit me nasci ex ventre mrīs mee. Et vere dicitur deus segregare ex vtero l3 sit opus nature que est quasi instrumētum dei: quia opa etiā nostra attribuuntur deo sicut principali auctori. Esa. 26. Omnia enim opa nostra opatus es in nobis &c. Sicut & effectus principali agēti attribuuntur. Ideo dī Job 10. Pelle & carnibus vestisti me &c. Et ab hoc vtero segregatus est ad iustificationē: quia eiusdē est iustificare cuius est cōdere. ps. De vētre mrīs mee &c. Uel EX VTERO matris mee] .s. synagoge: cuius vterus ē collegium phariseorū qui nutriebant alios in iudaismo. Mat. 23. Circuitis mare & aridam vt faciatis &c. Sic ergo mater sua fuit synagoga. Cant. p°. Filij mrīs mee pugnauerunt contra me &c. Uterus eius sunt pharisei. Ex hoc ergo vtero est segregatus per spiritum sanctum ad fidē euangelij. Roma. p°. Segregatus in euāgelium dei. Uel MATER sua] est ecclesia Christi. Uterus eius collegium Aplorū. Segregauit ergo de⁹ ipm ab vtero ecclesie .i. a collegio Aplorū in officium Apostolatus & pdicationis ad gētes: quando dixit Apostolis. Act. 13. Segregate mihi Barnabam & Paulū &c. Uocat autē synagogam matrē suam: quia phariseus erat quasi magnus in ea: vnde dicit phariseus & ex pharisei: quia zelator legis erat. supra. Abundantius aūt emulator &c. Quantū autē ad aliam causā dicit. ET VOCAVIT &c.] Est autem duplex vocatio. Una est exterior: & sic dicit vocauit me ex celesti voce. Act. 9°.

Paulus pharise⁹ erat.

Uocatio interior & exterior.

Saule

Saule saule qd me pſequeris ⁊c̃. Unde in Matheo ⁊c̃.
ſic etiaʒ alios apoſtolos vocauit. Alia eſt interior: ⁊ ſic
vocauit per quēdaʒ inſtinctum interiorē quo de᷒ per
grāʒ tāgit cor vt cōuertat̃ ad ipſuʒ: ⁊ ſic VOCAVIT]
e mala via in bonā: ⁊ hoc PER GRATIAM SVAM]
nō noſtris meritis. Ro. 8. Quos pdeſtinauit hos ⁊ vo
cauit ⁊c̃. Eſa. 45. Suſcitaui eū ad iuſtitiā ⁊c̃. Amos. 5.
Qui vocat aquas maris ⁊c̃. Finis aūt cōuerſionis po
nitur cum dicit. VT REVELARET filium ⁊c̃.] Qui
quidēʒ finis eſt Chriſtus. Ordinat̃ aūt conuerſio ſua
ad Chriʒ dupl̃r .ſ. facto ⁊ ſic dicit. VT REVELARET
filium ſuum] .ſ. in eo qđ circa me fecit cōuertēdo me ⁊
dimittendo peccata mihi reuelaret quāta ſit mihi fcā
miſericordia. pͥͤ Thi. p. Chriſtus ieſus venit in hunc
mundū peccatores ſaluos facere ⁊c̃. Sed iđ miſericor
diam dei cōſecutus ſum: qa ignorans ⁊c̃. Sic ḡ reuela
uit in eius cōuerſione filiū ſuum: ⁊ hoc inquātū filius
dicit̃ gratia dei. Itē reuelauit euʒ in eius opatiōe. Unñ
dicebat ipſe Ro. 15. Non eniʒ audeo aliqđ loqui eoꝝ
que per me nō effecit Chriſtus. In obediētiā gētium
in Xpo factus ⁊ virtute ⁊c̃. Et hoc inquātuʒ fili᷒ virtus
eſt dei. Itē reuelauit euʒ in eis pdicatione. Unde ipſe
pͥͤ Cor. 1. dicebat. Nos pdicam᷒ ⁊c̃. Uſqʒ. Et dei ſapiē
tiam. Et hoc inquātum filius eius dicit̃ dei ſapientia.
Itē ordinat̃ ad Chrm ſua cōuerſio verbo. Et ſic dicit.
VT EVANGELIZAREM illuʒ in gētibus:] qa alijs
apoſtolis euangeliçantib᷒ Chriſtū iudeis: Paulus de
mādato dñi iuit ad gētes cōuertēdas. Eſa. 49. Paruʒ
enim eſt mihi vt ſis mihi ſeruus ⁊c̃. dedi te i lucēʒ ⁊c̃.
Act. 13°. Sic eniʒ pcepit ⁊c̃. infra. Eſa. 55. Ecce teſtē po
pulis dedi eum ducē ac pceptorēʒ gētib᷒. ⁋ Modus
autē ſue cōuerſionis ē pfectus ⁊ quātuʒ ad effectum.
Unñ dicit. CONTINVO non acquieui carni ⁊ ſangui
ni] .ſ. ſtatiʒ ita pfecte ſui cōuerſus q̄ ois carnalis affe
ctus receſſit a me. Eccl. 11. Facile eſt eniʒ i oculis dñi
ſubito honeſtare pauperē. Et accipitur hic caro ⁊ ſan
guis pro vitijs carnalib᷒. pͥͤ Corin. 15°. Caro ⁊ ſanguis
regnū dei non poſſidebunt ⁊c̃. Infra. 5. Caro concupi
ſcit ⁊c̃. Uel pro affectu ⁊ amore ad carnal̃r ſibi cōiun
ctos. Math. 16. Caro ⁊ ſanguis non reuelabit ⁊c̃. Sic
Apoſtolus vitia ſuperauit ⁊ ſuos iudeos contempſit.
⁋ Item quantuʒ ad intellectum: quia ita fuit inſtru
ctus a Chriſto q̄ non fuit ei neceſſe inſtrui ab apoſto
lis. Et ideo dicit. NEC VENI HIEROSOLYMAM.]
vt .ſ. ab eis inſtruerer. ⁋ Item non fuit neceſſe inſtrui
ab alijs fidelibus. Et ideo dicit. SED ABII IN ARA
BIAM ⁊c̃.] Quaſi dicat. Non iui ad loca vbi erant alij
fideles vt me inſtruerent: ſed iui in arabiam vbi non
erant edocti in fide: ſed infideles. ET REVERSVS
SVM DAMASCVM] .ſ. ad parētes. Iob. 38. Quis de
dit vehementiſſimo imbri curſum ⁊c̃. ⁋ Sed ꝯ̄ dicit̃
Act. 9°. Qꝫ dimiſerunt eum de murū per ſportam ⁊c̃.
Cum autē veniſſet Hieruſalēʒ tentabat ſe iungere di
ſcipulis. Uenit ergo Hieruſalēʒ. ⁋ Dicēdum ē q̄ ve
nit: ſʒ non vt inſtrueretur. Uel melius dicēduʒ ē q̄ nō
ſtatim venit: ſʒ poſt aliquod tēpus. Et ideo ſequitur.
Deinde poſt annos tres ⁊c̃.

⁋ Deinde poſt annos treis redij Hieroſolymaʒ:
vt viderem Petrū: ⁊ manſi apud illū dies quin
decim. Aliuʒ aūt ex apoſtolis nō vidi quēq̄: niſi
Iacobū frēm dñi. Porro que ſcribo vobis: ecce
coram deo nō mentior. Deinde veni in regiones
ſyrie: cilicieq̄ʒ. Eram auteʒ ignotus iuxta faciem
eccleſijs iudee: que erāt in Chriſto. Sed tantum
hic rumor apud illos erat: qui perſequebat̃ nos
aliquādo: nunc pdicat fideʒ: quā quondaʒ expu
gnabat: ⁊ glorificabant in me deum.

⁋ Deinde poſt annos tres veni Hieroſoly
mam videre Petrum: ⁊ manſi apud eum
diebus quindecim. Alium aūt apoſtoloꝝ
vidi nemineʒ niſi Iacobū fratrē dñi. Que
autē ſcribo vobis ecce coraʒ deo: quia non
mētior. Deinde veni in pres ſyrie ⁊ cilicie.
Eraʒ aūt ignotus facie eccleſijs iudee que
erant in Chro. Tantum aūt auditū habe
bant: qm̃ qui perſequebat̃ nos aliqñ: nunc
euangelizat fidem quaʒ aliqñ expugnabat:
⁊ in me clarificabant deum. Lec. V.

Poſtq̄ʒ ſuperius Aplus oſtēdit ſe nō accepiſſe
euāgeliuʒ ab hoīe ante cōuerſionē ſuā:
nec tēpore ſue cōuerſionis: hic pbat q̄ nec etiam poſt
cōuerſionē accepit ipſuʒ ab hoīe: ſʒ potius hic oſtēdit
quō doctrina ſua fuit ab hoīb᷒ approbata. Et circa h̄
duo facit. Primo eniʒ manifeſtat quō doctria ſua fuit
ab apoſtolis approbata. Scđo oſtēdit q̄l̃r fuit appro
bata ab alijs fidelib᷒ ibi. DEINDE veni in pres ⁊c̃.]
Et primo narrat factū. Scđo cōfirmat veritateʒ dicti.
ibi. ECCE coraʒ deo ⁊c̃.] Dicit ergo. Lʒ nō iuerim ad
aplos vt inſtruerer ab eis circa pncipiuʒ mee conuer
ſionis: qa iam eraʒ inſtruct᷒ a Chro: tñ ex affectu cha
ritatis cōpulſus POST annos tres] .ſ. ꝯuerſionis mee
VENI hieroſolymaʒ] qm̃ iādiu deſiderauī VIDERE
PETRVM.] nō vt diſcerē ab eo: ſʒ vt viſitarem eum.
Iob. 5. Uiſitans ſpēm tuaʒ ⁊c̃. ET MANSI apud eum
dieb᷒ quindecim] receptus ab eo vt verax Apl's. Et dicit
dieb᷒ quindecim: qa numerus iſte componit̃ ex octo ⁊
ſeptē. Octonarius autē eſt numerus noui teſtamēti in
quo expectat̃ octaua reſurgētiuʒ. Septēnarius auteʒ
eſt numerus veteris teſtamēti: qa celebrat certū dieʒ.
Manſit aūt apud Petrū dieb᷒ q̄ndecim cōferēs cuʒ
eo de myſterijs veteris teſtamēti ⁊ noui. Et ne credat̃
q̄ lʒ ſit inſtructus a Petro: eſſet tñ etiaʒ inſtructus ab
alijs ſubdit: q̄ nec ab alijs fuit inſtruct᷒. Unde dicit.
ALIVM aūt aploꝝ] a quo inſtruerer VIDI neminē]
ideſt nullum NISI IACOBVM frēm dñi.] Illuʒ enim
vidit in Hierlm. Circa iſtū Iacobuʒ ſciēduʒ eſt q̄ iſte
[illegible] epiſcopus hieroſolymoꝝ ⁊ fuit vocatus Iacobus
minor eo q̄ vocat᷒ fuerat poſt Iacobū aliuʒ. Dicunt̃
autē multa de iſto. Act. 15. Ipſe etiam fecit eplaʒ cano
nicaʒ. Quare autē dicat̃ frater dñi: a diuerſis diuerſi
mode dr̃. Eluidius enim dicit q̄ ideo dr̃ frater dñi: qa
fuit fili᷒ beate Uirgis. Dicit .n. q̄ beata Uirgo Chrm
cōcepit ⁊ peperit: ⁊ poſt partū Chri ꝯcepit de Ioſeph
⁊ peperit alios filios. Sed hic error ē dānat᷒ ⁊ repro
batus. Itē pʒ eē falſuʒ: qa Iacob᷒ nō fuit fili᷒ Ioſeph
ſʒ Alphei. Alij Xo dicūt q̄ Ioſeph añ beatā Uirginē
habuit aliā vxorē de qua habuit filiū Iacobū ⁊ alios:
qua mortua accepit in vxorē beatā virginē de qua na
tus ē Chrs: nō tñ cognita a Ioſeph: ſʒ p ſpm̃ ſcm̃: vt in
euāgelio dr̃. Quia ḡ ex patre notantur cognationes ⁊
Ioſeph putabat̃ pater Chri. ideo iſte Iacobus lʒ non
fuit fili᷒ Uirginis: tñ vocabat̃ frater dñi. Sed hoc eſt
falſuʒ: qa ſi dñs matreʒ virginē noluit niſi virgini cō
mendare cuſtodiendam quō ſuſtinuiſſet ſponſuʒ eius
virginē non fuiſſe ⁊ ſic pſtituiſſe. Iđ alij dicūt ⁊ in Glo.

Deus reuela uit filiuʒ ſuū Paulo cōuertēdo, opeꝛando, pdicando.

Quid ſit iſte Iacob᷒ ⁊ q̄re frater dñi dicit̃.

[illegible]

tangit ꝙ Jacob⁹ iste fuit filius Marie cleophe q̄ fuit soror Uirginis. Dicit.n. ꝙ Anna mater beate Uirgis nupsit p̄mo Joachim ex quo peperit Mariā matrez dn̄i: quo mortuo nupsit Cleophe fratri Joachim ex q̄ peperit Mariaz cleophe: ⁊ ex hac natus est Jacobus minor Judas ⁊ Symon: quo mortuo dr̄ ꝙ nupsit adhuc cuidā tertio qui vocat⁹ ē Salome: ex quo cōcepit ⁊ peperit aliā Mariam que dicta est salome: ⁊ de hac natus ē Jacob⁹ maior ⁊ Joānes frater eius. Sed huic opioni dupl'r ɔ̄dicit Hieron. P̄rio q2 Salome nō est nomē viri vt ēt in greco appet: sz est nomē mulieris q̄ fuit soror beate Uirgis ⁊ ex Zebedeo genuit Jacobū maiorē ⁊ Joānē: sic Maria cleophe ex Alpheo gēuit Jacobū minorē Judaz ⁊ Symonē. Dr̄ aūt frater dn̄i ille Jacob⁹ spāl'r inter alios suos ɔsobrinos: ⁊ hoc ꝓpter duo. P̄rio ꝓpter silitudinez effigiei: q2 silis erat Chr̄o in facie. Et ꝓpter silitudinē vite: q2 imitabat̄ Christū in morib⁹. Uel q2 Alpheus pater ei⁹ fuit de cognatione Joseph. Et iō q2 iudei cognationis lineā texere solent a marib⁹ ⁊ Chr̄s putabat̄ filius Joseph: vt dr̄ Luc. 3. Jō spāl'r dicit⁹ ē frater dn̄i: ⁊ nō alij qui solū ex matre cōiuncti erāt ei. Accipit̄ aūt hic frater cognatiōe. Nā in scriptura frēs aliqui dicunt̄ nā. Mat. p̄. Jacob aūt genuit Judā ⁊ frēs eius. Cognatiōe: sicut oēs ɔsanguinei sunt fratres. Gen. 13°. Ne queso sit iurgium inter te ⁊ me. frēs eniz sumus. Gente: ⁊ sic oēs vnius lingue dicunt̄ frēs. Deut. 17°. Non poteris alteri⁹ gentis hoiem regem facere qui nō sit frater tuus. Affectiōe: ⁊ sic oēs amici ⁊ qui hn̄t eundē affectū dicunt̄ frēs. 2° Cor. 2°. Eo ꝙ nō inuenerim Titū frēz meū ⁊c̄. Religione: ⁊ sic oēs chr̄iani qui hn̄t vnā regulam vite dicunt̄ fratres. Mat. 23. Frēs estis ⁊c̄. Ps. Ecce q̄ȝ bonū ⁊ q̄ȝ iocūdum habitare fratres in vnū ⁊c̄. Cōiter aūt oēs hoīes dicūt̄ fratres: q2 ab vno deo gubernati ⁊ educati. Malac. 2. Nunquid non vnus est pater oīum nostrū ⁊c̄.

Frēs dicūtur natura cognatione gratie affectione religione oēs hoīes.

¶ Consequēter cū dicit. QVE aūt dico vobis ⁊c̄.] Cōfirmat per iuramētuz qd̄ dixerat. q.d. EA QVE nunc scribo vobis de me ecce] in manifesto sūt. QVOD nō mētior.] Et h̄ dico CORAM DEO] .i. teste deo. Jurat aūt hic Apl's nō ex leuitate: sz ex necessitate istoꝝ q̄b⁹ necc̄iuz erat vt crederent. Nisi.n. h̄ faceret non crederent ei. 2° Corinth. 2. Coraz deo in Christo loquimur. Roma. p̄. Testis est mihi deus ⁊c̄. ¶ Quid ergo dicit dn̄s. Sit sermo vester est est / non nō: qd̄ amplius est a malo est. Dicēduz est: ꝙ est a malo ei⁹ qui nō credit vel a malo pene quo cogitur quis iurare.

Jurare oīo male nō licz: sz iudicio iustitia ⁊ veritate seruatis: sz ſm veraz doctrinā Chri.

¶ Consequēter cuz dicit. DEINDE veni ⁊c̄.] Ostendit q̄uo fuit approbatus ab alijs ecclesijs iudee. Ubi tria facit. P̄rio ostēdit vbi fuit ɔuersatus q2 in cilicia. Uñ dicit. DEINDE veni i p̄tes syrie ⁊ cilicie] .i. p̄uīc vñ ēt fuit natus: q2 dr̄ Act. 22. Erat aūt Paulus a tharso cilicie ⁊c̄. Scd̄o q̄uo fuit cognitus ab eis: q2 non facie sed auditu tm̄ ⁊ fama. Uñ dicit. ERAM .n. ignot⁹ facie ecclesijs iudee q̄ erant in Chr̄o] .i. in fide Chr̄i. 2° Cor. 6. Sicut q̄ ignoti ⁊ cogniti. Uñ p3 ꝙ eccl'ie iudee nō docuerūt me. Tantū.n. auditū habebāt .s. de me ꝑ famā: q2 qui ꝑsequebat̄ nos ⁊c̄. Tertio q̄uo approbatus est ab eis: q2 in me glorificabāt deū .i. in mea cōuersione magnificū ꝓbabant qui grā sua me cōuertit. Esa. 43. Glorificabit me bestia ⁊c̄.

Cap. II.

DEinde post annos quatuordeciz rursum ascendi Hierosolymā vna cum Barnaba: assumpto simul ⁊ Tito. Ascendi aūt iuxta reuelationē: ⁊ contuli cum illis euāgeliuz: qd̄ predico inter gentes: sed priuatim cum his: qui erant in precio: ne quomodo in vanum currerem: aut cucurrissem. Sed neq3 Titus: qui mecum erat; cū esset grecus: cōpulsus fuit circūcidi: ꝓpter obiter ĩgressos falsos fratres: qui subintroierant ad explorāduz libertatem nostrā: quam habemus in Chr̄o iesu: quo nos in seruitutē adigerent. Quibus ne ad tēpus quidez cessimus per subiectionē: vt veritas euāgelij permaneret apud vos.

DEinde post annos q̄tuordecim iterum ascendi Hierosolymam cū Barnaba assumpto ⁊ Tito. Ascendi aūt ſm reuelationez ⁊ cōtuli cū illis euāgeliuz qd̄ predico in gentib⁹. Seorsum aūt his qui videbant̄ aliqd̄ esse: ne forte in vacuū currerem aut cucurrissem. Sed neq3 Titus qui mecū erat cū esset gentilis cōpulsus est circūcidi: sed ꝓpter subintroductos falsos fratres: qui subintroierunt explorare libertatē nostrā quā habemus in Christo iesu: vt nos in seruitutem redigerent. Quibus neq3 ad horaz cessimus subiectioni: vt veritas euangelij permaneat apud vos.

POstq̄ȝ Apl's in p̄cedēti c̄aplo cōmēdauit auctoritatē euangelice doctrine ſm seipsaz: nūc in isto c̄aplo cōmēdat ipsaz ex pte alioꝝ aploꝝ ⁊ sua silr. Et circa h̄ duo fac̄. P̄rio cōmēdat auctoritatē sue doctrīe ex approbatiōe alioꝝ aploꝝ. Scd̄o ex exēplo sui ⁊ alioꝝ Aploꝝ. ibi. NOS nā iudei nō ex gētibus ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo fac̄. P̄rio ostēdit ꝙ alij apli approbauerūt suā doctrinā. Scd̄o ōndit ꝙ libere reprehēdit alios aplos in his q̄ ɔ̄tra3 sue doctrine dicebant. ibi. CVM venisset Petrus ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo facit. P̄rio agit de collatiōe quā habuit cū aplis. Scd̄o insinuat qd̄ inde secutum sit. ibi. SED neq3 Titus ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit. P̄rio ponit circūstātias ipsi⁹ collationis. Scd̄o ponit ipsam collationē ibi. ET CONTVLI cū illis ⁊c̄.] Quātuz ad p̄mū tāgit quatuor circunstātias .s. tēpus locū testes ⁊ motiuū ipsius. Describit aūt tp̄s cū dic̄. DEINDE post annos q̄tuordeciz.] ¶ Sed ɔ̄ est: q2 Apl's fuit cōuersus primo anno post passionē Christi. Et post tres iuit in Hierl'm ⁊ sic sunt quatuor: ⁊ hic dicit post annos quatuordecim iterum fuit in Hierl'm: ⁊ sic fiunt decē ⁊ octo. Et tunc inuenit Petrū in Hierl'm. Et h̄ nō pōt eē: q2 Petrus sedit in Antiochia septez annis: in Roma v̄o. 25. annis. Et sic decem ⁊ octo ⁊ septez sunt viginti q̄nq3 anni anteq̄ȝ iret Romam: ⁊ Rome morat⁹ est. 25. annis. Ergo vixisset Petr⁹ post passionē Chr̄i. 50. annis: qd̄ est falsum: quia quadragesimo anno a passione Chr̄i passus ē Petrus Rome vt in historia habet̄ qd̄ fuit tēpore Neronis. ¶ R̄ndeo dicēduz ꝙ cum dicit̄ deinde ⁊c̄. nō est intelligēdum ꝙ post tres annos iterum elapsi sint quatuordecim anni anteq̄ȝ iret in Herl'z: sz ꝙ anno q̄rtodecimo sue cōuersionis iterū ascēdit: nec sunt addēdi supra istos quatuordecim septē anni q̄b⁹ Petr⁹ rexit eccl'iā antiochenā: q2 añ istos annos icepit regere: cuz

antiochia sit ppe Hierlm: potuit eē vt aliqñ Petrus iuisset in Hierlm: ꝛ tūc Paulus iuenerit euz ibi. Et sic colligit̄ ex historia ꝙ post annos q̄tuordecī Petrus venit Romā tpe Claudij ipatoris ꝛ existēs ibi viginti quinq; annis cōpleuit numerū triginta nouē annoꝝ ꝛ mortuus est quadragesimo anno post passionē dñi. Dicit autē signanter QVATVORDECIM.] vt ostendat ꝙ non indigebat apostoloꝝ instructione si quatuordecim annis fuit sine eis.

¶ Locuz vo describit cū dicit. HIEROSOLYMAM.] Et dicit. ASCENDI] quia in alto posita ē. Ascēdit aūt hierosolymaz: vt ostēderet se cōcordare cū ꝓphetia q̄ dicit. Esa. 2. De Syon exibit lex ꝛc̄.

¶ Testes describit cū dicit. CVM Barnaba assumpto Tito.] Barnabas iude⁹ erat: Titus vo gētilis. Cū eis ḡ ascēdit vt hiet testes sue doctrine: ꝛ vt in nullaz ptē siue iudeoꝝ siue gētiluz ostēdat se declinare. Deu. 17. In ore duoꝝ vel triuꝫ stat omne vbuz.

¶ Motiuū aūt describit cū dicit. SECVNDVM reuelationē dei] .i. deo reuelante ꝛ p̄cipiēte sibi ꝙ ascēderet in Hierlm. Ex quo colligi pōt ꝙ oēs actus aploꝝ a motus fuerunt ſm instinctuz spiritussancti. Job. 37. Nubes spargunt lumen suum ꝛc̄.

¶ Consequēter cuz dicit. ET CONTVLI ꝛc̄.] Agit de ipsa collatiōe. Ubi tria facit. Primo manifestat mām sup quā cōtulit. Scdo psonas cuz qb⁹ ꝯtulit. Et tertio cām ꝓpter quā cōtulit. Materia de qua contulit fuit euāgeliuz. Et iō dicit. CONTVLI cuz illis euāgelium dei ꝛc̄.] Persone cū qbus ꝯtulit sunt maiores ꝛ excellentiores īter aplos dicēs. SEORSVM aūt cū his ꝛc̄.] Sed cā vtilis ꝛ necīa. ne. s. in vacuū ꝛc̄. Quātuz ad p̄mū dicit. ASCENDI hierosolymā vbi ꝯtuli cū illis tanq̄ cū amicis ꝛ parib⁹ euāgeliuz qd̄ p̄dicaui in gentibus.] nō vt adiscerē: q2 iam doctus eram a Chro: nō vt certificarer: q2 sic cert⁹ sum ꝙ si angelus diceret ꝯtrā nō crederē: vt pꝫ supra p̄mo ca°. Sed cōtuli ꝓpter duo. s. ad insinuādaz vnitatē doctrīe mee cuz doctrina alioꝝ aploꝝ. p̄ᵉ Cor. 1. Idipsuz dicatis oēs ꝛc̄. Contulit ḡ cū eis quasi idē vbuz cū ceteris nō ptes habuit. Itē ad vitanduz calumniā alioꝝ. Apls. n. q2 nō fuerat cōuersatus cū Chro: nec edoctus ab aplis: sꝫ statim post conuersionē suaz icepit p̄dicare: ꝛ que erāt odiosa iudeis: ꝛ spālr de vocatiōe gētiuz: ꝛ ꝙ nō debebāt seruari legalia. Sic ḡ cōtulit euāgeliuz. Sed cū qb⁹ hoc fecerit ostēdit subdēs. SEORSVM aūt his ꝛc̄.] q. d. Non cuz oibus: sꝫ cū his qui erāt inter alios alicuius auctoritatis ꝛ momēti. s. cuz Petro Jacobo ꝛ Joāne: ꝛ alijs magnis. Eccl. 9. Cuz sapiētib⁹ ꝛ prudētib⁹ tracta ꝛc̄. Sed SEORSVM ꝛc̄.] Non ꝙ turpia vel falsa cū eis tractaret ac cōferret sicuti heretici faciūt: sꝫ q2 sciebat ibi eē iudeos calumniātes: ꝓpterea q2 de legalib⁹ docuerat. Et iō ne veritas pateret calūnie cū illis seorsum cōtulit qui nō calumniarent̄. Prouer. 25. Cām tuaz tracta cū amico tuo: ꝛ secretū extraneo ne reueles ꝛc̄. Eccl. 8. Coraz extraneo ne facias consiliuz ꝛc̄. Sic ḡ pꝫ ꝛ mā collationis ꝛ psone. ¶ Sequitur cā que fuit. s. NE IN VACVVM currerē aut cucurrissem] .i. ne reputarer p̄dicasse inutilr. Uocat aūt p̄dicationē suā cursum ꝓp velocitatē sue doctrine: quia in modico tpe a Hierlm vsq; in illiricū ꝛ vsq; in hyspaniaz p̄dicauit euāgeliū. Unū posset dici de eo illud ps. Uelociter currit sermo eius. ꝛ 2ᵉ Thes. 3°. Frēs orate pro nobis: vt sermo dñi currat ꝛc̄. ¶ Sꝫ nūqd dubitabat ꝙ i vacuū curreret. ¶ Dōm ē ꝙ sibi nō dubitabat: sꝫ illis qbus p̄dicauerat: q2 nisi ab illis firmiter teneret̄ sua doctrina q̄tuz ad illos in vacuū cucurrisset: ꝛ iō voluit ꝯferre cuz eis: vt dum scirēt auditores ꝙ doctrina sua cōcordaret cū doctrina alioꝝ aploꝝ ꝛ approbaretur ab eis firmius eius doctrinā tenerēt: ꝛ quātuz ad eos nō in vanū curreret. p̄ᵉ Corin. 9. Ego sic curro nō quasi in incertū.

¶ Consequēter cuz dicit. SED neq; Titus ꝛc̄.] Ostēdit qd̄ secutū sit ex collatiōe cū aplis habita. Et pōit tria que inde secuta sunt. s. ꝙ a sua sn̄ia non recessit: ꝛ ꝙ sue doctrine nihil supadditū fuit. ibi. AB HIS aūt que videbant̄ ꝛc̄.] Tertio ꝙ sua doctrina approbata est. ibi. SED ecōtra cū vidissent ꝛc̄.] Circa p̄ᵐ duo facit. Prio ostēdit ꝙ nō recessit a sua sn̄ia in quodaz particulari. Scdo ostēdit ꝙ ēt in nullo alio recessit ab ea ibi. SED ꝓpter itroductos ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dico ꝙ ita cōtuli cū eis de doctrina euāgelij ꝙ ex h̄ secutū est ꝙ doctrīa mea ꝛ sn̄ia firma ꝑmāsit. s. de legalibus nō obseruādis. s. ꝙ gētiles nō cogerētur ad seruāduz legalia: intantum ꝙ NEQVE Titus qui mecū erat: cuz esset ēt gētilis cōpulsus est] rōnib⁹ eoꝝ CIRCVNCIDI.] sꝫ suscept⁹ est ab aplis in societatē incircūcisus. Unī tunc data ē sn̄ia ab aplis de legalib⁹ nō obseruādis: sicut hr̄ Actuū. 15. Rō aūt quare post passionē Chri nō debēt seruari legalia assignat̄ a Chrysostomo talis. Manifestū est. n. ꝙ instrm̄ qd̄ fit de aliqua ꝓmissione seu federe tenet tantū quousq; cōpleat̄ fedus ꝛ ꝓmissio: qb⁹ cōpletis instrm̄ p̄dictū in h̄ nō tenet. Circūcisio aūt ē quoddaz instrm̄ ꝓmissionis ꝛ federis inter deū ꝛ fideles hoīes. Unī ꝛ Abraā accepit circūcisionē i signū ꝓmissionis: vt dr̄ Gen. 17. Et q2 Chri pacta passione soluta fuit ꝓmissio ꝛ cōpletū fedus. iō post passionē non tenet nec valet circūcisio. Sic ḡ pꝫ ꝙ nō recessit a sn̄ia sua in h̄ ꝙ ꝑmitteret circūcidi Titum.

Quare post passionē chri legalia nō debēt seruari.

¶ Consequēter ostēdit ꝙ in nullo alio ēt recessit ab ea cū dicit. SED ꝓpter subintroductos ꝛc̄.] Lra autē ista est diuersa i diuersis ꝛ obscura. ꝛ legit̄ sic. Tu dicis ꝙ nō ꝑmisisti circūcidi Tituz: sꝫ q̄re nō ꝑmisisti. Nōne alibi ꝑmisisti Thimotheū: sicut legit̄ Act. 16°. Ad hoc pōt sic rūdere Apls: q2 tūc tpis qñ Thimotheus fuit circūcisus: indifferēs erat circūcisio. Utruz. s. seruaret̄ vel nō: sꝫ modo cū ageret̄ de Tito erat spālis questio de circūcisione quā ego dicebā nō debere seruari. Unī si ꝑmisissem eū circūcidi egomet diffiniuissem qōnez ꝛ fuisset tractū in ꝯtriuz tpore iam determinatā. Et iō dicit. DICO] ꝙ nō solum nō ꝑmisi ipsuz circūcidi ab illis qbus NEQVE ad horā cessim⁹ subōni] . s. vt gentes subderent̄ legi. Et h̄ PROPTER subintroductos] a diabolo vel a pharisseis FALSOS fratres] qui se fingunt amicos. 2ᵉ Cor. 12. Periculuz in falsis fratribus. Qui. s. frēs falsi subintroierunt in locū vbi erant apli: latēter explorare. i. AD EXPLORANDVM libertatē nostrā] a pctō ꝛ lege. 2ᵉ Cor. 3. Ubi spūs dñi: ibi libertas. Ro. 8. Nō. n. accepistis spūz seruitutis ꝛc̄. Infra. 4. Ut eos qui sub lege erāt redimeret. Quā. s. libertatem habem⁹ IN CHRISTO IESV] .i. ꝑ fidē Chri. ifra. 4. Non estis ancille filij sꝫ libere. Et ad h̄ subintroierūt vt in seruitutē legis ꝛ carnaliū obseruātiaꝝ redigerēt sicut añ passionē Chri qd̄ nō ē faciēdū: q2 fundamētū aliud nemo pōt ponere ꝛc̄. p̄ᵉ Corin. 3. Et h̄ vt veritas euāgelij ꝑmaneat apud vos. q. d. In nullo cessim⁹ eis ꝓp h̄ ne. s. occasionē daremus eis qui sine circūcisione dicebāt vos nō posse saluari: qd̄ est ꝯ veritatē euāgelij qd̄ p̄dicaui vobis. Ambro. aūt alr legit. Scdm ꝓmissa eniz habet̄ ꝙ ideo ad horā non cessit ꝓpter subintroductos. Ex quo sequitur ꝙ nisi fuissent subintroducti falsi fratres cessisset eis de legaliū obseruatiōe. Et ideo.

Quare Tit⁹ nō fuit circūcisus ꝛ Thimothe⁹ sic.

Responsio.

Opio sancti Ambrosij.

ppter hoc nõ fuit:q2 ppter hoc non cessisset eis:sz ppter ipsam veritatẽ. Ideo dicit Ambro. q lra ẽ falsa:⁊ supfluit ibi NEQVE. Unde vult q non sit ibi neq3. Et tunc ẽ sensus. Non pmisi circũcidi Titũ:sed Thimotheũ pmisi circũcidi ppter subintroductos falsos frẽs in loco vbi eram cũ Thimotheo ⁊ alijs qui subintroierũt ⁊c. Qd cũ facere nequiuissent populum in seditionẽ cõtra nos icitare moliebant̃. Quib⁹ .s. falsis fratrib⁹ ppter hoc cessimus ad horam subõni in facto circũcisionis:circũcidẽdo Thimotheũ vt veritas euãgelij pmaneat ⁊c. que h3 q nec circũcisio aliqd ꝯfert: neq3 pputium:sz fides. ¶ Fuit aũt spãlis cã q̃re Thimotheus circũcisus fuit ⁊ nõ Titus:q2 Thimotheus fuit ex patre gẽtili ⁊ matre iudea: Titus vo ex vtroq3 parẽte gẽtili. Et sniã Apli erat q qui ex aliquo parẽte iudeo nati fuerãt circũciderent̃. q vo totalr ex gẽtilib⁹ parẽtib⁹ nati essent nullo mõ debeãt circũcidi.

Spãlis causa q̃re fuit Thimotheus circũcisus.

¶ Ab his aũt qui videbant̃ aliqd esse:quales aliquãdo fuerint:nihil mea refert. Personã hois deus nõ accipit. Nam mihi qui videbant̃ esse in precio:nihil cõtulerũt. Immo cõtra:cũ vidissent mihi cõcreditũ fuisse euãgeliũ preputij:quẽadmodũ Petro circũcisionis (Nã qui efficax fuit in Petro ad apostolatũ circũcisionis:efficax fuit ⁊ in me erga gentes) cũ cognouissent grãz mihi datã: Jacobus ⁊ Cephas ⁊ Joãnes:qui videbantur esse columne: dextras dederunt mihi ac Barnabe societatis: vt nos in gentes: ipsi vo in circũcisionem apostolatu fungerentur:tantũ vt pauperum memores essemus in quo ⁊ diligens fui: vt hoc ipsum facerem.

Roma. 2.
Ephe. 6.
Col. 3.
Act. 10.
1. Pet. 1.
Jaco. 2.

¶ Ab his aũt qui videbant̃ esse aliqd quales aliqñ fuerint nihil mea interest. Deus enim personã hois nõ accipit. Mihi enim qui videbant̃ esse aliqd nihil cõtulerũt:sed ecõtra cũ vidissent q creditũ est mihi euãgelium preputij sicut ⁊ Petro circũcisionis. Qui.n. operatus est Petro in apostolatũ circũcisionis operatus est ⁊ mihi inter gẽtes: ⁊ cũ cognouissent grãz que data est mihi: Jacobus ⁊ Cephas ⁊ Joãnes qui videbant̃ columne esse:dextras dederunt mihi ⁊ Barnabe societatis: vt nos in gẽtes:ipsi aũt in circũcisione:tantũ vt pauperũ memores essem⁹. Qd etiã sollicitus fui hoc ipsum facere. Lec. II.

Ostenso q Apls in nullo recessit a snia sua in collatione pdicta: hic ꝯñter ostendit q nihil sue doctrine p alios aplos supadditũ fuit. Et circa hoc duo facit. Pmo enĩ describit cõditionẽ aploꝝ nihil ei addere valentiũ. Scdo ꝓsequit̃ ppositũ.ibi. MIHI enĩ qui ⁊c. Conditionẽ aũt illoꝝ describit ex trib⁹. Pmo ex auctoritate quã habebãt in ecclia que est magna. Et q̃tũ ad hoc dicit. Ab his aũt ⁊c. lra defectiua ẽ. Unde d3 suppleri sic. AB HIS AVTEM .s. Petro ⁊ Joãne .q.d. L3 ad horã cesserim eis:nihil tñ accepi ab eis ptãtis vel doctrine. Et si ab his nihil accepi: multo minus ab alijs. ¶ Sed notãdũ ẽ q hoc qd dicit. QVI videbant̃ aliqd eẽ. Si h intelligat̃ fm gratiã dei que in ipsis erat:sic verũ ẽ q fm hanc magni erant:quia quos iustificauit hos ⁊ magnificauit. vt dr Ro. 8°. Si vo intelligant̃ aliqd eẽ fm seipsos:sic falsum est:q2 fm h nihil erant. Nam si fm se aliqd esse viderẽtur sp fuissent magni:q2 qd p se inẽst sp inẽst. Unde cũ nõ fuerint semp magni nõ fm se videbant̃ aliqd esse. Scdo describit eoꝝ cõditionẽ ex statu eoꝝ ante cõuersionẽ quã habuerũt in synagoga. Et hunc statũ caute ostẽdit fuisse abiectũ ⁊ vilem. Unde dicit QVALES aliqñ fuerant .s. q2 rustici pauperes ideote ⁊ sine lrĩs erant. p° Cor. 1. Non multi sapiẽtes fm carnẽ ⁊c. Sed QVALES fuerint. NIHIL .i. non MEA INTEREST .s. referre. Et h forte introducit vt ꝯsiderãtes statũ quẽ illi habuerũt in synagoga qui nullus fuit: ⁊ statũ Pauli qui magn⁹ fuit:manifeste cognoscãt q Paulus in snia quãtũ ad legalia sit eis preferẽdus: ⁊ ꝑsertim cum Paulus in statu ecclie Xpi eis equaret̃: ita q Paulus eos in statu synagoge ante cõuersionẽ pcedebat in statu:post ꝯuersionẽ eis equalis erat. Unde cũ agebat̃ de synagoga magis erat standum sententie pauli q̃3 alioꝝ:sz cũ de euangelio ageret̃ standũ erat snie sue sicut snie alioꝝ. Et sicut alij nõ erant magni p legalia:sz per Xpm:sic ⁊ Apls per Xpm magn⁹ erat in fide ⁊ non p legalia. Tertio describit eoꝝ ꝯditionẽ ex diuina electiõe. Et quãtũ ad hoc dicit. DEVS enĩ ꝑsonam ⁊c. .q.d. Ideo magni sunt:quia deus eos magnificauit nõ attẽdens ad merita vel demerita eoꝝ:sz ad ipsum qd facere intẽdit. Et iõ dicit. DEVS ꝑsonam hois nõ accipit .i. non cõsiderat magnũ vel paruum. Sap. 6. Pusillum ⁊ magnũ ipse fecit ⁊c. Sed sine ꝑsonarũ acceptiõe ad salutẽ oẽs vocat nõ imputãs illis delicta eoꝝ: ⁊ hoc q2 transierunt. 2ᵉ Cor. 5. Uetera trãsierunt ⁊c. ps. Nec memor ero nominũ eoꝝ ⁊c. Et iõ dicit Petrus Actuũ. 10. In veritate comperi q nõ est ꝑsonarũ acceptio ⁊c. ¶ Circa hoc sciẽdũ est q accipere ꝑsonã ꝓprie ẽ in aliquo negocio attẽdere quasi regulã ipsius negocij: cõditionẽ ꝑsone nihil faciẽtẽ ad negociũ: puta cũ ideo do bñficiũ alicui:q2 ẽ nobilis siue pulcher. Nobilitas enĩ seu pulchritudo nil facit ad hoc q habeat bñficiũ. Si vo cõditio ꝑsone facit ad negociũ sic cõsiderando illã ꝯditionẽ in facto illo nõ accipio ꝑsonã: sicut si ideo do bñficium alicui: q2 bonus ẽ ⁊ bñ deseruiet ecclie:q2 bñ lrãtus ⁊ honestus:nõ sũ acceptor ꝑsone. Nil ẽ est ꝓprie accipe ꝑsonam q̃3 cõsiderare cõditionẽ ꝑsone nil facientẽ ad negociũ. Cum ẽ deus in opib⁹ suis ⁊ bñficijs nihil preexistẽs ex parte creature respiciat:q2 ipsum qd ẽ creature ẽ effectus sue electionis:sz respiciat solũ q̃si pro regula bñplacitũ voluntatis sue fm quã oĩa operatur ⁊ nõ fm aliquã cõditionẽ ꝑsone. vt dicit̃ Eph. 4. Manifestum ẽ q non accipit ꝑsonam hois.

Quid sit accipere ꝑsonã.

¶ Consequẽter descripta ꝯditiõe illoꝝ ostẽdit ꝓpositum .s. q nil ei addere potuerũt. Et iõ dicit. MIHI aũt qui videbant̃ aliqd eẽ nihil cõtulerũt .q.d. L3 essent magne auctoritatis:tñ nil addiderũt doctrie mee nec potestati:q2 sicut supra dictũ est: neq3 ab hoie accepi euangelium: neq3 per hominẽ didici. Glo. autẽ aliter legit. QVALES aliquãdo fuerint ⁊c. .q.d. Non ptinet ad me referre statum eoꝝ ante cõuersionẽ. QVALES scz fuerũt. q2 ⁊ hoc nihil refert cũ ⁊ ego fuerim ipsius ecclie ẽt ꝑsecutor: ⁊ tamẽ deus elegit me ⁊ magnificauit: ⁊ hoc q2 dñs ꝑsonam hois non ⁊c.

¶ Consequẽter cũ dicit. SED ECONTRA cum vidissent ⁊c. Ostẽdit quõ eius snia sit approbata ab aplis. Et circa h tria facit. Pmo ponit cãm approbationis.

Scdo illuīat ipsaȝ approbationē.ibi.IACOBVS ET CEPHAS ꝛc.] Tertio addit quādam ꝯditionē approbationi interpositā.ibi. TANTVM vt pauperes ꝛc.] Cāȝ aūt approbationis ponit duplicē que mouit apostolos approbare sniam apli.s.ꝑdicationis offm aplo iniunctuȝ a Christo:ꝛ effectum iniuncti officij ibi.ET CVM cognouissent ꝛc.] Circa pmū primo ponit officiuȝ iniunctū qd mouit eos ad approbāduȝ. Secūdo officij manifestationē.ibi. QVI ENIM opat᷒ est ꝛc.] Dicit ḡ. Dico ꝙ illi qui videbanᷓ aliqd ēē nihil mihi cōtulerunt:sȝ potius cōtra opinionē aduersarioꝝ qui ascēderāt ꝯtra me in Hierlm ad aplos pro ipsa q̄ne: me ipsi apostoli approbauerūt. Et h̄ CVM vidissent ꝙ creditū est mihi euāgelium].i.officiuȝ ꝑdicationis PREPVTII].i.iniunctum: in circūcisis.s.gentilibus. Hiere.9. Oēs gētes habēt ꝑputiuȝ.ois aūt domus ꝛc. SICVT ET PETRO]commissa ē auctoritas vt ꝑdicaret IVDEIS]tantū ꝛ Paulus gētib᷒:sȝ postmodum ꝛ Petrus ꝑdicauit gētib᷒ ꝛ Paulus iudeis.Sed quia aliqs posset dicere. vnde cōstat nobis ꝙ tibi sit commissuȝ euāgeliuȝ in gētib᷒:ideo interponēs dicit ꝙ ꝑ opatiōes Chrū.Sicut eniȝ pȝ ꝙ Petrus accepit euangeliuȝ a Chro ꝑpter mirabilia q̄ Chris fecit ꝑ eum:ita pȝ ꝙ ego ab ipso accepi ꝑpter miracula q̄ Chris opatus ē ꝛ opatᷓ i me.Et iō dicit. QVI opat᷒ ē Petro ꝛc.] idest qui Petrū fecit apostolum in iudea.s.Chris: ipse me fecit apostoluȝ in gētib᷒. Et hec ē cā q̄ mouet eos. Sȝ qa nō sufficit iniunctio ꝛ auctoritas ꝑdicandi nisi hō ꝑ bonā sciaȝ ꝛ discretā eloquētiā ipsam exequatᷓ:ꝛ ꝑ bonā vitaȝ cōmēdet:ideo addit vsum siue auctoritatis seu officij effectum dicēs. ET CVM cognouissent grāȝ dei ꝛc.] Et ē lrā suspēsiua.i.cum vidissent ꝙ gratiosa ꝛ fructuosa esset predicatio mea:tunc Jacobus ꝛ Cephas ꝛ Joānes ꝛc. In quo notatᷓ approbatio seu societas facta cuȝ eis ꝛ Paulo.Et pmo ponunᷓ persone inter quas facta est societas que sunt IACOBVS ET CEPHAS].i.Petrus.ET IOANNES.Et premittitur Jacobus:qa erat eps hierosolymoꝝ: vbi hec fcā sunt. Joānes aūt:iste fuit Joānes euāgelista qui nō dīeruit iudeā vsqȝ ad tēpus Uespasiani. QVI VIDEBANTVR colūne esse. Metaphorice dr̄ hoc.i.sustētatio totius ecclie.Sicut.n.totū edificiū sustētatᷓ ꝑ columnas: ita ꝑ istos tota ecclia iudeoꝝ sustentabatᷓ ꝛ regebatᷓ. Et de istis columnis dr̄ in ps.Ego cōfirmaui colūnas eius.i.aplos ecclie.Cant.5.Crura illius columne marmoree que fundate sunt sup bases aureas. ISTI].s.ex VNA parte dederūt dexteras societatis].i.ꝯsenserūt in societatē MIHI ꝛ Barnabe.] In quo designanᷓ ꝑsone ex alia pte.Per hoc aūt ꝙ dederūt sibi dexteras significatᷓ ꝙ ꝑ manus se acceperūt in signuȝ ꝯiunctionis ꝛ vnitatē opionis.Scdo ostēditur societatis tenor seu ꝯditio cū dicit.VT NOS in gētes:ipsi aūt in circūcisionē].s.ꝑdicarēt.q.d. Facta fuit inter nos ꝯiunctio ꝛ vnio:ita tn̄ ꝙ sicut oēs fideles obediūt Petro in circūcisiōe.i.i ecclia iudeoꝝ fideliū:ita oēs gētiles qui conuersi fuerūt ad Chrīm obedirēt Barnabe ꝛ Paulo:h̄ tamē apposito VT NOS essemus memores pauperū Chri]qui.s.vēdiderāt oia bona sua ꝛ ꝑciuȝ eoꝝ ad pedes aploꝝ posuerāt ꝑpter Christuȝ pauperes effecti. QVOD qdē sollicit᷒ fui hoc idē facere]nō min᷒ affectus q̄ȝ ipsi qui ordinauerūt:sicut appet Ro.15. ꝛ pme Cor.6.ꝛ 2ᵉ Cori 8.ꝛ.9. Nō aūt q̄re ꝯsuetudo pmitiue ecclie de vēditiōe possessionū seruabatᷓ in ecclesia ex circūcisione ꝛ nō in ecclia ex gētib᷒ hec est:qa fideles iudei cōgregati erant in Hierlm:ꝛ in iudea q̄ destruēda in breui a romanis erat:vt postmodum rei ꝑbauit euentus.Et iō voluit dn̄s vt ibi possessiones nō reseruarentᷓ vbi ꝑmansuri nō erant. Ecclia ꝟo gētium firmanda erat ꝛ augēda.Et iō ꝯsilio spiritussancti factuȝ est vt in ea possessiones non vēderentᷓ.

Mutatᷓ iudeis est indita possessionū vēditio ꝛ nō gentibus.

¶ Cum aūt venisset Petrus Antiochiam:palam illi restiti : eo qd reprehensus esset. Nam anteq̄ȝ venissent qdaȝ a Jacobo:vna cum gentibus sumebat cibuȝ:cum aūt venissent subduxit ac separauit se ab illis:metuens eos:qui erant ex circūcisione:ac simulabant vna cuȝ illo ceteri quoqȝ iudei : adeo vt Barnabas simul abduceretur in illoꝝ simulationē.Uerum vbi vidissem:qd non recto pede icederent ad veritatē euangelij : dixi Petro corā oib᷒:si tu cū sis iudeus:gētilr viuis: ac nō iudaice:cur gētes cogis iudaizare?

¶ Cum aūt venisset Petrus Antiochiam in faciem ei restiti : qa reprehensibilis erat. Prius eniȝ q̄ȝ venirent quidaȝ a Jacobo cū gētibus edebat. Cuȝ aūt venissent subtrahebat ꝛ segregabat se: timēs eos qui ex circūcisione erant:ꝛ simulationi eius ꝯsenserunt ceteri iudei:ita vt ꝛ Barnabas duceretᷓ ab eis in illaȝ simulationē:sȝ cum vidissem ꝙ nō recte ambularent ad veritateȝ euāgelij. dixi Cephe corā oib᷒. Si tu cum iudeus sis:gentilr viuis ꝛ nō iudaice:quō gentes cogis iudaizare. Lec. III.

Supra Apls ostēdit ꝙ ipse nil vtilitatis accepit ex collatiōe habita cū dictis apostolis:hic ꝟo ostēdit ꝙ ipse alijs profuit.Et pmo ostēdit quō ꝓfuit Petro in corrigēdo euȝ. Scdo manifestat ea que dixit.ibi.PRIVS eniȝ q̄ȝ veniret ꝛc.] Dicit ergo. Uere ipsi mihi nihil cōtulerūt:sȝ ego potius ꝯtuli eis:ꝛ specialr Petro:quia CVM venisset Petrus antiochiaȝ] vbi erat ecclia gētiuȝ ego RESTITI ei in faciē].i.manifeste.Eccl.4. Ne reuerearis ꝓximuȝ in casu suo:ne retineas ꝟbuȝ ꝛc.Uel IN FACIEM].i.nō in occulto tāq̄ȝ detrahēs ꝛ timēs:sȝ publice ꝛ vt par ei. Leui.19. Non oderis frēm tuum in corde tuo:sȝ publice argue eū ꝛc.Et h̄ ideo QVIA reprehēsibilis erat.] ¶ Sȝ ꝯ: qa hoc fuit post acceptā grāȝ spūssancti: sȝ post gratiā spūssancti nullo mō peccauerūt apli. ¶ Rn̄deo dōȝ est ꝙ post grāȝ spūssancti nullo mō peccauerūt mortaliter apostoli:ꝛ hoc donū habuerūt per potētiaȝ diuinaȝ que eos ꝯfirmauerat.ps.Ego ꝯfirmaui colūnas eius ꝛc. Peccauerūt tn̄ venialr:ꝛ hoc fuit eis ex fragilitate humana.pᵉ Jo.1. Si dixerimus:qa pctm̄ nō habemus.s.veniale. ipsi nos seducimus ꝛc. Or ꝟo dr̄ in Glo. Restiti ei tanq̄ȝ par. Dicēduȝ ē ꝙ Aplus fuit par Petro in executiōe auctoritatis:nō in auctoritate regiminis.Ex ꝑdictis ḡ habemus exēpluȝ:prelati qdē humilitatis:vt nō dedignētur a minorib᷒ ꝛ subditis corrigi:subditi ꝟo exēplū ꝫeli ꝛ libertatis vt nō vereanᷓ prelatos corrigere presertim si crimen est publicum ꝛ in periculum multitudinis vergat.

Paulus par fuit Petro i executiōe auctoritatis / nō aūt in regie.

¶ Cōsequēter aūt cū dic̄. PRIVSQVAM veniret ꝛc.] Manifestat ea que dixit. Et pmo hoc qd dixit euȝ reprehēsibileȝ eē.Scdo ꝟo hoc qd dixit Petruȝ reprehendisse.ibi.SED CVM vidissem ꝛc.] Circa pmū tria

facit. Primo ostēdit quid Petrus sentiebat. Secūdo
qd faciebat. ibi. CVM aūt venisset ₇c.] Tertio qd ide
sequebat. ibi. ET SIMVLATIONI eius ₇c.] Dicit ḡ
circa primū φ Petrus sentiebat legalia non eē seruā/
da. Et h̄ facto ostēdebat: qa PRIVSQVAM venirent
quidam] iudei. s. zelantes pro legalib⁹ A IACOBO]
hierosolymitane ecclesie episcopo. EDEBAT] s. Pe/
trus CVM GENTIBVS] i. indifferēter vtebat cibis
gentiliū: ₇ hoc faciebat ex instinctu spūssancti: qui di/
xerat ei. Quod deus sanctificauit tu ne cōe dixeris: vt
habet Actuū. 10. Ut ipse ibidem dixit iudeis: qui cō/
tra eū insurrexerunt: qa cum incircūcisis comedisset
quasi rōnē reddens. Quid autē faciebat ostēdit dicēs:
φ cū erat cū iudeis subtrahebat se a consortio fideliū
qui fuerant ex gentib⁹: adherēs iudeis tm̄: ₇ cōgregās
se cū eis. Et ideo dicit. CVM aūt venissent] s. a iudea.
SVBTRAHEBAT SE] Petrus a gentib⁹ conuersis.
ET SEGREGABAT SE] ab eis. Et hoc ideo: qa erat
TIMENS eos qui ex circūcisione erant] i. iudeos: nō
quidē timore humano siue mundano: s3 timore cha/
ritatis: ne. s. scandalizarent: sicut dī in Glo. Et ideo fa/
ctus est iudeis tanꝗ iudeus: simulans se cū infirmis
idē sentire: s3 tn̄ inordinate timebat: qa veritas nunꝗ
dimittēda est ppter timorē scandali. Quid aūt ex hac
simulatione seqbat subdit dicēs: φ SIMVLATIONI
eius] s. Petri CONSENSERVNT ceteri iudei] qui
erāt antiochie descernētes cibos ₇ segregātes se a gen
tibus: cū tn̄ ante simulationē h₉ hoc non fecissent. Et
nō solū illi ꝯsenserūt Petro: s3 ita fuit illa simulatio
in cordib⁹ fideliū: vt ETIAM BARNABAS] qui me/
cum erat doctor gentiū ₇ cōtrariū fecerat ₇ docuerat
DVCERETVR ab eis in simulationē] subtrahens se
ab eis scilz gentibus. Et hoc ideo: quia s̄m qd dicitur
Eccl. 10. Qualis est rector ciuitatis ₇c. Et ibidem. Se/
cundum iudicem populi ₇c.

Petrus non peccauit timore humano / sed solo charitatis: ₇ ideo nō peccauit mortaliter.

Consequēter cū dicit. SED CVM vidissē ₇c.] Ma/
nifestat ea q̄ dixerat de reprehēsione Pauli qua Pe/
trū reprehendit. Et circa hoc tria facit. Primo ponit
causam reprehēsionis. Scdo reprehēdendi modum.
Tertio reprehēsionis vba. Occasio autē reprehēsio/
nis ē non leuis: s3 iusta ₇ vtilis. s. periculū euangelice
veritatis. Et iō dicit. Sic Petrus reprehēsibilis erat:
s3 ego solus cū vidissem QVOD nō recte ambularēt]
illi qui sic faciebant AD VERITATEM euangelii.]
quia per hoc peribat veritas si cogerētur gētes serua/
re legalia: vt infra patebit. Qr aūt recte nō ambularēt
ideo est: qa veritas maxime vbi periculum iminet dz
publice pdicari: nec fieri ꝯrium ppter scandalū ali/
quoꝝ. Mat. 10. Quod dico vobis i tenebris dicite in
lumine. Esa. 26. Semita iusti recta est: rect⁹ callis iusti
ad ambulandū. Modus aūt reprehēdendi fuit cōue/
niens: quia publicus ₇ manifestus. Unde dicit. DIXI
CEPHE] i. Petro CORAM oibus:] qa simulatio illa
in periculum oiū erat. p̄c Thimo. 5°. Peccantē coram
omnib⁹ argue. Quod intelligēdum est de peccatis ma/
nifestis ₇ nō de occultis: in qbus dz seruari ordo fra/
terne correctionis. Huiusmodi aūt vba Apostolus di/
xerit Petro cū eū reprehēderet subdit dicēs. SI TV
IVDEVS cū sis ₇c.] q. d. O Petre. SI TV CVM iu/
deus sis] natione ₇ gñe GENTILITER] ₇ nō iudaice
VIVIS] i. gētiū ₇ nō iudeoꝝ ritum seruas cū scias ₇
sentias discretionē ciboꝝ nihil ꝯferre. QVOMODO
cogis gētes] non qdē imperio s3 tue ꝯuersationis exē/
plo IVDAIZARE.] Et dicit COGIS] qa s̄m φ Leo
papa dicit. Ualidiora sunt exēpla q̄ vba. In h̄ ergo

Paulum publice publice arguēdū esse: occultū autē est seruanda fraterna correctio.

Paulus reprehēdit Petrum φ cū ipse esset instruct⁹ a
deo cū iudaice nō viueret ne cibos discerneret. Act.
10°. Quod de⁹ sanctificauit tu ne cōe dixeris. Ipse cō/
trariū simulabat. Sciēdū ē aūt φ occasione istoꝝ
vboꝝ nō parua cōtrouersia est orta iter Hieronymū
₇ Augustinū. Et s̄m φ ex eoꝝ vbis aperte colligit:
in quatuor discordare vident. Et pmo in tpe eorū
qñdo scilz seruari debuerūt. Nam Hieronym⁹ duo
tēpora distinguit. vnum ante passionem Chri: aliud
post passionē. Uult ergo Hieronym⁹ φ legalia ante
passionē Christi viua erant. i. hñtia virtutē suā: inquā/
tum. s. per circūcisionē tollebat pctm̄ originale: ₇ p sa/
crificia ₇ hostias placabat deus. Sed post passionem
nō solū dicit ea nō fuisse viua vel mortua: s3 qd plus
ē ea fuisse mortifera: ₇ φ quicūqz post passionē Chri
ea seruauit / peccauit mortalr. Augustinus vo distin/
guit tria tēpora. Unū tēpus ante passionē Chri ₇ cō/
cordans cū Hieronymo dicit isto tēpore legalia viua
fuisse. Aliud tēpus est post passionē Christi imediate
ante grāz diuulgatā sicut tēpus apostoloꝝ in pncipio:
in quo tēpore dicit Augustinus legalia mortua fuisse:
sed tn̄ nō mortifera iudeis cōuersis: dūmodo ipsa ser/
uantes spē in eis nō ponerēt: ita φ ēt ipsi iudei ea ser
uantes: tunc nō peccarēt. Si vo in eis spē posuissent
quicūqz cōuersi ea seruantes peccassent mortalr: qa si
posuissent in eis spē quasi essent necessaria ad salutē
quātū in eis erat euacuassent grāz Chri. Aliud tēpus
dicit eē post veritatē ₇ grāz Christi diuulgatā: ₇ in isto
tēpore dicit ea mortua ₇ mortifera oib⁹ ea seruantib⁹.
Ratio aūt dictoꝝ ē: qa si iudei statim post cōuersionē
fuissent phibiti ab obseruantia legaliū: visum fuisset
eos pari passu ambulare cum idolatris: qui statim ab
idoloꝝ cultura phibebantur ₇ legalia nō fuisse bona
sicut nec idolatriā. Et ideo instinctu spūssancti pmis/
sum est: vt legalia modico tēpore seruarētur ea inten/
tione que dicta ē: vt p hoc ostēderet legalia nūc bona
fuisse. Unde dicit Augustinus φ per hoc ostēdebatur
φ mater synagoga cū honore deducēda ad tumulum
erat. dum nō statim post passionē Chri legalia phibi/
ta sunt. Quicūqz vo non eo modo ipsa seruaret non
honoraret matrem synagogam: sed eā extumularet.
Scdo discordant pdicti Hieronymus ₇ Augusti/
nus de obseruatione legalium quātū ad ipsos aplos.
Hieronymus enī dicit φ apostoli nunꝗ seruabāt le/
galia: s3 simulauerunt se seruare vt vitarent scādalum
fideliū: qui fuerant ex circūcisione. Et hoc qdē modo
dicit simulasse Paulū: quādo psoluit votū in tēplo
hierosolymitano. vt habet Act. 21. Quādo circūcidit
Thimotheū. vt habet Act. 16. Et qñ a Jacobo moni/
tus quedā legalia suscepit. vt habet Act. 15. Et h̄ qdē
faciētes nō deludebant alios: qa faciebant hoc nō in/
tendētes legalia seruare: s3 ppter aliquas cās: sicut φ
quiescebāt in sabbato nō ppter obseruātiā legis: sed
ppter quietē. Itē abstinebāt ab imundis s̄m legē nō
ppter obseruātiā legis: s3 ppter alias causas: vtpote
ppter abhominationē ₇ aliqd h₉. Augustin⁹ vo dicit
φ apli fuabāt ipsa legalia: ₇ h̄ intēdentes: s3 tn̄ nō po
nentes in eis spem quasi essent necessaria ad salutē. Et
hoc qdē licebat eis: qa fuerunt ex iudeis. Ita tamē φ
hec fuarent ante gratiam diuulgatā. vnde sicut eo tpe
alii iudei cōuersi sine periculo fuare poterāt absqz eo
φ in eis spē ponerēt ita ₇ ipsi. Tertio discordant
de pctō Petri. Nā Hiero. dicit in simulatiōe pdicta
Petrū nō peccasse: qa hoc ex charitate fecit: ₇ non ex
aliquo timore mundano: vt dictū est. Augustinus vo

Exēplū fa/ ctionis magis cogit q̄ verba.

Cōtrouersia inter Hieronymū ₇ Augustinū circa obseruationē legaliū ante passionē xpi ₇ post. i. circa tempora.

Hieronym⁹ duo tempora distinguit per legalia. Aug⁹ tria tē pora vt

De obseruatiōe legaliū.

De peccato Petri.

dicit eũ peccasse venialr:tñ hoc ppter indiscretionẽ quã habuit nimis inherendo huic parti.i.iudeoꝝ ad vitandum eoꝝ scandalũ. Et validius argumentum Augustini cõtra Hieronymũ est:quia Hieronymus adducit pro se septem doctores.quoꝝ quatuor scilicet Laudicensem / Alexandrũ / Origenẽ / ꝛ Didimum. Excludit Augustinus vtpote de heresi infames. Alijs vo trib⁹ opponit tres:quos pro se ꝛ pro sua opinione habet.s.Ambrosiũ / Cyprianũ / ꝛ ipsũ Paulũ:qui manifeste dicit ꝙ reprehẽsibilis erat Petr⁹. Si ergo nephas est dicere in scriptura sacra aliqd falsum contineri nõ erit phas dicere Petrũ reprehẽsibilẽ non fuisse. Et ppter hoc verior est opinio ꝛ snia Augu.qa cũ dictis Apostoli magis cõcordat. ¶ Quarto discordant in reprehẽsione Pauli. Nã Hieronymus dicit ꝙ Paulus vere nõ reprehẽdit Petrũ: sed simulatorie:sicut ꝛ Petrus simulatorie legalia seruabat: vt sꝫ Petrus nolens scãdaliçare iudeos simulabat se legalia seruare:ita Paulus vt nõ scandaliçaret gẽtes ostẽdit sibi displicere qd Petr⁹ faciebat:ꝛ simulatorie eũ reprehẽdit:facientes hoc quasi ex cõdicto vt vtriſqꝫ fidelibus sibi subditis puiderent. Augustinus vo dicit sicut Petrũ vere seruasse legalia:ita dicit Paulũ eũ vere reprehendisse ꝛ non simulatorie. Sed ꝛ Petrus quidẽ seruando peccauit: quia inde erat scandalum apud gentiles a quib⁹ se subtrahebat. Paulus vo nõ peccauit reprehendendo: quia ex eius reprehensione nullum scandalũ sequebatur.

De reprehensione Petri [illegible]

¶ Nos natura iudei:ꝛ nõ ex gẽtibus peccatores: qm̃ scimus nõ iustificari hoiem ex operib⁹ legis: nisi per fidem Jesu christi:ꝛ nos in Christũ iesum credidim⁹ vt iustificaremur ex fide Christi: ꝛ nõ ex operibus legis. Propterea qd nõ iustificabit ex operibus legis omnis caro.

Roma.3.

¶ Nos natura iudei ꝛ nõ ex gentib⁹ peccatores. Sciẽtes aũt ꝙ nõ iustificatur homo ex operib⁹ legis nisi per fidẽ Jesu christi: ꝛ nos in Christo iesu credimus vt iustificemur ex fide Christi ꝛ non ex operib⁹ legis. Propter qd ex operib⁹ legis nõ iustificatur omnis caro. Lec. IIII.

Supra ostẽdit veritatẽ doctrine apostolice pdicate per eũ ex auctoritate alioꝝ apostoloꝝ: hic ostẽdit idẽ ex eoꝝ cõuersatione ꝛ exẽplo. Et circa hoc duo facit. Primo ostẽdit ppositũ per apostoloꝝ cõuersationẽ. Scdo aduersantiũ obonẽ.ibi. QVOD si querẽtes iustificare ꝛc. Circa pmũ tria facit. Primo pmittit apostoloꝝ cõditionẽ. Scdo insinuat eoꝝ conuersationẽ.ibi. SCIENTES aũt ꝙ nõ iustificatur ꝛc. Tertio infert intẽtã õnẽ.ibi. PROPTER qd ex operibus legis ꝛc. Conditio aũt apostoloꝝ ꝛ etiã ipsius Pauli:hec ẽ:ꝙ sm nãlẽ originẽ ex iudeis pcesserũt. Et hoc est qd dicit. NOS.i.ego ꝛ apostoli alij sumus. NATVRA.i.nãli origine. IVDEI. nõ proseliti. scdẽ Corin.11. Hebrei sunt ꝛ ego ꝛc. Et hec ẽ magna laus: qa vt dr̃ Joã.4. Salus est iudeis ẽ. ET NON ex gentib⁹ pctõres.i.non sumus pctõres vt gẽtes idolatre ꝛ imunde. ¶ Sed cõtra est qd dr̃ pͥ Jo.1. Si dixerim⁹ qm̃ pctm̃ nõ habemus ꝛc.ergo iudei sunt peccatores. ¶ Rñdeo dõm ẽ ꝙ aliud ẽ peccantẽ eẽ:aliud peccatorẽ. Nã primũ denominat actũ. scdm vo pmptitudinẽ siue habitũ ad peccãdũ. Unñ scriptura iniquos

Aliud est esse peccantẽ:aliud peccatorẽ.

ꝛ grauib⁹ peccatoꝝ sarcinis oneratos pctõres appellare ꝯsueuit. Judei ḡ pp legẽ subijciẽtes:quasi per eam coerciti a peccatis:gentes que sine freno legis erant:ꝛ ad peccãdũ prone pctõres vocabant. Eph.4°. Non circũferamur omni vẽto doctrine ꝛc. Cum ergo dicat Aplũs nõ ex gentib⁹ pctõres:exponit.i.nõ sumus de numero peccatoꝝ qui sunt inter gentiles ꝛc.

¶ Consequẽter cũ dicit. SCIENTES aũt ꝙ nõ iustificatur homo ꝛc. ponit apostoloꝝ conuersationẽ:que qdẽ non ẽ in legalib⁹:sꝫ in fide Christi. Et circa hoc duo facit. Primo exprimit rõnes apostolice conuersationis. Scdo ponit ipsã aplicã conuersationẽ.ibi. ET NOS in Chro ꝛc. Erat ḡ aplica cõuersatio in fide ꝛ non in legalib⁹. Cuius rõ est:qa lꝫ fuerimus iudei natura ꝛ in legalibus nutriti. TAMEN sciẽtes pro certo QVOD NON iustificat homo ex operib⁹ legis.i.per opa legalia.nisi per fidẽ Jesu christi:adeo deserẽtes illas: conuersamur in pceptis fidei. Ro.3. Arbitramur enĩ hominẽ iustificari p fidẽ sine operib⁹ legis. Act.4. Non est aliud nomẽ ꝛc. ¶ Sed ꝯ. Ro.enĩ.2.dr̃. Nõ enim auditores legis iusti sunt apud deum: sed factores legis iustificabuntur ꝛc. Uidetur ergo ꝙ ex operibus legis iustificetur homo. ¶ Respondeo dicẽdũ est ꝙ iustificari põt dupl̃r accipi.s.iustitiã exequi ꝛ iustum fieri. Primo aũt modo homo iustificat qui opa iustitie facit. Non aũt iustꝰ fit aliqs nisi a deo p gratiam. Sciẽdũ ẽ ergo ꝙ opera legis quedã erant moralia: quedã vo cerimonialia. Moralia aũt lꝫ cõtinerẽtur in lege:non tñ poterant ppꝛie dici opa legis cũ ex naturali instinctu ꝛ ex lege nãli homo inducatur ad illa. Sed cerimonialia dicunt ppꝛe opa legis. Quãtũcũqꝫ ergo homo quo ad executionẽ iustitie ex moralib⁹ iustificet:ꝛ etiã ex cerimonialib⁹: inquãtũ seruare ea est opus obediẽtie ꝛ ad mala pueniat:ꝛ sic accipit sm dictũ Apostoli ad Ro.2. Quãtũ vo ad iustũ fieri ex operib⁹ legis nõ iustificari hõ p hec vꝫ:qa sacramẽta veteris legis nõ ꝯferebant gratiã. Infra.4. Conuersi estis ad egena elemẽta.i.grãs nõ conferẽtia:neqꝫ gratiam in se cõtinẽtia. Sacramẽta vo noue legis lꝫ sint elemẽta materialia: nõ tñ sunt elemẽta egena:quia in se grãs cõtinent. Unñ ꝛ iustificare possunt. Si qui autẽ in veteri lege iusti erant non erant iusti ex operib⁹ legis:sꝫ solũ ex fide Christi:quẽ deus pposuit ppiciatorẽ p fidẽ:vt dr̃ Ro.3. Unde ꝛ ipa sacramẽta veteris legis nõ fuerũt nisi quedã ptestatiões fidei Christi: sicut ꝛ nr̃a sacramẽta.sꝫ differẽter:quia illa sacramẽta gratiã Christi cõfigurabant quasi futurã.nostra autẽ sacramẽta ptestant quasi cõtinẽtia grãs pñtem. Et iõ signãter dicit.ꝙ EX OPERIBVS legis non iustificat homo nisi p fidẽ Jesu christi. qa ꝛ si olim aliqui seruantes opa legis iustificarẽtur:nõ tñ hoc erat nisi per fidẽ Jesu christi. Ex hac aũt scia apostoloꝝ quã habebant ꝙ iustificatio nõ est per opationẽ legis:sꝫ p fidẽ Christi:cõcludit cõuersationẽ aploꝝ eligẽtium fidẽ Christi:ꝛ dimittẽtium opa legis. Unñ sequit. ET NOS in Chro iesu credim⁹. qa vt dr̃ Act.4°. Non est aliud nomẽ datũ ꝛc. Unñ sequit. VT IVSTIFICEMVR ex fide Christi. Ro.5. Justificati ḡ ex fide ꝛc. Et ne aliqs credat ꝙ simul cũ lege Chri opa legis iustificent, subiungit. ET NON ex opib⁹ legis. Ro.3°. Arbitramur enĩ iustificari hoiẽ p fidẽ ꝛc. Et ex hoc ꝯcludit pncipale intẽtum dicẽs:ꝙ si Apli qui sunt nãl̃r iudei nõ querũt iustificari per opa legis:sꝫ p fidẽ:qa nõ iustificatur omnis caro ex opib⁹ legis:nec homo põt iustificari per opera legis. Sumitur enim hic CARO pro

Justificari.s. iustitiã exeq ꝙ opib⁹ fit ꝛ fieri iustũ ꝙ ꝑ fidẽ perficitur.

Moralia nõ per se dicunt opa legis sed cerimonialia.

Sacra veteris legis figurabant grãs nostra aũt cõtinent grãs.

homine.s.pars pro toto:sicut Esa.40. Uidebit omnis caro salutare dei nr̄i. Dicēs autē. PROPTER qḋ ⁊c̄.] Concludit quasi a maiori. Magis enim videtur naturale q̄ iudei per opa legis q̄ per fidem iustificarent̄: sed hoc non est. Quare ⁊c̄.

¶ Quod si dum querim⁹ iustificari per Chr̄m: reperimur ⁊ ipsi pctōres: num ergo Chr̄s peccati minister est? Absit. Nam si que destruxi: ea rursum edifico: transgressorem meipsum constituo.

¶ Quod si querentes iustificari in Chr̄o inuenti sumus ⁊ ipsi peccatores: nunquid Christus peccati minister est? Absit. Si enim que destruxi iterū reedifico: preuaricatorem me constituo. Lec. V.

Postq̄ Aplūs ostēdit per conuersationē aplo⁊ legalia non esse obseruāda qḋ ipse dicebat: hic mouet q̄ōnem in ꝯrium. Et circa hoc tria facit. Pͥo mouet q̄ōnem. Scḋo soluit eam.ibi. ABSIT ⁊c̄.] Tertio solutionē eius manifestat.ibi. EGO enim per legē ⁊c̄.] Primū dupl'r pōt exponi s̄m Glo. Pͥo sic. Posset enim aliqs dicere q̄ apostoli deserētes legem viuēdo ad fidē Christi peccassent. Sed ex hoc Aplūs introducit quasi quoddam incōueniēs.s. Chr̄m esse auctorē peccati: q̄ hoies ad suam fidem vocat. Et hoc est qḋ dicit. QVOD] .i. sed. SI NOS] apostoli QVERENTES iustificari in ipso] .i. per ipsum.s. christū. INVENTI SVMVS] .i. māifeste cōprobamur: ⁊ ipsi apostoli PECCATORES] pp̄ legis dimissionem. NVNQVID Christus ē minister peccati] .i. introducēs nos ad peccandum qui nos a statu legis ad suam fidem vocauit. Infra.4. Factū sub lege vt eos qui sub lege erant redimeret.s. ab onere legis. R̄ndet Apl's. ABSIT.] quia magis est minister iustitie. Ro.5. Per vnius obedientiam iusti cōstituunt̄ multi. jͣ Pe.2. Qui pctm̄ non fecit ⁊c̄. Et q̄ Christ⁹ nō sit minister peccati abstrahēs a lege veteri pꝫ: q̄a SI EGO ipse q̄ destruxi] .s. supbiam gloriantē de lege. ITERVM reedifico.] volēs redire ad gloriandum de lege. PREVARICATOREM me ipsum cōstituo.] resumēs que destruxi. 2ͣ Pe.2. Canis reuersus ad vomitum ⁊c̄. Josue.2. Maledictus hō qui reedificauerit iericho. Dicit aūt QVE DESTRVXI] nō ipsam legē vt manichei volunt: quia lex sancta est. Ro.7. Sed supbiam de lege. qua dr̄ Ro.10. Querētes suā iustitiam statuere ⁊c̄. ¶ Siqs autē obijciat q̄ cum ipse olim destruxerit fidē Christi p̄uaricatorē se faciebat eā edificans. Pꝫ r̄nsio: q̄a fidem Chr̄i conatus fuit quidem destruere: sꝫ nō p̄ualuit ꝓpter veritatē. Act.9. Quid me psequeris: durum est tibi ⁊c̄. Sed supbia legis vana erat: ⁊ ideo destrui poterat: ⁊ reedificāda nō erat. Scḋo modo pōt exponi vt qḋ dicit. INVENTI SVMVS ⁊ ipsi peccatores] vt referat̄ nō ad dimissionem legis sicut nunc expositū est: sꝫ magis ad ipsam legis obseruātiam. Manifestū enim ē q̄ quicūq; querit: profitetur se non eē iustum: sꝫ peccatorē. Est ḡ sensus. SI NOS querētes iustificari in Chr̄o.] Ex hoc ipso q̄ querimus iustificari INVENTI sumus] .i. rōne comprobamur ET IPSI peccatores] fuisse: ꝓpter h̄ q̄ legem obseruamus. NVNQVID Jesus christ⁹ minister pctī est.] vt.s. mādauerit hoies post suā passionē legalia obseruare qḋ sine pctō fieri nō pōt. Et attēdendum est q̄ hec expositio ꝓcedit s̄m opionē Hieronymi qui ponebat statim post passionē Chr̄i legalia fuisse mortifera. Tertio modo pōt exponi vt qḋ dicit. INVENTI SVMVS ⁊ ipsi pctōres.] p̄tinet quidē ad statū quo lex obseruabat̄: nō tñ q̄ ipsi offenderent ꝓpter legis obseruātiam: sꝫ ꝓpter legis defectū: que pctm̄ auferre nō poterat: vt sit sensus. SI QVERENTES iustificari in ipso inuēti sumus ⁊ ipsi peccatores] .i. pctm̄ habētes: lege pctm̄ non auferēte. s̄m illud Ro.3. Causati sum⁹ iudeos ⁊ grecos oēs sub pctō esse. NVNQVID Jesus christus peccati minister est] vt reducat nos ad obseruantiā legis in qua sub pctō eramus. Et hec expositio ꝓcedit s̄m expositionē Augustini. Et r̄ndet s̄m vtrāq; expositionē. ABSIT.] QVIA ego destruxi legem] carnaliter intellectā. spūaliter iudicādo ⁊ docēdo. Unde SI ITERVM vellem edificare] carnalis legis obseruantias essem p̄uaricator legis spūalis. Pōt ⁊ quarto modo sic exponi. Dixeram hominē non iustificari ex operib⁹ legis. Posset aliqs dicere q̄ nec ēt per fidem Christi: q̄a multi post fidē Christi acceptā peccant. Et hoc ē qḋ dicit. SI QVERENTES iustificari in Chr̄o.] idest per fidē Christi. INVENTI SVMVS] post fidem Christi susceptā etiam IPSI NOS fideles pctōres] .i. in peccatis viuētes. NVNQVID Jesus christ⁹ minister peccati ē] ⁊ dānationis: sicut minister veteris legis est minister peccati ⁊ dānationis. Non q̄ lex induceret ad pctm̄ sꝫ occasionali'r: q̄a ꝓhibebat pctm̄ ⁊ nō ꝯferebat grām adiuuantē ad resistēdum pctō. Unī dr̄ Roma.7ͦ. Occasione accepta peccatum per mandatum ⁊c̄. Sed Christus dat gratiam adiuuantē. Joan.1. Gratia ⁊ veritas per Jesum christū facta est. Unde nullo modo est minister peccati nec directe nec occasionali'r.

¶ Ego enim per legē legi mortu⁹ fui: vt Christo viuerem vna cū Christo crucifixus sum: viuo tñ non iam ego: sed viuit in me Christus. Uitā aūt quā nunc viuo in carne: per fidem viuo filij dei: qui dilexit me: ⁊ tradidit semetipsum pro me. Nō aspernor grām dei. Nam si per legem est iustitia: igitur Christus frustra mortuus est.

¶ Ego enim per legē legi mortuus sum: vt deo viuam: Christo confixus sum cruci. Uiuo aūt iam nō ego: viuit vero in me Christus. Qd autem nunc viuo in carne: in fide viuo filij dei. Qui dilexit me ⁊ tradidit semetipsum pro me. Non abijcio grām dei. Si enim per legē iustitia: ergo gratis Christus mortuus est. Lec. VI.

Hic Apl's solutionē superius assignatā manifestat. Et pͥo ponit solutionis manifestationē. Scḋo cōcludit principale intētum.ibi. NON abijcio gratiam dei ⁊c̄.] Sed attēdendum est q̄ Apostolus inquirēdo procedens nullum dubium indiscussum relinquit. Et ideo vba eius l; videant̄ intricata: tamē si diligenter aduertant̄: nihil sine causa dicit. ⁊ hoc apparet in verbis ꝓpositis. Ubi tria facit. Pͥo manifestat solōnē. Scḋo explicat solutionis manifestationē.ibi. CHRISTVS crucifixus ē ⁊c̄.] Tertio remouet dubitationē. ibi. QVOD aūt viuo ⁊c̄.] Quia ergo Apl's dixerat. Si enim que destruxi ⁊c̄. qḋ intelligit̄ de veteri lege. posset enim ab aliquo reputari legis destructor: ⁊ per consequēs iniquus s̄m illud ps. Dissipauerunt iniqui legem tuam. Ideo Aplūs vult ostēdere quō legē destruat: ⁊ tñ nō est iniquus dicēs. EGO enim per legē ⁊c̄.] Ubi sciēdum est q̄ aliqs dissipat legē per ipsam legē: ⁊ talis est preuaricator legis nō iniquus. Dissipatur aūt lex per legem

Paulus nō d[e]struxit fidē Christi: sꝫ conatus fuit destruere ⁊ non p̄ualuit.

legē quādo in lege tādit aliqđ pceptū locale seu tēporale.vt.s.lex illa tali tēpore seu tali loco seruet̃.⁊ h̃ ipsa exp̃matur in lege. Si quis in illo tēpore seu in illo loco lege vtitur: destruit legē per ipsaȝ legē.⁊ hoc modo Apl's destruxit legē. Uñ destruxit inquit quodā modo legē:tamē per legem: QVIA ego mortuus suȝ legi per legē].i.per auctoritatē legis ipsam dimisi quasi legi mortuus. Auctoritas.n.legis p quā mortuus est legi in multis sacre scripture locis habetur. Hiere.31.tamē sub alijs verbis. Cōfirmabo testamētuȝ nouuȝ super domum israel ⁊c. Deut.18. Prophetam suscitabit tibi de fratribus vestris ⁊c. Et multe alie. Non est ḡ trāsgressor Apl's legem destruēdo. Uel aliter. EGO PER legē].i.spiritualem MORTVVS suȝ legi carnali.] Tunc.n.moritur legi quādo abijcit legē solutus a lege. Iuxta illud Ro.7. Mortuo viro soluta est mulier a lege viri. Inquātum ħo Apl's subiectus erat legi spirituali dicit se mortuuȝ legi.idest solutuȝ a legis obseruatione. Romanoꝝ.8. Lex spiritus vite ⁊c. Alius modus dimittēdi legeȝ sine preuaricatione eē pōt.quia videlȝ lex aliqua est scripta in charta.⁊ tunc dicit̃ lex mortua.⁊ est in mēte legislatoris:⁊ tunc dicitur lex viua. Constat autem qꝫ si aliquis s̃m ħbum legislatoris operaretur contra legem:⁊ solueret legem ⁊ solueret a lege mortua.⁊ seruaret legē viuam s̃m imperiuȝ legislatoris. Dicit ergo s̃m hoc. MORTVVS sum legi scripte] ⁊ mortue.i.solutus sum ab ea vt deo viuam.i. motus meos s̃m dicta ipsius dirigam.⁊ ad honorē eius ordinem. Lex enim statuta in scriptis aliquid tradit propter extraneos ⁊ eos qui ab eo ħbotenus audire non possunt:sȝ his qui coram eo sunt non dicit eā scriptis sed verbo tñ. A principio enim hoīes infirmi erāt ad deum accedere non valētes. Et ideo necesse fuit eis p̃cepta legis in scriptis dare: vt per legem quasi per pedagogum manuducerētur ad hoc qꝫ ad eo p̃cepta eius audirent s̃m qꝫ dicit̃ infra.3. Lex pedagogus nr̃ fuit in Christo ⁊c. Sȝ postq̃ȝ habemus accessuȝ ad patreȝ per Chr̃m: vt dr̃ Ro.5. Nō instruimur p legē de mandatis dei:sȝ ab ipso deo. Et ideo dicit. Per legē manuducētē mortuus sum legi scripte vt viuā deo.i.ipsi factori legis.i.vt ab ipso instruar ⁊ dirigar.

¶ Cōsequenter cū dicit. CHRISTO confixus sum ⁊c.] Explicat que dixit. Dixerat autē qꝫ est mortuus legi ⁊ qꝫ viuit deo. Et ista duo manifestat. Et p̃mo qꝫ sit mortuus legi p hoc quod dicit. CHRISTO confixus sum cruci.] Scđo qꝫ viuit deo cum dicit. VIVO ego:iā nō ego ⁊c.] Et primum quidē potest exponi dupl'r. Uno modo sicut in glosa sic. Quilibet homo s̃m carnalem originem nascitur filius ire. Eph.2. Eramus enim natura filij ire ⁊c. Nascitur etiā in vetustate peccati. Baruch.3. Inueterasti in terra aliena ⁊c. Que quideȝ vetustas peccati tollitur per crucē Christi.⁊ confert̃ nouitas vite spiritualis. Dicit ergo Apl's. CHRISTO cōfixus sum cruci].i.ↄcupiscētia seu fomes peccati ⁊ oē huiusmodi mortuuȝ est in me per cruceȝ Christi. Romanoꝝ.6. Uetus homo noster simul crucifixus ē ⁊c. Item ex quo cuȝ Christo ↄfixus sum cruci ⁊ mortuus sum peccato ⁊ Christus resurrexit:cuȝ resurgente etiā resurrexi. Romanoꝝ.4. Traditus est ⁊c. Sic ḡ Christus in nobis renouat vitaȝ nouam destructa vetustate peccati. Et ideo dicit. VIVO aūt].i.quia Christo cōfixus suȝ cruci: vigorē bene operandi habeo IAM nō ego] s̃m carnem:quia iaȝ non habeo vetustatē quam prius habui. SED viuit in me Christus].i.nouitas que per Christuȝ nobis data est. Uel aliter. Homo quantum ad illud dicitur viuere in quo principal'r firmat suum affectuȝ:⁊ in quo maxie delectatur. Unde ⁊ homines qui in studio seu in venationibus maxie delectantur dicunt hoc eorum vitaȝ esse: quilibet autē homo habet quēdam priuatum affectū:quo querit quod suuȝ est. dum ergo aliquis viuit querēs tantū qđ suum est.soli sibi viuit.cuȝ ħo querit bona aliorū dicit̃ etiā illis viuere. Quia ergo Apl's proprium affectum deposuerat per crucē Christi: dicebat se mortuum pprio affectui dicēs. CHRISTO confixus sum cruci].i.p crucem Christi remotus est a me pprius affectus sine priuatus. Unde dicebat infra vltimo. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ⁊c. 2ᵉ Cor.5. Si vnus p omnibus mortuus est.ergo omnes mortui sunt. Et p omnibus mortuus est Christus.vt ⁊ qui viuunt iam non sibi viuant sȝ ei ⁊c. VIVO autem].i.iam non viuo ego quasi in affectu hñs ppriū bonū. SED viuit in me Chr̃s].i.tm̃ Chr̃m habeo in affectu.⁊ ipse Chr̃s ē vita mea. Phil.1. Mihi viuere Chr̃s est ⁊ mori lucruȝ.

¶ Cōsequēter aūt cū dicit. QVOD autem nūc viuo ⁊c.] R̃ndet dubitationi que poterat eē duplex ex p̃misso verbo. Una est quomodo ipse viuit ⁊ non est ille.s.qui viuit. Secūda quomodo confixus est cruci. Et ideo h̃ duo aperit. Et primo p̃mum.quo modo.s.viuit ⁊ non ipse viuit dicēs. QVOD autē nūc viuo carne ⁊c.] Ubi notandū est qꝫ illa pprie dicuntur viuere que mouent̃ a principio intrinseco. Anima autez Pauli constituta erat inter deum ⁊ corpus.⁊ corpus quidē viuificabat̃ ⁊ mouebatur ab anima Pauli.sed anima eius a Christo. Quātum ergo ad vitam carnis viuebat ipse Paulus. Et hoc est qđ dicit. QVOD autez nunc viuo in carne].i.vita carnis:sed quantuȝ ad relationem ad deuȝ Christus viuebat in Paulo. Et ideo dicit. IN FIDE viuo filij dei] per quaȝ habitat in me ⁊ mouet me. Abacuc.2. Iustus autē meus ex fide viuit. Et nota qꝫ dicit. IN CARNE:] non ex carne.q2 hoc malum est. Secūdo ostendit qꝫ confixus est cruci dicēs. Quia amor Christi quem ostēdit mihi in cruce moriēs pro me facit vt semper ei configar. Et hoc est qđ dicit. QVI dilexit me].1.Io.4. Ipse prior dilexit nos. Et intantuȝ dilexit me qꝫ TRADIDIT semetip̃m pro me] ⁊ nō aliđ sacrificiū. Apocal.1. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Eph.5. Sicut Christus dilexit ecclesiam ⁊ semetipsum tradidit pro ea ⁊c. Sed attēdendum est qꝫ ipse filius tradidit se:⁊ pater tradidit filium. Romano.8. Qui proprio filio non pepercit:sed pro nobis oībus tradidit illum. Et iudas tradidit euȝ: vt dicitur Math.26. Et totum vna res est:sed nō vna intentio:quia pater ex charitate.filius ex obediētia simul ⁊ cum charitate.iudas ħo ex proditione.

Pr̃ tradidit filiū ⁊ fili' se ⁊ iudas eundē/vnū tradi tū:diuerse tñ intentione.

¶ Consequenter cū dicit. NON abijcio gratiā dei ⁊c.] Infert conclusionem principalem. Et primo inducit conclusionem. Secundo manifestat modum. Dicit ḡ. Ex quo tantaȝ gratiaȝ recepi a deo qꝫ tradidit se:⁊ ego viuo in fide filij dei: NON abijcio gratiam filij dei:] idest non repudio nec ingratuȝ me exhibeo. 1 Corin. 15. Gratia dei in me vacua nō fuit ⁊c. Unde ⁊ alia l̃ra habet. NON suȝ ingratus gratie dei. Heb.12. Contemplantes ne quis desit gratie dei.s.per ingratitudinē se indignum fatendo. Modus autem abijciendi ⁊ ingratitudinis est si diceret qꝫ lex esset necessaria ad iustificanduȝ. Et ideo dicit. SI ENIM per legeȝ iustitia: ergo Christus gratis est mortuus] idest si sufficiens sit lex: idest opera legis sufficiunt ad iustificanduȝ homineȝ Christus sine causa mortuus est ⁊ frustra.quia ad hoc

mortuus ē vt nos iustificaret. 1. Pet. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est rc. Et si hoc per legē fieri posset superflua fuisset Christi mors. Sz nō gratis mortuus nec in vacuū laborauit: vt dicit Esa. 49. Quia p ipsuz solū gr̄a iustificās z veritas facta est vt dicit Jo. 1. Si qui autē ante passionē Christi iusti fuerunt: hoc etiam fuit per fidem Christi venturi in quez credebant: z in cuius fide saluabant. Cap. III.

Infra. 5.

O Stulti Galathe: q̄s quis vos fascinauit: vt nō crederetis veritati? Quib⁹ pre oculis Jesus Christus ası fuit depictus: inter vos crucifixus.

O Insensati Galathe q̄s vos fascinauit nō obedire veritati? Ante quoꝝ oculos Jesus Chr̄s pscriptus est z in vobis crucifixus.

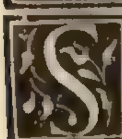

SUpra confutauit Ap̄lus vanitatez z mutabilitatez Galatharum p auctoritatē euangelice doctrine ostendēs suam doctrinam auctēticaz fuisse ab alijs Ap̄lis: hic vo per rationes z auctoritates ostēdit hoc idē. s. q legalia non sunt seruanda. Et hoc dupliciter. Primo ex isufficiētia legis. Secūdo ex dignitate eorum qui ad Christuz cōuersi sunt. z hoc 4° cap. ibi. DICO autē quanto tēpore rc. Circa primum duo facit. Primo pmittit obiurgationez. Secundo prosequitur suaz probationez ibi. HOC soluz a vobis volo rc. Circa primum duo facit. P̄io obiurgat eos attendens eorū fatuitatē. Secundo rationem obiurgationis assignat ibi. ANTE quoruz oculos rc. Primo ergo eos de fatuitate obiurgat vocans eos insensatos. Unde dicit. O INSENSATI rc. Insensatus autē proprie dicitur qui sensu caret. Sensus autem spiritualis est cognitio veritatis. qui ergo veritate caret pprie insensatus dicit. Matth. 15. Et vos sine intellectu estis. Sap. 5. Nos insensati vitaz illoruz rc. Sz contra. Mat. 5. dicit. Qui dixerit fratri suo fatue rc. Sz fatuus idez est qd insensatus. Ergo Ap̄lus reus est gehenne ignis. Sz dōm est. vt Augu. dicit. q intelligendus est si dixerit sine causa z animo vituperādi: sz Ap̄ls ex causa dixit z animo corrigēdi. Unde dicit in Glo. Hoc dolendo dicit. Secūdo cuz dicit. QVIS vos fascinauit rc. Ostēdit moduz quo insensati erant effecti. Ubi notāduz est q insensatus fit aliquis multis modis. Uel q̄a non pponitur sibi aliqua veritas quā cognoscere possit. Uel q̄a z si proponatur sibi tamē nūq̄ eā acceptat. Uel q̄a veritatem ppositaz vel acceptā deserit a via veritatis recedēs. z tales erant isti Galathe qui veritatem fidei: quā acceperāt: deserētes veritatē ppositam rēnuerunt. Supra. 1. Miror q taz cito rc. Et iō istum graduz insensationis in eis repħēdit dicēs. QVIS vos fascinauit rc. Ad sciēdum autē quid sit fascinatio sciēnduz est q fm glosaz fascinatio pprie dicitur ludificatio sensus: que per artes magicas fieri 9sueuit: puta cuz hoiem faciūt aspectibus alioꝝ apparere leonez vel cornutū. z h̄ m̄. z hoc etiam per demones pōt fieri: qui habēt potestatez mouēdi phātasmata z reducendi ad pncipia sensuuz ipsos sensus imutando. Et fm hāc acceptionez satis pprie dicit Ap̄lus. QVIS vos fascinauit. q. d. Uos estis sicut homo ludificatus: q res manifestas aliter accipit q̄ sit in rei veritate. q̄a. s. estis ludificati p deceptiones z sophismata. veritati non obedire. i. veritatē vobis manifestaz: z a vobis receptam nō videtis: nec obediēdo recipitis. Sap. 4. Fascinatio nugacitatis obscurat bona. Esa. 5. Ue qui dicunt bonum maluz z c. Alio modo accipitur fascinatio fm q aliq̄s ex aspectu maliuolo leditur: z maxime in vetulis: que visu vtētes z aspectu iuido fascināt pueros: qui ex hoc infirmantur z vomūt cibuz. Huius causam volēs assignare Auicēna in libro suo de anima: dicit q mā corporalis obedit substātie intellectuali magis q̄ qualitatib⁹ actiuis z passiuis in natura. Et ideo ponit q ad apphēsionē substātiarum intellectualiuz: quas vocat animas seu motores orbiuz: multa fiūt preter ordinez motus celi: z oium corporaliuim agētium. Eodē modo dicit q quādo aia sancta depurata ab affectibus terrenoruz z a carnalibus vitijs accedit ad similitudinē substātiaruz dictaruz z obedit ei natura. Et hinc est q aliqui sancti viri operātur quedaz mira preter nature cursus. z similr q̄a aia alicuius fedata passionib⁹ carnalibus habz fortē apprehēsionez in malitia. obedit enī ei natura ad trāsmutationez materie in illis maxie: in quibus mā habilis est: sicut in pueris teneris 9tingit. Et sic cōtingit fm eum q ex forti apphensione vetularuz in malitiaz imutatur puer z fascinatur. Hec autē positio satis videt vera fm opinionem Auicēne. Nā ipse posuit formas oēs corporales in istis inferiorib⁹ influi a substantijs incorporalibus separatis. z q agētia nālia non habent se ad hoc nisi vt disponentia tātuz. Sed hoc quidez improbatur a Pho. Agēs enim oportet eē simile subiecto. Nō fit autem forma tantū nec materia: sed compositū ex materia z forma. Id ḡ quod agit ad eē corporaliū oportet q habeat materiaz z formaz. Unde dicit q trāsmutare materiā formaruz non potest nisi id quod habz materiā z formā: z hoc quidē vel virtute sicut deus qui actor est forme z materie vel actu sicut agēs corporeuz. Et ideo materia corporalis quātum ad h̄ formas nec angelis nec alicui pure creature obedit ad nutum: sed soli deo. vt Augustinus dicit. Unde non est veruz qd Auicēna dicit de h̄ fascinatione. Et ideo dicendū q ad imaginationem seu apprehēsionem hominis quādo fortis est imutat sensus seu appetitus sensitiuus que quidez immutatio nō est sine alteratiōe corporis z spirituū corporis sicut nos videmus q ad apphēsionē delectabilis mouetur appetitus sensitiuus ad concupiscētiam. z exinde corpus calefit. Similr ex apprehēsiōe timēdi frigescit. Immutatio autē spirituz maxime inficit oculos: qui infecti rē per aspectus inficiunt. sicut pz in speculo mundo: qd ex aspectu mēstruate inficit. Sic ergo q̄a vetule obstinate in malitia z dure sunt. ex forti apphēsione imutatur appetitus sensitiuus: z ex hoc sicut dictum est ifectio maxime fit a ventis ad oculos: z ex hoc oculis ad rē pspectam. Unde quia caro pueri mollis est ad earuz inuiduz aspectum inficit z fascinat. Et quādoqz quidē ad hunc effectuz demōes operantur. Dicit ergo. QVIS vos fascinauit veritati non obedire? q. d. Uos aliquādo obedistis veritati fidei. sed modo nō. ergo estis sicut pueri: qui ex aliquo inuido infecti cibuz receptuz vomitis. Rationem autē obiurgatiōis assignat dicēs. ANTE quoꝝ oculos rc. Quod potest tripliciter legi. Uno modo fm Hieronymuz vt respondeat prime persone acceptioni fascinationis. alr primo accepti. q. d. Dico vos fascinatos: quia ante quorum oculos rc. idest proscriptio Christi qua dānatus est in mortez adeo vobis manifesta fuit ac si ante oculos vestros fuisset. Et i vobis crucifixus: idest in intellectibus vestris erat crucifixio Jesu Chri

vt sciretis

Insensat⁹ q caret sēsu spirituali. i. veritate.

Dicere fatue cā castigandi z nō iproperandi non est peccatum.

Insensat⁹ fit aliq̄s multis modis vl nō pponēdo/ vl nō acceptando/ vel deserēdo.

Quid sit fascinatio.

Alio modo dī fascinatio.

b

vt sciretis qualiter facta est. Unde si eam non videtis
modo: nec obeditis hoc contingit: qa estis ludificati et
fascinati. Contra qd dicitur Cant. vlti. Pone me vt si
2° gnaculuz sup cor tuuz etc. ¶ Alio modo fm Augu. q. d.
Recte fascinati estis: qa veritate quaz recepistis. scilz
Christu per fide in cordibus vestris euomuistis sicut pue
ri. Et hoc qa ANTE oculos vestros]. i. in vestra psen
tia IESVS Chris pscriptus est]. i. expellitur et eiicit de
hereditate sua. Et qd molestu deberet ee vobis: qa no
debetis pati q ab alijs pscriberet et expelleret in vo
bis pscriptus e. i. hereditate sua amisit in vobis. idest
vosipsos. Et nuc hoc qd sequit. s. crucifixus: legi ds cuz
pondere et ostensione doloris: qa hoc addidit vt consi
derarent quo pcio Christus emerit possessione quaz in
eis amittebat. et ex hoc moverentur magis. q. d. CHRI
STVS proscriptus est in vobis]. s. qui crucifixus. i. qui
cruce sua a sanguine proprio acquisiuit hanc heredi
tate. 2. Corin. 6. Empti eniz estis pcio magno etc. 1. Pe.
3° 1. Non corruptibilibus auro vel argento etc. ¶ Tertio
modo fm Ambro. q. d. Vere fascinati estis ANTE]quo
rum OCVLOS]. i. in quoru reputatione. s. fm iudiciu
vestrum IESVS Christus pscriptus est]. i. damnatus
non alios saluans: ET IN vobis]. i. fm q vos intelligi
tis CRVCIFIXVS est]. i. mortuus tm: non aut alios iu
stificans: cum tame de eo dicat. 2. Cor. vlti. Et si mor
tuus est ex ifirmitate nostra: viuit tame ex virtute dei.
4° ¶ Pot et quarto modo exponi fm glosaz vt p hoc dsi
gnet Aplus grauitate culpe eor. qa in hoc q Christu
deserunt lege obseruantes: equaliter quodammo pecca
bant Pilato: qui Chrm pscripsit. i. damnauit. vt du in
sufficiente Chrm credut ad saluandu siles in peccado
crucifixoribus Christi: qui ipm in ligno suspederut mor
te turpissima odenates et afficientes. Equalitas tn est acci
pienda ex parte eius in quem peccat. qa in Chrm Ga
lathe peccabant sicut Pilatus et crucifixores Christi.

¶ Hoc solu cupio discere a vobis: vtru ex opib9
legis spiritu accepistis: an ex predicatione fidei?
Adeo stulti estis: cu spu cepitis: nunc carne psu
mamini. Taz multa passi estis frustra: si tn et fru
stra. Qui igitur subministrat vobis spiritu: et ope
ratur virtutes in vobis: vtrum ex operib9 legis:
an ex predicatione fidei id facit?

¶ Hoc soluz a vobis volo discere: ex opib9
legis spum accepistis: an ex auditu fidei?
Sic stulti estis vt cu spu cepitis nuc carne
psumamini. Tata passi estis sine ca: si tn si
ne ca. Qui g tribuit vobis spirituz et ope
ratur virtutes in vobis ex operib9 an ex au
ditu fidei? Lec. II.

Posita obiurgatione cosequenter Aplus pcedit
ad insufficientiam legis et virtutem fidei
ostendendam. Et primo ostedit insufficientiaz legis. Se
cudo mouet questione et soluit ibi. QVID igit lex etc.]
Et circa primu duo facit. Primo probat defectum le
gis et insufficientiam per ea que ipsi experti sunt. Scdo
per auctoritates et rationes ibi. SICVT scriptu est etc.]
Circa primuz duo facit. Quia pmo pbat ppositu ex
perimento sumpto ex parte ipsor. Scdo pbat idez ex
perimento sumpto ex parte ipsius Apli ibi. QVI ergo
tribuit vobis etc.] Circa pmum duo facit. Primo oste
dit donuz quod receperut. Secudo defectum in quez
inciderunt ibi. SIC stulti estis etc.] Donuz autez quod
receperut ostendit querendo ab eis: vnde illud recepe
runt. Vn susceptuz donum supponens interrogans que
rit ab eis dicens. QVAMVIS fascinati et stulti sitis:] tn
no tantu estis ludificati quin vnu: qd valde manifestuz
est me docere possitis. Et ideo SOLVM hoc volo a vo
bis discere:] qa hoc soluz sufficit ad probandum qd in
tendo: hoc inqz est: qa constat q spiritusanctum accepi
stis. Quero ergo an ACCEPISTIS illuz ex operib9 le
gis an ex auditu fidei?] Ad qd sciendu est q in primi
tiua ecclesia ex diuina dispone vt fides Christi pmo
ueretur et cresceret: statiz post pdicatione fidei ab Apo
stolis manifesta signa spusancti fiebant sup audien
tes. Unde de Petro dicit Act. 10. Adhuc loquente Pe
tro vba hec cecidit spusanctus etc. Ipsi etia Galathe
ad pdicatione Pauli manifeste spiritusanctum acce
perant. Querit g Aplus ab eis: vn habuerut spusan
ctu. Constat aute q non p opera legis: qa cu essent ge
tiles an receptione spiritusancti lege non habebant.
Ergo habuerut spiritusanctu. i. dona spiritusancti ex
auditu fidei. Ro. 8. Non accepistis spirituz seruitutis
iteruz in timore: qui. s. dabat in lege. Vn et cu tremore
lex data est: sz accepistis spiritu filior: qui dat p fidez
que est ex auditu: vt dicit Ro. 10. Si g hoc potuit fi
dei virtus: frustra qritur aliud: p qd saluemur: qz mul
to difficilius est de iniusto facere iustu qz iustu in iusti
tia conseruare. Si ergo fides de iniustis Galathis sine
lege iustos fecerat: non est dubiuz q sine lege poterat
eos in iustitia conseruare. Magnum ergo erat donuz
quod per fidem acceperant.

¶ Consequenter cu dic. SIC STVLTI estis etc.] Ostendit
defectum in que plapsi sunt et exaggerat duplice defe
ctum in eis Aplus. s. quantu ad dona que a Christo acce
perant: et quatu ad mala q p ipso ptulerut ibi. TANTA
passi estis etc.] Circa pmu sciendu est q isti Galathe de
serentes qd magnu erat. s. spiritusanctu adheserut mino
ri. s. carnali obseruantie legis: et hoc stultu e. Et io dicit.
SIC STVLTI estis] adeo: VT CVM cepentis] instin
ctu sancti spus. i. initium pfectiois vestre habueritis a
SPIRITV sancto:] nunc du pfectiores estis CONSV
MAMINI carne]. i. qritis coseruari p carnales obser
uantias legis: a qua nec initiuz iustitie pot hri. Jo. 6. Ca
ro no prodest qcqz etc. Et sic ordine puertitis: qa via p
fectiois e ab impfecto tendere ad pfectu. Vos aut quia
econuerso facitis. stulti estis. Eccl. 27. Ho sanctus pma
net in sapientia sicut sol: stultus vt luna mutat. Siles
istis sunt qui icipiut seruire deo cu feruore spus: post
modu deficiut in carne q et assimilant statue Nabu
chodonosor: cuius caput aureuz: et pedes lutei. Dan. 2.
Et ideo dicitur. Roma. 8. Qui in carne sunt deo pla
cere non possunt. Et infra. 6. Qui seminat in carne de
carne metet corruptionem.

¶ Consequenter cu dic. TANTA passi estis etc.] Exagge
rat eor defectu qntu ad mala: q p Christo ptulerut: q. n.
aliqd sine labore recipiut illa min9 chare custodiut: sz
illo qd cum labore acqrit vilipendere: et non custodire
stultu e. Isti aut cu labore et tribulatioe magna quam
passi sut a ptribulibus suis: pp fide receperant spusctm.
Et io dicit. TANTA passi estis sine ca] q. d. No contet
natis tantu donu: qd cum labore accepistis. als illa sine
ca. i. sine vtilitate passi estis: qa hec sustinuistis vt per
ueniretis ad vita eterna. Ro. 5. Tribulatio patientiaz
opat: patientia aut pbatione: pbatio vo spez etc. Vn si
pcluditis vobis aditu vite eterne deserentes fide qren
tes pseruari carnalib9 obseruantijs: sine ca. i. inutiliter
passi estis. Et h dico: SI TAMEN sine ca.] Qd io dic:

Mali sunt et ei vtiliter patiuntur. Boni vo si ma volutate patiunt.

q3 in eoꝝ ptāte erat penitere si vellēt q̄diu viuerent. Ex hoc aūt habet̄ q̄ opa mortificata reuiuiscūt. Sap. 3. Labores eoꝝ sine fructu ꝛc. Gal. 4. Timeo autem ne sine causa laborauerim ꝛc. Si vo accipiat̄ de malis qui non penitent: potest dici q̄ patiuntur sine causa conferente .s. vitam eternam.

¶ Cōsequēter cū dicit. QVI ERGO tribuit vobis ꝛc.] Probat ppositum experimēto sumpto ex parte Apostoli. possent enim dicere q̄ verū est nos recepisse spiritumsanctum ex auditu fidei: tamē propter deuotionem quam ad legem habuimus accepimus fidē: quā predicabas. Et ideo dicit. Nō curo quicq̄d sit ex parte vestra: tamen illud qd̄ ego feci tribuēs vobis ministerio meo spm̄scm̄: q̄ opatur in vobis virtutes .i. inter vos miracula: s3 nūq̄d facio hoc ex opibus legis an ex opib⁹ fidei: Non vtiq3 ex opib⁹: s3 ex fide. ¶ S3 nūq̄d aliq̄s pōt dare spm̄sanctū. Aug. in .15. de trini. dicit. q̄ nullus hō purus spm̄scm̄ dare pōt: nec ipsi Apli dabant: s3 iponebāt manus sup hoies: ꝛ accipiebāt spm̄scm̄. Quid ḡ est qd̄ hic dic̄ Apls de se loquēs q̄ tribuit vobis spm̄scm̄: ¶ Rn̄deo dōm ē q̄ in datiōe spirit⁹ sancti tria p ordinē se hñtia occurrūt .s. spūssanct⁹ ihabitās: donū grē ꝛ charitatis cū ceteris habitib⁹: ꝛ sacramētū noue legis cui⁹ ministerio dat̄. Et sic pōt ab aliquib⁹ tripl'r dari. Ab aliquo .n. dat̄ sicut auctez habēte q̄tū ad tria p̄dicta .s. respectu spūssancti ihabitātis: respectu doni: ꝛ respectu sacramēti: ꝛ hoc mō spūssanctus dat̄ a solo pr̄e ꝛ filio. Sm̄ q̄ eius auctez hñt nō q̄dē dñii: s3 originis: q̄ ab vtroq3 pcedit. S3 q̄tum ad grām seu donū: ꝛ q̄tū ad sacramēto spūssancti dat etiā se. Sm̄ q̄ datio iportat causalitatē spūssancti respectu donoꝝ ipsi⁹: q̄ vt dicit Aplus .p̄. Coꝛ. 12. ipse diuidit singulis pūt vult. Scd̄3 aūt q̄ in datiōe iportatur auctoritas: nō pōt pp̄e dici spm̄sanctū scp̄m dare. Q̄tū vo ad sacramentū qd̄ ministerio ministrorum ecclie dat̄: pōt dici q̄ sancti p ministeriū sacramentoꝝ dant spm̄sanctū. Et h̄ mō hic loqtur Aplus. Sm̄ q̄ tāgit̄ in glosa: tñ hō modus nō ē ɔsuetus: neq3 extēdēdus. dic̄ etiā3 glo. q̄ facere miracula attribuit fidei: q̄ ex h̄ q̄ credit: q̄ supra nām sunt supra nām opat̄. Et q̄ Apli predicabāt fidē: que q̄dā rōnē excedentia ɔtinebat: iō oportebat ad eoꝝ credulitatē aliq̄ testimonia adducere: q̄ missi essent a deo: qd̄ rōnē excedat. Vñ Chūs dedit eis signū suū ad h̄ ostēdēdū. Est aūt 2ᵐ signū Chūi. Vnū est q̄ ē dñs oiu3. Vñ dī in ps̄. Regnū tuū regnū oium seculoꝝ ꝛc. Aliud ē q̄ est iustificator ꝛ saluator. Sm̄ illud Act. 4. Nō est aliud nomē sub celo datū hominibus ꝛc. Dedit ḡ eis duo signa. Vnū est q̄ facerēt miracula per qd̄ ostēderēt q̄ missi sunt a deo dño ois creature. Luc. 10. Dedit eis ptātē ꝛ virtutē sup oia demonia ꝛc. Aliō q̄ darēt spm̄scm̄ ministerio: p qd̄ ostēderēt q̄ missi sunt ab oium saluatore. Act. 8. Tunc iponebant manus sup eos ꝛc. Et tūc cum imposuisset illis manus Paulus spūssanct⁹ venit super illos ꝛc. Et de his duob⁹ modis dicitur Heb. 2. Cōtestāte deo signis ꝛ portentis ꝛ varijs virtutibus ꝛ spiritussancti distributionibus sm̄ suam voluntatem.

In datiōe spūssci tria ordinate se hñt spūssanct⁹ inhabitans, donū grē ꝛ charitas, ꝛ sacrm̄ noue legis.

Sig⁹ q̄ Chūs dedit spiritus scis: q̄ dñs oiu3 ꝛ q̄ ē iustificator: ꝛ iō miracula faciebāt: ꝛ q̄ ministerialr dabāt spm̄ scm̄.

Gen. 15. Rom. 4. Jacob. 2. ¶ † Quēadmodū Abrahā credidit deo: ꝛ iputatū est illi ad iustitiā. Scitis igit̄: qd̄ qui ex fide sūt: hi sunt filij Abrahe. Preuidēs aūt scriptura: qd̄ ex fide iustificet gētes deus: prius rem letam nūtiauit Abrahe: † Benedicentur: inquiens: in te
Gen. 22. omnes gētes. Itaq3 qui ex fide sunt benedicunt̄ cum fideli Abraham.

¶ Sicut scriptū ē credidit Abraha3 deo: ꝛ reputatū ē ei ad iustitiā. cognoscite ḡ q̄ q̄ ex fide sunt: hi sunt filij Abrahe. Prouidēs aūt scriptura: q̄ ex fide iustificat gētes deus: p̄nūtiauit Abrahe: q̄ bñdicent̄ in te omnes gentes: igit̄ qui ex fide sunt benedicent̄ cum fideli Abraham. Lec. III.

Supra pbauit Aplus experimēto virtutē fidei ꝛ insufficiētiā legis: hic vo pbat idē p auctoritates ꝛ rōnes. Et p̄mo pbat virtutē fidei in iustificādo. Scd̄o in h̄ ondit legis dfectū ibi. QVICVNQVE enī ex opib⁹ legis ꝛc.] Primū aūt pbat vtēs quodam syllo. Vñ circa h̄ tria facit. Primo ondit minorē. Secūdo maiorē ibi. PROVIDENS autem scriptura ꝛc.] Tertio infert ɔclonē3 ibi. IGITVR q̄ ex fide ꝛc.] Circa p̄mu3 duo facit. Prio pponit q̄dā auctoritatē ex q̄ elicit minorē. Scd̄o ɔcludit ea3 ibi. COGNOSCITE ergo ꝛc.] Dicit ḡ. Vere iustitia ꝛ spūssanctus ē ex fide sicut scriptū ē. Gen. 15. Et introducit̄ Rom. 4. Credidit Abrahā deo ꝛc. Vbi notandū est q̄ iustitia ɔsistit in redditiōe debiti: hō aūt d3 aliq̄d deo: ꝛ aliq̄d sibi: ꝛ aliq̄d pximo. S3 qd̄ aliq̄d debeat sibi ꝛ pximo h̄ ē pp deū. Ergo summa iustitia ē reddere deo qd̄ suū ē. Nā si reddas tibi vel pximo qd̄ debes: ꝛ h̄ nō facis pp̄ter deū: magis es puersus q̄ iustus: eo q̄ ponas finē in hoie. Dei aūt est q̄cq̄d est i hoie ꝛ itellectus ꝛ volūtas ꝛ ip̄m corpus: s3 tñ quoda3 ordine: q̄ inferiora ordinant̄ ad superiora: ꝛ exteriora ad iteriora .s. ad bonū anime: supremū aūt in hoie est mēs. Et iō p̄mū in iustitia hominis est q̄ mēs hois deo subdat̄: ꝛ hoc fit p fide3. 2ᵉ Coꝛ. 10. In captiuitatē redigētes oēm intellectū i obsequiū Chūi. Sic ḡ dōm est in oib⁹ q̄ deus est p̄mū p̄ncipiū in iustitia: ꝛ q̄ deo dat .s. summu3 qd̄ in eo est subdēdo pfecte est iustus. Ro. 8. Qui spiritu dei agunt̄: hi filij sunt dei. Et iō dicit. CREDIDIT Abraha3 deo] i. mētē suā deo p fidē subdidit. Eccl. 2. Crede deo ꝛ recuperabit te ꝛc. Et ifra. Qui timetis dñm credite illi ꝛc. ET REPVTATVM est ei ad iustitiā] i. ip3 credere ꝛ ipsa fides fuit ei ꝛ est oib⁹ aliq̄s sufficiēs cā iustitie: ꝛ q̄ ad iustitiā reputet̄ ei exterius ab hoibus: s3 interius a deo q̄ eos qui habēt fidē p charitatē opantē iustificat: eis peccata remittēdo. Ex hoc aūt auctoritate ɔcludit minorē ppositionē dicēs. COGNOSCITE ergo ꝛc.] q.d. Ex hoc aliquis dicit̄ filius alicuius: q̄ imitat̄ opa eius: si ḡ vos filij estis Abrahe: opa Abrahe facite. Jo. 8. Abraha3 aūt nō q̄siuit iustificari p circūcisionē: s3 p fidē. ERGO ꝛ illi q̄ querūt iustificari PER fidē sunt filij Abrahe. Et h̄ est qd̄ dicit. Quia Abrahā iustus ē ex fide: p hoc q̄ deo credidit: ꝛ reputatū ē ei ad iustitia3. ERGO cognoscite q̄ illi q̄ ex fide sunt] .i. q̄ ex fide credunt se iustificari ꝛ saluari: HI SVNT filij Abrahe] .s. imitatiōe ꝛ instructiōe. Ro. 9. Qui filij sunt pmissiōis estimant̄ in semine ꝛc. Luc. 19. dicit̄ Zacheo. Hodie huic domui salus a deo facta est: eo q̄ ꝛ ipse sit filius Abrahe ꝛc. Et Math. 3. Potēs est deus de lapidib⁹ istis .idest de gentilibus suscitare filios Abrahe: in q̄tum scilicet facit eos credentes.

Hō tenet hō primo ꝛ sibi pp̄ter deū.

¶ Cōsequēter cū dic̄. PROVIDENS aūt scriptura ꝛc.] Ponit maiorē: q̄ .s. est q̄ Abrahe p̄nuntiatū ē q̄ in semine suo bñdicerētur oēs gētes. Et h̄ est qd̄ dic̄. PROVIDENS scriptura.] Inducēs deū loquētē Abrahe dicit Gen. 12. Qr deus p̄nūtiauit Abrahe q̄ in te .i. in his qui ad similitudinem tuam filij tui erunt imitatiōe fidei

dei benedicentur omnes gẽtes. Matth. 8. Multi venient ab oriente et occidente etc.

¶ Cõsequẽter cũ dic. ERGO q ex fide etc.] Infert cõclusionẽ ex pmissis. Unde sic põt formari argumentum. DEVS pater nũciauit Abrahe] q IN SEMINE suo benedicerẽtur oẽs gẽtes.] Sz illi qui querunt iustificari per fidẽ sunt filij Abrahe. Ergo QVI ex fide sunt] i. q querunt iustificari p fidem BENEDICENTVR cuz fideli] i. CREDENTE Abraham.]

¶ Nã quotquot ex opibus legis sunt: execrationi sunt obnoxij. Scriptum est eni: † Execrabilis
Deu. 27.
ois: qui nõ manserit in oibus: que scripta sunt in libro legis: vt faciat ea. Qd aũt in lege nullus iu-
Abacuc. 2.
stificetur apud deum: palam est. † Siquidem iu-
Roma. 10.
stus ex fide viuet: lex autem non est ex fide: † sed
Heb. 10.
qui fecerit ea homo: viuet in ipsis.
Leui. 18.

¶ Quicũqz. n. ex opib⁹ legis sunt sub maledicto sunt: scriptuz est. n. Maledictus ois qui nõ pmãserit in oib⁹ que scripta sunt in libro legis: vt faciat ea: qm̃ autẽ in lege nemo iustificat apud deũ. Manifestũ est: qa iustus ex fide viuit. Lex aũt nõ est ex fide: sz q fecerit ea viuet in illis. Lec. IIII.

Supra ostẽdit Aplus virtutẽ fidei: hic cõsequẽter ostẽdit defectũ legis. Et p̃ p auctoritatẽ legis. Scdo p humanã cõsuetudinez ibi. FRATRES ẽm hominẽ dico etc.] Circa pmũ tria facit. Prio ostendit dãnũ occasionalr ex lege cõsecutũ. Scdo legis isufficiẽtiã ad ipm dãnũ remouẽdũ ibi. QVICVNQVE aũt i lege etc.] Tertio Chri sufficiẽtiã qua ipm dãnũ ẽ remotũ ibi. CHRISTVS aũt nos redemit etc.] Circa pmuz duo facit. Prio pponit intẽtũ. Scdo pbat propositũz ibi. SCRIPTVM est eni. Maledictus etc.] Dicit ergo. QVICVNQVE eni etc.] Nã qa dixerat q qui ex fide sunt bñdicẽtur cuz sint filij Abrahe. Posset qs dicere q pp opa legis et pp fidẽ bñdicunt: et iõ hoc excludẽs dicit. QVICVNQVE ex opibus legis sunt sub maledicto sunt.] ¶ Sz cõtra. Antiqui patres fuerũt i operibus legis. g̃ sunt maledicti: et p cõñs dãnati: qd est error Manichei. Jõ hoc est sane intelligẽdũ. Et attẽdẽduz est q Aplus nõ dicit: qcũqz seruant opa legis sub maledicto sunt: qa hoc est falsuz p tpe legis: sed dicit: QVICVNQVE sunt ex opib⁹ legis etc.] i. qcũqz i operibus legis cõfidũt et putãt se iustificari p ea: SVB maledicto sunt.] Aliud. n. est eẽ in opib⁹ legis: et aliud est seruare legẽ. Nã h est legẽ iplere. Et q eaz iplet: nõ est sub maledicto. Esse vo in opibus legis est in eis cõfidere et spem ponere. Et q in eis h mõ sunt sub maledicto sunt. s. trãsgressionis. Qd qdẽ nõ facit lex: qa cõcupiscẽtia nõ venit ex lege: sz agnitio peccati ad qd pnt sumus. p cõcupiscẽtiã p legẽ pbibitã. Jnquãtũ g̃ lex cognitionẽ peccati facit et nõ pbet auxiliuz cõ peccatũ: dicitur eẽ sub maledicto: cũz neque s illud p ipsa operãtia cre. Sũt aũt qdã opa legis cerimonialia q̃ in obseruationib⁹ fiebãt. Alia sunt opa que ptinent ad mores de qbus sunt mãdata moralia. Unde ẽm glo. hoc qd hic dicit. QVICVNQVE ex opib⁹ legis sunt etc.] intelligẽduz est de opib⁹ cerimonialib⁹: et nõ de moralib⁹.] Uel dõm q loqtur hic Aplus de oibus opib⁹ tã cerimonialibus q̃ moralib⁹. Opa. n. nõ sunt cã q aliquis sit iustus apud deũ: sz potius executiones et manifestatiõ cõ iustitie. Nã nullus per opa iustificat apud deũ:

Alius est esse in opibus legis: et aliud ẽ seruare legẽ.

sed p habitũ fidei: nõ qdẽ acqsitũ: sed ifusum. Et iõ qcũqz ex opibus iustificari q̃rũt sub maledicto sunt: qa per ea peccata non remouentur: nec aliqs quo ad deũ iustificatur: sed per habitum fidei charitate iformatũ. Heb. 11. Hi omnes testimonio fidei etc.

Per habitũ fidei ifusũ iustificat hõ: nõ aũt p acquisitum.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. SCRIPTVM est. n. etc.] Probat ppositum: et hoc pmo qdẽ ẽm glosaz ostẽdit p hoc q nullus põt legẽ seruare hoc mõ quo lex pcipit. Deut. 28. Cõ ois qui non pmãserit in oibus que scripta sunt in libro legis: vt faciat ea. i. qui non impleuerit totã legem sit maledictus. Sz implere totã legẽ est impossibile: vt dicit Act. 15. Ut qd tentatis imponere iugum: qd neqz nos neqz patres nri portare potuimus. Ergo nullus est ex operibus leges quin sit maledictus. Põt etiã accipi hoc qd dicit SCRIPTVM est. n. etc.] nõ vt pbatio ppositi: sz vt ostẽdat eius expositio. q. d. Dico q sunt sub maledicto: sub illo. s. de quo dic lex. SCRIPTVM est. n.] MALEDICTVS est ois etc.] Ut intelligatur de peccato. i. maledicto. Nã lex imperat bona faciẽda seu mala vitãda: et iperãdo obligat: sz nõ dat virtutẽ obediendi. Et iõ dicit. MALEDICTVS] q̃si malo adiectus OMNIS] nullũ excipiendo: qa vt di Act. 10. Nõ est psonarũ acceptio apud deũ. QVI nõ pmãserit vsqz] in finẽ. Mat. 24. Qui pseuerauerit vsqz i finẽ. IN OMNIBVS] nõ in qbusdã tm̃: qa vt di Jac. 2. Quicũqz totã legẽ seruauerit offendat autẽ in vno fact⁹ est oĩuz reus. QVE scripta sũt in libro legis vt faciat ea.] Non solũ vt credat seu velit tm̃. sed vt opere impleat. Ps. Intellectus bonus oib⁹ faciẽtibus eũ. Sãcti autez patres: et si in opib⁹ legis erãt: saluabant tñ in fide venturi: cõfidẽtes in eius gratia: et saltem spũaliter legẽ implẽtes. Moyses. n. vt in glo. di. multa quidez pcepit q̃ nullus implere potuit ad domãdã iudeoꝝ supbiã dicẽtiuz. Nõ deest q impleat: sz deest qui iubeat. ¶ Sz hic est q̃stio de h q dicit. Maledictus ois etc. Di eni. Ro. 12. Bñdicite et nolite maledicẽ. ¶ Rñdeo dõz ẽ q maledicere nihil aliud est q̃ malũ dicere: possum g̃ dicere bonũ eẽ malũ et malũ eẽ bonũ: et rursum bonũ eẽ bonũ et malũ eẽ malũ. Et primũ qdẽ phibet Aplus dicẽs. NOLITE maledicere] i. nolite dicere bonũ eẽ malũ et ecõtra: sed 2ᵐ licet: et ideo cuz vituperam⁹ peccatum maledicimus quidem: sed non dicendo bonuz malum: sed dicimus malum esse malum. Et ideo licet peccatorez maledicere: idest dicere eũ esse malo adiectum vel esse malum.

¶ Cõsequẽter cũ dic. QVONIAM aũt in lege etc.] Ondit isufficiẽtiã legis nõ valẽtis ab illo maledicto eripe ex hoc q iustificare nõ poterat. Ad qd ostẽdẽduz vtit quodam syllo in 2ª figura et est talis. Justicia est ex fide: sz lex ex fide nõ est. g̃ lex iustificare non põt. Circa h ergo pmo ponit cõclusionẽ cũ dic. QVONIAM aũt in lege nemo iustificatur.] Scdo aũt maiorẽ cum dic. QVIA iustus ex fide viuit.] Tertio minorez cũ dicit. LEX autẽ nõ est ex fide.] Dicit g̃. Dico q p legem maledictio iducta est: nec tñ ab illa maledictione lex eripit: qa manifestũ est q nemo in lege iustificatur apd deũ. i. per opa legis. Circa qd intelligẽdũ est q illi qui negauerũt vetus testamentũ ex hoc vbo occasionem sumpserũt. Et ideo dõm est q nemo iustificat in lege. idest per legẽ. Nam p eam cognitio quidẽ peccati habebat: vt dicit Ro. 5. Sz non habebat p eam iustificatio. Ro. 3. Ex opib⁹ legis nullus iustificabit. ¶ Sz cõtra. Jac. 2. dicit. Nõne Abrahã ex opibus iustificatus est. ¶ Rñdeo dõm est q iustificare põt accipi 2ᵉ. Uel quantuz ad executionẽ iustitie et manifestatiõez:

Iustificari q̄ ad executiões iustitie/ vel q̄ ad habitū iustitie infusum.

⁊ hoc modo iustificaẜ homo.i.iustus ostēdiẜ ex opib⁹ operatis. Uel quātuȝ ad habitū iustitie infusuȝ:⁊ hoc mō non iustificaẜ quis ex opibus:cuȝ habitus iustitie qua homo iustificatur apud deū nō sit acq̄situs:sed p grām fidei infusus. Et ideo signāter Apls dic̄. APVD deū.]q̄a iustitia que est apud deuȝ in interiori corde ē: iustitia aūt que est ex opibus.i.que manifestat iustum est apud homines:⁊ hoc mō Aplus accipit apd̄ deuȝ. Ro.2. Nō eni auditores/sȝ factores ⁊c̄. Ro.4. Si ex operibus Abrahā iustificatus est habet gloriaȝ:sȝ nō apud deum ⁊c̄. Sic ergo patet conclusio rationis:sciȝ q̄ lex iustificare non potest.

❡ Cōsequēter cū dicit. QVIA iustus ⁊c̄.] Ponit maiorē q̄ est ex auctoritate scripture. Abacuc.2. Et introduciẜ ēt Ro.1.⁊ ad Heb.10. Circa qd̄ notādū est:q̄ in homine est duplex vita.s.vita nature/⁊ vita iustitie.

Uita nature/ ⁊ iustitie.

Uita q̄dē nature est p aīam. Uñ aīa a corpore recedente corpus remanet mortuū. Uita ṽo iustitie est p deum. Et iō p̄mū quo deus est in aīa hoīs est fides. ad Heb. 11. Accedētē ad deū opȝ credē. Eph.3. Habitare Chrīȝ per fidē ⁊c̄. Et sic dicimus q̄ in aīa prima inditia vite apparēt in opibus anime vegetabilis q̄a aīa vegetabilis est:que p̄mo aduenit aīali gñato: vt Phūs dicit:ita q̄a p̄mū p̄ncipiū quo de⁹ est in nobis ē fides: iō fides diciẜ p̄ncipiū viuendi. Et h̄ est qd̄ hic diciẜ. IVSTVS meus ex fide viuit.] Et intelligēdum est de fide p dilectionē opante. Minor aūt poniẜ ibi. LEX autem non est ⁊c̄.] Et p̄mo poniẜ ipsa minor. Scd̄o probatur ibi. SED q̄ fecerit ⁊c̄.] Dicit ḡ. LEX nō est ex fide.] ❡ Sȝ ɔtra. lex mādat credere:q̄ sit vnus deus:⁊ hoc ptinet ad fidē. Ergo lex habebat fidē:q̄ aūt sit vnus de⁹ mādaẜ Deut.6. Audi israel:dñs deus tuus ⁊c̄. ❡ Rñdeo dicēdū est q̄ hic loq̄tur de obseruationib⁹ mandatoꝝ legis. s̄m q̄ lex ɔsistit in mādatis ⁊ p̄ceptis cerimonialibus:⁊ dicit q̄ est ex fide. Fides.n. vt diciẜ Heb.11. est subā sperandaꝝ reꝝ argumētū non apparētiuȝ. Et iō pprie implet mādatū de fide q̄ nō sperat ex h̄ aliqua p̄ntia ⁊ visibilia ɔseq̄:sȝ bona inuisibilia ⁊ eterna. Lex ergo q̄a pmittebat terrena:⁊ p̄ntia: vt dī Esa.1. Si volueritis ⁊ audieritis me:bona terre comedetis:iō non est ex fide:sȝ ex cupiditate potius vel ex timore. s̄m illos p̄cipue:q̄ carnaliter legē seruabant. Aliq̄ tñ spūalr viuebāt in lege:sȝ hoc nō est ex ea:sȝ ex fide mediatoris. Et q̄ lex nō sit ex fide pbat cū dicit. SED q̄ fecerit ea.].s.opa legis viuet in illis.s.vita p̄nti.i.imunis erit a morte tēporali ⁊ ɔseruabiẜ in vita p̄nti. Uel alr̄:dico q̄ LEX nō est ex fide:]⁊ h̄ pȝ:q̄a QVI fecerit ⁊c̄.]q.d. Precepta legis nō sunt de credendis:sȝ de faciendis:

Dñs lex quī fecerit vel qui crediderit.

lȝ aliq̄d credēdum annūtiet. Et iō virtus ei⁹ nō est ex fide:sȝ ex opibus ⁊ hoc pbat:q̄a dñs q̄n voluit eā confirmare nō dixit qui crediderit:sȝ q̄ fecerit ea viuet in illis. Sȝ noua lex ex fide ē. Mat. vlt°. Qui crediderit ⁊ baptiȥatus fuerit ⁊c̄. Lex tñ est q̄dā effigiatū ⁊ effectuȝ ex fide:⁊ iō cōparaẜ lex vetus ad legē nouā sicut opa nature ad opa itellectus. Nā in ipsis opib⁹ nature apparēt q̄dā opa intellc̄us:nō q̄ res nāles itelligant:sȝ q̄a aguntur ⁊ ordinantur ab intellectu vt finem consequanẜ. Sic ⁊ in veteri lege aliqua continentur:q̄ fidei sunt:non q̄ iudei ea prout erant fidei haberēt:sed habebant ea in figura tantū fidei Christi ⁊ protestationem ex cuius fidei virtute saluabantur iusti.

Lex vet⁹ ad nouā/sicut opa nāe ad opa intellectus.

❡ Christus nos redemit ab execratiōe legis: dūȝ p nobis fact⁹ est execratio. Scriptū est.n.† Execrabilis oīs q̄ pendet in ligno: vt in gētes benedictio Abrahe veniret per Chrīm Iesum: vt pmissionem spiritus acciperemus per fidem.

Deut.21.

❡ Christus aūt nos redemit de maledicto legis. factus p nobis maledictū: q̄a scriptū est. maledictus oīs q̄ pendet in ligno: vt in gētibus benedictio Abrahe fieret in Christo Iesu: vt pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Lec. V.

Posito damno a lege illato ⁊ defectu legis ab illo eripere non valentis:hic consequēter ostēdit virtutē Christi ab ipso damno liberantis. Et p̄ ostēdit quomodo per Chrīm ab ipso dāno liberamur. Scd̄o quomō ēt sup hoc auxilium a Christo acquirimus ibi. VT IN gētibus ⁊c̄.] Circa primum tria facit. Primo.n. ponit liberationis auctoritatē. Scd̄o liberationis moduȝ ibi. FACTVS pro nobis ⁊c̄.] Tertio testimoniuȝ pphēticuȝ ibi. QVIA scriptuȝ est ⁊c̄.] Dic̄ ergo p̄mo. Quicūq̄ seruabant opa legis erant sub maledicto: sicut dictū est. Nec p legē liberari poterāt. Iō necesse fuit aliquē hīe q̄ nos liberaret:⁊ iste fuit Christus. Et iō dicit. CHRISTVS redemit nos de maledicto legis.] Ro.8. Quod impossibile erat legi ⁊c̄. Deus mittēs filium suuȝ.s. Chrīm ⁊c̄. Redemit inq̄ȝ nos.s. in deos p̄cioso sanguie suo. Apoc.5. Redemisti nos i sanguine ⁊c̄. Esa.43. Noli timere:q̄a redemi te ⁊c̄. De maledicto legis.i. de culpa ⁊ pena. īfra.4. Ut eos qui sub lege erant redimeret. Osee.13. de morte redimam eos. Modū liberationis ponit cuȝ dicit. FACTVS pro nobis maledictus.] Ubi notanduȝ est q̄ maledictuȝ est qd̄ diciẜ malum. Et s̄m duplex malū pōt dici duplex maledictū.s. maledictuȝ culpe ⁊ maledictum pene. Et vtroq̄ȝ modo pōt hoc legi duplr̄. FACTVS p nobis maledictū.] Et primo quidē de malo culpe. Nā Chrūs redemit nos de malo culpe. Uñ sicut redemit nos de morte morte:ita redemit nos de maledicto culpe factus maledictū.s. culpe:non q̄dē q̄ in eo peccatū esset aliq̄d:qui peccatū non fecit nec dolus ⁊c̄. Ut dī p̄° Pe.2. Sȝ s̄m opinionē hoīum:⁊ p̄cipue iudeoꝝ qui reputabant eum peccatorē. Io.18. Si non esset hic malefactor nō tibi tradidissemus euȝ. Et iō de hoc dicitur. 2° Coꝛ.5. Eū qui nō nouerat peccatū fecit p nobis peccatū. Dicit autē MALEDICTVM:] non maledict⁹: vt ostēdat q̄ iudei eū sceleratissimū reputabāt. Uñ diciẜ Io.9. Nō est hic hō a deo ⁊c̄. Et Io.10. De bono opere nō lapidamus te:sȝ de peccato ⁊ de blasphemia. Et ideo dicit. FACTVS est p nobis maledictū.] in abstracto.q.d. Factus ē ipsa maledictio. Scd̄o exponitur de malo pene. Nā Chrūs liberauit nos a pena sustinendo penā ⁊ mortē nr̄am:q̄ q̄dē in nos puenit ex ipsa maledictione peccati. Inq̄ntū ḡ hanc maledictionē peccati suscepit pro nobis moriēdo diciẜ eē fact⁹ p nobis maledictū. Et ē simile ei qd̄ diciẜ Ro.8. Misit de⁹ filiuȝ suum in similitudinē carnis peccati.i. mortalis. 2° Coꝛ.5. Eum qui non nouerat peccatuȝ.s. Christum:q̄ peccatuȝ non fecit:deus.s. pater pro nobis fecit peccatū.i. fecit pati penā:q̄n.s. oblatus est pp peccata nostra.

Duplex malū duplex maledictū/culpe/⁊ pene.

Maledictū in abstracto accipitur.

❡ Cōsequēter ponit scripture testimōniū cū dic̄. QVIA scriptuȝ est.] MALEDICTVS oīs ⁊c̄.] Et h̄ Deut.27. Ubi sciēdū s̄m glosam q̄ in Deut. Uñ accipiẜ h̄ v̄buȝ tam in nostris q̄ȝ in hebreis codicibus hr̄. MALEDICTVS a deo oīs ⁊c̄.] Qd̄ q̄dē.s. A DEO]in antiq̄s hebreorum voluminibus nō hr̄:vñ creditur q̄ a iudeis post passionē dñi appositum sit ad infamiaȝ Christi.

Hic habetur q̄dā falsum positū i sacra scriptura p° passionē chrīsti.

Potest

Pōt autē exponi auctoritas de malo pene ꝛ de malo culpe. De malo quidē culpe sic. Maledictus omnis q pēdet in ligno: non ꝑꝑ hoc q pēdet in ligno: ſȝ ꝑ culpa pro qua pēdet. Et hoc modo Chrs ē eſtimatus maledictus in cruce pendēs: ꝑꝑ hoc q maxime tali pena punitus fuit. Et ſm hoc continuatur ad ꝑcedētia. Dominus.n. ꝑcepit in Deut. vt q ſuſpēſus fuerit in veſpera deponat. Et ratio huius ē: qa hec pena erat ceteris abiectior ꝛ ignominioſior. Dicit ḡ. Uere factus ē ꝑ nobis maledictum: qa ipſa mors crucis quā ſuſtinuit ſufficit ad maledictionē: qa ſcriptum ē. MALEDICTVS omnis ꝛc̄.] De malo ꝟo pene ſic exponitur. OMNIS qui ꝛc̄.] Maledictus: qa ipſa pena eſt maledictio. ſ. q ſic mortuus ē. Et eſt maledictus a deo: qa deus ordinauit vt hanc penam ſuſtineret vt nos liberaret.

¶ Cōſequēter cum dicit. VT IN gētibus bñdictio ꝛc̄.] Ponit ſpeȝ quā ꝑ Chrm ſuꝑ hoc q ꝑ eum liberamur de maledicto acquirimus: vt dr̄ Ro.5. Nō ſicut delictū: ita ꝛ donuȝ imo multo maius. ſ. qa liberat a pctō ꝛ cōfert gratiā. Primo ḡ ponit fructū: ꝛ quibus dat̄ dicēs. VT IN gētibus bñdictio Abrahe ꝛc̄]. q.d. Factus ē ꝑ nobis maledictū non ſolū vt maledictionem remoueret: ſȝ vt in gētibus q̄ nō ſub maledictione legis erant: FIERET bñdictio Abrahe] ꝑmiſſa Gen.22. In ſemine tuo bñdicētur oēs gētes ꝛc̄. Et hec qdē bñdictio facta ē nobis. i. impleta ē ꝑ Chrm qui ē de ſemine Abrahe: cui dicte ſunt ꝑmiſſiōes ꝛ ſemini tuo qui eſt Chrs: vt dicit̄ īfra eodē capi. Que qdē bñdictio ꝛ fructus ē VT POLLICITATIONEM ſpūs accipiam᷒]. i. promiſſiones quas ſpūſſanctus facit in nobis. ſ. de beatitudine eterna: q q̄ſi arra ꝛ pignus nobis tradit᷒ ipſaȝ nobis ꝑmittit: vt habet̄ Eph.ꝑ. ꝛ 2ᵉ Cor.2. Et qdē in pignore dat̄ ad certitudinē. Nā pignus ē q̄dā certa promiſſio de re accipiēda. Ro.5. Nō .n. accepiſtis ſpiritū ſeruitutis ꝛc̄. ꝛ infra ſi filij ꝛ heredes. Uel POLLICITATIONEM ſpūs accipim᷒]. i. ſpm̄ſcm̄. q.d. Accipiamus pollicitationē de ſpūſancto factā ſemini abrahe. Johel.2. Effundā de ſpū meo ꝛc̄. Quia ꝑ ſpm̄ſcm̄ coniūgimur Chro: ꝛ efficimur ſemē Abrahe: ꝛ digni bñdictiōe. Scdo oñdit ꝑ qd ꝑueniat nobis iſte fructus dicēs. PER fidē:] ꝑ quā qdē ꝛ hereditatē eternā acquirimus. Ad Heb.11. Accedētē ad deū opȝ credere: qa ē: ꝛ ingrēntib᷒ ſe remunerator ſit. PER fidē] enī acquirimus ſpiritūſanctū: qa vt dr̄ Act.5. Dominus dat ſpiritūſanctum obedientibus ſibi. ſ. per fidem.

Heb.9. ¶ Fratres: ſm hoīem dico. † Hoīs lȝ teſtamētū: tñ ſi ſit cōꝑbatū: nemo reijcit: aut addit aliqd. Porro Abrahe dicte ſunt promiſſiōes ꝛ ſemini eius. Nō dicit: ꝛ ſeminib᷒: tāq̄ȝ de multis: ſȝ tāq̄ȝ de vno: ꝛ in ſemine tuo: q eſt Chrs. Hoc aūt dico: teſtamētū ante cōꝑbatū a deo erga Chrm: lex que poſt annos quadringentos ꝛ triginta cepit: non facit irrituȝ: vt abroget ꝑmiſſionē. † Nā
Rom.4. ſi ex lege eſt hereditas: non iam eſt ex ꝑmiſſione. Atq Abrahe per ꝑmiſſionem donauit deus.

¶ Fratres ſm hoīem dico tñ hoīs ꝯfirmatum teſtamentū nemo ſpernit aut ſuꝑordinat. Abrahe dicte ſunt ꝑmiſſiōes ꝛ ſemini eius. Nō dicit ꝛ ſeminib᷒ quaſi in multis: ſed quaſi in vno: ꝛ ſemini tuo: q eſt Chrs: hoc aūt dico teſtamētū ꝯfirmatuȝ a deo: q̄ poſt quadringētos ꝛ triginta annos facta eſt lex: nō irritum facit ad euacuandam ꝑmiſſionem. Nam ſi ex lege hereditas iā nō ex ꝑmiſſione. Abrahe auteȝ per promiſſionem donauit deus. Lec. VI.

Poſtq̄ȝ Aplus probauit per auctoritates q lex non iuſtificat: nec ad iuſtificationē que eſt per fidem eſt neceſſaria: hic conſequenter oſtendit idem per rationes humanas. Et circa hoc quattuor facit. Primo humanam conſuetudineȝ ponit. Secūdo aſſumit promiſſiōeȝ diuinaȝ ibi. ABRAHE dicte ſunt promiſſiones ꝛc̄.] Tertio infert cōcluſioneȝ ibi. HOC aūt dico ꝛc̄.] Quarto oſtēdit cōcluſionem ſequi ex premiſſis ibi. NAM ſi ex lege ꝛc̄.] Dicit ḡ. Apte qdeȝ pus locutus ſum. ſm auctoritateȝ ſcripture non allate voluntate humana ſed ſpūſancto: vt dicit̄ 2ᵉ Pe.1. SED nunc ſm hoīem dico:] i. ſm ea que humana rō ꝛ conſuetudo hȝ. Ex quo quidē habemus argumentū q ad cōferēdum de his que ſunt fidei poſſumus vti q̄cūq; veritate cuiuſcūq; ſciētie. Deut.21. Si videris in nūero captiuoꝝ mulierē pulchram ꝛ adamaueris eā: volueriſq; habere vxorē: introduces eā in domū tuā. i. ſi ſapientia ꝛ ſciētia ſecularis placuerit tibi īntroduces eā infra terminos tuos: que radet ceſariē ꝛc̄. i. reſecabis omnes ſenſus erroneos. Et ide eſt q Apls in multis locis in epiſtolis ſuis vtit̄ auctoritatibus gētiliū: ſicut illud ꝑᵉ Corinth.15. Corrūpunt bonos mores ꝛc̄. Et illud Ti.1. Cretenſes male beſtie ꝛc̄. Uel q̄uis hoīs rōnes vane ſint ꝛ infirme: qa vt dicit̄ in pſalmo. Dñs ſcit cogitationes hoīum quoniā vane ſunt: TAMEN hominis confirmatum teſtamētum nemo ſpernit aut ſuperordinat:] qa nihil humanuȝ tantaȝ firmitatē habet: ſicut vltima voluntas hominis: ſperneret autē illud aliqs ſi diceret q teſtamētuȝ hominis cōfirmatuȝ in morte teſtatoris ꝛ teſtibus non valeret. Si ergo teſtamētum hoīs nemo ſpernit dicēs non eſſe ſeruanduȝ: aut ſpernit aliquid mutando: multo magis teſtamētū dei nullus ſpernere debet aut ſuperordinare infringēdo illud vel addēdo vel diminuendo. Apoc. vlti᷒. Si quis appoſuerit ad hec apponet deus ſuꝑ illū plagas ſcriptas in iſto libro: ꝛ ſi quis diminuerit de verbis ꝑphetie huius auferet de᷒ ꝑtē eius ꝛc̄. Deut.4. Nō addetis ad ꝟbū qd vob̄ loquor: neq; auferetis ex eo ꝛc̄.

Apls īducit mot᷒ gētiliuȝ ad reſecandus falſos errores,

¶ Cōſequēter cū dic̄. ABRAHE dicte ſunt promiſſiones ꝛc̄.] Aſſumit promiſſionē diuinam Abrahe facteȝ que eſt quaſi qdam teſtamentuȝ dei. Et primo exponit hanc promiſſionē ſeu teſtamētuȝ. Secūdo ꝟo aperit veritateȝ teſtamēti ibi. NON dicit in ſeminib᷒ ꝛc̄.] Dicit ergo ꝑmo. ABRAHE dicte ſunt promiſſiones.] q.d. Sicut teſtamētum hominis eſt firmū: ita promiſſiones diuine firme ſunt. Sed nūquid deus aliq̄s promiſſiones fecit ante legem: Utiq;: qa Abrahe qui fuit ante legem. ſ. q non falleret deus: dicte. i. facte ſunt ꝑmiſſiones ꝛ ſemini eius a deo. Sed Abrahe facte ſunt vt cui erant implende: ſemini ꝟo vt per quod impleretur. Dicit autem PROMISSIONES] pluraliter: qꝛ ꝑmiſſio de benedicendo ſemine multa continebat. Uel quia frequenter idem. i. eterna beatitudo ſibi ꝑmiſſa eſt: ſicut Gen.12. In te benedicētur vniuerſe cognationes terre. Iteȝ.15. Suſpice celum ꝛ numera ſtellas ꝛc̄. Item eodem. Semini tuo dabo terram hanc ꝛc̄. Iteȝ 22. Benedicam tibi ꝛ multiplicabo ſemē tuum: ſicut ſtellas celi ꝛc̄. Iſte ergo ꝑmiſſiones ſunt q̄ſi teſtamen-

tum dei:qa est quedam ordinatio de hereditate dāda Habrahe ꝛ semini suo. Ueritatem autē testamēti ape rit cū dicit. NON dicit in seminibus ꝛc.] Quā quidē aperit eodem spiritu quo testamētū conditum est. Et hoc pꝫ ex verbis testamenti. Non inquit dicit IN SEMINIBVS quasi ī multis].i. sicut faceret si de multis illud valeret: SED IN vno qđ est Chřs:] qa ipse solus est per quē ꝛ in quo omnes poterant bñdici. Naꝫ ipse solus ꝛ singularis est q̄ non subiacet maledictioni culpe: ꝛ si maledictio ꝑ nobis dignatus sit fieri. Unde di cit in ps. Singulariter suꝫ ego ꝛc. Item nō est qui fa ciat bonuꝫ ꝛc. Eccl. 7. Uirum de mille vnum reperi.s. Chřm q̄ eēt sine omni peccato: mulierē autē ex oibus non inueni q̄ a peccato oino imunis eēt ad minus ori ginali vel veniali. Conclusionē autē infert cōsequēter cum dicit. HOC autē dico testamētuꝫ ꝛc.] Ubi videa mus per ordinē quid sit qđ dicit. Dicit ḡ ꝙ hoc ꝑmi sit deus Abrahe: sed HOC est testamētum].s. ipsa pro missio de hereditate adipiscēda. Hiere. 31. Feriam do mui israel ꝛ domui iuda fedus nouū ꝛc. CONFIRMATVM.] Qđ ideo ponit vt ꝯcordet cum ꝑmissis. Nam supra dixerat. TESTAMENTVM hominis cōfirma tum ꝛc.] A deo.s. qui ꝑmisit. Et cōfirmatuꝫ dico iure iurando. Gen. 21. Per memetipsuꝫ iuraui ꝛc. Heb. 6. Ut p duas res imobiles qbus impossibile est mentiri deū ꝛc. Hoc inq̄ testamētuꝫ lex non facit irritū q̄ qui dē lex facta est ꝛ data a deo per Moysen. Jo. 1. Lex p Moysen data est ꝛc. Post quadringētos ꝛ trigita ꝛc. Et quasi exponēs qđ dixerat subiungit. Nō irritū fa cit ad euacuandaꝫ ꝑmissionē. Sic. n. irritum fieret p̄ dictum testamētum si promissio facta Abrahe euacua retur .i. in vacuuꝫ facta esset quasi non sufficeret semē Abrahe repromissum ad gentium bñdictionem. Per Christū autem non sunt euacuate promissiones patri bus facte: sed cōfirmate. Ro. 15. Dico Jesum Christuꝫ ministrum fuisse circūcisionis ad confirmandas pro missiones patruꝫ. Et 2ᵉ Corinth. 1. Quotquot eniꝫ pro missiones dei sunt in illo est ꝛc. Hoc autem qđ dicitur. POST quadringentos ꝛ triginta annos] concordat ei qđ habetur Exo. 12. Habitatio filiorum qua manserat in Egypto fuit quadringentorū triginta annorum. Et Act. 7. Locutus est dñs.s. Abrahe: quia erit semē eius accola in terra aliena ꝛ seruituti eos subycient annis q̄ dringentis triginta. Sed cōtra ē qđ dicit Gen. 15. Sci to prenoscens ꝙ peregrinum futuruꝫ sit semen tuum ꝛ seruitute eos subycient ꝛ affligent eos annis q̄drin gentis. Respōdeo dicēduꝫ ꝙ si fiat computatio anno rum a pma promissione facta Abrahe que legit Gen. 12. vsqꝫ ad exituꝫ filioꝝ israel de Egypto quādo data est lex: sic sunt anni q̄dringēti triginta: sicut h̄ scribit ꝛ Exo. 12. ꝛ Act. 7. Usqꝫ ad exitū filioꝝ israel de egypto quādo data est lex. Si aūt icipiat cōputatio a natiuita te Jsaac de qua legitur Gen. 21ᵒ. sic sunt tm̄ q̄dringēti ꝛ quinque anni. Nā vigintiquinque anni fuerūt a pro missiōe facta Abrahe vsqꝫ ad natiuitatē Jsaac. Abra ham. n. erat septuagītaqnque annoꝝ: qñ exiuit de ter ra sua ꝛ facta ē ei pma ꝑmissio: vt hr̄ Gen. 12. Centena rius aūt fuit: qñ natus est Jsaac vt hr̄ ibidē. 21. Et aūt a natiuitate Jsaac vsqꝫ ad exitum filioꝝ israel de egy pto fuerint q̄dringentiqnque anni ꝓbat p h̄ ꝙ Jsaac fuit sexaginta annoꝝ: qñ genuit Jacob: vt hr̄ Gen. 25. Jacob aūt erat. 130. annoꝝ qñ itrauit egyptū vt habet Gen. 47. Et sic a natiuitate Jsaac vsqꝫ ad itroituꝫ Ja cob in egyptū fuerūt. 190. anni. Joseph aūt fuit trigin ta annoꝝ: qñ stetit coraꝫ Pharaone: vt hr̄ Gen. 41. Et postea trāsierūt septē anni fertilitatis ꝛ duo sterilitat vsqꝫ ad igressuꝫ Jacob in egyptū: vt hr̄. 45. Uixit aūt Joseph. 110. annis vt hr̄ Gen. vltᵒ. A qbᵒ si subtrahāt triginta ꝛ nouē anni remanēt septuaginta ꝛ vnᵒ annᵒ. Fuerūt ḡ a natiuitate Jsaac vsqꝫ ad mortē Joseph du centi ꝛ sexaginta vnus annus. Fuerūt aūt in egypto fi lii israel post mortē Joseph. 144. annis. vt Rabanᵒ dic in glo. Act. 7. Fuerūt ḡ a natiuitate Jsaac vsqꝫ ad exitum filiorum israel de egypto ꝛ legem datāꝫ. 405. anni: scriptura autem Gen. 17. Non curauit de minu tis. Uel potest dici ꝙ quinto āno Jsaac expulsus fuit Jsmael ꝛ remansit solus Jsaac heres Abrahe: a quo tē pore fuerunt quadringenti anni.

Hac auctoritate ꝯuicit beataꝫ virginē habuisse peccatū originale.

[illegible] de ipso israel in egypto.

¶ Deide cū dic. NAM si ex lege ꝛc.] Ostēdit quō sequat ex ꝑmissis ꝙ lex euacuaret ꝑmissiōes: si lex necia eēt ad iustificationē siue bñdictionē gētiū. Dicit ḡ vere ꝑ missio euacuaret si lex necessaria eēt. Nam si heredi tas.s. bñdictionis Abrahe eēt ex lege iam nō eēt ex re promissione .i. ex semine repromisso Abrahe. Si eniꝫ semē ꝑmissum eēt sufficiēs ad hereditatē bñdictiōis ꝯsequēdam nō fieret iustificatio p legē. Destruit autē ꝯñs cū dicit. ABRAHE autē donauit deᵒ ꝛc.] .i. ꝑmisit se daturum: qđ ita certum erat ac si statim daret p RE PROMISSIONEM] .i. p semē repromissuꝫ. Nō ḡ ē ex lege hereditas .i. bñdictio de qua dī pᵉ Pe. 3. In h̄ vo cati estis vt bñdictionē hereditate possideatis.

¶ Quid igitur lex? † Propter trāsgressiōes addi ta fuit: donec veniret semen: cui promissum fue rat: ordinata per angelos in manu intercessoris. Intercessor aūt vnius nō est. at deus vnus est. Ro. 5.

¶ Quid igit lex? ꝑpter trāsgressioneꝫ posi ta est donec veniret semen cui promiserat: ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem vnius non est: deus aūt vnus est. Lec. VII.

Postq̄ ostēdit Aplus ꝛ auctoritate scripture ꝛ consuetudine humana ꝙ lex iustificare non potuit. hic mouet duas dubitationes ꝛ soluit. Se cunda dubitatio incipit ibi. LEX ergo aduersus ꝑmis sa dei ꝛc.] Circa primuꝫ tria facit. Primo mouet dubi tationeꝫ. Secundo soluit ibi. PROPTER transgressio nes ꝛc.] Tertio quoddaꝫ in solutione positum manife stat ibi. MEDIATOR aūt ꝛc.] Pōt autē esse dubiū ex premissis: si lex iustificare nō poterat: an eēt oino inu tilis: ꝛ hanc dubitationē mouet dicēs. QVID igit lex] sit .i. ad quid lex vtilis fuit. Et hanc punctuationē ma gis approbat Aug. vt habet in glo. Et aliā que sibi pri mitus melior videbatur vt distiguatur sic. Quid igit. Et postea dicatur lex PROPTER trāsgressiones ꝛc.] Similis dubitatio proponitur. Romano. 3. vbi sic di citur. Quid igitur amplius iudeo ꝛc.

¶ Deinde cum dicit. PROPTER trāsgressiones.] Sol uit dubitationem motam: vbi quatuor facit. Primo ꝑ ponit legis vtilitatem. Secundo legis fructuꝫ ibi. DONEC veniret semen ꝛc.] Tertio legis ministros ibi. ORDINATA per angelos.] Quarto legis dominiuꝫ ibi. IN MANV mediatoris.] Circa primum notandū est ꝙ lex vetus data est ꝑpter quatuor. Sm̄ quatuor ex peccato consecuta que enumerat Beda.s. propter ma litiam, infirmitatem, concupiscentiam, ꝛ ignorantiaꝫ. Est ergo lex pmo data ad reprimendam malitiaꝫ: quū scꝫ prohibendo peccatum ꝛ puniendo retrahebantur hoies a peccato: ꝛ hoc tangit dicens. PROPTER trās gressiones

Lex vetᵒ ꝑp quatuor data ē. Malitiam. Infirmitatē. Cōcupiam, ꝛ ignorantiā.

gressiones posita est lex] i. ad transgressiones cohibendas. ⁊ de hoc habetur p^a Thi. 1. Iusto lex nō est posita sed iniustis. Cui^9 ratio pōt sumi a Phō in. 4. ethicoꝝ. Homines eniꝫ bene dispositi ex seipsis mouentur ad bene agēdum ⁊ sufficiunt eis paterna monita: vn̄ non indigēt lege: sꝫ sicut Roma. 2. dicit. Ipsi sibi sunt lex habētes opus legis scriptū in cordib^9 suis. Sed hoīes male dispositi indigent retrahi a peccatis per penas. Et ideo quātum ad istos fuit necessaria legis positio que habet coartatiuaꝫ virtutē. Secundo lex data ē ad infirmitatē manifestādam. Homines eniꝫ de duobus presumebant. Primo quidem de sciētia. Scdo de potentia. Et ideo deus reliquit homineꝫ absqꝫ doctrina legis: tempore legis nature. In quo duꝫ in errores inciderunt conuicta est eoꝝ superbia de defectu sciētie. Sed adhuc restabat presumptio de potētia. Dicebāt enim non deest qui impleat: sꝫ deest qui iubeat: vt dicitur in glosa super illud Exo. 24°. Quicquid pceperit dominus faciemus ⁊ erimus obedientes. Et ideo data est lex: que cognitionē peccati faceret. Per legeꝫ enim cognitio peccati. Roma. 3°. Que tamē auxilium gratie non dabat ad vitandū peccata: vt sic homo sub lege constitutus ⁊ vires suas experiret ⁊ infirmitateꝫ suam recognosceret inueniēs se sine gratia peccatum vitare non posse: ⁊ sic auidius quereret gratiā. Et hec etiam causa potest ex his verbis accipi vt dicatur q LEX POSITA est ppter transgressiones] adimplendas: quasi illo modo loquendo quo Apostolus dicit. Roma. 5°. Lex subintrauit vt abundaret delictuꝫ: qđ non est intelligēdum causalr̄: sed consecutiue: qa lege subintrante abundauit delictum ⁊ trāsgressiones sunt multiplicate: dum concupiscētia nondum per gratiaꝫ sanata in id quod prohibebat magis exarsit: ⁊ factuꝫ est peccatuꝫ grauius addita puaricatiōe legis scripte. Et hoc deus permittebat vt homines imperfectioneꝫ suam cognoscētes quererent mediatoris grām. Unde signanter dicit. POSITA EST] qsi debito ordine collocata inter legē nature ⁊ legeꝫ gratie. Tertio data est lex ad domādam cōcupiscētiaꝫ populi lasciuiētis: vt diuersis cerimonijs fatigati: neqꝫ ad idolatriam: neqꝫ ad lasciuias declinarent. Un̄ dicit Petrus Act. 15. Hoc est onus qđ neqꝫ nos ⁊c̄. Quarto ad instruēdum ignorantiam data est lex in figuraꝫ future gratie. ſm illud Heb. 10. Umbraꝫ habet lex ⁊c̄.

¶ Deinde cum dicit. DONEC veniret semē ⁊c̄.] Idest Christus de quo promiserat deus per eum benedicēdas omnes gentes. Matth. 11°. Lex ⁊ prophete vsqꝫ ad Ioānem ⁊c̄. Gen. 22°. In semine tuo ⁊c̄. Ministri autē legis ponuntur cum dicit. ORDINATA] idest ordinanter data: per angelos. i. per nuncios dei: scilꝫ Moysem ⁊ Aaron. Malach. 2°. Legem requirent ex ore eius ⁊c̄. Angelus enim domini ⁊c̄. Uel PER ANGELOS] i. ministros angeloꝝ. Actuū. 6. Accepistis legem in dispositionē angeloꝝ ⁊c̄. Et est data per angelos: quia lex non debebat dari per filium qui maior ē. Heb. 2°. Si eniꝫ qui per angelos factus est sermo ⁊c̄. Dicit autem. ORDINATA] quia ordinabiliter data est. s. inter tempus legis naturalis qua homines conuicti sunt q se iuuare non poterant: ⁊ tēpus gratie. Naꝫ anteq̄ gratiam acciperent cōuincendi erant de lege. Dominus autē legis dicit Christus. Et ideo dicit. IN MANU mediatoris] i. in potestate Chri. Deut. 33°. In dextera eius ignea lex. p^a Thi. 2. Mediator dei ⁊ hominum ⁊c̄. Iste mediator significat^9 est p Moysem: in cuius manu est lex data. Deutro. 5°. Ego sequester ⁊ medius fui inter deum ⁊ vos ⁊c̄.

¶ Deinde cum dicit. MEDIATOR autem ⁊c̄.] Exponit quod dixit. In manu mediatoris qđ potest tripliciter exponi. Uno modo: quia mediator nō est vnius tm̄: sed duoꝝ. Unde cum iste sit mediator dei ⁊ hominis oportet q sit deus ⁊ homo. Si eniꝫ esset purus hō vel deus tm̄: non esset verus mediator. Si ergo ē verus deus ⁊ nullus ē mediator suipsius: potest videri alicui q preter ipsum sunt alij dij quoꝝ est mediator. ⁊ hoc remouet dicēs: q mediator iste: ⁊ si non ē vnius tm̄: non ppter hoc sunt alij dij: sꝫ deus vnus est: quia lꝫ ipse alius sit in persona a deo patre: non est tn̄ aliud in natura. Deu. 6. Audi israel domin^9 deus ⁊c̄. Eph. 4. Unus deus ⁊c̄. Scdo modo: quia posset credi q iste esset mediator iudeoꝝ tm̄. Ideo dicit. Dico q Christ^9 est mediator: sed non vnius. s. iudeoꝝ: sꝫ vnus est oīuꝫ idest sufficiēs ad omnes recōciliandos deo: quia ipse deus est. Roma. 3°. Unus deus qui iustificauit ex fide circūcisionē ⁊ preputiuꝫ per fidem ⁊c̄. 2^a Cor. 5. Deus erat in Christo mūduꝫ recōcilians sibi ⁊c̄. Tertio mō quia non est mediator vnius populi tm̄. s. iudeoꝝ: sed etiam gentilium. Eph. 2°. Ipse est pax nostra qui fecit vtraqꝫ vnuꝫ. Et hoc ex parte gētium auferēdo idolatriaꝫ: ⁊ ex parte iudeoꝝ ex obseruātia legis. Specialr autē mediator est filius non pater nō spiritussanctus: nihilominus tamē vnus est deus.

Mediator duoꝝ neqꝫ tamen deoꝝ trium neqꝫ vni^9 populi.

¶ Lex igitur num est aduersus pmissiones dei? Absit. Etenim si data fuisset lex que possit viuificare: vere ex lege esset iustitia. Sed cōclusit scriptura oīa sub pctō: vt pmissio ex fide Iesu chri daret credentib^9. Ceterum anteq̄ venisset fides sub lege custodiebamur: cōclusi in eā fidem: que erat reuelanda. Itaqꝫ lex pedagogus noster fuit ad Chri: vt ex fide iustificaremur. At postq̄ venit fides: nō amplius sub pedagogo sumus.

¶ Lex ergo aduersus promissa dei? Absit. Si eniꝫ data esset lex que posset hoīem viuificare vere ex lege esset iustitia. Sed cōclusit scriptura oīa sub peccato: vt pmissio ex fide Iesu chri daret credentib^9. Prius autē q̄ veniret fides sub lege custodiebamur: cōclusi in eaꝫ fidē que reuelanda erat. Itaqꝫ lex pedagogus noster fuit in Christo: vt ex fide iustificemur. At vbi venit fides iaꝫ nō sum^9 sub pedagogo. Lec. VIII.

Hic mouet Apostolus aliaꝫ dubitationē: vtrū. s. lex noceat gratie. Et primo mouet dubitationē dicens. LEX ERGO ⁊c̄.] Quasi dicat. Si lex posita ē ppter transgressiones: nunquid lex facit aduersus promissa dei. s. vt id quod deus promisit se facturum per semen repromissum per alium faciat. ABSIT.] Quasi dicat. Non. Nam supra codeꝫ. Lex non irritum facit testamētum ad euacuandas promissiones ⁊c̄. Ro. 7°. Lex sancta ⁊ mandatuꝫ sanctum. Secundo cuꝫ dicit. SI ENIM LEX DATA ESSET ⁊c̄.] Soluit dubitationeꝫ. Et primo ostēdit q lex non est cōtra promissa dei. Secundo q est in obsequiuꝫ promissoꝝ. ibi. SED CONCLUSIT ⁊c̄.] Dicit ergo q lꝫ lex sit posita propter transgressores: non tamē contrariat promissioni dei: quia transgressiones ipsas remouere non potest. Si n. eas remoueret: tunc manifeste esset ꝯ promissa

de:q̄a iustitia esset p aliū modū q̄ deus pmisit:quia esset p legē ⁊ nō p fidē:cū tñ dicat̄ Abacuch.2. Iustus meus ex fide viuit. Ro.3. Iustitia dei ē p fidem Jesu Chri.Et iō dicit q̄ SI LEX esset data talis:que posset viuificare ⁊.i.tante virtutis esset q̄ posset vitā gratie ⁊ eternā beatitudinē ↄferre:tunc VERE ⁊ nō apparēter IVSTITIA esset ex lege: ⁊ si lex faceret qđ fides facere dr̄:⁊ sic frustra esset fides. Sed lex non iustificat: q̄a lr̄a.s.legis occidit:vt dr̄ 2ᵉ Cor.3. Et Roma.8. Lex enim spiritus vite in Christo iesu ⁊c̄.

℄ Deinde cum dicit.SED SCRIPTVRA cōclusit ⁊c̄.] Ostēdit q̄ lex nō solū nō ↄriat̄ grē:sꝫ est ei ēt in obsequiū. Et p̄mo ośdit q̄ lex obseq̄t̄ pmissis dei. Scđo q̄n̄ h̄ obsequiū manifestatū est in iudeis.ibi. PRIVS aūt q̄ veniret fides ⁊c̄.] Tertio q̄n̄ gētiles ēt sine lege ↄsecuti sunt pmissa dei.ibi. OMNES enim filij dei estis ⁊c̄.] Circa pmū sciēdū ē q̄ lex obsequit̄ pmissis dei in gñali q̄tū ad duo. Pɽio q̄a manifestat peccata. Ro.3°. Per legē cognitio pcti. Deinde q̄a manifestat infirmitatē humanā. Inquātū hō nō pōt vitare peccatū:nisi p grām q̄ p legē nō dabat̄. Et sicut ista duo.s. cognitio morbi ⁊ īpotētia infirmi multū inducunt ad querēdū medicū:ita cognitio pcti ⁊ ppꝛie impotētie inducūt ad querēdū Chrm̄. Sic ḡ lex obsecuta ē grē: inquātū prebuit cognitionē pcti ⁊ experiētiā ppꝛie impotētie. Et ideo dicit. SCRIPTVRA].i.lex scripta CONCLVSIT].i.tenuit inclusos iudeos. SVB PECCATO].i.ostēdit eis pctā que faciebāt. Ro.7. Concupiscētiā nesciebā ⁊c̄. Itē ↄclusit:q̄a veniēte lege sumpserūt occasionē pcti. Ro.11. Cōclusit deus omnia in icredulitate ⁊c̄. Et h̄ ideo vt hō q̄reret grām. Et iō dic̄. VT PROMISSIO].i. grā repromissa DARETVR] nō solū iudeis:sꝫ OMNIBVS CREDENTIBVS] q̄a illa gratia poterat liberare a peccatis:⁊ hec gratia est EX FIDE IESV CHRISTI.]

℄ Deinde cum dicit.PRIVS aūt q̄ veniret ⁊c̄.] Ponit experimētū huius obsequij manifestatū in iudeis. Et p̄mo ponit obsequiū iudeoꝝ. Scđo ↄcludit quoddā corollariū.ibi.ITAQVE lex pedagogus ⁊c̄.] Dicit ḡ. Si scriptura.i.lex scripta detinuit oīa sub pctō: quas vtilitates habebant iudei ex lege anteq̄ veniret fides ex grā? Rñdet ⁊ dicit. Nos iudei ante aduētum fidei CVSTODIEBAMVR sub lege] inq̄tū faciebat nos vitare idolatriam ⁊ multa alia mala: custodiebamur inq̄ nō sicut liberi:sꝫ q̄si serui sub timore.⁊ h̄ sub lege.i. sub onere legis ⁊ dñio. Ro.7°. Lex in hoīe dñat̄ q̄to tpe viuit ⁊c̄.ET CVSTODIEBAMVR] ↄclusi.i.seruari ne defluerem⁹ ad vitia:sꝫ p̄pararemur IN EAM] idest TAM BONAM fidē q̄ reuelanda erat.] Esa.56. Juxta ē salus mea vt veniat:⁊ iustitia mea vt reueler̄. Et dic̄ REVELANDA] q̄a cū fides excedat oē hūanū ingeniū:nō pōt per ppꝛium sensū hēri:sꝫ ex reuelatione ⁊ dono dei. Esa.40. Reuelabitur gloria dñi ⁊c̄. Uel IN EAM FIDEM que reuelāda erat] tpe grē in antiq̄s tēporib⁹ multis signis latens. Unde ⁊ tēpore Christi velum templi scissum est. Mat.27°.

Custodiebāt iudei sub lege nō quasi liberi sed sicut serui.

℄ Consequēter cū dicit.LEX PEDAGOGVS ⁊c̄.] Cōcludit quoddā corollariū. Et p̄mo ostēdit legis offm̄. Scđo officij cessationē.ibi.AT VBI venit plenitudo tpis ⁊c̄.] Officiū aūt legis fuit officiū pedagogi. Et iō dic̄.LEX PEDAGOGVS noster ⁊c̄.] Quādiu.n.heres nō pōt ↄsequi bñficiū hēditatis vel pp defectū etatis seu alicui⁹ debite pfectionis:cōseruatur ⁊ custodit̄ ab aliquo instructore:qui q̄dē instructor pedagogus dr̄ a pedos:qđ est puer:⁊ goge qđ est ductio. Judeis aūt p-

Unde dr̄ pedagogus.

missa erat bñdictio futuri seminis de hereditate obsequēda:sꝫ nōdū aduenerat tēp⁹ ipsius hereditatis cōsequēde. Et iō necc̄iū erat q̄ ↄseruarent̄ vsq̄ ad tēp⁹ futuri semis ⁊ cohiberētur ab illicitis qđ factū est per legē. Et iō dicit. ITAQVE ⁊c̄.] q.d. Ex quo sub lege custodiebamur LEX FVIT noster pedagogus].i.dirigēs ⁊ ↄseruās. IN CHRISTO].i.in via Christi. Et h̄ ideo VT EX FIDE Chri iustificaremur.] Osee.11°. Puer israel ⁊ dilexi eū. Hiere.31. Castigasti me dñe. Et erudit⁹ sum ⁊c̄. Ro.3. Arbitramur enī hoīē iustificari p fidē ⁊c̄. Et q̄uis lex pedagogus noster eēt:nō tñ ad pfectā hereditatē ducebat:q̄a vt dr̄ Heb.7. Neminē ad pfectū adduxit lex ⁊c̄. Sꝫ h̄ officium cessauit postq̄ venit fides. Et h̄ est qđ dicit.AT VBI venit fides].s.Chri. IAM NON sum⁹ sub pedagogo].i.sub coactiōe q̄ nō ē necc̄ia liberis. p̄ᵉ Cor.13°. Cū essem paruulus ⁊c̄.cū aūt fact⁹ sum vir ⁊c̄. 2ᵉ Cor.5. Si qua ḡ in Christo noua creatura vetera transierunt ⁊c̄.

℄ † Omnes enim filij dei estis: eo qđ credidistis Christo iesu. Nam quicūq̄ baptizati estis: Chrm̄ induistis. Non ē iudeus neq̄ grecus:non est seruus neq̄ liber:non est masculus ac femina. Oēs enim vos vnus estis in Chrīo iesu. Quod si vos estis Christi: igitur Abrahe semen estis:⁊ iuxta promissionem heredes. Roma.6.

℄ Omnes eniꝫ filij dei sunt per fidē que est in Chrīo iesu. Quicūq̄ eniꝫ i Chrīo baptizati estis: Chrm̄ induistis. Nō est iudeus neq̄ grecus: nō est seruus neq̄ liber:nō ē masculus neq̄ femina. Omnes enim vos vnum estis in Christo iesu. Si autē vos Christi ergo semen Abrahe estis s̄m promissionem heredes. Lec. IX.

Hic ostēdit Apl's q̄ ad fructū grē gentiles sine obsequio legis puenerūt:ad quē tñ iudei pducti sūt p legis custodiā ⁊ obsequiū. Et circa h̄ facit tria. Pɽio ppōnit intētum. Scđo manifestat ppositū.ibi. QVICVNQVE eniꝫ in Chrīo ⁊c̄.] Tertio ex h̄ argumētat̄. ibi.SI AVTEM vos Chri ⁊c̄.] Dicit ḡ. Uere nō sum⁹ sub lege.i.sub pedagogo ⁊ coactione:q̄a sum⁹ filij dei. Silr̄ ⁊ vos sub lege:neq̄ sub pedagogo estis: q̄a.s.ad grām puenistis. IDEO oēs estis filij dei per fidē] nō p legē. Ro.8. Non eniꝫ accepistis spūm seruitutis.s.timoris qui dabat̄ i lege veteri: sꝫ accepistis spūm filioꝝ.s. charitatis ⁊ amoris qui dat̄ in noua lege p fidē. Jo.1. Dedit eis ptātem filios dei fieri ⁊c̄. Si ḡ filij dei estis p fidē:q̄re vultis eē serui p legis obseruātias? Nā sola fides hoīes facit filios dei adoptiuos. Nullus siquidem est filius adoptiuus:nisi vniatur ⁊ adhereat filio nāli. Roma.8. Quos p̄sciuit conformes fieri imaginis filij eius ⁊c̄. Fides.n.facit nos in Chrīo iesu filios. Ephe.3°. Habitare Chrm̄ per fidē in cordib⁹ vestris. Et hoc in Christo iesu.i.filij dei estis per Jesum christū.

℄ Consequēter cū dic̄.QVICVNQVE.n.in Chrīo ⁊c̄.] Manifestat ppositū. Et circa hoc tria facit. Pɽio pponit ppositi manifestationē. Scđo manifestationis expositionē.ibi.NON est iudeus ⁊c̄.] Tertio assignat manifestationis rationē.ibi. OMNES enim vnum sumus ⁊c̄.] Manifestat āt circa p̄mū q̄n̄ sum⁹ in Chrīo iesu filij dei. Et hoc ē qđ dicit.QVICVNQVE eniꝫ in Chrīo iesu ⁊c̄.] ℄ Qđ pōt q̄drupl̄r exponi. Uno mō vt dicat̄.QVICVNQVE in chrīo iesu baptizati estis] P̄mo modo.

idest institutiõe Christi ad baptismum instructi estis. Mar. vlti° Euntes in mũdu3 vniuersu3 ꝑdicate euãgeliũ omni creature ⁊c̃. Qui crediderit ⁊ baptizat' fuerit ⁊c̃.

2° modo.

℃ Alio mõ QVICVNQVE in Chro iesu baptizati estis .i. ꝑ similitudinẽ: ⁊ ꝑ configurationẽ mortis Chri. Ro. 6. Quicũq3 baptizati sumus in Chro iesu in morte ipsius baptizati sumus.

3° modo.

℃ Uel IN CHRISTO IESV .i. in fide iesu Chri. Nã baptism' nõ fit nisi in fide sine qua effectũ baptismi nullu3 ꝯsequimur. Mar. vlti°. Qui crediderit ⁊ baptizat' fuerit salu' erit ⁊c̃.

4° modo.

℃ Uel IN CHRISTO IESV .i. in virtute ⁊ operatiõe eius. Jo. 1. Sup quẽ videris spũm descẽdentẽ hic ẽ qui baptizat. Quicũq3 ḡ istis quatuor modis baptizati estis CHRISTVM INDVISTIS. Ubi sciẽdu3 est ꝙ qui induit aliqua veste ꝓtegit ac contegit ea: ⁊ appet sub colore vestis colore ꝓprio occultato. Eode3 mõ ⁊ qui induit Chri3 ꝓtegit ⁊ cõtegit a Chro iesu ꝯ impugnatiões ⁊ estus ⁊ in eo nihil aliud appet nisi q̃ Chri sunt. Ro. 13. Induite dñm Jesum chrm. Et sicut lignũ accẽsum induit igne ⁊ participat eius virtutẽ: ita ⁊ qui Chri virtutes accipit induit Chro. Luc. vlti°. Sedete in ciuitate donec induamini virtutẽ ⁊c̃. Qd in illis locum h3 qui interius Chri virtute informant. Eph. 4°. Induite nouũ hoiem qui ꝛm ⁊c̃. Et nota ꝙ Chrm aliq induunt exterius ꝑ bonã cõuersationẽ: ⁊ interius ꝑ spũs renouationẽ: ⁊ ꝛm vtrũq3 ꝑ sanctitatis cõfigurationẽ vt tãgit in glosa.

Modo idest Chri3 exteri' ꝑ bonã ꝯuersationẽ: ⁊ interi' ꝑ renouationẽ spũs.

℃ Expositionẽ aũt manifestationis ponit cũ dicit. NON est iudeus ⁊c̃. .q.d. Uere dixi ꝙ quicũq3 in Chro iesu ⁊c̃. Quia nihil põt eẽ in hoibus: qd faciat exceptionẽ a sacramẽto fidei Chri ⁊ baptismi. Et ponit tres dñas hoim: ostẽdens ꝙ ꝑ eas nullus excipit a fide Chri. Pria dña est q̃tũ ad ritũ cũ dicit. NON est iudeus neq3 grecus .q.d. Ex quo in Christo iesu baptizat' est: nõ est dña ꝙ ꝓp hoc sit indignior in fide ex q̃cũq3 ritu ad eam venerit siue ex ritu iudaico siue greco. Ro. 3. An iudeoꝝ deus tm̃: Nõne ⁊ gẽtiũ: Immo ⁊ gẽtiu3: qm̃ qdẽ vnus deus qui iustificauit ex fide circũcisionẽ ⁊ ꝑputiu3 ꝑ fidẽ. Et Ro. 10. Non est distinctio iudei ⁊ greci ⁊c̃.

Iude' ⁊ grecus q ad statu3 aũt ẽ conuersionem: ⁊ sic iudei amplius debuit vl post cõuersionẽ: ⁊ sic nõ est amplius vni ꝗ alteri.

℃ S3 ꝯ est qd dr̃ Roma 3. Quid ḡ amplius ẽ iudeo. Multũ qdẽ ꝑ oẽm modu3. ℃ Rñdeo dicẽdu3 ẽ ꝙ iudei ⁊ greci possunt ꝯsiderari dupl'r. Uno mõ ꝛm statu3 in quo erant ante fidem: ⁊ sic amplius fuit iudeo ꝓpter bñficiũ legis. Alio mõ q̃tũ ad statu3 gratie: ⁊ sic nõ est amplius iudeo: ⁊ de h̃ intelligit hic. Scda dña est q̃tũ ad statu3 ⁊ ꝯditionẽ cu3 dicit. NON est seruus neq3 liber .i. neq3 seruitus neq3 libertas: neq3 nobilitas: neq3 ignobilitas dñam facit ad recipiẽdu3 effectũ baptismi. Job. 3. Paruus ⁊ magnus ibi sunt ⁊ seruus liber a dño suo. Ro. 2. Non est ꝑsonaꝝ acceptio apud deũ. Tertia dña est q̃tũ ad nãm cu3 dicit. NON EST masculus neq3 femina .i. q2 sexus nullam dña3 facit q̃tũ ad participãdu3 baptismi effectũ. Gal. 3. Non est masculus aut femina ⁊c̃. Expositionis ho rõne3 ponit cũ dicit. OMNES enim vos vnu3 estis in Chro iesu .q.d. Uere nihil hoꝝ est per qd dña fiat in Christo: q2 vos oẽs .s. fideles vnum estis in Christo iesu: qui in baptismo oẽs estis effecti membra Christi ⁊ vnu3 corpus: ⁊ si inter vos sitis diuersi. Ro. 12°. Omnes vnũ corpus sumus in Chro ⁊c̃. Eph. 4. Unu3 corpus vnus spũs ⁊c̃. Ubi aũt est vnitas: dña non h3 locũ. Pro hac vnitate orat Christus. Joã. 17°. Uolo pater vt sint vnum ⁊c̃.

℃ Consequẽter cũ dicit. SI AVTEM vos estis ⁊c̃. Arguit ad pncipale ꝓpositũ hoc mõ. Dixi ꝙ Abrahe dicte sunt promissiones ⁊ semini eius: sed VOS ESTIS Abrahe. ergo [illegible] vos ptinet ꝓmissio Abrahe de hereditate ꝯsequẽda. Minorẽ sic ꝓbat. Uos estis filij dei adoptiui: q2 estis vniti per fidẽ Chro qui est filius dei nãlis. Sed Chrs est filius Abrahe in vno semine tuo qui est Christus. Ergo si vos estis Christi: idest in Christo estis semen Abrahe .i. filij: cũ Christus fili' eius sit. Et si filij estis ⁊ heredes .i. ad vos ptinet hereditas ꝛm promissionẽ Abrahe factam. Roma. 9°. Non qui filij sunt carnis hi sunt filij. sed qui sunt filij ꝓmissionis hi estimant in semie dei.

Cap. IIII.

Dico aũt quãdiu heres puer est: nihil differt a seruo: cũ sit dñs oiu3: sed sub tutorib' ⁊ auctorib' est vsq3 ad tẽpus qd pater prescripserit. Sic ⁊ nos cum essemus pueri: sub elementis mundi eramus: in seruitutem adacti.

Dico autẽ q̃to tpe heres puulus est nihil differt a ꝯuo: cũ sit dñs oiu3: sed sub tutorib' ⁊ actorib' est vsq3 ad prefinitũ tẽpus a patre. Ita ⁊ nos cũ essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruiẽtes.

Ostꝙ ostẽdit Apls legis defectum: hic ꝯsiter ostẽdit grẽ dignitatem. Et pmo ꝑ exẽplum humanũ. Scdo per exẽplum creature. ibi. DICITE mihi qui sub lege vultis esse ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ostẽdit dignitatẽ grẽ ꝑmittẽs statum veteris legis ꝑ similitudinẽ a lege hũana sumptã. Scdo ostẽdit ꝙ ipsi facti sunt pncipes huius dignitatis per fidẽ. ibi. QVONIAM aũt estis filij dei ⁊c̃. Tertio arguit ipsos eo ꝙ hãc dignitatẽ ꝯtẽnebant. ibi. SED tũc qdẽ ignorãtes deũ ⁊c̃. Circa pmũ duo facit. Prio ponit similitudinẽ. Scdo adaptat eã ad ꝓpositu3. ibi. ITA ET NOS cũ essem' ⁊c̃. ℃ Notãdu3 ẽ aũt ꝙ in ꝓposita similitudine quattuor tangit Apls. Primo qdẽ dignitatẽ: q2 non est seruus. s3 heres. Unde dicit. QVANTO tpe heres ⁊c̃. Qd adaptat ⁊ refert ad ppl'm iudeoꝝ: qui fuit heres promissionis Abrahe. ps. Elegit nos in hereditatẽ sibi. Et ad Chrm qui ẽ heres oium. Heb. 1. Quẽ ꝯstituit hẽde3 vniuersoꝝ. Scdo eius paruitatẽ. Unde dicit. PARVVLVS EST .q2 ⁊ iudei paruuli erãt ꝛm statũ legis. Amos. 7°. Quis suscitabit Jacob: quia paruulus est: Silr ⁊ Chrs paruulus factus ẽ ꝑ incarnationẽ. Esa. 9. Paruulus natus est nobis ⁊c̃. S3 nota ꝙ Apls aliqñ assimilat paruulo statu3 legis: sicut hic. Aliqñ statu3 pñtis vite. 1ª Corin. 13°. Quãdo era3 paruulus ⁊c̃. Cuius rõ est: q2 status veteris legis est sicut paruulus ꝓp ĩꝑfectionẽ cognitionis in Chro ad statu3 grẽ ⁊ veritatis: que ꝑ Chrm facta ẽ. Sic ⁊ status pñtis vite: in qua videmus per speculu3 in enigmate ẽ: sicut paruulus cõparatus statui future vite: in qua est ꝑfecta dei cognitio: q2 videt sicuti est. ℃ Tertio ei' subiectionẽ cum dicit. NIHIL differt a seruo cum sit dñs oium: sed sub tutoribus ⁊c̃. Propriũ eni3 serui est ꝙ sit subiectus alicui domino. Puer aũt q̃diu paruulus est: quia non habet cognitionem perfectam: ⁊ vsu3 libere voluntatis: propter defectum etatis cõmittitur custodie alioꝝ: qui ⁊ bona sua defendant: ⁊ hi dicũtur tutores: ⁊ negocia agũt: ⁊ hi actores noiant. Et ideo lz sit dñs oiu3 rex suaꝝ: tñ inquãtu3 subycit alijs nihil differt a seruo. Esa. 44. Et nũc seruus me' Jacob ⁊c̃.

Sed notãdu3 ẽ q̃ in populo iudaico aliq̃ erãt simplr
serui:illi.s.qui pp̃ timorẽ pene ꝛ cupiditatẽ tp̃aliũ:que
lex permittebat legẽ seruabãt. Aliqui ꝟo erãt:qui nõ
erãt serui simplr:3 quasi serui exiles:erant vere filij
ꝛ heredes:qui l3 attẽderent exteri⁹ ad tp̃alia ꝛ vitarẽt
penas:nihilominꝰ tñ in eis finẽ nõ ponebant:3 acci-
piebãt ea vt figurã spũaliu3 bonoꝝ. Vñ l3 viderẽtur
nihil exterius differre a seruis: inquãtũ cerimonias ꝛ
alia legis mãdata seruabãt:tñ erãt dñi: qꝛ nõ ea intẽ-
tione eis vtebanẽ vt serui:qꝛ illis vtebanẽ amore spi-
ritualiu3 bonoꝝ q̃ p̃figurabãt. Serui ꝟo timore pene
ꝛ cupiditate terrene cõmoditatis. Chr̃s erat etiã quasi
seruus:qꝛ l3 sit dñs oiu3. s̃m illud p̃s. Dixit dñs dño
meo ꝛc̃. tñ nihil videbaẽ differre a seruo in exterioꝛibꝰ
inquãtu3 hõ. Phil. 2°. Exinaniuit semetipsu3 formam
serui accipiẽs ꝛ habitu inuentus vt hõ. SVB TVTO-
RIBVS] dñ ET ACTORIBVS] erat qꝛ sub lege factꝰ
erat. vt dr̃ infra eodẽ. Factus sub lege. Et hoĩbꝰ subdi-
tus: vt dr̃ Luc. 2. Erat subditus illis. ¶ Quarto ponit
tp̃is ꝯgruitatẽ cũ dicit. VSQVE ad p̃finitũ tp̃s a p̃re]
qꝛ sicut heres s̃3 determinationẽ p̃ris p̃finito tp̃e sub
tutoribꝰ ẽ:ita ꝛ lex determinatũ tp̃s habuit a deo q̃diu
deberet durare: ꝛ q̃diu heres.s.ppl̃s iudeoꝝ esset sub
ea. Silr̃ ꝛ p̃finitũ tp̃s fuit a p̃re quo Chr̃s non erat fa-
cturus miracula ꝛ ostẽsurus dñium potẽtis diue. Jo. 2.
Nõdu3 venit hora mea. Hãc silitudinẽ adaptat cum
dicit ꝯñter. ITA ET NOS ꝛc̃.] Et p̃mo adaptat eam
q̃tũ ad iudeos. Scd̃o q̃tũ ad Chr̃3. ibi. AT VBI VE-
NIT plenitudo tp̃is.] Dic̃ g̃. Dico q̃ QVANTO tp̃e
heres paruulus ẽ ꝛc̃.] Et ita nos iudei cũ essemꝰ paruli
in statu legis veteris: sub elemẽtis mũdi eramꝰ seruiẽ-
tes.i.sub lege q̃ tp̃alia p̃mittebat. Esa. 1. Si volueritis
ꝛ audieritis me bona terre comedetis. Et cõminabaẽ
penas tẽporales. Uel lex vetꝰ dr̃ elm̃tu3:qꝛ sicut pue-
ris qui sunt instruẽdi ad sciã3 p̃mo p̃ponunẽ elemẽta
illiꝰ scie p̃ que manuducũẽ ad illas sciã3:ita lex vetꝰ p̃-
posita ẽ iudeis:p̃ quã3 manuducerẽtur ad fidẽ ꝛ iusti-
tiã3. Supra. 3. Lex pedagogꝰ noster fuit in Chr̃o. Uel
sub elm̃tis.i.corporalibꝰ reꝝ ritibꝰ quos s̃uabãt: sicut
lunares dies neomenias ꝛ sabbatũ. Nec tñ instãdũ ẽ
q̃ pp̃ h̃ non differrẽt a paganis:qui elm̃tis seruiebant
huius mũdi cũ eis nõ s̃uirẽt iudei seu cultũ ip̃ẽderẽt:
s3 sub eis deo s̃uiebant ꝛ cũ colebãt:gẽtiles ꝟo elm̃tis
seruiẽtes eis diuinum cultu3 impẽdebãt. Ro. 2°. Ser-
uierunt creature potius q̃3 creatori ꝛc̃. Fuit aũt neces-
sariu3 q̃ iudei sub elemẽtis huius mundi deseruirent
deo:qꝛ iste ordo ẽ congruus nature humane vt a sen-
sibilibus ad intellectualia p̃ducantur.

¶ At vbi venit plenitudo temporis: emisit deus
filium suum factum ex muliere: factum legi obno-
xiu3: vt eos qui legi erant obnoxij: redimeret: vt
adoptione ius filioꝝ acciperemus.

¶ At vbi venit plenitudo tp̃is: misit deꝰ fi-
liu3 suũ factũ ex muliere factũ sub lege: vt
eos q̃ sub lege erãt redimeret: vt adoptio-
nem filioꝝ reciperemus. Lec. II.

Hic adaptat Ap̃lus silitudinẽ p̃positã ad Chr̃3. Et
p̃mo ponit adaptatio. Secũdo finis rei in qua
silitudo adaptaẽ. ibi. VT EOS qui sub lege erant ꝛc̃.]
Sciẽdu3 ẽ aũt q̃ supra in silitudinẽ p̃posita quatuor
ostẽdit p̃ ordinẽ: sicut dictum est. Hic [illegible] illa quatuor
adaptãs ad Chr̃3 incipit ab vltimo.s.a determinatiõe
tp̃is: cuius rõ ẽ qꝛ idẽ tẽpus fuit in quo Chr̃s fuit hu-
miliatꝰ: ꝛ in quo fideles fuerũt exaltati. Et ideo dicit.
AT VBI venit plenitudo tp̃is].i. postq̃3 tẽpus qd̃ fue-
rat p̃finitũ a deo p̃re de mittẽdo filio suo erat comple-
tu3. ꝛ h̃ mõ accipiẽ Luc. 2. Impleti sũt dies ꝛc̃. Diciẽ
autẽ plenu3 tẽpꝰ illud pp̃ plenitudinẽ grãꝝ: que in eo
danẽ. s̃m illud p̃s. Flumẽ dei repletũ est aquis ꝛc̃. Itẽ
pp̃ ipletionẽ figuraꝝ veteris legis. Mat. 5. Non veni
soluere legẽ ꝛc̃. Itẽ pp̃ ipletionẽ p̃missoꝝ. Dañ. 9. Cõ-
firmabit aũt pactũ multis hebdomada vna. Hoc aũt
qd̃ dicit. AT VBI venit plenitudo tp̃is ꝛc̃.] Silr̃ ꝛ in
alijs scripture locis vbi tp̃s circa Chr̃3 impleri dr̃: nõ
est referẽdu3 ad fatale3 necessitatẽ: s3 ad diuinã ordi-
nationẽ. de qua diciẽ in p̃s. Ordinatiõe tua p̃seuerant
dies ꝛc̃. Assignaẽ aũt duplex rõ q̃re illud tẽpus p̃ordi-
natu3 ẽ ad aduẽtu3 Chr̃i. Una sumiẽ ex magnitudine.
Quia eni3 magnus ẽ qui vẽturꝰ erat: oportebat: ꝛ mul-
tis indicijs ꝛ multis p̃parationibꝰ hoĩes ad aduẽtum
eius disponi. Heb. p̃. Multifarie multisq̃3 modis ꝛc̃.
Alia ex ꝯditiõe veniẽtis. Quia.n. medicus erat vẽturꝰ
oportebat q̃ ante aduẽtu3 suũ cõuincerẽtur hoĩes de
morbo: ꝛ q̃tũ ad defectũ scie in lege nãe: ꝛ q̃tũ ad de-
fectũ virtutis in lege scripta. Et iõ oportuit vtrũq̃3.s. ꝛ
legẽ nãe ꝛ legẽ scripture aduẽtu3 Chr̃i p̃cedere. ¶ 2°
adaptat q̃tũ ad hereditariã dignitatẽ cũ dicit. MISIT
DEVS filiũ suũ].s. p̃priũ ꝛ nãlem. Et si filiꝰ g̃ ꝛ heres.
Dicit aũt FILIVM SVVM].i. p̃priũ nãle3 ꝛ vnigeni-
tum nõ adoptiuũ. Jo. 3. Sic deus dilexit mũdũ vt ꝛc̃.
MISIT] inq̃3 eu3 nõ a se separatũ: qꝛ missus ẽ per hoc
q̃ assumpsit humanã nãm: ꝛ tamẽ erat in sinu patris.
Jo. p̃. Unigenitꝰ qui ẽ in sinu patris eternalr̃. Joan. 3°
Nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo.
filius hominis qui est in celo. Qui l3 descenderit per.
assumptionẽ carnis: tamẽ est in celo. Item misit eum
nõ vt esset vbi p̃us non erat: qꝛ l3 in p̃pa venerit per-
p̃sentiã3 carnis: in mũdo tñ erat p̃ p̃ntiã3 deitatis: vt dr̃
Jo. p̃. Similr̃ non misit eũ q̃si ministrũ: qꝛ sua missio
fuit assumptio carnis nõ depositio maiestatis. MISIT
ergo deus filiu3 suũ] ad sanãdu3 inq̃3 oculationẽ cõcu-
piscibilis ꝛ ad illuminãdu3 ignorãtiã3 rationalis. p̃s.
Misit ꝟbu3 suũ ꝛc̃. Misit etiã3 ad liberãdu3 a p̃tãte
demonis cõtra infirmitatẽ irascibilis. Esa. 19. Mittet
eis saluatorẽ qui liberet eos. Itẽ ad remediu3 ab obli-
gatiõe eterne mortis. Osee. 13°. De manu mortis libe-
rabo eos: de morte redimã eos. Itẽ ad saluandum ab
eoꝝ peccatis. Jo. 3. Nõ misit deus filiũ suũ in mũdu3
vt iudicet mũdum: s3 vt saluetur mundus p̃ ipsu3 ꝛc̃.
¶ Tertio adaptat silitudinẽ quãtu3 ad paruitatẽ cu3
dicit. FACTVM ex muliere.] Esa. 9°. Paruulus natus
est nobis ꝛc̃. Phil. 2°. Exinaniuit semetipsu3 ꝛc̃. Paruũ
se fecit nõ diminuẽdo magnitudinẽ: sed assumẽdo par-
uitatẽ. In hoc aũt qd̃ dicit. FACTVM ex muliere.] ca-
uendi sunt duo errores.s. Fotini qui dicit Chr̃m purũ
hoĩe3 eẽ ꝛ ex Uirgine p̃ncipiũ essendi sumpsisse: ꝛ iõ
ita dicit ip̃m factũ ex muliere q̃si totalr̃ initium ex ea
sumpserit. S3 hoc ẽ falsu3: qꝛ ẽ cõtra illud qd̃ dicitur
Roma. p̃mo. Qui factus ẽ ei ex semine Dauid s̃m car-
nem: nõ dicit s̃m p̃sonam que ẽ ab eterno.s. ipsa hypo-
stasis filij dei. Unde sicut cũ scutum sit albũ de nouo
non oportet dicere q̃ ipsa substãtia scuti de nouo fiat:
s3 q̃ ei de nouo albedo acceiserit: ita ex hoc q̃ filius
dei de nouo carnẽ assumpsit: nõ oportet dici q̃ perso-
na Christi de nouo sit facta: sed q̃ natura humana ei
de nouo aduenit: sicut corpori cum absq̃3 sui mutatio-
ne quedã3 accidũt. Aliqua.n. aduenũt alicui ꝛ imutãt
ip̃m: sicut forme ꝛ q̃litates absolute. Quedã ꝟo absq̃3

Misit filiu3 suu3 vnigeni-tum/non a se separatũ/non vt eẽt vbi p̃us nõ erat/nõ q̃si ministrũ/s3 ad sanãdum/ad liberãdũ/ad remediu3/ad saluãdu3.

Error Fotini

mutatione aduenientē: ꝛ hō est assumptio carnis sm̄ ꝙ dicit relationē. Unde p̄ h̄ ꝑsona ꝟbi in nullo mutat̄. Et inde ē ꝙ in diuinis vtimur his q̄ relationē significāt ēt ex tp̄e. Un̄ dicimus. Dn̄e refugiū factus es nobis: ꝛ ꝙ deus fact⁹ est hō. Non aūt vtimur formis absolutis: vt deus factus ē bon⁹ sapiēs ꝛ hō. Itē vitādus

Error Hebionis.

est error Hebeonis qui dicit Chr̄m ex Joseph semine eē natū motus ad hoc ponēdū: per hoc qd̄ d̄r ex muliere. Nā sm̄ eū mulier corruptionē ipoztat nī. Sed hoc est falsum: q̄a hoc nomē mulier in sacra scriptura designat ēt sexum nālē. sm̄ illud Gen. 3. Mulier quā dedisti mihi ꝛc̄. vocat. n. eā mulierē: que tn̄ adhuc erat virgo. Per hoc ēt qd̄ d̄r ex muliere factus destruūtur

Error Valentini.

duo errores. s. Ualentini dicētis Chr̄m non sumpsisse corpus de Uirgine: s; attulisse illud de celo ꝛ p̄ beatā Uirginē: sicut p̄ fistulā seu cānale transiuisse. Sed h̄

Ly ex / designat causam mālem.

est falsū: q̄a si verū esset qd̄ dicit nō fuisse fact⁹ ex muliere: vt Apl's dicit. Hec. n. ꝑpositio ex cām mālē designat. Itē error Nestoris dicētis beatā Uirginē non

Error Nestoris.

esse matrē filij dei: s; filij hoīs: qd̄ falsum eē ostēditur. per hoc quod dicit Apl's hic. QVOD MISIT DEVS filium suum factum ex muliere.] Qui enim fit ex muliere est filius eius. Si ergo filius dei ē factus ex muliere: scilicet ex beata Uirgine: manifestū ē ꝙ beata Uirgo ē mater filij dei. Lz aūt posset dici nat⁹ ex muliere: signāter tn̄ dicit factū ꝛ non natum. Nasci enim aliqd̄ est ipsū ꝑduci nō solum ex p̄ncipio ꝯiuncto: s; fieri ēt ex p̄ncipio separato. Archa enī fit ab artifice: s; fructus nascitur ex arbore. Principiū aūt humane

Principiū gn̄ationis humane / mālē ꝛ actiuum.

gn̄ationis est duplex. s. mālē: ꝛ q̄ntū ad hoc Chr̄s ꝑcessit ex p̄ncipio ꝯiuncto: q̄a materiā sui corꝑis sumpsit ex Uirgine. Un̄ sm̄ hoc d̄r nasci de ea. Math. p̄. De qua natus est iesus ꝛc̄. Aliud est p̄ncipiū actiuum: qd̄ q̄dē in Chr̄o q̄ntū ad id qd̄ p̄ncipium habuit. i. q̄ntū ad formationē corporis nō fuit ꝯiunctū s; separatum: q̄a virtus sp̄ūssancti formauit illud. Et q̄ntū ad hoc nō d̄r natus ex muliere: s; factus quasi ex p̄ncipio exteriori. Ex quo p; ꝙ hoc qd̄ dicit ex muliere: non dicit corruptionē: q̄a dixisset natū ꝛ nō factū. ¶ Quarto adaptat similitudinē q̄ntū ad subiectionē cū dicit. FACTVM sub lege.] Sed ꝯ͛ est qd̄ d̄r Infra. 5. Si spiritu ducimini nō estis sub lege. Si ergo Chr̄stus nō solum ē spiritualis s; ēt dator sp̄ūs: inconueniēter v̄r dici ꝙ sit fa

Esse sub lege obseruādo vel opprimēdo.

ctus sub lege. R̄ndeo dōm est ꝙ eē sub lege d̄r dupl'r. Uno modo / vt ly sub / denotet solā obseruātiā legis: ꝛ sic Chr̄s fuit factus sub lege: quia circūcisus fuit ꝛ in tēplo p̄ntatus. Mat. 5. Non veni legē soluere ꝛc̄. Alio modo: vt ly sub / denotet oppressionē. Et hoc mō ille d̄r eē sub lege q̄ timore legis opprimit̄: ꝛ hoc mō nec Chr̄stus nec viri sp̄ūales dicunt̄ eē sub lege.

¶ Consequēter cū dicit. VT EOS qui sub lege ꝛc̄.] Ponit fructū rei: in qua similitudo adaptat̄. s. ꝙ ideo voluit isto tp̄e fieri subiectus: vt heredes fierēt magni ꝛ liberi. Et hec duo ponit: ꝛ p̄mo fructū liberationis cōtra subiectionem. Et ideo dicit. VT EOS qui sub lege erant (. i. sub maledicto ꝛ onē legis liberaret. Supra. 3. Chr̄stus nos redemit de maledicto legis ꝛc̄. Secūdo fructū exaltationis inq̄ntū adoptamur in filios dei: p̄ hoc ꝙ accipim⁹ sp̄ūm Chr̄i ꝛ ꝯformamur ei. Ro. 8. Si q̄s sp̄ūm Chr̄i nō h; ꝛc̄. Et hec adoptio sp̄al'r cōpetit Chr̄o: q̄a nō possum⁹ fieri filij adoptiui nisi cōformemur filio nāli. Ro. 8. Quos presciuit ꝯformes fieri imaginis filij eius ꝛc̄. Et q̄ntū ad hoc dicit. VT ADOPTIONEM filioꝝ reciperemus.] i. vt p̄ filiū dei naturalem efficeremur filij adoptiui.

¶ Quoniam autē estis filij: emisit deus spiritum filij sui in corda nostra clamantē: ꝛ Abba pater. Ro. 8.
Itaq; iam non es seruus: sed filius: qd̄ si filius ꝛ heres dei per Chr̄istum.

¶ Quoniā aūt estis filij dei misit de⁹ sp̄ūm filij sui in corda nostra: clamātis Abba p̄r. Itaq; iam nō est seru⁹ sed filius. Qd̄ si fili⁹ ꝛ heres per deum. Lec. III.

Supra Apl's ostēdit b̄n̄ficiū iudeis exhibitū: hic ostēdit hoc b̄n̄ficium etiā ad gētiles ꝑtinere. Et p̄mo ꝑponit ipsū b̄n̄ficium. Scd̄o modum adipiscēdi. ibi. MISIT Deus sp̄ūm ꝛc̄.] Tertio manifestat eius fructū. ibi. ITAQVE iam non est ꝛc̄.] Dicit ergo. Qd̄ b̄n̄ficiū adoptionis filioꝝ dei nō solū ꝑtinet ad eos qui sub lege erāt: s; ēt ad gētiles. Et ideo dicit. QVONIAM estis filij dei.] i. ꝙ fitis filij dei ista de cā factū ē: q̄a nō solū iudei: s; ēt oēs alij qui in filium dei credunt adoptant̄ in filios ꝛc̄. Joan. 1. Dedit eis potestatē filios dei fieri ꝛc̄. Modus aūt adipiscēdi illud donū ē p̄ missionē sp̄ūs filij dei in corda vestra. Augustinus aūt dicit ꝙ Chr̄stus in carne existēs ꝑdicauit iudeis principal'r: gentibus autē ꝑfunctorie. Roma. 15. Dico Chr̄stū iesum ministrū fuisse circūcisionis ꝛc̄. Et ideo quicq̄d ꝑtinet ad statum iudeoꝝ conueniēter attribuit̄ Chr̄o. Et quia possent dicere isti galathas nō eē adoptatos in filios dei cū Chr̄stus ex eis carnē non sumpserit: nec eis ꝑdicauerit. vnde non videbant̄ in aliquo Chr̄isto ꝯiungi. Ideo Apostolus modū huius adoptionis demōstrans dicit: ꝙ ꝛ si nō fuerunt cōiuncti Chr̄o sm̄ carnē. s. quātū ad gentem: neq; sm̄ ꝑdicationē: tamē fuerunt cōiuncti per sp̄ūm: ꝛ ex hoc adoptati sunt in filios dei. Unde conuersio gentilium special'r attribuit̄ sp̄ūiscō. Et ideo Petrus qui fuit reprehēsus ꝙ a iudeis iussiet ꝑdicare gētilib⁹ excusauit se per sp̄m̄scm̄ dicens. Actuū. 11. Non posse resistere spirituisancto cuius instinctu h̄ fecerit. Et id̄ QVIA MISIT DEVS] pater SPIRITVM filij sui in corda nostra.] iudeoꝝ. s. ꝛ gentiliū cōiungimur Chr̄o: ꝛ per hoc adoptamur in filios dei. ¶ Sed sciēdū est

Sp̄ūssanctus a patre ꝛ a filio mittit̄.

ꝙ si alicubi in scriptura inuenitur sp̄ūssanctus mitti a patre. Joā. 14. Paraclytus autē spiritussanctus quē mittet pater ꝛc̄. Aliquādo ꝟo a filio. Joā. 15. Cum venerit paraclytus quē ego mittā vobis ꝛc̄. Nihilominus tamē sp̄ūssanct⁹ cōis est patri ꝛ filio ꝛ ab vtroq; ꝑcedit ꝛ ab vtroq; dat̄. Et ideo est ꝙ vbicūq; inuenit̄ ꝙ pater mittat sp̄m̄scm̄ fit mētio de filio: sicut in p̄missa auctoritate dicit̄ quē mittet pater in noīe meo. Et sil'r vbi dicat̄ mitti a filio fit mentio de patre. Unde dicit: quē mittā vobis a patre. Et etiā hic cū dicit. MISIT DEVS pater spiritūsanctū] statim fit mentio de filio cū dicit. FILII SVI.] Nec refert si alicubi dicat̄ spiritussanctus solū a patre ꝑcedere: quia ex quo filius mittit eū: manifestū ē ꝙ ab ipso ꝑcedit. vn̄ sp̄ūssanctus d̄r sp̄ūs filij sicut mittentis: ꝛ sicut a quo ꝑcedit: ꝛ sicut a quo h; sp̄ūssanct⁹ q̄cq̄d h; sicut ꝛ a patre. Jo. 15. Ille me clarificabit: q̄a de meo accipiet ꝛc̄. Dicit autē IN CORDA] quia duplex est gn̄atio. Una carnalis q̄ fit per semē carnale missum in loco gn̄ationis: quod quidē semē l; sit quātitate paruū: tamen virtute continet totum. Alia est sp̄ūalis que fit per semen sp̄ūale trāsmissū in locū sp̄ūalis gn̄ationis: qui quidē locus est mens seu cor hoīs: q̄a in filios dei gn̄amur per mētis renouationē. Semē aūt sp̄ūale ē gr̄a spiritussancti.

p[a] Jo.vlt. Qui natus est ex deo non peccat: q͂m generatio dei cōseruat eū 7c. Et hoc semē est virtute cōtinēs totam pfectionem beatitudinis. Unde dr̄ pignus 7 arra beatitudinis. Eph. p. Ezech. 39. Dabo spiritū nouū 7c. CLAMANTEM] i. clamare facientem. ABBA PATER.] Nō magnitudine vocis: sz magnitudine 7 feruore affectus. Tunc. n. clamamus Abba pater qñ per affectū accēdimur calore spūssancti ad desideriū dei. Ro. 8. Non accepistis spiritum seruitutis 7c. ABBA PATER 7c.] Idez aūt est in significatione abba quod est hebreū: 7 pater qđ est latinū: 7 patir qđ est grecum. Et vtrūqz ponit vt ostendat q̄ gratia spūssancti cōiter se hz quātum ad vtrūqz populum qualiz ē ex se.

¶ Consequēter cū dicit. ITAQVE iam nō ē seru[9] 7c.] Ponit fructū hui[9] bñficij. Et p̄mo q̄ntū ad remotionē ois mali: a quo liberamur per adoptionē spūssancti: 7 hec ē liberatio a fuitute. Et q̄ntū ad h̄ dic. ITAQVE] scz qa spūs clamat in nobis pater. iam a tpe grē nō est aliqs nostrū qui in Christū credimus seruus in timore. s. seruiēs. Joā. 15. Jam nō dicam vos seruos sz amicos 7c. Ro. 8. Nō accepistis spūz fuitutis 7c. SED est filius.] Ro. 8. Ipse spūs testimoniū reddit spiritui nostro q̄ sumus filij dei. L z. n. cōditione serui sumus: qa dr̄ Luc. 17. Cū feceritis oia que p̄cepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus: tñ nō sumus serui maliuoli: et timore. s. seruiētes: quia tali seruo debent̄ tortura 7 cōpedes: sz sumus serui boni 7 fideles 7 amore seruiētes: 7 ideo libertatē per filium cōsequimur. Joā. 8. Si fili[9] vos liberauerit: vere liberi eritis. ¶ Scđo ponit fructū quātuz ad ɔsecutionē ois boni: 7 q̄ntū ad h̄ dic. QVOD si filius 7 heres p deū.] Ro. 8. Si filij 7 heredes: heredes qdē dei 7c. Hec aūt hēditas ē plenitudo ois boni: cum nihil aliud sit q̄ ipse deus. s̄m illud ps. Dñs pars hereditat̄ mee 7c. Gen. 15[o]. dixit ad Abraā. Ego merces tua magna nimis 7c. ¶ Dicit autē. PER DEVM] qa sicut iudei hēditatē adepti sunt per dei repromissionē 7 iustitiaz: ita 7 gētiles p deū. i. per dei misericordiaz. Ro. 15. Gentes aūt supra misericordia honorare deū 7c. Uel PER DEVM] i. p dei opōnē. Esa. 26. Oia opa nostra opatus es in nobis dñe.

¶ Sed tum qdez cū ignorāretis deū: seruiebatis ijs: qui natura nō sunt dij. At nunc postea quaz cognouistis deuz: quin poti[9] cogniti estis a deo: q̄ō conuertimini denuo ad infirma 7 egena elementa: qbus iterū ab itegro seruire vultis: Dies obseruatis: 7 menses: 7 tēpora: 7 annos. Metuo de vob: ne frustra laborauerī erga vos. Estote vt ego sum: qñiqdem 7 ego sum: vt vos.

¶ Sed tunc qdez ignorantes deuz his qui natura nō sunt dij seruiebatis. Nunc autez cum cognoueritis deuz: imo cogniti sitis a deo: quo mō conuertimini iteruz ad infirma 7 egena elemēta quibus denuo seruire vultis: Dies obseruatis 7 menses 7 tempora 7 ānos. Timeo ne forte sine causa laborauerī in vobis. Estote sicut ego: quia 7 ego sicut vos. Lec. IIII.

Posita dignitate bñficij grē: 7 ostēsa p exēplū humanū: hic Aplus arguit galathas qui hāc grāz ɔtēnebāt vtpote igrati tāto bñficio. Et p̄mo arguit eos de igratitudine. Scđo excusat se q̄ hoc nō facit ex odio 7 liuore. ibi. FRATRES obsecro vos non me lesistis 7c.] Circa p̄mū tria facit. Prio cōmemorat statū pristinū. Scđo extollit 7 cōmēdat bñficiū susceptū. ibi. NVNC aūt cognoueritis 7c.] Tertio exaggerat pctm̄ cōmissuz. ibi. QVOMODO ɔuertimini 7c.] Dicit ḡ. SED TVNC 7c.] q. d. Nūc estis filij 7 hēdes p deū. SED TVNC qdē] cuz gētes essetis. Eph. 5. Eratis aliqñ tenebre 7c. IGNORANTES DEVM] per infidelitatē fuiebatis cultu latrie HIS QVI nā nō sunt dij.] sz opione hoiuz. p[a] Cori. 12. Cū gētes essetis ad simulacra muta ꝓut ducebamini eūtes 7c. Ro. 1. Seruierunt creature potius q̄ creatori 7c. Hoc autē qđ dicit. Qui natura nō sunt dij est ad ɔfutationē arrianoꝝ dicentiū Christum dei filiuz nō eē deū p nām. Qz si verum esset: nō cēt ei exhibēdus cultus latrie: 7 quicūqz exhiberet ei esset idolatra. Sz pōt obijci: qa nos adoram[9] carnē 7 humanitatē Chri. Ergo sumus idolatre. Sed dicēdū ē q̄ lz adorem[9] carnē seu humanitatē Christi adoramus: tñ eā vt vnitā psone diuini vbi qđ qdē vbuz est suppositū diuinū. Uñ cū adoratio debeat̄ supposito diuine nāe: qcqd in Christo adorat̄ absqz errore fit. Adoram[9] carnez christi adoratiōe latrie quia est vnita vbo dei.

¶ Consequēter cū dicit. NVNC aūt cū cognoueritis 7c.] Cōmemorat acceptū bñficiū. q. d. Si ignorātes eratis 7 peccabatis tolerari poterat: naz ceteris paribus grauius ē pctm̄ in christiano q̄ in gētili. Sed NVNC cuz cognoueritis deū] i. sitis cōducti ad dei cognitionez: 7 grauius peccatis q̄ oliz seruiēdo 7 ponēdo spez i his in qbus nō debetis. Hiere. 31. Oēs cognoscent me 7c. Sed h̄ qđ dicit. IMMO cogniti estis a deo.] vr̄ ɔtrariū: tem hēc: tū de[9] ab eterno oia cognouerit. Eccl. 23. Dño enim deo anteq̄ crearent̄ oia sunt agnita 7c. Sz dicēdū hoc causalr̄ eē dictū vt sit sensus. IMMO cogniti estis a deo] i. deus fecit q̄ vos cognosceretis eum. Sic enī deus dicit̄ cognoscere inquātū est cā cognitionis nr̄e. Et iō qa supra dixit. Cū cognoueritis deū: q̄ fuit vera locutio: statī corrigit eā p figuratā: qa nō possum[9] deū vz cognoscere ex nobis nisi p ipm̄. Jo. p. Deū nemo vidit vnq̄ sed vnigenitus qui est in sinu patris 7c.

¶ Consequēter exprobat peccatum cōmissum dicēs. QVOMODO conuertimini 7c.] Et p[o] exaggerat coꝝ pctm̄. Scđo ostēdit iminēs periculuz. ibi. TIMEO ne forte 7c.] 3[o] reducit eos ad salutis statū. ibi. ESTOTE sicut ego 7c.] Circa p̄mū duo facit. Prio ꝓponit pctm̄ cōmissuz. Scđo de pctō cōmisso eos ɔuicit. ibi. DIES obseruatis 7c.] Sciēdum ē aūt q̄ hec lr̄a dupl̄r legit̄. Uno mō qa isti galathe a fide cōuertebant̄ ad idolatriā. Et iō dic. QVOMODO cōuertimini a fide iteꝝ] idest denuo. 2[a] Pe. 2. Melius erat eis viaz veritatis nō cognoscere q̄ post 7c. ps. Cōuersi sunt retrorsuz 7c. AD ELEMENTA] s. mūdi que sunt infirma p se subsistere nō valētia: qa in nihiluz deciderēt nisi ea manus cuncta regentis teneret. s̄m illud Heb. 1. Portans oia vbo virtutis sue 7c. ET EGENA] qui egēt deo 7 seipsis adinuicē ad cōplemētum vniuersi: qb[9]. s. elemētis denuo. i. ITERVM seruire vultis] fuitute. s. latrie. Probatio hui[9] manifeste apparet: qa OBSERVATIS dies] s. faustos 7 infaustos ET MENSES 7 tempora 7 annos] i. constellationes 7 cursuz corpoꝝ celestiuz: que omnia ortum habent ab idolatria. Contra quod dicit̄ Hiere. 10[o]. A signis celi nolite metuere que gentes 7c. Et q̄ obseruationes hō male sint: 7 cōtra cultum christiane religionis pz: qa distinctio dieruz, mensiuz, annoꝝ, 7 tēpoꝝ attēdit̄ s̄m cursum solis 7 lune. Et ideo tales tempoꝝ distinctiones obseruantes venerantur corpa celestia 7 disponūt act[9] suos s̄m iudiciū astroꝝ:

que nullā directā impressionē habēt in voluntate hoīs: ⁊ in his que dependent a libero arbitrio. Et ex hoc iminet graue periculum. Unī dicit. TIMEO ne forte sine cā jā. inutilr laborauerim in vobis. Et ideo tamēdā; ē fidelib⁹ talia obseruare: sʒ nulla dʒ eē eis suspitio hap rerum: qr prospere pōt cedere qcqd sub dei deuotiōe simpliciter agit. ¶ Sed nūqd lʒ in aliquo cursum stellarū seruare? ¶ Dōm ē q̄ corpora celestia quorūdā qdē effectuū cā sunt .s. corporaliū: ⁊ in istis lʒ ipsorū cursum attēdere: quorūdā aūt nō sunt cā .s. eorū que dependent a libero arbitrio: seu a fortuna vel infortunio: ⁊ in istis seruare cursum astrorū ptinet ad idolatriā. Sed lʒ hec lectura sustineri possit: nō tn̄ ē fm̄ intētionē Apli. Cum enim ipse in tota pcedēti serie hui⁹ epistole ⁊ in sequēti arguat galathas de hoc q̄ a fide trāstulerūt se ad obseruantiā legis: iō magis ad ppositū exponit̄ de hoc q̄ ad legales obseruātias conuertunt̄. Unī dicit. CVM COGNOVERITIS deū p fidē: quō puertimini a fide ad elemēta .i. ad līrālez legis obseruātiam: q̄ dr̄ elementa: qr fuit pma institutio diuini cult⁹. ELEMENTA dico infirma .i. qr nō pficit iustificādo. Heb. 7°. Neminē ad pfectū adduxit lex. EGENA .i. qr nō pferēt v̄tutes ⁊ grāz adiuuādo p se. Sʒ qd ē qd̄ dic. CONVERTIMINI .i. Et vr̄ hoc icōuenienter dici. Silr ⁊ hoc qd̄ dic. DENVO .i. Nam isti nec iudei fuerāt nec alīq legalia seruauerant. Ad qd̄ dōm ē q̄ cultus iudeorū medius ē inter cultū chrianorū ⁊ gentiliū. Nā gētiles colebāt elemēta ipsa tanq̄ vina quedā. Judei vero elemēta qdē nō seruabant: sʒ deo sub ipsis elemētis sequātur obseruationib⁹ corporaliū elītorū deo cultū exhibebāt. Supra eodē. Sub elemētis huius mūdi eramus seruiētes. Chriani vero seruiunt deo sub Chro .i. in fide Chri. Qn̄ aūt aliqs puenit ad terminū trāsacto medio si iterū redire velit ad mediū: idē vr̄ ac si velit redire ad pn̄m. Et iō Apls: qr isti iam puenerāt ad terminū .s. ad fidē Chri: ⁊ nūc redierūt ad mediū .s. ad cultū iudeorū: inde ē q̄ ppter quādā pformitatē medij ad pncipiū dicit eos puerti ad elemēta ⁊ denuo eis seruire. Et q̄ ita sit: pbat cum dicit. DIES obseruans iudaico ritu .s. sabbata: ⁊ decimū pmi mensis ⁊ hm̄: que dicunt̄ in Glo. MENSES .i. neomenias: vt pmū ⁊ septimū mēsem. vt habet̄ Leui. 23°. TEMPORA .i. s. egressionis de egypto: ⁊ q̄ hierosolymam trib⁹ vicib⁹ veniebāt p singulos ānos. Itē annos iubilei ⁊ septimū annū remissionis. Et ex hoc seqt̄ periculū: qr ex hoc nihil pdest fides Chri. Unī dic. TIMEO ne forte sine cā .i. inutilr in vobis laborauerim. infra .5. Si circūcidimini Christus vobis nihil proderit.

¶ Cōsequēter cū dicit. ESTOTE sicut ego ⁊c. Reducit eos ad statum salutis. q. d. Ita TIMEO ne forte sine cā laborauerim in vobis. sʒ ne ita sit ESTOTE sicut ego. Hoc i Glo. tripl̄r legit̄. Prio° sic. ESTOTE sicut ego .i. s. legē deserētes sicut ego dimisi. Scdo modo sic. Estote sicut ego errorē .s. pristinum corrigētes sicut ego errorē meū correxi. Et hoc potestis: qr ego supple sum sicut vos: ⁊ tn̄ de errore meo correct⁹ sum. Tertio mō sic. Estote sicut ego .s. sine lege viuentes: qr ego supple qui legem habui ⁊ in lege natus sum: modo sum sicut vos supple fuistis .s. sine lege.

¶ Fratres rogo vos. Nihil me lesistis. Nostis q̄ per infirmitatem carnis euangelizauerim vobis prius: ⁊ experimētum mei: qd̄ erat in carne: non estis aspernati: neq̄ respuistis: sed me velut angelum dei suscepistis: velut Christum iesum. Que est igit̄ beatitudo vr̄a? Testimonium enim reddo vobis: q̄ si fieri potuisset: oculos vestros effossos dedissetis mihi. Igit̄ inimicus factus sum vobis: vera loquendo vobis? Ambiunt vos non bene: imo excludere vos volunt: vt ipsos emulemini. Bonum aūt est emulari in re bona semper: ⁊ non solum cum presens sum apud vos.

¶ Fratres obsecro vos: nihil me lesistis. Scitis aūt qr per infirmitatē carnis euangelizaui vobis iampridem ⁊ tentationē vestrā in carne mea nō spreuistis neq̄ respuistis: sʒ sicut angelum dei excepistis me sicut Chrm̄ iesum. Ubi est ergo beatitudo vr̄a? Testimoniū enim phibeo vobis: qr si fieri posset oculos vestros eruissetis ⁊ dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum verū dicēs vobis? Emulant̄ vos nō bn̄: sʒ excludere vos volunt: vt illos emulemini. Bonū aūt emulamini in bono semp: ⁊ nō tm̄ cum pn̄s sum apud vos. Lec. V.

Postq̄ reprehēdit Aplus galathas: hic ostēdit se hoc nō ex odio fecisse. Et pmo ondit se nō hr̄e verā cām odij ad eos vllam. Scdo q̄ nec hʒ cām estimatā. ibi. ERGO inimicus fact⁹ sum vobis ⁊c. Tertio assignat cām pmisse reprehēsionis ibi. FILIOLI MEI ⁊c. Circa pmū duo facit. Prio ostēdit q̄ nō hʒ cām odij ad eos. Scdo q̄ magis hʒ cām amoris. ibi. SCITIS aūt q̄ p infirmitatē ⁊c. Circa pmū notādum est q̄ psuetudo ē boni pastoris in correctiōe subditorū asperis dulcia miscere: ne .s. ex nimia seueritate frangant̄. Luc. 10. legit̄ de samaritano q̄ i curatiōe sauciati infundit vinū ⁊ oleū. E cōtra de malis pastorib⁹. dicit̄ Ezech. 34°. Cum austeritate imperabatis eis. Et ideo Apls sicut bonus platus ostēdit q̄ nō ex odio icrepat eos blande loquēdo eis q̄tū ad tria. Primo q̄tum ad charitatis nomē. Unde dicit FRATRES. ps. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdum habitare frēs i vnū. Scdo q̄tū ad modestie vbū. Unī dicit. OBSECRO VOS. Prouer. 18°. Cum obsecrationib⁹ loqt̄ pauper. Tertio q̄tum ad excusationē. Unī dicit. NIHIL me lesistis. Et ego nō sum talis q̄ habeam odio illos qui me nō offendunt. Scdo ostēdit se ad eos hr̄e causam amoris. cum dicit. SCITIS autē q̄ per infirmitatē ⁊c. Ubi tria ponit ex qbus hoies se diligere psueuerūt. Primū est mutuum societatis auxilium: ⁊ ex hoc ēt amor in hoib⁹ pfirmat̄. fm̄ illud Luc. 22. Uos estis qui pmansistis mecū ⁊c. Et q̄tū ad hoc dicit. SCITIS aūt ⁊c. Ubi pmo cōmemorat tribulationē quā passus est apud eos. Secūdo ostēdit quō ei astiterunt. ibi. ET TENTATIONEM nostrā ⁊c. Dicit ḡ q̄tū ad pm̄. Dico q̄ NIHIL me lesistis: imo fuistis mihi. SCITIS enim .i. recordari potestis q̄ EVANGELIZAVI vobis iāpridem .i. trāsacto tēpore PER INFIRMITATEM carnis .i. cum ifirmitate ⁊ afflictione carnis mee: vel cum multis tribulationibus quas patiebar a iudeis: qui sunt de carne mea me persequētibus. p° Corin. 2. Cum timore ⁊ tremore multo fui apud vos. 2° Corin. 12. Uirtus in ifirmitate pficit̄. Et hec lʒ infirmitas fuerit cā spernendi me ⁊ tentationis vr̄e. fm̄ illud Zach. 13°. Percute pastorem ⁊ dispergent̄ oues ⁊c. VOS tn̄ tentationē vestrā que erat i carne mea .i. tribulationē meā que erat vobis cā tentationis NON SPREVISTIS. Eccl. 11. Nō

spernas boies in vilib9 suo. Quia vt dicit ipse Luce. 10. Qui vos spernit me spernit rc. NEQVE respuistis. i. doctrinā meā ⁊ me qn vellitis eē locū tribulationū. Esa. 33. Ue qui spernis: nōne ⁊ ipse sperneris rc. Scdo3 autē qd ↄfirmat inter hoies dilectionē est mutu9 amor ⁊ mutua dilectio adinuicē. Fm illud Prouer. 8. Ego diligentes me diligo rc. Et quātū ad hoc dicit. SED SICVT angelum dei excepistis me. i. ita honorifice sicut nuncium verba dei dicentem. p9 Thess. 2. Cum accepissetis a nobis verbū auditus dei rc. Et inde ē q̄ pdicatores dicunt angeli. Malach. 2. Legē requirent ex ore eius rc. Et nō solum sicut angelum recepistis: sed sicut Iesum Christum. i. ac si Christus ipse venisset. Qui presens in ipso ad eos venerat ⁊ in eo loquebat. Fm illud. ij Cor. vlt. An experimentum queritis eius qui in me loquit Christus. Matth. 10. Qui vos recipit me recipit rc.

¶ Deinde increpat eos q̄ sic deteriorati erāt. Unde dicit. VBI EST ergo beatitudo vestra. q. d. Illam ex hoc hoies beatificabāt vos q̄ me honorastis ⁊ pdicationē meā recepistis. Iob. 4. Ubi ē timor tuus ⁊ fortitudo tua patientia tua ⁊ pfectio viarū tuarū. ¶ Tertium qd amorē ↄfirmat est intima bñficētia. Et quātū ad hoc dicit. TESTIMONIVM perhibeo q̄ si fieri posset ⁊ iuste fieri potuisset. Illud. n. fieri pōt qd iuste fit vel ad vtilitatem ecclie fuisset. OCVLOS eruissetis ⁊ dedissetis mihi. i. q. d. Ita me diligebatis q̄ nō solum mihi vestra exteriora: sed ⁊ oculos vestros dedissetis mihi.

¶ Consequēter cū dicit. ERGO inimicus factus sum vobis rc. i. ponit causā estimati odij. Et pmo vnā ex parte apli. Scdo aliam ex pte pseudo. ibi. EMVLANTVR vos rc. i. Dicit ergo. Ex quo mihi tot bona fecistis: est ne credendum q̄ fact9 sim inimicus vobis: verū dicēs vobis. Uerbum aūt hoc qd dicit dupl'r pōt intelligi. Uno. s. mō q̄ ipse hēat eos odio. Et isto mō legit sic tunc. Factus sum inimicus. i. habeo vos odio. Et sic hoc qd sequit, VERVM dicēs vobis. i. pōt estimari vt signum odij: qd tñ est signū dilectionis. s. dicere verū: suo tñ loco ⁊ tpe. Alio mō pōt intelligi inimicus passiue. s. q̄ ipse hēatur odio ab eis. Et tunc sic legit. EGO FACTVS sum inimicus vobis. i. habetis me odio. ⁊ hoc ideo: qa DICO VOBIS verū. i. vt sic dicēs verū vobis ponat: vt sit cā odij. Nam hoies veritatē dicētes a malis odio hñtur. Ueritas enim odium parit. Amos. 5. Odio habuerunt in porta corripiētē rc. ¶ Sed ↄ est qd dr Prouer. 28. Qui corripit hoiem grām postea inueniet apud eū magis q̄ qui p lingue blandimēta decipit. ¶ Sed dōm ē q̄ solo hec pōt hēri ex hoc qd dr Prouer. 9°. Noli arguere derisorē ne oderit te: argue sapiētem ⁊ diliget te. Bonitatis enim signū est si iste qui corripit corripiētem diligit. Et ecōuerso si eum oderit signū est malicie. Cum. n. hō nālr odiat illud qd cōtrariat ei qd diligit: si tu odis eū qui corrigit te de malo: manifestū est q̄ malum diligis. Si vo diligis eum ostēdis te odire peccata. Quia enim hoies a pncipio cum corripiunt per amorē ad peccata afficiunt: inde est q̄ in pncipio peccator corripientes odit: sed postq̄ iam correctus est ⁊ affectū pcti deposuit corripientē diligit. Et ideo signāter in pposita auctoritate dicit q̄ postea inueniet grām apud eum.

¶ Consequēter cū dicit. EMVLANTVR vos rc. i. Ponit aliā causā estimatā ex pte. s. pseudo. Et pmo ponit cām. Scdo excludit cām. ibi. BONVM aūt emulamini rc. i. Quātum aūt ad pmū sciēdum ē q̄ sicut dictū est supra quidam pseudo ex iudeis ↄuersi circūeuntes ecclias gentium pdicabāt seruari legalia. Et qa Paulus ↄtrarium dicebat: ideo isti detrahebāt ei. Et hoc magis faciebāt vt excluderent Paulum q̄ pro salute eorum. Et ideo dicit Apls. EMVLANTVR vos. i. nō patiunt in vobis quos diligunt port9 amore cōcupiscētie q̄ amicitie ↄsortium nostrū. Emulatio. n. est celus ex amore quocūq3 puenienas nō patiēs ↄsortium in amato. Sed qa amor eorum ad illos nō erat bonus: tum qa nō amabāt eos pp vtilitatē ipsorum: sed ppter cōmodum ppriū. ⁊ hoc pz: qa volebant excludere Aplm ab eis: vtpote ppe vtilitatem ↄtrarium qa hoc cedebat in dānum galathay: qa querebāt in eis lucrū p qd ipsi dānificabant. Ideo dicit. EMVLANTVR VOS. i. sed non bñ: qa nō amant bonū vrm. Et hoc appareat qa volūt vos excludere VT EMVLEMINI illos. i. s. vt nullum recipiatis nisi eos. Prouer. 3. Ne emuleris hoiem iniustū rc. Et puer. 23. Nō emulet cor tuū peccatores. Hoc aūt excludit dicens tū dec. BONVM aūt emulamini rc. i. q. d. Non debetis eos emulari in doctrina eorum: sed emulamini bonū: doctorē me. s. ⁊ bonū p9 pcūs. Quis ē qui vobis noceat si boni emulatores fueritis. Sed qa aliqs pōt eē bonus doctor in quo pōt eē aliqd mali: ideo addit. EMVLAMINI dico bonū operatorē. i. sed TAMEN in bono. i. in eo qd bonus ē. p9 Cori. 14°. Sectamini charitatē emulamini spūalia. Quia autē Apls de se loquat: sed Glo. tñ dicit. EMVLAMINI bonū. addit tñ IN BONO. i. qa sicut ipse dic. p9 Cor. 4. Nihil mihi ↄscius sum: sed nō in hoc iustificat9 sum. Sed qa aliqui emulant doctorē bonum in sua psētia solum. ideo addit SEMPER ⁊ nō tñ cum psēs sum apud vos. i. qa emulatio in bonū ē signum q̄ ex amore ⁊ timore dei q̄uis videt procedat: si etiam in absentia ↄsueuerat. Col. 3. Serui obedite p omnia dominis vestris rc.

¶ Filioli mei: quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Uellem autem adesse apud vos nunc: ⁊ mutare vocem meam: qm confusus sum in vobis.

¶ Filioli mei quos iterū parturio donec formet Christus in vobis. Uellem aūt esse apud vos modo ⁊ mutare vocē meam: qm confundor in vobis. Lec. VI.

Supra Apls remouit falsam cām correctionis galathay: hic ↄsequēter Apls dicte correctionis assignat cām verā que ē dolor de eorum ipfectiōe. Et ideo pmo dolorē cordis ex quo loquebat exprimit. Scdo ponit desiderium de manifestatione huius doloris. ibi. VELLEM aūt rc. i. Tertio ponit causam doloris. ibi. QVONIAM cōfundor rc. i. Dolor aūt iste ex charitate pcedebat qa dolebat de pctis eorum. ps. Uidi puaricantes ⁊ tabescebā rc. Et ideo verbū charitatis pponit dicens. FILIOLI MEI. i. Signāter aūt nō eos filios vocat: sed filiolos vt dsignet eorum ipfectionē qua diminuti sunt. p9 Cor. 3. Tanq̄ paruulis in Christo rc. ¶ Sed notandum ē q̄ puer dum ē in parturitione dr filiolus. Et isti tales erāt: qa idigebāt iterata parturitiōe: cum tñ parētes carnales semel tñ pturiāt filios. Et ideo dic eis. QVOS iterū parturio. i. Nam semel eos parturierat in pma cōuersione: sed qa iam auersi erāt ab eo qui eos vocauit in aliud euāgeliū: indigebāt q̄ iterato parturiret eos. Ideo dicit. PARTVRIO. i. i. cū labore ⁊ dolore ad lucē fidei reduco. In quo appet dolor Apli. Unde ↄuersio hominis partus dr. Iob. 39. Incuruant ad fetū ⁊ pariūt. Apoc. 12°. Clamabat pturiēs ⁊ cruciat vt pareat. Et inde ē q̄ Aplus ex dolore dure eos corrigit: sicut mulier ex dolore part9 dure clamat. Esa. 42. Quasi parturiens loquar rc. Et rō iterate parturitionis est: qa nō estis pfecte formati

Dicere verũ ē signũ odij.

formari.Uñ dic̃.DONEC Chŕs formet̃ in vobis ꝗ.i.re cipiatis silitudiné ei⁹ quã vŕo vitio ꝑdidistis.Et nõ di cit formemini i Chŕo:s3 formet̃ Chŕs i vobis.vt h ter ribili⁹ isonet aurib⁹ coꝝ. Nã Chŕs ꝑ fidé formať i cor de.Eph.3.Habitare Chŕz ꝑ fidé ꝛc̃.S3 qñ qs nõ h3 fi dé formatã:tũ i eo morit̃ Chŕs.2⁹ Pe.p̃.Donec dies il lucescat ꝛc̃.Et sic f3 hoĩs ꝑfectũ i fide Chŕs i hoĩe ꝑfi cit:ꝛ ecõuerso f3 õfectũ deficit.Qñ g̃ fides i hoĩe effi cit̃ iformis ꝑ pctm̃ Chŕs nõ ẽ i eo format⁹.Et iõ q̃a in istis nõ erat fides formata idigebãt iteꝝ parturiri do nec Chŕs i eis formaret̃ ꝑ fidé q̃ ꝑ dilectioné operat̃. VEL DONEC Chŕs formet̃ i vob ꝗ.i.formosus alijs ꝑ vos appeat.Posset ãt aliqs dic̃.Absens tu dicis ta lia:s3 si esses apd̃ nos h nõ diceres.Fm illd̃ 2ᵉ Coꝝ.10. Pñtia q̃dé corpis ifirma ꝛ fmo cõtẽptibilis ꝛc̃.Et iõ ponit õsideriũ manifestãdi doloré suũ asperi⁹ dicens. Uellé aũt eẽ apd̃ vos modo ꝛ mutare vocez meã.q.d. Nõ blãdis ṽbis vtor vocãs vos frẽs ꝛ filios i absen tia.S3 si essez pñs asperi⁹ corriperez.Nam si q̃ ꝑ lr̃as scribo nũc pñs:ꝛ ore ꝑferré durior eẽt correctio vpor te:q̃a magis possez vocé obiurgãti exp̃mere ꝛ irascẽtis resonare clamoré ꝛ dolorem pectoris magis q̃3 ꝑ lr̃as explicare.Et magis cor viuũ viua vox ad õfusioné de errore vŕo ꝛ mea turbatióe moueret.Et cã hui⁹ doloris est q̃a CONFVNDOR i vob ꝗ.i.erubesco apd̃ alios ꝑ vob.Nã sic̃ Eccl.22.di.Cõfusio ẽ pñs de filio indisci plinato.Nã cũ fili⁹ sit res pñs ꝛ discipulus inq̃ntũ h3 res:magr̃ gaudet de bono qd̃ videt i eo relucẽ q̃si d̃ bo no ꝓpo ꝛ gliať:ꝛ eõ de malo dolet ꝛ õfundit̃.Uñ q̃a isti mutati erãt d̃ bono i malũ.apl̃s õfundebať ide.

Gen.21. Ro.9. ¶ Dicite mihi:q sub lege vultis eẽ:legé ipsam nõ auditis? Scriptũ ẽ enĩ:ꝙ qd̃ Abrahã duos filios hẽbat:vnũ ex ancilla:ꝛ vnuz ex libera. Ueꝝ is q ex ancilla nat⁹ ẽ:f3 carné nat⁹ ẽ:q võ ex libera:ꝑ repromissionem:que per allegoriam dicunt̃.

¶ Dicite mihi q sub lege vultis eẽ legé nõ legistis.Scriptũ ẽ.n.qñ Abrahã duos fi lios habuit vnũ de ancilla:ꝛ vnuz de libe ra.S3 qui de ancilla fm carnez natus est: qui autem de libera per repromissionem. Que sunt ꝑ allegoriã dicta. Lec. VII.

Supra Apl̃us ꝓbauit dignitaté stat⁹ ꝑ õsuetudiez hũanã.h aũt ꝓbat eã auc̃te scripture.Et p̃ ꝓponit factũ.2⁹ exponit mysteriũ ibi.QVE sũt ꝑ alle goriã dicta ꝛc̃.ꝗ 3⁹ õcludit ꝓpositũ ibi.ITAQVE frẽs mei nõ sum⁹ ꝛc̃.ꝗ Circa p̃ᵐ duo fac̃.p̃ excitat ad attẽtio né.2⁹ ꝓponit suã intẽtioné ibi.SCRIPTVM ẽ.n.ꝛc̃.ꝗ Di cit g̃.DICITE mihi ꝛc̃.ꝗ.q.d.Si vos estis sapiẽtes at tẽdite ad ea q̃ obycio:ꝛ si nõ potestis õdicere cedatis. Job.6.Rñdete obsecro absq3 õtẽtione ꝛc̃.Facio vo bis aũt hãc obiectioné.Aut legistis legé:aut non legistis. S3 si legistis scire debetis ea q̃ i ea scripta sunt:s3 ipsa ꝓ bat se dimittẽdã:si aũt nõ legistis nõ debetis recipere qd̃ nescitis.Prouer.4.Palpebre tue ꝓcedant gressus tuos.¶ Dicit aũt SVB LEGE ꝗ.i.sub onere legis.Nã subire aliqd̃ leue nõ est vitiũ:s3 subire graue oñ⁹ sic̃ est onus legis magne stultitie signũ eẽ vi.Act.15.Hoc est onus qd̃ neq3 pr̃es nr̃i neq3 nos portare potuimus ꝛc̃. Qd̃ ẽ itelligẽdũ de illis q volũt carnalr̃ eẽ sub lege.

¶ Consequenter cũ dicit.SCRIPTVM ẽ.n.ꝛc̃.ꝗ Propo nit suã intẽtioné dicẽs.Jd̃ q̃ro an legistis legé.q̃a in ipa õtinent̃ q̃dã q̃ manifeste dicũt legez nõ eẽ tenẽdam:v

spãliter Apl̃us facit mẽtioné de duob⁹ filijs Abrahe. Et p̃ ponit vnũ i quo õuenerũt.2⁹ duo i qb⁹ differũt.Cõ uenerũt q̃dé i vno pr̃e.Uñ dic̃.SCRIPTVM ẽ:quoniaz Abrahã duos filios habuit.ꝗ Habuit ẽt alios:q̃3 istos duos filios:q̃a post mortez Sarre alios genuit de Ce thura:vt dĩ Gen.25.de qb⁹ mẽtionez nõ fecit Apl̃s:q̃a nõ ꝑtinẽt ad hãc sigñationez.Pñt tñ ꝑ istos duos.s.fi liũ ancille ꝛ filiũ libere duo ppl̃i.s.iudeoꝝ ꝛ gẽtiũ desi gnari:ꝑ alios ṽo filios Cethure scismatici ꝛ heretici. Qui q̃dé duo ppl̃i õuenerũt i vno pr̃e:q̃a iudei sunt filij Abrahã f3 carné:gẽtiles ṽo f3 imitationé fidei.VEL SVNT filij Abrahã ꝗ.i.dei q ẽ pr̃ oium.Malac.2.Nõ ne de⁹ pr̃ oium ꝛc̃.Ro.3.An iudeoꝝ tm̃.Differũt autez in duob⁹.s.i õditióe mr̃is:q̃a vn⁹ ẽ de ancilla.vt dicit̃ Gen.21.nec tñ peccauit Abrahã ad eã accedẽs:q̃a ac cessit ad eã õiugis affectu ꝛ ordinatióe diua.Alı⁹ aũt est de libera.s.Jsaac:qué genuit ei Sarra vxor sua.Gen. 18.Ueniã ad te tẽpore isto vita comite ꝛ Sarra vxor tua ꝛc̃.Jtem differũt i mõ gnõnis q̃a q de ancilla.s.Js mael fm carné nat⁹ ẽ:q aũt de libera.s.Jsaac ꝑ repro missioné.S3 vitãdus ẽ hic duplex falsus itellus.Un⁹ ne itelligať ꝑ h ꝙ dic̃ fm carné nat⁹ est vt accipiatur hic caro ꝑ actu peccati.f3 illd̃ Ro.8.Si fm carné vi xeritis moriemini ꝛc̃.2.Coꝝ.10.Jn carne.n.ambulãtes nõ f3 carné militam⁹ q̃si Abrahã peccante nat⁹ sit Js mael.Alı⁹ intell̃s vt ꝑ h ꝙ dĩ.Per repromissioné cre datur Jsaac non fm carnem natus.idest fm carnalez cõmixtionem:sed per spiritumsanctum.Est ergo di cendum ꝙ fm carné.i.fm nãm carnis nat⁹ ẽ Jsmael. Nã nãle ẽ i hoĩb⁹ ꝙ ex muliere iuuẽcula fecũda sicut erat Agar ꝛ Sene nascať fili⁹.Et ꝙ PER repromissio né ꝗ.i.supra nãz carnis nat⁹ ẽ Jsaac.Nõ.n.ad h se ex tẽdit nã carnis:vt ex viro Sene ꝛ vetula sterili sicut fuit Sarra fili⁹ nascať.Per Jsmael sigñať ppl̃us iu deoꝝ:q f3 carné nat⁹ ẽ.Per Jsaac ṽo itelligit̃ ppl̃us gẽtiũ q nat⁹ ẽ f3 repromissioné.q̃ ꝓmissum ẽ Abrahe q̃a eẽt futurus pr̃ multaꝝ gẽtiũ.Gen.22.Jn semie tuo bñdicent̃ ꝛc̃.Mysteriũ aũt exponit cũ dic̃.QVE sunt ꝑ allegoriã dicta.ꝗ Et p̃ ponit modũ mysterij.2⁹ exẽpli ficat ibi.HEC.n.duo sunt testamẽta ꝛc̃.ꝗ Dic̃ g̃.Hec q̃ hic scripta de duob⁹ filijs ꝛc̃.sunt ꝑ allegoriã dicta.i.ꝑ aliũ itellectũ.Allegoria.n.ẽ trop⁹ seu modus loquẽdi quo aliqd dĩ ꝛ aliud itelligit̃.Uñ allegoria dĩ ab allos qd̃ ẽ alienũ ꝛ goge ductio q̃si i alienũ itellectũ ducẽs. S3 attẽdẽdũ ẽ ꝙ allegoria sumit̃ aliqñ ꝑ q̃lz mystico intellectu.Aliqñ ꝑ vno tñ ex q̃tuor q sũt historic⁹,al legoric⁹,mystic⁹,ꝛ anagogic⁹:q sũt q̃tuor sensus sacre scripture.ꝛ tñ differunt q̃ntũ ad sigñationé.Est.n.2ˣ si gnificatio.Una ẽ ꝑ voces.Alia ẽ ꝑ res q̃s voces signi ficãt.Et h spãlr̃ ẽ in sacra scriptura ꝛ nõ i alijs.Cũ enĩ ei⁹ actor sit de⁹ in cui⁹ ꝑtãte ẽ ꝙ nõ solũ voces ad desi gnãdũ accõmodet:qd̃ ẽt hõ facere põt f3 ẽt res ipsas. Et iõ in alijs sciẽtijs ab hoĩb⁹ traditis q nõ pñt accom modare ad significãdũ nisi tm̃ ṽba:voces solũ signifi cant.S3 h ẽ ꝓpriũ in ista scia vt voces ꝛ ipse res signi ficate ꝑ eas aliqd significẽt.ꝛ iõ h scia põt hr̃e plures sensus.Nã illa sigñatio q̃ voces sigñant aliqd ꝑtinet ad sensuz lr̃alé seu historicũ.Jlla ṽo sigñatio q̃ res si gnificate ꝑ voces iteꝝ res alias sigñant ꝑtinet ad sen suz mysticũ.Per lr̃alé aũt sensuz põt aliqd sigñari 2ˣ: scz f3 ꝓprietaté locutiõis:sic̃ cũ dico hõ ridet:vł fm si militudiné seu metaphorã:sic̃ cũ dico pratuz ridet.Et vtroq3 mõ vtimur i sacra scriptura:sic̃ cũ dicim⁹ q̃ntuz ad p̃ᵐ ꝙ Jesus ascendit:ꝛ cũ dicim⁹ ꝙ sedet a dextris dei q̃ntũ ad 2ᵐ.Et iõ sub sensu lr̃ali icludit̃ paraboli

Accessit ad õcubinã affe ctu maritali ꝛ iõ nõ pecca uit.

Jsti duo filij õuenerũt in pa tre:differũt in mõ genera tionis.

Per Jsmael pp̃ls iudeoꝝ: ꝑ Jsaac pp̃ls gẽtilis itelligit̃.

Allegoria ꝑ q̃lz mystico i tellectu:vel ꝑ vno ex istis quatuor.
Historico.
Allegorico.
Mystico.
Anagogico.
Duplx sigñio in sacra scri ptura:alia ꝑ voces:alia ẽt ꝑ res:ꝛ spãlr̃ voces sigñant eã q̃ ad sẽsuz lr̃alé ꝑtinet q ẽ 2ˣ:ꝓprie:ꝛ metaphoric⁹.
Mystic⁹ i tres diuiditur:lex vet⁹ ẽ sig⁹ no ue legis:ꝛ no ue future pa trie:ꝛ ea q̃ sũt i capite noue legis sũt sig⁹ eoꝝ q̃ sunt in membris.

tus seu metaphoric⁹. Mystic⁹ autē sensus seu spūalis diuidit̄ in tres. Prio nāqȝ sic̄ dicit Aplus lex vet⁹ ē figura noue legis. Et iō fm ꝙ ea q̄ sunt veteris legis significāt ea q̄ sunt noue ē sensus allegoricus. Item fm Diony. in libro de celesti hierarchia. Noua lex ē figura future. Et iō fm ꝙ ea q̄ sunt in noua lege ꝛ in Chrīo significāt ea q̄ sunt in patria ē sensus anagogicus. Itē in noua lege ea q̄ i capite sūt gesta sūt exēpla coꝝ que nos facē debem⁹: qa q̄cūqȝ scripta sūt ad nr̄am doctrinā scripta sūt. Et iō fȝ ꝙ ea q̄ i noua lege facta sunt in Chrīo ꝛ in his q̄ Chrīm sigr̄ant sūt signa coꝝ q̄ nos facere debem⁹ ē sensus moralis. Et oiuȝ hoꝝ pȝ exēplū. Per h̄.n.ꝙ dico fiat lux ad lr̄aȝ de luce corpali ptinet ad sensuȝ lr̄alē. Si intelligat̄ fiat lux .i. nascat̄ Chrīs in eccl̄ia ptinet ad sensum allegoricū. Si xo dicatur fiat lux .i. vt p Chrīȝ itroducamur ad gl̄iā ptinet ad sensuȝ anagogicū. Si āt dicat̄ fiat lux .i. p Chrīȝ illumiemur i itellcu ꝛ ifl̄āmemur i affectu ptinet ad sensūȝ moralē.

¶ Nā hec sunt duo testamēta: vnū qdē a monte Syna: i seruitutē generās: q est Agar: nā Agar Syna mons ē in Arabia: ꝯfinis est aūt ei: q̄ nūc vocat̄ Hierl̄m: seruit aūt cū filijs suis. At q̄ sursuȝ ē Hierl̄ȝ: libera ē: q̄ est mr̄ oīuȝ nostrū. Scri-

Esa.45. ptū est.n. Letare sterilis: que nō paris: erūpe ꝛ clama: que non parturis: qm̄ multi liberi deserte: magis q̄ȝ eius que habet virum.

¶ Hec.n. sunt duo testamēta. Unuȝ qdē in mōte Syna i seruitutē generās: q̄ ē Agar. Syna.n. mons ē i Arabia: q cōiūctus ē ei q̄ nūc est hierl̄ȝ: ꝛ seruit cū filijs suis. Illa aūt q̄ sursuȝ ē hierl̄m libera ē q̄ est mr̄ nr̄a: scriptum est enim. Letare sterilis que non paris. erumpe ꝛ clama que non parturis. quia multi filij deserte: magis q̄ȝ eius que habet virum. Lec. VIII.

Superius posuit Aplus intellectū mysticū: hic aperit mysterium. Et pmo quantuȝ ad mr̄es. z⁹ q̄tū ad filios ibi. NOS AVTEM frēs ꝛc̄.] Per duas aūt mr̄es itelligit duo testamēta. Et iō p̄ ponit signātū. Scdo expōit ibi. VNVM qdē i mōte ꝛc̄.] Dic̄ ḡ. HE] .s. due vxores: ancilla ꝛ libera SVNT duo testamēta:] vet⁹ ꝛ nouū. Hiere. 31. Feriaȝ domui israel fedus nouū. Ecce nouū testamētū. Non fm pactuȝ ꝛc̄. Ecce testamētū vet⁹. LIBERA] .n. sigr̄at testamentuȝ nouū. ANCILLA] xo vet⁹. Ad sciendū aūt qd sit testa-

Quid est testamentum. mētū attēdi dȝ ꝙ testamētū idē ē qd pactū seu fedus coꝝ q̄ testib⁹ ꝯfirmant̄. Uñ in scriptura multotiēs loco testamēti ponit̄ fedus vel pactū. Ubicūqȝ aūt iteruenit fedus vel pactū fit aliq̄ pmissio. Et iō fm diuersitatē pmissionū ē diuersitas testamētoꝝ. Duo aūt sūt nobis pmissa .s. tēporalia in veteri lege: ꝛ eterna in noua. Matth. 5. Gaudete ꝛ exultate ꝛc̄. De ḡ due pmissiones sūt duo testamenta. Uñ Aplus ꝯsequenter cū dic̄. VNVM qdē ꝛc̄.] exponit ipsa. Et p̄ q̄tū ad vet⁹. z⁹ q̄tuȝ ad nouū ibi. ILLA aūt q̄ sursuȝ ꝛc̄.] Ad euidētiam aūt lr̄e sciēdū ē circa pmū ꝙ qlȝ ciuis alicui⁹ ciuitatis dī eē fili⁹ illi⁹: ꝛ ipsa ciuitas ē sic̄ mr̄ ei⁹. Luc. 23. Filie hierl̄ȝ nolite flere ꝛc̄. ꝛ Tren. vlti⁹. Filij syon iclīti ꝛc̄. Per h̄ igit̄ ꝙ aliq sūt alicui⁹ ciuitatis ciues efficiunt̄

Ciuitas celestis ꝛ terrena filij ei⁹. Duplx̄ aūt ē ciuitas dei. Una terrena .s. hierusalē terrestris. Alia spūalis .s. hierusalēȝ celestis. p vet⁹ aūt testamentū hoīes efficiebant̄ ciues ciuitatis terrestris: p nouū aūt celestis. Et ideo circa h̄ duo fac̄. Primo pponit mysteriū expositū. Scdo expōnis mystice rōnē assignat ibi. SYNA.n. ꝛc̄.] Dicit ḡ p. Dico ꝙ significat duo testamēta .s. vetus ꝛ nouū. Et q̄tū ad h̄ dicit. PRIMVM qdē in mōte syna ꝛc̄.] Ubi pponit̄ loc⁹ in quo datū fuit. qa ad lr̄am in mōte syna: vt dī Exo. 20. Cuius fm glo. mystica rō est. qa syna iterptat̄ mandatū. Uñ ꝛ ab Aplo vetus lex vocat̄ lex mādatoꝝ. Ephe. 2. Mons autē significat supbiā. Hiere. 13. Añq̄ offendāt pedes vestri ad mōtes caliginosos ꝛc̄. Uñ p montē istū in quo data est lex significat̄ supbia iudeorum duplex. Una qa supbiebant ꝯtra deum. Deut. 31. Ego scio ꝯtētionē tuā ꝛc̄. Alia qua supbiebāt ꝯ alias natiōnes abutētes illius qd dī in ps. Nō fecit taliter oī nationi ꝛc̄. Scdo xo pponit ad qd sit datū: qa non ad faciēdū liberos sed filios mr̄is ancille seruitutem que ē idest sigr̄at̄ p Agar: q̄ qdē in seruitutē gn̄at .s. vetus testamētū triplx̄ .s. q̄tū ad affectū: q̄tū ad itellectū: ꝛ fructū. Q̄tū ad intellectū qdē fm cognitionē. qa in hoīe est duplex cognitio. Una libera: qn̄ .s. rerū veritatē fȝ seipsaȝ cognoscit. Alia xo ancilla .i. subiecta velaminibus figuraꝝ. Et talis fuit cognitio veteris testamenti. Quātū ad affectū xo. qa noua lex gn̄at affectuȝ amoris q ptinet ad libertatē. Nā q amat ex se mouet̄. Uetus aūt gn̄at affectū timoris in quo est seruit⁹. Qui eñi timet nō ex se sȝ ex alio mouet̄. Ro. 8. Nō accepistis spūȝ seruitutis iteꝝ in timore ꝛc̄. Sed q̄tū ad fructū: qa lex noua gn̄at filios qb⁹ debet̄ hereditas. sȝ illa debent̄ munuscula sicut seruis. Jo. 8. Seruus nō manet in domo in eternū. fili⁹ manet in domo in eternū. Rōnē mysterij assignat cū dicit. SYNA.n. mons ē in Arabia ꝛc̄.] Ubi p̄ orit̄ dubitatio. qa cū syna distet a hierusalē p. 20. fere dietas. videtur falsum ꝙ syna iūctus sit hierl̄ȝ: vt hic Aplus dic̄. Sȝ ad h̄ mystice videt̄ i glo. sic vt syna sit in Arabia. Arabia.n. humilitas vel afflictio iterpretat̄. in qua datū est vetus testamētū: qa homines q̄si serui ꝛ alieni sub ea affligebātur carnalib⁹ obseruātijs. Act. 15. Hoc est onus qd neqȝ pr̄es nostri neqȝ nos ꝛc̄. Qui mons ꝯiūctus ē nō p spatiū ꝯtinuitatis sed p silitudinē ei q̄ nunc est hierl̄ȝ .i. iudaico pplo. qa sic̄ ipsi terrena diligunt ꝛ p tēporalib⁹ seruiunt sub pctō: ita ꝛ mons ille in seruitutē gn̄abat. Sȝ hec nō videt̄ itētio Apli. Nā ipse vult ꝙ vet⁹ testamētum: qd in mōte syna datū ē ex ipso loco seruitutis in seruitutē generet. qa illud dabat̄ in syna: nō tñ ibi remanentib⁹ filijs israel. sȝ pficiscentib⁹ ad terrā pmissiōis. Hierl̄m eaq̄ gn̄at filios seruitutis. ꝛ ideo q̄tū ad h̄ cōtinuatur mons syna cū illa. Et h̄ ē qd dic̄. QVI ꝯiūct⁹ ē ei .s. p cōtinuationē itineris cūtiū i hierl̄ȝ: q̄ seruit cū filijs suis: seruitute .s. legalium obseruantiaꝝ: a qua redemit nos Christus: ꝛ seruitute diuersorum peccatorum. Joan. 8. Qui facit peccatuȝ seruus est peccati. Et ad lr̄aȝ a seruitute Romanorum qui eis dominabantur.

¶ Deide cū dic̄. ILLA aūt q̄ sursuȝ ē hierl̄ȝ ꝛc̄.] Hic ꝯsequēter agit mysterium de libera. Et p̄ exponit mysteriū. z⁹ iducit pphetiā ibi. SCRIPTVM ē.n. ꝛc̄.] Primū qdē pōt duplr̄ itelligi fm ꝙ hāc mr̄eȝ possum⁹ intelligere. Ul̄ illā p quā gn̄amur: q̄ ē eccl̄ia militās. Ul̄ illā matrē in cui⁹ filios gn̄amur: q̄ est eccl̄ia triūphans. 1. Pe. 1. Regn̄auit nos i speȝ viuā ꝛc̄. Sic ḡ gn̄amur in p̄nti eccl̄ia militāte vt pueniam⁹ ad triūphātē. Hoc ḡ mō illā exponētes a q̄tuor describit̄ mr̄ nr̄a .s. a sublimitate cuȝ dicit. SVRSVM ē.] Scdo a noīe cum dicit. HIERVSALEM.] Tertio a libertate cuȝ dicit. LIBE-

RA est

RA est.] Quarto a fecūditate cū dicit. MATER nr̃a.] Est ḡ sublimis per aptā dei visionē: ꝛ per ꝑfectaȝ dei fruitionē: ꝛ hoc q̄tū ad ecclesiā triūphātē. Esa.6. Uidebis ꝛ afflues ꝛc̄. Col.3. Que sursuȝ sunt sapite ꝛc̄. Item sublimis ꝑ fidē ꝛ speȝ. q̄tū ad ecclīā militantē. Phil. 3. Nr̃a ꝯuersatio in celis ē. Cān.3.ꝛ.8. Que ē ista q̄ ascēdit ꝛc̄. Sȝ est ēt pacifica: q̄a hierl'z .i. visio pacis. Qđ q̄dē cōpetit ecclie triūphanti vt hñti pacē ꝑfectam. ps. Qui posuit fines tuos pacē ꝛc̄. Esa.32. Sedebit ppl's me' in pulchritudie pacis. Itē cōpetit ecclie militanti: q̄ in Chro pacē hñs gescit. Jo.16. In me pacē hebit. Est ēt libera. Ro.8. Ipsa creatura liberabit ꝛc̄. Quātū ad triūphātē ꝛ q̄tū ad militantē. Apoc.21. Uidi ciuitatē sanctā hierl'z ꝛc̄. Sȝ fecūda ē: q̄a mr̄ nr̃a. Militans q̄dē vt gnans. triūphās vt in cui' filios gnamur. ps. Nunqd syon dicet hō ꝛc̄. Esa.60. Filij tui de longe venient ꝛc̄. Scriptū est .n. Esa.54. Scdo .n. septuaginta hic ponit̄ ꝓphetia ꝑ quā ꝓ ꝓbat̄ libertas mr̄is predicte. Secūdo eius fecūditas ibi. QUIA multi filij ꝛc̄.] ¶ Sciēdū ē aūt circa p̄m ꝙ i muliere fecūda ꝑ q̄dē ē tristitia in pariēdo. Scdo subsequtur gaudium in suscepta ꝓle. ꝭm illō Jo.16. Mulier cū parit ꝛc̄. Sed mulier sterilis nec parit̄ in partu nec gaudet in ꝓle. Differūt aūt parere ꝛ parturire. q̄a ꝑturire dic̄ conatum ad partū: parere ꝟo dicit eductionē fetus iā facti. In parturitiōe ḡ dolor ē experit̄ fecūda. ꝛ in partu gaudiū. sterilis aūt dolore ꝑturitiōis ꝛ gaudio part' ꝑuat̄. Sȝ hoc duo ꝓpheta idicit sterili dicēs. LETARE sterilis ꝛc̄.] Ubi loquit̄ de hierl'z quā dicit liberā signatā ꝑ Sarrā sterilē. Nā ecclīa sterilis erat. s. ecclīa militans gentiū q̄ nō offerebat filiū deo. sȝ diabolo. Uñ ad babylonē dī Esa.47. Sterilitas ꝛ viduitas venerūt tibi ꝛc̄. Et ecclīa triūphās an̄ passionē Chri sterilis erat. quia nō gnabant̄ aliq̄ in filios ei' ꝑ itroitū glie nisi in spe. Posita .n. erat rōphea an̄ ianuā paradisi vt nullus intrare posset. Hinc ḡ sterili dicitur. LETARE q̄ nō paris ꝛc̄.] q.d. Steriles vt dcm̄ est nō dolēt de ꝑtu: sȝ de eo ꝙ nō pariūt. 1. Reg.1. Cū esset Anna amaro aīo ꝛc̄. Sȝ tu letaberis in multitudie filiox. Esa.60. Tūc dilatabit̄ ꝛ mirabit̄ cor tuū. s. letitiā mētis ex̄ oñdēs. Duo eni sūt i ꝑtu. s. dolor ex eruptiōe reticulox q̄b' cōtinet̄ fetus i mr̄ice ꝛ clamor ex ipso dolore. Et iō dic̄. Tu q̄ nō ꝑturis. s. ecclīa militās: q̄ nō conaris ad ꝑtuȝ ꝑ desideriū: ꝛ triūphās q̄ nō parturis dolēdo. Ul' q̄a nōduȝ venit tp̄s recipiēdi filios BRUMPE.] letitiā quā interius habes manifesta exteri' ET CLAMA.] voce laudis. Esa.58. Clama ne cesses ꝛc̄. Et hec duo ad libertatem ꝑtinēt. s. clamare ꝛ erūpere. Sic ḡ apparet libertas mr̄is. ¶ Seqtur fecūditas. QUIA multi filij ꝛc̄.] Sȝ cū supra dictū sit ecclīaȝ liberā significari ꝑ Sarraȝ: videt̄ eē dubiū an Sarra fuerit deserta. Ad qđ sciendū ē ꝙ deserta fuit ab Abrahā vt hic dī non ꝑ diuortiū: sȝ q̄tū ad opus carnale. Nā Abrahā vacabat q̄dē operi carnali nō ꝑꝑ ꝯcupiscētiā: sȝ ꝑꝑ ꝓlē suscipiēdā. Cū ḡ inq̄nit ei Sarrā sterilē eē deseruit eā nō frāgēs ꝯiugalē thorū. sȝ q̄a nō vtebat̄ ea ab illo ꝓcise tēpore quo Sarra itroduxit ei ancillā. Per qđ dat̄ itelligi ꝙ ecclīa gētiū deserta erat a Chro: q̄a nondum venerat Chus: ꝛ ꝙ ecclīa triūphās deserta erat ab hoib' q̄b' ad eam nondum patebat accessus. Multi ergo deserte. s. ecclesie gentiuȝ sunt multi filij. idest plures magis q̄ eius. s. synagoge que habet virum. s. Moysen. 1. Reg. 2. Sterilis peꝑit plurimos ꝛ que multos filios habebat ꝛc̄. Et hoc veniente sponso. s. Christo a quo deserta erat non dilectione: sed partu postposito.

Differētia īter parere ꝛ parturire.

¶ Nos aūt frēs ꝭm Isaac ꝓmissiōis filij sum'. † Rom.9.
Sȝ queadmodū tūc is qui ꝭm carnē natus erat: ꝑsequebatur euȝ: qui natus erat ꝭm spiritum: ita ꝛ nūc. At q̄d dicit scriptura: † Eijce ancillam ꝛ filiū illius: nō eni heres erit filius ancille cū filio libere. Itaq̄ frēs: nō sumus ancille filij: sȝ libere. Gen.21.

¶ Nos aūt fratres ꝭm Isaac ꝓmissiōis filij sumus. Sȝ q̄ō tūc is q̄ ꝭm carnē nat' fuerat ꝑsequebat̄ eū q ꝭm spirituȝ: ita ꝛ nunc. Sȝ q̄d dicit scriptura: Eijce ancillā ꝛ filiū eius. Nō enim heres erit filius ancille cuȝ filio libere. Itaq̄ fratres nō sumus ancille filij: sed libere. Lec. IX.

Exposito mysterio quātū ad mr̄es: hic exponit illud quātum ad filios. Et p̄mo ponit filiox distīctionē. Scdo ꝑncipalez ꝯclusionē ibi. ITAQUE fratres mei ꝛc̄.] Distinctionē autē filiox ponit q̄tuȝ ad tria. Primo quātum ad modū originis. Scdo q̄tū ad affectum dilectionis ibi. SED q̄ō nunc ꝛc̄.] Tertio quātum ad ius hereditatis ibi. SED quid dicit scriptura ꝛc̄.] Modus autē originis quo aliqui nascunt̄ filij Abrahe est duplex. q̄daȝ origine carnali sicut Ismael de ancilla. q̄dam autē non carnali origine: sicut Isaac de libera. non ꝙ naturali opere natus non fuerit. sȝ q̄a sicut dictum est. supra nālem virtutē carnis fuit vt de vetula sterili filius nasceret̄. Per hos aūt filios intelligitur duplex populus. Naȝ per Ismaelez itelligitur populus iudeox q̄ carnali ꝓpagatione est ab Abrahā deriuatus. Per Isaac autē populus gētium q per imitationem fidei ab Abrahā descēdit. Et ideo dic̄. NOS autē fratres.] s. fideles tā iudei q̄ gentiles ꝭm Isaac. i. in similitudine Isaac ꝓmissiōis filij sum' facti Abrahe. Gen.12. Ro.9. Qui sunt filij ꝓmissionis estimant̄ in semine. Sed nota ꝙ filij carnis Abrahe ad lrām sunt iudei. mystice aūt qui ꝑꝑ carnalia ꝛ tēporalia bona ad fidem veniunt. ꝭm affectuȝ autē distinguunt̄. q̄a q natus erat ꝭm carnē persequebat̄ illū qui natus erat ꝭm spūm. ¶ Sed hic est questio. Primo q̄a nō legitur ꝙ Ismael persecutionē aliquaȝ fecerit cōtra Isaac. sȝ ꝙ tm̄ luserit cum eo. Gen.21. Cum vidisset Sarra filiuȝ ancille Agar ludētem ꝛc̄. ¶ Rñsio dōm est ꝙ Aplus illum ludum dicit persecutionem: q̄a ludus magni ad paruū est quedā illusio. cuȝ maior cum paruo ludens intēdit eū decipere. Uel etiā vt dicunt q̄dā Ismael cogebat Isaac adorare imagines luteas: quas faciebat. Per hoc autē docebat eum auerti a cultu vni' dei: qđ est magna persecutio. cuȝ maius malū sit inferre mortem spūalem q̄ corporalē. Qđ tñ ideo in Gen̄. appellatur ludus. q̄a sub spē ludi hoc faciebat. ¶ Est etiaȝ questio q̄ō filij ꝭm carnem persecuti fuerint ꝛ persequātur filios ꝭm spūȝ. Sed ad hoc est respōsio: quia a principio ꝓmitiue ecclesie iudei ꝑsecuti sūt chrīanos. vt p3 in Actibus Aplox: ꝛ facerent ēt nunc si possent. Nunc etiam carnales persequunt̄ in ecclesia spūales viros etiā corporaliter: illi. s. qui querunt gloriam ꝛ tēporalia lucra in ecclesia. Unde dicitur in glo. Omnes qui in ecclesia terrenam facultatem querunt a dño ad hunc Ismaelem pertinēt. Ipsi sunt qui cōtradicūt spiritualibus ꝓficientibus ꝛ detrahūt illis ꝛ habēt labia iniqua ꝛ linguas dolosas ꝛ subdolosas. Spiritualiter autē persequuntur spūales filios superbi ꝛ hypocrite. Nam aliquādo aliqui manifeste carnales ꝛ mali ali-

Perſecutio bona ꝛ mala

pam ſuam recognoſcētes bonis ſe humiliant. fatui vo
bonitatē quā ipſi non hūt perſequunꝭ in alijs. ℂ Eſt
etiaꝫ q̄ſtio. q̄a heretici: quos nos pſequimur: dicunt ſe
natos ſm ſpūꝫ: nos vo ſm carneꝫ. Sꝫ dōm eſt ꝙ du-
plex eſt pſecutio. Una bona qua aliquis pſequiꝭ aliū
vt reducat eū ad bonū: ꝛ hanc viri iuſti faciunt malis
ꝛ ſpūales carnalibus. Uel vt eos corrigant ſi conuerti
volunt. Uel ſi obſtinati ſunt in malo deſtruant ne gre
gem dñi inficiant. Alia pſecutio eſt mala: qua qs perſe
quiꝭ alium vt pūertat ad malū. Et hanc qui ſm carnē
nati ſunt faciūt his qui nati ſunt ſm ſpūꝫ. Quantū vo
ad ius hereditatis diſtinguunꝭ per auctoritatem ſcri-
pture Geñ. 21. Ejice ancillaꝫ ꝛ filiū eius. In quo datur
intelligi ꝙ iudei ꝛ pſecutores fidei chriane ꝛ ēt carna-
les ꝛ mali chriani ejicientur a regno celeſti. Matth. 8.
Multi venient ab oriente ꝛc̄. Apoc. 22. Foris canes ꝛ
venefici ꝛc̄. Ancilla etiaꝫ .i. malitia ꝛ ipſum peccatum
ejiciꝭ. Eccl. 18. Omne opus corruptibile in fine defi
ciet. Et rō hoꝝ ſubdiꝭ: q̄a non erit heres filius ancille
cuꝫ filio libere. In mundo .n. iſto boni ſunt malis per-
mixti ꝛ mali bonis. Cañ. 2. Sicut liliū inter ſpinas ꝛc̄.
Sꝫ in eterna patria nō erūt niſi boni. Judic. 11. diciꝭ
ad Jepte. Heres in domo patris noſtri eē nō poteris:
q̄a de adultera natus es. Quā q̄dē libertatē habemus
a Chriſto. Unde dicit. Qua libertate ꝛc̄. Jo. 8. Si filiꝰ
vos liberauerit: vere liberi eritis. Cap. V.

Act. 15. Ɨ libertate igiꝭ qua Chrs nos libera
uit: ſtate: ꝛ ne rurſus iugo ſeruitutis i-
plicemini. † Ecce ego Paulus dico
vobis: qḋ ſi circuncidamini. Chrs ni-
hil vobis ꝓderit. Cōteſtor aūt oēꝫ hoīeꝫ q circū-
ciditur: ꝙ debitor eſt totius legis ſeruāde. Chri-
ſtus vobis factus eſt ocioſus: quicūq; per legem
iuſtificamini: a gratia excidiſtis.

Ua libertate nos Chriſtus libe-
rauit. ſtate ergo ꝛ nolite iterū iu-
go ſeruitutis contineri. Ecce ego
Paulus dico vobis: qm̄ ſi circū
cidimini: Chrs vobis nihil ꝓderit. Teſtifi
cor aūt rurſus omni homini circūcidēti ſe
quoniam debitor eſt vniuerſe legis facien-
de: euacuati eſtis a Chriſto: qui in lege iu
ſtificamini a gratia excidiſtis.

Upra oſtēdit Apl̄us ꝙ per legeꝫ nō
eſt iuſtitia: hic vo reducit eos
ab errore ad ſtatum rectitudinis. Et pmo
quantum ad diuinam. Secūdo quantum
ad humanam. 6. cap. ibi. ET SI preoccupa
tus fuerit homo ꝛc̄. ⌋ Circa primum duo facit. Primo
proponit āmonitioneꝫ. Secūdo eius rationē aſſignat
ibi. ECCE ego Paulus ꝛc̄. ⌋ Et in āmonitiōe etiā duo
ponit. Quoꝝ vnum eſt inductiuū ad bonuꝫ. Scḋm
eſt ꝓhibitiuum a malo. Inducit quidem ad bonū cuꝫ
dicit. STATE ergo ⌋ . q. d. Ex quo per Chriſtum libera
ti eſtis a ſeruitute legis: STATE ⌋ firma fide ꝛ fixo pe-
de permanentes in libertate. Sic ergo cuꝫ dicit STA-
TE. ⌋ inducit ad rectitudinē. Qui eniꝫ ſtat rectus eſt. 1.
Corinth. 10. Qui ſe exiſtimat ſtare ꝛc̄. Inducit etiaꝫ ad
firmitatem. 1. Cor. 15. Stabiles eſtote ꝛ imobiles ꝛc̄.
Eph. vltiᵒ. State ſuccincti lumbos veſtros ꝛc̄. Prohi-
bet vo ꝛ retrahit a malo cum ſubdit. NOLITE iterū

iugo ſeruitutis contineri ⌋ .i. non ſubijciamini legi que
in ſeruitutē generat. De quo iugo dicitur Act. 15. Hoc
eſt onus qḋ neq; patres noſtri neq; nos ꝛc̄. A quo eſti
per Chriſtū liberati eſtis. Eſa. 9. Uirgā humeri eiꝰ ꝛc̄.
Ideo autē addit. ITERUM. ⌋ nō q̄a prius ſub lege fue
rint. ſꝫ q̄a vt Hiero. dicit. poſt euangeliū ſeruare lega- Seruare lega lia poſt euan
lia adeo perniciosum eſt ſicut fuiſſe idolatre. Unde q̄a iſti ido- geliū ē idola
latre fuerāt ſi ſubijciāt ſe iugo circūciſiōis ꝛ aliaꝝ le- trare.
galiū obſeruationū q̄ſi ad eadē reuertunꝭ q̄bus antea Tēpus ante
in idolatriā ſeruierāt. ſm Aug. vo vt ſupra dctm̄ ē cir- paſſionē / ante
ca legaliū obſeruātias triplex tp̄s diſtinguiꝭ .ſ. tp̄s an grām diuulga
paſſionē / ante grāꝫ diuulgatā / ꝛ poſt grāꝫ diuulgatam. tā ꝛ poſt grā
Poſt ergo grām diuulgatā ſeruare legalia eſt peccatū diuulgatā.
mortale ēt ipſis iudeis. Sed in tempore medio .ſ. ante
gratiam diuulgatam poterant quidem abſq; peccato
etiaꝫ illi qui ex iudeis cōuerſi fuerant legalia ſeruare:
dum tamē in eis ſpeꝫ non ponerent: cōuerſis vo ex gē
tilibus non licebat ea ſeruare. Quia ergo Galathe ex
iudeis non erāt. ꝛ tamē legalia ſeruare volebant ꝛ po
nebant in eis ſpem. ideo reuertebātur in iugum ſerui-
tutis. Nam hꝰ obſeruatio erat eis ſicut idolatria inq̄n-
tum non recte ſentiebant de Chriſto: credentes ab ipō
ſine legalibus ſalutem conſequi non poſſe.

ℂ Deīde cū dicit. ECCE ego ꝛc̄. ⌋ Exponit p̄dicta duo.
ꝛ primo 2ᵐ. ſcḋo pmum ibi. NOS autē ſpiritu ꝛc̄. ⌋ Cir-
ca primum duo facit. Primo oſtēdit quid ſit iugū ſer-
uitutis qḋ non debēt ſubire. Secūdo ꝓbat ibi. EVA-
CVATI eſtis ꝛc̄. ⌋ Circa primū duo facit. Primo oſtē-
dit iugum illud eē valde nociuū. Secūdo valde one-
roſum ibi. TESTIFICOR autē ꝛc̄. ⌋ Nociuum quideꝫ
eſt iuguꝫ legis: q̄a aufert dominice paſſionis effectuꝫ.
Et ideo dicit. NOLITE cōtineri iugo ſeruitutis. q̄a ec-
ce ego Paulus ⌋ qui ſupple voce auctoritatis DICO ⌋ ꝛ
bene. QVONIAM ſi circūcidimini Chrs vobis nihil
proderit ⌋ .i. fides Chriſti. Sꝫ cōtra Act. 16. di ꝙ Pau-
lus circūcidit Thimotheum. ergo fecit ꝙ Chrs ei ni-
hil ꝓdeſſet. ergo decepit eū. Rñdeo dōm eſt ſm Hie-
ronymū ꝙ Paulus non circūcidit Thimotheū quaſi Thimotheꝰ
legeꝫ ſeruare intēderit. ſed ſimulauit ſe circūcidere fa fuit pauſſus
ciendo opus circūciſionis. Nam ſm ipm̄ Apl̄i ſimula a Paulo cir-
torie ſeruabant legalia ad vitādum ſcādaluꝫ fideliuꝫ cūcidi ſimu-
ex iudeis. Faciebant autē actus legaliū: non tamē cuꝫ late.
intentione ſeruandi legalia. ꝛ ſic nō exibāt a fide. Unde
non decepit Thimotheū. Scḋm vo Auguſtinū dōm
eſt ꝙ Apl̄i ſm veritatē ſeruabant legalia ꝛ cum inten
tione ea ſeruandi. q̄a ſm Apl̄oꝝ ſniam licebat fideli-
bus ex iudeis illo tēpore .ſ. ante grām diuulgataꝫ ipſa
ſeruare. Et ideo q̄a Thimotheus fuit ex matre iudea Quia ex mre
circūcidit eum Apl̄us cuꝫ intētione ſeruandi legalia. iudea thimo
Quia vo Galathe ponebant ſpem in legalibꝰ poſt gra theꝰ erat / fuit
tiam diuulgatam: quaſi ſine eis gratia nō ſufficeret ad vere circunci
ſalutem: ꝛ ideo ea ſeruare volebāt. ideo dicit eis Apo- ſus an legalia
ſtolus. SI CIRCVNCIDIMINI ꝛc̄. ⌋ Sequebatur eni obſoleret an-
ex hoc ꝙ non reputarent Chriſtū: in cuius ſignū data te ꝓmulgatio
fuit circūciſio. Geñ. 17. Ut ſit in ſignū federis inter me nem grē.
ꝛ vos ꝛc̄. Qui ergo circūcidebātur credebāt adhuc ſi-
gnum durare: ꝛ tunc ſignatum nōdum veniſſe. ꝛ ſic ex-
cidebant a Chriſto. Sic ergo patet onus legis eſſe no-
ciuum. ℂ Eſt etiā valde oneroſuꝫ: q̄a obligat ad impoſ-
ſibile. ꝛ hoc eſt qḋ dicit. TESTIFICOR autē ꝛc̄. ⌋ q. d.
Dico ꝙ ſi CIRCVNCIDIMINI Chrs vobis nihil ꝓ-
derit. Sꝫ adhuc teſtificor ⌋ omni homini .ſ. iudeo ꝛ gē-
tili ꝛc̄. Naꝫ quicūq; profiteꝭ in aliqua religione facit
ſe debitorem oīum que ad obſeruātiā illius religiōis
pertinēt. Et ſicut dicꝭ Aug. Nūq̄ fuit aliqua religio ſi-
ne aliquo

ne aliquo visibili signo ad qd obligarent q in ipsa religione viuut. sicut in religione chriana signu visibile est baptisma: ad qd omnes chriani tenent quo ad cultum. Obligant etiá ad omnia que ad cultuz christiane religionis ptinent. Signú aút religionis mosayce fuit circúcisio. Quicúqz g circuncidebat se obligabat ad oia legalia seruáda ac impléda. z h est qd dic. DEBITOR est vniuerse legis faciéde.] Jac. z. Qui offendit in vno factus est oiuz reus. Quá tñ nullus seruare poterat. fm illud Act. 15. Hoc est onus qd neqz patres nostri neqz nos portare potuimus zc. Sz dato q aliqs circúcideret. g fm pdicta obligat se ad seruádú legalia. sz hoc est pctm mortale: g tenet peccare mortaliter. z sic videt eé pplexus. Rñdeo dóm est q eadez pscia duráte tenet seruare legalia. puta si aliquis hret psciam q nisi circúcideret peccaret mortalr. z circúcisus ipsa pscia durante peccaret mortalr si nó obseruaret legalia. cuius ró est. qa hñe cósciam de re aliq facıéda nihil aliud est q̃ q faciat ptra deú nisi illud faciat. Facere aút ptra deum est pctm. Sic g dico q nisi faceret hoc ad qd iducit pscia peccaret. non quidez ex genere operis. sed ex intétióe operantis. Et silr si facit peccat. qa hs ignorantia nó excusat cú sit ignorátia iuris: nec tñ est pplexus simplr sz fm qd. qa pót deponere erroneam cósciam. Et hoc mó hic Aplus testificat omni circúcidéti se q tenetur ad seruandum legé.

¶ Cósequéter cú dic. EVACVATI estis zc.] Probat que dixit. s. q nó debét accipe legis obseruantiá róne dáni iam pñtis: qd est duplex. Vnuz est amissio Chri. Scóm est amissio grē Chri. Primú est cá secundi ibi. QVI IN lege zc.] Dicit g. EVACVATI zc.] q d. Vere Chris vobis nihil pderit. quia EVACVATI estis a Chro] i. habitatióe Chri. Scóm dánú est amissio gratie. ideo dic. A GRATIA excidistis.] q. s. prius eratis pleni grá Chri. qa de plenitudie eius accepimus oés. Jo. 1. De plenitudine eius nos oés accepimus zc. Et Ecc. 21. Cor fatui quasi vas cófractú z oém sapientiam nó tenebit. Vos dico qui in lege iustificamini: idest credītis iustificari a gratia. s. habenda future beatitudis. Vel etiá a iá habita excidistis. Apoc. 2. Memor esto vnde excideris z age penitentiam.

¶ Nos. n. spiritu ex fide: spez iustitie expectamus:
Infra. 6. † ná in Chro Jesu: neqz circúcisio quicq̃ valet:
neqz preputiú: sed fides p dilectionem operans.
Supra. 3. Currebatis bene: † qs vos ipediuit: vt nó crede-
retis veritati: Nepe persuasio nó ex eo pfectá: q
1. Cor. 5. vocat vos: † paulú fermēti totá cóspersioné fermétat. Ego cófido de vobis in dño: quod nihil aliud sensuri sitis. Ceterú q cóturbat vos: portabit iudiciú: qsqs fuerit. Ego aút fratres: si circúcisionem adhuc predico: qd adhuc persequutionem patior: Abolitum est igitur offendiculú crucis. Vtiná z abscindátur qui vos labefactát.

¶ Nos aút spiritu ex fide spez iustitie expectamus. ná in Chro Jesu neqz circuncisio aliqd valet neqz pputiú: sz fides que p charitaté operat. Currebatis bene. qs vos impediuit veritati nó obedire: Nemini cósenseritis. Persuasio hec nó est ex eo q vocat vos. Modicú fermétú totá massaz corrúpit. Ego pfido i vobis in dño q nihil aliud sapiétis. Quí autem conturbat vos portabit iudiciuz quicúqz est ille. Ego autez fratres si circúcisionem adhuc predico: quid adhuc persecutioné patior. Ergo euacuatum scandalum crucis. Vtiná abscindátur qui vos conturbant. Lec. II.

Explicauit Aplus 2m documétum. s. q nó est subeúdum iugum seruitutis legis. hic aúté redit ad primú ostendens q stare debent. Et primo pponit stádi exemplú. Scdo remouet statióis ipediméntuz ibi. CVRREBATIS zc.] Tertio assignat stádi cám ibi. VOS eni in libertaté zc.] Circa primum duo facit. Prio pponit stádi exépluz. Scdo cám eius assignat ibi. NAM in Chro Jesu zc.] Dicit g. Qui in lege volút iustificari: Chrs eis nihil pdest. qa excidút a gratia. Sz NOS] s. apli stamus p SPEM:] qa. s. expectamus spem iustitie. i. iustitiá z spem. s. eternam beatitudiné. 1a Pe. 1. Regenerauit nos in spem viuam zc. Vel SPEM iustitie] i. Christú per quez est nobis spes iustitie: qa per euz iustificamur. Phil. 3. Saluatorem expectamus zc. 1a Cor. 1. Qui factus est nobis sapientia z iustitia, z sanctificatio z redéptio zc. Vel SPEM iustitie] i. spem que est de iustitia: vt iustificemur non per legé sed per fidé. Ro. 3. Arbitramur hoiem iustificari p fidez sine operibus legis. Vel SPEM] iustitie. i. rem speratam in quá tédit iustitia. s. vitaz eterná. 2. Ti. vlt. In reliquo reposita est mihi corona iustitie zc. Et hoc EX FIDE.] qa iustitia dei est p fidez Jesu Christi: vt dicit Ro. 3. Que qdé fides nó est ab hoie: sz a spiritusancto qui eá inspirat. Ro. 8. Accepistis spúz filioz in quo clamamus abba pi zc. Sicut g fides est ex spiritu: ita ex fide est spes. ex spe iustitia: p quá puenimus ad vitam eternaz. Hec aúté spes non venit ex circúcisione neqz ex gétilitate: qa nihil faciút ad hoc. Et ideo dicit. NAM in Chro Jesu] i. in his q sunt in fide Chri: NEQVE circúcisio neqz pputiú zc.] i. idifferétia sút: SED fides] nó informis: SED] ea QVE per dilectioné opatur.] Jac. 2. Fides sine opibus mortua est zc. Naz fides est cognitio vbi dei. Eph. 3. Habitare Chrm per fidé zc. Et hoc vbuz nec pfecte habet: nec cognoscit: nisi ét habeat amor qué spirat. Hic sút duo dubia circa glosaz. Primú est q dicit pputiú z circúcisioné esse indifferentia: cú supradixerit. Si circúcidimini Chrs vobis nihil pderit. Sz dóm est q ex gñe opis sunt indifferétia. s. illis qui nó ponunt spem in eis: sz ex intentióe opantis nó sunt indiña. Naz ponétib9 in eis spez mortifera sunt. Scóm dubiú é de hoc qd dicit q illi qui nó credunt peiores sunt q̃ demones: cuz demóes credant z cótremiscant. Rñdeo dóm est q peiores qdem sunt ex specie operis: sed non quátuz ad affectú. Naz demonibus displicet hoc quod credunt: nec etiá est tanta nequitia voluntatis in homine qui nó credit quanta in demone qui odit quod credit.

¶ Cósequéter cú dic. CVRREBATIS bñ zc.] Agit de impediméto statióis. Et pmo ponit impediméntú. Secúdo docet eius remotioné ibi. NEMINI consenseritis zc.] Impediméntú stationis eoz magnuz erat z nociuú: naz táto aliquid est magis nociuuz quáto maius bonuz priuat. Quádo ergo aliqs multis bonis spúalibus priuat signú est habuisse magnú impediméntum. Et ideo vt ostédat eos Aplus magnú ipediméntum habuisse cómemorat eis bona spúalia que amiserút cuz dicit. CVRREBATIS bñ zc] s. p opera fidei formate

per charitatẽ que istigat ad currẽdũ. ps. Uiã mãdato-
rũ tuoꝝ cucurri cũ dilatasti cor meũ. Et hoc qdẽ fuit
olim in vobis: sꝫ dũ sic curreb atis estis ipediti: ꝛ ideo
subdit. QVIS vos fascinauit.]de quo dcm̃ ẽ supra. 3° ca
pitulo. ꝛ iõ supsedeo ad p̃sens. QVIS]ergo VOS]fasci
nauit. i. IMPEDIVIT veritati]s. euãgelice nõ obedi-
re. Et hoc ꝯgrue dic̃. Naꝫ obedire est volũtatis appli-
cãde ad ꝯsensuꝫ p̃cipiẽtis. Et ideo fides est volũtatis
ꝛ intellectus: opꝫ ḡ volũtati fidei obedire: ꝟ aũt est ꝙ
gr̃a fidei Chri sufficiat ad salutẽ sine legalib⁹ obseruã-
tijs. ⸿ Excludit aũt ipedimẽtũ. cũ dic̃. NEMINI ꝛc̃.]
ꝛ hoc ex triplici pte. Primo ex pte coꝝ. Scd̃o ex pte
dei ibi. EGO cõfido ꝛc̃.]Tertio ex pte Apl̃i ibi. EGO
aũt frẽs si ꝛc̃.]Ex pte coꝝ cũ dicit. NEMINI ꝛc̄]Ubi
primo ostẽdit qd requirit ex pte coꝝ vt vitent ꝟ ipedi
mẽtũ. s. ꝙ nemini pseudo deiceps ꝯsentiant. p̃ᵉ Thes.
15. Nõ sumus noctis neqꝫ tenebraꝝ ꝛc̃. Eph. 5. Nolite
cõicare opibus ifructuosis tenebrarũ ꝛc̃. Et. 2. Ti. 2.
Et sermo coꝝ vt cancer serpit ꝛc̃. ex quo dat̃ intelligi
ꝙ nõdũ erãt corrupti: sꝫ sollicitabant de ꝟ. Scd̃o assi
gnat rõnẽ huius cũ dicit. PERSVASIO eniꝫ ꝛc̃.]Et ꝟ
est duplex. Prĩa q2 hõ cuꝫ dat se alicui nihil dꝫ face-
re: nisi qd̃ ville dixerit sibi. Sꝫ vos traditi estis Chro.
ergo nihil debetis audire vel ꝯsentire: nisi his q̃ sũt ab
ipso. ḡ hec psuasio qua vos volunt mittere sub iugo le
gis: q2 nõ ex eo. s. ex deo q vos vocauit ad vitã: sed ex
diabolo: iniq̃tũ. s. deficiẽs est. ET IDEO nõ cõsenserit
eis.]Ul' nõ ex eo. i. ꝯ ipꝫ. Scd̃a rõ est: q2 posset dici ꝙ
nõ est magnũ si paucis ꝯsentiat̃ cũ ex hoc nõ sit peri-
culũ: ꝛ iõ dicit ꝙ nõ est eis ꝯsentiẽdum: nec coꝝ isidie
sunt cõtẽnẽde: sꝫ debẽt principijs obstare: q2 MODI-
CVM fermẽtũ ꝛc̃.] i. illi pauci q vobis psuadent. Uel
hec persuasio parua in p̃ncipio TOTAM massaꝫ cor-
rũpit] i. ꝯgregationẽ fidelium. Leui. 2. Nec qcq̃ꝫ fer-
menti ac mellis adolebitur in sacrificio domini.

⸿ Cõsequẽter cũ dic̃. EGO ꝯfido in vobis ꝛc̃.]Remo-
uet ipedimentũ ex pte dei q auxiliũ ad ꝟ p̃bet: ꝛ ponit
duplex auxiliũ. Unũ q̃tũ ad seducẽtes. Aliud q̃tũ ad
ꝯturbãtes ibi. QVI aũt ꝯturbãt ꝛc̃.]Dicit ḡ. EGO con
fido ꝛc̃.] q. d. Dixi ꝙ nõ ꝯsentiretis pseudo: ꝛ ꝯfido in
vobis. 2ᵉ Coꝝ. 7. Gaudeo ꝙ in oĩb⁹ confido in vobis.
Heb. 6. Cõfidimus aũt de vobis dilectissimi ꝛ melio-
ra viciniora saluti. ꝯfido inq̃ꝫ in hoc. s. ꝙ nihil aliud sa
pietis q̃ꝫ qd̃ vos docui. supra. 1. Lꝫ nos aut angelus de
celo euãgelizet vobis p̃terq̃ꝫ qd̃ euãgelizauimus ana-
thema sit. Phil. 2. Implete gaudiũ meũ vt idez sapia-
tis ꝛc̃. Et hoc ex auxilio diuino: ꝛ iõ dicit. IN DOMI-
NO] s. operãte. 2ᵉ Coꝝ. 3. Fiduciã talẽ hẽmus p Chrꝫ
ad deũ ꝛc̃. ꝛ dñs dabit vobis sapere. sm sobrietatẽ ca-
tholice veritatis. ps. Bonũ ẽ ꝯfidere in dño ꝛc̃. ⸿ Cõ-
traꝫ aũt ad ꝯturbãtes dicit. Qui autẽ ꝯturbat ꝛc̃. i. q re-
mouet vos a debito ordie: vt. s. a spũalib⁹ ꝯuertamini
ad corporalia: cũ debeat eẽ contrariũ. p̃ᵉ Coꝝ. 15. Non
prius qd̃ spũale est: sꝫ qd̃ aĩale est deide qd̃ ꝛc̃. Et cum ta
lis ordo sit puersus: vt dĩ supra. 3. Sic stulti facti estis:
vt cũ spũ ceperitis ꝛc̃. iõ portabit iudiciuꝫ. i. ꝯdẽnatio-
nẽ sustinebit. Sicut. n. qui inducit aliquẽ ad bonuꝫ re
muneraf̃. Dan. 12. Qui ad iustitiã erudiunt plurimos
quasi stelle in ppetuas eternitates ꝛc̃. ita q inducit ali-
quẽ ad malũ ꝯdẽnat̃. Josue. 7°. Quia turbasti nos ex-
turbet te dñs in hac die. Deut. 27. Maledictus q erra
re facit cecũ in itinere. Et ꝟ qcũqꝫ est ille. i. q̃tecunqꝫ
sit auctoritatis: nõ parcet̃ ei. Sꝫ Porphyri⁹ ꝛ Julian⁹
in hoc rep̃hẽdunt Paulũ p̃sumptiõe dicẽtes: ꝙ ꝟ di-
xit lacerans Petrũ. cũ supra in faciẽ se restitisse scri-
pserit: vt sit sensus: quicunqꝫ sit ille. i. Et si Petrus esset
puniet̃. Sꝫ vt Aug. dicit nõ est credẽdũ ꝙ Paulus cũ
maledicto de ecclesie p̃ncipe loqueret̃ cũ scriptum sit
Exo. 22. Principẽ ppl̃i tui nõ maledices. Nec etiã ꝙ
Petrus sic offenderit ꝙ eẽt dignus ꝯdẽnatione. Dicit
ergo Aplus de quodaꝫ alio q de iudea veniẽs dicebat
se fuisse discipulũ magnoꝝ Aploꝝ: ꝛ sub ista auc̃tate
corrũpebat Galathas ipse cũ alijs falsis p̃dicatorib⁹.
supra. 2. Propter subintroductos falsos fratres ꝛc̃.

⸿ Consequẽter cũ dic̃. EGO aũt fratres ꝛc̃.]Remouet
impedimẽtum ex pte sua. Et p̃mo ponit sui excusatio-
nẽ. Scd̃o coꝝ q cũ ifamabant obiurgationẽ ibi. VTI-
NAM ꝛ abscindãtur ꝛc̃.]Excludit aut falsuꝫ qd̃ ei im
ponebat̃: ꝛ p̃mo aliqd ptinẽs ad ipm tm̃. Scd̃o aliqd
pertinẽs ad oẽs ibi. ERGO euacuatũ est ꝛc̃.]Sciẽduꝫ
est circa p̃mũ ꝙ pseudo Galathis excusantib⁹ se de eo
ꝙ nõ seruabãt legalia: q2 ita edocti erãt ab Aplo: ꝛ di
cebãt ꝙ Aplus decepat eos: ꝛ ꝯfirmabãt dicẽtes Pau
lũ p̃dicasse in iudea: ꝛ docuisse legalia debere seruari.
Et iõ excusat se de ꝟ Aplus dicẽs. EGO aũt frẽs si cir-
cũcisionẽ adhuc p̃dico]sicut imponunt mihi pseudo:
QVID adhuc ꝑsecutionẽꝫ patior] s. a iudeis. p̃ᵉ Corin.
4. Persecutionẽ patimur ꝛc̃. Naꝫ iudei spãlr pp hoc
persequebant̃ Paulũ ꝙ p̃dicabat legalia non debere
seruari. Act. 21 dicit Jacob⁹ Paulo. Audierũt de te: qꝛ
dissensionẽ doceas a Moyse coꝝ q p gẽtes sut iudeo-
rũ dicẽs eos nõ debere circũcidere filios suos ꝛc̃. Pꝫ
ergo ꝙ nõ est veꝝ qd̃ mihi iponũt: aliogn ꝑsecutiões
adhuc nõ paterer. Falsuꝫ est ẽt id qd̃ mihi iponũt per
id qd̃ cõiter est apud alios: q2 si circũcisionẽꝫ predicẽ
EVACVATVM est scãdalũ crucis.]Nã nõ solũ ego:
sꝫ ẽt oẽs Apl̃i p̃dicamus Chrm̃ crucifixũ. Judeis qui-
dẽ scandaluꝫ ꝛc̃. vt dĩ p̃ᵉ Coꝝ. 1. Et de ꝟ maxime scan-
dalizant̃: q2 p̃dicamus ꝙ p crucẽ Chrĩ legalia euacu-
ant̃. Si ḡ p̃dico circũcisionẽ euacuatũ est scãdalũ. i. nõ
erit scãdaluꝫ apud iudeos vltra de cruce. Nã patiẽter
sustinerẽt, imo libẽter vellẽt ꝙ p̃dicaremus crucem ꝛ
legalia simul debere fuari. Uel sm Augu. EVACVA-
TVM est scãdaluꝫ crucis] i. euacuata est crux que est
scandalum. q. d. Crux p̃didit effectum suum ꝛ v̄tutem.
supra. 2. Si eni ex lege eẽt iustitia. ḡ Chrs gratis mor-
tuus est. Dicit aũt Aplus spãliter euacuatuꝫ est ꝛc̃. vt
det intelligere: ꝙ ppter hoc iudei occiderũt Chrm: q2
legalia nõ seruabat: ꝛ ea nõ eẽ seruãda docebat. Jo. 9.
Nõ est hic hõ a deo qui sabbatum non custodit.

⸿ Cõsequenter obiurgat pseudo q cũ infamauerãt di-
cẽs. VTINAM ꝛ abscindãtur ꝛc̃.] q. d. Ipsi conturbãt
vos in hoc ꝙ volunt vos circũcidi. sꝫ vtinã nõ solum
circũcidãtur: sed totaliter castrẽtur. Sꝫ ꝯ. Ro. 12. Be-
nedicite ꝛ nolite maledicere ꝛc̃. Ad hoc est duplex rñ-
sio. Prima est ꝙ nõ maledixit Aplus eis. sed poti⁹ be-
nedixit: q2 optauit eis vt spiritualiter castrẽtur vt ser-
uarent spiritualem castitatem cassando cerimonialia.
sm illud Mat. 19. Sunt quidã eunuchi qui se castra-
uerant ppter regnum celoꝝ. Scd̃o ꝙ optat eis steri-
litatem prolis quã habent eunuchi. vt. s. non generent.
Unde ait. VTINAM ꝛ abscindantur ꝛc̃.] i. vim gene-
randi perdant in vobis vel alijs. Et hoc merito q2 ge
nerãt filios in errorẽ ꝛ redigunt eos in seruitutẽ legis.
Osee. 9. Da eis vuluã sine liberis ꝛ vbera arẽtia.

⸿ Uos eni in libertatẽ vocati fuistis fratres: tan- Leui. 19.
tum ne libertatem in occasionẽ detis carni: sed p Mat. 22.
charitatẽ seruite vobis inuicẽ. Nã tota lex i vno Mar. 12.
verbo cõplet̃: nẽpe hoc. † Diliges primũ tuũ vt Luc. 10.
teipsum. Roma. 13.

teipsum. Qď si alius aliuʒ vicissim mordetis ꝛ devoratis: videte ne vicissiʒ aliꝰ ab alio ꝯsumamini.

¶ Vos.n. in libertateʒ vocati estis fratres: tátũ ne libertaté in occasioné detis carnis: sed ꝑ charitaté spũs servite invicé. Ois.n. lex in vno sermone impleť. Diliges ꝓximũ tuum sicut teipsum. Qď si invicem mordetis ꝛ comeditis: videte ne abinvicem consumamini. Lec. III.

Proposito exéplo stádi ꝛ remoto eius impediméto: hic innuit moduʒ ipsius. Et primo ponit modum standi Secũdo exponit ibi. OMNIS enim lex ꝛc̃. Circa primuʒ tria facit. Primo ponit cõditionem status. Scdo removet abusum standi. Tertio innuit standi moduʒ. Conditio quidem stádi est libertas. Omnis.n. status conditio pertinet ad servitutem vel ad libertaté. sʒ status fidei Christi ad qué inducit Apls ad libertaté pertinet: ꝛ est ipsa libertas. Et iõ dicit. VOS.n. ꝛc̃. i.q.d. Recte cõturbant vos: qꝛ abducunt a meliore in peius. qꝛ VOS vocati estis i.s. a deo IN LIBERTATEM gr̃e. Ro.8. Nõ accepistis spũʒ servitutis iteꝝ i timore. sʒ accepistis spũʒ adoptiõis filioꝝ ꝛc̃. 8.4. Nõ sumꝰ ãcille filij: sʒ libere ꝛc̃. Vos i. quá g libi estis ꝑ Chꝛiʒ volũt duceř i servituté. Abusus ãt statꝰ ẽ si i veteriꝰ ꝑlabať: ꝛ libtas spũs ꝑvertať in servituté carnis. Galathe autẽ iam liberi erant a lege. Sʒ ne credant eis licere peccata cõmittere que lex prohibebat. iõ Aplus subdit abusuʒ libertatis dicẽs. TANTUM ne ꝛc̃. i.q.d. Liberi estis. ita tamẽ ꝙ non abutamini libertate vestra impune vobis peccanduʒ eẽ arbitrantes. 1 Coꝛ.8. Videte ne forte hec licẽtia vestra offendiculum fiat infirmis. Modus autẽ standi est ꝑ charitaté. Unde dicit. SED per charitateʒ spiritus ꝛc̃. Status aũt totus est in charitate sine qua homo nihil est. 1 Coꝛ.13. Et ſm diversos gradus charitatis distinguũtur diversi status. Sic ergo status gratie est non ꝑ affectum carnis: SED per charitateʒ spiritus i. que ꝓcedit a spiritusancto per quẽ debemus INVICEM iceẽ subiecti ET SERVIRE. Infra.6. Alter alterius onera portate ꝛc̃. Ro.12. Honore invicẽ prevenientes ꝛc̃. Sʒ cum superius dicat ꝙ sint vocati in libertaté quid est ꝙ modo dicit SERVITE invicẽ. Ad qõ dicẽdum est ꝙ hoc exigit charitas vt invicẽ serviamus/ ꝛ tamen libera est. Sciẽdum est tamẽ ꝙ sicut Phs dicit liber ẽ qui est causa sui. servus autem est causa alterius vel vt movẽtis vel vt finis. qꝛ servus nec a se moveť ad opꝰ, sed a domino ꝛ ꝓpter vtilitateʒ domini sui. Charitas ergo quãtum ad causam moventẽ libertaté hʒ. qꝛ a se operatur. 2 Coꝛ.5. Charitas Chꝛi vrget nos spõtanee: sʒ ad operandũ. Servus aũt est cũ postpositis ꝓpriis vtilitatibꝰ accõmodat se vtilitatibus ꝓximorum.

¶ Cõsequẽter cum dicit. OMNIS lex ꝛc̃. Exponit q̃ dixit. ꝛ primo de dilectione. Secundo de libertate non danda in occasioné carnis ibi. SPIRITU ãbulate ꝛc̃. Circa primum monet ad charitatem sectandam. Primo ꝓpter vtilitatem quaʒ consequimur in impletiõe. Secũdo ꝓpter damnum charitatis neglecte quod incurrimus ibi. QUOD si invicem ꝛc̃. Utilitas autem quã consequimur in impletione charitatis maxia est. qꝛ in ea implemus totam legẽ. Et ideo dicit. OMNIS enī ꝛc̃. i.q.d. Ideo charitas est habẽda. qꝛ OMNIS lex in vno ſmone ipleť i.s. in vno ꝓcepto charitatis. Ro.13. Qui diligit ꝓximũ legẽ implevit. Et in eodẽ caplo dicit. Plenitudo legis ẽ dilectio. Et iõ dicit. 1 Ti.1. Finis ꝓcepti ẽ charitas. Sʒ c̃. qꝛ di Mat.12. In his duobus mãdatis. s. de dilectiõe dei ꝛ ꝓximi tota lex pẽdet ꝛ ꝓphete. Nõ ḡ in vno ꝓcepto tãt ipleť. Rñdeo dõm ẽ ꝙ i dilectiõe dei icludiť dilectio ꝓximi. 1 Jo.4. Hoc mãdatũ habemus a deo vt q diligit deũ diligat ꝛ frẽm suũ. Et ecõverso ꝓximũ diligimus ꝓp deũ. ipleť ḡ tota lex in vno ꝓcepto charitatis. Precepta.n. legis reducunť ad illud ꝓceptũ. Nã oia ꝓcepta vł sunt moralia vł cerimonialia vł iudicialia. Moralia qdẽ sunt ꝓcepta decalogi: quoꝝ tria ꝑtinẽt ad dilectionem dei: alia septẽ ad dilectioné ꝓximi. Iudicialia aũt sunt vt quicũqʒ furať aliqd reddat quadruplum. ꝛ his silia: q̃ silr ad dilectioné ꝓximi ꝑtinẽt. Cerimonialia ṽo sunt sacrificia ꝛ hõ que reducunť ad dilectioné dei. Et sic pʒ ꝙ oia in vno ꝓcepto charitatis iplẽtur. DILIGES ꝓximũ tuũ sicut teipʒ. ꝛ ẽ scriptũ Levi.19. Dicit autẽ sicut teipʒ nõ q̃tũ teipʒ. qꝛ hõ ſm ordiné charitatis magis dʒ se diligẽ q̃ aliũ. Exponiť aũt triplr. Uno mõ vt referať ad veritaté dilectiõis. Amare.n. est velle bonuʒ alicui. Et iõ dicimur amare aliquẽ cui volumꝰ bonũ. ꝛ ẽt bonũ illõ qõ ei volumus: sʒ diversimode. qꝛ cum volo bonũ mihi me diligo simplr ꝓp me. bonũ aũt illud qõ mihi volo diligo nõ ꝓp se sʒ ꝓp me. Tũc ḡ diligo ꝓximũ sicť meipʒ. i. eodẽ mõ quo meipʒ qñ volo ei bonũ ꝓp se. nõ qꝛ ẽ mihi vtilis vł delectabilis. 2ꝰ mõ vt referať ad iustitiá dilectiõis. Unaqueqʒ.n. res ẽ illud qõ potissimũ ẽ in ea. potissimũ aũt in hoie ẽ intellectus ꝛ rõ. ille ergo diligit se qui vult sibi bonum intellectus ꝛ rationis. Tunc ḡ diligis proximuʒ sicut teipʒ quando vis ei bonuʒ itellectus ꝛ rõnis. Tertio mõ vt referať ad ordiné. s. vt sicut te diligis ꝓp deum: ita ꝛ ꝓximum ꝓp ipm diligas. s. vt ad deum ꝑveniat.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. QUOD si invicẽ ꝛc̃. Inducit ad charitaté sectãdã ex dãno: qõ icurrimus si eã negligamus. Ubi logť Galathis adhuc q̃si spũalibꝰ abstinẽs a cõmemoratiõe manifestoꝝ vitioꝝ: ꝛ eoꝝ q̃ minora vidẽtur mẽtioné facit. s. de vitijs lingue. Et ideo dicit. QUOD si inviceʒ ꝛc̃. i.q.d. In dilectiõe ois lex ipleť. ꝙ si vos invicẽ mordet. i. i ꝑte famã ꝓximo detrahẽdo auferti q.n. mordet nõ totũ accipit: sed ꝑtẽ. ET COMEDITIS i. totã famã aufertis: ꝛ totalr detrahẽdo cõfunditis. Nã q comedit totũ absorbet. Jac.4. Nolite detrahẽ alterutrũ frẽs mei ꝛc̃. Si ita inq̃ charitaté negligitis VIDETE dãnũ qõ iminet vobis. s. ꝙ ADINVICEM ꝯsumamini. Phil.3. Videte canes videte malos operarios ꝛc̃. Esa.49. Et vane fortitudinem meaʒ consumpsi ꝛc̃. Nam sicut Augustinus dicit. Vitio contẽtionis ꝛ invidie perniciosa iurgia inter homines nutriuntur quibus consumitur societas ꝛ vita.

¶ Dico aũt: i spũ ambulate: ꝛ ꝯcupiscẽtiam carnis nõ ꝑficietis. Nã caro ꝯcupiscit adversus spiritum: spiritus autem adversus carneʒ. Hec aũt inter se mutuo adversantur: vt non quecũq̃ volueritis: eadem faciatis. 1. Pet.2. Roma.13.

¶ Dico aũt in Chꝛo. Spũ ambulate ꝛ desideria carnis nõ ꝑficietis. Caro.n. cõcupiscit adversus spm: spũs aũt adversus carnem. Hec.n. sibiinvicem adversanť: vt non quecũq̃ vultis illa faciatis. Lec. IIII.

Postq̃ Aplus manifestavit in quo consistit status spiritualis: qꝛ. s. in charitate: ꝯsequẽter hic agit de causa status. s. de spiritusancto. quẽ dicit

Conditio ois status est/vel libertas/vel servitus.

Tota lex in vno precepto virtualr i duobꝰ mãlr.

Sicut teipsuʒ nõ quãtuʒ teipsum.

et sequendu. Ubi ponit triplex beneficium spiritussancti. Quorum primum est liberatio a seruitute carnis. Secundum est liberatio a seruitute legis. Et tertium est collatio vite seu securitas a damnatione mortis. 2m ibi. QUOD si ducimini &c. 3m ibi. SI SPIRITU viuimus &c. Circa primum duo facit. primo ponit primum beneficium spiritus. 2o beneficii necessitatem ostendit ibi. CARO enim &c. Dicit ergo. Dico quod debetis per charitatem spiritus lucem futere: quia nihil prodest sine charitate. Sed hoc dico IN CHRISTO per fidem Christi. SPIRITU ambulate mente et ratione. Quandoque enim mens nostra spiritus dicitur secundum illud Ephe. 4. Renouamini spiritu mentis vestre: et prima Cor. 4. Psallam spiritu psallam et mente. Uel SPIRITU ambulate id est spiritusancto perficite bonum operando. Nam spiritussanctus mouet et instigat corda ad bonum operandum. Ro. 8. Qui spiritu dei aguntur &c. Ambulandum est ergo spiritu id est mente vt ipsa ratio siue mens lege dei concordet: vt dicitur Ro. 7. Sed spiritus humanus per se vanus est: et nisi regatur aliunde fluctuat hac atque illac: vt dicitur Eccl. 34. Et sicut parturientis cor tuum phantasias patitur: nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio &c. Unde de quibusdam dicitur Ephe. 4. Ambulant in vanitate sensus sui &c. Non ergo perfecte stare potest ratio humana: nisi sit quod est recta spiritu diuino. Et ideo dicit Apostolus. SPIRITU ambulate id est per spiritumsanctum regentem et ducentem quem sequi debemus: sicut demonstrantem viam. Nam cognitio supernalis finis non est nobis nisi a spiritusancto. prima Cor. 2. Oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit &c. Et sequitur. Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. Item sicut inclinantem. Nam spiritussanctus instigat et inclinat affectum ad bonum volendum. Ro. 8. Qui spiritu dei aguntur &c. ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Ideo autem spiritu ambulandum est: quia liberat a corruptione carnis. Unde sequitur. ET DESIDERIA carnis non perficietis id est delectationes carnis quas caro suggerit: hoc desiderabat Apostolus dicens. Ro. 7. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius: gratia dei &c. Et postea concludit in octauo capitulo. Nihil ergo damnationis est his qui sunt in Christo Iesu: qui non secundum carnem ambulant. Huius rationem ibidem subiungit dicens. QUIA lex spiritus vite in Christo Iesu liberauit me a lege &c. Et hoc est speciale desiderium sanctorum: vt non perficiant desideria ad que caro instigat: ita tamen quod in hoc non includantur desideria que sunt ad necessitatem carnis: sed que sunt ad superfluitatem.

Consequenter cum dicit. CARO enim concupiscit &c. Ponit necessitatem huius beneficii que est ex impugnatione carnis et spiritus: et primo ponit ipsam impugnationem. 2o manifestat eam per eiusdem signum ibi. HEC enim inuicem aduersantur &c. Dicit ergo. Necessarium est quod per spiritum carnis desideria superetis. NAM caro concupiscit aduersus spiritum. Sed hoc videtur dubium: quia cum concupiscere sit actus anime tantum: non videtur quod competat carni. Ad hoc dicendum est secundum Aug. quod caro dicitur concupiscere inquantum anima secundum ipsam carnem concupiscit: sicut oculus dicitur videre cum potius anima per oculum videat. Sic ergo anima per carnem concupiscit quando ea que delectabilia sunt secundum carnem appetit. Per se vero anima concupiscit quando delectatur in his que sunt secundum spiritum: sicut sunt opera virtutum et contemplatio diuinorum et meditatio sapientie. Sap. 6. Concupiscentia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum &c. Sed si caro concupiscit per spiritum quomodo concupiscit aduersus eum? In hoc scilicet quod concupiscentia carnis impedit concupiscentiam spiritus. Cum enim delectabilia carnis sint bona que sunt infra nos: delectabilia vero spiritus bona que sunt supra nos: contingit quod cum anima circa inferiora que sunt carnis occupatur: retrahitur a superioribus que sunt spiritus. Sed videtur dubium de hoc quod dicit scilicet quod SPIRITUS concupiscit aduersus carnem. Si enim accipiamus hic spiritus pro spiritusancto: concupiscentia autem spiritussancti sit contra mala: consequens videtur quod caro aduersus quam concupiscit spiritus sit mala: et sic sequitur error Manichei. Respondeo dicendum est quod spiritus non concupiscit aduersus naturam carnis. sed aduersus eius desideria: que scilicet sunt ad superfluitatem. Unde et supra dictum est. Desideria carnis scilicet superflua non perficietis. In necessariis enim spiritus non contradicit carni: quia vt dicitur Ephe. 5. Nemo carnem suam odio habuit.

Desideria carnis vel ad carnis necessitatem vel ad superfluitatem.

Consequenter cum dicit. HEC ENIM &c. Ponit signum compugnationis. quasi dicat. Experimento patet quod contra se inuicem pugnant et aduersantur in tantum vt NON QUECUNQUE vultis bona scilicet vel mala ILLA FACIATIS id est facere permittamini. Roma. 7. Non quod volo bonum hoc ago: sed quod &c. Non tamen tollitur libertas arbitrii. Cum enim liberum arbitrium sit ex hoc quod habet electionem: in illis est libertas arbitrii que electioni subsunt. Non autem omnia que in nobis sunt simpliciter subsunt nostre electioni: sed secundum quid. In speciali enim possumus vitare hunc vel illum motum concupiscentie seu ire: sed in generali omnes motus ire vel concupiscentie vitare non possumus: et hoc propter corruptionem fomitis ex primo peccato introductam. Sed notandum est quod quatuor sunt genera hominum circa concupiscentias: quorum nullus facit quecunque vult: nam intemperati qui ex proposito sequuntur carnales passiones secundum illud Prouer. 2. Letantur cum malefecerint: faciunt quidem quod volunt inquantum ipsas passiones sequuntur: sed inquantum ipsa eorum ratio remurmurat et ei displicet faciunt que non volunt. Incontinentes autem qui habent propositum abstinendi: et tamen a passionibus vincuntur faciunt quidem quod non volunt inquantum ipsas passiones contra eorum propositum sequuntur: et sic intemperati faciunt plus de eo quod volunt. Continentes autem qui vellent omnino non concupiscere faciunt quod volunt dum non concupiscunt: sed quia omnino non concupiscere non possunt faciunt quod nolunt. Temperati vero quod volunt quidem faciunt inquantum in carne domata non concupiscunt: sed quia non ex toto domari potest quin in aliquo repugnet spiritui: sicut nec malitia intantum crescere potest quin ratio remurmuret: ideo cum aliquando concupiscunt: faciunt quod nolunt plus tamen de eo quod volunt.

Non omnia in nobis subsunt electioni simpliciter sed secundum quid.

Quod si spiritu ducimini: non estis sub lege. Porro manifesta sunt opera carnis: que sunt hec: adulterium: scortatio: imundicia: lascivia: simulacrorum cultus: veneficium: et inimicitie: lis: emulationes: ire: concertationes: seditiones: secte: inuidie: cedes: ebrietates: comessationes: et his similia: de quibus predico vobis: quemadmodum et predixi: quod qui talia agunt: regni dei heredes non erunt. 2 Cor. 12.

Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta sunt autem opera carnis: que sunt fornicatio: immundicia: impudicitia: luxuria: idolorum seruitus: veneficia: inimicitie: contentiones: emulationes: ire: rixe: dissensiones: secte: inuidie: homicidia: ebrietates: comessationes: et his similia que predico vobis sicut predixi: quoniam qui talia agunt: regnum dei non consequentur. Lec. V.

Postquam ostendit Apostolus quod per spiritum liberamur a desideriis carnis: hic consequenter ostendit quod per ipsum liberamur a seruitute legis. Et primo proponit beneficium spiritus. Secundo manifestat per effectum ibi. MANIFESTA sunt opera carnis &c. Dicit ergo.

Dico

Dico q̃ SI SPIRITV ambuletis non soluz desideria carnis non perficietis: sed qd̃ plus est. SI SPIRITV DVCIMINI qd̃ fit quãdo facitis qd̃ spũs suggerit vt director ⁊ gubernator: non autẽ id ad quod sensus ⁊ affectus ꝓprius insignat: non estis sub lege. ps. Spũs tuus bonus deducet me in terrã rectã. Non quidem vt coactor: sed vt gubernator. Ex his autẽ verbis vult Hieronymus q̃ post aduẽtuz Christi nullus habens spiritũsanctũ tenet̃ seruare legem. ¶ Sed sciendum est q̃ hoc qd̃ dicit. SI SPIRITV ducimini iã nõ estis sub lege. Potest referri ad ꝑcepta legis vel cerimonialia vl̃ moralia. Si quidez referat̃ ad cerimonialia sciẽduz est q̃ aliud ẽ seruare legẽ: aliud est eẽ sub lege. Seruare legẽ est facere opera legis nõ habẽdo spem in eis: sed esse sub lege est ponere spem in operib⁹ legis. In primitiua aũt ecclesia erant aliqui iusti seruantes legẽ: sed non sub lege inquãtum seruabãt opera legis: sed non erant sub lege quasi in eis spem ponẽtes. Sic etiã Christus sub lege fuit. Supra. 4°. Factũ sub lege ⁊c̃. Et sic excludit̃ opinio Hieronymi. Si autem referatur ad moralia sic eẽ sub lege põt itelligi dupl̃r. Uel quãtum ad obligationẽ: ⁊ sic oẽs fideles sunt sub lege: quia omnibus data est. Unde dr̃ Matth. 5. Non veni soluere legẽ ⁊c̃. Uel quãtum ad coactionem: ⁊ sic iusti non sunt sub lege: q̃a motus ⁊ instinctus spũssancti qui est in eis est ꝓprius coꝝ instinctus. Nam charitas inclinat ad illud idez qd̃ lex ꝑcipit. Quia g̃ iusti habent legẽ interiorẽ sponte faciunt qd̃ lex mãdat ab ipsa nõ coacti. Qui ṽo volũtatẽ male faciẽdi hñt: cõprimunt̃ tñ pudore vel timore legis isti cogunt̃. Et sic iusti sunt sub lege obligãte tñ nõ cogẽte sub qua sunt soluz iniusti. 2ª Corin. 3. Ubi spiritus dñi ibi libertas. ꝑª Thi. 1. Iusto nõ est lex posita. s. cogens.

Aliud est seruare legẽ/aliud est eẽ sub lege.

Esse sub lege vel quãtũ ad obligationez vel quãtũ ad coactionẽ.

¶ Consequẽter cũ dicit. MANIFESTA SVNT autez opera ⁊c̃. Probat que dixit ꝑ effectuz. Et ꝑmo ponit opera carnis que ꝯtrariant̃ spiritui sancto. Scd̃o ostẽdit q̃ũo opera spũs non ꝓhibent̃ a lege. ibi. ADVERSVS hm̃ ⁊c̃. Circa primuz duo facit. Primo ponit opa carnis que ꝓhibentur a lege. Scd̃o ponit opera spũs que ab ea nõ ꝓhibent̃. ibi. FRVCTVS aũt ⁊c̃. Circa primũ duo facit. Primo ꝓponit opera carnis. Scd̃o subdit nocumẽtum qd̃ ex his sequit̃. ibi. QVE PREDICO ⁊c̃. ¶ Dubitat̃ aũt circa primũ. Primo q̃dez de hoc q̃ Apl̃s hic quedaz ponit que nõ ꝑtinẽt ad carnem: que tñ dicit esse opa carnis: sicut idoloꝝ seruitus secte emulatiões ⁊ hm̃. ¶ Rñdeo dm̃ est ꝓm Augu. lib. 4. de ciui. dei. ca. 2°. Qd ꝓm carnẽ viuit q̃cũq3 viuit ꝓm seipsum. Unde caro hic accipit̃ pro toto homine. Quicq̃d ergo ꝓuenit ex inordinato amore sui dicitur opus carnis. Uel dicẽdum est q̃ aliq̃d pctm̃ põt dici carnale dupl̃r. s. quãtũ ad ꝯsumationẽ: ⁊ sic dicuntur carnalia illa tñ: que ꝯsumant̃ in delectatiõe carnis. s. luxuria ⁊ gula. Et quãtuz ad radicem: ⁊ sic oĩa peccata dicunt̃ carnalia inquãtũ ex corruptiõe carnis anima aggrauat̃: vt dr̃ Sap. 9°. Ex quo intellus debilitat⁹ facilius decipi põt ⁊ ipedit̃ a sua ꝑfecta opatiõe. Unde ⁊ ex hoc sequũtur vitia. s. hereses secte ⁊ alia hm̃. Et h̃ modo dicit̃ q̃ fomes est principiuz omniũ peccatoꝝ. ¶ Scd̃o dubitat̃: q̃a cũ Apl̃s dicat qui talia agũt regnum dei non cõsequẽtur: ⁊ nullus excludat̃ a regno dei: nisi pro peccato mortali: sequit̃ ergo q̃ oĩa q̃ enumerat sint pctã mortalia. Cuius ꝯriuz vr̃: q̃a inter ista enumerat multa: que nõ sunt peccata mortalia: sicut ẽ cõtentio, emulatio, ⁊ hm̃. ¶ Rñdeo dicẽduz est q̃ oĩa hec enumerata sunt aliquo modo mortalia: sꝫ quedã quidez ꝓm genus suum: sicut homicidium, fornicatio, idoloꝝ seruitus ⁊ hm̃: quedã ṽo ꝓm suã ꝯsumationez: sicut iracũdie cõsumatio ẽ in nocumẽtuz ꝓximi. Ubi si accedit cõsensus de ipso nocumẽto est pctm̃ mortale. Et silr̃ comestio ordinat̃ ad delectationẽ cibi: sed si in hm̃ delectationib⁹ ponat q̃s finẽ suũ peccat mortal̃r: ⁊ ideo nõ dicit comestiones: sꝫ comessatiões: ⁊ silr̃ intelligẽduz ẽ de alijs silibus. ¶ Tertio dubitat̃ de ordine ⁊ numeratiõe eoꝝ. Circa qd̃ dicẽduz ẽ q̃ cũ Apl̃s in diuersis locis diuersa vitia ⁊ diuersimode enumerat: nõ intẽdit enumerare oĩa vitia: ⁊ ꝓm artẽ: sꝫ illa tñ in q̃b⁹ abũdãt ⁊ i q̃b⁹ excedũt illi ad quos scribit. Et iõ i eis nõ ẽ q̃rẽda sufficiẽtia: sꝫ cã diuersitat. ¶ His g̃ habitis sciẽdũ ẽ q̃ Apl̃s enumerat q̃dã vitia carnis q̃ cõtingunt circa ea que nõ sunt necessaria vite: quedã ṽo circa ea que sunt necessaria vite. Circa primũ ponit q̃dam vitia que sunt hoĩs ad seipsuz: quedaz quãtuz ad deũ: quedaz ꝯ ꝓximũ. Cõtra seipsuz sunt quatuor: que ideo ꝑmo ponit: q̃a manifeste ex carne ꝓcedũt: quoꝝ duo ꝑtinent ad actũ carnalem luxurie. s. FORNICATIO que est: q̃ñ. s. accedit solut⁹ ad solutã: vel ꝯtra naturalez vsum luxurie. Aliud est IMMVNDITIA ꝯtra ad visuz ꝯ nãm. Eph. 5. Ois fornicator aut imũdus ⁊c̃. 2ª Cor. 12. Qui nõ egerũt pniaz sup imunditia ⁊ fornicatiõe ⁊ ipudicitia ⁊c̃. Alia duo ordinãt̃ ad ipsos act⁹. Unũ. s. exteri⁹: sicut tactus aspect⁹ oscula ⁊ hm̃. Et ꝯtra ad h̃ dicit̃. IMPVDICITIA. Eph. 4. Qui desperantes semetipsos tradiderũt ipudicitie ⁊c̃. Aliud iterius. s. in cogitatiõib⁹ imũdis. Et ꝯtra ad h̃ dicit. LVXVRIA. ꝑª Thimo. 5. Cũ luxuriate fuerint i Chr̃o nubere volunt ⁊c̃. ¶ Cõtra deũ ponit duo: quoꝝ vnum ẽ per qd̃ ipedit̃ ab hostib⁹ dei cultus diuin⁹. Et ꝯtra ad h̃ dic̃. IDOLORVM SERVITVS. ꝑª Cor. 10. Neq3 idolatre efficiamini ⁊c̃. Sap. 14°. Infandoꝝ. n. idoloꝝ cultura ois mali cã est ⁊ initiuz ⁊ finis. Aliud est ꝑ qd̃ init̃ pactũ cũ demonib⁹. Et ꝯtra ad h̃ dicit. VENEFICIA que fiunt ꝑ magicas artes: ⁊ dicunt̃ veneficia a veneno: q̃a fiũt in nocumẽtuz hoĩuz. ꝑª Corin. 10. Nolo vos fieri socios demonioꝝ. Apoc. vlti°. Foras canes ⁊ venefici ⁊c̃. ¶ Cõtra ꝓximũ aũt ponit nouẽ: quoꝝ ꝑmũ est inimicitia: vltimũ ṽo homicidiũ: q̃a ad h̃ deuenit̃ ad illud. ¶ Primũ g̃ est inimicitia in corde: q̃ est odiũ erga ꝓximũ. Mat. 10. Inimici hoĩs domestici ei⁹. Et ideo dicit. INIMICITIE. Ex hac autẽ orit̃ dissensio in ṽbis. Et iõ dicit. CONTENTIONES que est ipugnatio veritatis cum ꝯfidentia clamoris. Prouer. 20. Honor ẽ hoĩ qui se separat a cõtentionib⁹. ¶ Scd̃m ẽ emulatio q̃ ꝯsistit in h̃ qd̃ ad idẽ obijciẽduz cõtendit. Uñ dicit. EMVLATIONES q̃ ex ꝯtẽtione oriuntur. ¶ Tertiuz ẽ ex h̃ q̃ vn⁹ ipedit̃ ꝑ aliũ ad rez eãdẽ tendentẽ: ⁊ ex h̃ irascit̃ ꝯ eũ. Et iõ dic̃. IRE. Iac. 1. Ira. n. viri ⁊c̃. Eph. 4. Sol nõ occidat sup iracũdiã vestraz. ¶ Quartũ cum ex ira animi ꝓuenit̃ ad ꝑcussiones. Et ꝯtra ad h̃ dic̃. RIXE. Prouer. 4. Odiũ suscitat rixas. ¶ Quintũ ex his. s. DISSENSIONES. Et si q̃dẽ i reb⁹ humanis sint dicunt̃ dissensiones: q̃ñ. s. ꝑtes fiunt in ecclia. Ro. 16. Obseruetis eos q̃ dissensiões ⁊ offendicula ꝑter doctrinã quã vos didicistis faciũt ⁊ declinate ab illis. Si i reb⁹ diuinis sic dicunt̃ SECTE i. hereses. 2ª Pe. 2. Introducẽt sectas ꝑditionis ⁊c̃. Et ibidẽ. Sectas nõ metuũt itroducẽ blasphemãtes. Ex his dẽ sequitur INVIDIA q̃ñ illi quos emulant̃ ꝓsperãt̃. Iob. 5. Paruulũ occidit inuidia ⁊c̃. Ex his dẽ sequunt̃ HOMICIDIA cordis ⁊ opis. ꝑª Io. 4. Qui odit frẽm suũ homicida ẽ. Quãtũ ṽo ad vitia q̃ ꝑtinent ad ordinatio-

Caro pro toto hoĩe pctã dicunt̃ carnalia quo ad cõsumationez ⁊ q̃ ad radicẽ.

Pctã mortalia ꝓm genus/ ꝓm ꝯsumationez. s. sꝫ sunt.

Uitia ꝯ seipsũ fornicatio imunditia impudicitia luxuria.

Contra deum idoloꝝ seruitus veneficia.

Cõtra ꝓximũ inimicitia/ cõtentiões/ emulatio/ ira/ rixa/ dissẽsio/ secte/ inuidia/ homicidia.

Contra ordinationez vite ebrietas/ comessatio.

nem circa vite necessaria ponit duo. Unuz quātuz ad
potum. Unde dicit. EBRIETAS] .s. assidue. Luce. xxi.
Attendite ne graventur corda vestra crapula et ebrie/
tate etc. Aliud vero quātuz ad cibum: et quantum ad hoc
dicit. COMESSATIONES.] Roma. 13. Nō in comes/
sationibus et ebrietatibus.

Apoc. 22. ¶ † Cōtra: fructus spiritus est: charitas: gaudiū:
pax: lenitas: benignitas: bonitas: fides: mansue/
tudo: temperantia.

¶ Fructus aūt spūs est charitas: gaudiuz:
pax: patientia: benignitas: bonitas: longa/
nimitas: mansuetudo: fides: modestia: cō/
tinentia: castitas. Lec. VI.

Positis operib⁹ carnis: hic cōsequēter Apl's manife/
stat opa spūs. Et pmo manifestat ea. 2⁰
ostēdit quō lex se hz ad opa spūs et ad opa carnis. ibi.
ADVERSVS hō etc.] Circa pmū enumerat bona spi/
ritualia que noiat fruct⁹. Ex quo icidit qō: qa illud dr
fructus quo fruimur. Sed actib⁹ nostris nō debem⁹
frui: sz deo solo. ergo hō actus quos enumerat hic Aplus
nō debent dici fruct⁹. ¶ Itē Glo. dicit q hō opa spūs
sunt pp̄ter se appetēda: qd aūt pp se appetit nō refer/
tur ad aliud. ergo virtutes et eaz opa nō sunt referēda ad
beatitudinē. ¶ Rñdeo dōm est q fruct⁹ dr dupl'r. s.
acqsitus: puta ex labore vel studio. Sap. 3. Bonoz la/
boz gloriosus ē fruct⁹. Et vt pductus sicut fructus p/
ducit ex arbore. Mat. 7⁰. Non pōt arbor bona fruct⁹
malos facere: opa aūt spūs dicunt fruct⁹ nō vt adepti:
sed vt pducti. Fructus aūt qui ē adeptus hz rationē
vltimi finis: non autē fructus pductus. Nihilominus
tñ fructus sic accept⁹ duo iportat. s. q sit vltimū pdu/
centis: sicut vltimuz qd pducit ab arbore est fructus
eius: et q sit suave sive delectabile. Cañ. 2⁰. Fruct⁹ eius
dulcis gutturi meo. Sic ergo opa vtutū et spūs sunt quid
vltimū in nobis. Nam spūsanct⁹ est in nobis p grāz
per quā acqrim⁹ habitū virtutuz: et ex hoc potētes su/
mus opari sm virtutē. Sunt etiā delectabilia. Ro. 6.
Habetis fructū vestrū in sanctificatiōe. i. in opib⁹ san
ctificatis. et ideo dicunt fruct⁹. Dicunt et flores respe/
ctu future beatitudinis: qa sicut ex florib⁹ accipit spes
fruct⁹: ita ex opib⁹ virtutum habet spes vite eterne et
beatitudinis. Et sicut in flore ē quedaz inchoatio fru/
ctus: ita in operib⁹ virtutū est qdaz inchoatio beatitu/
dinis: que tūc erit qn cognitio et charitas pficient. Et
per hoc pz rñsio ad illud qd scdo obijcit. Nam aliqd
pōt dici pp̄ter se appetēdum dupl'r: qa ly pp/ pōt desi/
gnare cām formalez vel finalez. Opa virtutum pp se
sunt appetēda formal'r: sz non final'r: qa hñt in seipsis
delectationē. Naz medicina dulcis appetit: pp se for/
maliter: qa hz in se vnde sit appetibilis. s. dulcedinez:
que tñ appetit pp finez. s. pp sanitatē. Sed medicina
amara nō est appetēda pp se formal'r: qa non delectat
rōne sue forme: sz tñ pp aliud appetit final'r. s. pp̄ter
sanitatē que ē finis eius. ¶ Ex his appet ratio: quare
Aplus effect⁹ carnis vocat opera: fructus aūt spūs vo
cat fruct⁹. Dictū est. n. q fruct⁹ dr aliqd finale et suave
ex re pductū. Quod aūt pducit ex aliquo p̄ter nāz
eius nō hz rōnez fruct⁹: sz quasi alteri⁹ germinis. Opa
autē carnis et peccata sunt p̄ter nām eoz que deus na
ture nostre inseruit. Deus. n. humane nature quedā se/
mina inseruit. s. nāles appetitū boni et cognitionem: et
addidit et dona gr̄e. Et ideo qa opa virtutū ex his na/
tural'r pducunt fructus dicunt: nō aūt opera carnis.

Fructus vt acqsitus vel pductus.

Ly pp/ desi/gnat cām for/malem et fina/lem.

[illegible] carnis appel/lant opa: fru/ctus aūt spūs appellat spi/ritus.

Et pp̄ter hoc Aplus dicit Ro. 6. Quē ergo fructū ha/
buistis: tunc in illis in qbus nunc erubescitis. Pz ergo
ex dictis q fructus spūs dicunt opa virtutū: et qa hñt
in se suavitatē et dulcedinē: et qa sunt quoddaz vltimū
pductū: sm cōvenientiaz donoz. ¶ Accipit autē diffā
donoz/ beatitudinū/ virtutū/ et fructuū/ adinuicez hoc
modo. In virtute. n. est cōsiderare habitū et actū. Habi/
tus autē virtutis pficit ad bñ agēduz. Et siqdē pficiat
ad bñ operādum humano mō dr virt⁹. Si vero pficiat
ad bñ operāduz supra moduz humanū dicit donum.
Unde Phs supra cōes virtutes ponit virtutes qsdaz
heroycas: puta cognoscere inuisibilia dei sub enigma/
te est per moduz humanum. Et hec cognitio ptinet ad
virtutez fidei. Sed cognoscere ea pspicue et supra hu/
manū moduz ptinet ad donū intellect⁹. Actus aūt vir/
tutis vel est pficiēs: et sic est beatitudo: vel ē delectans:
et sic est fructus. Et de istis fructibus dr Apoc. 22⁰. Ex
vtraqz parte lignū vite afferēs fructus duodecim etc.
Dicit ergo. FRVCTVS SPIRITVS.] qui. s. cōsurgit in
aia ex seminatiōe spūalis grē. EST CHARITAS etc.]
Qui qdē sic distinguūtur: qa fruct⁹ aut pficit interius
aut exterius. Pmo ergo ponit illos qui pficiunt interius.
Scdo illos qui pficiunt exterius. ibi. BONITAS etc.]
Interius aūt homo pficit et dirigit et circa bona et cir/
ca mala. 2ᵉ Corin. 6. Per arma iustitie a dextris et a si/
nistris. Circa bona aūt pficiunt pmo qdez in corde p
amorē. Naz inter motus nāles primus est inclinatio
appetitus nature ad finē suum: ita pmus motuū inte/
rioz est iclinatio ad bonū que dr amor: et ideo pmus
fructus est CHARITAS.] Ro. 5⁰. Charitas dei diffusa
est in cordib⁹ nostris etc. et ex charitate pficiuntur alie.
Et ideo dicit Apl's Coll. 3. Super oia charitatē habē/
tes etc. Ultimus autē finis quo homo pficit iterius est
gaudiū qd pcedit ex pñtia rei amate. Qui aūt hz cha/
ritatē iam hz qd amat. p. Io. 4. Qui manet in charita
te in deo manet et deus in eo. Et ex hoc cōsurgit GAV/
DIVM.] Phil. 4. Gaudete in dño semp etc. Gaudium
autē dz esse pfectū. Et ad hoc duo reqrunt. Pmo vt
rēs amata sufficiēs sit amanti pp̄ter suā pfectionē. Et
quātuz ad hoc dicit PAX.] Tunc. n. amās pacē habet
qn rem amatā sufficiēter possidet. Cañ. viii. Ex quo fa
cta sum coraz eo quasi pacē reperiens etc. Scdo vero vt
assit pfecta fruitio rei amate qd simil'r p pacez habet:
qa qcqd superveniat si pfecte aliqs fruit re amata: puta
deo: non pōt ipediri ab eius fruitione. Ps. Pax multa
diligētibus legē tuaz: et nō est illis scādaluz. Sic ergo
gaudiuz dicit charitatis fruitionem: sz pax charitatis
perfectionē: per que hō interius pficit qtū ad bona.
Circa mala et pficit spūsanct⁹ et ordinat: et pmo cōtra
maluz qd pturbat pacē que pturbat p adversa: sed ad
hoc pficit spūsanct⁹ per patiētiā que facit adversa pa
tienter tolerare. Et ideo dicit. PATIENTIA.] Lu. 21.
In patiētia vestra possidebitis animas vestras. Jaco.
pmo. Patiētia opus pfectū habet. Scdo cōtra maluz
impediens gaudiuz est dilatatio rei amate ad qd spūs
opponit longanimitatē que expectatiōe non frangit.
Et quātuz ad hoc dicit. LONGANIMITAS.] Abac. 2.
Si moraz fecerit expecta euz: qa etc. 2ᵉ Cori. 6. In lon/
ganimitate etc. Et ideo dicit dñs Matth. 10. Qui per/
severaverit vsqz in finem etc.

¶ Consequēter cuz dicit. BONITAS etc.] Ponit fruct⁹
spūs qui pficiūt qtū ad exteriora. Hoīs aūt exteriora
sunt vel id qd est iuxta ipsuz: vel id qd est supra ipsuz:
vel id qd est infra ipsuz. Juxta ipsuz ē pximus: supra
ipsuz deus: infra ipsuz nā sensitiva et corpus. Sic ergo

Ista inter bea/titudinē/ vir/tutes et fruct⁹

Exteriora ho/minis sūt id qd ē iuxta ip/sum/ supra ip/sum/ vel infra ipsum.

q̄tū ad primū: pficit p̄mo qdē in corde p rectā ꝛ bonaꝫ voluntatē. Et q̄tū ad h̄ dicit. BONITAS] i. rectitudo ꝛ dulcedo animi. Si. n. hō oēs alias potētias bonas hēat nō pōt dici bonus hō: nisi habeat voluntatē bonā: s̄m quā oībus alijs bn̄ vtit̄. Cuius rō ē: qa bonū dicit aliqđ pfectuꝫ. Est aūt duplex pfectio. Pria. s. que est ipsuꝫ eē rei. Scđa vo ē eius opatio: ꝛ hec est maior q̄ pria. Illud ḡ dr̄ simplr̄ pfectū qđ ptingit ad pfectā sui opationē que est scđa eius pfectio. Cum ḡ homo p voluntatē exeat in actū cuiuslibet potētie: volūtas recta facit bonū vsum oiuꝫ potētiaꝝ: ꝛ per ɔ̄ns ipsuꝫ hominē bonū. Et de hoc fructu dr̄ Eph. 5°. Fructus auteꝫ lucis ē in omni bonitate ꝛc̄. Scđo vo in ope: vt. s. sua cōicet primo. ꝛ q̄tū ad hoc dicit. BENIGNITAS] i. largitas rerū. 2ᵉ Cor. 9°. Hylarē. n. datorē ꝛc̄. Benignitas eniꝫ dr̄ quasi bona igneitas que facit hoiem fluere ad subueniēduꝫ necessitatib᷒ alioꝝ. Sap. 1. Benign᷒ est eniꝫ spūs sapientie ꝛc̄. Coll. 3°. Induite vos ḡ sicut electi dei sancti ꝛ dilecti viscera mīe benignitateꝫ ꝛc̄. Itē vt patiēter sustineat primi molestias: ꝛ q̄tū ad h̄ dic̄. MANSVETVDO.] Mat. 11. Discite a me qa ꝛc̄. Prouer. 3. Māsuetis dabit grāꝫ. Ad id vo qđ ē supra nos. s. deus ordinat spūs p fidē. Un̄ dicit. FIDES] que est cognitio quedaꝫ inuisibiliū cuꝫ certitudine. Gen̄. 15. Credidit Abrahā deo ꝛ reputatum est ei ad iustitiam. Heb. 11. Accedentē ad deū opꝫ credere ꝛc̄. Et iō Eccl. p̄mo. Beneplacitū est deo fides ꝛ mansuetudo ꝛc̄. Ad id qđ est infra nos. s. corpora dirigit spūs: ꝛ p̄mo q̄taꝫ ad actus exteriores corporis qđ fit p modestiā q̄ ipsis actib᷒ seu dictis moduꝫ iponit. Et q̄ntuꝫ ad hoc dicit. MODESTIA.] Phil. 4. Modestia vr̄a ꝛc̄. Scđo vo q̄tū ad appetitū sensitiuū interiorē. ꝛ q̄tū ad h̄ dicit. CONTINENTIA] que ēt a licitis abstinet. ET CASTITAS] que licitis recte vtit̄ s̄m Glo. vel aliter cōtinentia dr̄ ex eo q̄ lꝫ homo impugnet̄ a prauis concupiscētijs: tn̄ per rōnis vigorē se tenet ne adducatur: ꝛ ideo ɔtinētie nomē sumptū est ab eo q̄ aliqs in impugnatione tenet se. Castitas vo dicit̄ ex eo q̄ quis nec impugnat̄ nec abducitur: ꝛ dr̄ a castigādo. Nam illuꝫ dicimus bene castigatū qui in omnib᷒ ordinate se hꝫ.

Perfectio rei duplex. p̄ma que est ipsuꝫ esse. scđa que est eius operatio.

Qđ ɔtinētia ꝛ castitas.

¶ Circa hoc dubitant̄ duo. Primo qa cū fruct᷒ spūs aduersent̄ opib᷒ carnis: vr̄ q̄ Apl̄us debuerit ponere tot fructus spūs quot posuit opera carnis: qđ nō fecit. Ad qđ dicēduꝫ est: q̄ ideo nō fecit: qa plura sunt vitia q̄ virtutes. ¶ Scđo dubitat̄: qa fructus spūs hic positi nō r̄ndent operib᷒ carnis. Ad hoc dicēdum est q̄ Apl̄us nō intēdit hic tradere artē virtutuꝫ ꝛ vitioꝝ: ꝛ ideo nō ponit vnuꝫ ɔ̄ aliud: sꝫ aliq̄ enumerat de illis: ꝛ aliqua de illis. s̄m q̄ expediens vr̄ p̄nti intentioni: nihilominus tn̄ si diligēter consideret̄ aliqualr̄ sibi ɔ̄ r̄ndent. Naꝫ fornicationi que est amor illicitus cōtra r̄ndet charitas: imūdicie vo ipudicitie ꝛ luxurie: que sunt carnales illecebre ꝛ ex fornicatione pueniunt ɔ̄ ponit̄ gaudiuꝫ qđ est spūalis delectatio cōsequens ex charitate vt dictuꝫ est. Ei vo qđ est idoloꝝ seruitus ɔ̄ ponit̄ pax. Ei vo qđ dicit veneficia ꝛc̄. vsqꝫ ad dissensiones/patiētia/longanimitas/ꝛ bonitas. Ei vo qđ dr̄ secte contra ponit̄ fides. Ei vo qđ dicit̄ inuidie: benignitas. Ei aūt qđ dicit̄ homicidia: mansuetudo. Ei qđ dicit̄ ebrietas: comessationes ꝛ his silia: contra ponit̄ modestia/continentia/ꝛ castitas.

Ro. 13. 1. Pet. 2.

¶ Aduersus huiusmodi nō est lex. ꝛ Qui vo sunt Christi: carnē crucifixerunt cū affectibus ꝛ concupiscentijs. Si viuimus spiritu: spiritu ꝛ incedamus. Ne efficiamur inanis glorie cupidi: inuiceꝫ nos prouocantes: inuicem inuidentes.

¶ Aduersus huiusmodi nō est lex: qui autē sunt Christi: carnē suaꝫ crucifixerunt cum vitijs ꝛ cōcupiscentijs. Si spiritu viuim᷒: spiritu ambulem᷒. Non efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem prouocantes: inuicem inuidentes. Lec. VII.

Enumeratis operib᷒ carnis ꝛ spūs: hic cōsequēter ex vtrisqꝫ cōcludit q̄ q̄ spūm sequunt̄ nō sunt sub lege: ꝛ vtit̄ tali pbatione. Ille est sub lege qui est obnoxius legi. i. qui facit ɔ̄ria legi. Sed illi qui agunt̄ spiritu nō faciunt opera ɔ̄ria legi. ḡ nō sunt sub lege. Prio ergo ostēdit ppositum ex pte operū spūs. Scđo ex pte operum carnis. ibi. QVI autē sunt ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dico q̄ qui agunt̄ spiritu nō faciunt opa ɔ̄ria legi: qa faciunt opa spūs. ET ADVERSVS hmōi nō est lex] i. ɔ̄ opera spūs: sꝫ spiritus docet ea. Nam sicut lex exterius docet opa virtutuꝫ: ita ꝛ spūs interius mouet ad illa. Ro. 7°. Condelector enim legi dei s̄m interiorē hoieꝫ ꝛc̄. Aut faciūt opa carnis: ꝛ hec in his qui spiritu dei agunt̄ nō sunt ɔ̄tra legi. Un̄ dic̄. QVI CHRISTI SVNT] i. qui spū dei habent. Nam Ro. 8. Qui spūm dei nō hꝫ hic non est eius. Illi ergo spiritu dei agunt̄ qui sunt Christi. Isti inq̄ carnē suā crucifixerunt ꝛc̄. non aūt dicit vitia ꝛ ɔcupiscētias vitant: qa bon᷒ medicus: tūc bn̄ curat qn̄ adhibet remedia ɔ̄ cām morbi. Caro aūt ē radix vitioꝝ. Si ḡ volumus vitare vitia opꝫ domare carnē. p̄ᵉ Cor. 9. Castigo corpus meū ꝛc̄. Quia vo caro domat̄ p vigilias/ieiunia/ꝛ labores. Eccl. 33°. Seruo maliuolo tortura ꝛ compedes ꝛc̄. Ad hec aūt opa mouent̄ ex deuotiōe quam habēt ad Chr̄m crucifixū. Iō signāter dicit. CRVCIFIXERVNT] i. Christo crucifixo se ɔformauerūt affligendo carnē suā ꝛc̄. Ro. 6. Uetus hō noster simul crucifixus ē ꝛc̄. Supra. 2°. Ut deo viuā Christo ɔfixus sum cruci ꝛc̄. Quia vo nō crucifigūt carnē destruēdo nāꝫ: qa nemo carnē suam odio habuit: vt dr̄ Ephe. 5. Sed q̄ntuꝫ ad ea que ɔ̄riant̄ legi. Iō dicit. CVM vitijs] i. cū peccatis. ET CONCVPISCENTIIS] i. passionibus qb᷒ aīa iclinat̄ ad peccāduꝫ. Non. n. bn̄ crucifigit carnē qui ēt passionib᷒ locū nō aufert. Aliter cum rō nō semp inuigilet ad pctā vitanduꝫ vt opꝫ posset q̄nqꝫ cadere. Eccl. 18. Post concupiscētias tuas non eas ꝛc̄. Ro. 13°. Carnis curaꝫ ne feceris ꝛc̄.

¶ Consequēter cū dicit. SI SPIRITV viuim᷒ ꝛc̄.] Ponit tertiū bn̄ficiuꝫ spūsancti qđ ɔfert vitā. Et p̄mo ponit bn̄ficiuꝫ spūs dei. Scđo excludit vitia spūs mundi. ibi. NON efficiamur ꝛc̄.] Dicit ḡ cōnumerās se eis qb᷒ scribit. Dico q̄ debemus ambulare per spūꝫ: qa ꝛ per ipsuꝫ viuimus: ꝛ nō per carnē. Ro. 8°. Debitores sumus nō carni ꝛc̄. SI ERGO spiritu viuimus] debemus in oībus ab ipso agi. Sicut eniꝫ i vita corporali corpus nō mouet̄: nisi per aiaꝫ per quā viuit: ita i vita spūali ois motus noster dꝫ eē a spiritu sancto. Ioh. 6°. Spūs ē qui viuificat. Act. 17°. In ipso viuimus mouemur ꝛ sum᷒. Et ne ea q̄ dicta sunt de spiritu itelligātur de spiritu mūdi. de quo dr̄ p̄ᵉ Corin. 2. Nos aūt nō spiritū huius mūdi accepim᷒. Ideo hoc ɔ̄ter remouet Apl̄us dicēs. NON EFFICIAMVR ꝛc̄.] Ubi tria excludit ppria spūs mundi. s. inanem gloriam: iracūdiaꝫ: ꝛ inuidiam: qbus tribus cōueniēter aptari pōt nomē spūs. Signat. n. spūs quēdaꝫ inflationē. Un̄ s̄m h̄ illi

dicunt magni spū: qui sunt inflati per inanē gloriā. Esa.25. Spūs robustoꝝ quasi turbo ipellens parietē ꝛc. Et quantū ad hoc dicit. NON efficiamur inanis glorie cupidi .i. glorie secularis. Cuz.n. vanuz sit qȝ nec solide firmat: nec veritate fulcit: nec vtilitate amat. Ideo gl'ia huiꝰ mūdi vana ē: q̄a caduca ꝛ nō solida. Esa.40. Omis caro fenū ꝛc. Et q̄a falsa est. 1. Macha.2. Gloria hois pctōris stercus ꝛ vermis. Sed vera gl'ia est in ꝓprijs bonis hois q̄ sunt bona spūalia: ꝛ hāc hn̄t sancti. scđe Corin.1. Gloria nr̄a hec ē testimonium ɔscie nostre ꝛc. Et q̄a inutilis ꝛ infructuosa. Naz quātūcūqȝ gloriam hēat q̄s ex testimonio secularium nō pōt ꝑ hoc cōsequi finē suū quē ɔsequit testimonio dei. p̄ᵉ Corin.p. Qui gloriat in dn̄o glorietur ꝛc. Non aūt dicit. Non habeatis inanē gloriā: sȝ nō efficiamini cupidi: q̄a gloria sequit aliqn̄ fugiētes eā: ꝛ si opȝ recipi nō tn̄ ametur. Itē signi- ficat ipetuositatē. Prouer.27°. Impetū cōcitati spiritꝰ ferre q̄s poterit: Et signat iracūdiā. Et quantū ad hoc dic. INVICEM ꝓuocātes .i. ad ɔtētionē vel litē vel alia illicita. Ro.13°. Non in ɔtētiōe ꝛ emulatiōe ꝛc. Itē est spūs tristitie de quo dr̄ Prouer.17. Spūs tristis exsic- cat ossa. Et quātū ad hoc dicit. INVICEM inuidētes.] Prouer.14°. Putredo ossium inuidia ꝛc. Cuius ratio est: quia ipsa sola crescit ex bono. Cap. VI.

Ratres: etiam si occupatus fuerit hō in aliquo delicto: vos qui spirituales estis: instaurate huiusmodi spiritu mā- suetudinis: cōsiderans temetipsū ne
Ro.1. ꝛ tu tenteris. † Inuicē alij alioꝝ onera portate: ꝛ sic cōplete legē Chr̄i. Naz si q̄s sibi videt aliqd esse: cū nihil sit: suū ipse fallit animū. Opus autē suū probet vnusquisqȝ: ꝛ tunc in semetipso tan- tum gloriationē habebit: ꝛ nō in alio. Unusq̄sqȝ enim ꝓpriam sarcinam baiulabit.

Ratres: ꝛ si ꝑoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis hmōi instruite in spiritu lenitatis: considerans te- ipsū ne ꝛ tu tenteris. Alter alterius onera portate: ꝛ sic adimplebitis legem Christi. Naz si quis existimat se aliqd esse cū nihil sit ipse se seducit. Opus autē suum ꝓbet vnusquisqȝ: ꝛ sic in semetipso tm̄ gloriam habebit ꝛ non in altero. Unusquisqȝ eniz onus suum portabit.

Ostq̄ Aplus reduxit Galathas ad statū veritatis q̄tū ad res di- uinas: hic ɔn̄ter reducit eos q̄tū ad res humanas: instruēs eos qualr̄ se hēant ad homines. Et p̄mo q̄lr̄ se habeāt ad rectos. 2° quo ad ꝑuersos. ibi. VIDETE qualibꝰ lr̄is ꝛc.] Circa primū tria facit. P̄mo docet qualr̄ supiores se habeant ad iferiores. Scđo q̄lr̄ eq̄les ad coeq̄les. ibi. ALTER ALTERIVS ꝛc.] Tertio qualr̄ iferiores ad supiores. ibi. COMMVNICET autē is ꝛc.] Circa p̄ᵐ duo facit. P̄mo ponit āmonitionē. Scđo assignat āmonitionis rationē. ibi. CONSIDERANS teipsum ꝛc.] Quia ḡ de peccatis multa dixerat ne aliq̄s a pctō imunis in pec- catores deseuiret: ideo āmonitionē de mansuetudie ꝛ misericordia eis ꝓponit dicēs. FRATRES ꝛ si ꝑoccu- patus fuerit hō ꝛc.] Ubi tria ponit q̄ faciūt ad āmoni- tionē. Primū est surreptio: nam qn̄ aliqui ex malitia peccāt minꝰ digni sunt venia. Job.34. Qui quasi de indu- stria recesserūt ꝛc. Sed qn̄ aliq̄s ꝑoccupat tentationi- bus ꝛ iducit ad peccādū: facilius dȝ ei venia cōcedi. ꝛ ideo dicit. Et si PREOCCVPATVS fuerit ꝛc.] idest imprudēter lapsus: vt nequeat vitare. Scđm ē pecca- toꝝ paucitas. Naz aliqui ex ɔsuetudine peccāt. Osee 4°. Maledictū ꝛ mēdaciū ꝛ homicidium ꝛ furtum ꝛ adulterium inundauerūt: ꝛ sanguis sanguinē tetigit ꝛc. Et cōtra tales seuerius ē agēdū. Et hoc excludit cuz dicit. IN ALIQVO] q̄si nō vsu quotidiano peccans. Tertiū ē pctōꝝ qualitas. Nam q̄daz peccata ɔsistūt in trāsgressione: quedā vō in omissione. Grauiora aūt sunt p̄ma scđis: q̄a illa opponunt p̄ceptis negatiuis: q̄ obligāt semꝑ ꝛ ad semꝑ: hec vō opponunt preceptis affirmatiuis: que cuz nō obligēt ad semꝑ nō pōt sciri determinate qn̄ obligant. Un̄ dr̄ in ps. Delicta q̄s in- telligit ꝛc. Et quantū ad hoc dicit. DELICTO.] Uel fm Glo. Delictū est pctm̄ ex ignorantia. His ergo p̄missis ad mīaz eos qui corrigūt monet: ꝛ hi sunt spūales: ad quos ꝑtinet correctio. Un̄ dicit. Uos qui spūales estis hōi instruite. p̄ᵉ Corin.2°. Spūalis iudicat oīa ꝛ ipse a nemine iudicat ꝛc. Et huius rō est: q̄a rectū iudicium hȝ de oībus qui circa vnūq̄dqȝ recte dispositꝰ est: sicut qui sanū gustū hȝ recte iudicat de sapore. Solus aūt spūalis bn̄ dispositus est circa agēda: ꝛ ideo ipse solus de eis bn̄ iudicat. Sed q̄a nomē spūs rigorē quēdā ꝛ impulsum designat. fm illud Esa.25. Spūs robustoꝝ quasi turbo impellens parietē ꝛc. Non est credendū q̄ viri spūales sint nimis rigidi in corrigēdo. Nam hoc spūs huius mundi facit: sȝ spūssanctus suauitatē quā- dam ꝛ dulcorē efficit in hoīe. Sap.12°. O q̄ bonus ꝛ suauis est spūs tuus dn̄e ꝛc. Et iō dicit. IN SPIRITV lenitatis.] ps. Corripiet me iustus in mīa ꝛc. Cōtra q̄d dr̄ de q̄busdā Ezech.34°. Cuz austeritate imperaba- tis eis ꝛc. Dicit aūtē instruite ꝛ corrigite: q̄a loquit de ꝑoccupatis ꝛ delinquētibꝰ: qui indigent instructione. Uel q̄a oīs peccās est ignorās. Prouer.14°. Errāt qui operant malum. Rationē aūt āmonitionis subdit di- cens. CONSIDERANS teipsum ꝛc.] q.d. Ita fiat vt dirigās ꝛ tu fragilis es: naz quādiu in hac vita mortali sumus: proni sumꝰ ad peccādū. Nihil aūt ita frangit hominis seueritatē in corrigēdo q̄ timor ꝓprij casus. Ecclesi.31°. Intellige que sunt proximi tui ex teipso. ¶ Qualr̄ aūt se habeāt ad equales ostēdit dicēs. AL- TER ALTERIVS ꝛc.] Et p̄mo ꝓponit āmonitionē. Scđo assignat eiꝰ rōnē. ibi. ET SIC adiplebitis ꝛc.] Tertio excludit āmonitionis iplende impedimētū. ibi. NAM SIQVIS existimat ꝛc.] Ammonet autē ad mutuā supportationē dicēs. ALTER alterius onera portate.] Et hoc tripl'r. Uno mō defectū alterius cor- poralem seu spūalē patiēter tolerādo. Ro.15°. Debe- mus aūt nos firmiores ꝛc. Alio mō necessitati mutue subueniēdo ꝛc. Ro.12. Necessitatibꝰ sanctoꝝ cōican- tes ꝛc. Tertio modo pro pena sibi debita satisfaciēdo orōnibꝰ ꝛ bonis opibus. Prouer.18. Frater qui iuuat a fratre ꝛc. Ratio aūt āmonitionis ē adimpletio legis Chr̄i q̄ sil'r ē charitas. Ro.13°. Plenitudo legis ē dile- ctio. Un̄ dicit. Et sic adiplebitis legē Chr̄i .i. charitatē. ¶ Dicit aūtē charitas spāl'r lex Christi triplici rōne. P̄mo q̄a ꝑ hoc distinguit lex noua a lege veteri. Naz illa ē timoris: hec vō amoris. Un̄ Augu. dicit. Parua dīa est veteris legis ꝛ noue: timor ꝛ amor. Scđo q̄a ꝑ charitatē spāl'r Chr̄s legē suā ꝓmulgauit. Jo.13. In hoc

Alter portate onera alteriꝰ. Defectū alteriꝰ siue spūale siue corpo- rale patienter sustinēdo vel necessitati mu- tue subueniē- do pro pena sibi imposita satisfaciēdo. Charitas dr̄ lex chr̄i: q̄a ē amoris: q̄a p cā fuit diuul- gata: quia cū xp̄o iplenda.

cognoscent oēs:q̄a mei estis discipuli si dilectionē ⁊c̃. Et iterū. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicem ⁊c̃. Tertio q̄a ipsā impleuit Chr̄s ⁊ exēplum eā iplendi nobis reliquit. Nā ipse ex charitate peccata nostra tulit. Esa.53. Uere languores nostros ipse tulit. p̄ᵉ Pe.2. Qui pctā nostra ptulit in corpore suo sup lignū ⁊c̃. Esa.40. Fetas ipse portabit. Sic ḡ debemus alter alterius onera portare ex charitate: vt sic impleamus legē Chr̄i. Impedimētū aūt iplende āmonitionis pdicte ē supbia. Ideo h̄ excludēs dicit. Nam siq̄s existimat ⁊c̃. Et p̄mo vitupat ipsā supbiā. Scd̄o ostēdit modū vitādi eā.ibi. OPVS aūt suum ⁊c̃.] Tertio vitādi rōnē assignat.ibi. VNVSQVISQVE enī ⁊c̃.] Dicit ḡ. Facite vt dixi. Sed ɔtigit aliquē onus alteri⁹ nō portare:q̄a pfert se alijs. Ū dicebat ille. Luc.18°. Non sum sicut ceteri hoīum ⁊c̃. Et iō dicit. NAM siq̄s existimat se aliq̄d esse].i.in mente sua superbe iudicat se magnum esse in comparatiōe peccātus. CVM nihil sit ex se]q̄a q̄cq̄d sum⁹ h̄ est ex gr̄a dei. Sm illud Apl̄i. p̄ᵉ Cor.15. Gr̄a dei sum id qđ sum. Qui inq̄ tale aliq̄d facit IPSE SE seducit].i.a veritate se diuidit. Esa.40. Oēs gētes q̄si nō sint ⁊c̃. Luc.17. Cū oīa bn̄ feceritis dicite:serui inutiles sumus ⁊c̃. Remediū aūt vitādi est ppriop defectuū ɔsideratio. Nam ex h̄ q̄ aliq̄s alienos ⁊ non suos defect⁹ ɔsiderat. vr̄ sibi aliq̄d eē in cōparatiōe ad alios in q̄b⁹ defect⁹ intuet̄ ⁊ suos nō cōsiderās supbit. Et iō dicit. OPVS AVTEM].s.interi⁹ ⁊ exterius. SVVM].i.proprium. PROBET].i.diligēter examinet VNVSQVISQVE.]p̄ᵉ Cori.11. Probet se ipsū hō ⁊c̃. ET SIC in seipso].i.in ppria ɔscia. GLORIAM habebit].i.gl̄iabit̄ ⁊ gaudebit. 2ᵉ Cor.1. Gloria nr̄a hec ē testimoniū ɔscie nr̄e. ET NON in altero].i. nō in laude alteri⁹. Uel sic. IN SEMETIPSO].i.p ea que ipsius sunt. GLORIAM habebit].i.gloriabitur in ɔsideratiōe sui. ET NON in altero].i.nō in ɔsideratiōe alteri⁹. 2ᵉ Cori.12. Libēter gl̄iabor in ifirmitatibus meis ⁊c̃. Uel IN SEMETIPSO].i.in deo qui in eo habitat gl̄iabit̄ .i.eius erit gl̄ia ET NON in altero] q̄ in deo. 2ᵉ Corin.10. Qui gloriat̄ in dn̄o glorieī. Rō vitādi supbiā ē p̄miū vl̄ pena vnicuiq̄ pro merito vel demerito reddenda. Ū dicit. VNVSQVISQVE enī onus suū portabit.] Quod vr̄ ɔ̄triū ei qđ dixerat. Alter alterius onera portate. ¶ Sed sciēdum ē q̄ ibi loquit̄ de onere sustinēde ifirmitatis:qđ debem⁹ mutuo portare: hic loquit̄ de onere reddēde rationis:qđ quilibet pro se portabit:siue sit onus premij:siue pene. Nā onus aliq̄n q̄dē pondus pene:aliq̄n p̄mij significat. 2ᵉ Cor.4°. Eternū gl̄ie pondus opat̄ ⁊c̃. Esa.3. Dicite iusto q̄m bene:q̄m fructū adinuētionum suap comedet. ve impio in malū ⁊c̃. Si aūt dicant̄ aliq̄ rōnē reddere pro alijs: puta prelati pro subditis. Sm illud Ezech.3. Sāguinē ei⁹ de manu tua reqrā ⁊c̃. Et Heb. vlᵒ. Obedite ppositis vr̄is. ipsi.n.puigilant q̄si rōnes reddituri pro aīab⁹ vr̄is:nō est ɔ̄triū dicto Apl̄i:quia nō puniunt̄ pro pctīs subditop.s3 pro pprijs q̄ in custodia sbditop cōmiserūt. Est ḡ vitāda supbia ⁊ peccatū:q̄a vnusq̄sq̄ onus suū.i.mēsuram gr̄e sue offeret deo in die iudicij tanq̄ manipulos bonop operū. ps. Uenietes aūt venient cū exultatiōe. Et h̄ q̄tū ad bonos: vel onus suū portabit.i.penā pro ppo pctō.

¶ Cōmunicet aūt qui catechizat̄ sermone: ei qui se catechizat in oibus bonis. Ne erretis: deus nō irridetur. Quicq̄d enī seminauerit homo: hoc ⁊ metet. Nam qui seminat per carnē suā: de carne metet corruptionē: sed qui seminat per sp̄m: de spiritu metet vitam eternā. † Bonū aūt faciēdo ne defatigemur. Tempore enī suo metemus nō defatigati. Itaq̄ dum tempus habemus operemur bonum: cum erga omnes: tum vo maxime erga domesticos fidei. 2.Thes.3.

¶ Cōmunicet autē is qui cathetizat̄ verbo ei qui se cathetizat in oibus bonis. Nolite errare: deus nō irridet̄. Que enim seminauerit homo hec ⁊ metet: q̄m qui seminat i carne sua: de carne ⁊ metet corruptionē. Qui aūt seminat i spiritu de spiritu metet vitā eternā. Bonū aūt facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus nō deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes: maxime aūt ad domesticos fidei. Lec. II.

Postq̄ Apl̄s ostēdit qualr̄ supiores se habeant ad inferiores ⁊ equales eq̄lib⁹: hic ɔsequēter ostēdit qualr̄ iferiores se habeāt ad superiores dicēs: iferiores debere supiorib⁹ ministrare ⁊ obseq. Et circa h̄ tria facit. Pri̇o monet vt ministrent pmpte. Scd̄o vt ministrēt pseuerāter.ibi. BONVM aūt faciētes nō deficiam⁹ ⁊c̃.] Tertio vt ministrent cōtīter.ibi. ERGO DVM tēpus habemus ⁊c̃.] Circa p̄mū duo facit. Primo ponit monitionē ministerij. Scd̄o excusationē excludit.ibi. NOLITE ERRARE ⁊c̃.] Dicit ḡ. Dictū est supra quō superiores se debeant hic ad inferiores.s.leniter corripiēdo ⁊ instruēdo: nūc aūt restat videre qualr̄ inferior superiori obsequat̄. Et iō dicit. COMMVNICET autē qui cathetizat̄].i.docet̄ v̄bo Dei EI QVI SE cathetizat].i.qui eum docet. Cōicet inq̄ in oibus bonis. ¶ Sed notādū ē q̄ discipulus pōt duplr̄ cōicare se docēti. Primo vt accipiat bona doctoris. ⁊ sic dr̄. COMMVNICET is qui cathetizatur].i.cōe sibi faciat qđ est docētis eū imitando. p̄me Corin.11. Imitatores mei estote ⁊c̃. Sed q̄a contingit doctores aliq̄n min⁹ bona facere: ideo nō sunt in hoc imitādi. Et iō subdit. IN OMNIBVS bonis.] Matt. 23°. Quecūq̄ dixerint vobis seruate ⁊ facite: ſm opa eop nolite facere. ¶ Scd̄o vt cōicet bona sua docēti. Hoc enī a dn̄o p̄cipit̄. p̄ᵉ Cor.9. vbi dr̄. Qui euāgelio seruiūt de euāgelio viuāt. Unde Matth.10. Dignus est operarius cibo suo. Et Luc.10°. Dignus ē oparius mercede sua. ⁊ Apl̄us dicit p̄ᵉ Corin.9°. Si vobis spiritualia seminamus ⁊c̃. Et iō hic dicit. COMMVNICET aūt is ⁊c̃.] idest doctor doctori in omnib⁹ bonis que h̄z. nam etiā temporalia bona quedā dicuntur. Esa.p̄. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Matth.7. Si vos cū sitis mali nostis bona data ⁊c̃. Dicit autē in oibus: quia nō solum cōmunicare debet indigēti: s3 ⁊ sciētiā ⁊ consiliū: potētiā ⁊ q̄cq̄d agat gn̄aliter debet p̄ximo cōmunicare. p̄me Pe.4°. Unusquisq̄ sicut accepit gratiam in alterutrū illam administrantes ⁊c̃. De ista cōicatione dicit̄ Rom.12. Necessitatibus sanctop cōmunicantes. Eccl.14°. In diuisione sortis da ⁊ accipe.

¶ Consequēter cū dicit. NOLITE errare ⁊c̃.] Excusationē excludit. Et p̄mo excludit eā. Scd̄o rōnē exclusionis assignat.ibi. QVE ENIM seminauerit ⁊c̃.] Dicit ergo. NOLITE errare deus nō irridet̄.] Qđ q̄des

dupl'r itelligi pōt ƒm duas pmissas expōnes. Scōm
pmā gdez sic. Tu dicis φ debem⁹ imitari doctores ēt
in bonis:ſʒ nō possuʒ eos imitari nisi in his q̄ faciunt.
Nihil autē video in ipsis nisi malum.ergo debeo eos
imitari in malo. Sed h̄ excludit dicēs. NOLITE erra
re deus nō irridet] .q.d. Error ē hoc dicere. Nā mala
prelatoꝝ nō excusant nos. Nō.n.sunt subditis in exē
pluʒ:nisi in his qbus imitanť Chiʒ q est pastor absqʒ
pctō. Uñ ꝛ signāter dicit Joā.10. Ego sum pastor bo
nus ꝛc̄. ꝛ Apls pᵉ Corin.4.ꝛ.11.dicit. Imitatores mei
estote:sicut ꝛ ego Chri.q.d. In his me imitamini i qb⁹
ego imitor Chim. Et si p mala prelatoꝝ excusatis vos
apud hoies:tn̄ deus nō irrideť.i.nō pōt falli. Job.13°.
Aut decipieť vt hō fraudulentijs vestris. Uñ dicitur
Prouer.3. Delusores ipse deludet. Scōm autē scdam
expositionē sic itroduciť. Possent.n.dicere: pauperes
sumus nihil habem⁹ qđ cōicare possimus. Sed h̄ ex
cludit dicēs. NOLITE ERRARE] .i.nemo excusatum
vane se existimet paupertatē ptendēdo. DEVS NON
irrideť] .i.nō pōt falli. Scit.n.corda nostra ꝛ nō igno
rat facultates. Excusatio verisiliis hoieʒ pōt latere vel
placare:deū non pōt fallere. Rationē aūt huius assi
gnat dicēs. Que eniʒ seminauerit hō ꝛc̄. Et pmo in ge
nerali. 2° in spāli.ibi. QVONIAM QVI seminat ꝛc̄.]
Dicit ḡ ƒm pmā expositionē, vere erratis h̄ credētes:
qa deus reddet singulis pro meritis ppꝛijs. Naʒ que
seminauerit homo hec metet.i.ƒm opera sua bona vľ
mala:parua vel magna pmiabiť vel punietur. Scōm
autē scdaʒ expositionē que seminauerit hō.i.ƒm bn̄fi
cia sua parua vľ magna:ꝛ q̄tū ad q̄litatē opeꝝ:ꝛ q̄tū
ad quātitatē bn̄ficioꝝ pmiabiť. 2.Corin.9. Qui parce
seminat parce ꝛ metet ꝛc̄. Rationē aūt spāľr assignat
dicēs. QVONIAM qui seminat in carne sua ꝛc̄.] Que
qdē rō hʒ duas partes ƒm duas seminatiōes carnis ꝛ
spūs. Primo ḡ agit de seminatiōe carnis. Ubi viden
dum ē qd sit seminare in carne. Scđo qd est de carne

Quid sit se minare i car ne.
Quid sit me tet corruptio nem.

metere corruptionē. Seminare qdē in carne est opari
pro corpore vľ pro carne:sicut si dicať.ego multū expē
di in isto hoie.i.multa feci pro eo. Ille ḡ IN CARNE
seminat] qui ea q̄ facit ēt si que bona videanť facit in
fomētuʒ ꝛ vtilitatē carnis. DE CARNE auteʒ metere
corruptionē] qa semē fructificat vtplurimū ƒm cōdi
tionē terre. Uñ videm⁹ φ in aliqb⁹ terris semē frumē
ti degenerat in siliginē vel in aliqđ aliud. Cōditio aūt
carnis ē vt sit corruptibilis: ꝛ ideo QVI IN carne se
minat] .i.studiuʒ suū ponit ꝛ opa; opʒ φ ipsa corrum
panť ꝛ pereant. Eccľ.14. Omne opus corruptibile in
fine pdeť. Ro.8°. Si ƒm carnē vixeritis moriemini.
Scđo agit de seminatiōe spūs dicēs. QVI AVTEM
seminauerit in spiritu] .i.ordinat studiuʒ suū ad serui
tutem spūs ex fide ꝛ charitate seruiēdo iustitie:metet
qdē de spiritu ƒm 2ditionē eius. Cōditio aūt spūs est
φ sit actor vite. Jo.6. Spūs ē qui viuificat. Non autē
cuiuscūqʒ vite:ſʒ vite eterne cū spūs sit imortalis. ET
IDEO metet de spiritu vitā eternā.] Prouer.11°. Se
minanti iustitiā merces fidelis: qa nunq̄ desiccať. Sʒ
nota φ cū agit de seminatiōe carnis diť. In carne sua
qa caro ē nobis de nā nostra:ſʒ cū loqť de semie spūs
nō dicit suo:qa spūs non ē nobis a nobis:ſʒ a deo.
¶ Deinde cū dicit. BONVM aūt faciētes ꝛc̄.] Monet
ad ministeriū pseuerātiaʒ:qa nō ad horā tm̄:sed semp
debemus bn̄facere. Qđ qdeʒ pōt referri ad ea q̄ dicta
sunt.ſ. ad superiores:ꝛ ad equales ꝛ ad inferiores.q.d.
Quicūqʒ sumus siue plati erga subditos:siue equales
erga equales:siue subditi erga platos. BONVM faciē
tes nō deficiamus] .ſ.in bn̄ operādo:qa nō deficiem⁹
in metēdo. Eccľ.9°. Quodcūqʒ pōt manus tua facere
instāter opare. pᵉ Cor.15° Stabiles estote ꝛ imobiles.
Et merito nō est deficiēduʒ:qa expectam⁹ remunera
tionē eternam ꝛ indeficiēteʒ. Uñ subdit. TEMPORE
enim suo metemus indeficiētes.] Uñ dicit Augu. Si
homo nō imposuerit finē operi:nec deus imponet re
munerationi. Mat.25. Ibunt hi ad vitaʒ eternā. Sed
nota qđ dicit. TEMPORE SVO] qa sicut agricola nō
statiʒ de illo qđ seminat fructū colligit:ſʒ tpe cōgruo.
Jaco.vlt°. Agricola expectat gloriosuʒ fructū terre pa
tienter ferēs donec accipiat tēporaneū ꝛ serotinuʒ ꝛc̄.
De ista messione dr̄.2.Cor.9. Qui seminat in bn̄dictio
nibus de bn̄dictionibus ꝛ metet vitam eternaʒ.
¶ Deinde cū dicit. ERGO duʒ tēpus hēmus ꝛc̄.] Mo
net ad ministrāduʒ cōiter dicēs. Quia metemus non
deficiētes. Ergo duʒ tēpus habemus.i.in hac vita que
est tēpus seminādi. Jo.9. Me opʒ opari opera ei⁹ qui
misit me donec dies est:venit nox ꝛc̄. Eccľ.9. Qđcūqʒ
pōt manus tua facere instāter opare:qa nec opus:nec
ratio:nec sciētia:nec sapiētia erit apud inferos quo tu
pperas. Dum inquā illud habemus operemur bonū:
ꝛ hoc ad oēs.ſ.hoies qui iuncti sunt nobis in diuina
silitudine inquātum oēs ad imaginē dei facti sumus.
¶ Sed 5̄. Eccľ.12.dr̄. Da iusto ꝛ ne recipias pctōreʒ.
Non ḡ debemus opari bonū ad oēs. ¶ Rn̄deo dōm
est φ i pctōre duo sunt:natura.ſ. ꝛ culpa. Natura qdē
est in eo amanda ꝛ sustētanda ēt inimici. Mat.5. Dili
gite inimicos vestros ꝛc̄. Culpa vo in eo ē expellēda.
Sic ergo dictū est. Da iusto ꝛc̄.vt.ſ.peccatori nō ideo
benefacias:qa peccator ē:ſʒ qa hō. Uñ Augu. Non sis
ad iudicāduʒ remissus:nec ad subueniēdum inhuma
nus. Persequamur ḡ in malis ppꝛiā iniquitatē:mise
reamur in eisdē cōem 2ditionē. ¶ Sed qa nō possu
mus oībus bn̄facere ordinē bn̄faciēdi subdit. MAXI
ME AVTEM ad domesticos fidei] qui.ſ.nō solū nā:
ſʒ ēt fide ꝛ grā. Eph.2. Nō estis hospites ꝛ aduene:sed
estis ciues ꝛc̄.ḡ oībus ipēdenda ē mīa: ſʒ pponēdi sūt
iusti qui sunt ex fide.qa.1.Ti.5.dr̄. Qui suoꝝ maxime
domesticoꝝ curā nō hʒ:fidē negauit: ꝛ est infideli de
terior. ¶ Sed dubitať hic vtrū liceat plus vnuʒ dili

Amor maior vel minor ex obiecto vľ ex intēsiōe act⁹.

gere q̄ȝ aliuʒ. Ad qđ sciēduʒ φ amor pōt dici maior vľ
minor dupl'r. Uno mō ex obiecto. Alio modo ex intē
sione actus. Amare eniʒ aliquē est velle ei bonū. Pōt
ergo aliqs aliuʒ magis alio diligere:aut qa vult ei ma
ius bonū qđ est obiectū dilectionis:aut qa magis vult
ei bonū.i.ex intēsiori dilectione. Quātuʒ ḡ ad primuʒ
oēs equal'r debemus diligere:qa oībus debem⁹ velle
bonū vite eterne. Sed quātuʒ ad scđm nō opʒ φ oēs
equal'r diligamus:qa cuʒ intēsio actus sequať princi
pium actionis:dilectionis aūt pncipiū sit vnio ꝛ simi
litudo: illos intensius ꝛ magis debemus diligere qui
sunt nobis magis similes ꝛ vniti.

¶ Uidetis quāta vobis epistola scripserim mea
manu. Quicūqʒ volunt iuxta faciem placere in
carne:hi cogunt vos circūcidi tantū: ne ob cru
cem Christi psecutionē patianť: Nam qui circū
ciduntur:ne ipsi qdē legē seruant: ſʒ volunt vos
circūcidi:vt in vestra carne glorienť.

¶ Uidete qualibus lr̄is scripsi vobis mea
manu. Quicūqʒ eniʒ volunt placere in car
ne:hi cogunt vos circūcidi:tantū vt crucis
Christi persecutioneʒ non patianť. Neqʒ

enim qui circũciduntur leges custodiunt: sed volunt vos circuncidi: vt in carne vestra glorientur. Lec. III.

Postq̃ Apl's monuit Galathas qualr se haberant ad hoies rectos ⁊ iustos: hic docet quo se habeát ad hereticos ⁊ puersos. Et p̃mo isinuat modũ scribẽdi monitionẽ. Scdo ipsam monitionem subiungit.ibi. QVICVNQVE eniz ⁊c.] Circa primũ sciẽduz ẽ q̃ ↄsuetudo erat apud hereticos deprauãdi ⁊ falsificãdi scripturas canonicas: necnõ ⁊ pmiscendi aliqua eoꝝ que heresim sapiũt: ppter h̃ ↄsuetudo fuit ab Aplo seruata: q̃ qñ aliqua ↄ eos scribebat in fine lr̃e aliqua scriberet vt deprauari nõ posset: ⁊ ita inotesceret eis de eius ↄsciẽtia pcessisse: sicut p̃ Cori. vltio dicit. Salutatio mea manu Pauli. Totaz.n. epistolaz p aliũ eo dictãte scribi faciebat: ⁊ postea in fine aliqd ppria manu addebat. Et sm hũc modaz ea q̃ sequũt ab isto loco scripsit Paulus manu propria. Uñ dicit. VIDETE qualib' lr̃is scripsi vobis manu ppa.] vt.s. pdicta firmius teneatis: vt sciẽtes a me hãc epistolam missaz magis obediatis. Sic ergo plati debent ppria manu scribere: vt qd docent vbo ⁊ scripto ostendant exẽplo. Ideo dr̃ Esa. 49. In manib' .i. in opibus meis descripsi te ⁊c. Exo. 32. dicitur de Moyse: q̃ descẽdit portans duas tabulas lapideas scriptas digito dei. ¶ Monitionẽ aũt subiungit dicẽs. QVICVNQVE eniz placere volunt ⁊c.] Et p̃mo aperit seducẽtiuz intentionẽ. Scdo ostẽdit suã intẽtionẽ eis esse ↄtraz. ibi. MIHI aũt absit gloriari ⁊c.] Tertio subdit suaz amonitionez ad subditos. ibi. QVICVNQVE hanc regulam ⁊c.] Circa p̃mũ duo facit. Primo aperit seducẽtiũ malã itẽtionẽ. Scdo pbat qd dicit. ibi. NEQVE eniz circũcisionẽ ⁊c.] Circa p̃mũ ponit vnum factũ ⁊ duas intẽtiões adinuicẽ ordinatas. Factum autẽ erat istoꝝ qui circũcisionẽ inducebant: ⁊ ex hoc duo intẽdebant. Unũ ppter aliud. s. vt placerẽt inde iudeis: ex hoc q carnales obseruãtias legis introducebant in ecclesia gentium: ⁊ hoc ẽ qd dicit. QVICVNQVE volunt placere] .s. iudeis infidelibus: in carne .i. in carnalib' obseruantiis: hi cogũt vos circũcidi: nõ coactiõe absoluta: sz quasi ex conditione dicẽtes. Quia nisi circũcidamini nõ poteritis salui fieri: vt habet̃ Act. 15. Intẽdebant aũt ex hoc vlterius quãdaz securitatẽ hic. Iudei eniz ↄsequebant̃ discipulos Chr̃i: ppter pdicationez crucis. p̃ Cor. p̃. Nos aũt pdicam' Chr̃m crucifixũ ⁊c. Et hoc q̃a per pdicationẽ crucis euacuabant̃ legalia. Nam si Apl'i simul cũ cruce Chr̃i pdicassent debere suari legalia: nullaz ↄsecutionẽ iudei apl'is intulissent. Uñ dicebat supra. 5°. Ego aũt frẽs si adhuc circũcisionem pdico: qd adhuc ↄsecutionẽ patior ⁊c. Ut ğ non hẽrent ↄsecutionẽ a iudeis: inducebant circũcisionez. Et iõ dicit. Et ẽt hoc pp hoc tñ faciũt. VT CRVCIS Chr̃i ↄsecutionẽ nõ patiant̃.] que .s. pro cruce Chr̃i infert̃. Uel hoc ẽt faciebãt ad vitãdaz ↄsecutionẽ nõ solum iudeoꝝ: sz ẽt gentiliuz ifideliũ. Nam romani imperatores Gaius / Cesar / ⁊ Octauianus augustus promulgauerũt leges vt iudei vbicũq3 essent ppo ritu ⁊ ppriis cerimoniis deseruirẽt. Et ideo quicũq3 i Chr̃m credebat ⁊ circũcisus nõ erat ↄsecutionib' tã gẽtiliũ q̃ iudeoꝝ fiebat obnoxius. Ut ğ nõ inquietarent̃ de fide Chr̃i ⁊ in quiete viuerẽt: cogebãt eos circũcidi: sicut q̃ habet̃ in glosa. ¶ Sz q̃a possent dicere pseudo: q̃ nõ pp hoc circũcisionẽ inducũt: sz zelo legis solũ: ideo hoc excludẽs pbat qd dixit cũ dicat sic. NEQVE eniz qui circũcidunt̃ ⁊c.] Cõstat.n. q̃ si pp legis zelum aliquos ad legis obseruãtias iducerẽt: mãdarent ẽt legẽ in aliis ipleri. Sed neq3 illi q circũcidunt̃ neq3 pseudo in aliis .s. in moralib' q̃ potiora sunt in lege ⁊ i aliis obseruãtiis custodiũt. Jo. 7. Nemo ex vobis fac legẽ: non ğ ex zelo legis circũcisionẽ inducũt. Ro. 2. Circũcisio qdẽ pdest si legẽ obserues. SED ideo VOLVNT VOS circũcidi vt in carne vr̃a] .i. in carnali vr̃a circũcisione GLORIENTVR] apud iudeos eo q̃ tã multos pselitos faciãt. Mat. 23°. Ue vobis scribe ⁊ pharisei q circuitis mare ⁊ aridã vt faciatis vnũ pselitũ ⁊c.

¶ Ego vo absit glorier: nisi in cruce dñi nr̃i Jesu christi: per quẽ mihi mũdus crucifixus est: ⁊ ego mũdo. † Naz in Chr̃o iesu neq3 circũcisio quicq̃ valet: neq3 preputiuz: sed noua creatura. Supra. 5.

¶ Mihi autẽ absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Jesu christi: per quẽ mihi mundus crucifixus est: ⁊ ego mũdo. In Chr̃o eniz iesu neq3 circũcisio aliqd valet neq3 preputium: sed noua creatura. Lec. IIII.

Postq̃ Apl's exposuit prauã seducẽtiũ intẽtionez: hic insinuat suã. Et p̃mo ponit suez intẽtionẽ. Scdo ondit intẽtionis hui' signũ. ibi. PER QVEM mũdus ⁊c.] Tertio rõnẽ intẽtionis assignat. ibi. IN CHRISTO IESV ⁊c.] Dicit ğ. Intẽtio seducẽtiũ appet: q̃a illi gl'iant̃ in carne: sz ego aliã gl'iã q̃ro .s. in cruce. Et h̃ est qd dicit. MIHI absit gl'ari ⁊c.] Unde q̃ vbi mũdi phs erubuit ibi Apl's thesauꝝ reppererit. Qd illi visuz ẽ stultitia: Aplo factũ ẽ sapiẽtia ⁊ gl'ia: vt dicit Augu. Unusq̃sq3.n. in ea re gl'iat̃ p quã reputat̃ magn'. Sic qui reputat se magnuz in diuitiis gloriat̃ in eis: ⁊ sic de aliis. Qui.n. in nullo alio se magnũ reputat nisi in Chr̃o gloriat̃ in solo Christo. Talis aũt erat Apl's. Uñ dicebat supra. 2. Uiuo ego iã nõ ego: viuit vo in me Chr̃s. Et ideo nõ gloriat̃ nisi i Chr̃o: pcipue autẽ in cruce Chr̃i: ⁊ h̃ q̃a in ipsa iueniunt̃ oia de qb' hoies gl'iari solent. Naz gloriant̃ aliqui de magnoꝝ ptũs regũ aut pncipuz amicitia: ⁊ h̃ maxie Apl's inuenit in cruce: q̃a ibi ostẽdit̃ euidẽs signũ diuine amicitie. Ro. 5. Cõmẽdat aũt suam charitatẽ deus in nobis ⁊c. Nihil.n. sic charitatẽ suam ad nos ostẽdit sicut mors Chr̃i. Uñ Grego. O inestimabilis dilectio charitatis: vt seruũ redimeres filiuz tradidisti. Itẽ gl'iant̃ aliqui de sciẽtia. Et hãc Apl's excellentiorẽ inuenit in cruce. p̃ Cor. 2. Non.n. estimaui me aliqd scire iter vos: nisi Jesum chr̃m ⁊c. Nam in cruce ẽ pfectio totius legis ⁊ tota ars bñ viuẽdi. Itẽ gloriant̃ aliq de potẽtia: ⁊ hãc Apl's maximã habuit per crucẽ. p̃ Cor. p̃. Uerbũ crucis pereuntib' stultitia est: his aũt qui salui fiunt .i. nobis virt' dei ẽ. Itẽ gloriant̃ aliqui d̃ libertate adepta: ⁊ hãc Apl'us ↄsecut' ẽ p crucẽ. Ro. 6. Uetus noster hõ crucifixus ẽ vt vltra nõ seruiamus pctõ. Itẽ aliq gloriant̃ in assumptione ad aliqd magnũ collegiuz. Sed per crucẽ Chr̃i assumimur ad collegiuz celeste. Col. p̃. Pacificans p sanguinez crucis eius: siue que in celis: siue que in terris sunt. Itẽ qdam gloriant̃ in triũphali signo victorie. Sed crux triumphale signũ ẽ victorie Christi ↄ demones. Col. 2°. Expolians pncipat' ⁊ potestates traduxit cõfidenter: palam triũphãs illos ⁊c. Sap. 14°. Benedictum lignum per quod fit iustitia. ¶ Signum aũt sue intẽtionis subdit dicẽs. PER quẽ mihi mundus ⁊c.] Quia aũt hoc qd dicit. Mihi absit gloriari nisi in cruce ⁊c. Est ppositio exceptiua inclu-

dens vnaz affirmatiuā & aliaz negatiuā. Ideo duplex signū ponit ꝓbans vtrāqꝫ ꝓpositionē. Et pmo quidem probat negatiuā.s. ꝙ non gloriaᷓ nisi in cruce. Et hoc cū dicit. PER QVEM mihi mundus crucifixus ē &c.] Illud enī in quo qs gloriaᷓ non est mortuū in corde eius: sꝫ magis illud qd cōtemnit. ps. Obliuioni datus sum tanqꝫ mortuus a corde. Manifestum est autem ꝙ mūdus & oia que in mūdo sunt mortua erant in corde Pauli. Phil. 3°. Oia arbitrat⁹ sum vt stercora vt Chiꝫ lucrifacerē. Ergo nō gloriaᷓ in mūdo: neqꝫ in his que in mūdo sunt: & hoc ē qd dicit. Uere in nullo alio glorior nisi in cruce Christi per queꝫ.s. Chim crucifixum mihi mūdus crucifixus est.i. mortuus ē in corde meo vt nihil in eo cupiaꝫ. ¶ Scdo ꝓbat affirmatiuā.s. ꝙ in cruce Christi gloriaᷓ dicens se crucifixum mundo. Qui enī gloriaᷓ in aliquo: illud in se ꝓtendit & manifestare desiderat: sꝫ Aplus nihil in se ꝓtēdit: nec manifestare desiderat: nisi qd ꝑtinet ad crucē Chri. Et ideo tantū in ea gloriaᷓ. & hoc ē qd dicit. ET EGO mūdo] sꝫ sum crucifixus. q.d. Porto insignia crucis & sum reputat⁹ vt mortuus. Et ideo sicut mūdus horret cruceꝫ Christi: ita horret me. Col. 3. Mortui enī estis & vita vestra abscōdita ē cū Chro in deo &c. ¶ Rōneꝫ aūt q̄re nō in alio gloriaᷓ ostēdit subdēs. IN CHRISTO enī iesu &c.] In illo siqdē maxime gloriaᷓ qd valet & adiuuat ad ꝯiungēdū Chro. hoc enim Aplus desiderat.s. cū Chro eē. Et qa nō valet ad hoc ritus iudaicus nec gētiliū obseruātia: sꝫ crux Chri soluꝫ: ideo solū in ea gloriaᷓ. & hoc est qd dicit. IN CHRISTO neqꝫ circūcisio aliqd valet].i. ritus iudaicus. NEQVE preputium].i. gētilitatis obseruātia.s. ad iustificandum & ad iungēdū Chro. SED AD HOC valet noua creatura.] Qd qdē pꝫ ex his q̄ dicta sūt. Supra. 5. q̄si eisdē ꝟbis. IN CHRISTO enī iesu neqꝫ circūcisio aliquid valet: neqꝫ ꝓputiū:] sꝫ fides q̄ per dilectionē opaᷓ. Fides ḡ charitate formata est NOVA creatura.] Creati nāqꝫ & ꝓducti sumus in eē nature per Adam: sꝫ illa quideꝫ creatura vetusta iaꝫ erat & inueterata. & ideo dñs ꝓducens nos & ꝯstituēs in eē grē fecit quādam nouā creaturaꝫ. Iaco. p. Ut simus initiū aliqd creature eius. Et dicitᷓ NOVA] quia per eaꝫ renouamur in vitaꝫ nouā & per spiritū sanctū. ps. Emitte spūm tuū & creabunᷓ: & renouabis faciem terre. Et per crucē Chri. 2° Cor. 5°. Si q̄ ē in Chro noua creatura &c. Sic ḡ ꝑ nouā creaturaꝫ.s. ꝑ fidē Chri & charitatē dei q̄ diffusa ē in cordib⁹ nostris renouamur & Christo coniungimur.

¶ Et quicūqꝫ iuxta regulam hanc sucedunt: pax super eos: & misericordia: & supra Israelem dei. De cetero ne quis mihi molestias exhibeat. Ego enim stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Iesu christi cuꝫ spiritu vestro fratres. Amen.

¶ Et quicūqꝫ hanc regulam secuti fuerint: pax sup illos & misericordia & super israel dei. Decetero nemo mihi molest⁹ sit. Ego enim stigmata domini Iesu in corpe meo porto. Gratia dñi nostri Iesu chri cuꝫ spiritu vestro fratres. Amen. Lec. V.

Aperta intētione seducētium & insinuata sua: hic cōsequēter Aplus monet eos. Et pmo ad sui imitationē. 2° vt desistant ab eius molestatiōe. ibi. DECETERO nemo &c.] Tertio iplorat eis gratie auxiliū ad ꝓdictoꝝ impletionē. Dicit ergo pmo. Intētio mea est vt nō nisi i cruce Christi glorier: qd & vos debetis facere. QVIA quicūqꝫ hanc regulaꝫ.] quā ego.s. teneo. SECVTI FVERINT].s. hāc rectitudinē gloriādi. 2° Corin. 10. Non in imēsū gloriamur: sꝫ fm mēsuram regule &c. PAX sup illos].s. gloriātes: qa non nisi in Christo gloriantᷓ. Pax inquā qua quietenᷓ & perficianᷓ in bono. Pax enī ē tranquillitas mētis. Cant. 8. Ex quo facta sum corā illo quasi pacē reperiēs. Col. 3. Pax Christi exultet in cordib⁹ vestris in qua &c. ET MISERICORDIA] ꝑ quā liberētur a pctis. Tren. 3°. Misericordie dñi ꝙ nō sum⁹ ꝯsumpti. Sap. 4. Gratia dei & misericordia in sanctos eius & respect⁹ in electos illius. QVI.s. sunt israel.] Ro. 2. Non enī qui in manifesto iudeus. Ille ergo est israel dei qui ē spūalr israel corā deo. Ioā. p. Ecce vere israelita in quo dolus non est. Roma. 9°. Non enī omnes qui sunt ex israel hi sunt israelite &c. sed qui filij sunt ꝓmissionis existimanᷓ in semine. Unī & ipsi gētiles facti sunt ISRAEL DEI] per mentis rectitudinē. Israel rectissimus interpretaᷓ. Gen. 32. Israel erit nomē tuum &c.

¶ Cōsequēter cū dicit. DECETERO nemo mihi &c.] Monet vt desistant a sui molestatione. Et pmo ponit āmonitionē. Scdo rōnē ei⁹ assignat. ibi. EGO ENIM stigmata.] Dicit ḡ. DECETERO nemo &c.] Qd pōt duplr exponi. Uno modo vt decetero accipiaᷓ in vi vnius dictiōis vt sit sensus. DECETERO].i. āmodo. Alio mō vt accipiaᷓ i vi duaꝝ dictionū vt sit sensus: de residuo nemo &c. q.d. Ego glorior tm̄ i cruce: de oībus alijs nemo mihi molestus sit: qa ego d nullo curo. Sed pma melior ē. Quod aūt dicit. NEMO mihi molestus sit.] pōt referri ad pseudo q molesti erant Aplo mouēdo qōnes & murmurādo de obseruantijs legalibus. ps. Ego dū mihi molesti essent &c. Uel potest referri ad auditores nō recte sentiētes vt dicaᷓ. NEMO MIHI molestus sit].i. nullus auditor exhibeat se mihi talem vtrursum in eo necessitatē habeam laborandi. s. aliter sentiēdo q̄ docea. ¶ Rationē aūt hoꝝ assignat dicēs. EGO ENIM stigmata &c.] Stigmata enī ꝓpe sunt quedā note impresse alicui cū ferro candēti: sicut cū seruus ab aliquo dño signaᷓ in facie vt nullus eū sibi vēdicet: sꝫ quiete dimittat dño suo: cuius stigmata portat. Hoc ēt modo Aplus dicit se stigmata dñi portare quasi insignitus sit vt seruus Chri. Et hoc qa portabat insignia passionis Chri patiēs pro eo multas tribulatiōes in corpore suo. fm illud p̄ᶜ Pe. 2°. Christus passus ē pro nobis vobis relinquēs exēplum &c. scdē Corin. 4. Semp mortificationē dñi Iesu in corpe nōstro circūferētes &c. Et fm hoc duplr pōt ꝯtinuari ad ꝓmissa. Uno mō vt dictū est. NEMO mihi molestus sit.] Naꝫ EGO PORTO insignia domini nostri Iesu christi in corpore meo.] & sic nullus sup me ius habeat nisi Christ⁹. Alio mō. NEMO mihi &c.] qa ego habeo multos alios cōflictus & stigmata q̄ in ꝑsecutionibus quas patior me molestāt. & graue ē addere afflictionē afflicto. Unī conqueriᷓ Iob. 16. Concidit me vulnere sup vuln⁹. Sed pma melior ē. ¶ Implorat aūt auxilium grē dei dicēs. GRATIA dñi nostri Iesu &c.] per quā ꝓdicta iplere possitis. sit CVM spiritu vro].i. cum rōne vestra: vt veritateꝫ intelligatis. Uel CVM spiritu vestro.] quo.s. debetis legeꝫ obseruare: & non carnalr. Roma. 8. Non enim accepistis &c.

¶ Explicit aurea expositio doctoris angelici scti Thome de Aquino ordinis fratrū predicatoꝝ in epistolaꝫ sanctissimi Pauli apostoli ad Galathas.

¶ In

¶ In Epistolam ad Ephesios/Argumentum per Erasmum Roterodamum.

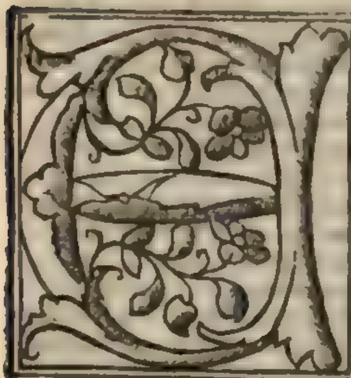

Ephesus metropolis quondam erat Asie minoris: ciuitas supstitiose dedita cultui demonum: et precipue Diane: vnde et in Actis Diane Neokoros dicitur: non illius venatricis: cui poete sagittas et arma tribuunt: sed multimammie: quam Greci Polymaston appellant: quam volebant olim aiantium esse nutricem: vt indicat Hieronymus. Nam de templo Ephesie Diane: toto orbe celebratissimo: passim etiam ethnici meminere scriptores. Hos curiosarum artium tenebat studium. Unde legimus: ad predicationem Apostolorum magicos libros ab eis comportatos: igni traditos fuisse: et supputato precio: compertum fuisse quinquagies mille nummum argenti: sicut refertur in Actis cap. 19. Ut igitur a tantis erroribus illos abduceret: triennium apud illos egit: nihil interim non faciens: quod ad illorum salutem faciebat: magno studio reclamantibus et obstrepentibus multis: sicut ipse testatur alicubi: vbi et bestiis obiectus est: quemadmodum ipse testatur in 2° ad Corinthios epistola. At discedens Timotheum apud eos remanere iussit. Abundabat autem ea ciuitas: vt curiosis et magie deditis: ita doctissimis viris: vnde Paulus: vt ad omnium mores et ingenia sese attemperat: de demonibus ac spiritibus crebro meminit: bonorum ac malorum differentiam indicans. Ad hec retrusa quedam aperit. Nec enim est vlla epistola: que tam abditos habeat sensus: vt ob hanc potissimum Petrus scripsisse videatur. Sicut et charissimus frater noster Paulus: secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis: sicut in omnibus epistolis: loquens in eis de his: in quibus sunt quedam difficilia intellectu: que indocti et instabiles deprauant: sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Hos igitur quoniam in fide perstiterant: hortatur vt pergant: et ad perfectionem proficiant: commonefaciens cuiusmodi fuerint: conniuiis addicti seruirent impiis spiritibus: et quales nunc facti sint: insiti Christo: docens interim Euangelii gratiam consilio diuino: olim iudeis promissam: in gentes quoque recte propagatam: et huius muneris se ministrum a deo constitutum. Quoniam autem scripsit e carcere: hortatur ne deiiciantur animo ob ipsius afflictiones: verum eas potius sibi glorie ducant. Hec agit capi. primo/et secundo. In ceteris tribus vite formam illis prescribit: demonstrans quid sequendum: quid fugiendum: que officia maritorum in vxores: vxorum in maritos: que parentum in liberos: liberorum in parentes: que dominorum in seruos: seruorum in dominos. Scripta est epistola ab vrbe Roma per Tychicum diaconum: cuius meminit in calce: fidelem ministrum eum vocans. Ambrosius addit scriptam e carcere: cum Hierosolymis Romam deductus sub fideiussore degeret extra castra in suo conducto.

¶ Argumenti in Epistolam ad Ephesios Finis.

¶ Incipit solennis explanatio eiusdem sanctissimi doctoris Thome de Aquino ordinis Fratrum Predicatorum in Epistolam eiusdem Apostoli S. Pauli ad Ephesios.

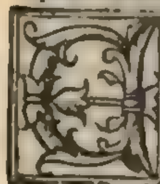

Ego confirmaui columnas eius. ps. Sicut dicit sapiens. Non minor est virtus quam querere parta tueri. Ideo non immerito commendatur Apostolus: quia et si Ephesios in fide non fundauit: tamen fundatos in fide confirmauit: vt ipse loquens de ecclesia Ephesiorum vere possit dicere. Ego confirmaui columnas eius. Ego. scilicet israelita natione: christianus religione: Apostolus dignitate. Israelita dico natione. Nam et ego israelita sum ex semine Abrahe de tribu beniamin. 2ᵉ Cor. 11. Item christianus religione. Gal. 2. Ego enim per legem mortuus sum legi vt deo viuam: Christo confixus sum cruci. viuo ego iam non ego: viuit vero in me Christus. Quod autem nunc viuo in carne in fide viuo filii dei. Item Apostolus dignitate prime Cor. 15. Ego sum minimus Apostolorum. De his tribus 2ᵉ Cor. 11. Israelite sunt et ego. Semen Abrahe sunt et ego. ministri Christi sunt et ego. vt minus sapiens dico plus ego. Talis debet esse predicator sapientie salutaris. Israelita quo ad contemplationem dei. christianus quo ad religionem fidei. Apostolus quo ad auctoritatem officii. Ego ergo iudeus per scripturam: querens deum per fidem: Apostolus dei per imitationem: confirmaui etc. Confirmaui ne a fide vacillarent: sicut artifex confirmat edificium ne cadat. Unde dictum est Petro. Luc. 22. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quod fecit Paulus. Unde ei competit illud Job. 4. Uacillantes confirmauerunt sermones tui. Ne pseudo timerent: sicut episcopus confirmat puerum ad robur contra pusillanimitatem. Unde dictum est de Dauid in ps. Inueni Dauid seruum meum: oleo sancto meo vnxi eum. manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confortabit eum nihil proficiet inimicus in eo etc. ps. Uerbo domini per Paulum scripto: celi. i. ephesii firmati sunt etc. s. ne premium glorie amitterent sicut prelatus vel princeps confirmat donum ne postea auferatur. ps. Me autem propter innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Has confirmationes petebat psalmista dicens. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis etc. Has promittebat Apostolus 2ᵉ Thess. viii. Fidelis autem deus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Ego ergo confirmaui columnas eius. i. fideles ecclesie ephesiorum. Fideles enim ecclesie dicuntur columne: quia debent esse recti erecti et fortes. Recti per fidem. erecti per spem. fortes per charitatem. Recti per fidem: fides enim ostendit rectam viam veniendi ad patriam. Unde significatur per columnam nubis. de qua Exo. 13. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis. Fides enim ad modum nubis habet obscuritatem: quia cum enigmate. dissolutionem: quia euacuatur: humiditatem quia excitat ad deuotionem. Erecti per spem. Spes enim dirigit ad superna. Unde significatur per columnam fumi. de qua dicitur Judic. 20. Uiderunt quasi columnam fumi de ciuitate ascendentem. Spes enim ad modum fumi ex igne. i. ex charitate procedit: in altum ascendit in fine deficit. i. in gloria. Fortes per charitatem. Fortis enim est vt mors dilectio: vt dicitur Can. 8. Unde significatur per columnam ignis que omnia consumit. de quo Sap. 18. Ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignote vie. Sicut enim ignis illuminat diaphana. examinat metalla. extermiat cremabilia. sic charitas illuminat opera. examinat intentionem. et omnia vitia extermiat. Jam apparet que sit causa huius epistole efficiens: quia Paulus: quod notatur ibi. [Ego.] Finalis: quia confirmatio: quod notatur ibi. [Confirmaui.] Que materialis: quia ephesii. quod notatur ibi. [Columnas eius.] Formalis patet in diuisione epistole et modo agendi. Huic epistole premittit glosator prologum siue argumentum.

vbi principalr duo facit. Primo describit eos. Secúdo róne ⁊ modú scribédi subdit ibi. Uos collaudat Aplus. Ephesinos vo qbus scribit: describit a trib⁹. Primo a regióe: qꝛ ephesíj sunt Asiani ab Asia minore. Scdo a religióe: qꝛ hi acceperút vbú veritatꝭ christiane. Tertio a stabilitate: qꝛ pstiterút i fide. Primuz recipiút pñoꝝ. Scdm grám. Tertiú pseuerantiá. Uos collaudat Apls ⁊c. Hic subdit ét róné ⁊ modú scribédi. vbi iplicat q̃tuoꝛ. Prio scripture ró né. Scdo actoré q est Aplus scribens. Tertio locú a quo scribit: qꝛ a Roma de carcere. Quarto núciuz p qué scribit: quia p Titicum diaconem. litera satis patet. Cap. I.

[Gala.1. 2.Cor.1. 1.Pet.1.] PAulus apostolus Jesu Chri p volútaté dei: sanctis qui agút ephesi: ⁊ fidelib⁹ in Chro Jesu. Gra vobis ⁊ pax a deo pře nřo: ⁊ dño Jesu Chro. Bñdictus deus: ⁊ pr dñi nostri Jesu Christi: q bñdixit nos omni benedictione spũali in celestib⁹ Chro. Quéadmodum elegit nos in ipso: anteq̃ iacerenť fundaméta múdi: vt essemus sancti ⁊ irreprehensibiles corá illo p charitaté: qui pdestinauit nos: vt adoptaret in filios p Jesuz Chrm: i sese: iuxta bñplacitú volútatis sue: vt laudeť glia gře sue.

PAulus apostolus Jesu Christi per voluntatez dei omnib⁹ sanctis qui sunt Ephesi: ⁊ fidelibus in Christo Jesu. Gratias vobis ⁊ pax a deo pře nostro ⁊ dño Jesu Chro. Bñdictus deus ⁊ pater dñi nostri Jesu Chri qui benedixit nos in omni bñdictione spũali in celestib⁹ in Christo. sicut elegit nos in ipso ante múdi ɔstitutioné: vt essemus sancti ⁊ imaculati in ɔspectu eius in charitate. Qui pdestinauit nos in adoptioné filioꝝ per Jesuz Christum in ipsum fm propositũz voluntatis sue in laudem glorie gratie sue.

HAnc Eplam scribit Aplus ad Ephesios. Ephesíj sút Asiani ab Asia minore q̃ est pars grecie. hi nó fuerút per Aplz Paulú in fide fundati: sꝫ ɔfirmati. Já.n. anteq̃ veniret ad eos erát conuersi: vt haberi pót Act.19. Factú est cú Apollo ét Corinthi ⁊c. Post ɔuersioné vo suá ⁊ Apli cófirmationem in fide persistierút: nec pseudo receperút. Nó ĝ reprehésione: sꝫ ɔsolatione digni erant. Ideo Paulus eis nó increpatoriam: sꝫ ɔsolatoriá scribit eplam. Scribit aút ab vrbe Roma per Titicum. Intétio vo eius est eos in bonis habitis ɔfirmare ⁊ ad altiora puocare. Modus autez agédi pꝫ in diuisióe eple. Primo ĝ ponit salutationez in qua suum affectú ad eos demóstrat. Scdo narrationez in qua eos in bonis habitis ɔfirmat ibi. BENEDICTUS deus ⁊c. Usqꝫ ad 4m capituz. Tertio exhortationé in qua eos ad vlteriora bona puocat a caplo 4° vsqꝫ ad locú illuz cap 6. DECETERO fratres ɔfortamini in dño ⁊c. Quarto eple ɔclusioné: in qua eos ad certamé spũale ɔfortat a loco illo. DECETERO vsqꝫ in finé. In salutatióe pmo poniť psona salutans. Secúdo persone salutate ibi. SANCTIS oibus ⁊c. Tertio forma salutatióis ibi. GRATIA vobis ⁊c. In prima pmo noiat psonaz ibi. PAULUS. Scdo psone auctoritaté ibi. APOSTOLUS Chri. Tertio auctas datoré ibi. PER volútaté dei. Dicit ĝ. PAULUS Apls. Paulus nomé est humilitatis: Aplus vo nomé est dignitatis: qꝛ q se humiliat exaltabiť. Lu.14. ⁊ 18. Apostolus inquá Jesu nó sathane: sicut pseudo. 2° Cor.11. Nó est ĝ magnú si ministri eius. s. sathane trásfigureť velut ministri iustitie ⁊c. Apls inq̃ ⁊ h nó meis meritis: sed p volútaté dei. Ecótra é in multis. Osee.8. Ipsi regnauerút ⁊ nó ex me ⁊c. SANCTIS oib⁹ scilꝫ QUI sunt Ephesi ⁊ fidelibus sup. scribit. Uel ego Paulus scribo SANCTIS exercitio virtutú quo ad mores. FIDELIBUS recitudie cognitionis quo ad fidem. Uel SANCTIS .i. maiorib⁹ ⁊ pfectis. FIDELIBUS .i. minoribus ⁊ impfectis. fidelib⁹ inq̃ in h. s. in Chro non in sectis suis. GRATIA vobis ⁊ pax ⁊c. Hic subdiť salutatióis forma in qua iplicanť tria. s. donú qõlꝫ gratificátia. doni sufficiétia ibi. GRATIA vobis ⁊ pax. Datoris potétia ibi. A DEO pře. Mediatoris excelléntia ibi. ET DOMINO Jesu Chro. Tunc.n. gratú est donú qñ sufficiés est qđ dať: quádo a potéte dať. vt qñ a rege vel pncipe datur. qñ p solémé nuntiú dať vt p filiú. Dicit ĝ. GRATIA .s. iustificationis a culpa. ⁊ pax. idest tranqllitas mentis ⁊ recóciliatio ad deum quo ad liberationez a debita pena p offensa vobis sup. sit ex hoc. s. a deo pře nostro: a quo bona cúcta pcedút. Jac. pmo. OMNE datú optimú ⁊c. ET DOMINO Jesu Chro sine quo nulla bona danť. Ideo fere oés orationes finiunť p dñm nřm Jesuz Chrm. Spmsctm nó nominat: qꝛ cú sit nexus přis ⁊ filíj itelligiť in extremis: vel itelligiť i donis sibi appropꝛiatis q̃ sunt gra ⁊ pax.

¶ Deinde cú dič. BENEDICTUS de⁹ ⁊c. Hic gratias agédo eos in bono ɔfirmat: ⁊ h trib⁹ modis. Prio róne sumpta ex parte Chri a quo multa bona adepti sút caplo isto. Secundo róne sumpta ex parte ipsoꝝ qui de preterito statu malo ad bonú tráslati sunt caplo 2° ibi. ET VOS cú essetis mortui ⁊c. Tertio róne sumpta ex parte Apli cuius ministerio ⁊ diligétia in bono statu positi ɔfirmati sút caplo.3. ibi. HUIUS rei gra ⁊c. Iterú pma in tres diuidiť: qꝛ pmo gras agédo tangit bñficia generalr. Scdo bñficia exhibita ipsis Aplis spálıter ibi. QUE supabundauit in vobis ⁊c. Tertio bñficia exhibita ipsis ephesíjs spáliter ibi. IN QUO ⁊ vos cú audiuissetis ⁊c. Bñficia vo exhibita gñalr humano generi tágit sex. Primú bñdictióis i certitudie future beatitudis ibi. BENEDICTUS ⁊c. Scdm electióis in pordinata sepatióe a massa pditionis ibi. SICUT elegit vos in ipso ⁊c. Tertiú pdestinationis in preordinata associatióe cú bonis. s. cú filíjs adoptióis ibi. QUI pdestinauit nos ⁊c. Quartú gratificatióis in collatióe gře ibi. IN QUO gratificauit nos ⁊c. Quintú redéptionis in liberatióe a pena. i. a diaboli seruitute ibi. IN QUO habemus redéptionem ⁊c. Sextum remissionis in deletione culpe ibi. REMISSIONEM pctóꝝ ⁊c. Circa bñficiú bñdictióis tangit duo. Prio preconiú qđ deꝫ ipédi ibi. BENEDICTUS de⁹ ⁊c. Secúdo bñficiuz pp quod deꝫ impendi ibi. QUI bñdixit nos ⁊c. Dicit ĝ. bñdictus. s. a me a vobis ⁊ ab alíjs. s. corde ⁊ ore ⁊ opere. i. laudatus deus ⁊ pater. i. ille q est deus p essentiá diuinitatis. ⁊ pater pp pprietaté generatióis. Incidit aút copulatio non róne suppónis: qꝛ idé est suppositum: sꝫ róne significatióis eéntialr ⁊ relatiue. PATER inq̃ DOMINI nři Jesu Chri .i. filíj qui est

qui est dñs nr̃ sm diuinitaté. Jesus Chr̃s sm humanitatez. QVI].s. deus BENEDIXIT nos]in spe in pn̄ti: sz in futuro bñdicet in re. Ponit autẽ pteritũ p futuro pp certitudiné. BENEDIXIT]inq̃ NOS]lz nr̃is meritis maledictos. IN OMNI bñdictione]spũali.s.q̃tũ ad aiam ⁊ q̃tum ad corpus. Túc.n.erit corp⁹ spũale.p̄ Cor.15. Seminaẽ corp⁹ aiale.resurget corpus spũale. BENEDICTIONE]inq̃ habita in CELESTIBUS].in celo. Et h̃ IN CHRISTO].i.p Chrm vl' IN CHRISTO]opante. Ipse.n.est qui ɔformabit corpus humilitatis nr̃e ⁊c̃. Phil.3. Ualde appetẽda ẽ bñdictio hec. Et rõne efficiẽtis: qa est q̃ bñdicit. Et rõne mãe q̃ nos bñdicit. Et rõne forme: qa in oĩ bñdictiõe spũali bñdicit. p̃s. Ecce sic bñdiceẽ homo qui timet dominuz.

¶ Deide cũ dic̃. SICVT elegit nos ⁊c̃.] Tãgiẽ bñficiũ electiõis: vbi cõmẽdaẽ electio ista: quia libera ibi. SICVT elegit nos i ipso.]qa eterna ibi. ANTE mũdi cõstitutioné]qa fructuosa ibi. VT ESSEMVS ⁊c̃.]qa gratuita ibi. IN CHARITATE.]Dicit g̃. Ita bñdicet nos nõ nr̃is meritis: sz ex gr̃a Chri: sicut elegit nos ⁊ gratis a massa pditiõis separãdos pordinauit nos in ipo.i.p Chrm. Jo.15. Nõ vos me elegistis: sz ego elegi vos ⁊c̃. Et h̃ añ mũdi ɔstitutioné.i.ab eterno añq̃ fieremus. Ro.9. Cũ nõdũ nati fuissent ⁊c̃. ELEGIT]inq̃: nõ qa sancti ẽemus: qa nec eram⁹: sz ad h̃ elegit nos vt essemus sancti virtutib⁹ ⁊ imaculati a vitijs. Utrũqz.n.facit electio sm duas ptes iustitie. P̃s. Declina a malo ⁊ fac bonũ. SANCTI]inq̃ i ɔspectu ei⁹.i.interi⁹ in corde vbi ipse solus ɔspicit. p̄ Reg.16. De⁹ aũt intueẽ cor. Ul' IN CONSPECTV ei⁹].i.vt eũ ispiciam⁹: qa visio ẽ tota merces sz Aug. Et h̃ fecit n̄ nr̃is meritis: sz IN CHARITATE]sua vl' nr̃a q̃ nos formalr sanctificat.

¶ Deide cũ dic̃. QVI pdestinauit ⁊c̃.]Subdit tertium bñficiũ.s.pdestinatiõis i pordinata associatione cõis. Ubi circa pdestinationé iplicat sex. Prio actũ eternũ ibi. PREDESTINAVIT.]Scdo tẽporale obiectum ibi. NOS.]Tertio presens cõmoduz ibi. IN ADOPTIONEM ⁊c̃.]Quarto fructũz futurũ ibi. IN IDIPSVM.] Quĩto modũ gratuitũ ibi. SECVNDVM ppositũ ⁊c̃.] Sexto effectũ debitũ ibi. IN LAVDEM glie ⁊c̃.]Dic̃ ergo. QVI.s.de⁹ pdestinauit nos].i.sola gr̃a pelegit in adoptioné filioz.i.vt associaremur cũ alijs filijs adoptiõis in bonis q̃ habituri sũt. Jõ dic̃ IN ADOPTIONEM filioz.]Ro.8. Nõ.n.accepistis spũz suitutis iterũ in timore: sz accepistis spũz adoptiõis filioz. Et infra. Adoptioné filioz expectãtes. Quia ṽo illõ qd fit ignitũ: p igné h̃ opz fieri: qa nihil cõsequitur pticipationé alicui⁹ nisi p id qd est p nãz suã tale. Jõ adoptiõez filioz opz fieri p filiũ nãlẽ: ⁊ iõ addit Aplus. PER Jesum Chrm.]Et h̃ est tertiũ qd tãgiẽ in isto bñficio.scz mediator alliciẽs. Gal.4. Misit de⁹ filiũ suũ factũ ex muliere factũ sub lege vt eos q sub lege erant redimeret: vt adoptioné filioz reciperemus. ET HOC in idipm].i.inq̃tũ ei ɔformamur ⁊ in spũ seruim⁹. p̄ Jo.3. Uidete q̃lẽ charitaté dedit nobis de⁹ vt filij dei noiemur ⁊ simus. Et sequit ibidẽ. ET SCIMVS qm̃ cuz apparuerit similes ei erim⁹.]Ubi notãdũ ẽ q̃ duplex ẽ silitudo pdestinatoz ad filiũ dei. q̃daz imp̃fecta q̃ est p gr̃am. ⁊ dĩ imp̃fecta. Primo qdẽ qa solũ est sm reformationé aie. de qua Col.3. Reformamini spũ mentis vr̃e ⁊ idnite nouũ hoiez ⁊c̃. Scdo qa ẽt sm alaz habet quãdã imp̃fectioné. Ex pte.n.cognoscimus: vt dĩ p̄me Cor.13. Alia ṽo silitudo erit p̃fecta que erit in glia ⁊ q̃tum ad corpus. Phil.3. Reformabit corp⁹ humilitatis nostre cõfiguratũ ⁊c̃. Et sm aiam: qa cũ venerit qd p̃fectum est euacuabiẽ qd ex parte est. p̄ Corin.13. Qz ergo dicit Aplus q̃ pdestinauit nos in adoptioné filioz põt referri ad imp̃fectã assimilationé filij dei q̃ habetur in hac vita per gr̃am: sz melius est q̃ referaẽ ad p̃fectã filij dei assimilationé que erit in patria. de q̃ adoptiõe dĩ Ro.8. Ingemiscimus adoptioné filiozuz dei expectãtes. Causa pdestinationis diuine nõ est necessitas ex parte dei: nec debitũ ex parte pdestinatoz: sed magis est sm ppositũ volũtatis sue. In quo quarto cõmẽdaẽ illud bñficiũ: qa ex amore puro pueniẽs: qa pdestinatio sm rõné psupponit electioné: ⁊ electio dilectioné. Duplex tñ hic causa huius bñficij iméditi assignaẽ. Una efficiẽs que est simplex dei voluntas ibi. SECVNDVM ppositũ volũtatis sue.]Rom.9. Cuius vult misereẽ: ⁊ qué vult idurat. Jac.p̄. Uolũtarie enĩz nos genuit ṽbo veritatis sue. Alia ṽo causa est finalis que est vt laudemus ⁊ cognoscamus bonitaté dei que notaẽ ibi. IN LAVDEM glorie gr̃e sue.]Et h̃ iterũz ẽ a quo cõmẽdaẽ istud excellẽs bñficiũ.s.seruitium sibi ɔueniẽs. Causa.n.diuine pdestinatiõis est volũtas mera dei. finis ṽo cognitio eius bonitatis. Uñ notãdũ ẽ q̃ dei volũtas nullo mõ hz cãm: sed est p̄ma cã oĩum. Nihilominus tñ põt ei aliqua rõ assignari dupl'r.s.vl' ex parte volẽtis: ⁊ sic q̃dã rõ diuine volũtatis est eius bonitas q̃ est obtũ volũtatis diuĩe ⁊ mouet eã. Uñ rõ oĩum coz que deus vult est diuina bonitas. Prouerb.16. Uniuersa pp semetipm operatus est deus. Ex pte aũt voliti rõ diuine volũtatis põt eẽ aliqd eẽ creatũ: sicut dũ vult coronare Petrũ: qa legitime certauit: sed hoc nõ causa volẽdi: sz est causa q̃ ita fiat. ¶ Sciẽdũ tñ est q̃ effectus sunt rõ volũtatis diuine ex pte volitĩ: ita s.q̃ effect⁹ prior sit rõ vlterioris: sz tñ cũ vniẽ ad primũ effectũ nõ põt vltra assignari aliq̃ rõ illi⁹ effectus nisi volũtas diuina. puta deus vult hoiez hẽre manũ vt seruiat rõni. ⁊ hoiez hẽre rõné qa voluit eũ eẽ hominẽ: ⁊ hoiez esse voluit ppter p̃fectioné vniuersi. Et qa h̃ est p̄mus effectus in creatura nõ põt assignari aliqua rõ vniuersi ex pte creature: sz ex pte creatoris q̃ ẽ diuina volũtas. Ergo sm hũc modũ nec pdestinatiõis põt ex pte creature rõ aliq̃ assignari: sz solũ ex pte dei. Nã effect⁹ pdestinatiõis sunt duo.s.gr̃a ⁊ glia. Effectuũ aũt qui ad gliaz ordinanẽ põt qdem ex pte voliti assignari rõ.s.gr̃a. puta Petrũ coronauit qa legitime certauit. ⁊ h̃ qa fuit firmatus in gr̃a. sed gr̃e que est p̄mus effectus nõ põt aliq̃ rõ assignari ex pte hoĩs q̃ sit rõ pdestinationis: qa hoc esset ponere q̃ principium boni operis sit in homine ex seipso ⁊ non per gratiaz quod est heresis Pelagiana que dicit principium boni operis eẽ ex parte nostra. Sic ergo pz q̃ ratio predestinationis est simplex dei voluntas. qd dicit Aplus sm ppositum voluntatis sue. ¶ Qualiter autem intelligaẽ q̃ deus omnia facit ⁊ vult ppter suam bonitatem. Sciendum est q̃ aliquis operari ppter finem potest intelligi dupliciter. Uel ppter finem adipiscendum. sicut infirmus accipit medicinaz ppter sanitatem. Uel ppter amorem finis diffundendi: sicut medicus opatur ppter sanitatez alteri cõmunicandam. Deus aũt nullo exteriori a se bono indiget. sm illud p̃s. Bonorum meoz non indiges. Et ideo cuz dicitur q̃ deus vult ⁊ facit omnia ppter bonitatem suaz: non intelligitur q̃ faciat aliquid ppter bonitatem sibi cõmunicandaz. sz ppter bonitatem in alios diffundendaz. Cõmunicaẽ autem diuina bonitas creature rõnali proprie. vt ipsa rationalis creatura eam cognoscat. Et sic omnia que deus in creaturis rationalibus facit creat ad laudez ⁊

Silitudo predestinatoz/ pfecta/ ⁊ impfecta.

Operari pp finẽ vel adipiscẽdũ vel pp amoré ipi⁹.

gloriam suam. ꝟm illud Esa. 43. Oēm qui inuocat nomen meū in gloriaȝ meam creaui eum. vt. s. cognoscat bonitatem: ꝛ cognoscendo laudet eam. Et ideo subdit Apl'us. IN LAVDEM glorie grē sue. i. vt cognoscat quātum deus sit laudādus ꝛ glorificādus. Non dicit aūt in laudē iustitie. Naȝ iustitia ibi locum habet vbi inuenit̃ debituȝ vel etiam reddit̃. quod autē predestinat̃ ad vitam eternaȝ non est debituȝ vt dictum est. sȝ grā pure gratis data. Nec solum dicit glorie: sȝ addit grē q̄si gl'ose grē que est grā in qua ostēdit̃ magnitudo grē que ꝯsistit ēt in magnitudīe glorie ꝛ in mō dandi qꝛ nullis meritis p̄cedētibus: sȝ adhuc imeritis existētibus eā dat. Uñ Ro. 5. Cōmēdat aūt deus suā charitatē in nobis. qm̄ si cū adhuc pctō:es essem⁹ Chr̄s p nobis mortuus est ꝛc̃. Et parū post. Cū inimici essem⁹ recōciliati sumus deo. Pȝ ḡ ꝙ p̄destinationis diuine nulla alia cā est nec esse pōt q̄ȝ simplex dei voluntas. Uñ pȝ etiā ꝙ diuine voluntatis predestinātis non est alia rō q̄ȝ diuina bonitas filiis cōmunicanda.

Quare nō in laudem iustitie.

¶ Qua charos reddidit nos p dilectū: p quē habemus redēptionem per sanguinē ipsius: remissionē peccatoꝝ: iuxta diuitias gratie.

¶ In qua gratificauit nos i dilecto filio suo in quo habemus redēptionē per sanguinē eius remissionem peccatorum ꝟm diuitias gratie eius. Lec. II.

Hic ponit Apl'us 4m bñficiū ꝑntis. s. grē. Circa qđ facit duo. Prio tāgit hui⁹ bñficij collationē. Scđo ostēdit ꝯferēdi modū ꝛ cōditionem ibi. IN QVO habemus redēptionē ꝛc̃. Dicit ḡ p̄. Ego dico ꝙ p̄destinati sumus i adoptionē filioꝝ in laudeȝ glorie grē sue. ꝛ dico grām in qua gratificauit nos ꝛc̃. Circa qđ sciēdū est ꝙ idē est aliqđ eē gratū alicui ꝛ eē dilectū ei. Ille. n. est mihi gratus quē diligo. Cuȝ ergo deus dilexerit nos ab eterno nā elegit nos ante mūdi cōstitutionē in charitate sicut dcm̄ ē. quō ergo in tēpore gratificauit: Et dōm ē ꝙ illos quos ab eterno in seipso dilexit in tpe ꝓut sunt in naturis proprijs gratificat ꝛ illud qdē qđ ab eterno est factū nō ē. qđ ẜo in tēpore ē fieri dr̃. Uñ dic̃ hic Apl's. GRATIFICAVIT. idest gratos fecit ꝙ simus digni dilectiōe sua. 1. Jo. 3. Uidete qualē charitatē dederit nobis deus pr̄: vt filij dei noiemur ꝛ simus. Consueuit aūt distingui duplex grā. s. gratis data que sine meritis dat̃. Ro. 11. Si aūt grā iā non est ex oꝑibus alioquin grā iā nō est grā. Et grā gratuȝ faciēs q̄ nos facit deo gratos ꝛ acceptos de qua dr̃ hic. Notādū est aūt ꝙ aliq diligunt̃ pp aliuȝ: ꝛ aliq pp seipsos. Cū. n. aliquē multū diligo: diligo illuȝ ꝛ qcqd ad illuȝ ꝑtinet. nos aūt a deo diligimur: sed nō pp nosipsos. sed in eo q p seipsū dilectus est prī. Et iō Apl'us addit. IN DILECTO filio. i. p quo. s. nos diligit inquātū sumus ei siles. Dilectio. n. fundat̃ sup silitudine. Uñ dr̃ Eccl. 13. Oē aial diligit sibi sile. Filius autē est per nām suā silis prī. Et ideo principalr ꝛ per se dilectus est. ꝛ ideo nālr ꝛ excellentissimo mō est prīs dilectus. Nos aūt sumus filij p adoptionem: inq̄tū. s. sumus ꝯformes filio eius. Et ideo q̄dā participationem diuini amoris habemus. Jo. 3. Pater diligit filiū ꝛ oīa dedit i manu ei⁹. q credit in filiū hȝ vitā eternaȝ. Col. 1. Trāstulit nos in regnū filij dilectiōis sue.

Deus ab eterno dilexit in seipso.
In tpe gratificat in naturis suis.

Grā grat̃ data, ꝛ grā gratū faciens.

¶ Deide cū dic̃. IN QVO habem⁹ redēptionē ꝛc̃. Ponit modum ipsius. Circa hoc autē duo facit. Quia primo p ponit modum ex pte Christi. Scđo ex parte dei ibi. SECVNDVM diuitias grē eius ꝛc̃. Ex pte Christi ponit duplicē modum. nā Chr̄s p duo nos gratificauit. Sūt. n. duo in nobis q̄ repugnāt gratificatiōi diuine. s. peccati macula ꝛ pene noxa. Et sic mors repugnat vite: peccatū aūt repugnat iustitie: ita vt p h elongati a dei silitudine deo grati nō essem⁹. Sȝ p Chr̄m nos gratificauit. Primo qdē ablata pena. ꝛ q̄tuȝ ad h dicit ꝙ in Chr̄o hēmus redēptionē. s. a seruitute peccati. p̄ᵉ Pe. 1. Nō. n. auro ꝛ argēto redēpti estis: sȝ p̄cioso sanguīe ꝛc̃. Apoc. 5. Redemisti nos deo i sanguīe tuo. Secūdo dicimur redēpti: qꝛ a seruitute in qua pp' peccatum detinebamur: nec p nos plene satisfacere poteramus p Chr̄m liberati sumus qꝛ moriēdo p nobis satisfecit deo prī ꝛ sic abolita ē noxa culpe. Uñ dicit. IN REMISSIONEM peccatoꝝ. Joan. 1. Ecce agnus dei: ecce q tollit peccata mūdi. Luc. vlti. Oportebat Chr̄ȝ pati ꝛ resurgere a mortuis die tertia ꝛ p̄dicari in noie eius pniaȝ ꝛ remissionē peccatoꝝ. ¶ Modus autē ex pte dei ponit̃ cū dic̃. SECVNDVM diuitias ꝛc̃. q. d. Qꝛ deus gratificās nos nō solū culpā remisit nobis: sȝ filiū suū dedit qui p nobis satisfecit. fuit ex supabundāti grā qua voluit p hoc honorē humane nature conseruare duȝ q̄si p iustitiā hoiem a seruitute pcti ꝛ mortis voluit liberare p mortē filij sui. Et ideo dic̃. SECVNDVM diuitias grē eius. q. d. Hoc ꝙ redempti sum⁹ ꝛ gratificati sumus p satisfactionē filij ei⁹ fuit ex abūdanti grā ꝛ miā ꝓut imeritis tribuit̃ miā ꝛ miseratio. Hec autē que dicta sunt ꝓsecuti sumus ꝟm expōnem glose. que qdē expō videt̃ extorta. qꝛ idē cōtinetur in vno qđ in alio. Nā idē est dictuȝ ELEGIT nos: ꝛ p̄destinauit nos. Et ideȝ dr̃ per h ꝙ dicit vt essemus sancti ꝛ imaculati: ꝛ p hoc ꝙ dicit in adoptionē filiorum. Propter qđ sciēdū est ꝙ est ꝯsuetudo Apl'i. vt cum loquitur in aliqua difficili mā que imediate sequunt̃ sūt premissoꝝ expositio. nec est ibi inculcatio ẜboꝝ: sed expositio. ꝛ hūc moduȝ seruat hic Apl'us. Uñ seruato eodē verboꝝ pōdere aliter a p̄ncipio diuidamus ꝛ dicamus ꝙ ꝑs ista. Bñdictus deus ꝛc̃. diuidit̃ p̄ in tres partes. qꝛ Apl'us p̄ reddit grāꝝ actionē ibi. BENEDICTVS de⁹ ꝛc̃. Scđo recitat oiuȝ bñficioꝝ simul largitionē ibi. QVI bñdixit nos in oi bñdictiōe spūali ꝛc̃. Tertio ponit diuinoꝝ bñficioꝝ in spāli aptam expssionem ibi. SICVT elegit ꝛc̃. Et hec diuiditur in duas ptes. qꝛ p̄mo bñficia distincte exp̄mit. Scđo ea exponit ibi. QVI p̄destinauit nos ꝛc̃. Explicat autē beneficia. Primo quātuȝ ad electionē. Scđo q̄tuȝ ad ea que sequunt̃ ibi. VT ESSEMVS sancti ꝛc̃. Expōit aūt primo de electione. Est. n. duplex electio. s. ꝑntis iustitie. Jo. 6. Nōne duodecim vos elegi: ꝛ vnus ex vobis diabolus est. Et de hac Apl'us nō intēdit hic quia ista nō fuit ante mūdi cōstitutionem. ꝛ ideo statiȝ manifestat de qua intelligit: qꝛ. s. de eterna p̄destinatione ꝓpter qđ dicit. PREDESTINAVIT nos ꝛc̃. Et quia dixit in Chr̄o. s. vt Chr̄o essemus similes ꝛ ꝯformes sꝫ ꝙ adoptamur in filios. ideo subdit. IN ADOPTIONEM filioꝝ per Jesum Chr̄m. Hoc ẜo ꝙ dixit. IN CHARITATE. exponit cū dicit. IN QVO habemus redēptionē per sanguinē eius. q. d. NOS hēmus ꝛc̃. Quod ẜo dicit. ET IMMACVLATI exponit cuȝ dicit. IN REMISSIONEM pctōꝝ. Hoc ẜo qđ dic̃. IN CONSPECTV eius. exponit dicens. IN LAVDEM GLORIE GRATIE SVE.

Elegit nos idē ꝛ p̄destinauit idē esse mus sancti ꝛ imaculati ꝛ i adoptionē filiorum.

Electio ꝑntis iustitie ꝛ eterne p̄destinationis.

¶ De qua vbertim nobis ipartiuit in omni sapientia ꝛ prudētia: patefacto nobis arcano voluntatis sue

Gal.4. tis sue: iuxta beneplacitū suū: qd̄ ꝓposuerat in ipso: ꝉ vsq3 ad dispēsationē plenitudinis tēpoꝝ: vt summatum instauraret oīa per Christū: ⁊ que in celis sunt: ⁊ que in terra per eundem.

¶ Que supabūdauit in nobis in omni sapientia ⁊ prudētia: vt notum faceret nobis sacramentū volūtatis sue s̄m bn̄placitū eius qd̄ ꝓposuit in eo in dispensatione plenitudinis tēpoꝝ instaurare oīa in Christo q̄ in celis ⁊ que in terra sunt in ipso. Lec. III.

Positis bn̄ficijs cōiter oib⁹ collatis: hic Apl̄us ponit beneficia spāliter Apl̄is collata. Diuidit̄ aūt hec ps in duas. qa p̄ ꝓponit bn̄ficia singulariter Apl̄is collata. Scdo ostēdit cām eorum ibi. IN QVO ⁊ nos sorte vocati ⁊c̄. Circa p̄mū tria facit. qa p̄mo ꝓponit singularia Aploꝝ beneficia quātū ad excellētia sapiētie. Scdo quātū ad spālem reuelationē sacramenti abscōditi ibi. VT NOTVM facerent ⁊c̄. Tertio exponit qd̄ sit illud sacramētum ibi. SECVNDVM bn̄placitū ⁊c̄. Dicit ḡ primo. Dico q̄ s̄m diuitias grē eius omnes fideles cōiter tam vos q̄ nos habemus redēptionē ⁊ remissionē peccatoꝝ per sanguinē Christi: que gdē gratia abūdauit in nobis. i. abundātius fuit q̄ in alijs. Ex quo apparet temeritas illorum vt nō dicā error q aliquos sanctos p̄sumunt cōparare Apl̄is in grā ⁊ glia. Manifeste. n. p3 ex verbis istis q̄ Apl̄i habēt grām maiorē q̄ aliq alij sancti post Christū ⁊ virginē mrē3. Si vō dicat̄ alios sanctos tātū mereri posse quantū ⁊ Apl̄i meruerūt: ⁊ p ꝯñs tantā gratiā habere. Dōm est q̄ bn̄ argueret̄ si grā pro meritis daret̄. qa si ita eēt iā3 nō esset grā vt dicit̄ Ro.11. Etiā sicut deus preordinauit aliquos sanctos ad maiorē dignitatē: ita ⁊ abundātiorē grā3 eis infudit: sic Christo homini quē ad vnitatē persone assumpsit ꝯtulit grā3 singularem. Et gloriosā3 virginē Mariā quā in matre3 elegit: ⁊ q̄tū3 ad aiam: ⁊ q̄tū3 ad corpus grā impleuit. Et sic Apl̄us sic̄ ad singulare3 dignitatē vocauit: ita ⁊ singularis grē p̄uilegio dotauit: ꝓpter quod dic̄ Apostolus Ro.8. Nosipsi p̄mitias spūs habētes. Glo. Tēpore prius ⁊ ceteris abūdātius. Temerariū ē ergo aliquē sanctū3 Apl̄is cōparare. SVPERABVNDAVIT ergo grā dei in Apl̄is IN OMNI sapiētia. Na3 Apl̄i prepositi sunt ecclesie sicut pastores. Hiere.3. Dabo vobis pastores s̄m cor meū ⁊ pascēt vos sciā ⁊ doctrina. Duo autē spectāt ad pastores. s. vt sint sublimes in cognitione diuinoꝝ: ⁊ industrij in actiōe religiōis. Na3 subditi istruendi sunt in fide ⁊ ad hoc necessaria est sapiētia q̄ est cognitio diuinoꝝ. ⁊ quātū ad hoc dicit. IN OMNI sapiētia. Luc.21. Ego dabo vobis os ⁊ sapiētiā cui nō poterūt resistere nec ꝯdicere omnes aduersarij vestri. Itē gubernādi sunt subditi i exteriorib⁹: ⁊ ad h̄ necessaria EST PRVDENTIA. Mat.10. Estote ergo prudētes ⁊c̄. Sic ergo apparet bn̄ficiū Aploꝝ quātū ad excellentiā sapiētie. ¶ Sequit̄ eoꝝ bn̄ficiū quātū ad excellētia3 reuelatiōis ibi. VT NOTVM faceret sacramētū3 ⁊c̄. i. c. n. Sapientia nostra nō est vt sciamus nās rerū3 ⁊ syderum cursus ⁊ h̄mōi: sed in solo Christo. p̄ Coꝝ.2. Non. n. iudicaui me scire aliquid inter vos nisi Christū Iesum ⁊c̄. Vn̄ hic dic̄. VT NOTVM faceret sacramētū. i. sacrū secretū. s. mysteriū incarnationis qd̄ fuit ab initio abscōditū. Cām aūt hui⁹ sacramēti abscōditi subdit dicēs. VOLVNTATIS. Nam effect⁹ futuri nō cognoscunt̄ nisi cognitis causis suis: sicut eclipsim futurā nō cognoscim⁹ nisi cognoscendo cām ei⁹. Cū ḡ cā mysterij icarnatiōis sit voluntas dei: qa ꝓp nimiā charitatē quā de⁹ habuit ad hoīes voluit incarnari. Io.3. Sic eni de⁹ dilexit mūdū vt filiū suū3 vnigenitū daret. Volūtas aūt dei occultissima ē. p̄me Coꝝ.2. Que dei sunt nemo nouit nisi spūs dei. Cā ḡ incarnatiōis occulta fuit nisi qb⁹ deus reuelauit p spūm scm̄ sic̄ Apl̄us dic̄. p̄ Coꝝ.2. Dicit ḡ. VT NOTVM faceret sacramētū. i. sacrū secretū qd̄ id est secretū: quia volūtatis sue. Mat.11. Cōfiteor tibi dn̄e pr̄ celi ⁊ terre qa abscōdisti hec a sapiētibus ⁊ prudētib⁹: ⁊ reuelasti ea paruulis. Itē Col.1. Mysteriū3 qd̄ abscōditum fuit a seculis ⁊ gn̄ationib⁹. nūc aūt manifestatū est sanctis eius qb⁹ voluit deus notas facere diuitias glie sacramēti hui⁹. Quid aūt sit h̄ sacramētū exponit dicēs. SECVNDVM bn̄placitū ⁊c̄. Que gdē s̄nia intricata est: ⁊ d3 sic cōstrui. VT NOTVM faceret ⁊c̄. Qd̄ quidē sacramētū EST INSTAVRARE oīa in Christo. i. p Christū. Oīa dico QVE IN cel̄ ⁊ q̄ i terris sūt. Instaurare inq̄ in eo. s. Christo cū dispēsatiōe plenitudis tēporū. ⁊ h̄ s̄m beneplacitū ei⁹. Vbi tria tāgit. s. sacramēti cām: tēporis congruitate3. ⁊ sacramēti vtilitate3. Cām quodāmodo tāgit cum dicit. Scd̄3 bn̄placiti. L3 aūt quicqd deo placet bonū sit: hoc tn̄ beneplacitū dei antonomasice bonū dicit̄. qa per ipm̄ ad ꝑfectā fruitione3 bonitatis perducimur. Ps. Beneplacitū est dn̄o super timētes eū. Ro.12. Vt ꝓbetis que sit volūtas dei bona ⁊ beneplacēs ⁊ perfecta. Cōgruitas tēporis fuit in dispēsatiōe plenitudinis. de qua dicit̄ Gal.4. Vbi venit plenitudo tp̄is misit deus filiū suū factū ex muliere. Vn̄ Apl̄us hic excludit q̄ōne3 friuolā quā gentiles q̄rere ꝯsueuerūt. vt. n. dicit̄ Iob.24. Ab oīpotente nō sunt abscondita tēpora. Vn̄ sicut oīa ordinat ⁊ dispēsat: ita ⁊ tempora dispēsando: ⁊ accōmodando ea effectibus quos ꝓducit s̄m ꝯgruētiā eoꝝ: sicut aūt alij effectib⁹ ab eo ꝓductis tēpora ordinata sunt: ita ⁊ certum tp̄s p̄ordinauit ab eterno mysterio incarnatiōis. qd̄ quidē tp̄s s̄m glo. existēs fuit postq̄ hō cōuict⁹ fuit de sua insipiētia an̄ legē scriptā. dum. s. creaturas colebat vt creatorē: vt dr̄ Ro.1. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Et de potētia per legē scriptā: quā implere non poterat: vt sic hoīes aduentū Christi de sua sapiētia ⁊ virtute nō presumētes nō cōtēnerēt: sed q̄si infirmi ⁊ quodāmodo ignari ipsum auidius affectarēt.

Sacramēti cā. Cōgruitas tēporis. Vtilitas sacrī

¶ Et effectus huius sacramēti est instaurare oīa. Nā inquātum facta sunt ꝓpter hoiem omnia restaurari dicunt̄. Amos.9. Suscitabo tabernaculū Dauid qd̄ cecidit: ⁊ reedificabo aperturas muroꝝ eius: ⁊ ea que corruerant instaurabo. Oīa inq̄ QVE IN celis. i. angelos. nō q̄ pro angelis mortuus sit Christus: sed quia redimendo hoiem reintegrat̄ ruina angeloꝝ3. Ps. Implebit ruinas ⁊c̄. Vbi cauēdus est error Origenis ne per hoc credamus angelos dānatos redimendos esse per Christū: vt ipse finxit. ET QVE in terris. inquātū3 celestia terrenis pacificat. Col.1. Pacificans per sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sūt. Qd̄ est intelligendum quātum ad sufficientiā: ⁊ si oīa non restaurentur quantum ad efficaciam.

¶ Per quē ⁊ in sortē asciti sumus: ꝉ p̄destinati s̄m ꝓpositum ipsius: cuius vi fiūt vniuersa: iuxta decretum volūtatis ipsius: vt simus nos in laudem glorie illius: qui priores sperauimus in Christo. Roma.8.

¶ In quo ēt nos sorte vocati sumus predestinati s̄m ꝓpositū eius qui operat̄ oīa s̄m

Si alij possent mereri tātas grās q̄tas Apl̄i meruerūt. ergo tātā grām habuerūt. ergo grā ex meritis. q̄ grā nō ē grā.

consilium voluntatis sue: vt simus in laudem glorie eius nos qui ante sperauimus in Christo. Lec. IIII.

Supra posuit Aplus abundātiam grē quā ipse & alij Apli a Christo receperunt. ne autem crederet aliquis eos proprijs meritis eam recepisse: ideo cōsequenter ostendit q gratis eā receperūt vocati a deo nō ꝓprijs meritis. Diuidit autē pars ista in tres. qa primo proponit gratuitam vocationē. Secūdo voluntariam dei predestinationē ibi. PREDESTINATI sm propositū eius &c. Tertio vtriusqz finem ibi. VT SIMVS in laudē glie eius &c. Dicit ergo. Dixi q hō gra supabundauit in nobis & q in Christo omnia restaurata sunt. IN QVO etiam .i. per quē Christum NOS SORTE sumus vocati .i. non nostris meritis sed diuina electione. Col. 1. Gratias agētes deo & pri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine &c. ps. In manibus tuis sortes mee. ¶ Ad huius aūt intellectū sciendū est q multa fiūt inter hoies que fortuita videntur & contingentia: que tamē sunt sm diuinā ꝓuidentiā ordinata. Sors nihil aliud est q̄ exquisitio ꝓuidentie diuine de aliquo cōtingenti & humano. Vnde Aug. super illō ps. In manibus tuis sortes mee. dicit q sors nō est aliquod malū: sed in rebus dubijs diuinā exquirens voluntatem. Est autē in sortibus triplex peccatū vitandū. Primū quidē superstitionis. nā ois vana & illicita religio superstitio est. Tūc ḡ in sortibus icurritur peccatū illicite superstitionis qn̄ in eis init aliqd pactum cū demonibus. Vnde dī Ezech. 21. Stetit rex babylōis in biuio. in capite duarū viarū diuinationē querēs cōmiscens sagittas iterogauit idola. exta ꝯsuluit. Cōmiscere .n. sagittas ad sortilegiū pertinet: & iterogare ad superstitionē. Et ibi sortilegium damnatur inter peccata ad superstitionē ptinentia. Secūdo vitādū ē peccatū tētationis dei. nā q̄diu p se hō aliqd pōt facere & scire qd debeat facere. si tūc a deo sorte vl' aliquo alio tali explorat qd facere debeat deū tētat. Quando autē necessitas iminet neqz ipse per seipm̄ iuuari pōt: tunc licite a deo inquirit qd facere debeat. 2. Paral. 20. Cū ignoremus qd agere debeamus. hoc solū habem⁹ residuū vt oculos nostros dirigamus ad te. Tertio vitandū est peccatū vanitatis: qd fit si de inutilib⁹ & impertinentibus ad nos ingramus: puta de futuris ꝯtingētibus. Vnde dī Act. 1. Nō est vestrū nosce tempora vel momēta que pr̄ posuit in sua potestate. Pōt ḡ sm hoc triplex sors accipi. s. q̄dā diuisoria. q̄dam ꝯsultoria. & q̄dā diuinatoria. Diuisoria est cū aliq diuidētes hereditatē & cōcordare nō valētes mittūt sortes. puta anulū vel quartā: vel aliqd tale dicētes: ille cuicūqz euenerit habebit partē istam in hereditate. Et hō sortes possunt mitti licite. Prouer. 18. Cōtradictiones cōprimit sors: & iter potētes quoqz diiudicat. i. iter volētes diuidere. Cōsultoria aūt fit quādo qs dubitās qd facē debeat cōsulit deū mittens sortes. Jone. 1. dī. Et quando superuenit tēpestas illa in mari ꝯsuluerūt deū sortem mittētes: vt scirēt cui⁹ pctō tēpestas illa venisset. Et h̄ modus licitus ē maxie in necessitatib⁹ & in electionib⁹ potestatū seculariū. Vñ faciūt rotulos de cera in quorū qbusdā ponūt aliq̄s chartas & in qbusdā non: quos bussulos vocāt. vt illi qb⁹ veniunt bussoli cū charta habeāt voces i electiōe. Sz h̄ añ aduentū spiritussancti Apli fecerūt ēt in electione spūali. Act. 1. qn̄ sors cecidit sup Mathiā. sz h̄ post aduētū spūssancti ampli⁹ nō licet in p̄dictis electiōib⁹. qa h̄ faciēdo iniuriatur

Quid ē sors

In sorte triplex pctm̄ pt occurrere: superstitiōis, tētatiōis, vanitatis.

Sors alia diuisoria, ꝯsultoria & diuinatoria.

spūisancto. Credēdū ē .n. q spūssanctus ꝓuidet ecclie sue de bonis pastorib⁹. Vñ post aduētū spūssancti qn̄ Apli elegerūt septē diaconos nō miserūt sortes. Et iō in nulla electiōe ecclesiastica hoc modo licz. Diuinatoria autē sors est inquisitio de futuris soli diuine cognitioni reseruatis. Et hec semper hz vanitatē admixtā: nec pōt sine vitio curiositatis fieri. Quia ergo sors nihil aliud est q̄ inquisitio rerū que ex diuina voluntate fiunt: gratia autē eius ex sola diuina volūtate depēdet. Inde est q gratia diuine electiōis dicitur sors: qa deus per modum sortis sm occultam prouidētiā: nō ex alicuius meritis per grām internam vocat.

¶ Deīde cū dīc. PREDESTINATI &c. Ponit voluntariā dei p̄destinationē de qua dī Ro. 8. Quos p̄destinauit hos & vocauit. Cuius qdē p̄destinationis rō non sunt merita nra: sed mera dei voluntas. ꝓpter qd subdit. SECVNDVM ꝓpositū eius. Ro. 8. Scimus qm̄ diligētibus deū oia cooperantur in bonū his qui sm ꝓpositum vocati sunt sancti. Et autē sm ꝓpositū p̄destinauerit ꝓbat. qa nō solum h̄: sed ēt oia alia q̄ de⁹ facit OPERATVR sm ꝯsiliū volūtatis sue. ps. Oia quecūqz voluit dn̄s fecit. Esa. 46. Cōsiliū meum stabit & ois volūtas mea fiet. Nō aūt dīc sm voluntatē: ne credas q sit irrōnabilis. sed sm ꝯsiliū .i. sm volūtatē suā que est ex rōne. non sm q rō iportat discursū: sz sm q designat certā & deliberatā volūtatē. ¶ Vltio autē tangit finē vtriusqz. s. p̄destinatiōis & vocatiōis. s. laudē dei. Vñ dīc. VT SIMVS in laudē glie eius nos qui añ sperauimus in Christo: .i. q nos q credimus in Christo laudetur glia dei. Esa. 55. Mōtes & colles cātabūt corā vobis laudē. Laus aūt glie dei: vt dicit Ambro. ē cum multi acqruntur ad fidē. sic glia medici est cum multos acgris & curat. Eccl. 2°. Qui timetis dominum sperate in illū & in oblectatiōe veniet vobis misericordia.

¶ In quo speramus & nos: audito vbo veritatis: euāgelio salutis vestre: in quo ēt posteaquā credidistis: obsignati estis spiritu ꝓmissiōis sancto: qui est arrabo hereditatis nostre: in redēptionē acqsite possessionis: in laudem glorie ipsius.

¶ In quo & vos cū audiuissetis vbū veritatis euāgeliū salutis vestre in quo & credētes signati estis spū ꝓmissiōis sancto q ē pignus hereditatis nostre in redēptionē acqsitionis in laudē glie ipsius. Lec. V.

Postq̄ enarrauit Aplus bñficia collata cōiter oib⁹ fidelib⁹ & exhibita specialiter Apostolis: hic autē enumerat beneficia ipsis ephesijs collata. Diuiditur autem pars ista in duas: qa primo ꝓponit beneficia eis exhibita. Secūdo insinuat affectū suum ex ipsis beneficijs excitatū ibi. PROPTEREA & ego audiēs &c. Prima iterum in tres diuiditur sm tria bñficia eis exhibita. qa primo ꝓponit beneficium p̄dicationis. Secūdo beneficiū cōuersionis ad fidem ibi. IN QVO & credentes signati estis &c. Tertio beneficium iustificatiōis ibi. SIGNATI estis &c. Dicit ergo quātum ad primū. IN QVO .s. Christo ET VOS cū audiuissetis .i. cuius beneficio & virtute audiuistis vbū predicationis inquātum ipse Christus ad vos predicatores misit. Ro. 10. Quomodo audient sine predicante. quō vo predicabunt nisi mittantur. Item eodem infra. Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbū dei. Eius ergo beneficio audiunt qui predicatores eis mittit. Luc. 11. Beati qui audiunt verbū dei & custodiūt

illud

aliud. Hoc verbum predicationis tripliciter cōmēdat Apostolus. Primo a veritate cuius dicit. VERBVM veritatis. i. Quippe quia accepit originē a Christo de quo dicitur Ioā. 17. Sermo tuus veritas est. Jacobi. 1. Uoluntarie genuit nos verbo veritatis sue. Secūdo quia est annūciatio bona. Unde dicit. EVANGELIVM: i. quod quidē annūtiat sūmum bonū et vitam eternā. et antonomasice verbū fidei euangeliū dicitur quasi annūtiatio sūmi boni. Esa. 52. Quā pulchri pedes annūtiantis et predicantis pacē annūtiantis bonū predicātis salutē. Eodē. 41. Super mōtē excelsum ascēde tu qui euāgelizas syon. Et hoc est quātū ad futura bona. Tertio describitur quātum ad bona presentia quia saluat. Unde dicit. SALVTIS nostre. i. quod creditum dat salutem. Ro. 1. Non enim erubesco euāgelium. virtus enim dei est in salutem omni credenti. 1. Cor. 15. Notum autem vobis facio fratres euāgeliū quod predicaui vobis: quod et accepistis: in quo et statis: per quod et saluamini. ¶ Quātum autē ad beneficium conuersionis ad fidem dicit. IN QVO. i. Christo. i. in cuius operatiōe vos CREDENTES signati estis. i. Quod quidem beneficium ideo ponitur fidei: quia fides necessaria est audientibus. Frustra enim quis audiret verbū veritatis si nō crederet. Et ipsum credere est per Christū. infra. 2. Gra. enim saluati estis per fidē. Et hoc nō ex vobis. donum enim dei est. ¶ Quātum vero ad beneficium iustificatiōis dicit. SIGNATI estis. i. Et hoc per spiritumsanctum qui datus est vobis: de quo dicit tria. s. quod est SIGNVM. i. et quod est spūs promissionis et quod est pignus hereditatis. Signū quidē est inquātum per eum infunditur charitas in cordibus nostris: qua distiguimur ab his qui nō sunt filii dei. et quātū ad hoc dicit. SIGNATI estis. i. diuisi a grege diaboli. infra. 4. Nolite contristare spiritumsanctum dei in quo signati estis etc. Sicut enim homines gregibus suis apponunt signa vt ab aliis distinguantur: ita dominus gregē suum. i. populum spūali signo voluit signari. Dominus aūt populum peculiarē habuit: in veteri quidē testamento iudeos. Ezech. 34. Uos aūt greges mei greges pascue mee homines estis. Unde ps. Nos autē populus eius et oues pascue eius. Sed quia hic grex in pascuis corporalibus pascebatur. s. in doctrina corporali et in bonis tēporalibus. Esa. 1. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetis. ideo eū dominus corporali signo s. circūcisionis ab aliis separauit et distinxit. Gen. 17. Eritque pactū meū in carne vestra. Prius autē dicitur. Circūcidetis carnē preputii vestri vt sit signū federis inter me et vos. In nouo aūt testamēto gregē habuit populū christianum. pª Petri. 2. Cōuersi estis nūc ad pastorem et episcopum aīarū vestrarū. Jo. 10 Oues mee vocē meā audient etc. Sed grex iste pascitur in pascuis spūalibus bonis. ideo eū signo spūali ab aliis dominus distinxit. hoc aūt est spiritussanctus: per quē illi qui Christi sūt distinguuntur ab aliis qui nō sunt eius. hic aūt spūssanctus amor est. quando ergo spiritussanctus datur alicui: quā efficitur amator dei et proximi. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum etc. Signū ergo distīctionis est charitas quae a spiritusancto. Jo. 13. In hoc cognoscēt oēs quia mei discipuli estis si dilectionē habueritis adinuicē. Spūs ergo sanctus est quo signamur. SPIRITVS. i. vero PROMISSIONIS. i. dicitur duplici rōne. Primo quia promissus est fidelibus. Ezech. 36. Spiritum nouū ponam in medio vestri. Et Ezechielis. 37. Dabo vobis spūm nouū. Scdo quia datur cum quadā promissiōe. ex hoc enim ipso quod datur nobis efficimur filii dei. Nā per spiritumsanctum efficimur vnū cum Christo. Ro. 8. Siquis aūt spūm dei nō habet hic nō est eius. et per cōsequēs efficimur filii dei adoptiui ex quo habemus promissionē hereditatis eterne: quia si filii et heredes. Ro.

8. Tertio dicitur pignus inquātum facit certitudinem de promissa hereditate. Nam spūssanctus inquantum adoptat in filios dei est spūs promissiōis: et ipsemet est signum promissionis adipiscende. Sed vt dicitur in glo. Alia lra habet qui EST ARRA hereditatis. i. Et forte melius: quia pignus est aliud a re pro qua datur et redditur postquam ille qui pignus recepit rē sibi debitam habet. Arra aūt non est aliud a re pro qua datur nec redditur quia datur de ipso precio quod non est auferendum sed complendum. Deus autem dedit nobis charitatem tanquam pignus per spiritumsanctum qui est spiritus veritatis et dilectiōis. Et ideo hoc non est aliud quam quedam particularis et imperfecta participatio diuine charitatis et dilectionis. Que quidē non est auferēda sed perficiēda. ideo magis proprie dicitur arra quam pignus. tamē potest nihilominus et pignus dici. Nam per spiritumsanctum deus nobis diuersa dona largitur. quorum quedam manēt in patria vt charitas que nunquam excidit. 1. Cor. 13. Quedā vero propter sui imperfectionē non manēt sicut fides et spes que euacuabuntur vt ibidem dicitur. Sic ergo spiritussanctus dicitur arra per respectum ad ea que manēt: pignus vero per respectū ad ea que euacuabuntur. Ad quid aūt signati sumus subdit dicens. IN REDEMPTIONEM. i. Nā si aliquis de nouo aliqua aīalia acquireret et adderet gregi suo imponeret eis signa acquisitionis illius. Christus aūt acquisiuit populum ex gētibus. Jo. 10. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili et illas oportet me adducere etc. Et ideo impressit eis signum acquisitionis. pª Pe. 2. Gens sancta populus acquisitionis. Act. 20. Quā acquisiuit sanguine suo. Sed quia Christus acquisiuit populum istū non sic quod nunquam fuerit suus: sed quia aliquā fuerat suus et opprimebatur a seruitute diaboli in quam peccādo se redegit. ideo nō dicit simpliciter acquisiuit. sed addit IN REDEMPTIONEM. i. q. d. Non simpliciter de nouo acquisiti: sed quasi a seruitute diaboli per sanguinē eius redempti. pme Pet. 1. Non corruptibilibus auro et argento redempti estis etc. Acquisiuit ergo Christus nos redimendo: nō quod accrescat inde aliquid deo: quia bonorum nostrorum non indiget. Job. 35. Si iuste egeris quid donabis ei aut quid de manu tua recipiet? Ad quid aūt acquisiuerit nos Christus subdit. IN LAVDEM glorie ipsius. i. vt ipse deus laudetur. Esa. 43. Qui inuocat nomen meum in gloriam meam creaui eum.

¶ Quapropter et ego: cum audissem eā que in vobis est fidē: in dño Jesu: et charitatē in omnes sanctos: non desino grās agere pro vobis: mentionem vestri faciēs in precibus meis: vt deus dñi nostri Jesu Christi: pater glorie det vobis spūm sapiētie et reuelationis: per agnitionē sui: illuminatos oculos mētis vestre: vt sciatis: que sit spes ad quam ille vocauit: et quam opulenta gloria hereditatis illius in sanctis: et que sit excellens magnitudo potētie illius in nos: qui credimus.

¶ Propterea et ego audiens fidem vestrā que est in Christo Jesu: et dilectionem in omnes sanctos: non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis: vt deus dñi nostri Jesu Christi pater glorie det vobis spiritum sapientie et reuelationis in agnitionem eius. illuminatos oculos cordis vestri: vt sciatis que sit spes vocationis eius et que diuitie glo-

Spūs scūs est signum.

Spūs scūs est pignus.

Spūs scūs est promissionis.

nem circa vite necessaria ponit duo. Unuz quãtuz ad potum. Unde dicit. EBRIETAS] .s. assidue. Luce. xxi. Attendite ne grauentur corda vestra crapula ⁊ ebrietate ⁊c. Aliud vero quãtuz ad cibum: ⁊ quãtum ad hoc dicit. GOMESSATIONES.] Roma. xiii. Nõ in comessationibus ⁊ ebrietatibus.

Apoc. xxii. ¶ † Cõtra: fructus spiritus est: charitas: gaudiũ: pax: lenitas: benignitas: bonitas: fides: mansuetudo: temperantia.

¶ Fructus aũt spũs est charitas: gaudiuz: pax: patientia: benignitas: bonitas: longanimitas: mansuetudo: fides: modestia: cõtinentia: castitas. Lec. VI.

Positis operib⁹ carnis: hic ꝯsequẽter Apl's manifestat opa spũs. Et p̄mo manifestat ea. ii⁰ ostẽdit quõ lex se hʒ ad opa spũs ⁊ ad opa carnis. ibi. ADVERSVS hõ ⁊c.] Circa p̄mũ enumerat bona spiritualia que nõiat fruct⁹. Ex quo icidit qõ: q2 illud dr̃ fructus quo fruimur. Sed actib⁹ nostris nõ debem⁹ frui: sʒ deo solo. ergo hõ actus quos enumerat hic Aplus nõ debent dici fruct⁹. ¶ Itẽ Glo. dicit q hõ opa spũs sunt ꝓpter se appetẽda: qõ aũt pp se appetit̃ nõ refertur ad aliud. ergo virtutes ⁊ eaꝝ opa nõ sunt referẽda ad beatitudinẽ. ¶ R̃ndeo dõm est q fruct⁹ dr̃ duplr̃ .s. acq̄situs: puta ex labore vel studio. Sap. iii. Bonoꝝ laboꝝ gloriosus ẽ fruct⁹. Et vt ꝓductus sicut fructus ꝓducit̃ ex arbore. Mat. vii⁰. Non põt arbor bona fruct⁹ malos facere: opa aũt spũs dicunt̃ fruct⁹ nõ vt adepti: sed vt ꝓducti. Fructus aũt qui ẽ adeptus hʒ rationez vltimi finis: non autẽ fructus ꝓductus. Nihilominus tñ fructus sic accept⁹ duo iportat .s. q sit vltimũ ꝓducentis: sicut vltimuz qõ ꝓducit̃ ab arbore est fructus eius: ⁊ q sit suaue siue delectabile. Cañ. ii⁰. Fruct⁹ eius dulcis gutturi meo. Sic ergo opa v̄tutũ ⁊ spũs sunt quid vltimũ in nobis. Nam spũssanct⁹ est in nobis p grãz per quã acq̄rim⁹ habitũ virtutuz: ⁊ ex hoc potẽtes sumus opari ſm virtutẽ. Sunt etiã delectabilia. Ro. vi. Habetis fructũ vestrũ in sanctificatiõe .i. in opib⁹ sanctificatis. ⁊ ideo dicunt̃ fruct⁹. Dicunt̃ ẽt flores respectu future beatitudinis: q2 sicut ex florib⁹ accipit̃ spes fruct⁹: ita ex opib⁹ virtutum habet̃ spes vite eterne ⁊ beatitudinis. Et sicut in flore ẽ quedaz inchoatio fructus: ita in operib⁹ virtutũ est q̄daz inchoatio beatitudinis: que tũc erit qñ cognitio ⁊ charitas pficient̃. Et per hoc pʒ r̃nsio ad illud qõ scdo obycit̃. Nam aliqd põt dici ꝓpter se appetẽdum duplr̃: q2 ly pp / põt designare cãm formalez vel finalez. Opa virtutum pp se sunt appetẽda formalr̃: sʒ non finalr̃: q2 hñt in seipsis delectationẽ. Naz medicina dulcis appetit̃ pp se formaliter: q2 hʒ in se vnde sit appetibilis .s. dulcedinez: que tñ appetit̃ pp finez .s. pp sanitatẽ. Sed medicina amara nõ est appetẽda pp se formalr̃: q2 non delectat rõne sue forme: sʒ tñ pp aliud appetit̃ finalr̃ .s. ꝓpter sanitatẽ que ẽ finis eius. ¶ Ex his appet ratio: quare Apl'us effect⁹ carnis vocat opera: fructus aũt spũs vocat fruct⁹. Dictũ est. n. q fruct⁹ dr̃ aliqd finale ⁊ suaue ex re ꝓductũ. Quod aũt ꝓducit̃ ex aliquo preter nãʒ eius nõ hʒ rõnez fruct⁹: sʒ quasi alteri⁹ germinis. Opa autẽ carnis ⁊ peccata sunt p̄ter nãm eoꝝ que deus nature nostre inseruit. Deus. n. humane nature quedã semina inseruit .s. nãlez appetitũ boni ⁊ cognitionem: ⁊ addidit ẽt dona grẽ. Et ideo q2 opa virtutũ ex his naturalr̃ ꝓducunt̃ fructus dicunt̃: nõ aũt opera carnis.

Fructus vt acq̄situs vel ꝓductus.

Ly pp / designat cãm formalem ⁊ finalem.

Quare effect⁹ carnis appellant̃ opa: fructus aũt spũs appellat̃ spiritus.

Et ꝓpter hoc Aplus dicit Ro. vi. Quẽ ergo fructũ habuistis: tunc in illis in q̄bus nunc erubescitis. Pʒ ergo ex dictis q fructus spũs dicunt̃ opa virtutũ: ⁊ q2 hñt in se suauitatẽ ⁊ dulcedinẽ: ⁊ q2 sunt quoddaz vltimũ ꝓductũ: ſm cõuenientiaz donoꝝ. ¶ Accipit̃ autẽ dña donoꝝ / beatitudinũ / virtutũ / ⁊ fructuũ / adinuicez hoc modo. In virtute. n. est ꝯsiderare habitũ ⁊ actũ. Habitus autẽ virtutis pficit ad bñ agẽduz. Et siqdẽ pficiat ad bñ operãdum humano mõ dr̃ virt⁹. Si vero pficiat ad bñ operãduz supra moduz humanũ dicit̃ donum. Unde Phs supra cões virtutes ponit virtutes q̄sdaz heroycas: puta cognoscere inuisibilia dei sub enigmate est per moduz humanum. Et hec cognitio ptinet ad virtutez fidei. Sed cognoscere ea pspicue ⁊ supra humanũ moduz ptinet ad donũ intellect⁹. Actus aũt virtutis vel est pficiẽs: ⁊ sic est beatitudo: vel ẽ delectans: ⁊ sic est fructus. Et de istis fructibus dr̃ Apoc. xxii⁰ Ex vtraq3 parte lignũ vite afferẽs fructus duodecim ⁊c. Dicit ergo. FRVCTVS SPIRITVS.] qui .s. ꝯsurgit in aĩa ex seminatiõe spũalis grẽ. EST CHARITAS ⁊c.] Qui qdẽ sic distinguuntur: q2 fruct⁹ aut pficit interius aut exterius. Primo ergo ponit illos qui pficiunt interius. Scdo illos qui pficiunt exterius. ibi. BONITAS ⁊c.] Interius aũt homo pficit̃ ⁊ dirigit̃ ⁊ circa bona ⁊ circa mala. ii⁰ Corin. vi. Per arma iustitie a dextris ⁊ a sinistris. Circa bona aũt pficiunt p̄mo qdez in corde p amorẽ. Naz inter motus nãles primus est inclinatio appetitus nature ad finẽ suum: ita p̄mus motuũ interioꝝ est iclinatio ad bonũ que dr̃ amor: ⁊ ideo p̄mus fructus est CHARITAS.] Ro. v⁰. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris ⁊c. ⁊ ex charitate pficiuntur alie. Et ideo dicit Apl's Coll. iii. Super oĩa charitatẽ habẽtes ⁊c. Ultimus autẽ finis quo homo pficit̃ iterius est gaudiũ qõ ꝓcedit ex p̄ntia rei amate. Qui aũt hʒ charitatẽ iam hʒ qõ amat. p̄ᵉ Jo. iv. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Et ex hoc cõsurgit GAVDIVM.] Phil. iv. Gaudete in dño semp ⁊c. Gaudium autẽ oʒ esse pfectũ. Et ad hoc duo req̄runt̃. Primo vt rẽs amata sufficiẽs sit amanti ꝓpter suã pfectionẽ. Et quãtuz ad hoc dicit PAX.] Tunc. n. amãs pacẽ habet qñ rem amatã sufficiẽter possidet. Cañ. viii. Ex quo facta sum coraz eo quasi pacẽ reperiens ⁊c. Scdo vero vt assit pfecta fruitio rei amate qõ similr̃ p pacez habet̃: q2 q̄cqd superueniat si pfecte aliqs fruat̃ re amata: puta deo: non põt ipediri ab eius fruitione. ps. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã: ⁊ nõ est illis scãdaluz. Sic ergo gaudiuz dicit charitatis fruitionem: sʒ pax charitatis perfectionẽ: per que hõ interius pficit̃ q̄tũ ad bona. Circa mala ẽt pficit spũssanct⁹ ⁊ ordinat: ⁊ p̄mo cõtra maluz qõ pturbat pacẽ que pturbat̃ p aduersa: sed ad hoc pficit spũssanct⁹ per patiẽtiã que facit aduersa patienter tolerare. Et ideo dicit. PATIENTIA.] Lu. xxi. In patiẽtia vestra possidebitis animas vestras. Jaco. p̄mo. Patiẽtia opus pfectũ habet. Scdo cõtra maluz impediens gaudiuz est dilatatio rei amate ad qõ spũs opponit longanimitatẽ que expectatiõe non frangit̃. Et quãtuz ad hoc dicit. LONGANIMITAS.] Abac. ii. Si moraz fecerit expecta euz: q2 ⁊c. ii⁰ Cori. vi. In longanimitate ⁊c. Et ideo dicit dñs Matth. x. Qui perseuerauerit vsq3 in finem ⁊c.

Dña inter beatitudinẽ / virtutes ⁊ fruct⁹

¶ Consequẽter cuz dicit. BONITAS ⁊c.] Ponit fruct⁹ spũs qui pficiũt q̄tũ ad exteriora. Hois aũt exteriora sunt: vel id qõ est iuxta ipsuz: vel id qõ est supra ipsuz: vel id qõ est infra ipsuz. Iuxta ipsuz ẽ ꝓximus: supra ipsuz deus: infra ipsuz nã sensitiua ⁊ corpus. Sic ergo

Exteriora hõmine sũt id qõ ẽ iuxta ipsuz / supra ipsum / vel infra ipsum.

Perfectio rei duplex. prima que est ipsius esse. scda que est eius operatio.

q̄tū ad p̄ximū: p̄ficit p̄mo q̄dē in corde p̄ rectā ⁊ bonaȝ voluntatē. Et q̄tū ad h̄ dicit. BONITAS]. i. rectitudo ⁊ dulcedo animi. Si. n. hō oēs alias potētias bonas hēat nō pōt dici bonus hō: nisi habeat voluntatē bonā: ſm quā oibus alijs bn̄ vtiṫ. Cuius rō ē: q̄a bonū dicit aliqđ p̄fectū. Est aūt duplex p̄fectio. P̄ria. ſ. que est ipsiuȝ eē rei. Scḋa ṽo ē eius opatio: ⁊ hec est maior q̄ p̄ria. Illud ḡ dr̄ simplr̄ p̄fectū qđ p̄tingit ad p̄fectā sui opationē que est scḋa eius p̄fectio. Cum ḡ homo p̄ voluntatē exeat in actū cuiuslibet potētie: volūtas recta facit bonū vsum oiuȝ potētiaꝝ: ⁊ per p̄ns ipsiuȝ hominē bonū. Et de hoc fructu dr̄ Eph. 5°. Fructus autē lucis ē in omni bonitate ⁊c̄. Scḋo ṽo in ope: vt. ſ. sua cōicet p̄ximo. ⁊ q̄tū ad hoc dicit. BENIGNITAS]. i. largitas rerū. 2ᵉ Cor. 9°. Hylarē. n. datorē ⁊c̄. Benignitas eniȝ dr̄ quasi bona igneitas que facit hoiem fluere ad subueniēduȝ necessitatib⁹ alioꝝ. Sap. 1. Benign⁹ est eniȝ spūs sapientie ⁊c̄. Coll. 3°. Induite vos ḡ sicut electi dei sancti ⁊ dilecti viscera mīe benignitateȝ ⁊c̄. Itē vt patiēter sustineat p̄ximi molestias: ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. MANSVETVDO.] Mat. 11. Discite a me q̄a ⁊c̄. Prouer. 3. Māsuetis dabit grāȝ. Ad id ṽo qđ ē supra nos. ſ. deus ordinat spūs p̄ fidē. Un̄ dicit. FIDES] que est cognitio quedaȝ inuisibiliū cuȝ certitudine. Gen. 15. Credidit Abrahā deo ⁊ reputatum est ei ad iustitiam. Heb. 11. Accedentē ad deū opȝ credere ⁊c̄. Et iđ Eccl. p̄mo. Beneplacitū est deo fides ⁊ mansuetudo ⁊c̄. Ad id qđ est infra nos. ſ. corpora dirigit spūs: ⁊ p̄mo q̄tuȝ ad actus exteriores corporis qđ fit p̄ modestiā q̄ ipsis actib⁹ seu dictis moduȝ ipponit. Et q̄tūȝ ad hoc dicit. MODESTIA.] Phil. 4. Modestia v̄ra ⁊c̄. Scḋo ṽo q̄tū ad appetitū sensitiuū interiorē. ⁊ q̄tū ad h̄ dicit. CONTINENTIA] que ēt a licitis abstinet. ET CASTITAS] que licitis recte vtiṫ ſm Glo. vel aliter cōtinentia dr̄ ex eo q̄ l; homo impugneṫ a p̄uis concupiscētijs: tn̄ per rōnis vigorē se tenet ne abducatur: ⁊ ideo p̄tinētie nomē sumptū est ab eo q̄ aliqs in impugnatione tenet se. Castitas ṽo diciṫ ex eo q̄ quis nec impugnaṫ nec abducitur: ⁊ dr̄ a castigādo. Nam illuȝ dicimus bene castigatū qui in omnib⁹ ordinate se hȝ.

Un̄ cōtinētia ⁊ castitas.

¶ Circa hoc dubitanṫ duo. Primo q̄a cū fruct⁹ spūs aduersenṫ opib⁹ carnis: vr̄ q̄ Aplus debuerit ponere tot fructus spūs quot posuit opera carnis: qđ nō fecit. Ad qđ dicēduȝ est: q̄ ideo nō fecit: q̄a plura sunt vitia q̄ virtutes. ¶ Scḋo dubitaṫ: q̄a fructus spūs hic positi nō r̄ndent operib⁹ carnis. Ad hoc dicēdum est q̄ Aplus nō intēdit hic tradere artē virtutuȝ ⁊ vitioꝝ: ⁊ ideo nō ponit vnuȝ ꝯ aliud: ſȝ aliq̄ enumerat de illis: ⁊ aliqua de illis. ſm q̄ expediens vr̄ p̄nti intentioni: nihilominus tn̄ si diligēter consideret aliqualr̄ sibi ꝯ r̄ndent. Naȝ fornicationi que est amor illicitus cōtra r̄ndet charitas: imūdicie ṽo ipudicitie ⁊ luxurie: que sunt carnales illecebre ⁊ ex fornicatione p̄ueniunt ꝯ poniṫ gaudiuȝ qđ est spūalis delectatio cōsequens ex charitate vt dictuȝ est. Ei ṽo qđ est idoloꝝ seruitus ꝯ poniṫ pax. Ei ṽo qđ dicit veneficia ⁊c̄. vsqȝ ad dissensiones / patiētia / longanimitas / ⁊ bonitas. Ei ṽo qđ dr̄ secte contra poniṫ fides. Ei ṽo qđ diciṫ inuidie: benignitas. Ei aūt qđ diciṫ homicidia: mansuetudo. Ei qđ diciṫ ebrietas: comessationes ⁊ his silia: contra poniṫ modestia / continentia / ⁊ castitas.

Ro. 13. 1. Pet. 2. ¶ Aduersus huiusmodi nō est lex. † Qui ṽo sunt Christi: carnē crucifixerunt cū affectibus ⁊ concupiscentijs. Si viuimus spiritu: spiritu ⁊ incedamus. Ne efficiamur inanis glorie cupidi: inuiceȝ nos prouocantes: inuicem inuidentes.

¶ Aduersus huiusmodi nō est lex: qui autē sunt Christi: carnē suaȝ crucifixerunt cum vitijs ⁊ cōcupiscentijs. Si spiritu viuim⁹: spiritu ambulem⁹. Non efficiamur inanis glorie cupidi: inuicem prouocantes: inuicem inuidentes. Lec. VII.

Enumeratis operib⁹ carnis ⁊ spūs: hic cōsequēter ex vtrisqȝ cōcludit q̄ q̄ spūm sequunṫ nō sunt sub lege: ⁊ vtiṫ tali p̄batione. Ille est sub lege qui est obnoxius legi. i. qui facit ꝯria legi. Sed illi qui aguṅṫ spiritu nō faciunt opera ꝯria legi. ḡ nō sunt sub lege. Primo ergo ostēdit p̄positum ex p̄te operū spūs. Scḋo ex p̄te operum carnis ibi. QVI autē sunt ⁊c̄.] Dicit ḡ. Dico q̄ qui aguṅṫ spiritu nō faciunt opa ꝯria legi: q̄a faciunt opa spūs. ET ADVERSVS hō nō est lex]. i. ꝯ opera spūs: ſȝ spiritus docet ea. Nam sicut lex exterius docet opa virtutuȝ: ita ⁊ spūs interius mouet ad illa. Ro. 7°. Condelector enim legi dei ſm interiorē hoieȝ ⁊c̄. Aut faciūt opa carnis: ⁊ hec in his qui spiritu dei aguṅṫ nō sunt ꝯria legi. Un̄ dic̄. QVI CHRISTI SVNT]. i. qui spū dei habent. Nam Ro. 8. Qui spūm dei nō hȝ hic non est eius. Illi ergo spiritu dei aguṅṫ qui sunt Christi. Isti inq̄ carnē suā crucifixerunt ⁊c̄. non aūt dicit vitia ⁊ ꝯcupiscētias vitant: q̄a bon⁹ medicus: tūc bn̄ curat qn̄ adhibet remedia ꝯ cām morbi. Caro aūt ē radix vitioꝝ. Si ḡ volumus vitare vitia opȝ domare carnē. pᵉ Cor. 9. Castigo corpus meū ⁊c̄. Quia ṽo caro domaṫ p̄ vigilias ieiunia / ⁊ labores. Eccl. 33°. Seruo maliuolo tortura ⁊ cōpedes ⁊c̄. Ad hec aūt opa moueṅṫ ex deuotiōe quam habēt ad Chrm̄ crucifixū. Iđ signāter dicit. CRVCIFIXERVNT]. i. Chro crucifixo se ꝯformauerūt affligendo carnē suā ⁊c̄. Ro. 6. Uetus hō noster simul crucifixus ē ⁊c̄. Supra. 2°. Ut deo viuā Chro ꝯfixus sum cruci ⁊c̄. Quia ṽo nō crucifigūt carnē destruēdo nāȝ: q̄a nemo carnē suam odio habuit: vt dr̄ Ephe. 5. Sed q̄tūȝ ad ea que ꝯriaṅṫ legi. Iđ dicit. CVM vitijs]. i. cū peccatis. ET CONCVPISCENTIIS]. i. passionibus q̄b⁹ aia iclinaṫ ad peccāduȝ. Non. n. bn̄ crucifigit carnē qui ēt passionib⁹ locū nō aufert. Aliter cum rō nō semp̄ inuigilet ad pctā vitanduȝ vt opȝ posset q̄nqȝ cadere. Eccl. 18. Post concupiscētias tuas non eas ⁊c̄. Ro. 13°. Carnis curaȝ ne feceris ⁊c̄.

¶ Consequēter cū dicit. SI SPIRITV viuim⁹ ⁊c̄.] Ponit tertiū bn̄ficiuȝ spūssancti qđ ꝯfert vitā. Et p̄mo ponit bn̄ficiuȝ spūs dei. Scḋo excludit vitia spūs mundi. ibi. NON efficiamur ⁊c̄.] Dicit ḡ cōnumerās se eis q̄b⁹ scribit. Dico q̄ debemus ambulare per spūȝ: q̄a ⁊ per ipsuȝ viuimus: ⁊ nō per carnē. Ro. 8°. Debitores sumus nō carni ⁊c̄. SI ERGO spiritu viuimus] debemus in oibus ab ipso agi. Sicut eniȝ i vita corporali corpus nō moueṫ: nisi per aiaȝ per quā viuit: ita i vita spūali ois motus noster dȝ eē a spiritu sancto. Ioh. 6°. Spūs ē qui viuificat. Act. 17°. In ipso viuimus mouemur ⁊ sum⁹. Et ne ea q̄ dicta sunt de spiritu itelligātur de spiritu mūdi. de quo dr̄ pᵉ Corin. 2. Nos aūt nō spiritū huius mūdi accepim⁹. Ideo hoc ꝯster remouet Aplus dicēs. NON EFFICIAMVR ⁊c̄.] Ubi tria excludit p̄pria spūs mundi. ſ. inanem gloriam: iractūdiaȝ: ⁊ inuidiam: q̄bus tribus cōueniēter aptari pōt nomē spūs. Signat. n. spūs quādaȝ inflationē. Un̄ ſm h̄ illi

dicunt magni spūs qui sunt inflati per inanē gloriaz. Esa.25. Spūs robustoꝝ q̄si turbo ipellens parietē τc. Et q̄tū ad h̄ dicit. NON efficiamur inanis glorie cupidi .i. glorie secularis. Cuꝫ.n. vanuꝫ sit qḋ nec solide firmat: nec veritate fulcit: nec vtilitate amat. Jō glia huiꝰ mūdi vana ē: q̄a caduca τ nō solida. Esa. 40. Dis caro fenuꝫ τc. Et q̄a falsa est. 1. Macha. 2. Gloria hoīs pctōris stercus τ vermis. Sed vera glia est in ꝑprijs bonis hoīs q̄ sunt bona spūalia: τ hāc hn̄t sancti. scḋe Corin. 1. Gloria nr̄a hec ē testimoniuꝫ ꝯscīe nostre τc. Et q̄a inutilis τ infructuosa. Naꝫ quātūcūqꝫ gloriam hēat q̄s ex testimonio seculariuꝫ nō pōt ꝑp h̄ cōsequi finē suuꝫ quē ꝯsequit̄ testimonio dei. p̄ᵉ Corin. p. Qui gloriat̄ in dn̄o glorief τc. Non aūt dicit. Non habeat inanē gloriā: sꝫ nō efficiamini cupidi: q̄a gloria sequit̄ aliqn̄ fugiētes eā: τ si opꝫ recipi nō tn̄ amet̄. Jtē signi/ficat ipetuositatē. Prouer. 27°. Jmpetū cōcitati spiritꝰ ferre q̄s poterit. Et signat iracūdiaꝫ. Et q̄tū ad h̄ dic. INVICEM ꝓuocātes .i. s. ad ꝯtētionē vel liteꝫ vel alia illicita. Ro. 13°. Non in ꝯtētiōe τ emulatiōe τc. Jtē est spūs tristitie de quo dr̄ Prouer. 17. Spūs tristis exsic/cat ossa. Et q̄ntū ad hoc dicit. INVICEM inuidētes. Prouer. 14°. Putredo ossium inuidia τc. Cuius ratio est: quia ipsa sola crescit ex bono. Cap. VI.

FRatres: etiam si occupatus fuerit hō in aliquo delicto: vos qui spirituales estis: istaurate huiusmodi spiritu mā/suetudinis: cōsiderans temetipsuꝫ ne τ tu tenteris. † Jnuiceꝫ alij alioꝝ onera portate: τ sic cōplete legē Chri. Naꝫ si q̄s sibi videt̄ aliqd esse: cū nihil sit: suū ipse fallit animū. Opus auteꝫ suuꝫ probet vnusquisqꝫ: τ tunc in semetipso tan/tum gloriationē habebit: τ nō in alio. Unusq̄sqꝫ enim ꝓpriam sarcinam baiulabit.

Ro. 1.

FRatres: τ si p̄occupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spiritales estis hmōi instruite in spiritu lenitatis: considerans te/ipsuꝫ ne τ tu tenteris. Alter alterius onera portate: τ sic adimplebitis legem Christi. Naꝫ si quis existimat se aliqd esse cū nihil sit ipse se seducit. Opus auteꝫ suum ꝓbet vnusquisqꝫ: τ sic in semetipso tm̄ gloriam habebit τ non in altero. Unusquisqꝫ eniꝫ onus suum portabit.

POstq̄ʒ Apl̄us reduxit Galathas ad statū veritatis q̄tū ad res di/uinas: hic ꝯñter reducit eos q̄tū ad res humanas: instruēs eos qualr̄ se hēant ad hoīes. Et p̄mo q̄lr̄ se habeāt ad rectos. 2° quo ad ꝑuersos. ibi. VIDETE qualibꝰ lr̄is τc. Circa p̄muꝫ tria facit. P̄mo docet qualr̄ supiores se habeant ad iferiores. Scḋo q̄lr̄ eq̄les ad coeq̄les. ibi. ALTER ALTERIUS τc. Tertio qualr̄ iferiores ad supiores. ibi. COMMUNICET autē is τc. Circa p̄ᵐ duo facit. P̄mo ponit āmonitionē. Scḋo assignat āmonitionis rationē. ibi. CONSIDERANS teipsum τc. Quia ḡ de peccatis multa dixerat ne aliqs a pctō imunis in pec/catores desciuiret: ideo āmonitionē de mansuetudīe τ misericordia eis ꝓponit dicēs. FRATRES τ si p̄occu/patus fuerit hō τc. Ubi tria ponit q̄ faciūt ad āmoni/tionē. Primū est surreptio: nam qn̄ aliqui ex malitia peccāt minꝰ digni sunt venia. Job. 34. Qui q̄si de indu/stria recesserūt τc. Sed qn̄ aliqs p̄occupat̄ tentationi/bus τ iducit̄ ad peccāduꝫ: facilius dꝫ ei venia cōcedi. τ ideo dicit. Et si PREOCCUPATUS fuerit τc. idest imprudēter lapsus: vt nequeat vitare. Scḋm ē pecca/toꝝ paucitas. Naꝫ aliqui ex ꝯsuetudine peccāt. Osee 4°. Maledictū τ mēdaciū τ homicidium τ furtum τ adulteriuꝫ inundauerūt: τ sanguis sanguinē tetigit τc. Et cōtra tales seuerius ē agēduꝫ. Et hoc excludit̄ cuꝫ dicit. IN ALIQUO .i. q̄si nō vsu quotidiano peccans. Tertiuꝫ ē pctōꝝ qualitas. Nam q̄daꝫ peccata ꝯsistūt in trāsgressione: quedā vo in omissione. Grauiora aūt sunt p̄ma scḋis: q̄a illa opponunt̄ p̄ceptis negatiuis: q̄ obligāt semꝑ τ ad semꝑ: hec vo opponunt̄ preceptis affirmatiuis: que cuꝫ nō obligēt ad semꝑ nō pōt sciri determinate qn̄ obligant. Un̄ dr̄ in ps. Delicta q̄s in/telligit τc. Et q̄tū ad hoc dicit. DELICTO. Uel f̄m Glo. Delictū est pctm̄ ex ignorantia. His ergo p̄missis ad mi̅aꝫ eos qui corrigūt monet: τ hi sunt spūales: ad quos ꝑtinet correctio. Un̄ dicit. Uos qui spūales estis hꝰ instruite. p̄ᵉ Corin. 2°. Spūalis iudicat oīa τ ipse a nemine iudicat̄ τc. Et huius rō est: q̄a rectū iudicium hꝫ de oībus qui circa vnūqḋqꝫ recte dispositꝰ est: sicut qui sanū gustuꝫ hꝫ recte iudicat de sapore. Solus aūt spūalis bn̄ dispositus est circa agēda: τ ideo ipse solus de eis bn̄ iudicat. Sed q̄a nomē spūs rigorē quēdaꝫ τ impulsum designat. f̄m illud Esa. 25. Spūs robustoꝝ quasi turbo impellens parietē τc. Non est credenduꝫ q̄ viri spūales sint nimis rigidi in corrigēdo. Nam h̄ spūs huius mundi facit: sꝫ spūssanctus suauitatē quā/dam τ dulcoreꝫ efficit in hoīe. Sap. 12°. O q̄ʒ bonus τ suauis est spūs tuus dn̄e τc. Et iō dicit. IN SPIRITU lenitatis. Ps. Corripiet me iustus in mi̅a τc. Cōtra qḋ dr̄ de q̄busdaꝫ. Ezech. 34°. Cuꝫ austeritate imperaba/tis eis τc. Dicit autē instruite τ corrigite: q̄a loquit̄ de p̄occupatis τ delinquētibꝰ: qui indigent instructione. Uel q̄a oīs peccās est ignorās. Prouer. 14°. Errāt qui operant̄ malum. Rationē aūt āmonitionis subdit di/cens. CONSIDERANS teipsum τc. .i. q. d. Jta fiat vt dirig̃s τ tu fragilis es. naꝫ quādiu in hac vita mortali sumus: proni sumꝰ ad peccāduꝫ. Nihil aūt ita frangit hominis seueritatē in corrigēdo q̄ʒ timor ꝓprij casus. Ecclesi. 31°. Jntellige que sunt proximi tui ex teipso. ¶ Qualr̄ aūt se habeāt ad equales ostēdit dicēs. AL/TER ALTERIUS τc. Et p̄mo ꝓponit āmonitionē. Scḋo assignat eiꝰ rōneꝫ. ibi. ET SIC adiplebitis τc. Tertio excludit āmonitionis iplende impedimētuꝫ. ibi. NAM SIQUIS existimat τc. Ammonet auteꝫ ad mutuaꝫ supportationē dicēs. ALTER alterius onera portate. Et hoc tripl̄r. Uno mō defectuꝫ alterius cor/poralem seu spūaleꝫ patiēter tolerādo. Ro. 15°. Debe/mus aūt nos firmiores τc. Alio mō necessitati mutue subueniēdo τc. Ro. 12. Necessitatibꝰ sanctoꝝ cōicantes τc. Tertio modo pro pena sibi debita satisfaciēdo oronibꝰ τ bonis opibus. Prouer. 18. Frater qui iuuat̄ a fratre τc. Ratio aūt āmonitionis ē adimpletio legis Chri q̄ sp̄lr̄ ē charitas. Ro. 13°. Plenitudo legis ē dile/ctio. Un̄ dicit. Et sic adiplebitis legē Chri .i. charitatē. ¶ Dicit̄ autē charitas sp̄lr̄ lex Christi triplici rōne. P̄mo q̄a ꝑ hoc distinguit̄ lex noua a lege veteri. Naꝫ illa ē timoris: hec vo amoris. Un̄ Augu. dicit. Parua dr̄ia est veteris legis τ noue: timor τ amor. Scḋo q̄a ꝑ charitatē sp̄lr̄ Chris legē suā ꝑmulgauit. Jo. 13. Jn h̄

Alter portet onera alteriꝰ. Defectū alte/riꝰ siue spūa/le siue corpo/rale patienter sustinēdo vl̄ necessitati mu/tue [illegible]/do pro pena sibi imposita satisfaciēdo. Charitas dr̄ lex chri: q̄a ē amoris: q̄a ꝑ eā fuit diuul/gata: quia eaꝫ xp̄s ipleuit.

cognoscent oēs:q2 mei estis discipuli si dilectionē ⁊c. Et iteruz. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicem ⁊c. Tertio q2 ipsaz impleuit Chřs ⁊ exēplum eā iplendi nobis reliquit. Naz ipse ex charitate peccata nostra tulit. Esa. 53. Uere languores nostros ipse tulit. pᵉ Pe. 2. Qui pctā nostra ptulit in corpore suo sup lignuz ⁊c. Esa. 40. Fetas ipse portabit. Sic ḡ debemus alter alterius onera portare ex charitate: vt sic impleamus legē Chři. Impedimētuz aūt iplende amonitionis pdicte ē supbia. Ideo h̄ excludēs dicit. Nam siqs existimat ⁊c. Et pmo vitupat ipsaz supbiā. Scđo ostēdit moduz vitādi eā. ibi. OPVS aūt suum ⁊c.] Tertio vitādi rōnē assignat. ibi. VNVSQVISQVE eniz ⁊c.] Dicit ḡ. Facite vt dixi. Sed ɔtigit aliquē onus alteriꝰ nō portare: q2 pfert se alijs. Uñ dicebat ille. Luc. 18ᵒ. Non sum sicut ceteri hoium ⁊c. Et iō dicit. NAM siqs existimat se aliqd esse].i. in mente sua superbe iudicat se magnum esse in comparatiōe peccātis. CVM nihil sit ex se] q2 qcqd sumꝰ h̄ est ex grā dei. Fm illud Apli. pᵉ Cor. 15. Grā dei sum id qđ sum. Qui inq̄ tale aliqd facit IPSE SE seducit].i. a veritate se diuidit. Esa. 40. Oēs gētes q̄si nō sint ⁊c. Luc. 17. Cuz oia hec feceritis dicite: serui inutiles sumus ⁊c. Remediū aūt vitādi est ppriorꝝ defectuū ɔsideratio. Nam ex h̄ q aliqs alienos ⁊ non suos defectꝰ ɔsiderat. vř sibi aliqd eē in cōparatiōe ad alios in qbꝰ defectꝰ intuet̄ ⁊ suos nō cōsiderās supbit. Et iō dicit. OPVS AVTEM].s. interiꝰ ⁊ exterius. SVVM].i. proprium. PROBET].i. diligēter examinet VNVSQVISQVE.] pᵉ Cori. 11. Probet seipsuz hō ⁊c. ET SIC in seipso].i. in ppria ɔsciā. GLORIAM habebit].i. gl'iabit̄ ⁊ gaudebit. 2ᵉ Cor. 1. Gloria nr̄a hec ē testimoniū ɔsciē nr̄e. ET NON in altero].i. nō in laude alteriꝰ. Uel sic. IN SEMETIPSO].i. p ea que in ipsius sunt. GLORIAM habebit].i. gloriabitur in ɔsideratiōe sui. ET NON in altero].i. nō in ɔsideratiōe alteriꝰ. 2ᵉ Cori. 12. Libēter gl'iabor in īfirmitatibus meis ⁊c. Uel IN SEMETIPSO].i. in deo qui in eo habitat gl'iabit̄ .i. eius erit glīa ET NON in altero] q̄ in deo. 2ᵉ Corin. 10. Qui gloriat̄ in dño glorieť. Rō vitādi supbiaz ē pmiuz vł pena vnicuiqz pro merito vel demerito reddenda. Uñ dicit. VNVSQVISQVE eniz onus suū portabit.] Quod vř ɔtriuz ei qđ dixerat. Alter alterius onera portate. ¶ Sed sciēdum ē q ibi loquit̄ de onere sustinēde īfirmitatis: qđ debemꝰ mutuo portare: hic loquit̄ de onere reddēde rationis: qđ quilibet pro se portabit: siue sit onus premij: siue pene. Naz onus aliqñ gdē pondus pene: aliqñ pmiū significat. 2ᵉ Cor. 4ᵒ. Eternū glīe pondus opat̄ ⁊c. Esa. 3. Dicite iusto qm̄ bene: qm̄ fructū adinuētionum suarꝝ comedet. veh ipio in maluz ⁊c. Si aūt dicant̄ aliq rōnē reddere pro alijs: puta prelati pro subditis. Fm illud Ezech. 3. Sanguinē eiꝰ de manu tua reqrā ⁊c. Et Heb. vltᵒ. Obedite ppositis vr̄is. ipsi. n. puigilant q̄si rōnez reddituri pro aiabꝰ vr̄is: nō est ɔtriuz dicto Apli: quia nō puniunt̄ pro pctis subditorꝝ. s3 pro pprijs q̄ in custodia subditorꝝ cōmiserūt. Est ḡ vitāda supbia ⁊ peccatū: q2 vnusqsqz onus suū .i. mēsuram grē sue offeret deo in die iudicij tanq̄ manipulos bonorꝝ operū. ps. Uenientes aūt venient cū exultatiōe. Et h̄ q̄ntū ad bonos: vel onus suū portabit .i. penā pro ppo pctō.

Onus īfirmitatis ⁊ rōnis reddende. Onus ⁊ pondus pene et premij.

¶ Cōmunicet aūt qui catechizat̄ sermone: ei qui se catechizat in oībus bonis. Ne erretis: deus nō irridetur. Quicqd eniz seminauerit homo: hoc ⁊ metet. Nam qui seminat per carnē suaz: de carne metet corruptionē: sed qui seminat per spūm: de spiritu metet vitam eternaz. † Bonū aūt faciēdo ne defatigemur. Tempore eniz suo metemus nō defatigati. Itaq3 dum tempus habemus operemur bonum: cum erga omnes: tum vō maxime erga domesticos fidei. 2. Thes. 3.

¶ Cōmunicet autē is qui cathecizat̄ verbo ei qui se cathecizat in oībus bonis. Nolite errare: deus nō irrideť. Que enim seminauerit homo hec ⁊ metet: qm̄ qui seminat ī carne sua: de carne ⁊ metet corruptionē. Qui aūt seminat ī spiritu de spiritu metet vitaz eternā. Bonuz aūt facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus nō deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes: maxime aūt ad domesticos fidei. Lec. II.

Postq̄ Apls ostēdit qualr̄ supiores se habeant ad inferiores ⁊ equales eq̄libꝰ: hic ɔsequēter ostēdit qualr̄ īferiores se habeāt ad superiores dicēs: īferiores debere supiorībꝰ ministrare ⁊ obseq. Et circa h̄ tria facit. Prio monet vt mīstrent pmpte. Scđo vt ministrēt pseuerāter. ibi. BONVM aūt faciē tes nō deficiamꝰ ⁊c.] Tertio vt ministrent cōtīter. ibi. ERGO DVM tēpus habemus ⁊c.] Circa pmū duo facit. Primo ponit monitionē ministerij. Scđo excusationez excludit. ibi. NOLITE ERRARE ⁊c.] Dicit ḡ. Dictū est supra quō superiores se debeant hře ad inferiores .s. leniter corripiēdo ⁊ instruēdo: nūc aūt restat videre qualr̄ inferior superiori obsequat̄. Et iō dicit. COMMVNICET autē qui cathecizat̄].i. doceť v̄bo Dei EI QVI SE cathecizat].i. qui eum docet. Cōīcet inq̄ in oībus bonis. ¶ Sed notāduz ē q discipulus pōt dupl'r cōīcare se docēti. Primo vt accipiat bona doctoris. ⁊ sic dř. COMMVNICET is qui cathecizatur].i. cōe sibi faciat qđ est docēs eiuz imitando. pme Corin. 11. Imitatores mei estote ⁊c. Sed q2 contingit doctores aliqñ minꝰ bona facere: ideo nō sunt in hoc imitādi. Et iō subdit. IN OMNIBVS bonis.] Matt. 23ᵒ. Quecūq3 dixerint vobis seruate ⁊ facite: fm opa eorꝝ nolite facere. ¶ Scđo vt cōīcet bona sua docēti. Hoc eniz a dño pcipit̄. pᵉ Cor. 9. vbi dř. Qui euāgelio seruiūt de euāgelio viuāt. Unde Matth. 10. Dignus est operarius cibo suo. Et Luc. 10ᵒ. Dignus ē opariꝰ mercede sua. ⁊ Aplus dicit pᵉ Corin. 9ᵒ. Si vobis spiritualia seminamus ⁊c. Et iō hic dicit. COMMVNICET aūt is ⁊c.] idest doctor doctori in omnibꝰ bonis que h3. nam etiaz temporalia bona quedaz dicuntur. Esa. p. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Matth. 7. Si vos cuz sitis mali nostis bona data ⁊c. Dicit autē in oībus: quia nō solum cōmunicare debet indigētijs3 ⁊ sciētiaz ⁊ consiliuz: potētiaz ⁊ qcqd agat gn̄aliter debet pximo cōmunicare. pme Pe. 4ᵒ. Unusquisq3 sicut accepit gratiam in alterutrū illam administrantes ⁊c. De ista cōīcatione dicit̄ Roīh. 12. Necessitatibus sanctorꝝ cōmunicantes. Eccl. 14ᵒ. In diuisione sortis da ⁊ accipe.

¶ Consequēter cū dicit. NOLITE errare ⁊c.] Excusationē excludit. Et pmo excludit eā. Scđo rōnē exclusionis assignat. ibi. QVE ENIM seminauerit ⁊c.] Dicit ergo. NOLITE errare deus nō irrideť.] Qđ qdez

dupl'r itelligi pōt ẜm duas p̄missas expōnes. Scōm p̄mā qdē; sic. Tu dicis q̄ debem⁹ imitari doctores ēt in bonis:ʒ nō possu; eos imitari nisi in his q̄ faciunt. Nihil autē video in ipsis nisi malum. ergo debeo eos imitari in malo. Sed h̄ excludit dicēs. NOLITE erra re deus nō irridet] q.d. Error ē hoc dicere. Nā mala prelatoꝝ nō excusant nos. Nō.n. sunt subditis in exē plu;:nisi in his qbus imitant̄ Chr̄i; q est pastor absq; pctō. Uñ ⁊ signāter dicit Joā.10. Ego sum pastor bo nus ⁊c̄. ⁊ Apl's p̄ᶜ Corin.4. ⁊.11. dicit. Imitatores mei estote:sicut ⁊ ego Chr̄i. q.d. In his me imitamini i qb⁹ ego imitor Chr̄m. Et si p̄ mala prelatoꝝ excusatis vos apud hoies:tñ deus nō irridet̄ .i. nō pōt falli. Job.13°. Aut decipiet̄ vt hō fraudulentijs vestris. Uñ dicitur Prouer.3. Delusores ipse deludet. Scōm autē scdam expositionē sic itroducit̄. Possent.n. dicere: pauperes sumus nihil habem⁹ qd̄ cōicare possimus. Sed h̄ ex cludit dicēs. NOLITE ERRARE] i. nemo excusatu; vane se existimet paupertatē p̄tendēdo. DEVS NON irridet̄] i. nō pōt falli. Scit.n. corda nostra ⁊ nō igno rat facultates. Excusatio verisilis hoie; pōt latere vel placare: deū non pōt fallere. Rationē aūt huius assi gnat dicēs. Que eni; seminauerit hō ⁊c̄. Et p̄mo in ge nerali. 2° in spāli. ibi. QVONIAM QVI seminat ⁊c̄.] Dicit ḡ ẜm p̄mā expositionē. vere erratis h̄ credētes: q̄a deus reddet singulis pro meritis ꝓprijs. Na; que seminauerit homo hec metet. i. ẜm opera sua bona vl' mala: parua vel magna p̄miabit̄ vel punietur. Scōm autē scda; expositionē que seminauerit hō. i. ẜm bñfi cia sua parua vl' magna: ⁊ q̄tū ad q̄litatē opeꝝ: ⁊ q̄tū ad quātitatē bñficioꝝ p̄miabit̄. 2. Corin.9. Qui parce seminat parce ⁊ metet ⁊c̄. Rationē aūt spāl'r assignat dicēs. QVONIAM qui semitat in carne sua ⁊c̄.] Que qdē rō h̄; duas partes ẜm duas seminatiōes carnis ⁊ spūs. Primo ḡ agit de seminatiōe carnis. Ubi viden dum ē qd sit seminare in carne. Scdo qd est de carne metere corruptionē. Seminare qdē in carne est opari pro corpore vl' pro carne: sicut si dicā. ego multū expē di in isto hoie. i. multa feci pro eo. Ille ḡ IN CARNE seminat] qui ea q̄ facit ēt si que bona videant̄ facit in fomētu; ⁊ vtilitatē carnis. DE CARNE aute; metere corruptionē] q̄a semē fructificat vtplurimū ẜm cōdi tionē terre. Uñ videm⁹ q̄ in aliqb⁹ terris semē frumē ti degenerat in siliginē vel in aliqd̄ aliud. Cōditio aūt carnis ē vt sit corruptibilis: ⁊ ideo QVI IN carne se minat] i. studiu; suū ponit ⁊ opa; op; q̄ ipsa corrum pant̄ ⁊ pereant. Eccl'.14. Omne opus corruptibile in fine ꝺdet̄. Ro.8°. Si ẜm carnē vixeritis moriemini. Scdo agit de seminatiōe spūs dicēs. QVI AVTEM seminauerit in spiritu] i. ordinat studiu; suū ad serui tutem spūs ex fide ⁊ charitate seruiēdo iustitie: metet qdē de spiritu ẜm ꝯditionē eius. Cōditio aūt spūs est q̄ sit actor vite. Jo.6. Spūs ē qui viuificat. Non autē cuiuscūq; vite: ʒ vite eterne cū spūs sit imortalis. ET IDEO metet de spiritu vitā eternā.] Prouer.11°. Se minānti iustitiā merces fidelis: q̄a nunq̄ desiccat̄. S; nota q̄ cū agit de seminatiōe carnis dic̄. In carne sua q̄a caro ē nobis de nā nostra: ʒ cū loq̄t̄ de semie spūs nō dicit suo: q̄a spūs non ē nobis a nobis: ʒ a deo.

Mali p̄lati ⁊ doctores non sunt in malā imitandi.

Quid sit se minare i car ne.

Quid sit me tere corruptio nem.

¶ Deinde cū dicit. BONVM aūt faciētes ⁊c̄.] Monet ad ministeriu p̄seuerātie; q̄a nō ad horā tm̄: sed semp̄ debemus bñfacere. Qd̄ qde; pōt referri ad ea q̄ dicta sunt. s. ad superiores ⁊ ad equales ⁊ ad inferiores. q.d. Quicūq; sumus siue p̄lati erga subditos: siue equales erga equales: siue subditi erga p̄latos. BONVM faciē tes nō deficiamus] s. in bñ operādo: q̄a nō deficiem⁹ in metēdo. Eccl'.9°. Quodcūq; pōt manus tua facere instāter opare. p̄ᶜ Cor.15° Stabiles estote ⁊ imobiles. Et merito nō est deficiēdu;: q̄a expectam⁹ remunera tionē eternam ⁊ indeficiēte;. Uñ subdit. TEMPORE enim suo metemus indeficiētes.] Uñ dicit Augu. Si homo nō imposuerit finē operi: nec deus imponet re munerationi. Mat.25. Ibunt hi ad vita; eternā. Sed nota qd̄ dicit. TEMPORE SVO] q̄a sicut agricola nō stati; de illo qd̄ seminat fructū colligit: ʒ tpe cōgruo. Jaco. vlt°. Agricola expectat gloriosu; fructū terre pa tienter ferēs donec accipiat tēporaneū ⁊ serotinu; ⁊c̄. De ista messione dr̄. 2. Cor.9. Qui semiat in bñdictio nibus de bñdictionibus ⁊ metet vitam eterna;.

¶ Deinde cū dicit. ERGO du; tēpus hēmus ⁊c̄.] Mo net ad ministrādu; cōiter dicēs. Quia metemus non deficiētes. Ergo du; tēpus habemus. i. in hac vita que est tēpus seminādi. Jo.9. Me op; opari opera ei⁹ qui misit me donec dies est: venit nox ⁊c̄. Eccl'.9. Qdcūq; pōt manus tua facere instāter opare: q̄a nec opus: nec ratio: nec sciētia: nec sapiētia erūt apud inferos quo tu ꝓperas. Dum inquā illud habemus operemur bonū: ⁊ hoc ad oēs. s. homies qui iuncti sunt nobis in diuina silitudine inquātum oēs ad imaginē dei facti sumus. ¶ Sed ꝯ Eccl'.12. dr̄. Da iusto ⁊ ne recipias pctōre;. Non ḡ debemus opari bonū ad oēs. ¶ R̄ndeo dōm est q̄ i pctōre duo sunt: natura. s. ⁊ culpa. Natura qdē est in eo amanda ⁊ sustētanda ēt inimici. Mat.5. Dili gite inimicos vestros ⁊c̄. Culpa v̄o in eo ē expellēda. Sic ergo dictū est. Da iusto ⁊c̄. vt. s. peccatori nō ideo benefacias: q̄a peccator ē: ʒ q̄a hō. Uñ Augu. Non sis ad iudicādu; remissus: nec ad subueniēdum inhuma nus. Persequamur ḡ in malis ꝓpriā iniquitatē: mise reamur in eadē cōem ꝯditionē. ¶ Sed q̄a nō possu mus oibus bñfacere ordinē bñfaciēdi subdit. MAXI ME AVTEM ad domesticos fidei] qui. s. nō solū nā ʒ ēt fide ⁊ grā. Eph.2. Nō estis hospites ⁊ aduene: sed estis ciues ⁊c̄. ḡ oibus ipēdenda ē mīa: ʒ p̄ponēdi sūt iusti qui sunt ex fide. q̄a.1. Ti.5. dr̄. Qui suoꝝ maxime domesticoꝝ curā nō h̄; fidē negauit: ⁊ est infideli de terior. ¶ Sed dubitat̄ hic vtrū liceat plus vnu; dili gere q̄; aliu;. Ad qd̄ sciēdu; q̄ amor pōt dici maior vl' minor dupl'r. Uno mō ex obiecto. Alio modo ex intē sione actus. Amare eni; aliquē est velle ei bonū. Pōt ergo aliqs aliu; magis alio diligere: aut q̄a vult ei ma ius bonū qd̄ est obiectū dilectionis: aut q̄a magis vult ei bonū. i. ex intēsiori dilectione. Quātu; ḡ ad primu; oēs equal'r debemus diligere: q̄a oibus debem⁹ velle bonū vite eterne. Sed quātu; ad scōm nō op; q̄ oēs equal'r diligamus: q̄a cu; intēsio actus sequat̄ princi pium actionis: dilectionis aūt p̄ncipiū sit vnio ⁊ simi litudo: illos intensius ⁊ magis debemus diligere qui sunt nobis magis similes ⁊ vniti.

Amor maior vel minor: ex obiecto vl' ex intēsiōe act⁹.

¶ Uidetis quāta vobis epistola scripserim mea manu. Quicūq; volunt iuxta faciem placere in carne: hi cogunt vos circūcidi tantū: ne ob cru cem Christi p̄secutionē patiant̄: Nam qui circū ciduntur: ne ipsi qdē legē seruant: ʒ volunt vos circūcidi: vt in vestra carne glorient̄.

¶ Uidete qualibus l'ris scripsi vobis mea manu. Quicūq; eni; volunt placere in car ne: hi cogunt vos circūcidi: tantū vt crucis Christi persecutione; non patiant̄. Neq;

enim qui circūcidūtur legez custodiunt: sed volunt vos circuncidi: vt in carne vestra glorientur. Lec. III.

Postq̄ Apl's monuit Galathas qualr se habeant ad hoīes rectos ꝛ iustos: hic docet quō se habēāt ad hereticos ꝛ puersos. Et pmo isinuat modū scribēdi monitionē. Scdo ipsam monitionem subiungit.ibi. QVICVNQVE enīz ꝛc̄.] Circa primū sciēdū ē q̄ ꝯsuetudo erat apud hereticos deprauādi ꝛ falsificādi scripturas canonicas: necnō ꝛ pmiscendi aliqua eoꝝ que heresim sapiūt. ppter h̄ ꝯsuetudo fuit ab Aplo seruata: q̄ qñ aliqua ꝯ eos scribebat in fine līe aliqua scriberet vt deprauari nō posset: ꝛ ita inotesceret eis de eius ꝯsciētia pcessisse: sicut p̊ Cori. vltio dicit. Salutatio mea manu Pauli. Totaz.n. epistolaz p altū eo dictāte scribi faciebat: ꝛ postea in fine aliqd ppria manu addebat. Et fm hūc modū ea q̄ sequūt ab isto loco scripsit Paulus manu propria. Uñ dicit. VIDETE qualib' līis scripsi vobis manu ppa.] vt.s. pdicta firmius teneatis: vt sciētes a me hāc epistolam missaz magis obediatis. Sic ergo plati debent ppria manu scribere: vt qd docent v̄bo ꝛ scripto ostendant exēplo. Ideo dr̄ Esa. 49. In manib' .i. in opibus meis descripsi te ꝛc̄. Exo. 32. dicitur de Moyse: q̄ descēdit portans duas tabulas lapideas scriptas digito dei. ¶ Monitionē aūt subiungit dicēs. QVICVNQVE enīz placere volunt ꝛc̄.] Et pmo aperit seducētiū intentionē. Scdo ostēdit suā intētionē eis esse ꝯriaz.ibi. MIHI aūt absit gloriari ꝛc̄.] Tertio subdit suaz āmonitiones ad subditos.ibi. QVICVNQVE hanc regulam ꝛc̄.] Circa pmū duo facit. Primo aperit seducētiū malā itētionē. Scdo pbat qd dicit.ibi. NEQVE enīz circūcisionē ꝛc̄.] Circa pmū ponit vnum factū ꝛ duas intētiōes adinuicē ordinatas. Factum autē erat istoꝝ qui circūcisionē inducebant: ꝛ ex hoc duo intēdebant. Unū ppter aliud.s. vt placerēt inde iudeis: ex hoc q̄ carnales obseruātias legis introducebant in ecclesia gentium: ꝛ hoc ē qd dicit. QVICVNQVE volunt placere].s. iudeis infidelibus: in carne .i. in carnalib' obseruantijs: hi cogūt vos circūcidi: nō coactiōe absoluta: sz quasi ex conditione dicētes. Quia nisi circūcidamini nō poteritis salui fieri: vt habet Act. 15. Intēdebant aūt ex hoc vlterius quādaz securitatē hīc. Iudei enīz ꝑsequebant discipulos Chri: ppter pdicationez crucis. p̊ Cor. p̊. Nos aūt pdicam' Chrm crucifixū ꝛc̄. Et hoc q̄a per pdicationē crucis euacuabant legalia. Nam si Apli simul cū cruce Chri pdicassent debere suari legalia: nullaz ꝑsecutionē iudei aplis intulissent. Uñ dicebat supra. 5° Ego aūt frēs si adhuc circūcisionem pdico: q̄d adhuc ꝑsecutionē patior ꝛc̄. Ut ḡ non hērent ꝑsecutionē a iudeis: inducebant circūcisionez. Et iō dicit. Et ēt hoc pp hoc tm̄ faciūt. VT CRVCIS Chri ꝑsecutionē nō patiant.] que.s. pro cruce Chri infert. Uel hoc ēt faciebāt ad vitādaz ꝑsecutionē nō solum iudeoꝝ: sz ēt gentiliū ifideliū. Nam romani imperatores Gaius, Cesar, et Octauianus augustus promulgauerūt leges vt iudei vbicūqz essent ppo ritu ꝛ proprijs cerimonijs deseruirēt. Et ideo quicūqz i Chrm credebat ꝛ circūcisus nō erat ꝑsecutionib' tā gētiliū q̄ iudeoꝝ fiebat obnoxius. Ut ḡ nō inqetarent de fide Chri ꝛ in quiete viuerēt: cogebāt eos circūcidi: fm q̄ habet in glosa. ¶ Sz q̄a possent dicere pseudo: q̄ nō pp hoc circūcisionē inducūt: sz zelo legis solū: ideo hoc excludēs pbat qd dixit cū dicit sic. NEQVE enīz qui circūcidunt ꝛc̄.] Cōstat.n. q̄ si pp legis zelum aliquos ad legis obseruātias iducerēt: mādarent ēt legē in alijs ipleri. Sed neqz illi q̄ circūcidunt neqz pseudo in alijs.s. in moralib' q̄ potiora sunt in lege ꝛ i alijs obseruātijs custodiūt. Io. 7. Nemo ex vobis fac legē: non ḡ ex zelo legis circūcisionē inducūt. Ro. 2. Circūcisio q̄dē pdest si legē obserues. SED] ideo VOLVNT VOS circūcidi vt in carne vr̄a] .s. in carnali vr̄a circūcisione GLORIENTVR] apud iudeos eo q̄ tā multos pselitos faciūt. Mat. 23°. Ue vobis scribe ꝛ pharisei q̄ circuitis mare ꝛ aridā vt faciatis vnū pselitū ꝛc̄.

¶ Ego vō absit glorier: nisi in cruce dn̄i nr̄i Iesu christi: per quē mihi mūdus crucifixus est: ꝛ ego mūdo. † Naz in Chro iesu neqz circūcisio quicq̄ Supra. 5
valet: neqz preputiū: sed noua creatura.

¶ Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri Iesu christi: per quē mihi mundus crucifixus est: ꝛ ego mūdo. In Chro enīz iesu neqz circūcisio aliqd valet neqz preputium: sed noua creatura. Lec. IIII.

Postq̄ Apl's exposuit prauā seducētiū intētiones: hic insinuat suā. Et pmo ponit suaz intētionē. Scdo ondit intētionis hui' signū.ibi. PER QVEM mūdus ꝛc̄.] Tertio rōnē intētionis assignat. ibi. IN CHRISTO IESV ꝛc̄.] Dicit ḡ. Intētio seducētiū appet: q̄a illi gliant in carne: sz ego aliā gliā q̄ro.s. in cruce. Et h̄ est qd dicit. MIHI absit gliari ꝛc̄.] Uide q̄ vbi mūdi phūs erubuit ibi Apl's thesauꝝ repperit. Qd illi visū ē stultitia: Aplo factū ē sapiētia ꝛ glia: vt dicit Augu. Unusqsqz.n. in ea re gliat p quā reputat magn'. Sic qui reputat se magnū in diuitijs gloriat in eis: ꝛ sic de alijs. Qui.n. in nullo alio se magnū reputat nisi in Chro gloriat in solo Christo. Talis aūt erat Apl's. Uñ dicebat supra. 2. Uiuo ego iā nō ego: viuit vō in me Chrs. Et ideo nō gloriat nisi i Chro: pcipue autē in cruce Chri: ꝛ h̄ q̄a in ipsa inueniunt oia de q̄b' hoīes gliari solent. Naz gloriant aliqui de magnoꝝ: puta regū aut pncipū amicitia: ꝛ h̄ maxie Apl's inuenit in cruce: q̄a ibi ostēdit euidēs signū diue amicitie. Ro. 5. Cōmēdat aūt suam charitatē deus in nobis ꝛc̄. Nihil.n. sic charitatē suam ad nos ostēdit sicut mors Chri. Uñ Grego. O inestimabilis dilectio charitatis: vt seruū redimeres filiū tradidisti. Itē gliant aliqui de sciētia. Et hāc Apl's excellentiorē inuenit in cruce. p̊ Cor. 2. Non.n. estimaui me aliqd scire iter vos: nisi Iesum chrm ꝛc̄. Nam in cruce ē pfectio totius legis ꝛ tota ars bn̄ viuēdi. Itē gloriant aliq de potētia: ꝛ hāc Apl's maximā habuit per crucē. p̊ Cor. p̊. Uerbū crucis pereuntib' stultitia est: his aūt qui salui fiunt .i. nobis virt' dei ē. Itē gloriant aliqui d libertate adepta: ꝛ hāc Aplus ꝯsecut' ē p crucē. Ro. 6. Uetus noster hō crucifixus ē vt vltra nō seruiamus pctō. Itē aliq gloriant in assumptione ad aliqd magnū collegiū. Sed per crucē Chri assumimur ad collegiū celeste. Col. p̊. Pacificans p sanguinē crucis eius: siue que in celis: siue que in terris sunt. Itē q̄dam gloriant in triūphali signo victorie. Sed crux triumphale signū ē victorie Christi ꝯ demones. Col. 2° Expolians pncipat' ꝛ potestates traduxit cōfidenter: palam triūphās illos ꝛc̄. Sap. 14°. Benedictum lignum per quod fit iustitia. ¶ Signum aūt sue intētionis subdit dicēs. PER quē mihi mundus ꝛc̄.] Quia aūt hoc qd dicit. Mihi absit gloriari nisi in cruce ꝛc̄. Est ppositio exceptiua inclu-

dens vnaz affirmatiuã ꝛ aliaz negatiuã. Ideo duplex signũ ponit ꝓbans vtrãqꝫ ꝓpositionẽ. Et pmo qdem probat negatiuã. s. ꝙ non gloriat̃ nisi in cruce. Et hoc cũ dicit. PER QVEM mihi mundus crucifixus ẽ ꝛc.] Illud eniz in quo qs gloriat̃ non est mortuũ in corde eius: sꝫ magis illud qḋ cõtemnit. ps. Obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde. Manifestuz est autem ꝙ mũdus ꝛ oia que in mũdo sunt mortua erant in corde Pauli. Phil. 3º. Oia arbitrat᷒ sum vt stercora vt Chꝛ̃ꝫ lucrifacerẽ. Ergo nõ gloriat̃ in mũdo: neqꝫ in his que in mũdo sunt: ꝛ hoc ẽ qḋ dicit. Vere in nullo alio glorior nisi in cruce Chꝛisti per quez. s. Chꝛm crucifixum mihi mũdus crucifixus est. i. mortuus ẽ in corde meo vt nihil in eo cupiaz. ¶ Scḋo ꝓbat affirmatiuã. s. ꝙ in cruce Chꝛisti gloriat̃ dicens se crucifixum mundo. Qui eniz gloriat̃ in aliquo: illud in se ꝑtendit ꝛ manifestare desiderat: sꝫ Aplus nihil in se ꝑtẽdit: nec manifestare desiderat nisi qḋ ꝑtinet ad crucẽ Chꝛi. Et ideo tantũ in ea gloriat̃. ꝛ hoc ẽ qḋ dicit. ET EGO mũdo] sc̃ꝫ sum crucifixus. q. d. Porto insignia crucis ꝛ suz reputat᷒ vt mortuus. Et ideo sicut mũdus horret crucez Chꝛisti: ita horret me. Col. 3. Mortui eniz estis ꝛ vita vestra abscõdita ẽ cuz Chꝛo in deo ꝛc. ¶ Rõnez aũt q̃re nõ in alio gloriat̃ ostẽdit subdẽs. IN CHRISTO eniz iesu ꝛc.] In illo siqdẽ maxime gloriat̃ qḋ valet ꝛ adiuuat ad ꝯiungẽduz Chꝛo. hoc enim Aplus desiderat. s. cũ Chꝛo eẽ. Et qꝛ nõ valet ad hoc ritus iudaicus nec gẽtiliũ obseruãtia: sꝫ crux Chꝛi soluz: ideo solũ in ea gloriat̃. ꝛ hoc est qḋ dicit. IN CHRISTO neqꝫ circũcisio aliqd valet] i. ritus iudaicus. NEQVE preputium] i. gẽtilitatis obseruãtia. s. ad iustificandum ꝛ ad iungẽduz Chꝛo. SED AD HOC valet noua creatura.] Qḋ qdẽ pꝫ ex his q̃ dicta sũt. Supra. 5. q̃si eisdẽ ṽbis. IN CHRISTO eniz iesu neqꝫ circũcisio aliquid valet: neqꝫ ꝑputiuz: sꝫ fides q̃ per dilectionẽ opat̃. Fides ḡ charitate formata est NOVA creatura.] Creati nãqꝫ ꝛ ꝓducti sumus in eẽ nature per Adam: sꝫ illa quidez creatura vetusta iaz erat ꝛ inueterata. ꝛ ideo dñs ꝓducens nos ꝛ ꝯstituẽs in eẽ grẽ fecit quãdam nouã creaturaz. Iaco. p̊. Vt simus initiuz aliqḋ creature eius. Et dicit̃ NOVA] quia per eaz renouamur in vitaz nouã ꝛ per spiritũsanctũ. ps. Emitte spiritum tuuz ꝛ creabunt̃: ꝛ renouabis faciem terre. Et per crucẽ Chꝛi. 2º Cor. 5º. Si q̃ ẽ in Chꝛo noua creatura ꝛc. Sic ḡ ꝑ nouã creaturaz. s. ꝑ fidẽ Chꝛi ꝛ charitatẽ dei q̃ diffusa ẽ in cordib᷒ nostris renouamur ꝛ Chꝛisto coniungimur.

¶ Et quicũqꝫ iuxta regulam hanc incedunt: pax super eos: ꝛ misericordia: ꝛ supra Israelem dei. De cetero ne quis mihi molestias exhibeat. Ego enim stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Iesu chꝛisti cuz spiritu vestro fratres. Amen.

¶ Et quicũqꝫ hanc regulam secuti fuerint: pax sup illos ꝛ misericordia ꝛ super israel dei. Decetero nemo mihi molest᷒ sit. Ego enim stigmata domini Iesu in corpe meo porto. Gratia dñi nostri Iesu chꝛi cuz spiritu vestro fratres. Amen.

Lec. V.

Aperta intẽtione seducẽtium ꝛ insinuata sua: hic ꝯsequẽter Aplus monet eos. Et pmo ad sui imitationẽ. 2º vt desistant ab eius molestatiõe. ibi. DECETERO nemo ꝛc.] Tertio iplorat eis gratie auxiliũ ad ꝑdictoꝝ impletionẽ. Dicit ergo pmo. Intẽtio mea est vt nõ nisi i cruce Chꝛisti glorier: qḋ ꝛ vos debetis facere. QVIA quicũqꝫ hanc regulaz.] quã ego. s. teneo. SECVTI FVERINT] s. hãc rectitudinẽ gloriãdi. 2º Corin. 10. Non in imẽsuz gloriamur: sꝫ ſm mẽsuram regule ꝛc. PAX sup illos] s. gloriãtes: qꝛ non nisi in Chꝛisto gloriant̃. Pax inquã qua quietent̃ ꝛ perficiant̃ in bono. Pax eniz ẽ tranquillitas mẽtis. Can. 8. Ex quo facta sum corã illo quasi pacẽ reperiẽs. Col. 3. Pax Chꝛisti exultet in cordib᷒ vestris in qua ꝛc. ET MISERICORDIA] ꝑ quã liberẽtur a pctis. Trenoꝝ 3º. Misericordie dñi ꝙ nõ sum᷒ ꝯsumpti. Sap. 4. Gratia dei ꝛ misericordia in sanctos eius ꝛ respect᷒ in electos illius. QVI] s. sunt israel.] Ro. 2. Non eniz qui in manifesto iudeus. Ille ergo est israel dei qui ẽ spũalr israel corã deo. Ioã. p̊. Ecce vere israelita in quo dolus non est. Roma. 9º. Non eniz omnes qui sunt ex israel hi sunt israelite ꝛc. sed qui filij sunt ꝓmissionis existimant̃ in semine. Vñ ꝛ ipsi gẽtiles facti sunt ISRAEL DEI] per mentis rectitudinẽ. Israel rectissimus interpretat̃. Gen. 32. Israel erit nomẽ tuum ꝛc.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. DECETERO nemo mihi ꝛc.] Monet vt desistant a sui molestatione. Et pmo ponit ãmonitionẽ. Scḋo rõnẽ ei᷒ assignat. ibi. EGO ENIM stigmata.] Dicit ḡ. DECETERO nemo ꝛc.] Qḋ põt duplr exponi. Vno modo vt decetero accipiat̃ in vi vnius dictiõis vt sit sensus. DECETERO] i. ãmodo. Alio mõ vt accipiat̃ i vi duaꝝ dictionũ vt sit sensus: de residuo nemo ꝛc. q. d. Ego glorior tñ i cruce: de oĩbus alijs nemo mihi molestus sit: qꝛ ego ð nullo curo. Sed pma melior ẽ. Quod aũt dicit. NEMO mihi molestus sit.] põt referri ad pseudo q molesti erant Aplo mouẽdo qõnes ꝛ murmurãdo de obseruantijs legalibus. ps. Ego duz mihi molesti essent ꝛc. Vel potest referri ad auditores nõ recte sentiẽtes vt dicat̃. NEMO MIHI molestus sit] i. nullus auditor exhibeat se mihi talez vt rursum in eo necessitatẽ habeam laborandi. s. aliter sentiẽdo q̃ doceã. ¶ Rationẽ aũt hoꝝ assignat dicẽs. EGO ENIM stigmata ꝛc.] Stigmata eniz ꝓpe sunt quedã note impresse alicui cũ ferro candẽti: sicut cuz seruus ab aliquo dño signat̃ in facie vt nullus eũ sibi vẽdicet: sꝫ quiete dimittat dño suo: cuius stigmata portat. Hoc ẽt modo Aplus dicit se stigmata dñi portare quasi insignitus sit vt seruus Chꝛi. Et hoc qꝛ portabat insignia passionis Chꝛi patiẽs pro eo multas tribulatiões in corpore suo. ſm illud p̊ Pe. 2º. Chꝛistus passus ẽ pro nobis vobis relinquẽs exẽplum ꝛc. scḋe Corin. 4. Semꝑ mortificationẽ dñi Iesu in corpe nõstro circũferẽtes ꝛc. Et ſm hoc duplr põt ꝯtinuari ad ꝑmissa. Vno mõ vt dictũ est. NEMO mihi molestus sit.] Naz EGO PORTO insignia domini nostri Iesu chꝛisti in corpore meo.] ꝛ sic nullus sup me ius habet nisi Chꝛist᷒. Alio mõ. NEMO mihi ꝛc.] qꝛ ego habeo multos alios cõflictus ꝛ stigmata q̃ in ꝑsecutionibus quas patior me molestãt. ꝛ graue ẽ addere afflictionẽ afflicto. Vñ conqrit̃ Iob. 16. Conscidit me vulnere sup vuln᷒. Sed pma melior ẽ. ¶ Implorat aũt auxilium grẽ dei dicẽs. GRATIA dñi nostri Iesu ꝛc.] ꝑ quã ꝑdicta iplere possitis. sit CVM spiritu vr̃o] i. cum rõne vestra: vt veritatez intelligatis. Vel CVM spiritu vestro.] quo. s. debetis legez obseruare: ꝛ non carnalr. Roma. 8. Non enim accepistis ꝛc.

¶ Explicit aurea expositio doctoris angelici sctĩ Thome de Aquino ordinis fratrũ predicatoꝝ in epistolaz sanctissimi Pauli apostoli ad Galathas.

¶ In

¶ In Epistolam ad Ephesios/Argumentum per Erasmum Rhoterodamum.

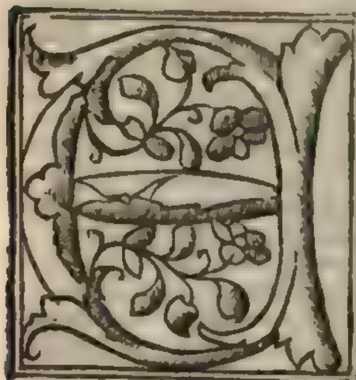

Phesus metropolis quondaz erat Asie mioris: ciuitas supstitiose dedita cultui demonũ: ꝛ ꝓcipue Diane: vnde ꝛ in Actis Diane Neokoros dicit̃: nõ illi⁹ venatricis: cui poete sagittas ꝛ arma tribuũt: sꝫ multimãmie: quã Greci Polymaston appellant: quã volebant oliz aiantiũ esse nutricem: vt indicauit Hieronymus. Nã de tẽplo Ephesie Diane: toto orbe celebratissimo: passim etiaz ethnici meminere scriptores. Hos curiosarũ artiuz tenebat studiuz. Unde legimus: ad ꝓdicationem Aplorũ magicos libros ab eis cõportatos: igni traditos fuisse: ꝛ supputato ꝓcio: compertum fuisse quinquagies mille numũ argenti: sicut refertur in Actis cap. 19. Ut igitur a tantis erroribus illos abduceret: triẽniũ apõ illos egit: nihil interim nõ faciens: qõ ad illorum salutem faciebat: magno studio reclamãtibus ꝛ obstrepẽtibus multis: sicut ipse testat̃ alicubi: vbi ꝛ bestijs obiectus est: quẽadmodum ipse testatur in 2ᵉ ad Corinthios epl'a. At discedens. Timotheum apud eos remanere iussit. Abundabat autem ea ciuitas: vt curiosis ꝛ magie deditis: ita doctissimis viris: vnde Paulus: vt ad omniuz mores ꝛ ingenia sese attemperat: de demonibus ac spiritibus crebro meminit: bonorum ac malorum differentiam indicans. Ad hec retrusa quedam aperit. Nec enim est vlla epistola: que taz abditos habeat sensus: vt ob hanc potissimum Petrus scripsisse videatur. Sicut ꝛ charissimus frater noster Paulus: ꝓm datam sibi sapientiã scripsit vobis: sicut in omnibus epistolis: loquẽs in eis de his: in quibus sunt quedam difficilia intellectu: que indocti ꝛ instabiles deprauant: sicut ꝛ ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Hos igitur quoniam in fide perstiterant: hortatur vt pergant: ꝛ ad perfectionem proficiant: cõmonefaciens cuiusmodi fuerint: cum idolis addicti seruirent impijs spiritibus: ꝛ quales nunc facti sint: insiti Christo: docens interim Euangelij gratiam consilio diuino: lꝫ iudeis promissam: in gentes quoqꝫ recte propagatam: ꝛ huius muneris se ministrum a deo constitutum. Quoniam autem scripsit e carcere: hortatur ne deijciantur animo ob ipsius afflictiões: verum eas potius sibi glorie ducant. Hec agit capi. primo/ꝛ secundo. In ceteris tribus vite formam illis prescribit: demonstrans quid sequendum: quid fugiendum: que officia maritorum in vxores: vxorum in maritos: que parentum in liberos: liberorum in parentes: que dominorum in seruos: seruorum in dominos. Scripta est epistola ab vrbe Roma per Tychicum diaconum: cuius meminit in calce: fidelem ministrum eum vocans. Ambrosius addit scriptam e carcere: cum Hierosolymis Romaz deductus sub fideiussore degeret extra castra in suo conducto.

¶ Argumenti in Epistolam ad Ephesios Finis.

¶ Incipit solẽnis explanatio eiusdẽ sanctissimi doctoris Thome de Aquino ordinis Fratrũ Predicatoꝝ in Epl'am eiusdem Apli. S. Pauli ad Ephesios.

Go confirmaui colũnas eius. ps. Sicut dicit̃ sapiẽs. Nõ mior est virt⁹ q̃ querere parta tueri. Ideo nõ imerito cõmẽdat̃ Apl's: qa ꝛ si Ephesios in fide nõ fundauit: tñ fundatos i fide cõfirmauit: vt ipse loquens de ecclesia Ephesioꝝ vere possit dicere. Ego cõfirmaui colũnas eius. Ego. vꝫ. israelita natiõe: chr̃ianus religiõe: Apl's dignitate. Israelita dico natiõe. Nã ꝛ ego israelita suz ex semie Abrahe de tribu beniamin. 2ᵉ Coꝝ. 11. Item chr̃ianus religiõe. Gal. 2. Ego. n. ꝑ legẽ mortuus suz legi vt deo viuã: Chr̃o ꝯfixus sum cruci. viuo ego iã nõ ego: viuit xp̃o in me Chr̃s. Qꝫ aũt nũc viuo in carne i fide viuo filij dei. Iteꝫ Aplus dignitate pᵉ Coꝝ. 15. Ego suz minimus Aploꝝ. De his trib⁹ 2ᵉ Coꝝ. 11. Israelite sunt ꝛ ego. Semen Abrahe sunt ꝛ ego. mistri Christi sunt ꝛ ego. vt minus sapiẽs dico plus ego. Talis dꝫ eẽ ꝓdicator sapiẽtie salutaris. s. israelita quo ad ꝯtẽplationẽ dei. chr̃ianus quo ad religionẽ fidei. Aplus quo ad auctatẽ officij. Ego g̃ iudeus ꝑ scripturaz: querens deũ ꝑ fidẽ: Aplus dei ꝑ imitationẽ: ꝯfirmaui ꝛc̃. Cõfirmaui ne a fide vacillarent: sicut artifex ꝯfirmat edificiũ ne cadat. Uñ dictũ est Petro. Luc. 22. Et tu aliqñ ꝯuersus ꝯfirma frẽs tuos. Qõ fecit Paulus. Uñ ei cõpetit illud Job. 4. Uacillãtes ꝯfirmauerũt sermones tui. Ne pseudo timerẽt: sic̃ episcopus ꝯfirmat pueruꝫ ad robur ꝯ pusillanimitatẽ. Uñ dictuꝫ ẽ de Dauid in ps. Inueni Dauid seruũ meum: oleo sancto meo vnxi eũ. manus. n. mea auxiliabit̃ ei: ꝛ brachiũ meũ confortabit eũ nihil ꝓficiet inimic⁹ in eo ꝛc̃. ps. Uerbo dñi ꝑ Paulũ scripto: celi. i. ephesij firmati sũt ꝛc̃. s. ne ꝓmiuꝫ glie amitterẽt sic̃ platus vel ꝓnceps ꝯfirmat donuꝫ ne postea auferat̃. ps. Me aũt ꝑꝑ inocẽtiã suscepisti ꝛ cõfirmasti me in ꝯspectu tuo i eternũ. Has ꝯfirmatiões petebat psalmista dicẽs. Cõfirma h̃ deus qõ opat⁹ es in nobis ꝛc̃. Has ꝓmittebat Apl's. 2ᵉ Thes. vlti. Fidelis aũt deus est qui ꝯfirmabit vos ꝛ custodiet a malo. Ego g̃ ꝯfirmaui colũnas ei⁹. i. fideles eccl'ie ephesioꝝ. Fideles. n. ecclesie dicunt̃ colũne: qa debẽt eẽ recti erecti ꝛ fortes. Recti ꝑ fidẽ. erecti ꝑ speꝫ. fortes ꝑ charitateꝫ. Recti ꝑ fidẽ: fides. n. ostẽdit rectã viaꝫ veniẽdi ad patriã. Uñ significat̃ ꝑ colũnã nubis. de qua Exo. 13. Dñs aũt ꝓcedebat eos ad ostẽdẽdã viã ꝑ diẽ in colũna nubis. Fides. n. ad modũ nubis hꝫ obscuritateꝫ: qa cũ enigmate. dissolõnẽ: qa euacuat̃: humiditateꝫ quia excitat ad deuotionẽ. Erecti ꝑ speꝫ. Spes. n. dirigit ad superna. Uñ significat̃ ꝑ colũnã fumi. de qua dicitur Judic. 20. Uiderũt q̃si colũnã fumi de ciuitate ascendẽtem. Spes. n. ad moduꝫ fumi ex igne. i. ex charitate ꝓuenit: in altũ ascendit in fine deficit. i. in glia. Fortes per charitatẽ. Fortis. n. est vt mors dilectio: vt dr̃ Can. 8. Uñ significat̃ ꝑ colũnã ignis q̃ oĩa cõsumit. de quo Sap. 18. Ignis ardẽtẽ colũnã ducẽ habuerunt ignote vie. Sicut. n. ignis illuminat diaphana. examinat metalla. extermiat cremabilia. sic charitas illuminat opera. examinat itẽtionẽ. ꝛ oĩa vitia extermiat. Jam apparet que sit cã huius epl'e efficiẽs: qa Paulus: qõ notat̃ ibi. [Ego.] Finalis: qa ꝯfirmatio: qõ notatur ibi. [Confirmaui.] Que mãlis: qa ephesij. quod notat̃ ibi. [Colũnas eius.] Formalis pꝫ in diuisiõe epl'e ꝛ mõ agendi. Huic epl'e ꝓmittit glosator ꝓlogũ siue argumẽtuꝫ.

vbi principalr duo facit. Primo describit eos. Secūdo rōnē z modū scribēdi subdit ibi. [Hos collaudat Aplus.] Ephesinos vo qbus scribit describit a trib⁹. Primo a regiōe: qa ephesij sunt Asiani ab Asia minore. Scdo a religiōe: qa hi acceperūt vbū veritat. christiane. Tertio a stabilitate: qa pstiterūt i fide. Primū respicit pniaz. Scdm grām. Tertiū pseuerantiā. Hos collaudat Apls zc. Hic subdit et rōnē z modū scribēdi. vbi iplicat q̄tuor. Prio scripture rōnē. Scdo actorē q est Aplus scribens. Tertio locū a quo scribit: qa a Roma de carcere. Quarto nūtiuz p quē scribit: quia p Titicum diaconem. litera satis patet. Cap. I.

Gala. 1. 2. Cor. 1. 1. Pet. 1. PAulus apostolus Jesu Chri p volūtatē dei: sanctis qui agūt ephesi: z fidelib⁹ in Chro Jesu. Gra vobis z pax a deo pre nro: z dno Jesu Chro. Bndictus deus: z pr dni nostri Jesu Christi: q bndixit nos omni benedictione spūali in celestib⁹ Chro. Quē admodum elegit nos in ipso: ante q̄z iacerent fundamēta mūdi: vt essemus sancti z irreprehensibiles corā illo p charitatē: qui pdestinauit nos: vt adoptaret in filios p Jesuz Chrm: i sese: iuxta bnplacitū volūtatis sue: vt laudet glia gre sue.

PAulus apostolus Jesu Christi per voluntatez dei omnib⁹ sanctis qui sunt Ephesi: z fidelibus in Christo Jesu. Gratias vobis z pax a deo pre nostro z dno Jesu Chro. Bndictus deus z pater dni nostri Jesu Chri qui benedixit nos in omni bndictione spūali in celestib⁹ in Christo. sicut elegit nos in ipso ante mūdi ↄstitutionē: vt essemus sancti z imaculati in ↄspectu eius in charitate. Qui pdestinauit nos in adoptionē filioz per Jesuz Christum in ipsum ꝺm propositum voluntatis sue in laudem glorie gratie sue.

HAnc Eplam scribit Aplus ad Ephesios. Ephesij sūt Asiani ab Asia minore q̄ est pars grecie. hi nō fuerūt per Aplz Paulū in fide fundati: sz ↄfirmati. Jā. n. anq̄ veniret ad eos erāt conuersi: vt haberi pōt Act. 19. Factū est cū Apollo et Corithi zc. Post ↄuersionē vo suā z Apli cōfirmationem in fide perstiterūt: nec pseudo receperūt. Nō g reprehēsione: sz ↄsolatione digni erant. Ideo Paulus eis nō increpatoriam: sz ↄsolatoriā scribit eplam. Scribit aūt ab vrbe Roma per Titicum. Intētio vo eius est eos in bonis habitis ↄfirmare z ad altiora puocare. Modus autez agēdi pz in diuisiōe eple. Primo q̄ ponit salutationez in qua suum affectū ad eos demōstrat. Scdo narrationez in qua eos in bonis habitis ↄfirmat ibi. BENEDICTVS deus zc.] Usqz ad 4ᵐ caplm. Tertio exhortationē in qua eos ad vlteriora bona puocat a caplo 4° vsqz ad locū illuz cap 6. DECETERO fratres ↄfortamini in dno zc.] Quarto eple ↄclusionē: in qua eos ad certamē spūale ↄfortat a loco illo. DECETERO vsqz in finē.] In salutatiōe pmo ponit psona salutans. Secūdo persone salutate ibi. SANCTIS oibus zc.] Tertio forma salutatiōis ibi. GRATIA vobis zc.] In prima pmo noiat psonaz ibi. PAVLVS.] Scdo psone auctoritatē ibi. APOSTOLVS Chri.] Tertio auctēs datorē ibi. PER volūtatē dei.] Dicit g. PAVLVS Apls.] Paulus nomē est humilitatis: Aplus vo nomē est dignitatis: qa q se humiliat exaltabit. Lu. 14. z 18. Apostolus inquā Jesu nō sathane: sicut pseudo. 2ᵉ Cor. 11. Nō est g magnū si ministri eius. s. sathane trāsfigurēt velut ministri iustitie zc. Apls inq̄ z h nō meis meritis: sed p volūtatē dei. Ecōtra ē in multis. Osee. 8. Ipsi regnauerūt z nō ex me zc. SANCTIS oib⁹] scilz QVI sunt Ephesi z fidelibus] sup. scribit. Uel ego Paulus scribo SANCTIS] exercitio virtutū quo ad mores. FIDELIBVS] rectitudie cognitionis quo ad fidem. Uel SANCTIS] i. maiorib⁹ z pfectis. FIDELIBVS] i. minoribus z impfectis. fidelib⁹ inq̄ in h. s. in Chro non in sectis suis. GRATIA vobis z pax zc.] Hic subdit salutatiōis forma in qua iplicant tria. s. donū qōiz. gratuitas. dantia. doni sufficiētia ibi. GRATIA vobis z pax.] Datoris potētia ibi. A DEO pre.] Mediatoris excellētia ibi. ET DOMINO Jesu Chro.] Tunc. n. gratū est donū qn sufficiēs est qd dat: quādo a potēte dat. vt qn a rege vel pncipe datur. qn p solēnē nuntiū dat vt p filiū. Dicit g. GRATIA] s. iustificationis a culpa. z pax. idest tranqllitas mētis z recōciliatio ad deum quo ad liberationez a debita pena p offensa vobis sup. sit ex hoc. s. a deo pre nostro: a quo bona cūcta pcedūt. Jac. pmo. OMNE datū optimū zc.] ET DOMINO Jesu Chro] sine quo nulla bona dant. Ideo fere oēs orationes finiunt p dnm nrm Jesuz Chrm. Sprmscm nō nominat: qa cū sit nexus pris z filij itelligit in extremis: vel itelligit i donis sibi appropatis q̄ sunt gra z pax.

¶ Deinde cū dic. BENEDICTVS de⁹ zc.] Hic gratias agēdo eos in bono ↄfirmat: z h trib⁹ modis. Prio rōne sumpta ex parte Chri a quo multa bona adepti sūt caplo isto. Secundo rōne sumpta ex parte ipsoz qui de preterito statu malo ad bonū trāslati sunt caplo 2° ibi. ET VOS cū cētis mortui zc.] Tertio rōne sumpta ex parte Apli cuius ministerio z diligētia in bono statu positi ↄfirmati sūt caplo. 3. ibi. HVIVS rei gra zc.] Iterū pma in tres diuidit: qa pmo gras agēdo tangit bnficia generalr. Scdo bnficia exhibita ipsis Aplis spāliter ibi. QVE supabundauit in vobis zc.] Tertio bnficia exhibita ipsis ephesijs spāliter ibi. IN QVO z vos cū audissetis zc.] Bnficia vo exhibita gnalr humano generi tāgit sex. Primū bndictiōis i certitudie future beatitudis ibi. BENEDICTVS zc.] Scdm electiōis in pordinata sepatiōe a massa pditionis ibi. SICVT elegit vos in ipso zc.] Tertiū pdestinationis in preordinata associatiōe cū bonis. s. cū filijs adoptiōis ibi. QVI pdestiauit nos zc.] Quartū gratificatiōis in collatiōe gre ibi. IN QVO gratificauit nos zc.] Quintū redēptionis in liberatiōe a pena. s. a diaboli seruitute ibi. IN QVO habemus redēptionem zc.] Sextum remissionis in deletione culpe ibi. REMISSIONEM petōz zc.] Circa bnficiū bndictiōis tangit [illegible]. Prio preconiū qd oz ipēdi ibi. BENEDICTVS de⁹ zc.] Secūdo bnficiuz pp quod oz impendi ibi. QVI bndixit nos zc.] Dicit g. bndictus. s. a me a vobis z ab alijs. s. corde z ore z opere. i. laudatus deus z pater. i. ille q est deus p essentiā diuinitatis. z pater pp pprietatē generatiōis. Incidit aūt copulatio non rōne suppōnis: qa idē est suppositum: sz rōne significatiōis eēntialr z relatiue. PATER] inq̄ DOMINI nri Jesu Chri] i. filij qui est

qui est dñs nr̄ ꝑm diuinitatẽ. Jesus Chrs ꝑm humanitatẽ. QVI] s. deus BENEDIXIT nos] in spe in p̄nti: sꝫ in futuro bñdicet in re. Ponit autẽ p̄teritũ ꝓ futuro ꝓp certitudinẽ. BENEDIXIT] inq̄ꝫ NOS] sꝫ nr̄is meritis maledictos. IN OMNI bñdictione] spūali. s. q̄ntũ ad aiam ⁊ q̄ntũ ad corpus. Tũc. n. erit corp⁹ spūale. p̄ Cor. 15. Seminaṯ corp⁹ aiale. resurget corpus spūale. BENEDICTIONE] inq̄ꝫ habita in CELESTIBVS] .i. in celo. Et h̄ IN CHRISTO] .i. ꝑ Chrm vl' IN CHRISTO] operante. Ipse. n. est qui ↄformabit corpus humilitatis nr̄e ⁊c̃. Phil. 3. Ualde appetẽda ẽ bñdictio hec. Et rõne efficiẽtis: q2 est q̄ bñdicit. Et rõne mãe q̄ nos bñdicit. Et rõne forme: q2 in oĩ bñdictiõe spūali bñdicit. ps. Ecce sic bñdiceṯ homo qui timet dominũ.

¶ Deĩde cũ dic̃. SICVT elegit nos ⁊c̃.] Tãgiṯ bñficiũ electiõis: vbi cõmẽdaṯ electio ista: quia libera ibi. SICVT elegit nos i ipso.] q2 eterna ibi. ANTE mũdi cõstitutionẽ] q2 fructuosa ibi. VT ESSEMVS ⁊c̃.] q2 gratuita ibi. IN CHARITATE.] Dicit g̊. Ita bñdicet nos nõ nr̄is meritis: sꝫ ex grã Chrĩ: sicut elegit nos ⁊ gratis a massa ꝑditiõis separãdos p̄ordinauit nos in ip̃o. i. ꝑ Chrm. Jo. 15. Nõ vos me elegistis: sꝫ ego elegi vos ⁊c̃. Et h̄ añ mũdi ↄstitutionẽ. i. ab eterno añq̄ fieremus. Ro. 9. Cũ nõdũ nati fuissent ⁊c̃. ELEGIT] inq̄ꝫ: nõ q2 sancti ẽemus: q2 nec eram⁹: sꝫ ad h̄ elegit nos vt essemus sancti virtutib⁹ ⁊ imaculati a vitijs. Utrũq3. n. facit electio ꝑm duas p̃tes iustitie. ps. Declina a malo ⁊ fac bonũ. SANCTI] inq̄ꝫ i ↄspectu ei⁹. i. iteri⁹ in corde vbi ipse solus ↄspicit. p̄ Reg. 16. De⁹ aũt intueṯ cor. Ul' IN CONSPECTV ei⁹] .i. vt eũ ĩspiciam⁹: q2 visio ẽ tota merces ꝑ3 Aug. Et h̄ fecit ñ nr̄is meritis: sꝫ IN CHARITATE] sua vl' nr̄a q̄ nos formaliṯ sanctificat.

¶ Deĩde cũ dic̃. QVI p̄destinauit ⁊c̃.] Subdit tertium bñficiũ. s. p̄destinatiõis i p̄ordinata associatione cõis. Ubi circa p̄destinationẽ iplicat sex. Prio actũ eternũ ibi. PREDESTINAVIT.] Scdo tẽporale obiectum ibi. NOS.] Tertio p̄sens cõmodũ ibi. IN ADOPTIONEM ⁊c̃.] Quarto fructũ futuꝝ ibi. IN IDIPSVM.] Quĩto modũ gratuitũ ibi. SECVNDVM ꝓpositũ ⁊c̃.] Sexto effectũ debitũ ibi. IN LAVDEM glie ⁊c̃.] Dic̃ ergo. QVI. s. de⁹ p̄destinauit nos] .i. sola grã p̄elegit in adoptionẽ filioꝝ. i. vt associaremur cũ alijs filijs adoptiõis in bonis q̄ habituri sũt. Jõ dic̃ IN ADOPTIONEM filioꝝ.] Ro. 8. Nõ. n. accepistis spũ3 suitutis iterũ in timore: sꝫ accepistis spũ3 adoptiõis filioꝝ. Et infra. Adoptionẽ filioꝝ expectãtes. Quia v̄o illũ qd̄ sũt ignitũ: ꝑ ignẽ h̄ op3 fieri: q2 nihil cõsegtur ꝑticipationẽ alicui⁹ nisi ꝑ id qd̄ est ꝑ nãꝫ suã tale. Jõ adoptiõez filioꝝ op3 fieri ꝑ filiũ nãlẽ: ⁊ iõ addit Aplus. PER Jesum Chrm.] Et h̄ est tertiũ qd̄ tãgiṯ in isto bñficio. s. c3 mediator alliciẽs. Gal'. 4. Misit de⁹ filiũ suũ factũ ex muliere factũ sub lege vt eos q̄ sub lege erant redimeret: vt adoptionẽ filioꝝ reciperemus. ET HOC in idipsum] .i. in q̄ntũ ei ↄformamur ⁊ in spũ seruim⁹. p̄ Jo. 3. Uidete q̄lẽ charitatẽ dedit nobis de⁹ vt filij dei noiemur ⁊ simus. Et seq̄tur ibidẽ. ET SCIMVS qm̄ cũ apparuerit similes ei erim⁹.] Ubi notãdũ ẽ q̄ duplex ẽ sĩlitudo p̄destinatoꝝ ad filiũ dei. q̄daꝫ impfecta q̄ est ꝑ grãm. ⁊ dĩ impfecta. Primo q̄dẽ q2 solũ est ꝑm reformationẽ aie. de qua Col. 3. Reformamini spũ mentis vr̄e ⁊ induite nouũ hoiez ⁊c̃. Scdo q2 ẽt ꝑm aiaꝫ habet quãdã impfectionẽ. Ex p̃te. n. cognoscim⁹ vt dĩ p̄me Cor. 13. Alia v̄o sĩlitudo erit pfecta que erit in glia ⁊ q̄ntum ad corpus. Phil. 3. Reformabit corp⁹ humilitatis nostre cõfiguratũ ⁊c̃. Et ꝑm aiam: q2 cũ venerit qd̄ pfectum est euacuabiṯ qd̄ ex parte est. p̄ Corin. 13. Qd̄ ergo dicit Aplus q̄ p̄destinauit nos in adoptionẽ filioꝝ põt referri ad impfectã assimilationẽ filij dei q̄ habetur in hac vita per grãm: sꝫ melius est q̄ referaṯ ad pfectã filij dei assimilationẽ que erit in patria. de q̄ adoptiõe dĩ Ro. 8. Ingemiscimus adoptionẽ filioꝝ dei expectãtes. Causa p̄destinationis diuine nõ est necessitas ex parte dei: nec debitũ ex parte p̄destinatoꝝ: sed magis est ꝑm ꝓpositũ volũtatis sue. In quo quarto cõmẽdaṯ illud bñficiũ: q2 ex amore puro ꝓueniẽs: q2 p̄destinatio ꝑm rõnẽ p̄supponit electionẽ: ⁊ electio dilectionẽ. Duplex tñ hic causa huius bñficij imẽsi assignaṯ. Una efficiẽs que est simplex dei voluntas ibi. SECVNDVM ꝓpositũ volũtatis sue.] Rom. 9. Cuius vult misereṯ: ⁊ quẽ vult idurat. Jac. p̄. Uolũtarie enim nos genuit v̄bo veritatis sue. Alia v̄o causa est finalis que est vt laudemus ⁊ cognoscamus bonitatẽ dei que notaṯ ibi. IN LAVDEM glorie grẽ sue.] Et h̄ iterũ ẽ a quo cõmẽdaṯ istud excellẽs bñficiũ. i. seruitium sibi ↄueniẽs. Causa. n. diuine p̄destinatiõis est volũtas mera dei. finis v̄o cognitio eius bonitatis. Uñ notãdũ ẽ q̄ dei volũtas nullo mõ h3 cãm: sed est p̄ma cã oium. Nihilominus tñ põt ei aliqua rõ assignari dupl'r. s. vl' ex parte volẽtis: ⁊ sic q̄dã rõ diuine volũtatis est eius bonitas q̄ est obiectũ volũtatis diuie ⁊ mouet eã. Uñ rõ oium coꝝ que deus vult est diuina bonitas. Prouerb. 16. Uniuersa ꝓp semetip̃m operatus est deus. Ex p̃te aũt voliti rõ diuine volũtatis põt eẽ aliqd̄ eẽ creatuꝝ: sicut dñs vult coronare Petrũ: q2 legitime certauit. sed hoc nõ causa volẽdi: sꝫ est causa q̄ ita fiat. ¶ Sciẽdũ tñ est q̄ effectus sunt rõ volũtatis diuine ex p̃te voliti: ita s. q̄ effect⁹ prior sit rõ vlterioris: sꝫ tñ cũ veniṯ ad primũ effectũ nõ põt vltra assignari aliq̄ rõ illi⁹ effectus nisi volũtas diuina. puta deus vult hoiez hẽre manũ vt seruiat rõni. ⁊ hoiez hẽre rõnẽ q2 voluit eũ eẽ hominẽ: ⁊ hoiez esse voluit ꝓpter pfectionẽ vniuersi. Et q2 h̄ est p̄mus effectus in creatura nõ põt assignari aliqua rõ vniuersi ex p̃te creature: sꝫ ex p̃te creatoris q̄ ẽ diuina volũtas. Ergo ꝑm hũc modũ nec p̄destiatiõis põt ex p̃te creature rõ aliq̄ assignari: sꝫ solũ ex p̃te dei. Nã effect⁹ p̄destiatiõis sunt duo. s. grã ⁊ glia. Effectuũ aũt qui ad gliaꝫ ordinanṯ põt q̄dem ex p̃te voliti assignari rõ. s. grã. puta Petrũ coronauit q2 legitime certauit. ⁊ h̄ q2 fuit firmatus in grã. sed grẽ que est p̄mus effectus nõ põt aliq̄ rõ assignari ex p̃te hois q̄ sit rõ p̄destinationis: q2 hoc esset ponere q̄ principium boni operis sit in homine ex seip̃o ⁊ non per gratiaꝫ quod est heresis Pelagiana que dicit principium boni operis eẽ ex parte nostra. Sic ergo p3 q̄ ratio predestinationis est simplex dei voluntas. qd̄ dicit Aplus ꝑm ꝓpositum voluntatis sue. ¶ Qualiter autem intelligaṯ q̄ deus omnia facit ⁊ vult ꝓpter suam bonitatem. sciendum est q̄ aliquẽ operari ꝓpter finem potest intelligi dupliciter. Uel ꝓpter finem adipiscendum. sicut infirmus accipit medicinaꝫ ꝓpter sanitatem. Uel ꝓpter amorem finis diffundendi: sicut medicus operatur ꝓpter sanitateꝫ alteri cõmunicandam. Deus aũt nullo exteriori a se bono indiget. ꝑm illud. ps. Bonorum meoꝝ non indiges. Et ideo cũ dicitur q̄ deus vult ⁊ facit omnia ꝓpter bonitatem suaꝫ: non intelligitur q̄ faciat aliquid ꝓpter bonitatem sibi cõmunicandaꝫ. sꝫ ꝓpter bonitatem in alios diffundendaꝫ. Cõmunicaṯ autem diuina bonitas creature rõnali proprie. vt ipsa rationalis creatura eam cognoscat. Et sic omnia que deus in creaturis rationalibus facit creat ad laudeꝫ ⁊

Silitudo p̄destinatoꝝ pfecta, ⁊ impfecta.

Operari ꝓp finẽ vel adipiscẽdũ vel ꝓp amorẽ ipsi⁹.

gloriam suam. secundum illud Esa. 43. Omnem qui inuocat nomen meum in gloriam meam creaui eum. vt scilicet cognoscat bonitatem: et cognoscendo laudet eam. Et ideo subdit Aplus. IN LAVDEM glorie gratie sue] id est vt cognoscat quantum deus sit laudandus et glorificandus. Non dicit autem in laudem iustitie. Nam iustitia ibi locum habet vbi inuenitur debitum vel etiam redditur. quod autem predestinatur ad vitam eternam non est debitum vt dictum est. sed gratia pure gratis data. Nec solum dicit glorie: sed addit gratie quasi gloriose gratie que est gratia in qua ostenditur magnitudo gratie que consistit et in magnitudine glorie et in modo dandi quia nullis meritis precedentibus: sed adhuc immeritis existentibus eam dat. Unde Ro. 5. Commendat autem deus suam charitatem in nobis. quoniam si cum adhuc peccatores essemus Christus pro nobis mortuus est etc. Et parum post. Cum inimici essemus reconciliati sumus deo. Patet ergo quod predestinationis diuine nulla alia causa est nec esse potest quam simplex dei voluntas. Unde patet etiam quod diuine voluntatis predestinantis non est alia ratio quam diuina bonitas filiis communicanda.

Cur non in laudem iustitie.

¶ Qua charos reddidit nos per dilectum: per quem habemus redemptionem per sanguinem ipsius: remissionem peccatorum: iuxta diuitias gratie.

¶ In qua gratificauit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum diuitias gratie eius. Lec. II.

Hic ponit Aplus 4um beneficium patris scilicet gratie. Circa quod facit duo. Primo tangit huius beneficii collationem. Secundo ostendit conferendi modum et conditionem ibi. IN QVO habemus redemptionem etc.] Dicit ergo primo. Ego dico quod predestinati sumus in adoptionem filiorum in laudem glorie gratie sue. et dico gratiam in qua gratificauit nos etc. Circa quod sciendum est quod idem est aliquid esse gratum alicui et esse dilectum ei. Ille enim est mihi gratus quem diligo. Cum ergo deus dilexerit nos ab eterno nam elegit nos ante mundi constitutionem in charitate sicut dictum est. quomodo ergo in tempore gratificauit? Et dicendum est quod illos quos ab eterno in seipso dilexit in tempore prout sunt in naturis propriis gratificat et illud quidem quod ab eterno est factum non est. quod vero in tempore est fieri dicitur. Unde dicit hic Apls. GRATIFICAVIT.] id est gratos fecit quod sumus digni dilectione sua. 1. Jo. 3. Videte qualem charitatem dederit nobis deus pater: vt filii dei nominemur et simus. Consueuit autem distingui duplex gratia scilicet gratis data que sine meritis datur. Ro. 11. Si autem gratia iam non est ex operibus alioquin gratia iam non est gratia. Et gratia gratum faciens que nos facit deo gratos et acceptos de qua dicitur hic. Notandum est autem quod aliqui diliguntur propter alium: et aliqui propter seipsos. Cum enim aliquem multum diligo: diligo illum et quicquid ad illum pertinet. nos autem a deo diligimur: sed non propter nosipsos. sed in eo qui propter seipsum dilectus est patri. Et ideo Aplus addit. IN DILECTO filio] per quo scilicet nos diligit inquantum sumus ei similes. Dilectio enim fundatur super similitudine. Unde dicitur Eccl. 13. Omne animal diligit sibi simile. Filius autem est per naturam suam similis patri. Et ideo principaliter et per se dilectus est. et ideo naturaliter et excellentissimo modo est patris dilectus. Nos autem sumus filii per adoptionem: inquantum scilicet sumus conformes filio eius. Et ideo quandam participationem diuini amoris habemus. Jo. 3. Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius: qui credit in filium habet vitam eternam. Col. 1. Transtulit nos in regnum filii dilectionis sue.

Deus ab eterno dilexit in seipso.
In tempore gratificat in naturis suis.

Gratia gratis data et gratia gratum faciens.

¶ Deinde cum dicit. IN QVO habemus redemptionem etc.] Ponit modum ipsius. Circa hoc autem duo facit. Quia primo ponit modum ex parte Christi. Secundo ex parte dei ibi. SECVNDVM diuitias gratie eius etc.] Ex parte Christi ponit duplicem modum. nam Christus per duo nos gratificauit. Sunt enim duo in nobis que repugnant gratificationi diuine. scilicet peccati macula et pene noxa. Et sic mors repugnat vite: peccatum autem repugnat iustitie: ita vt per hoc elongati a dei similitudine deo grati non essemus. Sed per Christum nos gratificauit. Primo quidem ablata pena. et quantum ad hoc dicit quod in Christo habemus redemptionem scilicet a seruitute peccati. 1. Pe. 1. Non enim auro et argento redempti estis: sed pretioso sanguine etc. Apoc. 5. Redemisti nos deo in sanguine tuo. Secundo dicimur redempti: quia a seruitute in qua propter peccatum detinebamur: nec per nos plene satisfacere poteramus per Christum liberati sumus quia moriendo pro nobis satisfecit deo patri et sic abolita est noxa culpe. Unde dicit. IN REMISSIONEM peccatorum.] Joan. 1. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Luc. vlti. Oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum. ¶ Modus autem ex parte dei ponitur cum dicit. SECVNDVM diuitias etc.] quasi dicat. Quod deus gratificans nos non solum culpam remisit nobis: sed filium suum dedit qui pro nobis satisfecit. fuit ex superabundanti gratia qua voluit per hoc honorem humane nature conseruare dum quasi per iustitiam homines a seruitute peccati et mortis voluit liberare per mortem filii sui. Et ideo dicit. SECVNDVM diuitias gratie eius.] quasi dicat. Hoc quod redempti sumus et gratificati sumus per satisfactionem filii eius fuit ex abundanti gratia et misericordia prout immeritis tribuitur misericordia et miseratio. Hec autem que dicta sunt prosecuti sumus secundum expositionem glose. que quidem expositio videtur extorta. quia idem continetur in vno quod in alio. Nam idem est dictum ELEGIT nos: et predestinauit nos.] Et idem dicitur per hoc quod dicit vt essemus sancti et immaculati: et per hoc quod dicit in adoptionem filiorum. Propter quod sciendum est quod est consuetudo Apli. vt cum loquitur in aliqua difficili materia que immediate sequuntur sunt premissorum expositio. nec est ibi inculcatio verborum: sed expositio. et hunc modum seruat hic Aplus. Unde seruato eodem verborum pondere aliter a principio diuidamus et dicamus quod postquam ista. Benedictus deus etc. diuiditur primo in tres partes. quia Aplus primo reddit gratiarum actionem ibi. BENEDICTVS deus etc.] Secundo recitat omnium beneficiorum simul largitionem ibi. QVI benedixit nos in omni benedictione spirituali etc.] Tertio ponit diuinorum beneficiorum in speciali apertam expressionem ibi. SICVT elegit etc.] Et hec diuiditur in duas partes. quia primo beneficia distincte exprimit. Secundo ea exponit ibi. QVI predestinauit nos etc.] Explicat autem beneficia. Primo quantum ad electionem. Secundo quantum ad ea que sequuntur ibi. VT ESSEMVS sancti etc.] Exponit autem primo de electione. Est enim duplex electio. scilicet presentis iustitie. Jo. 6. Nonne duodecim vos elegi: et vnus ex vobis diabolus est. Et de hac Aplus non intendit hic quia ista non fuit ante mundi constitutionem. et ideo statim manifestat de qua intelligit: quia scilicet de eterna predestinatione propter quod dicit. PREDESTINAVIT nos etc.] Et quia dixit in Christo. scilicet vt Christo essemus similes et conformes facti quod adoptamur in filios. ideo subdit. IN ADOPTIONEM filiorum per Jesum Christum.] Hoc vero quod dixit. IN CHARITATE.] exponit cum dicit. IN QVO habemus redemptionem per sanguinem eius.] quasi dicat. NOS habemus etc.] Quod vero dicit. ET IMMACVLATI] exponit cum dicit. IN REMISSIONEM peccatorum.] Hoc vero quod dicit. IN CONSPECTV eius.] exponit dicens. IN LAVDEM GLORIE GRATIE SVE.]

Elegit nos idem et predestinauit idem esse mus sancti et immaculati et in adoptionem filiorum.

Electio presentis iustitie et eterne predestinationis.

¶ De qua vbertim nobis impartiuit in omni sapientia et prudentia: patefacto nobis arcano voluntatis sue:

tis sue:

Gal.4.

tis sue: iuxta beneplacitū suū: qd̄ ꝓposuerat in se ipso: ꝛ vsq3 ad dispēsationē plenitudinis tēpoꝝ: vt summatum instauraret oia per Christū: ꝛ que in celis sunt: ꝛ que in terra per eundem.

¶ Que supabūdauit in nobis in omni sapientia ꝛ prudētia: vt notum faceret nobis sacramentū volūtatis sue ꝓm bn̄placitū eius qd̄ ꝓposuit in eo in dispensatione plenitudinis tēpoꝝ instaurare oia in Christo q̄ in celis ꝛ que in terra sunt in ipso. Lec. III.

Positis bn̄ficijs cōiter oib⁹ collatis: hic Ap̄lus ponit beneficia spāliter Ap̄lis collata. Diuidit̄ aūt hec ps in duas. qa p̄ ꝓponit bn̄ficia singulariter Ap̄lis collata. Scd̄o ostēdit cām eoꝝ ibi. IN QVO ꝛ nos sorte vocati ꝛc̄. Circa p̄mū tria facit. qa p̄mo ꝓponit singularia Ap̄loꝝ beneficia quātū ad excellētia sapiētie. Scd̄o quātū ad spālem reuelationē sacramenti abscōditi ibi. VT NOTVM facerent ꝛc̄. Tertio exponit qd̄ sit illud sacramētum ibi. SECVNDVM bn̄placitū ꝛc̄. Dicit ḡ p̄mo. Dico q̄ ꝓm diuitias grē eius omnes fideles cōiter tam vos q̄3 nos habemus redēptionē ꝛ remissionē peccatoꝝ per sanguinē Christi: que qdē3 gratia abūdauit in nobis. i. abundātius fuit q̄3 in alijs. Ex quo apparet temeritas illorum vt nō dicā error q aliquos sanctos p̄sumunt cōparare Ap̄lis in grā ꝛ glīa. Manifeste. n. p3 ex verbis istis q̄ Ap̄li habēt grām maiorē q̄3 alij alij sancti post Christū ꝛ virginē m̄rē3. Si vo dicat̄ alios sanctos tātū mereri posse quantū ꝛ Ap̄li meruerūt: ꝛ p ꝯñs tantā gratiā habere. Dōm est q̄ hn̄ argueret̄ si grā pro meritis daret̄. qa si ita esset ia3 nō esset grā vt dicit̄ Ro. 11. Et iō sicut deus preordinauit aliquos sanctos ad maiorē dignitatē: ita ꝛ abundātiorē grā3 eis infudit: sic Christo homini quē ad vnitatē persone assumpsit ꝯtulit grā3 singularem. Et gloriosa3 virginē Mariā quā in matre3 elegit: ꝛ q̄tu3 ad aiam: ꝛ q̄tu3 ad corpus grā impleuit. Et sic Ap̄lus sic̄ ad singulare3 dignitatē vocauit: ita ꝛ singularis grē p̄uilegio dotauit: ꝓpter quod dic̄ Apostolus Ro. 8. Nos ipsi p̄mitias sp̄us habētes. Glo. Tēpore prius ꝛ ceteris abūdātius. Temerariū ē ergo aliquē sanctū Ap̄lis cōparare. SVPERABVNDAVIT ergo grā dei. i. in Ap̄lis IN OMNI sapiētia. Na3 Ap̄li prepositi sunt ecclesie sicut pastores. Hiere. 3. Dabo vobis pastores ꝓm cor meū ꝛ pascēt vos sciā ꝛ doctrina. Duo autē spectāt ad pastores. s. vt sint sublimes in cognitione diuinoꝝ: ꝛ industrij in actiōe religiōis. Na3 subditi istruendi sunt in fide ꝛ ad hoc necessaria est sapiētia q̄ est cognitio diuinoꝝ. ꝛ quātū ad hoc dicit. IN OMNI sapiētia. Luc. 21. Ego dabo vobis os ꝛ sapiētiā cui nō poterūt resistere nec ꝯdicere omnes aduersarij vestri. Itē gubernādi sunt subditi i exteriorib⁹: ꝛ ad h̄ necessaria EST PRVDENTIA. Mat. 10. Estote ergo prudētes ꝛc̄. Sic ergo apparet bn̄ficiū Ap̄loꝝ quātū ad excellentiā sapiētie. ¶ Sequit̄ eoꝝ bn̄ficiū quātū ad excellētia3 reuelatiōis ibi. VT NOTVM faceret sacramētu3 ꝛc̄. q. d. Sapientia nostra nō est vt sciamus nās reru3 ꝛ syderum cursus ꝛ h̄: sed in solo Christo. p̄ᵉ Coꝛ. 2. Non. n. iudicaui me scire aliquid inter vos nisi Christū Jesum ꝛc̄. Uñ hic dic̄. VT NOTVM faceret sacramētū. i. sacrū secretū. s. mysteriū incarnationis qd̄ fuit ab initio abscōditū. Cām aūt hui⁹ sacramēti abscōditi subdit dicēs. VOLVNTATIS. Nam effect⁹ futuri nō cognoscunt̄ nisi cognitis causis suis: sicut eclipsim futurā nō cognoscim⁹ nisi cognoscendo cām ei⁹. Cū ḡ cā mysterij icarnatiōis sit voluntas dei: qa ꝓp nimiā charitatē quā de⁹ habuit ad hoies voluit incarnari. Jo. 3. Sic eni de⁹ dilexit mūdū vt filiū suū3 vnigenitū daret. Uolūtas aūt dei occultissima ē. p̄me Coꝛ. 2. Que dei sunt nemo nouit nisi sp̄us dei. Cā ḡ incarnatiōis occulta fuit nisi qb⁹ deus reuelauit p sp̄um scm̄ sic̄ Ap̄lus dic̄. p̄ᵉ Coꝛ. 2. Dicit ḡ. VT NOTVM faceret sacramētū. i. sacrū secretū qd̄ iō est secretū: quia volūtatis sue. Mat. 11. Cōfiteor tibi dn̄e pr̄ celi ꝛ terre qa abscōdisti hec a sapiētibus ꝛ prudētib⁹: ꝛ reuelasti ea paruulis. Itē Col. 1. Mysteriu3 qd̄ abscōditum fuit a seculis ꝛ gn̄ationib⁹. nūc aūt manifestatū est sanctis eius qb⁹ voluit deus notas facere diuitias glīe sacramēti hui⁹. Quid aūt sit h̄ sacramētū exponit dicēs. SECVNDVM bn̄placitū ꝛc̄. Que qdē lr̄a intricata est: ꝛ d3 sic cōstrui. VT NOTVM faceret ꝛc̄. Qd̄ quidē sacramētū EST INSTAVRARE oia in Christo. i. p Christū. Oia dico QVE IN cel̄ ꝛ q̄ i terris sūt. Instaurare inq̄ in eo. s. Christo cū dispēsatiōe plenitudis tēporū. ꝛ h̄ ꝓm beneplacitū ei⁹. Ubi tria tāgit. s. sacramēti cām: tēporis congruitate3. ꝛ sacramēti vtilitate3. Cām quodāmodo tāgit cum dicit. Scd̄3 bn̄placitū. L3 aūt quicqd deo placet bonū sit: hoc tn̄ beneplacitū dei antonomasice bonū dicit̄, qa per ipm ad ꝑfectā fruitione3 bonitatis perducimur. ps. Beneplacitū est dn̄o super timētes eū. Ro. 12. Ut ꝓbetis que sit volūtas dei bona ꝛ beneplacēs ꝛ perfecta. Cōgruitas tēporis fuit in dispēsatiōe plenitudinis. de qua dicit̄ Gal. 4. Ubi venit plenitudo tp̄is misit deus filiū suū factū ex muliere. Uñ Ap̄lus hic excludit qōne3 friuolā quā gentiles q̄rere ꝯsueuerūt. vt. n. dicit̄ Job. 24. Ab oipotente nō sunt abscondita tēpora. Uñ sicut oia ordinat ꝛ dispēsat: ita ꝛ tempora dispēsando: ꝛ accōmodando ea effectibus quos ꝓducit ꝓm ꝯgruētiā eoꝝ: sicut aūt alijs effectib⁹ ab eo ꝓductis tēpora ordinata sunt: ita ꝛ certum tp̄s p̄ordinauit ab eterno mysterio incarnatiōis. qd̄ quidē tp̄s ꝓm glo. existēs fuit postq̄3 hō conuict⁹ fuit de sua insipiētia an̄ legē scriptā. dum. s. creaturas colebat vt creatorē: vt dr̄ Ro. 1. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Et de potētia per legē scriptā: quā implere non poterat: vt sic hoies aduentū Christi de sua sapiētia ꝛ virtute nō presumētes nō cōtēnerēt: sed q̄si infirmi ꝛ quodāmodo ignari ipsum auidius affectarēt. ¶ Et effectus huius sacramēti est instaurare oia. Nā inquātum facta sunt ꝓpter hoiem omnia restaurari dicunt̄. Amos. 9. Suscitabo tabernaculū Dauid qd̄ cecidit: ꝛ reedificabo aperturas muroꝝ eius: ꝛ ea que corruerant instaurabo. Oia inq̄ QVE IN celis. i. angelos. nō q̄ pro angelis mortuus sit Christus: sed quia redimendo hoiem reintegrat̄ ruina angeloꝝ3. ps. Implebit ruinas ꝛc̄. Ubi cauēdus est error Origenis ne per hoc credamus angelos dānatos redimendos esse per Christū: vt ipse finxit. ET QVE in terris. i. inquātu3 celestia terrenis pacificat. Col. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sūt. Qd̄ est intelligendum quātum ad sufficientiā: ꝛ si oia non restaurentur quantum ad efficaciam.

Si alij potuerūt mereri tāta3 grā3 q̄tā Ap̄li meruerūt. ergo tātā grām habuerūt. ergo grā ex meritis. ꝛ grā nō ē grā.

Sacramēti est Cōgruitas temporis. Utilitas facti

¶ Per quē ꝛ in sortē aciti sumus: ꝛ p̄destinati ꝓm ꝓpositum ipsius: cuius vi fiūt vniuersa: iuxta decretum volūtatis ipsius: vt simus nos in laudem glorie illius: qui priores sperauimus in Christo. Roma. 8.

¶ In quo ēt nos sorte vocati sumus predestinati ꝓm ꝓpositū eius qui operat̄ oia ꝓm

consilium voluntatis sue: vt simus in laudem glorie eius nos qui ante sperauimus in Christo. Lec. IIII.

Supra posuit Aplus abundātiam grē quā ipse z alij Apli a Chro receperunt. ne autem crederet aliquis eos proprijs meritis eam recepisse: ideo cōsequenter ostendit q̄ gratis eaz receperūt vocati a deo nō ꝑprijs meritis. Diuidit autē pars ista in tres. qs primo proponit gratuitam vocationē. Secūdo voluntariam dei predestinationē ibi. PREDESTINATI sm̄ propositū eius zc.] Tertio vtriusqȝ finem ibi. VT SIMVS in laudez glie eius zc.] Dicit ergo. Dixi q̄ hō grā supabundauit in nobis z q̄ in Chro omnia restaurata sunt. IN QVO etiam] i. per quē Chrm̄ NOS SORTE sumus vocati] i. non nostris meritis sed diuina electione. Col. 1. Grās agētes deo z pri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctoꝝ in lumine zc. ps. In manibus tuis sortes mee. ¶ Ad huius aūt intellectū sciendū est q̄ multa fiūt inter hoīes que fortuita videnē z ɔtingentia: que tamē sunt sm̄ diuinā ꝑuidentiā ordinata. Sors nihil aliud est q̄ exquisitio ꝑuidentie diuine de aliquo cōtingenti z humano. Unde Aug. super illō ps. In manibus tuis sortes mee. dicit q̄ sors nō est aliquod malū: sed in rebus dubijs diuinaȝ exquirens voluntatem. Est autē in sortibus triplex peccatū vitandū. Primū quidē superstitionis. nā ois vana z illicita religio superstitio est. Tūc ḡ in sortibus icurrit peccatū illicite superstitionis qn̄ in eis init aliqō pactum cuȝ demonibus. Unde dr̄ Ezech. 21. Stetit rex babylōis in biuio. in capite duarū viarū diuinationē querēs cōmiscens sagittas iterogauit idola. ex ea ɔsuluit. Cōmiscere. n. sagittas ad sortilegiuȝ pertinet: z itcrogare ad superstitionē. Et ibi sortilegium damnat inter peccata ad superstitionē ptinentia. Secūdo vitādū ē peccatuȝ tētationis dei. naȝ q̄diu p se hō aliqd pōt facere z scire qd debeat facere. si tūc a deo sorte vl̄ aliquo alio tali explorat qd facere debeat deū tētat. Quando autē necessitas iminet neqȝ ipse per seipm̄ iuuari pōt: tunc licite a deo inquirit qd facere debeat. 2. Paral. 20. Cū ignoremus qd agere debeamus. hoc solū habem⁹ residuū vt oculos nostros dirigamus ad te. Tertio vitandū est peccatuȝ vanitatis: qō fit si de inutilib⁹ z impertinentibus ad nos ingramus: puta de futuris ɔtingētibus. Unde dr̄ Act. 1. Nō est vestrū nosce tempora vel momēta que pr̄ posuit in sua potestate. Pōt ḡ sm̄ hoc triplex sors accipi. s. q̄daȝ diuisoria. q̄dam ɔsultoria. z q̄daȝ diuinatoria. Diuisoria est cū aliq diuidētes hereditatē z cōcordare nō valētes mittūt sortes. puta aut illū vel quartū: vel aliqō tale dicētes: ille cuicūqȝ euenerit habebit partē istam in hereditate. Et hō sortes possunt mitti licite. Prouer. 18. Cōtradictiones cōprimit sors: z iter potētes quoqȝ diiudicat. i. iter volētes diuidere. Cōsultoria aūt fit quādo qs dubitās qd facē debeat cōsulit deū mittens sortes. Jone. 1. dr̄. Qz quando superuenit tēpestas illa in mari ɔsuluerūt deū sortem mittētes: vt scirēt cui⁹ pctō tēpestas illa venisset. Et h̄ modus licitus ē maxie in necessitatib⁹ z in electionib⁹ potestatū seculariū. Un̄ faciūt rotulos de cera in quorū qbusdā ponūt aliq̄s chartas z in qbusdā nō: quos bussulos vocāt. vt illi qb⁹ veniunt bussoli cū charti habeāt voces i electiōe. Sȝ h̄ an̄ aduentuȝ spiritussancti Apli fecerūt ēt in electione spūali. Act. 1. qn̄ sors cecidit sup Mathiā. sȝ h̄ post aduētuȝ spūssancti ampli⁹ nō licet in ꝑdictis electiōib⁹. qs h̄ faciēdo iniuriarē spūisancto credēdū ē. n. q̄ spūssanctus ꝑuidet ecclie sue de bonis pastorib⁹. Un̄ post aduētū spūssancti qn̄ Apli elegerūt septē diaconos nō miserūt sortes. Et idō in nulla electiōe ecclesiastica hoc modo licȝ. Diuinatoria autē sors est inquisitio de futuris soli diuine cognitioni reseruatis. Et hec semper hȝ vanitatē admixtaȝ: nec pōt sine vitio curiositatis fieri. Quia ergo sors nihil aliud est q̄ inquisitio rerū que ex diuina voluntate fiunt: gratia autē eius ex sola diuina volūtate depēdet. Inde est q̄ gratia diuine electiōis dicitur sors: qa deus per modum sortis sm̄ occultam prouidētiaȝ nō ex alicuius meritis per grām internam vocat.

¶ Deide cū dr̄. PREDESTINATI zc.] Ponit voluntariā dei ꝑdestinationē de qua dr̄ Ro. 8. Quos ꝑdestinauit hos z vocauit. Cuius qdē ꝑdestinationis rō non sunt merita nr̄a: sed mera dei voluntas. ꝑpter qō subdit. SECVNDVM ꝑpositū eius.] Ro. 8. Scimus qm̄ diligētibus deū oia cooperanē in bonū his qui sm̄ ꝑpositum vocati sunt sancti. Qz autē sm̄ ꝑpositū ꝑdestinauerit ꝓbat. qs nō solum h̄: sed ēt oia alia q̄ de⁹ facit OPERATVR sm̄ ɔsiliuȝ volūtatis sue] ps. Oia quecūqȝ voluit dn̄s fecit. Esa. 46. Cōsiliū meum stabit z ois volūtas mea fiet. Nō aūt dr̄ sm̄ voluntatē: ne credas q̄ sit irrōnabilis. sed sm̄ ɔsiliū. i. sm̄ volūtatē suā que est ex rōne. non sm̄ q̄ rō īportat discursuȝ: sȝ sm̄ q̄ designat certā z deliberatā volūtatē. ¶ Ultio autē tangit finē vtriusqȝ. s. ꝑdestinatiōis z vocatiōis. s. laudē dei. Un̄ dr̄. VT SIMVS in laudē glie eius nos qui an̄ sperauimus in Chro:] i. p nos q credimus in Chro laudeē glia dei. Esa. 55. Mōtes z colles cātabūt coraȝ vobis laudē. Laus aūt glie dei: vt dicit Ambro. ē cum multi acgrunē ad fidē. sic glia medici est cum multos acgrit z curat. Eccl. 2°. Qui timetis dominum sperate in illū z in oblectatiōe veniet vobis misericordia.

¶ In quo speramus z nos: audito vbo veritatis: euāgelio salutis vestre: in quo ēt posteaquā credidistis: obsignati estis spiritu ꝑmissiōis sancto: qui est arrabo hereditatis nostre: in redēptioneȝ acqsite possessionis: in laudem glorie ipsius.

¶ In quo z vos cū audiuissetis vbū veritatis euāgeliū salutis vestre in quo z credētes signati estis spū ꝑmissiōis sancto q ē pignus hereditatis nostre in redēptionē acqsitionis in laudē glie ipsius. Lec. V.

Postq̄ enarrauit Aplus bn̄ficia collata cōiter oib⁹ fidelib⁹ z exhibita specialiter Apostolis: hic autē enumerat beneficia ipsis ephesijs collata. Diuidit autem pars ista in duas: qs primo ꝑponit beneficia eis exhibita. Secūdo insinuat affectū suum ex ipsis beneficijs excitatuȝ ibi. PROPTEREA z ego audiēs zc.] Prima iterum in tres diuidit sm̄ tria bn̄ficia eis exhibita. qs primo ꝑponit beneficium ꝑdicationis. Secūdo beneficiuȝ cōuersionis ad fidem ibi. IN QVO z credentes signati estis zc.] Tertio beneficium iustificatiōis ibi. SIGNATI estis zc.] Dicit ergo quātum ad primuȝ. IN QVO] s. Chro ET VOS cū audiuissetis] i. cuius beneficio z virtute audiuistis vbū predicationis inquātum ipse Chrs ad vos predicatores misit. Ro. 10. Quomodo audient sine predicante. quō vbo predicabunt nisi mittanē. Item eodem infra. Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbuȝ dei. Eius ergo beneficio audiunt qui predicatores eis mittit. Luc. 11. Beati qui audiunt verbuȝ dei z custodiunt illud

Quid ē sors

In sorte triplex pctm̄ pt occurrere: superstitiōis, tētatiōis, vanitatis.

Sors alia diuisoria, ɔsultoria z diuinatoria.

aliud. Hoc verbum predicationis tripliciter cōmēdat Apostolus. Primo a veritate cum dicit. VERBVM veritat.] Quippe quia accipit originē a Christo de quo dicitur Joh. 17. Sermo tuus veritas est. Jacobi. 1. Voluntarie genuit nos verbo veritatis sue. Secūdo quia est annūtiatio bona. Unde dicit. EVANGELIVM:] qđ quidē annūtiat summum bonū ꝛ vitam eternā. ꝛ antonomasice verbū fidei euangeliū dicitur quasi annūtiatio sūmi boni. Esa. 52. Quā pulchri pedes annūtiantis ꝛ predicantis pacē annūtiantis bonum p̄dicātis salutē. Eodē. 41. Super mōtē excelsum ascēde tu qui euāgelizas syon. Et hoc est quātū ad futura bona. Tertio describitur quātum ad bona presentia quia saluat. Unde dicit. SALVTIS nostre] i. qđ creditum dat salutem. Ro. 1. Non. n. erubesco euāgelium. virtus. n. dei est in salutem omni credenti. 1 Cor. 15. Notum autem vobis facio fratres euāgeliū qđ predicaui vobis: qđ ꝛ accepistis: in quo ꝛ statis: per qđ ꝛ saluamini. ¶ Quātum autē ad beneficium conuersionis ad fidem dicit. IN QVO] i. Christo. i. in cuius operatiōe vos CREDENTES signati estis.] Qđ quidem beneficium ideo ponitur fidei: quia fides necessaria est audientibus. Frustra. n. quis audiret verbū veritatis si nō crederet. Et ipm credere est per Christū. infra. 2. Gra. n. saluati estis per fidē. Et hoc nō ex vobis. donum enim dei est. ¶ Quātum vero ad beneficium iustificatiōis dicit. SIGNATI estis.] Et hoc per spiritumsanctum qui datus est vobis: de quo dicit tria. s. quod est SIGNVM] ꝛ quod est spūs promissionis ꝛ quod est pignus hereditatis. Signū quidē est in-

Spūs sctūs est signum.

quātum per eum infunditur charitas in cordibus nostris: qua distiguimur ab his qui nō sunt filii dei. ꝛ quātū ad hoc dicit. SIGNATI estis] i. diuisi a grege diaboli. infra. 4. Nolite contristare spiritumsanctum dei in quo signati estis ꝛc. Sicut. n. homines gregibus suis apponunt signa vt ab aliis distinguantur: ita dominus gregē suum. i. populum spūali signo voluit signari. Dominus autem populum peculiarē habuit: in veteri quidē testamento iudeos. Ezech. 34. Vos autē greges mei greges pascue mee homines estis. Unde ps. Nos autē populus eius ꝛ oues pascue eius. Sed quia hic grex in pascuis corporalibus pascebatur. s. in doctrina corporali ꝛ in bonis tēporalibus. Esa. 1. Si volueritis ꝛ audieritis me bona terre comedetis. ideo eū dominus corporali signo s. circūcisionis ab aliis separauit ꝛ distinxit. Gen. 17. Eritque pactū meū in carne vestra. Prius autē dicitur. Circūcidetis carnē preputii vestri vt sit signū federis inter me ꝛ vos. In nouo autē testamēto gregē habuit populū christianum. p̄ Petri. 2. Cōuersi estis nūc ad pastorem ꝛ episcopum animarū vestrarū. Jo. 10. Oues mee vocē meā audiunt ꝛc. Sed grex iste pascitur in pascuis spūalibus bonis. ideo eū signo spūali ab aliis dominus distinxit: hoc autē est spūssctūs: per quē illi qui Christi sūt distinguuntur ab aliis qui nō sunt eius. nūc autē spūssanctus amor est. quod tūc spiritussanctus datur alicui: qn efficitur amator dei ꝛ proximi. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritumsanctum ꝛc. Signū ergo distōnis est charitas que a spiritusancto. Jo. 13. In hoc cognoscēt oēs quia mei discipuli estis si dilectionē habueritis adinuicē. Spūs quod sanctus est quo signamur. SPIRITVS] vero PROMISSIO-

Spūs sctūs est promissionis.

NIS] dicitur duplici rōne. Primo quia promissus est fidelibus. Ezech. 36. Spiritum nouū ponam in medio vestri. Et Ezechielis. 37. Dabo vobis spūm nouū. Scdo quia datur cum quadā promissiōe. ex hoc enim ipso quod datur nobis efficimur filii dei. Nā per spiritumsanctum efficimur vnū cum Christo. Ro. 8. Siquis autē spūm dei nō habet hic nō est eius. ꝛ per cōsequēs efficimur filii dei adoptiui ex quo habemus promissionē hereditatis eterne: quia si filii ꝛ heredes. Ro. 8. Tertio dicitur pignus inquātum facit certitudinem de promissa hereditate. Nam spūssanctus inquantum adoptat in filios dei est spūs promissiōis: ꝛ ipsemet est signum promissionis adipiscende. Sed vt dicitur in glo. Alia lra habet qui EST ARRA hereditat.] ꝛ forte melius: quia pignus est aliud a re pro qua datur ꝛ redditur postquam ille qui pignus recepit rē sibi debitam habet. Arra autē non est aliud a re pro qua datur nec redditur quia datur de ipso precio qđ non est auferendum sed complendum.

Spūs sctūs est pignus.

Deus autem dedit nobis charitatem tanquam pignus per spiritumsanctum qui est spiritus veritatis ꝛ dilectiōis. Et ideo hic non est aliud quam quedam particularis ꝛ imperfecta participatio diuine charitatis ꝛ dilectionis. Que quidē non est auferēda sed perficiēda. ideo magis proprie dicitur arra quam pignus. tamē potest nihilominus ꝛ pignus dici. Nam per spiritumsanctum deus nobis diuersa dona largitur. quorum quedam manēt in patria vt charitas que nunquam excidit. 1 Cor. 13. Quedā vero propter sui imperfectionē non manēt sicut fides ꝛ spes que euacuabuntur vt ibidem dicitur. Sic ergo spiritussanctus dicitur arra per respectum ad ea que manēt: pignus vero per respectū ad ea que euacuabuntur. Ad quod autē signati sumus subdit dicens. IN REDEMPTIONEM.] Nā si aliquis de nouo aliqua animalia acquireret ꝛ adderet gregi suo imponeret eis signa acquisitionis illius. Christus autē acquisiuit populum ex gētibus. Jo. 10. Alias oues habeo que nō sunt ex hoc ouili ꝛ illas oportet me adducere ꝛc. Et ideo impressit eis signum acquisitionis. p̄ Pe. 2. Gens sancta populus acquisitionis. Act. 20. Quā acquisiuit sanguine suo. Sed quia Christus acquisiuit populum istū non sic quod nunquam fuerit suus: sed quia aliquando fuerat suus ꝛ opprimebatur a seruitute diaboli in quam peccādo se redegit. ideo nō dicit simpliciter acquisiuit. sed addit IN REDEMPTIONEM.] q. d. Non simpliciter de nouo acquisiti: sed quasi a seruitute diaboli per sanguinē eius redempti. p̄me Pet. 1. Non corruptibilibus auro ꝛ argento redempti estis ꝛc. Acquisiuit ergo Christus nos redimendo: nō quod accrescat inde aliquid deo: quia bonorum nostrorum non indiget. Job. 35. Si iuste egeris quid donabis ei: aut quid de manu tua recipiet? Ad quod autē acquisiuerit nos Christus subdit. IN LAVDEM glorie ipsius] i. vt ipse deus laudetur. Esa. 43. Qui inuocat nomen meum in gloriam meam creaui eum.

¶ Quapropter ꝛ ego: cum audissem eā que in vobis est fidē: in dño Jesu: ꝛ charitatē in omnes sanctos: non desino grās agere pro vobis: mentionem vestri faciēs in orationibus meis: vt deus dñi nostri Jesu Christi: pater glorie det vobis spūm sapiētie ꝛ reuelationis: per agnitionē sui: illuminatos oculos mētis vestre: vt sciatis: que sit spes ad quam ille vocauit: ꝛ quam opulenta gloria hereditatis illius in sanctis: ꝛ que sit excellens magnitudo potētie illius in nos: qui credimus.

¶ Propterea ꝛ ego audiens fidem vestrā que est in Christo Jesu: ꝛ dilectionem in omnes sanctos: non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis: vt deus dñi nostri Jesu Christi pater glorie det vobis spiritum sapientie ꝛ reuelationis in agnitionem eius. illuminatos oculos cordis vestri: vt sciatis que sit spes vocationis eius ꝛ que diuitie glo-

rie hereditatis eius in sanctis ⁊ que sit su-
perueniēs magnitudo virtutis eius in nos
qui credimus. Lec. VI.

Postq̄ enumerauit Apl'us beneficia Ephesijs collata per Chrm̄: hic ostendit quō affectus suus creuit ad eos. Diuidit᷑ autē hec pars in tres partes. qa pmo pmittit᷑ bonoꝝ que audiuit de eis cōmemoratio. Scdo de perceptis beneficijs grarum de bita actio ibi. NON cesso gras agens ⁊c. Tertio subdit᷑ p futuris bñficijs eius oro ibi. MEMORIAM vestri faciēs ⁊c. Bona aūt que de eis audiuit sunt duo. Unū quo ordinant᷑ ad deū: ⁊ hoc est fides. ⁊ quātū ad hoc dicit. ET PROPTEREA. ⁊ ego audiēs fidem vestrā q̄ est in Chro Jesu. que qdē facit habitare deū in hoie. infra. 3. Habitare Chrm̄ p fidem in cordib' vrīs. Itē corda purificat. Act. 15. Fide purificās corda eoꝝ. Item sine lege iustificat. Ro. 3. Arbitramur iustificari hoiez p fidē sine opibus legis. Scdm quo ordinantur ad primū ⁊ h̄ est dilectio. ⁊ q̄tū ad h̄ dicit. ET DILECTIONEM .i. opa charitatis. que qdē dilectio ē spūale signū q̄ hō sit discipulus Chri. Jo. 13. In h̄ cognoscent oēs qa mei estis discipuli si dilectionem ⁊c. Et ibidē. Mādatum nouū do vobis vt diligatis inuicē ⁊c. DILECTIONEM dico in oēs sanctos. Nā oēs quos ex charitate diligimus debem' eos diligere: vel ideo quia sancti sunt vel vt sancti sint. Gal. vlti°. Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes: maxime autem ad domesticos fidei ⁊c.

¶ Deide cū dicit. NON cesso ⁊c. agit Apl's gras de bonis ⁊ beneficijs hō auditis dicens. NON cesso gratias agēs ⁊c. Cōtra. qa nō semp poterat cōtinue p eis gratias agere. Rñdeo. Aplus dicit nō cesso. i. horis debitis. vel nō cesso qa affectus gratias agendi p vobis sine cessatione habitualr est in me. Col. 1. Nō cessam' p vobis orātes ⁊ postulātes ⁊c. Ro. 1. Sine intermissiōe memoriā vestri facio semp in orationibus meis.

Sine cessatione qz orat q̄ habet bonā volūtatē habitualr semp orat.

¶ Cōsequēter orat Aplus pro bñficijs eis in futurum concedēdis ⁊ quantum ad hoc dicit. Memoriam vestri ⁊c. Et hec diuiditur in tres. qa primo pponit q̄dā que eis petit. Scdo exponit ea ibi. IN AGNITIONE eius ⁊c. Tertio ostendit exemplar ⁊ formam illoꝝ ibi. SECVNDVM operationem potentie ⁊c. Dicit ḡ quātum ad primum. Nō solum gratias ago quantum ad beneficia preterita que recepistis. ⁊ quantū ad bona audita de vobis. sed etiam oro vt omnino in futurū accrescāt. MEMORIAM vestri faciēs in oratiōib' meis pro his. s. vt deus dñi nostri Jesu Christi pr̄ glorie ⁊c. ¶ Ubi sciēdū q̄ dñs nr̄ Jesus Chrs ⁊ deus ⁊ hō est. Et inq̄tū hō ē deuz hz cū sit cōpositus ex aīa ⁊ corpe: quoꝝ vtriqz cū sint creature cōpetit deū habere. Sm aūt q̄ deus ē pr̄ez hz. Jo. 20. Ascēdo ad patrez meū ⁊ patrē vestrū: deū meū ⁊ deū vestrū. Silr ēt sm q̄ ē de' ē gl'ia pr̄is. Heb. 1. Qui cū sit splendor gl'ie ⁊c. Est ēt gl'ia nr̄a: qa ipse ē vita eterna. 1. Jo. vlti°. Sim' in vero filio ei': hic ē verus de' ⁊ vita eterna. Sic ḡ dicit vt de' dñi nr̄i Jesu Chri. sm q̄ ē homo. ⁊ pr̄ gl'ie. s. Chri q̄ est gl'ia eius. Prouerb. 23. Gl'ia patris filius sapiens ⁊c. Et gl'ie nostre inq̄tū dat oibus gloriam.

¶ Deide cuz dicit. DET vobis ⁊c. Ponit ea q̄ petit q̄ sunt duo. Ubi sciēdū ē q̄ q̄dā sunt dona cōia oib' sanctis. s. illa q̄ sunt necr̄ia ad salutem: vt fides/spes/charitas: ⁊ hec habebāt vt iaz pz. Alia aūt sunt dona spālia ⁊ quātū ad h̄ p eis orat: pmo qdē pro dono sapiētie: ⁊ quātū ad h̄ dicit. VT DET vobis spūz sapiētie quez nullus pōt dare nisi deus. Sap. 9. Sensum aūt tuum quis sciet: nisi tu dederis sapientiā ⁊ miseris spūm scīm tuum de altissimis. Secūdo orat pro dono intellect': ⁊ hoc consistit in reuelatiōe spūalium secretoꝝ: pp qd̄ dicit. ET REVELATIONIS que etiaz a solo deo est. Daniel. 2. Est de' in celis reuelās mysteria. ¶ Exponit autē que sint ista que petit: ⁊ pmo qd̄ ptinet ad donuz sapientie. Scdo qd̄ ptinet ad donū itellectus ibi. VT SCIATIS que sit spes ⁊c. Ad donū aūt sapientie pertinet cognitio diuinoꝝ. Un̄ petere donū sapientie est petere q̄ habeāt cognitionē dei. Et h̄ petit ibi. IN AGNITIONEM dei ⁊c. q. d. Hoc peto vt p spūm sapientie habeatis ILLVMINATOS oculos cordis vrī in agnitionē. s. clarioreз eius. s. dei. ps. Illumina oculos meos ⁊c. Hoc est cōtra eos q̄ habēt oculos illumiatos tm̄ ad tēporalia cognoscēda cū magis tn̄ sit necr̄ium ⁊ etiā gloriosius cognoscere deū. Hiere. 9. Nō gloriet᷑ sapiēs in sapiētia sua: ⁊ nō gloriet᷑ diues in diuitijs suis: sed in hoc gloriet᷑ qui gloriat᷑ scire ⁊ nosce me. Ad donuz aūt itellectus tria ptinentia ponit. Unū q̄tum ad statū pn̄tez: ⁊ duo quātū ad futurū. Ad statū ꝯo pn̄tez pertinet spes que est necessaria ad salutez. Ro. 8. Spe enī salui facti sumus ⁊c. ⁊ quantum ad hoc dicit. VT SCIATIS que. i. q̄ta SIT SPES vocationis ei'. i. virtus spei: ⁊ de quanta re sit. Que quidez ⁊ maxima est: qa de maximis. pme Pe. 1. Regenerauit nos in spem viuam per resurrectionē Jesu Christi ex mortuis ⁊c. Et maxima virtuū. Heb. 6. Fortissimū solatiū habeamus qui confugimus ad tenēdā ppositam spem: quā sicut anchoram habemus anime ⁊c. Sed qa ea q̄ speramus sunt de futura vita: ideo alia duo ptinent ad vitam futuraz: vnuz quidē pertinet ad oēs iustos cōiter: qd̄ est pmium essentiale. Et quātum ad hoc dicit. ET QVE diuitie glorie ⁊c. Ubi ponit quatuor ad illa dona ptinentia. Primū est q̄ sunt copiosissima: ⁊ quātuz ad hoc dicit. DIVITIE. Prouer. 1. Abūdātia pfruet᷑ terrore maloꝝ sublato. ps. Gloria ⁊ diuitie in domo eius ⁊c. Prouer. 8. Mecū sunt diuitie ⁊ gloria ⁊c. Secundo q̄ sunt clarissima. Et quātum ad hoc dic̄. GLORIE. Ro. 2. Gloria autez ⁊ honor ⁊ pax omni operāti bonū ⁊c. Tertio q̄ sunt stabilissima ⁊ q̄tū ad h̄ dic̄. HEREDITATIS. Ea eniz que hereditaria sunt stabiliter possident᷑. Eccl. 31. Stabilita sunt bona illi' in dño. ps. Dñs pars hereditatis mee ⁊ calicis ⁊c. Quarto q̄ erunt intima. Et quantum ad hoc dicit. IN SANCTIS. Ro. 8. Non sunt cōdigne passiones huius tēporis ⁊c. 2ᵉ Coꝛ. 4. supra modum in sublimitate glorie pondus operatur in nobis. Aliud qd̄ ponit ptinēs ad futuram gloriā est q̄ spāliter ptinet ad Aplos. Un̄ dicit. ET QVE sit supple sciatis SVPEREMINENS magnitudo virtutis eius. s. in bonis. q. d. Lz omnib' sanctis abundanter diuitias glorie tribuat: supeminētius tn̄ tribuet Aplis. Magnitudo. n. virtutis ostēdit᷑ in effectu. Unde quāto magis effectus virtutis diuine in aliquo inuenitur: tāto ibi virtus diuina maior ostēdit᷑: lz in seipsa sit vna ⁊ indiuisa. Et ideo qa maior effectus virtutis diuine est in Apl'is: ideō magnitudo virtutis erit in eis. Et q̄ maior sit in eis effect' ondit subdens. QVI credidimus. i. qui sumus primitie credentium. 2ᵉ Coꝛ. 4. Nos credidimus ppter qd̄ ⁊ loqmur sciētes q̄ ille qui suscitauit Jesuz ⁊ nos cū Jesu suscitabit: ppter qd̄ dicebat 2ᵉ Thi. 1. Scio cui credidi ⁊ certus sum ⁊c. Ideo illi iter vos per quos alij istructi sūt ⁊ vocati ad fidem: sicut doctores preeminētius pmiabuntur: quia vt dicit᷑ in glo. quoddaz incremētū gl'ie

habebunt

habebūt summi doctores vltra illud qđ cōiter oēs ha bebūt.pp qđ Dan.12°. Docti assimilanť splēdori fir/ mamēti:sȝ doctores assimilanť stellis. Qui aūt docti fuerint q̄si splendor firmamēti:ɀ q ad iustitiā erudiūt multos quasi stelle in ppetuas eternitates.

¶ Secundum efficaciaȝ roboris fortitudinis ei⁹: quā exercuit in Christo:cuȝ suscitaret eū ex mor tuis:ɀ sedere fecit ad dexterā suaȝ in celestibus: super oēm principatū ac potestatē:ɀ virtutem:ɀ dominiuȝ:ɀ omne nomen qđ nominať:nō solum in seculo hoc:verūetiaȝ in futuro.

¶ Secunduȝ operationē potentie virtutis eius quaȝ operatus est in Christo suscitās illum a mortuis ɀ constituens ad dexterā suam in celestibus sup oēm principatuȝ ɀ ptātem ɀ virtutē ɀ dominationē ɀ omne nomen qđ nominať nō solum in hoc secu/ lo:sed etiaȝ in futuro. Lec. VII.

Enumeratis bn̄ficijs q̄ Apl's ɔferēda optat ephesijs in futurū:hic ɔñter po nit formā ɀ exēplar. Sicut aūt vita Christi ē forma ɀ exēplar iustitie nr̄e:ita ɀ glia ɀ exaltatio Chri ē forma ɀ exēplar glie ɀ exaltationis nr̄e. Jō hic Apl's duo fa cit:ga pmo pponit formā exaltationis beneficij ɀ do nor̄ in gñali. Scđo manifestat eā in spāli.ibi.SVSCI TANS illuȝ a mortuis ɀc̄.] Formā aūt ɀ exēplar opa tionis diuine in nos ē opatio diuina in Chro. Et q̄tuȝ ad h̄ dicit. SECVNDVM opationē].i.ad silitudinem opōnis potēue virtutis ei⁹.i.virtuose potēne dei quā opatus ē in Chro exaltans caput illud supple ita vir tuose opabiť in nobis. Phil.3. Saluatorē expectam⁹ dn̄m nr̄m Jesum chrm:qui reformabit corpus humi litatis nostre ɀc̄. Nos aūt exaltari ad silitudinē exalta tionis Chri frequēter legimus in scriptura. Ro.8.Si compatimur ɀ glorificemur. Jtē Apoc.3°.Qui vicerit dabo ei sedere mecuȝ in throno meo:sicut ɀ ego vici ɀ sedi cum patre meo in throno eius.

¶ Consequēter explicat formā ɀ exēplar in spāli:ma nifestans ea q̄ ptinēt ad exaltationē Chri:loquēdo de Christo inquātuȝ ē hō dicēs. SVSCITANS illuȝ ɀc̄.] Circa qđ tria bn̄ficia pōit exaltationis Chri. Primū ē trāsit⁹ de morte ad vitā:ɀ q̄tū ad h̄ dic̄.SVSCITANS illū a mortuis.] Scđȝ ē exaltatio ad gliā altissimā.Et q̄tū ad h̄ dic̄. CONSTITVENS illū ad dexterā suā.] Tertiuȝ est sublimatio ad potētiaȝ maximā:ɀ quātuȝ ad hoc dicit. ET OMNIA subiecit sub pedib⁹ eius.] Dicit ḡ q̄tū ad pmū:dico q̄ h̄ erit SECVNDVM opa tionē quā opatus ē in Chro].s.deus pater eadē virtu te quā hȝ cū Chro. Vñ ɀ ipse Chrs seipsuȝ resuscitauit ɀ deus pr̄ cū resuscitauit. Ro.8.Si sp̄us ei⁹ qui suscita uit Jesum a mortuis habitat in vobis: qui suscitauit Jesuȝ a mortuis viuificabit ɀ mortalia corpa vestra. Quātuȝ vo ad scđȝ dicit.CONSTITVENS illuȝ ɀc̄.] Que gdē celsitudo glorie pōt tripl'r ɔsiderari.s.per cō parationē ad deū:per cōparationē ad corpales creatu ras:ɀ p cōparationē ad creaturas sp̄uales. Si ḡ ɔside reť p cōparationē ad deū:sic cōstitutus est ad dexterā suā:que gdē dextera nō est intelligēda ps corporalis: ga vt dr̄ Joā.4. Sp̄us est deus:sȝ metaphorice dr̄:vt fiat per dexterā intelligať nobilior ɀ virtuosior pars hoīs:ita cū dicimus Chrm iesuȝ cōstitutū ad dexteraȝ dei intelligať:fm humanitatē cōstitut⁹ in potioribus bonis patris:ɀ fm diuinitatē intelligať equalis patri. Unde ps.Dixit dn̄s dn̄o meo:sede a dextris meis ɀc̄. Jtē Marci vlt°.Et dn̄s gdē iesus postq̄ locut⁹ ē eis assumpt⁹ ē in celuȝ ɀ sedet ad dexterā dei. Jn cōpara tione vo ad corpales creaturas dicit IN CELESTI BVS.] Naȝ corpa celestia tenēt supremū locū i cōpa ratione ad alia corpora. Jnfra.4. Qui descēdit ipse ē ɀ qui ascēdit sup oēs celos. Jn cōparatiōe vo ad spiri tuales creaturas. Primo spālr. Scđo q̄tū ad oia cōi ter.ibi.ET SVPER omne nomē ɀc̄.] ¶ Ad hor̄ autē intelligētiaȝ sciēduȝ ē q̄ nouē sunt ordines angelor̄: quor̄ quatuor Apl's tāgit hic:qui gdē sunt medij. Nā supra eos sunt tres supiores.s.throni,cherubin,ɀ sera phin.Sub eis autē sunt duo inferiores.s.archangeli ɀ angeli.Qui quidēȝ nouē ordines distinguūtur in tres hierarchias.i.sacros pncipat⁹. Jn quar̄ qualibet assi gnanť tres ordines:sȝ i assignatiōe ordinū hierarchie pme cōuenuūt oēs doctores in hoc.s. q̄ suprem⁹ ordo ipsius sit seraphin:scđus cherubin: tertius throni. Jn assignatiōe vo ordinū aliar̄ duar̄ hierarchiar̄.s.me die ɀ infime discordant Dionysius ɀ Gregorius. Naȝ Diony.in sup̄mo ordie medie hierarchie ponit domi natiōes.Jn scđo virtutes.Jn tertio potestates descen dendo.Jn supremo vo ordine infime hierarchie po suit pncipatus.Jn scđo archāgelos.Jn tertio angelos. Et hec assignatio ordinū cōcordat l're p̄nti.Naȝ Apl's ascēdendo icipit a supremo infime hierarchie:qui est septim⁹.Gregorius aūt aliter ordinat:ga ponit pnci pat⁹ in medio dñationū ɀ potestatū:qđ ptinet ad scđȝ ordinē medie hierarchie. Uirtutes vo ponit i medio potestatū ɀ archāgelor̄ qđ ptinet ad supremū ordinē infime hierarchie.Et hec assignatio ē sufficiētium hȝ ex vbis Apl'i.Coll.3°.Ubi dicit. Siue throni siue do minatiōes:siue pncipat⁹ siue potestates:vbi illos ordi nes enumerat descēdendo. Sed reseruata ordinatiōe Gregorij visquequo legamus epistolaȝ ad Col.ad p̄ns viaȝ Dionysij magis cōpetentē p̄nti l'r̄e psequemur. ¶ Ad cuius intell'm sciēduȝ ē q̄ pōt ɔsiderari tripl'r ordo rerū. Primo gdēȝ fm q̄ sunt in pma oiū cā.s.in deo.Scđo vo fm q̄ sunt in causis vl'ibus.Tertio fm determinationē ad spāles effect⁹:ɀ ga oia que fiunt in creaturis ministranť per angelos: ideo fm triplicem acceptionē ordinis rerū distiguūtur tres angelice hie rarchie:ad quar̄ vnā ptinet accipe rōnes rer̄ in ipso rerū vertice.s.deo.ad aliaȝ vo ptinet accipere ratiōes rerū in causis vl'ibus:ad aliā vo in ppriis effectibus. Naȝ q̄to mentes angelice sunt supiores:tanto diuinā illuminationē in maiori vl'itate recipiunt. Et ideo ad supremā hierarchiā pertinet administratio rerum in cōparatione ad deuȝ. Propter qđ ordines hierarchie istius denominanť per cōparationē ad deū:quia sera phin dicunť ardentes:ɀ vniti deo p amorē.Cherubin vo quasi lucētes inquātuȝ supeminēter diuina secreta cognoscūt. Throni vo inquātuȝ in eis de⁹ sua iudicia exercet.De istis tribus ordinib⁹ nullaȝ facit hic Apl's mentionē.Ad mediaȝ hierarchiā ptinet rerū admini stratio per cōparationeȝ ad causas vl'es.Unde deno minanť ordines hierarchie illius noib⁹ ad potestateȝ pertinētibus cū cause vniuersales sint virtute ɀ pote state in inferioribus ɀ particularibus. Ad potestates autem que habent vniuersale regimen tria pertinent. Primo q̄ sit aliqs p imperiuȝ dirigens. Scđo q̄ sint aliqui qui impedimēta executionis repellant.Tertio q̄ sint aliqui qui ordinēt qualr alij imperiū exequāť. Hor̄ aūt primū ptinet ad dominationes. que vt dicit

Chrs seipsuȝ resuscitauit ɀ pater cum re/ suscitauit.

Celsitudo glorie ɀ quo ad deum/ɀ q̄ ad creaturas spūales/ɀ q̄ ad creaturas corpales.

Chrs est ad dexteraȝ pris fȝ q̄ hō.i.in potiorib⁹ bo

aleť fȝ diui/ nitatē intelli/ gatur equalis patri.

Nouem sunt ordines angelor̄. Seraphin Cherubin Throni Principat⁹ Potestates Uirtutes Dñationes Archangeli Angeli.

Ordo rer̄ fȝ q̄ est in pma cā vel i seipsis vl' i suos effe ctus spāles.

Dionysius: sunt libere ab omni subiectiõe: nec ad exteriora mittunt̃: sed eis qui mittunt̃ imperant. Scđm ꝟo ptinet ad virtutes que prebent facilitatẽ ad imperiuꝫ implenduꝫ. Tertium ꝟo ptinet ad ptãtes imperium exequẽtes. Ad infimã aũt hierarchiã ptinet administratio rerum in cõperatione ad spãles effectus: vnde noibus ad eos pertinentibꝰ nuncupant̃. Unde angeli dicunt̃ illi qui exequũtur ea que ptinent ad saluteꝫ singuloꝝ. Archangeli ꝟo qui exequũtur ea que ptinẽt ad salutẽ ⁊ vtilitatẽ magnoꝝ. Principatus ꝟo dicunt̃ illi qui psunt singulis prouincijs. ⸿ His ğ expositis Christus sup oẽs est. De his ꝟo quatuor Apl's specialeꝫ mẽtionẽ facit. Cuius rõ est: qa hoꝝ quatuor ordinũ noia a dignitate imponunt̃: ⁊ qa agit de dignitate Chri: ideo hic specialr eos noiat vt ostẽdat Chrm omneꝫ dignitatẽ creatam excedere.

⸿ Consequẽter cuꝫ dicit. ET OMNE nomẽ qđ nominatur ⁊c̃.] Ostẽdit Chrm exaltatũ eẽ cõiter supra oẽs creaturã spũales. Dixerat.n. supra Chrm eẽ exaltatuꝫ sup oẽs creaturas spũales: que a ptãte denominantur. Sed qa preter illos angeloꝝ ordines in sacra scriptura qdaꝫ alij ordines celestiuꝫ spirituũ inueniunt̃. s. seraphin. Esaie. 6°. Et cherubin. Ezech. 10. ⁊ 11. ⁊ 41. ⁊ throni in ps. Et de istis nõ fecerat mentionẽ: ideo ostẽdit Chrm scđm q̄ homo supra oẽs hõs ordines eẽ exaltatum: ppter qđ subiungit dicẽs. ET SVPER omne nomen ⁊c̃.] idest nõ solũ sup pncipatus: sꝫ super omne noiabile. ⸿ Sciẽdum est enim q̄ nomẽ imponit̃ ad cognoscẽduꝫ rem: vnde ⁊ significat rei subaꝫ: cũ significatũ noĩs sit diffinitiua rõ rei. Cuꝫ ğ dic̃. ET OMNE nomẽ qđ noiat̃] dat intelligere q̄ exaltatus est supra oẽm subaꝫ: de qua põt hẽri notitia ⁊ noie cõprehẽdi. Quod dico vt excludat̃ substãtia diuinitatis que incõprehẽsibilis ẽ. Unde Glo. dicit. SVPRA oẽ nomẽ] idest noiabile. Et ne intelligat̃ q̄ sit supra nomen dei. ideo subdit. QVOD noiat̃.] Naꝫ maiestas diuina nullo noie cõcludi vel noiari põt. Addit autẽ nõ solum IN HOC SECVLO: sꝫ ẽt in futuro.] qa multa sũt in hoc seculo que notitia cõprehẽdimus ⁊ noiamus: quedaꝫ tamẽ sunt in futuro seculo que hic cõprehẽdi nõ pñt: nec etiã nominari: qa vt dicit̃ pme Corin. 13. Ex parte cognoscimus ⁊ ex parte pphetamus. Nominãtur tñ hec a beatis que sunt in futuro seculo. Hẽ autẽ sunt de qbus dicit Apostolus scđe Corin. 12. q̄ audiuit archana verba que nõ licet homini loqui. Et tñ sup hec oia exaltatus est Christus. Phil. 2°. Dedit illi nomen qđ est super omne nomen.

Psal. 8. ⸿ † Et omnia subiecit sub pedes illius: ⁊ eum dedit caput super omnia ipsi ecclesie: que est corpus illius: complementum eius: qui omnia in omnibus adimplet.

⸿ Et oia subiecit sub pedibꝰ eius: ⁊ ipsum dedit caput supra omneꝫ ecclesiam qui est corpus ipsius ⁊ plenitudo eius qui oia in omnibus adimpletur. Lec. VIII.

Supra egit Apl's de exaltatiõe Chri ⁊ q̄tũ ad eiꝰ trãsitũ de morte ad vitã in illa particula. SVSCITANS illuꝫ ⁊c̃.] Et de eius exaltatiõe ad gliaꝫ altissimã: in illa pticula. Et cõstituẽs ad dexteram ⁊c̃. Hic agit de eius exaltatiõe q̄tũ ad ptãteꝫ maximam. Circa qđ duo facit. Quia pmo agit de Christi ptãte respectu totiꝰ creature. Scđo de eius ptãte respectu ecclesie, ibi. ET IPSVM dedit ⁊c̃.] Dicit ğ q̄ respectu totius creature hꝫ vlem potestatẽ: qa oia subiecit. s. deus pater sub pedibꝰ eius. ⸿ Ubi sciẽduꝫ ẽ q̄ h qđ dicit. SVB PEDIBVS] põt accipi dupl'r. Uno mõ vt sit locutio figuratiua ⁊ similitudinaria. vt. s. per hoc det̃ intelligi q̄ ois creatura totalr est subiecta ptãti Christi. Illud.n. est a nobis oino subiectũ qđ pedibꝰ cõculcamus. Et de ista ptãte dr̃ Mat. vlt°. Data est mihi ois potestas in celo ⁊ in terra. Heb. 2°. In eo eniꝫ q̄ ei oia subijciunt̃ nihil dimisit nõ subiectũ ei. Alio mõ vt sit locutio metaphorica. Naꝫ per pedes intelligit̃ infima pars corporis: per caput ꝟo suprema. Lꝫ aũt in Chro diuinitas ⁊ humanitas nõ habeãt rationem partis: tñ diuinitas que est supremũ in Chro intelligit̃ p caput. pᵉ Corin. 11. Caput ꝟo Chri deus: humanitas ꝟo que infima ẽ intelligit̃ per pedes. ps. Adorabimus in loco vbi steterũt pedes eius. Est ğ sensus q̄ oia creata non soluꝫ subiecit pater Chro inquãtuꝫ est deꝰ cui ab eterno oia sunt subiecta: sꝫ ẽt humanitati eius. ⸿ Aduertenduꝫ est aũt hic q̄ Chro subijciunt̃ aliqua dupl'r: qa quedaꝫ voluntarie: ⁊ quedam inuoluntarie. Hoc autẽ Origenes nõ itelligẽs sumpsit ex hoc ꝟbo Apl'i occasionẽ erroris dicens. QVOD oia que subijciunt̃ Chro pticipant salutẽ: qa ipse ẽ vera salus.] Et ideo dixit q̄ oẽs demones ⁊ dãnati aliqñ saluabunt̃ vt subijciant̃ sub pedibꝰ Chri: hoc aũt est cõtra sniaꝫ dñi. Mat. 25. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ qui paratꝰ est diabolo ⁊ angelis eius: ⁊ cõcludit in fine capl'i. Ibunt hi in suppliciuꝫ eternũ. Dicẽduꝫ est ergo q̄ OMNIA subiecit sub pedibꝰ eius.] sed quedã voluntarie tanq̄ saluatori: puta iustos qui in vita pñti iplent voluntatẽ dei ⁊ isti subijciunt̃ eo vt ipleat eoꝝ desideriũ ⁊ voluntatẽ expectãtes illud qđ dr̃ de bonis. Prouer. 10. Desideriuꝫ suũ iustis dabit̃. Quedaꝫ ꝟo subijciunt̃ ei inuite tanq̄ iudei vt Chrs de his suaꝫ voluntatẽ faciat. Et isti sunt mali de qbꝰ põt intelligi illud Luc. 19. Uerũ tamẽ inimicos meos illos qui noluerunt me regnare sup se: adducite huc ⁊ interficite coraꝫ me.

Oia sunt subiecta Chro vl voluntarie sue ac violẽter.

⸿ Deinde cuꝫ dicit. ET IPSVM dedit caput ⁊c̃.] Agit de ptãte Chri respectu eccl'ie. Circa qđ tria facit. Quia pmo ponit habitudinẽ Chri ad eccl'iaꝫ. Scđo habitudinẽ ecclesie ad Chrꝫ. Tertio exponit illaꝫ habitudinem. Quãtuꝫ ad primũ dicit. ET IPSVM dedit deus pater caput sup oẽm ecclesiaꝫ] s. taꝫ militantẽ que est hoiuꝫ in pñti viuẽtiuꝫ q̄ triũphantẽ que ẽ ex hoibus ⁊ angelis in patria. Christus.n. scđm quasdã cões rõnes caput est ẽt angeloꝝ. Col. 2. Qui est caput ois pncipatus ⁊ ptãtis: sed scđm spãles rõnes est Chrs caput hoiuꝫ spũalr. Nam caput triplicẽ habitudinẽ hꝫ ad mẽbra. Primo qdeꝫ quo ad pemineñtiaꝫ in situ. Scđo quo ad diffusionẽ virtutis: qa ab eo oẽs sensus deriuant̃ in membra. Itẽ quo ad cõformitatẽ in natura. Sic ergo quãtuꝫ ad pemineñtiaꝫ: ⁊ quãtuꝫ ad diffusionem Chrs est caput angeloꝝ. Nam Christus pest angelis ẽt scđm humanitatẽ. Heb. 1. Tanto melior angelis effectꝰ q̄to pre illis differẽtius nomẽ hereditauit. Itẽ Chrs etiaꝫ scđm q̄ hõ angelos illuminat ⁊ in eis influit: vt Dionysius pbat ex verbis Esaie. 63. s. Quis est iste qui venit de Edon ⁊c̃. dicẽs hec verba esse supremoꝝ angeloꝝ. Quod aũt sequit̃. Ego qui loquor iustitiã dicit eẽ ꝟba Christi eis imediate rñdentis. Ex quo dat̃ intelligi q̄ nõ soluꝫ inferiores: sꝫ etiã supiores angelos Christus illuminat. Quãtuꝫ aũt ad nature ꝯformitatẽ Christus nõ est caput angeloꝝ: qa non angelos apprehẽdit: sed semẽ Abrahe: vt dr̃ Heb. 1. Sed est caput hoium tñ. Cant. 4. Uulnerasti cor meuꝫ soror mea. s. per naturã ⁊

Caput hꝫ triplicẽ habitudinẽ ad mẽbra: q̄ ad peminẽtiã que ad diffusionẽ ⁊ quo ad cõformitatẽ.

sponsa p grãz. Quãtũ ad habitudinẽ ecclie ad Chrm dicit. QVE est corp⁹ eius] .i. inquãtum est ei subiecta τ recipit ab eo influẽtiã τ hz nãm ɔformẽ cũ Chro. p̃me Cor. 1 z. Sicut .n. corp⁹ vnũ est τ hz multa mẽbra: oia autẽ mẽbra corporis cũ sint multa vnũ corp⁹ sunt: ita τ Chrs: vt eniz in vno spiritu oẽs nos vnũ corpus baptizati sum⁹. ℭ Exponit aũt qd̃ dixit q̃ est corp⁹ ipsi⁹ subdẽs. ET PLENITVDO eius τc̃.] Querẽti .n. cur in corpore nãli sint tot mẽbra .s. manus / pedes / os / τ hm̃. r̃ndeť ħ eẽ ideo vt deseruiãt diuersis opationib⁹ aie: quaꝝ ipsa pot̃ esse cã τ principiũ τ que sunt virtute in ipsa. Naz corpus ẽ factũ pp aiaz τ nõ ecõuerso. Unde ſm ħ corpus nãle est quedaz plenitudo aie: nisi enim essent mẽbra cuz corpore completa nõ posset aia suas operas plene exercere. Silr̃ itaqz ẽ hoc de Chro τ de ecclia. Et qa ecclia est instituta pp Chrm dr̃ q ecclia ẽ plenitudo ei⁹ .s. Chri .i. vt oia que virtute sunt in Chro q̃si quodãmodo in mẽbris ipsius ecclie iplcanť: diũ .s. oẽs sensus spũales τ dona: τ qcqd pot̃ eẽ in ecclia que oia supabũdanter sunt in Chro ab ipso deriuentur in membra ecclesie τ pficianť in eis. Unde subdit. QVI OMNIA in oĩbus adimpleť] .s. duz hunc qdez qui est membruz ecclesie facit sapientẽ ſm perfectam sapiẽtiam: que est in ipso: illum vͦo iustum ſm perfectam iustitiam: τ sic de alijs.

Cap. II.

Collo. z. ET vos tcuz essetis mortui delictis ac peccatis: in qbus aliqñ ambulastis: iuxta seculuz mundi huius iuxta principem: cui potestas ẽ aeris: qui est spiritus: nũc agens in filijs cõtumacib⁹: inter quos τ nos oẽs cõuersabamur aliqñ in cõcupiscentijs carnis nostre: faciẽtes que carni ac mẽti libebãt: τ eramus nã filij ire: quẽadmoduz τ ceteri.

ET vos cũ essetis mortui delictis τ peccatis vestris in qbus aliqñ ambulastis: ſm seculum mundi huius: ſm principez ptãtis aeris huius: spũs qui nunc operať in filios diffidentie: in qbus τ nos aliquãdo conuersati sumus: in desiderijs carnis nostre faciẽtes voluntatẽ carnis τ cogitationũ: τ eramus natura filij ire sicut τ ceteri.

SVpra enumerauit Apl̃s bñficia humano generi p Christũ cõlter exhibita: hic Apl̃s cõmemorat eadez per cõparationẽ ad coꝝ statuz p̃teritũ. Stat⁹ autẽ coꝝ p̃teritus duplr̃ ɔsiderari potest. Prio qdẽ q̃tũ ad statũ culpe. Scdo q̃tũ ad statũ gentilitatis coꝝ. Aplus ḡ duo facit: qa primo cõmemorat bñficia q̃tũ ad primũ statũ eis exhibita. Scdo cõmemorat ea p cõparationẽ ad statũ scdz. ibi. PROPTER qd̃ memores estote τc̃.] Primo iterũ in duas: qa p̃mo recitat Apl̃s statũ culpe ipsoꝝ. Scdo bñficium gratie iustificationis. ibi. DEVS autẽ qui diues est τc̃.] Pria iterũ in duas: qa p̃mo cõmemorat statũ culpe q̃tũ ad gẽtiles. Scdo q̃tũ ad iudeos. ibi. IN QVIBVS τ nos oẽs τc̃.] Pria iterũ in duas: qa p̃mo p̃mittit beneficij gñalitatẽ. Secũdo subdit huius necessitatẽ. ibi. CVM ESSETIS mortui τc̃.] Dicit ḡ. Dico q deus magnifice opať in fidelib⁹ ſm opationẽ potẽtie virtutis ei⁹ quã opatus ẽ in Chro: τ ħ q suscitauit illuz a mortuis. ſm hanc ergo opationẽ ad hui⁹ opationis exẽpluz cõuiuificauit nos vite .s. grẽ de morte peccati. Osee. 6. Uiuificauit nos post duos dies i die tertia suscitabit nos τc̃. Col. 3. Si cõsurrexistis cum Chro que sursum sunt τc̃. Necessitatẽ vͦo huius bñficij ostẽdit cum dicit. CVM ESSETIS mortui τc̃.] Ubi optie describit coꝝ culpã. Primo q̃tũ ad multitudinẽ: qa cum essetis mortui .s. morte spũali q̃ pessima est. Ps. Mors pctõꝝ pessima. Peccatũ .n. mors dr̃: qa p ipsuz homo a deo qui ẽ vita separať. Jo. 14°. Ego sum via veritas τ vita. Mortui inq̃ in delictis τ peccatis vestris. Ecce multitudo. In delictis qdẽ q̃tũ ad omissa. Ps. Delicta qs itelligit τc̃. Et peccatis q̃tũ ad cõmissa: in qb⁹ aliqñ ambulastis. Qd̃ ideo dicit vt multitudinẽ pctõꝝ exaggeret. Nam aliqui si ad horã mortui sunt in peccatis τ in delictis: cessant tñ aliqñ τ peccare desistunt: sed ibi de malo in peius pcedentes τ ambulantes pficiebãt. Simile habeť Phil. 3. Multi eniz ambulant quos sepe dicebã vobis: nunc aũt τ flens dico. Hiere. z. Ambulauerunt post vanitatẽ suaz τ vani facti sunt. Scdo q̃tũ ad cãz quẽ poniť duplex. Una ex pte huius mũdi: qa alliciebanť a reb⁹ mũdi: τ q̃tũ ad hoc dicit. SECVNDVM SECVLVM mũdi hui⁹] .i. ſm secularẽ vitã reꝝ mundanarũ que vos alliciunt. p̃ᵉ Jo. z. Si qs diligit mundum nõ est charitas patris in eo. Propter qd̃ p̃mittit. Nolite diligere munduz. Alia cã est ex pte demonum qb⁹ seruiebãt. de qb⁹ dr̃ Sap. 14°. Infandoꝝ idoloꝝ cultura ois mali cã est τ initiũ. Et q̃tũ ad ħ dicit. ET SECVNDVM principẽ ptãtis.] Quã qdẽ cãm describit triplr̃. Primo qdez q̃tũ ad ptãtez dicẽs. SECVNDVM principẽ ptãtis] .i. potestatẽ exercentẽ: nõ q habeat eaz nãlr̃: cuz nec dñs nec creator sit nã: sz inquãtuz dominať hoĩb⁹ qui se ei peccãdo subijciũt. Jo. 1 z. Nunc p̃nceps huius mũdi eijcieť foras. Et. 14°. Uenit princeps huius mũdi τ in me nõ hz quicq̃. Scdo quãtuz ad habitationẽ: qa aeris huius .i. qui hz ptãtez in hoc aere caliginoso. ℭ Ubi sciendũz est q de istis demonib⁹ duplex est opio apud doctores. Quidaz .n. dixerũt demones qui ceciderũt: nõ fuisse de supremis ordinibus: sz de inferiorib⁹: qui presunt corporib⁹ inferiorib⁹. Constat aũt totã creaturã corporalez administrari a deo ministerio angeloꝝ. Et hec ẽ opio Jo. Damasceni .s. q p̃mus eoꝝ qui ceciderũt p̃erat ordini terrestriuz: qd̃ forte sumptũ est ex dicto Platonis qui ponebat quasdaz substãtias celestes seu mũdanos. Et ſm hoc exponeť hoc qd̃ dicit aeris huius .i. ad ħ creati vt p̃siderent aeri huic. ℭ Alij vͦo volunt τ meli⁹ q fuerint de supremis ordinib⁹: ita q hoc qd̃ dicit aeris huius sit ad ostẽdenduz ipsum aerẽ esse habitationez ipsoꝝ in penã eoꝝ. Unde Judas in sua canonica dic̃. angelos vͦo qui nõ seruauerũt suũ p̃ncipatũ: sz dereliquerũt suũ domicilium in iudiciũ dei magni vinculis eternis sub caligine reseruauit. Rõ aũt q̃re nõ statim post eoꝝ casuz retrusi sunt in infernũ: sz dimittunť in aere: est qa deus noluit q ipsis peccãtib⁹ eoꝝ creatio totalr̃ frustrareť: τ ideo dedit eos hoĩbus in exercitiũ quo bonis p̃parent coronaz: malis aũt eternã mortẽ: τ quia vsqz ad diez iudicij est nobis tẽpus belli τ merẽdi: ideo vsqz tunc in aere permanebunt: post diem vͦo iudicij retrudenť in infernũ. ℭ Aduertẽdum etiaz q vna lr̃a hz spũs: τ sic ẽ genitiui casus: τ poniť singulare pro plurali. Quasi dicat spirituũ. Alia lr̃a hz spũm: Et tunc est accusatiui casus: vt dicať ſm principẽ spirituz .i. qui p̃nceps ẽ spũs. Tertio q̃tũ ad operationez ibi cũ dicit. QVI NVNC operať i filios diffidẽtie] .i.

De demonibus.

Opinio Damasceni.

Opio q demones nõ sũt in iferno sed i aere vsqz ad diez iudicij.

in illos qui a se repellunt fructū passionis Christi: ergo credē filij diffidētie. Uel quia de eternis nō hñt fidē nec spez salutis p Christum. Et in talib° princeps ptātis aeris huius libere opaꝰ ducēs eos quo vult. de quibus Infra. 4°. dr. Qui desperātes semetipsos tradiderūt impudicitie in opationē imundicitie. Uel DIFFIDENTIE] .i. de quibus est diffidendum .i. qui ex malicia peccant: in quib° princeps huius mūdi ēt opaꝰ ad nutū. De his enim qui ex ignorātia ⁊ infirmitate peccāt: nō est diffidenduz: nec in eis princeps iste opaꝰ ad nutū. ❡ Sed ꝯ. de nemine est desperādum quādiu viuit. ❡ Rñdeo dōm est q de aliquo pōt eē duplex spes. vna ex pte hois. alia ex pte diuine gratie: ⁊ sic de aliquo pōt desperari ex pte sua: de quo tñ desperāduz nō est ex pte dei: sicut desperādum erat de Lazaro iacēte in sepulchro q resurgeret ex pte sua: de quo tñ desperāduz non erat ex pte dei a quo resuscitat° ē. De illis ḡ qui ex malicia sunt multū in petis diuersi si attēdaꝰ eoꝝ vtus desperari pōt. ps. Infixus sum in limo pfundi: ⁊ nō est suba. Non tñ si attēdaꝰ virtus diuina. De istis aūt filijs diffidentie dr̄ Infra. 5. Nemo vos seducat inanib° vbis. Propter h enim venit ira dei in filios diffidentie.

Spes de aliq̄ est vel ex pte diuine gr̄e, vel ex pte hois.

❡ Deinde cū dicit. IN QVIBVS ⁊ nos oēs ⁊c.] Cōmemorat Apls statū culpe quātū ad iudeos: ostendens eos oēs i petō fuisse. Fm illud Ro. 3°. Causati sum° iudeos ⁊ grecos oēs sub petō esse. Attēdenda est tñ dīa circa hoc: quia Aplus agēs de culpa gentiliuz assignauit duas cās culpe fuisse. vnaz .s. ex pte mūdi: aliā ex pte demonum quos colebāt. Quia ḡ iudei erant siles gētilib° in statu culpe quātū ad pmā cām: nō aūt quātū ad secūdaz. Jō Aplus nō facit mētionē de culpa eoꝝ: nisi quātū ad cām q̄ est ex pte mūdi. Circa qd̄ tria facit. Prio cōmemorat eoꝝ culpaz quātū ad petm̄ cordis. Scdo quātū ad petm̄ opis. Tertio quātū ad petm̄ originis. Peccatū vo cordis insinuat p desideria carnis: ⁊ quātū ad hoc dicit. In quibus .s. peccati: ⁊ delictis nos oēs .s. iudei aliqñ cōuersati sumus agētes vitaz nostrā in desiderijs carnis nostre .i. carnalib°. Tit. 3°. Eramus .n. aliqñ ⁊ nos insipientes ⁊ increduli: errātes ⁊ seruiētes desiderijs ⁊ voluptatib° varijs ⁊c. Ro. 13. Carnis curā ne feceritis in desiderijs. Peccatū vo opis isinuat cū dicit. FACIENTES voluntates ⁊c.] Petm̄ .n. opis nihil aliud est: q̄ expressio iterioris ꝯcupiscētie. Est aūt q̄daz ꝯcupiscētia carnis: sicut sunt ꝯcupiscētie nāles: puta cibi p quā ꝯseruaꝰ idiuiduū: ⁊ venereoꝝ per quā ꝯseruaꝰ spēs. Et quātū ad h dicit. FACIENTES volūtates carnis] .i. ea in quibus caro delectaꝰ. Ro. 8. Qui aūt in carne sunt deo placere nō pñt. Quedaz vo est ꝯcupiscētia cognitionis eoꝝ .s. que nō veniunt ex desiderijs carnis: sz ex ipso appetitu aie vt honoris ambitio ⁊ ppc excellentie: ⁊ hmōi. Et quātū ad h dicit. ET COGITATIONVM] idest exequētes illas ꝯcupiscētias q̄ causanꝰ ex instinctu cogitationū nr̄aꝝ. Petm̄ vo origis insinuat dicēs. ET ERAMVS nā filij ire.] Qd̄ qdē petm̄ ex pmo parente: nō solū in gētiles: sz ēt in iudeos transfunditur. Ro. 5. Sicut p vnū hoiez in hūc mūdus petm̄ intrauit ⁊ per petm̄ mors: ita ⁊ in oēs hoies mors ptransiuit in quo oēs peccauerūt. Et sic hoies p baptismū mūdanꝰ a petō originali solū quātū ad psonas pprias: vnde generant filios baptizādos: ita circūcisio mūdabat ab originali psones solū: sz gn̄abāt adhuc circūcidendos. Et h ē qd̄ dicit. ERAMVS nā] .i. p originē nāe. Non qdē nature: vt nā est: quia sic bona ē ⁊ a deo: sz nāe vt viciata est. FILII IRE] .i. vindicte pene ⁊ gehēne, ⁊ h SICVT CETERI] idest gentiles.

❡ Sed deus qui diues est in misericordia: ppter multā charitatē suaz: qua dilexit nos: etiaz cum essemus mortui p delicta: cōuiuificauit nos vna cuz Christo (per gratiaz estis seruati) simulqꝫ cū eo resuscitauit: ⁊ simul cū eo sedere fecit inter celestes in Christo iesu: vt ostēderet in seculis superuenientib° eminētez opulentiā grē sue: benignitate erga nos per Christum iesum.

❡ Deus autē qui diues est in misericordia ppter nimiā charitatē suā qua dilexit nos: ⁊ cū essemus mortui peccatis: cōuiuificauit nos in Christo: cuius gratia estis saluati: ⁊ conresuscitauit ⁊ consedere fecit in celestibus in Christo iesu: vt ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitias gratie sue in bonitate super nos in Christo iesu. Lec. II.

Postq̄ exaggerauit Aplus statū culpe inficientis: hic cōmēdat bñficiuz grē iustificātis. Circa quā duo facit. Primo ipsuz beneficiū ponit. Scdo seipsum exponit. ibi. GRATIA enim estis ⁊c.] Beneficiuz aūt illud describit quātuz ad tres causas. Primo quātū ad cām efficiētez. Scdo quātū ad cām formalez. Tertio quātū ad cām finalez. Efficiēs autē cause bñficij diuini iustificantis ē charitas dei. Et quātū ad h dicit. DEVS aūt qui diues est in mīa ppter nimiā charitatē.] Dicit aūt ppter nimiā charitatē: quia dilectionis diuine possum° ꝯsiderare quadruplicē bonitatē ⁊ efficiētiaz. Primo quia nos inesse pduxit. Sap. 11. Diligis eniz oia q̄ sunt ⁊ nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti ⁊c. Secūdo quia ad imaginē suaz nos fecit ⁊ capaces beatitudis sue. Deu. 33°. Cuz eo sanctoꝝ milia in dextera illius ignea lex: dilexit populos omnes sancti in manu illius sunt. Tertio quia hoies p petm̄ corruptos reparauit. Hiere. 31°. In charitate ppetua dilexi te ideo ⁊c. Quarto quia pro salute nostra filium propriuz dedit. Joan. 3°. Sic deus dilexit mundū vt filiuz suū vnigenitum daret. Unde Grego. O inestimabilis dilectio charitatis vt seruū redimeres filiuz tradidisti. Dicit aūt QVI DIVES est in mīa] quia cū amor hois causeꝰ ex bonitate eius q diligiꝰ: tunc hō ille diligit ex iustitia inquātuz iustuz est q tales amet. Quādo vo amor causat bonitatē in dilecto: tunc est amor pcedēs ex mīa. Amor aūt quo deus amat nos causat i nobis bonitatē: ⁊ ideo misericordia ponitur hic: quasi radix amoris diuini. Esa. 63. Largitus est in eis fm indulgētiaz suam: ⁊ fm multitudinē misericordiaꝝ suaruz. Ibidem. Multitudo viscerum tuoꝝ ⁊ miserationū tuaruz sup me. Dicꝰ autez DEVS DIVES in misericordia] quia habet eaz infinitā ⁊ indeficientē: qd̄ nō habet homo. In tribus eniz homo miseretur cum termino ⁊ limitatione. Primo quidem largiendo beneficia tēporalia: ⁊ hec misericordia est finita: nō excedēs limites ppue facultatis. Tob. 4°. Quō potueris ita esto misericors. Sed deus diues est etiaz in oibus: qui inuocant illuz: vt dicꝰ Roma. 10. Scdo est finita misericordia hominis: quia non remittit: nisi offensam ppriaz: ⁊ in hoc etiā modus esse debet: vt .s. non sic passim remittat: vt ille cui remittit efficiatur procacior pronior ⁊ facilior ad iterum offendendū. Eccl. 8°. Etenim quia non pferꝰ cito ꝯ malos sñia absqꝫ timore vllo filij hoiuz ppetrāt mala. Deo aūt nihil no

Quadruplex cā bonitatis ⁊ efficiētie.

cere pōt: ⁊ ideo pōt oēm offensam remittere. Job. 35°. Si peccaueris qd ei nocebis: Et paruz post. Porro si iuste egeris qd donabis ei: Tertio bō misereř penaz remittēdo: ⁊ in hoc ēt est modus seruādus .s. vt non facias ꝯ legis superioris iustitiā. Deus aūt penā oīuz remittere pōt cuz nō astringař aliq̄ superiori lege. Job 34°. Quē cōstituit alium sup terrā ⁊ quē posuit super orbē quē fabricatus est: Sic ḡ misericordia dei est infinita: qa non coartař angustijs diuitiaꝝ: neqꝫ timore nocumēti restrigiř: ⁊ neqꝫ lege superioris. ¶ Causa ẜo exēplaris bñficij est: qa in Chřo collata est. Et quātuz ad ħ dicit. CVM ESSEMVS mortui peccatis cōuiuificauit nos Chřo ⁊c.] Ubi tāgit triplex bñficiuz .s. iustificationis resurrectionis a mortuis: ⁊ ascēsionis in celum. per que tria Chřo assimilanř. Dicit ḡ quātum ad p̄mū vt legař līa suspensiue. DEVS aūt q diues ē ⁊c.] CVM ESSEMVS mortui peccatis conuiuificauit nos Chřo] .i. simul viuere facit cū Chřo. Osee. 6. Uiuificabit nos post duos dies ⁊c. Cōuiuificauit inq̄ hic .s. per vitā iustitie. ps. Qui posuit animā meā ad vitā: ⁊ ħ in Chřo .i. per grāz Chři: cuius .s. Christi grā estis saluati. Ro. 8°. Spe .n. salui facti sum⁹. ¶ Quātuz ẜo ad scđz dicit. ET CONRESVSCITAVIT nos cum Christo] q̄tū ad aiaz in re: ⁊ spe q̄tū ad corp⁹. Ro. 8. Qui suscitauit ipsuz a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpa nostra ⁊c. ¶ Quātuz ẜo ad 3m dicit. ET CONSEDERE fecit in celestib⁹ in Christo iesu] .s. nūc p spez ⁊ tandez in futuro in re: qa vt dř Jo. 12. Ubi ego sum illic ⁊ minister meus erit ⁊c. Item Apoc. 3. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo: sicut ⁊ ego vici ⁊ sedi cum patre meo in throno ei⁹. Utitur aūt in his Apostolus preterito pro futuro: enuncians tanq̄ iam factū qđ futurum est pro certitudine spei. Sic ergo cōuiuificauit quātuz ad animā tandez resuscitabit quātuz ad corp⁹: consedere fecit quātum ad vtrūqꝫ.

¶ Consequēter cum dicit. VT OSTENDERET ⁊c.] Ostēdit cām finalez collati bñficij: qđ qdē pōt dupliciter legi: qa secula superuenientia vel pñt accipi in vita ista vel in vita futura. Si enim accipianř in vita ista: tunc seculuz est quedaz mensura tēporis: ⁊ periodus vnius generationis: vt dicař sic. Dico q̄ nos qui sumus p̄mitie dormiētiuz cōuiuificauit in Chřo: ⁊ hoc VT OSTENDERET in seculis superuenientib⁹] .i. in his qui futuri sunt post nos ABVNDANTES diuitias grē sue.] ⁊ ħ nō meritis nostris: sed BONITATE SVA] que est .s. SVPER nos in Chřo iesu] .i. per Chřm iesuz. p̄ Thi. 1. Jesus christus venit in hūc mūduz pctōres saluos facere: quoꝝ p̄mus ego sum: ⁊ ideo miaz ꝯsecutus sum: vt in me ostēderet Chřs oēm patiētiā ad informationē illoꝝ qui credituri sunt illi in vitā eternā. Sic ḡ deus largitus est sanctis p̄mitiuis abundantia dona gratie: vt posteri facilius ꝯuertanř ad Chřm. Uel pōt aliter accipi SECVLVM] .s. in alia vita. de qb⁹ dř Eccl. 24. Et vsqꝫ ad futurū seculū nō desinā. Sed lꝫ ibi sit vnū seculuz: qa ibi est eternitas: dicit tñ in seculis superuenientib⁹ pp multitudinē sctōꝝ pticipāciuz eternitatē: vt dicanř ibi tot secula quot sunt eternitates pticipate. De his seculis dř in ps. Regnuz tuū regnū oīuz seculoꝝ. Dicit ḡ fꝫ hūc sensuz. Dico q̄ VIVIFICAVIT NOS IN SPE] .s. per Chřz vel in grā. VT OSTENDERET in seculis supuenientib⁹] .i. in alia vita cōpleret abundantes diuitias grē sue .i. abundantē grāz: quā etiaz in hoc mūdo duz multa dimittit petā ⁊ maxīa dona cōcedit dicit. Que qdem supabundat in vita alia: qa ibi indeficiēter habeř. Jo. 10. Ego veni vt vitaz .s. grē habeant in hoc mūdo. ⁊ abundātius habeāt .s. glie in patria. Et hoc in bonitate sua. ps. Quaz bonus israel de⁹. Tren. 3. Bonus est dñs sperantib⁹ in euz: aie querenti illuz. ET HOC supra nos] .i. supra nostrū desiderium supra nostrū intellectū: ⁊ supra capacitatē nostrā. Esa. 64°. Oculus nō vidit de⁹ absqꝫ te que p̄parasti expectantibus te. Et ħ IN CHRISTO IESV] .i. per Chřm iesum: qa sicut grā nobis ꝯferř per Chřm: ita ⁊ gloria que est grā ꝯsumata. ps. Gratiam ⁊ gloriaz dabit dñs. Per ipsum enim beatificamur per quē iustificamur. Dicit aūt. VT OSTENDERET] qa thesaurus grē in nobis est occult⁹: qa habemus ipsuz in vasis fictilib⁹. vt dř scđe Cor. 4. ⁊ .1. Jo. 3. Uidete qualez charitatem dedit nobis pater: vt filij dei noiemur ⁊ sim⁹. Et paꝝ post. Nunc filij dei sumus ⁊ nōduz apparuit ⁊c. Sed ille thesaurus occultus: qa nondū apparuit: in seculis supuenientib⁹ ostēdiř: quia in patria oīa erunt nobis aperta: que ad manifestā sanctoꝝ gliā ptinent. Ro. 8. Non sunt cōdigne passiones huius tēporis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis.

¶ Gratia eniz estis seruati p fidez: idqꝫ nō ex vobis. Dei donū est: nō ex operib⁹: ne qs gliēř: naz ipsius sum⁹ opus: cōditi in Chřo iesu ad opa bona: q̄ p̄parauit deus: vt in eis ambularemus.

¶ Gratia enim estis saluati per fidez ⁊ hoc non ex vobis. Dei enim donum est non ex operib⁹: vt ne quis glorietur. Jpsius enim sumus factura creati in Chřo iesu in operibus bonis: que preparauit deus vt in illis ambulemus. Lec. III.

Supra cōmemorās Apłus bñficiuz dei quo liberati sum⁹ a pctō interposuerat q̄ grā Chři eramus saluati: nūc autē illud pbare intēdit. Circa qđ duo facit. Primo enim pponit intētionē suam. Scđo manifestat ppositum. ibi. ET HOC nō ex nobis ⁊c.] Dicit ergo p̄mo. Bene dixi cuius grā estis saluati. Et certe adhuc dico securē. Enim pro qa estis saluati grā. p̄ Cor. 15. Gratia dei sum id qđ sum. Ro. 3°. Justificati per grāz ipsius. Idez enim est saluari ⁊ iustificari. Salus eniz importat liberationē a periculis. Unde pfecta salus hoīs erit in vita eterna qñ ab oibus periculis imunis erit: sic nauis dicit esse saluata qñ venit ad portuz. Esa. 60. Occupabit salus muros tuos ⁊ portas tuas laudatio. Nunc autē salutis spem suscipiunt homines dum in pñti iustificanř a peccato: ⁊ fm hoc dicuntur saluati esse. fm illud Roma. 8°. Spe eniz saluati sumus. Hec autē saluatio gratie est per fidē Chři. Concurrit enim ad iustificationē impij simul cū infusione gratie motus fidei in deum in adultis. Luce. 8°. Uade in pace fides tua te saluū facit. Ro. 6. Justificati enim ex fide pacem habeamus.

¶ Deinde cum dicit. ET NON ex nobis ⁊c.] Manifestat qđ dixerat. Et p̄mo quātuz ad fidem que est fundamentuz totius spiritualis edificij. Secūdo quātum ad gratiaz. ibi. IPSIVS enim sumus factura ⁊c.] Circa primuz excludit duos errores: quoꝝ primus est: quia dixerat q̄ per fidez sumus saluati: posset quis credere q̄ ipsa fides esset a nobis: qa credere i nostro arbitrio constitutuz est. Et ideo hoc excludens dicit. ET HOC EX NOBIS.] Non eniz sufficit ad credenduz liberū arbitrium: eo q̄ ea que sunt fidei sunt supra rationez. Eccl. 3°. Plurima supra sensum hoīs ostensa sunt tibi.

pe Cori.2o. Que dei sunt nemo nouit: nisi spūs dei rc. Et ideo ꝙ hō credit hoc nō pōt ex se hře: nisi de⁹ det. ſm illud Sap.9. Sensuz aūt tuū qs sciet: nisi tu dederis sapiētiaz ꝛ miseris spūsctm tuū de altissimis. Propter qđ subdit. DEI ENIM donum est]. s. ipsa fides. Phil.1. Uobis aūt donatū est pro Chřo nō solū vt in eū credatis: sꝫ ēt pro eo patiamini. ꝛ pe Cor.12. Alij. n. dat fides in eodē spiritu. Scđo excludit aliū errorem. Posset. n. aliqs credere ꝙ fides darē nobis a deo merito opeꝝ p̄cedentiuꝫ: ꝛ ad hoc excludendum subdit. NON ex operib⁹]. s. p̄cedentib⁹ hoc donū meruimus aliqñ ꝙ saluati sum⁹: qm̄ h est ex gr̄a vt supra dictū ē. ſm illud. Ro.11. Si aūt gr̄a iaꝫ nō ex operib⁹: alioqn gr̄a iaꝫ nō est gr̄a. ❡ Subdit aūt rōnez q̄re de⁹ saluat hoīes p̄ fidē absqꝫ meritis p̄cedētib⁹. VT NE qs glorieē in seipso] sed tota gl̄ia in deū referaē. ps. Non nobis dñe nō nobis rc. pe Cor.1. Ut nō glorieē oīs caro in cōspectu eius: ex ipso aūt vos estis in Chřo iesu.

❡ Deinde cū dicit. IPSIVS eniꝫ factura sum⁹ rc.] Manifestat qđ dixerat q̄tū ad gr̄aꝫ. Circa quod duo facit. Primo manifestat gr̄e infusionez. Scđo declarat gr̄e predestinationē. ibi. QVE p̄parauit deus rc.] Duo aūt ad rōnez gr̄e ptinent q̄ etiā iaꝫ dicta sunt: quoꝝ p̄muꝫ est: vt id qđ est p̄ gr̄aꝫ nō insit homini p̄ seipsum vel a seipso: sꝫ ex dono dei. Et q̄tū ad h dicit. IPSIVS enim factura sumus.] qa. s. qcqd boni nos habem⁹ nō est ex nobisipsis: sꝫ ex deo faciēte. ps. Ipse fecit nos ꝛ nō ipsi nos. Deu.32. Nōne ipse est pater tuus qui possedit fecit ꝛ creauit te? Et cōtinuaē imediate cū p̄cedēti vt dicatur. NE QVIS glorieē.] q̄ꝛ. s. ipsi⁹ factura sum⁹. Uel pōt ꝯtinuari cū eo qđ supra dixerat. GRATIA ENIM saluati sumus.] ❡ Scđo ptinet ad rōnez gratie vt nō sit ex operib⁹ p̄cedētib⁹: ꝛ h exprimiē in h qđ subdit. CREATVRA.] Est enim creare aliqd ex nihilo faceē. Unde qñ aliqs iustificaē sine meritis p̄cedētib⁹: dici pōt creatus quasi ex nihilo fact⁹. Hec aūt actio. s. creatio iustitie fit virtute Christi spūsctm dantis. Propter qđ subdit. IN CHRISTO IESV]. i. per Chřm iesum. Gal. vlti⁹. In Chřo eniꝫ iesu neqꝫ circūcisio aliqd valet: neqꝫ p̄putium: sed noua creatura. ps. Emitte spūm tuū ꝛ creabunē. Ulterius nō solū daē nobis habitus virtutis ꝛ gr̄e: sꝫ interius per spūm renouamur ad bñ operanduꝫ. Uñ subdit. IN OPERIBVS bonis.] qa. s. ipsa bona opa sunt nobis a deo. Esa.26. Oia enim opa nr̄a operat⁹ es in nobis. Et qa quos p̄destinauit hos ꝛ vocauit. s. per gr̄aꝫ: vt dr̄ Ro.8. Ideo subdit de predestinatiōe dicens. QVE]. s. bona opa PREPARAVIT DEVS.] Nihil. n. aliud est predestinatio q̄ꝫ preparatio bñficioꝝ dei inter que bñficia cōputanē: ꝛ ipsa bona opa nr̄a. Diciē aūt deus nobis p̄parare inquātū dispo suit se nobis daturū. ps. Parasti cibū illoꝝ rc. ❡ Sed ne aliqs itelligeret bona opa sic esse nobis p̄parata a deo: vt nihil ad illa p̄ liberū arbitriuꝫ cooperaremur. Ideo subdit. VT IN illis ambulem⁹]. q. d. Sic nobis ea p̄parauit vt ea nosipsi nobis p̄ liberū arbitriū iplere mus. Dei eniꝫ adiutores sum⁹. vt dr̄ pe Cor.3o. Propter qđ dicebat de seipso Apostolus. pe Cori.15o. Gr̄a eius in me vacua nō fuit: sꝫ abundantius oīb⁹ laboraui: non ego aūt: sed gratia dei mecū. Signanter aūtē dicit. AMBVLEMVS] vt designet boni operis profectum ſm illud Ioā.12. Ambulate dum lucez habetis. Infra.5o. Ut filij lucis ambulate.

❡ Quapropter memētote: qđ vos quondaꝫ gentes in carne: vocabimini preputiū ab ea: que vocatur circūcisio in carne: que circūcisio manibus fit: qđ in quā eratis in tempore illo sine Christo: abalienati a re publica israelis: ꝛ extranei a testamentis promissionis: spem non habentes deoqꝫ carentes in mundo. Nunc autem per Christum iesum vos: qui quondaꝫ eratis longinqui ꝓpinqui facti estis per sanguinē Christi.

❡ Propter quod memores estote ꝙ aliqñ vos qui gentes eratis in carne qui dicebamini preputiū ab eo que diciē circūcisio in carne manifesta: qui eratis illo in tp̄e sine Chřo alienati a cōuersatiōe israel: ꝛ hospites testamētoꝝ ꝓmissionis speꝫ non hñtes: ꝛ sine deo in hoc mūdo. Nūc aūt in Chřo Iesu vos qui aliqñ eratis longe facti estis ꝓpe in sanguine Christi. Lec. IIII.

Prosecuto beneficio dei gentilib⁹ exhibito q̄tū ad liberationē a peccato: hic recitat Apl̄us bñficiuꝫ eis exhibitum in liberatione a statu gētilitatis. Circa qđ duo facit. Prio cōmemorat cōditionē status p̄teriti. Scđo recitat bñficia eis exhibita in statu p̄nti. ibi. NVNC autē in Christo iesu rc.] Circa p̄mū duo facit. Primo cōmemorationis status p̄teriti ponit exhortationē. Scđo ipsemet status preteriti declarat conditionē. ibi. QVIA aliqñ rc.] Dicit ḡ. PROPTER QVOD] vt. s. aduertere possitis ꝙ oīa sint nobis data ex dei gr̄a memores estote. Deu.9. Memēto ꝛ ne obliuiscaris quō ad iracūdiaꝫ ꝓuocaueris dominū deuꝫ tuū rc. Deut.16. Memineris diei egressionis tue de egypto oībus dieb⁹ vite tue. Scđo cū dicit. QVIA aliqñ.] Cōmemorat p̄teriti status cōditionem. Et p̄mo q̄tū ad mala que habebāt. Scđo quātum ad bona qb⁹ priuabanē. ibi. QVI ERATIS illo tp̄e rc.] Circa p̄mū ponit tria mala. Primo gentilitatis crimē quo idolis seruiebāt cū dicit. QVIA aliqñ vos gentes eratis.] pe Cor.12. Scitis qm̄ cū gētes essetis ad simulachra muta p̄ut ducebamini euntes. Quidā Xo libri hñt. Uos qui gētes eratis: ꝛ tunc pēdet ꝯstructio vsqꝫ ibi. NVNC aūt in Chřo iesu rc.] Scđo recitat eoꝝ carnalez cōuersationē cum dicit. IN CARNE]. i. carnaliter viuētes. Ro.8. Qui aūt in carne sunt deo placere non p̄nt. Tertio recitat cōtempt⁹ eoꝝ vilipensionez qua a iudeis vilipēdebanē. Uñ dicit. QVI dicebamini preputiuꝫ]. i. incircūcisio: ab ea. s. circūcisione: que dr̄ circūcisio manifesta i carne. i. a iudeis tali circūcisione circūcisis. Et dicit manufacta ad dr̄iaꝫ circūcisionis spiritualis. de qua dr̄ Col.2. In quo circūcisi estis circūcisione nō manufacta in expoliatiōe corp̄is carnis: sed circūcisione Chři. Et seqē paꝝ post. Uos cum mortui essetis in delictis ꝛ p̄putio carnis vestre cōuiuificauit vos cū illo cōdonans vobis omnia rc.

❡ Deinde cum dicit. QVI eratis illo in tp̄e rc.] Cōmemorat bona qbus priuabātur. ꝛ p̄mo p̄ticipatione sacramētoꝝ. 2o dei cognitiōe. ibi. ET SINE deo in hoc mūdo.] Circa p̄mū ponit tria sacramēta quoꝝ p̄ticipatione priuabātur. Prio Chři dignitate. Uñ dicit. QVI ERATIS illo tp̄e sine Chřo]. i. sine ꝓmissione Chři q̄ facta est iudeis. Hiere.23o. Suscitabo Dauid germen iustuꝫ rc. Zach.9. Exulta satis filia Syon: iubila filia Hierlꝫ: ecce rex tuus venit tibi iust⁹ ꝛ saluator. Scđo tāgit societatē sctōꝝ q̄ qua priuabātur q̄diu in gētilitate

ꝑmanebãt cũ dicit. Alienati a cõuersatiõe israel: q̃a s. iudeis cũ gẽtilib⁹ nõ erat licitũ cõuersari. Deu. 7. Nõ inibis cũ eis fedus: nõ misereberis eoꝝ: neq̃ sociabis cũ eis coniugia ⁊c̃. Joan. 4. Non enim coutunt̃ iudei samaritanis. Et quãtum ad illos qui in iudaismo recipiebant̃ cõtemptibilr̃ cum fiebãt ꝓseliti. Vñ subdit̃. ET HOSPITES testõꝝ .i. q. d. Hꝫ ꝓselitꝫ qñ cõuertebant̃ ad iudeos ⁊ fiebãt ꝓseliti: nõ sicut ciues: sꝫ sicut hospites recipiebant̃ ad ꝑcipiendũ testamenta dei. Dicit aũt TESTAMENTORVM quia iudeis vetus testm̃ erat exhibitũ: ⁊ nouũ erat ꝓmissum: q̃a vt dicit̃ Eccl. 44°. Testm̃ suũ confirmauit sup caput Jacob. Qd̃ põt itelligi de veteri testõ. Promiserat eniꝫ deus dare aliud testm̃. Baruch. 2. Statuã illis testm̃ alterũ sempiternũ. Hoc aũt reddidit illis quoꝝ adoptio est filioꝝ dei ⁊ gl̃ia ⁊ testm̃: vt dr̃ Ro. 9. ¶ Ponit etiam aliud bñficiũ quo ꝑuabãtur .s. speꝫ futuroꝝ bonoꝝ cũ dicit. PROMISSIONIS spem nõ hñtes. q̃a vt dicitur Gal. 3. Abrahe dicte sunt promissiones ⁊ semini eius. ¶ Vlterius ponit summã dãnificationẽ qua dãnificabãtur .s. dei cognitionẽ. ibi. ET SINE deo in h mũdo .i. sine cognitiõe dei. ps. Notus i iudea de⁹: nõ aũt notus gẽtib⁹. vt dr̃ p̃ᵉ Thes. 4. Nõ i passione desideriꝫ: sicut ⁊ gẽtes q̃ ignorãt deũ: qd̃ [illegible] intellig̃ de cognitiõe q̃ est ꝑ fidẽ. Nã de cognitiõe nãli dr̃ Ro. 1. Qui cũ cognouissent deũ: nõ sicut deũ glorificauerũt ⁊c̃.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. NVNC aũt in Chr̃o ⁊c̃. Cõmemorat beneficia eis exhibita in statu cõuersionis per Chr̃m. Circa qd̃ duo facit: q̃a p̃mo oñdit q̃uo facti sunt ꝑticipes bonoꝝ q̃b⁹ ante ꝑuabãtur. Sc̃do ostendit q̃ ad illa bona: nõ sicut hospites: sꝫ sicut ciues recipiũt̃. ibi. ERGO nõ estis hospites ⁊c̃. Prĩa iterũ i duas: q̃a p̃mo cõmemorat hꝫ bñficia in gñali. Sc̃do in spãli. ibi. IPSE eniꝫ est pax nr̃a ⁊c̃. Dicit g̃ p. Dixi q̃ in illo tp̃e eratis sine Chr̃o alienati a cõuersatiõe israel. NVNC AVTEM .i. postq̃ cõuersi estis ad Chr̃m: vos q̃ estis IN CHRISTO .i. q̃ ei adheretis ꝑ fidẽ ⁊ charitatem. p̃ᵉ Jo. 4. Qui manet in charitate in deo manet: ⁊ deus in eo. Gal. vlt°. IN CHRISTO eniꝫ iesu. neq̃ circũcisio aliq̃d valet: neq̃ ꝑputium: sꝫ noua creatura. Vos inq̃ qui aliqñ eratis longe .i. elongati a deo: nõ loco: sꝫ merito. ps. Longe a pc̃õrib⁹ salus: ⁊ a cõuersatiõe sanctoꝝ ⁊ ꝑticipatiõe testõꝝ: vt dictũ ẽ. Statiꝫ facti estis ꝓpe: deo .i. ⁊ sanctis ei⁹ ⁊ testamẽtis. Esa. 6. Filij tui de longe venient ⁊c̃. Mat. 8°. Quidã eniꝫ ex his .s. gentilib⁹ de longe venerũt .s. de regione dissilitudis ⁊ statu gẽtilitatis: vos aũt modo facti estis ꝓpe .s. in sanguine Chr̃i .i. per sanguinẽ ei⁹: quo vos Chr̃s attraxit. Jo. 12. Ego si exaltatus fuero a terra oĩa traham ad meip̃m. Et hoc ꝓpter nimiaꝫ charitatẽ: que potissime in morte crucis manifestatur. Hiere. 31. In charitate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans.

¶ Ipse eniꝫ est pax nr̃a: qui fecit ex vtrisq̃ vnũ: ⁊ interstitium macerie diruit: simultatẽ per carneꝫ suã: legeꝫ mandatoꝝ in decretis sitam abrogãs: vt duos conderet in semetipso in vnũ nouũ hominẽ: faciens paceꝫ: ⁊ vt recõciliaret ambos in vno corpore deo per crucẽ: ꝑempta inimicitia ꝑ eã: ⁊ veniẽs euãgelizauit pacẽ vobis: qui ꝓcul aberatis: ⁊ his qui ꝓpe. Qm̃ aũt per illum habemus aditũ vtriq̃ in vno spiritu ad patrẽ.

Luce. 2.

¶ Ipse eniꝫ ẽ pax nr̃a: qui fecit vtraq̃ vnũ: ⁊ mediũ parietẽ macerie solnẽs inimicitias in carne sua: legeꝫ mandatoꝝ decretis euacuans: vt duos condat in semetipso in vno nouo hoie: faciens pacẽ vt reconciliet ambos in vno corpore deo per crucem interficiẽs inimicitias in semetipso: ⁊ veniẽs euangelizauit pacem vobis qui longe fuistis: ⁊ pacem his qui prope: quoniam per ipsuꝫ habemus accessum ambo in vno spiritu ad patrem.

Lec. V.

Cõmemoratis bñficijs collatis ipsis ephesijs in gñali ꝑ Chr̃m: hic ea cõmemorat in spãli. Circa qd̃ duo facit. Prio ostendit q̃uo appropinquauerũt populo iudaico. Sc̃do qualr̃ propinquiores facti sunt deo. 2° ibi. VT RECONCILIET ambos ⁊c̃. Prĩa iterũ in tres: q̃a p̃mo ostẽdit cãm appropinquationis. Sc̃do moduꝫ. Tertio fineꝫ. 2° ibi. ET MEDIVM ꝑietẽ ⁊c̃. 3° ibi. VT duos ⁊c̃. Causa autẽ appropinquationis est Chr̃s: ꝓp qd̃ dicit. IPSE .n. est pax nr̃a ⁊c̃. Et ẽ emphatica locutio ad maiorẽ rei expressionẽ. q. d. Bene dico q̃ facti estis ꝓpe: sꝫ h factũ est ꝑ Chr̃m: q̃a ipse est pax nr̃a .i. cã pacis nr̃e. Vñ dicebat Jo. 14. Pacẽ meã do vobis. Hic aũt modus loq̃ẽdi fieri cõsueuit qñ totũ qd̃ ẽ in effectu depẽdet ex cã: sicut cũ dicimus de deo: q̃ ipse est salus nr̃a: q̃a q̃cq̃d salutis ẽ in nobis causat̃ a deo. Quia g̃ q̃cq̃d pacis ẽ in nobis causat̃ a Chr̃o: ⁊ per cõñs q̃cq̃d appropinquationis: q̃a hõ qñ pacificat⁹ ẽ cũ alio secure põt ambulare seu appropinquare ad ipsuꝫ. Jd̃ dicit q̃ est pax nr̃a. Naꝫ in ei⁹ natiuitate angeli annũciauerũt pacem. Luc. 2. Gloria in altissimis deo: ⁊ in terra pax ⁊c̃. Ipso etiã Chr̃o in corpore existẽte: mundus maximaꝫ pacẽ habuit qualeꝫ ante nõ habuerat. ps. Orit̃ i diebus eius iustitia ⁊c̃. Ipse ẽt resurgẽs pacẽ annũciauit. Luc. vlt. dixit eis. Pax vobis. ¶ Seq̃t̃. QVI FECIT vtraq̃ vnuꝫ. q. s. Chr̃s vtrũq̃ populum. vꝫ iudeoꝝ colentiuꝫ deũ verũ: ⁊ gẽtiliũ ab hꝫ dei cultura alienatoꝝ cõiunxit in vnũ. Jo. 10. Alias oues habeo que non sunt ex h ouili ⁊c̃. vsq̃ ibi. Et fiet vnum ouile ⁊ vnus pastor. Ezech. 37°. Rex vnus erit oĩbus imperans ⁊c̃. Modus aũt appropinquationis ostẽdit̃ cum subdit. MEDIVM parietẽ ⁊c̃. Hic aũt modus ẽ ꝑ remotionem eius qd̃ diuidebat. Debemus autẽ ad intellm̃ lr̃e imaginari vnuꝫ magnũ campũ ⁊ multos hoies ibi cõgregatos: in quo q̃dẽ ꝑ mediũ ꝓtendat̃ ⁊ eleuet̃ vnus paries diuidẽs eos ita q̃ nõ videat̃ populus vnus: sꝫ duo. Quicũq̃ g̃ remoueret parietẽ coniungeret illoꝝ hoiuꝫ cõgregationẽ in turbã vnã ⁊ efficeret̃ populus vnus sic intelligẽduꝫ est: qd̃ hic dr̃. Mundus eniꝫ iste est sicut ager. Mat. 13. Ager est mũdus. hic aũt ager .s. mũdus plenus ẽ hoib⁹. Gen. 8°. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrã. In isto aũt agro ẽ paries: q̃a q̃daꝫ sunt ex vna ꝑte: q̃daꝫ ex alia. Hic autẽ paries põt dici lex vetus: sꝫ carnales obseruãtias: in qua iudei cõclusi custodiebant̃: vt dr̃ Gal. 3°. Sub lege custodiebamur cõclusi in eã fidẽ q̃ reuelãda erat. Cañ. 2. Ipse stat post parietẽ nostrũ: q̃a videlꝫ Chr̃s ꝑ veterem legẽ figurabat̃. Chr̃s aũt hunc parietẽ remouit: ⁊ ita cuꝫ nullum remaneret interstitiũ factus est populus vn⁹ iudeoꝝ ⁊ gentiũ. Et h est qd̃ dicit. DICO q̃ fecit vtraq̃ vnũ hoc modo .s. soluens. MEDIVM PARIETEM. Parietem dico MACERIE nõ muri. Tunc .n. est paries macerie: qñ lapides in eo nõ conglutinant̃ cemento: nec ad hoc erigitur vt duret in perpetuũ: sed vsq̃ ad

Lex vetus ē paries macerie ꝛ non murum.

tempus pfinitū. Uetus ergo lex est paries macerie pp duo. Primo q̄a non ꝯglutinabat̃ charitate: que est quasi cemētū cōglutinās singulos sibiinuicē: ꝛ oēs simul Chr̄o. Infra. 4. Solliciti seruare vnitatē sp̄us in vinculo pacis. Uetus. n. lex est lex timoris inducēs hoīes per penas ꝛ cōminationes ad obseruātias mādatoꝝ. Et si qui illo tp̄e legis cā ex charitate obseruabāt iam ptinebāt ad nouū testm̄: vt dicit Augu. qḋ ē lex amoris. Ro. 8. Non eni accepistis sp̄m seruitutis iterū in timore ꝛc̄. Scḋo vetus lex est paries macerie: quia nō fuit data vt perpetuo duraret: sꝫ vsqꝫ ad tp̄s prefinitū. Gal. 4. Quāto tp̄e heres paruulus ē nihil differt a seruo cū sit dñs oīuꝫ: sed sub tutorib⁹ ꝛ actoribus est vsqꝫ ad prefinitū tp̄s a patre: ita ꝛ nos cū essemus ꝛc̄.

¶ Sed hic icidit qō: q̄a dicit PARIETEM macerie soluēs.] Cōtrariū dr̄ Mat. 5. Non veni soluere legē: sed adimplere. ¶ Rn̄deo dicēm est: q̄ in veteri lege erant p̄cepta moralia ꝛ cerimonialia. Moralia q̄dē p̄cepta Chr̄s nō soluit: sꝫ adimpleuit: supaddendo ꝯsilia ꝛ exponendo ea que scribe ꝛ pharisei male intelligebant. Unde dicebat Matth. 5. Nisi abūdauerit iusticia vestra plus q̄ scribaꝝ ꝛc̄. Et iterū. Dictū est antiqs. Diliges p̄ximū tuū ꝛ odio habebis inimicū tuū. Ego autē dico vobis. Diligite inimicos vestros ꝛc̄. Cerimonialia vero p̄cepta soluit q̄dē q̄ntū ad eoꝝ subām: sed adimpleuit q̄ntū ad illud qḋ figurabāt adhibēs figuratū figure. Est ergo intelligēduꝫ qḋ hic dicit soluens. s. q̄ntū ad obseruātiā legis carnalis. Et soluere hoc. s. parietē macerie est soluere inimicitias q̄ erant inter iudeos ꝛ gentiles: q̄a isti volebant legē seruare: illi vero minime: ex quo oriebat̃ inter eos ira ꝛ inuidia. Sed certe HAS INIMICITIAS Chr̄s soluit in carne sua] assumpta. Nā in eius natiuitate statim pax hoīb⁹ annūciata ē. Luc. 2. Uel IN CARNE SVA] s. imolata: q̄a vt dicit̃ Infra. 5. Tradidit semetipsū pro nobis oblationē ꝛ hostiā. In quo q̄dē sacrificio iplera sunt oīa illa sacrificia ꝛ cessauerūt. Heb. 10. Una. n. oblatiōe ꝯsumauit in sempiternū sanctificatos. ¶ Quid autē sit iste paries insinuat dicēs. QVOD est lex mādatoꝝ] q. d. Soluēs parietē ꝛ hoc legē mādatoꝝ ꝛc̄. Dicit̃ aūt lex vet⁹ lex mādatoꝝ: nō q̄a alie leges mādatis careant. Noua. n. lex mādata hꝫ. Joh. 14. Mandatū nouum do vobis. Sed pp duo. Primo q̄dē pp magnū numerū mādatoꝝ legaliū intantū q̄ ab oībus seruari nō pn̄t. Sm̄ illud Act. 15. Hoc ē onus qḋ neqꝫ nos neqꝫ p̄res nostri portare potuim⁹. Job. 11. Et multiplex sit lex ei⁹ ꝛc̄. Uel dr̄. MANDATORVM] i. factoꝝ. Ro. 3. Ubi est ergo gloriatio tua: Exclusa ē. Per quā legē: Factoꝝ: Non: sꝫ p legē fidei. Unū sicut baptism⁹ Joānis dr̄ baptism⁹ aque: q̄a tm̄ exterius mūdabat: interius aūt nō sanctificabat: ita ꝛ lex vetus dr̄ lex factoꝝ: q̄a p̄cipiebat tm̄ q̄d facere deberent: sꝫ nō ꝯferebat grāꝫ p quā ad legē iplendā iuuarent̃. Lex vero noua dirigit i agēdis p̄cipiēdo: ꝛ iuuat ad iplēdū grāꝫ ꝯferēdo. EVACVANS] dico sic ipfectū euāt̃ p pfectū: ꝛ vmbra p vitatē. pᵃ Cor. 13. Cū autē venerit qḋ pfectū est euābit̃ qḋ ex pte ē. s. ipfectio ꝛ vmbra veteris legis. de q̄ Heb. 10. Umbrā eniꝫ hn̄s lex futuroꝝ bonoꝝ ꝛc̄. Et ħ decretis. i. preceptis noui testamēti p q̄ excludit̃ lex. Leui. 26. Comedetis vetustissima veterū. i. p̄cepta legis nr̄e simul cū noua lege p̄ceptis ei⁹ susceptis vetera pijcietis. s. cerimonialia p̄cepta veteris legis q̄ntū ad eoꝝ substātiā: vt dictū est. ¶ Finē vero appropinquationis oñdit dicens. VT DVOS cōdat in se ꝛc̄.] Qui q̄dē finis est: vt duo populi efficiant̃ vnus populus. Que aūt vniunt̃ opꝫ vniri i aliquo vno: ꝛ q̄a lex diuidebat nō poterāt in lege vniri. Chr̄s aūt i lege succedēs ꝛ fides ei⁹: sicut veritas figure eos in semetipso ꝯdidit. Jo. 17°. Ut sint vnū sicut ꝛ nos vnū sumus. Mat. 18. Ubi. n. sunt duo vel tres ꝯgregati i noīe meo: ibi ego suꝫ in medio eoꝝ. Et HOC in vno nouo hoīe] faciēs pacē. i. in semetipso Chr̄o q̄ dr̄ nouus hō pp nouū modū sue cōceptionis. Hiere. 31. Creauit dñs nouū sup terrā: femia circūdabit virū. Itē pp nouitatē grē quā cōtulit. Gal. vlti°. In Chr̄o enim iesu neqꝫ circūcisio aliq̄d valet: neqꝫ p̄putium: sꝫ noua creatura. Infra. 4. renouamini sp̄u mentis vr̄e: ꝛ iduite nouū hoīeꝫ qui ꝛc̄. Itē pp noua mādata que attulit. Jo. 13°. Mādatū nouū do vobis: vt diligatis inuicē ꝛc̄. Et lꝫ ista videat̃ eē intentio Ap̄li: tn̄ in Glosa paries duplicat̃: q̄a ex pte iudeoꝝ ponitur lex quasi obstaculū: ex pte vero gentiū est idolatria.

¶ Consequenter cū dicit. VT RECONCILIET AMBOS ꝛc̄.] Oñdit q̄lr deo appropiquauerūt. Circa qḋ duo fac̄. Primo manifestat eoꝝ recōciliationē ad deū. Scḋo pōit manifestationē recōciliatiōis. ibi. ET VENIENS euāgelizauit ꝛc̄.] Sciēdū ē q̄ dilectio p̄ximi est via ad pacē dei: q̄a vt dr̄ pᵃ Jo. 4. Qui. n. nō diligit frēꝫ suū quē videt: deū quē non videt quō pt diligere: Et Aug. dic̄ q̄ nullus putet hr̄e pacē cū chr̄o si discors fuerit cū chr̄iano. Primo ḡ ponit pacē hoīuꝫ inuicē factā p Chr̄ꝫ: ꝛ exīde pacē hoīuꝫ ad deū: pp qḋ dicit. VT RECONCILIET ambos iam vnitos] s. in vno corpe eccl̄ie. s. in Chr̄o. Ro. 12. Multi vnū corpus sumus in chr̄o. Recōciliet inq̄ DEO] p fidē ꝛ charitatē. 2ᵃ Cor. 5°. De⁹ erat in Chr̄o mūdū recōciliās sibi. Et hoc fecit PER CRVCEM interficiēs inimicitias in semetipso.] q̄a iudeoꝝ ꝛ gētiliū q̄ erāt p legē inimicitias iterfecit: iplens figuras veteris testamēti: sꝫ inimicitias q̄ erant iter deū ꝛ hoīes p pctm̄ iterfecit i semetipso: q̄ p mortē crucis deleuit pctm̄. Gal. p°. Qui dedit semetipsum pro pctis nr̄is. Heb. 10. Chr̄s semel oblat⁹ ē ad mltoꝝ exhaurienda pctā. Dicit ḡ. INTERFICIENS inimicitias] i. pctā. IN SEMETIPSO] in imolatiōe corporis sui. Coll. 1. Pacificās p sanguinē crucis eius: siue q̄ in celis: siue q̄ in terris sunt. Ro. 5. Cū inimici essem⁹ recōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹. Itē Col. 1. In chr̄o cōplacuit oēm plenitudinē habitare: ꝛ p eū recōciliare oīa in ipso. Quia ḡ Christus satisfecit sufficiēter pro pctis nostris: ꝯsequēs fuit vt soluto precio fieret recōciliatio. Manifestationē vero huius recōciliationis ponit dicēs. ET VENIENS euāgelizauit ꝛc̄.] Ponit aūt p̄mo pacis seu recōciliatiōis annūciationē. Scḋo pacis cām ꝛ rōnē. ibi. QVONIAM per ip̄m habem⁹ accessū ꝛc̄.] Est ḡ manifesta dei recōciliatio ad hoīeꝫ per Chr̄ꝫ: q̄a ipse Chr̄s nō solū recōciliauit nos deo: ꝛ interfecit inimicitias: sed etiā VENIENS] s. in carne. EVANGELIZAVIT] i. annūciauit PACEM.] Uel VENIENS] post resurrectionē: q̄n stetit i medio discipuloꝝ: ꝛ dixit eis. Pax vobis. Luc. vlti°. ꝛ Jo. 20. Esa. 61°. Ad annūciādū misit me ꝛc̄. Et. 52°. Quā pulchri pedes sup̄ montes annūciātis ꝛ p̄dicātis pacē annunciātis bonū p̄dicant salutē ꝛc̄. EVANGELIZAVIT] inq̄ nō vni populo tm̄: sꝫ VOBIS] gētib⁹ QVI longe fuistis.] q̄b⁹ ꝛ si nō i psona p̄pa: tn̄ p ap̄los suos annūciauit pacē. Mat. vlti°. Euntes ḡ docete oēs gētes baptiçantes ꝛc̄. Esa. 33°. Audite q̄ longe estis q̄ fecerim ꝛ cognoscite ꝛc̄. ET PACEM his q̄ p̄pe] supple annūciauit Chr̄s in psona p̄pa. Ro. 15. Dico. n. Chr̄m iesū ministrū fuisse circūcisionis pp vitatē dei ad ꝯfirmādas p̄missiōes patrū. Esa. 54. Ecce accola veniet qui nō erat

non erat mecū aduena quōdaƺ ciuis adiungetur tibi.

¶ Cām aūt pacis ꝛ formā ostdit dicēs. QVONIAM per ipm habemus accessuƺ ambo].duo ppl'i in vno spū.i. vniti vnione spūsancti.infra.4. Sollicite seruare vnitatē spūs ꝛc̃.pᵉ Coꝝ.12. Hec aūt oia opaꝰ vnus atqƺ idē spūs. Sic aūt habemus ACCESSVM ad patrē:]PER Christum,qm Chūs operaꝰ PER spūmscm.] Ro.8. Si qs autē spūƺ Chrī nō hƺ hic non est eiᵘ:ꝛ iō qcqd fit p Chūm.s p hoc ēt qō dicit AD PATREM:]intelligēdum est ꝙ ēt pertinet ad totaƺ trinitatē:qa propter essentie vnitatem in patre est filius ꝛ spūsanctᵘ: ꝛ in spiritusancto pater ꝛ filius. Ideo cū dicit AD PATREM:]specialr ostendit ꝙ qcqd filius habƺ a patre hƺ:ꝛ ab eo etiam se habere recognoscit.

¶ Iā igiꝰ nō estis hospites ꝛ incole:sed conciues sanctoꝝ:ac domestici dei superstructi sup fundamentū Aplo̔ꝝ ac pphetarū:summo angulari lapide ipso Iesu Chro:in quo q̄cūqƺ structura coagmētaꝰ:ea crescit in tēplū sanctū i dño:in quo ꝛ vos coedificamini i habitaculū dei p spiritū.

¶ Ergo iā nō estis hospites ꝛ aduene: sed estis ciues sanctoꝝ ꝛ domestici dei:superedificati sup fundamētū Aplo̔ꝝ ꝛ pphetaruƺ ipo sūmo angulari lapide Chro Iesu: in quo omnis edificatio ꝯstructa crescit in templum sanctum in domino. In quo ꝛ vos coedificamini in tabernaculum dei in spiritusancto. Lec. VI.

Ostenso supra ꝙ ad spūalia beneficia simul admissi sunt gētiles cū iudeis:hic ostendit ꝙ in illis bñficijs gētiles nō sunt minoris dignitatis q̄ sint ipsi iudei:sƺ eqr plenarie ad Chri bñficia sūt admissi. Circa qō duo facit:qa p̄ pponit itētū.2ᵒ manifestat ppositū p exēpluƺ ibi.SVPEREDIFICATI ꝛc̃.] Circa pmū duo facit. Prio excludit id qō erat in statu preterito a statu prīn. Scdo ꝯcludit id qō cōpetit presenti statui ibi.SED estis ciues ꝛc̃.]qa ergo Aplus cōcludēdo inducit hoc qō dicit.ERGO iam ꝛc̃.] Cōsiderandum est ꝙ similitudo sequiꝰ ex pmissis. Primo qdem ex hoc ꝙ ambo ꝯiūcti sunt deo recōciliati. Scdo ꝙ ambo hñt accessuƺ i vno spū ad prēƺ. Quia ḡ simul sunt cōfigurati toti trinitati:prī ad quem habēt accessuƺ:filio p quē:spūisancto in quo vno accedūt. In nullo ergo deficiūt a spūaliuƺ bonoꝝ pticipatiōe. ¶ Ad intellectū autē lr̄e sciendū est ꝙ collegiū fideliū quādoqƺ in scripturis vocaꝰ domus.fm illud pᵉ Thimo.3. Ut scias q̄uo in domo dei oporteat te cōuersari q̄ ē dei ecclesia. Quādoqƺ autem vocaꝰ ciuitas.fm illō ps. Hierl'm que edificaꝰ vt ciuitas. Ciuitas.n.hƺ collegiū politicum:domus aūt yconomicū:inter que qdem duplex driā inueniꝰ. Nā qui sunt de collegio domus cōmunicāt sibi in actibus p̄uatis:qui ꝯo sūt de collegio ciuitatis cōicant sibi in actibus publicis. Itē q sunt in collegio domus reguntꝰ ab vno qui vocaꝰ paterfamilias:sed qui sunt in collegio ciuitatis reguntur a rege. Ita eni est paterfamilias in domo:sicut rex in regno. Sic igiꝰ collegiū fideliuƺ aliqd hƺ de ciuitate:ꝛ aliqd de domo. Sed si cōsidereꝰ rector collegij pr̄ ē. Mat.6. Pater noster qui es in celis ꝛc̃. Hiere.3. Prēƺ vocabis me ꝛ post me igredi nō cessabis:ꝛ sic collegiuƺ est domus. Si ꝯo ipsos subditos cōsideres sic ciuitas ē qa cōicant sibi in actibus pcipuis.s.fidei/spei/ꝛ charitatis. Et hoc mō si fideles cōsiderentur in se est collegiū ciuitatis. Si ꝯo rector collegij attendaꝰ est collegiū domus. Et ideo Aplus duo ꝯba ponit hic.s.HOSPITES ꝛ aduene.] Hoc.n.sunt hospites ad domū qō aduene ad ciuitatē.HOSPES].n.diciꝰ q̄si extraneus a domo. Eccl.29. Uita neq̄ hospitandi de domo in domū.ADVENA]ꝯo est qui extraneus venit ad ciuitatē. Ac si dicat Aplus. Oliƺ eratis exꝰnei a collegio fideliū:sic hospites ad domū ꝛ aduene ad ciuitatē:quēadmodū ꝛ pselitī ad legē veterē:sƺ nūc nō ē ita:qa iā nō estis hospites ꝛc̃. Esa.54. Ecce accola veniet qui non erat mecū:aduena quōdam ciuis adiungeꝰ tibi.

¶ Consequēter cū dic̃.SED estis ciues sanctoꝝ ꝛc̃.] Cōcludit qō conuenit statui p̄senti dicēs.SED estis ciues sanctorum ꝛc̃.]q.d. Quia collegiū fideliuƺ diciꝰ ciuitas in comparatione ad subditos:ꝛ domus in cōparatione ad rectorē:collegium ad quod vocati estis est ciuitas sanctoꝝ ꝛ domus dei. ps. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Unde Augu. Duas ciuitates faciūt duo amores. Nā amor dei vsqƺ ad ꝯtēptū sui.s.hoīs amantis facit ciuitatē hierl'm celesteƺ:amor ꝯo sui vsqƺ ad ꝯtēptū dei facit ciuitatē babylonis. Quilƺ ḡ vel ē ciuis sanctoꝝ si diligit deū vsqƺ ad ꝯtēptū sui. Prouer.vlti. Oēs domestici eius vestiti sunt duplicibus. Si ꝯo diligit se vsqƺ ad contēptum dei est ciuis babylonis.

¶ Cōsequēter cū dic̃. SVPEREDIFICATI ꝛc̃.] Manifestat ppositū. Cōsuetū est in scripturis ꝙ in figura que methonomia dr̄ continēs ponaꝰ pro cōtēto:sicut quādoqƺ domus pro his q sunt in domo. Scdm hūc ergo modū loquiꝰ Apls de his qui sunt in domo dei: scƺ de fidelibus:sic de vna domo ꝛ cōparat eos edificio. Et circa hoc duo facit.qa pmo pponit intentū. Secūdo ostēdit ꝙ huius edificij particepes facti sūt ipsi ephesij ibi.IN QVO ꝛ vos coedificamini ꝛc̃.] Circa primū duo facit. Primo pponit huius edificij fundamētū. Scdo ipsius ꝯstructionē seu complementū ibi. IN QVO ois edificatio ꝯstructa ꝛc̃.] Fundamētū aūt ponit duplex. Unū scdariū ꝛ aliud pncipale. Scdariū qdem fundamētū sunt Apl'i ꝛ pphete. Et q̄tū ad hoc dicit eos nō eē hospites sƺ ciues:qa iā ptinēt ad edificiū spūale vtpote SVPEREDIFICATI supra fundamētū Aplo̔ꝝ ꝛ pphetaꝝ].i.q sunt Apl'i ꝛ pphe.i.sup doctrinaƺ eoꝝ. Uel aliter supra FVNDAMENTVM Aplo̔ꝝ ꝛ pphtarū.i.supra Chrīƺ q est fundamētū Apostoloꝝ ꝛ pphetaꝝ.q.d. In eodē fundamēto supedificati estis in quo Apl'i ꝛ pphete sunt edificati:q ex iudeis fuerūt. He aūt expōnes due tñ quo ad ꝯba differūt:sed pma ꝯueniētior est:qa si alia cōueniētior esset: tūc p nihilo adiūgeret. Ipso summo angulari lapide Chro Iesu:cū ipse Iesus sit sūmū fundamētū. Scdm ergo pmū modū magis consonat:ita tñ ꝙ pcipuus lapis ꝛ summū fundamētū sit Chūs. Quātū ꝯo ad sniaƺ nihil differūt:qa idē est dicere Chrīm eē fundamētū ꝛ doctrinā Aplo̔ꝝ ꝛ pphetaꝝ.cū Chrīƺ tñ:nō seipsos p̄dicauerint.vñ accipere eoꝝ doctrinā est accipe Chrīƺ crucifixū.pᵉ Coꝝ.p̄. Nos aūt p̄dicamus Chrīƺ crucifixuƺ.pᵉ Pe.p̄. Quibᵘ reuelatū ē:qa nō sibiipsis ꝛc̃. Iteƺ pme Coꝝ.2. Nos aūt sensuƺ Chri hēmus. ¶ Nōndū est ꝙ Apl'i dicunꝰ fundamēta. ps. Fūdamēta eius in mōtibᵘ sanctis. Esa.54. Fundabo te in saphyris.i.celestibᵘ viris. Expsse aūt dicunꝰ fundamēta. Apoc.21. Murus ciuitatis hñs fundamēta duodeciƺ:ꝛ i ipsis nomina duodeciƺ Aplo̔ꝝ. Qui intātū dicunꝰ fundamēta inq̄tū eoꝝ doctrina Chrīƺ annūciat. Mat.16. Sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Dicit aūt Aplo̔ꝝ ꝛ

Collegiū fideliuƺ domᵘ dr̄ ꝛ ēt ciuitas ꝛ ecclesia.

Nota diligenter ꝙ fundamētū Aplo̔rū ꝛ totiᵘ ecclesie ē Christus.

prophetaꝝ vt designet ꝙ vtraqȝ doctrina est necessaria ad salutē. Mat. 13. Scriba doctus in regno celorū silis est hoī patrifamilias qui pfert de thesauro suo noua ꝛ vetera. Itē vt ostēdat ꝯcordiā iter vtraqȝ ad alterā dū idē est vtriusqȝ fundamētū. Nā qđ pphete ṗdixerūt futurū Apl'i ṗdicauerūt factū. Rom. p. Paulus seruus Jesu Chri vocatus Apl'us segregatus in euangeliū dei: qđ an̄ promiserat p pphas suos. ¶ Principale ṽo fundamētū tātū est Chr's Jesus: ꝛ q̄tū ad hoc dič. IPSO sūmo ꝛč.] Ubi tria dič de eo. s. ꝙ sit lapis. ꝙ angularis: ꝛ ꝙ sūmus. Lapis qdē est pp fundamenti firmitatē. Uñ dicit̃ Mat. 7. Q̄ domus que fundata erat supra petrā firmiter edificata erat intātum ꝙ nec pluuia, nec flumina, nec vēti potuerūt eā destruě. Nō sic aūt de domo fundata sup arenam. Danie. 2. Lapis abscisus de mōte sine manib⁹. Angularis aūt dicit̃ pp vtriusqȝ ꝯiūctionē. Naȝ in angul duo parietes vniūt̃. Sic in Chr'o ppl's iudeoꝝ ꝛ gentiū vniti sunt. ps. Lapidē quem reprobauerūt edificātes hic fact⁹ est in caput anguli. Act. 4. Hic est lapis q reprobat⁹ est a vobis edificātib⁹ q factus est in caput anguli: ꝛ nō est in aliquo alio salus. Et h̃ idē de se introducit. Matth. 21. Nūq̄ legistis in scripturis. Lapidē quem reprobauerūt edificātes h̃ factus est in caput anguli ꝛč. Sūmus aūt dicit̃ pp dignitatis celsitudinē. Esa. 28. Ecce ego mittā in fundamētis syon lapidē angularē pbatū p̄ciosuȝ in fundamēto fundatū. Sȝ est i fundamēto spirituali ꝛ in edificio mālī. Māle nāqȝ edificiuȝ fundamētū hȝ in terra. Et iō opȝ vt ṗncipalius fundamētū sit magis infimū. Spūale ṽo edificiū fundamētū hȝ in celo. ꝛ ideo opȝ ꝙ fundamētū quāto est ṗncipalius tanto sit sublimius: vt sic imaginemur ciuitatē quādā descendentē de celo cuius fundamētuȝ in celo existēs edificiū dimissuȝ ad nos videat̃ ifferius. ẜȝ illđ Apoc. 21. Uidi ciuitatē hierusalē descendētem de celo ꝛč.

Chr's est triū ṗncipale fundamētū cui tria cōpetunt. ꝙ sit lapis ꝙ sit āglaris ꝙ sit sūmus

¶ Cōsequēter cū dič. IN QVO oīs edificatio ꝛč.] Agit de ꝯstructione edificij. In q̄libȝ aūt edificij ꝯstructione q̄tuor reqrunt̃. Prio edificij fundatio. Scđo ꝯstructio. Tertio augmētatio. Quarto ꝯsūmatio. Que qdēȝ breuiter tāgit cuȝ dič. IN QVO] .s. fundamēto q Chr's est principalr̃: ꝛ doctrina Apl'oꝝ ꝛ pphetarū secūdario: qa vt dicit̃ ṗme Coꝝ. 3. Fundamētuȝ aliud nemo pōt ponere ṗter id ꝛč. Scđo ṽo tangit 2^m cum dicit. OMNIS edificatio constructa.] Et quidē si intelligat̃ allegorice designat ipsaȝ ecclesiam: que tunc cōstruit̃ quando hoīes ad fidē cōuertunt̃. Si autē moralr̃ intelligat̃ significat animā sanctā: ꝛ tunc eiusmodi edificatio construit̃ quando bona opa superedificant̃ sup Chrm. Prouerb. 14. Sapiēs mulier edificat domum suaȝ. ṗme Coꝝ. 3. Unusq̄qȝ videat q̄o superedificet. In hoc q̄ fundamēto .s. Chr'o oīs edificatio spūalis cōstruit̃ iudeoꝝ vel gētiliū a deo p auctoritatē. ps. Nisi dominus edificauerit domū ꝛč. Heb. 3. Oīs nāqȝ dom⁹ fabricat̃ ab aliquo: qui aūt oīa creauit deus est. Sȝ instrumentalr̃ cōstruit̃ edificiuȝ vel ab hoīe qui seipsuȝ edificat vel a ṗlat. Tertiuȝ tāgit cuȝ dič. CRESCIT in templuȝ ꝛč.] Qđ qdem fit quādo multiplicant̃ q salui fiunt. Act. 6. Uerbū dn̄i crescebat ꝛ multiplicabat̃ numerus discipuloꝝ in hierusalē valde. Crescit etiaȝ quādo homo crescit in bonis opibus. Et in gr̄a crescit quātuȝ ad hoc ꝙ sit templuȝ sanctū. Templū .n. a deo inhabitat̃: ꝛ ideo opȝ ꝙ sit sanctum. ps. Sanctificauit tabernaculum suuȝ altissimus. Et qa nos debemus inhabitari a deo vt deus in nobis habitet: ad h̃ nos parare debemus vt sancti simus. ṗᵉ Corin. 3. Nescitis qa templum dei estis ꝛ spūs dei habitat in vobis. Apoc. 21. Ecce tabernaculum dei cū hoībus ꝛ habitabit cuȝ eis. Sȝ nunqd statiȝ a ṗncipio cū charitatē habemus tēplum dei sumus. Respondeo dōm est ꝙ sic. Et q̄to magis p ficimus: tāto magis deus habitat i nobis. Et ideo ad hoc edificiū quarto requirit̃ perfectio ꝛ cōsūmatio qđ ostendit cum dicit. IN DOMINO.]

¶ Cōsequēter cū dicit. IN QVO ꝛ vos ꝛč.] Ondit q̄o gētiles facti sunt participes huius edificij dicens. IN QVO] .s. edificio non solū superedificantur iudei: sed etiam VOS] ephesij EDIFICAMINI] .i. ad silitudinē alioꝝ edificamini. ṗᵉ Pe. 2. Ad quē accedētes lapidē viuū ab hoībus quidē reprobatū: a deo aūt electuȝ ꝛ honorificatum ꝛ ipsi tāq̄ lapides viui supedificamini domos spūales. Et iō subdit. IN HABITACVLVM dei:] vt .s. deus in vobis ihabitet per fidē. infra. 3. Habitare Chrm per fidē in cordib⁹ vestris. Hoc autē nō potest fieri sine charitate: quia qui manet in charitate in deo manet ꝛč. ṗᵉ Jo. 4. Charitas autē datur nobis per spiritū sanctum. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctuȝ qui datus est nobis. ideo subdit. IN SPIRITV sancto.]

Cap. III.

HUius rei gr̄a ego Paulus vinct⁹ sum Chri Jesu pro vobis gētibus. Siquidē audistis dispēsationē gr̄e dei: que data est mihi in vos: q̄ ẜm reuelationē notū mihi fecit mysteriū: quēadmodum ante scripsi paucis: ex q̄bus potestis legētes itelligere cognitionē meā in mysterio Chri: qđ in alijs etatibus nō inotuit filijs hoīum: quēadmoduȝ nunc reuelatū est sanctis Apl'is eius ꝛ pphetis p spiritū: vt sint gētes coheredes: ꝛ eiusdē corpis: cōsortesq̄ ꝓmissiōis ei⁹ in Christo: p euangeliū.

HUius rei gr̄a ego Paulus vinctus Christi Jesu p vobis gentibus si tn̄ audistis dispēsationē gratie dei que data ē mihi in vobis: q̄ñ ẜm reuelationē notū mihi factum est sacramētū sicut supra scripsi in breui prout potestis legētes itelligere prudētiā meā in ministerio Chri qđ alijs gn̄ationib⁹ nō est agnitum filijs hoīum: sicuti nunc reuelatum est sanctis Apostolis eius ꝛ prophetis in spiritu esse gentes coheredes ꝛ ꝯcorporales ꝛ cōparticipes ꝓmissiōis in Chr'o Jesu per euangelium.

SUpra commemorauit Apl'us multa dei bn̄ficia humano gn̄i ꝛ ipsis Apl'is collata: hic cōmemorat spālia bn̄ficia sibi tradita. Prio q̄ ꝓponit itētionem suā in gn̄ali. Scđo exponit p ptes in spāli ibi. QVONIAM ẜm reuelationē ꝛč.] Circa ṗmū duo facit. Primo ponit suā ꝯditionē quātū ad patiētiam ꝛ tribulatiōes quas ptulit. Scđo quantū ad dona gr̄e q̄ deus sibi ꝯtulit ibi. SI TAMEN audistis ꝛč.] Dicit q̄. DIXI in quo ꝛ vos coedificamini ꝛč.] HVIVS rei gratia] .i. vt edificemini ꝛ cōuertamini ad Christū: EGO Paulus] qui tantus sum: qa Apl'us Jesu Chri ꝛ magister gētiū in fide ꝛ veritate nūc VINCTVS] sum Rome. Naȝ

me. Nã hãc eplam de vrbe scripsit vbi in vinculis tenebat. 2ª Thi. 2. Laboro vsq3 ad vincula quasi male operãs. infra. 4. Obsecro vos itaq3 ego Paulus vinctus in dño. Ex quo apparet ei⁹ tribulatio ꝛ passio in squalore carceris. Sʒ qa pena nõ facit martyrem sed causa: ideo addit suaꝝ tribulationum cãm. Duplex est aũt cã ꝑ qua qs martyrij cãm ꝓsequit. Una si patiat pro fide Chĩi vel ꝑ q̃cũq3 alia virtute. pᵃ Pe. 4. Nemo vestrũ patiat q̃si homicida aut fur / aut maledic⁹ / aut alienoꝝ appetitor: si aũt vt christianus nõ erubescat. Et quãtũ ad h̃ dic̃. VINCTVS Chĩi Jesu.] Alia si patiat ꝑ eccl'ie vtilitate. Et q̃tuʒ ad h̃ ait. PRO vobis gentib⁹] i. tãtũ intẽdo ꝯuersionẽ vestrã ꝛ v̄bũ salutis vobis predico q̄ traditus sum carceri. 2ª Corin. pmo. Tribulamur pro vestra exhortatione ꝛ salute. Col. p̄. Nunc gaudeo in passionibus pro vobis.

Pena nõ facit martyrẽ sʒ causa q̄ ẽ / vel ꝑ fide / vel vtilitate ecclesie spiritualis.

¶ Consequenter cũ dicit. SI TAMEN audistis ꝛc̃.] ponit donũ grẽ sibi cõmissum. q. d. DICO q̄ sum pro vobis gẽtibus vinctus.] SI TAMEN audistis] i. itellexistis DISPENSATIONEM grẽ] q̃ data est mihi ꝑ vobis. Qđ põt itelligi dupl'r. Uno mõ vt dispẽsatio accipiat passiue: ꝛ sit sensus: SI TAMEN audistis dispẽsationẽ grẽ ꝛc̃.] i. si itellexistis q̄ mihi h̃ donũ. s. Apl'at⁹ in gẽtib⁹ est dispẽsatũ. Nã vt di̇ ĩfra. 4. Unicuiq3 data est grã ꝫm mẽsurã donatiõis Chĩi. Et ĩfra. Ipse dedit quosdã qdeʒ Apl'os: quosdã aũt ꝓphas ꝛc̃. Uñ mihi dispẽsatũ est a dño Chr̃o. i. venit in sorteʒ grã dei h̃ vt in vobis fructũ faciã. Col. p̄. Factus sum ego minister ꝛc̃. Dico DISPENSATIONEM dei q̃ data est mihi in vobis] i. coꝝ dispẽsatio tradita ẽ mihi. Alio modo vt dispẽsatio accipiatur actiue vt sit sensus. SI TAMEN audistis dispẽsationem ꝛc̃.] idest si intellexistis q̄ mihi datum sit vt dona gratie dispensem per communionem sacramentoꝝ ꝛ hoc in vobis. pme Coꝛ. 4. Sic nos existimet hõ vt ministros Christi.

¶ Cõsequẽter cũ dic̃. QVONIAM ꝫ reuelatiões ꝛc̃.] Manifestat ꝯditionẽ suaʒ ꝑ ptes ꝛ in spãli. Circa qđ duo facit qa p̄ ponit qđ ptinet ad dignitatẽ officij. s. dispẽsationẽ grẽ. Scđo illđ qđ ptinet ad experiẽtiã patientie. s. tribulatiões ibi. QVAPROPTER peto ne deficiatis ꝛc̃.] Pria iteꝝ in duas. Pᵒ ostẽdit grẽ dispẽsationẽ q̃tũ ad diuersoꝝ mysterioꝝ cognitioneʒ. Scđo q̃tũ ad ipsoꝝ executionẽ ibi. CVIVS fact⁹ sum minister ꝛc̃.] Pria iteruʒ in duas. Pᵒ ponit mysterioꝝ Chĩi sibi datã cognitioneʒ. Scđo exponit qđ sit istud mysteriũ ibi. ESSE gentes coheredes ꝛc̃.] Circa cognitionẽ suaʒ tria ponit. Pᵒ q̄ sit certa. Scđo q̄ sit plena. Tertio q̄ sit excellẽs. Certa qdẽ est qa nõ est ꝑ humanã idustriã nec ꝑ hũanã itẽtionẽ q̃ falli põt. Sap. 9. Cogitatiões. n. mortaliũ timide ꝛ icerte ꝓuidẽtie nostre. Sʒ ꝑ legẽ diuinã q̃ certissima ẽ. Et iõ dicit. QVONIAM ꝫm reuelationẽ ꝛc̃.] Gal. p̄. Neq3. n. ego ab homine accepi illđ n3 didici: sʒ ꝑ reuelatiõeʒ Jesu Chĩi. 2ª Coꝛ. 3. Nos v̄o reuelata facie gl'iam dñi speculantes ꝛc̃. ¶ Itẽ plena ẽ: qa ꝑfecte reuelatũ ẽ mihi ꝛ cõmitto v̄ro iudicio qa ego i v̄bis paucis h̃ exp̄ssi i qb⁹ cogn̄c̄e potestis q̄ ꝑfectã cognĩtẽ habeã de mysterijs sʒ dei. Et q̃tũ ad h̃ dic̃. SICVT scripsi in breui] i. in paucis v̄bis ꝛ apte eo mõ VT POTESTIS legẽtes itelligẽ.] Cañ. 4. Fauus distillãs labia tua ꝛc̃. Labiũ qdeʒ breue qđ ẽ. Et sic labia doctoris sũt fauus distillãs qñ breuib⁹ ꝛ paucis v̄bis mlta ꝛ magna isinuat. Sʒ attẽdẽ: vt dic̃ Aug. q̄ dʒ itẽdẽ h̃ doctor q̄. s. itelligat. Et q̃diu ad h̃ laborat v̄ba sua nõ sũt supflua sʒ si postq̃ itellitur eis imorat supflua sũt ei⁹ v̄ba. Dic̃ AVTEM prudẽtiã meã:] ꝫm illđ Prou. 9. Scia scõꝝ prudẽtia. Que qdeʒ nõ ẽ mũdana: sʒ diuina ꝛ celestis ꝓꝑ qđ dicit. IN MYSTERIO Chĩi.] Est ẽt excellẽs: qa sol' Apl'is ẽ reuelata. vñ ibidit. QVOD alijs gñõib⁹ nõ ẽ agnitũ.] L3. n. mysteria Chĩi ꝓphis ꝛ ꝑiarchis fuerint reuelata: nõ tñ ita clare sic̃ Apl'is. Nã ꝓphis ꝛ ꝑiarchis fuerũt reuelata i q̃dã gñalitate: sʒ Apl'is mãifestata st q̃tũ ad singulares ꝛ determiatas circũstãtias. Hoc ãt qđ dicit QVOD alijs gñõib⁹ ꝛc̃.] põt 2ᵉ exponi. Uno⁹ vt ꝑ gñões tẽpora gñõnũ accipiant. iuxͣ illđ. ps. Duratio tua i oi gñõne ꝛ gñõnẽ. Et tũc est sensus QVOD alijs gñõib⁹] i. tꝑib⁹ nõ ẽ agnitũ FILIIS hoium] i. rõnalibus creaturis. s. nec hoib⁹ nec angelis. Mat. 11. Abscõdisti hec a sapiẽtib⁹ ꝛ prudẽtib⁹ ꝛ reuelasti ea puulis. Sicuti reuelatũ ẽ nunc sanctis Apl'is ei⁹ ꝛ ꝓphis noui testamẽti iterp̄tãtib⁹ scripturas ꝛ explanãtib⁹ legem. Luc. 8. Uobis datũ ẽ nosce mysteriuʒ regni dei. Ceteris aũt ꝛc̃. Luc. 10. Beati oculi q vidẽt q̃ vos videtis. Et infra. Dico aũt vobis q̄ multi reges ꝛ ꝓphe voluerũt vidẽ q̃ vos videt ꝛ nõ viderũt ꝛc̃. Alio mõ põt exponi VT PER gñões] accipiant hoies gñati: ꝫ illđ. Mat. 23. Uenĩẽt hec oĩa sup gñõnẽ istaʒ ꝛc̃. Et tũc est sensus q̄ ALIIS gñõnib⁹] i. hoib⁹ in p̄cedẽtib⁹ gñõnibus gñatis non ẽ cognitũ ꝛc̃. sic̃ p̄us. Uñ Esa. 53. Quis credidit auditui nr̃o ꝛ brachiũ dñi cui reuelatũ ẽ? Sʒ hoc qdẽ sacramẽtũ fidei reuelatũ ẽ aliqb⁹ p̄rib⁹ veteris testamẽti: ꝫ illđ Jo. 8. Abrahã pr̄ vester exultauit vt videret diẽ meũ vidit ꝛ gauisus ẽ. Et ẽt PROPHETIS:] ꝫm illđ Joel. 2. Post hec effundã de spũ meo super oẽʒ carnẽ ꝛ ꝓphetabũt filij vestri ꝛ filie vr̃e. Sed eis qdẽ reuelatuʒ est in q̃dã gñalitate. APOSTOLIS] v̄o clare ꝛ ꝑfecte. Et h̃ ꝓꝑ tria. Primo qa ipsi Apl'i habuerũt reuelationẽ imediate a filio dei: ꝫ illud Jo. p̄. Unigenitus fili⁹ q est in sinu p̄ris ipse enarrauit. Prophete v̄o ꝛ p̄res veteris testamẽti ipsi edocti sũt ꝑ angelos vel per aliquas sĩltudines. Uñ di̇ Esa. 6. Uolauit ad me vnus de seraphin ꝛ in manu eius calculus quẽ ꝛc̃. Et iõ ipsi Apl'i clarius acceperũt. Scđo qa nõ in figuris ꝛ in enigmatib⁹: sic̃ ꝓphete viderũt: sʒ reuelata facie gl'iaʒ dñi speculantes. Luc. 10. Beati oculi q vident q̃ vos videtis. Tertio qa Apl'i ꝯstituti fuerunt executores ꝛ dispẽsatores hui⁹ sacramẽti: ꝛ iõ oportebat q̄ meli⁹ ipsi essent istructi q̃ alij. Jo. 4. Alij laborauerũt ꝛ vos in labores eoꝝ introistis.

¶ Cõsequẽter cũ dic̃. ESSE gẽtes ꝛc̃.] Manifestat qđ sit illud sacramẽtũ. Circa qđ sciẽdũ est q̄ iudei triplicem prerogatiuã habebãt respectu gẽtiliũ. s. ꝓmissionis hereditatis. Ro. 4. Nõ. n. per legẽ ꝓmissio Abrahe aut semini ei⁹ vt heres eẽt mũdi: sed ꝑ iustitiam fidei. ps. Dñs ps hereditatis mee ꝛc̃. Itẽ ꝑ spãlẽ a gentibus alijs istructionẽ. Deut. 7. Te elegit dñs de⁹ tuus vt sis ei ppl's peculiaris de cũctis ppl'is q sunt sup terraʒ. Uñ ps. Nos aũt ppl's eius ꝛ oues pascue ei⁹. Cañ. 6. Una est colũba mea: ꝑfecta mea ꝛc̃. Itẽ ꝑ Chĩi promissionẽ. Gen. 12. In te bñdicent vniuerse cognationes terre. Hec aũt tria gẽtes nõ habebãt. sup̄. 2ᵒ. Qui eratis illo tꝑe sine Chr̃o alienati a cõuersatione israel. Sʒ ad hec tria recepti sunt ꝑ fidẽ. Pᵒ qdẽ q̃tuʒ ad participationẽ hereditatis: ꝛ q̃tũ ad h̃ dic̃. COHEREDES.] scʒ ipsis iudeis in hereditate celesti. Matth. 8. Multi ab oriente ꝛ occidente veniẽt ꝛ recũbent cum Abrahã Isaac ꝛ Jacob in regno celoꝝ ꝛc̃. Scđo ad spãle collegiũ fideliũ. Et q̃tuʒ ad h̃ dicit. CONCORPORALES] i. i vnũ corpus. Jo. 10. Alias oues habeo que nõ sunt ex h̃ ouili. i. gẽtes: ꝛ illas opʒ me adducere

re ꝛ vocē meā audient ꝛ fiet vnū ouile ꝛ vnus pastor. Tertio ad pticipatione gr̄e repromisse. Et q̄tum ad h̄ dicit. ET COMPARTICIPES. scilz PROMISSIONUM que facte sunt Abrahe. Ro.15. Dico aūt Christum fuisse ministrū circūcisionis pp veritatē dei ad cōfirmādas pmissiones patrū: gētes aūt sup mīa honorare deū. Et hec oia pfecute sunt gētes nō p Moysen sꝫ IN CHRISTO. Jo.p̊. Lex per Moysen data ē: grā ꝛ veritas p Jesuz Christum facta ē. 2ᵉ Pe.p̊. Per quē maxima ꝛ pciosa nobis pmissa ꝛc̄. Itē nec per ipletionē legis: q2 h̄ est iugum qd̓ neqꝫ pr̄es nr̄i neqꝫ nos portare potuimus: vt dr̄ Act.15. Sꝫ PER euangeliū p qd̓ oēs saluant̄. Ro.p̊. Non eni erubesco euāgeliū. Uirt9 eni dei est in salutē omni credēti. p̊ᵉ Cor.15. Notū vobis facio euangelium quod predicaui vobis quod ꝛ accepistis in quo ꝛ statis per quod ꝛ saluamini.

1.Cor.15. ¶ † Cuius factus sum minister fm donū gr̄e dei: qd̓ datū est mihi fm efficaciā potētie illi9. Mihi minimo oīum sanctoꝝ data est grā hec: vt inter gētes euāgelizē iperuestigabiles diuitias Christi: ꝛ in lucem proferam omnibus que sit cōmunio mysterij: quod erat absconditum a seculis in deo: qui vniuersa condidit per Jesuz Christum.

¶ Cuius factus suz ego minister fm donū gr̄e dei que data est mihi fm opationē virtutis eius. Mihi.n. oīuz sanctoꝝ minimo data est grā hec in gētib9 euāgelizare inuestigabiles diuitias Christi ꝛ illuminare oēs que sit dispēsatio sacramēti abscōditi a seculis in deo q oia creauit. Lec. II.

Postq̄ ostendit Aplus eē sibi gratiā dispēsatā quātum ad mysterioꝝ diuersoꝝ cognitionē: hic ostendit hoc idē quātuz ad ipsoꝝ mysteriorum executionez. Et circa hoc duo facit. Primo cōmemorat auxiliuz gr̄e prestitum sibi ad exequēdum. Secūdo ondit sibi cōmissuz officiū ministerij ibi. MIHI oīuz sanctoꝝ minimo ꝛc̄. Prima in duas. Primo tāgit ministerioꝝ diuinoꝝ executionē. Secūdo ostēdit auxilium sibi datū ad exequēdum ibi. SECUNDUM donū gr̄e ꝛc̄. Executio autē diuinoꝝ sibi cōmissa est per modū ministerij: ꝛ quantū ad hoc dicit. Dico q̄ h̄ ministeriū est mihi cōmissuz. s. gētes eē coheredes per euāgeliū per qd̓ gētes participes fiūt pmissiōis dei in Christo Jesu: CUIUS ego Paulus fact9 sū minister ꝛc̄. q.d. Nō ego impleo vel exequor vt a me vel vt meū sed sic ministeriū qd̓ d. i est Act.9. Uas electiōis ē mihi iste ꝛc̄. Uñ Apl's. p̊ᵉ Cor.4°. Sic nos existimet hō vt ministros Christi ꝛ dispēsatores ministerioꝝ dei.

¶ Deinde cū dic̄. SECUNDUM donū gr̄e ꝛc̄. Tangit auxilium sibi prestitū ad ministerioꝝ executionē. Hoc autem auxilium duplex fuit. Unū qdem ipsa facultas exequēdi: aliud ipsa opatio siue actualitas. Facultatē autē dat deus infundēdo virtutē ꝛ grāz per quas efficit̄ homo potens ꝛ aptus ad operādum: sed ipsam operationē confert inquātum operat̄ in nobis interi9 mouendo ꝛ instigādo ad bonuz. Et ideo hoc accipiēs Aplus a deo dicit quātuz ad primuz. Dico q̄ fact9 sum minister: sed certe nō meis meritis nec virtute pprie sed fm donuz gr̄e dei que data est mihi: q2. s. idoneus efficior ad executionē diuinoꝝ ministerioꝝ: q fui prius persecutor. p̊ᵉ Cor.15. Plus oib9 laboraui nō ego sed grā dei mecū. Quātuz ad 2ᵐ dic̄. SECUNDUM operationē quā deus efficit inquātuz virtus eius operat̄ in nobis ꝛ velle ꝛ pficere p bona volūtate. Pōt aūt hoc alr̄ exponi fm glo. vt qd̓ dictum est modo referat̄ ad precedentia. s. dicat̄ quod esse gētes coheredes ꝛ concorporales ꝛ cōparticipes promissionis eius. s. dei patris. hoc quidez donum dedit de9 gētib9 in Christo. i. per Christum: ꝛ hoc fm operationē virtutis: ꝛ per hoc q̄ potenter operatus est suscitando Christū a morte.

¶ Cōsequēter cū dic̄. MIHI sanctoꝝ minimo ꝛc̄. Ondit officiū cōmissuz. cui9 qdē cōmissionis grā cōmendat̄ ex trib9. Primo qdē ex psone sue cōditiōe. Scdo ex cōmissoꝝ magnitudīe ibi. EVANGELIZARE inuestigabiles ꝛc̄. Tertio ex fructus vtilitate ibi. UT INNOTESCAT ꝛc̄. Cōmendat̄ igit̄ officiū sibi cōmissuz: ex psone cōditiōe. Si.n. rex aliqs aliquod qdē magnū officiū alicui magno principi ꝛ excellēti cōmitteret nō multū ei magnā grāz faceret q̄tū ad hunc magnū i magno officio: sꝫ si magnū ꝛ arduissimū officiū alicui puo cōmittat. multū cuz magnificat ꝛ magnam grāz facit ei: ꝛ tāto magis quāto officij excellētia excedit ipm. Scdm ergo hūc modū Paulus grām sibi cōmissi officij cōmēdat dicēs. MIHI oīum sanctoꝝ minimo data est grā hec. Et vocat se minimū nō ex potestate sibi cōmissa: sꝫ ex cōsideratione status preteriti. p̊ᵉ Cor.15. Ego suz minimus Aploꝝ q nō suz dign9 vocari Apls: qm̄ persecutus sum ecclesiā dei. Esa.60. Minimus erit in mille ꝛ paruulus in gētē fortissimā. Et hoc in gētib9. i. inter gētes. Gal.2. Qui.n. operat9 est Petro in Aplatuz circūcisiōis: opatus est ꝛ mihi inter gentes. Et cū cognouissent grām dei q̄ data est mihi inter gētes ꝛc̄. Scdo cōmēdat̄ hō cōmissiōis grā ex officij magnitudine qd̓ est reuelare ꝛ manifestare secreta dei q̄ sunt magna ꝛ occulta. puta de magnitudīe Christi: ꝛ de salute fideliū facta per euz. De his autē duob9 est totum euāgelium. Quātuz ad primū dicit. EVANGELIZARE ꝛc̄. q.d. Hec grā data est mihi vt annūciem bonū. p̊ᵉ Cor.p̊. Nō misit me Christus baptizare sꝫ euāgelizare. Et ibidem.9. Ue eni mihi si nō euāgelizauero. Et h̄ INVESTIGABILES Christi diuitias. q̄ sunt vere diuitie. supra.2. Deus aūt qui diues est in misericordia ꝛc̄. Ro.2. An diuitias bonitatis eius ꝛ patiētie ꝛ lōganimitatis ꝯtēnis ꝛc̄. Ro.10. Diues in oēs q inuocant illum. q.d. Diuitie iste vere inuestigabiles sunt: q2 tāta est misericordia eius q̄ intelligi vel inuestigari nō possit. Esa.33. Diuitie salutis sapiētia ꝛ scia timor dn̄i ipse thesaurus eius. s. Christi: q2 in Christo abūdātissime fuit timor dn̄i. Esa.11. Replebit eum sp̄us timoris dn̄i. In Christo.n. sunt omnes thesauri sapiētie ꝛ scientie absconditi. Col.2. Et hec SUNT inuestigabiles: q2 pfecte sapiētia ꝛ scia Christi inuestigari non pōt. Job.11. Reperies forsan vestigia dei ꝛ vsqꝫ ad pfectum oipotentem: q.d. Non. Nam per creaturas in quibus relucet vestigiū creatoris pueniri non potest ad pfectā eius cognitionem. Has autē diuitias stupens admirat̄ Apostolus dicens. Rome.11. O altitudo diuitiarum sapiētie ꝛ sciētie dei quā ꝛc̄. Eccl.p̊. Sapientiam dei precedētem omnia quis inuestigabit. ¶ Quātum ad 2ᵐ. s. ad manifestādum salutem fidelibus ex Christo puenientem dicit. ILLUMINARE omnes. nō solū iudeos: sꝫ etiā gentiles per predicationem ꝛ miracula. Eccl.24. Illuminabo omnes sperantes in dn̄o. Act.9. Uas electionis est ꝛc̄. Mat.5. Uos estis lux mundi. Illuminare inq̄ quātum in me est omnes. s. credere volentes. 2ᵉ Thi.2. Qui omnes hoies vult saluos fieri ꝛ ad agnitionem veritatis venire. Ad hoc. s. vt intelligāt QUE

sit

sit dispēsatio sacramēti:]qa nihil valēt ista nisi dispē sentur.q.d.De hoc illuminabo.s.q̄ mirabilis τ ex q̄ta dilectione sit facta adimpletio archane redemptiōis. Vō autem diuitie inuestigabiles per Chrm vobis dispēsate sunt.Sȝ qa dici posset istud qḋ dicis τ si sit magnum:omnes tñ hoc sciunt.ideo ad hoc rñdet Aplus dicens q̄ nō qa abscondita a seculis.Ubi sciēdum est q̄ omnia que sunt in effectu latent virtute in suis causis:sicut in virtute solis cōtinent̄ omnia que sunt in generabilibus τ corruptibilibus.Sed tñ ibi quedā sunt abscondita q̄dam manifesta.Naȝ calor est manifeste in igne.aliquoꝝ vō ratio que occulto modo ꝓducit latet in eo.Deus autē est oium reruȝ causa efficiēs.sed ꝓducit quedā quoꝝ ratio potest eē manifesta illa.s.que mediātibus causis secūdis ꝓducit.Aliqua vō sunt in eo abscondita illa.s.que imediate per seipsum ꝓducit. Et qa sacramentum humane redemptionis per seipsȝ operatus est deus:ideo in eo solo hoc sacramētum est abscōditū.Et hoc est qḋ dicit.ABSCONDITA a seculis in deo].i.in sola notitia dei.Inuestigare autē secreta ṗme cause maximum est.ṗ̇ Coꝛ.2 Sapientiā loquimur inter perfectos.Sapientiaȝ vō nō huius seculi: neq; principuȝ huius seculi qui destruunt̄ sȝ loquimur dei sapiētiā in mysterio que abscōdita est quā ṗdestinauit deus añ secula qui inq̄ȝ omnia creauit.

C Ut notū fiat nūc principatib⁹ ac potestatib⁹ in celestibus p ecclīaȝ:vehementer varia sapientia dei:ſm p̄finitionē seculoꝝ:quā fecit in Chro Iesu dño nostro:per queȝ habemus audaciā τ aditum cum fiducia:que est per fidem illius.

C Ut innotescat principib⁹ τ potestatib⁹ in celestib⁹ p ecclesiam multiformis sapiētia dei ſm p̄finitionē seculoꝝ quā fecit i Christo Iesu domino nostro:in quo habemus fiduciam τ accessum in confidentia per fidem eius. Lec. III.

Posita dignitate officij ex magnitudie cōmissorum:hic cōmēdat Aplus officij dignitateȝ ex vtilitate effectus:que qdē est reuelatio magnarum rerū magnis ꝑsonis. Sūt autē circa h̄ tria consiberāda.Primo qdē qbus sit reuelatū:τ q̄tū ad h̄ dic̄. VT INNOTESCAT ṗncipibus τc̄.]Scdo p quē reuelet̄ qa per ecclesiā.Tertio qd reuelet̄:qa multiformis sapiētia dei.Ad cuius qdē sapiētie descriptionem quattuor tangit Aplus.Prio eius multiplicitatem ibi. MVLTIFORMIS sapientia dei.]Scdo modū multiplicitatis ibi.PREFINITIONEM seculorū.]Tertio multiplicitatis auctoritateȝ.Uñ subdit. QVAM fecit dñs in Chro Iesu dño nr̄o.]Quarto auctoris effectuȝ ibi.IN QVO habemus fiduciā τ accessuȝ.]Est ḡ sapientia que reuelat̄ multiformis:τ hec qdē multiformitas tangit̄.Iob.11.Utinā de⁹ loqueret̄ tecū τ aperiret labia sua tibi vt oñderet tibi secreta sapiētie:τ q̄ȝ multiplex sit lex eius τc̄.Sap.7.Est eni in illa.s.sapia diuina spūs itelligētie sanct⁹ vnicus τ multiplex τc̄.Multiplex.s.in effectib⁹:vnicus.s.in eēntia. C Modus aūt multiplicitatis reuelate sciētie est ſm PREFINITIONEM seculoꝝ].i.distinctionē τ determinationē diuersoꝝ tēpoꝝ.Deus.n.ordinat alia eē in vno tēpore: alia in alio:τ ſm hoc hō sapientia multiformis dicitur ſm. PREFINITIONEM seculoꝝ]qa diuersa tempora diuersis ornat effectib⁹.Auctor autē huius multiplicitatis est Chrs.Uñ dicit.QVAM fecit de⁹ in Chro Iesu domino nr̄o].i.p Chrm.Ipse.n.mutat tēpora τ statuȝ eoruȝ.Heb.p.Multipharie multisq; modis τc̄.p quē fecit τ secula.Pōt aūt h̄ qḋ dic̄ quē fecit deus τc̄.referri vl̄ ad eternā ṗdestinationē.Nā ipsaȝ fec̄ pr̄ i filio suo. supra.p.Elegit nos in ipso añ mūdi ꝯstōnē vt essemus sancti.Ipse.n.fili⁹ ē sapiētia pr̄is.Nihil aūt diffinit vl̄ ṗordinat aliqd nisi p sapiaȝ.Ul̄ pōt referri ad ṗdestinatiōis eterne cōpletionē quā de⁹ pr̄ p filiū ꝯsumauit. ṗ̇ Coꝛ.10.In quos fines seculoꝝ deuenerūt.Supplesum⁹. C Effect⁹ aūt auctoris ē magnitudo fruct⁹ q nobis a Chro ꝑuenit.qḋ ponit̄ cū dic̄.IN QVO habem⁹ fiduciā τc̄.]Circa qḋ duo fac̄.Prio ponit q̄ recepim⁹. Scdo appropriatū p qḋ recepim⁹ibi. PER fidē ei⁹.] Bona aūt q̄ recipim⁹ sūt duo.Unū qḋ ꝑtinet ad speȝ obtinēdi:τ q̄tū ad h̄ dic̄.IN QVO].s.Christo HABEMVS fiduciā].s.veniēdi ad celū τ eternā hereditateȝ. Io.16.Cōfidite ego vici mūdū.2̇ Coꝛ.3.Fiduciā talē habem⁹ p Chrm ad deū.Aliḋ bonū ꝑtinet ad obtinēdi facultatē τ q̄tū ad h̄ dic̄.Et accessuȝ.s.habemus. Heb.4.Adeam⁹ cū fiducia ad thronū glīe ei⁹.Hiere. 3°.Patrē vocabis me τ post me ingredi non cessabis. Ro.5.Per quē accessuȝ habem⁹ p fideȝ in grā ista in qua stam⁹ τ gl̄iamur in spe glīe filioꝝ dei.Per qd āt hec dent̄ nobis subdit dicēs, PER fidē ei⁹].s.Christi. Ro.5.Iustificati ex fide pacē hēam⁹ ad deū p dñȝ nostrū Iesuȝ Chrm.Ut ḡ breuiter cōprehēdam⁹ dico q̄ reuelata ē sapia dei multiformis varietatis ſm distinctionē τ p̄finitionē seculoꝝ q̄ dedit nobis fiduciā τ accessuȝ ad patrem p fidē ei⁹.Quib⁹ aūt reuelata sit ista multiformis sapia dei ostēdit τ hic sumit̄ ista lr̄a superius dimissa.Ut inotescat ṗncipib⁹ τ ptātibus ex qua appet magnitudo.Et qa ēt in terris sunt ṗncipes τ potestates addit.In celestibus.i.in celo vbi nos erimus. C Notādū ē aūt h̄ q̄ ṗncipes τ ptātes sunt duo ordines q ex ipsoꝝ noīe ṗeminētiā in operādo designant. Ptās ordinat̄ ad reprimēdū ipedimēta salutis:sȝ ordo ṗncipatuū preest τ iniungit ad bene exequēdū.Qz aūt ad ordinē principatus pertineat regulare:pȝ p illud ṗs.Preuenerūt ṗncipes coniūcti psallētibus τc̄. Ibi ṗncipes iuda duces eoꝝ τc̄.Qz autē ad potestates pertineat reprimere:pȝ Ro.13.Uis aūt nō timere potestatē.bonū fac τ habebis laudē ex illa:dei eni minister est tibi in bonū:si aūt malefeceris time.Non.n.sine causa gladiuȝ portat τc̄.Magni ḡ sunt qbus inotescit qa sanctis angelis p quos dirigunt̄ τ defenduntur sancti.Per qd autē eis inotescat multiformis sapientia dei subdit dicēs.PER ecclesiā:]qḋ qdē hȝ magnaȝ difficultatē.Nā glo.hȝ.i.per Aplos in ecclesia ṗdicantes.Unus qdē intellectus eē potest:q̄.s.angeli didicerunt ab Aplis:τ hoc videt̄ quandā rōnem habere.videmus.n.q̄ in celo inter angelos superiores qui imediate a deo illuminant̄:illumināt τ docent inferiores angelos q nō imediate illuminant̄ a deo.Nō videt̄ ḡ irrōnabile q̄ Apli qui imediate a deo sunt edocti.sȝ illud Ioan.p.Unigenitus filius q est in sinu pr̄is ipse enarrauit vt docuerit angelos.Sȝ hoc qdē satis sufficienter dici posset nisi aliud occurreret.Cū.n.in Chro sint due nature:diuina.s.τ hūana:edocti qdem sunt Apli a Chro imediate q̄tū ad humanā nām. Angeli autem imediate nām diuinā vidēt:etiā iferiores:al̄s nō eēnt beati:cuȝ in sola visiōe diuine eēntie rōnalis creature beatitudo cōsistat.Nō est ḡ cōueniēs nec rō aliqua vt dicamus sanctos q sunt in patria doceri a quātiscūq; perfectis viatorib⁹.Nā is inter natos mulierum non

surrexit maior Joāne baptista: tñ qui est in regno ce-
loꝝ maior est illo: vt dicit̄ Mat. 11. Dicere autē ꝙ de-
mones doceātur ab hoibus: hoc absq; ꝑiudicio credi-
bile est. Sȝ ꝙ beati qui imediate ꝟbuȝ ꝯspiciūt: qḋ ē
speculū sine macula: in quo relucēt oīa viatorib⁹ do-
ceant̄ dici nō dȝ nec conueniēs videt̄. Dōm est ergo
ꝙ inotuit angelis PER ecclīaȝ .i. ꝑ Aplos ꝑdicantes:
vt dicit glo. Nō ꝙ angeli h̄ didicerūt ab eis sȝ in eis.
Nā sicut dicit Aug. sup Geñ. ad lr̄aȝ. De⁹ anq̄ creatu-
ras crearet: añ dico ordine nature: nō ordine tp̄is: cū sȝ
ꝑm tēpus simul oīa creata sint: rōnes rerū nālīū indi-
dit mētib⁹ angeloꝝ: quo fit vt angeli duplr̄ res nāles
cognoscerēt: q̄a cognouerūt eas in ꝟbo: ꝛ hec cognitio
dī matutina. Itē cognouerūt eas in naturis ꝓpriis: ꝛ h̄
dī cognitio vespertina. ¶ Ulterius nōndū est ꝙ sunt
quedā rōnes mysterioꝝ gr̄e totā creaturā excedētes: ꝛ
he rōnes nō sunt idite mētib⁹ angeloꝝ: sȝ in solo deo
sunt occulte. Et iō angeli non cognoscūt eas in seipsis:
nec ēt in deo: sȝ cognoscūt eas ꝑm ꝙ in effectib⁹ expli-
cant̄. Cū igit̄ rōnes ꝑtinētes ad multiformē sapiētiaȝ
dei sint he .s. in solo deo abscōdite: ꝛ postmodū in istis
forinsecis effectib⁹ explicate: manifestum ē ꝙ angeli
eas nec in seipsis nec in ipso ꝟbo: nec ēt ab Aplis nec
a viatorib⁹ aliꝭ cognouerūt: sȝ in ipsis Aplis explica-
tas ꝑus in mēte diuina latētes cognouerūt: sic domus
que est in mēte artificis vl̄ ꝯceptū de domo facienda:
nullus scire pōt q̄diu latet in mēte: nisi solū ille qui so-
lus illabit̄ aiab⁹ .s. deus: sȝ postq̄ cōceptus ē iā in effe-
ctu extrīseco explicatus: q̄a domus iā facta ē: sic aliqs
de domo iā facta q̄ ꝑus latebat in mente artificis edo-
cet̄: nō aūt edocet̄ ꝑ domū: sȝ in domo. Uñ iā restat vt
aliter exponat̄ h̄ qḋ dicit. VT INNOTESCAT ꝑnci-
pib⁹ ꝛc̄.] vt illa ꝯiūctio vt accipiat̄ nō causalr: sȝ quo-
dāmō ꝯsecutiue ꝛ legat̄ sic. Illuminare q̄ sit dispensa-
tio sacramēti absconditi a seculis in deo q̄ oīa creauit:
ita tñ abscōditi VT INNOTESCAT principib⁹ ꝛc̄ .i.
illud sacr̄m ita fuit abscōditū in deo ꝙ inde innotuit
PRINCIPIBVS ꝛ ptātib⁹] nō ab eterno: sȝ a seculo: q̄a
oīs creatura ꝑncipiū hȝ. Et h̄ nō PER ecclīaȝ] terrenā
sed CELESTEM:] q̄a ibi est vera ecclīa q̄ est mr̄ nr̄a:
ꝛ ad quā tēdimus: ꝛ a qua nr̄a ecclīa militās est exem-
plata. Et sic ly ꝑ designat ordinē nature tm̄ vt dicat̄
per ecclīaȝ celestē .i. de vno in aliud: sicut dī illō factū
est notū per totum regnū vel ciuitateȝ: q̄a nota currūt
ab vno in aliū ꝑm ꝙ ꝟba currūt: sicut dī Act 9. de su-
scitatiōe Thabite begbine sancti Petri. Notū aūt fa-
ctū est ꝑ vniuersaȝ Joppen ꝛ crediderūt multi ꝛc̄. Ma-
gister tñ aliter recitat lecturā Augustini h̄ mō. Illumi-
nare q̄ sit dispēsatio ꝛc̄. ꝛ h̄ per ecclīaȝ .i. oēs q̄ sunt in
ecclīa terrena: sȝ h̄ nō est ꝑm intētionē Augu. ¶ Uel
posset q̄ri vtrū angeli a ꝑncipio mūdi cognouerint my-
steriū incarnatiōis. Rñdet magister dicēs ꝙ angelis
maiorib⁹ notū fuit sȝ nō in minorib⁹. Uñ ipsi .s. mino-
res angeli iterrogāt. Esa. 63. Quis est iste qui venit de
edom tinctis vestib⁹ de bosra. Sȝ opio hec est ꝯ btm̄
Diony. Dionysius .n. duas iterrogatiōes angelorū de
Christo factas ex sacra scriptura accipit. Unaȝ ex ꝑs.
Quis est iste rex glie. Itē accipit aliā ex Esa. 63. Quis
est iste q̄ venit de edom ꝛc̄. Prima aūt iterrogatio ꝑm
eū est iferioꝝ angeloꝝ. Scḋa supioꝝ: qḋ pȝ: q̄a ꝑme
nō deus rñdet sȝ alius. Uñ dic̄. Dn̄s ꝟtutū ipse est rex
glie. Scḋe ꝟo rñdet ipse deus imediate. Uñ dic̄. Ego q̄
loquor iustitiā ꝛ ꝓpugnator sum ad saluandū. Uult q̄
Dionysius ꝙ vterq; aliqd ignorauerunt. ꝛ vterq; ali-
quid sciuerunt: q̄a a principio omnes sciuerunt myste-
rium incarnationis in generali: sed ratiōes in spāli di-
dicerunt tempore procedente seu processu tēporis ꝑm
ꝙ in effectibus extrinsecis explicabantur.

¶ Quapp peto: ne deficiatis ob afflictiones me-
as: quas ꝑ vobis tolero: que est glia vr̄a. Huius
rei gr̄a flecto genua mea ad patrē dn̄i nostri Je-
su Christi: ex quo oīs a cōmuni patre cognatio in
celis ꝛ in terra noiat̄: vt det vobis iuxta diuitias
glie sue: vt fortitudie corroboremini per spirituȝ
suū: in internuȝ hominem: vt inhabitet Christus
per fidem in cordibus vestris: fixis in charitate
radicibus: ꝛ fundamento iacto.

¶ Propter qḋ peto ne deficiatis in tribula-
tionibus meis in vobis que est glia vestra.
Huius rei gr̄a flecto genua mea ad patreȝ
dn̄i nr̄i Jesu Christi ex quo oīs paternitas in
celis ꝛ in terra noiat̄: vt det vobis ꝑm diui-
tias glorie sue virtutem corroborari ꝑ spi-
ritum eius in interiore Christum habitare
per fidem in cordibus vestris: in charitate
radicati ꝛ fundati. Lec. IIII.

Postq̄ egit Aplus de dignitate officii: qḋ perti-
net ad suā ꝯditionē: hic ꝯsequenter agit
de his que pertinēt ad suā afflictionē .s. de passionib⁹
suis. Circa quod duo facit. Primo exhortat̄ eos ne ꝑ
suis tribulationibus conturbentur: sed habeant patiē-
tiam. Secūdo q̄a ad hoc ꝙ homo non conturbetur ne-
cessarium est diuinum auxiliuȝ: premittit oratonē: vt
impleant hoc per diuinaȝ gratiaȝ ibi. HVIVS rei gra-
tia ꝛc̄.] Dicit ḡ ꝑmo. Ex magnitudine officii mei ꝛ fir-
mitate eius quā habeo per fideȝ Christi accidit ꝙ tribu-
lationes patior nec me cōturbant nec a Christo auelle-
re possunt. Ro. 8. Quis nos sepabit a charitate Chri-
sti. tribulatio ꝛc̄. q.d. Nihil. PROPTER qḋ] .i. dico vos
ET PETO ne deficiatis in tribulationibus meis:] ne
scȝ occasione tribulationū mearuȝ deficiatis oīno a fi-
de ꝛ ab operibus bonis. Heb. 12. Non fatigemini ani-
mis vestris deficientes. Dico autē ꝙ vos non debetis
deficere: q̄a sunt pro vobis .i. pro vtilitate vr̄a. 2ª Cor.
ꝑmo. Siue tribulamur ꝑ vr̄a exhortatiōe ꝛ salute: si-
ue ꝯsolamur ꝑ vr̄a ꝯsolatiōe ꝛ salute: que opat̄ tolerā-
tiaȝ passionū earūdē: quas ꝛ nos patimur vt spes nr̄a
firma sit ꝑ vobis sciētes q̄m sicut socii passionū estis
sic eritis ꝛ ꝯsolationū. Uel dicit PRO vobis] .i. ꝑ vr̄a
probatiōe. Sap. 3. Tāq̄ auruȝ in fornace ꝓbauit ele-
ctos dn̄s ꝛc̄. QVE est glia vr̄a] .s. si nō deficiatis sȝ ste-
tis fortes in tribulatiōibus. Nā q̄ perseuerauerit vsq;
in finē ꝛc̄. Alio mō QVE est glia vr̄a] .i. tolerātia pas-
sionū nostrarū est pro vobis ad gliam in hoc ꝙ deus
exposuit Aplos suos ꝛ ꝓphetas tribulatiōib⁹ ꝛ passio-
nibus ꝓpter salutē vestrā. Osee. 6. Propterea dolaui
in prophetis ꝛ occidi eos ꝛc̄. 2ª Cor. ꝑmo. Gloria ve-
stra sumus sicut vos nostra ꝛc̄.

¶ Cōsequēter cuȝ dicit. HVIVS rei gratia ꝛc̄.] Implo-
rat eis auxiliuȝ per orationeȝ vt per exhortationē suā
proficiant. Et ꝑmo orationem premittit. Secūdo q̄si
securus de exauditione gratias agit ibi. EI AVTEM
qui potens est ꝛc̄.] Itēȝ prima in tres: q̄a primo propo-
nit orationis obiectuȝ. Secūdo orationis intentū ibi.
VT DET vobis ꝑm diuitias ꝛc̄.] Tertio orationis fru-
ctū ibi. VT POSSITIS cōprehēdere ꝛc̄.] Oratio autē
redditur

Cognitio matutina ꝛ vespertina.

Ut causalr vel ꝯsecutiue.

Ly p(er) designat ordinē nature tm̄.

redditur exaudibilis per humilitatez. ps. Respexit in orationem humilium rc. Eccl. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit rc. Et ideo statim orationem suā ab humilitate incipit dicēs. HUIUS rei gratia] s. ne deficiatis a fide FLECTO genua mea ad patrez rc.] Qđ est signum humilitatis ppter duo. Primo qa qui genua flectit quodāmodo parificat se r subijcit se ei cui genua flectit. Uñ per hō ostenditur recognitio pprie fragilitatis r paruitatis. Scđo qa i genu ē fortitudo corporis. Uñ ḡ qui s genua flectit protestat debilitatē sue virtutis. Et inde est q exteriora signa corporalia exhibent deo ad puersionē r exercitium spūs aie interioris 2. Paral. vlt. i oratione Manasses. Flecto genua cordis mei rc. Esa. 45. Mihi curuabit oē genu. rc. ¶ Deinde describit orationis obiectū qđ ē deus: r describit eū ex duobus. pˀ ex affinitate. 2ˀ ex auctate. Ex affinitate. n. erigimur ad orādū cū fiducia. Et quantū ad h dic. AD PATREM dñi nři Jesu Chři] s. cuius nos filij sum⁹. Jac. 1. Oē datū optimū rc. Esa. 63. Tu enim dñe pr nr rc. Ex auctate aūt pfirmat obtinēdi qđ petim⁹ fiducia: quia ipse ē EX QUO ois paternitas i celo r in terra noiat.]

Genua flectit se subijciēdo r debilitatem virtutis ostendendo.

In celo. s. in deo ē pnitas r in angelis.

¶ Hic posset qri vtruz in celo sit pnitas. Posset dici breuiter q in celo. i. in deo vel i diuinis ē pnitas q̄ est pncipiū ois pnitatis. Sz de hac nō qrit ad psens: qa cuilz fideli nota ē. Sz qrit vtrū i celis. i. vtrū i angelis sit aliq̄ pnitas. Ad h dico q paternitas ē tm in viuētibus r cognoscētib⁹. Est autem duplex vita. Una sm actū. Alia sm potētiā. Uita qdē sz potētiā est hic opa vite in po⁹. Uñ dormiēs qntū ad act⁹ exteriores dr viuere in po⁹. Uiuere aūt sm actū est qñ exercet qs opa vite inactu. Sic aūt nō solū q dat po^m vite pr est ei⁹ cui dat: sz qui dat actū vite ille ēt pr dici pōt. Quicūqz ergo iducit aliquē ad aliquē actū vite: puta ad bñ operādū, itelligēdū, volēdū, amādū pr eius dici pōt. pme Cor. 4. Nā si decē millia pedagogoz habeas i Chřo: sz nō multos pres rc. Cuz ḡ iter angelos vnus alteruz illuminet pficiat r purget r isti sint actus hierarchici: manifestū est q vnus angelus ē pr alterius sic magr ē pr discipuli. ¶ Utrū aūt paternitas q̄ est in celis r in terra deriuet a pnitate q̄ est in diuinis dubitat. r videt q nō. qa noia sic iponim⁹ sz q res noiatas cognoscim⁹. Quicqd aūt cognoscimus ē p creaturas. ḡ noia iposita a nobis reb⁹ ipsis plus r pus pueniunt creaturis q̄ ipsi deo. Rñdeo r dico q nomē alicui⁹ rei noiate a nobis dupl'r pōt accipi: qa vel est expssiuū vel significatiuū pceptus itellectus: qa voces sunt note vel signa passionū vl pceptuū qui sunt in aia: r sic nomen pus est in creaturis q̄ in deo. Aut inqātuz ē manifestatiuū qditatis rei noiate exterius: r sic est prius in deo. Uñ h nomē pnitas sm q significat pceptionē itell's noiantis rē. sic p prius iuenit in creaturis q̄ in deo: qa per prius creatura inotescit nobis q̄ de⁹: sm aūt q significat ipsaz rem noiataz sic p prius est in deo q̄ i nobis: qa certe ois virtus gñatiua in nobis est a deo. Et ideo dicit. EX QUO omnis paternitas in celo r in terra nomiat.] q. d. Paternitas que est in ipsis creaturis est quasi nominalis seu vocalis: sed illa paternitas diuina qua pater dat totam naturam filio absqz omni 'i perfectione est vera paternitas.

Pnitas sm pceptiōez itellect⁹ ē p pus i creaturis: sz sm q sigt rē noiatā sic ē i deo p pus q̄ de creaturis.

¶ Cōsequēter cū dic. UT DET vobis rc.] Ostēdit orationis intētū. Et pmo facit hoc. Scđo ostēdit per quā posset ipetrare suū ppositū ibi. PER spūz ei⁹ rc.] Dicit ergo. Dico q peto ne deficiatis sed stetis virilr. Scio tñ q h ex vobis facere non potestis sine dono dei. iō peto UT DET vobis.] Jac. p. Oē datū optimū rc. Et h qdē SECUNDUM diuitias glie sue] i. sz copiā maiestatis ei⁹ r magnificentie. ps. Glia r diuitie in domo eius. Prouer. 8. Mecuz sunt diuitie r glia. Diuitie inquā que faciunt VIRTUTEM corroborari.] Esa. 40. Qui dat lasso virtutē: r his q nō sunt fortitudinez r robur multiplicat. Et h in interiori hoie: qa nisi in interiorib⁹ fortificet hō: facil'r ab hoste supat. Esa. 9. Confirmet illud r corroboret in iudicio r iustitia amodo r vsqz in sempiternū. ¶ Tunc resumat illa particula interposita. s. PER spūz.] in qua ostēdit p qd obtinere pōt qđ petit. Ipse. n. spūs q roborat est spūs fortitudis: r ē causa nō deficiēdi in tribulatiōib⁹, quē obtinemus per fidē que est fortissima: qa fides est subā rez sperandarū. i. facit in nobis subsistere res sperādas. Uñ pˀ Pe. 4. Cui resistite fortes i fide. Et iō subiūgit. HABITARE Chřm p fidē. Et h in cordib⁹ vřis.] pˀ Pe. 3. Dñm aūt Chřm sanctificate in cordibus vřis. Per qđ: Dico q nō solū p fidē que vt donum est fortissima: sz ēt per charitatez q̄ ē in sanctis. Et iō subdit. IN CHARITATE radicati r fundati.] pˀ Cor. 13. Oia suffert, oia credit, omnia sperat, omnia sustinet: charitas nunq̄ excidit. Cañ. vltimo. Fortis est vt mors dilectio. Unde sicut arbor sine radice r domus sine fundamento desacili ruit: ita spirituale edificiuz nisi sit in charitate fundatum r radicatum durare non potest.

¶ Ut valeatis asseq cū oib⁹ sanctis: que sit latitudo: r lōgitudo: r pfunditas: r sublimitas: cognoscereqz pemminētez cognitionis dilectionē Christi: vt ipleamini in oēm plenitudinē dei. Ei vo q pōt cumulate facere vltra oia: que petimus: aut cogitamus: iuxta viz agentez in nobis: sit gloria in ecclesia per Christum Jesuz: in omnes etates seculi seculorum. Amen.

¶ Ut possitis cōprehēdere cū oib⁹ sanctis que sit latitudo, r lōgitudo: r sublimitas r pfundū. Scire etiā supeminētē scie charitatē Christi: vt ipleamini in oēm plenitudinez dei. Ei aūt qui potēs est oia facere sup abūdanter q̄ petimus aut itelligimus sm virtutez que operat in nobis. ipsi gloria in ecclesia r in Christo Jesu in omnes generationes seculi seculoz. Amen. Lec. V.

Supra ostendit Aplus petitiōis sue pro ephesijs r orationis intentuz. s. corroborationez spiritus in fide r charitate: h cōsequenter ostendit eoruz que petit fructū corroboratiōis que est per fidē r charitatem que est quedaz cognitio. Ideo pmo proponit ipsaz notitiā. Secūdo ipsius notitie seu cognitiōis efficaciam ibi. UT IMPLEAMINI in oi plenitudie dei.] Dicit ergo. Ita sitis charissimi in charitate radicati r fundati vt possitis cōprehendere rc. qđ quidez dupl'r legi pōt. pmo modo vt magis sequat intētionem Apostoli. ¶ Sciēdum est ḡ q tam in futuro q̄ in pñti cognitio dei est nobis necessaria. naz in futuro gaudebimus: r de cognitiōe dei: r de cognitiōe assumpte humanitatis. Jo. 17. Hec est vita eterna vt cognoscāt te rc. Jo. 10. Ingredie. s. in ptēplationem diuinitatis. r egredie. s. in ptēplationem humanitatis: r pascua iueniet. Et qa fides est inchoatio illius future cognitiōis: qa ē suba rerum sperandarū rc. vt dicit Heb. 11. Quasi iaz in nobis res sperādas per modū cuiusdā ichoationis

facit sustinere. Inde est ꝙ fides nostra in his duobus consistit. s. in diuinitate ꝛ humanitate Christi. p̄ᵒ Cor. 2. Non eñ iudicaui me scire inter vos nisi Iesum Christū ꝛc. Scđo h̄ ḡ p̄ pmittit eis cognitionē diuinitatis. Scđo cognitionē mysterioꝝ hūanitatis ibi. SCIRE ēt supereminētē scie ꝛc.] Cognitionē aūt dei manifestat eis sub his v̄bis. VT POSSITIS ꝛc.] q. d. Corroboramini per fidē ꝛ charitatē: qꝛ si sic estis peruenietis ad vitā eternā. vbi habebitis deū p̄ntez ꝛ pfecte eum cognoscentis. Qꝛ aūt deus manifestet amanti p3 Io. 14. Qui diligit me diliget a p̄re meo: ꝛ ego diligā eū ꝛ manifestabo ei meipm. Qꝛ v̄o manifestet credēti p3: p̄ut dicit Esa. 7. f̄m aliā lr̄am. Nisi credideritis nō intelligetis. Op3. n. f̄m fidē ꝛ charitatez vt corroboremini vt possitis cōprehendere. Ubi sciēdū est ꝙ cōprehendere quādoq3 ponit̄ p includere. ꝛ tūc op3 ꝙ comprehēdens ꝯtineat in se totalr̄ cōprehēsuz. Quādoq3 aūt ponit̄ pro apprehēdere. ꝛ tūc dicit remotionē distantie: ꝛ isinuat ppinquitatē. Primo aūt mō a nullo intellectu creato deᵘ cōprehendi pōt. Job. 11. Forsitan vestigia dei cōprehēdes ꝛ vsq3 ad pfectū oipotētē repies: q. d. Nō. Quia sic posset eū perfecte cognoscere q̄tuz cognoscibilis est. Et de hac cognitiōe nō intelligit̄ qđ dī. Ut possitis cōprehēdere. sed scđo mō ꝛ est vna de tribᵘ dotibus. ꝛ de hac loquit̄ Aplus cū dič. VT POSSITIS cōprehēdere] i. deū hīc p̄ntez ꝛ p̄ntialr cognoscere. Phil. 3. Sequor aūt si qūo cōprehendā in q̄ ꝛc. Et hec cōprehensio est cōis oibus sanctis eius. Jō subdit. CVM oibus sanctis.] ps. Gl'ia hec est oibᵘ sanctis eius. Talibᵘ autē dī illud. 1 Cor. 9. Sic currite vt cōprehēdatis ꝛc. QVE sit latitudo ꝛc.] Notandū ꝙ v̄ba ista videnť ortum habere ex v̄bis Job. 11. Forsan inquit vestigia dei cōprehēdes: q. d. Incōprehensibilis est. Huius aūt incomprehēsibilitatis cām assignat dicēs. Excelsior celo est ꝛ qd facies. Profundior iferno est: ꝛ vnde cognosces. Lōgior terra mensura eius ꝛ latior mari. Ex quo videt̄ ꝙ Job ostēdat eū eē incomprehensibilē: attribuēs ei quadruplicē dīuam dimēsionū. Dis. n. v̄bis alludens Aplus dicit. VT POSSITIS cōprehēdere que sit latitudo ꝛc.] q. d. Habeatis tātaz fidem ꝛ charitatē vt possitis tādē cōprehēdere qđ comprehēsibile est. Et h̄ mō exponit Diony. Nō est tamē aliquo mō intelligēdū has dimēsiōes corporalr̄ esse in deo qꝛ spūs est deᵘ. vt dī Joan. 4. Sunt tñ in deo metaphorice. Unī p latitudinē designat̄ dimēsio seu extensio virtutis ꝛ sapiētie diuine sup oīa. Eccl. 1. Effudit illam. s. sapiētiā sup oīa opera sua. PER lōgitudinē] designat̄ eterna eius duratio. ps. Tu autē dñe in eternuz permanes. ꝛ ps. Domū tuā dñe decet sanctitudo i longitudie dierū. PER sublimitatē] vel celsitudinez v̄o pfectio ꝛ nobilitas nature eiᵘ q̄ in ifinituz excedit creaturā. ps. Excelsus sup oēs gentes dñs. ET PROFVNDVM] i. incōprehensibilitas sapiētie eius. Eccl. 7. Alta pfunditas. s. sapie diuine qs iueniet eā: Sic ḡ p3 ꝙ finis fidei ꝛ charitatis nr̄e est vt pueniamᵘ ad pfectaz dei cognitionē qua cognoscamus infinitā sue virtutis extensionē: eternā ꝛ infinitā eiᵘ durationē: sue pfectissime nature celsitudinē: sue sapiētie pfunditatē ꝛ incōprehēsibilitatē eo modo sicut est attingendum.

¶ Cōsequēter qꝛ adhuc alia cognitio est necessaria. scz cognitio mysterioꝝ humanitatis iō subdit. SCIRE ēt supeminētē scie ꝛc.] Ubi sciēdū est ꝙ qcqd est in mysterio redemptionis humane. ꝛ icarnationis Christi totū est opus charitatis. Nā ꝙ incarnatus est: ex charitate pcessit supra. 2. Propter nimiā charitatē suaz qua dilexit nos ꝛc. Qꝛ v̄o mortuus fuit ex charitate pcessit Jo. 15. Maiorem hac dilectione nemo h3 ꝛc. ifra. 5. Christus dilexit nos ꝛ tradidit semetip3 p nobis oblationez ꝛ hostiā deo. pp hoc dicit Grego. O inestimabilis dilectio charitatis vt seruū redimeres filiū tradidisti. Et ideo scire charitatē Christi est scire oia mysteria icarnatiōis Christi ꝛ redēptionis nostre que ex imēsa charitate dei pcesserūt. que qdē charitas excedit oēm intellectū creatū ꝛ oium sciaz: cū sit incōprehēsibilis cogitatu. Et iō dič. SVPEREMINENTEM scie] s. hūāe ꝛ ois intellectus creati. Phil. 4. Et pax dei q̄ exuperat oēm sensuz. CHARITATEM Christi] i. quaz deus pī fecit p Christum. 2 Cor. 5. Deus erat in Christo mūdū recōcilians sibi. Alio mō pōt legi vt referat̄ ad pfectionē charitatis nostre. q. d. Corroboramini in charitate RADICATI ꝛ fundati:] ꝛ h̄ VT POSSITIS cōprehēdere] nō solū cognoscēdo cū oibus sanctis. qꝛ h̄ donuz. s. charitatis cōe est oibᵘ. cū nullus possit eē sanctus sine charitate: vt dī Eph. 3. Possitis inq̄ cōprehēdere que sit LATITVDO] s. charitatis q̄ se extēdit vsq3 ad inimicos. ps. Latū mādatū tuū3 nimis. Lata est. n. charitas ad suā diffusionez. ps. Eduxit me in latitudinem dñs. LONGITVDO] aūt eiᵘ attēdit̄ q̄tū ad sui pseuerantiā qꝛ nūq̄ deficit s3 hic icipit ꝛ pficit̄ in glīa. 1 Cor. 13. Charitas nūq̄ excidit. Can. vlti. Aque multe nō potuerūt extiguere charitatē. SVBLIMITAS] aūt eiᵘ attēdit̄ q̄tū ad intētionē celestiū. vt. s. deᵘ nō diligat̄ pp tēporalia. qꝛ h̄ charitas eēt ifirma s3 vt diligat̄ pp se tm̄. Job. 40. In sublime erigere ꝛ esto gl'iosus. PROFVNDVM] v̄o attēdit̄ q̄tuz ad originē ipsiᵘ charitatis. Nā hoc ꝙ deū diligimᵘ nō est ex nobis s3 a spūsancto. qꝛ vt dī Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibᵘ nostris p spm̄sanctū ꝛc. Hoc ḡ ꝙ vnus h3 charitatem lōgā latā sublimē ꝛ pfundā ꝛ alius nō: venit ex pfundo diuine p̄destinatiōis. Eccl. 1. Profunduz abyssi qs dimensus est: Ergo VT POSSITIS cōprehēdere] i. pfecte ꝯseq cū oibᵘ sanctis que sit LATITVDO] vt extēdat̄ charitas v̄ra vsq3 ad inimicos. q̄ sit LONGITVDO.] vt. s. nūq̄ dficiat que sit SVBLIMITAS.] vt. s. propter seipm deus diligat̄ ET PROFVNDVM] s. p̄destinatiōis ꝛc. ¶ Sciēduz est aūt hic ꝙ Christus in cuius p̄tāte fuit eligē genus mortis qđ vellet. qꝛ ex charitate mortē subyt. elegit mortē crucis in qua p̄dicte quatuor dimēsiōes sūt. Ibi ē latitudo. s. in ligno trāsuerso: cui affixe sūt manᵘ: qꝛ opa nr̄a debēt p charitatē dilatari vsq3 ad inimicos. ps. Eduxit me i latitudinē dñs. Ibi ē lōgitudo in ligno erecto cui inīnit̄ totū corpᵘ qꝛ charitas d3 esse pseueratiua q̄ sustinet ꝛ saluat hoīem. Mat. 10. Qui aūt pseuerauerit vsq3 in finē hic saluus erit. Ibi est sublimitas in ligno supiori cui caput iheret. qꝛ spes nr̄a d3 eleuari ad eterna ꝛ diuia. 1 Cor. 11. Caput viri Christus ē. Ibi ēt est pfundū in ligno qđ latet sub terra ꝛ sustinet crucē: ꝛ tñ non vi qꝛ pfundū amoris diuini sustinet nos: nec tñ vi qꝛ rō p̄destinationis vt dcm̄ ē excedit intellectū nr̄m. Sic ḡ debemᵘ cōprehēdere v̄tutez charitat nr̄e ꝛ Christi ꝛ adhuc scire charitatē Christi supeminētē scie. s. hūane. qꝛ nullus pōt scire quātū Christus dilexit nos vel scire ēt charitatē scie Christi. i. que habet̄ cū scia Christi. Charitatē dico supeminētē alij charitati que est sine scia. S3 nūqd est veruz ꝙ charitas que est cū scia supeminēat charitati q̄ est sine scia. ꝛ videt̄ ꝙ nō. qꝛ sic malus theologus eēt supeminētioris charitatis q̄3 sancta vetula. Respondeo dico ꝙ hoc intelligit̄ de sciētia afficiēte. Nā ex vi cognitionis iducit̄ ad magis diligēdum. qꝛ quāto deus magis

cognoscitur:

Left margin: Cōprehēdere p includere ꝛ p apphēdere.

Right margin: In cruce sūt q̄tuor dimensiones. Latitudo Lōgitudo Sublimitas Profunditas

Right margin: An charitas cū scia supereminēt charitati q̄ est sine sciētia.

cognoscit̃: tanto ꝛ magis diligit̃. Propter qḋ petebat
Augustinus nouerim te nouerim me. Uel hoc dr̃ ꝑ
quosdã qui hñt çeluʒ dei: sʒ nõ ſm sciaʒ. Taliuʒ eniʒ
charitati supeminet charitas cũ hr̃ scia Chri.
¶ Consequẽter cũ dicit. VT IMPLEAMINI ꝛc̃.] Po-
nit cognitionis diuine efficaciam dicẽs. Ut ipleamini
in oẽm plenitudinẽ dei. i. vt habeatis ꝑfectã ꝑticipa-
tionẽ oiuʒ donoꝝ dei: vel. ſ. hĩ habeatis plenitudinẽ vir-
tutũ ꝛ postea beatitudinis. que q̃dem efficit charitas.
Eccl. 24. Transite ad me oẽs q̃ ꝯcupiscitis me ꝛc̃.
¶ Consequẽter sequit̃ illa pars. EI AVTEM qui po-
tens ꝛc̃.] In qua Apls agit deo gratias de sue petitio-
nis exauditione. Circa qḋ tria facit. Quia ꝑmo ponit
potestatẽ dei qua postulata cõcedit. Scḋo potestatis
exẽpluʒ. ibi. SECVNDVM virtutẽ que operat̃ in no-
bis ꝛc̃.] Tertio materiaʒ gratiarum actionis. ibi. IPSI
GLORIA ꝛc̃.] Potestatẽ aũt dei describit infinitã di-
cens. EI AVTEM] ſ. deo chřo ꝛ deo patri QVI PO-
TENS EST oia facẽ ꝛc̃.] Exo. 15. Oipotens nomẽ ei⁹.
Ro. viii. Ei aũt q̃ potẽs est vos ꝯfirmare iuxta euãge-
liuʒ ꝛc̃. Et hĩ SVPERABVNDANTER] facere in no-
bis oia q̃ʒ sciam⁹ petere ꝑ affectũ: aut intelligere ꝑ in-
tellectũ. ꝛ hoc est qḋ dicit: q̃ʒ petimus aut itelligimus.
¶ Exẽpluʒ aũt hĩ abũdantie in nobis exhibite ostẽ-
dit dicẽs. SECVNDVM virtutẽ quã operat̃ i nobis.]
q̃si. d. Apparet si attendamus ea que opatus est in no-
bis. ſ. hoib⁹. Naʒ nec affectus: nec intellectus human⁹ po-
tuissent cõsiderare vel intelligere vel petere a deo q̃
fieret homo: ꝛ q̃ hõ efficeret̃ deus ꝛ cõsors nature di-
uine: que tñ ſm virtutẽ opat̃ in nobis: ꝛ hĩ in incarna-
tiõe filij sui. 2. Pe. 1. Ut per hoc efficiamini diuine cõ-
sortes nãe. Uñ de his dr̃ Eccl. 18. Quis sufficiet enar-
rare opa illius? Quis. n. inuestigabit magnalia illi⁹? vir-
tutẽ aũt magnitudinis eius q̃s annũciabit? Uel OPERA-
TVS EST] in nobis. ſ. aplis q̃b⁹ dedit grãꝫ euangeli-
çandi inuestigabiles diuitias Chri: ꝛ illuminare oẽs q̃
sit dispẽsatio sacramẽti absconditi a seculis in deo: vt
dictũ est supra eodẽ cap̃. ¶ Materia aũt grãꝝ actio-
nis dr̃ eẽ duplex hñficiuʒ qḋ nobis ꝯtulit de⁹. Primũ
est ecclesie institutio. Scḋm ẽ filij incarnatio. Dicit ĝ.
IPSI. ſ. deo patri gloria] sit supple in ecclesia. i. pro his
que fecit in ecclesia quã instituit quo ad primum. IN
CHRISTO] i. per Christũ: vel pro Christo quẽ nobis
dedit. IPSI] inq̃ʒ SIT GLORIA] vt gloriosus appeat
nõ solum in pñti: sed IN OMNES generatiões seculi
seculoꝝ] i. seculi oia cõtinentis. 1. Thy. 1. Regi autẽ
seculoꝝ imortali ꝛ inuisibili soli Deo honor ꝛ gloria
in secula seculoꝝ. AMEN.] Cap. IIII.

Ortor itaq̃ʒ vos ego vinctus in dño:
vt ambuletis: ita vt dignum est voca-
1. Cor. 7. tione: † qua vocati estis: cum omni
submissione ac mãsuetudine: cũ animi
lenitate: tolerantes vos inuicẽ per charitatẽ: stu-
dentes seruare vnitatẽ spũs per vinculuʒ pacis.
Roma. 12. † Unuʒ corpus ꝛ vnus spũs: quẽadmoduʒ ꝛ vo-
1. Cor. 12. cati estis in vna spe vocationis vestre.

Bsecro itaq̃ʒ vos ego vinct⁹ in
dño: vt digne ambuletis vocatio-
ne qua vocati estis cuʒ omni hu-
militate ꝛ mãsuetudine: cum pa-
tiẽtia supportãtes inuicẽ in charitate. Sol-
liciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis
Unum corpus ꝛ vnus spũs: sicut vocati
estis in vna spe vocationis vestre.

Upra cõmemorauit Apls diuia hñ-
ficia: per que vnitas ecclie con-
stituitur ꝛ cõseruat̃: hic monet eos Aplus
ad permanẽdum in ecclesie vnitate. Circa
qḋ duo facit. Quia primo monet eos vt in
ipsa vnitate ꝑseuerent. Scḋo instruit eos qũo in ea ꝑ-
maneãt. ibi. HOC ERGO dico ꝛ testificor in dño ꝛc̃.]
Itẽ prima in duas. Quia ꝑmo monet eos ad seruãdaʒ
ecclesiasticã vnitatẽ. Scḋo ꝓponit ipsi⁹ ecclesiastice
vnitatis formã. ibi. VNVS dñs vna fides ꝛc̃.] Prima
iteruʒ in tres. Primo ꝑmittit quedaʒ iductiua ad ser-
uandaʒ ecclesiasticã veritatẽ. Scḋo ponit monitionẽ.
ibi. CVM OMNI humilitate ꝛc̃.] Tertio ostẽdit mo-
nitionis finem. ibi. SOLLICITI seruare ꝛc̃.] Inducit
autẽ ex tribus ad seruãdaʒ ecclesiasticã vnitatẽ. Prio
ex charitatis affectu. Scḋo ex cõmemoratione suoꝝ
vinculoꝝ. Tertio ex ꝯsideratiõe diuinoꝝ. Charitatis
autẽ affectuʒ insinuat per obsecrationeʒ. Unde dicit.
Itaq̃ʒ ex quo tot hñficia a dño recepistis OBSECRO
VOS.] cuʒ tñ iperare possem: sʒ ꝑ humilitateʒ magis
obsecro. Prouer. 18. dr̃. Cuʒ obsecratiõib⁹ loq̃t̃ paup.
Itẽ ꝑ charitatem q̃ magis mouet ad opus q̃ʒ timor.
Philemoni. 1. Fiduciã hñs in Chřo imperãdi tibi qḋ
ad reʒ ꝑtinet ꝑ charitatẽ magis obsecro ꝛc̃. Ex cõme-
moratiõe ỹo suoꝝ vinculoꝝ inducit eos dicẽs. EGO
VINCTVS in dño.] Ex q̃b⁹ inducit eos ꝑ tria. Prio
q̃a amicus magis cõpatit̃ amico afflicto ꝛ nitit̃ i plu-
rib⁹ facere voluntatẽ suã: vt vel sic eũ ꝯsolet̃. Eccl. 12.
Nõ agnoscet̃ i bonis amicus ꝛ nõ abscõdet̃ a malis
inimicus. In bonis viri inimici illi⁹ in tristitia: ꝛ i ma-
litia illi⁹ amicus agnitus ẽ. Scḋo: q̃a Apl̃s ipse vincu-
la patiebat̃ pro ipsoꝝ vtilitate: ꝛ iõ inducit eis ad me-
moriaʒ q̃si volens eos obligare. 2ᵉ Corin. 1. Siue aũt
tribulamur pro vr̃a exhortatiõe ꝛ salute: siue consola-
mur pro vr̃a consolatiõe: siue exhortamur pro vr̃a ex-
hortatiõe ꝛ salute: que opat̃ tolerãtiaʒ earũdeʒ passio-
num quas nos patimur. Tertio: q̃a vt supra dictũ est.
ca. 3. in illa pte. Que ẽ glia vr̃a: h9 erãt eis ad magnam
gliaʒ: dum de⁹ pro eis amicos ꝛ electos suos exposuit
tribulationibus pro ipsoꝝ salute. Et iõ addit. IN DO-
MINO] i. ꝑ dñm. Uel erãt ad gliam Apli q̃ non vt
fur aut homicida: sʒ vt christian⁹: ꝛ ꝓpter dñm nostruʒ
Iesuʒ chřm vinculat⁹ erat. Ezec. 3. Ecce data sunt sup
te vincula ꝛ ligabũt te in eis ꝛc̃. ¶ Ex ꝯsideratiõe ỹo
diuinoꝝ hñficioꝝ iducit eos dicẽs. VT DIGNE am-
buletis vocatiõe qua vocati estis] i. attẽdentes digni-
tatẽ ad quã vocati estis ambuletis ſm qḋ ei conuenit.
Si. n. q̃s vocatus esset ad nobile regnuʒ indignũ esset
q̃ facẽt opa rusticana. Sic monet ephesios Apls. q. d.
VOCATI ESTIS] vt sitis ciues sanctoꝝ ꝛ domestici
dei vt dictũ est supra. ca. 2ᵒ. Nõ est ĝ dignũ vt faciatis
opera terrena: nec vt de mũdanis curetis. Ideo dicit.
DIGNE ꝛc̃.] Col. 1. Ambuletis digne deo ꝑ oia placẽ-
tes. Phil. 1. Digne euãgelio Christi conuersamini. Et
quare? quia vocauit vos de tenebris in admirabile lu-
men suum. ꝑme Pe. 2ᵒ.
¶ Consequẽter cũ dicit. CVM OMNI humilitate ꝛc̃.]
Ponit modaʒ sue monitionis dicẽs. Qũo digne pote-
runt ambulare. Ponit ergo quatuor virtutes ꝛ exclu-
dit quatuor vitia eis opposita. Primuʒ aũt vitium qḋ   Per has q̃-
excludit est supbia. dum eniʒ vnus superbiẽs vult alij   tuor virtutes
precellere: alius similit̃ superb⁹ non vult subesse: causat̃   excludit qua-
tuor vitia per

Humilitati superbiam/ per mansuetudinē irā/ per patiē/tiā impatiē/tiā/ per chari/tatē inordina/tum zelum.

dissensio in societate: ⁊ tollit̄ pax. Unde Prouer. 13°. Inter superbos semꝑ iurgia sunt. Ad qđ excludendū dicit. CVM OMNI humilitate]. s. interiori ⁊ exteriori. Eccl. 3°. Quāto magnus es humilia te in omnibus ⁊c̄. Phil. 2. In humilitate supiores inuicem arbitrantes. Jaco. 4. Deus superbis resistit: humilibus aūt dat gratiam. Scđm est ira. Iracundi enim sunt ꝓpinqui ad iniuriam inferēdaꝫ alijs: ex quo turbationes oriunt̄. Prouer. 15°. Uir iracundus ꝓuocat rixas qui patiens est mitigat suscitatas. Ad hoc excludēduꝫ dicit. MANSVETVDINE]que mitigat rixas ⁊ paceꝫ conseruat. Prouer. 3°. Mansuetis dabit gratiam. ps. Mansueti autē hereditabūt terraꝫ. Eccl. 3. Fili in mansuetudine opera tua perfice: ⁊ sup gloria hominū diligeris. Tertium est in patiētia. Quādoqꝫ eniꝫ aliqs humilis est ⁊ mansuetus in se: abstinēs a molestijs inferēdis: nō tñ patienter sustinet molestias sibi illatas vel acceptat. Jđ subdit. CVM PATIENTIA]. s. aduersoꝝ. Jaco. p°. Patiētia autē opus ꝑfectum habet. Eccl. 2°. In humilitate tua patiētiam habe. Heb. 10. Patiētia vobis necessaria ē vt voluntatē dei faciētes ⁊c̄. Quartū inordinatus zelus. Cum eniꝫ inordinate zelantes oia que vident iudicant: nec tēpus nec locum seruātes cōcitatur turbatio in societate. Gal. 5°. Si mordetis inuicē ⁊ comeditis: videte ne inuiceꝫ cōsumamini. Et ideo dicit. SVPPORTANTES inuicē i charitate]. s. mutuo sustinētes defectus alioꝝ: ⁊ hoc ex charitate: qa qñ deficit aliquis nō debet statim corrigi: nisi assit locus ⁊ tēpus: sꝫ misericorditer expectari: quia charitas omnia sustinet. p° Corin. 13. Non autē debent hꝰ defectꝰ supportari ex negligentia vel ex cōsensu ⁊ familiaritate carnali vel amicitia: sꝫ ex charitate. Gal. 6. Alter alterius onera portate ⁊c̄. Rom. 15°. Debemus nos firmiores imbecillitates infirmoꝝ sustinere.

¶ Cōsequēter cū dicit. SOLLICITI seruare ⁊c̄.]Ostēdit monitionis finem: qui qdeꝫ est vt seruetur vnitas inter fideles. Circa quod tria facit. Primo ponit ipsaꝫ vnitatē que est finis. Scđo describit moduꝫ vnitatis. ibi. IN VINCVLO PACIS.]Tertio ponit rationem seruandē vnitatis. ibi. SICVT vocati estis ⁊c̄.]Dicit ḡ p̄mo. Dico φ digne ambuletis ⁊c̄. Et hoc faciatis solliciti seruare vnitatē spiritus. Est autē duplex vnitas. Una ad malefaciēduꝫ que est mala. s. carnis. Eccl. 11. A scintilla vna augetur ignis: ⁊ ab vno doloso augetur sanguis. Alia est vnitas spūs que est bona ad faciēduꝫ bonuꝫ. ps. Ecce φ̄ bonuꝫ ⁊ φ̄ iocūdum ⁊c̄. Jo. 17°. Ut sint vnū sicut ⁊ nos vnū sumus. Modus aūt seruāde vnitatis est in vinculo pacis. Charitas eniꝫ est cōiunctio animoꝝ. Nulla aūt ꝯiunctio stare pōt nisi ligetur aliquo vinculo. Eodeꝫ mō nec ꝯiunctio animarū per charitatē stare pōt: nisi liget̄. Hꝫ aūt verū ligamen est pax que ē trāquillitas modi spei ⁊ ordinis: qñ. s. vnusqsqꝫ hꝫ qđ suū ē. Propter qđ dicit. IN VINCVLO pacis.]ps. Qui posuit fines tuos paceꝫ ⁊c̄. Que qdē pax seruat̄ per iustitiaꝫ. Esa. 32. Opus iustitie pax. Eccl. 6. Ne acidieris in vinculis eius. Et quare: quia certe vt dicit̄ ibidem. Uincula illius alligatura salutis. Nunc autē qa in hoie est duplex vnitas. Una. s. mēbroꝝ adinuicem simul ordinatoꝝ. Alia corporis ⁊ aie tertium cōstituētiuꝫ. Aplus aūt logt̄ hic de vnitate ecclesie ad moduꝫ vnitatis que est in hoie. Jđ subiungit. VNVM CORPVS]. q. d. Ligemini vinculo pacis vt sitis vnū corpus: quātuꝫ ad primā vnitatē: vt. s. oēs fideles sint ordinati adinuicē sicut membra vnū corpus cōstituētia. Ro. 12. Multi vnū corpus sumus in Chro ⁊c̄. ET

Unitas ad malefaciēdum q̄ ē carnis alia spūalis.

In homine ē vnitas mem/broꝝ ⁊ corpo/ris ⁊ aīe.

VNVS SPIRITVS.]quātū ad scđꝫ. s. spūaleꝫ ꝯsensuꝫ per vnitatē fidei ⁊ charitat. Uel VNVM CORPVS] quo ad ꝓrimū: ⁊ VNVS SPIRITVS]quo ad deuꝫ: qa qui adheret deo vnus spūs est. p° Corin. 6.

¶ Deinde cum dicit. SICVT vocati estis ⁊c̄.] Subdit rōneꝫ huius vnitatis: quia sicut videmus φ qñ aliqui sunt vocati simul ad aliqđ pariter habenduꝫ ⁊ mutuo percipiēduꝫ solent simul etiaꝫ manere ⁊ simul ire: ita spiritualr̄ dicit. Quia vos estis vocati ad vnū. s. finale premiū: ideo debetis simul cū vnitate spūs ambulare in vnaꝫ spem vocationis. Heb. 3°. Fratres sancti vocationis celestis ꝑticipes. 1. Corin. 1. Uidete vocationeꝫ vestraꝫ ⁊c̄. Sed posset aliqs dicere. Quis vocabit nos ⁊ ad qđ. Rñdet̄. 1. Pe. 5. Deus aūt ois grē: qui vocauit nos in eternā gliaꝫ suā ⁊c̄. vbi ē beatitudo vr̄a. Apoc. 19°. Beati qui ad cenā nuptiaꝝ agni vocati sunt.

¶ Unus dominus: vna fides: vnum baptisma: vnus deus ⁊ pater omniuꝫ: qui est super omnia: ⁊ per omnia: ⁊ in omnibus vobis.

¶ Unus dñs: vna fides: vnum baptisma. Unus deus ⁊ pr̄ oiuꝫ qui est suꝑ oēs ⁊ ꝑ oia ⁊ in oibus nobis. Lec. II.

Posita coꝝ exhortatione pro seruāda ecclesiastica vnitate: in hac ꝑte Apls formaꝫ dicte vnitatis ipsis ephesijs insinuat. Ubi sciēduꝫ est cū ecclesia dei sit sicut ciuitas est aliqđ vnum ⁊ distinctū cuꝫ nō sit vnuꝫ sicut simplex: sed sicut cōpositū ex diuersis partibus. Et ideo Apls duo facit. Primo ostendit id qđ est cōmune ecclesie. Scđo ostendit id qđ est distinctū in ipsa. ibi. VNICVIQVE aūt nostrum data est gratia ⁊c̄.]In qualibet aūt ciuitate ad h̄ vt sit vna: quatuor debent esse cōmunia. s. vnus gubernator: vna lex: eadeꝫ insignia: ⁊ idem finis: hec aūt quatuor dicit Aplus esse in ecclesia. Dicit ergo. Dico φ debetis hr̄e vnuꝫ corpus ⁊ vnuꝫ spūm: qa estis in vnitate ecclesie que est vna. ¶ Primo qa habet duceꝫ vnū. s. Christū. Et quātum ad hoc dicit. VNVS dñs]non plures: pro quoꝝ diuersis voluntatibꝰ oporteat vos discordare. Dicit̄ enim Heb. 3°. Christus est tanφ̄ filius in domo sua. Actuū. 2. Certissime ergo sciat ois domꝰ israel: qa dñm euꝫ ⁊ Christum deus fecit Jesum quē vos crucifixistis. p° Corin. 8°. Unus dñs noster Jesus christus. Zacha. 14°. In illa die erit dñs vnus ⁊ nomē eiꝰ vnū. ¶ Scđo qa lex eius est vna. Lex enim ecclesie est lex fidei. Roma. 3. Ubi ē ergo nunc gloriatio tua: Exclusa est. Per quā legeꝫ: Factoꝝ: Non: sꝫ per legē fidei. Sed fides qñqꝫ sumit̄ pro ipsa re credita s̄m illud. Hec ē fides catholica ⁊c̄. i. ista debent credi. Qñqꝫ aūt sumitur pro habitu fidei quo creditur in corde. Et de vtroqꝫ pōt hoc dici. De p̄mo vt sit sensus VNA EST FIDES] idest ideꝫ iubemini credere ⁊ eodeꝫ mō operari: qa vnuꝫ ⁊ idem est qđ credit̄ a cunctis fidelibus. Unde vlis seu catholica dr̄. Unde p° Cor. 1. Idipsum dicatis. i. sentiat oēs ⁊c̄. Alio mō VNA EST FIDES] idest vnus habitus fidei quo creditur: vna inφ̄ nō numero sed specie: qa idem debet esse in corde omnium. Et hoc modo idem volentium dicit̄ vna voluntas. ¶ Tertio eadē sunt insignia ecclesie. s. sacramēta Christi inter que p̄muꝫ est baptisma: qđ est ianua oiuꝫ alioꝝ. Ut ideo dicit. VNVM BAPTISMA.] Dicit̄ aūt vnū triplici rōne. Primo qa baptismata nō differunt s̄m baptizātes: qa a quocūqꝫ ꝯferat̄ vniformē virtutē hꝫ: qa qui baptizat interius vnꝰ est. s. Christus. Jo. 1. Sup quē

In qualibet ciuitate vnꝰ gubernator: vna lex/ eadē insignia ⁊ idem finis.

Fides pro re credita ⁊ pro habitu.

Baptisma dr̄ vnuꝫ qa vniformis virtꝰ q i noie vniꝰ: qa nō potest reiterari.

videris spūm descendentē & manentē super eo: hic est qui baptiçat in spiritusancto. Scdo dr̄ vnū: qa daf in noie vnius .s. trinitatis. Math. vlt. Baptiçātes eos in noie pris & filij & spūssancti. Tertio qa iterari nō pōt. Penitētia autē matrimoniū, eucharistia, & extrema vnctio iterari pñt: nō aūt baptismus. Heb. 6. Impole est eos qui semel sunt illuminati per baptismū & gustauerunt donū celeste & participes facti sunt spūssancti: gustauerūt nihilomin⁹ bonū dei verbū virtutesq3 secu-li venturi & plapsi sunt per peccatū renouari rursus ad pniaz. Non iterat̄ aūt vel ppter caracterez: vel qa cā eius nō iterat̄. Ro. 6. Consepulti enī sum⁹ cū illo per baptismū in mortē &c̄. Nunc aūt Chr̄s semel pro pec-catis mortuus est. vt dr̄ pᵉ Pe. 3°. ¶ Quarto in ecclia ē idē finis qui EST DEVS.] Filius .n. ducit nos ad pa-trē. pᵉ Corin. 15. Cū tradiderit regnū deo & patri cū euacuauerit oēm principatū & virtutē & potestatē: opz autē illum regnare &c̄. Et qn̄tū ad hoc subiungit dicēs. VNVS DEVS &c̄.] Ubi pmo ponit Apls ei⁹ vnitatē. Scdo eius dignitatē. ibi. QVI EST sup oēs &c̄.] Circa primū duo dicit. Primū ptinet ad nām diuinā. Unde dicit. VNVS DEVS.] Deutro. 6. Audi israel dn̄s deus tuus vnus est. Aliud ptinet ad eius beniuolentiam ad nos & ad pietatē. Unī dicit. ET PATER oīuz.] Esa. 63. Tu dn̄e pater noster & redemptor noster. Malach. 2. Nunqd nō pater vnus oīuz nostrū: Nunqd nō deus creauit nos. Dignitatē aūt eius cōmēdat ex tribus. Ex altitudine diuinitatis cū dicit. QVI EST sup oēs.] ps. Sup oēs gentes dn̄s &c̄. Ex amplitudine eius ptātis cū dicit. PER OMNIA.] Hiere. 23. Celum & terrā ego impleo &c̄. ps. Oia subiecisti sub pedib⁹ eius &c̄. Luc. 10. & Mat. 11. Oia mihi quippe tradita sunt a ppe: qa per ipm facta sunt. Jo. p. Sz mō quo dr̄. Sap. 11. Oia in nūo & pōdere & mēsura disposuisti. Itē ex largitate gr̄e cū dicit. IN OMNIBVS VOBIS] .s. p gr̄az. Hier. 14°. Tu aūt in nobis es dn̄e &c̄. Sed pmū appropria-tur patri qui est fontale pncipiū diuinitatis & omnes creaturas excellit. Scdz filio qui est sapiētia attingēs a fine vsq3 ad finem fortiter. Sap. 8. Tertiū vo spūi sancto qui replet orbem terrarū. Sap. 1.

2. Cor. 10. ¶ Uerum vnicuiq3 nostrū data est gratia iuxta Psal. 67. mensurā donationis Chr̄i. Quapp dicit. Cum ascēdisset in altū: captiuā duxit captiuitatem: & dedit dona hoībus. Ceterū illud ascēdit: quid ē: nisi qd etiam descēderat prius in infimas partes terre: Qui descēdit: idē ille est: qui etiā ascēdit Joan. 3. supra omnes celos: vt impleret oia.

¶ Unicuiq3 aūt nostrū data est gratia sm mēsuraz donationis Christi. Propter qd dicit. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatē: dedit dona hominibus. Qz aūt ascēdit quid est: nisi quia & descēdit primū in inferiores partes terre. Qui descendit: ipse est & qui ascendit sup omnes celos vt adimpleret omnia. Lec. III.

Supra ostēdit Aplus ecclesiasticā vnitatē qn̄tū ad id qd in ecclia est cōe: hic idē ostēdit qn̄tū ad hoc q singulis fidelib⁹ mēbris ecclesie est ppriū & spāle. Circa qd tria facit: qa pmo pponit distinctionē. Scdo inducit ad hoc auctoritatē. ibi. PROPTER qd dicit &c̄.] Tertio ponit auctoritatis expositionem. ibi. QVOD aūt ascēdit &c̄.] Dicit ergo. Habem⁹ in ecclia vnū deū: vnā fidē &c̄. sed tñ diuersas gratias diuersis particulariter collatas habemus: qa VNICVIQVE NOSTRVN data est gr̄a] .q.d. Nullus nostrū est qui nō sit particeps diuine gr̄e & cōionis. Jo. p. De pleni-tudine eius oēs accepim⁹ gr̄az pro gr̄a. Sed certe ista gr̄a non est data oibus vniformiter seu equaliter: sed SECVNDVM mensurā donationis Christi] .i. sm q Chr̄s est dator: & eā singulis mensurauit. Roma. 12. Habētes donationes sm gr̄az que data est nobis dif-ferētes. Hec differētia nō est ex fato: nec a casu: nec ex merito: sed ex donatione Christi. i. sm q Christus no-bis cōmensurauit. Ipse enī solus recepit spūz nō ad mensurā. Jo. p. Ceteri aūt sancti ad mensurā recipiūt. Roma. 12. Unicuiq3 sicut deus diuisit mēsuraz fidei. pᵉ Corin. 3°. Unusquisq3 ppriā mercedē accipiet &c̄. Mat. 25. Unicuiq3 sm ppriā virtutē &c̄. Quia sicut in potestate Christi est dare vel nō dare: ita dare tātū vel minus. ¶ Sequit̄. PROPTER qd dicit &c̄.] Hic ponit quādā auctoritatē assumptā de ps. & refert ad hoc qd dixit. Scdz mēsurā donationis Chr̄i. vbi tria facit. Primo cōmemorat Christi ascensionē. Secūdo humani generis liberationē. Tertio ponit donoꝝ spi-ritualiū collationē. Partes cōsequentur se. Ostendit ergo pmū dicēs. SIC pp qd] .s. significādū. DICIT] .s. ppheta Dauid in ps. ASCENDENS Chr̄s i altū &c̄.] Michee. 2°. Ascēdit ante eos pādens iter &c̄. Job. 39. IN ALTVM] alas eriget &c̄. ASCENDENS] inqz sed nō solus: quia CAPTIVAM duxit captiuitatē.] eos .s. quos diabolus captiuauerat: humanū enim genus ca-ptiuatū erat & sancti in charitate decedentes qui me-ruerunt gloriaz in captiuitate diaboli detinebant̄ qsi captiui in lymbo. Esa. 5. Ductus est captiuus populus meus &c̄. Hanc g captiuitatē Chr̄s liberauit & secum duxit in celū. Esa. 49. Nunquid tollet̄ a forti preda: aut qd captū fuerit a robusto saluabit̄ ac saluū poterit esse: qa hec dicit dn̄s. Equidē & captiuitas a forti tol-letur: & qd ablatū fuerit a robusto saluabit̄. Sed certe hoc nō verificat̄ solū qn̄tū ad iam mortuos: sed etiā qn̄tū ad viuētes qui captiui tenebant̄ sub peccato: quos a peccato liberās sūos fecit iustitie: vt dr̄ Ro. 6. Et sic quodā modo eos in captiuitatem duxit non ad perniciē: sed ad salutē. Luc. 5°. Et hoc iam hoīes eris capiēs. Non solū aūt hoīes a captiuitate eripuit & sue seruituti subiecit: sed ēt eos spūalibus bonis dotauit. Unde subdit̄. DEDIT dona hoīb⁹] .s. gr̄e & glorie. ps. Gratiā & gloriam dabit dn̄s. 2. Pe. 1. Per quē & pre-ciosa nobis promissa donauit &c̄. Nec est ꝯtrium qd in lr̄a pcedenti dr̄. Accepit dona in hoībus: qa certe ipse dedit vt deus & accepit vt homo in fidelibus sicut in mēbris suis. Dedit in celo sicut deus & accepit in terra sm modū loquēdi quo dr̄ Mat. 25. Quod vni ex mi-nimis meis fecistis mihi fecistis.

¶ Deinde cū dicit. QVOD aūt ascendit &c̄.] Exponit ppositā auctoritatē. Et pmo quātū ad ascēsionē. Se-cundo quātum ad materiā donationis. ibi. ET IPSE DEDIT &c̄.] Circa primū duo facit. Primo ostendit quo descēdit. ibi. QVI DESCENDIT.] Secūdo quo ascēdit. ibi. QVI ASCENDIT &c̄.] ¶ Circa primū cō-siderādū est q cū Chr̄s vere sit deus incōueniēs vi-debat̄ q sibi cōueniret descēdere: qa nihil ē deo subli-mius. Et iō ad hāc dubiōnē excludēdā subdit Apls. QVOD aūt ascēdit qd ē: nisi qa & descēdit pᵐ &c̄.] Ac si diceret. Iō postea dixi q ASCENDIT] qa ipse pmo descēderat vt ascēderet: alr̄ enī ascēdere nō potuissz. Quo aūt descēdit subdit dicēs. QVIA IN inferiores

Inferiores ptes terre pro terra nra habitabili, vel p inferno intelligitur.

ptes terre.] Qḋ pōt intelligi dupl'r. Uno mō vt p inferiores ptes terre intelligant' iste ptes terre in qb⁹ nos habitam⁹ que dicunt' inferiores: eo q̄ sunt ifra celum ⁊ aerez. In has aūt ptes terre dr̄ descēdisse fili⁹ dei nō motu locali: s; assumptiōe iferioris ⁊ terrene nāe. Fm illud Phil.2. Exinaniuit semetipsum ⁊c̄. Alio mō pōt intelligi de inferno qui ēt infra nos est. Illuc.n. descēdit dn̄s fm aiam vt inde sanctos liberaret. Et sic vr̄ h eis cōuenire qḋ dixerat. Captiuaz duxit captiuitatem. Zacha.9. Tu quoq; in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Apoc.10°. Uidi aliū angeluz fortē descēdentē de celo ⁊c̄. Exo.3. Uidi afflictionem populi mei qui est in egypto ⁊c̄. Et sequitur. Et descendi liberare eum.

¶ Deinde cū dicit. QVI descēdit ⁊c̄.] Manifestat eī⁹ ascēsionez q̄tū ad tria. Prio q̄tū ad psonā ascēdentis cum dicit. QVI descēdit ipse ē qui ascēdit ⁊c̄.] In quo designat' vnitas psone dei ⁊ hois. Descēdit.n. sicut dictuz ē filius assumēdo humanā nām: ascēdit aūt filius hois fm humanā nām ad vite imortalis sublimitatē. Et sic est idē fili⁹ dei qui descēdit: ⁊ fili⁹ hois qui ascēdit. Jo.3. Nemo ascēdit in celum nisi qui descendit de celo filius hois qui est in celo. vbi notat' q̄ humiles q̄ voluntarie descēdunt spūalr' deo sublimāte ascēdūt: qz q̄ se humiliat exaltabit'. Luce.14.⁊18. Scḋo ostēdit terminū ascēsionis cum dicit. SVPER oēs celos.] ps. Qui ascendit sup oēs celos ad orientē. Nec solum intelligēdum ē q̄ ascēderit sup oēs celos corporales: sed ēt sup oēm spūalez creaturā. supra.c.1. Cōstituens illuz ad dexterā suā in celestib⁹ sup oēm pncipatuz ⁊ ptātez ⁊ virtutē ⁊ dn̄ationē: ⁊ oē nomē qḋ noiatur ⁊c̄.

¶ Tertio ponit ascensionis fructū cū dicit. VT ADIMPLERET oia] .i. oē genus hoīum spūalibus donis repleret. ps. Replebimur in bonis domus tue. Eccl.24. A gn̄ationibus meis adimplemini. Uel VT ADIMPLERET oia] .i. vt ad effectū pduceret oia que de ipso erāt scripta. Luc. vlt°. Opz ipleri oia que scripta sunt in lege ⁊ pphetis ⁊ psalmis de me.

1. Cor.12. ¶ † Et idem dedit: alios qdē apostolos: alios vō prophetas: alios aūt euāgelistas: alios autē pastores ac doctores: ad instaurationē sanctoꝝ in opus administrationis: in edificationē corporis Christi: donec perueniamus oēs in vnitatē fidei ⁊ agnitionis filij dei: in virum perfectuz: in mensuram etatis plene adulte Christi.

¶ Et ipse dedit quosdā quidez apostolos: quosdam aūt pphetas: alios vō euangelistas. alios aūt pastores ⁊ doctores ad cōsumationem sanctoꝝ in opus ministerij in edificationē corporis Chr̄i: donec occurramus omnes in vnitatē fidei ⁊ agnitionis filij dei in viruz pfectū: in mensuraz etatis plenitudinis Christi. Lec. IIII.

Hic exponit Apl's qḋ supra dixerat de donatiōe donoꝝ. Circa qḋ duo facit. Primo ostēdit q̄ dn̄s singulis fidelib⁹ dedit donoꝝ diuersitatē. Scḋo ostēdit illoꝝ donoꝝ fructū ⁊ vtilitatez. ibi. AD CONSVMATIONEM sanctoꝝ ⁊c̄.] Et qz per dona Chr̄i diuersi status ⁊ munera in ecclia designant'. Considerādum ē q̄ inter dona Chr̄i p̄mo ponit aplos. Un̄ dicit. ET IPSE dedit quosdaz qdē aplos.] Luc.6. Elegit ex ipsis quos ⁊ aplos noiauit. p̄ª Corin.12. Quosdaz qdē posuit in ecclia. primū aplos: scḋo pphetas: tertio doctores: quarto virtutes. Apli p̄mo loco ponunt': qz ipsi p̄uilegiati fuerūt in oibus donis Chr̄i. Habuerūt enim plenitudinē gr̄e ⁊ sapiētie q̄dez q̄tū ad reuelationem diuinoꝝ mysterioꝝ. Luc. vlt°. Aperuit eis sensum vt intelligerēt ⁊c̄. Mat.4. ⁊ Luc.8. Uobis datū ē noscere mysteriuz regni dei ⁊c̄. Jo.15°. Oia que audiui a patre meo nota feci vobis. Habuerunt ēt copiaz eloquentie ad annūciandū euāgeliuz. Luc.21. Dabo vobis os ⁊ sapiētiaz cui nō poterūt resistere ⁊ ɔ̄dicere oēs aduersarij vestri. Mat. vlt. Euntes in munduz vniuersum pdicate ⁊c̄. Habuerūt etiā prerogatiuā auctoritatis ⁊ potētie q̄tū ad curaz dominici gregis. Jo. vlt°. Pasce oues meas. 2. Corin.10. De potestate nostra quā dedit nobis deus i edificationē nō in destructionē vr̄az ⁊c̄. Ideo Apl's subiungit hec tres gradus ecclīasticos fm pticipationē singuloꝝ pmissoꝝ. Nam q̄tū ad reuelationē diuinoꝝ mysterioꝝ subdit. QVOSDAM aūt pphetas] qui pnunciatores fuerūt incarnationis Chr̄i. de qbus dr̄ p̄ª Pe.1. Prophete qui de futura in vobis gloria pphetauerūt. Mat.11°. Oēs enim pphete ⁊ lex vsq; ad Joānez pphetauerūt. Sed apostoli pphetātes fuerunt post aduentuz Christi gaudia vite future. Apoc.p̄. Beat⁹ qui legit ⁊ audit vba pphetie hui⁹ ⁊c̄. Itē exponētes antiquoꝝ pphetaꝝ pphetias. p̄ª Cori.14°. Emulamini spūalia: magis autez vt prophetetis. Mat.23. Ecce ego mitto ad vos pphas ⁊ sapiētes ⁊c̄.

¶ Quātuz vō ad annunciandū euangelium subdit. ALIOS vō euāgelistas.] qui.s. habent officiuz pdicādi euāgeliuz: vel ēt cōscribēdi: q̄uis nō essent de pncipalibus aplis. Ro.10. Quā speciosi pedes euāgelizātium pacē ⁊c̄. Esa.41. Dabo Hierl'm euāgelistā. ¶ Quātū vō ad curā ecclīe subdit. ALIOS aūt pastores] curā.s. dominici gregis hñtes. Et sub eodem addit. ET DOCTORES.] ad ostēdenduz q̄ ppriū officium pastoꝝ ecclīe est docere ea q̄ ptinent ad fidē ⁊ bonos mores. Dispēsare aūt tēporalia nō pertinet ad epos qui sunt aploꝝ successores: s; magis ad diaconos. Act.6. Non est equū nos derelinquere vbū dei ⁊ ministrare mensis. Tit.p̄. Amplectentē eū qui fm doctrinā est fidelez sermonē. Dicit' de epo. Hiere.3. Dabo vobis pastores iuxta cor meū ⁊ pascent vos scia ⁊ doctrina.

Epi nō debēt dispēsare tēporalia s; diaconi.

¶ Deinde cum dicit. AD CONSVMATIONEM sanctoꝝ ⁊c̄.] Ostēdit fructū pdictoꝝ donoꝝ seu officioꝝ. Et circa h duo facit: qz p̄mo assignat fructū. 2° ostēdit qualr' fideles ad hūc fructū possent aduenire. ibi. VT IAM nō simus paruuli ⁊c̄.] Prīa iteruz in duas. Prīo pponit effectū pximū. Scḋo ostēdit fructū vltīm. ibi. DONEC occurramus oēs ⁊c̄.] ¶ Effectus aūt pxim⁹ pdictoꝝ donoꝝ seu officioꝝ pōt attēdi quātū ad tria. Uno mō q̄tū ad ipsos qui sunt in officijs ɔ̄stituti qb⁹ ad hoc sunt collata dona spūalia: vt ministrent deo ⁊ proximis. Et q̄tū ad hoc dicit. IN OPVS ministerij] per qḋ.s. procurat' honor dei ⁊ salus pximoꝝ. 1. Cori.4°. Sic nos existimet homo vt ministros Christi ⁊c̄. Esa.61. Ministri dei dicet' vobis. ¶ Alio mō q̄tū ad perfectionē iam credentiū cū dicit. AD CONSVMATIONEM] .i. pfectionez SANCTORVM] .i. eoꝝ qui iam sunt sanctificati per fidē Christi. Etenim specialr' debēt intēdere prelati ad subditos suos vt eos ad statuz pfectionis pducant vnde ⁊ ipsi pfectiores sunt: vt dicit Dionysius in ecclesiastica hierarchia. Heb.6. Ad pfectionē feramur ⁊c̄. Esa.10°. Consumatio abbreuiata inundabit iustitiā. Consumationē enim ⁊ abbreuiationez dn̄s deus exercituū faciet ⁊c̄. ¶ Tertio quātum

ad cōuersionē infideliū: ꝛ quātū ad h̄ dicit. IN EDIFICATIONEM corpis Chri.] .i. vt cōuertant̄ infideles ex quib⁹ edificat̄ eccl'ia Christi que ē corpus eius. p̄ᵉ Cori.14. Ad edificationē ꝛ exhortationē ꝛ ꝯsolationez. Et seq̄t̄ ibidē. Nā maior ē q̄ ꝓphetat q̄ȝ q̄ linguis loquit̄: nisi forte interpretet̄ vt eccl'ia edificationē accipiat. Et ibidez. Omnia ad edificationē fiant.

¶ Deinde cū dicit. DONEC occurram⁹ ꝛc̄.] Assignat fructū vltimū. Et pōt intelligi dupl'r. Uno mō de fructu simpl'r vltio: qui erit in resurrectione sctōꝝ. Et ſm hoc duo tāgunt̄. Pⁱo q̄dē cōgregatio resurgentium ꝛ corpalis ꝛ spūalis. Corporalis q̄dez erit cōgregatio in hoc q̄ oēs sancti cōgregabunt̄ ad Chrm. Mat.24°. Ubicūq3 fuerit corp⁹ illuc cōgregabunt̄ ꝛ aquile. Et q̄ntū ad h̄ dicit. DONEC occurram⁹ oēs ꝛc̄.] q.d. vsq3 ad h̄ extēdit̄ ꝑdictū ministeriū: ꝛ ꝯsumatio sctōꝝ: ꝛ edificatio ecclesie: donec in resurrectiōe occurramus Christo. Mat.25°. Ecce sponsus venit exite obuiam ei. Amos.4. Prepara te in occursū dei tui israel ꝛc̄. Et etiā occurramus nobis inuicē. 1. Thes.4. Simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiā Christo in aera. Phil.3. Si quo mō occurram ad resurrectionē que est ex mortuis. Spūal' aūt ꝯgregatio attēdit̄ q̄ntū ad meritū q̄dē ſm fidē. Et q̄ntū ad h̄ dic̄. IN VNITATEM FIDEI.] Supra eodē. Unus dn̄s vna fides ꝛc̄. Itē supra in eodem. Solliciti seruare vnitatē spūs ꝛc̄. Quātū v̄o ad primū ſm dei ꝑfectā visionē ꝛ cognitionē. de qua p̄ᵉ Cor.13. Tunc cognoscā sicut ꝛ cognit⁹ sum. Et q̄ntū ad hoc dicit. ET AGNITIONIS filij dei.] Hiere.31. Oēs enim cognoscēt me. ¶ Scđo ponit ꝑdictū fructū q̄ntū ad ꝑfectionē resurgētiū. Et p̄mo ponit ipsā ꝑfectionē cū dicit. IN VIRVM ꝑfectū.] Ubi nō est intelligēdum sicut quidā intellexerūt q̄ s. femine mutent̄ in sexum virilē in resurrectiōe: quia vterq3 sexus ꝑmanebit nō q̄dē ad cōmixtionē sexuū: que tūc de cetero nō erit. ſm illud Mat.22. In resurrectiōe enim nō nubent neq3 nubent̄: s3 sunt sicut angeli. S3 ad ꝑfectionē nāe ꝛ glīe dei qui talē nām condidit. Dicit ergo. VIRVM PERFECTVM] ad designādū oīmodam ꝑfectionē illius status. 1. Corin.13. Cū venerit qđ ꝑfectum est euacuabit̄ qđ ex pte est. Et pp̄ hoc vir magis sumit̄ ſm q̄ diuidit̄ cōtra puerū: q̄ȝ ſm q̄ diuidit̄ ꝯ feminā. Scđo ondit exēplar huius ꝑfectionis cū dic̄. IN MENSVRAM etatis plenitudis Christi.] Ubi cōsiderādū est q̄ corp⁹ Christi verū est exemplar corporis mystici. vtrūq3 n. cōstat ex plurib⁹ mēbris l' vnū collectis. Corpus aūt Christi fuit ꝑductū ad plenā etatē virilem. s. triginta trium fere annoꝝ in qua mortuus fuit. Huic ergo etatis plenitudini ꝯformabit̄ etas sctōꝝ resurgētiū: in q̄bus nulla erit impfectio nec defect⁹ senectutis. Phil.3. Reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpori claritatis sue. ¶ Alio mō pōt intelligi de fructu vltimo p̄ntis vite: in qua q̄dem sibi occurrūt oēs fideles ad vnā fidē ꝛ agnitionē veritatis. Jo.10. Alias oues habeo que nō sunt de h̄ ouili ꝛc̄. In qua ꝑficit̄ ēt corp⁹ Christi mysticū spūali ꝑfectione ad silitudinē corporis Christi veri. Et ſm hoc totum corp⁹ ecclesie dr̄ corpus virile: ſm illā similitudinē qua vtitur Aplus Gal.4°. Quāto tpe heres paruulus est nihil differt a seruo ꝛc̄.

Vir ꝯ feminā & puerum distinguit.

1. Cori.14. ¶ † Ut nō amplius simus pueri: qui fluctuem⁹ ꝛ circūferamur quouis vento doctrine per versutiam hoīm per astutiam: qua nos adoriuntur: vt imponāt nobis: s3 veritatē sectātes in charitate: adolescam⁹ in illū per oīa qui est caput: nempe Christus: in quo totū corp⁹ si coagmentet̄: ꝛ cōpingat̄ per oēm cōmissurā subministrationis: iuxta actū in mēsura: vniuscuiusq3 ptis: icremētū corporis facit: in edificationē ipsi⁹ ꝑ charitatē.

¶ Ut iam nō simus paruuli fluctuantes ꝛ circūferamur oī vēto doctrine in nequitia hoīuȝ: in astutia ad circūuentionē erroris. Ueritatē aūt faciētes in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus: ex quo totū corpus compactū ꝛ cōnexū per oēm iuncturam subministrationis ſm operationē in mensurā vniuscuiusq3 mēbri augumētū corporis facit in edificationem sui in charitate. Lec. V.

Posita donoꝝ spūaliū diuersitate ꝛ fructu eoꝝ hic ostēdit Apl's quō ad fructū illū ꝑueniam⁹. Circa qđ duo facit. Pⁱo duo īpedimēta remouet. Scđo modū veniēdi docet. ibi. VERITATEM facientes ꝛc̄.] Dicit ḡ. Bene dictū est q̄ hic est fructus vltim⁹ istoꝝ donoꝝ: q̄ s. occurramus dn̄o in virū ꝑfectū ꝛc̄. Ergo opȝ nos videre VT IAM NON simus paruuli] sed certe viri ꝑfecti: q̄a q̄ndiu aliq̄s ē puer nō est ꝑfectus vir. Opȝ ḡ q̄ deserat pueritiā qui dn̄o dȝ occurrere. Sic faciebat Apl's p̄ᵉ Corin.13° Qn̄ factus sum vir euacuaui ea que erant paruuli. Conditio autē pueri est q̄ nō est fixus vel determinat⁹ in aliquo: sed credit oī v̄bo. Si ḡ volum⁹ exhibere nos vt viros ꝑfectos: opȝ q̄ deseramus cogitationē fluctuantē. i. instabilē. Et hoc est qđ dicit. FLVCTVANTES.] p̄ᵉ Cori. 14. Nolite paruuli effici sensibus sed malitia paruuli estote. Dicunt̄ aūt fluctuātes a fluctu: q̄a tales ad modū fluct⁹ nō sunt firmi in fide. Jaco.p. Qui n. hesitat silis est fluctui maris qui a vēto mouet̄ ꝛ circūfertur. Nunc aūt necesse ē nos stabiles eē ꝛ nō fluctuare. Et q̄a vētus ē praua doctrina. de qua merito dr̄ Prouer. 25°. Uentus aquilo dissipat pluuias. Mat.7°. Descēdit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, ꝛ irruerunt in domū illam, ꝛ cecidit, ꝛ fuit ruina eius magna. Jō dicit. ET NON circūferamini oī vēto doctrīe ꝛc̄.] q.d. Nulla doctrina peruersa ꝑflante ad cōmotionem cordis ꝛ ruinā spūalis edificij debem⁹ moueri: q̄a nō est bona doctrina: qđ pȝ ex trib⁹. Primo ex eius p̄ncipio qđ est NEQVITIA HOMINVM.] ideo non est bona doctrina sed falsa ꝛ neq̄: quā dogmatizat aliq̄s ad ꝑditionē aiaꝝ: vt obtineat p̄ncipatū: sicut doctrina Arrij nequissimi: qui crepuit medius: vt de ipso possit exponi illud Eccl.31°. Testimoniū nequitie eius verū est. Itē talis doctrina ꝑuersa est: qđ pȝ. Scđo ex ei⁹ ꝓcessu qui est ASTVTIA.] q̄a cū dolo. s. vnū intendit ꝛ aliud simulat. ꝓpter qđ Apl's dic̄ scđe Cor.11. Timeo ne sicut serpēs Euā seduxit astutia sua: ita corrūpant̄ sensus vestri ꝛ excidant a simplicitate que est in Christo iesu. Tertio pȝ h̄ idē ex effectu: q̄a effect⁹ talis doctrīe est AD CIRCVMVENTIONEM ERRORIS] nō ad denarios: vel alia tēporalia acquirēda: s3 ad seminandos errores seducūt ꝛ circūueniunt tales doctores. de q̄bus dr̄ scđe Thi.3°. Mali hoīes ꝛ seductores proficient in peius errantes ꝛ in errorē mittentes.

Doctrina illa nō ē bona: q̄z est a nequitia hominum ab astutia a circūuentiōe erroris.

¶ Deinde cū dicit. VERITATEM autē facientes ꝛc̄.] Ostēsis īpedimētis per q̄ a fructu donoꝝ spūaliū īpe-

dicit̄ q̄ꝛ: hic ostēdit q̄lr ad fructū debitū pueniatur. Et ar/
guit sic. Statim dictū est q̄ si volum⁹ ad spūalitē̄ do/
noꝝ fructū puenire opꝫ vt iam non simus paruuli ⁊c̄.
Sed tādiu sum⁹ paruuli q̄diu virilē statū nō attin/
gimus ac crescim⁹. ḡ nobis necciuꝫ ē vt crescam⁹. Et h̄
est qḋ dicit. VERITATEM aūt faciētes ⁊c̄.] Duo ḡ fa
cit. P̄rio ostēdit in quo debem⁹ crescere. Scḋo p̄ quē.
ibi. IN ILLO per oia ⁊c̄.] Dicit ḡ q̄ntū ad p̄mū. verita/
tem faciētes crescam⁹: ⁊ h̄ in duob⁹. s. in bono opere ⁊
forma boni op̄is q̄ duo sunt veritas ⁊ charitas. Veri/
tas aūt q̄nq; dr̄ oē opus bonū. vt Thob. p̄. In captiui/
tate tñ posit⁹ viaꝫ veritatis nō deseruit. Faciam⁹ ergo
veritatē. s. oē opus bonū vel veritatē doctrine: q̄a non
sufficere nobis debet audire vel docere veritatē: sed
opꝫ facere: p̄pter h̄ dicebat Ap̄ls p̄ᵉ Thi. 4°. Hoc. n.
facies ⁊ teipsuꝫ saluū facies ⁊ eos qui te audiūt. Estote
ergo factores v̄bi ⁊c̄. vt dr̄ Jac. 1. Quia factores iustifi
cabunt̄. vt h̄r Ro. 2. Et h̄ si fiat in charitate que ē for/
ma boni op̄is. p̄ᵉ Coꝛ. 16. Viril̄r agite ⁊ cōfortetur coꝛ
vestrū ⁊ oia op̄a v̄ra ī charitate fiāt. Quia certe aliter
nihil valerent. p̄ᵉ Coꝛ. 13°. Si tradidero corp⁹ meū ita
vt ardeā: charitatē aūt nō habuero nihil mihi p̄dest.
Sꝫ q̄a ī via dei nō p̄gredi ē regredi. Jō subdit Ap̄ls.
VT CRESCAMVS in illo ⁊c̄.] Ubi tria facit. P̄rimo
ostēdit auctorē nostri augumēti. Scḋo eius veritatē.
Tertio modū augumēti. 2° ibi. EX QVO totū corp⁹.]
3° ibi. SECVNDVM opatiōnē ī mēsurā vniuscuiusq;
mēbri.] Dicit ḡ. CRESCAMVS] illo. s. Chr̄o. de quo p̄ᵉ
Pe. 2°. In eo crescatis in salutē. IN ILLO] inq̄ꝫ QVI
EST caput nostrū Chr̄s] ⁊ in ecclia q̄ est corp⁹ ipsius.
vt dr̄ Col. 1. Crescamus inq̄ꝫ nō in possessionib⁹: sicut
dr̄ Job. 1. Possessio eius creuit in terra: sꝫ in spūalib⁹.
Nec ī vno tm̄: sꝫ p̄ oia. i. in oi bono fructificātes ⁊ cre/
scētes. p̄ᵉ Coꝛ. 10. Oia in gl̄iaꝫ dei facite ⁊c̄. Et ibi seq̄t̄.
Sicut ⁊ ego per omnia oibus placeo. De hoc cōmen/
dat corinthios Apostolus dicēs p̄nc Coꝛ. 11°. Omnia
precepta inquit mea tenetis.

Corpus nāle hʒ cōpactio/nē mēbroꝝ adinuicē; li/gatiōnē p ner/uos: mutuā subministra/tionē.

¶ Consequēter cū dicit. EX QVO totū corp⁹ ⁊c̄.] Ostē/
dit veritatē Chr̄i p̄ quē crescere debeam⁹. ¶ Ubi sciē
dum ē q̄ corp⁹ nāle tria hꝫ. s. cōpactionē mēbroꝝ ad/
inuicē: ligationē p̄ neruos: ⁊ mutuā subministrationē.
p̄ᵉ Coꝛin. 12. Si dixerit pes: q̄m nō suꝫ manus: nō suꝫ
de corpe: nō ideo non est de corpe. Et si dixerit auris:
q̄m nō sum oculus: nō sum de corpe ⁊c̄. Si totū corp⁹
est odoratus vbi auditus. Spūal̄r ḡ sicut vnū corpus
efficit̄ ex multis his trib⁹ modis. s. per cōpactionē seu
adunationē: per ligationē ⁊ p̄ mutuaꝫ opatiōnē ⁊ sub/
uentionē: ita vt oia q̄ sunt a capite corpali. s. cōpactio:
neruoꝝ ligatio: ad opus motio fluūt a capite n̄ro chr̄o
in corpe eccl̄ie. Et p̄mo cōpactio p̄ fidem. Unde dicit.
EX QVO] s. Chr̄o qui ē caput n̄rm: vt mō dictum est:
totū corpus cōpactū est. i. coadunatū. P̄s. Dispersiones
israel cōgregabit. Abac. 2. Cōgregabit ad se oēs gētes
⁊ coaceruabit ad se oēs p̄p̄los. De h̄ dr̄ Coll. 2°. Caput
ex quo totū corp⁹ p̄ nexus ⁊ ꝯiunctiōes subministra/
tuꝫ ⁊ ꝯstructū crescit in augmētuꝫ dei. Secūdo fluit a
Chr̄o capite in corp⁹ eccl̄ie sue mysticū cōnexio ⁊ colli
gatio: quia opꝫ adunata aliquo nexu vel vinculo necti
vel colligari. Et pp̄ h̄ dicit. ET CONNEXVM PER
oēm iuncturā subministrationis] . i. p̄ fidē ⁊ charitatē
que cōnectunt ⁊ ꝯiungūt mēbra corpis mystici ad mu
tuaꝫ subministrationē. Eccl. 39°. Oia op̄a dn̄i bona: ⁊
oē opus hora sua subministrabit. Un̄ ipse Ap̄ls cōsi/
dēs de ista mutua subministratione q̄ est inter mēbra
eccl̄ie p̄ diuinā ꝯstructionē dicebat. Phil. p̄. Scio. n. q̄

in h̄ proueniet in salutē per nostrā oōnem ⁊ submini/
strationē spūs Jesu chr̄i. Tertio a capite Chr̄o in mē/
bris vt augumētent̄ influitur virt⁹ actual̄r operandi.
Un̄ dicit. SECVNDVM mēsurā vniuscuiusq; mem/
bri augumētuꝫ corpis faciēs] . q. d. Non soluꝫ a capite
n̄ro Chr̄o est mēbroꝝ eccl̄ie cōpactio p̄ fidē: nec sola
cōnexio vl̄ colligatio p̄ mutuā subministrationē cha/
ritatis: sꝫ certe ab ipso ē actualis mēbroꝝ opatio siue
ad opus motio s̄m mēsurā ⁊ cōpetētiā cuiuslꝫ mēbri.
Un̄ dicit q̄ FACIT augumētuꝫ corpis] s̄m opationē
⁊ mensurā vniuscuiusq; mēbri debite mēsuratā: q̄a nō
soluꝫ p̄ fidē corp⁹ mysticū cōpaginat̄: nec solum per
charitatē subministrationē cōnectētē augent̄ corp⁹: sꝫ
p̄ actualē motionē ad opationē quā de⁹ facit ī nobis.
Un̄ Esa. 26°. Oia op̄a n̄ra opatus est de⁹: qui in oibus
opat̄. vt dr̄ p̄ᵉ Coꝛ. 12. Et hec expositio ꝯcordat glosa/
tori. Sed ad q̄d augumētat deus vnūqḋq; mēbruꝫ: vt
corp⁹ edificet. Supra. 2. In quo ois edificatio cōstru/
cta crescit in tēpluꝫ sanctū in dn̄o: in quo ⁊ vos edifica
mini ⁊c̄. Unde p̄ᵉ Coꝛin. 3°. Dei edificatio estis. Et hec
oia fiant IN CHARITATE] q̄a vt dr̄ p̄ᵉ Coꝛ. 8°. Cha/
ritas edificat. Vel IN CHARITATE] facit deus hec
omnia. i. ex mera dilectione. Hiere. 31. In charitate p̄/
petua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Rursusq;.
Edificabo ⁊ edificaberis. Hoc est ergo quod dicit. IN
EDIFICATIONEM sui in charitate.]

¶ Hoc itaq; dico: ⁊ testoꝛ per dn̄m: ne posthac Roꝛ. 1.
ambuletis: quēadmoduꝫ ⁊ reliq̄ue gentes ambu
lant in vanitate mētis sue: duꝫ mentē habēt ob/
tenebratā: abalienati a vita dei: p̄pter ignorātiā
que est in illis: ⁊ excecationē cordis eoꝝ: qui po/
stea q̄ā puenerūt eo: vt dolere desierint: semet/
ipsos dediderunt lasciuie: ad patrandum imun/
diciam omneꝫ cum auiditate.

¶ Hoc ergo dico ⁊ testificoꝛ in dn̄o vt iam
non ambuletis sicut ⁊ gentes ambulant in
vanitate sensus sui tenebris obscuratū ha/
bentes intellectum. Alienati a vita dei per
ignorātiam que est in illis p̄pter cecitatem
cordis ipsoꝝ: qui desperantes semetipsos
tradiderūt impudicitie in opationē imun/
dicie omnis in auaritiam. Lec. VI.

Supra monuit Ap̄ls ephesios vt manerēt in ec/
clesiastica vnitate describēdo modū eius
⁊ formā: in hac p̄te docet eos viaꝫ p̄ quaꝫ possint ma/
nere in eccl̄iastica vnitate. Et p̄mo facit h̄. Scḋo ostē/
dit potestatē hāc adimplenda p̄cepta in fine epistole.
ibi. DE CETERO fratres cōfortamini ⁊c̄.] P̄rima in
duas. P̄rimo p̄ponit p̄cepta ad oēs. Scḋo ptinentia
ad singulos gradus eccl̄ie. ibi. MVLIERES viris suis
subdite sint ⁊c̄.] P̄ria in duas. P̄rimo p̄ponit quedaꝫ
p̄cepta generalia ad que reducunt̄ omnia alia. Scḋo
ponit specialia. ibi. PROPTER qḋ deponentes mēda
cium ⁊c̄.] P̄rima iteruꝫ in duas: q̄a cū intētio Ap̄li sit
eos reuocare a veteri cōsuetudine ad nouā Christi do
ctrinam. P̄rimo ostēdit doctrinā Christi esse cōtrariā
antique puersitati gentilitatis. Secūdo inducit eos vt
eaꝫ deponāt ⁊ eaꝫ q̄ Chr̄i ē assumāt. ibi. DEPONITE
VOS s̄m pristinā ⁊c̄.] P̄ria in duas: q̄a p̄mo describit
cōuersationē gentiliū. Scḋo ostēdit q̄ ei ꝯriat̄ doctri
na Chr̄i. ibi. VOS autē nō ita ⁊c̄.] P̄ria in tres. P̄rimo

hortatur eos vt declinent cõuersationẽ gentiliũ. Scdo describit eaz quãtũ ad interiorẽ animũ.ibi. TENEBRIS obscuratũ ꝛc.] Tertio quãtũ ad exteriorẽ modum.ibi. QVI desperãtes ꝛc.] Dicit ergo. Ad hoc ꝙ possitis iplere ea q̃ dicta sunt.DICO] .i.nõ obsecro vt ꝑus:sed DICO ꝛ testificor hoc qđ dixi.] Gal.5°. Testificor autẽ omni homini rursum circũcidenti se:quoniam debitor ẽ vniuerse legis faciẽde.2ᵉ Thi.4°.Testificor corã deo ꝛ Christo Jesu ꝛc.Et quid? Ut iam.i.ꝑe fidei ꝛ cõuersionis ad Christum:quia iam vos mũdi estis.Jo.15.Nõ ambuletis.i. viuatis.Gal.5.Si spiritu viuim⁹ spũ ꝛ ambulem⁹ ꝛc. Et h sicut gẽtiles ambulant.pᵉ Cor.12.Scitis quoniam cum gẽtes essetis ad simulacra muta ꝑut ducebamini euntes ꝛc.Nõ sic igiť ambuletis.Prouer.pmo.Fili mi ne ambules cũ eis:ꝓhibe pedez tuũ a semitis eoꝝ ꝛc.

¶ Consequẽter cũ dicit.IN VANITATE sensus sui.] Reddit cãm hui⁹ ꝓhibitionis. Ubi notandum ẽ ꝙ cũ ambulare spũalr sit ꝓficere.ſm illud Esa.26°.Rect⁹ callis iusti ad ambulandũ ꝛc.Gen.17°.Ambula corã me ꝛ esto ꝑfectus.dr Abrahe.Ad hoc ergo vt homo iuste ambulet.i.spũalr ꝑficiat opz tria que i ipso sunt regulari ꝛ ordinari.Jn hoie enĩ est rõ iudicãs de particularib⁹ agẽdis. Jtẽ itellus vlĩuz ꝑncipioꝝ qui ẽ synderesis. Tertio lex diuina seu deus. Quicũqz ergo aliqs ſm ista tria sibiinuicẽ ordinata dirigiť:ita ꝙ actio ordineť ſm iudiciuz rõnis:ꝛ hec.s.rõ iudicet ſm itellm rectũ vel synderesim: ꝛ hec.s.synderesis ordinetur ſm legẽ diuinã:tunc actio est bona ꝛ meritoria. Sed vita gẽtiliũ nõ est talis:imo deficit in ꝑdictis tribus:quia pmo deficit a rõne iudicãte:quia ambulant in vanitate sensus sui.Sensus aũt est vis appꝛehẽsiua per quam iudicamus singularia.Unde aliqs hõ rectus dicit qñ bene iudicat de agẽdis.Sed sensus iste qñqz ẽ rect⁹: qñqz ẽ vanus. Rectus dr qñ debita regula regiť qua venit ad debitũ finẽ. Uanus autẽ qñ indebita regula duct⁹ nõ venit ad debitũ finẽ.Sap.13.Uani sunt oẽs hoies in quibus nõ subest scia dei ꝛc.Ro.1.Euanuerũt in cogitationib⁹ suis ꝛc.Hiere.2.Ambulauerunt post vanitates suas ꝛ vani facti sunt ꝛc.Quare:quia certe rõ istoꝝ in agẽdis nõ dirigebať ab intellu illuminato:sz erroneo.Et hoc est qđ ait.TENEBRIS obscuratũ habentes intellm.] Ro.p.Obscuratum est insipiens cor eoꝝ.ꝑs.Nescierũt neqz itellexerũt:in tenebris ambulant.Et rõ est:quia tales non sunt ꝑticipes diuini luminis seu legis diuine illuminãtis ꝛ regulantis: ꝓpter quod subdit.ALIENATI a vita dei] .i.a deo qui ẽ vita aie. Joan.14.Ego sum via veritas ꝛ vita. Uel A VITA DEI] .i.a charitate ꝛ gra spũali qua aia viuit formalr. Rom.6.Gra aũt dei vita eterna. Jsti aũt erãt sine spe vite eterne:quia ponebãt mortalitatẽ aie cõtra fidem ꝛ ꝓphetiã.Sap.2.Nescierunt sacramẽta dei neqz sperauerũt mercedez iustitie:neqz iudicauerũt honorem aiaꝝ sanctaꝝ ꝛc. Uel A VITA DEI] .i.a vita sancte viuẽdi q̃ est per fidẽ.Gal.2. Uiuo ego iam nõ ego ꝛc. Justus autẽ ex fide viuit:vt dr Ro.p. Uel que est per charitatẽ.pᵉ Joã.3°.Nos scimus:quia trãslati sumus de morte ad vitã:quoniam diligimus frẽs ꝛc.Non sic autẽ isti sed magis alienati. ¶ Moduz aũt huius alienatiõis tangit.s.ignorãtiaz nõ stellaꝝ vel cursus syderum:sed nature diuine.pᵉ Cor.15. IGNORANTIAM] quãdam dei quãdaz habẽt:quia certe tunc soluz in iudea not⁹ erat de⁹: sed modo vt dr Act.17°.Tempora hui⁹ ignorãtie despiciẽs deus:tunc annũciat hoib⁹ vt oẽs vbiqz penitentiaz agant ꝛc.Diuinus aũt ignorãtie deus nõ erat cã: quamuis de se erat:quia vt dr Ro.p.Deus illis reuelauit

sed certe causa erat illis PROPTER cecitatez cordis ipsoꝝ.] Et vere dicit cecitatẽ ꝙ ex creaturis non poterant venire in notitiã creatoris:quia vt dr Sap.2. Excecauit eos malitia eoꝝ ꝛ nescierũt sacramẽta dei neqz mercedez sperauerunt iustitie.Et hoc est quod sequiť. QVI desperãtes ꝛc.] Ubi ostẽdit Aplus quales erant in exteriori cõuersatiõe:quoniam sine spe:ꝛ hoc quia alienati a vita. Job.7.Desperaui nequaq̃ vltra iam viuaz ꝛc. Hiere.18.Desperauim⁹ post cogitatiões nr̃as ibim⁹: ꝛ vnusquisqz post prauitates cordis sui malefaciem⁹. Et hoc est qđ sequiť. TRADIDERVNT semetipsos ipudicitie ꝛc.] Et hoc legi põt dupl'r vel separatim vt dicať in auaritia.i.quia auari erant. Ro.p. Repletos oi iniquitate ꝛ malicia/fornicatiõe/auaritia ꝛc. Heb.13°. Sint mores sine auaritia ꝛc. Quia vt dicit Eccle.10. Auaro nihil est scelestius. Propter qđ Abac.2°. Ueh qui cõgregat auaritiã malaz domui sue ꝛc. Põt etiam legi cõiunctiz cũ ꝑcedẽtib⁹:vt dicať in auaritia.i.auare:ita vt sit modificãs ꝑcedẽtia. Et sz h aggrauat eoꝝ vitã tripl'r:quia pmo peccauerũt nõ ex passione:sz poti⁹ ex electiõe.Uñ dicit. TRADIDERVNT semetipsos impudicitie] .q.d.Nõ passionib⁹ vel infirmitate peccauerũt:sz semetipsos tradiderũt ꝛc. Judith.7.Spõte tradam⁹ nos oẽs populo Olofernis ꝛc. 2ᵉ Corin.12°. Non egerũt pniaz sup immundicia ꝛ fornicatiõe ꝛ ipudicitia quã gesserũt.Scdo ex actuali effrenatiõe.pme Pe.2°.Post carnẽ in cõcupiscẽtiam imũdicie ambulant ꝛc.Et iõ dicit. IN OPERATIONEM ois imundicie.] Ezech.14.Jsti posuerũt imũdicias suas in cordib⁹ suis ꝛc.Tertio aggrauať eoꝝ pctm ex continuatiõe:quia icessanter peccabãt.Osee.4°.Fornicati sunt ꝛ nõ cessauerũt:quoniam dñm reliquerũt.Uñ dic. IN AVARITIAM] .i.ardẽter ꝛ isatiabil'r.2ᵉ Pe.2°.Oculos habentes plenos adulterij ꝛ incessabilis delicti:pellicientes animas instabiles cor exercitatum auaritie habẽtes maledictionis filij ꝛc.

¶ Uos aũt nõ sic didicistis Christũ:siquidẽ illuz audistis:ꝛ in eo docti fuistis:quẽadmoduz est veritas in Jesu:deponere iuxta priorẽ ꝯuersationẽ veterẽ hoiez:qui corrũpiť iuxta concupiscentias erroris: renouari ❘ spiritu mentis vestre : ꝛ induere nouũ hoiez:qui iuxta deũ conditus est per iustitiam ꝛ sanctitatem veritatis. Roma.6. Col.3. Heb.12.

¶ Uos aũt nõ ita didicistis Christũ si tñ illũ audistis ꝛ in ipso edocti estis sicut ẽ veritas in Jesu. Deponite vos ſm pristinã cõuersationẽ veterẽ hoiez q corrũpiť ſm desideria erroris. Renouamini ãt spũ mẽtis vr̃e ꝛ induite nouũ hoiez qui ſz deũ creatus est in iustitia ꝛ sanctitate. Lec. VII.

Ostensa ꝑuersitate gẽtilis ꝯuersationis:hic ostẽdit Apl's ꝙ doctrina Christi total'r ꝯria ẽ isti ꝯuersationi ꝛ statui. Et quia ꝑuertẽtes quãdã doctrinã Christi dixerũt nõ eẽ aliã vitã post istã:sz aiaz mori cuz corpe vt aialia. Jõ Apl's oñdit pmo doctrinã Christi ꝯriaz eẽ vite ꝛ statui ꝑcedẽti.2° oñdit ꝯditiones debitas doctrine Christi.ibi. DEPONITE vos ꝛc.] Dicit ergo. Jta dictũ est ꝙ illi desperãtes ꝛc. VOS aũt non ita audistis] Christũ.s.esse imitãduz.Quõ ergo. Jpsi enĩ VOS] a deo didicistis vt diligatis inuicez. 2ᵉ The.2°. Jtaqz fratres state ꝛ tenete traditiões quas didicistis. Et 2ᵉ The.2°.Quõ tenebimus.Et pᵉ Thes.2°.Quoniam cũ acce-

pcepistis a nobis vbū auditus dei accepistis illud non vt verbum hominū:sed sicut est vere verbum dei ꝛc̃. Col.2°. Radicati ꝛ supedificati in ipso ꝛ cōfirmati in fide:sicut didicistis abūdantes in illo in gratiaꝝ actiōe. Et h certe si tñ illuꝫ audistis:qa audit⁹ deseruit discipline. Si pro qa:quia hec ē annunciatio quā audistis. vt dr̃ p̃ͣ Jo.1. Et h q̃tū ad pdicationē fidei. Eccl.24°. Qui audit me nō ꝯfundetur. Prouer.15°. Auris q̄ audit increpatiōes vite in medio sapiētum cōmorabitur ꝛc̃. ET IN illo edocti estis]ſ.quo ptinētia ad fidem sunt custodiēda ꝛ adimplenda. Mar.vlt°. Fecerūt sic erāt edocti ꝛc̃. Et h sicut ē veritas.q.d. Si audiuistis fideꝫ Christi pdicari ꝛ quō pdicata debeāt adipleri estis edocti sicut Jesus de quo pdicatur vobis qui est veritas. VOS aūt nō ita]ſ.opꝫ ambulare:sicut aliqui desperātes. Sed quō: Subdit. DEPONITE vos ꝛc̃.]Que quideꝫ lr̃a pōt legi dupl̃r. Uno mō vt dicat̃ deponere:ꝛ tūc ꝯstruit̃ cū pcedentib⁹ sic:ita ē veritas in q̄ edocti estis in Jesu deponere vos ꝛc̃. Si aūt dicat̃ deponite. que lr̃a cōius habet̃.dicemus q̄ qa ꝯr̄ia ē ꝛ vita ꝛ doctrina gētiliuꝫ vite ꝛ doctrine Jesu in qua edocti estis restat vt dponat ꝛc̃. Duo ḡ facit:qa cū pmo extirpāda sint vitia q̄ȝ inserant̃ v̄tutes. Pͥo docet eos statū pristine ac veteris ꝯuersationis deponere. Scd̃o nouum statuꝫ Jesu assumē.ibi. RENOVAMINI aūt spū ꝛc̃.] Dicit ḡ.DEPONITE ꝛc̃.] vbi tria sūt ꝯsiderāda. Pͥo qd itellit̃ p veterē hoieꝫ. Dīt aliq q̄ hic hō vet⁹ exterior:nouus ṽo dr̃ interior. Sed dōm ē q̄ hō vetus dr̃ taꝫ interior q̄ȝ exterior qui subijcit̃ vetustati q̄tuꝫ ad aiaꝫ p pctm̄ ꝛ q̄tū ad corp⁹:qa mēbra corpis sūt arma peccati. Et sic subiect⁹ hō pctō ſm aiaꝫ ꝛ corp⁹ dr̃ vetus hō ſm q̄ illa vetusta sunt q̄ sunt in via corruptionis vel in ipso corrūpi:qa qd̄ antiquat̃ ꝛ senescit ppe interitū est.vt dr̃ Heb.8. Et sic hō subiect⁹ pctō dr̃ vetus:qa ē in via corruptionis pp qd̄ subdit. QVI corrūpit̃ ſm desideria erroris.] Nā vnūqdq; corrūpit̃ cū recedit ab origine nāe sue. Natura aūt hoīs ē vt desideriū eius tendat ad id qd̄ ē ſm rōneꝫ. Perfectio autē ꝛ bonū rōnis ē veritas. Qñ ḡ rō tendit ad errorē ꝛ desideriū ex h errore corrūpit̃:tūc vet⁹ hō dr̃. Dicit autē SECVNDVM desideria]ſ.mala. Ro.13. Carnis curā ne feceritis in desiderijs. p̃ͣ Thi.6. Desideria multa ꝛ nociua ꝛ inutilia q̄ mergūt hoieꝫ in interitum ꝛ pditioneꝫ ꝛc̃. Quia aūt hec desideria in qbusdā trahūtur ex infirmitate:in qbusdā ṽo ex malicia:sicut in illis qui dicūt deū puidētiā nō hre. Jō dicit. ERRORIS]qa in talib⁹ errātib⁹ corrūpit̃ itellus ꝛ affect⁹. Uel SECVNDVM desideria erroris].i.que hoīes faciūt errare. ſm illud Sap.2°. Hec cogitauerūt ꝛ errauerūt ꝛc̃. Prou.14°. Jmpudētia stultoꝝ errātis. Sed quō deponendus sit docet Apl̄s dicēs Col.3°. Expoliātes vos veterem hoieꝫ cū actibus suis ꝛc̃. Non ḡ subalr̄ dꝫ deponi vel expoliari:sꝫ solum quo ad opa mala vl̄ ꝯuersationeꝫ. p̃ͣ Pe.2. Cōuersationē vr̄aꝫ iter gentes hn̄tes bonā. p̃ͣ Thi.4. Exēplū esto fideliū i ṽbo ꝛ ꝯuersatiōe.

¶ Deinde cū dicit. RENOVAMINI ꝛc̃.] Ondit q̄ debemus nouū statuꝫ iduere. Circa qd̄ tria facit. Primo ostēdit p qd̄ ꝯsequi possum⁹ hāc nouitatē. Scd̃o i quo hec nouitas cōsistat. Tertio q̄ sit. Quātuꝫ ad p̄ͣm dicit. RENOVAMINI spiritu ꝛc̃.] Ubi notandum est q̄ lꝫ spūs multipl̃r dicat̃ in hoie:tñ triplex spūs inuenit̃.ſ. spūssanct⁹ p̃ͣ Cor.3. Nescitis q̄ tēpluꝫ dei estis ꝛ spūs dei habitat in vobis. Jtē spūs rōnalis. Gal.5. Caro cōcupiscit aduersus spūꝫ. Jtē spūs phātastic⁹. Osee.14. Scitote israel stultū pphetā insanū virū spiritaleꝫ.i.

Jn hoīe ē triplex spūs.ſ. spūssctūs/ rōnalis/ ꝛ phātasticus.

phātasticū. Hoc ḡ qd̄ dr̃. SPIRITV MENTIS]sumitur pro spūsancto. Dicit aūt eūm renouationis esse spiritūsanctū qui habitat in mente nostra. Gal.4. Misit deus spūm filij sui in corda ꝛc̃. Ps. Emitte spūm tuū ꝛ creabunt̃ ꝛc̃. Uel pōt accipi SPIRITVS] pro spiritu rōnali:ꝛ tunc spūs idē est q̄ mens nostra ꝛ ē sile huic. qd̄ dr̃ Col.2. Jn expoliatione corporis carnis.i.corpis que est caro:ita hic spiritu mētis.i.spiritu qui ē mens. Hoc aūt dicit:qa in nobis est alius spiritus qui nō est mens:qui.ſ.est cōis nobis ꝛ brutis. Dicit aūt. RENOVAMINI spiritu mētis:]qa illud qd̄ nō est corruptuꝫ est nouū:nec renouatiōe indiget. Naꝫ si Adam corruptus nō fuisset renouatiōe nō idiguisset nec nos etiā. Sed qa corruptus fuit renouatione idiguit ꝛ eius posteriores. Et iō opꝫ RENOVARI NOS] in pſenti ſm aiaꝫ ꝛ in futuro ſm corp⁹ qñ corruptibile h induet incorruptionē ꝛ mortale imortalitateꝫ. vt dr̃ p̃ͣ Cori.15°. Dicit ḡ. RENOVAMINI spiritu] hic.ſ.qa nisi in pn̄ti spūs renouet̃ nunq̄ȝ corp⁹ eius inouabit̃. Uel pōt exponi SPIRITV mentis].i.mente vr̄a spūali facta:ꝛ in idē redit. Jn quo aūt hec renouatio ꝯsistat q̄tū ad 2ᵐ. subdit cū dicit. INDVITE nouum hoieꝫ ꝛc̃.] Hic aduertēduꝫ est q̄ sicut vniuscuiusq; rei pͥmuꝫ vetustatis principiū fuit Adam per quē pctm̄ in oēs intrauit:ita pͥncipiuꝫ primū nouitatis ꝛ renouationis Christus est:qa sicut in Adam oēs moriunt̃:ita ꝛ in Christo oēs viuificabunt̃. Unde Gal.vlt. Jn Christo iesu neq; circūcisio neq; pputiū aliqd valet:sed noua creatura. Induimini ḡ dn̄m nr̄m Jesum christū. Ro.13°. Que aūt sit renouatio ostēdit cū dicit. QVI ſm deū creat⁹ est ꝛc̃.] Hoc auteꝫ pōt intelligi tripl̃r. Uno mō sic vt ly q referat̃ ad spiritū.i.spūs q ē mens nr̄a:ꝛ creat⁹ ē a deo.ſ. in originali iusticia.ſ.in sui nouitate. Uel recreat⁹ noua creatiōe vt esset iustus. Supra.2. Creati i christo iesu i opib⁹ bonis. Uel ly q pōt referri ad nouū hoieꝫ.ſ.christuꝫ. Et tunc cōstruet̃ sic. Qui creat⁹ ē.i.format⁹ in vtero virginis ſm deū.i.nō semine humano:sꝫ spūsctō. Uel creat⁹ est ſm esse grē ꝛ plenitudinis:ꝛ hoc IN IVSTITIA] quo ad hoīes i sanctitate quo ad deū: ꝛ hoc veritatis nō falsitatis. Luc.2. IN SANCTITATE]ꝛ iusticia. Uel vt sanctitas sit in corde:veritas in ore:iusticia in opere.

Ly qui / pōt tripl̃r intelli.

¶ †Quapropter deposito mendacio : loquamini veritatē qsq; pximo suo:qm̄ sumus inuicē membra. †Jrascimini ꝛ nō peccet̃ : sol ne occidat sup iraꝫ vestrā: †neq; detis locū calumniatori. 1.Pe.2. Zach.8. Psal.4. Jaco.4.

¶ Propter qd̄ deponētes mēdaciū loquimini veritatē vnusqsq; cū pximo suo:qm̄ sum⁹ inuicē mēbra. Jrascimini ꝛ nolite peccare. Sol nō occidat sup iracūdiaꝫ vestrā. Nolite locū dare diabolo. Lec. VIII.

Supra posita gñali monitiōe vt nouitatē induerent:hic Apl̄us ponit pcepta spālia. Circa qd̄ duo facit. Primo inhibet eis pctā interiora corrūpentia spūm. Scd̃o pctā exteriora que corrūpunt carnem.ibi. FORNICATIO aūt ꝛc̃.] Pͥa in duas. Pͥo phibet pctā que in deordinatiōe pprij ꝯsistūt. Scd̃o pctā qui cōsistunt in deordinatiōe alteri⁹.ibi. OMNIS SERMO malus ꝛc̃.] Pͥa iteruꝫ in tres:qa pͥmo phibet pctm̄ corrūpens rōnaleꝫ. Scd̃o pctm̄ deordinās irascibilem. ibi. IRASCIMINI ꝛ nolite peccare ꝛc̃.] Tertio pctm̄ ptinens ad cōcupiscibileꝫ.ibi. QVI FVRABATVR ꝛc̃.] Circa pͥmū tria facit. Primo qa vnū istoꝝ phibet. Scd̃o inducit ad aliud. Tertio rōnem assignat.

assignat. Prohibet ergo illud. primo qd ad veterē hoīez ptinet ita vt ista lrā sit expositiua huiꝰ qd pdixerat. Induite nouū hoīem: ad quē iduēdū primo phibet mēdaciū qa p hoc pctm̄ oris: corrūpit̄ veritas ratiōis. Vn̄ dicit. PROPTER qd]. s. nouū hoīez induēdum DEPONENTES mēdaciū:]qa vt dr̄ in ps. Perdes oēs q loquunt̄ mēdaciū. s. pniciosuz. ❡ Et postea iducit ad nouitatē dicēs. Zacha. 4. LOQVIMINI veritatē vnusqsqz cū pximo suo.] Et qre: QVONIAM sumꝰ inuicez mēbra. Mēbra. n. seinuicē diligūt et se iuuant mutuo in veritate. Roma. 12. Unum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra.

❡ Sequit̄. IRASCIMINI etc.] Ubi phibet pctm̄: corrūpēs irascibilē. Circa qd tria facit. Primo ponit monitionē. Scdo eā exponit ibi. SOL nō occidat etc.] Tertio rōnē reddit ibi. NOLITE locū etc.] Monitionem aūt ponit cum dicit. IRASCIMINI etc.] Qd pōt exponi dupl'r: qa duplex est spēs ire: qdā bona: quedaz mala. Mala qdē qn̄ inordiate tēdit in vindictā. s. contra iustitiā: bona vo qn̄ in vindictā debitā: qn̄. s. qs irascitur qn̄ opz cū qbꝰ et qntū opz. Et de vtraqz pōt exponi. Si de mala: sic est sensus. Nō pcipit sz pmittit. q. d. Si sic est q motꝰ ire isurgat: qd humanū ē: NOLITE peccare]. i. nolite pducere ad effectū p consensum. pᵉ Cor. 10. Tētatio vos nō apphēdat nisi humana: qa certe qui alr irascit̄ fratri suo reus erit iudicio: vt dr̄ Math. 5. De hac ira monebat Joseph fratres suos. Gen. 45. Ne irascimini in via. Si aūt exponat̄ de bona: sic tenetur nō solū pmissiue vt pꝫ: sz impatiue: IRASCIMINI]. s. cōtra pctā via: qn̄ duplex est vidicta quā hō appetit. Una de seipso peccāte: et sic pnia est qdā vidicta quaz hō facit et capit de seipso. Et h est bona ira: et de hac dr̄ speratiue. IRASCIMINI]. s. ꝯ pctā via: ET NOLITE peccare]. s. decetero: nec talia cōmittere ꝯ que iterum oporteat irasci. Mō credūt aliq q hō secure possit sibi ipsi irasci pp pctā sua: sz nō pximo suo pp sua: sz nō est ita: sicut ꝯ seipm pōt qs irasci pp peccata ppa ita pximo suo pp sua. ergo irascimini ꝯ vitia aliena: et h cū zelo. Nūeri. 25. Phinees auertit irā a filijs israel: qa zelo meo cōmotus est ꝯ eos. Sic Helyas. 3. Reg. 19. Zelo zelatus suz p dn̄o deo exercituū qa dereliquerunt pactū dn̄i filij isrl' etc. Et nolite peccare pueniēdo rōnē: sz potius sequēdo. Jac. p. Sit autē ois hō velox ad audiēdū/ tardus aūt ad loquēdū/ et tardus ad iram etc.

Spēs ire est duplex/ bona et mala.

❡ Sequit̄. SOL nō occidat etc.] Ubi exponit qd dixerat et fm tres pdictas expōnes pōt tripl'r exponi: qa si de mala ira tūc sic. SOL etc.] i. nō psistatis in ira cōcepta: sz an̄ solis occasuz deponat: qa lz pmittat̄ motꝰ ppter fragilitatē nō pmittit̄ mora. Si de bona et h contra pctā ppria tūc sic. SOL]. i. Christus. Mal. 4. Orietur vobis timēntibus nomē meū sol iustitie etc. NON occidat sup iracūdiā vraz]. i. sup pctā vra: p qbꝰ iterz oporteat vos irasci: et vosmet inter ipsos punire. Si ꝯ pctā aliena sic accipit̄ SOL]. s. ratiōis. Eccl. 12. Memento creatoris tui in diebꝰ iuuētutis tue an̄qz veniat tps afflictiōis et appropinquēt anni de qbꝰ dicas. Nō mihi placēt an̄qz tenebrescat sol etc. SOL nō occidat sup iracūdiam vestraz]. i. obtenebret̄ dictamē rōnis. Job. 5ᵒ. Uirum stultum interficit iracundia.

Sol p vero sole/ p christo/ p ratione.

❡ Sequit̄. NOLITE locum dare diabolo.] Ubi assignat rōnem monitionis. Diabolus eniz habz locuz in nobis per peccatum vel per consensuz. Jo. 13. Cum diabolus iam misisset in cor vt traderet euz iudas etc. Et sequit̄ ibidē q post bucellaz introiuit in eū sathanas. Nunc autē hō passiones multuz inclināt ad consensum: et maxime quādo puertūt iudiciū rōnis. et hoc spāliter facit ira que cōsistit in accēsione sanguinis: que qdez rōne velocitatis sui motus pcedit iudicium rōnis. Et qa sic nobis pturbatis diabolus incipit locum habere in nobis: ideo dicit. Nolite locū dare diabolo. q. d. Non perseueretis in ira: qa p hoc datis locū diabolo: qa totus diabolus iracūdus est. ps. Liberator meꝰ de inimicis meis iracūdis. Intrat aūt hoiem cū furore et ira. Apoc. 12. Descēdit diabolus ad vos hn̄s iram magnā. Hoc autē non pōt facere saltē in aia qdiu hō iustus est. Hec autē iustitia per irā amittit̄: qa ira viri iustitiā dei nō opat̄: vt dr̄ Jac. p. Si ergo nō vultis locū dare diabolo saltē in aia: sol nō occidat sup iracūdiaz vestrā. Eccl. 11. Aufer iram a corde tuo.

❡ Qui furabat̄: nō amplius furet̄: magis aūt laboret operādo manibꝰ qd bonū est: vt possit impartiri ei qui opus habuerit. Ois sermo spurcus ex ore vestro nō pcedat: sed si qs est bonꝰ ad edificatiōez: quoties opus ē: vt det grāz audiētibꝰ.

❡ Qui furabat̄ iā nō furet̄: magis aūt laboret operādo manibꝰ suis qd bonum est vt habeat vn̄ tribuat necessitatē patienti. Ois sermo malus ex ore vestro nō pcedat sed si qs bonus ad edificationē fidei: vt det gratiam audientibus. Lec. IX.

Exclusa supra vetustate hoīs qntū ad vim rōnalez et irascibilē: hic phibet eaz qntū ad concupiscibilē pueniētē ex eorꝫ inordinata ꝯcupiscētia. Circa qd duo facit. Primo phibet ꝯcupiscibilis vetustatē. Scdo hortat̄ ad eius nouitatē ibi. MAGIS aūt laboret etc.] Ad vetustatē aūt ꝯcupiscibilis ptinet furtū: qd puenit ex corrupto et inordinato appetitu rei tēporalis. Ideo dicit. QVI furabat̄ iā nō furet̄ etc.] q. d. Qui habebat ꝯcupiscibilē corruptā et vetustā ex corrupto appetitu rerū tēporaliū iā nō furet̄. s. si vult cōcupiscibilē renouare: qa vt dicit̄ Eccl. 5. Sup furē cōfusio. ppter hoc dr̄ Exo. 20. Nō furtū facies. Et qa aliquis posset se excusare pre paupertate. ideo dicit. MAGIS laboret etc.] sicut ipse fecit Apl's: vt dr̄ Act. 20. Argentum et aurū nullius concupiui aut vestē: vosipsi scitis qm̄ ad ea que mihi opus erāt et his qui mecū sunt ministrauerūt manus iste etc. Itez 2ᵃ Thes. 3. Ipsi. n. scitis quēadmodū oporteat vos imitari nos: qm̄ nō inquieti fuimus iter vos neqz gratis panem mādicauimus ab aliquo: sz in labore et fatigatione nocte ac die laborātes ne quē vestrū grauaremꝰ etc. Vn̄ notāduz est q opus manuale ad tria iducit̄. Primo ad necessitatem victus acqrēdā. Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et ideo q non hz vnde licite viuat tenet̄ manibus laborare. 2ᵃ Thes. 3. Si qs nō vult operari nō mādūcet. q. d. Sicut qui nō comedit in necessitate peccat: ita et si nō laborat. Et sic ponit̄ hic ad excludēduz furtuz. Qn̄qz vo iducit̄ ꝯ ociuz: quia multa mala docuit ociositas. Eccl. 33. Et ideo q hn̄t vitā ociosaz tenentur manibꝰ laborare. 2ᵃ Thes. 3. Audiuimꝰ quosdaz inter vos ambulare ingete nihil operātes sed curiose agentes. His aūt qui hōi sunt denūtiamus et obsecramus in dn̄o Jesu Christo vt cū silētio operātes suū panē mādūcent. Qn̄qz. n. inducit̄ ad carnis macerationē et domationē. Vn̄ ponit̄ inter alia opera ꝯtinētie. 2ᵃ Cor. 11. In laboribꝰ/ in vigilijs/ in ieiunijs etc. Triplex ergo est rō iniūgendi laborē corporalē: sz prima oibꝰ necessaria ē: et

hoc de necessitate precepti:q2 alijs modis pôt exclu-
di ociũ:similr ꝛ lasciuia carnis pôt alio mõ domari ꝛ
refrenari ꝛ sufficit quõcunqꝫ fiat. ⁋ Sequit̃ QVOD
bonũ est:]qð dupl'r pôt itelligi. Uel in vi accusatiui ꝛ
sic ꝯstruet̃. Magis aũt laboret operãdo manib⁹ ꝛ quí
dẽ nõ illicita:sꝫ qð bonũ est. Gal. vlti. Bonũ aũt faciẽ
tes nõ deficiamus Esa. p̊. Quiescite agere pueꝛse disci-
te bene facere. Uel pôt itelligi in vi nominatiui labo-
ret ꝛc̃. qð bonũ est:quasi hec sit rõ q̃re laborãdum est.
q.d. Non solum est necessariũ laborare:imo ꝛ̃ bonuꝫ
est laborare:vt laborãs possit viuere: ET VT habeat
vnde tribuat necessitatẽ patiẽti.] Eccl. 29. Fenerare ꝓ
ximo tuo in tẽpore necessitatis illius ꝛc̃.

⁋ Deide cũ dicit. OMNIS sermo malus ꝛc̃.] Ponit ꝑ-
tinẽtia ad veterẽ hoiẽ in deordinatiõe ad aliũ:ꝛ duo
facit:q2 p̊mo ꝓhibet vetustatẽ ꝛ inducit nouitatẽ. Se-
cũdo inducit exemplũ in p̄n⁹ gnĩ cap. ibi. ESTOTE
ergo ꝛc̃.] Ad ꝓximũ autẽ pôt quis male se hře dupl'r.
Uno mõ ledẽdo eũ ꝟbis malis. Alio mõ malis exẽ-
plis. p̊ ꝓhibet p̊mũ. z⁹ z^m ibi. ET NOLITE cõtrista-
re ꝛc̃.] Prima iterũ in duas. Prio ꝓhibet vetustateꝫ.
Scðo iducit ad nouitatẽ ibi. SED si quis ꝛc̃.] Dicit ḡ.
OMNIS sermo malus ꝛc̃.] Sermo oris pretẽdit ꝛ an-
nũtiat que sunt in aïa:q2 voces sunt note passionũ ani
me. Ille est bonus s̃mo qui indicat bonã dispõnẽ inte
riorẽ:malus ꝟo qui malã. Tripl'r aũt hõ ordinat̃ ite-
rius. s. ad se:vt scilꝫ oia sint rõni subiecta:ad deũ vt rõ
sit ei subdita ad ꝓximũ quãdo diligit eũ vt seipm̃. Est
ergo qñqꝫ s̃mo malus qñ indicat hoieꝫ inordinatum
in se:ꝛ hic est s̃mo falsus eius q aliud loquit̃ aliud itẽ
dit:ꝛ sil'r s̃mo inutilis ꝛ vanus. Iteꝫ est s̃mo malus q
indicat hoiem inordinatũ ꝯ deũ sicut piuria blasphe-
mie ꝛ hmõ. Itẽ qñ est ꝯ ꝓximum suũ sicut iniurie doli ꝛ
fallacie. Et iõ dic̃. OMNIS s̃mo malus ex ore vr̃o non
procedat.] Ois ꝟo exspoliet huic signo nullus. Sap. j.
Custodite ḡ vos a murmuratione que nihil ꝓdest ꝛ a
detractiõe parcite lingue:q2 s̃mo obscurus i vacuũ nõ
ibit:q2 certe deũ nõ p̄terit ois cogitat⁹ ꝛ nõ abscondit
se ab eo vllus s̃mo:vt di Eccl. 42. Nũc ḡ vos depone
te oẽm irã indignationẽ maliciã:blasphemiã:turpem
sermonẽ de ore vr̃o. Col. 3. ⁋ Sequit̃. SED si quis bo
nus est ꝛc̃.] Inducit ad nouitatẽ q2 s̃mo bonus hñ di
cẽdus est ꝓ loco ꝛ tpe. Prouer. 15. Sermo opportun⁹
est optimus. Si q2 ḡ loquit̃ quasi s̃mones dei. p̊^e Pe.
4. Et ad qd subdit. AD EDIFICATIONEM fidei]. i.
vt corroboret̃ fides in cordib⁹ ifirmoꝝ. p̊^e Corin. 14.
Oia ad edificationẽ fiãt:ꝛ h̃ VT DET grãm audiẽti-
bus]. i. si talis bonus s̃mo sit ꝓbatus vel talis s̃mo est
ꝯferẽs:q2 frequẽter hõ ex bono sermone:ꝛ ꝑ virtuteꝫ
boni s̃monis auditi cõpũctus disponit̃ ad grãꝫ. Act.
10. Adhuc loquẽte Petro ꝟba hec cecidit spũssctũs su
per oẽs q audiebãt verbũ. Sic loquebat̃ dñs:de quo
di Luc. 4. Mirabant̃ ex ꝟbis grẽ que ꝓcedebãt de
ore ipsius. Eccl. 10. Uerba oris sapientis gratia.

⁋ Et ne ꝯtristetis spũꝫ sanctũ dei:ꝑ quẽ obsigna
ti estis in diẽ redẽptionis. Ois amarulentia ꝛ tu
mor:ꝛ ira:ꝛ vociferatio:ꝛ maledicentia tollat̃ a
vobis cũ oi malitia. † Sitis aũt iuicẽ ali⁹ in aliũ
comes:misericordes:largiẽtes vobis iuicẽ: quẽ
admodũ ꝛ deus ꝑ Chꝛm largitus est vobis.

⁋ Et nolite ꝯtristare spm̃scm̃ dei in quo si-
gnati estis in die redẽptionis. Ois amari-
tudo ꝛ ira ꝛ idignatio ꝛ clamoꝛ ꝛ blasphe-
mia tollat̃ a vobis cũ omni malitia. Esto-
te auteꝫ inuicem benigni:misericordes:do
nantes inuiceꝫ sicut ꝛ deus in Christo do
nauit vobis. Lec. X.

Supra monuit Apl'us abstinere a ꟝bis infecti-
uis:hic monet abstinẽ a ꟝bis ꝛ factis tur-
batiuis seu ꝯtristatiuis ꝓximorũ. Circa qð duo facit.
Prio ꝓhibet qð ptinet ad vetustatem. Scðo ꝑsuadet
qð ptinet ad nouitatẽ ibi. ESTOTE autem iuicẽ beni
gni ꝛc̃.] Prima iteꝝ in duas. q2 p̊ ꝓhibet qð ad vetu-
statẽ ptinet in gñali. Scðo in spẽli ibi. OMNIS amari
tudo ꝛc̃.] Dicit ḡ. NOLITE ꝯtristare spũm ꝛc̃.] Cõtra
spũssanctus est de⁹ in quo nõ cadit passio aliq̃ nec tri-
stitia. Rñdeo. spũssctũs di ꝯtristari qñ ꝯtristat̃ ille i q̃
est spũssctũs. Luc. 10. Qui vos spernit me spernit. Esa.
63. Ipsi aũt ad iracũdiã ꝓuocauerũt euꝫ ꝛ afflixerunt
spm̃scm̃ ei⁹ ꝛ ꝯuersus est eis in inimicũ. Uel dðm est
qꝫ est metaphorica locutio. Sic. n. deus di irasci ꝓꝑ si-
militudinẽ effectus ita ꝛ̃ di ꝯtristari:q2 sic qñ aliquis
ꝯtristat̃ recedit a ꝯtristãte:ita spũssctũs a peccante. Et
sic est sensus. NOLITE ꝯtristare spm̃scm̃ dei]. i. noli-
te eum fugare vel expellere ꝑ pcm̃. Sap. p̊. Spũssan-
ctus. n. discipline effugiet fictũ ꝛ aufert se a cogitatiõi-
bus que sunt sine itellu ꝛ corripiet̃ a superueniẽte iniq-
tate. Igit̃ nõ est cõtristãdus spũssctũs ꝛ hoc ꝓꝑ benefi
ciũ. Ideo subiũgit. IN QVO signati estis]. i. reformati
estis ꝛ ab alijs distincti. Qui aũt habebit h̃ signũ secũ
habebit vitã eternam. Ideo ḡ est custodiẽdus ꝛ nullo
mõ cõtristandus:q2 sine eo nõ est vita eterna. z^e Coi.
p̊mo. Qui signauit nos deus ꝛ dedit nobis pign⁹ spiri-
tus. Et qñ: In die redẽptiõis. i. baptismi. Jo. 3. Nisi q2
renatus fuerit ex aq̃ ꝛ spũsancto ꝛc̃. Act. p̊. Uos bapti
zabimini spũsctõ nõ post multos hos dies. Dicit auteꝫ
redẽptionis:q2 in baptismo sit hõ particeps redẽptio-
nis facte ꝑ Chꝛm. ⁋ Sequit̃. OMNIS amaritudo ꝛc̃.]
Ubi ondit in spẽli q̃ ptinẽt ad vetustatẽ. Qñqꝫ. n. ho-
mo ꝯtristat amicũ suũ ex ira:aliqñ ex industria. Sꝫ in
ira est triplex gradus:q2 in corde sicut que tñ iterius
irascit̃. In ꝓlatiõe:sicut q dic̃ racha. In ꝯtumelie ꝓla-
tiõe sicut q dic̃ fatue. Prio ḡ ponit qð ptinet ad iram
cordis. Scðo qð ptinet ad inordinatã ꝓlatiõem. Ter-
tio qð ptinet ad ꝯtumeliã. In ira aũt cordis ista se con
sequunt̃. Primo q2 ira est effectus tristitie ꝛ hec in sa
cra scriptura di amaritudo. 1. Re. 1. Cũ eẽt Anna ama
ro aio ꝛ oraret deũ flens ꝛc̃. Et iõ dic̃. OMNIS amari-
tudo ꝛc̃.] q̃ est ꝑ memoriã iniurie ꝑterite. Eccl. 21. Nõ
est sensus vbi abũdat amaritudo. Scðo q2 statim ap
petit vindictã. iõ dic̃. ET IRA] q̃ est appetit⁹ vindicte.
Jac. p̊. Ira eni viri dei iustitiã nõ operat̃. Et q2 iratus
indignũ reputat qð ei parcat ꝛ idignũ esse qꝫ sine puni
tiõe transeat. iõ sequit̃ ET INDIGNATIO.] Sꝫ q̃tuꝫ
ad inordinatã ꝓlationẽ sic est clamor. Esa. 5. Expecta-
ui vt faceret iudiciũ:ꝛ ecce iniq̃tas:ꝛ iustitiã:ꝛ ecce cla
mor. Ideo dic̃. ET CLAMOR.] Sil'r ꝛ blasphemia vl'
cõtra deũ vel cõtra sanctos. Leui. 24. Quicũqꝫ blas-
phemauerit nomẽ dñi morte moriat̃. Ideo dicit. ET
BLASPHEMIA.] Et addit. Tollatur a vobis cum oi
malitia. scilicet operis. prime Pet. 2. Deponentes oẽꝫ
maliciam ꝛ omnem dolum ꝛ simulationem.

⁋ Deinde cum dicit. ESTOTE autẽ ꝛc̃.] Ponit ptinẽ-
tia ad nouitatẽ ꝯtrãꝫ passionib⁹ p̊missis:cõtra amari-
tudinẽ benignitatẽ. Uñ dic̃. ESTOTE aũt inuicẽ be-
nigni:] q2 benignus est spũs sapie ꝛc̃. Uñ dic̃. MISE-
RICORDES.] Luc. 6. Estote ḡ misericordes sicut ꝛ pr̃
vester

Ad ꝓximum q2 male se hꝫ vel ledẽdo ꝟbis, vel ma-lo exẽplo ꝓ-hibetur.

Hõ 3^e ordiat̃ ad se, ad deũ, ad ꝓximum.

Collo. 3.

Spũssctũs di cõtristari, q2 ꝯtristat̃ ille i quo est spũs-sanctus.

In ira est tri-plex gradus: in corde, i ꝓ-latione, in ꝯtu-melia.

vester misericors est. Contra idignationē ɔdonatiōes. Uñ dič. DONANTES inuicē.] Col. 3. Donātes vobisметipsis si quis aduersus aliquē hʒ q̄relā SICVT de⁹ donauit vobis.] Ro. 8. Qui etiaʒ proprio filio suo nō pepercit. Et paulopost sequitur. Quō non etiam cuʒ illo nobis omnia donauit. Cap. V.

Joan. 13. 1. Joan. 4. Itis igiť imitatores dei tāq̄ filij dilecti: ⁊ ambuletis in dilectiōe: ⁊ queadmoduʒ ⁊ Chřs dilexit nos: ⁊ tradidit semetip̄m pro nobis: oblationē ac victimā deo in odorē bone fragrātie.

Estote ergo imitatores dei sicut filij charissimi: ⁊ ambulate in dilectiōe sicut ⁊ Chřs dilexit nos: ⁊ tradidit semetipʒ p nobis oblationē ⁊ hostiā deo in odorē suauitatis.

Posita exhortatiōe ad benignitateʒ ⁊ misericordiā que sunt effectus charitatis: hic ostēdit eis exēplū. Circa qd̄ duo facit. Primo inducit eos ad imitationem exēplaris. dei. Scd̄o ostēdit in quo debent ipm imitari ibi. ET AMBVLATE ⁊č.] Dicit ergo. Dixi q̄ debetis donare inuicē: sicut ⁊ de⁹ i Chřo donauit vobis ERGO estote imitatores dei:] q̄a hoc necessarium est lʒ difficile sit. Eccl. 2. Quid est inquaʒ hō vt possit sequi regē factorē suum? Nūq̄ tamē perficiť natura humana nisi in cōiunctione ad deū. Uñ Job. 23. Uestigia eius secutus est pes meus. Ĝ imitandus est quō habemus possibilitatē: q̄a ad filiū ptinet patrē imitari. Et ideo subdit. SICVT filij] p̄rem. s. per creationem. Deut. 32. Nōne ipse est pr̄ tuus qui possedit ⁊ fecit ⁊ creauit ⁊č. Et addit. CHARISSIMI] quos scʒ elegit ad participationē suiipsius. ¶ Sequiť. ET AMBVLATE ⁊č.] Ubi p̄mo ponit imitandi modū q̄a in charitate. Scd̄o ostēdit imēnse charitatis signū ibi. ET TRADIDIT ⁊č.] Si ergo simus filij charissimi hoc facit charitas dei. Ro. 8. Nō eni accepistis spiritū seruitutis iterū in timore: sed accepistis spūm adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater. Ipse eni spūs testimoniū reddit spūi nr̄o q̄ sumus filij dei. Debemus ĝ ip̄m in dilectiōe imitari. Et dič AMBVLATE] i. semp p̄ficite. Gen. 17. Ambula coram me ⁊ esto pfectus. Et ħ IN DILECTIONE:] q̄a dilectio est tale bonū in quo dʒ hō p̄ficere: ⁊ tale debitū qd̄ dʒ homo semp soluere. Ro. 13. Nemini q̄cq̄ debeatis nisi vt inuicem diligatis. Uel IN DILECTIONE] que est via in q̄ accedit deū magis appropinque. p̄ Cor. 13. Adhuc excellētiorē viā vobis demōstro. Si linguis hoiuʒ loquar ⁊ angeloꝝ ⁊č. Col. 3. Sup oia hec charitatē hr̄tes ⁊č. Et hoc exemplo Chřī. Uñ subdit. SICVT ⁊ Chřs dilexit nos. Jo. 13. Cū dilexisset suos q̄ erāt in mūdo in finem dilexit eos. ¶ Et q̄a sm̄ Greg. pbatio dilectiōis exhibitio est opis. ideo subdit. ET TRADIDIT semetip̄s pro nobis.] Apoc. 1. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nr̄is. Gal. 2. In fide viuo filij dei q̄ dilexit me ⁊ tradidit in mortē semetip̄m p me. Esa. 53. Tradidit in mortē aiaʒ suā ⁊č. ¶ Hec aūt mors fuit nobis vtilis ⁊ necessaria: io subdit. OBLATIONEM ⁊ hostiā ⁊č.] Loquiť autē hic Aplūs more veteris legis in q̄ vt dicit Leui. 4. Qñ quis peccauerat offerre debebat p eo hostia ⁊ oblatio que dr̄ p peccato. Itē qñ quis agebat grās deo vel aliqd cōsequi volebat oportebat offerri hostiā pacificā: vt dr̄ Leui. 3. Que qdē erat in oblatione suauissimi odoris dn̄o: vt dr̄ ibideʒ. Hec aūt facta sunt p Chřm: q̄a vt a peccatis mūdaremur ⁊ gl̄iā consequeremur tradidit semetip̄m p nobis in oblationē per ea q̄ in vita gessit. Esa. 53. Oblatus est q̄a ipse voluit ⁊č. ET HOSTIAM] p peccato: ⁊ ħ in odoreʒ suauitatis. Alludit aūt huic qd̄ dr̄ Leui. 3. Sed certe ille odor nō erat tūc deo acceptus sm̄ se: sʒ sm̄ suā significationē inquantū significabat oblationē odoriferam corporis Chřī filij dei. Gen. 27. Ecce odor filij mei: sicut odor agri pleni. Can. 1. Trahe me post te curremus in odorē vnguētoꝝ tuoꝝ. Sic aūt debemus nos sacrificare deo spūalr. ps Sacrificiū deo spiritus ⁊č.

¶ Ceterū scortatio: ⁊ ois imūditia: aut auaritia: ne noieť quidē iter vos: sicut decet sanctos: aut obscenitas: aut stultiloquiuʒ: aut vrbanitas: que non conueniūt: sed magis gratiaruʒ actio.

¶ Fornicatio aūt ⁊ ois imūditia: aut auaritia nec noieť in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudo: aut stultiloquiū: aut scurrilitas: que ad rem non ptinet: sed magis gratiarum actio. Lec. II.

Supra posita monitione Aplūs vt deposita vetustate ephesij nouitatē assumerēt p̄hibēdo vitia spūalia: hic p̄hibet eisdē vitia etiā carnalia. Diuidiť aūt in duas. Primo. n. p̄hibet vetustatē vitioꝝ carnalium. Scd̄o inducit ad nouitateʒ ibi. VIDETE itaq̄ frēs ⁊č.] Prima iterū diuidiť in tres. Primo excludit vetustatē vitioꝝ. Scd̄o pponit penā eoꝝ ibi. HOC autē scitote ⁊č.] Tertio excludit fallaciam ibi. NEMO vos seducat ⁊č.] Prima iteruʒ in duas. Primo excludit quedā vitia p̄ncipalia. Scd̄o excludit quedā adiūcta ibi. AVT turpitudo ⁊č.] Excludit aūt tria vitia. s. luxuriam nālē que est cū nō sua. Unde dič. FORNICATIO ⁊č.] Osee. 4. Spūs. n. fornicationum decepit eos. p̄ Cor. 6. Fugite fornicationē. Sic faciebat Job. 31. Pepigi fedus cū oculis meis vt nec cogitareʒ de virgine. Diciť aūt FORNICATIO] a fornice. i. arcu triūphali iuxta quos erāt lupanaria. Prouerb. 20. ET OMNIS imūditia ⁊č.] i. ois pollutio ɔ nām. s. que non ordinať ad generationeʒ. Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio, imūditia, luxuria ⁊č. Tertio excludit AVARITIAM.] Sed quare hoc? Nūquid est idē cū peccatis carnalibus? Rñdeo dōm est q̄ nō: nec totalr̄ diuisa: sʒ mediū inter spūalia ⁊ carnalia peccata: qd̄ pʒ sic. In pctō sunt duo. s. obm̄ peccati ⁊ delectatio in obiecto. Quedā ergo sunt pctā q̄ruʒ obm̄ ⁊ delectatio est spūalis sicut ira. Naʒ vindicta q̄ est obm̄ ire ⁊ delectatio eius est qd spūale: ⁊ similr̄ inanis gloria. Quedā ħo sunt oino carnalia ⁊ obm̄ ⁊ delectatio sicut gula ⁊ luxuria: sʒ auaritia tenet mediuʒ: q̄a eius obm̄ est carnale. s. pecunia: sʒ delectatio est spūalis: q̄a aio quiescit q̄ ħʒ pecunia: ⁊ ideo cōnumeratur auaritia cū peccatis carnalib⁹ rōne obiecti: cū spūalibus ħo rōne delectationis. Deli. vlť. Sint mores sine auaritia. Uel dōm est q̄ AVARITIA] opponiť iustitie. vñ poniť p spē luxurie que est adulteriū qd̄ est iniustus vsus mulieris alterius: sicut auaritia iniustus vsus pecunie. Sʒ supra dixit. Qui furabať ⁊č. hic aūt dicit q̄ nec noieť ⁊č. q̄a in pugna spūali vitia carnalia p̄mo occurrūt vincēda: q̄a frustra pugnat q̄s cōtra intrinseca nisi p̄mo vincat extrinseca. s. carnalia: contra que semp remanet bellū. Et ideo dicit. NEC noieť in

Fornicatio a fornice dicit.

In pctō sunt duo, obiectuʒ peccati, ⁊ delectatio i obiecto.

Pctōꝝ aliq̄ hn̄t obm̄ ⁊ delecta⁹ ē spūal vt ira, q̄dā sūt oino carnalia vt gula ⁊ luxuria: q̄dā hʒ obm̄ carnale ⁊ delecta⁹ ē spiritual vt auaritia.

vobis sicut decet sanctos].s.abstinere a factis a cogitationibus ⁊ a dictis.Esa.41.Perdam babylonis nomē ⁊ reliqas ⁊ ꝓgeniē ⁊ germen.Eccl.41.Curam habe de bono noīe:quia hoc decet sanctos.2ᵉ Coꝛ.6.In oībus exhibeamꝰ nosmetipsos sicut dei ministros ⁊c. ¶ Sequit̄.AVT turpitudo ⁊c.]Ubi ponit q̄dam vitia adiuncta.Circa qđ duo facit.Primo adiūcta vitia excludit.Secūdo ad 3ria coꝝ inducit ibi.SED magis gratiaꝝ actio ⁊c.]Tria ergo vitia excludit.s.TVRPITVDINEM]que est in tactibꝰ turpibus ⁊ amplexibꝰ ⁊ osculis libidinosis.Prouer.6.Qui aūt adulter est ꝓpter cordis inopiā perdet aīam suā ⁊ turpitudinem ⁊ ignominiā cōgregat sibi.Itē STVLTILOQVIVM:]idest v̄ba prouocātia ad malū.Eccl.9.Colloquiū illiꝰ quasi ignis exardescit.s.male mulieris.ET SCVRRILITATEM:]idest v̄bi ioculatoꝛū:per qđ aliqui volūt inde placere alijs.Mat 12.De omni v̄bo ocioso:quod locuti fuerint hoīes:reddent rōnez de eo in die iudicij.Et hec oīa sunt mortalia inquātū ad mortalia peccata ordinantur:qꝛ aliquid etiam si bonū sit ex genere:inquātuz ad mortale ordinat̄ est mortale. ¶ Deinde iducit ad 3ria.s.grāꝝ actiōes.Un̄ dicit.Sed magis gratiarum actio.Esa.51.Gaudium ⁊ letitia inuenietur in ea:gratiarum actio ⁊ vox laudis.

1.Coꝛ.6. ¶ † Nā hoc scitis:qđ oīs scoꝛtatoꝛ:aut imundus:aut auarus:qui est simulacroꝝ cultoꝛ:non h̄z hereditatē in regno Christi ⁊ dei. † Ne quisq̄ vos

Col.3. decipiat inanibus sermonibꝰ. Propter hec eniz venire solet ira dei in filios inobedientes.Ne sitis igitur consortes illorum.

¶ Hoc.n.scitote intelligētes:ꝙ oīs fornicatoꝛ:aut imūdus:aut auarus qđ est idoloꝝ seruitus nō h̄z hereditatē in regno Christi ⁊ dei. Nemo vos seducat inanibus v̄bis:pp h̄.n.venit ira dei in filios diffidētie. Nolite ergo effici participes eoꝝ. Lec. III.

Supra ꝓhibuit Apl's peccata carnalia:hic cōminat̄ penā dānationis que peccatoꝛibꝰ infligitur.Circa qđ duo facit.Primo eni de hoc eos certificat.Scđo singillatiz peccata recitat ibi.QVOD oīs fornicatoꝛ ⁊c.]Dicit̄ ergo HOC scitote intelligentes]idest actualr̄ nō solum habitualr̄ pro certo habete.pᵉ Jo.5. Hec scripsi vobis vt sciatis ⁊c.Et qđ:ꝙ OMNIS fornicatoꝛ:aut imundus:aut auarus:qđ est idoloꝝ seruitus:nō h̄z hereditatē in regno Chr̄i ⁊ dei.]Nota ꝙ vocat hic auaritiā idolatriā:quia idolatria est quando honoꝛ soli deo debitus impēdit̄ creature.Nūc autē deo duplr̄ honoꝛ debet̄.s.vt in eo finem nostrū constituamus:⁊ vt in eo fiduciā nostrā finalr̄ ponamus.ergo q̄ hoc in creaturis ponit reus est idolatrie. Hoc autē facit auarus qui finē suum in re creata ponit ⁊ etiaz totā suam fiduciā.Osee.8°.Argentum suū ⁊ aurum suū fecerūt sibi idola vt interirēt.Et hoc qꝛ vt dicit̄ Prouer.11.Qui ꝯfidit in diuitijs suis corruet.Sz cum in alijs peccatis ponat homo finem suū in creatura cui amore inheret quare etiam in illis non dicit̄ peccatoꝛ idolatrare:Respōdeo idolatrare est aliquid exterius indebite colere.Nunc autē in alijs peccatis ponit̄ finis in interioꝛibus quasi in ꝓpria exaltatione.Sed q̄ ponit finem in diuitijs ponit in eis finez vt in re exteriori sicut idolatria.Sed nunq̄d auari honoꝛez deo debituz exhibētes creature realr̄ sunt idolatre ⁊ per se.Dico ꝙ non:qꝛ in moꝛalibus actus seu opera iudicātur ex fine.Ille ergo per se est idolatra qui intēdit per se cultum exhibere creature.Hoc autē nō itēdit auarus per se sed per accidēs hoc facit inquātuz superflue ⁊ inordinate diligit.Et quid de tali:Nō habebit hereditatē.quippe qꝛ filij ⁊ heredes:vt dicit̄ Ro.8.Nūc aūt tales non sunt filij qui sic carnales sunt.ergo hereditatē nō h̄nt.qꝛ vt dicit̄ pᵉ Coꝛ.15.Caro ⁊ sanguis regnū dei non possidebūt.i.deum qui dicit Ezech.44°.Ego hereditas eoꝝ. ¶ Sed posset queri si hereditas ista est ipse deus cū sit indiuisibilis ⁊ īpartibilis quare dicit in regno Chr̄i ⁊ dei diuisiue ac si hereditas ista sit diuisibilis.R̄ndeo.Hereditas nostra consistit in fruitione dei:nūc autē deus aliter se fruitur ⁊ nos eo:quia deus seipso perfecte fruit̄:qꝛ seipsum perfecte cognoscit:⁊ totaliter diligit quātū cognoscibilis ⁊ diligibilis est:non autē sic nos:qꝛ lz ipm perfecte cognoscamꝰ in patria:⁊ per ꝯsequēs diligamus qꝛ qui aliq̄d simplex attingit ipm totū cognoscit:⁊ si non totalr̄:sicut lux solis si eēt pūctalis humanus oculus ipsaz totā apprehenderet nō totalr̄.oculus v̄o aquile ipm totalr̄ cōprehēderet.Sic ⁊ si deū ꝑfecte cognoscimus in pr̄ia ⁊ perfecte diligimus:lz ipm totalr̄ nō cōprehendimus.iō videt̄ ibi eē q̄dam iperfectio ⁊ particularitas.Et iō dic.CHRISTI ⁊ dei]ꝯiūctim:quasi partē cū parte ponendo.i.qꝛ ꝑ Chr̄m ⁊ nō per alium habet̄ hereditas.

Deꝰ alr̄ fruit̄ se ⁊ nos ipo.

¶ Deinde cū dicit.NEMO vos seducat.]Hic excludit fallaciaz seductoꝝ.Et circa h̄ duo facit.Primo.n.ponit amotionem.Scđo subiūgit ipsius rōnē ibi.ERATIS.n.aliq̄n tenebre ⁊c.]Prima itez in duas:qꝛ primo monet eos vt nō seducant̄ v̄bis eis credēdo.Secūdo vt nō cōicēt eis male faciēdo ibi.ET NOLITE cōicare ⁊c.]Prima adhuc i duas:qꝛ p̄mo remouet seductiones.Scđo ostēdit seductionis signuz ibi.PROPTER hoc.n.venit ira dei ⁊c.]Notandū est q̄ ꝙ in vitijs carnalibus solū docuit cauere seductionē:qꝛ a principio vt hoīes possent libere frui ꝯcupiscentijs cogitauerūt inuenire rōnes ꝙ foꝛnicatiōes ⁊ hm̄ venerea nō essent peccata.Et ideo dicit inanibus v̄bis:qꝛ sine rōne sunt talia v̄ba que dicunt ꝙ hec nō sint peccata nec excludant a regno dei ⁊ Chr̄i.Col.2.Uidete ne quis vos seducat per ꝑhenā ⁊ inanē fallaciaz.Et ꝙ tales sint seductores ⁊ talia v̄ba seducētia ostendit.qꝛ nisi peccata carnalia essent peccata nō punirent̄ a deo:qꝛ cum deus sit iustus nō infligit penā sine culpa.Nunc talia autem puniūtur a deo.ergo peccā sunt.Minorem ꝓbat cum dicit.PROPTER hec enī venit ira dei]scz ꝓpter peccā carnalia IN FILIOS diffidētie:] vt patuit in diluuio.Gen̄.6.Item in sodomitis.Gen̄.19.Itē tribus beniamin fere tota ꝯsumpta fuit ꝓpter hec.Iudicum.20.Dicit autē FILIOS diffidētie:]qꝛ sicut peccātes diffidunt de vita eterna:qꝛ qui sic faciens speraret vitā eternā magis esset ꝓsumptio q̄ spes que est certa expectatio future beatitudinis ex meritis ⁊c.Unde supra.4.Qui desperātes semetipsos tradiderūt impudicitie in operationē immunditie oīs in auaritia.Sap.7.Nullum ꝓratum sit qđ non pertranseat luxuria nostra ⁊c.Et sequit̄ in fine capl'i.QVIA]tales non sperauerunt mercedem iustitie ⁊c.Dicit ergo QVOD in filios diffidētie].i.qui nō cōfidūt de gaudijs eternis venit ira dei.s.ꝓpter peccā vel diffidentie.i.de quibꝰ non est confidēdum quātum est ex parte meritoꝝ.Et ideo concludit.NOLITE effici ꝑticipes eoꝝ:]cōmunicando.s.eis in talibus operibus.2ᵉ Corinth.6°.Que enim participatio iustitie cuz iniquitate:aut que societas lucis ad

Auaritia est idolatria.
Honoꝛ deo exhibēdus ē 2ᵉ vt fini ⁊ in eo fiduciā habemus.

Idolatrare ē aliq̄d exteriꝰ colere.

cis ad tenebras: aut que cõmunicatio Christi ad belial: aut que pars fidelis cum infideli: ꝛc.

Eratis enim quondam tenebre: nunc autem lux in domino: vt filii lucis ambulate (nam fructus spiritus situs est in omni bonitate: ꝛ iustitia: ꝛ veritate) probantes: quid sit acceptum domino: ꝛ ne cõmerciũ habueritis cũ operibus infrugiferis tenebrarũ: quin ea potius etiam arguite.

Eratis enim aliquando tenebre: nunc autẽ lux in dño. Ut filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate ꝛ iustitia ꝛ veritate. Probantes quid sit bñplacitũ deo. Et nolite cõicare opibus infructuosis tenebrarum: magis autem redarguite. Lec. IIII.

Supra prohibuit Apostolus pctã carnalia cõmunicãda penã ꝛ remouendo fallaciam: hic assignat rõnem sumptã ex eorum conditione: ꝛ duo facit. Proponit .n. primo eorum conditionẽ. Secũdo ex eis duas conclusiones inducit ibi. VT FILII lucis sitis ꝛc.] Ponit autẽ duas cõditiones. Primo preteritã. Secundo conditionem presentem ibi. NVNC autem lux ꝛc.] Dicit ergo ERATIS aliquãdo tenebre]. i. excecati ignorãtia ꝛ errore. supra. 4°. Tenebris obscuratum hñtes intellectũ. ps. Nescierũt neque intellexerũt in tenebris ambulãt. Item tenebrosi per pctm. Prouer. 4. Uia impiorum tenebrosa nesciũt vbi corruãt. Sed notãdum est quod indeterminate nõ dicit tenebrosi: sed tenebre: quia sicut glibet videt esse id qd principaliter est in eo sicut tota ciuitas videt eẽ rex ꝛ qd rex facit ciuitas dicit facere. ita quãdo pctm regnat in homine. tũc totus hõ dicit peccatum ꝛ tenebre. Sequit. NVNC autẽ lux ꝛc.] Ubi ponit cõditionẽ presentẽ. q. d. Nunc autem habetis lucem fidei. Phil. 2. Inter quos lucetis sicut luminaria in mũdo. Mat. 5. Uos estis lux mũdi. Sed cõtra dicit de Joãne baptista. Nõ erat ille lux. quomodo ergo fideles alij lux dicũtur. Respondeo. Non dicuntur lux per essentiam sed per participationem.

Deinde cũ dicit. VT FILII lucis ambulate ꝛc.] Cõcludit duas cõclusiões. Dixerat .n. quod tenebre fuerunt: ꝛ quod nũc sunt lux. Et ideo primo cõcludit vt se cõformẽt ei quod nũc sunt. Scdo vt vitẽt ea que prius fuerãt ibi. ET NOLITE cõicare.] Prima in duas. Primo ponit ãmonitionẽ. Secũdo eã exponit ibi. FRVCTVS .n. lucis ꝛc.] Dicit ergo. quia nũc lux estis faciat opa lucis. ergo vt filij lucis ambulate. Jo. 12. Ambulate dũ lucẽ habetis ꝛc.

Hoc autem exponit cũ dicit. FRVCTVS .n. ꝛc.] Ambulat autẽ quis vt filius lucis dupliciter. Primo quantum ad subam vel genus operis. Secũdo quantum ad modum vel intentionem facientis. Prio ergo ponit opera que opz facere. Secundo qua debent fieri intẽtiõe: ibi. PROBANTES ꝛc.] Dicit ergo. dixi vt ambuletis vt filij lucis: FRVCTVS autẽ lucis est]. i. opera fructifera ꝛ clara. Eccl. 24. Flores mei fructus honoris ꝛc. ET HOC in omni bonitate ꝛc.] Ubi aduertẽdum est quod omnis actus virtutis ad tria reducit. Nam oportet quod agens ordinet in se ꝛ ad proximum ꝛ ad deum. In se vt sit bonus in seipso: ꝛ propter hoc dicit IN OMNI bonitate. ps. Bonitatem ꝛ disciplinam ꝛ sciẽtiam doce me ꝛc. Item ad primum per iustitiam. Ideo dicit. IN IVSTITIA. ps. Feci iudicium ꝛ iustitiam ꝛc. Ad deũ per cognitionẽ ꝛ cõfessionem veritatis. Et ideo dicit. ET VERITATE. Zacha. 8. Ueritatem tãtum ꝛ pacem diligite. Uel aliter VT BONITAS refferat ad cor IVSTITIA ad opus. VERITAS ad os. Supra. 4°. ꝛ Zacha. 8°. Loquimini veritatẽ vnusquisque cũ proximo suo.

Omnis actus virtutis ordinat vel ad deũ, vel ad se, vel ad proximum.

Deinde cum dicit. PROBANTES ꝛc.] Ostẽdit qua intẽtione debeant operari. quia nõ ex abrupto. sed probantes. idest ratione discernentes. Opus suum probet vnusquisque: vt dicit Gal. 6. Et hoc quid sit BENEPLACITVM deo]. i. vt itẽdatis facere qd placet deo. Ro. 12. Probetis quae sit volũtas dei bona ꝛ bñplacẽs ꝛ pfecta.

Deinde cũ dicit. ET NOLITE cõmunicare ꝛc.] Hortat eos ne redeãt ad statum quem reliquerunt. quia vt dicit Gal. 2. Si enim que destruxi hec iterum reedifico preuaricatorem me cõstituo. 2ª Pe. 2. Canis reuersus ad suum vomitum ꝛ sus lota in volutabro luti. Diuidit autem ista pars in duas. Primo ponit monitionem. Secũdo assignat rõnem ibi. QVE autem in occulto ꝛc.] Prima iterum in duas. Primo monet eos ne male faciãt. Secundo vt mala reprehendãt ibi. MAGIS autẽ redarguite ꝛc.] Dicit ergo. Probantes quid beneplacitũ est deo ET NOLITE cõmunicare operibus infructuosis tenebrarum]. i. operibus carnalibus ducentibus ad tenebras perpetuas. que quidẽ sunt infructuosa. quia nõ habent nisi momẽtaneã delectationem citissime trãseuntem. Ro. 6. Quem ergo fructum habuistis tunc in quibus nũc erubescitis. Jude. 2. Arbores autũnales infructuose bis mortue eradicate fluctus feri maris despumãtes suas cõfusiones ꝛc. Item tenebrose: propter turpitudinẽ: quia cõmunicãt in eis cũ hiis. Job 24. Oculus adulteri obseruat caliginẽ dicens: nõ me videbit oculus: ꝛ operiet vultum suum. perfodit in tenebris domos ꝛc. Istis ergo nolite cõicare. imitando: coadiuuãdo: cõsentiendo. Eccl. 13. Que cõmunicatio homini sancto ad carnẽ: Sed certe hoc nõ sufficit nisi etiã eos reprehendatis. quia vt dicit Aug. Aliquando deus punit cõicantes insontes: quia aliqui boni nõ reprehẽdũt malos. Eccl. 17. Mãdauit autẽ vnicuique de proximo suo. Et ideo dicit. MAGIS aũt redarguite.] 2ª Thim. 4. Argue obsecra increpa ꝛc. Sed nunquid semper peccamus si nõ reprehẽdimus? Augu. Qd .n. non reprehẽdis ex timore charitatis: ne .s. peior efficiat. ꝛ scãdalizatus affligat bonos. non peccas. Si autem ex timore cupiditatis. ne .s. indignet ꝛ perdas beneficia tua sic peccas.

Nam que secreto fiunt ab istis: turpe est vel dicere. Sed oia dum produntur a luce: manifesta fiũt. Nam quicquid manifestum redditur: lumẽ est. Quapropter dicit: expergiscere qui dormis: ꝛ surge a mortuis: ꝛ illucescet tibi Christus.

Que autẽ in occulto fiunt ab ipsis turpe est ꝛ dicere. Omnia autem que arguũtur a lumine manifestantur. Omne enim qd manifestatur lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis ꝛ exurge a mortuis ꝛ illuminabit te Christus. Lec. V.

Supra posuit Apostolus monitiones: hic assignat rationes earum. Duas autem monitiões posuit. Prima vt non cõmunicarent operibus tenebrarum. Secũda vt redarguerent peccatores. Scdm hoc ergo duo facit. Primo ponit rationem prime monitionis. Secũdo rationem secũde ibi. OMNIA enim que arguũtur ꝛc.] Dicit ergo. Bene dixi: nolite cõmunicare: imo debetis ꝛ tales increpare ꝛ redarguere. Quare? Quia QVE in occulto fiunt ab ipsis turpe est dicere.]

Hoc autem est de vitiis carnalibus: in quibus est tur/
pitudo magna. q2 minimum est ibi de bonis ratiõis:
cu3 hoc actus cõmunis sint nobis z brutis. ¶ Sequit.
OMNIA que arguunt zc.] Hic ponit Aplus rationem
scdē monitionis z facit duo. Primo enim ponit ra/
tionem. Secūdo assignat confirmationem ibi. PRO/
PTER quod dicit zc.] Quantum ergo ad primum vult
probare q eos doceat delinquētes arguere. z hoc pro
bat sic. Quicquid ostendit malum esse redarguit. oīs
enim redargutio manifestatio quedā est. Sed omnis
manifestatio fit per lumē: vos autem estis lux. ergo do/
cet vos arguere z eos manifestare. Ponit autem huius
rationis maiorem ibi. OMNIA aūt que arguunt zc.]
Minorem autē ponit ibi. OMNE quod zc.] Jō decet
eos arguere. q2 vt dicit .pᵉ Corinth. z. Spiritualis iu/
dicat oīa z ipse a nemine iudicat. Unde glo. sic expo/
nit. Oīa. s. peccata que arguunt A LVMINE] .i. a bo/
nis z sanctis hominibus q sunt filii lucis manifestan/
tur. s. per ɔfessionem. Prouerb. z8. Qui autē cõfessus
fuerit z reliquerit ea misericordiam consequet. Omne
autem. s. malum qd manifestat per confessionem lumē
est. i. in lumine vertit. Deinde cõfirmat hoc per aucto
ritatem dicēs. Propter qd dicit SVRGE zc.] Glosa sic
exponit. Propter hoc q sit lumen. dicit. s. spūssanctus.
O TV qui dormis surge zc.] Sed hec nō est ɔsuetudo
Pauli. Et ideo dōm est q Apls introducit figurā po/
sitam. Esaie. 60. Surge illuminare hierlm zc. dicens.
Propter qd dicit. s. scriptura SVRGE] a negligētia bo/
ni operis. TV. s. qui dormis.] Prouerb. 6. Usquequo
piger dormies. ps. Nūquid qui dormit nō adiiciet vt
resurgat. Item exurge a mortuis. i. ab operibus mortuis
seu mortificantibus. Heb. 9. Emūdabit ɔsciam nostram
ab operibus mortuis zc. Esa. z6. Uiuēt mortui tui in/
terfecti mei resurgēt. Exurge ergo ET ILLVMINA/
BIT te Chrs.] ps. Dñs illuminatio mea zc. Jdē. Illu/
mina oculos meos ne vnq obdormiā in morte. Sed
nūquid possumus per nos resurgere a peccato. q2 dic.
Ad iustificationem impii libe/ rum arbitrium z ipsa gra. — Surge z illuminabit te Chrs. Rūdeo. dōm est q ad
iustificationem impii duo requirunt. s. liberum arbi/
trium cooperās ad surgendum z ipsa gra. Et certe hoc
ipsum hz liberū arbitriū a gra ꝑueniēte z postea me/
ritorie operari a gratia subsequente. Unde di. Tren.
vlti. Conuerte nos deus z conuertemur.

Coloss. 4. ¶ † Uidete igitur quomodo circūspecte ambule/
tis: nō vt insipientes: sed vt sapiētes: redimentes
Rom. 1z. occasionem: qd dies mali sint. Propterea ne sitis
1. Thes. 4. imprudētes: † s intelligētes que sit volūtas dñi.

¶ Uidete itaq fratres quomodo caute am/
bulētis: non quasi insipientes: sed vt sapiē/
tes: redimentes tempus: quoniā dies ma/
li sunt. Propterea nolite fieri iprudētes: s
intelligētes que sit volūtas dei. Lec. VI.

Supra ꝓhibuit fallaciarum carnalium vetustatē:
hic hortat ad ɔtrariam nouitatē. Et pmo hor/
tatur ad nouitatem contrariam fallacie. Scdo ad no/
uitatem contrariam luxurie ibi. ET NOLITE inebria/
ri zc.] Prima in tres. Primo inducit ad cautelam cõ/
trariam fallacie. Secūdo ostendit nouitatem cautele
ibi. REDIMENTES tēpus zc.] Tertio docet modum
cautele ibi PROPTEREA nolite fieri zc.] Dic ergo.
Jtaq. s. ex premissis videte qūo caute ambulētis. Cau/
Quid ē cautio. — tio est quedā cōditio prudentie per quā aliquis vitat
impedimēta agendorum z hanc cautelam debēt oēs
habere. Prouer. 4. Oculi tui videant recta z palpebre
tue ꝑcedant gressus tuos. Hoc autem pertinet ad sapi
entes. z ideo dicit. NON quasi insipiētes.] qui. s. nesciūt
vitare impedimēta. ps. Turbati sunt omnes insipiē/
tes corde. SED vt sapiētes.] Eccl. z. Sapiētis oculi in
capite eius stultus in tenebris ambulat. Quidā dicūt
si non caste tamē caute. Sed sic non accipit Apls. sed
dicit caute: ac si diceret. cauete ab omnibus contrariis
castitati. Necessitatem autē huius cautele ostendit cū
dicit. REDIMENTES tēpus zc.] qd potest exponi du
pliciter. Redimit enim aliquis quādoq rē suam dā/
do exenia vel aliqd pro ea sicut dicit aliqs redime/
re vexationem suā dādo exenia vel pecuniā vel qd
dimittit in iure suo. Dicit ergo. Totum tēpus hoc est
tēpus calūnie. z ideo REDIMENTES tēpus quoniam
dies mali sunt.] Exquo peccauit Adā ex tunc semper
parate sunt insidie impellētes ad peccatum. Non sic
autē in statu inocētie: in quo nō oportebat hominē ab
aliquo licito abstinere: q2 in eius volūtate nō erat im
pellens aliquid ad pctm. Modo autē opz nos tēpus
redimere: quoniā dies mali sunt. i. debemus malitias
dierū vitare. diem malum ꝑcauere: vt dicit Eccles. 7.
Et etiā a qbusdā licitis abstinere. pᵉ Cor. 10. Oia mi/
hi licent. sed nō oia edificant. Jn hūc autē modū dicit
aliquis vexationē suam redimere: q2 dimittit aliqd de
iure suo perire. Uel alr. REDIMENTES tps zc.] Cō/
tingit qnq q aliquis p magnum tps vite viuit in pec/
cato z hoc est tēpus pditum. Sz qūo redimet cum bō
nō sufficiat ad debita ɔsoluēda. Respōdeo dōm est q
tāto magis dz vacare operibus bonis quāto prius iste/
tit malis. pᵉ Pe. 4. Sufficit. n. preteritum tēpus ad vo/
lūtatē gētiū ɔsumādā his qui ambulauerūt i luxuriis
vinolētiis desideriis zc. Sz pma expō est melior.

¶ Deinde cū dic. PROPTEREA nolite fieri zc.] Do/
cet modum cautele dicēs propterea. s. vt possitis tem/
pus redimere nolite fieri imprudētes. ¶ Nota q dif/
ferētia est inter sapiētiam z prudētiam. Prudētia eni
est qdam sapiētia. sz non vniuersalis sapientia. Prou.
10. Sapiētia est. i. prudētia. Sapiēs. n. simplr dicitur
qui hz de oibus ordinare. sapiēs autē fm quid dicitur
qui hz ordinare de his de quibus est sapiēs. pᵉ Cor. 3.
Ut sapiēs architectus fundamētum posui. q2 sapiētis
est ordinare. vt dicit .1. metaphysice. Ois autē ordina
tor respicit finē. Ille g simplr est sapiēs qui cognoscit
finē vel qui agit ꝓpter finē vniuersalem. Locū. Deut.
4. Hec est. n. sapiētia vestra zc. Sapiētia enim est diui/
narum rerum cognitio: vt dicit Aug. 4. de trini. Pruden
tia vero est particularis rei prouidētia: quādo. s. quis or
dinat facta sua. Et ideo sapiētia est viro prudētia. pro
pter hoc ergo dicit. NOLITE fieri imprudētes sed in
telligētes zc.] sicut ratio speculatiua ordinat de agen/
dis z iudicat. opz autē conclusiones habere z iudica/
re per ꝑncipia z silr in operabilibus. Jstud autem pri/
mum principiū p qd debemus iudicare omnia z regu
lare est VOLVNTAS dei.] Et ideo intellectus in mo/
ralibus z diuinis debet habere pro principio volūta/
tem dei. q2 si hanc habeat pro ꝑncipio fit prudēs intel/
lectus. Deut. 3z. Utinā saperent z intelligerēt zc. hoc
aūt docuit dñs. Mat. 6. Fiat voluntas tua.

¶ Et ne inebriemini vino: in quo luxus est: s im/
pleamini spiritu: loquentes vobismetipsis p psal
mos: z hymnos: z cantiones spirituales: canen/
tes ac psallentes in corde vestro dño: grās agen
tes semper de omnibus in nomine domini nostri
Jesu

Jesu Christi: deo et patri: subditi vicissim alius alii cum timore dei.

¶ Et nolite inebriari vino: in quo est luxuria. sed impleamini spiritusancto. loquentes vobismetipsis in psalmis / hymnis / et canticis spiritalibus. cantantes et psallentes in cordibus vestris domino gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Jesu Christi deo et patri. Subiecti invicem in timore Christi. Lec. VII.

Supra induxit ad novitatem contra vetustatem fallacie: hic idem facit contra vetustatem vitiorum carnalium. Vel dicamus quod prius reprehendit peccata carnalia quantum ad luxuriam hic quantum ad gulam. Duo autem facit. Primo enim prohibet vetustatem. Secundo inducit statim ad novitatem ibi. SED impleamini etc. Dicit ergo. Dixi quod fornicatio et omnis immunditia non noiet in vobis. sed ad hoc cavendum debetis a vino superfluo abstinere. quia cibus et potus superfluus est causa luxurie et precipue vinum quod calefacit et movet. Prover. 20. Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas. Hester. 1. Cum esset rex hylarior et post nimiam potationem incaluisset mero etc. Osee. 4. Fornicatio et vinum et ebrietas auferunt cor. Unde Hieronymus. Quem sodoma non vicit. vina vicerunt Loth. NOLITE ergo etc. sed impleamini spiritusancto. Inter omnia que multos spiritus generant est vinum. unde generat animositatem et facit homines per talenta loqui. ut dicitur. 2. Esdre. 3. Et ideo convenienter docet eos contra hoc repleri spiritusancto qui generat fervorem devotionis. Ro. 12. Spiritu ferventes. Item gaudium et letitiam spiritualem. Ro. 14. Justitia et pax et gaudium in spiritusancto. Item facit audacter loqui. Act. 2. Repleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt loqui etc. Et ideo qui eos loquentes audiebant credebant eos ebrios. Sed numquid habemus spiritumsanctum in nostra potestate? Respondeo et dico quod habere spiritumsanctum est duplex: vel receptive: et sic non est in nostra potestate eum recipere: sed ex dono dei cum recipimus. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris etc. Vel etiam dispositive et sic non sumus sufficientes eum recipere. i. nos disponere sine gratia dei. scilicet 2. Corinth. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Vel aliquis dicitur recipere spiritumsanctum: cum tamen plenus esset spiritusancto: quando. s. habet gratiam spiritussancti quantum ad aliquam et non quantum ad omnem hominis operationem. Tunc autem dicitur plenus spiritusancto quando eo utitur generaliter. Modus autem repletionis est in dilectione dei et proximi. Et ideo cum dicit. LOQUENTES etc. Primo tangit modum repletionis ex parte dei. Secundo ex parte proximi ibi. SUBIECTI invicem etc. Circa primum tria facit. Primo ponitur spiritualis meditatio. Secundo spiritualis exultatio ibi. CANTANTES etc. Tertio gratiarum actio ibi. GRATIAS agentes etc. Prima in duas. quia primo ponit modum meditationis. Secundo materiam eius ibi. IN PSALMIS etc. Dicit ergo. LOQUENTES vobis etc. Est autem duplex locutio. Una exterior hominis ad hominem. Alia interior hominis ad seipsum. Talis autem debet esse compunctiva. Job. 10. Loquar in amaritudine anime mee. Item debet fieri in secreto. Mat. 6. Tu autem cum oraveris intra cubiculum tuum et clauso hostio ora patrem tuum. Et Sap. 8. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. ¶ Materiam meditationis tangit cum dicit. IN PSALMIS etc. Psallere est uti psalterio. Et sic IN PSALMIS. i. bonis operationibus. ps. Sumite psalmum et date tympanum psalterium iocundum etc. ET HYMNIS. i. laudibus divinis. ps. Hymnus omnibus sanctis eius etc. ET CANTICIS spiritualibus. i. de spe eternorum. Roma. 12. Spe gaudentes. ps. In decachordo psalterio cum cantico in cythara. ps. Cantate domino canticum novum etc. Meditemur ergo de recta operatione quid faciendum: de divina laudatione quid imitandum: de celesti iocundatione quid et quomodo servidendum. Sic ergo effectus spiritussancti primo est sacra meditatio. Secundo spiritualis exultatio. quia ex frequenti meditatione ignis charitatis in corde accenditur. ps. Concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis etc. Et hinc generatur letitia spiritualis in corde. Et ideo dicit. CANTANTES et psallentes. i. ut affectus vestri afficiantur gaudio spirituali ad operanda bona. prime Cor. 14. Psallam spiritu: psallam et mente. Col. 3. In omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus in gratia cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Ex hoc error hereticorum confunditur dicentium quod vanum est cantare domino cantica vocalia sed spiritualia tantum. Nam in laudibus ecclesie est aliquid per se considerandum. et hoc est quod Apostolus dicit. IN CORDIBUS. Aliquid vero propter aliud. et hoc propter duo. s. propter nos ut mens nostra incitetur ad devotionem interiorem: sed si ex hoc aliquis commovetur ad dissolutionem vel gloriam inanem hoc est contra intentionem ecclesie. Item propter alios: quia per hoc rudes efficiuntur devotiores. 4. Reg. 3. Cumque caneret psaltes facta est super eum manus domini. Tertius effectus est gratiarum actio: quia ex hoc quod aliquis sic affectus est ad deum recognoscit se omnia habere a deo. Quanto enim aliquis magis afficitur ad deum et ipsum cognoscit tanto videt eum maiorem. et se minorem imo prope nihil in comparatione ad deum. Job. 42. Oculus meus videt te: idcirco me reprehendo etc. Et ideo dicit. GRATIAS agentes pro omnibus. i. bonis vel prosperis vel adversis. ps. Benedicam dominum in omni tempore etc. quia hec etiam sunt nobis in via. Jaco. 1. Omne gaudium existimate etc. Act. 5. Ibant Apostoli gaudentes etc. prime Thes. 5. In omnibus gratias agite. Sed hoc in nomine domini nostri Jesu Christi: quia omnia bona proveniunt per eum. Ro. 5. Pacem habemus ad deum per dominum nostrum Jesum Christum per quem et accessum etc. Sed addit deo inquantum actor noster est per creationem. et patri quantum misit nobis Christum per quem regeneravit nos. Et sic gratias deo quantum ad bona nature patri quantum ad bona gratie. Sed quantum ad proximum ponit modum repletionis dicens. Subiecti invicem in timore Christi. i. non propter timorem humanum sed Christi.

¶ Mulieres propriis viris subdite sitis: velut domino: quoniam vir est caput mulieris: quemadmodum et Christus est caput ecclesie: et idem est qui salutem dat corpori. Itaque quemadmodum ecclesia subdita est Christo: sic et mulieres suis viris subdite sint in omnibus. ¶ Viri: diligite uxores vestras: sicut et Christus dilexit ecclesiam: et semetipsum exposuit pro ea: ut illam sanctificaret: mundatam lavacro aque per verbum: ut adhiberet eam sibiipsi gloriosam: ecclesiam non habentem maculam: aut rugam: aut quicquid eiusmodi: sed ut esset

Marginal notes: Habemus spiritumsanctum in nostra potestate non receptive neque dispositive. — Locutio exterior et interior. — 1. Cor. 11. Colos. 3. 1. Pe. 3. — Collo. 3.

sancta: et irreprehensibilis. Sed debent viri dili-
gere suas vxores: vt suaipsorum corpora.

¶ Mulieres viris suis subdite sint: sicut dño
quoniam vir caput ē mulieris: sicut Chrūs
caput est ecclīe: ipse saluator corpis eius.
Sz sicut ecclīa subiecta ē Chrō: ita et mu-
lieres viris suis in oīb⁹. Viri diligite vxo-
res vrās sicut et Chrūs dilexit ecclīam et se
ipm tradidit p ea vt illā sanctificaret: mū-
dās eā lauacro aque in vbo vite vt exhibe-
ret ipse sibi glīosaz ecclīaz nō hñtē maculā
aut rugaz aut aliqd hmōi: sz vt sit sancta et
imaculata. ita et viri debēt diligere vxores
suas vt corpora sua. Lec. VIII.

Supra Aplūs posuit pcepta gñalia ad oēs: hic po-
nit ea q̄ ptinet ad spāles q̄sdam psonas et
stat⁹. Et qa fm Phm in politicis. Dom⁹ hz tres cōne-
xiōes sine qb⁹ nō est pfecta. s. viri et mulieris/ prīs et fi-
lij/ dñi et serui. iō hec tria pseques istruit. Prio mulie-
rē et virum. Scdo patrē et filiū. cap. 6. ibi. FILII obedi-
te rē. Tertio huos et dños ibi. SERVI obedite rē. Pō
in duas. Prio. n. monet mulieres de subiectiōe. Scdo
viros de dilectiōe ibi. VIRI diligite rē. Pria i duas.
Prio ponit āmonitionē. Scdo ei⁹ ratonē ibi. QVO-
NIAM vir caput ē rē. Dič ḡ. MVLIERES viris suis
subdite sint. qa certe mulier si pmatū hēat 3ria est vi-
ro suo. vt dī Ecclici. 25. Et iō spālr monet eas de subie
ctiōe. Et h SICVT dño. qa pportio viri ad vxorē q̄-
dāmō est sič serui ad dñm: ī q̄tū dz regi mādato dñi.
sed dria est in hoc q dñs vtič seruis suis quo ad id qd
est sibi vtile. sz vir vtitur vxore et liberis ad vtilitatez
cōem. Et iō dič. SICVT dño. Nō q vere sit dñs: sz si
cut dñs. p̄ Pe. 3. Mulieres subdite sint viris suis rē.

¶ Deide subdit rōnē suā. Circa qd tria fač. Prioriā p-
ponit. Scdo exēplū iducit ibi. SICVT Chrūs rē. Ter
tio ex exemplo intētuz 9cludit ibi. SED sicut rē. Rō
autē hec est QVONIAM vir est caput mulieris: i ca-
pite aūt viget sensus visus. Eccles. 2. Sapientis oculi
in capite eius. Et ideo vir dz gubernare mulierē vt ca
put eius. 1. Cor. 11. Caput quidem mulieris vir.

¶ Deinde ponit exēplū cū dič. SICVT Chrūs caput est
ecclīe. Supra. 1. Ipm dedit caput supra oēm ecclīaz
que est corp⁹ ipsi⁹. Et h nō ad vtilitatē suā: sz ecclīe. qr
IPSE est saluator corporis ei⁹. Act. 4. Nō ē eni aliud
nomē sub celo datū hoib⁹ in quo oporteat nos saluos
fieri. Esa. 12. Ecce de⁹ saluator meus rē. ¶ Ex h autē
9cludit intētionē cū dič. SED sicut rē. q. d. Nō est con
ueniēs q mēbruz repugnet ipsi capiti in aliquo. nunc
aūt sicut Chrūs caput est ecclīe: suo modo: ita vir est ca
put mulieris: nō dz ergo mulier inobediens eē viro.
sed VT ECCLESIA subiecta ē Chrō. Ps. Nōne deo
subiecta erit aīa mea rē. ITA ET mulieres viris suis.
Gen. 3. Sub viri ptāte eris. Et h in oīb⁹. s. q̄ nō sunt 3
deū. qa dī Act. 5. Obedire opz deo magis q̄ hoib⁹.

¶ Deinde cū dič. VIRI diligite vxores vrās rē. Mo
net viros ad dilectionē vxoruz. Et primo facit h. Se-
cūdo assignat rōnem huius ibi. SICVT Chrūs rē. Dič
ergo. VIRI diligite vxores vestras: qa certe ex amo-
re quē hz vir ad vxorem magis caste viuit et pacifi
ce vterqz se habet. si aūt vir aliā diligit q̄ suā: se et suā
discrimini exponit. Col. 3. Viri diligite vxores vrās et

nolite amari eē ad illas. Agit aūt rōnē huius tripli-
cem. Primā sumit ex exēplo Chrī cuz dicit. SICVT et
Chrūs rē. Scdaz ex pte viri ibi. QVI suā vxorem dili
git rē. Tertiā ex pte mādati diuini ibi. PROPTER
hoc relinquet rē. Circa pmū tria fač. Primo pponit
exēplū dilectiōis Chrī. Scdo signū ibi. ET TRADI-
DIT rē. Tertio 9cludit intētū ibi. ITA ET viri rē.
Dicit ḡ. SICVT et Chrūs dilexit ecclīā. Supra codez.
Estote imitatores dei sič filij charissimi rē. Signum
aūt dilectiōis Chrī ad ecclīā ondič QVIA tradidit se
metipm p ea. Gal. 2. Dilexit me et tradidit semetipm
p me rē. Esa. 53. Tradidit i mortē aiaz suā rē. Sed ad
qd VT SANCTIFICARET eā. Heb. vlt⁹. Jesus vt
sanctificaret p suū sanguinē pplz rē. Jo. 17. Sāctifica
eos in veritate. Iste ē effect⁹ mortis. Effectus aūt san-
ctificatiōis est mūdatio ei⁹ a maculis peccatoz. Ideo
subdit dicēs. MVNDANS eā lauacro aq. qd qdez la-
uacrū hz virtutē a passione Chrī. Ro. 6. Quicūqz ba-
ptizati sum⁹ in Chro Jesu. in morte ipsi⁹ baptizati. cō-
sepulti. n. sumus cū illo in mortē p baptismū. Ezec. 36.
Effundā sup vos aquā mundā rē. Zach. 13. Erit fons
patēs domui Dauid rē. Et hoc IN VERBO vite. Qd
adueniēs aq dat ei virtutē absoluēdi. Mat. vlt. Eūtes
ergo docete oēs gētes baptizātes eos in noīe pris et fi
lij et spūssancti. Finis aūt sanctificatiōis est puritas ec
clesie. Iō dicit. VT EXHIBERET sibi glīosam eccle-
siā rē. q. d. Aplūs indecēs est q imaculatus sponsus
spōsam duceret maculatā. Et iō sibi exhibet eā imacu
latā hic p grāz: sed in futuro p glīam. Vñ dicit. GLO-
RIOSAM. s. p claritatē aīe et corporis. Phil. 3. Refor
mabit corp⁹ humilitatis nre rē. Et iō addit. NON ha
bentē maculaz. Ps. Ambulās in via imaculata rē. Ps.
Beati imaculati in via rē. NEQVE rugā. i. sine defe
ctu passibilitatis. qa vt dī Apoc. 7. Nō esuriēt neqz si-
tient ampli⁹. AVT aliqd hmōi. SED vt sit sancta. p con
firmationē grē ET IMMACVLATA ab oī imundi-
tia. Et hec oīa itelligi pnt de exhibitione q̄ erit in futu
ro p glīaz. Si aūt de exhibitiōe p fidē tunc diceret vt
exhiberet sibi. s. PER fidē ecclīam glīosam. qa gloria
magna est sequi dñm: vt dī Eccl. 23. NON hñtem ma
culā. s. criminis mortalis. Maculata es in iniquitate
tua. Hiere. 2. NEQVE rugā. i. duplicitatē itētiōis quā
non hñt q recte 9iūcti sunt Chro et ecclīe. Job. 16. Ru
ge mee testimoniū dicūt cōtra me rē. Sz magis SAN
CTAM per intentionē ET IMMACVLATAM per
hmodā puritatē. Et hoc tertio 9cludit intētum dicēs.
ITA ET viri debēt diligē vxores suas vt corpa sua.

¶ Qui diligit suaz vxorē: seipm diligit. Nullus. n.
vnq̄ suāipsius carnez odio habuit: imo enutrit:
ac fouet eam: sicut et dominus ecclesiaz. Quoniā
membra sumus corporis eiusdem: ex carne eius:
et ex ossibus eius.

¶ Qui suam vxorem diligit seipsuz diligit.
Nemo. n. vnq̄ carnem suā odio habuit. sz
nutrit et fouet eā sicut et Chrūs ecclesiaz: qa
membra sumus corporis eius de carne ei⁹
et de ossibus eius. Lec. IX.

Supra induxit viros ad dilectionem vxorum ex
parte Christi vel exemplo dilectiōis quā
habet Chrūs ad ecclesiam: hic ondit idem ex pte ipsius-
met viri. Et facit duo. Primo ponit rōnem. Secundo
cōfirmat eam per exēplū ibi. SICVT et Chrūs rē. Rō
est talis. Vir et mulier sunt quodāmodo vnū. vnde si-

cut caro

Dñs vtič ser
uo ad id qd
sibi est vtile:
vxore do ad
id qd ē vtile
utriusque eorum.

tur caro subdit animentia mulier viro: sz nullus unq̄ habuit carnē suaz odio: ergo nec vxorem. Dicit ergo. QVI SVAM vxorē diligit seipsum diligit.] Mat. 19. Itaqz nō sunt duo sz vna caro. Et ideo sicut peccaret cōtra nām qui seipm odio hēret: ita qui vxorē. Eccl. 25. In trib⁹ bñplacitū est spūi meo que sunt pbata coraz deo τ hoīb⁹ concordia fratrū, amor pximoꝝ: τ vir τ mulier bñ sibi ɔsentiētes. Qz aūt sic debeāt diligere pbat dicēs. QVIA nemo carnē suaz vnq̄ odio habuit. jqd ps per effectū: qa pbatio dilectionis exhibitio ē opis. Nam id qd pro virib⁹ ɔseruamus diligim⁹: sz quilibet NVTRIT τ fouet]carnē suā pptr ɔseruationē ꝑme Ti. vltimo. Habētes aūt alimēta: τ qbus tegamur τc.

¶ Sed ɔ. Luc. 14. Qui nō odit vxorē τc. nō pōt me⁹ eē discipulus. ¶ Rñdeo dōz ē q vt Apl's dicit: sic hō vxorē dz diligere sicut se. Se aūt dz hō diligere infra deū. sic ergo vxorē dz diligere. s. infra deū. Dicit aūt q nō odit vxorē: nō qa pcipiat eam odire: qd esset pctm mortale pcipere: sz pcepit eā ita vt se diligere: nūc aūt minor dilectio ē q̄si qdaz odiū respectu ei⁹ qd sūme τ plus diligit. s. respcū dei: ita nemo carnē suā odit τc.

Odire vxorē .i. minus diligere q̄ deū.

¶ Sed ɔ. Qui diligit aliquē non vult nec appetit ab eo separari: sz sancti volunt a carne separi. Ro. 7°. Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis huius? Phil. 1. Desiderium hñs dissolui τc. Preterea nullus affligit qd diligit: sz sancti affligūt carnē suam in hoc mūdo. 1ᵉ Coꝛ. 9. Castigo corp⁹ meū τc. Preterea qdā occidunt se sicut auditum ē frequēter. Item de Juda.

¶ Rñdeo. Caro pōt ɔsiderari in se: τ sic nō hr odio: sz nālr quilibet appetit eā esse τ fouet eā vt sit. Vel pōt cōsiderari caro inquātū ē alicui⁹ impeditiua qd volumus: τ sic odio quodāmō hr p accñs. Naz oē qd volumus: aut ē bonū aut malū: si bonū vl ē vt finis vltim⁹ .s. vita eterna: a qua ipedimur p carnē. 2ᵉ Coꝛ. 5. Quādiu sum⁹ i h corpe peregrinamur a dño. Et qa nālr appetim⁹ finē nostrū τ bñ esse: nec h possum⁹ q̄diu in hac carne sumus: ideo vellem⁹ eā abijcere: nō sicut malū odio habitū: sz sicut bonū minus dilectū ipediēs maius bonū. Et sic exponēde sunt auctes supra inducte. Infelix τc. Itē desideriū habēs τc. vel ɔsimiles. Vel illud qd volum⁹ est bonū nō vt finis sed disponēs ad finē: sicut sunt habit⁹ virtutū. hoc aūt bonū ipedit per carnis lasciuiaz. Et ideo sancti affligūt τ macerāt carnem suaz: vt subdat spiritui ad repressionē cōcupiscētiarū: qa caro cōcupiscit ipediēs acqsitionē virtutum nos disponētiū ad bonū vltimū. Et iō qui sic affligit carnē suaz: vt subdat spiritui nō odit eam: sed pcurat bonū eius: qa bonū eius est q subijciat spiritui: sicut bonū hoīs ē q subijciat deo. ps. Mihi aūt adherere deo bonū est. Et sic intelligit. Castigo corpus meū τc. τ ɔsimiles. Unde hoc nō oportebat fieri i statu inocētie quādiu homo subditus fuit deo: τ caro totalr subdita fuit spiritui. in qua qdez mutua subiectiōe ɔsistebat bonū originalis iustitie. Sed aliqñ illud qd volumus est malū: τ ideo sicut boni carnem affligūt vel deponere volunt inquātū ipeditiua est boni qd appetunt: ita mali inquātum caro est ipeditiua mali qd appetūt eaz occidunt τ se suspendunt sicut Judas.

Caro ɔsīa p se diligit; per accñs autem odio hētur.

¶ Deinde ostendit q virū opz vxorē diligere: τ h per exēpluz. Vñ dicit. SICVT τ Chrs ecclīā].s. dilexit sic aliqd fui: qa MEMBRA sum⁹ corpis.] Supra. 4. Sumus. n. inuicē mēbra. Dicit aūt. DE CARNE]ei⁹ pp eādē pticipationē nāe. Lu. vlt. Spūs āt carnē τ ossa nō hz τc. Vel dr de carne mystice q̄tū ad debiles q sunt carnei. ET DE ossib⁹ ei⁹]q̄tū ad fortes q sunt ossei.

¶ Huius rei gratia relinquet homo patrem ac matrez: τ adiunget vxori sue: atqz e duobus fiet vna caro. Mysteriū hoc magnū est: vez ego loquor de Chro τ de ecclīa. Quanq̄ τ vos singulatim hoc pstate: vt suā qsqz vxorē diligat tanq̄ seipsum: vxor aūt vt reuereat virum.

Ge. 2. 3. Esd. 4. Mat. 15. Mar. 10. 1. Coꝛ. 6.

¶ Propter hoc relinquet homo patrem τ matrē suaz τ adherebit vxori sue: τ erunt duo i carne vna. Sacramētuz hoc magnū est. Ego autē dico in Christo τ in ecclesia. Verūtamen τ vos singuli vnusqsqz vxorem suam sicut seipsum diligat: vxor autez timeat virum suum. Lec. X.

Supra exhortat⁹ ē Apl's ephesios ad amorē vxoruz duplr. s. exēplo dilectionis Christi ad ecclīaz. Itē ex amore hoīs ad seipm: hic tertio hortat eos p auctoritatē scripture. Et circa h tria facit. Pmo auctoritatē inducit. Scdo eā mystice exponit. ibi. SACRAMENTVM h τc.] Tertio adaptat eā sm līales sensuz ad ppositū suū. ibi. VERVMTAMEN τ vos τc.] Auctoritas hec dr Gen. 2. Dicta ab Adaz vidēte vxorem. s. de costa sua formatā. Sz ɔ. dr Mat. 19°. Qz de⁹ hoc dixit. Rñdeo. Adaz vt a deo inspiratus hoc dixit: Deus aūt vt Adaz inspirās τ docēs. Nos aūt hoc idez dicim⁹ τ mlta alia q̄ dicit oīs spiritu dei docēte. Vñ dr Mat. 10. Non. n. vos estis qui loquimini τc. ¶ Notandū hic est q i pdicta auctē triplex ɔiūctio viri ad mulierē designat. Pma per affectū dilectionis: qa est tantus affect⁹ vtriusqz vt pētes relinquant. 2. Esdre. 9°. Diligit hō vxorē suaz magis q̄ pētes τ multi demētes facti sunt pp vxores suas τc. ibi multa. Hoc autē nāle est: qa appetit⁹ nālis ē cōcors debite actiōi. Cōstat aūt q oībus agētib⁹ supiorib⁹ inest appetit⁹ vt pmineant τ cōicent iferiorib⁹. Et iō amor nālis inest eis ɔ̄us iferiora. Et qa hō respectu pris τ matris ē inferior nō superior. ideo ad vxorē cui⁹ est superior τ ad filios nālr plus afficit q̄ ad parētes: τ ēt qa vxor sibi ɔiungit ad actū gñationis. ¶ Scda ɔiunctio est p ɔuersationez. Vñ dicit. ET ADHEREBIT vxori sue τc.] Eccl. 25. In trib⁹ bñplacitū est spūi meo τc. ¶ Tertia est per carnalez ɔiunctionem. ibi. ET ERVNT duo in carne vna]. i. in carnali opere. In qualibet enim gñatiōe est virtus actiua τ passiua: sed in plantis vtraqz est in eodem. in perfectis aūt distinguunt. Et ideo in actu generationis ita se habent masculus τ femina in aīalib⁹ sicut in plantis toto corpore.

Triplex coniūctio viri ad mulierez per affectum, per cōuersationē, per carnalem ɔiunctionē.

¶ Cōsequēter exponit eā mystice τ dr. SACRAMENTVM h magnū ē]. i. sacre rei signū. s. ɔiūctiōis Chri τ ecclesie. Sap. 6. Non abscondam a vobis sacrm dei. ¶ Notandum est hic q quattuor sacramēta dicuntur magna. s. baptismus rōne effectus: qa delet culpam τ aperit ianuaz paradisi. Confirmatio rōne ministerij: qa solum a pontificibus τ nō ab alijs pfert. Eucharistia rōne cōtinētie: qa totū Chrm continet. Itē matrimoniuz rōne significationis: qa significat ɔiunctionē Chri τ ecclesie. Et iō si mystice exponat dz sic exponi līa pcedens PROPTER HOC relinquet homo patrem τ matrez]. s. in sempiternū. Reliquit inq̄ patrez inquātū ē missus in mūdū τ incarnat⁹. Jo. 16. Exiui a pře τ veni i mūdū τc. ET MATREM]. s. synagogā. Hier. 12. Reliq domū meā τ dimisi hēditatē meā τc. ET ADHEREBIT vxori sue ecclie.] Mat. vlt. Ecce

Quattuor sacramēta dicūr magna: baptismus pp affectū, cōfirmado pp mysteriū, eucharistia pp cōtentū, mrimoniū pp significatiōnē.

vobiscū sum oīb⁹ diebus ₇c. ¶ Cōsequēter argumētať scdʒ sensuʒ lr̄alez exponēdo pdictū exēplū. Quedā n. sunt in sacra scriptura veteris testamēti: q̄ tm̄ dicanť de Chr̄o sicut illud. ps. Foderūt man⁹ meas ₇c. ₇ illud Esa. 7. Ecce virgo cōcipiet ₇c. Quedam vo de Chr̄o ₇ alijs exponi pñt: sʒ de Chr̄o pncipalr. De alijs vo i figura Chr̄i: sicut pdictū exēplū. Et iō pmo exponēdū ē de chr̄o ₇ postea ō alijs. Et iō dic. VERVMTAMEN ₇ vos singuli vnusqsqʒ vxorē suā diligat. i. q. d. De chr̄o dr̄ pncipalr: tm̄ iplēduʒ ē in alijs: ₇ sic singulr̄ in figura Chr̄i. Dicit aūt. SICVT semetipm̄. qa sic vnusqsqʒ se diligit i ordie ad deū: ita dʒ vxorē diligē nō inq̄tū trabit ad pctm̄. Lu. 14. Si qs venit ad me ₇ nō odit patrē ₇ mr̄ez ₇ vxorē suā ₇c. ¶ Seqŕ. Nō pōt me⁹ ee discipulus: sʒ qd de vxore: VXOR aūt vir timeat. i. s. timore ₇ reverētie ₇ sbionis: q₇ dʒ ei eē subea. Ca. VI.

Col. 3.
Exo. 20.
Eccl. 3.
Mat. 19.
Mar. 10.

Filij ꝉ obedite parentibus vestris in dn̄o: nam id est iustum. ꝉ Honora patrem tuum: ₇ matreʒ: qđ est p̄ceptum primuʒ in p̄missione: vt bene tibi sit: ₇ sis longeuus in terra. Patres: ne p̄uocetis ad irā liberos vestros: sed educetis eos per eruditionem ₇ correptionem domini.

Filij obedite parentibus vestris in dn̄o. Hoc eniʒ iustum ē. Honora patrē tuum ₇ matrē tuam: qđ est mandatū primū in p̄missione vt bene sit tibi ₇ sis longeuus super terram. Et vos patres nolite ad iracūdiaʒ p̄uocare filios vestros: sʒ educate illos in disciplina ₇ correctione domini.

Supra monuit virum ₇ vxorē que est vna cōnexio familie: hic monet patreʒ ₇ filios q̄ ē scda cōnexio dom⁹. Et p̄ facit monitionē q̄uo filij se h̄beāt h̄re ad parētes. Scdo q̄uo ecōuerso patres ad filios. ibi. NOLITE ₇c. Prima i duas. Pr̄io p̄ponit monitionē. Scdo ostēdit rōnem. ibi. HOC ENIM est iustuʒ ₇c. Dicit ergo. FILII OBEDITE ₇c. ¶ Notandum est hic ꝙ patres debent nālr̄ instruere filios morib⁹: filij aūt instructib⁹ parentib⁹ nālr̄ debent eis obedire Col. 3. Filij obedite parētib⁹ p oia. H̄ est eniʒ bn̄placitū dn̄o ₇c. Dicit aūt IN DOMINO. qa nō est obediēduʒ parētib⁹ nec alicui in his que sunt ꝯ deuʒ. Act. 5°. Obedire opʒ deo magis q̄ hoīb⁹. Et per h̄ soluitur auctoritas modo allegata. Luc. 14. Si qs venit ad me ₇ nō odit patrē ₇c. qa hoc intelligiť inquātum sunt ꝯ deū. Rōneʒ aūt assignat ex duob⁹. s. ex iustitia ₇ vtilitate. Qr aūt sit iustum pʒ ac p̄bať: quia lex diuina nihil mādat nisi iustuʒ. ps. Justitie dn̄i ₇c. Sed h̄ mādat lex diuina. Exodi. 20. ₇ Deut. 5. Honora patrē tuū ₇ mr̄eʒ tuā ₇c. Eccl. 3. Qui timet deū honorat pr̄es ₇c. Honor aūt ip̄ortat exhibitionē reuerentie his q supra nos sunt. Sed qa parētes habem⁹ supra nos vtiť noie honoris. Dicit ḡ. HOC ENIM iustū est. Honora pr̄eʒ tuū ₇ matrē ₇c. Eccl. 3. Qui honorat pr̄eʒ suū vita viuet longiore. Itē qui obedit patri refrigerabit matrē. Et h̄ intelligiť tripl̄r: ꝙ filij debēt parētes honorare: qa debēt eis reuerētiaʒ sicut maiorib⁹: obediētiā sicut instructorib⁹: sustentamēta sicut nutriētibus cū fortes erāt. ¶ Deinde assignat dignitatē hui⁹ p̄cepti dicēs.

Filij debent honorare parentes reuerētia, obediētia, ₇ sustētatiōe.

QVOD est mādatū p̄m. Cōtra: imo mādatum p̄m est ꝙ est colendus vnus deus. R̄ndeo. Mandata continenť in duab⁹ tabulis. Prima cōtinet ea q̄ ordināťur ad deū. Scda ea que ad p̄ximū: ₇ in hac scda primuʒ mandatū est de honore parētuʒ. Et hoc dupliei de cā. Primo qa in illa scda tabula nulluʒ est p̄ceptuʒ affirmatiuū nisi istud: qa nāle est nobis vt parētib⁹ seruiamus: nō aūt sic alijs p̄ximis: ideo nulluʒ ē aliud affirmatiuū. Sed nā dictat vt nō inferat hō p̄ximis nocumentū. ₇ iō p̄hibeť: qa ergo primū plus ₇ prius hʒ de debito: ideo pmū. Scdo qa deus honorādus est sicut pncipiū nostri esse: ₇ qa parētes sunt ꝯ pncipiū nostri esse: qa vt dr̄. 6. ethicoꝝ. Tria habemus a parentib⁹. s. esse: viuere ₇ disciplinā. ideo cōueniēs est vt post mādata ordinata ad deū pmū esset ordinatū ad parētes. Uel PRIMVM quo AD PROMISSIONEM. qa isti soli addiť p̄missio. Et huius est duplex rō. Una ē: qa hoīes in alijs que agunt querūt vtilitatē p̄priam: ₇ qa a parētib⁹ iam senib⁹ nullaʒ expectant vtilitatē nisi a deo p̄uenientē. Scda rō est: ne aliqs credat ꝙ honoratio parētuʒ nō sit meritoria: qa nālis est: ideo addit vt sis longeuus sup terrā. In veteri autē testamēto p̄mittebanť p̄missiones tēporales: qa populus ille paruulus erat: iō gratiose instruēdus sub pedagogo sicut paruulus. Tn̄ in illis paruis munusculis populū illū paruū docētib⁹ figurabanť magna bona. s. spūalia. Et ideo pōt hoc referri fm̄ sensuʒ lr̄alez ad bona temporalia. Et sic dicit. IN PROMISSIONE vt bn̄ sit tibi. idest vt bonis p̄missis abundes. Naʒ qui gratus ē in minorib⁹ beneficijs: mereť maiora recipere: maxima autē beneficia habem⁹ a parētib⁹. s. esse nutrimētuʒ ₇ disciplinā. Quādo ergo qs gratus est his: fit dign⁹ vt maiora recipiat. Et ideo dicit. VT BENE sit tibi. qa vt dr̄. 1. Ti. 4. Pietas ad oia vtilis est p̄missionē hn̄s vite que nunc est ₇ future. Et iō addit. VT SIS LONGEVVS sup terraʒ. q̄si supra gradus vite quā habes a parētib⁹. Prouer. 3. Longitudo dierū in dextera ei⁹ ₇ i sinistra illius diuitie ₇ glīa. Sʒ ꝯ. Multi deuoti parentib⁹ cito morianť. Et ideo sciēduʒ ꝙ hec tēporalia non sunt bona absolute: nisi inquātuʒ ordinata ad spūalia: ₇ ideo intantū homini bona inquātum per ea iuuať ad spūalia. Unī fortuna nō est dicēda bona si ē impediēs a virtute. Et iō longitudo vite intantum est bona inquātum ad seruitia dei ē ordinata. Et iō q̄nq₃ subtrahiť ne ipediat. Sap. 4. Raptus est ne malicia mutaret intellm̄ ei⁹. Uel pōt referri ad sensuʒ spūales vt SIS LONGEVVS in terra viuētiuʒ. ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā p̄p nomen tuuʒ dn̄e viuificabis me. ¶ Consequenter instructis filijs instruanť parētes. Circa qđ duo facit. Pr̄io ponit vnū p̄hibitiuū. Scdo aliud inductiuū. ibi. SED EDVCATE EOS ₇c. Dicit ḡ. ET VOS patres nolite p̄uocare filios vestros ad iracūdiaʒ. nō ꝙ in oībus assentiatis voluntati coꝝ. ¶ Ubi notāduʒ ē ꝙ aliud est pncipatus patris ad filiuʒ ₇ dn̄i ad seruū: qa dn̄s vtiť suo seruo ad vtilitatē p̄priā: sʒ pater vtiť filio ad vtilitatem filij. Et iō est necesse ꝙ pr̄es instruant filios p̄p vtilitatem suā: non tn̄ nimis arcēdo aut subijciēdo. Et iō dr̄ Col. 3°. Patres nolite ad indignationē p̄uocare filios vestros: vt. s. nō pusillo aīo fiant: qa talis p̄uocatio nō animat ad bonū. Q̄uo ergo subdit. SED EDVCATE illos in disciplina. s. v̄berū. ET CORRECTIONE. scʒ verboꝝ. i. corripite eos ₇ educate vt seruiant dn̄o. Uel IN DISCIPLINA. eos ab bonis inducēdo. ET CORRECTIONE. a malis retrahendo.

Quare p̄ceptum de honore parētuʒ est primum scde tabule.

Vita longa ē bona q̄tenus ē ad seruitia dei ordinata.

Patres non debent p̄uocare filios ad iracūdiam.

Col.3. ¶ †Serui obedite iis: qui dñi sunt iuxta carnē: cū
Titi.2. timore ac tremore: cū simplicitate cordis vestri:
1.Pe.2. tanq̄ Christo: nō ad oculum seruiētes: velut ho
minibus placere studentes: sed tanq̄ serui Chri:
facientes que vult deus: ex animo: cū beniuolen
tia: seruientes dño ꝛ nō hominib⁹: illud scientes
q̄ vnusquisq̄ qd̄ fecerit boni: hoc reportabit a
† Ro.2. deo: siue seruus fuerit: siue liber. Et vos domini
Col.3. eadem facite erga illos: remittentes minas: sciē
Act.10. tes qd̄ ꝛ vester ipsoꝝ dominus est in celis: †nec
Iaco.2. persone respectus est apud illum.
2.Pe.1.
Gal.2. ¶ Serui obedite dñis carnalib⁹ cū timore ꝛ tremore in simplicitate cordis vr̄i sicut Christo: nō ad oculū seruiētes: quasi hominibus placentes: sed vt serui Christi facientes volūtatē dei ex animo cū bona voluntate seruiētes: sicut dño ꝛ non hoibus: scientes qm̄ vnusquisq̄ qdcūq̄ fecerit bonum: hoc recipiet a domino siue seruus siue liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas: scientes quia ꝛ illorū ꝛ vester dominus est in celis: ꝛ personarū acceptio nō est apud deū. Lec. II.

Instructis duab⁹ cōnexionib⁹. s. viri ꝛ mulieris patris ꝛ filij: hic instruit connexionē serui ad dñm. Et circa hoc facit duo. Primo instruit seruū. Scdo dñm. ibi. ET VOS dñi ꝛc.] Iterū pma in tres. Prio enim ponit monitionē. Scdo exponit ibi. NON AD oculum seruiētes ꝛc.] Tertio ostēdit retributionē. ibi. SCIENTES qm̄ vnusquisq̄ ꝛc.] Iterū pma in tres. Quia pmo monet ad obediētiā. Scdo ad reuerētiam. Tertio ad cordis simplicitatē. Scda ibi. CVM OMNI timore ꝛc.] Tertia ibi. IN SIMPLICITATE ꝛc.] Monet enim eos ad obediētiaꝫ ex īperio dñi. Unde dicit. SERVI obedite dominis carnalib⁹.] Monet eos ad reuerētiaꝫ dicēs. CVM omni timore.] Malach. p. Si ego dñs vbi est timor meus? Itē cum TREMORE] exterius. ps. Seruite dño in timore ꝛc. Itē IN SIMPLICITATE.] Sap. p. In simplicitate cordis vestri ꝛc. Luce. 12. Fidelis seruus ꝛc. Iob. 1. Nunqd cōsiderasti seruū meuꝫ Iob ꝛc. Et paulopost. Uir simplex ꝛc. Sic. n. seruiēdum est Chrō. Unī dicit. SICVT CHRISTO.] Sap. 1. In simplicitate cordis q̄rite illū. 1. Paral. 29. Dñe de⁹ in simplicitate cordis mei letus obtuli vniuersa. Dicit etiā SICVT CHRISTO.] qa a dño Chro est q̄ dñs aliqd possit. Ro. 13. Qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Et ideo seruiēdū est eis sicut Chro in his que nō sunt c̄ fidē nec cōtra ipsū. Exponit aūt. IN SIMPLICITATE.] Et p̄ remouet qd̄ simplicitati c̄rial. Scdo docet modū cōuenientē. ibi. FACIENTES voluntatē dei ꝛc.] Cōtrariū aūt simplicitatis est q̄ seruus habet oculum ad dñm ꝛ non ad cōplacētiā dñi. Talis enim seruus non hꝫ simplicitatē ꝛ rectaꝫ intētionē. Et ideo hoc prohibet dicēs. NON AD oculū seruiētes] .s. dño ppter lucrū temporale tantū QVASI hoibus placentes] .s. cōplacere volentes. Gal. 1. Si adhuc hoib⁹ placerē: Christi seruus nō essem. Sed vt serui Christi. Col. 3. Dño Christo seruite. Et quō? FACIENTES voluntatem dei] .s. implendo mandata eius opere. ps. Facientes verbū illius sicut Christus. Io. 6. Descēdi de celo nō vt facerem voluntatē meā: sed voluntatē eius qui misit me. Hec est enim voluntas eius qui misit me. s. vt obediāꝫ hoib⁹ ppter deum. Et ideo dicit. Sicut serui Chri: ꝛ SICVT seruiētes dño nō hoibus] .s. nō ppter se: sꝫ ppter dñm. Quō? EX ANIMO.] Col. 3. Quodcūq̄ facitis ex animo operamini sicut dño ꝛ nō hominib⁹. Itē cum BONA voluntate] ꝛ recta intentione. Col. 4. Stetis perfecti ꝛ pleni in omni voluntate dei.

¶ Deinde subiūgit remunerationē dicēs. SCIENTES q̄ a domino ꝛc.] .1. Io. 5. Scripsi vobis vt sciatis ꝛc. QVONIAM vnusquisq̄ siue seruus siue liber] sine psonarū acceptiōe. Non enim est psonaꝝ acceptio apud deum. Gal. 3. Nō est seruus neq̄ liber: nō est masculus neq̄ femina: omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu. Actuū. 10. In veritate cōperi qm̄ nō est psonarū acceptor deus: sꝫ in oi gente qui timent deū ꝛ opat̄ iustitiā ꝛc. Eccl. 9. Quodcūq̄ pōt facere man⁹ tua instāter operare ꝛc. Percipiet a dño pro remuneratiōe. Col. 3. Sciētes q̄ a dño accipietis retributionē hereditatis.

¶ Deinde cum dicit. ET VOS dñi ꝛc.] Instruit dños: ꝛ facit duo. Primo ponit monitionē. Scdo subdit rationē. ibi. SCIENTES qa ꝛ illoꝝ ꝛc.] Dicit ḡ. ET VOS DOMINI eadē faciatis.] eadem .s. idētitate pportionis: vt sicut illi ex animo ꝛ bona volūtate: ita ꝛ vos faciatis. Eccl. 33. Si est tibi aliquis seruus fidelis: sit tibi sicut anima tua. Remittentes minas non solū verba vel flagella. Et quare? Rōnē subdit dicens. SCIENTES QVIA ꝛ illorum ꝛ vester dominus est in celis.] Nam idem dominus omnium. Roma. 10. Quasi dicat cōserui estis. Et ideo debetis vos bene habere ad eos. Matthei. 18. Oportuit ꝛ te misereri pserui tui. Non est psonaꝝ acceptio apud deū. Ro. 2. Itē dī Luc. 20. Non accipis psonā hoiꝫ. Act. 10. idem.

¶ Quod superest fratres mei: estis fortes per dñm: ꝛ per potētiā roboris illius. Induite totā armaturam dei: vt possitis stare aduersus assultus diaboli. Qm̄ nō ē nob lucta aduersus sanguinē ꝛ carnē: sꝫ aduersus pncipat⁹: aduersus ptātes: aduersus mundi dños: rectores tenebraꝝ seculi huius: aduersus spūales astutias in celestibus.

¶ Decetero fratres confortamini in dño ꝛ in potētia virtutis ei⁹. Induite vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Qm̄ non est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: sꝫ aduersus principes ꝛ potestates: aduersus mūdi rectores tenebrarū harū contra spiritalia nequitie in celestibus. Lec. III.

Supra posuit Aplus multa pcepta gn̄alia ꝛ spālia ad destruēdā vetustatē peccati ꝛ induēdam nouitatē grē: hic ostēdit qua virtute debēt vti ad pcepta hec implenda: qa fiducia auxilij diuini. Circa qd̄ duo facit. Primo ponit monitionē. Scdo in spāli explicat eam. ibi. QVIA nō est nobis colluctatio ꝛc.] Prima in duas: qa pmo ostēdit de quo debemus cōfidere sicut de interiori. Scdo ostēdit de quo debem⁹ cōfidere sic de exteriori. ibi. INDVITE VOS ꝛc.] Illud autē interius de quo debemus cōfidere est auxiliū diuinū. Et iō dicit. DECETERO fratres cōfortamini.] Piere. 17. Benedict⁹ vir qui cōfidit in dño ꝛ erit dñs

Cōfidentia ꝗ est in alio: vl ga ad eū ptinet sua defensio: vel ga potens ē cui defendere ⁊ paratus.

fiducia eius ⁊c. Duplici aūt rōne ɔfidit qs de aliquo. Una est: qa ad eū ptinet sua defensio. Alia ē: qa potēs est ⁊ paratus est eū defendere. Et hec duo sunt in deo respectu creature sue: quia cura est deo de vobis: vt dr̄ pᵃ Pe. vltᵒ. Omē sollicitudinē vestrā proycientes in eum: qm̄ ipsi cura est de vobis. Item ipse potens est ⁊ promptus auxiliari. Et ideo dicit. DE CETERO fratres ⁊c. i. q. d. Postq̄ vos instruxi CONFORTAMINI nō in vobis: sed IN DOMINO qui curaz habet de vobis. ps. Mihi autē adherere deo bonum est ⁊c. Esa. 35. Dicite pusillanimes ɔfortamini ⁊c. Hiere. 20. Dn̄s mecū est tanq̄ bellator fortis idcirco qui me psequūtur cadent ⁊c. ET IN POTENTIA ⁊c. Luce. p. Qui potēs est. Et lz in deo virtus ⁊ potētia sint idē: tn̄ qa virtus ē vltimū de potētia ⁊ quasi pfectio potētie. Ideo dicit IN POTENTIA virtutis eius. i. in potētia virtuosa. Phil. 4. Oia possuz in eo qui me ɔfortat. Iob. 17ᵒ. Pone me iuxta te ⁊ cuiusuis manus pugnet cōtra me. ¶ Sed posset dici: si deᵘ pōt ⁊ vult debemᵘ esse securi. ¶ Ideo rn̄dens dicit q nō: imo dz quilibet facere qd in se ē: qa si inermis iret ad bellū quāuīcūqz rex ptegeret euz esset in periculo. Et iō dicit. INDVITE VOS armaturā dei. i. dona ⁊ virtutes. Ro. 13. Abiciamus ergo opera tenebraꝝ ⁊ induamur arma lucis ⁊c. Col. 3. Induite vos ergo sicut electi dei sancti ⁊ dilecti viscera misericordie benignitatez, humilitatem, modestiam ⁊c. qa per virtutes hō ptegit̃ ɔ vitia. ¶ Sed ɔ: qa dn̄s est rex ita potēs q nullus pōt eū impugnare. ¶ Rn̄deo: verū est per violentiā: sed per insidias ⁊ fallacias impugnat euz diabolus in membris suis nō in se: qa vt dr̄ Eccl. 11. Multe sunt insidie dolosi ⁊c. Et ideo subdit. VT POSSITIS stare contra insidias diaboli. pᵃ Pe. 5ᵒ. Sobrij estote ⁊ vigilate ⁊c. ps. Insidiatur in abscondito quasi leo ⁊c.

¶ Consequēter cuz dicit. QVIA nō est nobis colluctatio ⁊c. Explicat i speciali monitionē. Et pmo de insidijs inimicoꝝ. Scdo de armatura sumenda. ibi. PRETEREA accipite ⁊c. Tertio de fiducia habēda. ibi. PER oīuz orōnez ⁊c. Describit autē insidias: quia qn̄ aliqs hostis iminet si sit debilis, stultus: ⁊ hō nō est multū cauēdum nec timēduz de eo. Sed qn̄ ē potens nequā: ⁊ callidus: tunc est timendus. Hec tria sunt in diabolo. Primo qa nō est debilis. Et ppter hoc dicit q NON EST nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinez ⁊c. Per carnez ⁊ sanguinē intelligunt̃ duo vitia carnis. pᵃ Cor. 15ᵒ. Caro ⁊ sanguis regnum dei nō possidebūt. Et homines carnales. Gal. 1. Continuo nō acquieui carni ⁊ sanguini. i. hoībus carnalibᵘ. Dicit g. NON EST nobis colluctatio ⁊c. qd videt̃ eē falsum quācūqz accipiat̃: quia vt dr̄ Gal. 5ᵒ. Caro cōcupiscit aduersus spiritū ⁊c. ps. Multi qui persequuntur me. Rn̄deo dupl'r. Primo vt dicamus. NON EST nobis colluctatio aduersus ⁊c. supple tantū quin etiam aduersus diabolus. Uel qa actio ꝗ instrumēto attribuit̃ est pncipal'r agētis. Et sic accipit̃ illud Ro. 9ᵒ. Non est volentis neqz currentis: sed miserentis dei. Quasi dicat: q vultis aliquid vel facitis a vobis non est: sed aliūde. s. a deo. sic hic. NON EST nobis colluctatio ⁊c. idest q nos ipugnent. s. caro ⁊ sanguis: hoc nō est corp principal'r: sed a superiore mouēte. s. a diabolo.

¶ Consequēter describit̃ a potentia. QVIA aduersus pncipes ⁊ ptātes tenebraꝝ harꝝ. Io. 14. Uenit enim princeps huius mūdi ⁊c. Dicit̃ aūt pnceps mūdi non creatiōe: sz imitatione mūdanoꝝ. Io. p. Et mūdus euz nō cognouit. i. pncipes mūdani. Uel dr̄ PRINCEPS

Diabolus est pnceps mūdi

quasi pmatū capiens. Unde pncipes quasi pmi duces ad aliqd. ps. Principes piuncti psallentibus. Gen. 23. Princeps dei es apud nos. Ad ptātez aūt ptinet iustitiam exercere. Inquātum ergo aliqui demones inducunt aliquos ad rebellandum deo dicunt̃ principes. inquātum ꝟo habent potestatē puniendi illos qui eis subyciunt̃ dicunt̃ ptātes. Luc. 22. Hec ē hora vestra ⁊ potestas tenebraꝝ ⁊c. Sed cum ex ordinibus oibus ceciderint aliqui quare mentionē facit Aplus de illis duobus ordinibᵘ denominans demones. Rn̄deo. In noibus ordinū sunt tria. In qbusdā. n. importat̃ ordo ad deū: in qbusdaz ꝟo ptās: in qbusdam ꝟo dei ministeriuz. In noibus. n. cherubin ⁊ seraphin ⁊ thronoruz importat̃ cōuersio ad deū. Demones aūt auersi sunt a deo: ⁊ ideo eis nō cōpetunt hec noia. Itē quedaz noia important ordinē ad ministeriū dei: sicut angeli ⁊ archangeli: ⁊ ista ēt noia nō cōpetunt demonibᵘ: nisi cuz adiuncto. s. sathane. Tertio etiaz qa virtutes ⁊ dn̄ationes important ordinē ad seruitiuz dei: ideo eis nō cōueniunt hec noia: sed tn̄ ista duo que cōia sunt bonis ⁊ malis. s. pncipatus ⁊ ptātes. Sunt ergo ⁊ potentes ⁊ magni: ideo habent magnū exercituz ɔ quē habemus pugnare aduersus mundi rectores tenebraꝝ harꝝ. s. peccatoꝝ. Supra. 5. Eratis enim aliqn̄ tenebre ⁊c. quia quicqd est tenebrosuz totū est de ordine istoꝝ ⁊ subiectum eis. Glosa mali hoīes sunt equi diaboli equites. ergo occidamus ⁊ equos possideamᵘ. Io. 1. Et tenebre euz non cōprehenderunt. ¶ Sunt ēt astuti: qa CONTRA spūalia nequitie. i. ɔ spūales nequitias emphatice loquēdo per qd intelligit̃ plenitudo neqtie. Dicit autē spūalia nequitie: qa q̄nto est altior ſm nām: tanto qn̄ cōuertit̃ ad maluz est peior ⁊ nequior. Unde phs dicit q hō malus est pessimus aīalium. Et ideo dicit. SPIRITVALIA nequitie qa spūales ⁊ neqssimi sūt. Et dr̄. IN CELESTIBVS dupliciter de cā. Uel vt ostēdat virtutē ⁊ auantagiuz quā tangit supandi nos: qa nos in terra: ipsi autē in alto. s. in aere isto caliginoso: ⁊ ideo hn̄t ptez meliorē. Luc. 8. Uolucres celi comederunt illud. Uel dicit. IN CELESTIBVS qa pro celestibus ē ista pugna: ⁊ hoc dz animare nos ad pugnā.

In aliquibᵘ angelis importat̃ nomine ipoꝝ ordinē ad deū: in qbusdā ad ministerium: ad seruitium in aliqs.

Quanto aliq̄s nā ē altior ⁊ mala tanto ē peior.

Demōes sūt i celestibᵘ. i. in aere caliginoso.

¶ Quapropter assumite vniuersaz armaturā dei vt possitis resistere in die malo: ⁊ oibus peractis stare. State igit̃ lumbis circūcinctis baltheo per veritatez: ⁊ induti thoracez iustitie: ⁊ calceati pedibus: vt parati sitis ad euāgeliuz pacis: sup oia assumpto scuto fidei: quo possitis oia iacula mali illiᵘ ignita extinguere. Galeamqz salutaris accipite: ⁊ gladiuz spūs: qui est verbū dei.

¶ Propterea accipite armaturā dei vt possitis resistere in die malo: ⁊ in oibus perfecte stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate: ⁊ induti lorica iustitie ⁊ calciati pedes in preparationē euāgelij pacis. In oibus sumētes scutum fidei in quo possitis oia tela nequissimi ignea extinguere: ⁊ galeā salutis assumite: ⁊ gladiū spūs qd est verbum dei. Lec. IIII.

Supra exposuit Apls qd dicaū est de insidijs diaboli: hic monet nos de armatura sumēda. Et circa hoc facit duo. Primo cōcludit ex pmissis armature necessitatē. Scdo armoꝝ diuersitatez descri

bit.ibi. STATE ERGO ⁊c.]Dicit ergo. Habetis hostes
malos nequissimos ⁊ potētes ⁊ pro re ardua pugnan/
tes:quia pro celestib⁹. PROPTEREA accipite armatu/
ram dei].i.armemini spūalib⁹ armis. 2ᵉ Cor.10. Arma
militie nr̄e nō sunt carnalia. sꝫ potentia deo ad destru/
ctionē munitionū ⁊c. ET HOC vt possitis resistere.]
pᵃ Pe.5°. Cui resistite fortes in fide ⁊c. Jaco.4°. Resi/
stite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Quāto magis.n.ei cedit
tanto plus insequit. IN DIE MALO.] Et hoc ꝓp mala
que in die fiūt. Supra.5. Redimētes tps:qm̄ dies ma
li sunt. Eccl.7. Diez malaꝝ ꝓcaue ⁊c. Itē accipite nō so
lum ad resistēdum:sꝫ ēt ad proficiēdū. ET IN oībus
ꝑfecti state].i.in aduersis ⁊ ꝓsperis imobiliter state.
Jaco.1. Sitis ꝑfecti in nullo deficiētes. De hoc prime
Pe.1. Perfecti sperate in eā que offert vobis grām ⁊c.
Sed nunqd oēs debēt ꝑfecti eē. Rñdeo duplex ē ꝑfe
ctio. vna sufficiētie quā hꝫ hō:fm ꝙ est necessariū ad
salutē:sicut illud. Diliges dñm deū tuū ex toto corde
tuo.q.d. Ut nihil sit in corde tuo qđ sit ꝯ deū. Et hec est
de necessitate salutis. Jaco.1. vt sitis ꝑfecti ⁊ integri in
nullo deficiētes ⁊c. Alia ē ꝑfectio totalis abūdantie q̄
est ꝑfectio patrie q̄ est ꝯsumata glīa in hac ꝙ ꝑfectus to
talr̄ inhereat deo. Mat.22°. In resurrectiōe neqꝫ nu/
bent neqꝫ nubent:sꝫ sunt sicut angeli dei i celo. Et de
hac loquebat Apl's Phil.3. Nō ꝙ iam acceperim aut
ꝙ iam ꝑfect⁹ sim. Et paulopost. Frēs ego nō arbitror
me comprehēdisse. Alia est media.s.cōsilij qua homo
nititur se abstrahere ab his ⁊ ire ad illas.

Perfectio al tera ē sufficiē tie ad salutē vt obseruatio ꝓceptoꝝ reli/ q̄ ē total' abū dātie que est in gloria.

¶ Deinde cum dicit. STATE ERGO ⁊c.] Describit di/
uersitatē armoꝝ. Est autē triplex genus spūalium ar/
moꝝ ad silitudinē corporaliū:quoꝝ q̄dā sunt silia in/
dumēto ad tegēdū:q̄daꝫ vero ad ꝓtegēdū: ⁊ q̄daꝫ ad
impugnādū. ¶ Indumento aūt tria sunt necia. Primo
ꝙ cingat. Et q̄ntū ad hoc dicit. STATE ergo succincti lum/
bos vestros ⁊c.] Sed prius induit se homo q̄ se cingat.
Apl's aūt accipit hec fm ordinē armature spūalis. In
bello aūt spūali prius est necesse ꝯcupiscētias carnis re/
stringere:sicut vicinus hostis est prius vincēdus: hoc aūt
fit per restrictionē lumboꝝ in qb⁹ viget luxuria qđ fit
per tēperātiā que gule ⁊ luxurie ꝯriat. Luc.12. Sint
lumbi vestri ꝓcincti ⁊c. Job.38. Accinge sicut vir lum
bos tuos ⁊c. Sed IN VERITATE].i.in rectitudine
intētiōis nō simulate. Alia lr̄a hꝫ IN CHARITATE]
pᵃ Cor.vlt°. Oīa vr̄a i charitate fiāt. Scđo monet vin/
cere cupiditates reꝝ. Duplex aūt inuenit armatura ꝯ
eas.s.iustitia ⁊ abrenūciatio reꝝ tēporaliū. Et iđ primo
ꝓcepit vt eas nō iniuste vsurpem⁹ qđ facit iustitia. Et
ideo dicit. INDVITE loricam iustitie].s.p quā homo
abstinet a reb⁹ alienis. Dr̄ autē iustitia lorica:quia sicut
lorica tegit mēbra:ita iustitia virtutes oēs. Sap.5. In/
duet pro thorace iustitiā ⁊ accipiet pro galea iudiciū
certū. Itē vt reꝝ tēporaliū curā sup̄fluā deponamus
quia dū his nimis intēdim⁹ nō habemus pedes para/
tos ad diuina negocia ⁊ mysteria annūciāda. Et ꝓp hoc
dicit. CALCIATI PEDES].i.affect⁹ dispositi. IN PRE
PARATIONE euāgelij pacis.] In signū huius iussit
aplos dñs. Marci.6. Calciatos sandalijs que habent
subtus soleas p qđ signat eleuatio mentis a terrenis:⁊
aperti sunt superius: per qđ signat ꝓmptitudo ad di/
uinā sapiētiā. Dicit aūt PACIS] quia p euāgelium pax
nobis annūciat. Mat.10. In quācūqꝫ domū intraue/
ritis dicite pax huic domui. ¶ Itēꝫ scđo sunt arma ad
ꝓtegēdū. Duo aūt in nobis sunt ꝓtegēda q̄ sunt ꝑnci/
pia vite.s.pectus in quo est cor: ⁊ caput in quo ē cere/
bū. Pro pectore aūt ē scutū. Et iđ dr̄. IN OMNIBVS
sumētes scutū fidei] quia sicut scutū supponit oībus ar/
mis:ita fides oībus alijs virtutibus. Alia sunt.n.arma
virtutū moraliū.s.tēperātie.i.succinctio lumboꝝ:⁊ iu/
stitie.i.indutio lorice:sꝫ hoc gen⁹ armoꝝ.s.scutū est vir/
tutis theologice.s.fidei:quia sicut p scutū repellunt tela:
ita p fidē oīa ꝯtria ⁊ habet victoria. Heb.11. Sancti p
fidē vicerūt regna. Sed p virtutes morales vincim⁹ po
testates terrenas. Et iđ ait. IN QVO possitis oīa tela
ignea nequissimi extinguere].s.diaboli: cui⁹ tela sunt
q̄daꝫ imissiones p angelos malos. Ignea sunt:quia adu/
rentia prauis cōcupiscentijs. ps. Supcecidit ignis ⁊c.
Hec aūt p fidē extinguūtur q̄ tentatiōes p̄ntes ⁊ trāsi
torias extinguit p bona spūalia eterna q̄ ꝓmittit sacra
scriptura. Uñ dñs Mat.4. Diabolo tēptanti ꝓijcie/
bat ⁊ oppōebat auctoritates sacre scripture. Et sic de/
bemus facere si tentat de gula. fm illud Deut.8. Non
in solo pane viuit hō. Uel illud. Nō ē regnū dei esca
⁊ potus. Ro.14. Si de luxuria. Non mechaberis. Si
de furto. Nō furtum facies:⁊ sic de alijs. Dr̄ aūt SCV/
TVM FIDEI] quia sicut ꝓtegit totū pectus:ita fides dꝫ
eē in pectore. Spes aūt dr̄ galea:quia sicut galea ē in ca
pite:ita caput virtutū moralium est finis: ⁊ de hoc est
spes.s.đ fine. Et iđ dr̄. ET GALEAM salutis assumite.]
¶ Itē tertio sunt arma ad pugnādū:quia nō soluꝫ suffi/
cit se defendere:sꝫ ēt aduersariū īpugnare. Hoc autē
sicut fit p gladiū corpalr̄:ita p ꝟbū dei:qđ ē spūs scī
spūalr̄. Et ꝓp hoc dicit. ET GLADIVM spūs qđ ē ꝟbū
dei].s.assumite. Heb.4. Uiuus ē sermo dei ⁊ efficax ⁊
penetrabilior omni gladio ancipiti ꝑtingens vsqꝫ ad
diuisionē aie ⁊ spūs. Et ꝑdicatio dr̄ gladi⁹ spūs: quia nō
penetrat vsqꝫ ad spūm:nisi ducat a spūscō. Mat.10.
Non.n.vos estis qui loqmini:sꝫ spūs prīs vestri q lo/
quit in vobis. Sic ergo habem⁹ arma qb⁹ defendamur a
carnalib⁹ hostib⁹.s.a gula ⁊ luxuria qđ fit p tēperātiā.
ibi. STATE ergo succincti lumbos vr̄os ⁊c.] ¶ Itē qbus
vincam⁹ cupiditates terrenas.s.arma iustitie:q̄ absti/
nere nos faciūt ab illicitis.ibi. INDVTI loricā iusti/
tie.] Et puritatē affectus seu paupertatē q̄ nos retrahit
ēt a licitis.ibi. CALCIATI pedes ⁊c.] ¶ Itē habem⁹
arma qb⁹ ꝓtegamur ab erroribus.s.arma fidei.ibi. IN
OMNIBVS sumētes scutū fidei.] Et ēt ab hostib⁹ ge/
neris humani.ibi. QVO].s.scuto fidei possitis oīa tela
nequissimi ignea extinguere. ¶ Itē habem⁹ arma qb⁹
in bonis spūalib⁹ ꝯfirmamur.s.arma spei.ibi. ET GA
LEAM salutis assumite.] Galea ponit in capite sicut
spes in fine. Nūc aūt caput virtutū moraliū ē ipse fi/
nis de quo ē spes. Uñ nihil ē aliud galeā salutis assu/
mere q̄ spē de vltio fine hr̄e. ¶ Itē hēmus arma ad
īpugnādū ipsos demones.s.gladiū spūs qđ ē ꝟbū dei
qđ fit frequēter in sermonibus in qbus verbū dei pe/
netrans corda peccatoꝝ expellit congeriem pecca/
torum ⁊ demonum.

Triplex gen⁹ armoꝝ spūa/ liū ad tegen/ dum/ ꝓtegen dum/ ⁊ impu gnandū.

¶ In omni deprecatione ⁊ obsecratiōe: orantes
in omni tpe:in spiritu:⁊ ad hoc ipsum vigilantes
cū omni sedulitate ⁊ deprecatione pro omnib⁹
sanctis:⁊ pro me: vt mihi det sermo in apertiōe
oris mei cum libertate:vt notū faciam mysteriū
euangelij mei:super quo legatione fungor in ca/
thena:vt in eo libere loquar:sicut opꝫ me loqui.
Ut autē sciatis ⁊ vos:que ad me pertinent:quid
agam:de oībus vos certiores reddet Tychicus
dilectus frater:⁊ fidus minister in domino:quē
misi ad vos in hoc ipsū:vt cognosceretis de re/

2.Cor.1. bus nostris: ⁊ consolaret corda vestra. Pax fra
Gal.1. tribus ⁊ charitas cū fide ad deo patre ⁊ domino
1.Pe.1. Jesu christo. Gratia sit cū oībus diligētib⁹ dñm nrm
Jesum christuz cum synceritate. Amen.

¶ Per omnez orationez ⁊ obsecrationem
orantes omni tempore in spiritu ⁊ in ipso
vigilantes in omni instantia ⁊ obsecratiōe
pro omnib⁹ sanctis ⁊ pro me: vt detur mihi
sermo in apertione oris mei cū fiducia no-
tum facere mysteriū euangelij pro quo le-
gatiōe fungor in cathena ista: ita vt in ipso
audeam: prout opz me loqui. Ut autem ⁊
vos sciatis que circa me sunt quid agam: oīa
vobis nota faciet Tychicus charissimus
frater ⁊ fidelis minister in domino: quem
misi ad vos in hoc ipsum vt cognoscatis q̄
circa nos sunt ⁊ consolentur corda vestra.
Pax fratrib⁹ ⁊ charitas cuz fide a deo pa-
tre nostro ⁊ dño Jesu christo. Gratia cuz
oībus qui diligunt dñm nrm Jesum chrz
in corruptione. Amen. Lec. V.

Supra posuit Apl'us que dixerat de insidijs ⁊ ar-
maturis: hic exponit illud de ꝯfirmatiōe
⁊ ꝯfortatiōe in po⁹ dei: ⁊ h̄ fit p orationē dei sup auxi
lio diuino. Facit aūt tria. Primo monet eos ad orādū
pro seipsis. Scdo pro alijs. Tertio pro ipsomet Apl'o.
Oratio debz septem cōditiones. Perfecta Humilis. Continua Deuota Vigilans Instans Charitatiua.
¶ Circa primū ponit septem conditiones orationis.
¶ Primo q̄ debet esse pfecta. Unde dicit. OMNEM
ORATIONEM] qd̄ fit cuz in oībus recurrit quis ad
orationē vel orat pro omni bono. ¶ Scdo q̄ sit humi-
lis nō presumptuosa. Ps. Respexit in orationē humi-
lium ⁊c. Quod fit qn̄ homo non putat se exaudiri p
merita sua. s. ppter misericordiā diuinā. Et ideo dicit.
OBSECRATIONEM] sed per sacre rei acceptiones.
Phil.4°. In omni oratione ⁊ obsecratione cuz grāx
actione petitiones vr̄e innotescant apud deū. ¶ Tertio
q̄ sit continua. ibi. OMNI TEMPORE.] p̄e Thes.5°.
Sine intermissione orate: in oībus gratias agite. Ps.
Benedicaz dñz in omni tpe. s. statuto. ¶ Quarto q̄ sit
deuota. QVIA IN SPIRITV.] p̄e Cor.14. Psallam
spiritu psallaz ⁊ mente. s. nō vt vagus. ¶ Quinto q̄ sit
vigilans. ibi. VIGILANTES.] p̄e Pe.4°. Estote pru-
dentes ⁊ vigilate in orationib⁹. ¶ Sexto q̄ sit instās.
ibi. IN OMNI instantia.] Roma.12°. Orationi instā-
tes ⁊c. ¶ Septimo charitatiua: vt. s. FIAT PRO oībus
alijs sanctis]. 1. Ti.2. Obsecro enim primū oīuz fieri
obsecrationes/orationes/postulatiōes/gratiax actio-
nes pro omnibus hominibus ⁊c.

¶ Deinde vltimo pro se. ET PRO ME inquit.] Ubi
tria petit pro se q̄ cuilibet pdicatori sunt necessaria. s.
q̄ os aperiat: ⁊ ad pdicādum se preparet q̄uis in se est:
vt detur sibi gratia. Et vt hec tria sibi dentur petit vt orent
PRO SE] dicēs. VT DETVR mihi sermo i apertiōe
oris mei.] Non enī potero loqui nisi qd̄ dederit mihi
dñs. dicebat ille Balaā Nume.22. Un̄ dñs Mat.10.
Non enim vos estis qui loquimini: sed spūs ⁊c. Unde et
ibidē. Dabit. n. vobis in illa hora qd̄ loquamini. Hoc
autē dictū pmo ponit hic Apl's vt detur inquit mihi ser-
mo in apertiōe oris mei. Col. vlt°. Orātes simul ⁊ pro
nobis vt deus aperiat nobis hostiuz sermonis. Et ad
qd̄ Paule? Rn̄det: vt. s. POSSIM cū fiducia notum fa
cere euāgelij mysteriuz pro quo legatiōe fungor in ca
thena.] Et h̄ ē scdm qd̄ petit: q2 nō soluz est necessariū
pdicatori vt detur ei sermo in apertiōe oris seu scia: sed
vt sermonē sibi datū pdicet audacter ⁊ cū fiducia. Et
hoc ē qd̄ dicit. CVM FIDVCIA ⁊c.] Et sic pdicabant
Apl'i de qbus Act.4. Et loquebant cuz fiducia v̄buz
dei. Cōmendat aūt Apl's officiū pdicationis ab excel-
lentia ⁊ altitudie. Un̄ dicit. MYSTERIVM euāgelij.]
Scdo ostēdit q̄ pro ipo libēter sustinuit tribulatione
⁊ ignominiaz. Un̄ dicit. PRO QVO legatione fungor
in cathena.] De his duob⁹ simul Col. vlt. Ut de⁹ ape-
riat nobis hostiuz sermonis ad loquēdum mysteriuz
Christi: ppter qd̄ ⁊ vinctus sum. Et q2 dr̄ Eccl.20. Ex
ore fatui reprobat parabola: nō eniz dicit eā tpe suo.
Ideo Apl's nō soluz petit q̄ detur sibi sermo seu pdicā-
di scia: sed ⁊ grā loquēdi cū fiducia: vt. s. non desisteret
ab icepto pro cathenis qb⁹ cathenatus erat ab icepto
⁊ cōmisso sibi officio fiducialr ⁊ fidelr ꝓsequēdo: sed
tertio petit vt detur sibi tpis seu modi cōgruētia: q2 tps
loquēdi ⁊ tps tacēdi: vt dr̄ Eccl.3°. Et iō dicit. VT IN
IPSO audeā put opz me loqui] ⁊ certe i oib⁹ modus
⁊ qualitas facit gratū. Et hoc idem petebat Apl's Col.
vlt°. Ut manifestē illud ita vt opz me loqui: q2 vt dr̄
Prouer.15. Sermo oportun⁹ optimus. ¶ In fine aūt
huius ep'le Apl's statū suū ephesijs manifestat cū dic.
VT AVTEM vos sciatis ⁊c.] Ubi pmo facit qd̄ di-
ctuz est. Scdo eos more solito salutat. ibi. PAX FRA-
TRIBVS ⁊c.] In pma pte tria facit. Primo ponit sta-
tus sui manifestatio. ibi. VT AVTEM vos sciatis ⁊c.]
Scdo discipuli nunciantis multiplex cōmēdatio. ibi.
TYCHICVS frater meus charissimus ⁊ fidelis ⁊c.]
Tertio ostēdit finē pro quo eis manifestat statuz suū:
q2 est ipsoꝝ ꝯsolatio. ibi. ET CONSOLETVR corda
vestra.] Dicit ḡ. VT AVTEM vos sciatis q̄ circa me
sunt: quid agam: oīa nota vobis faciet ⁊c.] Quasi dicat
Apl's. Pro mysterio euāgelij pro quo cathenat⁹ sum
volo q̄ sciatis q̄ cathena ⁊ oēs tribulatiōes ⁊ oīa sup-
plicia que in credito officio iferunt nō me angūt: nec
cor mutant: nec peruertunt internus: nec attingunt: sed
certe sic ago de istis q̄ oīa circa me sunt non intra. Et
q2 nō possum ire ad annūciāduz vobis vtpote cathe-
natus: oīa nota faciet vobis. TYCHICVS frater me⁹
charissim⁹ ⁊ fidelis minister in dño.] Et iō secure cre-
datis ei de oībus. Luc.12°. Quis putas ē fidelis seruus
⁊ prudēs ⁊c. ET ISTE certe est talis quē misi ad vos
in hoc ipsum vt cognoscatis que circa nos sunt. Et hec
est discipuli cōmendatio. Et ad quid? VT CONSO-
LETVR CORDA VESTRA.]

¶ Deinde cum dicit. PAX FRATRIBVS ⁊c.] Ponit
Apl'us ꝯsuetaz salutationē. Et aduertēduz est q̄ lz grā
pcedat pacē ⁊ charitatē mutuā hoiuz ad seinuicē ⁊ ad
deū quoad collationē q2 nō est pax impijs dicit dñs:
tn̄ quoad executionē ⁊ grē ⁊ veritatis ⁊ charitatis cō-
seruationez pax pcedit suo mō. Et ideo pmo optat eis
pacē ad seinuicē ⁊ charitatē ad deū dicēs. PAX FRA-
TRIBVS ⁊ charitas cuz fide.] Et q2 lz pax ⁊ charitas
mutua faciant ad grē cōseruationē: tn̄ q2 semp suppo-
nunt ipsas grāz sine qua haberi nō pñt: ideo optat eis
grām. Unde dicit. GRATIA VOBIS cum oībus qui
diligunt dñm nrm Jesum christum. Amen.]

¶ Explicit mirabilis lectura gl'iosissimi doctoris san-
cti Thome de Aquino ordinis pdicatoꝝ sup epistola
sanctissimi apostoli Pauli ad Ephesios.

¶ In Epistolam ad Philippenses Argumentum per Erasmum Roterodamum.

Philippēses in p̄ma Macedonie pte sūt: vt narraẗ i actis capi.16. Colonia oriunda ab vrbe Philippis dicta a Philippo conditore. Hoꝝ metropolis ē thessalonice. Qui qm̄ in fide semel accepta persteterāt non admissis pseudapostolis: qbus auscultarant Corinthij ꝛ Galate: merito ab Apl̄o collaudanẗ. Ad hos Paulus admonitu spiritus pfectus: complures dies apud illos egit nō sine negocio. Naꝫ hic flagris cesus est Paulus: ꝛ cum Syla coniectus est in carcerē: quo tempore carceris custos cum tota familia baptiȥatus est. Hic erat ꝛ Lydia purpuraria: que p̄ma cōuersa: Paulum excepit hospitio. Hic ꝛ milites: cognito qd̄ Romanus esset ciuis: vltro rogarunt: vt quo vellet: abiret. Et Christi nomē satis felicibus auspicijs inclaruit. Quinetiaꝫ cum Paulus Rome ageret in vinculis: miserunt illi que ad vite necessitates pertinebant per Epaphroditū: qd̄ ꝛ ante fecerāt: cuꝫ ageret Thessalonice: sicut in hac ipse testaẗ epistola. Collaudatos igitur eos adhortaẗ: vt perseuerent ac pficiant: ostendens gloriādum etiaꝫ in afflictionib⁹: que ad illustrādum Christi euāgeliuꝫ facerent: se ꝯo vel mortē adeo nō horrere: vt optet etiaꝫ: si Christo volente cōtingat. Deinde cuꝫ p̄mis adhortaẗ ad mutuā cōcordiā: que inter elatos esse nō pōt: ꝛ quo equiore sint animo: pollicetur Thimotheū: atqꝫ etiā ipsum breui ad illos rediturū: interim misso Epaphrodito: qui ex periculosissima egrotatione cōualuerat. Hec agit duob⁹ p̄mis capitibus. Nam in tertio confirmat animos illoꝝ aduersus pseudapostolos: ad iudaismū vbiqꝫ solicitantes: quos canes appellat: operarios iniquitatis: inimicos crucis Christi: ꝛ qui ventrē dei loco colerēt: nusq̄ apertius in eos stomachatus. Quartū cōmendationibus ꝛ salutationibus occupat: nisi q̄ monita quedam obiter admiscet: ꝛ Philippēsibus pro sua in se munificentia gratias agit. Scripsit ex vrbe Roma p Epaphroditum: cuꝫ iterum esset in carcere. Naꝫ post p̄mā defensionē rursus in carcerē ductus est: cuius rei meminit ipse in Epistola ad Thimotheum.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus Diui Thome Aquinatis: super Epistolam ad Philippenses.

Ustoꝝ semita quasi lux splendens ꝛc̄. Prouer. 4°. In hac auctoritate describiẗ vita sanctorū ex trib⁹. Ex coꝝ arctitudine. ibi. [Semita] qa Matth. 7. Arta est via ꝛc̄. Job. 28. Semitā ignorauit auis ꝛc̄. Ex claritate. ibi. [Lux splendens.] Eph. 5. Eratis aliquādo tenebre ꝛc̄. Justi n. sunt lucentes: ꝛ ideo coꝝ via est lucida. Ex pfectu: qa semp crescit. p̄ʳ Pe. 2. In eo crescat ꝛc̄. Et hoc vsqꝫ ad pfectū diē: s. glie. p̄ʳ Cor. 13. Cuꝫ venerit qd̄ pfectum est euacuabiẗ ꝛc̄. E cōuerso maloꝝ via lata obscura tenebrosa ꝛ deficiēs. Unde Prouer. 4°. subdiẗ. Uia impioꝝ tenebrosa ꝛc̄. Et Matth. 7. Lata porta ꝛ spaciosa via que ducit ad pditionē ꝛc̄. Ex his verbis trahi pōt materia huius epistole. Erant enim in Christi recta semita tribulationēs multas pro Chr̄o sustinētes. Itē illuminati p fideꝫ. Infra. 2. Inter quos lucetis ꝛc̄. Itē pficiebāt: vt pꝫ per totā ep̄laꝫ. Itē conuenienter post ep̄laꝫ ad ephesios in qua fit instructio qualiter seruanda sit ecclesiastica vnitas: hic pponunẗ in exēpluꝫ seruande ecclesiastice vnitatis: qui optime eam seruauerunt.

Cap. I.

Aulus ac Thimothe⁹ serui Jesu christi: oibus sanctis in Chr̄o iesu: qui sunt Philippis: vna cū episcopis ac diaconis. † Gratia vobis ꝛ pax a deo patre nostro ꝛ domino Jesu chr̄o. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri: semp in omni p̄catiōe mea pro oibus vobis: cum gaudio precationem faciens: qd̄ veneritis in cōionē euāgelij a p̄mo die vsqꝫ ad hoc tempus persuasum habens hoc ipsum: qd̄ is qui cepit in vobis opus bonū: perficiet vsqꝫ ad diē Jesu christi: sicut iustū est mihi: vt hoc sentiam de omnibus vobis: ppterea qd̄ habeam vos in corde: ꝛ vinculis meis: ꝛ in defensione ꝛ confirmatione euangelij: cuꝫ sitis oēs mihi consortes gratie.

2 Cori. 1. Gala. 1. Ephe. 1. 1. Pe. 1.

Aulus ꝛ Thimotheus serui Jesu christi omnib⁹ sanctis in Chr̄o iesu qui sunt philippis cum episcopis ꝛ diaconibus. Gratia vobis ꝛ pax a deo patre nostro ꝛ dn̄o Jesu chr̄o. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semp in cunctis orationib⁹ meis pro omnibus vobis in gaudio deprecationē faciens sup cōmunicatione vestra in euangelio Christi a prima die vsqꝫ nūc: cōfidens hoc ipsuꝫ qui cepit in vobis opus bonū: perficiet vsqꝫ in diē Christi iesu. Sicut est mihi iustū hoc sentire pro omnibus vobis: eo q̄ habeam vos in corde ꝛ in vinculis meis ꝛ in defensione ꝛ confirmatione euāgelij socios gaudij mei omnes vos esse.

Juiditur autē hec ep̄la in salutationē ꝛ ep̄larē narrationem. 2ª ibi. GRATIAS AGO ꝛc̄. Circa p̄ᵐ tria faẗ. Quia p̄mo describūẗ psone salutantes. Scd̄o psone salutate. ibi. OMNIBVS sanctis ꝛc̄. Tertio bona optata. ibi. GRATIA VOBIS ꝛc̄. Circa p̄muꝫ p̄mo ponunẗ psone salutātes. Scd̄o coꝝ cōditio. ibi. SERVI ꝛc̄. Circa p̄mū p̄mo poniẗ psona p̄ncipalis cū dicit. PAVLVS. Et interpretaẗ Paulus q̄si modic⁹. In quo notaẗ ei⁹ humilitas. Esa. 60. Mi

nimus erit in mille ꝛ paruus i gentē fortiſſimā. Sc͞do ibi. THIMOTHEVS.] Ponit̄ pſona adiūcta: q̄a fuerat eoꝝ p̄dicator. Infra. 2. Neminē.n. habeo tā vnanimē q̄ ſincera affectiōe pro vobis ſollicitus ſit.

¶ Deinde cū dicit. SERVI ꝛc̄.] Ponit̄ cōditio eoꝝ. 2ͤ Coꝛ. 4. Nō.n. noſmetipſos p̄dicam᷒: ſ Jeſū chr̄m dn̄m nr̄m: nos autē ſuos vr̄os p Jeſum ꝛc̄. ¶ Sed ꝫ. Jo. 15. Jam nō dicā vos ſuos ꝛc̄. R̄ñdeo duplex ē ſeruitus: ſm̄ duplicē timorē. Timoꝛ.n. pene cauſat malā ſeruitutē: ꝛ de hac itelligit̄ dictū illud p̄miſſū. Jo. 15. Timoꝛ vō caſtus cauſat ſeruitutē reuerētie: ꝛ de hac loq̄t̄ Ap̄l's hic. Perſone ſalutate ſunt oēs de eccleſia philippēſi.ſ. minores. Vn̄ dicit. OMNIBVS ſctis qui ſunt philippis] que ē ciuitas quā Philipp᷒ ꝯdidit. Et dicit SANCTIS.] ꝛ h̄ ꝑ baptiſmū. Ro. 6ͦ. Quicūq̄ baptiçati ſumus in Chr̄o in ipſius morte baptiçati ſumus ꝛc̄. Maiores autem tangit dicēs. CVM ep̄is ꝛc̄.]

[margin: Seruit᷒ timoris pene ꝛ reuerentie.]

¶ Queſtio ē q̄re minores p̄ponit maiorib᷒: q̄a plus ē ppl's q̄ prelat᷒. Ezec. 34. Nōne greges paſcunt̄ a paſtorib᷒: Greges.n. paſcēdi ſunt a paſtorib᷒ nō ecōuerſo. Itē cur itermittit presbyteros. ¶ R̄ñdeo dōm ē: q̄ cōprehēdunt̄ cū ep̄is: q̄a in vna ciuitate nō ſunt plꝛes ep̄i. Vn̄ dicēs in plurali dat itelligere ēt presbyteros. Et tñ eſt alius ordo: q̄a ex ipo euāgelio h̄ legit̄ q̄ poſt deſignationē duodecim apl'oꝝ: quoꝝ pſonas gerunt epiſcopi: deſignauit ſeptuagita duos diſcipulos: quoꝝ locū ſacerdotes tenent. Dionyſius ēt diſtinguit ep̄os ꝛ ſacerdotes: ſed in principio iſtꝫ ordines fuerunt diſtincti: non tamē nomina ordinum.

[margin: Nō epiſcopi ꝛ p̄sbyteri non ſunt diſtincti.]

¶ Deinde ponit bona optata. ibi. GRATIA ꝛc̄.] Et ſunt duo q̄ includūt oia. Primū ē gr̄a dei remittens pctā. Eph. 2. Gr̄a ſaluati eſtis ꝛc̄. Vltimū ē pax hominis. Ps. Qui poſuit fines tuos pacē ꝛc̄. Et per ꝯñs optat bona media: ꝛ h̄ a deo p̄re. Jaco. 1. Omne datū optimū: ꝛ oē donū pfectū deſurſū ē deſcēdēs a patre luminū ꝛc̄. Itē per meritū humilitatis Chr̄i. Et iō addit. ET DOMINO Jeſu chr̄o.] Jo. 1. Gr̄a ꝛ veritas per Jeſū chr̄ū facta eſt. Eph. 2. Ipſe enī eſt pax noſtra ꝛc̄.

¶ Conſequēter ponit epiſtolarē narrationē. Et circa h̄ duo facit. Prio q̄a agit gr̄as de p̄teritis. Sc͞do hortat̄ ad pfectū i futurū. ibi. SCIRE aūt vos volo ꝛc̄.] Circa p̄mū p̄mo p̄mittit gr̄aꝝ actionē pro eis. Sc͞do mām eī᷒. ibi. SVPER cōicatione ꝛc̄.] Gr̄as aūt agit adiuncto gaudio ꝛ deprecatiōe. Et iō hec tria tāgēs dicit. GRATIAS deo nr̄o.] Gr̄as agere ē recognoſcē gr̄am ſibi factam. pͥͣ Theſ. vlt᷒. In oīb᷒ gr̄as agite ꝛc̄. IN OMNI memoria] q̄a in eis nihil occurrit Ap'lo qđ nō eſſet dignū gr̄aꝝ actiōe. Et h̄ ē valde magnū. Prou. 10. Memoria iuſti cū laudib᷒ ꝛc̄. PRO oibus.] Eſa. 60. Populus aūt tuus oēs iuſti i ppetuū ꝛc̄. Agit ḡ gr̄as pro eoꝝ bono: orationē ꝛ deprecationē pro cuſtodia: totū tamē pro GAVDIO.] .1. Reg. 12. Abſit aūt a me hoc peccatum in domino vt ceſſem orare pro vobis.

¶ Deinde cū dicit. SVPER cōicatione ꝛc̄.] Tangit de mā triū p̄dictoꝝ. Et p̄mo ponit māꝫ gr̄aꝝ actionis. Sc͞do gaudij de futuris. ibi. CONFIDENS ꝛc̄.] Tertio deprecationis. ibi. TESTIS ꝛc̄.] Dicit ḡ. SVPER cōicatione] .ſ. qua cōicaſtis doctrine EVANGELII] credendo ꝛ ope iplendo. Hec ē.n. vera cōicatio. Heb. vltimo. Bñficentie autē ꝛ cōionis nolite obliuiſci ꝛc̄. A PRIMA DIE ꝛc̄.] Eccl. 27. Hō ſanct᷒ i ſapia manet ſicut ſol ꝛc̄. Et hoc ipſū ꝯfidēs de vobis gaudeo: q̄a q̄ cepit ꝛc̄. Hiere. 17. Maledict᷒ hō qui ꝯfidit in hoīe: ꝛ ponit carnē brachiū ſuū. Benedict᷒ vir qui ꝯfidit in dn̄o ꝛ erit dn̄s fiducia eī᷒: ꝛ h̄ in virtute dei. Et iō dic̄. CEPIT ꝛc̄.] Jo. 15. Sine me nihil poteſtis facere. Qđ eſt ꝫ pelagianos q̄ dicūt p̄ncipiū boni op'is eſſe ex nobis: ſ ꝯſumationē ex deo. Sed h̄ non eſt veꝝ: q̄a p̄n᷑ boni op'is in nobis ē cogitare de bono: ꝛ h̄ ipſum eſt a deo. 2ͤ Coꝛ. 3. Nō q̄ ſufficiētes ſimus cogitare aliq̄d a nobis q̄ſi ex nobis ꝛc̄. IN DIEM Chriſti ieſu] quo remunerabit ſingulos. 2ͤ Ti. vlti. In reliquo repoſita ē mihi corona iuſtitie quā reddet mihi dn̄s ꝛc̄. pͥͣ Coꝛ. 1. Cōfirmabit vos vſq̄ in finē ſine crimine ꝛc̄. ¶ Rō gaudij ponit̄ cū dicit. SICVT eſt mihi ꝛc̄.] q̄a.ſ. iuſtū eſt: quia cōgaudetis mihi de bonis meis. EO QVOD habeā vos ꝛc̄.] q.d. Habeo de vobis hanc ꝯſciētiam tales vos eē: iō gaudeo: vt.ſ. gaudeatis de his de q̄bus ꝛ ego: qđ ē in vinculis meis: q̄a tūc pro Chr̄o fuit ligatus de quo gaudebat. Jaco. 1. Omne gaudiū exiſtimate frēs mei cū in varias tētatiōes icideritis: ſciētes ꝛc̄. Act. 5. Ibāt Ap'li gaudētes a ꝯſpectu cōcilij: qm̄ digni habiti ſunt pro noīe Jeſu cōtumeliam pati ꝛc̄. ET IN defenſiōe ꝛ ꝯfirmatiōe euāgelij] .ſ. audacter p̄dicādo ꝫ tyrānos ꝛ hereticos. Et q̄a ꝯfirmabat euangeliū in cordib᷒ fideliū. Act. 18. Perambulās ex ordine galaciā regionē ꝛ frigiā: cōfirmās oēs diſcipulos. Vel aliť ſm̄ glo. IN CORDE] .i. deſiderio vt ſocij ſitis ſempiterni gaudij. Jo. 16. Gaudiū vr̄ꝫ nemo tollet a vobis. Et h̄ nō pōt abſtrahi a corde meo: q̄a etiā in vinculis exiſtēs: ꝛ intentus ꝯfirmationi ꝛ defenſioni euangelij ſollicitudo de vobis nō recedit de corde meo.

¶ Teſtis enim mihi eſt deus: quam deſiderarem vos oēs in viſceribus Jeſu chriſti. Et illud oro: vt charitas veſtra adhuc magis ac magis exuberet in agnitione omniq̄ indulgentia: vt probetis que ſunt p̄ſtantia: vt ſitis ſynceri: ac tales: vt nemini ſitis offendiculo in diē Chriſti: impleti fructu iuſtitie: qui cōtingit per Jeſum chr̄m ad gloriam ꝛ laudem dei. Scire autē vos volo fratres: qđ que mihi acciderunt: magis ad pfectū euāgelij euenerunt: ita vt vincula mea manifeſta facta ſint in Chriſto toto pretorio: ac ceteris oīb᷒: ꝛ vtq̄ plures ex fratrib᷒ in dn̄o: freti vīculis meis vberius auderent impauide ſermonē loqui. Nōnulli q̄dē per inuidiam ꝛ cōtentionē: nōnulli vō ꝛ ꝑpter bonam voluntatē Chriſtum predicant. Alij q̄dē ex cōtentione Chriſtum annūciant nō pure: exiſtimantes ſeſe afflictionē addere vinculis meis: alij rurſus ex charitate: ſciētes q̄ in defenſionem euangelij cōſtitutus ſim.

¶ Teſtis.n. mihi ē deus q̄uo cupiam oēs vos eſſe in viſceribus Jeſu chriſti. Et hoc oro vt charitas vr̄a magis ac magis abundet in omni ſciētia ꝛ in omni ſenſu: vt probetis potiora: vt ſitis ſynceres ꝛ ſine offenſa: in diē Chriſti: repleti fructu iuſtitie per Jeſum chr̄m in gloriā ꝛ laudē dei. Scire autē vos volo fratres: q̄a q̄ circa me ſunt: magis ad pfectū venerunt euangelij: ita vt vincula mea manifeſta fierēt in Chriſto in omni pretorio ꝛ in ceteris omnib᷒: vt plures e fratribus in dn̄o cōfidentes in vincu-

lis meis

lis meis abundantius auderent sine timore verbū dei loqui. Quidam quidē ꝛ ꝓpter inuidiā ꝛ ↄtētionem: qdam autē ꝛ propter bonā volūtatē Christū ꝑdicāt. Quidam ex charitate sciētes qm̄ in defensiōe euangelij positus sum. Quidā aūt ex ↄtētiōe Christū annūciāt nō sincere: existimātes pressurā se suscitare vinculis meis. Lec. II.

Posita mā gaudij de spe futura: hic ostēdit super quo depcationē pro eis facit. Et p̄ pmittit suū desideriū qd̄ ostēdit diuino feruens. Scđo mānis depcatiōis ibi. ET HOC oro ꝛc.] Et qa cordis desideriū soli deo est manifestū: iō inuocat deū testē q̄ p eis depcet cū desiderio. Job. 16. Ecce in celo testis meus est. s. deus ꝛc. Q̄mo cupiā vos. EGO existens in visceribus Jesu Christi.] Uel q̄mo cupiā vos eē in eis. q. d. Cupiam vestrā salutē ꝛ participationē viscerose charitatis Christi. Luc. 1. Per viscera misericordie dei ꝛc. q. d. qa ad profunda ꝛ intima cordis virtus amoris pertigit. Uel cupiam vt sitis in visceribus Jesu Christi vt ipsū intime diligatis: vt ꝛ diligamini ab eo. in hoc enim vita hominis consistit.

¶ Deinde cū dicit. ET HOC oro ꝛc.] Ponit depcatiōes ꝛ tria bona optat. Primo quātū ad interiorē charitatis augmētū. Affectus. n. interior pficit per charitatē: ꝛ iō nō habēti charitatē optandū est vt habeat: hnti aūt vt perficiat. Unde dicit. VT CHARITAS ꝛc.] Pro augmēto aūt charitatis orandus est deus: qa solus deus h̄ in nobis opat. 2ª Cor. 9. Potēs est aūt deus oēm gratiā abūdare facere in vobis vt in oībus semp oēm sufficientiā hntes abūdetis in oē opus bonū ꝛc. Et h̄ necāriū vt petamus ꝛ nos: qa Mat. 5. Nisi abūdauerit iustitia vestra plusq̄ scribarū ꝛ phariseoꝝ nō intrabitis in regnū celoꝝ ꝛc. ¶ Scđo q̄tū ad intellectū. Unde dicit. IN SCIENTIA.] Sed nūqd ex charitate puenit scia: Sic qa dr. 1. Jo. 2. Et vos vnctionē quā accepistis ab eo maneat i vobis: ꝛ nō necesse habetis vt aliqs doceat vos: sed sic vnctio docet vos de oībus ꝛc. Jstē charitas ē spiritus de quo dr Jo. 16. Cū venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm ꝛc. Cuius rō est: qa q hz habitū sī rectus est habitus: sequit̄ idē rectū iudiciū de his q̄ ptinēt ad talē habitū: si aūt corruptus falsū. Sicut circa venerea tēperatus hz bonū iudiciū: intēperatus nō: sed falsū. Oia aūt que a nobis fiūt sunt iformāda charitate: ꝛ iō hns charitatē hz rectū iudiciū, ꝛ quātū ad cognoscibilia. Et sic dicit. IN SCIENTIA] qua. s. agnoscat veritatē ꝛ inhereat circa ea q̄ sunt fidei. Hec est scia sanctorū: de qua dr Sap. 10. Et q̄tū ad opabilia: ꝛ sic dicit. IN OMNI sensu.] Qui est vis cognoscitiua circa exteriora obiecta. Et ppriū eius est vt statī iudicet de ꝓprio sensibili recte. Et iō hoc nomē trāslatū est ad interius iudiciū rōnis: Unde sensati dicunt̄ hic rectū iudicium circa agibilia. Sap. 1. Sētite de dn̄o in bonitate ꝛc. Sap. 6. Cogitare ḡ de illa sensus ē cōsūmatus ꝛc. Sz hic sensus dz eē nō tātū ↄsideratiuus: sz ēt discretiuus īter bonū ꝛ malū: ꝛ īter bonū ꝛ melius. Unde subdit. VT PROBETIS ꝛc.] ¶ Nota q̄ charitas pficit sensū vt pbz bona: sz pfecta charitas vt pbet meliora. 1ª Cor. 12. Emulamini meliora carismata: ꝛ īfra cap. 14º. Sectamini charitatem ꝛc. Et ideo dicit. POTIORA.] ¶ Tertio quātum ad effectum. Et primo ponit imunitatē a malo. Secundo perfectionem in bono. Primum in hoc quod dicit. ET SITIS sinceres.] Est enim duplex peccatum vitandum. s. interioris corruptionis q̄ hō corrūpit̄ i se: ꝛ h̄ excludit̄ p sinceritatē 1ª Cor. 5. In azimis sinceritatis ꝛc. Aliud ē in ꝓximo. s. offensa. Et iō dicit. SINE offensa.] 1ª Cor. 4. Sine offensiōe estote iudeis ꝛ gētibus ꝛ ecclie dei sicut ꝛ ego ꝛc. Et 2ª Cor. 6. Nemini dātes vllā offensionē ꝛc. IN DIEM Christi Jesu] . i. semper Christo. Et Mat. 24. Qui pseuerauerit vsq; i finē hic saluus erit. Q̄tū ad g̃rā dicit. REPLETI fructu iustitie] vt opa iustitie qdā fructus sint. Ro. 6. Hētis fructū vestrū i sanctificatiōe ꝛc. Uel FRVCTV iustitie] . i. pmio iustitie. s. corona. 2ª Ti. 4. In reliq̄ reposita ē mihi corona iustitie ꝛc. Sap. 4. Bonoꝝ. n. laboꝝ gloriosus ē fructus ꝛc. Et h̄ hī p Christū: qa oia q̄ facimus sunt bona p ipsū. Jo. 15. Sine me nihil potestis facē ꝛc. Et h̄ faciēda sūt h̄ fine. s. i laudē dei: qa ex operibus sctōrū deus clarificat̄ vnde alij prumpūt in laudem dei. ps. Laudate dn̄m in sanctis eius ꝛc. Hiere. 33. Erit mihi in nomē ꝛ in gaudiū, ꝛ in laudem, ꝛ in exultationē cūctis gētibus terre que audierint omnia bona ꝛc.

¶ Deinde cum dicit. SCIRE aūt ꝛc.] Admonet ad futura. Et p̄ ponit exēpla exequēda ꝛ vitāda. Scđo cōcludit moralē monitiōē i. 4. cap. ibi. ITAQVE fratres mei charissimi ꝛc.] Circa p̄m duo fac: qa p̄ ostēdit q̄ sūt imitāda. Secūdo q̄ sunt vitāda. 3. cap. ibi. DE CETERO ꝛc.] Jtē p̄º diuidit̄ i duas: qa p̄ iducit se eis imitādū. Scđo alios. 2. cap. ibi. SI QVA ḡ ꝛc.] Jtē p̄º i tres: qa p̄ ponit i exēplū pfectū suū. Scđo gaudiū qd̄ hz ex pfectu ibi. QVID. n. ꝛc.] Tertio fructū ex pfectu suo ibi. SCIO. n. ꝛc.] Jtē p̄º i duas. p̄ pmittit pfectū. 2º modū ibi. ITA VT vincula mea ꝛc.] Dicit ḡ. Monui vos ad pfectū: ꝛ vt formā habeatis pfectū meū scire vos volo: ꝛ q̄ circa me sūt exterius: qa tribulationes ꝛ si exterius erāt nō imutabāt interius: sz magis ad pfectū venerūt: qa ex eis fides ꝑdicata magis profecit. 2ª Cor. 1. Siue tribulamur p vra exhortatiōe ꝛ salute: siue ↄsolamur p vra ↄsolatiōe ꝛc. Et ostēdit pfectū. p̄ q̄tū ad se. 2º q̄tū ad alios ibi. VT PLVRES ꝛc.] Q̄tū ad se qdē manifestū fuerat q̄ talia p Christo pateretur ↄstāter: ita vt vincula qd̄ ē gl'osū p Christo. 1ª Pe. 4. Nemo vrm patiat̄ q̄si homicida aut fur aut alienoꝝ appetitor: si aūt vt christianus nō erubescat ꝛc. i oī ꝑtorio sic i curia Cesaris ꝛc. Ex pte aūt alioꝝ fides crescebat in eōi. Unde dicit. VT PLVRES ꝛc.] 1ª Macha. 4. De elephantibus. Ecc. 10. Scđm iudicē ppli sic ꝛ ministri eius ꝛc. Prouer. 18. Justus q̄si leo ↄfidens absq; terrore erit ꝛc. Ex pte aūt alioꝝ ē diuersitas: qa qdā bñ loq̄bāt: qdā male: ꝛ qui bñ: qdā ex gñali charitate: ꝛ qdā ex speciali amore ad Aplm. Et q male qdā ex gñali malitia: qa ex speciali odio ad Aplm. Sz vt mihi vr Apl's duplicē ostēdit cāz ꝓp quā qdā ꝑdicabāt. Primo ꝓp iuidiā. Et iō Apl's eorū prauā itētionē ostēdit dicēs. QVIDAM qdē ꝛ ꝓp inuidiā ꝛc.] Jac. 3. Ubi zelus ꝛ ↄtētio ibi icōstātia ꝛ oē opus prauū. 1ª Cor. 3. Cū sit īter vos zelus ꝛ contētio nōne carnales estis ꝛc. Scđo ꝓp amorē Christi ꝛ euāgelij. Unde dicit. QVIDAM ꝓp bonā ꝛc.] ps. Benigne fac i bona volūtate ꝛc. Sz Apl's addit dicens. QVIDAM aūt ex charitate.] sez q̄ facit bonā volūtatē ꝛc. qa vt supplerēt defectū mei docentis predicauerūt.

¶ Deinde Apl's exponit qd̄ dixerat dicēs. QVOD quidā nō sm sanā itētionē: sz ex ↄtētiōe. Corrupta eorū ↄtētio duplr patuit. Uno mō vt publice ꝑdicādo turbationē facerēt i pplo gētili ↄ Aplm supra illā quam habuit. Alio modo quia credebant q̄ Paulus audiēs eos vsurpare officium sibi commissum turbaretur: ꝛ ex hoc adderetur afflictio afflicto.

¶ Quid enī? Utrū quouis mō: siue p occasionē: siue p veritatē. Chrīs tñ annūtiatur: ꝛ in hoc gaudeo: ꝗnetiā gaudebo. Noui enī qd̓ hoc mihi cedet in salutē per vestrā dep̄cationem: ꝛ subministrationē spūs Jesu Christi: ſm expectationē ꝛ spem meā: qd̓ nulla in re pudefiā: sed cū oī libertate: vt semp: ita nūc quoqꝫ magnificabit̄ Christus in corpore meo: siue p vitā: siue per mortē. Nā mihi viuere Chrīs est: ꝛ mori lucrū. Qd̓ si contingat viuere in carne: ea res mihi fruct⁹ est operis: ꝛ qd eligam ignoro. Coartor enī ex his duobus: ſ desiderās dissolui: ꝛ eē cū Christo: multo longe ꝗ melius est. Ceterū manere in carne: magis necessarium propter vos.

2.Re.24.

¶ Quid enī? Dū oī mō siue p occasionē siue p veritatē Chrīs annūtiet: ꝛ in hoc gaudeo: ſꝫ ꝛ gaudebo. Scio.n.ꝗ h̄ mihi pueniet ad salutē: p vestrā orōnem ꝛ subministrationē spūs Jesu Chrī ſm expectatiōē ꝛ spē meā: ꝗ in nullo ꝯfundar: ſꝫ in oī fiducia sicut semp ꝛ nūc magnificabit̄ Chrīs in corpore meo/siue p vitā/siue p mortem. Mihi.n. viuere Chrīs est ꝛ mori lucrum. Qꝫ si viuere in carne: hic mihi fruct⁹ opis ē ꝛ qd eligā ignoro. Coartor aūt e duob⁹ desideriū hn̄s dissolui ꝛ eē cuꝫ Chrīo: multo magis melius permenere autē in carne necessarium propter vos. Lec. II.

Supra Apl̄s descripsit pfectū ex ipso subsecutū hic agit de gaudio ꝯcepto ex h̄ pfectu. Et ponit̄ p̄mā gaudij. Scdo ipm gaudiū ibi. ET IN hoc gaudeo ꝛc̄. Cōtingit aūt q̄nqꝫ ꝙ aliqd̓ gaudiū prouenit ex bona causa: ꝛ h̄ directe ꝛ per se ꝛ q̄nqꝫ ex mala cā: ꝛ h̄ indirecte ꝛ p accidēs. Quando enī est ex bona causa gaudēdū est de effectu ꝛ de cā sicut de elemosyna facta ꝓpter deū. Sꝫ quādo est ex cā mala tūc ē gaudēdū de effectu: ſꝫ de causa nō. Et sic de redēptiōe per Chrīm q̄ fuit ex scelere iude ꝛ iudeoꝝ. Ita ꝯtigit in ecclesia vbi puenit vtilitas: quandoqꝫ p bonos p̄dicatores quo ad bonā intētionē: quādoqꝫ p malos quo ad malā: ꝛ de vtroqꝫ gaudēdū est: sicut dictū est. Et iō dicit. QVID enī ꝛc̄. Per occasionē annūtiat Chrīm qui nō intēdit h̄ p̄ncipalr: sed ꝓp aliud puta lucrū vel gloriā. Prouer.18. Occasiones querit q̄ recedere vult ab amico. Per veritatē aūt quādo ex recta ītētione. Esa.38. Obsecro dn̄e memēto queso q̄mo ambulauerim corā te in veritate ꝛ corde perfecto ꝛc̄. Sꝫ hoc sit vtroqꝫ mō ad vtilitatē ecclie. ideo dicit. SI CHRISTVS annūtiet̄ ꝛc̄. ꝗ si aliud annūtiaret ꝙ̄ Chrīm tūc multū interesset qd̓ sicquādo falsa doctrina docetur. Aug. Pastor ꝗ ꝓp veritatē annūtiat ē amādus: mercēnari⁹ qui ꝓp lucrū est tolerandus: qui falsa expellendus.

¶ Deide ponit gaudium ꝯsequēs dicēs. IN HOC .s. ꝙ vincula mea manifesta sunt propter Chrīm ꝛ ꝙ Chrīs annuntiat̄ GAVDEO in p̄ntī. Jo.14. Si diligeretis me gauderetis vtiqꝫ ꝛc̄. ET GAVDEBO in futurū. Esa.51. Gaudium ꝛ leticiam obtinebunt ꝛc̄.

¶ Deide cū dicit̄. SCIO enī ꝛc̄. Ponit fructū ex profectu suo pueniētē. Et p̄ ponit ipm fructū. Scdo mouet ꝗ̄dā dubitationē ibi. QVOD si viuere ꝛc̄. Itē p̄ ꝓponit fructū. 2⁹ auxiliū ipm ꝯsequēdi ibi. PER vestrā orōnē ꝛc̄. Tertio assignat mām fructus ibi. SED non in omni ꝛc̄. Dicit̄ ꝗ. Gaudeo de his: ꝛ h̄ ꝓp fructū pueniētē ex eis i salutē eternā. Esa.45. Saluat⁹ est isrl̄ in dn̄o salute eterna ꝛc̄. Et h̄ iō: ꝗ q̄n nos aliq̄ bona facimus cooperādo saluti alioꝝ redūdat i salutē n̄rā. Si enī vt dī Mat.18. Qui scādalisauerit vnū ex his pusillis ꝛc̄. ꝗ̄ta gl̄ia dignus ē ꝗ salutem multoꝝ pcurat. Auxiliū aūt ē triplex. s. ex pte alioꝝ mutua orō. Unde dicit̄. PER vestras orōnes. s. quib⁹ ex qb⁹ spero adiuuari a deo. Jaco. vlt⁹. Orate p īuicē vt saluemini ꝛc̄. Ex pte dei de q̄ hēm⁹ spē salut. Esa.26. A facie tua dn̄e ꝯcepim⁹ ꝛ q̄si parturiui⁹ ꝛ pepim⁹ spūꝫ. Et iō dicit̄. ET SVB MINISTRATIONEM spūs Jesu Chrī. Ro.8. Spūs adiuuat īfirmitatē n̄rā. Et loq̄t̄ similitudinarie: qn̄.n. aliqs ē debilis idiget releuāte vt sustētet̄: ꝛ h̄ ē subministrare: ꝛ nos debiles sum⁹ iō idigem⁹ subministratione spūs. Joā.14. Et suggeret vobis oīa ꝛc̄. s. q̄si vobis subministrādo. Itē ex pte n̄ra ē spes in deo: ꝗ Prou.11. Qui ꝯfidit in diuitijs corruet. Opꝫ ꝗ ꝙ spes n̄ra sit in deo ꝛc̄. ps. Qui ꝯfidūt i dn̄o sic̄ mons syon ꝛc̄. Et iō dicit̄. SECVNDVM expectationē ꝛ spē meā. Sꝫ nōne spes ē expectatio future beatitudis? Dōm ē ꝙ spes est mot⁹ appetit⁹ i bonū arduū. Et h̄ q̄n ꝗs sperat adipisci p se: sic spes ē sine expectatiōe: q̄n aūt p aliū tunc est spes cū expectatiōe: ꝛ sic nos expectam⁹ spē habētes aliqd ꝯseq̄ p aliū. ps. Expectās expectaui dn̄m ꝛc̄. Ro.8. Spe salui facti sum⁹. Sꝫ dicit scio ꝛ postea spero ꝛ expecto. Nūqd certa ē hec spes? R̄ndet Apl̄s dicēs. ITA QVIA in nullo ꝯfundar. 1. Macha.2. Oēs q̄ sperāt in illo nō īfirmant̄. Ro.5. Spes aūt nō ꝯfundit. Eccl.2. Nullus sperauit i dn̄o ꝛ cōfusus ē ꝛc̄. Dui⁹ p̄mo rōnē assignat. Scdo exponit eā. Rō h̄ sumit̄ ex hoc ꝙ ipse totalr ordinat̄ ad seruitiū Chrī. q. d. Ideo hec mihi pueniēt in salutē: ꝗ totalr sū ad seruitium Chrī. Et p̄ ponit fiduciā. Scdo pseuerātiā. Tertio certitudinem itētiōis. Dicit ꝗ. SED in oī fiducia ꝛc̄. q. d. Multi ꝯsequant̄ me: ſꝫ ego ꝯfido in deum. Esa.12. Fiducialr agā ꝛ non timebo ꝛc̄. ps. Fiducialr agā in eo. SICVT semp. s. a p̄ncipio ꝯuersiōis. Act.9. Q̄mo i damasco fiducialr egerit ꝛc̄. Ita ET NVNC. Job.27. Justificationē meā quā cepi tenere nō deserā ꝛc̄. Tertio ostēdit ꝙ sit ei⁹ recta intētio: ꝗ MAGNIFICABITVR ꝛc̄. CHRISTVS cū sit verus de⁹ nō pōt in seipso magnificari vel minorari: ſꝫ in nobis. i. in cognitiōe alioꝝ: tūc ꝗ ꝗs magnificat Chrīm q̄n ei⁹ cognitionē dilatat. Eccl.43. Quis magnificabit eū sicut est a p̄ncipio. Et h̄ vbo ꝛ facto q̄n magnitudo diuini effectus ostēdit magnitudinē ei⁹. Et inter effect⁹ mirabilem iustificatio ē. Hec ꝗ̄diu ē in corde hoīs latens nō magnificat̄ p eā Chrīs: nisi ꝗ̄tū ad cor illius: nō ꝗ̄tum ad alios: ſꝫ q̄ncunqꝫ prūpit in exteriora p act⁹ corporales apparentes: tūc magnificatur. Et iō ait. IN CORPORE meo. In corpore n̄ro Chrīs dupl̄r magnificat̄. Uno⁹ inq̄ītū corpus n̄rm deputamus ad obsequiū eius: ministeria eius corporalr exequēdo. p̄ᵉ Cor.6. Glorificate ꝛ portate deū in corpore vr̄o ꝛc̄. Alio⁹ corpus n̄rm exponēdo pro Chrīo. p̄ᵉ Cor.13. Si tradidero corpus meū: ita vt ardeā ꝛc̄. Sed p̄mus modus fit p vitā. Secundus ꝟo per mortem. Ideo dicit. SIVE per vitam: quia viuendo operatur. SIVE per mortem. Ro.14. Siue viuimus siue morimur domini sumus ꝛc̄. quod etiam intelligi pōt de morte spirituali. Col.3. Mortificate mēbra vestra que sunt sup terram ꝛc̄.

Spes q̄ p se pōt adipisci ē sine expectatiōe: q̄ ꝟo nō p se est cū expectatione.

Duplr̄ i corpe n̄ro magnificabit̄ ꝙ ad obsequiū ei⁹ ꝛ quo ad expositionē ipīus corpis h̄ vel in vita/vl p mortem.

¶ Deinde

¶ Deide exponit quō mortificabit̄ p vitā ⁊ p mortem dicēs. MIHI viuere ⁊c̄.] Uita.n.iportat motionē quā dā. Illa.n. viuere dicunt̄ q̄ ex se mouent̄. Et ide est q̄ illō vī esse radicalr̄ vita hoīs:qđ est p̄ncipiū motus in eo. Hoc autē est illud cui affectus vnit̄ sicut fini:qa ex h̄ mouet̄ hō ad oīa. Uñ aliq̄ dicunt illud ex quo mouent̄ ad opandū vitā suā: vt venatores venationem:⁊ amici amicū. Sic ḡ Chr̄s ē vita nr̄a:qm̄ totū p̄n^m vite nr̄e ⁊ operatiōis ē Chr̄s. Et iō dic̄ Apl̄s. MIHI viuē ⁊c̄.] Quia solus Chr̄s mouebat eū. ET MORI lucrū:]hic Apl̄s ꝓp̄e loquit̄. Quilibet.n.sibi ad lucrū reputat:qñ vitā quā hꝫ iperfectā pōt ꝑficere. Sic īfirm⁹ ad lucrū reputat sanā vitam. Uita nr̄a Chr̄s ē. Col.3. Uita vr̄a abscōdita ē cū Chr̄o i deo ⁊c̄. sꝫ hic ē impfecta. 2ᵉ Cor. 5. Qm̄ dū sumus in corpore peregrinamur a dn̄o ⁊c̄. Et ideo quādo morimur corpore ꝑficit̄ nobis vita nr̄a. s. Chr̄s cui tunc presentes sumus. Ps. Cum dederit dilectis suis somnum ⁊c̄. 2. Ti. 4. Ego enim iaꝫ delibor ⁊ tempus mee resolutionis instat ⁊c̄.

¶ Deide cū dic̄. QVOD si viuere ⁊c̄.] Ponit dubōnez quādā circa eaq̄ dicta sunt. Et circa h̄ duo facit. Prio ponit dubitationē. Scđo soluit eā ibi. ET HOC confidēs ⁊c̄.] Itē p^a in duas:qa p̄ ꝓponit dubitationem. Secūdo ꝓponit rōnes ad vtrāqꝫ p̄tē ibi. COARTOR autez ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. Si viuere i carne hic mihi est fruct⁹ ⁊c̄. verū ē q̄ i corꝑe meo dū viuo magnificat̄ Chr̄s. Ergo VIVERE meū i carne].i. vita mea i carne EST hꝫ fructus] Inde p̄dicat effectum de cā. i. si vita affert mihi hūc fructū vt Chr̄s magnificet̄: vita in carne ē bona ⁊ fructuosa. Ro. 6. Habet̄ fructū vr̄ꝫ i sanctificatōez ⁊c̄. SI ERGO]ita EST ignoro qđ eligā] vtrū mori vel viuere. Ro. 8. Nā qđ oremus: sic̄ opꝫ nescim⁹ ⁊c̄. Sap. 9. Cogitatiōes.n. mortaliū timide ⁊ icerte ꝓuidentie nostre ⁊c̄. Sꝫ q̄re dubitas: qa COARTOR ⁊c̄.] Prio ponit rōnē ad p̄tē vnā. Scđo ad aliā. In hoīe.n. dupl'r ē mot⁹: nature. s. ⁊ grē. Nature ad nō moriēdū. 2ᵉ Cor. 5. Nolum⁹ expoliari sꝫ supuestiri ⁊c̄. Jo. vlti. Et ali⁹ ducet te quo tu non vis ⁊c̄. Et grē quā suggerit charitas q̄ mouet ad dilectionē dei ⁊ ꝓximi. Hic affectus ad dilectionē dei mouet vt sim⁹ cū Chr̄o. Et iō dic̄. DESIDERIVM hn̄s dissolui nō]simplr̄: SED esse cū Chr̄o.] 2ᵉ Cor. 5. Audem⁹ aūt ⁊ bonā volūtatē habemus magis peregrinari a corꝑe ⁊ p̄ntes eē ad dn̄m ⁊c̄. In quo notat̄ falsitas opiōis grecoꝝ q̄ aīe sanctoꝝ post mortē nō statiꝫ sunt cū Chr̄o. Et h̄ ideo opto. qa ē MVLTO meli⁹] eē cū Chr̄o. Ps. Quid eni mihi ē in celo ⁊c̄. Defecit caro mea ⁊ cor meū. s. ad h̄ndū bonū. Ps. Melior ē dies vna i atrijs tuis sup milia ⁊c̄. Dilectio aūt ꝓximi mouet ad ꝓfectū ꝓximi: ⁊ iō dicit. PERMANERE autē ⁊c̄.] i. necessaria ē vita mea ꝓp̄ vtilitatem vr̄am. 2ᵉ Cor. 5. Siue mēte excedim⁹ deo: siue sobrij sumus vobis ⁊c̄. Uel alr̄. COARTOR ⁊c̄.].i. ex duplici p̄te insurgit desideriū dissolui ⁊c̄. MELIVS ⁊c̄.] Snia non mutat̄. Sꝫ h̄ nō vī dubitabile ⁊ i peiorē p̄tē declinare. Primū.n. desideriū excitat i nobis dilectio dei. Scđm dilectio ꝓximi. Maī⁹ ē desideriū p̄mū. R̄ndeo dōꝫ q̄ 2ᵉ est dilectio dei. s. dilectio ꝯcupiscētie q̄ vult frui deo ⁊ delectari in ipso: ⁊ h̄ ē hanū bonis. Itē ē dilectio amicitie: qa hō ꝓponit honorē dei et huic dilectationi qua fruit̄ deo. Et h̄ ē ꝑfecta charitas. Uñ Roma. 8. Neqꝫ mors, neqꝫ vita, neqꝫ angeli ⁊c̄. Et subdit. 9. ca°. Optabam ego anathema fieri pro fratrib⁹ meis ⁊c̄. Et h̄ vt ostēdat se esse perfectioris charitatis quasi sit paratus ꝓpter amorem dei ⁊ gl'iam carere delectatiōe visiōis dei: ⁊ ideo hoc elegit tāq̄ magis perfectum.

Opio grecorū q̄ aīe sanctorum post mortē nō statim sunt cum Christo.

Dilectio dei duplex/ꝯcupiscentie/⁊ amicitie.

¶ Et hoc certo scio: qđ mansurus sim: ⁊ cuꝫ oībus vobis ꝑmāsurus sim: in vestrū ꝓfectū: ⁊ gaudiuꝫ fidei: vt gl'iatio vr̄a exuberet p Chr̄m Jesum in me: p meū ad vos reditū. Tātū vt dignū ē euangelio Chr̄i ꝯuersemini: vt siue cū venero: ⁊ videro vos: siue absens sim: audiā de reb⁹ vr̄is: qđ stetis in vno sp̄ū: vna aīa: adiuuātes decertātē fidē euāgelij: nec in vllo terreamini ab aduersarijs: q̄ illis qdē est cā ꝑditiōis: vobis aūt salutis: ⁊ hoc a deo: qa vobis donatū ē ꝓ Chr̄o: nō soluꝫ vt in eū credatis: verūetiā vt ꝓ illo patiamini: idē certamē hn̄tes: q̄le vidistis in me: ⁊ nūc audistis i me.

¶ Et hoc ꝯfidēs scio qa manebo ⁊ ꝑmanebo oīb⁹ vobis ad ꝓfectū vestrū ⁊ gaudiuꝫ fidei: vt gratulatio vestra abūdet in Chr̄o Jesu in me: p meū aduētū iterum ad vos. Tātū digne euangelio Chr̄i ꝯuersamini: vt siue cum venero ⁊ videro vos siue absens audiā de vobis: qa statis in vno spiritu vnanimes collaborantes fidei euangelij ⁊ in nullo terreamini ab aduersarijs que ē illis causa perditiōis. vobis autem salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatū est pro Christo non solum vt in euꝫ credatis: sed vt etiam pro illo patiamini: idem certamē habentes quale ⁊ vidistis in me: ⁊ nūc audistis de me. Lec. III.

Posita dubitatiōe ⁊ rōnib⁹ hincinde: hic soluit dubitationē. Et primo quasi eligēs vnaꝫ partē prenūtiat post futuruꝫ aduētum suuꝫ ad eos q̄ñ ad se. Scđo ostendit qđ requirat̄ ex parte coꝝ ibi. TANTVM digne ⁊c̄.] Itez prima in tres: qa p̄mo prenūtiat futurū aduētuꝫ. 2° ostēdit fructū. 3° illū fructum exponit. Dicit ḡ. VIVERE in carne necessarium est ꝓpter vos.] Et h̄ qa mea vita est fructuosa vobis: ideo SCIO]hoc. s. qa ꝑmanebo: sed HOC]q̄si CONFIDENS]de deo. Prouer. 18. Justus q̄si leo cōfidens absqꝫ terrore erit ⁊c̄. MANEBO ⁊ ꝑmanebo].i. viuaꝫ ⁊ diu viuā. Sꝫ ꝯ statiꝫ ē occisus a Nerone. R̄ndeo dicēdū ē q̄ ep̄la ē facta vel scripta p̄ anno in carcerationis qđ fuit p anno Neronis. Uñ postea vixit septem annis. OMNIBVS vobis].i. ad vtilitatē oīuꝫ vestrū. 1ᵃ Cor. 10. Nō q̄rēs qđ mihi vtile ē: sꝫ qđ multis vt salui fiāt. Et hoc AD PROFECTVM vestrum].i. vt per meā exhortationem proficiatis in fide ⁊ gaudeatis de mea vita quā auditis: sed magis gauderetis si esseꝫ p̄sens. Roma. 1. Desidero videre vos ⁊c̄.

¶ Deinde exponit qđ dixerat dicēs. VT GRATVLATIO vestra ⁊c̄.].i. si det̄ vt ITERVM veniā ad vos] est: vt gaudium abūdans sim vobis. Eph̄. 3. Si autem qui potens est omnia facere superabundanter q̄ꝫ petimus aut intelligimus ⁊c̄. Et hoc in Christo Jesu: qa hocipsum q̄ gaudebant de eo erat propter Christum. Philem. Fruar te in domino ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. TANTVM digne ⁊c̄.] Ostēdit qđ requirat̄ ex parte coꝝ. Et circa hoc tria facit: qa p̄mo facit hoc. scđo manifestat vtilitatē inde cōsequentem. 3° explicat. Dicit ḡ q̄ TANTVM]ex p̄te coꝝ requirit̄ q̄ in EVANGELIO Chr̄i digne conuersamini]. s. sm̄ q̄

semp̄ iurgia sunt ꝛc̄. Jac.3. Ubi zelus ꝛ cōtētio: ibi icō stantia ꝛ omne opus prauū. Aliud est inanis glīa. Superbus.n. inordinate appetit suā excellētiā ē in opiōne alioꝝ. Gal.6. Nō efficiamur inanis glīe cupidi inuicem puocātes inuicē inuidētes ꝛc̄. Jo.8. Ego aūt nō q̄ro glīam meā ꝛc̄. Sz in humilitate supiores inuicez arbitrātes. Sicut.n. ptinet ad supbiam q̄ hō se extollat supra sextā ad humilitatē q̄ hō se subyciat ſm suam mēsurā. Sz quō supior poterit h iplere: Aut.n. nō cognoscit se eē supiorē ꝛ virtutē suā: ꝛ sic nō est virtuosus: qa nō est prudēs. Aut scit: ꝛ sic non pōt aliū existimare supiorē se. Rñdeo dōm est q̄ nullus ē sic bon⁹ quin sit alicui⁹ defect⁹: ꝛ nullus est sic malus qn hēat aliqd boni. Uñ nō op3 q̄ eū3 pponat sibi simplr: sed q̄tū ad h q̄ dicat in mēte sua. Forte in me ē aliqs defect⁹: q nō ē in illo. Et h ostēdit Aug. in libro de virginitate quō virgo pferat sibi ꝯiugatā: qa forte feruentior. Sz dr̄ q̄ q̄tū ad oīa sit ille bonus ꝛ ille malus: nihilominus tu ꝛ ille geritis duplicez psonam. s. tui ꝛ Chri. Si ḡ illū nō pponas rōne sue psone: pponas rōne imaginis diuine. Ro.12. Honore inuicē preuenientes. ¶ Tertio mouet ad mutuā sollicitudinē dicens. NON que sua ꝛc̄.] 1 Cor.12. Pro seiuicē sollicita sūt mēbra ꝛc̄. p⁹ Cor.13. Charitas nō q̄rit que sua sunt.

¶ Hoc enim affectus sit in vobis: q fuit in Christo Jesu: qui cū eēt in forma dei: nō rapinā arbitrat⁹ ē: vt eēt equalis deo: sed semetipm̄ inaniuit: forma serui sumpta: in silitudie hoīum ꝯstitutus: ꝛ figura repertus vt homo: humilē pbuit semetipū: fact⁹ obediens vsq3 ad mortē: mortē autē crucis.

¶ Hoc sentite in vobis qd̄ ꝛ in Christo Jesu. Qui cū in forma dei eēt nō rapinā arbitratus est eē se equalē deo: sz semetipū exinanivit formā serui accipiēs in silitudinez hoīz factus ꝛ habitu inuētus vt hō humiliauit semetipū fact⁹ obediēs vsq3 ad mortem: mortē aūt crucis. Lec. II.

Postq̄ Aplus posuit exhortationē suā: hic hortatur ad virtutē hūilitatis exēplo Chri. Et p̄mo iducit ad imitandū Chri exēplū. Scdo ponit ei⁹ exēplū ibi. QVI cū in forma ꝛc̄.] Dicit ḡ. Sitis humiles vt dixi: iō HOC sentite] i. experimento tenete qd̄ fuit in Christo Jesu. ¶ Notādū q̄ qnque modis debemus hoc sentire. s. qnque sensib⁹. Pmo videre ei⁹ claritatē vt ei cōformemur illuminati. Esa.33. Regez in decore suo videbūt ꝛc̄. 2⁹ Cor.3. Nos aūt oēs reuelata facie glīaz dei speculātes ꝛc̄. Scdo audire ei⁹ sapiētiaz vt beatificemur. 3. Reg.10. Beati viri tui ꝛ beati serui tui hi q stāt corā te ꝛ audiūt sapiaz tuā ꝛc̄. ps. In auditu auris obediuit mihi ꝛc̄. Tertio odorare grās vt ad eū curramus ꝛc̄. Can.1. Trahe me post te curremus in odorē vnguētoꝝ tuoꝝ ꝛc̄. Quarto gustare dulcedinem eius pietatis: vt in deo semper simus. ps. Gustate ꝛ videte qm̄ suauis est dñs ꝛc̄. Quinto tāgere eius virtutem vt saluemur. Mat.9. Si tetigero tm̄ fimbriam vestimenti eius salua ero ꝛc̄. Et sic sentire quasi tangendo per operis imitationem.

¶ Deīde cū dicit. QVI cū in forma ꝛc̄.] Proponit exēplū Chri. Et p̄ pmittit Chri maiestatē. Scdo ponit ei⁹ humilitatē ibi. SEMETIPSVM ꝛc̄.] Tertio exaltationem ibi. PROPTER qd̄ ꝛc̄.] Et p̄mo maiestatez Chri premittit vt magis humilitas cōmendet. Et duo ppo nit pertinētia ad Chri dignitatē. s. diuine nature veritatē. Scdo eq̄litatez ibi. NON rapinā ꝛc̄.] Dicit ḡ. Qui. s. CHRISTVS cū in forma ꝛc̄.] Unūqdq3 eni dr̄ in nā generis vel speciei p suā formam. Uñ forma dr̄ nā rei. Et sic esse in forma dei est esse in nā dei: per qd̄ intelligitur: q̄ sit verus deus. p̄me Jo. vlt⁹. Ut simus in vero filio eius Jesu Christo. Sed non est intelligēdū q̄ aliud sit forma dei: ꝛ aliud ipse deus: qa in simplicibus ꝛ in materialibus idē est forma ꝛ id cuius ē: ꝛ maxime in deo. Sz quare potius dicit in forma q̄ in nā. Quia hoc cōpetit noib⁹ pprys filij triplr. Dr̄ eni ꝛ filius ꝛ vbū ꝛ imago. Fili⁹ eni ē q ghāt: ꝛ finis ghatōis est forma. Et iō vt ostēdat pfect⁹ dei fili⁹ dicit in forma: quasi hñs pfecte formā pris. Silr vbū nō est pfectū: nisi qn ducit in cognitionē nature rei. Et sic vbuz dei in forma dei dr̄ qa h3 totā nāz pris. Silr nec imago dr̄ pfecta: nisi habeat formā cuius ē imago. Heb.1. Cū sit splēdor glīe ꝛ figura substātie eius ꝛc̄. Sz nunqd h3 eā pfecte: Sic: qa NON rapinā ꝛc̄.] Quod posset duplr itelligi. Uno mō sic: qa non rapinā ꝛc̄. qa h eēt rapina si referret ad humanitatē: sz nō loquit̄ de h: sed si dicat̄ de humanitate h est hereticū: qa Jo.5. Eq̄lez deo se faciēs: q̄ arbitrabat̄ se eq̄lē deo. Repugnat etiā rōni: qa nā dei nō ē receptibilis in nām. Oz autē aliqs existēs in natura aliq̄ magis vel minus participet eā est ex materia: sed ibi non est. ḡ dōm est q̄ arbitratus est nō esse rapinā. s. se eē equalē deo: qa ē in forma dei: ꝛ cognoscit bene nām suā: ꝛ qa cognoscit hoc Jo.5. Equalem se deo facit sed hoc non fuit rapina: sic quando diabolus ꝛ homo volebāt ei equari. Esa.14. Ero similis altissimo ꝛc̄. Et Gen.3. Eritis sicut dij ꝛc̄. Et qa hec fuit rapina: ideo pro hac Christus venit satisfacere. ps. Que non rapui tunc exoluebam ꝛc̄.

¶ Deinde cū dic̄. SED semetipsū ꝛc̄.] Humilitatē Christi cōmēdat. Primo q̄tū ad mysteriū icarnatiōis. Secūdo q̄tū ad mysteriū passionis ibi. HVMILIAVIT se ꝛc̄.] Circa p̄mū p̄ ponit humilitatē. Scdo ei⁹ modū ꝛ formā. Dicit ḡ. SED semetipm̄ ꝛc̄.] Sz qa erat plen⁹ diuinitate: nūqd ergo euacuauit se diuinitate: Nō qa qd̄ erat pmāsit: ꝛ qd̄ nō erat assumpsit. Sz h est itelligēdū ſm assumptionē eius qd̄ nō habuit: sz nō ſm assumptionē eius qd̄ habuit. Sicut eni descēdit de celo nō q̄ desineret eē in celo: sz qa icepit esse nouo mō in terris: sic ēt se EXINANIVIT:] nō dponēdo nāz diuinā: sz assumēdo nām humanā. Pulchre autem dicit EXINANIVIT.] Inane eni opponit̄ pleno. Nā aūt diuina satis plena est: qa ibi est ois bonitatis pfectio. Exo.33. Ostēdā tibi oē bonū. Natura aūt hūana ꝛ ais nō sunt plena: sz in potētia ad plenitudinem: qa est facta q̄si tabula rasa. Est ergo nā humana inanis. Dic̄ ḡ. EXINANIVIT:] qa nām humanaz assumpsit. Tāgit ergo p̄ nature hūane assumptionē dicens. FORMAM serui accipiēs.] Hō eni ex sua creatione ē seruus dei: ꝛ nā humana est forma serui. ps. Scitote qm̄ dñs ipse ē deus ꝛc̄. Esa.42. Ecce seruus me⁹ ꝛc̄. ps. Tu dñe susceptor meus es ꝛc̄. Cur dr̄ cōueniētius formam serui q̄ seruū: Quia seruus est nomē hypostasis vel suppositi qd̄ non est assumptū: sed nā: qd̄ eni suscipit̄ distinguit̄ a suscipiente. Nō ergo filius dei assumpsit hoiez: quia daret̄ intelligi q̄ hō esset aliud a filio dei: cū tñ filius dei factus sit hō. Accepit ḡ nāz in psona sua vt eēt idē in psona filius dei ꝛ filius hoīs. Scdo tāgit nature cōformitatē dicēs. IN SIMILITVDINE hoīuz factus:] sez ſm spēm. Heb.2. Debuit per oīa fratrib⁹ assimilari ꝛc̄. Et si dicas q̄ in dño Jesu Christo nō ꝯuenit speciē

Nullus ē ita bon⁹ q̄ non hēat aliquem defectum, nec ita malus q̄ non hēat aliquid boni.

Sentire q̄ est Christo qnque sensibus/ visu claritatē/ auditu sapientiā/ odoratu grām/ gustu dulcedinē/ tactu virtutem.

Esse i forma dei est eē i nā dei.

Forma ꝛ nomen nā of pp nomina q̄ cōpetūt filio q̄ sūt fili⁹ vbum ꝛ imago.

accipere: verū est qua resultet ex diuinitate et humanitate: quasi diuinitas et humanitas cōuenissent in vnaz nām cōem. Unde sequeref q diuina natura (vt ita loquar) mutaref. Tertio nature humane cōditiones ponit dicēs: ET HABITV inuētus vt hō:] qa defect⁹ oēs et ppzietates ꝯuenētes spēm preter peccatum suscepit. Et iō HABITV iuentus: vt hō] .s. in exteriori ꝯuersatiōe: qa esuriuit vt hō: fatigatus fuit: et hō. Heb. 4. Temtatuz p oia pro silitudine absq; pctō. Baruch 3. Post hec in terris visus est: et cū hoibus ꝯuersatus est rc. Et sic habituz possumus referre ad exteriores habitudines. Uel HABITV.] qa ipsaz humanitatē accepit q̄si habitū. Est aūt habitus quadruplex. Unus mutat habētem et ipse nō mutaf: vt stultus per sapiēs. Ali⁹ mutaf et mutat vt cibus. Alius qui nec mutat nec mutaf: vt anulus aduenlēs digito. Alius q mutaf et nō mutat vt vestimētū. Et p hāc silitudinē nā humana in Chro dī habitus: qa sic aduenit diuine psone q nō mutauit ipsaz: sed mutata est in melius: qa impleta est gratia et veritate. Jo. 1. Uidimus gliam eius: gloriā q̄si vnigeniti a patre plenū gratie et veritatis rc. Dicit g. IN SIMILITVDINE hoium factus.] ita tn̄ q nō mutaf: qz habitu inuētus est vt hō. Sz aduertēduz est q ex hoc verbo habitu rc. aliq errauerūt. Un̄ tāgit triplex opinio. 6. dist. 3. sniam. Pzia est q hūanitas Chri aduenit ei accidentalr: qd est falsuz: qa suppositū diuine nature factū est suppositu₃ humane nature: et iō accidētalr nō aduenit ei: sz subalr: nō q diuinitas nāliter: sz substantialr predicef de ipso. Et p h̄ etiā excludif error Fotini: q dixit q Chūs est purus hō: nō de virgie. qa dī cū in forma dei esset. Ergo pus in forma dei erat q̄ acciperet formā serui ex qua est mior patre: qa non rapinā rc. Uincif g q p formaz serui meruit. Itē excludif error Arrij: q dixit q esset minor pre: qa non rapinaz rc. Itē Nestorij: q dixit q vnio eēt itelligēda. sm inhabitationē: inq̄tū .s. deus inhabitauit hoiem: et ali⁹ est filius hois: et alius filius dei. Sz Rabanus dicit q Apl'us incarnationē noiat exinanitionē. Cōstat autez q pr̄ inhabitat et sps̄sanctus. g et ipsi sūt exinaniti: qd est falsuz. Itē dicit semetipm exinaniuit. g idē est qui exinanitus est et exinaniēs. Sz hō est filius dei: qa ipse semetipm exinaniuit. g est vnio in psone. Itē Eutbicetis q dixit q ex duab⁹ naturis resultat ē vna natura. Ergo nō accepit formā serui: sed quādā aliā: qd est cōtra hoc. Itē Ualentini qui dixit q attulit corp⁹ de celo. Itē Apollinaris q dixit q nō habuit aiam. Sic eni non esset in similitudinem hominum factus.

Habitus mutat habitē et nō mutat; alius mutat et mutat; alius nec mutat nec mutat; alius mutat et nō mutat. ex^m vt stult⁹ p sapiēs; vt cibus; vt anulus; vt vestimētū

Error Fotini q Chūs ē purus hō.

Error Arrij / Nestorij / Eutbicetis / Ualētini / Apollinaris.

¶ Deide aūt dicit. HVMILIAVIT semetipm rc.] Cōmēdat humilitatē Chri quo ad mysteriū passiōis ei⁹. Et pō ostēdit hūilitatē Chri. Scdo modū ibi. FACTVS obediēs rc.] Est g hō sed valde magnus: qa idez ē de⁹ et hō: et tn̄ humiliauit se. Eccles. 3. Quanto magnus es humilia te in oībus. Math. 11. Discite a me qa mitis sum et humilis corde rc. ¶ Modus humiliatiōis est signū humilitatis et obediētie: qa ppriū supboꝝ est sequi ppriā voluntatē: qa superbus querit altitudinez. Ad rē autē altā ptinet q nō reguleſ alio: sed ipse alia reguleſ. Et ideo obediētia ꝯtrat superbie. Un̄ volens ostēdere perfectionē humilitatis et passiōis Chri dic: q FACTVS ē obediēs:] qa si fuisset passus nō ex obediētia: nō fuisset ita cōmēdabilis: qa obediētia dat meritū passiōib⁹ nostris. Sz quō factus ē obediēs: Non voluntate diuina: qa ipse est regula: sz voluntate hūana que regulata est in oib⁹ sm voluntatē paternā. Mat. 26. Uerūtamē nō sicut ego volo: sz sicut tu. Et cōueniēter itroducit in passiōe obediētiā: qa pma puaricatio est facta p inobediētiā. Ro. 5. Sicut eni p inobedientiā vnius hois peccatores cōstituti sunt multi: ita et per obediētiā vnius hominis iusti ꝯstituūf multi rc. Prouer. 21. Uir obediēs loquef victorias. Sz q magna et cōmēdabilis fit obediētia pz: qa tūc est obediētia magna qn̄ sequif imperiū alterius ꝯ motū ppriū. Motus aūt voluntatis humane ad duo tēdit. ad vitā et ad honorē: sz Chūs nō recusauit mortē. pª Pet. 3. Chūs semel p peccatis nr̄is mortuus ē rc. Itē nō fugit ignominiā. Un̄ dicit. MORTEM aūt crucis:] q̄ est ignominiosissima. Sap. 2. Morte turpissima condemnemus eū rc. Sic g nec refugit mortē nec genus mortis.

[illegible]

¶ † Quapp et deus illū in sūmam extulit sublimitatē: ac donauit illi nomē: qd est supra oē nomē: † vt in noie Jesu oē genu se flectat: celestiū: ac terrestriū: et infernoꝝ: oisq; lingua cōfiteaf: qd dñs sit Jesus Chūs: ad gliaz dei patris. Proinde dilecti mei: quēadmodū semp obedistis: nō tāq̄ in p̄sentia mea solū: sed nūc multo magis in absentia mea: cū timore ac tremore vestrā ipsoꝝ salutē operemini. Nā deus est is q agit in vobis: et vt velitis: et vt efficiatis p bono animi pposito.

Heb. 2.
Rom. 14.
Esa. 45.

¶ Propter qd et deus exaltauit illuz et donauit illi nomē qd est super oē nomē: vt in noie Jesu omne genu flectaf: celestiū: terrestriū: et infernoꝝ. et ois lingua cōfiteaf: qa dñs Jesus Chūs in gloria est dei pris. Itaq; charissimi mei sicut semp obedistis nō in presentia mei tātū: sed multo magis nunc in absentia mea cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est eni qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Lec. III.

Supra cōmēdauit Chri humilitatē: hic cōmēdat eius premiuz quod est exaltatio et gloria. Luc. 14. et 18. Omnis qui se exaltat humiliabitur: et q se humiliat exaltabitur. Job. 22. Qui humiliatus fuerit erit in gloria rc. Nota triplicem exaltationē Christi quātū ad gliam resurgētis ibi. PROPTER qd rc.] Quātum ad notificationē sue diuinitatis ibi. ET DONAVIT rc.] Et quātuz ad reuerētiam totius creature ibi. VT IN nomine rc.] Dicit ergo. PROPTER qd et deus exaltauit illum] .s. vt de morte resurgeret. Itē de mortalitate ad imortalitatem. Rom. 6. Chūs resurgēs ex mortuis iā non moritur: mors illi vltra non dominabif rc. Ps. Dextera dñi exaltauit me non moriar sz viuam rc. Itez exaltauit eū in dextris suis constituendo. Eph. p. Constituēs illum ad dexteraz suā in celestibus supra oēm principatuz et potestatē et virtutē et dominationez et omne nomē rc. Sed veꝝ est q alij exaltanf in gloria et in imortalitate: sz iste plus: qa dedit ei nomen rc. Nomē autez imponif ad signanduz rē aliquam: et tāto nomē est altius quāto res signata per illud est altior: et ideo nomē diuinitatis est alti⁹. Ps. Dñe dñs noster rc. Ergo hoc nomē vt deus diceref et esset dedit isti .s. Chūs pater tāq̄ vero deo. Sed Fotinus dicit q hoc ponitur hic sicut premiuz humilitatis Christi: et dicit q nō est verus deus: sed q sit sibi data q̄dā eminentia creature et similitudo diuinitatis: qd nō est

Fotinus.

[illegible]

verum:

verum:qa dictu3 est supra. Cu3 in forma dei eēt 7c. Dicendū ḡ est q in Christo est duplex nā 7 vnū suppositum. Hec enī persona deus est 7 homo:7 ideo pōt hoc dupliciter exponi. Uno modo vt donauerit ei hoc nomē pater inquātum est filius dei:7 hoc ab eterno p generationem eternā que donatio nihil est aliud q̄ eterna eius generatio. Jo.5. Sicut pater h3 vita3 in semetipso:sic dedit 7 filio vitā habere in semetipso 7c. Alio mō de Chrō hoīe:7 sic pater dedit illi homini nomen vt deus esset:nō per naturā:quia alia est natura dei:7 alia hoīs:sed vt esset deus p grām non adoptionis sed vnionis:vt simul eēt deus 7 homo. Ro.p. Predestinatus est filius dei in virtute 7c. ille.s. qui factus est ex semine Dauid ſm carnē. Et hec est expositio Augu. ſm intētionē Apl'i. Simile habet Act.2. Certissime sciat ois domus 7c. Prima aūt est Ambrosij. S3 q̄ris q̄uz ad vtrāq3 expōne3 humiliauit 7c. Propter h̄ 7c. premiū non precedit meritū. Nō ḡ eterna gñatio 7 incarnatio est p̄miūm passiōis Chri:qa p̄cedūt. S3 dicēdu3 est q in sacra scriptura di aliqd fieri qñ inotescit. Donauit ḡ.i. fecit manifestum mundo q hoc nomē haberet. Hoc enī manifestatū est in resurrectiōe:qa añ non erat sic nota diuinitas Chri. Et huic cōcordat text⁹ sequēs.quasi nō donauerit qd nō haberet.s3 vt hoc oēs venerent. Et ponit duplex veneratio.s. in subiectione operis 7 in cōfessione oris ibi. ET OMNIS ligua 7c.] Dicit ergo. Et dedit illi nomē qd est sup omne nomē. etiā ſm q homo. Jdeo subdit. VT IN noie Jesu:]qd est nomē hoīs:OMNE genu flectatur.] Phil.2.7 Esa.

Error Origenis.

45. Mihi curuabit oē genu 7c. S3 hic errauit Origenes:qa cum audiuit q oē genu flectat:qd est reuerentiam exhibere:credidit futurū quādoq3 q ois creatura rōnalis siue angeli/siue hoīes/siue demones subijcerētur Chrō subiectione charitatis. Sed cōtra h̄ est

Subiectio voluntaria 7 inuoluntaria.

illud Mat.25. Jte maledicti in ignē eternum 7c. Sed dōm est q est duplex subiectio. Una volūtaria 7 alia inuolūtaria. Et est futurū q oēs angeli sancti Christo subijciant voluntarie:7 ideo dicit oē genu flectat. Et ponit signū pro signato. ps. Adorate eu3 omnes angeli eius. Jtem q hoīes. ps. Omnes gentes quascūq3 fecisti venient 7 adorabunt coram te domine:glorificabunt nomen tuum 7c. Et q demones s3 inuoluntarie. Jaco.2. Demones credunt 7 contremiscunt 7c.

¶ Deinde cū dic. ET OMNIS lingua ɔfiteat 7c.] Ponitur exhibitio reuerētie in ɔfessione oris. Omnis lingua.s. celestium/terrestriū/7 infernoꝝ. Non de cōfessione laudis dicit hoc respectu infernorum:s3 de coacta que fit per recognitionē dei. Esa.40. Uidebit ois caro pariter q os dñi locutū est 7c. ps. Confiteant nomini tuo:quoniam terribile 7 sanctum est 7c. Et hoc QVIA dñs Jesus Christus 7c.] Jste.s. homo IN GLORIA 7c.] Non dicit in simili:quia in eadē. Jo.5. Oēs honorificent filium sicut honorificant patrem.

¶ Et notādū est q in p̄ncipio dicit. QVI cum in forma 7c.] Hic dicit. IN GLORIA:]qa futurū erat q illd qd ab eterno habuit omnibus innotesceret:vt Joan. 17. Clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quā habui prius q̄ mundus fieret apud te.

¶ Deinde cū dicit. ITAQVE fratres 7c.] Concluditur exhortatio. Et circa hoc tria facit. Quia p̄mo hortatur ad bene agēdum. Scdo ostendit quō debēt agere ibi. OMNIA autē 7c.] Tertio ḋ fructu ibi. VT SITIS 7c.] Jtem p̄ma in tres. Quia p̄mo cōmemorat preteritam obedientiā. Scdo ostēdit qd agere debeāt ibi. NON in p̄ntia 7c.] Tertio dat fiduciā adimplēdi ibi. DEVS enī 7c.] Dicit ḡ. Jtaq3 ex quo Chrs sic se humiliauit:7 ꝓpter h̄ est exaltatus:debetis scire q si humiliamini exaltabimini:7 h̄ debetis facere:qa semp obedistis. Et facit mētionem de obedientia cōmendando bona eoꝝ.7 hoc ideo:qa per obediētiam intelligitur omnis virtus:qa ex hoc est homo iustus q mandata dei custodit. Ro.6. Serui estis eius cui obedistis siue peccati ad mortē siue obeditionis ad iustitia3 7c. Jtē omne bonum quātūcūq3 bonū est p se p obediētiā redditur melius. Prouer.21. Uir obediēs loquetur victorias. Jtē qa obedientia inter alias est maxima. Nā offerre de rebus exterioribus est magnū:sed maius si de corpore:sed maximū si de aīa 7 volūtate tua qd fit p obedientiā.1. Reg.15. Melior est obedientia q̄ victime 7 auscultare magis q̄ offerre adipem arietum 7c. S3 si sic fecistis hortor vt sic faciatis deceтero.

¶ Deinde cum dicit. NON in p̄sentia 7c.] Ostēdit qd agere debeant. Et p̄mo monet vt agāt fidelr:qa fuus infidelis nō seruit nisi quādo dñs videt:qa non curat nisi placere:sed fidelis semp bene operat.7 ideo dic. NON in p̄ntia mea tm̄]qa sic videtur q non faciatis ex instinctu bone voluntatis. Eph.6. Nō ad oculū seruientes quasi hoībus placentes:sed vt serui Christi facientes volūtatem dei:7 aīo cū bona volūtate seruiētes dño 7 nō hoībus 7c. Scdo vt humilr ibi. CVM metu 7 tremore.] Supbus.n. nō timet sed humilis. p̄ Cor. 10. Qui se existimat stare videat ne cadat 7c. Prouer. 28. Beatus hō qui semp est pauidus. ps. Seruite dño in timore:7 exultate ei cu3 tremore. Tertio salubriter ibi. VESTRAM salutem operamini.] Mat.10.7.24. Qui p̄seuerauerit vsq3 in finem:hic saluus erit.

¶ Deinde cū dic. DEVS est enī 7c.] Cōfirmat fiducia3 7 excludit q̄tuor falsas existimatiōes. Unā hoīu3 credentiū q homo p liberū arbitriū possit saluari absq3 diuino auxilio. Contra h̄ dicit. DEVS 7c.] Jo.14. Pr in me manēs ipse facit opa 7c.7.15. Sine me nihil potestis facere. Alij oīno negāt liberū arbitriū.dicentes q hō necessitatur a fato vel a ꝓuidētia diuina. Et hoc excludit cū dic. IN VOBIS:]qa interius p instinctum mouet volūtatē ad bñ operādū. Esa.26. Oia enī opera nostra opatus es in nobis. Tertia Pelagianoꝝ sic 7 p̄mi dicētiū electiōes in nobis:s3 ꝓsecutiōes operu3 in deo:qa velle est a nobis:s3 pficere est a deo. Et hoc excludit dicēs. ET VELLE 7 pficere.] Ro.9. Nō ē volētis.s. velle sine auxilio dei:nec currentis.s. currere:s3 miserentis est dei. Quarta q deus facit omne bonum in nobis 7 hoc per merita nostra. Hoc excludit cū dicit. PRO bona voluntate].s. sua non pro meritis nr̄is:qa ante grā3 dei nihil boni meriti est in nobis. ps. Benigne fac domine in bona voluntate tua 7c.

Hoīe3 posse saluari p liberū arbitrium tm̄ error.
Hoīe3 necīo saluari error
Hoīe3 p̄ncipaliter posse seipsum saluare:pficere autem a deo error.
Qd̄ ē bonū eē in nobis propter merita nostra error

¶ † Omnia facite sine murmurationib⁹ ac discrepationib⁹:tales vt nemo de vobis queri possit: synceriq3:filij dei irreprehensibiles in medio nationis praue ac tortuose:iter quos lucete tāq̄ luminaria in mūdo:sermonē vite sustinētes vt gloriari possim in diē Christi:q non in vanū cucurrerim:nec in vanū laborauerim. Quinetiā si immolor super hostia sacrificioq3 fidei vestre:gaudeo 7 ɔgaudeo oībus vobis. Ob idip3 aūt 7 vos gaudetis 7 ɔgaudetis mihi. Spero autē in domino Jesu me Timotheū breui missurū vobis:vt 7 ego letō sim aīo:cognito statu vestro. Neminem enī habeo pari mecū animo ꝑditum:qui germa-

1. Pe. 4.

Deo. 2ᵃ Cor. 3°. Nō q̄ sufficiētes simus cogitare aliqd
a nobis quasi ex nobis: sȝ sufficiētia nostra ex Deo est.
Lr̄a est plana. ¶ Deinde cōmēdat euȝ: ⁊ p̄mo ex cha/
ritate ad eos. Scđo ex deuotiōe ad Apl'm. ibi. EXPE/
RIMENTVM ⁊c̄.] Et sic facit bonus mediator: quia
illos diligit hunc venerat̄. Itē primo ponit cōmēda/
tionē. Scđo exponit. ibi. ONNES eniȝ q̄ ⁊c̄.] Dicit ḡ.
MITTO ⁊c̄.] Quia neminē ⁊c̄. i. in ꝓfectū vestrū. ps.
Qui inhabitare facit vnius moris in domo. Qui solli/
citus sit. Ro. 12°. Qui preest in sollicitudine. Sincera
affectione: q̄a soluȝ ꝓpter deū. 2ᵃ Cor. 1. Ex sinceritate
sicut ex deo coraȝ deo in chr̄o loquimur. Nō aūt q̄re.
NEMINEM ⁊c̄.] q̄a OMNES que ⁊c̄.] idest nō que ad
salutē primoꝝ ⁊ ad honorē dei querūt: sȝ q̄ ad lucruȝ
⁊ gl'iaȝ QVERVNT ⁊ que sua sunt.] ¶ Sed nūquid
Lucas ⁊ Epaphrodit⁹ ⁊ alij qui erāt cū Aplo q̄rebāt
que sua sunt? ¶ R̄ndeo dōm est: q̄ in societate Apl'i
plures erāt qui h̄ querebāt qui ⁊ deseruerūt eum. ij. ḋ
Thy. 4. Demas. n. me dereliquit diligēs seculū ⁊ abijt
Thessalonicā. Crescēs in Galatiā. Titus i Dalmatiā.
Lucas ē mecū solus. Sed ꝯsuetudo est q̄ aliq̄n scri/
ptura loq̄t̄ de nōnullis sicut de oib⁹. Hiere. 6. A mino
ri quippe vsqȝ ad maioreȝ oēs auaritie student: ⁊ a ꝓ/
pheta vsqȝ ad sacerdotē cuncti faciunt doluȝ ⁊c̄. Et iō
est distributio accōmoda. ¶ Et qūo se hȝ ad me: q̄a ꝑ
experimētuȝ ⁊c̄. Quasi esset sp̄ālis filius. pᵃ Corin. 4°.
Ideo misi ad vos Thymotheū qui ē fili⁹ meus charissi
simus ⁊ fidelis i dn̄o ⁊c̄. Hūc ḡ sic sollicituȝ pro vobis
sic mihi carū spero ⁊c̄. Sed q̄re nō statim? Est sciēdū
q̄ aliṙ est de Chr̄o ⁊ de alijs sanctis. In Chr̄o enim est
plenitudo gr̄aꝝ. vn̄ habuit semꝑ notitiā oīm: non sic
alij sancti. Vn̄ Apl's ꝓuidebat aliq̄ de futuris circa
se: aliqua ignorabat. Et sic nō reuelatū erat sibi an de/
beret liberari de vinculis. Et iō dicit. MOX ⁊c̄.] Quia
si det̄ facultas ꝑsonaliṙ veniaȝ. Et ideo cōfido ⁊c̄. Sed
liberat⁹ a vinculis nō fuit. ps. Qm̄ tu illumines lucer/
nam meam dn̄e: deus meus illumina tenebras meas.
Semꝑ eniȝ aliqd tenebrosum est in sanctis.
¶ Deīde euȝ dicit. NECESSARIVM ⁊c̄.] Proponit in
exēpluȝ aliū suū discipuluȝ. s. Epaphroditū. Et primo
describit ip̄m. Scđo ostēdit qūo suscipiat̄. ibi. EXCI/
PITE ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo fac̄. Quia p̄mo cōmēdat euȝ.
Scđo ondit cāȝ missionis. ibi. QVONIAM q̄dē ⁊c̄.]
Tertio eā exponit. ibi. NAM ⁊ infirmat⁹ ē ⁊c̄.] Dicit ḡ.
NECESSARIVM ⁊c̄.] Nominat aūt eū frēȝ ꝑ fidē.
Mat. 23°. Oēs vos frēs estis ⁊c̄. Cooperatorē. s. in la/
bore p̄dicationis. Prouer. 18°. Frater q̄ iuuat̄ a fratre
q̄si ciuitas fortis ⁊c̄. ET COMMILITONEM ⁊c̄.] q̄a
simul passi tribulationē. 2ᵃ Thy. 2°. Labora sicut bo/
nus miles Chr̄i iesu ⁊c̄. APOSTOLVM] i. doctorem.
Hic fuit ep̄s Philippēsiuȝ ⁊ missus ab eis vt seruiret
Aplo. Et ideo dicit. MINISTRVM necessitatis mee.]
Infra. 4°. Repletus sum accepistis ab Epaphrodito
que misistis i odorē suauitatis hostiā acceptā placēteȝ
deo ⁊c̄. Sed quare? ad satisfaciēduȝ desiderio quo de/
siderio sperabat videre vos. Ro. p̄. Desidero. n. vos ⁊c̄.
Itē ad subueniēdum sue tristitie: q̄a tristis erat de v̄ra
tristitia qui audiuistis eū infirmari. Et exponit cām q̄
est infirmitas sua vsqȝ ad mortē ꝓ iudiciū medicoꝝ:
non aūt ꝓm ꝓuidētiā diuinā: sȝ ad honorē dei. Io. 11°.
Infirmitas hec nō est ad mortē: sed pro gloria dei ⁊c̄.
SED DEVS misertus est ei⁹.] ps. Miserere mei deus
q̄m̄ infirmus sum ⁊c̄. ET NON soluȝ ⁊c̄.] q̄a tristitias
tēporales ⁊ sp̄ūales habui de afflictiōib⁹ suis sic̄ ⁊ Chr̄s.
¶ Consequenter ꝯcludit missionē. ⁊ pȝ lr̄a: ⁊ ostendit
qūo recipiat̄. ⁊ 2° huius cām. Recipiēdus est honori/
fice in dn̄o cuius ē minister. Gal. 4. Sicut angelū dei
excepistis me sicut Chr̄m iesum. pᵃ Thy. 5°. Qui bene
presunt presbyteri duplici honore digni habeant̄: ma/
xime qui laborant in verbo ⁊ doctrina ⁊c̄. ET HOC
ꝓpter ⁊c̄.] i. ꝓpter deū ⁊ salutē fideliuȝ vsqȝ ad mor/
tem. Io. 15. Maiorem charitatē nemo hȝ vt aīaȝ suāȝ
ponat q̄s pro amicis suis ⁊c̄. ¶ Tradens. Io. 10. Bo/
nus pastor aīaȝ suam ponit pro ouibus suis ⁊c̄. Et hoc
VT INPLERET quod vos] personaliter NON PO/
TVISTIS circa meū obsequiuȝ.]

Cap. III.

Qvod superest fratres gaudete i dn̄o:
eadeȝ scribere vobis: me quideȝ haud
piget: vobis aūt tutū ē. Cauete canes:
cauete malos operarios: cauete conci
sionē. Nos eniȝ sumus circūcisio: qui spiritu deū
colimus: ⁊ gloriamur in Chr̄o iesu: ⁊ nō ꝯfidim⁹
in carne: quāq̄ȝ ego cōfidam etiam in carne. Si
quisq̄ȝ alius videt̄ fiduciaȝ hr̄e in carne: ego ma/
gis habeo: † circūcisus octauo die: israel ex gn̄e Act. 23.
tribus Beniamin: hebreus ex hebreis: iuxta legē
phariseus: † iuxta studiuȝ persequēs ecclesiam: Gal. 1.
iuxta iustitiaȝ que est in lege: factus irreprehensi Act. 9.
bilis. Sed q̄ mihi erant lucra: ea arbitrat⁹ suȝ ꝑꝑ
chr̄ȝ dānū eē. Quinetiā arbitror oia dānū eē ꝑꝑ
excellentiā cognitionis Chr̄i iesu dn̄i mei: ꝓpter
quē oia pro dānis duxi: habeoq̄ȝ pro reiectamē/
tis: vt Chr̄m lucrifaciam: vtq̄ȝ reperiar in illo.

Ecetero fratres mei gaudete in
dn̄o: eadeȝ vobis scribē mihi q̄/
dem nō pigrū: vobis aūt necessa
rium. Videte canes: videte ma/
los operarios: videte cōcisionē. Nos eniȝ
sumus circūcisio qui spiritu seruim⁹ deo:
⁊ gloriamur in Christo iesu: ⁊ nō in carne
fiduciaȝ habētes: quāq̄ȝ ⁊ ego habeo cōfi/
dentiaȝ in carne. Si q̄s alius videt̄ ꝯfidere
in carne: ego magis circūcisus octauo die
ex gn̄e israel: de tribu Beniamin: hebreus
ex hebreis: ꝓm legeȝ phariseus: ꝓm emula/
tionē persequēs ecclesiaȝ dei: ꝓm iustitiam
que in lege est cōuersat⁹ sine querela. Sed
que mihi fuerūt lucra: hec arbitratus sum
ꝓpter Chr̄ȝ detrimenta. Verūtn̄ existimo
oia detrimentū esse ꝓpter eminēteȝ sciam
Iesu chr̄i dn̄i mei ꝓpter quē oia detrimē/
tum feci ⁊ arbitror vt stercora: vt Christū
lucrifaciam vt ⁊ inueniar in illo.

Roposuit exēpla que sequi debe
rent: hic ostēdit quoꝝ
exēpla debēt vitare. Et circa h̄ tria facit.
Quia p̄mo p̄mittit quos vitare debent. 2°
exēpluȝ vitādi ꝑ cōuersationē sctōꝝ. ibi.
VOS ENIM ⁊c̄.] 3° inducit ad vitāduȝ eos quos illi re/
putabant imitabiles. ibi. IMITATORES MEI ⁊c̄.]
Iterū p̄ᵃ ps diuidit̄ in tres ꝑticulas. Quia p̄ premittit
finē hui⁹ doctrīe. 2° scribēdi necessitatē. ibi. EADEM

Ly offices di/stribuit accō/modat.

vobis rc.] 3° necessitas rõnē.ibi.VIDETE rc.] Intētio ămonitiõis ē remouere fideles gētes a legalib⁹ ad q̄ qdā eos inducebāt. Et iõ dicit. O FRATRES].s.p fidem.decetero.i.postq̄ȝ vos monui: vt.s.GAVDETE in dño]tm nõ i legalib⁹ obfuãtijs. Abac.3°. Ego aūt in dño gaudebo ⁊ exultabo in deo iesu meo rc. Et h̄ qa EADEM]que dixi in pñtia NON est mihi pigruȝ vobis scribere]in absẽtia. Uerba.n.de facili trãseunt:sed scripta manẽt. Eccl.38. Sapiaȝ scribe in tpe vacuitatis rc. Iude.p̄. Oēȝ sollicitudinẽ faciẽs scribẽdi vobis de cõi vrã salute necẽ habui scribẽ vobis rc. Ro.15°. Audaci⁹ scripsi vobis frẽs ex pte tanq̄ȝ in memoriam vos reducẽs rc. Et cã hui⁹ necessitaȝ ē:qa instãt seductores:⁊ iõ opȝ instãti⁹ veritatẽ scribere. Unde dicit. VIDETE].i.obseruate rc. Et tria de his dic̃.s.seuiciã cordis irrõnabileȝ.vñ dicit.CANES.] Glo. Nã canis est vt statuȝ ex ira latret:nõ ex rõne: sȝ ex ꝯsuetudine. Sic ⁊ illi. Esa.56. Canes ipudẽtissimi nescierũt saturitatẽ:ipsi pastores nesciuerũt itelligẽtiã rc. Apoc.vlti°. Foris canes rc. Scdo puerse doctrine seminationeȝ. ibi.MALOS oparios] qa nõ fidelr in vinea dñi laborant:nec bonũ semẽ i agro mittũt. Mat.13. Inimicus hõ hoc fecit rc. 2° Thy.2. Cura teipm ꝓbabileȝ exhibere deo rc. 3° dissensionis. ibi.CONCISIONEM.] Et hoc ṽbo vtif in eoꝝ sugillationẽ. Predicant enim circũcisionẽ que non põt stare cuȝ gratia Chri. Gal.5. Si circuncidimini Christus nihil vobis ꝓderit. Uñ alludens vocabulo dicit.CONCISIONEM]quasi nõ circuncisionẽ:sed cõcisionẽ habeant.

❡ Deinde cũ dicit.NOS aũt rc.] Ostẽdit qũo vitent a sanctis. Et pmo qũo ab oĩbus. Scdo qũo ab ipso.ibi. QVAPROPTER rc.] Dicit ḡ. Ego dico q̄ illi sũt cõcisio sȝ nos vera circũcisio. Qui spiritu rc. Est autem duplex circũcisio.s.corporalis ⁊ spũalis. Ro.2. Nõ.n. qui in manifesto iude⁹ ē:neqȝ q̄ in manifesto in carne est circũcisio:sȝ q in abscõdito iudeus ē: ⁊ circuncisio cordis in spiritu nõ lrã rc. Circũcisio.n.carnis est que est de supfluo carnis:sȝ circũcisio spũs p quã spũssctũs abscindit supfluas iteriores cõcupiscẽtias. Et iõ dicit. NOS sum⁹ rc.].i.q iteri⁹ circũcidit nos deo. Rom.1°. Testis eniȝ ē mihi de⁹ cui seruio in spũ meo in euãgelio filij ei⁹ rc. p̄° Cor.14. Psallaȝ spũ psallam ⁊ mẽte. Orabo spũ orabo ⁊ mente rc. Data est aũt circũcisio vt ostẽdit Ro.4°. vt signũ fidei Abrahe ostenderet: vt.s.ei⁹ fides ostẽderet vera q̄ fuit fides de futuro semine. Gal.3°. Abrahe dicte sunt ꝓmissiones rc. Est ḡ circũcisio signuȝ fidei Abrahe de Chrĩo. Ille ḡ circũcidit qui iterius p spm̃sctm renouat in Chrĩo q est veritas circũcisionis. Col.2. Circũcisi estis circũcisione nõ manufacta in expoliatiõe corporis carnis:sȝ in circũcisione Chri rc. Et nõ hñtes fiduciã in carne.i.in carnali circũcisione:qa dr̃ Io.6. Spũs ē q viuificat:caro aũt nõ ꝓdest qcq̄ȝ. Sumit aũt caro aliqñ i nobis pro carnali ꝯcupiscẽtia:qñqȝ p carnis cura:qñqȝ p carnis abstinẽtia: ⁊ vtrũqȝ dbem⁹ circũcidere nec i eis gliari.

Caro pro cõcupiscentia p cura carnis ⁊ p abstinẽtia carnis.

❡ Deinde cum dicit. QVAMQVAM ego rc.] Ponit exẽplũ ꝓpriũ. Et pmo pmittit eminẽtiã suã quã habebat in statu legali. Scdo ostẽdit qũo eã contẽpsit.ibi. SED QVE rc.] Primũ ꝓponit primo in gñali. Scdo explicat p ptes.ibi.CIRCVNCISVS rc.] Circa pmuȝ duo facit. Quia pmo ostẽdit fiduciã quã habuit in legalibus dicẽs. Non debemus habere fiduciam in legalib⁹ quãq̄ȝ habeã.i.posseȝ hĩe si velleȝ:qa in quo qs audet:in insipiẽtia dico:audeo ⁊ ego rc. vt dr̃ 2° Cor.11. Et h̄ ẽt excellenti⁹:qa ego magis. 2° Cor.11. Ut minus sapiẽs dico plus ego rc. Et h̄ totũ facit vt efficaci⁹ destruat obseruatiões legales. Multi.n.ꝯtẽnunt que nesciũt:⁊ h̄ nõ valet. Sed tũc qñ aliqs hȝ ⁊ ꝯtẽnit ⁊ non gliat in eis. Sic si Aplus nõ habuisset locũ in statu legaliũ poterat dici q̄ iõ ad statum euãgelij venit. Et iõ ostẽdit p h̄ eminẽtiaȝ suã in statu illo. Et pmo q̄tũ ad gen⁹. Scdo q̄tũ ad ꝯuersationẽ.ibi.SECVNDVM legem rc.] Quãtum ad p̄m tripl̃r:q̄tũ ad gnĩs sacrm̃:qa circũcisus octaua die. Gen.17. Ut sit signũ federis inter me ⁊ vos rc. Et dic̃.OCTAVA DIE] qa hec erat dĩa inter ꝓselitos ⁊ eos q erant de gñe Abrahe:qa illi non octaua die:sȝ iam adulti qñ cõuertebant:sȝ isti scḋm leges octauo die. Gen.17°. Infans octo dieꝝ circũcidet ex vobis rc. Sic ḡ non vt ꝓselitus:sȝ vt vere israelita fuit. Scdo q̄tũ ad ipm gen⁹. ⁊ pmo q̄tũ ad gentẽ cuȝ dicit.EX GENERE Israel.] Ex Abraã eniȝ due gẽtes descẽderũt. vna p Isaac:⁊ alia p Ismael. De pmo due. vna per Esau: ⁊ alia p Iacob. Sed alie due.s. Esau ⁊ Ismaelite nõ sũt ꝯsequute hereditatẽ: sȝ solus Iacob qui ⁊ Israel. Iõ dic̃.EX GENERE Israel.] 2° Cor.11. Israelite sunt ⁊ ego. Itẽ q̄tũ ad tribũ:qa i tribu israel erãt qdã de ancillis.s.de Bala ⁊ Zelfa:qdam de liberis.s. Lya ⁊ Rachel. Et iter istos qdã semp erãt i cultu dei.s. Leui Iuda ⁊ Beniamin. Alie tpe Ieroboam cõuerse sunt ad idola. Et iõ trib⁹ Beniamin puilegiata erat:qa in fide ⁊ dilectiõe vxoris ⁊ in ea templum. Deu.33°. Beniamin amãtissim⁹ dñi habitabit ꝯfidẽter in eo:q̄si in thalamo tota die morabit ⁊ iter humeros illi⁹ regescet rc. Gen.49. Beniamin lupus rapax mane comedet pdaȝ ⁊ vespere diuidet spolia. Quo figurabat Paulus qui fuit qñqȝ ꝯ ecclĩaȝ. Tertio q̄tũ ad nomẽ ⁊ linguã cuȝ dicit.HEBREVS.] Aliqui dicũt q̄ hebreus dr̃ ab Abraã. ⁊ h̄ dicit Aug. Sed postea retractat. Sȝ dr̃ ab heber.de quo Gen.11°. Nõ aũt nõ ab Abraã pȝ:qa ẽt Abraã dr̃ hebreus. Gen.14. Nũciauit Abrahe hebreo. Dicit Glo.sup Gen.11°. Qz tpe heber diuisuȝ ē labiũ gẽtiũ oĩuȝ:⁊ illa lingua remãsit i familia heber ⁊ in cultu vni⁹ dei:⁊ iter oẽs hebreos:nat⁹ est etiã ex parẽtibus hebreis. Et ideo dicit. Ex hebreis.

In sia ler ꝓselitos q adulti circũcidebat: qui do ḋ sede Dauid erant octauo die circũcidebat.

❡ Deinde ostẽdit suã eminẽtiã quo ad ꝯuersationẽ. Et pmo q̄tũ ad sectã cũ dicit.SECVNDVM legeȝ pharisleus.] Apud iudeos siqdẽ erãt tres secte.s.phariseoꝝ: saduceoꝝ:⁊ esseoꝝ. Sed pharisei magis ad veritatem accedebãt:qa saducei negabãt resurrectionẽ:neqȝ angelos:neqȝ spũs:pharisei aũt vtrũqȝ ꝯfitent: vt dicit Act.23. Et ideo in h̄ cõmẽdabilior ē secta phariseoꝝ. Qũo aũt pharise⁹ fuerit dr̃ Act.26. Qm̃ scḋm certissimã sectã nostre religionis vixi pharise⁹ rc. Scdo q̄tũ ad emulationẽ quã habuerũt iudei:sȝ nõ scḋm sciaȝ in ꝓsequẽdo chrĩanos. Iõ dic̃. PERSEQVENS ecclĩã dei.] Gal.1. Qui ꝓsequebat nos aliqñ:nũc aũt euãgeliçat fidẽ quã aliqñ expugnabat. Et Act.26. Et ego qdeȝ existimaueram me aduersus nomen Iesu naçareni debere multa ꝯtra agere: qd ⁊ feci hierosolymis. Et multos sctõꝝ ego in carcerib⁹ iclusi rc. p̄° Cor.15. Nõ sum dignus vocari Apls:qm̃ ꝓsequut⁹ suȝ ecclĩã dei. Tertio q̄tũ ad inocẽtiaȝ ꝯuersationis. Iõ dic̃. SECVNDVM iustitiã rc.] Hec iustitia ꝯsistit i exteriorib⁹: sȝ iustitia fidei ē cordis. Act.15. Fide purificãs corda eoꝝ. Nam q̄tũ ad iustitiã exteriorẽ Apls inocẽter vixit. Et ideo dicit.SINE QVERELA.] Nõ aũt ait sine peccato:qa querela est ꝓprie scãdali ꝓximoꝝ in his que sunt exteriora. Luc.p. Incedentes in oĩb⁹ mandatis ⁊ iustificationib⁹ dñi sine querela rc. Et ideo nõ est ꝯtrãȝ qd dr̃ Ephẽ.2°. In qb⁹ ⁊ nos ambulauimus:qa verã iustitiam

fidei que facit hoiem purũ nõ habuit: sed solum legis.

¶ Deinde cũ dicit. SED que mihi ⁊c.] Ostẽdit ↄtẽptũ sue eminẽtie in legalib⁹. Et p̃mo ostẽdit ꝓpter qd legalia cõtempsit in generali. Scdo in speciali. ibi. VERVM TAMEN ⁊c.] Dicit ergo. HEC QVE fuerũt ⁊c.] .i. reputabaꝫ magna. s. ꝙ phariseus ⁊c. Hec sum arbitrat⁹ ꝓpter Chr̃m mihi detrimẽta. i. reputo ꝙ sunt mihi i detrimẽtũ. Legales. n. obseruãtie que tpe legis erãt efficaces post Chr̃m facte sunt noxie. Et iõ dicit. DETRIMENTA.] Et finis huiꝰ ẽ Christus. Et iõ dicit. PROPTER Christum.] Et exponit: qꝛ p̃mo ꝓpter Chr̃m cognoscẽdũ. Scdo ꝓpter Chr̃m adipiscẽdũ. Quãtũ ad primũ dicit. VERVMTAMEN existimo oĩa detrimẽta esse ⁊ verũ est si eis initerer. Et h̃ qd aliqñ feci reputo mihi detrimentũ: ⁊ hoc ꝓpter desideriũ recte scie Chr̃i dñi mei. p̃ Cor. 2°. Nihil reputaui me scire nisi Jesum chr̃m ⁊ hũc crucifixum ⁊c. ET HOC ꝓpter eminẽtem sciaꝫ ⁊c.] qꝛ hec superat oẽs alias scias. Nihil. n. meliꝰ põt sciri qȝ Vbũ dei in quo sunt oẽs thesauri sapie ⁊ scie absconditi. Col. 2. Quãtũ ad 2m dic. PROPTER quẽ oĩa ⁊c.] Et p̃mo ondit ꝙ ꝓpter Chr̃m adipiscẽdũ ↄtẽpsit legalia. 2° ostẽdit ꝙ possit Chr̃m adipisci. ibi. NON hñs ⁊c.] Dicit ergo. Oĩa detrimẽta facio habendo me ad ea sicut ad detrimẽtum ⁊ vilia: ⁊ hoc vt Chr̃m lucrifacerem. i. adipiscar ipsũ ⁊ iungar ei per charitatẽ.

¶ Non habens meaꝫ iustitiã ex lege: sed eaꝫ que per fideꝫ est Christi: que est ex deo iustitiam sup fide: vt cognoscã illuꝫ: ⁊ potẽtiaꝫ resurrectionis illius: ⁊ cõmunionẽ afflictionũ illius: duꝫ conformis fio morti eius: si quo modo pertingaꝫ ad resurrectionẽ mortuoꝝ: nõ qd apprehẽderim: aut iaꝫ perfectus sim: sed sector: si etiã apprehẽdaꝫ quateñ ⁊ apprehẽsus sum a Chr̃o iesu. Fratres ego meipsum nondum arbitror assequutum esse. Unum aũt illud ago: ea quideꝫ que a tergo sunt obliuiscens: ad ea v̄o que a fronte sunt: enitens: iuxta prefixum signũ insequor ad palmã superne vocationis dei: per Christum iesum.

¶ Non habens meã iustitiaꝫ que ex lege ẽ: sed illaꝫ que ex fide est Christi iesu: que ex deo est iustitia in fide ad cognoscẽduꝫ illũ: ⁊ virtutẽ resurrectionis eius ⁊ societatem passionis illius: configuratus morti eius: si quo modo occurraꝫ ad resurrectionẽ que est ex mortuis: nõ ꝙ iaꝫ acceperim: aut iaꝫ ꝑfectus sim. Sequor aũt si quo modo cõprehendaꝫ in quo ⁊ comprehensus sum a Christo iesu. Fratres ego me nõ arbitror cõprehendisse. Unum aũt que qdeꝫ retro sunt obliuiscens: ad ea v̄o que sunt priora extendens meipsum ad destinatum persequor ad brauiuꝫ superne vocationis dei in Christo iesu. Lec. II.

Ostendit supra ꝓterita lucra cõtemnere ꝓpter Chr̃m: ⁊ ostẽdit ꝙ intẽdebat Chr̃m cognoscere ⁊ ip̃m lucrari: ⁊ h̃ itẽdit hic spãl'r exponere. Et p̃mo qũo desiderat Chr̃m lucrari ⁊ inueniri in eo per iustitiã. Scdo ꝑ passionis tolerantiã. ibi. CONFIGVRATVS ⁊c.] Circa p̃m p̃mo ostẽdit q̃ sit iustitia quam dereliquit. Scdo q̃ sit quã q̃rit. ibi. SED ILLAM ⁊c.] Sciẽduꝫ ẽ aũt ꝙ iustitia qñqꝫ sumit̃ vt ẽ spãlis virtꝰ per quã hõ ponit rectitudinẽ in his q̃ sunt ad cõeꝫ cõuictũ ⁊ s̃m ꝙ ẽ in his directiua. Naꝫ tẽperãtia ẽ circa interiores passiones. Justitia aũt est ad alterũ. Alio mõ iustitia dr̃ virtꝰ gñalis s̃m ꝙ hõ seruat legẽ ꝓpter bonuꝫ cõe: ⁊ h̃ mõ frequẽter i scriptura sacra ponit̃ pro obseruãtia omnie legis. ps. Feci iudiciũ ⁊ iustitiã ⁊c. i. leges quã seruabat ex amore q̃si morꝰ ex se. Et sic ẽ virtꝰ. Non aũt si alio mõ. i. ex aliq̃ exteriori cã. s. vl' ꝓpter lucra vel ꝓpter penas: ⁊ si obseruatio ei displiceat. Et s̃m h̃ est duplex modus iustitie. Unus est iustitie moralis. Aliꝰ est iustitie legalis per quã legẽ nõ ex amore: sꝫ timore seruat. Et iõ dicit. NON habẽs meã iustitiã q̃ ex lege ẽ.] qꝛ vt dicit Aug. Breuis dĩa legis ⁊ euãgelij ẽ amor ⁊ timor. Ro. 8. Nõ accepistis spũm seruitutis iterum in timore: sꝫ accepistis spũꝫ adoptionis ⁊c. Sed si mea est qũo ẽ ex lege: Rñdeo: imo ẽ mea: qꝛ humana virtute absqꝫ habitu grẽ interioris iustificãtis facio talia opa: sꝫ ex lege est sicut a docẽte. Uel MEA EST] ꝙ p̃sumo ꝑ me eã seruare. Ro. 10. Moyses eniꝫ scripsit: qm̃ iustitiaꝫ q̃ ex lege ẽ q fecerit hõ viuet in ea. De hac iustitia quã querit tria dicit. s. modũ adipiscẽdi actorẽ ⁊ fructũ. Modus est: qꝛ nõ adipiscit̃ nisi EX FIDE Chr̃i.] Ro. 5°. Justificati igit̃ ex fide pacẽ habeamꝰ ad deuꝫ ꝑ dñm nr̃m Jesuꝫ chr̃m ⁊c. Ro. 3. Justitia aũt dei per fidẽ Jesu chr̃i in oẽs ⁊ sup oẽs qui credũt in eũ. Actor aũt est deꝰ ⁊ nõ hõ. Ro. 8. Deꝰ q iustificat. Ro. 4. Credenti aũt in eũ qui iustificat impiũ reputat̃ fides eius ad iustitiã s̃m ꝓpositũ grẽ dei. Et ideo dicit. QVE EX deo est ⁊c.] Act. 5°. Et spũssanctꝰ quẽ dedit deꝰ oĩbꝰ ⁊c. Fructꝰ est cognitio eius ⁊ virtꝰ resurrectionis eiꝰ: ⁊ societas scdoꝝ eiꝰ. Et de hac duplici cognitiõe põt dupl'r agi. Uno mõ ex cognitione vie: ⁊ sic opꝫ tria cognoscẽ de eo. Primo eiꝰ ꝑsonã. s. ꝙ est verus deꝰ ⁊ verus homo. Et iõ dicit. AD COGNOSCENDVM ILLVM.] Jo. 14. Tanto tpe vobiscuꝫ sum ⁊ nõ cognouistis me ⁊c. Scdo glĩã resurrectionis eiꝰ. Uñ dicit. ET VIRTVTEM resurrectionis eius] .i. resurrectionẽ virtuosam factã ꝓpria virtute. Tertio q̃l'r eũ imitent̃. ibi. ET SOCIETATEM] .s. vt ei sociemur in passione. i. Pe. 2°. Chr̃s passus ẽ pro nobis vobis relinquẽs exẽplum vt sequamini vestigia eiꝰ ⁊c. Scdo de cognitiõe experimẽtali: ⁊ incipit a posteriori qd ẽ vltimũ in executiõe ⁊ p̃mũ in intẽtiõe. Primũ est agnitio dei ꝑ essentiã ad quã ducit fides. Hiere. 31°. Oẽs cognoscẽt me a minio eoꝝ vsqꝫ ad maximũ dicit dñs ⁊c. Et iõ dic̃. AD COGNOSCENDVM ILLVM.] Scdo qꝛ nõ solũ aĩa glorificat̃: sꝫ ex hoc ẽt corpus erit gloriosuꝫ. Jõ dicit. ET VIRTVTEM resurrectionis eius] .s. ex qua resurgemus. i. Cor. 15. Si Christus nõ resurrexit vana ẽ fides nostra ⁊c. Tertio SOCIETATEM] qꝛ per experientiaꝫ habebimus quãtum valeat societas PASSIONIS EIVS.] p̃ Cor. i. Fidelis aũt deꝰ ꝑ queꝫ vocati estis in societatẽ filij eius Jesu christi dñi nostri.

¶ Deinde cũ dicit. CONFIGVRATVS ⁊c.] Ostendit qũo velit lucrari ⁊ inueniri in eo per tolerantiaꝫ passionis. Et p̃mo ponit tolerãtiaꝫ. Secũdo fructũ. ibi. SI QVOMODO ⁊c.] Dicit ergo. Inueniar nõ soluꝫ habẽs iustitiã: sed cõfiguratus morti eius vt patiar ꝓpter iustitiam ⁊ veritatẽ sicut Christus. Gal. vltĩ°. Ego enim stigmata dñi Jesu in corpore meo porto. Fructus v̄o est si qũo ⁊c. Ex passionibꝰ eniꝫ hic toleratis hõ peruenit ad gloriaꝫ. Ro. 6. Si. n. cõplantati facti sumus similitudini mortis eius: simul ⁊ resurrectionis erimus ⁊c.

Justitia specialis ⁊ generaliter.

Modus iustitie moralis ⁊ legalis.

De iustitia explicat tria modũ adipiscẽdi actorem ⁊ fructum.

2.Thy.2. Si cõmortui sumus ꝛ cõuiuemus: si sustine mus ꝛ cõregnabim⁹. Ro.8. Si tñ cõpatimur vt ꝛ glo rificemur ꝛc̃. ¶ Et dicit si quõ ꝓpter difficultatez ar duitatẽ ꝛ laborẽ. Mat.7°. Arta est via que ducit ad vi tam: ꝛ pauci sunt qui inueniũt eã ꝛc̃. Amos.4. Prepa ra te in occursum dei tui israel ꝛc̃. Chřs.n. surrexit per potẽtiaz ꝓpriã: hõ aũt non ꝓpria ptãte: sed gratia dei. Ro.8°. Qui suscitauit Jesuz chřm a mortuis viuifica bit ꝛ mortalia corpora vestra ꝓp inhabitantẽ spũz ei⁹ in vobis. Uel põt itelligi de occursu sctõꝝ q̃ occur rent Chřo descẽdenti de celo ad iudicium.

¶ Deinde cũ dicit. NON qꝫ iã ꝛc̃.] Ostẽdit quõ differt suũ desideriũ. Et p̃mo ostẽdit q̃d de se sentit. Secũdo hortat̃ alios vt idẽ de se sentiant. ibi. QVICVNQVE enim pfecti ꝛc̃.] Iteruz p̃ma in duas. Quia p̃mo ostẽ dit quõ deficit a pfectiõe intẽta. Scdõ h̃ exponit. ibi. FRATRES ego me ꝛc̃.] Circa p̃mũ duo facit. Primo ostẽdit se nõ ꝑuenisse ad pfectionẽ. Scdõ qꝫ ad eã ten dit. ibi. SEQVOR aũt ꝛc̃.] Tendens in aliud duo intẽ dit. s. adipisci quesitũ ꝛ frui illo. Frustra eniz quereret si nõ eo frueret̃ ꝛ inhereret. Et ideo dicit. NON qꝫ iaz acceperim] s. gloriaz quã quero. Sap.5. Accipient re gnũ decoris ꝛ diadema speciei de manu dei sui. AVT IAM pfectus sim.] p̃ᵉ Cor.13. Cuz venerit qd̃ pfectum est euacuabit̃ qd̃ ex pte ẽ ꝛc̃. ¶ Sed ɔ̃. Estote pfecti. Mat.5. ꝛ Gen.17. Esto pfect⁹. ¶ Rñdeo dicẽdũ est: qꝫ duplex est pfectio. s. patrie ꝛ vie. Perfectio nãqꝫ hois cõsistit in hoc qꝫ adhereat deo per charitatez: q̃a vnũ qdqꝫ est pfectũ ſm modũ quo adheret sue pfectioni. Anima aũt põt adherere deo dupl'r pfecte. Uno mõ: vt totã actionẽ referat in deum actual'r ꝛ cognoscat vt cognoscibilis est. Et hec ẽ patrie. Sed inhesio vie est duplex. Una de necessitate salut' ad quã oẽs tenent̃. s. vt in nullo cor suũ q̃s applicet ad id qd̃ est ɔ̃ deuz: sed habitual'r referat totã vitam in eũ. Et isto modo dicit dñs Mat.22°. Diliges dñm deum tuũ ꝛc̃. Et Deut.6. Alia est supererogationis: q̃ quis vltra cõem statum inheret deo: qd̃ fit remouẽdo cor a temporalibus: ꝛ sic magis appropinquat ad patriam: q̃a quãto deficit cu piditas tanto plus crescit charitas. Quod ergo hic dr̃ intelligit̃ de perfectione patrie.

Perfectio patrie ꝛ vie.

¶ Deinde cũ dicit. SEQVOR aũt ꝛc̃.] Ostẽdit conatũ ad eaz dicẽs. SEQVOR] s. Chřm. Joã.8. Qui seq̃t̃ me nõ ambulat i tenebris ꝛc̃. Jo.10. Oues mee vocẽ meã audiunt ꝛ sequunt̃. Et hoc. SI QVO MODO cõprehẽ dam.] p̃ᵉ Cor.9. Sic currite vt cõprehẽdatis. ¶ Sed cõtra: q̃a deus est incõprehẽsibilis: q̃a Hiere.31. dicit̃. Si mẽsurari potuerint celi desursuz ꝛ inuestigari fun damẽta terre deorsuz ꝛc̃. ¶ Rñdeo dicẽdũ est: qꝫ com prehẽdere ẽ includere sicut dom⁹ cõprehẽdit nos. Itẽ attingere ꝛ tenere. Primo ḡ mõ est incõprehẽsibilis: q̃a nõ põt icludi in intell'u creato cũ sit simplicissim⁹: q̃a nõ pfecte videt eum nec amat: sicut est visibilis ꝛ amabilis: sicut qui nescit demõstrationẽ nescit demõ stratiue sed opatiue. Deus autẽ pfecte seipsum cogno scit vt cognoscibilis est. Cuius ratio est: q̃a res cogno scit̃ ſm moduz sui eẽ ꝛ veritatis. Deus aũt lux ẽ ꝛ ve ritas ifinita: sꝫ nostrũ lumẽ est finitũ. Et ideo dicit. SE QVOR si quo mõ cõprehẽdaz] s. attingẽdo. Cant. vlt. Tenui euz nec dimittã ꝛc̃. IN QVO ꝛ comprehensus sum ꝛc̃.] Quod tripl'r intelligit̃. Nam tota gloria ẽ in dicta dei cõprehẽsione: vt. s. de⁹ sit p̃mis aie nostre. Sꝫ non oẽs habẽt equalez beatitudinẽ: q̃a q̃daz clari⁹ vi dent: sicut ẽt q̃daz ardenti⁹ amabũt ꝛ plus gaudebũt. Unũ quilibet habebit certã mẽsurã: ꝛ hoc ex p̃destina tione diuina. Et iõ dicit. IN QVO ꝛ cõprehẽsus suz.] q.d. In tali mẽsura mereõ comprehẽdere: ſm qꝫ mihi dispositũ est A CHRISTO.] Uel SEQVOR vt com prehẽdaz sicut cõprehensus sum] q.d. Ut videã eum sicut ipse me videt. p̃ᵉ Joã.3. Uidebim⁹ eũ sicuti est. i. nõ per silitudinẽ: sꝫ p essentiaz. Uel cõprehendaz vi dendo Chřm gloriosũ. In quo comprehẽsus suz. i. in illa gloria qua apparuit qñ cõuersus sum.

¶ Deinde cũ dicit. FRATRES ego ꝛc̃.] Exponit q̃ dixe rat: ꝛ primo de defectu pfectionis. scdõ de sequela. ibi. VNVM aũt ꝛc̃.] Dicit ḡ. EGO ꝛc̃.] q.d. Nõ sum sic su perb⁹ qꝫ attribuã mihi qd̃ nõ habeo: sꝫ SEQVOR ꝛc̃.] Qd̃ tripl'r legit̃. Uno mõ sic. VNVM arbitror] s. qꝫ que retro sunt ꝛc̃. Uel NON ARBITROR me cõpre hẽdisse: sꝫ ꝓsequor vnũ] s. ad destinatũ ꝛc̃. Uel NON ARBITROR me cõprehẽdisse.] illud supra. ps. Unã peti ꝛc̃. Et tũc ostẽdit q̃d deserat: q̃a vel tẽporalia lu cra: vel tẽporalia bona: vel merita p̃terita: q̃a non dꝫ homo cõputare deo merita p̃terita. Scdõ ostendit ad q̃d tendit. s. ad ea x̃o ꝛc̃. i. vel q̃ ꝑtinent ad fidez Chřĩ: vel maiora merita: vel celestia. ps. Ascẽsiones i corde suo disposuit ꝛc̃. Et dicit. EXTENDENS.] Qui enim aliq̃d vult capere extẽdit se q̃tũ põt. Sed dꝫ cor extẽ dere se p desideriũ. Sap.6. Concupiscẽtia sapiẽtie du cit ad regnũ ꝑpetuũ ꝛc̃. Sed ad q̃d tẽdit? AD DESTI NATVM brauiuz] qd̃ ẽ p̃miuz solĩ⁹ currẽtis. i. Cor.9. Oẽs q̃dẽ currũt sꝫ vn⁹ accipit brauiuz. Dico aũt ad h̃ brauiuz destinatũ mihi a deo. QVOD est supne voca tiõis dei.] Ro.8°. Quos p̃destinauit hos ꝛ vocauit ꝛc̃. Et hoc IN CHRISTO IESV] i. p fidẽ Christi.

¶ Quotquot ịtaqꝫ pfecti sumus: hoc sentiamus: ꝛ si quid aliter sentitis: hoc quoqꝫ vobis de⁹ re uelabit. Attamẽ ad id qd̃ assequuti sumus: eadẽ ꝓcedamus regula: vt simus cõcordes: † Pariter estote imitatores mei fratres: ꝛ cõsiderate eos q̃ sic ambulant: queadmodum habeatis nos pro exẽplari. Nam cõplures ambulant: de qb⁹ sepe dixi vobis: nũc autez ꝛ flens dico: inimici crucis Christi: quoꝝ finis pditio est: † quoꝝ deus vẽter ꝛ gloria in dedecore ipsoꝝ: qui terrestria curant. Nam nostra cõuersatio in celis est: ex quo ꝛ ser uatorem expectamus dñm Jesum christum: qui transfigurabit corpus nostruz humile: vt confor me reddat corpori suo glorioso ſm efficaciã: qua potest etiam subijcere sibi omnia.

1.Cor.4. ꝛ.11.

Roma.16.

¶ Quicũqꝫ ergo pfecti sum⁹ hoc sentiam⁹ ꝛ si quid aliter sapitis ꝛ hoc vobis de⁹ re uelabit. Uerũtamẽ ad qd̃ ꝑuenim⁹ vt idez sapiamus ꝛ in eadez ꝑmaneamus regula. Imitatores mei estote fratres: ꝛ obserua te eos qui ita ambulãt sicut habetis formã nostraz. Multi.n. ambulant quos sepe di cebaz vobis. Nũc autẽ ꝛ flens dico inimi cos crucis Christi: quoruz finis interitus. Quoꝝ deus vẽter est ꝛ gloria in ɔfusione ipsoꝝ qui terrena sapiunt. Nostra aũt con uersatio in celis est. Unde etiaz saluatorez expectamus dñm nostruz Jesum christũ qui reformabit corpus humilitatis nostre

configuratū corpori claritatis sue ſm operationes virtutis sue: qua etiā possit subijcere sibi omnia. Lec. III.

Supra posuit q̄ſo ab vitia pfectiōe deficiebat: nūc hortaī alios ad idē sentiēduz. Et p̄mo ponit exhortatio. Sc̄do q̄d ab eis necessario exigaī. ibi. VERVMTAMEN ad qd̄ puenimus rc̄.] Dicit ḡ. QVICVNQVE rc̄.] ſ. qd̄ ego sentio. ſ. q̄ non sū pfectus. Quō ḡ. SI PERFECTI sum⁹ sentimus] quasi nō pfecti. Rn̄deo dōm q̄ pfecti pfectiōe vie: ſ3 nō pfecti pfectiōe cōprehēsionis: qr̄. ſ. tota intentio ferī actu in deū. In via v̄o habitualr̄: q̄. ſ. nihil ɔ̄ deū faciam⁹. Et dicit. QVICVNQVE] q̄a q̄to q̄s est pfectior tāto impfectū magis cognoscit. Job vlt°. Auditu auris audiui te: nūc aūt oculus me⁹ videt te. Jccirco ipse me reprehendo ⁊ ago pniaz i fauilla ⁊ cinere rc̄. Heb. 5. Perfectoꝝ est solidus cib⁹ eoꝝ q̄ pro ɔ̄suetudine exercitatos hn̄t sensus ad discretionez boni ⁊ mali. ET SI QVID aliter rc̄.] In Glo. q̄tuor modis dr̄. ⁊ p̄mo ponunī duo sensus magis lr̄ales. Unus talis. Dico q̄ VOS] sentientis QVOD EGO] ſ. vos esse ipfectos: tn̄ ſi q̄d aliter. i. meli⁹ de vobis sapitis q̄ ego de me hoc ip̄m ē vobis p reuelationē diuinā donatū. Et qr̄ alicuis ē vobis reuelatū aliq̄d qd̄ nō mihi non ɔ̄dico: ſ3 cedo vr̄e reuelationi: verūtn̄ nolo q̄ ppter hāc reuelationē ab vnitate ecclie discedatis: ſ3 teneam⁹ ex vnitate illud ad qd̄ puenimus vt idē sapiam⁹ rc̄. que vnitas ecclie ɔ̄sistit in vnitate veritatis fidei: ⁊ rectitudinis bone opationis. Et vtraq3 seruāda est. 2ᵉ Coꝛ. vlt°. Perfecti estote exhortamini: idē sapite rc̄. Et eadē regula bone vite ⁊ opationis. Gal. vlt°. Quicūq3 hāc regulaz secuti fuerint pax super illos ⁊ mīa rc̄. Uel aliter. Dico ēt ſi vos pp ignorātiā vel ifirmitatē aliter sapitis q̄ veritas hʒ ſi humilr̄ ɔ̄fiteamini nec pcrue defendatis. Mat. 11. Abscōdisti hec a sapiētib⁹ ⁊ prudentib⁹ ⁊ reuelasti ea paruulis rc̄. Uel aliter. Dico q̄ idē sentiam⁹. ſ. nōdū cōprehēdisse: ſ3 ſi q̄d aliter nūc sapitis q̄ sapiēdū sit in futuro: q̄a nūc videm⁹ in speculo: tūc aūt facie ad faciē de⁹ reuelabit i futuro. ps. Reuelabit ɔ̄dēsa rc̄. Uel aliter. Ut sapitis h̄ obscure ⁊ i futuro manifeste deus iudicabit: q̄a fides ex deo ē. verūtn̄ rc̄. nō mutaī.

Deinde cum dicit. IMITATORES rc̄.] Inducit ad sui ⁊ alioꝝ imitationē vt caueāt malos. Et p̄mo pponit intētionē. Sc̄do rōnez. ibi. MVLTI eniz rc̄.] Dicit ergo: q̄a hec reputo vt stercora rc̄. IN HOC imitatores rc̄.] Jo. 10. Uocē eius audient. q. d. Ego sū pastor vos oues mee p imitationē. pᵉ Corin. 4. ⁊ 11. IMITATORES mei estote] sicut ⁊ ego Chr̄i rc̄. ET OBSERVATE] i. diligēter cōsiderate qui ita ambulant sicut ego. Et vos scire potestis ex regula ⁊ doctrina mea. pᵉ Thy. 4°. Exēplaz esto fideliū in verbo in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. p̄me Pe. 5°. Forma facti gregis ⁊ ex animo.

Deide cū dicit. MVLTI rc̄.] Ponit rō monitionis. Et primo ex pte vitādoꝝ. Sc̄do ex pte imitādoꝝ. ibi. NOSTRA aūt cōuersatio rc̄.] Ne autē hec videaī ex odio dicere p̄mittit suam affectionē. Sc̄do ostēdit q̄les sunt vitādi. ibi. INIMICOS rc̄.] Dicit ḡ. Dico q̄ imitādi indigent obseruatiōe: q̄a quidaz aliter icedunt. ſ. de malo in peius. ps. In tenebris ambulant rc̄. Quos rc̄. vobiscū p̄ſens: nūc aūt ⁊ flens p̄e cōpassione. Hiere. 9°. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fontem lachrymarum ⁊ plorabo die ac nocte iterfectos ppl̄i mei. Et hui⁹ rōnez ostēdit dicēs. INIMICOS rc̄.] Quos dō scribit. Prio ex ope. Sc̄do ex sīlitudine. ibi. QVORVM DEVS rc̄.] Jtē circa p̄mū. Prio pponit op⁹. Secūdo euētū operis ostēdit. ibi. QVORVM FINIS rc̄.] Op⁹ eoꝝ ē exercitiuz inimicitie ɔ̄ crucē Chr̄i. ſ. dicētium q̄ nullus pō: saluari sine legalib⁹ i quo euacuāt virtutes crucis Chr̄i. Gal. 2. Si n. ex lege iustitia ḡ Chr̄s grat. i. sine vtilitate mortu⁹ est. pᵉ Coꝛ. 1. Uerbuz enim crucis pereuntib⁹ q̄dē stultitia ē: his aūt q̄ salui fiunt. i. nobis virt⁹ dei est. Et q̄d eueniet: Certe nobis vita per crucē Christi. Illis aūt ɔ̄triū: q̄a incurrent mortē. Un̄ dicit. QVORVM finis interitus] ſ. mortis eterne. Job. 28°. Lapidez caliginis ⁊ vmbrā mortis diuidit rc̄.

Deinde describit eos quātuz ad intētionē. Et primo manifestat eoꝝ intētionē. Sc̄do ostēdit intētionis euētū. ibi. ET GLORIA rc̄.] Dicit ḡ. QVORVM de⁹ rc̄.] q. d. Ideo h̄ dissemināt. ſ. legalia eē obseruāda ppter lucrū ⁊ gl̄iaz ppriā vt satisfaciant vētri. Ro. vlt. Dn̄o nō seruiūt sed suo vētri. Et p dulces sermones ⁊ bn̄dictiōes seducūt corda inocētiuz. Eccl. 6. Oīs labor hoīs in ore ei⁹: ſ3 aīa illius nō iplebiī. Et dicit. DEVS] quia ppriuz dei ē vt sit pncipiuz p̄mū ⁊ finis vltim⁹. Un̄ q̄ pro fine hʒ aliq̄d illud est de⁹ suus. Jtē querūt gloriaz suā. ɔ̄ illud Jo. 8. Ego gl̄iaz meā nō quero: est qui q̄rat ⁊ iudicet rc̄. Sed euētus eoꝝ erit i ɔ̄fusione. Osee. 4°. Gloriaz eoꝝ in ignominiaz cōmutabo. Et h̄ eoꝝ qui terrena sapiūt. i. q̄b⁹ terrena placent ⁊ ea querūt. Et hi cōfundenī: q̄a status eoꝝ trāsit. Ro. 8. Si ſm carnem vixeritis moriemini rc̄. Glo. QVORVM DEVS rc̄.] Dei ppriuz ē iustificare: qui ḡ i cibis iustificationē ponebāt: dicebāt deū vētrē. Jtē est in ɔ̄fusione: q̄a i ɔ̄fusibilib⁹. ſ. in circūcisione pudēdoꝝ occisione brutoꝝ.

Consequēter ostēdit q̄les sunt imitādi. ibi. NOSTRA autē cōuersatio rc̄.] Et p̄mo describit in eis celestē cōuersationē. Sc̄do expectationem ibi. VNDE saluatorem rc̄.] Tertio vtilitatē. ibi. QVI reformabit corpus humilis rc̄.] Dicit ḡ. Illi terrena sapiunt: ſ3 non est sic de nobis: q̄a nr̄a cōuersatio pficiī per cōtemplationē. 2. Coꝛ. 4. Non ɔ̄tēplantib⁹ nobis q̄ videnī: ſ3 que nō videnī rc̄. Jtē p affectionē: q̄a sola celestia diligimus. Jtē per opationē in q̄ est celestis repn̄tatio. pᵉ Coꝛ. 15. Sicut portauim⁹ imaginē terreni: portem⁹ ⁊ imaginē celestis. Sed q̄re est ibi cōuersatio: quia inde EXPECTAMVS] oportunū auxiliū. ps. Leuaui oculos meos in montes rc̄. Mat. 6. Ubi est thesaurus tuus ibi est ⁊ cor tuū rc̄. Un̄ dicit. Unde expectam⁹ saluatorē nr̄m. Esa. 30. Beati oēs qui expectant eū. Luc. 12. Similes hoīb⁹ expectātib⁹ dn̄m suū q̄n reuertaī a nuptijs rc̄. Tria aūt faciet iste aduētus. Primo cōcernit resurrectionem. Ideo dicit. REFORMABIT corpus humilitat.] idest abiectionis: q̄a est mortalitati subiectū. Job. 25°. Homo putredo ⁊ fili⁹ hoīs vermis. pᵉ Coꝛ. 15°. Seminaī in corruptiōe surget in incorruptiōe. Seminatur in ignobilitate surget in gl̄ia. Seminaī in infirmitate surget i virtute. Hoc corp⁹ sic abiectū reformabit. i. ad ppriaz formā reducet. Rom. 8. Qui suscitauit Jesum chr̄m a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpora nr̄a rc̄. Jtez sc̄tōꝝ p imitationē. Jō dicit. CONFIGVRATVM corpori claritatis sue.] Corp⁹ siq̄dez Chr̄i est glorificatum p gl̄iaz diuinitatis sue: ⁊ h̄ meruit p suā passionē: quicūq3 ḡ pticipat v̄tutē diuinitatis p gr̄az ⁊ passionē Chr̄i imitatur: gl̄iabiī. Apoc. 3. Qui vicerit dabo ei sedere mecū in throno meo: sicut ego vici ⁊ sedi cū p̄re meo in throno ei⁹ rc̄. 1. Jo. 3. Siles ei erim⁹. Mat. 13°. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno p̄ris eoꝝ. Et h̄ faciet ſm opationē virtutis sue. i. p v̄tutē in ip̄o p quā

possit sibi subiicere oia. Oés.n.chão subiicient: qdam qntu ad salutē: qdam qntu ad penā. In pmis exercebit miaz. In scdis iustitiā. ps. Oia subiecisti sub pedibus eius 7c. p̊ Co2.15. Pater subiecit oia filio. Jo.5°. Quecūqz pr facit 7 filius silr facit. Cap. IIII.

PRoinde fratres mei dilecti ac desiderati gaudiū 7 corona mea: sic state in dño dilecti. Euodiaz obsecro: 7 Syntychen obsecro: vt sint concordes in dño. Sane rogo 7 te compar germana: adiuua eas: que in euāgelio decertarūt mecum vna cum Clemente quoqz: 7 reliquis cooperarijs meis: quoꝝ nomina sunt in libro vite. Gaudete in dño semper: 7 iterū dico gaudete. Modestia vestra nota sit oibus hoibus. Dñs ppe est. De nulla re soliciti sitis: sed in omni precatiōe 7 obsecratiōe: cum gratiaꝝ actiōe petitiones vestre inotescant apud deū. Et pax dei que superat oēm intellectū custodiet corda vestra: 7 sensus vestros p Chrz iesum. Quod reliquum est fratres: quecūqz sunt vera: quecūqz honesta: quecūqz iusta: quecunqz pura: quecūqz accōmoda: quecunqz boni nois si qua virt⁹: 7 si qua laus: hec cogitate. Que 7 didicistis: 7 accepistis: 7 audistis: 7 vidistis i me: hec facite: 7 deus pacis erit vobiscum.

ITaqz frēs mei charissimi 7 desiderantissimi: gaudiuz meū 7 corona mea: sic state in dño charissimi. Euchodiaz rogo: 7 Synthicen deprecor idipsum sapere in domiō. Etiaz rogo 7 te germane compar: adiuua illas que mecū laborauerunt in euangelio cum Clemente 7 ceteris adiutorib⁹ meis: quoꝝ nomia sunt in libro vite. Gaudete in dño semp: iteruz dico gaudete. Modestia vestra nota sit oibus hoibus. Dñs.n. ppe est. Nihil sollicit sitis: sed in omni oratiōe 7 obsecratione cū grāꝝ actione petitiones vestre inotescāt apud deū. Et pax dei que exuperat oēm sensum custodiat corda vrā 7 intelligentias vestras in Chrō iesu. Decetero frēs quecūqz sunt vera: quecūqz pudica: quecūqz iusta: quecūqz sancta: q̄cūqz amabilia: quecūqz bone fame: si qua virt⁹ si qua laus. Discipline hec cogitare q̄ 7 didicistis 7 accepistis 7 audistis 7 vidistis i me. Hec agite 7 de⁹ pacis erit vobiscū.

SUpra ꝓposuit eis exēpla sequēda: hic per amonitionē morales ostēdit qualr se debeāt hēe. Et pmo ostēdit qualr se habeāt in futurum. Scdo cōmendat eos de preterito. ibi. GAVISVS SVM autē 7c. Circa pmū duo facit. Pmo monet ad persistēduz in iam habito. Scdo ad pficiēdum in melius. ibi. GAVDETE in dño semp 7c. Iteruz pma diuidit in ptes ptes. Quia pmo inducit ad pseuerāduz in gñali. Scdo ponit spāles modos ad singulares psonas. ibi. EVCHODIAM rogo 7c. Circa pm̄ pmo cōmemorat ad eos suū affectuz. Scdo ponit monitionē. ibi. SIC STATE 7c. Affectū aūt suū cōmendat quatuplicitcr. Primo fm amorē ostēdens eos sibi dilectos. Uñ dicit. FRATRES. i. p fidē. Mat.23. Oēs vos fratres estis. Itez p charitatē. Uñ dicit. CHARISSIMI. p̊ Coi.10. Charissimi mihi 7c. Itē fm desideriuz. Uñ dicit. DESIDERANTISSIMI. Supra.1. Testis est mihi de⁹ quō cupiā 7c. Et dico desiderātissimi: qa desidero vos: vl qa me desiderat. Itē p gaudiū. Uñ dicit. GAVDIVM meū. Et h. s. q estis bōi. Prou.10. Fili⁹ sapiens letificat prēz 7c. Itē p rōnez gaudij. Uñ dicit. CORONA MEA. p̊ Thes.2°. Que ē.n. spes nr̄a aut gaudiuz aut corona glorie: Nōne vos estis: 7c.

¶ Deinde cuz dicit. SIC STATE 7c. Ponit monitionem de perseuerantia dicens. SIC STATE 7c. idest sicut ego perseuerate: vel sic sicut statis. Mat.10. Qui perseuerauerit vsqz in finē hic saluus erit.

¶ Deinde cū dicit. EVCHODIAM ROGO 7c. Singulares monitiōes ponit. Et p de ꝯcordia. 2° de sollicitudine adiutorij. ibi. ETIAM rogo 7 te 7c. He due mulieres sancte ministrabāt sctis in ciuitate Philippensi: 7 forte erat aliq̄ discordia iter eas. iō eas ad cōcordiaz reuocat. 2. Coi. vltimo. Idē sapite.

¶ Deinde cū dicit. ETIAM rogo te 7c. Quēdā rogat vt adiuuaret q̄sdaz psonas. Et dicit compar: qa socius erat pdicationis ei⁹. Prouer.18°. Frater q iuuat a fratre q̄si ciuitas fortis. Adiuua illas 7c. Et ad h rogo oēs quoꝝ noia 7c. Qd ponit ne si alios non noiaret turbarent. q.d. Nō est magnū si nō scribo oiuz noia: qa sunt scripta in meliori loco. Mat.5. Gaudete 7 exultate 7c. Liber vite fm Glo. est pdestinatio sctoꝝ: 7 h est verū fm rem: sz differt rōne. Sciēduz ē aūt q oliz erat cōsuetudo q q ordinabant ad aliqd offm vel dignitatē scribebant in matricula: sicut milites 7 senatores qui palatio ꝯscripti erāt. Oēs aūt sancti pdestinati eligūt a deo ad magnū. s. ad vitā eternā. Et hec ordinatio est pdestinatio. Cōscriptio hui⁹ ordinationis dr liber vite: 7 hec cōscriptio ē in memoria diuina: qa inquātum ordinat pdestinat. Inquātum xo imobilr scit dicit eē pscriptio. Firma g notitia de pdestinatis dr liber vite. Sz nūqd aliq inde delent: Sciēduz est q aliqui sunt scripti simplr: aliq fm qd. Sūt.n. aliq pdestinati a deo vt habiturt simplr vitā eternā: 7 isti sunt scripti idelebilr. Aliq vt habeāt vitā eternā nō in se: sz i sua cā inquātuz ordinant ad iustitiā pñtez: 7 tales dicunt deleri de libro vite qñ excedunt a pñti iustitia.

¶ Deinde cuz dicit. GAVDETE in dño 7c. Hortatur eos ad pficiēdū in meli⁹. Et pmo ordinat eoꝝ animū ad pficiēduz in meli⁹. Scdo actū eoꝝ. ibi. DECETERO 7c. Animuz aūt ordinat triplr: 7 p q̄tū ad spūale gaudiū. 2° q̄tū ad spūalez quietē. ibi. NIHIL SOLLICITI 7c. 3° q̄tū ad pacē. ibi. ET PAX 7c. Circa pm̄ pmo describit q̄le dz esse nr̄m gaudiū. Scdo ostendit gaudij cām. ibi. DOMINVS ppe ē 7c. Necessarius ē enim cuilibet volenti pficere q hēat spūale gaudium. Prou.17. Anim⁹ gaudēs etatē floridā facit 7c. Cōditiōes aūt q̄tuor veri gaudij tāgit Apls: 7 p q dz eē rectū: qd ē qñ ē de ppo bono hois: qd nō ē qd creatū: sz de⁹. ps. Mihi adherere deo bonū est 7c. Tunc aūt rectū est qñ i dño. Iō dicit. IN DOMINO. Neemie.8°. Gaudiuz dñi ē fortitudo vr̄a 7c. Itē ꝯtinuū. Uñ dicit. SEMPER. p̊ Thes. vlt. Semp gaudete qd fit qñ nō interrūpit pctō. Tūc.n. ē ꝯtinuū. Aliqñ xo interrūpit p

Ucl in gñe feminino ly germane/ab aliis exponit: 7 ly cōpar .i. vxor.

Notitia de pdestinatis certa dr liber vite: aliqui sunt simplr pdestinati: aliqui nō in se sz in sua causa.

Conditiones veri gaudij: rectū/ꝯtinuū/ semp/ 7 multiplicatū.

tristiciā tēporalez qđ signat ipfectionē gaudij. Cum.n. qs pfecte gaudet nō interrūpit eius gaudiū: qa paruz curat de re pax durāte. Et iō dicit. SEMPER.] Item multiplicatum dz eē. Si.n. gaudes de deo iminet tibi gaudere de eius incarnatiōe. Luc.1. Euāgelizo vobis gaudiū magnū: qa nat⁹ ē rč. Itē vt gaudeas de actiōe. Prouer.21. Gaudiuz ē iusto facē iudiciū rč. Imminet etiā tibi gaudiū: de ɔtēplatiōe. Sap.8°. Nō hz amaritudinē cōuersatio illius. Itē si gaudes de bono pprio iminet tibi gaudere silr de bono alioꝝ. Itez si de pñti iminet ēt de futuro. Et iō dicit. ITERVM rč.] Itē dz eē moderatū: ne.s. effluat p voluptates sicut facit gaudiuz mūdi. Et iō dicit. MODESTIA vřa rč.] q.d. Ita sit moderatū gaudiū vestrū q nō vertat in dissolonē. Iudith viii°. Populus erat iocundus fm faciem sanctoꝝ rč. Prouer.12. Qui suauis ē viuit in moderationib⁹ Et dicit. NOTA sit oibus hoibus] q.d. Vita vřa sic moderata sit in exteriorib⁹ vt nulli⁹ offendat aspectum. Impediret eniz cōuersationē vestrā.

Deinde cuz dicit. DOMINVS eniz ppe est.] Tāgit cā gaudij. Homo.n. gaudet de ppinquitate amici. Dñs qdē ppe est pñtia maiestatis. Act.17°. Nō longe ē ab vnoquoqz. Itē est ppe per inhabitātez grāz. Iaco.4°. Appropinquate deo ⁊ appropinquabit vobis. Itez p exauditionis clemētiaz. ps. Prope ē dñs inuocātibus eūz. Itē ad remunerādū. Esa.14. Prope est vt veniat tempus eius: ⁊ dies eius nō elongabunt rč.

Deinde cū dicit. NIHIL solliciti rč.] Ostēdit q mēs nřa dz eē quieta. Et pmo ostēdit supfluā sollicitudinē. Scdo ondit qd loco ei⁹ in mēte succedat. ibi. SED IN oi orōne rč.] Et satis ɔueniēter subdit. NIHIL solliciti rč.] Ad h qđ dixerat. DOMINVS ppe ē] q.d. Ipse oia tribuet: vñ nō necesse ē q sitis solliciti. Matth.6. Ne solliciti sitis aie vře qd manducetis neqz corpori vřo qd induamini rč. Sz ɔ qa dr Ro.12. Qui pest i sollicitudine. Rñdeo dičm est: q sollicitudo qñqz iportat diligētiam querēdi qđ deest: ⁊ h est cōmēdabile: ⁊ opponit negligētie: qñqz anxietatē animi cuz defectu spei ⁊ timore de obtinēdo id circa qđ sollicitat, ⁊ hāc phibet dñs Matth.6. ⁊ hic Apls qa nō dz desperare quin dñs det nečia. Sed loco sollicitudinis debemus hic recursuz ad deū. pᵉ Pe. vlti. Oēm sollicitudinem pijciētes i eū: qꝛ ipsi ē cura de vobis. Et h fit orādo. Et iō dicit. SED in oi rč.] Et cōuenienter postq̄ dixit. DOMINVS ppe ē.] subdit de petitione. Homo.n. dño venięti porrigunt petitiōes. Et ponit q̄tuor que nečia sunt in q̄libet orōne. Oratio.n. iportat ascēsuz intellus in deū. Et iō dič. IN OMNI orōne.] Ecc.35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit rč. Itē dz eē cū fiducia ipetrādi ⁊ hoc ex dei mīa. Dañ.9. Neqz.n. in iustificationib⁹ nostris psternimus pces ante faciē tuā: sed in miserationib⁹ tuis multis rč. Et iō dicit. OBSECRATIONE] que ē sacra ɔtestatio p dei grāz ⁊ ei⁹ sanctitatez: ⁊ iō se humiliantis ē. Prouer.18. Cuz obsecratiōe logt pauper. Et h fit cū dicim⁹. Per passionē ⁊ crucez tuā rč. Quia xo ingrat⁹ de bñficijs acceptis idignus est vt alia accipiat. Iō subdit. Cuz grāꝝ actiōe. 1. Thess. vlt°. In oibus grās agite. Et tunc pponit petitionē. Et ideo dicit. PETITIONES VESTRE.] Mat.7°. Petite ⁊ accipietis. Et hec q̄tuor si bñ ɔsideram⁹ hñt oēs orōnes ecclie. Prio.n. inuocat deus. post cōmemorat diuinū bñficiuz. 3° petit bñficiū. 4° ponit obsecratio, PER dñm nřm rč.] Sed notandū q dicit petitiones vestre inotescant apud deuz. Nunqd dñs nescit hoc? Iō h tripłr exponit in glo. Prio INNOTESCANT] idest approbent ante deū ⁊ appareāt q̄si digne ⁊ sancte. ps. Dirigat dñe oratio mea sicut incēsuz in cōspectu tuo rč. Vel INNOTESCANT] nobisipis: q sem per sint apud deuz. q.d. Non oretis pp fauorē populi. Mat.6. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculuz tuū: ⁊ clauso hostio ora patrē tuū in abscondito rč. Vel INNOTESCANT] his qui sunt apud deuz. s. angelis per quoꝝ ministeriū deferunt deo: nō q̄si ignorāti: sed qa intercedūt pro nobis. Apoc.8. Ascēdit fum⁹ incensoꝝ de orōnib⁹ sctōꝝ de manu angeli corā deo rč.

Deinde cum dicit. ET PAX rč.] Ordinat eius q̄tū ad pacē p illaz deo dispositū. Et hāc p modū orantis optat. Pax fm Aug. est trāquillitas ordinis. ꝑturbatio eniz ordinis ē destructio pacis. Hec ordinis trāquillitas tripłr ɔsiderat. Prio put est in pncipio ordinis. s. in deo. Ro.13. Que a deo sunt ordiata sunt rč. Ab isto profundo in quo est pax deriuat pmo ⁊ perfectius in beatos in qb⁹ nulla est ꝑturbatio: nec culpe nec pene: ⁊ ɔñter deriuat ad sanctos viros. Et q̄to ē magis sanctus: tanto min⁹ patit perturbationē mentis. ps. Pax multa diligētib⁹ legē tuā: ⁊ nō ē illis scādaluz: sed pfecta ē in beatis. Esa. viti. Ecce ego declinabo sup eā q̄si fluuiū pacis rč. Quia xo cor nostrū ab oi ꝑturbatiōe nō pōt esse alienū nisi p deū: opz q per ipm fiat. Vñ dicit ei. Et h fm q ɔsiderat in ipso pncipio: exuperat oēm sensum creatū: qa vt dr pᵉ Thy. vlti. Lucē habitat inaccessibilez. Iob.36. Ecce deus magnus vincens sciaz nostrā rč. Et fm q est in patria superat oēm sensum angeloꝝ: sz fm q est in sanctis exuperat oēm sensum humanū nō hñtiuz grāz. Apoc.2. Vincenti dabo mānā abscōditū ⁊ dabo illi calculuz rč. Hec ergo pax custodiat corda vestra. i. affectus vřos vt in nullo declinetis a bono. Prouer.4°. Omni custodia serua cor tuū: qa ex ipso vita pcedit. Itē intelligētias vestras. s. vt in nullo deuietis a vero. Et hoc in Chřo iesu. Per eius. s. charitatem conseruat affectus a malo: ⁊ p cui⁹ fidem intellectus perseuerat in vero.

Deinde cū dicit. DECETERO rč.] Ordinat actum: ⁊ pmo inducit eos ad bene agēduz: vbi ponit actionis obiectū. s. bonū qđ agit. 2° motiuū actus. 3° actū. 4° fructuz act⁹. Hec q̄tuor sunt hic. Obiectū aūt boni actus vel est obiectū cognitionis vel affectionis. Quātuz ad intellm est veru: quātuz ad affectū est bonū. Et iō dič. DECETERO] i. exquo sic estis firmati cogitate que sunt vera p fidē. Zach.8°. Pacē ⁊ veritatē diligite rč. Quātuz aūt ad affectū sciēduz ē q quedaz sunt de necessitate virtut: quedaz supaddita. De necessitate sunt tria. Primo vt integer sit in se. Et quātuz ad hoc dicit. QVECVNQVE PVDICA] i. casta. Iaco.3°. Que de sursum est sapiētia: primū qdē pudica est rč. Itē q sit direct⁹ ad pximū. Vñ dič. QVECVNQVE iusta rč.] Mat.5. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iustitiā rč. Itē ordinatus ad deū. Vñ dicit. SANCTA.] Luc.1. Seruiamus illi in sanctitate ⁊ iustitia coram ipso oibus dieb⁹ nostris rč. Obiecta autez necessitatis sunt duo. s. q sit inductiuū ad amicitiaz. Secūdo q cōseruatiuū bone fame. Quātum ad pmū dicit. QVECVNQVE AMABILIA.] idest q̄ inducūt ad mutuā amicitiaz. Eccl.7°. Non te pigeat visitare infirmuz. Ex his enim in dilectione firmaberis. Prouer.18°. Vir amicabilis ad societatem magis amicus erit q̄ frater. Quātuz ad scdz dicit. QVECVNQVE bone fame.] Multa eniz possent fieri cum bona conscientia: que tamē ppter famā sunt dimittenda. Eccle.41°. Curam habe de bono nomine. Hoc enim magis permanebit q̄ mille thesauri

magni ꝛ preciosi. Motiuū ad operandū est duplex. Prio inclinatio interioris habit⁹. Scdo exterior disciplina seu instructio. Quātū ad pmū dicit. SI QVA virt⁹] i. habit⁹ virtutis ē in vobis. s. inducat vos ad h. Eccl. 44°. Diuites in virtute pulchritudinis studiū hñtes pacificantes in domib⁹ suis. Quātū ad scdm dicit. SI QVA LAVS] i. laudabilis disciplina. s. est i vobis facite bona. ps. Bonitatē ꝛ disciplinā ꝛ sciaz doce me ꝛc. Et exponit qualis sit ista disciplina dicēs. HEC cogitate] s. que didicistis me docente. Mat. 11. Discite a me: quia mitis sū ꝛ humilis corde ꝛc. Et pᵉ Thes. 2. Cū accepissetis a nobis ꝟbū audit⁹ dei: accepistis illud nō vt ꝟbū hoīuz: sed sic ē vere ꝟbū dei ꝛc. ET VIDISTIS] per exēpla. Sic. n. pz motiuū actus ꝛ obiectū: qꝛ disciplina habet̃ p doctrinā. Vñ opz q̄ primo capiat̃. Vñ dicit. HEC COGITATE.] Itē q̄ ei assentiat̃. Vñ dicit. ET DIDICISTIS ꝛ accepistis.] Itē habet̃ p auditum ꝛ visuz. Vñ dicit. QVE AVDISTIS ꝛ vidistis.] Bonus act⁹ est duplex. s. vnus īterior qui ponitur ibi. HEC COGITATE.] pᵉ Ti. 4°. Hec meditare. Exterior ibi. AGITE.] Esa. 1. Quiescite agere peruerse: discite bñ facē ꝛc. Fruct⁹ ē de⁹ ibi. ET DEVS pacis ꝛc.] q. d. Si h feceritis ERIT vobiscū.] 2ᵉ Cor. vlti. Pacē habete: ꝛ deus pacis ꝛ dilectionis erit vobiscū.

¶ Gauisus sum autez in dño magnopere: qḋ iam tandez reuiguit vestra pro me sollicitudo in eo: in quo ꝛ solliciti eratis: veruz deerat opportunitas: non qḋ iuxta penuriaz loquar. Nam ego didici in qbus sum: bis cōtentus esse. Noui ꝛ humilis esse: noui ꝛ excellere. Vbiqꝫ ꝛ in oībus institutus sum ꝛ saturari: ꝛ esurire: ꝛ abundare: ꝛ penuriam pati. Omnia possum per Christum: qui me corroborat. Attamen recte fecistis: qḋ simul cōmunicastis mee afflictioni. Nostis autem ꝛ vos philippenses: qḋ in principio euāgelij: cum pficisceret a macedonia: nulla mihi ecclesia cōmunicauerit in rōnem dandi ꝛ accipiendi: nisi vos soli. Nam ꝛ in thessalonica cū essem semel ꝛ iterū qḋ opus erat: mihi misistis: non qḋ requiraz munus: sed requiro fructū exuberantē in rōnem vestram. Recepi tamē oīa ꝛ abundo: repletus sum: posteaq̄ accepi ab Epaphrodito: que a vobis
Ro. 12. missa fuerant: odorem bone fragrātie: hostiam acceptā gratāqꝫ deo. Deus aūt meus supplebit: quicqd opus fuerit vobis ꝭm diuitias suas cum gloria: per Christuz iesum. Deo aūt ꝛ pri nostro gloria in secula seculoꝝ: amen. Salutate omnem sanctū in Chrīo iesu. Salutant vos qui mecū sunt fratres. Salutāt vos oēs sancti: maxime vo qui sunt ex Cesaris familia. Gratia dñi nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

¶ Gauisus sum in dño vehemēter: quoniā tandez aliquādo refloruistis pro me sentire sicut ꝛ sentiebatis: Occupati aūt eratis. Non quasi pter penuriā dico. Ego eniz didici in qbus sum sufficiēs eē. Scio ꝛ humiliari: scio ꝛ abūdare. Vbiqꝫ ꝛ in oībus institutus suz: ꝛ satiari: ꝛ esurire: ꝛ abundare: ꝛ penuriaz pati. Omnia possuz in eo qui me confortat. Verūtamen bñ fecistis: cōmunicātes tribulationi mee. Scitis aūt ꝛ vos philippēses q̄ in principio euāgelij qñ profectus sum a macedonia nulla mihi ecclesia cōmunicauit i rōne dati ꝛ accepti: nisi vos soli: qꝛ ꝛ thessalonicā semel ꝛ bis in vsum mihi misistis: non qꝛ quero datū: sed requiro fructū abundantē in rōne vrā. Habeo autē oīa ꝛ abundo. Repletus sum acceptis ab Epaphrodito que misistis in odorē suauitatis hostiaz acceptā placētem deo. Deus aūt me⁹ impleat omne desideriuz vestrum ꝭm diuitias suas in gloria in Chrīo iesu. Deo aūt ꝛ patri nostro gloria in secula seculoꝝ amē. Salutate oēm sanctuz in Chrīo iesu. Salutant vos oēs sancti: maxime aūt qui de Cesaris domo sūt. Gratia domini nostri Jesu christi cuz spiritu vestro. Amen. Lec. II.

Superius ostēdit Aplus q̄lr fideles se debeāt hre in futurum: hic cōmēdat eos de preterito sibi ipenso bñficio. Et pmo ponit cōmēdationē. Scdo terminat eplaz in oōne ꝛ salutatione ibi. DEVS aūt ꝛc.] Circa pᵐ duo facit. Prio cōmēdat eos de bñficio ipēso. Scdo bñficiū diffusius exponit ibi. NON QVASI ꝛc.] Itē pma ps diuidit̃ in tres particulas: qꝛ p̄ ponit gaudiū cōceptū ex eoꝝ bñficio. 2° cōmēdat eoꝝ bñficiū ibi. QVONIAM tandē ꝛc.] 3° excusat tarditatē ibi. OCCVPATI ꝛc.] Dicit ḡ. Moneo vt gaudeatis: sꝫ ego gauisus suz pp ea q̄ fecistis nō in rebus: sꝫ in dño. Abac. 3°. Ego aūt in dño gaudebo ꝛc. Gauisus suz inq̄ vehemēter: qꝛ pp filios meos.

¶ Deinde ponit̃ mā gaudij ibi. QVONIAM tādē ꝛc.] Bona opa sunt opa mīe ꝛ dicunt̃ flores: qꝛ sic ex flore fruct⁹ puenit: ita ex eis fructus vite beate percipit̃. Eccl. 24. Flores mei fructus honoris ꝛ honestat. Qñ ḡ opus bonū itermittit̃ ꝛ postea resumit̃ dr̃ reflorere. Isti aūt aliqñ puiderūt Aplo: ꝛ iterū nūc puiderūt: ideo dicit eos refloruisse. Et h exponit cū subdit. PRO ME sentire] i. mihi cōpati. Supra. 1. Sicut ē mihi iustū h sentire pro oībus vobis ꝛc. 1. Macha. 10. Que nostra sunt sentias nobiscuz: vt seruces amicitias ad nos ꝛc. Sicut ꝛ oliz. s. qñ mihi puidistis. Et hoc tandē aliqñ: qꝛ lꝫ tarde: tamē aliqñ fecistis. Ro. 1. Si quō tandem aliqñ psperum iter habeam ꝛc.

¶ Deinde cū dicit. OCCVPATI ꝛc.] Excusat tarditatez. q. d. Non iputo negligētie vel culpe: sꝫ nccītati: qꝛ eratis occupati pp tribulatiōes quas passi estis. Eccl. 40. Occupatio magna creata ē oībus hoīb⁹ ꝛc.

¶ Deinde cū dicit. NON quasi pp ꝛc.] Bñficiuz exponit: ꝛ pmo cām gaudij. 2° bñficiuz quo floruerunt ibi. SCITIS aūt ꝛ vos ꝛc.] Tertio cōmemorat beneficiuz pñs ibi. HABEO aūt oīa ꝛc.] Itez pmo excludit cām gaudij estimatā. Scdo pprīā mētis ꝯstātiaz ibi. EGO ENIM didici.] 3° approbat bñficētiam ibi: VERVM TAMEN bene fecistis ꝛc.] Dicit ḡ. NON gaudeo pp penuriam ia vobis pulsaz que grauis erat. Esa. 48°. Elegi te in camino paupertatis. Sed tamē nō deprimit animū: nisi eoꝝ qui in diuitijs delectant̃: aut q gliant̃ in substātia. Et iō Aplꝰ nō tristat̃ de paupertate: cuius

ratio est ꝯstātia mētis eius quā pmo ponit. Scdo cāz
eius ibi. OMNIA possuȝ rc̄.] Itē pmo ponit ꝯstātiam
in spāli casu. Scdo gn̄alr in oibus ibi. VBIQVE rc̄]
Dicit ḡ. Paupertatē nō timeo: quia didici rc̄. Nihil de/
mōstrat ita mētē sapientis pfecti: sicut ꝙ sciat vti q̄li/
bet statu. Sicut.n. est bonus dux q in quolibȝ exercitu
operaꝭ. fm exigentiā eius: ⁊ coriarius q ex quolibȝ co
rio facit optimos sotulares: sic ille pfectus est qui scit
vti quolibet statu: vt si sit in magno nō eleueꝭ ⁊ si i mi
nimo nō dyciaꝭ. Et iō dicit. DIDICI rc̄.] Esa. 50. Dn̄s
deus aperuit mihi aurē: ego aūt nō ꝯdico retrorsuȝ nō
abij rc̄. Et h̄ sufficit si parū habeo: si multū scio me cō
tēperare. Et iō se exponit dicēs. SCIO humiliari.] Hu
militas aūt qn̄qȝ dicit virtutē quandā. Luc. 14. ⁊. 18.
Qui se humiliat exaltabiꝭ rc̄. Qn̄qȝ deiectionem. ps.
Humiliauerūt in cōpedibus pedes eius rc̄. Et sic lo/
quiꝭ hic dicēs. SCIO humiliari] .i. abiectionez sustine/
re moderate: sicut opȝ. Et q̄a hoīes exaltanꝭ per diui/
tias ⁊ deprimūtur per paupertatē: ideo exaltationem
vocat abūdantiā. Et in vtroqȝ est periculū: q̄a ex abū/
dantia erigiꝭ animus ꝯ deū: ex paupertate deyciꝭ. Et
ideo dꝭ Prouer. 30. Paupertatē ⁊ diuitias ne dederis
mihi. Sȝ Apl̄s loquitur melius: q̄a virtute in vtroqȝ
scit vti. ⁊ hoc vbiqȝ .i. in omni loco: ⁊ negocijs/statibꝰ/
⁊ conditionibꝰ institutus: sicut 2ͤ Cor. 6. In oibꝰ exhi/
beamus nosmetipsos sicut dei ministros rc̄.

Humilitas ⁊ virtutē ⁊ deiectionem.

Deinde cum dicit. OMNIA possum rc̄.] Ponit cām
sue cōstantie dicēs. OMNIA possuȝ rc̄.] q. d. Nō pos/
sem hos insultus sustinere: nisi manus dei me ꝯfortāte.
Ezech. 3. Manus dn̄i erat mecū. Esa. 40. Qui sperāt
in dn̄o mutabūt fortitudinē assument pēnas sicut aq/
le rc̄. Sȝ nūquid supfluit qd̄ misimus cū scias egere?
Nō q̄a lȝ sciā penuriā pati qd̄ est v̄tus: tn̄ nō dȝ mihi
subuētio subtrahi. Ro. 12. Necessitatibꝰ sanctoꝝ com/
municātes. Heb. 10. Nā ⁊ vinctis cōpassi estis. Et sic
pȝ cā gaudij. Scdo cōmemorat pteritū beneficiuȝ
ibi. SCITIS aūt rc̄.] A quibusdā .n. nihil accipiebat .s. co/
rinthijs ⁊ thessalonicensibus: ⁊ hoc q̄a corinthij erant
auari ⁊ cū turbatiōe ministrassent: sȝ q̄a thessalonicen
ses erāt ocio dediti: laborabat dans eis exemplū labo
rādi. Isti vo erant boni in absentia ⁊ p̄ntia. Vn̄ dicit.
2ͤ Cor. 11. Alias ecclias expoliaui accipiēs stipēdiuȝ
ad ministeriū vestrū. In ratiōe dati spūalis ⁊ acce
pti tēporalis. pͤ Cor. 9. Si nos vobis spūalia semina/
uimꝰ: nō magnū ē si nos carnalia v̄ra metamꝰ. Qr
⁊ in thessalonica rc̄. Et h̄ ē argūm ꝙ papa pōt ab vna
eccl̄ia accipe i subsidiū aliaꝝ: nō ā sine oī cā. Sci/
endū ē aūt ꝙ cū q̄s dat aliqd alicui: duo sunt ꝯsideran
da .s. subā muneris ⁊ meritū dātis: q gaudet de tpalibꝰ
gaudet de subā muneris nec q̄rit nisi dantem: ⁊ hic est
mercēnarius. Qui aūt q̄rit meritū q̄rit fructū virtutis
⁊ iustitie. Et talis est pastor. Fructū inq̄ q abūdat i ra/
tione v̄ra. Rō dꝭ dupl̄r: vel fm ꝙ est virtus aīe: ⁊ sic
oīs virtus est rōnis. Ro. 12. Rōnabile obsequiū v̄ȝ.
Qn̄qȝ est rōcinatio ⁊ cōputatio. Mat. 16. Qui voluit
rōnē ponere cū seruis suis rc̄. Iō dicit abūdātē in ra/
tione: q̄a plus dabāt q̄ tenerenꝭ: q̄a qdez tn̄ in p̄ntia:
sȝ isti etiā mittebant Romaȝ. HABEO aūt] que misi/
stis rc̄. ACCEPTIS.] idest his que misistis. IN ODO/
REM rc̄.] Leui. 3. et. 4. Offerre holocaustuȝ in odorē
suauitatis dn̄o. Est eni odor deo suauis deuotio offerē/
tium ⁊ inter omnes hostias multum valent elemosy/
ne. Heb. 13. Beneficientie autē ⁊ cōionis nolite obliui/
sci: talibus enim hostijs promeretur deus.

Papa pōt ac/cipere ab vna eccl̄ia i subsi/diū aliaꝝ: nō aūt sine cā.

Deinde cū dic̄. DEVS aūt rc̄.] Finit epl̄aȝ in oratio/
ne: ⁊ pmo ponit orōnē. DEVS autē meus rc̄.] Vnꝰ deꝰ
est oium per creationē ⁊ potētiā. sed meus q̄a singula/
riter ei seruio. Rom. 1. Testis .n. est mihi deus cui ser/
uio rc̄. IMPLEAT rc̄.] q̄a implestis meuȝ. Et hoc pōt
dn̄s: q̄a abundat fm diuitias. Ro. 10. Idē dn̄s oiuȝ di/
ues in oēs qui inuocāt illum rc̄. Et h̄ verum IN GLO/
RIA] .i. sua: q̄a ibi implebiꝭ totuȝ desideriū. ps. Satia/
bor cū apparuerit gl̄ia tua. ps. Qui replet in bonis de
siderium tuū. Et h̄ IN CHRISTO] .i. p Chim. 2ͤ Pet. 1.
Per quē maxia nobis ⁊ p̄ciosa donauit rc̄. Et de oibꝰ
his sit deo trinitati ⁊ p̄ri nostro gloria rc̄. 1. Ti. 1. Soli
deo honor ⁊ gl̄ia rc̄. SECVLVM] est spatiuȝ seu dura/
tio gn̄ationis aut memorie hoium. Posita p oratiōe: ⁊
scdo grarū actione. 3ͦ ponit salutationē. OMNEM san
ctū] .i. fideles in Chrō: q̄a p Chrȝ sanctificati. Heb. 13.
Vt sanctificaret p suū sanguinē pplm ex portam pas/
sus est. Et pȝ p totū. MAXIME rc̄.] Et p h̄ itelligiꝭ ꝙ
multos de familia Cesaris cōuertit: supra p̄. Vt VIN/
CVLA mea] manifesta in Chrō fierēt in omni preto/
rio ⁊ ceteris hoibus rc̄. Cuius aūt Mat. 11. dicaꝭ. Qui
mollibꝰ vestiunꝭ in domibꝰ regū sunt rc̄. tn̄ ad pmo/
uendum bonos ⁊ impediēdū malos videꝭ licitū san/
ctis in curijs regum cōmorari: sed nō pp delitiā ⁊ con
cupiscentiā voluptatū. Et dicit QVI DE Cesaris do/
mo sunt] vt eos animet ad gaudium ⁊ ad fidem.

Deinde ponit suam salutationez de manu sua dicēs.
GRATIA domini rc̄.]

Explicit deuotissima Expositio Doctoris Angelici
S. Thome de Aquino ordinis Fratrū Predicatoꝝ/su/
per epl̄a gl̄iosi Apl̄i Sancti Pauli ad Philippēses.

In Epistolam ad Colossenses/Argumē/
tum per Erasmum Rhoterodamum.

Olossen/
ses in Asia minore
sunt: finitimi Lao
dicēsibus: hos nō
viderat Apl̄s. Nā
Archippi: siue, qd̄
addit Ambrosius.
Epaphre: quibus
hoc delegatū erat:
predicatione con/
uersi sunt ad Chri/
stuȝ. His vehemē
ter iminebāt pseu
dapostoli: conantes in dogma multo peruersissimum
inducere: docētes non esse filium dei salutis authorē:
sed per angelos viam patere ad patrem: neqȝ eniȝ ve
nisse filiū dei in hūc mūdum: neqȝ vēturum: cū in ve
teri testamēto per angelos administrata sint oia. Dei/
de iudaismum ⁊ p̄hie superstitionem cum Christi do/
ctrina miscebant: obseruātes quedam legis instituta:
⁊ superstitiose obseruantes solem: lunā: ac stellas: ⁊ ele
menta huius mūdi: quibus docebant nos eē obnoxi/
os. Hos igitur sue professionis cōmonefacit: ostēdēs
illos quicqd hactenus assequuti sunt: nō angelis debe
re: sed Christo angelorum cōditori: hunc vnuȝ esse ca/
put ecclesie: nec ab alio quoquā petēdam salutē. Atqȝ
interim authoritatem suā asserit. Diligenter autē mo/
net: ne pseudapostoloꝝ magniloquētia: confictisqȝ vi
sionibus angeloꝝ sibi imponi paterentur: ⁊ vel in iu/
daismum: vel in philosophicaȝ superstitionem plabe
rētur. Atqȝ hec agit duobus primis capitibus. In re/

liquis hortatur ad officia pietatis:nominatim prescri
bens:qualis uxor erga maritū:qualis debeat esse ma
ritus in uxorē:quales parēs erga liberos:liberi erga
parentes:serui erga dños:domini erga seruos.Extre
ma pars salutationibus occupatur:nisi qḋ Archippū
cōmonet officij sui.Scripsit autē e carcere ab Ephe
so per Tychicū:qḋ ipse palam testatur in hac episto
la.Nostra argumēta addunt Tychico collegā One
simum:nec satis video:quid sequuta:grecorum inscri
ptiōes ex urbe Roma missā testāt.Hinc certe remi
sit Onesimū:quē illic in vinculis genuerat Chro.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus diui Thome Aquinatis ordinis
Predicatorū super epistola ad Colossenses.

Rotegebat castra gladio
suo rc.1.Machab.3.Hec verba con
gruunt materie huius epistole ad Co
lossenses:quia totus status huius vite ē
in pugnatione militantium quorū ha
bitacula castra dicuntur.Job.7.Mi
litia est vita hominis super terram:ideo habitacula fi
delium nomine castrorum figurantur.Unde ecclesia
similitudinem habet castrorū.Gen.32.Castra dei sunt
hec rc.Hec castra tripliciter impugnātur.A quibusdā quasi
obsidentibus qui manifeste se erigunt contra ecclesiā.
Apoc.20.Ascenderunt super latitudinem terre ⁊ cir
cuierūt castra sanctorū ⁊ ciuitatē dilectā rc.Ab alijs
latēter decipitur sicut ab hereticis.Ro.vlti.Per dul
ces sermones ⁊ benedictiones seducunt corda homi
num rc.2ª Ti.3.Mali autem hoies ⁊ seductores pfi
cient in peius errātes ⁊ in errorem mittētes rc.A qui
busdam.s.domesticis per diuersas corruptelas pecca
torū que sunt ex corruptione carnis.Gal.5.Caro cōcu
piscit aduersus spiritū ⁊ spiritus aduersus carnem rc.
Eph.vltº.Nō est nobis colluctatio aduersus carnem
⁊ sanguinē:sed aduersus principes rc.Prelati ecclie
sunt duces.ps.Principes iuda duces eorū rc.Ad quo
rum officiū pertinet cōtra omnia pdicta castra ecclie
munire.Cōtra peccata quidem per exhortationes.Esa.
58.Annūtia populo meo scelera eorū ⁊ domui iacob
peccata eorū.Contra hereticos per sanam doctrinam.
Ti.1.Amplectentē eum qui fm doctrinā est fidelem
sermonē rc.Contra persecutores exēplo.s.patiēter to
lerando sicut Paulus protexit gladio spirituali:qa in
suis epistolis corripiebat peccata:cōfutabat hereses:
animabat ad patiētiam.De primo Eph.5.Fornicatio
autē ⁊ ois imūditia aut auaritia:nec noiet in vob rc.
De scdo Ti.3.Hereticū hoiem post primā ⁊ secūdam
correctionē deuita rc.De tertio.2ª Cor.11.per totum
ps quo animabat ad patiētiā.Et sic tanguntur duo in
verbis ppositis.s.ecclie status cū dicit.Castra.⁊ Apli
studium ibi.Protexit.in castris autē oz esse sollicitu
do ad mala vitāda.Deut.23.Ut sint castra tua sancta
⁊ nihil in eis appareat feditatis.Itē ordo ad ducem ⁊
ad se.Cant.7.Quid videbis in sunamite:nisi choros
castrorū:Gen.32.Castra dei sunt hec.Itē terror ad ho
stes.Cant.6.Terribilis vt castrorū acies ordinata rc.
Sz Apls circa ptectionem erat sollicitus tāq̄ pastor
cuius est dirigere oues diligēter ne errēt.Jo.10.Ante
eas vadit rc.Et sic Apls faciebat Phil.3.Imitatores
mei estote sicut ⁊ ego Chri rc.Itē pascere abūdanter
ne deficiant.pª Pet.5.Pascite qui in vobis est domi
ni gregē rc.Et sic Apls faciebat.pª Cor.3.Tāq̄ puu
lis lac dedi vobis.Itē defendere potēter ne pereant.
Eccl.7.Noli velle fieri iudex nisi valeas virtute irrum
pere iniquitates rc.1.Reg.17.Pascebat seruus tuus pris
sui gregē:⁊ veniebat leo vel vrsus rc.⁊ iō dic q Apls
ptegebat castra.i.ecclīā dei gladio qḋ ē vbum dei.vt
di Eph.6.Heb.4.Uiuus est eni sermo dei ⁊ efficax ⁊
penetrabilior oi gladio ancipiti rc.Sic ḡ mā hui epi
stole est hec:qa in epla ad Ephesios ostendit modum
ecclesiastice vnitatis.In epla ad Philippenses osten
dit eius pfectū ⁊ pfederationē.In hac autē agit de
eius conuersatione contra hereticos qui deprauaue
runt eos seducendo rc. Cap. I.

Aulus Apostolus Jesu Christi p
volūtatem dei:⁊ Timotheus fra
ter:his qui sūt Colossis sanctis ac
fidelibus fratrib in Chro.† Gra 2.Cor.1.
tia vobis ⁊ pax a deo patre nro:⁊ Gal.1.
domino Jesu Christo. Ephe.1.

Aulus Apostolus Jesu chri
sti per voluntatem dei ⁊ Ti
motheus frater his q sunt co
lossis sanctis ⁊ fidelibus fra
tribus in Christo Jesu. Gra
tia vobis ⁊ pax a deo patre nostro.

Diuiditur autē hec epla in saluta
tionē ⁊ tractatum ibi.
GRATIAS rc.] Itē pmo ponitur perso
ne salutātes.Secundo psone salutate ibi.
HIS qui sunt rc.] Tertio bona optata ibi.
GRATIA vobis rc.] Circa pmū p ponit pncipalis p
sona.Secūdo adiūcta ibi.ET THIMOTHEVS rc.]
Principalis pmo tangit ex noie PAVLVS].i.humil.
Tales.n.pcipiūt sapiētiā.Mat.11.Abscondisti hec a
sapiētib ⁊ prudentib:⁊ reuelasti ea puulis.Et iō do
cet eā.Scdo ab officio.s.APOSTOLVS].i.missus.scz
ad pcurādū salutē fidelium.Act.13.Segregate mihi
Barnabā ⁊ Saulū in opus quo assumpsi eos rc.Jo.
20.Sicut misit me pr ⁊ ego mitto vos rc.Et Apls nō
cuiuslibet:sz IESV Chri].cuius gliam q̄rit:nō suipsi.
2ª Cor.4.Nō.n.nosmetipsos predicamus:sz Jesum
Chrm dnm nrm:nos aūt seruos vros p Jesū rc.Sz
qdā puenerūt ad officiū ex ira dei pp pctm ppli.Job
34.Qui regnare facit hoiem hypocritā pp pctā ppli.
Osee.13.Dabo tibi regē in furore meo.Et iō dic.PER
volūtatē dei].s.eius beneplacitū.Hiere.3.Dabo vobis pa
stores iuxta cor meū ⁊ pascent vos scia ⁊ doctrina rc.
Persona adiūcta ē TIMOTHEVS:].vt.s.in ore duo
rū vel triū stet oē vbū:vt di Deu.17.Prouer.18.Fra
ter q iuuat a fratre q̄si ciuitas firma rc.Persone salu
tate ponunt ibi.HIS rc.] Sācti dicūt maiores.Luc.
1.Seruiam illi in sanctitate ⁊ iustitia corā ipso rc.Fi
deles dicunt minores q saltē verā fidē tenēt:qa sine fi
de ipossibile est placere deo:vt dicitur Hebre.11.Uel
SANCTIS:]idest in baptismo sanctificatis:⁊ fidelib:
idest permanentibus in fide accepta.Prouer.28.Uir
fidelis multum laudabitur rc.

¶ Deinde ponunt bona optata.s.GRATIA]q̄ est pnci
piū ois boni.Ro.3.Justificati gratis per grām ipsi rc.
PAX]que est finale bonum oium.ps.Qui posuit fines
tuos pacē rc.Et per pns optat oia bona media.Et h
A DEO]ps.Grām ⁊ gloriam dabit dns rc.Patri dni
nri Jesu Chri.s.p nām:sed NOSTRO]per grām.ET

DOMINO

DOMINO Jesu Christo: Jt sic pie nostro. Loco in trinitate: et dño Jesu Christo q̄tū ad nām assumptam.

Phil. 1. ¶ † Grās agimus deo et patri dñi nr̄i Jesu Christi: semp de vobis: cū oramus: qm̄ audiuimus fidem vestrā in Christo Jesu: et charitatē erga oēs sanctos: pp spem repositā vobis in celis: de qua prius audieratis p sermonē veracē euāgelij: qđ peruenit ad vos: quēadmodū et in toto mūdo ēt fructificat: sicut et in vobis: ex quo die quo audistis et cognouistis gratiā dei per veritatē. Quēadmodū et didicistis ex Epaphra dilecto conseruo nostro: q est fidus p vobis minister Christi: q et exposuit nobis vestrā dilectionē in spiritu.

¶ Grās agimus deo et patri dñi nostri Jesu Christi semp p vobis orātes: audiētes fidem vestraȝ in Christo Jesu et dilectionem quā habetis in sanctos oēs pp speȝ que reposita est vobis in celis: quam audistis in vbo veritatis euāgelij qđ puenit ad vos sicut et in vniuerso mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognouistis grāȝ dei in veritate: sicut didicistis ab Epaphra charissimo conseruo nostro q est fidelis p vobis minister Christi Jesu. Qui ēt manifestauit nobis dilectionem vestrā in spiritu. Lec. II.

Hic accedens ad ppositum incipit epistolarem tractatum. Et p̄mo cōmēdat euāgelij veritatē. Secūdo cōtra cōtrariāna protegit veritatem status huius in scđo cap. ibi. VOLO eni scire vos etc. Circa p̄mū duo facit. Primo cōmendat euangelice fidei veritatē. Secūdo actorē huius status ibi. QVI est imago etc. Jtem prima in duas: q p̄ agit gratias pro beneficijs specialr̄ exhibitis colossensib⁹. Secūdo pro exhibitis generalr̄ ecclesie ibi. GRATIAS agētes etc. Circa primuȝ duo facit: q p̄mo cōmendat gratiaruȝ actionem deo pro istis. Secūdo ostēdit orationis mām ibi. AVDIENTES etc. Jteruȝ prima in duas: q primo premittit gratiaruȝ actionē. Secūdo orationeȝ ibi. ORANTES. Dicit ergo. Gratias agimus deo actori gratiarū. p̄ᵉ Thes. vlti⁹. Jn oībus grās agite. Et hoc semp pro preteritis et futuris. Lȝ eni non continue in actu possimus orare: tñ semper ex habitu charitatis debemus orare. p̄ᵉ Thes. vlt. Sine itermissione orate etc. Luce. 18. Oportet semper orare.

¶ Deinde ponit materia. Et p̄mo gratiarum actionis. Secūdo orationis ibi. IDEO et nos etc. Circa primuȝ p̄mo cōmemorat bona coruȝ. Secūdo quomodo fuerunt ea adepti ibi. QVAM audistis etc. Bonū nostrū principalr̄ est in fide/spe/et charitate. Per fidem eniȝ habemus notitiaȝ dei: per spem eleuamur in ipsum: sȝ charitate vnimur ei. p̄ᵉ Cor. 13. Nunc autē manent fides/spes/charitas/tria hec etc. Et ideo de istis trib⁹ gratias agit. Primo ꝙ fidem habent. (Non enim ipse p̄dicauerat eis.) sed quidā discipulus Epaphras noīe: et postea Archippus. Et iō dicit. AVDIENTES fideȝ: q̄ est p̄ncipiū spūalis vite. Abac. 2. Justus meus ex fide. Heb. 11. Accedentē ad deū opȝ credere etc. Sed hec fides sine dilectione operante est mortua: vt dī Jaco. 2. Et ideo opȝ ꝙ assit dilectio operās. Gal. vlti. Jn Christo Jesu neqȝ circūcisio aliqđ valet neqȝ preputiuȝ: sȝ noua creatura. Et ideo dicit. ET DILECTIONEM quaȝ habetis etc. Est aūt q̄dā dilectio charitatis et q̄dā mūdana: sȝ mūdana nō se extēdit ad oēs: q dilectio ad illos est cū q̄b⁹ est cōio: q̄ est cā dilectiōis et h cā i dilectiōe mūdana nō se hȝ ad oēs: sed tm̄ū est cū ꝯsanguineis et mūdanis: sed dilectio charitatis se extendit ad oēs. Et ideo dič. IN OMNES. Nā et si peccatores diligant p charitatē: hoc est vt sint sancti. p̄ᵉ Jo. 3. Nos scim⁹ qm̄ trāslati sumus de morte ad vitaȝ qm̄ diligim⁹ fratres. Jtē dilectio mūdi hȝ fructū in hoc mundo: sȝ charitas in vitam eternam. Et ideo tertio subdit de spe dicens, PROPTER spem que reposita est. i. ppter gliā eternaȝ que ideo dī spes: quia pro certo custodit. Job. 19. Reposita est hec spes mea in sinu meo.

¶ Deide cū dicit. QVAM aū audistis etc. Ondit quō adepti sunt ista. Et p̄ cōmēdat doctrinā euāgelicā. Secūdo ministeriū ibi. SICVT didicistis etc. Jtē p̄ commēdat doctrinā a veritate. Scđo ab ei⁹ dilatatiōe ibi. QVOD peruenit etc. Tertio a profectu ibi. ET FRVCTIFICAT etc. Dicit ḡ. QVAM audistis. s. speȝ vel rē speratā. Et h in vbo veritatis euāgelij. Hec eni excedit oīa. p̄ᵉ Cor. 2. Nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit etc. Et ideo de⁹ eam reuelat. Mat. 3. Penitentiā agite appropinquabit. n. regnū celoꝝ etc. Hec aūt ē spes vera nō vana: sic qñ pmittēs ē mēdax: q i vbo vitatis. Jo. 17. Sermo tu⁹ vitas ē.

¶ Deide cuȝ dič. QVOD puenit. Cōmēdat doctrina Christi a dilatatiōe: q nō soluȝ puenit ad vos: sȝ in vniuerso mūdo. ps. Jn oēȝ terrā exiuit son⁹ coꝝ etc. Mat. 24. Opȝ h euāgeliū regni p̄dicari in vniuerso orbe: et tūc erit ꝯsumatio. Sȝ quō: Nōdū ē ꝯsumatio cū p̄dicatū sit in vniuerso mūdo. Rñdeo. aliq dicūt ꝙ euangeliū Christi nō est euāgeliū regni. Sed h est falsum: q dñs dicit h euāgeliū regni. Sed dōm ē fm Chrysostomū ꝙ adhuc viuētib⁹ Aplis euāgeliū Christi ē diuulgatū p totū mūdū saltē q̄tū ad famā qđ ē valde miraculosuȝ ꝙ in q̄dragita ānis sic creuerit doctria Christi. Et sic dicit IN VNIVERSO mūdo q̄tū ad famā: et tunc erit ꝯsumatio. i. destructio hierlȝ. Scđȝ Aug. āt h nō ē verū: q adhuc tpe suo erāt aliq̄ gētes in q̄b⁹ nondum erat ecclia. Et iō ipse dicit h eē itelligēdum qñ p̄dicabit. Jta ꝙ qñ in oīb⁹ gētib⁹ ecclia erit fundata lȝ aliq sint credētes aliq nō tūc erit finis: et h non tpe Apli: sȝ circa finē mūdi: et sic in vniuerso mūdo loqt̄ Apls de futuro sič de p̄nti pp certitudinē euentus. ps. Jn oēm terrā exiuit sonus coꝝ etc. Pōt tñ dici ꝙ fm famā est diuulgatū p totū mūdū: sȝ nō fm fundationem. Tpe Augustini adhuc ñ erat nom̄ xp̄i in oēs gentes notum.

¶ Deide cōmēdat doctrinā Christi q̄tū ad fructuȝ p bona opa ibi. ET FRVCTIFICAT etc. Eccl. 24. Flores mei fructus honoris et honestatis etc. Matth. 13. Attulit fructum aliud centesimuȝ/aliud sexagesimū/aliud tricesimum etc. ET CRESCIT. s. in multitudine credentium. Act. 2. Dñs autem augebat qui salui fierent quottidie in idipsum. Et hoc magne potestatis fuit: q SICVT in vobis: ita et in alijs. Audistis predicationē et cognouistis approbando. ¶ Consequenter cōmendat ministeriuȝ tripliciter. Primo per comparatiōeȝ ad se. Secūdo per comparationē ad ipsos. Tertio q̄tū ad vtrosq̄ȝ. Dicit ergo. EDOCTI estis per euāgeliū sicut ab Epaphra didicistis conseruo. Apoc. vlt. Conseruus tuus sum et fratrum tuorū etc. Qui est fidelis minister. s. non querens que sua sunt. p̄ᵉ Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi et dispensatores

ministeriorum dei ⁊c. Qui fuit mediator inter Xp̄m
⁊ istos: vel significauit. i. MANIFESTAVIT ⁊c.]

2. Thes. 1. ¶ Propterea ⁊ nos ex quo die audiuimus: ñ non
desiuimus pro vobis orare: ⁊ poscere: vt implea
mini agnitiōe volūtatis eius in omni sapientia ⁊
prudētia spūali: vt ambuletis digne dño: vt per
oīa placeatis: in omni opere bono fructificātes:
⁊ crescētes: in agnitionē dei: omni robore corro-
borati: iuxta potētiam glorie illius: ad oēm tole-
rantiā ac patiētiam cū gaudio: grās agentes pa-
tri: qui idoneos nos fecit ad participationē sor-
tis sanctoꝝ in lumine: qui eripuit nos a potesta-
te tenebrarū: ac trāstulit in regnum filij sibi dile-
cti: per quem habemus redemptionē per sangui-
nem ipsius: remissionem peccatorum.

¶ Ideo ⁊ nos ex qua die audiuimus: non
cessamus ꝓ vobis orātes ⁊ postulantes vt
impleamini agnitiōe volūtatis eius in oī sa
pientia ⁊ intellectu spiritali: vt ambuletis
digne deo per oīa placētes in omni ope bo
no fructificātes ⁊ crescētes in sciētia dei: in
omni virtute ꝯfortati ꝟm potētiā claritatis
eius in omni patiētia ⁊ longanimitate cum
gaudio gratias agentes deo ⁊ patri: qui di-
gnos nos fecit in partē sortis sanctoꝝ in lu-
mine. Qui eripuit nos de ptāte tenebrarū
⁊ transtulit in regnum filij dilectionis sue:
in quo habemus redemptionē ⁊ remissio-
nem peccatorum. Lec. III.

Supra posuit materiam gratiarum actiōis osten
dens pro qbus bonis gratias egit: hic ostē
dit orationem ostendēs quid pro eis petit. Et p̄mo pre
mittit conditiōes orationis. Secūdo subdit bona pe-
tita ibi. VT IMPLEAMINI ⁊c.] Oratio tres habz cō-
ditiōes. Primo ꝙ sit tēpestiua. Uñ subdit. EX QVA
die ⁊c.] supple cepimus orare. Hiere. 31. Ex quo locu-
tus sum de eo: adhuc recordabor eius ⁊c. Scđo ꝙ sit
cōtinua ibi. NON cessamus ⁊c.] 1. Reg. 12. Absit autē
a me hoc peccatū in dño vt cessem orare ꝓ vobis ⁊c.
Ro. 1. Sine intermissiōe memoriam vestri facio semꝑ
in orōnibus meis ⁊c. Tertio multiplex ⁊ perfecta ibi.
ORANTES ⁊ postulātes.] Oio est ascensus mētis in
deum. Postulatio est rerū petitio. Oratio debz prece-
dere vt deuote petēs exaudiatur sicut petētes premit-
tunt persuasionē vt inclinēt: sed nos debemus p̄mitte-
re deuotionē ⁊ meditationē dei ⁊ diuinoꝝ: non vt eū
flectamus: sed vt nos erigamus in eū. Tria aūt petit. s.
cognitionē veritatis ibi. VT IMPLEAMINI ⁊c.] Ope-
rationē virtutis ibi. VT AMBVLETIS ⁊c.] Toleran
tiā maloꝝ ibi. IN OMNI patiētia.] Triplicem ∗o co-
gnitionē optat. Legēdoꝝ. Unde dicit. VT IMPLEA
MINI in agnitione ⁊c.] idest vt plene cognoscatis vo-
lūtatem dei. p̄ Thes. 4. Hec est volūtas dei sanctifi-
catio vestra vt abstineatis ⁊c. Ille ḡ cognoscit volun-
tatē dei qui in sanctitate viuit. Qui ḡ peccat nō cogno
scit volūtatē dei: qa omnis peccās est ignorās. Ro. 12.
Ut pbetis que sit voluntas dei ⁊c. Itē cognitionē di
uinoꝝ ibi. IN OMNI sapiētia] que est cognitio diuino-
rū ꝟm Aug. Sap. 1. Sētite de dño in bonitate. Item

Oio hꝫ tres ꝯditiōes. tēpe stiua/ ꝯtinua/ perfecta.

spūaliū donoꝝ ibi. ET INTELLECTV spiritali] .i.
nō harū corporaliū rerū. p̄ Cor. 2. Nos aūt nō spūm
huius mūdi accepimus: sed spūm qui ex deo est ⁊c. Et
apte ꝯiungunt̄ hec duo sapiētia ⁊ intellectus: qa mior
est sapiētia si intellectu careat: vt dicit Greg. ⁊ inutilis
est intellectus sine sapiētia: qa sapiētia iudicat ⁊ itelle
ctus capit: ⁊ nō valet capere nisi iudicet: ⁊ econuerso.
Glo. dicit. ꝙ p̄mū sumit̄ ḡnalr. Scđm ptinet ad acti-
uam vitā. Tertiū ad ꝯtēplatiuam. Nec sufficit cogno-
scere: qa scienti bonū: ⁊ nō operanti peccatū est illi vt
dī Jac. 4. Uñ opꝫ ꝙ assit virtuosa opatio quā ꝑ tāgit
ibi. VT AMBVLETIS digne deo.] Indigne. n. ambu
lat q nō viuit: sicut decet filiū dei. 2ᵉ Cor. 6. In oibus
exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in mul-
ta patiētia ⁊c. p̄ Thes. 4. Sicut p̄diximus ⁊ testifica
ti sumus. Scđo tāgit rectā intētionē ibi. PER oīa pla-
centes.] Sap. 4. Placēs deo fact᷒ est dilect᷒ ⁊c. Ter-
tio studiū ꝓficiēdi ibi. IN OMNI ope bono ⁊c.] Sem
per. n. bō dꝫ niti ad vlterius bonum. Eccl. 24. Flores
mei fructus honoris ⁊ honestatis ⁊c. Roma. 6. Habetis
fructū vestrū in sanctificationē ⁊c. Ad fructificatiōē
sequit̄ augmentū sciē: iō dī. ET CRESCENTES ⁊c.]
Ex h̄. n. ꝙ aliqs studet iplere mādata disponit̄ ad co-
gnitionem. ps. Super senes intellexi: qa mandata tua
quesiui. Sap. 1. Non habitabit i corpore subdito pec-
catis ⁊c. Et dicit DEI:] non mundi. Sap. 10. Dedit illi
scientiam sanctorum ⁊c.

¶ Deinde tāgit tolerātiā maloꝝ: qa ad virtutem non
sufficit scire vel velle nisi imobiliter operetur qđ non
pōt esse sine patientia ⁊ maloꝝ tolerātia. Et ideo dī.
IN OMNI virtute ꝯfortati.] Eccl. 44. Diuites in vir-
tute pulchritudinis studiū hntes. Que virtus est a deo.
Uñ dicit SECVNDVM poᵗᵉᵐ claritatis eius.] Eph. 6.
Cōfortamini in dño. Sꝫ addit claritatis eius. i. Chri q
est claritas piis: qa pgere ad peccatū est pgere ad te-
nebras. Sap. 7. Uapor est eni virtutis dei ⁊ emanatio
quedā est claritatis omnipotentis dei sincera.

¶ Deide cū dī. IN OMNI patiētia ⁊c.] Petit eis tole-
rātiā in aduersis. Quidā. n. deficiūt vel pp difficile ad
uersoꝝ: ⁊ ideo opꝫ hic patiētiā. Luce. 21. In patientia
vestra possidebitis aīas vras. Uel pp dilationē pre-
mij. Et iō dicit. ET LONGANIMITATE.] Que facit
sustinere rē p̄missā. Abac. 2. Si morā fecerit expecta
eū ⁊c. Heb. 6. Lōganimiter ferens adeptus est repro-
missionem. Sed aliqui hec duo vitant: sed cū tristitia.
Cōtra hoc dicit. CVM gaudio.] Jac. 1. Oē gaudiū exi
stimate fratres cū in varias tētatiōes icideritis ⁊c.

¶ Deide cū dī. GRATIAS agētes ⁊c.] Agit grās ꝓ be-
neficiis exhibitis oib᷒ fidelib᷒. Et h̄ ꝓ bñficio grē qđ
primo ponit. 2ᵒ fructū grē ibi. QVI eripuit ⁊c.] Dī ḡ.
Oramus ꝓ vobis agētes grās deo. s. creāti: ⁊ pii. s. ado-
ptāti: q dignos ⁊c. Dixerūt aliq ꝙ dona grāꝝ dant̄ ꝓ
meritis: ⁊ ꝙ de᷒ dat dignis grāꝫ: nō aūt indignis: iō h̄
excludit Apl's: qa qcqd hēs dignitatis ⁊ grē h̄ de᷒ fecē
in te. ḡ ⁊ effect᷒ grē. Et iō dī. QVI dignos nos fecē ⁊c.]
2ᵉ Cor. 3. Nō ꝙ sufficiētes sim᷒ cogitare aliqd a nob
q̄si ex nobis ⁊c. In ptē sortis sanctoꝝ ⁊c. Oēs hoies de
mūdo ꝟm nāᵐ sunt boni. Et iō iustū ē eos aliquā ptē
hre dei. Mali qdē ptē habēt voluptates ⁊ tēporalia.
Sap. 2. Hec est ps nr̄a ⁊ hec sors. Sācti ∗o hnt ipsū
deū ptē. Trenoꝝ. 3. Pars mea dñs. ps. Dñs ps here-
ditatis mee. Et iō dī. QVI dignos ⁊c.] Et addit. SOR-
TIS:] qa dupl'r aliq diuidūt. Quqꝫ ꝑ electionē quādo
vnus hācaliuis illā ptē eligit. Aliqñ sorte. Prouer. 18.
Cōtradictiōes cōprimit sors. Hec aūt ps cedit sanctis

nõ p electionẽ ppriã. Jo. 15. Nõ vos me elegistis: sed ego elegi vos rc. Sz qa ipse deus elegit nos. Sors eni nihil aliõ est q̃ cõmittere aliqd diuino iudicio. Sors autem triplex est. s. cõsultoria/diuinatoria/z diuisoria. Prima in tẽporalibus non est mala. Scõa vana est z mala. Tertia in necessitatib⁹ aliqñ pmittẽda: sz hec p se est possessio luminis. p̃ Ti. vlt. Lucez habitat inaccessibilẽ. Job. 36. In manibus abscõdit lucẽ rc. Sz ex hac pte sequit effect⁹ grẽ. s. trãslatio de tenebris ad lucez. Et ideo p̃ ponit trãslationẽ. Scõo modum in quo hoies añ gfaz sunt serui peccati. Et pctm̃ est tenebra: z ideo sũt in potestate tenebrarũ siue demonũ siue peccatoz. Eph. vlt. Aduersus rectores mũdi tenebrarũ harum rc. Esa. 49. Captiuitas a forti tollet rc. TRANSTVLIT vt essemus regnũ dei.] Jo. 19. Regnũ meũ nõ est de h mũdo rc. Et h fit qñ liberamur a peccato. Apoc. 5. Fecisti nos deo nr̃o regnũ rc. vel ad lrãz vt vitam eternã. Mat. 3. et. 4. z. 10. Appropinquabit regnũ celoz. Et h est qd dic. REGNVM filij dilectiõis sue.] Dilectio vt dicit Augu. in glo. q. Spũssctũs qui est amor patris z filij. Sz si dilectio sic semp teneret psonaliter: tũc fili⁹ eẽt filius spũssancti: sz qñ dr̃ eẽntialr: vt dr̃ in glo. FILII g̃ dilectiõis sue dr̃. i. filij sui dilecti: vel filij essentie sue. Sz nũqd hec est vera. fili⁹ est fili⁹ essentie patris: Dõm ẽ q si genitiuus designat habitudinẽ cause efficiẽtis est falsuz: qa eẽntia non gñat nec gñatur. Si autem designat formam. i. habens eẽntiaz suam quasi materialr: sicut dicitur Egregie forme. i. habens egregiam formaz: sic est vera. Jo. 3. Pater diligit filium z omnia dedit in manu eius rc.

Qui ẽ sors. Sors cõsultoria/diuinatoria/z diuisoria.

Dilectio tenetur z psonalr z essenalr.

¶ Deinde cũ dic. IN QVO habemus rc.] Ostẽdit modum trãslationis. Homo. n. existens in peccato dupliciter tenebatur subditus. s. per seruitutẽ. Jo. 8. Qui fac peccatum seruus est peccati. Itẽ erat reus pene z auersus a deo. Esa. 59. Iniquitates vestre diuiserũt iter vos z deũ vestrũ: z pctã nr̃a abscõderũt faciẽ eius a nobis ne exaudiret. Hec duo remouet Christus: quia inquãtum homo factus est pro nobis sacrificium: z redemit nos in sanguine suo. Et ideo dicit. IN QVO habemus redemptionẽ.] p̃ Cor. 6. Empti estis pcio magno rc. Sed inq̃tuz ẽ deus habemus p eũ PECCATORVM remissionẽ:] qa reatus peccati solutus est per eũ.

¶ Qui est imago dei inconspicui: p̃mogenit⁹ vniuerse creature: qd per illũ creata sint omnia: que in celis sunt: z que in terra: visibilia z inuisibilia: siue throni: siue dñatiões: siue p̃ncipatus: siue potestates. Oia p illũ: z in illũ creata sunt: z ipse est ante oia: z omnia per illum consistunt.

¶ Qui est imago dei inuisibilis primogenitus omnis creature: qm̃ in ipso cõdita sunt vniuersa in celis: z in terra: visibilia z inuisibilia. Siue throni/siue dñatiões/siue principatus/siue potestates. Oia per ipm z in ipso creata sunt: z ipse est añ omnes: z oia in ipso constant. Lec. IIII.

Postq̃ superius cõmemorauit gratie beneficia spãlia z vĩa: hic cõmendat actorẽ hui⁹ gratie. s. Chim. Et p̃mo per cõparationẽ ad deum. Secũdo generalr per comparationẽ ad totam creaturaz ibi. PRIMOGENITVS rc.] Tertio spãliter p cõparationem ad ecclesiam ibi. ET IPSE est caput rc.] Circa primũ notãdum est q deus dicit inuisibilis: qa excedit capacitatem visionis cuiuscũqz intellectus creati: ita q nullus intellectus creatus nãli cognitione pot ptingere ad eius essentiã. Job. 36. Ecce deus magnus vincẽs sciam nr̃am. p̃ Ti. vlt. Lucez habitat inaccessibilẽ rc. Uidet g̃ a beatis ex grã nõ ex nã. Hõ huius assignat a Dionysio: qa ois cognitio terminat ad existẽsi. ad aliquã nãm participãte eẽ. Deus aũt est ipm eẽ nõ participatũ g̃ est icognitus. Cui⁹ g̃ DEI inuisibilis fili⁹ est imago.] Sz vidẽdũ est quõ dicat imago dei: z q̃re dicat inuisibilis. Et qdẽ de rõne imaginis sunt tria. s. q sit ibi silitudo: q deducta sit vel expssa ex eo cũ quo ẽ silitudo: z q deducta sit in aliquo ptinẽte ad spẽz vel signũ spẽi. Si eni sint duo similia: quoz vnũ nõ deriuet ab alio neutrũ dicimus alterius imaginẽ: sic ouũ nõ dr̃ imago oui. Et iõ ab imitãdo dr̃ imago. Itẽ si sit sile: sed nõ q̃tũ ad spẽz vel signũ spẽi: tunc nec imago dr̃: sicut in hoie multa sunt accñtia vt color quãtitas z hm̃: z s̃m nullũ hoz dr̃ imago. Sz si figuram eius accipiat: sic pot eẽ imago: qa figura est signũ spẽi: fili⁹ aũt est silis pr̃i: z pr̃ silis filio: sz filius hz h a pr̃e: pr̃ antem nõ a filio. Et iõ p̃pe loquẽdo dicim⁹ filiũ imaginẽ patris: z nõ econuerso: qa deducit z deriuat hec silitudo a pr̃e. Itẽ hec silitudo est s̃m spẽz: qa fili⁹ in diuinis representat aliquo mõ: sz deficiẽter p vbum mẽtis nr̃e. Uerbũ aũt mẽtis nr̃e est qñ formamus actu formam rei cuius notitiam habemus: z hoc significamus verbo exteriori. Et hoc verbum sic conceptum est quedã rei similitudo quaz in mẽte tenemus: z simile s̃m speciem. Et ideo vbuz dei imago dei dr̃. ¶ Circa ad 2m sciẽdũ est q Arriani hoc vbum male itellexerũt iudicãtes de dei imagine s̃m imagines q̃ fiebãt ab antiq̃s vt viderent in eis caros suos subtractos sibi. sic z nũc facimus imagines sanctoz: vt quos nõ videm⁹ i sub̃a videamus in imagĩe. Et iõ dicũt q inuisibile ẽ pprium pr̃i: fili⁹ aũt ẽ p̃mũ visibile i quo manifestatur bonitas pr̃is: q̃si pr̃ sit vere inuisibilis filius vo visibilis: z sic alterius eẽnt nature. Hoc aũt excludit Apls ad Heb. 1. dicẽs. Qui cũ sit splẽdor glie z figura sube ei⁹ rc. Et sic ẽ imago nõ solũ dei inuisibilis: sz ẽt ipse inuisibilis ẽ sicut pater. Col. 1. Qui est imago inuisibilis dei.

Quõ fili⁹ est imago dei et inuisibilis.

¶ Deide cũ dicit. PRIMOGENITVS rc.] Cõmendat Chim p cõparationẽ ad creaturã. Et p̃ fac h. 2o exponit ibi. QVIA i ipso rc.] Circa p̃mũ sciẽdũ ẽ q Arriani sic itelligũt. q. d. primogenitus: qa sit p̃ma creatura: sed hic nõ est sensus vt patebit. Et iõ duo sunt videnda. s. quõ hec imago sit genita: z quõ p̃mogenita creature. Quãtũ g̃ ad p̃mũ sciẽdũ est q in vnaquaqz re generatio est s̃m modũ sui esse z sue nature. Alius. n. modus gñatiõis est in hoib⁹ z alius i plãtis: z sic de alijs. Nã aũt dei est ipm eẽ itelligere: z sic ops q eius gñatio vel pceptio itellectualis sit gñatio vel pceptio nature eius. In nobis aũt pceptio itelligibilis nõ ẽ cõceptio nature nr̃e: qa in nobis aliud ẽ itelligere z nã nostra. Et iõ cũ hec imago sit vbũ z pceptio itellect⁹ ops dicere q sit germẽ nature: z sic de necessitate genit⁹. qz accipit nãm ab alio. ¶ Scõo vidẽdũ ẽ quõ dicat primogenitus. De⁹. n. nõ aliũ se cognoscit z creaturaz: sed oia in sua eẽntia sicut in p̃ma cã effectiua. Fili⁹ aũt est pceptio intellectualis dei. s̃m q cognoscit se: z per pse quẽs oẽm creaturã. Inq̃tum g̃ gignitur videt qõdam vbuz repñtans totam creaturã z ipm est p̃ncipiuz ois creature. Si. n. nõ sic gigneret solũ vbũ pr̃is eẽt p̃mogenitus patris: sz nõ creature. Eccl. 24. Ego ex ore altissimi pdij p̃mogenita ante oẽm creaturam rc.

Error Arriani.

Quõ fili⁹ dicit p̃mogenitus.

¶ Deinde cũ dic. QVIA in ipso rc.] Exponit qd dixe.

rat.s.q᷑ sit primogenitus:q2 s.est genitus vt p̄ncipium creature. Et hoc q̄ntū ad tria. Primo quātū ad rerum creationē. Scdo quātū ad earum distinctionē ibi. IN CELIS ꝛc.] Tertio q̄ntum ad conuersationez in eē ibi. ET OMNIA in ipso ꝛc.] Dicit ḡ. Est primogenit⁹ creature:q2 est genitus vt p̄ncipiuz oīs creature. Et iō dicit. QVIA in ipso ꝛc.] Circa qd̄ sciēdum est q᷑ Platonici ponebāt ideas dicētes q᷑ quelibet res fiebat ex eo q᷑ participabat ideaz:puta hoīs vel alicuius alteri⁹ spēi. Loco oīum harū idearū nos habemus vnuz.s. filium verbū dei. Artifex.n. facit artificiū ex hoc q᷑ facit illō participare formā apud se ꝯceptā q̄si inuoluēs eā exteriori materie:sicut s̄ dicat̄ q᷑ artifex facit domū per formā rei quā hꝫ apud se ꝯceptā. Et sic deus oīa in sua sapiētia dicit̄ facere:q2 sapiētia dei se hꝫ ad res creatas sicut ars edificatoris ad domū factā. Hec aūt forma ꝛ sapiētia est v̄bū:ꝛ ideo oīa in ipso cōdita sunt:sicut in quodaz exēplari. Gen̄.i. Dixit ꝛ facta sunt:q2 in verbo suo eterno creauit oīa vt fierēt. ¶ Quātum aūt ad distinctionē sciēdum est q᷑ aliqui sicut Manichei errauerūt dicētes hec corpora terrena:q2 corruptibilia facta eē a malo deo:celestia v̄o:q2 incorruptibilia a bono deo.s. patre Christi. Sed mētiuntur:q2 in eodē sunt vtraqꝫ creata. Ideo dicit. IN CELIS ꝛc.] Et ē hec distinctio s̄m ptes nature corporee. Gen̄.i. In p̄ncipio.i. in filio creauit deus ꝛc. Platonici ēt dicunt q᷑ deus p̄ se creauit creaturas inuisibiles.s. angelos:ꝛ per angelos creauit naturas corporeas. Sꝫ h̄ excludit q2 dicit. VISIBILIA ꝛ inuisibilia.] De p̄mo Heb.xi. Fide intelligimus eē aptata secula vt ex inuisibilibus visibilia fierent. De secundo aūt Eccl.43. Pauca vidimus operū eius:oīa aūt dn̄s fecit ꝛc. Hec aūt distinctio est s̄m creaturarū nāturam. Tertia distictio ē ordis ꝛ gradus in inuisibilib⁹ cū dicit. SIVE throni ꝛc.] Platonici ēt

Opio Platonis.

errant hic:dicebāt.n. in reb⁹ diuersas esse pfectiones ꝛ quālibet attribuebāt vni p̄mo p̄ncipio:ꝛ s̄m ordinem earū pfectionuz ponebant ordines p̄ncipiorū sicut ponebant primū ens a quo participant oīa eē:ꝛ illud p̄ncipiū ab isto.s. p̄mū intellectū a quo oīa participāt intelligere:ꝛ aliud principiū vitaz a quo oīa participāt viuere. Sꝫ nos nō sic ponimus:sꝫ ab vno p̄ncipio res habent q̄cq̄d in eis pfectionis ē. Et iō dicit. SIVE throni ꝛc.] q.d. Nō depēdēt ab aliqs p̄ncipijs ordinatis:sꝫ ab ipso vno solo v̄bo dei. Sꝫ quid est qd̄ dic̄ Ephe.i. Ipsum dedit caput ꝛc. Ubi q̄dam diuersitas videtur eē ab istis. Solutio. Hic eniz enumerat descēdēdo:q2 ostēdit progressum creature a deo:ibi ascēdēdo:quia ostēdit q᷑ filius dei:s̄m q᷑ hō sup oēs creaturas ē. Sꝫ tamē ibi p̄ncipatus ponunt̄ sub potestatibus:ꝛ virtutes iter dn̄ationes ꝛ potestates:hic p̄ncipatus sup potestates:ꝛ principatus mediuz inter dn̄ationes ꝛ potestates. Et s̄m hoc diuerse sunt sn̄ie Gregorij ꝛ Dionysij. Dionysius.n. ordinat eos s̄m q᷑ dicit̄ ad ephesios: q2 in scda hierarchia ponit dn̄ationes/virtutes/ꝛ potestates. Gregorius v̄o ordinat eos sicut hic habet̄:q2 in secūda hierarchia ponit dn̄ationes/p̄ncipatus/ꝛ potestates:in tertia v̄o virtutēs/archangelos/ꝛ angelos. ¶ Sꝫ sciēdum est:q᷑ sicut Gregorius ꝛ Dionysius dicunt hec dona spūalia ex q̄bus nominantur hi ordines cōia sunt oībus:tamē q̄dam nominant̄ a q̄busdam q̄dam ab alijs:cuius rō accipit̄ ex dictis Platonicorū. q2 omne qd̄ cōuenit alicui cōuenit tripl̄r:q2 aut essential̄r:aut participatiue:aut causaliter. Essential̄r q̄dem qd̄ cōuenit rei s̄m pportionem sue nature:sicut hoī rationale. Participatiue aūt qd̄ excedit suā naturā: sꝫ tñ

Cōuenire alicui vl̄ essentialiter vl̄ participatiue/aut causaliter.

aliquid de illo participat:sꝫ impfecte. sicut intellectuale homini:qd̄ est supra rōnale ꝛ est essentiale angelorū: ꝛ idē aliquid participat homo. Causaliter v̄o qd̄ ꝯuenit rei superuenienter:sicut homini artificialia:q2 in eo nō sunt sicut in mā:sed p̄ modū artis. Unūqd̄qꝫ autez denominatur solū ab eo qd̄ conuenit ei essential̄r. Unde hō non dicit̄ intellectualis nec artificialis: sed rationalis. De dictis aūt donis in angelis ea que ꝯueniunt superioribus essential̄r:inferioribus cōueniunt participatiue:que v̄o inferioribus essential̄r conueniunt:superioribus causaliter conueniunt. Et ideo superiores denominantur a suprioribus donis. Supremū autem in creatura spirituali est q᷑ attigat deū ꝛ quodāmodo participet euz. Et ideo denoīantur superiores ex h̄ q᷑ attingunt deum. Cherubin quasi sciētes deum. Seraphin quasi ardētes vel accendētes. Throni quasi habētes in seipsis deum. Tripl̄r eniz aliquid potest alio participare. Uno modo accipiēdo proprietatez nature eius. Alio modo vt recipiat ipsum p̄ modum intentionis cognitiue. Alio modo vt deseruiat aliqual̄r ei⁹ virtuti:sicut aliquis medicinalē artē a medico:vel q2 accipit in se medicine artē:vel accipit cognitionē artis medicinalis:vel q2 deseruit arti medicine. Primū est maius scdo:ꝛ 2ᵐ tertio. In sacra autem scriptura significat̄ aliquid diuinū p̄ ignē. Deut.4. Dn̄s de⁹ tuus ignis cōsumēs est ꝛc. Et ideo supmus ordo dicit̄ seraphin quasi ardētes deo ꝛ ꝯtinētes aliquam diuinaz proprietatē. Scd̄s ordo est cherubin cōsequētes cum cognitiue:ꝛ throni eius virtuti deseruiētes. Alij autē ordines non noiant̄ ex attingēdo deum:sꝫ p̄ aliquā eius operationē. Et aliqui vt dirigentes:ꝛ sic sunt dominationes. Alij exequētes. Et horū quidam vt principaliores vt principatus. ps. Preuenerunt p̄ncipes ꝛc. Alij s̄m executionē:ꝛ sic sunt exequentes supra spirituales creaturas:vt sunt potestates q̄ arcent demones: supra nālia sunt virtutes que miracula faciunt:supra hoīes sunt archāgeli ad magna:angeli ad minima. Et sic cōcludēdo dicit. OMNIA per ipsum sicut p̄ cām effectiuam:ꝛ ipso sicut causaz exēplarez. Jo.i. Oīa p̄ ipm̄ facta sunt ꝛc. Sꝫ q2 posset aliq̄s dicere. Nunq̄d oīa sunt eterna.iō Aplus quasi rn̄dēs ad hoc dicit:q᷑ nō: SED IPSE est añ oīa] .s. tēpora ꝛ res alias. Prouerb.8. Dn̄s possedit me in initio viarū suarū anteq̄̄ q̄cq̄ faceret a p̄ncipio ꝛc. Uel añ dignitatē. ps. Quis similis deo ꝛc. ¶ Quātū ad ꝯseruationē dicit. ET OMNIA in illo] cōstant.i. ꝯseruant̄. Sic.n. se hꝫ deus ad res sicut sol ad lunā:quo recedēte deficit lumē lune. Et sic si de⁹ subtrahat suā virtutē a nobis:in momēto deficerent oīa. Heb.i. Portans omnia verbo virtutis sue.

Participare alio accipiendo pprietatez ei⁹/vl p̄ modū intentiois aut deseruiendo ei⁹ virtuti.

¶ Et ipse est caput corporis ecclesie: ꝛ qui est principium:primogenitus ex mortuis:vt sit in omnibus ipse primas tenēs:quoniā in illo complacitū est patri vniuersam plenitudinez inhabitare:ꝛ p̄ eum reconciliare cuncta erga se : pacificatis per sanguinem crucis eius per eūdez:siue que in terra sunt:siue que in celis. Et vos qui quondā eratis abalienati:ꝛ inimici mente in operib⁹ malis: nunc tamē reconciliauit in corpore carnis sue p̄ mortem:vt exhiberet vos sanctos ꝛ irreprehensibiles:ꝛ inculpatos in cōspectu suo: siquidez permanetis in fide fundati ac stabiles:nec dimoueamini a spe euāgelij:qd̄ audistis:quod predicatū est apud 1.Cor.15.

est apud vniuersam creaturā: que sub celo est.

¶ Et ipse est caput corporis ecclesie qui est principiū primogenitus ex mortuis: vt sit in oībus ipse primatū tenēs. Quia in ipo cōplacuit oēm plenitudinem diuinitatis inhabitare ⁊ per eū recōciliari omnia in ipm pacificās per sanguinē crucis eius siue que in terris siue que in celis sunt. Et vos cum essetis aliquādo alienati ⁊ inimici sensu in operibus malis: nūc autem recōciliauit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos ⁊ imaculatos ⁊ irreprehēsibiles corā ipso: si tn̄ permanetis in fide fundati ⁊ stabiles ⁊ imobiles a spe euāgelij qd̓ audistis: qd̓ predicatū est in vniuersa creatura que sub celo est. Lec. V.

Postq̄ Apls cōmendauit Chūm per cōparationem ad deum ⁊ ad totam creaturā: hic cōmēdat ipm in cōparatione ad eccl'iaz. Et p̄mo generaliter. Scd̓o spāliter quantum ad colossenses ibi. ET VOS cū essetis ⁊c̄. Tertio q̄ntū ad suā p̄sonaz singulariter ibi. CVIVS factus sum ⁊c̄. Circa p̄mum duo facit: q̄a p̄mo p̄ponit habitudinē Chūi ad totā ecclesiā. Scd̓o exponit ibi. QVI EST p̄ncipiū ⁊c̄. Dicit ergo. Iste in quo habemus redēptionē Chūs est ⁊ p̄mogenitus creature. Sz f̄m q̄ hō factus est caput eccl'ie. Duo occurrūt hic exponēda. Et p̄ q̄uō corpus sit eccl'ia: ⁊ 2° q̄uō Chūs est caput. Eccl'ia dr̄ corpus ad silitudinem vnius hōis: ⁊ hoc dupl'r. s. ⁊ quātū ad distīctionē mēbroꝝ. Eph. 4. Dedit quosdā q̄dem Aplos: quosdā autē prophetas ⁊c̄. Et quātū ad seruitia que lz sint distincta: tn̄ vnus seruit alteri. p̄ᵉ Cor. 12. Primo inuicem sollicita sint mēbra. Gal. 6. Alter alterius onera portate ⁊c̄. Itē sicut cōstituitur vnū corpus ex vnitate anime: ita ecclesia ex vnitate spiritus. Eph. 4. Unū corpus ⁊ vnus spūs. p̄ᵉ Cor. 10. Unus panis ⁊ vnū corpus multi sumus ⁊c̄. Itez est alia cōsideratio mēbroꝝ ad caput ecclesie ad Chūm. Ipse eni CHRISTVS est caput ecclesie. Ips. Tu exaltas caput meū ⁊c̄. ¶ Et exponit q̄d ē esse caput dicens. QVI est p̄ncipium ⁊c̄. Caput enim respectu alioꝝ membroꝝ habet tria priuilegia. Primo q̄a distinguitur ab alijs ordine dignitatis: q̄a est principiū ⁊ presidēs. Secundo in plenitudine sensuū qui sunt omnes in capite. Tertio in quodā influxu sensus ⁊ motus ad mēbra. Et ideo p̄mo ostēdit q̄uō Chūs ē caput ratione dignitatis. Scd̓o rōne plenitudinis gr̄aꝝ ibi. QVIA in ipso complacuit ⁊c̄. Itē tertio ratiōe influētie ibi. ET PER eū ⁊c̄. Ecclesia quidē hz duplicē statum. s. gr̄e in p̄senti ⁊ glorie in futuro ⁊ est eadez ecclesia: ⁊ Chūs est caput f̄m vtrūq3 statū: quia p̄mus in gratia ⁊ primus in gloria. Quātum ad primum dicit. QVI est p̄ncipium: q̄a nō solū est in gratia f̄m q̄ homo: sed etiā omnes sunt iustificati per fidē Chūi. Ro. 5. Per obediētiam vnius hōis iusti cōstituunt̄ multi. Et ideo dicit. QVI est p̄ncipiū. s. iustificatiōis ⁊ gratie in tota ecclesia: q̄a in veteri testamento sunt aliq̄ iustificati p̄ fidē Chūi. Io. 8. Ego p̄ncipiū q̄ ⁊ loquor ⁊c̄. Ps. Tecū principiū ⁊c̄. Itē est principiū quātū ad statum glorie. Ideo dicit. PRIMO genitus ex mortuis. Quia eni resurrectio mortuoꝝ est q̄si quedā secunda generatio: q̄a hō in ea ad vitā eternā repat̄. Mat. 19. In regeneratione cū sederit filius hōis ⁊c̄. ⁊ pre oībus p̄mus est Chūs: ideo est p̄mogenitus ex mortuis. s. eoꝝ qui sunt geniti per resurrectionē. Sz cōtra de Lazaro Io. 11. R̄ndeo. dī q̄ isti ⁊ alij nō resurrexerūt ad illaz vitam imortalez: sed ad mortalē: sed Chūs resurgēs ex mortuis iā non morit̄ ⁊c̄. vt dicit̄ Ro. 6. Apoc. 1. Primogenitus mortuoꝝ ⁊c̄. p̄ᵉ Cor. 15. Nūc autem Chūs resurrexit a mortuis p̄mitie dormiētiū. Et h̄ vt in oībus sit ipse p̄ncipatū tenēs: q̄ntū ad dona gr̄e: q̄a ipse ē p̄mū: q̄ntū ad dona gl'ie: q̄a ipse ē p̄mogenitus. Eccl'i. 24. In omni gēte ⁊ in omni p̄plo primatum habui ⁊c̄.

¶ Deinde cū dic̄. QVIA in ipso ⁊c̄. Ostēdit dignitatē capitis quātū ad plenitudinē gratiarū oīuz. Alij. n. sancti habuerūt diuisiōes gratiarū: sed Chūs habuit oēs. Ideo dicit. QVIA in ipso ⁊c̄. Singula verba pondus suū hn̄t. COMPLACVIT designat q̄ dona hōis chūi nō erāt ex facto seu meritis: vt dicit Fotinus: sed ex diuine voluntatis cōplacentia assumētis hunc hoiem in vnitatē persone. Mat. 3. Hic est filius meus ⁊c̄. Itē dicit oēm: q̄a alij hn̄t hoc donū: alij aliud. Io. 13. Oia dedit in manus eius. Itez dicit PLENITVDINEM: q̄a aliq̄s aliquod habuit donū: sed nō plenitudinem eius seu virtutis: q̄a forte in illa in aliquo defecit. Sz Io. 1. dicit̄ de Christo. Uidimus eū plenum gr̄e ⁊ veritatis. Eccl'i. 24. In plenitudie sanctoꝝ detētio mea ⁊c̄. Item dicit Habitare. Alij. n. acceperunt vsum gratie ad tempus: q̄a spūs p̄phetarū nō semp̄ adest p̄phetis: sed in Chūo est habitualiter: q̄a semper ad votuz in Chūo est dñiuz huius plenitudinis. Io. 1. Super quem videris spiritum descendētem ⁊ in eo manentem ⁊c̄.

¶ Deinde cum dicit. ET PER eū ⁊c̄. Ostēdit Christū eē caput ecclesie rōne influxus. Et hec est tertia rō capitis. Et p̄ ostēdit influxū gr̄e. Scd̓o exponit qd̓ dixerat ibi. PACIFICANS ⁊c̄. Dicit ḡ p̄. Dico q̄ complacuit nō solū q̄ntū ad h̄ q̄ hūet in se: sed ēt vt p̄ eū ad nos deriuaret. Unī dicit. ET PER eū recōciliari oīa in ipm. s. 2ᵉ Cor. 5. Deus erat in Chūo mundū recōcilians sibi. Exponit aūt q̄lis sit ista recōciliatio ⁊ q̄uō oīa recōciliata. In recōciliatiōe autē sunt duo cōsiderāda. Primo in quo cōueniūt q̄ recōciliantur: discordes. n. diuersas hn̄t volūtates. Recōciliati aūt cōsentiūt in aliquo vno. Et sic volūtates prius discordes cōcordāt in Christo. Et hę voluntates sunt ⁊ hoīuz ⁊ dei ⁊ angeloꝝ. Hoīuz q̄a Chūs hō est: dei q̄a deus ē. Itē discordia erat inter iudeos q̄ volebāt legē: ⁊ gētiles q̄ nō volebāt legem: sz vtrosq3 Chūs cōcordat: q̄a ex iudeis est: ⁊ q̄ abstulit obseruātias legis. Et hec cōcordia est facta p̄ sanguinē ⁊c̄. Inter deū. n. ⁊ hoiem cā discordie fuit peccatū. Inter iudeos ⁊ gentes lex. Chūs p̄ crucē destruxit peccatū ⁊ ipleuit legē. Et ita remouit cām discordie. Heb. 12. Accessistis ad syon mōtē ⁊ ciuitatē dei viuētis hierusalē ⁊c̄. Et sic recōciliati sumus. Et ista sūt siue QVE in celis vt angeli ⁊ deus: siue QVE i terris. s. iudei ⁊ gētiles. Ideo Chūo nato dī Luc. 2. Gl'ia in altissimis deo ⁊ in terra pax hoībus ⁊c̄. Itez in resurrectione dixit. (Pax vobis ⁊c̄.) Ut habet̄ Io. 20. Eph. 2. Ipse eni est pax nostra qui fecit vtraq3 vnum ⁊c̄.

¶ Deinde cuz dicit. ET VOS ⁊c̄. Ponit̄ cōmendatio Chūi p̄ dona eis collata. Ubi p̄mo cōmemorat statum preteritū. Scd̓o Chūi bn̄ficium ibi. NVNC aūt ⁊c̄. 3° q̄d exigat̄ ab eis ibi. SI TAMEN ⁊c̄. Status. n. preteritus habuit tria mala. Quātum eni ad intellectū erant ignorātes: quātum ad affectū inimici iustitie: quātum ad actū in multis peccatis. Quantū ad primum dicit. ALIENATI ⁊c̄. Quantum ad 2ᵐ. ET INIMICI sen-

Quō eccl'ia sit corpus.

Quō Chūs sit caput ecclesie.

Caput ē p̄mū corpe dignitate plenitudie sensuū influxu sensus.

Lazari ⁊ alij q̄ ań Chūm surrexerūt nō ad imortalem ⁊c̄ sicut Chūs ⁊ sic ē p̄mus.

sue.] sm vnā lfam: ⁊ ostēdit defectū sapientie quā falsi cabant iudei de vno deo. Jo.3. Dilexerunt magis tene bras q̄ lucē. Sed nunqd tenebant ad legez Moysis Dōm est q sic quātū ad cultū vnius dei. Uel ALIE NATI sensu].i. ex electione cōtradicentes ex malitia. Job.34. Qui quasi de idustria recesserūt ab eo. Quā tum ad tertium dicit. IN OPERIBUS malis.] Joan.3. Erant enim eorum opera mala ⁊c̄.

¶ Deinde cū dic̄. NUNC aūt.] ponit bñficia Chrī. Et primū est recōciliatio in corpore eius. Et dicit corpus non q aliud sit corpus ⁊ aliud caro: sz ad ostēdēdū q accepit corpus in esse nature. Jo.1. Et verbum caro fa ctum est ⁊c̄. Itē carnis.i. mortale. Ro.8. Deus filiū suū mittēs in silitudinē peccati ⁊c̄. Scdm ē sanctificatio. Unā dic̄. EXHIBERE vos sanctos.] Heb.13. Jesus vt sanctificaret ppl'm suū ⁊c̄. Tertiū est ablutio a pecca tis ibi. ET IMMACULATOS.] Heb.9. Sāguis Chrī qui p spūmsanctū semetipsuz obtulit deo emundabit ɔsciam nostrā ⁊c̄. ¶ Itē quātum ad futura ibi. IRRE PREHENSIBILES.] 2e Pe.3. Satagite imaculati ⁊ in uiolati ei inueniri in pace ⁊c̄. Et addit. Coram ipso. 1. Reg.16. Hō videt que foris patent: dñs autē intuetur cor. Exigit a nobis firmitatē fidei ⁊ spei. Ideo subiun git dicēs. SI TAMEN pmanetis ⁊c̄.] Fides est sic fun damentū ex cuius firmitate tota firmat ecclesie stru ctura. Item STABILES] in spe nō moti a seipsis: ET IMMOBILES] qsi nō excidētes a spe p alios. A SPE] inq̄ EUANGELII].i. quā dat euangeliū de bonis re gni celorum. Mat.4. Penitētiaz agite: appropinqua bit eniz regnum celorū ⁊c̄. Nec est excusatio: quia est predicatum: videlicet per Aplos. Utitur preterito p futuro ppter certitudinem eius. Uel OMNI creature] noue.i. fidelibus quibus paratum erat.

¶ Cuius factus suz ego Paulus minister. Nunc gaudeo sup afflictionibus meis p vobis: ⁊ sup pleo qd deerat afflictionū Chrī in carne mea: p corpore ipsius: qd est ecclia: cui ecclie fact sum ego minister iuxta dispēsationē dei: que data est mihi in vos: iplendi sermonē dei: mysteriū qd re conditū fuit a seculis: ⁊ a generationib: nūc aūt patefactū est sanctis illius: qbus voluit de notū facere: que sint diuitie glie mysterij huius iter gē tes: qui est Chrs in vobis: spes glie: quē nos an nūtiamus: admonentes oēm hoiem: ⁊ docentes oēm hoiem in omni sapiētia: vt exhibeamus oēz hoiez pfectū i Chro Jesu: ad qd ēt enitor: decer tans sm efficaciā eius agētē in me p virtutē.

¶ Cui factus suz ego Paulus minister: q nūc gaudeo i passiōib p vobis: ⁊ adipleo ea q̄ desunt passionū Chrī i carne mea pro corpore ei qd ē ecclia. Cui fact sum ego minister sm dispēsationē dei q̄ data ē mihi in vobis: vt ipleā vbis dei mysteriū quod abscōditū fuit a seculis ⁊ gñationib: nunc aūt manifestatū ē sanctis ei qb voluit de notas facere diuitias glie sacri hui in gen tib qd ē Chrs in vobis spes glie quē nos annūtiamus: corripiētes oēm hoiez ⁊ do cētes in oi sapiētia: vt exhibeamus oēz ho minez pfectū in Chro Jesu in quo ⁊ labo ro certando. sm operationē eius quā ope ratur in me in virtute.

Lec. VI.

Post q̄ cōmēdauit Chrz i cōparatōe ad deū ⁊ ad vniuersam creaturā: ad totā ecclīā: ⁊ ad ipos colossenses: h cōmēdat eū i cōparatōe ad seipsum: oñdēs se ei ministrū. Et p ponit misteriū. 2o ostēdit fi delitatē i mistrādo ibi. QUI nūc gaudeo ⁊c̄.] 3o miste rij magnitudinē ibi. CUIUS fact suz ⁊c̄.] Dic̄ g. Dico q p̄dicatū ē i vniuersa creatura cui euāgelij fact suz mister p̄dicādi: nō mea auctate: sz p̄dicatiōi misteriuz exhibens. 1a Coi.4. Sic nos existimet hō vt mistros Chrī ⁊ dispēsatores ⁊c̄. Sz ē mister fidel: qd pz q nō refugit pati picula q̄ diligēter exeq̄t. Un p̄ ostēdit q̄ affectu sustinet passiōes. 2o q̄ fructu ibi. ADIMPLEO ⁊c̄.] Affectu qdē leto: QUIA nūc gaudeo ⁊c̄.] PRO vo bis].i. pp vraz vtilitatē. 2a Coi.1. Siue tribulamur p vra exhortatiōe ⁊ salute ⁊c̄. Et pp gaudiū vite eīne qd idē expecto qd ē fruct misterij ei. Jac.1. Oē gaudiuz existimate frēs mei cū i tētatiōes varias icideritis: scien tes ⁊c̄. Phil.2. Si emulor sup sacrificiū fidei vre: gau deo ⁊ ɔgratulor ⁊c̄. Et ēt h fructu vt adimpleā ⁊c̄. Hec vba sz supficiē malū possent hic itelligi.s. q Chrī pas sio nō eēt sufficiēs ad redēptiōez: sz addite st ad cōplē dū passiōes sctōp. Sz h ē heretical: q sanguis Chrī ē sufficiēs ad redēptiōez ēt mltoꝝ mūdoꝝ. 1. Jo.2. Ipe est ppitiatio p pctis nrīs ⁊c̄. Sz itelligēdū ē q Chrs ⁊ ecclīa ē vna psona mystica cui caput ē Chrs: corpus oēs iusti: qlz aūt iust ē: qsi mēbrū h capit. 1a Cor.12. Et mēbra de mēbro. De āt ordiauit i sua p̄destiatiōe q̄tū meritoꝝ hberet eē p totā ecclīā tā i capite q̄ i mē bris sic ⁊ p̄destiauit nūz electoꝝ. Et iter h merita p̄ci pue st passiōes sctōp: sz Chrī.i. capitis merita sunt ifini ta: qlz vo sctūs exhibz aliq̄ merita. sm mēsurā suā. Et iō dic̄. ADIMPLEO ea q desunt passionū Chrī].i. toti ecclie cui caput ē Chrs: adipleo.i. addo mēsurā meaz. Et h IN CARNE].i. egoipse patiēs. Uel q̄ sūt.i. desūt i carne mea. Hoc.n. deerat q sic Chrs passus erat i cor pore suo: ita pateret i Paulo mēbro suo: ⁊ silr in aliis. Et h p corpe qd est ecclia q̄ erat redimēda p Chrm. Eph.5. Ut exhiberet ipe sibi ecclīā gliosaz nō hñtem maculā neqz rugā ⁊c̄. Sic ēt oēs sancti patiunt pp ec clesiā q̄ ex eoꝝ exēplo roborat. Glo. Passiones adhuc desunt eo q paritoria meritoꝝ ecclesie non est plena: nec adimplebit: nisi cū seculū fuerit finitū. Paritoria aūt est vas vel domus vbi pariter multa iferunt.

An passio Christi fuerit sufficiens ad salutē; an fue rit necessaria pas sio martyꝝ

Passio xpi sm merita infi nita ⁊ gratie plen.

Passio sanc toꝝ vt mem bra ⁊ sm mē suram.

¶ Deinde cū dicit. CUIUS suz ⁊c̄.] Oñdit dignitatē mi nisterij 3r. Pmo ex mō adoptiōis. 2o ex fine ad quem ducit ibi. UT IMPLEAMINI ⁊c̄.] 3o ex vsu ibi. QUO NIAM vos cū ⁊c̄.] Sz diceret aliqs. Est ne magnuz h misteriū. Et rñdet dicēs. ITA ē.] q traditū ē mihi sz dispēsationē. Qd duplr pōt exponi.s. actiue: ⁊ sic ē sen sus.i. vt dispēsez vob diuina fidelr tradēs ea: ⁊ h pote stas data ē mihi. Uel passiue: ⁊ tūc ē sensus.i. sz q mi hi ē dispēsatū a deo. Eph.4. Dedit q̄sdā qdem Aplos q̄sdā pphas ⁊c̄. Act.13. Segregate mihi Barnabaz ⁊ Paulū i op q̄ assumpsi eos ⁊c̄. Ecce qs ē finis certe nō pecūia nec glia ppa: sz aliqd magnuz ad qd accepi: q vt ipleā ⁊c̄. Et p̄ oñdit dignitatē ei ad qd accepit. Se cūdo oñdit qd ē illō qd ē Chrs. Itē p̄ cōmēdat magni tudinē ei ex diffusa p̄dicatiōe ⁊ occultatiōe ⁊ manife statiōe. Accipit āt ad ɔuersionē gētiū. Un UT AD IMPLEAM vbū].i. nō p̄dicatiōis: sz DISPENSATIO NEM eternā dei].i. vt mea p̄dicatiōe ipleaī ostēdam

verbum

v̄bū dei.i.dei dispēsationē ⁊ p̄ordinationē ⁊ p̄missiones de v̄bo dei incarnādo: vł dispēsationē dei eternā qua disposuit vt gētes p̄ Chr̄m ꝯuerterent̄ ad fidē veri dei. Et h̄ oportebat īpleri. Nu.23. Dixit ḡ ⁊ nō faciet: locut⁹ ē ⁊ nō iplebit. Esa.55°. Uerbū qđ egredietur de ore meo nō reuertet̄ ad me vacuū: sȝ faciet q̄cūqȝ volui ⁊ p̄sperabit̄ ⁊c̄. Sȝ h̄ disposuit ipleri p̄ ministeriū Pauli. Uñ dicit. VT IMPLEAM h̄ mysteriuȝ].s.inquātuȝ ē res abscōdita: q̄a mysteriū qđ ē abscōdituȝ ē h̄ v̄bū. Esa.24. Secretū meū mihi ⁊c̄. Qđ abscōdituȝ fuit a seculis.i.a p̄ncipio seculoꝝ ⁊ ab oīb⁹ ḡnationib⁹ hoiuȝ qui h̄ scire nō potuerūt. Eph.3°. Que sit dispēsatio sacramēti abscōditi a seculis in deo. Nam ⁊ si ph̄i antiqui q̄daȝ de Chr̄i deitate videant̄ dixisse vel p̄p̄a vel appropriata: sicut Augustinus inuenit in libris Platonis. In p̄ncipio erat v̄bū ⁊c̄. tñ q̄ v̄bū caro factuȝ ē nullus scire potuit. Sȝ dicis. Nōne fuit scitū p̄ p̄phetas. R̄ndeo dōm ē q̄ sic: tñ inquātuȝ p̄tinebat ad euāgeliuȝ. Uel nō ita aperte sicut ap̄li sciuerūt.

¶ Deinde cū dicit. NVNC aũt ⁊c̄.] Agit de manifestatione ei⁹. Et p̄mo ostēdit qb⁹ manifestatū ē. Scđo ostēdit q̄re manifestatuȝ est eis.ibi. QVIBVS voluit ⁊c̄.] Dicit ḡ. Manifestatū est nūc.i.t̄pe grē. 2ᵉ Cor.6. Ecce nūc t̄ps acceptabile: ecce nūc dies salutis ⁊c̄. Hec aũt est scia sctōꝝ. Sap.10. Dedit illi sciam sctōꝝ ⁊c̄. Job.36. Annūciat de ea amico suo ⁊c̄. Sȝ h̄ nō p̄p coꝝ merita: sȝ p̄p bñplacitū suum. Uñ dicit. QVIBVS voluit de⁹ ⁊c̄.] Jo.15. Que audiui a p̄re meo nota feci vob ⁊c̄. Et subdit. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos ⁊c̄.) Mat.11. Ita placituȝ fuit añ te ⁊c̄. Notas facere diuitias glie: q̄a p̄ ista occulta de⁹ apparet abūdanter gloriosus. Nam oliȝ not⁹ in iudea de⁹. Sȝ p̄ h̄ sacr̄m cōuersionis gētiuȝ glīa dei notificat̄ p̄ totū mūdū. Jo.17°. Ego te clarificaui ⁊c̄. Et h̄ itelligētib⁹.s.qđ cōplet̄ in eis. Ro.5. Gliamur in spe glie filioꝝ dei. Et Ro.11. O altitudo diuitiaꝝ sapie ⁊ scie dei ⁊c̄. Hoc v̄bū ē qđ est Chr̄s.i.qđ p̄ Chr̄m adipiscimur.s.speȝ glie que oliȝ videbat̄ p̄missa soluȝ iudeis. Act.10. Mirabant̄ q̄ ⁊ in natiōes diffusa ē grā ⁊c̄. Ro.5. Justificati ex fide pacēȝ habeam⁹ ⁊c̄. Et post. Et gliamur in spe glie filioꝝ dei ⁊c̄. Esa.11. Radix Jesse q̄ stat i signū populoꝝ ⁊c̄. Sic ḡ ondit̄ origo ministerij ⁊ finis. Sed subdit vsuȝ ei⁹ cuȝ dicit. QVEM nos ⁊c̄.] Et circa h̄ tria facit: q̄a p̄ ondit vsuȝ ei⁹. 2° fructū.ibi. VT EXHIBEAMVS ⁊c̄.] 3° auxiliū sibi ipēsuȝ ad ꝯsequēdū vsuȝ.ibi. IN QVO ⁊ laboro ⁊c̄.] Usus ei⁹ ē nūciare Chr̄m. Et ponit vsuȝ ⁊ modū vtēdi.ps. Annūciate iter gētes studia eius ⁊c̄. p̄ᵉ Jo.1. Qđ vidimus ⁊ audiuimus annūciam⁹ vobis ⁊c̄. ¶ Modus ponit̄ ibi. CORRIPIENTES ⁊c̄.] Qđ est p̄fecta annūciatio: q̄a oi hoi nō solū iudeis. Mat.vlt. Docete oēs gētes ⁊c̄. ¶ Modus ēt ei⁹ ē docere veritateȝ ⁊ refellere falsitatē. Et iđ dicit. CORRIPIENTES oēm hoieȝ] vel ifideles in vita. 2ᵉ Cor.10. Arma militie nr̄e nō sunt carnalia: sȝ potētia dei ad destructionē munitionum: cōsilia destruētes ⁊c̄. ET DOCENTES oēm hoieȝ in oi sapia].s.que est cognitio dei. Sap.15°. Nosce.n.te ꝯsumata iustitia ē: ⁊ scire iustitiā ⁊ veritatē tuā radix est imortalitatis ⁊c̄. Et p̄ᵉ Cor.2. Sapiētiam loqmur ⁊c̄. ¶ Fruct⁹ aũt hic ē q̄ hoies ducunt̄ ad p̄fectū. Uñ dic̄. VT EXHIBEAMVS oēȝ hoieȝ].s.cuiuscūqȝ conditionis PERFECTVM] nō in lege. SED IN Chr̄o.] Mat.5. Estote p̄fecti ⁊c̄. Sȝ nūqđ q̄lib̄ꝫ tenet̄ ad p̄fectionē? Nō sȝ intētio p̄dicatoris ad h̄ dꝫ eē. Est autē duplex p̄fectio charitat. Una de necessitate p̄cepti.s.vt in corde nihil admittat ꝯtrū deo. Mat.22. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊c̄. Alia de vtilitate cōsilij vt abstineat ēt a licitis: ⁊ hec ē p̄fectio supererogationis. Sed ad h̄ habuit auxiliū a deo. Uñ dic̄. IN QVO laboro].s.certādo ꝯ infideles ⁊ peccatores. 2ᵉ Ti.2°. Labora sicut bonus miles Chr̄i ⁊c̄. Itē eiusdē.4. Bonū certamē certaui ⁊c̄. Et h̄ SECVNDVM op̄ationē eius.] p̄ᵉ Cor.15°. Gratia dei mecū. Et h̄ facit deus in me in v̄tute miraculoꝝ.s. PREBENDO VIRTVTEM.] Luc.vlt°. Sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto.

Perfectio charitatis duplex.

Cap. II.

Nam volo vos scire: quātaȝ sollicitudinem habeam de vobis: ⁊ his qui sunt laodicee: ⁊ quotquot nō viderunt faciem meā in carne: vt ꝯsolationē accipiant corda illoꝝ: cuȝ fuerint cōpacti in charitate ⁊ in oēm opulentiaȝ certe persuasionis intelligentie in agnitioneȝ mysterij dei ⁊ patris ⁊ chr̄i: in quo sunt omnes thesauri sapientie ac scientie reconditi. Hoc aũt dico: ne quis vobis imponat probabilitate sermonis.

Volo eniȝ vos scire qualeȝ sollicitudinē habeā pro vobis ⁊ p̄ his qui sunt laodicie ⁊ q̄cūqȝ nō viderūt facieȝ meā in carne vt cōsolent̄ corda ipsoꝝ instructi in charitate ⁊ in oēs diuitias plenitudinis intellus in agnitione mysterij dei patris ⁊ Jesu christi: in quo sunt oēs thesauri sapie ⁊ scie absconditi. Hoc autē dico: vt nemo vos decipiat in sublimitate sermonum.

Supra cōmēdauit statū fideliū: qui ē grē: ⁊ actorē.s. Chr̄m: hic p̄regit eos cōtra ꝯrarios huic statui: ⁊ p̄ ꝯ doctrinā corrūpentē. 2° ꝯ p̄uersos mores. 3.ca°. ibi. IGITVR si ꝯsurrexistis ⁊c̄.] Circa p̄m duo facit. Quia p̄mo ondit sollicitudinē de coꝝ statu. Scđo mit̄ eos ꝯ malā doctrinā.ibi. HOC āt dico ⁊c̄.] Itēꝝ p̄° ps diuidit̄ in tres p̄ticulas: q̄a p̄ ponit sollicitudinē. 2° p̄sonas de qb⁹ sollicitat̄.ibi. PRO vob ⁊c̄.] 3° de quo sit sollicit⁹.ibi. VT CONSOLENTVR ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. Uolo.n. vos scire q̄lē habeā sollicitudinē.s.magnā: ⁊ h̄ p̄tinet ad bonū p̄latū. Ro.12. Qui p̄est i sollicitudie. Lu.2. Pastores erāt i eadē regione vigilātes ⁊ custodiētes vigilias noctꝭ supra gregē suū ⁊c̄. Et non soluȝ pro a se ꝯuersis ⁊ sibi p̄ntib⁹: sȝ ēt pro aliqs. Uñ dicit. PRO vobis] quos nō vidi corpe: sȝ mēte: ⁊ nō soluȝ pro istis: sȝ ēt PRO ILLIS q̄ non viderūt ⁊c̄.] Sollicit⁹ q̄ppe erat p̄ toto mūdo. Sap.18. In veste poderis Aaron tot⁹ erat orbis terraꝝ ⁊c̄. Sic in mēte Ap̄li. 2ᵉ Cor.11. Preter ea q̄ extrinsec⁹ sunt instātia mea q̄tidiana sollicitudo oiuȝ ecclīaꝝ ⁊c̄. Sȝ de q̄bus magis sollicitat̄. R̄ndeo. de nō visis q̄tū ad aliqđ: q̄a nesciebat qđ fieret circa eos: non aũt simplr̄.

¶ Deinde cū dicit. VT CONSOLENTVR ⁊c̄.] Ostēdit de quo sollicitus sit.s. de coꝝ ꝯsolatione. Et p̄mo h̄ ponit. Scđo quō possit h̄ hēri.ibi. INSTRVCTI ⁊c̄.] Dicit ḡ. VT CONSOLENTVR].i. per me habeāt cōsolationē sp̄uales: cuius ꝯsolationis factiuū est bonū. Est eniȝ factiuū gaudij vt qui tristat̄ de aliquo ꝯsolet̄ de alio eque bono. Duo aũt sunt que cōsolantur nos.

meditatio sapientie. Sap. 8°. Erit allocutio cogitationis tedij mei. Aliud est oratio. Jaco. 5° Tristatur quis in vobis oret equo animo ꝛ psallat.

¶ Consequẽter cũ dicit. INSTRVCTI rc̄.] Ponit specialr̃ sapiẽtie istructionẽ. Duplex ẽ hic lr̃a. s. que dicta est ꝛ que hr̃ in Glo. sic. VT CONSOLENTVR corda ipsoꝝ instructoꝝ rc̄.] Ad cognoscẽduz rc̄. Et est idem sensus. Instructio ḡ sapie ꝯsolatᷓ ꝯ mala temporalia. Debet aũt hic eẽ instruct⁹ de via: ꝛ ideo dicit. In charitate que scilz ẽ via ad deũ. p̊ᵉ Cor. 12. Adhuc excellẽtiorẽ viaz vobis demonstro: si linguis rc̄. Instructi ḡ in charitate q̃ de⁹ nos diligit: ꝛ qua nos eũ diligimus. vtrũqʒ. n. nos ꝯsolatᷓ. s. ꝛ quia dñs diligit nos. Gal. 2°. Uiuo ego rc̄. Et post. Qui dilexit me ꝛ tradidit semetipsuz pro me rc̄. Eph. 2° Diues in mĩa ꝑpter nimiam charitatẽ suã qua dilexit nos rc̄. Itẽ qua nos deũ diligimus nos ꝯsolamur: q̄a cõsolatio ẽ amici si pro eo sustineat mala. Eccl. 22°. Et si euenerunt mihi mala pp illũ sustinebo rc̄. Et subdit. IN OMNES diuitias] .i. in omni capacitate. Intellus. n. noster ẽ in potẽtia ad aliq̄d cognoscẽduz: sed itellus angeli in sua creatiõe impletus est scia intelligibiliũ. Et iõ opʒ ꝙ nr̃o intellui humano supueniat scia. Uel ꝑ disciplinã: sed hec ẽ insufficiẽs: q̄a nunq̄ aliq̄d tm̃ põt sciri sic ꝙ capacitatẽ eius ipleat. Uel ꝑ reuelationẽ diuinam ꝛ donũ dei. Et hec est sufficiẽs. Eccl. 15°. Impleuit eũ dñs spũ sapie ꝛ intellus rc̄. Et iõ dicit. PLENITVDINIS intellus] .i. in copiã. Sap. 8. Quid sapia locupletius? Esa. 33°. Diuitie salutis sapia ꝛ scia. Instructi ḡ in copia diuine sapientie q̃ copia iplet intellm̃. Et h̄ habebimus cognoscẽdo deũ. ꝛ iõ dic̃. IN AGNITIONEM mysterij rc̄.] idest ad cognoscẽdũ veritatẽ sacramẽti hui⁹ occulti. s. ꝙ deus sit pr̃ Jesu chr̃i. Uel MYSTERII dei pr̃is] q̇d est chr̃s iesus. Iõ dr̃ Mat. 11. de aplĩs. Abscõdisti hec a sapiẽtibus ꝛ prudẽtib⁹ ꝛ reuelasti ea paruulis. Uel IN AGNITIONE eterne ḡnationis] ꝛ incarnationis Chr̃i. Sap. 6. Cogitare ḡ de illa sensus est cõsumatus. Augu. Beatus qui te nouit: infelix q̄ te nõ nouit. Per cognitionẽ dei hʒ hõ oẽm plenitudinẽ. Jo. 17. Hec est vita eterna vt cognoscãt te soluz verũ deum rc̄. Sed nunq̄d per cognitionẽ Chr̃i ipletᷓ itellus? Rñdeo sic: q̄a IN EO sunt oẽs thesauri rc̄.] Deus hʒ oiuz reꝝ notitiaz: ꝛ hec notitia cõparatᷓ thesauro. Sap. 7. Infinit⁹ enĩz ẽ thesaurus hoĩb⁹ rc̄. Thesaurus est diuitie ꝯgregate: sʒ effuse nõ dicuntᷓ thesaurus: sʒ que in vno sunt. De⁹. n. sapiaz suã sparsit sup oĩa opa sua. Eccl. 1. Et sic nõ habet rõnez thesauri: sʒ ẜm ꝙ hᵉ rõnes vniuntᷓ in vno. s. in sapia diuina: ꝛ oẽs hᵉ thesauri sunt in Chr̃o. Sapia. n. ẽ cognitio diuinoꝝ. Scia ṽo est creaturarũ cognitio. Quicq̄d aũt de deo põt sciri ptinẽs ad sapiaʒ totũ de⁹ abũdãter in se cognoscit. Itẽ q̄cq̄d põt cognosci de creaturis cognoscit in se supeminenter. Quicq̄d aũt in sapia dei ẽ: est in ṽbo suo vno: q̄a vno simplici actu intellus cognoscit oĩa: q̄a in eo nõ est scia in potẽtia nec i habitu. Et iõ in isto ṽbo sunt oẽs thesauri rc̄. Sʒ addit. ABSCONDITI] q̄a ꝙ mihi aliq̄d absconditᷓ ꝯtingit duplr̃. s. vel pp debilitatẽ intellus mei: vel pp velamẽ oppositu: sicut q̄s nõ videt cãdelaꝫ: vel q̄a cecus est vl̃ velata ẽ. Ita in ṽbo dei sunt oẽs thesauri sapie ꝛ scie: sʒ abscõditi nobis q̄ nõ habem⁹ limpidos oculos: sʒ lippos. Jo. 12. Adhuc modicũ lumẽ i vobis est. Et q̄a ẽ velatũ duplici velamie. s. creaturaꝝ: q̄a intellectus nr̃ nũc ad illã cognitionẽ nõ põt nisi ꝑ similitudinẽ creaturaꝝ. Ro. p̊. Inuisibilia dei ꝑ ea q̃ facta sunt intellecta ꝯspiciuntᷓ rc̄. Itẽ velatũ in carne. Jo. p̊. Et ṽbuz

Absconditum nobis vel pp debilitatẽ intellect⁹ vl̃ pp velamen.

caro factũ ẽ rc̄. Et si aliq̄d videm⁹ de deo: nõ tñ totũ. Esa. 45°. Uere tu es de⁹ abscõditus rc̄. Nu. 20. Aperi eis thesaurũ tuũ. Ponam⁹ ꝙ aliq̄s hẽat cãdelaz velatam nõ quereret aliunde lumẽ nisi ꝙ habitũ ab eo reuelet: ꝛ ideo nõ opʒ sapiaz q̄rere nisi i Chr̃o. p̊ᵉ Cor. p̊. Nõ existimaui me aliq̄d scire nisi Chr̃iz iesuz rc̄. Et p̊ᵉ Jo. 3. Cum reuelabitᷓ tũc siles ei erim⁹. s. oĩa sciẽtes: sic qui hiet libruz vbi eẽt tota scia nõ q̄reret nisi vt sciret illuz librũ: sic ꝛ nos nõ opʒ ampli⁹ q̄rere nisi Chr̃iz.

¶ Deide cũ dicit. HOC aũt dico rc̄.] Instruit ꝛ monet eos ꝯ doctrinã corrũpẽtes. Seducebantᷓ aũt a q̄busdã phis ꝯ fidẽ ꝛ ab hereticis q̄ docebãt obseruãtias legaliũ. Iõ p̊mo istruit eos ꝯ phos. 2° ꝯ iudaiȥantes. ibi. IN QVO ꝛ circũcisi rc̄.] In scia ṽo mũdana duo ꝯtinentᷓ: q̄a est q̄daz scia loquẽdi: ꝛ q̄daz scia reꝝ. Et ideo duplr̃ pñt decipe. Iõ p̊mo monit eos ꝯ phos decipiẽtes eos ꝑ sciaz loquẽdi. Scdõ ꝯ decipiẽtes eos ꝑ sciaz reruz. ibi. VIDETE ne q̄s rc̄.] Pr̃io manifestat deceptionẽ. Scdõ assignat rõnẽ. ibi. NAM SI corpore rc̄.] Dic̃ ḡ. Dico ꝙ i Chr̃o ẽ oĩs scia. Et h̄ dico vt nõ querẽtes alibi sciaz decipiamini. Et dic̃. NEMO] .i. nec Demosthenes nec Tullius in sublimitate sermonis. Esa. 33°. Populũ ibi alti sermonis nõ videbis rc̄. ¶ Sed nunq̄d est peccm̃ vti sermonibus sublimibus? Rñdeo nõ: q̄a etiã sancti viri elegãtius loquuntᷓ q̃ cuiaz rhetores mundi: sicut Ambrosius / Hieronymus / ꝛ Leo papa. Nam si licet vti ad persuadendum in malo ornatu loquentie multo magis in bona.

¶ 1 Etenim q̃uis carne sim absens: tamẽ spiritu vobiscũ sum: gaudens ac videns vestrũ ordinẽ ꝛ soliditatez vestre in Chr̃m fidei. Quẽadmodum igitᷓ accepistis Chr̃m iesum dñm: ita in eo ambulate: sic vt radices habeatis in illo fixas: ꝛ in illo supstruamini: cõfirmeminiqʒ per fidẽ: sicut edocti estis: exuberãtes i ea cuz grãꝝ actiõe. Uidete ne quis sit: qui vos depredetᷓ per philosophiaz ꝛ inanem deceptionẽ: iuxta cõstitutionẽ hominũ: iuxta elemẽta mundi ꝛ nõ iuxta Chr̃istuz. Qm̃ in illo inhabitat omnis plenitudo deitatis corporaliter: ꝛ estis in illo cõpleti: qui est caput omnis principatus ac potestatis. 1. Cor. 5.

¶ Nam ꝛ si corpore absens sum: sʒ spiritu vobiscũ suz gaudens ꝛ videns ordinẽ vestrum ꝛ firmamẽtuz eius que in Chr̃o est fidei vestre. Sicut ergo accepistis Jesum christuz dñm nostrũ: in ipso ambulate: radicati ꝛ superedificati in ipso ꝛ corfomati in fide sicut ꝛ didicistis: abundantes in illo in gratiaꝝ actione. Uidete ne quis vos decipiat per philosophiaz ꝛ inanem falaciam ẜm traditionem hoĩum ẜm elementa mundi ꝛ nõ ẜm Chr̃istũ: q̄a in ipso inhabitat oĩs plenitudo diuinitatis corporaliter: ꝛ estis in illo repleti qui est caput oĩs principatus ꝛ potestatis. Lec. II.

Supra monuit ne per aliquã fallaciam sermonis decidant a fide: hic ponit rõnem monitionis: que sumitᷓ ex bonis q̃ in istis erãt: que nõ debebãt ꝑdere sʒ ꝓficere i eis. Et p̊mo cõmemorat bona hita.

Scdo ostēdit quō in eis pficiāt.ibi. SICVT ergo rc.] Circa pmū duo facit. Quia pmo ostendit qlr sunt sibi nota bona eoꝝ. Scdo que bona in eis sunt.ibi. GAVDENS rc.] Dicit ergo. NAM r si rc.] q.d. Lz nō pdicauerim vobis nec vrā facta oculis videā: tn̄ spū vobis interius p affectionē gaudēs de bonis vris. p̊ Corin.5°. ABSENS qdez corpe.] pñs aūt spū. Prouer.10. Filius sapiēs letificat pīez rc. Et h̄ qa reuelabaꝛ sibi p spūm sanctū. Et iō dicit. SED spū vobiscū sum]. 4. Reg.5°. Nōne cor meū in pñti erat qñ reuersus ē hō de curru in occursū tui rc. Gaudēs inq̄ sum: qa VIDENS, suū ordinē] .i. ordinatā vrāz cōuersatiōnē. p̊ Cor.14. Oia honeste r fm ordinem fiāt in vobis. Judicū.5. Stelle manētes in ordine r cursu suo rc. Et firmamentū rc. 2ͣ Thy.2°. Firmū fundamētum dei stat rc. ET HOC in Chrō.] Eph.3. Habitare Chrīm p fidez in cordibus vris rc. Ecclia.n.ē spūale edificiū. Eph.2°. In quo ois edificatio ꝯstructa crescit in tēplum scm̄ in dño. Duꝰ autē bonitas ꝯsistit in debito fundamēto qd EST FIDES] r in debita supedificatiōe. Et iō h̄ duo posuit.

¶ Deide cū dicit. SICVT ergo rc.] Monet eos ad hec seruanda. Et pmo ad pficiēdū. Scdo ad psistēdū. Tertio ad grās agēdū. Dicit ergo. SICVT accepistis Christū iesum dñm nrm nō puertēdo] in ipso ambulare. Ro.12°. Adherētes bono. Ecclia qñqz cōparaꝛ spūali edificio. p̊ Cor.3°. Tēpluz dei scm̄ est qd estis vos. Qñqz arbori: qa fert fructū. Et eadez ē cōparatio fundamēti ad domū: r radicis ad arborē: qa vtriusqz firmitas est radix r fundamētū Chrs. Esa.11°. Erit radix iesse qui stat in signū pploꝝ. p̊ Cor.3. Fundamētū aliud nemo pōt ponere pter id qd positū ē: qd ē Chrs iesus rc. Jō dicit. RADICATI] .s. sicut boni rami. ET SVPEREDIFICATI in ipso r ꝯfirmati] .s. sicut boni lapides. h̄ est si psiteritis i fide eiꝰ. p̊ Pe.vlt. Aduersariꝰ vester rc. Et post. Cui resistite fortes i fide rc. Et h̄ SICVT DIDICISTIS] .s. in vera fide. Gal.p. Si qs vobis euangelizauerit preter id quod accepistis anathema sit rc. ABVNDANTES in eo in grāꝝ actiōe] .i. gratias agētes abūdanter. pme Thes.vlti°. In omnibus gratias agite. 2. Machab. pmo. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi rc.

¶ Deinde cū dicit. VIDETE rc.] Monet ne decipiāꝛ p vanā sapiaz. Et pmo ponit monitionē. Scdo rōnez. ibi. IN IPSO rc.] Circa pꝰ pmo docet vitare qd pōt decipere. Scdo ondit q̄re illud decipiat. ibi. SECVNDVM traditiōes rc.] Sed q alīqs decipiaꝛ p sapiam secularē duplr ꝯtingit .s. qñqz per pncipia realia phie: qñqz p sophisticas rationes. Et vtrasqz docet cauere. Vñ dicit. NE QVIS rc.] .i. per phica documēta. Esa.47°. Sapia tua r scia hec decepit te. Multi enīz sunt pp̄ter PHILOSOPHIAM] decepti a fide deuiantes. Hiere.10. Stultꝰ est factꝰ ois hō a scia sua rc. Quātū ad scdz dicit. ET INANEM fallaciaz] q̄ nō fundatur nisi sup apparētī īuolutiōe vboꝝ. Eph.5°. Nemo vos seducat inanibꝰ vbis. Sed quō seducēs: Qui seducit opz hēe aliqd apparēs r aliqd nō existēs. Jō pmo ponit pncipiū apparētie. Scdo defectū existētie. Principiū apparētie ē duplex .s. auctoritas phoꝝ: r q̄tū ad hoc dicit. SECVNDVM traditionē hoiuz] .i. fz ea que aliqui tradiderūt ꝯ̄ra rōne. ps. Dñs scit cogitationes hoiū: qm̄ vane sunt. Aliud ē adinuētio rōnis: qñ .s. aliqs vult metiri ea q̄ sunt fidei fm pncipia reꝝ: r nō fz sapiam diuinā. Ex h̄.n. multi decipiunꝛ. Et ideo dicit. SECVNDVM elemēta mūdi rc.] Sap.13. Neqz opibꝰ attēdentes agnouerūt qs eēt artifex rc. Quātū.n. ad est altior tanto hz supiorē effectū. Vñ qui voluerit cōsiderare effectꝰ superiores fm cās īferiores decipiꝛ: sicut si qs ꝯsideret motū aque fm virtutē aque nō pōt scire cām reflexus maris: sz sic si ꝯsiderat eū fm virtutem lune. Vñ multomagis decipiꝛ qui ꝯsiderat pprios dei effectꝰ fm elnta mūdi. Et hec ē cā apparētie. Sed nunqd sunt semp respuēde traditiōes hoiū r rōnes? Rñdeo nō: sed tūc qñ pcedit physica rō fm illa r nō fm Chrīz. Infra eodē. Non tenētes caput ex quo totū corpus p nexus r ꝯiunctiōes subministratū crescit in augmētū dei rc. Vel pōt exponi SECVNDVM elnta mundi] mensurādo .s. veritatē fm veritatē creaturaꝝ. Vel h̄ dicit ppter idolatras colentes idola r dicētes. Jouem celuz. Vel fm iudeos vt sit sensus. PER PHILOSOPHIAM] .i. per rōnez volentiū trahere ad legalia SECVNDVM elnta mundi] .i. fm obseruationes corporales. Gal.4°. Sub elemētis mundi eramꝰ seruientes. Sed prima expositio est melior.

¶ Deinde cū dicit. QVIA in ipso rc.] Ponit rōnē pdictoꝝ dicēs. Quicqd nō est fm Chrīm respuendum est. Sed nunqd ē Chrs tantꝰ: vt pro eo oia respui debeāt: Et rñdet q ita: qd ostēdit triplr. Pmo p cōparationez ad diuinitatē. Scdo p cōparationē ad fideles. ibi. ET ESTIS rc.] Tertio p cōparationez ad angelos ibi. QVI EST caput rc.] D.cit ergo. Jō respuēduz est q est ꝯ̄ eū: qa ipse est deꝰ. Vñ plus est ei standum q̄ oibus: qa in ipso habitat rc. Deus.n. est in oibus: sz in qbusdaz per pticipationē silitudinis sue bonitatis vt lapis r alia hmōi. Et talia nō sūt deꝰ: sz hñt i se aliqd dei: nō eiꝰ substāz sed silitudinē eiꝰ bonitatis. Et iō nō hītat i eis plenitudo diuinitatis: qa nō ē ibi fm substāz. Itē est i mētibꝰ sctis q̄ p amorē r cognez attigūt deū. Et iō deꝰ ē in eis fz grāz: sz nō corpalr sz fm effectū grē: nec ē plenitudo: sz fm aliquos effectꝰ terminatos. Sz i Chrō ē corpalr: qd exponiꝛ triplr. Corpꝰ.n. diuidit ꝯ̄ vmbrā. Infra eodem. Que sunt vmbra futuroꝝ rc. Et sic deū ꝯtingit duplr inhabitare: vel fm vmbraz: vel corporaliter .i. realr. Pmo mō inhabitabat i veteri lege: sz in Chrō inhabitat corpalr .i. realr: r fz veritatē. Alioꝰ qa alij scti inhabitanꝛ soluz fm animū nō fm corpꝰ. Ro.7°. Scio qz nō habitat in me .i. in carne mea bonū: sed in Chrō diuinitas inhabitat corpalr: qa inhabitatio dei qua sanctos inhabitat ē per opationē .i. per amorē r cognitionez qd ē opus solꝰ mētis rōnalis: sz in Chrō inhabitat p assumptionē hoīs in vnitatē psone. Vñ qcqd ptinet ad hoiez totū inhabitaꝛ a deo. Et iō caro r mens inhabitatur: qa ambo sunt vnita vbo. Jo.p. Et vbuz caro factū est. Sed tertio mō est sensus. Tribꝰ eniz modis est deꝰ in rebꝰ. Vnus est cōis p potētiā pñtiaz r essentiaz. Alius p grāz in sanctis. Tertius modus est singularis in Chrō per vnionē. Corpus aūt tres dimēsiones hz. Et plenitudo diuinitatis his modis i Chrō superabundat: ideo corpalr dr in eo esse. Et pmus qdez modus est q̄si longitudo: qa se extēdit ad oia. Itē latus est per charitatē. Itē q̄tū ad pfunduz incōprehēsibilis. Sed ex hoc Nestorius errat: dicēs vnionē factaz per inhabitationē tm̄ dicēs: vbuz inhabitasse carnē. Sed ꝯ̄ hoc ē qd Apls dicꝛ Phil.2. Exinaniuit semetipm rc. Habitare aūt hoiez nō est exinanire: sz hoiez fieri. Et ideo subdit, In silitudinē hoiuz factꝰ est. r ideo habitabilis dr Chrs: nō quasi alius sit qui habitat r q inhabitaꝛ: sz ipse est r hō plenitudo diuinitatis.

¶ Deinde cuz dicit. ET ESTIS in illo rc.] Ostēdit idē per cōparationē ad alios. q.d. Oia accepistis. Joan.p. De plenitudine eius rc. Sciēdum est aūt q platonici

dicunt q̄ diuina dona perueniunt ad homines mediantibus substantijs separatis. Et hoc est verū etiā sm̄ Dionysium: sed hoc est quoddam speciale: quia ab eo immediate q̄ replet angelos. Jo. i. Unigenitus dei filius qui ē in sinu patris ipse enarrauit ⁊c̄. Heb. 2°. Cum initiū accepisset enarrari per dn̄m ab his qui audierūt ⁊c̄. Et iō dicit. QVI EST caput oīs p̄ncipatus ⁊ potestatis] inquantū est rex eoꝝ ⁊ dn̄s: nō per conformitatem nature: quia sic caput est hominū. Et tangit istos ordines qui videntur habere quādam preeminentiam.

¶ Per quem ⁊ circūcisi estis circūcisione: q̄ fit sine manibus: dum exuistis corpus pctōꝝ carnis per circūcisionē Christi: cōsepulti simul cū illo per baptismū: in quo simul etiam cū illo resurrexistis per fidem operationis dei: qui excitauit illum ex mortuis. † Et vos cū essetis mortui per delicta: ⁊ per preputium carnis vestre: simul cū illo viuificauit: cōdonās nobis oīa delicta deleto: qd̄ aduersus nos erat chirographo: qd̄ erat cōtrarium nobis per decreta: ⁊ illud sustulit e medio affixum cruci: expoliatosq̄ p̄ncipatus ac ptātes ostētauit palam: triumphās de illis per semetipsum.

Ephe. 2.

¶ In quo ⁊ circūcisi estis circūcisione non manufacta in expoliatiōe corpis carnis: sed in circūcisione Christi cōsepulti ei in baptismo: in quo ⁊ resurrexistis per fidē operationis dei: q̄ suscitauit illū a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis ⁊ p̄putio carnis vestre cōuiuificauit cum illo donās vobis oīa delicta: delens quod aduersus nos erat chyrographum decreti qd̄ erat ꝯtrarium nobis. Et ipsum tulit de medio affigens illud cruci: ⁊ expolians principatus ⁊ potestates: traduxit cōfidēter palam triūphās illos in seipso. Lec. III.

Supra muniuit fideles cōtra deceptiōes secularis sapiētie: hic instruit ⁊ munit eos cōtra hereticos volentes eos ad legalia trahere. Quos prio docet vitare. Scdo excludit eoꝝ falsam seductionē. ibi. NEMO ⁊c̄.] Iterū p̄ma in duas: qa p̄mo ostēdit legalia esse impleta in Christo. Scdo ea excludit: ostendens q̄ nō tenent ad ipa. ibi. NEMO VOS ⁊c̄.] Inter legalia autē p̄mū est circūcisio in qua iudei pfitebant obseruantiā veteris legis: sicut nos in baptismo pfitemur obseruātiam noue legis. Gal. 5. Testificor oī circūcidēti se: qm̄ debitor ē vniuerse legis faciēde. Uñ dicit q̄ fideles sunt circūcisi quadam spūali circūcisione. Ex q̄ seq̄t q̄ illa cesset. Uñ p̄mo ostēdit q̄li circūcisione sūt circūcisi. Scdo in q̄ accipit hec circūcisio. ibi. CONSEPVLTI ⁊c̄.] Tertio assignat rōnem hui⁹ circūcisionis. ibi. ET VOS cum mortui ⁊c̄.] Circa p̄mū sciēdum ē q̄ duplex ē circūcisio. s. carnal' ⁊ spūalis. Per Christū ergo sumus circūcisi nō circūcisione carnali sed spūali. Et ideo p̄mo excludit carnalem. Scdo astruit spūalem. Dicit ḡ. IN QVO] s. Christo. CIRCVNCISI estis circūcisione nō manufacta.] Ro. 2°. Nō enim qui in manifesto iudeus est: neq̄ que in manifesto in carne est circūcisio: sed qui in abscondito iudeus est: ⁊ circūcisio cordis i spiritu nō lr̄a ⁊c̄. IN EXPOLIATIONE corporis carnis.] Hoc dupl'r pōt legi. Uno mō sic. Dico circūcisi nō manufacta circūcisione: vos dico manentes in expoliatiōe ⁊c̄. i. carnalis corruptionis. sed illud p⁹ Cor. 15. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt ⁊c̄. q. d. Ideo circūcisi: qa nō habetis iam vitia carnis. Infra 3°. Expoliātes vos veterē hominem cū suis actibus ⁊c̄. Uel dico. CIRCVNCISIONE nō manufacta] q̄ circūcisio manufacta ꝯsistit in expoliatiōe corporis carnis q̄ abscindit ab alia. Uñ alia lr̄a h3. Cutis carnis. s. corporis carnis. i. partiale corpis q̄ est caro: nō q̄ aliud sit corp⁹ ⁊ aliud caro. Et dicit CARNIS] alludens legi: vbi fit mētio de carne. Gen̄. 17. Circūcidet carnē preputij vestri ⁊c̄. Et hoc vt ostenderet q̄ est q̄dam carnalis obseruātia. Sed nos nō tali sum⁹ circūcisi. SED circūcisione Christi.] Sicut. n. Christus assumpsit silitudinē carnis peti. i. carnē passibilem vt a pctō liberaret: ita ⁊ remedia legis vt a legis obseruātia liberaret. Uel quam Christus facit i nobis q̄ est spūalis circūcisio. Ro. 2. Nō lr̄a sed spiritu. Scdo ostēdit q̄ adepti sumus eā in baptismo: ⁊ sic baptismus est spūalis circūcisio. Et p̄mo ostēdit q̄ in baptismo exhibet figura mortis Christi. Scdo q̄ in eo accipit cōformitas ad resurrectionem Christi. ibi. IN QVO ⁊ resurrexistis ⁊c̄.] Dicit ḡ. CONSEPVLTI ⁊c̄.] Quia in eo exprimit silitudo mortis Christi: vt sicut Christus ponit p̄mo in cruce ⁊ postea in sepulchro: ita q̄ baptizat ponit sub aqua ⁊ ter sicut stetit Christus triduo in sepulchro. CONSEPVLTI] etiam. i. baptizati ad silitudinem mortis Christi: vt sicut in ea destruxit pctm̄: ita ⁊ i baptismo. Et sicut resurrexit de sepulchro ita ⁊ nos a peccatis i re: ⁊ a corruptiōe carnis in spe. Et hoc per fidem: qa virtute dei resuscitatus est. Ps. Resuscita me ⁊c̄. Et credēs hanc resurrectionem fit particeps huius resurrectionis. Roḿ. 8°. Qui suscitauit Jesum Christum a mortuis viuificabit ⁊ mortalia corpa vestra ⁊c̄. Sed ⁊ Christus resuscitauit se. Eadem est enim operatio patris ⁊ filij. Ps. Exurgā diluculo ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. ET VOS cum ⁊c̄.] Ostēdit rōnē silitudinis. Et p̄mo ostēdit silitudinē. Scdo modum dictoꝝ. ibi. DELENS ⁊c̄.] Lr̄a nō est difficilis. Dixi vos circūcisos: qa cōsepulti estis Christo in baptismo: ⁊ cōparauit baptismū sepulture ⁊ morti. Sed pōt dici q̄ ad ppositū magis eēt si dicat qd̄ p̄mo ostēdit q̄ baptismus sit circūcisio. Scdo ostēdit rōnem q̄re: qa. s. pctm̄ est supfluitas ⁊ caro p̄putij est supfluitas. Idē ergo est deponi pctm̄ ⁊ preputium. Sed in baptismo deponit pctm̄. Ergo ē idē qd̄ circūcisio. Et iō dicit. CVM essetis mortui in delictis] i. pp delicta vr̄a. Ps. Mors pctōꝝ pessima. ET PREPVTIO carnis vr̄e] i. carnalis cōcupiscētie qd̄ ptinet ad originale q̄si astricti reatu malloꝝ actuū ⁊ pcti mortalis hoc faciēs Christus cōuiuificauit ⁊c̄. Eph. 2°. Cum essetis mortui delictis ⁊ pctis vestris ⁊c̄. Et hoc remouēs a vobis oē pctm̄ cōdonās ⁊ remittēs vobis oīa delicta. Idē est igit circūcidi ⁊ cōuiuificari: ⁊ hoc in baptismo p remediū mortis pcti: ⁊ cum circūcidimur p remotionem pcti originalis. Sed quō cōdonauit? Rn̄deo dicendum est: q̄ hō peccādo duo incurrit. s. reatum culpe: ⁊ seruitutē diaboli. Et iō dicit. Quō sunt peccata cōdonata. Primo q̄tū ad remotionē seruitutis diabolice. Scdo ponit ablationē reatus culpe. ibi. EXPOLIANS ⁊c̄.] Dic ḡ. DELENS ⁊c̄.] Qd̄ decretum dupl'r pōt intelligi. Uno mō lex vetus. Ephe. 2°. Legē mādatoꝝ decretis euacuans ⁊c̄. Et sic loq̄t hic ad iudeos. q. d. Et vos CONVIVIFICAVIT.] Chyrographum ē scriptura manualis ⁊ ppe fit pro cautione pecunie. Quicūq̄ frangit decretū dei efficit reus culpe.

Circuncisio carnalis ⁊ spiritualis.

Hō peccādo incurrit reatū culpe ⁊ seruitutem diaboli.

Et h̄ reatus ↄsistit ⁊ in memoria hois inde pturbata ⁊ maculata ⁊ in memoria dei iudicaturi ⁊ demonuz qui cruciaturi sunt. Hoc ḡ remanẽs in memoria vocatur chyrographũ. Chr̃s ḡ qui cõdonauit oia: ⁊ hoc delens chyrographũ .i. memoriã trãsgressionis: qḋ chyrographum vel decretũ erat aduersus nos: qa vtrũq; erat ↄ nos. Lex qdez: qa faciebat cognitionẽ pcti ⁊ nõ iuuabat. Chyrographuz aũt: qa memoria trãsgressionis ad puniẽduz erat. Et dicit DECRETI] qa nõ remittit vt facias q nõ peccaueris: sz qa nõ ẽ in memoria dei ad puniẽduz: nec i demonis memoria ad accusandũ: nec in te ad ↄtristãduz. ps. Beati quoꝝ tecta sunt pctã ⁊c̃. Uel cõiter loq̃r nõ solũ ad iudeos: sz ad oẽs. Unũ decretũ factũ est p̄ hoi. Gen̄. 2. Ex oi ligno paradisi comede: de ligno aũt scie boni ⁊ mali ne comedas. In q̃cũq; die comederis morte morieris ⁊c̃. Sed hõ decretũ est hõ trãsgressus. ET HOC] in memoria ẽ chyrographũ ↄtrũ nobis qḋ Chr̃s deleuit. Et quõ: In cruce qñ tulit ipm̃ de medio ⁊c̃. Cõsuetudo .n. erat q soluẽs oia ad q̃ qs tenebaẽ scindebaẽ chyrographuz. Hõ aũt erat in pctõ: sz chr̃s soluit p nobis patiẽdo. ps. Que nõ rapui tunc exoluebã. Et iõ simul cũ morte Chr̃i h̄ chyrographũ ẽ destructũ. Et iõ dicit. TVLIT de medio] .i. sustulit de rerũ nã: ⁊ h̄ AFFIGENS] cruci p quã satisfaciens deo: tulit peccatum nostrum.

¶ Deĩde cũ dicit. EXPOLIANS ⁊c̃.] Ostẽdit quõ liberauit a seruitute pcti. Deẽ .n. q vsurari⁹ pp cautionẽ teneat hoiem captũ. Nõ sufficeret destructio cautionis nisi liberaẽ. Sic ⁊ Chr̃s. Et iõ dic̃. EXPOLIANS ⁊c̃.] Hec expoliatio referẽ ad sctõs mortuos añ passionẽ Christi: ⁊ sic Chr̃s eos de iferno expoliãdo liberauit. Zach. 9. Tu vero in sanguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos de lacu in q̃ nõ erat aqua ⁊c̃. Esa. 49. Eqdez ⁊ captiuitas a forti tolleẽ: ⁊ qḋ ablatũ fuerit a robusto saluabiẽ. Uel de viuis: ⁊ sic expoliauit eos a demonibus. Luc. 11. Si aũt fortior illo supueniẽs vicerit eum vniuersa arma ei⁹ auferet in qb⁹ ↄfidebat: ⁊ spolia ei⁹ distribuet. Jo. 12. Princeps hui⁹ mũdi eiiciẽ foras ⁊c̃. Dicit ḡ. EXPOLIANS p̃ncipat⁹ ⁊ ptãtes] .i. ipsos demones. Eph̄. vlt⁹. Aduersus p̃ncipes ⁊ ptãtes: adũsus mũdi rectores tenebraꝝ haꝝ ⁊c̃. TRADVXIT] ipsos sanctos CONFIDENTER] tanq̃ auctez hñs in celuz q̃ñ ad mortuos ⁊ viuos in regnũ glĩe sue. Uel TRADVXIT] .i. extra duxit .i. expulit p̃ncipat⁹ ex homine. Esa. 51. Induẽ fortitudĩez brachiũ dñi ⁊c̃. PALAM] .i. euidẽti iudicio quo cognoscaẽ q traducti sunt. Olim enĩz tot⁹ mũdus seruiuit idolis nũc nõ. Uel PALAM] corã multitudine angeloꝝ: tũc qa descẽdit ad infernũ sctõꝝ: tũc qa ascẽdit in celuz. Et h̄ IN SEMETIPSO] idest in sua vĩtute. Phil. 3°. Scd̃m opatiõnẽ qua possit ẽt subiicere sibi oia. Alia lr̃a sic hz. Et exuens se carne p̃ncipat⁹ ⁊ ptãtes exẽplauit fiducialr triũphãs. Et exponiẽ sic. EXVENS se carne] .i. mortalitate. pr̃ Cor. 15. Caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt .i. mortalitas carnalis corruptionis. Rom. 6. Christus resurgens ex mortuis iaz nõ moriẽ mors illi vltra nõ dñabitur ⁊c̃. 2ª Corin. 5°. Et si cognouimus s̃m carnẽ Chr̃m: sz nũc iam nõ nouimus. Exemplauit .i. in se exẽpluz prebuit q̃lr̃ sunt vincẽdi. Reliqua non mutanẽ.

¶ Ne quis igiẽ vos iudicet in cibo aut potu: aut in pte diei festi: aut nouilunii: aut sabbatoꝝ: que sunt vmbra rerum futurarũ: corpus aũt Christi.
Mat. 24. Mar. 13. Luce. 21. † Ne qs vobis palmaz interuertat: data opa per humilitatẽ ⁊ superstitionẽ angeloꝝ: in his q̃ non vidit fastuosus incedens: frustra inflatus a mẽte carnis sue: nec obtinẽs caput: ex quo totuz corp⁹ per cõmissuras ⁊ cõpagines subministratũ: ⁊ cõpactum: augescit augmento dei. Itaq; si mortui estis cuz Chr̃o ab elemẽtis mũdi: qd quasi viuẽtes in mũdo: decretis tenemini: Ne tetigeris: ne gustaris: neq; cõtrectaris: que oia ipso pereunt abusu: iuxta p̃cepta ⁊ doctrinas hoiuz: que v̄bo tenus qdez hñt spẽm sapiẽtie p superstitionẽ: ac humilitatẽ animi ⁊ lesionẽ corporis: nõ p honorem aliquẽ ad expletionẽ carnis.

¶ Nemo ergo vos iudicet in cibo aut ĩ potu: aut in parte diei festi: aut neomenie: aut sabbatoꝝ que sunt vmbra futuroꝝ: corp⁹ autez Chr̃i. Nemo vos seducat volens in humilitate ⁊ religione angeloꝝ q̃ nõ vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis sue ⁊ nõ tenẽs caput ex quo totũ corp⁹ per nexus ⁊ cõiunctiones sue ministratũ ⁊ constructuz crescit in augmẽtum dei. Si ergo mortui estis cuz Chr̃o ab elemẽtis huius mundi qd adhuc tanq̃ viuẽtes mũdo decernitis: Ne tetigeritis: neq; gustaueritis: neq; cõtrectaueritis que sunt oia in interitu ipso vsu s̃m p̃cepta ⁊ doctrinas hominuz que sunt rõnem quidez habentia sapientie in superstitione ⁊ humilitate ⁊ nõ ad parcendum corpori nõ in honore aliquo ad saturitatem carnis. Lec. IIII.

Supra ostendit legalia esse ipleta in Chr̃o ppter circũcisionẽ in eo impletã que est legaliũ pfessio: hic ↄcludit eos nõ obligari ad legalia p̃cepta cerimonialia. Cerimonialia vero erãt quatuor .s. sacrificia: sacra: sacramẽta: ⁊ obseruantie. Sacrificia imolabanẽ deo vt oues vituli ⁊ hmõi. Sacra erant sicut vasa ⁊ solẽnia tẽpora. Sacramẽta erãt tria .s. circũcisio: agn⁹ paschalis: ⁊ cõsecratio sacerdotũ. Obseruãtie aũt erãt ea q̃ ptinebãt ad singularẽ ↄuersationẽ ppli israel: vt cibi: vestes: ⁊ hmõi. Quedaz vero p̃dictoꝝ pertinebant ad quosdaz: vt sacrificia: vasa: ⁊ alia hmõi. Quedam ad oẽs. De p̃mis aũt nõ facit mẽtionẽ: sz de tangẽtib⁹ totum populũ: sicut nũc baptism⁹. Facit aũt mẽtionẽ de obseruãtiis: qa abstinebãt a certis cibis. Leui. 11. Ut de quadrupedib⁹ ab his que vngulaz non diuidunt. In potu etiaz vas qḋ nõ haberet operculuz immũduz erat: ⁊ quicqd in eo erat. Et ideo q̃ñtũ ad hoc dicit. NEMO vos iudicet] .i. cõdẽnabiles putet in h̄ qḋ vtimini cibis vel potib⁹ p̃hibitis in lege. Ro. 14°. Qui nõ mãducat mãducantẽ nõ iudicet ⁊c̃. Itez facit mẽtionẽ de sacris ad tẽpoꝝ solẽnitatẽ ptinẽtib⁹. In veteri autem lege erat solẽnitas iugis: vt sacrificiuz vespertinum ⁊ matutinũ. Quedaz aũt que certis tẽporib⁹ fiebant. Et hoꝝ quedaz fiebãt pluries in anno. quedã semel tñ: sicut pasche: scenophegia ⁊ penthecosten. sz sabbatuz ⁊ neomenia pluries: quia istud qualibet hebdomada: illud semel in mense. Et huius ratio erat: qa oia festa tendunt ad honorẽ dei. Impendimus autem deo honorez: vel pp aliqḋ eternũ: ⁊ sic est iuge sacrificiuz: vel ppter aliqḋ tẽporale: ⁊ hoc q̃ñtũ ad totũ hoiuz statũ: ⁊

Cerimõialia: sacrificia / sacra / sacrã / ⁊ obseruantie.

sic sunt duo .s. creationis bñficiuz: τ sic ē sabbatū. Exo.
20. Memēto vt diez sabbati sanctifices. Et rō ponit̃
ibi: q2 septimo die requieuit. Et rō allegorica ē: q2 si,
gnificat quietē Chr̄i in sepulchro. Et anagogice q̄etez
eīc in deo. Itē bñficiū ppagationis τ pseruationis qd
fit p tp̄a. Et q2 iudei obs̄uabant tēpora a luna. Jō dic.
Festū NEOMENIE].i. noue lune. Sunt ēt alie cāe .s.
liberationis spālis: τ sic supaddite sūt alie solēnitates:
τ iō dicit. IN PARTE diei festi: aut neomenie que fit
quolibz mēse.] Leui. 3. Aut sabbatoꝝ pro q̄libz septi,
mana. Et dicit SABBATORVM] q2 sabbatū ē requies:
τ isti habebāt plura sabbata: q2 septimū diez τ septez
septimanas .s. pentecosten: que ē septima septimana ē
a pascha: que ē pncipiū anni: τ septimū mēsez τ septi,
muz annū in q̄ fit remissio debitoꝝ. Itē septima septi
mana annoꝝ .s. in iubileo. Et ideo dicit. SABBATO,
RVM] q.d. Nullus vos pdēnet: q2 hec non obseruat.
Et h̄ ideo: q2 sunt vmbre futuroꝝ .s. Chr̄i. Et iō venien,
te veritate dz cessare vmbra. Corp⁹ aūt Chr̄i .i. corpus
ptinēs ad Chr̄m: qr̄ q2 videt vmbrā sperat ꝙ corpus
sequat̃. Legalia aūt sunt vmbra pcedens Chr̄m τ eius
figurabāt venturū. Et ideo dicit. CORPVS] .i. veritas
rei pertinet ad Chr̄m: sed vmbra ad legem.

¶ Deinde cū dicit. NEMO vos seducat τc̄.] Loquit̃ 9
seductores τ deceptores. Et primo monet vt nō deci,
piant̃. Scđo arguit deceptos. ibi. SIGNO mortui τc̄.]
Itē pmo reddit cautos a seductiōe. Scđo oñdit p qd
seducant̃. ibi. VOLENS in humilitate τc̄.] Tertio in
quo deficiat. ibi. QVE non vidit τc̄.] Dicit ḡ. NEMO
vos seducat] .s. a veritate quā dixi. Eph. 5°. Nemo vos
seducat inanibus v̄bis τc̄. Seducunt .n. in humilitate
isti pseudo introducentes legalia: q2 vtebant̃ simulata
sanctitate. Sanctitas aūt in duob⁹ psistit .s. in humana
cōuersatiōe τ cultura dei. Isti aūt ostēdebāt humilem
cōuersationē videntes nō curare de reb⁹ mūdi. Et iō
dicit. IN HVMILITATE.] Eccl. 19°. Est qui nequiter
se humiliat τ interiora ei⁹ plena sunt dolo. Itē dicebāt
se pdicare ad reuerētiā dei. Et dic̄. ET RELIGIONE
angeloꝝ.] Religio .n. est f̄m Tulliū que cuidā nature
quā diuinā vocāt cultū τ cerimoniaz affert. 2ᵉ Thy. 3.
Habētes q̄dez spēm pietatis: virtutē aūt ei⁹ abnegan,
tes. Et f̄m Glo. legit̃ sic. IN RELIGIONE τc̄.] Quia
per h̄ intēdūt ꝙ videant̃ eē angeli i nūcii dei. Mat.
7°. Attēdite a falsis pphet τc̄. Uel IN RELIGIONE
angeloꝝ] ad lr̄az: q2 vetus lex est tradita p angelos in
manu mediatoris: vt dr̄ Gal. 3°. Heb. 2°. Si eniz qui p
angelos dict⁹ ē sermo fact⁹ est firm⁹ τc̄. Et isti dicebāt
cultū legis obseruāduz: q2 tradita erat p angelos. Sz
tñ triplex ē coꝝ defectus .s. scie iustitie τ fidei. Et q̄tū
ad pmū dicit. VOLENS] que nō vidit .i. itellexit psua,
dere: τ semp repetas. Nemo vos seducat. Isti .n. nescie
bant quo fine data esset lex. 1. Thy. 1. Uolētes eē legis
doctores nō intelligētes neqz q̄ loquunt̃: neqz de q̄b⁹
affirmāt. Quātuz ad scđz dicit. AMBVLANS] frustra
inflat⁹. Lz sic humilitatē pretendāt. Et ponit duo .s. ꝙ
religio coꝝ sit inutilis: q2 ambulant frustra .s. operātes
opa q̄ nō psunt ad vitaz eternā. Sap. 3. Inutilia sunt
opa coꝝ. Job. 39. Frustra laborauit nullo timore cogē
te. Itē pretēdunt falsaz humilitatē. Uñ dicit. INFLA,
TVS τc̄.] Dña ē inter iflatū τ pinguē: q2 pingues ve,
ritatis sunt pleni. inflati v̄o vacui: sz v̄ro extensi. Qui
ḡ vere sunt humiles sunt pleni: sz q apparēt tñ iflati.
Sap. 4. Dirumpe illos inflatos sine voce. Hoc sensu
intellit̃ illud. Scia inflat. p̄ᵉ Coꝛ. 8. Hec sapiētia ē gra
tia .s. q2 iflat nō q̄ est ex deo. Mat. 16. Caro τ sanguis
nō reuelauit tibi τc̄. ¶ Quātuz ad tertiuz dicit. NON
tenēs caput] .s. Chr̄m per fidē. Et talis decipit̃: q2 sine
Chr̄o est in tenebris. 1. Thy. 6. Si q̄s nō acq̄escit sanis
v̄bis τc̄. Sz quare ē caput? R̄ndet dicēs. Quia ab eo
depēdet totū bonū corpis .s. eccl̄ie. In corpe eniz nāli
sunt duo bona .s. cōpactio mēbroꝝ τ augmētū corpis.
Et h̄ hz eccl̄ia a Chr̄o. Ex eo eniz depēdet totū corp⁹.
Ro. 12. Multi vnū corp⁹ sumus in Chr̄o τc̄. Et ideo
dicit. CONNEXVM.] In corpe eniz ē duplex piūctio
mēbroꝝ .s. f̄m cōtactū: q2 manus est piuncta vlne. hec
pectori τ sic de aliys. Alia ē cōnexio seu piunctio ner,
uoꝝ. Et iō dicit. CONIVNCTVM τ cōnexū.] Sic in
eccl̄ia ē piunctio p fidē τ sciaz. Eph. 4°. Un⁹ dñs/vna
fides/vnū baptisma. Sz h̄ nō sufficit: nisi sit cōnexus
charitatis τ cōnexio sacroꝝ. Et iō subdit. SVBMINI,
STRATVM p nexus] q2 p charitatē vn⁹ subministrat
alteri. Augeṫ ēt p Chr̄z: q2 crescit .s. corp⁹ piūctū sic in
augmētuz dei .i. qđ deus facit in nobis. Ps. Beatus vir
cuius est auxiliū abs te ascēsiones in corde suo dispo,
suit τc̄. Uel dei .i. Chr̄i qui deus corp⁹ auget. dū auget
eccl̄ia. Eph. 4°. Ad psumationē sanctoꝝ in opus mini,
sterij in edificationē corporis Christi τc̄.

¶ Deinde cū dicit. SI ERGO mortui τc̄.] Arguit iam
deceptos. Et pmo ponit rōnez redargutionis ex cōdi,
tione deceptoꝝ. Scđo ex pditiōe coꝝ in q̄b⁹ decipie,
bant̃. ibi. QVE oīa sunt τc̄.] Cōditio coꝝ erat libertas:
q2 sicut erat mortui petōata τ legi. Uñ seruare eaz nō
debebāt. Dic̄ ḡ. Si mortui estis cū Chr̄o mortuo legi
ab elemētis mundi .i. a legalib⁹ obseruantijs: q2 iudei
seruiebant deo vero: tñ sub elemētis: sed gentiles sub
ipsis elemētis: qd adhuc veritate cognita tanq̄ in hoc
mūdo vt iudei decernitis tangēda τ comedenda. Col,
tens. Ne tetigeritis hoc q2 peccatū ē: neqz gustaueritis
de porco τ anguilla. Leui. 11.

¶ Deide cū dicit. QVE oīa τc̄.] Ostēdit qualia sunt ex
pte legaliū dicēs ꝙ sunt noxia τ vana τ grauia. Unde
dicit. QVE oīa sunt in interitū] q2 mortifera post pas,
sionē Chr̄i ponētib⁹ spez in eis: sz post tp̄s grē diuulga
te simplr oīb⁹ sunt mortifera. Qđ dico pp opinionez
Hiero. τ Augu. q̄ supra ad Gal. 2. ca. ponit̃. AD INTE
RITVM] q̄ τ in mortē pducentia sunt. Et si dicat̃ q̄re
ergo legim⁹ vetus testm̄: dic ꝙ legim⁹ ad testimoniū
nō ad vsum. Et iō dicit. SVNT in interitū ipso] vsu .i.
nō ad testimoniū: sz ad vsum. Itē sunt vana q̄ nō ini,
tunt̃ rōni nec auctoritati: sz hec nō innitunt̃ auctoritati
diuine: sed humane. Uñ dicit. SECVNDVM pcepta.]
Sed nūqd nō sunt pcepta a deo? R̄ndeo sic quousqz
veniret veritas. Mat. 15. Irritum fecistis mādatū dei
ppter traditiōes v̄ras. Itē nō innitunt̃ rōni: q2 sūt ha,
bentia rōnez sapiētie in supstitiōe. q.d. Non hz rōnez
que inducat nisi ad superstitionē .i. ad religionē supra
modū τ extra tp̄s ipsoꝝ obseruantiū. ET IN humilita,
te] .s. simulata tñ f̄m deiectionē: quia qui liberat̃ per
Chr̄m a seruitute legis non dz se supponere seruituti.
Gal. 5°. Nolite iterū sub iugo seruitutis ptineri τc̄. Ser,
uant̃ tñ aliqua q̄ τ si nō auct̃e diuina: tñ humana rōne
sunt vtilia: sed h̄ deficit hic. Sunt .n. grauia hec f̄m se
cōsiderata. Tria autē desideram⁹ .s. quietē honorem τ
sufficiētiaz que hec legalia nō hñt. Subtractio enim
ciboꝝ 9ria est saturitati. Inducunt ēt laborē pp obser
uantias multiplices. Nec sunt ad honorē: sz ad pfusio
nez multā: vt illa aspersio cineris τ hō. Act. 15°. Hoc ē
onus qđ neqz pres nr̄i neqz nos portare potuim⁹ τc̄.
Ad nō parcēdum corpori: idest ecclesie nō ad honorē
dei: sed ad saturitatez carnis: idest ad implendas car,

Legim⁹ vet⁹ testm̄ in testimoniū τ non ad vsum.

Quietem/honorem τ sufficientiā desideramus.

nalem affectum. Cap. III.

Itaqꝫ si resurrexistis vna cum Chrõ: supna q̃rite: vbi Chrs ẽ ad dexteram dei sedẽs. Supna curate nõ terrestria. Siqdẽ emortui estis: ꝛ vita vr̃a abscõdita ẽ cũ Chrõ i deo. Qñcũqꝫ Chrs manifestat⁹ fuerit vita nr̃a: tũc ꝛ vos cũ illo manifestabimini in glĩa. ¶ Mortificate igiť mẽbra vr̃a terrestria: stupruꝫ: imundiciã: mollicieꝫ: cõcupiscẽtiã malã: ꝛ auariciaꝫ: que est simulacroꝝ cultus: ob que venire solet ira dei in filios intractabiles: iter quos ambulabatis quõdaꝫ cũ viueretis in his.

1. Cor. 6. Eph. 5. Heb. 12. 1. Pe. 2.

Igitur si cõsurrexistis cuꝫ Chrõ q̃ sursum sunt querite vbi Chrs est in dextera dei sedẽs: que sursuꝫ sunt sapite non que sunt sup terrã. Mortui enim estis ꝛ vita vestra abscondita est cuꝫ Chrõ in deo. Cum autem Christus apparuerit vita vr̃a: tunc ꝛ vos apparebitis cũ ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt sup terram: fornicationeꝫ: immundiciaꝫ: libidineꝫ: concupiscentiã malaꝫ: ꝛ auariciã que est simulacroꝝ seruitus ꝑpter que venit ira dei in filios incredulitatis in qb⁹ ambulastis aliqñ cum viueretis in illis.

Supra Apl's monuit fideles ꝯ seducentes: hic instruit eos ꝯ peruersitatẽ moꝝ. Et pᵐo ꝓponit gñaleꝫ documẽ. Scđo spãleꝫ. ibi. MVLIERES subdite ꝛc̃. Circa pᵐũ duo facit: qꝛ pᵐo instruit eos de hñda recta intẽtiõe finis. Scđo de rectitudine humane actionis. ibi. MORTIFICATE ꝛc̃. Iterũ pᵐa diuidiť in duas ptes: qꝛ pᵐo ponit modũ instructionis. Scđo assignat rationeꝫ. ibi. MORTVI enĩꝫ ꝛc̃. Circa pᵐ pᵐo ponit susceptũ bñficiũ. Scđo ex h ꝯcludit instructionis documẽtũ. ibi. QVE SVRSVM ꝛc̃. Bñficiuꝫ ẽ ꝙ surrexim⁹ cũ Chrõ resurgẽte: sꝫ h dupl'r. Vno mõ per spẽ corporalis resurrectiõis. pᵉ Corin. 15. Si aũt Christus pdicatur ꝙ resurrexit a mortuis: quõ qdã dicũt in vobis: qm̃ resurrectio mortuoꝝ nõ est. Itẽ cuꝫ eo resurgẽte reparamur ad vitaꝫ iusticie. Ro. 4. Traditus est ꝑpter delicta nostra: ꝛ resurrexit ꝑpter iustificationẽ nostraꝫ. q. d. Si Chrõ resurgente ꝛ vos resurrexistis. 2. Cori. 4. Qui suscitauit dñm Iesum ꝛ nos cum Iesu suscitabit ꝛc̃.

¶ Deinde cũ dicit. QVE SVRSVM ꝛc̃. Cõcludit documẽtuꝫ debitũ fini. Et pᵐo p cõparationẽ ad finẽ: ꝛ vt finẽ pncipal'r aliqs itẽdat. Scđo vt sꝫ finẽ de alijs iudicet. Dicit ẽ. SI CONSVRREXISTIS cũ Christo q̃ sursuꝫ sunt querite. Mat. 6. Primũ q̃rite regnũ dei ꝛ iusticiaꝫ ei⁹ ꝛc̃. Hic. n. est finis. ps. Vnã petij a dño ꝛc̃. Et iõ h querite VBI Chrs sedet i dextera. Mar. vlt. Dñs qdẽ iesus postq̃ locut⁹ ẽ eis assumpt⁹ ẽ in celũ ꝛ sedet a dextris dei ꝛc̃. ps. Sede a dextris meis ꝛc̃. Et itelligẽda ẽ dextera nõ pars aliq̃ corpalis: sꝫ similitudinaria. Dextera. n. ẽ potior ps hõis. Chrs ẽ sedet ad dexterã qꝛ sm ꝙ hõ in potiorib⁹ bonis pr̃is ẽ: sꝫ sm ꝙ de⁹ in eq̃litate ei⁹ ẽ. Et sic sit ordo i vobis: vt qꝛ Chrs ẽ mortuus ꝛ surrexit: ꝛ sic est assumptus a dextris dei: ita ꝛ

Dextera chrĩ non corporalis pars sꝫ similitudinaria.

vos moriamini pctõ: vt postea viuatis vita iusticie: ꝛ sic assumamini ad glĩã. Vel nos resurrexim⁹ p Chrĩꝫ: ipse aũt ibi sedet. ẽ desideriũ nr̃m dꝫ eẽ ad ipꝫ. Mat. 24°. Vbi fuerit corpus ibi cõgregabunť ꝛ aquile ꝛc̃. Mat. 6. Vbi ẽ thesaur⁹ tuus ibi ẽ ꝛ cor tuũ ꝛc̃. Itẽ debem⁹ iudicare de alijs sm ipm. Et iõ dicit. QVE sursum sunt sapite ꝛc̃. Astruit vnũ ꝛ aliud negat. Sapit autẽ q̃ sursuꝫ sunt q sm supnas rõnes ordinat vitã suã ꝛ de oĩbus iudicat sm eã. Iaco. 3. Hec ẽ sapia desursuꝫ descẽdens. Sapit aũt que sunt sup terrã q sm terrena bona oĩa ordinat ꝛ iudicat iudicans ea summa bona. Phil. 3. Et glĩa in ꝯfusione coꝝ q terrena sapiũt ꝛc̃.

¶ Deinde cũ dicit. MORTVI. n. ꝛc̃. Ponit rõ monitionis. Et pᵐo cõmemorat quãdaꝫ mortẽ. Scđo insinuat occultationẽ cuiusdaꝫ vite. ibi. ET VITA ꝛc̃. Tertio docet hui⁹ vite manifestationẽ. ibi. CVM aũt chrs ꝛc̃. Prius. n. vnum ꝓhibuit ꝛ aliud astruxit: ꝛ nũc ad hec duo redit. Prio sic. NON sapite que sunt terrena qꝛ mortui estis terrene ꝯuersationi. Mortuus. n. huic vite nõ sapit ea q̃ sũt hui⁹ mũdi: ita ꝛ vos si mortui estis elemẽtis hui⁹ mũdi. Ro. 6. Existimate vos mortuos eẽ qdẽ pctõ: viuẽtes aũt deo ꝛc̃. Esa. 26. Moriẽtes nõ viuant: gigãtes nõ resurgant ꝛc̃. Cuꝫ aũt dixit. Existimate ꝛc̃. Subdit. Viuẽtes. Et iõ alia vita ẽ occulta. vñ ẽt hic dicit. ET VITA vr̃a ꝛc̃. Et hãc vitã acqrim⁹ nobis p Chrĩꝫ. 1. Pe. 3. Chrs pro pctis nr̃is mortu⁹ ẽ: iust⁹ pro iniustis ꝛc̃. Quia ẽo hec vita ẽ p chrĩꝫ. Chrs aũt ẽ occult⁹ a nobis: qꝛ ẽ in glĩa dei pr̃is. Et sil'r vita que p eũ nobis dať ẽ in occulto vbi. s. Chrs ẽ i glĩa dei pr̃is. Prouer. 3. Longitudo dieꝝ i dextera ei⁹: ꝛ in sinistra ei⁹ diuitie ꝛ glĩa. ps. Quã magna multitudo dulcedis tue: quã abscondisti timẽtib⁹ te ꝛc̃. Apoc. 2. Vincẽti dabo mãna absconditũ ꝛc̃. Iõ cuꝫ dicit. CVM autem Chrs ꝛc̃. Ostẽdit quõ manifestať. s. sicut ꝛ Chrs: qꝛ ut in ps. De⁹ manifeste veniet. Et iõ dič. CVM aũt apparuerit Chrs vita vr̃a qꝛ ipse ẽ actor vite vr̃e: ꝛ quia in amore ei⁹ ꝛ cognẽ ꝯsistit vita vr̃a. Gal. 2. Viuo ego iã nõ ego: viuit ẽo i me Chrs ꝛc̃. TVNC vos appebitis. pᵉ Io. 3. Cũ apparuerit siles ei erimus. s. i glĩa. Abac. 3. Ab austro veniet ꝛ sanct⁹ de monte pharã ꝛc̃.

¶ Deide cũ dič. MORTIFICATE ẽ ꝛc̃. Ordinat humanã actionẽ. Prio p cohibitionẽ pctõꝝ. 2° p instructionẽ bonoꝝ moꝝ. ibi. INDVITE vos ꝛc̃. Circa pᵐ duo facit: qꝛ pᵐo pmittit monitionẽ. 2° ei⁹ rõnẽ exponit. ibi. EXPOLIANTES vos ꝛc̃. Iteꝝ pᵒ in duas: qꝛ pᵐo ꝓhibꝫ vitia carnalia. 2° rõnẽ assignat. ibi. PROPTER que ꝛc̃. Circa pᵐ duo facit: qꝛ pᵐo ponit gñales ꝓhibitionẽ. 2° explicat in spãli. ibi. QVE sunt ꝛc̃. Dicit ẽ. Nõ debetis sapere q̃ sunt sup terrã: sꝫ mortificate qcqd terrenũ ꝛ spãl'r mẽbra q̃ sunt ꝛc̃. Qđ potest exponi similitudinarie: qꝛ conuersatio nr̃a ẽ ꝯtinẽs multos actus: sicut corp⁹ multa mẽbra: ꝛ in ꝯuersatiõe bona prudẽtia ẽ sicut oculus dirigẽs. fortitudo autẽ sicut pes portãs. In mala ẽo astutia sicut oculus: ptinacia ẽo sicut pes. Hec ẽ mẽbra sunt mortificãda. Vel al'r de mẽbris corpis carnalib⁹ dixit. MORTVI estis ꝛc̃. s. terrene cõuersationi. Quõ: Et rñdens dicit. MORTIFICATE ꝛc̃. Intantũ ẽ morimur culpe: inquãtuꝫ viuificamur p graꝫ. Vite. n. grẽ reparat nos q̃tũ ad mẽbra nõ total'r q̃tũ ad corp⁹ pp fomitẽ. Ro. 7. Egoipse mẽte seruio legi dei: carne aũt legi pctĩ. Et paulo ante. Video aliã legẽ in mẽbris meis repugnãteꝫ legi mentis mee ꝛc̃. Qui ẽ mortui estis q̃tũ ad mentẽ mortificate ꝯcupiscẽtiã in mẽbris q̃ sunt sup terrã inq̃tũ sũt sup terrã ꝛ terrena corpa. pᵉ Cor. 6. Castigo corp⁹ meũ

z in seruitutē redigo zc.i.non pmittēdo ei se ptrahi ad carnalia. Et iō ponit pctā in spāli. Et p pure carnalia. Scdo media.ibi.ET AVARITIAM zc.] Inter carnalia maxie cōcupiscētia iclinat ad luxuriā vbi ē act9 turpis. Et h vl fm nāz aialis nō rōnis:qz oē pctm est ꝯtra rōnē. Et iō dicit. FORNICATIONEM.] Tob. 4°. Attēde tibi ab oī fornicatiōe zc. Uel ꝯ nām. Et sic dicit. IMMVNDICIAM.] Itē delectatio est imunda. Un̄ dicit. LIBIDINEM.] Itē ꝯcupiscētia praua. Un̄ dicit. CONCVPISCENTIAM MALAM.] Itē ponit pctā media. Et pmo auaritiā:cui9 obiectū est corporale.s.pecunia:z cōplet in delectatione spūali.s.dn̄o talium. Et iō cōicat cum carnalib9 pctis. Et subdit. QVE EST idolo℞ seruit9.] Eph.5. Aut auarus qđ est idolo℞ seruit9. ℂ Sed nūqd auaritia ex suo gn̄e ē spēs idolatrie:z auar9 peccat tanq̄ idolatra: Rn̄deo dōm est. Nō fm spēz:s3 fm silitudinē:qz auar9 ponit vitā suā in pecunia:idolatra ē qn̄ qs exhibz alicui imagini honorē debitū deo. Auarus aūt honorē debitū deo exhibet pecunie: quia tota sua vita circa hoc est. Qua ꝓ auarus nō intēdit circa pecuniaz se habere vt ad deū: sicut idolatra:ideo est minus peccatum.

ℂ Deinde cū dicit. PROPTER que venit zc.] Ostēdit rōnez q̄re vitāda sunt hec pctā. Et ē duplex. Una que mouet oēs. z alia q̄ spāl'r istos. Pria est vindicta dei: qz pp carnalia venit ira.i.vindicta dei in filios diffidentie.i.pctōres qui diffidūt de deo: qz luxuria ē filia desperatiōis:qz multi ex desperatiōe spūaliū dant se totalr carnalib9. VEL DIFFIDENTIE.] qz q̄tū ē de se nō ē ꝯfidēdum vt corrigant.z iō venit ira dei:sic in Gen̄.6.z.7.de sodomitis z in diluuio.18.z.19. Alia rō est:qz aliqn̄ fuerūt tales. Un̄ dic. IN QVIBVS z vos ambulastis aliqn̄.] i.de malo i peius. Et ponit hāc rōnem pp duo.s.z pp qđ Petrus dicit.1.Pe.4. Sufficit preteritū tp̄s ad volūtatē gētiū ꝯsumādaz:q ambulauerunt in luxurijs zc. Uel qz experti estis q in eis nō ē vtilitas:s3 ꝯfusio. Ro.6. Quē ergo fructū habuistis: tunc in illis in qbus nūc erubescitis:

Eph.2. ℂ Nunc aūt deponite z vos oia:iram:indignationez:malitiaz:maledicētiaz:turpiloquētiaz ab
Ro.6. ore vestro. Ne mentiamini alius aduersus aliū:
Ephe.4. posteaq̄ expuistis veterē hoiez cum factis suis:z induistis nouū:qui renouat ad agnitionē z imaginē eius:qui ꝯdidit illū:vbi nō est grecus z iudeus:circūcisio z preputium:barbarus : scytha: seruus liber:sed oia in oibus Christus.

ℂ Nunc aūt deponite z vos oia:iraz:indignationez:malitiam:blasphemiaz turpem sermonē de ore vestro. Nolite mētiri inuicem:expoliantes vos veterez hoiem cum actibus suis: z induentes nouū euz qui renouatur in agnitionē dei fm imaginē eius qui creauit : eum vbi non est gentilis z iudeus:circūcisio z preputium:barbarus z scytha:seruus z liber:s3 omnia z in omnibus Christus. Lec. II.

Supra Apls monuit fideles ꝯ vitia carnalia:hic monet eos ꝯ vitia spūalia. Et pmo ponit vl'ez ammonitionē. Scdo per ptes distinguit. Dicit q̄ aliqn̄ ambulastis in illis : s3 nūc deponite oia nō solū carnalia s3 oia.1.Pe.2. Deponētes oēm malitiā z oēs dolos z simulatiōes z inuidias z detractiōes zc. Distinguit aūt vitia spūalia in duo. Pmo in pctm cordis. z° oris.ibi. BLASPHEMIE zc.] Et pmo ponit irā. Ira.n. viri iustitiā dei nō opat z hec ē deponēda. Scdo indignationē q̄ orit ex ira:q̄ est qn̄ qs reputat aliquē indignū co℞ q̄ h3 vel vt cōparet aliq. Esa.27. Indignatio nō ē mihi. Malitiā q̄ ꝑsegt ad hec duo.i.qn̄ qs molit malū pximo inferre. Jaco.1. Abijciētes oēm imūdiciam z abundantiā malitie in mansuetudine zc.

ℂ Deinde ponit peccata ptinētia ad pctm oris. Et sunt tria gn̄a pcto℞ oris. Per h.n.pctm designat iordinatio mētis. Et pmo in cōparatiōe ad deū.z hec ē BLASPHEMIA.] Leui.24°. Educ blasphemū extra castra z ponant oēs q audierūt man9 suas sup caput ei9 z lapidet eū populus vniuersus zc. Et sic quecūq3 blasphemia est pctm mortale. Sed qd si sit subito: Rn̄deo dōm ē q si sit subito ita q nō ꝑcipit se blasphemare nō peccat mortalr. Sed credo q q̄ntūcūq3 subito:si tn̄ ꝑcipit q dicit ꝓba blasphemie peccat mortalr. Scdo designat iordinationē circa ꝯcupiscētiā dicēs. Turpē sermonē de ore vr̄o. Eph.4°. Ois fmo malus ex ore vr̄o nō ꝓcedat zc. Tertio iordinationē ꝯ pximū:z hoc est mēdaciū. Prouer.19. Qui loqt mēdaciū nō effugiet.

ℂ Deinde cū dicit. EXPOLIANTES zc.] Ostēdit rōnez q̄re sunt vitāda pdicta vitia:qz.s.deposita vetustate d3 indui nouitas. Mat.9. Nemo mittit cōmissuraz pāni rudis in vestimētū vet9 zc. Et pmo ponit depositionē vetustatis. Scdo assumptionē nouitat.ibi. ET INDVENTES zc.] Dic q̄. DEPONITE hoc expoliātes zc.] Naz h inueterat p pctm. Heb.8. Qđ aūt antiquat z senescit ꝓpe interitū est. Et hec vetustas ꝓpinquat corruptioni:qz pctm ē via ad corruptionē. Itē p pctm pdit virt9 z decor spūalis q̄ qđe vetustas ē introducta p pctm pmi parētis. Ro.5°. Sicut eniz per vnū hoiez pctm in hūc mūdū intrauit z p pctm mors:ita z in oēs hoies ptrāsijt in quo oēs peccauerūt. Hunc q̄ veterē hoiez.i.vetustatē pcti. Ro.6°. Uetus hō noster simul crucifixus ē vt destruat corp9 pcti:vt vltra non seruiam9 pctō zc. Exute cū actib9 suis. Eph.4. Deponite vos fm pristinā cōuersatiōnē veterē hoiez q corrumpit fm desideria erroris zc. Nouus hō ē animus interius renouat9:qz hō añ grāz h3 mentē interiorem pctō subiectā. Et qn̄ reparat p grāz h3 nouitatem. ps. Renouabit vt aquile iuuent9 tua zc. Gal.vlt. In chrō iesu neq3 circūcisio neq3 pputiū aliqd valet:s3 noua creatura zc. Noua creatura ē grā inouās:s3 adhuc vetustas remanet in carne. S3 si sequaris iudiciū noui hoīs:tūc induis nouū hoiez.i.si ꝓ ꝯcupiscis fm desideria carnis iduis vetustatē. Eph.4. Induite nouū hoiez qui fm deū creat9 est in iustitia z scitate veritat.

ℂ Deinde cū dicit. ET INDVENTES zc.] Describit nouū hoiez. Et pmo oñdit renouationis modū. Scdo vbi renouet. Tertio fm qd renouat. Ostēdit q̄ q interior hō vet9 p ignorātiā dei renouat p fidē z agnitionez dei.2.Co.3. In eādē imaginē trāsformamur a claritate in claritatez tanq̄ a dn̄i spū. S3 vbi ē hec renouatio: Ibi.s.vbi est imago dei q̄ nō est i potētijs sensitiue ptis:s3 in mēte. Un̄ dicit fm imaginem.i.ipsa dei imago q̄ est in nobis renouat:z h fm imaginē eius.s. dei qui creauit eū. Dicit aūt nouus creatus:qz aia rationalis nō est ex traduce:s3 a deo creata.

ℂ Deinde cū dicit. VBI NON EST zc.] Ostēdit hāc inouationē esse oibus cōem:al's nō ptineret ad hoiem inquātū homo. Et hoc qz facta est fm aliqd qđ cōuenit olb9. Quintuplex aūt hec cadit distictio iter hoies. Una

Si blasphemus subito ꝑcipit ꝯtra se blasphemare nō peccat.

Una fm̄ sexū corporeū: ⁊ hāc excludit dicēs. VBI nō est masculus ⁊ femina.] qa nō differūt mēte s; fm̄ sexum corporeum. Scd̄o p̄ natiōes. ⁊ hāc excludit ibi. GENTILIS ⁊ iude9.] Isti. n. ex fidelib9. illi ex infidelibus. ⁊ tñ vtriq; mēte rōnales. Ro. 3. An iudeoꝝ deus tm̄: Nōne ⁊ gētiū: Tertia fm̄ ritū certū ⁊ ꝓpriū. qa q̄dā legis ꝓfessionē. ⁊ q̄dā ritū eūdē nō habebāt. Ro. 10. Idē dn̄s oīuz ⁊c̄. Alia f; linguā ibi. BARBARVS ⁊ scitha.] Scithia est ꝟsus septētrionē. barbarietas āt extraneitatez dic̄. Uñ barbari q̄si ex̄nei. Et simplr̄ est barbarus q ex̄neus est ab hoīe inq̄ntū hō. ⁊ h̄ est inq̄ntuz rōnalis: ⁊ iō illi barbari sunt q non regunꝶ rōne ⁊ legib9. ⁊ iō barbari nālr̄ sunt serui: ⁊ in Chr̄o nō differūt. qa ⁊ si ius ciuile nō h̄nt: tñ legē h̄nt Chr̄i. Alia fm̄ ꝯditiōes. qa q̄dā serui q̄dā liberi. in Chr̄o aūt sunt oēs siles. Job. 3. Paruus ⁊ magn9 ibi sunt ⁊c̄. Ergo nō sunt he differētie i Chr̄o. s; est oīa in oīb9 Chr̄s. Nō. n. ē circūcisio nisi p̄ Chr̄z. ⁊ libtas p̄ Chr̄m. si nō es liber libtas tua ē Chr̄s. Si nō circūcisus circūcisio tua ē chr̄s: ⁊ sic de alijs. ET IN oīb9.] qa oīb9 b̄nficia sua dat.

Eph. 4. 6. ¶ †Sitis igiꝶ induti tāq̄; electi dei: sancti ac dilecti: viscera miserationū: comitatē: modestiā: mansuetudinē: lenitatē: sufferētes vos inuicē: ⁊ cōdonātes vobis mutuo: si qs aduersus aliquē habuerit querelā: quēadmodum ⁊ Chr̄s cōdonauit vobis: ita ⁊ vos: sup oīa aūt hec: charitatez: que est vinculū ꝑfectiōis. Et pax dei palmā ferat in cordib9 vestris: in quā ⁊ vocati estis in vno corpe: ⁊ grati sitis. Sermo Chr̄i ihabitet in vobis opulēte cū omni sapiētia. Doceteq; ⁊ cōmonete vos inuicē cantionib9 ⁊ laudib9: ⁊ cantilenis spūalib9:

1. Cor. 10. cū grā canentes in corde vestro dn̄o. † Et qcq̄d egeritis sermone aut facto: oīa in noīe dn̄i Jesu facite: gratias agētes deo ⁊ patri per illum.

¶ Induite vos ergo sicut electi dei sancti ⁊ dilecti viscera misericordie/benignitatē/humilitatē/modestiā/patiētiā/supportātes inuicē ⁊ donātes vobismetipsis si qs aduersus aliquē h; querelā sicut ⁊ dn̄s donauit vobis ita ⁊ vos. Super oīa autez hec charitatē habete qd̄ est vinculum perfectiōis: ⁊ pax Chr̄i exultet in cordibus vestris in qua ⁊ vocati estis in vno corpe ⁊ grati estote. Verbum Christi habitet in vobis abūdanter in omni sapiētia docentes ⁊ cōmonentes vosmetipsos in psalmis ⁊ hymnis ⁊ canticis spūalibus: in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Oē qd̄cunq; facitis in verbo aut in opere: omnia in noīe domini nostri Jesu Christi gratias agētes deo ⁊ patri per ipsum. Lec. III.

Supra Apl̄us induxit fideles ad vitandu; mala: hoc inducit eos ad operandū bona. Et primo ad opera particulariū virtutū. Secūdo ad opera virtutū principaliū perficiētium animas ibi. SVPER omnia ⁊c̄.] Et p̄mo cōmemorat eoꝝ cōditionē. Scd̄o subdit virtutū cōnumerationē ibi. VISCERA misericordie ⁊c̄.] Dicit ḡ. Si induistis nouū hoiem debetis induere noui hoīs ptes. s. virtutes. Ro. 13. Abijciamus ḡ opera tenebraꝝ: ⁊ induamur arma lucis ⁊c̄. Quibus induimur. qr̄ qcq̄d exterius appet est virtutib9 ornatuz. S; qb9 virtutib9: Aliter induunꝶ milites: aliter sacerdotes. Ergo iduite vobis ꝯueniētia vestimenta. ELECTIS ⁊ sanctis.] Et qd̄ dic̄ electis ꝑtinet ad remotiōez a malo. qd̄ dicit SANCTIS] ad donuz gratie. 1. Cor. 6. Abluti estis. s; sanctificati estis. Leui. 11. et. 19. Sācti estote: qa ego sanctus su; dn̄s de9 vester ⁊c̄. Qz dic̄. Dilecti ꝑtinet ad p̄parationē future glie. Jo. 13. In fine dilexit eos. s. vite eterne. Et describit hic vestimenta q̄ ꝓtegūt nos in aduersis ⁊ ꝓsperis. 2. Cor. 6. Per arma militie a dextris ⁊ a sinistris ⁊c̄. Et p̄ que h̄nda in ꝓsperis. Scd̄o q̄ in aduersis ibi. PATIENTIAM ⁊c̄.] In ꝓsperis aliq̄d debem9: ⁊ p̄ ꝓximo mīaz. Et iō dicit. Uiscera mīe. Luce. 1. Per viscera mīe dei nr̄i ⁊c̄. Phil. 2. Si qua viscera miseratiōis ⁊c̄. i. mīaz ex affectu procedētē. Ad oēs ꝟo ꝯiter est h̄nda benignitas q̄ est q̄si bona igneitas. Ignis. n. liquefacit ⁊ effluere facit humida. Si in te est bon9 ignis: liq̄facit qcq̄d h̄uiditatis habes ⁊ dissoluet. Hāc facit spūssctūs. Sap. 1. Benign9 est spūs sapiētie. Eph. 4. Estote aūt inuicē benigni: misericordes ⁊c̄. In corde debes humilitatē. Eccl. 3. Quato magnus es humilia te in oīb9 ⁊c̄. In exterioribus debes modestiā: q̄ ponit modū ne in prosperis excedas. Phil. 3. Gaudete in dn̄o semꝑ: itez dico gaudete. modestia vr̄a nota sit oīb9 hoīb9. In aduersis tria sunt arma h̄nda. s. PATIENTIA] q̄ facit q̄ aīus ꝓꝑ aduersa nō amoueaꝶ ab amore dei ⁊ rectitudine iustitie. Luc. 21. In patiētia vr̄a possidebitis aīas vr̄as ⁊c̄. Sed qa q̄nq; ꝯtingit q̄ aliqs a iustitia nō declinat quātu ē de se. tñ alioꝝ mores sūt ei iportabiles. iō dic̄. SVPPORTANTES inuicē] . 2. Pe. 2. Habuēs apud eos q de die in diē iustā aīaz iniqs opib9 cruciabāt ⁊c̄. Ro. 15. Debemus nos firmiores imbecillitates ifirmoꝝ sustinere ⁊c̄. Tertio ꝯdonationem ibi. ET DONANTES] . i. parcētes. 2. Cor. 2. Naz ⁊ ego qd̄ donaui si q̄d donaui ꝓꝑ vos in ꝑsona Chr̄i ⁊c̄. Condonat aūt qs iniuriā qn̄ nō h; rancorē ad eū: nec malū ꝯ ipm̄ ꝓcurat. Sed qn̄ necessitas puniēdi ē tūc puniēdus ē. Et addit ratiōez SICVT ⁊ dn̄s.] Eccli. 28. Hō hoi seruat iraz ⁊ a deo q̄rit medelā ⁊c̄. Mat. 18. Oē debituz dimisi tibi ⁊c̄. Et post. Nōne ḡ oportuit ⁊ te misereri ꝯserui tui sic ⁊c̄.

¶ Deinde cū dic̄. SVPER oīa ⁊c̄.] Inducit ad p̄ncipales ꝟtutes ꝑficiētes alias. Et p̄ncipalior ē charitas inter ꝟtutes: sapia ꝟo inter dona. Charitas q̄dem iformat oēs ꝟtutes: sapiētia ꝟo dirigit. Prio igiꝶ iducit ad primū. Scd̄o ad 2m ibi. VERBVM Christi ⁊c̄.] Prio inducit ad charitatē habēdā. Secūdo ad charitatis effectus ibi. ET PAX ⁊c̄.] Dicit ḡ. Sup oīa induatis charitatē que oībus p̄dictis maior est. vt di. 1. Cor. 13. Sup oīa. i. magis q̄ oīa: qa ē finis oīuz virtutū. 1. Thy. 1. Finis aūt p̄cepti est charitas ⁊c̄. Uel SVPER oīa] debemus h̄re charitatem. qa est sup oīa alia. 1. Cor. 12. Adhuc excelletiorē viaz vobis demōstro ⁊c̄. Et h̄ qa sine ipsa nihil valēt alia. Et hec charitas figuraꝶ p̄ tunicā incōsutilē. Jo. 19. Et rō huius q̄re est h̄nda est. qa EST vinculū.] fm̄ glo. p̄ oē s ꝟtutes hō perficiꝶ. s; charitas cōnectit eas adinuicē. ⁊ facit eas ꝑseuerātes. ⁊ ideo dr̄ VINCVLVM.] Uel ex nā sua est VINCVLVM.] qa est amor q est vniens amatuz amāti. Osee. 11. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitat̄ ⁊c̄. Sed addit. PERFECTIONIS.] qa est vnūquodq; ꝑfectuz quādo adheret fini vltimo. s. deo qd̄ facit charitas.

¶ Deīde cuz dicit. ET PAX ⁊c̄.] Monet ad act9 chari-

In prosperis misericordia benignitas humilitas modestia

In aduersis patientia.

tatis. Et ponit duos actus. s. pacē et gratitudinē: et 3^m li nuit. s. gaudium. Dicit ergo. ET PAX Christi etc.] Ex charitate mox oritur pax que est secundum Augustinum tranquillitas cordis sibi a deo instituti: quod facit charitas. Qui. n. aliquem diligit concordat cū eo in voluntate. Ps. Pax multa diligētibus legē tuā etc. ¶ Exultet quia charitatis effectus ē gaudium quod sequitur ex pace. Prouer. 12. Qui pacis ineūt cōsilia sequitur eos gaudium etc. Sed nō dicit simpliciter pax. quia est pax mūdi quā deus nō venit facere: sed Christi quā fecit inter deū et hoiem. Mar. 9. Pacē habete inter vos: quā annūtiauit Luc. vlti. Stetit Iesus in medio eorū et dixit eis. Pax vobis etc. Et debetis hec: quia in illa vocati estis etc. 1. Cor. 7. In pacē vocauit nos deus. ¶ Et hoc subdit. IN VNO corpore] i. vt sitis in vno corpore. Effectus alius ē vt sit gratus. Sap. 16. Ingrati spes tanquam hibernalis glacies tabescet: et disperiet tanquam aqua superuacua.

¶ Deinde cū dicit. VERBVM Christi etc.] Monet ad sapientiā: et primo docet sapiētie originē. 2º sapiētie vsum ibi. DOCENTES etc.] Ad hoc enim quod quis habeat sapiētiā verā oportet cōsiderare vnde oriatur. Ecclici. 1. Fons sapiētie verbū dei in excelsis. ergo ex verbo Christi hauriatis eam. Deut. 4. Hec est sapiētia vestra et intellectus corā populis etc. 1. Cor. 1. Qui factus est nobis sapiētia a deo etc. Sed aliqui nō habēt verbū: ideo nec sapientiam. Et ideo dicit. HABITET.] Prouer. 3. Circūda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui etc. Aliquibus sufficit modicū quid de verbo Christi: sed Apostolus vult quod habeamus multū. Et ideo dicit. ABVNDANTER] 2. Cor. 9. Potēs est deus omnē gratiam abūdare facere in vobis vt in oibus semper omnē sufficientiā habētes abūdetis in omne opus bonū. Prouer. 2. Sicut thesauros effoderis eā etc. ¶ Et addit. IN OMNI sapientia] i. in oibus ptinentibus ad sapiam Christi debetis studere scire. Act. 20. Nō subterfugi quo minus annūtiarē vobis omne consiliū dei etc. Ecclici. 21. Cor fatui quasi vas cōfractū et omnem sapiam nō tenebit etc. Triplex autem est vsus huius sapiētie. s. instructiōis, deuotionis, et directionis. Instructio duplex. s. ad cognoscēdū vera. Unde dicit. DOCENTES] q. d. Habitet ita abūdāter in vobis vt de oibus sitis instructi per ipsum. 2. Thy. 3. Ois scriptura diuinitus inspirata vtilis ē ad docendū ad arguēdum etc. ¶ Itē ad cognoscēdū bona. ideo addit. ET COMMONENTES vosmetipsos] i. exhortantes vos ad bona opera. 2. Pe. 1. Suscitare vos in cōmonitionē etc. ¶ Secūdo ponit vsum deuotiōis. Unde dicit. IN PSALMIS et hymnis.] In psalmis qui designāt iocūditatē bone operatiōis. Ps. Laudate eū in voce exultatiōis etc. Hymnus est laus cū cantico. Ps. Hymnus oibus sanctis eius etc. ¶ Canticis spūalibus quia quicquid nos facimus debemus referre ad bona spūalia: ad pmissa eterna: et ad reuerētiam dei. Et ideo dicit. IN CORDIBVS] et non in labiis tm. 1. Cor. 14. Psallā spū psallam et mēte etc. Esa. 29. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum lōge ē a me. Et addit. IN GRATIA] s. recognoscētes gratiam Christi et beneficia dei. Sunt autem cantica ecclesie cordis principaliter: sed oris sunt vt excitetur canticum cordis et propter simplices et rudes. Tertio ponit vsum directiōis in opere dicēs. OMNE quodcūque facitis etc.] quia etiam locutio opus quoddam est. 1. Cor. 10. Siue mādūcatis siue bibitis vel aliud quid facitis oia in gloriā dei facite etc. Sed cōtra. Aut hoc est preceptū aut cōsiliū: si preceptum peccat quicūque hoc nō facit: sed quādo peccat venialiter hoc non facit: ergo quicūque peccat venialiter peccat mortaliter. Respondeo. Quidā dicūt quod hoc est cōsiliū: sed hoc non est verum. Sed dicendum est quod non est necessariū quod oia in deū referantur actu: sed habitu: qui. n. facit cōtra gloriam dei et precepta eius facit cōtra hoc preceptum. Uenialiter autem peccans nō facit cōtra hoc preceptum simpliciter: quia non actualiter: sed habitualiter refert omnia in deū.

¶ † Uxores subdite estote propriis viris: sicuti cōuenit in dño. Uiri: diligite vxores: et ne sitis amarulēti aduersus illas. † Filij: obedite parētibus in oibus: hoc. n. bene placet dño. Pres: ne puocetis liberos vestros: ne despondeant aium. † Serui: obedite per oia his: qui dñi sunt secundum carnē: nō obsequiis ad oculum exhibitis: tanquam hoibus placere studentes: sed cum simplicitate cordis timentes deū. Et quicquid feceritis: ex aio facite: tanquam dño et non hoibus: scientes: quod a dño recipietis mercedem hereditatis: nā domino Christo seruitis. † Ceterū qui peccarit: reportabit peccatū suum: et nō est personarum respectus. Uos domini equitatē et equabilitatem seruis exhibete: scientes quod et vos habeatis dominum in celis.

¶ Mulieres subdite estote viris: sicut oportet in domino. Uiri diligite vxores vestras: et nolite amari eē ad illas. Filij obedite parētibus per omnia: hoc enim placitum est in domino. Patres nolite ad indignationem prouocare filios vestros vt nō pusillo animo fiāt. Serui obedite per omnia dñis carnalibus: nō ad oculum seruientes quasi hominibus placentes: sed in simplicitate cordis timentes dñm. Quodcunque facitis ex animo operamini sicut dño et non hominibus: scientes quod a dño accipietis retributionem hereditatis: dño Christo seruite. Qui. n. iniuriā facit: recipiet id quod inique gessit. Et nō est personarum acceptio apud deum. Domini quod iustum est et equum seruis pstate: scientes quoniam et vos dominum habetis in celo.

Lec. IIII.

Posita generali instructione ad oēs: hic incipit ponere spālem. Primo dat quedam specialia documēta pertinentia ad singulos status in ecclia. Secūdo quedā cōmunia oibus statibus respectu certarum conditionū in 4º cap. ibi. ORATIONI instate etc.] Prima in tres secundum tres cōiugationes ex quibus domus constituitur secundum Philosophum: quarū vna est viri et vxoris. 2ª patris et filij. alia dñi et serui. 2º ibi. FILII etc.] 3º ibi. SERVI etc.] Unaqueque earum diuiditur in duo secundum quod monet subditos vt obediāt: superiores vt moderate imperēt. Dicit ergo. MVLIERES etc.] et dicit. VT OPORTET.] quia hec subiectio est lege diuina ordinata. Gen. 3. Sub viri potestate eris et ipse dñabitur tui etc. 1. Cor. 14. Mulieres in ecclesiis taceāt. Non. n. permittitur eis loqui: sed subditas eē sicut et lex dicit etc. Et ratio huius est quia regere est rationis: viri autem magis vigent rōne, et ideo presidere debent. Itē addit. IN DOMINO] quia oia ordinata ad aliquos fines sunt referēda finaliter in deū.

¶ Deinde monet viros vt diligant eas: hoc. n. est naturale: quia vir et vxor quodāmodo sunt vnum. Eph. 5. Uiri diligite vxores vestras etc. Et phibet ne eis sint amari. Mich. 1. Infirmata est in bonū que habitat in amaritudinibus

Marginal notes (left): Usus sapientie instructionis deuotionis directionis

Marginal notes (right): Eph. 5. 1. Pe. 3. Ephe. 6. Ephe. 6. 1. Pe. 2. Titi. 2. Ro. 2. Eph. 6. Act. 10. Gal. 2. 1. Pe. 1.

mdinib⁹. Eph.4. Ois amaritudo/ z ira / z idignatio/ z
clamor/ z blasphemia tollat a vobis cũ oi malicia.
¶ Deide cum dic. FILII rc.] agit de 2° z dicit. Obedite
per oia. s. que nõ sunt ɔ deum. Heb.12. Parentes qdez
carnis nr̃e habuim⁹ eruditores z reuerebamur eos rc.
Si ṽo precipiant in his que sunt ɔ deu: sic intelligit
illõ qõ dicit. Luc.14. Si quis venit ad me z nõ odit
patrem suum z matrẽ rc. z hoc qa hoc est placitu do-
mino. i. in lege dñi: qa lex charitatis non remouet legẽ
nature s; pficit. Est aũt lex nãlis q filius subdat cure
pñts. Exo.20. Honora pñez tuum z matrem rc.
¶ Deinde cũ dicit. PATRES nolite rc.] instruit paren-
tes. Eph.6. Et vos pñres nolite ad iracũdiã puocare fi-
lios vestros rc. z h vt nõ pusillanimes fiãt: huı⁹ ratio
est: qa hoies retinẽt impssionem quã a pueritia habue
rũt. Nãle aũt est q q in huitute nutriunt semp sint pu
sillanimes. Unde ratio est cuiusdam quare filij israel
non statı in terram promissionis sunt perducti: quia
fuerant nutriti in seruitute: z non habuissent audaciã
cõtra inimicos pugnandi. Esa.35. Dicite pusillanimes
confortamini z nolite timere rc.
¶ Deinde cũ dic. SERVI obedite rc.] Agit de 3°: z p̃ de
seruis ponit monitioẽ. 2° ostẽdit rõnem ibi. SCIEN-
TES rc.] 3° excludit dubitationẽ ibi. QVI enim rc.]
Circa primũ duo facit: qa pmo monet eos ad obediẽ-
tiã. Scdo determinat obediẽdi modum ibi. NON ad
oculũ rc.] Dicit g. Serui fm carnalẽ pditionẽ rc. Per
oia. q. i. non ɔ deũ sunt. 1. Pe.2. Non tãtũ bonis z mo-
destis sed et discolis rc. 1. Thy. vlti⁹. Quicũqz sũt sub
iugo serui dños suos oi honore dignos arbitrent rc.
¶ Deinde cũ dic. NON ad oculũ rc.] docet modũ obe-
diẽdi. Et ondit duos modos obediẽdi. Prio q simpli
citer z sine dolo. Scdo ondit q volũtarie. Dicit ergo.
NON ad oculũ] s. quãtũ põt videri a dño. Eph.6. sile.
Et dic. quasi hoib⁹ placẽtes. qa nõ seruiũt hoc mõ nisi
vt placeãt hoib⁹. Gal.1. Si adhuc hoib⁹ placerẽ huius
Christi nõ essem. Ideo addit. SED in simplicitate cor-
dis rc.] i. absqz dolo. Job.1. Erat ille vir simplex z re-
ctus rc. Prou.11. Simplicitas iustorũ diriget eos rc.
Itez volũtarie vnde dicit. Qõcũqz facitis ex animo. i.
prompte operamini. Et hoc sicut dño qa qui seruit ali
cui ppter ordinẽ iustitie facit hoc ppter deum a quo ẽ
hic ordo. Ro.13. Qui potestati resistit dei ordinationi
resistit rc. Ephe.6. Facientes voluntatẽ dei ex aio cũ
bona volũtate seruiẽtes sicut dño z non hoibus.
¶ Deide cũ dic. SCIENTES rc.] Ondit duplicẽ rõnẽ
hui⁹: z vna ẽ ex pte remuneratiõis. alia ex pte deuotio
nis ad deũ. Dic g. SERVIATIS pmpte.] qa a dño ac-
cipietis retributionẽ hereditatis eterne. Ps. Funes ce-
ciderũt mihi in pclaris: eteni hereditas mea pclara ẽ
mihi. Eph.6. Sciẽtes qm vnusqsqz qdcũqz fecerit bo
nũ h recipiet a dño: siue seruus: siue liber. Quorũdam
eni fuit opio q actus iustitie nõ est meritori⁹. qa h vi-
debat eẽ debitũ: z h nõ ẽ meritoriũ alicui dare quod
suũ ẽ. S; sciẽdũ est q ex h q volũtarie facis z ex hoc
ponis aliqd de tuo. qa de ptãte tua est velle z non vel-
le: z sic est meritoriũ. Serui aũt ex debito huiũt dño: z
ideo vt habeãt mercedẽ hoc faciunt volũtarie. S; sic
seruite eis q a deo non recedatis. Itez alia ẽ qa sic ser-
uitis dño Chro. Ro.12. Spũ seruiẽtes dño huiẽtes.
¶ Deide cũ dic. QVI eni rc.] remouet dubiõnẽ. Posset
eni dicere seruus. Quo seruiã ei q facit mihi iniuriaz.
Et iõ dicit. NON est tuũ] vt vindices te subtrahendo
ei qõ suũ est: sed expecta ab eo q põt: qa q iniuriaz fac
rc. 2. Cor.5. Oẽs eni nos manifestari opz añ tribunal
Chri vt referat vnusqsqz ppria corporis put gessit si-
ue bonũ siue malũ. Eph.6. Et personaz acceptio nõ ẽ
apud deũ. Act.10. Nõ est psonaz acceptor deus.
¶ Deinde cũ dicit. DOMINI rc.] Ondit qualr domi-
ni se habeãt ad seruos. Et circa hoc duo facit: qa pmo
dat doctrinã. Secundo reddit rationem eoz ibi. SCI-
ENTES rc.] Dupliciter autez potest dñs grauare ser-
uos. s. faciendo cõtra eos qõ iustitia legis phibet: quia
fm leges nõ licet dño seruire in seruum. Et ideo dicit.
QVOD iustũ est.] Item si exigeret totũ debitũ quod
mãsuetudo chiana mitigat. Et iõ dic. ET EQVVM.]
Job.31. Si cõtẽpsi subire iudicium cũ seruo meo z an
cilla mea cum disceptarent aduersum me rc.
¶ Deide cũ dic. SCIENTES rc.] Ponit rõ qa sic tu te
habes ad eos: ita dñs ad te. Eph.6. Sciẽtes qa z illoz
z vester dominus est in celis. Cap. IIII.

Bsecrationi instate: vigilantes in ea
cũ gratiarum actione: orantes simul z
pro nobis: vt de⁹ aperiat nobis ostiũ
sermõis: vt loquamur mysteriũ Chri-
sti: ppter quod z vinctus sum: vt ma-
nifestũ illud: sicut opz me loqui. † Sapienter am Ephe.5.
bulate erga extraneos: opportunitatem redimẽ-
tes. Sermo vester semper cũ gratia sit sale condi
tus: vt sciatis qũo oporteat vos vnicuiqz respõ-
dere. De oibus rebus meis certiores vos faciet
Tychicus: dilectus frater: z fidus minister: z cõ-
seruus in domino: quem misi ad vos in hocipm:
vt cognoscat quid agatis: z cõsoletur corda vr̃a:
vna cuz Onesimo fido z dilecto fratre: qui est ex
vobis: de oibus vobis exponẽs: que hic agant.
Salutat vos Aristarchus cõcaptiuus meus: † z 2. Thi.4.
Marcus consobrinus Barnabe: de quo accepi-
stis mãdata: si venerit ad vos: excipite euz: z Je-
sus qui vocat Justus: qui sunt ex circũcisione: hi
soli cooperatij sunt ad regnũ dei: qui fuere mihi
solatio. Salutat vos Epaphras qui ex vobis est
seruus Chri: semper anxie laborans p vobis in
precationibus: vt stetis perfecti z completi in oi
voluntate dei. Testimoniũ n. illi perhibeo: quod
habeat multũ studiuz p vobis: z his q sunt Lao
dicee: z his qui Hierapoli. Salutat vos Lucas
medicus dilectus: z Demas. Salutate frẽs q sũt
Laodicee: z Nymphã: z que in domo illi⁹ est cõ-
gregationem: z cũ recitata fuerit a vobis epl'a: fa
cite vt z in Laodicẽsiuz ecclesia recitet: z eã que
scripta est ex Laodicea: vt vos quoqz legatis: z
dicite Archippo. Uide ministerium: quod acce-
pisti in domino: vt illud impleas. Salutatio mea
manu Pauli. Memores sitis vinculorum meo-
rum. Gratia vobiscum. Amen.

Rationi instantes vigilãtes in ea
in gratiarũ actiõe: orãtes simul z
p nobis vt de⁹ apiat nobis ostiuz
sermonis ad loquẽdũ mysteriuz
Christi: ppter qõ etiaz vinctus suz vt ma
nifestez illud: ita vt oporteat me loqui. In
sapiẽtia ambulate ad eos qui foris sunt tẽ-

pus redimentes. Sermo vester semper in
gratia: sale sit conditus vt sciatis quõ opoꝛ
teat vos vnicuiqꝫ rñdẽ. Que circa me sũt
omnia vobis nota faciet Tichicus charis/
simus frater ⁊ fidelis minister ⁊ cõseruus
in dño: quem misi ad vos ad hocipsum vt
cognoscat que circa vos sunt: ⁊ consoletur
coꝛda vestra cũ Onesimo charissimo ⁊ fi/
deli fratre: qui ex vobis est: qui oĩa que hic
agunẗ nota faciẽt vobis. Salutat vos Ari
starchus cõcaptiuus meus: ⁊ Marcus cõ
sobꝛinus Barnabe de quo accepistis mã/
data. Si venerit ad vos suscipite illuꝫ. Et
Jesus q dicitur Justus qui sunt ex circun/
cisiõe. Hi soli sunt adiutoꝛes mei in regno
dei: qui mihi fuerũt solatio. Salutat vos
Epaphꝛas q ex vobis est seruus Chꝛi Je
su semꝑ sollicitus ꝓ vobis in oꝛationibus:
vt stetis ꝑfecti ⁊ pleni ĩ omni volũtate dei.
Testimoniũ eni illi ꝑhibeo ꝙ hꝫ multum
laboꝛẽ pro vobis ⁊ ꝓ his qui sunt Laodi/
cie ⁊ qui Hieropoli. Salutat vos Lucas
medicus charissimus ⁊ Demas. Saluta/
te frẽs q sunt Laodicie: ⁊ Nymphã ⁊ que
in domo eius est eccl'iaꝫ. Et cũ lecta fuerit
apud vos ep'la hec facite vt ⁊ in Laodicẽ/
siũ eccl'ia legaẗ ⁊ ea que Laodicẽsium est
vobis legatur. Et dicite Archippo. Uide
ministerium quod accepisti in domino vt
ipleas illud. Salutatio mea manu Pauli.
Memoꝛes estote vĩculoꝝ meoꝝ. Gr̃a dñi
nostri Jesu Chꝛi vobiscum. Amen.

Upra posuit specialia documẽta ad
singulos status hoĩum: hic po/
nit ꝑtinẽtia ad omnes: ⁊ ĩ respectu diuer
soꝝ. Et ꝑmo ostendit qualr se habeant ad
alios. Scdo qualr ad ipsos alij se habeant
ibi. QVE circa me ⁊c̃.] Jterũ ꝑma in duas: qꝛ ꝑ osten/
dit quõ se habeant ad ipsummet Ap'lꝫ eoꝝ p̃latũ. Se/
cũdo quõ ad alios maxime ĩfideles ibi. IN SAPIEN/
TIA ⁊c̃.] Circa ꝑmum duo facit: qꝛ ꝑ instruit eos vlr
ad oꝛãdum. 2° vt oꝛent pro eo ibi. ORANTES ⁊c̃.] Dꝫ
autẽ oꝛatio habere tria. s. ꝙ sit assidua: grata: ⁊ vigilãs.
Assidua vnde dicit. oꝛationi instantes. i. cũ perseueran
tia oꝛate. ꝑme Thes. 5. Sine intermissiõe oꝛate. Luc.
18. Opoꝛtet semper oꝛare ⁊ nunq̃ deficere. Jtem vigi
lans vt animus non sit p̃ssus. ꝑme Pet. 4. Uigilate
in oꝛationibus ⁊c̃. Luc. 6. Erat pernoctans in oꝛatiõe
dei ⁊c̃. Jtem grata. i. in gratiarum actione al's non me/
reatur bñficia noua si de acceptis eẽs igratus. Phil. 4.
Cũ gratiaꝝ actiõe. ꝑ' Thes. 5. Jn oĩb' gr̃as agite ⁊c̃.

Dñs hꝫ tria
assidua / gra/
ta / ⁊ vigilãs.

¶ Cõsequẽter rogat vt oꝛent ꝓ ipso dicẽs. ORANTES
simul ⁊c̃.] Quia h' est debitũ. qꝛ p̃lati custodiũt eos
⁊ quoꝝ bonũ est cõe oĩum. 2. Thes. 3. Oꝛate ꝓ nobis
vt sermo dñi currat ⁊c̃. Et hoc vt de' aperiat ostiũ. i. os
per qð sermo a coꝛde exit per qð de' dat gr̃as digne ꝓ
ferẽdi v̈bũ suũ. Jn ap̃tiõe etiã significaẗ aliquod ma/
gnũ. Mat. 5. Aperiẽs os suũ docebat eos ⁊c̃. Et iõ sub/
dit ad loquẽdũ. ꝑ' Coꝝ. 14. Spũs est q loquitur myste/
ria. Et his indigeo: qꝛ ꝓꝑ v̈bũ Chꝛisti tribulatiões pa
tioꝛ. Et iõ oꝛãdũ est vt liberẽ possim. 2. Thy. 2. Labo/
ro vsqꝫ ad vincula. Et h' mõ VT APERIAT] i. vt ma
nifestẽ ⁊c̃. Tria posuit ĩpedimẽta. s. timoꝛẽ. ⁊ iõ dicit.
VINCTVS] vel ꝓꝑ altitudinẽ ita ꝙ subditi nequeant
intelligere ꝓpter incongruitateꝫ tempoꝛis vel modi:
⁊ ideo dicit. VT OPORTET] ꝑ' Coꝝ. 3. Nõ potui vo
bis loq quasi spũalib' sꝫ q̃si carnalib'. Luce. 12. Fide/
lis dispẽsatoꝛ ⁊ prudens quẽ ꝯstituit dñs sup familiã
suam vt det illis in tempoꝛe tritici mensuram.

¶ Consequenter cũ dicit. IN SAPIENTIA ⁊c̃.] Osten
dit quõ se habeãt ad extraneos: ⁊ ꝑ in cõuersatiõe. Scdo
quõ in locutiõe ibi. SERMO vester ⁊c̃.] Dicit ḡ. IN SA
PIENTIA ambulãtes ad eos q foris sunt] i. ĩfideles.
IN SAPIENTIA] i. sapiẽter. Sap. 7. Neminẽ diligit
de' nisi q cũ sapientia ihabitat ⁊c̃. Et hui' cã est. Redi/
mẽtes tp̃s ⁊c̃. Redimit vexationẽ suaꝫ qui qꝛ dimittit
qð est de iure suo vt vitet eam. Jsti vexabanẗ ab eis: ⁊
ideo vult ꝙ redimãt eã ꝑ sapiam. 1. Pe. 2. Cõuersatio
nem vestrã iter gẽtes hñtes bonã ⁊c̃. Jtẽ sapiẽter loq.
Uñ dicit. SERMO vester ⁊c̃.] Ut sit gratus: qꝛ in gr̃a.
Eccli. 6. Lingua eu charis in bono hoĩe abundabit ⁊c̃.
Jtẽ discretio. Uñ dic̃. SALE ꝯditus] ꝑ salẽ itelligiẗ di/
scretio qꝛ per ipm oĩs cib' cõditus est sapidus: ⁊ ea oĩs
actio idiscreta est ĩsipida ⁊ inoꝛdinata. Mat. 9. Habe/
te ĩ vobis sal ⁊ pacẽ habete iter vos. ET HOC vt scia/
tis ⁊c̃.] Aliter. n. est respõdẽdũ sapiẽtibus: aliter ĩsipiẽ/
tibus. Prouerb. 26. Non respondeas stulto iuxta stul/
titiã suã ne efficiaris ei similis ⁊c̃. 1. Pe. 3. Parati sem/
per ad satisfactionẽ omni poscẽti vos rõnem ⁊c̃.

¶ Deide cũ dic̃. QVE circa me ⁊c̃.] Ostendit quid alij
agãt ad ipsos: ⁊ ꝑmo ostẽdit qd ad eos agant illi quos
ad eos mittit. Secũdo qd cũ Ap'lo remanẽtes ibi. SA/
LVTANT ⁊c̃.] Mittit aũt ad eos legatũ quẽ ꝑ descri
bit tripl'r: ⁊ ꝑ a dilectiõe dicens. CHARISSIMVS fra/
ter] i. s. per charitatẽ que facit hoĩem auro ꝑciosioꝛem.
Esa. 13. Preciosioꝛ erit vir auro ⁊ hõ mũdo obꝛizo ⁊c̃.
Jtẽ a fide. Uñ dicit. FIDELIS in ministerio.] ꝑ' Coꝝ.
4. Hic iã queriẗ inter dispẽsatores vt fidelis qs inue
niaẗ. Jtẽ ab humilitate. Uñ dic̃. ET CONSERVVS]
scꝫ in executione ministerij: sed in dño qꝛ placuit q̃re/
re dꝫ vtilitatẽ eoꝝ quibus p̃feriẗ: ⁊ dei honoꝛem. Sꝫ
ad qd mittitur: VT COGNOSCAT statũ subditoꝝ.]
Gen. 37. Uade ⁊ vide si cũcta ꝓspera sũt erga fratres
tuos ⁊ pecoꝛa ⁊ renũtia mihi quid agaẗ ⁊c̃. ꝑmi Reg.
17. Fratres tuos visitabis si recte agãt: ⁊ cuꝫ qb' oꝛdi/
nati sunt disce. Jtẽ VT CONSOLETVR.] Ro. 1. De/
sidero eni videre vos vt aliqd ĩpartiar vobis gr̃e spi/
ritualis ad cõfirmãdos vos. i. sil' cõsolari in vobis ⁊c̃.
Et dñs missus a p̃re ad hoc venit. Esa. 61. Ut consola/
rer omnes lugentes ⁊ ponerem consolationem lugen/
tibus syon ⁊c̃. Jtẽ describit eius societatẽ CVM One/
simo.] QVI omnia que hic aguntur ⁊c̃.] Et VESTRA
mihi vt corrigã: ⁊ mea vobis vt exẽplũ habeatis.]

¶ Deinde cum dic̃. SALVTAT ⁊c̃.] Ostẽdit quõ salu/
tantur a remanentibus cum Ap'lo: ⁊ l'ra satis pꝫ. De q̃
accepistis ⁊c̃. Act. 13. dicitur. ꝙ cum Paulus ⁊ Barna
bas simul irent: quidam Joãnes Marcus sic se eis cõ
iunxit ꝙ postea recessit ⁊ iterũ rediit. ET PAVLVS]
quidem noluit euꝫ recipere: sed Barnabas: ⁊ iõ Pau/
lus recessit a Barnaba. Et ꝓpter hoc Ap'ls scripsit co/
lossensibus de Marco ꝙ non reciperẽt eum: sed nũc
ꝗa conuersus erat scribit vt eum recipiant: ⁊ hoc est.

ACCEPISTIS

ACCEPISTIS 𝔷c.] Uel FRATREM Barnabe.] de q̄
Barnaba accepistis 𝔷c. ET IESVS 𝔷c.] q gdē erat vir
sancte ꝯuersatiōis. Et iō dr̄ IVSTVS.] Qui sunt ex cir
cūcisiōe missi ad p̄dicādū euangeliū Christi. Phil.1.
Quid.n.cū oī mō siue p occasionē siue p ꝟitatē Chrūs
annūcietur. Et sic primo gētiles.2° iudeos ponit. EPA/
PHRAS] q ex vobis est: qa Asian⁹ erat. Et ad hoc salu
tant vt stetis pfecti. Jac.1. SITIS pfecti] 𝔷 itegri in nul/
lo deficiētes 𝔷c. PLENI 𝔷c.] i. in oīb⁹ q̄ ptinēt ad volū
tatē dei. Jtē ponit LVCAM] q non fuit nat⁹ ex iudeis
vt vr̄ q fuit Antiocenus: medic⁹ arte. quem spālr no
minat: qa fuit hō bone auctoritatis in eccl'ia pp euāge
liū qd̄ scripsit Aplo adhuc viuente. Jtē DEMAS.]

¶ Deinde cū dic̄. SALVTATE 𝔷c.] Ostēdit quos salu
tent: 𝔷 p̄ quō alios aliene eccl'ie. Scdo quō eos q sūt de
sua ibi. ET EAM q̄ est Laodicēsiū.] Ex quo habet̄ q
scripsit alias epl'as: qa istā de qua fit mētio hic. s. Lao
dicēsium 𝔷 vnā aliā ad corinthios p̄ter p̄mā 𝔷 scdam:
qa in p̄⁹ epl'a. cap.5. dicit. Scripsi vobis in epl'a ne cō/
misceamini fornicariys 𝔷c. Sz rō est duplex q̄re non
sunt in canone. qa nō ꝯstabat de earū auc̄tate qa forte
erāt deprauate 𝔷 perierāt in ecclesiys. Uel qa non ꝯti
nebāt aliud q̄ⷨ ista. ET DICITE 𝔷c.] hic fuit plat⁹ coꝝ
𝔷 mādat vt moneāt ipm dicētes. VIDE 𝔷c.] 2. Thi.4.
Ministeriū tuū imple. Et gdē tūc ministeriū iplet qn̄
facit illud qd̄ accepit. Sz videt̄ q non ptineat ad sub/
ditū monere p̄latū. Exo.19. Hōm q irreuerēter argue
re 𝔷 vituperare est p̄hibitū: sz monere charitatiue pōt:
sicut Paulus Petrū Gal'.2. Sz q̄re nō scripsit prela
to: Quia p̄latus est pp ecclīaz 𝔷 non ecōuerso. SALV/
TATIO 𝔷c.] Cōsuetudo Apli erat q totā epl'az facie/
bat aliquē scribere: sz in fine ponebat aliqd de manu
sua.2. Thes. vlti. vbi dicit salutatio mea manu Pau/
li. idez vt hic ne fallerent̄. Et dic̄. MEMORES 𝔷c.] qa
ROME vinctus erat:] qa Jac.5. Exēplum accipite fra
tres exitus mali 𝔷 lōganimitatis 𝔷 laboris 𝔷 patientie
ꝓphetas q locuti sunt in noīe dn̄i 𝔷c. Heb. vlt. Me/
mētote p̄positoꝝ vestroꝝ q vobis locuti sunt verbū
dei: quorum intuētes exitū cōuersationis imitamini fi
dem. ¶ Tādem concludens optat eis bonum dicēs.
GRATIA 𝔷c.] Jo.1. Gratia 𝔷 veritas per Jesū Chrm̄
facta est. Cui sit laus 𝔷 gloria nūc 𝔷 semp. Amen.

¶ Explicit subtilissima expositio Sācitissimi doctoris
Thome de Agno ordinis Fratrū Predicatoꝝ, super
epl'a mirifici Apli Pauli ad Colossenses.

¶ In Epistolam ad Thessalonicenses priorem/
Per Erasmum Roterodamum.

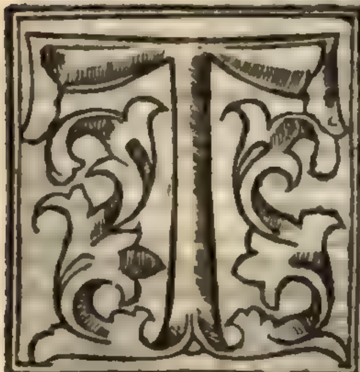

Hessaloni
ca Macedōie me
tropolis est: vnde
𝔷 regionis incole
Thessalonicenses
appellati. Hi l fi
de semel accepta:
tanta cōstantia p/
stiterūt: vt 𝔷 Pau/
li exemplo: cuius
suorum ꝑsequutio
nes infracto: 𝔷 ala/
cri pertulerint ani
mo: nec vllo pseudapostoloꝝ suasu quiuerint ab euan
gelica institutione deflecti. Qd̄ veritus Paulus: quez
nō latebat pseudapostoloꝝ iprobitas: cuz ipsi nō lice/
ret illos inuisere: misit Timotheū: ex quo reuersio cuz
didicisset illoꝝ ꝯstantiaz: collaudat eos: gratias agens
deo. Atqz id quem agit cap.p̄ 𝔷 2°. Jn ceteris duob⁹ in
stituit eos in varijs pietatis officijs: subindicās esse in
ter eos: qui nōdū oino puri essent ab omni libidie: nec
deesse: q ocio dediti grauarēt alios: itez qui ingeti ipsi:
turbarent eccl'ie tranquillitatē: quos corripi iubet. Pre/
terea q de resurrectione nōdū satis confirmata essent
opinione (cū defunctos ita lugerēt: q̄si perissent. ac nō
potius ad meliora demigrassent) hos istituit atqz con/
firmat. Rursus alios disputasse de die aduētus dn̄i: q̄/
si is presciri p̄dicigz possit: cū incertus sit oībus. Uerū
cum ait subitū: 𝔷 p̄ter oium expectationē adfuturum:
quo magis simus ad oē momentū parati. Scripsit ab
Athenis per Tychicū ministruz: iuxta grecoꝝ inscri/
ptionē: cui collegā addunt Onesimū nostra argumen
ta: que icerto authore legunt̄ in vulgatis exēplarib⁹.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus Sācti Doctoris Thome de Ag/
no in expositione super epistolas Sancti Pauli Apo
stoli ad Thessalonicenses.

Ultiplicate sunt aq̄ 𝔷c. Gen.
7. Hec ꝟba com
petūt materie hui⁹ epl'e. Eccl'ia eni fi/
guraē p arcā: sicut dr̄.1. Pe.3. qa sic in
arca ceteris ꝑeuntib⁹ pauce aīe salua/
te sunt: ita in eccl'ia pauci. i. soli electi
saluabunē. Per aquas aūt significāē
tribulationes. Primo qa aque ipellūt irruendo sic tri/
bulationes. Mat.7. Uenerūt flumina 𝔷 flauerūt vēti
𝔷 irruerūt in domū illā 𝔷c. Sz impulsu fluminū eccle/
sia nō mouet̄. Uñ subdit. Et nō cecidit. Scdo aq̄ ex/
tinguit ignē. Eccl'ici.30. Jgnē ardentē extinguit aq̄: sic
𝔷 tribulatiōes extinguūt impetus ꝯcupiscētiaꝝ ne ho/
mines ad libitū eas sequant̄: sed nō extinguūt veram
charitatē eccl'ie. Cañ.8. Aque multe nō poterunt extin
guere charitatē nec flumina obruēt illaz. Tertio aque
submergūt per inūdationē. Treñ.3. Jnundauerūt aq̄
super caput meū. sed eccl'ia non per has submergitur.
Joñ.2. Circūdederūt me aque vsqz ad aiaz meā: abis/
sus vallauit me. pelagus operuit caput meū 𝔷c. Et post.
Rursum videbo tēplū sanctū tuuz 𝔷c. Nō ḡ deficit sz
subleuat̄. Et p̄mo p eleuationē mentis ad deū. Grego.
Mala ista in h̄ mūdo que nos p̄munt ad deū nos ire
cōpellūt. Osee.6. Jn tribulatiōe sua mane ꝯsurgēt ad
me 𝔷c. Scdo p spūalem ꝯsolationez. Ps. Scdm multi/
tudinē doloꝝ in corde meo ꝯsolationes tue letificaue/
rūt aiaz meā 𝔷c. 2. Coꝝ.1. Sicut abūdāt passiōes Chri
in nobis: ita p Chrm̄ abūdat ꝯsolatio nostra 𝔷c. Ter/
tio p multiplicationē fideliuz: qa tēꝑore ꝑsecutionum
de⁹ multiplicauit eccl'iaz. Exo.1. Quantoqz magis op
primebant eos tanto magis multiplicabantur 𝔷 cre/
scebant 𝔷c. Sic ergo cōuenit huic epistole. qa isti mul/
tas tribulatiōes passi steterūt fortes. Uideamus ergo
textum.

Cap. I.

Aulus 𝔷 Siluanus 𝔷 Timotheus
ecclesie Thessalonicēsiū: in deo pa
tre 𝔷 dn̄o Jesu Christo. † Gr̄a vo 2. Coꝝ.1.
bis 𝔷 pax a deo patre nostro 𝔷 dn̄o Gal.1.
Jesu Chro. Gr̄as agim⁹ deo semp 1. Pe.1.
de oīb⁹ vobis: mētionē vestri faci/
entes in ꝑcib⁹ nostris: indesinēter memores ve/
stri pp opus fidei ac laborē charitatꝭ: 𝔷 q p̄man/

fuistis in spe dñi nostri Jesu Christi: corã deo τ pře nostro: sciētes fratres dilecti a deo: electionē ve strã: qm euãgeliũ nostrũ fuit erga vos: nõ p sermonē solũ: verũetiã per virtutem: τ per spũm scm: perq̃ certitudinē multã: quemadmoduz nostis: quales fuerim⁹ inter vos: vestra cã. Et vos imitatores nostri facti fuistis τ dñi: recipiētes sermonez cũ afflictiõe multa: cũ gaudio spiritussancti: adeo vt fueritis exẽplo oib⁹ credētib⁹ in Macedonia: τ Achaia. A vobis eni pertonuit sermo dñi: nõ solũ in Macedonia τ Achaia: verũetiã in oi loco fides vestra: que est in deum: dimanauit: vt nõ sit nobis necesse loqui q̃cq̃. Siquidem ipsi de vobis annũtiant: qualē igressuz habuerimus ad vos: τ q̃uo cõuersi fueritis ad deũ a simulachris: vt seruiretis deo viuenti: τ veraci: τ expectaretis filium eius de celis: quez excitauit a mortuis Jesum: qui liberat nos ab ira ventura.

Paulus τ Siluanus τ Thimotheus: ecclesie Thessalonicensiũ in deo pře nostro τ dño Jesu Christo gratia vobis τ pax. Gratias agimus deo semp̃ p̄ omnibus vobis memoriã vestri facientes in orõnib⁹ nostris sine itermissiõe: memores opis fidei vestre τ laboris τ charitatis τ sustinentie spei dñi nostri Jesu Christi añ deũ τ patrē nostrũ. Scientes fratres dilecti a deo electionē vestrã: q̃a euãgeliũ nostrũ nõ fuit ad vos in sermone tãtũ: sȝ τ in virtute τ in spũ sancto τ in plenitudie multa: sicut scitis quales fuerimus in vobis p̄pter vos. Et vos imitatores nři facti estis τ dñi excipientes vbũ in tribulatiõe multa cum gaudio spũssancti: ita vt facti sitis forma omnib⁹ credētibus in Macedonia τ in Achaia. A vobis. n. diffamatus est sermo dñi nõ solũ in Macedonia τ in Achaia: sȝ τ in oi loco fides vestra q̃ est ad deũ pfecta est. ita vt nõ sit nobis necesse q̃cq̃ loq. Ipsi eni de nobis annũtiãt qualē itroitum habuerimus ad vos: τ q̃uo ɔuersi estis ad deum a simulachris seruire deo viuo τ vero τ expectare filium eius de celis quem suscitauit ex mortuis Jesuz q̃ eripuit nos ab ira ventura.

ET ideo Apl's vult munire hic ecclesiã cõtra tribulatiões: τ primo cõtra tribulatiões pñtes. Et h in prima ep'la. Scđo ɔ̃ futuras tpe antichri: τ h in scđa. P'ria diuidit̃ in salutationē τ epistolarē narrationē ibi. GRATIAS agimus τč. Jtez p̄ tangit psonas salutãtes. Scđo ecclesiã salutatã. Tertio bona optata. Notãdũ est aũt q̃ q̃a vbi nõ delinq̃mus oēs pares sumus. iõ q̃a istis bonis scribit nõ facit mētionē de officio suo: sed soluz de noie humilitat. Sap. 7. Et innumerabilis honestas p manus illi⁹. Et addũgit duos q̃ eis p̃dicauerũt cũ eo. SILVANVM q̃ ē sylas ET THIMOTHEVM quē circuncidit: vt dř Act. 16. Salutat aũt ecclesiã q̃ est ɔgregatio fideliũ. ET HOC in deo patre τ dño nřo Jesu Christo. i. in fide trinitatis τ diuinitatis τ hũanitatis Christi: q̃a in hoȝ cognitione erit nřa beatitudo. Tãgit aũt psonas přis τ filij icarnati in q̃b⁹ intelligit̃ spũsscũs q̃ ē nexus amboȝ. Bona optata sunt grã que est p̃ncipium omnium bonoȝ. 1. Coȝ. 15. Gratia dei sum id quod suȝ. Et pax que est finis: q̃a tunc est pax quando appetitus totaliter pacatur.

¶ Deide cũ dič. GRATIAS agim⁹ τč. Incipit ep'laris narratio: τ p̄ cõmēdat eos de p̃terita pseuerantia. Secũdo monet eos ad bene agēdũ in futuruȝ. 4. cap. ibi. DECETERO τč. Jtē p̄ agit grãs vir de bonis eoȝ. Scđo ea cõmemorat i spãli ibi. SCIENTES frẽs τč. Circa p̃mũ duo facit: q̃a p̄ ponit grarũ actionē. Scđo eius mõȝ ibi. MEMORES τč. Jtē p̃mo p̄ eis gratias agit. Scđo pro eis orat ibi. MEMORIAM vestri τč. Quãtũ q̃ ad primũ dicit tria que debēt esse in grarum actione: p̃mo q̃ sit ordinata. s. ad deum. Jõ dicit. GRATIAS agimus deo. ipse Gratiam τ gloriam dabit dñs. Jaco. 1. Omne datũ optimũ τ omne donũ perfectum desursum est descendens a patre luminũ τč. Jtem assi duã: QVIA semper. Jtem vlis ibi. PRO oib⁹ vobis. infra. 5. In omnibus gratias agite τč.

¶ Deinde orat pro eis dicēs. MEMORIAM τč. q. d. Q̃ncũq̃s oro habeo vos i memoria. Ro. 1. Sine itermissiõe memoriã vři facio semp̃ i orõnib⁹ meis τč.

¶ Deide cũ dicit. MEMORES operis τč. Ponit bona de q̃b⁹ grãs agit. s. fidē spem τ charitatem. p⁹ Coȝ. 13. Nũc aũt manēt fides spes charitas tria hec τč. Fidē p̃mittit: q̃a ē hba sperãdaȝ rerũ τč. Accedētē. n. ad deũ opȝ credē τč. Heb. 11. Hec aũt nõ ē sufficiens nisi hēat operationē τ laborē. Et iõ dicit. OPERIS vři τ laboris. Jac. 2. Fides sine opib⁹ mortua ē. ¶ Jtē q̃a q̃ in laborãdo pp Christũ deficit nihil valet. Luc. 8. Ad tps credũt τ in tpe tētatiõis recedunt. iõ dič. OPERIS τ laboris. q. d. Memores fidei vestre opantis τ laborant. Jtē CHARITATIS in cui⁹ opib⁹ abundãt. infra. 4. De charitate fraternitatis τč. Jtē SPEI q̃ facit patiēter sustinere aduersa. Ro. 12. Spe gaudētes in tribulatione patiētes. ET SVSTINENTIE quam spes fač. Jac. 5. Patiẽtiã Job audistis τč. SPEI inq̃ dñi nři. i. quã habem⁹ de Christo vel quã Christus dedit nob. 1. Pe. 1. Regenerauit nos i speȝ viuã τč. Hec spes ē ANTE deũ nõ añ oculos hoium. Mat. 6. Attēdite ne iustitiã vrãȝ faciatis corã hoib⁹ τč. Heb. 6. Quã sič anchoraȝ hēm⁹ aie tutã τč. Spes. n. in veteri testõ nõ iduxit ad deũ.

¶ Deinde cũ dič. SCIENTES frẽs τč. In spãli cõmemorat eoȝ bona q̃s p̄ cõmēdat q̃ deuote τ prõpte susceperũt p̃dicationem nõ obstãte tribulatiõe. 2° q̃ pp tribulationē ab ea nõ recesserũt i 2° cap. ibi. NAM ipsi scitis τč. Jteȝ p⁹ ps diuidit̃ i duas: q̃a p̄ oñdit qualis fuit ista p̃dicatio. Scđo q̃liter ab eis recepta ibi. ET VOS imitatores τč. Circa p̃m tria fač: q̃a p̄ ostēdit q̃d circa eos sciebat. Secũdo modum p̃dicatiõis sue ibi. QVIA euãgeliũ τč. Tertio q̃d ipsi sciebant de Aplo ibi. SICVT scit τč. Dič q̃. O FRATRES dilecti a deo nõ solũ cõiter inq̃tũ dat eē nãc: sȝ inq̃tũ spãl'r ad bona eterna estis vocati. Malach. 1. Jacob dilexi τč. Deut. 33. Dilexit pplos τč. Electionē vrãs. q. d. Certitudinal'r cognosco vos esse electos: q̃a hanc electiõez nõ meruistis: sed a deo estis gratuite electi. Et h scio.

quia

quia DEVS dedit mihi]magnū argumentū IN PREDICATIONE].s.ꝙ illi quibus loquor sunt a deo electi.s.qn̄ de⁹ dat eis vel mihi grãz copiose ꝑdicādi eis.

¶ Cōsequēter qd̓ dī Ezech.3.Et liguā tuā adherere faciā palato tuo ꝛc̄.Et iō p̄ cōmemorat ꝙ̄ v̓tuose eis ꝑdicauit.Scd̓o īducit eorum testimoniuz ibi.SICVT scitis ꝛc̄.]Uirtuose qdē.qa nō fuit i sublimitate s̄mōis.sꝫ in v̓tute.p̄ͣ Coꝝ.2.Sermo me⁹ ꝛ ꝑdicatio mea non in ꝑsuasibilib⁹ hūane sapiētie v̓bis:sꝫ ostēsiōe spūs ꝛ v̓tutis ꝛc̄.p̄ͣ Coꝝ.4.Nō.n.i s̄mone ē regnū dei.SED I virtute.]Ul' pōt referri ad ꝯfirmationē ꝑdicatiōis vl' ad modū ꝑdicādi.Si ad p̄ᵐ sic ꝯfirmata fuit ꝑdicatio mea vobis nō argumētis sꝫ v̓tute miraculoꝝ.Un̄ dī Mar.vlti.Dn̄o cooperāte ꝛ s̄monē ꝯfirmāte sequētibus signis.¶ Itē i datiōe spūsſci.Act.10.Adhuc loquēte Petro v̓ba hec:cecidit spūsſcūs sup oēs qui audiebāt v̓bū ꝛc̄.Heb.2.Cōtestāte deo signis ꝛ portentis ꝛ varijs v̓tutib⁹ ꝛ spūsſci distributiōib⁹ ꝛc̄.ET IN plenitudie ꝛc̄.]Et h̓ addit ne crederent se min⁹ recepiſſe ꝙ̄ iudei.q.d.Spūsſcūs nō ē ꝑsonaꝝ acceptor:sꝫ i ea plenitudie fuit apd̓ vos sicͭ apd̓ iudeos.Act.2.Repleti sūt oēs spūsſcō ꝛc̄.Sꝫ si ad 2ᵐ sic v̓tute.i.v̓tuosaꝫ vitā vobis ondēs.Act.1.Cepit dn̄s facē ꝛ docē ꝛc̄.ET IN spū scō].s.suggerēte.Mat.10.Nō estis vos q loq̄mini ꝛc̄. In plenitudie multa.s.qa istruxi vos de oīb⁹ q̄ ptinent ad fidē nec̄ia.Inducit āt coꝝ testimoniū ad h̓ cū dic̄.Ut vos scit ꝛc̄.i.q̄lia dona ꝛ v̓tutes ondim⁹ i vobis.2.Coꝛ.5.Spero āt ꝛ i ꝯsciētijs v̓ris manifestos nos eē.

¶ Deinde cū dic̄.ET VOS imitatores ꝛc̄.]Ondit qūo ꝑdicatiōez suā v̓tuose receperūt:nec pp tribulationes recesserūt.Et p̄ ondit coꝝ v̓tutē i h̓ ꝙ alios imitati sūt. Scd̓o ꝙ alijs se imitabiles ꝑstiterunt.ITA vt facti sitis ꝛc̄.]Circa p̄ᵐ duo fac:qa p̄ ondit q̊s sūt imitati.2° i q̊b⁹ sūt imitati ibi.EXCIPIENTES ꝛc̄.]Circa p̄ᵐ dic̄ ꝙ imitati sūt eos q̊s debuerūt.s.ꝑlatos.Et iō dic̄.IMITATORES vos facti ꝛc̄.]Philip.3.Imitatores mei estote frēs ꝛc̄.Sꝫ imitati sūt nō i eo in q̄ delinq̄m⁹ sicͭ hoīes:sꝫ i q̄ imitamur Chr̄m.Un̄ ꝛ dī p̄ͣ Coꝝ.4.Dixi imitatores mei estote sicͭ ꝛ ego Chr̄i.i.in q̄ imitat⁹ sum Chr̄ꝫ.s.i patiētia tribulationis.Matth.16.Si qs vult post me venire abneget semetipꝫ ꝛ tollat crucē suaꝫ ꝛ sequat' me ꝛc̄.p̄ͣ Pe.2.Chr̄s passus ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū vt seq̄mini vestigia ei⁹ ꝛc̄.Et iō dicit. IN MVLTIS tribulatiōib⁹].i.ꝙ̄uis multa tribulatio imineret pp v̓bū:tn̄ illd̓ accepistis cū gaudio.Iaco.1. Oē gaudiū existimate frēs mei cū in tētatiōes varias īciderit ꝛc̄.Act.5.Ibāt Apl'i gaudētes a ꝯspectu cōcilij:qm̄ digni habiti sūt ꝓ noīe Iesu ꝯtumeliā pati ꝛc̄. CVM gaudio spūsſci.]Nō alio q̊cūqꝫ q ē amor dei:q facit gaudiū patiētib⁹ pp Chr̄ꝫ qa amāt eū.Can.8.Si dederit hō oēꝫ subaꝫ dom⁹ sue ꝓ dilectiōe quasi nihil despiciet eā.ET SIC estis imitatores nostri]ꝙ.s.alijs estis imitabiles.Un̄ dicit.ITA vt ꝛ facti sit ꝛc̄.]Circa qd̓ tria fac:qa p̄ ondit eos eē imitabiles.2° qūo coꝝ fama diuulgata ē ibi.A VOBIS.n.diffamat⁹ ē ꝛc̄.]3° qūo ab oīb⁹ laudabant' pp̄l'is ibi.IPSI.n.annūtiāt ꝛc̄.]Dic̄ q̄.Ita ꝑfecte nos imitati estis vt sitis facti forma.i.exēplū vite nō solū in terra v̓ra:sꝫ in alijs.Matth.5.Sic luceat lux v̓ra corā hoīb⁹ vt videant opa v̓ra ꝛc̄.Sed credētib⁹ forma facti estis quib⁹ fides v̓ra īnotuit.Ad qd̓ bonitas v̓ra accessit.A VOBIS.n.diffamat⁹ ē s̄mo dn̄i].i.ꝑdicādi dn̄ꝫ.i.v̓ra fama diffusa ē non IN MACEDONIA ꝛ Achaia q̄ sūt vobis vicine.sꝫ fides v̓ra ad deū ꝑfecta.i.quā de⁹ acceptat ꝛ ꝯiungit vos deo.q̄ āt ē in oī loco diuulgata.Ro.1.Fides v̓ra annūciat' in vniuerso mūdo ꝛc̄.Et signū hui⁹ ē:qa nō ē necesse ꝛc̄. Boni.n.ꝑdicatoris ē bona alioꝝ in exēplū adducē.2.Coꝝ.9.Uestra eni emulatio ꝓuocauit plurimos.

¶ Deinde cū dicit.IPSI eni ꝛc̄.]Ponit coꝝ laudē q̄ ab alijs laudabāt' qa de vobis annūtiāt ꝛc̄.Prouer.vlti. Laudēt illā in portis opa ei⁹ ꝛc̄.Laudāt aūt in vobis meā ꝑdicationē ꝛ v̓raꝫ ꝯuersiōeꝫ.Annūtiāt q̄ q̄lē itroitū habuerim⁹ ad vos:qa cū magna difficultate ꝛ i tribulatiōib⁹.Laudāt ēt v̓strā ꝯuersionē.Et ondit qūo a quo ꝛ ad qd cōuersi sunt.Quo ad p̄ᵐ dic̄.ET QVOMODO ꝯuersi estis ad deū].i.ꝙ̄ facilr̄ ꝛ ꝑfecte.Joel. 2.Cōuertimini ad me in toto corde v̓ro ꝛc̄.Eccl.5.Ne tardes ꝯuerti ad dn̄m ꝛ ne differas de die in diem ꝛc̄. Quo ad 2ᵐ dicit.A SIMVLACHRIS.]p̄ͣ Coꝝ.12.Scitis qm̄ cū gētes essetis ad simulachra muta ꝓut ducebamini eūtes ꝛc̄.Quo ad 3ᵐ dic̄.SERVIRE deo].s.seruitute latrie:nō creature.sꝫ deo.Cōtra qd̓ dī Rom.1. Seruierūt creature potius ꝙ̄ creatori ꝛc̄.Et dic̄. VIVO]vt excludat idolatrie cultū:qa idolatre colebant quosdā mortuos:quoꝝ aīas dixerunt deificatas: sicut Romulū ꝛ Herculē.Et iō dicit.VIVO.]Deu.32.Uiuo ego in eternū ꝛc̄.Itē qa Platonici putabāt quasdā subas separatas deos eē participatiōe.Dicit' v̓o non participatiōe diuine nature.sed quia seruiētes sunt remunerādi:ideo qa sic estis restat vt remunerationem expectetis.Un̄ dicit.ET EXPECTARE filiū eius].s.dei de celis descēdētē.Luc.12.Et vos siles hoīb⁹ expectantibus dn̄m suū quādo reuertat' a nuptijs ꝛc̄.Esa. 30.Beati oēs qui expectāt eum ꝛc̄.Illi aūt sunt q sunt lumbis precincti.Duo autē expectamus.s.resurrectionez:vt.s.ei conformemur.Un̄ dicit.QVEM suscitauit ex mortuis Iesum.Ro.8.Qui suscitauit Iesuꝫ Chr̄m a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpa v̓ra ꝛc̄.Phil'. 3.Reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpori claritatis sue ꝛc̄.Iteꝫ liberari a pena futura q̄ iminet reis.A causa auteꝫ pene.s.a peccato liberamur per Chr̄m.Un̄ dicit.QVI eripuit vos ꝛc̄.]Apoc.6.Abscōdite vos a facie sedētis sup thronū ꝛ ab ira agni ꝛc̄. Ab hac ira nullus pōt nos liberare nisi Chr̄s.Mat.3. Quis demr̄abit vobis fugere a vētura ira? Cap.II.

Am ipsi nostis fratres itroitū nostrū ad vos:qd̓ nō fuerit inanis:sed qd̓ ante malis afflicti:ꝛ ꝯtumelijs affecti:quēadmoduꝫ scitis:Philippis:audacter egerim⁹ in dn̄o nostro ad loquendum apud vos euangeliū dei:in multo certamine.Siqdē exhortatio nostra nō fuit ex impostura:neqꝫ ex imūdicia:neqꝫ cum dolo:sed quēadmodū ꝓbati fueramus a deo:vt nobis cōmitteret' euāgelium: † ita Gal.1.
loquimur:nō vt hoīb⁹ placentes:sꝫ deo:qui ꝓbat corda nostra.Neqꝫ eni vnq̄ꝫ per sermonē adulationis versati sum⁹:quēadmoduꝫ nostis:nec per occasioneꝫ auaritie.De⁹ est testis:neqꝫ querētes ex hoīb⁹ gloriam:nec a vobis:nec ab alijs : cum possem⁹ in authoritate eē:tāq̄ꝫ Apl'i Christi:sed fuim⁹ placidi in medio vestri:perinde ac si nutrix foueat suos filios:sic affectu ꝑcupidi in vos: animo cupiebam⁹ ipartire vobis:nō solū euangeliū dei:verūetiā nostras ipsoꝝ aīas : ꝓpterea quod chari nobis facti estis.Meministis.n.frēs labo- 2.Thes.3.
ris nostri:ac sudoris. † Nocte eni ac die op⁹ fa- Act.20.

ciētes ob id: ne cui vestrū essemus oneri: p̄dicauimus apud vos euāgeliū dei. Uos autem testes estis et de⁹: quā sancte et iuste et iculpate vobiscū qui credebatis: v̄sati fuerimus: quēadmodū nostis: vt erga vnūquēq vestrū: tāq pater erga filios suos: fuerimus affecti: obsecrātes vos et cōsolātes: et obtestātes: vt ambularetis digne deo: qui vocasset vos in suū regnū ac gloriam.

Nam ipsi scitis fratres introitū nostrū ad vos: qa nō inanis fuit sed ante passi multa et ꝯtumelijs affecti sicut scitis in Philippis fiduciā habuimus in deo nr̄o loq ad vos euangeliū dei multa sollicitudie. Exhortatio. n. nostra nō de errore neq de imūditia: neq in dolo: sed sicut ꝓbati sumus a deo vt crederet̄ nobis euāgeliū ita loqmur: nō quasi hoibus placentes sed deo qui ꝓbat corda nostra. Neq eni aliquādo fuimus i sermone adulationis sicut scitis neq in occasione auaritie: deus testis est nec querētes ab hoib⁹ gl'iā neq a vobis: neq ab alijs: cū possemus vobis oneri eē vt Chr̄i Apostoli. Sz facti sumus paruuli in medio vestrū tāq si nutrix foueat filios suos: ita desiderātes vos cupide: volebamus tradere vobis nō solū euangelium dei: sed et aīas nr̄as qm̄ charissimi nobis facti estis. Memores eni estis frēs laboris nostri et fatigationis nocte et die operātes: ne que vestrū grauaremus p̄dicauimus in vobis euāgeliū dei. Uos testes estis et deus q̄ sancte et iuste et sine querela vobis q credidistis affuim⁹ sicut scitis qualr̄ vnūquēq vestrū sicut pr̄ filios suos dep̄cātes vos et ꝯsolantes. testificati sum⁹ vt ambularetis digni deo q vocauit vos i suū regnū et gl'iā.

Supra cōmendauit eos q in tribulationib⁹ v̄bū dei receperūt: hic cōmēdat eos q ab eo nō recesserūt ꝑꝑ tribulatiōes. Et circa h̄ tria facit: qa p̄ cōmemorat eoꝝ tribulatiōes. Scḋo ostēdit q̄le eis remediū adhibuit i 3° cap. ibi. PROPTER qḋ et c. Tertio ꝑꝑ qd ibi. QVIA nūc viuim⁹ et c. Quia h̄o supra dixit de eis nūtiari ab oib⁹ introitū Apl'i ad eoꝝ cōuersionē: iō p̄ agit de introitu suo. Scḋo de eoꝝ ꝯuersione ibi. IDEO et nos gr̄as et c. Circa p̄m̄ tria facit: qa primo cōmemorat suā ꝯstātiā quam habuit anteq̄ ad eos veniret. Scḋo sinceritatē doctrine ꝑ quā eos cōuertit ibi. EXHORTATIO. n. nr̄a et c. Tertio sinceritatem sue ꝯuersationis cū conuersis ibi. VOS eni et c. Iterū p̄ma in duas: qa p̄ p̄mittit tribulationes quas passus ē anteq̄ ad eos veniret. Scḋo q̄ūo fiduciā ex hoc non amisit ibi. FIDVCIAM habuimus et c. Dic̄ g̃. Dico q annūtiāt introitū nostrū quē ET VOS scitis: q̄ꝛ NON fuit inanis. i. leuis: sz difficilis: qa ꝑ multas tribulatio-

Inanis. i. leuis vel vacu⁹ vel mobilis.

nes. Uel NON inanis. i. vacuus sz plen⁹. Gen. p̄. Terra erat inanis et vacua et c. Uel NON inanis. i. mobilis sed stabilis. Phil. 2. Nō in vanū cucurri neq i vacuū laboraui et c. Sz añ sumus passi passiōes corporales. Prouer. 19. Doctrina viri ꝑ patiētiā noscit̄. ps. Bene patiētes erūt vt annūtiēt et c. Itē sp̄ūales qa CONTVMELIIS ex hoc AFFECTI in Philippis, vbi ꝑꝑ curationē Phitonisse passus ē tribulatiōes. Et h̄ ciuitas ē Macedonia. Nec tñ ꝑꝑ h̄ fiducia p̄dicādi ē extincta. Esa. 12. Ecce de⁹ saluator me⁹ fiducialr̄ agā et nō timebo et c. Et h̄ FIDVCIA fuit p̄dicādi ad vos euāgeliū dei in multa sollicitudie. de via ꝯuersione. Ro. 12. Qui p̄est in sollicitudie. 2ª Cor. 11. Preter ea q̄ extrinsec⁹ st̄ istācia mea q̄tidiana sollicitudo oīum eccliaꝝ.

¶ Deinde cū dic̄. EXHORTATIO. Ondit sinceritatē sue p̄dicatiōis. Et circa h̄ duo fac̄: qa p̄ ꝓbat sinceritatē sue doctrine. Scḋo q̄daz que dixerat exponit ibi. NON q̄si hoib⁹ et c. Circa p̄m̄ duo facit: qa p̄ excludit corruptionē doctrie. Scḋo ponit sinceritatē ibi. SED sicut ꝓbati et c. Doctrina aūt corrūpit̄ vel ꝑꝑ rē q̄ docet̄: vel ꝑꝑ itētionē docētis. Propter p̄m̄ dupl'r corrūpit̄ doctrina. s. vel ꝑ errorē sicut docens salutē esse per Chr̄m cū legalibus. 2ª Thi. 3. Mali hoies et seductores ꝓficiēt in pei⁹ errātes et i errorē mittentes et c. Iō dicit. EXHORTATIO. n. nr̄a nō ē sic aliquoꝝ EX ERRORE vel ꝑꝑ IMMVNDICIAM: sic dicētiū vacādū eē voluptatib⁹ q̄ doctrina ē a quodā Nicholao: q ꝑmisit ꝑmiscua matrimonia cōicās alijs suā vxorē. Iō dic̄. NEC de imūdicia. Apoc. 2. Permittis mulierem Iezabel: q̄ se dic̄ ꝓphetā docere et seducē suos meos fornicari et mādúcare de idolotitis et c. Job. 6. Nō inuenietis in lingua mea iniq̄tatē et c. ¶ Itē nec est exhortatio IN DOLO sic quorūdā q lz verū dicāt: hñt tñ itētionem corruptā: qa nō ꝓfectū auditoꝝ neq dei honorē sed suū q̄rūt honorē. Cōtra quod dicit. NEQVE in dolo. Hiere. 9. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ dolum locuta est et c. Sua g̃ p̄dicatio nō ē corrupta: sz sincera. Sincerū aūt aliqd ē qḋ seruat suā nāam. sic ē p̄dicatio sincera q̄n qs docet eo tenore et fine q̄ Chr̄s docuit. Et iō dicit. SED sic ꝓbati. i. eo mō et ea itētiōe qua de⁹ nos elegit et approbauit AD PREDICANDVM euāgeliū loqmur. Gal. 2. Creditū ē mihi euāgeliū p̄putij sicut Petro circūcisiōis et c. Act. 9. Uas electiōis ē mihi istē vt portet nomē meū corā gētib⁹ et regib⁹ et filijs isrl'.

Nicholaus ꝑmisit promiscua matrimonia.

¶ Deīde cū dicit. NON q̄si hoib⁹ et c. Ondit q sua p̄dicatio nō ē in dolo. Primo excludēs illḋ ꝑ qḋ videret̄ eē dolosa. Scḋo manifestat ꝑ signū ibi. NEQVE aliqñ et c. Tertio ꝑ cāz ibi. NEQVE i occasiōe et c. Propter p̄mū dic̄. Predicatio mea NON est q̄si hoib⁹ placens. i. s. finalr̄. ps. Dissipata sunt ossa eoꝝ q hoib⁹ placēt. Gal. p̄. Si hoib⁹ placerē Chr̄i seruus nō essem et c. Aliqñ tñ debēt velle placere hoib⁹ ꝑꝑ gl'iam dei vt p̄dicatio magis fructificet: sicut di p̄ª Cor. 10° Ego per oia oib⁹ placeo et c. SED deo et c. Prouerb. 16. Oēs vie hoiuz patēt oculis ei⁹ et c. Hui⁹ aūt signū est qa nō adulationib⁹ loquētes eis placētia. Esa. 30. Loqmini nobis placētia: videte nobis errores et c. Prouer. 24. Nō lactes quēq̄ labijs tuis et c. Et idē ondit ꝑ cāz. Propter duo. n. aliqs q̄rit hoib⁹ placere. s. vel ꝑꝑ bñficia: vl' ꝑꝑ gl'iaz. Hoc aūt hic excludit: et p̄ p̄mū dicens. NEQVE fuimus et c. qa nō solū adulationē deuitauim⁹: sed et oēm occasionē auaritie. p̄ª Thi. 6. Existimātiū questū eē pietatē et c. Hiere. 6. A minori q̄ppe vsq ad maiorē oēs auaritie studēt et c. Scḋo 2m̄ ibi. NEQVE q̄rentes a vobis neq ab alijs gl'iaz de doctrina cū hiem⁹ vñ

possemus

possemus gloriari & accipere: imo onerí esse: q2 debebant ei gl'iaz & sustentationē. Et vocat onus: quia perverse eis p̄dicātes vltra modum hec ab eis querebāt. Esa 3°. Uos enim depasti estis vineam meā: & rapina pauperis in domo vestra &c.

¶ Deinde cū dicit. SED facti sum⁹ &c.] Manifestat hec duo: & p̄ q̄ nō q̄rit humanā gl'iā. 2° q̄ nec occasionem auaritie. ibi. MEMORES. n. estis &c.] Circa p̄m duo facit: q2 p̄ ostēdit suā hūilitatē. 2° sub si'itudine ostēdit suā sollicitudinē. ibi. TANQVAM si nutrix &c.] Ponit ḡ p̄mū dicēs. QVOD facti sūt paruuli &c.] .i. humiles. Eccl. 32. Rectorē te posuerunt noli extolli: esto in illis q̄si vnus ex ipsis &c. Ōd ostēdit i si'itudie dicēs. TANQVAM si nutrix] que .s. cōdescēdit i'fanti balbutiendo ei loquēs: vt puer loq̄ discat & in gestib⁹ ei etiā cōdescēdit. p̄ᵉ Coi. 9. Oibus oia fact⁹ sum. p̄ᵉ Corin. 3°. Tanq̄ puulis in chr̄o lac vobis potū dedi nō escā &c. ETIAM aias.] Jo. 10. Bonus pastor aiaz suā dat pro ouib⁹ suis &c. Ōm charissimi &c. 2ᵉ Coi. 12. Ego aūt libentissime ipendaz & supimpēdar ego ipse pro aiab⁹ vestris: l3 plus vos diligens minus diligar.

¶ Deinde cu3 dicit. MEMORES eniz estis &c.] Ostēdit scd̄m dicēs. Itē neq3 p occasionē auaritie: q2 nihil a vobis sumpsim⁹ s3 de labore: q2 laboris &c. Et aliq laborāt qdē: s3 ex solatio: s3 nos nō: s3 cū labore. Jō dicit. LABORIS nr̄i.] Nec pp exercitationez corpis: sed cū fatigatiōe. Uñ dicit. ET FATIGATIONIS.] Aliq ēt laborāt de die/ nos de nocte. Per h̄ .n. voluit arcere pseudo qui nimis accipiebāt: & ppter ociosos iter eos. p̄ᵉ Coi. 4°. Laboramus operātes manib⁹ nostris.

¶ Deide cū dicit. VOS eniz estis &c.] Ponit puritatem sue cōuersationis: & p̄mo q̄ūo sancta quo ad vitam. 2° q̄ūo sollicita quo ad doctrinā. ibi. QVALITER vnūquēq3 &c.] Dicit ergo. SCITIS quoniā sancte] .i. pure. Leui. 11. & 19. Sancti estote q2 ego sanct⁹ su3. IVSTE] quo ad p̄ximū. Tit. 2°. Sobrie & iuste & pie viuamus in hoc seculo &c. SINE QVERELA] nob' credidistis .i. ex quo credidistis nihil agētes: vnde q̄s posset scandaliçare vnūquēq3 vr̄m singulariter. Nota q̄ singularis p̄dicatio q̄nq3 multū valet. TANQVAM PATER.] p̄ᵉ Coi. 4. In chr̄o iesu per euangeliu3 ego vos genui. DEPRECANTES.] Philemon. Multā fiduciā hn̄s in Chr̄o iesu imperādi tibi: q̄d ad rem ptinet pp charitatez magis obsecro. Et ɔsolationem per verba lenia. Contra q̄d dr̄ Ezech. 34°. Cum austeritate imperabatis eis & cu3 potētia &c. Esa. 61. Ut ɔsolarer oēs lugentes & ponerez ɔsolationē lugentib⁹ syon &c. Et q̄d p̄dicasti. VT DIGNE] .i. vt vestra conuersatio esset talis q̄lis decet ministros Chr̄i. Col. 1. Ambuletis digne deo p oia placētes &c. DEO QVI VOS &c.] Sap. 6. Cōcupiscētia itaq3 sapiētie deducet ad regnū perpetuū.

¶ Quapropter & nos gratias agimus deo indesinenter: q̄d cu3 acciperetis sermonē a nobis: quo Deū discebatis: accepistis nō sermonē hominū: sed sicut erat vere sermonē Dei: qui & agit in vobis credētib⁹. Uos eniz imitatores facti estis fratres ecclesiaꝝ dei: que sunt in iudea in Chr̄o iesu: q̄d eade3 passi sitis & vos a ppriis cōtribulibus: quēadmodum & ipsi nos a iudeis: qui vt & dn̄m

Mat. 23. occiderunt Jesum† & pprios prophetas: † ita &

Joan. 15. nos persequuti sunt: & deo nō placent: & omnib⁹ hominib⁹ aduersant: qui obsistunt nobis: ne loquamur gentib⁹ quo salui fiant: vt expleant sua peccata semp. Peruenit aūt in illos ira in finem. Ceterum nos fratres: orbati vobis ad spacium temporis aspectu nō corde: vehemētius studuimus videre faciem vestrā cum multo desiderio. Quapp voluim⁹ venire ad vos: ego qde3 Paulus: & semel & iterū: & obstitit nobis sathanas. Ñā q̄ est nr̄a spes: aut gaudiū: aut corona gl'iatiōis: an non & vos in ɔspectu dn̄i nr̄i Jesu chr̄i in ei⁹ aduētu: Uos. n. estis gloria nr̄a & gaudiū.

¶ Jdeo & nos gratias agimus deo sine intermissione: qm̄ cū accepissetis a nobis verbu3 auditus dei accepistis illud nō vt verbu3 hoim: sed sicut ē vere verbū dei: qui operat̄ in vobis qui credidistis. Uos eni3 imitatores facti estis fratres ecclesiaꝝ dei: que sunt in iudea in Chr̄o iesu: q2 eadem passi estis & vos a cōtribulib⁹ vestris sicut & ipsi a iudeis: qui & dn̄m occiderūt iesu3 & ,pphetas: & nos persecuti sunt: & deo nō placent: & omnib⁹ hoib⁹ aduersant̄: ,phibētes nos gentib⁹ loqui vt salui fiant vt impleant peccata sua semp. Peruenit eni3 ira dei super illos vsq3 in finē. Nos aūt fratres desolati a vobis ad temp⁹ hore: aspectu nō corde abundantius festinauimus facie3 vestrā videre cū multo desiderio: qm̄ voluim⁹ venire ad vos ego qde3 Paulus & semel & iteru3: sed impediuit nos sathanas. Que est eni3 nostra spes aut gaudiu3 aut corona glorie: Nōne vos añ dominū nostrū Jesu3 chr̄3 in aduētu ei⁹: Uos eni3 estis gl'ia nr̄a & gaudiū. Lec. II.

Supra ostēdit Ap̄ls q̄lis fuit ad eos itroit⁹ suus: hic ondit q̄lis fuit eoꝝ ɔuersio. Et circa h̄ duo facit: q2 p̄ ostēdit q̄ pfecte cōuersi sunt per fidem firmā. 2° q̄ūo fortiter pseuerunt in tribulationib⁹. ibi. VOS eniz &c.] Ponit ḡ p̄mo bona eoꝝ pro q̄bus grās agit: & reddit rōnē. Dicit ḡ ideo: q2 sollicite vobis p̄dicaui sicut pr̄ filijs: iō de bōis vr̄is GRATIAS AGO:] sicut pr̄ de filijs. 2ᵉ Joā. Maiorē hoꝝ nō habeo grāz q̄ vt audiā filios meos i veritate ambulare. Phil. 4. Cu3 grāꝝ actiōe. Sed de quo: QVONIAM cu3 accepissetis a nobis &c.] Grās d3 agere p̄dicator q̄n v̄bum et̄ in auditorib⁹ pficit. Et dic. VERBA audit⁹ dei per nos.] p̄s. Audiā q̄d loquat̄ in me dn̄s deus &c. Ro. 10. Fides. n. ex auditu: audit⁹ āt p v̄bū Chr̄i &c. ACCEPISTIS] illud .i. firmiter i corde tenuistis. Nō vt verbu3 hoiu3: q2 vana v̄ba hoīs. 2ᵉ Coi. 13. An experimētum q̄ritis ei⁹ q in me loq̄t Chr̄s. 2ᵉ Pe. p̄. Nō .n. volūtate humana allata ē aliq̄n pphetia: s3 sp̄ūscō inspirati locuti sunt sc̄i dei hoies. Et q̄re grās agitis. QVIA hoc ip̄3 q̄ credidistis de⁹ i vobis opat⁹ ē.] Phil. 2. De⁹ est qui opat̄ in vobis velle & pficere pro bona voluntate. Esa. 26. Oia opa nostra operatus es in nobis dn̄e.

¶ Deide cū dicit. VOS eni3 &c.] Ondit q̄ūo fortiter psliterūt in tribulationib⁹. Et circa h̄ duo facit: q2 p̄mo ponit tribulatiōes eoꝝ in q̄b⁹ steterūt. 2° q̄ remediū

ꝓposuit adhibere.ibi.VOS aũt ⁊c.] Itez pᵒ diuidit in
duas:qꝛ pmo cõmẽdat eoꝝ patiẽtiã in aduersis.2ᵒ re-
prehẽdit eos qui intulerũt aduersa.ibi. QVI Chꝛiz ⁊c.]
Dicit ḡ.ACCEPISTIS ꝟbũ nõ vt ẽ hoiũz sed dei:]qꝛ
exposuistis vos pro illo vsqꝫ ad mortẽ. Per hoc eniz qꝛ
hõ morit̃ pp Chꝛiz testificat̃ qꝛ ꝟba fidei sũt ꝟba dei.
Martyres.i. testes. Et iõ martyres idẽ est qḋ testes.IN IVDEA.] Ibi.n.
fides Chꝛi pᵒ ẽ annũciata.Esa.2.De Syon exibit lex ⁊
ꝟbũ dñi de Hierl̃m. Ibi ẽt pᵒ ꝑsecutio fidei facta fuit.
Act.8.Facta ẽ aũt in illa die ꝑsecutio magna in ecclia
q̃ erat hierosolymis ⁊c.Heb.10.Rememoramini aũt
pꝛistinos dies i qb⁹ illuminati magnũ certamẽ sustinui-
stis passionũ ⁊c.Et isti siles passiões passi sunt. Et iõ
dic̃.EADEM passi a cõtribulib⁹ vr̃is].i.ad ifidelibus
thessalonicẽsib⁹.Mat.10.Inimici hoĩs dõestici ei⁹.
¶ Deinde cũ dicit.QVI ⁊ ipm dñm ⁊c.] Uituperat iu-
deos a qb⁹ incepit ꝑsecutio. Et pmo cõmemorat eoꝝ
culpam.Scdo rõnẽ culpe.ibi.VT IMPLEANT ⁊c.]
Circa pᵐ tria facit.Quia pᵒ eoꝝ culpã ponit in cõpara
tiõe ad dei ministros. 2ᵒ ad ipm deũ. 3ᵒ ad totũ gen⁹
humanũ.Ministri dei sunt predicatores.Predicatio
autẽ pncipalr̃ ẽ a Chꝛo:figuralr̃ a ꝓphetis:executiue
ab aplĩs.Cõtra hos tres insurrexerũt iudei.Et pᵒ dicit
de Chꝛo.ibi.QVI ⁊ dñm ⁊c.]Mat.21ᵒ.Hic est heres
venite occidam⁹ eũ. Nec obstat si gẽtiles occiderunt
eum:qꝛ ipsi suis vocib⁹ petierunt eũ occidi a Pilato.
Hiere.12ᵒ.Facta ẽ hẽditas mea mihi q̃si leo in sylua
dedit ꝯ me vocẽ ⁊c.Secũdo dicit de ꝓphetis.ibi.ET
PROPHETAS.]Act.7.Quẽ ꝓphaꝝ non sunt ꝑsecuti
pr̃es vr̃i ⁊ occiderũt eos qui pnunciabant de aduentu
iusti:cui⁹ vos nũc ꝓditores ⁊ homicide fuistis.Tertio
dicit de aplĩs. ET NOS.s.aplos.]Mat.10ᵒ. Tradent
vos in cõcilijs ⁊c. Scdo ponit culpã i cõparatiõe ad
deũ.ibi.DEO nõ placẽt] lꝫ crederẽt in hoc se obsequiũz
pꝛestare deo.Io.16.Sed qꝛ zeluz dei hñt nõ solum fm
sciaz: iõ deo nõ placẽt:qꝛ nõ faciũt recta fide. Et sine
fide ipoſſe ẽ placere deo.Heb.11.Esa.5.Iratus ẽ furoꝛ
dñi in pplo suo ⁊c.Tertio ostẽdit eoꝝ culpã in cõpa-
ratiõe ad totũ gen⁹ hũanũ cũ dicit.OMNIBVS hoib⁹
aduersant̃.]Gen.16.Man⁹ eius ꝯ oẽs ⁊c. Aduersant̃
autẽ in hoc:qꝛ ꝓhibent ⁊ ipediũt ꝓdicationẽ gentiliũ ⁊
cõuersionẽ.Act.11.Repꝛehẽdit̃ Petr⁹ qꝛ iuit ad Cor-
neliũ.Itẽ Luc.15.Fili⁹ maioꝛ.i.ppl's iudeoꝝ turbat̃:
qꝛ fili⁹ minoꝛ.i.ppl's gẽtiliũ recipit̃ a pr̃e.Esa.45.Ue
qui dicit pr̃i qd gñas? Nu.11. Quis det vt ois ppl's ꝓ-
phetet.Rõ aũt hui⁹ culpe ẽ ex diua ꝑmissione:qꝛ vult
qꝛ ipleant pctã sua.Oĩũz.n.q̃ hñt siue bona siue mala:
est qdã certa mẽsura:qꝛ nihil est ifinitũ. Et oĩuz istoꝝ
mẽsura ẽ in pꝛscia.Bonoꝝ qdẽ in ei⁹ ppatiõe.Ephe.
4ᵒ.Quia vnicuiqꝫ vr̃z dat̃ gr̃a fz mẽsurã donationis
Chꝛi.Maloꝝ vo in ꝑmissione:qꝛ si aliqui sunt mali:
nõ tñ q̃tũ volũt:sz q̃tũ de⁹ ꝑmittit. Et iõ tãdiu viuũt
q̃diu ꝑuenĩat ad hoc qḋ de⁹ ꝑmittit.Mat.23. Implete
mẽsurã pr̃z vr̃oꝝ ⁊c.Et iõ dic̃. VT IMPLEANT ⁊c.]
De⁹.n.dedit iudeis post passionẽ Chꝛi spaciuz pnie ꝑ
40.annos nec ꝯuersi sunt:sz addebãt pctã pctis.Et iõ
de⁹ nõ plus ꝑmisit.vñ dic̃ hoc.PERVENIT ira dei ⁊c.]
4.Reg.22.Ira dei magna succẽsa ẽ ꝯ nos:qꝛ non au-
dierũt pr̃es nr̃i ꝟba libri hui⁹ ⁊c.Luc.21.Erit.n.pres-
sura magna sup terrã ⁊ ira populo huic ⁊c.Et non cre
das qꝛ hec ira sit ꝑ centũ annos:sz vsqꝫ ad finez mũdi
qñ plenitudo gẽtiũ itrauerit ⁊c. Luc.19.⁊.21.⁊ Mat.
13ᵒ.Nõ relinquet̃ lapis sup lapidẽ q nõ destruat̃.
¶ Deinde cũ dicit.NOS aũt ⁊c.]Ostẽdit remediũz qḋ
eis ꝓposuit adhibere.s.qꝛ ꝑsonalr̃ iret ad eos.Et circa
hoc duo facit:qꝛ pᵒ ponit ꝓpositũ sue visitationis.Scdo
ipedimẽtũ.ibi.SED ipediuit ⁊c.]Tertio cãz q̃re vole-
bat ire.ibi.QVE aũt est ⁊c.]Dicit ḡ.NOS frẽs desola-
ti a vobis a qb⁹ eram⁹] separati vel pp tribulationes
vr̃as:oꝛe.i.carẽtes collocutiõe.ET ASPECTV].i.ca-
rẽtes visione.ꝓpter hec.n.duo necĩa ẽ amici pñtia:qꝛ
est ꝯsolatiua:sz corde sum⁹ pñtes.pᵉ Coꝛ.5.Ego absens
qdẽ corpe:pñs aũt spũ ⁊c. ABVNDANTIVS festina
uimus faciem ⁊c.]Ut sicut corde sic ⁊ corpe pñs esset.
Ro.15.Cupiditatẽ hñs veniẽdi ad vos ex multis iam
pꝛcedẽtib⁹ annis ⁊c.FESTINAVIMVS]dicit pluralr̃:
qꝛ scribit ex ꝑsona triuz.s.sui Syluani ⁊ Thimothei.
Ideo ẽt voluim⁹ oẽs forte semel:sed EGO Paulus se-
mel ⁊ iteꝝ].i.bis ꝓposui.SED ipediuit nos sathanas]
idest ꝓcurauit ipedimenta forte ꝑ aeris tempestates.
Apoc.7.Isti sunt angeli qui tenent ventos.
¶ Deide cũ dicit.QVE est eniz.]Ostẽdit cãz ꝓpositi:⁊
pmo q̃tũ ad futurũ.2ᵒ q̃tũ ad pñs.ibi.NOS eniz ⁊c.]
Dicit ḡ.Desidero videre vos ⁊ gr̃as ago de bonis ve-
stris qñ venerit vnicuiqꝫ fz opa.Maxia.n.ẽ retribu-
tio ꝓdicatori ex his quos cõuertit ad gaudiũz:qꝛ gau-
diũz illoꝝ ẽ gaudiũ aplĩ:qꝛ bonũ eoꝝ est bonuz aplĩ.
bon⁹.n.effect⁹ reducit̃ i bonũ cãe.AVT corona glĩe:]
qꝛ pro certaminib⁹ eoꝝ:⁊ iste q idurit ad certãdũz co
ronabit̃.dux.n.q iduxit milites ad pugnã coronabit̃.
Eccl.30.Qui docet filiũ laudabit̃ in illo ⁊ i medio do-
mesticoꝝ in illo gloriabit̃ ⁊c. Hec INQVAM SPES]
que est: Nõne vos? Immo sic. In futuro añ dñm nr̃z
Iesuz chꝛiz in aduẽtu eius:sz ẽt in pñti vos estis apud
oẽs fideles glĩa nr̃a.pᵉ Coꝛ.9ᵒ. Melius est mihi mori
q̃ vt glĩaz meã quis euacuet ⁊c.Et gaudiũz quo letoꝛ
de bonis vestris in pñti. Cap. III.

Roinde cũ nõ ampli⁹ ferremus: visuz
est nobis vt Athenis resideremus soli:
ac misim⁹ Thimotheũ frẽz nr̃m ⁊ mi-
nistrũ dei: ⁊ adiutorẽ opis nr̃i in euã-
gelio Chꝛi: vt ꝯfirmaret vos : ⁊ ꝯsolaret̃ vos de
fide vr̃a : ne quisq̃ turbaret̃ in afflictionib⁹ his.
Nã ipsi nostis nos i hũc vsuz positos eẽ. Eteniz
cũ apud vos essem⁹:predicabam⁹ vobis:fore vt
afflictionẽ pateremur:quẽadmodũ ⁊ euenit ⁊ no
stis.Quapp ⁊ ego ñ ampli⁹ ferẽs misi ad hoc vt co
gnoscerẽ fidẽ vr̃az:ne quo pacto tẽtasset vos ille
qui tentat: ⁊ inanis fact⁹ esset laboꝛ nr̃. Nūc autẽ
cũ venisset Thimothe⁹ ad nos a vobis: ⁊ annũ-
ciasset nobis fidẽ ac dilectionẽ vr̃az: ⁊ qḋ bõam
memoriã nr̃i bonã semp desiderãtes nos videre:
quẽadmodũ nos quoq̃ vos. Idcirco ꝯsolatio-
nez accepim⁹ frẽs ꝑ vos: sup oĩ afflictiõe ⁊ neces-
sitate nr̃a ꝑ vr̃az fidẽ. Qm̃ nũc viuim⁹: si vos sta
tis in dño. Quã.n.gr̃aꝝ actionẽ possum⁹ deo re-
pẽdere de vobis sup oĩ gaudio:qḋ gaudem⁹ pp
vos in ꝯspectu dei nr̃i: nocte ac die supra modũ:
oꝛãtes: vt videam⁹ vr̃az faciẽ: ⁊ supplicam⁹ que 2. Thes.1.
desunt fidei vr̃e? Ipse vo de⁹ ⁊ pr̃ nr̃ ⁊ dñs no- Col.1.
ster Iesus chꝛs diriget viã nr̃az ad vos: vos aũt
dñs abũdantes ⁊ exuberãtes faciat mutua inter
vos charitate ⁊ in oẽs: quẽadmodũ ⁊ nos i vos:
vt ꝯfirmet corda vr̃a irreprehẽsibilia i scimonia
coꝛam deo ⁊ pr̃e nr̃o: in aduentu dñi nostri Iesu

christi cum omnib⁹ sanctis eius.

PRopter qd nō sustinētes ampli⁹ placuit nobis remanere Athenis solis ꝛ misim⁹ Thimotheū frēȝ nr̄m ꝛ ministrū dei in euangelio Christi: ad ꝯfirmādos vos ꝛ exhortādos pro fide vr̄a: vt nemo moueat̄ in tribulationib⁹ istis. Ipsi.n. scitis ꝙ in h̄ positi sumus. Nā ꝛ cū apud vos essem⁹: p̄dicebamus vobis passuros nos tribulationes: sic̄ ꝛ factū ē ꝛ scit̄. Propterea ꝛ ego ampli⁹ nō sustinēs nisi ad cognoscēduȝ fidē vr̄aȝ: ne forte tentauerit vos is q tentat: ꝛ inanis fiat labor noster. Nūc aūt veniēte Thimotheo ad nos a vobis ꝛ annunciante nobis fidē ꝛ charitatē vr̄aȝ: ꝛ q̄a memoriam nr̄i habet̄ bonā semp desiderātes nos videre: sicut ꝛ nos quoq; vos: ideo cōsolati sum⁹ frēs in vobis in oi necessitate ꝛ tribulatiōe nr̄a p fidē vr̄aȝ: qm̄ nūc viuim⁹: si vos stat̄ in dn̄o. Quā.n. grāꝝ actionē possum⁹ deo retribuere pro vobis i oi gaudio quo gaudemus pp vos ante deuȝ nr̄m nocte ac die abūdanti⁹ orātes vt videam⁹ facieȝ vestrā ꝛ cōpleam⁹ ea q̄ desunt fidei vr̄e. Ipse aūt de⁹ ꝛ pr̄ noster ꝛ dn̄s Jesus chr̄s dirigat viā nr̄aȝ ad vos. Vos aūt dn̄s multiplicet ꝛ abūdare faciat charitatē vr̄aȝ in inuiceȝ ꝛ in oēs: queādmoduȝ ꝛ nos in vobis ad cōfirmāda corda vr̄a sine q̄rela ꝛ scitate ante deū ꝛ pr̄eȝ nr̄m in aduētu dn̄i nostri Jesu christi cū oibus sanctis eius. Amen.

COmmemorauit tribulationes quas passi erāt ꝛ remediuȝ qd ꝓposuit eis impendere: hic ondit quō eis subuenit.s. visitādo p Thimotheū. Et p̄ agit de missione nuncij. 2° de relone facta p euȝ. ibi. NVNC aūt ꝛc̄.] 3° de effectu relonis i Aplo. ibi. IDEO ꝯsolati ꝛc̄.] Itē p̄⁹ in tres: q̄a p̄ premittit cāȝ q̄re misit eū. Scd̄o q̄lem misit. Tertio cāȝ pp quam misit. Dicit ḡ. PROPTER qd] i. q̄a ipediuit nos sathanas: tn̄ vos estis gl̄ia nr̄a. ideo NON SVSTINENTES] pōdus amoris inclināntis ad vos. Esa.p̄. Facta sūt mihi molesta ꝛc̄. Gen̄. 45. Nō se poterat eis cohibere. Placuit nobis.s. Paulo ꝛ Syluano remanere Athenis solis ꝛ misim⁹ Thimotheū q erat aplo ꝯuenientissim⁹. Phil. 2. Neminē habeo tā vnanimē q sincera affectiōe pro vobis sollicit⁹ sit. p̄ Cor. 4. Misi ad vos Thimotheū q est fili⁹ me⁹ charissim⁹ ꝛ fidelis in dn̄o ꝛc̄. Fratreȝ p charitatē adiuuans. Prouer. 18. Frater qui iuuat̄ a fratre quasi ciuitas firma ꝛc̄. MINISTRVM] ecclesie dignitatis est. 2° Cor. 11. Ministri Christi sunt ꝛ ego ꝛc̄. Misit aūt ad confirmandum eos ꝛ referēdum sibi.

¶ Deinde cū dic̄. AD CONFIRMANDVM ꝛc̄.] Ostēdit ꝙ mittit̄ ad ꝯfirmādū. Et p̄ facit h̄. 2° ponit̄ rō cōfirmatiōis. ibi. IPSI enīȝ ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dico ad ꝯfirmādos ꝛ exhortādos: q̄a p exhortatiōes a̅nim⁹ hoīs ꝯfirmat̄. Job. 4. Vacillātes ꝯfirmauerūt s̄mones tui ꝛc̄. Lu. 22. Et tu aliqn̄ cōuersus ꝯfirma frēs tuos ꝛc̄. Et diligēter exhortari in fide vr̄a vt nemo moueat i his tribulationib⁹. Eccl. 10. Si spūs p̄tāteȝ hn̄tis ascenderit sup te locū tuū ne dimiseris ꝛc̄. Est aūt rō duplex cōfirmād. Una ex ordiatiōe dina. IPSI.n. scitis ꝛc̄.] q.d. Ita voluit de⁹ vt p tribulatiōes in celū itraret. Act. 14. Per multas tribulatiōes opȝ nos itrare in regnū dei. Et 2° Thi. 3. Oēs q pie volunt viuē i Chr̄o iesu ꝑsecutionē patient̄ ꝛc̄. Per hāc viā iuit Chr̄s. Lu. vlt. Oportuit Chr̄ȝ pati ꝛ resurgere ꝛ sic itrare i gl̄iā suā ꝛc̄. Alia rō ē ex pte ꝓnūciatiōis: q̄a p̄uisa min⁹ feriūt. Uñ dic̄. NAM ꝛ cū apud ꝛc̄.] i. q̄a ego p̄dixi vob̄ tribulatiōes q̄s estis passi in istis ānis misi ꝛc̄. Qualr̄. s. essetis fortes in fide. Prouer. 27. Diligēter agnosce vultū pecoris tui ꝛ greges tuos ꝯsidera. IS QVI TENTAT] s. diabol⁹. Mat. 4. Accedēs tentator. Glo. Cuius offm̄ ē tentare. Sed ꝯ. Tētat mūdus ꝛ caro. Ja. p̄. Unusq̄sq; tentat̄ a ꝯcupiscētia sua ꝛc̄. Itē Gen̄. 22. Tētauit de⁹ Abraā ꝛc̄. R̄ndeo. Tētare ē expimētū de aliq̄ sumē. In h̄ ꝯsiderāduȝ ē ad qd velit sumē ꝛ quō. Naȝ h̄ ē 3ᶠ. Uel vt ipse coḡscat. Uel vt aliū cognoscē faciat. Prio mō de⁹ non tētat. ipse.n. scit qd ē in hoīe. Jo. 2. Si 2° mō sic de⁹ tentauit Abraā.s. vt alij scirēt fidē ei⁹. Sȝ p̄ mō tētare est duplr̄.s. vt ꝓmoueat ad bonū sic̄ ep̄s ꝓmouēdos examinat: vl̄ aliq̄s tētat vt decipiat: ꝛ h̄ ē diaboli: q̄a.s. inq̄rit ꝯditionē hoīs: vt s̄ȝ diuersas conditiōes ad diuersa vitia ad q̄ ꝓni sunt iducat. p̄ Pe. 5. Aduersari⁹ vr̄ diabolus ꝛc̄. Offm̄ ḡ ei⁹ ē tētare ad decipiēdū. Mundus autē ꝛ caro dr̄ tētare mālr̄: q̄a p ea ad q̄ ipsa iclinant sumit̄ expimētū de hoīe vtrū firm⁹ sit ad mādata dei ꝛ dilectionē. Si.n. vicerit ꝯcupiscētia nō ꝑfecte diligit deū. Et silr̄ qn̄ res mūdi vl̄ terrēt vl̄ afficiūt. ET INANIS.] quia si tentationi non resistitis labor videt̄ esset inanis. Gal. 4. Timeo vos ne forte sine cā laborauerim in vobis. Ezec. 18. Oēs iustitie ei⁹ q̄s opat⁹ ē nō recordabunt̄. INANIS] aūt dr̄ respectu mercedis eterne: tn̄ bona an̄ pctm̄ cōmissa ad aliqd valent: q̄a post pniaȝ reuiuiscūt ꝛ disponit̄ q̄s facilr̄ ad cōuertēduȝ.

Tētare vl̄ vt ipse cognoscē vel vt aliū cognoscē facere

Mundus ꝛ caro tētare dr̄ cauē mālr̄.

¶ Deinde cū dicit. NVNC aūt ꝛc̄.] Ostēdit quō retulit Thimothe⁹ bōa eoꝝ ꝑtinētia ad Deū ꝛ Aplȝ. Ad deū fidē ꝛ charitatē. Gal. 6. In Christo iesu neq; circūcisio aliqd valet: neq; ꝑputiū: sȝ noua creatura. Sȝ fideȝ ēt ad Aplȝ. Uñ dicit. ET QVIA memoriaȝ.] Eccl. 49°. Memoria Josie in cōpositiōe opis facta op⁹ pigmētarij ꝛc̄. Prouer. 10. Memoria iusti cū laudib⁹ ꝛc̄. DESIDERANTES videre nos sic̄ ꝛ nos vos.] Augu. Durus ē anim⁹ qui dilectionē ꝛ si nō velit ipendere nolit repēdere. Esa. 51. Attēdite ad Abraā pr̄em vr̄ȝ ꝛc̄.

¶ Deinde cuȝ dicit. IDEO CONSOLATI ꝛc̄.] Ponit̄ effectus relationis triplex.s. spūalis consolationis gratiaꝝ actiōis. ibi. QVAM eniȝ ꝛc̄.] Et orōnis multiplicate. ibi. NOCTE ꝛc̄.] Dicit ḡ. Quia talia audiuim⁹ de vobis: lȝ necessitates tēporaliū iminēāt ꝛ tribulationes corpales: tn̄ ꝯsolati sumus. ps. Scd̄ȝ multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo ꝛc̄. 2° Cor. p̄. Bn̄dict⁹ deus ꝛ pr̄ dn̄i nr̄i Jesu chr̄i: pr̄ misericordiaꝝ ꝛ deus toti⁹ cōsolationis ꝛc̄. Et h̄ PER fidē vr̄aȝ] laudiēs firmitateȝ fidei vr̄e. QVONIAM viuim⁹ ꝛc̄.] q.d. Tantū diligo statuȝ vestrū ꝙ reputo me per ipsuȝ viuere. Gen̄. 45. Sufficit mihi si adhuc filius meus viuit.

¶ Deide cū dicit. QVAM eni ꝛc̄.] Ponit̄ scd̄s modus relonis facte.s. grāꝝ actio. q.d. Nō sufficio ꝙ aliquam cōdignā grāꝝ actionē agam deo pro vobis. Mich. 6.

Quid dignū offeram dño: rc. Ps. Quid retribuā dño pro oibus rc. Referēde sunt tamē grāꝝ actiones. IN OMNI gaudio.].qd oino nō est exterius: sed IN CONSCIENTIA ante dñm].q videt eā. Uel ANTE dñm].q de ꝓprio placet deo. p[o] Cor. 13[o] Cōgaudet ṽitati rc.

¶ Deinde cū dicit. NOCTE rc.] Ponit tertius effect[9] relonis. Et pmo ꝓponit multiplicitatē oronis. Scdo ondit qd orando optet. ibi. IPSE aūt rc.] Dicit ḡ. Sſas agim[9] de pteritis: nec tñ deficim[9] qn oremus pro futuris: imo nocte ac die. i. aduersis z ꝓsperis. ps. Uespere z mane ac meridie narrabo rc. QVE desunt rc.] Nō qdē de necessitate fidei: sꝫ aliq̄ secreta q̄ nec dū Aplus eis pdicauit in sua nouitate. p[o] Cor. 3. Nō potui loq vobis q̄si spūalib[9]: sꝫ q̄si carnalib[9] rc. Jo. 16. Multa habeo vobis loqui que nō potestis portare modo.

¶ Deinde cū dicit. IPSE aūt de[9] rc.] Demōstrat quid optet eis. Et circa h pmo ondit qd petat. ibi. AD CONFIRMANDA rc.] Petit aūt duo. Unus ex pte sua vt posset ire ad eos. Uñ dicit. IPSE de[9] z pr nr rc.] Joh. 20. Ascēdo ad priē meū z priē vestrū rc. Prouer. 16. Hois est pparare animū: z dñi gubernare linguā rc. Aliud ex pte eoꝝ. Uñ dicit. VOS aūt multiplicet]. in fide. 2. Reg. 24. Adaugeat dñs ppłm suū centuplum q̄ sunt rc. Et vt augeant merita. Uñ dicit. ET abundare faciat charitatē vrāꝫ]. q̄ semp in via crescere pōt. Col. 3[o]. Sup oia charitatē habete qd ē vinculum pfectiōis rc. Et pmo INVICEM.] Scdo AD OMNES.] Gal. 6. Operemur bonū ad oēs: maxie autē ad domesticos fidei rc. Et ponit exēplū de seipso dicēs. QVEMADMODVM rc.].q.d. Sic̄ z ego diligo vos. 2[e] Cor. 7[o]. In cordib[9] nr̄is estis ad cōmoriēdū z ad ꝯuiuēdū.

¶ Sed ad quid petit: AD CONFIRMANDA corda vrā sine querela]. i. vt nullus possit cōqueri de vobis. Luc. p[o]. Incedētes in oib[9] mādatis z iustificationibus sine q̄rela rc. IN SANCTITATE añ deū]. qui cor videt. Luc. pmo. In scitate z iustitia corā ipso rc. ET HOC apparet in aduētu dñi nr̄i Jesu chri]. vt vos inueniat sanctos qui aduētus erit CVM oibus scis]. i. sitis in ꝓspectu ei[9]: sic̄ sunt oēs scti ante eū. Cap. IIII.

Quod superest igit̄ fratres: rogamus vos z adhortamur per dñm Jesum: quēadmoduꝫ accepistis a nobis: q̄uo oporteat vos versari z placere Deo: vt abundetis magis. Nostis enim que precepta
Roma. 12. dederimus vobis per dñm nostrū Jesum. † Hec
Eph. 5. eniꝫ est voluntas dei: sanctificatio vestra: vt abstineatis a scortatione: z sciat vnusquisqꝫ vestruꝫ suū vas possidere cū sanctificatiōe z honore: nō cuꝫ affectu cōcupiscētie: quēadmoduꝫ z gentes:
Leui. 19. que nō nouerunt deū. † Ne qs opprimat ac frau-
2. 25. det in negocio fratrē suum: ꝓpterea qd vltor est dñs de oibus his: quēadmoduꝫ z ante diximus vobis: ac testati sumus. Non enim vocauit nos deus imundicie cā: sed ad sanctificationē. Proinde qui reiicit: non reiicit hoieꝫ: sed deū: qui de-
Joh. 15. dit spūm suuꝫ sanctū in vos. † Ceterū de fraterna
1. Joh. 4. charitate non necesse habetis: vt scribam vobis. Ipsi nāqꝫ diuinitus docti estis: vt diligatis vos inuiceꝫ. Nam z facitis hoc erga cunctos fratres: qui sunt in tota macedonia. Obsecramus autem vos fratres: vt abūdetis magis: z in hoc incumbatis: vt quieti sitis: z agatis res ꝓprias: z operemini ꝓprijs manibus vestris: sicuti vobis precepim[9]: vt vos geratis honeste erga extraneos: z nulla re vobis sit opus.

De cetero ergo frēs rogam[9] vos z obsecramus in dño Jesu vt quēadmodū accepistis a nobis q̄uo oporteat vos ambulare z placere deo sic z ambuletis vt abūdetis magis. Scitis. n. que p̄cepta dederim vobis p dñm Jesuꝫ. Hec est. n. volūtas dei scītificatio vrā: vt abstineatis vos a fornicatiōe: vt sciat vnusqsqꝫ vr̄m vas suū possidere i sanctificatiōe z honore: nō in passiōe desiderij sicut z gētes q̄ ignorāt deū. Et ne qs supgrediat̄ neqꝫ circūueniat in negocio fratrē suū: qm̄ vindex ē dñs de his oib[9] sicut prediximus[9] vobis z testificati sumus. Nō eniꝫ vocauit nos de[9] in imundiciā: ꝫ in sanctificationē. Itaqꝫ qui hec spernit: nō hominē spernit: ꝫ deū. Qui ēt dedit spūꝫ suū scīūꝫ in nobis. De charitate aūt fraternitatis nō necesse habuim[9] scribere vobis. Ipsi eniꝫ vos a deo didicistis vt diligatis inuicem. Eteniꝫ illud facitis in oēs frēs in vniuersa macedonia. Rogamus aūt vos fratres vt abundetis magis z operaꝫ detis vt quieti sitis: z vt vestrū negociuꝫ agatis z operemini manibus vestris sicut p̄cepimus vobis: vt z honeste ambuletis ad eos q foris sunt: z nullius aliqd desideretis.

Supra cōmendauit Aplus fideles de cōstātia i tribulatiōib[9] z alijs bonis: hic in futurū monet ad bñ agēduꝫ. Et pmo ꝓponit gñales amonitionē. Scdo specificat. ibi. VT ABSTINEATIS rc.] Circa p[m] duo facit: qꝛ pmo ꝓponit intētuꝫ. 2[o] rationē monitiōis assignat. ibi. VT ABVNDETIS rc.] Dic̄ ḡ. Audiui bona vrā pterita: ꝫ i futurū rogam[9] rc. Inducit aūt eos p ex pte sua. Et iō dic̄. ROGAMVS.] ps. Rogate q̄ ad pacē sunt rc. Itē ex pte Chri: z sic dicit. OBSECRAMVS rc.] Obsecrat āt: qꝛ erāt pfecti. p[o] Thi. 5[o]. Seniorē ne increpaueris: ꝫ obsecra: vt priem. Sed quid rogat: VT QVEMADMODVM rc.] Docuerat eos Apls q̄uo opoztēt eos ambulare i via cōi iustitie q̄ ē p mādata. Uñ dic̄. ACCEPISTIS rc.] ps. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ rc. Itē q̄uo placerēt deo in via consilioꝝ. Sap. 4. Placēs deo fact[9] ē dilect[9]. Uel q̄uo ambulenᵗ. s. p rectā opatiōnē. Jo. 12. Ambulate dū lucē hētis. QVOMODO placeatis]. s. p rectā intētionē. SIC ET ambuletis]. i. vt seruetis pmā doctrinā nō recedendo ab ea. Gal. p[o]. Sed licet nos aut angelus de celo euāgelizet vobis preterqꝫ qd euāgelizauim[9] vobis anathema sit. Nō monitionis accipit̄. pmo ex fructu seruate monitionis. scdo ex ipsa monitiōe. ibi. SCITIS. n. que rc.] Dic̄ ḡ. Lꝫ sitis bonū: tñ p exercitiū mādatoꝝ z ꝯsilioꝝ abūdabitis z pficietis. 2[e] Cor. 9[o]. Potēs est deus oēm

grãz abũdare facere in vobis ꝛc. Est.n.charitas tã magna ꝙ semꝑ restat quo ꝓficiẽdũ sit. Itẽ que ex monitiõe accepistis honesta sunt ꝛ vtilia. ps. Lex dñi immaculata ꝛc. Prouer.6°. Mandatũ lucerna ẽ ꝛ lex lux ꝛ via vite. Iõ dicit. QVE ꝑcepta]i.q̃lia. Et h̃ PER DOMINVM IESVM]accepta ab eo. p° Cor.11. Ego eniꝫ accepi a dño qđ ꝛ tradidi vobis ꝛc. Heb.2°. Que cum initiũ accepisset enarrari ꝑ dñm ab his q audierũt ꝛc. Et hec sunt ista. HEC est voluntas]q.d. Oia precepta dei sunt ad h̃ ꝙ sitis scti. Sanctitas.n. dicit mundiciã ꝛ firmitatẽ. Et oia dei ꝑcepta inducũt ad ista vt qs mũdus sit a malo ꝛ firmus in bono. Roꝫ.12°. Probetis que sit voluntas dei.s. explicata per ꝑcepta.

⁋ Deinde cũ dicit. VT ABSTINEATIS ꝛc.] Monet in spãli: ꝛ pmo corrigit eos de qbusdaꝫ iordinationib⁹ inter eos. Scđo ꝓmonet ad obseruãtiaꝫ bonoꝝ.5.ca°: ibi. DE TEMPORIBVS ꝛc.] Tres aũt iordinatiões erãt inter eos.s. carnalium vitioꝝ q̃tũ ad quosdaꝫ. Itẽ curiositatis. Itẽ tristitie d̃ mortuis: ꝛ ideo de istis agit. Secunda ibi. DE CHARITATE aũt ꝛc.] Tertia ibi. NOLVMVS vos ꝛc.] Circa pmũ duo facit: q2 primo monet abstinere ab imoderato appetitu carnalium. Scđo ponit rõneꝫ. ibi. QVONIAM vindex ꝛc.] Itẽꝫ pma in duas: q2 pmo ꝓhibet luxuriã. Scđo auaritiã. Et ꝯiungit hec semꝑ: q2 vtrũqꝫ ẽ circa obiectũ corporale: lꝫ h̃ cõpleat̃ in delectatiõe spũali. Itẽ primo docet cauere luxuriaꝫ q̃tũ ad nõ suã. Scđo q̃tũ ad vxorem ꝓpriam. ibi. VT SCIAT ꝛc.] Dicit ḡ. VOLVNTAS DEI est abstinere a fornicatiõe.] Ergo est pctm mortale: q2 est ꝯ̃ ꝑceptũ ꝛ voluntatẽ dei. Tob.4. Attẽde tibi ab oi fornicatiõe ꝛc. Sed ꝛ respectu vxoris abstineatis honeste. Ut sciat vnusqsqꝫ vas suuꝫ ꝛc. idest vxorẽ in sanctificatiõe: cessando ad tẽpus ꝛ in honore nõ in passione: vt.s. passio ꝑcedat sicut gẽtes: q2 hoc ẽ gentiliuꝫ q̃rere delectatiões pñtes nõ future vite. IN SANCTIFICATIONE ꝛ honore] q2 h̃ ẽ debit⁹ vsus m̃rimonij: q2 est ad bonũ ꝓlis ꝛ ad reddendũ debitũ. Et sic põt eẽ sine pctõ: sꝫ aliqñ est veniale pctm si non efferat̃ ꝯcupiscẽtia vltra limites m̃rimonij.s. qñ lꝫ cõcupiscẽtiã hẽat: nõ tñ vteret̃ ea nisi esset vxor sua. Sꝫ qñ est extra limites m̃rimonij seqt̃ mortale: ꝛ h̃ qñ si nõ esset sua vxor: adhuc vteret̃ ea ꝛ libẽtius cum alia. Heb.vlt. Sit honorabile cõnubiũ ꝛ thor⁹ imaculat⁹. Fornicatores aũt ꝛ adulteros iudicabit de⁹. p° Pe.3°. Uiri si lr cohabitãtes ꝫm sciaꝫ q̃si infirmiori vasculo muliebri impartiẽtes honorẽ tanq̃ coheredib⁹ gratie ꝛ vite: vt nõ impediant̃ orationes vestre.

⁋ Deinde cũ dicit. ET NE qs ꝛc.] Prohibet auaritiaꝫ. Uñ dicit. ET NE qs supgrediat̃]i. violentiaꝫ inferat auferẽdo aliena per potẽtiaꝫ. Iaco.2. Nõne diuites ꝑ potẽtiaꝫ vos opprimũt. NEQVE circũueniat] per dolum. Hiere.5°. Sicut decipula plena auib⁹: sic domus eorum plene dolo ꝛc.

⁋ Deide cũ dicit. QVONIAM vindex ꝛc.] Ponit̃ rõ monitionis quã pmo assignat ex diuina vltiõe. Scđo ostẽdit hãc vltionẽ esse iustã. ibi. NON.n. vocauit ꝛc.] Dicit ḡ. Abstineam⁹ ab his: q2 dñs est vindex. Gal.5°. Predico vobis sicut ꝑdixi: qm̃ q talia agũt regnũ dei nõ ꝯsequẽtur. Naꝫ certe iuste vlciscit̃: cui⁹ vna est rõ ex deo vocãte. Scđa ex ꝯ̃rietate doni. Si dñs vocat te ad vnũ ꝛ tu agis ꝯ̃riũ dign⁹ es pena. Et iõ dicit. NON ENIM vocauit ꝛc.] Eph.p°. Elegit nos in ipso añ mũdi ꝯstõneꝫ vt simus scti ꝛ imaculati in ꝯspectu eius in charitate ꝛc. Roma.8°. Quos vocauit hos ꝛ iustificauit ꝛc. Et iõ ꝯcludit. ITAQVE ꝛc.]q.d. Hec ẽ vna rõ spãlis quã dixi. Alia est rõ: q2 ꝯ̃riant̃ hec vitia spũi q dat⁹ ẽ nobis. Uñ q hec agit iniuriã facit spũiscõ. Et iõ dicit. QVI ẽt dedit ꝛc.] Heб.10. Irritã qs faciens legẽ Moysi sine vlla miseratiõe duob⁹ vel trib⁹ testibus morit̃: q̃to magis putatis deteriora mereri supplicia q filiũ dei cõculcauerit ꝛ sanguinẽ testi pollutũ duxerit in quo sctificat⁹ est: ꝛ spũi grẽ ꝯtumeliã fecerit ꝛc.

⁋ Deinde cũ dicit. DE CHARITATE aũt ꝛc.] Retrahit ab ociositate. Sciẽdũ ẽ aũt ꝙ sicut dicit Hierony. in epl'a ad Gal'. Thessalonicẽses erãt liberales: ꝛ erat ꝯsuetudo apud eos diuites dare multũ: ꝛ iõ pauperes ociose inherebãt bñficio coꝝ nõ curãtes laborare: sed discurrere ꝑ domos. Et iõ pmo cõmẽdat liberalitateꝫ dantiũ. Scđo ociũ accipiẽtiũ dissuadet. ibi. ET OPERAM detis ꝛc.] Dicit ḡ prio: ꝙ nõ indigẽt moneri ad charitatem. Scđo monet ꝙ in ea ꝓficiãt. ibi. ROGAMVS aũt ꝛc.] Dicit ḡ. DE CHARITATE]i. ꝙ diligatis: frẽs nõ est necesse scribere vobis. Ro.12. Charitateꝫ fraternitatis inuicẽ diligẽtes ꝛc. Heb.vlti. Charitas fraternitatis maneat in vobis ꝛc. Et hui⁹ rõ ẽ. QVIA ipsi didicistis a deo].s. per ꝑceptũ in lege. Leui.19. Diliges amicũ tuũ sicut teipsum. Itẽ in euãgelio. Ioã.13. Mãdatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ ꝛc. Uel didicistis iteriori disciplina. Io.6. Ois q audiuit a pr̃e ꝛ didicit venit ad me ꝛc. Et h̃ adiscit ꝑ spũscm.

⁋ Deide cũ dicit. ROGAMVS aũt ꝛc.] Hortat̃ eos ad ꝓficiẽdũ in charitate dicẽs. Et q2 hẽtis charitatẽ ad oẽs: iõ rogam⁹ vt ꝓficiat. Et lꝫ alij abutant̃ vos: tñ insistatis. Prou.15. In abũdãti iustitia virtus maxia ẽ.

⁋ Deide cũ dicit. ET OPERAM detis ꝛc.] Arguit ociosos: ꝛ pmo eoꝝ iquietudinẽ. 2° ostẽdit quõ eã repmãt. 3° quare. Dicit ḡ. OPERAM detis ꝛc.] Prou.7. Garrula ꝛ vaga quietis ipatiẽs nec valẽs pedib⁹ suis in domo ꝯsistere ꝛc. 2° Thes.3°. Nõ iquieti fuim⁹ iter vos: neqꝫ gratis panẽ mãducauim⁹ ab aliq̃: sꝫ in labore ꝛ fatigatiõe nocte ꝛ die operãtes ꝛc.s. ociũ reprimentes exercẽdo negocia. Uñ dicit. ET VT v̄rꝫ negociũ ꝛc.] Prou.24. Diligẽter exerce vt postea edifices domuꝫ tuã. Dicit aũt VESTRVM.] Sed nũq̃d nõ alienũ negociuꝫ est agẽdũ: Et v̄r ꝙ sic. Ro.vlti. Assistatis ei in quocũqꝫ negocio. R̃ñdeo dõm ẽ ꝙ oia pñt iordinate fieri si fiãt ꝑter ordinẽ rõnis: tunc.s. qñ aliqs se iprobe ingerit: ꝛ ordinate.s. qñ fiat̃ ordo rõnis ꝛ in necitate: ꝛ h̃ ẽ cõmẽdabile. ⁋ Itẽ DETIS operã ꝛc.]i. operãdo manib⁹ vestris. Eccl.33. multa mala docuit ociositas ꝛc. Ezech.16°. Hec fuit inigtas sodome sororis tue supbia/saturitas panis/ꝛ abũdantia/ꝛ ociũ ipsius/ꝛ filiaꝝ eius/ꝛ manũ egeno/ꝛ pauperi nõ porrigebãt ꝛc. Et h̃ ẽ i ꝑcepto oib⁹ illis q nõ hñt alia vnde licite viuere pñt. Et de ꝑcepto nãc ẽ ꝙ hõ corp⁹ sustentet. scđe Thes.3. Qui nõ vult operari nec mãducet. Huius est duplex rõ. Pria pp exẽpluꝫ alioꝝ. Uñ dicit. VT HONESTE ꝛc.] Infideles.n. vidẽtes ꝯuisationẽ v̄raꝫ sic ociosaꝫ detestant̃ vos. p° Thi.3° Opꝫ aũt illũ testimoniuꝫ hẽre bonũ ab his qui foris sunt ꝛc. Itẽ VT NON desideretis ea que sunt alioꝝ.] Prouer.21°. Desideria occidunt pigrũ. Eph.4. Qui furabat̃ iaꝫ nõ furet̃ ꝛc. Et ideo hec inquietudo si reprimat̃ est in bonũ exemplum ꝛ in repulsionem desiderij.

⁋ Ceteruꝫ nolo vos ignorare fratres de his: qui obdormierũt ne doleatis: quẽadmoduꝫ ꝛ ceteri nõ hñtes spem. Nam si credimus qđ Iesus mortuus est ꝛ resurrexit: sic ꝛ deus eos qui obdormierunt per Iesum: adducet cum illo. Hoc.n. vobis

dicimus in verbo dñi: qđ nos qui viuemus ⁊ reliqui erimus in aduentū dñi: necq̄ꝫ preueniemus eos qui dormiunt. Qm̄ ipse dñs cū hortamine ⁊ voce archāgeli: ac tuba dei descendet de celo: ⁊ mortui in Chr̄o resurgent primū: deinde nos qui viuemus: qui reliqui erimus: simul cū illis rapiemur in nubibus in occursum dñi in aera: ⁊ sic semper cum domino erimus. Proinde consolemini vos mutuo sermonibus his.

1. Cor. 15.

¶ Nolumus autē vos ignorare fratres de dormientibꝰ vt nō cōtristemini sicut ⁊ ceteri qui spē nō habent. Si.n. credimus q̄ Jesus mortuus ē ⁊ resurrexit: ita ⁊ deus eos qui dormierūt per Jesum adducet cū eo. Hoc eniꝫ vobis dicimus in verbo dñi: quia nos qui viuimꝰ qui residui sumus in aduētu dñi non p̄ueniemꝰ eos qui dormierunt. Qm̄ ipse dñs in iussu ⁊ i voce archāgeli ⁊ i tuba dei descēdet de celo: ⁊ mortui qui in Chr̄o sunt resurgent primi. Deinde nos qui viuimꝰ qui relinquemur: simul rapiemur cū illis in nubibꝰ obuiā Christo in aera: ⁊ sic semp̄ cū dño erimꝰ. Itaqꝫ ꝯsolamini inuicē in verbis istis.

Lec. II.

Supra induxit ad cōtinētiā a cupiditatibꝰ ⁊ cōpescuit ab ociositate: hic cōpescit ab inordinata tristitia. Primo p̄mittens monitionē. Scđo assignat rōnem. ibi. SICVT ⁊ ceteri ⁊c̄.] Prohibent̄ ergo ne scilꝫ iordinate tristent̄. Vñ dicit. SICVT ⁊ ceteri.] Videt̄ aūt Apl̄s hō cedere tristari pro mortuis: aliquid tñ p̄hibere ne scilꝫ iordinate tristent̄. Vñ dicit. SICVT ⁊ ceteri.] q̄ eniꝫ aliqs tristet̄ scilꝫ de mortuis hꝫ pietatē. ¶ Primo p̄pter defectuꝫ corp̄is deficiētis. Debemus.n. eos diligere ⁊ corpꝰ p̄pter aīaꝫ. Eccl. 41. O mors q̄ꝫ amara est memoria tua hōi pacē hn̄ti ⁊c̄. ¶ Scđo p̄pter discessum ⁊ separationē que dolorosa est amicis. 1. Regū. 15. Siccine separat amara mors. ¶ Tertio q̄a per morteꝫ fit cōmemoratio pc̄ti. Ro. 6. Stipendia pc̄ti mors. ¶ Quarto q̄a fit cōmemoratio mortis nr̄e. Eccl. 7. In illa.n. finis cunctoꝝ āmonet̄ hōiꝫ ⁊ viuēs cogitat qđ futurū sit ⁊c̄. Sic ḡ tristāduꝫ: sꝫ moderate. Vñ Eccl. 22. Modicū plora supra mortuuꝫ: qm̄ requieuit ⁊c̄. Et iō dicit. SICVT ceteri qui spē nō hn̄t.] s. q̄a isti credūt hō defecꝰ p̄petuo: sꝫ nos nō. Phil. 3. Saluatorē expectamꝰ dñm nr̄m Jesum chr̄ꝫ qui reformabit corpꝰ humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpori claritatis sue ⁊c̄. Vñ signāter dicit. DE DORMIENTIBVS.] Jo. 11. Lazarus amicus noster dormit. Dormiens eniꝫ tria facit. Cubat in spe surgēdi. ps. Nunqd qui dormit non adyciet vt resurgat ⁊c̄. Sic ⁊ q̄ morit̄ in fide. Itē i dormiēte aīa vigilat. Can. 5. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat ⁊c̄. Itē postea hō resurgit magis refectus. Sic sc̄ti resurgent icorruptibiles. p̄ᵉ Cor. 15.

Licet tristari pro mortuis ordinate.
Propter absentiā corp̄is.
Propter separationē ab amicis.
Propter cōmemorationē peccatoꝝ.
Propter cōmemorationē mortis nr̄e.

¶ Deinde cū dicit. SI ENIM credimus ⁊c̄.] Ponit̄ rō monitionis. Et p̄mo astruit resurrectionē. Scđo excludit dilatiōis suspitionē. ibi. HOC eniꝫ vobis ⁊c̄.] Tertio ponit resurrectionis ordinē. ibi. QVONIAM ipse dñs ⁊c̄.] Sciēduꝫ ē aūt q̄ Apl̄s p̄ᵉ Cor. 15. Ex resurrectiōe Chr̄i astruit nr̄aꝫ: q̄a illa est cā nr̄e. vñ arguit per locū a cā. Sed resurrectio Chr̄i nō est cā solū exemplaris: q̄a Vbū caro factū suscitat corp̄a. Vbū Vo aīas: sed Chr̄s accepit carnē ⁊ in ea resurrexit: in quo ē exēplar nr̄e resurrectionis. Nec soluꝫ h̄ sꝫ efficiēs: q̄a q̄ humanitate chr̄i geste sūt nō solū sūt geste sꝫ v̄tutē hūanitat: sꝫ v̄tute diuinitat̄ sibi vnite. Vñ sicut tactꝰ suus curabat leprosuꝫ inquātū instr̄m diuinitatis: sic resurrectio Chr̄i cā est nostre resurrectionis nō inquātuꝫ corporis: sed inquātū corp̄is vniti Vbo vite. Et iō Apl̄s hoc firmiter supponēs sic arguit. SI ENIM credimus] firmiter QVOD Chr̄s resurrexit: ita ⁊ eos q̄ dormierūt ⁊c̄.] Illi dormierūt p̄ Jesū q̄ sc̄ti sunt ꝯformes morti eiꝰ p̄ baptismū: vl̄ p̄ iesuꝫ q̄ cū eo ducet. s. cū ipso Chr̄o. Zach. 14. Et veniet dñs deꝰ meꝰ oēsqꝫ sc̄ti eiꝰ cū eo ⁊c̄. Esa. 3. Dñs ad iudiciū vēiet cū senibꝰ ppl̄i sui ⁊ p̄ncipibꝰ eiꝰ.

¶ Deinde cū dicit. HOC eniꝫ ⁊c̄.] Excludit dilationeꝫ resurrectionis. q. d. Scimꝰ q̄ resurgent ⁊ venient cum Chr̄o: ideo nō debemꝰ triū dolere. Non.n. illi qui inuenient̄ viui p̄us ꝯsequētur resurrectionis gl̄iaꝫ q̄ꝫ mortui. Et iō h̄ dicimꝰ vobis nō ex ꝯiectura hōis: SED IN Vbo dñi] ca q̄ nō deficient. QVIA nos q̄ viuimus] i. illi qui sunt viui nō p̄us sortient̄ ꝯsolationē ex aduētu Chr̄i q̄ꝫ mortui. Et iō dicit. NOS qui viuimꝰ.] Ex quo vī nō intelligētibꝰ qđ Aplus hic dicit: q̄ adhuc Aplo viuēte h̄ fieret: ⁊ hoc ēt thessalonicēsibꝰ videbatur. Et ideo scribit eis aliā ep̄laꝫ in q̄ dicit. 2ᵉ Thes. 2. Non moueamini a vr̄o sensu ⁊c̄. Sꝫ nō loq̄t ex p̄sona sua ⁊ tūc existētiū: sꝫ coꝝ q̄ tūc viui reperient̄. QVI residui sumꝰ] i. erūt residui post p̄secutionē antichr̄i nō p̄ueniemꝰ eos. i. nō p̄us recipient ꝯsolationē. p̄ᵉ Cor. 15. In momēto eniꝫ in ictu oculi in nouissima tuba ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. QVONIAM ipse ⁊c̄.] Ostēdit ordinē resurrectionis ⁊ modū. Primo p̄ponit resurrectionis cāꝫ. 2° eiꝰ ordinē ⁊ modū. ibi. ET MORTVI ⁊c̄.] Tertio ꝯcludit coꝝ ꝯsolationē. ibi. ITAQVE ꝯsolamini inuiceꝫ ⁊c̄.] Primū ostēdit dicēs. IPSE dñs ⁊c̄.] Vbi notāduꝫ ē q̄ sicut dcm̄ est cā cōis resurrectionis est resurrectio Christi. ¶ Sed si dicas q̄ iam fuit: q̄re ergo nō seq̄t̄ effectꝰ eius: ¶ Rn̄deo dcm̄ est: q̄ est cā resurrectionis nr̄e s̄m q̄ opat̄ in virtute diuina. Deꝰ aūt opat̄ p̄ ordineꝫ sue sapie. Tunc ḡ erit nr̄a resurrectio qn̄ h̄ hꝫ ordo diuine sapie. Vt aūt ostēdat q̄ Chr̄s sit cā: ostēdit q̄ ad p̄ntiaꝫ Chr̄i oēs mortui resurgent. Ad resurrectionē aūt cōem faciēdaꝫ triplex cā concurrit. Vna p̄ncipalis. s. virtus diuinitatis. Scđo instr̄alis. s. virtꝰ humanitat Chr̄i. Tertia q̄si ministerialis. s. virtus angeloꝝ qui habebūt aliquē effectum in resurrectione. Augu.n. p̄bat q̄ ea que fiūt nūc per creaturas corporales fiūt a deo eis mediantibꝰ. In resurrectiōe Vo al̄q̄ p̄ eos sunt agēda: sicut collectio pulueris. Sꝫ reintegratio corpoꝝ ⁊ vnio aīe ad corpꝰ erit imediate per Chr̄m. ¶ Has ergo tres cās ponit. Primo humanitatē Chr̄i gl̄iosaꝫ dicens. IPSE dñs ⁊c̄.] Act. p̄. Quēadmoduꝫ vidistis euꝫ ascendentē in celum ita veniet. IN IVSSV ⁊c̄.] In p̄mo venit vt obediēs. Phil. 2. Factꝰ ē obediēs vsqꝫ ad mortē ⁊c̄. Et h̄ q̄a ille fuit aduētus humilitatis: sꝫ iste erit gl̄ie. Luc. 21. Veniet cū p̄tāte magna ⁊ maiestate. ¶ Scđo virtutē angeloꝝ cū dicit. IN VOCE archangeli ⁊c̄.] Non q̄ opet̄ in voce eius sꝫ ministerio eiꝰ. Et dicit ARCHANGELI] q̄a oēs angeli sub vno archāgelo ministrant ecclesie. Apoc. 12. Hic ē Michael p̄nceps eccl̄ie. Vel IN VOCE archāgeli] i. chr̄i p̄ncipis angeloꝝ. Esa. 9. Magni ꝯsilij angelus. Et in voce eiꝰ corp̄ali vel sp̄uali erit resurrectio. Jo. 5. Audient vocē filij dei. s. surgite mortui ⁊ venite ad iudiciū: ⁊ illi voci corp̄ali obedient. Tertio virtutē

Ad resurrectiōeꝫ nostrā triplex cā cōcurrit / virtus diuina / humanitas Chr̄i / virtus angelorum.

Virt⁹ diuina dicit tuba pp sonoritate: vt pp bellu / vel pp solénitatez / vel pp castra mouéda. diuinitatis cū dicit. IN TVBA DEI.] Hec ē virt⁹ diuina: q̄a dī vox archāgeli inquātū fiet ministerio archangelorū: ⁊ tuba dei inquātū virtute diuina fiet. Et dī tuba ꝑpter ei⁹ sonoritatē que ꝑueniet a deo suscitās mortuos. Item tuba cōgruit ad officia: cuius vsus fuit multiplex in veteri testamēto: vt ad bellū. Et tūc pugnabit pro eo orbis terrarū. Sap. 5. Itē fiebat vsus ei⁹ ad solēnitates: sic ista ad celestē Hierlm. Itē ad mouendū castra. Et tunc sancti mouebūt castra. Unde si sit vox corporalis dī tuba ꝑpter has rōnes. Uel non erit vox corporalis: sed virtus diuina Christi presens ⁊ manifesta toti mundo.

℄ Deīde cū dicit. ET MORTVI ⁊c.] Ponit ordo resurrectionis. Et circa h̄ tria facit: q̄a p̄mo pōit resurrectionem mortuorum. Scdo occursū viuorū. ibi. DEINDE ⁊c.] Tertio btitudinē sctōꝝ vtrorūq̄ ibi. ET SIC semp ⁊c.] Occasione horū v̄borū crediderūt aliqui q̄ futuri i fine nunq̄ morerent: vt dicit Hierony. in epla ꝑpter hoc q̄ dīc. DEINDE nos ⁊c.] Als. n. frustra distingueret viuētes a moriētib⁹. Sed ɔ̄ .p̄ͤ Cor. 15. Oēs q̄dē resurgem⁹. Itē sicut in Adam oēs moriunt: vt habet Ro. 5. Ergo mors ad oēs ptrāsijt. Dicēdū est ḡ q̄ aliqui inuenient viui in tp̄e illo quo Chr̄s veniet ad iudiciū: s; in illo momēto tp̄is morient ⁊ statim resurgēt. Et ideo ꝑpter modicā interpolationē reputant viuētes. Sed tūc ē q̄ō: q̄a dī hic. ET MORTVI q in Chr̄o sunt resurgent p̄mi] ⁊ deinde nos ⁊c. Ergo p̄us resurgent mortui q̄ viui occurrāt Chr̄o: ⁊ in h̄ occursu morient. Ergo p̄us aliqui resurgēt: ⁊ sic nō erit oīū resurrectio simul q̄d ē ɔ̄ illud .p̄ͤ Cor. 15. In momēto in ictu

Prima opio de resurrectio ne mortuorum. oculi in nouissima tuba ⁊c. R̄ndeo dōm est: q̄ duplex est hic opio: q̄dā. n. dicūt q̄ resurrectio nō erit simul: s; p̄mo mortui veniēt cū Chr̄o. Et tūc in aduētu Chr̄i viui rapient in nubib⁹ ⁊ in illo raptu morient ⁊ resurgent. Et ideo q̄d dī eē in momēto: intelligit: q̄a i modico tēpore fiet. Et si dicat q̄ erit in instāti: tunc nō est hoc referendum ad totam resurrectionē omniū: sed ad resurrectionem singularum: quia singulus resurget in instanti. Alij v̄o dicunt q̄ omnes simul ⁊ in instanti resurgent. Qd ḡ dicit resurgēt p̄mi: denotat ordinē dignitat nō tp̄is.

Scda opio. ¶ Sed vī h̄ difficile: q̄a de viuis multi erūt pbati in ꝑsecutiōe antichri: qui dignitate p̄cellēt

Tercia opio. multos p̄us defunctos. ¶ Et ideo vī alr̄ eē dōm q̄ oēs morient ⁊ oēs resurgēt: ⁊ q̄ simul. Nec Apl̄s dicit hic q̄ illi p̄us resurgent q̄ isti: s; q̄ illi p̄us resurgēt q̄ isti occurrāt. Apl̄s ḡ nō ponit ordinē resurrectionis ad resurrectionē: s; ordinē ad raptū vel ad occurrētia. Nā p̄mo veniēte dn̄o morient qui inuenient viui: ⁊ tūc statim cū illis qui p̄us mortui fuerāt resurgētes rapient

Differentia inter bonos ⁊ malos. in nubib⁹ ⁊c. vt Apl̄s hic dicit. Est aūt hec īter bonos ⁊ malos dr̄ia: q̄a mali remanebūt in terra quā dilexerunt: boni rapient ad Chr̄m quē quesierūt. Mat. 24°. Ubi fuerit corp⁹ ibi cōgregabunt ⁊ aquile. In resurrectiōe ēt sctī ɔ̄formabunt Chr̄o nō solū q̄ntū ad gloriā corporis. Phil. 3. Sed ēt q̄ntū ad situ: q̄a Christus erit in nube. Act. 1. Et nubes suscepit eū. Et quēadmodū vidistis eū ⁊c. Sic ⁊ sctī a nubib⁹ rapient. Et q̄re hoc? Ad ostēdendū eorū deiformitatē. In veteri enim testamēto glīa apparuit ꝑ modū nubis. 3. Reg. 8. Dn̄s venit in nebula. He nubes erūt p̄parate virtute diuina ad ostēsionē glīe sctōꝝ. Uel ipsa fulgētia corpora gloriosorum videbunt malis q̄dā nubes qui erūt in terra. Mat. 25. Ecce sponsus venit exite obuiam ei.

℄ Deinde cū dicit. ET SIC semp ⁊c.] Ostēdit btitudinez sctōꝝ: q̄a semper erunt cū dn̄o eo fruētes. Jo. 14°. Iterū veniam ⁊ accipiā vos ad meipsum vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. Hoc sancti desiderāt. Phil. p̄. Desiderium habens dissolui ⁊ esse cum Christo.

℄ Deinde cū dicit. ITAQVE ⁊c.] Cōcludit ɔ̄solationē hn̄dā eē de mortuis dicēs. Ex quo sctī resurgūt ⁊ nullum detrimētum ɔ̄sequitur: ergo de mortuis consolamini. Esa. 40. Consolamini cōsolamini popule meus dicit dn̄s deus vester.

Cap. V.

De tempoꝛib⁹ ⁊ articulis tēpoꝝ fratres nō est opus vt vobis scribam. Ipsi enī plane scitis q̄d dies ille dn̄i 1. Pe. 3.
vt fur in nocte: ita ventur⁹ sit. Cū. n. Apoc. 3.
dixerint pax: ⁊ tuta oia: tūc repētinus eis imminet interitus: sicuti dolor partus mulieri pregnanti: nec effugient. At vos fratres nō estis in tenebris vt dies ille vos tā q̄ fur opprimat. Oēs vos filij lucis estis: ac filij dei: non sumus noctis: neq̄ tenebrarum. Proinde ne dormiamus: sicut ⁊ ceteri: sed vigilem⁹ ⁊ sobrij simus. Nam qui dormiunt: nocte dormiūt: ⁊ qui inebriant: noctu sunt ebrij.
At nos qui sum⁹ diei: sobrij simus: ⁊ induti thoracem fidei ⁊ charitatis: ⁊ pro galea spem salutis. Esa. 59.
Eph. 6.
Qm̄ nō cōstituit nos deus: vt irā nobis cōcitemus: sed vt salutē cōsequamur per dn̄m nostrū Jesum chr̄m: qui mortuus est pro nobis: vt siue vigilemus: siue dormiamus: simul cū illo viuamus. Quap̄p adhortemini vos mutuo: ⁊ edificetis singuli singulos: sicut ⁊ facitis. Rogamus aūt vos fratres vt agnoscatis eos: qui laborāt inter vos: ⁊ qui p̄sunt vobis in dn̄o: ⁊ admonent vos vt habeatis illos in summo p̄cio per charitatem ꝑpter opus illorum: pacem habete cū illis.

De tempoꝛib⁹ autē ⁊ momentis fratres nō indigetis vt scribam⁹ vobis. Ipsi enī diligenter scitis q̄a dies dn̄i sicut fur in nocte ita veniet. Cū. n. dixerint pax ⁊ securitas: tūc repētinus eis superueniet interitus: sicut dolor in vtero h̄ntis ⁊ nō effugient. Uos aūt fratres nō estis in tenebris vt vos dies ille tanq̄ fur cōprehēdat. Oēs. n. vos filij lucis estis ⁊ filij dei. Non sum⁹ noctis neq̄ tenebrarum. Igit̄ nō dormiamus sicut ⁊ ceteri: sed vigilem⁹ ⁊ sobrij simus. Qui. n. dormiunt: nocte dormiūt: ⁊ qui ebrij sunt: nocte ebrij sunt. Nos autē q diei sum⁹: sobrij sum⁹: induti loricā fidei ⁊ charitatis: ⁊ galeā spem salutis: q̄m nō posuit nos de⁹ in irā: sed in acq̄sitionē salutis per dn̄m nr̄m Jesum chr̄m qui mortuus ē pro nobis: vt siue vigilemus: siue dormiamus simul cū illo viuamus. Propter q̄d ɔ̄solamini inuicem ⁊ edificate alterutrum sicut ⁊ facitis. Rogamus autē vos frēs vt noueritis eos qui laborant inter vos ⁊ presunt vobis in

dño & monent vos vt habeatis illos abundantius in charitate propter opus illorum & pacem habere cum eis.

Upra correpit in eis corrigēda: hic monet eos i futurū. Et pmo ponit monitionē. Scdo orōnez.ibi. IPSE autem de⁹ &c.] Hec aūt duo sunt nobis nec̄ia: qa bona q̄ facim⁹ sunt ex libero arbitrio: & iō indiget hō monitiōe & gr̄a: & iō orōne. Circa pmū duo facit. Quia pmo hortat̄ vt pparēt se ad futurū iudiciū. Scdo ostēdit pparādi modū.ibi.PROPTER qđ ꝯsolamini &c.] Iterū pma in duas: qa pmo ostēdit q̄lis sit cōditio futuri iudicij. Scdo q̄lr pparent se ad illō.ibi. IGITVR nō dormiam⁹ &c.] Itē pma in duas: qa pmo premittit conditionē futuri iudicij. Scdo exponit.ibi. CVM eniz &c.] Itē pzio quietat eoꝝ sollicitudinē circa sciaz futuri aduētus. Scdo ondit qd circa illuz sciant. ibi.IPSI eniz &c.] Dicit ḡ. Necesse erat q̄ scriberez de pmissis: qa idiguistis. Sed de tēporib⁹.s.estate hyeme vel post⁹ q̄ tpa futura sunt nō erat nec̄e: qa q̄dā de his sunt soli diuie scie reseruata. Mat.24.& Mar.13°. De die illa vl hora nemo scit: neqz angeli i celo: neqz fili⁹ nisi pr̄ &c. Act.p. Non ē vrz nosce tpa vel momēta &c. Eccl.6. Quid nec̄e ē hoi maiora se q̄rere cū ignoret qd cōducat sibi in vita nūo dieꝝ vite sue &c. Et iō hoc non est nec̄e scribere: qa illud qđ sciēduz ē vos scitis: q.s. dies dñi in nocte. Sunt aūt oēs dies dñi.ps. Ordinatiōe tua pseuerāt dies. Sed iste spālr est dñi: qa faciet in oib⁹ suā voluntatē que ipleť in bonis qui pducunť ad finē pscitū a deo.s.salutē.p̊ᶜ Thi.2. Uult oēs hoies saluos fieri &c. In malis qa punienť.ps. Cuz accepero temp⁹ ego iusticias iudicabo &c. Iste veniet sicut fur.i. ex ipremeditato. Luc.12. Si sciret pr̄familias q̄ hora fur veniet &c.2ᵉ Petri 3°. Adueniet dies dñi sicut fur. Apoc.3°. Ueniaz tibi tanq̄ fur. Quō aūt dies dr̄ venire in nocte: Sed sciēduz q̄ vtrūqz est: qa in die venit ppter manifestationē cordiuz p̊ᶜ Cor.4. Quoadusqz veniat dñs qui & illuminabit abscōdita tenebraruz & manifestabit ꝯsilia cordiū: sz i nocte pp icertitudinē. Mat.25. Media nocte clamor factus est. Ecce sponsus venit &c. Incertū eniz est qua hora erit.

¶ Deinde cū dicit.CVM eniz dixerint &c.] Exponit q̄ dixerat: & primo q̄tū ad malos. 2° q̄tū ad bonos.ibi. VOS aūt &c.] Circa p̊ᵐ duo facit.p̊ describit pſūptionē maloꝝ. Scdo pīculuz morte. Dic̄ ḡ. VENIET sic fur] qa ex iprouiso. Cuz.n.dixerit.PAX] q̄tū ad pn̄tia.i.dū trāquille viuūt sic decipiunť. Sap.14. In magno viuentes inscie bello tot & taz magna mala pacē appellant &c.ET SECVRITAS] q̄tū ad futura. Lu.12. Aia mea multa habes bona reposita in annos plurimos: requiesce/comede/bibe/& epulare &c. Sed ꝯ. Luc.21°. Arescētib⁹ hoib⁹ pre timore &c. Ergo nulla securitas. Solo ē duplex. Una q̄ est Augustini que talis est. In tpe illo qui erūt boni & hi affligenť: lugebūt & expectabunt. Et de hoc dr̄ Luc.21. Arescētib⁹ ex carētia voluptatuz: & abūdantia maloꝝ &c. Sed in malis erit pax & securitas. Alia dať solutio in glosa.

¶ Deinde cū dicit.TVNC repētinus &c.] Describit periculuz a q̄tuor. Prio qa subitū.ibi.REPENTINVS.] Esa.30. Subito duz nō speratur veniet cōtritio eius. Scdo mortiferū.ibi.INTERITVS.] Job.18°. Calcet sup euz q̄si rex interitus &c. Tertio afflictiuū.ibi.DOLOR.] ps. Ibi dolores vt parturiētis &c. Quarto ineuitabile.ibi.NON effugient.] Job.11. Effugium peribit ab eis. Ab ira dei nunc ē effugere ad eius miaꝫ: ibi xo nō est tempus misericordie sed iustitie.

¶ Deide cū dicit.VOS aūt &c.] Exponit q̄ dixerat quo ad bonos. Et duo facit: qa pmo excipit bonos a cōsortio maloꝝ. 2° rōnem assignat.ibi.OMNES.n.vos &c.] Dicit ḡ. Non estis in tenebris: qa illuminati estis per Chrm̄ de illo dic: ideo vobis nō est ipꝛuisus. Joā.8°. Qui seqť me nō ambulat i tenebris: sz habebit lumē vite &c. Et hui⁹ rō ē ibi.OMNES eniz vos &c.] Astruit eniz q̄ sunt filij lucis & diei. Filij aūt alicui⁹ rei in scriptura dicunť aliqui pp abūdantiā in re illa. Esa.5. In cornu filio olei.i.colle hn̄te mltū oleū. Qui ḡ pticipāt multū de die & luce dicunť eoꝝ filij. Hec lux est fides. Chri. Jo.8. Ego suz lux mūdi &c. Jo.12. Credite in lucez vt filij lucis sitis &c. Item diei. Sicut.n.ex luce fit dies: ita ex fide Chri fit dies.s.honestas bonoꝝ operū. Ro.13°. Nox pcessit &c. Et ideo nō estis filij noctis.i. infidelitatis: neqz tenebraꝝ.i.pctōꝝ. Ro.13. Abijciamus ergo a nobis opera tenebraꝝ &c.

¶ Deinde cuz dicit.ERGO nō dormiamus &c.] Ostēdit q̄lr se pparent ad illū aduētū. Et pmo q̄lr p vitionez maloꝝ. 2° p obseruātiā bonoꝝ.ibi.INDVTI &c.] Circa pmū duo facit: qa pmo ponit monitionē. Scdo ei⁹ rōnez.ibi.QVI eniz dormiunt &c.] Dicit igiť. Ex q̄ dies dñi ē sicut fur. Luc.12. Si sciret pr̄familias qua hora fur veniret vigilaret vtiqz &c. Ergo vos qa scitis vigiletis. Uñ dicit.ERGO nō dormiam⁹] somno pctī. Eph.5. Surge q dormis & exurge a mortuis &c. Item nec pigritie. Prou.6. Usqzquo piger dormis &c. SED VIGILEMVS] per sollicitudinē. Mat.24°. Uigilate itaqz &c. Et ad hoc est nec̄ium q̄ SOBRII SIMVS] vt & corp⁹ & mens sint sobria.i.nō occupata voluptatib⁹ & curis mūdi. Lu.21. Attendite vobis ne forte grauenť corda vr̄a crapula & ebrietate &c.p̊ᶜ Pe.5. Sobrij estote & vigilate &c. Rō aūt hui⁹ est & ex tpis ꝯgruitate: qa qui dormiūt vel ebrij sunt aliqd faciūt in nocte. Sed nos nō sum⁹ in nocte. Ergo &c. Dicit ḡ.QVI eniz dormiunt].i.tps noctis deputāt quieti: diez xo operationi. ps. Ortus ē sol & ꝯgregati sunt & in cubilib⁹ suis collocabunť. Et rursuz. Exibit hō ad opus suū & ad operationem suā vsqz ad vesperā. Itē abstinent a vino in die ppter negocia exercēda: sz de nocte tantū nō curant. Job.24. Oculus adulteri obseruat caliginē. Somn⁹ ergo & ebrietas ē nocti cōueniēs: eo q̄ nocte ifidelitatis & tenebris pctōꝝ occupati sunt ebrij p amorē pn̄tiuz nō hn̄tes spem futuroꝝ. Eph.4. Desperātes tradiderunt se ipudicitie in operationē imundicie ois in auaricia &c. Nos aūt ptinētes ad diē honestatis & fidei sum⁹ sobrij. Ro.13. Honeste ambulemus in die &c.

¶ Deide cū dic̄.INDVCTI &c.] Ostēdit quō se preparent p bona. Et pmo ponit monitionē gn̄alem. Scdo spālez.ibi. PROPTER qđ &c.] Itē pma in duas: quia pmo ponit ipsaz monitionē. Scdo rōnē ei⁹.ibi.QVONIAN nō posuit &c.] Sunt aūt in hoie duo pncipalia mēbra que ꝯsueuerūt in bellis ptegi.s.cor qđ est pncipiuz vite & caput.s.pncipiū mot⁹ exterioris a quo sunt sensus & aliquo mō nerui. Et protegiť cor lorica: caput galea. Spūalis vita in nobis ē Chrs p quē aīa viuit: & dñs in nobis p fidez habitat. Eph.3°. Habitare Chrm̄ per fidē in cordib⁹ vr̄is.p̊ᶜ Jo.4. Qui manet in charitate in deo manet & de⁹ in eo &c. Que informat fidez. Et ideo debemus habere fidez & charitatē. Uñ dicit. LORICAM fidei & charitatis] quia ptegit vitalia ET GALEAM SPEI] que est pncipiū motus spūalis qđ ē ex intentione finis quā speramus assequi.

In bello ptegunť duo mēbra pncipalia cor & caput.

¶ Deinde

¶ Deīde cū dic̄. QVONIAM nō posuit nos rc̄. Ostē-dit rōnē quō in nobis opat̄. Et p̄ ex pordinatiōe diuina. Scd̄o ex gr̄a Chri. Tertio ōndit modū ꝯsequende salut. Dic̄ g̃. QVONIAM nō posuit .i. non ordinauit. Io.15. Posui vos .s. sanctos vt eatis rc̄. DEVS ī irā .i. ad h̄ vt ꝯsequamur ei⁹ irā. Sap. p̄. De⁹ mortē nō fec̄. Ezech.18. Nūqd volūtatis mee est mors ipu dic̄ dn̄s de⁹ rc̄. SED in acq̄sitiōe .i. vt acq̄ram⁹ salutē. Math. 11. Regnū celoꝝ vi3 patit̄ ꝛ violēti rapiūt illud rc̄. p̄e Pe.2. Uos estis genus electū regale sacerdotiū rc̄. Et hoc PER grāz Chri. iō dic̄. PER dn̄3 nr̄m rc̄. Act.4. Nō est aliud nomē sub celo datū hoib⁹ in q̄ oporteat nos saluos fieri rc̄. Saluauit nos moriēdo p nobis. p̄e Pet.3°. Mortuus est iustus p iniustis vt offerret nos deo mortificatos qdē carne: viuificatos autē spū. Et modus pueniendi est q2 Chr̄s docuit nos operādo salutem nostrā ET HOC moriendo ꝛ resurgēdo. Ro. 4. Traditus est ppter delicta nostra ꝛ resurrexit propter iustificationem nostrā. ꝛ ideo dicit. SIVE vigilamus siue dormiamus simul cū illo viuem⁹. Ro.14. Siue viuimus siue morimur dn̄i sumus.

¶ Deinde cū dicit. PROPTER qd̄ rc̄. Docet nos quō p̄eparem⁹ nos q̄tū ad spāles ꝯditiones psonarū. Et circa h̄ tria facit: q2 p̄ ōndit quō se debeāt hr̄e ad eq̄les. Scd̄o quō subditi se habeāt ad p̄latū ibi. ROGAMVS aūt rc̄. Tertio quō prelati ad subditos ibi. ROGAMVS aūt rc̄. Debem⁹ aūt eq̄lib⁹ ꝯsolationē in aduersis. Un̄ dic̄. CONSOLAMINI inuicē. Itē edificationē in exēplis. Un̄ dic̄. ET EDIFICATE rc̄. Ro. 14. Que edificatiōis sunt inuicē custodiam⁹ rc̄. Subditi aūt ad p̄latos p̄ debēt bn̄ficioꝝ recognitionē. 2° charitatē. 3° pacē. Un̄. VT NOVERITIS .i. vt recognoscatis bn̄ficia coꝝ. Heb. vlti. Memētote p̄positoꝝ vestroꝝ rc̄. NOVERITIS inq̄ p̄ ex pte coꝝ: quia maximū laborē ferūt p vobis: vn̄ QVI laborāt inter vos p bono vestro. 2° Thi.2. Labora sicut bon⁹ miles Chri rc̄. Scd̄o ex pte dei. Et ideo ē hn̄da reuerētia ad eos sic̄ ad deū. Un̄ dic̄. ET PRESVNT vobis i domino .i. vice dn̄i. 2° Coꝝ.2. Ego si quid donaui vobis in psona Chri. Tertio ex pte via: q2 sunt vobis vtiles. Un̄ dic̄. ET COMMONENT vos: ꝛ iō scd̄o debetis charitatē abūdātius .i. p̄e aliis. Quarto PACEM ppter op⁹. S3 ꝯ̄ h̄ qdā agūt. Amos.5. Odio habuerūt in porta corripiētē rc̄. Ecclīci.19. Qui odit correctionē minuet̄ vita rc̄. S3 vos habete pacē pp opus correctionis qd̄ ppꝛie spectat ad eoꝝ officiū. ps. Dum loquebar illis: impugnabāt me gratis.

¶ Obsecramus aūt vos fratres: monete inordinatos: ꝯsolamini pusillanimes: subleuate ifirmos:
Mat.5. patiētes estote erga oēs. † Uidete ne qs malū pro malo cuipiā reddat: sed semp qd̄ bonū est sectemini: tū erga vos inuicē: tum erga omnes. †
Eccl.18. Semp gaudete: idesinenter orate: in oībus gr̄as
Luce.18. agite. Hec .n. est volūtas dei p Chr̄m Iesū erga vos. Spiritū ne extinguatis: ppbetias ne aspernemini. Oia pbate: qd̄ bonū fuerit: tenete. Ab omni specie mala abstinete. Ipse aūt deus pacis sanctificet vos totos. Et iteger vester spiritus: ꝛ aīa: ꝛ corpus: ita vt in nullo possitis culpari: i aduentu dn̄i nostri Iesu Chri seruet̄. † Fidelis est
1. Coꝝ.1. et.11. q vocauit vos: q idē efficiet. Fratres: orate p nobis. Salutate fratres omnes cū osculo sancto. Adiuro vos p Dominū: vt recitet̄ hec epistola omnibus sanctis fratrib⁹. Gratia domini nostri Iesu Christi sit vobiscum. Amen.

¶ Rogamus aūt vos frēs: corripite inquietos: ꝯsolamini pusillanimes: suscipite infirmos: patiētes estote ad oēs. Uidete ne qs malū p malo alicui reddat: s3 semp qd̄ bonū est sectamini in inuicē ꝛ in oēs. Semp gaudete. sine itermissiōe orate: in oib⁹ gr̄as agite. Hec est .n. voluntas dei in Chr̄o Iesu in oib⁹ vobis. Spūm nolite extinguere. ppbetias nolite spernere. Oia autē pbate qd̄ bonū est tenete: ab oī specie mala abstinete vos. Ip̄e aūt de⁹ pacis sanctificet vos p oia vt iteger spūs vester ꝛ aīa ꝛ corp⁹ sine q̄rela in aduentu dn̄i nr̄i Iesu Chri seruet̄. Fidelis est q vocauit vos: q ēt faciet. Fratres orate p nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos p dominū vt legatur ep̄la hec omnibus sanctis fratrib⁹. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

Lec. II.

Supra ostēdit quō subditi debēt se hr̄e ad prelatos hic ostēdit econuerso. Et circa h̄ duo fac̄: q2 p̄ docet quō p̄lati ad sacerdotes subditos se debeāt hr̄e. Scd̄o gn̄aliter quō se debeāt hr̄e ad oēs ibi. VIDETE ne qs rc̄. Sciēdū est aūt q2 cura p̄latorum ad duo d3 tēdere .s. ad retrahēdū alios a peccatis ꝛ ad custodiēdū seipsos. Q̄tū ad p̄mū tria Ap̄ls dic̄. Tripliciter .n. subditi pn̄t pati defectū. p̄ in actu. 2° in volūtate. 3° in v̄tute. In actu aūt quādo prūpūt in actum peccati. Et tūc sunt corrigendi. Et q̄uis de oī peccato spālr tū corrigēdi sunt de pctō inq̄etudis. Et iō dicit. CORRIPITE inq̄etos rc̄. 2° Thes.3. Nō inq̄eti fuimus iter vos rc̄. Eccl.19. Corripe p̄ximū anq̄ cōmineris ꝛ da locū timori rc̄. In volūtate ho qn̄ non aggredit̄ magna: q2 deijcit̄ pp aduersa ꝛ peccata p̄cedētia. Un̄ dicit. CONSOLAMINI pusillanimes. Pusillanimis est nō hn̄s aīum ad magna timens ne deficiat. Esa.35. Dicite pusillanimes ꝯfortamini ꝛ nolite timere rc̄. Job.4°. Uacillātes ꝯfirmauerūt manus tue rc̄. In virtute aūt qn̄ vel ex ifirmitate peccāt vel debilitant̄ in bono actu ꝛ isti sunt fouēdi. Un̄ dicit. SVSCIPITE .i. in viscerib⁹ charitatis fouēdo INFIRMOS quoꝝ est virtus debilis vel ad resistēdū malis vl̄ ad faciēdū bona. Ro.15. Debemus nos firmiores imbecillitates ifirmoꝝ sustinere rc̄. Prelatus autē d3 se custodire a defectu cuiuscūq3 modi ꝛ maxime ab impatientia: quia ipse portat totū pondus multitudis. Numeri.11°. Nō possum solus sustinere oē3 hāc multitudinem q2 grauis est mihi rc̄. Et ideo dicit. PATIENTES estote ad oēs. Prouer.19. Doctrina viri p patientiā noscit̄. ps. Bene patiētes erūt vt annūtient.

¶ Deīde cū dicit. VIDETE ne qs rc̄. Ostendit gn̄alr quō se habeāt ad oēs. Et circa h̄ duo facit: q2 p̄ ostendit qualr oēs in q̄busdā debeāt se habere. Scd̄o qd in oībus ibi. OMNIA autē. Circa p̄mū tria facit: q2 p̄ ostēdit quō se debeāt hr̄e ad p̄ximū. Scd̄o quō se habeāt in his que ad deū sūt ibi. SEMPER gaudete rc̄.

Tertio q̄uo se habeant ad eius dona ibi. SPIRITUM nolite ꝛc.] Quantū ad primuʒ debēt se habere vt nō inferāt ei mala: ⁊ vt studeāt ei benefacere. Un̄ dic̄. Dixi supra in spāli: sed nūc in gnāli dico: ne q̄s malū ꝛc. ps. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala. ¶ Sʒ ꝯ. Multotiēs vindicta petit̄ coram iudice. ¶ R̄ndeo. Sicut actus moralis sumit̄ fm̄ ītētionē finis: sic ad duo pōt esse intētio vel ad malū illius: ita q̄ q̄escat ibi. Et hoc est illicitū ⁊ ex liuore vīdicte. Uel ad bonū correctionis seu iustitie ⁊ cōseruatiōis reipublice: ⁊ sic nō reddit malū p malo: sʒ bonū. s. eius correctionē. Quātum ad 2ᵐ dicit. SED semp q̄d bonum est ꝛc.] Et dicit. SECTAMINI] ⁊ nō faciatis. quia tu ex te debes sumere occasionē bene faciēdi ad p̄ximū tuū ⁊ nō expectare q̄ ipse det tibi occasionē bene faciendi sibi. vnde. ps. Inquire pacē ⁊ persequere eam ꝛc. Ro. 12. Noli vinci a malo: vt. s. sis tractus ab eo ad malefaciendū: sed vince in bono malū retrahēdo eū ad bonū. Gal. vlt⁰. Dū tempus habemus operemur bonū ad oēs ꝛc.

Petere vindictam a iudice vel ex liuore vindicte/ ⁊ sic est malū/ vel ad correctiōes ⁊ ꝯseruationes iustitie/ ⁊ sic est bonum.

¶ Deinde cū dic̄. SEMPER gaudete ꝛc.] Ostēdit q̄uo se debeāt hr̄e quo ad deū: ad que tria opʒ habere. Primo gaudere de ipso. Un̄ dicit. SEMPER gaudete.] scʒ de deo: q̄a q̄cq̄d malū p̄ueniat est incōparabile bono q̄d est deus. Et ideo nullū maluʒ illud interrūpat. vn̄ dicit. SEMPER gaudete.] ¶ Scd̄o orare p bn̄ficiis suscipiēdis ibi. SINE intermissiōe orate.] Luc. 18. Oportet semp orare ⁊ nūq̄ deficere. Sed q̄uo pōt hoc esse. R̄ndeo dōm est q̄ hoc pōt esse tripl'r. Primo q̄ ille semp orat qui statutas horas nō intermittit. Simile habet̄. 2. Reg. 9. Tu comedes paneʒ in mēsa mea semp. Scd̄o sic. Semp. i. cōtinue orate sed tūc oīo sumit̄ p effectu oīonis. Est eniʒ oīo interp̄tatio desiderii: quia quādo desidero aliq̄d tūc illud orando peto. Unde ⁊ oratio est petitio decētiū a deo: ⁊ ideo desiderium habet viʒ oīonis. ps. Desideriū pauperū exaudiuit dn̄s. Oia ḡ que facimus ex desiderio p̄ueniūt. Ergo oīo in bonis que facimus manet in virtute: q̄a bona que facimus ex desiderio bono p̄ueniūt. Glo. Nō cessat orare qui non cessat bn̄ facere. Tertio quo ad cām oīonis. s. faciēdo elemosynā. In vitis patrū. Ille sic orat q̄ elemosynas dat: q̄a qui elemosynā accepit orat p te etiā te dormiēte. Itē tertio orare p bn̄ficiis suscipiendis ⁊ gratias agere p susceptis. Ideo dicit. IN OMNIBUS] scʒ bonis ⁊ aduersis GRATIAS agite.] Ro. 8. Diligētibus deū oia cooperant̄ in bonū ꝛc. Col. 2. Abundantes in illo in gratiarū actione. Phil'. 4. Cū gratiarum actiōe. Hec est eni volūtas ꝛc. p̄ᵉ Thi. 2. Qui vult oēs hoies saluos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire.

Semp orat q̄ statut̄ horis orat/ vl' in effectu oīonis/ vl' elemosynis paup'ibus erogat.

¶ Deide cū dicit. SPIRITUM nolite ꝛc.] Ostēdit q̄uo se habeāt ad dona dei. Et p̄ q̄ ea nō ipediāt. Scd̄o q̄ ea nō ꝯtēnant ibi. PROPHETIAS ꝛc.] Spūs aūt sanctus est psona diuina icorruptibilis ⁊ eterna: vn̄ in sua suba extingui nō pōt: sed tn̄ dr̄ q̄s extinguere spiritū: vno mō feruorē eius extinguēdo vel in se vel in alio. Ro. 12. Spū feruētes. Cū eni aliq̄s aliq̄d boni ex feruore spūssancti vult facere vel ēt cū aliq̄s bon⁹ motus surgit ⁊ ipse impedit: extinguit spūmscm̄. Act. 7. Uos semp spūsancto resistetis. Alio mō mortal'r peccando. Spūs. n. sanctus in se semp viuit: sʒ in nobis viuit quando facit nos in se viuere: sʒ qn̄ q̄s peccat mortal'r nō viuit in ipso spūsscūs. Sap. 1. Spūs. n. sanct⁹ discipline effugiet fictū ꝛc. Tertio mō occultando. q. d. Si donū spūssancti habetis vtimini eo ad vtilitateʒ p̄ximoꝝ. Eccl'ici. 20. Sapiētia abscōdita ⁊ thesaurus inuisus que vtilitas in vtrisq̄ʒ. Mat. 5. Nemo accendit lucernā ⁊ ponit eā sub modio ꝛc. PROPHETIAS nolite ꝛc.] Aliq̄ eni apud istos spiritu p̄phetie erāt pollentes qui ab istis reputabant̄ insani. p̄ᵉ Cor. 14. Emulamini spūalia: magis aūt vt p̄phetetis. Uel PROPHETIAS] i. diuinam doctrinā. Exponentes. n. diuinā doctrinam dicūtur prophete. q. d. Non spernatis verba dei ⁊ predicatiōes. Hiere. 20. Factus est sermo domini mihi in opprobrium ⁊ in derisum tota die.

Spūsscūs extinguit q̄ feruorē ei⁹ in se vel in alio extinguit vl' mortal'r peccādo vel eū occultando.

¶ Deide cum dic̄. OMNIA aūt p̄bate ꝛc.] Ostēdit q̄l'r se habeāt ad omnia ⁊ vnū est q̄ in oībus vtant̄ discretione. Ro. 12. R̄onabile obsequiū vestrum ꝛc. In hac materia dʒ esse diligens examinatio: boni electio: mali abiectio. Quātuʒ ad primū dicit. ROPHETIAS nolite spernere.] tn̄ omnia p̄bate. s. que sunt dubia. Manifesta. n. examinatione non indigēt. 1. Jo. 4. Oi spiritui credere nolite. Job. 12. Nonne auris verba diiudicat. Quātuʒ ad 2ᵐ dicit. QUOD bonū est tenete.] Gal. 4. Bonū autē emulamini in bono semper ꝛc. Quātuʒ ad 3ᵐ dic̄. AB OMNI spē mala abstinete vos ꝛc.] Esa. 7. Ut sciat reprobare malū ⁊ eligē bonuʒ. Et dic̄ SPECIE:] q̄r ēt q̄ hn̄t silitudinē malitie vitare dēm⁹: q̄ scʒ nō possem⁹ vitare corā hoibus absq̄ʒ scādalo coꝝ.

¶ Deide cū dic̄. IPSE autē ꝛc.] Subdit orationeʒ: ⁊ circa hoc tria facit. q̄a p̄mo orat pro eis. Scd̄o dat spem de exauditione. Tertio dat spāles monitiōes. Dicit ḡ. Ita moneo. sed nihil valet nisi deus grām det. Unde IPSE deus.] Leui. 21. Ego dn̄s qui sanctifico vos ꝛc. PER oia] i. vt sitis totaliter sancti. ET HOC] vt integer ꝛc. Occasione eni v̄boꝝ istoꝝ dixerunt quidaʒ q̄ in homine aliud est spūs ⁊ aliud aia ponētes duas in homine aias. Unam que animet. aliā que rōcinat̄. Et hec sunt reprobata in ecclesiasticis dogmatib⁹. Unde sciendū q̄ hec nō differūt fm̄ essentiā sʒ fm̄ potētiā. In aia. n. nr̄a sūt q̄dā vires q̄ sūt act⁹ corpaliū orgāoꝝ sic sūt po ͤ sensitiue ptis. Alie sūt q̄ nō sūt act⁹ taliū organoꝝ sʒ sūt abstracte ab eis sic sunt po ͤ itellectiue ptis. Et he dicunt̄ spūs q̄si imālēs ⁊ sepate aliq̄ mō a corpe in q̄tū nō sūt act⁹ corpis. ⁊ dr̄ hec spūs ⁊ mēs. Eph. 4. Renouamini spū mentis vr̄e ꝛc. Inq̄tū aūt aiat dr̄ aia: q̄a h̄ ē ei p̄priū: ⁊ loq̄t̄ p̄pe. Nā ad pctā tria ꝯcurrunt electio affectio sensualitas, ⁊ executio corpis. Uult ḡ q̄ i nullo hoꝝ sit pctm̄. Nō dic̄ i rōne. vn̄ dic̄. VT SPIRITUS] i. mēs vr̄a SERVETUR] integer. In oī pctō rō corrūpit̄ sʒ q̄ oīs malus ē igr̄ās. Itē nec i sensua ͤ. Un̄ dic̄. ANIMA.] Itē nec i corpe. ⁊ iō dic̄. ET CORPUS.] Hoc aūt sic fit qn̄ vitat̄ imune a pctō. Et dic̄. SINE q̄rela] nō sine pctō q̄d ē soli⁹ Chri: sʒ eē sine q̄rela est ēt alioꝝ: q̄ ⁊ sī venialia nō tn̄ cōmittūt q̄uia ⁊ q̄bus p̄xim⁹ scādalizat̄. Luc. 1. Incedētes i oīb⁹ mādatis ⁊ iustificatiōibus dn̄i sine q̄rela. Et addit. IN ADVENTU ꝛc.] scʒ pdurādo vsq̄ʒ i finē vite. Ul' itegerspūs refert̄ ad donū spūssci. q. d. Donū spūssci q̄d hētis sit itegrū.

¶ Deide cū dic̄. FIDELIS ꝛc.] Dat speʒ exauditiōis. q. d. Ut ego spero ⁊ sic fiet: q̄a spē q̄ nouit faciet. i. cōplebit. ps. Fidelis dn̄s i oīb⁹ v̄bis suis ꝛc. Ro. 8. Quos vocauit hos ⁊ iustificauit ꝛc. ¶ Ultio iniūgit familiares monitiōes. s. oīonē ibi. ORATE.] Itē mutuā pacē ibi. SALUTATE oēs frēs i osculo scō] nō pduorio sic iudas. Mat. 26. Nec libidioso vt libidiosi mlier. puer. 7. VT LEGATUR ꝛc.] Timebat. n. ne p̄lati pp aliq̄ q̄ erāt h̄ eā occultarēt. Prou. 11. Qui abscondit frumēta maledicet̄ i pp'lis ꝛc. Ultio ꝯcludit ep'laʒ i salutatiōe.

¶ Explicit mirabilis ⁊ deuota expō doctoris Angelici S. Thome Aq̄natis ord. Fratrū Predicatoꝝ/ sup p̄ᵃ ep'la icliti Apl'i S. Pauli ad Thessalonicenses.

¶ In

¶ In epistolam ad Thessalonicenses posteriorem argumentum per Erasmum Roterodamum.

Quoniam non cōtigit Paulo facultas reuisendi Thessalonicēses: p eplam confirmat illorū animos: vt fortiter ferant illatas ob Christū afflictiones: nec ipsis defuturū pmiū: nec aduersarijs vindictam. Rursus de die aduentus dñi: de quo nonnihil attigerat in epistola superiori: monet: ne quid cōmouerentur quorūdam dictis: qui asseuerabant illum iā instare: ecce: sicuti putant: significans: prius abolendum Romanum imperium: ac deinde venturū antichristū. Attentius etiā inculcat coercendos esse: qui ocio τ curiositate sua turbarent quietem τ ordinem publicū: τ ad opus adigendos: cum ipse Paulus apud eos manib⁹ suis laborauit. Scripsit Athenis p eosdē: p quos misit priorē eplam: vt nostra docent argumenta.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus in expōne S. Thome de Aquino ordinis Predicatorum super eplam 2am Diui Pauli Apostoli ad Thessalonicenses.

Congregamini vt annūtiē que ventura sūt vobis dieb⁹ nouissimis τc. Gen. 49. Hec vba cōpetunt huic epistole. Duo eni tanguntur que ei cōueniūt. s. fructus τ eius mā. Vn̄ dicitur. Vt annūtiem τc. Agitur eni in ea de his que ventura sunt in diebus nouissimis: q̄ sunt tria. s. pericula ecclesie: tpe antichri. 2. Thi. 3°. In nouissimis dieb⁹ instabūt tēpora periculosa τc. Item maloꝝ supplicia. ps. Donec intrē in sanctuarium dei τc. Verūtā pp dolos posuisti eis: deiecisti eos dū alleuarent. Itē pmia bonoꝝ. Prouer. viii. Fortitudo τ decor indumētū ei⁹. Et de his agit in hac epla. Valuas ostēdit: qa congregamini. Sic agitur ex hac epla ꝯgregatio. s. concordātiū in veritate qa discordabāt de iudicio futuro ppter h qd dicit in pma epla. Deinde nos q viuim⁹ τc. ps. Dispersiōes israel ꝯgregabit. Itē voluntati: qa cum cōsiderāt q quecūq tēporalia sunt in nouissimo mūdi peribūt: dat itelligi q eos cōgregāt ad vnū querēdum. s. celeste premiū. Eccli. 30. Cōgrega cor tuū in sanctitate eius. Item cogitationū ad vnam stabilē veritatem. Esa. viii. Ego autem opera eoꝝ τ cogitatiōes eorū venio vt ꝯgregē τc. Sic g ps fructus τ māa in pma muniuit eos cōtra persecutiōes pteritas: hic muniuit eos contra futuras. Cap. I.

2.Cor.1.
Ephe.1.
1.Pe.1.
1.Thes.1.

Paulus τ Siluanus ac Timothe⁹ ecclesie Thessalonicēsiū in deo patre nro: τ dño Jesu Christo. † Gratia sit vobis τ pax a deo pre nro: τ dño Jesu Christo. Gratias agere debemus deo semp de vobis frēs: vt par est: qd vehementer augescit fides vra: τ exuberat mutua vestra oium charitas: cuiusq in alteruꝫ: adeo vt nosipsi de vobis gl'iemur in ecclesijs dei: de tolerātia vestra τ fide: sup oibus persequutionibus vestris: τ afflictionibus: quas sustinetis: documentū iusti iudicij dei: in hoc vt digni habeamini regno dei: p quo τ patimini.

Paulus τ Siluanus et Thimotheus ecclesie Thessalonicēsium in deo pre nostro τ domino Jesu Christo. Gratia vobis τ pax a deo pre nostro τ dño Jesu Christo. Gratias agere debemus semp p vobis fratres: ita vt dignū est: qm̄ supercrescit fides vestra τ abūdat charitas vniuscuiusq vestrū in inuicē: ita vt τ nosipsi in vobis gloriemur in ecclesijs dei pro patiētia vestra τ fide τ in oibus psecutiōibus vestris τ tribulationib⁹ qua sustinetis in exemplum iusti iudicij: vt digne habeamini in regno dei pro quo τ patimini.

Diuiditur hec epla i salutationē τ eplarem narrationē ibi. GRATIAS agere debemus τc. Itē pmo ponunt psone salutātes. Scdo psone salutate. Tertio bona optata. Sūt aūt eedem psone que τ in pma. Tres aūt psone salutātes ponunt vt auctoritas eple robustior appareat. Eccles 4. Funiculus triplex difficile rumpit τc. ECCLESIE Thes. τc. Eccla ꝯgregationē dic que debꝫ eē in deo. alis est mala. De bona dicit ps. Cōgregate illi sanctos eius τc. IN CHRISTO. i. in eius fide. Ro. 5. Per quē accessum habemus per fidem in gratiam istā τc.

¶ Deinde optat eis bona. Et p PACEM. Ipsa est eni principium oium spūalium donoꝝ. p̄ᵒ Cor. 15. Gratia dei sū id qd sū τc. Itē pacē q̄ est finis boniꝫ. ps. Qui posuit fines tuos pacē τc. τ h A DEO τc. Jaco. 1. Oe datū optimū τ oē donū pfectū desursū est descēdēs a patre luminū τc. ET DOMINO τc. 2. Pet. 1. Per quē maxia nobis τ preciosa pmissa donauit τc. GRATIAS agere debemus τc. Hec ē eplaris narratio. Et pmo istruit eos de futuris in nouissimis dieb⁹. Scdo admonet eos familiariter de qbusdā in 3° cap. ibi. DECETERO fratres τc. Itē p monet sicut dcm̄ est q̄tum ad premia bonoꝝ τ penas maloꝝ. Scdo q̄tū ad pericula tēpore antichri. 2° cap. ibi. ROGAMVS autem vos τc. Itē pmo agit gratias de preparatione ad futurum iudiciū. Secūdo describit tpm iudiciū ibi. SED tamē iustū τc. Itē pmo gratias agit de pfectu. Secūdo ostēdit fructū pfectus. Tertio signū. Dicit g. GRATIAS agere debemus τc. Nā qa in pma epla cōmēdauit eos de fide τ charitate τ alijs bonis in qb⁹ abundabāt: ideo dicit. GRATIAS agere debem⁹ deo. quia bonum q habetis reputo meū. 3. Jo. Maiorem hoꝝ nō habeo gratiam q̄ vt audiā filios meos in veritate ambulare τc. Et hoc DEO sine quo nihil boni potest fieri. Et hoc dignū est: qa de magnis bonis agim⁹ gratias 2. Mach. 1. De magnis pculis a deo liberati magnifice gratias agemus. Quare: qa semp crescūt bona spūalia. Periculose tñ custodiuntur nisi pficiat in eis hō. In donis autē dei est fides p quā deus habitat in

nobis: et in hac pficimus sm itellectū. Eph. 4. Habitare Christum p fidē in cordib⁹ vr̄is. Et sic proficit hō p cognitionē deuotionē: et inhesionē. Itē charitas p quam de⁹ est in nobis sm affectū. 1. Jo. 4. De⁹ charitas ē et q manet in charitate in deo manet et de⁹ in eo. Et iō dic. ET ABVNDAT.] Prouer. 15. In abūdāti iustitia virtus est maxia rc. 1. Thes. 4. De charitate aūt fraternitatis non necesse habuim⁹ scribere vobis. ipsi. n. a deo didicistis vt diligatis inuicē rc. Et tūc ponit pfect⁹ cū dicit. Ita q ego glorior ide apud alios quia vr̄a reputo mea. Bonū. n. discipulor est glia plator. Prouer. 10. Filius sapiēs letificat prez rc. Prouer. 17. Corona senū filij filior rc. 2. Corin. 9. Pro q de vobis glior. Et tūc ponit signū pfect⁹. s. patiētiā q ostēdit maxie in tribulatiōib⁹. Jac. 1. Beat⁹ vir q suffert tētationē rc. In tribulatiōib⁹ sūt duo seruāda. s. patiētia ne discedat a fide. Jac. 1. Patiētia opus pfectū hz. Et fides in psecutiōib⁹. p^a Cor. 4. Persecutionē patimur et sustinem⁹. Vñ dic. In fide in oib⁹ psecutiōib⁹ vr̄is et tribulatiōibus. Que qdē tribulatiōes dicunt a tribulis qb⁹ teri⁹ p afflictiōes pūgimur. Gen. 3. Spinas et tribulos germinabit tibi. ps. Tribulationes cordis mei multiplicate sūt. Et hec sancti sustinēt pp duo. s. pp terrorē malor. Si. n. de⁹ nō parcit bonis in h mūdo: quō parcet malis in futuro. p^a Pe. 2. Si aūt pmū a nobis qs finis eor q nō credūt dei euāgelio rc. Hiere. 49. Ecce qb⁹ nō erat iudiciū vt biberēt calicē rc. Scdo ad augēdū meritū. Vñ dic. VT DIGNE rc.] Naz vt dr̄ Mat. 11. Regnū celor vim patit et violēti rapiūt illō. Et Lu. vlti. Nōne hec oportuit Chrz pati. et ita itrare in gliaz suaz. Ro. 8. Si tñ cōpatimur vt et cglorificemur. Vñ dicit. PRO quo patimini rc.] Tribulatio eni q fit pro deo facit dignū regno dei. Mat. 5. Beati q psecutiōez patiunt rc. p^a Pet. 4. Nemo vestrū patiat q̄si homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienor appetitor.

¶ Siqdem iustū est apud deū: reddere his q affligūt vos: afflictionē: et vobis q affligimini: relaxationē nobiscū: cuz reuelabit dn̄s Jesus de celo: cū angelis potētie sue: cū incēdio flāme: q infligit vltionē his: q non nouerūt deū: et q non obediūt euāgelio dn̄i nostri Jesu Christi: q penā luent: in interitū eternū: a facie dn̄i: et a gloria fortitudis illius: cū venerit vt glorificet in sanctis suis: et admirādus fiat in oibus credētibus: qz fides habita sit testimonio nostro erga vos in die illo: in ad
Col. 1. 1. Thes. 3. qd etiam oramus semp p vobis: vt vos dignos habeat ista vocatiōe deus noster: et compleat oē bonum propositum bonitatis: et opus fidei cum potentia vt illustretur nomen domini nostri Jesu Christi per vos: et vos per illum: iuxta gratiā dei nostri et domini Jesu Christi.

¶ Si tñ iustū est apud deū retribuere retributionē his qui vos tribulāt et vobis q tribulamini requiem nobiscuz in reuelatione dn̄i Jesu de celo cuz angelis virtutis ei⁹ in flāma ignis dantis vindictā his qui nō nouerūt deum. et q non obediūt euāgelio domini nostri Jesu Christi. Qui penas dabūt in interitu eternas a facie dn̄i et a gloria virtutis eius cuz venerit glorificari in sanctis suis: et admirabilis fieri in oibus qui crediderunt: qa creditū est testimoniū nostrum sup vos in die illo. In quo etiam oramus semp p vobis: vt dignet vocatiōe sua de⁹. et impleat oēm volūtatē bonitatis sue et op⁹ fidei in virtute. vt clarificet nomen dn̄i nr̄i Jesu Christi in vobis et vos in illo. sm grāz dei nostri et dn̄i Jesu Christi. Lec. II.

Supra egit de eor idoneitate ad futur iudiciū: hic agit de forma iudicij. Et p ponit iudiciū q̄tū ad punitionē malor et pmia bonor. Scdo h vtraqz pte sigillatī ibi. IN FLAMMA rc.] Itē p ponit iudiciū q̄tū ad punitionē malor. Scdo q̄tū ad premia bonor ibi. CVM venerit rc.] Quātū ad pmū dicit. SVSTINETIS in exēplū rc.] Si tñ p qa iustuz ē. Vñ alia lra hz. Si qdē vel si tñ referat in exēplaz iusti iudicij. q. d. Justū est q hec patiamini: vñ dicit. Si tñ ex h mereamini. sz prima lra et expō est melior. Justū est retribuere. ps. Exaltare q iudicas terraz: redde retributionez supbis. Esa. 33. Ve h q pdaris: nōne et tu predaberis. TRIBVLATIONEM] s. eterne dānationis. Ro. 8. Tribulatio an angustia rc. ET VOBIS qdē requiē.] Luc. 16. Recepisti bona in vita tua et Lazarus silr mala. Nunc aūt hic 9solat tu vo cruciaris. Apoc. 14. Amodo. n. iā dicit sps vt requiescāt a laboribus suis. NOBISCVM] i. eqlē gliam. Sz nūqd h est vez. Rñdeo duplex ē eqlitas. s. absoluta q̄titatis et pportiōis. Et pma nō ē eqlis q̄tū ad pticipationem hominis: sz eqlis q̄tū ad beatitudinē pticipataz q ē de⁹. sz hō pticipat sm magis et min⁹. sm q ardēti⁹ vel minus ardēter amat deū. Sed sm 2^m oimoda equalitas erit: qa ita ē glia Petri ad grāz sibi datā et meritū suū sicut glia Lini ad suā. Hoc aūt erit IN REVELATIONE rc.] Jo. 5. Pr̄ oē iudiciū dedit filio rc. Et h inq̄tū filio hois ptātē dedit iudiciū facere: qa in forma hūana oib⁹ apparebit. Sz mō nō appz. qa humanitas ei⁹ latet i glia dei: sz tūc appebit. Et iō dic. IN REVELATIONE.] Esa. 40. Et reuelabitur gloria dn̄i rc. Et h cum ministris suis. s. angelis rc. Mat. 25. Cuz venerit fili⁹ hois in maiestate sua et oēs angeli cū eo rc. Equalitas absoluta et pportionalis.

¶ Deide cum dic. IN FLAMMA rc.] Agit de vtraqz. s. punitiōe malor et pmiatiōe bonor: sz i punitiōe malor ostēdit acerbā iustā et diuturnam. Dic g. DANTIS vindictā] i. iudicātis puniēdo IN FLAMMA ignis] faciē orbis cōburētis et inuoluētis reprobos et detrudētis in ppetuū. ps. Ignis aā ipz pcedet rc. Itē erit iusta pp duplicē culpā. s. Ifidelitatis et male vite. Quātū ad primū dicit. QVI nō nouerūt] i. noluerūt cognoscere DEVM.] Job. 21. Sciaz viarū tuaruz nolum⁹. 1. Cor. 14. Ignorās ignorabit rc. Quātum ad 2^m dicit. QVI nō obediūt euāgelio Jesu Christi.] Ro. 10. Nō oēs obediūt euāgelio. Inobediētia. n. est tñ pctm q per eam mors venit in mundū: vt dr̄ Ro. 5. Itē est diuturna: qa PENAS dabūt rc.] Et pōt legi dupl'r sm vnū sensum duplex est pena. s. sensus et dāni. De pena sensus pōt intelligi sic. DABVNT] i. sustinebūt penas eternas nō finiendas: et h IN INTERITV] qa semp morientur. Duplex ē pena / sensus et damni. Aliter. n. est de penis hui⁹ vite et illis. Naz hic quanto plus acerbiores tāto sunt breuiores: qa extinguūt: sz ille sunt grauissime qa sunt pene mortis et sunt iterminabiles. Vñ dicit q semp erūt q̄si in morte. ps. Mors depascet eos. Esa. vlti. Vermis eor nō morietur. Pena aūt dāni est duplex: qa separabunt a visione dei. Vñ

dicit

dicit. A FACIE dñi .i. timori. Job. 13. Non veniet in conspectu eius ois hypocrita. Alia est priuatio visionis glorie sanctorum. Esa. vii. Tollatur impius ne videat gloriã sanctorum rc. Uel aliter. A FACIE dñi rc. In hoc ostendit causa acerbitatis pene sensus. Sensus enim aliquando euacuatur vel propter superiorẽ iudicẽ: vel propter superioris potentiã: sed hoc nõ erit: quia hoc iudiciũ procedet a facie dñi. Psal. De vultu tuo iudicium meum prodeat rc. Et ideo dic. DABVNT penas .i. sustinebunt a facie domini.

¶ Deinde cũ dic. CVM venerit rc. Agit de premiatiõe sanctorum: et primo ponit premium. 2° meritũ ibi. QVI crediderunt rc. Gloriã sanctorum cõmendat et quantum ad essentiã per participationẽ glorie dei cum dicit. GLORIFICATI rc. et quantũ ad eius excessum ibi. ET ADMIRABILIS. Dicit ergo. CVM venerit rc. Christus certe gloriosus est. Phil. 2. Omnis lingua confiteatur quia dñs Jesus Christus in gloria ẽ dei patris rc. ¶ Glorificari in sanctis eius quia bonum sui est cõmunicatiuum: vel glorificari in sanctis eius: qui sunt mẽbra sua in quibus habitat: et in quibus glorificatur quãdo sua gloria .s. capitis deriuatur vsque ad sua mẽbra. Esa. 49. Seruus meus es tu israel: quia in te glorificabor rc. Et hoc excedet oẽm admirationẽ. Unde dicit. ADMIRABILIS rc. Siquidẽ admiratio est stupor procedens ex magna phãtasia. Tãta autem sanctorum gloria non potest cadere in opinionem hominum. Et ideo dicit. ADMIRABILIS. Sap. 5. Mirabuntur in subitatione insperate salutis rc.

¶ Deinde ponit meritũ ibi. CREDIDERVNT rc. Et ponit primo meritum fidei. Secundo suffragiũ orationis ibi. IN QVOS rc. Dicit ergo. Hec erit gloria: quia creditum est nostrum testimonium super vos qd credidimus de Christo vobis in illo die .i. propter illum diẽ quia bona que egimus sunt propter illũ diem: sed dicit. SVPER vos .i. hoc testimonium est super vos .i. super sensum humanũ. Eccli. 3. Plurima super sensum hominis rc. Fides enim nõ habet meritũ vbi humana ratio prebet experimẽtum. Nisi enim esset supra vos: non esset magni meriti credere. Uel dicit. SVPER vos .i. ordinatur vobis subiectiõibus intellectum vestrũ humiliter ad credendum. 2. Cor. 10. In captiuitatem redigẽtes oẽm intellectũ in obsequium Christi rc. Sic exponit glo. Uel aliter et magis secundum lrãm. Dico quod glorificabitur Christus in vobis qui credidistis in die iudicij quãdo Apli iudicabũt. et tũc erit testimonium qd est super vos. idest de promptitudine et fidei vestre erit certum: idest credibile.

¶ Deinde cum dic. IN QVO oramus rc. Subiungit suffragium orationis. Et primo proponit qd petit. Secundo quo fine ibi. VT DIGNETVR rc. Tertio per qd posset assequi petitũ ibi. SECVNDVM gratiam rc. Petit autem vnũ ex parte dei. et duo ex parte nostra. Dicit ergo. IN QVO .i. propter quẽ diem nos oramus semper. Ro. 1. Sine intermissione memoriã vestri facio semper in orationibus meis rc. primi Reg. 12. Absit autẽ hoc peccatum a me in dño vt cessem orare pro vobis rc. Sed ad quid? Ut dignetur vos vocatiõe sua deus noster .i. faciat vos in mũdo digne cõuersari sue vocationi. Ephe. 4. Digne ambuletis vocatiõe qua vocati estis rc. ¶ Item ex parte nostra petit ex parte voluntatis vt plene fruamur omni bonitate. Unde dicit. VT IMPLEAT oẽm volũtatẽ bonitatis .i. impleat in vobis volũtatẽ ois boni. Phil. 2. Qui operatur in nobis velle et perficere pro bona volũtate. ¶ Itẽ ex parte intellectus vt perfecte credãt. ideo dicit. ET OPVS fidei rc. Ro. 10. Corde enim creditur ad iustitiam: ore autẽ confessio fit ad salutem rc. Et hoc operemini IN VIRTVTE .i. in cõstãtia et fortitudine vt nullo timore cessetis a cõfessione eius. Uel sic. IN QVO .i. propter quẽ diẽ oramus vt deus dignetur vobis dare illud ad qd vocauit vos. primi Pe. 3. In hoc vocati estis vt benedictionẽ hereditate possideatis rc. ¶ Impleat oẽ bonũ qd desideratis qd est in vita eterna: quãdo habebimus oculũ. Ps. Qui replet in bonis desideriũ tuum. ¶ Itẽ impleat opus fidei qd erit quando id qd hic per speculũ et in enigmate videmus: videbimus tũc facie ad faciẽ. Sed quo fine: vt clarificetur .i. ad gloriam Christi sit et per vos tam in presenti quam in futuro nomẽ Christi glorificetur in bonis viis. Mat. 5. Uideãt opera vestra bona et glorificẽt patrem vestrum qui in celis est. E cõuerso de malis di. Esa. 52. et Ro. 2. Nomẽ dei per vos blasphematur. Sed per quid poterimus illud consequi: secundum gratiam dei nostri que est radix oium bonorũ nostrorum. primi Cor. 15. Gratia dei sum id qd sum rc. Cap. II.

Rogamus autẽ vos fratres per aduentũ dñi nostri Jesu Christi: et nostri aggregationẽ in illũ: ne cito dimoueamini a mẽte: neque turbemini: neque per spũm: neque per sermonẽ: neque per epistolam: tanquam a nobis perfectam: quasi instet dies Christi. Ne quis vos decipiat vllo modo: quoniam nõ adueniet dñs: nisi venerit defectio prius: et reuelatus fuerit homo ille sceleroſus: filius perditus: qui est aduersarius: et effertur aduersus omnem: qui dicitur Deus aut numẽ adeo: vt in templo dei sedeat: ostentans seipsum esse deũ. An non meministis: quod cum adhuc essem apud vos: hec dixerim vobis? Mat. 24. Mar. 13. Luc. 21. Ephe. 5. Dan. 9.

Rogamus autẽ vos fratres per aduentũ dñi nostri Jesu Christi et nostre congregationis in ipsum vt non cito moueamini a vestro sensu: neque terreamini: neque per spũm: neque per sermonẽ: neque per epistolam tanquam per nos missam quasi instet dies dñi. Ne quis vos seducat vllo modo. Quoniam nisi venerit discessio primum et reuelatus fuerit homo peccati filius perditionis qui aduersatur et extollitur supra oẽ qd dicitur deus aut qd colitur ita vt in tẽplo dei sedeat: ostendens se tanquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos hec dicebam vobis?

Uperius Apostolus ostẽdit futurum aduentũ ad penas malorum et premia bonorum: hic annũtiat futurum aduentũ ad pericula ecclesie que erũt tempore antichristi. Et primo nuntiat veritatẽ de futuris periculis. Secundo monet vt in veritate permaneãt ibi. ITAQVE fratres rc. Circa primũ duo facit: quia primo excludit falsitatẽ. 2° instruit de veritate ibi. QVONIAM nisi rc. Iterũ primo in tres: quia primo cõmemorat illud ex quo debẽt induci. 2° ostẽdit ad quid debẽt induci ibi. VT NON cito rc. 3° remouet illud qd eos mouere posset ibi. NEQVE per spũm rc. Inducit autẽ ex tribus .s. propriis precibus ibi. ROGAMVS .i. nõ precibus. Philem. 1. Multã fiduciã hñs in Christo Jesu imperãdi tibi qd ad rẽ pertinet: propter charitatẽ magis obsecro. Secundo ex ADVENTV Christi .i. desiderabili bonis: et terribili malis. Amos. 5. Ue desiderantibus diem dñi rc. 2. Thi. 4. Nõ solũ autẽ mihi sed et his qui dili-

git aduētū eius rē. Apoc. vlti. Ueni dñe Jesu rē. Tertio ex desiderio z amoꝛe totiꝰ CONGREGATIONIS. i. sanctoꝝ. IN IDIPSVM. i. vbi Chris est: q͞a Mat. 24. Ubi erit corpꝰ ibi congregabunt z aquile rē. Uel IN IDIPSVM. i. in idē: q͞a oēs sancti loco z glia erunt in eodē. ps. Cōgregate illi sanctos eiꝰ. Sʒ ad qd inducit. Ut NON cito moueamini. Est aūt aliud moueri aliud terreri. Mouet aūt a suo sensu q͞ pretermittit qd̄ tenebat. q. d. Nō cito dimittatis doctrinā meā. Eccli. 19. Qui cito credit leuis ē corde rē. Terroꝛ aūt ē q̄dā trepidatio cū formidie fu͞ꝛ. Et iō dic. NEQVE terreamini. Job. 15. Sonitꝰ terroꝛis semp in aurib' eiꝰ. Et cum sit pax illi semp insidias suspicant rē. Sap. 17. Cū enī sit timida nequicia dat testimonium cōdēnatōi rē.

Distīctio inter moueri z terreri.

¶ Deide cū dic. NEQVE p spm̄ rē. Remouet qd̄ cōmouere posset: p͞ in spāli. 2ᵒ i gn̄ali ibi. NE QVIS rē. Seducit autem qs per falsam reuelationē. Unī dicit. NEQVE per spūs. i. si qs dicat sibi reuelatū p spiritū sanctū vel a spūsancto: qd̄ est ꝯ doctrinā meā non terreamini. p̄me Jo. 4. Nolite oi spūi credere. Ezech. 13. Ueh pphetis insipiētib' q͞ sequunt spūs suū z nihil vidēt rē. Aliqñ ēt sathanas transfigurat se in angelū lucis: vt dī. 2. Coꝛ. 11. z tertij Reg. vltiꝰ. Egrediar z ero spūs mēdax in oꝛe oiuꝫ pphetaꝝ eiꝰ. Scdo p rōcinatiōnē vel falsaꝫ expōnē scripture: iō dicit. NEQVE p sermonē. 2. Thi. 2. Sermo coꝝ vt cācer serpit. Ephe. 5. Nemo vos seducat inanib' vbis. Tertio p auctātē inductā in malo intellectu. 2. Pe. vlti. Sic charissimus frater nr̄ Paulus fm datā sibi sapiaꝫ scripsit vobis sicut in oib' eplis loquēs in eis de his in q̄b' sunt q̄daꝫ difficilia intellectu q̄ indocti z instabiles depravāt sicut z ceteras scripturas ad suā ipsoꝝ dānationē. Sʒ de quo seducebant. Quasi istet dies dñi. Et dicit. PER eplam tāq̄ p nos missā: q͞a in pᵒ epla nisi bn̄ intelligat vi dicere instare dñi aduētū: vt illō. Deide nos q͞ viuimꝰ rē.

¶ Deide cū dic. NE QVIS rē. Facit idē i gn̄ali. Luc. 21. Uidete ne seducamini rē. 1. Coꝝ. 15. Nolite seduci. Rō autē q̄re h̄ remouet Apls. de aduētu dñi ē q͞a plat' nullo mō dʒ velle q̄ mēdaciū aliq̄ bona, puenenit. 1. Coꝝ. 15. Inuenimur āt z falsi testes rē. Itē q͞a res credita erat piculosa: q͞. s. staret dies dñi. Prīo q͞a daret occasio maioꝛis seductiōis: q͞a futuri erant post xp̄a Aplōꝝ aliq q͞ dicerēt se eē Chrm. Luc. 21. Multi dicēt ego sū. z iō Aplus noluit. Itē demon frequēter pdicit se eē Chrz: sic p̄ʒ de btō Martino. Et iō ne seducant noluit. Aug. āt ponit aliā rōnē q͞a imineret piculū fidei. vn̄ diceret aliqs tarde veniet dñs: z tūc pparebo me ad eū. Aliꝰ diceret: veniet cito: z iō nūc me pparabo. Aliꝰ diceret. Nescio. Et h̄ melius dic q͞a ꝯcordat Chrō. Sʒ ille plus errat q͞ dic cito: q͞a elapso termino hoies desparēt z crederēt falsa eē q̄ scripta sunt.

De aduentu Chri aliqui errāt quia dicūt tarde ē vēturus: aliq̄ dicūt q̄ cito: alij dicūt q̄ nescit qñ ē vēturus.

¶ Deide cū dicit. QVONIAM nisi rē. Astruit vitateꝫ z p̄ ondit q̄ vētura sūt ad antichri aduētū. Et sunt duo quoꝝ vnū pcedit aduētū antichri. Aliud ē ipse aduētus eiꝰ. pᵐ ē discessio: qd̄ multiplr exponit i glo. Et p̄ a fide: q͞a futuꝝ erat vt fides a toto mūdo reciperet. Mat. 24. Et pdicabit hoc euāgeliū regni in vniuerso oꝛbe. Istō q͞ pcedit qd̄ fʒ Aug nōdū ē impletū: z post multi discedēt a fide. 1. Thi. 4. In nouissimis tpib' discedēt q̄dā a fide rē. Mat. 24. Refrigescet charitas multoꝝ. Uel discessio a Romano iperio: cui totꝰ mūdus erat subditus. Dic aūt Aug. q̄ h̄ figurat Dan. 2. in statua vbi noiant q̄tuoꝛ regna: z post illa aduētꝰ Chri. Et q̄ hoc erat ꝯueniēs signū q͞a Romanū iperiū firmatū fuit ad h̄ q̄ sub eiꝰ pace pdicaret fides p totū mūdū. Sʒ quo ē h̄ q͞a iā diu gētes recesserūt a Romano iperio nec dū venit antichrs. Dōʒ ē q̄ nōdū cessauit. sʒ ē cōmutatū de tēpoꝛali in spūale: vt dic Leo papa in sermone de Aplis. Et iō dōm est q̄ discessio a Romano iperio dʒ intelligi nō solū a tpali. sʒ a spūali. i. a fide catholica Romane eccle. Est aūt h̄ ꝯueniēs signū q̄ sic Chris venit qñ Romanū iperiū oib' dn̄abatur: ita ecōuerso signū antichri ē discessio ab eo. Scdo pdicit fm futuꝝ: scʒ antichriꝫ. Et p̄ q̄tū ad eiꝰ culpā z penā. 2ᵒ q̄tum ad eius pñtē ibi. EVM cuiꝰ aduētꝰ rē. Itē p̄ cōiter z implicite tāgit culpā eius z penā. 2ᵒ explicat vtrūq̄ ibi. QVI aduersatur rē. Dicit q͞. DISCESSIO p̄ veniet z tūc reuelabit rē. Dī aūt eē hō peccati z filiꝰ pditionis fm glo. q͞a sic in Chrō abūdauit plenitudo vtu. ts: ita in antichrō multitudo oiuꝫ pctōꝝ. Et sic Chris est melioꝛ oib' sctis sic ille peioꝛ oib' malis. Et pp h̄ hō pctī dī q̄ totalr erit pctis dedit'. Sʒ non dī sic hō pcti q͞a posset eē peioꝛ. q͞a nūq̄ malū corrūpit totum bonū: sʒ q̄tū ad actū nō poterit esse peioꝛ. Chrō aūt nullus hō potuit eē magis bonꝰ. Dī aūt FILIVS pditōis. i. dputatus extreme pditōi. Job. 21. In die pditōis seruabit malus z ad diē furoꝛis ducetur. Uł PERDITIONIS. i. diaboli nō per nām sed per sue malitie cōplemētū que in eo cōplebit. Et dic REVELABITVR: q͞a sicut oia bona z virtutes sctōꝝ q͞ pcesserūt Chrm fuerūt figura: ita in oib' psecutionib' eccle tyrāni fuerunt q̄si figura antichri. z latuit ibi antichrs: z ita tota illa malitia que latet in eis reuelabit in tpe illo.

Discessio a romano īpio z tēpoꝛali z spūali ē signū aduētꝰ antixpi z sic Christꝰ habuit plenitudinē virtutū z grē: sic antixp̄s viciorum plenitudinē hēbit: z sicut Chris ē meliꝰ oib' sctis sic antixp̄s erit peioꝛ oibus peccatorib'.

¶ Deinde cū dic. QVI aduersat rē. Explicat q̄ dixerat. z p̄ ondit quō sit hō pcti. 2ᵒ quō filius pditōis ibi. ET TVNC reuelabit rē. Itē p̄ pnūtiat eiꝰ futurā culpā. Scdo assignat eiꝰ cāꝫ ibi. ET TVNC rē. Item p̄ describit culpā. 2ᵒ dicit se nō amittare doctrinaꝫ nouā ibi. NONNE rē. Itē p̄ ostēdit culpā. 2ᵒ eius signū ibi. ITA VT rē. Duplex est aūt eiꝰ culpa. s. ꝯtetas ad deū. Unī dicit. Qui aduersat oib' spirib' bonis. Job. 15. Cucurrit aduersus deū erecto collo z pingui ceruice armatus est rē. Sicut z mēbra eiꝰ. Esa. 3. Lingua coꝝ z adinuētiōes coꝝ ꝯ dñm vt puocarēt oculos maiestatis eius rē. Scda ē: q͞a pfert se Chrō: iō dic extollit rē. Dī aūt deꝰ 3ᵉ. p̄ nālr. Deu. 6. Audi isrł dñs deus tuus deꝰ vnus ē. Scdo opinatiue. ps. Oēs dij gētiū demonia. Tertio participatiue. ps. Ego dixi dij estis rē. Oib' aūt his se pferet antichrs. Dan. 11. Eleuabitur z magnificabit aduersus oēꝫ deū z aduersus deū deoꝝ loqt magnifica rē. Signū aūt culpe ē cum dicit. ITA VT in tēplo rē. Supbia. n. antichri maioꝛ est supbia oiuꝫ pcedētiū. Unī sic de Cayo Cesare legit. Qd̄ cuꝫ in vita sua adhuc eēt coli voluit: statuā suā ponēs i q̄libꝫ tēplo: z Ezech. 28. De rege tyri dī. Dixisti q͞a deus ego sū rē. ita credibile ē q̄ sic eis faciet antichrs dicēs se deū eē z hoieꝫ. Et huiꝰ signū SEDEBIT in tēplo: sʒ in quo tēplo: Nōne ē destructū a Romanis. Et iō dicūt q̄dā q̄ antichrs ē de tribu Dan: cuiꝰ trib' liter aliās duodeciꝫ nō noiat. Apoc. 7. Et iō iudei p̄ cū recipient z reedificabūt templuꝫ in hierłm: z sic implebit illud Dan. 9. Erit in tēplo abhominatio z idoliū. Mat. 24. Cū vō videritis abhominationē desolationis que dicta est a Daniele ppheta stanteꝫ in loco sancto: q͞ legit intelligat. Quidā vō dicūt q̄ nūq̄ hierłʒ nec tēplum reedificabit: sed vsq̄ ad ꝯsumationē z finem pseuerabit desolatio. Et hoc ēt aliqui iudei credūt: iō exponit IN TEMPLO dei. i. i eccla: q͞a multi de ecclesia eum recipient. Uel fm Augu. IN TEMPLO dei sedeat. i. principetur z dominetur tāq̄ ipse cum suis nuntijs sit

Deꝰ dī triplr nālr, opinatiue z participatiue.

templum

templum dei: sicut Christus est cum suis.

¶ Deinde cũ dicit. NON retinetis rc. Ostendit q̃ nihil noui scribit. q.d. Cum cũ essem apd vos dixi h. pᵉ Jo. 2. Nõ mãdatũ nouũ scribo vob: sz mãdatũ vetus qđ habuistis ab initio rc. 2ᵉ Corin. 10. Quales sumus ỹbo p ep̃las absentes: tales r p̃ñtes in facto rc.

¶ Et nũc qđ detineat scitis: nempe vt ille reueleť in suo tpe. Nã mysteriũ nũc agit iniqtatis tantũ qui tenet: i p̃sentia teneat: donec e medio tollať: r tũc patefiet iniquus ille: r quẽ dñs ɔficiet spiritu oris sui: r abolebit claritate aduẽtus sui: cui⁹ est aduentus fm operationem sathane: cũ omni potẽtia: r signis: ac prodigĳs mendacib⁹: r cum omni deceptione iniustitie: in ĳs: qui pereunt. Esa. 11.

¶ Et nũc quid detineat scitis vt reueleť in suo tpe. Nã mysteriũ iã operať iniqtatis tãtũ vt q tenet nũc teneat donec de medio fiat. Et nũc reuelabiť ille iniquus quẽ dñs Jesus iterficiet spũ oris sui. Et destruet illustratiõe aduẽtus sui eũ cui⁹ est aduẽt⁹ fz opationẽ sathane in oĩ virtute r signis r pdigĳs mẽdacib⁹ r in oĩ seductiõe iniquitatis his qui pereunt. Lec. II.

Superius Ap̃lus pñtiãs narrauit aduẽtum r culpã antichĩi: hic ondit cãz dilationis. Et p̃ ostẽdit eos hic hui⁹ scie cãm. Scdo cãm illaz obscure pponit ibi. NAM mysteriũ rc. Dic ǧ. Dico q̃ opz reuelari hoiez peccati. ET QVID nũc. i. q̃ sit causa q̃ tardet: vos eni SCITIS: qa ego dixi vobis: ita q̃ sic ad presens detinet vt suo tẽpore. i. cõgruo tpe reueleť. Eccles. 8. Omni negocio tẽpus r opportunitas ẽ. Et ibidẽ. 3. Oĩa fecit deus bona in tempore rc.

¶ Deinde cũ dicit. NAM mysteriũ rc. Cãm ei⁹ ponit. Et hec lr̃a multiplr exponiť: qa h mysteriũ põt eẽ nominatiui casus vl̃ accusatiui. Si p̃ mõ est sensus. Dico vt suo tpe: qa ẽt iã mysteriũ. i. figuraliter occultatum operať in fictis: q videntur boni: r tñ sunt mali. Et hi opanť officiũ antichĩi. 2ᵉ Thi. 3. Hñtes spẽz pietatis: virtutẽ aũt ei⁹ abnegãtes. Sz scdo mõ est sensus. Nã diabolus in cui⁹ ptãte veniet antichũs iã icipit operari occulte iniqtatẽ suã r p tyrãnos r seductores: qa psecutiões eccl̃ie hui⁹ tpis sunt figure illi⁹ vltime psecutiõis ɔ oẽs bonos: r sunt sicut iperfecte cõparando ad illã. TANTVM vt q tenet rc. Hoc exponiť multipliciter. Uno mõ fm glo. r Aug⁹ 20. de ciuitate dei q dicũt q̃ qdã opinati sunt Neronẽ q p̃ psecutus est chĩia nos eẽ antichĩz: r q̃ nõ fuerat occisus: sz subtractus r qnq3 restituẽdus. Uñ Ap̃lus h euacuãs dicit. TANTVM vt q tenet nũc. Romanũ iperium: TENEAT donec. moriať. Sz h nõ est ɔueniẽs: quia multi omnino sunt q̃ Nero mortu⁹ ẽ illo. s. anno quo Ap̃ls: sz meli⁹ est q̃ referať ad Neronẽ pũt ẽ p̃sona publica Romani iperĳ donec de medio fiet. i. tollať Romanũ iperiũ de h mũdo. Esa. 23. Dñs exercituũ cogitauit h vt detraheret supbiã oĩs glie: r ad ignominiam rc. Uel alr. TANTVM vt q tenet. i. detinet mõ aduentũ antichĩi ne veniat q̃si sit necessariũ q̃ aliq veniãt ad fidẽ r alii qui recedãt. q.d. Ut discessus r accessus: qui nũc tenet donec veniat: teneat donec tollať ille obscen⁹. Uł sic. TANTVM q nũc tenet fidẽ TENEAT. i. firmus sit in ea. Apoc. 2. Tene qđ habes vt nemo accipiat coronã tuã rc. DONEC de medio fiat. i. ɔgregatio malorũ pmixta separeť r fiat seorsum: qđ erit in psecutione antichĩi. Uł TANTVM rc. i. vt mysteriũ iniqtatis. i. iniquitas mystica q̃ detinet: detineat donec fiat de medio. i. donec iniqtas reducať in publicũ: r fiat q̃si aliqđ existẽs in publico de medio. Multi. n. mõ occulte peccãt: sed tñ quãdoq3 fiet in aperto: qa deus sustinet peccatores q̃diu sunt occulti donec publice peccant: r tunc nõ sustinebit: vt pz de sodomitis. Gen. 19. Sed tamẽ Augustinus cõfitetur se nescire quid Ap̃lus loquitur: quia Ap̃lus illis loquiť qui iaz sciebant. Unde dicit. QVID nunc detineat scitis. Et preterea hoc non erat multum necessarium ad sciendum.

¶ Deinde cũ dic. ETIAM nũc rc. Poniť aduẽtus iniqui: r pena eius. Et p̃ eius manifestatio. Scdo eius pena. Quãtũ ad p̃mũ dic. Jlle singulariter iniquus reuelabitur: qa manifesta erit eius culpa. Quẽ dñs Jesus. Esa. 11. Zelus dñi exercituũ faciet hoc. i. zelus iustitie q est amor. Spũs eni Chĩi est amor Chĩi: r h zelus est spũssancti quẽ hz ad ecclesiã. Uel SPIRITV oris sui. i. mãdato suo. qa Michael iterfecturus est eũ i monte oliueti vñ Chũs ascẽdit: sic r Julianus manu diuina extinct⁹ est. Et hec est pena p̃sens sz futura ẽt eternalr puniet: quia illustratione rc. i. in aduentu suo oĩa illustrante. p̃me Cor. 4. Jlluminabit abscõdita tenebrarum rc. ET DESTRVET: eterna. s. dãnatiõe. ps. Destrues illos rc. Et dicit. ILLVSTRATIONE: qa ipse visus est ecclesiam obtenebrare: r tenebre expelluntur illustratione: quia quicquid antichristus ostendit ostẽdetur fuisse mendacium.

¶ Deide cũ dicit. EVM cui⁹ est aduẽtus rc. Predicit potestatẽ antichĩi. Et circa h duo facit: qa p̃ ponit potestatẽ eius ad seducẽdũ. Scdo hui⁹ cãm ex dñi iustitia ibi. EO QVOD charitatẽ rc. Iterum p̃ma in tres: qa p̃mo ponit actorẽ hui⁹ potestatis. Scdo modũ seducẽdi. Tertio ostẽdit seducẽdos. Actor hui⁹ ptãtis ẽ diabolus: r iõ destruet euz Chũs. pᵉ Jo. 3. Jn h apparuit fili⁹ dei vt dissoluat opa diaboli rc. Et iõ dicit q̃ ADVENTVS antichĩi erit fm opationẽ sathane. i. ex instinctu ei⁹. Apoc. 20. Solueť sathanas de carcere suo: r exibit r seducet gẽtes rc. Operať. n. aliqđ fm operationẽ sathane sicut arrepticius in quo non solũ istigat volũtatẽ: sz ẽt ipedit vsuz rõnis: qđ tñ nõ imputať ad culpã eius: qa nõ hz vsuz liberi arbitrĳ. Antichũs aũt nõ sic: sz habebit vsuz liberi arbitrĳ in quo est diabolus suggerẽs sicut in iuda. Jo. 13. Introiuit in eum sathanas. i. istigãdo. Decipiet aũt h mõ. p̃ per potẽtiam secularẽ. 2⁰ per virtutẽ miraculorũ. Quãtũ ad p̃mũ dicit. IN OMNI virtute. s. seculari. Dañ. 11. Dñabiť thesaurorũ auri r argenti r in oib⁹ p̃ciosis egypti rc. Uel VIRTVTE. s. simulata. Quãtũ aũt ad 2ᵐ dicit. IN SIGNIS rc. Signa sunt q̃daz mira ẽt parua. Prodigia ỹo magna que aliquẽ pdigiosuz ostẽdũt quasi pcul a digito. Apoc. 13. Fecit signa magna vt r ignem faceret descendere de celo. rc. Mat. 24. Dabũt signa magna r pdigia: ita vt in errorẽ inducantur si fieri põt etiam electi. ¶ Et dicit. MENDACIBVS. Myraculũ mendax dĩ vel qa deficit a vera ratiõe facti: vel a vera rõne miraculi: vel a debito fine myraculi. Primũ fit in prestigĳs: quãdo p demones illuduntur aspect⁹: vt aliud videať: q̃ est sicut Symon magus fecit decollari arietez: r postea ostẽsus est viuus: r homo decollatus est: r postea hõ q credebať decollatus ostensus est viuus: r creditus est resuscitatus. Et h faciũt hoies cõmutãdo phãtasmata r decipiẽdo. Scdo mõ illa dicanť myra

Miraculum dr̃ mẽdax qa deficit a rõne facti vera: vel a vera ratiõe miraculi: vl̃ a debito fine miraculi.

mia pprie que plena sunt admiratione qd est: qn effectus videt & ignorat causa. Que g hnt causas occultas alicui: & nō simplr: dicūtur qdem mira & nō myracula simplr. Sz que simplr cām occultā hnt sunt myracula: quoꝝ cā est ipse deus gloriosus: qa totū ordinez nature create trāscendūt. Aliqn ẜo fiūt aliqua mira: sed non pter ordinē nature: sed occultas causas hnt: & hec multo magis faciūt demones q virtutes nature sciunt & q hnt determinatas efficacies ad spāles effectus: & h faciet antichristus: s3 nō que hnt verā rōnē myraculi: qa nō possunt in illa que sunt supra nām. Tertio modo dicunt myracula fm q sunt ordinata ad attestandū veritati fidei ad reducēdū fideles in deuz. Marci vlti°. Dño cooperāte & sermonez cōfirmāte sequētib9 signis &c. Sz si alicui adest grā myraculoꝝ & nō vtat eis ad h: myracula qdem sunt vera quo ad rōnem rei facte & quo ad rōnē myraculi: sed sunt falsa qntū ad intētionē dei. Sed tn̄ h nō erit in antichro: qa nullus 9 fidē facit vera myracula: qa de9 non est testis falsitat. Vñ aliqs pdicās falsaz doctrinā nō potest facere myracula: l3 aliquis habens malam vitam possit.

¶ Deinde oñdit seducēdos cū dicit. HIS QVI pereūt] adest in prescitos ad perditionem. Jo. 17. Nemo ex eis perijt nisi filius perditionis. Et hoc ideo: quia Jo. 10. Oues mee vocem meam audiunt.

¶ Pro eo qd dilectionez veritatis nō receperunt in hoc: vt salui fierēt. Et ppterea mittet illis de9 efficaciā: illusionis: vt credāt mendacio: vt iudicētur oēs: qui nō crediderūt veritati: s3 approbauerūt iniustitiā. Nos aūt debemus gratias agere deo semper de vobis fratres dilecti a dño: qd elegerit vos de9 ab initio in salutez: p sanctificationē spūs: ac fidez veritatis: ad qd vocauit vos per euāgeliū nostrū in acqsitionez glorie dñi nři Jesu Chri. Itaqz fratres state: & tenete istitutiones quas didicistis: siue per sermonē: siue p epistolam nostrā. Ipse ṽo dñs noster Jesus Christus: & deus ac pater noster: qui dilexit nos: & dedit consolationem eternam: & spem bonam p gratiam: consoletur vestra corda: & stabiliat vos in omni sermone & opere bono.

¶ Eo q charitatez veritatis non receperūt vt salui fierēt. Ideo mittet illis deus operationem erroris: vt credant mendacio. vt iudicentur omnes qui non crediderūt veritati: sed consenserunt iniquitati. Nos aūt debemus gratias agere deo semper p vobis fratres dilecti a deo q elegerit nos de9 primitias in salutem in sanctificatione spiritus & in fide veritatis: in q̄ & vocauit vos per euangelium nostruz in acquisitiōe glorie dñi nostri Jesu Chri. Itaqz fratres state & tenete traditiones quas didicistis siue per sermonez/siue per epistolam nostraz. Ipse autem dñs noster Jesus Christus & deus & pater noster qui dilexit nos & dedit 9solationem eternā & spem bonam in grā exortetur corda vestra & cōfirmet in omni opere & sermone bono. Lec. III.

Postq̄ ostendit in quibus habet locū deceptio antichri. s. in prescitis ad dānationē: hic assignat causam predictoꝝ. Et primo ostendit causaz huius & quō decipient. Secundo quō fideles ab eo liberentur ibi. NOS autez &c.] Item pmo ponit eorum culpā tm̄. Secūdo penā cum culpa. Tertio penā tm̄. Et est hic pcessus peccati. Primo eniz quis ex demerito pmi peccati deserit a gratia & cadit in aliō peccatū & post in eternū punitur. Dicit g q causa quare decipient est: qa noluerunt recipere veritatez euangelij. Jo. 8. Si veritatem dico quare nō creditis mihi: Job 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini. Et dic. CHARITATEM veritatis:] qa nisi sit formata fides p charitatez nihil est. p9 Coꝝ. 13. Si habuero fidem ita vt montes transferā, charitatem autē non habuero nihil sum &c. Gal. vlti°. In Christo Jesu neqz circūcisio neqz preputium aliqd valet: sed noua creatura. Et subdit vtilitatem veritatis dicēs. VT SALVI fierent.] Ro. 5. Justificati ex fide pacem habeamus ad deuz per dñm &c. ¶ Sz culpe & pena est coꝝ seductio. Unde dic. MITTET] .i. permittet illis venire OPERATIONEM erroris.] Esa. 19. Miscuit dñs in medio eius spūm vertiginis. 3. Reg. vlti° Ero spiritus mendax in ore oiuz pphetaruz eius &c. Et ideo dicit. VT CREDANT mendacio] .i. false doctrine antichristi. Ro. 2. Propter qd tradidit illos deus in reprobum sensum vt faciant ea que nō cōueniunt &c. Sz pena tm̄ est eterna dānatio. Unde subdit. VT IVDICENTVR] .s. iudicio dānationis. Jo. 5. Et procedent qui mala fecerunt in resurrectionez iudicij &c. OMNES qui non crediderūt &c.] Jo. 6. Qui non credit iam iudicatus est.

¶ Deide cuz dicit. NOS autē &c.] Ostendit q̄re fideles Chri liberent. Et p agit grās p eis. Scdo cōmemorat diuina bñficia qb9 a talib9 liberant. Dic g sic. Illi decipiētur: sed NOS debemus gratias agere.] Ro. 1. Primū qdē grās ago deo meo semp p vobis p dñm &c. Duplex aūt ponit dei bñficiū. s. electionē dei q̄ ē eterna: & vocationis que est temporalis ibi. IN QVA & vocauit nos &c.] Dicit g q pro quia elegit nos. s. aplos & vos. s. fideles. Eph. 1. Elegit nos in ipso an̄ mūdi cōstitutionē vt essemus sancti &c. Jo. 15. Nō vos me elegistis: sed ego elegi vos &c. Circa electionē tria tāgit. s. ordinem electoꝝ: finē electionis & modum cōsequēdi finem. Electi sunt omnes sancti a principio mūdi. Deut. 33. Dilexit populos omnes: sancti in manu illius sunt. Sz Apli specialiter sunt primitie. Ro. 8. Nosipsi primitias spūs habētes &c. Et ideo dicit. PRIMITIAS] s. dei finis est in salutem eternaz.] Et ideo dicit. IN SALVTEM.] 1a9 Thi. 2. Oēs hoies vult saluos fieri &c. Hoc aūt fit p grām sanctificantem. Vñ dicit. IN SANCTIFICATIONE spūs.] 2° ex pte nřa ē 9sensus liberi arbitrij p fidē. Jō subdit. ET IN fide veritatis.]

¶ Deide cū dicit. IN QVAM vos vocauit &c.] Ponit 2m beneficium qd est vocatio tēporalis Chri que se 9r electionem. Ro. 8. Quos vocauit hos & iustificauit &c. Et de hac vocatione nota parabolam. Luc. 14. De eo qui fecit cenam magnam &c. ¶ Et addit. PER euangelium nřm] .i. a me pdicatū. Sz ad quā cenam: IN ACQVISITIONE glie] .i. vt acquiratis Chri gloriaz.

¶ Deinde cū dicit. ITAQVE &c.] Monet tenere veritatem. Et primo ponit monitionem. Secundo orationem ibi. IPSE autem dñs &c.] Et facit primum: quia opus nostrum dependet a libero arbitrio. Scdm ẜo: quia indiget auxilio gratie. Et primo monet ad stādā

cum dicit. STATE in veritate.] Gal. 5°. State et nolite iterũ iugo seruitutis cõtineri. Scd'o docet modũ standi ibi. ET TENETE traditiones] i. documẽta que a maiorib' tradunt. Nam documẽta que tradunt a minorib' sunt q̃nq3 nõ seruãda: q̃n. s. s̃riant documentis fidei. Mat. 15. Irritũ fecistis mãdatũ dei ꝑpter traditionẽ vestrã. Sed seruãda sunt que ordinant ad mãdata dei. Act. 16. Paulus docebat vt tenerẽt traditiones et documenta que erant decreta ab apostolis et senioribus qui erãt hierosolymis etc. Et has traditiões dupliciter ediderũt quasdam vbis. Unde dicit. PER SERMONEM.] Quasdam in scripturis. Ideo addit. SIVE PER epistolam.] Unde p3 ꝙ multa in ecclesia nõ scripta sunt ab apostolis docta: et iõ seruanda sunt. Nam multa ſm iudiciũ ap'lorum melius erat vt occultarent: vt dicit Dionysius. Unde Ap'lus p'. Corin. 10. dicit. Cetera cum venero disponam.

¶ Deinde ponit orationẽ ibi. IPSE aũt domin' noster Iesus christus etc.] q. d. Sic moneo: s3 nihil valet nisi assit diuinu3 auxilium. Et ideo ponit p'mo duplex dei beneficiu3. Primũ est amor ei' ad nos quo alia nobis impendit. Ideo dicit. DILEXIT nos etc.] Scd'm ẽ spiritualis cõsolatio. ibi. ET DEDIT consolationẽ eternam.] 2'. Cor. 1. Qui ꝯsolat nos in omni tribulatione nostra. Esa. 40. Consolamini cõsolamini popule me' dicit dñs de' vester etc. Et dic̃ CONSOLATIONEM eternam] s. contra omnia mala imminentia et futura. Et ideo expectamus spem bonã. i. bonorum eternorum infallibilitatẽ. p'. Pe. 1. Qui ſm magnã misericordiã suam regenerauit nos in spem viuã. ET HOC in grã] s. per quã speramus cõsequi vitam eternã. Ro. 6. Gratia dei vita eterna. ¶ Petit autẽ pro eis exhortationẽ que est monitio ducens animu3 ad volendu3. Et hanc potest facere homo exterius: sed nõ esset efficax: nisi esset interius spirit' dei. Unde dicit. EXHORTETVR corda vestra] i. instiget. Osee. 2°. Inducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius etc. Item petit confirmationem. Unde dicit. ET CONFIRMET:] ps. Confirma hoc deus qd' operatus es in nobis etc. Quasi dicat. Exortetur per gratia3 vt velimus: et confirmet vt efficaciter velimus. Et hoc in omni opere bono et sermone. Precedit opus sermonem: quia cepit Iesus facere et docere. Act. p'mo.

Cap. III.

Quod superest: orate fratres pro nobis: vt sermo dñi currat et glorificet: sicut et apud vos: et vt eripiamur ab absurdis ac peruersis hoibus: nõ eni3 oium est fides: s3 fidelis est dñs qui stabiliet vos et custodiet a malo. Confidimus aũt per dñm de vobis: qd' que precipimus vobis et faciatis et facturi sitis. Porro dñs dirigat vestra corda i dilectionem Dei: et in expectationẽ Chri. Precipim' aũt vobis fratres per nomẽ dñi nostri Iesu chri: vt subducatis vos ab omni fratre: qui inordinate se gerit: et non iuxta institutionẽ qua3 accepit a nobis. Na3 ipsi scitis: q̃mo oporteat imitari nos: q̃m
1. Thes. 2. nõ inordinate gessimus nos inter vos: neq3 gra
Act. 20. tis panem accepimus a quoquã: sed cum labore et sudore: nocte dieq3 facientes opus ad hoc: ne cui vestru3 essemus oneri. Non qd' id nobis non liceat: sed vt nosmetipsos formã exhiberem' vobis ad imitandum nos.

De cetero frẽs orate pro nobis vt sermo dei currat et clarificetur: sicut et apd' vos: et vt liberemur ab importunis et malis hoibus. Non eni3 oiu3 est fides. Fidelis aũt deus est qui ꝯfirmabit vos: et custodiet a malo. Confidimus aũt de vobis fratres in dño: q̃m quecũq3 p̃cipim' et facitis et facietis. Dñs aũt dirigat corda vr̃a in charitate dei et patiẽtia christi. Denũciamus aũt vobis fratres in nomie dñi nostri Iesu christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulãte inordinate et nõ ſm traditionẽ quã acceperunt a nobis. Ipsi. n. scitis quẽadmodum oporteat imitari nos: q̃m non inquieti fuimus inter vos: neq3 gratis pane3 mãducauimus ab aliquo: sed in labore et fatigatiõe nocte ac die operãtes: ne que3 vestrũ grauaremus. Non quasi nõ habuerim' potestatẽ: sed vt nosmetipsos formã daremus vobis ad imitandum nos.

Supra instruxit eos de futuris i nouissimis: h' istruit eos d' q̃busdã que particulr' eis agẽda erãt. Ubi p' ponit instructio. 2° ep'le ꝯcl'o. ibi. IPSE ãt de' pacis etc.] Itẽ p' monet q̃lr se hẽant ad ip'm. 2° ondit quid de eis confidat ipse. ibi. FIDELIS autẽ deus etc.] Tertio q̃mo se habeant ad alios qui inordinate ambulant. ibi. DENVNCIAMVS aũt vobis etc.] Circa p'mũ p'mo ponit orationẽ. Secũdo quid in oratione est petendum. ibi. VT SERMO etc. Dicit ḡ. DE CETERO] scil3 qa estis sufficienter instructi orate etc. Roma. 15°. Obsecro igitur vos fratres per dñm nostrum Iesum christu3: et per charitatẽ spiritussancti vt adiuuetis me orationib' vestris pro me ad deũ etc. Et hoc ẽ debitu3 quia curati habent curam villicatis gregis. Heb. 13°. Mementote ꝑpositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbũ dei etc. Scd'o ostendit qd' petendu3 est: vt. s. tollantur impedimenta predicationis. Et ideo dicit. ET SERMO dñi currat:] quia non põt totalr' impediri: s3 retardari. Iõ dicit. CVRRAT.] Col. 4°. Orãtes simul etia3 pro nobis vt domin' aperiat nobis hostium sermonis ad loquẽdu3 mysteriu3 Chri etc. Itẽ VT CLARIFICETVR] s. per claram et lucidam expositione3 apud rudes et sapiẽtes: sicut et apud vos. Ro. 1. Sapiẽtibus et insipientib' debitor sum etc. Prouer. 14°. Doctrina prudentiu3 facilis. Ite3 per miracula que sunt demonstrationes fidei. Est enim ois scia clara per demonstrationes: et h' est orandu3. Act. 4. Da seruis tuis cu3 omni fiducia loqui verbũ tuũ etc. Itẽ scd'o orãdu3 est pro p̃dicatorib' vt liberent AB IMPORTVNIS et malis hoibus] s. pseudo ap'lis qui sunt importuni in disputando: mali in seducẽdo. Uel A PERSECVTORIBVS] qui cogitauerũt iniquitatẽ in corde. Et ratio huius petitionis est: quia omniu3 nõ est fides: qa l3 videantur habere ea3: non tamẽ habent vera3. Esa. 53°. Domine quis credidit auditui nostro. Rom. 10. Non omnes obediunt euangelio.

¶ Deinde cũ dicit. FIDELIS etc.] Ponit fiduciã quam

bus de eis. Et primo facit hoc. Secundo orat pro eis. ibi. DOMINVS autem etc. Fiducia autem pendet ex deo qui gratiam dat: et ex hominibus qui sunt liberi arbitrii: ut dirigantur in gratia. Dicit primo ex parte dei. CONFIDO quod orabitis et exaudiemini: quia fidelis est dominus qui confirmabit in bonis quod in vobis est operatus. prime Pe. ult. Perficiet: confirmabit consolidabitque etc. Et custodiet a malo culpe et pene. Si tamen in mala pene incidant est eis in bonum: quia diligentibus deum omnia cooperantur in bonum etc. ut dicitur Ro. 8°. Secundo ex parte eorum dicit. CONFIDIMVS etc. scilicet ex gratia quam accepistis: sed in deo non in virtute vestra Heb. 6. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti etc. Omnia quecunque precipimus etc. i. quod perseverabitis. Exo. 24. Omnia verba que locutus est dominus faciemus.

¶ Deinde cum dicit. DOMINVS etc. Pro eis orat dicens. DOMINVS autem dirigat scilicet ut perveniatis. Est autem hominis animum preparare: et domini linguam gubernare: ut dicitur Prover. 16. Et paulopost. Cor hominis disponit vias suas: sed domini est dirigere gressus eius. scilicet ad destinatum bravium. Et ideo dicit. DIRIGAT corda non solum exteriora opera: et hoc IN CHARITATE. Duo autem sunt per que in via salutis incedimus. scilicet bona que facimus et mala que sustinemus. Sed opera non sunt bona: nisi directa in finem charitatis. prime Timo. 1. Finis precepti est charitas etc. Item nec patientia nisi propter Christum. Luc. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras etc. Mat. 5. Beati eritis cum maledixerint vobis homines etc. Et ideo dicit. IN PATIENTIA Christi scilicet tolerantis mala propter Christum vel ad exemplum eius. prime Pe. 2. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum etc.

¶ Deinde cum dicit. DENVNCIAMVS etc. Ostendit quomodo se habeant ad homines inordinatos. Et primo proponit edictum. Secundo exponit. ibi. IPSI enim etc. Tertio ostendit necessitatem edicti proponendi. ibi. AVDIVIMVS etc. Dicit ergo. Sic vos vivitis: et sic confido. Sed quia sunt quidam mali inter vos denunciamus. scilicet prefectus. IN NOMINE etc. Hoc enim ad platos pertinet. Esa. 58. Annuncia populo meo scelera eorum: et domui iuda peccata eorum etc. Ezec. 3. Sanguinem illius de manu tua requiram. Et sequitur edictum dicens. VT SVBTRAHATIS etc. Et hoc introductum est in ecclesia quod mali vitentur: et hoc ne infirmiores ex eorum consortio maculentur. Eccl. 13°. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. prime Cor. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Item ad sanationem peccantis ut confusio cedat ei in salutem. Eccl. 4°. Est confusio adducens peccatum: et est confusio adducens gloriam. Nec hoc debet fieri passim: sed cum deliberatione et maturitate. prime Cor. 5. Congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini Jesu tradere huiusmodi sathane in interitum carnis etc. Et sic hic dicitur. VT SVBTRAHATIS etc. Nec debet fieri excommunicatio nisi pro aliquo peccato: quia hic dicitur inordinate etc. Et hoc est quando aliquid est secundum se malum: et contra ordinem iuris naturalis: ut Glo. exponit. prime Cor. 14°. Ut omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis. Rom. 13. Omnia que sunt a deo ordinata sunt. Uel quia est prohibitum contra doctrinam ecclesie. Unde dicit. ET NON secundum traditionem etc. Supra secundo huius. Tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolas nostram.

¶ Deinde cum dicit. IPSE enim etc. Exponit edictum ad ultimum quod dixerat. scilicet secundum traditiones ostendens quod sit traditio hec et quomodo acceperunt ab ipso. Est autem hec traditio: ut non essent ociosi vel curiosi. Et primo ostendit quomodo acceperunt verbo. Secundo quomodo exemplo. Item primo ostendit quod vitavit inquietudinem. 2° quomodo. 3° assignat causam. Dicit ergo. TRADITIONEM quam acceperunt scitis etc. quia prelati sunt imitandi non in omnibus: sed in his que sunt regula Christi. prime Cor. 4. et 11. Imitatores mei estote: sicut et ego Christi etc. ET IN

QVO: quoniam non inquieti fuimus inter vos. Erant enim thessalonicenses valde liberales. prime Thess. 4°. De charitate fraternitatis non necesse habemus scribere vobis: ipsi enim didicistis etc. Et hac ratione pauperes ociose vivebant: et ex ocio dabant se operibus indebitis nec pertinentibus ad eos. Et hoc erat inquietudo. Et ideo dicit. QVONIAM non inquieti etc. prime Thess. 4. Operam detis ut quieti sitis etc. Item NEQVE gratis etc. quia operibus manuum operabatur. Act. 20. dicitur. Ipsi scitis quoniam ad ea que mihi opus erant: et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Et Prover. ult. Panem ociosa non comedit. Nu. 16 Tu scis: quia nec asellum quidem unquam acceperim ab eis etc. Sed in labore et fatigatione. Non parum sed nocte et die. i. continue: quia aliquando oportebat eum predicare et docere et residuum ponebat in labore. NE QVEM vestrum. 2° Cor. 12°. Quid est quod pre ceteris minus habuistis nisi quod non gravavi vos.

¶ Deinde cum dicit. NON quasi non etc. Assignat causam sui operis manualis. Ubi excludit primo causam falsam. Secundo ponit veram. Falsa quidem causa esset si quis diceret quod ei non liceret accipe ab eis sumptus. Et ideo dicit. NON quasi etc. Immo habuimus potestatem vivendi de sumptibus fidelium. prime Cor. 9. Qui altario deserviunt cum altari participant. Mat. 10. Dignus est operarius cibo suo. prime Cor. 9. Sic et dominus ordinavit his qui evangelium annunciant de evangelio vivere. Et sic ex evangelio sunt duo genera hominum potestatem perituum vivere de sumptibus: qui scilicet altari deserviunt et predicatores.

¶ Deinde cum dicit. SED ut nos etc. Ponit veram causam. Nam duplicem causam invenimus quare Apostolus manibus laboravit. Una apud corinthios. Alia hic. Illi enim erant avari et gravati sicut ibi dicitur. Causa autem quare laboravit hic fuit horum ocium. Et ideo dicit. VT NOS essemus in formam scilicet laborandi. prime Tim. 4°. Exemplum esto fidelium in verbo / in conversatione / in charitate / in fide / in castitate. prime Pe. 5. Forma facti gregis. Alia causa ponitur in glosa. prime Cor. 4. scilicet quoniam non invenimus qui det nobis: et tunc laborabat. Quarta causa erat ut sicut monachi egypti non essent ociosi. Eccl. 33. Multam maliciam docuit ociositas etc. Unde qui non habent exercitium vel officium vel studium vel lectionis periculose vivunt ociosi.

¶ Etenim cum essemus apud vos hoc precipiebamus vobis: ut si quis nollet operari is nec ederet. Audimus enim quosdam versantes inter vos inordinate: nihil operis facientes: sed curiose agentes. His autem qui sunt istiusmodi precipimus et obsecramus per dominum nostrum Jesum christum: ut cum quiete operantes suum ipsorum panem edant. Vos autem fratres et ne defatigemini in bene faciendo. Quod si quis non obedit sermoni nostro per epistolam hunc indicate: et ne commercium habeatis cum illo: ut pudore suffundatur: nec quasi velut inimicum habeatis: sed admonete ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis pacem semper omnibus modis. Dominus sit cum omnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli: quod est signum in omni epistola. Ita scribo: Gratia domini nostri Jesu christi sit cum omnibus vobis. Amen. Gal. 6.

¶ Nam cum essemus apud vos: hoc denunciabamus vobis: quoniam si quis non vult operari: nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete: nihil operantes: sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt denunciamus et obsecramus in

dño Jesu christo vt cū silentio operantes suū panes manducent. Vos aūt fratres nolite deficere benefaciētes. Qz si qs nō obedierit verbo nr̄o: per epistolaz hanc notate τ non cōmisceamini cuz illo vt cōfundat. Et nolite q̄si inimicuz existimare: sed corripite vt frēm. Ipse aūt deus pacis det vobis pacem sempiternā in omni loco. Dñs sit cuz oibus vobis. Salutatio mea manu Pauli qd̄ est signuz in omni epistola. Ita scribo. Gratia dñi nostri Jesu christi cum oibus vobis. Amen. Lec. II.

Supra ostēdit Aplus qd eis suo exēplo tradidit: vt. s. nō essent ingrati: sz vt operarent. Hic ostēdit quō hoc pūs vbis τ factis tradidit. Vn̄ dic. CVM ESSEMVS τc̄. q.d. Vt formā daremus vobis: fecimus qd̄ docuimus: qz h̄ denūciabamus. Qm̄ si quis τc̄. Hec vba sicut dicit Glo. τ Augu. in libro de operibus monachoꝝ: qdaz puertebāt q̄ nō sit licitū seruis dei manibus opari: pp hoc qd̄ dr̄ Mat. 6. Nolite solliciti eē τc̄. Naz dicunt hāc opationē ptinere ad sollicitudinē victus: τ pp h̄ istud referebāt ad spūalia opa. q.d. Si qs nō vult facere opa meritoria τ spūalia nō est dignus mādūcare. Sed h̄ est ꝯ intētionez Apl̄i qui dicit. DENVNCIABAMVS NOS | sic fecisse. s. in labore τ fatigatiōe. Sed qd est qm̄ si qs nō vult τc̄. Est ne h̄ consiliuz vel pceptuz. Et vr̄ esse pceptū: qz infra dr̄. Si quis non obedierit vbo nr̄o τc̄. Ergo oēs tenent manibus opari. Qui igit nō operat manibus: sz stat ociosus peccat mortalr. Rn̄deo dōm esse q̄ est pceptū: sz aliquid pcipit duplr: simplr vel sub ꝯditiōe. Simplr pcipit qd̄ p se est nec̄iuz ad salutē: τ hec sunt opera virtutuz. Sub ꝯditiōe vo: vt q̄n talis est casus sine quo pceptū seruari nō pōt. Precipit aūt homini q̄ corpus suum sustentet. Alr̄ n. est homicida sui ipsius. Gen. 2°. De oī ligno paradisi comede τc̄. Ex pcepto ergo tenetur hō corpus suū nutrire. Et silr ad oia sine qbus corpus nō pōt viuere tenemur. Vn̄ quicūqz nō hz aliās vn̄ corpus sustentet licite: vel possessione vel licito negocio: tenet laborare ne furet. Eph. 4. Qui furabat iam nō furet: magis aūt laboret operādo manibus suis τc̄. Est ergo pceptuz q̄n aliter nō pōt licite viuere. Vn̄ dicit. SI QVIS nō vult opari nec mādūcet. | Est ergo duobus modis necessariuz: vt hō possit mādūcare. s. vel q̄ habeat possessionē: vel q̄ licite pcuret. Ps. Labores manuuz tuaꝝ: qz mādūcabis τc̄. 1. Thes. 4°. Operemini manibus vestris sicut pcipimus vobis τc̄.

Laborare manibus est preceptū ab Aplo non absolute nec̄iuz ad salutem sed sub cōditione.

¶ Deinde cū dicit. AVDIVIMVS τc̄. | Ponit necessitatē huius pcepti: qz Apl̄s dixit hoc nō tam ex officio doctrine q̄ ppter vitiū gentis. Ideo pmo ponit culpā que inducit necessitatez pcepti. Scd̄o adhibet remediuz. ibi. HIS aūt qui τc̄. | Dicit ḡ. AVDIVIMVS τc̄. | q.d. Ideo nō occulto hoc pceptuz: qz audiuimus quosdam τc̄. Anima. n. hoīs semꝑ opz q̄ circa aliqd occupetur: τ ideo necesse est q̄ ociosi iquietudinē patiant circa illicita. pᵃ Thes. 4. Operā detis vt qeti sitis τc̄. Et addit. SED CVRIOSE | s. de negocijs alioꝝ. Prouer. 21. Desideria occidunt pigrum.

¶ Deinde adhibet remediuz cū dicit. HIS qui aūt τc̄. | Et pmo ex pte peccātiuz. Scd̄o ex pte alioꝝ. ibi. VOS autē τc̄. | Dicit ḡ. His q sunt hmōi denūciamus seuere vt prelati: obsecramus aūt charitatiue vt pī eoꝝ: panē suū nō alienū: sz debitū sibi. s. licite acqsitū cū silētio. i. sine ingetudine nō discurrēdo. Esa. 30. Cultus iusticie silentiuz. Ecc. 33. Multā malitiaz docuit ociositas.

¶ Deide cū dicit. VOS aūt τc̄. | Ex pte alioꝝ nō peccātiuz duplex adhibet remediuz. Primo. s. q̄ nō cessent benefaciēdo. Scd̄o q̄ illos corripiant. ibi. QVOD SI qs τc̄. | Dic ḡ. VOS aūt τc̄. | q.d. Nolite deficere bn̄faciēdo: lz ociosi abutant. Gal. 5. Bonū facientes nō deficiamus τc̄. Et h̄ nec̄iuz est et si operent manibus: τ non deesset eis aliqd: qz nec̄ia est alijs subuētio.

¶ Deide cū dic. QVOD si qs τc̄. | Innuit q̄ corrigant. Et pmo ostēdit quo ordine puniant. Scd̄o ondit effectū pene. ibi. VT CONFVNDANTVR. | Tertio finē. ibi. ET NOLITE τc̄. | In ordie vo pmo ponit culpā. Scd̄o eius manifestationē. Tertio eius punitionem. Culpa ē inobediētia. Et iō dicit. QVOD si qs nō obedierit. | 1. Reg. 15. Quasi pctm̄ ariolandi ē repugnare: τ q̄si scelus idolatrie nolle acqescere. Manifestatio τ denūciatio ponit cū dicit. HVNC p epl̄az notate | i. manifestate p veritatis inqsitionē. Job. 29°. Causā quā nesciebam diligētissime inuestigabā. Pena eoꝝ est inia excōicationis. Vn̄ dicit. ET NON cōmisceamini cuz illo. | pᵃ Coi. 5. Cuz hō nec cibum sumere. 2. Jo. Nolite euz recipere in domū: nec aue ei dixeritis. ¶ Hic nota q̄ excōicatio infligit pro inobediētia: dz tn̄ esse cōuictus. Vn̄ dicit. SI QVIS nō obedierit: per epl̄az vr̄az hūc notate | i. significate nobis vt puniat: τ tn̄ vos interim NE COMMISCEAMINI cū illo. | Sed effectus pene est vt ꝯfundat τ ex h̄ resipiscat. Eccl. 4. Est ꝯfusio adducēs pctm̄ τ est ꝯfusio adducēs gr̄az τc̄. Finis autē τ intētio dz eē eius correctio quā intēdit charitas. Vn̄ dicit. ET NOLITE τc̄. | Quia nō dz fieri ex liuore odij: sz ex studio charitatis. q.d. Qz ipsius vitatio nō fiat ex odio inimicitie. Mat. 5. Diligite inimicos vestros: bn̄facite his qui oderūt vos τc̄. Et iō dicit. SED corripite vt frēm. | In quo ondit charitas. Ps. Ecce q̄ bonū τ q̄ iocūduz habitare fratres in vnum.

¶ Deide cū dicit. IPSE aūt τc̄. | Cōcludit epl̄az: τ pmo ponit ꝯclo. 2° salutatio que est q̄si epl̄e sigillum. ibi. SALVTATIO τc̄. | Iterum pria in duas: qz eis primo optat dona dei. Scd̄o ipz deū. ibi. DOMINVS sit τc̄. | Quātū ad pmū dicit. IPSE τc̄. | Deus dr̄ eē pacis q̄tū ad duo. Pax. n. ꝯsistit in duobus: vt. s. homo ꝯcordet ad seipsuz τ ad alios. Et neutrū pōt habere sufficiēter: nisi in deo: quia sibi non cōcordat sufficienter: nisi in deo τ minus alijs: qz tunc affectus hominis cōcordat in seipso: q̄n qd̄ vult sm̄ vnū sufficit q̄tū ad oēs qd̄ nihil pōt esse nisi p deū. Ps. Qui replet in bonis desideriū tuuz. Quecūqz. n. alia pter deū nō sufficiūt ad oēs: sed deus sufficit. Jo. 16. In me pacē habebitis τc̄. Itē hoīes nō vniunt inter se: nisi in eo qd̄ est cōe inter eos: τ hoc est maxie deus. Et iō dicit. DEVS pacis det | nō pacē tēporalez: sed SEMPITERNAM | i. spūalez que hic icipit τ ibi perficit. Ps. Qui posuit fines tuos pacē. Et HOC in oī loco | i. in toto mūdo apud fideles. Quātū ad 2m dicit. DOMINVS SIT τc̄. | quia nihil aliud bn̄ hr̄ nisi ipm habeat p fidē τ charitatē. SALVTATIO. | Hoc dic pp ifideles pueniētes epl̄as eius. Gal. vlt. Videte q̄libus lr̄is scripsi vobis manu mea τc̄. QVOD est signuz τc̄. | Gr̄a gratuitum donū dei qd̄ gratos vos reddit deo τc̄. Jo. p. Gr̄a τ veritas per Jesum chr̄m facta est.

¶ Explicit deuota τ subtilis explanatio Angelici Doctoris Sancti Thome Aquinatis ordinis fratrū predicatoꝝ: sup Epistola scd̄a τ vltima gloriosi apostoli sancti Pauli ad Thessalonicenses.

¶ In Epistolam ad Timotheum priorem: Argumentum per Erasmum Roterodamum.

Imotheū matre iudea: sed christiana: patre greco: Paulus in ministerium adoptarat: probe idoliis iuuenem: et sacris literis eruditum: quē tñ ob iudeos conuectus est circūcidere. Qñ autē huic ecclesiarū curam delegarat: sicut et Tito: quas ipse nō poterat adire: instituit eum in functione episcopali: et in disciplina ecclesie: nō sic admonens vt discipulum: sed vt filium et collegam. Id quo cū maiore faciat auctoritate: subinde aplicam auctoritatem sibi vendicat. Admonet aūt vt reiectis qui iudaicas fabulas inuexerant ea doceret: que essent fidei et charitatis: deinde principum: lz ethnicoꝝ auctoritatem (qm̄ hinc pendebat ordo ciuitatis: et trāquillitas reipublice) adeo nō spernēdas christianis: vt pro his orari iubeat. Quid viros deceat in cetu ecclastico: qd mulieres prescribit. Episcopum depingit cū sua familia. Atq3 hec ferme tribus primis capitibus. Deinde admonet ne recipiat iudaicas fabulas: de ciboꝝ delectu de vitando coniugio. Mox docet qualē se prestare debeat erga grandes natu viros: erga iuuenes: ergā anus: erga puellas: erga viduas diuites ac pauperes: et ecclesie stipe alendas: erga adolescētiores et suspecte etiamnū etatis. Ad hec prescribit quid precipere debeat dominis: quid seruis: qd diuitibus: admonens modis omnibus reiiciendas cōtentiosas qōnes sophisticaꝝ inani doctrine specie sese vēditātiū. Scribit e Laodicea per Tychicum Diaconum.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus Sancti Thome de Aquino ordinis Predicatorum: super Epistolā primā Diui Pauli Apostoli ad Timotheum.

N manu dei potestas terre: et execrabilis ois iniquitas gentium et vtilem rectorem suscitabit in tpē super illam. Eccl. 10. Hec vba materie huius epistole cōueniunt. Prius enim instruxit ecclesiam in his que ad eius vnitatē pertinent. Hic instruit ipsos rectores ecclesie qui sunt quasi principalia mēbra eius. Circa qđ vidēda ē ista instructio et vtilitas. Instructio est in deo: qa in manu dei rc. Et hoc tripl'r: qa ab ipso exorit. Roṁ. 13. Non est ptās nisi a deo. Itē q̄ ſm deū dz regulari. Prouer. 8. Per me reges regnant et cōditores legū iusta decernūt rc. Itē qa ſm dei dispositionē eoꝝ ptās fundat. Dan. 2°. Et ipse mutat tpa et etates: transfert regna atq3 ↄstituit rc. Itē vtilitas eoꝝ ostēdit: qa ē ad cohibēdam neqām hominum: qa execrabilis ois iniqtas gētium. Infra. 1. Iusto nō est lex posita. Rectores legis tripl'r hñt se hīe ad mala. Primo vt ea corde odio habeāt. 2. Mach. 3. Pio odio hñtes mala rc. Scđo vt ꝓhibeāt ea ne fiāt. Prou. 20. Rex q̄ sedet i solio iudicij dissipat oē malū intuitu suo. Tertio vt fcā puniāt. Ro. 13. Minister. n. dei est vindex in irā ei q̄ male agit. Tertio vidēda ē vtilitas ibi. [Utilē rectorē rc.] Et ad tria ē vtilis rector q̄ notant. Eccl. 49. Ioseph pnceps fratrū firmamētū gentis rector fratrū: stabilimētū ppli. Pro pnceps fratrū vt gētem iustētet p po°. Esa. 19. Et rex fortis dñabit eoꝝ rc. Rector fratrū dirigēdo p sapiam. Esa. 32. Princeps ea q̄ sūt digna pncipe cogitabit rc. Eccl. 10. In medio fratrū rector illoꝝ. Stabilimētū ppli vt cohibeat ab iniustis p iustitiam. ps. Tu pplm humilē saluū facies et oculos supboꝝ humiliabis rc. Et sic pz mā hax eplaꝝ: qa ē ad istructionē rectoꝝ ppli fidelis in q̄ qdam pſerunt i spūalib⁹ sicut plati ecclīaꝝ: quos pmo instruit. Quidā ꝟo in tpalib⁹: q̄s 2° monet. Et hoc in epistola ad Philem. Circa p̄m tres sunt eple: ſm tria q̄ cōpetunt plato: quoꝝ p̄m ē vt gubernet pplm. 2m vt pro populo subdito patiat. 3m vt malos coerceat. p̄m in prima ad Timo. 2m in scđa vbi agit de martyrio. 3m in epla ad Titum vbi agit ac docet quō vitet hereticos: vt ē pz in argumentis eplaꝝ.

Cap. I.

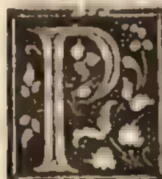

Aulus apostolus Iesu christi iuxta delegationem dei seruatoris nostri et domini Iesu christi: qui est spes nostra Timotheo Hermano filio in fide. † Gratia misericordia: pax a deo patre nostro: et domino Iesu christo dño nostro.

2. Cor. 1. Gal. 1. Eph. 1. 1. Pe. 1.

Aulus aplus Iesu christi ſm imperium dei saluatoris nr̄i et Christi iesu spei nostre Thimotheo dilecto filio in fide. Gratia et misericordia et pax a deo patre et christo iesu dño nostro.

Iuiditur hec epla in salutationē et eplarē narrationem. ibi. SICVT rogaui rc.] Circa p̄m tria facit: qua pmo ponit psona salutās. Scđo psona salutata. Tertio bona optata. Describit aūt psonā salutātem pmo ex noīe Pauli: qđ conuenit auctati pp duo. In aplatu. n. duo sunt. s. altitudo ptātis ad quā exaltant humiles. 1. Reg. 15°. Cum esses paruulus in oculis tuis: caput in tribub⁹ israel fact⁹ es. Et PAVLVS] dr̄ modicus. Itē claritas sapiētie: q̄ hās dñs pbet paruulis. Mat. 11°. Reuelasti ea puulis rc. Scđo ex auctate: qa APOSTOLVS] i. missus. Io. 20. Sicut misit me pr̄. p̄e Cor. 9. Signaculum apostolatus mei vos estis in dño. Tertio ex origine hui⁹ auctatis. Uñ dic. IESV Chri ſm iperium dei rc.] Act. 13. Segregate mihi Barnabā et Saulū in op⁹ qđ assumpsi eos rc. 1. Reg. 13. Quesiuit sibi dñs virum iuxta cor suum rc. Ex quo pz q̄ plati ex necessitate pcepti tenent ad ea que sunt ppria officij. p̄e Cor. 9°. Ue mihi. n. est si non euāgelizauero. ET IESV] qui ē spes nr̄a vt ad eum veniamus. Phil. 1. Desiderium habēs dissolui et esse cum Christo rc. Uel SPEI NOSTRE] qa p ipsum speramus adipisci bona eterna. p̄e Petri. 1. Regenerauit nos in spem viuam rc. Rom. 15. Per cōsolationē scripturarū spem habeamus. ¶ Personā salutatā describit tripl'r. Primo ex noīe cū dicit. TIMOTHEO] de q̄ Act. 16. Itē ex affectiōe dicēs. DILECTO.] Phil. 2. Neminē habeo tam vnanimem rc. Item ex filiatione dicens.

In apostolatu sunt auctoritas et altitudo ptātis.

FILIO MEO in fide].s. a se conuerso. p[a] Cor. 4°. Misi ad vos Thimotheũ filiũ meũ charissimũ ꝛ fidelez in dño ꝛc. Tunc aũt primo ponit bona optata. Et secundo ostẽdit a quo sunt. Sciẽdum ẽ aũt ꝙ in alijs epistolis duo ponunt: hic tria: qꝛ plati pluribus idigent. Et ideo dicit. MISERICORDIA]hic ET GRATIA]prio sibi ꝛ inde alijs. Et sumit hic MISERICORDIA] pro remissione pctõꝝ: qꝛ hec est ex dei mia. GRATIA] pro munere graꝝ quo indigent plati. Uel GRATIA] sicut in alijs pro grã iustificãte: sꝫ MISERICORDIA] pro munere diuino in spũalibus carismatibus exaltante. Sap. 4. Grã dei ꝛ mia in sctõs eius: ꝛ respect⁹ i electos illi⁹. ET PAX].s. tecũ: ꝛ p te alijs. ps. Suscipiãt mõtes pacez. Sed vñ: A DEO] vt dent pplo. Jaco. 1. Omne datũ optimũ: ꝛ oẽ donũ pfectũ desursũ ẽ descẽdens a pre luminũ ꝛc. ET CHRISTO iesu dño nro].s. p quez maxia nobis ꝛ pciosa pmissa donauit. 2. pe. 1.

¶ Quẽadmodũ rogaui te: vt remaneret Ephesi cuz pficiscerer in Macedoniaz: ita facito vt renũcies quibusdaz: ne diuersam sequant doctrinam: nec attendant fabulis ꝛ genealogijs nunq̃ finiẽdis: que questiones prebent magis q̃ edificationem dei: que est per fidem. Porro finis precepti est charitas ex puro corde ꝛ cõsciẽtia bona: ꝛ fide non simulata.

¶ Sicut rogaui te vt remaneres Ephesi cũ irez in Macedoniaz: vt denũciares qbusdam ne aliter docerent neq3 intẽderent fabulis ꝛ genealogijs interminatis: que qõnes prestant magis q̃ edificationem dei: que est in fide. Finis precepti est charitas de corde puro: ꝛ conscientia bona: ꝛ fide non ficta. Lec. II.

Hic incipit eplaris narratio: ꝛ ẽ hec epla q̃si pastoralis regla quã Apls tradit Timotheo istruẽs de oĩbus q̃ spectãt ad regimẽ platoꝝ: ꝛ eo ordine q̃ oꝫ eẽ inẽtio. Prio ḡ istruit eũ de spũalibus ministrandis. Scdo de tpalib⁹ in. 4. ca. ibi. SPIRITVS aũt ꝛc.] Jd ad platũ ptinet primo ꝙ doceat de forma fidei: ne fides subditoꝝ corrũpat. Luc. 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua: ꝛ tu aliqñ cõuersus cõfirma fratres tuos. Scdo vt istruat eos de ptinẽtib⁹ ad cultũ dei: qđ nõ põt eẽ nisi fides sit recta. Jõ prio istruit de fide. 2° de cultu dei. 2°. ca. ibi. OBSECRO igit ꝛc.] 3° agit de instructiõe offõꝝ ecclisticoꝝ in 3° cap. ibi. FIDELIS SERMO.] Sciẽduz ẽ aũt ꝙ in primitiua ecclia error fuit periculosus quorũdaz dicẽtiũ legalia debere suari simul cũ euãgelio. Qđ Apls excludit primo ostẽdens legis cõditionẽ. 2° pbat p experimẽtuz in seipso. ibi. GRATIAS ago ꝛc.] Circa p[m] tria facit: qꝛ prio ostẽdit qd de lege sit repudiãduz. 2° qd in ea acceptãdũ. ibi. FINIS autẽ pcepti ꝛc.] 3° ɔcludit legis ɔditionem. ibi. SCIMVS aũt qꝛ ꝛc.] Repudiãduz ẽ aũt in lege qđ alij male addiderũt nõ qđ a deo est datũ: nisi iam sm carnalez intellm. Et primo docet falsas fabulas ꝛ traditiones eẽ repudiãdas. 2° rõnẽ assignat. ibi. QVE questiones ꝛc.] Dicit ḡ. Dico ꝙ debes facẽ SICVT rogaui te] cũ tibi possem iperare. Eccl. 32°. Rectorẽ te posuerunt: noli extolli: esto in illis quasi vn⁹ ex illis ꝛc. VT DENVNCIARES qbusdã.] Uel alr duo ptinẽt ad platũ vt cohibeat docẽtes falsa. Et iõ dĩ. NE ALITER docerent.] Gal. 1. Si qs vobis euãgelizauerit pter id qđ accepistis anathema sit. Deu. 4. Nõ addetis ad verbũ qđ ego loquor vobis: neq3 auferetis ex eo. Scdo vt si cõtingat ꝙ aliq falsa docerẽt phibeat pplꝫ ne eis intendãt. Uñ dicit. NEQVE intẽdant ꝛc.] Fuerũt autez qdã heretici qui detestãtes vet⁹ testm exponebant ꝙ Apls ipm repudiabat deridendo historias ei⁹ dicẽs. FABVLIS ꝛ genealogijs iterminatis ꝛc.] Cõtra qđ dicit Augu. ꝙ Apls vtit historijs ꝛ genealogijs veteris testamenti. Gal. 4. Abraã duos filios habuit ꝛc. Si ḡ reprobaret nõ eis vteret. Dicit ḡ fabulas nõ datã legẽ in scriptis: sꝫ in ore. s. Thalmuth nõ que Moyses ore tradidit: sꝫ q̃ alij addiderunt: vt sunt stulte fabule. s. ꝙ Adam habuit aliã vxorẽ ex q̃ dicunt natos demones. Mat. 15. Irritũ fecistis mãdatũ dei pp traditionẽ vestrã. 2. Thi. 4. Ad fabulas aũt cõuertent. Ratio hui⁹ est. QVIA pstant qõnes] i. ɔtẽtiões. 2° Thim. 2. Noli verbis ɔtẽdere. Prouer. 20. Honor est hoi qui se separat a cõtentionib⁹ ꝛc. QVAM edificationẽ dei q̃ est p fidem ꝛ in fide] qñ. s. aliqs est confirmatus in veritate fidei ad qđ debet ois doctrina tendere.

¶ Deinde cũ dicit. FINIS aũt ꝛc.] Ostẽdit qd de lege sit tenẽduz. Et circa h duo facit: qꝛ primo ondit h. 2° qđ periculuz est his qui hoc nõ tenent. ibi. A QVIBVSDAM ꝛc.] Circa p[m] sciẽduz ꝙ lex vet⁹ dĩ lex mandatoꝝ: qꝛ mãdatis ꝛ pceptis ɔtinet. Eph. 2. Legẽ mãdatoꝝ decretis euacuãs. Illud ḡ ad qđ ordinant oia mãdata legis est pcipue tenẽduz. h aũt ẽ charitas. Mat. 22°. Diliges deuz tuum ex toto corde tuo ꝛc. Et paulo post. In his duob⁹ mãdatis vniuersa lex pendet ꝛ pphete. Sed quõ charitas ẽ finis pcepti? Ad h sciẽduz duo sunt ɔsideranda. Prio ꝙ oia pcepta legis sunt de actib⁹ virtutũ: ꝛ ꝙ p oẽs act⁹ virtutũ ordinat hõ vnus ad aliũ. Scdo ꝙ obiectũ vni⁹ virtutis ẽ finis alteri⁹: qꝛ qñcũq3 vna potẽtia ẽ circa aliquẽ finẽ: ad illã ordinant oia que sunt eiusdẽ sic ad finẽ: sicut frenifactiua ad equestrẽ: qꝛ offm equestris est ei⁹ finis. hec autẽ ad ducẽ. Uirtutes ãt theologice vltimũ finẽ hñt pro obiecto. Alie aũt sunt circa ea q̃ sunt ad finez. Uirtutes ḡ oẽs respiciũt theologicas sicut finẽ. Inter theologicas vero illa plus hꝫ de rõne finis q̃ ppinquius se habꝫ ad vltimũ finẽ. Fides aũt ostẽdit eũ: spes facit tendere in euz: charitas vnit. Ergo oẽs ordinant ad charitatẽ. Et sic dĩ CHARITAS finis pceptoꝝ.] Sed cuz ea q̃ sunt ad finẽ disponũt ad finez: pcepta aũt sunt ad charitatez: iõ disponũt ad eã. Jõ dicit. DE CORDE PVRO.] Ad h. n. ꝙ cor sit purũ dant pcepta virtutũ: quaꝝ q̃daz ordinant ad moduz rectificãdi passiones: quaꝝ. s. virtutũ materie sunt passiones: sicut tẽperantia q̃ ordinat cõcupiscentiaz: mansuetudo: iras: fortitudo: timores: ꝛ audacias. Per has. n. passiões turbat puritas cordis. Et iõ iste virtutes faciũt cor purũ. Sed nũqd h requirit ad charitatẽ? Rñdeo dicẽdũ ẽ ꝙ sic: qꝛ impoĩe est ꝙ cor impurũ sit promptũ ad charitatẽ: qꝛ vnicuiq3 ẽ diligibile qđ sibi ẽ ɔforme. Cor impurũ diligit illud qđ cõpetit ei sm passionẽ. Ergo nece est ꝙ sit expeditum a passionib⁹. Cãt. 1. Recti diligũt te. Alie virtutes sunt que rectificant hoiez ad pximũ: ꝛ ex hoc sequit ꝙ habeat ɔsciẽtiaz bonaz: quia non facit alteri qđ sibi non vult fieri. Matth. 7. Omnia ergo quecũq3 vult vt faciant vobis hoies ꝛ vos facite illis ꝛc. Et ideo que cõtra pximũ sunt: sunt cõtra ɔsciẽtiam. Qui ergo nõ habuerit ɔsciam bonã non põt deũ pure diligere: qꝛ qui nõ hꝫ ɔsciam bonã timet penaz. Timor aũt non est in charitate: sꝫ fugit penã ꝛ nõ vnit ei. Et ideo pcepta que

Error l obseruãdi legalia

Fides ostẽdit deũ / spes facit tendere in eum / charitas vnit deo.

Per passiones turbatur puritas cordis / sicut per virtutes cor purũ efficit.

ꝯsciaꝫ rectificant bn̄ disponunt ad charitatē. Alie sunt
v̄tutes ad bn̄daꝫ verā fideꝫ.s. v̄tutes qb° deū colim°.s.
latria ꝛ hꝰ que sunt ordinata ad remouēduꝫ errores ꝛ
ad firmādaꝫ in cordib° fidei firmitatē de deo. Qui.n.
nō hn̄t verā fidē: nō pn̄t deū diligere: qꝛ qui falso cre
dūt de deo iaꝫ nō diligit deū. Nō.n. diligit qui nō cre
dit: qꝛ nō figit̄ affectus: nisi in illo qđ ostēdit intellꝰ.
Et ideo q̄ faciunt fideꝫ bonā ordinant̄ ad charitateꝫ.
Et ideo dicit. DE CORDE PVRO] quia faciunt hoc.
Mat.5. Beati mundo corde qm̄ ipsi deum videbunt.
DE CONSCIENTIA BONA] scđe Cor.1. Glia nr̄a
hec ē testimonium ꝯscie nr̄e ꝛc̄. ET FIDE nō ficta] i.
vera. Et ideo virtutes ꝛ p̄cepta ordinant̄ ad fineꝫ: qui
est charitas: que ꝛ sumitur fm̄ ista tria ꝛc̄.

¶ A qbus qđ aberrarunt qdaꝫ: deflexerūt ad va
niloquiuꝫ: volentes esse legis doctores: nō intel
ligentes que loquunt̄: neqꝫ de qbus asseuerant.

Roth.7. Gal.4. Exo.10. 2.23. Leui.18. 1.Cori.5.

Scimus aūt qđ bona sit lex: si quis ea legittime
vtat̄: sciēs illud qꝛ iusto lex nō sit posita: sed in
iustis ꝛ inobsequētib°: impijs ꝛ pctōrib°: irreue
rentib° ꝛ ꝓphanis: patricidis: ꝛ matricidis: ho
micidis: scortatoribus: masculoꝝ cōcubitorib°:
plagiarijs: mendacibus: periuris. Et si qd aliud
est: qđ sane doctrine aduersat̄ fm̄ euangeliū glie
beati dei: qđ cōcreditū est mihi. Et grāꝫ habeo:
qui me potētem reddidit Chr̄o iesu dn̄o nr̄o: quia
fideleꝫ me iudicauit ponēdo in ministerium: qui

Act.9. Gal.1.

prius eram blasphemus: ꝛ ꝑsequutor ꝛ violen
tus: sed ꝛ misericordiā adeptus sum: qđ ignorās
fecerim per incredulitatē. Exuberauit aūt supra
modum gratia domini nostri cū fide ꝛ dilectiōe:
que est per Christum iesum.

¶ A quibus qdaꝫ aberrātes cōuersi sunt in
vaniloquiū volentes eē legis doctores nō
itelligētes: neqꝫ que loquunt̄: neqꝫ de qb°
affirmāt. Scimus aūt qꝛ bona est lex si qs
ea legitime vtat̄. Sciētes hoc qꝛ lex iusto
nō est posita: ſ; iniustis ꝛ nō subditis: impijs
ꝛ pctōrib°: sceleratis ꝛ cōtaminatis: parri
cidis ꝛ matricidis: homicidis: fornicarijs:
masculoꝝ cōcubitorib°: plagiarijs: menda
cib° ꝛ periuris. Et si qd aliud sane doctri
ne aduersat̄ que est fm̄ euāgeliū glie beati
dei qđ creditū est mihi. Gratias ago ei qui
me cōfortauit in Chr̄o iesu dn̄o nr̄o: qꝛ fi
delem me existimauit ponēs in ministerio.
Qui prius blasphem° fui ꝛ ꝑsecutor ꝛ cō
tumeliosus: ſ; miāꝫ dei cōsecut° sum: quia
ignorās feci in icredulitate. Supabūdauit
auteꝫ grā dn̄i nostri cum fide ꝛ dilectione
que est in Christo iesu. Lec. III.

Supra ostēdit virtutū dignitatē ꝛ vtilitatem: hic
declat haꝝ necessitatē: qꝛ quicūqꝫ ab his
discedit in periculuꝫ false doctrie cadit. Et circa h̄ duo
facit: qꝛ p̄mo ponit̄ falsitas doctrine in quā incidunt.
Scđo ꝯditionē falsa dicētiū. ibi. VOLENTES eē ꝛc̄.]
Dicit ḡ. Finis p̄cepti ꝛc̄. ꝛ h̄ sunt p̄ncipalia legis a qb°

qdā discedūt. ps. Uana locuti sunt ꝛc̄. ¶ Et nota qꝛ re
cessus a charitate cā ē false doctrie: qꝛ q nō amāt cha
ritatē cadūt in mēdaciū. 2ᵉ Thes. 2°. Qui nō credide
runt veritati: ſ; ꝯsenserūt iniqtati. Silr qui dimittunt
cordis puritatē. Hn̄tes.n. cor īfectuꝫ passiōib° iudicāt
fm̄ affectū eoꝝ ꝛ non fm̄ deū. p̄ᵉ Cor.2. Aialis hō non
p̄cipit que dei sunt ꝛc̄. Similr hn̄tes ꝯsciaꝫ malaꝫ: qꝛ
nō possunt quiescere in veritate. Et inde est qꝛ querūt
falsa vt in eis quiescant. Infra codē. Habens fidem ꝛ
ꝯsciētiaꝫ bonā. Similr qui habet fidem fictā. Eccl.21.
Qui incredulus est infideliter aget.

¶ Deide cū dic̄. VOLENTES ꝛc̄.] Ponit̄ ꝯditio falsa
docētiū: ꝛ p̄ iordinata ambitio. 2° defect° eoꝝ. Quātuꝫ
ad p̄ᵐ dic̄. VOLENTES eē ꝛc̄.] Mat.23. Amāt p̄mos
recubit° in cenis ꝛ vocari ab hoib° rabbi ꝛc̄. Iaco.3°.
Nolite plures magistri fieri ꝛc̄. Quātuꝫ ad scđꝫ dicit.
NON intelligētes ꝛc̄.] ps. Nescierūt neqꝫ itellexerūt
in tenebris ambulāt. Sap.5. Sol intelligētie nō ē ort°
nobis ꝛc̄. Neqꝫ que dicunt̄ per auctoritates quas nō
intelligūt neqꝫ de qb° affirmant.s. ꝯcludendo.

¶ Deinde cū dicit. SCIMVS aūt ꝛc̄.] Ponit legis cōdi
tionē q̄tū ad duo. Prio q̄tū ad bonitatē legis. Scđo
quātum ad finē ꝛ intentionē legislatoris. ibi. SCIEN
TES ꝛc̄.] Dicit ḡ. SCIMVS] s. per certitudinē: qꝛ LEX
bona est] nō mala vt heretici dicūt. ps. Lex dn̄i imma
culata ꝛc̄. Ro.7°. Lex qdē scā est ꝛ mādatū sanctuꝫ ꝛ
iustū ꝛ bonū. Sꝫ ꝯtingit qꝛ aliqs bono vtat̄ male. Cuꝫ
ergo lex sit bona reqrit̄ qꝛ hō ea bn̄ vtat̄. Et iō dicit.
SI QVIS ꝛc̄.] Als fit ei mors: vt dr̄ Ro.8. In lege enīꝫ
sunt quedam moralia ꝛ q̄dam cerimonialia. Cerimo- In lege aliq sunt moralia ꝛ aliqua ceri monialia.
nialia qdem in figura Chr̄i ꝛ ecclie sunt data: sed indi
gent vt itelligant̄ nō soluꝫ carnalr: ſ; ēt spūalr: ꝛ in fi
gura futuroꝝ: ꝛ vt sciās qꝛ non sunt ꝑpetuo seruāda: ſ;
cessant veritate veniēte. Hier.31. Et feriā domui israel
ꝛ domui iuda fedus nouū: nō fm̄ pactū qđ pepigi cuꝫ
patrib° vestris ꝛc̄. Et sic exponit Glo. Sed Aplus vr̄
loqui de moralib°: qꝛ subdit qꝛ lex posita ē ꝓp pctā: ꝛ
hec sunt p̄cepta moralia. Hoꝝ legittimus vsus est vt
homo nō attribuat eis q̄ꝫ in eis cōtinet̄. Data ē lex vt
cognoscat̄ pctm̄. Ro.7. Quia nisi lex diceret. Non cō
cupisces ꝛc̄. Qđ dr̄ i decalogo. Nō est ḡ in eis spes iu
stificationis: ſ; in sola fide. Ro.3°. Arbitramur iustifi
cari hoiem per fideꝫ sine operibus legis.

¶ Deinde cū dicit. SCIENTES ꝛc̄.] Ostēdit ꝯditioneꝫ
legis q̄tū ad legislatoris itētionē: ꝛ p̄mo ponit existi
matā. 2° ponit veram intētionē. ibi. SED iniustis ꝛc̄.]
Existimata itētio excludit̄ cū dicit. IVSTO ꝛc̄.] Ubi
posset eē duplex falsus intellꝰ. Unus qꝛ iustus legeꝫ
nō s̄uat: qđ falsuꝫ est: qꝛ nisi seruaret eā q̄tū ad mora
lia iustus nō esset. Uñ ꝛ Chr̄s fact° est sub lege. Alius Iust° nō obligat ad legē sicut ad onus.
qꝛ iustus nō obligat̄ ad p̄cepta legis ꝛ non peccaret si
faceret ꝯ ea. Sed verus est: qꝛ qđ iponit̄ alicui impo
nit̄ sicut onus: ſ; lex iustis nō imponit̄ sicut onus: qꝛ
habit° eoꝝ interior inclinat eos ad hoc ad qđ lex: ꝛ iō
nō est onus ei. Ro.2°. Ipsi sibi sunt lex. Uel alr. LEX
NON est posita pro iustis: ſ; pro iniustis] q.d. Si oēs
essent iusti nulla necessitas esset dandi legē: qꝛ omnes
essent sibi lex: intētio bonoꝝ dꝫ eē vt alios inducāt ad
virtutes. Quidaꝫ aūt per se sunt bn̄ dispositi ad virtu
tes: alij hn̄t mentē bene dispositam: ſ; per aliuꝫ. Et de
istis sufficit paterna monitio nō coactiua. Alij aūt nec
per se: nec per aliuꝫ bene disponant̄: ideo eis omnino
est necessaria lex vt patet in ethicis.

¶ Deinde cū dicit. SED iniustis ꝛc̄.] Ponit verā inten
tionē: ꝛ p̄mo describit eos in gn̄ali qbus nec̄ia est lex.

Scdo in spūali.ibi.PATRICIDIS rc.] Sciendū ē aūt q sic p̄ Jo.3°.dr.Omne pctm̄ ē iniqtas:⁊ iō repugnat alicui iuri. Cū aūt sit duplex ius.s.nāle ⁊ positiuū:naturali repugnat:qḋ ſm se est malū:positiuo aūt repugnat:qḋ ē malū:qa ꝓhibitū. Quātū ad primū dicit. SED iniustis jg.s.agūt ꝯ ius nāle. Esa.24. Transgressi sunt leges:mutauerūt ius:dissipauerunt fedus sempiternū rc. Quātū ad scḋm dicit. NON subditis j.s.pcepto hūano. Ro.1. Parētes nō obedientes. Et hec duo respiciūt rōnē pcti. Ponit aūt alia q̄ sumunt̄ p cōparationē ad aliud:⁊ h̄ est vel ꝯ deū:vel ꝯ ꝓximū:vel in seipsū. In deū dr̄ IMPIETAS]quia pietas importat cultum dei. In ꝓximū sic dicit. PECCATORIBVS.] ps. Nō resurgent impij in iudicio rc. Gal.2. Nos eni nā iudei ⁊ nō ex gentibus pctōres. Sed ſm Augu. de doctrina christiana: peccata distinguunt̄ in duo.s.in spūalia que dicunt̄ facinora:⁊ in carnalia:⁊ hec dicūt̄ flagitia. Et iō dicit. SCELERATIS.] qītū ad spūalia. Prouer.17. Qui abscōdit scelera rc. Quātū ad carnalia dicit. CONTAMINATIS.] Malach.2°. Contaminauit Judas sanctificationē domini rc.

Jus naturale ⁊ positiuū.

Pctā aliqua ꝯ deū/ꝯ ꝓximū/ꝯ seipsū.

Pctā alia facinora ⁊ alia flagitia.

¶ Deinde cōnumerat pctā in spāli. Et p̄mo notat q̄dā in spāli. 2° colligit alia in gnāli ibi.ET SI qd aliḋ rc.] Primo ponit pctā opis. 2° pctā oris.ibi.MENDACIBVS rc.] Circa p̄mū prio ponit qītū ad facinora.scḋo qītū ad flagitia. Facinora dr̄ q̄ sunt i nocumētū ꝓximi. Et qīto ē ꝓxim⁹ ꝯiūctius: tāto ē coꝝ pctm̄ grauius: qa plus eis tenemur. Et iō prio dicit de pre.2° de mre. Exo.20. Honora prē tuū ⁊ mrē tuā rc. Et postea.21. Qui pcusserit prē suū aut mrē morte moriat̄ rc.

¶ Deinde ꝓsequit̄ de alijs ꝓximis homicidis dicens. Exo.21. Si qs p industriā occiderit ꝓximū suū rc.

¶ Deinde ponit flagitia:⁊ p̄mo que ſm nām sunt cum dicit. FORNICARIIS.] Heb.vlt. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Scḋo cōtra naturā dicens. MASCVLORVM rc.] p̄me Corin.6. Neqȝ masculoꝝ concubitores regnum dei possidebunt.

¶ Deīde ponit nocumēta oris:⁊ p̄ qītū ad simplex mēdaciū dicēs.MENDACIBVS.] Eph.4°. Deponentes mēdaciū loqmini veritatē rc. 2° qītū ad iuramētū dicens.PERIVRIS.] Et nūc colligit alia in gnāli dicens. ET SI qd aliud rc.] Job.6°. Non inuenietis in lingua mea iniquitatē:nec in faucibus meis stultitiā ꝯsonabit rc. Ti.2. Loquere que decet sanā doctrinā.

¶ Deinde cū dicit. QVE est ſm euāgeliū rc.] Ostēdit q euāgeliū cōtīeat sanā doctrinā:qḋ 3r describit. Et p̄ a fine cū dicit. GLORIE].s.quā annūciat. ps. Annūciate inter gētes gliā ei⁹. Scḋo ab actore glie cū dic. BEATI DEI.] Infra vlt°. Quē suis tpib⁹ ostēdet beatus ⁊ solus potēs rex regū rc. Tertio a ministro cum dicit. QVOD creditū est mihi.] Gal.2. Cū vidissent q creditum est mihi euangelium prepucij rc.

¶ Deinde cū dicit. GRATIAS ago rc.] Probat p experimētū in seipso qd fuerit ipse tpe legis:⁊ qd cōsecut⁹ sit tpe grē. Et p̄ ostēdit qd circa se vtroqȝ tpe sit actū. Scḋo iducit Thimotheū ad imitādū se.ibi.HOC p̄cepti rc.] Circa p̄m duo facit:qa p̄mo oīdit qd datū sibi fuit in lege:⁊ qd sibi sit datū in euāgelio. Scḋo rōnē assignat.ibi.FIDELIS ſmo rc.] Itē p̄a ps diuiditur in tres pticulas:qa p̄mo ponit dignitatē quā ꝯsecut⁹ ē in euāgelio. Scḋo pctā quib⁹ subiacuit in statu legis.ibi. QVI prius fui rc.] Tertio quō liberatus fuit.ibi.SED miaȝ rc.] Sed ad h̄ q aliqs sit minister euāgelij tria reqrunt̄. Prio q sibi cōmittat̄. Ro.10. Quō p̄dicabūt nisi mittant̄ rc. Scḋo idoneitas.s.vt sit fidelis.p̄e Cor.4°. Hic iā qrit̄ inter dispēsatores vt fidelis qs inueniat̄. Itē vt sit fortis ad ꝓsequēdum. Et hec tria ponit ordine retrogrado:⁊ p̄mo 3m dicēs. QVI ME ꝯfirmauit rc.].s.ad ꝓsequēdū offm̄ iniunctū. Ezech.3. Manus dñi erat mecū ꝯfortās me. Scḋo ponit.ibi.QVIA fidelē me rc.] Mat.24. Fidelis suus ⁊ prudēs quē cōstituit dn̄s sup familiā suā rc. Et h̄ qa q̄rebat solum que dei erāt. Primū h̄o oīdit cū dicit. IN MINISTERIO].i.cōmittēs mihi ministeriū hoc. Act.13. Segregate mihi Barnabā ⁊ Saulū in op⁹ ad qḋ assumpsi eos.2e Cor.11. Ministri Christi sunt ⁊ ego. ¶ Sed q̄lis erat in statu legis: Peccator. Et p̄mo in deū cū dicit. QVI prius rc.].s.nois Christi. Leui.24. Educ blasphemū ex castra:⁊ ponāt oēs q audierunt man⁹ suas sup caput ei⁹:⁊ lapidet eū ppl's vniuersus. Vn̄ sibi illḋ cōpetebat. Itē in ꝓximū cū dic. PERSECVTOR.] p̄me Cor.15. Nō sum dign⁹ vocari aplus:qm̄ ꝑsecutus sum ecclesiā dei. Itē CONTVMELIOSVS] v̄bis ⁊ fact. Hiere.20. Audiui cōtumelias multoꝝ rc.

Quilibet euangelij ex trib⁹ cōstat/ex missione/idoneitate/⁊ fortitudio ad prosequēdum.

¶ Deinde cū dicit. SED miaȝ dei rc.] Ostēdit quō fuit liberat⁹ p Christū. Et circa h̄ duo facit:qa p̄mo ponit misericordiā liberātē. Scḋo oīdit q supabūdanter in bonis replet̄.ibi.SVPERABVNDAVIT autem rc.] Quātū ad p̄mū dicit. SED miaȝ rc.] Tren.3. Misericordie dñi q nō sum⁹ ꝯsumpti. Ro.9. Cui⁹ vult miseret̄ ⁊ quē vult idurat. Sȝ ex pte mea aliq̄ est excusatio pcti. QVIA ignorās feci.] Min⁹ dicit plus signat:qa aliud ē ignorāter agere:aliud p ignorātiā:qa ignoranter facit aliqd qui nescit qḋ facit: tn̄ si sciret ēt faceret illḋ sicut credēs se iterficere ferā occidit inimicū suū: quē tn̄ occidisset ēt libēti⁹ si nouisset eū. Sȝ p ignorātiā facit qui facit aliqd qḋ nō faceret si nosceret:sic occidens prē quē si sciret nō occideret eū quē tn̄ occidit: qa eū credit inimicū. Sed Paulus fecit p ignorātiā: qa si sciuisset q Christus esset fili⁹ dei h̄ nō fecisset. Sed iudei p ignorātiā nō occiderūt Christum:sȝ ignorāter:qa si sciuissent ipm ēē Christū libēti⁹ occidissent eū. Lu.12. Seruus q nouit volūtatē dñi:⁊ nō se parauit nec fecit volūtatē ei⁹ vapulabit mult. rc. Quātū h̄o ad 2m dic. SVPERABVNDAVIT rc.] Ro.5°. Ubi abundauit delictū supabūdauit ēt grā rc. Et fecit ibi effectū fidei per dilectionē operantē. Gal.3°. In Christo iesu vt pollicitationē spiritus accipiamus per fidem.

Differētia inter ignorāter facere ⁊ per ignorātiam.

¶ Certus sermo ⁊ dignus:quē modis oībus amplectamur:qḋ Christus iesus venit i mūdū vt peccatores saluos faceret:quorum primus sum ego. Uerū ideo misericordiā sum adeptus vt in me primo ostēderet Jesus Christus oēm clemētiā ad exprimēdū exemplar ijs : qui credituri essent in ipso in vitam eternā. Regi aūt seculoꝝ imortali: inuisibili:soli sapienti deo honor gloria in secula seculoꝝ: Amen. Hoc p̄ceptum cōmendo tibi fili Thimothee:iuxta ꝓphetias que de te p̄cesserūt vt milites in eis bonam militiā:habens fidem ⁊ bonā conscientiam:qua repulsa nōnulli circa fidem naufragium fecerunt : quoꝝ de numero est Hymeneus ⁊ Alexander:quos tradidi sathane: vt discant non maledicere.

¶ Fidelis sermo ⁊ omni acceptiōe dign⁹: qa Christus iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere:quoꝝ primus ego sū.

Sed ideo misericordiã ꝯsecutus sum: vt in me primo ostẽderet Christus iesus oẽm patiẽtiam ad iformationẽ eoꝝ qui credituri sunt illi in vitam eternã. Regi aũt seculoꝝ imortali inuisibili soli deo honor ꝛ gloria in secula seculoꝝ: Amẽ. Hoc preceptũ cõmẽdo tibi fili Thimothee ſm precedentes in te ꝓphetias vt milites in illis bonam militiã hñs fidem ꝛ bonã ꝯsciam. Quã qdam repellentes circa fidẽ naufragauerũt ex qbꝰ est Himeneus ꝛ Alexãder quos tradidi sathane vt discant nõ blasphemare. Lec. IIII.

Supra ostẽdit ꝯditionẽ suã: ꝛ q̃tũ ad pctã sub lege: ꝛ q̃tũ ad bona tpe grẽ: hic oñdit rõnem hoꝝ bñficioꝝ: que sumit ex diuia miseratiõe. Et prio pponit diuinam miseratiõnẽ in cõi. Scdo aptat ad se. ibi. QVORVM primꝰ ꝛc̃.] Tertio põit graꝝ actionẽ. ibi. REGI aũt seculoꝝ ꝛc̃.] Circa pᵐ duo facit: qa prio cõmẽdat veritatẽ pponẽdam. 2ᵒ pponit diuinã miserationẽ. ibi. QVIA Christus iesus ꝛc̃.] Quãtum ad primum dicit. FIDELIS ꝛc̃.] Duo aũt sunt in ſmone cõmẽdanda. s. ꝙ sit verus ꝛ ꝙ sit acceptabilis. Aliqñ. n. ſmo verus est durꝰ ꝛ odia cõcitãs. Gal. 4ᵒ. Inimicus factꝰ sum vobis verũ dicẽs vobis. Sed hic ſmo prio qdẽ hz veritatẽ. Vñ dicit. FIDELIS sermo.] Apoc. vlt. Hec vba fidelissima ꝛ vera sunt. Itẽ acceptabilis ẽ: qa de salute nr̃a. Iõ dicit. ET OMNI acceptiõe dignꝰ.] Zacha. pᵒ. Et rñdit dñs angelo qui loqbat̃ ꝛc̃. Alia lr̃a hz humanus ſmo: q: de susceptiõe hoim. Ti. 3. Apparuit benignitas ꝛ humanitas saluatoris nr̃i dei ꝛc̃. Et hic sermo est talis: qa Christus venit ꝛc̃. Qꝛ in mũdum venit exprimit duplicẽ nãm. s. diuinitatis qua erat anteq̃̃ in mũdo appareret. Jo. 16. Exiui a pr̃e ꝛ veni in mũdum ꝛc̃. Et humanitatis q̃ deo qui celum ꝛ terrã iplet. Hiere. 23. Et iõ nõ cõpetit i aliquo loco eẽ: sz cõpetit ei ſm humanã nãm. Jo. 1. In mũdo erat ꝛ mũdus ꝛc̃. In ppria venit ꝛc̃. Sz ad qd venit: pctõres saluos facẽ. i. pp salutẽ ppl̃oꝝ. Jo. 3. Nõ. n. misit deꝰ filium i mũdũ vt iudicet mũdũ: sz vt mũdus saluet̃ p ipm ꝛc̃. Jo. 12. Nõ. n. veni vt iudicẽ mũdum. ¶ Sed si nullus fuisset pctõr nunqd icarnatus nõ fuisset: Videt̃ ꝙ nõ: qa venit pctõres saluos facere. Nõ ḡ fuisset nec̃ia icarnatio. Itẽ Glo. Tolle morbus ꝛ medicine opus nõ erit. ¶ Rñdeo dõm est: ꝙ ex vbis sctõꝝ satis h pz. Sed h qõ nõ ẽ magne auctis: qa deꝰ ordinauit fiẽda: ſm ꝙ res fiẽde erant. Et nescimus qd ordinasset si nõ pscinisset pctm: nihilominꝰ tñ auctes vident̃ expresse sonare ꝙ nõ fuisset incarnatꝰ si nõ peccasset hõ: in quã ptẽ ego magis declino.

¶ Deinde cum dicit. QVORVM pmus ꝛc̃.] Adaptat h ad se. Prio ꝯfitẽs se pctõrem. Scdo dicit se saluatũ. ibi. SED mĩam ꝛc̃.] Dicit ḡ. QVORVM pmus ꝛc̃.] Hic dicit hereticus ꝙ aĩa Ade fuit i Paulo: ꝛ trãsiuit de corpore in corpꝰ. q. d. Ego pmus peccator: qa aĩa Ade est aĩa mea: sz h ẽ ꝯ Aplm. Ro. 9. Cũ nõdum nati essent ꝛc̃. Ergo aĩa nõ est añ corpꝰ: pmus ḡ nõ tpe: sz pctõꝝ magnitudine. Et h dicit. EX HVMILITATE.] Prouer. 18. Iustus pᵒr ẽ accusator sui. Prouer. 30. Stultissimꝰ sum viroꝝ ꝛc̃. Sz nunqd fuit Apls maximꝰ pctõr: Et vr̃ ꝙ Iudas fuit maior. Sed qdam dicũt ꝙ peccatum Pauli gñalius fuit: qa ꝯ totã ecclesiam. Sed hoc nihil est: qa Paulus in icredulitate: ꝛ multi iudei persequebant̃ ex malitia. Dõm est ḡ ꝙ est primus non ꝙ inter pctõres maximꝰ qui tunc erãt: sz maximꝰ inter peccatores saluatos. q. d. Venit pctõres saluos facẽ: quoꝝ. s. pctõꝝ saluatoꝝ ego sum pmus: qd est de illis intelligendum qui psecuti erant Aplm: qa prius etiã multi alij sunt ecclesiã ꝑsecuti. Et h dicit vt ostẽderet ꝙ oĩa que deus facit: facit ad ostẽsionẽ bonitatis sue. Prouer. 16. Vniuersa ppter semetipsum opatꝰ ẽ dñs ꝛc̃. Eccl. 42. Glia dñi plenũ est opus eiꝰ. Itẽ pp nr̃am vtilitatẽ: ꝛ iõ dicit. Iõ saluauit me pmo pp gliã suã. Vñ primũ: vel tpe: vel pmũ. i. potissime. Oẽm patiẽtiam. i. ꝑfectam: qa puocatꝰ nõ puniuit: sz potꝰ aduersariũ exaltauit: ꝛ ad vtilitatẽ nr̃am. Vñ dicit ad exẽplum. i. ad informationẽ ꝛ eruditionẽ. q. d. Vt non diffidant peccãtes ad eum accedere. pme Pe. vlti. Forma facti gregis.

¶ Deinde cũ dicit. REGI ꝛc̃.] Ponit graꝝ actiones. Et circa hoc duo facit: qa pmo cõmẽdat eũ cui gr̃as agit. Scdo gr̃as refert. ibi. HONOR ꝛc̃.] Cõmẽdat aũt eum pmo ex ptãte. Scdo ex nature ppꝛietate. Quãtum ad pmũ dicit. REGI.] Dñium suũ est maximũ: qa solus dominat̃ ꝛ hz liberã ptãtem: nõ ſm statuta: vt politicus: deus aũt vnus ẽ dñs oium. Et ideo dicit. DEO.] Apoc. pmo. Rex regum ꝛ dñs dominãtium ꝛc̃. ps. Qm rex oĩs terre deus. Itẽ alicuiꝰ regis potestas vplurimũ quinquagita annis durat: sz iste ẽ oium seculoꝝ. ps. Regnũ tuum regnũ oium seculoꝝ ꝛc̃. Eccl. 10. In manu dei potestas terre. Cui et cõuenit ppꝛietas nature dei. Circa qd sciẽdum est ꝙ in rebꝰ pma diuia rerũ nãlium ẽ corruptibile ꝛ incorruptibile. Et incorruptibiliũ quedã visibilia ꝛ corporalia: vt corpora terrestria. Quedam aũt inuisibilia ꝛ spũalia: vt angeli. Et hec diuidantur ſm Platonicos in deos qui per naturã supremi sunt: ꝛ in intellĩs qui nõ sunt dij: sz diuini: ꝛ in aĩas: sz apud nos est vnus solus deus. Deu. 6. Audi israel dñs deus tuus vnus ẽ ꝛc̃. Dicit ḡ prio. IMMORTALI] vt distinguat a corruptibilibꝰ. INVISIBILI] vt ad inuisibiles oñdat ptinere ꝛ vt distinguat ab alijs visibilibꝰ. Dicit SOLI DEO] ꝛ nõ soli imortali vel inuisibili: qa solus ẽ deꝰ p nãm: sz posset dici solus imortalis ꝛ solus inuisibilis. i. spũalis pre alijs. Infra vlt. Qui solus hz imortalitatẽ.

¶ Deinde cũ dicit. HONOR ꝛc̃.] Agit gr̃as. q. d. Exhibẽdus ẽ ei honor ex subiectiõe totꝰ creature: ꝛ in manifestationẽ excellẽtissime ipsius bonitatis claritas ꝛ glia. Apoc. 7. Bñdictio ꝛ claritas ꝛ sapia ꝛ graꝝ actio honor virtꝰ ꝛ fortitudo deo nr̃o ꝛc̃. IN SECVLA seculoꝝ.] Quia seculum alioꝝ ẽ modico tpe. Esa. 40ᵒ. Ois caro fenum ꝛ oĩs gloria eius vt flos feni.

¶ Deinde cũ dicit. HOC pceptũ ꝛc̃.] Instruit Thimotheum pmanere in his q̃ dicunt̃. Prio cõmemorãs qd sit ei cõmissum. Scdo monet ad debitũ vsum. Et tertio docet vtẽdi modũ. Dic̃ ḡ. HOC pceptũ.] vt. s. tu custodias finẽ legis. i. charitatẽ ꝯserues semp: nõ aũt fabulas iudeoꝝ: cõmẽdo tibi sicut fidele depositum: qa tibi ideo ẽ cõmissum. Et quo: Scdm pcedẽtes ꝛc̃. i. qa hoc euãgeliũ nõ discordat a ꝓphetijs q̃s añ didicerat: qꝛ fuit filꝰ mulieris iudee. 2ᵃ Pe. pᵒ. Habemꝰ firmiorem ꝓpheticũ sermonẽ cui bñ facitis attẽdentes q̃si lucerne ardẽti in caliginoso loco ꝛc̃. pᵃ Thes. vlti. Prophetias nolite spernere ꝛc̃. Vel ſm pcedẽtes. i. ſm ꝙ ego ꝛ alij scti de te p spũm ꝓphetie cognouerũt tradendum eẽ tibi vt in illis milites. s. ꝓphetijs bonam militiam. Militia ẽ duplex. q̃dam spũalis: q̃dam carnalis. 2ᵃ Coi. 10ᵒ. Arma militie nr̃e nõ sunt carnalia: sed poꝰ deo ꝛc̃. In bona militia reqrunt̃ duo ex pte militis. s. vt nihil agat ꝯtra disciplinã militari: vt non marcescat ocio. pᵃ Coi. 9ᵒ. Ois q in agone ꝯtẽdit ab oibꝰ se abstinet ꝛc̃.

Militia alia spũalis, alia carnalis.

Ex pte milicie ẽ expugnare contrarios ⁊ subijcẽ eos q debent subijci.

Jtem ex pte milicie duo reqrũtur.s.vt expugnet ɔtrarios reipublice:⁊ vt subyciat eos q debent eẽ subiecti. Sic ⁊ in milicia spũali est:qa ordinaẽ ad destruendũ oẽs extollentes se ⁊ ad subyciẽdũ oẽm intellectum in obsequiũ Chri.vt dicit 2ᵉ Cor.10.Et hec est vera milicia de qua dicit.Milites ⁊c.Ubi ẽt p̊ modus vtendi ponit.⁊ scdo eius necessitas ibi.QVAM qdẽ ⁊c.]Dic ergo.Milites ⁊c.q.d.Potes quidẽ facere bonã miliciã.Primo p fidẽ bonã quã habes.pᵉ Jo.vlt.Hec est victoria que vincit mũdũ fides ⁊c.Jtẽ p ɔsciam bonã qa de facili hõ recedit ab eo qd mordet eũ.vñ remorsus ɔscie est sicut qdã stimulus q hñtẽ malã ɔsciẽtiã pungit:⁊ ideo cito a pctis per bonã ɔsciam ⁊ rectã fidem recedit.Act.23.Ego oi ɔscia bona cõuersat⁹ sum ante deũ vsqz in hodiernã diẽ ⁊c.2ᵉ Cor.p̊.Glia nr̃a hec est testimoniũ ɔscie nostre ⁊c.¶ Necessitas bone ɔsciẽtie ɔ̃trer ostẽdiẽ cũ dicit.QVAM qdẽ ⁊c.]Ubi p̊mo ponit culpã.2° penã.3° fructũ pene.Culpam ibi.QVAM].i.ɔsciam bonã repellẽtes circa fidẽ naufragauerunt.Qui eni cõtra fidẽ errat perdit omnia q̃ habet.Heb.11.Sine fide ipoẽ est placere deo.Jtẽ MORITVR:]qa iustus meus ex fide viuit.Abac.2.⁊ Ro.p̊mo.Ex qb⁹ est ALEXANDER ⁊ hymene⁹].2ᵉ Thi.4.Alexãder erarius multa mala mihi ostendit ⁊c.

¶ Deide ponit eor pena.cũ dicit.QVOS tradidi ⁊c.] Quia excõicauit eos:vt fideles vitẽt eos ne coinqnẽt ipsos.

Nota virtutẽ excõmunicatiõis Apli.

Fuit aũt excõicatio Apli tante virtutis q excõicati mox corripiebãtur a diabolo ⁊ corporalr vexabanẽ.p̊me Cor.5.Cõgregatis vobis ⁊ meo spũ in virtute dñi Jesu tradere hõ sathane in interitũ carnis vt spũs saluus sit ⁊c.Tamẽ etiã mõ traduntẽ ad vexãdũ spũalr:qa amittunt suffragia ecclesie que multum iuuant cõtra diabolũ.Et tradidi sicut de⁹ tradidit in reprobũ sensum.Ro.p̊.Quasi subtrahẽdo suũ auxiliũ ⁊ cõionem ecclesie ⁊ suffragia.Et hoc nõ ex odio sz ex charitate ad pfectũ eor.pᵉ Cor.5.Ut spũs salu⁹ fiat. Uñ dic.VT DISCANT]saltẽ p penã NON blasphemare.]Discit autẽ qs recedere a pctõ 3ᵉ.qñqz.s.ex pena qñ corporalr vexaẽ.

Quis recedit a pctõ ex pena ex ɔfusiõe excõicationis ⁊ ex eo qa ruit in pcã.

Jtẽ ex ɔfusiõe excõicationis. Jtẽ ex hoc q cũ ecclesia tradit aliquẽ sathane ruit in peccata manifesta.vñ cõfusus humiliaẽ ⁊ abstinet ẽt ab occultis q̃ prius nõ cognoscebat se hre. Cap. II.

Adhortor igiẽ:vt ante oia fiãt deprecationes:obsecratiões: iterpellatiões: grãrũ actiões p oibus hoibus:pro regib⁹:⁊ oibus in eminẽtia constitutis:vt placidã ac quietam vitã degamus cum oi pietate ⁊ honestate ⁊.Nã hoc bonum est ⁊ acceptũ coram seruatore nostro deo:q cũctos hoies vult saluos fieri:⁊ ad agnitionẽ veritatis venire.

Infra.5.

Unus enim deus:vnus etiã conciliator dei ⁊ hominũ:homo Christus Jesus:qui dedit semetipsũ preciũ redemptionis pro omnibus.

Obsecro igiẽ primũ oiũ fieri obsecratiões/oẽones/postulatiões: grãrũ actiões:p oib⁹ hoib⁹:pro regib⁹:⁊ p oib⁹ q in sublimitate ɔstituti sunt vt qetam ⁊ tranqllã vitã agamus in oi pietate ⁊ castitate.Hoc.n.bonũ ẽ ⁊ acceptum coram saluatore nr̃o deo:qui oẽs hoies vult saluos fieri ⁊ ad agnitiõem veritatis venire.Unus enĩ deus:vn⁹ ⁊ mediator dei ⁊ hoium hõ Chrs Jesus:q dedit redẽptionem semetipsũ pro oibus.

Supra docuit Thimotheũ quõ reducat ppl'ũ ad formã vere fidei:hic agit de ptinẽtib⁹ ad cultũ fidei.s.oionibus ⁊ obsequijs.⁊ p̊ ponit doctrinã oionis in cõi.2° descẽdit ad determiatas cõditiões hoiũ ibi.VOLO ẽ ⁊c.]Jtẽ p̊ distinguit diuersos modos oionis.2° ondit p qb⁹ sit orandũ ibi.PRO oib⁹ ⁊c.]3° assignat rõnẽ ibi.HOC.n.bonũ ⁊c.]Dic ẽ. Quia ita est q Chrs venit peccatores saluos facẽ.igiẽ p̊ oium obsecro ⁊c.Jn quo apte ondit q iter oia necĩa ad vitã chriianã p̊cipua ẽ oio q̃ valet ɔ̃ picula tẽtatiõis ⁊ ad pficiẽdũ in bono.Jaco.vlti.Multũ valet oio iusti assidua.Distiguit ẽ oionẽ in q̃tuor.s.obsecrationes/oiones/postulatiões/⁊ grãrũ actiões.quor tria pertinẽt ad bñficia ipetrãda.vltimũ ad beneficia accepta.

Oratio
Obsecratio
Postulatio
Grãr actio
Ad ipetrãdũ bñficium hec ɔcurrũt.cã ⁊ rõnalis cã ⁊ ex his concludiẽ petitio.

Jn ipetrandis aũt bñficijs tria reqrunẽ.Prio vt.s.ipetrans assignet cãm q̃re debeat ei cõcedi.Scdo opz q ondat cãm eẽ rõnabilẽ.Tertio ɔcludit petitionẽ.Et sicut rhetores faciũt:sic ⁊ nos in orãdo debem⁹ facere.Primo excogitare cãm q̃re sit ɔcedẽdũ:⁊ hʒ nõ merita nr̃a:sed miseratio diuina.Dañ.9 Nõ in iustificationib⁹ nr̃is psternimus p̃ces añ faciẽ tuã:sed in miserationib⁹ tuis multis ⁊c.Et ad hʒ est OBSECRATIO]q̃ ẽ attestatio p sacra:sicut p passionẽ ⁊ crucem tuã libera nos dñe.Hac cã excogitata necesse est q meditemur q hoc sacrũ est cã salutis.Et iõ requiriẽ ORATIO]q̃ est ascẽsus itellectus in deũ.Ps.Ego ad oionẽ meã ad te dñe ⁊c.Diciẽ aũt ORATIO]q̃si oris rõ.Persuasiones.n.rhetor dicunẽ oiones qa psuadẽt: sz aliter ibi.aliter in nr̃a ad deũ:qa nõ itẽdimus q aiũ dei flectamus:q semp ad bonũ est paratus:sed vt nr̃m cor sit in oione ad deũ eleuatũ.Tertio POSTVLATIO.]Jac.p̊.Postulet aũt in fide nihil hesitãs.Jtem de acceptis donis grãrũ actiões.pᵉ Thes.vlti.Jn oib⁹ grãs agite.Phil.4.Jn oi oione ⁊ obsecratiõe cũ grãrũ actiõe petitiões vestre inotescãt añ deũ ⁊c.Uñ iste modus orãdi est in ecclia dei.Oipotẽs sempiterne de⁹.Ecce ascẽsus mentis q est oio.Qui dedisti ecclie tale bñficium. Ecce grãrũ actio.Presta q̃sum⁹.Ecce postulatio.Per dñm.Ecce obsecratio.Similr in missa est obsecratio vsqz ad ɔsecrationẽ corpis ⁊ sanguis qa in eis est commemoratio sacror ex qb⁹ ẽ fiducia ipetrandi.Jn mysterio ɔsecratiõis est oio qa meditatio eor q̃ Christus egit.Jn alijs ad vsqz ad cõionẽ est postulatio p viuis ⁊ mortuis ⁊ p se.Jn fine aũt est grãrũ actio.Uel hʒ q̃tuor referunẽ ad q̃tuor q̃ nos volumus in oione obtinere:vt obsecratio referaẽ ad difficilia ipetrãda vt ad impior ɔuersionẽ.Oio qñ iã ɔuersis iplorem⁹ grãm vt pficiãt.Postulatio vt p̊mia p meritis retribuanẽ. Et p beneficijs iam acceptis est gratiarũ actio.

¶ Deide cum dic.PRO oib⁹ ⁊c.]Ondit p qb⁹ est orãdũ.Et circa hʒ duo fac.qa p̊ ondit orãdũ eẽ pro oib⁹.2° assignat fructũ oionis ibi.VT QVIETAM ⁊c.]Circa p̊m ẽ dic eẽ orãdũ PRO oib⁹ hoib⁹.]Cui⁹ rõ ẽ:quia oio ẽ iterpres desiderij nr̃i.Orãdo.n.petim⁹ qd desideram⁹.Charitas aũt reqrit q desiderem⁹ bonũ oib⁹ ad quos se extẽdit.Jaco.vlti.Orate p inuicẽ vt saluemini ⁊c.Sz p qb⁹ spẽalr:PRO regib⁹.]Baruch.p̊. Orate p vita Nabuchodonosor regis Babylonie:⁊ pro vita Balthasar filij ei⁹ ⁊c.Et Apls dic.Ro.13.Ois aia potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit.pᵉ Pet.2°.Subiecti

estote oi hūane creature pp deū siue regi q̄si pcellēti. siue ducibus tāq̄ ab eo missis ꝛc̄. Subiecti q̄ppe ops q̄ ipedāt diis suis de suis officijs: vtilitas autē ē: q̄a p̄ h̄ ēi pcuram⁹ bonū nr̄z. In pace.n. eoꝝ ē pax nr̄a. Ūn̄ dic̄. QVIETAM ꝛ tranq̄llā ꝛc̄.] In his duobus ē pax mūdi. Eccl'ia siq̄dē hz pacē ppriā i q̄ nō ē mūdus: q̄a nō ē pax ip̄ius. Sz q̄dā ē pax cōis vtriusq̄z. ꝛ hac idiget ecclia. Hiere. 29. Querite pacē ciuitatis ad quā trāsmigrare vos feci. Pax terrena q̄nq̄z pturbat̄ ab iterio ri: q̄nq̄z ab exteriori. 2ᵉ Coꝝ. 7. Foris pugne intus timores. Q̄ntū ad p̄ᵐ dic̄. VT QVIETAM.] Q̄ntū ad 2ᵐ dicit. ET TRANQVILLAM vitā.] Et lz pax terrena cōmunis sit bonis ꝛ malis: tamen diuersimode vtriq̄z illa vtunt̄. Mali.n. nūc ad duo ea vtebant̄. s. ad cultum demonū: q̄a illā p̄speritatē falsis diis attribuebāt. Itē ad lasciuiā q̄a tēpore pacis vitia carnalia abūdabant. Sap. 14. Magno viuētes i sciē bello tot ꝛ tāz magna mala pacē appellāt. Sz sancti ecōuerso q̄a i cultu veri dei ꝛ i castitate. Et iō dic̄. IN OMNI pietate ꝛ castitate. Tit. 2. Sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuam⁹ in h̄ seculo.

¶ Deinde cū dic̄. HOC.n. bonū ꝛc̄.] Ponit̄ rō orōnis. Et circa h̄ duo facit. q̄a p̄ ponit rōnes. 2ᵒ pbat q̄ddā ppositū ibi. VNVS.n. de⁹.] Itē p̄ assignat rōnem ex specie opis. Scd̄o ex pte dei ibi. ET ACCEPTVM ꝛc̄.] Ponit ḡ rōnē ex opis specie: q̄a qn̄ aliq̄d ē fz se bonū illō debem⁹ facere: sz p alijs orare ē bō. q̄a ē act⁹ charitat. Et iō dic̄. HOC.n. bonū ē.] ps. Qm̄ bonū est i cōspectu sanctoꝝ tuoꝝ. Itē ex pte dei: q̄a EST acceptū deo.] ps. Tūc acceptabis sacrificiuz ꝛc̄. Et h̄ nō nisi i charitate fuerit oblatū. Et dic̄. SALVATORE.] q̄a solus de⁹ saluat. Esa. 43. Nō ē absq̄z me saluator. Et pbat q̄ sit acceptū ibi. QVI vult ꝛc̄.] 2ᵉ Pet. 3. Nolēs aliq̄s perire: sz oēs ad penitētiā reuerti ꝛc̄. ¶ Sed ꝯ. Oia q̄cūq̄z voluit fecit. Ergo oēs saluat. Sz si dicis q̄ nō. q̄a hō non vult. videt̄ icōueniēs q̄ oipotēs ipediat̄ p volūtatem nō oipotētis. ¶ Rn̄deo. Uelle ponit̄ q̄nq̄z p volūtate beneplaciti: q̄nq̄z p volūtate signi. Pro voluntate signi vult saluare oēs: q̄a oib⁹ pposuit salutis precepta: ꝯsilia ꝛ remedia. Uel volūtate beneplaciti: ꝛ sic q̄tuor modis. Uno mō vt sit locutio causalis: sicut de⁹ dicit̄ aliq̄d facere: q̄a facit alios illō facere: sic̄ Ro. 8. Spūs postulat. i. postulare nos fac̄. Sic ḡ de⁹ vult: q̄a. s. facit suos sanctos velle q̄ oēs salui fiāt. Hoc.n. dz eē in sanctis: q̄a nesciūt q̄ sint p̄destinati ꝛ q̄ nō. Alio mō vt sit distributio accōmoda. i. oēs q̄ saluabunt̄: quia nullus saluat̄ nisi p volūtatē ei⁹: sicut in vna schola magister docet oēs pueros huius ciuitatis: q̄a nullus docet̄ nisi ab eo. Alio mō vt sit distributio p gn̄ib⁹ singuloꝝ: non p singulis generꝝ. i. nullū genus hoium excipit a salute: q̄a olim tāt̄ iudeis: sz mō oib⁹ p̄bet̄. Et h̄ magis facit ad intētionē Apl'i. Alio ͦo mō fm Dam. vt intelligat̄ de volūtate an̄te nō ꝯn̄te. In volūtate.n. dei lz nō sit p̄us ꝛ posterius. di tn̄ volūtas an̄s ꝛ ꝯn̄s. Itē fm ordinē volitoꝝ fm q̄ volūtas pōt dupl'r cōsiderari. s. in vl'i vel absolute ꝛ fm aliq̄s circūstātias ꝛ in pticulari. Et p̄us est absoluta cōsideratio ꝛ in vl'i q̄z in pticulari ꝛ cōparata. Et iō volūtas absoluta est q̄si an̄s. ꝛ volūtas alicui⁹ rei in pticulari est q̄si ꝯn̄s. Exēplū de mercatore q̄ vult oēs merces suas saluare absolute: ꝛ h̄ volūtate an̄te. Sz si ꝯsideret salutē non vult oēs merces p cōparationē ad alia saluare. s. qn̄ cuz salute sequitur submersio nauis. Et h̄ volūtas ē ꝯn̄s. Sic in deo salus oium hoium fm se ꝯsiderata hz rōnē vt sit volibilis. Et Apl'us hic ita loquit̄. ꝛ sic eius volūtas est an̄s. Sz si cōsideret̄ bonum iustitie: ꝛ q̄ pctā puniant̄: sic non vult. Et h̄ ē volūtas ꝯn̄s. ¶ Et subdit. AD AGNITIONEM ꝛc̄.] q̄a salus non est nisi per agnitionē ͦitatis. Jo. 8. Agnoscetis veritatē ꝛ ͦitas liberabit vos.

Uelle p volūtate bn̄placiti ꝛ p voluntate signi.

Distributio accōmoda.

Uolūtas an̄s ꝛ ꝯn̄s.

¶ Deinde cū dicit. VNVS ꝛc̄.] Probat qd̄ dixerat p rōnē: ꝛ sunt tres pbatiōes. Una ex pte dei. Alia ex parte hoīs Chri. Tertia ex pte testiū Chri. Dicit ḡ q̄ DEVS velit oēs ꝛc̄.] pz. q̄a vn⁹ ē de⁹ oium q̄ saluat. Ro. 3. An iudeoꝝ de⁹ tātū: an nō ꝛ gētiū: imo ꝛ gētiū: qm̄ q̄dem vn⁹ de⁹ ꝛc̄. ¶ Tūc ponit rō ex pte Chri ibi. VNVS ꝛ mediator ꝛc̄.] Ubi p̄ pbat itētū. 2ᵒ iducit signum ibi. QVI dedit ꝛc̄.] Dic̄ ḡ. HOMO Chrs Jesus est mediator dei ꝛ hoiuz] nō quorūdā: sz inter deū ꝛ oēs hoies. ꝛ h̄ nō fuisset nisi vellet oēs saluare. Et pōt dici q̄ Chrs mediator ē filis vtriq̄z extremo. s. deo ꝛ hoi inq̄ntū de⁹ ꝛ inq̄ntū hō: q̄a mediū dz hr̄e aliq̄d de vtroq̄z extremorū. Et hec sūt hō ꝛ de⁹. Sz q̄a mediū est distinctum ab vtroq̄z extremoꝝ: ꝛ fili⁹ nō ē ali⁹ de⁹ a p̄re. iō meli⁹ est dōz q̄ mediator ē fz q̄ hō. Sic.n. cōicat cū vtroq̄z extremoꝝ. In deo.n. sunt duo. s. iustitia ꝛ imortalitas. in hoib⁹ ͦo ē iniustitia ꝛ mortalitas. Media ḡ sunt duo. Unū i q̄ ē iustitia ꝛ mortalitas. Aliud i q̄ ē imortalitas ꝛ iniustitia: ꝛ vtrūq̄z ē mediū: sz p̄ᵐ mediū ꝯuenit Chro. 2ᵐ ͦo diabolo. Et iō diabolus ē mediū disiūgēs: q̄r p iniustitiā suā disiūgit nos a diuia iustitia: sz Chrs ē mediū ꝯiūgēs: q̄a ē iustus ꝛ mortalis. ꝛ p suā mortē ꝯiūgit nos dei iustitie. p̄ᵉ Jo. 2. Ipse ē ppitiatio p peccatis nostris ꝛc̄. Pro aliq̄b⁹ efficaciter: sz p oib⁹ sufficiēter: q̄a p̄ciū sanguis eius est sufficiēs ad salutē oium: sed non hz efficaciā nisi in electis ppter impedimētuz.

¶ Ut eēt testimoniū tēporibus suis: † in qd̄ positus suz ego preco ꝛ Apl's: veritatē dico in Christo: nō mētior: doctor gētiuz cum fide ꝛ veritate. Uolo igit̄ orare viros in oi loco: subleuātes puras manus absq̄z ira ꝛ disceptatiōe. † Cōsimil'r ꝛ mulieres in amictu modesto: cū verecūdia ꝛ castitate ornare semetip̄as: nō tortis crinib⁹: aut auro: aut margaritis: aut vestitu sumptuoso: sed qd̄ decet mulieres: p̄mitētes pietatē p opa bona. 2. Thi. 1. 1. Pe. 3.

¶ Cuius testimoniū tēporib⁹ suis ꝯfirmatū est i quo posit⁹ suz ego p̄dicator ꝛ Apostolus. Ueritatē dico nō mētior: doctor gētiū in fide ꝛ ͦitate. Uolo ergo viros orare in oi loco: leuātes puras man⁹ sine ira ꝛ disceptatiōe. Sil'r ꝛ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornantes se: nō in tortis crinib⁹ aut auro / aut margaritis vl' veste p̄ciosa: sz qd̄ decet mulieres p̄mittētes pietatē p opera bona. Lec. II.

Supra dixit q̄ deus vult oēs saluos fieri ꝛ pbauit h̄ ex parte dei qui est vnus oium: ꝛ ex pte Chri qui est vnus mediator oium: hic pbat idem ex parte testimonij: ꝛ p̄ iducit alios testes. 2ᵒ suū testimoniū ibi. IN QVO positus sum ꝛc̄.] Dicit ḡ. Dedit se p oibus. Sz nūq̄d subito deo in mētē venit vt qui elegerat saluare iudeos solū: vellet saluare totuz mūdū. hoc excludens dicit. CVIVS testimoniū ꝛc̄.] q. d. Hec lex nō est subita sz antiq̄tus attestata p legē ꝛ p pphetas. Esa. 44. Uos estis testes mei. Act. 10. Huic oēs pphete testimoniū phibēt ꝛc̄. ¶ Cōfirmatū est. s. ipletione ꝛ ostēsiōe signoꝝ ꝛ p̄dicatiōe Aploꝝ. TEMPORIBVS suis] s. q̄b⁹ p̄destinatū erat fieri. Eccl'es. 3. Oia

tempus

ips habēt. Uel testimoniū Aplor̄ ɔfirmatū est tēporibus determinatis. Act. 1. Eritis mihi testes in hierlz ꝛ in oi iudea ꝛ samaria ꝛ vsqz ad vltimū terre ꝛc.

¶ Deide cū dic̄. IN QVO positus sum ꝛc.] Ponit testimoniū suū. Et p̄ ostendit suū officium. Scdo officij sui vsuz ibi. VERITATEM ꝛc.] Dicit ḡ. In quo. s. officio testificādi positus sū. s. A DEO.] Jo. 15. Posui vos vt eatis ꝛ fructū afferatis ꝛ fructus vester maneat ꝛc. ET PREDICATOR] q̄ ad h̄ me posuit vt p̄dicē. Mat. vlti. Eūtes in mūdū vniuersuz p̄dicate euangeliū oi creature ꝛc. Sz in q̄libet artificio sunt duo q̄dā ministerialr operātes. q̄dā qui disponūt de alijs. s. archite ctores: sz in officio eccl̄ie disponētes sunt Apli. ꝛ ideo dic̄. APOSTOLVS.] q̄si cū auctoritate. p̄ͣ Cor. 9. Signaculū Aplatus mei vos estis in dn̄o ꝛc. Uiuus āt officij ē p̄dicare veritatē: ꝛ h̄ est officiū p̄dicator̄ vt veritatē dicāt. Prouerb. 8. Ueritatem meditabit̄ guttur meū ꝛc. Eph. 4. Loquimini veritatē. Sz non est aliq̄ doctrina q̄ nō habeat aliquā v̄itatē: sz in h̄ dānat̄ aliqua doctrina: quia miscet veritati falsitatē. Et ideo dicit. VERITATEM dico nō mētior.] Prouer. 8. Recti sunt oēs sermones mei. Job. 6. Nō inuenietis in lingua mea iniqtatē ꝛc. Et hic ē vsus officij. s. v̄itatē sine mēdacio p̄dicare: q̄ cōpetit meo officio qui suz doctor gētiū. Doctor aūt gn̄at sciaz in aia discipuli. Scia aūt nō est de falso. vnde docēs falsum nō ē doctor. ¶ Sz contra. Mat. 23. Nolite vocari rabbi. ¶ R̄ndeo. Nō p̄hibet ministeriū doctrine: sz ambitionem officij. Act. 9°. Uas electiōis est mihi iste vt portet nomē meum ꝛc. Esa. 49. Dedi te in lucē gētiū ꝛc. Et debeo eas docere in fide ꝛ veritate: q̄ dz docere fidē ꝛ bonos mores. Et dic̄. IN FIDE] i. de his q̄ ptinēt ad statū p̄ntē in q̄ fm fidē viuimus ꝛ in veritate q̄ntū ad statū glorie.

¶ Deide cū dic̄. VOLO aūt ꝛc.] Descendit ad spūales gradus hoiuz. Et circa h̄ duo fac̄. q̄ p̄ monet viros de orone. 2° mulieres ibi. SIMILITER ꝛ mulieres ꝛc.] Dicit ḡ. VOLO ꝛc.] Tria exigit a viris in orando. p̄ q̄ oro sit assidua. 2° pura. 3° quieta. Assidua vt in oi tpe ꝛ in omni loco. ꝛ dicit. VOLO:] quia bonū ē q̄ hō oret. ET EGO doctor volo viros orare in omni loco:] non in hierlm tm̄ vt iudei: nec in mōte garisim ꝛ samaritani. Jo. 4. In omni loco pōt hō spūalr ꝛ mētalr orare. Soph. 2. Adorabūt eū viri de loco suo oēs insule gētiū ꝛc. Sed quō dn̄s rep̄hēdit pharisēos stantes in angulis. Mat. 6. R̄ndeo. Oro mētalis vbiqz pōt fieri sz signa orōnis exterius nō debent fieri in omni loco: q̄ hō nō dz singularis apparere in exteriorib⁹: ꝛ pp̄ hoc pōt h̄ri inanis gloria. Sz quare nūc sunt facte eccl̄ie? R̄ndeo. Nō q̄ locus sit de necessitate orōnis: sz ad bene eē eius: q̄ oro requirit solitudinē ꝛ q̄etē. ¶ Itē pura. Ideo dic̄. LEVANTES ꝛc.] Aug. qd̄ exteri⁹ orādo agimus: facimus vt affectus nr̄ iterius excitet̄. Genuflexiōes. n. ꝛ hm̄ nō sunt p̄ se accepte deo: sz q̄ p̄ h̄ tāq̄ per humilitatis signa hō interius humiliat̄: sicut eleuatio man⁹ significat eleuationē cordis. Tren. 3. Leuemus corda nr̄a cū manibus ad dn̄m in celo. LEVANTES ꝛc.] i. orātes cū deuotiōe cordis. Job. 8. Si diluculo ɔsurrexeris ad deū ꝛ oipotētez fueris depcatus: si mūdus ꝛ rectus icesseris statiz euigilabit ad te ꝛ pacatuz reddet habitaculū iustitie tue ꝛc. ¶ Itē purus. ꝛ ponit duo. Prio vt. s. mens sit SINE ira] que aīuz ingetat ad iferēdū nocumētū p̄ximo. a qua opz liberū eē animū orātis. Eccli. 28. Hō hoi seruat irā ꝛ a deo q̄rit medelā. Itē liber dz eē hō a DISCEPTATIONE:] quod pōt itelligi dupl̄r. Uno mō fm glo. vt nō disceptem⁹ contra deū icreduli v̄bis e⁹ ꝛ murmurādo cōtra eius ordinationē. Ro. 9. O hō tu q̄ es vt respōdeas deo ꝛc. Itē ɔ p̄ximū vt nō rūpamus pacē cū eo: qd̄ fit per disceptationem. Pax eni est necessaria orantı. Mat. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quam petierint fiet illis a patre meo ꝛc.

Disceptatio ɔ deū ꝛ p̄ximum.

¶ Deinde cū dic̄. SIMILITER ꝛ mulieres ꝛc.] Ordinat mulieres. ꝛ p̄ quātū ad orōnem. Scdo q̄ntū ad doctrinā ibi. MVLIERES in silētio ꝛc.] Itē p̄ ostēdit q̄d req̄ratur a muliere orāte. Secūdo exponit q̄ dixerat ibi. NON in tortis ꝛc.] Circa p̄mū sciēdū est q̄ oia que requirunt̄ ad virū orātē: requirunt̄ ꝛ ad mulieres. Et iō dicit. SIMILITER ꝛ mulieres ꝛc.] q. d. Oia seruent q̄ dicta sunt. Sz addit duo. s. ornamēta ꝛ verecūdiā. cuius rō est: q̄ nāle est q̄ sicut mulieres sunt mollioris corporis q̄ viri: ita ꝛ debilioris rōnis. Rōnis autem est ordinare actus ꝛ effectus vniuscuiusqz rei. Ornat⁹ v̄o cōsistit in debita ordinatione ꝛ dispōne. Sic in interiori decore nisi sint oia ordinata ex dispōne p̄ rōnem non h̄nt pulchritudinē spūalē. Et iō q̄ mulieres deficiunt a rōne requirit ab eis ornatū. Itez verecūdia est de turpi actu: ꝛ ideo est laudabilis in illis qui facile solēt declinare in actus turpes. hm̄ sunt iuuenes ꝛ mulieres. Et iō h̄ in eis laudat̄: nō aūt senes ꝛ pfecti. Eccli. 26. Gr̄a sup̄ gr̄am mulier sancta ꝛ pudorata ꝛc. Itē sobrietatē requirit. Quia. n. in mulierib⁹ rō est debilis: sobrietas aūt ɔseruat virtutē rōnis: ꝛ ideo in mulieribus maxime rep̄hēdit̄ ebrietas. Uñ antiquit⁹ apud Romanos eis nō dabat̄ vinū. NON in tortis ꝛc.] Exponit qd̄ dixerat. ꝛ p̄mo de ornatu. Secūdo de verecūdia ibi. SED qd̄ decet ꝛc.] Circa p̄mū p̄ excludit corporalem. Scdo ponit spūalem ibi. SED qd̄ decet ꝛc.] Circa p̄muz dicit. Qd̄ dixi de habitu ordinato nō itelligo de exteriori: q̄ NON in tortis crinibus] i. nō ornato capite vel toto corpore. Sz p̄cipue mulieres ornāt caput qd̄ est nāle mulieri: vt dı p̄ͣ Cor. 11. Et ideo ornamēta in capite h̄nt. In capite v̄o est duplex velamentū. Unū est nāle. s. capilli: vt dicit̄ p̄ͣ Cor. 11. Itē artificiale: ꝛ in vtrisqz se ornāt: q̄ capillos torquēt. Uñ dicit. NON in tortis] i. in crispatis. Esa. 3. Erit p̄ crispanti crine caluitiū. Itē artificialia p̄hibet. cū dicit. AVT auro ꝛ argēto.] p̄ͣ Pe. 3. nō extrisecus capillatura: aut circūdatio auri: aut indumēti: aut vestimentorum cultus ꝛc. Uel NON in tortis crinibus.] ꝛ HOC auro] i. nō habētes crines tortos auro: vel margaritis. Quātū v̄o ad totū corpus dicit. VEL veste p̄ciosa.] hoc enim dānat Apl̄us hic ꝛ Esa. 3. Sed nūq̄d hoc est peccatū? R̄ndeo. dōm est q̄ fm Augu. duo sunt cōsiderāda in ornatu mulierum. s. simplex ornatus ꝛ fucatus. Simplex ornatus: puta in veste, ꝛ auro, ꝛ hm̄. quod pōt fieri cū peccato tribus modis. s. ex praua intētiōe vt si intēdant cōmotionē cōcupiscētie ostētationē vel inanem gl̄iam. Prouer. 7. Preparata ad capiēdas aias. Scdo si fiat p̄ter ɔsuetudinē p̄rie qd̄ fit diuersimode. Aut. n. excedit modū ɔsuetuz patrie qd̄ ex leuitate animi est: aut si cōditionem sui status excedit. Sz seruata recta intētione: cōsuetudine patrie: ꝛ cōditiōe status nō est pctm̄. De fucato autē semp̄ est pctm̄. Mulierib⁹ enim nō permittit̄ ornari nisi p̄pter viros: ꝛ viri nolūt decipi vt fucate eis appareāt. Sit ḡ nō talis ornatus: SED qualis decet mulieres p̄mittētes pietatez.] Exteriora eni opera hois sunt quasi q̄dā p̄fessio interioris hois: sicut religiosi aliq̄n h̄nt habitū ꝛ clerici silr. Unde nisi cōcordet exterior cū interiori est fictio. Ita ēt de alijs operibus interiorib⁹. Interius eni debem⁹ colere pie-

mtē .i. cultū dei exterius ꝑmittere per bona opa q̄ cōcordent pietati: ꝛ similr habere interius: sicut ostendimus exterius. Uel dico ꝙ debēt se ornare nō exteri⁹: sȝ sȝ ꝙ decet eas. ꝑmittētes .i. que ꝑmittere debēt pietatē per opera bona. Eccli. 19°. Amictus corporis ꝛ risus dentiū ꝛ ingressus hominis annūtiāt de illo.

1 Cori. 14. Ephe. 5. Gen. 1. ❡ † Mulier in silētio discat cū oī subiectiōe. Ceterū mulieri docere nō ꝑmitto: † neqȝ authoritatē vsurpare in viros: sed eē in silētio. † Adaȝ enim prior formatus est: deinde Eua: ꝛ Adā non fuit deceptus: sed mulier seducta: obnoxia facta est transgressioni: salua tamen fiet per generationeȝ liberorum: si manserit in fide ac dilectione ꝛ sanctificatione cum castitate.

❡ Mulier in silētio discat cū oī subiectiōe. Docere aūt mulieri nō ꝑmitto neqȝ dn̄ari in virū: sȝ eē in silētio. Adā eni primus formatus est. deide Eua ꝛ Adā nō ē seduct⁹: mulier autē seducta in preuaricatiōe fuit. Saluabitur autem per filioꝝ generationē si ꝑmanserit in fide ꝛ dilectiōe ꝛ sanctificatione ꝛ cum sobrietate. Lec. III.

Superius Apl̄us ordinauit mulieres q̄ ad orationē hic ordinat eas quātum ad doctrinā: ꝛ p̄mo ponit suā ordinationē circa eaꝝ doctrinā. Scd̄o rōnē ordinatiōis assignat ibi. ADAM enim primus ꝛc̄. Tertio rn̄det tacite q̄oni ibi. SALVABITVR aūt ꝛc̄. Itē p̄mo ostēdit qd mulierib⁹ ꝯueniat. Secūdo qd eis nō cōpetat ibi. DOCERE autem ꝛc̄. Circa p̄mū tria ponit eis cōpetere .s. taciturnitateȝ. disciplinā. ꝛ subiectionē. q̄ tria ex vna rōne ꝓcedūt: scilȝ ex defectu rōnis in eis qb⁹ ꝓ indicit silentiū. Jac. 3. Si quis in ꝟbo nō offendit h̄ ꝑfectus est vir. ꝛ p̄ᵉ Corin. 14. Mulieres in ecclesiis taceāt. nō .n. ꝑmittit eis loqui ꝛc̄. Scd̄o qa ꝟba mulieris sunt inflāmātia. Eccles. 9. Colloquiū illius q̄si ignis exardescit. Item VT DISCANT: qa coꝝ q deficiunt rōne ꝓpriū est addiscere. p̄ᵉ Coꝛ. 14. Si qd volūt discere domi viros suos interrogēt ꝛc̄. Ultis aūt dat ꝙ doceāt. Itē subiectio: qa naturale est ꝙ aīa dn̄et corpi. ꝛ rō virib⁹ iferioribus. Et iō sicut Ph̄s docet. Qn̄cūqȝ aliqua duo adinuiceȝ sic se hn̄t sic aīa ad corpus. ꝛ rō ad sensualitatem: nāle dominiū est ei⁹ q abūdat rōne: ꝛ illud est ꝓcipās: aliud aūt est subditū: qđ .s. deficit rōne. Gen. 3. Sub viri potestate eris. Itē excludit ea q̄ eis nō cōpetūt ꝛ sūt duo: scȝ VT NON doceāt. ¶ Sȝ h̄. Prouer. vlt. Erudiuit eū mr̄ sua ꝛc̄. ¶ Rn̄deo dōȝ ē ꝙ doctrina publica nō cōpetit mulieri. ꝛ iō dic̄. IN ECCLESIA. Alia est priuata: ꝛ hac mr̄ erudiuit filiuȝ. ¶ Sȝ h̄. Judi. 5. Delbora erudiuit pp̄lm israel. ¶ Rn̄deo illa eruditio ē ꝑ spūȝ ꝓphetie: ꝛ gr̄a spūssancti nō discernit inter viꝝ ꝛ mulierē: nec tn̄ publice p̄dicabat sȝ istictu spūssancti cōsilia dabat. Scd̄o iterdicit eis dn̄iuȝ in virum. Eccli. 25. Mulier si p̄matū habeat ꝯtraria est viro suo. Et Ph̄s dicit ꝙ dn̄ium mulierū est corruptio familie: sicut tyrāni in regno. Et sic prohibet duo cōtra duo que competunt eis: sed tertium repetit .s. IN SILENTIO.

❡ Deide cū dic̄. ADAM .n. ꝛc̄. Assignat rōnē eius qđ dixerat. ꝛ p̄mo ex ordie creatiōis. Scd̄o ex ordine culpe ibi. ET ADAM nō ē ꝛc̄. Circa p̄ᵐ sciēdū ē ꝙ in ordine reꝝ ꝑfectū ꝛ impfectū diuersimode ordinantur: qa in vno ꝛ eodē iꝑfectū ꝓcedit tpe: ꝛ ꝑfectū precedit nā: qa nā tēdit ad ꝑfectū: sȝ in diuersis ꝑfectum est prius tpe ꝛ nā: qa nā semꝑ incipit a ꝑfectis. Et hūc ordinē agit hic: qa vir ꝑfectus est nā hūana: mulier vir occasionatus. Un̄ p̄mo formatus est Adā. Gen. 2. Formauit de⁹ hoiē de limo terre ꝛc̄. Scd̄ario mulier sicut qddā iꝑfectū a ꝑfecto originatū .s. de costa. p̄ᵉ Corin. 11. Nō .n. vir ex muliere: sȝ mulier ex viro ē ꝛc̄. Et ide est ꝙ hō nō dicit factus ꝓꝑ mulierē sȝ ad similitudineȝ dei. Gen. p̄. Faciamus hoiem ad imaginē ꝛ similitudineȝ nr̄am. Mulier aūt ꝓꝑ virū: iō vir dȝ p̄eē. Itē ex pte culpe. Ordo .n. gn̄atiōis ꝛ corruptiōis est ꝯtrari⁹: qa qđ est p̄mū in gn̄atiōe est vltimū in corruptiōe. Peccatū autē est corruptio nature. ꝛ ideo gn̄atio icepit primo ab Adā: sȝ corruptio a muliere. Un̄ dicit. ADAM nō est seductus .s. p̄mo: qa fortior erat: sed icepit a debiliori vt facilius seduceret fortior. Alludit autē hic verbis Ade. Gen. 3. Cuȝ enim deus rep̄hendit Adā dixit. Mulier quā dedisti mihi dedit mihi ꝛc̄. Et iō dic̄. ADAM nō est seductus sȝ mulier. Seductio aūt duplex est .s. in vniuersali ꝛ ꝑticulari eligibili q̄ est ignorantia electiōis. Quicūqȝ ḡ peccat seducit ignorantia electiōis in ꝑticulari eligibili. Mulier aūt fuit seducta ignorātia in vniuersali: quia .s. credidit qđ serpēs dixit: sed vir nō credidit h̄: sed deceptus fuit in particulari .s. ꝙ gerēdus eēt mos vxori: ꝛ cū ea comedere deberet ꝛ inexptus diuie seueritatis credidit ꝙ facile ei remitteret. ¶ Sȝ cōtra. Ignorantia est pena peccati. ḡ pena ꝓcessit culpā. ¶ Rn̄deo dōm est ꝙ nō ꝓcessit: qꝛ statiȝ ad ꝟba serpētis fuit elata ꝙ alius eēt de ea sollicit⁹ ꝛ ex illa ellatiōe seducta est. vn̄ elatio ꝓcessit.

Seductio in vli vel in particulari.

❡ Deinde cū dic̄. SALVABITVR aūt ꝛc̄. Rn̄det cuidam tacite q̄oni: qa diceret quis ꝙ si mulier nō est ꝓpter virū ꝛ ex ea est initium peccati. ḡ viro est nociua. Sȝ si aliquid nō est ꝓpter aliud sed est ei nociuum dȝ tolli. ḡ mulier non dȝ saluari. Dōm est ḡ ꝙ duplex est salus .s. temporalis: ꝛ hec est cōis etiam brutis. Alia est eterna ꝛ hec est ꝓpria hoium. Esa. 51. Salus autē mea in sempiternū erit ꝛc̄. Utrāqȝ aūt salutē mulier non amisit. Nō tēporalē qa statim non priuat sexu muliebri ꝓpter gn̄ationē ꝓlis. nec eternā qa ſm aīaȝ capax est gratie ꝛ glorie. Et iō q̄tū ad p̄mum dic̄. SALVABITVR .i. nō extirpabit. ꝛ h̄ per gn̄ationē filiorum ad quā est a deo ordiata. Quātū ad 2ᵐ dic̄. SI PERMANSERIT ꝛc̄. Sȝ qa si ipotrat cāȝ nūqd q̄ nō ꝑmāsit nō saluabit cū Apl̄us dicat ꝙ mulier melius facit si non nubat. Rn̄deo vno mō pōt eē locutio figuratiua ꝛ sic per virū rō superior intelligit. rō inferior est mulier. opera bona sunt filii iferioris rōnis. ꝛ charitas quā ꝑ virū ꝯcipit ꝛ per hec saluabitur. Alia est expositio lr̄alis. vt ly ꝑ nō dicat cām sed repugnātiā. Et ē sensus. Mulier saluabit etiā si icedat ꝑ gn̄ationē .s. si nubat ꝛ nō sit virgo. Et tūc ly per dicit augmētationeȝ salutis quasi per gn̄ationē filioꝝ ad cultum dei magis saluabitur. Eccli. 7. Filii tibi sunt erudi illos: ꝛ incurua illos a pueritia illoꝝ ꝛc̄. De salute ꝟo eterna tria ponit: scȝ ꝙ aliquid sit in intellectu. Scd̄o ꝙ in affectu. Tertio quo ad exteriorē actū. In intellectu est fides ꝑ quā itellectus Christo subiicit. Un̄ dicit. IN FIDE. Heb. 11. Sine fide ipossibile est placere deo. Et qa fides nihil valet sine dilectione. Ideo statim subiūxit dicēs. ET DILECTIONE .i. Coꝛ. 13. Si habuero oēm fidē: ita vt mōtes trāsferam ꝯharitatē aūt non habuero nihil sum ꝛc̄. In exteriori aūt ponit duo cōtra lasciuiā q̄ cōsistit in duobus .s. in luxuria. Et quātū ad hoc dicit. IN

Salus tēporalis ꝛ eterna

Ly per dicit non cām sed repugnātiam vel augmentationem.

SANCTIFICATIONE

SANCTIFICATIONE.] i. castitate. i. Thes. 4. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra rc. Itẽ in crapula. Et qd dic. IN SOBRIETATE.] Tit. 2. Sobrie z pie z iuste viuamus in hoc seculo rc.] Cap. III.

Tit. i.

Fidelis sermo. Si quis episcopatum appetit bonum opus desiderat. i Opz igit̃ epm irreprehẽsibilẽ eẽ: vnius vxoris maritũ: vigilãtẽ: sobriũ: modestũ: hospitalẽ: aptũ ad docẽdũ: nõ vinolẽtũ: nõ pcussorẽ: non turpiter lucri cupidum: sed equum: alienum a pugnis: alienũ ab auaritia.

Fidelis sermo. Si qs epatũ desiderat bonũ op9 desiderat. Opz enĩ epm irreprehensibilẽ esse vni9 vxoris virũ sobriũ: ornatũ prudentem pudicũ: hospitalem doctorem: nõ vinolentum: non percussorem sed modestum: non litigiosum: non cupidum.

Supra instruxit Timotheũ de ptinẽtib9 ad fidẽ rectã z cultũ dei hic agit de istructiõe officiorũ ecclesiasticorũ. Et pmo ponit istructio. Scdo sue istructionis occasio seu necessitas ibi. HEC TIBI scribo rc.] Itẽ pmo istruit de ptinẽtib9 ad epm. 2° quo ad diacones ibi. DIACONES sile rc.] Sz cũ fm Dionysiũ tres sint ordines. s. epoꝝ q pficiũt: psbyteroꝝ q illuminãt: diaconoꝝ q purgãt: q̃re nõ facit mẽtionem de psbyteris? Rñdeo dõm est q psbyteri itelligũtur cũ epis nõ q sit idistinctio iter ordines q̃tũ ad rẽ sed q̃tũ ad noia. qa psbyter idẽ est qd senior z episcopus supintẽdẽs. Et iõ psbyteri z episcopi q̃tũ ad nomen vocabant̃ z episcopi z psbyteri. Circa h̃ g primo agit de desiderio puentẽdi ad epatũ. Scdo describit cõditionẽ episcopi ibi. OPORTET autẽ rc.] Premittit g sue istructiõis assertionẽ dicẽs. FIDELIS sermo.] i. fidelẽ dicã vel dixi. Apoca. vlti°. Hec vba fidelissima z vera sunt. SI QVIS rc.] Ex h̃ sumpserũt aliq occasionẽ ambitionis epatus z plationis. Sz nõ recte itelligũt qd h̃ dr. Apls. n. h̃ voluit ostẽdere qd ptineat ad epm. Epo ẽ nomẽ grecũ: scopos. n. idẽ est qd intẽdẽs. epi. i. supra q̃. q supintẽdẽs. Duo g sunt cõsiderãda i epo. s. gradus superior z actio plebi vtilis. Aliq. n. pnciũt foris oculũ ad ea q̃ circũstãt eũ. s. q qui preest honorat̃ z q hz potestatẽ. Et g pp ista desiderat epatũ nescit qd sit epa. Et iõ dicit Aplus qd sit epa: z quid desiderat q epatũ desiderat qa bonũ opus. Nõ dicit bonũ desideriũ habet sed bonũ opus. s. vtilitatẽ plebis. Sz nũquid licet ipm desiderare? Aug. dicit q nõ. Glo. Locus superior sine quo regi nõ põt pplis. z si teneat̃ z administretur decẽter: tñ idecẽter appetit̃. Et idẽ dic. 19. de ciuitate dei. Caius rõ est q nullus dz appetere aliqd supra vires suas nõ sibi pportionatũ. als eẽt stultus. Oratius. Ludere q nescit cãpestribus abstinet armis. Ille g bene epatũ desiderare posset cui9 opus episcopatui esset pportionatũ. Ad h̃ aũt nullus ẽ idone9 qa plat9 hz grandẽ z cõuenientiã dz oẽs alios excedere in cõuersatione z cõtẽplatiõe ita vt in respectu sui alij sint grex. Et hanc idoneitatẽ de se psumere est maxime supbie. aut g appetit circũstantias: z tũc nescit qd appetat: qa nõ est h̃ epatus vel ipm opus z h̃ est supbie. Et iõ nõ est accipiẽdũ nisi ipositũ. Glo. Si dicis status epoꝝ ẽ pfectior statu religiosoꝝ. hũc ergo licz appetere. Rñdeo pfectio aliter se hz in h̃ z in illo. qa status epoꝝ psupponit pfectionẽ: z ideo nullus appetere dz nisi hẽat eã. sed status religiosoꝝ ẽ via: z ideo nõ requirit̃ pfectio iã habita: sed q acquirat eã nisi hẽat. z hoc pz Jo. vlti. vbi dñs symoni nõ dic. Si vis pfectus eẽ pasce rc. Et iuueni dic. Si vis pfectus eẽ rc. Sic g itelligẽdũ est in noie episcopatus bonũ opus. i. Pe. 5. Nõ vt dñantes in cleris: sed forma facti gregis rc. q. d. Si tu epatũ desideras h̃ est qd desideras qa bonũ opus. Sz qualis debeat eẽ epus ostendit cũ subdit. Opz epm rc. Quẽ pmo instruit in gñali. Scdo in spẽli ibi. VNIUS vxoris rc.] Dic g. Dico q bonũ opus desiderat: sz ad hoc nõ ois est idoneus: sed opz q sit talis: pmo irreprehẽsibilis. Vñ de Zacharia dr. Luc. i. q incedebat in oib9 mãdatis z iustificationibus dñi sine q̃rela. Leui. 21. Qui habuerit maculam nõ offeret panes deo suo nec accedet ad ministeriũ eius. Nec itelligendũ est q oino sit sine pctõ. qa dicit̃. i. Jo. i. Si dixerim9 rc. Nec est dõm sicut aliqui dixerũt q quicũqz peccauit mortalr post baptismũ nõ est idoneus quia pauci eẽnt tales: sed irreprehẽsibilis. i. nõ subiectus alicui pctõ: vñ ab alijs reprehẽdi posset: quia idecens est si reprehẽsibilis sit reprehensor. Mat. 7. Eijce primum trabẽ rc.

Deinde cum dic. VNIUS vxoris rc.] Instruit eũ in spẽli. z pmo quãtũ ad se. 2° quãtum ad multitudinem ibi. FILIOS hñtez rc.] Iterũ pma in duas. qa pmo ostẽdit qbus virtutib9 ornet̃. Scdo a quo mens debz eẽ libertatis ibi. NON vinolentũ rc.] Ois autẽ moralis virtus est pmo circa passiones z sunt duo que faciunt sanctitatẽ. s. castitas z sobrietas. qa per delectationem vel delectabilia carnis maxime inquietat̃ aia. Et iõ pmo ponit qd pertinet ad castitatẽ dicens. VNIUS vxoris virũ.] Simile Tit. p. In hoc autẽ discordia videt̃ esse inter Aug.m z Hieronymũ. Hieronymus. n. dicit q h̃ intelligit̃ post baptismũ. quia si ante baptismuz duas habuit vxores vel vnã pmo z aliam postea nõ impedit̃ ab ordinatione. qa per baptismũ omnia delentur. Augu. z Ambrosius cõtrariũ dicunt. qa siue ante siue post si duas habuit nõ ordinat̃. Et nũquid baptism9 nõ omnia delet? Respõdeo sic peccata nõ irregularitatẽ que interdũ etiam sine peccato icurrit̃ ex sola ecclesiastica institutione. sed matrimoniũ nõ est peccatũ etiã in paganis. Sed que est causa huius institõnis? Nũquid nõ magis impedit̃ qui multas cõcubinas habet? Rñdeo dõm q hoc fit nõ pp icõtinẽtiam tñ: sz ppter repñtationẽ sacramenti: qa sponsus ecclesie est Chris z vna est ecclesia. Cant. 5. Vna ẽ colũba mea rc.

Secũdo agit DE SOBRIETATE.] Tit. 2. Sobrie z pie z iuste viuamus in h̃ seculo rc. Hic. n. docet epz qui dicitur superintẽdens vt vigilet. Luc. 2. Pastores autẽ erãt rc. Et ebrietas obstat vigilijs. i. Pe. vlti. Sobrij estote rc. Tertio ordinat rõnem dicẽs. PRUDENTEM.] qa hec est regitiua oium virtutũ. z epus eligit̃ vt alios regat. Mat. 10. Estote prudentes. Mat. 24. Quis putas est fidelis seruus z prudens rc.

Cõsequẽter ponit virtutes q̃ ordinãt actiones exteriores. Prio q̃tũ ad se. Scdo quãtũ ad alios. Q̃tũ ad se dicit. ORNATUM pudicũ.] Ornatus est qñ hñt cõponit̃ in actibus z dictis. Ornatus enĩ importat pulchritudinẽ que cõsistit in pportiõe. Vñ tũc est ornatus quãdo agit z loquit̃ vt decet. Ecclici. 44. Hoies diuites in virtute pulchritudinis studiũ habentes rc. Hoc requirit̃ in episcopo qa per exteriora iudicamus de interiorib9. Ecclici. 19. Amictus corporis z risus dentiũ z ingressus hois enũciant de illo: qa planus ponitur in

Tres sunt ordines. Episcoporum perficientium. Presbyterorum illuminantium. Diaconorum purgantium.

Epus non dz hic duas vxores nõ tñi ppter icõtinentiam: sed pp repñtationẽ Christi z ecclesie.

aspectu honu: opz q̄ sit ornatus. Un̄ dī de Ambrosio q̄ quosdam ordinare nolebat. q̄a dissolute icedebant. Item quādoqz cōtingit q̄ occurrūt alicui aliqua turpia in alijs vel agentib⁹ vel dicētibus. ⁊ ad hec dz habere pudicitiam vt verecūdetur si videat vel audiat. Aug. Impudicus oculus impudici cordis est nūtius. Eccl. 7. Gr̄a. n. verecūdie illius super aurum.

Elemosyna spūalis ⁊ corporalis.

¶ Deinde cū dīc. HOSPITALEM ⁊c̄.]Agit de ep̄o in cōparatione ad alios. Imponit̄ autem ep̄o vt pascat oues. Jo. vlti. ⁊ .1. Pet. vlti. Et duplex est elemosyna. s. corporalis ⁊ spūalis. Ergo dz in vtroqz pascere. Quātū ad p̄mū dīc. Hospitalē. s. peregrinoꝝ ⁊ hospitum. Ro. 12. Hospitalitatē sectātes. Heb. vlti. Hospitalitatē nolite obliuisci ⁊c̄. Job. 31. Hostium meum viatori patuit ⁊c̄. Quantū ad 2ᵐ dicit. DOCTOREM.]Ephe. 4. Alios pastores ⁊ doctores ⁊c̄. Et hoc est officiū p̄priuz prelati. Hiere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meuz ⁊ pascent vos scientia ⁊ doctrina ⁊c̄.

¶ Cōsequēter cū dīc. NON vinolētū ⁊c̄.]Remouet vitia opposita. Tria aūt remouet. Unum qd̄ pertinet ad ꝯcupiscētiam carnis. Aliud ad irā. Aliud ad cupiditatez. Quātū ad p̄mū dicit. NON vinolētū.]Minus dicit ⁊ plus significat. Ephe. 5. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria ⁊c̄. q. d. Nō gulosuz/non luxuriosum. Quātuz ad irā duo ponit. p̄mo quātū ad actū cū dīc. NON percussorē.]Decēter p̄hibet hoc post vina. quia ebrij de facili ꝑcutiūt. sed modestū. idest patiētez. Phil. 4. Modestia vestra nota sit oīb⁹ hoīb⁹ ⁊c̄. Bene patientes erāt vt annūtiēt. Chrūs passus nō ꝑcutiebat. Scd̄o quātū ad v̄ba cū dicit. NON litigiosuz.]. 2. Thi. 2. Seruum dei nō opz litigare ⁊c̄. 1. Cor. 11. Si quis autē videtur cōtentiosus eē nos talem cōsuetudinē nō habemus neqz ecclesia dei. Et hoc q̄a episcopi sunt successores Aploꝝ: quos Chrūs instruxit vt pacē annūtiarent. Itē in passione sua Chrūs dixit. Pacez meā do vobis. pacem meā relinquo vobis. ¶ Quātum ad res tēporales dicit. NON cupidū.]q̄a ponit̄ iudex ⁊ ordinator ecclīe q̄ si sit cupidus de facili declinat a iustitia. Exo. 23. Ne accipias munera que excecant etiaz prudētes ⁊ subuertunt verba iustoꝝ. sed heu. Hiere. 6. A maiore vsqz ad minorem oēs auaritie student ⁊c̄.

¶ Qui sue domui bene presit: qui liberos habeat in subiectione cum omni reuerentia. Quod si quis ꝓprie domui preesse nō nouit: quō ecclesiam dei curabit? Nō nouitiuz: ne inflatus in cōdēnationem incidat calūniatoris. Opz autē illū ⁊ bonuz habere testimoniū ab extraneis: ne in ꝓbrum incidat ⁊ laqueū calūniatoris. Ministros itidez cōpositos: nō bilingues: non multo vino deditos: nō turpiter lucri auidos: tenētes mysteriuz fidei cū pura conscientia: atqz hi probentur prius: deinde ministrent sic: vt nemo possit illos criminari. Uxores similiter modestas: non calūniosas: sobrias: fidas in omnibus.

¶ Sz sue domui bene prepositū filios hn̄tē subditos cū omni castitate. Si qs autez domui sue preesse nescit quomō ecclīe dei diligētiā habebit? Nō neophitū: ne in supbiā elatus in iudicium icidat diaboli. Opz aūt ⁊ illū testimoniū hr̄e bonū ab his q foris sunt vt nō in opprobriū incidat ⁊ in laqueū diaboli. Diacones silr pudicos. non bilingues. nō multo vino deditos. nō turpe lucrū sectātes: hn̄tes misterium fidei in consciētia pura. Et hi autem ꝓbentur primum: ⁊ sic ministrent nullū crimen habētes. Mulieres similr pudicas. nō detrahētes: sobrias/fideles in oībus. Lec. II.

Supra ondit Aplūs q̄lis dz eē ep̄s fm̄ se. hic ostēdit q̄lis dz eē in cōparatiōe ad multitudinē. Et p̄ ad multitudinē domestice familie. Scd̄o quo ad multitudinē ecclīe ibi. NON neophitū ⁊c̄.]Tertio quo ad multitudinē ifideliū ibi. OPORTET aūt ⁊c̄.]Itē p̄mo ondit q̄lis dz eē in cōparatiōe ad familiam domesticā. 2° rōnē hu⁹ assignat ibi. SI QVIS aūt ⁊c̄.]Itē p̄mo ostēdit q̄ ab episcopo reqrit̄ gubernatio debita familie. 2° bona instructio filioꝝ ibi. FILIOS hn̄tē ⁊c̄.]Dīc ḡ. Opz ep̄m preesse domui. i. familie sue ⁊c̄. Ut eā bn̄ gubernet. Bona aūt gubernatio nō solū est acq̄sitio diuitiaꝝ q̄a ea nō sunt finis iconomice sed instrumēta. s3 finis ei⁹ est recta vita. Ecclīci. 44. Pacificātes in domib⁹ suis. Spālr aūt in domestica familia hcipui sunt filij. Et iō dīc de eis spālr. FILIOS ⁊c̄.]idest q̄ suis filijs dnet̄ nō emollitus ex teneritudine amoris quē q̄nqz ext̄dit ad filios. Inter alia aūt q̄ requirunt̄ in filijs ep̄oꝝ quos habuerūt anq̄ essent episcopi reqrit̄ q̄ sint casti. q̄a mala eoꝝ vita eēt testimoniū ꝯ parētē ⁊ plāti. Ecclīci. 10. Scd̄m iudicē ppli sic ⁊ ministri ei⁹. ⁊ q̄lis rector ciuitatis tales ⁊ habitantes in ea. Sap. 4. Ex iniqs. n. oēs filij q nascunt̄ testes sūt neqtie aduersus parētes in interrogatione sua. Scd̄a ratio est. q̄a ad domuz episcopi concurrit populus: ideo oportet eos esse castos. Cōtra illud. 1. Reg. 2. vbi filij Hely non casti corrumpebant mulieres veniētes ad templum. vnde ⁊ Hely a dn̄o est punitus.

¶ Deinde cū dicit. SI QVIS aūt ⁊c̄.]Dicti sui rōnē assignat. Posset. n. dici. Quid ad ep̄m q̄ bn̄ regat familiā cui iminet cura cōis? Et iō dīc. SI QVIS aūt ⁊c̄.]. i. ꝓprie familie. Luc. 16. Qui fidelis ē in minimo ⁊ in maiore fidelis ē. Cōtingit tn̄ frequēter q̄ aliq nō sunt regitiui bn̄ in ꝑuis domesticis: q tn̄ bn̄ regūt in maioribus. Sz dīc. NESCIT:]vt hec nesciētia referat̄ ad negligētiā. ⁊ q ꝑua negligit de facili magna negligit. s3 q nō curat de ꝑuis aliqū bn̄ se hz in maioribus.

¶ Cōsequēter ondit q̄lr se hēat ad multitudinē ecclīe in q̄ nō dz eē nouit⁹ i fide s3 antiquus. Un̄ dīc. NON neophitū]. i. nouā fidē hn̄tē. Act. 1. Opz eligere vnum ex his q nobiscū ⁊c̄. Idē Nūeri. 11. Cōgrega mihi. 70. viros de seniorib⁹ q̄s tu nosti q̄ senes sint ppli ac magistri ⁊ duces ⁊c̄. Sz sīc dī Sap. 4. Senect⁹ venerabilis ē nō diuturna neqz nūo annoꝝ cōputata ⁊c̄. Cōtingit. n. q̄nqz q̄ in aliqb⁹ nouis supabundet gr̄a ⁊ hn̄t silr cū etate moꝝ senectutē q dispensatiue ꝓmouent̄ sicut Ambrosi⁹ diuina ispiratiōe. Un̄ h̄ qd̄ dīc h̄ ad eos ptinet q nō solū etate neophiti. s3 ⁊ qui neophiti sunt ꝑfectiōe. Et hu⁹ est rō: ne in supbiā ⁊c̄. Qn̄. n. aliqs de nouo veniēs ad fidē ⁊ ad ꝯditionē aliq̄ ꝓmouet̄: reputat se alijs meliorē. ⁊ valde necius: q̄si nisi ipse eēt. nō hēent vnde ꝓuideretur ecclesie. Et dīc. DIABOLI.]q̄a ipse ꝯdēnatus fuit ꝓp peccatum superbie.

¶ Deide cū dicit. OPORTET aūt illū ⁊c̄.]Ondit q̄lr se habeat ad multitudinē ifideliuz ⁊ ponit documēta. P̄rio vt sit bone fame. Col. 4. In sapientia ambulate ad eos q foris sūt. 1. Pe. 2. Cōuersationē v̄raz iter gen-

tes hñtes bonā τc. Et h̄ necīū ē p̄lato. q̄a ꝯuersatio to/tiꝰ ꝯgregatiōis iudicaṫ ex p̄lato. ¶ Sꝫ ꝯ .z. Cor.6. Per īfamiā τ bonā famā τc. ¶ R̄ndeo īfamia īsurgit q̄nqꝫ ex culpa eius q̄ īfamaṫ. τ hāc p̄hibet hic. q̄nqꝫ ex mali/cia detrahētiū. τ in hac opꝫ hr̄e patiētiā τ de hac loqṫ Ap̄ls ibi. Sed hic loquiṫ de assumendo in ep̄m q̄ τ si sit bonus τ infamaṫ falso oꝫ patiēter ferre. Sc̄do assi/gnat rōnez. Unde subdit. VT NON i opprobriū τc.] Ubi tangit duplex periculuz. s. ne fiat opprobriosus τ per hoc eius auctoritas minuaṫ. τ per ꝯn̄s auferaṫ au/dacia corrigēdi. Mat.7. Eyce p̄mū trabē τc. Sc̄do ne incidat τc. q̄nqꝫ. s. i͞p̄atiēter sustinēdo q̄ īfamis ꝯciteṫ ad odia τ desperet τ h̄ꝯ. Et q̄ p̄latus sit odiosus laicis ꝯtingit si negligit cultū diuine laudis. Malac.z. Irri/tum fecistis pactum leui dicit dn̄s exercituū p̄p̄ qḋ de/di vos cōtēptibiles τ humiles oībus populis.

¶ Deinde cū dicit. DIACONES τc.] Ondit ꝑtinentia ad diacones qḋ in greco idē est qḋ ministri. In p̄miti/ua. n. ecclesia solū erāt tres ordines vt dicit Dionysiꝰ: scꝫ ep̄oꝝ/p̄sbyteroꝝ/τ ministroꝝ: τ non diuidebanṫ ꝑ diuersos gradus: sed oīa erāt in vno ordine p̄p̄ pauci/tatē ministroꝝ τ p̄p̄ nouitatē ecclīe. Primo ḡ ondit q̄/les debēt esse f̄m se. Sc̄do q̄ntū ad alios ibi. MVLIE/RES τc.] Itē p̄mo ondit q̄les debēt eē. Sc̄do q̄ō exa/minādi sunt ibi. ET HI τc.] Itē p̄mo ostēdit q̄les de/bent eē q̄ntū ad coꝝ ꝓpriū corpus. Sc̄do q̄ntū ad res exteriores ibi. NON turpe τc.] Tertio q̄ntum ad alia. HABENTES τc.] Itē quātuꝫ ad corpus. Prio ostēdit quo ad totius corporis q̄litates. Sc̄do q̄ntū ad oris re/frenatiōnē. Dicit ḡ. Dico q̄ episcopi debēt eē pudici sil'r opꝫ diacones eē: q̄a ꝯtrariū pudicitie facit ineptū ad sp̄ualia. q̄a denegat aiuꝫ a sp̄ualibꝰ quē necesse ē tales hr̄e eleuatū. Esa.52. Mundamini qui fertis vasa do/mini τc. Luc.12. Sint lumbi vestri p̄cincti τc.

¶ Deinde ondit quales debēt eē in ore. Os deseruit lo/cutiōi τ gustui. Quātū ad p̄mū dicit. NON bilingues.] Eccl'ici.28. Lingua tertia multos cōmouit τ dispersit illos a gēte in gētē τc. Bilinguis est hn̄s duas linguas. Nō erūt tales diaconi ministri pacis. Quātū ad zᵐ di/cit. NON multo τc.] Prouer.23. Cui ve: cuius patri ve: cui rixe: cui fouee: cui sine cā vulnera: cui suffos/sio oculoꝝ. Nōne his q̄ cōmoranṫ i vino τ studēt cali/cibꝰ epotādis. Esa.5. Ue qui potētes estis ad biben/dū vinū τ viri fortes ad miscēdam ebrietatem.

¶ Deide cū dicit. NON turpe τc.] Ondit q̄ō se hēant ad res exteriores. Nō solū eni diuertiṫ a iusticia q̄nqꝫ p̄p̄ cupiditatē lucri: sed ēt a veritate dicētes q̄ nō opꝫ. Et ideo p̄hibeṫ eis tēporale lucrū in quo intelligiṫ oē lucrū inhonestū. ¶ Sꝫ q̄ntuꝫ ad affectionē dicit. HA/BENTES τc.] Et istruit eos. Prio q̄ntū ad fidē. Sc̄do quātū ad ꝯsciētie puritatez. Uñ dicit. MYSTERIVM fidei] nō fidē. idest nō tm̄ fidē simplicē sed intelligen/tiam eius qḋ in fide occultū est. Mysteriū. n. idez est qḋ occultū: q̄a ministri debēt scire nō tm̄ ea de fide q̄ τ p̄pl's intelligit: sꝫ τ mysteria q̄a debēt alios istruere. z. Pe.3. Parati semꝑ ad satisfactionē oī poscēti vos ra/tionem de ea que in vobis est fide τ spe τc. Item con/scientiaꝫ purā. quā impura facit in fide errare. supra p̄mo. Finis autez precepti est charitas de corde puro τ conscientia bona τ fide non ficta τc.

¶ Deide cū dic̄. ET HI p̄hibenṫ τc.] Ostēdit q̄ō exa/minenṫ. Posset. n. dicere aliqs. Puto oēs bonos: h̄. n. toꝫ esse in mea reputatiōe. Sed q̄ntū ad eoꝝ ꝓmotiōeꝫ oēs sunt examinādi. Uñ etiā ipsi examinanṫ. vñ dic̄. ET HI τc.] NVLLVM crimē] i. peccatū mortale. non aūt intēdit de pctō veniali. q̄a vt dr̄. 1. Io. 1. Si dixeri/mus: q̄a peccatuꝫ non habemus ipsi nos seducimus τ veritas in nobis non est. Nec dicit qui habuerunt: sed qui habent. i. sunt notabiles τ habent infamie crimē. Alioquin h̄ esset derogare clauibus ecclesie.

¶ Deide cū dicit. MVLIERES τc.] Ondit qual'r se ha/beant ad alios. Et p̄mo ponit suā istructionem. Sc̄do rōnē ibi. QVI eni hn̄t τc.] Circa p̄mū duo facit. q̄a pri/mo ondit q̄liter se habeāt ad vxores quas habebāt in primitiua eccl'ia. τ loquiṫ ꝓ statu illo. Sc̄do q̄ō ad fi/lios ibi. QVI filijs τc.] Iterū p̄ma in duas: q̄a p̄ osten/dit q̄les debēt eē coꝝ vxores. Sc̄do qual'r ipsi hēant se ad illas ibi. DIACONES τc.] In vxoribꝰ eoꝝ requi/rit q̄tuor. s. pudicitiā/modestiā/sobrietatē/τ fidelitatē. Dicit ḡ sil'r sicut dixi de diaconibꝰ dico de mulieribus q̄a opꝫ eas eē PVDICAS.] Eccl'ici.26. Gr̄a sup̄ gratiā mulier sancta τ pudorata. Itē MODESTAS] in lingua nō detrahētes. Eccles.10. Q̄ō si serpens mordeat i si/lētio: nihil eo minꝰ hꝫ qui detrahit τc. Itē SOBRIAS] que est maximū ornamētū mulierum. supra. z. Sil'r τ mulieres in habitu ornato cuꝫ verecūdia τ sobrietate. Itē FIDELES] vl' deo q̄ntū ad verā fidē vl' viris suis.

In vxoribus eꝑoꝝ q̄tuor ꝯditiōes debꝫ eē: pudicitia/modestia/so/brietas/fideli/tas.

Sꝫ q̄ culpa est diaconi si eius vxor est mala. R̄ndeo. Aliqs a ministerio repelliṫ nō solū ꝓpter culpā: sꝫ ēt p̄p̄ aliqḋ īpedimētū ministerij. Et iō si p̄ter culpā eoꝝ possent mulieres eē male tn̄ p̄stāt īpedimentū dupl'r. Primo q̄a cū male sunt idigent maiori cura. τ p̄ h̄ mi/nus vacarēt ecclesiasticis ministerijs. Sc̄do quia viri deprauanṫ ex vxoribꝰ. Itē eēt in p̄iculū. q̄a ministro/ruꝫ ecclīe multi freq̄ntāt domos. ¶ Dixerunt aūt ca/taphrige q̄ ex quo inter diaconos agiṫ de mulieribus. mulieres possunt ordinari ad sacros ordines. Sꝫ sciē/dum est q̄ in iure aliq̄ mulieres aliq̄n vocanṫ diaco/nisse. nō q̄a habeāt hūc ordinē: sꝫ p̄p̄ aliqḋ ministeriū ecclīe. sicut in greco diciṫ diaconus quilibꝫ minister.

Diaconi ex malis vxori/bus debēt re/pelli a mini/sterio.

Opio illoꝝ q̄ dixerunt mu/lieres ordiari ad sacros or/dines.

¶ Diaconi sint vnius vxoris mariti: q̄ liberis re/cte presint: τ ꝓprijs familijs. Nam q̄ bene mini/strauerint: gradū sibi bonuꝫ acq̄rūt: τ multam li/bertatē in fide: q̄ est in Chr̄o Iesu. Hec tibi scri/bo: sperans fore: vt veniaꝫ ad te cito: qḋ si tardiꝰ venero: vt noris q̄ō oporteat in domo dei ver/sari: q̄ est ecclesia dei viuētis: colūna τ stabilimē/tuꝫ veritatis. Et citra ꝯtrouersiā magnū ē pieta/tis mysteriū. Deꝰ manifestatꝰ ē in carne: iustifica/tus est in sp̄ū: visus est in angelis: p̄dicatꝰ ē gēti/bus: fides illi habita ē in mūdo: receptꝰ ē i gl'ia.

¶ Diacones sint vniꝰ vxoris viri: qui filijs suis bn̄ p̄sint: τ suis domibꝰ. Qui. n. bn̄ mi/nistrauerint: gradū bonū sibi acq̄rēt τ mul/tā fiduciā in fide q̄ est in Chr̄o Iesu. Hec tibi scribo filij Thimothee: sperās me ve/nire ad te cito. Si autez tardauero: vt scias q̄ō oporteat te in domo dei ꝯuersari q̄ est eccl'ia dei viui. colūna τ firmamētū verita/tis. Et manifeste magnū est pietatis sacra/mētū qḋ manifestatuꝫ ē in carne: iustifica/tuꝫ est in spiritu apparuit angelis: predica/tum est gentibus: creditum est in mundo: assomptum est in gloria. Lec. III.

Supra ostēdit Apl's q̄les debēt eē diacones ⁊ eorū vxores hic ondit quō diaconisse hēant ad vxores ⁊ ad filios ⁊ familiā. Et p̄ ponit documētū. Scdo ei⁹ rōnē ibi. QVI. n. bn̄ rč.] Dicit ḡ. Dixi q̄ mulieres diaconoꝝ sint pudice. Et si in vxorib⁹ est pudicitia hn̄da pp eos amplius in ipsis est nec̄ia vt sint oīno a ɔtactu mulierū imunes. Sꝫ q̄a fm h̄ pauci eēnt ministri ɔcedit q̄ saltē SINT vni⁹ vxoris viri.] q̄a habuisse ples ē signū icōtinētie: ⁊ ɔ significationeꝫ sacri. Et idē est q̄ dn̄s istituit matrimoniū vnius ad vnā. Unde ⁊ prima vxor benedicitur non secunda.

Deide mouet qualr̄ se habeant ad filios dicēs. QVI filijs suis bn̄ p̄sunt] .s. bn̄ erudiēdo ī disciplina bona ⁊ bona vita. Eccli'ci. 7. Filij tibi sūt erudi illos rč.

Cōseq̄nter hortaẗ eos bn̄ p̄esse ⁊ toti domui .i. familie .s. cū māsuetudie. Eccli'ci. 4. Noli eē sič leo ī domo tua rč. Et hui⁹ ponit rōnē dicens. QVI. n. rč.] .q.d. Qd̄ regris ab ep̄is rōnabile ē. q̄a ipsi sūt p̄elati. Sꝫ q̄re a diacono q̄ ē minister. R̄ndet dicēs. QVI. n. rč.] Et primo ondit q̄ bon⁹ vsus hui⁹ ministerij ē via ad maiorē dignitatē. Scdo ēt q̄ est via ad vitā eternā. Quātū ad p̄mū dič. QVI. n. bn̄ ministrauerint] exercēdo officiū diaconi. Qd̄. n. ē in greco diacon⁹ in latino dī minister. GRADVM bonū sibi acq̄rēt] .i. p̄moueri mereñ ad gradū altiorē. Mat. 25. Quia ī pauca fuisti fidelis sup multa te ɔstituā rč. Et dič BONVM.] q̄a supra codē. Qui ep̄atū desiderat bonū opus desiderat. Nec tn̄ in h̄ est coꝝ finis: sꝫ cū h̄ remunerationem hn̄t a deo. Jo. 12. Volo vt vbi ego sum illic sit ⁊ minister meus. Et iō dič. MVLTAM fiduciā] .s. augīlij g̃re in p̄ñti: ⁊ glorie in futuro. ⁊ hoc PER fidē Chr̄i] .2. Coꝝ. 3. Fiduciā talē hēm⁹ rč. Esa. 12. Fiducialr̄ agā ⁊ nō timebo.

Deide cum dicit. HEC tibi scribo rč.] Ponit rōnem oīuꝫ p̄dictaꝝ monitionū. Et p̄ excludit cāꝫ opinatā. 2° astruit verā ibi. SI AVTEM rč.] 3° assignat rōneꝫ ibi. QVE est eccl'ia rč.] Circa p̄m̄ sciēdū est q̄ posset Thimotheus credere q̄ ex quo scripsit decetero eū nō visurus eēt. al's sup̄fluū videreẗ eū lr̄is monere. Et ideo dič. HOC scripsi tibi rč.] Et nōiat eū filiū. q̄a sibi charissim⁹ erat. 1. Coꝝ. 4. Ideo misi ad vos Thimotheū qui ē filius me⁹ charissimus rč. Et dič SPERANS.] q̄si nō certus. 2. Jo. Plura hn̄s vobis scribere nolui p̄ chartā ⁊ attramētū. spero eni me futuꝝ apud vos ⁊ os ad os loq rč. Scribo igiẗ lꝫ speꝫ habeā. q̄a spes in lōgum ptrahi pōt. Prouer. 16. Hoīs est p̄parare aīam ⁊ dn̄i linguā gubernare rč. Et iō dič. SI AVTEM tardauero rč.] .1. Thes. 2. Sed sathanas impediuit nos. Ego igitur scribo vt si tardauero scias quomodo oporteat te in domo dei ɔuersari. p̄s. Habitare facit vnius moris in domo rč.

Deide cū dicit. QVE est eccl'ia rč.] Assignat rōnem q̄re sit sic ɔuersandū ī ea. Et assignat rōnē hui⁹ cāe q̄ ē duplx̄. Prio cōmēdādo ipsaꝫ eccl'iaꝫ. 2° v̄itatē eccl'ie ibi. ET MANIFESTE rč.] Circa p̄mū duo facit. q̄a p̄ cōmēdat eccl'iā ex p̄te eius cui⁹ est eccl'ia 2° ex v̄itatē ipsius eccl'ie ibi. COLVMNA rč.] Ex p̄te eius cui⁹ est eccl'ia q̄a ē dei viui. Eccl'ia q̄si adunatio. q̄a in eccl'ia ē adunatio fideliū. Ro. 8. Quos vocauit rč. Et adunāẗ in deū. Jo. 17. Ut ⁊ ipsi in nobis sint vnū rč. Et iō dič que ē DEI.] Et addit VIVI.] ad dis̄tōnē alioꝝ deoꝝ ad quos ɔgregant̄ gētes. Naꝫ hi sunt mortui. sꝫ de⁹ ecclesie ē viuus. Jo. 5. Sič p̄r hꝫ vitā in semetipo rč. Est ergo sic in ea ɔuersandū vt sp̄ualr̄ viuam⁹. p̄s. Domū tuā dn̄e decet sanctitudo rč. Scdo rō ē ex veritate ecclesie. Nāle ē. n. hoī vt desideret cognitioneꝫ veritatis

Eccl'ia .i. adunatio.

cū sit p̄fectio itell's. Un̄ Aug. dič q̄ btitudo ē finis hominis q̄ nihil aliō ē q̄ꝫ gaudium de veritate. Hoc inq̄rūt phis p̄ creaturas. Ro. 1. Sꝫ in h̄ vacillabant. q̄a nō hēbāt certitudinē v̄itatis. tum q̄a erāt corrupti erroribus suis. q̄a vix iueniẗ apd̄ eos q̄ in v̄itate ɔcordēt. Sꝫ in eccl'ia ē firma cognitio ⁊ veritas. Un̄ dicit. COLVMNA.] Eccli'ci. 24. Thron⁹ me⁹ ī colūna nub rč. Eccli'ci. 26. Colūne auree rč. Et dī AVREA.] q̄a in se scīā. ET FIRMAMENTVM] .s. q̄tū ad alios. quia nō possunt firmari in veritate nisi per ecclesie sacramenta. Luc. 22. Tu aliquādo ɔuersus cōfirma rč. p̄s. Ego ɔfirmaui colūnas eius. Si igitur ecclesia cōgregat in deo ⁊ dat cognitionē veritatis debemus eē in ea.

Deide cū dič. ET MANIFESTE rč.] Cōmendat caput eccl'ie. Et p̄ Chr̄iꝫ ad cui⁹ māifestationeꝫ appuit. 2° de ei⁹ exaltatiōe agit ibi. ASSVMPTVS rč.] Cōmendat āt Chr̄iꝫ 2r̄. p̄ q̄tū ad nāꝫ diuāꝫ. 2° q̄tū ad humanā ibi. QVOD manifestatus ē rč.] Dič ḡ. ET MANIFESTE rč.] Quia sacr̄m idē ē qd̄ sacrū secretū. Nihil aūt tā secretū q̄ꝫ id qd̄ in corde gerim⁹. Multo ḡ mag̃ qd̄ in cor dei ⁊ secretū ē ⁊ sacrū. 1. Coꝝ. 2. Que sūnt dei nemo nouit nisi sp̄us dei rč. Esa. 24. Secretū meum mihi secretū meū mihi. Esa. 45. Tu es de⁹ abscōdit⁹. Et h̄ ē v̄bū dei ī corde p̄ris. p̄s. Eructauit cor meū verbū bonū rč. Hoc siq̄deꝫ sacr̄m ē sacr̄m pietatis. secretū aūt hoīs aliq̄n ē vanū. p̄s. Dn̄s scit cogitationes hominū q̄m vane sūt. Inq̄tū ḡ ē restauratiuū mundi est pietas. Itē magnū q̄a ē verus de⁹ cui⁹ magnitudis nō ē finis. Hoc ḡ secretū qd̄ latet ī corde p̄ris factum ē hō. Et iō describit ipꝫ. Scdo q̄tū ad nām hūanā rč. Et p̄ q̄tū ad carnē. 2° q̄tū ad aīaꝫ. Q̄tū ad p̄m̄ dič. QVOD manifestatū ē ī carne.] Sič v̄bū qd̄ latet ī corde māifestaẗ v̄bo sensibili. ita v̄bū dei ī corde dei latebat. sꝫ in carne māifestatū. Jo. 1. Verbū caro factū ē rč. Q̄tū ad aīaꝫ dič. IVSTIFICATVM ē ī sp̄ū.] Hoc 2r̄ exponiẗ. Prio ne credaẗ q̄ caro p̄us sit ɔcepta dič q̄ non. q̄a IN SPIRITV] .i. p̄ sp̄m̄ scm̄ ɔcept⁹ est. Mat. 1. Qd̄ eni ex ea natū ē de sp̄ū scō ē. Et Luc. 1. Qd̄. n. ex te nasceẗ vocabiẗ fili⁹ dei. Et h̄ q̄a sp̄ūsc̄ūs superueniet in te rč. Ut IN SPIRITV scō] hūano p̄ q̄ Jo. 19. Emisit sp̄m̄. Et sic ē māifestatū ī carne qd̄ n̄ ē cū sp̄ū. Et dico SPIRITV iustificato] .s. q̄a iustus ē absq̄ oī macula.

Deide cum dič. APPARVIT rč.] Ondit ei⁹ manifestationē. ⁊ p̄mo factā angelis. 2° hoīb⁹ ibi PREDICATVM rč.] Dič ḡ. sacr̄m illud qd̄ appuit rč. excludit ēt cognitionē angeloꝝ rč. Illud aūt dī appere qd̄ in potestate sua hꝫ videri ⁊ nō videri: ⁊ non subest p̄tāti vidētis. Un̄ nō dī lapis appet mihi: sꝫ video lapidē. Si ḡ angelus ī sua nā hr̄et q̄ videret v̄bū. nō diceret verbū appere sibi: sꝫ q̄ ipse videret cuꝫ vellet. Et iō dicit Apl's q̄ APPARVIT angelis] q̄a non in sua nā viderūt ipm̄. Et veꝝ ē q̄ a p̄n⁹ appuit angelis q̄n ex ɔuersiōe ad se deificauit ipsos: sꝫ q̄n ē icarnatū multa mysteria inotuerūt angelis q̄ nō cognouerāt antea. Et iō dič Beda q̄ ī natiuitate appuit angelis claritas q̄ nō antea in v̄itate visa ē hoīb⁹. Et h̄ 2r̄. Prio q̄tū ad ministeriū Apl'oꝝ. Scdo q̄tū ad cognitionē p̄ploꝝ quibus māifestaẗ. Olīꝫ siq̄dē solis iudeis māifestabaẗ. sꝫ nūc in gētib⁹. Et iō dič. PREDICATVM ē gētibus.] Mat. vlti⁹. Eūtes ḡ docete oēs gētes rč. p̄s. Annūciate inter gētes gl'iam ei⁹ rč. Et h̄ efficaciter. QVIA creditum est mūdo.] Et h̄ dn̄s orabat Jo. 17. Et h̄ maxime mirū est q̄ p̄ simplices pauperes ⁊ ipotētes tot⁹ mūdus est cōuersus. 1. Coꝝ. 1. Non multi sapientes rč. Et hoc vt non glorieẗ ois caro rč. Secūdo manifestat q̄ sola

Appare rč.

sola

sola veritas dei hoc facit: quia ASSVMPTVM est in gloria] Christus.s.quia manifestatus assumptus est in celis. Mar. vlti°. Dñs quidē Jesus postquā locutus ē eis assumptus est in celum ⁊c̄. Phil. 2. Et ois lingua confiteat: quia dñs nr̄ Jesus Christus in gloria est Dei pris. Cap. IIII.

2.Tim.3. 2.Pet.3. Jude.1. Spiritus autē certo loquit: quod in posterioribus temporibus discedent quidam a fide: attēdentes spiritibus impostoribus: ac doctrinis demonioꝝ: per simulatione falsiloquoꝝ: cauterio notatā hn̄tium conscientiā: phibētiū 9bere matrimoniū iubentium abstinere a cibis: quos deus creauit ad sumēdum cum gratiaꝝ actione fidelibus: ⁊ his qui cognouerunt veritatē: quod quicquid creauit deus bonū sit: ⁊ nihil

Eccl.39. reijciēdum si cū gratiaꝝ actiōe sumat. Sanctificat enim per sermonē dei ac precationē.

Spiritus autē manifeste dicit: quia in nouissimis tēporibus discedent quidam a fide attēdentes spiritibus erroris ⁊ doctrinis demonioꝝ in hypocrisi: loquētium mēdacium ⁊ cauteriatam hn̄tium suā 9sciam: phibētium nubere: abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cū gratiaꝝ actiōe fidelibus: ⁊ his qui cognouerunt veritatē. Quia ois creatura dei bona est ⁊ nihil reijciēdum quod cum gratiaꝝ actione percipit. Sanctificat enim per verbum dei ⁊ orationem.

Superius instruxit Timotheum de pertinentibus ad ordinationē ecclesie in spūalibus. Scdo quantum ad documēta fidei: cultum dei ⁊ dispōnem ministerioꝝ: hic instruit eū de ordinatiōe ecclie quātum ad exteriora. Et primo quātum ad cibos. Scdo quātum ad status hoium ⁊ diuitias. ibi. QVICVNQVE sub iugo ⁊c̄.] Item primo agit de vsu ciboꝝ. Scdo de dispensatione ciboꝝ. 5. cap. ibi. VIDVAS honora ⁊c̄.] Itē primo excludit superstitiosā abstinētiā. Scdo prefert pietatem abstinētie licite. ibi. EXERCE TE ⁊c̄.] Itē primo prenunciat falsā doctrinā de illicita abstinentia. Scdo instruit eū hec preponere fratribus. ibi. HEC pponens ⁊c̄.] Itē primo errorē manifestat. Secundo excludit ipsum. ibi. QVOS DEVS ⁊c̄.] Itē primo prenunciat errorē futurū ex parte deceptoꝝ. Secūdo ex parte decipiētium. ibi. IN HYPOCRISI ⁊c̄.] Item ponit actorē denunciationis. Scdo fidei defectū. ibi. QVIA in nouissimis ⁊c̄.] Tertio causā defectus. ibi. ATTENDENTES ⁊c̄.] Dicit ergo. Magnū est pietatis sacramētum quod iustificatū est in spiritu: sed supra hoc sacramētum spiritussanctus aliquid pnunciat futurum. Ad eū enim ptinet reuelare mysteria. 1ª Cor. 14. ⁊ Joā. 16. Que ventura sunt annūciabit vobis. Spūs ergo pnunciat in corde futura. Sed olim loquebat in similitudinibus. Nume. 12°. Si quis fuerit inter vos ppheta dñi in visione apparebo ei vel per somnū loquar ad illū. Osee. 12°. Ego visionē multiplicaui ⁊ in manu pphetarū assimilatus sum ⁊c̄. Sed in nouo testamēto spūssanctus manifeste dicit. Joā. 16. Et palam de patre meo annunciabo vobis. Et pnunciat defectū fidei futurum. Unde dicit. IN NOVISSIMIS tēporibus ⁊c̄.] Nouissimum tēpus dicit vltima etas: quia nos sumus in quos fines seculoꝝ deuenerūt. Tn̄ in hoc tēpe tanto amplius nouissimū est: quanto magis ppinquū nouissime diei. Et sicut in primitiua ecclia ppter ppinquitatē ad Christum: ⁊ sacramēta instituta fuit feruētissima fides: sic in nouissimis tēporibus in cōparatiōe ad tēpus Aploꝝ recedent a fide: quia carnales erunt: sed magis in fine abūdabunt errores. Gen. 49. Congregamini vt annūciem que ventura sunt vobis nouissimis diebus ⁊c̄. Causa defectus est duplex. Una ex parte diaboli seducētis. scdo Cor. 11. Timeo ne sicut serpens Euam seduxit astutia sua ⁊c̄. Et ideo dicit. ATTENDENTES spiritibus erroris] .s. demonibus quoꝝ est officium in errorē mittere. Joā. 8. Mendax est ⁊ pr eius ⁊c̄. 3. Reg. vlti. Egrediar ⁊ ero spūs mendax ⁊c̄. Et dicit SPIRITIBVS] quia demon maior multos hz ministros. Sed quō attendent eis? Nunquid eos videbūt? Non: sed loquet in eis. Et ideo addit scdam cām .s. falsam doctrinā. Et fm Glosam dicit hic falsos doctores demones: nec immerito. Sicut enim boni hoies interdū dicunt angeli: sic isti ppter excellentē maliciā demones dicunt. Jo. 6. Nōne .n. duodecim vos elegi ⁊ ex vobis vnus est diabolus. ¶ Ex parte decipiētium est duplex cā. Una eoꝝ falsitas. Alia peruersitas 9scie eoꝝ. Quātū ad primū dicit. DEMONIORVM] .i. hoium a demone possessoꝝ: ⁊ hoꝝ dico loquentium mendaciū. Iere. 23°. Usquequo istud est in corde pphetarū vaticinātium mendaciū ⁊ pphetātium seductiones cordis sui. Et nota quod per mendacium simplex absque pallio apparētie nō posset aliquis decipe quēpiā. Et ita hi neminē possent fallere: nisi ptenderent aliquod pallium vel bone intētionis vel simulationis vel false auctoritatis. 1ª Corinth. 3°. Nemo vos seducat ⁊c̄. scdo Timo. 3°. Habētes quidem spēm pietatis .i. fictā pietatē. ET DEMONIORVM] .i. eoꝝ habētium CONSCIENTIAM cauteriçatā.] Cauterium est corruptio in carne per ignē ex qua egredit continue putredo. Ita ex igne peruerse voluntatis ire odij ⁊ 9cupiscētie vlcerat 9sciētia ⁊ demonioꝝ egredit falsa doctrina. Titum. 1. Coinquinate sunt eoꝝ mentes.

¶ Deinde ostendit que sit ista falsa doctrina: ⁊ tangit heresim manicheoꝝ: qui dānant matrimoniū. Cōtra illud. Mat. 19°. Quos deus cōiunxit hō non separet. 1ª Cor. 7. Mulier nō peccat si nubat. Item manichei prohibent vsum ciboꝝ .i. mandant abstinere a cibis. Abstinere aūt a cibis pōt quis licite intētione domandi carnē: sicut Timotheus abstinebat a vino: vel pp scandalum: sicut dicit Aplus. 1ª Corin. 8. Si esca scādaliçat fratrē meū nō manducabo carnes in eternum. Itē illicite. Uno mō ppter legis pceptū: quasi legalia adhuc essent seruāda. cōtra quod loqt ad Galathas. 2. Alio mō fm heresim manicheoꝝ: nō quia phibitū lege quā dānant: sed quia dicūt quod in carnibus ouis ⁊ vino: ⁊ hm̄i .s. in aliqua talium particula diuina natura est cōmixta: quod non pōt de deo putari. Non videt autē hoc dicere de legalibus: quia dicit in nouissimis diebus: sed de manicheis. Et istos demones vocat: quia inter oēs hereses plus dant diabolo de honore: quia ponunt eum pncipium ex equo cū deo bono: ponētes eum pncipiū visibilium. Improbat aūt Aplus hanc erroneā doctrinā dupliciter. Primo ex intentione dei creantis cibos. Secundo ex conditione creature. ibi. OMNIS CREATVRA ⁊c̄.] Dicit ergo quod prohibent abstinere: ⁊ hoc contra intentionem dei qui creauit eos ad percipiendum. Gen. 1. ⁊ 9. Sicut olera virētia dedi vobis oia ⁊c̄. Sed dicis. Nunquid plante pp aialia ⁊ herbe pp hoies? Et ideo dōm est quod

Cauteriū qd

sic sm et Phm in primo pol. qa imperfectu ordinat ad perfectius. Et io sicut i gnatioe e multiplex pfectio. primo s. plantarum: deinde aialium: et ultio humana: ita i usu rex. Et ideo AD PERCIPIENDUM] sed CUM gratiarum actioe. j. ps Thes. ult. In oibus gras agite: qa s. concessa sunt vobis a deo. ps. Edent pauperes rc. Sed illi qui percipiunt cum grarum actione sunt fideles. Nullus. n. pot gratias agere deo in eo qd licitu est. Stultus enim est qui agit gratias de fornicatione deo: qa deus non est actor malorum. Ergo ille gratias agit qui habet hoc q visus ciborum sit licitus. Et hoc quidem innotescit per fide solam. Et ideo dicit fidelibus.

¶ Deinde cu dicit. QUI noverunt.] Quia ois rc. Improbat errore ex pditioe creature. Et primo pponit creaturas ee bona sz se. Scdo qntu ad usum. Dicit g. OMNIS creatura e bona] s. in sua na. Gen. 1. Vidit de cuncta que fecerat et erat valde bona rc. A bono etiam actore nihil est nisi bonu. Sed qa multa sunt i se bona: quorum tn usus no e bon: ideo pbat oem creatura esse bona no solum in se: sz et qntu ad usum. Et primo ponit intentum. Scdo pbat. ibi. SANCTIFICATUR enim rc.] Dic g. Nihil reyciedum est. s. ex debito divine legis: Quis ex alia ca sic: sicut venenu comedere: inquantu tale no est pecti: sz reyciedum e inquantum est mortiferu. Sitr nec aly cibi inquantum res tales sunt: no sunt reyciedi: sz inquantum incitat ad lasciuia. Ergo sm discretione ronis et ordinatione charitatis no sunt reyciedi. Math. 15. Omne qd intrat in os no coinquinat hoiem rc. Quare g aliqui cibi in veteri lege sunt phibiti. Augustin ponit rones contra Faustu: qa in illorum statu no solum p vba: sz et per facta pfigurat est chrs. Et io in cibis vestib et sacrificiis fuerut figure. Et tunc i stat. Non g phibent sz se: sz qa immundorum figure sunt: sicut potius est signum imunde vite. Et io phibitio carnis ei e signu q i lege Chri e phibita ois immunditia. Et e exemplum Augustini. Hoc nome fatuus pot psiderari: sm q e vox coposita ex lris: et sic e bona: vel inquatu signu et significatius talis rei: et sic mala est et phibita. Ois ergo creature visus sm se e bon. Cuius ro est: qa si esset malus h no posset ee nisi inquantum diabolus post pctm hois accepisset ptate sup eos: qa ex quo ho peccavit accepit i hoiem ptatem et corum q sunt ei. Sz p Chrm e ablata hec ptas et hec vocat scificatio. Un oia qcuq bndicim exorcizant prio ubi e oio expellens diabolum. Et ideo dicit. SANCTIFICATUR. n. p vbu dei] s. per Chrm q oes sanctificat. Jo. 17. Et PER ORATIONEM] fidelium. Jaco. ult. Multu valet deprecatio iusti assidua.

¶ De his: si comonefeceris fres: bon eris minister Jesu chri: enutritus in sermonibus fidei: boneque doctrine: qua vsque sequutus es. Ceterum pphanas et aniles fabulas reijce: quin potius exerce temetipsum ad pietate. Nam corporalis exercitatio paululum hz vtilitatis: at pietas ad oia vtilis est: vt que pmissiones habeat vite pntis ac future. Indubitatus sermo dignusque: qui oibus modis approbet. Nas in hoc et laboram: et probris afficimur: q spem fixam habeam in deo vivete: qui est servator oium hoium: maxie fideliu. 2. Thi. 2.

¶ Hec pponens fratrib bonus eris minister Chri iesu: enutrit vbis fidei et bone doctrine qua assecutus es. Ineptas aute et aniles fabulas devita. Exerce aut teipsum ad pietate. Nam corporalis exercitatio ad modicu vtilis est. Pietas aut ad oia vtilis est: pmissione habes vite que nuc est et future. Fidelis sermo et oi acceptioe dign. In hoc. n. laboramus et maledicimur: qa speramus in deu vivu qui e salvator oium hoium: maxime fidelium. Lec. II.

Supra reprobavit supstitiosas ciborum abstinetias: hic mandat Timotheo vt doctrinas premissas pponat fidelib. Et primo ostedit qd oz pponere. Scdo qd oz vitare. ibi. INEPTAS aut rc.] Proponit ergo duas rones quare oz pponere pmissa. Unam ex comisso sibi officio. Scdam ex eius educatioe. Dicit g. Hoc qd dixi supra. s. q ois creatura e bona: et q nihil reyciedum est rc. PROPONENS rc.] Timothe. n. constitut erat i offo ministery chri: qa oes hntes offm pdicadi et regedi pstituut ministri chri. p Cor. 4. Sic nos existimet ho vt ministros Chri rc. Ille aut est bonus minister qui seqt intetione dni sui. Chris aut h docuit. Mat. 15. Nihil qd intrat in os coinquinat rc. Et io hoc offm reqrit illud. Ite ipsa educatio h reqrit. Prouer. 22. Adolescens iuxta viam sua et cu senuerit no recedet ab ea rc. Et io incoveniens e q aliq nutritu veritate doctrine recedat ab ei veritate. Un recedes a doctrina qua eccla suos parvulos instruit no e bonus minister Chri. Et io dic. ENUTRITUS vbis fidei rc.] Verbu enim dei est spuale nutrimetum quo sustentat aia: sicut corp p cibu. Deu. 8. No in solo pane vivit ho: sz in oi vbo qd pcedit de ore dei rc. Hoc vbum fidei instruit primo circa credenda: et sic dicit. ENUTRITUS vbis fidei.] Scdo circa agenda: et sic dicit. Un subiungit. ET BONE doctrine.] Vel fidei vbu qua et simplices hnt et bone doctrine qua spuales magistri.

¶ Deinde cu dicit. INEPTAS rc.] Ondit qd vitadu sit. QUIA fabule inepte et inanes.] Fabula. n. sm Phm e coposita ex miris: et fuerut in prn invete: vt dicit Phs in poetria: qa intetio hoium erat vt iducerent ad acgrendum virtutes et vitadum vitia. Simplices aut meli inducunt repntationib q ronibus. Un in miro hnt representatio vel delectatio: qa ro delectat in collatione. Et sicut repntatio in factis e delectabilis: ita repntatio in vbis: et h est fabula. s. dicere aliqua et repntando monere volens ad aliqd. Sed antiqui habebant aliquas fabulas accomodatas aliqb veris qui veritates occultabat in fabulis. Duo g sunt in fabula: q. s. contineat verum sensum: et repntet aliqd vtile. Ite q pveniat illi veritati. Si g pponat fabula que no pot repntare aliqua veritate est inanis: sz que no pprie repntat est inepta sicut fabule de Thalmuth. Thalmuth e fabula inepta.

¶ Deinde cu dicit. EXERCE TE rc.] Exclusa supstitiosa abstinetia: hic coparat abstinentia virtuosam alys virtutib. Et sciedum e q iste Timothe erat ho valde abstinens. Un dicit ifra. 5. Et modico vino vtar: et forte vt sit sollicit de his q ad miam ptinet: qa q no parcunt sibi frequeter nec alys parcut. Et io inducit eum vt pietate pferat abstinetie. Et p idicit eu ad pietatem. Scdo prefert ea abstinentie. ibi. NAM CORPORALIS rc.] Tertio pfirmat quodda dictu. ibi. PROMISSIONEM rc.] Quarto dat forma docedi pietate. ibi. PRECIPE HEC rc.] Dicit ergo. EXERCE teipsum ad pietate.] Pietas est p qua paretib patrieque benivole officium ipendimus: sicut religio per qua cultum debitum deo exhibem. Pietas. n. iportat quada affectio-

nem ad suũ pñm. Principium aũt gñationis est pr̃ ⁊ pa tria. Et iõ opȝ ꝙ hõ circa eos sit beniuolus. Pater aũt oĩuȝ ẽ deꝰ. Malach. i. Si ego pr̃ vbi ẽ honor meꝰ. Et ideo nomẽ pietatis est deriuatũ ad cultuȝ dei: vt dicit Augu. 4° de ciuitate dei. Vñ Eusebia ẽ idẽ qd̃ pietas. Job. 28. Ecce pietas ipsa ẽ sapiẽtia ſm aliã trãslatio nem vbi nr̃a hic hȝ. Ecce timor dñi ipsa ẽ sapiẽtia ⁊c̃. Titũ. i. In agnitione veritatis q̃ est ſm pietatẽ. Sed q̃tũ ad terrenã pietatẽ cõpetit pietati vt hõ sit beni uolus cõpatriotis: ſȝ q̃tũ ad chr̃ianã pietatẽ reqrĩ vt hõ oĩbus hoĩbꝰ sit beniuolus: qɑ oẽs sumus eiusdẽ pa tris. Et iõ pietas sumiĩ pro mĩa. Cũ ḡ dicit. EXERCE teipsuȝ ad pietatẽ.] põt accipi ſm ꝙ ptinet ad cultum dei ⁊ ad opa mĩe exhibẽda. Glo. ad pietatẽ .i. ad cultuȝ oĩpotẽtis dei ⁊ opa misericordie. Et dicit. EXERCE.] nõ fac: qɑ exercitium dicit promptitudinẽ: ⁊ hoc ideo qɑ exercitatus facit leuius / delectabilius / ⁊ stabilius. Prouer. 24. Diligenter exerce agrum tuum.

Deinde cũ dicit. NAM corporalis ⁊c̃.] Prefert eam abstinẽtie. Et p̃mo oñdit ad qd valet exercitatio cor poralis. Scdo ad qd pietas. ibi. PIETAS aũt ⁊c̃.] Cor poralis exercitatio ieiuniũ ⁊ hmõi in sua nã nõ sunt bõa: ſȝ penalia: ⁊ si hõ nõ peccasset nihil hoꝝ fuisset: ſȝ sunt bona medicinalia. Sicut. n. reuberbaꝝ ẽ bonũ iquãtũ releuat a cholera: sic ⁊ ista inquãtuȝ cõprimunt cõ cupiscẽtias. ḡ ad istud MODICVM sunt vtilia.] p̃me Cor. 9°. Castigo corpus meuȝ ⁊ in seruitutẽ redigo ⁊c̃. Col. 3. Mortificate mẽbra vr̃a que sunt sup terraȝ ⁊c̃. Et ideo si hõ esset in statu in quo nõ posset peccare nõ indigeret ieiunio ⁊ hmõi. Vñ Chrisostomꝰ sup Math. Venit Jesus ⁊c̃. dicit Joãnes purus hõ indigebat me dicina ieiunij. Chr̃s deꝰ erat ⁊ nõ purus hõ: ⁊ ideo hmõi nõ idigebat. Ergo AD MODICVM vtilis est] qɑ tm̃ ad morbũ pcĩ carnalis nõ sp̃ualis: qɑ aliqñ pp abstinentiã hõ iracũdiã inanẽ gl̃iaȝ ⁊ hmõi incurrit.

Deinde cuȝ dicit. PIETAS aũt ⁊c̃.] Prefert abstinẽ tie pietatem ⁊ accipiĩ hic vtroqȝ mõ .s. pro cultu dei ⁊ mĩa ⁊ est ad oĩa vtilis: qɑ ad oĩa pctã delenda. Eccl. 3. Ignẽ ardẽtem extinguit aqua: ⁊ elymosyna resistit peccatis. Itẽ ad bona pmouẽda. Eccl. 17°. Elemosyna hoĩs q̃si sacculus ⁊c̃. Itẽ pmerenĩ spãlẽȝ dei mĩaȝ. Math. 5°. Beati misericordes: qm̃ ipsi mĩaȝ cõsequenĩ. Et iõ ad hoc designãduȝ dñs Mat. 25°. Specialr̃ cõmemorat opera misericordie qd̃ pbat subdens. PROMISSIO NEM habẽs ⁊c̃.] In p̃ceptis. n. decalogi vnũ soluȝ in uenĩ: qd̃ ptinet ad pietatẽ .s. honorare pr̃es ⁊ matres: ⁊ sub illo cõtinenĩ oĩa p̃cepta ad q̃cũqȝ bñficiũ ipen denduȝ p̃ximo: ⁊ h̃ ẽ soluȝ p̃ceptũ iter ea q̃ ad p̃mã est habẽs pmissionẽ .s. vt sis longeuus ⁊c̃. Exo. 20. Et Ap̃ls hic iterpretaĩ longeuus ſm vitã pn̄tẽ ⁊ futurã. Vñ dicit. VITE que nũc ẽ ⁊ future.] Prouer. 3°. Lon gitudo dierũ in dextera eiꝰ. Sed tunc est qõ: qɑ aliqñ inueniĩ aliqs pietatem sequẽs: qui tñ nõ est longeuus. Rñdeo sicut dicit Ph̃s hec bona tẽporalia intantuȝ sunt bona inquãtuȝ vtilia ad felicitatẽ. Vñ si qɑ hẽret satis de tẽporalibꝰ ꝙ pp ipsa ipediren a bono virtutis ⁊ felicitatis: h̃ nõ esset sibi ad bonã fortunã: ſȝ ad ma laȝ: vt dr̃. 10. Ethicoꝝ. Et longitudo vite ẽ vnũ de tẽpo ralibꝰ intantũ bonũ inquãtuȝ coadiuuat ad virtuteȝ. Aliqñ aũt est occasio ad peccãduȝ: ⁊ iõ deꝰ aliqñ sub trahit eã homini: nõ qɑ deficiat a pmissione: ſȝ qɑ dat qd̃ meliꝰ est. Sap. 4. Raptꝰ ẽ ne malitia imutaret cor eiꝰ ⁊c̃. Alia est qõ: qɑ Ap̃ls p̃fert pietatẽ corpali exercitationi: qɑ hȝ spem vite pn̄tis ⁊ future. Sȝ nunqd cor poralis exercitatio nõ hȝ spem: alr̃ ieiunãs non mere reĩ vitã eternã. Rñdeo qñ due virtutes sunt ⁊ vna cõ tinet aliã: illud qd̃ ẽ superioris virtutis p se cõpetit ei: per accidẽs aũt inferiori: virtꝰ aũt cui cõpetit p se me reri vitaȝ eternã est charitas: cuiꝰ pprius ⁊ imediatus effectꝰ est pietas. Et iõ ſm ppriã rõnẽ attingit ad me rendaȝ vitã eternã: abstinẽtia aũt nõ: nisi iquãtũ ordi naĩ ad charitatẽ ⁊ pietatẽ: qɑ si ieiunans nõ refert hoc ad dilectionẽ dei nõ mereĩ vitaȝ eternã. Tertia qd̃ ẽ: qɑ dicit hic Ambrosius in glo. Oĩs summa discipline chr̃iane in mĩa ⁊ pietate ẽ quã aliqs sequẽs si lubricuȝ carnis patiaĩ sine dubio vapulabit: nõ tñ pibit. Vbi p̃mo ẽ dubiũ de p̃ma eiꝰ pte: qɑ mĩa ⁊ pietas imediate ordinanĩ ad charitatẽ in q̃ ẽ summa chr̃iane religio nis. Rñdeo quorũdaȝ fuit opio sicut Augu. dicit de cio de ciuitate dei: ꝙ exercẽtes pietatis operã quãtũcũqȝ faciant pctã carnalia finalr̃ nõ pereũt eternalr̃. Et ad hoc ẽ auctoritas ista. Itẽ qd̃ haben Mat. 25°. Vbi dã nandis solũ iproperat defectũ mĩe. Ergo debeĩ pena eterna soluȝ imisericordibꝰ. Augustinꝰ aũt dicit cõtra: qɑ Ap̃ls dicit qui talia agũt regnũ dei ⁊c̃. Quãtũcũqȝ enim exerciteĩ qɑ in mĩa si in morte est in pctõ mortali nõ intrabit in regnũ. Ad opposita dõm ẽ ꝙ nõ est mi sericors qui sibi nõ misereĩ. ſm illud Eccl. 30. Mise rere aĩe tue placẽs deo. Et h̃ vt hõ cõiũgaĩ deo p amo reȝ: alr̃ nõ ẽ misericors. Ad illõ euãgelij rñdet Augu. ꝙ nõ quicũqȝ peccat detrudiĩ in ifernũ statim: qɑ re manet ei locus pñie: ſȝ ille detrudiĩ q finalr̃ moriĩ in pctõ ⁊ ptinet pñia ad mĩaȝ. Sed qd dicit lubricũ ⁊c̃. Rñdeo dõȝ est ꝙ logĩ de lubrico mortali. Et ꝙ dicit nõ peribit: ſȝ h̃ nõ sit ex cõdigno: tñ est ex cõgruo in quãtuȝ disponiĩ animꝰ ad bonũ. Dñs ẽt post lapsum hoiem reparat. Et h̃ p̃cipue vr̃ eẽ in pietate: qɑ homo bñfaciẽdo alijs inducit alios ad orandũ pro se ⁊ dñs donat aliqñ veniaȝ pctõꝝ ibꝰ precibꝰ sanctoꝝ inquãtũ impetraĩ eis venia peccatoꝝ ⁊ donũ gratie: qɑ homo põt mereri ex congruo alteri p̃mam gratiaȝ: alr̃ pro nihilo oraret ecclesia pro peccatoribus.

Deinde cũ dicit. FIDELIS sermo ⁊c̃.] Ostẽdit ꝙ p̃ mittiĩ nobis futura vita: ⁊ p̃mo oñdit h̃ ex labore san ctoꝝ. 2° ex coꝝ spe. ibi. QVIA speramꝰ ⁊c̃.] Tertio ex benignitate dei. ibi. QVI ẽ ⁊c̃.] Dicit ḡ. SERMO] ꝙ .s. pietas hȝ pmissionẽ ⁊c̃. EST FIDELIS.] Quod supra expositũ est. Et q̃re: In h̃ enim .i. pp h̃ vt cõsequamur vitã eternã laboramꝰ. 2. Tim. 2. Laborantẽ agricolã opȝ p̃mũ de fructibꝰ pcipere ⁊c̃. Itẽ vt bñfaciamus ⁊ vt mala sustineamꝰ. Vñ dicit. BENEDICIMVS ⁊ ma ledicimur.] Jaco. p̃. Patiẽtia opꝰ pfectũ hȝ. Et Ro. 5. Et sustinemus ppter spem vite: qɑ speramus in deuȝ viuũ qui ẽ actor vite pn̄tis ⁊ future. Iteȝ ex officio dei cuius ẽ saluare. Esa. 43°. Non ẽ absqȝ me saluator. Et ideo incarnatꝰ est deus ⁊ vocatꝰ est Jesus. Mat. p̃mo. Ipse enim saluũ faciet populuȝ suũ a peccatis eoꝝ. Et Christus ẽ saluator: qɑ saluat salute corporali quo ad oẽs. Et iõ dicit. OMNIVM hoĩum.] Itẽ sp̃uali: ⁊ ideo dicit. ET MAXIME FIDELIVM.]

Precipe hec ⁊ doce. Nemo tuã iuuẽtutẽ despi ciat: sed esto forma fideliuȝ in sermone: in cõuer satione: in dilectione: in spiritu: in fide: in purita te. Donec venero: attẽde lectioni: exhortationi: doctrine. Ne neglexeris ꝙ in te est donũ: qd̃ da tum est tibi per pphetiaȝ cũ impositione manuũ auctoritate sacerdotij. Hec exerce: in his esto: vt tuus pfectus manifestus sit in oĩbus. Attẽde

tibiipsi ꝛ doctrine: persiste in his. Hoc enim id si feceris: teipsum saluabis: ꝛ eos qui te audierint.

¶ Precipe hec ꝛ doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat: sed exemplum esto fidelium: in verbo: in conuersatione: in charitate: in fide: in castitate. Dum venio attende lectioni exhortationi ꝛ doctrine. Noli negligere gratiam que in te est: que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij. Hec meditare: in his esto: vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende enim tibi ꝛ doctrine: insta in illis. Hoc enim faciens: ꝛ teipsum saluum facies ꝛ eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaueris: sed obsecra vt patrem. Iuuenes vt fratres: anus vt matres: iuuenculas vt sorores in omni castitate. Lec. III.

Superius Apostolus hortatus est Timotheum ad pietatem: hic dat ei formam docendi pietatem: cui primo iniungit vt pietatem doceat. Secundo quomodo sit idoneus ad docendum. ibi. NEMO ꝛc.] Tertio quomodo diuersos diuersimode doceat. ibi. SENIOREM ꝛc.] Doctrina verbo pietatis in duobus consistit. s. in agendis ꝛ credendis. Agenda autem non solum debent instruere si sunt auctoritatem habentes: sed etiam precipere: ꝛ ideo dicit. PRECIPE hec ꝛc.] Titum. 2. Argue cum omni imperio. Quantum ad credenda dicit. ET DOCE.] Mat. vlti. Docete omnes gentes ꝛc. Iob. 4. Ecce docuisti plurimos ꝛc.

¶ Deinde cum dicit. NEMO ꝛc.] Ostendit quomodo possit esse idoneus ad predicta: ꝛ primo ad precipiendum. 2° quomodo ad docendum. ibi. DVM venio ꝛc.] Circa primum duo facit: quia primo docet quomodo debet excludere contemptum. 2° manifestat per quid excludendum sit. ibi. SED exemplum ꝛc.] Preceptum efficaciam non habet: nisi per auctoritatem precipientis: ꝛ ideo quando auctoritas contemnitur preceptum frustratur: quod maxime fit in adolescentia: quia tales non creduntur prudentes esse. Unde secundum Philosophum: nemo iuuenes eligit duces. Et ideo dicit. NEMO ꝛc.] q. d. Licet sis iuuenis: mores tamen representant senectutem. Tob. primo. Cum esset iunior ꝛc.

¶ Deinde ostendit quomodo excluditur contemptus dicens. SED ESTO ꝛc.] vt. s. tales exhibeat se vt sit exemplum faciendi quod verbo docet. Et notandum quod ibi his in quibus prelatus est exemplum est multiplex differentia. Quedam enim ordinantur ad proximum. quedam ad deum: quedam ad se. Quantum ad primum dicit. EXEMPLVM esto fidelibus.] vt. s. quod verbo precipis impleas opere. 1ᵉ Pe. vltimo. Forma facti gregis ꝛc. Et hoc in locutione. Unde dicit. IN VERBO] s. ponderato ordinato ꝛ circumspecto. Col. 4. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. 1ᵉ Pe. 4. Si quis loquitur quasi sermones dei. Item IN CONVERSATIONE] exteriori: vt sicut excellit loco ꝛ dignitate: ita ꝛ honesta conuersatione. 1ᵉ Pe. 2°. Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam ꝛc. Mat. 5. Uideant opera vestra bona ꝛ glorificent patrem vestrum qui in celis est ꝛc. ¶ Quantum ad deum ordinatur charitatem que perficit affectum. Unde dicit. IN CHARITATE.] 1ᵉ Cor. 13°. Si linguis hominum loquar ꝛc. Col. 3. Super omnia charitatem habentes ꝛc. Item per fidem que illuminat intellectum. Unde dicit. IN FIDE.] Heb. 11. Sine fide impossibile est placere deo ꝛc. Quod specialiter competit prelatis quia sunt custodes fidei. Unde Luc. 22°. Specialiter dominus orat pro fide Petri dicens. Ego pro te rogaui Petre: vt non deficiat fides tua. Quantum ad se ordinat castitas: quia indecens est nimis vt vita ministrorum discordet a vita domini. Eccl. 10. Secundum iudicem populi sic ꝛ ministri eius ꝛc. Christus autem sic castitatem dilexit vt de Uirgine vellet nasci ꝛ ipse eam seruauit. Et ideo dicit. IN CASTITATE.]

¶ Deinde cum dicit. DVM venio ꝛc.] Ostendit quomodo sit idoneus ad docendum. ꝛ primo facit hoc. 2° assignat rationes premisse monitionis. ibi. NOLI negligere ꝛc.] Per duo autem est idoneus ad docendum. s. per lectionem in qua acquirit scientiam: ꝛ per exercitium in quo efficitur promptus. Et ideo dicit. DVM venio attende lectioni] s. librorum sanctorum. primi Mach. 12. Habentes solatio libros sanctos. Ioan. 5°. Scrutamini scripturas. Et hoc significatur Exo. 25°. Ubi dicitur quod semper in archa domini debebant esse vectes in circulis ꝛ circuli in angulis quasi semper parati ad portandum. Ad exercitium autem necessaria est exhortatio nostra quantum ad agenda: doctrina quantum ad cognoscenda. Hier. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meum ꝛ pascent vos scientia ꝛ doctrina.

¶ Deinde cum dicit. NOLI ꝛc.] Ponit rationes monitionis premisse: ꝛ primo ponit causam ex dono suscepto. 2° causam ex premio expectato. ibi. ATTENDE tibi ꝛc.] Item primo ponit rationem. Secundo ostendit quomodo quod in ratione continetur impleri potest. ibi. HEC meditare ꝛc.] Dicit ergo. NOLI ꝛc.] q. d. Ita attende: quia qui recipit gratiam non debet in ea negligens esse: sed in ea fructificare debet. Mat. 25. Seruus abscondens in terra pecuniam punitur propter negligentiam. NOLI ergo negligere gratiam ꝛc.] Per hoc intellige vel dignitatem episcopalem/ vel donum scientie/ vel prophetie/ vel miraculorum: quorum nihil debet negligi. 2ᵉ Cor. 6. Ne in vanum gratiam dei recipiatis ꝛc. DICO gratiam que data est tibi per prophetiam] i. per diuinam inspirationem. Nam in primitiua ecclesia vbi pure ꝛ propter deum electiones fiebant nullus assumebatur ad episcopatum nisi per electionem diuinam: sicut electus est Ambrosius ꝛ Nicolaus. Et hanc inspirationem vocat hic prophetiam. Unde Glo. dicit. i. per sanctorum electionem: quia sancti non eligebant quem a deo non sciebant electum. Item Apostolus preuidebat hunc profuturum esse populo. Prouer. 29. Cum prophetia defecerit. i. talis modus electionis dissipabitur populus. Et quomodo. CVM impositione manus presbyteri.] Alia littera habet manuum PRESBYTERII.] Et sicut dictum est nomina presbyteri vel episcopi sunt permixta: quia sacerdotes ꝛ presbyteri. i. episcopi erant qui recipiebantur cum manus impositione. Nu. 27. Uoca Iosue ꝛ impone manum tuam super eum ꝛc. Dominus etiam imposuit manum pueris: vt dicitur Mat. 19. Item apostoli septem diaconibus. Act. 6. Et ideo ordinandis in episcopos imponuntur manus. Sed quid est cum episcopus debeat ordinari a tribus: quare hic dicitur singulari numero presbyteri. Respondeo hoc ideo dicit quia ꝛ si conueniant multi: tamen vnus est principalis ꝛ alij coassistentes: tamen potest dici quod tunc hec constitutio nondum erat: ꝛ tunc pauci erant episcopi qui non poterant congregari. Alia littera habet presbyterij. i. illorum qui sibi imposuerunt manus non inquantum homines sed inquantum presbyteri. Et hec impositio significat collationem gratie: non quod ministri dent gratiam: sed quod significant gratiam datam a Christo. Unde illorum est solum qui sunt ministri Christi. Et ideo dicit presbyterij vel presbyteri: quia manus impositio alia est que fit a diaconibus: ꝛ alia que fit a presbyteris.

¶ Deinde cum dicit. HEC meditare ꝛc.] Ostendit quomodo impleatur quod dictum est: vt. s. continue mediteris ea que spectant ad officium suum. Heb. vlti. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri: vt cum gaudio ꝛc. Hec ergo meditare. i. frequenter cogita que sunt ad curam gregis tui. In his esto. i. tota virtus tua sit ad hoc. Et quare? VT PROFECTVS tuus ꝛc.] Mat. 5°. Nemo accendit lucernam ꝛ in abscondito ponit ꝛc. Phil. 4°. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus ꝛc. Et hec debet seruare propter premium expectatum propter quod subdit dicens. ATTENDE tibi ꝛ doctrine.] Aliqui sic attendunt doctrine quod suam curam negligunt: sed

Episcopi eligebantur per electionem diuinam.

Apl's dicit q̄ p̄mo attēdat sibi τ postea doctrine. Eccl. 30. Miserere aie tue placēs deo τc̄. Un̄ Jesus cepit fa cere τ docē. INSTA in illis] .i. instāter exerce. 2. Timo. 4°. Insta oportune. Et fruct⁹ erit ex h̄ copiosus: qa h̄ faciēs τ teipsū τc̄. Et h̄ est magnū. Jaco. 5. Qui ɔuerti fecerit pctōrez ab errore vie sue saluabit aiaz suam a morte τc̄. Dan̄. 12. Qui ad iustitiaz erudiūt multos q̄si stelle τc̄. Un̄ doctorib⁹ debet̄ premiuz aureole.

¶ Deide cū dicit. SENIOREM τc̄.] Ostēdit quō diuer simode diuersis suā doctrinā dz tradere: τ ponit duas diuersitates. Unā s̄m etatē. Aliā s̄m sexū. Scd̄m eta/ tem p̄mo q̄tū ad viros. Secūdo q̄tū ad feminas. ibi. ANVS τc̄.] Dicit g̃. SENIOREM τc̄.] Leui. 19. Hono/ ra psonā senis. Et ideo nō sunt mordaciter increpādi: sz obsequēdi. p̄ª Pe. 5. Seniores qui in vobis sunt ob/ secro ɔsenior. Et si Petr⁹ senior h̄ faciebat: q̄to magis iuuenis. ¶ Sed ɔ. Esa. 65. Puer centū annoꝝ morieē: τ peccator centū annoꝝ maledictus erit. ¶ Rñdeo di cendū ē q̄ senex pp excedentē maliciā pdit honorez senectutis: τ tūc icrepādus. IVVENES τc̄.] Mat. 23°. Oēs vos frēs estis. Ezec. 34. Cū austeritate impera/ bitis eis. Ex pte feminaꝝ ē diu etatū QVIA ANVS vt matres] marie q̄ nō sunt iuuenes. Infra. 5. Uiduas honora. IVVENCVLAS vt sorores.] Ex amore chari tatis. Et hoc IN OMNI castitate.] Quia amor spūalis ad mulieres degenerat in carnalez: ideo in his que ad iuuēculas ptinēt adhibēda ē castitas: τ iō Apl's addit hoc. Un̄ p apa scribēs eis dicit. DILECTIS in Chro.] Sz viris simplr dicit: dilecte fili. Cap. V.

Seniorē ne senius obiurges: sz adhor tare: vt prez: iuniores vt frēs: mulie/ res natu grādiores vt matres: iunio/ res vt sorores cū omni castitate. Ui/ duas honora: que vere vidue sunt. Quod si qua vidua liberos aut nepotes hz: discāt primū pro/ priaz domū pie tractare: τ vicem rependere ma/ Supra. 2. iorib⁹. † Hoc enīz est honestum τ acceptū coram deo. Porro que vere vidua ē ac desolata sperat in deo τ perseuerat in obsecrationib⁹ ac ōrōnib⁹ noctu dieqz. Porro que in delicijs versat̄: ea viuēs mortua ē. Et hec p̄cipe vt irreprehensi biles sint. Qd̄ si qua suis τ marie familiarib⁹ nō puidet fidē abnegauit: τ ē infideli deterior.

Viduas honora: que vere vidue sunt. Si que aūt vidua filios aut nepotes hz discat primū domuz suaz regere: τ mutuā vicem red/ dere parentib⁹. Hoc.n. acceptuz est coram deo. Que autez vere vidua est τ desolata speret in deū: τ instet obsecrationib⁹ τ ora/ tionib⁹ nocte τ die. Nā que in delitijs est viuēs mortua est. Et hoc p̄cipe vt irrepre/ hensibiles sint. Si qs aūt suoꝝ τ marime domesticoꝝ curam nō habet fidem nega/ uit: τ est infideli deterior.

Supra instruxit Timotheum de vsu ciboꝝ τ de abstinentia: hic in/ struit eū de dispēsatiōe ciboꝝ q̄ fit spūali/ bus psonis. s. que dispēsabant̄ viduis τ do ctorib⁹. Primo g̃ instruit eum de vidua. Scd̄o de doctorib⁹. ibi. ET QVI bn̄ p̄sunt τc̄.] Circa p̄muz p̄mo ostēdit quō viduis τ doctorib⁹ sunt mini/ strāda alimēta p ecclīaz. Scd̄o q̄lis vidua sit eligēda. ibi. VIDVA eligat̄ τc̄.] Itē p̄mo ondit qualib⁹ viduis sit subueniēdū. Scd̄o māifestat qd̄ dixit. ibi. SI QVA autē τc̄.] Tertio ondit rōnez dictoꝝ. ibi. SI QVIS τc̄.] Dicit g̃. VIDVAS HONORA] nō solū reuerētiā exhi bendo: sz necīa tribuēdo. Hec.n. duo intelligunt̄ i v̄bo honoris. Un̄ in p̄cepto honorādi parētes intelligit̄ ēt de subuētiōe. q.d. In necessarijs puide. Et h̄ ichoatuz est a p̄ncipio ecclie. Act. 6. Factuz est murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ despicerentur in ministerio quotidiano vidue eoꝝ. scd̄i Macha. 3°. In tēplo pe/ cunia posita ad alimoniam viduaꝝ τ pupilloꝝ. Sed quas viduas: Illas QVE VERE sunt vidue.] Uidua dr̄ quasi a viro idua. i. diuisa. Nam vidua vere est illa que nō hz alias psonas a q̄bus sustentet̄: τ huic neces/ saria dabant̄ de elemosynis fidelium.

¶ Deide cū dic̄. SI QVA aūt τc̄.] Exponit q̄ sunt vere vidue: τ p̄mo ondit q̄ nō sunt vere. Scd̄o q̄ sunt vere. ibi. QVE aūt τc̄.] Circa p̄mū p̄mo agit de institutione eaꝝ q̄ sunt vere vidue. Scd̄o rōnez assignat. ibi. HOC enīz τc̄.] Instruit ergo hē q̄ discāt domū suaz regere. Tob. 10. Docuerūt filiaz suā regere familiaz τc̄. Et di/ cit primū: qa vidua que assumit̄ ad puisionem sibi ab ecclesia fiendam dz eē cū honestate vigilans. Et hoc ē qd̄ dicit. Si didicit τc̄. Itē dz suis parētib⁹ fauere: τ iō dicit. MVTVAM τc̄.] q.d. Sicut parētes eaz nutrie/ runt eā τ ipsa eos: si hz eos. Et huius rō assignat̄ cum subiūgit dicēs. HOC enīz ē acceptū τc̄.] Quia hec nō solum hoīb⁹ fiunt SED DEO.] Et hoc pz qa dn̄s de h̄ speciale mādatū dedit. Exo. 20. Quod etiā dn̄s Jesus in euangelio noluit p̄termitti. Itē hoc natura docet: vt homo recōpenset beneficia īpendentib⁹: τ nulli tantū impenderunt quātum parentes.

¶ Deide cū dicit. QVE aūt vere τc̄.] Tractat de veris viduis. Pmo ostēdens q̄ vere sint vidue. Scd̄o qualr instruēde sunt. ibi. SPERET in deū τc̄.] Dicit g̃. QVE autē τc̄.] desolata. i. que nō hēat ɔsolationē humanā. s. filios vel parētes. Et talis que nō hz aliud ɔfugiū: nisi q̄ speret in deuz ēt q̄tū ad tēporalia subsidia p eccle/ siaz sustētata. Et dz instrui p̄mo vt exerceat̄ in bonis. Secūdo vt caueat a malis. ibi. ET HOC precipe τc̄.] Circa p̄mū duo facit: qa p̄mo ostendit q̄bus dz occu/ pari hec vidua. Secundo rationez assignat. ibi. NAM vidua τc̄.] Dicit g̃. SPERET in deo] τ actū spei conue nientē exerceat qd̄ fit p orationē: qa obtinet̄ p hāc qd̄ sperat̄. Oratio.n. eleuatio est mētis in deū: obsecratio est postulatio p aliq̄ sacra. Et dic̄. DIE ET NOCTE] qa impole est q̄ anim⁹ hois sit sine aliqua cura. Et iō exquo vidua nihil hz in quo occupet̄ dz vacare semp deo. Lu. 2. Anna nō discedebat de tēplo τc̄. Judith. 8. Fecit cubiculuz in superiori ad orandum.

¶ Deide cū dicit. NAM que τc̄.] Reddit rōnez q̄re dz semp vacare orōni. s. qa ipole ē q̄ anim⁹ non occupet̄ circa aliquā delectationē. Et cū anim⁹ ociosi nō occu/ pat̄ vtilib⁹ opib⁹ q̄ occupet̄ carnalib⁹. Et iō dicit q̄ vi/ dua sic desolata vacet orōnib⁹: qa si nō hz hanc dat se delicijs: τ sic mortua ē morte pcti. Apoc. 3°. Nomē hēs q̄ viuas τ mortuus es τc̄. Esa. 38. Uiuēs. s. interius: vi/ uens. s. exteri⁹ ɔfitebit̄ tibi. Et lz dlicie sint oib⁹ hoib⁹ occasio mortis: spālr tn̄ mulieribus: qa ex sui nā habent animi molliciē. Cuz g̃ delicie emolliāt aīuz: necē est q̄ mulieres multo plus emolliāt̄. Hier. 31. Usqzquo de/ licijs dissolueris filia vaga. Apoc. 18. Quātum glorifi/

cauit se z i delicys fuit tñ dare illi tormētū z luctū zč.
¶ Deinde cū dicit. ET HOC pcipe zč.] Ondit q istrui
debēt cauere sibi a malis. Et iō dicit q ēt phibeat h
pcipiēs q mulieres q̄ ab ecclia sustētant SINT irre
prehēsibiles. ps. Domū tuā dñe decet sanctitudo.
¶ Deinde cū dič. SI QVIS aūt zč.] Assignat rōnē huiꝰ
qđ dixit (discat pmū zč.) dicēs q opȝ q circa h istruā
tur vidua: qa h est de necītate. Et iō dicit. SVORVM]
quoꝝ. s. cura ei incumbit: z MAXIME domesticoꝝ.]
Cañ. z. Ordinauit in me charitatē. Et sicut Aug. dicit:
possumꝰ oībus bñ velle: sȝ illi q sunt nobis coniuncti
estimant q̄si q̄daȝ sors: z iō magis diligendi. Ambro.
in libro de officys dicit: q rō huiꝰ est: qa forte his qbꝰ
nō est verecūduȝ suscipe a suis: esset verecūdūȝ susci
pere ab alys. FIDEM negauit] per opa: qa si non fuit
fideȝ his quos nā copulauit: ɔ̄ñs ē q nec alys. Titi. 1.
Confitent se nosce deū: factis aūt negant zč. Sȝ nūgd
est h veꝝ. ET EST infideli deterior?] Cuius ɔ̄riuȝ vr̄
per Augu. Jo. 15. Si nō venissem zč. qa sup h dicit q
ibi loquit de pctō infidelitatis: qđ est grauius ceteris
peccatis: qa pctā in deū sunt grauiora q̄ q̄ in pximū.
Rñdeo q status fidelis ab infideli pōt dupl'r ɔside
rari. Primo q̄tū ad statū pcti: z sic ifideles sunt in pe
iori statu: qa nihil agūt deo acceptū: nō aūt si ɔsiderēt
q̄trū ad vnū pctm̄. Fidelis. n. z infidelis si mechentur
plus peccat fidelis: qa facit iniuriā fidei. Et sic dicit q
si fidelis ɔtēnit curā parētuȝ grauiꝰ peccat q̄ si hoc fa
ceret ifidelis. 2ᵉ Pe. 2ᵒ. Meliꝰ erat eis nō cognoscere
viaȝ iustitie q̄ post agnitionē retrorsuȝ ɔuerti zč.

¶ Vidua allegat nō minor annis sexaginta: que
fuerit vnius viri vxor in operibꝰ bonis boiuȝ te
stimonio cōprobata: si filios educauit: si fuit ho
spitalis: si sanctoꝝ pedes lauit: si afflictis submi
nistrauit: si in oī opere bono fuit assidua. Porro
iuniores viduas deuita: cū eniȝ lasciuire ceperint
aduersus Chřm: nubere volunt: hñtes cōdēna
tionē: qđ primā fideȝ reiecerint: simul aūt z ocio
se discūt circūire domos. Immo nō solū ociose:
verūetiā garrule z curiose loquētes que nō opȝ.
Volo igit iuniores nubere: liberos gignere: do
mum administrare: nullaȝ occasionē dare aduer
sario: vt habeat maledicēdi cāȝ. Jam. n. nōnulle
deflexerūt: sequute sathanā. Qđ si qs fidelis: aut
si q̄ fidelis hȝ viduas: suppeditet illis: z nō one
ret ecclia: vt his: q̄ vere vidue sunt: suppetat.

¶ Vidua eligat nō minus sexaginta annoꝝ
que fuerit vnius viri vxor in operibus bo
nis testimoniuȝ habēs in filios educauit: si
hospitio receperit: si sanctoꝝ pedes lauit: si
tribulationē patientibus subministrauit: si
omne opus bonū subsecuta est. Adolescē
tiores autē viduas deuita. Cuȝ. n. luxuria
te fuerint i Chřo nubere volunt hñtes dā
nationē: qa primā fidem irritam fecerunt.
Simul autē z ociose discunt circūire do
mos: nō solum ociose: sed z verbose z cu
riose loquētes q̄ non opȝ. Volo aūt iunio
res nubere: filios pcreare: matresfamilias
esse: nullaȝ occasionē dare aduersario ma
ledicti grā. Jam eniȝ quedam cōuerse sunt
retro post sathanā. si qs fidelis hȝ viduas
subministret illis: vt nō grauet ecclia vt his
q̄ vere vidue sunt sufficiat. Lec. II.

Supra ostēdit viduas ab ecclia eē sustentandas:
hic ostēdit q̄les sunt sustentāde. Et primo
ondit q̄lis sit eligēda. Scđo q̄lis vitāda. ibi. ADOLE
SCENTIORES zč.] Circa pmū tria facit: qa pmo ostē
dit eē eligēdaȝ ex tpe. 2ᵒ ex castitate. 3ᵒ ex bonoꝝ ope
ruȝ exercitio. Ex tpe: qa SEXAGINTA annoꝝ.] Sed
de qua electione agit? Ad hoc pōt rñderi dupl'r. Uno
mō q loqt de electiōe qua eligit ad pñdendū guber
nandū aliaꝝ viduaꝝ q̄ ab ecclia nutriebāt q̄ sic antiq̄
pficiat vt de ɔtinētia eꝰ nullus suspicet. Nume. 4ᵒ.
A triginta annis z supra vsq; ad annos. 50. zč. Sed ɔ̄
vr̄ quia ecclia facit ɔ̄riuȝ: qa abbatisse iuniores fiunt.
Rñdeo dōm est: q inordinatū est q nimis iuuencule
fiant: sȝ tñ nō est tanta diligētia ecclie in eis q̄ sunt in
cluse vt in eis q̄ sunt libere. Alio mō q loquat de ele
ctiōe qua eligit ad h q sustētet stipēdys ecclie: z ta
lis eligat nō minꝰ q̄ ānoꝝ. 60. qa iuuenes pñt labora
re manibꝰ: sicut z Aplus: qui licet posset de euangelio
viuere: tñ laborabat: sȝ vetule nesciūt. ¶ Ex castitate ēt
eligēda ē vidua: ideo dič. QVE fuerit vniꝰ viri vxor.]
Sicut. n. reqrit in epo q sit vir vniꝰ vxoris: ita in ve
tula q sit viri vniꝰ vxor. Glo. h dicit pp pdictū sacřm.
Hec glo. ē magistralis z parū valet. Nō. n. vr̄ rō sumi
ex aliquo sacramēto: qa mulieres nō suscipiūt aliqua
sacramēta ministrāda. Sed h dicit pp firmitatē: vt. s.
habeāt cōtinuū ppositū seruāde viduitat. Sȝ Hiero
nymus in epla ad Ageruchiaȝ: al's ad Eiciā: aliā rōnē
assignat. s. q apud gētiles mos erat q in sacris deoꝝ
nulla pferat que hīet duos viros. Et iō Apls voluit vt
que alimētis ecclie nutriebant non minꝰ essent caste.
Judith. 15. Eo q castitatē amaueris: z post virū tuum
alterū nescieris zč. Luc. 2. Uixit annis septē cū viro
suo a virginitate sua zč. Et ideo est q̄si laudabile signū
castitatis q vnius viri fuit vxor.
¶ Deinde cū dicit. IN OPERIBVS bonis zč.] Ostēdit
viduā eē eligēdaȝ ex exercitatiōe bonoꝝ operū. Et p̊
in gñali. 2ᵒ in spāli. ibi. SI FILIOS zč.] Tertio dat idē
intelligē de oībꝰ bonis opibꝰ. ibi. SI OMNE opꝰ zč.]
Quātum ad pmū dicit. IN OPERIBVS BONIS zč.]
Prouer. vltᵒ. Laudent eā in portis opa eiꝰ. Et dicit.
TESTIMONIVM habēs.] Joā. 5. Opa q̄ dedit mihi
pr̄ vt pficiaȝ ipsa opa q̄ ego facio testimoniū phibent
de me zč. Exteriora. n. opa ostēdūt iteriorē fidē. Ja. 2.
Ostēde mihi fidē tuā sine opibꝰ: z ego ostēdaȝ tibi ex
opibus fidē meā zč. Sed q̄ opa: pmo ad suos: scđo ad
alios. Ad suos dicit. SI FILIOS educauit] s. in timore
dei z castitate. Eccl. 7. Filij tibi sunt erudi illos. Quā
tuȝ ad alios tāgit tria opa pietatis. Pmo ad miām: qa
mulieres habentes cor molle sunt nāl'r misericordes.
Primo q̊ docet hospitalitatē. ibi. SI HOSPITIO re
cepit.] Ro. 12. Hospitalitatē sectātes. Scđo cum hoc
simul ponit humilitatem dicens. SI SANCTORVM
lauit pedes.] Sic eniȝ sunt sancti recipiēdi q z hono
rifice tractandi. Luc. 10. Martha aūt satagebat circa
frequēs ministerium: sic Chřs. Jo. 13. Si g̊ ego laui pe
des vr̄os dñs z magister z vos debetis alter alteriꝰ la
uare pedes zč. Glo. Augustini sup Joā. Faciunt h sibi
inuicē frēs ēt i ipo ope visibili: z qđ manu nō faciūt cor
de nō faciūt. Multo aūt meliꝰ ē vt ēt manibꝰ fiat: nec
dedignet qđ fec̄ Chřs facē chřianꝰ. Quā. n. ad pedes fra

Electio vi
due sexagin
annoꝝ: vel ad
presidentiam
aliaꝝ viduaꝝ
vel ad sustēta
tionē ex euan
gelio.

tris iclinaṫ ei i corde būilitas excitaṫ: vł si iaȝ ierat cō firmaṫ būilitaȝ affectꝰ. 3° fortitudinē ꝛ ꝯstātiā: vt.s.tri bulatis assistat. Heb.10. Uinctis cōpassi estis.

℄ Deinde cuȝ dicit. IN OMNIBVS ꝛc̄.] Concludit in q̄bus oȝ esse bona dicēs. SI OMNE opus bonuȝ sub secuta est].i.prosecuta est. Gal.6. Dum tempus habe mus operemur bonuȝ ad omnes ꝛc̄.

℄ Deinde cū dicit. ADOLESCENTIORES ꝛc̄.] Ostē dit q̄ sint vitāde. Et p̄io h̄ ondit. 2° assignat rōnē.ibi. CVM.n.luxuriate ꝛc̄.] Dicit ḡ eligant vidue talis eta tis: sed deuita adolescētiores viduas.i.passim nō reci pias ad sustētationē in ecclia p̄cipue īfames ꝛ dissolu tas: vł deuita eas q̄tū ad ꝯsortiū ꝛ familiaritatē. Eccl. 42. Melior ē iniq̄tas viri.i.securior ad cōmorādum q̄ mulier bn̄faciēs. Un̄ subdiṫ. Et mulier ꝯfundēs in opprobriuȝ. Prima expositio est l̄ralis.

℄ Deide cū dic̄. CVM eniȝ ꝛc̄.] Assignaṫ duplex rō ex duplici periculo qḋ iminet. Circa p̄m duo fac̄: q̄a p̄io ꝓponit p̄mū. Scd̄o r̄idet q̄oni.ibi. HABENTES dā nationē ꝛc̄.] Si.n.adolescētes assumantur ad sustēta tionē ecclie sunt duo p̄icula.s.ꝙ habeāt sufficiēt.ꝛ ꝙ nō cogaṫ manibꝰ opare. Ex vtroq̄ aūt iminet peri culuȝ. Ex p̄io p̄iculuȝ castitatis. Un̄ dicit. CVM enim luxuriate fuerint ꝛc̄.] Luxuria q̄nq̄ sumiṫ pro super fluitate actꝰ venerei: ꝛ sic ē vnū de septē vitijs capita libꝰ: q̄nq̄ ꝯo sumiṫ pro oī sup̄fluitate rerū corp̄aliuȝ. Et sic sumiṫ hic.q.d. Cuȝ habuerint sup̄abūdantiaȝ p̄ suffragiuȝ Chr̄i: tūc nubere volunt. Exo.32. Sedit po pulus māducare ꝛ bibere ꝛ surrexerūt ludere. Uale rius dicit ꝙ a cerere.i.cibo: ꝛ libero patre ꝓpinquus ē locus ad venerem. Osee.4°. Comedent ꝛ non satura buntur: fornicati sunt ꝛ nō cessauerunt ꝛc̄.

Luxuria pro superfluitate actꝰ venerei vel rerū corporalium.

℄ Deide cū dic̄. HABENTES ꝛc̄.] R̄ndet tacite q̄oni. Posset.n.aliq̄s dicere. Quid.n.mali ē si nubāt. Cu.n. dicat.p̄ᶜ Cor.7. Mulier non peccat si nubat. Iō dicit. IN HOC h̄ñt dānationē] q̄a p̄mā fidē.s.castitatis quā vouerūt: al's eniȝ nō fuissent assumpte ad alimoniaȝ. Un̄ dicit Augu.hic ꝙ ex solo ꝓposito q̄s incurrit dā nationē. Uer ē si sit ad determiatū ꝛ cuȝ ꝯsensu. Eccl. 4°. Si q̄d vouisti deo ne moreris reddere ꝛc̄. Luc.9. Nemo mittēs manū in aratrū ꝛ aspiciēs retro aptꝰ est regno dei ꝛc̄. Ex scd̄o.s.ꝙ nō laborāt tria mala incur runt. Primū maluȝ ē ociositas. Eccl.33. Multā mali ciaȝ docuit ociositas. Ezech.16. Hec fuit iniq̄tas sodo me sororis tue/supbia/saturitas panis/ꝛ abundantia/ꝛ ociuȝ ꝛc̄. Prouer.12. Qui sectaṫ ociuȝ stultissimꝰ ē ꝛc̄. Ex ociositate sequūtur hec mala. Cor mulieris nō est firmū sicut viri: ꝛ ꝓp h̄ ad diuersa moueṫ. Si ergo nō astringaṫ ad operandum opȝ ferri ad diuersa. Et iō ē periculuȝ ꝙ mulieres sint ociose: vn̄ antiq̄ occupabāt eas. Itē efficiunṫ instabiles q̄tū ad locum: q̄a discunt circuire domos. Prouer.7. Nūc foris: nūc in plateis: nūc iuxta angulos insidiās ꝛc̄. Hiere.14. Dilexit mo uere pedes suos ꝛ nō quieuit ꝛ dn̄o non placuit. Quā tuȝ ad verba dicit. VERBOSE.] Ex quo eniȝ nō occu pantur multū vacant nugis. Prouer.7. Garrula vaga quietis impatiēs ꝛc̄. Quātuȝ ad cor curiose: q̄a ex quo nō occupanṫ in suis: intromittunt se de alienis: ꝛ ideo loquunṫ que nō opȝ: q̄a oīuȝ facta diiudicāt. Eccl.9°. Colloquium eius quasi ignis exardescit ꝛc̄.

℄ Deinde cū dicit. VOLO ḡ ꝛc̄.] Ostēdit cui operi sint applicāde.s.vt nubāt. Et ꝓponit p̄mo documētum. 2° assignat rōnē.ibi. IAM eniȝ ꝛc̄.] Dicit ḡ. VOLO iuue nes].s.viduas. NVBERE ꝛc̄.] Cōtra.p̄ᶜ Cor.7. Bonuȝ est eis si sic p̄manserint ꝛc̄. Ergo oȝ meliꝰ dicere. Uolo cōtinere. R̄ndeo. Hierony. dic̄ ꝙ illud p̄ᶜ Cor.7. Uo lebat ex p̄ncipali intētione.s; vnusquisq̄ h̄ȝ ꝓpriuȝ donuȝ a deo. Et iō subdit. Meliꝰ est nubere q̄ vri ꝛc̄. Et iō in quo casu loq̄ṫ videndū ē: q̄a in h̄ ne primam fidē faciāt irritā. Et iō subdit meliꝰ ꝛ dic̄. VOLO] nō ex p̄ncipali intentiōe FILIOS ꝓcreare] melius q̄ eos occulte occidere p̄ aborsuȝ. Supra.2. Saluabiṫ aūt p̄ filioꝝ ḡnationē si p̄māserit in fide ꝛc̄. Itē MATRES FAMILIAS ESSE] vt.s.sint occupate: nec verbose di scurrant p̄ domos. Et ēt h̄ volo VT NVLLAM occa sionem dent aduersario].i.vel diabolo vel gētili MA LEDICTI gr̄a].i.vt possit maledicē ecclesijs dei. In quo sic ꝯcludit vitā viduarū: vt sic viuant vt in nullo alios ꝓuocent ad lasciuiaȝ. p̄ᶜ Pe.2. Sic est voluntas dei vt bn̄faciētes obmutescere faciatis imprudentiuȝ hoīuȝ ignorantiaȝ ꝛc̄. Et est eius hec rō: q̄a quedaȝ vo uentes castitateȝ cōuerse sunt retro votum irritantes. Et tales vadunt post sathanam per imitationem qui apostatauit de societate angeloꝝ.

℄ Deide cū dic̄. SI QVIS ḡ ꝛc̄.] Ondit que vidue sunt nutriēde a p̄uatis p̄sonis. Et p̄mo ponit documentuȝ. Scd̄o rōneȝ.ibi. ET NON grauet ꝛc̄.] Dicit ḡ ꝙ que est vidua vere speret in deo: s; si qua h̄ȝ frēs vel parē tes sustēteṫ ab illis. Et iō dicit. SI QVIS fidelis ꝛc̄.] q̄a h̄ est opus pietatis. Et h̄ vt ecclia nō grauet. Et h̄ ne cessariuȝ ē. q̄a tūc ecclia nō habuit possessiones. s; mō h̄ȝ possessiones deputatas ad hoc. p̄ᶜ Thes.1. Nocte ꝛ die operātes ne quē vestrū grauaremus ꝛc̄.

℄ Qui bene presunt p̄sbyteri: duplici honore di gni habeanṫ: maxime ij qui laborant in sermone ꝛ doctrina. Dicit eniȝ scriptura. † Boui triturāti nō obligabis os. Et dignus ē operarius merce de sua. † Aduersus p̄sbyterū accusationē ne ad miseris: nisi sub duobꝰ aut tribꝰ testibꝰ. Eos qui peccant corā oībus argue: vt ꝛ ceteri timorē ha beant. Obtestor in cōspectu dei ꝛ dn̄i Jesu chr̄i: ꝛ electoꝝ angeloꝝ: vt hec serues sine p̄iudicio iudicij: nihil faciens iuxta propensionem animi. Manus cito nec cui imponas: neq̄ cōicces pecca tis alienis. Temetipsuȝ puruȝ serua. Nec posthac bibas aquaȝ: sed vino paululo vtere ꝓpter sto machū tuū: ꝛ crebras tuas infirmitates. Quorū dam hoīuȝ peccata ante manifesta sunt: p̄ceden tia ad iudiciuȝ: quosdaȝ v̄o ꝛ subsequunṫ. Consi militer ꝛ bona op̄a ante manifesta sunt: ꝛ ea que secus habent occultari non possunt.

Deut.25.
1.Cor.9.
Deut.19.

℄ Qui bene presunt presbyteri duplici ho nore digni habeanṫ: maxime qui laborāt in verbo ꝛ doctrina. Dicit.n.scriptura. Non infrenabis os boui trituranti: ꝛ dignus est operarius mercede sua. Aduersus presby teruȝ accusationē noli recip̄e nisi sub duo bus aut tribꝰ testibus. Peccantes coram oībus argue: vt ꝛ ceteri timorem habeant. Testor coraȝ deo ꝛ chr̄o iesu ꝛ electis an gelis eiꝰ: vt hec custodias sine preiudicio: nihil faciēs in alterā p̄tē declinando. Ma nus cito nemini imposueris: neq̄ cōicaue ris p̄ctis alienis. Teipsuȝ castum custodi.

Noli adhuc aquaз bibere:ſз modico vino
vtere ꝓpter ſtomachū tuum ⁊ frequentes
tuas infirmitates. Quorūdaз hoīuз pecca
ta manifeſta ſunt p̄cedentia ad iudicium:
quorūdaз aūt ſequunť. Similr̄ ⁊ facta bo
na manifeſta ſunt: ⁊ que aliter ſe habēt ab
ſcondi non poſſunt. Lec. III.

Superius egit de viduis honorādis que ſtipē
dys eccleſie ſuſtētabanť: hic agit de
honoratiōe preſbyterorū: ⁊ p̄io inſtruit Timotheum
q̄lr̄ ſe hēat ad eos. 2° oſtēdit qūo q̄daз dicta ſunt itel
ligēda. ibi. QVORVNDAM hoīuз ⁊c̄.] Itē p̄io oſtē
dit ꝙ preſbyteri ſunt honorādi. 2° ꝯfirmat ꝑ auc̄tatē.
ibi. DICIT enim ſcriptura ⁊c̄.] Circa p̄m duo facit: q̄s
p̄io oñdit ꝙ ſunt honorādi. 2° oñdit qua rōne debeť
eis honor. ibi. MAXIME qui ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. QVI bn̄ ⁊c̄.]
Preſbyter ideз ē qđ ſenior: ⁊ ſicut ſenes etate ꝯſueue
runt hēre prudētiā. Iob. 12°. In multo tp̄e prudētia: ita
qui ſumiť ad regimē eccl'ie dз prudēs eē. Lu. 12. Fi
delis ſuus ⁊ prudēs ⁊c̄. Et iō prelati eccl'ie. ſ. ep̄i ⁊ ſa
cerdotes vocanť preſbyteri. Et iō dicit. QVI p̄ſunt.]
Nec h̄ tm̄: ſз opз ꝙ BENE PRESVNT.] ſ. ad dei ho
norē: ⁊ nō ad ꝓpriā cōmoditatē. Ezec. 34. Ue h̄ paſto
rib⁹ iſrael q̄ paſcebāt ſemetipſos. Itē prudens vt vni
cuiqз det tp̄e ſuo. p̄ᵉ Cor. 4. Hic iaз q̄riť inter diſpēſa
tores vt fidelis q̄s iueniať. Iſti duplici digni ſunt ho
nore: quoꝝ vn⁹ ē in miniſtratiōe neceſſarioꝝ. Tob. 1.
Ex his q̄b⁹ honorat⁹ fuerat a rege habuiſſet decez ta
lenta argēti ⁊c̄. Prouer. 3. Honora dn̄m de tua ſubſtā
tia ⁊c̄. Itē alr̄ in exhibitiōe reuerētie. Eccl. 4. Preſby
tero humilia aiaз tuā. Heb. 13 Obedite ꝓpoſitis vr̄is.
Prouerb. vltīo. Oēs domeſtici ei⁹ veſtiti ſunt dupli
cib⁹ ⁊c̄. Eſa. 16. In terra ſua duplicia poſſidebant ⁊c̄.
Sed p̄cipue hic honor ē illis exhibēdus qui hoc me
rentur ſuo labore. ſ. qui laborāt in v̄bo predicationis.
Phil. 2. Inter quos lucetis: ſicut luminaria in mundo
v̄bū vite ꝯtinētes ⁊c̄. Col. 3. Uerbū chr̄i habitet in vo
bis abūdanter in oī ſapiētia docētes ⁊c̄. Iteз IN DO
CTRINA] ſ. in eruditiōe. Hiere. 3. Dabo vobis paſto
res iuxta cor meū ⁊ paſcēt vos ſcia ⁊ doctria. ⁊ Eph. 4.
Iungit paſtores ⁊ doctores: q̄ hoc eſt offm̄ ep̄i.

¶ Deinde cū dicit. DICIT eniз ⁊c̄.] Probat ꝑ duplicē
auc̄teз ⁊ vnā introducit ſm̄ ſenſuз myſticū: aliam ſm̄
lr̄aleз. ibi. DIGNVS ē ⁊c̄.] Dicit ḡ. Dicit. n. ſcriptura. ſ.
Deut. 25. NON alligabis ⁊c̄.] p̄ᵉ Cor. 9. Probat Ap̄lus
h̄ eē intelligēduз de doctorib⁹: q̄ deo nō eſt cura de
bobus nō q̄n ſubſint diuine ꝓuidētie: ſз q̄ nō eſt deo
cura q̄lr̄ hoīes tractent boues q̄ p̄ſt eis vti vt volunt.
Uñ illa lex nō eſt de bob⁹: ſз ꝑ ſimilitudinē dr̄. q. d. Ho
mini laboranti in officio nō ꝓhibeas q̄n viuat de illo
officio. Per boues. n. itelligunť docētes. Prouer. 14°.
Ubi plurime ſegetes ibi manifeſta ē fortitudo bouis.
Per meſſes fideles. Mat. 9. Meſſis q̄dem multa ⁊c̄.
Ergo nō ſunt ꝓhibēdi p̄dicatores ⁊ doctores q̄ ſum
ptus habeāt. Alia auctoritas ē. Dign⁹ eſt operarius cibo
ſuo. Mat. 10. Uel poti⁹ in veteri teſtō eſt: ſз nō ſic ſcri
pta ſit. Nec ꝯſueuit Ap̄ls de euāgelio adducere aucto
ritatē: niſi cū expreſſiōe dicētis: ſз ſumiť hec de Leui.
9°. Non morabiť apud te merces mercēnary tui vſqз
mane ⁊c̄. Sed nunq̄d iſti ſumptus ſunt merces: Dicit
Augu. in glo. ꝙ ſic. Non tn̄ venale eſt euāgeliū vt pro
iſtis p̄diceť. Merces. n. q̄nqз dr̄ qđ homini redditur
pro p̄mio ſinalr̄: ⁊ ſic abſit ꝙ p̄dicatoꝝ merces ſint h̄
ſumptus: q̄nqз diciť merces ſolum quo q̄s ſit dignus
laborando. Et hoc modo large hic dr̄ merces. Et ideo
dicit Augu. Accipiant ergo ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. ADVERSVS preſbyterū.] Agit de
correctiōe p̄ſbyteri dicēs: ꝙ p̄ſbyter qui bene preſunt
duplici honore ſunt honorādi: ſз mali ſunt corrigēdi.
Circa qđ tria facit. P̄io dicit ꝙ facilr̄ eoꝝ accuſatio
nō admittať. Scđo ꝙ culpabiles ſunt publice corri
gendi. ibi. PECCANTEM ⁊c̄.] Tertio ꝙ non dānenť
temere. ibi. SINE p̄iudicio ⁊c̄.] Dicit ḡ. TV MAIOR
preſbyter noli aduerſus preſbyterū ⁊c̄.] Duo ſufficiūt
ſi boni ſunt: cauſa rō eſt in glo. q̄ nō ē facile accuſan
da taз alti ordinis pſona q̄ ſit vice chr̄i. Sed h̄ non vr̄
ſufficere: q̄ alioꝝ accuſatio nō niſi ſub duob⁹ vel tri
bus teſtib⁹ admittiť. Deu. 17. In ore duoꝝ ac triuз te
ſtiuз peribit qui occideť ⁊c̄. Unde notāduз ꝙ aliō eſt
accipe accuſationē ⁊ aliud ꝯdēnare accuſatū. 2ᵐ non
debet iudex niſi cuз teſtibus conuictus fuerit dānan
dus: ⁊ hoc in hoībus: ſed in ſacerdoteз: nec debet accu
ſationem recipere niſi ſit euidens.

¶ Deinde cū dicit. PECCANTEM ⁊c̄.] Oſtendit qūo
puniať ſi ſibi ꝓbeť: ⁊ p̄mo oſtēdit ꝙ publice corrigat
eus. 2° adiurat eū ꝙ obſeruet iſta. ibi. TESTOR CO
RAM ⁊c̄.] Dicit ḡ. Peccātes tā p̄ſbyteros q̄ quoſcūqз
corā oīb⁹ argue. Et q̄re: VT CETERI timorē hēant.]
Procediť tn̄ alr̄ in correctiōe fraterna: alr̄ in iudicia
ria: q̄ iudex gerit pſonā publicā: ⁊ iō dз itēdere bonū
cōe qđ lediť ꝑ pctm̄ publicū: q̄ multi ſcādalizanť. Et
ideo iudex eccleſiaſticus ſic dз publice punire vt aly
edificenť. Eccl. 8°. Quia nō cito ꝓfertur ꝯ malos ſnīa
abſqз vllo timore filij hoīuз ꝑpetrāt mala. Prouī. 19°.
Peſtilente flagellato ſtult⁹ ſapiētior erit ⁊c̄. Nota ꝙ
dicit. CORAM oibus.] ¶ Sed ꝯ. Mat. 18°. Si pecca
uerit in te frater tuus corripe eū inter te ⁊ ip̄з ſolū ⁊c̄.
¶ Rñdet Augu. in glo. diſtigue tp̄a ⁊ pctm̄: q̄ aliud ē Peccatū publi cū ⁊ occultū.
occultū aliō publicū. Sз p̄ᵐ idiget occulto remedio. ſ.
occulte arguēdū: ⁊ de h̄ logť dn̄s. Uñ dicit in te. ſ. ſolo
q̄ſi occulte. Sed Ap̄ls logť de pctō publico qđ publi
ca pena idiget. Et h̄ ſignať in mortuis quos dn̄s ſuſci
tauit. Mat. 9. Puellaз intra domū ꝑ qđ occultū pctm̄
intelligiť. Unde ⁊ tunc eiecit turbā: ſed Lu. 7. Filium
vidue extra portaз coraз oībus: per qđ oſtendiť pu
blicum peccatum publice puniendum.

¶ Deinde cū dicit. TESTOR ⁊c̄.] Quia iudex eccl'iaſti
cus maxie gerit in iudicādo pſonā dei: iō ꝑ deuз atte
ſtandus ē ꝙ iuſte iudicet. Sic. n. dз arguere corā oīb⁹
ꝙ nō deſpiciat iudiciū dei. Ubi tria oñdit. Primū eſt
auctoritas diuina: q̄ de⁹ p̄i auc̄te iudicabit. Iō dicit.
CORAM DEO.] Gen. 18. Iudicas oēm terram. Iteз
Chr̄s hō ſicut in iudicio cōparēs. Ioā. 5. Pr̄ateз dedit
ei iudiciū facē: q̄ fili⁹ hoīs ē ⁊c̄. Et iō dicit. ET CHRI
STO IESV.] Itē angeli ſic̄ miniſtri. Mat. 25. Cuз ve
nerit fili⁹ hoīs i maieſtate ſua ⁊ oēs angeli cū eo: tunc
ſedebit ſup ſedeз maieſtatis ſue ⁊c̄. Iō addit. CORAM
angelis.] Iob. 10. Inſtauras teſtes tuos ꝯ me ⁊c̄.

¶ Deinde cū dicit. SINE p̄iudicio ⁊c̄.] Remouet teme
ritatē iudiciū dicēs. SINE p̄iudicio.] Uel. ſ. nō temere
ꝓcedas: ſз cū deliberatiōe nihil faciēs. ſ. declinādo in
aliquā ptē. Uel SINE p̄iudicio] i. ſine p̄cedēti diſcuſ
ſione. Ecc. 33. Sine iudicio nihil facias graue. Iob. 29.
Cauſaз quā neſciebam diligentiſſime inueſtigabam:
alr̄ non eſſes medius inter partes. Exo. 23. Non decli
nabis in iudicio pauperis.

¶ Deide cū dicit. MANVS cito ⁊c̄.] Agit de ꝓmotiōe
⁊ h̄ vr̄ eſſe rō p̄mi. Sicut. n. nō dз cito punire: nec cito

promouere.s.ordinare de facili ad sacros ordies. Supra.z.Et hi pbent pmū rc. Nūeri.11.Cógrega ad me septuagita viros de senioꝛib⁹ israel quos tu nosti q̄ senes sint ppli ac magistri.q.d.Illos quos tibi constat idoneos eē.Et q̄re: Neq3 cōicaueris rc.ga si inordinate pmoueas r ex h̄ pungat pctm eis vel in plebe:hoc tibi iputabit̄.Ul cōicat alienis:ga nō corrigit cū pōt. Ro.1.Digni sūt morte nō solū q faciūt ea:3 et q ɔsentiūt facientibus.Esa.52.Pollutum noli tangere.

¶ Deide cū dič.TEIPSVM rc.]Ostēdit quō hēat se ad seips:z h̄ satis rōnabilr:ga ɔtingit q̄ aliqs ita sei t̄ ad alios q̄ se negligit.Un̄ p hortat̄ eū ad castitatez.2° ex h̄ reprimit imoderatā ei⁹ abstinentiam ibi.NOLI adhuc rc.]Dič ḡ.Tu q alios debes corrigē.TEIPSVM castū rc.]p̄ Coꝛ.9.Castigo corp⁹ meū r i s̄uitutē redigo ne cū alijs pdicauero ipse reprob⁹ efficiar.Iste sigdē Thimothe⁹ erat nimie abstinētie r ad vitandum carnis pctā corp⁹macerabat.Eccles.2.Cogitāui i corde meo abstrahē a vino carnē meā rc.Et ga pp h̄ fuit infirm⁹ totalr:iō dič ei.NOLI adhuc]postq̄ es infirmus rc.Et q̄re: Qz Leui.2.Quicqd obtuleris sacrificij sale.s.discretiōis ɔdies.Ro.12.Rōnabile obsequiū vrm rc.r iō dič.VTERE vino s3 modico]nō ad ebrietatē.Ecclici.31.Exultatio aie r cordis vinū moderate potatū rc.PROPTER stomachū tuū r frequētes infirmitates tuas].s.que tibi ex abstinētia puenerūt.Glo. Laborādū.n.ē vt si fieri pōt ceptū officiū gradatī pmoueat̄ potiꝰ q̄ p icōsiderationē diminuat̄.Sed notādū est q̄ sanabat Paulus ifirmos r mortuos suscitabat:r tn̄ Thimotheum curat consilio medicine:p qd datur intelligi q̄ non ad omnes vtebatur miraculis:sed quando expediebat propter fidem.

¶ Deinde cū dič.QVORVMDAM rc.]Ostēdit qualr intelligēda sunt duo q̄ dixit.s.sine pͥudicio nihil i ɔdēnatiōib⁹ fiedū.Itē man⁹ cito rc.Et p pͫ.2° 2ͫ.Circa ad pͫ dič.QVORVMDAM rc.]q.d.Supius dixi sine pͥudicio rc.Tn̄ debes adhibere ɔsiderationez:ga q̄dā pctā sunt notoria:r hec nō idigēt examinatiōe:q̄dā occulta r h̄ idigēt.Un̄ in istis vere itelligit̄ sine pͥudicio nō in pmis:ga illa pcedūt iudiciū:ista vo subsequunt̄.s.manifestatio p discussionē nō tūc publicandā.Prouer.27.Quō in aqs resplēdēt vultus ɔspiciētiū sic corda hoīuz manifesta sunt prudētib⁹.¶ Scdo dicit.MANVS cito rc.]Qd dicit eē itelligēdū i nō manifeste bonis:ga silr facta bona quorūdam manifesta sunt.Mat.5.Uideāt opa vestra bona r glorificēt patrē vestrū rc.Jo.3.Qui aūt facit veritatem venit ad lucē vt manifestent̄ ei⁹ opa rc.QVE aliter se hñt].s.que nō sunt manifesta abscōdi nō pñt:ga Mat.10.Nihil opertū qd nō reueleť:r occultū qd nō sciat̄ rc.ga vel in futuro vel ēt hic omnis iniquitas manifestat̄.Et in his non est facilis impositio.

Cap. VI.

Quicūq3 sub iugo sūt serui:suos dños omni honore dignos ducāt:ne nomē dei r doctrina male audiat.Qui vo fideles habēt dños:ne cōtēnāt:qd frēs sint:sed magis iseruiāt:qd fideles sint ac dilecti:qui bñficentie pticipes sunt. Hec doce:r exhortare.Si qs diuersaz seqtur doctrinā:r non accedit sanis sermonibus dñi nostri Jesu Chri:r ei q̄ s̄m pietatē est doctrine:is iflatus est:nihil sciēs:s3 insaniens circa q̄stiones ac disputationum pugnas:ex qbus nascit̄ inuidia:ɔtētio : maledicēna: suspitiones male:supuacanee ɔflictationes hominū mēte corruptoꝝ:r qb⁹ adēpta est veritas:qui existimāt questū eē pietatē. Secēdere ab his qui eiusmodi sunt Est aūt questus magnus:pietas cū animo sua sorte ɔtēto.† Nihil enim intulimus in mundu3:videlicet nec efferre quicq̄ possumus: sed habentes alimenta : r quibus tegamur:his contenti erimus. Eccle.5. Job.1.

Uicūq3 sūt sub iugo serui: dños suos omni honore dignos arbitrentur:ne nomen dñi r doctrina blasphemeť.Qui aūt fideles hñt dños:nō ɔtēnāt:qa frēs sunt:s3 magis seruiant:qa fideles sunt r dilecti:qa beneficij participes sunt.Hec doce r exhortare.Si qs aliter docet:r nō acqescit sanis s̄monibus dñi nostri Jesu Chri:r ei q̄ s̄m pietatē est doctrine:superbus nihil sciēs:s3 languēs circa q̄stiones r pugnas v̄boꝝ ex qbus oriunť inuidie:ɔtētiōes:blasphemie:suspitiōes male:ɔflictationes hoium mente corruptoꝝ:r qa a veritate priuati sunt:existimātiū questū eē pietatē:est aūt questus magnus pietas cū sufficiētia.nihil.n.intulimus in hūc mūdū.haud dubiū:qa nec auferre qd possumus.Hñtes aūt alimēta r qbus tegamur his contenti simus.

Upra Aplus Thimotheū instruxit de vsu ciboꝝ r de personis qbus ecclesia min istrabat alimēta:hic agit de alijs personis ad pplm ecclie ptinētibus.Et pmo de psonis infimi status.Secūdo de psonis maioris status ibi.DIVITIBVS rc.] Circa primū tria facit:ga pmo ponit instructionez de seruis.Scdo arguit contrariā assertionē ibi.SI QVIS habet rc.]Tertio monet vt ɔtraria vitet r seruet pdicta ibi.CVM aūt rc.]Itē pma in duas:ga pmo ostēdit quid sit tenendū.Scdo docet hoc esse docendum ibi.HEC doce rc.]Itez pmo ostendit qualr se habeāt serui ad dños infideles.Scdo qualr se habeant ad fideles ibi.QVI autez rc.]Dicit ḡ.Quicūq3 serui sunt sub iugo.s.ppter seruilē ɔditionē que dicit̄ iugū similitudinarie:ga sicut boues cōtinent̄ sub iugo:vt nō liceat eis ire quo velint:ita serui sub dño vt nō liceat eis qd velint facere.Gal.5.Nolite iterū sub iugo seruitutis cōtineri.OMNI honore].i.debita reuerētia.Eph.6.Serui obedite dñis carnalibus cū omni timore r tremore in simplicitate cordis vestri sicut Chrō rc.Causa rō ē:NE NOMEN rc.]Si eni dñi infideles seruos suos in initio fidei rebelles sentirēt dānarent nomē Christi:r blasphemarēt doctrinā nostrā.Ro.2.Nomē Christi per vos blasphemať.Qui ḡ ifideles habēt dños illis obediant:ne nomē dei rc.S3 quō fidelibus:QVI autem rc.]NON ɔtēnant]qd quādoq3 ɔtingit qñ familiaritas infimis exhibeť.s.q̄ erigantur in superbiam. Prouer.30.Per tria mouet̄ terra r quartū nō pōt sustinere:per seruum cu3 regnauerit rc.Et huius rō est.s̄m Phm:ga hoies in talibus paloqzant q̄ si in vno

vident se equales credūt ꝙ sint in oībus equales: ⁊ nō sunt illis in aliquo subdi: sicut in ciuilib⁹: qa ꝑpl'ꝭ non est subiectus: credūt ꝙ sint total'r equales nobilibus. Et sic posset ↄtingere ꝙ serui vidētes se in aliquo. s. fide equales dn̄is reputēt se equales simpl'r. Et iō dicit. NON ↄtēnāt ⁊c.] Et ponit tria. Primū ē fidei donū. Un̄ dicit. QVIA fideles sunt:]⁊ h̄ valde magnū ē: qa per fidē viuit iustus. Itē ꝑ eā vincit' mūdus. Scd̄m ē dignitas diuine dilectiōis: iō dicit. DILECTI] s. excellētius alijs creaturis: qa adoptant' in filios dei. ꝓ' Io. 3. Uidete qualē charitatē dedit nobis deus pr̄: vt filij dei nominemur ⁊ simus ⁊c. Tertiū ē bn̄ficiū grē: iō dicit. QVIA bn̄ficij ꝑticipes sunt] s. quātū ad sacr̄m dn̄i. ꝓ' Cor. 10. Panis quē frāgimus nōne cōicatio corporis dn̄i est. ps. Particeps ego sum oīum timentium te ⁊c. HEC doce] s. nescientes ⁊ exhortare vt impleant scientes. Tit. 2. Tu loquere ⁊c.

¶ Deīde cū dic̄. SI QVIS ⁊c.] Excludit ↄtrā assertiōes. Et ꝑ modū false doctrīe. Scd̄o radicem ibi. SVPERBVS ⁊c.] Tertio effectū ei⁹ ibi. EX QVIBVS ⁊c.] Si vis scire q̄ doctrina sit erronea: h̄ ostēdit ex trib⁹. ꝑ si sit ↄ doctrinā ecclꝭiasticā. Et iō dic̄. SI QVIS aliꝰ docet.] scilꝫ q̄ ego ⁊ alij Apl'i. Q̄tū ad ꝑ^m. Gal. 1. Si qs vobis euāgelizauerit ꝑter id qd̄ accepistis anathema sit. Doctrina. n. Aplo⁊ ⁊ ꝓphetarū di canonica: qa ē q̄si regula itell'ꝭ nr̄i. Et iō nullus aliter dꝫ docere. Deut. 4. Nō addetis ad v̄bū qd̄ loquor vobis neqꝫ auferetis ex eo. Apoc. viii. Si qs apposuerit ad h̄ apponat de⁹ sup illū plagas scriptas i libro isto ⁊c. Q̄tū ad 2^m dicit. ET NON acqescit ⁊c.] Nā dn̄s Iesus venit vt testimoniū ꝑhibeat v̄itati. Io. 16. In h̄ nat⁹ sū: ⁊ ad h̄ veni i mūdū: vt testimoniū ꝑhibeā v̄itati ⁊c. Et iō missus est a pr̄e sicꝰ doctor ⁊ magister. 1. Mach. 2. Ipꝫ audite semper: ⁊ ipse erit vobis pr̄ ⁊c. Et ideo errone⁹ ē quicunqꝫ NON acqescit s̄monib⁹ ei⁹]. 1. Reg. 15. Quasi peccatū ariolādi ē repugnare: ⁊ q̄si scelus idolatrie nolle acqescere. Et dic̄ SANIS:] qa i Chr̄i s̄monib⁹ nihil ē corruptiōis. nihil falsitatꝭ vel ꝑuersitatꝭ: qa sunt s̄mōes diuine sapie. Prouer. 8. Iusti sūt s̄mōes mei: nō ē i eis prauū qd̄: neqꝫ ꝑuersū. Recti sūt itelligētib⁹: ⁊ equi īuenientib⁹ sciā. Q̄tū ad 3^m. Prouer. 6. Conserua fili mi ꝑcepta pr̄is tui ⁊ ne dimittas legē mr̄is tue ⁊c. Un̄ dicit. ET EI q̄ s̄m pietatē ē doctrine] s. ecclꝭiastice. Nā pietas ē ꝑ cultū dei. Tit. 1. Scd̄m agnitionē v̄itatis q̄ est s̄m pietatē. ¶ Radix aūt erroris ē dupl'r. s. supbie affectus: ⁊ defect⁹ itell'ꝭ. Q̄tū ad primū dicit. SVPERBVS ⁊c.] Dr̄ autē supbia radix erro⁊ 2'. Pmo qa supbi volūt se itromittere de his ad q̄ nō attigunt: ⁊ iō necesse ē ꝙ errēt ⁊ deficiant. Esa. 16. Supbia ei⁹ ⁊ arrogātia ei⁹ ⁊ idignatio ei⁹ plus q̄ᷓ fortitudo ei⁹ ⁊c. Itē qr nolūt itellectū alteri subijcere: sꝫ initunt' sue prudētie: ⁊ iō nolūt obedire scripture sacre. Contra hoc dicitur Prouer. 3. Ne initaris prudētie tue. Prouerb. 11. Ubi humilitas ibi sapiētia. Itē defect⁹ itell'ꝭ. Ubi sciēdū est: ꝙ sicꝰ in corꝑe sanitas ē q̄dā eq̄litas humo⁊: ita veritas est q̄dā equalitas in itellectu: ergo veritas ē adeq̄tio rei ⁊ itell'ꝭ. Un̄ sicut infirmus qn̄ nō hꝫ eq̄litatē cōplexiōis ad modica ↄtria accidentia ledit': sic in itellectu: qn̄ hō nō fundat' in veritate: nec hꝫ virtutem ꝑ quam possit iudicare veritatē a q̄libet q̄ōnis difficultate icedit in errorē. Un̄ dicit. LANGVENS circa q̄ōnes ⁊c.] Sap. 9. Hō īfirmus ⁊ exigui tp̄is ⁊ minor ad itellectū iudicij ⁊ legū ⁊c. Sicut dic̄ Boe. ita se hꝫ itell'ꝭ ad rōnē: sicut circulus ad cētrū. Rō. n. discurrit cōsiderādo act⁹ ac defect⁹: ⁊ habitudinē vni⁹ rei ad aliā. Et nisi resoluat vsqꝫ ad intellectū veritatis: vana est rō. Un̄ qn̄ accipit v̄itatē rei hꝫ eā q̄si cētrū. Quidā aūt discurrūt ⁊ nō attigūt. 2' Thi. 3. Semꝑ discētes ⁊ nūq̄ᷓ ad sciā veritatis ꝑuenientes ⁊c. Et iō dic̄. CIRCA q̄ōnes] i. nō ꝑuenientes ad ipꝫ cētrū. Et dic̄. QVESTIONES.] qa in aliqb⁹ dubitōnē facit ex ꝑte rei: aliqb⁹ ex ꝑte v̄bo⁊ ⁊ nouū. Et iō dic̄. QVESTIONES.] Q̄tū ad ꝑ^m. s. de rebus. sup̄. 2. Que q̄ōnes ꝓstant magis q̄ᷓ edificationem dei q̄ ē in fide ⁊c. Q̄tū ad 2^m dic̄. PVGNAS v̄borum.] Prou. 19. Qui tn̄ verba sectat' nihil hēbit ⁊c. Et dicit. PVGNAS v̄bo⁊:] qa de hac q̄ōne fit dissensio ex verbis tn̄ orta: qa dn̄s dicit. Io. 8. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis ⁊c. ⁊ Mat. 17. Ergo liberi sunt filij. Ex quo volebant ꝙ omnes catholici filij dei essent ⁊ filij liberi. Sed est pugna verbo⁊: qa dominus loquitur ibi de libertate spirituali non de carnali.

¶ Deīde cū dicit. EX QVIBVS ⁊c.] Ponit effectū erroris. Et ꝑ ponit ipꝫ effectū. 2° manifestat q̄dā q̄ dixerāt ibi. EST aūt q̄stus ⁊c.] Itē ꝑ ōndit q̄ mala sequant' ex falsa doctrina. 2° in qb⁹ ibi. HOMINVM mēte ⁊c.]: Inter mala v̄o q̄ ponit. q̄dā sūt itꝰ in corde. q̄dā exterius. Interi⁹ sunt inordinati mot⁹ respectu boni vel re^{ti} mali. Respectu boni ē inuidia q̄ ē tristitia de bono alieno. Un̄ dic̄. INVIDIE ⁊c.] Qd̄ pōt itelligi vel in ꝓposito vel v̄r: qa cū aliq laborāt nō ad veritatē sꝫ solūmō ad v̄ba. nō vidēt si aliqs ꝑualet. Iob. 5. Paruulū occidit inuidia. Itē in ꝓposito: qa si serui hn̄tur vt liberi ⁊ nō subditi dn̄i īuidebūt ⁊ dolebūt s̄uos sibi eq̄ri. Ex inuidia v̄o hō īsurgit ↄ ꝓximū cui īuidet. Et h̄ ē CONTENTIO.] Prouer. 20. Honor ē hoi q se sepat a ↄtentiōib⁹ ⁊c. Itē ↄ deū. ⁊ h̄ ē BLASPHEMIA.] 2' Pet. 2°. Que ignorāt blasphemātes ⁊c. Respectu v̄o mali est suspitio. Un̄ dic̄. SVSPITIONES male] s. dn̄o⁊ aduersus chr̄ianos q̄si libertatē ad lucrū finxerim⁹. Uel ꝙ solū tota doctrina chr̄iana eēt iuēta vt s̄ui fierēt liberi. Eccl'ici. 3. Multos supplātauit suspitio illo⁊ ⁊ i vanitate detinuit sensus illo⁊ ⁊c. Et ex istis sequitur ↄflictatiōes aduersus fideles. Gen. 13. Facta ē rixa inter pastores gregū Abrahā ⁊ Loth. Sꝫ h̄ nō ē i cordibus oīū sꝫ quo⁊udā. Et ponit tres co⁊ ↄditiōes. q̄rū ꝑma ꝑtinet ad defectū luminis n̄alis. 2° ad defectū cognitiōis. 3° ad vitiū inordinate affectiōis. Q̄tū ad ꝑmū dic̄. HOMINVM mēte corrupto⁊] i. rōne et n̄ali quā hn̄t ꝑuersū iudiciū. ps. Corrupti sunt ⁊ abbominabiles facti sunt ⁊c. Quātū ad 2^m dicit. VERITATE.] s. cognitiōis ei⁹ ꝑuati sunt. Osee. 4. Nō est v̄itas ⁊ nō ē misericordia: ⁊ nō sciētia dei in terra ⁊c. Quantum ad tertiū dicit. EXISTIMANTIVM ⁊c.] i. ꝙ cultus dei ordinet' ad questū ⁊ acq̄sitionē diuitia⁊. Sap. 15. Existimauerūt lusum eē vitam nostram ⁊ conuersationē vite compositam ad lucrum ⁊ oportere vndecūqꝫ ēt ex malo acqrere. Homines ergo hō qui hoc credūt de facili contēnunt ⁊ incidunt in mala predicta.

¶ Dīde cū dic̄. EST aūt ⁊c.] Probat vltimo dictū. s. q̄stum esse pietatē. Et ꝑmo ostendit quō pietas hꝫ se ad questū. Scd̄o ostēdit ꝙ nō cōsistit in questu diuitia⁊ exterio⁊ ibi. NAM qui volunt ⁊c.] Itē ꝑmo ōndit primū. Scd̄o rōnē assignat ibi. NIHIL. n. ⁊c.] Dicit ergo. Isti dicūt QVESTVM eē pietatē:] sed EGO dico ꝙ pietas est questus:] sed illa⁊ diuitia⁊ que dant sufficientiā. Et hoc cōsistit in duobus. In vno ꝑncipal'r. s. pietate que ordinat alia in deū ⁊ ꝓximū. Et hec sunt virtutes ⁊ dona grē. Sap. 7. Infinitus ē thesaurus hoib⁹: q̄ qui vsi sunt ꝑticipes facti sūt amicitie dei ⁊c. Scd̄o in sustētatiōe vite. Un̄ dic̄. CVM sufficientia] i. in his q̄

sunt

Error / superbie duplex.

sunt nec̃ia ad vitā. Mat. 6. Querite p^m regnū dei ⁊ iu-stitiā ei^9 ⁊c̃. supra. 4. Pietas ad oia vtilis est.

¶ Deinde cū dic̃. NIHIL n. ⁊c̃.] Assignat rōnē hui^9. Et pmo ex humana cōditiōe. Scd̄o ex ei^9 necessitate ibi. HABENTES ⁊c̃.] Cōditionē aūt ponit q̄tū ad duo. s. quantū ad pn^m: qa nihil intulimus ⁊c̃. q. d. Sufficit ne-cessitas nō supfluitas: qa NIHIL intulimus in hūc mū-dū.] Job. j. Nudus egressus suz de vtero mr̄is mee ⁊c̃. Itē q̄tū ad finē: qa NIHIL auferem^9] Ps. Dormierūt somnū suū: ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in mani-bus suis. Job. 27. Diues cū dormierit nihil secuz affe-ret. apiet oculos suos ⁊ nihil inueniet ⁊c̃. Eccles. 5. Quō venit sic reuertet ⁊c̃. Quātū ad necessitatez: qa hec bo-na sunt pp necītatē ⁊ idiget hō ꝯ iteriora ꝯsumentia: ⁊ hec sūt alimēta: ⁊ ꝯ exteriora corrūpētia: ⁊ sic idiget hō tegumentis vestiū ⁊ domoꝝ. Heb. vlti. Sint mores si-ne auaritia ꝯtēti pn̄tibus ⁊c̃. Eccli. 29. Initiū vite hois aq̄ ⁊ panis ⁊ vestimētū ⁊ dom^9 ptegēs turpitudinē.

¶ Ceterū q volunt ditescere: incidūt in tētatiōez ⁊ laqueuz: ⁊ cupiditates multas: stultas: ac noxi-as: que demergūt hoies in exitiū ⁊ interitū. † Si-qdem radix oiuz maloꝝ est studiū pecunie: quaz qdē duz appetūt: aberrauerūt a fide: ⁊ seipsos i-plicuerūt dolorib^9 multis. Tu vō hō dei: ista fu-ge: † sectare aūt iustitiā: pietatē: fidē: charitatez: patientiā: māsuetudinē: certa bonū certamen fi-dei: apphende vitā eternā: ad quā ⁊ vocat^9 es: ⁊ ꝯfessus es bonā ꝯfessionē corā multis testibus. Precipio tibi in cōspectu dei: qui viuificat oia: ⁊ Jesu Chri: q testatā fecit sub pōtio Pilato bonā ꝯfessiōez: vt serues pceptū: imaculat^9: irrephēsi-bilis: vsq ad appitionē dn̄i nostri Jesu Chri.

Eccl. 10. — 2. Thi. 2.

¶ Nā q volunt diuites fieri: incidūt in tēta-tionē ⁊ in laqueū diaboli: ⁊ desideria mul-ta inutilia ⁊ nocina q̄ mergūt hoies in inte-ritū ⁊ pditionē. Radix n. oium maloꝝ ē cu-piditas: quā qdā appetētes errauerūt a fi-de ⁊ iseruerūt se dolorib^9 multis. Tu autē o hō dei hec fuge. Sectare vō iustitiā: pie-tatē: fidē: charitatē: patientiā: mansuetudi-nē. Certa bonū certamē fidei apphēde vi-taz eternā: in qua vocatus es ⁊ ꝯfessus bo-nā ꝯfessionē coram multis testib^9. Preci-pio tibi coraz deo qui iustificat oia ⁊ Chri-sto Jesu q testimoniū reddidit sub pontio Pilato bonā ꝯfessionē: vt serues mādatū sine macula irrephensibile vsq in aduētū dn̄i nostri Jesu Christi. Lec. II.

Supra ostēdit Aplūs qd sit questus chrianis ex-pediēs qa pietas cum sufficiētia: hic osten-dit q querētes supfluū questū diuitiarū incurrūt dā-na multa. Et pmo ostēdit mala que sequunt ex inordi-nato appetitu diuitiarū. Scd̄o assignat rōnez ibi. RA-DIX eni ⁊c̃.] Mala aūt q̄ sequunt sunt duplicia. Que-dam n. oriunt ex hoste exteriori: q̄dam vō a concupi-scētia interiori ibi. DESIDERIA ⁊c̃.] Dicit ḡ. simus cō-tenti alimētis ⁊c̃. qa QVI volunt ⁊c̃.] Et nō ad necessi-tatē: sz ad abūdātiā diuitiarū icidūt ⁊c̃. Eccl. 10. Nihil est iniquius q̄ amare pecuniā ⁊c̃. Eccles. 5. Qui amat diuitias fructus nō capiēt ex eis ⁊c̃. Et ponit duo. scilz TENTATIONES ⁊ laqueū:] qa pmo tētāt inq̄tū di-uitie alliciūt ⁊ inducūt ad aliqua pctā. p^i Thes. 3. Ne forte tētauerit vos qui tētat ⁊c̃. pme Cor. 10. Tētatio vos nō apprehēdat nisi hūana ⁊c̃. ET LAQVEVM:] qa diuitie sunt nō hn̄tib^9 ad tentationē: hn̄tibus in la-queū: qa nō libēter reddūt eas q̄s auferunt. Prou. 21. Qui ꝯgregat thesauros lingua mēdacij van^9 ⁊ excors est ⁊c̃. Ex pte iteriori ponit tria mala. Primo q icidit IN DESIDERIA multa.] Perfectio. n. hois est q cor eius ꝯgreget in vnū: qa q̄to aliqd est magis vnū: tāto est deo similius q vere vnus ē. ps. Vnaz petij a domi-no ⁊c̃. Sz ꝯ hoc patit querēs diuitias: qa cor eius tra-hit ad diuersa. Osee. 10. Diuisuz est cor coꝝ nūc interi-būt ⁊c̃. Et h ideo qa vbi est thesaurus tu^9 ⁊c̃. Mat. 6. Itez sunt inutilia hō desideria multiplr. Primo quia INVTILIA sunt] spūaliter: quia diuitie nō ducūt ad beatitudinez. Sap. 5. Quid nobis pfuit superbia: aut quid diuitiarum iactantia cōtulit nobis ⁊c̃. Eccles. 5. Qui amat diuitias fructus nō capiet ex eis ⁊c̃. Itez tē-poraliter. qa nō dant qd pmittunt. Eccles. 6. Est aliud malum qd vidi sub sole: ⁊ qdem frequēs apud homi-nes vir cui dedit deus diuitias ⁊ subam ⁊ honorē: ⁊ ni-hil deest aie eius ex oibus que desiderat: nec tribuit ei potestatē deus vt comedat ex eo: sed extraneus hō deuo-rabit illud ⁊c̃. Tertio sunt NOCIVA.] Eccles. 5°. Di-uitie cōseruate in malū dn̄i sui ⁊c̃. Et ostēdit quō sunt nociue: qa MERGVNT in iteritū] s. in pn̄ti. Propter diuitias multi perierunt. Itē in futuro. Unde dic̃. ET PERDITIONEM.] Act. 8. Pecunia tua tecuz sit in p-ditionē. Vel vtrūq refert ad spūale dānum. INTE-RITVM] i. mortē eternaz. Ro. 9. Sustinuit in multa patientia vasa ire apta in iteritū ⁊c̃. ET PERDITIO-NEM] i. penam eternā que dicit mors pptер penā dā-ni: qa sunt quasi perditi dānati. dum nō possunt redi-re in domū suam. s. eternitatis. Job. 21. In diez pditio-nis seruabitur malus ⁊ ad diem furoris ducetur.

Diuitie sūt i-utiles. Spiritualr. Tēporalr. Eternalr.

¶ Deinde cū dic̃. RADIX ⁊c̃.] Ostēdit rō huius. ⁊ hoc ex duob^9. s. ex nā cupiditatis ⁊ experiētia ibi. QVAM quidā ⁊c̃.] Dicit ḡ incidūt in tētationez. Quare? Quia RADIX oiuz maloꝝ ⁊c̃.] Ubi notādū est q sm quos-dam cupiditas sumitur tripl'r. Quādoq pro auaritia sm q est spāle peccatuz. s. inordinatus amor hn̄di di-uitias. Quandoq put est genus pctōꝝ oium sm q i-portat inordinatū appetitū rei tēporalis: ⁊ hoc inclu-dit in oi pctō: qa est cōuersio ad bonum cōmutabile. Sz sic nō est radix sz gen^9 oiuz. Tertio mō put est q̄-daz inordinatio animi ad cupiēdū bona tēporalia in-ordinate: ⁊ hec est habituale tm̄ pctm̄ ⁊ nō in actu: sed est q̄dā radix oium peccatoꝝ. Et dr̄ CVPIDITAS ra-dix:] ⁊ supbia initiū. Eccli. 10. Initiū ois peccati ē su-perbia ⁊c̃. qa supbia dicit corruptionē animi ad rece-dēdū a deo. Arbor aūt a radice hz alimētū: ⁊ sic pecca-tuz ex pte ꝯuersiōis ad bonū cōmutabile sumit nutri-mētū. Sz credo q loquit de cupiditate sm qd ē spāle pctm̄. Un̄ dic̃ q volūt diuites fieri ⁊c̃. Et h est inordi-natus amor pecuniaꝝ. Et iō dico q auaritia est radix oium. Oia. n. pctā ꝯsistūt in appetitu. ⁊ ideo origo pec-catoꝝ est sm originē appetibiliuz. Origo. n. appetibi-liū pcedit ex fine. Et iō q̄to aliqd pctm̄ hz finem ma-gis desiderabilē tāto est peius. Finis aūt alicui^9 pecca-ti est desiderabilis pptеr duo. s. pptеr seipsum. ⁊ hec ē excellentia: qa ad hoc homo bonum illud vult vt ex-cellat. Et hec est superbia: ⁊ ideo supbia est initiū oiuz

Cupiditas p auaritia ⁊ put est gen^9 oiuz pctōꝝ ⁊ p inordinatiōe ani-mi ad ꝯcupiē-dū bona tem-poralia.

Cupiditas ē radix supbia est pncipiū.

peccatorum. Item propter aliud & hoc est qd ad oia valz: & hec sunt diuitie: quia p hoc credunt se hẽre oia. Ex ista parte auaritia est radix omnium malorum.

¶ Deide cũ dic. QVAM qdã &c.] Ondit idẽ p experientiã & dic. APPETENTES:]qa quãto magis hñtur diuitie, tãto magis desiderant. Eccles.5. Auarus non implebit pecunia. Et icidũt pmo in dãnũ spũale. Unde dic. ERRAVERVNT a fide.] Cui ro ẽ: qa p sanã doctrinã fidei phibent multa illicita lucra a qbus desistere nolunt: & inueniũt sibi aliã doctrinã vbi eis sit spes salutis. Et h spãlr faciũt vsurarij. Scdo qa INSERVERVNT se dolorib multis]et in pñti: qa sollicitudo in acqrẽdo: timor i possidẽdo: dolor i amittẽdo. Job.20. Cũ satiatus fuerit diuitijs artabit, estuabit & ois dolor irruet in eum &c. Et multo magis in futuro.

¶ Deide cũ dic. TV AVTEM &c.] Monet ad sequendũ sanã doctrinã & vitãdã malã. Et p exponit viã quã sequant. Scdo alligat eũ iductiõe pcepti ibi. PRECIPIO &c.] Itẽ p hortat ad vitãdũ pctã pdicta. 2° ondit qd agat ibi. SECTARE vo &c.] Et qa seruus dz imitari dñm suũ: qa vt di Eccl'ici.10. Scdm iudicẽ ppli sic & ministri ei. iõ dic. O HOMO dei.] q.d. Tu deditus seruituti dei. ps. Ego seruus tu. p[c] Jo.2. Qui dic se in illo manere dz sic ille ambulauit & ipse ambulare. Si igit tu es hõ dei: debes facẽ sic Chrs fecit. Qui vt habet Jo.6. Fugit cũ eũ volebãt facẽ regẽ. Heb.12. Qui pposito sibi gaudio sustinuit crucẽ ɔfusiõe ɔtẽpta &c. Ergo ET TV fuge.] ps. Elongaui fugiens. Quid g faciet? Ad duo hortat. p scz ad sectandũ arma spũalia. 2° ad certãdũ in eis ibi. CERTA bonũ &c.] Arma autem spũalia aut sunt ad faciendũ bonũ: aut ad malorz tolerandũ. Primũ aũt est vel in cõparatiõe ad pximum cui per duo ordinamur. s. per iustitiã & pietatẽ seu misericordiã: qa pmũ sine secundo est seueritas. 2m sine p est remissio. Quãtum ad pmoz dicit. SECTARE iustitiaz] que cõpetit prelatis. Sap.p. Diligite iustitiam q iudicatis terrã &c. Itẽ qñtũ ad 2m dicit. PIETATEM] idest misericordiã. Prouerb.20. Mĩa & iustitia custodiunt regẽ & roboratur clemẽtia thronus eius. In cõparatiõe aũt ad deũ pmũ est qd pficit intellectum FIDES.] Heb.11. Sine fide ipossibile ẽ placere deo &c. Scdm affectũ est CHARITAS.] p[c] Jo.4. Qui manet in charitate in deo manet & deus in eo. Ad sustinenda mala sunt due vtutes. s. PATIENTIA & mãsuetudo:] qa hõ in malo duas passiões inordinatas icurrit. s. tristitiã inordinatã: & irã que est ex ea. Et ideo patientia est ɔtra imoderatã tristitiam. Luc.21. In patiẽtia vestra possidebitis animas vestras &c. ¶ Deinde iducit eũ ad debitũ certamẽ. Et pmo qualr certet. Scdo iducit rõnẽ inquãtz milites duplr pugnant. s. quãdoqz ad defendẽdũ qd habent. qñqz ad acqrendũz nõ habita. & hoc iminet sanctis pmũ vt custodiãt habita. s. fidem & virtutes. Et ideo dicit. FIDEI] .i. p fide custodiẽda. Eccl'ici.4. Usqz ad mortẽ certa p iustitia &c. Uel FIDEI.] vt p fidẽ vincas peccata. p[c] Jo.vlt. Hec est victoria que vincit mũdũ fides vestra &c. Uel FIDEI] .i. vt alios ad eã conuertas. Et dic BONVM] .i. legitimum CERTAMEN.] p[c] Cor.9. Ois qui in agone contẽdit ab oĩb se abstinet. Tũc est bonũ qñ abstinet se ab oĩbus ipedimẽtis. 2[c] Thi.4. Bonũ certamẽ certaui &c. Secũdo certãt ad acqrẽdũ que nõ habent. Et hec est vita eterna que acquiritur per pugnam. Mat.11. Regnũ celorz vim patit: & violẽti rapiunt illud. Et iõ dicit. APPREHENDE] .s. qsi tenens tuo certamine vincas. vel certes certamẽ fidei. Et quo pmio? Ut apphẽdas VITAM eternã. p[c] Cor.9. Nos aũt icorruptã.

¶ Deinde cum dic. IN QVAM vocat es &c.] Rõnez ponit hui dicti. s. APPREHENDE &c.] Et p rñdet 2°. q.d. Dicis q debeo apphẽdere sz non possum. Immo potes: qa debet tibi de iure: qa vocat es in ea a deo & a rege illi regni. Et iõ debes coronari potissime. pme Pe.2. De tenebris vos vocauit in admirabile lumen suũ. 2° rñdet p. q.d. CERTA bonũ certamẽ.] qa dedisti iuramẽtuz itelligẽtie: & iõ non licet tibi repugnare. Tu aũt ɔfessus es &c. Idest in ɔsecratiõe bonũ certamen pfessus es. Uñ dicit. BONAM ɔfessionẽ] ɔfessus es. qñ ordinat es in epm. p[c] Cor.9. Nã si nõ euãgelizauero &c. vsqz. Dispensatio credita est mihi &c. Uel CONFESSIONEM bonã] .s. pdicãdo fidẽ vt eã fuers.

¶ Deide cũ dic. PRECIPIO &c.] Obligat eũ ad pdicta ex pcepto qd pmo ponit. 2° manifestat qdaz dicta ibi. QVEM suis &c.] In pcepto aũt p testes inducit. Scdo cõmẽdat pceptũ. Tertio ondit qãdiu seruet pceptum. Testes iducit deũ priez & dñm nrm Jesuz Chrm. Dic ergo. Te monui: sz ne credas q liceat tibi aliter facere PRECIPIO tibi:] sic tu debes precipe subditis tuis CORAM deo.] Ad duo iduxerat apphẽde inqñ & confessus es. Et iõ iducit actorẽ vite q viuificat oĩa. Dicit aũt DEO] q est tota trinitas q est actor vite. Itez HOMINEM Chrz] q ɔfessus est se eẽ filiũ dei qd est bona ɔfessio fidei nře. Itẽ cõmẽdat mãdatũ: qa in se iustuz & rectũ & irreprehẽsibile ab alijs. Job.6. Nõ inuenietis in ligua mea iniqtatẽ. Et qãdiu est seruãdũ: VSQVE I aduẽtũ dñi] ly vsqz dicit finẽ itẽtiõis .i. vt p obsuãtiã hui mãdati ordies te ad aduẽtũ. Usqz ad mortẽ tuã: qa qlis eris in illa: talis inueneris tunc. Mat.24. Qui perseuerauerit vsqz in finem &c. L.p vsqz dicit finẽ itẽtiõis.

¶ Quã tẽporib suis ostensurus est ille beatus: & solus princeps: & rex regnãtiũ: & dñs dñantium: Apoc.17.& 19.
qui solus hz imortalitatem: lucem habitãs inaccessaz: & quẽ vidit nemo hoĩuz: neqz videre põt: Joã.1.
cui honor & imperiũ sempiternum. Amen. 1.Joã.4.

¶ Quẽ suis tẽporib ostẽdet beat & solus potẽs. rex regũ & dñs dñantiuz: q solus hz imortalitatẽ & lucẽ habitat iaccessibilẽ: quẽ nullus hoĩuz vidit: sz nec vidẽ põt: cui honor & iperiũ sempiternũ. Amẽ. Lec. IIII.

Supra Aplus pponẽs pceptũ Thimotheo pcepit vt seruet pdicta vsqz ad aduẽtũ Chri. & ideo agit h de Chri aduentu de quo tria manifestat. Prio q erit tpe ɔgruo. Scdo q manifestus erit. Tertio ostendit actorẽ aduẽtus. Quãtum ad pmum dicit QVEM suis tẽporibus ostẽdet.] p[c] Pet. vlt. Uenient in nouissimis dieb in deceptiõe illusores &c. Et ideo vult ostẽdere q si videat aduẽtus tardari: tñ suo tempore ostẽdet. Eccles.3. Oĩa tempus hñt. Eccles.8. Oĩ negocio tempus est & opportunitas &c. Cõgruũ tẽpus est finis mundi: qa illud tẽpus est tẽpus messis & collectionis fructus. Et ideo opz q veniat in fine. Quãtum ad 2m dicit. OSTENDET] .i. manifestabit. Licet enim sit visibilis quãtuz ad carnez: tamẽ virtus eius est abscõdita: sed tũc etiaz diuinitas eius erit manifesta sanctis. reprobi vo solũ videbunt gliaz carnis. Sed qñtũ ad tertiũ dicit q ostendet eũ deus trinitas. Et circa h duo facit: qa pmo describit aduẽtũ Chri. Scdo in eius cõmẽdatiõnẽ prũpens laudat eũ ibi. CVI honor &c.] Itẽ circa pmũ tria facit. Primo actorez aduentus describit

scribit ex pfecta opatione. Scdo ex singulari potestate. Tertio ex incõprehẽsibilitate nature. Primũ cũ dicit. BEATVS.] Beatitudo.n.est opatio pfecta que est supreme virtutis opatiue optime disposite. Et hec est beatitudo nr̃a. Dei aũt beatitudo est qua cognoscit se. Si.n.se nõ cognosceret deus nõ eẽt beatus. Gregori⁹. Deus dũ seipso pfruit̃ pfecte gloriosus est. Et ↄueniẽter actorẽ hui⁹ aduẽtus dicit ꝙ beatus est: qa ad h̃ est aduẽtus Chr̃i vt nos deducat ad beatitudinem. Tob. 13. Beat⁹ ero si fuerint reliqe seminis mei ad vidẽdũ claritatẽ hierlm ꝛc̃. Quãtũ ad 2ᵐ dic̃. SOLVS potens.] ps. Potẽs es dñe ꝛc̃. Sz q̃re dic̃ solus? Nũqd nõ oĩa hñt potẽtiã: imo: sz p pticipationẽ: sz solus de⁹ a se essentialiter. Vñ dic̃. REX regũ ꝛc̃.] Ambrosi⁹. Dñs ẽ nomen ptãns ꝛ rex silr. Qui ḡ hz dñm ꝛ regẽ supra se ẽ subiectus ptãti: ꝛ talis nõ ẽ potẽs a se sz ab alio. Si ḡ Chrs est rex regũ ꝛc̃. necesse ẽ ꝙ solus hẽat potentiã non ab alio: sz oẽs ab eo. Et designat̃ duplex potẽtia dei.s. gubernatiua mũdi cũ dic̃. REX regu3.] q̃si a regimine dicta. Prouerb. 20°. Rex q sedet in solio iudicij dissipat oẽ malũ intuitu suo. Itẽ potẽtia creãdi cũ dicit. DOMINVS dñantiũ.] ps. Scitote qm̃ dñs ipse ẽ de⁹ ipse fec̃ nos ꝛc̃. Apoc. 19. Et habebat in vestimẽto ꝛ in femore suo scriptũ. Rex regũ ꝛ dñs dñantiũ ꝛc̃. Q̃tũ ad 3ᵐ dicit. QVI solus hz imortalitatẽ ꝛ lucẽ habitat inaccessibilẽ.] Incõprehẽsibilitas dei ex duob⁹ pz. Pŕo quia trãscẽdit qcqd in creaturis ẽ cõprehẽsibile. Scdo qa h̃ ipz qd de⁹ ẽ oinz cõprehẽsionẽ excedit. Primũ cuz dic̃. SOLVS.] In q̃libz.n. mutatiõe est q̃dã corruptio: qa oẽ qd mutat̃ inq̃tũ hmõ desinit eẽ tale. Illd ḡ ppe ꝛ vere est icorruptibile qd penitus ẽ imutabile. Quelz aũt creatura in se considerata hz aliquã mutationẽ vl̃ mutabilitatẽ. de⁹ aũt est oĩno imutabilis. Sz si aliqua creatura ẽ imutabilis. h̃ ↄuenit ei ex dono gr̃e. Et ex h̃ ostẽdit̃ ꝙ nã dei trãscendit oẽ qd est in nã create. sup̃ pmo. Regi seculoꝝ imortali ꝛc̃. Quãtũ ad 2ᵐ dic̃. LVCEM ꝛc̃.] Lux i sensibilib⁹ est pncipiũ vidẽdi. vnde illud quo aliqd cognoscit̃ quocunqz mõ dr̃ lux. Vnũqdqz autẽ cognoscit̃ p suã formã ꝛ ẽm ꝙ est actu. Vñ quãtũ hz de forme ꝛ actu: tãtũ hz de luce. Res ergo q̃ sunt actus qdã: sed nõ purus lucẽtia sũt sz nõ lux. Sz diuina eẽntia q̃ est actus purus ẽ ipsa lux. Jo. p̃. Non erat ille lux ꝛc̃. De⁹ aũt habitat apd se: ꝛ hec lux ẽ iaccessibilis.i. nõ visibilis oculo carnis: sz intelligibilis. Et tñ nullus itellc̃us creat⁹ põt ad eũ accedere. ¶ Notãdũ est tñ ꝙ 2ʳ põt itellc̃us accedere ad cognitionem nature alicui⁹.s. vt cognoscat ꝛ vt cõprehẽdat. Ad cõprehẽdẽdũ aũt deũ ipoẽ est intellectũ ꝑuenire: qa sic cognosceret deũ vt cognoscibilis est. de⁹ aũt pfecte cognoscibilis est q̃tũ hz de entitate ꝛ luce. hec aũt sũt ifinita. ḡ est ifinite cognoscibilis. Virt⁹ aũt itellc̃us creati est finita. Et iõ ẽt itellect⁹ Chr̃i nõ cõprehẽdit deum. Sz alius modus est cognoscẽdi deũ.s. attigẽdo deum. Et ẽm h̃ nullus intellc̃us creatus p ppa nãlia attingit ad cognoscẽdũ id qd est deus. Et rõ hui⁹ est: qa nulla potẽtia põt in aliqd altius suo obiecto: sicut visus ad altius colore. Propriũ aũt obiectũ itellect⁹ est ꝙ qd est, vñ qd superat qdqd est excedit ꝓportionẽ oĩs itellc̃us. In deo aũt nõ ẽ aliud eẽ ꝛ qditas eius. Quõ ḡ cognoscibilis est? ḡ accedamus ad eũ cognoscẽdũ: hic p grãm ꝛ in futuro p gl̃iaz. ps. Accedite ad eum ꝛ illuminamini ꝛc̃. Sz qualr̃ ḡ deus habitat lucẽ inaccessibilẽ: ꝛ in ps. Nubes ꝛ caligo in circuitu eius. Exo. 19. Moyses accessit ad caliginẽ in qua erat de⁹. Rñdet Dionysi⁹. Oĩs caligo est inaccessibile lumen. Est ḡ idẽ qd hic lumẽ ꝛ ibi caligo: sz caligo est inq̃tũ nõ videt̃: lumẽ aũt inq̃tũ videt̃. Sz aliqd est inuisibile dupl'r. Vno mõ ppter se. sicut opaca. Alio mõ ppter excedẽtiã eius: sicut sol ab oculo noctue. Sic q̃dam sunt nobis nõ conspicua ppter defectũ sui eẽe: ꝛ quedaz ppter excedentiã eius ꝛ sic de⁹ nobis quodãmõ inaccessibilis ẽ. QVEM nemo ꝛc̃.] Si intelligat̃ de cõprehensione sic absolute verum est: etiã de angelis: qa solus deus comprehẽdit se. Si autẽ de visione qua attingit̃: sic intelligit̃ tripliciter. Vno modo nemo vidit oculo corporali. Alio mõ ẽm eẽntiam oculo mẽtis viuẽs in carne nisi Christus. Exod. 33. Nõ videbit me hõ ꝛ viuet. Tertio modo nemo vidit quid est deus per seipm̃. Mat. 11. Nemo nouit patrem ꝛc̃. Mat. 16. Caro ꝛ sanguis nõ reuelauit tibi ꝛc̃. ¶ Deinde prumpit in laudẽ dei dicens. CVI est honor ꝛc̃.] Et ponit tria. Primuz pertinet ad reuerentie exhibitionem dicẽs. Honor qui est exhibitio reuerentie. Malach. pmo. Si ego pater vbi est honor meus ꝛc̃. Scdm ad refulgentiam bonitatis eius cum dicit. Gloria que est clara cum laude notitia que refulget in notitijs hominum ꝛ angeloꝝ. Esa. 42. Gloriam meaz alteri non dabo ꝛc̃. Tertio ad gubernationem cum dicit. IMPERIVM sempiternum.]

Inuisibile ppter se & ppter excedẽtiã.

Nemo vidit deũ oclo corporali vl ẽm eẽntiã i carne vel id qd est de⁹ in seipso.

¶ Diuitibus huius seculi p̃cipe nõ sublime sapere: neqz sperare in icerto diuitiaꝝ: sed in deo viuo q p̃stat nobis oĩa abũde ad fruendũ: bene agere: diuites fieri i bonis operib⁹. facile tribuere. cõicare. thesaurizare sibi fundamentũ bonũ in futurũ vt apphendãt bonã vitã. O Thimothee depositum custodi deuitans prophanas vocũ nouitates. ꝛ oppõnes falsi nominis scientie. quaz quidam promittentes circa fidẽ exciderũt. Gratia tecum. Amen.

Lec. IIII.

Supra egit de instructiõe psonaꝝ ifimi stat⁹: hic redit ad mãm suã ꝛ instruit eũ ad instruẽdũ diuites. Et pmo facit hoc. Scdo agit de instructione Thimothei ibi. O THIMOTHEE ꝛc̃.] Et semper qñ instruit eum ad instructionem alioꝝ monet vt nõ negligat se. Et circa primũ primo excludit vitia q̃ solent in diuitibus abũdare. Secundo inducit ad bona ibi. BENE agere ꝛc̃.] Itẽ circa primũ pmo ꝓponit vitia que solẽt esse in diuitibus. Scdo excludit hec reddendo rõnem huius ibi. IN INCERTO ꝛc̃.] Dicit ḡ. DIVITIBVS ꝛc̃.] Diuitie abũdãtiã importãt. Est aũt abundantia spũaliuz ꝛ he sunt vere diuitie. Esa. 33. Diuitie salutis sapiẽtia ꝛ scia timor dñi ipse est thesaurus eius ꝛc̃. Quedam corporales ꝛ he non sunt vere diuitie: qa nõ sufficiunt. Et ideo dicit cũ quadã diminutio-

ne huius seculi. Baruch. 3. Qui argentũ & aurũ in quo ↄfidũt hoĩes thesaurizãt &c. Vñ g PRECIPE.] Quã do de seruis egit nõ posuit preceptũ: qz h est virt⁹ q̃ hõ vtit auctitate ad maiores nõ ad minores. Et iõ dic̃. Nõ dimittas pp diuitias & pp statũ eoꝝ qn p̃cipias. Et qd dz p̃cipe? NON sublime sape] i. nõ sentire aliqd excel sũ de se. Nũqd h ẽ malũ? R̃ñdeo. Põt reddi maluz ex duob⁹. Prĩo si sublime sapit de se pp ea q̃ nõ hñt excellẽtiã verã. Et h ẽ si i reb⁹ tẽporalib⁹. vñ q pp ex teriorẽ excellẽtiã sublime sapit de se iordiate sapit: & ẽ supbia: Et tñ carnales nõ aliã sublimitatẽ curant nisi istã: & h acqri põt p diuitias. Eccles. 10. Pecunie obe diunt oĩa. Vñ qa diuites h̃ñt h̃ inaniter extollunt. Itẽ alio mõ: qa sũt q̃dã q̃ hñt sublimitatẽ: sic̃ dona spũa lia. Eccl. 25. Quã magn⁹ ẽ q inuenit sapiam & sciam &c. In his. n. aliqs p̃t iordiate sape sublimitatẽ ñ ex nã do noꝝ: s; vt attribuẽdo sibi qd nõ hz. Ul nõ recognoscen do a deo ea q̃ hz. Vñ i p̃mis ẽ inordiatio pp defectum reꝝ. In scd̃is pp iordiationẽ affect⁹. Scd̃z vitiũ in di uitib⁹ ẽ spes mundanoꝝ. Vñ dic̃. NEQVE sperare &c.] Job. 31. Si putaui aurũ robur meũ & obrizo dixi fidu cia mea &c. Prou. 10. Suba diuitũ vrbs fortitudis ei⁹.

❡ Deide cũ dic̃. IN INCERTO &c.] Assignat rõnẽ mo nitiõis. In eo. n. sperat aliqs vñ credit auxiliũ hĩc. Au xiliũ. n. hi a fortũ: s; diuitie sunt fragiles & inestimabi les. Mat. 6. Nolite thesaurizare &c. S; i deo vbi ẽ ve ra spes ponẽda. Hiere. 17. Btũs vir q ↄfidit in dño & erit dñs fiducia ei⁹. Jac. p̃. Dat oĩb⁹ affluẽter. Sed h qd dic̃. ABVNDE] ad fruẽdũ dupl̄r põt exponi. Uno mõ vt fruitio sumat p gaudio, & h mõ est etiã in cor poralib⁹. Uel vt p h pueniam⁹ ad fruitionẽ dei.

❡ Deide cũ dic̃. BENE agere &c.] Monet ad opandũ bonũ. Qui aũt hñt affectũ ad diuitias. p̃ nituñt ad ac quirẽdũ nõ habitas. 2⁹ vt vtant habitis. 3⁹ vt ad finem diuitiaꝝ pueniãt. Hec tria monet h̃ Apls̃ p̃ vt acqrãt spũales diuitias q̃s nõ hñt. Et iõ dic̃. BENE agere &c.] Esa. p̃. Discite bñ facere &c. Circa ad 2ᵐ sciendũ ẽ q̃ du plex ẽ vsus diuitiarũ. Vn⁹ ẽ tenere, ali⁹ ẽ dare: s; p̃n cipalis ẽ dare. Et iõ ista duo ponit. p̃ vt dent. Vñ dic̃. FACILE tribuere] i. sine grauitate cordis iteꝝ. 2ᵉ Cor. 9. Nõ ex tristitia aut ex necessitate &c. Et sine tarditate. Prouer. 3. Ne dicas amico tuo. vade & reuertere & cras dabo tibi cũ statim possis dare. Job. 31. Si oculos vi due expectare feci. Scd̃o vt custodiat nõ qdez tñ ad suã vtilitatẽ s; ad qdam cõe. Vñ dic̃. AD COMMV NICANDVM] i. hẽre eas sic̃ cões. Ro. 12. Necitatib⁹ sctoꝝ cõicãtes. Circa ad 3ᵐ vt ad finez thesaurizãdi p ueniãt ideo dic̃. THESAVRIZARE &c.] Thesaurus spũalis ẽ ↄgregatio meritoꝝ q̃ sunt fundamẽtũ futuri edificij qd nobis p̃parat i celo: qa tota p̃paratio futuri glie ẽ p merita q̃ acqrim⁹ p grãz q̃ ẽ p̃ncipiũ merẽdi. Mat. 6. Thesaurizate vob thesauros i celo: vbi neqs tinea &c. p̃ᵉ Cor. 9. Sic currite vt cõprehendatis.

❡ Deide cũ dicit. O THIMOTHEE &c.] Instruit ip̃s Thimotheũ. Et p̃ vt bona ↄseruet. 2⁹ vt mala deuitet ibi. DEVITANS &c.] Dic̃ g. O THIMOTHEE depo situ custodi.] Depositũ hoĩs ẽ oẽ bonũ qd hz qlibz qd sibi cõmissũ ẽ a deo vt ↄseruet & multiplicet. Ecclici. 17. Grãz hoĩs q̃si pupillã ↄseruabit. p̃ᵉ Cor. 15. Et grã ei⁹ i me vacua nõ fuit. Et sic dic̃ ei VT DEPOSITVM custodiat] i. vt se i grã dei ↄfuet & multiplicet. Qui. n. abscõdit talẽtũ punit. Et spũalr plati hñt depositũ. s; curã p̃rimoꝝ & fidelium. Jo. vlt⁹. Pasce oues meas. Heb. vlti. Ipsi puigilãt q̃si rõnẽ reddituri p aiab⁹ ve stris &c. 2ᵉ Thi. p̃. Bonũ depositũ custodi. Itẽ q mala vitet: p̃cipue illa q̃ sunt nata coinquare fidẽ. cui⁹ rõ ẽ: qa sic p̃nceps secularis ponit ad custodiẽdã vnitatez regni: ita spũalis ad seruãdã vnitatẽ spũalẽ. Pax aũt regni ↄsistit in iustitia. & iõ ille ordinat ad iustitiã. S; vnitas ecclie ẽ in fide. & iõ principalr monet ad custo diã fidei. Luc. 22. Ego rogaui pro te vt nõ deficiat fi des tua &c. Silr aũt posset corrũpi fides p fallaciã sic̃ etiã q̃libet scia. S; sic̃ di p̃ elenc̃. Fallacia qñqz fit ex voce qñqz ex re. Vñ est fallacia in dictiõe & ex dictio nẽ. Et sic fides aliqñ corrũpit p aliquas voces inordi natas sic̃ dicit Hierony. q̃ ex vbis inordinate platis fit heresis. Et iõ dic̃. PROPHANAS &c.] Quia nõ vel le audire aliqd noui est oblatrare ↄtra consuetudinem. S; noua pphana nõ sunt audiẽda. S; pphana noui tas est qñ iducit aliqd ↄtra fidez. Et di NOVVM] ad id qd est antiquũ. Hoc fecit Nestorius qñ dixit de vir gine Maria christotochos: vt inferret q̃ non eẽt ma ter dei. Et iõ sancti patres in ephesino concilio istitue rũt q̃ diceret theotochos. 2ᵉ Thi. p̃. Formã habẽs sa noꝝ verboꝝ que a me audisti in fide & dilectione in Christo Jesu. Et cap. 2. Prophana & vaniloquia deui ta &c. Quãdoqz ho corrumpit per ratiões reales & so phisticas. Et istud vitandum est. Et dicit. PER opposi tiones sciẽtie falsi nominis.] qa nõ est vera scia s; ap parens. Scia enim s̃m ppriam rõnem non est nisi ve roꝝ. Impossibile autẽ est q̃ verum sit vero cõtrariũ: s; quandoqz duo falsa sint sibi cõtraria: & ideo impos sibile est q̃ illud quod repugnat veritati diuine que est summa veritas sit verum. Col. 2. Uidete ne qs vos decipiat per phiam & inanem fallaciam s̃m traditio nem hominũ: s̃m elementa mũdi & nõ s̃m Chrm̃ &c. PROMITTENTES] i. dicentes se habere. Hiere. 10. Stultus factus est oĩs homo a sciẽtia sua. Que non est dei. qa qui loquit mendacium ex ppriis loquit. Jo. 8. Hiere. 2. Filij memphcos & taphneos cõstuprauerũt te vsqz ad verticẽ &c. Esa. 47. Sapia tua & scia tua hec decepit te &c. GRATIA dei tecum. Amen.]

❡ Explicit ꝓfunda & subtilis explanatio mirifici Do ctoris. S. Thome aqnatis ord. Fratrũ predicatoꝝ su per p̃⁹ epl̃a glõsi gẽtiũ Apl̃i Pauli ad Thimotheũ.

❡ In epistolam ad Timotheum posteriorem, Argu mentum per Erasmum Roterodamum.

Voniaz in superiori epi stola spem sui re ditus fecerat Ti motheo: apud e phesios agenti: nec fuit eius pre standi facultas: quod Rome in vinculis haberetur: l̃ris eũ ↄfirmat ne ↄsequutionũ procellis deijciat: sed suo exẽplo aium ad martyrium p̃ paret. Instare. n. tẽpora periculosa ob quosdã: pietati pretextu verã pietatez subuerẽtes: itaqz sese iactãtes: quasi in vbis sit chriana religio: ac non potius in ani mi puritate. Deide testat⁹: imminere diẽ obitus sui: seqz iã a plerisqz destitutũ: iubet: vt Timotheus vna cum Marco ppere ad se Romã veniat. Scripsit Rome: cũ iterũ ad Neronis tribunal sisteretur.

❡ Argumenti Finis.

❡ Incipit

¶ Incipit prologus S. Thome de Aquino ord. predicatorum in .2. epl'a diui Pauli Apli ad Thimotheu.

Octe & die estu vrebar & gelu &c. Genesis .31. Verba sunt Jacob ostēdentis & commēdantis curā pastoralē ac pastorale officium. In qb⁹ circa hoc officiū tria ponunt .s. assiduitas: patiētia sollicitudo. Primū ēgo sine intermissiōe d3 curaz gregis gerere. Unde dicit. (Nocte & die.) Nocte orādo: die erudiēdo. Esa .21. Sup speculam dñi ego sum stās iugiter p diē: & sup custodiā ego suz stans totis noctib⁹. Uel p diē .i. tēpore, psperitatis: & p noctē .i. tēpore aduersitatis. In qbus plātis debz respicere curā gregis .2. Corinth. 6. Per arma iustitie a dextris & a sinistris &c. Prouer. 17. Di tpe diligit q amic⁹ ē &c. Secūm est qz maxie plato patiētia necessaria ē. Debz .n. plat⁹ pp̄ter gregis salutez oia sustinere. Jo. 10. Bon⁹ pastor aiaz suā dat p ouib⁹ suis &c. Prouer. 19. Doctrina viri per patiētiā noscit. Unde dic. (Estu .i. feruore instātis psecutiōis.) Jac. p. Exortus ē sol cū ardore & arefecit fenū &c. Gelu .i. timore futuroꝝ. 2. Cor. 7. Foris pugne intus timores &c. Tertiū est qz preest (in sollicitudie:) vt di' Ro. 12. Et h expellit somnū negligētie. Unde subdit. Gen. 31. Fugiebatqz somn⁹ ab oculis meis. Prou. 6. Discurre festina suscita amicum tuum ne des oculis tuis somnū &c. Recte ḡ hec Vba materie huius epistole cōueniunt. In pma enī instruit eum de ordinatione ecclesiastica. In hac autem secūda agit de sollicitudine tanta pastorali vt etiam martyrium sustineat p cura gregis vt patet in prologo. Cap. I.

Aulus Apostolus Jesu Christi: per volūtatem dei: sm pmissiōem vite: que est in Chro Jesu. Timotheo dilecto filio. † Gratia: misericordia: pax a deo patre: & Christo Jesu domino nostro.

2. Cor. 1.
Gal. 1.
1. Pe. 1.

Aulus apostolus Jesu Christi per volūtatem dei sm promissionē vite que est in Chro iesu. Thimotheo charissimo filio: gratia/ & misericordia/ & pax a Deo patre nostro & Christo Jesu domino nostro.

Jiuiditur autē hec epl'a in salutationē & narrationez. 2° ibi. GRATIAS ago &c.] Itē p ponit psona salutans. 2° persona salutata. 3° bona optata. Persona salutis describitur ex noie PAULUS] qd sonat modicitatē: qd ei cōpetit pp humilitatē mētis & tribulationē q faciūt hoīez puum. Intātū q Chris di minorat⁹ pp passiōes. Heb. 2. Eum qui in modico ab angelis minorat⁹ ē &c. Itē ex dignitate quā pmo ponit. 2° dignitatis originē. 3° fructuz. Dignitas ē magna qz ē APOSTOLUS] .i. missus a Christo. Luc. 6. Elegit duodecim ex ipsis quos & Aplos nominauit &c. Hāc dignitatē adept⁹ ē qz plus oib⁹ laborauit. 1. Cor. 15. & Gal. 2. Qui opat⁹ ē Petro in aplatū circūcisiōis opat⁹ ē & mihi iter gētes &c. Origo aplat⁹ est volūtas dei. Unde dic. PER volūtatē dei] quā qdam preueniūt qz se ingerūt: 3 quos di Heb. 5. Nemo assumit sibi honorē: sz q vocat a deo tāq Aaron &c. Item qdā pmittunt pp pctā ppli. Job. 34. Qui regnare facit hoīez hypocritā pp pctā ppli &c. sz hec p volūtatez dei. Qd dic qa nō PER volūtatē suā.] Fruct⁹ aūt nō ē aliqd terrenū sz sm pmissionē .i. ad pdictā vitā eternaz pmissaz a Chro. Hic d3 eē finis platoꝝ. 1. Cor. 9. Illi qdē vt corruptibilē coronam accipiāt: nos aūt icorruptā. Dan. 12. Qui ad iustitiā erudiūt multos qsi stelle in ppetuas eternitates &c. Persona salutata est Thimothe⁹ fili⁹ ei⁹ ab eo cōuersus. Act. 16. Charissim⁹ qa sibi vnanimis. Phil. 2. Neminem habeo tam vnanimē &c. Bona optata sunt tria .s. GRATIA] p quā ē remissio pctōꝝ. MISERICORDIA] p quaz cōsequimur finale bonū. Pax. Glo. i. tranquillitas mentis: hec cōpetit prelato q ad h ponit vt pacē pcuret. Jo. 10. dixit dñs. Pax vobis. Et pcepit itrātib⁹ domū pacē offerre ei vt habeat Mat. 10. Et h A DEO pre] qui ē dator omnis boni. Jac. 1. Itez A IESU Christo] qui est mediator inquātum homo dei & homini. 2. Pet. 1. Per quem maxima nobis & pciosa promissa donauit.

¶ † Gratiā habeo deo: cui seruio a maiorib⁹ cum pura pscia: qd citra vllā intermissionē faciam de te mētionē in pcationib⁹ meis noctu dieqz: desiderās te videre: memor tuarū lachrymarum: vt gaudio replear: vbi cōmonefactus fuero eius: que est in te non simulate fidei: que habitauit primuz in auia tua Loide: & matre tua Eunica: certum autem scio: quod in te quoqz. Ro. 1.

¶ Gratias ago deo meo: cui seruio a pgenitoribus meis in pscia pura q sine itermissione habeā tui memoriā in oōnib⁹ meis nocte ac die desiderās te videre. Memor lachrymaꝝ tuaruz vt gaudio implear. Recordationez accipiens eius fidei que est in te non ficta: que & habitauit primū in auia tua Loide: & matre tua Eunice: certus suz autem q & in te. Lec. II.

Hic incipit eplaris narratio i q p munit eū 3 pñtes psecutiōes. 2° 3 futura pericula eccle. 3. ca. ibi. HOC aūt scito &c.] Itez p iducit ad instātiaz pdicatōis q tūc erat cā & occasio psecutiōis. 2° hortat ad sustinēdas tribulationes pp Chri'm ibi. TU ERGO &c.] 2° ca. Itē p cōmemorat bona ipsi⁹ Thimothei. 2° hortat eū ad vsuz hoꝝ bonoꝝ p istātiā pdicatiōis ibi. PER quā &c.] 3° pōit se i exēplū ibi. IN QUO posit⁹ sum &c.] Itē p ponit affectū quē hēbat ad Thimotheū. 2° ponit bona hui⁹ q puocabāt eū ad hūc affectū ibi. MEMOR &c.] Affect⁹ oñdit p duo .s. p oōnē & desideriū. Et io grās agit deo de affectu quē habet ad Thimotheū qa ē charitat & charitas ē pn'c donū. q. d. Reputo me grāz pscutū q sic sincez affectū habeo ad te. Et dic. DEO meo cui spālr SERVIO a pgenitorib⁹ meis:] nō a parētib⁹ carnalib⁹: qa p' Thi. 1. Chrs venit pctōres saluos fac. q̄z pm⁹ suz ego. sz fuitio de riuato a pgenitorib⁹ meis .s. patriarchis & pphis qui deo sincere fuerūt. Et di A PROGENITORIBUS:] qa filij facili⁹ imitāt pfectionē paternā: tuz qa istruūt ab eis vt Thobias: tuz qa ēt hō facili⁹ imitat amicos. Et quō seruio eis: IN CONSCIENTIA pura:] qa vt hr Abac. 1. Mūdi sūt oculi tui dñe ne videāt maluz & respicē ad iniqtatē nō poteris &c. 2. Cor. 1. Glia nr̄a h est testimoniū pscie nr̄e. De quo agit grās. qa sine iter-

missióe sive die pspferitat) sive nocte aduersitat) oro p te. Ité ex desiderio.ió dic desiderás te videre.s.pp cósolationé vtriusqz. Ro.1. Desidero.n.vidé vos rc.

¶ Deide cú dicit.MEMOR rc.) Ondit bona q erát in Thimotheo. Et p cómemorat affectú ei9 ad se.z9 fidé ad deum ibi.RECORDATIONEM rc.) Dic g. Memor lachrymarú qs effudit qñ discessit Ephesum ab eo paratus ad martyrú. Vl LACHRYMARVM)qs fudit i oronib9: r h vt GAVDIO iplear).i.h memoria replet me gaudio. Phil.2. Implete gaudiú meum rc.

¶ Ité memor fidei ad deú. Fidé ei9.p cómemorat.z9 ondit eá a parétib9 deriuatá r nó nouitiá. Dicit g.RECORDATIONEM rc.) Fides necia é plato q é fidei custos. Heb.11. Sine fide ipossibile é placere deo. Et dic.NON fictá.) Vera.n.p opa bona é. Jac.2. Ostéde mihi sine opib9 fidé tuá: ego ondá tibi ex opib9 fidez meá. 1.Timo.1. Finis pcepti é charitas rc. Sap.1. Effugiet fictú rc. ¶ Et h nó noua: sed habitauit pmú in auia tua rc. Act.16.di q fuit fili9 mulieris vidue. Certus aút.vel p reuelationé.vel p indicia.q r in te.

¶ Quá ob cám cómonefacio te: vt suscites donú
Ro.8. dei qd est in te p ipositioné manuú mearú. † Nó
eni dedit nobis de9 spúz timiditatis: s; potétie ac
dilectióis r sobrietatis. Ne igitur te pudeat testimonij dñi nostri: neqz te pudeat mei: q suz vict9
illius: s; esto particeps afflictionú euágelij iuxta
potétiam dei: q saluos fecit nos: r vocauit voca-
Tit.3. tióe sancta: † nó fm opera nra: sed fm suú ppositú r grãz: que data qdé est nobis p Chrm Jesuz ante tépora eterna: s; palá facta est núc p apparitioné seruatoris nri Jesu Chri: qui mortem quidem aboleuit: vitam autem in lucez produxit: ac imortalitatem per euangelium.

¶ Propter quá cám amoneo te vt resuscites gratiá dei que est in te p impositionem manuú mearú. Nó.n.dedit nobis de9 spiritu; timoris: s; virtutis r dilectionis r sobrietatis. Noli itaqz erubescé testimoniu; dñi nostri: neqz me vinctú eius: s; collabora euágelio fm virtuté dei qui nos liberauit r vocauit vocatióe sua sancta: non fm opera nostra: sed fm ppositú suú r grãm q data est nobis in Chro Jesu añ tépora secularia. Manifestata est aút núc p illuminationé saluatoris nri Jesu Chri. q destruxit qdé morté: illuminauit aút vitá r icorruptionez per euágelium. Lec. III.

Supra cómédauit eú de bonis gratuitis: hic hortatur ad vsum gratuitorx sibi datorum pcipue in predicatione euangelij. Et pmo monet gñalr ad vsuz date sibi gre. Scdo specificat qlis sit vsus gre ibi.NOLI itaqz erubescé rc.) Ité p ponit monitionez. z9 ei9 róné ibi.NON.n.dedit nobis rc.) Dic g. FIDES nó ficta in mre r auia r in te é.)PROPTER quaz causaz rc.) Gra dei é sic ignis q qñ obtegit cinere non lucet: sic gra obtegit i hoie p torporé vl húanú timorez. Vñ r Thimotheus effect9 pusillanimis torpuerat circa pdicationé. Et ideo dic.RESVCITA grãz) sopitam. 1. Thes.5. Spúz nolite extigné. Et addit.QVE é in te p ipositioné manuú mearú:) i quo.s.ordinatus erat eps. In qua manus impositióe data est ei gra spússancti.

¶ Deide cú dic.NON.n.rc.) Ponit róm monitióis r sumit ex pditione dinox munex. Qui.n.accipit munus opat fm pgruétiá muneris: q fm pditioné dinox munex debem9 deo fuire. Est aút duplex spús hui9 múdi. Et hox distó é. Spús.n.significat amoré q nomen spús ipulsioné iportat: r amor ipellit. Duplex auté est amor.s.dei: r h é p spúz dei r amor múdi r h é p spúm múdi. 1.Cor.2. Nó.n.accepim9 spiritu; hui9 múdi rc. Spús át múdi fac amare bona múdi r timé mala téporalia: r ió dic.NON.n.dedit nob de9 spúz timoris).s. múdani: q huc de9 aufert a nobis. Mat.10. Nolite timere eós q occidút corp9 rc. Est ali9 spús timoris diuini r sanct9: r iste fac vt timeat de9: h auté é sine pena r sine offensa r h é a deo. Mat.10. Timete eú q pót r animá r corp9 pdere i gehená. Et addit.SED vtutis) q per spúscm dirigimur i malis r h p virtuté.s.fortitudis 9 aduersa múdi. Luc.vlt. Sedete i ciuitate donec induamini vtute ex alto. Ité dirigimur i bonis: q qtum ad affectióez ordinamur p dilectioné charitat: dú qs oia q diligit refert i deú. Vñ dic. SED dilectióis).1. Jo.3. Qui nó diligit mácet i morte. Ité qtm ad bóa exteriora. r ió dic.ET SOBRIETATIS).s.ois tpantie fuádo debitú modú r mésurá: vt.s.tépate vtat bóis múdi. Tit.2. Sobrie r iuste r pie viuam9 i h seculo rc. 1. Thi.3. Opz epz eé irrephésibilé vni9 vxoris virx sobriú rc.

¶ Deide cú dic.NOLI rc.) Specificat vsuz gre: r p excludit 9tria huic vsui. z9 hortat ad vsuz gratie ibi.SED collabora rc.) A solita auté pdicatióe poterat ipediri pp duo.p p erubescétiá. z9 ex pena Apli quá patiebat pp euágeliú: r ió qtú ad p9m dic.NOLI itaqz).s.ex quo habes spm fortitudis erubescere rc. Predicatio enim Chri si referat ad sapiaz múdi videbat stulta. vñ erubescétiá hic videbat. 1.Cor.1. Nos át pdicam9 Chriz crucifixú iudeis qdé scádalú: gétib9 aút stultitiam rc. Ro.1. Nó.n.erubesco euágelium. Luc.9. Qui me erubuerit r meos fmóes húc fili9 hois erubescet rc. Qtú ad z9m sciédú é q si latro videt aliqué suspésuz erubescit se pfiteri sociú ei9. Sic q Apls erat vinct9 poterat eú Thimothe9 erubescé: r ió dic.NEQVE me victuz ei9.) Eph.6. Pro quo legatióe fungor i cathena. Eccli.4. Nó reuerearis pximum tuú in casu suo rc.

¶ Deide cú dic.SED collabora rc.) Hortatur ad vsum gre. r p i gñali. z9 ondit ex quo fiducia húc vsuz aggrediat ibi.SECVNDVM vtuté rc.) Hic manifestat qd dixit ibi.NON fz rc.) SED collabora.) Dicit g. ne erubescas: s; sil mecú labora. 1.Cor.3. Vnusquisqz ppriam mercedé accipiet. Et dic EVANGELIO:) qd pót esse ablatiui casus: r h i euágelio predicádo datiui casus: r sic ad laudé euágelij: r vt.s.crescat. Sap.3. Bonox laborx gliosus é fruct9 rc. Et h cú fiducia nó ppa: q nó sufficiétes sum9 cogitare aliqd a nobis: qsi ex nob rc. S; SECVNDVM dei vtuté) habédo fiduciá de vtute dei. Esa.40. Qui dat lasso vtuté r his q nó sút fortitudiné r robur multiplicat. Hec vtus manifestat p duo .s.qtú ad affectú q liberamur a malis. Et ideo dicit. QVI nos liberauit).1. Esdre.8. Liberauit nos de manu inimici r isidiatoris i via. Jo.8. Si fili9 vos liberauerit. Et qtú ad h q vocat nos ad bona. Et vocat vocatióe sua scá: q vocauit ad sanctificádú. Roma.8. Quos pdestinauit hos r vocauit. 1.Pe.2. Qui de tenebris nos vocauit i admirabile lumé suú. Et máifestat qdá q dic dicés.NON fz opa rc.) vbi ondit q p vtutez dei liberati r vocati sum9 non p humaná. Et pmo ostendit

Amor dei et mundi.

oſtēdit cām vocationis noſtre ꝛ liberationis eē a deo. Scdo ꝓceſſum eius ibi. QVE data eſt eius ꝛc.] Tertio cōmendat datorē cauſe.ſ.gratie ꝛ eius ꝯſeruatorē.ibi. QVI deſtruxit ꝛc.] Dicit ergo. Uocauit non ꝑ noſtrā virtutē: qꝛ.ſ.nō per opa nr̄a que ſunt effect⁹ ꝟtutis. Tit.3. Non ex operib⁹ iuſtitie que fecimus nos ſed ſm ſuā miām ſaluos nos fecit ꝛc.ſꝫ virtutis eī⁹. Eſt aūt duplex cā humane ſalutis q̄ eſt a deo. Una eſt eterna.ſ.eī⁹ ꝑdeſtinatio. Alia ē tꝑalis.ſ.gr̄a iuſtificās. Quātū ad ꝑmū dicit. Scdm PROPOSITVM].i.ꝑdeſtinationē q̄ eſt ꝓpoſitū miſerēdi. Eph.1. Operat̄ oīa ſm ꝓpoſitū voluntatis ſue. Ro.8. Hijs q ſm ꝓpoſitū vocati ſunt ſancti ꝛc. Quātū ad ſcdm dicit. ET GRATIAM.] Ro.3. Juſtificati gratis ꝑ grām ipſius ꝛc. ¶ Circa ꝓceſſum grē ꝑmo oſtēdit quō eſt ꝑparata grā. 2° quō collata. 3° per quē. Primū oſtēdit cū dicit. QVE data ē ꝛc.] idest ꝑuiſa eſt nobis dari ante tꝑa ſecularia ſicut dic. Pbe. Seculū nihil aliud eſt q̄ mēſura durationis alicuius rerū: vnde diuerſa ſecula diuerſe ſunt etates hominū. Unde vnū ſeculū durat mille annis: qꝛ hō dr̄ viuere q̄diu ē in memoria homiū: q̄ non excedit mille annos. TEMPORA ergo ſecularia] ſunt q̄ menſurāt res mutabiles: ꝛ hec inceperūt cū mūdo: ſed ꝑdeſtinatio ante mūdum. Eph.1. Elegit nos in ipſo ante ꝯſtōnem mūdi ꝛc. Et dicit. IN CHRISTO IESV] qꝛ nō ſumus electi vt ſaluemur ꝓpꝛijs meritis: ſed per grām Chriſti: qꝛ ſicut ꝑdeſtinauit ſalutē noſtrā ita modum ſalutis nr̄e. Jo.1. Gratia ꝛ veritas per Jeſum Chrīm facta eſt. Sed hec ꝑdeſtinatio prius erat occulta: ſed nūc eſt manifeſta: ꝛ quō: ſicut cōceptus cordis per opꝰ: vñ nunc in effectu opis ſuis electis manifeſtauit ꝑ illuminationē ꝓprie loq̄: manifeſtare.n.eſt in lucē ducere. Job.18. Abſcōdita ꝑduxit i lucē. Sic ergo manifeſtata eſt ꝑ h q̄ miſit Chriſtum nos illuminātē. Eſa.60. Surge illuminare Hieruſalē: qꝛ venit lumen tuū ꝛc. Luc.1. Illuminare hijs qui in tenebris ꝛ in vmbra mortis ſedent ꝛc.

¶ Deīde cū dicit. QVI deſtruxit ꝛc.] Cōmēdat Chrīm illuminatorē: ꝛ ꝑmo eius virtutē quātū ad mala que abſtulit. Scdm quātū ad bona que contulit. Dicit ergo. Chrīs ꝓpter hoc q̄ pro nobis paſſus ſatiſfecit deo pro peccatis noſtris. p° Pe.3. Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt ꝛc. Et pctm̄ erat cā noſtre mortis corporalis. Ro.6. Stipēdia enī peccati mors: ꝛ ideo deſtruēdo pctm̄ deſtruxit mortē. Oſee.13. Ero mors tua o mors ꝛc. Cōtulit ēt perfecta bona: ꝑmo anime in pñti per grāz fidei. Abac.2. Juſtus me⁹ ex fide viuit. Sed eſt impfecta hec vita: ſed perficiet̄ in glīa. Joan. 17°. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ꝛc. Secundo immortalitatē carnis reſultantē ex glīa anime. p° Cor.15. Opꝫ corruptibile h induere incorruptionē ꝛc. Jo.10. Ego veni vt vitā habeāt.ſ.iam per grāz: ꝛ abūdantius per gloriā in futuro. Itē ibidem. Oīs qui viuit ꝛ credit in me nō morieſ̄ in eternum.

2.Thi.1. ¶ In qđ poſitus ſum ego preco ꝛ apoſtolus: ac doctor gentiū: quā ob cām ꝛ hec patior: attamē nō erubeſco. Noui enī certuſq̄ ſū: qđ is cui credidi: potēs ſit depoſitū meum cuſtodire in illum diem. Formā habeto ſanoꝝ ſermonū: quos a me audiſti cū fide ꝛ charitate: que eſt in Chriſto ieſu. Egregiū depoſitū ſeruato per ſpūm ſanctū: qui inhabitat in nobis. Noſti hoc: qđ auerſati fuerit me omnes qui ſunt in Aſia: quoꝝ ē Phygelus ꝛ Hermogenes. Det miſericordiā dn̄s Oneſiphori familie: quā ſepe me refocillauit: ꝛ de cathena mea nō erubuit: ſed cum eſſet Rome: ſtudioſius queſiuit me ꝛ inuenit: det ei dn̄s: vt inueniat miſericordiā apud dn̄m in die illo: ꝛ in quā multis Ephesi miniſtrauerit: melius tu noſti.

¶ In quo poſitus ſū ego ꝑdicator ꝛ aplſ ꝛ magiſter gentiū. Ob quā cām etiā hec patior ſꝫ nō cōfundor. Scio.n.cui credidi: ꝛ certus ſum: qꝛ potēs eſt depoſitū meū ſeruare in illum diem. Formā habe ſanoꝝ ꝟboꝝ que a me audiſti in fide ꝛ i dilectiōe in Chr̄o ieſu. Bonū depoſitū cuſtodi per ſpm̄ ſcm̄ qui habitat i nobis. Scis enī hoc q̄ auerſi ſunt a me oēs qui in Aſia ſunt: ex qbus eſt Phyletus ꝛ Hermogenes. Det miāz dn̄s Oneſifori domui: quia ſepe me refrigerauit ꝛ cathenā meā nō erubuit: ſed cū Romā veniſſet ſollicite me queſiuit ꝛ inuenit. Det illi dn̄s inuenire miām a deo in illa die. Et quāta ephesi miniſtrauit mihi: tu melius noſti. Lec. IIII.

Supra monuit ad illiciū Chriſti predicationē: hic inducit ad hoc per ſui exēpluꝫ: ꝛ ꝑmo ponit hoc. 2° inducit ad ſui ſequelam.ibi. FORMAM HABENS ꝛc.] Tertio oſtēdit ſequēdi neceſſitatē.ibi. SCIS HOC ꝛc.] Itē primo ponit ſuum officiū. Scdo oñdit q̄ patit̄ pro ſui officij executiōe.ibi. OB QVAM CAVSAM ꝛc.] 3° ſpei certitudinē.ibi. SCIO enī ꝛc.] Deſcribit aūt officiū ſuū tripl̄r: qꝛ dicit ſe predicatorē ad excitandum ad bonos mores. Infra.4°. Predica verbū: inſta oportune importune ꝛc. Mar.vlt. Predicate euāgeliū omni creature ꝛc. Apoſtolū ad regēdam eccleſiā: qꝛ apli ſunt prelati eccleſie. Gal.2. Qui operat⁹ eſt Petro in apoſtolatū circūciſionis operatus eſt ꝛ mihi inter gentes ꝛc. Et magiſtrū inſtitutum ad docēdū fidei ſanctitatē: ꝛ cognitionē dei. 1. Timo.2. Doctor gentiū in fide ꝛ i veritate. Johelis.2. Filij ſyon exultate ꝛ letamini in dn̄o deo noſtro qui dedit vobis doctorē iuſtitie ꝛc. Sed dicit IN QVO poſitus ſum ego ꝛc.] Ubi nota tria. Prio q̄ ipſe nō aſſumpſit ſibi: ſed ab illo poſitus eſt. Heb.5°. Nemo aſſumit ſibi honorem: ſed qui vocat̄ a deo tanq̄ Aaron ꝛc. Secūdo in poſitione deſignatur ordo. Item firmitas: quia ſm ordinem rationis inſtitutus firmiter manſit. Joan.15. Poſui vos vt eatis ꝛ fructū afferatis ꝛ fruct⁹ veſter maneat ꝛc. Judi.5. Stelle manētes i ordine ꝛ curſu ſuo.

¶ Deīde cū dicit. OB QVAM CAVSAM ꝛc.] Oſtendit que patitur pro ſui officij executione dicēs: hec aduerſa patior.ſ.vincula ꝛ tedia: ꝛ hoc pro fide Chriſti. Infra.2. Laboro vſq̄ ad vīcula ꝛc. Et dic. OB HANC CAVSAM] qꝛ pati ſimpl̄r non eſt laudabile ſꝫ ꝓpter iuſtam cauſā. Matth.5°. Beati qui perſecutionē patiuntur ꝓpter iuſtitiam ꝛc. Et ideo nō eſt ei ad ꝯfuſionem qui patitur ꝓpter iuſtitiā. 1. Pe.4. Nemo veſtrū patiatur q̄ſi homicida: aut fur: aut maledicus: aut alienoꝝ appetitor: ſi aūt vt chriſtianus non erubeſcat ꝛc. Act.5°. Ibant apoſtoli gaudentes ꝛc.

¶ Deīde cū dicit. SCIO ꝛc.] Ponit̄ certitudo ſpei: q̄ facit eū nō ꝯfundi: ꝛ etiā hec ꝓuenit ex magnitudie dei ꝑmittentis. Et iō dicit. CVI credidi ꝛc.] Et nota q̄ vne

Cā ſaluſ humane eterne. vt predeſtinatio/t tēporalis vt gra.

mō credere ē act⁹ fidei ⁊ est sensus. SCIO ⁊c̃.] .s.scio ꝙ ille q pmisit ē verax ⁊ potēs ad reddēdā vitā eternā quā repromisit hoi fideli cp̄ītu. ¶ Sed ꝯtra h̄ legit ꝙ cadē ē scia ⁊ fides: ⁊ idē est scitū ⁊ creditū qđ ē ipoſſe: qꝛ de rōne sciti est ꝙ videaƚ: de rōne crediti ꝙ non. ¶ Rn̄deo in fide duo sunt .s. id qđ crediƚ ⁊ ille cui crediƚ. De eo qđ crediƚ nō pōt esse scia: qꝛ sic pderet credita rōnē: sꝫ deo cui crediƚ ē scia: qꝛ p euidētissimā rōnē ē scitū ꝙ de⁹ ē verax. Et sic dicit. CVI credidi.] pᵉ Jo.4°. Nolite oi spūi credere: sꝫ pbate spūs si ex deo sunt. Prou.14. Innocēs credit oi v̄bo ⁊c̃. Alio mō dr̄ credere fidei ei⁹ cui cōmittit rē suā: ⁊ hic sensus ē verior. q.d. Me ipsū labores ⁊ possessiōes credidi .i. cōmisi deo scio ꝙ POTENS est ꝺpositū meū suare ⁊c̃.] Et nota ꝙ depositū dr̄ 2ᵉ. Uno⁹ qđ ego deposui. Et sic hō depōit apō deū salutē suā qñ se deo totū cōmittit. 1. Pe.5°. Oēm sollicitudinē v̄rā in eū pijcientes: qm̄ ipsi cura ē de vobis ⁊c̃. ps. Jacta sup dn̄m curā tuā ⁊ ipse te enutriet ⁊c̃. Itē deponit opa sua qñ .s. nō statim recipit remunerationē suā: sꝫ in posterū. Et sic q bn̄facit deponit illud apud deū: ⁊ h̄ vsqꝫ in illū diē qñ iudicabit occulta hoīm: qꝛ tūc reddet de⁹ mercedem laboꝝ suoꝝ. 1. Sap.10. ⁊ Esa.3°. Dicite iusto qm̄ bn̄: qm̄ fructū adinuētionū suaꝝ comedet ⁊c̃. Uel DEPOSITVM] .i. qđ penes me positū ē .s. offm̄ euāgelij. Act.9. Uas electiōis ē mihi iste vt portet nomē meū ⁊c̃. Etiā deus ē potēs ꝯseruare suū Aplm̄ vsqꝫ ad mortē suā.

In fide sūt duo: id ꝙ crediƚ / ⁊ ille cui crediƚur.

¶ Deide cū dic̃. FORMAM hn̄s ⁊c̃.] Inducit ad sequelā sui ⁊ ē duplex līa. Una dic̃ HABE] altera HABENS.] Si dicit hn̄s: sic prīo pōit idoneitatē quā pponit Timotheo ad imitādū exēplū Apli. 2° hortaƚ ad imitādū. ibi. BONVM depositū ⁊c̃.] Apls āt bonā idoneitatē habuit s̄m duo .s. s̄m eruditionē q̄tū ad cognem. Et iō dic̃. SANORVM v̄boꝝ ⁊c̃.] Itē s̄ꝫ virtutē. Uñ dicit. IN FIDE ⁊ dilectiōe.] Dicit ḡ. Nō potes te excusare si patienter te nō habeas vsqꝫ ad vincola sic ego: qꝛ tu es hn̄s formā sanoꝝ v̄boꝝ .s. q̄ nō ꝯtinēt falsitatē corruptionē. Ti.2. Loquere q̄ decēt sanā doctrinā. Et dr̄ doctria sana nō corrupta effectiue: qꝛ nos sanos facit. Et addit. QVE a me audisti] .q.d. Nō es deceptus: qꝛ h̄ tibi tradidi qđ a Chrīo audiui. pᵉ Co.11°. Ego .n. accepi a dn̄o qđ ⁊ tradidi vobis. Luc.10. Qui vos audit me audit ⁊c̃. Et h̄ in fide ⁊ dilectiōe: qꝛ si aliqs oia v̄ba sana sciret ⁊ nō crederet nō eēt idone⁹: nec ēt diligeret: qꝛ de facili recederet a doctria: vel p aduersa: vl̄ p ꝓspera. Heb.11. Sine fide ipoſſe est placere deo ⁊c̃. 1. Jo.3. Qui nō diligit manet i morte ⁊c̃. ET HOC IN Chrīo iesu] qꝛ vera fides est coꝝ q̄ Chrīs docuit ⁊ vera dilectio ē i Chrīo q dedit spm̄ scm̄ p quē deū diligim⁹. Hec igiƚ hn̄s custodi bonū depositū: qđ .s. dedi tibi .s. offm̄ pdicationis vt nūq̄ a veritate recedas: nec pp timorē offm̄ pdicatiōis vllo tpe dimittas. Prou.4. Oi custodia serua cor tuū ⁊c̃. pᵉ Tim.6. O Timothee depositū custodi ⁊c̃. Et h̄ custodi bono adiutorio .s. p spiritū scm̄. pᵉ Co.3. Nescitis qꝛ templū dei estis ⁊ spūs dei habitat i vobis ⁊c̃. Scđm aliā līaꝫ monet ad duo. Primo ad sanam doctrinā. Scđo ad perseuerantiam in ea sentētia quādo ⁊ quādo nō imitatur.

¶ Deide cū dicit. SCIS h̄ ⁊c̃.] Ondit necitatē monitiōis ex defectu ⁊ pfectu alioꝝ. Qñ .n. aliqs videt aliq̄s socioꝝ suoꝝ pficere ⁊ aliq̄s deficere nitiƚ seq bonos. Et iō p̄ cōmemorat deficiētes. 2° pficientes. ibi. DET miaꝫ ⁊c̃.] Ondit ḡ qđ custodiat: al's ē periculū. pᵉ Co.10. Qui se existimat stare videat ne cadat ⁊c̃. Et iō dic̃. AVERSI ⁊c̃.] Glo. Isti fallacia erāt pleni: simulate .n. fuerāt Aplo: vt .s. addiscerent vnde facerēt calumniam Aplo. Isti ḡ qui sunt auersi a me sunt mō in Asia inter quos pcipue sunt isti duo q cōuersi sunt p Jacobū.

¶ Deide cū dicit. DET miaꝫ ⁊c̃.] Ondit alioꝝ pfectū ⁊ pcipue cuiusdā Onesiphori cōmemorās. Prīo bōa q̄ sibi ꝯtulit Rome. 2° q̄ in asia. Itē p̄mo optat ei dei miaꝫ. 2° ondit meritū mie. 3° tps mie. Primū cū dic̃. DET miaꝫ ⁊c̃.] Recte optat ei miaꝫ: qꝛ pn̄s vita miseria ē. Job.14. Hō nat⁹ de muliere breui viuēs tpe: repleƚ multis miserijs ⁊c̃. Dicit. DET] nō soluꝫ psone: sed FAMILIE] qꝛ pp bonitatē vni⁹ deriuaƚ gr̄a ad totam familiā. Mat.10. Si qdē fuerit domus illa digna veniet pax v̄ra sup eā ⁊c̃. Meritū aūt mie est mia quam habebāt in Aplm̄. Uñ dicit. QVIA sepe me refrigerauit] .s. quietē pstādo. Mat.5. Beati misericordes: qm̄ ipsi miaꝫ ꝯsequētur. Eccl.18. Nōne ardorē refrigerabit ros ⁊c̃. Phil.16. Uiscera scōꝝ regeuerūt p te frater ⁊c̃. ET CATHENAM MEAM ⁊c̃.] Infra 2°. Laboro vsqꝫ ad vincula q̄si male operās ⁊c̃. nō erubuit sed cū Romā venisset sollicite vt amic⁹ q̄siuit. Ecc.6. Si possides amicum in temptatione posside illum ⁊c̃. Prouer.17°. Omni tempore diligit qui amicus est ⁊c̃.

¶ Optat āt miaꝫ futuri seculi cū dic̃. IN ILLA DIE] In qua .s. dn̄s iudicabit oēs qñ misericordia est necessaria: non solum aūt Rome sed ⁊ Ephesi. Et ideo dign⁹ est diuina misericordia.

Cap. II.

Tu igiƚ fili mi: fortis esto in gr̄a: que est per Chrm̄ iesum: ⁊ in his que audisti a me per multos testes. Hec cōmēda fidelib⁹ hoibus: q erunt idonei: vt alios quoqꝫ doceant. Tu igiƚ feras afflictiōes: vt bonus miles Jesu chri. Nemo qui militat: implicaƚ vite negocijs: vt ei qui se in militiaꝫ delegit: placeat. Quod si certet etiā aliqs nō coronatur: nisi legitime certauerit. † Laborantē agricolam opꝫ primū de fructib⁹ pcipere. Cogita que dico. Dei enim tibi dn̄s in omnibus intellectum. 1. Cor.9.

Tu ergo fili mi cōfortare in gr̄a q̄ est in Chrīo iesu: ⁊ que audisti a me per multos testes: hec cōmēdat fidelib⁹ hoib⁹ qui idonei erūt ⁊ alios docere. Labora sicut bonus miles Chri iesu. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus: vt ei placeat cui se probauit. Nam ⁊ qui certat in agone: non coronabitur nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam opꝫ primū de fructibus accipere. Intellige que dico: dabit eniꝫ tibi dominus in omnibus intellectum.

Supra induxit Timotheū ad diligētē euāgelij pdicationē: iducit eū hic ad ꝯstātē tolerātiā martyrij. Et p̄ inducit eū ad sustinēdā passionē pro salute fideliū. Scđo docet eū q̄lr resistat infidelib⁹. ibi. NOLI v̄bis ⁊c̃.] Itē prīo inducit ꝑparatio ad martyrium sustinēdū. Scđo exhortatio martyrij. ibi. MEMOR esto ⁊c̃.] Preparatio martyrij p̄mittiƚ q̄tū ad tria. Primū est animi fortitudo. Scđm est bonoꝝ dispēsatio. ibi. ET QVE audisti ⁊c̃.] Tertium est fructuosus militie labor. ibi. LABORA ⁊c̃.] Requirit

auté ad martyriū animi fortitudo q̄ est circa pericula mortis. Et iō dicit. TV ERGO FILI MI]. s. quē p euāgeliū genui CONFORTARE in grā.]ps. Viriliter agite et cōfortet cor vestrū rc. NON in te]. s. cuius fortitudo est vana: sz in deo. Eph. 6. Confortamini in dn̄o et in poté tia virtutis ei⁹ rc. IN GRATIA]. i. gratuito dei dono p Chrm. Jo. 1. Grā et veritas per Jesuz chrm facta est rc. Scdo e dispēsatio bonoꝝ. Circa qd notādum e q̄ qn aliqs adducit ad mortē disponit de suis. Nō g̃ minus debēt eē solliciti sancti de bonis spūalib⁹ sibi creditis q̄ nō dispereāt post eoꝝ mortem: sz aliis credāt. Et iō monet eū vt si ad martyriū venerit q̄ dispēset doctrinaz fidei. Et p̄mo ponit quō accepit qz p auditū. Unde dicit. QVE audiuisti a me]. ego a Chro. Et dico a me nō singulr: sz ꝯfirmata PER multos testes]. i. p legez et ꝓphetas. Ro. 3°. Testificata a lege et a ꝓphetis rc. Uel PER aplos.] p° Coꝛ. 15. Siue. n. ego siue illi sic p̄dicamus et sic credidistis rc. Hec cōmēda inqtū sunt accepta. Sap. 7. Quā sine fictiōe didici et sine inuidia cōico rc. FIDELIBVS hoib⁹.] vt s. nō querāt lucrū tēporale: sz glīaz dei. p° Coꝛ. 4. Hic iaz q̄rit iter dispēsatores vt fidelis qs inueniat rc. Mat. 24. Fidelis suus et prudens quē ꝯstituit dn̄s sup familiā suā rc. Jtē qui sunt idonei ad dispēsandū. Debēt aūt eē idonei tripl'r. Primo intellectu vt sint sapiētes ad intelligēdū. Lu. 21. Ego dabo vobis os et sapiētiā rc. Jtē linguā vt facūdi ad docēduz. Esa. 50. Dn̄s dedit mihi linguā eruditam vt sciam suscitare eū qui lassus est verbo rc. Jtē opere quia cepit Jesus facere et docere. Act. 1.

Ministri sūt idonei/intellectu/lingua/et opere.

¶ Deinde cū dicit. LABORA rc.] ponit tertiū. s. legitimus militie labor ad quē prio hortat. 2° ponit laboris p̄miū. ibi. NAM et qui rc.] Tertio militie stipēdia. LABORANTEM rc.] Jtē p hortat ad legitimū laborez. 2° exponit qs labor sit legitimus. ibi. NEMO rc.] Dicit g̃. LABORA rc.] Est aūt tripl'r aliqs miles chri. Prio inquātū pugnat ꝯ pctā. Job. 7°. Militia est vita hois sup terrā: et 14. Cunctis dieb⁹ qb⁹ nūc milito expecto rc. Et hec pugna est ꝯ carnē mūduz et diabolūz. Eph. vlti. Nō est nobis colluctatio aduersus carnez et sanguiné rc. Scdo e aliqs miles Chri pugnādo cōtra errores. 2. Coꝛ. 10°. Arma militie nr̄e nō sunt carnalia: sz potētia deo ad destructionē munitionū consilia destruētes rc. Tertia e militia martyrū ꝯtra tyrānos. Et hec est laborioſioꝛ. Job. 25. Nunqd e numerus militū eius. Et nō oz quiescē miles: qz dr̄ a militia sustinēda.

Miles Chri pugnat cōtra pctā/errores/et tyrānos.

¶ Deide cū dicit. NEMO rc.] Exponit qd sit legitim⁹ labor. Et prio inducit eū ad laborē. Scdo ostēdit q̄lis oz eē bon⁹ miles. ibi. VT EI placeat rc.] Prio circa p̄mū duo facit. qz exēpluz ponit. 2° manifestat. Dicit ergo. NEMO rc.] Circa p̄m̄ sciēdū e q̄ alius est finis militie spūalis: et alius e finis militie corpalis: qz finis militie corpalis e vt obtineat victoriaz ꝯ hostes pñtes: et iō milites debēt abstinere ab his q̄ abstrahūt a pugna: puta a negociis et delicijs. p° Coꝛ. 9°. Qui in agone ꝯtēdit ab oībus se abstinet rc. Sed militie spūalis finis e vt victoriaz habeāt ab hoīb⁹ qui sunt ꝯ deū: et iō opꝫ q̄ abstineāt ab oibus q̄ distrahūt a deo: hec autē sunt negocia secularia: qz sollicitudo hui⁹ seculi suffocat vbuz. Et iō dicit. IMPLICAT SE.] ¶ Sed ꝯ. Negocia secularia sunt tpalia: hoc aūt Apls fecit qn vixit de labore manuū suaꝝ. ¶ R̄ndeo dōm est q̄ Apls dicit iplicat et nō dicit exercet: ille aūt eis iplicat cui⁹ cura et sollicitudo imungit circa ipsa. Et tunc ꝓpe ipsa hec interdicunt militib⁹ Chri in qb⁹ ostēdit nō esse necē iplicari animū. Jtē nō dic̄ simpl'r iplicat: sz dicit IMPLICAT SE] qz qn̄qz iplicat et non se iplicat. Jmplicat. n. se qn sine pietate et necītate assumit: sed qn̄ necessitas officij pietatis et aucītis exercet: tunc nō iplicat se: sed iplicat hōj necessitate. Ro. 16. Assistatis ei in quocūqz negocio vestri indiguerit. Cā autē quare non oz se iplicare est VT EI placeat.] p° Jo. 2. Si qs diligit mūduz nō est charitas pris i eo. Qui. n. e miles chri deuouit se ad militādū deo: et iō oz conari vt ei placeat cui se deuouit.

¶ Deide cū dic̄. NAM et qui rc.] Ponit laboris p̄miū. Et qz diceret aliqs. O Paule magna ꝓponis: sed qs est eoꝝ fruct⁹? R̄ndet assumens exēpluz in pugnis secularibus: vbi non oēs: sed legitime pugnātes accipiunt coronā. Sic g̃ erit et in spūalib⁹ q̄ nullus coronabitur nisi seruet debitas leges pugne. p° Coꝛ. 9. Jlli qdem vt corruptibilez coronā accipiant: nos aūt icorruptā rc. Sap. 4. Jn perpetuū coronata triumphat rc.

¶ Deide cū dic̄. LABORANTEM rc.] Ostēdit stipēdia interdicitqz ei negocia secularia. Et p̄mo ꝓponit stipendia sub metaphora. 2° exponit. ibi. INTELLIGE rc.] Officiū. n. p̄dicatoꝝ et doctoꝝ est offm militū: inquātū insurgūt ꝯ hostes et vicia. Jtē agricole inquātum fructū faciūt ꝓmouēdo ad bona. Huius ager est ecclia: et p̄ncipalis agricola e deus interius et exterius operās. Jo. 15. Ego sum vitis vera et pr̄ meus agricola est rc. Hoies aūt exteri⁹ adhibēt ministeriū. p° Coꝛ. 3. Ego plantaui apollo rigauit: deus aūt incremētū dedit rc. Jsti sunt exteriores agricole. Job. 31. Si animā agricolaꝝ ei⁹ afflixi rc. Jstuz g̃ agricolaz opꝫ fructum accipe: huius fruct⁹ sunt opa virtutū. Eccl. 24. Flores mei fruct⁹ honoris et honestatis rc. Gal. 5. Fructus aūt spūs e charitas gaudiū pax patiētia rc. Jnter hos fructus ei⁹ sunt et fruct⁹ elynaꝝ. Act. 9. Hec erat plena fructib⁹ bonis et elynis quas faciebat. Jsti g̃ debent p̄cipalr fructū pcipere vt ipsi gaudeāt. Prio de subditoꝝ fructib⁹. Phil. 4. Jtaqz fratres mei charissimi et desiderātissimi gaudiuz meū et corona mea rc. Scdo de subsidijs tēporalib⁹ nō pro premio p̄ncipali sed stipendio. Gal. 6. Cōicet aūt is qui cathecizat vbo: vel q̄ se cathecisat i oib⁹ bonis. Mat. 10. Dign⁹ e opari⁹ cibo suo.

¶ Deinde cū dicit. INTELLIGE rc.] Exponit q̄ dixerat sequēs modū Chri post parabolas. Mat. 13. Qui hꝫ aures audiendi audiat q. d. Reduc hec ad itelligētiā spūalez. Dan. 10. Jntelligētia. n. opus e in visione. Quasi diceret aliqs: tu dicis accipe stipēdiū o Timothee: sz tu non facis: qz de labore manuū vis viuē. Unde INTELLIGE] qz est necīa discretio: quia ibi non sunt accipiēda vbi e occasio auaritie ꝯ euāgeliū vel ꝓpter cupiditatē vel pp ociuz: et h̄ poteris itelligere: quia dabit rc. 1. Jo. 2. Unctio docebit vos de oib⁹ rc.

¶ Memento Jesum chrm resurrexisse a mortuis ex semine Dauid: sm euāgeliū meū in quo malis affligoꝛ: qsi facinorosus vsqz ad vincula: at sermo dei nō fuit vinctus. Propterea oia suffero ꝓpter electos: vt et ipsi salutē cōsequant: que est in Chro iesu: cū gloria eterna. Certus sermo. Nam si cōmortui sumus et conuiuemus: si sufferimus et cōregnabimus: si negamus et ille negabit nos: si increduli sumus ille fidelis manet: negare seipm̄ non pōt. Hec admone: contestans corā dn̄o: ne verboꝝ pugnas sequant ad nullaz vtilitatez: ad subuersionē audientiuz. Stude teipsum ꝓbatum exhibere deo: operariuz nō erubescendum: recte tractantem sermonem veritatis.

Memor esto dñm Jesum chrm resurrexisse a mortuis ex semine David sm euangeliũ meũ in quo laboro vsq ad vincula quasi male operãs: sz verbũ dei nõ est alligatũ. Ideo oia sustineo ppter electos: vt ⁊ ipsi salutẽ cõsequant̃ que est in Christo iesu cũ gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si cõmortui sum⁹ ⁊ cõuiuemus: si sustinebimus ⁊ conregnabimus: si negauerimus ⁊ ille negabit nos: si nõ credimus ille fidelis pmanet negare seipz nõ põt. Hec cõmone testificãs coraz deo. Noli ꝯtẽdere vbis ad nihil eniz vtile ẽ nisi ad subuersionẽ audientiũ. Sollicite aũt cura teipsuz pbabilez exhibere deo opariũ incõfusibilez recte tractantẽ verbũ veritatis. Lec. II.

Supra ponit̃ ꝑparatio ad martyrium: hic ponit̃ exhortatio ad ipm: ⁊ pmo pmittit exẽpluz premij. 2° exẽpluz martyrij. ibi. IN QVO laboro ⁊c.] Tertio manifestat ꝯñtiam premij ad martyrium. ibi. FIDELIS sermo ⁊c.] Nam pmiuz mortis ꝑciose martyrij ẽ resurrectio gliosa: cui⁹ exẽpluz ꝑcessit in capite nro Chro. Et iõ dicit. MEMOR ESTO] q.d. DOMINVM nrm Jesuz chrm] supple habe in mẽte ꝯ tribulatiões. Prouer. 3°. In oib⁹ vijs tuis cogita illuz: ⁊ ipse diriget gressus tuos. Multa. n. sunt in eo cogitãda: sed spãlr resurrectio. Ad hãc. n. oia ordinant̃ ⁊ ꝑcipue tot⁹ chriane religionis stat⁹. Ro. 10. Si ꝯfitearis i ore tuo dñm Jesum ⁊ in corde tuo credideris ꝙ de⁹ excitauit illuz a mortuis saluus eris. Et nota ꝙ nõ dicit resuscitatũ: qa ⁊ si pr̃ euz suscitauerit: tñ ppa ẽt virtute resurrexit: ⁊ est pm⁹ resurgẽtiuz. pᵃ Cor. 15. Sed qa sm nãz humanã surrexit ⁊ mortu⁹ ẽ ex semine David. Ro. 1. Qui fact⁹ ẽ ei ex semine David sm carnẽ ⁊c. SECVNDVM euãgeliũ meũ] i. a me ꝑdicatũ. pᵃ Cor. 15. Notũ aũt facio vobis euãgeliũ qð ꝑdicaui vob ⁊c. Qui ꝑdicat euãgeliũ ẽ minister euãgelij: sic q baptiçat ẽ minister baptismi. Tñ nõ põt dici baptisma meũ: sz euãgeliũ sic. Et h iõ qa multũ facit exhortatio ⁊ sollicitudo.

Deide cũ dic̃. IN QVO laboro ⁊c.] Ondit se in exẽpluz martyrij: ⁊ pmo ei⁹ penã. 2° eius cãm. ibi. IDEO oia ⁊c.] Tria aũt ondit eẽ in pena. s. acerbitatẽ opprobriũ ⁊ ꝯstãtiã. Acerbitatẽ post cuz dicit. IN QVO] s. euãgelio ꝑdicãdo vel pro quo LABORO] i. affligor. ⁊ h VSQVE ad vincula] qa qñ hãc eplaz scripsit erat Rome in vinculis. Eph. vlt. Ministeriũ euãgelij pro quo legatiõe fungor in cathena. Opprobrium qñtũ ad infideles cũ dicit. QVASI male operãs.] Chriani eniz tũc reputabant̃ pessimi. Luc. 6. Beati eritis cum vos oderint hoies ⁊ separauerint ⁊ exprobrauerit ⁊c. Chris etiã fuit dãnatus q̃si male operãs. Esa. 53°. Et cũ sceleratis reputat⁹ est. Constantiã aũt ostẽdit cũ dicit. SED vbũ dei ⁊c.] L3. n. corp⁹ sit alligatum: tñ VERBVM dei nõ est alligatũ] qa ꝑdicatio fuit ex voluntate Apli q̃ libera est ꝑcipue ꝑp efficaciam charitatis q̃ nihil timet. Ro. 8. Cert⁹ sum eniz qa neq3 mors neq3 vita ⁊c. Quia sicut pᵃ Jo. 3. dr̃. Maior est de⁹ corde nro ⁊c. Et dr̃ ꝙ in vinculis existens multos cõuertit.

Cã martyrij ẽ duplex: honor dei ⁊ salus pximi.

Deide cũ dicit. IDEO oia ⁊c.] Ostẽdit cãm qa martyrez nõ pena facit sz cã. Duplex aũt est cã martyrij. s. ꝑp diuinũ honorẽ ⁊ salutẽ pximi. Propter deũ qdez qa Ro. 8°. Propter te mortificamur tota die ⁊c. Propter salutẽ pximoꝝ: qa dicit hic. Propter electos. Jo. 15°. Maiorẽ charitatẽ nemo h3 vt aiam suã ponat qs pro amicis suis ⁊c. pᵃ Jo. 3. Qm ille p nobis aiaz suaz posuit ⁊ nos debem⁹ pro fratrib⁹ aias ponere. Et dicit PROPTER electos] qa quecũq3 bona fiunt spãlr cedunt in bonũ electoꝝ nõ reproboꝝ. Et quo: VT ET IPSI ⁊c.] Sed nũqd nõ sufficit passio Chri. Dõm ẽ ꝙ sic effectiue: sz passio Apli duplr: qa dabat exẽplũ ꝯsistẽdi in fide. Scdo qa ꝯfirmabat̃ fides: ⁊ ex h inducebant̃ ad salutẽ. Et h in Chro. i. q̃ venit nobis per euz. Mat. 1. Ipse. n. saluũ faciet pplm a pctis coꝝ ⁊c. Et h nõ solum salutẽ gratie pñtez: sed ẽt cum gloria celesti. Mat. 5. Merces vestra copiosa est in celis.

Deide cũ dic̃. FIDELIS smo ⁊c.] Ponit ꝯñtiaz pmij ad meritũ martyrij. Et pmo ponit attestationẽ. Scdo ꝯñtiaz. ibi. NAM SI ⁊c.] Tertio ꝯfirmat p testimoniũ ibi. HEC cõmone ⁊c.] Dicit q̃. FIDELIS ⁊c.] i. vbũ ꝙ dicã est fidele. Apoc. vlt. Hec vba fidelissima sunt ⁊c.

Deinde cũ dicit. NAM SI ⁊c.] Ponit ꝯñtiaz ⁊ pmo de remuneratione bonoꝝ. 2° de punitiõe maloꝝ. ibi. SI NEGAVERIMVS ⁊c.] In pmio bonoꝝ sũt duo. s. reparatio p resurrectionẽ: ⁊ supadditio glie ad quã resurgẽt. Et iõ prio ondit ꝙ p Chrz venit̃ ad reparationez vite. Scdo ꝙ p ipm venit̃ ad resurrectionẽ. ibi. SI SVSTINEMVS ⁊c.] Dicit q̃. SI COMMORTVI SVMVS] s. cũ Chro: ⁊ h per sacramẽti susceptionẽ in baptismo. Ro. 6. Cõsepulti eniz sum⁹ cũ illo p baptismũ in mortẽ ⁊c. Itẽ per pniam nos macerãdo. Gal. 6. Qui Christi sunt carnẽ suaz crucifixerũt cũ vitijs ⁊ cõcupiscentijs. Itẽ pro cõfessione veritatis moriendo sicut ⁊ Christus. Preciosa in cõspectu dñi mors sanctoꝝ ei⁹. Si q̃ cõmortui sumus ⁊ cõuiuem⁹ i. sicut ipse resurrexit sic ⁊ nos. Ro. 6. Si cõplantati facti sum⁹ silitudini mortis eius simul ⁊ resurrectionis erimus.

Deinde agit de glia quã scti merent̃ p mortis ignominiã. Luc. vlt. Nõne hec oportuit Chrm pati. Et iõ dicit. SI SVSTINVERIMVS] s. patiẽter ⁊ opprobria CONREGNABIMVS] i. simul cũ ipso ꝑuenriem⁹ ad regnũ. Mat. 5. Beati qui ꝑsecutionẽ ⁊c.

Deinde cũ dicit. SI NEGAVERIMVS ⁊c.] Ostẽdit ꝯñtiaz qñtũ ad penas. Duplr aũt põt aliqs peccare ꝯ fidez. Prio exterius negãdo. Scdo exterius eã deponendo. Quãtuz ad pᵐ dicit. SI NEGAVERIMVS] s. corã alijs ipse negabit nos in iudicio. Mat. 25. Amen dico vobis nescio vos ⁊c. Negare est nõ cognoscẽ eos eẽ de oib⁹ suis. Quãtuz ad scdm dicit. SI NON CREDIMVS] i. si fidẽ a corde abijciam⁹ ipse fidẽ suã tenet. Unñ FIDELIS manet in sua fide] qa fides nihil aliud est q̃ pticipatio veritatis. Ipse aũt ẽ ipsa veritas que NEGARE se nõ põt.] Ergo nõ ẽ oipotẽs. Rñdeo. Ex h est oipotẽs ꝙ SEIPSVM negare non põt.] Posse. n. deficere magis ẽ ptinẽs ad ipotẽtiaz: qa ꝙ aliqd deficiat a suo eẽ est p debilitatẽ virtutis ppe. Chrm autez negare seipsuz ẽ deficere a seipso: hoc q̃ ipm ꝙ nõ põt negare se est rõ pfecte virtutis. Unñ nec petrũ cadit in euz: vt est dictũ: nec põt negare suã virtutẽ ⁊ suã iustitiam quin puniat. Mat. vlt. Qui vo nõ crediderit cõdemnabit̃. Sed nunqd non põt deus alicui remittere penam. Potest qdez sm ordinẽ sapientie sue: sz cõtra ordinem sapientie ⁊ iustitie non.

Peccat cõtra fidẽ exterius negando ⁊ exteri⁹ deponendo.

Deinde cuz dicit. HOC aũt cõmone ⁊c.] Confirmat per testimoniũ. q.d. Simul cũ alijs admoneo vt semp habeas in corde testificans coram deo. i. testem adducens coram quo loquer. [illegible]

¶ Deinde cū dicit. NOLI v̄bis ⁊c̄.] Ostēdit quō resi/stat infidelib⁹: ⁊ p̄io p̄mittit modū resistēdi. 2° ostē/dit q̄ sunt qb⁹ resistat. ibi. PROPHANA ⁊c̄.] Itē p̄mo excludit idebitū modū resistēdi. Scd̄o ponit debitū. ibi. SOLLICITE ⁊c̄.] Circa p̄m̄ p̄mo excludit idebitū modū. Scd̄o rōnē assignat. ibi. AD NIHIL ⁊c̄.] Di/cit ḡ. NOLI ⁊c̄.] Cōtētio iportat cōcertatiōnē i v̄bis. Pōt ḡ scd̄m duo itelligi: q͡a acrimoniā loquēs depra/uat dupl̄r: vel p̄ h̄ accedit ad fauorē falsitatis q̄n q͡s cū ꝯfidētia clamoris ipugnat veritatē. Alio mō ꝓpter inordinatiōnē q̄n vtit̄ acrimonia: vel vltra modū de/bitū: vel ꝯ q̄litatē ꝑsone. Sꝫ si moderate ⁊ cum circū/stantijs debitis ⁊ pro veritate nō est pctm̄. Et sic i rheto/rica ē vnū instr̄m exhortatiōis. Tñ in sacra scriptura dr̄ s̄m q̄ iportat iordinatiōnē. p̄ᵉ Coꝛ. 11. Si q͡s vr̄ inter vos ꝯtētiosus eē nos nō hēm⁹ talē ꝯsuetudinē neqꝫ ecclīa dei. Et dicit VERBIS] q͡a aliq̄ disceptāt solum v̄bis iproperij. Et h̄ ꝓpe ē ꝯtēdere. Si h̄ fit non v̄bis tm̄: sꝫ veris rōnib⁹: h̄ est disputare: nō ꝯtēdere.

¶ Deinde cū dicit. AD NIHIL ⁊c̄.] Ostēdit rōnē docu/mēti. Nā moderata disputatio q̄n cū rōne fit ē vtilis ad istructiōnē: sꝫ q̄n cū v̄bis tūc ē litigiosa. Jō dic̄. AD SVBVERSIONEM.] Et h̄ 2ʳ. Uno mō dū qđ ē certū venit in dubiū. Alio modo q͡a audiētes scādalizant̄. Prou. 14. Ubi v̄ba sunt plurima ibi frequenter ege/stas. Unā Jaco. 3. Ubi ȝelus ⁊ ꝯtētio ibi incōstātia ⁊ oē opus prauū. ¶ Sed nūqd nō sine ꝯtētiōe dꝫ q͡s dispu/tare corā populo de fide. ¶ R̄ndeo distinguēdū ē ex p̄te audiētiū: q͡a aut sunt sollicitati ab ifidelib⁹: ⁊ tūc ē vtilis publica disputatio: q͡a simplices efficiunt̄ mag͡ istructi q̄n vidēt errātes ꝯfutari. Si v̄o nō sunt sollici/tati ab ifidelib⁹: tūc nō est vtilis disputatio: sꝫ pericu/losa. Itē est distinguēdū ex p̄te disputātis: q͡a si dispu/tans est prudēs q̄ manifeste ꝯfutet aduersariū: tūc dꝫ publice disputare. si v̄o non: nullo modo.

Disputa° publice de fide nō ē faciēda/ nisi fideles ab infidelib° sint sollicitati.

¶ Deide cū dicit. SOLLICITE ⁊c̄.] Ponit debitū mo/dū resistēdi. Et p̄mo q̄ntū ad rectā intētiōnē. Secūdo q̄ntū ad rectā opatiōnē. Tertio q̄ntū ad rectā doctrinā. Qui. n. vult disputare p̄io debꝫ scrutari suā intētiōnē vtrū moueat̄ bono ȝelo. Jō dicit ꝓbabilē deo exhi/bere: qui. s. ꝓbat coꝛ. 2. cap. 10. Nō. n. qui seipsū cōmē/dat ille ꝓbat⁹ est: sꝫ quē de⁹ cōmēdat. Ps. Probasti coꝛ meū ⁊ visitasti nocte ⁊c̄. Itē q̄ doctrinā quā predicat ore stabiliat per op͡a qđ nisi faciat est ꝯfusiōne dign⁹. Unā dicit. OPERARIVM incōfusibilē] .q.d. Hec fa/cito: si nō cōfunderis. Itē q̄ recte tractet v̄bū verita/tis vera docēdo ⁊ vtilia audientib⁹: nō querēs lucrum ⁊ gloriā. 2ᵉ Corin. 2°. Non sumus sicut plurimi adul/terantes verbū dei: sed ex sinceritate sicut ex deo corā deo in Christo loquimur.

2. Timo. 4. ¶ † Ceterum ꝓphanas vocum inanitates preter/mitto: ad maiorē enim ꝓficient ipietatē: ⁊ sermo illoꝝ: vt cācer morbus pastionē habebit: quoꝝ de numero est Hymeneus ⁊ Philetus: qui circa veritatē aberrarunt dicētes: resurrectionē iam esse factā: ⁊ subuertunt quorūdā fidē. Solidum tamē fundamētū dei stat: habēs signaculū h̄. Nouit dn̄s qui sunt sui. Et discedat ab iniq̄tate oīs qui nominat nomē Chri. Ceterū in magna domo nō tantū sunt vasa aurea ⁊ argētea: verū etiam lignea: ac testacea: ⁊ alia quidem in hono/rem: alia v̄o in contumeliam.

¶ Prophana autem ⁊ vaniloquia deuita. Multū enim ꝓficiunt ad impietatē: ⁊ ser/mo coꝝ vt cancer serpit. Ex qb⁹ est hyme/neus ⁊ philetus: q͡a a veritate exciderunt: dicentes resurrectionē iam factā: ⁊ subuer/terunt quorūdā fidem. Sed firmū funda/mentum dei stat: habens signaculum hoc. Cognouit dn̄s qui sunt ei⁹: ⁊ discedat ab iniquitate oīs qui inuocat nomen domini. In magna autē domo non solū sunt vasa aurea ⁊ argentea: sed ⁊ lignea ⁊ fictilia: ⁊ quedam quidem in honorem: quedā aūt in contumeliam.

Lec. III.

Supra instruxit Timotheum ostēdens modum gn̄alē quo ifidelib⁹ est resistēdū: hic ostē/dit in sp̄āli qb⁹ sit resistēdū. Et p̄io ostendit qbus est resistēdū. Scd̄o q̄re. ibi. MVLTVM enī ⁊c̄.] Tertio quō. ibi. IVVENILIA ⁊c̄.] Dicit ḡ. PROPHANA ⁊c̄.] Ubi ostēdit duo eē vitāda. s. PROPHANA ⁊ vanilo/quia] ⁊ referunt̄ ad idem vel ad diuersa. Nam PRO/PHANA] dicunt̄ quasi ꝓcul a phano. s. cultu diuino: ⁊ hec sunt documēta hereticoꝝ: ⁊ hec vitanda. Ideo dicit. DEVITA ꝓphana.] Pōt ēt dici q̄ hec ꝓphana sunt q̄ fidei repugnant. SED vaniloq͡a] fabulosa. Ps. Uana locuti sunt vnusquisqꝫ ad ꝓximū suum.

¶ Deinde cum dicit. MVLTVM enī ⁊c̄.] Ostēdit q̄re hec sunt vitāda. Et hoc dupl̄r. P̄io ex nocumēto qđ inferunt. Scd̄o ex fructu vitatiōis. ibi. SI QVIS ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit: q͡a p̄io ostendit quō noceant ad fidei subuersiōnē. Scd̄o quō nō possunt totalr̄ fidem subuertere. ibi. SED firmū ⁊c̄.] Itē primo ponit docu/mentū. Scd̄o subdit sil̄itudinē. ibi. ET SERMO ⁊c̄.] Tertio exēplum. ibi. EX QVIBVS EST ⁊c̄.] Dicit ḡ. Hec sunt vitāda que ipediunt pietatē qui cult⁹ dei dr̄. Unde doctrina fidei est doctrina pietatis. Impietas v̄o est doctrina cōtra fidem. Unde dicit. MVLTVM PROFICIVNT ⁊c̄.] idest perducunt ad errorem siue ad erroneam doctrinam. Sed hic profectus est in ma/lis abusiue. Infra. 3. Mali homines ⁊ seductores ꝓfi/ciunt in peius errantes ⁊ in errorē mittentes.

¶ Deinde ponit coꝝ similitudinē dicēs. SERMO ⁊c̄.] Heretici enim dicunt a p̄ncipio quedā vera ⁊ vtilia: sed cum audiuntur euomunt mortifera. Et ideo dicit. SERMO coꝝ ⁊c̄.] Eccl. 11. A scintilla vna augeť ignis ⁊ ab vno doloso augetur sanguis.

¶ Deinde cū dicit. EX QVIBVS ⁊c̄.] Ponit ad h̄ exē/plum. Hi. n. duo fidem suo tp̄e corrūpebant. A quibus quidā errantes conuersi sunt in vaniloquium ⁊c̄. De Phileto dr̄ supra. 1. Auersi sunt a me oēs q̄ sunt i Asia EX QVIBVS ē Philet⁹ ⁊ Hermogenes.] De Hyme/neo aūt habet̄. 1. Ti. 1. EX QVIBVS ē Hymene⁹ ⁊c̄.] Et dicit. EXCIDERVNT] .i. Jo. 2. A nobis exierunt. Et h̄ aggrauat: q͡a. 2. Pe. 2. Melius. n. erat eis non co/gnoscere viā iustitie q̄ post agnitiōnē retrorsū cōuer/ti ⁊c̄. Errabāt aūt DICENTES resurrectionē iā factā esse.] De qua Mat. 27. Multa corpora scōꝝ qui dor/mierāt surrexerūt ⁊c̄. Et dicebāt q̄ non ē alia resurre/ctio expectāda: sꝫ tūc resurrexerūt. Alio mō ⁊ meli⁹ q̄ sicē ē duplex mors: ita duplex ē resurrectio. s. aīe ⁊ cor/poris. De resurrectiōe aīe dr̄ Apoc. 20. Beat⁹ ⁊ sanct⁹ qui hꝫ p̄tē in resurrectiōe p̄ia ⁊c̄. Dicebāt ergo q̄ oīa que dicunt̄ in scripturis erāt referēda ad resurrectio/nes aīaꝝ que iā facta est. Col. 3. Si cōsurrexistis cum

Collo. que sursuz sunt querite rc. Et hic error est et hodie apud hereticos: τ p istū subuertūt q̄sdaz. Et ɔgrue dicit. Et subuertūt: qa destruūt fundamētuz fidei. Act. 13°. O plene oi dolo τ oi fallacia fili diaboli τ inimice ois iustitie nō desinis subuertere vias dn̄i rectas.

¶ Deide cū dicit. SED firmuz rc.] Ostēdit quō p hereses fides nō est totalr̄ subuertēda. Et p̄io q̄ p doctrinas hereticas nō pōt tota ecclie fides corrūpi. Scdo ondit q̄re de⁹ pmittit aliquos errare. ibi. IN MAGNA autē rc.] Itē p̄ria ostēdit imobilitatē fidei electoꝝ. 2° addit demōstrationē. ibi. HABENS rc.] Dicit g̃. SVBVERTVNT.] sed tn̄ firmū rc. Hec. n. fundamēta sunt illa qb⁹ dat̄ gr̄a imobilr̄ stādi. Mat. 7. Fundata eniz erat sup̄ petrā. FIRVMM] qa imobile. Vn̄ premittit̄ ibi. Matth. 7°. Et venerūt flumina τ flauerūt venti τ irruerūt in domū illā τ nō cecidit rc. Huius firmitas depēdet p̄io ex diuina p̄destinatiōe. Scdo ex libero arbitrio nr̄o. Et iō q̄tū ad p̄m̄ dicit. HOC firmū fundamentū hz h̄ signaculuz] i. h̄ est signū hui⁹ firmitatis. Jo. 3. Qui aūt acceperit testimoniū ei⁹ signauit: qa de⁹ verax ē. Et hec ē p̄ᵃ ps signaculi. s. ex diuina p̄destinatiōe: qa nouit dn̄s qui sunt eius: τ hec ē notitia diuine p̄destinatiōis. Jo. 10. Ego cognosco oues meas: τ alias oues habeo q̄ nō sunt ex h̄ ouili rc. Mat. 7. Nō noui vos. Sed q̄tū ad scd̄z dicit. DISCEDAT rc.] q. d. Si p̄destinati sunt a deo q̄ p liberū arbitriū saluabūt̄: qa ex h̄ q̄ aliqs finalr̄ nō adheret pctō ostēdit se eē p̄destinatū. Et ponit duo q̄ ptinēt ad ordinationē in statu salut. Pmū q̄ ɔfiteat̄ fidē. Jō dic̄. OMNIS qui rc.] Ro. 10. Ore cōfessio fit ad salutē. Scdm̄ q̄ recedat a pctō. Mat. 7. Nō ois q̄ dicit mihi dn̄e dn̄e intrabit in regnū celoꝝ rc. Et iō dic̄. DISCEDAT rc.] Esa. 55. Derelinquat impius viā suā rc. Et vo dic̄ INVOCAT] nō itelligit q̄ solū noiet ore: sz itert⁹ p fidē τ ex̄ p opus.

¶ Deide cū dic̄. IN MAGNA rc.] Ponit rōnē q̄re de⁹ pmittit aliquos errare lz oēs diligat. Duplr̄ aūt pōt h̄ itelligi: qa vel in gn̄ali vel in sp̄ali ad hūc vel illū. Si eniz queras in singulari q̄re dat huic donū pseuerātie τ nō illi: nō habz rōnez nisi solaz dei voluntatē. Augustinus. Quare hūc trahat τ illū nō trahat noli velle iudicare si nō vis errare rc. Sz q̄re qbusdā dat τ qbusdaz nō: non hz rōnē quā τ assignat Apl̄s Ro. 9. Et est eadē rō cū ista: lz p alia exēpla. Ibi. n. dicit. Sustinuit in multa patiētia rc. Fm̄ enim q̄ oia opa q̄ de⁹ fecit in nā τ gr̄a sunt facta ad manifestādū glīā dei. Eccl. 42. Glīa dn̄i plenū est opus ei⁹. Sic et̄ fecit diuersas creaturas vt pfectio diuine bonitatis q̄ nō pōt manifestari p vnā sufficiēter manifestet̄ p aliā. Jta et̄ ɔsiderādum est de vno artifice: in domo vna ē vna fenestra: altera pulchrior. Si qs g̃ q̄rat q̄re nō tota domus ē fenestra: rō est: qa tota dom⁹ esset ipfecta. Silr̄ dicit Apl̄s p̄me Cor. 12. Si totū corp⁹ esset oculus: vbi auditus? Sic g̃ dicit Apl̄s i effectu gr̄e: qa oportuit q̄ de⁹ manifestaret iustitiā τ miaz. Si n. oēs saluaret eēt soluz ei⁹ mia. Si oēs dānaret soluz esset iustitia. Et iō de⁹ volēs manifestare trā. i. iustitiā rc. Et silis est rō de pfectiōe ecclesie quā oportebat eē pfectā qd̄ nō esset si nō esset in ea diuersitas. Jn qua est triplex diuersitas. s. bonoꝝ τ maloꝝ: bonoꝝ τ melioꝝ: maloꝝ τ peioꝝ. Et hāc assignās dic̄. IN MAGNA aūt domo] i. ecclia rc. Baruc. 3. O israel q̄ꝫ magna ē dom⁹ dei τ ingēs locus possessiōis ei⁹ rc. NON solū sunt rc.] vbi AVREA τ argētea] distiguunt̄ a fictilib⁹. Itē argētea ab aureis. Itē fictilia a ligneis. Jn p̄mo cōparatio bonoꝝ τ maloꝝ innuitur. Jn scdo cōparatio bonoꝝ τ melioꝝ. Jn tertio maloꝝ τ peioꝝ. Naz aurea τ argētea sunt boni: sed aurea meliores: argētea min⁹ boni. Silr̄ lignea τ fictilia sūt mali: sz fictilia sunt peiores: lignea vo min⁹ mali.

Jn ecclesia ē triplex diuersitas/ bonoꝝ τ maloꝝ/ bonoꝝ τ meliorum/ maloꝝ τ peioꝝ.

¶ Cōseqnēter designat diuersitatē q̄tū ad vsuz: vt boni sint vasa in honorez sicut deputati ad honorabilem vsuz: mali vo sint vasa fictilia τ lignea q̄si deputati in cōtumeliaz. i. ad vilez vsum. Sunt. n. in hoib⁹ qdaz. s. sancti q̄si vasa preciosa. Eccl. 50. Vas auri solidūz rc. Act. 9. Vas electionis ē mihi iste rc. Quidaz vo sicut vasa vilia. s. mali. Esa. 32°. Fraudulenti vasa pessima sunt. Eccl. 21. Cor fatui q̄si vas confractū. Pma vasa sunt in honore qb⁹ debet̄ vita eterna. Ro. 2. His qdē qui fm̄ patiētiā boni operis glīaz τ honorē τ incorruptionē querētib⁹ vitā eternā rc. Scda vasa ad ɔtumeliaz. 1. Reg. 2°. Qui aūt ɔtēnunt me erūt ignobiles. Et p̄ma diuersitas que ē ex pte māe ad diuersitatē ecclie. Vasa aurea sunt prelati: argētea vo τ lignea τ fictilia tenētes iferiorē graduz iter quos ē qdaz gradus. Et q̄ subdit q̄dā in honorē rc. nō ē itelligēdū q̄ vasa aurea τ argētea oia sint in honorē: τ fictilia in ɔtumeliaz: qa de quocūqz statu qdaz saluant̄: τ qdaz dānant̄.

¶ Si quis igit̄ expurgarit seipsuz ab his: erit vas in honorē sanctificatū: accōmodum vsibus dn̄i: ad omne opus bonū preparatū. † Juueniles aūt cōcupiscētias fuge: † sectare vo iustitiam: fidem: charitatē: pacez cū his qui inuocāt dn̄m ex puro corde. † Stultas aūt τ ineruditas q̄ōnes respue: sciens eas parere pugnas. Porro seruū dn̄i non opz pugnare: sed placiduz esse erga oēs: propensum ad docēduz: tolerantē malos cū mansuetudine: erudientē eos q obsistunt: si q̄n det illis de⁹ p̄niaz ad cognoscēdū veritatē τ resipiscāt e diaboli laqueo: capti ab eo ad ipsius veritatē. | 2. Tim. 4. Ibidem. 6. Titū. 3.

¶ Si qs ergo emūdauerit ab istis: erit vas in honorē sanctificatum τ vtile dn̄o: ad oē opus: bonū paratuz. Juuenilia aūt desideria fuge: sectare iustitiaz: fidem: spem: charitatez: τ pacem cū his qui inuocant dn̄m de corde puro. Stultas autez τ sine disciplina q̄ōnes deuita: sciens qa generāt lites. Seruū autē dn̄i non opz litigare: sz mansuetuz esse ad oēs docibilez: patientē cum modestia: corripientez eos qui resistūt veritati: ne quādo deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem τ resipiscant a diaboli laqueis: a quo captiui tenent̄ ad ipsius voluntatem. Lec. IIII.

Supra ostēdit q̄ pphana sunt vitāda per rōnez sumptā ex nocumēto: hic ostēdit idē p rōnem sumptā ex fructu. Et p̄mo ponit vitationē. Scdo ei⁹ fructū. ibi. EST VAS rc.] Nā vitationē vocat emūdationē. Dicit g̃. Quedaz sunt vasa in ɔtumeliā. Ergo SI QVIS emūdauerit se ab istis] qa eoꝝ ɔsortia iquinant. Eccl. 13°. Qui tetigerit picē inquinabit̄ ab ea. Et iō fugiēdi sunt. 2° Corin. 6. Exite de medio τ separamini dicit dn̄s: τ imunduz ne tetigeritis rc. Fructus autem seqnēs est q̄druplex. Prim⁹ ex ordine ad glīā: qa erit VAS IN honorē] qa si sordidet̄ ab illis erit in ɔtumeliaz: si emundat se in honorē. ps. Nimis honorati sunt

amici rc. Prou. 25. Aufer rubiginē de argento r egre dief vas purissimū rc. Alij effect⁹ sunt grē quoꝝ pm⁹ est hois SANCTIFICATIO.] Scđs ē hois ordinatio p rectā lectionē. Tertius p operis executionē. Quātū ḡ ad pᵐ dicit. SANCTIFICATVM.] pᵉ Cor. 6. Abluti estis sctificati estis rc. Sed q̄tū ad scđm dič. VTILE dño.] Sȝ nūqd idiget seruitio nr̄o: Nō ps. Bonoꝝ meoꝝ nō idiges. Sȝ dič. VTILE dño] .i. vtilitate sua cedet ad honorē dñi. Act. 9. Ut portet nomē meū corā gētib⁹ r regib⁹ r filijs israel rc. Quātū ad 3ᵐ dič. AD OMNE rc.] ps. Parat⁹ sum r nō sū turbat⁹. Et dicit: AD OMNE bonū] qa pcepta affirmatiua nō obligāt ad semp. Et iō dȝ eē parat⁹: vt qn̄ nccē est operef.

¶ Deide cū dicit. IVVENILIA rc.] Ondit q̄r ppbans sunt vitāda. Et ponit duo vitāda. Primū ē cuersatio pua. Scđm ē doctria mala. ibi. STVLTAS āt rc.] Circa pᵐ duo facit: qa prio ondit qd sit vitādū. 2ᵒ qd sit sequēdū. ibi. SECTARE rc.] Dicit ḡ. Dico q̄ debes vitare hec vt sis vas emundatū. IDEO iuuenilia rc.] Cōsiderādū ē q̄ dicit hoc: qa iste iuuenis erat. Et hec sūt desideria vanitatū exterioꝝ r carnaliū voluptatū. Nāle .n. est iuuenib⁹ q̄ hec desiderent. Eccl. 11ᵒ. Adolescētia r voluptas vana sunt. Cui⁹ ē duplex rō. Una qa nō sunt alia experti. Scđa qa hō delectatiōes naturales sunt ordinate vt medicīa ꝫ labores. Natura āt in iuuenib⁹ laborat: r iō inclinanf ad eas.

¶ Deide cū dicit. SECTARE āt rc.] Ondit que sunt sectāda. Et sunt q̄tuor: quoꝝ pᵐ ordinat ad subditos: r hec ē IVSTITIA] qa pnceps ē custos iustitie. Prou. 20. Rex qui sedet in solio iudicij dissipat oē malū intuitu suo rc. Scđm ordinat ad deū: r hec est FIDES] sine qua ipoſſe ē placere deo. Heb. 11. Tertiū ordinat ad pximū vnūquēqȝ .s. CHARITAS r pax] que se extendit ad inimicos. pᵉ Cor. 13. Si habuero fidē ita vt mōtes trāsferā: charitatē aūt nō habuero, nihil sū rc. Ex charitate seqf GAVDIVM.] Pax aūt iportat ordinatā cōcordiā. Qđ aūt subdit. Cū his qui iuocant rc. Uno mō exponi pōt referēdo ad imediate dictū. q.d. Sequimini PACEM cū his rc.] Qđ aūt dič. DE CORDE PVRO.] Ponif qa non est speciosa laus rc. Sed Heb. 12. dr̄. Pacē sequimini cum oīb⁹. Quare ḡ dr̄ hic DE CORDE PVRO? Rñdeo dōm est: q̄ q̄tū in nobis est debem⁹ hre pacē cū oibus si fieri pōt: sed non pōt esse pax inter bonos r malos: qa pax dicit cōcordiā que nō pōt haberi cū malis. Alio mō legif CVM HIS rc.] vt referaf ad totum pcedens. q.d. Ita sectare iustitiā pacē r oia: sicut r illi qui inuocant rc.

¶ Deide cū dicit. STVLTAS aūt rc.] Docet ad vitādū doctrinā malā. Et pmo docet qd sit vitādum. 2ᵒ qd sit sectādū. ibi. SED māsuetū rc.] Circa pᵐ duo facit: qa pmo pponit documētū. 2ᵒ rōnē assignat. ibi. SCIENS qa rc.] Uitāde sunt qōnes stulte q̄tū ad materiā: qa sunt de stultis .i. de his q̄ ꝫriant sapiētie .i. de his q̄ sunt ꝫ diuinā sapiā. Has .n. nō dȝ hō mouere: sȝ eis resistere. Hier. 10. Stult⁹ factus ē ois hō a scia sua. Dicit aūt SINE disciplina] q̄tū ad modū: qa clamose fiunt. Uel SINE disciplina] ex pte eoꝝ de qb⁹ dubitaf vt puta si vertat in dubiū id qđ tota eccl'ia tenet. Job 34. Job aūt stulte locut⁹ est r vba ei⁹ nō sonāt disciplinā rc. Qōnes aūt intantū sunt amāde inquātū ducūt ad veritatē: p hoc q̄ opȝ q̄ oēs vnū dicāt. Qōnes autē stulte nō ducūt ad veritatē sȝ ad litem: que est vitanda. Esa. 58. Ecce ad lites r cōtentiones ieiunatis rc. Et ideo dicit. SERVVM aūt dñi rc.] idest eum qui se dat seruitio domini. pᵉ Ti. 3. Non litigiosum.

¶ Deide cū dicit. SED mansuetū rc.] Ostēdit qd sit sectādū: r primo ponit documētū. 2ᵒ rationē. ibi. NE QVANDO det rc.] Itē prīa in duas: qa prio pponit quoddā gñale ad oēs. Scđo q̄dā nccīa ad singulos. ibi. DOCILEM rc.] Gñale qđ dȝ hre qui vult disputare ē q̄ sit māsuet⁹. ps. Docebit mites vias suas. Est .n. māsuetudo virt⁹ cōpescēs ab ira: q̄ pturbat iudicium rōnis q̄ nccīa est in qōne r iudicio veritatis. Mat. 11. Discite a me: qa mitis sum r humilis corde rc. In speciali aūt dȝ hre respectu superioꝝ docilitatē: respectu psecutoꝝ patiētiā: respectu falsoꝝ doctoꝝ correctionē. Quātū ad pmū dicit. DOCILEM] .i. paratū corrigi a quocūqȝ. Et hec ē sapia celestis. Jac. 3. Que autē desursū ē sapiētia pmū qdē pudica est: deinde aūt pacifica, modesta, suadibilis rc. Quātum ad scđm dicit. PATIENTEM.] ps. Bñ patiētes erūt vt annūciēt. Prouer. 19. Doctrina viri p patiētiā noscif rc. Quātū ad 3ᵐ dič. CVM modestia] qa correctio dȝ eē modesta. Gal. 6. Uos q spūales estis hmōi istruite in spū lenitatis rc.

¶ Deide cū dicit. NE QVANDO rc.] Assignat rōnem visitationis: r rñdet cuidā tacite qōni. Posset .n. aliqs dicere. Isti resistūt veritati: r iō iminet necessitas corrigēdi. Rñdeo q̄ de⁹ pt eos pōt reducere ad pniam r ad h̄ dȝ iustus niti. Et prio pmittit pniā quā dȝ intēdere ꝫ aduersarios. Scđo pnie fruct⁹. Tertio pnie necessitatē. Dicit ḡ. NE QVANDO] .i. vt deus aliqn̄ det eis pniā: qa ex supbia resistūt qb⁹ difficile vr̄ dari penitētia. Hic excludif error Pelagij qui dicit dona grē eē ex operib⁹ nr̄is. qđ p h̄ pȝ eē falsū: qa et pncipium bonoꝝ .s. pnia daf a deo. Treñ. 5. Cōuerte nos dñe ad te r cōuertemur. Esa. 26. A timore tuo ꝯcepimus. Fructus āt pnie duplex ē .s. cognitio veritatis r liberatio a ptāte diaboli. Quātū ad pmū dicit. AD COGNOSCENDAM veritatē] qa qui ex malitia resistūt veritati ipsa malicia sua excecat eos. qñ ḡ malicia aufertur cognoscūt veritatē. Jo. 8. Et cognoscetis vitatē. Quātum ad scđm dicit. ET RESIPISCANT rc.] .i. ab occasionib⁹ erroꝝ ex pte intellus sicut false phātasie: r ex pte affect⁹ sicut sunt inuidia, supbia, r hmōi. Necessitas aūt penitētie est magna quā nisi habeāt diabolus dñaf eis. Uñ dicit. A QVO captiui rc.] qa qui facit pctm̄ suus est peccati. Joā. 8. Et dicit. AD IPSIVS voluntatē] .s. sectādā. Uel vt de hoīe faciat voluntatē suā. Sed ꝫ. Non statim pcipitat sicut vellet. Dicēdū est q̄ adipiscitur q̄tū permittif sibi: sed difficile est q̄ ei auferaf. Esa. 49. Nūqd tollef a forti preda: aut qđ captū fuerit a robusto saluū esse poterit.

Cap. III.

Error Pelagiani q̄ pnia sit a nobis.

ILlud † aūt scito: qđ i extremis dieb⁹ instabunt tēpora periculosa. Erūt .n. hoīes sui amantes: auari: fastuosi: superbi: maledici: parentib⁹ imorigeri: ingrati: impij: carētes affectu: nescij federis: calumniatores: intemperātes: imites: negligentes bonoꝝ: pditores: precipites: inflati: voluptatem amantes potius q̄ȝ amantes dei: habētes formā pietatis: sed qui vim eius abnegarint. 1. Tim. 4. 2. Pe. 3. Jude. 1.

HOc aūt scito: quia in nouissimis dieb⁹ instabunt tēpora periculosa: r erunt hoīes seipsos amantes: cupidi: elati: supbi: blasphemi: parentib⁹ nō obedientes: ingrati: scelesti: sine affectione: sine pace: criminatores:

incōtinētes:imites:sine benignitate:pditores:proterui:tumidi: ceci: ꝛ voluptatum amatores magis q̄ꝫ dei:hn̄tes spēm qdem pietatis:virtutez aūt eius abnegātes.

Upra instruxit cū quō resistat tribulationib⁹ ꝛ periculis pn̄tibus: hic ostēdit quō stet ꝫ futura. Et pmo prenunciat futura picula. Scđo ondit idoneitatē suā ad resistendaꝫ. ibi. TV AVTEM assecutus ꝛc.] Tertio ondit qualr resistat ibi. TESTIFICOR ꝛc.] Circa pͥᵐ duo facit:ga pmo pnunciat pericula nouissimoꝝ tempoꝝ. Scđo ondit quō coꝝ vitia sunt ēt mō vitāda. ibi. ET HOS deuita ꝛc.] Itē prima in duas:ga prio pnunciat esse futura picula in nouissimis tpib⁹. 2° cāꝫ piculoꝝ. ibi. ET ERVNT hoīes ꝛc.] Dicit ḡ. DIXI deuita ppbana ꝛc.] Non solaꝫ aūt sunt hec mō vitāda:ſꝫ in futuro restāt ēt q̄daꝫ alia vitāda. Et dicunꝰ NOVISSIMI DIES] qui sunt ppinqui nouissime diei. Jo.5. Ego resuscitabo eū in nouissimo die. Gen̄. penultio. Cōgregamini vt annūcieꝫ q̄ vētura sūt vobis dieb⁹ nouissimis. Et addit. INSTABVNT tpa periculosa ꝛc.] Mat.24. Eritis odio oībus gētib⁹ pp nomē meū. Cā hoꝝ est iniqtas abūdantia. Mat.24. Qm̄ abūdabit iniquitas refrigescet charitas multoꝝ: ga fides ꝛ charitas vel annullabiꝰ vel totalr pibit:ga q̄to magis aliqd elōgaꝰ a suo pncipio:tāto plus deficit. Et iō in tpe illo magis deficiēt fides ꝛ charitas:ga plus elōganꝰ a Chr̄o. Lu.18. Fili⁹ hoīs veniēs putas inueniet fidē in terra? Et circa h pmo ponit iniqtatis radicē. Scđo diuersas ei⁹ spēs. Radix aūt tot⁹ iniqtatis ē amor suiipsius. Duplex aūt amor duplicē ciuitatē facit. Sed ꝫ. Quilibet nālr diligit se. Rn̄deo dōm ē: ꝙ in hoīe duo sunt. s. nā rōnalis ꝛ corporalis. Quātuꝫ ad itellc̄ualeꝫ seu rōnaleꝫ q̄ interior hō appellaꝰ: vt dꝛ 2ᵉ Coꝛ.4. Hō dꝫ plus se diligere q̄ꝫ oēs alios:ga stultus ē qui vult peccare vt alios a peccatis retrahat:sed quātuꝫ ad exteriorē hoīeꝫ laudabile ē vt alios plus diligat q̄ꝫ se. Un̄ illi qui se sic tantū amant sunt vituperabiles. Phil.2. Oēs q̄ sua sunt querūt:non q̄ Jesu chr̄i. ¶ Ex hac radice diuerse sunt spēs iniqtatꝭ. Un̄ dicit. CVPIDI ELATI ꝛc.] Et circa h tria facit:ga pmo ponit pctā q̄ sunt in abusu rerū exterioꝝ. Scđo q̄ ptinēt ad iordinationē hoīs ad alios. ibi. BLASPHEMI ꝛc.] Tertio que ad seipsuꝫ. ibi. INCONTINENTES ꝛc.] Duo aūt sunt in reb⁹ exteriorib⁹. s. abūdantia diuitiaꝝ ꝛ excellentia bonoꝝ. Quātuꝫ ad pͥᵐ dicit. CVPIDI.] Et cupiditas pmo poniꝰ:ga ē radix oīuꝫ maloꝝ. Uel est ppinqua amori suiipsius q̄ est ad bona exteriora.

Quattuor species superbie attribuendo sibi qđ nō hꝫ vel si ab alio hꝫ aut meritis ppriis vel singulariter. vel supra omnia vult videri.

Quātuꝫ ad scđm dicit. ELATI.] Elatio est spēs supbie que sunt q̄tuor. Una qn̄ aliqs attribuit sibi q̄ caret. Scđa qn̄ qđ ab alio hꝫ attribuit sibi ac si haberet a se. pͥᵉ Coꝛ.4° Quid habes qđ nō accepisti ꝛc. Tertia qn̄ attribuit sibi qđ hꝫ ab alio:ſꝫ meritis ppꝛijs. Luc.18. Jeiuno bis in sabbato ꝛc. Quarta qn̄ singulr vult videri supra oēs:ꝛ hec est elatio. ps. Dn̄e nō est exaltatū coꝛ meū ꝛc. Oꝫ dicit. SVPERBI] reduciꝰ ad alias spēs supbie. Jac.4. De⁹ supbis resistit:hūilib⁹ aūt dat grāꝫ. ¶ Consequenter ponit vitia q̄tū ad alios:ꝛ prio q̄tū ad supiores. 2° q̄tū ad eq̄les. ibi. SCELESTI ꝛc.] Superior ē triplex. s. deus:ꝛ ꝫ hūc dicit. BLASPHEMI.] Esa.1. Dereliquerūt dn̄m blasphemauerūt scm̄ israel: abalienati sunt retrorsuꝫ. Itē parētes:ꝛ q̄tū ad h dic̄. PARENTIBVS nō obediētes] .1. Re.15°. Quasi peccatū ariolādi ē repugnare: ꝛ q̄si scelus idolatrie nolle

acgescere. Prouer.30. Oculuꝫ q̄ subsanat prēꝫ:ꝛ q̄ despicit partū mr̄is sue effodiant eū corui de torrētib⁹:ꝛ comedāt eū filij aquile. Itē bn̄factor ingratuꝫ hꝫ. Et q̄tū ad h dic̄. INGRATI.] ps. Qui retribuūt mala p bonis ꝛc. Col.3°. Grati estote. Sap.16. Ingrati.n. spes tanq̄ꝫ hybernalis glacies tabescet ꝛ disperiet tanq̄ꝫ aq̄ supuacua ꝛc. ¶ Tūc ponit mala q̄ sunt ad eq̄leꝫ ꝛ proximū:ꝛ sunt tria. Primū ptinet ad opus. Unde dicit. SCELESTI] .i. q̄ scelera grauia ppetrāt i pxios. Esa.1. Ueh gēti peccatrici pplo graui iniqtate filijs neq̄ꝫ filijs sceleratis ꝛc. Scđm ad effectū. Unde dicit. SINE affectiōe] .i. sine affectu charitatis ꝛ sine pace. Tertio q̄tū ad v̄bū. Un̄ dicit. CRIMINATORES.] Leui.19. Non eris criminator nec susurro in populis. Itē q̄tū ad seipꝫ ondit q̄dā alia triplr. Prio q̄tū ad corruptioneꝫ cōcupiscibilis. 2° irascibilis. 3° rōnalis. Quātū ad pmū dic̄. INCONTINENTES.] Un̄ dꝛ incōtinens q̄ se nō tenet in bono pposito pp prauas cōcupiscētias. Eccl.26. Ois aūt pōderatio nō est digna ꝯtinētis aie. Quātū ad irascibileꝫ dicit ppe. IMMITES] .i. nō mansueti:hec moderaꝰ passiōes ire. Mat.11. Discite a me ga mitis sum ꝛ humilis corde. ps. Docebit mites vias suas. Itē ponit aliud qđ ptinet ad affectū irascibilis. s. benignitatꝭ exclusio. Un̄ dicit. SINE benignitate.] hoc eniꝫ ē nāle ꝙ qn̄ dominaꝰ vnū ꝯrioꝝ excludit aliud. Eph̄.4. Estote inticē benigni ꝛc. ¶ Deide ponit vitia q̄ sunt ad corruptionē rōnalis. Hec aūt potēns pficiꝰ per prudētiā:prudētie aūt opponiꝰ aliqđ vitium per abusuꝫ prudētie ꝛ aliqđ p ei⁹ puationē:ꝛ vtrūqꝫ pōit. Quātuꝫ ad pͥᵐ dic̄. PRODITORES.] Ad prudētiā aūt ptinet sagacitas:qua qdē abutunꝰ i malū:ꝛ hi sunt pditores. Prou.11°. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana ꝛc. Itē ꝯstātia qua qdē abutunꝰ duꝫ in malo pteruūt pterui. Prouer.3°. Ne innitaris prudētie tue. ¶ Deide ponit vitia q̄ sunt ad puationē prudētie. Et pmo ponit puationis cāꝫ. Un̄ dic̄. TVMIDI.] Supbi eniꝫ istanꝰ i agēdis:ga nō metiunꝰ vires suas:ꝛ ideo deficiūt. Prou.11. Ubi supbia ibi erit ꝛ ꝯtumelia. vbi aūt humilitas ibi ꝛ sapia. Scđo poniꝰ puatio. s. ignorātia quā addit supbie. Supbus.n. est nihil sciēs. Un̄ dicit. CECI] q̄si nō hn̄tes visuꝫ rectū rōnis. Mat.15°. CECI] sunt ꝛ duces cecoꝝ ꝛc. Tertio ponit puationis effectū:ga tēporalia pponūt eternis. Un̄ dicit. VOLVPTATVM ꝛc.] Esa.13. Syrene in delubris voluptatis. Sed nūqd ē ideꝫ eē incōtinēteꝫ ꝛ voluptatū amatoreꝫ? Rn̄deo dōm ē ꝙ nō:ga ppe incōtinēs dꝛ q̄ hꝫ spem fugiēdi:ſꝫ vinciꝰ ab eis:ſꝫ ppe amator eaꝝ ē intēperat⁹ qui hꝫ corruptā estimationē. ¶ Cōsequēter ponit simulationē dicēs. HABENTES ꝛc.] 2ᵉ Coꝛ.11. Operarij subdoli:virtutē aūt ei⁹ abnegātes: virtutē. s. pietatis q̄ dꝛ hic duplr. Uno mō ipsa vis pietatꝭ .i. eius virtus. Un̄ dicit. ABNEGANTES] .i. veritatē nō habentes. Titū.1. Confitenꝰ se nosce deū:factis autē negant. Alio modo ga virtus rei diciꝰ illud ex quo depēdet tota virtus eius. Tota autē virtus pietatis dependet ex charitate: ideo dicit VIRTVTEM EIVS] scꝫ charitatem ABNEGANTES.]

¶ Et istos auersare. Ex his eniꝫ sunt qui subeunt in familias:ꝛ captiuas ducunt mulierculas:oneratas peccatis:que ducunꝰ cōcupiscētijs varijs semp discentes: nec vnq̄ꝫ ad cognitionē veritatis venire valentes. † Queadmodum aūt iannes ꝛ iambres resistebāt Moysi: ita ꝛ hi resistūt veritati:hoīes mente corrupti:reprobi circa fideꝫ: Exo.7.

sed non

sed nõ ꝓficient amplius. Siquidez amētia istoꝝ euidens erit oibus: quēadmodum ⁊ illorū fuit. Tu vo͛ assectatus es doctrinā meā: institutionē: ꝓpositū: fidē: lenitatē: charitatē: patiētiaȝ: persequutiões: afflictiões: que mihi acciderūt Antiochie: Iconij: Lystris: quas persequutiones sustinuerim. Et ex omnibus eripuit me dominus.

¶ Et hos deuita. Ex his.n. sunt q penetrāt domos: ⁊ captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis: q̄ ducunẽ varijs desiderijs: semꝑ discētes ⁊ nūq̄ȝ ad sciam veritatis ꝑueniētes. Quēadmodū autez Iānes ⁊ Mābres restiterūt Moysi: ita ⁊ hi resistūt veritati: hoies corrupti mente: reprobi circa fidē sed vltra nõ ꝓficiēt. Insipiētia enim eoꝝ manifesta erit oibus: sicut ⁊ illoꝝ fuit. Tu aūt assecutus es meā doctrinam/ istitutionē/ ꝓpositū/ fidē/ longanimitatē/ dilectionē/ patiētiā/ ꝑsecutiões/ passiões qualia mihi facta sūt Antiochie/ Iconio/ Listris/ q̄les persecutiones sustinui: ⁊ ex omnibus eripuit me dominus. Lec. II.

Supra Aplus descripsit pericula nouissimoꝝ tēpoꝝ ⁊ cām assignauit: hic docet hoī. etiā in p̄nti eē vitāda. Et p̄mo p̄mittit monitionē de hoꝝ vitatiõe. Scdo ostēdit in qbus hoib⁹ in p̄nti appareant p̄dicta ibi. EX HIS.n. ⁊c̃. Dic̃ q̄. Dixi q IN NOVISSIMIS tēporibus erūt hoies pessimi. Sȝ non credas te in p̄nti esse tutū: sȝ etiā nūc HOS ⁊ tales hoies DEVITA .s. ne in silez errorē labaris. Tit. vlti. Hereticū hoiez post vnā ⁊ scdaȝ correptionē deuita ⁊c̃. Sed nō q̄tū ad aliq̄ vitāda sunt: sȝ nõ q̄tuȝ ad sermonē exhortatiõis. Et tūc ostendit q etiā mõ sunt aliqui tales. Et p̄mo ostēdit nocumētū qđ inferūt. Scdo defectū quē patiunẽ ibi. HOMINES reprobi ⁊c̃. Tertio ipedimētuȝ quo artanẽ ibi. SED vltra ⁊c̃. Circa p̄mū duo fac̃. q̄a p̄mo ostēdit impedimētū qđ inferūt subditis. Secūdo ipedimētū qđ iferūt p̄latis ibi. QVEMADMODVM aūt ⁊c̃. Iterū p̄ma in duas: q̄a p̄ ostendit eoꝝ iprudētiā. Scdo eoꝝ astutiā ibi. ET CAPTIVAS ⁊c̃. Quātū ad p̄mū dic̃. DEVITA .s. q̄a iā sunt aliq tales. Nā EX HIS ⁊c̃. i. ex eoꝝ nūero sunt. p̄ͤ Io. 2. Nūc antichristi multi sunt ⁊c̃. nec debetis itelligere q ex his fuerunt: sed sunt. s. scelesti ⁊ ingrati ⁊c̃. quia peccatores tum contrarii non debent dici peccatores. Ps. Nec memor ero nominum eorum per labia mea.

¶ Deide cū dic̃. QVI penetrāt ⁊c̃. Ostendit eoꝝ malitiā. Et ad l̃raȝ põt exponi q̄si sordidate igerētes se ⁊ circūeūtes ꝓꝑ lucrū. Cõtra qđ Eccl. 21. Pes fatui facil' i domū p̄ximi ⁊c̃. Sȝ ꝓꝑ h nõ ꝓhibeẽ aliq visitare afflictos i domibus. Iac. p̄. Religio munda ⁊ imaculata apđ deū ⁊ patrē: h ē visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatiõe eoꝝ ⁊c̃. Vl' metaphorice põt exponi domus .i. ꝯscia. Sap. 8. Intrās i domū meā ꝯquiescaȝ ⁊c̃. Illi q̄ penetrāt DOMOS q̄ cū astutia volūt scire secreta cõscientie vt decipiant alios. Eccl'ici. 13. Ex multa loquela tentabit te: ⁊ subridens iterrogabit te ⁊c̃. Nihilominus tamen illis qui curam habent lȝ inquirere statuȝ conscientie. Prouerb. 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosq̄ȝ greges considera.

¶ Deide cū dicit. ET CAPTIVAS ⁊c̃. Ostēdit eoruȝ astutiā. Et p̄ tāgiẽ eoꝝ malitia. q̄a abducūt a libertate ⁊ statu grē. Iac. 1. Qui aūt ꝑspexerit in lege ꝑfecte libertatis ⁊c̃. Et DVCVNT in statū seruitutis q ē stat⁹ peccati. Ps. In ꝯuertēdo dn̄s captiuitatē syon ⁊c̃. Hoc enī nomē captiuitatis iportat. Esa. 5. Propterea captiuus ductus ē ppl's me⁹: q̄a nõ habuit sciaȝ ⁊c̃. Scdo ondit in q̄s ꝑsonas exercent malitiā q̄s describit p̄ a fragilitate sexus. Scdo ex malitia ꝯuersatiõis. Tertio ex vanitate affectionis. Quarto ex defectu discretiõis. Q̄tum ad p̄mū dicit. MVLIERCVLAS q̄ sunt minoris discretionis ⁊ sexus fragilioris. Et dic̃. MVLIERCVLAS: q̄a magne dn̄e hn̄t aliquos ꝯsiliarios. Vñ non pn̄t seduci: sȝ he sunt tali auxilio destitute. Mat. 23. Comeditis domos viduaꝝ. 1. Mach. p̄. Captiuas duxerunt mulieres ⁊c̃. Q̄tum ad 2m dicit. ONERATAS peccatis. Pctm̄ est onus: q̄a nõ ꝑmittit libere incedere: nec erectū eē ⁊ stare: sȝ icuruat. Ps. Sic̃ onus graue grauate sunt sup me ⁊c̃. Et iõ istas spāl'r decipiūt: q̄a peccatū parat viā seductiõi. Itē q̄a male sunt timēt resistere ꝑdanẽ. Q̄tuȝ ad 3m dicit. QVE ducunẽ varijs desiderijs .i. apte sunt vt seducātur ꝓꝑ varia desideria q̄ hn̄t. Iaco. p̄. Vir duplex aio incõstās est in oibus vijs suis ⁊c̃. Et iõ p̄ma mulier fuit seducta: q̄a nõ stetit constāter in ṽbis dn̄i: sȝ dixit: ne forte moriamur. Eccl. 9. Ne respicias mulierē multiuolā ⁊c̃. Quātū ad 4m dicit. SEMPER ⁊c̃. Curiositas semꝑ noua nitiẽ querere ⁊ nõ vult isistere. Vñ dic̃. SEMPER discētes. Prou. 9. Mulier clamosa ⁊c̃. Tn̄ hoc quod dicit. Semꝑ discentes potest reduci ad penetrantes domos.

¶ Deide cū dic̃. QVEMADMODVM ⁊c̃. Ondit nocumētū qđ afferūt p̄latis ⁊ nocumētū resistēdi eorum doctrie ⁊ iducit exēplū de Exodo vbi magi Pharaonis restiterūt Moysi: q̄a a p̄n° mūdi semꝑ fuit pugna inter veritatem ⁊ falsitatē. 2ͣ Pe. 2. Fuerūt ṽo ⁊ pseudo ꝓphe in ppl'o sicut ⁊ in vobis ⁊c̃. Sȝ in Exodo isti magi non nominanẽ: sed hic sic qđ forte habuit ex aliquibus verbis iudeoꝝ. Ita isti veritati .s. quā nos p̄dicamus resistunt. Iob. 24. Ipsi fuerunt rebelles lumini ⁊c̃. Act. 17. Semꝑ spirituisancto restitistis.

¶ Cõsequēter cuȝ dic̃. HOMINES reprobi ⁊c̃. Ondit eoꝝ defectū in fide ⁊ in oꝑe. In opere hoies reprobi. Glo. In opib⁹ .i. q per opera sua se reprobos ondunt. Hiere. 6. Argumētū reprobū vocate eos ⁊c̃. Item IN FIDE corrupti mēte .i. in potentia rõnali. Vnūqđq̄ȝ eni tūc di corruptū qn̄ deficit a ꝓpria virtute. Propria autē mentis perfectio est cognitio veritatis. Vñ diciẽ corruptus mēte qui deficit a cognitione fidei.

¶ Cõsequenter cū dicit. SED vltra ⁊c̃. Ondit q̄mo artanẽ. Et p̄mo ondit eos eē impediendos. Scdo docet modū ipediēdi ibi. INSIPIENTIA ⁊c̃. Sciēdū ē aūt circa p̄mū q volūtas nocēdi est hoi a seipso: sed potestas nocēdi est a deo ꝑmittēte. Et deus non ꝑmittit vt noceat quātū vult malus: sed iponit terminū. Iob. 38. Hoc ꝯfringēs tumētes fluct⁹ tuos ⁊c̃. Sic ⁊ diabolus nõ lesit Iob nisi s̄m q ꝑmissus fuit a deo. Sic Arrius nõ nocuit in eccl'ia nisi q̄tum dn̄s ꝑmisit. Apoc. 7. dic̃ angelus. Nolite nocere terre ⁊ mari ⁊ arboribus quoadusq̄ȝ signemus seruos dei ⁊c̃. Et dic̃. VLTRA .s. q̄ de⁹ ꝑmittit ⁊c̃. ¶ Modus ipediēdi est vt tollaẽ eorū palliū ⁊ occultatio: q̄a nocent. Iob. 41. Quis reuelabit faciē idumēti ei⁹ ⁊c̃. Et iõ dic̃. INSIPIENTIA eoruȝ māifesta erit deo detegēte qn̄ illuminabit abscondita ⁊c̃. vt di p̄ͤ Cor. 4. Sicut ⁊ illoꝝ .s. magoꝝ Pharao.

nis q̃ fuit manifesta:qa nõ potuerũt facere signa.
¶ Deide cũ dicit.TV AVTEM rc.] Oñdit idoneitatẽ Thimothei ad resistẽdũ hoꝫ periculis.Et p̃mo oñdit ꝙ erat idone⁹ ex istitutiõe Apli.Scdo ex expientia scripturaꝝ ibi.AB INFANTIA rc.] Itẽ p̃mo ostẽdit quõ erat instructus sufficiẽter ab Aplo.Scdo quõ vlr instrui ab aliis poterat ibi.OMNIS q̃ p insruct⁹ erat rc.] Circa p̃m p̃ oñdit quõ istructus erat vbo.z° quõ exemplo ibi.PROPOSITVM rc.] Sꝫ sciẽdũ ẽ ꝙ vbo aliquis istruit̃ z[r].Uno mõ de veritate agnoscenda.Alio mõ de iustitia operanda.Q̃tũ ad p̃m dic̃. TV AVTEM assecut⁹ es meã doctrinã].i.istruct⁹ es in fide catholica:ꝛ iõ bñ põt vitare eos.Q̃tũ ad z[m] dic̃.MEAM istitutionẽ.] Institutio ẽ eruditio q̃ ẽ de aliqb⁹ agendis q̃ subdunt̃ opatiõi hũane.Phil.4.Ubiqꝫ ꝛ in oib⁹ istitut⁹ sũꝫ rc.Itẽ quõ istruct⁹ erat exẽplo.Et p̃ quãtuꝫ ad bona agẽda.z° q̃tuꝫ ad mala tolerãda ibi.PATIENTIAM rc.] In bonis faciẽdis ponit duo.Primũ est itẽtio recta finis.Et q̃tũ ad h̃ dic̃.PROPOSITVM]qđ est de fine.Sap.8.Proposui g̃ hãc adducere mihi ad ꝯuiuẽdũ rc.Et ad h̃ puenit̃ p bona opa q̃ deriuant̃ a tribus ṽtutib⁹.s.fide/spe/ꝛ charitate.Et p̃mo ponit FIDEM.] Heb.11.Sine fide ipoſe ẽ placere deo. Scdo SPEM]cũ dic̃.LONGANIMITATEM.]q̃ in lõgum expectat.z° Coꝛ.6.In lõganimitate.Tertio CHARITATEM]cũ dic̃.DILECTIONEM.]p̃° Io.3.Qui nõ diligit manet in morte.¶ Deide de malis tolerãdis istruit cũ q̃tũ ad tria reducẽdo ad memoriã.Prio PATIENTIAM]quã habuit.Itẽ mala q̃ sustinuit.Item diuinũ auxiliũ qđ sibi affuit.Prio g̃ ponit PATIENTIAM]q̃ op⁹ pfectũ hꝫ.Et p̃ ponit patiẽtie materiaꝫ: scꝫ PERSECVTIONES]in gñali.Mat.10.Si vos psequunt̃ i vna ciuitate fugite i aliã.Itẽ in spãli cũ dic̃. PASSIONES]q̃ passus ẽ in p̃p̃o corpe.z° Coꝛ.11.Ter virgis cesus sũꝫ rc.Tertio i pticulari cum dic̃. QVALIA facta sunt mihi Antiochie rc.] Act.16.et.17.Iudei persecuti sunt eũ prẽte Thimotheo.Sed affuit diuinum auxiliuꝫ.Et ideo dicit.ERIPVIT rc.]z° Coꝛ.p̃mo.Qui ꝯsolat̃ nos in oi tribulatiõe nostra.

¶ Sꝫ ꝛ oẽs:q̃ volũt pie viuere in Chrĩo Iesu:pſecutionẽ patient̃.Porro mali hoies:ꝛ ipostores pficient in peius:dũ ꝛ in erroreꝫ adducũt:ꝛ errant ipsi.At tu psistito in his que didicisti:ꝛ q̃ tibi concredita sunt:sciẽs a quo didiceris:ꝛ ꝙ a puero sacras lr̃as noueris:q̃ te possunt eruditũ reddere
2.Pe.1. ad salutẽ p fidẽ:que est in Chrĩo Iesu. † Omnis scriptura diuinitus inspirata:ꝛ vtilis ad doctrinam:ad redargutionem:ad correctioneꝫ:ad institutioneꝫ:que est in iustitia:vt integer sit dei homo:ad omne opus bonum apparatus.

¶ Et oẽs q̃ pie volũt viuere in Chrĩo Iesu pſecutionẽ patient̃.Mali autẽ hoies ꝛ seductores pficiẽt in peius:errãtes ꝛ in erroreꝫ mittẽtes.Tu vo pmane in his q̃ didicisti ꝛ credita sunt tibi:sciẽs a quo didiceris.Et qa ab infantia sacras lr̃as nosti q̃ te possunt instruere ad salutẽ per fidẽ q̃ est in Chrĩo Iesu.Ois eni scriptura diuinit⁹ ispirata vtilis est ad docendũ:ad arguendum: ad corripiendum:ad erudiendum in iustitia:vt pfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. Lec. III.

Supra pposuit Thimotheo i exẽplũ pſecutiões q̃s ipse passus fuit.Et ne videat̃ ipe solus p hoꝫ passiões trãsisse.oñdit eas eẽ cões sctis.Et p̃ docet quõ sctĩ patiunt̃ h̃ defect⁹ penales.z° quõ mali pficiũt p defectuꝫ culpe ibi.MALI aũt hoies rc.] Dicit g̃. Persecutiões sustinui:ꝛ nõ solum ego:sꝫ ꝛ oẽs.Pie suunt̃ z[r].q̃nqꝫ p ṽtute pietatis ad cultũ diuinũ.sup̃ eodẽ.Dñtes spẽꝫ pietat.q̃nqꝫ p mĩa ad p̃ximũ.p̃° Thi.4°.Pietas ad oia valꝫ.OMNES g̃ q̃ pie rc.].i.volunt obſuare cultũ religiõis chr̃iane.Ti.2.Sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuam⁹ i h̃ seculo rc.Et tales pſecutiões patiũt̃ ꝛ maxie in p̃mitiua eccl̃ia qñ fides Chrĩ vndiqꝫ impugnabat̃ a iudeis ꝛ gentib⁹.Et iõ Io.16.Uenit hora vt ois q̃ iterficit vos arbitret̃ obsequiũ se pstare deo rc. Mat.24.Eritis odio oib⁹ gẽtib⁹ pp nomẽ meum rc.
¶ Itẽ OMNES q̃ pie rc.]idest VOLVNT p]fidem Chrĩ ſuare mĩaꝫ ad p̃ximũ necesse ẽ eos pſecutioneꝫ pati:ꝛ si nõ ab ex:tñ ab intus:qñ.s.cõpatiunt̃ defectibus proximoꝝ.quoꝝ culpas ꝛ penalitates vidẽt.scꝫ Coꝛ.11.Quis scãdalizatur ꝛ ego nõ vroꝛ rc.z° Pe.2. Habitãs apud eos q̃ de die in diẽ iustam alaꝫ iniquis opib⁹ cruciabãt rc.ps.Uidi pũaricãtes rc.¶ Itẽ sũt alie PERSECVTIONES]q̃ sanctis oibus deesse non possunt.s.carnis mundi ꝛ demonis:qa vt habet̃ Gal.5.Caro concupiscit aduersus spiritũ rc.Ro.7.Infelix ego hõ quis me liberabit de corpore mortis hui⁹ rc. ps.Multe tribulationes iustorum rc.
¶ Deinde cũ dic̃.MALI aũt hoies rc.] Oñdit ꝙ mali incidũt in peiora mala.s.culpe.Dicit MALI]in se.s.inquãtũ pctĩs iherẽt.Mat.21.Malos male perdet rc. ET SEDVCTORES].s.in p̃ximoꝝ nocumẽtũ inquãtũ seorsũꝫ ducũt eos a via veritatis q̃ cõis ẽ.Ro.vlti. Per dulces ſmões ꝛ bñdictiões seducũt corda innocẽtiũ rc.Sꝫ isti nõ ꝯtẽti malis q̃ fecerunt PROFICIVNT in pei⁹.] Apoc.vlti.Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc rc.Sꝫ ꝯ.supra eodẽ vltra nõ pficiẽt.Dõm est ꝙ q̃ pficiũt in peius pmissi a deo.ꝛ ex itẽtiõe malitie eoꝝ q̃ semp est ad malũ:sꝫ ſm p̃uidẽtiã diuinam phibent̃ ne possint iplere qđ ceperũt.PROFICIVNT]ſꝫ IN PEIVS]mali in seipsis inq̃tũ errãt circa veritatẽ. Mat.22.Erratis nesciẽtes scripturas neqꝫ virtutem dei.Itẽ opere errãt ꝛ h̃ mõ oẽs mali errãt. Prou.14. Errant oẽs qui operant̃ malũ.Itẽ in p̃ximis qa seductores.Uñ dicit.IN ERROREM mittentes:]ne.s.possint per prosperitates venire ad regnum celoꝛuꝫ.Contra illud supra.Qui pie volunt rc.Esa.3.Popule me⁹ qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt.
¶ Deide cũ dic̃.TV VERO rc.] Monet eũ vt maneat in sua istitutiõe:ꝛ hortat̃ eũ tripl̃r.s.ex pte doctoris.ex pte ipsi⁹ Thimothei ꝛ ex pte eoꝝ que accepit.Dic̃ g̃. ASSECVTVS es miam rc.]g̃ pmane in his q̃ accepisti.Eccl̃ici.10.Si spũs potestatẽ hñtis ascẽderit super te locũ tuũ ne dimiseris rc.p̃° Coꝛ.15.Stabiles estote ꝛ imobiles rc.Dic̃ g̃.DIDICISTI ꝛ credita sũt tibi] qa q̃libet chr̃ian⁹ discit que fidei sunt:ꝛ h̃ est doctrina salutaris.Io.6.Ois qui audiuit a pr̃e meo ꝛ didicit venit ad me rc.Sꝫ spãl̃r documẽta fidei SVNT credita]p̃latis inq̃tũ debẽt aliis ea dispẽsare.Gal.2.Cũ vidissent ꝙ creditũ est mihi euãgeliũ p̃putij rc.Et quare opꝫ pmanere:Quia ego a magistro scie habui qui errare nõ potuit.z° Coꝛ.13.In me loquit̃ Chrĩs.Et iõ in his FIRMITER permane.]SCIENS a quo didiceris:]

Piis p pietatem ad cultũ, ꝛ p misericordiã.

ris:]qa a Paulo q nõ ab homine neqȝ p hoiem didi-
cit rc̃. Gal. 2. Ex ppa pditioẽ. Turpe eni est hoi nutri-
to in bono a pueritia in senectute deficere. Eccle. 26.
Qui trãsgredit̃ a iustitia ad peccatũ de⁹ parauit eũ ad
rõphea3. Thimothe⁹ aũt sic fuit nutritus. Prouer. 22.
Adolescẽs iuxta viã etiã cũ senuerit nõ recedet ab ea.
Unñ dic̃. AB INFANTIA.]Et dic̃. SACRAS lr̃as] que
sunt lr̃e veteris testamẽti q̃s didicit ab ifantia: qa fili⁹
mulieris iudee. Act. 16. Unñ mater sua fecit eũ erudiri
in eis: qđ est ꝯ Manicheũ: qa Apl's vetus testamẽtuȝ
hic noiat sacras scripturas lr̃as: qa ab infantia sua non
nouit lr̃as noui testamẽti. ¶ Tertio ex pte eoꝝ q̃ acce
pit: τ est tertia rõ: nã si aliqs h3 aliquã sciam in qua nõ
est vtilitas deserit eã τ trãsit ad aliã. S3 si scia est val-
de vtilis stultũ est eã dimittere. Et pmo facit rõnem.
2° manifestat eã ibi. OMNIS scriptura.]Dicit ḡ. Dico
q accepisti lr̃as sacras que nõ sunt ꝯtẽnẽde qa sũt vti
les. Esa. 46. Ego dñs de⁹ tuus doces te vtilia rc̃. Unñ
subdit dicẽs. QVE te pñt rc̃.] Jo. 6. Dñe ad quem ibi-
mus. Vba vite eterne habes. Joan. 5. Scrutamini scri
pturas in qb⁹ putatis vitã eternaȝ hẽ. ille sunt q̃ testi-
moniũ phibẽt de me. Et lr̃e q̃ te pñt instruere ad salu-
tẽ sed nõ nisi p fidẽ Chri. Roma. 10. Finis.n. legis est
Chrs ad iustitiã oi credẽti. Heb. 11. Sine fide eni im-
possibile ẽ placere deo. Rõnẽ aũt manifestat dicẽs.
OMNIS rc̃.]Ubi oñdit q sacre lr̃e sunt vie ad salu-
tẽ. Et tria ponit. Nã cõmẽdat scripturas rõne princi-
pii. rõne effectus vtilis: τ rõne vltimi fructus τ profe-
ctus. Si.n. cõsideres eius pncipiũ hab3 priuilegiũ sup
omnes: qa alie sunt tradite per rõnem humanã: sacra
aũt scriptura est diuina AC DIVINITVS inspirata.]
2ª Pe. p̃. Non.n. volũtate humana allata est aliqñ p-
phetia: s3 spũsancto ispirati locuti sũt sancti dei homi-
nes. Job. 32. Inspiratio oipotentis dat itelligẽtiaȝ. S3
dices quõ omnis scriptura diuinitus inspirat̃ cuȝ fm
Ambro. oẽ verũ a quocũqȝ dicat̃ a spũsancto est. Di-
cẽduȝ est q deus dupl'r aliquid operat̃. s. imediate vt
ppriũm opus sicut miracula. Aliqd mediãtibus cau-
sis inferiorib⁹: vt opera nãlia. Job. 10. Man⁹ tue dñe
fecerũt me rc̃. Que tñ sunt operatiões nature. Et sic in
hoie instruit itellectũ: τ imediate per sacras lr̃as: τ me
diate per alias scripturas. Effectus huius scripture ẽ
duplex. s. quia docet cognoscere veritatẽ τ suadet ope-
rari iustitiã. Jo. 14. Paraclitus spũssanct⁹ docebit: scȝ
cognoscẽda: suggeret operãda. ET IDEO vtilis est ad
cognoscẽdã veritatẽ:]τ vtilis est ad dirigẽduȝ in ope-
ratione. Est.n. rõ speculatiua: τ est etiã rõ practica. Et
in vtroqȝ sunt duo necessaria. s. q veritatẽ cognoscat
τ errorẽ refellat. Hoc.n. opus est opus sapientis. s. non
mẽtiri τ mẽtiẽtẽ refellere. Quãtũ ad pmũ dicit. VTI
LIS est ad docẽdũ]. s. veritatẽ ps. Bonitatẽ τ discipli-
naȝ τ sciaȝ doce me rc̃. ¶ Itẽ AD ARGVENDVM]
q̃ntũ ad 2ᵐ. Tit. p̃. Ut sit potẽs exhortari in doctrina
sana τ eos q cõtradicũt arguere. ¶ Itẽ q̃ntuȝ ad pra-
cticã sunt duo necessaria. s. vt reducat a malo τ ad bo-
nuȝ inducat. ps. Declina a malo τ fac bonũ rc̃. Q̃ntum
ad primuȝ dicit. AD CORRIPIENDVM]qđ est eri-
pere a malo. Mat. 18. Si peccauerit in te frater tuus
vade τ corripe eũ inter te τ ipsum solũ rc̃. Job. 5. Bea
tus hõ qui corripitur a dño. Quantũ ad 2ᵐ dicit. AD
ERVDIENDVM in iustitia.]Et hec omnia sacra scri
ptura facit. Esa. 8°. In manu forti erudiuit me rc̃. Sic
ergo quadruplex est effectus sacre scripture. s. docere
veritatẽ: τ arguere falsitatẽ: quãtum ad speculatiuam.
Eripere a malo: τ inducere ad bonũ: quãtũ ad practi-

Error Manichei dicen-tis testm̃ vet⁹ nõ ꝯtineri sb sacra scriptura cui⁹ opp̃m hec epla do-cet.

De⁹ opat̃ im-mediate vel mediate.

Effect⁹ sacre scripture: do-cere veritatẽ: ar-guere falsita-tẽ: eripe a ma-lo: iducere ad bonum.

cam. vltimus eius effectus est vt pducat hoies ad pfe-
ctum. Nõ.n. qualrcũqȝ bonuȝ facit: sed pficit. Heb. 6.
Ad perfectionẽ feramur. Et dicit. VT PERFECTVS
sit ho dei:]qa non põt homo esse perfectus nisi sit ho-
mo dei. Perfectum.n. est cui nihil deest. Tũc ergo hõ
est perfectus: quando est paratus ad omne bonũ: non
solũ ad ea que sunt de necessitate salutis: sed etiã ad ea
que sunt supererogationis. Bonum autẽ facientes nõ
deficiamus. Gal. vltimo.

Cap. IIII.

Obtestor igitur ego coram deo τ dño
Jesu Chro: q iudicaturus ẽ viuos τ
mortuos in appitione sua: τ in regno
suo. Predica sermoneȝ: insta tẽpesti-
ue: intẽpestiue: argue: increpa: exhortare cum oĩ
lenitate τ doctrina. Naȝ erit tẽpus: cum sanã do
ctrinam nõ sustinebũt: sed iuxta concupiscentias
suas coaceruabũt sibi doctores: ꝗ qbus pruriũt
aures: τ a veritate qdem aures auertẽt: ad fabu-
las vo cõuertent̃. At tu vigila in omnibus: obdu
ra in afflictionibus: opus perage euangeliste: mi
nisterium tuũ ad plenum probatum reddito.

Testificor corã deo τ Jesu Chro
qui iudicaturus est viuos τ mor
tuos: τ p aduẽtũ ipsius τ regnuȝ
ei⁹. pdica vbuȝ: insta opportune
importune: argue: obsecra icrepa in oĩ pa-
tientia τ doctrina. Erit.n. tẽpus cũ sanã do
ctrinã nõ sustinebũt: s3 ad sua desideria co-
aceruabũt sibi magistros prurientes auri-
bus: τ a veritate qdem auditum auertent:
ad fabulas autem cõuertent̃. Tu vo vigi-
la: in oibus labora: opus fac euãgeliste: mi
nisterium tuum imple: sobrius esto.

Premissis periculis tẽpoꝝ nouissi
moꝝ τ idoneitate Thi
mothei ad resistendũ: hic ostendit quõ re-
sistat. Et pmo ponit̃ monitio. Scdo ei⁹ ne
cessitas ibi. ERIT eni rc̃.] Itẽ pmo ponit̃
eius cõtestatio. Scdo admonitio ibi. PREDICA ver-
bum rc̃.] In ꝯtestatione sunt duo cõsiderãda. s. coraȝ
quibus contestet̃ τ per quẽ. Contestat̃ autẽ corã duo-
bus. s. corã eo qui est nostra beatitudo. τ corã eo q nos
in beatitudinẽ introducit. Beatitudo aũt nostra deus
est. ps. Beata gens cui⁹ est dñs deus eius rc̃. Et iõ di-
cit. CORAM deo]. i. testẽ induco deũ q hãc monitio-
nem facio. Hic enim testis nõ decipit̃. 2ª Coꝝ. 1. Ego
aũt deũ testẽ inuoco in aiaȝ meã rc̃. ET CHRISTO]
cui⁹ est itroducere in beatitudinẽ. Ro. p̃. Per quem τ
accessuȝ habemus p fidẽ in grãm istaȝ rc̃. Uel corpo-
ral'r introducit qdẽ: qa ipse IVDICATVRVS est vi-
uos.]τ tũc viuos dicit illos q viui reperient̃ in aduen
tu eius qui morient̃ qdeȝ: sed qa in modico tẽpore re-
surgẽt dicunt̃ viui. pª Thes. 4. Nos q viuimus q resi
dui sumus in aduẽtu dñi nõ pueniem⁹ eos q dormie-
rũt rc̃. Uel VIVOS]dicit bonos. s. qui viuũt vita gra-
tie. pª Jo. 3. Qui non diligit manet in morte rc̃. Et hos
etiã iudicat. Act. 10. Ipse est qui ꝯstitutus est a deo iu-
dex viuoꝝ τ mortuoꝝ. S3 cuȝ Chrs sit deus quõ vit̃
hic hec copula CORAM deo τ Chro.] Rñdeo. potest

dici q dicit CORAM deo] s. patre ET CHRISTO.] idest filio. Pater. n. est fons diuinitatis: et cōtestat per duo desiderabilia sanctis. Primū est ADVENTVS Christi.] Luc. 12. Siles hominibus expectātibus dñm suū qn reuertat a nuptijs rc. Apoc. vlti. Ueni dñe Jesu. Scdm est REGNVM eius.] Mat. 6. Adueniat regnum tuū. Regnat qdē sm potestatē sup oēm creaturā. Mat. vlt°. Data est mihi ois potestas in celo et in terra. Sz spūaliter in sanctis regnat in p̄senti per grām: et in futuro p gliam. Qui sancti non sunt de hoc mundo. Jo. 18. Regnum meū nō est de hoc mundo rc. Sed hoc regnū hic inchoatur: sed in futuro consumabitur quando oia regna ei subijcientur et volentia et nolentia. Ps. Donec ponam inimicos tuos rc.

¶ Cōsequēter cū dic. PREDICA vbū rc.] Ponit monitio et h vt instet doctrine que est duplex. Una ad oēs quā ponit p̄mo. Alia ad aliquos: et hanc ponit 2° ibi. ARGVE rc.] Itē p̄ monet eū ad gnalem doctrinā expe quēdā Scdo docet modum. Dicit g. PREDICA verbū rc.] scz euāgeliū. Marci vlti. Eūtes in mūdū predicate euāgeliū oi creature rc. In p̄dicatiōe duo sunt: scz denūtiatio veritatis: et instructio ad mores. Et hec duo dz p̄dicator facē. Luc. vlt. Incipiēs a Moyse et oibus pphetis iterp̄tabat illis i oibus scripturis rc. Modus est cū instātia et ɔtinuatiōe. Uñ dic. INSTA opportūe: importune.] 2° Cor. 11. Instātia mea quotidiana rc. Sz dic. IMPORTVNE.] Cōtra. Ecclici. 20. Ex ore fatui reprobabit parabola. non eni dicit illā in tpe suo. Itē Prouer. 15. Sermo opportunus optimus ē. Dōm est: q p̄dicator sm veritatē semp dz p̄dicare opportune: sz sm existimationē falsā audientiū dz p̄dicare importune: qa p̄dicator veritatis semp ē bonis opportunus: et malis semp iportunus ē. Jo. 8. Qui ex deo ē verba dei audit. ppea vos nō auditis: qa ex deo non estis. Ecclici. 6. Quā aspera est nimiū sapiētia idoctis hominibus rc. Si homo eni vellet hāc seruare opportunitatē vt diceret his q volūt audire p̄dicisset tm iustis: sz opz q aliqñ ēt predicet malis vt ɔuertantur. Et ad h addit importune. Esa. 58. Clama ne cesses rc.

Predicator semp dz p̄dicare opportune sed pp falsā existimationē importune.

¶ Cōsequēter cū dic. ARGVE rc.] Ponit doctrina in spāli quā p̄ ponit. 2° modum ibi. IN OMNI patientia rc.] Instituēs aūt aliquē spālr pōt eū istituere. Uł de ptinētibus ad fidē. puta vt doceat veritatē et remoueat errorē. Et qntū ad h p̄m dicit. ARGVE] s. errores. Tit. 2. Argue cū omni iperio. Uel de ptinētibus ad bonos mores et ad h dz inducere aliqñ bonū et supiorē: et tūc dz placide et benigne monē. Uñ dic. OBSECRA.] 2° Thi. 4. Seniorē ne icrepaueris: sed obsecra vt patrē. Gal. 6. Uos q spirituales estis hmōi instruite in spū lenitatis. Et spālr si nō peccat ex malitia. Si aūt istimat malū debz eū icrepare. Tit. p. Ob quā cāz icrepa illos dure vt sani sint in fide rc. Job. 5. Increpatōez dñi ne reprobes rc. Sed quis modus: IN OMNI patientia] ne iratus appeas et ex ira instruas: sed tranqlle. Prou. 19. DOCTRINA] viri per patientiā noscit rc. Ps. Bene patientes erunt vt annuntient. Itē DOCTRINA:] scz de his que ad fidem et in his que ad mores. Hiere. 3°. Pascent vos in scientia et doctrina.

¶ Deide cū dic. ERIT. n. rc.] Ostēdit necessitatē monitionis p̄missē. Est aūt triplex necessitas p̄dictorū. Et p̄ma ex parte audiētiū. Scda ex pte Thimothei ibi. TV VERO rc.] Tertia ex parte Apli ibi. EGO enim iā rc.] Circa p̄mū duo facit: qa p̄mo pponit necitatē. Scdo exponit dictū suum ibi. ET A veritate rc.] Necessitas p̄ma est auditorū puersitas in audiēdo. vt vtilia nolint audire sz curiosa. Dicit g qntum ad p̄mū. Insta qđ nolunt audire sanā doctrinā. Nā ERIT tēpus] quādo erunt mali doctores. Act. 20. Ego scio qm lupi rapaces itrabūt in vos post discessionem meā rc. Uñ dic. NON sustinebūt] .erit eis odiosa vera doctrina: scz Christi. Prouer. 8. Justi sunt oēs sermones mei. nō est in eis prauū qd neqz puersuz rc. ¶ Alia puersitas qa volūt inordinate audire curiosa et noxia. Prou. p. Usqequo paruuli diligitis infantiā: et stulti ea q sunt sibi noxia cupiēt et iprudētes odibūt sciam. Jō dicit. Sed AD SVA desideria coaceruabūt] .i. multiplicabūt rc. Cōtra quos di Jaco. 3. Nolite plures magri fieri frēs mei sciētes qm maius iudiciū sumitis. Et est coaceruatio qñ idigni et isufficiētes multiplicant: et magis coaceruatio ē si fiāt qtuor idigni q si cētū boni: qa vt habet Sap. 6. Multitudo sapiētū sanitas ē orbis terrarū rc. Esa. 30. Loqmini nobis placētia. Et h ē sm sua desideria: qa vn° vult audire vnū: ali° aliū. et sic qrunt diuersos magistros. Et dic. PRVRIENTES aurib°.] scz auditores. Pruriū di hic in pedibus q non vult gescere. IN AVRIBVS] vo q semp audire vult noua inaudita et curiosa et qñqz noxia. Act. 17. Athenienses ad nihil aliud vacabāt nisi aut discere aut audire aliqd noui. Et iō multiplicat doctria heretica. Prou. 19. Aq furtiue dulciores sunt et panis abscōdit° suauior rc.

¶ Cōsequēter cū dic. ET A veritate rc.] Exponit dcūm et p̄ exponit qđ dixerat q sanā doctrinā nō sustinēt cū dicit. A VERITATE rc.] Sana doctrina est qñ non hz admixtā falsitatē. Ergo sanā doctrinā nō sustinent qđ veritatē nolūt audire. Osee. 4. Nō ē veritas et non est mīa et nō est scia in terra rc. Jo. 8. Si veritatē dico vobis: qre nō creditis mihi: rc. Scdo q dixerat COACERVABVNT rc.] exponit cum dicit. AD FABVLAS autem conuertent.] Fabula est composita ex mēris in quibus deficit veritas. Et tales homines habentes in auribus pruritum volunt audire. p̄me Thi. 4°. Ineptas et inanes fabulas deuita rc.

¶ Deinde cum dic. TV VERO rc.] Ponit necitas ex pte Thimothei cui erat offiñ cōmissū: et ideo necūm erat q p̄dicaret. Et p̄ monet eū ad sollicitudinē. 2° iducit eū ad laborē. 3° moderat laborem. dicit g. TV VERO rc.] q. d. Isti sic faciūt. Tu vo rc. Mat. 24. Uigilate: qa nescitis q hora dñs vester vēturus sit rc. Luc. 2°. Et pastores erāt in regiōe eadē vigilātes et custodientes vigilias noctis supra gregē suū rc. Ro. 12. Qui preest i sollicitudie. Sz qa sollicitudo sine labore inanis est. iō p̄mo iducit ad vlr laborādū. Scdo determinat in quo ē laborādū. Tertio laborādi necitatē. Dic ergo. VIGILA] et sic q aliqd facias: et iō LABORA] Sap. 3. Bonorū laborū gloriosus est fruct° rc. Et hoc IN OMNIBVS] .i. in oi genere bonorū. Esaie. 32. Beati q seminatis sup oēs aquas rc. Marci vlt°. Predicate euāgeliū oi creature. Uñ mox determinat in quo est laborādū dicēs. OPVS fac euāgeliste.] .i. euāgeliza. Hoc eniz est nobile opus: qa ad h Christus est missus. Luc. 4. Alijs ciuitatibus opz me euāgelizare: qa iō missus sum. Esa. 41. Primus ad syon dicet. Ecce adsum et hierlm euāgelistam dabo. Euāgelista aūt di aliqñ qui scripsit euāgeliū: et sic sunt qtuor: qñqz q p̄dicat ipz. et sic dicit hic et Eph. 4. Necessitas aūt huius laboris: qa est ministeriū tuū: et iō tibi cōmissuz iple. s. p̄dicādo. Col. 4. Dicite archippo. vide ministeriū qđ accepisti in dño: vt illud ipleas. Ille aūt iplet officiū euāgeliste q vbo predicat et ope iplet. Act. p. Cepit Jesus facere et docē.

Euāgelista q scripsit. Euāgeliū vel q ipz p̄dicat.

¶ Cōsequenter inducit ad moderantiam dicens. SOBRIVS

BRIVS esto.] vel sobrietate corporali que decet p̄dicatorē. Ebrietas.n.est inimica sapiētie. Eccles.2°. Cogitaui abstrahere a vino carnē meā. Uel potius sobrietas ponit̄ h̄ p discretione. Eccli.26. Uerba sobrietatis ⁊ veritatis eloquor. p̄ᶜ Petri.5. Sobrij estote ⁊c̄.

¶ Nam ipse iā imolor: ⁊ tp̄s mee resolōnis istat. Certamē bonū decertaui: cursuʒ cōsūmaui: fideʒ seruaui: qđ supest: reposita est mihi iustitie corona: quaʒ reddet mihi dominus in illo die: qui est iustus iudex: non solum autem mihi: sed ⁊ omnibus qui diligunt aduentum ipsius.

¶ Ego.n.iā delibor ⁊ tp̄s resolōnis mee istat. Bonū certamen certaui: cursum ꝯsūmaui: fidē seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitie: quā reddet mihi dn̄s in illa die iustus iudex. Nō solū āt mihi: sʒ ⁊ hisq̄ diligūt aduētū eius. Lec. II.

Supra monuit eū vt istaret doctrine. ⁊ h̄ pp audientes ⁊ pp ipʒ Thimotheū: h̄ iducit tertiā necessitatē ex pte Apli. ⁊ ē q̄a in breui erat subtrahendus de mūdo. Et p̄ pnūtiat suā mortē iminere. 2° mādat q̄ visitet eū ibi. FESTINA ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo facit. p̄ designat̄ istātia mortis ei⁹. 2° securitas morietis ibi. BONVM certamē ⁊c̄.] Circa p̄ᵐ duo facit: q̄a p̄ nūtiat passiones q̄s patiebat̄. 2° p̄dicit mortē q̄ expectabat̄ ibi. ET TEMPVS mee ⁊c̄.] Q̄tū ad p̄ᵐ dic̄. Ego.n. ⁊c̄. q.d. Statiʒ EGO delibor.] Sāctoꝝ aūt passio dī imolatio. Phil.2. Sʒ ⁊ si imolor sup sacrificiū ⁊ obsequium fidei vr̄e gaudeo ⁊c̄. ps. Tibi sacrificabo hostiam laudis. s. p te patiēdo. Antiquus in sacrificijs q̄ ex hūidis offerebant̄ q̄dā fiebāt p̄gustatiōes. ⁊ he vocabant̄ delibatiōes. Ro.11. Q̄ si delibatio sancta est ⁊ massa ⁊c̄. Et iō vocat passiōes iminētes delibatiōes. Et q̄uis iā diu siʒ has expt⁹ TEMPVS] tamē RESOLVTIONIS mee istat.] Est āt duplx resolō. s. aie a corpe. Eccl.vlti. Et reuertat̄ puluis in terrā suaʒ vn̄ erat: ⁊ sp̄s redeat ad deū q̄ dedit illū. Item est resolutio corporis in puluerē. Gen̄.3. Puluis es ⁊ in puluerem reuerteris.

Resolō aie a corpe ⁊ corporis in puluerem.

¶ Deide cū dic̄. BONVM ⁊c̄.] Ostendit securitatē sue mortꝭ. Sʒ sciēdū est q̄ ē dr̄ia iter mortē iusti ⁊ peccatoris: q̄a vt dī Prouerb.11. Mortuo hoīe ipio nulla erit vltra spes. Quia.n. speʒ hʒ in istis reb⁹ trāsitorijs: ideo speʒ nō hʒ in eternis. Sʒ iustus hʒ speʒ i eternis ⁊ nō in terrenis. Pmo ḡ ponit meritūʒ sue securitatꝭ. Scđo securitatē de p̄mio ibi. IN RELIQVO ⁊c̄.] Meritum hui⁹ vite ē in trib⁹. s. in resistēdo malis. In pficiēdo in bonis. In bn̄ vtēdo dei donis. Primū dī qđdā CERTAMEN.] Sʒ certamē dī bonū: p̄ si sit p bonis: puta si sit p fide ⁊ iustitia sic̄ Apl's. Jude.p̄. De cōi via salute necesse habui scribere vobis depcans supcertari semel tradite sancte fidei. Eccl'ici.4. Pro iustitia agonizare p aia tua ⁊ vsqʒ ad mortē certa p iustitia. Scđo p pter moduʒ certaminis: sʒ. s. sollicite ⁊ legitime certet̄. supra.2. Nō coronabit̄ nisi q̄ legitime certauerit. p̄me Cor.9. Sic pugno nō q̄si aerē v̄berās sʒ castigo corpus meū ⁊c̄. Tertio pp difficultatē certaminis. Sap.10. Et certamē forte dedit illi vt vinceret ⁊c̄. ⁊ pfectuʒ in bonis qđ ē. ¶ Sʒ notat CVRSVM.] p̄me Cor.9. Sic currite vt cōprehēdatis ⁊c̄. Et dī cursus pfect⁹ scōꝝ: q̄a cū festinatiōe currūt vt meliorātes ꝯsumāt agitati stimulis charitatis. Heb.4. Festinem⁹ ḡ igredi in illā requiē ⁊c̄. ps. Uiā mādatoꝝ tuorum cucurri. Sʒ adhuc certamē ⁊ cursus mortis restabat. ḡ nō consumauerat cursuʒ nec certauerat. Dr̄m est q̄ sic̄ hō q̄ bn̄ icipit ⁊ intēdit finire hʒ pfecte: sic ⁊ Apl's iā eni iceperat ⁊ finire itēdebat. ¶ Bon⁹ vsus donoꝝ dei est duplex. s. conseruatio fidei: ⁊ iō dic̄. FIDEM seruaui.] qđ facit q̄ vtit̄ donis dei ad gl'iaʒ dei ⁊ salutē p̄ximoꝝ. Mat.24. Quis putas est fidelis seruus ⁊ prudēs: quē ꝯstituit dn̄s super familiā suā: ⁊c̄. p̄me Thi.p̄. Fidelē me existimauit ponens in ministerio ⁊c̄. Uel SERVAVI] in me virtutē fidei. Ro.14. Oē qđ nō est ex fide petm̄ est ⁊c̄. ppter qđ Mat.10. Estote prudētes sicut serpentes. i. custodite fidem tāq̄ caput ⁊ fundamētū virtutum.

¶ Deide cū dic̄. IN RELIQVO ⁊c̄.] Ponit̄ spes de p̄mio qđ p̄ ponit. Scđo ostēdit datorē eius ibi. QVAM reddet ⁊c̄.] Tertio ponit p̄ticipes p̄mij ibi. QVI diligūt ⁊c̄.] Dicit ḡ. Ex quo pugnaui ⁊ cursum ꝯsūmaui: nihil restat nisi q̄ coroner. Corona iustitie dī quā de⁹ ex sua iustitia reddet. ¶ Sʒ ꝯ. q̄a vita eterna ex gratia dat̄. Ro.6. Gr̄a dei vita eterna. ⁊ cap.8. Nō sunt cōdigne passiōes hui⁹ tēporis ad futurā gl'iaʒ ⁊c̄. Nō ḡ ex iustitia. ¶ Rn̄deo. dr̄m est q̄ est ibi gr̄a quātū ad radicem merēdi: iustitia q̄tū ad actū q̄ pcedit ex voluntate. vel corona que dat̄ ex iustitia: q̄a dat̄ iustis s̄m opa iusta. Esa.3. Dicite iusto q̄m bn̄ fructū adinuētionum suaꝝ comedet ⁊c̄. Hec corona duplex est: q̄dā p̄ncipalis: q̄dā scđaria. Pria est p̄miū essentiale que nihil est aliud q̄ gaudium de veritate. Esa.28. In illo die erit dn̄s exercituū corona glorie ⁊ sertuʒ exultationis residuo ppl'i sui ⁊c̄. De⁹ est ḡ corona nr̄a. Scđa est corona que debet̄ sp̄alib⁹ operib⁹ ⁊ hec est aureola. ⁊ vna debet̄ martyrib⁹. supra.2. Nō coronabit̄ nisi q̄ legitime certauerit ⁊c̄. ⁊ ad h̄ est qđ dicit. BONVM certamen certaui.] Alia debet̄ virginib⁹. Sap.4. In ppetuū coronata triūphat incoingnatoꝝ certaminū p̄miuʒ vincens ⁊c̄. Et ad h̄ ē. CVRSVM ꝯsūmaui.] Apoc.14. Hi sequunt̄ agnū ⁊c̄. Tertia ē doctoꝝ. Prouerb.4. Dabit capiti tuo augmēta gr̄arū ⁊ corona iclita pteget te. Et ad h̄ dic̄. FIDEM seruaui.] Et dic̄ reposita. i. s̄m eternā p̄destinationē reseruata. sup̄. p̄. Scio cui credidi: ⁊ certus suʒ q̄a potēs est depositū meū suare in illū diem.

¶ Dator hui⁹ ē de⁹: iō dicit quā reddet mihi dn̄s. s. p suā iustitiā in illa die. Nā h̄ est corona gl'ie: ⁊ h̄ est duplex. s. aie: ⁊ h̄ reddit̄ sanctis in illa die. i. in morte. Un̄ hic dicit. Tp̄s mee resolonis istat. 2ᵃ Cor.5. Si terrestris domus nr̄a hui⁹ habitatiōis dissoluat̄ q̄ edificationē habem⁹ ex deo ⁊c̄. Alia ē corpis: ⁊ h̄ reddet̄ i illa die. s. iudicij. p̄ᵉ Cor.15. Semiat̄ in ig̃bilitate ⁊c̄. Participes hui⁹ sunt oēs sancti. Un̄ dic̄. Nō solū ⁊c̄. s. reponit̄. Apoc.vl. Ueni dn̄e Jesu. Cant.5. Ueniat dilectus meus in ortū suū vt comedat fructū pomoꝝ suoꝝ ⁊c̄. Qui nō diligūt deū nihil hn̄t: vt diligāt aduētū eius. Amos.5. Ueh desiderātibus diē dn̄i: q̄a corona solum charitati debet̄. Jo.14. Qui diligit me diligetur a p̄re meo ⁊ ego diligaʒ eū ⁊ manifestabo ei meipsum.

¶ Da operā: vt venias ad me cito. Nam Demas me reliq̄t: amplexus p̄sens seculum: ⁊ pfectus est Thessalonicā: Crescēs in Galatiā: Titus i Dalmatiā: Lucas mecuʒ est solus. † Marcū assumptū adducito vna tecū: est eni mihi vtilis ad ministeriū. Porro Tychicū misi Ephesuʒ. Penulā quā reliq̄ Troade apđ Carpū: cū venies: apporta: ⁊ libros: maxime aūt mēbranas. Alexāder faber erari⁹ multis malis me affecit: reddat illi do- Col.4.

minus iuxta facta ipsius:quem τ tu caue. Uebementer.n.restitit sermonib⁹ nostris. In pma mea defensione nemo mihi adfuit:sz oēs me deseruerūt:ne illis iputet:sed dñs mihi adfuit:τ corroborauit me:vt p me pconiū expleret:τ audirēt oēs gētes:τ ereptus fui ex ore leonis:τ eripiet me dominus ab oi facto malo:seruabitq; in regnū suuz celeste:cui glia in secula seculoꝝ. Amen. Saluta Priscā τ Aglaz:τ Onesiphori familiā. Erastus māsit Corinthi. Trophimū autē reliqui in Mileto lāguētez. Da operā:vt venias ante hyemem. Salutat te Eubulus:τ Pudēs:τ Lynus:Claudia:τ fratres omnes. Dominus Jesus Chrs cū spiritu tuo:Gratia vobiscum. Amen.

¶ Festina ad me venire cito. Demas enim me dereliquit diligēs hoc seculum τ abijt Thessalonicā:Crescēs in Galatiā:Titus in Dalmatiā. Lucas ē mecū solus. Marcuz assume:τ adduc tecū:est eni mihi vtilis in ministerio. Tychicū aūt misi Ephesuz. Pēnulā quā reliq Troade apō Carpū veniēs affer tecū:τ libros:maxie āt mēbranas. Alexander erari⁹ multa mala mihi oñdit:reddet illi dñs sz opa eius:quē τ tu deuita. Ualde.n.restitit vbis nřis. In pria mea dfensiōe nemo mihi affuit:sz oēs me dereliqrūt:nō illis iputet. Dñs autē mihi astitit τ ꝯfortauit me. vt p me pdicatio impleat. τ audiāt oēs gētes τ liberat⁹ sum de ore leonis. Liberauit me dñs ab oi opere malo. τ saluū faciet i regnū suū celeste. cui glia i secula seculoꝝ. Amē. Saluta priscaz τ Aglā τ Onesiphori domū. Erastus remāsit corithi. Trophimū āt reliq ifirmuz mylethi. Festina an̄ hiemez venire. Salutāt te Eubulus τ prudēs τ Lin⁹ τ Claudia τ fratres oēs dñs Jesus Chrs cuz spiritu tuo gratia vobiscū. Amen. Lec. III.

Rogat visitari. Et p vocat eū ad se.2° signat suū statum ibi. ALEXANDER τc.]3° ꝯcludit eplarē salutatiōez ibi. SALUTANT te τc.] Itē p mādat vt veniat.2° assignat ei sociū ibi. MARCUM assume τc.3° oñdit qd dferat ibi. PENNULAM τc.] Circa p^m duo fac. qa p vocat eū.2° cāz vocatiōis assignat ibi. DEMAS τc.] Dic ḡ. Qr i breui suz recessur⁹ de mūdo. FESTINA τc.]τ h vt iuicē ꝯsolarēt τ vt iuuarēt cuz i pdicatiōe euāgelij:p q̄ erat sollicit⁹ in vinculis existēs. Prou.18. Fr̄ q adiuuat a frē q̄si ciuitas firma. Cāz vocatiōis ē:qa societate dbita erat destitut⁹. Et p a q̄dā q pp suā culpā recesserat.2° qa q̄sdā miserat ad pdicandū. Dic ḡ. DEMAS.n.τc.]i.pposuit amorez hui⁹ seculi amori meo. p^c Jo.2. Si qs diligit mūdū nō ē charitas pr̄is i eo τc. CRESCENS] qdā discipulus ABIIT i galatiaz] missus ab Aplo. TITUS ēt missus ab eo abijt IN DALMATIAM.] vbi finalr dr fuisse eps. Job.38. Nūqd mittes fulgura τ ibūt. LUCAS τc.] Hunc retinuit in pdicatiōe euāgelij i qua fuit gratiosus.2° Coꝝ.8. Cuius laus est in euangelio per oēs ecclesias.

¶ Deide cū dicit. MARCUM τc.] Assignat ei sociū τc. Et circa h duo fac. qa p assignat ei sociū.2° hui⁹ rōnē. H Marcus alio noie dr Joānes τ ꝯsobrinus Barnabe. Act.15. dr q Barnabas volebat assumē Marcū:sed Paulus nolebat. Et pp h dissensio facta ē iter eos ita vt discederet ab eis. Col. vlti. Marc⁹ ꝯsobrin⁹ Barnabe. Rō est:qa est mihi vtilis τc. Tychicū τc.

¶ Deiñ cū dic. PENNULAM τc.] Dic qd portet. CARPUS] ē scils qdā. PENNULA] sz Hierony. erat volumē leg qd hēbāt i charta p modū rotuli. τ h vocat pēnulā. vl pēnula dr vestis aliq. Sz sm Chryso. erat vestis cōis. Et qa Apls Rome erat paup nō accipiēs ab alijs. iō voluit vt vestis sibi portaret. Haymo dicit q erat spālis vestis in signū nobilitat. Uñ Act.22. Paulus dixit se ciuē Romanū. Pr̄.n. Pauli fuerat romanis i Tharso cilicie:τ ex h fact⁹ fuit ciuis romanus:τ pēnula erat vestis in signū ꝯsul. Et forte pr̄ su⁹ erat ibi ꝯsul. vl pēnula dr mātica vbi erāt libri qd vi qa seqt. ET LIBROS.] Sed qd Aplo de libris pleno spūscō: Itē istabat sua resolo. Rndeo. dōz ē q pp duo. p vt i legēdo hēret solaniū. p. Mach.12. Hñtes solatio scōs libros q sūt i māib⁹ nřis τc. In libris.n.ē remediū ꝯ tribulatiōes. Uł dic h ne pderēt:sz remanerēt fidelib⁹. Itē q̄to magis appropinq̄bat morti tāto magis istabat seruitio scripturaꝝ. sicut de Ambrosio dr q vsqz ad vltimā egritudinē nō cessauit scribē. Uñ scribēs illū psalmū. Magnus dñs τ laudabilis nimis τc. mortuus ē. MEMBRANE] sunt charte nō scripte vl cedule vbi scripserat eplas vel predicationes suas.

¶ Deide cū dic. ALEXANDER τc.] Oñdit q̄ apō ipz fuerūt τ q̄ apō ipz sunt. Et p ex pte boiuz.2° ex pte dei ibi. DOMINUS āt mihi astitit τc.] Iteꝝ p^a i duas. Qr p signat ei de q̄dā q ei aduersabat.2° de negligētia eorū q eū nō iuuabāt ibi. IN PRIMA mea τc.] Itez p pmittit culpā iniq̄ ipugnātis.2° ostēdit penā ei⁹ futuram ibi. REDDET ei τc.]3° oñdit q̄o sit ēt sz ecclā puniendus ibi. QUEM τ tu τc.] Uł q h ALEXANDER] fuit artifex eris vl custos erarij. τ erat de hisq dixerūt legalia eē de necitate salutis suāda. p^c Thi.1. Circa fidez naufragauerūt ex qb⁹ ē Hymene⁹ τ Alexāder τc. Et dicunt qdā q iste ē. de q̄ dr Act.19. Qr ꝯcitauit seditionē i Aplm:sz nomē dissonat qa ille Demetrius hic Alexāder. τ loc⁹. qa illō Ephesi:istō Rome fuit. Et ilł sūgit. MULTA τc.] Et nota q nō dic fec:sz q ostēdit: qa ipij aduersus iustos alaz oñdē prīt sz nō sēp explēt. Hiere.1.et.15. Bellabūt aduersuz te τ nō pualebūt:qa ego tecū sum τc. Job.5. Qui dissipat cogitatiōes malignoꝝ ne possint adiplē man⁹ eoꝝ qd ceperūt. Qui apprehēdit sapiētes i astucia eoꝝ τ ꝯsiliū puoꝝ dissipet.

¶ Deide cū dic. REDDET ei dñs τc.] Pōit penā ei⁹ futurā. Sz nota q nō ponit vbū optatiuū reddat:sz dic REDDET:] qa sigtur penā eē patā a ho. qd pudebat Aplus ex ei⁹ ptinacia. Ps. Qr tu reddes vnicuiqz iuxta opa ei⁹. Tñ cuz h q reseruat ei pena i futuꝝ ecclia dz āt eū punire excōicādo. Uñ sbiūgit. QUEM τ tu deuita] s. tāq̄ hereticū. Tit.3. Hereticū hoiez post vnam τ scdaz correctiōez deuita τc. Cui⁹ ēt dicti reddit rōnē dicēs. VALDE.n.τc.] Act.7. Uos sp spūiscō resistitis τc. IN PRIMA mea.] ponit negligētiā nō iuuātiū eū:τ p repħēdit eoꝝ culpā.2° petit eis veniā ibi. NON illis iputet.] Dic ḡ. IN PRIMA mea τc.] Glo. dic q apls sepe ꝯ Alexādrū ꝑue docētē pugnauit τ in psona nullus ei assuit:sz h nō vř eē sensus ei⁹:qa iste Alexāder non

Quid sit pennula:vł ē volumē:vel vestis:vel solēnis vestis.

Quo Paulus erat ciuis Romanus.

erat tāt⁹ φ Apl's idigeret alijs ad disputādū cū eo:sȝ vērū ē φ sic dī Act.25. Paulus appellās missus ē Romā. ⁊ iō oportuit φ p̄sītaret̄ Cesari vt discuteret̄ missiōis sue cā: ⁊ iudei venerūt ꝯ eū. Et h̄ Apl's appellat suā p̄mā ꝯfensionē. In q̄ discipuli ꝯfuerūt extimētes me a crudeli Nerone puniret̄. Eccli.51. Respiciens erā ad adiutoriū hoīū ⁊ nō erat ⁊c̄. Esa.63. Torcular calcaui solus ⁊ de gētib⁹ nō ē vir mecū ⁊c̄. Sȝ possȝ dici φ h̄ fuit: qa a p̄n⁹ nullus sciuit. Sȝ h̄ ē falsū: imo ex q̄dā pusillanimitate recesserūt. ps. Elōgasti a me amicū ⁊ p̄ximū meū ⁊ notos meos a miſia ⁊c̄. Job.6. Frēs mei p̄terierūt me ⁊c̄. sȝ qa fecerūt ex ifirmitate orat p̄ eis ⁊ nō excōicat. Luc.6. Orate p̄ calūniātib⁹ vos.

¶ Deide cū dic̄. DOMINVS āt ⁊c̄.]Ondit qd agit̄ circa eū ex p̄te dei. cui⁹ auxiliū p̄ ponit. 2° hui⁹ effectū ibi. ET AVDIANT ⁊c̄.]Dic̄ ḡ. Oēs me dereliq̄rūt: sȝ vbi deest hō offert se de⁹. ps. Qm̄ pr̄ me⁹ ⁊ mr̄ mea dreliq̄rūt me. dn̄s āt suscepit me ⁊c̄. Vn̄ dic̄. DOMINVS mihi astitit]. s. ad adiuuādū me. Diere.20. Dn̄s mecū est tāq̄ bellator fortis ⁊c̄. ps. Prouidebā dn̄m in conspectu meo semp̄ qm̄ a dextris est mihi ne cōmouear. Et quomodo: fortitudinē animi dando: vt non stupescerem coram Cesare. Ezech.3. Manus domini erat mecum me ꝯfortans. Et hoc VT PER me ⁊c̄.]qd̄ ipletur quando ad plures diffundit̄ ⁊ quando qd̄ ore dr̄: ope impletur. Actuū.9. Vas electionis ⁊c̄.

¶ Deide cū dic̄. ET AVDIANT ⁊c̄.]Ponit̄ effect⁹ auxilij diui. Et p̄ q̄tū ad p̄terita. 2° q̄tū ad futura. 3° agit grās. Sȝ duplex ē b̄nficiū circa p̄terita. s. liberationis a culpa ⁊ a pena. Dic̄ ḡ. DOMINVS mihi astitit:]⁊ iō in illa vocatiōe liberat⁹ fui: qa nō fui ꝯdēnat⁹ a Cesare: sȝ p̄missus ē mihi φ irē quo vellē. Et iō dic̄. ET AVDIANT ⁊c̄.]vt. s. alij secū ꝯfortent̄ ad veniēdū. ps. Annūtiate iter gētes glīaȝ ei⁹ ⁊c̄. Et vt iudeoꝝ isultatio depmeret̄. Et sb̄dit. LIBERATVS suȝ de ore leonis]. i. de crudelitate Neronis. Prou.19. Sic̄ fremit⁹ leonū ita ira regis. p̄uer.28. Leo rugiēs ⁊ vrsus esuriēs p̄ceps ipi⁹ sup̄ p̄plȝ pauperē. 2° liberat⁹ fuit a culpa. Vn̄ dic̄. LIBERAVIT me dn̄s ab oī ope malo.]Alīq̄ ro liberant̄ a pena icidētes in culpā negatiōis a fide. ps. Eripuit me de inimicis meis fortissimis ⁊c̄. Et h̄ p̄ deum. Sap̄.8. Nō possū eē ꝯtinēs nisi de⁹ det ⁊c̄. IN FVTVRO saluū faciet ⁊c̄.]Esa.45. Isrl̄ saluat⁹ ē i dn̄o salute eterna. Et dic̄. IN REGNVM celeste.]Luc.22. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ meus regnum. Mat.5. Merces vestra copiosa est in celis. Et iō agit grās dicēs. CVI est glīa.]p̄° Thi.1. Regi seculoꝝ.

¶ Deide cū dic̄. SALVTA ⁊c̄.]Iniungit ei alioꝝ salutationem. Secūdo eum salutat ex parte alioꝝ. Tertio ex parte sua. Item circa primū p̄mo iniungit alioꝝ salutationem. Secūdo determinat tempus veniendi. Dicit ergo. SALVTA Priscam]. s. que est mulier ET AQVILAM]virū Prisce quos p̄mittit: qa forte deuotiores. Item ONESIPHORI domū.]Sȝ quare nō eū sed domū: qa forte mortuus erat: ⁊ ideo salutat familiam. VEL forte:]qa erat cū eo Rome. Determinans tp̄s. p̄mo ostendit necessitatem. 2° prosequitur propositum. Necessitas est propter alios remanētes in alijs ⁊ alijs locis. Item propter turbationem maris.

¶ Deinde ponit personas salutantes ⁊ p3. Et modo cōsueto ne corrumpatur epistola scribit manu sua. Gratia autem vobiscum. Amen.

¶ Explicit deuotissima postilla. S. Doctoris Thome de Aquino ordinis Fratrum Predicatoꝝ super scd̄a ep̄la beatissimi Apl̄i Pauli ad Thimotheum.

¶ In Epistola ad Titum, Argumentum per Erasmum Roterodamum.

Itum discipulū suum ac filij loco habitū: ob eximias dotes: isule nobilissime Crete p̄fecerat Apl's: ⁊ illinc abiēs: archiepiscopū consecrarat. Huic scribit ex vrbe Nicopoli: que est in Actiaco littore: reb⁹, vt appet: adhuc trāquillioribus: siqdē afflictionū aut p̄sequutionū nulla mētio. Monet aūt vt qd̄ ipse apd̄ Cretēses cepat: consūmet absoluatq3: ⁊ p̄ singulas ciuitates: q̄s cētum habuisse memorat ea isula: ep̄os instituat: quos ⁊ p̄sbyteros vocat: idonei ep̄i formā p̄scribēs. Et quoniam huc quoq3 penetrarāt pseudapostoli: q̄ iudaismū suū oib⁹ ingerebāt: aiat eū: vt eos fortiter reijciat ac refutet. Deinde p̄sonaꝝ ⁊ etatū p̄scribit officia: quēadmodū Thimotheo p̄scribit: illd̄ addēs: ne q̄s q̄ chr̄iane religiōis p̄textu p̄ncipib⁹ aut magistratib⁹ resisteret: suo fungētib⁹ officio: q̄uis essent a Chr̄i fide alieni: quin magis eos leniter ferēdos: si q̄n forte: volēte deo: ⁊ illi resipiscant. Postremo iubet Titū ad se venire Nicopolim: sed nō p̄usq̄ Paulus Arteman: aut Tychicū illuc misisset: ne Cretēses destituti viderētur ep̄i solatio.

¶ Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus. S. Thome de Aquino ord. Predicatoꝝ super ep̄laȝ Diui Pauli Apl̄i ad Titum.

I sciret paterfamilias ⁊c̄. Lu.12. Per patrē familias significat̄ p̄lat⁹ eccl'ie p̄p tria q̄ dȝ exhibere. s. ḡnationē ad fidē: eruditionē ad salutē: custodiā ad securitatē. Primū qdē: qa sicut ē vita corpalis p̄ animā: ita sp̄ūalis p̄ fidē. Abac.2. Iustus aūt meus ex fide viuit. Et sic ad vitā carnalē ḡnat̄ quis per emissionē semis corpalis. ita ad vitā sp̄ūalē p̄ infusionē semis sp̄ūalis: qd̄ ē vbū dei. Mat.13. ⁊ p̄° Coꝝ.4. Per euāgeliū ego vos genui. Item p̄ eruditionem. Eccli.7. Filij tibi sūt erudi illos. Esa.48. Ego dn̄s de⁹ tuus docēs te vtilia. Itē p̄tectionē ad tutelā. Deut.32. Circūduxit eū ⁊ docuit ⁊c̄. ¶ Cuilib3. n. p̄lato cōmittit̄ cura subditoꝝ. 3. Reg.20. Custodi virū hūc q̄ si lapsus fuerit: erit aīa tua p̄ aīa ei⁹ ⁊c̄. Et Heb.13. Ipsi p̄uigilāt q̄si rōnē reddituri p̄ aīab⁹ vestris. Sȝ ad hanc ḡnōnē reqrit̄ sciā. Osee.4. Qr tu sciaȝ repulisti ⁊ ego repellā te ne sacerdotio fungaris mihi ⁊c̄. Et ideo dic̄. Si sciret. Reqrit̄. n. φ sciat. Itē ad eruditionē reqrit̄ φ sit sollicit⁹. Ro.12. Qui p̄eest in sollicitudie. Lu.2. Pastores erāt i regiōe eadē vigilātes ⁊ custodiētes vigilias noctis sup̄ gregē suū. Ad custodiā vo fortitudo reqrit̄ ad p̄tegēdū. p̄. Machab.3. de iuda machabeo. Induit se loricā sic̄ gigas ⁊ succīxit se arma bellica sua i p̄lijs ⁊ p̄tegebat castra gladio suo ⁊c̄. Et iō dī. Et nō sineret ⁊c̄. i. eccl'iaȝ. p̄° Thi.3. Vt scias quō oporteat te ꝯuersari i domo dei q̄ est eccl'ia dei ⁊c̄. Hec domus est dei sic̄ dn̄i. ⁊ p̄lati sic̄ famuli. Heb.3. Moyses qdem erat fidelis i tota domo illius tāq̄ famulus ⁊c̄.

Prelatus dȝ hēc tria; ḡnationem ad fidē; eruditionē ad salutē; custodiā ad securitatem.

Chřo vo tāq̃ fili⁹ i domo sua. Hec ꝓdiť a fure.i.heretico. Abdie.cap. vnico. Si fures itroissent ad te:si latrones ꝑ noctē q̃o ↄticuisses: Qui di fur: qui occulte venit ꝛ gradiť in tenebris. Uñ fur a furuo dí: qḋ ē obscurus. Sic isti ꝑ obscura dogmata. Prouer. 9. Aq̄ furtiue dulciores sūt ꝛ panis abscōdit⁹ suauior ꝛc. Itez ex ꝑuersa itētōe: q̄a itēdūt occidere. Jo. 10. Fur nō venit nisi vt fureť ꝛ mactet ꝛ ꝑdat. Itē ex mō itrādi q̄a non per ostiuz. p̊ᵉ Jo. 4. Et ōis spūs q̄ soluit Jesum ex deo nō ē: ꝛ h̄ est antichris ꝛc. Sic ḡ ex p̄missis trahiť cōuenienter itētio hui⁹ ep̄le: in qua Ap̄lus istruit Titū q̄uo regat ecclesiam: vt pz in argumēto. Cap. I.

Paulus seruus dei: Ap̄ls aūt Jesu Chri: iuxta fidē electoꝝ dei ꝛ agnitionē veritatis: q̄ est ſm pietatē in spe vite eterne: quam ꝓmisit is: qui mētiri nescit: deus añ tēpora eterna. Patefecit aūt tēporib⁹ suis sermonē suū ꝑ predicationez: q̄ cōmissa est mihi ſm delegationez seruatores nřī Dei. Tito germano filio iuxta cōez fidē. Grā: misericordia: pax a deo patre: ꝛ dño Jesu Christo seruatore nostro.

Paulus seruus dei: Ap̄ls autē Jesu Chri ſm fidē electoruz dei: ꝛ agnitionē veritatis que ſz pietatē est in spez vite eterne: quā ꝓmisit q̄ nō mētiť de⁹ añ tēpora secularia. Manifestauit aūt temporib⁹ suis v̄bū suū in p̄dicatiōe: q̄ credita est mihi ſm p̄ceptū saluatoris nřī dei. Tito dilecto filio ſm cōem fidē: Grā ꝛ pax a deo patre ꝛ Chřo Jesu saluatore nřo.

Hec epistola diuidiť in salutationez ꝛ ep̄lare narrationez ibi. HVIVS rei ꝛc. ⌋ In p̊ᵃ p̄ poniť persona salutās q̄ notificať tripl'r. s. ex nomine cū diť. PAVLVS. ⌋ qḋ signat humilitatez. p̊ᵉ Coꝛ. 15. Ego suz minim⁹ Ap̄loꝝ ꝛc. Itez ex ↄditiōe cū diť. SERVVS. ⌋ Ps. Dñe ego seruus tu⁹. Contra. Jo. 14. Jā nō dicam vos seruos ꝛc. Rñdeo. sancti q̄nq3 dicunť serui: q̄nq3 nō: sed filij. Duplex. n. est seruitus. Una ē ex timore q̄ nō cōpetit filiationi dei: sed cōdiuidiť cōtra eā. Ro. 8. Nō accepistis spūz seruitutis iterū in timore ꝛc. Alia ex amore q̄ ↄsequir filiationē dei. Et rō hui⁹ distīōnis est: q̄a liber est cā sui q̄ operať qḋ vult. seruus vo est q̄ est cā alterius. Sz triplex est causa q̄ est p̄ncipiū operis. s. finalis, formalis, ꝛ efficiēs. Si ḡ ꝓpter cām finalem sic oēs sancti sunt serui dei: q̄a oīa ꝑ deū faciunt. p̊ᵉ Coꝛ. 10. Siue mādūcatis siue bibitis vel aliud quid facitis oīa in gl'iam dei facite. Et h̄ est ex amore a quo ꝓcedit q̄ oīa opemur pp deū. Si vo pp cām mouētē q̄ est extrinseca ꝛ cōpellit sic est seruit⁹ timoris: ꝛ est maloꝝ. Si pp cāz formalē sic ē habit⁹ iclinās. Et sic q̄dā sunt serui peccati: q̄dam serui iustitie: q̄a ſm habitū iclinanť ad malū vl' ad bonū. Itē ex auctate cū dicit. APOSTOLVS. ⌋ Lu. 6. Elegit. s. sup oēs fideles duodecim ex ipsis quos ēt Ap̄los noiauit. Ep̄h. 4. Primū q̄dē Ap̄los. Et describiť p̄mo ab actore cū diť. IESV Chri. ⌋ q̄a ab ipo est elect⁹. Gal. p̄mo. Nō ab hoīb⁹ neq3 ꝑ hoīez: s3 ꝑ Jesuz Chrm ꝛc.

Seruit⁹ timoris, ꝛ amoris

Cā tripl'r, formalis, finalis, efficiens.

Itē q̄a solū Chrm annūtiabat. z° Coꝛ. 4. Nō eñ nosmetipsos ꝑdicam⁹: s3 Jesuz Chrm dñm nřm: nos autē seruos v̄ros ꝑ Jesuz ꝛc. Itē legat⁹ Chri cui⁹ auctoritate v̄rbať. z° Coꝛ. 5. Pro Chřo ḡ legatione fungimur. Ep̄h. 6. Legatiōe fungoꝛ in cathena. z° Coꝛ. z°. Si q̄d donaui pp vos in ꝑsona Chri ꝛc. Itē z° ex idoneitate. Nā Ap̄lus est annūtiatoꝛ. Mat. vlt. Docete oēs gentes ꝛc. Doctoꝛ aūt dz hře fundamētum doctrine ꝛ doctrine ꝑfectionē. Primū ꝑtinet ad quēl3. Scdm vo ꝑtinet ad p̄dicatores ꝛ ad doctores. Et sicut in alijs scientijs sunt p̄n⁹ sic in hac sunt articuli fidei qui inotescunt cuil3 fideli ſm lumē ifusuz. ꝛ articuli sunt fundamēta fidei que sunt sub̄a reꝝ sperādarū ꝛc. Heb. 11. Et iō dicit. SECVNDVM fidē electoꝝ dei. ⌋ Itē reqriť perfectio doctrine. Uñ diť. ET AGNITIONEM v̄itatis. ⌋ Duplex aūt hī cognitio veritatis. s. ꝑfecta in p̄ria. s. q̄ñ videbim⁹ facie ad faciē: ꝛ iꝑfecta ꝑ fidē quā habent sancti. Jo. 8. Cognoscetis veritatez ꝛ veritas liberabit vos. Sz cui⁹ veritatis: IN AGNITIONE ei⁹ q̄ est ſm pietatem. ⌋ Religio. n. ꝛ pietas ſm Tulliū sunt ꝑtes iustitie ꝛ differūt: q̄a religio est cultus dei. Sz q̄a de⁹ non solū est creatoꝛ: s3 ēt ꝛ pater ideo non solū debemus ei cultū vt creatori: sed amorē ꝛ cultū sicut p̄ri. Et iō pietas q̄nq3 ꝑ cultu dei sumiť. Job. 28. Ecce pietas ipsa est sap̄ia ſm aliā trāslationē vbi nostra sic se hz. Ecce timoꝛ dñi ipsa est sap̄ia ꝛc. ¶ Tertio describitur ex fine. ꝛ p̄mo ponit ip̄m finē. z° ei⁹ dignitatē ibi. QVAM ꝓmisit ꝛc. ⌋ Finis aūt ē spes vite eterne: q̄a ꝛ si Moyses possit dici Ap̄lus: q̄a a dño missus. Exo. 4. Sed tñ nō in spem vite eterne: s3 terre euei ꝛ amorrei: s3 Paulus est Ap̄lus in spem vite eterne. Jo. 6. Hec est volūtas patris mei qui misit me: vt oīs qui videt filiū ꝛ credit in eū habeat vitā eternam. p̊ᵉ Pet. 1. Regenerauit nos in spem viuam ꝛc. Ro. 5. Gloriamur in spe gl'ie filioꝝ dei. Promissio autē hec est firma dupl'r. Prio ex parte ꝓmittētis. Uñ dicit. QVI nō mētitur. ⌋ Deus eñ veritas est: cuius ↄ̄riū est mēdaciuz. Nūeri. 23. Nō est deus q̄si hō vt mentiatur ꝛc. Scdo ex diuino ꝓposito dandi. Unde dicit. ANTE tēpora secularia. ⌋ Seculuz ſm Phm est mensura durationis vniuscuiusq3 rei. Tēpora ergo secularia sunt tēpora distincta ſm diuersas successiōes reꝝ. q. d. Anteq̄ tēpus successiuū inciperet esse. Et q̄a incepit hoc tp̄s cū mūdo: ideo fuit ante p̄ncipiū mūdi. Alia l'ra hz ETERNA ⌋ i. antiqua. Sic. n. aliq̄ñ accipitur eternū. i. antiquū. Uel eterna nō ſz veritatē: sed ſm imaginationē. Et ante ista ꝓmisit hoc: q̄ hec sunt successiua. Sz ꝓmittere est v̄bo nūtiare suaz volūtatem de dando. Et deus ab eterno ꝓtulit v̄bum suū in quo erat vt sancti hřent vitā eternā. Ep̄h. 1. Elegit nos ante mūdi cōstitutionē. ¶ Cōfirmať autez hec spes ex manifestatiōe ꝓmissiōis. Uñ dicit. MANIFESTAVIT autē suis tp̄ib⁹ ꝛc. ⌋ Et describiť hec manifestatio tripl'r. Prio ex tp̄e. vñ MANIFESTAVIT ⌋ q̄ñ v̄bū suū icarnari ↄstituit. Uñ dicit. TEMPORIBVS suis ⌋ i. tp̄e ↄgruo quo hō eēt cōuictus de sup̄bia ꝑ quā peccauerat. Et sic p̄mo medicus ↄuincit egrotū vt euz ↄgruentius sanet. Hō. n. sup̄biebat de scia: sed ↄuict⁹ ē de ignorātia ante tp̄s legis vbi peccauit in idolatria ꝛ vitijs cōtra nām. Itez de virtutib⁹ ꝛ de his cōuictus ē tēpore legis. Gal. 4. At vbi venit plenitudo temporis misit deus filiū suū ꝛc. Item z° ex modo. q̄a per publicam p̄dicationem. Mar. vlt. Euntes in mūdū vniuersuz predicate euāgeliū omni creature ꝛc. Unde dicit. IN PREDICATIONE. ⌋ p̊ᵉ Coꝛ. 9. Dispēsatio credita est mihi. Itez 3° ex actore. Uñ diť. SECVNDVM p̄ceptum

Cognitio veritatis, ꝑfecta, ꝛ iꝑfecta.

ptus rc.] Mat.1. Ipse.n.saluū faciet populum suum a peccatis eo℞. Act.9°. Uas electionis ē mihi iste vt por tet nomē meū rc. ¶ Persona salutata ponit cū dicit. TITO] quē describit tripl'r. p̄ ex noie. 2° ex dilectiōe. 3° ex filiatiōe. Filius ḡ est p dilectionē & fidē que dz eē cōis vt idipsū dicāt oēs. Et iō dicit. COMMVNEM] que etiā dr catholica.i. vlis. Uñ dr Eph.4. Una fides vnus dñs rc. ¶ Bona xpo optata sunt grā & pax: hec sepe ꝯiungit: qa oiū spūaliū bono℞ p̄m̄ est grā: & pax finis. ps. Qui posuit fines tuos pacē rc. a deo rc.

¶ Huius rei grā reliqui te in creta: vt que desunt pergas corrigere: & cōstituas oppidatim presbyteros: sicut ego tibi ordinaram: si qs est inculpatus: vnius vxoris vir: liberos habēs fideles: non obnoxios crimini luxurie: aut qui nō sint intractabiles. † Opz.n. epm inculpatū esse: tanq̄ dei dispensatorē: nō prefractū: nō iracūdū: non vinosum: nō percussorē: nō turpiter lucro deditum: sed hospitalem bono℞ rerū studiosum: sobriū: iustum: piū: temperantem.

1.Tim.3. ¶ Huius rei grā reliqui te crete vt ea q̄ desunt corrigas: & ꝯstituas per ciuitates presbyteros: sicut & ego disposui si qs sine crimine est vnius vxoris vir: filios hñs fideles: nō in accusatiōe luxurie: aut non subditos. Opz.n. epz sine crimie eē sicut dei dispensatorē nō supbū: nō iracūdū: non violentū: nō pcussorē: nō turpis lucri cupidū: sed hospitalē: benignū: sobriū: iustū: sanctum: continentem. Lec. II.

Accedit ad narrationē. Et sicut dictū est intēdit munire ecclesiā cōtra hereticos. Et prio monet Titū q alios instruat ad resistēdū hereticis. Secūdo docet quō ipse eis resistat. ibi. TV AVTEM loquere rc.] capi.2°. Itē p̄mo monet vt instituat episcopos qui hereticis resistant. Scdo ostēdit necessitatem huius cōmissionis. ibi. SVNT enī mala rc.] Itē primo ponit cōmissionē Tito factam de instituendo episcopo. Scdo ostēdit quales debēt eē episcopi. ibi. SI QVIS sine crimine rc.] Tertio manifestat q̄ dixit. ibi. OPORTET enim rc.] Quia ergo Aplus habuit vlem cōmissionē ecclesie gentiū & non poterat solus per se oia exequi. Ideo dicit. HVIVS rei grā reliqui te in creta] .s. insula: vt loco Apostoli ecclesie cretēsi officiū pastorale gerat. Prouer.18. Frater qui iuuatur a fratre quasi ciuitas firma rc. Sed q dicit. VT CORRIGAS rc.] videt q deberet dicere suppleas. R̄ndeo dicēdū est q Glo. sic supplet vt oia que sunt in malis corrigas: & que desunt i bonis addas. p̄° Thes.3°. Impleamus ea que desunt fidei vestre. Uel dicēdum est q est quoddā pctm̄ omissionis: & quoddā transgressionis: & vtrūq; indiget correctione. In sanctis autē & pfectis sicut Titus fuit: nō abūdauerūt trāsgressiōes. Et ideo nō dicit trāsgressiones corrigas: sꝫ QVE DESVNT] .i. omissiones. VT CONSTITVAS presbyteros] .i. epos. Uñ inferius dicit. Opz epm rc. Et vtitur indifferēter noie epo℞ & presbytero℞. Unde sumpsit occasionē hereticus qui ambiuit episcopatū: quem qa nō poterat adipisci diuisit se ab alijs: & multa falsa docuit. Inter que dixit q episcopi in nullo differūt a sacerdotib⁹: qđ est ꝯtra Dionysiū in libro de ecclesiastica hierarchia. Utitur ergo Aplus eodem noie in vtroq; per idēptitatē rei: qa presbyter dr senior. Itē qa ptinet ad superiores epm cōstituere: sꝫ eū canonici eligant. Et dicit CONSTITVAS] nō in villis: sed PER ciuitates.] Sicut.n. in republica reges sunt tantū in ciuitatibus: sic in spirituali regimine epi. p̄° Pe.2. Regale sacerdotium. Itē debent seniores eē. Eccl.10. Ueh tibi terra cuius rex est puer rc. Itē senes nō solum etate: sꝫ & moribus. Nume.11. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus israel quos tu nosti q senes sint populi ac magistri rc. ¶ Itē sm formā ecclesie. Unde dicit. SICVT EGO disposui tibi.] Prouer.3. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis rc.

¶ Deīde cū dicit. SI QVIS sine crimine rc.] Describit eos tripl'r .s. quātū ad seipsos: quātū ex parte vxoris: & ex parte filio℞. De p̄mo dicit. SINE crimine.] Sed quis talis erit. p̄° Jo.1. Si dixerimus: qa pctm̄ nō habemus ipsi nos seducimus. Dicēdū est q aliud ē crimen: aliud ē pctm̄. Peccatū dr qđcūq; siue magnum siue paruū siue occultū. Crimē autē magnū & infame. ps. Dñe qs habitabit i tabernaculo tuo: rc. Et postea subdit. QVI] igredit sine macula rc. Nō q qui mortaliter peccat post baptismū nō possit eligi: sꝫ q nō sit infamis. Dña inter peccatū & crimē. ¶ Quo ad scdm dicit. VNIVS vxoris virū] qđ orientales sic exponūt .s. q nō hēat simul duas vxores: sicut quorūdam est consuetudo. Sed sm hoc non esset necessariū q Aplus hoc diceret: qa sm leges romanas qbus Aplus scribebat etiā ante fidē nō licebat simul hēe plures vxores. Itē. 1. Timo.5°. Dicit de vidua que fuit vni⁹ viri vxor: & tñ nunq̄ licuit q vna plures viros simul posset hēe. Et hoc mō vult istud ēe de vidua .s. q nō habuerit nisi vnū virū. Sed Hieronymus dicit oportere q vnā tñ vxorē post baptismū habuerit & q nō ē vis si añ baptismū alias habuisset. Sed Augusti. & Ambro. dicunt q p baptismū delent oia crimina: sꝫ q per baptismū matrimoniū nō delet: ergo sm hos dicēdū ē & rectius q vnā tñ & nō plures: sꝫ habuisse ante vel post. Scdm quosdam autē rō huius est: quia signum esset incontinētie si plures habuisset. Sed hoc nō est verum: qa nihil repugnaret si plures habuisset meretrices: q̄ sunt magis incōtinētes. Sed est alia rō altior significato .s. qa ipse est dispēsator sacramēto℞: & ideo nullus defectus sacramento℞ dꝫ esse in eo: sed sacramētū matrimonij est significatiuū coniunctionis Christi & ecclesie: ergo vt signū rñdeat signato: sicut Christus est vnus & ecclesia vna sic: & hic qdem deficeret si eps plures vxores habuisset. In veteri aūt lege patriarche significabāt ꝯiunctionē hanc nō vt coniunctā Chro: sꝫ ꝯiungēdā: sed ecclia erat futura ex multis. Et ideo tunc non vna sed plures habebant. Et ideo multitudo vxo℞ ipso℞ h̄ significabat. ¶ Quātū aūt ad tertium .s. ex pte filio℞ subiungit dicens. FILIOS habēs fideles nō in accusatiōe rc.] Eps enim constituit vt supintēdat: & qui constituit ad aliquid dꝫ esse exercitatus in illo: al's nō prudenter instituerentur. Presumit aūt esse bñ exercitatus si bñ alios rexit. Episcopus autē constituit ad tria. Primo vt fidem doceat. Matth. vlti. Docete oēs gētes rc. Et ideo dicit. FIDELES.] Scdo requirit q populum instruat ad virtutes. Eccl.7°. Filij tibi sunt erudi illos. Peccata autē lasciuie magis abstrahunt a virtute. Eccl.20. Lasciuus & imprudens non seruabunt tēpus. Et ideo dicit. NON in accusatione luxurie.] .1. Regū.3°. Hely condemnatur: quia filios de hoc non correxit. Tertio oportet q ptinaces corrigat. Unde dicit. AVT NON

subditos.i.nō obediētes.Eccl.30. Equus indomitus euadit durus ꝛ filius remissus euadit ꝑceps ꝛc̄.

¶ Deide cū dicit.OPORTET enim ꝛc̄.Expōit quod dixit: ꝛ primo qḋ dixit.SINE crimine.Scḋo sine qbus dꝫ eē.ibi.NON supbū ꝛc̄.Cā aūt primi ē:qa dꝫ dispēsare diuina.Eccl.10.Scḋm iudicē ppli sic ministri ei⁹ ꝛc̄. ps.Ambulās in via imaculata hic mihi ministrabit.

¶ Deide cū dic̄.NON supbū ꝛc̄.Ostēdit a qb⁹ dꝫ esse imunis: ꝛ primo ostēdit a qb⁹ criminib⁹.Scḋo qb⁹ virtutib⁹ luceat.ibi.HOSPITALEM.Peccatoꝝ autem quedā sunt carnalia:quedā spūalia.De primis non facit mētionē:qa oīno debēt mūdi eē ab eis.Eph.5.Fornicatio aūt ꝛ ois imūditia aut auaritia: nec noiētur in vobis sicut decet scōs ꝛc̄.Sed tantū de spūalib⁹ que sunt qnqꝫ:quoꝝ duo nō hnt locū in platis.s.inuidia:qḋ est pctm̄ paruuloꝝ.Job.5.Paruulū occidit inuidia ꝛc̄. Prelatus aūt ē in summo.Itē nec accidia:qa oia ei ad votū succedūt.sed SVPERBIA qa est in summo: ꝛ ira ꝛ cupiditas occasione tēporaliū:quoꝝ est dispēsator. Quātū ad primū dicit.NON supbū.ps.Supbo oculo ꝛ insatiabili corde cū h nō edebā ꝛc̄.Eccl.32°.Rectorē te posuerūt noli extolli ꝛc̄.Quātū ad scḋm primo excludit irā cū dicit.NON iracūdū.Scḋo incētiuū ire qḋ est vinū dicēs.NON vinolentū.Prou.23.Cui suffusio oculoꝝ: nōne his qui cōmorant̄ in vino: ꝛc̄. Tertio sequelā ire qḋ ē ꝑcussio.Iō dicit.NON percussorē.i.nō crudelē.Esa.50.Corp⁹ meū dedi percutientib⁹ ꝛc̄.Uel NON ꝑcussorē.i.nō ꝑcutientē ꝯscias alioꝝ prauis morib⁹.p̄ᵃ Corin.8.Et ꝑcutiētes ꝯscias eoꝝ infirmā.Quātū ad tertiū dicit.NON turpis lucri ꝛc̄.i.Timo.3°.Nō turpe lucrū sectātes.Sap.15°. Sed estimauerunt lusum esse vitam nostram ꝛ conuersationem vite compositum ad lucrum: ꝛ oportere vndecūqꝫ etiam ex malo acquirere.

¶ Deinde ponit bona que dꝫ hr̄e. Et primo que ꝑtinent ad cōuersationē vite. Scḋo que ad veritatē doctrine. ibi.AMPLECTENTEM ꝛc̄.Et patent oia.

¶ Tenacem eius qui fm doctrinā est:fidelis sermonis:vt potēs sit etiā exhortari per doctrinā sanam: ꝛ cōtradicentes cōuincere. Sunt.n.multi intractabiles: ꝛ vaniloqui : ꝛ mentiū seductores: maxime hi qui sunt ex circūcisione:qbus opꝫ obturare os:qui totas domos subuertunt:docētes que nō opꝫ:turpis lucri grā.Dixit qdā ex istis ꝓpri⁹ ipsoꝝ ꝓpheta. Cretēses semꝑ mēdaces:male bestie:vētres pigri. Testimoniū hoc est verū.

¶ Amplectentē eum qui fm doctrinam est fidelem sermonē:vt potens sit exhortari in doctria sana ꝛ eos qui cōtradicūt arguere. Sunt.n.multi ēt inobedientes: vaniloq ꝛ seductores maxīe qui de circūcisione sunt: quos opꝫ redargui:qui vniuersas domos subuertunt : docentes que non opꝫ turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis ꝓprius ipsoꝝ propheta. Cretenses semper mēdaces:male bestie vētris pigri. Testimoniū hoc verum est.

Lec. III.

Supra docuit qualeꝫ opꝫ eē epm̄ in vita:hic ostēdit qualeꝫ opꝫ eē in doctrina.Et primo ostēdit qꝫ ad ipsū regrit̄ diligētia studij. Scḋo ponit materiā studij. Tertio ei⁹ vtilitatē. Quātū ad p̄ᵐ dicit. AMPLECTENTEM ꝛc̄.Aliqd.n.amplectens illud diligēter ꝯstringit. ꝛ amplexus ex dilectiōe fit.Opꝫ.n. cū scie inherere cū amplexu ꝛ firma adhesione animi ꝛ cordis dilectiōe.Sap.6.Preoccupat eos q se concupiscūt ꝛc̄.Prouer.4.Arripe illā ꝛ exaltabit te:glorificaberis ab ea cū eā fueris amplexat⁹ ꝛc̄. ¶ Materia studij nō debēt eē fabule nec ꝯsilia:sꝫ SERMO fidelis idest ver⁹.ps.Fidelis dn̄s ꝛc̄. Uel SERMO fidelis.i. fidei in qua opꝫ epm̄ instrui.Sed aliq student in eis dupl'r:vt.s.adiscāt solū ꝛ operent̄. Sed h nō sufficit epo:sed opꝫ vt ꝛ alios istruat.Et iō dicit.QVE fm doctrinā ē.i.Timo.4.dr̄. Nemo adolescētiā tuā ꝯtēnat: sꝫ esto exēpluꝫ fidelib⁹ in xbo in cōuersatiōe ꝛc̄.Utilitas ē facultas exequēdi offīm sui.Officium aūt plati ē sicut pastoris.Jo.vlti.Pasce oues meas.Pastor ꝟo duo hꝫ facere.s.pascere gregē.i.Pe.5.Pascite q in vobis ē gregē dei ꝛc̄.Itē arcere lupū.Sic ꝛ epō pascere dꝫ per doctrinā verā.Hiere.3.Dabo vobis pastores iuxta cor meū: ꝛ pascēt vos scia ꝛ doctria ꝛc̄.Et iō dic̄. VT SIT potēs ꝛc̄.Nō dicit vt exhortet̄:sꝫ vt potens sit exhortari.Qḋ est qn̄ hꝫ in ꝓmptu exhortatiōes qn̄ est nec̄e exeq.Qḋ figurat̄ Exo.25.Per vectes i circulis arche vt archa.s.posset portari.Luc.vlti.Potēs in ope ꝛ sermone.Et dicit.SANA.i.absqꝫ corruptiōe falsitatis.Infra.2.Tu aūt loquere q̄ decēt sanam doctrinam ꝛc̄.i.Thes.2.Exhortatio nr̄a non fuit de errore: neqꝫ de imunditia ꝛc̄. ¶ Itē vt custodiant ꝯ hēticos. Et ideo dicit.ET EOS qui ꝯdicunt arguere.i.cōuincere. ꝛ hoc ꝑ studiū sacre scripture.2.Timo.3.Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis ē ad docēdum ad arguēdū ꝛc̄.Job.6.Nec cōtradicā sermonib⁹ sancti. Et hec duo fm Phm̄ ꝑtinent ad opus sapiētis.s.non mentiri de qbus nouit quātū ad primū: ꝛ mentientem manifestare posse quātum ad scḋm.

¶ Consequēter cū dicit.SVNT enim multi ꝛc̄.Ponit nec̄citatē dictoꝝ. Et primo ex ꝑte falsoꝝ doctoꝝ. Scḋo ex ꝑte maloꝝ auditoꝝ.ibi. DIXIT qdā ꝛc̄. Circa p̄ᵐ duo fac̄.Quia primo describit cōditionē falsoꝝ doctoꝝ. Scḋo ꝑuersitatē studij ipsoꝝ.ibi. QVI vniuersas ꝛc̄. Itē primo ondit eoꝝ cōditionē. Scḋo docet remediū ꝯ eos.ibi.QVOS opꝫ ꝛc̄.Conditionē ostēdit q̄drupl'r. Et primo ex numero cū dic̄. MVLTI ꝛc̄.Eccl.1. Stultoꝝ infinit⁹ est numer⁹.Scḋo ex vitio iobediētie q̄ntū ad deū ꝛ suos superiores.Ro.1.Parētib⁹ nō obedientes.i.Reg.15.Pctm̄ inobediētie sicut idolatria dr̄ eē. Tertio EX VANILOQVIO.s.q̄ ad se.ps.Dn̄s scit cogitationes hoīm:qm̄ vane sunt.Sap.13°.Uani sunt hoīes in qbus nō subest scia dei ꝛc̄. ꝛ ꝑcipue vani sunt heretici. Iō subiungit dicēs. SEDVCTORES.s.quo ad inferiores.2.Timo.3.Mali hoīes ꝛ seductores ꝛc̄. Quarto ex loco cū dicit.MAXIME q de circūcisione qui cogebāt hoīes iudaiçare.Phil.3.Uidete canes:videte malos oparios:videte cōcisionē. ¶ Cōtra quos ponit remediū.Non.n.sunt tolerandi:qa corrūperent̄ populus ꝛ iputaret̄ pastori Ezec.13.Nō ascēdistis ex aduerso:neqꝫ opposuistis murū pro domo israel ꝛc̄. 2.Timo.4.Argue obsecra increpa in oī patientia ꝛ doctrina ꝛc̄.Et ideo dicit.Oportet redarguere.

¶ Deide cum dicit.QVI vniuersas ꝛc̄.Describit hoꝝ studiū: ꝛ primo describit̄ ex dāno qḋ inferūt.Scḋo ex falso qḋ docent. Tertio ex lucro qḋ cōcupiscūt.Dānū est QVIA subuertūt ꝛc̄. Doctrina.n.catholica publice ꝓponit̄ in ecclia:sꝫ heretici latētēr: ꝛ iō querunt latibula.Prouer.9.Aque furtiue dulciores sunt ꝛ panis

obscōditus suauior rc̄. Et iō circūeunt p domos vt se/ducant pcipue mulieres. 2. Tim. 3. Ex his sunt qui pe/netrāt domos r captiuas ducūt mulierculas oneratas peccatis rc̄. DOCENTES que non opz].i. vana r inu/tilia: nec querūt lucrū spūale: sz tpale. Et iō addit. TVR/PIS lucri grā].s. tpalis vl ppe glie. Sap. 15. Sz estima/uerūt lusuz eē vitā nrāz r cōuersationē vite cōpositaz ad lucrū r oportere vndecūqz ēt ex malo acqrere.

Deinde cū dicit. DIXIT gdaz rc̄.] Describit audito/res: qa isti erāt cretēses r ad hos refert h opus. Et prio ostēdit ɔditionē. Scdo dat remediū. ibi. QVAM OB cāz rc̄.] Circa pmū prio describit cōditionē p testimo/niuz. Scdo ɔfirmat. Dicit ḡ. Tales sunt doctores: sz r auditores sunt silr seducibiles iuxta testimoniū cuius/dam poete eoꝝ .s. Epimenidis. Ubi nota q propheta aliqs dr̄ qui a deo illuminat̄ ſm intellm ad cognoscē/dum aliq̄ supra cōem cognitionē. Nume. 12°. Si quis fuerit inter vos pphēta dn̄i in visione apparebo ei vel p somniū loquar ad illū rc̄. Itē qui exponit pphetias eodē spū r eodē mō q̄ sūt tradite. Itē q pfert aliqd p/pheticū. Un̄ pōt pferri aliqd pphēticū ex quodā in/teriori istinctu ēt pter suū intellm. Jo. 11. Cayphas cū eēt pontifex pphetauit rc̄. Nō. n. pphetauit ſm suam intētionē q dicebat expedire eū mori ne seduceret po/pulus. Nihilomin⁹ tn̄ fuit mot⁹ ad dōm p spūz. Et hic modus pphetādi est apud illos qui accipiunt primū ɔhuz aliquoꝝ pro hoīe qd ēt fit a demonib⁹. Et dicit. PROPRIVS] qa pprie descripsit eoꝝ ɔditiōes.

Deide cū dic̄. CRETENSES rc̄.] Proponit testimo/niuz r notat eos de trib⁹. s. de corruptione rōnalis cum dicit. SEMPER mendaces.] ps. Perdes oēs q loquūt̄ mēdaciū. Itē de corruptiōe irascibilis cū dic̄. MALE bestie].i. crudeles. Bestie dicunt̄ q̄si vastie: qa crude/les sunt. Prouer. 28. Leo rugiēs r vrsus esuriēs: prin/ceps impi⁹ sup populuz pauperē rc̄. Et dicit. MALE] qa ſm Phm in politicis. hō qn̄ ſm rōnem operat̄ est optimū aialiū: sz qn̄ declinat ad maliciā est pessimuz: qa si declinat pp crudelitatē nulla bestia: ita ē crude/lis. Un̄ dicit q decies millies ē peior malus homo q̄ mala bestia. Itē de corruptiōe cōcupiscibilis cū dicit. VENTRES PIGRI].i. pigritiā hntes ex vētre. Erant eniz gulosi r tales querūt quietem. Luc. 12. Aia habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, co/mede, bibe, epulare. Confirmat aūt testimoniuz cū dicit. TESTIMONIVM rc̄.] Glo. per h itelligimus q doctor sacre scripture accipit testimoniū veritati vbi/cūqz inuenerit. Un̄ Aplūs in plurib⁹ locis recitat dicta gentiliuz: sicut in. 1. Corin. 15. Corrūpunt bonos mores colloquia mala rc̄. Itē Act. 17°. In ipso viuim⁹ moue/mur r sum⁹. Nec pp h approbat̄ tota eoꝝ doctrina: sz eligit̄ bonū: qa verū a quocūqz dicat̄ est a spūsancto: sz respuit malū. Unde dr̄. Deu. 21. In figura huius q si qs viderit puellam in numero captiuoꝝ dz pcidere vngues r capillos .i. supfluitates.

Quam ob cām redarguito illos seueriter: vt sa/ni sint in fide: non attēdentes iudaicis fabulis: r

Ro. 14. pceptis hoiuz: auersantiuz veritatē. † Oia qdez pura puris. Porro pollutis r infidelib⁹ nihil est purum: sed polluta est illoꝝ mens r conscientia. Deum profitent̄ se scire: ceterum factis negant: cum sint abominabiles: r dicto non audientes: r ad omne opus bonum reprobi.

Quaz ob cām increpa illos dure vt sani sint in fide: nō intēdentes iudaicis fabulis: r mandatis hoiuz auersantiū se a veritate. Omnia munda mundis: coinquinatis aūt r infidelibus nihil est munduz: sed inqui/nate sunt eoꝝ r mens r ɔsciētia. Confitē/tur se nosce deū: factis aūt negant: cum sint abominati r icredibiles: r ad omne opus bonum reprobi. Lec. IIII.

Posita cōditione cretensis populi: hic ponit re/mediū. Et pmo ponit remediū reprehē/sionis. Scdo assignat dictoꝝ rationem. ibi. OMNIA mūda rc̄.] Circa pm̄ tria facit. Quia pmo hortat̄ Titū ad reprehēdenduz eos. Scdo reprehēsionis finē ostē/dit. ibi. VT SANI rc̄.] Tertio docet debitū moduz p/ueniēdi ad finē. ibi. NON intēdētes rc̄.] Dicit ḡ. CRE/TENSES sunt male bestie] qb⁹ .s. debet̄ flagelluz r ca/stigatio. ET IDEO increpa illos dure.] Prou. 6. Uia vite increpatio. hs. Increpa feras arūdinis. Sed ɔ. 2ᵉ Tim. 4. In oi patiētia rc̄. Rñdeo duplex est rō exhortatiōis hui⁹. Una ex pte eoꝝ qui reprehēdunt̄. CRETENSES. n. duri] r pnaces erant. Et iō DVRE EOS] reprehēdi iubet: nō autē ephesii quoꝝ archiepūs erat Timotheus. Alia ex parte reprehēdentium: quia r Titus fuit lenis r mansuetus. r ideo inducitur quasi ad contrariuz: sed Timotheus erat rigidus: r ideo in/ducitur ad patientiam.

Deide cū dicit. VT SANI rc̄.] Tangit finē reprehē/sionis. Naz hō est san⁹ in quo non est corruptio. Et sic san⁹ est in fide qui in nullo hz eā corruptā. Doꝝ autez fides vitiabat̄ p hereticos. 2ᵉ Cor. 11. Timeo ne sicut serpēs Euā seduxit astutia sua: ita corrumpant̄ sensus vr̄i r excidāt a simplicitate q̄ est i chrīo iesu. 1. Tim. 6. Si qs aūt alr docet r nō acqescit sanis sermonib⁹ dn̄i nr̄i Jesu chrī rc̄. Modus pueniēdi ad sanitatez est si vitēt errores iudeoꝝ. Un̄ dic̄. NON intēdētes rc̄.] In lege. n. erāt duplicia documēta fidei. s. q̄dam circa credenda. Itē q̄dā mādata religionis q̄ erāt seruanda circa cultum dei. Et prima vocat FABVLAS.] Scda mādata hoiuz r nō dei. Ex q̄ vr̄ q ɔdēnet vetus testm̄ vt dicūt manichei. Sz q dicit FABVLIS] pōt referri ad eoꝝ narratiōes. pter doctrinā legis q̄ sunt fabulose vt Thalmuth. 1. Tim. 1. Ne intenderent fabulis r ge/nealogijs iterminatis rc̄. Uel ipsa doctrina q̄ fuit oliz veritas: nūc ſm q ipsi itelligūt sunt fabule. sicut illud Esa. 7. Uirgo cōcipiet rc̄. fuit veritas: sz nūc qa ipsi di/cunt adhuc h eē impleduz ē fabulosuz. Itē mandata hoiuz pñt itelligi nō q̄ sunt in lege moysi: sz traditiōes senioꝝ. Mat. 15. Sed nūqd mādatis hoium nō est obediēduz? Rñdeo q sic q̄diu nō auertūt a verita/te dei. Et iō subdit. AVERSANTIVM se a veritate.] 2ᵉ Tim. 4. A veritate qdē auditū auertēt rc̄. Sil̄r hr̄ Mat. 15. Sine cā colunt me docētes doctrinas r mā/data hoiuz. Sil̄r dr̄ Mar. 7. Uel dōm ē q mādata q̄ sunt in lege dei sunt facta mādata hoiuz. Quādo eniz saluantur in signum future veritatis sunt mādata dei: sed quis volunt ea saluare postq̄ corpus nostrū mor/tuum est legi: sunt mandata hominum.

Mādata ho/minū sunt ob/seruanda nisi/modo cōtradi/cunt a ve/ritate.

Deinde cū dicit. OMNIA mūda rc̄.] In spāli ondit dictoꝝ rōnez. s. qūo auertūt se a veritate: r qūo dicunt fabulas r mādata hoiuz: qd est pcipue de discretione ciboꝝ ſm legē quā pseudo qdā dicebāt eē seruādam. Et iō prio ondit qūo hi cibi habēt se ad bonos. Scdo qūo ad malos. ibi. COINQVINATIS aūt rc̄.] Dic̄ ḡ.

NON intẽdentes fabulas de cibis] quia oīa.s.cibaria sunt mūda. Sed infert. Ergo adulteriū est mundum mūdis. R̃ndeo dōm est ꝙ nō: q̄a ex hoc ipso ꝙ adest imundat. Sed illa sunt munda mundis que de se non imundant. Mat.15. Ea q̄ intrāt in os nō coinquinant hoīez. ḡ oē qd itrat in os mūdū ē. Sed duplex ē obiectio. Una ꝙ Leui.11. dr̃ ꝙ q̄ aliqd aīal non ruminat vel nō scindit vngulā ē imūdū. R̃ndeo fm Aug. 3 Faustū: aliqd ē imūdū: vel fm rei nām: vel fm significationē: puta si h̄ nomē stult⁹ fm se sumat inquātū est vox q̄dā: sic nō est imūdū sed bonum. Si ꝟo fm sigñationē: q̄a sigñat defectū sapiētie: sic h̄z imūditiā. Actus aūt ill⁹ populi erāt act⁹ ꝓphetici. Uñ porcus fm ꝙ res q̄dā nō est imūdus: sꝫ fm ꝙ sigñat hoīem voluptatib⁹ se inuoluentē. Sed nunc veritate veniente cessant ⁊ vtunt̄ cibis hoīes fm suā nām. Alia qd est ꝙ Act.15. mādauerūt ap̄li ꝙ abstinerent se a sanguine ⁊ suffocato. ḡ vr̄ ꝙ nō sit licitū hoc comedere: non ḡ oīa mūda mūdis. R̃ndeo: aliqui credūt ꝙ illud mādatū intelligat̄ ad l̄raz: ⁊ ꝙ obligat vsq̄ mō. vt apd grecos: ⁊ ēt aliq̄ apud latinos. Aliqui aūt dicūt ꝙ nō intelligit̄ fm l̄raz sed fm mysteriū: vt p sanguinē intelligāt homicidiū: ⁊ a suffocato. i. oppressione pauperū. Et h̄ bonū est: sꝫ nō est tota rō ꝑcepti: ⁊ ideo dico ꝙ ad l̄raz est ꝑceptū: ⁊ tñ nō obligamur. Quedā. n. ꝓhibent̄ q̄a mala sunt: ⁊ hec simpl'r sunt vitāda. Aliqua ꝟo que nō sunt mala simpl'r: sꝫ pro tpe: ⁊ hec sunt seruāda ex ꝑte cā. Et hec ap̄li ꝓhibuerūt: nō q̄a mala sꝫ sꝫ q̄a Mat. 15. dicit dñs ꝫ̄riū. Sed rō erat: q̄a cōuersi erāt q̄dā ex iudeis: ⁊ q̄dā ex gētib⁹. Et iō oportebat ad hoc ꝙ vn⁹ populus ex eis fieret: ꝙ vni cōdescēderet alius: vt iudeis: q̄bus abbominabile erat comedere sanguinē ⁊ suffocatū ꝯdescēderet̄. Et iō ad seruādā pacem instituerunt ap̄li hoc esse seruādū pro tempore illo.

¶ Deide cū dicit. COINQVINATIS ⁊c̃.] Oñdit quō se hñt ad malos. Et circa hoc tria facit: q̄a p̄io ostēdit hoc. Scdo assignat cām. ibi. SED INQVINATE ⁊c̃.] Tertio māifestat p signū. ibi. CONFITENTVR ⁊c̃.] Dicit ḡ. Cibi isti mūdi sunt mundis: sꝫ imūdi coinquinatis. i. his qui hñt ꝯsciā coinquinatam. Eccl.13. Qui tetigerit picē inquinabit̄ ab ea ⁊c̃. CVM infidelib⁹]. i. q̄ habēt malā fidē. Esa.21⁰. Qui icredulus ē infideliter agit. Sed nunq̄d facit peccator ⁊ infidelis imundam elynā? Dōm est ꝙ Ap̄ls nō ponit affirmatiuā: sꝫ negatiuā. Unde nō dicit oīa: sꝫ nihil mūdū eis: qd verū est: q̄a nihil eis ꝑfecte mūdū ē: q̄a nihil ē mundum in actib⁹ nisi in finē debitū ordiatū: sꝫ isti aūt sunt extra finē. Sed nūq̄d aliqd ē eis mūdū? Sic. Sed ꝫ̄ q̄a oē qd non est ex fide pctm̄ est. Dōm est ꝙ malum nunq̄ corrūpit totū bonū. Impoſ'e. n. est q̄n i pctōre quolib3 sit aliqd bonū. s. nāe etiā in demonib⁹: q̄ ḡ peccator facit aliqd fm ꝙ est peccator ⁊ infidelis: totū est pctm̄ ex radice. Sed si q̄d facit ex ꝑncipio alicuius boni qd h̄z vt fidei informis vel nāe: nō est imūdū. Et ideo signāter dicit. COINQVINATIS ⁊ īfidelib⁹]. i. inquātum sunt hm̄. Comedebāt. n. cōtra ꝯsciā ⁊ errabant in fide. Et iō qd de nā sua ē mūdū: fecerūt sibi imūdū. Cuius cā est: q̄a cā actuū eoꝝ est imūda. s. volūtas ⁊ intellectus: que sunt in eis deprauati. Uñ dicit. Sed inquinate sunt eoꝝ: mēs. s. p īfidelitatē ⁊ ꝯsciā. s. p pctm̄. Baruch.3. Quid ē israel ꝙ in terra inimicoꝝ es: inueterasti in terra aliena: coinq̄nat⁹ es cū mortuis ⁊c̃.

¶ Deide cū dicit. CONFITENTVR ⁊c̃.] Oñdit fidē p signū. Si. n. aliqs dicat ꝙ eoꝝ dicta sunt vera: imo ꝙ hñt fidē vni⁹ dei ⁊ ꝯfitent̄ eū: hoc excludit. Et p̄io oñdit bonū qd erat i eis. s. ꝙ CONFITENTVR ⁊c̃.] sꝫ labijs exteriorib⁹. Esa.29⁰. Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ longe est a me. Hiere.12. Prope es ori eoꝝ: ⁊ longe a renib⁹ eoꝝ. Scdo ostēdit defectū iteriorē. ⁊ p̄io q̄tū ad pñtia. 2⁰ q̄tū ad futura. ibi. INCREDIBILES ⁊c̃.] Quo ad pñtia: q̄a negant eū factis. Qui. n. peccat inquātū est de se negat eū factis: q̄a qui ꝯfitet̄ deū: cōfitet̄ ⁊ eius ptātem. s. ꝙ est ei obediēdū. Et iō si nō obedit peccādo negat factis: qd ꝯfitet̄ ore. ¶ Sed dicis: quicūq̄ negat deū est ifidelis. Peccatores negāt deū factis. ḡ ⁊c̃. ¶ R̃ndeo sicut hñs sciam in vl'i pōt errare in particulari: ita hñs fidem in vl'i. In ꝑticulari tñ agibili corrūpit̄ ꝓpter corruptionem affectus. 1. Tim.5. Fidē negauit: ⁊ ē infideli deterior. Quō aūt ad futura deficiūt. Certe q̄a nō solū negāt: sꝫ sunt indispositi ad redeūdū ad deū. Sunt. n. tria ꝓpter q̄ homo redit ad deū. s. dei grā. Ro.5⁰. Iustificati gratia ipsius ⁊c̃. Scdm ē fides. Act.15⁰. Purificās fide corda eoꝝ ⁊c̃. Tertium exercitiū boni operis. Rom.2. Factores legis iustificabunt̄. Hec tria excludit ab ipsis. Primo gratiā. ibi. QVIA abbominabiles]. i. nō accepti per grām. Scdo fidem cū dicit. INCREDIBILES.] idest nō apti ad credendū. Ezech.2. Increduli ⁊ subuersores sunt tecū. Tertio tertiū. QVIA ad omne op⁹ bonū reprobi]. i. reprobandi. Hiere.6. Argentum reprobum vocate eos.

Cap. II.

Tu vo loquere: que decent sanam doctrinam. Senes vt sobrij sint: graues: modesti: sani fide: charitate: patiētia. Anus itidem: vt in habitu sint: qui religionē deceat: nō calumniatrices: nō vino multo seruiētes: vt honesta doceant: quo possint modestas reddere adolescentulas: vt maritos suos diligāt: vt liberos ament: vt sobrie sint: pure: domus custodes: bone: subdite suis viris: ne sermo dei male audiat. Adolescentes consimil'r adhortare: vt sobrij sint.

Tu autē loquere que decent sanā doctrinam. Senes vt sobrij sint: pudici: prudentes: sani in fide: in dilectione: in patiētia. Anus sil'r in habitu sancto: nō criminatrices: nō multo vino seruiētes: bene docētes vt prudentiam doceāt. Adolescētulas vt viros suos ament: filios suos diligant: prudentes: castas: sobrias: domus curam habentes: benignas: subditas viris suis: vt non blasphemetur verbum dei. Iuuenes similiter hortare vt sobrij sint.

Superius Ap̄lus instruxit Titum quales ministros instituat ad arcendū hereticos: hic docet q̄d ipse circa eos faciat. Et p̄mo ꝓponit h̄ in gñali. Scdo distinguit p ꝑtes. ibi. SENES ⁊c̃.] Dicit ergo. Ita dixi ꝙ op3 ep̄os ꝯstituere: sꝫ ne credas ꝙ tu sis ꝓpter hoc alienus a cura: imo maior debet eē tibi sollicitudo ad instruēdū. Ideo TV AVTEM loquere que decent sanam doctrinā]. s. per que fides incorrupta edificat̄. Supra.1. Ut sit potēs exhortari in doctrina sana ⁊ eos qui cōtradicunt arguere ⁊c̃.

¶ Deinde ostẽdit idẽ per ptes. Et pͥo ponit doctrinã sanã ꝯ puersitatẽ vite. Scđo ꝯ hereticos ꝛ errores. ibi. STVLTAS aũt q̃ones ꝛc̃.] Circa pmũ duo facit. Quia pmo instruit singulas ꝯditiões hoĩu. Scđo generalr oẽs. 3° cap. ibi. ADMONE illos ꝛc̃.] Itez pma i duas. Quia pͥo ostẽdit q̃uo instruat liberos. Scđo q̃uo instruat seruos. ibi. SERVOS ꝛc̃.] Itẽ pͥo ostẽdit q̃uo instruat liberos ḋbo. Scđo q̃uo exẽplo. ibi. IN OMNIBVS teipsũ ꝛc̃.] Circa pmũ duo facit. Quia pͥo ostẽdit q̃uo instruat senes. Scđo q̃uo doceat iuuenes. ibi. ADOLESCENTVLAS ꝛc̃.] Itez pma in duas. Quia pmo ostẽdit q̃uo istruat senes mares. Scđo q̃uo anus feminas. ibi. ANVS ꝛc̃.] ¶ Sciẽdũ ẽ aũt q̃ quedam bona sunt ad q̃ senect᷒ disponit: q̃ pͥo ponit. 2° q̃dam bona q̃b᷒ senect᷒ ꝯriaẽ: ꝛ hec scđo ponit ibi. SANI IN fide ꝛc̃.] Inter bona ḋo ad q̃ senect᷒ disponit. Unũ est cõtempt᷒ delectationũ. Aliud ẽ pfectio sapiẽtie ꝛ prudentie. Disponit q̃dẽ senect᷒ ad ꝯtẽptũ delectationũ. Iuuenũ.n. corpa feruent nãli calore ex quo cõcitatur iuuẽtus ad delectatiões corpales q̃ pcipue ꝯsistunt in cibis ꝛ potib᷒ ꝛ venereis. Sed ad vitãdũ hec disponit senect᷒. SENES] eniz sunt mortificati. 2. Regũ. 19. Nunqd vigent sensus mei ad discernẽdũ suaue vel amarũ: ꝛc̃. Et iõ dicit. VT SOBRII sint] q̃tũ ad cibos ꝛ potus: ꝛ pudici q̃tũ ad venerea. Gẽn. 18. Postq̃ꝫ cõsenui ꝛ dñs meus vetulus ẽ voluptati operam dabo. Sed si senect᷒ ad hoc disponit q̃re h̄ monet: Rñdeo aliqñ ꝯtingit ex magna puersitate q̃ senex reducit ad puerilia pctã. Esa. 65. Puer centũ annoꝝ morietur: ꝛ peccator centũ annoꝝ maledict᷒ erit. Et duplex ẽ rõ: q̃re h̄ ꝯtigit. Aliter.n. ad h̄ mouet senex aliter iuuenis. Iuuenis.n. incitat ad hec ex istinctu passionis: sed senex ex electiõe pp duo. Nullus.n. vult eẽ sine delectationibus: ꝛ tanto plus appetit eas q̃to maiores molestias sentit. Senex aũt patit multa incõmoda ꝛ defectus nãe. Et iõ qñ nõ hꝫ spũales delectationes querit corpales. Scđa rõ est: q̃a iuuenis q̃nq̃ꝫ refrenat p pudorẽ: senes aũt fm Phm sunt iuerecũdi: q̃a sunt antiq ꝛ multa expti. Iuuenes ãt vani ꝛ verecũdabiles nãlr. Et iõ refrenant: sꝫ nõ senes. ¶ Itẽ senect᷒ disponit ad prudentiã pp experimẽtũ longi tpis. Iob. 12. In antiq̃s ẽ sapiã ꝛ in multo tpe prudẽtia. Eccl. 25°. Quã speciosa veteranis sapiẽtia ꝛ gloriosus intellectus ꝛ cõsiliũ: corona senũ multa peritia ꝛc̃. Contingit tñ aliqñ senẽ esse fatuũ. Eccl. 25. Senem fatuũ ꝛ insensatũ. Et h̄ est ex duob᷒ q̃ senex ẽ fatuus. Prudentia.n. acgritur per exercitiũ: qñ q̃ in iuuentute se in bonis non occupant sunt in senectute iprudentes. Eccl. 25. Que in iuuẽtute tua non congregasti q̃uo inuenies ea in senectute tua. ¶ Itẽ alia rõ est: q̃a in iuuẽtute q̃nq̃ꝫ affluũt voluptatib᷒: ꝛ maxie supfluitate ciboꝝ: ꝛ iõ desiccat eoꝝ cerebrũ. Prouer. 20. Luxuriosa res est vinũ ꝛ tumultuosa ebrietas. quicũq̃ꝫ his delectat nõ erit sapiens ꝛc̃.

Senex ex electione incitatur ad delectationem: iuuenes vero ex passione

¶ Deinde ponit ea ad que ꝯriat senect᷒. ꝛ pͥm est fides. 2m dilectio. 3m patiẽtia. Quãtũ ad pͥm dicit. SANI IN FIDE] q̃a sine ea ipoſſe ẽ placere deo. Heb. 11. Sed q̃ aliq nõ sunt sani in fide: maxie in aliquo nouo qđ ponit senib᷒ credendum ꝯtingit ex duob᷒. Pͥo qr senes nõ sunt firmi in aliquo nouo ppter psumptionẽ sapiẽtie: ꝛ iõ nõ credũt aliqs. Iob. 12. Et senes sunt in nobis. Itẽ quia nãle vitiũ senũ ẽ q̃ sunt icredibiles: q̃a sunt expti se sepius eẽ deceptos. Et iõ loquitur semp cum forte vel fere aduerbijs tẽperatiui modi ꝛ dubitatiui modi. Incredulitas ãt repugnat fidei. Esa. 21°. Qui incredulus ẽ ifidelr agit. ¶ Quãtũ ad 2m dicit. IN DILECTIONE.] Et h̄ iõ: q̃a plenitudo legis est dilectio. Et monet ad h̄ pp duo. Pͥo q̃a in senib᷒ parũ ẽ amicitie: q̃a amor nutrit p cõuictũ. Nullus aũt vult diu conuiuere cũ tristib᷒. Senes aũt sunt tristes. Et iõ non ẽ diu cũ eis amicitia. Itẽ quia senes diligũt pp vtilitatẽ tñ: sicut iuuenes pp delectabile. Senex.n. idiget sustentatione. ¶ Quãtũ ad 3m dicit. IN PATIENTIA.] Et monet ad h̄ pp tria. Pͥmo q̃a senes multa mala circũueniunt: ꝛ ideo indigẽt patiẽtia ꝯ turbatiões. Alia rõ est. Senes.n. viuũt in memoria multoꝝ: vñ semp dicunt antiqua. Iuuenes aũt viuũt in spe magnoꝝ: ꝛ h̄ senes duplr ad patiẽtiã mouent: ppter bona. s. q̃ habuerũt ꝛ carent eis. Vñ Boeti᷒. Sũma miseria ẽ fuisse felicẽ. Treñ. 1. Recordata est Hierlm dierũ afflictionis sue puaricationis oĩuꝫ desiderabiliũ suoꝝ que habuerat a dieb᷒ antiq̃s ꝛc̃. Itẽ q̃a viuunt in memoria cõtingit q̃ aliqui qui modo eos despiciunt aliqñ fuerũt peiores: ꝛ ideo turbant. Iob. 30. Nunc aũt derident me iuniores tempore quoꝝ patres nõ dignabar ponere cũ canibus meis. Tertia rõ est: q̃a q̃to senex appropiquat ad finez vite: tanto magis desiderat viuere. Unde videns se deficere magis tristatur.

¶ Deinde cũ dicit. ANVS ꝛc̃.] Docet qualr vetule instruant. Et pͥo docet qualr istruant in vita. Scđo in doctrina. Itez pͥo qualiter in habitu. Scđo qualr in victu. Tertio q̃uo in ḋbo. ¶ Quãtũ ad pmũ dicit. IN HABITV SANCTO] .s. carẽtes lasciuia ꝛ pompa. Et hoc cõuenit oĩ mulieri. pͥe Pe. 3°. Quaꝝ sit nõ extrinsecus capillatura aut circũdatio auri aut indumenti vestimẽtoꝝq̃ꝫ cultus ꝛc̃. pͥe Tim. 2°. Similr ꝛ mulieres in habitu ornato cũ verecũdia ꝛ sobrietate ornantes se nõ in tortis crinib᷒/ aut auro/ aut margaritis/ vel veste preciosa ꝛc̃. Sed specialr anus hoc seruare debent: q̃a iuuẽculaꝝ est ppter viros suos modeste se ornare: qđ intelligit simplr de omni motu corpis. Eccl. 19°. Amictus corporis/ ꝛ risus dentiũ/ ꝛ ingressus hoĩs enũciant de illo. ¶ Quãtũ ad scđm dicit. NON criminatrices.] Duo eniz sunt in sene. Unũ qđ cõe est oĩb᷒ senib᷒. s. q̃ sunt suspiciosi: q̃a viderũt multa mala q̃ silr psumũt de aliis. Itẽ i mulierib᷒ spãlr sũt zelotipe ꝛ vtrũq̃ꝫ cõtingit i vetula: q̃a rõne etatis ẽ suspitiosa: ꝛ rõne sex᷒ ẽ zelotipa. Ecc. 26. In muliẽ zelotipa flagellũ lingue oĩb᷒ cõicãs. Et iõ. NON crimiatrices.] ¶ Quãtũ ad ꝯuictũ dicit. NON multo vino seruiẽtes.] ꝛ de viris dicit. Ut sobrij sint. Et dicit. NON MVLTO] q̃a q̃nq̃ꝫ vtuntur eo ppter frigiditatẽ eaꝝ. ¶ Quãtũ ad doctrinã dicit. BENE docẽtes.] Contra. pͥe Cor. 14°. Mulieres in ecclesijs taceãt: nõ.n. pmittit eis loqui: sꝫ subditas eẽ ꝛc̃. pͥe Tim. 2. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere aũt mulieri nõ permitto ꝛc̃. Rñdeo dicendũ est q̃ doctrina publica que fit i populo iterdicitur mulieri: sꝫ priuata: qua q̃s familiaꝫ docet ei cõceditur. Prouer. 31°. Visio qua erudiuit eum mater sua. Et puer. 4. Nam ꝛ ego filius fui pͥis mei Tenellus ꝛ vnigẽit᷒ corã mr̃e mea ꝛ docebat me atq̃ꝫ dicebat ꝛc̃. Et bñ dicit. Ut prudẽtiã doceãt magis ad anus q̃ ad viros: q̃a q̃nq̃ꝫ docẽt fabulas aniles magis q̃ pficua: ꝛ ẽt q̃a magis ipe ꝯuersant cũ pueris ꝛ cũ familia q̃ viri.

¶ Deide cũ dicit. ADOLSECENTVLAS ꝛc̃.] Ostẽdit qualr instituat iuuenes. Et pmo ostẽdit qualr instruat iuuenes feminas. Scđo q̃lr mares iuuenes. ibi. IVVENES silr ꝛc̃.] Itẽ pͥa in tres: q̃a pmo ostẽdit q̃lr se habeãt ad psonas ꝯiunctas. Scđo ad seipsas. Tertio ad subiectos. Quãtũ ad pͥm dicit. VT VIROS ꝛc̃.] Uiro eniz debet amor. Prouer. 12. Mulier diligẽs corona

est viro suo ꝛc. Eccl. 25. In trib⁹ bñplacitū est spiritui
meo ꝛc. Et infra. Uir ꝛ mulier bñ sibi ꝯsentiētes. Uel
sic: vt prudētes deceāt adolescētulas ꝛ viros ꝛc. Sed
p̄ma expositio ē melior. ET FILIOS diligāt.] ꝙ est na/
turale. Esa. 49. Nungd pōt mulier obliuisci infantē
suū: vt non misereat̄ filio vteri sui ꝛc. Et nota ꝙ dicit.
VT VIROS ament ꝛ filios diligāt.] vt sit amor ad vi/
ros: ꝛ ad filios dilectio: qꝛ ad viros ē amor feruētior:
sꝫ ad filios nālior. ¶ Sꝫ q̄tū ad seipsas tria dic̄. Unū
quo ad rōnē. s. PRUDENTES.] Prouer. 19. Domus ꝛ
diuitie dant̄ a parētib⁹: a dn̄o aūt ꝓp̄e vxor prudens.
Et ꝙ nec̄iū ē qꝛ iuuētus cap̄ ꝛ sexus ꝯriat̄ prudētie.
¶ Aliud ē q̄tū ad cōcupiscibilē. s. cū dic̄. CASTAS.]
¶ Tertiū vo q̄tū ad irascibilē cū dicit. SOBRIAS.]
Eccl. 26. Gr̄a sup g̃ra mulier sancta ꝛ pudorata. ¶ Sꝫ
q̄tū ad subiectos. Prio ponit curā eoꝝ. 2° modum. 3°
rōnē assignat. De p̄mo dicit. DOMUS ꝛc.] Prou. 14.
Sapiēs mulier edificat domū suā: insipiēs vo extru/
ctā quoqꝫ destruet manib⁹. In cura autē sunt duo ob/
seruāda mulieri: sunt. n. vt plūm iracūde. Eccl. 25°. Non
est ira sup irā mulierū. Et iō dicit. BENIGNAS.] q. d.
Cū māsuetudine regāt. Aliud ē qꝛ q̄n mulier ptātem
hꝫ nitit̄ in ꝯriū viro suo. Ecc. 25. Mulier si p̄matū ha
beat ꝯria ē viro suo. Un̄ dr̄ Gen. 3. Sub viri ptāte eris
ꝛ ipse dn̄abit̄ tui. Et ꝙ iō VT NON blasphemet̄ vbū
dei.] i. non detis occasionē blasphemādi ꝛc. Et oīa hec
notāt̄. Tob. 10. Ubi dr̄ ꝙ Raguel ꝛ Sara monuerūt
filiā suā honorare soceros / diligē maritū / regere fami/
liā / gubernare domū / ꝛ seipsā irrep̄hēsibilē exhibē.

¶ Consequēter ostēdit q̄lr deceat mares IUUENES.]
scilꝫ VT SOBRII sint] qd̄ repetit: qꝛ ebrietas est p̄nci
pium vitioꝝ. 1ͣ Pe. 5. Sobrij estote ꝛc.

¶ Per oīa temetipsū prebēs formā bonoꝝ ope/
rum in doctrina: integritatē: grauitatē: sermonē
sanum: irreprehensibilem: vt is qui repugnat ru/
bore suffundat̄: nihil habēs: qd̄ de vobis dicat
mali. † Seruos hortare: vt suis dn̄is pareant in
oībus illis placeant: nō respōsatores nō suffurā/
tes: sed fidē oēm ostēdentes bonā: vt doctrinam
saluatoris nostri dei ornent in oībus.

Eph. 6.
Colos. 3.
1. Pe. 2.

¶ In oībus teipsū prebe exēplum bonoꝝ
operū in doctrina: in itegritate: in grauita/
te. Uerbū sanū irreprehēsibile: vt his qui
ex aduerso est vereat̄ nihil habēs malū di
cere de nobis. Seruos dn̄is suis subditos
esse: in oībus placētes: non cōtradicentes:
nō fraudantes: sed in oībus fidem bonam
ostendentes: vt doctrinā saluatoris nostri
dei ornent in oībus. Lec. II.

Supra Apl's Titū docuit de qb⁹ instruat subdi/
tos liberos. Et qꝛ nō tm̄ vba ꝓsunt: sed ēt
exēpla: iō docet vt se exēplū p̄beat. Prio generalr. 2°
spālr. ibi. IN DOCTRINA ꝛc.] 3° rōnem huius assi/
gnat. ibi. VT IS qui ex ꝛc.] Dicit ḡ. Quia etate iuuenis
es p̄be te i exēplū oīb⁹ bonoꝝ opeꝝ. Prelat⁹. n. dꝫ eē
q̄si forma exēplis discipulis. 1ͣ Coꝛ. 11. Imitatores mei
estote: sicut ꝛ ego chr̄i. Jo. 13. Exēplū dedi vobis ꝛc.

¶ Deīde cū dicit. IN DOMO ꝛc.] Ponit spālia in qb⁹
dꝫ se p̄bere exēplū: ꝛ p̄mo ostēdit qs debeat eē ei⁹ actus
. s. in doctrina. Un̄ dicit. IN DOCTRINA.] Doc. n. est
ꝓpriū p̄lati. Hiere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor
meū ꝛ pascent vos scīa ꝛ doctrina. Et qꝛ habeat alios
ep̄os sub se: vt dr̄ sup̄. 1. Ep̄os cōstituas ꝛc. Iō dꝫ alios
docēdo: eis exēplū doctrīe p̄bere. 1ͣ Tim. 4. Attēde
tibi ꝛ doctrine. Itē monet eū q̄tū ad vitā: ꝛ prio decli
nare a malo. Esa. 1. Quiescite agere puerse. Et iō dic̄.
IN INTEGRITATE per icorruptionē.] Sicut eniꝫ
corp⁹ pdit integritatē p corruptationē mēbroꝝ suoꝝ:
ita aīa p corruptionē pcti. In prelato aūt est integritas
sensus: per prudētiā: affect⁹ p charitatē: corporis p casti/
tatē. 1ͣ Thes. vlti. Integer spūs vester ꝛ aīa ꝛ corpus
sine q̄rela in aduētu dn̄i nr̄i Jesu chr̄i seruet̄. Scd̄o ꝙ
sit grauis q̄tū ad bona q̄ cū charitate fiūt. Graue aūt
duo hꝫ: vnū qꝛ descēdit: ꝛ fm̄ ꝙ vituperat̄. ps. Filij ho
minū vsqꝫquo graui corde ꝛc. Aliud est ꝙ est stabile
ꝛ firmum. Et ideo illi dicunt̄ graues qui non de facilī
mouent̄ a bono ꝛ hoc cōmendat̄. ps. In populo graui
laudabo te. Et ad hoc inducit eum. Prouer. 17°. Non
decet principem labium mentiens.

¶ Deinde ostēdit q̄lis dꝫ eē ei⁹ doctrina ꝛ vbū. Et di/
cit ꝙ dꝫ ESSE SANUM.] i. nō corruptū falsitate. 2ͣ
Timo. 1. Formā habe sanoꝝ vboꝝ q̄ a me audisti in
fide ꝛc. ¶ Itē q̄tū ad modū cū dic̄. IRREPREHEN/
SIBILE.] i. vt pferat̄ tp̄e suo ꝛ cū oī decētia ꝛ puoca/
tiōe ad corruptiōē. Eccl. 20. Ex ore fatui reprobatur
parabola. Nō. n. dicet illā in tp̄e suo. Finis aūt doctri/
ne ē vt is q ꝛc. q. d. Si oēs bn̄ se habeāt. s. p̄lati ꝛ subdi
ti: aduersarij nō possunt vobis nocere. 1ͣ Pe. 2. Sic ē
voluntas dei vt bn̄facientes obmutescere faciatis ipru
dentiū hoīum ignorātiā. 1ͣ Ti. 5. Nullam occasionē
dare aduersario maledicti gratia.

¶ Deinde cum dicit. SERUOS ꝛc.] Docet q̄lr instruat
seruos. Et prio facit ꝙ. 2° ei⁹ rōnē assignat. ibi. APPA
RUIT ꝛc.] Circa p̄m tria facit. Quia prio inducit s̄uos
ad subiectionē. Scd̄o determinat modū eius. ibi. IN
OMNIBUS ꝛc.] Tertio ostēdit necessitatē doctrine
huius. ibi. VT DOCTRINAM ꝛc.] Dicit ḡ. Admone
SERUOS ꝛc.] 1ͣ Pe. 2. Serui subditi estote i oī timo
re dn̄is non tantū bonis ꝛ modestis: sed ꝛ dyscolis ꝛc.
Col. 3. Serui obedite p oīa dn̄is carnalib⁹ nō ad ocu/
lū seruiētes ꝛc. Idē dicit. Eph. 6. Et q̄re monet ꝙ tam
frequēter Apl's: Rn̄deo nō sine cā. Heresis. n. incepit
apud iudeos ꝙ s̄ui dei nō deberēt seruire hoīb⁹: ꝛ ex
ꝙ ēt deriuatū ē in pp̄lo chr̄iano ꝙ dixerūt ꝙ p Chrm
filij dei facti nō deberēt eē s̄ui hoīū. Sꝫ Chr̄s p fidē
nō venit tollere ordinē iustitie: imo p fidē chr̄i iustitia
seruat̄. Ro. 3. Justitia aūt facit alios alijs subdi. Sed
s̄uit⁹ hō est q̄tū ad corp⁹. Naꝫ p Chrm nūc liberamur
a s̄uitute q̄tū ad aiā: sed nō a corruptiōe corporis: sꝫ in
futuro liberabimur ēt a corruptiōe ꝛ s̄uitute corpali.
1ͣ Coꝛ. 15°. Cū tradiderit regnū deo ꝛ pr̄i ꝛc. Sꝫ ꝙ di
cit in oībus pōt referri p̄mo ad ꝙ ꝙ dicit subditos: vt
intelligat̄ IN OMNIBUS.] s. ad q̄ se extēdit ius dn̄a/
tiue ptātis. Uel ad ꝙ qd̄ dicit. PLACENTES.] Dꝫ. n.
eē subiectio. Prio vt seruiāt sine offensione non cum
murmure ꝛ tarditate. Col. 1. Per oīa placētes deo. 1ͣ
Coꝛ. 10. Ego p oīa oīb⁹ placeo. ¶ Cōtra Gal. 1. Si ho/
minib⁹ placerē Chr̄i seruus nō essem ꝛc. ¶ Rn̄deo.
Placere homini ꝓpter ipsū ē vituperabile: sꝫ ꝓpter
deū est laudabile. Scd̄o vt sint sine repugnātia. Ideo
dicit. NON ꝯdicētes.] Eccl. 4. Non ꝯdicas vbo veri/
tatis ꝛc. Tertio sine fraude. Un̄ dicit. NON fraudan/
tes.] Ubi vnum remouet ꝛ alterū astruit. Remouet
fraudem. Seruis eniꝫ cōmittunt̄ bona dominorum.
Luce. 19°. Tradidit eis bona sua. Astruit in omnibus
bonitatē. Et ideo dicit. SED in oīb⁹ ꝛc.] Sed quo fine

Heresis apd̄ iudeos icepit a seruis nolē tibus obedire dominibus.

sibi hec sit da: Non qdez pp terrenū fauorē: sz ppter gl'iaz dei. Unde dicit. VT DOCTRINAM rē.] Glo. Ornamētuz doctoris ē honesta vita discipuli sicut sanitas infirmi ē laus medici. Doctor curator est aiaꝝ. Si ergo nos ostēdimus bona opera laudaẽ doctrina Christi. Esa. 52. Jugiter tota die nomen meū blasphemaẽ. Mat. 5. Ut videant opa vr̃a bona rē.

℄ Apparuit eniz grã dei: salutifera oibus hoib⁹ erudiens nos: vt abnegata impietate ꝛ mundanis cōcupiscentijs: sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuam⁹ in pñti seculo: expectātes beatā illaz spem: ꝛ apparitionē glorie magni dei ꝛ seruatoris nostri Jesu christi: qui dedit semetipsum pro nobis: vt redimeret nos ab omni iniqtate: ꝛ purificaret sibiipsi populum peculiarem: sectatorez bonoꝝ operuz. Hec loquere ꝛ hortare: ꝛ argue cum omni precipiendi studio. Nemo te despiciat.

℄ Apparuit eniz grã dei ꝛ saluatoris nostri oibus hoib⁹ erudiens nos: vt abnegantes ipietatez ꝛ secularia desideria: sobrie iuste ꝛ pie viuamus in hoc seculo: expectantes beatā spem ꝛ aduentū glorie magni dei ꝛ saluatoris nostri Jesu christi: qui dedit semetipsum pro nobis: vt nos redimeret ab oi iniquitate: ꝛ mūdaret sibi populuz acceptabilem sectatorez bonoꝝ operū. Hec loquere ꝛ exhortare: ꝛ argue cū oi imperio. Nemo te cōtemnat. Lec. IIII.

Supra Aplŝ instruxit Titum q̃lr doceret seruos ꝛ liberos ꝛ ↄclusit q̃si rōnez: vt. s. doctrina Chri ornareẽ: hic assignās plenā rōnem dictoꝝ exponit qd dixit p bonā cōuersationē. Et primo pmittit grãz ꝛ doctrinā chri. Scdo iducit eū ad grẽ pdicationē ibi. HEC loquere rē.] Jtē primo pponit grẽ apparitionē. 2° ei⁹ instructionē ibi. ERVDIENS nos rē.] 3° eius operationē ibi. QVI dedit rē.] Sciēduz ē aūt φ grã iportat miaz: qa grã ē de eo qd grat daẽ: ꝛ qd grat daẽ h̃ misericorditer daẽ. Mia aūt semp i deo fuit: tñ olim circa hoies latebat. ps. Dñe in celo mia tua rē. Ante chrz. n. oẽs quātūcūq3 essent iusti erāt sub dānatiōe: sed christo filio dei carnē assumēte APPARVIT grã.] pͤ Tim. 3. Et manifeste magnū ē pietatis sacrm qd manifestatū est in carne rē. ps. Qui sedes sup cherubin manifestare rē. Sed q̃to qs ē potētior tanto ei⁹ grã magis desideraẽ. Uñ grã dei desiderāda ē. Et h̃ est qd dic. GRATIA DEI.] Jtē est ad saluādū. Uñ dicit. ET SALVATORIS nrĩ.] Esa. 51°. Salus aūt mea in sempiternum erit rē. Hec aūt grã nō pponiẽ vni solūmodo populo iudeoꝝ sicut oliz: sz oibus hoib⁹. Esa. 40. Uidebit ois caro pariter qd os dñi locutū est. Esa. 52. Et videbunt oẽs fines terre salutare dei nostri. pͤ Tim. 2. Uult oẽs hoies saluos fieri rē. Et pōt dici φ in natiuitate Chri apparuit hec grã duplr. Uno mō ꝛ primo: qr p maximā dei grãz dat⁹ ē nobis. Uñ ei⁹ cōceptio cū sit opatio totius trinitatis attribuiẽ: tñ spālr spūisancto qui ē pn̄ grãꝝ. Et hec grã apparuit OMNIBVS hoib⁹] ꝛ spālr hoi Christo. Jo. 1. Plenū grẽ ꝛ veritat. Ex hac grã scdo ē cōsecuta instructio humani gñis: qa añ Chrz fuit mūdus i ignorātia ꝛ heresi. Esa. 9°. Populus qui ambulabat i tenebris vidit lucē magnā. Uñ dic. ERVDIENS NOS] . s. sicut hō erudit filiū. ℄ De duobus aūt erudiuit nos: qa duo necīa sunt hoi. s. bonū opus ꝛ recta intentio. Primo ostēdit quō Christus nos de primo erudiuit. Scdo de scdo ibi. EXPECTANTES rē.] Dicit ḡ. VT ABNEGANTES rē.] Notāduz est ḡ φ dicit IMPIETATEM ꝛ secularia desideria] qa oia pctā vel ↄsistūt in his q̃ sunt directe ↄ deuz q̃ dicunẽ pctā impietatis. Pietas. n. pp̃e ē fm quā colim⁹ parētes ꝛ patriā: sz qa de⁹ est pncipalis pr̃ noster: iō ptinet ad cultuz dei pietas. Job. 28. Scdm aliā lr̃az vbi nos hēmus sic. Ecce timor dñi ipsa ē sapia. Ecce pietas ipsa est sapia rē. Et ideo pctā ↄ deū dicunẽ esse ipietates. Ro. 1. Reuelaẽ eniz ira dei de celo sup oẽm ipietatē rē. Et ibi loqẽ de idolatria. Uel ↄsistūt i abusu tpaliū: ꝛ hec sunt SECVLARIA desideria.] Est at seculuz spaciū mēsurās periodū reꝝ. Uñ p secularia itelligūẽ res seculares ꝛ oia pctā q̃ in pximū cōmittunẽ vl in se p eaꝝ abusuz.

℄ Deide cū dic. SOBRIE rē.] Ondit qd boni faciam⁹. Et dicit. SOBRIE.] Quātuz ad se: iuste ad pximū: pie ad deū. Sobrie ad se q̃si mēsurate. Bria. n. mēsura ē: ꝛ h̃ est si hō cū mēsura rōnis vtaẽ exteriorib⁹ reb⁹ ꝛ proprijs passionib⁹. Uñ sobrietas accipiẽ pro quodaz mensurato vsu reꝝ exterioꝝ ꝛ extrinsecaꝝ passionū. Sap. 8°. Sobrietatē. n. ꝛ sapientiā docet ꝛ iustitiā ꝛ virtutez qbus nihil vtilius ē in vita hoibus. IVSTE] ad proximuz. ps. Justus dñs ꝛ iustitiaz dilexit rē. PIE] ad deū. pme Timo. 4. Exerce te ad pietatem. Bria est mensura.

℄ Deinde cū dicit. EXPECTANTES rē.] Jnstruit eū de fine q ↄsistit in duob⁹. s. in gl'ia aie in morte. Ali⁹ in gl'ia corpis i aduētu chri. Jo. 5. Uenit hora in qua oẽs qui in monumētis sunt audiēt vocē filij dei rē. Quātū ad pmū dicit. EXPECTANTES rē.] Cōtra illos q ponunt finē hois in actu vtutū in hac vita. Sed h̃ nō est veꝝ: qa ꝛ si sobrie ꝛ pie ꝛ iuste viuam⁹ adhuc sumus expectātes. Job. 7. ꝛ 14. Sicut mercenarij dies eius. Esa. 30. Beati oẽs q expectāt eū. Et ideo dicit. EXPECTANTES beatā spez] qd pōt itelligi duplr. Uel qa est spes de beatitudine. Uel qa expectatio facit ipsos beatos. Quātū ad scdz dic. ET ADVENTVM rē.] . s. p quē resurgēt corpa nr̃a. Qui. n. diligit amicū cū desiderio expectat eū. 2ͤ Tim. 4. Nō solū aūt mihi: sed ꝛ his q diligūt aduētū ei⁹. Lu. 12. Uos siles hoib⁹ expectantib⁹ dñm suū. Et dic. ADVENTVM gl'ie] qa pm⁹ fuit humilitatis. Phil. 2°. Humiliauit semetipsum rē. Mat. 11. Discite a me: qa mitis sum ꝛ humilis corde. Et iste erit gl'ie: qa sua diuinitas oib⁹ inotescet. Lu. 21. Et tūc videbūt filiū hois venientē i nubib⁹ cū ptāte magna ꝛ maiestate. Et dicit. MAGNI DEI.] Cōtra Arriū qui dixit filiū nō eq̃lez pr̃i. Et hī magn⁹: qa dr̃ Ro. 9. Qui ē sup oia de⁹ bñdict⁹ in secula. pͤ Jo. vlt. Ut sim⁹ in vero filio ei⁹ rē. Jtē EST SALVATOR.] pͤ Tim. 2°. Hoc. n. bonū ē ꝛ acceptū corā saluatore nr̃o deo: q oẽs hoies vult saluos fieri rē. Quia ad h̃ venit ꝛ h̃ iportat nomē ei⁹. Mat. 1. Jpse. n. saluū faciet pplz suū a pctis eoꝝ. Et addit. CHRISTI] . s. qui est vnct⁹ in quo intelligiẽ vnio diuinitatis ad humanitatē. Aliqui. n. dicunẽ vncti: sz nō ita φ habeāt essentiā diuinitatis eis vnitā: sed qa pticipant eius aliqd: sed Christo est vnita diuinitas. ps. Unxit te deus deus tuus rē. Arrij error.

℄ Deinde cū dicit. QVI dedit rē.] Ostēdiẽ opatio grẽ. Et pmo ostēdit bñficiuz grẽ passionis eius. Scdo passionis fructū ibi. VT NOS redimeret rē.] Dicit ergo. Dico φ ē noster saluator: ꝛ quō: qa dedit se rē. Eph. 5. Ambulate in dilectione: sicut ꝛ Christus dilexit nos ꝛ tradidit semetipsuz pro nobis oblationem ꝛ hostiam deo rē. Fructus eius dicitur liberatio ꝛ sanctificatio.

Liberatio cũ dicit. VT NOS redimeret ab omni ini‑
quitate.] Jo.8.Qui facit pctm̃ seruus ẽ pcti. Prim⁹.n.
hõ ex pctõ suo redact⁹ ẽ in seruitutẽ pcti:ex qua serui‑
tute iclinabat̃ ad aliud pctm̃:sz chrs satisfecit p suam
passionẽ.Et iõ sum⁹ redẽpti a suitute. Esa.43.Noli ti
mere:qa redemi te rc̃. Et nõ soluz ab originali:sed ab
oib⁹ q̃ qs sua volũtate supaddidit. ¶ Sanctificatio in
bono ponit̃ cũ dicit. VT MVNDARET rc̃.] i.vt san
ctificaret ppl'z:sic.s.vt essem⁹ ppl's eius,i.ei ꝯsecratus.
Qui aliqñ nõ ppl's ei⁹ : nũc aũt ppl's eius rc̃.Osee.1.z
Ro.9.Acceptabilez.s.deo p rectã fidẽ ꝛ intentionem.
Prou.14.Accept⁹ ẽ regi mĩster itelligẽs. Uel ACCE
PTABILEM].peculiarẽ.Deu.7°. Te elegit dñs de⁹
tuus vt sis ei ppl's peculiaris rc̃. Sed opz ẽt ꝙ ex̃ sint
opa bona.Uñ dic̃. SECTATOREM bonoꝝ operũ.]
Rom.13.Bonum fac ꝛ habebis laudez ex illa. Gal.6.
Bonum autez facientes non deficiamus.

¶ Deide cũ dicit.HEC loquere rc̃.] Inducit eũ ad pdi
cationẽ gre.Et circa h̃ duo facit:qa p̃io hortat̃ euz ad
pdicãduz. 2° instruit pdicãdi modũ.ibi. CVM oi rc̃.]
Dicit ḡ.LOQVERE]spectãtia ad credẽda. EXHOR
TARE]ad agẽda.p̃ᶜ Thes.2°. Exhortatio nr̃a non de
errore:neqz de imunditia : neqz in dolo rc̃. ARGVE]
male agẽtes.p̃ᶜ Tim.5. Peccãtes coraz oib⁹ argue rc̃.
Et h̃ CVM oi imperio].i.cuz auc̃te:qa loqt̃ vt instru‑
mentũ vel minister dei.Et ideo cuz fiducia diuine au‑
ctoritatis.Est tñ loquẽduz in exhortãdo qñqz cuz pce
cõsiderãdo infirmitatẽ ppriã. Prouer.18.Cum obse‑
cratiõib⁹ loqt̃ paup Qñqz cũ iperio ꝯsiderãdo aucto
ritatẽ cõmissaz.2ᶜ Cor.vlt.An experimẽtuz q̃ritis ei⁹
qui in me loqt̃ chrs. Uel cũ mansuetudine ad bonos:
cũ austeritate ad obstinatos:hz aũt moneri vt cuz ipe
rio arguat:quia nãliter fuit mitis.p̃ᶜ Timo.4. Nemo
adolescẽtiaz tuam ꝯtẽnat. Cap. III.

ADmoneto illos : vt principatibus ac potestatib⁹ subditi sint : vt magistratib⁹ pareant : vt ad omne opus bonũ sint parati:ne de quoquã male dicãt: ne sint pugnaces:s; humani:omnẽ exhibentes mã suetudinẽ erga omneis hoies. Nãs eramus quõdam ꝛ nos stulti:inobedientes:errantes:seruiẽtes desiderijs ac voluptatib⁹ varijs:in malicia ꝛ inuidia degentes:odiosi : inuicez odio ꝑsequentes. At postq̃ bonitas:ꝛ erga hoies amor apparuit seruatoris nostri Dei: † nõ ex operibus que sunt in iustitia:que faciebamus nos:sed ſm suam misericordiã saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis ac renouatiõis spũssancti:quẽ effudit in nos opulente per Jesum Chrm̃ seruatorẽ nr̃m: vt iustificati illius grã:heredes efficeremur iuxta spem vite eterne. Indubitatus sermo. De his volo vt cõfirmes:quo solliciti sint : vt bonis operibus presint qui crediderunt deo. Hec enim sunt honesta ꝛ vtilia hominibus.

2.Tim.1.

ADmone illos principib⁹ ꝛ potestatib⁹ subditos esse : dicto obedire:ad omne opus bonũ paratos esse. Neminẽ blasphemare: nõ litigiosos esse:s; modestos:oẽm ostendentes mãsuetudinẽ ad oẽs hoies. Eram⁹ enim aliqñ ꝛ nos insipientes ꝛ increduli: errantes:seruiẽtes desiderijs ꝛ voluptatibus varijs:in malitia ꝛ inuidia agẽtes:odibiles:odientes inuicẽ. Cuz aũt benignitas ꝛ humanitas apparuit saluatoris nr̃i dei: nõ ex operib⁹ iustitie que fecimus nos:sed ſm misericordiã suam saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis ꝛ renouationis spiritussancti:quez effudit in nos abunde per Jesum chrm̃ saluatorẽ nostrũ: vt iustificati grã ipsi⁹ herẽdes simus ſm spez vite eterne. Fidelis sermo ẽ. Et de his volo te ꝯfirmare vt curent bonis opib⁹ p̃esse qui credunt deo. Hec sunt bona ꝛ vtilia hoibus.

SUpra Apl's posuit pticulares admonitiones ptinẽtes ad singulos status:hic ponit gñales ad oẽs. Et p̃ ponit ipsas. 2° rõnem ipsaꝝ.ibi. ERAMVS rc̃.]
Tertio iducit Titũ ad vtrorũqz pdicatio‑
nez.ibi. ET DE his volo te rc̃.] Circa p̃ᵐ duo facit:qa
p̃io monet oẽs q̃lr se habeãt ad supiores. Scdo q̃uo
ad eq̃les.ibi.NEMINEM blasphemare rc̃.] Itez p̃ma
in duas:qa p̃mo ostdit ꝙ supiorib⁹ debẽt subditi reue
rentiã subiectionis. 2° obedientiã iussionis.ibi.DICO
obedire rc̃.] Dicit ḡ.Dixi de quo MONEAS]pdictos:
sed ADMONE illos].i.oẽs.PRINCIPIBVS].i.maio‑
rib⁹.s.regib⁹ ꝛ hmõ.ET POTESTATIBVS].i.alijs offi
cialib⁹ rc̃.1.Pe.2°. Subiecti estote oi humane creatu‑
re pp deũ siue regi tanq̃ pcellenti:siue ducibus tanq̃
ab eo missis rc̃. Ro.13.Ois aia ptãtib⁹ sublimioribus
subdita sit.Et hec monitio nec̃ia est p̃mo ad tollẽduz
errorẽ circa iudeos qui dicũt nõ eẽ obediendum mã‑
datis hoiuz. Scdo vt nullaz ingratitudinẽ facerẽt in ec‑
clesia. Tertio tenet̃ ad obediẽtiã iussionis. Heb.vlt°.
Obedite prepositis vestris ꝛ subiacete eis rc̃.Et dicit,
DICTO].i.ad soluz ꝟbuz p̃sidis.1.Reg.15. Melior ẽ
eniz obediẽtia q̃ victime rc̃.2ᶜ Thes.3°. Si quis non
obedierit ꝟbo nr̃o p eplaz hũc notate rc̃. Non solum
autẽ ẽ nec̃ia pmptitudo:sed discretio. Unde dicit. AD
OMNE opus bonũ]aliogn nõ esset obediẽdũ. Tũc.n.
magis deo obediẽduz ẽ:quo maior ẽ.Act.4. Si iustũ
est i ꝯspectu dei vos poti⁹ audire q̃ deũ iudicate. Uñ
milites nõ tenent̃ obedire in bello iniusto.

Error iudeorum ꝙ nõ est obediendum mãdatis hominum.

¶ Deide cũ dicit.NEMINEM rc̃.] Ostẽdit̃ q̃lr se ha‑
beant eq̃les.Et p̃io quo ad vitationẽ mali. Scdo quo
ad opationẽ boni.ibi.SED modestos rc̃.] Monet aũt
eos spãlr de ꝟbis:qa in primitiua eccl'ia pauci pecca‑
bant factis. Uerbis aũt aliqs peccat p̃mo ꝯ ꝑsonã ei⁹
si ei iproperia inferat.Uñ dicit.NEMINEM blasphe
mare.] ¶ Sed ꝯ:qa blasphemia ẽ relatio criminis in
deũ.Non ḡ est blasphemia in ꝓximuz. ¶ Rñdeo in‑
quãtũ dilectio ꝓximi refert̃ in dilectionẽ dei:ꝛ honor
ꝓximi in honorẽ dei: sic ꝛ eius iproperiuz ẽ in deum.
Sumit̃ ḡ hic blasphemare pro qualibet maledictiõe
occulta vel manifesta.2ᶜ Pe.2. Sectas nõ metuũt in‑
troducere blasphemãtes. Scdo qs peccat ꝯ res exte‑
riores.Et iõ dicit.NON litigiosos rc̃.] Ubi ẽ sciẽdum
ꝙ tria sunt gña hoiuz.Quidaz eoꝝ sunt virtuosi ꝛ duo
vitiosi.Quidã.n.oib⁹ ꝟbis auditis in nullo ꝯtristant̃:
ꝛ hi sunt adulatores.Et qdaz omni ꝟbo resistunt:ꝛ hi
litigiosi sunt.Cõtra hos loqt̃ hic. Jõ dr̃ scde Timo.2°.

Seruum aũt dñi non opz litigare:sed mãsuetũ eẽ ad omnes ꝛc̃. Prouerb.20. Honor est homini q se separat a contentionibus ꝛc̃. Sz mediũ tenẽs vt qñqz delectet verbis:qñqz ɔtristet̃ est virtuosus.2ᵉ Coꝝ.2. Si contristaui vos in epistola non me penitet ꝛc̃.

¶ Deinde cũ dicit. SED modestos ꝛc̃.] Ondit quõ se habeat in operatione boni ꝛ p̃mo in exterioribꝰ actibus dicẽs. SED modestos ꝛc̃.] Est aũt modestia virtꝰ p quaz aliqs in oibꝰ exterioribus modũ tenet: vt nõ offendat cuiusq̃ aspectũ. Phil.4. Modestia vr̃a nota sit oibꝰ hoibꝰ ꝛc̃. Prouerb.22. Finis modestie timor dñi diuitie glia ꝛ vita ꝛc̃. Quãto aũt qs est impetuosior in interioribꝰ affectibus:tanto refrenat̃ difficilius eciã in exterioribus. Talis autẽ est inter oẽs affectus ire. Et iõ cõtra hoc ponit mãsuetudinẽ que moderat̃ passiões ire. Vñ dicit. OMNEM mãsuetudinem ostendẽtes ad oẽs homines.] Mat.11. Discite a me quia mitis suz ꝛ humilis corde ꝛc̃. Jac.1. Jn mansuetudine suscipite insitum verbũ qð potest saluare animas vestras.

¶ Deinde cũ dic̃. ERAMVS.n.ꝛ nos ꝛc̃.] Assignat rõnẽ p̃dictoꝝ ꝛ maxie huius vltimi.s.q sint mãsueti. Possent.n.dicere:quõ erimus mãsueti ad ifideles:quõ ad malos? Non.n.hoc possumus. Rñdet.ɔsidera te q̃lis fueris. Et iõ ɔ irã optimũ remediũ ẽ recogitatio fragilitatis p̃pe. Et iõ p̃mo ponit statũ coꝝ p̃teritũ.2ᵒ ostendit vñ venerũt ad statuz ꝑfectiõis ibi. CVM aũt benignitas ꝛc̃.] Jtẽ p̃mo ponit defectꝰ pertinẽtes ad intellectũ.2ᵒ ad affectũ ibi. SERVIENTES ꝛc̃.] Jntellectꝰ aũt põt 2ʳ deficere. Vel qa deficit a vera cognitione sic p ignorãtiã negatiõis. Vel qa icidit in opionẽ falsi. Verũ aũt in rebꝰ diuinis duplr aliq pcipiũt. Quidã.n.solũ p fidẽ:qdã p̃gustãdo p lumẽ sapiẽtie p aptã aliquã cognitionẽ. Vñ q̃tũ ad 2ᵐ dicit. ERAMVS isipiẽtes.] idest p̃uati ista sapiẽtia. Luc.21. Dabo vobis os ꝛ sapientiam ꝛc̃. Quantũ ad primũ dicit. INCREDVLI].i.ifideles. Ezech.2. Jncreduli ꝛ subuersores sũt tecuz ꝛc̃. Sed erramus incidentes in cõtrariã opionem. Unde dicit. ERRANTES].i.falsum pro vero tenentes. Esa.19. Errare fecerunt egyptum in omni opere suo ꝛc̃.

¶ Deinde ponit ea q̃ ptinent ad corruptionẽ affectꝰ: ꝛ p̃ q̃tũ ad se.2ᵒ q̃tũ ad alios ibi. IN MALITIA ꝛc̃.] Affectus aũt hois tũc ẽ rectꝰ qñ subdit̃ rõni ꝛ vtit̃ licitis delectatiõibꝰ sz rõnẽ. Qñ ḡ nõ seq̄t̃ rõnẽ:sed sua ɔ̃sideria tũc corrũpit̃. Vñ dic̃. SERVIENTES desiderijs ꝛ voluptatibꝰ varijs.] Uoluptates respiciunt pctã delectationum carnaliũ: vt sunt luxuria ꝛ gula. Desideria ꝟo q̃libet alia vitia vt sunt ambitio ꝛ auaritia ꝛ h̃ꝰ. Eccl.18. Post ɔcupiscentias tuas non eas ꝛ a voluptate tua auertere ꝛc̃. Ro.6. Non regnet peccatũ in vestro mortali corpore vt obediatis concupiscẽtijs eius.2.Ti.3. Uoluptatum amatores magis q̃ dei ꝛc̃.

¶ Deinde cũ dic̃. IN MALITIA ꝛc̃.] Ponit pctã i ordie ad alios. Et p̃ malitiã q̃ est volũtas nocẽdi alteri. Effectus.n.denoiat̃ a fine. Qui ḡ itẽdit iferre malũ dr̃ malitiosus. Jac.1. Propter qð abijciẽtes oẽm imũditiã ꝛ abũdãtiã malitie ꝛc̃. Scðo ponit inuidiã q̃ dolet de p̃ximi bono sic̃ malitia ifert malũ. Prouer.14. Putredo ossiũ inuidia. Tertio ponit odiũ. Vñ dic̃. ODIBILES.] scz vel deo p h̃ q faciũt pctũ. Sap.14. Silr aũt sunt odio deo ipiꝰ ꝛ ipietas eiꝰ. Ro.1. Detractores deo odibiles ꝛc̃. Vl̃ primo qñ faciũt illð. vñ p̃ximꝰ eos odio hẽe dẽat. Et addit ODIENTES inuicez.] q.d. Et non ẽ odiebamꝰ alios.1.Jo.3. Qui odit frẽz suũ homicida ẽ.

¶ Deinde cũ dic̃. CVM aũt benignitas ꝛc̃.] Ondit statũ salutis nr̃e cuꝰ ordinẽ ꝛ pcessuz p̃ describit. Scðo ɔfirmat dcĩa ibi. FIDELIS sermo ꝛc̃.] Circa p̃mũ q̃tuor facit: qa p̃mo ondit cãz salutis. Scðo rationem saluãdi ibi. NON ex opibꝰ iustitie ꝛc̃.] Tertio modũ eiꝰ ibi. PER lauacꝝ ꝛc̃.] Quarto finẽ ibi. VT IVSTIFICATI ꝛc̃.] Cã aũt nr̃e salutis ẽ charitas dei. Eph.2. Deus aũt q diues est in mĩa ꝓpter nimiã charitatẽ suam qua dilexit nos ꝛc̃. Hãc charitatẽ ɔ̃scribit p̃ q̃tũ ad affectũ. Scðo q̃tũ ad effectũ. Jnterior charitatis affectꝰ designat̃ i benignitate q̃ dr̃ bona igneitas. Jgnis aũt significat amorẽ. Cañ.8. Lãpades eiꝰ lãpades ignis atqz flãmaruz. BENIGNITAS] q̃ est amor interior ɔfundẽs bona ad exteriora. Hec ab eterno fuit i deo:qa amor eiꝰ est causa oĩuz. Joel.2. Benignꝰ ꝛ misericors ẽ ꝛc̃. sz h̃ qñqz nõ appebat. Esa.63. Ubi nunc zelus tuus ꝛ fortitudo tua multitudo viscerꝝ tuoꝝ ꝛ miserationũ tuarum sup me ɔtinuerũt se. ¶ Sz p effectũ appuit qð designat̃ cum dicit. HVMANITAS] qð duplr põt itelligi: vel sm q significat hũanã nãm.q.d. APPARVIT benignitas ꝛ humanitas] qñ deꝰ ex benignitate ẽ hõ factꝰ. Phil.2. Habitu inuentus vt hõ. Ps. Bñdices corone anni benignitatis tue ꝛc̃. Vel sm qð designat ꝟtutez q̃ ɔsistit in exteriori subuẽtiõe in defectibꝰ alioꝝ. Vñ humanuz eẽ est ɔdescẽdere. Act.vlti. Barbari aũt p̃stabant non modicã humanitatẽ nobis. Sic deꝰ ɔdescẽdit nr̃is defectibꝰ. Ps. Jpse cognouit figmẽtuz nr̃m. Et h̃ saluatoris:qa vt dicit. Ps. Salus autẽ iustorum a dño ꝛc̃.

¶ Deinde cũ dicit. NON ex opibꝰ ꝛc̃.] Ponit rõnem saluãdi. Et p̃ excludit̃ rõ p̃sumpta.2ᵒ ondit̃ rõ vera. Rõ presumpta ẽ q ꝓꝑ merita nr̃a simus saluati:qð excludit cuz dic̃. NON ex opibꝰ ꝛc̃.] Ro.11. Reliqe sm electionẽ grẽ dei salue facte sunt ꝛc̃. Deut.9. Nõ ꝓꝑ iustitias tuas ꝛ eqtates cordis tui ingredieris vt possideas terrã coꝝ ꝛc̃. Sz vera rõ ẽ sola miseratio dei. Vñ dic̃. SED sm suã ꝛc̃.] Treñ.3. Mĩe dñi q nõ sumus consumpti. Luc.1. Et mĩa eius a ꝓgenie in progenies ꝛc̃.

¶ Modus salutis adipiscende ẽ p baptismũ quẽ primo ꝓponit. Scðo effectũ eius. Tertio cãm. Dicit ergo PER lauacrũ].i.saluati sumus p ablutionẽ spiritualẽ. Eph.5. Mũdãs eã lauacro aque i ꝟbo vite ꝛc̃. Zach.13. Erit fons patens domui Dauid ꝛ habitãtibꝰ hierl'z in ablutiõe peccatoris ꝛ mẽstruate ꝛc̃. ¶ Quantũ ad effectꝰ eiꝰ sciẽdũ est q hõ idigebat duobꝰ in statu pditiõis q̃ ɔsecutus est p Chꝛz.s.pticipatiõe diuie nature: ꝛ depositione vetustatis. Erat.n.sepatus a deo. Esa.59. Jniqtates vr̃e diuiserũt iter vos ꝛ deũ vr̃m: ꝛ pctã vestra abscõderunt faciẽ eiꝰ a vobis ne exaudiret ꝛc̃. Et Baruch.3. Jnueterasti in terra aliena. Sz p̃mũ cõseqmur p Chꝛz.s.pticipationẽ nature diuie. p̃ᵉ Pe.1. Ut p hoc efficiamur ɔsortes diuie nature ꝛc̃. Sz noua nã nõ acqrit̃ nisi p gñationem. Sz tñ hec nã ita dat̃ q ẽt remanet nr̃a: ꝛ ita supadditur. Sic.n.gñat̃ pticipatio in filiũ dei q nõ destruit̃ hõ. Jo.3. Opz vos nasci denuo. Et iõ dr̃ gñatio. Jac.1. Voluntarie genuit nos ꝟbo veritatis sue ꝛc̃. Hõ ẽt p Chꝛz deposuit vetustatẽ repatꝰ ad integritatẽ nature: ꝛ h̃ vocat̃ renouatio. Ephe.4. Renouamini spũ mẽtis vr̃e ꝛc̃. ¶ Sz q̃ ẽ cã huiꝰ effectus vt cor abluat. Hec ꝟtus ẽ a sancta ꝛ idiuidua trinitate. Mat.vlti. Jn noie pñs ꝛ filij ꝛ spũssancti ꝛc̃. Unde ꝛ Chꝛo baptizato pr̃ i voce: filiꝰ i carne: spũssc̃ũs i columbe specie appueruñt. Et iõ dic̃. SPIRITVSSANCTI.] idest quã spũssc̃ũs facit ꝛc̃. Ps. Emitte spũz tuũ ꝛc̃. Jtẽ est regñatio per spũz. Gal.4. Misit deꝰ spũm filij sui in corda vr̃a clamãtez abba pr̃ ꝛc̃. Ro.8. Non accepistis spũz seruitutis iterꝝ in timore: sz accepistis spiritum adoptiõis filioꝝ in q̃ clamamꝰ abba pr̃. Sz hũc spũz

dat de⁹ pr̃ QVEM effudit abũde] vt designet copiam
grẽ in baptismo vñ fit plena peccatoꝝ remissio. Joel.
2. Effundã de spũ meo sup oẽs carnẽ τc. Esa. 44. Ef-
fundã spũ meũ sup semẽ tuũ τc. Et pp diuersa dona
graꝝ. Jac. 1. Qui dat oib⁹ affluẽter τ non iproperat τ
dabit ei. Dõ ẽt dat PER Chꝛiz Jesuz.] Jo. 16. Paracli
tus quẽ ego mittaz vobis τc. In Chꝛo .n. duas naturas
inuenimus: τ ad vtrãq3 pertinet q̃ Chꝛs det spũsctm.
Quãtũ gdẽ ad diuinã: qa est ꝟbũ ex quo filr τ a pre p-
cedit amoꝛ. Amoꝛ aũt i nobis pcedit ex pceptiõe coꝛ-
dis cui⁹ pceptio est ꝟbũ: q̃tũ ꝟo ad humanã: qa Chꝛi
stus accepit sũmã plenitudinẽ ei⁹: ita q̃ p eũ ad oẽs de
riuat. Jo. 1. Plenum grẽ τ ꝟitatis. Et paulopost. Et de
plenitudie oẽs nos accepimus graz pro grã. Et cap. 3°.
Nõ eni ad mensurã dat deus spũm τc. Et iõ baptism⁹
τ alia sacramenta non habent efficaciam nisi ex vir-
tute humanitatis τ passionis Chꝛisti.

¶ Deide cũ dic. VT IVSTIFICATI τc.] Ponit finis
In iustifica- tiõe ipsi ẽ du- plex termin⁹ a q̃ s. remis- sio culpe: τ ad quẽ: τ ẽ i- fusio grẽ.
salutis nr̃e q̃ est pticipatio vite eterne. Vñ dic. HERE-
DES.] Idẽ autẽ est iustificari vel qd̃ pus dixerat rege-
nerari. In iustificatiõe ipsa sunt duo termini .s. a quo: q
est remissio culpe: τ h̃ est renouatio: τ ad quẽ: q est isu-
sio grẽ: τ h̃ ad regenerationẽ ptinet. Dic̃ g̃. Jõ ꝟbũ ca-
ro factũ ẽ VT IVSTIFICATI] .i. renouati PER graz]
qa iustificatio nõ fit sine grã. Sz nũgd deus posset re-
mittere culpã sine grẽ isusione? Videt̃ q̃ sic: qa a pn⁹
poterat pstituere hoiez eẽ sine grã τ culpa. Rñdeo di-
Hõ q nunq̃ offendit pt ẽẽ sine grã: q autẽ offendit non.
cẽdũ est q̃ aliud ẽ de hoie q nunq̃ offendit: qa sic põt
eẽ sine grã τ sine culpa. τ aliõ ẽ d hoie q iã peccauit: q n̄
põt eẽ qn odiat̃ vel diligat̃: τ si a deo diligit̃ opz q̃ di-
ligat: τ si diligit opz q̃ ꝑstet̃ ei grã: qa sine grã nõ dili-
git: τ q̃ ẽt p h̃ efficiunt̃ heredes. p⁹ Pet. 1. Hereditatẽ
icoꝛruptibilẽ τ icõtaminatã τ imarcessibilẽ pseruataz
in celis in vobis τc. Et hoc vite eterne. ps. Funes cecι-
derunt mihi in preclaris τc. Sed quomõ heredes fm
spem: quia iam nobis inest spes huius vite. Roma. 5.
Gloꝛiamur in spe τ gloꝛia filioꝛum dei.

¶ Deide cũ dic̃. FIDELIS fmo τc.] Probat dicta de sa-
lute nr̃a τ spe. q. d. Hoc dictum est fidele. Apoc. vltio.
Hec verba fidelissima τ vera sunt.

¶ Deide cũ dic̃. ET DE his volo τc.] Mãdat h̃ pdica-
ri. Et p̃ ponit p̃ceptũ. Scdo rationẽ assignat ibi. HEC
sunt τc.] Dic̃ g̃. ET DE his.] sc3 q̃ ad dei bñficia repre-
hẽsionẽ peccatoꝝ: documẽta fidei τ moꝝ volo te pfir
mare .s. alios. Job. 4. Vacillãtes pfirmauerũt sermo
nes tui τc. Act. 15. Et pfirmauerũt eos. Et rõ huius est
VT CVRENT τc.] qd̃ põt intelligi de p̃latis. q. d. Vo
lo q̃ pfirmes viatoꝛes. i. p̃latos vt ipsi curẽt p̃esse his
qui credũt deo. s. fidelibus in bonis opib⁹. p⁹ Pe. 2. Ex
bonis operib⁹ vos cõsiderantes. Gloꝛificẽt deum τc.
Mat. 5. Vt videãt opa vr̃a bona τ gloꝛificẽt prẽm ve
strũ τc. Hec ꝟba sunt bona: qa de bonitate dei. Mat.
12. Bonus homo de bono thesauro pfert bona. VTI-
LIA.] Esa. 48. Ego dñs deus tuus docẽs te vtilia.

2. Thi. 2. ¶ †Stultas aũt q̃stiones τ genealogias: τ cõten-
tiões ac pugnas legales omitte: sunt eni inutiles
τ supuacanee. Sectarũ authoꝛẽ hoiem: post vnã
τ alterã admonitionẽ fuge: sciẽs qd̃ euersus sit: q
eiusmodi est: τ peccet p se dãnatus. Cũ aũt mise-
ro Arteman ad te: aut Tychicũ: da operã vt ve
nias ad me Nicopolim: nã illic decreui hyberna
re. Zenam legisperitũ τ Apollo studiose deduci-
to: ne qd̃ illis desit. Discãt aũt τ nr̃i bonis operi-
bus preesse ad necessarios vsus: vt nõ sint infru-
giferi. Salutãt te: qui mecũ sunt oẽs. Saluta eos
qui diligũt nos in fide. Grã cũ oib⁹ vobis. Amẽ.

¶ Stultas aũt q̃stiones τ genealogias τ cõ-
tẽtiones τ pugnas legis deuita. Sũt .n. in-
utiles τ vane. Hereticũ hoiez post vnaz τ
scdaz coꝛreptionẽ deuita: sciens qa subuer-
sus est q eiusmodi est: τ delinqt cũ sit pro-
pꝛio iudicio cõdẽnatus. Cum misero ad te
Arthemã aut Tychicũ festina ad me veni-
re Nicopolim. Ibi .n. statui hyemare. Ze-
nam legisperitũ τ Apollo sollicite p̃mitte:
vt nihil illis desit. Discant aũt τ vestri bo-
nis opib⁹ preesse ad vsus necessarios vt nõ
sint ifructuosi. Salutãt te q mecũ sũt oẽs.
Saluta eos qui nos amãt in fide. Grã dei
cũ omnibus vobis. Amẽ. Lec. II.

Supꝛa Aplus docuit Titũ q̃lia ad instructionez
ppl̃i pponat: nunc ostẽdit que vitet in do-
ctrina. Et p̃mo facit h̃. Scdo scribit quedã familiaria
ibi. CVM misero τc.] Itẽ p̃ma in duas: qa p̃ ondit q̃uo
vitet inutile τ aliena dogmata. 2° q̃uo vitet hereticos
ibi. HERETICVM τc.] Circa p̃mũ duo facit: qa p̃mo
õndit que sunt vitãda in sua doctrĩa. 2° rõnez assignat
ibi. SVNT .n. τc.] ¶ Notãdũ est aũt circa p̃m̃ q̃ ad eũ
q pfitet̃ doctrinã alicui⁹ scie. p̃mo ptinet vt satisfaciat
q̃õnib⁹ q̃ mouent̃ i illa. 2° vt p se aliq̃ tractet. 3° vt dis-
putet cũ resistẽtib⁹. Et 4° q̃ doceat qd circa eã sit vi-
tãduz. In alijs aũt sciẽtijs nullus sapiẽs cuilibet q̃õni
rñdet: sz tñ ad eas que ptinent ad suã sciẽtiaz. Ita do-
ctoꝛ veritatis nõ dz cuilibet q̃stioni rñdere. Stultitia
eni sapiẽtie opponit̃. Hec autem doctrina ẽ sapientie.
Deut. 4. Hec eni sapiẽtia vestra τ itellectus coꝛaz po-
pulis τc. QVESTIONES] q̃ aduersantes itẽtionib⁹ do
ctrine isti⁹ stulte sunt: aduersant̃ aũt ei illa q̃ sunt indi
sciplinabilia. Job. 34. Job aũt stulte locut⁹ est τ ꝟba
illi⁹ nõ sonãt disciplinã τc. Itẽ qñ manifestũ pponit̃:
vt dubiũ .s. q̃cũq3 dz aliqs p se tenere in scia. Et h̃ sunt
que spectãt ad istructionẽ fidei τ eruditionẽ moꝝ: τ q̃-
daz sunt q̃ dz vitare. Vñ dic̃. GENEALOGIAS.] Po-
nunt̃ .n. genealogie in scripturis pp mysteria τ pp itel
lectũ histoꝛialẽ. In resistẽdo ipugnãtib⁹ dz vitare con
tẽtiones τ pugnas. Qñ .n. est disputatio ad inq̃sitionez
veritatis est laudabile: sz qñ est ad õndẽdũ qd sit tenẽ
daz τ qd vitãdũ: tales sunt vitãde. Prouer. 20. Honoꝛ
est hoi q separat se a pẽtiõib⁹ τc. 2° Ti. 2. Noli ꝟbis
pẽdere. PVGNE legis sunt] q̃ nõ ex vitio disputãtiũ:
sz que oriunt̃ ex pͬrietate in scriptura vel rõnib⁹ pͬra-
rijs. Sz nũgd hõ semper sunt vitãde? Dõm est in scri
ptura sacra fm ꝟitatẽ nihil est pͬriũ. Sz si aliqd appet
pͬriũ. Vel ẽ qa nõ itelligit̃. Vel qa coꝛrupta sunt vitio
scriptoꝝ: qd̃ pz spãlr in nũeris τ genealogijs. Et h̃ iõ
qa determiari nõ pñt vult q̃ vitent̃. Et h̃ ideo QVIA
inutiles sunt.] Et doctoꝛ ad duo itẽdere dz. s. ad vtilita
tez τ ad veritatẽ. Prouer. 8. Veritatez meditabit̃ gut
tur meũ τc. Esa. 48. Ego dñs deus tu⁹ docẽs te vtilia.
Nõ est g̃ itromittẽdũ se de inutilib⁹ τ q̃ nõ hñt solidã
veritatem. Scire eni singularia vt sunt genealogie nõ
est ad pfectionẽ intellectus nec ad istructionẽ moꝝ
nec fidei. Et sunt vane: qa nõ hñt solidã veritatẽ.

¶ Deide cũ dic̃. HERETICVM τc.] Õndit q sunt vi-

tandi

uādi inter hoīes: et p̄mo ondit φ heretici. 2° ostēdit rō/
nē hui⁹ ibi. SCIENS qa ⁊c̄.] Dic̄ ğ HERETICVM ho/
minē ⁊c̄.] Ubi notādū ē qd faciat eē hereticū: et acci/
piēda est p̄° rō hui⁹ nōis heretic⁹. Nō. n. dī a diuisiōe:
sʒ ab electiōe vt dicit Hiero. In greco. n. heresis dicit̄
electio. Unī hereticus. i. electiuus q̄si pertinaciter adhe/
rēs secte alicui⁹ quā eligit. Unī sciēdū ē φ ois heretic⁹

Heretic⁹ nō a diuisiōe di/ sʒ ab electiōe

est errās: et nō econuerso pp duo. P̄rio ex pte mãe cir/
ca quā errat: puta si nō ē circa finē vite hūane: vel cir/
ca id qd ad fidē ptinet et bonos mores. Talis. n. sic er/
rās nō ē heretic⁹. Si vō erraret circa ea q̄ sunt ad finē
vite hūane semp ē hereticus. Et dico finē vite hūane:
qa apō antiquos erāt secte ponētes diuersū finem fi/
dei: vt pʒ de Stoicis et Epicuris. Et sic si aliqs diceret
deū nō eē trinū et vnū. et fornicationē nō eē peccatū ē
hereticus. ¶ Scdo ex pte electiōis: qa eligēs si nō est

Heresis de/ ctio dicitur.

ptinax. sʒ ē parat⁹ corrigi. sʒ ecclie determiatonē: et sic
nō ē ex malitia: sʒ ex ignorātia nō ē heretic⁹. HVNC ğ
deuita] pp periculū. 2ª Ti. 2. Sermo eoꝝ vt cācer ser
pit. Itē nec aliquis cōicet peccatis eoꝝ ne videat̄ eis
cōsentire. 2. Io. ca. vnico. Si qs venerit ad vos et hanc
doctrinā nō affert ⁊c̄. Itē pp penā. Numeri. 16. Rece
dite a tabernaculis hoīuʒ ipioꝝ: et nolite tangere q̄ ad
eos ptinēt ⁊c̄. Uult tñ φ moneat̄: et si nō dimittit tūc ē
hereticus et vitādus. Et dic̄. POST p̄mam et 2ᵃᵐ corre/
ptionē.] Sic. n. fit in ecclia i excōicatiōib⁹. Et rō est qr
errātis nūerus ois rei hʒ p̄n^m medīū et finē. Ideo acci
pit̄ vt sufficiēs ad oia. 2. Coꝝ. vl. Ecce iam 3° h venio
ad vos ⁊c̄. Itē pp pfectionē nūeri ternarij. Rō āt de/
uitatiōis ē: qa cū errāte agēdū a p̄n° vt corrigat̄. Mat.
9. Nō est opus valētibus medicus: sʒ male hñtib⁹ ⁊c̄.
Et ideo nō est dimittēdū quousqʒ videat̄ si curari po
terit: sed si non potest sanari tunc est dimittēdus. Luc.
19. Ex ore tuo te iudico serue neqȝ.

¶ Deide cū dic̄. CVM misero ⁊c̄.] Scribit q̄dā familia
ria. Et p̄ q̄dā disponēda circa ipm. Scdo eplaʒ termi/
nat in salute. Dic̄ ğ. CVM misero ⁊c̄.] Hi duo discipu/
li erāt Apli. Alios misit: quia volebat φ Titus iret ad
eū nec determiat ei tp̄s: sʒ locū: eo. n. idiguit in aditto
riū pdicatiōis: voluit tñ p̄mitti Arthemā et ostēdit qd
de eis disponat. Scdo obiectiōi rñdet ibi. DISCANT
aūt et vestri ⁊c̄. APOLLO] iste de q̄ Act. 19. erat ep̄s co
rinthioꝝ pp quorum culpā dimisit eos et iuit Cretam
ad Titū: sʒ correcti corīthȳs Aplus reuocat eū. Uocat
aūt ZENAM legisperitum:] sʒ et Apollo eēt valde do
ctus: qa in iudaismo habuit hāc dignitatē. Rō aūt q̄i
re istos vult p̄mitti et nō Titū ē: qa Titus ne/cias erat
apud Cretā pp ep̄atuʒ: isti aūt nō habebāt aliquaʒ cu
rā. Et dicit. VT NIHIL illis desit.] q. d. Si non habes
prudeāt subditi tui. Et ideo subiūgit. Sic DISCANT
vestri] s. fideles puidere sicut faciūt iudei. Et dic̄ VE/
STRI] s. subditi discāt excellē iudeos et alios de Asia
qui suis pdicatorib⁹ et idigētib⁹ prouidēt. Et dicit AD
VSVS necessarios] s. in casib⁹ necessitatis. p̄ᵉ Thim. 6.
Hñtes alimēta et qb⁹ tegamur his ɔtēti simus. Ratio
aūt quare prefiat: est vt nō sint ifructuosi. p̄me Coꝝ. 9.
Quis plātat vineā et de fructu eius nō edit ⁊c̄. Popu/
lus ergo si est vt vinea domini debet ferre fructū non
solū spūalem: sed ēt tēporalē vt exinde cultores sustē/
tent̄: alias essent infructuosi. Mat. 7. Omnis arbor q̄
non facit fructum bonum excidetur ⁊c̄.

¶ Deide salutat eos p̄mo ex pte alioꝝ. Scdo rogat φ
salutent alios. Tertio ponit suā. Quātum ad p̄mū di/
cit. SALVTANT.] idest salutē optāt. Scdo cū dicit.
QVI NOS amāt] s. IN FIDE Chrī] existentes: qa non
est cōuētio fidelis cū infideli. 2. Paral. 19. Impio pre
bes auxilium et his qui oderūt dnm amicitia iūgeris.
Uel q nos AMANT in fide] i. fideli affectu. Eccli. 6.
Amico fideli nulla est comparatio ⁊c̄. GRATIA dei]
scʒ que est principium oium bonorum. Ro. 3. Iustifi/
cati gratis per gratiam ipsius ⁊c̄. Et dicit VOBIS:] qa
non scribit vni ppter vtilitateʒ ipsius tñ: sed propter
totam ecclesiam. Deo gratias.

¶ Explicit explanatio deuotissima āgelici doctoris. S.
Thome Aquinatis ordinis Fratrū Predicatoꝝ / sup
epistola Beatissimi Pauli Apostoli ad Titum.

¶ In epistolaʒ ad Philemonem / Argumētuʒ
per Erasmum Rhoterodamum.

Reci tradant hūc Philemonem genere Phrygē fuisse: quā
nationē intractabilem ac seruilē esse
vel greco puerbio iactatū est. Phryx
plagis emēdatur. Quē tñ Paulus ob
pietatē et officia in sanctos inter preci
puos habuit amicos. Hui⁹ suus One
simus Romā pfugerat nō sine furto: qd fere serui so/
lent. Illic audito Paulo: q tūc in vinculis erat: euāge/
licaʒ doctrinā amplexus est: ac Paulo seruiuit in car/
cere. Uerū ne qd herus ob serui fugā aīo cruciaret̄: re
mittit eū: sed miro studio: miroqʒ ciuilitate seruū et fu/
gitiuum et cōpilatoreʒ dño recōciliās: se interim spon
sorem offerens: depensurus: si quid ille suppilasset in
fuga. Scribit enim e vinculis per dictum Onesimuʒ
quem et filium vocat. Argumentū Finis.

¶ Incipit Prologus. S. Tho. de Aqno ord. pdicatoꝝ
super eplaʒ Diui Pauli ad Philemonem.

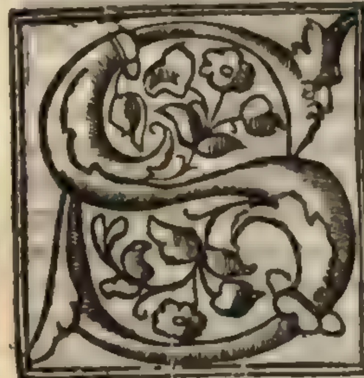

Eruus si ē tibi
fidelis sit tibi q̄si
aīa tua ⁊c̄. Eccl.
33. Ostēdit sapiēs
tria circa dominū
et seruū. s. qd requi
rat̄ ex pte sui. Itē
qualis dʒ eē affe/
ctus dñi ad seruū.
Itē q̄lis vsus sui.
Ex pte serui requi
rit̄ fidelitas in q̄
est bonū sui: qa et
qd est et oia sua dʒ dare dño. Mat. 24. Fidelis suus
et prudēs ⁊c̄. Et dic̄ si ē fidelis: qa fidelitas apud pau/
cos ē. Prou. 20. Uirū fidelē qs inueniet: Talis ğ suus
dʒ hri a dño sic amic⁹ in affectu. Unī dic̄. Sit tibi sicut
aīa tua. Hoc. n. ē pprīū amicoꝝ vt eoꝝ aīa vna sit i no
lēdo et volēdo. Act. 4. Multitudis credentiū erat cor
vnū et aīa vna ⁊c̄. In q̄ dat̄ itelligi φ ē qdaʒ ɔsensus i/
ter dñʒ et suū: qa suus fidelis trāsit i amicū. Usus ei⁹ ē
vt tractet̄ vt frater: nā frater ē et q̄tū ad gnōnē nāe: qr
eodē actore. Iob. 31. Si ɔtēpsi subire iudiciū cū seruo
meo ⁊c̄. Malach. 2. Nūqd nō vn⁹ pī oiuʒ nrʒ: Nūqd
nō de⁹ vnus: Et q̄tū ad gratiaonē grē q̄ ē eadē. Gal. 3.
Quicūqʒ. n. in Chrō baptizati estis Chrīʒ iduistis: non
est iude⁹ neqʒ grec⁹: nō ē suus neqʒ liber: nō ē mascu/
lus neqʒ femina: oēs. n. vos vnum estis in Chrō Iesu.
Mat. 23. Oēs vos fratres estis. Hec autē verba cōue/
niunt materie huius epistole. Sicut eni supra ostēdit
qualr spūales prelati habeāt se ad subditos: sic hi quo/

liter temporales dñi ad tēporales seruos: ⁊ quō seruus fidelis quo ad dñm eius. Cap I.

Aulus vinctus Christi Jesu: ⁊ Thimothe⁹ frater: Philemoni dilecto ⁊ college nostro: ⁊ Aphie dilecte: ⁊ Archippo cōmilitoni nr̃o: ⁊ q̄ domi tue est: ꝯgregationi. † Grā vo-
2.Cor.1.
Gal.1.
1.Pe.1.
bis ⁊ pax a deo pr̃e nr̃o: ⁊ dñō Jesu Christo. Grās ago deo meo: semꝑ mētionē tui faciēs in ꝑcib⁹ meis: cū audiā tuā charitatem ac fidē: quā habes erga dñm Jesum: ⁊ erga oēs sanctos: vt cōicatio fidei tue efficax fiat in agnitione ois boni: qđ est in vobis erga Christū Jesum. Gaudiū.n. habemus multū: ⁊ ꝯsolationē in dilectiōe tua: qđ viscera sanctoꝝ refocillata sunt ꝑ te frater. Quapropter ꝗuis multam in Christo fiduciam habeam iniungendi tibi: id quod officij tui erat: tñ ꝓꝑ charitatē potius rogo: cum talis sim: nēpe Paulus senex: nūc aūt etiam vinctus Jesu Christi. Rogo autem pro filio meo: quem genui in vinculis meis Onesimo: quōdam tibi inutili: nūc vō tibi ⁊ mihi perutili: quem remisi.

Aulus vinctus Christi Jesu ⁊ Thimotheus frater: Philemoni dilecto adiutori nr̃o: ⁊ Apie sorori charissime ⁊ Archippo cōmilitoni nr̃o ⁊ ecclesie q̄ in domo tua est: grā vobis ⁊ pax a deo pr̃e nr̃o ⁊ dñō Jesu Christo. Grās ago deo meo semꝑ memoriā tui faciēs in orationibus meis audiēs charitatē tuā ⁊ fidē quā habes in dñō Jesu ⁊ in oēs sanctos: vt cōmunicatio fidei tue euidēs fiat in agnitiōe ois opis boni in Christo Jesu: gaudiū enim magnū habui ⁊ cōsolationē charitate tua: qa viscera sanctoꝝ requieuerūt ꝑ te frater. Propter qđ multā fiduciā hñs in Christo Jesu imperādi tibi qđ ad rē pertinet: ꝓpter charitatē magis. Obsecro cū sis talis: vt Paulus senex: nūc autē ⁊ vinctus Jesu Christi obsecro te ꝓ meo filio quē genui in vinculis Onesimo qui tibi aliquando inutilis fuit: nunc autem ⁊ mihi ⁊ tibi vtilis quem remisi tibi.

Pistole occasio ex h̄ est. Apud.n. colossenses qdā Christian⁹ magn⁹ habuit quēdā suū q eum furto fugiēs Romā ab Aplo ē baptizat⁹: ꝓ quo ⁊ scribit. Et p̊ ponit salutatio. 2° eplaris narratio. In salutatiōe p̄mo ponit ꝑsonas salutātes. 2° salutatas. 3° bona optata. Dicit ḡ PAVLVS qđ est nomē venerādū oib⁹ fidelibus q sunt docti ab eo. VINCTVS. 2ᵉ Thim.2. Laboro vsq; ad vīcula. Nā tūc vinctus erat Rome. Sz IESV Christi: vbi ondīt causa vinculoꝝ. Laudabile.n. valde ē vinctū eē ꝓꝑ Christū: in h̄.n. ē beatificādus. Mat.5. Beati q ꝑsecutionē patiunt ꝓꝑ iustitiā ⁊c. p̊ᵉ Pe.4. Nemo vestrū patiat̄ q̄si homicida: aut fur: aut maledicus: aut alienoꝝ appetitor: si aūt vt christianus nō erubescat: glorificet aūt deū in isto noīe. Act.5. Ibāt Apli ⁊c. ET TIMOTHEVS frater. Frēs sunt ꝗtū ad ꝑfectā fidē. Phil.2. Neminē habeo tā vnanimē q sincera affectiōe ꝓ vobis sollicit⁹ sit. Ipsū autē Timotheū adiungit vt facili⁹ impetret: qa ipsoꝝ est ꝑces multoꝝ non exaudiri.

¶ Deinde ponit ꝑsonas salutatas. Et p̊ ponitur ꝑsona p̄ncipalis salutata. Scđo adiūcta. Itē p̄mo ponit maritū ⁊ vxorē q dñiū dom⁹ habent: qb⁹ obligat̄ seruus PHILEMONI dilecto nr̃o adiutori ⁊ Apie sorori charissime. Dilectū dicē ꝓꝑ bona opa. Jo.15. Hoc est p̄ceptū meū vt diligatis inuicē ⁊c. ADIVTORI qa subministrabat sanctis. Prouer.18. Frater q iuuat̄ a fratre q̄si ciuitas firma. Scđo ponit̄ ꝑsona adiuncta cū dicit. ARCHIPPO cōmilitoni nr̃o qa ita erat potēs colossis qꝫ oēs christiani erāt sub vmbra eius. Et iō inducit totā ecclīaz ibi cui⁹ erat eps: sic scribēs Col. vltimo. Dicite ARCHIPPO. vide ministeriū qđ accepisti ⁊c. Et dicit. ARCHIPPO cōmilitoni: qa oēs prelati sunt sicut spūales milites ecclesie. 2ᵉ Cor.10. Arma militie nr̃e nō sūt carnalia ⁊c. Et addit. ET ECCLESIE ⁊c. Hos superinducit vt moneant eum ad exaudiendū. Bona optata exponuntur vt consuetum est.

¶ Deide cum dicē GRATIAS ago ⁊c. Ponit̄ eplaris narratio: ⁊ p̄mo ponit̄ gratiaꝝ actio. Secūdo petitio ibi. PROPTER quod ⁊c. Tertio ꝯclo ibi. ITAQVE frater ego ⁊c. Itē p̄mo graꝝ actio ponit̄. Scđo materia actiōis grãrū ibi. AVDIENS ⁊c. Tertio cām ꝓꝑ quā deo grās agit ibi. GAVDIVM eni magnū ⁊c. Dicit ḡ GRATIAS ago ⁊c. Col.3. ⁊ grati estote. Phil.4. Cū grãrū actiōe.q.d. Ita ago grās de p̄teritis: vt orem eā ꝓ futuris. Et ideo dicē SEMPER memoriā tui faciens ⁊c. Phil.1. Eo qꝫ habeā vos i corde ⁊ in vīculis meis ⁊c. Esa.49. Nūqd pōt mulier obliuisci īfantem suū ⁊c. ¶ Ponēdo aūt mām grãrum actiōis ⁊ orōnis oñdit qd ꝓ eo petēdo orat. Mā autē hui⁹ erat necīa ⁊ bōa Philemoni ET CHARITAS ⁊ fides: sine.n. charitate nihil alioꝝ valet: ⁊ ꝑ eā oia hn̄tur. p̄me Cor.13. Si linguis hoīū loquar ⁊c. Itē sine fide nullus deū amare pōt: qa nō cognoscit vere deū. De spe aūt mentionē nō facit: qa media ē: ⁊ in his itelligit̄. Sz i q̄ habes FIDEM ⁊ charitatē? In dñō Jesu. p̊ᵉ Cor.vl. Si qs nō amat dñm nr̃m Jesū Christū anathema sit ⁊c. Et h̄ ē necīū: qa ex Christo dulci⁹ dilectio deriuat̄ dilectio ad mēbra: qa nō diligit caput q nō diligit mēbra. p̄me Jo.4. Qui nō diligit fratrē suū quē videt: deū quē nō videt quō pōt diligere ⁊c. ET IN oēs sctōs. fides initꝫ doctrine pux ē manifestata per Christū: qa deū nemo vidit vnq̄. Jo.1.2.14. Creditis i deū ⁊ i me credite. Et iō ꝑ fidē hēmus Christū. Sz qꝫ ad sanctos ptinet pōt intelligi 2ʳ. Uno mō qa ex fide quā habēt ad Christū ꝓcedūt obseqa ipēsa sanctis. Uel fides ꝯsistit in diuinitate p̄ncipalr̄ put ē annūciata ꝑ Christū: sz nō solū ꝑ Christū: sed ēt ꝑ sanctos. Mat.vlt. Eūtes ḡ docete oēs gentes ⁊c. Debem⁹ ḡ credere nō solū dicta ꝑ Christū: sz ēt ꝑ sanctos. Heb.2. Que cū initiū accepisset enarrari per dñm ab eis q audierūt in nos ꝯfirmata ē. Fides communicata ꝑ christum ⁊ ꝑ sctōs debemus credere. VT COMMVNICATIO fidei ⁊c. h̄ ꝯtinuat̄ 2ʳ. Uno eniꝫ mō vt sit signū. Et ē sensus VT COMMVNICATIO ⁊c. idest tāta est charitas tua: vt COMMVNICATIO fidei tue ⁊c. Uel alr̄. GRATIAS ago ⁊ memoriā ⁊c. vt.s. oñdat qd ꝓ eo petat orādo. Et pōt itelligi COMMVNICATIO fidei dupl̄r. Uel qa in fide cōicabat

cū oībꝰ sanctis nō hn̄s aliā fidē nouā vt heretici. pme Cor. 1. Idipsʒ dicatis oēs ⁊c̄. Uł cōicatio qua bona cō-municas sanctis pcedēs ex fide. pͤ Tim. vl. Diuitibꝰ huius seculi pcipe nō alta sapere nec sperare in incerto diuitiaꝝ: sʒ i deo viuo q pstat nobis ⁊c̄. EVIDENS fiat]. i. vt bonū latēs in corde euidēs fiat p bona opa. IN AGNITIONE oīs boni]. s. qḋ a te fit. ET HOC in Jesu Chrō]. i. p Jesu Chrō. Jac. 2. Onde mihi fidem tuā sine operibꝰ. ⁊ ego tibi ostēdam ex operibꝰ fidem meā ⁊c̄. Uel alr̄. Multa sunt opa in mūdo q̄ sunt bona hoībꝰ: ⁊ tn̄ deo nō sunt bona: qa nō recte hn̄t. puer. 14. Est via q̄ vī hoi recta: nouissima aūt eius deducūt ad mortē. Eccles. 8. Uidi impios sepultos q ēt cū ad-huc viuerēt in loco sancto erāt ⁊ laudabant in ciuitate quasi iustoꝝ operū. Sʒ h manifestat̄ p fidē rectaʒ qu ɔsequit̄ pmiū a deo qui non remunerat nisi recta. Et iō dicit. IN AGNITIONE]. i. vt hoc euidēs fiat q cognoscas oē bonum. Uel q cognoscat̄ in te oē bonū qḋ est fruitio diuinitatis. Exo. 33. Ostēdā tibi oē bonū. Sap. 7. Uenerunt mihi oīa bona pariter cum illa ⁊c̄.

De hipocris.

¶ Cā autē pp quā grās agit est gaudiū. Et ideo dicit. GAVDIVM enī magnū ⁊c̄.]. 3. Jo. ca. vnico. Maiorē hoꝝ grāʒ nō habeo: quā vt audiā filios meos in veritate ambulare. Hoc enī gaudiuʒ alleuiabat pressuras suas. Unde addit. ET CONSOLATIONEM ⁊c̄.]ps. Scdm multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo ɔsolatiōes tue letificauerūt aīam meā. Cuius rōnē assignat dicēs. QVIA viscera ⁊c̄.]Col. 3. Induite vos ergo sic electi dei sancti ⁊ dilecti viscera misericordie benignitatē ⁊c̄. 3. Jo. ca. vnico. Charissime fideliter agis qcqd operaris in fratres: ⁊ hoc in peregrinos ⁊c̄.

¶ Deīde cū dīc̄. PROPTER qḋ ⁊c̄.] Ponit̄ petitio: ⁊ pͦ fiducia petēdi. Scdo ipsa petitio ibi. OBSECRO ⁊c̄.]. Tertio eiꝰ rō ibi. FORSITAN ⁊c̄.] Dīc̄ ḡ. PROPTER qḋ]. i. qa sic abūdās charitate. multaʒ fiduciā ⁊c̄. Non ex me sʒ ex auctoritate Jesu Chrī in cuiꝰ fide te genui. Et iō possuʒ tibi impare vt piꝰ: sʒ qḋ ad rē. s. tuā ptinet vel cōez: alꝰs platus nō hʒ potestatē iperādi sibi qcq̄ nisi qḋ vel est ad eius vtilitatē vel ecclīe vel bonoꝝ moꝝ christiane religionis. TAMEN magis obsecro] Prouer. 18. Cū obsecratiōibꝰ loquit̄ pauper ⁊c̄. Et q̄re: CERTE cū sis talis ⁊c̄.] sunt duo pp que qs dʒ obsecrari. s. etas senectutis. pͤ Tim. 4. Seniorē ne increpaueris: sed obsecra vt prēʒ ⁊c̄. Item honestas vite: vbi.n. nō delinqmus pares sumus. Eccli. 32. Rectorē te posuerūt noli extolli: esto in illis q̄si vnꝰ ex ipsis. Dīc̄ ḡ. CVM sis talis ⁊c̄. q. d. Si esses puer pciperē tibi hoc: sʒ tu es senex. Itē si leuis: sed talis es vite q es mihi silis. Nō q talis ⁊ tātus sit simplr̄: sʒ aliquo mō similis: qḋ dicit ex sua humilitate. Ro. 12. Honore inuicem preuenientes. Origenes. Paulus diu vixit in fide. Conuersus enim adolescēs nunc dicit VT SENEX.] Origenes. Raro vtilis doctor inuenitur in ecclīa quin sit longeuus. Exemplū de Petro ⁊ Paulo.

¶ Tu autē eū: hoc est: viscera mea suscipe: queʒ ego cupiebā apud me retinere: vt p te ministraret mihi in vinculis euangelij. Sʒ absq̃ tua snīa nihil volui facere: ne velut ex necessitate bonum tuū esset: sed spontaneuʒ. Nā ppterea forsitan secessit ad tēpus: vt eternū eum reciperes: nō iā vt seruum: sed supra seruū: nempe fratrē dilectū: maxime mihi: quāto autem magis tibi: ⁊ in carne: ⁊ in dn̄o. Si igit̄ me habes ɔsortem: suscipe illum tanq̄ me. Qḋ si quid lesit te: aut dʒ: hoc mihi iputato (ego Paulus scripsi mea manu) ego dependaʒ: vt ne dicaʒ tibi: qḋ etiaʒ teipm̄ mihi insuper debes. Etiā frater: ego te fruar in dn̄o. Refocilla mea viscera in dn̄o. Cōfisus de obediētia tua scripsi tibi: sciens: qḋ etiā vltra quam dico facturus sis. Simul aūt etiā prepara mihi hospitium. Spero.n. qḋ auxilio pcū vestrarū donabor vobis. Salutant te Epaphras concaptiuus meus in Chrō Jesu: Marcus: Aristarchus: Demas: Lucas: adiutores mei. Gratia domini nostri Jesu Christi sit cum spiritu vestro. Amen.

¶ Tu autem illum vt mea viscera suscipe. Quē ego volueraʒ mecū detinere: vt p te mihi ministraret in vinculis euāgelij. Sine cōsilio autē tuo nihil volui facere vti ne velut ex necessitate bonū tuū esset: sed volūtariū. Forsitā.n. ideo discessit ad horam ad te: vt in eternū illum reciperes: iaʒ non vt seruū: sed pro seruo charissimuʒ fratrē: maxime mihi. Quanto autem magis tibi: ⁊ in carne ⁊ in dn̄o. Si ergo habes me socium. suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet: hoc mihi iputa. Ego Paulus scripsi mea manu: ego reddam vt nō dicam tibi q ⁊ teipsum mihi debes. Ita frater ego te fruar in domino: refice viscera mea in Chrō. Confidens in obedientia tua scripsi tibi: sciens quoniam ⁊ super illud quod dico facies. Simul ⁊ para mihi hospitium: naʒ spero per oratiōes vestras donari me vobis. Salutat te Epaphras concaptiuus meus in Chrō Jesu: Marcus: Aristarchus Demas: ⁊ Lucas adiutores mei. Grā dn̄i nostri Jesu Chrī cum spiritu vestro. Amē.

Lec. II.

Posita fiducia Aplī de bonitate Philemonis: ponit hic suā petitionē. Et pmo ostēdit personā p qua petit. Scdo ex hoc petitionē concludit ibi. TV AVTEM illuʒ ⁊c̄.] Circa primū duo facit: qa primo describēdo psonaʒ ostēdit eā sibi acceptam ex spirituali generatiōe. Secūdo ex moꝝ mutatiōe. Dīc̄ ergo. vere sum exaudiēdus: qa petitio cōtinet honestatem ⁊ pietatem p meo filio honestissimo de quo est psens mea sollicitudo. Et acquirens filium tēpore defectus magis eū diligit vt senes filios in senectute genitos. Gen. 37. Israel autem diligebat Joseph sup oēs filios suos eo q in senectute genuisset eū. Hūc autēʒ genuit in vinculis. Scdo est mutatio in moribꝰ. Si eniʒ in peccato perseuerasset nō fuissʒ dignus venia. Et nota q minus dicit ⁊ plus significat. Docet.n. Tullius q quis factū suum dʒ attenuare quātū potest. Sic Apls leuiter de culpa huiꝰ loqtur dicens. INVTILIS]. i. nociuus in subtrahēdo res tuas: nunc aūt cōuersus a malo ad statum virtutis vtilis est ad seruitiū dei ⁊ hominuʒ. 2ͤ Tim. 2. Si qs ergo emūdauerit se ab istis erit vas in honorē sanctificatū ⁊c̄. Prouer. 25. Aufer rubi-

ginem de argento: ꝛ egredieꝛ vas purissimum.
¶ Deinde cū dicꝫ. TV AVTEM illū ꝛc.] Ponit petitio
nē suam. Et p̄ ponitꝛ petitio. Scḋo respōdet questiōi
ibi. QVEM ego ꝛc.] Dicit ergo. TV ERGO illum ꝛc.]
Et h̄ ideo: q2 vidi eū emēdatū cuius signum est: quia
EVM remisi tibi.] Cōtra. Deut. 23. Nō trades seruū
dn̄o suo: q ad te cōfugerit ꝛc. R̄ndeo verū est qn̄ dn̄s q̄
rit eū ad mortē: ꝛ iō dicit. TV AVTEM ꝛc.] Phil. 1.
Eo q habeā vos in corde ꝛ in vīculis meis ꝛ in defen
sione ꝛc. Et r̄ndet q̄stioni: q2 posset dicere. Si ē vtilis
tibi quare nō retines eū ad mortē? Ideo dicꝫ q̄ est cau-
sa mittēdi eū. Primo aūt ostēdit ꝓpositū retinēdi eū.
Scḋo q̄re desistit a ꝓposito ibi. SINE consilio autem
tuo ꝛc.] Dicit ḡ Philemoni: q lꝫ esset magnus: tamen
Aplo solitus erat ministrare. Mat. 20. Quicunqꝫ vo-
luerit inter vos maior fieri sit vester minister ꝛc. Unde
ex hac fiducia ꝓposuit eū tenere: vt loco eius sibi mini
straret qḋ erat maxime necessariū: q2 erat in vīculis ꝓ
pter Chrm̄. Est. n. puidendum qn̄ qs patiꝛ ꝓ dn̄o suo.
Rō autem quare destitit est: quia noluit vti re aliena
ignorante dn̄o. Un̄ dicit. SINE ꝯsilio ꝛc.] q. d. Si reti-
nuissem eū iā placeret tibi nō valēti resistere ꝛ esset q̄-
dā coactio. Sed magis volui q voluntarie fieret. Exo.
25. Ab omni hoīe q offert vltroneus accipietis eas. scꝫ
primitias. 2ª Cor. 9. Non ex tristitia aut ex necessita-
te: hylarem enim datorem diligit deus.
¶ Deide cū dicꝫ. FORSITAN. n. ꝛc.] Ponit rōnē quare
dꝫ eū recipere benigne. Et p̄mo ex parte dei. Scḋo ex
pte ipsi⁹ Apl̄i ibi. SI ERGO habes ꝛc.] Tertio ex pte
ipsius Philemonis ibi. CONFIDENS ꝛc.] Ex parte
dei: q2 sepe dei puidentia id qḋ videꝛ malum pmittit
fieri: vt exinde sequaꝛ bonū: vt pꝫ de Joseph vendito
vt liberaret egyptū ꝛ familiā pr̄is. Gen. 45. Pro salu-
te. n. vestra misit me deus ante vos ꝛc. Et dicꝫ FORSI-
TAN:] q2 icōprehēsibilia sūt dei iudicia. Rom. 11. Et
dicꝫ PRO SERVO] i. loco fili. Matth. 23. Oēs autem
vos fratres estis. ET NON solū] tibi: SED mihi] in cō
paratiōe ad deū lꝫ sit filius ministerio: q̄nto magis ti-
bi ꝛ in carne ꝛ in dn̄o: qḋ dupl'r pōt exponi. Uno mō
q referaꝛ ad p̄mā originē diuine creatiōis: ꝛ sic ē fra-
ter. Deut. 32. Nōne ipse est pr̄ tuus q possedit ꝛ fecit ꝛ
creauit te. Mal. 2. Nūqd nō pr̄ vnus oīuꝫ nr̄m: nūqd
nō de⁹ vnus creauit nos. Itē in deo p̄ fidē. Uel magis
erat in bonū Philemoni: q2 affinis ei⁹ s̄m carnem: q2
s̄m eā erat finis ei⁹: q2 h̄ totum qḋ erat ei carnal'r erat
suū. Un̄ duplici rōne qs moueꝛ ex charitate. s. ex amo
re s̄m carnis originē ꝛ ex amore sp̄uali. ¶ Ex pte aūt
Apl̄i p̄mo allegat suā amicitiā sub cui⁹ obtētu vult eū
suscipi. Scḋo fideiubet ꝓ eo de dāno. Tertio oñdit re
ceptiōis officiū. Scḋꝫ ibi. SI AVTEM aliqd ꝛc.] Ter
tiū ibi. ITAQVE frater ꝛc.] Dicꝫ ergo. SI ERGO ꝛc.] i.
Jo. 1. Si aūt in luce ambulam⁹ sicꝫ ꝛ ipse est in luce so
cietatē hēmus adinuicē ꝛc. Et dicit. SICVT ꝛ me] quia
iunctus est mihi. Matth. 10. Qui vos recipit me reci-
pit ꝛc. ¶ Scḋo aūt obligat se ꝓ eo satisfacturū ꝓ dā-
no. Dicit ḡ. SI ALIQVID nocuit] s. dimittēs seruitiū
tuū HOC mihi iputa.] q. d. Ego satisfaciā. Gal. vlt. Al-
ter alteri⁹ onera portate ꝛc. Et plus. q2 p̄mo pmittit se
soluturū. Scḋo oñdit eū eē debitorē ad h̄ nō necessita
tis: sed voluntarie. Dicꝫ ḡ. EGO Paulus ꝛc.] q. d. Ut cer
tus sis de restitutiōe SCRIBO manu mea.] Et h̄ nō est
necessitas: q2 tu debes mihi teipm̄ quem erui a morte
eterna. Et talis dꝫ se liberatori. Tob. 9. Si meipm̄ tra
dā tibi seruū nō ero cōdignus puidētie tue. Et subiun
git dicēs. ITAQVE frater ego te ꝛc.] q. d. Si vis me
habere sociū suscipe eū ꝛ ego ita fruar te frater. i. si im
pleueris voluntatē meam gaudijs. Nā frui est vti fru
ctu: ꝛ sicut est vti ad vtile: sic frui ad fructū. Importat
autē fructus dulcedinē. Can. 2. Et fructus eius dulcis
gutturi meo. Itē finē: q2 vltimū de arbore est fructus.
Et ideo ꝓp̄e est hīc aliqd vt delectabile ꝛ finale. Et i-
de est q dicꝫ Aug. Fruimur cognitis in qb⁹ volūtas de
lectaꝛ ꝓp dulcedinē. Itē frui est alicui inherere ꝓp se.
Aliqn̄ ḡ accipiunꝛ frui ꝛ vti cōiter put iportant dele-
ctationem absqꝫ ꝯtio. Eccl'ici. 8. Fruere magnatis sine
querela. Dicꝫ ḡ. SIC FRVAR:] q2 in nullo mihi cōtra-
rius es. Et si in hoc mihi satisfacis nihil erit in corde
meo de te qḋ ꝯtristet me: ꝛ sic delectabis me. Si autē
accipiꝛ frui put finale qd est: sic nō est fruēdū hoīe:
sed solo deo. Cōtra qḋ est illḋ Sap. 2. Fruamur bōis
q̄ sunt: ꝛ vtamur creatura tāq̄ in iuuētute celeriter ꝛc.
Unde iste addit IN DOMINO] i. fruar in te delecta-
tione dei gaudēs de bono diuino in te: q2 eius act⁹ est
dilectio ꝛ fruitio effectus. s. charitatis. Iō addidit. IN
HOC refice viscera mea.] Reficitur enim hō sp̄ual'r
quādo satisfit desiderijs anime sue. Ac si dicat. Imple
desideria intima cordis mei: ꝛ nō in malis: sꝫ in Chri-
sto. Et ideo bona est impletio desiderij.
¶ Deide cū dicit. CONFIDENS ꝛc.] Sumitur ratio ex
parte Philemonis ꝛ est cōmēdatiōe obediētie eius.
Et p̄mo ostēdit quō ꝯfidit de obediētia eius. Scḋo in
iungit ei aliud sibi. Dicit ḡ. CONFIDENS ꝛc.] 2ª Cor.
7. Gaudeo q in oībus ꝯfido in vobis. 1. Reg. 15. Me
lior est obediētia q̄ victima ꝛc. Sꝫ plus caute scribit
q2 homo magis exaudit aliquē qn̄ sperat iterū ipsum
visurum q̄ si desperat. Et iō dicit. SIMVL ꝛc.] Soli-
tus. n. erat cū eēt colossis hospitari in domo sua. Chry
sostomus. Jocūdū vbū: vt hō pauper diuiti mandet
vltra tot terrarum spatia per ep̄lam preparationē ho-
spitij. Quid. n. pro eo parandū erat: qui pane ꝛ vili pul
mento contentus erat? Dicēdū ergo q nō ꝓp hospitij
preparationem: sed ad insinuādum familiaritatē ꝛ di-
lectionē hoc dicit: ꝛ magis per hoc ꝓuocat eū ad obe
diendū. Hec ille. Nō ergo h̄ Aplus dixit ꝓp appara-
tū exteriorē: sed ad deuotionem eius. NAM spero ꝛc.]
Cōtra. nūq̄ fuit eis redditus: sed Rome est mortuus.
ergo spes eius defecit. R̄ndeo. duplex est spes iusti. s.
p̄ncipalis ad propriū bonum. Et in hoc nūq̄ deficit ꝓ
se. Alia est secūdaria. s. probatio aliorū: ꝛ in hoc quan-
doqꝫ deficit: q2 merita illorum cōtrariātur sicut iusti
quādoqꝫ non exaudiūtur pro alijs. Sed nūqd fuit de-
ceptus de sua fiducia? Dicēdū est q futura scire est so
lius dei: nō autē in cognitione humana nisi ꝓphetica.
Et nullus ꝓphetarū sciuit omnia futura de seipso nisi
solus Chrs qui nō habuit spiritūsanctū ad mensurā.
Sic Isaac magnus propheta fuit deceptus in Jacob.
Unde nō est mirū de Apostolo si nesciret. ¶ Tunc
terminat epistolā in salutationē: ꝛ p̄mo ex pte alio-
rū. Scḋo ex parte sua. Dicit ergo. SALVTANT ꝛc.]
De his omnibus habetur Col. 4. Sed dubitaꝛ de h̄
quod dicit. DEMAS ꝛc.] Quomodo potest hoc esse: q2
dicitur secūde Thim. vltimo. Demas dereliquit me:
diligens hoc seculum. Quomodo ergo vtitur nomine
eius. Dicendum est q iam redierat ad eum. Sed nec
hoc videtur: quia hec epistola precesserat secūdā epi
stolam ad Thimoth. quia hic dicitur SPERO ꝛc.] ibi
prenuntiat mortem suam dicens. Et tempus mee reso
lutionis instat ꝛc. Et ideo dicendū est q Paulus fuit
Rome fere nouem annis: ꝛ hec fuit facta in p̄ncipio.
Secunda vo ad Thimoth. in fine vite sue: ꝛ tunc De-

Spes iusto p̄ ꝛ p̄ de se. secūdario aūt de alijs.

mas

mes attediatus ex longis vinculis dimisit eu3. Et epi-
stole Pauli non ordinantur sm tempus: quia episto-
le ad Corinth. fuerunt ante epistolam ad Romanos.
& hec fuit ante vltimam ad Thimoth. Et premittitur
illa propter materiam: qa de digniori. Salutatio sua
eadé est cu scda ad Thim. Deo gratias. Amen.

¶ Explicit deuotissima Expositio. S. Doctoris Tho-
me de Aquino ord. Fratrum Predicato2 sup epla glo-
riosi gétium Apli. S. Pauli ad Philemonem.

¶ In Epistolam ad Hebreos/Argumentum per
Erasmum Roterodamum.

Ulla gés obstinati-
orib9 animis re-
pugnabat euan-
gelio Christi: qz
iudeorum: q pau-
lo etiam peculia-
riter erát ifensi:
q se génű Apo-
stolum pfiteref:
quas iudei: vt p-
phanas & ipius:
abbominabanf:
qőq3 legé Mo-
saicam: quá illi sacrosanctaz habebát: & euágelij vice
per vniuersam orbem spargi cupiebát: antiquare vi-
deref. Adeo vt essent inter hos quoq3 qui Christi do-
ctrinam receperát. qui putarent legis obseruationé cű
euangelio miscédam. Hierosolymis igif qui credide-
rát: varijs calamitatibus afficiebanf ab ijs: qui resiste-
bant euágelio (nam penes hos erat publica authori-
tas) conijciebanf in vincula: cedebanf: diripiebátur
illo2 bona. Hos itaq3 consolatur Paulus: partiz exé-
plo veterum sancto2: quoru3 pleriq3 similib9: aut gra-
uioribus calamitatib9 exerciti sunt: quo virtus illoru3
esset exploratior: spectatiorq3: ac pcipue exéplo Chri-
sti: partim spe premij celestis. Deinde declarat: corru-
scáte ia3 euágelio Christi: cessasse vmbras legis Mo-
saice: multa repetés ex veteri testaméto: & ad Christu3
accómodans. Docet nő ex obseruatione legis: ad tem-
pus date & impfecte: sperandá esse salute3: sed ex fide:
qua veteres ét illi pbate sanctimonie viri: quo2 me-
moria iudeis erat sacrosancta: deo potissimum placu-
issent. In fine tradit pcepta quedá ad mores Christia-
nos facientia. Argumenti Finis.

¶ Incipit Prologus. S. Thome de Aquino ord. Predi-
cato2 sup eplas Diui Pauli Apli ad Hebreos.

On est similis tui in dijs dñe & nő est sm opera tua. ps.
In vbis istis exprimif Chri excelléitia
quátű ad duo. Et pmo qtű ad cópara-
tioné ad alios deos cű dicit. (Non est
similis tui in dijs dñe.) Scdo p com-
parationé ad effectus cű dicit. (Et nő
est sm opa tua.) Circa pm sciédű é q lz sit tm vn9 de9
nált: tñ participatiue & in celo & in terra sunt dij mul-
ti. p° Cor. 8. Sűt qdé dij multi & dñi multi. Dicuntur
eni angeli dij. Ná Job. 1. et. 2. Dicűf filij dei. Ité Exo.
7. Cóstitui te deű Pharaonis: di ad Moysen. Ité ad
sacerdotes Exo. 22. Dijs non detrahes. Ité ibi. Si la-
tet fur. dñs domus applicabif ad deos. Angeli aűt di-
cunf dij pp abűdátissimá refulgentiá diuine claritat.

Unus é dñs natura pocí participatiñ sűt multi.

Job. 25. Sup qué nő fulget lumé illius. Christus g multo
magis é de9 q é splédor glie: vt di ifra. 1. Eph. 1. Cósti-
tués eű ad dexterá suá in celestib9 supra oém pncipa-
tű &c. Prophete vo dicunf dij: qa ad ipsos smo dei fa-
ctus é. Jo. 10. Ergo multo excellétí9 é de9 Christus q é ver-
bu3 dei. Jo. 1. Sacerdotes vo dicunf dij: qa dei mini-
stri. Esa. 61. Uos sacerdotes domini vocabimini. S3
Christus multo forti9 q nő é minister: s3 dñs vniuersorű.
Hester. 14. Ité Apoc. 19. Dñs dñantiu3. Et ifra tertio.
Táqz dñs in omni domo sua. Christus g de9 magnus sup
oés deos: qa splédor: qa vbű: qa dñs est. Scdo mani-
festaf hec excellétia p effect9. Est aűt triplex opus ex-
cellés Christi. Unű qd se extédit ad totá creaturá. Jo. 1.
Oia p ipsum facta sunt. Aliud qdé tm ad creaturá ró-
nalé q p Christum illuminaf. Jo. 1. Erat lux vera &c. Ter-
tiű qd tm ad sanctos q p ips3 p gras viuificátem viuifi-
canf & iustificanf. His. n. trib9 modis nő pnt operari
dij pdicti. Angeli. n. nő sűt creatores. ps. Qui facis an-
gelos tuos spűs &c. Prophete ét sunt illuminati nő illu-
minátes. Jo. 1. Nő erat ille lux &c. Sacerdotes ét nő
iustificabát. ifra. 10. Impole é enl sanguie hyrco2u3 &
thauro2 auferri pctá. Sic g manifeste i vbis istis de-
mőstraf Christi excellétia: & h é mã hui9 epistole ad he-
breos q ab alijs distiguif: qa i qbusdá eplis agitur de
gra noui testamén qtű ad totű corp9 mysticű ecclie: &
h in oib9 eplis qs mittit ecclijs. In qbusdá vo qtum
ad mébra pncipalia: sic i his qs mittit singularib9 pso-
nis. In ista vo cómédat ipsas gras quantű ad caput. s.
Christu3. In corpe. n. ecclie ista tria repiunf: sic & in corpe
nált. s. ips3 corp9 mysticű mébra pncipalia. s. plati & ma-
iores: & caput a q vita fluit in toto corpe. s. Christus. ¶ S3
sciédű est q an synodű nicená qdam dubitauerunt an
ista epla eét Pauli. Et q nő pbát duob9 arguméntis.
Unű é: qa nő tenet húc modű qué i alijs eplis. Nő. n.
pmittit h nec salutatiőe3: nec nomé suű. Aliud é qa non
sapit stilű alia2: imo h3 elegátiore3: nec é aliq scriptu-
ra q sic ordinate pcedat i ordie vbo2 & i sentétijs: sicut
ista. Uñ dicebát ipsa3 eé vl Luce euágeliste: vel Bar-
nabe: vl Clemét pape & martyris. Ipe. n. scripsit athe-
niésib9 qsi p oia s3 stilű istű. S3 antiq doctores preci-
pue Dionysi9 & aliq alij accipiűt verba hui9 eple p te-
stimonijs Pauli. Et Hieronym9 illá iter eplas Pau-
li recipit. ¶ Ad pmű g dőz est q 3° ró fuit qre nő po-
suit nomé suű. Una é qa nő erat Apls iudeo2: sed gen-
tiű. Gal. 2. Qui opat9 é Petro i aplatű &c. Et ió nő fec
méntioné de Aplatu suo i pn9 huius eple. Scda qa no-
mé suű iudeis erat odiosu3: vt p3 Act. 22. Et ip3 tacuit
ne saluberrima doctria hui9 eple abijceref. Tertia qz
iude9 erat. Hebrei sunt & ego. 2° Cor. 11. Et domestici
nő bñ sustinét excellétiá suo2. Nő é ppha sine hono-
re nisi i pria sua: & i domo sua. Mat. 13. ¶ Ad arg[m] 2[m]
dőm est q ió est elegátior i stilo: qa & si sciebat oés lin-
guá. p° Cor. 14. Oiu3 vrm ligua loquor. tñ meli9 scie-
bat hebreá táqz sibi magis cónálé: in qua scripsit epi-
stolá ista3. Et ió magis ornate potuit loq in ideomate
suo qz i aliq alio. Uñ dic. Et si ipérit9 smone. sed non
scia. 2° Cor. 11. Lucas aűt q fuit optim9 plocutor istű
ornatű trástulit de hebreo in grecű. Cap. I.

Op9 christi excellens est triplex.

In corpe mistico corpus mébra pncipalia & caput

Nő fuit modű i alijs epistolis suűi.

Eus olim multipharíam: multisqz
modis loquutus patribus per p-
phetas: extremis diebus hisce lo-
quutus est nobis p filium: qué có-
stituit heredem omnium: per qué3
etiam secula condidit.

Ultipharie multisq3 modis olim deus loquēs patrib⁹ in prophetis nouissime diebus istis locutus ē nobis in filio quem constituit heredez vniuersoꝝ: p quē fecit ꝛ secula.

Cripsit autē epistolaz istam contra errores quoꝛūdez qui ex iudaismo ad fidez Chri cōuersi volebāt seruare legalia cū euangelio: quasi nō sufficeret gr̄a Christi ad salutez. Unde ꝛ diuidit̄ in duas partes. Primo eni multiplr cōmēdat excellētiaz Chri vt per hoc pferat nouū3 testamētum veteri. Secūdo agit de his per que mēbra iungunt̄ capiti. s. de fide. infra. 11. cap. ibi. EST aūt fides ꝛc̄. Intēdit aūt ostendere excellētiā Chri ad vetus testamētū quātū3 ad tres personas solēnes in ipso veteri testamēto contētas. s. angelos per quos lex tradita ē. Gal. 3. Ordinata per angelos ꝛc̄. Quantū ad Moysen a quo vel per quē data est. Jo. p̄. Lex p Moysen data ē. Et Deu. vlt. Non surrexit vltra pphēta ꝛc̄. Quātū ad sacerdotiū3 per qđ ministrabat̄. infra. 9. In priori tabernaculo semper introibāt sacerdotes sacrificioꝝ officia cōsumantes ꝛc̄. Uñ pmo prefert Christū angelis. 2° Moysi. 3°. cap. ibi. VNDE fratres ꝛc̄. Sed 3° sacerdotio veteris testamēti. 5° cap. ibi. OMNIS pontifex ꝛc̄. Circa primam duo facit. qa pmo prefert Christū angelis in isto cap. Secūdo cōcludit qualis reuerētia exhibenda sit noue legi. 2° cap. ibi. PROPTER hoc abūdāti⁹ ꝛc̄. Adhuc circa pmū duo facit. qa pmo excellētiā Chri ostēdit. 2° probat q hoc verū sit de Christo: ꝛ sic angelos deficere ab illa excellētia ibi. TANTO melior ꝛc̄. Hoc autē est in hac epl̄a singulare q singula vba habēt ordinem suū. Excellētiam vero Chri denotat quātum ad quattuor. Primo quātū ad proprietatē originis. Scđo quātū ad magnitudinez donationis ibi. QVEM constituit ꝛc̄. Tertio quātum ad virtutē opatiōis ibi. PER quē fecit ꝛc̄. Quarto quātum ad sublimitatē dignitatis ibi. QVI cum sit splendor glorie ꝛc̄. Quia vero intēdit cōmēdare Christum vt hoc redūdet in nouo testamēto: ideo prefert nouū testamētum veteri. Circa autem vetus testamētū3 quinque ponit. pmo modū3 tradendi: qa MVLTIPHARIE multisq3 modis ꝛc̄. Scđo tēpus cū dicit. OLIM. Tertio actorē siue datorez: qa DEVS. Quarto qbus sit traditū: qa PATRIBVS nostris. Quīto qb⁹ ministris: qa IN PROPHETIS. Dicit ergo. MVLTIPHARIE: i. hoc quātum ad diuisionē que attēdit̄ quātū ad tria. Primo q̄tū ad diuersas personas: quia nō vni persone: sed pluribus. s. Abrae. Noe: ꝛ sic de alijs. Scđo quātū ad diuersa tēpora: ꝛ hoc totū ad eius certitudinē. Uñ Mat. 20. Exijt pmo mane ꝛ circa horā tertiā ꝛc̄. Itē quātū ad ea que ibi ostensa sunt: qa diuina. Exo. 3. Ego sum qui sum ꝛc̄. Itē euentus futuri. Sap. 8. Sig⁹ ꝛ mōstra scit anteq̄ fiāt ꝛc̄. Itē pmissiōes futuroꝝ bonoꝝ saltem in figura. Eccl̄ici. 3. Plurima sup sensū3 hoīu3 mōstrata sunt tibi ꝛc̄. Itez multipharie q̄tū ad diuersas figuras: qa mō in figura leonis: mō i figura lapidis: sic̄ Dan. 2. Abscisus ē lapis de mōte sine manibus. Job. 11. Et q multiplex sit lex eius ꝛc̄. Sequit̄. MVLTISQVE modis: quod refert̄ ad tria. s. ad diuersa gn̄a visionū. s. ad visionē corporalē: sic̄ Dan. 5. Apparuerūt digiti q̄si man⁹ scribentis in pariete ꝛc̄. Aliqñ aliqb⁹ p visionē imaginariaz. Esa. 6. Uidi dn̄m sedētez ꝛc̄. Aliqb⁹ vero appebat p visionē itellectualē: sicut Dauid. Uñ de istis dicit̄ Osee 12. Ego visiones multiplicaui eis. Refert̄ et ad diuersos modos loquēdi: qa aliqñ plane loquebatur. aliqñ vero obscure: nec ē aliqs modus loquēdi quo scriptura veteris testamēti nō loquat̄. Prouerb. 22. Ecce descripsi eā tibi tripli̇r in cogitatiōib⁹ ꝛ scia ꝛc̄. Tertio qa arguēdo malos: alliciēdo iustos: istruēdo ignorantes. 2° Thi. 3. Ois scriptura diuinitus ispirata vtilis ē ad docēdū: ad arguēdū ꝛc̄. Scđo tāgit tps: qa OLIM. i. non subito qa tā magna erāt q̄ de Christo dicebant̄ q nō poterāt credi nisi cū3 icremēto tēporum pus didicissent. Esa. 48. Priora ex tūc annūciaui ꝛ ex ore meo exierūt: ꝛ audita feci ea ꝛc̄. Tertio tangit auctorē: quia DEVS q loquit̄. Ps. Audiaz qd loquat̄ in me dn̄s ꝛc̄. Hic aūt est qui nō mētit̄. Nume. 23. Nō est de⁹ quasi hō vt mentiat̄. Ex his aūt trib⁹ cōmēdat vetus testm̄: sez ab auc̄tate: qa est a deo. A subtilitate ꝛ a sublimitate: quia MVLTIPHARIE multisq3 modis. A firmitate: qa OLIM. Quarto ondit qb⁹ traditū sit: quia PATRIBVS. Et iō ē nobis familiare ꝛ acceptū. Act. 13. Annūtiam⁹ vobis eā q̄ ad pres nr̄os facta est repromissio. Luc. p̄. Sic̄ locut⁹ ē ad pres nr̄os ꝛc̄. Sed 5° ondit qb⁹ ministris: qa nō ioculatorib⁹: sz i IN PROPHETIS. i. p pphās. Ro. 1. Qđ ante pmiserat p pphās ꝛc̄. Act. 10. Huic oēs pphete testimoniū perhibent ꝛc̄.

Comēdatio vet⁹ testamēti ab auc̄tate, a subtilitate, a sublimitate.

Consequēter cū dic̄. NOVISSIME ꝛc̄. Describit doctrinā noui testamēti: ꝛ ponit qnque. q̄z q̄tuor sunt diuersa a q̄tuor pmissis. vnū aūt ē idē vtrobiq3. Qđ eni dixerat. MVLTIPHARIE multisq3 modis ꝛc̄. Ostēdit qa ois multitudo ordiata ad vnū oz referri. Jō dic̄ q lz sit modus multiplex: tn̄ totū ordiatū ē ad istū nouissimū. Prouerb. 23. In timore dn̄i esto tota die ꝛ habebis spez i nouissimo ꝛc̄. Esa. 10. Consumatio abbreuiata imundabit iustitiā. Consumationē. n. ꝛ abbreuiationē dn̄s de⁹ exercituū faciet i medio ois terre. Itē illud olī3 i tpe expectatiōis ꝛ tenebraꝝ: sz istū i diebus istis. i. i tpe gr̄e. Ro. 13. Nox pcessit, dies aūt appropinquauit ꝛc̄. Sz tn̄ vtrobiq3 dic̄. LOCVTVS ē. i. vl̄ loqns ꝛ denotat eūdē eē actorē veteris ꝛ noui testamēti ɔtra Manicheū. Eph. 2. Per ipz hēmus accessū3 ambo in vno spū ꝛc̄. ꝛ Ro. 3. An iudeoꝝ deus tm̄. Nōne ꝛ gentiū ꝛc̄. Itē illū fuit traditū prib⁹ nr̄is. sz istud nobis. i. Apl̄is q Christum in ppa psona vidim⁹. Deut. 5. Nō cū3 prib⁹ nr̄is iniuit pactū: sz nobiscū: qui in pn̄tiaꝝ sum⁹ ꝛ viuimus ꝛc̄. Itē illū p pphās: sz istū in filio. i. per filiū: q est dn̄s pphaꝝ. Jo. 1. Unigenit⁹ q est in sinu pris ipse enarrauit ꝛc̄. Et ista occasiōe Apl̄s itroducit cum eē filiū.

Nō ē ali⁹ auctor noui ꝛ veteris testamēti vt Manichei errauerunt.

Consequēter ostēdit magnitudinē donationis Chri cū dic̄. QVEM ɔstituit heredem ꝛc̄. qa vt dr̄ Gal. 4. Si fili⁹ ꝛ heres p deū. In Christo aūt fuit due nature. s. diuina ꝛ hūana. Scđm q̄ ipe ē fili⁹ nālis nō ē ɔstitutus heres: sz ē nālis: sz iquātū hō fact⁹ ē fili⁹ dei. Ro. 1. Qui fact⁹ ē ei ex semie Dauid s̄z carnē ꝛc̄. Et s̄m hoc est CONSTITVTVS heres vniuersoꝝ: i. sic̄ verus filius pris. Mat. vlt. Data ē mihi ois ptās ꝛc̄. Et hoc q̄tū3 ad totam creaturā in qua accepit dn̄ationē. Itē nō tātū3 quo ad vnū genus hoīum sed vniuersoꝝ. s. tā iudeorū q̄ gentium. Ps. Postula a me ꝛ dabo tibi ꝛc̄.

In Christo nā diuina ꝛ hūana s̄m quā ē factus heres vniuersoꝝ.

Consequēter cū dic̄. PER quē fecit ꝛ secula. Ostendit virtutē opatiōis Christi: q̄re sit cōstitutus heres vniuersoꝝ: nō q ipse sit factus in tpe: ꝛ hoc meruerit merito bone vite sicut dic̄ Fotinus: sz q eque oia facta sunt p ipm sicut ꝛ p prez. Per ipm. n. fecit pr̄ secula. Sed sciēdū est q ista ppositio p denotat cām act⁹. Sz hoc est

Error Fotini circa potētiā3 filij.

Ly p denotat cām act⁹ vl̄ ex pte facientis vel facti.

scilicet

duplr. Uno mō qa est cā factiōis ex pte faciētis: vt cā scilz casuale cui adiungit est cā actionis sm q exit ab agēte. Semp.n. factio est mediū inter faciēs & factū. Pōt g̃ denotare circa agēs cāz finalez vt artifex operat per lucrū. Aliqñ cām formalem: vt ignis calefacit per calorē. Aliqñ vo cāz efficientē: vt balliuus operat per regē. Nullo istoꝝ modoꝝ est filius cā pr̄is: q per illum operet: sicut nec q ab ipso sit. Aliqñ vo causale est cā actionis sm q terminat ad factū: vt artifex operat per martellū. Martellus.n. nō est cā artificis q agat: sz est cā artificiato q ab artifice pcedat: vt ferro qd recipiat opationē ab artifice: & sic filius est cā facti. & pater opat p filiū. ¶ Sed nunqd fili⁹ est minor pr̄e? Non: qa eadez virt⁹ numero & eodē modo est in pr̄e & in filio. Uñ dicit. PER quē fecit & secula.] i. operantez genuit & secula.

Fili⁹ hʒ eādē virtutē & eodez modo cū patre.

Seculū dicit spaciū rei temporalis. SECULA] ergo sunt successiones tēpoꝝ. Non g̃ fecit tm̄ tempora sempiterna: sm q pbi aliqui dixerūt deū nō fecisse sempiterna: sz angelos creasse tēporalia: sed etiaz fecit tēporalia q̃ vocat hic secula. Infra.11. Fide intelligim⁹ aptata esse secula. Jo.p̄. Oia per ipsum facta sunt. In h̄ ergo remouet errorez manichei duplr. Primo in hoc q dicit eum actorē veteris testamenti. Scdo q dicit ipsuz fecisse temporalia.

Sap.7.

¶ †Qui cū sit splendor glīe: expressa imago substātie illi⁹: moderetur qz oia vbo potētie sue: per semet ipsuz purgatiōe facta pctōꝝ nostroꝝ: consedit in dextra maiestatis in excelsis.

¶ Qui cū sit splendor glorie & figura substātie ei⁹: portansqz oia vbo virtutis sue: purgationē pctōꝝ faciens: sedet ad dexterā maiestatis in excelsis. Lec. II.

Superius ostēdit Apls Christi excellentiam q̃tū ad originis pprietatē: q̃tuz ad dominij maiestatē: & q̃tū ad opationis virtutē: hic aūt ostēdit ei⁹ excellentiaz q̃tū ad glīe & dignitatis sublimitatē. Et pars ista diuidit in duo. Primo.n. ostendit Chīz esse idoneū ad dignitatē istā. Scdo ponit ipsam dignitatē. ibi. SEDET ad dexterā &c.] Idoneitatez vo ostēdit ex duob⁹ que reddunt aliquē idoneū ad aliqd magnū. vnū est facultas administrādi. aliud est industria & strēnuitas exequēdi. Prio g̃ ostēdit eius facilitatem. Scdo eius strēnuitatē. ibi. PURGATIONEM pctōꝝ faciēs &c.] ¶ Circa p̄mū sciēdum ē q tria requirunt q̃ faciūt facilitatē ad dignitatē aliquā ministrandaz. Primū qdē sapiētia ne erret gubernādo. Eccl.10. Est & aliud malū qd vidi sub sole: & est stultū in dignitate sublimi. Prouer.8. Per me reges regnant. Scdz est generis pspia ne cōtēnat pcipiēdo. Prouer. vlti. Nobilis in portis vir eius cū sederit cū senatoribus terre. Tertiū vtutis potētia in exequēdo. Eccl.7. Noli querere fieri index nisi valeas virtute irrūpere iniquitates. Et q̃tū ad ista tria Apls ostēdit in Chīo facilitatem ad dignitatē pdictā. Prio: qa nō solum est sapiēs: sed et ipsa sapia. Uñ dicit. CUM sit splendor glorie.] Scdo: qa nō soluz ē nobilis: sz est ipa nobilitas: qa est FIGURA substātie ei⁹.] Tertio: qa nō soluz ē potēs: sz e ipsa potētia. PORTANS oia vbo.] Tria aūt sunt vt supra dictū est: que faciūt hoiez idoneū vt magnaz dignitatē assequat. Primū est sapie claritas. Prouer.3°. Gloriaz sapiētes possidebūt. Et iō ostēdit Chīm sapiaz dicēs. QUI cū sit splendor glīe.] ¶ Ubi ē cōsiderādū q sm Ambrosiuz glīa est clara cū laude notitia: quasi

Facilitas ministrandi dignitatē ex sapientia & generis pspia & potētia virtutis in exequēdo.

quedaz manifesta notitia: que de bonitate alicuius hr. Sed sicut dr Mat.10°. Nemo bonus nisi solus deus. Et etiā Luc.18°. Uñ ipse est bonitas antonomasice & per essentiaz. Alia vo per pticipationē: ita soli deo cōuenit glīa antonomasice. Esa.42. Gliaz meā alteri nō dabo. p̄ᵉ Thi.1. Regi autē seculoꝝ imortali inuisibili soli deo honor & gloria. Cognitio g̃ diuine bonitatis excellenter & antonomasice dr glīa. i. clara cū laude notitia bonitatis diuine. Ista aliqualr habet ab hoie: qa nūc cognosco ex pte. p̄ᵉ Cor.13°. Sed habet excellēti⁹ ab angelis: sz a solo deo pfecte. Deū enim nemo vidit vnq̃. Jo.p̄. Uerū est nec angeli cōprehensiue: sed ipse solus seipsuz cōprehēdit. Ergo sola cognitio dei de seipso pfecte dr gloria: qa pfectaz notitiam hʒ & clarissimaz de seipso. Qm̄ autē splendor est illud qd a fulgēte p̄mo emittit. Sapia vo est quiddaz fulgēs. Eccl.8. Sapiētia hois lucet in vultu eius. Inde est q prima cōceptio sapiētie est quasi quidaz splendor. Uerbum ergo patris qd est quidam cōceptus intellect⁹ eius est splendor sapiētie qua se cognoscit. Et ideo Apls filiuz vocat splendorē glorie. i. diuine clare notitie i qua ostēdit ipsuz nō solum sapientē: sed sapientiam genitam. Esa.62. Donec egrediatur vt splendor iustus eius &c. ¶ Scdm qd facit hoiem idoneū ad magnā dignitatem est generis nobilitas. Et hoc ostēdit esse in Chīo: qa dicit q est FIGURA substantie eius.] Decet enim cum sapiētia esse nobilitatē in principe. Deutro. p̄mo. Tulliqz de tribubus vestris sapiētes & nobiles: & constitui eos principes &c. Figura hic ponitur pro caractere vel imagine. q̃si. d. IMAGO SUBSTANTIE.] Sciendū tamē q lz imago dicat similitudinez: non tamē quelibet similitudo est imago. Albedo enim in pariete nō est imago albedinis mee: sz imago est similitudo in specie. Inter accidentia vo nihil ita est expressum signū speciei sicut figura. Unde qui describit figuraz animalis describit imaginē eius. Filius ergo qui est imago inuisibilis dei. Coll. p̄mo. Proprie dicit figura. Sed cuius? SUBSTANTIE EIUS.] Imago eniz alicuius est multiplex. Aliquādo eniz est signum representans speciez in nullo cū ipso conueniens: sicut imago hominis in pariete que in nullo habet veram speciem hois. Aliquādo vo assimilat ei in specie: non tm̄ in representādo: sed etiaz in essendo: sicut filius est imago vera patris. Gen.5°. Adam genuit filiū ad imaginē suam. Unde dicit Augustinus q fili⁹ est imago patris: qa assimilat patri in natura speciei: sicut filius est imago regis. Dicit g̃ q est FIGURA SUBSTANTIE.] Sed quare non dicit q est figura nature? Quia possibile est q natura speciei multiplicet ad multitudinem indiuiduoꝝ in cōpositis ex materia & forma. Unde filius sortis nō habet eandē naturā numero cū patre suo. Substātia vo nunq̃ multiplicat. Nō eniz alia est substātia patris alia filij. Nec eniz diuidit hec diuersa indiuidua. Quia ergo vna & eadez est numero natura in patre & filio dei: ideo nō dicit nature que diuidit: sed substātie indiuisibilis. Jo.10. Ego & pr̄ vnū sumus. &.14. Ego in patre & pr̄ in me est. ¶ Tertium qd facit hoiez idoneū est virt⁹ & potestas. Uñ Eccl.7. Noli querere esse index nisi valeas virtute irrumpere iniquitates &c. Et ideo ostendit virtutem cum dicit. PORTANSQUE oia verbo virtutis sue.] Propriuz autē principū & potētuz est portare. Job.9. Sub quo curuant qui portant orbē. Ipse g̃ portat. Sz vidēduz est quid portat & quo vel per quid. ¶ Quātuz ad p̄mū sciēduz ē q id qd de se nec stare nec ambulare pōt idi

Glīa cōuenit chīo antonomasice.

Notitia diuine bonitatis a nobis in pte / ab angelis excellentius / a deo pfecte.

Chīs ē splendor glīe.

Quare nō est figura nāe.

Portat oia quo ad eē & operari.

get portari. Ois autez creatura de se nec subsistere nec operari pōt. primū pz: qa remota cā remouet effect⁹. Deus aūt ē causa ois subsistētie: nec tm̄ est cā subsistētie rei q̄tū ad fieri: sicut domificator est causa fieri domus. Et sicut ad absentiā domificatoris cessat fieri domus: et ad abſētiaz solis cessat et fieri et eē lumis in aere: ita ad subtractionē virtutis diuine cessat et eē et fieri: et subsistere ois creature. Portat ḡ oia q̄tū ad suuz esse. Portat ēt oia q̄tū ad opari: qa subtracta influētia ei⁹ cessat ois motio cāꝝ scdaꝝ: cū ipse sit cā pma: et cā pria plus influit q̄ scda. Job. 38. Sup quo bases illi⁹ solidate sunt. Sic ḡ pz q̄ oia portat. Sed per quid portat: VERBO virtutis sue.] Quia. n. Aplus loquēs de creatione rerū dixit q̄ de⁹ oia fecit p filiū: qa. s. dixerat per quē fecit et secula. Ille aūt p quē aliqs opat nō vr̄ virtute sua operari: sz virtute ei⁹ qui p cū opat sicut balius per quē rex opat: nō operat virtute ppa. Ergo per h̄ videt q̄ filius nō operet virtute ppa. Jō dicit Aplus q̄ portat ẟbo virtutis sue: qa cuz idem sit cā essendi et cōseruādi cū dicit: q̄ filius virtute sua ē cā pseruationis ostēdit q̄ ēt est cā essendi. Sed nunqd nō virtute patris: Utiqz et ei⁹ virtute: qa eadē est virt⁹ vtriusqz. Operat ergo et virtute ppria et virtute patris: qa virtutē suā hz a patre. Nec tñ dicit Aplus virtute sua: sed ẟbo virtutis sue ad ostēdenduz q̄ sicut pater oia per ẟbū pduxit. ps. Ipse dixit et facta sunt zc̄. In quo ostēditur maxima virt⁹ patris: ita filius eodez ẟbo qđ est ipse oia fecit. Et in h̄ ostēdit Aplus potētiā virtutis sue: qa eandē hz cū pře: qa eadē operat et per idez quo ille.

Aliud est dicere ẟbo virtutis sue: et aliud virtute sua.

❡ Sed tunc est dubiū: qa pater cū dicit pducit ẟbū. Ergo filius cū dicit pduceret ẟbuz: et sic verbuz esset verbū. Et ad h̄ dicūt greci: q̄ sicut filius est imago pris: ita spūssanct⁹ est imago filij. Et sic exponit Basilius. PORTANS ẟbo virtutis sue] i. spūsancto. Naz sicut filius est ẟbuz pris: ita vt dicūt spūsscūs est ẟbuz filij. Et ideo per ipsuz facit filius sicut p filium pr̄. Ueruntñ ppͥe loquēdo ẟbuz nō dr̄ nisi qđ pcedit vt cōcept⁹ ab intellc̄u ad qđ seqt pcedere in similitudinē speciei. Spūs autē sanct⁹ et si sit filij: non tñ hz hoc ex mō sue pcessionis: qa nō pcedit vt cōceptus ab intellc̄u: sz vt amor a voluntate. Aliter autē exponit glosa. VERBO virtutis sue] i. imperio suo. ❡ Sed hic adhuc est dubiuz: qa iperiuz vel est exterius p vocē prolatuz: et hoc nō pōt dici: qa nihil est extrinsecū a nã diuina pcedens a filio: per qđ oia portent. Uel illud iperiuz est iterius in corde cōceptū: sed nec etiā hoc pōt stare: qa nihil in mente dei cōcipit nisi ẟbuz eternū. Ergo istud imperiuz sic cōceptū in mente filij esset ẟbum eternū: et sic essent duo ẟba eterna: qđ nephas est dicere. Ideo ad argumētuz est dōm: sicut exponit Augu. illud Joā. 12. Sermo quē locutus sum: ille iudicabit eū. i. ipse ego q̄ sum ẟbū pris iudicabo eū. Et silr in pposito verbum virtutis. i. in seipso qui ē ẟbū virtuosuz. Per ista ergo tria ostēdit tria de Chro. Per h̄. n. q̄ ē splendor. ondit eius coeternitatē cuz pře. In creaturis. n. splendor est coeuus: sz ille ē coeternus: et h̄ est ꝯ Arrium. Sed cū dicit imago subē. Ostēdit eius cōsubālitatē: qa eniz splēdor nō est eiusdē nature cū re splendente: ne forte aliquis credat q̄ nō sit filius in natura: dicit q̄ ē imago vl̄ figura substātie. Sed qa filius et si sit eiusdē nature cū patre: si tñ sit infirmus deficit a virtute patris. Et ideo subdit. PORTANS oia ẟbo v̄tutis sue.] Aplūs ḡ in his tribus cōmendat Chrm a tribus. s. a coeternitate: a cōsubstantialitate: et ab equalitate potestatis.

In filio coeternitas consubālitas filitudo in nã.

❡ Deinde cum dicit. PURGATIONEM peccatoꝝ faciens zc̄.] Ostēdit scdm qđ facit ad idoneitatē dignitatis ei⁹. s. strēnuitas et idustria quā habuit in operando. Fuit. n. h̄ magne idustrie: vt qđ ei cōpetebat ex natura qua de⁹ est: ipse meruerit per passionē in nã assumpta. Unū Phil. 2. Factus ē obediens vsqz ad mortē: ppter qđ et de⁹ exaltauit illuz zc̄. Purgare ḡ pctā et si conueniat ei ex nã diuina: tñ cōuenit ei ēt ex merito passionis. Unū Eccl. 47°. Chrstus purgauit pctā ei⁹ zc̄. Mat. j°. Ipse. n. saluū faciet populuz suū a peccatis eoꝝ.

❡ Consequēter cū dicit. SEDET ad dexterā zc̄.] Subiungit ipsaz dignitatē. q. d. Non vr̄ indecēs si sedet zc̄. qa ē splendor et figura et portat oia zc̄. In ẟbo aūt sessionis tria solent iportari. Unuz est sedētis auctoritas. Job. 29°. Cūqz sederez q̄si rex circūstante exercitu zc̄. In diuina aūt curia multi assistūt: qa Danie. 7. Milia miliū ministrabāt ei: et decies centena milia assistebāt ei. Sed nullus legit ibi sedere. Quia oēs sunt ibi fmt et ministri. Infra eodē. Oēs sunt administratoꝝ spūs in ministeriuz missi zc̄. Sed solus iste hz regiā dignitatez. Dañ. 7°. Et vsqz ad antiquū dierum venit zc̄. Et postea seqt. Et dedit ei ptātez et honorē et regnum zc̄. Mat. 25. Cuz venerit fili⁹ hois in maiestate sua: et oēs angeli eius cū eo: tūc sedebit sup sedez maiestatis sue. Et post sequit. Tunc dicet rex his zc̄. Scdm est sedētis stabilitas. Luc. vlti. Sedete in ciuitate zc̄. Dañ. 7°. Potestas ei⁹ potestas eterna zc̄. Infra. 13°. Chrs iesus heri et hodie ipe et in secula. Itē aliqñ sedere importat humilitatē: qa sedēs iferior est stantib⁹. ps. Tu cognouisti sessionē meam zc̄. Et sic nō accipit hic: sed pmis duob⁹ modis. ¶ Sed ꝯ. Act. 7°. Ecce video celos apertos et Jesuz stantē zc̄. ¶ Et dōm ē q̄ sedere et stare et hmōi dispōnes de deo dicunt fm silitudinē. Et iō fm diuersa dr̄ et sedēs et stans. Sedēs qdē ppter imobilitatē: sz stans pp valitatē ad fortiter resistēduz. Unū stabat q̄si parat⁹ iuuare Stephanū in agone ꝯstitutū. Sz addit Aplus q̄ SEDET ad dexterā] qđ si referat ad diuinā nãm est sensus: ad dexterā. i. ad equalitatē pris. Si ẟo ad humanā est sensus ad dexterā. i. in potiorib⁹ bonis patris. Mar. vlti. Sedet a dextris dei. ps. et Mat. 22. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Sed iter eos qui hñt assessores: qdaz sunt simplr maiores: vt rex vl̄ imperator. qdaz ẟo nō simplr maiores: sz fm quid vt ppositi vel balini. Sed Chrs nō sedet ad dexterā alicuius iferioꝛ iudicū sicut alicui⁹ ppositi vel balini: sed simplr maioris: qa ad dexteraz maiestatis. Maiestas ppe est summa ptās. Esa. 6. Plena erat ois terra maiestate eius zc̄. Prouer. 25°. Qui scrutator est maiestatis opprimet a glia. Chrs aūt et si sic sedeat ad dexteram maiestatis: hz tñ et ipse maiestatē: qa hz eandē cū pře. Mat. 25. Cum venerit filius hois in maiestate sua zc̄. Luc. 9. Hunc filius hois erubescet cū venerit in maiestate sua et pris. Dicit ēt nō solaz maiestatis: sed etiam IN EXCELSIS] i. sup oēm creaturā. Eccl. 24. Ego in altissimis habito zc̄. Sic ḡ sedet in excelsis: qa eleuat⁹ est sup oēm creaturā. ps. Qm̄ eleuata est magnificētia tua sup celos. Et fm q̄ dicit Chrysostomus: Aplus in loco isto tenet moduz volentis instruere paruulum q̄ nō statim pponit ei summa: sed paulatim pducit euz mō loquēdo ardua: modo pponēdo infima: ita ēt mō pponit diuina cū dic̄. IN FILIO.] mō humana cū dicit. QUEM ꝯstituit heredē zc̄.] et sic de alijs: vt pz i Glosa.

Sedere iportat auctez, stabilitatē, et humilitatē.

Sedere et stare silitudiarie hic accipitur, vel pp imobilitatez vel pp valitatē.

Ad dexteraz vel pro eq̄litate vl̄ pro potiorib⁹ bonis.

Quid maiestas.

❡ Tanto prestantior factus angelis: quāto excellentius pře illis sortitus est nomē. Nam cui dixit vnq̄ angeloꝝ. i. Filius me⁹ es tu: ego hodie ge- Psal. 2. Act. 13.

2. Reg. 7. nui te? Et rursum. † Ego ero ei pater: ⁊ ille erit mihi filius. Rursuz aũt: cuz inducit primogenitũ in orbem terrarum dicit. † Et adorent eũ oẽs angeli dei. Et ad angelos qdẽ dicit. † Qui creat angelos suos spũs: ⁊ ministros suos ignis flámaz.

Psal. 96. Psal. 103.

¶ Tanto melior angelis effectus: q̃to differentius pre illis nomen hereditauit. Cui eniz dixit aliqñ angelorum: filius meus es tu: ego hodie genui te? Et rursum. Ego ero illi in patrem: ⁊ ipse erit mihi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbẽ terre: dicit. Et adorent eũ oẽs angeli dei. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit angelos suos spirit⁹: ⁊ ministros suos flammam ignis.

Lec. III.

Sicut supra dictũ ẽ Apl's in toto cap. intẽdit pferre Chrĩz angelis q̃tũ ad excellẽtiã: vnde posuit q̃tuor ptinẽtia ad excellẽtiã Chrĩ. s. q̃tũ ad originẽ: qa fili⁹ q̃tũ ad dñationẽ: qa heres q̃tũ ad opationẽ: quia ipse fecit secula. Quãtuz ad honorẽ: qa sedet ad dexteraz maiestatis. Nõ Apl's i pte ista ondit q chrs q̃tũ ad ista q̃tuor excedit angelos: ⁊ p̊ q̃tũ ad filiationẽ. 2° q̃tũ ad dñationẽ. ibi. ET CVM iterum introducit ⁊c̃.] 3° q̃tũ ad opõnez creationis. ibi: ET TV in pncipio dñe terrã fundasti ⁊c̃.] 4° q̃tũ ad ptis ɔfessionez. ibi. AD QVEM autẽ angelorum ⁊c̃.] Circa p̊m duo facit: qa pmo pmittit intẽtũ. 2° ppositũ pbat. ibi. CVI. n. dixit ⁊c̃.] Dicit ḡ. TANTO melior]. i. sanctior ⁊ deo ppinquior in quo pponit excellẽtiã chrĩ ad angelos. Eph. p̊. Constituẽs eũ ad dexterã suã in celestib⁹ sup oẽm pncipatum ⁊ ptãtez ⁊c̃. Sed tũc oriĩ qõ quõ Apl's h̃ itelligit verũ sz diuinã nãz vel humanã: qa sm diuinã non vr̃ verum: qa sm illã genit⁹ est: nõ fact⁹: sm vo humanã nõ est melior angelis: vt isra. 2. ca. Euz aũt qui modico q̃ angeli ⁊c̃. Et dõm ẽ q chrs sm humanã nãm duo habuit i vita ista. s. ifirmitatẽ carnis: ⁊ sic fuit minor. Infra. 2. ca. EVM qui modico ⁊c̃.] Itẽ habuit grẽ plenitudinẽ: ⁊ sic ẽt in humanitate maior fuit angelis i grã ⁊ glia. Jo. p̊. Uidim⁹ eũ q̃si vnigenitũ a pẽ: plenũ grẽ ⁊ veritatis. Sz hic nõ est itellus. Apl's. n. nõ itelligit q melior fuerit q̃tũ ad graz: sed pp vnionẽ humane nãe ad diuinã: ⁊ sic dr̃ fact⁹ iquãtũ p illi⁹ vnionis factionẽ puenit ad h̃. Et iõ subdit. QVANTO differentius pre illis nomẽ hẽditauit.] Et q̃tũ ad h̃ nomẽ ondit dñaz q̃tũ ad tria. s. q̃tũ ad nois signationẽ: qa ppriũ nomẽ angelorum ẽ: q dicunĩ angeli qõ ẽ nomẽ ministri. Angelus eniz idẽ est qõ nũcius. Nomẽ aũt Chrĩ est: q dr̃ filius dei: ⁊ h̃ nomẽ est valde differẽti⁹ ab illo: qa quãtacũqz dñiqz ponis adhuc ẽ maiorẽ dare cũ distent in ifinitũ. Prouẽ. 30. Qõ nomẽ ei⁹: ⁊ qõ nomẽ filij eius si nosti? Est. n. nomẽ filij ei⁹ sicut ⁊ pris incõprehẽsibile. Phil. 2. Et dedit illi nomẽ qõ ẽ sup omne nomen ⁊c̃. ¶ Sz forte dices q ẽt angeli dicũĩ filij dei. Job. 1. ⁊ 2. ¶ Et dõm ẽ q si dicunĩ filij dei h̃ nõ est essentialr̃ ⁊ p nãz: sz p quãdã pticipationẽ. Ipse aũt ẽ essentialr̃ fili⁹ dei: ⁊ iõ hz nomẽ differẽti⁹ pre illis: ⁊ h̃ ẽ 2m: qa differunt q̃tũ ad modũ ps. Quis est silis deo in filijs dei. q. d. Nullus p nãz. Quãtuz ad 3m dicit q illud nomen hereditauit. Hereditas. n. cõsequiĩ originẽ. Unñ Chrs q filius sit hz ex origine ⁊ p nãm: angeli autẽ ex dono grẽ. Mat. 21. Hic est heres. Unde ipse nomẽ hereditauit: nõ aũt angeli: ⁊ hec est tertia differẽtia.

Chrs sm humanã naturã quo ad carnẽ fuit minor angelis, non autẽ quo ad plenitudinẽ gratie ⁊ quo ad vnionez pncipalr̃.

Quo ad nomen: qa fili⁹ dei p essentiã ⁊ quo ad hereditatẽ.

¶ Deinde cũ dic̃. CVI. n. angelorum ⁊c̃.] Probat qõ dixit: ⁊ prio agit de noie sm q ɔuenit Chro sm diuinitatẽ. 2° sm humanitatẽ. ibi. ET RVRSVM.] EGO ERO ⁊c̃.] Quãtuz ad p̊m inducit auc̃tez. ps. Dñs dixit ad me ⁊c̃. Et h̃ est. CVI enim angelorum ⁊c̃.]. q. d. Nulli angelorum dicta sunt hec vba: sed tñ Chro. Ubi tria pñt morari. Prio modus originis i vbo dixit. Scdo singularitas filiationis. ibi. FILIVS me⁹ es tu.] Tertio ei⁹ auctoritas. ibi. EGO HODIE ⁊c̃.] Modus iste nõ ẽ carnalis: sz spũalis ⁊ itellualis. Deus. n. spũs ẽ. Jo. 4. Et iõ non gñat carnalr̃: sz spũalr̃ ⁊ itellualr̃. Intellus aũt dicẽdo gñat vbũ qõ ẽ cõcept⁹ eius: ⁊ iõ signãter dixit q DOMINVS dixit ad me]. i. pr̃ dixit filio. Dicere ḡ intellus pris nihil aliud est q̃z in corde vbũ cõcipere. ps. Eructauit cor meũ vbũ bonũ. Job. 33. Semel loqĩ ⁊ scdo id ipsum nõ repetit ⁊c̃. Eccl'. 24°. Ego ex ore altissimi pdij. Sz q̃tũ ad 2m gñatio ista ẽ singularis: quia dicit. FILIVS me⁹ es tu]. q. d. Et si multi alij filij dicunĩ: tñ eẽ filiũ nãlez est sibi ppriũ: alij aũt dicunĩ filij dei: qa sunt pticipes vbi dei. Jo. 10. Illos dixit deos ad quos smo dei fact⁹ est: sz chrs ẽ ipm vbũ. Mat. 17. Hic est filius me⁹ dilect⁹. Sed q̃tũ ad 3m ista gñatio non est tpalis sz eterna. QVIA hodie genui te.] Differt ãt tps ab eternitate: qa tps variaĩ sicut mot⁹. cuius mensura est in variatiõe ⁊ successione. Et iõ noiaĩ p successionẽ pteriti ⁊ futuri. Eternitas aũt ẽ mẽsura rei imobilis: ⁊ ideo nõ est ibi variatio p successionẽ: sz semp ẽ pñs: ⁊ ideo denotaĩ p aduerbiũ pñtis tpis. s. hodie: Uerũ qa illud qõ fit: qa nõduz ẽ incõpletũ p pñs ẽ: qõ aũt factũ est cõpletũ est: ⁊ ita pfectũ. Et ideo nõ dicit genero te: SED GENVI] qa pfect⁹ ẽ. Sed tñ ne putet eẽ gñatio ei⁹ tota i pteritiõe: ⁊ p pñs i desitiõe addit hodie: vt sit sensus: pfect⁹ es fili⁹: ⁊ tñ gñatio tua eterna est ⁊ semp a me gñaris: sicut lumẽ in aere pfectũ est: ⁊ tñ semp pcedit a sole. Mich. 5°. Egressus es a pncipio a diebus eternitatis. ps. Ex vtero ante luciferuz genui te.

Eternitas sine variatiõe: ⁊ iõ signaĩ p pñs: tẽpus aũt cũ varietate: ⁊ iõ per pteritũ ⁊ futuruz denotatur.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. ET RVRSVM ⁊c̃.] Propositũ ostẽdit sz q ɔuenit Chro sm huãnitatẽ: ⁊ h̃ per aliaz auc̃tez. ⁊ sm Glo. istud dr̃ in Esa. EGO ERO illi in patrem.] Sed tñ nõ inuenit aliqd huic sile in Esaia nisi illud. Et fili⁹ dat⁹ ẽ nobis. Sed. 2. Reg. 7. ⁊ p̊. Paral. 28. Habenĩ ista eadem vba dñi dicẽtis ad Dauid de Salomone p quẽ figurabaĩ Chrs. ¶ Sciẽduz ẽ aũt q in veteri testõ q̃daz dicunĩ de eo qõ ẽ figura nõ inquãtuz q̃dã res: sz iquãtuz ẽ figura: ⁊ tunc nõ exponiĩ de illo nisi iquãtuz referĩ ad figuratũ. Uerbi grã i ps. q̃daz dicunĩ de Dauid vel de Salomone iquãtũ figurabãt Chrĩz tñ: q̃dã vo ẽt sz q sunt hoies qdã: ⁊ istorum dicta de ipsis pñt exponi ⁊ de Chro: sicut illud. Deus iudiciuz tuũ regi da: qa illud põt ɔuenire Salomoni. Illa vo q̃ dicunĩ de ipsis inq̃tũ sunt figura nunq̃ de ipsis pñt exponi: sicut illud. Et dñabiĩ a mari vsqz ad mare ⁊c̃. quia nullo mõ verificari põt de Salomone. Sic ⁊ in proposito: sz ista dicta sint de Salomone: tñ pñt exponi de Chro q pfigurabaĩ p illum. Dicit ergo. ERO.] qõ ẽ futuri tpis ad denotãdũ q incarnatio filij futura erat i tpe. Gal. 4. At vbi venit plenitudo tẽporis ⁊c̃. Supra vo cũ loq̃baĩ de eterna gñatione dixit. ES TV.] q̃si sine motu. Hic ãt cũ loqĩ de tpali dic̃. IN FILIVM] qõ denotat terminũ alicui⁹ motiõis. Assumptio. n. iportat motũ in filiationẽ. Et qa ois motio fit p opõnez alicui⁹ terminatã ad aliquẽ effectũ: iõ pmo ponit opõnez facientis: qa nõ vtute humanitatis facta est assumptio: sz diuinitatis cũ dicit. EGO ERO illi in pa

treˀ.i.assumã cũ ad vnionẽ psone filij. Et subiũgit effe/ ctũ ↄsecutũ: qa.s.est exceptˀ in vnitatẽ psonalem filij. ERIT mihi in filiũ.] De pmo dr̃ Luc.1. Uirtus altissi/ mi.s.facientis assumptionẽ obumbrabit tibi. De scdo. Ro.1. Qui factˀ est ei ex semine Dauid sm carnẽ.

¶ Deide cuz dicit. ET CVM iterz ꝛc.] Agit de dñatiõe Chri q̃ est heres vniuersoꝝ. Ubi tria facit: qa p ondit dñiuz eiˀ ꝛ pcipue sup angelos. 2° põit rõnez dominij illiˀ ex pte angeloꝝ. ibi. ET AD angelos qdẽ ꝛc.] 3° ex pte chri. ibi. AD FILIVM aũt thronˀ tuus ꝛc.] Quãtũ ad pm̃ iducit auc̃tez ps. Cuz dicit. ADORATE eũ oẽs angeli eiˀ] h̃ hetur i ps. Dñs regnauit exul. ꝛc. Adora/ tio eniz nõ fit nisi dño. g̃ si angeli eũ adorãs dñs illoꝝ est. Uolẽs Apl's iducere hãc auc̃tez. Prio tãgit itẽtio/ nez psalmiste cũ dicit. ET CVM iterũ introducit ꝛc.] vt psalmista loquaẽ de aduẽtu Chri in mũdũ. Et ideo dicit. ET CVM scriptura itroducit] .i. introducẽdũ di/ cit pmogenitũ ꝛc. q.d. Jaz dictũ ẽ ꝙ chrs est filius pre angelis. g̃ ẽ pncipalr a pre genitˀ. Est g̃ dicẽdus pmo/ genitˀ. Ro.8. Ut sit ipse pmogenitˀ in multis fribˀ ꝛc. Hic aũt pmogenitˀ debebat itroduci in orbem ꝛc. Et vide q̃ ordinate loquaẽ Apl's. Primo.n. dicit ipsum a pre. ibi. EGO ERO ꝛc.] Scdo assumptũ i vnitate pso/ ne. ibi. ET IPSE erit mihi i filiũ.] Sed mõ pponit eũ in notitiã hoiuz. Uocat aũt icarnationẽ itroductionez in mundũ. ¶ Sed ↄ̃. Ipse Chrs vocat eã exitũ. Jo.16. Exiui a pre ꝛ veni in mũduz ꝛc. ¶ Et dĩcẽ ꝙ exitˀ est ẽt itroductio: sicut si aliqs recõciliãdus sit pncipi pmo exit ad eũ mediator. ꝛ post itroducit eũ. Sĩle habetur 1. Reg.20. de Dauid ad Jonatan. Sic Chrs mediator dei ꝛ hoiuz prio exijt ad hoies: ꝛ postea itroduxit eos recõciliatos. Infra.2. Qui multos filios adduxerat in gl'iã ꝛc. Uel INTRODVCIT] .i. iducit eũ vsqz i corda hoiuz: qa scriptura loquẽs de aduẽtu chri dic̃ eũ susci/ piẽduz itra corda hoiuz. Ista aũt receptio fit p fidem. Eph.3. Habitare chiz p fidẽ in cordibˀ vris. ps. Annũ/ ciate iter gẽtes gl'iã eiˀ ꝛc. Qñ.n. scriptura dic̃ ꝙ gẽtes debẽt credere. dicit ꝙ chrs intraturˀ ẽ in corde ipsoꝝ. Hoc aũt qd dic̃. ITERVM] multiplr expõiẽ. Dicit.n. Chrysostomˀ ꝙ de icarnatiõe v̾bi q̃ dr̃ itroductio non loqẽ scriptura semel: sz iterz atqz iterz. Uel alr: qa ipse p erat i mũdo p potẽs diuinitatis inuisibilr: sz ITERVM] itroducit eũ i mũdũ sm pntiaz hũanitat visibilr. Uel alr qa sup dixerat: ero illi i prez .i. assumã i vnitatẽ pso/ nalez mei. Et cũ ITERVM] itroducit eũ .s. istũ pmoge/ nitũ ꝛ assumptũ ad vnitatẽ psone: qa nõ sufficeret dic̃ ꝙ introduciẽ nisi dicaẽ qualr itroducaẽ: qa non quasi vnus de mundo: nec sicut angeli sed sup oẽs. Jõ dicit. ADORENT euz oẽs angeli.] Nee.9. Exercitus celi te adorat. Apoc.7°. Oẽs angeli stabãt in circuitu throni ꝛ ceciderunt ꝛ adorauerunt ꝛc.

¶ Deide cũ dic̃. ET AD angelos ꝛc.] Poniẽ rõ ex pte angeloꝝ q̃re eũ adorãt. q.d. Justũ ẽ ꝙ adorent: qa sunt ministri. Unñ dic̃. QVI facit angelos suos spũs ꝛ mini/ stros suos flãmã ignis.] Deˀ.n. aliqñ opaẽ illuminan/ do itellm. Jo.p. Illuminat oẽz hoiez ꝛc. Aliqñ v̾o mo/ uet ad opˀ. Esa.26. Oia opa nra opatˀ es i nob. Et pm̃ facit deˀ i nobis mediãtibˀ angelis. ps. Illuminans tu mirabilr a mõtibˀ eternis. Scdm ẽt facit i nobis ipsis mediãtibˀ: sicut dicit Diony. 4. ca. celestis hierarchie. Iquãtuz g̃ illuminat p ipsos dicũẽ nũcij. Nunciũ.n. est nũciare ea q̃ sunt i corde dñi sui. Inquãtũ v̾o sunt me/ diatores operũ diuinoꝝ dicunẽ ministri. ps. Ministri eiˀ q̃ faciũt volũtatẽ eiˀ. Sũt g̃ nũcij ꝛ ministri: sz q̃les sunt

Angeli dicũt nuncij ꝛ mi/ nistri sm di/ uersa.

describit eos p duas res corpales maxie ad h̃ idoneas. Una ẽ aer cuiˀ ppetas multũ ↄuenit nuncio. ministro aũt ppetas ignis. Aer.n. est receptibilis lumis ꝛ ipres/ sionis. Itẽ optie reddit recepta. Itẽ hz velocẽ motum. Hec aũt dz hẽre bonˀ nũcius: vt.s. bñ recipiat dicta: bñ referat recepta ꝛ vtrũqz velociter faciat. Ista bñ ↄue/ niũt angelis. Optime.n. recipiũt diuinas illuminatiões. Sũt.n. angeli specula mũda sz Dio. Mat.18. Angeli eoꝝ i celis ꝛc. Itẽ optie reddũt qd signatũ est. Apoc.1. Signauit deˀ q̃ opz fieri cito loquẽs p angelũ suũ suo suo Joãni ꝛc. Itẽ sunt veloces. Esa.18. Ite angeli velo ces ꝛc. Isti aũt dicunẽ spũs: qa ois suba inuisibilis diciẽ spũs. Unñ ꝛ aer dr̃ spũs. Itẽ sunt ignis iquãtũ ministri. Ignis aũt iter oia elnta ẽ maxime actiuus ꝛ efficax ad agẽdũ. Unñ in ps. de angelis vbi dicunẽ ministri eius ibi addiẽ. ET MINISTROS tuos ignẽ vrentẽ.] Item ignis calorez causat per qd designaẽ charitas. Can.8. Lampades ignis atqz flãmaꝝ. Unñ describunẽ i igne ꝛ dicũẽ seraphin. Esa.6. Itẽ ignis semp mouetẽ sursuz: ita angeli ꝛ boni ministri oia que agũt semp referũt in gl'iaz dei: sicut pz de angelo Thobie.12. Bñdicite deũ celi ꝛc. Non dicit benedicite me: sz deũ celi. Nõ sic de malo angelo qui dicit Mat.4°. Si cadẽs adoraueris me. Sed angelus bonus tanq̃ bonus minister dicit. Apoc. vlti. Uide ne feceris deuz adora.

¶ Ad filiuz aũt.† Thronus tuus deus in seculuz seculi: virga rectitudinis: v̾ga regni tui. Dilexisti iustitiaz ꝛ odisti iniquitatẽ: ppterea vnxit te deˀ: deˀ tuus oleo exultationis vltra ↄsortes tuos. Psal.44.

¶ Ad filiuz aũt. Thronus tuus deˀ in secu luz seculi: virga eqtatis virga regni tui. Di lexisti iustitiaz ꝛ odisti iniquitatẽ: ppterea vnxit te deus: deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Lec. IIII.

Supra pbauit Apl's p auc̃tez angelos esse mini/ stros: h̃ pbat h̃ p rõnẽ sumptã ex pte ipsiˀ chri. Unñ itẽdit h̃ pbare regiã dignitatẽ chri: vbi duo fac̃. Prio.n. cõmẽdat regiã dignitatẽ ipsiˀ chri. Scdo eius ad illam dignitatẽ ostendit idoneitatẽ. ibi. PRO/ PTEREA vnxit te deˀ ꝛc.] Circa pm̃ tria fac̃. Prio cõ/ mẽdat chri regiã auc̃tez. Scdo eiˀ regimis eqtatẽ. ibi. VIRGA directionis ꝛc.] Tertio regimis bonitatẽ. ibi. DILEXISTI iustitiã ꝛc.] Dicit g̃. AD FILIVM autẽ.] Dicit. THRONVS tuus ꝛc.] Et sũt v̾ba dei pris loquẽ tis p linguã pphete. sicut p calamũ scribe. Dicit ergo. O DEVS] fili THRONVS tuus ꝛc.] In q̃ denotaẽ re/ gia maiestas. Est.n. thronˀ regis sedes: sz cathedra ma/ gistralis: tribunal aũt sedes iudicis. Cõpetit aũt thronˀ chro sm nãz diuinã inquãtũ ẽ deˀ. ps. Rex ois terre deˀ: sz sm ꝙ hõ ↄuenit sibi ex merito passionis victorie ꝛ resurrectõis. Apoc.3. Qui vicerit dabo ei sedere mecũ in throno meo: sic̃ ego vici ꝛ sedi in throno pris mei cũ eo. Hic thronˀ ẽ ppetuus. Luc.1. Et regni eiˀ nõ erit fi/ nis. Dañ.7°. Ptãs eiˀ ptãs eterna q̃ nõ auferetẽ ꝛc. Pz aũt ꝙ regnũ illd ẽ eternũ ꝛ inq̃tũ sibi ↄuenit ex nã: qr est deˀ. ps. Regnuz tuũ regnũ oiuz seculoꝝ ꝛc. Itẽ in/ quãtũ sibi cõuenit vt hõ: ꝛ h̃ duplici rõne. Una qa re/ gnũ illud nõ ordinaẽ ad tẽporalia sz ad eterna. Jo.18. Regnũ meũ nõ est de h̃ mũdo. Ad h̃.n. regnat vt ho/ mines dirigat ad vitã eternã. Non aũt sic est de regno hoiuz. vñ regnũ illoꝝ finiẽ cũ vita pntí. Alia rõ est: qa ecclia q̃ est regnuz eiˀ durat vsqz ad finẽ mũdi: ꝛ tunc tradet chrs regnũ deo ꝛ pri ↄsumãduz ꝛ pficiẽduz.

Thronus re/ gis/ cathedra magistri/ se/ des iudicis.

¶ Consequẽter cõmẽdat regnũ eius ab eqtate cũ dicit.

Dĩa inter regimẽ tyrãnicũ z regiũ.

Rex ẽ pater z pastor.

VIRGA directiõis zc.] Cõuenientẽr ar describit regnũ p virgã. Differt.n.regimẽ tyrãnicũ a regimie regis: q2 regimẽ tyrãnicũ est ad vtilitatẽ suã cũ grauamie subditoꝝ. Regimẽ aũt regis pncipalr ordiat ad vtilitatẽ subditoꝝ: z iõ rex est pr z pastor. Pastor.n.nõ corrigit cũ gladio sz cũ virga. ps. Uisitabo i vga iniqtates coꝝ. Itẽ pastor vtit vga in directiõe gregis. Mich.7. Pasce pplz tuũ in vga tua. Uirga ẽt sustẽtat infirmos. ps. Uirga tua z baculus tuus ipsa me ꝯsolata sũt. Itẽ virga cõturbat hostes. Nu.24. Cõsurget vga de israel z pcutiet duces Moab. Sz ẽ vga eqtat. Esa.11. Arguet in eqtate pro mãsuetis terre. ¶ Sz sciẽduz ẽ q aliqñ aliqs regit in rigore iuris: sicut qñ hnat ea q iusta sunt fm se. Cõtingit aũt q aliqd de se iustũ est: qd tñ cõparatũ ad aliqd iducit detrimẽtuz si seruet: z ideo opz q sus cõe ad h applicet: z si h fiat tũc ẽ regimẽ eqtatis. Regnũ veteris testamẽti erat fm rigorẽ iustitie. Act. 15°. Onus qd nec nos nec patres nostri portare potuimus. Sed regnũ Christi est regnũ equitatis z iustitie: q2 in ipo nõ imponit nisi suauis obseruãtia. Mat.11. Iugum.n.meũ suaue est z onus meũ leue.

¶ Consequẽter cũ dicit. DILEXISTI zc.] Bonitatẽ regentis cõmẽdat. Quidaz.n.seruãt eqtatẽ nõ tñ pp amorẽ iustitie: sz magis pp timorẽ vel gliã vel metũ: z tale regimẽ nõ durat. Sz iste hnet eqtatẽ pp amorẽ iustitie. Dicit g. DILEXISTI iustitiam zc.] q.d. Hoc q virga ẽ equa z directa: h ẽ q2 dilexisti iustitiã. Sap.1. Diligite iustitiã qui iudicatis terrã. Non aũt est iustus qui nõ amat iustitiaz. Mat.5°. Beati qui esuriunt z sitiunt iustitiã zc. Sz aliqui qdẽ diligũt iustitiã: sz sunt remissi in correctiõe iniquitatis: sed chris odit.i.reprobat iniquitatẽ. ps. Iniquos odio habui. Sap.14. Silr odio sunt deo impius z impietas ei9. Eccl.12°. Altissim9 odio hz peccatores z miserti9 est penitẽtibus.

¶ Deide cum dicit. PROPTEREA vnxit te deus zc.] Ostẽdit Chri idoneitatẽ ad exeqũdũ z gubernãdaz vbi dubitatio ẽ de h qd dicit PROPTEREA zc.] In hbis istis agit de spũali vnctiõe q Chris repleti9 ẽ spũ sctõ. Nũgd.n.iõ repleti9 ẽ q2 dilexit iustitiã. Ergo meruit grãz qd ẽ ꝯ illud. Ro.11. Si ex operib9 iam nõ ex grã: z hec ẽ rõ cõis. Sz spãlr ad ppositũ: q2 chris i ipa cõceptiõe fuit plen9 spũ sctõ. Jo.1. Plenũ grã z veritate. Nõ g meruit. Rñdeo: h ẽ cauẽdus error Origenis.

Error Origenis.

Uoluit.n. q oẽs spũales creature ẽt aia chri a pncipio create fuerũt: z fm q plus vl min9 adheserũt deo vel diuerterũt ab ipso p libertatẽ arbitrij sui fcã ẽ distinctio iter angelos z ẽt aias. Unñ i periarchon q aia chri q2 vehemẽtius adhesit deo diligẽdo iustitiã ppterea meruit h. Sz h ẽ hereticũ dicere: q s. qcũqz aia vel etiã aia chri creata fuerit añ corp9 qd ẽt spãlez rõnẽ i chro hz: q2 i pmo istãti sil creata fuit aia z formatũ corpus z totũ ẽ assũptũ a filio dei. Quod g dic PROPTEREA] Unñ Glo. vr sentire cũ Origene. Sz si volum9 eaz saluare dicem9 q i scriptura dr aliqd fieri qñ inotescit: sicut cũ dr. Phil.2. Fact9 ẽ obediẽs zc. Propter qd z deus exaltauit illũ z dedit illi nomẽ zc. Nũgd chris merito passionis meruit eẽ de9. Absit. Hic.n.est error Fotini.

Chriz eẽ deũ vel quo ad eẽ vel q ad manifestationẽ.

Hõm ẽ g q chriz eẽ deũ excedit oẽ meritũ: sz p passionez meruit q mãifestet vbiqz eẽ deũ: z qd de9 dederat illi tale nomẽ zc. Ita h qd dic hic. PROPTEREA vnxit te de9 zc.] vt sit sensus. Et h q tu dilexisti iustitiã: meruisti q h inotescat. Uel alr z meli9 ita q ly ppterea nõ dicat cãz meritoriã: sed finalez. q.d. Ad h q illa haberes. s. thronũ ppetuũ virgã directiõis zc. que

Ly ppterea nõ dicit cãm meritoriã sed finalem.

dicta sunt. PROPTEREA vnxit te de9 oleo] s. scãficationis qd dñs mãdauit fieri. Exo.30. Quo vngebant vasa z sacerdotes. Leui.8.z.9. Et reges vt pz d Dauid 1. Reg.19°. z Salomone.3. Reg.1. Itẽ pphe: vt pz de Helisco.3. Reg.19°. Sed quare fiebat ista scãficatio p vnctionẽ. Rõ ẽ litalis. Hoies.n.orietales pro celebritate vngebant ne ꝯsumerent: eo q sunt i regione multũ calida. Paupes ẽt vngebãt ad festiuitatẽ. 4. Re. 4. Nõ habeo ancilla tua nisi paꝝ olei quo vngar. In scriptura aũt diua tradunt nobis p modũ q hoies solent vti. Quia g tũc vngebant hoies vl pp celebritatẽ festi vl celebritatẽ psone. iõ ad oñdẽdũ excellẽtiã chri dicit eũ vnctũ oleo exultatiõis. Ipse.n. est rex. Esa.32. Ecce i iustitia regnabit rex. Et.33. Dñs.n.iudex nr: dñs lucifer nr: dñs rex nr: ipse veniet z saluabit nos. Est ẽt sacerdos. ps. Tu es sacerdos i eternũ fz ordinẽ Melchisedech. Fuit ẽt ppha. Deut.18. Prophetã de gente tua z de frib9 tuis sic me suscitabit tibi dñs. Et ꝯuenit sibi vngi oleo scãficatiõis z exultatiõis. Ab ipso ẽt sũt sacra q sunt vasa grẽ. Esa.22. Suspẽdã sup eũ oẽz gloriã dom9 pris ei9 vasoꝝ diuersa gña zc. Cõuenit ẽt ista vnctio christianis. Sũt.n.reges z sacerdotes. 1. Pe.2°. Uos estis gen9 electũ regale sacerdotiũ. Apoc.5. Fecisti nos deo nro regnũ z sacerdotes. Itẽ hñt spũscm q ẽ ppheti spũs. Joel.2. Effundam de spũ meo sup oẽz carnẽ zc. z iõ oẽs vncti sunt inuisibili vnctiõe. 2. Cor.1. Qui aũt ꝯfirmat nos vobiscũ in Chro: z q vnxit nos z q signauit nos. 1. Jo.2. Uos vnctionẽ hẽtis a sctõ z nostis oia. Sz q cõparatio ẽ iter chriz vnctũ z christianos vnctos: Ista. s. q2 ipse hz eã pncipalr z p: nos ẽt z alij ab ipso effusaz. ps. Sic vnguẽtũ i capite zc. Et iõ dic. PRE participib9 tuis.] Jo.1. De plenitudine ei9 oẽs accepim9. Unñ alij dnr scti: ipe Xo scũs sctõꝝ. Ipe.n. ẽ radix ois scitatis. Dic aũt OLEO letitie vl exultatiõis] q2 ex ista vnctiõe pcedit spũalis letitia. Ro.14. Nõ est regnuz dei esca z pot9: sz iustitia z pax z gaudium in spũ sctõ. Gal.5. Fruct9 aũt spũs ẽ charitas pax z gaudiũ. ps. Ut exhilaret faciẽ i oleo. Esa.61. Oleũ gaudij p luctu zc. Illud aũt qd bis dicit DEVS DEVS.] Dupli expõit. Uno9 q repetat noiatiu9 casus: vt sit sensus. Unxit te de9 p seips deũ: nos aũt p te mediatorẽ dei z hoiuz hominẽ chriz. 2. Pe.1. Per quẽ magna z pciosa nobis pmissa donauit. Alio9 q2 fm Augu. in Glo. alteꝝ ẽ noiatiui casus: alterũ vocatiui: vt sit sensus. O chre q es de9 filius dei pi vnxit te zc. Et q dz sic exponi magis pz in greco. Sz cũ chris nõ sit vnct9 fm q de9: q2 sic nõ ꝯuenit sibi recipe spũscm: sz magis alijs dare. Scda expõ nõ vr eẽ vera. Rñdeo dõm ẽ q idẽ in psona z deus z hõ: z vnct9 ẽ i qñtũ hõ. Et cũ dr. O DEVS zc.] z vngẽs ẽ de9 z hõ: z vnct9 silr ẽ de9 z hõ z vnũ cũ ipso i psona.

Oleo vngebãtur reges / sacerdotes / z pphete.

Unctio Christi z christianoꝝ.

¶ † Et tu in initio dñe terre fundamenta iecisti: z opera manuũ tuaꝝ sunt celi: ipsi peribunt: tu aũt permanes: z omnes vt vestimentũ veterascent: ac velut amictum circũuolues eos z mutabunt: tu aũt idem es: z anni tui nõ deficient. Psal.101.

¶ Et tu in principio dñe terraz fundasti: z opera manuũ tuaꝝ sunt celi. Ipsi peribũt: tu autẽ permanebis z oẽs vt vestimentuz veterascent. Et velut amictũ mutabis eos z mutabuntur: tu autẽ idem ipse es z anni tui non deficient.

Lec. V.

Supra ꝯmuserat Aplus q̃tuor in qb9 Chris excellit angelos z pbauit duo illoꝝ. s. z q exce

dit eos q̄a ē filiꝰ τ q̄a ē heres: nūc pbat tertiū.s.ꝙ ex-
cedit eos in virtute operationis:q̄a p eū pī fecit τ secula.
Hoc aūt pbat Apl's ex auc̄te eiusdē pphete:τ circa h̄
duo facit. Prio ondit vtutē opationis iq̄ātū ē crea-
tor. Scdo ōn̄dit ad d̄ifā creatoris ad creaturā.ibi. IPSI
PERIBVNT τc̄.] Circa p̄m duo fac:q̄a prio pōit crea-
tionem terre. 2° celoꝝ.ibi. ET OPERA manuū τc̄.]
¶ Sciēduz est aūt circa p̄m ꝙ h̄ pōt dupl'r legi. Uno
mō vt sit sermo directꝰ ad prēz vt sit sensus. TV DO-
MINE].s.deꝰ pī.FVNDASTI terram in pncipio].i.in
filio q est pn̄m. Joā.8 Ego pn̄m q τ loquor vobis. Et h̄
tn̄ valet ac si dixisset. TV FVNDASTI terrā p filiū.]
ps. Oia in sapiētia fecisti. Filiꝰ aūt ē sapia genita vt su
pra dixit cū splendorē glie. Et h̄ qd dic̄ hic r̄ndet huic
qd supra dixit:p quē fecit τ secula. Alio mō ꝙ sit s̄mo
directus ad filiū sic. ET TV dn̄e].s.fili FVNDASTI
terrā in pncipio].s.tpis:vel IN PRINCIPIO].s.pduc-
tionis reꝝ vt excludat opionē dicētiū corporalia nō
fuisse creata cū spūalibꝰ s₃ post. Gen̄.1. In pn̄° creauit
deꝰ celuz τ terrā. ¶ Sciēduz ē aūt ꝙ tripl'r pōt distin
gui terra a celo. Uno mō τ ad l̄raz ꝙ p terrā itelligat̄
elm̄tuz terre. Per celuz aūt superiora corpora vt sicut
Moyses nō facit mētionē de aere:q̄a est cū aq̄:ita hic
itelligit p celuz tm̄ celum: τ alia duo elm̄ta.s.aerem τ
ignē q̄ magis accedūt ad nāz celi:qd pz ex loco ipsoꝝ.
Sic ēt accipit Moyses Gen̄.1. Et dicit FVNDASTI]
q̄a sicut fundamētū qd ē pria ps edificij est in imo:ita
terra iter oia elm̄ta tenet locum imū. Esa.48. Manus
mea fundauit terrā. ps. Aridā fundauerūt manꝰ eius.
Nō aūt dicit fecisti celos. SED opa manuū tuarū sunt
celi] q̄a illud qd aliqs facit manibꝰ magis diligēter vr̄
facere. Et iō sic loqr̄ ad designādū nobilitatē τ pulchri
tudinē ipsoꝝ. Esa.48°. Dextera mea mensa est celos.
¶ Aliter vo ꝙ p terrā itelligat totā nāz copalem. ET
SIC terrā fundasti] q̄a mā ē locꝰ τ fundamētū foiaꝝ: p
celos aūt spūales subas. ps. Laudate eū celi celoꝝ. Et
hi st opa manuū eiꝰ:q̄a fecit eos ad imaginē τ silitudi
nē suā. Uel PER terrā] ipfecti i eccl'ia q sūt fundamē-
tuz alioꝝ:q̄a nisi eēt actiua i eccl'ia ɔtēplatiua nō subsi
steret. Per celos ɔtēplatiui. Et h̄ fcā i eccl'ia IN PRIN
CIPIO].i.p filiū. Esa.51. Posui vba mea in ore tuo vt
fundes terrā.i.impfectos: τ plantes celos.i.pfectos.
¶ Cōsequēter cū dic̄. IPSI peribūt τc̄.] Ondit d̄ifā iter
creatorē τ creaturā: τ h̄ ōn̄ū ad duo q̄ sunt ppa creato-
ri.p̄m est eternitas. 2m est imutabilitas:de qua ibi. ET
OMNES vt vestimētū veterascēt τc̄.] Circa pmū duo
facit:q̄a prio ponit terminationē creature. 2° intermi
nationē dei.ibi. TV AVTEM pmanebis.] Dicit ergo
pmo. IPSI].s.celi PERIBVNT.] ¶ S₃ ɔ. Eccl'.1. Ter-
ra i eternū stat.ḡ vr̄ ꝙ multo plus celi. ¶ R̄ndeo dōm
est ꝙ s̄m Augu. τ Ph'm in q̄libet mutatiōe est gn̄atio
τ corruptio. Un̄ q̄cq̄d mutat̄ perit in statu i quo erat.
Ergo qd dicit ꝙ CELI peribūt] nō intelligit̄ ōn̄ū ad
subā₃.de qua Job.37. Qui solidissimi q̄si ere fusi sunt:
s₃ ōn̄ū ad statū quē nūc hn̄t. Apoc.21. Uidi celū nouū
τ terrā nouā.1.Cor.7. Preterit figura mūdi huiꝰ. Sed
q̄uo mutabūt statū. Diuersimode q̄a celi supiores mo
uent̄ s₃ nō alterant̄. Inferiores vo.s.ignis τ aer: τ mo
uent̄ τ alterant̄ τ corruptioni sunt subiecti. Sic ḡ status
oium celoꝝ ē mutabilis:s₃ tūc motꝰ cessabit in supiori-
bus: τ corruptio in iferioribꝰ:q̄a aer igne ɔflagratōis
purgabit̄.2.Pe.3. Celi q nūc sūt τ terra eodē vbo re-
positi igne reseruati in die iudicij τc̄. Oēs peribunt a
statu in quo nūc sunt: τ sic quodāmō peribūt:s₃ tu dn̄e
pmanebis. ps. Tu aūt dn̄e in eternū pmanebis.

Terra ē elemētū nā corporalis ipsecti in eccl'ia.

Celū supiores corpa spūalis subs τ contēplatiui.

¶ Deide cū dicit. ET OMNES τc̄.] Ondit d̄ifaz dei ad
creaturā ōn̄ū ad imutabilitatē. Et circa hoc duo facit.
Prio.n.ponit mutabilitatē creature. Scdo imutabili-
tatē dei.ibi. TV AVTEM idez τc̄.] Et adhuc circa p̄m
duo facit:q̄a prio describit rōnez mutabilitatis creatu
re. 2° subdit illaz mutabilitatē.ibi. ET VELVT ami-
ctum τc̄.] ¶ Circa p̄m aūt sciēduz ē ꝙ vetꝰ τ nouū cō-
sequant̄ tps. Un̄ veterascere nō pōt nisi qd aliq̄l'r mē
surat̄ tpe. Motꝰ aūt celoꝝ mēsurat̄ tpe:s₃ ip₃ mobile
mēsurat̄ ipso nunc tpis.ḡ in celo pōt iueniri nouitas τ
vetustas:vn̄ nō veterascent celi q̄si suba eoꝝ minuat̄
vel corrumpat̄ in aliq̄:s₃ tn̄ ōn̄ū ad diuturnitatē tpis
quo ampliꝰ nō mēsurabunt̄. Et iō dicit. SICVT vesti-
mentū τc̄.] q̄a cā mutationis celoꝝ nō erit pp defectū
virtutis ipsoꝝ q̄ in aliq̄ minuat̄: q̄a si motꝰ ipsoꝝ cessa-
ret pp defectū vtutis iaz cessatio hēet cām nālez τ pos-
set deprehēdi rōne nāli cuiꝰ ɔriū dr̄. Mat.24. De die
aūt τ hora illa nemo scit τc̄.ḡ erit pp necessitatē finis:
q̄a oēs creature corpales ordinant̄ ad spūales: τ totus
motꝰ deseruiēs gn̄ationi τ corruptioni ordinat̄ ad ge-
nerationē hoīs. Cessante ḡ gn̄atione hoīs qd est qn̄ cō-
pletus erit nūs electoꝝ τ pdestinatoꝝ cessabit motus
ille. Et iō dr̄ vestimentū qd sumit̄ ad vsum τ cessante
vsu deponit̄ sicut hō calidus vestimētuz deponit ve-
niēte estate. Sic ḡ status mūdi q nūc est cōmēdatꝰ isti
fini cū cōplerꝰ fuerit nūs ille electoꝝ iam ampliꝰ non
erit accōmodatus nec necessarius: τ iō sicut vestimen-
tum deponet̄. Luc.21. Celuz τ terra trāsibūt τc̄.
¶ Consequēter ponit ipsaz mutabilitatē cum dicit. ET
VELVT amictū mutabis eos].s.celos. Et bene dicit.
Mutabis tu deꝰ:q̄a nō ppa virtute nec p se:sed vtute
dei mutabunt̄ a motu sicut amictū qd ad vsum sumit̄
τ post vsuz deponit̄ s̄m cōgruētiā tpis τ finis. Et dicit
AMICTVM] q̄a p amictū gl'ia hoīs τ manifestatur τ
tegit̄. Ita ēt deꝰ p creaturas τ occultat̄ nobis τ manife-
stat̄. Ro.1. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt itellecta cō-
spiciunt̄. Sap.13. A magnitudine.n.speciei τ creature
cognoscibil'r poterit hoꝝ creator videri τc̄. Et dicit MV
TABVNTVR] q̄a in ppetuū mutati pmanebūt. Itez
ōn̄ū ad celos spūales q pereūt a vita pn̄ti p mortē cor-
poris.2.Reg.14. Oēs morimur τ q̄si aque dilabimur
in terrā q̄ nō reuertent̄ τc̄. Esa.57°. Iustus perijt τ ne-
mo ē τc̄. Itē veterascēt:qr vt dr̄ Infra.8. Qd antiquat̄
τ senescit ppe iteritū ē. ET MVTABIS eos].s. s̄₃ cor-
pora q̄ꝛ corpale h̄ induet in corruptionē.p̄e Cor.15. Et
mutabunt̄ s̄₃ mētez q̄ꝛ a visione enigmatica assumēt̄
ad spēi visionē. Job.14. Cunctis diebꝰ qbꝰ nūc milito
expecto donec veniat imutatio mea τc̄.
¶ Deinde subiūgit imutabilitatē dei cū dicit. TV AV
TEM idez ipse es τc̄.] Ubi duo facit. Prio.n.ponit h̄.
Scdo ondit h̄ per signū.ibi. ET ANNI tui τc̄.] Dicit
ergo. Isti peribunt:tu autē.s.dei filius: τ h̄ ɔ arrianos.
IDEM ipse es].i.idem perseueras τ nunq̄ mutaris.
Malach.3. Ego deus τ non mutor. Jaco.1. Apud quez
nō est transmutatio τc̄. Et signū huiꝰ est ANNI NON
deficient.] Anni.n.dei dicunt̄ duratio eius sicut anni
hoīs duratio hoīs:qui deficit τ s̄m ptes:q̄a cū sit tem-
poralis vna pars succedit alteri: τ vna adueniēte defi-
cit altera. Deficit etiaz s̄m totū:q̄a ex toto desinit esse.
In duratione vo dei neutrū hoꝝ est:q̄a nō deficit s̄m
totum:q̄a est semp. ps. Tu autē altissimus in eternum
dn̄e. Item nec s̄m partes:q̄a eternitas est tota simul τ
q̄d stans. Job.36°. Numerus annoꝝ eius inestimabi-
lis τc̄. Sed cuz sit vna τ imutabilis q̄re anni vocant̄.
Rō huiꝰ est:q̄a intellus noster accipit cognitionē in-

telligibiliū per sensibilia:qa ois nr̄a cognitio incipit a sensu. Uñ ⁊ de⁹ q est oino simplex:describit̄ sub silitudine corpaliū. Esa.6. Uidi dn̄m sedentē ⁊c̄. Ita ēt duratio eius a nobis describit̄ p aliqua nobis nota:cū ut sit vniformis ⁊ simplex. Uñ aliqñ dr̄ annus:aliqñdo dies ⁊ menses:qa oēs dr̄as tpis includit.

Psal. 109. ¶ Ad quez autem angeloꝝ dixit vnq̄:‹ Sede a dextris meis : donec posuero inimicos tuos scabellum pedum tuoꝝ. Nōne oēs sunt administratorij spiritus:qui in ministeriuz emittuntur ꝑpter eos:qui heredes erunt salutis:‹

¶ Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliqñdo:sede a dextris meis : quousq3 ponam inimicos tuos scabelluz pedū tuoꝝ:‹ Nōne oēs sunt admistratorij spūs i misteriū missi pp eos qui hēditatē capiunt salutis:‹ Lec. VI.

Supra pbauit Aplus tria de Chr̄o in qb⁹ excedit angelos : hic ꝓbat quartū qd̄ ꝓmiserat de ipso.s. q sedet ad dexterez maiestatis:qd̄ ptinet ad dignitatē ei⁹. Et circa h̄ facit duo. Prio.n. īducit auc̄tem Dauid. Scd̄o ondit angelos ab hac dignitate defic̄. ibi. NONNE oēs sunt ⁊c̄.] Circa p^m duo facit:qa prio describit dignitatē Christi. Scd̄o ostēdit per signum. ibi. QVOADVSQVE ponā ⁊c̄.] Dicit ḡ. AD QVEM autē angeloꝝ dixit aliqñ de⁹.] q.d. Nō inuenit̄ q hoc de⁹ dixerit angelo:sed dixit Chr̄o. Et ipse est Christus. Mat.22. Inducit h̄ de se ipm̄. Hoc āt qd̄ dic̄. SEDE a dextris meis] pōt referri ad diuinā nāz in qua chr̄s eq̄lis ē prī:qa h3 ⁊ iudiciariā ⁊ regiā ptātez eq̄lez prī. Jo.16. Oia q̄ h3 pr̄ mea sunt. Ipse ⁊o pr̄ ab eterno dixit:qa dicēdo filiū gñauit ⁊ generādo dedit ei eq̄litatē prīs. Pōt ēt referri q̄tū ad humanā nāz f̄m quā sedet in bonis potiorib⁹ prīs. Tunc aūt pr̄ dixit qñ humane nature ⁊bū suū vniuit. Hoc aūt magis supra expositum est vbi dixerat. Sedet ad dexteram.

¶ Consequēter cū dicit. QVOADVSQVE ⁊c̄.] Ondit p signū dignitatē Chr̄i vbi occurrit duplex dubitatio. Una qa ab eterno oia sunt subiecta filio. Itē qa in resurrectiōe Chr̄s dic̄. Data ē mihi ois ptās. Quid ḡ expectat subijciēduz scabello suo:‹ ¶ Et sciēduz ē q aliqd pōt eē in ptāte alicui⁹ duplr̄. Uno mō q̄tū ad auctoritatē:⁊ sic oia ab eterno q̄tū ad ꝓordinationē fiendoꝝ ⁊ in tpe quo fuerūt subiecta sunt filio dei iq̄ntū de⁹:s3 a ꝓncipio cōceptionis iquātū hō. Alio mō q̄tū ad exercitiuz ptātis:⁊ sic nō sunt ei oia subiecta : s3 tn̄ in fine mūdi:qa nōdū exercet ptātez in oia : subijciēdo sibi oia. Phil.3°. Scd̄m opationē qua possit etiam subijcere sibi oia. Sed qd ē qd̄ dicit SCABELLVM:‹] Pōt dici q p h̄ nihil aliud itelligit̄ q̄ plena ⁊ pfecta subiectio. Illud.n. dr̄ pfecte subiectū alicui qd̄ ip̄e pōt cōculcare pedib⁹. Aliter ēt ⁊ faciendo vim in ⁊bo:qa sicut de⁹ ē caput Chr̄i:vt p3 p^a Cor.11. Caput chr̄i de⁹. Ita pedes chr̄i humanitas ei⁹. ps. Adorabim⁹ in loco vbi steterūt pedes ei⁹. Ponā ḡ SCABELLVM].i. non soluz subijciam inimicos tuos tue diuinitati:sed ēt humanitati tue. Et h̄ aūt errauit Origenes. Ipse.n. nihil aliud ē subijci luci q̄ illuminari:ita cū Chr̄s sit veritas iustitia ⁊ bonitas:⁊ quicqd tale pōt dici nihil est aliud subijci saluatori q̄ saluari. Et iō voluit q i fine oia ēt demones saluarent̄:qa aliter nō subijcerent̄ oia chr̄o. Sed h̄ est ꝯ illud qd̄ dr̄. Mat.25. Ite maledicti i ignē eternū. Uñ sciēdum ē q duplex ē modus subiectiōis. Unus p voluntatē subditoꝝ sicut boni ministri subijciunt̄ dn̄o suo:puta regi:⁊ sic soli boni subijciūt̄ chr̄o. Alius p voluntatē dn̄i:⁊ sic est q̄dāz violētia ex parte subditoꝝ. Et sic mali subijciet̄ Chr̄o : nō q velint dominiū ei⁹:s3 qa Chr̄s faciet de ipsis voluntatē suā puniēdo eos q noluerūt hic facē volūtatē suaz. Et h̄ ꝓp̄e designat̄ per SCABELLVM] qa qd̄ calcat̄ cōprimit̄. Esa.66. Celuz mihi sedes ē.i. celestes ⁊ boni:s3 terra.i. terreni ⁊ mali scabellū pedū tuoꝝ. ¶ Alia dubitatio est de h̄ q dicit. QVOADVSQVE ⁊c̄.] qa si sedebit quoadusq3 ponat:ḡ cū posuerit nō sedebit. R̄ndeo q donec ⁊ quoadusq3 qñq3 ponunt̄ finite:qñ.s. designāt terminū ei⁹ cui ꝯiungit̄ :sicut cū dico. Sede hic donec veniaz. Aliqñ aūt tenent̄ ifinite qñ.s. nō ponit̄ terminus:vt cū dr̄. Iste nō penituit donec vixit:qa nec post mortē penituit. Sicut.n. dicit Hierony. illud opz designari de quo pōt eē dubiū. Illud aūt qd̄ nō est dubiū relinquit̄ intelligēti. Dubiuz aūt ē vtrū in vita sua peniteat:s3 q nō post mortē suā nulli ē dubiuz. Sic ⁊ in ꝓposito:cū.n. multi ipugnēt ⁊ blasphement Chr̄m vr̄ dubiū vtrū mō sedeat:s3 nō est dubiū vtrū sedeat qñ oia subiecta erūt ei:⁊ ideo nō exprimit̄ illud.

¶ Consequēter ostēdit q dignitas hec angelis nō ꝯuenit cuz dicit. NONNE oēs ⁊c̄.] Ubi tria facit:qa ꝓmo ostēdit ipsoꝝ officiuz. Scd̄o executionē officij. ibi. IN MINISTERIVM ⁊c̄.] Tertio fructū executionis. ibi. VT HEREDITATEM ⁊c̄.] Dic̄ ḡ. NONNE oēs ⁊c̄.] ps. Ministri ei⁹ q facitis volūtatē ei⁹. ¶ S3 ꝯ Dan.7. Milia miliū ministrabāt ei ⁊c̄. Ubi dicit Grego. Alij ministrāt:alij sunt qui assistūt. Non ḡ oēs ministrant. ¶ R̄ndeo dicēdū est q sicut videm⁹ in artificib⁹ q duplex ē gen⁹ artificū. Quidā.n. sunt q̄si manu exequētes vt manu artifices. Alij aūt non exequunt̄ nec operant̄ manu:s3 sunt artifices disponētes:⁊ q̄si ꝑcipiētes qd agēduz sit:ita ⁊ i angelis ē:qa qdā sunt q̄si exequētes:qdāz ⁊o q̄si ꝑceptores ꝑcipiētes ea q̄ agēda sunt. Accipiēdo ḡ largo mō administratiōes tā pro exequētib⁹ q̄ ēt pro imperātib⁹:sic oēs sunt administratores vel administratorij. S3 si dicant̄ administratorij q exequūt̄. Alij aūt q imediate accipiūt a deo assistētes:sic qdā ministrāt:qdā assistūt ⁊ tradūt alijs. Sed ꝯ h̄ est: qa hic tangit̄ executio officij cū dicit. IN MINISTERIVM missi ⁊c̄.] ḡ vr̄ per h̄ q oēs exequātur. ps. Immittit angelus dn̄i in circuitu ⁊c̄. ⁊ Esa.6. Uolauit ad me vn⁹ de seraphin:q sunt de supremo ordie. Ergo si illi mittunt̄:multo forti⁹ alij. ¶ S3 ꝯ h̄ est Dionysius qui dicit q accepit ab Aplo q soli inferiores mittunt̄ ⁊ nō supiores. ¶ R̄ndeo qdā dicūt q supiores mittūt̄ ⁊ exeūt aliqñ aliqb⁹ causis subortis ad exteriora:sed vr̄ mihi q supiores q̄tuor.s. seraphin / cherubin / throni / ⁊ dn̄atiōes nunq̄ mittunt̄:s3 iferiores mittunt̄:qd̄ p3 ex eoꝝ noib⁹. Uirtutes.n. mittunt̄ ad mirabilia faciēda. Ptātes ad arcēduz ptātes aereas. Principatus ad gubernāduz cōitatē vl̄ regnū:⁊ sic de alijs. Dominatiōes aūt dicunt̄ qa ordināt oia hec iferiora. Alij āt tres ordines accipiunt noia ex opatiōe quā imediate exercent circa deū:⁊ illa dispēsant in alios. Cū ḡ dicit. MISSI.] Dicēdū ē duplex ē missio. Una q̄ motū localez ꝑportat:⁊ sic mittunt̄ soluz iferiores. Alia est missio q̄ fit p applicationē ⁊ directionē noui effect⁹ i creatura. ⁊ sic mittunt̄ filius ⁊ sp̄ussanct⁹. ⁊ hoc mō mittunt̄ superiores:qa virtus eoꝝ immittit̄ in inferiores imittēda alijs. Et qd̄ dicit. VOLAVIT ⁊c̄.] Dicēdū q inferiores vtūt̄ noib⁹ illoꝝ q̄z vtute ⁊ auc̄te agūt ⁊ eis attribuūt opatiões suas. Et qa ille offm̄ suū exeq̄bat̄ i vtute seraphin:iō vocat⁹ ē noie seraphin:nō q eēt nā seraphin.

Margin notes:
Et sic aliqd in ptāte alicuius vl̄ quo ad auctoritatez / vel quo ad exercitiū ptātis.
Error Origenes.
Mod⁹ subijciendi vl̄ per volūtatē subditoꝝ / vel per volūtatē dn̄i.
Ly donec / vl̄ quoadusq3 qñq3 finite ⁊ qñq3 ifinite.
Artifices alij qui sunt exequētes / alij sunt disponētes.
Missio p motum localem vel p applicationem noui effect⁹ i creatura.

¶ Deinde subiungit fructuz officij cum dicit. VT HEREDITATEM rc.] Et lz omnes sint vocati: nõ tamẽ omnes capiunt hereditatẽ. Qui ergo capiunt illi percipiunt fructuz missionis. Hiere. 51. Curauimus babylonem ꝛ non est sanata.

Cap. II.

Propterea opꝫ nos vehemẽtius attẽdere ijs: q̃ dicta sunt nobis: ne quãdo perfluamus. Eteniz si is qui per angelos dictus fuerat sermo: fuit firmus: ꝛ oĩs transgressio ꝛ inobedientia iustam premij recompensationẽ accepit: quõ nos effugiemus: si tantã neglexerimus salutez: que cũ primũ enarrari cepisset per ipsuz dñm: ab ijs qui audierant: in nos cõfirmata fuit: attestante deo ꝛ signis ꝛ ꝓdigijs simul: varijsqꝫ virtutib᷒: ꝛ spiritussancti distributionibus: iuxta ipsius voluntatem.

Propterea abundantius opꝫ obseruare nos ea que audiuim᷒ ne forte pereffluam᷒. Si. n. qui per angelos dictus est sermo: factus est firmus: ꝛ oĩs p̃uaricatio ꝛ inobediẽtia accepit iustã mercedis retributionem: quõ nos effugiemus si tantaz neglexerimus salutem. Que cũ initium accepisset enarrãdi per dñm ab eis qui audierunt in nos cõfirmata est cõtestante deo signis ꝛ portẽtis ꝛ varijs virtutibus ꝛ spiritussancti distributionibus ſm suam voluntatem.

Supra ostẽdit Aplus multiplr eminẽtiaz Chri ad angelos: hic ex h̃ cõcludit ꝙ magis obediẽduz est doctrine Chri. s. nouo testõ q̃ꝫ veteri testõ. Et circa h̃ tria fac̃. Pmo. n. ponit ꝯnẽ intẽtã. Scdo inducit rõnẽ ad ꝯclõnẽ intẽtaz. Tertio ꝯfirmat ꝯñã rõnis. Primũ in pncipio. Scdm ibi. SI ENIM qui ꝑ angelos rc.] Tertiũ ibi. NON eniz angelis.] Circa pᵐ sciẽdũ ẽ ꝙ Exo. 23. Datis p̃ceptis legis ꝛ iudicijs᷒ subiungit. Ecce ego mitto angeluz meũ rc. Et seqtur. Obserua igĩ ꝛ audi rc. Si igĩ mãdatũ angeli ꝑ quẽ lex data ẽ seruaref: introitus disponeref ad pñaz. Unde ꝛ Mat. 19. dictũ est. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Opꝫ g̃ seruare mandata illa legis: g̃ opꝫ magis obedire mãdatis ei᷒ qui maior ẽ angelis per quos lex data ẽ. Et h̃ ẽ qḋ dicit. PROPTEREA obseruare opꝫ] ea que audiuim᷒. Abdie. p. Auditũ audiuimus a dño. Abac. 3°. Dñe audiui auditũ tuũ ꝛ timui. OPORTET ergo obseruare abũdantius] qa. s. a maiore dicta sunt. Ps. Jõ dilexi testimonia tua rc. Et h̃ ꝓpterea. i. ꝓpter iminẽs periculuz: ne. s. SVPEREFFLVAMVS.] Aliqs eniz fluit ꝑ penas corporales. 2. Reg. 14. Quasi aque dilabimur sup terram: sꝫ effluit per culpaz: sed supereffluit corporalr per damnationẽ eternam.

¶ Conseqnẽter inducit rõnez ad hoc que cõtinet vnã cõditionalez cõtinẽtez cõparationẽ noui ꝛ veteris testamẽti. In antecedenti ponitur cõditio veteris testamenti. In ꝯsequẽti ꝯditio noui testamẽti. Circa vetus autẽ tria ponit. s. legis auctez. Scdo firmitatẽ veritat. ibi. QVI fact᷒ est firmus.] Tertio necessitatẽ obseruãdi. ibi. ET OMNIS p̃uaricatio rc.] Pmo ponit auctez: qa non humana rõne data est lex: sꝫ ꝑ angelos. Gal. 3°. Ordinata ꝑ angelos rc. Act. 7°. Hic Moyses q̃ fuit in ecclesia in solitudie cũ angelo q̃ loquebaẽ ei in mõte Syna rc. Nec h̃ ẽ mirũ: qa vt ꝓbat Dionysius reuelatiões diuinaꝝ illuminationũ ad nos ꝑueniũt mediãtib᷒ angelis. ¶ Firmitatẽ veritatis ostẽdit cum dicit. QVI fact᷒ est rc.] qa totũ impleẽ qḋ ibi mãdatum est. Mat. 5°. Iota vnũ aut vn᷒ apex nõ p̃teribit a lege donec oĩa fiant rc. ¶ Necessitatẽ ostẽdit q̃ puniunẽ p̃uaricãtes. Unñ dicit. ET OMMIS p̃uaricatio rc.] Ubi ponit vnum qḋ rñdet duplici culpe. s. pctõ omissionis ꝛ trãsgressionis. Primũ rñdet p̃ceptis affirmatiuis: aliũ negatiuis. Primũ notaẽ nomie INOBEDIENTIE.] Sed nunqd inobediẽtia est pctm̃ gñale? Et vr̃ ꝙ sic per hoc qḋ dr̃ hic. Ad qḋ dõm ẽ ꝙ pctm̃ dr̃ eẽ spãle ex intẽtiõe spãlis finis. Unñ qñ aliqs non seruat p̃ceptum hac intẽtiõe vt ꝯtemnat p̃ceptũ: sic ẽ spãle pctm̃: sꝫ qñ ex aliq̃ cã puta qñ ex cõcupiscẽtia: tunc est ꝯditio ꝯñs pctm̃: nõ tñ spãle pctm̃. Aliud autẽ vocaẽ p̃uaricatio. Ps. Preuaricãtes reputaui rc. Item aliud ponit ex parte pene cũ dic̃. QVIA accepit iustã mercedis retributionez.] Retributio. n. respicit q̃ntitatẽ culpe: vt q̃ magis peccauit magis puniaẽ. Merces ꝟo respicit q̃litatez vt q̃ igne libidinis peccauerit igne cruciaẽ. Accipiet g̃ mercedẽ bonam pro bonis: ꝛ malaz pro malis. Et sic merces accipiẽ in bonũ ꝛ in malũ inquãtũ iportat iusticiã distribuẽdi. Iustũ dicit ꝑ equalitatẽ pene: vt. s. ſm mẽsurã pctĩ sit plagarũ modus. De penis aũt habeẽ Leui. 26. ꝛ Deut. 28. Glo. dicit. Iustam ne putetur perire iustitia ꝓpter misericordiam.

¶ Consequenter cum dicit. QVOMODO nos effugiemus rc.] Ponit ꝯñs sue ꝯditiõalis in q̃ describit cõditionẽ noui testĩ vbi tria facit. Pmo. n. oñdit necessitatẽ obseruandi. 2° originẽ noui testĩ. 3° firmitatẽ veritatis ipsius. 2ᵐ ibi. QVE cuz initium accepisset rc.] 3ᵐ ibi. CONTESTANTE deo rc.] Dicit g̃. Si ſmo factus ꝑ angelos puniat p̃uaricatores ꝛ inobediẽtes quõ nos effugiem᷒ rc. In quo denotat ꝑiculuz qḋ iminet nõ obseruantib᷒. Supra aũt vet᷒ testm̃ vocauit salutẽ. Cui᷒ rõ est: qa sermo ordinaẽ ad cognitionẽ tm̃. h̃. n. facit vet᷒ testm̃: qa ꝑ ipm ẽ cognitio pctĩ. Ro. 3. Per legẽ cognitio pctĩ. Ps. Nõ fecit talr oĩ nationi. Et alibi. Notus in iudea de᷒ rc. Non tñ cõferebat gr̃az: sed in nouo testõ cõferẽ gr̃a. Io. 1. Gr̃a ꝛ veritas ꝑ Iesuz chrm̃ facta est. Et. 6. Dñe ad quez ibimus ꝟba vite eterne habes. Ps. Ignitũ eloquiũ tuũ vehemẽter. Et dicit TANTAM] idest valde magnã. Et certe valde magna est si ꝯsideres a q̃b᷒ ꝑiculis liberat: qa nõ solum liberat a ꝑiculis mortis corꝑalis: sꝫ ẽt spũalis. Mat. p. Ipse. n. saluũ faciet ppl̃m suũ a peccatis eoꝝ. Itẽ MAGNA EST] qa ẽ vlis: idest nõ vni᷒ populi tm̃: nec ab vno periculo: sed est oĩuz hoĩum ꝛ ab hostib᷒ oĩbus. 1. Tim. 4. Qui ẽ saluator oĩuz: maxĩe aũt fideliuz. Luc. 1. Sine timore de manu inimicoꝝ nostroꝝ liberati rc. Itẽ magna est qa eterna. Esa. 45. Saluat᷒ est israel in dño salute sempiterna. Et ideo nõ est negligẽda: sꝫ debem᷒ esse solliciti ad obtinẽduz eã. Iudi. 18. Uidimus terrã valde opulentã ꝛ vberẽ. Et sequiẽ. Nolite negligere nolite cessare rc. Et vere non debem᷒ negligere: qa si negligentes fuerim᷒ puniemur: nõ tñ ꝑdendo bonũ: sꝫ ẽt incurremus maluz. s. eterne dãnationis: qḋ effugere non poterimus. Mat. 3. Quis demõstrabit vobis fugere a ventura ira. Job. 11. Effugium peribit ab eis rc. Ps. Quo ibo a spũ tuo ꝛ quo a facie tua fugiã. ¶ Originem doctrine noui testĩ oñdit cũ dicit. QVE cũ initiũ accepisset rc.] Ubi ponit duplicẽ ei᷒ originẽ. Pma fuit nõ ꝑ angelos

sed per

sed per sp̄z Chr̄m.supra.p̄.Locutus est nobis in filio. Jo.1.Unigenit⁹ q est in sinu pr̄is ipse enarrauit.Et iō dic̄.QVE cū accepisset initiū enarrādi p dn̄m ⁊c̄.]qa h3 duplex initiū.Unu3 simplr:⁊ illud est ab eterno:⁊ hoc est p ip̄m ꝟbū.Ep̄h.1.Elegit nos in ipso an̄ mūdi ꝯstitutionē.Aliud est initiū enarratiōis:⁊ istud fuit in tp̄e per ꝟbū icarnatu3.Scd̄a origo fuit p Aplos q au dierūt a Chr̄o.Un̄ dic̄.AB EIS q audierūt]ſ.p ipsorū p̄dicationē.p̄ᵉ Jo.1.Qd̄ fuit ab initio qd̄ vidim⁹ ⁊ audiuimus ⁊c̄.Luc.1.Sicut narrauerūt nobis q ab initio ipsi viderūt. ⸿ Firmitatē ei⁹ ponit q̄ maior est q̄3 firmitas veteris testamēti:qd̄ on̄dit ex testimonio dei q mētiri nō pōt.Un̄ dic̄.DEO ꝯtestāte ⁊c̄.] ⸿ Sciēdu3 est aūt q testimoniū ē p loq̄lā:loq̄la ē signū sensibile. De⁹ aūt duplici signo sensibili ꝯtestat⁹ ē.ſ.miraculis ⁊ donis sp̄ūsancti.Qūtū ad p̄ᵐ dicit q ꝯfirmata ē contestāte deo SIGNIS]quo ad minora miracula vt sanatio claudi vel febris.De p̄ Actuū.3.et.14.De 2ᵒ autē Act. vlti.PORTENTIS]q̄tū ad maiora sic̄ suscitatio mortui Actuū.9.Thabita surge ⁊c̄.Dicit̄ aūt portentū q̄si

Quid portentum.

porro vel p̄cul tēsu3:qd̄.ſ.aliq̄d in lōginquū demonstrat.2.Paral.32.In legatiōe p̄ncipu3 babylonis qui missi fuerāt ad eum vt iterrogarēt de portēto:q.ſ.fuerat sol retrogressus ⁊c̄.Precipuū ꝟo portētū est q de⁹ factus est hō.Esa.8.Ego ⁊ pueri mei quos mihi dedit de⁹ in portētū:q.ſ.ego sum hō ⁊ q pueri mei h̄ crederēt.Mirū.n.fuit q cor humanū h̄ potuit credere.Dic̄ ꝟo.VARIIS ꝟtutib⁹:]vt signa ⁊ portēta referāt̄ ad ea que excedūt virtutē nature:vt signū dicat̄ qd̄ ē p̄ter ⁊ supra nāām:nō tn̄ ꝯ.S3 portētū est qd̄ est ꝯ nāā3 vt partus virginis:suscitatio mortui.S3 ꝟtus referat̄ ad ea que sunt s̄m nāām:l3 nō eodē mō sic̄ sanatio febris:qd̄ vtiq3 pn̄t medici l3 nō statim.Uel VIRTVTES] referant̄ ad virtutes mētis:q̄s dn̄s suis p̄dicatorib⁹ dedit.ſ.fides/spes/⁊ charitas.S3 q̄tū ad 2ᵐ.ſ.q̄tum ad dona dic̄.ET SPIRITVSSANCTI distributiōibus.] S3 cōtra vt dī Sap.7.Sp̄ūsctūs vnus est.Q̄ūo ḡ distribuit̄:Dōm est q nō distribuit̄ s̄m eēntiā:s3 inq̄tū dona ei⁹ distribuunt̄.p̄ᵉ Cor.12.Diuisiones grā̄ru3 sunt:idē aūt sp̄ūs.Oēs aūt grē attribuunt̄ sp̄ūisctō:qa dat̄ ex amore.Amor ꝟo appropriat̄ sp̄ūisancto.Greg. Certe sp̄ūsctūs amor ē.Ul̄ DISTRIBVTIONIBVS] ſ.per distributiōes q̄ fiunt a sp̄ūsancto:qa alij dat̄ sermo sapiētie/alij s̄mo scie/alij op̄atio miraculoꝝ/alij p̄phetia:⁊ sic de alijs.Et h̄ totū nō p meritis nec ex necessitate nature:s3 PER ipsius voluntatē.]Jo.3.Spiritus vbi vult spirat ⁊c̄.Mat.vlti.Dn̄o cooperāte ⁊ sermonem confirmante sequentibus signis.

⸿ Nō eni angelis subiecit orbē terre futurum:de quo loqmur. Testatus ē aūt alicubi qdā:dicēs.†

Psal.8.

Quid est hō q memor es eius:aut fili⁹ hoīs:qm̄ visitas illū:Fecisti eū paululo iferiorem angelis glīa ⁊ honore coronasti eū:⁊ ꝯstituisti eum super

1.Cor.15.

opa manuū tuarū.† Oīa subiecisti sub pedibus ei⁹.In h̄.n.q ei subiecit oīa:nihil omisit illi non subiectū.At nōdū videmus illi oīa eē subiecta.

⸿ Nō.n.angelis subiecit de⁹ orbē terre futurū:de quo loqmur.Testatus est aūt i quodā loco qs dicēs.Quid ē hō q memor es eius:aut fili⁹ hoīs:qm̄ visitas eū.Minuisti eū paulo minus ab angelis glīa ⁊ honore coronasti eū:⁊ ꝯstituisti eū sup opa manuū tuaꝝ.Oīa subiecisti sub pedib⁹ eius. In eo.n.q oīa ei subiecit nihil dimisit non subiectum ei.Nūc aūt nec dum videmus oīa subiecta ei.

Lec. II.

Supra fecit Apl̄us quādā cōparationē ostendēs eē maiorē necessitatē obseruandi p̄cepta Chr̄i q̄3 legis date p angelos:hic ꝯfirmat ꝯn̄tiam. vbi duo facit.Prio eni ꝯfirmat dictā ꝯn̄tiā on̄dēs maiorē eē potestatē Chr̄i q̄3 angeloꝝ.Scd̄o p̄bat idē p auctoritatē ibi.TESTATVS est aūt qdā ⁊c̄.]Dicit ḡ.Ita dī p̄i q maiora supplicia sustinebūt q̄3 q faciūt ꝯ mādata angeloꝝ:qa ipse Chr̄s dn̄s est ⁊ magis punit̄ q peccat ꝯ dn̄m q̄3 q peccat ꝯ seruos.Et q Chr̄s sit dn̄s ostēdit:qa NON subiecit de⁹ orbē terre futuꝝ]subiectum Chr̄o angelis.Et duo dic̄.Primo qa orbis nō ē subiectus angelis.Scd̄o ostēdit de quo orbe itēdit ibi. DE QVO loquimur.]ORBIS.n.nō est subiect⁹ angelis.] Job.34.Quē ꝯstituit aliū sup terrā:aut quē posuit super orbē quē fabricat⁹ ē.S3 ꝯ.Dan̄.10.dī.Angelus p̄nceps regni grecoꝝ ⁊ persarū.Et Deu.32.Constituit fines p̄p̄loꝝ iuxta numeꝝ filioꝝ dei s̄m alia3 lr̄am.Et dōm est q nō est eis subiectus vice dn̄ij s3 vice custodis ministerij.Tota.n.creatura corporalis ministrat̄ p angelos.p̄s.Ministri eius q facitis ⁊c̄.supra.1.Oēs administratorij dicunt̄.Ul̄ NON eni subiecit orbem terre angelis:]orbē dico FVTVRVM]ſ.mūdū istu3 qui dī futurus:qa i scriptura q̄nq3 dī futurū nō respectu nr̄i:s3 respectu ei⁹ cui cōparat̄:sic̄ idē Apl̄us dicit

Futurus respectu nr̄i vel illius ad quem comparat̄.

Ro.5.de Adā respectu Chr̄i q ē forma futuri:Chr̄s.n. nō ē futurus respectu sui:s3 respectu Ade.S3 h̄ orbis futurus dī nō respectu nostri:s3 respectu Chr̄i qui est ab eterno:sed orbis in tp̄e.Et qa Manichei dicunt orbe3 subiectū malo deo:non aūt bono.ideo subdit.DE QVO loqmur:]qa.ſ.nō de alio:s3 de isto.Uel quia supra p̄mo dixerat.Ipsi p̄ibūt.ſ.celi ⁊ mutabunt̄:qd̄ sic̄ ibi dictū fuit itelligit̄ quo ad statū nō quo ad subām: ita q duplex ē stat⁹ mūdi.Unus q nūc est pn̄s.2.Pet. 3.Celi q nūc sunt ⁊ terra eodē ꝟbo repositi sunt reseruati igni ⁊c̄.Et alius est futurus.In orbe autē s̄m istū: qui nūc non est oīa sunt ei subiecta:vt supra dictū est: ⁊ hoc per executione3 potētie:l3 subiecta sint p auctoritate3:sed nunc in illo statu futuro erit ei orbis subiectus.Et ideo subdit.DE QVO loquimur.]

⸿ Cōsequēter p̄bat p auctoritatē cū dic̄.TESTATVS est aūt quidā ⁊c̄.]Ubi tria fac̄.Primo.n.cōmēdat auctoritatē testimonij iducēdi.Scd̄o iducit testimoniu3 ibi.QVID est hō q memor es eius ⁊c̄.]Tertio explicat sensum testimonij ibi.IN EO eni q ei oīa ⁊c̄.]Circa testimoniū ꝟo ponit p̄mo q ꝟba veteris testamēti sunt q̄dā testimonia Chr̄i.Jo.5.Scrutamini scripturas ⁊c̄.Et paulopost.Et ille sunt q̄ testimoniu3 p̄hibēt de me.Et ideo dicit.TESTATVS est autē.]Secundo qa apud iudeos erāt quedā scripture minus note:⁊ q̄dā magis note:⁊ ideo maioris dignitatis sunt scripture psalmoꝝ quibus ipsi vtebantur in oībus sacrificijs suis.Et ideo dic̄.IN QVODAM loco noto]ſ.⁊ manifesto.Tertio ponit auctoritate3 dicētis.ſ.Dauid qui.ſ. fuit maxie auctoritatis.2.Reg.23.Dixit vir cui constitutū est de Chr̄o dei Jacob egregius psaltes isrl̄.

⸿ Deide iducit testimoniū cum dic̄.QVID est hō ⁊c̄.] Ubi tria facit.Prio.n.ponit mysteriū incarnationis. Secūdo passionis ibi.MINVISTI eum paulominus ab angelis ⁊c̄.]Tertio mysteriū exaltatiōis ibi.GLORIA ⁊ honore ⁊c̄.]Dicit ḡ.QVID est hō ⁊c̄.]Et ds le

gi despectiue.q.d. Hõ valde modicũ quid est respectu dei.Esa.40.Oẽs gẽtes q̃si nõ sint sic sunt coram eo:⁊ q̃si nihilũ ⁊ inane reputate sunt ei.Si.n.aliqs diligit aliquẽ:⁊ dimittit eum deu in miserijs nec subuenit vi eiꝰ obliuisci.Deꝰ aũt humanũ genꝰ dilexit:⁊ qꝛ ipꝫ fecit ad imaginẽ suã: ⁊ qꝛ in medio paradisi ipꝫ posuit. Sꝫ post pctm̃:qa nõ statiꝫ ei subuenit videt̃ eiꝰ fuisse oblitus.ps.Memẽto nr̃i dñe in bñplacito tuo ⁊c̃. Et iõ dicit.QVID est hõ ⁊c̃.].q.d.Si ꝯsiderem̃ꝰ vilitatẽ hois mirũ est q̇ memor es eiꝰ.Sic ĝ p̃mo ponit cãꝫ incarnatiõis.Scdo ponit ipsaꝫ icarnationẽ cũ dicit.FILIVS hois.]In scriptura.n.sacra Chr̃s vocat̃ filꝰ hominis sic pꝫ Dañ.7.Et in euangelio in multis locis:⁊ huiꝰ rõ ẽ:qa alij sunt filij hoiũ.ps.Filij hoiũ vsqueq̃ graui corde ⁊c̃.Sꝫ Chr̃s vn̄ filꝰ est hois.s.vginis beate.Et ipse a deo visitat̃.

Visitatio ad gr̃aꝫ ⁊ ad penã vel ad bñficium.

Aliqñ visitatio in scriptura refert̃ ad gr̃am:sic dr̃ Gen̄.21.Visitauit dñs sarram ⁊c̃. Qñqꝫ aũt ad penã.ps.Visitabo i vga iniqtates eorũ. Hic ãt refert̃ ad bñficiũ.VISITAS].i.excellẽtissimũ bñficiũ ei ꝯfers:qa facis eũ filiũ dei:ex h.s.q̇ humanitas assumpta ẽ a vbo i vnitatẽ suppositi.Vl' h dr̃ pp plenitudinẽ Chr̃i.Jo.1.Plenũ gr̃a ⁊ vitate ⁊c̃.Vl' referẽdũ ẽ vtrũqꝫ ad Christuꝫ vt sit sensus.MEMOR es eiꝰ]i icarnatiõe i q̃ hũanitas assumpta ẽ a Chr̃o:sꝫ VISITAS]in resurrectiõe.Vl referẽdũ ẽ vtrũqꝫ ad hũanũ genꝰ.

Quilꝫ filius hois ẽ hõ:nõ qlꝫ hõ ẽ filꝰ hominis.

Quilꝫ aũt filꝰ hois ẽ hõ:nõ aũt qlꝫ hõ est filiꝰ hois.Adã.n.nõ fuit filꝰ hois.Dr̃ ĝ. Hõ q gerit imaginẽ hois terreni:Ade.s.Et iste hõ dr̃ peccator:sꝫ filꝰ hois dr̃ q gerit imaginẽ hois celestis.s.Chr̃i q dr̃ filius hois.1.Cor.15.Sic portauimꝰ imaginẽ terreni portemus ⁊ imaginẽ celestis. Homo ergo simplr̃ dr̃ peccator.Et qa iste lõge est a deo:qa lõge a peccatoribus salus:dicit̃ deus eius eẽ memor:sicut nõ memorat̃ eius qd longe est ab ipso.Sed filius hois visitat̃ p gratiaꝫ Job.10.Visitatio tua custodiuit spiritũ meum.

¶ Cõsequẽter ponit mysteriũ passiõis cũ dr̃.MINVISTI eũ paulominꝰ ⁊c̃.]Ubi sciẽdum ẽ q̇ ordie nature corruptibilia ⁊ passibilia minora sunt icorruptibilibꝰ⁊ impassibilibꝰ.Angeli aũt ꝫ nãꝫ sunt ipassibiles ⁊ immortales Uñ qñ Chr̃s dignat' ẽ passionẽ ⁊ mortẽ sustinere minorat' ẽ ab ipsis:nõ q̇ plenitudinem suam amiserit vel i aliq̃ diminutꝰ fuerit:sꝫ paruitatẽ nostrã sibi assumpsit.Et h significatuꝫ fuit.Luc.22.Ubi dr̃ apparuit illi angelus dñi cõfortãs eum:nõ q̇ idigeret ipso:sed vt ostẽderet se minoratũ ab ipsis per passionẽ.Dicit aũt PAVLO minus] pp duo.Primo qa ois creatura corpea ẽ modicũ qd p cõparationẽ ad rõnalẽ:qa corpea cõprehẽdit̃ certis limitibꝰ q̃titat:non ãt rõnalis:sꝫ semp plus ponit in magis itelligibile.Chr̃s aũt ẽ minoratꝰ ab ãgelis:nõ q̃tũ ad diuitatẽ:nec q̃tuꝫ ad aiaꝫ:sꝫ solo corpe.Et dixit paulo minꝰ pp q̃titatẽ. Scdo dr̃ paulo minus q̃tũ ad durationem:qa modicum durauit.Esa.54.In modico dereliqui te ⁊c̃.

¶ Deide cũ dr̃.GLORIA ⁊ honore ⁊c̃.]Ondit mysteriũ exaltatiõis.Ubi tria facit.Prio ostẽdit eiꝰ gl'iam. Scdo honorẽ ibi.ET HONORE ⁊c̃.]Tertio ptãtem ibi.CONSTITVISTI eũ ⁊c̃.]Apo.5.Dignꝰ ẽ agnus q occisus est accipe virtutẽ diuinitatẽ ⁊ sapiaꝫ ⁊ fortitudinẽ ⁊ gl'iaꝫ ⁊ bñdictiõeꝫ in oẽꝫ creaturã ⁊c̃.Dr̃ ergo p̃mo.CORONASTI eũ].i.claritate. Gl'ia.n.claritateꝫ importat:Chr̃s aũt duplici gl'ia coronatꝰ est.s.claritate corpis.Phil.3.Qui reformabit corpꝰ hũilitat nr̃e configuratũ corpi claritatis sue.Jta claritas sibi p̄mittit̃. Jo.12.Et clarificaui aiaꝫ.s.iplẽdo splẽdoribꝰ gr̃e:⁊ iterũ clarificabo.s.corpꝰ imortalitat gl'ia.Alia claritas ẽ in ꝯfessiõe oiũ ppl'oꝝ.Phil.2.Et ois ligua ꝯfiteatur. ps.Gl'iaꝫ ⁊ magnũ decorẽ impones super eum.

¶ Cõsequenter ondit eiꝰ honoreꝫ cum dicit.ET HONORE ⁊c̃.]Differt ãt honor a gl'ia sic effectꝰ a cã.Est eni honor reuerẽtia exhibita i testimoniũ excellentie eiꝰ:vñ ẽ testificatio bonitatis eius.Honor illic ẽ vt ois creatura reuereat̃ ipꝫ sic ⁊ priꝫ.Jo.5.Ut oẽs honorificent filiũ sicut ⁊ priꝫ.Et dr̃.CORONASTI].s.i signũ victorie:qa corona dat̃ vincẽti.1.Cor.9.Jlli qdem vt corruptibilẽ coronã accipiãt ⁊c̃.2.Thi.2.Nõ coronabit̃ nisi q legitime certauerit.Chr̃s aũt p certamẽ passiõis meruit hãc gl'iã.Phil.2.Factꝰ ẽ obediẽs vsqꝫ ad mortem.Et sequit̃.PROPTER q̇ ⁊ deus exaltauit illũ ⁊c̃.]Jsta aũt put ꝯueniũt Chr̃o inq̃tũ deus est:non sũt p̃miã:sꝫ magis illi nãlia:sꝫ inq̃tũ hõ ẽ sunt p̃mius victorie passiõis eiꝰ.¶ Sꝫ ptãtẽ eiꝰ ostẽdit p̄ q̃tũ ad auctoritatẽ eiꝰ.2ꝰ q̃tũ ad effectũ ibi.OMNIA subiecisti ⁊c̃.]Quãtũ ad p̄m dicit.CONSTITVISTI] qd põt triplr̃ itelligi.Uno mõ q̇ ꝯstitutꝰ ẽ sup oia loca:⁊ h in ascẽsiõe.Eph.4.Ascẽdit sup oẽs celos.Scdo dignitate.Eph.1.Cõstituẽs eũ ad dexterã suã sup oẽm pncipatũ ⁊ ptãtẽ ⁊c̃.Tertio ptãte:qa sup oẽm creaturam. Mat.vlt.Data ẽ mihi ois ptãs i celo ⁊c̃.Sꝫ Chr̃s inquãtũ deꝰ nõ ẽ ꝯstitutꝰ sꝫ natꝰ:sꝫ cõstitutꝰ ẽ inq̃tũ hõ: supra p̄.Quẽ ꝯstituit heredẽ vniuersoꝝ ⁊c̃.Effectꝰ potestatis ẽ.QVIA oia subiecisti sub pedibꝰ eiꝰ.]Utit̃ ãt ppheta pterito p futuro pp maiorẽ certitudinẽ.Jam eni factũ ẽ in eterna dei pdestinatiõe.Et dr̃ SVB pedibꝰ eius].i.sub hũanitate:vl' cũ oimoda subiectione. ps.Donec ponaꝫ inimicos tuos ⁊c̃.Esa.45.Hec dicit dominus Christo meo ciro cuius apprehẽdi dexterã. vt subyciam ante faciem eius gentes ⁊c̃.

¶ Cõsequẽter cũ dr̃.IN EO.n.⁊c̃.]Exponit sensum testimonij.Ubi Apl's duo fac.p̄.n.exponit q̃tũ ad eius sublimitatẽ.2ꝰ q̃tũ ad minorationẽ ibi.EVM aũt qui modico ⁊c̃.]Circa p̄m duo facit:qa p̄ ondit qualr̃ dcm̃ pphete sit itelligẽdũ.2ꝰ ondit illud nõdũ eẽ ipletum ibi.NVNC aũt nõ videmꝰ ⁊c̃.]Cũ ĝ dr̃.IN EO.n.⁊c̃.] Ostẽdit qualr̃ sit itelligẽdum:qa enim scriptura dicit: OMNIA subiecta eẽ Chr̃o nihil dimisit nõ subtũ ei.] Uñ ly oia,nõ ẽ distributio accõmoda ad aliq̃ gn̄a:sꝫ absolute ad oia:qa oia gn̄alr̃ ei ⁊ vl'r subiecta sũt.Uerũ ẽ pter eũ q subiecit sibi oia:vt dr̃.1.Cor.15.sicut dicitur.Celuꝫ tegit omnia.Uerũ alia a se.Sꝫ tũc arguit sic Arrius.Pater omnia subiecit filio:ergo filius minor est ipso patre.Respõdeo dicẽdum est:q̇ verũ est q̇ pater omnia subiecit filio ꝫm nãm humanã in qua minor est pr̃e.Jo.14.Pater maior me est:sed ꝫm nãꝫ diuinã ipse Chr̃s subiecit sibi omnia.

Ly oia,est distributio gn̄alis.

¶ Cõsequẽter cũ dr̃.NVNC aũt ⁊c̃.]Ondit hoc nõdũ esse ipletũ:quia infideles nondũ sunt ei subiecti.Ro.10.Sꝫ nõ omnes obediunt euãgelio.Exo.10.Usqueq̃ non vis mihi subyci ⁊c̃.Et sic peccatores nõ sunt subiecti Christo per rebellionem volũtatis:sed per potẽtiam omnes subyciuntur ei mõ quãtum ad auctoritatẽ:sed in futuro omnes q̃tuꝫ ad executionẽ.Uñ h est expositio eius qd supra dixit orbẽ terre futurum.

Honor ⁊ gl'ia ẽ sicut effectus ⁊ causa.

Cõstitutus ẽ sup oẽꝫ creaturã ascẽsiõe, dignitate, et potestate.

¶ Eũ vo qui pusillũ qddã diminutus fuerat infra angelos:cernimus Jesuꝫ:ppter cruciatum mortis:gloria ⁊ honore coronatũ:vt per gr̃aꝫ dei:p omni gustaret mortẽ.Decebat eniꝫ eũ:pp quem sunt oia:⁊ per quẽ sunt oia:vt multis filios in gloriã adductis:pncipẽ salutis illoꝝ per afflictiões perfectũ redderet:quãdoqdeꝫ ⁊ q sanctificat:⁊ q sanctificantur. Phil.2.

sanctificant: ex vno sunt oēs. Quam ob cām non
Psal.21. erubescit fratres illos vocare: dicēs. † Annūtiabo nomē tuū fratribus meis: in medio ecclie laudabo te. Et rursus. Ego ero fidens in illo. Et iterū
Esa.8. † Ecce ego ɫ pueri: quos mihi dedit deus.

¶ Cū aūt q modico q̄ȝ angeli minorat⁹ est: videmus Jesuȝ pp passionē mortis glia ɫ honore coronatū vt gr̄a dei p oibus gustaret mortē. Decebat eni eū pp quē oia: ɫ p quē oia: qui multos filios in gliaȝ adduxerat auctorē salutis eoꝝ per passionē consumari. Qui.n. sanctificat ɫ q sanctificant ex vno oēs. Propter quam cām nō cōfundit fratres eos vocare: dicēs. Nūtiabo nomē tuū fratrib⁹ meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eū. Et iterum. Ecce ego ɫ pueri mei quos dedit mihi deus. Lec. III.

Supra Apls volēs pbare excellētiā Chri sup angelos: idux it auctoritatem pphe in qua aliqd erat qd ptinet ad Chri dignitatē sc̄ illud. OMNIA subiecisti ɫc̄. Et ipse illud expoluit. Aliqd aūt qd ptinet ad ei⁹ passionē. s. MINVISTI eū ɫc̄. Istud aūt vr̄ repugnare suo pncipali itēto: quo. s. itēdit Chrīȝ pferre angelis. Et iō h in pte ista diffuse exponit. Ubi duo facit: qa p̄ ondit fm qd sit ista minoratio itelligēda: qr. s. fm passionē. 2° agit de ɔueniētia passionis ibi. DICEBAT.n. ɫc̄. Circa p̄m duo facit. qa p̄mo ondit illō qd est dcm̄. 2° describit ipsaȝ passiōes ibi. VT GRATIA dei ɫc̄. Dic̄ g̃. CVM aūt ɫc̄. Continuet sic. Ita dcm̄ ē. QVID est hō ɫc̄. GLORIA ɫ honore ɫc̄. OMNIA subiecisti ɫc̄. MINVISTI eum ɫc̄. Et hec ppheta de Chro pdixit: sȝ iā multa de istis videm⁹ impleta. Pro certo g̃ tenem⁹ q̄ q̄ restāt sint implenda. s. q̄ OMNIA subiicient ei ɫc̄. Greg. Preteritoꝝ exhibitio futuroꝝ est certitudo. Et pōt sic ɔstrui. Nos euȝ QVI modico q̄ȝ angeli miorat⁹ ē. videm⁹ i. IESVM nec solū h: sȝ GLORIA ɫ honore coronatū. PROPTER passionem mortis: que fuit cā illi⁹ coronatiōis. Phil.2. Propter qd ɫ de⁹ exaltauit illū ɫc̄. Et dic̄. MORTIS: qa non q̄lēcūqȝ passionē sustinuit: sȝ acerrimaȝ ɫ turpissimam. Sap.2. Morte turpissima ɔdēnem⁹ eum. Uel aliter. NOS videm⁹ Jesuȝ. Et q̄si q̄reret ab ipso quem diceret. iō rn̄dens dicit. s. EVM q p passionē mort modico minorat⁹ est q̄ȝ angeli cū glia ɫ honore coronatū. q.d. Hec minoratio nō ē itelligēda nisi pp passionē mort. Nec est mirū: qa q̄tū ad h nō solū angelis: sȝ ēt hoib⁹ est minor. Esa.53. Desiderauimus eum nouissimū virorū ɫc̄. Dic̄ aūt glosa: ɫ ē Augustini ɔ maximi: q̄ Chrūs nō ē minorat⁹ ab angelis pp ɔditionē nature hūane: nisi pp passionē. Nā.n. mētis hūane quā Christus sine pctō assumpsit nihil ē maius q̄ȝ sola trinitas: qa g̃ passio fm corp⁹: qd vr̄ eē ɔ Dionysiū: q dic̄. 4. ca. angelice hierarchie. q̄ angeli nāli pticipatione lūinis maiores sunt q̄ȝ hoies. Et dōm est q̄ de nā mētis hūane duplr possumus loqui. Uel fm nālia sola: ɫ sic nā angelorū excellentior est q̄ȝ nā mentis humane: qa angelus accipit cognitionē diuine veritatis in quadā excellentia ɫ plenitudie intellectualis luminis: sȝ hō ex creaturis. Alio mō possum⁹ accipe nāȝ vtriusqȝ sine pctō i ordine ad beatitudinē obtinēdā. ɫ sic sunt eq̄les. Luce.20. Erūt sic̄ angeli i celo. Chrs tn̄ q̄tū ad excellētiā grē fȝ mentem humanam maior est angelis. Ista autem minoratio non est fm naturam diuinitatis: nec absolute fm nām humanā: nisi inq̄tū passus est fm illam.

¶ Deide cū dic̄. VT GRATIA dei ɫc̄. Describit ipsaȝ passionē ɫ describit eā tripl̄r. Pmo ex cā cuȝ dicit. VT GRATIA dei. Scdo ex vtilitate cū dic̄. PRO oibus. Tertio ex mō cum dic̄. GVSTARET. Cā.n. fuit sola gr̄a dei. Uñ ɔtinuat sic. Uidim⁹ Jesuȝ q minorat⁹ est ex h: vt GRATIA dei ɫc̄. Ex ipsa.n. factū ē q̄ filiū suū vnigenitū dedit. Jo.3. Sic.n. dilexit de⁹ mūdū. vt filiū suū vnigenitū daret ɫc̄. Ro.5. Cōmēdat de⁹ charitatē suā in nobis: qa cū adhuc pctōres ɫc̄. Uel fm q̄ dicit glosa Augustini. VT GRATIA i. ipse Chrs qui EST GRATIA dei. Et sic gr̄a ē nōiatiui casus. Dr̄ aūt Christus gr̄a: qa auctor est grē. Jo.1. Gr̄a ɫ veritas p Jesuȝ Chrm̄ facta ē. Uel qa ē gratis datus. Esa.9. Filius dat⁹ est nobis: vt sit sensus: q̄ ipse minorat⁹ ē: vt ipse qui ē gr̄a dei ɫc̄. Utraqȝ positio ē fm Glo. PRO oib⁹. Ecce vtilitas. PRO oib⁹ aūt duplr pōt itelligi. Uel vt sit distributio accōmoda. s. p oib⁹ pdestinatis. p istis enīȝ tm̄ hȝ efficaciā. Uel absolute p oib⁹ q̄tū ad sufficientiā. Sufficiēs.n. q̄tūȝ ad se oib⁹ ē. 1. Thi.4. Qui ē saluator oiuȝ, maxie aūt fideliuȝ. Chryso. Pro oib⁹ hoib⁹ gnālr mortuus est: qa oib⁹ pcium sufficit. Et si oēs non credūt ipse tn̄ qd suuȝ est impleuit. GVSTARET. Ecce modus. Gustat.n. q nō multū comedit nec bibit. Quia ergo Chrs nō pseuerauit i morte: sȝ statim surrexit: iō gustauit. Ps. De torrēte i via bibit ɫc̄. Uiator festinat. Itē gustus ē discretiuus saporis. Unde qui gustat magis discernit q̄ȝ qui bibit. Ut ergo designet q̄ morteȝ ɫ dolorem sensit: ɫ sic mors non fuit phantastica: vt dicit Maniche⁹ ɫ Apollinaris. iō dicit gustauit. Tren.1. O vos omnes qui transitis per viam ɫc̄. Chris est gr̄a qa est auctor gratie.

¶ Deinde cū dic̄. DECEBAT eni eū ɫc̄. Ondit cōueniētiā ex vtilitate. Deus eni pi ē q fuit cā mortis. Ipse eni ē PER quē oia: sic̄ p cāȝ efficiētē. ET PROPTER quē oia sic̄ p cāȝ finalē. Propter.n. ipm sunt oia: qa propter bonitatē suā cōicādā. Et hec fuit cā mouēs ad pducēdū res: ɫ ita finalr sunt oia pp deum. Prouer.16. Uniuersa pp semetipȝ opat⁹ est dn̄s. Sūt ēt effectiue per ipm. Ps. Qui fecit celuȝ ɫ terrā, mare ɫ oia q̄ in eis sunt. Est g̃ oiuȝ pn̄m ɫ finis. Apoc.1. Ego sum alpha ɫ o, pn̄m ɫ finis. Rom.11. Ex ipso ɫ p ipm ɫ in ipso sunt oia. Decet g̃ ipm q actor ē oium oib⁹ puidere. Sap.6. Equalr illi cura est de oib⁹. Scdo ɔueniēs fuit ex pte cause: q̄ vt dictū ē fuit gr̄a dei. gr̄a h̄o ordinat ad gliā. Ro.6. Gr̄a dei vita eterna: de⁹ aūt ab eterno pdestinauit: quos dȝ adducere in gliaȝ. Et isti sunt oēs illi q sūt pticipes filiatiōis ei⁹: qa si filij ɫ heredes. Ro.8. Et iō dic̄. QVI multos ɫc̄. q.d. Ipse hȝ vnū filiū pfectū naturalr. Mar.12. Adhuc g̃ habēs filiuȝ vnum charissimū ɫc̄. Qui est nālr splēdor glorie. supra.1. Alij autem sunt adoptiui. ɫ iō adducendi sunt in gliam. Uñ dicit. QVI adduxerat i. adducēdos pordinauerat. Et quid decebat euȝ? Hoc. s. q̄ ipse est q ē actor salutis eoꝝ ɫc̄. Salus ista in duob⁹ ɔsistit. s. q̄ fiāt filij: ɫ q̄ inducant in hereditatē. Qz āt sint filij hn̄t p filiū nālē. Quos pscivit ɫ pdestinauit ɔformes fieri imagis filij sui. Ro.6. Gliaȝ aūt ɫ hereditatē nō ɔsequunt nisi p eū cui⁹ naturalr est hereditas q est splēdor glie: qa g̃ p filiū cōsequimur ista duo: iō ipse ɔuenienter dr̄ auctor salutis. Mat.1. Ipse saluū faciet ppl̄m suū a peccatis eoꝝ. Infra.12. Aspiciētes in actorē fidei: ɫ ɔsumatorē Jesum.

dicebat ergo q pl actorē salutis mitteret.s.filiū vt expositū ē.Qui multos filios adduxerat p ipz in gloriā.Et sic pz puenientia ex pte cause.PER passionē psumari.idest p fidē.Ipse.n.inqtū est fili9 nālis ē totalr perfectus:s3 qa in passiōe minoratus fuit:debuit p meritū passiōis pfici.Ex ista ḡ psumatione pz puenientia modi de quo dixerat q gustauit.Tātū.n.gustauit mortē:qa nō accepit eā:nisi vt p meritū passiōis cōsumaret. Ipsa.n.ei9 psumatio est ei9 glificatio.Luc.vlti.Oportuit Chrz pati:r ita itrare in gliā suā.Gustauit ēt quia cū ipse adduxerit filios in gliaz:sic medic9 gustat medicinam ne infirmus abhorreat:s3 vt securi9 bibat:ita ipse gustauit mortem:vt quia sine morte ingredientes necessitatē nō est salus:nullus mortem refugiat.

¶ Cōsequēter cum dicit.QVI.n.sanctificat rc.Probat qd dixerat.Ubi duo facit:qa p̄ pbat ppositum suū ex pte pris consumātis.Scdo ex parte Chri psumati ibi. QVI aūt pueri rc.Adhuc circa p̄m duo facit:qa p̄ ppōnit itētū.2° pbat p auctoritatez ibi.PROPTER quam cām nec pfundit rc.Dicit ḡ.QVI.n.rc.Sciēdū ē aūt q supra Aplus tria dixerat.Prio q Chrs est cā salut. in quo ondit nos depēdere ab ipso.Scdo ondit q pl est psumator ipsi9 Chri p meritū passiōis.Et i h Chrs dependet a pre.Tertio q pl nos adducit in gliā.in q etiā nos depēdere a deo ostēdit:r fm h Aplus h tria facit.Primo.n.ostēdit q depēdemus a Chro.Sāctificatio.n.dependet a sanctificato. Chrs aūt est sanctificans.ifra.13.Jesus vt sanctificaret p suū sanguinē rc. Bene ḡ dictū est:q qa est actor r sanctificator dependemus ab ipso:ipse ho a patre a quo hz q sanctificet: qd est 2m.Sed OMNES ipse.s.QVI sanctificat ET NOS q sanctificamur ex vno.s.ex pre:qd est 3m.Ro. 8.Heredes quidē dei:coheredes autē Christi.

¶ Cōsequēter ista tria pbat p tres auctoritates.Et primo q Chrs tāq3 mediator r actor salutis ea q dei sunt in nos refert.Unū dicit.PROPTER quā cām:qa scils NOS r ipse ex pre dependemus r sumus ex vno deo pre NON pfundit eos vocare fratres:qa.s.ex eodez pre.Mal.2.Nūquid nō pl vnus oiz nostrū.ideo dicit in ps.NVNTIABO nomē tuū fratribus meis rc.Et Jo.2.Uade aūt ad fratres meos rc.¶ Sz nota q dicit.NON cōfundit rc.Quia aliq de vili plebe nati h promouent pfundunt cognoscere psanguineos suos. Prouer.19.Fratres hois paupis oderūt eū rc.Nō sic aūt Chrs.sed dicit.NVNTIABO nomen tuū fratribus meis.Jo.17.Pater manifestaui nomē tuū hoibus quos dedisti mihi.Jo.1.Unigenit9 qui est in sinu patris rc.¶ Istius annūtiationis ondit fructū cū dicit. IN MEDIO ecclesie rc.q.d.Per h pgregat tibi magna ecclesia in cui9 medio laudabo te.Et dicit IN MEDIO:qa sic colūna in medio domus ipsaz sustētat.lucerna in medio domus illuminat.cor in medio corp9 viuificat.ita Chrs in medio ecclesie.Et ideo de ipo cōsequenter dicitur q stetit Jesus in medio rc.

¶ Deinde cū dicit.ET ITERVM rc.Ondit q ipse Christus depēdet ex pre p h qd dicit.ERO fidēs in eum. Hoc fm Hiero.hi.Esa.8.Ubi nos habem9.Expectabo dnm qui abscōdit faciē suam a domo iacob rc.Sz Esa.12.expresse habet.Fiducialr agam r nō timebo. ERGO ero fidens in ipso p gloria corporis:r mēbrorū:qd supra dixit psumationē.ps.In te domine speraui.Ondit autē quā spem hz:qa nō quācūq3:sed firmā que dicit fiducia.Spes enim r si non sit de impossibili:tñ hz timorem coniunctum quandoq3:r tunc pprie dicit spes.Spes quādoq3 ē firma r sine timore:r tūc pprie dicit fiducia.Et istam habuit Christus.

¶ Deide cū dicit.ET ITERVM rc.Ostēdit 3m.s.q refert nos in deū dicēs.ECCE ego rc.Et habet Esa.8. q.d.Relatus sum in deū:ego inq3 qui sum fidens:r similiter PVERI mei quos in deuz reduco.s.discipuli mei.Jo.vlt9.Pueri nūquid pulmentarium habetis: QVOS dedit mihi deus.Jo.17.Tui erāt:r mihi eos dedisti.Isti dicunt pueri propter puritatē.1.Reg.21. Si mūdi sunt pueri r maxime a mulieribus.Et paulo post ibidē sequit.Fuerūt vasa puerorū sancta.Itē pp simplicitatez.1.Cor.14.Nolite pueri effici sensib9:s3 malitia paruuli estote.Itē pp humilitatē.Matth.18. Nisi pūersi fueritis:r efficiamini sicut pruuli rc. Istos aūt pueros dedit mihi dns:qa Jo.6.Nemo pōt venire ad me:nisi pl qui misit me traxerit eum.

¶ Posteaq3 igit pueri cōmerciū hnt cum carne r sanguine:r ipsi silr particeps factus est eorūdē:r vt per mortē aboleret eū:q mortis habebat iperiū:hoc est:diabolū:r liberos redderet eos:qui cūq3 metu mortis per oēm vitā obnoxij erāt seruituti.Nō eni videlicet angelos assumit.h semen Abrahe assumit.Uñ debuit p oia fratribus siliis reddi:vt misericors eēt r fidelis pontifex : in his que apud deum forent agenda ad expiandū peccata populi.Naz ex hoc qd ipsi contigit tentatū esse:potest r ijs qui tentātur succurrere.

¶ Quia ergo pueri cōicauerūt carni r sanguini:r ipse silr pticipauit eisdē:vt p mortē destrueret eū q habebat mortis iperiuz idest diabolū.Et liberaret eos qui timore mortis p totā vitā obnoxij erant seruituti. Nusq3.n.angelos apprehendit:sed semen Abrahe apprehendit. Unde debuit p oia fratribus similari:vt misericors fieret r fidelis pōtifex ad deū:vt repropitiaret delicta populi.In eo enim in quo passus ē ipe r tētatus potens est r eis qui tentantur auxiliari. Lec. IIII.

Supra ostēdit Aplus conuenientiā mortis Chri ex parte pris mortē deponēntis:hic ostēdit idem ex pte ipsius Chri mortē patientis.De Chro ho dixit q erat actor salutis fideliū.ideo hic intēdit ostēdere qūo per passionē effectus est actor salutis eoruz. Et circa hoc tria facit.Primo eni ostendit cōditionez nature:per quaz mori potuit.Secūdo ostēdit vtilitatē quā per mortē attulit ibi.VT PER mortē rc.Tertio probat qd pposuerat ibi.NVSQVAM enim angelos rc.Dicit ḡ.Ita dixi q ipe r pueri sunt ex vno oēs r q vocauit eos fratres.ergo cōueniens fuit q eēt eis similis:non tñ qa impartit eis participationez nature diuine qd est ex dono gratie:sed etiā qa ipse naturā eoruz assumpsit.Uñ dicit.QVIA ergo pueri cōmunicauerūt carni r sanguini:r ipse similr participauit eisdez.Noie carnis r sanguinis aliquando ipsa natura carnis r sanguinis itelligit.Gen.2.Hoc nūc os ex ossibus meis:r caro de carne mea.Aliquādo ho vitia carnis r sanguinis.Mat.16.Caro r sanguis nō reuelauit tibi.Aliquādo ho ipa corruptibilitas carnis r sanguinis.1.Cor.15.Caro r sanguis regnū dei nō possidebūt neq3 corruptio incorruptionē.Sed h nō intelligit de vitijs.

Chrs ē cā salutis nostre.
Chrs ē psumator ipsi9 salutis p meritum passionis sue.
Pr nos ducit ad gliaz.
Illi qui sunt i dignitate cōstituti dedignantur suos agnoscere cōsanguineos.
Puer dr vt qa deficiūt a sensibus vel a malicia.
Osee.13.
1.Cor.15.

uitijs. Chrs eni assumpsit nãz sine peccato: sed cũ passibilitate: q2 assumpsit carnẽ similẽ peccatrici. Ro. 8. In similitudinem carnis peccati. IPSE ergo cõicauit vel pueris: vel etiam carni z sanguini.] Et totũ similiter: q2. s. nõ carni phantastice vt dixit Manicheus: nec accidentaliter vt dixit Nestorius: sed vere carni z sanguini: sicut z pueri: z in vnitate persone.

¶ Cõsequẽter ondit vtilitatẽ quã per mortẽ attulit cũ dicit. VT DESTRVERET zc.] Et circa h duo facit. p enim ostẽdit vtilitatẽ istã ex pte diaboli q tenebat. 2° ex pte nostra qui tenebamur ibi. VT LIBERARET eos zc.] Dic ğ. Ideo PARTICIPAVIT] .i. assumpsit nãm in qua posset pati z mori: qđ nõ poterat in diuia: VT PER mortẽ destrueret eum q hẽbat mortis imperium] .i. dñiũ. Sz qũo hz diabolus mortis dñiũ: Hoc eni est solũ dei. 1. Reg. 2. Dñs viuificat z mortificat. z

Iudex habet mortis iperiũ z latro.

Deut. 32. Ego occidã z viuere faciã zc. Rñdeo dõm ẽ q aliter hz dñiũ mortis iudex: q2. s. q̃si mortẽ isligẽs. cũ per mortẽ punit. aliter latro: q̃si. s. mortez sibi ex demerito acqrẽs. Primo mõ de⁹ hz mortis iperiũ. Gen. 2. Quacũqz die comederis ex eo morte morieris. Secũdo mõ diabolus q suadẽdo hoi peccatũ mortis ipz adduxit. Sap. 2. Inuidia diaboli mors itrauit in orbẽ terrarũ. Dicit aũt DESTRVERET.] nõ q̃tuz ad substãtiã quã hz icorruptibilẽ. nõ qnãtũ ad malitiam: vt aliqñ diabolus bon⁹ fiat: vt dic Origenes: sz quãtũ ad ptãtis dñiuz. Io. 12. Nũc iudiciũ ẽ mundi: nũc pnceps mũdi hui⁹ eiicie foras. Col. 2. Expolians ptãtes z pncipatus traduxit ɔfidẽter palã triũphãs illos i semetipso. Et h factũ ẽ p mortẽ Chri triplici rõne. Una est ex pte Chri. Iustitie. n. est vera rõ vt victor victuz sibi subiiciat. 2. Pe. 2. A quo. n. qs supatus ẽ huius z suus est. Chrs. n. vicit diabolũ. Apoc. 5. Uicit leo de tribu iuda. Et iõ iustũ ẽ diabolũ sibi eẽ subiectũ. Luc. 11. Cum fortis armat⁹ custodit atriũ suũ zc. Alia rõ ẽ ex parte diaboli. Iustitia. n. exigit: q q male vtit ptãte sibi cõcessa amittat eã. Diabolo aũt data est pmissiua in peccatores quos seduxit: sz nõ in bonos. Quia ğ hãc extẽdere psumpsit ẽt in ipso Chro q peccatuz nõ fecit. Io. 14. Uenit pnceps mũdi hui⁹: z in me non hz gcq̃. Et iõ meruit illã pdere. Tertia rõ est ex pte nri: q2 iustuz est q victus sit suus victoris: vt dictũ est. Hõ aũt per pctm seruus erat diaboli. Io. 8. Qui facit pctm suus ẽ peccati: z ita subiectus diabolo: z obnoxi⁹ pctõ. Chrs aũt soluit pciuz p peccato nrõ. Ps. Que nõ rapui tunc exoluebaz. Sublata ğ cã seruitutis. s. pctõ: p Chrm est hõ liberatus. ¶ Sciẽdum est aũt q nulla alia satisfactio fuit ɔueniẽs. Hõ. n. erat debitor. vnus autẽ hõ põt satisfacere p alio ex charitate. Nullus autẽ p tota humana nã: q2 non hz potestatẽ sup illã. Nec etiam ipm humanũ genus sufficiẽter poterat satisfacere: q2 totuz erat peccato obnoxiuz. Nec etiã angelus: q2 ista satisfactio est ad gloriam que excedit facultatẽ nature angeli. Oportuit ergo esse hominem qui deberet satisfacere: z deum qui solus habet potestatem super totum humanum genus qui posset pro toto humano genere satisfacere. Per mortez ergo dei z hominis destruxit eum qui habet mortis imperium.

¶ Cõsequẽter cũ dic. VT LIBERARET eos zc.] Ponit alia vtilitas ex pte nra. Hõ. n. intãtũ est suus peccati inq̃tũ inducit ad peccãdũ. Inter oia ão duo sunt q̃ inducũt ad peccãdũ efficacissime. s. psentiũ bonorum amor male iflãmãs. presentium ẽt pena z timor male humiliãs. De his. Ps. Incẽsa igni q̃tũ ad p^m: z suffossa quãtũ ad 2^m. Hec autẽ duo in idẽ reducunt: q2 quanto quis amat bonũ aliqđ: tãto timet malũ sibi ɔtrium. Ista sunt qbus hõ ligat z detinet in pctõ: magis tñ p timorem mouet q̃ per amorez. Unde videmus q sere bestie penarum timore retrahunt a maximis voluptatibus. Et sic timor maxie ligat hoies. Inter oẽs aũt timor mortis est maximus. Est enim finis terribiliuz. Uñ si homo timore istum superat, superat oẽs: z h superato superat omnis amor mũdi inordinatus. Et iõ Chrs per mortem suam fregit hoc ligamẽ: q2 abstulit timorem mortis: z per ɔñs amorẽ vite psentis. Quando eni cõsiderat hõ q filius dei dñs mortis mori voluit nõ timet mori. Unde pus dicebat ille. Eccli. 41. O mors q̃ amara est memoria tua. Sed post clamat Aplus. Phil. 1. Desideriũ hñs dissolui z esse cũ Christo. Uñ Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus zc. Dicit ergo. VT LIBERARET eos qui timore mortis obnoxij erant suitutı] .s. peccati PER TOTAM vitã] quã nimis appetebãt. Uel aliter. Hõ eniz dupli ci suitutı erat obnoxius. s. legis. Uñ Act. 15. Lex dĩ iugũ qđ nec nos nec pres nostri portare potuim⁹. Manus eni Moysi erant graues. Exo. 17. Gal. 4. Ut eos qui sub lege erãt redimeret. Erat ẽt obnoxius seruituti peccati. Ab ista duplici suitute Chrs nos liberauit. Dña autẽ inter nouũ z vetus testamẽtum est timor z amor. In nouo est amor. Io. 14. Si diligitis me mandata mea seruate. Uetus autez fuit lex timoris. Ro. 8. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Et ideo dicit. VT LIBERARET eos qui timore mortis] corporalis: quã infligebat lex PER TOTAM vitam obnoxij erant seruituti legis.]

¶ Consequẽter cũ dicit. NVSQVAM eni angelos zc.] Probat Apls vtilitatẽ quã mors Chri attulit. Et circa hoc tria facit. Primo. n. ostẽdit q Chrs p mortẽ nos liberauit: qđ pbat ex ɔditiõe nature passibilis quaz assumpsit. Secũdo cõcludit silitudinem ibi. VNDE debuit zc.] Tertio ostẽdit silitudis vtilitatẽ ibi. ET MISERICORS fieret zc.] Dic ğ. Ita dixi q Chrs p mortẽ suã liberauit nos a pctõ z morte. Nec est dubiuz q quãtũ ad cõditionez nature angelus maior ẽ hoie: sed q2 angelus nõ fuit obnoxius seruituti nec dign⁹ morte. ideo nõ assumpsit angelũ. Et si assumpsisset angelũ hoc vtiqz fuisset pp dignitatẽ nature: sz nusq̃ legimus q assumpsit eũ: sz tñ humanã nãm: nõ tñ idealem: sz in indiuiduo z athomo: z h ex semie Abrahe. Mat. 1. Filij Abrahã zc. Et h addit vt iudei magis vererent Chrm. Signãter ão dic. APPREHENDIT.] q2 illud pprie dĩ apprehendi qđ fugit. Non solum autez ipsa natura humana fugiebat a deo: sz ẽt ipsi filij Abrahe. Zach. 7. Auerterunt scapulã zc. Glo. Chryso. Magnũ z mirabile z stupore plenum est carnem nostram sursuz sedere z adorari ab angelis z archãgelis. Hoc ego sepius in mente ãsans excessum patior: magna de genere humano imaginans.

¶ Deide cũ dic. VNDE debuit zc.] Ex pdictis ɔcludit similitudinez. q. d. Quia ergo non apprehendit angelos. SED semẽ Abrahe. ideo debuit per omnia assimilari fratribus.] Per omnia inq̃ in quib⁹ sunt fratres: nõ in culpa sed in pena. z ideo dz habere passibilẽ naturã. Unde infra. 4. Tentatũ autẽ per omnia pro silitudine absqz peccato zc. quantuz. s. ad penam. non tentatione culpe. Item sunt fratres quantum ad gratiaz. 1. Io. 3. Uidete qualem charitatem dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur z simus. Rom. 8. Quos prescivit z predestinauit conformes fieri zc.

¶ Cõsequẽter ponit vtilitatẽ istius similitudinis dum

dicit. ET MISERICORS fieret &c.] Ubi duo facit: qa primo ponit eam. Secūdo exponit ipsam ibi. IN EO enim &c.] Nam Christus sm q mediator est: duplex habet officium. Unum q preponitur toti humano generi: sicut iudex. Jo.5. Potestatē dedit ei iudiciū facere &c. Aliud per cōparationem ad deū apud quem pro nobis quasi advocatus interpellat: qa assistit vultui eius p nobis. Infra.9.&.1.Jo.2. Advocatū habemus apud patrē Jesum Christum &c. In iudice autē maxime desideratur misericordia & pcipue a reis. In advocato desideratur fidelitas. In Christo autem insinuat Aplus illa duo esse per passionē eius. Humanū enim genus in Christo inquantum est iudex desiderabat misericordiam. Inquantū advocatus fidelitatē. Et ista duo exhibuit Christus per passiōes. Unde quātum ad pmum dicit q per passiones ASSIMILATUS est fratrib' ut misericors fieret.] Sz nūquid nō fuit misericors ab eterno: qa miseratiōes ei' sup omnia opera eius. ps. Item ab initio habuit misericordiam. Job.31. Ab infantia crevit mecum miseratio. Respondeo dicēdū est q miseratio dicitur quasi miserū cor super aliena miseria: & hoc ē dupliciter. Uno modo per solam apprehēsionem: & sic deus sine passione nostram miseriam apprehēdit. Ipse enim cognovit figmētum nostrum: ut dicitur in ps. Alio modo p experientiam: & sic Christus potissime in passione expertus est miseriam nostram. Item ipse est FIDELIS] advocatus. Et ideo dicitur PONTIFEX.] infra.9. Christus assistēs pōtifex futurorū bonorum. Et ad illam requiritur q sit FIDELIS] 1.Cor.4. Hic iam queritur inter dispēsatores: ut fidelis qs inveniatur: & hoc totū ut repropitiaret delicta populi. s. pro quo mortē sustinere voluit. Ipsa enim passio allegatio est: & fidelium interpellatio.

¶ Deinde cū dicit. IN EO enim &c.] Exponit istam utilitatem & continuatur sic. q.d. Nō loquor de Christo inquantum deus: sed inquantū est homo. Et ideo in eo, idest in illa natura quā assumpsit: ut experiretur in se nostram causam esse suam. Unde dicit. ET TENTATUS & passus ē ideo potēs est &c.] Vel aliter. Ideo factus ē misericors & fidelis: quia IN EO q passus & tētatus est:] habet quādam convenientiam ad hoc q misereatur. Et dicit TENTATUS:] non a carne: sz ab hoste. Mat.4. Ductus est Jesus in desertum a spiritu: ut tentaretur a diabolo. In ipso enim non fuit aliqua rebellio partis inferioris ad superiorem: sed passus est in carne pro nobis. 1.Pe.2. Christus passus est pro nobis &c. Et.4. Christo ergo in carne passo & vos eadem cogitatione armamini.

Cap. III.

Vide fratres sancti: vocationis celestis participes: considerate Apostolum & pontificem confessionis nostre Christum Jesum: q fidelis sit ei: qui ipsum constituit: quemadmodum & Moses in tota domo ipsius. Tanto nāq maiore gloria: quam Moses: hic dignus est habitus: quanto maiorem habet honorem is: qui cōstruxit domum: quam ipsa domus. Omnis enim domus construitur ab aliquo. Porro qui condidit
Nume.12. omnia: deus est. † Et Moses quidem fidelis fuit in tota domo illius: veluti minister in testimonium eorum: que post dicenda erant. At Christus tanq filius administravit domum ipsius: cuius domus sumus nos: si fiduciam & gloriationem spei: ad finem usq firmam tenuerimus.

Vide fratres sancti: vocatiōis celestis pticipes: ɔsiderate Aplm & pōtificē ɔfessiōis nostre Jesum: q fidelis est ei q fecit illum: sicut & Moyses in oi domo eius. Amplioris enim glie iste pre Moyse dign' habitus ē: quāto ampliorē honorem hz domus: q fabricavit illā. Ois nāq dom' fabricatur ab aliquo. Qui aūt oia creavit de' ē. Et Moyses quidē fidelis erat in tota domo ei' tāq famulus in testimoniū eorū q dicēda erāt. Christus vo tāq filius in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam & gloriam spei usq ad finem firmam retineamus.

Icut supra dictū fuit lex vetus ex tribus habuit auctoritatem. s. ex angelo, ex Moyse, & ex Aarō pōtifice. Apostolus aūt supra ptulit Christum actorē novi testamenti angelis p quos lex data fuit: hic intēdit ipsum pferre Moysi q fuit pmulgator: & quasi legislator veteris testamenti. Et circa hoc duo facit. Primo enim prefert Christum Moysi. Scdo ɔcludit ex hoc q sit efficacissime obediēdū Christo ibi. QUAPROPTER sicut dicit spūssanctus &c.] Circa pmum tria facit. Primo premittit dignitatem Christi. Scdo ostēdit qd sit cōe Christo & Moysi ibi: AMPLIORIS aūt glorie &c.] Circa pmum duo facit: qa p ponit conditionē eorū ad quos loquitur. Scdo cōditionem ei' de quo loquitur ibi. CONSIDERATE Aplm &c.] Illos aūt ad quos loquitur describit tripliciter. Primo ex charitate. Unde dicit. FRATRES.] quasi diceret: qa ex semine Abrahe fratres estis: & Christi inter vos adinvicē. Mat.23. Oēs vos fratres estis &c. Item fratres Christi. supra.2. Nō ɔfunditur eos vocare fratres. Hāc aūt fraternitatē facit charitas. ps. Ecce quam bonum & quam iocūdū &c. Scdo ēt describit eos ex sanctitate cū dicit. SANCTI.] Et hoc pp sacramētorū pceptionem. 1.Cor.6. Sz abluti estis: sz sanctificati estis &c. Tertio describit eos ex vocatione cū dicit. VOCATIONIS celestis pticipes.] Ista aūt vocatio dupliciter pōt intelligi celestis &c. Vel qa vocati sūt ad celestia regna. 1.Thes.2. Vocavit nos ad suū regnū & gliā. Vel vocavit nos vocatiōe celesti: qa nō humana adinvētione: sz celesti gratia. Gal.1. Vocavit per gratiam suam. Ro.8. Quos autem predestinavit hos & vocavit &c. Esa.41. Quis suscitavit ab oriēte iustum: vocavit eum: ut sequeretur se.

¶ Consequenter describit illum de quo loquitur cum dicit. CONSIDERATE &c.] Infra.12. Aspiciētes in actorē fidei: & ɔsumatorem Jesum &c. Sz quem? APOSTOLUM] inquit ET PONTIFICEM ɔfessiōis &c.] Aplus enim in sequentib' pfert Christum Moysi & Aaron. & ideo ascribit ei utriusq dignitatē: Moysi. s. qa missus fuit a deo. ps. Misit Moysen servū suū. Aaron vero q pontifex fuit. Exo.28. Applica quoq ad te Aaron &c. Christus aūt excellentius missus fuit APOSTOLUS] quam Moyses. Exo.4. Obsecro dñe mitte quem missurus es. q.d. Aliū digniorē missurus es. Item ipse ē pontifex & sacerdos. ps. Tu es sacerdos in eternū sm ordinem melchisedech. Quasi q pmittit hic ɔditionē suā pncipales dicēs. Unde idest q fratres cōsiderate APOSTOLUM.] q.d. Pretermittatis considerare illū Aplm. i. missum

Moysen

Moysen ⁊ pōtificē Aaron:⁊ CONSIDERATE Apo
stolū ⁊ pōtificē ꝯfessiōis nostre.] i.illū quē nos cōfite
amur. Hoc.n.est necessariū ad salutē:vt cōfiteamur eū.
Ro.10.Corde credit̄ ad iustitiā:ore autē ꝯfessio fit ad
salutē.vl ꝯfessiōis.i.sacrificij spūalis. Oīs.n.sacerdos
ordinat̄ ad sacrificia offerēda.Duplex aūt est sacrifi
ciū.s.corporale vel tēporale.Et ad h̄ istitut᷒ fuit Aarō.
Aliud autē est sacrificiū spūale:qḋ est in fidei cōfessio
ne.ps.Sacrificiū laudis honorificabit me. Et ad istō
sacrificiū institutus est Christus:nō ad thauros.Esa.1.
Holocausta arietū ⁊ adipē pinguiū ⁊ sanguinem vitu
loꝝ ⁊ agnoꝝ ⁊ hyrcorum nolui.Et paulopost ibidem
sequitur. Ne offeratis vltra sacrificiū frustra.

¶ Deinde cū dicit̄.QVI fidelis ⁊c.] Comparat Christuz
Moysi.De Aaron īfra fac̄ mētionē spālē:⁊ ponit pri
mo hic vt dc̄m ē illud in quo ꝯueniūt.¶ Sciēduz est
aūt ꝙ totū h̄ qḋ hic di de Moyse fundat̄ sup illō qḋ
habet̄ Nūeri.12.Ubi dn̄s oñdit excellētiam Moysi
postq̄ iurgati sunt ꝯ ipz Aaron ⁊ Maria.vbi ponūt̄
hec vba que Apl's hic allegat. Ibi.n.dicit̄ sic. At non
talis seruus me᷒ Moyses q in oī domo mea fidelissi
mus est. Hoc aūt pōt ꝯuenire ⁊ Christo ⁊ Moysi.De
Moyse eni pz ex ipsa historia allegata.De Chrō etiā
intelligit̄.QVIA ipse]sm ꝙ hō FIDELIS ē ei q fecit
eū].s.deo p̄ri quē sm hūanitatez fecit. Ro.1.Qui fact᷒
est ei ex semine Dauid sm carnē.Scdm̄.n.ꝙ de᷒ non
est factus nec creat᷒.sz genit᷒. Fidelis aūt fuit deo pa
tri:qa gloriā ei᷒ q̄rebat nō suā. Jo.8.Ego gliaz meam
nō quero.Et.7.di.Qui querit gloriā ei᷒ q eū misit hic
verax est:⁊ iniustitia in illo non est. Fidelis ḡ est Chri
stus ei qui fecit eū sicut Moyses:⁊ hoc IN OMNI DO
mo eius:] que domus est vniuersitas fidelium de qua
ps.Domum tuam decet sanctitudo domine ⁊c.

¶ Deide cū dic̄.AMPLIORIS eniz glorie ⁊c.] Prefert
Christū Moysi:⁊ h̄ q̄tuz ad duo. Primo q̄tū ad po
testatē.Scdo q̄tuz ad cōditionē ibi.ET MOYSES q
dem ⁊c.] Cōmēdādo aūt Chrm cōmēdat ipm habet
iste honorē in oī domo:sed ꝙ Chrs ipm excellat ostē
dit.Ubi p̄mo ponit rōnem.Secundo manifestat ibi.
OMNIS nāqz dom᷒ ⁊c.] Rō autem Apli est ꝙ maior
glia debet̄ illi q fecit domū q̄ illi q eā inhabitat.Chri
stus aūt fabricauit domū.ps.Tu fabricat᷒ es auroraz
⁊ solē. Prouer.9.Sapiētia edificauit sibi domuz.i.ec
clesiā.Ipse.n.Chrs p quē gr̄a ⁊ veritas facta ē tāq̄ le
gislator edificauit ecclīam.Moyses aūt tāq̄ legis ꝑ
nūciator.⁊ iō solū vt ꝑnunciatori debet̄ glia Moysi.
Unī ⁊ resplēduit facies ei᷒ de qua Exo.34.⁊.2.Coꝛ.3.
Ita vt nō possent filij isrl' itēdere in faciē Moysi pp
gliā vultus ei᷒ Cōtinuat̄ ḡ sic lr̄a.Tu dicis ꝙ Chrs ē
fidelis sic̄ Moyses.q̄re ḡ dimittem᷒ ne ꝯsideremus
Certe qa AMPLIORIS glie dign᷒ ē hitus]p̄re Moy
se.QVANTO ampliorē gliā hz dn̄s dom᷒ q fec̄ illā.]
q.d.Et si Moyses multū sit honorabilis:tn̄ Chrs hono
rabilior ē:sic̄ fabricator dom᷒.⁊ sic̄ legislator p̄ncipal.
Job.36.Ecce de᷒ excelsus i fortitudie sua:⁊ nullus ei si
milis i legislatorib᷒.Si ḡ debet̄ glia Moysi:amplio
ri dign᷒ ē Chrs.2.Coꝛ.3.Si ministratio dānatiōis in
glia ē:multo magis ministeriū iustitie erit in glia.

¶ Cōsequēter ꝓbat miorē sue rōnis cum dic̄. OMNIS
nāqz dom᷒ ⁊c.] Mior aūt ē ꝙ Chrs fabricauit domū
istā.⁊ h̄ ꝓbat p̄mo:qa ois domus indiget fabricatore.
Scdo qa ista domus de qua loqtur a Christo fabrica
ta est ibi.QVI aūt oia ⁊c.] Prio ḡ ꝓbat ꝙ ista dom᷒
sicut ⁊ q̄lz alia idiget fabricatore:qa diuersa nō ꝯiun
gunt̄ nisi ab aliquo vno.sicut pz de domo artificiali:i
qua ligna ⁊ lapides ex qb᷒ cōposita est vniūt̄ ab aliq̄.
Aggregatio aūt fideliū que est in ecclīa:⁊ dom᷒ dei ex
diuersis collecta est.s.iudeis ⁊ gētib᷒:seruis ⁊ liberis.
Et ideo ecclesia sicut ET OMNIS domus ab aliquo
vniente fabricatur.] Huius rationis ponit tn̄ conclu
sionem supponens veritatem premissarū ex facti cui
dentia.1.Pe.2.Ipsi tāq̄ lapides viui superedificami
ni domos spirituales ⁊c.Ephe.2. Superedificati sup
fundamentum Aplōrum ⁊ prophetarum ⁊c.

¶ Deide cū dic̄.QVI autē creauit ⁊c.] Probat ꝙ Chrs
sit istius domus edificator.Deus.n.q fecit oia ⁊c.Et si
hoc itelligit̄ de toto mundo planū est.ps.Ipse dixit ⁊
facta sunt ⁊c.Est aūt creatio spūalis que fit p spūz.ps.
Emitte spūm tuum ⁊ creabunt̄:⁊ renouabis faciē ⁊c.
Et hoc fit a deo p Chrm.Jac.1.Uolūtarie genuit nos
verbo veritatis:vt simus initium aliqḋ creature eius.
Ephe.2.Ipsius factura sumus creati in Chrō Jesu in
opib᷒ bonis ⁊c.Deus ḡ istā domū.s.ecclīā ex nihilo.s.
de statu peccati in statū grē creauit.ḡ Chrs p quē fecit
oia:supra.1.Per quē fecit ⁊ secula.Jo.1.Oia p ipz fcā
sunt:⁊ sine ipso ⁊c.Est excellētior:vtpote qa hz prātez
factoris:q̄ Moyses qui solū fuit ꝑnunciator.

¶ Deide cū dicit.ET MOYSES qdē ⁊c.] Prefert Chri
stū Moysi q̄tū ad ꝯditionē:⁊ circa h̄ duo facit. Prio
eni ponit rōnē suā.Scdo manifestat eaz ibi.QVE DO
mus ⁊c.] Apl's valde diligenter notat vba illa scripta
de Moyse.in qbus duo dicunt̄ de ipso.vocatur enim
SERVVS.] vocat̄ etiā FIDELIS]nō in domo ꝓpa:sed
in domo dei nr̄i.Et quātū ad ista duo p̄fert Christum
Moysi. Prio.n.ostēdit qd ꝯueniat Moysi.Scdo qd
cōueniat Chrō ibi.CHRISTVS vo tāq̄ fili᷒ ⁊c.] Dicit
ergo QVOD Moyses fidelis erat tāq̄ famus].i.sic̄ fi
delis dispēsator.Mat.25.Euge sue bone ⁊ fidelis:qr
in pauca fuisti fidelis:supra multa te ꝯstituā ⁊c.Chri
stus aūt q̄dāmō seru᷒ est.s.sm carnē.Phil.2. Formā
serui accipiēs:sz Moyses fuit famulus in vbis dei ꝓ
ponēdis filijs isrl.Ex quo pz.ꝙ qa erat fidelis famu
lus:illa q̄ dicebat.ordinabant̄ ad aliū.s.ad Chrm. Et h̄
erat testimoniū coꝝ q̄ dicēda erāt. Jo.5.Si crederetis
Moysi crederetis forsitan ⁊ mihi.de me eniz ille scri
psit.Act.10. Huic oēs ꝓphete testimoniuz perhibent.
Quia ḡ erat famulus:iō erat nō in domo ꝓpria sed in
aliena.Et qa ea q̄ dicebat erāt i testimoniū coꝝ q̄ dicē
da erāt de Chrō.iō Moyses oīquaqz mior ē Chrō.

¶ Deide cū dic̄.CHRISTVS vo ⁊c.] Ostendit qd ꝯue
niat Chrō:qa.s.Chrs NON ē sic̄ famus:sz sic̄ fili᷒ in do
mo]p̄ris:⁊ p ꝯñs sua:qa heres nālis.supra.1.Quē cō
stituit heredē vniuersoꝝ ⁊c.Ecclīa.n.ē dom᷒ Christi.
Prouer.14.Sapiēs mulier edificat domum.ps.Do
minus dixit ad me/filius meus es tu ⁊c.Matth.3. Fi
lius meus dilectus ⁊c.Est ergo non seruus: SED fili᷒
⁊ in domo sua:]sed Moyses est seruus in domo alie
na.Jo.8.Filius manet in eternum.

¶ Deide cū dic̄.QVE dom᷒ ⁊c.] Oñdit ꝙ ista dom᷒ sit
sua ⁊ que sit.Ista.n.domus sunt fideles:⁊ sunt domus
Christi:qa credūt in Chrm.1.Thim.3.In domo dei q̄
est ecclesia.Et etiam qa Chrs habitat in ipsis.Phil.3.
Habitare Chrm per fidē in cordib᷒ vestris. Hec ḡ do
mus.s.nos fideles sumus.Ad h̄ autē ꝙ simus domus
dei q̄tuor requirunt̄ circa domuz que nō sunt in taber
naculo.Et ista tāgit Aplus. Primo ꝙ spes nr̄a ⁊ fides
sit certa ⁊ permanēs.tabernaculū autē ⁊ si sit firmum
tamē cito moueri pōt.Et significat illos qui ad tēpus
credūt:⁊ in tpe tētatiōis recedūt.Et ideo dic̄.SI RETI
NEAMVS fiduciā.] dc̄m est supra ꝙ fiducia est spes

cũ expectatiõe firma opione. 2. Cor. 3. Fiduciã talem hẽmus p Christũ ad deũ. Scdo q sit ordiate disposita. Et iõ dic. SPEI gloriã i. ad gloriã dei ordinatã. ita q ptẽptis alijs gloriemur in spe glorie. Hiere. 9. In hoc glorieẽ q gloriatẽ scire et nosce me. Tertio q sit pseuerãs. Un dic. VSQVE in finẽ. Mat. 10. Qui pseuerauerit vsq in finẽ: hic saluus erit. Quarto q sit FIRMA vt s. nulla aduersitate moueatẽ. Un dic FIRMAM infra. 6. Cõfugimus ad tenendam ppositã spem: quã sicut anchoram habemus anime tutam et firmam.

Psal. 94. Infra. 4. ¶ Quapp sicut dicit spũs ille sanctus. Hodie si vocẽ ei⁹ audieritis: ne obduretis corda vestra: sicut in exacerbatiõe: in die tentatiõis in deserto: vbi tẽtauerũt me pres vestri: pbauerũt me: et viderunt opa mea quadraginta annis. Quapp infensus erã gñationi illi: et dicebã. Semp errant corde: ipsi vo nõ cognouerũt vias meas: sicut iuraui in ira mea: si igressuri sunt in reqẽ meã.

¶ Quapp sicut dicit spũssanctus. Hodie si vocẽ eius audieritis nolite obdurare corda vestra: sicut in exacerbatiõe sm diẽ tentatiõis in deserto. Ubi tẽtauerunt me pres vestri pbauerũt et viderunt opa mea qdraginta annis. Propter qd offensus fui generationi huic: et dixi semp hi errãt corde: Ipsi autem non cognouerunt vias meas quibus iuraui in ira mea: si introibũt in requiem meam. Lec. II.

Supra pbauit Aplus q Christus est maioris excellentie q Moyses: hic ccludit q magis ẽ obediẽdũ Christo. Et hoc facit pp auctoritatem pphete Dauid in ps. Ubi tria facit: qa pmo pponit auctoritatẽ q ptinet quãdã exhortationẽ. Scdo exponit eã ibi. VIDETE fratres 7c. Tertio ex auctoritate et expõne arguit. 4. ca. ibi. TIMEAMVS ergo fratres 7c. Circa pmũ tria facit. Primo n. insinuat auctoritatẽ vboꝝ sequentiũ. Scdo ponit exhortationẽ q est in auctoritate ibi. HODIE si vocẽ ei⁹ 7c. Tertio ponit quandã silitudinẽ ibi. SICVT in exacerbatiõe 7c. Auctoritas vboꝝ est ex hoc q nõ sunt plata humana adinuẽtione: sed a spũsancto. Unde dicit. QVAPROPTER sicut dic spiritussanctus. Ipse aũt vba veteris testamenti allegat p nouo ne credatẽ q tm sint referẽda ad vetus testm: imo etiã ad nouũ: et ad aliud tempus referri debẽt. Et sunt vba spũssancti: qa vt dicitẽ. 2. Pe. 1. Nõ humana volũtate allata est aliqũdo pphetia: sed spũsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Ipse. n. Dauid dicit 2. Reg. 23. de seipso. Spiritus domini locutus est per me. In hoc ergo ostendit auctoritatem esse veram: qa facta est a spiritusancto contra Manicheum.

¶ Deinde cũ dic. HODIE si vocẽ 7c. Ponit monitionẽ vbi facit tria. Primo n. describit tẽpus cum dicit. HODIE. Scdo subdit beneficiũ ibi. SI VOCEM eius 7c. Tertio subiũgit monitionem suã ibi. NOLITE obdurare 7c. Tps est HODIE i. tẽpus diei. Tempus. n. legis veteris dicebatẽ nox. qa erat tempus vmbre. infra. 10. Umbrã eni habẽs lex futuroꝝ bonorũ. Sz tẽpus noui testamẽti. qa repellit vmbrã noctis legis: dicitẽ DIES. Ro. 13. Abijciamus opa tenebrarum et induamur arma lucis 7c. Et in hac die exhibetẽ nobis bñficiũ. qa audim⁹ vocẽ eius: qd non erat in veteri testamẽto in quo audiebantẽ tm vba pphetaꝝ. supra. 1. Olim de⁹ loquens patribus in pphetis: nouissime vo diebus istis locutus est nobis in filio 7c. Esa. 52. Propter hoc sciet populus meus nomẽ meũ in die illa: qa ego ipse qui loquebar ecce adsũ. Canticoꝝ. 2. Sonet vox tua in aurib⁹ meis 7c. In hoc eni exhibetẽ nobis beneficiũ tm desideratũ. Luce. 19. In hac die tua que ad pacẽ tibi 7c. ¶ Si ergo tm beneficiũ. ecce monitio. NOLITE obdurare corda vestra. Cor duꝝ sonat in malũ. Durũ est qd nõ cedit: sed resistit ipellenti. Et sic dicitẽ cor hois durũ: qd nõ cedit diuie iussiõi. Eccl. 3. Cor durũ male habebit in nouissimo. Ro. 2. Scdm duritiẽ tuam et cor tuũ ipenitens thesaurizas tibi irã in die ire. Hec aũt induratio ex duob⁹ causatẽ. Ex vno quasi negatiue. s. ex deo nõ apponẽte grãz. Ro. 9. Cui⁹ vult deus miseretẽ: et quem vult idurat. Ex alio vo positiue. et hoc modo indurat seipsũ non obediẽdo deo et nõ aperiendo cor suũ gratie. Zacha. 7. Cor suum posuerunt vt adamãtem: ne audirent legẽ: et vba que misit dominus exercituum spiritu suo per manum prophetarum priorum. Nolite ergo obdurare corda vestra. i. nolite corda claudere spiritusancto. Act. 7. Uos semper spiritusancto restitistis. Induratio ex deo negatiue et ex hoie positiue.

¶ Consequẽter ponit similitudinẽ cũ dicit. SICVT in exacerbatiõe 7c. Intẽtio autẽ Apli est ex factis prioꝝ cõcludere per silitudinẽ sui ppositũ. qa vt di Ro. 15. Quecũq scripta sunt ad nostrã doctrinam scripta sunt. Facit aũt duo circa hoc: qa pmo pponit exẽplũ in generali ponẽdo culpã. Scdo in spẽali ibi. VBI tentauerũt me patres vestri 7c. Ut aũt sequamur expositionem Apli: opz ponere in ista lra sensus qui conueniũt expositioni. Legimus aũt inter alia duas culpas filioꝝ israel grauissime punitas. Una fuit inobedientia quã habuerũt in facto exploratoꝝ de quo Nume. 13. et. 14. Pro quo facto indignatus dñs voluit totum populũ delere. Un iurauit q nullus intraret terrã pmissiõis exceptis duobus. s. Caleph et Josue. Istud aũt vocat spẽaliter EXACERBATIONEM: qa lz p alia peccata offendissent deũ: tn per illud exacerbauerunt ipm: qa sicut fructus acerb⁹ qui opponitẽ maturo nõ ẽ aptus ad cibũ sic tũc ira dei fuit inflexibilis. Baruch 4. Exacerbastis eũ q fecit vos. Aliud peccatũ fuit peccatũ tentationis. Frequẽter eni TENTAVERVNT deuz: qa quãdoq p aqua. qñq pro carnib⁹. qñq vo pro pane ita q decies tẽtauerũt ipz. Posset aũt aliqs putare q idẽ eẽt peccatũ. exacerbatio et tentatio. ita q vellet Aplus dicere. NOLITE obdurare corda vrã sicut in exacerbatiõe q fuit in die tẽtatiõis. Sz hoc est ptra expõnẽ Apli. Sz dõm est sic. NOLITE obdurare corda vestra sic in exacerbatiõe. et iteꝝ sic IN DIE tẽtatiõis. ita q sint duo pctã. Un ps. Conuersi sunt et tentauerũt deũ et sanctũ israel exacerbauerunt.

¶ Consequenter prosequitur culpas in speciali cũ dicit. VBI tentauerũt me patres vestri 7c. Et circa hoc duo facit. qa primo ponit peccatum tentatiõis. Secũdo peccatũ exacerbationis ibi. ET DIXI semp hi 7c. Circa primum tria facit. Primo enim ponit peccatũ tentationis. Secũdo ostendit eius grauitatẽ ibi. PROBAVERVNT 7c. 3° ponit penã ibi. PROPTER qd offensus fui. Dicit ergo. Peccatum tentationis: quia sm diem tentationis inquit in deserto. Tentare autẽ est experimentum sumere de re quã quis ignorat. Un q quis tentat deum procedit ex infidelitate. Sed sciendum est q aliquando aliquis tentat deum: nõ cum intentione tentandi et experiendi. verũtamen se hz ad

modum

modū tentātis. Qui.n. vtit re sua pp vtilitatē nō tētat deū: puta si aliqs fugiēs currat sup equū suū: & si tētat: nō tñ cū intētiōe tentādi. Sz qñ ad nihil vtile ē qđ facit: tūc tētat. Itē si aliqs exponat se alicui pīculo cōpulsus necītate sub spe diuini auxilij: nō tentat deū. Si āt sine aliqua necessitate: tunc tentat deū. Et sic dicit ipse Mat.4. Nō tentabis dñm deū tuū: qa necessitas nulla erat q mitteret se deorsuz. Sic isti tentauerūt dñm qa dubitauerūt de ptāte dei clamātes ꝯ Moysen: ac si deus non posset eis dare cibum.

¶ Deinde ponit grauitas culpe cū dicit. PROBAVERVNT ME &c.] Quāto.n. aliqs maiora beneficia dei recipit: & maiorē certitudinē diuine ptātis: tāto grauius postmodū peccat. Isti vo viderūt signa & prodigia in terra egypti: apertionē maris & alia miracula: & tñ non cessauerūt. Vñ Nume.14. Omēs q viderūt maiestatez meā & signa q feci i egypto & in solitudine: & tentauerūt me iaz p decē vices &c. Et iō dicit. PROBAVERVNT] .i. experiri voluerūt. ET VIDERVNT] idest experti sunt opa mea .i. effect9 q non poterāt eē nisi vtute infinite eēt ille q opa faciebat. Et h totū non vno die: sz QVADRAGINTA annis] qb9 .s. māserūt i deserto: qa semp habuerūt māna & columnaz ignis & nubis. Uel PROBAVERVNT & viderūt me] qa .s. i nullo defeci eis. Illud tñ qđ dicit QVADRAGINTA annis] fm intētionē Apli refert ad poīa: sz fm itētionē psalmiste refert ad sequētia: vt dicat q offensus vel īfensus eis fuit qdraginta annis. Et sic hz lra Hieronymi.

¶ Deide cū dicit. PROPTER qđ offensus fui &c.] Ponit pena pcti. & ē duplex lra .s. OFFENSVS vl pximus] & idē est pper qđ idest pp pctm fui offensus .i. idignatus nō q ira sit in deo nisi silitudinarie: qa punit sicut irat9. de q pena frequēter ht in Exodo & in libro Numerorū. Sepe.n. pstrati sunt. Vñ pe Corin.10. Agit de pena istius pcti: vel pxim9 fui .s. puniendo ipsos. Qñ.n. dñs subuenit bonis & punit malos: tunc est ppe ipsos: sed qñ dissimulat pctā holum pp pniam & dissimulat afflictionē iustoꝝ vt crescat ipsoꝝ meritū: tūc vr esse longe. Job.22. Nubes latibulum ei9: nec nra ꝯsiderat: & circa cardines celi perambulat. Uel PROXIMVS] qñtū ad diuinā mīaz: qa hoc ipm q punit eos tēporaliter magnum misericordie signum est.

¶ Deide cū dic. ET DIXI &c.] Ponit pctm exacerbationis. Et h pz per h qđ infra dr. QVIBVS aūt iurauit nō itroire &c.] Et circa h fac duo. Pmo.n. ponit culpā. Scđo subdit penā ibi. QVIBVS iuraui i ira mea &c.] Culpaz aūt duplicem ponit. Una ē in obstinatione in malo. Alia ē in recessu a bono: & istā ponit ibi. IPSI vo nō cognouerūt vias meas.] Dic g. Ego sic fui eis pximus .s. puniēdo eos. ET DIXI] .s. pulsione eterna. HI ERRANT corde semp.] Deu.31. Semp cōtētiose egistis ꝯ dñm. Hiere.13. Si pōt ethiops mutare pellem suā &c. Sic g vno mō aliqs exacerbat deū qñ obstinate adheret malo. Alio° qñ ꝯtēnit bonum. Unde dicit. IPSI vo nō cognouerunt vias meas] h est nō qñtū ad simplicē ignorātiā: sz ad affectatā. Job.21. Sciaz viarum tuaꝝ nolum9. Ps. Noluit itelligere vt bñ ageret. Uel NON cognouerunt] .i. nō approbauerūt: sic dicit Aplus.2. Thi.2. Cognouit dñs qui sunt eius.

¶ Cōsequēter ondit penā cū dic. QVIBVS iuraui &c.] In qua vo ponit imobilitatē in hoc q vult iuramēta firma: qñ eniz de9 vel angelus inueniunt iurare signū est imobilitatis ei9 de quo iurat. Ps. Iurauit dñs & nō penitebit eū &c. Uerūtamē aliqñ nō iurat nisi sub cōditiōe: qa .s. si nō peniteant hec mala euenient eis. Ponit ēt q pena ista nō est ad cōminationē: sz magis ad exterminationē: quia dicit IN IRA.] Ps. Dñe ne in ira tua corripias me. IVRAVIT g in ira si introibūt &c.] Constructio est defectiua ad modum irati qui truncat verba sua. Et accipit ly si pro nō .i. nō introibūt in requiez meā. Est aūt triplex requies. Una est tēporalis. de qua Luc.12. Habes multa bona reposita in annos plurimos requiesce &c. Scđa ē requies ꝯsciē. Eccl.51. Modicū laboraui & inueni requiez multā. Tertia est requies glie eterne. Ps. In pace in idipsuz dormiam & requiescā. Ipsi vo nec in terraz pmissionis: nec in requiem fruitionis eterne introierunt. — Ly si .i. non. — Requies tpalis cōscie/ eterne glorie.

¶ Uidete fratres: ne quādo sit in vllo vestrū cor prauū: obnoxiuz incredulitati: vt descīscat a deo viuente: sz exhortemini vos inuicē quottidie: qđ appellat dies hodiernus: ne qs ex vobis iduret seductiōe peccati. Christi pticipes facti sumus: si tamen initium substātie vsq3 ad finē firmuz tenuerimus in hoc qđ dicit. † Hodie si vocē ei9 audieritis: ne obturetis corda vestra sicut in exacerbatione. Nam qdaz cū audissent exacerbauerūt: at non oēs qui pfecti fuerant ex egypto p Mosen. Quibus autez infensus fuit quadraginta annis? Nonne his: qui peccauerant: quoꝝ membra conciderunt in deserto? Quibus autem iurauit: non ingressuros in requiem suam nisi his: qui nō obedierant? Et videmus q non potuerunt ingredi propter incredulitatem. — Psal.94.

¶ Uidete fratres ne forte sit in aliquo vrm cor maluz incredulitatis discedendi a deo viuo. Sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominat: vt nō obduret quis ex vobis fallacia pcti. Participes enim Chri effecti sumus: si tñ initium substātie eius vsq3 ad finē firmuz retineamus dum dr. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vra: quēadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audiētes exacerbauerunt: sed nō vniuersi q pfecti sunt ab egypto p Moysen. Quib9 autē infensus est qdraginta annis? Nonne illius qui peccauerūt: quoꝝ cadauera prostrata sunt in deserto? Quib9 aūt iurauit non introire in requiem ipsius: nisi illis qui increduli fuerūt? Et videmus qa nō potuerunt introire in requiez ipsius propter incredulitatem.

Lec. III.

Supra Aplus per auctez psalmiste ostēdit q firmiter obediēdū ē Christo. In auctoritate vo posuit .s. monitionē culpā & penaz: hic exponit ista tria p ordinē. Pmū fac hic. 2m ibi. QVIDAM.n. &c.] 3m ibi. QVIBVS aūt iurauit &c.] In admonitione vo sunt duo .s. ipsa monitio & ipsi9 monitionis ꝯdicio. Vñ ista duo exponit. Pmo pm hic. Scđo 2m ibi. PARTICIPES eniz christi &c.] In pa vo admonitione ad duo hortat .s. ad sollicitā cōsiderationē. Scđo ad mutuam admonitionez ibi. SED adhortamur &c.] Dicit g. VI

DETE rc.] Unusquisqz.n.in se dz considerare in quo
statu sit. Gal.6. Opus suū pbet vnusquisqz. Hiere.2°.
Uide vias tuas in cōualle. VIDETE ḡ frēs] cōtuz ad
quēlibet in se: qa qlibet ē pars societat: z vnicuiqz mā
dauit de⁹ de pximo suo. Eccl.17°. VIDETE] .i. pbate
vnus aliū NE FORTE sit in aliquo vestrum rc.] q.d.
Multi iter vos sunt in statu pfecto: tñ pp fragilitatē z
arbitrij libertatē posset eē maluz in aliq̄ vr̄m. Job.4.
Ecce q seruiūt ei nō sunt stabiles z i angelis suis repe/
rit prauitatē: q̄to magis hi q habitāt domos luteas: z
terrenū hāt fundamētuz: Jo.6. Nōne ego duodecim
vos elegi z vnus ex vobis diabolus est: Non ḡ aliqs
sit tm̄ sollicit⁹ de se: sz etiaz de quolibet sue societatis.
Sed qd: NE SIT in aliq̄ vr̄m cor maluz icredulitat.]
Ecce maluz de quo loqr̄ Aplus. s. cor incredaluz .i. non
firmū in fide in quo ɔsistit malitia aie: qa sicut bonuz
aie in adherēdo deo ē. ps. Mihi aūt adherere deo bo
nuz ē. Qd̄ .s. est p fidē: ita recedere a deo p icredulitatē
est maluz hois. Hiere.2. Scito z vide israel: qa maluz
z amarū ē reliquisse te dn̄m rc. Et ideo dicit. DISCE/
DENDI] qa p icredulitatē recedit A DEO.] Hiere.2.
Me dereliquerūt fontē aque viue rc. Sed si ieniat
istud maluz in aliq̄: nunqd desperādūz ē: Nō: sed ma
gis dz adhortari .i. admoneri. Jō dicit. SED adhorta/
mini vosmetipsos p singulos dies] .i. continue. s. discu/
tiendo ɔsciaz suā z iducēdo ad bonū. DONEC hodie
cognominat] .i. donec durat p̄ns tp̄s grē qd̄ ē totū sicut
vnus dies. Joā.9. Me opz opari opa ei⁹ qui misit me
donec dies ē rc. Et h̄ iō VT NON obduret qs ex vo
bis fallacia pcti.] Sicut.n. supra dictuz est. Cor obdu/
rat p obstinationē in malum. Sed p h̄ aliqs firmiter
inheret pctō: qa fallit. Nāle.n. est appetitui adherere
bono: sz recedit a bono: qa decipit. Prouer.14. Errāt
qui operant maluz. z Prouer.13. s̄m aliā lr̄az. Aie do/
lose errāt i pctis. Sap.5. Ergo errauim⁹ a via veritat.
¶ Cōsequēter cū dicit. PARTICIPES rc.] Exponit cō
ditionē monitionis. q.d. Jsta ɔditio magis ē efficax q̄
illa: qa illi tm̄ audierant: nos aūt pticipes facti sumus
Chri rc. Et loqt̄ pp̄e: qa in veteri testō erat tm̄ audit⁹
nec ɔferebat grā ex ope opato: sz i nouo testō z ē audi
tus fidei: z dat gratia ipsi operāti. VNDE sumus facti
pticipes Chri.] Jo.p̄. De plenitudine eius accepimus
oēs rc. Sumus aūt pticipes chri. Prio per susceptionē
fidei. Eph.3. Habitare chr̄m p fidē in cordib⁹ vestris.
Scdo per sacramēta fidei. Gal.3. Quicūqz in Christo
baptiçati estis chr̄m iduistis. Tertio per pticipationē
corporis chri. p̄ᵃ Corin.10. Panis quē frāgimus nōne
pticipatio corporis dn̄i est. ¶ Sciēduz aūt q duplex
est pticipatio christi. Una impfecta: que est per fidez
z sacramēta. Alia vō pfecta q̄ est per p̄ntiaz z visionē
rei: primā iam habemus in re: sed scdaz in spe. Tamē
cū hoc spes hz hāc ɔditionē. s. si pseueram⁹. Un̄ dicit.
SI TAMEN initiuz substātie ei⁹ rc.] Quicūqz eniz in
chr̄o baptiçat suscipit quādam nouā nāᵐ z formatur
quodāmodo christus in ipso. Gal.4. Filioli mei quos
iterū parturio donec formet in vobis chr̄s. Hoc qdez
in nobis vere pficit in p̄ria: sz hic tm̄ INITIVM.] s
hoc p fidē formatā: qa iformis mortua ē. Jac.2. Fides
sine operib⁹ mortua est. Un̄ ista nō est nobis initium
pticipationis chri: sz fides formata. Infra.10. Est autē
fides sperādaꝝ subs rerū .i. fundamētuz: z q̄si initiuz.
Dicit ḡ. SVMVS pticipes chri: si tn̄ tenemus vsqz i fi/
nez firmū initiuz subē eius] .s. fidē formatā. ¶ Sed cō
vr̄ q timor magis sit initiuz: qa dicit ps. Initiuz sapiē
tie timor dn̄i. ¶ Rñdeo dōm est q fides format per
charitatē. Charitas aūt non est sine timore casto. Et iō
fides formata semp hz timorē istuz secum annexum.
Unde z fides z timor sunt initiuz. Illud aūt qd̄ addit
dum dr̄ hodie rc. totum expositū est.
¶ Deide cūz dicit. QVIDAM.n. audiētes rc.] Exponit
qd̄ dixerat de culpa illoꝝ. q.d. Uos estis effecti ptici/
pes chri: si nō obdurauerius corda vr̄a: sicut isti q au/
dierūt sz exacerbauerūt: nō tñ oēs. Duo eniz. s. Caleph
z Josue pmāserūt: vt habet Nume.14°. Et alios etiaz
cōfortabāt. Et per h̄ dat intelligi q q̄uis non tota ec/
clesia cadat: sz tm̄ aliqui: q nihilomin⁹ mali puniens:
sicut in istis duob⁹. tertij Reg.19. Reliqui mihi septē
milia viroꝝ qui nō curuauerūt genua sua Baal. Ro.
11. Reliquie s̄m electionē dei salue fierent.
¶ Deinde cū dicit. QVIBVS aūt rc.] Exponit illud qd̄
dixerat de pena. Et pmo illud qd̄ dixerat offensus fui.
Scdo illud qd̄ dixerat. Jurauit i ira rc. QVIBVS aūt
iurauit rc.] Dicit ḡ. QVIBVS aūt rc.] Ex quo patet q
illud qd̄ supra dixit q̄draginta annis refertur ad illud
offensus fui. Un̄ dicit. q FVIT EIS offensus per illos
quadraginta annos.] Un̄ sciēduz est q oēs qui egressi
sunt de egypto mortui sunt in deserto: sicut dr̄ Josue.5.
Non tamē oēs pstrati sunt: sz aliqui: vel a deo: sicut q
apta est terra z deglutiuit Datan z Abiron: sicut dr̄ in
psal. Et de hoc habet Nume.16°. Aliqui vō prostrati
sunt a Moyse: sicut pz i cōflatiōe vituli: sicut pz Exo.
32°. Aliqui vō ab hostib⁹ sicut pz in pluribus locis. Et
ista satis habent. p̄ᵃ Cor.10. Aliqui vō morte propria
mortui sunt. Non ḡ oēs pstrati sunt. Un̄ nō fuit pena
gn̄alis: sz pena gn̄alis fuit: qa nullus p̄ter illos duos q
dicti sunt introierūt terrā pmissionis. Et de ista dicit.
QVIBVS aūt iurauit] .i. firmiter statuit nō introire in
requiem nisi illis. s. qui fuerūt increduli vbis explora/
toꝝ. Unde pz q pp̄ter incredulitatē nō potuerūt in/
trare: z pp̄ter h̄ dicit q experti sunt q pp̄ter incredu
litatē suā nō potuerūt intrare. Uel videmus nos. s. pe
nam illaz gn̄alez que dicta est. Cap. IIII.

Etuamus igit: ne q̄n derelicta pmis/
sione introeūdi in requiē eius: videat
aliqs ex vobis fuisse frustrat⁹. Eteniz
nobis annunciatū est: quēadmoduz z
illis. At nō pfuit illis audisse sermonē: q is non
esset cū fide ɔiunctus: ijs qui audierāt. Introim⁹
eniz in requiez nos qui credidimus: quēadmodū
dixit. † Sicut iuraui in ira mea: si ingressuri sint in Psal.94.
requiē meā: lz operib⁹ a iactis fundamētis mūdi
perfectis. Dixit.n. quodaz in loco de septimo die
sic. † Et requieuit deus die septimo ab oib⁹ ope/ Gen.2.
ribus suis. Et in hoc rursuz. † Si introibūt in re/ Psal.94.
quiem meā. Posteaquā igit illud reliquū est: ali/
quos introire in eaz: z qbus prius annunciatum
fuit: nō introierant pp̄ter incredulitatē: rursum
quēdaz prefinit diez hodie: in David dicēs: post
tantū tēporis: quēadmoduz dictū est. † Hodie si Supra.3.
vocē eius audieritis: ne obduretis corda vestra.
Nam si eis Jesus requiem p̄stitisset: nequaq̄ de
alio posthac die loquutus fuisset.

Jmeam⁹ ergo ne forte relicta pol
licitatiōe introeūdi in requiez ei⁹
existimet aliquis ex nobis deesse.
Eteniz z nobis nūciatū est quē/

admoduz & illis: sed non pfuit illis sermo auditus nõ admixt⁹ fidei ex his q̃ audierũt. Ingrediemur eniz in requiez qui credidimus quẽadmodum dixit. Sicut iuraui in ira mea si introibũt in requiẽ meã. Et qdẽ operib⁹ ab institutiõe mundi pfectis: dixit enim in quodaz loco de die septima sic. Et requieuit deus die septima ab oibus operib⁹ suis. Et in isto rursuz. Si introibũt in requiem meã. Qm̃ ergo superest introire quosdaz in illaz: & hi qbus priorib⁹ annũciatũ est: nõ introierunt ppter incredulitatem: iterũ terminat diem quẽdaz hodie in Dauid dicẽdo post tantũ tẽporis sicut supra dictũ est. Hodie si vocez eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nã si eis Jesus requiez prestitisset: nunq̃ de alia loqueretur post hac die.

Remisit supra Aplus auctoritates Dauid & expositu nũc aũt arguit ex ipsa. Et circa h duo facit. Pmo eniz inducit sollicitudinẽ introeũdi. Scdo mouet q̃ pperemus ingredi. ibi. FESTINEMVS ḡ ingredi &c̃.] Circa pm̃ duo facit. Pmo.n. incutit sollicitudinẽ timoris. Scdo oñdit q̃ de h debet sollicitudo iminere. ibi. ETENIM nobis &c̃.] Dicit ḡ. Dictũ est q̃ infensus ẽ illis qui nõ crediderũt qd iurauit q̃ nõ introibũt in requiez ei⁹. ERGO & nos timeamus] s. timore casto & sollicitudinis. Prouer. 28. Beatus hõ qui semp ẽ pauidus. Sed qd timere debem⁹: NE FORTE &c̃.] Beatitudo.n. siue felicitas in h psistit vt hõ ingrediat̃ illaz. Tob. 13. Beat⁹ ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndũ claritatẽ Hierlm. Infra. 12. Contẽplantes ne forte qs desit gr̃e dei. Quia vt dicit Chrysostom⁹. Maior est pena dãnatis de hoc q̃ sunt exclusi a visione dei q̃ alie pene: quas hñt. Et dic̃. EXISTIMETVR] s. diuino iudicio. Mat. 25°. Ite maledicti in ignẽ eternuz &c̃. Uel EXISTIMETVR] sm̃ humanã opiõnẽ. Eph. 5. Hoc scitote intelligẽtes q̃ ois fornicator aut imundus aut auarus qd ẽ idolop seruitus nõ hz hereditatẽ in regno chri & dei. Timẽduz est ergo ne aliqs ex vobis EXISTIMETVR deesse] quia vobis fcã ẽ pmissio intrãdi. Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie in requie opulenta. Apoc. 14°. Amodo iam dicit spũs vt requiescãt a laborib⁹ suis. Timẽduz est ḡ ne ppter culpã nr̃az nõ ingrediamur relicta pollicitatione. i. pmissiõe quã relinqm⁹ deserẽdo spez, fidẽ, & charitatẽ, per quã possum⁹ itroire. Et h fit p pctm̃ mortale.

C Consequẽter cũ dicit. ETENIM nobis h nunciatum est &c̃.] Ostẽdit q̃ nobis iminet ista sollicitudo. Et circa h facit duo. Pmo.n. pponit intẽtionẽ suã. Scdo pbat eã. ibi. INGREDIEMVR enim &c̃.] Circa pm̃ duo facit: qa pmo ostẽdit q̃ nobis facta est ista pmissio. 2° q̃ ista pmissio nõ sufficit. ibi. SED nõ pfuit &c̃.] Dicit ergo. ETENIM &c̃.] i. nobis pmissuz est. Uñ sciẽduz est q̃ illa que in veteri testamẽto promissa sunt tpalr̃: intelligẽda sunt spũalr̃. Omnia eniz in figura cõtingebant illis. pme Corin. 10. & Roma. 15. Quecũqz scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt.

C Deide cũ dicit. SED nõ pfuit &c̃.] Oñdit q̃ nõ sufficit pmissio: qa nihilomin⁹ debeamus eẽ solliciti. Uñ dicit: q̃ sermo audit⁹ & nõ credit⁹ i nullo eis pfuit. Nõ eniz auditores legis iustificabunt̃ sz factores. Ro. 2°. Et dicit. NON admixtus fidei] qa sicut ex itellu & intellecto fit vnũ: ita ex corde credẽtis & ipa fide formata fit vnũ. pᵉ Cor. 6. Qui adheret deo vn⁹ spũs ẽ. Illud autẽ qd dicit ex his q̃ audierũt põt eẽ rõ quare sermo nõ est admixt⁹ fidei. Hoc.n. fuit ex his q̃ audierũt ab exploratorib⁹ qbus fuerũt increduli. Uel põt eẽ determinatio fidei: que dz esse ex his que audierunt. Fides eniz ex auditu. Roma. 10. Uerba eniz dei sic sunt efficacia q̃ statim audita debẽt esse credita. ps. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.

C Deide cũ dicit. INGREDIEMVR eniz &c̃.] Probat ppositũ: & circa h facit tria. Pmo.n. oñdit q̃ nobis est necẽium credere sic & illis. Scdo adducit duas auctes ad pbãduz intentũ suũ. ibi. ET QVIDEM opib⁹ &c̃.] Tertio ex illis arguit. ibi. QVONIAM ḡ superest &c̃.] Dicit ḡ. NOBIS fact⁹ ẽ sermo sicut & illis: qa igrediemur in illã requiẽ.] ps. In pace in idipz dormiã & requiescã. Job. 11. Requiesces & nõ erit q te exterreat &c̃. Est autez duplex requies. Una in bonis exteriorib⁹ & ad istã egredit̃ hõ a requie mẽtis. Alia est in bonis spũalibus que est intima: & ad istã igredit̃. Mat. 25°. Intra i gaudiũ domini tui. Can. p. Introduxit me rex in cellaria sua.

C Deinde ponit auctoritatez. SICVT IVRAVI &c̃.] Et hoc expositum est.

C Deide cũ dic̃. ET QVIDEM opib⁹ &c̃.] Ponit duas auctes. Unã legis q̃ hr̃ Gen. 2. Aliã q̃ frequẽter posita est q̃ hr̃ in ps. Dicit ḡ q̃tũ ad pm̃. ET QVIDEM operib⁹ ab instõne hui⁹ mũdi perfectis dixit &c̃.] Hoc põt legi 2ʳ. Uno⁹ q̃ nõ sit ibi eniz: sz dixit i quodã loco &c̃. Et ẽ planior lr̃a vt sit sensus. Dico q̃ igrediemur i requiez q̃ pfigurata ẽ ab istõne mũdi de q̃ requie pfigurata p diez septimã dixit. s. spũssctũ q̃ loqt̃ i scripturis: qa spũsctõ inspirati locuti sunt scti dei hoies. 2ᵉ Pe. p. In q̃daz loco famoso. i. Gen. 2°. DE DIE septima: & sic requieuit de⁹ ab operib⁹ suis.] Operib⁹ inq̃ ab istõne mundi pfectis. Uel dixit spũsctũs in q̃daz loco de die septima: & h dixit postq̃ narrauerat opa sex dieꝶ pfectis ab istõne mũdi. Si vero sit ibi. Dixit.n. sic ẽ defectiua pstructio & ẽ sensus. NVNTIATVM ẽ nobis q̃ igrediemur] & h opib⁹ ab istõne mũdi pfectis: sz q̃ & q̃uo nunciatũ est: qa dixit in q̃daz loco &c̃. Dicit autẽ OPERIBVS PERFECTIS] ad denotãduz opera sex dieꝶ q̃ fuerũt pfecta. Dic̃ vero AB INSTITVTIONE MVNDI] qa pmo pstitut⁹ ẽ mũdus: & post sex dies distincte pfect⁹ ẽ in singulis ptib⁹ suis. De distinctiõe aũt istoꝶ dieꝶ diuersimode loquũt̃ scti. Alr̃.n. accipit eos Augu. ab alijs sctis: sic pz pᵃ pte sũme. q. 74. arti. 2. & 3. Tñ q̃uocũqz dicat̃ manifestuz ẽ q̃ opera illa pfecta fuerunt. Est.n. in ipsis duplex pfectio. Una sm̃ partes mũdi q̃ sunt celuz & q̃tuor elnta. Et hec attẽdit̃ penes eaꝶ essentias: sicut hr̃ in pᵃ pte summe q. vbi. s. Et hoc fuit p opus creationis qd fuit pᵒ die. Et p opus distinctiõis qd fuit 2ᵒ & 3ᵒ die. Et in h pcordat Aug. cũ alijs. Alia pfectio ẽ sz singulas ptes. Et h pfectio ptinet ad opus ornat⁹. Et iste ornat⁹ q̃tũ ad supiora fuit 4ᵒ die: q̃tũ ad mediũ. s. aerez & aquã 5ᵒ die: q̃tũ vero ad terraz que ẽ infimũ elntũ fuit sexta die. Ista pfectio couenit nũo senario qui psurgit ex suis ptib⁹ aliquotis sil' sumptis q̃ sũt vnũ duo & tria: qa sexies vnũ sũt sex: silr ter bis: & bis ter: & vnũ duo tria sũt sex: qa ḡ senari⁹ ẽ pm⁹ nũs pfectus: qa lz ternarius pueniat aliqualr̃ his que

dicta sunt: q2a ter vnū tria sunt: ⁊ vnū ⁊ duo tria sunt: tñ bis vnuz nō faciūt tria: silr semel duo nō faciūt tria: sȝ tñ duo. Ideo p ipm senarium designaẜ pfectio rerū. Post pfectionē vō pmittiẜ quies que nulli datur nisi operanti. Et sic in septima die qua mutatus est status mūdi: sicut in q̄libet alia erat q̄daȝ variatio. Unde in ipsa icepit stat⁹ ppagationis pp qd ⁊ cōnumeraẜ alijs: ideo in septima mūdi etate ē status quiescētiū. Scdm Augu. nā ista septē dies nihil aliud est q̄ cognitio angelica relata ad quietē dei ab opib⁹. ¶ Sed ꝯ. si genuit die septima q2 q̄ fecit eā si nō est op⁹ dei. P. Jo. 5. Pater me⁹ vsq3 mō opaẜ ⁊ ego operor. ¶ Rńdeo est dicendū q2 accipiẜ ibi quies nō scdm q2 opponiẜ labori: sȝ scdm q2 opponiẜ motui. Deus. n. etsi pducēdo non moueaẜ: tñ q2a de ipso nō loqmur nisi p sensibilia in q̄bus non est opatio sine motu: ideo ois opatio large loquēdo diciẜ mot⁹: ⁊ sic dr̄ quieuisse: q2a cessauit nouas spēs pducē: q2a illa q̄ postea facta sunt fuerūt in illis reb⁹ tūc pdu ctis vel scdm v̄tutē actiuā sicut in aialib⁹ pfectis: vel scdm rōnes seminales: vel scdm māȝ sicut mineralia. Jō tunc nō fuit mortuus suscitat⁹. Sed fuit factū corp⁹ qd posset suscitari. Quidam aūt fuerūt tunc scdm silitudinē vt aie rōnales q̄ tñ fiunt a deo. Sic q̄ requieuit deus ab operib⁹ pducēdis: q2a oia aliquo mō pcesserūt vt dictū est: tñ vsq3 mō opaẜ ꝯseruādo ⁊ gubernando que cōdidit. Et sic septimā diē de⁹ fecit: sicut quilibȝ aliā: q2a tūc fuit aliqd additū: q2a tūc icepit stat⁹ ppagatōis. Quelibet aūt additio variabit statuȝ mūdi vt dictū ē ⁊ faciebat vnū dieȝ. Uel scdm Augu. nō dicit simplr requieuit: sȝ requieuit ab operib⁹ suis. Ab eterno enȝ requieuit in seipso: sed tunc ēt requieuit nō in operibus sed ab operib⁹. Aliter. n. opaẜ deus ⁊ quilibȝ alius artifex. Artifex enȝ agit pp̄ter īdigētiaȝ suā: sicut domificator facit domū vt in ipsa quiescat. Similr faber facit cultellū pp̄ter lucrū. Unde desideriū cuiuslibet artificis quietaẜ in opere suo. Sed nō sic ē de deo: q2a nō agit pp̄ter īdigētiaȝ suā: sȝ pp̄ter bonitatē cōicandam. Uñ non quiescit in opere: sȝ ab opere pducēdo ⁊ quiescit tñ in sua bonitate. ¶ Cōsequēter aūt ponit auctoritatē Dauid que iam exposita est.

Quiescere in operib⁹ vel ab operibus.

¶ Consequēter cū dicit. QVOMODO q̄ superest ⁊c̄.] Arguit ex pmissis. Et circa h facit duo. Prio. n. accipit sensuȝ scde auc̄tis illi⁹ SI VOCEM ei⁹ audieritis ⁊c̄.] Scdo arguit ex pmo. ibi. ITAQVE relinq̄ẜ ⁊c̄.] Circa pmū duo facit: q2a pmo trahit duo a scda auc̄te. Scdo ostēdit q2 hec duo itelligūtur in ipsa. ibi. NAM si eis Jesus ⁊c̄.] Accipit q̄ duo: quoꝝ vnuȝ p se manifestum est. s. q2 antiqui pr̄es nō itroierūt. Aliud ē q2 tp̄e Dauid adhuc restabat alia quies prestāda. Lȝ. n. ipsis fuisset promissa requies p̄stāda in terra pmissionis: tñ per h q2 post longū tp̄s dicit. HODIE si vocē ⁊c̄.] Ostēdit q2 alia reqes restat. Alr. n. nō faceret mentionē de requie dicēs. HODIE ⁊c̄.] Est q̄ q̄daȝ reqes in q̄ nobis intrādū est: in quā illi nō intrauerūt pp icredulitatē. Et iō qm̄ illi nō intrauerūt: restat q̄ quosdaȝ intrare: q̄b⁹ pmissio facta est: q2a hi q̄bus prius nunciatū est non introierūt. s. iudei q̄b⁹ pmissio facta ē: ⁊ iō terminat. i. determiat nobis dieȝ septimā. i. dieȝ grē dicēdo i Dauid. HODIE si vocē ⁊c̄.] Et repetit auc̄teȝ que reposita est.

¶ Sciēduȝ est aūt q2 deus homini pparauit beatitudinē pro requie: nec vult istaȝ pparationē esse frustra: sȝ si vnus nō intrabit: alius intrabit: sicut ondit in illa parabola de nuptijs. Mat. 22. Uñ Apoc. 3°. Tene qd habes vt nemo accipiat coronā tuā. q. d. Si tu nō accipias alius habebit. Job. 34. Cōteret multos ⁊ innumerabiles ⁊ stare faciet alios pro eis.

¶ Deinde cū dic̄. NAM si eis iesus ⁊c̄.] Probat q2 suꝑsit alios itrare: q2a si Jesus naue. i. Josue filijs isrl̄ finaleȝ requieȝ p̄stitisset: nō imineret nobis alia reqes: nec de aliq̄ pp̄heta Dauid loqueretẜ post illā dieȝ. Uñ manifestū est q2 illa reqes fuit signū requiei spūalis.

¶ † Itaq3 relinquitur sabbatissimus populo dei. Nam qui ingressus est in requieȝ illius: ⁊ ipse requieuit ab operib⁹ suis: queadmoduȝ a suis de⁹. Studeamus igiẜ ingredi in illam requiem: ne q2s eodeȝ cōcidat incredulitatis exemplo. Uiuus est enȝ sermo dei ⁊ efficax: ⁊ penetrātior quouis gladio vtrinq3 incidente: ac pertingēs vsq3 ad diuisioneȝ anime simul ac spiritus: compagūq3 ⁊ medullaruȝ: ⁊ discretor cogitationuȝ ⁊ intentionum cordis: † nec est vlla creatura: que nō manifesta sit in cōspectu illius. Sed oia nuda ⁊ resupinata oculis eius ad queȝ nobis est sermo. Collo. 2. Eccl. 15. Psal. 33.

¶ Itaq3 relinquiẜ sabbatism⁹ populo dei. Qui. n. ingressus est requieȝ eius etiā ipse requieuit ab operib⁹ suis: sicut ⁊ a suis de⁹. Festinemus ergo ingredi in illaȝ requiem vt ne in idipsum q2s incidat: incredulitatis exēpluȝ. Uiuus ē enȝ sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti: ⁊ ptingens vsq3 ad diuisionē anime ac spirit⁹: cōpagum quoq3 ac medullarum ⁊ discretor cogitationū ⁊ intentionū cordis. Et nō est vlla creatura inuisibilis in cōspectu ei⁹: omnia auteȝ nuda ⁊ aperta sunt oculis ei⁹ ad quem nobis sermo. Lec. II.

Supra Aplus duas auc̄tes assumpsit. Unam de scdo Gen. Aliam vō de ps. ⁊ cōclusit intētionē suaȝ ex scda auc̄te. s. ps. hic cōcludit idē ex pma. Et circa hoc facit duo. Prio enȝ ponit ꝯclōnē. Scdo ponit rōnē ꝯsitie. ibi. QVI. n. igressus est ⁊c̄.] ¶ Circa pmū sciēduȝ est q2 Aplus in se oluȝ istoꝝ vboꝝ facit mētionē de triplici requie. Pria ē requies dei ab operib⁹ suis. Scda est requies tpalis quaȝ habuerunt filij israel in terra pmissionis. Tertia est requies eterna q̄ per istas duas designaẜ. Sed Aplus hic anteq̄ faciat mētionē de requie eterna dicit q2 post terrenaȝ adhuc remanet sabbatismus qui in veteri lege sabbatum representabat. s. post requiē terrenā. Esa. 58°. Uocaberis sabbatū delicatū ⁊ sanctū dñi. Esa. 66. Erit mensis ex mense ⁊ sabbatuȝ ex sabbato. i. reqes ppetua. Et dicit SABBATISMVS] q2a sicut in veteri lege sabbatuȝ repn̄tabat requiē dei ab opibus suis. de q̄ dr̄ Gen. 2. Jta illa reqes erit scōꝝ ab opibus suis. Apoc. 14. Amodo iaȝ dicit spūs vt requiescāt a laborib⁹ suis. Uñ subdit. QVI. n. ingressus est ⁊c̄.] q2a sicut de⁹ sex dieb⁹ operat⁹ est ⁊ septima requieuit: ita per sex dies prīs tp̄s pp̄ter perfectū numerū significaẜ. Qui q̄ pfecte operatur in septima requiescit ab operib⁹ suis: sicut ⁊ a suis Chūs nō aūt a quibuscūq3 operib⁹: q2a sunt ibi quedā opera perpetua: videre. s. amare ⁊ laudare. Apoc. 4. Non habebant requiē nocte ac die dicētia sanctus/sanct⁹/sanctus ⁊c̄. Sed ab opib⁹ laboriosis. Esa. 40. Qui sperāt in dño mutabūt fortitudinē: assumēt pēnas vt aquile:

current ꝛ nõ laborabunt:ambulabunt ꝛ nõ deficient.

¶ Deide cũ dicit. FESTINEMVS ergo ingredi ꝛc.] Inducit ad festinationẽ. Et circa hoc facit duo. Primo.n. ponit monitionẽ. Secundo subdit rõnem de introitu illi⁹ requiei. ibi. VIVVS.n. est sermo dei ꝛc.] Itẽ circa p^m duo facit. Primo.n. monet ad festinãdum. Secundo ostendit tardãtis periculum. ibi. VT NE in idipsum ꝛc.] Dicit ergo. Quia IGITVR relinquitur sabbatismus ꝛc.] Festinem⁹ ergo ingredi in illã requiem. Et signãter dicit. INGREDI] quia nõ est in bonis exteriorib⁹ ad quã est egressus: sed est in bõis iterioribus. Exo.15. Introduces eos ꝛ plãtabis ꝛc. Mat.25. Intra in gaudiũ dñi tui. Est ergo multiplex rõ: quare festinãdum est intrare. Una est: quia longinqua est via. Prouer.7. Abijt via longissima. Luc.19. Homo quidam nobilis abijt in regionẽ longinquã. Dicitur aũt LONGINQVVS] propter distãtiam stat⁹: quia ibidẽ plenitudo oĩs boni ꝛ imunitas ab oĩ malo. Est ẽt desiderandi pfecta visio ꝛ tentio: hic aũt sunt oĩa contraria istis. Itẽ festinãdum ẽ: quia tempus ẽ valde breue. Job.14. Breues dies hoĩs sunt. Itẽ quia istud tempus cũ hoc q̃ ẽ breue ꝛ modicum: est ẽt icertũ. Eccl.9. Nescit hõ finẽ suũ. Itẽ propter vrgentẽ vocationẽ. Interior.n. vocatio vrget nos per stimulum charitatis. Esa.59. Cum venerit quasi fluuius violent⁹ quẽ spũs dñi cogit ꝛc. 2^e Cor.5° Charitas Christi vrget nos. Ps. Uiam mãdatorum tuorum cucurri. Itẽ propter periculum tardantis: sicut patet de fatuis virginib⁹. Mat.25° Que tarde venientes itrare nõ potuerũt. Et ideo dicit. VT NE in idipsum ꝛc.] q.d. Antiqui nõ potuerũt igredi propter incredulitatẽ. Unde caueam⁹ aliene culpe exẽplo: ne simus icreduli: ꝛ exẽplo pene: vt.s. non excludamur sicut ipsi. Luc.1. Abijt in montana cũ festinatiõe. Ad hoc.n. ostenduntur nobis preterite pene aliorum vt caueam⁹. Prouer.19. Pestilẽte flagellato stult⁹ sapiẽtior erit. Glo. Peius ẽ nisi caueatis. Ex hoc videtur q̃ ille qui nõ corrigitur punitiõe alteri⁹: grauius punietur. ¶ Sed contra quia iam petm̃ Ade qui nõ peccauit exẽplo alteri⁹ eẽt min⁹ graue. ¶ Rñdeo dicendum est q̃ semper iste locutiões itelligẽde sunt ceteris parib⁹. Contingit enim duo peccata in se considerata nõ esse vnũ grau⁹ altero: tñ propter aliquã circũstãtiã aduenientem aggrauatur vnũ ꝛ nõ aliud: sicut duo adulteria de se equalia sunt: tñ illud qd̃ est ex certa malitia grauius est q̃ illud qd̃ est ex passione vel infirmitate. Et similiter verbũ ociosum grauius est quãdo fit ex certa malitia.

¶ Deide cum dicit. VIVVS est.n. sermo dei ꝛc.] Ponit rõnem predicte monitionis ꝛ precipue quantũ ad periculũ. Hec autẽ rõ sumitur ex parte Christi. In ipso autẽ est duplex nã. Una scilicet diuina secundum quã est verbũ patris. Alia ẽ humana secundum quã est põtifex offerẽs se in cruce. Primo ergo ponit rõnem sumptã ex parte diuinitatis. Secundo rõnem sumptã ex parte humanitatis. ibi. HABENTES igitur pontificẽ ꝛc.] De filio aũt dei dicit tria. Primo.n. assignat ei⁹ virtutẽ. Secundo ei⁹ cognitionẽ. ibi. ET DISCRETOR cogitationum.] Tertio eius auctoritatem. ibi. AD QVEM nobis sermo ꝛc.] Uirtutẽ ei⁹ ostẽdit 3^r. Primo quantũ ad nãm. Secundo quantũ ad potẽtiam. ibi. ET EFFICAX.] Tertio quantũ ad operationẽ. ibi. ET PENETRABILIOR ꝛc.] Dicit ergo. VIVVS est sermo dei ꝛc.] Ista lr̃a de se videtur hr̃e difficultatẽ: tñ cõsiderãdo aliã trãslationẽ planior ẽ. Ubi.n. nos habem⁹ sermo: in greco hr̃ logos: qd̃ ẽ idẽ qd̃ verbũ. Unde sermo.i. verbũ. Et sic ẽt exponit Augu. illud Jo.12. Sermo quẽ locut⁹ sum.i. ego ipse qui sum verbũ. Sap.18. Oipotẽs sermo tuus dñe exiliẽs de celo a regalib⁹ sedib⁹ venit ꝛc. Et similiter hic sermo dei ẽ viuus.i. verbũ dei viuũ. Uerbum enim dei ab eterno cõceptũ: in paterno intellectu ẽ verbum primordiale: de quo Eccl.1. dicitur. Fons sapientie verbũ dei in excelsis. Et quia est primordiale: ideo ab ipso deriuantur oĩa alia verba que nihil aliud sunt q̃ quedam cõceptiões expresse in mẽte angeli vel nr̃a. Unde illud verbũ est expressio oĩum verborum quasi fons quidã. Et illa que dicuntur de illo verbo quodãmodo aptantur ad alia verba secundum suũ modum. De illo aũt dicitur q̃ est VIVVS.] Dicitur aũt res viua quãdiu hr̃ motũ ꝛ operationẽ suã. Sicut.n. fons scaturiẽs dicitur viuus: sic ꝛ verbum illud qd̃ hr̃ perpetuũ vigorẽ. Ps. In eternum dñe verbũ tuũ permanet in celo. Jo.5. Sicut enim pater hr̃ vitã in semetipso sic dedit ꝛ filio vitam hr̃e in semetipso. Uel põt referri ad humanã nãm. Est enim VIVVS] licet ab alijs reputetur mortu⁹. Apoc.1. Fui mortuus ꝛ ecce sum viuens in secula seculorum. Similiter etiã sermo scripture est viuus ꝛ indeficiens. Roma.9. Nõ autem q̃ exciderit verbum dei.

Sermo pro verbo.

¶ Consequẽter cum dicit. ET EFFICAX.] Ostẽdit eius potẽtiam. Dicitur aũt verbũ efficax propter maximã virtutẽ ꝛ infinitã vim effectiuã quã hr̃. Per ipm̃.n. facta sunt oĩa. Jo.1. ꝛ Ps. Uerbo dñi celi firmati sunt. Itẽ est efficax: quia ex ipso oĩa verba prolata a deo mediãte angelo vel hoĩe efficaciam hñt. Eccl.8°. Sermo illi⁹ potẽtate plen⁹ ẽ. Esa.55. Uerbum qd̃ egredietur de ore meo non reuertetur ad me vacuum: sed faciet qdcũq3 volui ꝛc.

¶ Deinde cũ dicit. ET PENETRABILIOR ꝛc.] Ostẽdit ei⁹ operationẽ. Et circa hoc facit duo. Primo ponit eius operationẽ. Secundo exponit. ibi. ET PERTINGENS ꝛc.] Dicit ergo. ET PENETRABILIOR.] Illud proprie dicitur penetrare qd̃ igreditur profunda rei. Hoc aũt põt eẽ dupliciter. Uno mõ quia operatur in intimis rei. Esa.26. Oĩa.n. opera nr̃a operatus es in nobis. Alio mõ: quia cognoscit intima rei. Jo.2. Op⁹ ei nõ erat vt quis testimonium perhiberet de hoĩe: ipse enim sciebat quid esset in hoĩe. Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terre. Operatio.n. dei ꝛ cognitio pertingit ꝛ penetrat intima rei. Unde dicit. OMNI gladio ancipiti.] Inter oĩa.n. gladius est penetrabilior propter acumen ꝛ maxime gladi⁹ anceps: qui.s. est acut⁹ ex duabus eius partib⁹. Et ideo quia verbũ dei acutũ est ꝛ ad operandum ꝛ ad cognoscendum: ideo cõparatur gladio ancipiti. Eph.6. Et gladium spũs qd̃ ẽ verbũ dei. Esa.27. In illa die visitabit dñs in gladio suo duro ꝛ grãdi ꝛ forti ꝛc.

¶ Uel dicitur ANCEPS] quia hr̃ aciem ad bona promouẽda ꝛ mala destruẽda. Apoc.1. Ex ore ipsius procedebat gladius ex vtraq3 parte acut⁹. In ordine.n. causarum videm⁹ q̃ semper cã prior intimius operatur q̃ cã posterior. Unde illud qd̃ nã producit ẽ intimius q̃ illud qd̃ producitur per artẽ. Quia ergo de⁹ est prima cã simpliciter: ideo eius operatiõe producitur illud qd̃ est intimissimũ ipsi rei.s. esse eius.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. ET PERTINGENS ꝛc.] Manifestat qd̃ dixerat de operatiõe. Et circa hoc facit duo: quia primo ostẽdit hoc quantũ ad spũalia. Secundo quantũ ad corporalia. ibi. COMPAGVM quoq3 ꝛ medullarũ.] Secundum enim Aplm tria sunt in hoĩe.s. corp⁹: aĩa ꝛ spũs. p^e Thes.5°. Integer spũs vester aĩa ꝛ corp⁹ ꝛc. Quid.n. sit corpus notũ est. Aĩa aũt est q̃ dat corpori vitã: spũs vero in reb⁹ corporalib⁹ dicitur quid subtile: ꝛ ideo signat substãtias imãles. Esa.31. Egypt⁹ hõ ꝛ nõ de⁹: ꝛ equi eorum caro ꝛ nõ spũs. Spũs ergo in nobis dicitur illud per qd̃ cõicam⁹ cũ substãtijs spũalib⁹. Anima vero illud per qd̃ cõicamus cũ brutis. Et sic spũs est mens humana.s. intellectus ꝛ volũtas. De hoc aũt dicũt aliqui q̃ in nobis sunt diuerse aĩe. Una scilicet que perficit ꝛ viuificat corpus: ꝛ ista dicitur aĩa proprie. Alia vero est spũs quo itelligimus. Et ideo ista duo magis dicuntur substãtie q̃ aĩe. Hoc autẽ dãnatum est in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. Et ideo dicendum est q̃ vna ꝛ eadẽ est essentia aĩe, que per essentiã suã ꝛ viuificat corp⁹: ꝛ per po

tentiā suā q̄ dr̄ itellc̄s ē pa^m itelligēdi. Et p̄ istā itelligit eterna: q̄d quō sit sic p̱z. Uidim^9.n. q̄ q̄tro forma ē pfectior tāto opatio ei^9 min^9 subdit̄ mā e: sic p̱z q̄ forme elītoꝝ: q̄a sunt ipfectissime nō extendunt̄ ultra māz. Cuz ḡ aia inter oēs formas sit nobilissima op̱z q̄ hēat aliquā opationē ⁊ precipue aia rōnalis q̄ oino excedit potētiā māe. Et istā opationē vocam^9 itelligē ad quā seq̄t̄ sua iclinatio.s. velle. ¶ Est āt triplex dīa iter opatiōes aie: ita q̄ aia dicat̄ ad quā ptinēt potētie: q̄b^9 aia opat̄ cū corpe. Ad spūs ꝟo ille qui opat̄ sine corpore. ¶ Pria aūt dīa inter istas potētias ⁊ opōnes ab ipsis pcedentes ē ipsius rōnis ad sensualitatē q̄ est potētia: p̄ quā aia opat̄ cū corpe: q̄a rō apprehēdit imālia: sensualitas ꝟo mālia ⁊ sensibilia. ¶ Scōa dīa ē ptiū sensualitat̄: q̄a aliū statū ⁊ ordinē h̄z sensualitas f̄z q̄ tendit in ꝓpriū obm suū ex nā sua: ⁊ aliū f̄m q̄ regulat̄ a rōne. Ipsa.n. cōcupiscibilis alr̄ ꝯsideraf̄ vt ē vis q̄daz in ordine ad obm suū. ⁊ alr̄ vt pticipat rōne. ¶ Tertia dīa ē ptiuz ipsius rōnis f̄m diuersa obiecta ipsius: q̄a vel tēdit in deū: ⁊ h̄ est supremum in ipsa: vel in effectus spūales vel in effect^9 tēporales. Oēs aūt istas diuisiones ⁊ dīas opat̄ ⁊ discernit ꝟbū dei.s. quō sensualitas distinguat̄ a rōne. Dīaz etiā ipsius sensualitatis in se: dīaz etiā partiuz rōnis: ⁊ quid ꝯueniat in aia ex consideratione spiritualiū ⁊ terrenoꝝ.

¶ Cōsequēter cū dic̄. COMPAGVM quoq̱z ⁊ medullaꝝ ⁊c̄. Declarat illud q̄d dixerat de opōne dei ⁊ q̄tū ad tpalia. ¶ Sciēdū ē aūt q̄ aliqd nō pōt penetrādo ptingē ad aliqd pp̄ duo. Unū est pp̄ colligationes. Aliud aūt ē pp̄ iclusionē. Neutrū istoꝝ pōt impedire ꝟbū dei. In nobis q̄dē sūt q̄dā colligatiōes.s. neruoꝝ ⁊ arteriaꝝ. Quedaz ēt sunt valde iclusa ⁊ occulta sicut medulle q̄ in ossib^9 icludunt̄. Oia aūt ista diuino ꝯspectui manifesta sunt ⁊ subdita. Et iō nihil ē ei difficile ad penetrāduz. Uel PER COMPAGES pōt intelligi cōiunctio q̄ est iter ptes aie adinuicē vt iter aiaz ⁊ spiritū. q.d. Nō soluz ptigit ad cognoscēduz dīaz ⁊ diuisionē aie ⁊ spūs: s̄z ēt ad cognoscēduz quō ꝯiunguntur. Cognoscit.n. quō sensualitas regit̄ rōne. MEDVLLA aūt pōt itellī illō q̄d latet i rōne ⁊ sensualitate. Mat. 10. Timete eū q̄ pōt ⁊ aiaz ⁊ corp^9 mittere i gehēnaz.

¶ Deide cū dicit. ET DISCRETOR cogitationū ⁊c̄. Agit de cognitiōe ꝟbi. Et circa h̄ facit duo. Primo.n. ondit q̄ oia subdunt̄ cognitioni ei^9. Scdo ondit quō cogn̄scit. ibi. OMNIA aūt nuda ⁊c̄. Ex duob^9 aūt ꝯtingit q̄ aliqd nō cogn̄scat̄.s. aut q̄a ē itra aliqd occultatū. Et sic maxie sunt occulta q̄ latent in corde: q̄a ip̄m est valde ꝓfundū ⁊ iperscrutabile. Hiere. 17. Prauū est cor hois ⁊ iscrutabile. Scdz ꝟo septuaginta iterpretes h̄r sic. PROFVNDVM est cor hois ⁊c̄. In corde ꝟo latent cogitationes. Istas aūt cogn̄scit ꝟbū dei. Esa. 1. Auferte maluz cogitationū vraꝝ ab oculis meis. Et ideo q̄tū ad h̄ dicit discretor cogitationū. Alio mō non cognoscit̄ aliqd: q̄a ē oino ignotū ⁊ inuisibile: ⁊ sic ea que sunt in volūtate sunt ignota. In volūtate aūt ē ipsa intentio finis q̄ de nā sua ē inuisibilis. Quid.n. hō fac̄ vel cogitat māifestat̄ p̄ op^9. S̄z q̄ intētiōe h̄ faciat penit^9 est incertū. Ista aūt nō sunt occulta deo. p̄s. Scrutans corda ⁊ renes.i. cogitatiōes ⁊ intētiōes. ¶ Sciēduz ē autez q̄ illud q̄d dicit PENETRANS referri pōt ad opationē vt dictum est. Et sic differūt PENETRANS ⁊ discretor. Si āt referat̄ ad cogitationē: tūc q̄d h̄ dic̄. ET DISCRETOR est expō illi^9 q.d. Tu dicis q̄ est PENETRABILIOR ⁊c̄. Uerū ē q̄a ē etiā DISCRETOR cōpagū ⁊ medullarū.i. COGITATIONVM ⁊ intētionū. Cōpages.n. dicūt̄ q̄dā colligatiōes: ⁊ sic cogitatio in q̄ est q̄si q̄daz colligatio terminoꝝ pōt dici cōpago duz de vno tēdit i aliud. Esa. 58. Dissolue colligatiōes ipietatis. Itē Esa. 5. Ue q̄ trahitis iniqtates in funiculis vanitatis. Itē MEDVLLA est intima latēs in ossibus. Job. 21. Medullis ossa illi^9 irrigant̄.

¶ Deide cū dicit. ET NON est vlla creatura ⁊c̄. Ostēdit q̄ illud q̄d f̄m nāz est iuisibile nō est occultū deo. Q̄ .n. aliqd nō videat̄ a nobis hoc est: q̄a simplicius ⁊ subtilius ē oculo nr̄o siue corporali siue itellr̄uali: sicut sunt sube separate quas i vita ista videre nō possum^9. Diuino aūt itellc̄u nihil ē simplici^9 vl subtili^9: ḡ nulla creatura ē iuisibilis i conspectu ei^9. Sed nūqd cogn̄scat in vlī tm̄ sicut q̄dā voluerunt? Non: SED oia nuda ⁊ aperta sunt oculis ei^9. Per oculaz aūt intellr̄ vis cognitiua. Intelligunt̄.n. spūalia p̄ sensibilia. Signāter autē dicit in plurali oculos pp̄ diuersitatez itellectoꝝ: q̄a nō cognoscit vnū tm̄: sed ēt multitudinē reꝝ. Dicit etiam NVDA ⁊ aperta. Dupl̄r.n. cogn̄scat̄ aliqd. Uno mō in supficie. Alio mō in ꝓfundo: sicut hō nudus vr̄ in supficie. nō aūt vestit^9: sed oia deo manifesta sunt q̄ videnť i supficie. Nihil.n. est ei q̄d ipediat cognitionez dei: sicut vestis ipedit ne videat̄ hō. Et ideo dicit NVDA. Job. 26. Nudus est infern^9 corā illo. Dicit ēt APERTA quia nihil est ita occultum in re q̄ dei cognitionem effugiat.

¶ Consequēter ondit pfectionē auctēis ipsius cuz dicit. AD QVEM nobis sermo ⁊c̄. Ista ꝟo auctoritas est auctoritas iudicādi. Act. 10. Ipse est qui cōstitut^9 est a deo iudex viuoꝝ ac mortuoꝝ. Ad istū ergo nobis sermo: vt.s. reddamus rōnez de operib^9 nostris. 2. Cor. 5. Omnes nos manifestari op̱z ante tribunal Christi vt referat vnusquisq̱z ꝓpria corporis prout gessit siue bonum siue maluz sit. Et ideo q̄a sicut est potens sic sciēs ⁊ sic magnus: festinemus ergo ingredi ⁊c̄.

¶ † Habētes igit̄ pontificez magnū: qui penetrauit celos Jesum filiuz dei: teneamus ꝓfessionez. Non eniz habemus pontificē: qui nō possit affici sensu infirmitatū nostraꝝ: s̄z tentatū per omnia: iuxta silitudinē absq̱z pctō. Accedamus igit̄ cuz fiducia ad thronū grē: vt cōsequamur misericordiā ⁊ grāz iueniam^9 ad opportunū auxiliū. Infra. 8.

¶ Habentes ergo pontificez magnū qui penetrauit celos Jesum filium dei teneamus spei nostre cōfessionē. Non eniz habemus pontificē qui nō possit cōpati infirmitatib^9 nostris: tentatuz autē per oia pro similitudine absq̱z peccato, Adeamus ergo cuz fiducia ad thronuz gratie eius: vt misericordiam consequamur: ⁊ gratiā inueniamus in auxilio opportuno. Lec. III.

Supra Apl̄s monuit ad festināduz ingredi in requiez dei: ⁊ ad h̄ iducēdū posuit magnitudinē Chr̄i q̄tū ad diuinā nāz: hic ostendit idē q̄tū ad humanā nāz. Et circa h̄ facit tria. Prio.n. ponit ei^9 dignitatē. Scdo ondit ei^9 pietatē. ibi. NON enim habemus pōtificē ⁊c̄. Tertio iducit ad hn̄duz de eo fiduciaz. ibi. ADEAMVS ḡ ⁊c̄. Dicit ḡ. Ita dictū est q̄ nobis ē sermo ad eū q̄ est viuus sermo: ver^9 iudex ⁊ pontifex. ERGO hn̄tes pōtificē ⁊c̄. p̄s. Tu es sacerdos in eternū ⁊c̄. Nec tm̄ pōtifex: s̄z ēt MAGNVS. Zach. 3.

Et ostēdit mihi dñs Jesuz sacerdotē magnū stantē corāz angelo ⁊c̄. Hic aūt dr̄ magn⁹:q2 nō est pōtifex tm̄ bonoꝝ tpaliū sʒ ⁊ futuroꝝ. Infra.9. Chūs assistēs pontifex futuroꝝ bonoꝝ ⁊c̄. Duo aūt ptinebāt ad magnū pontificē. Unū quo ad offm̄ .s. semel in anno cum sanguine itrare in sancta scōꝝ:sicut hr̄ Infra.9°. ⁊ Leui.16°. Hoc aūt pcipue puenit Chro. Ille.n. itrat cum sanguine in scā figuralia:sʒ Chūs p ppriū sanguinē intrauit in scā .i. sacra celestia. Et iō dicit. QVI penetrauit celos.] Scōʒ ē q debebat eē ex certa tribu .i. de stirpe Aaron:sicut dr̄ Exo.29. ⁊ Nume.16. ⁊.17. Hoc aūt cōpetit chro q ē nobilioris origis. Uñ dr̄ FILIVS DEI.] Mat.3°. Hic ē fili⁹ meus dilect⁹. ps. Fili⁹ me⁹ es tu ⁊c̄. Quia ḡ habem⁹ hūc pōtificē TENEAMVS cōfessionez] .i. inheream⁹ corde:q2 vt dr̄ Ro.10. Corde credit̄ ad iustitiā:ore aūt ↄfessio fit ad salutē. Hāc aūt cōfessionē regrit a nobis chūs pōtifex maxim⁹. Math.8°. Qui me ↄfessus fuerit coraʒ hoīb⁹ ⁊c̄. Sed dicit. SPEI NOSTRE.] Qd̄ 2r̄ pōt intelligi. Uno⁹ q ↄfessio put hic sumit̄ sit ↄfessio fidei. Fides aūt ē pn̄ spei:sicut hr̄ ex hlo. Mat.1. Abraā aūt genuit Isaac .i. fides genuit spem:nō qdez q̄tū ad habitū:sed q̄tū ad ordinē act⁹. Nullus.n. pōt sperare nec dʒ nisi qd̄ pt ↄsequi. Cr aūt possum⁹ ↄseq etna hēmus p fidē. Uel CONFESSIONEM SPEI] .i. er⁹ de q̄ speram⁹ .s. videre pr̄s veritatē.

Chūs est pontifex ⁊ temporalium ⁊ futurorum.

¶ Deide cū dicit. NON.n. hēmus ⁊c̄.] Ne forte credat̄ q nō possit aliqd agere pter id qd̄ exigit eius iustitia: ostēdit in ipso ēt eē miaz ⁊ pietatē. Et ista respiciūt miseriā:⁊ h pcipue puenit chro. Uñ dicit. QVI nō possit cōpati ⁊c̄.] ¶ Sciēduz ē aūt q ly posse aliqñ iportat nō nudaz potētiā: sʒ pmptitudinē ⁊ aptitudinē Chūs: sʒ subueniēduz. ⁊ h q2 scit p experiētiā miseriā nr̄am: quā vt de⁹ ab eterno sciuit p simplicē notitiā. ps. Misericors ē de⁹ timētib⁹ se:qm̄ ipse cognouit figmētum nr̄m. Uñ subdit. PRO similitudine] .s. nostri tentatū. Est autē triplex tentatio. Una q̄ est a carne qñ .s. caro concupiscit aduersus spūʒ: vt dr̄ Gal.5. Et ista non est sine pctō:q2 vt dicit Augu. Nō nullūz pctm̄ est cū caro cōcupiscit aduersus spūʒ:q2 h est carnē cōcupiscere. Sʒ h nō fuit in Chro. Et iō dicit. ABSQVE pctō] .i. absqʒ minimo motu pcti .1. Pe.2°. Qui pctm̄ nō fecit nec inuent⁹ ē dolus in ore ei⁹. Et iō dr̄ agn⁹ dei. Jo.1. Alia est tentatio ab hoste ⁊ a mūdo. Et h dupl'r. Uel alliciēdo per pspera: vel terrēdo p aduersa. Et his duobus modis fuit tentat⁹ chūs. Fuit.n. allect⁹ psperis. Quicqd.n. ptinet ad psperitatē hui⁹ vite: vel ptinet ad ↄcupiscētiā carnis: vel ad ↄcupiscētiā oculoꝝ: vel ad superbiaz vite. De pmo.n. tētauit eū diabolus qñ tētauit cum de gula q̄ est mater luxurie. Mat.4. Si fili⁹ dei es dic vt lapides isti panes fiant. Itē de inani gloria cum dixit. Mitte te deorsuz. Itē de cōcupiscētia oculoꝝ dicens. Hec oīa tibi dabo ⁊c̄. Luc.4°. Cōsūmata oī tentatiōe diabolus recessit ab illo vsqʒ ad tpa. Itē fuit tentat⁹ p aduersa ⁊ isidias a pharīseis:q2 volebāt eū cape i sermone. Mat.22. Itē p ↄtumelias. Mat.27°. Uah qui destruis tēplum dei ⁊c̄. Itē p flagella ⁊ tormēta. Excepta ḡ tētatiōe q̄ est cū pctō p oīa silis nobis tētat⁹ est. Dicit aūt SECVNDVM similitudinē.] Quod pōt dupl'r exponi. Uno mō q ly scdm̄ denotet cām finalez. q. d. Iō tentat⁹ est vt daret nobis exēpluʒ vt scdm̄ similitudinē ei⁹ tentationē sustineremus ⁊ oīa conaremur vincere. 1ª Pe.2. Chūs passus est pro nobis vobis relinquens exēplaʒ ⁊c̄. Uel pōt denotare ↄ̄itaʒ. q. d. Ideo TENTATVS EST vꝑ oīa itaʒ in temporalib⁹ q̄ in oībus aliqs nisi IN SOLO pctō silis esset nobis.] Si.n. fuisset sine tentationib⁹ nō fuisset eas expertus: ⁊ sic non cōpateret̄. Si xo habuisset peccati nō potuisset nos iuuare:sed magis indigeret adiutorio.

Ly posse importat pmptitudinem.

Tētatio a carne q̄ est semp cum pctō ab hoste ⁊ a mūdo: ⁊ hoc vel prospera alliciēdo vel per aduersa terrendo.

Prosperitas vite vel est ad cōcupiscētiaz carnis vl' oculoꝝ vel ad superbiā vite.

Ly scdm̄ pōt denotare cām finalez vel cōsequētiaz.

¶ Deide cū dicit. ADEAMVS cū fiducia ⁊c̄.] Inducit ad habēdaz fiduciā de ipso. q. d. Ex q̄ sic pōt compati ADEAMVS cum fiducia.] Esa.12. Ecce deus saluator meus fiducial'r agam ⁊c̄. Adeamus dico ad thronum. Thronus dr̄ sedes regis. Chūs autez rex est. Hiere.23. Regnabit rex ⁊ sapiēs erit ⁊c̄. Hic aūt thron⁹ duplicē hʒ statū. Unuʒ iustitie in futuro. ps. Sedisti sup thronuʒ q iudicas iustitiā. Hoc erit in futuro. ps. Cuʒ accepero tps ego iustitias iudicabo. Est alius thron⁹ grē .s. in pn̄ti qñ est tēp⁹ miserēdi. Zach.4. Exequabit grāʒ gratie. Per grāʒ aūt Chūi liberamur ab oī miseria:q2 liberamur a pctō qd̄ facit miseros pplos. Prou.14°. Et iō dicit. VT MISERICORDIAM consequamur.] Itē per grāʒ Chūi iuuamur ad bona operāda. Et ideo dicit. ET GRATIAM inueniamus.] Luc.1. Inuenisti grāʒ apud dñm. Et h IN AVXILIO opportuno] quo adiuuemur ad bñ operāduʒ. ps. Auxiliū meū a domino ⁊c̄. Istud aūt auxiliū est p grāʒ. 1 Cor.15°. Abundātius illis laboraui. nō aūt ego:sʒ grā dei mecū. Hoc āt opʒ esse cōgruo tpe. Iō dicit. AVXILIO opportuno.] Omni.n. negocio tps ⁊ opportunitas. Eccl.8°. Hoc est tēpus pn̄s qd̄ est tēpus miserēdi. Cap. V.

Nam oīs pontifex qui ex hoībus assumit̄:pro hoīb⁹ ↄstituit̄: in his q̄ apud deum agunt̄: vt offerat donaria ⁊ victimas pro peccatis:q placabilis esse possit ignorātib⁹ ⁊ errantib⁹:qñquidez ⁊ ipse circundatus est infirmitate. Et ppter hanc debet: quēadmoduʒ pro populo:ita ⁊ pro seipo imolare pro peccatis. Nemo sibiipsi vsurpat honorez: sed qui vocat̄ etiā a deo:quēadmoduʒ ⁊ Aaron. Ita ⁊ Christus nō semetipm̄ glorificauit vt fieret pontifex: sʒ is qui dixerat illi. † Filius me⁹ es tu:ego hodie genui te. Sicut ⁊ alibi dic̄. † Tu es sacerdos in eternū scdm̄ ordinem Melchisedech. Qui in dieb⁹ carnis sue:cū ⁊ pcationes ⁊ supplicationes apud illum: qui poterat ipsum a morte suare:cū clamore valido ⁊ lachrymis obtulisset: ⁊ exauditus esset pro reuerentia.

Psal.2. Act.13. Psal.109.

Omnis nāqʒ pontifex ex hoībus assumptus pro hoībus cōstituit̄ in his que sunt ad deū: vt offerat dona ⁊ sacrificia pro pctis. Qui cōdolere possit his qui ignorant ⁊ errant: qm̄ ⁊ ipse circūdatus est infirmitate: ⁊ ppterea debet quēadmoduʒ pro populo:ita etiaʒ pro semetipso offerre pro pctis. Nec quisqʒ sumit sibi honorē:sed qui vocatur a deo tanqʒ Aaron. Sic ⁊ Chūs nō semetipsuʒ clarificauit vt pontifex fieret:sed qui locut⁹ est ad eū. Filius me⁹ es tu:ego hodie genui te. Quēadmoduʒ ⁊ in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum scdm̄ ordinem Melchisedech. Qui in dieb⁹ carnis sue preces supplicationesqʒ ad eū qui pos-

sit illum saluū facere a morte: cuz clamore validō ⁊ lachrymis offerēs exauditus est pro sua reuerentia.

Sicut a pncipio hui⁹ epistole dcm̄ fuit intētio Apli est ostēdere Chrm excellentiorē esse oib⁹ hīs ex qbus lex hz auctem .s. angelis quoꝝ misterio data fuit. Gal.3. Ordinata p angelos ⁊c. Et Moyse qui fuit legislator. Jo.1. Lex p Moysen data ē. Et sacerdotio ⁊ pōtificatu Aaron p quē lex administratur. Expedit⁹ g de duob⁹ pmis hic psegt̄ de 3⁰.s. de eminētia sacerdotij Chri ad sacerdotiuz Aaron. Et circa hoc duo facit. Pmo.n. ondit Chrz eē pōtificē. Scdo ondit ipm eē excellētiorē pōtifice veteris legis in.7.cap.ibi. HIC ENIM Melchisedech ⁊c.] Itē in p⁹ pte duo fac. Pmo ondit Chrz eē pontificē. Scdo pparat aures auditoꝝ ad ꝯsētia.ibi. DE QVO nob grādis ē sermo ⁊c.] Adhuc circa p^m duo facit. Pmo ondit que regrant̄ ad pōtificē. Scdo ondit illa cōuenire Chro: ⁊ sic ꝯcludit ipm ibi eē pōtificē. Sic ⁊ Chrs nō semetipm ⁊c. Itez in p⁹ pte tria facit. Pmo describit pōtificale officium. Scdo ondit pietatē que pōtifici necīa ē.ibi. QVI condolere possit ⁊c.] Tertio ondit modum ꝑueniendi ad pontificatuz.ibi. NEC quisq̄ sumit ⁊c.] ¶ Circa officiū quatuor ponit. Pmo cui ꝑuenit. 2⁰ vtilitatē.ibi. PRO hoib⁹ ⁊c.] 3⁰ mām.ibi. IN HIS que ad deū ⁊c.] 4⁰ actū ibi. VT OFFERAT dona ⁊c.] Istud aūt officiū cōuenit homini nō angelo. Et iō dicit q ita dcm̄ est q hēmus pōtificē magnū ⁊ talis ē Chrs. Naq̄ pro qa ois pontifex ex hoib⁹ assumpt⁹ dz ēt esse de nr̄o hoium. Voluit aūt de⁹ vt hō hēat silēz sui ad quē currat. Unde ⁊ ecclīa ordinauit q qn̄ vtilis inuenit̄ aliqs de collegio nō eligat̄ extrane⁹. Osee.2. Dabo eis vinitores ex eodez loco. Deut.17⁰ Euz ꝯstitues quē dñs de⁹ tuus elegerit de nr̄o fratrū tuoꝝ. Nō poteris alteri⁹ gētis hominē regem facere qui nō sit frater tuus. Dicit autem ASSVMPTVS] qa dz alios excellere sic pz de Saule 1.Reg.10. Et iō Chrs. Jo.vlti⁰. Interrogat Petrū quē volebat pficere si diligeret ipm plus alijs. ¶ Finis ⁊ vtilitas est: qa PRO hoib⁹ ꝯstituit̄] .i. pro ipsoꝝ vtilitate. Nō.n. ꝯstituit̄ pp gliaz nō pp cumulandas diuitias: nec pp ꝯsanguineos ditādos.2.Cor.4. Nos autē seruos vros p Jesuz.⁊ vltio. Scdm ptātem quaz deus dedit mihi i edificationē ⁊ nō in destructionē. Si ꝟo aliqs querit qd suū est nō est pastor sed mercenarius. ¶ Materia dignitatis est: qa pōtifex pncipat̄. Nam sicut dux vel rector in ciuitate: ita iste in his q ad deuz supple ordinant̄. Exo.4. Tu eris ei in his que ad deū ptinent ⁊c.2.Cor.10. Arma militie nostre nō sunt carnalia ⁊c. Sicut g illa que ptinēt ad dei cultū excedunt tpalia: ita dignitas pōtificalis excedit oēs alias dignitates. Non g pōtifices debēt se iplicare negocijs secularib⁹ pretermissis his q sunt ad deū.2.Ti.2. Nemo militās deo ⁊c. ¶ Act⁹ pōtificis ē OFFERRE DONA] idest volūtarie oblata nō extorta. Exo.25⁰. Ab oī hoie qui offert vltrone⁹ accipietis sacrificia q sibi offerunt̄ pro satisfactiōe pctōꝝ ⁊c. Leui.4. Pro eis rogabit sacerdos ⁊ pro pctis ei⁹ ⁊ dimittent̄ ei. In quo designat̄ q omne qd offert̄ siue voluntariuz ⁊ votiuū: siue pro satisfactione dz offerre sm dispōnez prelati.

Qn̄ aliqs est vtilis in collegio nō eligat̄ extraneus.

Dona sūt de oblata voluntarie ⁊ nō extorta.

¶ Consequēter cū dicit. QVI cōdolere possit ⁊c.] Ostēdit qd regrat̄ ad vsuz .s. pietas. Et circa hoc tria facit. Pmo.n. ondit q ad vsuz pōtificis regrit̄ mīa ⁊ pietas. Scdo ondit q regrit̄ mie motiuū.ibi. QVONIAM ⁊ ipse ⁊c.] 3⁰ ondit mie signuz.ibi. ET PROPTEREA dz ⁊c.] Dicit g. Dico q dz eē in his q ad deū: tn̄ dz esse medi⁹ iter hoiēz ⁊ deū. Deut.5. Ego medi⁹ ⁊ sequester fui iter dñm ⁊ vos. Sicut g p deuotionē oronis dz tāgere deū tanq̄ vnū extremū: sic p mīas ⁊ cōpassionez dz tāgere alterū extremū .s. hoiez. Et iō dicit. QVI condolere possit] .2.Cor.11. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō infirmor. Ecōtrario Amos.6. Nihil paciebāt̄ sup ꝯtritiōe Joseph. Duplex est aūt defect⁹. Quidā.n. deficiunt ex ignorātia. Et iō dicit. EORVM q ignorāt.] Est āt ppe ignorare carere scia eoꝝ q qs dz scire. Quidam ꝟo ex certa scia. Et qtū ad h dic. ET ERRANT.] Motiuū pietat̄ ponit cū dic. QVONIAM ⁊ ipse ⁊c.] Istud motiuū ē ifirmitas. Et illi q ꝑsunt aliqn̄ ifirmant̄.2.Cor.4⁰. Habem⁹ thesauruz istū in vasis fictilib⁹ ⁊c. Et rō huiꝰ ē vt ex se alioꝝ infirmitatib⁹ cōpatiant̄: ⁊ iō dñs pmisit cadere Petrū. Eccl.31. Intellige q sunt pximi tui ex teipso. Et iō dicit. QVONIAM ⁊ ipse circūdat⁹ est ifirmitate] .s. qtū ad penalitates ⁊ culpā. ps. Miserere mei de⁹ qm̄ ifirm⁹ sū. Sap.9. Hō ifirm⁹ ⁊ exigui tpis ⁊c. Et nota q dic. CIRCVNDATVS.] Carnales enīz hnt ifirmitatē pcti in interiorib⁹. Rō.n.⁊ volūtas in ipsis subdite sūt pctō. Sancti ꝟo hnt i exteriorib⁹: qa nō sūt subti pctō: tn̄ sūt circūdati fragilitate carnis. Ro.7. Mēte fruo legi dei: carne aūt legi pcti. Signū aūt hui⁹ ē qa ⁊ i veteri lege sic pz. Leui.9.⁊.16. Et etiā nō sic pz i canone misse cū dr̄. Nobis q̄z pctōrib⁹: statutū ē q sacerdos offerat ēt pro se: qd nō fieret nisi eēt ifirmitas pctōꝝ qb⁹ ē circūdat⁹ nō oppssus. Si.n. sit i mortali pctō nō dz celebrare. ⁊ iō dic. PROPTEREA dz quēadmoduz pro pplo ēt pro se offerre pro pctis.]

Sacerdos in pctō mortali nō debet celebrare.

¶ Cōsequēter pōit modū ꝑueniēdi ad pōtificatū cū dicit. NEC qsq̄ ⁊c.] Hoc est.n. ꝯ nām q aliqd pducat se ad statū altiorē sua nā sic act nō facit seipz ignē: s; fit a superiore. Un̄ disciplina dei nō hz q qsq̄ sibi sumat honorē / fauore / pecūia / potētia. Amos.6. In fortitudie enī nr̄a assumpsim⁹ nobis cornua. Osee.8. Ipsi regnauerūt ⁊ nō ex me. Sed dz VOCARI a deo sic Aarō.] Exo.28. Applica ad te Aaron. Et iō dñs ꝯfirmauit sacerdotiū ei⁹. sic pz Nu.17. per vgaz q floruit. Tales g debēt assumi q nō se igerūt. Un̄ antiq̄t⁹ signo visibili ondebant̄: sicut pz de beato Nicolao ⁊ multis alijs.

Nullus ex se sumat sibi honorē fauorē pecunia / potestatē.

¶ Cōsequēter cū dicit. SIC ET Chrs ⁊c.] Ostēdit quō Chrs sit pōtifex. Et circa h duo facit. Pmo.n. ostendit quō dicta ꝯueniūt chro. Scdo ex h ꝯcludit intētū.ibi. APPELLATVS est a deo ⁊c.] Circa p^m tria fac. Pmo eniz ondit q Chrs fact⁹ est pontifex nō a se sed a deo. Scdo agit de ipsius officio.ibi. QVI in diebus carnis sue ⁊c.] Tertio de ipsius mia.ibi. ET QVIDEM cum esset ⁊c.] Circa p^m duo facit: qa pmo ondit q Chrs nō pmouit seipm. Scdo ondit a quo sit pmot⁹.ibi. SED QVI locut⁹ est ⁊c.] Dicit g Chrs nō semetipsuz clarificauit ⁊c. Circa qd sciēduz est q nō dicit nō fecit seipm pontificē: s; dicit NON CLARIFICAVIT ⁊c.] Sunt eniz qdā qui se clarificant vt fiant sicut hypocrite: qui demōstrant in se aliqua vt eligant̄ vel prebēdas ꝯsequant̄: nullus tn̄ facit se pontificē. Chrs ꝟo nō soluz nō fecit se pontificē: s; nec se clarificauit vt fieret. Jo.8⁰. Ego gliaz meā nō quero. Et paulopost seqt̄. Est pater meus qui glorificat me. Et h est verū inquātū hō: qa inquātum deus hz eandem gloriaz cū patre.

Chrs nō fecit seipsum pontificem ⁊ clarificare se ipsum.

¶ Deide cum dicit. SED QVI locutus est ⁊c.] Ostēdit a quo est pmot⁹. Et pmo ostēdit a quo ē clarificatus. Scdo quō est pontifex designatus.ibi. ET IN ALIO LOCO ⁊c.] Clarificat⁹ aūt est diuino officio: qa .s. dñs

LOCVTVS

LOCVTVS est ad ipm in ps. FILIVS meus es tu rc.] Et h e expositu supra. Ite Mat.3. Hic e fili⁹ me⁹ dilectus rc. Cu g ondit cu ab eterno genitu ondit glia ei⁹. supra.1. Qui cu sit splendor glie rc. Pontificatus et accipit a deo inquatu ho quemadmoduz in alio loco dic.s. in ps. TV ES sacerdos i eternu rc.] Utit aut Apls aucto ritate ps. Tamq magis famosa r maioris auctis vtpote magis frequetata. Dic aut SACERDOS:] qa se obtulit deo pri. Eph.5. Dilexit nos r tradidit semetipz pro nobis oblatione r hostiaz deo rc. Et ne credat tale ee sacerdotiuz Chri sic fuit in veteri lege. distiguit ipsum qntu ad duo. Prio qntu ad dignitate: qa in eternu. Illo eni fuit teporale. erat.n. figurale: r io no est ppetuu: sz transit veniete figurato. Sz sacerdotiu Chri est eternu qa est de veritate que est eterna. Itez hostia ei⁹ hz virtutem introducedi in vita eterna. Item durat in eternum. Secudo quatum ad ritum: quia offerebant animalia: hic aute panis r vinum. Et ideo dicit. SECVNDVM ordine melchisedech.] Isto aut infra exponet.

¶ Deide cu dic.] QVI in dieb⁹ rc.] Ondit q illo qd ptinet ad officiu pontificale puenit Chro. Et p ostedit ei⁹ conditione. Secudo actu eius ibi. PRECES supplicationesqz rc.] 3° efficaciam ibi. CVM clamore valido rc.] Coditio ei⁹ e q fuit vn⁹ ex hoib⁹ qa vt dcm est pontifex ex hoib⁹ assumit. Et io dic. QVI in diebus carnis sue rc.] Ponit aut hic caro p tota na huana. sic illud Jo.1. Uerbu caro factu e. Sz nungd mo no sunt dies carnis ei⁹: Et videt q sic. p illo Luc. vlt. Spus carne r ossa no habz sicut me videtis hre. Quare g magis dr tepus an passione r resurrectione sua tps vel dies carnis qm nuc. Dz e q caro qnqz sumit p fragilitate carnis sicut.1. Cor.15. Caro r sanguis regnu dei possidere no pnt. Chris aut tunc habuit carne fragile r corruptibile Et io dic. IN DIEBVS carnis].s. in qbus gerebat carne silez peccatrici no peccatrice. ¶ Act⁹ aute eius fuit. QVIA obtulit pces r supplicatioes.] hoc est spuale sacrificiu qd Chris obtulit. Dicuntur aut PRECES].i. petitioes. Jac. vlti. Multu.n. valet deprecatio iusti assidua. SVPPLICATIONES] No dicunt quatu ad huilitate oratio sicut genuflexioes. Mat.26. Procidit in facie sua orans. Ad que. AD EVM patre q saluuz illu facere posset a morte.] Hoc aut poterat facere dupliciter. Uno mo ne moreret. Un dicit Mat.26. Pr si fieri pot rc. Ite vt mortuu resuscitaret. ps. No derelinques in iferno aiam mea. Ite. Tu aut dne miserere mei r resuscita me. Ad istud sacrificiu spuale ordinat sacerdotiu Chri. Un videt ei qd dictu supra. VT OFFERAT dona rc.] ps. Sacrificium laudis honorificabit me. Osee.14. Reddemus vitulos labioz nroruz.

¶ Efficacia ostendit ex modo orandi. Duo aute sunt necessaria oranti.s. feruens affectio. Ite dolor r gemit⁹. De his duobus. ps. Dne ante te omne desideriuz meu: quatu ad primu. Et gemitus meus a te no est absconditus. quatum ad 2m. Chris aute ista duo habuit. io pp primuz dicit. CVM clamore valido].i. cu intetioe efficacissima. Luc.22. Factus i agonia rc. Et.23. Clamas ait. Pater rc. Scdm cu dic. ET LACHRYMIS.] Hoc aut no legit de euangelio: sed pbabile est q sicut ipse lachrymatus est in resuscitatioe Lazari: ita r i passione sua. Na ipse multa fecit que no sunt scripta. No tn fleuit p se: sed p nobis qb⁹ passio sua pfuit. Sibi aute pfuit inqntu per ipsam meruit exaltari. Phil.2. Propter qd r deus exaltauit illu rc. ET IDEO exauditus est p sua reuerentia] qua.s. super oes habebat ad deuz. Esa.11. Et replebit eu spiritus timoris dni. Sed contra videt q no fuit exauditus: qa non pro se quia non transiuit calix ab ipso qd tn petebat. Ite nec p alys: qa no fuit indultu iudeis quibus petebat idulgeri. Luc.23. Pr dimitte illis rc. Dom est q Chris in oib⁹ q voluit fieri fuit exauditus. Ipse aut fm appetitu sensualitatis r fm volutate inqntu est quida appetitus nalis refugiebat morte. Et quatu ad hoc orabat vt ostenderet se verum hoiem. Sed volutate psequete rone deliberata volebat mori. Un dic. Uerutn non sicut ego volo: sz sicut tu. Ite nolebat q ignosceret oib⁹: sz illis tn qui crediderut. Et multi postea couersi sunt.

¶ Tametsi filius erat: tn didicit ex his que passus est: obedietia: ac pfectus redditus: omnib⁹ q sibi obedierunt: fuit ca salutis eterne: cognominat⁹ a deo pontifex fm ordinationez Melchisedech: de quo nobis multa forent diceda: eaqz difficilia explicatu: qnquide segnes facti estis aurib⁹. Eteni cu debeatis p tepois rone doctores ee: rursum opus habetis: vt doceamus vos q sint elementa initij eloqoz dei: r facti qz estis hi: quib⁹ lacte sit opus: r non solido cibo. Nam quisquis lactis est particeps: is rudis est sermonis iustitie: ifans.n. est. Porro pfectoz est solidus cibus: nepe horu: qui ppter assuetudine: sensus habet exercitatos ad discretionem boni pariter ac mali. 1. Cor.3.

¶ Et qde cu eet fili⁹ dei: didicit ex his q passus est obedietia r psumatus fact⁹ e oibus obteperatib⁹ sibi ca salutis eterne: appellatus a deo potifex: iuxta ordinem Melchisedech. De quo nobis gradis sermo r ininterpretabilis ad doceda qm imbecilles facti estis ad audiedu. Eteni cu deberetis magistri ee pp tps: rursum indigetis: vt vos doceamini q sint elemeta exordij sermonum dei: r facti estis qb⁹ lacte opus sit: no solido cibo. Ois.n. q lactis est pticeps expers est sermonis iustitie. Paruulus.n. e. Perfectoz aut est solidus cib⁹: eoz q p ipsa cosuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

Lec. II.

Supra posuit tria q ptinet ad potifice. r ostendit duo illoz puenire Chro.s. officiu r modu perueniedi ad ipm. hic psequit 3m.s. pietate r misericordia qua pontifex dz hre. Et circa h duo facit. Prio ostedit illo qd passus est. Scdo q vtilitas cosecuta est etia alys ibi. ET CONSVMMATVS fact⁹ e rc.] Dic ergo. Ita dixi q potifex dz ee talis q possit compati. Talis aut est Chris. Cu.n. sit filius dei ab eterno: r fm hoc nec pati posset nec copati: assumpsit nam in qua posset pati: r sic et posset copati. Et hoc est qd dicit. QVI CVM esset filius dei].s. ab eterno DIDICIT obedientiaz] ex tepore. ¶ Cotra. addiscere est ignorantis. Chris at ab eterno vt deus: r ab istanti pceptiois sue habuit plenitudine scie inquatum ho. ergo nihil ignorauit nec p psequens didicit. ¶ Rndeo dcm est q duplex est scia: scz simplicis notitie. Et qtuz ad ista pcedit argumentuz: qa.s. nihil ignorauit. Est etia scia experientie. r fm ista didicit obedietia. Un dic. DIDICIT].i. expertus e. Scia simplicis notitie et experientie.

Et loquit̄ Ap̄ls sic.qa qui didicit aliqd volūtarie accedit ad illud sciēdū.Chr̄s aūt volūtarie accepit infirmitatē nostrā.Et ideo dicit ꝙ DIDICIT obediētiaz:] idest ꝗ̄ȝ graue sit obedire.qa ipse obediuit in grauissimis ⁊ difficillimis.qa vsqȝ ad mortē crucis. Phil.2.⁊ Ro.5.Per obediētiā vnius iusti ꝯstituti sunt multi.

Fruct⁹ passionis in chr̄o ⁊ ei⁹ mēbris.

¶ Deide cū dic̄.ET CONSVMMATVS ⁊c̄.] Ostēdit fructū passiōis q̄ fuit duplex.Unus in Chr̄o.alt⁹ i mēbris ei⁹.In Chr̄o fruct⁹ fuit glīficatio.Et iō dicit. ET CONSVMMATVS ⁊c̄.] Nam ab istāti ꝯceptiōis sue fuit ꝯsūmat⁹ ꝑfectus q̄ntū ad beatitudinē aie inq̄ꝫtum ferebat̄ in deū:ſȝ tn̄ habuit passibilitatē nature.Sed post passionē habuit ipassibilitatēȝ.Et iō qa ſm h̄ ex toto ꝑfectus est ꝯuenit sibi alios ꝑficere.Hec est.n.nō̄ perfecti ꝙ possit sibi sile gñare.⁊ ideo dic̄ ꝙ PERFECTVS est.] Qr.n.ꝑ meritū obediētie ꝑuenit ad istam ꝯsūmationē.Prouer.21.Uir obediens loquet̄ victorias.Fact⁹ ē cā salutis nō tēporalis ſȝ eterne.Esa.45. Saluatus ē isrl̄ in dn̄o salute eterna.Et iō dic̄ ꝙ APPELLATVS est ⁊c̄.] ⁊ h̄ est supra expositum.

¶ Deide cū dic̄.DE QVO nobis grandis ē sermo ⁊c̄.] Preparat animos auditoꝝ ad sequētia q̄ dicēda sunt de pōtificatu Chr̄i.Et circa h̄ duo fac̄.p̄.n.ośdit coruȝ tarditatē.2⁹ suā ītētionem cum dic̄.6.cap.QVAPROPTER itermittētes ⁊c̄.] Iterū p̄ma in duas.qa p̄ ostēdit tarditatē.2⁹ ośdit ipaȝ eē culpabilē ibi.ETENIM cū deberetis ⁊c̄.] Itē circa p̄mā ptē duo facit. Primo ostēdit dicēdoꝝ magnitudinē.Scd̄o ipsoꝝ tarditatē ad ea capiēda ibi.QVONIAM ibecilles ⁊c̄.] Dicit ḡ. Ita dixi ꝙ APPELLATVS est pōtifex.] de quo.s.pōtificatu grādis nobis ſmo est:qa de magnis.Prou.8. De reb⁹ magnis locutura sum.Itē GRANDIS:] qa de vtili.s.de salute aiarum.1.Ti.1.Fidelis ſmo ⁊ oi acceptiōe dignus.qa Chr̄s Iesus venit in hūc mūdū peccatores saluos facere ⁊c̄.Iste ſmo est iterp̄tabilis qd̄ pōt dupl'r exponi.Uel ꝙ fiat ibi vis negatiōis iterptabilis.i.nō exponibilis.qa nō pōt ad ꝑfectuȝ exp̄mi. Que.n.ad Chr̄ȝ ptinēt nullus ſmo exprimere potest. Ecclici.43.Glorificātes dn̄m q̄ntūcūqȝ potueritis superualebit adhuc ⁊ admirabilis magnificētia ei⁹ bn̄dicētes dn̄m.exaltate illū q̄ntū potestis maior ē oi laude.Alio mō affirmatiue iterp̄tabilis.i.indigēs iterp̄tatione pp altitudinē ⁊ magnitudinē ⁊ ꝓfunditatē eius. Prouer.1.Aiaduertet parabolā ⁊ iterp̄tationē ⁊c̄. Interp̄tatio.n.scripture numerat̄ iter dona sp̄ussancti.1. Coꝝ.12.Indiget ēt vt dicat̄ iterp̄tatio eius pp tarditatē nostrā.Et iō subdit ipsoꝝ tarditatē cū dic̄.QVONIAM ibecilles ⁊c̄.] Illi q̄ sunt debilis itellc'us nō p̄nt alta itelligere nisi eis exponant̄ ꝑ singula.Io.16. Adhuc multa habeo vobis dicere:ſȝ nō potestis portare mō.1.Coꝝ.3.Nō potui vobis loq q̄si sp̄ualib⁹ ⁊c̄.

Interp̄tabil' negatiue vel affirmatiue.

¶ Deide cū dic̄.ETENIM cum deberetis ⁊c̄.] Ostēdit istā tarditatē eē culpabilē.Et circa h̄ tria facit. Prio eni ostēdit culpā tarditatis.Scd̄o adhibet silitudineȝ ibi.ET FACTI estis ⁊c̄.] Tertio exponit ibi.OMNIS eni q̄ lactis est pticeps ⁊c̄.] Culpa.n.alicui⁹ ē q̄ diu audiuit si adhuc sit tardus.secus aūt est si sit nouus. Negligētia.n.nō est sine culpa.Iō dicit.CVM deberetis eē magistri].s.alioꝝ ꝓpter tp̄s.quo.s.audierāt legeȝ ⁊ ꝓphetas.Io.5.Scrutamini scripturas ⁊c̄.Iteȝ ipsum Chr̄m.Itē Ap̄los ⁊ multos ab ipsis cōuersos.Io.14. Tāto tp̄e vobiscū sum ⁊ nō cognouistis me.¶ Rursus INDIGETIS.].q.d.Magis deberetis docere q̄ȝ doceri tn̄ INDIGETIS doceri que sunt elemēta.] Elemēta eni dicunt̄ illa que p̄mo traduntur in grāmatica q̄si ponunt̄ ad l̄ras.Ista ⁊bo sunt ipse l̄re.Exordia ḡ ſmonum dei ⁊ p̄ma p̄ncipia ⁊ elemēta sunt articuli fidei ⁊ precepta decalogi.Qui ergo diu studuisset in theologia ⁊ illa nesciret:tp̄s curreret contra ip̄m.Ideo dicit. INDIGETIS vt doceamini que sunt elemēta exordij sermonū dei].i.p̄⁹ p̄n⁹.2.Ti.3.Semꝑ discētes ⁊ nūq̄ȝ ad sciaȝ veritatis ꝑueniētes.Esa.65.Puer cētū annorū morieť.peccator cētū annoꝝ maledictus erit.

Elēta xp̄ianoꝝ sunt articuli fidei.

¶ Deide cū dic̄.ET FACTI estis ⁊c̄.] Ponit ad h̄ silitudinem.Sciēdum est ḡ ꝙ doctrina sacra est sicut cibus aie.Ecclici.15 Cibauit illū pane vite ⁊ itellectus. Et.24.Qui edūt me adhuc esuriēt.⁊ q̄ bibunt me adhuc sitiēt.Sacra ḡ doctrina est cibus ⁊ potus:qa aiam potat ⁊ satiat.Alie.n.scie tātū illumināt itellectuȝ:hec aūt illuminat.ps.Preceptū dn̄i lucidū illuminās oculos.Et ēt nutrit ⁊ roborat aiaȝ.In cibo aūt corꝑali est dn̄a.Alio.n.cibo vtunt̄ pueri:⁊ alio ꝑfecti. Pueri eni vtunt̄ lacte q̄si magis tenui ⁊ cōnāli ⁊ de facili cōuertibili:ſȝ adulti vtūt̄ cibo solidiori.Sic sacra scriptura illi q̄ de nouo icipiūt debēt audire leuia q̄ sunt q̄si lac: ſȝ eruditi debēt audire fortiora.Et iō dic̄.FACTI estis q̄b⁹ lacte ⁊c̄.] scȝ sic̄ pueris.1.Pe.2.Sicut mō geniti īfantes rōnabiles sine dolo lac ꝯcupiscite ⁊c̄.1.Coꝝ.3. Tāq̄ȝ ꝑuulis in Chr̄o lac vobis potū dedi nō escā.

¶ Deide cū dic̄.OMNIS.n.q̄ lactis ⁊c̄.] Exponit silitudinē.Et p̄mo exponit illud qd̄ dixit de lacte.Scd̄o illud qd̄ dixit de solido cibo ibi.PERFECTORVM autē ⁊c̄.] Circa p̄mū duo facit.p̄ eni ponit expōneȝ.Scd̄o expōnis rōneȝ ibi.PARVVLVS.n.est ⁊c̄.] Dicit ergo.Ita dico ꝙ idigetis lacte sic̄ pueri.Ois eniȝ q̄ lactis est pticeps expers est ſmonis iustitie.Ois q̄ indiget nutriri lacte expers est.i.nō pōt bibere ptē in ſmonib⁹ iustitie ꝑfecte itelligēdis.Mat.5.Nisi abūdauerit iustitia vestra plusq̄ȝ scribarū.Prou.15.In abūdāti iustitia virtus maxia est.Hi aūt nō sunt pticipes pueri.Esa.28.Quē docebit sciaȝ:aut quē itelligere faciet audituȝ:ablactatos a lacte:auulsos ab vberibus.

¶ Sȝ ꝯtra.qa Ap̄lus sepius multa valde difficilia tradidit eis.s.de mysterio trinitatis:⁊ de sacramēto incarnatiōis:⁊ multa alia ardua.Ergo vel nō erāt ꝑuuli:vl̄ talia tradēda sunt ꝑuulis.¶ R̄ndeo dōm ē ſm Augu. ꝙ nō est itelligēdū ꝙ in doctrina fidei alia sunt tradēda maiorib⁹ ⁊ ꝑfectis.⁊ alia iꝑfectis.Nō.n.est inter eos ista dn̄a.Eadē eni vtrisqȝ sunt tradēda.sed ꝑuulis ꝓponēda sunt:sed nō exponēda nec ptractāda.qa itellectus eoꝝ magis deficeret q̄ȝ eleuaret̄.LAC]ſm glo. est sic̄ verbū caro factū est.Cōtra.nō minoris difficultatis est h̄ itelligere q̄ȝ quō ⁊bū erat apud deū.Un̄ Augustinus dic̄ ꝙ istud iuenit̄ in libris Platonis.non tn̄ illud.Ipse aūt Augustinus nō poterat suspicari qd sacramēti hr̄et ⁊bū caro factū est.R̄ndeo dōm est ꝙ cognoscere ⁊bū caro factū ē ꝑ simplicē fidē est satis facile.qa pōt cadere in imagiatiōe ⁊ aliqual'r in sensu.ſȝ ⁊bū apud deū oino excedit oēȝ sensuȝ.⁊ nō nisi ꝑ rōnē pōt:⁊ cū multa ⁊l maxia difficultate cōp̄rehēdi.

¶ Cōsequēter assignat rōnē cū dic̄.PARVVLVS eniȝ est:] non qdē etate:sed sensu.Tripl'r aūt aliqs dr̄ ꝑuulus.Est eni aliquis paruulus per humilitatē.Mat.11. Reuelasti ea ꝑuulis.Etate.Gal.4.Quanto tp̄e heres paruulus est ⁊c̄.SENSV].1.Coꝝ.14.Nolite pueri effici sensibus.sed malitia paruuli estote:sensib⁹ autē perfecti sitis.Et isto mō accipit̄ hic paruulus.

¶ Deinde cū dic̄.PERFECTORVM aūt ⁊c̄.] Exponit illud qd̄ dixerat de cibo solido.Hoc eni pȝ in corꝑalibus:q̄ q̄n hō ꝑuenit ad etatē ꝑfectā:vti̇t̄ fortiori ⁊ nobiliori

biliori & solidiori cibo. Sic spūalis qñ puenit ad perfectionē spūalē oꝫ ei pponi doctrina solidior. Ista aūt perfectio duplex est. Una est pfectio fm itellectū: qñ aliqs hꝫ iudiciū intellus ad recte discernēdū & iudicādū de his que sibi pponunt. Alia est pfectio fm affectū: quā facit charitas: que est cū aliqs totalr deo inheret. Uñ Mat. 5. post pcepta charitatꝫ dī. Estote ḡ pfecti &c. Est aūt pfectio charitatis vt dicit Aug⁹. vbi nulla est cupiditas. Quāto. n. qs magis ascēdit in deū: tanto plus ɔtēnit tēporalia. ps. Quid enim mihi est in celo &c. Hoc eni hꝫ sacre scripture doctrina q̄ in ipa nō tm̄ tradunt speculāda sicut in geometria: sꝫ ēt approbanda per affectū. Unde Mat. 5. Qui aūt fecerit & docuerit &c. In alijs ḡ sciētijs sufficit q̄ hō sit pfect⁹ fꝫ intellectū. In istis ꝟo reqrit q̄ sit pfectus fm itellectuꝫ & affectū. Loquendum est igit alta mysteria pfectis. 1. Cor. 2. Sapiētiā loqmur inter pfectos. Unusqsqꝫ. n. fm q̄ est disposit⁹ sic iudicat: sicut irat⁹ aliter iudicat durāte passiōe. & aliter ipsa cessante. Et silr icontinens aliter iudicat aliqd esse bonū tempore passiōis. aliter post. Et ideo dī Phs q̄ vnusqsqꝫ q̄lis est talis sibi finis videt. & qa ea q̄ in sacra scriptura tradunt ptinent ad affectū nō tm̄ ad itellectū. iō opꝫ esse perfectum in vtroqꝫ. Et iō Aplus volēs ostēdere q sint pfecti: qbus sit tradēdus iste solidus cib⁹. dicit q̄ SVNT isti q pro sua ɔsuetudine hñt sensus exercitatos.] Uñ in ista perfectione q̄tuor sunt attēdēda. s. ipsa pfectio in se in quo cōsistat. & q̄tū ad hoc dī. QVI habēt sensus exercitatos.] Et ɔueniēter loquitur. In hoc eni exp̄mit vtrāqꝫ perfectionē. qa vt dī Phs itellect⁹ put iudicat de appetēdis & agendis dicit sensus: qa est relatus ad aliqd pticulare. Uñ nō accipit hic sensus p sensu exteriori. Qui ergo sentit que dei sunt pfectus est. Phil. 3. Quicūqꝫ pfecti sumus hoc sentiamus. 1. Cor. 2. Nos autē sensuꝫ Chri habemus. Qui ꝟo nō sentiunt nisi carnalia deo placere nō pñt: vt pꝫ Ro. 8. ¶ Scdo attēdenda est dispositio eius in quo est: qa oꝫ esse exercitat⁹. 1. Ti. 4. Exerce teipm ad pietatē. Qui. n. nō est exercitatus nō pōt hīe rectū iudiciū: qđ ad h reqrit Eccl. 34. Uir in multis expertus cogitabit multa. Iteꝫ q nō ē expertus pauca recognoscit. ¶ Tertio cā huius exercitationis: & hec est ɔsuetudo: nō. s. ociū: sed frequētia act⁹. Et ideo dī. PRO ɔsuetudie] s. recte agendi. Prouer. 22. Adolescēs iuxta viā suā etiā cum senuerit nō recedet ab ea. Si ergo vis esse pfectus nō des te ocio: sꝫ assuesce te bonis a iuuentute. ¶ Quarto finis huius exercitij: qa. s. AD DISCRETIONEM boni & mali.] Tūc. n. perfectus est quādo discernit inter bonum & malum. Esa. 7. Sciat eligere bonū & reprobare malū. Hec aūt sunt tria. s. discretio inter bonum & malum. inter bonū & melius. inter malum & peius. In his enim reqrit rectitudo iudicij.

Perfectio fꝫ intellm fꝫ affectum.

Discretio inter bonum & malū, vł inter bonum & melius, vł iter malū & peius.

Cap. VI.

Quapropter omisso: qui i Chro rudes incboat sermone: ad pfectionez feramur: nō rursuꝫ fundamētū iaciētes penitētie ab operibus mortuis: & fidei in deum: baptismatum: doctrine: ac manuum impositionis: & resurrectionis mortuoꝝ: & iudicij eterni. Atqꝫ id faciemus: si quideꝫ permiserit deus. Naꝫ fieri non potest: vt qui semel fuerint illuminati: gustaueruntqꝫ donū celeste: & participes facti fuerint spūssancti: gustaueruntqꝫ bonum dei verbum: ac virtutes futuri seculi: si prolabantur: denuo renouentur per penitentiaꝫ: ab integro crucifigentes sibimetipsis filiuꝫ dei: & ludibrio exponentes.

Quapropter intermittētes icboationis Chri sermonē ad pfectionez feramur: nō rursuꝫ iacientes fundamentū penitētie ab opibus mortuis: & fidei ad deū. baptismatum doctrine: impositionis quoqꝫ manuum ac resurrectionis mortuoꝝ & iudicij eterni. Et hoc faciemus: siqdē pmiserit de⁹. Impossibile eni est eos q semel sunt illumiati: gustauerūt etiā donū celeste, & participes facti sunt spūssancti. Gustauerunt nihilominus bonū dei verbū virtutesqꝫ seculi venturi: & plapsi sunt: rursus renouari ad penitentiā: rursuꝫ crucifigentes sibimetipsis filium dei: & ostentui habentes.

Supra Aplus fecit mētionē de pontificatu Chri fm ordinē melchisedech: & ōndit tarditatem coꝝ quib⁹ scribebat: hic redit ad suum ppositū. Et circa h tria facit. qa p̄ aperit itētionē suā. 2° ōndit eꝰ difficultatē ibi. ET HOC qdē faciem⁹ &c.] Tertio declarat suā itētionē ibi. CONFIDIMVS autē &c.] Circa p̄mū duo facit. qa p̄mo manifestat suū ppositū. Scdo exponit qđ dī ibi. NON rursus iaciētes &c.] ppositū suū est q̄ ptermissis his que ptinent ad incboationē doctrine chriane vult pseq alia altiora. Uñ dī. Iā dictū est q̄ pfectis opus est solido cibo. quapp intermitētes incboationē doctrine Chri p quā Christus incboat esse in nobis qđ est p doctrinā fidei. Eph. 3. Habitare Chrm p fideꝫ in cordib⁹ nřis. Feramur ad pfectionē. i. ad ea q̄ spectāt ad pfectionem doctrie Chri. 1. Cor. 13. Quādo factus sum vir euacuaui q̄ erāt puuli. Hoc aūt fm glo. ad duo referri pōt. s. vel ad itellectū vt. s. ex quo homo pfectus est oꝫ intermittere puerilia & vacare pfectis. 1. Cor. 2. Sapiētiā loqmur inter pfectos. Uel ad affectū. Et est sensus q̄ nō semp est standū in sensu incipiētiū. Sꝫ opꝫ tendere ad statū perfectoꝝ. Gen. 17. Ambula corā me & esto pfectus. Hic est duplex obiectio. & p̄ de h q̄ dicit INTERMITTENTES incboationē:] qa nunq̄ debꝫ intermitti icboatio ps. Et dixi: nunc cepi. Iob. 27. Iustificationē quā cepi tenere nō deserā. Rñdeo dōm q̄ cōtingit duplr intermittere icboationē. Uel quātū ad estimationem & sic semper oꝫ homo esse sicut icipiēs & tēdēs ad maiora. Phil. 3. Nō q̄ iā ceperim aut q̄ iam pfectus sim. Uel quātū ad pfectionem. & sic semp oꝫ niti hō transire ad statū pfectū. Phil. 3. Que retro sunt obliuiscens ad ea que priora sunt me extēdēs. In via. n. dei nō pgredi ē regredi. ¶ Alia obiectio ē de hoc q̄ dī. FERAMVR ad pfectiōeꝫ.] Perfectio. n. ɔsistit i ɔsilijs. Mat. 19. Si vis pfectus eē vade & vēde oia &c. Nō oēs aūt tenent ad cōsilia. Rñdeo dōꝫ est q̄ duplex ē pfectio. Una. s. exterior q̄ cōsistit in actib⁹ exteriorib⁹ q sunt signa iterioꝝ sic virginitas: volūtaria paupertas. Et ad hāc non oēs tenent. Alia ē iterior q̄ ɔsistit in dilectiōe dei & pximi. Col. 3. Charitatē hñtes qđ ē vinculuꝫ pfectionis. Et ad perfectionez hāc nō oēs tenent. sed oēs tenentur

Inchoatio itermitti quo ad estimationē, vł quo ad perfectionē.

Perfectio exterior & interior.

ad eã tēdere.qa ſi qs nollet plus diligere deũ nõ face/
ret qð exigit charitas.Dic̃ aũt FERAMVR.]i. hoc ſʒ
impulſionẽ a ſpũſancto.Ro.8.Qui ſpũ agunt̃ hi filij
dei ſunt.Uel ſicut q portati a deo qui portat iſirmita/
tez nr̃am.Eſa.46.Audite me domus Jacob ⁊ oẽ reſi/
duũ domus iſrael q portamini a meo vtero. Ul̃ ſicut
portati adiuicẽ.Gal.6.Alter alteri⁹ onera portate.

¶ Deide cũ dic̃.NON rurſus iacientes ⁊c̃.]Exponit qð
dixit ⁊ itẽdit oſtẽdere que ſunt illa q̃ faciũt ad incboa
tionẽ doctrine Chri.Et vtit̃ ſilitudie.PER fidẽ]·n·aĩa
edificat̃ in ſpũali edificio.Sicut ḡ in corpali edificio
ṗmo ponit̃ fundamẽtũ:ita hic ṗma rudimẽta doctrie
Chri ſunt q̃ſi fundamẽtũ.¶ Sʒ ʒ.qa infra.11.ponit̃ fi
des eẽ fundamẽtũ.fides aũt vna ẽ.Eph.4.Unus do/
minus/vna fides/vnũ baptiſma.h̄ aũt ponit ſex funda/
mẽta.ḡ vi q male.¶ Rñdeo dīz ẽ q fides fundamẽ/
tũ ẽ vtutũ.Jſta aũt q̃ ponit h̄ ſũt fundamẽtuʒ doctrine
Chri.Dic̃ NON rurſuʒ q̃ſi ita firmiter ponam⁹ q non
oporteat iterato ponẽ.Ul̃ qa dudũ poſuiſtis:⁊ nõ opʒ
iterare.Multũ aũt ſignãter ordiat iſta Apl̃s. Sic̃ eni
in via gnõnis ⁊ cuiuſcũqʒ mot⁹ ṗus ẽ receſſus a termi
no a quo.⁊ poſt acceſſus ad terminũ ad queʒ.ita dic̃ h̄
qa PENITENTIA]ẽ receſſus a pctõ.⁊ ſic ẽ q̃ſi qðdã
fundamẽtũ i iſta vita.Nemo.n.ſʒ Augu.ſue volũtat
arbiter põt nouã vitã incboare:niſi peniteat eũ pteri/
te.Uñ dñs in ṗn⁹ pdicatiõis dic̃.Pniam agite.Mat.
4.Et iõ dic̃.PENITENTIE ab opib⁹ mortuis.]Opa
eni mortua dicunt̃ vel q̃ ſʒ ſe ſunt mortua vl̃ ſũt mor
tificata.Res dĩ viua qñ hʒ officiũ ppe vtutis a q̃ cuʒ
deficit dĩ mortua.Opa nr̃a ſunt ordiata ad beatitudi/
nẽ q̃ eſt finis hoĩs.Et iõ qñ nõ ducũt ad beatitudinez
nec ordinari põt dicunt̃ mortua.⁊ hec ſunt opa facta
in pctõ mortali.iſra.11.Sãguis Chri q p ſpũſctm ob/
tulit ſeipm imaculatũ deo emundabit ↄſcias nr̃as ab
opib⁹ mortuis.Opa ṽo facta in charitate p peccatuʒ
mortificant̃.qa nõ hñt vtutẽ vt mereant̃ vitã eternã.
Ezech.18.Oẽs iuſtitie ei⁹ q̃s fecerat nõ recordabunt̃.
Penitẽtia ṽo facit q iſta reuiuiſcũt:qa reputãt̃ ei ad
vitã eternã.Jn acceſſu ṽo ad terminuʒ ṗ ẽ fides.Et iõ
dic̃.FVNDAMENTVM fidei ad deũ.]Propriũ autẽ
fidei ẽ q credat hõ ⁊ aſſentiat nõ viſis a ſe:ſʒ teſtimo/
nio alteri⁹.Hoc aũt teſtimoniũ vel eſt hoĩs tñ:⁊ iſtud
nõ facit virtutẽ fidei.quia hõ ⁊ fallere ⁊ falli põt.Uel
iſtud teſtimoniũ ẽ ex iudicio diuo.⁊ iſtð veriſſimuʒ ⁊
firmiſſimũ ẽ.qa ẽ ab ipſa veritate:q̃ nec fallere nec fal
li põt.Et iõ dic̃.AD DEVM:]vt.ſ.aſſentiat his q̃ deus
dicit.Jo.14.Creditis in deũ ⁊ in me credite.Scðo in
iſto pceſſu ſunt ſacramenta fidei.Hec aũt ſunt duo ſa
cramẽta itrãtiũ.de his.n.tñ agit hic Apl̃us.Et iſta ſũt
baptiſmus ṗ⁹.⁊ z⁹ eſt ↄfirmatio.Quantũ ad ṗ⁹ dicit.
BAPTISMATVM.]¶ Sʒ ʒ.Eph.4.Una fides:vnũ
baptiſma.Nõ ḡ plura ſunt baptiſmata.¶ Rñdeo:di/
cẽdũ eſt q triplex eſt baptiſm⁹.ſ.fluminis/flaminis/⁊
ſanguis.ſʒ duo vltima.qa nõ hñt viʒ niſi referant̃ ad
ṗmũ.qa illud opʒ hñe in pposito ſi nõ aſſit facultas in
hñtib⁹ vſuʒ liberi arbitrij.Et iõ nõ ſunt tria ſacramẽ/
ta:ſʒ vnũ ſacramẽtũ p qð regñamur ad ſalutem.Jo.3.
Niſi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpũſcõ ⁊c̃.Jnter iſta
ṽo baptiſm⁹ ſanguis plus hʒ ð effectu baptiſmi:ſi tñ
primũ fuerit in pposito:vel ʒtiũ nõ teneat̃ in mẽte:ſi
cut pʒ de inocẽtib⁹:q nõ erãt in oppoſita diſpoſitiõe.
Baptiſmus.n.vtutẽ hʒ ex merito paſſionis Chri.Ro.
6.Quicũqʒ baptiʒati ſum⁹ in Chro Jeſu i morte ipſi⁹
baptiʒati ſum⁹ ⁊c̃.Sicut ḡ q baptiʒat̃ ↄformat̃ morti
Chri ſacralr̃:ita martyr realr̃.Et iõ iſtud baptiſma hʒ

Fundamẽtũ virtutũ eſt fides.ſʒ doctrine chriſti.
Penitentia
Fides
Baptiſmus
Manus impoſitio
Reſurrectio corporum
Judicium eternum.

Per penitẽtie opa iuſtitie [illegible]

Baptiſmus fluminis/flaminis/⁊ ſanguinis/ſʒ vnum ſacramẽtũ.

totũ effectũ baptiſmi q̃tũ ad h̄ q purgat oẽʒ culpaʒ ⁊
penã peccati:nõ tñ iprimit caracterem aliquẽ.Et iõ ſi
recipiẽs martyriũ ſine baptiſmo aõ reſurgeret eẽt ba/
ptiʒãdus.Pnia ṽo non tñ hʒ de effectu baptiſmi:qa
nõ tollit oẽʒ penã lʒ tollat culpã.Sicut tñ martyr cõ/
format ſe morti Chri p exteriorẽ paſſionẽ.ita penitẽs
per interiorẽ.Gal.5.Qui Chri ſunt carnẽ ſuã crucifixe
rũt cum vitijs ⁊ ↄcupiſcẽtijs.Jõ põt eẽ tãta q tolleret
oẽʒ culpã ⁊ penã.ſic̃ pʒ in latrone ⁊ Magdalena.Uñ
pnia dĩ baptiſm⁹ inq̃tũ ſupplet baptiſmi vicẽ.Et qa
nõ lʒ illud iterari.iõ inſtituta ẽ pnia.Jſta ḡ dicunt̃ ba
ptiſmata.qa hñt effectũ baptiſmi.Sʒ tñ ſunt vnũ ba/
ptiſma:qa nõ agũt niſi illud habeat̃ i pposito.¶ Se/
cũdũ ſacramẽtũ INTRANTIVM eſt in ipſa manuuʒ
ipoſitiõe.]Hec aũt eſt z⁹.Una ẽ miracula faciẽs ſicut
qñ Chrs p man⁹ ipõnez curabat iſirmos.Lu.4.Sin
gulis man⁹ ipõnẽs curabat eos.Alia eſt ſacralis.⁊ h̄ ẽ
duplex.Una in ſacramẽto ordis.1.Ti.5.Man⁹ nemi/
ni cito ipoſueris.Alia ẽ in ſacramẽto ↄfirmationis ad
renouationeʒ.Tit.3.Per lauacrũ regnõnis ⁊ renoua/
tiõis ſpũſſancti ⁊c̃.Jn ↄfirmatione.n.dat̃ ſpũſſcũs ad
robur.Sicut.n.in eẽ nãe ṗus gñat̃ hõ ⁊ poſtea auget̃
⁊ roborat̃:ita in eẽ grẽ.Tertio ſequit̃ termin⁹ motus:
ad quẽ motus terminant̃.⁊ ille eſt z⁹.Duo.n.expecta/
mus.Primũ ẽ RESVRRECTIO corpoꝝ.]⁊ iſta ẽ fi/
dei fundamẽtũ:qa ſine hac inanis ẽ fides nr̃a.1.Cor.
15.Jtẽ expectam⁹ remunerationẽ que fiet p iudiciũ.
Eccles.12.Cũcta q̃ fiũt adducet de⁹ in iudicium.Et iõ
dic̃.IVDICII eterni.]nõ q illð iudiciuʒ duret p mille
annos ſicut voluit Lactãtius:ſʒ tñ erit in momẽto:ſʒ
dĩ eternũ:quia ſnia que ibi dabit̃ in eternum durabit.
Mat.25.Jbunt hi in ſupplicium eternũ:iuſti autẽ in
vitã eternã.¶ Et ſciẽdum eſt q oĩa iſta q̃ dicit ſe vel/
le hic tractare ſunt quaſi quedã rudimẽta fidei.Unde
predicat ea nouitijs.Act.17.⁊ in multis alijs locis.

¶ Deide cũ dic̃.ET HOC qdẽ faciem⁹ ⁊c̃.]Oñdit dif/
ficultatem ppoſiti ſui exequẽdi.Difficile.n.eſt ⁊ in ſe ⁊
reſpectu auditoꝝ.Uñ tria facit.Prio inuit q in h̄ po
tiſſime idigeat diuino auxilio.Scðo ſubdit quorũdaʒ
imbecillitatẽ ibi.IMPOSSIBILE ẽ.n.⁊c̃.]Tertio ad/
ducit quãdã ſilitudinẽ ibi.TERRAM eni q̃ ſepe ⁊c̃.]
Dic̃ ḡ.FERAMVR ad pfectũ:]⁊ h̄ FACIEMVS ſi per
miſerit deus.]Minus autez dicit ⁊ plus ſignificat.nõ
eſt tñ neceſſarium q dñs permittat:ſed opʒ q oĩa fa
ciat.Sap.7.Jn manu dei nos ⁊ ſermões nr̃i.Et iõ dʒ
oĩa ponere ſub confidentia diuini auxilij.

¶ Deide cũ dic̃.IMPOSSIBILE ẽ.n.⁊c̃.]Oñdit ibecil/
litatẽ coꝝ.erãt.n.ibecilles ad audiendũ.Sic̃.n.in cor/
poralib⁹ nullus ſtatus eſt ita piculoſus ſicut recidiuã/
tiũ:ita in ſpũalib⁹ q poſt grãm cadit in peccatũ diffici
lius ſurgit ad bonũ.Et circa h̄ facit tria.Prio pponit
bona que perceperũt.Scðo difficultatẽ cauſatã in eis
ex recidiuo ibi.ET PROLAPSI ſunt ⁊c̃.]Tertio aſſi/
gnat rõnem ibi.RVRSVS crucifigẽtes ⁊c̃.]Bona aũt
q̃dã ſunt pñtia:q̃dã ṽo futura.Jpſi ṽo in pñti habue
rũt ſpũalẽ regñationẽ:⁊ q̃tuʒ ad h̄ dic̃.ILLVMINA/
TI.]Eph.5.Eratis aliqñ tenebre:nunc aũt lux in dño.
Jſta aũt illuminatio fit p fidẽ.Act.15.Fide purificãs
corda eoꝝ.Hũt ẽt bonoꝝ dei participationẽ.⁊ q̃tum
ad h̄ dic̃.ET GVSTAVERVNT donuʒ celeſte.]Do/
nũ iſtud eſt grã ⁊ dĩ celeſtis:qa a celis deus eã dat.ps.
Dedit dona hoĩb⁹.Et Jac.1.Oẽ datũ optimũ:⁊ oẽ do
nũ pfectũ deſurſuʒ eſt:deſcẽdens a pře luminũ ⁊c̃.Eſt
ẽt in eis participatio diuine bonitatis.2.Pe.1.Per quẽ.ſ.
Chrm maxia nobis ⁊ pcioſa pmiſſa donauit. Jõ dic̃.

Inter ibecillitates ſtat⁹ recidiuãtiũ ẽ valde piculoſus

PARTICIPES facti spūssancti.] Oīa.n.bona danī ex amore.ꝛ ideo istā pticipationem attribuit spūiscō.Est aūt pticipare ptē capere.Solus aūt Chūs spūmscm̄ habuit ad plenitudinē. Jo.3. Nō.n.ad mēsuraz dat deus spūz.Alij.n.sancti de ei⁹ plenitudīe receperūt:ꝛ ptici/pes facti sunt:nō qdē substātie:sed distributionū ei⁹. Supra.2.Et varijs spūssancti distributiōib⁹.1.Cor. 12.Diuisiones grāuū sunt,idē aūt spūs ꝛc̄.Itē in p̄nti habuerūt doctrine eruditionē.Et quātū ad h̄ dic̄.GVSTAVERVNT nihilomin⁹ bonū dei x̄bū.] Uerbuz istud dī bonū:qa est x̄bum vite eterne. Jo.6. Dn̄e ad quē ibim⁹ x̄ba vite eterne habes.ps.Quā dulcia fau/cibus meis eloquia tua.Dic̄ aūt GVSTAVERVNT:] qa nō solū itellectū:sz ēt reficit affectū:in quo ē q̄dam saporatio ps.Gustate ꝛ videte qm̄ suauis est domin⁹.

C Bona aūt futura habuerūt in spe.Ro.8.Spe salui facti sum⁹.Et iō dic̄.VIRTVTESQVE seculi vētu/ri.] Doꝝ aūt q̄dā hn̄t nō solū in spe:sz ēt in quadā in/choatione ꝛ ille sunt dotes anime.s.visio,tentio,ꝛ frui/tio.ꝛ illa habenī in quadam inchoatiōe inquantū fi/des,spes,ꝛ charitas.que istis rn̄dent habenī in p̄nti. Alia aūt sunt bona.s.dotes corporis.s.subtilitas,agili/tas,ipassibilitas,claritas.que solum habenī in spe.

C Cōsequēter cū dic̄.ET PROLAPSI sunt ꝛc̄.] Osten/dit difficultatē ad resurgēdū causatā ex casu.Ubi no/tādū est q nō dicit lapsi simplr.sed PROLAPSI] .i.to/talr lapsi.qa si lapsi tm̄ eēnt:non ita difficile foret re/surgere.Prouer.24.Septies in die cadit iustus ꝛ re/surgit.Et si diceret Aplus illos q plapsi sunt ipoīe eē resurgere.tūc posset dici q in h̄ notat maximam diffi/cultatē resurgēdi.s.ꝛ pp̄ter pctm̄.ꝛ pp̄ supbiā:sicut pꝫ in demonibus.Sꝫ qa dicit illos q semel PROLAPSI sunt non posse renouari ꝛc̄.]nec est aliqd pctm̄ in hoc mūdo a quo posset hō penitere.ideo alr est intelligen/dū. C Unn̄ sciēdū est q ex h̄ loco sumpsit nouat⁹ qui/dā:q fuit p̄sbyter ecclesie romane:occasionem errādi. Uoluit.n.q nullus post baptismū poterit ad pn̄iam resurgere.Sꝫ ista positio falsa est sic dic̄ Athanasi⁹ in epla ad Serapionē:qa ipse Paulus recepit incestuo/suz corinthiū.Sic pꝫ 2ᵉ Cor.2.ꝛ silr Gal.4.qa dic̄.Fi/lioli mei quos iteꝝ parturio ꝛc̄.Est ḡ itelligēdū sic di/cit Aug.q nō dicit q ipoīe est penitere:sed q ipossibi/le est rursus renouari.i.baptiçari.Tit.3.Per lauacrū regn̄atiōis ꝛ renouatiōis ꝛc̄.Nūq̄.n.posset hō sic pe/nitere q posset iterū baptiçari.Et h̄ dic̄ Aplus:qa ſm legē iudei multotiēs baptiçabanī.sicut pꝫ Marci.7. Et ideo ad istū errorē remouendū dic̄ hoc Aplus.

Error nouati.

Aliud ē ipossibile penitē/ aliud est ipoīe renouari.

C Deinde cū dicit.RVRSVS crucifigētes ꝛc̄.] Assignat rōnē q̄re baptismus nō iteraī.qa baptismus est q̄daz ɔfiguratio mortis Chūi:sic pꝫ Ro.6.Quicūqꝫ in Chūo baptiçati sumus in morte ipsius baptiçati sumus ꝛc̄. Hec aūt nō iteraī:qa Chūs resurgēs ex mortuis iā nō moriī.Ro.6.Qui ḡ iterato baptiçanī rursuz Christū crucifigūt.Uel aliter q denoteī repugnātia grē Chūi ve.s.velint frequēter peccare ꝛ post iteꝝ baptiçari:vt scꝫ nō referaī ad iterationē baptismi:sed ad lapsuz eo/rū q peccāt.Qui scꝫ quantum in ipsis est rursus cruci/figunt Chūm.qa Christus p peccatis nostris mortuus est semel.j.Pet.3.Cum ergo peccas baptiçatus quan/tum in te est das occasionem vt iterum Christus cru/cifigatur:ꝛ fit contumelia Christo in cuius sanguie te loꝝum maculas.Apoc.1.Dilexit nos ꝛ lauit nos a pec/catis nostris in sanguine suo.

C Siqdem terra:que himbrem sepius in se venientē combiberit:ꝛ pgenuerit herbā accōmodaz eis:opera quorum ꝛ colitur: recipit benedictio/nem a deo.At que produxerit spinas ꝛ tribulos: reproba est:ꝛ maledictioni cōsinis:cuius exitus huc tendit:vt exuratur.

C Terra.n.sepe veniētez sup se bibēs him/brē ꝛ germinās herbā opportunā illis a q/bus coliī accipit benedictionē a deo.profe/rens autem spinas ac tribulos reproba est ꝛ maledicto proxima.cuius cōsummatio in combustionem. Lec. II.

Supra ostēdit Aplus difficultatē ad suū ppositū exequēdū pueniētē ex coꝝ culpa.h̄ addu/cit ad h̄ quādā similitudinē.Et p̄mo q̄tū ad bonam ter/ram.Scdo q̄tū ad malā ibi.PROFERENS autē ꝛc̄.] Sciēdū est autē q ſm vnā expōnē supra voluit Apo/stolus illos q semel baptiçati sunt nō posse iteruz ba/ptiçari vel renouari ad pn̄iaz.Alia aūt est expositio q̄ ibi dimissa fuit:q ipoīe est eos q in hac vita semel il/luminati sunt rursum in alia vita renouari ad pn̄iam. Eccles.9.Quicqd pōt manus tua facere istāter opera/re:qa nec opus:nec rō:nec sapiētia:nec scia est apud i/feros ꝛc̄. Jo.9.Uenit nox qn̄ nemo pōt operari.Rur/sus ḡ exponaī.i.post hāc vitā.Et huius rō est.Duo.n. causant pn̄iaz.Unū est qd dat efficaciaz.s.meritū pas/sionis Chūi.1.Jo.2.Ipse est ppitiatio p peccatis nr̄is. Aliud aūt est exēplū penitendi:qd habem⁹ in Chūo p ɔsiderationē.s.ɔsiderādo austeritatē:paupertatē ꝛ tādē passionē.j.Pe.2.Chūs passus est p nobis vobis relin/quēs exēplū ꝛc̄.Sic ḡ itelligiī qd dic̄.RVRSVS cruci/figētes].i.crucis Chūi fructū pcipiētes.ꝛ h̄ quātum ad id qd dat efficaciā penitētie.ET OSTENTVI]habētes. quātum ad exēplū penitēdi.Et sic accipiī ostētum in bonuz.Ista x̄o similitudo que poniī hic de terra pōt referri vel ad id qd supra dictū est Feramur ad perfe/ctionem.ꝛ tūc erit sensus q si feramur habebim⁹ bn̄/dictionē sicut terra bona.Uel pōt cōtinuari ad dictū imediate ſm expōnē vtrāqꝫ siue de baptismo siue de alia vita.Illa tamen de baptismo magis est lralis.Et sic est sensus.Sicut terra culta si iterato pfert spinas nō coliī:sed comburiī:sic homo peccans post baptis/mum vlterius nō abluiī.Et tangiī circa bonaz terrā. Primo beneficiū impēsum.Scdo fructum quem p/fert ibi ET GENERANS herbā ꝛc̄.] Tertio premiuz ibi.ACCIPIT bn̄dictionez ꝛc̄.] Terra ista est cor hu/manū.Luc.8.Quod autē ceciderit in terrā bonam hi sunt q in corde bono ꝛ optimo ꝛc̄.qd dī terra qa sicut terra idiget pluuia:ita hō indiget grā dei.ps.Uisitasti terrā ꝛ inebriasti eā.Esa.55.Quō descendit himber ꝛ nix de celo ꝛ illuc vltra non reuertiī:sed inebriat ter/ram ꝛ infundit eā ꝛ germinare eā facit ꝛc̄.Sꝫ benefi/ciū qd percipit est doctrina fidei q̄si himber superue/niens quā dn̄s pluit in cordibus auditoꝝ mediantib⁹ predicatoribus ꝛ doctorib⁹.Esa.5.Mandabo nubib⁹ ne pluāt sup eā himbrē.Job.36.Effundit himbres ad instar gurgitū q de nubib⁹ fluūt ꝛc̄.Dic̄ HIMBREM bibit]qn̄ qd audit intelligit:ꝛ ad illud afficiī.Esa.55. Oēs sitientes venite ad aquas ꝛc̄.Ista doctrina ē de/super veniēs:qa est super se:ꝛ q̄tū ad p̄ncipiuz huius doctrine.Quedā.n.doctrina est de terra:qua.s.hō in/heret terrenis.Alia est de celis:que scꝫ docet celestia. Jaco.3.Nō est ista sapiētia desursum descēdēs:sꝫ ter/rena aialis ꝛ diabolica.Et post sequitur ibidem.Que autem desursuz est sapiētia:primū quidē pudica ē ꝛc̄.

Et penitētia est efficacia ꝛ exemplum.

Uel SVPER se].i.sup facultatē humane rōnis.Eccli.
3.Plurima sup sensū hoīuz mōstrata tibi sunt.Dicit
autē nō semp nec raro:sed SEPE:]qa vt dicit Aug.7 ha/
bet hic in glo.Si semp vilescit.si raro nō sufficit 7 ne/
gligit.Job.16.Audiui frequēter talia.FRVCTVS ē.]
qa gignat herbā optimā cultorib⁹.Ista sunt bona opera
que facit hō per doctrinā susceptam.Gen̄.1.Germinet
terra herbā virētē 7c.Ista terra colit̄ pmo a deo.Joā.
15°.Pr meus agricola est 7c.Colit̄ ēt a plato.j.Cor.3.
Ego plātaui Apollo rigauit 7c.Colit̄ etiā ab homine
ipso.Prouer.24.Diligēter exerce agrū tuū.Est ergo
opportuna deo ad gl'iaz.p' Cor.10.Oīa in gl'iā dei fa/
cite.Alijs ad meritū 7 ad gloriaz.j.Thes.2.Uos estis
gloria nostra 7 gaudium.Ipsi ꝟo operanti ad vitam
eternam.Rom̄.6.Habetis fructum vestruz in sancti/
ficationem:finem ꝟo vitam eternam.

¶ Deinde cū dic̄.ACCIPIT bn̄dictionez a deo.]Ostēdit
premiū.s.bn̄dictionē diuinam.Ista aūt bn̄dictio nihil
aliud ē q̄ʒ factio bonitat' in nobis.Que qdē in p̄nti vi/
ta fit iperfecta:sʒ in futuro erit pfecta.j.Pet.3.In hoc
vocati estis vt bn̄dictionē hereditate possideatis.

¶ Deinde cū dicit.PROFERENS aūt 7c.]Agit de mala
terra de qua pmo supponit bn̄ficiū qd̄ datū est.Scd̄o
ponit malū fructū dicēs.PROFERENS aūt 7c.]Ter/
tio ostendit penā ibi.REPROBA est 7c.]Fruct⁹ ergo
sunt SPINE].i.minora peccata.ET TRIBVLI].i.ma/
iora que pūgūt ꝯsciam ppriā.7 qnqʒ etiā alienā:illa.s.
que sunt ꝯ primos.Gen̄.3.Spinas 7 tribulos germi/
nabit tibi.In pena ꝟo ponit tria.s.diuinā reprobatio/
nē iudiciariā ꝯdēnationē ibi.MALEDICTO pxia.]
Et finalem punitionē ibi.CVIUS ꝯsūmatio 7c.]Circa
ad primū dic̄.REPROBA est.] Sicut.n.pdestinatio ē
principiū remunerationis:ita reprobatio signū est cō
dēnationis.Qr ergo aliqs frequenter rigat̄ pceptis sa/
lutaribus signū est reprobationis si persistat in pecca
tis.Hiere.6.Argentū reprobū vocate eos:qa dn̄s pie/
cit eos 7c.Cōdēnatio est qa pxima maledicto.Mat.
25.Ite maledicti in ignē eternū 7c.Punitio est cuius
ꝯsūmatio in combustione.Esa.9.Uestimētū mixtum
sanguine erit in combustionem 7 cibus ignis.

¶ Ceteruʒ persuasimus nobis de vobis dilecti:q̄
his sint meliora:7 cuʒ salute coniūcta:tametsi sic
loquamur.Nō.n.iniustus est deus:vt obliuiscat̄
opis vestri:7 laboris ex charitate suscepti:quaʒ
exhibuistis erga nomē illius:qui ministrastis san
ctis:7 ministratis.Cupimus autem:vt vnusqsqʒ
vestrum idem prestet studium ad plenā spei cer/
titudinez:vsqʒ ad perfectionem:ne sitis imbecil/
les:sed imitatores eoꝝ:qui per fidem ac patiētiā
hereditatem accipiunt promissionis.

¶ Confidimus autez de vobis dilectissimi
meliora 7 viciniora saluti:tāetsi ita loqui/
mur.Nō.n.iniustus est deus vt obliuiscat̄
operis vestri 7 dilectiōis quaz ostēditis in
noie ipsius:qui ministratis sanctis 7 mini/
stratis.Cupimus aūt vnūquēqʒ vestrum
eādem ostentare sollicitudinē ad expletio/
nē spei vsqʒ in finē vt nō segnes efficiami/
ni.verū imitatores eoꝝ qui fide 7 patiētia
hereditabūt promissiones. Lec. III.

Quia Apl's multa que dura videbant̄ de statu isto
rum dixerat:mō ne ex illis desperarēt osten
dit qua intētione h̄ dixerit.s.vt ipsos a periculis retra
heret.Un̄ circa h̄ duo facit.Primo.n.ostēdit fiduciaʒ
quā de ipsis habebat.Scd̄o subdit rōnez ꝯfidētie ibi.
NON.n.iniustus de⁹7c.]Dic̄ ḡ.Ita dixi q̄ terra q̄ pro
fert spinas 7 tribulos 7c.Et ne credat' q̄ ego tales vos
reputē CONFIDIMVS de vobis dilectissimi]7 h̄ pp
fidē 7 charitatez MELIORA 7 viciniora saluti.]Ubi
cōmēdat statū ipsoꝝ ex duob⁹.s.ex eo qd̄ iā erāt:qua
ex quo dic̄ MELIORA]supponit q̄ erant in bono sta
tu.7 ex eo q̄ expectabāt in futurū.Un̄ dic̄.VICINIO
RA saluti.]Ro.13.Nūc aūt ppior est nr̄a salus q̄ cuʒ
credidimus.Quāto.n.qs pficit in bonis tāto mag' ap
propinquat saluti.¶ Sequit̄.TAM etsi ita loqmur]
.i.quia 7 si sic loquimur.hoc est vt reddamus vos cau
tos 7 hoc pcedit ex charitate.ps.Corripiet me iustus
in misericordia 7 increpabit me.

¶ Deinde cū dic̄.NON ē.n.iniustus de⁹7c.]Osidit rōnē
ꝯfidētie q̄ duplex ē.Una ex bonis ipsoꝝ p̄teritꝭ. Alia
ex pmissiōe dei ibi.ABRAHE nāqʒ 7c.]Qr ꝟo apl's
duo dixerat.Unū.s.q̄ de ipsis cōfidebat.Aliō q̄ aspe
re ipsis loqbat̄.iō duo facit.Prio.n.assignat rōnē pri/
mi.Scd̄o rōnē scd̄i ibi.CVPIMVS aūt 7c.]Rō autē
q̄re ipse de his ꝯfidat.hec est.qa recordat̄ multoꝝ bo
noꝝ q̄ ipsi fecerūt.Un̄ dic̄.CONFIDIMVS āt 7c.]Et
q̄re:qa NON est iniustus de⁹ vt obliuiscat̄ 7c.]¶ Cō/
tra.Ezech.18.Si auerterit se iust⁹ a iustitia sua 7c.Et
paulopost ibidem sequit̄.Oēs iustitie ei⁹ nō recorda/
bunt̄.Et ibi subdit̄.Quia via dn̄i equa est.¶ Rn̄deo
dicēdū ē q̄ hō q̄ cadit post grām 2r pōt se hr̄e.Uno° q̄
in malo ꝑseueret 7 tunc de⁹ oēs iustitias ei⁹ obliuiscit̄.
Alio° q̄ peniteat 7 tūc bonoꝝ p̄cedentiū recordat̄:qa
reputant̄ sibi ad meritū.Un̄ dic̄ glo.q̄ mortificata re
uiuiscūt.¶ Sʒ tunc vr̄ dubiū qa ꝯstat q̄ iustitia respi/
cit meritū.si ḡ iustitia dn̄i exigit q̄ de⁹ non obliuiscat̄
si peniteat sic dicit glo.Ergo cadit sub merito q̄ resur/
gat a pctō.7 sic meret̄ grāʒ:qd̄ est ipole.¶ Rn̄deo di/
cēdū est q̄ duplex est meritū.Unū qd̄ innitit̄ iustitie 7
istud est meritū ꝯdigni.Aliud qd̄ soli misericordie in/
nitit̄ qd̄ dicit̄ meritū cōgrui.Et de isto dicit q̄ iustuʒ
est.i.congruū q̄ hō qui multa bona fecit merear̄.Ista
eni mīa est adiuncta quodāmō iustitie pluriq̄ʒ in illo q̄
nūq̄ʒ aliqd fecit.Et isto mō nō obliuiscitur deus opis
nostri 7 dilectiōis.Soli.n.charitati debet̄ vita eterna.
Jo.14.Si qs diligit me sermonē meū seruabit.Quic/
qd eni nō ē ex charitate nō ē meritoriū.j.Cor.13.Cha
ritatē nō habeā nihil mihi pdest.Et iō hic nō dic̄ tm̄
OPERIS vestri:]sed addit DILECTIONIS.]qa ēt sic
dicit Greg.nō est amor dei ociosus.Operat̄.n.magna
si est:si opari renuit amor nō ē.j.Jo.3.Nō diligamus
verbo neqʒ lingua:sed opere 7 veritate.Ideo subdit.
QVAM ostēditis in noie ipsi⁹.]Col.3.Oē qdcūqʒ faci
tis in ꝟbo aut in opere:oia in nomine dn̄i nostri Jesu
Chr̄i 7c.¶ Quid aūt ostēderint 7 in quo ostēdit quis
MINISTRATIS]sanctis.s.subueniendo necessitatib⁹
sanctoꝝ.Matth.20.Quicūqʒ voluerit inter vos fieri
maior sit vester minister.Rom̄.12.Necessitatib⁹ san/
ctorum cōmunicantes.Et quia in omnib⁹ est necessa/
ria cōtinuatio.iō subdit.ET MINISTRATIS.]7 iō si
peccastis ex dina mīa adiūcta iustitie dabit veniaʒ.

¶ Cōsequenter cū dic̄.CVPIMVS aūt 7c.]Assignat ra
tionez q̄re ita dure locutus fuerat.s.ex desiderio salut'
ipsoꝝ.Un̄ circa h̄ tria facit.qa pmo ostendit suū desi/
deriū.Scd̄o subdit iminēs periculū ibi.VT NON se/
gnes

Cadēs i pctō perseuerāter vel penitēdo.

Meritū cōdi gni 7 ꝯgrui.

gnes efficiamini rc.] Tertio declarat p exemplū ibi. VERVM imitatores rc.] Dic̄ q̄ nō diximus ista quasi desperantes de vobis: sed magis q̄a CVPIMVS vnū quēq̄ȝ j.i. de vnoquoq̄ȝ vestrū. Phil. j. Testis est mihi deus quomō cupiā vos oēs in visceribus Jesu Christi. Sȝ q̄d cupimus: OSTENDERE eādē sollicitudinē.] idest vt sitis solliciti ostēdere p exhibitionē opis hāc sollicitudinē ad bona: quā sēp habuistis. Vñ p̄ȝ q̄ ad opera pietatis requirit̄ sollicitudo. Luc. 10. Martha martha sollicita es rc. Itē ad p̄priā salutē. 2. Thi. 2. Sollicite cura teip̄ȝ pbabilē exhibere deo. Et q̄re AD EXPLETIONEM spei.] sc̄ȝ vt iplēdo q̄d cepistis consequamini quod speratis. Rom. 5. Spes non confundit. Et hoc totum VSQVE in finem.] Qui enim pseueraverit vsq̄ȝ in finem hic saluus erit.

⁋ Deīde cū dic̄. VT NON segnes efficiamini rc.] Ostēdit periculū q̄d est pigritia: t est segnities timor futurę bone operationis p̄pter timorē. s. vel ne deficiat vl̄ ne peniteat. Prouer. 22. Piger dicit leo est in via. Vñ pigri semper allegant impedimenta.

⁋ Deinde cū dic̄. VERVM imitatores rc.] Ponit exēplū. q.d. Nō sitis pigri sȝ magis imitamini accipiēdo exēplū in p̄phetis. Jac. 5. Accipite exēplū patiētię rc. Et sequit̄. Prophetas. Et in alijs sanctis. s. Ap̄lis. p̄me Cor. 11. Imitatores mei estote sic̄ t ego Christi. Sitis ḡ IMITATORES eoȝ q̄ fide sine q̄ua ipossibile ē placere deo. Infra. 11°. ET PATIENTIA] cōtra aduersa: HEREDITABVNT p̄missiones.] Per fidem enim formatam t patientiam acquiritur hereditas promissa. Infra. 11°. Sancti per fidem vicerunt regna rc.

Gen. 22. ⁋ † Deus. n. pollicitus Abrahe: cū non posset per quēquā maiorem iurare: iurauit p semetip̄m: dicēs. Nisi benedicens benedixerō tibi: t multiplicans multiplicauero te. Atq̄ȝ ita cū patiēter expectasset: cōsequutus est p̄missum. Nā hoīes quidē per eum iurāt: q̄ sit maior: atq̄ȝ ijsdem oīs controuersię finis est: si accedat iurisiurandi confirmatio. Qua in re deus cū eximie vellet heredib⁹ p̄missionis ostēdere firmitatem cōsilij sui: interposuit iusiurādū: vti p duas res imutabiles: in q̄b⁹ fieri nō posset: vt mētiret̄ deus: validā cōsolationē haberemus: q̄ huc cōfugimus: vt potiamur p̄posita spe: quā velut anchorā tenemus aię: cū tutā: tū firmā: t introeūtē vsq̄ȝ ad ea: q̄ sunt intra velū: vbi precursor p nobis igressus est Jesus iuxta ordinē Melchisedech: pōtifex factus in eternū.

⁋ Abrahe nāq̄ȝ p̄mittēs deus: q̄m nemīnē habuit per quē iuraret maiorē: iurauit per semetip̄m dicēs. Nisi benedicēs benedicā te multiplicās multiplicabo te: t sic lōganimiter ferens adeptus est repromissionē. Hoīes eni per maiorē sui iurāt: t ois controuersię eoȝ finis ad cōfirmationē est iuramētū. In quo abūdātius volēs de⁹ ostendere pollicitatiōes hered ib⁹ imobilitatem cōsilij sui iterposuit iusiurandum vt p duas res imobiles q̄b⁹ ipossibile est mētiri deū fortissimū solatiū habeamus q̄ cōfugim⁹ ad tenēdā p̄positā spē: quā sicut anchorā habemus aię tutā ac firmā t incedētē vsq̄ȝ ad interiora velaminis: vbi p̄cursor p nobis introiuit Jesus s̄m ordinē melchisedech pōtifex factus in eternū. Lec. IIII.

Supra Ap̄lus ostēdit eām q̄re de istis cōfidebat t hoc p̄pter bona que fecerūt: hic ostēdit idem ex p̄missiōe facta p̄ribus. Unde circa hoc facit duo. Primo. n. p̄mittit p̄missionē. Scdo assignat rōnē dictoȝ ibi. HOMINES eni per maiores sui rc.] Circa p̄mū tria facit. Prio enī ostēdit cui facta sit p̄missio. Secundo ostendit promissionis modum esse conuenientem ibi. QVONIAM neminem habuit rc.] Tertio promissiōis effectum ibi. ET SIC longanimiter rc.] Promissio facta est Abrahe. Gal. 3. Abrahe dicte sunt p̄missiōes rc. Et huius est rō. q̄a per fidē inheremus deo: t ideo per fidem cōsequimur p̄missiones. Primū eni exemplū fidei fuit in abrahā. t h̄ q̄a p̄m⁹ recessit a cōsortio ifidelium. Gen. 12. Egredere de terra tua rc. Scdo q̄a p̄mus aliq̄d credidit q̄d erat supra naturā. Ro. 4. Qui cōtra spem in spe credidit rc. Unde Gen. 15. Credidit Abrahā deo t reputatū est ei ad iusticiā. Primus. n. accepit signaculū fidei. s. circūcisionē. Ro. 4. ⁋ Modus p̄missiōis est q̄tū ad duo. p̄rio quātū ad iuramētū iterpositū. 2° q̄tū ad v̄ba p̄missionis ibi. NISI benedicēs benedicā tibi.] Dicit ḡ. de⁹ volens ostēdere p̄missionē suā firmā t stabilē: q̄a nō habuit maiorē se p quē iuraret ps. Excelsus sup oēs gentes dn̄s rc. Iurauit p semetip̄m. Gen. 22. Per memetipsū iuraui dic̄ dn̄s rc. In quo habes exēplū q̄ iuramētū de se nō est illicitū: q̄a scriptura nihil deo attribuit q̄d de se sit peccatū. Intendit. n. scriptura nos ad deū ordinare t ducere. Eph. 5. Estote imitatores dei sicut filij charissimi rc. Tn̄ iterdicit̄ frequētia iuramēti. Eccl. 23. Iuratiōi nō assuescat os tuū rc. Itē iuramētū i vanū. Exo. 20. Nō sumes nomē dei tui i vanū rc.

⁋ Cōsequēter cū dic̄. NISI benedicēs rc.] Ostēdit modū p̄missiōis. q.d. Nō credat̄ mihi nisi b̄ndicam tibi: vt sit modus iurādi q̄si p execrationē. Dic̄ autē BENEDICENS] q̄d p̄tinet ad bonoȝ collationē. B̄ndictio eni dn̄i diuites facit: sic̄ dī Prou. 10. ET MVLTIPLICABO te:] q̄d ēt p̄tinet ad p̄lis numerositatē. Et vtrūq̄ȝ fuit Abrahe p̄missum: sicut p̄ȝ Gen. 14. et 2?. Ingeminat aūt BENEDICENS] vt designet bona tēporalia t sp̄ualia t cōtinuitatē b̄ndictiōis. Uel BENEDICENS b̄ndicā] in multitudine p̄lis sanctę: q̄ Gene. 22. designat̄ per stellas celi. vbi dī. Suspice celum t numera stellas si potes rc. Et multiplicās multiplicabo in numerositate p̄lis male t peruerse que ibidē: sc̄ȝ 22°. ca. designat̄ per arenā maris. Ingeminat̄ etiā MVLTITVDO] q̄d est vel p̄p numerositatē p̄lis bone vel male. Uel p̄p cōtinuitatē multitudinis. Uel benedicā in bonis grē t multiplicabo in bonis glie. ps. Quā magna multitudo dulcedinis tue dn̄e rc. ⁋ Effect⁹ p̄missiōis sunt q̄a LONGANIMITER ferēs rc.] Lōganimitas est nō solum in faciēdo magnū aliq̄d: sed etiam in expectādo in lōgum. Abrahā autē p̄missionē habuit nec vnq̄ passum pedis terre possedit: vt dicit̄ Act. 7. Et vsq̄ȝ in senectutē p̄lē nō suscepit t tn̄ a spe nō decidit. Jac. 5°. Accipite exemplū fratres mei mali exitus t lōganimitatis t laboris t patiētię p̄phetas rc. Esa. 51. Attēdite ad Abrahā p̄rem vestrū rc.

⁋ Deide cū dic̄. HOMINES eni per maiores rc.] Ponit rōnem p̄dictoȝ: t circa hoc facit tria. Prima. n. ponit humanā cōsuetudinē. Scdo assignat rōnē cōsuetudi

nis ibi.IN QVO abūdātius rč.]Tertio subdit fructū rōnis ibi.VT PER duas res imobiles rč.]Consuetudo.n. humana duplex ponit̃ Una q̃tum ad id per qđ iurat̃.Alia quātū ad effectū iuramēti ibi.ET OMNIS cōtrouersie rč.]Illud aūt p qđ iurat̃ est maius:ꝛ ħ rationabilr.Nihil.n.aliud est iurare nisi dubiū ↄfirmare.Sicut ḡ in sciētijs nihil cōfirmat̃ nisi per id qđ est magis notū.Ita qa nihil certius est apud hoies q̃ȝ de⁹ ideo per ipm tāq̃ȝ p maius ꝛ certius iurat̃.¶ Sed cōtra.Qñqȝ eni iurat̃ per filiū qui minor est vt cū dicit̃ per Chrm.Aliquādo ṽo per creaturā sicut Joseph iurauit p salutē Pharaonis.Gen.42.¶ R̃ndeo.dōm ē q duplex est modus iurādi p deū.Uno mō p simplicē attestationē:vt cū absolute dr̃ p deū ita ē.q.d.Testis est mihi de⁹ q ita est sicꝫ dico.Ro.p.Testis est mihi de⁹ cui seruio in spū meo rč.Aliqñ ṽo p execrationē qđ fit qñ aliqđ obligat̃ ad vindictam deo si non sit ita.puta caput/vel aīa/vel aliqđ hōi.sic iurauit Aplus.2ª Cor.p.Testē deum inuoco in aīaȝ meā.q.d.Obligo aīaȝ meā p testimonio pro quo ipȝ nomē dei assumo.Et istud ē grauissimū.Per creaturā aūt iurat̃ nō inq̃ȝtū est talis:sed inq̃ȝtū in ipsa relucet aliqđ indiciuȝ diuine ptātis.Quia eni ois potestas a deo est.Rom.13.inq̃ȝtū aliqs exercet ptātē sup aliquā multitudinem si iurat̃ per ipm iurat̃ per deū cui⁹potestas in ipso relucet.Et sic iurauit Joseph per saluteȝ Pharaonis.Hoc est ergo qđ dicit homines per maiores sui iurāt.

¶ Deide cū dic̃.ET OMNIS ↄtrouersie rč.]Ponit effectū iuramēti q in ħ ↄsistit q p iuramētū finit̃ ois cōtrouersia.sicꝫ eniȝ in sciētijs qñ resoluit̃ vsqȝ ad pᵃ pn⁹ demōstrabilia quiescit̃:ita diuina lege itroductū ē q cū peruenit̃ ad primā veritatē est stādū:qđ fit qñ ipsa in testimoniuȝ inuocat̃.Exo.22.Applicabitur ad deos ꝛ iurabit.ꝛ sic sopit̃ omnis questio ꝛ controuersia.

¶ Deide cū dic̃.IN QVO abūdā⁹ rč.]Ponit rōnem q̃re de⁹ voluit iurare.s.ad ondēdā firmitateȝ pmissionis sue.Uñ dic̃.IN QVO].i.eo ipso de⁹ iterposuit iuramētū volēs ABVNDANTIVS rč.]Abundās.n.fuit qđ pmisit:s; ABVNDANTIVS fuit qđ iurauit.]Uolēs inq̃ȝ OSTENDERE heredib⁹ pollicitationē].i.rei pollicite.Ro.9.Qui filij sunt pmissiōis estimant̃ in semine.OSTENDERE inq̃ȝ imobilitatē.]¶ Sciēdū ē q in his que a deo pcedūt duo sunt ↄsiderāda.s.ipe pcessus rerū ꝛ cōsiliū dei a quo talis pcessus causat̃.Cōsiliū dei est oino imobile.Esa.46.Cōsiliū meū stabit ꝛ ois voluntas mea fiet.Sȝ dispositio est hrī mutabilis.Nā dñs aliqñ pnūtiat aliqđ ẜm q exigit ordo ꝛ pcessus reruȝ sicꝫ pȝ Esa.38.Dispone domui tue:qa morieris tu ꝛ nō viues.Habebat enim cursus ifirmitatis q ex illa moreret̃.Et silr Jone.3.Adhuc q̃draginta dies ꝛ niniue subuertet̃:qa ipsa meruerat submersionē sui ipsius.Hiere.18.Repēte loquar aduersus gentē ꝛ aduersus regnū:vt eradicē:ꝛ destruā:ꝛ disperdā illō.Si pniaȝ egerit gens illa a malo suo qđ locut⁹ sum aduersus eam:agam ꝛ ego pniaȝ sup malo qđ cogitaui:vt facereȝ ei rč.Et tūc pphetia est cōminationis.Qñqȝ ṽo pnūtiat̃ aliqđ ẜm q respicit cōsiliū dei eternū:ꝛ sup hoc de⁹ nūq̃ȝ penitet nec illud retrahit.j.Reg.15.Triumphator in isrł nō parcet ꝛ penitudine nō flectetur.

Prophetia comminationis ꝑdestinationis.

Tñ sciēdū ē q qñcūqȝ dñs pmittit aliquid sub iuramēto est pphetia pdestinatiōis q̃ est ondsiua diuini cōsilij.Et ista pmissio penitus imutabilis est.

¶ Deide cū dic̃.VT PER duas res rč.]Ostēdit fructū pmissiōis:ꝛ pmo ostendit qs sit ille fructus.Scđo qs cōsequat̃ hunc fructū ibi.QVAM sicut anchoraȝ rč.] Fructus aūt est vt spes nostra sit certa.Uñ dic̃.VT HABEAMVS fortissimū].i.firmissimū SOLATIVM spei]per duas res imobiles qbus ipossibile est mentiri.s.per DEVM]q pmittit qui nō mentit̃.Nume.23.Nō est de⁹ vt filius hois vt mētiat̃ rč.ET PER iuramētū]in quo est maior ↄfirmatio veritatis.Sciēdum est aūt q sicꝫ delectatio sensibilis est experiētia sensibilis ꝛ memoria de pterito:ita spes de futuro.j.Mach.2°.Oēs qui sperant in ipso nō ifirmant̃.Esa.40.Qui sperant in dño mutabunt fortitudinē:assumēt pēnas vt aquile current ꝛ non laborabūt rč.Habeam⁹ inq̃ȝ nos qui confugimus a malis.s.mūdi ab impugnatione hostis ad tenendam ppositam nobis speȝ.ps.Dñe refugium es nobis.Prouer.18.Turris fortissima nomen dñi.Ad ipsam currit iustus ꝛ exaltabit̃.

¶ Deide cū dic̃.QVAM sicꝫ anchorā rč.]Ostēdit q fideles pmissionē istā ↄsequunt̃:ꝛ vtit̃ quadaȝ similitudine.Cōparat eni speȝ ipsi anchore que sicut in mari nauē imobilitat:ita spes aīaȝ firmat in deo in hoc mūdo qui est quasi qđdaȝ mare.ps.Hoc mare magnū ꝛ spaciosum manib⁹.Ista tñ anchora dȝ esse secura:vt.s.nō deficiat.Uñ fit de ferro.2ª Thim.p.Scio cui credidi ꝛ certus sum rč.Itē dȝ esse firma:vt.s.non cito a naui remoueat̃.ita hō dȝ alligari isti spei sicꝫ anchora naui alligat̃.Est autē dña inter anchorā ꝛ speȝ:qa anchora in imo figit̃:sed spes in sūmo.s.in deo.Nihil eni in p̃senti vita est firmū vbi aīa posset firmari ꝛ qescere.Uñ Gen.8.dr̃ q columba nō inuenit vbi requiesceret pes eius.Et ideo dic̃ q DEBET icedere vsqȝ ad interiora velaminis.]Aplus enim p sancta que erāt in tabernaculo intelligit statū p̃ntem ecclesie:sed p sancta sanctoꝝ que per velū distinguebant̃ a sanctis intelligit statū future glie.In illo ergo vult q figat̃ anchora spei nr̃e qui est mō velātus ab oculis nostris.Esa.64.Oculus nō vidit de⁹ absqȝ te que pparasti expectātibus te.ps.Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscōdisti timētib⁹ te.Hāc ibi fixit p̃cursor nr̃ q ibi igressus est.Uñ Jo.14.Uado parare vobis locū.Mich.2.Ascēdit pādēs iter añ eos.Et iō dic̃ q IPSE tāq̃ȝ p̃cursor p nobis igressus est in iteriora velaminis] ꝛ ibi fixit speȝ nr̃aȝ sicꝫ dicit̃ in collecta in vigilia ꝛ in die ascēsiōis.Tñ quia intra veluȝ nō licebat itrare nisi sūmo sacerdoti.Leui.16.Ideo dicit q IESVS qui pro nobis ingressus est:factus est pōtifex in eternū ẜm ordineȝ melchisedech.]Ecce q̃ȝ eleganter redit Apostolus ad propositum suum.Ipse enim ceperat loqui de sacerdotio:ꝛ tamen fuerat multum digressus:sed nunc ad istud redit sicut patet.

Cap. VII.

Nam ꝛ hic erat Melchisedech:rex Salez:pontifex dei altissimi:qui occurrit Abrahe:reuertenti a cede regū:ꝛ benedixit illi:cui ꝛ decimas ex omnibus impartitus est Abrahā:qui primum quidem ex interpretatione dicitur rex iustitie:deide ṽo etiā rex Salem:qđ est rex pacis:ignoti patris:ignote matre:ignoti generis:nec initium dieruȝ:neqȝ vite finem habens:sed assimilat⁹ filio dei:manet sacerdos in perpetuum. Gen.14.

Hic eni Melchisedech rex Salē sacerdos dei summi q obuiauit Abrahe regresso a cede regū:ꝛ benedixit ei:cui ꝛ decimas oium

diuisit

diuisit Abraā: primū quidem qui interpretatur rex iustitie. Deinde aūt et rex salem: qđ est rex pacis: sine pr̄e: sine matre: sine genealogia: neqꝫ initium dierum: neqꝫ finem vite habens: assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum.

Upra Apl'us 5° cap. pbauit Chrm̄ esse sacerdotē. In sexto autē cap'lo interposuit q̄dam ad ꝑperādos aios auditorum: hic redit ad suū ppositum. Intēdit.n. pbare excellētiā sacerdotij Chri ad sacerdotiū leuiticū. Et circa h facit duo. Prio.n. ostēdit excellētiā sacerdotij chri ad sacerdotiū veteris testamēti. Scdo ondit q̄ fideles debēt sacerdoti chro reuerēter subdi. Et hoc in medio decimi cap'li. ibi. HABENTES itaqꝫ frēs fiduciā rc̄.] Circa p̄m duo fac̄. Prio.n. ondit prerogatiuā sacerdotij chri sup leuiticos ex pte psone ipsius sacerdot. Scdo ex pte ministerij. 8. capi. ibi. CAPITVLVM aūt sup ea rc̄.] Circa p̄m duo facit: q̄a prio ondit excellētiā sacerdotij chri ex pmissione diuina. Scdo ondit necessitatē sacerdotij eius. ibi. TALIS eniꝫ decebat rc̄.] Promissionē vō ondit per illud. ps. Iurauit dns et nō penitebit rc̄. Unī tria ondit ad ppositū suū pbādū. Prio illud qđ dr̄ s̄m ordinē Melchisedech. Scdo illđ qđ dr̄ iurauit. ibi. ET QVANTVM est nō sine iureiurādo rc̄.] Tertio illud qđ dr̄. TV ES SACERDOS.] ibi. ET ALII q̄dē plures rc̄.] Circa p̄m duo facit: q̄a prio ondit silitudinē ad Melchisedech. Scdo ex hac silitudine pfert sacerdotiū chri leuitico. ibi. INTVEMINI aūt rc̄.] Circa p̄m duo facit: q̄a prio describit cōditiōes Melchisedech. Scdo ostēdit quō cōuenit chro. ibi. PRIMVM q̄dē rc̄.] Describit autē Melchisedech p̄mo ex noīe eius dicit. HIC aūt Melchisedech.] Sic.n. nolat eum scriptura. Gen. 14. Ubi habet historia quā Apl's hic supponit. Et s̄m Glo. hebrei dicunt ipm fuisse SEM] p̄mogenitus Noe: et tunc qñ Abraā habuit victoriam erat annor̄. 390. al's. 309. et occurrit Abrahe nepoti suo. Scdo describit eum a dignitate. Erat.n. REX ET sacerdos.] Quātum ad p̄m dicit. REX SALEM rc̄.] Et s̄m aliquos salem dr̄ Hierl'm. Sed ꝫ est Hierony. in q̄dam epl'a: q̄a vt ipse dic̄ nō poterat eē q̄ ei occurreret a Hierl'm qđ pbat ex situ. Aliq autē dicūt q̄ SALEM] dr̄ ille locus: de quo dr̄ Jo. 3. q̄ iuxta illum Joānes baptiçabat et menia illius loci erāt adhuc tpe Hieronymi. Quātum ad scdm dicit. SACERDOS Dei summi.] Antiquit'.n. ille qui iter filios erat antiquior erat sacerdos. Sꝫ verū ē q̄ tpe Abrahe multum inualuerat cult' idolor̄. Et iđ ne credat q̄ esset sacerdos idolor̄ addit dei sūmi. s. p essentiā nō per participationē vel nūcupationē. De'.n. ē creator oium eor̄ qui dicunt dij: siue p participationē siue p errorem. ps. Rex magn' sup oēs deos. Esa. 61. Uos sacerdotes dn̄i vocabimini rc̄. Tertio describit eum ab offō: sacerdos eniꝫ medi' est iter deū et pplm. Debet ḡ aliqd pplo cōferre. s. spūalia et aliqd ab ipo accipe. s. tpalia. p̄ Cor. 9. Si nos vobis spūalia seminauim' nō magnū ē si carnalia vr̄a metam'. Prio ḡ dꝫ exhibere cōfortationem p bona monita. Unī dr̄ Gen. 14°. q̄ quattuor reges vicerunt quinqꝫ reges et captiuū duxerūt Loth nepotem Abrahe. Isti quattuor reges sunt quattuor vitia principalia opposita quattuor cardinalib' virtutibus que captiuū detinent affectū nepotē rōnis victis quinqꝫ sensibus corporis. Qui eniꝫ superat et liberat affectum dꝫ confortari a sacerdote. Esa. 21. Occurrētes sitiēti ferte aquā. Et Esa. 35. Confortate man' dissolutas rc̄. Scdo per sacramētor̄ administrationē bn̄dicendo. VNDE benedixit ei.] ps. Benediximus vob in noie dn̄i. Hoc autē fit impēdendo sacramēta per que cōfortat homo in gratia. Num. 6. Inuocabunt nomē meū super filios israel: et ego bn̄dicam eis. Nam deus bn̄dicit auctoritate: sꝫ sacerdos ministerio. Et decimas. s. ad sustētationē diuisit. s. Abraā .i. recte distribuit. ¶ Sed ꝫ q̄a vt patet Num. 18. Ex lege est datio decimar̄. Non ḡ sunt ante legē. ¶ Rn̄deo dicēdum est q̄ cerimonialia veteris testamēti sunt quedā determinatiōes pceptor̄ iuris naturalis et pceptor̄ moralium. Et ideo q̄tū ad hoc q̄ habebant de iure nāli seruabātur ante legē tn̄ pro voto obseruātum et sine aliquo pcepto. Qr eniꝫ aliqd offeratur deo in recognitionem creationis et dominij h est nāle: sꝫ q̄ offerat vitulus vel edus hoc ē cerimoniale. Similr̄ de iure nāli est q̄ ministri seruiētes deo sustētentur a populo: sicut pꝫ Gen. 47°. q̄ hoc seruabatur etiā apud gentiles. Unde sacerdotes: q̄a pascebant de horreis publicis nō sunt cōpulsi vēdere possessiones suas: et ideo fuerūt ante legē. Sed determinatio huius partis est p legē. Leui. 27°. Omnes decime dn̄i sunt: et in huius signum Jacob ante legē in loco in quo postea fuit edificatū tēplum vouit se daturum decimas. et hoc specialr̄: q̄a ad hoc dei cultus pprie exhibet vt significetur q̄ homo quicqd hꝫ a deo accepit et totā pfectionem suā ab ipso expectat. Numerus.n. denarius est pfectus: q̄a cōsurgit ex partibus suis aliquotis: q̄a vnum duo tria quattuor faciunt decē. Usqꝫ etiā ad ipsum ascēdit numerus: et oēs alij nō sunt nisi quedam repetitio et additio sup denariū. Oēs ergo sunt impfecti vsqꝫ dum perueniat ad ipsum. Et similr̄ a deo est omnis pfectio. Ut ergo significaret q̄ a deo est cōplemētum omnis perfectionis: ideo dedit decimas.

¶ Deinde cū dicit. PRIMVM quidem rc̄.] Ostēdit silitudinē Christi et Melchisedech. Et circa h facit duo. Primo eniꝫ inducit similitudinē q̄tū ad cōditionem psone. Scdo q̄tū ad sacerdotium. ibi. ASSIMILATVS autem filio dei rc̄.] Prima in duas: quia primo ponit similitudinē quātum ad ea que in scriptura cōmemorant. Scdo quātum ad ea que in ipsa tacent. ibi. SINE PATRE rc̄.] In scriptura autem duo dicunt de ipso. Primum quidem nomē. s. Melchisedech] qđ interpretatur rex iustitie et significat Chr̄m qui fuit rex. Hiere. 23°. Et regnabit rex et sapiens erit et faciet iudicium et iustitiam in terra. Nec solum dicit iustus: sed etiā rex iustitie: quia factus est nobis sapiētia et iustitia. p̄ Cor. p̄mo. Aliud qđ dicit de ipso est conditio. Unde dicit REX SALEM] .i. pacis. Hoc autem conuenit Christo. Ipse enim est pax nostra. Ephes. 2°. Et in hoc docet Apostolus vti interpretatione nominū in predicationibus. ps. Orietur in diebus eius iustitia et abundātia pacis. Et bene coniungit iustitiā et pacem: quia nullus facit pacē qui nō seruat iustitiam. Esa. 32. Erit opus iustitie pax. In mundo isto gubernamur in iustitia: sed in futuro in pace. Esa. 32°. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis.

¶ Deide cum dicit. SINE patre rc̄.] Ponit silitudinem q̄tū ad ea q̄ tacent de ipo: q̄a in scriptura nō fit mētio de pr̄e vel matre ei': nec de genealogia ipsius. Unī ex h aliqui antiqui assumpserūt materiam erroris: vt q̄a solus de' est sine pn̄° et sine fine dicerēt istū Melchisedech fuisse filiū dei. Istud aūt dānatum est sicut hereticum.

¶ Unde sciēdum ē q̄ in veteri testō qñcūqꝫ fit mētio

de aliq̄ soleñi psona narrant̄ pr̄ ꝛ mater ꝛ tēpus nati/uitatis ꝛ mortis: sicut de Isaac ꝛ multis alijs: hic autē subito introducit̄ Melchisedech: nulla penitus facta mentione de gn̄atiōe sua ꝛ ptinētib⁹ ad ipsam. Et hoc vtrūq; rōnabilr̄. Inquātum.n. dr̄ sine PATRE] signat̄ natiuitas Chr̄i de Uirgine q̄ fuit sine pr̄e. Mat.i. Qd̄ enim in ea natum ē de spūscō est. Illud aūt qd̄ est pprīū dei nō dʒ attribui creature. Soli⁹ ꝟo dei pr̄is ē eē pa/trem chr̄i. Ergo i natiuitate illi⁹ qui ipm̄ pfigurabat nō debuit fieri mētio de pr̄e carnali. Itē q̄tū ad naturā eternā dicit. SINE matre.] Et h̄ ne itelligas istam gn̄a/tionē esse mālem: sicut mater dat mām genitori: sʒ ē spiri tualis sicut splendor a sole. Supra.p̊. Qui cū sit splen/dor glie ꝛc̄. Itē qr̄ sit gn̄atio a pr̄e ꝛ mr̄e nō totum est a pr̄e: sʒ mā admistrat̄ a mr̄e. Ad excludendum ḡ īperfe/ctionē a chr̄o: ꝛ ad designandū q̄ totū qd̄ hʒ est a pr̄e: nō fit aliq̄ mentio de mr̄e. Unde Aug. Est sine matre de⁹: est sine pr̄e caro. ps. Ex vtero ante luciferum genui te. i. Ego solus. SINE genealogia.] Ex duplici rōne nō ponit̄ genealogia ei⁹ in scriptura. Una ad designādū q̄ gn̄atio Chr̄i ē ineffabilis. Esa. 53°. Gn̄ationē eius qs enarrabit: Alia ad designādum q̄ Chr̄s q̄ introducit̄ vt sacerdos nō ptiet ad gen⁹ leuiticū: nec ad genealogiā veteris legis. Et hec ē itētio Apl̄i. Un̄ subdit. NEQUE initium dier̄ hn̄s neq; finē vite. Hoc aūt dicit non qa Chr̄s nō sit nat⁹ in tp̄e neq; mortuus: sʒ pp eternā ei⁹ gn̄ationē: in qua nat⁹ est sine initio cuiuscūq; tēporis. Unde Jo. p̊. In pncipio erat ꝟbū. i. tp̄e quocūq; dato ante erat ꝟbum: vt exponit Basilius. Est enim ante oēs dies: qa p ipsum fact⁹ est mūdus: cū quo ceperūt dies. Itē nec FINEM vite.] verum est q̄tū ad eternitatem. Quātum ēt ad bonitatē nō hʒ finē vite: qa Chr̄s resur/gens ex mortuis iam non morit̄. Ro. 6. ꝛ Infra. 13°. Christus Iesus heri ꝛ hodie ipse ꝛ in secula.

¶ Deīde cū dic̄. ASSIMILATUS āt filio dei ꝛc̄.] Ostē dit silitudinē q̄tū ad sacerdotiū. ¶ Sciēdum est tn̄ q̄ solet dici q̄ posteriora similant̄ p̄orib⁹ ꝛ nō ecōuerso. Et iō ne credat̄ q̄ sacerdotiū Chr̄i sit poster⁹ sacerdo/tio Melchisedech. Hoc remouet Apl̄us: qa ꝛ si Chr̄s inquātum hō nat⁹ sit post eū ꝛ ex tp̄e: tn̄ inquātum deus ꝛ filius dei: est ab eterno. Et iō Melchisedech s̄m oīa ista assimilat⁹ est illi q̄ ē fili⁹ dei: ꝛ h̄ inquātū manet sa/cerdos in ppetuū. Qd̄ pōt dupl̄r exponi. Uno⁹ qa nō fit mētio de fine sacerdotij eius: nec successore ipsius. Osee. 12. In manib⁹ pphar̄ assimilat⁹ sum. Itē est SA/CERDOS in ppetuū] qr̄ figuratū ei⁹. s. sacerdotiū chr̄i in ppetuū ē. Un̄ ꝛ i scriptura pluries repetit̄ ritu ppe/tuo. Exo. 27. Cult⁹ ppetu⁹ erit. Leui. 24. Cultu rituq; ppetuo: qa illud qd̄ figurabat̄ p istud ppetuum erat. Per h̄.n. Apl̄s cōtinuat sequētia ad p̄cedentia.

¶ Considerate ꝟo quātus hic fuerit: cui etiā deci/mas dederit Abraā pr̄iarcha de spolijs: Atq; ij qdem: qui qd̄ sint de numero filior̄ Leui: sacer/dotij functionē sumunt: p̄ceptū hn̄t: vt decimas accipiant a populo iuxta legē: h̄ est a fr̄ib⁹ suis: lʒ egressis ex lumbis Abrahe. At is cuius gen⁹ nō recenset̄ ex illis: decimas accepit ab Abraā: ꝛ ha/benti pmissiones bn̄dixit. Porro nemo negat qn id qd̄ min⁹ est: ab eo qd̄ maius ē bn̄dictionē acci/piat. Atq; hic qdem hoies qui moriunt̄: decimas accipiūt. Illic aūt is de quo testatū est: qd̄ viuat: ꝛ vt ita loquar: in Abraā decimat⁹ est ēt ipse leui: q̄ decias solet accipe. Nam his adhuc in lūbis pa/tris erat: cū occurreret Abrahe melchisedech.

¶ Intuemini aūt quātus sit hic cui ꝛ deci/mas dedit de p̄cipuis Abraā pr̄iarche. Et qdē de filijs leui sacerdotiū accipiētes mā/datū habēt decimas sumere a populo s̄m legē: idest a fratrib⁹ suis: quāq; ꝛ ipsi exie/rint de lumbis Abrahe. Cuius aūt gn̄atio non annumerat̄ in eis: decimas sumpsit ab Abraā: ꝛ hūc qui habebat repromissiōes bn̄dixit. Sine vlla aūt ꝯdictiōe qd̄ min⁹ est a meliore bn̄dicit̄. Et hic qdē decimas mo/rientes hoies accipiunt: ibi aūt cōtestat̄ qa viuit. Et vt ita dictū sit: per Abraā ꝛ Leui qui decimas accepit: decimatus ē. Adhuc enim in lumbis patris erat: quādo obuia/uit ei Melchisedech. Lec. II.

Supra ostēdit Apl̄s quō Melchisedech assimi/latus ē filio dei: hic ostēdit p̄eminētiam sa/cerdotij melchisedech ad sacerdotiū leuiticū. Et circa h̄ facit duo. Pr̄io.n. excitat attētionē. Scd̄o ostēdit p/positū. ibi. ET QUIDEM de filijs leui ꝛc̄.] Excitat āt ipsos: qa grādia ꝛ maxia dictur⁹ erat. Pro. 8. Audite me: qa de reb⁹ magnis locutura sum. Et ideo dicit. IN/TUEMINI] i. diligēter ꝯsiderate: q̄tus. i. q̄ magne di/gnitatis sit ille CUI Abraā pr̄iarcha decimas soluit.] ꝛ h̄ DE PRECIPUIS.] Mala. p̊. Maledict⁹ do'osus qui hʒ i grege suo masculum ꝛ votū faciēs imolat dn̄o debile. Dr̄ aūt ABRAAM pr̄iarcha] i. pnceps patrum: nō qa nō habuerit pr̄em: sʒ qa sibi fcā ē pmissio de pa/ternitate gētiū. Ben. 17. Eris pr̄ multar̄ gētiū ꝛc̄. Eccl. 44°. Abraā magn⁹ pr̄ mlt̄itudis gētiū ꝛc̄. Ro. 4. Pa/trē multar̄ gētiū posui te ān deū cui credidisti ꝛc̄.

¶ Deīde cū dicit. ET QUIDEM de filijs ꝛc̄.] Ostendit p̄eminētiā sacerdotij melchisedech ad leuiticū. Et cir/ca h̄ facit duo. Pr̄io.n. ondit ppositum. Scd̄o ex h̄ cō/cludit intētū. s. q̄ sacerdotiū chr̄i p̄fert̄ sacerdotio leui/tico. ibi. SI ERGO consummatio ꝛc̄.] Itē p̊ in duas qa pr̄io ostēdit ppositū. Scd̄o remouet quādam r̄nsio/nem. ibi. ET UT ita dictū sit ꝛc̄.] Pr̄ia iterū in duas. Pr̄io ondit p̄eminētiā q̄tū ad id in quo ipse vsus ē sa/cerdotio suo. Scd̄o q̄tū ad ꝯditionem sacerdotij. ibi. ET HI qdē decimas ꝛc̄.] Ad sacerdotē ꝟo duo ptinēt vt dictum est supra. s. accipe ꝛ bn̄dicere. Duo ḡ facit: qa pr̄io ostēdit excellentiā q̄tū ad acceptionē decimarū. 2° q̄tū ad bn̄dictionē. ibi. ET HUNC q̄ habebat ꝛc̄.] Circa p̊m adhuc duo facit: qa pr̄io ostēdit qbus cōpetit accipe decimas. Scd̄o quō h̄ excellenti⁹ faciebat mel/chisedech. ibi. CUIUS autē gn̄atio ꝛc̄.] Dicit ergo. ET QUIDEM accipiētes sacerdotiū de filijs leui ꝛc̄.] In h̄ ostēdit qb⁹ cōpetit accipe decimas qa SACERDO/TIBUS.] Sciēdum ē aūt q̄ illi de tribu leui erāt depu/tati dn̄o cultui. Inter ipos aūt soli illi de stirpe aaron erāt sacerdotes. Exo. 28. Applica aaron ꝛc̄. Et isti qa p aaron erāt de tribu leui sumebāt decias. ¶ Sʒ ꝯ. ergo s̄m h̄ soli sacerdotes accipiebāt decimas: qd̄ est cōtra illud. Nume. 18. Filijs leui dedi oēs decimas israelis. ¶ R̄ndeo dōm est q̄ leuite nō accipiebāt eas: nisi qa ministrabāt sacerdotib⁹. Et ita nō pp se sʒ pp sacerdo/tes dabant̄ eis. Itē leuite accipiebāt decimas decima/tas: sicut Num. 18. Et ita soli sacerdotes accipiebant ꝛ nō soluebāt. Scd̄o ondit q̄ iure accipiebāt: qa ex man/

dato leg. Unde dic. MANDATVM hñt decias sumẽ.] ¶ Contra. Si h est mãdatũ legis cũ seruare mandata legis nõ sit pctm̃. Videt̃ illicitũ nõ dare vl' accipere decimas. ¶ Rñdeo dõm ẽ q in lege fuerũt q̃daz pure cerimonialia: sic circũcisio imolare agnũ ⁊ hõ. Et illa qa erãt figuratiua tñ: nõ licet mõ fuare. Erãt.n. figura futuri. Unde q mõ fuaret sigñaret chr̃m adhuc futurũ. Quedaz xo erãt pure moralia ⁊ ista mõ fuanda sunt. Et de talib⁹ fuit dario decimaꝝ: sicut supra dcm̃ ẽ. Tñ decimatio ⁊ in lege data ẽ ⁊ in nouo testõ. Mat. 10. Dign⁹ ẽ opari⁹ cibo suo. Luc. 10. Dign⁹ est opari⁹ mercede sua. Sz determiatio talis portiõis ẽ ab eccl'ia sicut ⁊ in veteri testõ fuit in lege. Alia xo fuerũt ptim cerimonialia ⁊ ptim moralia sicut iudicialia: ⁊ ista q̃tũ ad id qd cerimonialia sunt nõ licet ea seruare: sz q̃tũ ad moralē debent: tñ nõ est necesse in ppa forma fuari.

Solo deciaꝝ ẽ de iure morali.

¶ Alia obiectio: qa si esset mãdatũ ⁊ adhuc est. Ergo peccat q nõ accipit: ⁊ peccãt vbi nõ accipiunt̃. ¶ Rñdeo dõm ẽ q aliq dicũt q nulli licet abrenũciare iuri accipiẽdaꝝ decimaꝝ: sz bñ licet dimittere vsum accipiẽdi pp scãdaluz: ⁊ h exẽplo Apli q sumpt⁹ nõ accipiebat ab aliqb⁹. Et sic dicũt mãdatũ eẽ q iuri nõ renuncient. Meli⁹ tñ dici põt q nõ est itelligendum q eis pceptũ sit sumere: sz pro se hñt itroductũ h mãdatũ q accipe possint ⁊ alij teneant̃ reddere.

Abrenunciare iuri deciaꝝ nõ licz: q̃uis vsus exigẽdi possit dimitti pp scãdaluz.

¶ Tertio ostẽdit a qb⁹ accipiebãt: qa A POPVLO. s. a fratribus suis fz legẽ: q̃q̃ ipsi leuite exierũt de lũbis Abrahe.] Quia.n. aliqs posset dicẽ q sicut Melchisedech accepit decimas ab Abraã: ita leuite a filijs eius. Ergo nõ prefert̃ illud sacerdotiũ isti: ideo h excludit ⁊ dicit q ipsimet leuite erãt de semine Abrahe: ⁊ sic erant inferiores eo cui decimas soluerunt. s. Abraam.

Nõ ẽ pceptũ sumẽdi decimas: sz ab exigentib⁹ est h pceptũ introductum.

¶ Deide cũ dic. CVIVS aũt gñatio ⁊c̃.] Ondit q̃uo excellẽti⁹ cõueniebat Melchisedech accipe decimas: qa nec ipse erat de gñe Abraã. vñ gñatio ei⁹ nõ annumerat̃ cũ eis. s. leuit. Itẽ ex mãdato legis licebat eis sumẽ decimas: ⁊ sic eoꝝ sacerdotiũ erat subm obseruantias legis: sz ille nõ ex mãdato cuiuscũqz legis: sz p se sumpsit decimas. Jõ sacerdotiũ eius erat figura sacerdotij chr̃i: qd nõ est subditũ legi. Itẽ ipsi accipiebãt a pplo infimo. s. a fratrib⁹: ille aũt a summo. s. ab Abraã.

¶ Deide cũ dicit. ET HVNC qui hẽbat ⁊c̃.] Ondit excellẽtiã ei⁹ ex pte bñdictiõis: ⁊ ẽ sua rõ talis. Gen. 14. Dr̃ q Melchisedech bñdixit Abrahe. Et maior est q bñdicit illo cui bñdicit. q ⁊c̃. Et iõ dicit q Melchisedech ipse bñdixit Abraã QVI hẽbat repromissionẽ.] ¶ Contra. Infra. 11. Non acceperũt repromissionẽ ⁊c̃. ¶ Rñdeo dõz ẽ q nõ accepit Abraã repromissionẽ. i. rez pmissaꝝ: qa nõ fuit eã cõsequut⁹: habuit tñ ipsaz in fide ⁊ spe ⁊ ad ipsuz specialr̃ facta est repromissio.

¶ Deide cũ dic. SINE vlla aũt cõdictiõe ⁊c̃.] Ponit maiorẽ sue rõnis. ¶ Sed hic sunt tres obiões. Pria est de h qd dic̃ q MINOR a maiore bñdicit̃.] Et ex isto loco pauperes lugdunẽses dicũt q q̃cũqz iustus maior ẽ pctõre: ⁊ sic iustus laycus non bñdicit̃ a malo sacerdote: sz ecõuerso. Unde volũt q ois iust⁹ ẽ sacerdos ⁊ nullus pctõr ẽ sacerdos. Rñdeo dõz est q iste error nimis pnitiosus ẽ: qa si bonitas mistri reqrat̃ ad collationez sacramẽti in q̃ est ipsa salus: seq̃t̃ q nullus sit cert⁹ sue salutis: nec sciret se recte baptiçatũ: qa non põt scire si sacerdos sit iustus. Nullus ẽt poterit esse minister: qa nemo scit vtrũ odio vl' amore dign⁹ sit. Eccl'. 9. Et iõ dõm ẽ q aliqs põt aliqd facẽ dr̃. Aut auctẽ ppa: aut auctẽ alteri⁹. Qui aũt auctẽ ppa: tũc reqritur q sit iustus. Sacerdos aũt tñ est minister. Unde nõ agit nisi

Error pauperũ de lugduno.

Benedicere aliquẽ vel auctoritate ppa vel ministerialiter.

in virtute chr̃i. h' Cor. 4. Sic nos existimet hõ vt ministros chr̃i ⁊ dispẽsatores ministerioꝝ dei. Et iõ nõ nocet siue bon⁹ siue malus fuerit: qa chr̃s ẽ qui i ipso bñdicit ⁊ sine vlla cõdictiõe q bñdicit maior ẽ. ¶ Scd̃a obiectio ẽ: qa cum chr̃s sit maior oi sacerdote q̃uo põt corp⁹ chr̃i a sacerdote cõsecrari. Rñdeo dõz ẽ q sacerdos bñdicit mãz nõ aũt corp⁹ chr̃i. Itẽ non agit auctẽ ppa: sz auctẽ chr̃i q inq̃ntũ de⁹ maior est corpe suo. ¶ Itẽ 3ª obio ẽ: qa nõ vr̃ veꝝ q maior bñdicat sp minorẽ: q2 papa cõsecrat̃ ab epo: ⁊ archieps a suffraganeo q tñ st miores. Rñdeo dõz ẽ q nec eps cõsecrat papã: nec suffraganei archiepm̃: sz hũc hoiez vt sit papa vel archieps. Itẽ fac̃ h vt mister dei q maior ẽ q̃ papa.

¶ Deide cũ dicit. ET HOC qdẽ ⁊c̃.] Ondit pemĩnẽtiã sacerdotij ex pte sacerdot ex cõditiõe ipsi⁹: ⁊ facit talez rõnẽ. Illud ẽ excellẽti⁹ qd nõ corrũpit̃: sz in sacramẽto leuitico hoies moriẽtes. i. p morte succedentes accipiũt decimas: sz ibi. i. in sacerdotio Melchisedech cõtestat̃ scriptura: qa viuit. i. nõ facit mentionẽ de morte ei⁹: nõ qa mortu⁹ sit: sz qa signat sacerdotiuz qd manet in eternũ. Chr̃s.n. resurgẽs ex mortuis iam nõ morit̃. Ro. 6. ⁊ Apoc. p̊. Fui mortuus ⁊ ecce sum viuus ⁊c̃.

¶ Consequẽter cũ dic̃. ET VT ita dictũ sit ⁊c̃.] Rñdet cuidaz obioni. Posset.n. dici veꝝ ẽ q Melchisedech maior est q̃ Abraã q ei dedit decias: sz leui ẽ maior q̃ Melchisedech. Et iõ dic̃ Apls q h nõ valet: qa vt ita dcm̃ sit PER Abraã.] i. mediãte Abraã. ET LEVI decimat⁹ ẽ] ab eo supple QVI decias accepit.] i. a Melchisedech. Et sic adhuc ẽ ipse maior q̃ leui. Sz cõ. Si alicui⁹ epi pr̃ dat decimas: nõ tñ pp hoc opz q eps sit minor illo q decimas recipit. ergo nec silr̃ in pposito. Rñdeo dõm est q nõ est silẽ: qa tota dignitas illi⁹ generis ẽt sacerdotij erat ex Abraã: nõ aũt sic est de ipso: qa tota dignitas eius ex chr̃o est nõ ex patre suo.

¶ Deinde cũ dicit. ADHVC eniz in lumbis ⁊c̃.] Manifestat qd dixerat: ⁊ dicit q leui ADHVC erat i lumbis Abraã qñ dedit decimas Melchisedech q occurrit sibi.] ⁊ sic Abraã decimato: decimat⁹ est etiaz leui. Sed cõ: qa sic ẽt erat christus in lumbis ei⁹ sicut ⁊ leui. Mat. p̊. Filij dauid: filij Abraã. Et iõ si pp h maior ẽ Melchisedech q̃ leui: qa leui fuit decimat⁹: nõ vr̃ rõ q̃re chr̃s nõ fuerit decimatus: ⁊ sic adhuc Melchisedech maior chr̃o erit. Et eadem difficultas est de pctõ originali: qa vt dr̃ Ro. 5°. In quo oẽs peccauerunt. i. in Adam. Et ideo vr̃ q Chr̃s qui codẽ modo fuit in ipso sicut nos ipsuz pctm̃ originale cõtraxerit. Rñdeo dicendũ est q totũ hoc intelligit̃ in his qui in Abraam siue in Adam fuerũt fm rõnez seminalez ⁊ corpulentam subaz: q̃uo chr̃s nõ fuit ibi: sz tñ fm corpulentam subam: chr̃s eniz fuit cõceptus quo ad corpus de materia purissima ⁊ sanctissima beate Uirginis: vt habz declarari 3° sniaꝝ. 3ª distinctione.

Chr̃s fuit in lũbis Abrae fz corpulẽtã subaz nõ aũt fm rõnem seminalem.

¶ Proinde si consummatio per leuiticuz sacerdotiuz erat: siqdẽ per hoc populus legẽ acceperat: qd p̃terea fuit opus: aliuz exoriri sacerdotez: qui fz ordinẽ Melchisedech: ⁊ nõ fz ordinẽ Aaron diceret̃? Translato siqdem sacerdotio: necesse est vt legis quoqz trãslatio fiat. In quo eñ hec dicunt̃: de alia tribu est, de qua nullus altari adstitit. Palaz est.n. q e tribu Juda exortus sit dñs noster. At nihil loquut⁹ est de sacerdotio Moses: qd ad hãc tribũ ptineat: idqz magis etiã liquet: siqdez ad silitudinẽ Melchisedech exorit̃ Gal. 4.

sacerdos alius: qui nõ iuxta legẽ mãdati carnalis fact⁹ sit: sʒ iuxta potẽtiã vite idissolubilis. Testificat̃ eniʒ ad hũc modũ. Tu sacerdos in eternum sm ordinẽ Melchisedech. Abrogat̃.n. qḋ precessit p̃ceptũ ꝓpter imbecillitatẽ ⁊ inutilitatẽ. Nam nihil ad perfectionẽ adduxit lex: verũ erat introductio ad spem potiorẽ per quã appropinquamus deo: atq3 hoc potiorem.

Psal. 109.

¶ Si ergo consummatio per sacerdotium leviticũ erat. Populus.n. sub ipso legẽ accepit: qd adhuc necessariũ fuit sm ordinẽ Melchisedech: aliũ surgere sacerdotẽ: ⁊ nõ sm ordinẽ Aaron dici? Translato.n. sacerdotio necesse ẽ ⁊ vt legis trãslatio fiat. In quo.n. hec dicunt̃ de alia tribu est: de q̃ nullus altario presto fuit. Manifestuʒ est enim ꝙ ex iuda ortus sit dñs noster: in qua tribu nihil de sacerdotib⁹ Moyses locut⁹ est. Et amplius adhuc manifestũ est si sm similitudinẽ Melchisedech exurgat alius sacerdos qui nõ sm legẽ mãdati carnalis factus est: sʒ sm virtutẽ vite insolubilis. Cõtestat̃.n. qm̃ tu es sacerdos in eternum sm ordinẽ Melchisedech. Reprobatio qdeʒ fit p̃cedẽtis mãdati: ꝓpter ĩfirmitatẽ ei⁹ ⁊ inutilitatẽ. Nihil.n. ad ꝑfectuʒ adduxit lex. Introductio ṽo melioris spei per quã ꝓximamus ad deum. Lec. III.

Supra ꝓbauit Ap̃ls p̃eminẽtiã sacerdotij Melchisedech ad leviticũ: hic ex eodẽ ↄcludit excellẽtiã sacerdotij chr̃i respectu sacerdotij levitici. Sicut ẽt supra dcm̃ est a p̃n⁰ hui⁹ septimi capl'i. Ap̃ls per tria in auc̃te psalmiste ꝓbat ꝓpositũ suũ. Et p̃mo ꝑ illud sm ordinẽ Melchisedech. Probauit ḡ p̃eminentiã Melchisedech ad levi. Et iõ sm ordinẽ sacerdotij melchisedech ꝓbat p̃eminẽtiã Chr̃i ad sacerdotium leviticũ. Uñ facit hic magnã vim de isto verbo SECVNDVM ordinẽ. Et fac̃ duas rõnes: quarũ vna cõcludit ꝙ sacerdotiũ Chr̃i p̃fert̃ sacerdotio levitico. Scd̃a ꝙ etiam euacuat illud ⁊ illã ponit ibi. ET AMPLIVS adhuc manifestũ ẽ ⁊c̃. In p̃ rõne q̃ est ↄditionalis ponit duo añtia: ⁊ per ↄ̃ns duo ↄ̃ntia. ibi. QVID adhuc ⁊c̃. Et rõ sua talis est. Si sacerdotiũ leviticum fuisset ꝑfectũ ꝑ cui⁹ ministeriũ erat administratio legis: nõ fuit nec̃iuʒ ꝙ surgeret ali⁹ sacerdos sm aliuʒ ordinẽ: ꝑ queʒ ẽt alia lex ministraret̃ sicut ꝑ leviticuʒ lex vet⁹. Sʒ surgit ali⁹ sacerdos sm aliũ ordinẽ. s. sm ordinem Melchisedech. ḡ illud iꝑfectũ erat. Sicut ḡ surgit sacerdotiũ: ita nec̃e ẽ surgere aliam legẽ. ¶ In ista rõne manifestũ ẽ ꝙ sunt duo añtia. Unũ ꝑtinet ad sacerdotiũ: aliud ad legẽ. Dicit ḡ q̃tũ ad p̃mũ añs ꝙ SI ESSET cõsummatio ꝑ sacerdotiũ leviticũ. Quãtum ṽo ad scd̃m dicit ꝙ si ꝑ sacerdotiũ lex administraret̃: qḋ ꝓbat qꝛ SVB IPSO. i. ꝑ ei⁹ administrationẽ POPVLVS legẽ accepit: nõ ꝙ sacerdotium p̃cederet legẽ: sʒ magis ecõuerso. Uñ istud scd̃ʒ añs ponit ibi cũ dicit. SVB IPSO eniʒ ⁊c̃. Mal. 2. Labia sacerdotis custodiunt sciaʒ ⁊ legẽ de ore ei⁹ requirẽt. Facit aũt mentionem sp̃alr̃ de sacerdotio: vt transferat se ad legẽ que ꝑ offm̃ sacerdotale administrabat̃. Nõ.n. vt dicit Glo. põt eẽ sacerdos sine testamẽto ⁊ lege ⁊ p̃ceptis. Sacerdotiuʒ ṽo nõ ↄsũmabat. i. ꝑficiebat. Tota.n. perfectio sua erat ꝑ legẽ quã administrabat. Sed vt iam dicẽ nullũ ad ꝑfectũ adduxit lex: qꝛ nec ad ꝑfectionẽ iustitie. Mat. 5⁰. Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̃ scribarũ ⁊c̃. Itẽ nõ dabat ↄsũmationẽ p̃ie: qꝛ non introducebat in vitã. Et in hui⁹ signũ ipse legislator nõ potuit itrare terrã ꝓmissionis. Deu. vlt. Has aũt duas ꝑfectiões habem⁹ ꝑ chr̃ʒ. Esa. 10. Cõsummatio abbreuiata inũdabit iustitiã. Rom. 6. Uerbũ ↄsummans ⁊ abbreuians in equitate. Hec sunt ergo añtia.

¶ Consequẽtia ṽo ponit cũ dicit. QVID adhuc ⁊c̃. Et ꝰ q̃tũ ad p̃m q.d. SI ILLVD fuisset ↄsũmatũ ⁊ ꝑfectũ QVID adhuc fuit nec̃iuʒ surgẽ aliũ ⁊c̃. i. nõ dixisset SECVNDVM ordinẽ Melchisedech: sed SECVNDVM ordinẽ Aaron: qḋ qꝛ nõ fecit. ḡ erat imꝑfectũ. Hec est tota p̃a rõ: per quã pʒ ꝙ sacerdotiũ chr̃i p̃fert̃ levitico. Scd̃a rõ ꝓbat ꝙ ẽt ip̃m euacuat: qꝛ ꝑfectum euacuat iꝑfectũ. p̃ Cor. 13⁰. Cuʒ venerit qḋ ꝑfectuʒ est euacuabit̃ qḋ ex ꝑte est. Ergo sacerdotiũ chr̃i euacuat sacerdotiũ leviticũ. Est ḡ p̃m ↄ̃ns ꝙ sacerdotiũ chr̃i euãat sacerdotiũ leviticũ. Scd̃m ↄ̃ns est ꝙ ẽt euacuat̃ lex q̃ ꝑ illud administrabat̃: ⁊ istud ponit cũ dicit. QVOD trãslato sacerdotio nec̃e ẽ vt legis trãslatio fiat. Erat eniʒ lex sub administratiõe sacerdotij. ḡ mutato sacerdotio nec̃e ẽ ꝙ lex mutet̃. Et hui⁹ rõ ẽ: qꝛ mutato fine nec̃e ẽ ꝙ mutent̃ ea q̃ sunt ad finẽ: sicut ꝑ mutat ꝓpositũ eũdi ꝑ aquã mutat ꝓpo quærẽdi nauẽ. Oĩs aũt lex ordinat̃ ad cõuersationẽ hũanã sm aliqḋ regimẽ. Uñ sm ph̃m in polit. mutata cõuersatione nec̃e est mutari legẽ. Sicut aũt lex humana ordiat̃ ad regimẽ humanũ: ita sp̃ualis ⁊ diuina ad regimẽ diuinũ. Hoc aũt regimẽ designat̃ ꝑ sacerdotium. TRANSLATO ḡ sacerdotio nec̃e est trãsferri legẽ. Signãter aũt loquit̃: qꝛ nõ dicit sacerdote trãslato. Lex.n. non respicit ꝑsonam sacerdotis. Uñ mortuo sacerdote non mutat̃ lex nisi forte sit illa itroducta per ꝑsonã ei⁹: sed mutato sacerdotio mutat̃ tot⁹ modus ⁊ ordo regiminis. Et de ista mutatiõe habet̃ Hiere. 3. Feriam domui Israel ⁊ domui Iuda: fedus nouũ nõ sm pactũ qḋ pepigi cuʒ patrib⁹ vestris ⁊c̃. Ro. 8⁰. Lex sp̃us vite in Chr̃o iesu liberauit me a lege pcc̃i ⁊ mortis. Lex.n. vet⁹ dicit̃ lex peccati ⁊ mortis ꝑ occasionẽ acceptã: qꝛ. s. grãʒ nõ ↄferebat ex ope opato: sicut sacramẽta noue legis. ¶ Sed obijcit hic manicheus: si lex vetus fuit data ꝑ diuinaʒ ꝓuidẽtiã cuʒ illa sit imutabilis: etiã ipsa lex esset imutabilis: ⁊ per ↄ̃ns non debuit mutari. Cuʒ ḡ mutata sit nõ est data per diuinã ꝓuidentiã. ¶ Rñdeo dicẽdũ est sm ꝙ dicit Augu. cõtra Faustum. Sicut sapiẽs dispẽsator vna ⁊ eadẽ dispositione ⁊ ꝓuidencia sm diuersitatem tẽporũ ⁊ personarũ dat alia ⁊ alia precepta: sicut alia hyeme: alia estate: alia pueris: alia senibus: alia perfectis: alia imꝑfectis: ⁊ tñ est eadeʒ ꝓuidẽtia: ita diuina ꝓuidẽtia imobili ꝑmanẽte mutata ẽ lex ꝑ mutationẽ tẽporũ: qꝛ ante aduẽtuʒ debuerũt dari p̃cepta que figurarent vẽturũ: sʒ post aduẽtuʒ que significent venisse. Itẽ data sunt illis p̃cepta sicut pueris: in nouo ṽo sicut ꝑfectis. Uñ lex dr̃ pedagogus qḋ ẽ custos puerorũ. Uñ si in lege dr̃ aliqd qḋ sonet in ꝑpetuitatẽ: hoc est rõne figurati. Itẽ Glo. dicit hic ꝙ ista translatio sacerdotij fuit figurata. p̃. Reg. 2⁰. Qñ sacerdotium fuit translatũ ad Samueleʒ q nõ fuit de tribu levi. Cõtra: qꝛ Samuel nõ fuit sacerdos: imo magis ꝰ fuit figura

Error manichei ꝙ lex vetus non debuit mutari.

tũ in trãslatiõe sacerdotij ab abyathar ad sadoch qui etiaʒ erat leuita. Et dõʒ ẽ ꝙ lʒ Samuel nõ esset sacerdos: tñ aliqd sacerdotale egit: q̃ꝛ ⁊ sacrificiũ obtulit ⁊ reges vnxit. s. Saul ⁊ Dauid. Et q̃tũ ad h̃ trãslatũ est ad ipm sacerdotiuʒ. Et sic dr̃ in ps. Moyses ⁊ Aaron in sacerdotib⁹ ei⁹: ⁊ Samuel inter eos qui inuocãt nomen ei⁹. ¶ Itẽ ꝯ illud qd̃ dicit Glo. ꝙ nõ erat de tribu leuitico: q̃ꝛ p̃ Paral. 6. Helcana q fuit pr̃ ei⁹ ⁊ ipse numeraꝛ inter filios leui. ¶ R̃ndeo dõm est ꝙ Samuel q̃tũ ad aliqd fuit de tribu iuda: ⁊ h̃ q̃tũ ad matrẽ: sed q̃tũ ad p̃reʒ de tribu leui: nõ tñ de Aaron: sed q̃tũ ad locũ fuit de monte effraim. Lʒ. n. vndecim tribus haberint certas ꝓuincias: nõ tñ trib⁹ leui: sʒ inter ipsas accepit possessionẽ ⁊ sic habitabat in monte effraim.

¶ Deinde cũ dicit. IN QVO enĩʒ ⁊c̃.] Manifestat qd̃ dixit: ⁊ p̃mo ꝙ sacerdotiũ sit trãslatũ. Scd̃o hoc exponit ibi. MANIFESTVM est enĩʒ ⁊c̃.] Dicit ğ. Dictũ est ꝙ trãslatũ est sacerdotiũ: q̃ꝛ ille cui dixit ꝓpheta. Tu es sacerdos: est de alia tribu. s. iuda nõ de leui, sicut pʒ Mat. 1. De qua tribu NVLLVS p̃sto fuit altario] i. altaris misterio. s. de iuda. ¶ Sed ꝯ. Rex Ozias ingressus ẽ tẽplũ vt poneret incẽsuʒ. 2. Paral. 26. ¶ R̃ndeo dõm est ꝙ licite NVLLVS presto fuit altari,] vel etiã nullus ipune. Ipse. n. Ozias grauiter fuit punit⁹: quia vsqʒ ad mortẽ fuit leprosus. ¶ Et si dicas ꝯ illd̃ qd̃ dr̃ nullus ꝙ beata Uirgo fuit de tribu ⁊ stirpe Aaron: q̃ꝛ erat cognata Elisabeth q̃ fuit de filiab⁹ Aaron. Lu. p̃. ¶ R̃ndeo dõm ẽ ꝙ inter stirpes sacerdotalis ⁊ regis erãt ꝓclariores: vñ ⁊ frequẽter ꝯiũcte fuerũt ꝑ m̃rimoniũ: sicut pʒ de p̃mo sũmo sacerdote q accepit vxorẽ filiaʒ Aminadab sororẽ Naason qui fuit dux in tribu iuda. Exo. 6. ⁊ etiã. 4. Reg. 11°. ⁊ 2. Paral. 22°. Ioiada sacerdos duxit in vxorẽ Iosabeth filiã regis Iorã. vñ potuit eẽ ꝙ aliq̃ ꝑte Elisabeth esset de tribu Iuda.

¶ Deĩde cũ dicit. MANIFESTVM est enĩʒ ⁊c̃.] Exponit qd̃ dixit dicẽs: ꝙ MANIFESTVM est ꝙ dñs or̃t⁹ est de tribu iuda.] Mat. p̃. Apoc. 5°. Uicit leo de tribu iuda ⁊c̃. DE QVA nihil ⁊c̃.] lex. n. mãdauit nullũ assumi ad misteriũ tabernaculi nisi tñ de tribu leui. vñ d̃ tribu iuda NIHIL de sacerdotib⁹ locut⁹ ẽ Moyses.]

¶ Deĩde cũ dic̃. ET AMPLIVS adhuc ⁊c̃.] Quia superius posuit vnã rõneʒ ad ꝓbãduʒ ꝙ sacerdotiuʒ Chr̃i p̃ferꝛ leuitico ⁊ ipm euacuat: ideo hic ponit aliaʒ in q̃ ostẽdit rõneʒ euacuationis ⁊ trãsmutationis illi⁹: ⁊ vtitur quadã ꝯditionali. In qua p̃rio ponit duo antecedẽtia. Scd̃o duo ꝯñtia. ibi. REPROBATIO qdẽ ⁊c̃.] Circa p̃mũ duo facit: q̃ꝛ p̃rio ponit illa añtia. Scd̃o manifestat qd̃ dixit. ibi. CONTESTATVR enĩʒ ⁊c̃.] Rõ sua talis. Si nouus sacerdos surgit h̃ nõ erit ꝯm legẽ carnalis mãdati: sed ꝯm legẽ vite eterne ⁊ insolubilis. Et hui⁹ rõ est: q̃ꝛ p̃m⁹ fuit ꝯm legẽ illã. opʒ ğ ꝙ nouus sit ꝯm aliã legẽ: si tñ surgit aliqs nouus. Sed dõm est ꝙ surgit alius nouus. In maiori ğ sunt duo: quoꝝ vnum ꝑtinet ad vet⁹ testm̃. s. ꝙ est mãdatũ carnale: ⁊ h̃ q̃ꝛ habebat q̃sdaʒ obseruãtias carnales: sicut circũcisionẽ ⁊ purificatiões carnales. Itẽ q̃ꝛ ꝓmittebat penas ⁊ premia carnalia. Esa. p̃. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Infra. 9°. Iustitije carnis vsqʒ ad t̃ps correctionis iposite. Et istud añs ponit cuʒ dicit. AMPLIVS manifestũ est ⁊c̃.] Et pʒ ꝙ ꝑtinet ad nouũ testm̃ qd̃ nõ dispensaꝛ per carnalia: sʒ ꝯsistit in sp̃ualib⁹. Est. n. ꝯm sp̃ualem virtutẽ per quã gñaꝛ in nobis vita ꝑpetua. Et h̃ q̃ꝛ ꝓmittunꝛ in ipso bona ⁊ pene ꝑpetue. Infra. 9. Chr̃s assistẽs põtifex ⁊c̃. Mat. 25. Tũc ibunt hi in suppliciũ eternũ: iusti aũt in vitã eternam. Itẽ NON ꝯsistit i carnalib⁹ obseruãtijs: sʒ i sp̃ualib⁹.] Io. 6. Uerba q̃ ego locut⁹ sum vobis sp̃s ⁊ vita sunt. Et dicit ꝙ est SECVNDVM v̾tutẽ vite insolubilis.]

¶ Consequẽter cũ dicit. CONTESTATVR enim ⁊c̃.] Manifestat qd̃ dixerat: ⁊ facit viʒ in hoc ꝙ dicit. IN ETERNVM] quia si sacerdotiuʒ est eternum manifestum est ꝙ dicit perpetuitatem.

¶ Deinde cũ dicit. REPROBATIO qdeʒ fit ⁊c̃.] Posuit duo ꝯñtia. Et p̃mo de euatione veteris testamenti. Scd̃o de institõne noui. ibi. INTRODVCTIO aũt melioris ⁊c̃.] Primũ est ꝙ vet⁹ testm̃ fuit ꝯm legẽ carnalis mãdati: ⁊ introduciꝛ aliud. ğ p̃m̃ mutaꝛ. Et h̃ est qd̃ dicit ꝙ fit p̃oris mãdati reprobatio. ¶ Sed ꝯ. Nõ reprobaꝛ nisi maluʒ. Esa. 11. Ut sciat reprobare malum. Illud aũt mãdatũ nõ est maluʒ. Ro. 7. Lex qdeʒ scã ⁊ mãdatũ scm̃ ⁊ iustũ ⁊ bonũ. ¶ R̃ndeo dõm ẽ ꝙ non erat maluʒ ꝯm se: sʒ vt incõueniẽs tẽpori. Nõ. n. seruanda sunt in nouo sacerdotio q̃ fuerũt i antiquo. ps. Holocaustũ ⁊ pro pctõ nõ postulasti: tũc dixi: ecce venio. Et iõ dr̃ ꝙ ILLVD reprobaꝛ: ⁊ h̃ ꝑꝑ ĩfirmitatẽ ⁊ inutilitatẽ.] Illud aũt dr̃ infirmũ qd̃ nõ põt exequi effectũ suũ. ꝓprius aũt effect⁹ legis ⁊ sacerdotij ẽ iustificare. Hoc aũt lex nõ potuit facere. Ro. 8. Nã qd̃ erat ĩpossibile legi in quo infirmabaꝛ ꝯm carnẽ. Gal. 4. Quõ conuertimini iterũ ad infirma ⁊ egena elemẽta: qbus denuo vultis seruire. Itẽ inutile dr̃ ꝙ nõ valet ad fineʒ cõsequẽduʒ. Hoc aũt nõ põt lex. q̃ꝛ nõ adducebat ad beatitudinem que finis est hoĩs. Sed tñ suo t̃pe fuit vtilis inquãtuʒ disponebat ad fidẽ. Infra. 11. Iuxta fidẽ oẽs defuncti sunt nõ acceptis repromissionib⁹. Quare aũt sit infirmũ ⁊ inutile: ostẽdit cũ dicit. NIL ENIM ad ꝑfectionem.] nec. s. iustitie nec patrie ADDVXIT.] Uñ erat imperfecta: sed ꝑfecta fuit per Chr̃m.

¶ Cõsequẽter cũ dicit. INTRODVCTIO aũt ⁊c̃.] Ponit s̃m ꝯñs ex scd̃o añte dicẽs. INTRODVCTIO aũt melioris spei] supple fit ꝑ nouũ sacerdotẽ PER quam ꝓximam⁹ ad deũ.] Si. n. nouus surgit ẽ ꝯm v̾tutẽ vite indissolubilis: h̃ ẽ añs ⁊ introductio melioris ⁊c̃. ⁊ h̃ est ꝯñs. p̃ᵉ Pe. 1. Regñauit nos ĩ speʒ viuã ꝑ resurrectioneʒ Iesu. Itẽ ꝑ ip̃ʒ ꝓximam⁹ deo. Per pctm̃. n. disiungimur ab ipso. Esa. 59. Iniq̃tates v̾re diuiserunt inter vos ⁊ deũ vestrũ ⁊ pctã abscõderũt facieʒ ei⁹ a vobis. Hic est ğ ille qui h̃ remouet qd̃ facit nos approximare deo. Hic aũt est ille nouus sacerdos. s. Chr̃s qui tollit peccata mundi. Io. p̃. Ro. 5. Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deũ per dñm nostrũ Iesuʒ chr̃m per quẽ accessum habeamus in gr̃aʒ istam.

¶ Quod nõ absqʒ iureiurando res acta sit. Nam illi qdeʒ citra iusiurandum sacerdotes facti sunt: hi v̾o cuʒ iureiurãdo: per eum qui dixit ad illum. † Iurauit dñs ⁊ nõ penitebit euʒ: tu es sacerdos Ibidem.
in eternũ ꝯm ordinationẽ Melchisedech. Tanto potioris testamẽti sponsor factus est Iesus: ⁊ illi qdeʒ plures facti fuerũt sacerdotes: ꝓpterea qd̃ per mortẽ non sinerenꝛ ꝑmanere. At hic qd̃ ideʒ maneat in eternũ: perpetuũ hʒ sacerdotiũ: vnde ⁊ saluos facere ad plenũ põt: qui per ipsuʒ adeũt deuʒ semper viuens: † ad hoc vt interpellet pro 1. Io. 2.
illis. Talis enim decebat vt esset nobis pontifex pius: inocẽs: impollutus: segregatus a peccatoribus: ⁊ sublimior celis factus: cui nõ sit quotidie necesse: quẽadmoduʒ illis pontificib⁹: p̃rius pro

ꝓpriis pctis victimas offerre: deinde pro peccatis ppli. Haz id fecit semel cū semetipsuz obtulit. Sigdez lex hoies ꝯstituit pontifices habētes infirmitatē. Porro ſmo iuriſiurādi: qui supra legē fuit: filiū ꝯstituit in eternū ꝯsummatum.

¶ Et quātuz est non sine iureiurando. Alij qdez sine iureiurādo sacerdotes facti sunt: Hic aūt cuz iureiurādo per eū qui dixit ad illū. Jurauit dn̄s ⁊ nō penitebit eū: tu es sacerdos in eternū. Jntantuz melioris testamenti sponsor fact⁹ est Jesus. Et alij qdez plures facti sunt sacerdotes: iccirco q̄ morte ꝓhiberent̄ permanere: hic aūt eo q̄ maneat in eternuz sempiternū hz sacerdotiuz. Unde ⁊ saluare in perpetuū pōt accedēs per semetipsuz ad deū semꝑ viuens ad interpellanduz pro nobis. Talis enim decebat vt nobis esset pōtifex: sanctus: inocēs: impollutus: segregat⁹ a pctōrib⁹ ⁊ excelliōr celis fact⁹. Qui nō hz necessitatē quotidie quēadmodū sacerdotes prius ꝓ suis delictis hostias offerre: deide pro populi. Hoc.n. fecit semel se offerēdo. Lex.n. ꝯstituit hoies sacerdotes infirmitatē habētes: sermo autē iuriſiurandi: qui post legez est filium in eternuz pfectū.

Lec. IIII.

Supra Apl's ex vna pte auctoritatis psalmiste ꝓbauit q̄ sacerdotiū Chri pferr̄ leuitico, ⁊ ipm euacuat: hic idē ꝓbat ex alijs duab⁹ ptibus. Et p̄mo ex h̄ qd̄ dicit. IVRAVIT dn̄s.] Scd̄o ex hoc qd̄ dicit. TV ES sacerdos.] ibi. ET ALII qdē plures ⁊c̄.] Facit aūt p̄mo talez rōnē. Jllud qd̄ instituit̄ sine iuramēto min⁹ validuz est q̄ʒ qd̄ instituit̄ cū iuramēto: sacerdotiū aūt chri institutū est cū iuramēto: sicut pz: q2 dicit. IVRAVIT dn̄s.] Sacerdotiū ṽo Aaron nō: sicut pz Exo. 28. Applica ad te Aaron ⁊c̄. ergo ⁊c̄. Quātum ad maiorem dicit. ET QVANTVM EST] supple q̄ NON sine iureiurādo.] ALII autez ⁊c̄.] vsqz FACTI sunt.] HIC AVTEM ⁊c̄.] Oīa ista ponunt̄ ad ꝓbādū q̄ sacerdotiū Chri sit firmius: q2 sicut supra dictū est: ois ꝓmissio facta i veteri testamēto ꝑ iuramētū: signū est cōsilij diuini imobilis. Et ideo quia ad Dauid ⁊ ad Abrahā facta fuit ista ꝓmissio de Chro cuz iuramento: spāl'r dr̄ chrs filius ipsoꝝ. Mat. p̄. Jllud aūt iuramētum designat eternitatē ptātis chri. Dan. 7°. Potestas eius potestas eterna. Luc. p̄. Et regni ei⁹ nō erit finis. IN TANTVM melioris ⁊c̄.] q2 sacerdotiū est firmi⁹, qd̄ pz: q2 per iuramētū ordinatū est: ideo opz aliquid MELIVS ⁊ firmius] per ipz hēri. Uñ pōt legi pcedēs l'ra suspēsiue vsqz huc q̄ inquātuz ē nō sine iuramēto intantū melioris ⁊c̄. ¶ Sciēduz est aūt q̄ sacerdos ē medi⁹ inter deū ⁊ ppl'z. Deut. 5. Ego medi⁹ ⁊ sequester fui. Et iō q2 sequester ē mediator: sacerdos dz deum ⁊ pplm ad cōcordiā reducere. Et h̄ fu q̄si ꝑ pactū de bonis tpalib⁹: in qb⁹ nō cōquiescebat affect⁹ nisi carnalium. ſm illud ps. Quid eniz mihi ē in celo ⁊c̄. Et ideo oportuit vt superueniret alius sacerdos: qui ESSET SPONSOR] i. ꝓmissor melioris testamēti ⁊ melioris pacti: q2 de bonis spūalib⁹ ⁊ stabilibus. Et HIC EST IESVS.] Hiere. 31. Feriā domui israel ⁊ domui iuda fedus nouū nō ſm pactuz qd̄ pepigi ⁊c̄. Mat. 4. Penitēʒ agite appropinquabit eniz regnū celoꝝ ⁊c̄.

¶ Deide cū dic̄. ET ALII q̄ʒplures ⁊c̄.] Uut̄ alia clausula posita in auc̄te. Tu es sacerdos in eternū. Et circa h̄ facit duo. Prio.n. ostēdit q̄re hec clausula in eternū apponit̄. Scd̄o ex h̄ ostēdit sacerdotiū Chri eē maioris efficacie q̄ʒ sacerdotiū veteris testamēti. ibi. VNDE ⁊ saluare ⁊c̄.] Ostēdit aūt q̄ iste sit verus sacerdos: q2 alij ꝓhibebant̄ morte ꝑmanere: q2 oēs necessitatē habebāt moriēdi. Uñ Aaron mortuo successit Eleazar: sicut pz Nume. 20. Et sic deinceps. Sicut aūt videm⁹ in nālib⁹ q̄ sunt signa spūaliuz q̄ incorruptibilia non multiplicant̄ sub eadē specie. Uñ nō est nisi vnus sol ita in spūalib⁹ in veteri testamēto qd̄ fuit ipfectū multiplicati fuerūt sacerdotes. Et h̄ fuit signū q̄ illud sacerdotiū erat corruptibile: q2 incorruptibilia nō multiplicant̄ in eadē specie vt dictū est: sz iste sacerdos. s. chrs est imortalis. Manet eniz in eternū sicut ṽbum pris eternuz ex cuius eternitate redundat ēt eternitas in corp⁹ eius: q2 chrs resurgēs ex mortuis iaz non moritur. Ro. 6. Et iccirco ex eo q̄ manet in eternū habet sacerdotiuz sempiternū. Et ideo solus chrs est ver⁹ sacerdos. alij aūt ministri eius. p̄me Corin. 4°. Sic nos existimet homo vt ministros Christi.

¶ Deide cū dic̄. VNDE ⁊ saluare ⁊c̄.] Ondit efficaciaʒ eius. Et circa h̄ duo facit: q2 p̄mo ondit efficaciā eius. Scd̄o modū istr⁹ efficacie. ibi. ACCEDENS ⁊c̄.] Efficacia ei⁹ est: q2 cā est semꝑ potētior suo effectu: ⁊ iō cā tēporalis nō pōt ꝓducere effectū eternū. Sacerdotiū ṽo chri est eternū: nō aūt leuiticū: vt ē ꝓbatum. Ergo chrs pōt saluare i ppetuū. Hoc aūt nō posset fieri nisi hēret virtutē diuinā. Esa. 45°. Saluat⁹ est israel in dn̄o salute eterna. Modus aūt est: q2 ACCEDENS ⁊c̄.] Et describit istū moduz a trib⁹. s. ab excellētia virtutis nāe, ⁊ pietatis. Uirtutis qdē q2 accedit ꝑ SEMETIPSVM.] ¶ Sed 5. Accedēs ad aliquē distat ab ipso: chrs autez nō distat a deo. ¶ R̄ndeo dicēdū est q̄ Apl's in verbis istis ostēdit duplicē nāʒ. s. humanā ſm quā cōuenit ei accedere: q2 in ista distat a deo: nō autē accedit a statu culpe ad statū grē: sz ꝑ ꝯtēplationē intellus ⁊ affect⁹ ⁊ adeptionē glīe. Et nām diuinā ꝑ h̄ q̄ dicit eū PER SEMETIPSVM] accedere ad deuz. Si ṽo esset pur⁹ hō nō possz ꝑ se accedere. Jo. 6. Nemo pōt venire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eū. Et iō cuz Apl's dicit q̄ PER SEMETIPSVM] accedit: ondit ṽtutē ei⁹. Esa. 63. Gradiēs in multitudine fortitudinis sue. Ergo accedit inquātuz hō: sz ꝑ semetipsuz inquātuz de⁹. ¶ Excellētiaz ṽo nāe ondit iquātuz dicit. SEMPER viuēs.] Alr̄ eniz sacerdotiū ei⁹ finiret̄. Apoc. 1. Fui mortuus ⁊ ecce sum viuēs in secula seculoꝝ. Excellentiā pietatis ostēdit: q2 dicit. AD INTERPELLANDVM pro nobis] q2 lz sit ita potēs ita altus: tn̄ cuz h̄ est pius: q2 iterpellat pro nobis. p̄ᵉ Cor. 2. Aduocatū habem⁹ apud prēm Jesum chrm ⁊c̄. Jnterpellat aūt pro nobis p̄mo humanitatē suaz quā pro nobis assumpsit repn̄tādo. Jtē sanctissime aīe sue desideriū q̄ chrs de salute nr̄a habuit exprimēdo cū quo iterpellat pro nobis. Alia l'ra habz accedentes per ipsuz: ⁊ tūc designant̄ illi quos saluat: q2 accedentes per fidem eius ad deū. Roma. 5. Justificati igit̄ ex fide pacem habeamus ad deuz per dn̄m Jesum chrm per quē accessum habemus.

Mod⁹ quo Chrs accedit ad deū ꝑ nobis ē triplex: virtute, nature, pietate.

¶ Deide cū dicit. TALIS eniz decebat ⁊c̄.] Ostēdit excellentiā Chri ⁊ excellentiā ei⁹ sacerdotij. Et circa hoc facit duo. Prio.n. ostēdit q̄ ei cōueniūt pfectiōes ꝯdi-

tionuz q̄ regrebant ad sacerdotiū veteris legis. Scḋo ostēdit q̄ sibi desunt ipfectiōes ei⁹. ibi. QVI nō hʒ necessitatē ₇c̄.] ¶ Ponit āt q̄tuor ɔditiōes ḋ ipo q̄ debēt eē in sacerdote legali. Primo SANCTITAS.] Leui. 21. Incensuʒ ₇ panes dei sui offerunt: ₇ ideo sancti erunt. Hāc aūt pfecte habuit Chr̄s. Sanctitas. n. i͂portat puritatē ɔsecratā deo. Chr̄s aūt a pncipio cōceptiōis sue deo ɔsecrat⁹ fuit. Luc. p̄. Qḋ. n. ex te nascet̄ sanctū vocabit̄. Mat. p̄. Quod. n. in ea natū est de spūscō est. Et Dan. 9. Ungat̄ scūs scōꝝ. ¶ Scḋo INNOCENTIA.] Leui. 22. Custodiant pcepta mea vt non subiaceant pctō. Proprie aūt dr̄ inocētia puritas ad pximū. ps. Innocēs manib⁹ ₇c̄. Chr̄s aūt summe inocēs fuit: qui pctm̄ nō fecit. ps. Ego in inocētia mea ingressus sum. ¶ Tertio q̄ ESSET ipollutus] ₇ h̄ q̄ ad se. Leui. 21°. Homo de semine tuo q̄ habuerit maculaʒ nō offerat panes dei sui. De chr̄o aūt dr̄ i figura. Exo. 12°. Erit autē agn⁹ sine macula ₇c̄. ¶ Quarto q̄ NON cōmisceret̄ cuʒ coinquinatis.] Leui. 21. Non cōmiscet stirpeʒ generis sui vulgo gētis sue. Chr̄s aūt fuit pfectissime a pctōrib⁹ segregatus. ps. Beat⁹ vir qui nō abijt in cōsilio ipioꝝ ₇c̄. Qḋ qdē veꝝ est q̄tū ad silitudineʒ vite. Sap. 2. Dissilis ē alijs vita illi⁹. Non tn̄ q̄tū ad ɔuersationē: qa cū hoib⁹ cōuersat⁹ est. Baruch. 3. Et hoc pp illoꝝ ɔuersionē. Mat. 9. Quare cū pctōrib⁹ mādicat magister vester? Et itantuʒ segregat⁹ ē q̄ ēt fact⁹ ē excelsior celis. i. sup oi celesti creatura sublimata ē humana nā in ipso. Supra. 3. Sedet ad dexterā maiestatis i excelsis ₇c̄. Ergo iste ē sacerdos valde sufficiēs.

Quattuor sūt cōditiōes veri sacerdotis: sanctitas, innocentia, impollutio, non cōmisceri cū coinquinatis.

Christus fuit a pctōrib⁹ segregat⁹ quo ad silitudinē vite, nō aūt q̄ ad conuersationem.

¶ Consequēter cuʒ dicit. QVI nō hʒ ₇c̄.] Remouet ab eo illud qḋ erat ipfectionis in sacerdote legali. Hoc āt erat qa ille idigebat sacrificio expiationis: vt p3 Leui. 16. Immolabit vituluʒ pro se ₇ hyrcū pro pplo. Ergo orabat pro se. Itē nō tm̄ semel orabat pro se: sʒ frequēter. Et hui⁹ rō est: qa lex istituit sacerdotes hn̄tes infirmitatē. Sap. 9°. Hō infirm⁹ ₇ exigui tpis ₇c̄. Sʒ s̄m diuin⁹ qui post legē iterposito iureiurādo ɔstituit filiū qui nullaʒ de istis ipfectionib⁹ hʒ: sed oīno pfectuʒ in eternū. s. sacerdotē duraturū. Non. n. obtulit pro pctis suis: sʒ tm̄ pro nostris. Esa. 53. Uulnerat⁹ est pp iniquitates nostras. Itē nec frequēter pro nobis: sʒ tm̄ semel. p̄ Pe. 3. Christus semel pro pctis nostris mortuus est. vnica eniʒ eius oblatio sufficit ad exhauriēda peccata totius generis humani.

Unica oblatio chr̄i i cruce sufficit ad omnia pctā exhaurienda totius humani generis. Supra. 4.

Cap. VIII.

Cęterum eoꝝ que dicimus illud ē caput: ₇ qḋ taleʒ habemus pontificeʒ: qui consedit ad dexterā throni maiestatis: in celis sanctoꝝ administrator ac veri tabernaculi: qḋ fixit de⁹ ₇ non hō. Oīs. n. pontifex ad offerēdum donaria ₇ victimas cōstituit̄: vnde necesse est vt hic etiā habeat aliqd qḋ offerat. Nam si esset in terra ne sacerdos quidem esset vbi sunt sacerdotes qui offerunt iuxta legeʒ donaria: que qdeʒ exēplari ₇ vmbre deseruiunt celestium: quēadmodum oraculo responsum est Mosi: cū esset absoluturus tabernaculuʒ. ₇ Nam vide: inquit: vt facias oīa s̄m exemplar: qḋ ostensum est tibi in monte.

Exo. 25. Act. 7.

Capituluʒ aūt sup ea que dicunt̄. Taleʒ habemus pontificeʒ: qui cōsedit in dextera sedis magnitudinis in celis sanctoꝝ minister ₇ tabernaculi veri qḋ fixit deus ₇ nō homo. Omnis eniʒ pontifex ad offerendum munera ₇ hostias cōstituit̄. Unde necesse est ₇ hunc habere aliqd qḋ offerat. Si ergo esset super terram: nec esset sacerdos cum essent qui offerrent s̄m legem munera qui exēplari ₇ vmbre deseruiunt celestiū: sicut rn̄sum est Moysi cū ɔsummaret tabernaculum. Uide inquit oīa facito s̄m exēplar: quod tibi ostensum est in monte.

Supra pbauit Aplūs excellentiaʒ sacerdotij Chr̄i ad sacerdotiū leuiticū ex pte psone: hic pbat ideʒ ex parte ipsi⁹ sacerdotij. Et circa h̄ facit duo. Primo eniʒ ostēdit sacerdotiū Chr̄i esse excellentius sacerdotio veteris legis. Et pmo h̄ in gnali. Scḋo in spāli. ibi. HABVIT qdē ₇ prius ₇c̄.] i. s. 9. ca. Prīa in duas. Primo eniʒ ponit intentū. Scḋo manifestat ppositum suū. ibi. OMNIS eniʒ pontifex ₇c̄.] Circa primū duo facit: qa pmo ponit moduʒ tradēdi. Scḋo pmittit que dʒ dicere. ibi. Taleʒ hēmus pontificē ₇c̄.] Dicit g̊. CAPITVLVM ₇c̄.] Caplm̄ est breuis cōplexio continens multa. Et dr̄ a capite: qa sicut in capite virtute ₇ q̄si summarie continent̄ oīa que sunt in corpore: sic in caplo illa que dicēda sunt. Ergo dicemus in quodam capitulo: ₇ quasi i quadaʒ summa. SVPER ea ₇c̄.] Ly super pōt dicere appositū: ₇ tūc erit sensus. Que summarie dicenda sunt supapponent̄ premissis. Uel pōt designare excessum: ₇ tunc est sensus. Ea que dicenda sunt in summa ₇ capitulo sunt maiora.

Capitulum quid est.

Ly super vel appositū, vel excessum pōt designare.

¶ Deinde cū dicit. TALEM habemus pontificeʒ ₇c̄.] Premittit que dʒ dicere. Et pmo dignitatē hui⁹ sacerdotij. Scḋo officiū ei⁹. ibi. SANCTORVM minister.] Dignitas ei⁹ ē: qa TALEM habem⁹ pōtificē qui cōsedet ad dexteraʒ magnitudinis in excelsis.] Sedes est iudiciaria potestas q̄ aliqb⁹ cōuenit tanq̄ ministris dei sicut oibus regib⁹: qa adorabūt euʒ oēs reges terre: vt dr̄ in ps. ₇ oibus prelatis. p̄ Cor. 4. Sic nos existimet hō vt ministros dei. SEDES g̊ magnitudinis] est excellentissima potestas iudicādi. Iteʒ pars dextera est potior in aiali ₇ signat bona spūalia. Quia g̊ chr̄s hʒ iudiciariā ptāteʒ dr̄ sedere. Pater. n. omne iudiciuʒ dedit filio. Jo. 5. Quia h̄o post deum hʒ hoc excellentissime sedet in dextera magnitudis in excelsis. i. in potiorib⁹ bonis. Supra. 1. Sedet ad dexteraʒ maiestatis in excelsis. Hoc aūt qḋ dr̄ cōsedere vel cōsedet pōt referri ad Chr̄m s̄m q̄ est de⁹: ₇ sic cōsedet: qa habet eandeʒ auctoritatē iudicādi quā hʒ pater: sed distinctus est in psona. Et sic ly magnitudinis accipit̄ pro psona pr̄is. Uel s̄m q̄ homo ₇ h̄ magis ppͤe ad intētionē Apl̄i: qa loquit̄ de pontificatu Chr̄i: qui est pontifex inquātum homo. Et sic cōsedet qa humanitas assumpta hʒ quādaʒ associationē ad deitatē ₇ cōsedet ad iudicādū. ps. Eleuata est magnificētia tua super celos. Jo. 5. Potestatē dedit ei iudicium facere: qa filius hominis est. Et sic apparet dignitas sacerdotis.

Pars dextera pro spūalibus accipit̄.

¶ Consequēter cū dicit. SANCTORVM minister ₇c̄.] Ostēdit dignitatē officij ei⁹. Dr̄ aūt MINISTER sanctoꝝ] i. scāꝝ edtū. s. sanctuarioꝝ. Ministri. n. antiqui accipiebāt ministeriū vt custodirēt sacra ₇ seruirēt tabernaculo. Hoc aūt excellētius hʒ chr̄s: qa ē minister: nō qdeʒ inquātuʒ de⁹: qa sic est auctor: sʒ inquātuʒ hō.

Luc.12°. Transiés ministrabit illis. Humanitas eniȝ Chri est sicut organū diuinitatis. Est ḡ minister scōꝝ: q̄a ministrat sacramenta grē in pn̄ti ⁊ glie in futuro. Itē est MINISTER tabernaculi veri] qḋ est vel eius ecclia militās. ps. Quam dilecta tabernacula tua dn̄e virtutū ⁊c̄. Uel triūphans. Esa.33. Tabernaculum qḋ nequaq̄ trāsferri poterit. ps. Dn̄e q̄s habitabit in tabernaculo: ⁊c̄. Hō aūt chr̄s minister ē: q̄a oia bona glie p ipm dispēsant. Dicit aūt VERI] pp duo. Prio ppter dr̄iaȝ ad vetꝰ: ⁊ p̄mo q̄a erat figurale istꝰ. p̄ᵉ Corin.10. Oia in figura illis ɔtingebāt. Istud aūt ē veritas illꝰ. Est ḡ veru.i. veritatē ɔtinēs respectu figure. Scḋo q̄a illud factū est p hoieȝ. istud aūt .s. vel grē vel glie est a solo deo. ps. Graȝ ⁊ gliā dabit dn̄s. Ro.6. Gr̄a dei vita eterna. Et iḋ dicit. QVOD fixit deꝰ.] 2ᵉ Cor.5°. Scimꝰ qm̄ si terrestris domꝰ nr̄a huiꝰ habitationis dissoluat: q̄a ex deo hēmus domū nō manufactā eternā in celis.

¶ Deide cū dicit. OMNIS.n. pontifex ⁊c̄.] Explicat in spāli. Et circa h̄ facit tria. Prio.n. ostēdit chr̄ȝ esse ministrū aliquoꝝ scōꝝ. Scḋo q̄ nō veteris legis. ibi. SI ERGO eēt ⁊c̄.] Tertio q̄ aliquoꝝ maioꝝ. ibi. NVNC autē meliꝰ ⁊c̄.] Facit aūt prio taleȝ rōnē. OMNIS pontifex] ad h̄ ɔstituit vt offerat MVNERA ⁊ hostias.] ⁊ ſm h̄ dr̄. Minister scōꝝ. Chr̄s aūt ē pōtifex vt supra pbatū est. Ergo necesse ē ipm hr̄e aliqua que offerat. Supra.5°. Ois pontifex ex hoibꝰ assumptꝰ ⁊c̄. Hostia est de aialibꝰ: munera de quocūq̄ȝ alio. Leui.21. Incēsum ⁊ panes dei sui offerūt. Quia ṽo necē fuit christū hr̄e qḋ offerret ipse scipm obtulit. Fuit aūt talis oblatio mūda: q̄a caro eiꝰ nullā maculaȝ pcti habuit. Exo.12. Erit agnus absq̄ȝ macula masculus anniculus. Itē fuit cōgrua: q̄a cōgruum est q̄ hō pro hoie satisfaciat. Infra.9. Obtulit semetipm imaculatū deo. Item apta ad imolandū: q̄a caro eiꝰ mortalis erat. Ro.8. Mittēs deus filiuȝ suū in silitudinē carnis pcti. Itē idē ei cui offert. Jo.10. Ego ⁊ pater vnū sumꝰ. Itē vnit deo illos pro q̄bus offert. Jo.17. Ut oēs vnū sint sicut tu pater in me ⁊ ego in te vt ⁊ ipsi nobiscuȝ vnū sint.

¶ Deide cū dicit. SI ERGO esset sup terrā ⁊c̄.] Ostēdit q̄ Chr̄s non ē minister legaliū. Et circa h̄ facit tria: q̄a prio inducit quādaȝ ɔñtiā. Scḋo ondit ipsaȝ rōnabilē. ibi. CVM essent ⁊c̄.] Tertio pbat eā p auctoritatē. ibi. SICVT rn̄suȝ est Moysi ⁊c̄.] Consequētia ṽo talis ē. Ergo si esset sup terraȝ: h̄ est aūs. Nec esset sacerdos: ⁊ est ɔn̄s. Unde ɔñtia est vna cōditionalis ⁊ legit multis modis. Prio sic. ⁊ est ſm Glo. nec ponit hic noiatiuus: ⁊ ideo sic itelligit. SI ILLVD] qḋ offert ESSET sup terrā ⁊c̄.] qḋ duplr itelligit. Uno mō vt sit sensus. SI ILLVD qḋ offert esset] aliqḋ terrenū: chr̄s nō esset sacerdos. q.d. Nulla necessitas esset sacerdotij eius: q̄a multi essent qui talia offerrēt. Sed nūqd caro Christi terrena nō erat: Rn̄deo dōm est q̄ mālr est terrena. Job.9. Terra data ē in manꝰ impij ⁊c̄. Sed dr̄ nō esse terrena primo rōne vnionis. Joā.3. Qui de celo venit sup oēs est.i. filiꝰ dei q̄ illā sibi vniuit. Itē rōne ṽtutis actiue.s. spūsscti q̄ eā formauit. Itē rōne fructꝰ: q̄a oblatio eiꝰ nō ordinat ad ɔsequēduȝ aliq̄d terrenū: sed celeste. Joā.8. Uos de mūdo h̄ estis ego nō sum de hoc mūdo. Hec ē p̄ma expositio ⁊ melior. ¶ Scḋa talis ē. Et si.i. q̄uis illud QVOD offert esset sup terrā] q̄a necessariuȝ ē aliq̄d offerri nō esset sacerdos. sed aliꝰ idoneus: q̄a nullus posset idoneꝰ inueniri ad offerēdū istō. Tres sunt alie lecture in q̄bꝰ subintelligit offerens: ⁊ primo in gn̄ali vt sensus sit. SI ESSET aliq̄s sacerdos terrenꝰ] q̄ posset offerre pro celestibꝰ chr̄s nō esset sacerdos. Alia est de chr̄o spālr sic. SI CHRISTVS esset sacerdos terrenus] nō cōpeteret ei ius sacerdotij: cum eēnt q̄ ſȝ legē offerrēt munera. alr̄ sic. SI CHRISTVS adhuc esset sup terrā] ita .s. q̄ nōduȝ ascēdisset nō esset sacerdos: q̄a nō cōpleuisset sacerdotium suū. Sed ſm p̄mā expōneȝ ɔtinuat lr̄a sic. Et pbat q̄a multi essent QVI ſm legē offerrēt talia munera].s. illi q̄ deseruiūt exēplari ⁊ vmbre celestiuȝ. Sacramēta legalia fuerūt figura alioꝝ q̄tū ad duo.s. q̄tū ad cognitionem ⁊ q̄tū ad reꝝ expletionē. Quātuȝ ad cognitioneȝ cum dicit. EXEMPLARI] q̄a in veteri lege q̄si in quodam exēplari poterat legi id ad qḋ nr̄a cognitio dȝ ferri. Sed vr̄ q̄ loquat iproprie. Exēplar.n. prius est exēplato qḋ ppe dr̄ exēpluȝ. Sed celestia sunt priora nec facta sunt ad silitudinē veteris legis: ſȝ magis ecōuerso. Rn̄deo dōm est q̄ prius dr̄ duplr. Uno mō simplr: ⁊ sic pcedit obiectio. Uel quo ad nos: ⁊ sic veꝝ est q̄ illa non sunt priora. Quātuȝ ad scḋm dicit. VMBRE] q̄a sic vmbra repn̄tat corpꝰ: nec tn̄ illud attingit ita ⁊ illa repn̄tabāt nouū testm̄. Infra.10. Umbrā hn̄s lex futuroꝝ ⁊c̄. Priusꝰ vel ſm plr / vel quo ad nos.

¶ Cōsequēter pbat per auctēȝ rōnabilitatē ɔñtie cuȝ dicit. SICVT respōsum est Moysi].s. a dn̄o. Exo.25. Uide.s. diligēter ɔsiderādo ⁊ facito oia ſȝ exēplar ⁊c̄. Quia naturalr inferiora tendunt in silitudinem superioꝝ. Dn̄s enim per sensibilia voluit nos ad intelligibilia ⁊ spūalia manuduci. Job.38. Nunq̄d nosti ordinem celi: ⁊ pones rōnem eius in terra: ⁊c̄.

¶ Nūc ṽo hoc excellentius sortitꝰ est sacerdotiū: quo prestantioris est testamēti intercessor: qḋ in prestantioribꝰ pmissis sancitū est. Eteniȝ si prius illud tale fuisset: vt nihil in eo posset reprehendi: haudquaquā fuisset scḋo quesitꝰ locus. Naȝ incusans eos loqt illis. † Ecce dies veniēt dicit dn̄s: Hiere.31. ⁊ ɔsūmabo sup domū Israel: ⁊ sup domū Juda testm̄ nouū: non iuxta testm̄ qḋ feci pr̄ibꝰ illoꝝ in die cū apprehēdereȝ manū illoꝝ: vt educerē eos ex Egypto: qm̄ ipsi nō perstiterūt in testō meo: ⁊ ego neglectui eos habui dicit dn̄s. Nam hoc est testamentū qḋ disponaȝ domui Israel post dies illos dicit dn̄s: dans leges meas in mentē illoꝝ: ⁊ in corde illoꝝ inscribam illas.

¶ Nunc aūt melius sortitus est ministeriū quāto ⁊ melioris testamēti mediator ē: qḋ in melioribꝰ repromissionibꝰ sancituȝ est. Naȝ si illud prius culpa vacasset: nō vtiq̄ȝ secūdi locus inquireret. Uituperans enim eos dicit. Ecce dies venient dicit dn̄s: ⁊ summabo sup domū israel: ⁊ sup domuȝ iuda testm̄ nouū: non ſm testm̄ qḋ feci patribꝰ eoꝝ in die quo apprehēdi manū eoꝝ vt educerem illos de terra egypti: qm̄ ipsi nō permanserūt in testamēto meo. Et ego neglexi eos dicit dn̄s: q̄a hoc est testm̄ qḋ disponā domui israel post dies illos dicit dn̄s: dando leges meas in mentē eoꝝ ⁊ in corda eoꝝ supscribaȝ eas. Lec. II.

Supra Apls pbauit Chr̄m esse pontificē: ⁊ p ɔn̄s ministrū sacramētoꝝ: non tn̄ ſm veterem legē: hic ostēdit ipm esse ministrū maioꝝ ⁊ melioꝝ q̄ illa

illa fuerit. Et circa hoc facit tria. Primo n. premittit intentū. Scdo assignat cāz ei⁹. Tertio pbat zᵐ ibi. QVANTO melioris rc̄.] 3ᵐ ibi. NAM si illud rc̄.] Dic̄ ḡ. Dico q̄ non h₃ aliqd terrenū offerre: sed NVNC] i. tpe gratie SORTITVS ē] i. sorte accepit MELIVS ministeriū] i. digni⁹ sacerdotiū. Dicit̄ sacerdotium Chri ministeriū: q̄a cōpetit nisi inq̄tu₃ hō fuit minister. Ro. 15. Dico n. Christū Iesu₃ ministrū fuisse rc̄. Dic̄ aūt SORTITVS ē] i. sorte accepit: q̄a illō qd̄ habet̄ p sorte expectat̄ a dn̄o. ps. In manib⁹ tuis sortes mee. Et iō oia que fiūt fm distributiones diuini arbitrij dicunt̄ sorte dari: r talia sunt effect⁹ gratie. Eph. 1. Sorte vocati sumus. i. diuina electiōe: q̄a qñ p̄tigit deficere iudicium humanū solēt se hoies pferre ad electionem r dispositionem diuinam mittētes sortem: sicut p₃ Act. 1. de electione Matthie. Unde Prouerb. 16. Sortes mittunt̄ in sinū: r a dn̄o temperant̄. Christus q̄dē₃ istud ministeriū sorte. idest dispositione diuina p̄secutus est.

¶ Deide cū dic̄. QVANTO melioris rc̄.] Assignat cāz q̄re ministeriu₃ h̄ mai⁹ ē. Ois n. sacerdos mediator ē. Iste aūt mediator est melioris federis. s. hoīs ad deū. Mediatoris n. est extrema cōciliare. Iste v̄o ad nos diuina attolit: q̄a p ip̄z facti sum⁹ diue cōsortes nāe. vt dī. 2. Pe. 1. Ipse et nr̄a offert deo. Et iō dicit Aplus. 1. Thim. 2. Mediator dei r hoīum hō. Christus Iesus. Ibi pmittebant̄ tēporalia. Esa. 1. Si volueritis r audieritis me bona terre comedetis. Hic aūt celestia. sic̄ supra dictū ē. Sic ḡ istud meli⁹ est q̄tū ad id qd̄ dn̄s hoib⁹ promittit. Itē in illo dicunt̄ quedā q̄ ptinēt ad cultu₃ dei. r ista sunt cerimonialia. q̄dā v̄o q̄ ad rectitudinē vite. r ista sunt p̄cepta moralia que manēt. alia v̄o non. In nouo aūt addunt̄ cōsilia istis p̄ceptis que dant̄ perfectis q sunt capaces spūalium. Et sic manēt precepta eadem: sed pmissa diuersa. Item sacramēta sunt diuersa: q̄a ibi erat figura tm̄: hic autē₃ figure veritas expressa. Per oia ergo testamētum istud est melius.

¶ Deide cū dic̄. NAM si illud rc̄.] Probat q̄ illō testamētū cuius Christus mediator est melius ē. r facit talem rōnē. Si pmū testamētū nō habuisset culpam nō q̄reret̄ aliud ad corrigēdū defectū ipsi⁹. S₃ q̄rit̄ ḡ rc̄. Antecedēs ponit̄ r p₃ in lr̄a. ¶ Sed ɔ̄. Ro. 7. Lex ḡ peccatū est. Absit. Ergo male dicit q̄ nō vacabat a culpa. ¶ R̄ñdeo. Dōm est q̄ aliqd pōt cōuenire legi dupli̇r. Uel fm se: r sic erat bona. vel rōne illoꝝ q̄b⁹ data est, r sic dicit̄ habere culpaz pp duo. Primo q̄a nō dabat virtutē ad purgādū cōmissa. Infra. 10. Impoīe est sanguine thauroꝝ aut hyrcoꝝ auferri pctā. Scdo q̄a nō dabat grām ad interesse ad vitādū peccata. sed ad cognoscēdū tm̄. r sic erat occasio peccati. Ro. 7. Cōcupiscētia₃ nesciebā nisi lex diceret. NON cōcupisces.] Et sic dicit̄ NON vacasse a culpa] q̄a hoies in ipsa relinquebant̄ in culpa. S₃ dic̄ non iq̄reret̄ locus. Sicut enim corpus nūq̄ perfecte quiescit. sed semper mouet̄ quousq₃ pertingat ad locum suu₃: sic quādiu habet̄ aliqd imperfecte nō quiescit desideriū: sed semp tēdit vltra vsq₃ dū veniat ad pfectū. Inquirebat̄ ḡ locus isti⁹ ab homine qui desiderabat: sed magis a deo qui propter nostre salutis desiderium dicitur inquirere.

Uacare legi vel fm se, vel respectu illorū q̄b⁹ data ē

¶ Deide cū dic̄. VITVPERANS enī rc̄.] Probat veritatē p̄missis. s. q̄ inq̄rit̄ locus testamēti r hoc p auctem. Hiere. 31. Ecce venient dies rc̄. Et circa h̄ facit duo. p̄ enī premittit auctoritatē. 2° arguit ex ipsa ibi. DICENDO autē nouū.] Prima in duas. Prio n. pmittit pphetia₃ noui testamēti dationē₃. Secūdo describit ipsum. ibi. NON fm testamētū rc̄.] Iterum pma in tres. Primo enī ostēdit tēporis dationis opportunitatē. Scdo noui testamēti perfectionē₃ ibi. CONSVMMABO testamentū nouu₃ rc̄.] Tertio q̄b⁹ datū fuit ibi. SVPER domū iuda rc̄.] Dic̄ ḡ. Uituperās n. dn̄s nō q̄dem legē. s₃ eos q. s. erāt sub lege dic̄. ECCE dies veniūt rc̄.] Hec est auctoritas q̄ nō habet̄ oīno sub istis v̄bis: sed mutant̄ pauca. Ibi n. dī sic. ECCE dies veniūt dic̄ dominus r feriā domui isr̄l r domui iuda fedus nouu₃.] nō fm pactū qd̄ pepigi cū p̄rib⁹ vestris in die qua extēdi manū meā vt educerē eos de terra egypti pactū qd̄ irritū fecerūt r ego dn̄s su₃. Sic ḡ p₃ q̄ pauca mutant̄. Dicit ergo q̄tu₃ ad t̄pis opportunitatem. ECCE dies veniūt] i. t̄ps gr̄e qd̄ cōparat̄ diei: qd̄ illuminatū est a sole iustitie. Ro. 13. Nox p̄cessit, dies autē appropinquauit. Quātū ad pfectionē noui testamenti dicit. CONSVMMABO nouū testamētum.] Et dicit CONSVMMABO] qd̄ sonat ad pfectionē. Apocal. 21. Ecce noua facio oia. Istud aūt v̄bum CONSVMMABO] nō habet̄ ibi. s₃ vtit̄ eo Aplus ad designādū pfectionē₃ noui testamēti. Esa. 10. Cōsūmationē r abbreuiationē₃ faciet dn̄s sup terrā. Fuit. n. nouū testamētu₃ pfectum q̄tū ad eruditionē vite: q̄ nō extēdit̄ tātū ad ḡnalē iustitie eruditionē. s₃ ad pfectā. Mat. 5. Nisi abundauerit iustitia v̄ra rc̄. Itē in veteri testamento erāt tātū figuralia. in nouo v̄o veritas figuraꝝ. r ita nouū cōsūmat r pficit vetus. Quātū ad 3ᵐ dic̄. SVPER domum israel r iuda.] S₃ nūqd dat̄ tātū iudeis: Nō. Rom. 9. Non oēs q sunt ex israel hi sunt israelite. Et sequit̄ q̄ nō q filij carnis hi sunt filij dei s₃ q filij sunt pmissionis estimant̄ in semie. Illi ḡ q sortiti sūt grāz dei sunt israel p fidē r iuda p p̄fessionē₃. Ro. 10. Corde credit̄ ad iustitiā rc̄. Dicit̄ aūt SVPER domum rc̄.] triplici rōne. Una q̄a Christus in p̄pa psona p̄dicauit iudeis non gētib⁹. Mat. 15. Nō su₃ missus nisi ad oues q̄ pierunt domus israel. Scda q̄a gētiles facti sūt p̄ticipes noui testamēti sic̄ oleaster isertus in bonā oliuā participat pīguedinē ei⁹. Ro. 11. Alia q̄a tpe Roboā r Ieroboa₃ diuisu₃ fuit regnū iuda a regno decē tribuū. que q̄de₃ remāserunt in idolatria: sed regnū iuda magis adhesit deo. s₃ non ex toto. Et ideo vtrosq₃ tetigit.

¶ Deinde cū dic̄. NON fm testamētū rc̄.] Describit nouum testamētū. Et p̄ p diuisionē₃ ad vetus. 2° p p̄pas cōditiōes ibi. QVIA h̄ est testamētū rc̄.] Iteru₃ p̄ᵃ i duas. Prio ostēdit distīōne₃ noui r veteris testamēti. Scdo infirmitatē veteris ibi. IN DIE in qua rc̄.] Posset enī aliqs dicere. Nūqd istud nouū est illi sile: Ideo quasi vidēns dic̄. NON:] q̄a nō fm id qd̄ feci cū p̄rib⁹ eorū. In quo ostēdit q̄ nō ē seruādū vet⁹ cū nouo. Gal. 5. State r nolite iteꝝ iugo seruitutis cōtineri. Mat. 9. Neq₃ mittūt vinū nouū in vtres veteres rc̄. Et Ro. 7. Seruiam⁹ i nouitate spūs r nō i vetustate lr̄e. Et si aliqd inueniat̄ i veteri qd̄ gētib⁹ idicat̄ ad seruādū referēdū ē ad itellectū spūalē₃ sic̄ dic̄ Esa. 19. Colent eū in hostijs r munerib⁹. qd̄ totū est spūaliter intelligēdum.

¶ Deide cū dic̄. IN DIE qua app̄hēdi rc̄.] Ostēdit defectu₃ veteris testamēti. Et p̄ ex ei⁹ traditione. Scdo ex euētu ibi. QVONIAM ipsi rc̄.] Uetus. n. testamētum traditū est seruis r ifirmis. Seruis q̄dē q̄a q̄nq₃ exierūt de seruitute egypti. Et q̄tū ad h̄ dic̄. CVM educerē₃ eos rc̄.] Gal. 4. Unū q̄dē in seruitutē ḡnans rc̄. Itē q̄a erat lex timoris seruilis. Ro. 8. Nō accepistis spūm seruitutis iteꝝ i timore rc̄. Aug. Breuis dr̄ia veteris r noui testamēti timor r amor. Item ifirmis q̄a p se nō poterāt se iuuare. Et q̄tū ad h̄ dicit. APPREHENDI manū eoꝝ] qd̄ ē ifirmoꝝ. ps. Tenuisti manū dexterā

mel. Ro.8. Qđ ipossi erat legi in quo infirmabať. Diř aūt PATRIBVS eoꝝ]s. Abrahā, Isaac, et Jacob. cum quibus iniit fedus speciale. ps. Memor fuit in seculū testamenti sui verbi quod mandauit in mille generationes. quod disposuit ad Abraham ꝛc. Sed istis in exitu de egypto promisit carnalia.

¶ Deīde cū diř. QVONIAM ipsi nō ꝛc.]Ostēdit defectū veteris testamēti ex euētu. ꝛ ꝑ quātū ad culpā. ꝛ iō diř. QVONIAM ipsi nō ꝑmāserūt ī testamēto meo.]qa. s. nō erat scriptū in cordib⁹ ipsoꝝ. Vñ statim post legē datā fecerūt vitulū ꝯflatilem. Exo.32. ꝛ ps. Fecerūt vitulū in oreb ꝛ adorauerūt sculptile. Et q̄ntum ad penā. Jō diř. ET EGO neglexi eos.]Illud. n. aliqs dř negligeř qđ ꝑmittit ꝑire. Et sic neglexit eos. qa ꝑmisit eos ꝑire ab exterminatore vt dř. j. Coꝝ.10. ꝛ ps. Spreuisti oēs discedentes a iustitiis tuis. Alia lřa. ET EGO dñat⁹]sũ eoꝝ. i. puniēdo ondi me eē dñm ipsoꝝ.

¶ Deīde cū diř. QVIA hͦ est testamentū ꝛc.] Describit ꝯditiōes noui testamēti. Et circa hͦ facit duo. Pͦrīo ponit modū editiōis eı⁹. Scđo effectū ipsi⁹ ibi. ET ERO eis in deū ꝛc.]Dicit ḡ. Quia hͦ est. i. tale est testamētū qđ disponā domui israel ꝛc. dispositio iportat ꝯgruitatē ordinis. Et ideo diř POST dies illos]. i. post legem datam. Debuit eni post legem veterē dari noua lex sicut primo datur pedagogus: postea magister: vt primo hō recognoscat infirmitatē suā. In hoc ergo pꝫ ꝯgruitas tēporis dādi nouū testamētū. Modus aūt tradēdi duplex est. Unus ꝑ exteriora. sicut ꝓponēdo vba ad cognitionē alicuius. Et hͦ pōt hō facere. ꝛ sic traditū fuit vetus testamentū. Alio mō interius operādo. Et hͦ ꝓprium est dei. Job.32. Inspiratio oipotētis dat intelligētiā. Et hoc mō datum est nouū testamentū. qa cōsistit in īfusiōe spūssancti q̄ interius instruit. Nō aūt suffi cit tm̄ cognoscere: sꝫ reqriť opari. Et iō ꝑmo illuminat intellectū ad cognoscēdum. Et ideo diř. DABO leges meas ꝛc.]Et dicit in plurali ꝑꝑ diuersa ꝑcepta ꝛ cōsilia. Et hͦ facit spūssanct⁹. j. Jo.2. Unctio eı⁹ docet vos. Jo.14. Ille vos docebit oīa ꝛc. Itē ad bñ operādū inclinat affectū. vnde imprimit cordi. Et q̄ntum ad hͦ dicit. IN CORDE eoꝝ superscribā eas]. i. sup cognitiōe scribam charitatem. Super oīa autē charitatē habētes ꝛc. Col.3. ꝛ Ro.5. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris ꝛc. Et hec est epistola de qua subdit. 2. Coꝝ.3. Non attramento sed spiritu dei viui: nō in tabulis lapideis: sed in tabulis cordis carnalibus.

Apoc.21. ¶ †Et ero illis deus: ꝛ ipsi erūt mihi ppl's. Et nō docebūt q̄sqꝫ ꝓximū suū: ꝛ vnusq̄sqꝫ fratrē suū:
Hiere.31. dicētes. † Cognosce dñm: qꝛ oēs cognituri sunt me ab eo q̄ pusillus fuerit iter eos: vsqꝫ ad eū q̄ magnus ē iter illos: qm̄ placatus ero super iniustitiis illoꝝ: ꝛ peccatis eoꝝ: ꝛ iniq̄tatū illorū nō recordabor amplius. Per hoc quod dicit nouū: antiquauit prius. Porro quod antiquatur ac senescit: in propinquo est: vt euanescat.

¶ Et ero illis in deū: ꝛ ipsi erūt mihi in populū. Et nō docebit vnusq̄sqꝫ ꝓximū suū: ꝛ vnusq̄sqꝫ fratrē suū dicēs: cognosce dominū: qm̄ oēs sciēt me a minore vsqꝫ ad maiorē: qa ꝓpitius ero iniq̄tatib⁹ eoꝝ: ꝛ peccatoꝝ eoꝝ iā nō memorabor. Dicēdo autem nouū veterauit prius. Qđ aūt antiquať ꝛ senescit ꝓpe interitū est.

Lec. III.

Supra posuit Apl's ꝯditiōes noui testamenti ex editione ipsius nūc ponit tres effect⁹ ipsi⁹. Pͦrimus est hōis ad deū ꝑfecta ꝯiūctio. Secūdus est dei ꝑfecta cognitio ibi. ET NON docebit ꝛc.]Terti⁹ est peccatoꝝ remissio ibi. QVIA ꝓpitius ero ꝛc.]Circa ꝑmū sciēdū est q̄ ad hͦ q̄ hō iungať deo reqriť auxiliū diuine grē. qa ad hͦ non pōt ꝓpa virtute. Hiere.31. In charitate ꝑpetua dilexi te iō attraxi te miserās. Pͦrimo ḡ tāgiť illa ꝯiūctio ex ꝑte dei. Scđo ex parte hōis ibi. ET IPSI erūt ꝛc.]Dicit ḡ. Ero illis in deum. Nomē dei significat vlem ꝓuidentā. Tūc ḡ est nobis deus qñ hꝫ curā de nobis ꝛ corda nostra ad se trahit: ꝛ hoc est respectu iustoꝝ spāliter. Ex hͦ ergo q̄ ero eis in deū sequiť 2ᵐ. s. q̄ ipsi erunt mihi in pplm. i. exhibebunt se mihi in populum. Sicut enim dicit Aug.2. de ciuitate dei. ca.21. Populus est cetus multitudinis iuris consensu cōmunione vtilitatis sociatus. Quando ergo consentiunt in ius diuine legis vt sint adinuicem vtiles vt tēdāt in deum tūc est populus dei. Apoc.21. Ipsi ppl's eı⁹ erūt ꝛ ipse de⁹ cū eis erit eoꝝ deus.

¶ Deīde cū diř. ET NON docebit ꝛc.]Ponit 2ᵐ effectū noui testamenti. Et circa hͦ facit duo. Pͦrimo. n. ponit signū effectus illius. Scđo effectū ipm ibi: QVIA omnes ꝛc.]Signū perfecte cognitiōis est quādo quis non indiget doceri. qa doctrina est via ad acq̄sitionē scie. ꝛ ideo cessat doctrina acq̄sita ꝑfecte scia. Sꝫ nūq̄d in nouo testamēto vnus nō docet aliū? Et videť q̄ nō per lřam istā. ¶ Sꝫ cōtra. qa Apl's vocat se doctorē gentiū. pͦ Thim.2. ꝛ Ephe.4. Alios pastores: ꝛ doctores. Ro.12. Siue q̄ docet in doctrina. ¶ Rñdeo. dōm est q̄ hͦ qđ dř hic pōt dupl'r itelligi. Uno mō de p̄nti statu: ꝛ sic nō verificať vl'r de oibus: sꝫ tm̄ de ꝑmis fundatorib⁹ noui testamēti. s. Apl'is qui imediate fuerūt instructi a deo quādo aperuit illis sensum vt itelligerent scripturās. Luc. vlt. Apl'i ḡ facti sunt perfecte cognoscētes nō ab aliis īstructi: sed simul a Chřo accepērūt sapiētiā infusā. Alio mō q̄ referať ad statū patrie futurū: ad quā ꝑ nouū testamētū itroducimur nō per vetus. Et sic vl'r verū est qđ dř hic. ¶ Sꝫ ꝯ. Hoīes beati sunt equales angelis nō maiores. sed ſm Dion. vnus angelus docet aliū illuminādo ipm. Ergo ꝛ hō beatus aliū docebit. ¶ Rñdeo. dōm est q̄ duplex est cognitio in beatis angelis. Una q̄ beatos facit. s. cognitio diuinitatis: q̄ sola beatos fať. sicut dř Aug. in libro cōfessionū. Beatus q̄ te nouit ꝛc. Alia est q̄ est oium q̄ sunt aliud a deo: cuiusmodi sunt effectus dei: ꝛ ista nō beatificāt. Quātū ḡ ad ꝑmā vnus nō docet aliū: quia vnus nō beatificať mediāte alio. sed a deo imediate. ps. In lumine tuo videbimus lumē. Sꝫ q̄ntū ad aliā que est aliquoꝝ mysterioꝝ vnus docet aliū. Et hͦ forte vsqꝫ ad finē mūdi q̄diu durat executio effectuum dei. ꝛ iō addit dicēs. COGNOSCE dñm]. q. d. Nō accipit dei cognitionē. Et dicit PROXIMVM ꝛ fratrē suū:]qa etsi ſm Augu. oēs hoīes sint ex charitate diligendi. si tn̄ non possis oib⁹ ꝓdesse. tamē illis spāl'r debes prodesse qui tibi ꝯiunguntur. Uel nāliter sicut sunt ꝯsanguinei: quos hic vocat fratres. Uel alia ꝯiūctiōe: ꝛ sic ꝓximus est. ¶ Oēs. n. sciēt me a minimo vsqꝫ ad maiorē eoꝝ. Hec est cā q̄re vnus nō docebit aliū. qa oēs noscent dñm. j. Jo.3. Uidebimus eū sicuti est. In hac n. visiōe ꝯsistit beatitudo. Jo.17. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū ꝛc. Hiere.9. In hͦ gloriet q̄ gloriať scire ꝛ noscere me ꝛc. Et hāc doctrinā hñt beati nō ab aliquo alio: sed a solo deo tm̄. Esa.54. Ponam

vniuersos

vniuersos filios tuos doctos a dño. Illud autē q dr. A MINIMO.]pōt dupl'r itelligi. Uno mō q dicātur maiores sancti antiquiores. Et sic maior ₇ mior dicunt̄ fm ordinē tpis. Oēs g̃ cognoscēt qa singuli accipient singulos denarios. Mat. 20. Uel h̄ dicit ad oñdēdū differētiā p̄mioꝝ: qa lȝ oēs cognoscāt tñ vnus magis alio cognoscet. Mat. 5. Qui fecerit ₇ docuerit hic magnus vocabit̄ in regno celoꝝ. Premiuȝ eni correspōdet merito. ₇ hoc cōtra illos qui dicūt penas ₇ oia merita eē eq̄lia. ₇ per ↄ̄ns premia equalia. Cōtra quos dicit̄. j. Coꝝ. 15. Stella differt a stella in claritate.

¶ Deide cū dr̄. QVIA ppitius ₇c.]Ponit 3m effectū q est culpe remissio qđ nō poterat vetus testamētū. i. fra. 10. Impossibile ē sanguine thauroꝝ ₇ hyrcoꝝ auferri pctā. Dicit g̃. Propitius ero ₇c. Differūt aūt iniqtas ₇ pctm: qa iniqtas opponit̄ iustitie q̄ qdē ppe semper est ad aliū. Ideo iniqtas dr̄ qua quis nocet alteri. Job. 35. Uoi q filius hoīs est nocebit iniqtas tua ₇c. Peccatū aūt dr̄ ois defect⁹ actiōis qa iportat deordinatioeē. ₇ sic iniqtas ppe est in pximū. lȝ pctm est in seipm: ₇ h̄ ppe loquēdo: large tñ idē est iniqtas ₇ peccatū. Et quātū ad hoc dicit. QVIA ppitius ero iniqtati eoꝝ]. s. in p̄senti penā relaxando. nec memorabor. s. in futuro pctā puniēdo. Ezech. 18. Oium iniqtatū ei⁹ q̄s opat⁹ est nō recordabor. ps. Propitius esto peccatis nostris ₇c. Item ne memineris iniquitatū nostrarū ₇c. Roṁ. 11. Sine pnia enī sunt dona ₇ vocatio dei ₇c. i. deus nō penitet q hic pctā remiserit quasi iteꝝ puniēdo.

¶ Deide cū dr̄. DICENDO autē nouū ₇c.]Quasi post auctāte arguit ex ipsa ₇ facit talē rōnē. Nouū nō dr̄ nisi in cōparatiōe ad vetus. sed oē qđ dr̄ vetus significat q̄si sit ppe cessationē. Ergo dicēdo NOVVM veterauit]. i. dedit intelligere q prius SIT VETVS.]Quod aūt ANTIQVATVR ₇ senescit ppe interitū est.]Sic g̃ illud est vetus abyciēdū est. Leui. 26. Nouis supuenientib⁹ vetera pycietis. Dicēdo g̃ nouū designat cessationē veteris. Proprie autē nihil antiquat̄ nisi quod subiacet tempori. que autē subiacēt tēpori cessant in tēpore. Opȝ ergo illud vetus cessare. Dicit aūt antiquat̄

Antiq̄ri ē in aiatarum. Senescere ē animatarum.

pp res inaiatas. sȝ senescit pp aiatas. Sciēdū tñ est q vbi hēmus pctōꝝ alia tra hȝ peccati. ₇ tunc refert̄ ad pctm originale qđ oib⁹ est cōe. Cap. IX.

Itur habebat qdem etiā prius illud: iustificatiōes: cultus: ac sanctū mūdanum. † Sigdē tabernaculū factū fuit

Exo. 25.

primū: in quo erāt lucerne: ₇ mensa: ₇ ppositio panum: quā vocant: sancta. Post scdm aūt velū erat tabernaculū: qđ vocat̄ sanctū sanctoꝝ: aureū hñs turibulū: ₇ arcam te-

Exo. 16.

stamēti: vndiq₃ circūtectam auro: † in qua vrna

Nume. 17.

aurea hñs māna: † ₇ virga Aaron: que germinauerat: ₇ tabule testamenti. Supra hanc aūt cherubin glorie: obumbrantia propitiatoriuȝ: de quibus non est nunc dicendum singulatim.

Abuit qdē ₇ prius iustificatiōes culture ₇ sanctū seculare. Tabernaculū eni factū est primū i quo erāt candelabra ₇ mēsa ₇ ppositio panuȝ que dicit̄ sancta. Post velamētum aūt scdm tabernaculū qđ dicit̄ sancta sanctoꝝ: aureū habēs turibulū ₇ arcā testamēti circūtectā ex omni parte auro: in qua vrna aurea hñs māna ₇ virga Aaron que frōduerat: ₇ tabule testamenti sup q̄ erant cherubin glie obūbrātia ppitiatorium: de qbus nō est mō dicendū per singula.

Upra ostēdit Aplus dignitatē noui testamēti respectu veteris in gñali: hic ostēdit idē in spāli descēdendo ad singula q̄ erāt in vtroq₃ testamēto. Et circa h̄ facit duo. Prio. n. cōparat ea que sunt veteris testamēti ad ea q̄ sunt noui vt sup h̄ ostēdat dignitatē noui. Scdo manifestat q̄dā q̄ supposuerat. 10. cap. ibi. VMBRAM eni hñs lex ₇c.]Circa p̄mū tria facit. qa p̄mo exponit illud qđ fuit in veteri testamēto. Scdo oñdit significatū suū ibi. HOC significāte spūsancto ₇c.]Tertio ex his arguit ad ppositum ibi. ET IDEO noui testamēti ₇c.]Iteꝝ p̄ma i duas. Prio enīȝ describit cōditionē veteris testamēti. Scdo psequit̄ ibi. TABERNACVLVM eni factū est p̄mū ₇c.]Circa p̄mū sciēdū ē q tā vetus q̄ nouuȝ testamētū ad h̄ instituta sunt vt aia accedat ad deum. Ad h̄ aūt duo

Aia accedēs ad deum p recessuȝ a pctō ₇ vniōē cum deo.

sunt necessaria. s. recessus a pctō: ₇ vnio ad deum. Primū fit p iustificationē. Scdm p sanctificationem ₇ in vtroq₃ testamēto fit iustificatio ₇ sanctificatio. Uñ dicit sic. Dictū ē q prius veterauit. Sȝ q̄le fuit illud vet⁹. Tale q habuit IVSTIFICATIONES culture]. s. latrie fm grecū. In veteri. n. fuerūt q̄dā ablutiōes p q̄s mūdabant̄: nō qdē a macula peccati: sȝ a qbusdā irregularitatib⁹ qbus ipediebantur a cultu dei sicut ex tactu mortui vel alicu⁹ imūdi nō poterant intrare tabernaculū nisi expiati p aliq̄s ablutiōes. Et iō dicebant̄ IVSTIFICATIONES culture:]qa. s. p ea fiebat idoneus ad cultū diuinū. Et de h̄ habet̄ Leui. 22. Hiero. Justificatiōes. i. ablutiōes qb⁹ purificatis licebat accedere. Sȝ sanctificatio eoꝝ erat SANCTVM seculare.]Seculū qñq₃ sumit̄ p q̄cūq₃ duratione. ps. In se-

Seculū p duratiōe tp mūdo.

culū seculi. Qñq₃ significat mūdum istū. 2. Ti. 4. Demas me dereliqt diligēs h̄ seculū. Illa g̃ sanctificatio pōt dici secularis qa tēporalis erat: ₇ nō ppetua. Sed lra greca nō sic accipit qa dicit SANCTVM mundanū.]Unde est differentia inter nouū testamētū ₇ vet⁹:

Dña īter vetus testamētū ₇ nouum.

qa lȝ vtrūq₃ sit corporale: tamē nouum continet grāȝ. ₇ sacrum est in quo sub tegumēto rerum visibiliuȝ diuina virtus salutem secretius operatur q non erat in veteri testamēto: qm in se nullā cōtinebat grāȝ. Gal. 4. Quō iterū ↄuertimini ad īfirma ₇ egena elemēta.

¶ Deide cum dr̄. TABERNACVLVM eni ₇c.]Exponit illud qđ dixit. Et p̄ q̄tū ad dispōnē tabernaculi. Secūdo q̄tū ad mysteriū sacerdotū ibi. HIS itaq₃ dispositis ₇c.]Circa p̄m pp intellectū lre sciendū est q dñs in deserto pcepit fieri tabernaculum qđ hūit. 30. cubitos vel passus in lōgitudie: ₇ decem in latitudie: ita q hostiū erat ad oriētē ante qđ depēdebat veluȝ sup q̄tuor colūnas: ₇ q̄dā atriū in quo erat altare holocaustorū: sed de h̄ nihil ad ppositū: qa Apls de hoc nō facit aliquā mētionē. Sȝ in tabernaculo v̄sus occidentem spatio decē cubitoꝝ lōgitudis: ₇ decē latitudis appendebat̄ p velū sup q̄tuor colūnas ₇ istud diuidebat ptē vnaȝ decē cubitoꝝ ab alia. 20. cubitoꝝ. Pars aūt. 20. cubitoꝝ dicit̄ sancta. ₇ tabernaculū p̄mū: sed illa decē dicunt̄ sanctasanctoꝝ: ₇ tabernaculuȝ 2m. Ista distinctio dupl'r pōt exponi. Uno mō: qa ea que fuerant in veteri testamēto fuerūt figura noui testamēti. Nouuȝ etiā est figura celestis p̄rie. Sic g̃ per p̄mū tabernacu-

bi vetus testamētū: ꝛ ꝑ 2^m nouū. Alio mō ꝑ pmū taber
naculū p̄sens ecclia. per 2^m celestis glia. Inq̄tuz ergo
significat vetus testamētū est figura figure. Iz inq̄tuz
significat p̄ntez eccliaz: que adhuc significat futuram
gliaz est figura veritatis quantū ad vtrūqz. Circa h̄ g̃
duo facit. qa pmo describit illō qd̄ erat in pmo. Scdo
illud qd̄ erat in secūdo ibi. POST velamētuz aūt ꝛc.]
In pmo aūt tria erāt. s. cādelabrū aureū ad meridiem
qd̄ ita erat factū. Ex vno enī longo bastili pcedebant
sex calami q̄si sex brachia. s. tres a dextris: ꝛ tres a sini
stris. Et sic in sūmitate erāt septez rami ꝛ in quolz erat
vna lucerna que ardebat. Itē in quolibꝫ calamo erāt
q̄tuor. s. calamus q erat ex tribus ꝑtibus q̄si tribus pe
tijs. s. cyphi/sperule/ꝛ lilia: qa ibi due ꝑtes iūgebantur.
In fine cuiuslibꝫ partis erat q̄si qdam cyphus in quo
duo cyphi iūgunt̄ in nucis modū: ꝛ due sperule volu/
biles: ꝛ duo q̄si folia lilij hinc ꝛ inde. Itē in ꝑte aqui/
lonari erat mēsa aurea in modū altaris: super quā po
nebant̄ in sabbato. 12. panes calidi: ꝛ sup quemlibet
thus lucidū in patena aurea. Et stabāt illi panes q di/
cebant̄ ꝑpōnis vsqz ad diem sabbati vbi oportebat
illos amoueri ꝛ reponebant̄ alij loco illoꝝ. Itē i me/
dio erat altare aureū ad adolēdū thymiama boni odo
ris ꝛ hoc ad lr̄az ne domus feteret ꝑꝑ multitudinem i
molaticij sanguis. Per cādelabrū autē qd̄ illuminat ꝛ
per mēsam designat̄ ad lr̄am ꝙ q altari seruit de alta
ri viuat. Dicit g̃. TABERNACVLVM primus j. i. ante/
rior pars tabernaculi facta est in quo erat cādelabrū
qd̄ vnū erat q̄tuz ad subaz: sed plura q̄tū ad ramos: ꝛ
hoc ad meridiē. ꝛ mēsa ad aquilonē. ꝛ ꝑpositio panū:
idest panes ꝑpōnis ꝑ ypallagez: sic ꝑflauit fistula buc/
cas. ꝛ illa ps di sctā. De h̄ hr̄ diffuse. Exo. 25. 26. ꝛ. 27.
❡ Deinde cū dr̄. POST velamētū ꝛc.] Describit ea que
erāt i 2° tabernaculo. s. arca testamēti de lignis sethim
īputribilibꝰ circūtecta ex oi ꝑte. i. taz intus q̄z ex auro.
In arca aūt erāt tria. s. vrna aurea hn̄s māna. ꝛ hoc in
memoriam illius beneficij eis prestiti. Exo. 16. Et vīga
Aaron q̄ floruit Numeri. 17. In memoriaz sacerdotij
Aaron ne aliꝰ extraneus p̄sumeret accedere. Et tabule te
stamēti. Exo. 25. In memoriā legis. Itē sup arcā erant
duo cherubin q tāgebāt se duabꝰ alis. ꝛ tāgebant aliꝭ
duabꝰ latera tabernaculi. Inter duas aūt alas qbꝰ tan
gebāt se erat tabula aurea eiꝰ lōgitudis ꝛ latitudis: cu/
ius ꝛ arca. s. duoꝝ cubitorum in lōgitudie: cubiti ꝛ se/
mis in latitudie. ꝛ erat supeminēs q̄ dicebat̄ ꝑpitiato/
riū. Vn̄ erat q̄si sedes de q̄ deꝰ exaudiret ad repropi/
tiādū populo. ps. Qui sedes sup cherubin ꝛc. Arca vo
erat q̄si scabellū pedū. Illi duo cherubin v̄sis vulti/
bus ad seipsos respiciebāt. Hic aūt addit Apl̄s 4^m. s.
TVRIBVLVM aureū] de quo dicūt aliq ꝙ erat alta/
re licet sancta vt dc̄m ē. In sctā qd̄ erat exteriꝰ itroibāt
sacerdotes oi die ad expletionē mysterioꝝ. sed in sctā
sanctoꝝ sacerdos sūmus semel in anno cū sanguine. ꝛ
tūc iplebat turribulū illō thymiamate ita ꝙ ex fumo
ascēderet nebula q̄ operiret sancta sanctoꝝ ne possent
videri ab his q ex erāt. Ista g̃ sunt illa q̄ erāt post ve/
lamentū qd̄ erat s̄m ꝙ dr̄ sancta sctōꝝ ꝑ dignitate. sic
dicit̄ virgo virginū anthonomasice. aureuz hn̄s turri/
bulū. ꝛ arca in q̄ erat vrna ꝛc. sup quā. s. arcā nō ꝙ ha
beret sup eā pedes: sed alas sui cherubin glie. i. gliose
facta obūbrātia. s. ꝑpitiatoriū alis suis. DE QVIBVS
oībus nō est mō dicēdū j. i. ꝑsequēdū ꝑ singula. Sed q̄.
qa. 3. Reg. 8. dr̄ ꝙ in arca nō est aliud nisi due tabule.
Rn̄deo dc̄m est ꝙ verū ē ex ꝑncipali intētiōe: qa ad
h̄ fuit arca ꝑncipalr̄ facta: sic ꝑꝫ Exo. 25. ❡ Quid aūt

ista significēt. Sciēdū ē ꝙ oēs cerimonie legis ordina/
bant̄ ad vnū s̄m statū illū. ad aliud vo s̄m ꝙ erant fi
guratiue: put. s. rep̄ntabāt Chrm̄. Quo ad p̄^m oia istitu/
ta fuerūt ad rep̄ntādū magnificētiā dei. Illa āt nō re/
p̄ntabant̄ nisi i effectibꝰ. Isti āt effectꝰ hn̄t q̄si duplex
seculū. Vnū supiꝰ. s. subarū icōrporeaꝝ. ꝛ istō rep̄ntat̄
per sctā sctōꝝ. Aliō est istiꝰ mūdi iferioris sensibilis. ꝛ
istud rep̄ntat̄ ꝑ sancta. In mūdo aūt supiori sūt tria. s.
deꝰ/rōnes reꝝ/ꝛ angeli. Deꝰ aūt oino ē icōprehēsibil̄.
ꝛ iō erat sedes sine sedēte. qa nō pōt cōprehēdi a crea
tura nisi ex effectibꝰ. Illa aūt sedes erat ꝑpitiatorium
vt dc̄m ē. ❡ Angeli aūt significant̄ ꝑ cherubin ꝑꝑ sa
piētiam. Vn̄ ꝛ ꝓhi angelos dicūt subas itellectuales.
Erāt aūt duo ad designādū ꝙ nō erāt ibi positi ad co/
lēdū. qa dc̄m erat eis Deut. 4. Audi israel dn̄s deꝰ tuꝰ
vnus est. ❡ Qz respiciūt in ꝑpitiatoriū designat ꝙ nō
recedūt a ꝯtēplatiōe dei. Mat. 18. Angeli eoꝝ in celis
semꝑ vidēt faciē pris ꝛc. ❡ Rōnes rerū signant̄ per
arcā. Illa vo q̄ sunt in h̄ mūdo vl̄ ꝑtinēt ad sapiētiaz
que ꝑ tabulas figur. Vl̄ ad po^{tem} q̄ ꝑ virgā. Vl̄ ad bo
nitatē que ꝑ māna qd̄ erat dulce. qa qcqd est dulcedis
in creatura totū ē ex bonitate dei. Qz vo rōnes rerum
q̄ sunt itelligibilr̄ in deo sunt sensibilr̄ i creaturis cor/
poralibꝰ: ideo sicut in tabulis erat lumen itellualē: ita
in sanctis erat lumē corꝑale. Ibi māna: hic panes. Ibi
virgā: hic altare ꝑtinet ad officiū sacerdotis. ❡ Sz in/
quātū ꝑ ista figurabat̄ Chr̄s oia ista ieniunt̄ in ipso.
Et pmo q̄tū ad sctā. Ipse. n. ē cādelabrū luminis. Jo.
8. Ego suz lux mūdi. In isto sunt sex ordines. tres a sini/
stris. s. ꝑfecti veteris testamenti. ꝛ tres a dextris. s. noui
testamēti. Isti designant̄ Ezech. 14. Per Noe p̄lati. ꝑ
Daniel ꝯtēplatiui. ꝑ Job actiui. Isti calami lumē acci
piūt ꝛ ifundūt. qa sicut dr̄. j. Pe. 4. Vnusqsqz sicut acce/
pit grāz in alterutrū illā administrātes. Cyphi sunt ꝑ
ꝑpinātes potū sapiētie. Sperule ꝑꝑ prōptitudinē obe/
dientie. Lilia ꝑꝑ finē vite eterne. Septē lucerne sunt
septē dona sp̄us sancti. ❡ Itē Chr̄s ē mēsa refectiōis.
Duodecim panes sunt doctrina duodecim Aploꝝ ꝛ suc/
cessoꝝ suoꝝ. Qui ponunt̄ in sabbato spei vsqz ad sab
batū spei. ꝛ si iterim vnus remouet̄ ꝑ mortē: alter sub/
stituit̄. Sz in magno sabbato remouent̄ oēs. ❡ In i/
teriori erat ꝑpitiatoriū ꝛ Chr̄s est ꝑpitiatio ꝑ peccatis
nr̄is. j. Jo. 2. Duo angeli sunt duo testamēta cōcorditer
Chr̄m respiciēda. Vel oēs angeli Chr̄o seruiētes con/
corditer ꝛ vnanimiter. Math. 4. Accesserūt angeli ꝛ
ministrabāt ei. Dan̄. 7. Milia miliū ministrabant ei.
supra. j. Oēs sunt administratorij sp̄us. Ipsi desiderāt
in Chr̄z ꝑspicere. j. Pet. j. Itē obūbrāt ꝑpitiatorium. i.
Christi ecclīaz custodiūt. Vel qa ipsoꝝ ministerio fie/
bāt visiōes ꝛ apparitiones in qbꝰ obūbratorie figura/
bat̄ Chr̄s arca aurata de lignis sethin est caro Christi
pura ꝛ ꝑciosissima: q̄ ꝛ dr̄ vrna aurea ꝑꝑ sapientiā ple/
na dulcedie diuinitatis. Tabule sunt eiꝰ sapiētia. Vir/
ga ē sacerdotiū eiꝰ eternuz. Vl̄ virga ē potestas Chr̄i.
Māna dulcedo grē q̄ dat̄ ꝑ sacerdotiū Chr̄i. vel per
obediētiā mandatoꝝ sicut hō obedit potestati. Sz qa
nullus hꝫ sic grāz qn peccet excepto Chr̄o ꝛ mr̄e eius.
Ideo necesse ē hic ꝑpitiatoriū. Sciēdū est aūt ꝙ glo.
super locum istum multum diffuse ista exponit.

❡ His aūt ad hūc ordinatis modū: in prius qdez
tabernaculū semꝑ igrediunt̄ sacerdotes: q sacro
rū ritus peragāt: in scdm̄ aūt semel quotannis so
lus pōtifex: nō sine sanguie: quē offert ꝑ seipso: ꝛ
ꝓ ꝑpl̄i ignorātijs: illō significāte sp̄ūsancto: nō/

itum manifestatā esse sanctoꝝ viā: adhuc priore tabernaculo ꝯsistēte: que erat similitudo ꝑ tempore tūc p̄sente: in quo dona: sacrificiaq; offerunt̄: que nō possint iuxta ꝯsciā ꝑfectā reddere colentē: in cibis dūtaxat ⁊ potionib⁹: ⁊ diuersis ablutionibus ac iustificationibus carnis: vsq; ad tempus correctionis imposita.

¶ His v̄o ita cōpositis in priori q̄dē tabernaculo semꝑ introibant sacerdotes sacrificioꝝ officia ꝯsūmantes. in sc̄do autē semel in anno solus pōtifex nō sine sanguie quē offerret pro sua ⁊ populi ignorātia: hoc significāte spū sancto: nōdū ꝑpalatā esse sanctoꝝ viā adhuc priore tabernaculo habente statū. Que parabola est tēporis instātis iuxta quā munera ⁊ hostie offerunt̄: q̄ nō pn̄t iuxta ꝯsciā ꝑfectū facere seruientē: solūmō in cibis ⁊ potib⁹: ⁊ in varijs baptismatib⁹ ⁊ iustitijs carnis vsq; ad tempus correctionis impositis. Lec. II.

Supra descripsit Ap̄lus ea q̄ ꝑtinent ad vetus testamētū q̄ntū ad dispōnē tabernaculi: hic ꝓsequit̄ de officio ministroꝝ. Et p̄ de his q̄ spectāt ad sancta. Sc̄do aūt de his q̄ spectāt ad sancta sctōꝝ ⁊c̄. ibi. IN SECVNDO aūt ⁊c̄.] Ad itellectū aūt lr̄e hui⁹ sciendū est q̄ sic supra dc̄m ē in ꝑte anteriori ipsi⁹ tabernaculi circa mediū erat altare thymiamatis vel icēsi: qd̄ idē est: ⁊ cādelabrū. Ex ꝑte v̄o meridionali: ⁊ ex opposito mēsa ꝓpōnis. Sacerdos ḡ quolib; die mane ⁊ vespere itrabat sancta pp̄ duo .s. ad parādū lucernas ⁊ ad adolēdū thymiama vt iugiē ⁊ bon⁹ odor iugiter eēt in sanctis. Dic̄ ḡ. HIS] .s. q̄ ꝑtinēt ad spēm tabernaculi: ita dispositis .i. ordinatis quotidie: mane .s. ET SEMPER itrabāt sacerdotes ꝯsūmātes officia sacrificioꝝ.] non tamē q̄ in sancta sacrificarēt: q̄a sacrificabant sup altare holocaustorum: quod erat ante fores tabernaculi sub diuo: sed adoletionē thymiamatis ⁊ deuotionem offerentium vocat sacrificium.

¶ Deide cū dic̄. IN SECVNDO aūt ⁊c̄.] Ponit officiū ministroꝝ q̄ntū ad sancta sanctoꝝ. Circa qd̄ sciēdū ē q̄ sic dicit̄ Leui. 16. Sūmus sacerdos in die expiationis que fiebat decima die septimi mēsis .s. septēbris q̄ septimus est a martio nostro: qui apud hebreos ꝯcurrit pro ꝑte cū aprili in quo incipiūt anni. Exo. 12. Mēsis principium vobis mensium primus erit in mensibus anni. ipsi enim incipiunt mensem in lunatione q̄ semper incipit in martio nisi impediat embolismus: offerebat pro se ⁊ tota domo sua vitulum: ⁊ hyrcum ꝑ peccato populi: ⁊ istis imolatis accipiebat de sanguie ipsoꝝ ⁊ iplebat thuribulū prunis altaris holocaustorū qd̄ erat in atrio ante fores tabernaculi ⁊ cū oibus his intrabat in sancta sanctoꝝ: ⁊ cum sanguine expiabat tabernaculū aspgendo sanguinē cōtra velū ⁊ post egrediebat̄. Et cū eodē sanguine: liniebat cornua altaris thymiamatis. Hoc autem semel in anno faciebat. Unde dicit. IN SECVNDO aūt] .s. tabernaculo: qd̄ dr̄ sancta sanctoꝝ SEMEL in anno intrabat solus pontifex.] Glosa dic̄ q̄ plures poterat sine sanguie: sed nō cū sanguie nisi semel. De h̄ tn̄ nō habet̄ nisi tn̄ quando mouēda sunt castra: q̄a tūc itrabāt Aaron ⁊ filij ei⁹ ⁊ inuoluebāt ⁊ dispēdebāt onera leuitarū: sic̄ p; Nūe. 4. Semel tn̄ in anno itrabat summus sacerdos solus cū sanguie q̄ offerebat ꝑ sua ⁊ populi ignorantia .i. ꝑ peccatis nr̄is. Prouer. 14. Errāt qui operant̄ malum. Ois .n. malus ignorat. vt habet̄ .3. ethicoꝝ. De hoc habet̄ Leui. 16. Ubi tradit̄ ritus iste. ¶ Mystice v̄o ꝑ primū tabernaculū designat̄ p̄sens ecc̄lia in qua fideles debent seipsos sacrificare. Ro. 12. Exhibeatis corpora vr̄a hostiā viuētē sanctā deo placētē. ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus. Itē debēt sacrificare sua in elemosynis. īfra. 13. Talib⁹ .n. hostijs ꝓmeret̄ de⁹. Sz in sancta sctōꝝ .i. in patriā celestē itrat solus pōtifex: sc; Chr̄s in aīa ⁊ corꝑe. ¶ Tn̄ s̄m lr̄az itētio Ap̄li est q̄ ꝑ sancta itelligat̄ vetus lex ꝑ sancta sctōꝝ stat⁹ noui testamēti ⁊ celū: q̄a ꝑ nouā legē itrat̄ i celum. Et iō subdit. HOC significāte spū ⁊c̄.] Ubi exponit quid significet̄ ꝑ h̄. Et p̄ q̄ntū ad vetus testm̄. 2° quātū ad nouū ibi. CHRISTVS aūt assistēs ⁊c̄.] Itē in p̄° ꝑte p̄o ponit officiū ministroꝝ q̄ntū ad p̄m. Sc̄do subdit positionis rōnē ibi. IVXTA quā munera ⁊c̄.] ¶ Sciēdū aūt q̄ in p̄mo itrabāt sacerdotes quotidie: sed in 2° qd̄ erat vltra velū nō nisi pōtifex solus semel in āno. Un̄ q̄ntū ad ministros illos erant ibi duo. Unū q̄ in p̄mo quotidie itrabāt. Aliud q̄ sc̄d; erat eis velū. Un̄ iterpositio veli significat q̄ celestia erāt eis velata. Itē q̄ nō intrabāt significat q̄ vet⁹ testm̄ nō ē via itrāde celum añ aduētū Chr̄i. Dic̄ ḡ. Dico q̄ h̄ sic ꝑfectū ē h̄ significante spūsancto. 2. Pe. j. Nō hūana volūtate allata ē aliq̄ñ ꝓphetia: sz spūsancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Et h̄ est ꝯ hereticos q̄ dicūt vetus testm̄ nō eē a spūsancto: sed a deo malo. ¶ Quid significantes Nōdū ꝑpalatā eē sanctoꝝ viā adhuc p̄ore tabernaculo .i. veteri testō significato ꝑ p̄mū tabernaculū hn̄te statū. Durāte .n. veteri testō via sanctoꝝ .i. Chr̄s q̄ dic̄. Jo. 14. Ego sum via. Nōdū venerat. ipse .n. ē hostiū ꝑ qd̄ p; itroit⁹ in sancta sctōꝝ. Jo. 10. Ego sū hostiū. Sz nō erat ꝑpalat⁹: q̄a adhuc latebat sub figuris lr̄e obūbrat⁹. īfra. 10. Umbrā hn̄s lex futuroꝝ ⁊c̄. ¶ Que parabola ē istātis .i. p̄ntis t̄pis. Uel instātis idest ducentis nos ad ea que contingunt in presenti tempore.

¶ Deide cū dicit. IVXTA quā ⁊c̄.] Ponit rōnē q̄re durāte statu veteris legis nō patebat itroitus i sctā sctōrum. In illa .n. sancta nullus intrat nisi ꝑfect⁹. Esa. 35. Uia sancta vocabit̄ nō trāsibit ꝑ eā pollutus. Et ideo vbi nō erat mūdatio ⁊ ꝑfectio: nec erat itroitus in illa. Sz vetus testm̄ nō poterat ꝑfectū facere seruientē: q̄a nōdū erat oblatū sacrificiū satisfaciēs ꝑ pctō tot⁹ humani generis. Et iō dicit. IVXTA quā] .s. vel parabolā vel figurā offerunt̄ munera ⁊ hostie. Qd̄ referē ad illud qd̄ dicit sacrificioꝝ officia ꝯsūmātes: q̄a oblationes ⁊ munera que sunt de hoib⁹ hostie autē q̄ tantum sunt de aīalib⁹ nō offerebant̄ in sancta sctōꝝ: sz in sanctis vel ad fores tabernaculi. Ista aūt nō poterāt mūdare: q̄a nō pn̄t facere ꝑfectū seruientē seruituti latrie que ꝑtinet ad cultū diuinū. Perfectū dico iuxta ꝯsciētiā. Est .n. duplex mūdatio. Una a macula: ⁊ reatu peccati. Et est q̄ntū ad ꝯsciaz. Hoc nō pōt lex. īfra. 10. Impossibile est sanguine thauroꝝ ⁊ hyrcoꝝ auferri pctā. Esa. j. Ne offeratis vltra sacrificium frustra. Mich. 6. Nūq̄d placari pōt de⁹ in milib⁹ arietū aut in milibus hyrcoꝝ pinguiū. Alia mūdatio erat q̄ntū ad culturā: vt .s. liceret eis ministrare in illis sacrificijs. Et sic mūdabat. Sed nūq̄d in veteri lege nō fuerūt multi perfecti: Et videt̄ q̄ sic. Dc̄m est eni Abrahe Gen. 17. Ambula corā me ⁊ esto ꝑfectus. Moyses ēt ⁊ multi alij

valde sancti z perfecti fuerūt. Rñdeo dōm ē q̄ ls tūc
multi perfecti z sancti fuerint: hoc tñ nō fuit ex opib⁹
legis. supra. 7. Nihil ad pfectū adduxit lex. Sz hō fuit
p fidē Chri. Gen. 15. Credidit Abrahā deo z reputatū
est illi ad iustitiā. Hoc ḡ nō erat virtute cerimoniaruz
legaliū. Uñ frequenter ibi dī. Orabit p eo sacerdos z
dimittet illi. Leui. 5. Et in multis alijs locis. Or ḡ mū-
daret hō erat ex fide. Sz in nouo testō dī. Math. vlti.
Qui crediderit z baptizat⁹ fuerit saluus erit. Sine sa-
cramētis. n. noue legis nō ē salus. Jo. 3. Nisi qs renat⁹
fuerit ex aq̄ z spūsancto zc̄. Sz q̄re nō mūdabāt con-
sciaz: q2 ɔsistebāt in cibis z potib⁹. pctm̄ ṽo ē in ɔsci-
entia. Illud aūt qd ē pure corpale nō mūdat aīam: q2
nō agit in aīaz. In sacrificijs autem illis erāt cibi z po
tus zc̄. q̄ ptinēt ad corp⁹. z iō nō poterāt mūdare con-
scientiā. Dic̄ ḡ in cibis z potib⁹. i. in discretiōe ciborū z
potuū seu edictiōe l veteri lege: q2 abstinere ab his nō
mūdat ɔsciaz: vel vt hō referat ad vsuz sacrificiorū: q2
comedebant a sacerdotib⁹ illa q̄ offerebant p pecca-
tis: z ab alijs que p alijs. Ista. n. nō mūdabāt ɔsciam.
Hiere. 11. Nūquid carnes sancte auferēt a te malitias
tuas? ET VARIIS baptismatib⁹]. i. lotionib⁹: q2 sicut
dī Mat. 7. Judei seruabāt baptismata calicū z vrceo-
rū z a foro redeūtes nō comedūt nisi baptizent. Con-
tra quos dic̄ dñs Mat. 23. Ueh vobis scribe z phari-
sei hypocrite: q mūdatis qd deforis est calicis z para-
psidis. intus aūtē estis pleni rapina z imūditia. Uerūtñ
Apl's nō loq̄t hic de supstitiōib⁹ phariseorū. z iō opor-
tet currere ad alias lectiōes pceptas in lege sicut ē: de
aq̄ in qua lauabant sacerdotes: z de aq̄ purificatiōis l
mūdatiōe leprosi vel polluti. Uñ freqūēter dī. Laua-
bāt vestimēta sua zc̄. Et hec dicunt hō baptismata. ET
IVSTITIIS carnis.] hō addit vlr de cibus. Uocat iste
cerimonialis iustitias carnis, i. carnales: q2 ptinebant
tñ ad corporalē mūditiā: nec erat i eis aliq̄ ṽtus spiri
tualis. Et ne aliqs dicat quare ḡ istituta sunt si nō pote
rāt pficere: q2 iā videret q̄ de⁹ ea inutiliter istituerit.
Hoc remouet cū dic̄. VSQVE ad tps correctiōis ipos
tita.]. q. d. Hoc verū est q̄ fuissent inutilr istituta si sem
per deberent durare. Sz sic̄ puero p̄ opz dare pedago
gū. qñ aūt iā puenit ad etatē pfectā tūc dat̄ ei modus
se hñdi sm iudiciū rectoris reipublice. Ita l veteri le-
ge ea que spectant ad iperfectionē instituta fuerūt. sed
quādo venit tēpus pfectiōis tunc debuerūt istitui illa q̄
ducunt ad perfectionē. Et iō dic̄. VSQVE ad tps cor-
rectiōis]. i. in quo corrigerent: non qdem sicut mala: sz
sicut imperfecta. Lex enim bona est. Roñ. 7. ps. Su-
peruenit mansuetudo z corripiemur.

C At Chrs accedēs pōtifex futurorū bonorū: per
maius z pfectius tabernaculū: nō manufactum:
Ro. 5. hoc est: nō huius structure: † neq3 p sanguinem
1. Pe. 1. hyrcorū ac vitulorū: sed p ppriū sanguinē ingres-
1. Joā. 1. sus est semel in sancta eterna redēptiōe reperta.
Apoc. 1. Nā si sanguis taurorū z hyrcorū z cinis iuuence:
aspgēs ingnatos: sctificat ad carnis purificatio-
nē: q̄to magis sanguis Chri: q p spm̄ eternuz se-
ipz obtulit imaculatū deo: purgabit ɔsciaz nras
a mortuarijs opibus: ad seruiendū deo viuēti.

C Christus aūt assistēs pōtifex futurorū bo-
norū pamplius z pfectius tabernaculū non
manufactū idest nō hui⁹ creatiōis neq3 per
sanguinē hircorū aut vitulorū h p ppriū san-
guinē introiuit semel in sancta: eterna redē-
ptiōe inuēta. Si. n. sanguis hyrcorū aut tau-
rorū z cinis vitule aspersus ingnatos sancti
ficat ad emūdationē carnis: quanto magis
sanguis Chri q p spm̄scm̄ semetipm obtu
lit imaculatum deo: emundabit conscientiā
nostram ab operibus malis ad seruiendum
deo viuenti. Lec. III.

Supra posuit Apl's significationē eorū q̄ ptinent
ad vetus testm̄: z p̄m tabernaculuz: hō ponit
ɔdinōes eorū q̄ ptinent ad 2m tabernaculū: qd repñta-
bat nouū testm̄. Et circa hō fac̄ duo. p̄. n. ponit illā signi-
ficationē. 2° pbat qddaz qd supposuerat ibi. SI ENIM
sanguis hyrcorū zc̄.] Sciēdū ē aūt q̄ si cōsiderent su-
pradicta qnque q̄ dcā sunt de 2° tabernaculo. s. q2 intra-
bat q2 solus pōtifex. 2° dignitas z cōditio loci quo in-
trabat: q2 dicebat scā scōrū. 3° quō itrabat: q2 cū san-
guine. 4° qñ itrabat: q2 semel in anno. 5° quare intra-
bat q2 p expiatiōe pctōrū. Hic aūt Aplus illa qnque
explicat. Et p̄ qs sit ille q itrat: q2 CHRISTVS.] Pon-
tifex. n. ē pnceps sacerdotū. Talis aūt ē Chrs. j. Pet. 5.
Cū appuerit pnceps pastorū zc̄. supra. 4. Hītes ḡ pon
tificē magnū q penetrauit celos Jesuz zc̄. Sz qlz pon-
tifex dispēsator ē alicui⁹ testamēti. In q̄libet aūt testō
duo cōsideranda sunt. s. finis repromissus in illo testō.
Bona aūt repromissa in veteri testō erant bona tēpo-
ralia. Esa. j. Si volueritis z audieritis me bona terre co-
medetis. Ille ḡ pōtifex erat bonorū tpaliū. Sz Chrs ē
pōtifex bonorū celestiū. Math. 5. Gaudete z exultate
qm̄ merces vra copiosa ē i celis. Est ḡ PONTIFEX fu
turorū bonorū:] q2 p pōtificatū ei⁹ introducimur in bo
na futura. ps. Replebimur in bonis dom⁹ tue. Itez in
veteri dispēsabant figuraliter: sz Chrs dispēsat spūalia
que p illa figurabantur. Luc. 11. Pr̄ vester de celis da
bit spūz bonū petētib⁹ se. Sic ḡ p bona futura pñt in-
telligi vel bona celestia: z hō respectu noui testamenti.
Uel bona spūalia respectu veteris. respectu cui⁹ figu-
re erāt. Iste pōtifex nō ē negligēs. sed ASSISTENS.]
Pōtifex. n. mediator ē inter deū z ppl'm. Chrs ṽo me
diator ē. j. Thi. 2. Mediator dei z hoīum hō Chrs Je-
sus. Deu. 5. Ego medi⁹ z sequester fui inter dñm z vos.
Et iō ipse assistit pñt ad iterpellādum p nobis. Supra
7. Ro. 8. Chrs Jesus q ē ad dexterā pris q et interpel-
lat p nobis. Itē assistēs nobis ad auxiliāduz. ps. A dex-
tris ē mihi ne cōmouear. Act. 7. Ecce video celos ap-
tos z Jesuz stātē a dextris dei. Sic ergo pz q2 itrabat.
C Scdo ostēdit dignitatē interioris tabernaculi q2 di
cit. PERAMPLIVS zc̄.] q2 illud est PERFECTIVS:]
vtpote q2 ē imobile. Esa. 33. Oculi tui videbūt hierl'm
ciuitatē opulētā tabernaculū qd nequaq̄ vltra trans-
ferri poterit. Hoc aūt est tabernaculū celestis glie. ps.
Dñe qs habitabit in tabernaculo tuo. Dicit̄ aūt taberna-
culū: q2 est locus peregrinorū. Non. n. debet̄ nobis ex
ɔditiōe nature: sz tñ per grāz. Esa. 32. Sedebit ppl's
me⁹ in pulchritudie pacis in tabernaculis fiducie l re
quie opulēta. Est ḡ AMPLIVS] pp multitudinē bono
rū imēsaz: quod designat̄ in auctoritate pdicta. Sede-
bit zc̄. Baruch. 3. O israel q̄ magna ē dom⁹ dei. Illud
autē qd dī PERAMPLIVS] dupli legit̄. Uno mō q̄
sit vna dictio quasi valde amplius. z sic ɔstruit̄ litera.
CHRISTVS assistens pōtifex futurorū bonorū introi-
uit in sancta sanctorū:] dico q̄ sunt tabernaculuz PER-
AMPLIVS.] Alio mō q̄ ly p sit ppositio quod magis
exprimitur

Qualis sit. [margin note beside "explicat. Et p̄ qs sit ille q itrat: q2 CHRISTVS.] Pon-"]

Dignitas lo
ci. [margin note beside "C Scdo ostēdit dignitatē interioris tabernaculi q2 di-"]

exprimit in greco: t sic ↄstruit sic. CHRISTVS introi- uit in sancta p tabernaculū amplius .i. magis amplū t perfectū. Itē PERFECTIVS. qa ibi cessabit ois im perfectio. i. Cor. 13. Cū venerit qd pfectum est euacuabit qd ex pte ē. Itē est alter9 ↄditiōis: qa vetus factū fuit manu hois. h aūt nō: sz manu dei. Exo. 15. Sctuariū tuū dne qd fundauerūt manus tue: dns tc. 2. Corin. 5. Scimus. n. qa si terrena domus nra hui9 habitationis dissoluat q edificationē habemus ex deo domum nō manufactā sz eternā in celis. Infra. 11. Expectabat enim fundamēta hntem ciuitatē: cui9 artifex est: t conditor deus. Et iō dicit. NON manufactum. idest NON hui9 creatiōis: qa non est manufactum: sicut vetus. nec est huius creatiōis. i. in bonis sensibilib9 creatis: sz ē in bonis spūalib9. Uel p tabernaculū pōt Chri corp9 itelli gi. in quo ↄ diabolū pugnauit. Ps. In sole posuit taber naculū suū. QVOD est ampli9: qa in ipsa habitat ois plenitudo diuinitatis corporalr. Col. ij. Itē pfecti9 est: qa vidimus gliaz eius gliaz q̄si vnigeniti a pte plenū gre t veritatis. Jo. i. Itē NON manufactū qa non ex virili semie. Dan. 2. Abscisus ē lapis de mōte sine ma nib9. ⁋ Tertio ondit quō intrabat: qa NON sine san guine: sz ille CVM sanguine vitulo: t hyrco: sic di Leui. 16. Sz Chrs nō sic. s. sanguie alieno: SED p pro priū sanguinem quē p salute nostra imolauit i cruce. Mat. 26. Hic ē sanguis me9 noui testamēti q p vobis t p multis effundet i remissionē pctōrū. Dic aūt plu ralr VITVLORVM t hyrco: nō q sic essent plēs: sz qa p diuersos annos pluries itrabat. Chrs aūt signi ficat p hyrcū pp silitudinē carnis peccati. Ro. 8. Itez per vitulū pp fortitudinē. Et qa vtit duob9 testament vtq; duob9 cornib9. Abacuch. 3. Cornua in manib9 ei9. ⁋ Quarto qn itrabat. QVIA semel in āno. Chrs aūt per totū tps qd ē q̄si vnus ānus itrauit semel in scta: t semel effudit sanguinē suū. i. Pe. 3. Chrs semel p pec catis nris mortuus ē. Ro. 6. Q. n. mortuus ē pctō mor tuus ē semel. Item semel itrauit: ex quo itrauit celestia semp est ibi. Et iō dic. QVOD itrauit semel i sancta. ⁋ Quinto ondit q̄re itrauit: qa ad offerēdū p populi ignorātia nō p sua qa nō hēbat. Sāguis. n. Chri mag q̄ ille valet ad hoc: qa p ipz iuēta est eterna redēptio. q. d. Per istū sanguinē redēpti sumus t h in ppetuū: qa virtus eius ē ifinita. Infra. 10. Una oblatiōe cōsuma uit in sempiternū sanctificatos. Ps. Redēptionē misit dns pplo suo. Hoc aūt qd dicit iuēta ad duo pōt refer ri. s. t ad desideriū dei qd hēbat de salute nra. Job. 33. Inueni in quo ei ppitier. Ezech. 18. Nolo mortez pec catoris. Itē ad desiderium patrū quo desiderabāt re dimi. Nullus autē inuenit modum ita congruū sicut Christus. Et ideo signanter dicit inuenta.

⁋ Deide cū dic. SI ENIM sanguis tc. Probat vnū qd supposuit. s. istō vltimū. ETERNA redēptiōe inuenta. q. d. Ita dixi q p ppriū sanguinē fecit eternam redem ptionē: in quo appet ei9 maxia efficacia. Q autē ita sit pbo p locū a miori: qa si sanguis bruto: aialiū facie bat qd min9 est: sanguis Chri poterit facere qd maius est. Unū circa h facit duo. p eni ponit ātecedēs. 2° conse quens ibi. QVANTO magis sanguis Chri tc. Circa pmū sciēdū est q in veteri lege erat duplex mūdatio. Una q̄ fiebat in die expiationis de q̄ habet Leui. 16. Et de ista iā dctū est. Et ista videbat directe ordinari ad emūdationē a pctō. Alia erat ↄ irregularitatem le gis de qua di Nūeri. 16. Q pcepit dns q Eleazar acci peret vaccā rufaz a Moyse sine macula etatis itegre que nō traxisset iugū t eductā ex castra imolaret i cō spectu ppli: t tingeret digitū in sanguie eius t asperge ret septies ↄ tabernaculū: t q cōbureret totā. s. carnez pellē: t etiā fimū ei9 cū hyssopo ligno cedrino t cocco bis tincto. quo facto vir mundus colligebat cineres: t in loco mundo effundebat extra castra. Et de ipsis po nebant in aq̄ qua imūdus: q. s. tetigisset cadauer mor tui aspgebat die 3° t septio cū hyssopo: t ita mūdabat. nec aliter poterat mūdari. Ista ē snia Apli. Itaq; q̄tū ad pmū dic. QVOD si sanguis hyrco: t thaurorum. Quātū vo ad 2m dic. ET CINIS vitule aspersus san ctificat inquinatos. nō gratiaz ↄferendo: sed AD EMVN DATIONEM carnis. i. ab irregularitate qua carna liter ipediebant q̄si mūdi a cultu diuino: nō tn auferebant pctā. Sed tn vt dicit Augustinus aliquādo vir tute illius aspersionis mundabantur a lepra corpora li. Et ideo dicit. Ad emundationem carnis.

⁋ Deide cū dic. QVANTO magis tc. Pōit ↄñs. q. d. Si sanguis t cinis h pnt: qd poterit sanguis Chri. Cer te multo plus. Et ponit Aplus tria q̄ ostēdūt efficaciā sanguinis Chri. Pmo qa ē ille cui9 ē sanguis iste: qa. s. est Chrs. Ex quo pz q ei9 sanguis mūdat. Mat. j. Ipe eni saluū faciet pplz suū a peccatis eo:. Scdo cāz q̄re Chrs sanguinē suū fudit: qa h fuit spūsanct9 cui9 motu t instinctu. s. charitate dei: t pximi h fecit. Esa. 59. Cuz venerit q̄si fluui9 violētus quē spūs dni cogit. Spūs autē mundat. Esa. 4. Si abluerit dns sordes filiarum syon: t sanguinē hierlz lauerit de medio ei9 i spū iudi cij t spū ardoris. Et ideo dic. PER SPIRITVM SAN CTVM obtulit semetipm. Eph. 5. Chrs dilexit nos: t tradidit semetipm p nobis oblationē t hostiā deo in odorē suauitatis. Tertio ↄditionē ei9: qa ē IMMACV LATVS. Exo. 12. Erit agnus absq; macula masculus anniculus. Eccli. 34. Ab imūdo qs mūdabit? Sed nūqd sacerdos imūdus pōt mūdare? Rñdeo dōm ē q nō si ageret in ppa vtute: sz agit vtute sanguis Chri. q est sic cā p9. Et ideo nō egisset nisi fuisset imaculat9. Sacerdos i mūdus mundat in virtute sanguis christi.

⁋ Sciēdū tn q sanguis illorū aialiū mūdabat tm ab exteriori macula. s. a cōtactu mortui: sed sanguis Chri mūdat iterius ↄsciaz: qd fit p fidē. Act. 15. Fide purifi cans corda eo:. Incōpū. s. fac credere q oēs q Christo adherēt p sanguinē eius mūdant. Ergo iste emundat CONSCIENTIAM. Itē ille mundabat a tactu mor tui: sz iste ab opib9 mortuis. s. peccatis q̄ tollunt deum ab aia: cuius vita est p vnionē charitatis. Itē ille mun dabat vt possent accedere ad figurale ministerium: sz sanguis Chri ad spūale obsequiū dei. Ps. Ambulās in via imaculata hic mihi ministrabat. Et ideo dicit. AD SERVIENDVM deo. Itē de9 ē vita. Jo. 14. Ego sum vita. Et Deut. 32. Uiuo ego in eternū. Cōueniēs q ē vt seruiēs ei sit viuens. Ideo dicit. VIVENTI. Et sm re ctorem vel iudicez populi sic t ministri eius: vt dicit Eccl. 10. Qui ergo vult deo digne seruire debet esse vi uens sicut t ipse. Totam istaz figurā diligenter expo nit glosa t est Augustini de questionibus numeri.

⁋ Et ob id noui testamēti cōciliator est: vt morte intercedēte: ad redēptionē earū puaricationū: que fuerāt sub priori testamēto: ij q vocati sunt: pmissionez accipiāt eterne hereditatis. Siqdem vbi testamētū est: mors itercedat necesse ē testa toris. † Nā testamētū in mortuis ratū est: quan doqdē nōdū valet: cū viuit testator. Unū ne pus qdez illud absq; sanguie dedicatū fuit. Cuz enim Moses oē pceptū iuxta legē exposuisset oi popu Gal. 3.

lo: sumpto sanguie vitulo𝔷 ꝛ hyrco𝔷: cũ aq̃ ꝛ lana coccina ꝛ hyssopo: simul ꝛ ipm librũ: ꝛ totum pplm aspersit: dicẽs. † Hic ẽ sanguis testamẽti: qđ mãdauit vobis deus. Insup aũt ꝛ tabernaculũ: ꝛ oĩa vasa ministerij: sanguie ꝯsimilr̃ aspergebat. Et omnia fere sm̃ legez sanguie purificant: ꝛ absq; sanguinis effusiõe nõ fit remissio. (Exo. 24.)

¶ Et iõ noui testamẽti mediator ẽ vt morte intercedẽte in redẽptionem ea𝔷 pũaricationũ que erãt sub priori testamẽto repromissionẽ accipiãt q vocati sunt eterne hereditatis. Ubi. n. testamẽtũ est: mors necesse est itercedat testatoris. Testamẽtum. n. in mortuis ꝯfirmatũ est. aliogn nondũ valet dũ viuit q testatus est. Un̄ nec primuz quidẽ sine sanguie dedicatũ ẽ. Lecto. n. oi mãdato legis a Moyse vniuerso pplo: accipiẽs sanguinẽ vitulo𝔷 ꝛ hyrco𝔷 cũ aqua ꝛ lana coccinea ꝛ hyssopo: ipm quoq; librũ ꝛ oẽs pplm aspersit dicẽs. Hic sanguis testamẽti qđ mãdauit ad vos deus. Etiaz tabernaculuz ꝛ oĩa vasa ministerij sanguine silr̃ aspersit. Et oĩa pene in sanguine sm̃ legem mundantur: ꝛ sine sanguinis effusione non fit remissio. Lec. IIII.

Supra exposuit Apls illa q̃ agebant in veteri testamẽto ꝛ apuit illo𝔷 misticã expõnem: h̄ ex his arguit ad ꝓpositũ. s. q nouũ testm̃ ꝓfert veteri: qa põt qđ nõ poterat vetus. Et circa h̄ fac̃ duo. Pmo eni ꝑponit conclusionez intẽtam. Scđo ꝓbat qđdam qđ supposuerat ibi. VBI eni testamẽtũ est ꝛc. Iteruz pma in duas. Primo eni concludit ex dictis q Chrs ẽ mediator. Scđo hoc ostẽdit non potuisse vetus testm̃ ibi. QVE erãt sub priori ꝛc. Dicit ergo. ET IDEO qa. s. Chrs intrauit in sancta eterna redẽptiõe inuẽta. i. perducẽs ad eterna: qđ vetus nõ poterat facere. Un̄ opz q istud testamẽtũ sit aliud ab illo: sicut nouũ a veteri. Hiere. 31. Feriaz domui israel ꝛ domui iuda ꝛc. Apoc. 21. Ecce noua facio omnia. IDEO huiꝰ noui testamẽti mediator ẽ Chrs inter deũ ꝛ hoiez. j. Thi. 2. Mediator dei ꝛ hoinz hõ Chrs Jesus. In oi ãt testõ est aliqd qđ ꝓmittit: ꝛ aliqd per quod testm̃ cõfirmat. In nouo autẽ testamẽto ꝓmittunt celestia ꝛ spũalia. Itẽ ista ꝓmissio per mortẽ Chrĩ cõfirmata ẽ. Et iõ CHRISTVS mediator est noui testamenti ꝛc. repromissionẽ eterne beatitudinis ac hereditatis eterne accipiant q vocati sunt. Et dic̃ VOCATI: qa hoc munus nõ est ex operibus: sed ex vocatiõe dei. Rom. 8. Quos aũt ꝓdestinauit hos ꝛ vocauit. j. Thes. 2. Cõtestati sumus vt ambularetis digne deo q vocauit vos in suũ regnũ ꝛ gliam. Un̄ dic̃. ETERNE hereditatis. i. eterne glie q̃ est hereditas nr̃a. j. Pet. 1. Regenerauit nos in spez viuaz ꝑ resurrectionẽ Jesu Chrĩ ex mortuis in hereditatẽ incorruptibilẽ ꝛ icõtaminatã ꝛ imarcessibilẽ ꝯseruatam in celis. Ps. Ecce hereditas dñi. Item dñs ps hereditatis mee. Istã aũt hereditatẽ habemus ꝑ mortẽ Chrĩ. Un̄ dicit. VT MORTE intercedente. j. Pe. 3. In h̄ vocati estis: vt bñdictionẽ hereditate possideatis. Huiꝰ autẽ mortis effectus est redẽptio a ꝑuaricatione peccati. j. Pe. 1. Nõ corruptibilibus auro ꝛ argẽto redẽpti estis de vestra vana ꝯuersatiõe: sz ꝓcioso sanguie agni immaculati. Sz nũqd in veteri testõ poterat fieri ista redẽptio a peccatis. Et r̃ndet q non: qa ille ꝑuaricationes erãt sub priori testõ. q. d. Quia ꝑ virtute sacramẽto𝔷 prioris testamẽti remoueri nõ poterant. Ro. 3. Causati sumus iudeos ꝛ grecos oẽs sub pctõ ꝛc. ¶ Sed ꝯ. qa Dauid ꝛ multi alij sancti habuerũt remissionẽ pctõrum. ¶ R̃ndeo dõm est q q̃ntũ ad istuz effectũ q ẽ introitus celi non: qa ꝑ mortẽ Chrĩ apta est ianua vite. Nullus eni an̄ mortẽ Chrĩ intrauit. Zach. 9. Tu ꝗ in sanguine testamẽti tui eduxisti victos tuos de lacu in q̃ non est aq̃. Sz q̃ntũ ad maculã sic ipsi ꝯsecuti sunt: sz nõ virtute sacro𝔷 veteris legis. sed in fide Chrĩ. Sic ergo nouum testm̃ ẽ excellẽtius q̃ vetꝰ: qa ꝯfirmatũ ẽ morte Chrĩ: ꝑ quã remittunt pctã: ꝛ qa exhibet ꝓmissionem. (Nullus ex sanctis pribꝰ habuit remissionez peccato𝔷 q̃ntũ ad ingressum paradisi nisi ꝑ Chrm.)

¶ Deinde cũ dicit. VBI eni testm̃ ꝛc. Probat illud qđ supposuit. s. q nouũ testm̃ sit ꝯfirmatũ ꝑ mortez Chrĩ. Et pmo ꝓbat h̄ ꝑ auctoritatẽ legis humane. Scđo ꝑ auctoritatẽ legis diuine ibi. VNDE nũc pmũ ꝛc. Dic̃ ergo. Dictũ est q nouũ testm̃ ꝯfirmat ꝑ mortẽ Chrĩ intercedẽtẽ: qa ad hoc q testm̃ valeat opz q mors testatoris interueniat. Et iõ nouũ testm̃ nõ habet robur: nisi interuenisset mors Chrĩ. Un̄ ille dixit. Jo. 11. Expedit vobis vt vnus moriat hõ ꝓ pplo. Mors aũt ꝓp duo necessaria est. Pmo vt testm̃ hẽat firmitatẽ: qa cuz sit expssiuũ vltime volũtatis põt semꝑ mutari an̄ mortẽ. Un̄ dic̃. QVOD testm̃ ꝯfirmatũ ẽ. i. in mortuis. i. ꝑ mortez. Et isto mõ ꝯfirmatũ est nouũ testm̃ ꝑ mortez Christi. Mat. 26. Hic ẽ sanguis meꝰ noui testamẽti. s. ꝯfirmator ꝛ dedicator. Scđo necẽia ẽ mors testatoris ad hoc vt testm̃ valeat ꝛ hẽat efficaciã. Un̄ dic̃. Aliogn nõdũ valet: qa nullus põt petere aliqd: nec ẽt heres hereditatẽ ex vi testamẽti nisi post mortẽ testatoris. Iõ Christus voluit mortẽ suã pro nobis interponere.

¶ Deinde cũ dic̃. VNDE nec pmũ ꝛc. Hoc idẽ ꝓbat ꝑ auctoritatẽ legis diuine. s. ꝑ illõ qđ habet in veteri testamẽto. Et circa h̄ duo facit. Pmo. n. ostẽdit ꝯuenientiã iter vtrũq; testm̃. Scđo ostẽdit diũaz ibi. NECESSE est ergo ꝛc. Circa pmũ duo facit: qa pmo ꝓponit. 2º manifestat ibi. LECTO eni ꝛc. Dicit ergo. Ita dictuz est q ad hoc QVOD testm̃ valeat NECESSE est q mors testatoris interueniat. Nec hoc dz videri mirũ: quia nec primũ testamentum confirmatum est sine sanguine. Ille autem sanguis figurabat sanguinẽ Christi. Oia enim in figura contingebant illis. j. Corin. 10.

¶ Deide cũ dic̃. LECTO enim ꝛc. Probat propositũ: scz q illud testamentuz non est cõfirmatum sine sanguine. Et ꝓbat hoc q̃ntuz ad tria in quibus fuit vsus sanguinis. Primo q̃ntuz ad legis editionem. Secũdo quantum ad tabernaculi ꝯsecrationẽ ibi. ETIAM tabernaculum ꝛc. Tertio q̃ntũ ad vasorum expiationem ibi. ET OMNIA pene in sanguine ꝛc. Circa primũ sciẽdum est q Aplus tangit h̄ historiã que habet Exod. 24. Ubi dicitur q postq̃ Moyses legerat coram populo mãdata dñi ipsisq; respondentibꝰ oia que locutus est dñs faciemus ꝛ erimus obediẽtes. Accepit Moyses sanguinem quez preceperat seruare de duodecim vitulis ꝛ aspersit libruz legis ꝛ populũ q̃si in cõfirmatione testamẽti. Et iõ dicit. LECTO. n. ꝛc. quia necessarium fuit vt legeretur. Illa eni lectio fuit legis ꝓmulgatio. Oportebat eniz legem promulgari. ACCIPIENS ꝛc. Hic est duplex obiectio litťalis. Una quia Exo. 24. Nulla fit mẽtio de hyrcis: sed de duodecim vitulis. Scđo qa ibi etiam non fit mentio de aq̃ ꝛ

cocco et hyssopo. Responsio ad ista duo est duplex. Una scilicet quia Apostolus nutritus erat in lege. Unde sciebat quod ille usus erat in emundationibus secundum legem quod aspersio fiebat de sanguine hyrcorum et vitulorum et aqua admixta cum hyssopo et lana coccinea tanquam aspersorio: et ideo licet non agatur de his in Exod. tamen Apostolus hoc accepit ex consuetudine ritus legalis. Vel potest dici quod ista fuit prima consecratio. Et ideo quasi virtute continebantur in ipsa alie sanctificationes future: inter quas potissime fuit illa que fiebat in die expiationis. De qua Levi. 16. Et alia de vitula rufa. Numeri. 16. In prima autem erat sanguis vituli et hyrci. In secunda vero aqua et lana coccina et hyssopus. Quia ergo illa prima continebat istas duas: ideo Apostolus totum retulit ad istam. Dicit ergo. ACCIPIENS sanguinem etc.] Aspersit dicens. HIC EST sanguis testamenti quod mandavit ad nos deus] id est confirmator testamenti. Ecclesiastici. 24°. Legem mandavit nobis Moyses in preceptis iustitiarum. Iste enim sanguis fuit figura sanguinis Christi per quem novum testamentum confirmatum est. Et ideo Christus verbis istis usus est. Matth. 26. Hic est sanguis novi testamenti confirmativus scilicet. Figurabatur autem per sanguinem hyrci propter similitudinem carnis peccati: et vituli propter fortitudinem. Miscetur autem cum aqua: quia baptismus a sanguine Christi efficaciam habet: aspergitur autem cum hyssopo qui mundat pectus: per quod significatur fides. Act. 15°. Fide purificans corda eorum. Et lana coccinea: que est rubei coloris per quam significatur charitas. Cant. 5°. Dilectus meus candidus et rubicundus: quia per fidem et dilectionem passionis Christi mundatur populus. Aspergitur et liber legis: quia passio Christi adimplevit legem. Ioan. 19. Consummatum est. Matth. 5°. Non veni solvere legem sed adimplere.

Nota quod Christus usus est verbis consecrationis calicis sicut in veteri testamento videbantur sacerdotes.

Deinde cum dicit. ETIAM TABERNACULUM etc.] Ponit consecrationem tabernaculi: quia TABERNACULUM et omnia vasa ministeriorum similiter aspersit sanguine.] Sed contra: quia nondum factum erat tabernaculum: sed. 25. cap. mandatur de consecratione tabernaculi. Respondeo dicendum est quod licet non sit idem sanguis quo aspersus est populus et tabernaculum: tamen etiam tabernaculum mundatum est sanguine. Unde potest sic construi. usus est sanguine etiam quando sanctificavit tabernaculum. Sed contra: quia numeri et levitici 8°. dicitur quod unxit tabernaculum oleo. Respondeo dicendum est quod non loquitur de illa sanctificatione qua prius consecratum est tabernaculum et vasa eius: sed de illa que fiebat in die expiationis. Vel melius dicendum est quod etiam in prima usus est sanguine: quia ibi dicitur quod unxit illud oleo: et postea quod aspersit. Oleum autem non est aspersivum. unde intelligitur quod prius unxit illud: et postea aspersit sanguine. Et ista duo sunt necessaria ad sanctificationem scilicet virtus sanguinis Christi et oleum misericordie quibus sanctificatur tabernaculum: id est ecclesia: et vasa id est ministri.

Deinde cum dicit. ET OMNIA PENE etc.] Exequitur de ceteris mundationibus legalibus. Erat autem duplex mundatio. Una a corporali macula sicut leprosi. Alia a spirituali scilicet peccato. prima poterat pertinere ad res manifestas: sicut patet de lepra domorum. Et mundatio ab ista immundicia fiebat cum sanguine animalis immolati: vel aqua expiationis que erat confecta cum sanguine vitule rufe. Et ideo dicit PENE OMNIA et non omnia simpliciter.] Vel PENE OMNIA] ita quod ly pene sit determinativum de ly mundantur: id est pene mundantur: quia non perfecte mundabantur sanguine: quia ut dicitur Numeri. 31°. Quicquid potest ignem sustinere purgatur per ignem: que vero non poterant purgantur aqua expiationis. Sed ad mundationem a macula peccati necessaria est sanguinis effusio: quia requirebatur ad sacrificium. Et ideo dicit quod SINE SANGUINIS effusione non fit peccatorum remissio.] Per quod figurabatur quod remissio peccati erat fienda per sanguinem Christi. Unde in veteri lege non virtute sacramenti sed virtute fidei Christi fiebat remissio peccatorum. Unde frequenter ibi dicitur. Rogabit pro eo sacerdos et remittetur.

Itaque necesse est: ut exemplaria quidem eorum que sunt in celis: hisce rebus purificentur. Ceterum ipsa celestia potioribus quam he sint: victimis mundentur. Non enim in manufacta sancta ingressus est Christus exemplaria verorum: sed in ipsum celum: ut appareat nunc in conspectu dei pro nobis: non ut sepius offerat semetipsum: quemadmodum pontifex ingreditur in sancta singulis annis per sanguinem alienum. Alioqui oportuisset illum sepius passum fuisse a condito mundo. Nunc autem semel sub consummationem seculorum ad profligationem peccati: per imolationem suiipsius apparuit. Et quatenus illud manet omnes homines: ut semel moriantur: post hoc autem iudicium: ita et Christus semel oblatus: ut multorum peccata tolleret: rursus absque peccato conspicietur: his qui illum expectant in salutem. Roma. 5. 1. Pe. 3.

Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari: ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta Iesus introiit exemplaria verorum: sed in ipsum celum: ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori: post hoc autem iudicium: sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhauriendа peccata: secundo sine peccato apparebit omnibus expectantibus se in salutem.

Lec. V.

Supra ostendit Apostolus quid sit commune novo et veteri testamento inquantum vetus et novum conveniunt: hic ostendit differentiam utriusque. Et circa hoc duo facit. Primo enim ostendit quod in novo est melior mundatio. Secundo quod perfectior. ibi. NEQUE ut sepe etc.] Iterum prima in duas. Primo enim ostendit quod quantum ad illud quod mundatur: et quantum ad id quo mundatio efficitur sit melior mundatio in novo. Secundo manifestat quod dixit. ibi. NON ENIM in manufactis etc.] Dicit ergo. NECESSE EST ERGO exemplaria celestium] scilicet ipsum tabernaculum quod quo ad nos est exemplar: licet simpliciter sit exemplatum et figura illius: et ideo minoris dignitatis: quia figuratum nobilius est quam figura: sicut corpus quam umbra: his scilicet sacrificiis mundari. IPSA autem celestia] scilicet novum testamentum MELIORIBUS hostiis quam

stis.] Melioribus quidem:quia illa mundabantur sanguine aialium:sed in novo testamento fit mundatio sanguine Christi. Semper autem meliora melioribus mundantur. Illa autem erant figura celestium. Si ergo illa mundabantur sanguine: oportet illa celestia mundari meliori sanguine. ¶ Sed contra. in celo nulla est mundicia. ¶ Rndeo dicendum est quod celestia intelliguntur secundum Glo. ea que pertinent ad statum presentis ecclesie que dicuntur celestia. Item homines fideles gerunt imaginem celestium inquantum mente conversantur in celis. Vel aliter et melius quod PER CELESTIA] intelligatur celestis patria. Et loquitur hic Apostolus eo modo quo in veteri testamento dicebatur emundari tabernaculum:non quod haberet in se aliquam immundiciam:sed quia mundabantur quedam varietates:quibus impediebantur accedere ad sanctuarium. Et dicuntur MUNDARI CELESTIA] inquantum per sacramenta nove legis purgantur peccata:que impediunt ab ingressu celestium. Item dicit. HOSTIIS] in plurali. ¶ Contra:quia tantum est una hostia Christi. Infra.10. Una enim oblatione consummavit in eternum sanctificatos. ¶ Rndeo licet sit una in se: tamen pluribus hostiis veteris legis figurabatur. Ex hoc loco habetur quod hostie veteris legis erant bone. Melius enim non dicitur nisi respectu boni.

¶ Deinde cum dicit. NON ENIM in manufactis etc.] Ostendit quod celestia mundantur melioribus hostiis. Pontifex enim expiabat sanctuarium quod erat manufactum: sed Christus intravit non in manufacta sancta que erant quo ad nos EXEMPLARIA verorum:sed in ipsum celum]quod non in se:sed quo ad nos expiavit ut dictum est:sed non expiavit carnalibus hostiis: quia Christus non venit ad offerendum talia. Ps. Holocaustum et pro peccato non postulasti. Item holocaustis non delectaberis. Item supra.7°. Manifestum quod de tribu iuda ortus est dominus: de qua nullus presto fuit altario:sed introivit in ipsum celum. Matth. ultimo. Dominus quidem Iesus assumptus est in celum. Act.1. Hic Iesus qui assumptus est a vobis in celum. Sed quare? UT APPAREAT pro nobis vultui Dei.] Et loquitur Apostolus alludendo ritui veteris legis:secundum quam pontifex qui intrabat sancta sanctorum:stabat coram propiciatorio ut oraret pro populo:ita et Christus intravit celum secundum quod homo: ut astaret deo pro salute nostra:sed differenter:quia sacerdos impediente fumo qui ascendebat de thuribulo non videbat sancta sanctorum:nec videbat aliquem vultum:sed Christus apparet vultui dei:non quod sit ibi facies corporalis:nec aliqua nebula:sed cognitio manifesta. Sed nunquid Christus existens in terra non poterat apparere vultui dei: cum deus omnia videat? Rndeo dicendum est quod sicut Augu. loquens deo dicit:mecum eras et tecum non eram:quia scilicet deus est in omnibus per essentiam presentiam et potentiam. mali autem non sunt cum deo per gratiam:ita dicitur Christus introisse ut appareat vultui dei:quia licet semper videret eum clara visione:ut perfecte beatus:tamen status viatoris inquantum huiusmodi non habet hoc:sed tantum status celestis. Et ideo quando ascendit perfecte beatus in corpore et anima intravit ut appareat vultui dei.i.intravit locum ubi deus manifeste videtur:et hoc pro nobis. Ad hoc enim ascendit ut pararet nobis viam. Io.14. Vado parare vobis locum. Item iterum veniam et assumam vos ad meipsum. Mich.2°. Ascendit pandens iter ante eos. Corpus enim debet sequi caput suum. Mat.24°. Ubicumque fuerit corpus ibi congregabuntur et aquile.

¶ Deinde cum dicit. NEQUE ut sepe offerat etc.] Ostendit quod mundatio novi testamenti est perfectior quam veteris. Hoc autem ostendit per duo. Primo per hoc quod illa reiterabat quolibet anno:hec autem tantum semel. Item quantum ad effectum: quia illa non poterat auferre peccata:quod ista potest. Circa hoc ergo duo facit. Primo enim ostendit primum. Secundo secundum. ibi. UMBRAM habens lex etc.] ¶ Sciendum est autem quod Apostolus supra dixerat tria de Christo. Primo scilicet quod est pontifex. Secundo que sit dignitas loci quem intravit. Tertio quomodo intravit. Hic declarat quomodo intravit:quia sicut pontifex legalis semel in anno:ita Christus semel tantum:et hoc erat quartum. Unde circa hoc tria facit. Primo enim ostendit quid fiebat in veteri testamento. Secundo quod esset inconveniens istud fieri in novo testamento. ibi. ALIOQUIN etc.] Tertio ostendit quid fiat in novo testamento. ibi. NUNC autem semel.] In veteri enim testamento pontifex licet non intraret nisi tantum semel in anno:tamen quolibet anno ex precepto legis oportebat ipsum intrare cum sanguine alieno:sicut dicitur Levi.16. Christus autem intravit non in manufacta etc. nec ut sepe offerat seipsum:quemadmodum pontifex intrabat in sancta per singulos annos cum sanguine alieno. Secundo intravit. Sacerdos omni anno intrabat cum sanguine alieno: Christus semel tantum: et in sanguine proprio.

¶ Deinde cum dicit. ALIOQUIN oportebat etc.] Probat quod esset inconveniens istud fieri in novo testamento:quia sequeretur maximum inconveniens:quia cum Christus intraret per proprium sanguinem sequeretur quod OPORTUISSET eum frequenter pati ab origine mundi.] Non sic autem est de veteri hostia:quia illa offerebatur pro peccatis filiorum israel. Ille autem populus incepit spiritualiter quando data fuit lex:et ideo non oportet eam offerri ab origine mundi. Christus autem seipsum obtulit pro peccatis totius mundi:quia ipse propiciatio nostra factus est pro peccatis nostris et totius mundi. prima Ioan.2°. Et sic si sepe offerretur oportuisset ipsum nasci et pati ab origine mundi:quod fuisset maximum inconveniens. ¶ Sed contra. Apoc.13. Agnus qui occisus est ab origine mundi. ¶ Rndeo verum est:occisus.i.prefiguratus ab origine mundi occidi sicut in occisione Abel.

¶ Deinde cum dicit. NUNC autem etc.] Ostendit quid fiat in novo:et circa hoc facit duo. Primo quare non iteratur hostia in novo testamento dat duas causas. Secundo explicat eas. ibi. ET QUEMADMODUM etc.] Dicit ergo. Nunc ergo Christus semel apparuit in consummatione seculorum. prima Cor.10. Nos sumus in quos fines seculorum devenerunt. Et hoc dicit propter numerum annorum:quia iam sunt plus quam mille anni:ex quo hoc dixit. Etates enim mundi accipiuntur secundum etates hominis que principaliter distinguuntur secundum statum proficiendi non secundum numerum annorum. Ita prima etas fuit ante diluvium in qua nec lex scripta:nec punitio sicut in infantia. Alia a Noe usque ad Abraam: et sic de aliis:ita quod ultima etas est status presens post quem non est alius status:sicut nec post senium. Sicut autem in aliis etatibus est numerus annorum determinatus:non autem in senio:quia senium incipit a.60.anno:et aliqui vivunt per centum et.20.annos:ita non est determinatum:quantum iste status mundi debeat durare:tamen est consummatio seculorum:quia non restat alius ad salutem. In isto autem Christus semel apparuit cuius ponit duas rationes:quare scilicet semel tantum offerebatur. Prima est:quia in veteri testamento non auferebantur peccata quod fit per hostiam Christi. Alia est:quia sacerdos legalis non offerebat proprium sanguinem sicut Christus. Unde dicit quod apparuit ad destitutionem peccati per hostiam suam scilicet seipsum: et ideo illa reiteratur:non autem ista. prima Pe.3°. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est.

¶ Deinde cum dicit. ET QUEMADMODUM etc.] Explicat istas rationes. Et primo secundam. Secundo primam. ibi. UMBRAM habens lex etc.] Secundam explicat per similitudinem aliorum hominum. Unde circa hoc facit duo. Primo enim ostendit quid accidit aliis hominibus. Secundo ostendit quid accidit Christo. ibi. SIC ET Christus semel etc.] In quolibet enim homine duo invenimus. scilicet necessitatem moriendi. Item quod resurgat non ut emundetur: sed ut iudicetur de factis eius. Primum tangit cum dicit. ET QUEMADMODUM statutum est etc.] ¶ Sed contra videtur quod hoc non sit statutum:sed magis homo peccando hoc se-

cerit: ga Sap. 1. dr̃ φ deus mortē nō fecit: nec letaṫ in pditiōe viuoꝝ. Et paulopost. Impij aũt manib⁹ ⁊ ver bis accersierũt sibi illā. ¶ R̃ndeo dōm est φ in morte tria sunt ꝯsiderāda. s. cā nālis: ⁊ q̃ntũ ad h̃ ex ꝯditione nāe statutũ est hoīez semel mori: inquãtũ cōponiṫ ex ꝯrijs. Scđo donũ indituũ: ⁊ q̃ntũ ad h̃ in ꝯditionē data est hoī bñficiũ originalis iustitie p quā aīa cōtinebat corp⁹: vt posset nō mori. Tertio meritum mortis: ⁊ sic hō peccãdo meruit illud bñficiũ amittere: ⁊ sic mortē incurrit. Uñ dicit φ impij manib⁹. s. pomũ vetitũ cõmedēdo accersierũt mortē. Homo ḡ demerēdo cā est mortis: s3 de⁹ vt iudex. Stipēdia. n. pcti mors. Ro. 6°. Semel. Hō qdē verũ ē de cōi ꝯsuetudine: s3 aliqui fuerunt resuscitati: sicut Lazarus ⁊ fili⁹ vidue qui postea mortui sunt. Quãtũ aũt ad scđm dicit. POST hoc aũt iudiciũ. i. qa postq̃ resurget nō iterũ morieṫ: s3 statī iudiciũ seq̃reṫ. Oēs. n. mãifestari oz aũ tribunal chr̃i vt referat vnusq̃sq3 ꝓpa corpis put gessit: vt dr̃. 2. Cor. 5.

In morte sũt tria: cā nālis, donũ iditum, ⁊ meritũ mortis.

¶ Deide cũ dicit. SIC ET Chr̃s ⁊c̃. Oñdit quo hec cõuenniũt Chr̃o. Et q̃ntũ ad p̃m dicit: φ sic Chr̃s semel oblatus ē. Et in h̃ ꝯuenit cũ alijs. Sed differt in duobus. Prio qa cũ chr̃s nō descēderit ab Adam p rōnē seminalem: sed q̃ntũ ad corpulentā subam nō ꝯxit pctm̃ originale: ⁊ iō nō fuit debitor illi⁹ statuti. Gen. 2. In quacũq3 die comederis ex eo morte morieris. Sed ꝓpa voluntate mortē assumpsit. Joã. 10. Nemo tollit a me aīaz meā ⁊c̃. Jō dicit φ oblat⁹ ē. Esa. 53. Oblat⁹ est: qa ipse voluit. Et p̃ʳ Pe. 3°. Chr̃s semel pro pctis nostris mortu⁹ est. Scđo differt: qa mors nr̃a est effectus pcti. Ro. 6. Stipendia pcti mors est. Sed mors Christi est destructiua pcti. Jō dicit. AD MULTORUM exhauriēda pctā. i. remouēda. Nec dicit oīuz: qa mors chr̃i: ⁊ si sit sufficiēs pro oibus: nō tñ h3 efficaciam nisi q̃ntũ ad saluãdos. Nō. n. oēs subijciũṫ ei p fidē ⁊ bōa opa.

Chr̃s nō fuit subiect⁹ morti fm legē indicā Adē: s3 voluntarie.

¶ Quãtũ ad 2ᵐ dicit. SECUNDO aũt sine pctō ⁊c̃. i. De scđo aduētu dicit duo. Prio ponit diffiã ei⁹ ad p̃ᵐ: qa scđs erit sine pctō. In p̃mo. n. ⁊ si pctm̃ non habuerat: tñ venit in silitudinē carnis pcti. Ro. 8. Jtē in prio fact⁹ est hostia pro pctō. 2. Cor. 5. Eũ qui pctm̃ nō nouerat pro nobis pctm̃ fecit. In scđo ħo ista nō erunt: ideo dicit φ APPAREBIT sine pctō. i. Secũdo ponit illud qđ est ꝓpriũ scđo aduētui: qa nō apparebit vt iudiceṫ: s3 vt iudicet remunerãs pro meritis. Uñ dicit φ APPAREBIT. i. Et qdē l3 oib⁹ ē his q cũ pupugerunt fm carnē: tñ fm diuinitatē solum electis EXPECTANTIBUS eũ p fidē in salutē eoꝝ. i. Esa. 30. Beati oēs q expectãt eũ. Phil. 3. Saluatorē expectam⁹ dñm Jesũ chr̃m qui reformabit corp⁹ humilitatis nostre: cōfiguratũ corpori claritatis sue. Cap. X.

Prim⁹ aduēt⁹ chr̃i fuit i silitudinē carnis pcti: 2⁹ aũt erit sine pctō.

Nam lex vmbrā obtinens futuroꝝ bonoꝝ: nō ipsaz imaginē rerum: his hostijs: quas singulis annis easdez cōtinenter offerũt: nunq̃ pōt accedentes pfectos reddere. Alioqui nōne desiissent offerri? Propterea φ nullam iam habuissent ꝯscientiam pctōꝝ: qui sacrificassent: ac semel purgati essent. Atqui i istis cõmemoratio fit pctōꝝ quotannis. Nō eniz pōt sanguis thauroꝝ ⁊ hyrcoꝝ auferre peccata. Quapp cũ ingressurus est mũduz dicit. i. Sacrificiuz ⁊ oblationē noluisti: corpus autem aptasti mihi: holocautomata ⁊ pro peccato nō cōprobasti. Tunc dixi. Ecce adsum. i. In capite libri scriptũ est de me: vt faciam deus voluntatē tuā. Superius cũ dicit: sacrificium ⁊ oblationē ⁊ holocautomata: ⁊ pro pctō noluisti: neq3 cōprobasti: que iuxta legem offeruntṫ: tunc dixit. Ecce adsum: vt faciam de⁹ voluntatē tuā: tollit prius: vt posterius statuat: per quā voluntatē sanctificati sumus p oblationez corpis Jesu chr̃i semel peractaz. Et ois qdez sacerdos adsistit quotidie: sacra peragens: ⁊ easdez sepius offerēs hostias: que nunq̃ possint auferre peccata. Hic ṽo vna pro peccatis oblata victima: i perpetuo sedet ad dexteraz Dei: id qđ supest expectās: donec reddanṫ inimici ipsius scabellum pedum ei⁹. Unica eniz oblatione pfectos effecit in ppetuũ: eos qui sanctificanṫ. Testificaṫ aũt nobis ⁊ ipse spũssanctus: nimirũ cum pdixerit: hoc est testm̃: qđ condam erga illos: post dies illos: dicit dñs: dans leges meas in corde illoꝝ: ⁊ in mentib⁹ illoꝝ inscribam eas: ⁊ pctōꝝ atq3 iniquitatũ illoꝝ nō recordabor amplius. Porro vbi hoꝝ est remissio: non est amplius oblatio pro peccato. Psal. 109.

Psal. 39.

Ibidem.

Umbram eniz habēs lex futuroꝝ bonoꝝ nō ipsaz imaginē rerũ per singulos ãnos eisdē ipsis hostijs quas offerũt indesinenter nunq̃ pōt accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri: ideo φ nullaz hērent vltra ꝯsciaz peccati cultores semel mũdati: s3 in ipsis cõmemoratio peccatoꝝ per singulos annos fit. Impoĩe. n. est sanguinē thauroꝝ ⁊ hircoꝝ auferre peccata. Ideo ingrediēs mũduz dicit. Hostiā ⁊ oblationē noluisti: corp⁹ aũt aptasti mihi. Holocaustomata ⁊ pro pctō non tibi placuerũt. Tunc dixi. Ecce venio. In capite libri scriptuz est de me: vt faciaz de⁹ voluntatē tuā. Superius dicēs: qa hostias ⁊ oblatiōes ⁊ holocaustomata ⁊ ꝓ pctō noluisti: nec placita sunt tibi que s3 legē offerunṫ. Tunc dixi. Ecce venio: vt faciaz deus voluntatē tuā: aufert primũ vt sequēs statuat. In qua voluntate sanctificati sum⁹ p oblationē corpis Chr̃i iesu semel. Et ois qdē sacerdos presto est quotidie ministrās ⁊ easdez sepe offerens hostias que non possunt auferre pctā. Hic autē vnas pro peccatis offerēs hostiam in sempiternuz sedet in dextera dei: decetero expectās donec ponanṫ inimici ei⁹ scabellum pedũ ei⁹. Una. n. oblatiōe ꝯsummauit in sempiternũ sanctificatos. Contestaṫ autē nos ⁊ spũssanct⁹. Postq̃ eniz dixit. Hoc autez testm̃ qđ testabor ad illos post dies illos dicit dñs. Dabo leges meas in cordib⁹ eoꝝ ⁊ in mentib⁹ eoꝝ superscribam

tas: ꝛ peccatoꝝ ꝛ iniquitatū eoꝝ iam non recordabor amplius. Ubi autē hoꝝ remissio: iam non est oblatio pro peccato.

UPra Apl's ꝯsideratis his que aguntur in vtroqꝫ testō ostēdit ꝓeminētiā noui testi ad vet᷑: hic ꝓbat vnuꝫ qḋ supponit. s. ꝙ vet᷑ nō poterat mūdare pctā: ꝛ hoc est vltimuꝫ illoꝝ qnqꝫ que ꝓmiserat de Chro. Et circa hoc duo facit. Prio. n. ostēdit defectū veteris testi circa abolitionē culpe. Scḋo ex hoc cōparat sacerdotē noui testi ad sacerdotē veteris testamēti. ibi. OMNIS qḋē sacerdos ꝛc̃.] Iteruꝫ p᷑ª in duas. Prio. n. ꝓponit qḋ intēdit. Scḋo ꝓbat ꝑ auctēꝫ scripture. ibi. IDEO igrediēs mūduꝫ ꝛc̃.] Itē p᷑ª in duas. Prio. n. ꝓponit intētū suū. Scḋo ꝓbat. ibi. ALIOQVIN cessassent ꝛc̃.] Circa p᷑ᵐ sciēduꝫ est ꝙ Apl's ex ꝯditiōe ꝛ ritu veteris legis cōcludit ipm defectū. Per petrū autē fit ꝓuatio futuroꝝ bonoꝝ: ꝛ iḋ q̄si illud petrū ptineat ad bona futura. s. celestia: ad illa bona se hꝫ lex vet᷑: sicut vmbra ad corp᷑: sꝫ noue lex sicut imago. Umbra aūt ꝛ imago q̄tū ad hoc conueniūt qḋ vtrūqꝫ repñtat. Sed vmbra in cōi: imago xo in ꝑticulari: ꝛ q̄tū ad nāꝫ indiuidui ꝛ i spāli. Sic ēt noua lex q̄tū ad bona futura repñtat. Prio qa in xbis noui testi fit expressa mētio de bonis futuris ꝛ ꝓmissio: nō aūt in veteri: sed tm̄ de carnalib᷑. Scḋo qa virt᷑ noui testi ꝯsistit in charitate q̄ est plenitudo legis. Et ista charitas lꝫ sit iꝑfecta rōne fidei cui inheret: tm̄ ē sīs charitati p̄ie. Uñ noua lex dr̃ lex amoris. Et iḋ dr̃ IMAGO] qa hꝫ sīlitudinē expressaꝫ bonoꝝ futuroꝝ: sꝫ lex vet᷑ illaꝫ repñtat per q̄daꝫ carnalia: ꝛ valde a remotis. Et iḋ dr̃ VMBRA.] Col. 2°. Que sunt vmbra futuroꝝ. Hec est ḡ ꝯditio veteris testi ꝙ HABET vmbrā futuroꝝ] nō reꝝ imaginē. Rit᷑ aūt erat ꝙ per singulos annos offerebant in festo expiationis easdem hostias. s. sanguinē hyrcoꝝ ꝛ thauroꝝ pro eodē. s. pro pctō: sicut pꝫ Leui. 23. Ex his duob᷑ ꝯcludit intētū. s. ꝙ lex hñs vmbrā futuroꝝ bonoꝝ nō reruꝫ imaginē non pōt facere ꝑfectos accedētes. s. pōtifices eisdeꝫ hostijs: quas offerūt per singulos annos. Supra. 7°. Neminē ad ꝑfectū adduxit lex. Sed ista ꝑfectio reseruat̃ noue legi que cōsistit in charitate que est vinculum perfectionis. Col. 3°. Ideo dr̃. Matth. 5°. Estote ergo perfecti.

Umbra ꝛ imago cōueniunt in repñtando sꝫ differūt in gñali pñtatione ꝛ ꝑticulari.

¶ Deide cū dicit. ALIOQVIN cessassent ꝛc̃.] Probat ex duob᷑ intētū. ꝛ prio ex ritu. 2° ex ꝯditione oblatoꝝ ibi. IMPOSSIBILE eniꝫ ꝛc̃.] Ad ꝓbādū aūt ꝙ lex nō mūdabat ꝑfecte assumit duo. Primū ē ꝙ i ipsa fiebat frequēs reiteratio earūdeꝫ hostiaꝝ: ꝛ ē rō talis. Cultores si fuissent ꝑ easdē hostias semel mūdati: qa nō haberent vltra ꝯsciaꝫ pctī: cessassent offerre. Et si nō cessassent, offerre idigerēt. Nūc aūt nō cessabāt: qa vt dicitū est ꝑ singulos ānos easdē hostias offerebāt. Quia ḡ nō cessabāt idē semꝑ offerre signū est ꝙ nō mundabant̃. Mat. 9°. Nō est op᷑ valentib᷑ medic᷑: sed male hñtib᷑. ¶ Sed ꝯ̄ qa posset dici ꝙ rō nō ē efficax. Posset eniꝫ dici ꝙ mūdabat illa oblatio a ꝓteritꝭ nō a futuris: ꝛ ideo qa frequēter peccabāt oportebat frequēter iterari oblationē. ¶ Rñdeo dōm ē ꝙ modus loquēdi Apl'i hoc excludit: qa cū pctū sit qḋdā spūale qḋ opponit̃ celesti: opꝫ illud ꝑ qḋ mūdat̃ pctū eē spūale ꝛ celeste: ꝛ per ꝯñs hīc v̄tutē ꝑpetuā. Uñ supra loquēs de virtute sacrificij Chr̄i attribuit ei v̄tutē ꝑpetuā dicēs. Eterna redēptiōe inuēta. Qr aūt hꝫ v̄tutē ꝑpetuā sufficit ad cō mittenda ꝛ cōmissa: ꝛ iḋ nō opꝫ ipm amplius iterari. Uñ Chr̄s vna oblatiōe mūdauit in eternū sanctificatos: sicut dr̃ infra. Itē ꝯ̄ hoc qḋ hic dr̃ ꝙ nō iteret̃: qa nos quotidie offerim᷑. Rñdeo dōm ē ꝙ nō offerimus aliā q̄ illā quā Chr̄s obtulit pro nobis. s. sanguinē suū. Uñ nō ē alia oblatio: sꝫ ē cōmemoratio illius hostie quā Chr̄s obtulit. Mat. 26. Hoc facite in meaꝫ cōmemorationē. Scḋꝫ qḋ ꝑmittit ē: qa in veteri testō fiebat cōmemoratio ꝑ singulos annos de pctis suis ꝛ ppl'i. Ergo nō erāt abolita. Uñ dicit ꝙ in ipsis fit cōmemoratio ꝛc̃. qḋ veꝝ est. In gñali. n. fiebat mētio de pctis. s. ꝙ erat ꝯscius pctī: sꝫ in spāli fit mētio in nouo. Iaco. 5. Confitemini alterutrū pctā vestra.

Illa met oblatio hostie chr̄i ab ipo ꝛ a nobis: sꝫ nostra dr̃ cōmemoratio.

¶ Deide cū dicit. IMPOSSIBILE est eniꝫ ꝛc̃.] Probat idē ex ꝯditiōe oblatoꝝ. Solemni᷑. n. qḋ erat iter ipsa: erat oblatio hyrcoꝝ ꝛ vituloꝝ q̄ fiebat in die expiationis. Et cū ista esset q̄dā repñtatio obscura ꝛ iꝑfecta celestiū: sicut vmbra: impōle ē sanguine istoꝝ auferri pctā. Qḋ veꝝ est ꝓpa virtute. Sꝫ si aliqꝭ dimittebātur: hoc erat v̄tute sanguinis Chr̄i qui illo ꝑfigurabat̃. Hiere. 11. Nunqd carnes sancte auferēt a te malicias tuas in qbus gloriata es? Quasi dicat. Non.

¶ Deide cū dicit. IDEO ingrediēs mūdi ꝛc̃.] Inducit auctēꝫ scripture: ꝛ circa hoc facit duo. Prio. n. ponit eaꝫ. Scḋo expōit eā. ibi. SVPERIVS dicēs ꝛc̃.] Ista auctoritas pōt diuidi in duas fm Glo. qa p᷑ agit de incarnatiōe Chr̄i ꝑfigurata i legalib᷑. Scḋo de passione chr̄i. ibi. TVNC dixi ꝛc̃.] Tñ fꝫ itētionē Apl'i pōt aliṫ dici: ꝙ prio tangit illud qḋ ptinet ad reprobationē veteris testi. Scḋo illḋ qḋ ptinet ad acceptionē noui testi. ibi. TVNC dixi ꝛc̃.] Ista aūt auctoritas ꝯuenit chro fꝫ ꝙ ingredit̃ in mūduꝫ. Dicit ḡ qa illa nō poterāt auferre pctā: iḋ fili᷑ dei igrediēs in mūduꝫ ꝛc̃. Cōtra: quia dr̃ Io. 1. In mūdo erat. Rñdeo dōm ē ꝙ veꝝ est ꝙ erat in mūdo q̄si regēs totū inquātū dr̃ eē in oib᷑ ꝑ essentiā pñtiaꝫ ꝛ potētiā: sꝫ ē exͣ mūduꝫ: qa a mūdo non cōprehēdit̃: sed hꝫ bonitatē separatā a toto mūdo a quo causat̃ bonitas vniuersi. Sꝫ qa ꝓp nos fact᷑ ē hūane nāe suppositū dr̃ igredi in mūdū ꝓp ei᷑ assumptionē sicut supra. 1. Cū iteꝝ itroducit ꝓmogenitū in orbem terre ꝛc̃. INGREDIENS ḡ in mūdū dicit.] Sꝫ qd dicit HOSTIAM ꝛ oblationē noluisti.] Ponit aūt q̄tuor q̄ erāt i veteri testō: qa sacrificiū aut erat de inaiatis: puta pane vel thure: ꝛ tūc dicebat̃ oblatio. Uel de aiatis: ꝛ tunc vel ad placādū deū vt dr̃ holocaustū qḋ erat dignissimū: qa totū cōburebat̃ ꝛ cedebat in honorē dei. Aut erat pro emūdatiōe pctī: ꝛ dr̃ sacrificiū pro pctō. Et istud habebat duplicē ptē: qa vna ps cōburebatur in altari: altera cedebat in vsuꝫ ministroꝝ. Aut erat ꝑ benefīcijs dei ꝛ istud min᷑ dignū: qa tm̄ 3ª pars cōburebat̃ ꝛ dabat̃ ministris vnacū offerētib᷑. Et istud dr̃ sacrificiū pacificoꝝ. Istis oib᷑ in nouo testō rñdet oblatio corꝑis Chr̄i: qa ꝑ corp᷑ Chr̄i placat᷑ est de᷑. s. in oblatiōe ipsius in cruce. Ro. 5. Cū inimici essem᷑ recōciliati sum᷑ deo ꝑ mortē filij ei᷑. Itē ꝑ ipꝫ ablatū est pctū. p᷑ᵉ Pe. 3°. Chr̄s semel pro pctis nr̄is mortuus est. Itē ꝑ ipm itroducimur in bona eterna ꝛ promeremur bñficia dei. Dicit ḡ. HOSTIAM] . s. sacrificiū ET OBLATIONEM noluisti.] Et interponit post. CORPVS autē aptasti mihi] . i. aptū fecisti imolationi. Et hoc q̄tū ad duo. Prio qa fuit purissimuꝫ vt deleret omne peccatuꝫ. Exo. 12°. Erit agnus absqꝫ macula. Item qa fuit passibile vt posset imolari. Roma. 8°. Misit deus filium suū in sīlitudinē carnis peccati. Illud autē corpus est vera hostia ꝛ vera oblatio. Ephe. 5°. Tradidit semetipsuꝫ pro nobis oblationē ꝛ hostiā deo in odorē

Oblatio 4 pene holocaustum / sacrificiū / pro pctō / vl pacificoꝝ.

Placere in plus se hꝫ ꝙ velle.

sanitatis. HOLOCAVSTA ꝛ pro pctõ non tibi placuerunt.] Maius ẽ placere ꝙ velle: qa illa placẽt que in se hñt aliqd vt ea velim⁹. Uolumus aũt aliq̃ nõ ꝑꝑ se: sꝫ ꝑꝑ aliud. Quia ğ holocausta digniora erãt de qb⁹ tñ dicit ꝙ nõ placuerũt. ğ multo min⁹ alia. ¶ Sed ↄ̃: qa Leui. i. dr̃ ꝙ adolebit ea sacerdos sup altare in holocaustũ: ꝛ suauẽ odorẽ dño. Preterea si noluit ea: q̃re ꝓcepit hec sibi offerri? ¶ Rñdeo dõm est ꝙ h̃ qd de⁹ dicit illa nolle põt duplr̃ itelligi. Uno mõ ꝙ non vult ea pro tpe isto ĩ quo adueniẽte veritate cessat vmbra: vñ mõ peccaret qui ea offerret. Alio mõ ꝙ nõ vult ea ꝓpter pctã offerẽtiũ. Esa. i. Manus. n. vr̃e sanguine plene sunt. ¶ Tertia rñsio ad quã Apls intẽdit est: qa ista nunq̃ sm se placuerũt deo nec accepta fuerũt: sed ꝓpter duo dicunt̃ accepta. Prio qa erant figura Chri cui⁹ passio deo accepta fuit. Non. n. delectabat̃ in occisione aialiũ: sed in fide passionis ei⁹. Oia. n. in figura ↄ̃tingebant illis. p̊ͤ Cor. io. Scdo vt nos ab idolatria reuocaret p ista sacrificia. vñ in p̊⁹ legis datione nulla fit mẽtio de sacrificijs: sꝫ tñ postq̃ fecerunt vitulum. Unde Hiere. 7°. Non sum locutus cũ patrib⁹ vestris: ꝛ nõ ꝓcepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustoꝝ ꝛ victimarũ.

¶ Deide cũ dic̃. TVNC DIXI ꝛc̃.] Prosequit̃ de approbatiõe noui testi. ꝛ sm Glo. sic legit̃. Tũc. s. qñ aptasti corpus mihi. s. in ↄ̃ceptiõe dixi. i. venire ꝓposui. s. ad passionẽ. p̊ͤ Io. 5. Hic ẽ qui venit p aquã ꝛ sanguinem Jesus chrs. Uel meli⁹ ẽ ꝙ referat̃ ad aduẽtũ in mundum sic. Tunc. s. qñ holocausta nõ placuerũt tibi dixi venio p icarnationẽ. Io. 16. Exiui a pře ꝛ veni in mundũ. Et h̃ vt offerã me ad passionẽ. Et iõ dic̃. ECCE.] Sed nunqd illud sacrificium erit acceptũ? Certe sic: QVIA in capite libri scriptum ẽ de me.] Iste liber est Chrs sꝫ humanã nãꝫ in q̃ scripta sũt oia necia hoi ad salutẽ. Esa. 8. Sume tibi librũ grãdem. Caput aũt Chri est de⁹. p̊ͤ Cor. ii. In capite ğ libri. i. in ordinatiõe dei qui ẽ caput Chri q ẽ liber: scriptũ ẽ ꝙ fili⁹ dei icarnari deberet ꝛ mori. Uel LIBER] i. psalteriũ cui⁹ ꝓm⁹ psalmus ẽ de chro. Uel meli⁹ liber vite q nihil aliud ẽ q̃ notitia quã de⁹ hꝫ de ꝓdestinatione sctõꝝ q saluant̃ p chrm. Ergo ĩ isto libro scriptũ ẽ de me: qa scti p me ꝓdestinati sunt. Ephe. i. Elegit nos in ipso añ mũdi ↄ̃stõnẽ. Ro. 8. Quos ꝓsciuit ꝛ ꝓdestinauit ↄ̃formes fieri imaginis filij sui. Si ğ ꝓdestinatio dr̃ liber: manifestũ ẽ ꝙ Chrs caput ẽ libri. Apoc. 21. Qui non sunt scripti in libro vite agni. Qui simplr̃ ẽ ꝓdestinat⁹. Ro. i. Qui ꝓdestinat⁹ ẽ fili⁹ dei ĩ vtute. Ergo IN CAPITE libri] i. in me sm diuinã nãm SCRIPTVM est de me] sm nãm humanã. VT FACIAM voluntatẽ. s. tuã] i. h̃ ꝓordinatum est vt per grãꝫ tuã faciam voluntatẽ tuã offerẽdo meipsum ad redemptionẽ humani generis.

¶ Deide cũ dic̃. SVPERIVS dicẽs ꝛc̃.] Exponit auctoritatẽ ꝓmissaꝫ: ꝛ circa h̃ facit duo. Prio. n. assignando ordinẽ dicẽdoꝝ ponit dĩtaꝫ inter nouũ ꝛ vetus testm̃. Scdo exponit spãlr̃ quoddaꝫ suppositũ in auctẽ. ibi. IN QVA volũtate ꝛc̃.] Dictũ ẽ aũt ꝙ duo tãgebant̃ in [illegible]. Unũ qd ptinet ad reprobationẽ veteris testi. Aliud aũt ad approbationẽ noui testi. Reprobat̃ aũt vet⁹ testm̃ duplr̃: tũ qa de⁹ sacrificia ei⁹ nõ vult: tũ qa sibi nõ placẽt: ꝛ sic Dauid ꝓpha dicẽs: supius. s. in ps° qd dicit: QVIA hostias ꝛ oblatiões ꝛ holocaustomata ꝛ pro pctõ noluisti ꝛc̃.] Esa. i. Holocaustum arietũ ꝛ adipẽ pinguiũ ꝛ sanguinẽ vituloꝝ ꝛ agnoꝝ ꝛ hircoꝝ nolui ꝛc̃. Noluisti: veꝝ ẽ sm se. NEC PLACITA SVNT tibi que sm legem offerunt̃] i. in his non delectaris. ps. Holocaustis non delectaberis: nisi quia sunt figura vel inquantũ per ipsa retrahebantur ab idolatria. Hoc ergo primo dicens subiungit. Tunc DIXI] s. quando carnẽ aptasti mihi ad passionem: vel qñ ista nõ placuerũt. ECCE VENIO.] Uel ad incarnationẽ vel ad passionẽ: sꝫ ad qd? VT FACIAM volũtatẽ tuã.] Io. 6. Descẽdi de celo vt faciã volũtatẽ eius q misit me. Io. 4. Me⁹ cib⁹ ẽ vt faciã volũtatẽ ei⁹ qui misit me ꝛc̃. Propha ğ h̃ dicẽs refert primũ vt sequẽs statuat in quo ostẽdit dĩtam veteris ꝛ noui testi: qa loquẽs de veteri dicit ꝙ nõ vult nec placent deo. s. sꝫ se. Ergo auferuntur: sed qñ de nouo loquit̃ dicit ꝙ vult: qa ad hoc venio vt faciam voluntatẽ tuaꝫ. Ergo nouũ statuit̃. i. firmat̃ esse sm voluntatẽ dei. Leui. 26. Uetera nouis superuenientib⁹ proijcietis.

¶ Deide cũ dic̃. IN QVA volũtate ꝛc̃.] Exponit illud qd dixerat de volũtate dei ad quã iplẽdaꝫ venit chrs: scꝫ que sit illa volũtas. Hec aũt est sicut dr̃. i. The. 4. Hec ẽ volũtas dei sctificatio vr̃a. ideo dicit. IN QVA voluntate sanctificati sum⁹.] s. hoc PER OBLATIONEM corpis Chri iesu] semel. s. factã. Ephe. 5°. Obtulit semetipsuꝫ oblationẽ ꝛ hostiã deo ꝛc̃. Et hoc semel. p̊ͤ Pe. 3°. Chrs semel pro peccatis nostris mortuus est.

¶ Deide cũ dicit. ET OMNIS qdẽ sacerdos ꝛc̃.] Ostẽdit ↄ̃parationẽ sacerdotis noui ꝛ veteris testi. Sciẽduꝫ aũt ꝙ in lege erãt duo solẽnia sacrificia. Unuꝫ in die expiationis qd fiebat p solum sũmũ põtificẽ de q̃ multa iaꝫ dcã sunt. Aliud erat iuge sacrificium in quo vnus agn⁹ offerebat̃ in mane: ꝛ alius in vespe. de quo Num. 28°. De isto ẽt itẽdit h̃ Apls: ꝛ circa h̃ tria facit. Prio. n. ponit illud qd ptinet ad sacerdotẽ veteris testamẽti. Scdo põit illud qd ptinet ad sacerdotẽ noui. Scdo ↄ̃firmat p auctẽꝫ. scdm ibi. HIC aũt vnam ꝛc̃.] 3ᵐ ibi. CONTESTATVR autẽ ꝛc̃.] Dicit ğ. OMNIS sacerdos ꝛc̃.] Dicit oĩs ad dĩtaꝫ sacrificij expiationis: qd tñ p sũmũ sacerdotẽ fiebat: sꝫ ĩ isto OMNIS sacerdos ꝓsto ẽ tota die] ministrãs ET SEPE offerẽs easdẽ hostias] qa sp offerebat agnũ: q̃ s. hostie feriales nõ poterant auferre pctã: qa nõ iterabant̃. Hiere. ii. Nũqd carnes sancte auferẽt a te malitias tuas ĩ qbus gl̃iata es. Per istud iuge sacrificiuꝫ figurat̃ Christus: ꝛ eternitas eius qui est agnus imaculatus.

¶ Deide cũ dic̃. HIC AVTEM vnã p pctis ꝛc̃.] Ostẽdit illud qd ptinet ad sacerdotiuꝫ Chri: ꝛ circa h̃ facit duo. Prio. n. ponit intentũ. 2° assignat rõnẽ. ibi. VNA eniꝫ ꝛc̃.] Dicit ğ. HIC aũt] s. chrs offerẽs VNAM hostiã pro pctis auferẽteꝫ] s. pctã. Illa hõ vet⁹ lex multas offerebat hostias nõ expiãtes pctã. hec ğ. s. presens offerẽs vnã hostiã: qa semel pro pctis nr̃is seipm obtulit: sedet nõ tanq̃ minister sic̃ sacerdos legalis q semp ꝓsto ẽ: sed tanq̃ dñs. ps. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Mat. vlt°. SEDET a dextris dei.] Ad dexterã dei pr̃is: q̃ñ ad eq̃litatẽ pr̃is sꝫ diuinitatẽ: sꝫ in potiorib⁹ bonis sꝫ hũanitatẽ. Supra. i. Sedet ad dexterã maiestatis ꝛc̃. ET HOC in sempiternũ.] Nõ eniꝫ iteꝝ morit̃: qa chrs resurgẽs ex mortuis iã nõ morit̃. Ro. 6. ꝛ Dan. 7. Ptãs ei⁹ ptãs eterna ꝛc̃. De cetero expectãs donec PONANTVR inimici eius scabellum pedum eius] Ista expectatio non inuit aliquã anxietatem in Christo: sicut in hoib⁹ spes que differt̃ affligit animã: vt dicit̃ Prouer. 13. Sed designat voluntatem miserẽdi quã deus hꝫ erga nos. Esa. 30. Expectat dñs vt misereat̃ nr̃i. Subijciunt̃ ergo pedib⁹ eius. i. humanitati Christi aliqui volentes: ꝛ in hoc salus ipsoꝝ ↄ̃sistit in faciẽdo voluntatẽ eius. Exo. 10. Usqꝫquo non

vis mihi subiici. Sz mali nolētes ipsi subditi sunt: qa et si volūtatē ei⁹ per se nō implent: tn̄ de ipsis impleť q̄tū ad opus iustitie. Et sic oīa sunt ei subiecta aliquo istoꝝ modoꝝ. ps. Oīa subiecisti sub pedib⁹ eius.

¶ Deīde cū dicit. VNA eniz oblatione ⁊c̄.] Assignat ratione. s. quare sedet tāq̄ dn̄s ⁊ nō tanq̄ minister: sicut sacerdos legalis: qa ille per hostiaz vnā nō auferebat pctā: ⁊ iō oportebat plures alias offerre ⁊ frequenter. Supra. 8°. Oīs. n. pontifex ad offerēda munera ⁊ hostias cōstituiť: sed hostia quā Chr̄s obtulit aufert oīa pctā. Supra. 9°. Chr̄s semel oblatus est ad multoꝝ exhauriēda pctā. Et ideo dicit q̄ VNA oblatione consummauit] .i. perfecit: qḋ fecit recōciliādo ⁊ ꝯiungēdo nos deo tanq̄ ꝓncipio: sanctificatos in sempiternū: q̄ hostia chr̄i q̄ de⁹ ē ⁊ hō hʒ v̄tutē eternā sanctificandi. Infra. 13. Iesus vt sctificaret p̄ suū sanguinē ppl̄m ⁊c̄. Per Christum enim perficimur ⁊ coniungimur deo. Roma. 5°. Per quē accessum habemus ad deū.

¶ Deīde cū dicit. CONTESTATVR aūt nos ⁊c̄.] Cōfirmat qḋ dixerat p̄ auct̄tē q̄ sumpta est ex Hiere. 31°. que quia supra. 8. exposita ē ad p̄ns intermittiť. Et tn̄ pōt diuidi in duas ptes. Primo ponit auct̄tem. Scḋo ex ea arguit. ibi. VBI aūt hoꝝ remissio ⁊c̄.] Et facit talem rōnez: qa in nouo testō remittunť pctā p̄ oblationem Chr̄i: qa in remissionē pctōꝝ effusus est sanguis Chr̄i. ergo in nouo testō in quo pctā ⁊ iniquitates remittunť: vt dictū est in auctoritate nō est oblatio pro pctō supple ampli⁹ iterāda. Mat. 9. Nō est opus valentibus medicus: sed male h̄ntibus ⁊c̄. Ubi ergo est hoꝝ remissio ⁊c̄. Fieret eniz iniuria hostie Christi.

¶ Cum igiť fratres habeamus libertatē adeundi in sancta: per sanguinē Iesu ea via quā dedicauit nobis recentē ac viuentē: per velamētū: hoc est per carnez suā: cūq̄ habeamus sacerdotē magnuz prefectū domui dei: accedamus cum vero corde in certitudine fidei aspersi cordib⁹: ac depulsa ꝯsciētia mala: ⁊ abluti corpore aqua pura: teneamus cōfessionē spei nō vacillantem (fidelis eniz qui ꝓmisit) ⁊ cōsideremus nos inuicē in hoc vt ꝓuocemus ad charitatē ⁊ bona opa: nō deserentes aggregationē nostri mutuā: sicuti mos est nōnullis: sed adhortātes inuicē: idq̄ hoc magis qḋ videns appropinquantē diem.

¶ Habētes itaq̄ fratres fiduciā: in introitu sanctoꝝ in sanguine Chr̄i: quā initiauit nobis viaz nouā ⁊ viuentē per velamē: idest carnez suā: ⁊ sacerdotē magnū sup̄ domū dei accedamus cū vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a ꝯsciā mala ⁊ abluti corp⁹ aqua mūda: teneamus spei nr̄e ꝯfessionē indeclinabilez. Fidelis. n. ē q̄ repromisit. Et ꝯsiderem⁹ inuicē in ꝓuocationez charitatis ⁊ bonoꝝ operū: non deserentes collectionē nr̄az sicut ꝯsuetudinis ē q̄busdam: sʒ ꝯsolantes: ⁊ tāto magis q̄nto videritis appropinquātez diē. Lec. II.

Postq̄ ostēdit Aplus multiplicē eminētiaz sacerdotij Chr̄i respectu sacerdotij legalis: hic ꝯsuetudinē suā ꝯcludit monēdo q̄ isti sacerdotio fidelr̄ inherēduz ē. Hoc. n. semꝑ supra fecit q̄ post cōmēdationē ponit admonitionē: qa ad h̄ susceperat cōmēdare gr̄az Christi vt alliciat eos ad obediendū Chr̄o ⁊ recedēduz a cerimonialib⁹ legis. Circa h̄ ergo duo facit: qa p̄mo ponit monitionē. 2° assignat rōnez. ibi. VOLVNTARIE eniz ⁊c̄.] Sciēdum est aūt circa p̄mū q̄ duo dixerat de sacerdotio Chr̄i. s. virtutē ritus eius: qa p̄ ꝓpriū sanguinē. Itē dignitatē ipsi⁹: qa pontifex in eternū. Et iō in monitiōe sua resumit ista duo. Uñ monēdo q̄ fidelr̄ obediēdum ē deo chr̄o. Primo ponit illa duo. Scḋo ponit suā monitionē. ibi. ACCEDAMVS cū bono corde ⁊c̄.] Itē prima in duas: qa p̄ resumit ritū sacerdotij ei⁹. Scḋo dignitatē. ibi. ET SACERDOTEM magnū ⁊c̄.] Dicit ḡ. ITAQVE frēs] .s. p̄ mutuā charitatē HABENTES fiduciam in introitu ⁊c̄.] Ephe. 3°. In quo habem⁹ fiduciā ⁊ accessuz in cōfidentia ⁊c̄. Exod. 15°. Introduces eos ⁊ plantabis in monte hēditatis tue firmissimo habitaculo ⁊c̄. ps. Letatus suz in his q̄ dicta sunt mihi in domū dn̄i ibim⁹. Et hoc PER SANGVINEM Chr̄i] qa hic est sanguis noui testamēti. i. noue ꝓmissionis. s. celestiū. Sed q̄uō habeam⁹ fiduciā introducēdi ostēdit: qa Chr̄s p̄ suuz sanguinē initiauit. i. inchoauit nouam viaz. Mich. 2°. Ascēdit pādens iter ante eos. Io. 14. Si abiero ⁊ ꝑparauero vobis locū ⁊c̄. Esa. 35. Sancta via vocabitur ⁊ pollut⁹ nō trāsibit p̄ illā. Hec est ḡ via eundi in celuz ⁊ est noua: qa an̄ Chr̄z nullus inuenit eā: qa nemo ascēdit in celuz nisi qui descēdit de celo. Io. 3. Et iō q̄ vult ascēdere dʒ ipsi tanq̄ membrum capiti suo adherere. Apoc. 2. Uincēti dabo edere de ligno vite qḋ ē in paradiso dei mei. Et ca. 3°. Et scribā sup̄ eū nomē noui ⁊ nomē ciuitatis noue Hierl̄m: qa. s. de nouo introduciť. SEMPER viuētez] .i. semꝑ ꝑseuerantē i quo apparuit virt⁹ deitatis: qa semꝑ viuit. Sed q̄ sit ista via ostēdit subdēs. PER VELAMEN .i. carnē suā.] Sicut. n. sacerdos p̄ velū itrabat in sancta sanctoꝝ: ita si volum⁹ intrare sctā glie opʒ itrare p̄ carnē Chr̄i q̄ fuit velamen deitatis. Esa. 45. Uere tu es deus abscōditus. Non. n. sufficit fides de deitatē si nō assit fides de icarnatiōe. Io. 14°. Creditis i deū ⁊ in me credite. Uel PER VELAMEN .i. per carnē suaz] datā nobis sub velamento spēi panis in sacramēto. Non. n. ꝓponitur nobis sub specie ꝓpria ꝓpter horrorē ⁊ ꝓpter meritū fidei.

¶ Consequēter cōmēdat dignitatē sacerdotis cū dicit. ET SACERDOTEM magnuz:] qui. s. nobis initiauit viaz. q. d. h̄ntes fiduciā intrādi p̄ sacerdotē. s. Iesum. ps. Tu es sacerdos in eternuz. Qui dr̄ MAGNVS:] qa sacerdotiū eius nō est tantū sup̄ vnum populum sicut Aaron: sed SVPER domū dei:] totā. s. ecclesiaz militātem ⁊ triumphantez. p̄ᵉ Thi. 3°. Ut scias q̄uō oporteat te cōuersari i domo dei: q̄ est ecclia. Et dicit SVPER] quia Moyses fuit fidelis in omni domo tanq̄ famulus. Nume. 12. Sed Christus sup̄ totaz domū sicut filius qui est dn̄s oīuz. Mat. vlti. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. De hoc etiaz Supra. 3.

¶ Deinde cuz dicit. ACCEDAMVS ⁊c̄.] Ponit monitionē suaz: vt. s. ex quo talis ⁊ tant⁹ est fidelr̄ est ei adherenduz: qḋ fit tribus modis. s. per fidez / spem / ⁊ charitatez. p̄ᵉ Cor. 13. Nūc aūt manent fides / spes / charitas. — Fidelr̄ ē deo adherendum fide / spe / ⁊ charitate.
Primo ergo monet ad ea que sunt fidei. Scḋo ad ea que sunt spei. ibi. TENEAMVS SPEM.] Tertio ad ea que sunt charitatis. ibi. ET CONSIDEREMVS ⁊c̄.] Sed q̄tū ad primuz duo sunt necessaria. s. ipsa fides: qa sine fide impossibile ē placere deo. Et fidei sacramentū. Quātuz ad p̄mū dicit. ACCEDAMVS ad ipsum

cuz vero nõ ficto corde.] 4⁹. Reg.20. z Esa.38°. Memento qñ ambulauerim corã te in veritate z i corde pfecto. Hoc aũt fit qñ opus cõcordat cordi. Accedam⁹ etiã in plenitudine fidei. Infra.11. Accedentẽ ad deuz opz credere zc̃. Nec sufficit q̃liscũqz fides:sz requirit fides plena:qd̃ fit duob⁹ modis.s. z q̃tũ ad m̃ãz fidei vt credant oia q̃ pponunt ad credendũz z q̃ sit fides formata:qd̃ est p charitatẽ. Ro.13. Plenitudo.n.legis est dilectio. Quãtũ ad sacrm̃ fidei dr̃. ASPERSI corda vestra] qd̃ alludit ei qd̃ dr̃ Num.19°. Ubi ponit ritus vitule rufe: de cui⁹ aqua aspergebat mundandus die tertio:sz die septimo alia aqua lauabat corpus eius z vestimẽta. Per aspersionẽ aque vitule rufe figurabat passio Chri:quia die 3°.i.in fide trinitatis in baptismo mũdamur a pctĩs. Et q̃tũ ad h̃ dic̃. Aspersi corda non corpora.infra.12. Accessistis ad sanguinis aspersionẽ. Aspersi ḡ corda nõ a tactu mortui sicut p aquã vitule rufe:sz a ɔ̃sciẽ mala. ¶ De ablutiõe que fiebat septia die dicit. ET ABLVTI corp⁹ aqua mũda.] Non.n.in baptismo opat tm̃ virt⁹ passionis: sz ẽt infundunt in ipso dona spũsctĩ. Unde in septima die.i.in plenitudine donoz spũsctĩ tot⁹ hõ abluit intus z ex̃ ab oi pctõ tã actuali q̃ originali qd̃ ẽ q̃si corpale: qa aia ipm̃ ɔ̃bit p vnionẽ ad carnẽ fedã. Dr̃ aũt SPIRITVS SANCTVS AQVA] qa mũdat. Actuũ.15°. Fide purificans corda ipsoz. Ezec.36. Effundam sup vos aquaz mundam z mũdabimini ab oib⁹ inquinamẽtis vestris z ab vniuersis idolis vestris mũdabo vos. Zach.13. Erit fons patẽs domui Dauid z habitãtib⁹ Hierl'z in ablutiõez pctõz z menstruate. Tit.3°. Per lauacrũ regñationis z renouationis spũsancti. Et in huius signũ sup Chrĩz baptizatũ descẽdit spũsanct⁹ in corpali spẽ.

¶ Deinde cuz dicit. TENEAMVS spei nr̃e zc̃.] Ponit illud qd̃ ptinet ad spez. Et circa h̃ facit duo. Pñio enĩz hortat ad spei certitudinez. Scd̃o subdit rationẽ.ibi. FIDES.n.est que zc̃.] Sciẽduz ẽ aũt q̃ p fidẽ chrĩ dat nobis spes salutis eterne z introitus in celuz.p̃ᵉ Pe.p̃. Regñationis in spez viuã. Unde dicit. TENEAMVS] z nõ dicit spem SED SPEI nostre ɔ̃fessionẽ] qa nõ sufficit hĩre spez i corde: sz ẽt opz ɔ̃fiteri ore. Ro.10. Corde credit ad iustitiaz:ore aũt ɔ̃fessio fit ad salutẽ. Itẽ opz cõfiteri eã nõ soluz v̓bo sz ẽt factis: cõtra quosdaz de qbus Tit.p̃. Cõfitent se nosce deũ:factis autẽ negant. Fit aũt ista ɔ̃fessio per opa p q̃ tendit ad res speratas. Apoc.3°. Tene qd̃ habes ne alius accipiat coronã tuã. INDECLINABILE] .i.vt ab ista ɔ̃fessiõe nõ declinemus neqz p psp̃era neqz p aduersa.ps. Declinãtes aũt in obligatiões adducet dñs cũ operãtibus iniquitatẽ. Esa.30°. Hec ẽ via ambulate in ea z nõ declinet:neqz ad dexterã neqz ad sinistrã. Et rõ hui⁹ ẽ qa ille qui pmisit ẽ fidelis:z iõ mẽtiri nõ pt.ps. Fidelis dñs i oib⁹ v̓bis suis. Deu.32. De⁹ fidelis z absqz vlla iniqtate.

¶ Consequẽter cuz dicit. ET CONSIDEREMVS zc̃.] Ponit illud qd̃ ptinet ad charitatẽ:z circa h̃ facit tria. Pñio.n.facit qd̃ dictũ est. Scd̃o remouet ɔ̃riũ charitatis.ibi. NON deserẽtes zc̃.] Tertio assignat rõnẽ ex cõgruitate tp̃is.ibi. ET TANTO magis zc̃.] Circa pmũ sciẽduz ẽ q̃ lz charitas p̃ncipalr inhereat deo:tñ manifestat p charitatẽ pximi.p̃ᵉ Jo.4. Qui.n.nõ diligit frẽm suũ quẽ videt:deũ quẽ nõ videt quõ põt diligẽ? Ergo ad charitatẽ ptinet q̃ diligat pximus. Iõ dicit. CONSIDEREMVS inuicẽ] vt.s.ea q̃ sunt pximi sollicite faciam⁹. Eccl.17°. Et vnicuiqz mãdauit deus de pximo suo: sz qa aliqui ea q̃ sunt pximi ɔ̃siderãt zelo inuidie:aliqui v̓o zelo odij. Cõtra quos dr̃ Prou.24. Ne queras impietatem in domo iusti. Ideo dicit. IN PROVOCATIONE charitatis] .i.vt puocemus eos ad charitatẽ. Ro.11°. Quãdiu Apl's gẽtiuz sum ministeriuz meũ honorificabo si quo mõ ad emulandũ puocez carnẽ meã: z saluos faciam aliquos ex illis. Ista aũt puocatio pcedit ex dilectiõe q̃ reqrit ad op⁹ exterius.p̃ᵉ Jo.3°. Nõ diligam⁹ v̓bo neqz lingua:sz opere z veritate. Sicut.n.dicit Grego. Non ẽ amor dei ociosus. Operat.n.magna si est. Si aũt opari renuit amor nõ est. Probatio ḡ dilectionis exhibitio ẽ opis. Ideo subdit. ET BONORVM operũ.] Col.p̃. In omni ope bono fructificãtes. ¶ Deĩde remouet ɔ̃riũ charitatis cũ dic̃. NON deserẽtes zc̃.] Quia.n.charitas est amor: pprium aũt amoris est vnire:quia vt dicit Dionysius. Amor est vis vnitiua. Joã.17. Ut sint vnũ sicut z nos vnũ sum⁹: z cognoscat mũdus:qa dilexi eos sicut z me dilexisti. Ideo recedere abinuicẽ est directe oppositũ charitati. Et iõ dicit. NON deserentes collectionẽ nostraz] .i.ecclesie quã aliqui deserũt tripl'r.s. pper psecutiões apostatantes a fide. Et isti significant per illos de qb⁹ dr̃ Jo.6. q̃ abierũt retro z iaz cũ illo nõ ambulabãt. Mat.13. Facta tribulatiõe z psecutionibus pp̃ v̓buz ɔ̃tinuo scãdalizant. Luc.8°. Ad tẽpus credunt z in tp̃e tentationis recedunt. Scd̃o mali prelati qui dimittunt oues in periculo. Jo.10. Mercẽnarius fugit: qa mercẽnarius ẽ. Aliqui v̓o ex supbia:qa cuz possent eẽ valẽs ad regẽdũ cũ nota supbie ab alijs se separãt. Jude.p̃. Hi sunt qui segregãt se ab alijs aiales spũz nõ hñtes. Quasi sub specie maioris pfectionis. Et forte tales erant in tp̃e illo:cõtra quos dr̃ p̃ᵉ Cor.11. Si qs vr̃ cõtentiosus eẽ nos talez consuetudinẽ nõ hbemus in ecclesia dei. Sz qd debẽt facere. Subdit. SED CONSOLANTES] .q.d. Si vides q̃ soci⁹ tuus male se hz nõ deseras eũ sed ɔ̃solare:nõ sicut illi qui deserũt collectionẽ de qbus dicit. Sicut est ɔ̃suetudinis qbusdaz qui vt dictũ est forte erant in illis diebus.

¶ Consequẽter cũ dicit. ET TANTO magis zc̃.] Assignat cãz hui⁹. Posset.n.aliqs dicere q̃re debemus nos in fide pficere:qa mot⁹ nãlis q̃to plus accedit ad terminũ magis intẽdit. Ergo ẽ de violento. Gr̃a aũt inclinat in moduz nãe .ḡ qui sunt in gr̃a q̃to plus accedãt ad finẽ plus debẽt crescere. Et ideo ita dixit. Nõ deserentes sicut qdaz SED CONSOLANTES. Et h̃ tanto magis q̃to videritis appropiquantẽ diez.i.terminũ.] Rom.13. Nox precessit:dies autem appropinquauit. Prouer.4°. Justoz semita quasi lux fulget z pficit z crescit vsqz ad perfectum diem.

¶ Nam si volentes peccauerimus post acceptam cognitionẽ veritatis:nõ vltra pro peccatis relinq̃ est hostia:h̃ formidabilis quedam expectatio iudicij z ignis vehemẽtia:q devoratur⁹ est aduersarios.† Qui aspernatus fuerit Mosi legẽ absqz misericordia:† sub duob⁹ aut tribus testib⁹ moritur. Quãto putatis peiorib⁹ afficiet supplicijs: qui filium dei cõculcarit: z sanguinem testamẽti ceu rez pphanã habuerit:per quẽ fuerat sanctificatus:z spũm gratie cõtumelia affecerit? Nouimus enĩz eũ qui dixit.† Meũ est vlcisci:ego rependã dicit dñs. Et rursuz † Dñs iudicabit ppl'z suũ. Horrẽduz ẽ incidere in man⁹ dei viuẽtis. Deut.17. Mat.18. 2.Cor.13. Deut.32. Ro.12.

Fides plene habz duo oia credibilia z charitatem.

¶ Uoluntarie enim peccantib⁹ nobis post acceptã notitiaz veritatis:iam non relinq̃t

pro pctis hostia: terribilis aūt quedā expectatio iudicij ꝛ ignis emulatio: que cōsumptura est aduersarios. Irritam qs faciens legē Moysi sine vlla miseratione duobus vel tribus testib⁹ morit. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia q filiū dei cōculcauerit: ꝛ sanguinē testamēti pollutū duxerit in quo sanctificat⁹ est: ꝛ spūi grē cōtumeliā fecerit. Scim⁹.n.q dixit: mihi vindictā: ꝛ ego retribuā. Et iterū qs iudicabit dn̄s populū suū. Horrēdū est icidere in manus dei viuētis. Lec. III.

Supra Apls posita cōmēdatiōe excellētie sacerdotij Chri ꝛ subiūcta admonitiōe vt illi⁹ sacerdotio adhererēt p fidē ꝛ charitatē: hic pbat monitionē suā p rōnē. Et h facit duplr. p terrēdo. 2° demulcendo. ibi. REMEMORAMINI aūt pristinos dies ꝛc. Circa p^m duo facit: qa p^o terret eos ad obseruādum monitionē suā pp subtractionē remedij. Scdo pp expectationē iudicij. ibi. TERRIBILIS aūt ꝛc. Dicit g. VOLVNTARIE ꝛc. Qd duplr exponit. Uno° fm Glo. q vr facere dr̄ā iter peccare volētes ꝛ volūtarie: ita q volēs peccat q q̄si passione duct⁹ ɔsentit i pctm̄ de q aū nō cogitauit: voluntarie aūt q ex certa malitia cui⁹ volūtas pna ē ad peccādū: vt statī cedat. Hiere. 8°. Oēs cōuersi sunt ad cursum suū q̄si equus vadens ipetu ad preliū: nec postea penitet. Prouer. 2. Letant cū malefecerint ꝛ exultāt in reb⁹ pessimis. Ergo VOLVNTARIE peccātib⁹ .i. in volūtate peccādi pmanentib⁹. Et exaggerādo subdit. POST acceptā notitiā veritatis. 2° Pe. 2. Meli⁹ erat illis viā iustitie non agnoscē q̄ post agnitionē retrorsū cōuerti. ¶ Itē nō relinqt hostia pro pctis .i. hostia quā Chrs obtulit pro remissione pctōꝝ nō est nobis vtilis: qa illis dimittūt pctā q de ipsis penitent. Mat. 26. Hic ē sanguis noui testi q pro mult effundet .s. efficaciter: sed de malis dr̄ Esa. 49. In vacuū laboraui sine cā ꝛ vane fortitudinē meā ɔsumpsi. Hiere. 6. Frustra ɔflauit cōflator: malitie ei⁹ nō sunt ɔsumpte. Sz meli⁹ pōt dici ꝛ fm intentionē Apli: qa fm Aug. liberū arbitriū hz multiplicē statū: qa in statu nāe lapse anteq̄ reparet p grām ē in ptāte nrā peccare mortalr vel nō peccare: ꝛ h pp precōceptionē finis ꝛ hituz iclinātē. Qd qdē veꝝ est fm magnū tps: sz p aliquā morā si operet ex pmeditatiōe pōt vitare h pctm̄ vl illud. Sz postq̄ p grāz reparat⁹ oino in ptāte ei⁹ ē vitare pctm̄ mortale ꝛ ēt veniale in pticulari: nō aūt oino i vli: ꝛ h pp auxiliū grē saluantē. Et iō dicit. NOBIS peccātib⁹ volūtarie post acceptā notitiā veritatis .i. post acceptā grāz p quā hr̄ notitia pcti: qa añ notitiā pcti pctm̄ nrm̄ a deo nobis nō iputat: vñ q̄si dr̄ ipm ignorare: qa nō iputat nobis. Sed post IAM nō ē pro pctis hostia. Ante.n. reparationē q facta ē per Chrm relinquebat hostia ista q expectabat: sz nūc iā nō expectat alia mors eius: ita nec post baptismū semel acceptū expectat alius baptism⁹.

Dista est inter volēs peccāre ꝛ voluntarie peccāre: q2 ille ex passione: iste autem ex malitia.

Liberū arbitriū hz multiplicē statū.

¶ Deide cū dic. TERRIBILIS aūt ꝛc. Deterret expectationē diuini iudicij. Et circa h facit duo. P^o enim terret. Scdo sbdit rōnē. ibi. IRRITAM qs faciēs ꝛc. Sic g dictū est q nō relinqt vltra hostia. Quid ergo? Illud qd supra dictū est. 9. ca. q post mortē ē iudiciū. Iob. 19°. Scitote eē iudiciū. Isti⁹ iudicij expectatio ē valde terribilis: tū pp ɔsciā pctōꝝ. Iaco. 3. In mult offendim⁹ oēs: tū ēt pp ipfectionē iustitiaꝝ nraꝝ. Esa. 64°. Iustitie nre q̄si pānus menstruate. Ps. A iudicijs tuis timui. Abac. 3°. Audiui ꝛ cōturbat⁹ est vēter me⁹. Est ēt afflictiua. Vñ dicit. ET IGNIS emulatio .i. pena ignis que infligit ex zelo ꝛ emulatiōe diuine iustitie. Exo. 20. Ego sū de⁹ de⁹ tuus fortis zelotes ꝛc. Zelus aūt ē amor sponsi. Sicut g spōsus nō parcit spōse male: sic nec deus aie peccatrici. Prouer. 6. Zelus ꝛ furor viri nō parcet in die vindicte ꝛc. ¶ Sequit. QVE cōsumptura est aduersarios. Ps. Ignis ante ipm pcedet ꝛ inflāmabit in circuitu inimicos ei⁹: qa ignis qui pcedet faciē iudicis corpa viuētiū icinerabit ꝛ reprobos detrudet in ifernū ꝛ corpora eoꝝ ɔsumet nō totalr cōsumēdo sed in perpetuum cruciando.

¶ Cōsequēter cū dicit. IRRITAM qs faciēs ꝛc. Probat qd dixerat de terrore iudicij: ꝛ pmo p locum a minori. 2° per auctē. ibi. SCIMVS aūt illū ꝛc. Pmū accipit ex lege. Tanto.n. aliqs ē re⁹ maioris pene q̄to rē magis sacrā ɔtēnit. Sz g vet⁹ testm̄ nō fuit ita scm̄ sic nouū ꝛ trāsgressor illi⁹ grauissime puniebat. Ergo trāsgressor noui lōge grau⁹ dz puniri. Circa istud argumētū duo fac. Pmo.n. ponit istud qd fiebat i veteri. Scdo illud qd fiēdū est in nouo. ibi. QVANTO magis ꝛc. Quātū ad vet⁹ ponit culpā ꝛ penā. Culpā cū dicit. IRRITAM qs faciēs legē Moysi. Irritū dr̄ qd nō sortit debitū finē. Lex aūt nō solū vet⁹: sz ēt q̄lib3 dat vt inducat hoies ad vtutē ꝛ faciat abstinētes a vitijs. Et iō q trāsgredit legē ꝛ vacat vitijs q̄tū est in se legē irritā facit. Mat. 15. Irritum fecistis mādatū dei pp traditiōes vrās. Gen. 17°. Masculus cui⁹ preputij caro circūcisa nō fuerit peribit de pplo suo: qa pactū meū irritū fecit. Et penā ondit cū dicit. SINE vlla miseratiōe ꝛc. Et ista pena ē valde grauis: qa ifligit mortē. Vñ dicit. MORITVR. Exo. 22. Maleficos non patieris viuere. Itē QVIA irremissibilis. Vñ dicit. SINE vlla miseratiōe. Deu. 19°. Morieris nec misereberis ei⁹. ¶ Sz nūqd lex dei excludit miāz. Cōstat q nō. Osee. 6. Miāz volui ꝛ nō sacrificiū. ¶ Rñdeo dicendū ē q differūt mīa clemētia ꝛ venia: qa mīa ē qn̄ hō ex q̄dā passione cordis ꝛ animi mouet ad remittēdū penā: ꝛ h aliqn̄ est ɔ iustitiā: ꝛ istā phibet. Venia autē est qn̄ pp aliquā vtilitatē publicā remittit aliqd de pena debita. Clemētia ē qn̄ nō solū de pena aliqd remittit: sz ēt de culpa remissiue iudicat. Ista duo non phibent sz mīa pmo mō dicta: qa est ɔ iustitiā ꝛ iducit dissolonē. Morit g. ET HOC duob⁹ vel tribus testibus supple cōuictus. Deu. 17. In ore duoꝝ vel triū testiū stat oē vbū. Cā aūt q̄re lex numerū testium determinat fm Aug. ē vt p hoc designet imobilitas veritatis q est in scā trinitate. Nec refert si noientur due psone vel tres: qa semp in duab⁹ itelligit 3ª .s. spūscūs qui ē nexus amboꝝ. Ista rō mystica ē: sz lr̄alis ē vt qa in iudicio vn⁹ affirmat alter negat: nō plus credendū ē vni q̄ alteri. Multitudini aūt est credendū. Ois aūt multitudo cōplet nūo ternario. Et ideo sufficit q sint duo cū accusante: sz terti⁹ supaddit ex abūdanti.

Misericordia clementia/venia/differunt quo ad passionē/quo ad grē pene/quo ad vtrūq.

¶ Deide cū dicit. QVANTO magis ꝛc. Ponit id qd spectat ad nouū testm̄. Et pmo ponit penā. Secundo culpā. ibi. QVI filiū dei ꝛc. Quātū ad penam dicit. QVANTO magis putatis deteriora mereri supplicia. Quia.n. in nouo testō p Chrm̄ pdicatū est. Iō peccans in ipso grauius punitur. Mat. 11. Uerūtñ dico vobis q tyro ꝛ sydoni remissius erit q̄ vobis in die iudicij. ¶ Sed nūqd plus punitur peccator christianus q̄ fidelis? Quia si sic melius esset q oēs essent infideles.

¶ Rñdeo

¶ Rñdeo dõm est q aliud est de illis q fidẽ ↄtẽnunt: q̃a isti ꝓpe sunt ↄtẽptores. Aliud de illis q ex ignorantia fidẽ nõ annũciatã nõ tenẽt: ⁊ talib⁹ pctm̃ ĩfidelitatis nõ iputat. Sz q fidẽ annũciatã ↄtẽnit graui⁹ punit: q2 pctm̃ infidelitatis maximũ est. Si ḡ comparamus iudeũ ⁊ chr̃ianũ q nõ ↄtẽnit ⁊ vterqȝ sit adulter tũc grauius puniet chr̃ianus q̃ȝ iudeus: q̃a non solũ ꝑ adulterio: sed et q̃a magis igratus ẽ. ¶ Sz nũqd vlr verũ est q semꝑ idez pctm̃ in specie grauius punit in maiori? ¶ Rñdeo dõm est q dupl̃r peccat. Uno mõ ex surreptione. Et sic q̃to aliqs dat se opib⁹ diuinis: si ex surreptiõe peccat minus punit. 2. Paral. 30. Dñs bonus ꝓpitiabit ↄcitis qui in toto corde reqrũt deum patrum suoꝝ. ps. Cum ceciderit nõ collidet. Sz si ex ↄtemptu magis peccat: q̃a cũ sit in statu altiori magis ↄtẽnit. Et de talibus loquit hic q sunt magis igrati. ℂ Quãtum ꝯo ad culpã dicit. QVI filiũ dei ⁊c̃. Sciẽdũ ꝯo est q Aplus grauitatem culpe eoꝝ q peccãt in nouo testamẽto ostendit ex beneficijs nobis a deo in illo collatis. Deus aũt nobis dedit qcqd maximũ ⁊ p̃ciosũ habebat. s. filiũ suũ vnigenitũ. 2ᵉ Pet. p̃. Per quẽ maxima nobis ⁊ p̃ciosa ꝓmissa donauit ⁊c̃. Dedit etiã de spiritusancto. Joel. 2. Effundã de spũ meo sup oẽm carnẽ. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nr̃is ꝑ spiritũsanctũ q datus est nobis. Ingratitudo aũt sup tantis bñficijs aggrauat pctm̃. Circa igratitudinẽ ꝯo supꝑ datione filij duo ↄsiderãda sunt ac põderãda. s. mysteriũ icarnatiõis: in qua datus est nobis. Esa. 9. Et sacramẽtũ passiõis in qua ꝓ nobis se obtulit. supra. 6. Sanguis Chr̃i qui per spm̃scm̃ semetipsũ obtulit imaculatũ deo ⁊c̃. Et ideo q̃tũ ad p̃mũ dic̃. QVI filiũ dei scȝ pro nobis icarnatũ CONCVLCAVERIT i. vilipẽderit. s. nõ credẽdo q fides filij dei sit sufficiens ad salutẽ: sicut illi q legalia seruabant. Gal. 3. Ante quorum oculos Chr̃s ꝓscriptus est. Itẽ nõ obediẽdo eius mãdatis nec viuẽdo s̃m doctrinã eius. p̃mi Reg. 10. Qui aũt ↄtẽnunt me erũt ignobiles. ℂ Quãtũ ad 2ᵐ dicit. ET SANGVINEM testamẽti i. Chr̃i sanguinem cõfirmatiuũ noui testamẽti. Mat. 26. Hic est sanguis me⁹ noui testamẽti ⁊c̃. POLLVTVM duxerit i. reputauerit pollutum: vel. s. nõ possit mũdari sicut pollutus i se nõ mũdat. Ecclesiastici. 34. Ab imũdo qd mũdabitur? q. d. Nihil. s. s̃m q mũdatio tãtũ fiebat per sanguinem aialium. Itẽ POLLVTVM cũ dicit. Qui in virtute ei⁹ in baptismo ablutus peccat redeundo ad vomitum. Apocal. p̃. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et ideo dic̃. IN QVO sanctificat⁹ est i. ꝑ quẽ sanctificatus est. p̃ᵉ Coꝝ. 6. Abluti estis, sanctificati estis in noie dñi nostri Jesu Chr̃i. Itez q peccat post alia sacramenta. Malach. p̃. In oi loco offert oblatio mũda nomini meo: q̃a magnũ est nomẽ meum in gẽtibus. Item aggrauat pctm̃ ex ↄtẽptu spũssancti. Et ĩõ dic̃. ET SPIRITVI grãe iniuriã FECERIT i. cõtumelias. Quã facit qui nõ credit q grã spũssancti data ꝑ Chr̃m. Jo. 14. Rogabo p̃rem ⁊ aliũ paraclytũ dabit vobis. sufficiat ad salutẽ sine legalib⁹: vel. s. remissiões pctõꝝ ascribat obseruãtijs legis. Ul̃ CONCVLCAT Chr̃m q libere absqȝ timore peccat: sanguinem Chr̃i polluit qui eo idigne cõicat: spũi gratis dato. Ephe. 2. Donũ eni dei est ⁊ nõ ex operibus: iniuriam facit: qui Chr̃m ꝑ pctm̃ a se abijcit. Sap. p̃. Corripiet. i. expellet a supueniente iniqtate. Eph. 4. Nolite ↄtristare spũscm̃ dei. p̃ᵉ Thes. 5. Spiritũ nolite extinguere.

ℂ Deide cũ dic̃. SCIMVS eni qui dixit ⁊c̃. Probat qd dixit ꝑ auct̃tates. Et circa h̃ facit duo. Primo. n. ꝓbat ponendo auctoritates. Secundo concludit ex eis ibi. HORRENDVM est ⁊c̃. Dic̃ ḡ. SCIMVS illũ q dixit. Deut. 32 s̃m aliã lr̃am. MIHI vindictã supple seruate. Lr̃a nostra hz. MEA est vltio. Et nũquid reddes: imo ET EGO retribuã. ¶ Sz ꝯ. Si soli deo seruatur vindicta q̃re iudices vindicãt? ¶ Rñdeo ad h̃ rñdet Aplus. Ro. 13. q iudex ẽ minister dei. Unde nõ iudicat ꝓpa auctoritate sȝ dei. ℂ Scd̃a auctoritas est ibidez. IVDICABIT dñs ppl̃m suũ. Si suum ḡ multo magis inimicos. p̃ᵉ Pe. 4. Si iustus vix saluabit impius ⁊ peccator vbi parebit? Uel POPVLVM suũ i. qui fidẽ suã nõ ↄtẽnũt: q̃a ĩfideles dãnabunt ⁊ nõ iudicabunt iudicio discussiõis. In iudicio enim vt dicit Grego. q̃tuor erunt ordines. Quidam qui non iudicabunt sed saluabunt. s. Apli ⁊ apostolici viri. Quidam q iudicabunt ⁊ saluabunt vt mediocriter boni. Quidã q iudicabunt ⁊ dãnabunt vt mali fideles. Quidã q nõ iudicabunt ⁊ dãnabunt vt omnes infideles. Quatuor ordines erũt in iudicio.

ℂ Deide cũ dic̃. HORRENDVM est ⁊c̃. Ponit ↄnez. ex quo. n. vindicta reseruãda est deo q iudicabit ppl̃z suũ HORRENDVM est icidere in man⁹ dei viuentis. Quãto. n. iudex iustior ⁊ fortior est tãto magis timẽdus est. ps. De⁹ iudex iustus ⁊ fortis. Ergo HORRENDVM est icidere in man⁹ ei⁹. Dan. 13. Melius ẽ mihi absqȝ opere incidere in manus vestras. Eccles. 2. Si pniam nõ egerimus icidemus in manus dñi ⁊ nõ in man⁹ hominũ. ¶ Sz ꝯ. 2ᵒ Reg. vlti. David tñ q̃ȝ meli⁹ ꝑelegit incidere in manus dei. ¶ Rñdeo. dõm est q hõ peccat offendẽdo hoiez ⁊ offendẽdo deũ. Meli⁹ aũt est icidẽ in man⁹ hois offendẽdo ipz q̃ȝ in man⁹ dei ipm offendẽdo. Uel dõm est q meli⁹ est peccãtẽ ⁊ ↄtẽnẽtẽ incidere in manus hois: peccãtẽ ꝯo sȝ penitẽtẽ in manus dei. Et sic elegit David. Ul̃ dõz ẽ q vsqȝ ad iudiciuz nõ ẽ horrẽduz i man⁹ dei icidere q iudicat mĩicorditer q̃diu ẽ pi miarũ: sȝ post iudiciũ horrẽduz est icidẽ in manus dei qñ sicut deus vltionum iustitias iudicabit. Mõ. n. sicut circũdatus infirmitate quã aliqñ expertus est ex compassione misericorditer iudicat.

ℂ Redeãt aũt vobis in memoriã supiores dies: in q̃bus illuminati: ingẽs certamẽ sustinuistis afflictionũ: partim qdẽ ꝯũ ⁊ ꝓbris ⁊ pressuris affecti: spectaculo fuistis oibus: ptim ꝯũ ↄsortes ita ↄuersantiũ facti estis. Siqdẽ ⁊ afflictionum: q̃ ex vinculis meis ↄtigerũt: participes fuistis: ⁊ direptionẽ facultatũ vestrarũ cũ gaudio accepistis: sciẽtes vos hic in vobis potiorẽ substantiã in celis ac manẽtẽ. Ne abieceritis igit fiduciã vr̃am: que magnã hz ꝓmij retributionẽ. Naz patientia vobis est opus: vt vbi volũtatẽ dei peregeritis: reportetis ꝓmissionẽ. Adhuc. n. perpusillũ tẽporis: ⁊ qui vẽturus est: veniet: ⁊ nõ tardabit. † Justus autem ex fide victurus est: ⁊ si se subduxerit: non probabitur animo meo. At nos non sumus qui subducamus nos in perditionem: sed ad fidẽ pertinemus in acq̃sitionem anime. Abacuc. 2. Ro. 1. 10. Gal. 3.

ℂ Rememoramini aũt pristinos dies in q̃bus illuminati magnum certamẽ sustinuistis passionũ: ⁊ in altero qdẽ opprobrijs ⁊ tribulationibus speculũ facti: in altero aũt socij taliter ↄuersantiũ effecti. Nam ⁊ vin-

ctis cōpassi estis: ⁊ rapinā bonoꝝ vestrorū cum gaudio suscepistis cognoscentes vos habere meliorem ⁊ manētē subām. Nolite itaqꝫ amittere ꝯfidētiā vestrā: que magnā hꝫ remuneratione. Patientia.n. vobis necessaria est: vt volūtatē dei faciētes reportetis ꝓmissionē. Adhuc.n. modicū aliquātulūqꝫ q vēturus est veniet ⁊ nō tardabit: Iustus aūt meus ex fide viuit: ꝙ si subtraxerit se: non placebit anime mee. Nos autē nō sumus subtractiōis filij in ꝑditionem ħ fidei in acqsitionē anime. Lec. IIII.

Supra Aplus monuit ad iherēdū Chro ꝑ fidem spē ⁊ charitatē qđ iduxit ꝑ rōnes terrentes: hic ponit rōnes demulcētes sicut bonus medicus postq̄ secuit ponit vnctiōes leniētes. Inter oia.n. commēdatio de bene gestis est vnū qđ maxime ꝓuocat ad bonū icepṫū ꝯtinuādū. Uirtus.n. laudata crescit in imēsuꝫ: ⁊ imēsuꝫ glorie calcar hꝫ. Et circa h̄ facit duo. Prio.n. cōmemorat eis bona que fecerāt. Scdo hortaṫ ad iplēdū quod restat ibi. NOLITE itaqꝫ omittere ⁊c̄. Circa ꝑmū tria facit. Prio.n. in gnāli cōmemorat tribulatiōes quas pro fide passi sunt. Scdo describit tribulationū modos ibi. ET IN altero ⁊c̄. Tertio exponit eas in spāli ibi. NAM ⁊ vinctis ⁊c̄. Qr ergo ex bene gestis hō exercitaṫ ad meli⁹ aliqn̄ sicut ex malis ecōtrario desperat de seipso: iō recitat bona eoruꝫ dicens. REMEMORAMINI. Hiere.2. Recordatus sum tui.i. bonoꝝ que egisti. DIES pristinos.i. primordia ꝯuersiōis vestre. IN QVIBVS illuminati.i. ꝑ fidem que illuminat aiaꝫ. Act.15. Fide purificās corda eoꝝ. Esa.60. Surge illuminare hierlꝫ. Hoc autē est ꝑ fidem Chri. Eph.3. Habitare Chrm ꝑ fidem in cordib⁹ vris. Luc.p̊. Illuminare his q in tenebris ⁊ in vmbra mortis sedēt. Primū.n. lumē anime ē fides. SVSTINVISTIS magnum certamē passiōis.i. magnas passiōes ꝯ vos certātes vobis illatas ab his q Chrm ꝑsequebanṫ in vobis. Act.9. Saule Saule qd me ꝑseqris.i. me i mēbris meis: qa vt diċ Aug. in ſmone sup v̄bo isto. Mēbris i terra positis caput de celo clamat. Sap.10. Certamē forte dedit illi vt vinceret. 2ᵉ Thi.4. Certaui bonum certamen fidei. Sicut.n. diṫ Act.8. Facta est ꝑsecutio magna in ecclesia post mortem Stephani. ꝑme Thes.2. Uos eniꝫ imitatores facti estis ecclīaruꝫ dei que sunt in iudea: qm̄ eadem passi estis ⁊ vos a contribulibus vestris sicut ⁊ ipsi a iudeis ⁊c̄. Si ḡ a p̄n⁹ incepistis sustinere vituperabile esset mō deficere.

¶ Consequēter cū diċ. ET IN altero qdē ⁊c̄. Ondit q̄ fuerint ille tribulatiōes. Duplr.n. patiṫ aliqs.s. ⁊ in se tribulationē sustinēdo ⁊ in alio aliene tribulationi cōpatiēdo. Utroqꝫ aūt mō illi passi sunt. Quātum ad p̄ᵐ dicit IN ALTERO.s. quātū ad vos FACTI estis spectaculū. qđ grauissimū est sapienti. Qr.n. vnus fatuus irrideṫ nō est graue: et si multa tribulatio iferaṫ: sapienti v̄o graue ē: s3 si tribuleṫ ⁊ irrideaṫ a tribulāte: h̄ grauissimū est. In h̄ ḡ ondit magnitudineꝫ afflictiōis ipsoꝝ: qa facti erāt SPECTACVLVM.i. quia nullus eis cōpatiebaṫ: imo magis cōgaudebāt in afflictionibus ipsoꝝ.s. in opprobrijs. ps. Opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt super me. ET TRIBVLATIONIBVS. ps. Multe tribulatiōes iustoꝝ. p̄ᵉ Coꝝ.4. Spectaculū facti sumus mūdo.s. ad irrisionē: ⁊ angelis ad ꝯgratulationē ⁊ hoīb⁹.s. rōne viētib⁹ ad imitationem. Quātū ad 2ᵐ diċ ꝙ IN ALTERO effecti sūt socij taliṫ ꝯuersantiū.i. eoꝝ q talia patiebāṫ: ⁊ h̄ ꝑ cōpassiōeꝫ ⁊ ꝑ subministratiōeꝫ. Ro.12. Necītatib⁹ scoꝝ cōicātes.

¶ Deide cū diċ. NAM ⁊ victis ⁊c̄. Exponit quod dixerat: ⁊ p̊ q̄tū ad 2ᵐ.s. quō sūt cōpassi. Inter iudeos eniꝫ multi erāt vincti sicut de Paulo diṫ Act.8. ꝙ deuastabat ecclīā tradēs in custodiā viros ⁊ mulieres. Istis compassi sūt ministrādo necīa. Mat.25. In carcere eraꝫ ⁊ venistis ad me. Quātū ad p̄ᵐ diċ. ET RAPINAM bonoꝝ vestroꝝ.i.s. ꝑ hoc cā facta: qa.s. vinctis mistrabāt. CVM gaudio suscepistis. Jac.p̊. Oē gaudiū existimate frēs ⁊c̄. Act.5. Ibāt Apli gaudentes ⁊c̄. S3 q̄re cuꝫ gaudio. Nūqd amāde sūt tribulatiōes: Certe non: qa dicit Aug. Tolerari iubes eas nō amari. Rñdeo dōm est ꝙ nō amanṫ pp se s3 pp aliū. ⁊ sic isti amabāt eas. Unī subdit. COGNOSCENTES vos hīe meliorē ⁊ manētē subaꝫ.i.s. alias diuitias ꝑncipaliores q̄ augeṫ ex subtractione istaꝝ: qb⁹ dicunṫ meliores. Tpales.n. vane sūt qa sūt in his q̄ sunt ifra hoīeꝫ: spūaliores aūt in ipo deo.s. i fruitiōe dei. Esa.33. Diuitie salutis sapia ⁊ scientia timor dñi ipse thesaur⁹ ei⁹. Itē sunt manētes qa iste deficiūt in se: ⁊ auferri ꝑnt: ille v̄o nō. Mat.6. Nolite thesaurizare vob thesauros in terra vbi erugo ⁊ tinea demoliṫ: ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furantur ⁊c̄.

Tribulatiōes amanṫ nō pp se sed ppter alios.

¶ Deide cū diċ. NOLITE itaqꝫ ⁊c̄. Ostēdit qd eis restat faciēdū.s. ꝯfidētiā acceptā ex bonis opib⁹ ꝯseruare. Et circa h̄ faċ tria. Prio.n. ponit monitionē. Scdo docet modū monitiōeꝫ seruādi ibi. PATIENTIA eni vobis ⁊c̄. Tertio ꝓbat ꝑ auctēꝫ ibi. ADHVC enim modicū ⁊c̄. Diċ ḡ. Ex quo tot bona in ꝑmordijs conuersatiōis vre opati estis ex qb⁹ multā ꝯfidentiā debetis hīe apud deū. NOLITE itaqꝫ amittere ꝯfidētiā vraꝫ: qđ ꝑfecto seqreṫ si a bonis desisteretis q̄ magnam hꝫ remunerationem. Mat.5. Gaudete in illa die ⁊ exultate qm̄ merces vestra copiosa ē in celis. Gen.15. Ego ꝓtector tuus suꝫ ⁊ merces tua magna nimis. ¶ Modus seruādi est patiētia. Unī diċ. PATIENTIA.n. vob necessaria ē. Sicut aūt māsuetudo est moderatiua ire ita patiētia ponit modū i tristitijs: vt.s. nō excedāt modū rōnis. Cōtigit autē aliqn̄ tristitia ex malis illatis: aliqn̄ v̄o ex bonis dilatis. Prouerb.13. Spes q̄ differṫ affligit aiaꝫ. Q̄tū aūt ad p̄ᵐ ꝓpe diṫ PATIENTIA: s3 q̄tū ad 2ᵐ diṫ lōganimitas. s3 hic accipiṫ patiētia ꝑ vtroqꝫ: ⁊ quātū ad sufferētiā maloꝝ: ⁊ q̄tū ad lōganimitateꝫ bonoꝝ dilatoꝝ. Dicit ḡ ꝙ q̄tū ad vtrūqꝫ patiētia nobis necīa. Prouerb.16. Melior est patiens forti viro. Luc.21. In patiētia vra possidebitis aias vras. Ja.p̊. Patiētia opus ꝑfectū hꝫ. Et ad qd est necīa: VT VOLVNTATEM dei faciētis reportetis repromissiōeꝫ.i. idest iplētes volūtatē dei.s. volūtatem signi. Sic.n. aliqn̄ accipiṫ volūtas dei in scriptura. ps. Ministri eius qui facitis volūtatē ei⁹. Et sic reportabitis ꝓmissionē.i. reꝫ ꝓmissaꝫ q̄ operāntib⁹ daṫ. Mat.20. Uoca operarios ⁊ redde illis mercedē suā. Luc.21. In patiētia vra possidebitis aias vras. Mat.24. Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ i finē h̄ saluus erit. Hiere.18. Repēte loqr aduersus gentē ⁊ aduersus regnū vt eradicē ⁊ disperdam illud ⁊c̄.

¶ Deide cū diċ. ADHVC aūt modicū ⁊c̄. Probat qđ dixit ꝑ auctoritatē. Et circa h̄ facit duo. Primo.n. ponit eā. Scdo applicat ad ꝓpositū ibi. NOS aūt non sumus ⁊c̄. Pria in tres. Prio.n. ꝓponit ꝓximū aduentū remuneratiōis. Scdo ondit ꝯditionē remunerationis ibi. IVSTVS aūt me⁹ ⁊c̄. Tertio declarat ꝑiculū ne ꝑdaṫ remuneratio ibi. QVOD si subtraxerit se ⁊c̄.

Circa

Circa p^m sciendū ē q̄ auctoritas ista sumpta videt̄ de Abacuch.2.in p̄ncipiū sumptū ē de Aggeo.2.cap. Qd ideo forte fecit q2 vtrūq3 intellexit de eodem aduentu. Abacuch.n.sic dixit. Adhuc visus p̄cul. Aggeus autē. Adhuc modicū. Et iō vtit̄ v̄bis vnius q̄si v̄bis alterius. Uel meli⁹ q2 Ap̄lus loquit̄ p̄ tp̄e suo.s.post incarnationē ⁊ resurrectionē a qua min⁹ restat vsq3 ad iudiciū q̄3 a tp̄e p̄phete. Et iō magis vtit̄ v̄bo Aggei q̄tū3 ad p̄ncipiū: t̄n in fine auctas p̄cordant. Uel et q2 loq̄t q̄si ex tēpore cui nō min⁹ credēdū ē q̄3 p̄phete. Est aūt duplex aduēt⁹ dñi fm̄ duplex iudiciū. Un⁹ gñalis.i. in fine in vl'i iudicio. Alius sp̄ālis i morte vniuscuiusq3. Quātū g̃ ad vtrūq3 dic̄. ADHUC modicū:] q̄tum ad breuitatē tp̄is. Et q̄dē q̄tū ad p^m. ⁊ si multū sit q̄tū ad tractū tp̄is ⁊ quo ad nos: breue t̄n ē q̄tū ad eternitatē. ps. Mille anni an̄ oculos tuos tāq̄3 dies hesterna q̄ p̄terijt. Apoc. vltio. Ecce venio cito. S3 q̄tū ad sp̄ālē q̄ est in morte. de quo Jo.14. Iterū venia ⁊ accipiā vos ad meip̄3 nō multū refert. vtrū sit paꝝ vl' multū: quia talis erit vnusq̄sq3 in iudicio q̄lis exibit. Et iō studēdū ē vt in morte appaream⁹ boni: quia vbi te inuenero ibi te iudicabo. Et iō dic̄ MODICUM ⁊ aliq̄ntulum] q2 tribulatiōes nō sunt multū magne durationē: q2 si multū p̄mūt itertimūt: si v̄o paꝝ p̄mūt nō cito finiūt. 2.Coꝝ.4. Id eni q̄d in p̄nti ē tribulatiōis momentaneū ⁊ leue supra modū opat̄ in nobis eternū glie pondus. Ueniet g̃ cito siue i morte siue in iudicio. Jaco.5. Ecce iudex an̄ ianuā assistit. ¶ Qui sūt etiā remunerādi ondit cū subdit. IUSTUS at̄ me⁹ ex fide viuit.] Hec eadē auctoritas hr̄ Ro.p̄. ⁊ Gal.3. Solis aūt iustis debet̄ remuneratio. ps. Salus at̄ iustoꝝ a dño. Est at̄ 2^x iustitia. Una quo ad hūanū iudiciū. Ro.10. Ignorantes dei iustitiā ⁊ suā q̄rētes statuere. Alia quo ad diuinū. Luc.p̄. Erāt at̄ iusti an̄ deū. Istā aūt iustitiā req̄rit de⁹. Et iō dic̄. IUSTUS meus] .i. iustitia q̄ ad me ordinat̄ .i. q̄ ē mihi iustus ⁊ p̄p me. Illō at̄ p̄ q̄d hō iustificat̄ ē fides. Ro.3. Justitia dei ē p̄ fidē Jesu Chri. Cui⁹ rō est: q2 p̄ h̄ est hō iustus q̄ ordinat̄ ad deū: illō at̄ p̄ q̄d p̄ordinat̄ in deū ē fides. Et iō dic̄. IUSTUS me⁹ ex fide. i]fra.11. Accedētē ad deū op3 credere. Nec solū p̄ fidē iustitia s3 et p̄ fidē iustificatus viuit. Sic̄.n. per aiā3 viuit corpus: ita aia p̄ deū. Un̄ sicut p̄ illō p̄ q̄d p̄ vnit̄ aia corpori viuit corpus: ita per id per q̄d primo vnit̄ deus aie viuit aia: h̄ aūt est fides: q2 fides est p^m in vita sp̄ūali. Esa.7. Si nō credideritis nō p̄manebitis sicut domus nō p̄manet destructo fundam̄to. Gal.2. Qd aūt nūc viuo in carne in fide viuo filij dei. Fides aūt si nō est formata charitate mortua ē. Et iō non viuificat aiā3 sine charitate. Gal.5. Fides q̄ p̄ charitatē opat̄. p̄^c Jo.3. Nos scimus q2 trāslati sumus de morte ad vitā: q̄m diligim⁹ fr̄es. Hec iustus me⁹ ex fide viuit.i. apud me reputatur ⁊ hab3 vitā glorie sine actuali passione si non datur opportunitas patiendi.

¶ Deinde cū dic̄. QUOD si subtraxerit se ⁊c̄.] Ondit p̄iculū imminēs nō p̄manēti in iustitia fidei. Qr.n. in potestate hōis fidē ē ipa3 p̄dere vl' seruare. iō dic̄. SI SUBTRAXERIT se.] sc3 a fide ⁊ a iustitia NON placebit aie mee.] Lr̄a nr̄a h3. Nō erit recta aia ei⁹. Et est idē sensus. Dicit Hierony. q̄ vtrūq3 alr̄ scriptum est in hebreo q̄3 in septuaginta Ap̄lus vtitur sicut didicit a Gamaliele ad cuius pedes didicit legem. NON placebit ergo anime mee] .i. volūtati mee. Uoluntas enī dei debet esse regula actionum nostrarum. Qui g̃ non cōcordat volūtati dei non est recta aia eius.

¶ Deinde cū dic̄. NOS aūt nō sumus ⁊c̄.] Adaptat ad p̄positū.q.d. SIC ERIS h̄is qui se fidei subtrahūt.] SED nos nō sumus filij subtractionis in p̄ditionē.] Ille dr̄ fili⁹ alicuius q̄d in ipso dñat̄. Et sic dr̄ aliq̄s fili⁹ mortis. sc3 in quo dñat̄ illud per q̄d a deo reprobat̄. Canonica iude. Hi sunt q̄ segregāt semetipsos aiales sp̄ūm nō hn̄tes. IN PERDITIONE] Luic. ps. Perdidisti oēs q̄ fornicant̄ abs te. ps. Et iter impiorum p̄ibit. S3 filij dei renati in Chr̄o p̄ fidem in acq̄sitionem.i. in salutē aie. Qui enim mandata dei custodit: saluat aiam suā. Mat.19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. p̄^c Thes.5. Non sumus filij noctis neq3 tenebraꝝ. Ergo non deficiamus a fide.

Cap. XI.

Est autem fides earum rerum que sperantur substantia: argumentum eorum que non videntur.

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum nō apparentium.

Supra Ap̄lus multipl'r ondit excellentiā Chr̄i p̄ferens ipsum angelis Moysi ⁊ Aaron: ⁊ monuit p̄iūgi ipsi Chr̄o: que p̄iunctio: q2 p̄cipue ⁊ inchoatiue fit per fidē3. Eph.3. Habitare Chr̄m p̄ fidē in cordib⁹ v̄ris. Iō Ap̄lus p̄cedit ad cōmēdationē fidei. Et circa h̄ facit tria. P̄rio.n. describit fidē. 2° ponit exēpla diuersa de ipsa ibi. IN HOC eni.] 3° hortat̄ ad ea q̄ sunt fidei.12. cap. ibi. IDEOQUE vos tātā ⁊c̄.] Diffōnē fidei ponit cōplete q̄dē s3 obscure. Un̄ sciēdum ē q̄ volēs p̄fecte diffinire v̄tutē aliquā op3 q̄ tāgat mām ei⁹ p̄priā circa quā est ⁊ finē ei⁹: q2 habit⁹ cognoscit̄ p̄ actū ⁊ act⁹ p̄ obiū. Et iō op3 tāgere actū ⁊ ordinē ad obiū ⁊ finem. Sic̄ volēs diffinire fortitudinē op3 tāgere p̄priā eius mām circa quā ē.s. timores ⁊ audacias ⁊ finē.s. bonū reipublice: vt dicat̄ q̄ fortitudo ē v̄tus moderatiua illoꝝ p̄p bonū reipublice. Cū aūt fides v̄tus theologica hēat idē p̄ obto ⁊ fine.s. deū. P̄rio g̃ ponit ordinem ⁊ finē. Scdo mām p̄priā ibi. ARGUMENTUM non apparētiū.] ¶ Sciēdū v̄o ē q̄ act⁹ fidei ē credere q̄ ē actus itell'is determiati ad vnū ex iperio volūtas. Un̄ credere ē cū assensu aliq̄d cogitare: vt dic̄ Aug. in lib. de p̄destinatiōe sanctoꝝ. Et iō obiū fidei ⁊ finis volūtatis op3 sibi corr̄ndere. Ueritas aūt p̄ma ē obium fidei: in qua q̄dē p̄sistit finis voluntas.s. btitudo q̄ differēter ē in via ⁊ in p̄ria: q2 in via veritas p̄ma nō ē habita: ⁊ p̄ p̄ñs nec visa: q2 in his q̄ sunt supra aiā3: idē ē videre ⁊ hēre: vt dic̄ Aug.83.q. s3 t̄n est sperata. Ro.8. Qd.n. non videm⁹ speram⁹. Qd.n. videt q̄s q̄d sperat. Ergo veritas p^a nō visa s3 spata ē finis volūtas i via: ⁊ p̄ p̄ñs obiū fidei: q2 idē est sibi p̄ fine ⁊ obto. Finis aūt vltimus simpl'r ipsi⁹ fidei in p̄ria quē intēdim⁹ ex fide ē btitudo q̄ in ap̄ta visiōe dei p̄sistit. Jo.17. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verum deū ⁊c̄. Et.20. Beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Hō aūt ē spes fidelium. p̄^c Pe.1. Regn̄auit nos in spē3 viuā. Finis g̃ fidei in via ē assecutio rei sperate.s. beatitudinis eterne. Et iō dicit. SPERANDARUM reꝝ] . ¶ S3 q̄rit̄ hic q̄re cū fides sit prior q̄3 spes diffinit̄ p̄ ipsā3: q2 posterius dz diffiniri p̄ p̄us ⁊ nō ec̄. ¶ Rn̄° dō3 ē q̄ ex iam dictis p3 solo: q2 dcm̄ ē q̄ idē ē obiū ⁊ finis fidei. Cū g̃ assecutio rei sperate sit finis ei⁹ op3 q̄ et sit obiū ipsi⁹. Dicebat̄ aūt supra q̄ ois habitus dz diffiniri p̄ ordinē actus ad obiū. Uerū aūt ⁊ bonū ⁊ si in se cōsiderata p̄uertantur q̄tū ad supposita: t̄n in q̄tū dīnt rōne p̄uerso ordie se

Judiciū dñi vle ⁊ particulare.

Justitia q̄ ad humanū iudiciū: ⁊ q̄ ad diuinum.

Fides hō iustificatur.

bilit ad inuicē: qa τ verū est qōdā bonū: τ bonū ē qōdam verū. Et silr intellus τ volūtas que distiguunt̄ penes diffōnez veri τ boni hnt īter se diuersuz ordinē. Inqḡtuz.n. intellus apphendit veritatē τ qcqd in ipsa cōtinet̄ sic verū est qōdā bonum: τ sic est bonuz sub vero. Sed inqḡtuz volūtas mouet sic verū est sub bono. In ordine ḡ cognoscēdi itellectus est prior: sz in ordie mouēdi volūtas est prior. Quia ḡ itellectus mouetur ad actū fidei ex iperio volūtatis vt dictū est in ordie mouēdi volūtas est prior. Ideo nō diffinit̄ prius p posterius: qa vt dictū est in diffōne fidei opz ponere ordinem actus ad obiūz qd idez est qd finis. Finis autē τ bonū idē sunt: vt habet̄ 2° physicoꝝ. In ordie aūt ad bonū volūtas cuius est spes sicut subiri ē por. ℭ Quare aūt nō dicit. DILIGENDARVM. ꝭ Rō est qa charitas est pricipū τ abnrū. Quia ḡ finis nō habit° est obiū fidei: iō dicit. SPERANDARVM reꝝ. ꝭ Nec obstat q res speranda est obiū spei. Quia opz q fides sic ad finē ordinet̄ ad obiū illarū virtutū quibus pficit̄ volūtas: cū fides pertineat ad intellectuz fm q iperatur a volūtate. ¶ Sz cū fides sit vna qa ab vnitate obiti dī habitus vnus q̄re nō dicit̄ rei sperāde sed reꝝ sperādaruz. ¶ R̄ndeo dōm ē q beatitudo q̄ in se essentialr est vna: qa cōsistit in dei visiōe que in se est vna: ē pncipiū τ radix ex qua multa bona deriuātur q̄ sub ipsa cōtinent̄ sicut dotes corporis: societas sanctoꝝ: τ multa alia. Ut ḡ ostēdat oīa ista ptinere ad fidez loquit̄ in plurali. ℭ Illud aūt qd dī SVBSTANTIA ꝭ pōt multiplr exponi. Uno mō cāliter: τ tunc hz duplicem sensum. Unuz qd est suba.i. faciens in nobis subsistare res sperandas: qd facit duob° modis. Uno mō q̄si merendo. Ex hoc.n. q captiuat τ submittit intellectū suū his que sunt fidei meret̄ q aliqn̄ pueniat ad vidēdum h qd sperat. Uisio.n. est merces fidei. Alio mō q̄si p suā pprietatē pricialr facit q id qd credit̄ futurū in re aliquo mō iā habeat̄ dūmō credit in deum. Alio mō exponi pōt suba essentialr q̄si fides sit suba.i. eēntia reꝝ sperandaꝝ. Un̄ in greco habetur HIPOSTASIS reꝝ sperādarū. Essentia.n. beatitudinis nihil aliud ē q̄ visio dei. Jo. 17. Hec ē vita eterna vt cognoscās te solum verū deū τc̄. Un̄ p̄ de trini. cap. 10. dicit Aug. Hec contēplatio pmittit̄ nobis actionū oīum finis τc̄. Ipsa ḡ plena visio dei est eēntia btitudinis. Hoc aūt videm° in sciētijs liberalib° q si qs aliquā velit adiscere opz eū p̄mo accipere pn° ipsius: que opz credere cum sibi tradunt̄ a magistro. Opz.n. credere eū qui discit: vt hī p̄mo prioꝝ. Et in illis pncipijs quodāmō cōtinet̄ tota scia: sicut ↄclusiones in pncipijs: τ effectus i cā. Qui ergo hz pncipia illius scie hz subam eius. puta geometria. Et si geometria esset essentia beatitudinis q haberet pn° geometrie hiet quodāmodo subaz btitudinis. Fides aūt nostra est vt credamus q beati videbunt τ fruent̄ deo. Et ideo si volum° ad h puenire opz vt credamus pn° istius cognitiōis. Et hec sunt articuli fidei qui ↄtinent totā summaz huius scie: qa beatos nos facit visio dei trini τ vnius. Et hic ē vnus articulus. Un̄ hoc credimus: τ ideo dicit. SVBSTANTIA reruz sperādoꝝ. jp° Coꝝ. 13. Uidemus nunc per speculum τ in enigmate: tunc autē facie ad faciē. q.d. Tūc erim° beati quādo videbimus facie ad faciem illud qd nūc videmus in speculo τ in enigmate. In his ḡ ꝟbis ostendit̄ ordo act° fidei ad finē qa fides ordinat̄ ad res sperādas quasi qōdā inchoatiuum in quo totum q̄si eēntialiter continetur sicut conclusiones in principijs.
ℭ Cōsequēter cū dicit. ARGVMENTVM nō apparentium: jūgit actum fidei circa propriā eius materiam. Actus autem pprius fidei τ si sit in ordine ad volūtatem. vt dictū est: tamē est in intellectu sicut in subto: qz obiectum eius est verum: qd pprie pertinet ad intellectum. In actibus autē intellectus dīa est. Quidā eniz sunt habitus intellectus qui importāt oimodā certitudinem ad cōpletā visionem eius qd itelligit̄ sic pz de intellectu qui est habitus p̄moꝝ pncipioꝝ: qa qui intelligit q oē totuz est maius sua pte: videt h τ est certus. Hoc etiā facit habitus scie: τ sic intellus τ scia faciunt certitudinē τ visionē. Quedā ꝟo alia sunt que neutꝝ faciunt. s. dubitatio τ opinio. Fides ꝟo tenet mediū inter ista qa dctū est q fides facit assensuz in intellectu: qd pōt esse duplr. Uno modo qa intell's mouet̄ ad assentiendum ex euidētia obiecti qd est p se cognoscibile: sicut in habitu pncipioꝝ: vel cognitū p aliud qd est per se cognoscibile. Sicut pz in scia astronomie. Alio mō assentit alicui non pp euidētiam obiecti a quo nō mouet̄ sufficiēter. Unde non est certus. sed vel dubitat quādo nō plus hz rōnem ad vnā partē q̄ ad aliā. Uel opinat̄ si hz quidem rōnem ad vnā partē nō olno quietātem ipm: sed cū formidine ad oppositūz. Fides autē neutrū hoꝝ dicit simplr: qa nec cū p̄mis ē sibi euidēs: nec cū duobus vltimis dubitat: sed determinat̄ ad alterā ptem cū ḡdā certitudine τ firma adhesione per q̄dā electionē voluntariā. Hanc aūt electionem facit diuina auctoritas p quā electionez determinat̄ intellus vt firmiter inhereat his que sunt fidei: τ eis certissime assentiat. Et ideo credere est cū assensu cognoscere. Pro pria ḡ mā habitus fidei sunt non apparētia. Apparētia.n. ognitionē hn̄t: non aūt fidem vt dicit Grego. Actus aūt fidei est certa adhesio quā vocat Apl's argumētū accipiēs cāz pro effectu: qa argumētū facit fidē de re dubia. Est.n. argumētū rō rei dubie faciens fidez. vt dic̄ Boe. Uel si sequamur expositionē nois qua dicit̄ argumētū q̄si arguēs mētē: τ tūc accipit effectū pro cā: qa ex certitudine rei prouenit q mens cogat̄ ad assentiendū. Un̄ argumētū dī non apparentiū.i. certa apphēsio coꝝ que non videt̄. Ex si qs velit verba ista ad debitā formā reducere posset dicere q fides est habitus mētis qua ichoat̄ vita eterna in nobis faciēs intellectū assentire nō apparētibus. Ubi enī nos argumentū hēmus hz alia lr̄a ↄuictio: qa p auctoritatē diuinā ↄuincit̄ itellus ad assentiēdū his que nō videt. Pz ḡ q Apl's cōplete diffinit fidē lz obscure. Per istā.n. diffōnez distinguit̄ fides ab opione: dubitatiōe: τ suspitiōe: qa p ista nō habet̄ firma adhesio intellus ad aliqd. Per h aūt qd dī NON apparētiuz ꝭ distinguit̄ ad habitū pncipioꝝ τ scia. Et p h qd dicit̄ RERVM sperādarū ꝭ distinguit̄ a fide cōiter sumpta que nō ordinat̄ ad btitudinez. Nā per pprīā diffōnez vnūcūqz inotescit τ distinguit̄ a quolibet alio sic est hic. Unde τ ad istā oēs alie reducunt̄. ¶ Sz videt̄ q male dicat NON apparētiū: ꝭ qa vt dicit̄ Jo. 20. Thomas vidit τ credidit. Itē credimus eē deū vnuz qd tn̄ demōstrat̄ a pphetis. ¶ R̄ndeo dōm est q fides dupliciter accipit̄. Uno mō pprie: τ sic est nō visoꝝ τ nō scitoꝝ: vt pz ex pdictis. Et ppea nō pōt maior certitudo haberi de ↄclone q̄ de pncipio a quo elicit̄: qa semper pncipia sunt notiora ↄclonib°. Et ideo cū pncipia fidei nō habeant euidētiā: nec per ↄns ↄclones. Et iō intell's nō assentit ↄclusiōib° tāq̄ scitis nec visis. Alio mō cōmuniter: τ sic excludit oēm certā conclusionez. Et sic loquit̄ Aug. in qōnibus euāgelij. q fides ē de q busdā que vident̄. Apl's aūt loquit̄ de p̄ma. Et qd dī

de Thoma

de Thoma dčm est q̄ sicut dicit Gregorius. Aliud vidit aliud credidit: q̄a vidit humanitatez ꝛ credidit diuinitaté. ¶ Ad istud de demōstratione dčm est q̄ nihil ꝓhibet aliqd eé visum vni qd̄ est creditū alteri sic̄ pȝ in diuersis statib᷒. Qd̄.n. nō est visum in via videt̄ in pr̄ia. Uñ qd̄ ego credo angelus videt. Silr̄ qd̄ é visuȝ a ꝓphetis vt q̄ de᷒ é vnus icorporeus h̄ est credēdū ab ideotis sicut ideota credit eclipsim quā astrologus videt. Et de talib᷒ est fides f̄m qd tñ. Quedā aūt sunt que simplr̄ excedunt statum presentis vite. Et de talibus est fides simpliciter.

Gen.1. ¶ Per hanc eniȝ testimonium meruerūt seniores.
† Per fidē itelligimus ꝑfecta fuisse secula verbo dei: vt ex his q̄ nō apparebāt: ea q̄ vident̄ fierēt.
Gen.4. † Per fidē vberiorē hostiam Abel obtulit deo quā Cain: ꝑ quam testimonium meruit: qd̄ eēt iustus: testimoniū perhibēte de donarijs illi᷒ deo: ꝛ ꝑ hāc mortu᷒ adhuc loqtur.
Gen.5. Sap.4. Eccl.44. † Per fidē Enoch fuit trāslatus: ne videret mortē: nec fuit inētus: ꝓpterea qd̄ trāstulerat illū de᷒: priusq̄ȝ.n. trāsferret: testimoniū meruerat: qd̄ placuisset deo. Atq̄ sine fide fieri nō pōt: vt q̄s illi placeat. Nā q̄ accedit ad deū: hūc credere opȝ eē deū: ꝛ eē remuneratorē q̄rētib᷒ se.
Gen.6. Eccl.44. † Per fideȝ admonitus oraculo Noe: ea que nōdū videbant̄: veritus: apparauit arcā ad salutem domus sue: per quam arcam condemnauit mundum: ꝛ eius que f̄m fidem est: iustitie factus est heres.

¶ In hac.n. testimoniū cōsecuti sunt senes. Fide itelligimus aptata eē secula v̄bo dei. vt ex inuisibilib᷒ visibilia fierēt. Fide plurimā hostiā Abel q̄ȝ Cayn obtulit deo: per quā testimonium ꝯsecutus est eē iustus: testimoniū ꝑhibēte munerib᷒ ei᷒ deo ꝛ ꝑ illā defunctus adhuc loqtur. Fide Enoch trāslatus est ne videret mortē: ꝛ nō inueniebat̄: q̄a trāstulit illū dñs. Ante trāslatiōem eni testimoniū habuit placuisse deo. Sine fide aūt īpossibile est placere deo. Credere eni opȝ accedentē ad deū q̄a est: ꝛ īngrētibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de his q̄ adhuc non videbantur metuens aptauit arcam in salutē dom᷒ sue per quā dānauit mūdū: ꝛ iustitie q̄ ꝑ fideȝ est heres est institutus. Lec. II.

Supra posuit descriptionem fidei: hic ostēdit eā per exēplum. Et circa hoc facit duo. Primo eni in generali manifestat ꝓpositū suū. Scd̄o in speciali ibi. FIDE intelligimus ꝛc̄. Quātuȝ ad primū sic continuat̄. Sic ergo describo ꝛ cōmēdo fidem: nec h̄ est de nouo. IN HAC eni .s. fide SENES .i. sancti pies crediderunt: ꝛ per fidē instituti sunt. Gen.15. Credidit Abrahā deo ꝛ reputatū est illi ad iustitiaȝ. ps. Credidi ꝓpter qd̄ locutus sum. Inter oēs autez patres veteris testamēti illi duo spāliter .s. Dauid ꝛ Abrahaȝ habent TESTIMONIUM fidei. FIDE itelligim᷒ ꝛc̄. In speciali declarat ꝓpositū ꝑ exēpla antiquoꝝ. Et p̄mo q̄tuȝ ad id qd̄ crediderūt ꝛ docuerūt. Secūdo quātum ad id qd̄ fecerūt ibi. FIDE Abel ꝛc̄. Tertio q̄tum ad id qd̄ passi sunt ibi. ALII autē distenti sunt ꝛc̄. Doctrina autē in veteri testamēto duplex fuit. Una apte posita. Alia v̄o sub velamine figuraruȝ ꝛ mysterioꝝ velata fuit. Prima de vnitate dei ꝛ creatione mūdi. Secūda de mysterio incarnatiōis ꝛ reparationis. Uñ sicut ipsi in memoriā creatiōis colebāt sabbata: ita nos in memoriā resurrectiōis seruamus dñicaȝ. Quātum ergo ad doctrinā de mūdi creatiōe dicit. FIDE intelligimus ꝛc̄. Quod potest duplr̄ legi. Uno mō q̄ VERBO dei sit ablatiui casus. Et est sensus. Nos sicut antiqui fide .i. ꝑ doctrinā fidei .s. veteris testamenti. Gen.1. Dixit de᷒ fiat ꝛc̄. ps. Ipse dixit ꝛ facta sunt. Secula eē aptata .i. disposita v̄bo dei .i. ꝑ iperiū dei. Hoc aūt ptinet ad fidē: q̄ .s. h̄ itelligamus: q̄a cū fides sit de inuisibilib᷒ secula facta sunt de inuisibilibus .s. de mā̄ p̄ma q̄ nuda ꝛ priuata oi forma inuisibilis est ꝛ oi specie ꝛ dispositione carēs. Jō dicit. VT EX inuisibilib᷒ visibilia fierēt. Sȝ hoc é satis ruditer dcm̄ lȝ sit verū. ¶ Secūdo mō q̄ VERBO sit datiui casus. Et tūc é sensus. INTELLIGIMUS ꝑ fidē vt prius secula eēnt aptata idest cōuenientia ꝛ corrñdētia v̄bo vt ex inuisibilib᷒ ꝛc̄. Propter qd̄ sciēdū est q̄ v̄bū dei est ipse ꝯcept᷒ dei q̄ seipm̄ ꝛ alia intelligit. Deus aūt cōparat̄ ad creaturaȝ sicut opifex ad opus suū. Hoc aūt videmus q̄ artifex illud qd̄ ꝓducit extra ꝓducit in siltudinem cōceptus sui. Unde facit domū in mā ad siltudinem dom᷒ quā in mente sua formauit. q̄ si domus extra cōueniat domui ꝑcōcepte est opus debito modo ordinatū: si non: nō. Quia v̄o tota creatura optime disposita est vtpote ꝓducta ab artifice in quo non pōt cadere error vel aliquis defectus. ideo plenissime f̄m modū suū cōuenit diuino ꝯceptui. Unde Boe. de ꝯsol. Pulchrū pulcherrimus ipse mūdū mente gerens similiq̄ȝ imagine formās. Ideo dicit. INTELLIGIMUS fide secula .i. totā vniuersitatē creature APTATA .i. ꝯuenienter respōdētia v̄bo .i. cōceptui dei sicut artificiatuȝ arti sue. Eccl̄ici. p̄. Effudit illā .s. sapiam suaȝ sup oia opera sua. ¶ Sequit̄. VT EX inuisibilibus ꝛc̄. Sȝ quia apud antiquos cōmunis animi conceptus erat q̄ ex nihilo nihil fit. i. physico. Ideo quādo videbāt aliqd̄ nouuȝ opus dicebant q̄ esset factū ex aliquibus inuisibilib᷒. Unde vel ponebant qd̄libet esse in quolibet: sic̄ Empedocles ꝛ Anaxagoras de quo nihil ad presens. Alij v̄o latitationē formarū sicut ipe Anaxagoras. Alij ab ideis sicut Plato. Alij ab intelligētia sicut Auicenna. Uñ f̄m oēs istos visibilia facta sunt ex inuisibilib᷒ rationibus idealib᷒. Nos autē dicimus f̄m moduȝ p̄dictū q̄ ex inuisibilib᷒ rōnibus idealib᷒ in v̄bo dei: per qd̄ oia facta sunt: res visibiles sunt ꝓducte. Que rōnes ꝛ si idē sint: tñ ꝑ diuersos respectus cōnotatos respcū̄ creature differūt f̄m rōnē. Uñ alia rōne cōdit᷒ é hō: ꝛ alia equus: vt dicit Augu. in lib. 83. q. Sic ḡ SECULA aptata sunt v̄bo dei: vt ex inuisibilib᷒ rōnib᷒ idealib᷒ in v̄bo dei visibilia .i. ois creatura fieret. Oia aūt ista verba exp̄sse sunt cōtra Manicheos. Ipsi eni dicunt q̄ nō est curandū qd hō credat: sed tñ qd faciat. Sed Aplus p̄n᷑ ois opis ponit fidē. Unde dic̄. QUOD est suba .i. fundamētū. Sine fide ḡ frustra sunt opa. Itē dicūt q̄ nō est credēdū nisi vnde hr̄ rō. Cōtra qd̄ dicit NON apparētiū. ¶ Itē dānāt vetus testamētū dicētes q̄ a malo p̄ncipio .s. a diabolo cōditū sit. Cōtra qd̄ dic̄ q̄ in hac FIDE testimoniū ꝯsecuti sunt senes. ¶ Deinde cū dic̄. FIDE Abel ꝛc̄. Ondit qd p̄es antiq

Fides é suba .i. fundamentū. ergo sine fide opa sunt frustra fides fuit ante oia vtiȝ in Abel enoch ꝛ noe.

fecerunt. Et primo hoc ostēdit de patribus ante diluuiū. Scḋo de patribus qui fuerunt añ legē ibi. FIDE qui vocatur Abrahā ⁊c.] 3° de his qui fuerunt sub lege ibi. FIDE Moyses ⁊c.] Ante diluuiuz fuerūt tres specialiter deo accepti. s. Abel Gen. 4. Enoch Gen. 5. Noe. Gen. 6. Primo ḡ ponit fidez Abel. Scḋo fidem Enoch ibi. FIDE Enoch ⁊c.] 3° fidē Noe ibi. FIDE Noe ⁊c.] De Abel autē ostēdit quid per fidē fecerit: ⁊ quid inde ꝯsecutus sit. PER fidē Abel obtulit sacrificiū.] Unde sicut ꝯfessio est testimoniū fidei interioris: ita ex cultu exteriori in sacrificio cōmēdatur fides eius. Et ex eo ꝙ obtulit sacrificium electum: qꝛ de pmogenitis gregis ⁊ de adipibus eoꝝ ostēdit electa fides eius. Optimuz. n. sacrificiū signū fuit electe fidei ⁊ ꝓbate. Mal. j. Maledictus fraudulētus qui hꝫ in grege suo masculum ⁊ votuz faciens imolat debile dño. ¶ De sacrificio autē Cayn nulla fit mentio quātū ad excellentiaz sed solū ꝙ obtulit de fructibus terre. Dicit ḡ QVOD Abel fide obtulit plurimā hostiam:] nō quātitate sed preciositate QVAM Cayn] .i. meliorē hostiam obtulit ꝙ̄ Cayn. s. DEO.] qꝛ ad honorem dei. Alr enim non placuisset deo. Glosa dicit. Fide plurima: sed h nō habet in greco: qꝛ plurima est ibi accusatiui casus: quod pꝫ ex modo loquēdi qui est cōparatiuus: nisi dicat fide plurima. i. meliore ⁊ prestantiore ꝙ̄ Cayn obtulisse: qꝛ vt dictū est sacrificiū exterius signū fuit fidei interioris. Ex fide aūt duo ꝯsequunt. vnū in vita. s. testimoniū iustitie. Uñ dicit. CONSECVTVS est testimoniū esse iustus] s. per fidez. Mat. 23. A sanguine Abel iusti ⁊c. tamē nō ꝓp h testimoniū Christi dicit ipm cōsecutum fuisse testimoniū iustitie. qꝛ nō intēdit hic introducere nisi auctoritates veteris testamēti: sꝫ ꝓp id qḋ dr Gen. 4. Respexit dñs ad Abel ⁊ ad munera ei⁹: qꝛ respect⁹ dñi ē spāliter sup iustos. ps. Oculi dñi sup iustos. ET HOC testimoniū perhibēte deo muneribus eius.] Qḋ forte fuit qꝛ igne celesti incēdebant munera. Et h fuit respectus dei. Prius tñ respexit ipm offerentē ꝙ̄ oblationē eius: qꝛ ex bonitate offerētis acceptat oblatio: que nō est sacramētalis: qꝛ sacramētalez bonitatē non imutat malitia ministri: ꝙ̄tū aūt ad offerentē vt sibi ꝓsit oblatio regrit in ipso. ¶ Aliḋ ꝯsecutus est post mortē. Uñ dicit. ET PER illam defunctus adhuc loquit:] qꝛ vt dicit glosa post mortem adhuc cōmēdat fides eius: qꝛ datur nobis mā loquendi de ipso vt de fide eius ⁊ patientia demus exempla ad exhortādū alios ad patientiā. Sed hec nō est intētio Apli. qꝛ oia q̄ accipit h sumit ex scripturis. Uñ intelligit de eo quod dicitur Gen. 4. Uox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. infra. 12. Melius loquētem ꝙ̄ Abel. Hoc enim accepit per illam: idest per meritum fidei: ꝙ defunctus. idest sanguis defuncti clamet ad deum ⁊ loquatur deo.

¶ Deide cuz dicit. FIDE Enoch ⁊c.] Cōmēdat Enoch. Et pmo ponit intētū suū. 2° ꝓbat ibi. ET NON inueniebat ⁊c.] Nō facit autē Aplus mentionē de operibus eius: qꝛ scriptura modicum loquit de hoc: sed tñ ostēdit quid ei fecerit deus: QVIA fide] .i. per meritū fidei TRANSLATVS] a conuersatione huius vite in alia cōseruatur a morte. Unde dicit. NE VIDERET mortem. Gen. 5. Non apparuit qꝛ tulit eū deus. Et verum est ꝙ nōdum est mortuus: sed tamē quādoqꝫ morietur: qꝛ sentētia quā dñs primis parētibus peccātibus inflixit. quocūqꝫ die comederis ⁊c. in oēs quocūqꝫ modo nascūtur ex Adam ꝑmanebit etiaz in Christo. ps. Quis est homo qui viuet ⁊ nō videbit mortē. Mors autē duoꝝ dilata est. s. Enoch ⁊ Helye. Et ratio est qꝛ doctrina veteris testamenti ordinat ad promissa noui testamenti in quo nobis spes vite eterne promittitur. Mat. 4. Penitētiam agite: appropinquabit enim regnum celoꝝ. Et ideo data snia mortis voluit dñs ducere hoies in spem vite: qḋ fecit in ꝑtibus vtriusqꝫ status. s. nature legis ⁊ gratie. Uñ i pmo statu dedit spem euadēdi necessitatē mortis: ⁊ h in Enoch. in lege i Helya. In tpe grē in Christo ꝑ quē dat nobis effectus hui⁹ promissiōis. Et ideo alii morient: sed Christus resurgens ex mortuis iā nō morit. Sed duo primi morient per antichristum. Sic ergo translatus est ne videret mortem nō vt solū nō sentiret mortē: ⁊ hoc in illa ꝑfatiōe.

Enoch ⁊ Helyas viuunt ⁊ morient per antichristū.

¶ Deide cū dicit. ET NON inueniebat ⁊c.] Probat ꝙ h habuit ꝑ meritū fidei: ⁊ pmo ꝓbat ꝙ trāslat⁹ est. 2° ꝙ hoc ꝓp fidē habuit ibi. ANTE trāslationem. n. ⁊c.] Et primū ꝓbat per auctoritatē Gen. 5. Quā sub aliis verbis ponit: qꝛ ibi dicit non apparuit: qꝛ tulit euz deus. Hic autē dicit. ET NON inueniebat:] qꝛ trāstulit eū deus. Et idē est sensus. Sap. 4. Placēs deo factus est dilectus ⁊ viuēs inter peccatores trāslatus est. Sic. n. conueniens fuit ꝙ homo ꝓpter peccatum expelleret de paradiso: ita ꝙ iustus introduceretur. Iste enim per Seth septimus ad Adaz optimus fuit: sic Lamech ꝑ Cayn septimus ad Adam pessimus fuit: vtpote q contra naturam primus introduxit bigamiam.

¶ Deinde cū dicit. ANTE trāslationē ⁊c.] Probat ꝙ ꝓpter meritū fidei fuerat trāslatus: qꝛ añq̄ trāsferretur dicit de ipso scriptura ꝙ ambulauit cuz deo: qḋ est cōsentire ⁊ placere deo. Propter hoc aūt tulit euz de⁹: sꝫ sine fide impoīe est ambulare cum deo ⁊ deo placere. ḡ ⁊c. Totā istam rōnē q̄stū ad pmissas ponit. Et pmo maiorē: QVIA habuit testimoniū añ trāslationē placuisse deo.] Et iō trāstulit eū deus. Eccli. 44. Enoch enim placuit deo ⁊ trāslatus est in paradisuz vt det gentibus sapiaz. Qꝫ aūt placuerit ostēdit scriptura q̄ dicit ꝙ ambulauit cū deo. Mal. 2. In pace ⁊ in equitate ambulauit mecū. ps. Ambulās in via imaculata hic mihi ministrabat. Minorē subdit dicēs. SINE fide autē impossibile est placere deo.] Eccli. 1. Beneplacitū est illi fides. Ro. 3. Arbitramur iustificari hoiez ꝑ fidē. Probat aūt minorē cū dicit. ACCEDENTEM ad deū opꝫ credere.] Nullus enim pōt deo placere nisi accedat ad ipm. Jac. 4. Appropinquate deo ⁊ appropinq̄bit vobis. ps. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. Sed nullus accedit ad deū nisi per fidem: quia fides est lumē intellectus. Ergo nullus pōt deo placere nisi ꝑ fidē. Accedentē aūt per fidē opꝫ credere dño. Sicut. n. videmus in quolibꝫ motu nāli ꝙ opꝫ ꝙ mobile ex motu duo intendat ne motus sit frustra. s. aliquē certū terminū ⁊ certā cām quare moueat: prius autē terminus ꝙ̄ effect⁹ motus consequat: sic ēt in motu quo aliqs accedit ad deū terminus mot⁹ est ipse de⁹. Uñ dicit. OPORTET credere accedentē qꝛ est.] Qḋ dicit ꝓp eius eternitatem. Exo. 3. Qui est misit me. Scḋo ꝙ sciat ꝙ de⁹ hēat prouidētiā de rebus. Aliter enim nullus iret ad ipꝫ si nō speraret aliquā remunerationē ab ipso. Uñ dicit. ET INQVIRENTIBVS ⁊c.] Esa. 40. Ecce dñs veniet. ecce merces eius cū eo. Merces aūt est illud qḋ hō q̄rit ex labore. Mat. 20. Uoca operarios ⁊ redde illis mercedē suam. Que merces nihil est aliud ꝙ̄ deus: qꝛ nihil extra ipsum dꝫ hō querere. Gen. 15. Ego protector tuus sum ⁊ merces tua magna nimis. Deus enim nihil aliḋ dat nisi seipsum. ps. Dñs pars hereditatis mee ⁊ calicis mei. Tren. 3. Pars mea dñs dixit anima mea ⁊c. Et iō dicit.

REMVNERATOR

REMVNERATOR est inquirentibus eũ.] Nõ aliud. ps. Querite dñm ꝛ confirmamini. querite faciē ei⁹ semp. Sed nũqd duo hec sufficiũt ad salutem? Rñdeo dõz est ꝙ post pctm̃ primi parentis nemo potuit saluari a reatu culpe originalis nisi ꝑ fidez mediatoris: sed ista fides diuersificata est q̃tũ ad modum credēdi ẜm diuersitatē tēpoꝝ ꝛ statuũ. Nos aũt qb⁹ est tãtũ bñficiũ exhibitũ magis tenemur credere q̃ illi q fuerũt ante aduētuz Chri. Tũc ēt aliq magis explicite: sicut maiores: ꝛ illi qb⁹ facta fuit aliqua reuelatio spãlis. Illi ēt qui sub lege magis explicite q̃ añ legē: qa data fuerũt eis aliqua sacramenta qb⁹ q̃si per figurā repñtabatur Christus: sed gētiles q fuerũt saluati sufficiebat eis ꝙ crederēt deũ eē remuneratorez: que remuneratio non fit nisi ꝑ Chrm̃. Uñ iplicite credebãt imediatorē. ¶ Contra aũt illud qd̃ dicit ꝙ opz credere ꝙ de⁹ est: qa deũ est supra ꝙ creditũ nõ põt eē scitũ nec visum. deũ aũt eē est demõstratũ. ¶ Rñdeo dõz est ꝙ de deo pt multiplr hẽri noticia. Uno mõ ꝑ Chrm̃: inq̃tuz. s. est pater vnigeniti ꝛ ꝯsubalis: ꝛ alia que spãlr Christus de deo pñe ꝛ filio ꝛ spũsancto docuit q̃tũ ad vnitatē eēntie ꝛ eternitatem personarũ. Et hoc tñ est creditum nec in veteri testamento fuit explicite creditũ nisi a maioribus tñ. Secũdo modo ꝙ solus deus colendus est: ꝛ sic est tñ creditũ ēt a iudeis. Tertio mõ ꝙ est vnus de⁹: ꝛ hoc notum est etiam ipsis phis: ꝛ non cadit sub fide.

¶ Deinde cũ dicit. FIDE Noe ꝛc̃.] Ondit qd Noe fecit ꝑ fidē: ꝛ qd inde ꝯsecutus ē ibi. ET IVSTITIE ꝛc̃.] De ipso aũt narrat qnque que fecit. Primo ꝙ dicto dei credidit de futuro iudicio: qd̃ tñ nõdũ videbat̃. Unde dicit. FIDE Noe rñso accepto de his que adhuc non videbant̃ supple crediderat. Scdo ex fide timuit. Fides. n. est ꝑncipiuz timoris. Eccli. 25. Timor dñi initiũ dilectiõis ei⁹. Fidei aũt initiũ agglutinãdũ ē illi. s. timori. Et iõ dic̃. METVENS] s. diluuiũ ꝑmissum: qd̃ tñ nõ videbat̃. Ergo fides ē de inuisibilib⁹. Tertio mãdatũ dei ipleuit faciēdo arcam. Uñ dicit. APTAVIT arcã] i. ẜm dispõnē dei cõuenientē fecit. Quarto a deo salutē sperauit. Uñ dic̃. IN SALVTEM domus sue] s. familie sue: qa illi soli salui facti sunt. j. Pe. 3. Pauci. s. octo aie salue facte sunt ꝑ aquã. Quinto ex hoc ꝙ pp fidē ꝑdictaz fecit DAMNAVIT mũdũ] i. mũdanos dãnabiles ondit. Reuelato aũt sibi de fabricãda arca respõsuz fuit desiderio eius ꝛ iustitie q̃ est ꝑ fidem.

¶ Deinde cũ dic̃. ET IVSTITIE que ꝛc̃.] Ondit qd ꝑ fidē ꝯsecut⁹ est. Sic̃. n. post mortē alicuius aliqs succedit in hereditatē eius sic ēt qa a ꝑncipio mũdi non totaliter defecerat iustitia in mundo: qa adhuc durabat mũdus: sz in diluuio q̃si totus perijt mũdus. ideo ipse NOE q̃si heres factus ē ꝓpter fidē suã.] Uel IVSTITIE] que habet̃ ꝑ FIDEM.] vł sicut pñes sui iustificati fuerunt per fidem: ita ipse factus heres est iustitie ꝑ fidem. s. imitator per fidem paterne iustitie.

Gen. 12. 13. ¶ † Per fidē appellatus Abrahã: obediuit: vt exiret in locũ: quē accepturus erat in hereditatem: ꝛ exiuit: nesciēs quo eēt vēturus. Per fidē cõmigrauit in terrã ꝑmissionis: veluti peregrinã: cum in tabernaculis habitasset cũ Isaac ꝛ Iacob: coheredib⁹ eiusdē ꝑmissionis. Expectauerat. n. habētez fundamēta ciuitatē: cuius opifex ꝛ cõditor

Gen. 21. est de⁹. † Per fidē ꝛ ipsa Sarra vim ad ꝯcipiendũ ac retinēdũ semen accepit: ac ꝓter etatis rõnē peperit: qd̃ fidelē iudicaret eũ q ꝑmiserat. Quapropter ꝛ ex vno prognati sunt posteri: eoq3 iam annis effeto: tãto nũero: q̃to sunt stelle celi: ꝛ velut harena q̃ ē iuxta marginē maris inũerabilis.

¶ Fide qui vocat̃ Abraham obediuit in locũ exire quē accepturus erat in hereditatē: ꝛ exijt nesciēs quo iret. Fide demoratus ē in terra repromissionis tãq3 in aliena: in casulis habitãdo cũ Isaac ꝛ Iacob coheredibus repromissiõis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatē: cui⁹ artifex ꝛ cõditor deus. Fide ꝛ ipsa Sarra sterilis virtutē in conceptione seminis accepit etiam preter tempus etatis: quoniaz fidelem credidit esse euz qui repromiserat. Propter quod ꝛ ab vno orti sunt: ꝛ hoc emortuo tãq3 sydera celi in multitudinez: ꝛ sicut harena que est ad oram maris innumerabilis.

Lec. III.

Supra posuit Aplus exẽplũ fidei in pñb⁹ q fuerũt añ diluuiũ qui fuerũt cõiter pñes tam gentiliũ q̃ iudeoꝝ: hic spãlr descēdit ad pñes qui fuerunt post diluuiũ qui spãlr fuerunt pñes iudeoꝝ. Et ꝑ ponit exẽplũ fidei Abrahe q fuit pr̃ credẽtiũ. Unde ꝛ primus accepit signaculũ fidei añ legē. Et ꝑmo ostendit qd fecerit Abrahã. Scdo qd fecerit Isaac. Tertio qd fecerit Iacob. Quarto quid fecerit Ioseph. 2m ibi. FIDE ꝛ de futuris.] 3m ibi. FIDE Iacob ꝛc̃.] 4m ibi. FIDE Ioseph ꝛc̃.] Iterum ꝑma in duas. Primo. n. ponit qd fecerit q̃tũ ad exteriorē ꝛ humanaz cognitionem. Secũdo qd fecerit q̃tũ ad deũ ibi. FIDE obtulit ꝛc̃.] ¶ Circa ꝑmũ tria facit. Prio. n. ostēdit qd fecerit q̃tũ ad habitationē. 2° qd fecerit q̃tũ ad gñationem ibi. FIDE ꝛ ipsa Sarra ꝛc̃.] 3° qd fecerit q̃tũ ad suã ꝯuersationē ibi. IVXTA fidē ꝛc̃.] Itē q̃tũ ad habitationē duo ostēdit. Prio qd fecerit q̃tũ ad ꝑmã loci mutationē. 2° q̃tũ ad alterius ihabitationē ibi. FIDE moratus ꝛc̃.] Ut aũt ostēdat exẽplũ suũ de Abrahã magne auctoritatis eē. Primo ponit celebritatē nois eius dicēs. ILLE q vocat̃] s. a deo. Gen. 17. Uocaberis Abrahaz. Itē vocat̃ ab hoib⁹. Eccli. 44. Abrahã magn⁹ pr̃ multitudinis gētiũ. Talis ḡ a deo vocatus ꝛ ab hominib⁹ ꝑdicatus dignus ē exẽplo. 2° ponit exemplũ ei⁹ dicēs. QVIA fide obediuit ꝛc̃.] Per fidē. n. iformamur ad obediēdũ deo de inuisibilib⁹. Ro. j. Ad obediēduz fidei ꝛc̃. ¶ Exire in locũ quē accepturus erat i hereditatē. de quo Gen. 12. Egredere de terra tua ꝛ de cognatione tua ꝛ de domo pñs tui ꝛ veni in terrã quam mõstrauero tibi. Dñs aũt terrã illã debebat sibi dare in hereditatē. Gen. 13. Omē terraz quã ꝯspicis tibi dabo. ¶ Sz nunqd nõ ipse cũ pñe suo Thare exierat de terra sua. Ergo nõ exiuit ex ꝑcepto dñi: sed per pñem. ¶ Rñdeo dõm est ꝙ cũ pñe exiuerat reuersurus iterũ: sed ex ꝑcepto dñi exiuerat in Mesopotamiam syrie vbi mortuo pñe intēdebat remanere: sz ex mãdato domini venit in terrã Chanaã. ¶ Et nũqd erat hoc mirabile: vt sic de hoc oporteret hẽre fidem ꝛ credere deo. Sic qa nesciens quo iret. i. vt iret ad rē ignotã. Quod autē est ignotũ est inuisibile. Per illam obedientiam Abrahe nobis designat̃ ꝙ debemus ab omni affectione carnali exire si volumus hereditatez nr̃am hẽre. ps.

Obliuiscere pplm tuū z domū pris tui. Esa. 64. Oculus nō vidit deus absq3 te que preparasti expectantibus te. Unde hereditas ista est nobis ignota.

¶ Deide cū dic. FIDE moratus est zc.] Ostēdit qd p fidem fecerit q̄tum ad inhabitationē. Et p̄mo qd fecerit ostēdit. 2° subdit causam quare ibi. EXPECTABAT enī zc.] Uidemus enī q aliquādo aliquis exit de terra natiuitatis sue z vadit alibi vbi facit māsionē suā perpetuam. Sic nō fecit Abraham: sed sicut aduena fuit in terra Chanaā: z sic aduena mortuus est in ipsa: qd p3 qa nō fecit ibi domū nec firmam māsionez: sed habitauit in casulis z tabernaculis que sunt habitacula mobilia. Uñ semp fit mētio de tabernaculis qñ loquit̄ de Abrahā. Unde ex pcepto dñi habitauit ibi vt aduena. Act. 7. Non dedit illi in ea hereditatē nec passum pedis. Geñ. 21. Fuit colonus terre philistinorum diebus multis. Qd qdē verū est q̄tuz ad id qd dñs ei gratis donaturus eēt non quātum ad id qd emit. Uñ dicit q FIDE demoratus est in terra repromissiōis:] qa fuit ei frequēter promissa: sicut p3 Geñ. 12. vsq3 ad 21. caplm: sic in aliena: qd p3: qa habitādo IN CASULIS] que dicunt̄ a cadēdo z in tētorijs mobilibus: z q an imo nō redeūdi in p̄iam suam etiam si plus vixisset: p3 qa CVM Isaac z Jacob] habitauit nō qdem simul sed successiue q erāt filij pmissiōis: qa ip̄is facta est pmissio. Geñ. 17. z 28. Et dicit COHEREDIBVS repromissionis.] in quo datur nobis itelligi q in mūdo isto debemus cōuersari sicut alieni z aduene. p̄me Corinth. 7. Qui vtuntur hoc mundo tāq̄ non vtātur. infra vltimo. Non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.

¶ Deide cū dic. EXPECTABAT enī zc.] Ostēdit q̄re morabant̄ sicut aduene: qa .s. nō reputabāt se aliqd habere super terrā: sed q̄rebant hereditatē celestē ciuitatem. ps. Stātes erāt pedes nostri in atrijs tuis hierl3. hierusalē que edificat̄ vt ciuitas. Esa. 33. Oculi tui videbunt hierusalē habitationē opulentā3 tabernaculū qd nequaq̄ vltra transferri poterit zc. Non tabernaculum mobile. Et dicit̄ ciuitas primo ppter ciuiū vnitatem: que vnitas est per pacem. ps. Lauda hierusalē dñm: lauda deum tuū syon. Et sequitur. Qui posuit fines tuos pacem. Esa. 32. Sedebit populus me⁹ in pulchritudie pacis in tabernaculis fiducie in requie opulenta. Jo. 17. Ut sint vnū sicut z nos vnum sumus. Secūdo est ordinata: qd fit maxime ppter iustitiam: z nō ad malum faciendū. Ibi autem est perpetua iustitia. Ezech. 48. Nomē ciuitatis ex illa die dñs ibidē. Tertio per se sufficiēs ad oia que sunt necessaria. Quod psecurissime ibi erit: qa ibi est status bonorum oium aggregatione perfectus. ps. Hierusalem que edificat̄ vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsuz. Ista ciuitas habet fundamēta in quo significat eius stabilitatem. Esa. 33. Tabernaculū qd nequaq̄ vltra transferri poterit. Sūt autem fundamēta p̄ma pars edificij. Unde angeli sunt eius ciuitatis fundamēta. ps. Fundamēta eius in mōtib⁹ sanctis. Hoīes enim assument̄ ad ordines angelo2. Ecclesie xp̄o fundamenta sunt Apostoli. Apoc. 21. Actor autē huius ciuitatis est ipse deus non humane artis sapiētia. 2. Cor. 5. Scimus qm̄ si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur q edificationē a deo habemus domū nō manufactā3 sed eternā in celis. Ad cuiuslibet autē ciuitatis edificationem duo requirunt̄. Primuz est auctoritas principis qua mediāte firmet̄ qui dicit̄ cōditor eius a quo z ipsa nomē accipit. sicut a Romulo Roma. Et sic illius ciuitatis dñ deus cōditor eius. ps. In ciuitate dei nr̄i de⁹ fundauit ea3 in eternū. Scdm̄ est modus disponendi ipsam qui cōmēdat sapiētia3 artificis. Et sic de⁹ dñ artifex eius: quia ordinata est s̄m dispositionem z sapientiam dei. ps. Magnus dominus z laudabilis nimis in ciuitate dei nostri zc. Debita enī dispositio opis cōmendat opificē. Nusq̄ autē ita relucet diuina sapientia sicut ibi. Et ideo ibi nimis laudabilis dicit̄.

¶ Deide cuz dic. SARRA fide z ipsa zc.] Ondit qd ibi per fidē vxor eius 2secuta est. Et circa h̄ duo facit: qa p̄mo ostēdit qd 2secuta est ipsa. 2° qd cōsecutū ē in filijs ibi. PROPTER qd z ab vno zc.] In vxore autem eius Sarra duo defect⁹ erāt pp quos oino videbatur quasi ipoīe ipsa3 posse cōcipere. Uñ credere illa fuit magne fidei. Unum erat qa sterilis. Geñ. 11. Erat aūt Sarra sterilis. Aliud qa iā pp defectū etatis non erat nāliter apta ad generationem. Geñ. 18. Desierāt Sarre fieri muliebria. Item ipsa dicit ibidem. Ego ia3 senui: z dñs meus vetulus est. Istos duos defectus tāgit Aplus. Primū cum dicit. SARRA sterilis.] Scdm̄ cū dicit. ET PRETER tēpus etatis zc.] Tamen his non obstātibus ipsa accepit virtutez in conceptione seminis fide .s. vel sua vel Abrahe. qa z si erat ipoīe s̄m naturā q nonagenaria decētenario cōciperet: tñ vtraq3 credidit deo: cui nihil est difficile. Uñ dicit QVOD fidelē credidit eū qui repromiserat.] ¶ S3 contra. quātum ad Abraha3 z videt̄ q non credidit: qa Geñ. 17. dicit̄ q risit dicēs in corde suo. Putas ne centenario nascet̄ filius: z Sarra nonagenaria pariet: Iteruz quātū ad Sarrā. Geñ. 18. dicit̄ q risit occulte dicens. Postq̄ ego consenui z dñs meus vetulus ē voluptati operā dabo. ¶ Rñdeo dōm est q q̄tū ad Abrahā risus eius nō fuit dubitatiōis: s3 admiratiōis. Uñ Ro. 4. Non hesitauit diffidētia: s3 2fortatus est fide dans gliam deo plenissime sciēs q qcqd promisit deus potēs est z facere. Uñ nec rephēdit̄ risus eius a deo qui corda oium nouit. Sarra aūt primo dubitauit in p̄mo promissione. s3 quādo angelus recurrit ad potentiam dei cū dixit. Nūquid deo qcq̄ est difficile: tunc credidit. z hec fuit quasi scba pmissio. Et ideo dicit q REPROMISIT:] qa in promittēdo primo nō credidit: s3 in repromittēdo. Sed sciēdu3 est q oēs cōceptus miraculosi qui fuerunt in veteri testamento fuerūt quasi figura illius maximi miraculi qd fuit in Chri icarnatiōe. Oportuit .n. natiuitatē eius ex virgine per aliqua prefigurari ad pparādos animos ad credēdum. Non tamē potuit p̄figurari ex equo: qa necessario figura deficit a figurato. Et ideo scriptura partū virginis ostendit per partū sterilium .s. Sarre, Anne, z Helisabeth. S3 differētia est qa Sarra a deo miraculose accepit virtutē 2cipiēdi: sed tñ ex humano semine. Et ideo dē HIC IN 2ceptiōe seminis.] Beata xp̄o virgo sine semine. Uñ in Sarra virtus diuina pparauit mām ad cōcipiēdum tñ ex sanguine: s3 in beata virgine etiā preparauit illam purissimā mām: z cum hoc fuit ibi virtus spūssancti loco seminis. Non eni3 ex virili semie: sed mystico spiramie factū est verbū dei caro.

Oēs 2ceptus miraculosi in testamēto veteri fūt figure cōceptus saluatoris.

¶ Deide cū dic. PROPTER quod z ab vno zc.] Ostēdit quid consecutu3 est in filijs ex virtute dei .s. multiplicatio seminis. Ubi primo consideranda est radix huius multitudinis que fuit vna .s. Abraham. vbi dicit. Propter qd .s. meritum fidei ab vno .s. Abraham. Esa. 51. Unum vocaui eum z benedixi ei multiplicaui eum. 2° considerāda est cōditio eius qa iam emortuus. Uñ dicit. ET HOC emortuo:] quia iam vetulus

erat:vt supra dcm̄ ē. ¶ Sȝ ↄ̄:q: mortua Sarra multos filios genuit ex alia vxore:sicut pȝ Gen.13. Ergo male dic̄ emortuo. ¶ R n̄° dōȝ ē ꝙ vetulus hn̄ gn̄at ex iuuē cula:nō āt ex vetula. Et sic erat ī ipe mortua vt° gene rādi q̄tū ad sarrā:nō ꝑ̄i ad alias. Uel dōm ē ꝙ itellr̄ ab vno.s.vtero sarre iam emortuo. Ro.4. Et emortuā vuluā sarre. Esa.51. Attēdite ad Abraā pr̄eȝ vr̄m ꝛ ad sarrā q̄ pepit vos. 3° ↄ̄siderāda ē dr̄ia inter illos qui ex Abraā ꝓcesserūt. Sic̄.n.nō oēs vt dr̄ Ro.9. qui sūt ex isrl̄:hi sūt israelite:sic nec hi q sūt ex semie abrahe oēs sūt filij:sȝ q filij sūt ꝓmissiōis estimanr̄ i semie. Jō eı° ꝓgenies diuidir̄ i duos.s.i bonos ꝛ malos. Boni signi ficār̄ p stellas de qb° dic̄ ꝙ oēs sūt tanq̄ sidera celi in multitudie. Bar.3°. Stelle dederūt lumē in custodijs suis ꝛ letate sūt. Mali vo signanr̄ p arenā maris ↄ̄ti guā:qa mali iudei de sele abrahe ↄ̄formanr̄ gētilitati. Arena āt fluctib° maris vndiqȝ cōcutir̄:ꝛ mali turbi nibus mūdi. Esa.57. Cor impij q̄si mare feruēs. Judei aūt nō oio fuerūt arena:sȝ q̄si arena:qa cōicabāt cum gētib° in malis. Un̄ pn̄t dici termin° maris. Hiere.5°. Posui arenā terminū mari. Jtē arena sterilis ē ꝛ infru ctuosa. Jsta ēt pctōres sunt steriles ab oi ope boni fru ct°. Un̄ dic̄ ꝙ ēt oēs sūt sic̄ arena q̄ ē ad orā maris innu merabilis. Et ē smo hiperbolicus. Uel dr̄ innumerabi lis:nō qa nō possit numerari:sȝ qa nō de facili potest numerari. Gen̄.22. Multiplicabo semē tuū sicut stel las celi:ꝛ velut arenā que est in littore maris.

¶ Juxta fidem mortui sunt hi oēs:cuȝ nō accepis sent ꝓmissiones:sȝ ꝓcul eas vidissent ꝛ credidis sent:salutassentq̄ȝ:ꝛ ↄ̄fessi fuissēt:se hospites atq̄ȝ aduenas esse in terra. Nā hec qui dicunt:decla rant se patriam inq̄rere. Et si illi° q̄dem memores fuissent:vnde fuerāt ꝓfecti:habebāt opportuni tatē reuertēdi. Nunc aūt meliorem expetunt:hoc est celestem. Quapp nō erubescit ipse deus voca ri deus illoꝝ:parauerat enim illis ciuitatem. ¶ Per
Gen.22. fidem obtulit Abraā Jsaac:cū tentaret̄:ꝛ vnige
Eccl.44. nitum obtulit:in quo promissiones acceperat: ad quem dictum fuerat: in Jsaac vocabit̄ tibi semē: cū illud secū ꝑpēdisset deū vl' a mortuis excitare posse:vn̄ illum ēt resurrectionis typo reduxit.

¶ Juxta fidem defuncti sunt oēs isti nō acce ptis repromissionib°:sȝ a longe eas aspiciē tes ꝛ salutātes ꝛ cōfitētes: qa peregrini ꝛ hospites sunt sup terrā. Qui.n.h̄ dicunt si gnificant se p̄riam inq̄rere. Et siq̄dem ipsius meminissent de qua exierūt:habebāt vtiq̄ȝ tēpus reuertēdi. Nūc aūt meliorē appetūt idest celestem. Jdeo nō ↄ̄fundit̄ de° vocari deus eoꝝ. Parauit.n.illis ciuitatem. Fide obtulit Abraā Jsaac cū tentaret̄:ꝛ vnige nitum offerebat: in quo susceperat repro missiones:ad quem dictum est:qa in Jsaac vocabit̄ tibi semen: arbitrās qa a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum ꝛ in parabolam accepit. Lec. IIII.

Supra cōmēdauit Apl's fidē Abraā q̄tū ad ha bitationē ꝛ gn̄ationē:h̄ cōmēdat ipm q̄tū ad suā ↄ̄uersationē vsq̄ȝ ad mortē. Et circa h̄ fac̄ tria. Prio.n.ostn̄dit q̄d p fidē fec̄. 2° ponit vnū qd̄ ꝑtinet ad fidē.ibi.QVI.n.h̄ dicūt ꝛc̄. 3° ostn̄dit q̄d p fidē recepit ibi.IDEO nō ↄ̄fūdit de° ꝛc̄. ¶ Fidē Abraā ꝛ filioꝝ ei° cōmēdat ex ꝑseuerātia:q: vsq̄ȝ ad mortem ꝑseuera uerūt in fide. Math.10.ꝛ.24°. Qui aūt ꝑseuerauerit vsq̄ȝ in finē hic saluus erit. Jō dic̄. Juxta fidem oēs isti defuncti sunt ꝑter Enoch. Uel oēs isti.s. Abraā:Jsaac: ꝛ Jacob. Et h̄ ē meli° dcīu:q: istis solum fcā ē ꝓmissio. Jtē cōmēdat eos a longa ꝓmissioꝝ dilatione.vn̄ dicit. NON acceptis ꝓmissionib°. Sed ↄ̄ vr̄ ꝙ receperint ꝓmissionē. Ecc.33°. Unus erat Abraā ꝛ hr̄ditate pos sedit terrā. R n̄deo dōm ē ꝙ possedit.i.possidēdi pm° ꝓmissionem accepit:nō tn̄ actu possedit:vt pȝ Act.7. ¶ Sequit̄.SED a longe eas aspicientes:qd̄ erat p fi dem.q.d. Intuētes visu fidei. Et forte de loco isto sum ptū est illud rn̄soriū in p° dn̄ica aduēt°. Aspiciēs a lon ge ꝛc̄. Esa.30. Ecce nomē dn̄i venit de lōginquo. Et sa lutātes.i.venerātes. Et loq̄r̄ sm̄ Chrysostomū ad simi litudinē nautaꝝ:q qn̄ ꝑmo vidēt portū ꝓrumpūt i lau dem ꝛ salutāt ciuitatē ad quā vadūt. Jta isti pr̄es vidē tes p fidē chr̄m ventuꝝ:ꝛ gl'iā quā p ipm ↄ̄secuturi erāt salutabāt.i.venerabanr̄ ipm.ps. Bn̄dict° qui venit in noie dn̄i deus dn̄s. Jo.8. Abraā pr̄ vester exultauit vt videret diē meū:vidit ꝛ gauisus ē. ¶ Jtē cōmēdāt fi dem ipsoꝝ ex sincera ↄ̄fessione:qa vt dr̄ Ro.10. Corde credit̄ ad iustitiā:ore aūt ↄ̄fessio fit ad salutem. Et ideo dicit.ET CONFITENTES: qa peregrini ꝛ hospites sunt sup terrā. Jsti.n.tres vocauerūt se aduenas ꝛ pe regrinos. Nā Gen.23. dicit Abraā. Aduena sum ꝛ pe regrinus apud vos. Dicit̄ ēt a dn̄o ad Jsaac Gen.26. Quiesce in terra quam dixero tibi:ꝛ peregrinare in ea. Jacob etiam.47.dicit. Dies peregrinationis vite mee. Dr̄ aūt peregrin° qui ē in via tēdēdi ad aliū locū. Esa. 23°. Ducent eā longe pedes sui ad ꝑegrinandum. Sed aduena ē ille q habitat in terra aliena:sȝ non intendat vlteri° ire. Jsti aūt nō solū ↄ̄fitebanr̄ se eē aduenas:sȝ etiā peregrinos. Sic ēt sanct° vir nō facit māsionē suā in mūdo:sȝ semp satagit tendere ad celum.ps. Aduena ego sum apud te ꝛ peregrin° sicut oēs pr̄es mei.

¶ Deide cū dic̄.QVI.n.h̄ dicūt ꝛc̄. Ostn̄dit ꝙ ista ↄ̄fes sio ꝑtineat ad fidē. Nullus.n.ē hospes ꝛ ꝑegrinus nisi q ē ex p̄ria ꝛ tēdit i illā. Cum ḡ isti ↄ̄fitenr̄ se eē hospi tes ꝛ ꝑegrios sup terrā significant se tēdere ad p̄riā suā.s. celestē hierl'm. Gal.4. Jlla q̄ sursum ē hierl'm libera ē. Et h̄ ē qd̄ dic̄.QVI.n.h̄ dicūt significant se p̄riā inq̄rere. ¶ Sed qa forte posset aliq̄s dicē ꝙ veꝝ ē ꝙ ipsi erāt ꝑegrini i terra philisteoꝝ ꝛ chananeoꝝ iter quos ha bitabāt:tn̄ intēdebāt redire i terrā vnde exierāt.h̄ re mouet dicēs.ET SI q̄dē illius p̄rie fue.s.meminissent. DE QVA exierāt hēbant vtiq̄ȝ tp̄s reuertēdi: qa ꝓpe erāt.NVNC aūt meliorē appetūt:qa celestē. vn̄ Gen. 24. dixit Abraā seruo suo. Caue ne qn̄ filiū meū redu cas illuc.ps. Elegi abiect° eē in domo dei mei mag̃ q̄ȝ habitare i tabernaculis pctōꝝ. ¶ Jtē. Unam peti a dn̄o hāc requirā vt inhabitē in domo dn̄i oib° dieb° vite mee. Jpsi ḡ p̄riam istā iq̄rebāt:nō domū paternā vnde exierūt. Jn quo significat̄ ꝙ illi q exeūt d vanitate seculi nō debēt illuc redire mēte.ps. Obliuiscere ppl'm tuū ꝛ domū pr̄is tui. Luc.9. Nemo mittēs manū suam ad aratrū ꝛ respiciēs retro apt° ē regno dei. Phil.3°. Que retro sunt obliuiscēs in anteriora me extēdēs. Pȝ aūt ꝙ ista eoꝝ vbo ꝛ facto ↄ̄fessio ꝑtinet ad fidem:qa ipsi illud qd̄ solum eis ꝓmissum fuerat:nec exhibitū firmis sime crediderūt etiā vsq̄ȝ ad mortē. Un̄ iuxta fidem.i. iuxta se hn̄tes fidē suā quasi sociā ꝛ inseparabilem de functi sunt. Apoc.2. Esto fidelis vsq̄ȝ ad mortē.

¶ Deide cū dic̄.IDEO non ↄ̄fundit̄ ꝛc̄. Ostēdit q̄d ex

fide sua meruerāt accipe. Ħ autē fuit honoꝛ maximus. Reputaꝰ āt maximꝰ honoꝛ qñ denoiaꝰ aliqs ab aliq̄ solēni officio: vel fuitio magni ⁊ excellētis dñi vl p̄ncipis sic notariꝰ pape vl cācellariꝰ regis. Maioꝛ autē honoꝛ ē qñ ille magnꝰ dñs vult nolari ab his q fuiūt ei. Sic aūt ē de istis tribꝰ Abraā: Jsaac: ⁊ Jacob: quoꝝ dñs rex magnꝰ sup oēs deos spālr vocat se coꝝ deuz. vñ Exo. 3. Ego sū deꝰ Abraā: deꝰ Jsaac: ⁊ deꝰ Jacob. vñ dic̄. IDEO nō ꝯfundiꝰ deꝰ vocari deꝰ eoꝝ. Et huiꝰ pōt triplex rō assignari. Pria qa deꝰ per fidē cog̃sciꝰ. Jsti aūt leguntꝰ p̄io sepasse se p cultū spālez ab ifidelibꝰ. vñ ⁊ Abraā p̄mꝰ accepit signaculū fidei. Ro. 4. Ut fieret p̄r multitudis gentū. Et iō ꝑponuntꝰ nobis i exēplū: sic illi p q̄s deꝰ p̄io cognitꝰ ē ⁊ p eos deꝰ notatus ē vt obiectū fidei. Et idcirco ab eis voluit nolari. ¶ Scda fm Aug. in glo. qꝛ i istis latet aliqd mysteriū. Jn istis .n. iuenimꝰ silitudinē gñationis q̄ deꝰ regñauit filios spūales. Uidemꝰ āt in ipsis q̄druplicē modum gñandi. Primꝰ modus ē liberoꝝ p liberas: sic abraā p sarrā genuit isaac: q genuit p rebecā iacob. Jacob āt octo p̄triarchas p Lyam ⁊ rachelē. Scds modus fuit liberoꝝ p ancillas: sic iacob p balam ⁊ çelphā genuit dan ⁊ neptalim gad ⁊ asser. Tertiꝰ modus fuit servoꝝ p liberas: sic isaac genuit p rebeccā esau: de q̄ dcm̄ ē. Maioꝛ serviet minoꝛi. Quartꝰ modus fuit servoꝝ per ancillā: sic p agar genuit abrā ismael. Jn Ħ g̃ designaꝰ diversus modus: qa dñs spūales filios gñat: qa aliqñ bonos p bonos: sic Timotheū p Paulū. Aliqñ bonos p malos: ⁊ ista ē gñatio liberoꝝ p ancillas. Aliqñ malos p bonos: sic Symonē magū p philippū. Et ista est gñatio fuoꝝ p liberas. Maloꝝ āt gñatio p malos reputaꝰ in semie. Uñ Gal. 4. Eyce ancillā ⁊ filiū eius. ¶ Tertia rō ⁊ vr magis fz intētionē Apl̄i: qa ꝯsuetū ē q rex vocaꝰ a p̄ncipali civitate: vel a p̄ria tota: sicut rex hierl̄m: rex romanoꝝ: rex frācie. Et iō DEVS ꝓpe vocaꝰ rex ⁊ deꝰ illoꝝ: q spālr spectāt ad civitatē illā hierl̄m celestē: cuiꝰ artifex ⁊ ꝯditoꝛ ē deus. Et qa isti v̄bo ⁊ facto ostēdebāt se ad illā civitatē ꝑtinere. ideo dꝛ deus illoꝝ. vñ dicit. Paravit enī illis civitatē .i. est ꝯditoꝛ civitatis illius quā ipse habebat ꝓpriā.

¶ Deide cū dicit. FIDE obtulit ⁊c̄. Ponit vnū aliud exēplū isigne circa fidē Abrahe inq̄ntū respicit deū .s. illud maximū sacrificiū cuiꝰ qd ad mādatū dñi voluit vnigenitū suū imolare filiū. Gen. 22. Et de hoc ostēdit tria. Prio qd fecerit. 2° q hoc ad fidē ꝑtinet. ibi. ET VNIGENITVM ⁊c̄. 3° qd ex Ħ recepit. ibi. VNDE eū ⁊ in parabola ⁊c̄. Dicit g̃. ABRAAM cū tentareꝰ obtulit .i. offerre voluit fide ISAAC: sicut pz p totū 22ᵐ. capl̄m Gen. ¶ Hic est duplex qō. Una qa inocētē occidē ē ꝯ legē nāe: ⁊ ita pctm̄. g̃ volēdo offerre peccavit. ¶ Rñdeo dcm̄ ē q ille q ex mādato supioris iterficit si ille licite ꝑcipit: alius licite obedit: ⁊ potest licite exeq misteriū suū. Deꝰ aūt hz morti ⁊ vite auctoritatē. 1. Reg. 2. Dñs mortificat ⁊ vivificat. Deꝰ autē subtrahendo vitā alicui ēt inocēti nulli facit iniuriam. Uñ ⁊ quotidie dispōne divina multi nocētes ⁊ inocētes moriuntꝰ. Et iō dei mādatū licite poterat exequi. ¶ Itē q̄riꝰ de Ħ qd dic̄. CVM tentareꝰ. Deꝰ .n. nullū tentat: qa tentare ē ignorātis. ¶ Rñ° dcm̄ ē q diabolus tētat vt decipiat. 1. The. 3. Ne forte tentaverit vos q tentat. Hoc pz in tentatiōe q̄ tentavit Chrm̄. Mat. 4. Hō h̄o tentat vt cognoscat. 3. Reg. 10. dꝛ de regina sabba que venit ad salomonē vt tentaret eū in enigmatibꝰ. Sic nō tētat deꝰ q oīa novit: sz tētat vt hō sibiipsi inotescat quāte fortitudis ⁊ fragilitatis sit i se. Deu. 8. Ut tentaret te ⁊ nota fierēt q̄ in aīo tuo v̄sabanꝰ. Itē vt alij tētatū

cog̃scāt q ex Ħ eis ꝓpōiꝰ i exēᵐ: sic Abraā ⁊ Job. Eccl. 44°. ⁊ 1. Mac. 2. Abraā in tētatiōe ivētꝰ ē fidelis.

¶ Deide cū dic̄. ET VNIGENITVM ⁊c̄. Multum subtilr ōndit q illa obediētia ꝑtinebat ad fidē. Sic .n. supra dcm̄ ē. Abraā lz mltū senex credidit deo ꝓmittēti. q in Jsaac bñdicturꝰ eēt ei in semie: credebat ēt deū posse mortuos suscitare. Cū g̃ ꝑcipiebaꝰ ei q occideret nō erat spes vltra iā de sarra iam valde antiq̃: qa Jsaac erat iā adolescēs: posse hēe filiū. ⁊ iō cū crederet obediēdū mādato dei nō restabat nisi q crederet resuscitari Jsaac p quē debat ei vocari semē. Uñ dicit. ET VNIGENITVM .i. sarre: de q̄ .s. filio nato debat deꝰ pactū ꝓmissū cōplere: sic pz Gen. 17. Uel vnigenitū .s. iter liberos. Gen. 22. Tolle filiū tuū vnigenitū Jsaac q susceperat repromissiōes. Ad quē ēt dcm̄ ē .i. rōne cuiꝰ ⁊c̄. ARBITRANS .i. firmiꝰ credēs: qa ⁊ a mortuis potēs ē deꝰ eū suscitare. Hoc g̃ fuit argūᵐ fidei maximū: qa articulus resurrectionis ē vnꝰ de maioribꝰ.

¶ Deide cū dic̄. VNDE eū ⁊ in parabolā accepit ⁊c̄. Ondit qd p fidē meruit: qꝛ cū iā nō restaret aliud nisi imolari ipz vocavit eū angelus ⁊ arietē herētē cornibus loco filij imolavit. Hoc āt fuit parabola .i. figura Chr̄i futuri. Aries .n. herēs cornibꝰ iter vepres ē humanitas ꝯfixa cruci q̄ passa ē. Jsaac .i. divinitas evasit cū deꝰ vere mortuꝰ ē ⁊ sepultꝰ. Et sic pz q ista figura valde icōplete adequat figuratū. Accepit g̃ eū .s. Jsaac in parabolā .i. figurā Chr̄i crucifigēdi ⁊ imolandi.

¶ † Per fidem de futuris bñdixit Jsaac filio Jacob ⁊ Esau. † Per fidē Jacob moriēs: singulis filijs Joseph bñdixit: ⁊ adoravit fastigium virge illius. † Per fidē Joseph moriens: de egressione filioꝝ israel meminit: deq3 ossibꝰ suis mandavit. † Per fidē cū natus esset Moises: occultatus est menses treis a parētibꝰ suis: ꝓpterea qd viderēt elegantē puellū: nec veriti sunt edictū regis. Per fidē Moises iā grādis renuit vocari filius filie Pharaonis: potius eligēs simul malis affici cū populo dei: quam temporarijs peccati cōmodis frui: maiores arbitratꝰ divitias ꝓbrium Christi quā egyptioꝝ thesauros. Respectum enim habebat remunerationis.

Gen. 27. Gen. 48. ⁊ 49. Gen. 50. Exo. 2.

¶ Fide: ⁊ de futuris bñdixit Jsaac Jacob ⁊ Esau. Fide Jacob moriēs singulos filioꝝ Joseph bñdixit: ⁊ adoravit fastigium virge eiꝰ. Fide Joseph moriēs de ꝓfectione filioꝝ israel memoratꝰ est ⁊ de ossibus suis mādavit. Fide Moyses natꝰ occultatus est mēsibꝰ tribꝰ a parētibꝰ: eo q vidissent elegātē infantē: ⁊ nō timuerunt regis edictū. Fide Moyses grādis factus negavit se eē filiū filie Pharaonis: mag eligēs affligi cū pplo dei q̄ tēporalis peccati hēe iocūditatē: maiores divitias estimans thesauro egyptioꝝ iproperiū Chr̄i. Aspiciebat enim remunerationē. Lec. V.

Supra posuit Aplus exēplū de fide Abrahe: hic ponit exēplū de fide Jsaac: Jacob: ⁊ Joseph. Et p̄io de fide Jsaac. Dicit g̃ q ISAAC fide de futuris .i. que se extēdebant ad futura BENEDIXIT Jacob ⁊ Esau. Uel bñdixit DE FVTVRIS .i. p̄o fu-

tiris. Uel bñdictiõe q̃ se extẽdebat ad futura. Uerba enim sua nõ habebãt efficaciã nisi ex virtute dei p quaꝫ ꝗdẽ bñdictiões mior plat⁹ fuit maiori. Qđ nõ fuit q̃tũ ad psonas eoꝝ: sꝫ q̃ᵐ ad duos pplos q ex ipis exierũt. Ps. In idumeã extendaꝫ calciamẽtũ meũ. Fuerunt.n. idumei q egressi sunt de Esau subiti filijs isrl. In quo signabat q mior ppls.s.gẽtiũ p fidẽ debebat puenire pplm maiorẽ.s.iudeoꝝ. Mat.8°. Multi ab oriente ⁊ occidẽte veniẽt ⁊ recubẽt cũ Abraã: Isaac: ⁊ Jacob: in regno celoꝝ. filij aũt regni eycient i tenebras exterio/res. Illa ẏo bñdictio q̃ erat de fide gẽtiũ futura p fi/dem facta fuit: quia respicit aliquid futurum.

℄ Deide cũ dic. FIDE Jacob moriẽs ⁊c.] Prosegt de fide Jacob: ⁊ ponit illud qđ ipse fec̃ i bñdicẽdo duob⁹ filijs Joseph: sic hr Gen.48. vbi dr q cũ nũciatũ fuissꝫ ioseph q pr ei⁹ egrotaret adduxit duos filios suos qb⁹ Jacob bñdixit cãcellat manib⁹ i h pferẽs effraiꝫ ma/nasse q̃tũ ad dignitatẽ: qa de effraim fuit dignitas re/galis.s. Jeroboã. Hec aũt bñdictio fuit p fidẽ: qa reue/latũ ei fuit q ita futurũ erat. Que qdẽ bñdictio refere/bat ad ppl'ꝫ q egressus ẽ ab ipsis: nõ ad psonas ipoꝝ. Itẽ p FIDEM adorauit fastigiũ vge ei⁹.] h hr Gen.50. vbi dr q fec̃ Joseph iurare q sepeliret eũ i sepulchro patrũ suoꝝ: ⁊ post iurm tanq̃ secur⁹ de pmisso adora/uit ad caput lectuli: vt dic̃ lr̃a nr̃a. Uel FASTIGIUM vge ei⁹.] vt dicũt.70. Uel SUPER fastigium:] vt hr in greco. Et totũ h põt stare: qa ipe erat senex: ⁊ iõ porta/bat virgã: vel recepit sceptrũ Joseph donec iurasset: ⁊ añq̃ redderet ei adorauit: nõ ipsaꝫ vgã nec Joseph: vt qdã male putauerũt: sꝫ ipm deũ innixus ad cacumẽ: vel sup fastigiũ vge ei⁹. Ad qđ mot⁹ fuit ex osideratiõe po/testatis chri: quã ptãs Joseph figurabat. Ipse.n. tanq̃ pfect⁹ egypto portabat sceptrũ in signũ ptãtis chri. Ps. Reges eos i vga ferrea. Ul si ADORAUIT fastigiũ] i.sensus: qr adorauit chriꝫ figuraꝫ p vgã illã sicut ⁊ nos adoram⁹ crucifixũ ⁊ crucẽ rõne chri passi in ipsa. Uñ ppe nõ adoram⁹ crucẽ: sꝫ chrim crucifixũ in ipsa.

℄ Deide cũ dic̃. FIDE Joseph moriẽs ⁊c.] Prosequit exẽplũ de fide Joseph vbi põit duo q̃ hñtur Gen. vlt. vbi dixit frib⁹ suis. Uisitabit vos dñs: ⁊ mãdauit ossa sua inde portari. Uñ fides ei⁹ fuit q̃tũ ad duo. p qa cre/didit pmissionẽ factã õbere ipleri p reditũ filioꝝ isrl i terrã pmissiõis. 2° qa i ipa credebat chriꝫ eẽ nasciturũ ⁊ resurrecturũ ⁊ mltos cũ ipo: vñ desiderabat hic poñ i illa resurrectiõe. Et h ẽ qđ dic̃ q IOSEPH moriẽs fi/de] i.p fidẽ memorat⁹ ẽ de PROFECTIONE filioꝝ isrl.] ⁊ h q̃tũ ad pᵐ. ET DE ossib⁹ suis mãdauit] q̃tũ ad 2ᵐ. Sꝫ q̃re nõ fec̃ se statĩ portari sic pr suus. Rñ⁹ dõs q h ñ potuit: qr nõ hẽbat tũc tãtã ptãtẽ sic hẽbat i morte pris: ⁊ iõ tũc poterat: qđ tñ circa mortẽ suã nõ potuit. 2° qa sciebat q mltas afflictiões dẽbant susti/nere filij isrl post mortẽ ei⁹. Ut q̃ hñent certã spem de libatiõe sua ⁊ reditu ad terrã pmissionis voluit ad so/latiũ corp⁹ suũ remanẽ cũ ipsis. Uñ ⁊ moyses tulit illđ secũ: sic ⁊ quelꝫ trib⁹ corp⁹ pris sui: vt dic̃ Hiero.

℄ Deide cũ dic̃. FIDE Moyses ⁊c.] Prosegt de prib⁹ q fuerũt sub lege. Hoc.n. ipẽ icepit a Moyse. Eccl.24. Legẽ mãdauit moyses in precpta iustitiaꝝ. Jo.1. Lex p moysem data ẽ. Illud ãt ipe distingut i tria.s. añ exitũ de egypto: in exitu: ⁊ post exitũ. Uñ tria fac̃. Prio enim ostẽdit qđ factũ fit añ exitũ. 2° qđ i exitu.ibi. FIDE re/liquit egyptũ ⁊c.] 3° qđ i terra pmissionis.ibi. QUID adhuc dicã ⁊c.] Circa pᵐ duo fac̃. Prio.n. ondit qđ fa/ctuꝫ in natiuitate moysi. Scđo qđ ipse fecit.ibi. FIDE Moyses ⁊c.] Ubi tãgit historia que ponit Exo.1. q pharao mãdauit occidi masculos ne multiplicaret. Scđo hr q parẽtes moysi vidẽtes ipm elegãtẽ absco/derũt eũ mẽsib⁹ trib⁹: qđ attribuit Aplus fidei ipsoꝝ. Credebãt.n. aliquẽ nasciturũ qui liberaret eos ab illa suitute. Uñ ex elegãtia pueri estimabãt aliquã vtuteꝫ dei eẽ i illo. Ipsi.n. erãt rudes ⁊ rustici sudãtes i opib⁹ luti ⁊ lateris. Eccli.19. Ex visu cognoscit vir. Ex quo habet q lꝫ fides sit de inuisibilib⁹: tñ p aliq̃ signa visi/bilia possum⁹ niti ad ipsaꝫ. Marci vlt. Sermonẽ cõ/firmãte sequẽtib⁹ signis. Ce aũt ipsi h fecerunt ex fide nõ ex affectu carnali. pꝫ: qa nõ timuerũt regis edictũ. Uñ exponebãt se piculo psonaꝝ: qđ non fecissent nisi credidissent aliqđ magnũ futuruꝫ de puero. Mat.10. Nolite timere eos q occidũt corp⁹ ⁊c. ¶ Sꝫ 3̃: qa ipsi postea exposuerũt ipm. q̃ nõ pp fideꝫ seruabãt ipsum. ¶ Rñdeo dõm ẽ q exposuerũt ipsuꝫ nõ ad necãduꝫ: sed ne surriperet eis. vñ posuerũt eũ in fiscella cõmit/tentes eũ diuine puidentie. Credebant enim pbabilr q fuisset interfectus si fuisset apud eos inuentus.

℄ Deide cũ dic̃. FIDE grãdis effect⁹ ⁊c.] Ondit qđ ipse moyses p fidẽ fecerit. Et p qđ fec̃. 2° ondit q illud fa/ctũ ptinebat ad fidẽ.ibi. ASPICIEBAT eni ⁊c.] Tan/git enim historiã q̃ hr Exo.2. vbi dr q filia Pharaonis fecit ipsũ a mr̃e pueri nutriri: ⁊ q adoptauit eũ in filiũ. Ipse ãt negauit se eẽ filiũ ei⁹: nõ qdẽ ẏbo sꝫ facto: qr 3̃ volũtatẽ pharaõis interfecit egyptiũ q ledebat hebreũ. Et h ẽ qđ dic̃. GRANDIS effect⁹ p fidẽ negauit se esse filiũ filie pharaonis.] Quo ãt affectu h fecerit ostẽdit cũ subdit. MAGIS eligẽs ⁊c.] In quo ondit mirabilis virt⁹ ei⁹. ℄ Duo.n. sunt q̃ maxie hoies appetũt.s. iocũ/ditatem ⁊ delectationẽ circa bona exteriora ⁊ his 3̃ria maxie fugiũt.s. dolorẽ ⁊ afflictionẽ q̃ opponit primo: paupertatẽ ⁊ abiectionẽ q̃ opponit scđo. Ista ãt duo ele/git moyses.s. qa pposuit dolorem ⁊ afflictionẽ iocũdi/tati pcti tpalis: q.s. semp ẽ cuꝫ pctõ. Itẽ paupertatẽ ppo/suit diuitijs pp chriꝫ. Prou.16. Meli⁹ est humiliari cũ mitibus q̃ diuidere spolia cũ supbis. Ps. Elegi abiect⁹ eẽ in domo dei mei mag̃ q̃ hitare i tabñaculis pctoꝝ.

℄ Quãtũ q̃ ad pᵐ dic̃. MAGIS eligẽs affligi cũ pplo dei] i.s. quẽ pharao affligebat: q̃ HABERE iocũditatẽ pcti tpalis] i. transitorij. Qđ fuisset si cũ egyptijs affli/xisset filios isrl. ℄ Quãtũ aũt ad 2ᵐ.s. q pelegit pau/pertatẽ dic̃. MAIORES diuitias estimãs improperium chri] i. pro fide chri: eadẽ.n. ẽ fides antiq̃ꝝ ⁊ nr̃a. Uel IMPROPERIUM chri:] qđ.s. sustinuit a frib⁹ suis: sic dcm ẽ. Nũqd interfice tu me vis sic occidisti heri egy/ptiũ: Qđ iproperiũ fuit figura q chris suscipe dẽret i/propiũ a iudeis. Ps. Improperiũ expectauit cor meus ⁊ miseriã. Maiores ãt diuitias credidit eẽ duo pdcã THE/SAURIS egyptioꝝ.] Esa.33. Diuitie salutis sapia ⁊ sciã.

℄ Deide cũ dic̃. ASPICIEBAT enim ⁊c.] Ondit q pdẽ/cta fcã moysi ptinebãt ad fidẽ chri. ℄ Sciẽdũ est aũt q q̃dã sũt sꝫ se bona ⁊ delectabilia. q̃dã aũt sꝫ se tristia ⁊ mala. Mala ãt nullus pp se peligit: sꝫ pp finẽ: sic in/firm⁹ peligit potionẽ amarã ⁊ tristia delectabilib⁹ rõ/ne alicui⁹ maioris boni: qđ p h põt 3̃seq. Et sic scti pp spem finis vltimi eterne felicitat peligũt afflictiões ⁊ paupertatẽ diuitijs ⁊ voluptatibus: qa p ista ipediunt a 3̃secutiõe finis sperati. Mat.5°. Beati eritis cũ maledi/xerint vobis hoies ⁊ psecuti vos fuerint ⁊c. Et sequit. Gaudete ⁊ exultate: qm merces vr̃a copiosa ẽ in celis. Gen.15. Ego protector tuus sũ: ⁊ merces tua magna ni/mis. Et iõ dicit q HOC faciebat] qa ASPICIEBAT] oculo.s. fidei. IN REMUNERATIONEM:] quã.s. ex h sperabat. Uñ fides est suba sperãdaꝝ reꝝ ⁊c.

¶ Per fidez reliquit Egyptū: haud veritus ferociaz regis. Perinde.n. quasi vidisset eū qui ē inuisibilis: ita obdurauit.
Exo.12. † Per fidem fecit pascha ꝛ effusionē sanguinis: ne is qui perimebat ꝓmogenita: tangeret ipsos.
Ibidē.14. † Per fidez trāsierūt rubrum mare: veluti ꝑ siccam terrā: qȏ cū tentassent egyptij: absorpti sunt.
Josue.6. † Per fidez menia Hierico cō
Ibidē.z.6. ciderūt circūdata ad dies septē. † Per fidē Raab meretrix nō perijt vna cū his q nō obedierāt: cū excepisset hospitio exploratores pacifice.

¶ Fide reliquit egyptiū: nō verit⁹ aiositatē regis. Inuisibilez eē tanq̄ vidēs sustinuit. Fide celebrauit pascha ꝛ sanguis effusionez: ne qui vastabat primitiua tāgeret eos. Fide trāsierūt mare rubrū tanq̄ ꝑ aridam terrā: qȏ experti egyptij deuorati sunt. Fide muri Hierico corruerūt circuitu dieꝝ septē. Fide Raab meretrix nō perijt cū icredulis excipiēs exploratores cū pace. Lec. VI.

Supra posuit Apl's fidē Moysi q̄ntū ad id qȏ fecit in egypto: hic q̄ntū ad id qȏ fecit i exitu de egypto. Et circa h̄ facit tria. Prio.n. ondit qd fecerit in exitu de egypto. Scdo ondit moduz exeūdi. ibi. FIDE celebrauit ꝛc̄. Tertio qd ꝑ fidē factū ē cū pplo ifideli. ibi. FIDE Raab ꝛc̄. Dicit ḡ ꝙ MOYSES fide idest ꝑ fidē RELIQVIT egyptū. Sicut autē habet Exo.2°. Prio fugit de egypto iterfecto egyptio. Scdo aūt exiuit qn̄ simul oēs filios israel eduxit. Glo. autem exponit de scdo exitu: qa seqt̄. NON verit⁹ aiositatē idest idignationē REGIS. In p̄.n. exitu legit̄ Exo.2°. eū timuisse. Prouer.14. Iracūdiā regis iustis sustinebit. In scdo ȷ̄o nō timuit. Prouer.28°. Iustus q̄si leo cōfidēs absq̧ terrore erit. Pōt tn̄ referri ad primum. ¶ Sed nūqd tūc nō timuit? Rn̄deo dōm ē ꝙ in timore duo ꝯsiderāda sunt. Unū qȏ aliqn̄ pōt eē vituperabile. s. qn̄ pp timorē facit aliqd nō faciēdū: vł dimittit faciēduz. Et sic nō timuit moyses: qa pp timorē nō dimisit iuuare frēs suos. Aliud ē qȏ pōt eē laudabile: qn̄ scȝ salua fide refugit ꝑiculuz pp timorē instātē. Mat.10. Cū ꝑsequent̄ vos in ciuitate ista fugite i aliā. Si.n. aliqs salua honestate sua posset vitare ꝑiculū ꝛ nō vitaret stult⁹ esset: ꝛ tentaret deū: qȏ est diabolicū. Et sic Jesus cessit volentib⁹ ipm lapidare: nec ad suggestionem diaboli voluit se ꝑcipitare: ita ꝛ Moyses ꝯfidēs de diuino auxilio fugit pp timorez regis ad tps. Et ꝓbat ꝙ h̄ fecit ex fide: qa fides ē de inuisibilib⁹: ꝛ iste sustinuit. i. expectauit deū inuisibilez ꝛ ei⁹ adiutoriū tanq̄ vidēs. ps. Confortet̄ cor tuum ꝛ sustine dn̄m. 1. Thi.1. Regi aūt seculoꝝ imortali ꝛ inuisibili ꝛc̄. Moyses.n. in vtroq̧ exitu expectabat dei adiutoriū. vn̄ i prio dicit Exo.2. De⁹ pr̄is mei adiutor me⁹. In scdo ȷ̄o Exo.14. Uos tacebitis ꝛ dn̄s pugnabit pro vobis.

In tiore qn̄ dimittit̄ facē qȏ ē faciēduz nō ē vituperabile: sȝ salua fiō refugit ꝑiculuz pp timorē instantem/h̄ est laudabile.

¶ Deide cū dicit. FIDE celebrauit pascha ꝛc̄. Ostēdit qd fecerit q̄ntū ad moduz trāseūdi. Et prio ponit illud qȏ fuit factū ad ꝑparationē trāsit⁹. Scdo q̄ntū ad ipm trāsituz. ibi. FIDE trāsierūt. Tertio q̄ntū ad id qȏ ꝑ fidez factū fuit q̄ntū ad itroitū terre ꝓmissiōis. ibi. FIDE MVRI ꝛc̄. ¶ Quātū ad p̄m̄ ponit historiā que habet̄ Exo.12. Ubi dn̄s mādauit illis an̄ exituz filioꝝ isrł. s. eadē nocte imolari agnū: ꝛ de sanguie ei⁹ vtrūq̧ postē ꝛ superliminare liniri. Carnes ei⁹ assas cū azimis ꝛ lacticis agrestib⁹ comedi: cū multis aliis que obseruāda erāt vt ibi hȝ videri. Et h̄ vocabat̄ pascha. s. esus agni ꝛ effusio sanguis q̄ duo cōcurrebāt ad trāsitū illū quē facturi erāt i ꝓxio. Dr̄ aūt pascha a paschin grece: qȏ latine ē passio: vel a phase qȏ hebraice idez est qȏ trāsitus. In h̄ āt figurabat̄ ꝙ Chr̄s ꝑ passionē trāsiret ex h̄ mūdo. Jo.13. Ut trāseat ex h̄ mūdo. Itē ꝙ nos ꝑ meritū mortꝭ ei⁹ a terrenis ad celestia ab iferno trāsimus ad celū. Eccl.24. Trāsite ad me oēs q cōcupiscit me. Qȏ qdē fuit ꝑ virtutē sanguis Chr̄i. Supra.10. Hn̄tes itaq̧ fiduciā frēs i itroitu scōꝝ i sanguinē Chr̄i. Fuit aūt in illa pascha duplex trāsit⁹. Un⁹ q̄ trāsibat dn̄s ꝑcutiēs egyptios. Ali⁹ q̄ ppls trāsibat. Sic ēt sanguie Chr̄i q est agn⁹ imaculat⁹ debēt liniri postes fidelium. intellc̄s. s. ꝛ affect⁹. Dicit ḡ. FIDE i. ꝑ fidē CELEBRAVIT PASCHA i. esum agni. ET SANGVINIS effusionē ad liniēdaz postes domoꝝ. Et q̄re h̄ faciebat⁹ NE. s. qui vastabat primogenita egyptioꝝ TANGERET EOS. ps. Percussit oē ꝓmogenitū i tra egypti.

Pascha vł a paschin grece/vł a phase hebraice.

¶ Sed q̄rit̄ q̄ꝝ misterio h̄ fcm̄ sit: vtruz. s. bonoꝝ vel maloꝝ angeloꝝ: qa vr̄ ꝙ ꝑ malos. ps. Immissionez ꝑ angelos malos. ¶ Rn̄deo dōm ē ꝙ nō est incōueniēs de qbuscūq̧. ¶ Un̄ sciēduz ē ꝙ penaꝝ isflictio fit interdū ꝑ bonos angelos. Sicut.n. dicit Diony. 4. ca. de di. no. Punire malū nō ē malū: sȝ malū facē est malū. Punitio.n. ē op⁹ iustitie: sic̄ pȝ de angelo q cōtriuit castra assirioꝝ. Esa.37. Qui credit̄ fuisse bon⁹ angelus. Un̄ talis punitio indifferēter fit ꝑ bonos ꝛ malos: sed differēter a bono ꝛ a malo: qa bon⁹ nō punit nisi exercendo iustitiā diuinā in malos. Et i scriptura operatio diaboli attribuit̄ deo: cuiusmodi ē hec. Malus āt ꝛ si obsequat̄ diuine iustitie: tn̄ nō ex intētiōe h̄ agit: sȝ ex ꝑuersitate volūtatꝭ sue affligit bonos ꝛ malos: ꝛ libētius bonos si ꝑmittat̄: sic̄ pȝ de Job. Iste ḡ angelus q dixit Moysi. Trāsibit dn̄s ꝑcutiēs egyptū bon⁹ āgel⁹ fuit cū ipe aliqn̄ loquat̄ i ꝑsona sua. Bono āt angelo aliqn̄ subministrat spūs nequā. vn̄ adhibitū fuit ibi misteriuz ei⁹ male ꝛ puse volūtatꝭ volūtarie operātꝭ ad cedē. Et iō dic̄ imissionē ꝑ angelos malos. Nō ḡ tāgebat eos q erāt sāguie signati malus āgel's terroī ꝛ tiore dei: vtpote nō ꝑmissus. Bon⁹ āt terrebat̄ admirādo ỽtutez dei.

¶ Deide cū dic̄. FIDE trāsierūt ꝛc̄. Ostēdit qd egit in ipso trāsitu. Et ꝓmo ostēdit h̄. Scdo ondit ꝙ illud ptinebat ad fidē. ibi. QVOD experti ꝛc̄. Dic̄ ḡ ꝙ FIDE idest PER FIDEM trāsierūt mare rubrū tāq̄ ꝑ aridaȝ terrā. Duo.n. ibi ꝑ fidē fcā sunt. Unuȝ ꝙ hō fecit. s. ꝙ cōmiserūt se ad trāseūduȝ qȏ nō fuit nisi ꝑ fidē. Aliud fuit ex pte dei. s. ꝙ aque fuerūt eis ꝓ muro. Hoc āt fuit ꝑ fidē. Operatio.n. miraculoꝝ attribuit̄ fidei. Mat.17. Si habueritꝭ fidē sic̄ granū synapis: diceris mōti huic trāsi hinc ꝛ trāsibit. ḡ hoc fide fcm̄ est. i. hoc meruit fides. Et hoc habet̄ Exo.14. ꝛ.15. ¶ Deinde ostēdit ꝙ h̄ ꝑtinet ad fidē: qa egyptij h̄ experti. i. volētes experiri deuorati sunt: qa. s. nō habuerūt fidē. Exo.15.

¶ Deinde cū dicit. FIDE MVRI Hierico ꝛc̄. Agit de eo qȏ ꝑ fidē fcm̄ est in introitu terre ꝓmissionis. De h̄ habet̄ Jos.6. Ubi dr̄ ꝙ ad mādatum dn̄i sacerdotes septē dieb⁹ cū archa testamēti circuierūt ꝓmā ciuitatez vltra iordanū. s. hierico: ꝛ septia die septies circuitu muri ei⁹ corruerūt. h̄ fuit aliqd ex pte hoīs. s. ꝙ ex mādato dn̄i circuierūt credētes mādatū dn̄i debere ipleri. Aliqd āt ex pte dei. s. ꝙ sic AD CIRCVITVM eoꝝ muri corruerūt. ¶ Moralr̄ Hierico iterpretat̄ luna siue defect⁹: ꝛ signat mūduȝ istū. Muri ei⁹ sunt ipedimēta qb⁹ aliqs detinet̄ in mūdo. Per buccinas qbus

leuite τ sacerdotēs intonabant: voχ pdicatoꝝ signat. Per circuitū septē dieꝝ tot⁹ designat decursus pntis tpis: qui ꝑ septē dies cōplet. Per que dat intelligi ꝙ oīa ipedimēta mūdi cadūt ad ꝯtinuā vocē pdicatiōis. 2ᵉ Coꝛ.10. Arma militie nr̄e non sunt carnalia: sꝫ potē/tia deo ad destructionē munitionē ꝯsilia destruētes: τ oēm altitudinē extollentē se aduersus sciaꝫ dei.

C Deide cū dicit. FIDE RAAB meretrix τc.] Ostēdit gd factū sit ꝑ fidē ab aliquo de ppl'o ifideli. s. a Raab: de qua Jos. 5. τ 6. Cū. n. Josue misisset exploratores ad explorādū Hierico ipsi euaserūt auxilio isti⁹ mulieris que dr̄ meretrix. i. idolatra. Uel ad lrāꝫ: meretrix erat ad quā igressi sūt nō ad peccādū: sꝫ ad latēduꝫ. Dom⁹ eniꝫ taliū patēt marie de nocte. Isti ēt venerāt de no/cte. Dom⁹ ēt ei⁹ ꝯiuncta erat muro. Meretrices auteꝫ absqꝫ exceptione accipiūt idifferēter: τ iō meli⁹ pote/rant apud eā occultari. Ista ḡ ꝑ fidē liberata fuit. Uñ dicit. RAAB meretrix fide] .i. ꝑ fidē. RECIPIENS ex/ploratores cū pace nō periit] cū icredulis q corporalr̄ perierūt: q2 exploratores iurauerāt ei ipsaꝫ liberare τ oēꝫ domū pris sui: qđ τ fecerūt. C Quare āt magꝫ de/clinauerint ad ipsaꝫ pōt dici vt ipa min⁹ posset incul/pari indifferēter oēs recipiēs. Nec erat ꝯuenīes vt sa/lus ipsoꝝ fieret alicui saluāti ipsos occasio mortis. In B aūt ꝙ ipsa ex receptiōe ipsoꝝ liberata ē designatur ꝙ recipientes predicatores euāgelij liberant a morte eterna. Math. 10. Qui recipit ꝓphetā in nomine ꝓ/phete mercedem ꝓphete accipiet.

C Et quid p̄terea loquor: Deficiet eniꝫ me tēpus
Judicū.6. cōmemorantem † de Gedeone: † de Barac: † τ
Ibideꝫ.4. Sampsone: τ Hiephthae: necnō Dauid: τ Sa/
Ibideꝫ.13. muele: ac ꝓphetis: qui per fidē expugnauerūt re
Ibideꝫ.12. gna: operati sunt iustitiaꝫ assequuti sunt promis/
Dañ.14. siones: † occluserūt oꝛa leonū: † extinxerunt vim
Dañ.3. ignis: effugerunt acies gladij: validi facti sunt ex imbecillitate: effecti sunt robusti in bello: incur/
3. Reg.17. siones auerterunt exteroꝝ. † Mulieres accepe/
4.9. runt ex resurrectione moꝛtuos suos.

C Et gd adhuc dicā? Deficiet. n. me tēpus enarrātē: de Gedeon: Barach: Samson: Hiepte: Dauid: Samuel τ ꝓphetis qui ꝑ fideꝫ vicerūt regna operati sunt iustitiam: adepti sunt repꝛomissiones. Obturauerūt oꝛa leonū: extinxerūt impetuꝫ ignis. Effu/gauerūt acieꝫ gladij: cōualuerūt de ifirmi/tate: foꝛtes facti sunt in bello. Castra verte runt exteroꝝ: acceperūt mulieres de resur rectione moꝛtuos suos. Lec. VII.

Supra posuit Apl's ea q̄ fcā sunt a pūb⁹ ꝑ fidem ante itroitū: τ in ipo itroitu terre ꝓmissio/nis: hic accedit ad narrādū exēpla illoꝝ qui fuerūt in ipsa terra ꝓmissionis: que q2 multa sunt. Iō breuiter ꝓmissis noib⁹ patruꝫ ponit in gn̄ali p̄cipua fcā ipsoꝝ: ponēs cāꝫ illi⁹ breuitat. Et circa B facit tria. Pꝛio po/nit noia patrū τ cāꝫ q̄re breuit vult eoꝝ fcā ptrāsire. Scđo ondit gd fecerūt ꝑ fidē. ibi. QVI per fideꝫ vice/runt τc.] Tertio gd per fideꝫ receperūt. ibi. ADEPTI sunt τc.] Dicit ḡ. Quid adhuc dicā: q.d. Perueni vsqꝫ ad tēpus itroit⁹ terre ꝓmissionis: in quo pauca respe/ctu dicēdoꝝ dicta erāt. Remanēt. n. tot dicēda q̄ non possent explicari. DEFICIET. n. tēp⁹ me enarrātē] .i. si velīꝫ enarrare nō sufficiet mihi tps eplaris enarratio/nis: que dꝫ eē succincta. Uñ Hiero. ad Paulinū. 6. ca. Neqꝫ. n. eplaris angustia lōgi⁹ euagari patiebat. Uel TEMPVS vite] capit hic. Isto mō logt Jo. vlt. Sunt qdeꝫ alia multa q̄ fecit Jesus τc. vbi dicit Glo. ꝙ logt hyperbolice. Nec tñ ē falsuꝫ: sꝫ est figuratiua locutio. Ps. Ubi nos hēmus annūciaui τ locut⁹ suꝫ multiplica/ti sunt sup nūm. Dicit lrā Hieronymi. Si annūciare vo/luero plura sunt q̄ꝫ narrari queāt. C Sciendum tñ ꝙ aliqui istoꝝ aliq̄ mala fecerūt: τ aliq̄ bona. vñ non nu/merant hic nisi q̄tū ad bona q̄ fecerūt vel receperūt. Tñ ꝓbabile ē ꝙ oēs fuerint finalr̄ scti: ex quo Aplus noiat eos in cathalogo sctoꝝ. Pꝛio ḡ ponit GEDEO/NEM] de quo Judic. 6. Quem p̄mittit: τ q2 nihil malī fecit: τ q2 fecit factū multū isigne: τ foꝛte ēt q2 accepit maximū signū icarnationis Chri in vellere τ roꝛe: de quo dr̄ in ps. Descēdit sicut pluuia in vellus. Scđo po/suit BARACH.] de q̄ Judi. 4°. Qui nō fuit ita insignis sicut Gedeon: cui ēt illa victoria nō fuit reputata: sꝫ magꝫ mulieri: τ iō foꝛte postponit ipꝫ. 3° ponit SANSON.] de q̄ Judi. 13. De quo spālr̄ vr̄ ꝙ nō deret hic nūerari: q2 i moꝛte peccauit iterficiēdo se. Augu. aūt ṗ de ci. dei dicit ꝙ excusat: q2 credit B fecisse mādato dei: cuius signū ē q2 nō potuisset domū tantā ꝓpa v̄tute subuer/tere: sꝫ v̄tute dei q̄ nō adiuuat ad malū. Quarto ponit HIEPTE.] de q̄ Judic. 11. Istū postponit Sansoni: q2 nō fecit tot fcā insignia sicut ille. ¶ Dubitat auteꝫ de hiepte si imolādo filiā suā ex voto peccauerit. Uidet ꝙ nō: q2 dr̄ ibi. Irruit spūs dn̄i in Hiepte. Et post hoc seqt votū suū τ victoria. ¶ Cōtra. Dicit Hiero. ꝙ fuit in vouēdo idiscret⁹: τ i reddēdo ipius. ¶ Rñdeo dōm est ꝙ fuit ibi aliqd a spūscō. s. mot⁹ ad vouēdū i gn̄ali: ꝙ. s. imolaret qcqd occurreret sibi imolabile. aliqd aūt ex ꝓpꝛio suo spū. s. ꝙ imolauit qđ nō debuit τ in B pec/cauit: sꝫ post penituit. Silr̄ Gedeon peccauit faciendo ephot τ in tentādo deum in petitiōe signi in vellere: τ postea penituit sicut τ Dauid: de quo subdit dicēs. ET DAVID τ Samuel] de qb⁹. s. in libris Regum agit. ET ALIIS ꝓphetis] de qb⁹ si vellet dicē tps deficiet.

¶ Sed tūc qđ ē verū oēs isti q dicti sunt fuerūt ꝓphe. ¶ Rñdeo dōm ē ꝙ spūsctūs mouet mētē ꝓphe: sicut agēs p̄ncipale mouet instrm̄ suū. Pōt aūt spūsanctus mouere ad tria. s. ad cognoscēduꝫ: ad loquēdū: τ ad fa/ciēduꝫ. Et qđlibet istoꝝ dupl'r. Ad cognoscēdū. s. qn̄qꝫ cū itellu ei⁹ qđ vr̄. sicut fuit Isaac τ alij ꝓphete: vñ di/cti sunt vidētes. 1. Reg. 19. Qui hodie dr̄ ꝓpheta olim dicebat vidēs. Aliqn̄ aūt sine cognitiōe ei⁹ qđ vr̄. sicut pꝫ i somnio Pharaonis τ i visione Balthasar. Ad lo/quēdū ēt mouet 2ʳ. Qn̄qꝫ ad sciēdū id de q̄ logt: sicut pꝫ de Dauid. Qn̄qꝫ aūt nescit: sicut Cayphas τ foꝛte ēt Balaā. Silr̄ ēt qn̄ mouet ad faciendūꝫ τ scit gd facit: sicut Hieremias q abscōdit lumbare suū sup eufratē. Qn̄qꝫ aūt nescit: sic dicit Aug. sup Joā. de militib⁹ q di/uiserūt sibi vestimēta Chri: nō tñ cogn̄scebāt mysteriuꝫ ad qđ illa diuisio oꝛdiabat. Hoc ē ḡ de rōne ꝓphe: ꝙ cogn̄scat illud qđ videt: vel dic: vl facit. Qn̄ aūt nō co/gnoscit nō ē vere ꝓpheta: sꝫ participatiue tm̄. Et sic dic Joā. Caypham ꝓphasse: q2 habuit aliq̄d ꝓphetie. Iste aūt motus spūssancti dr̄ instinctus s̄m Augusti.

Spūssanctus mouet ꝓphetas ad cognoscē/dū/ ad loquē/dum/ τ ad fa/ciendum.
Ad cogno/scēduꝫ cū vi/deri/ vl vide/re sine cogni/tione.
Ad loquēdū cū sciētia vel sine sciētia.
Ad faciēduꝫ τ sciēduꝫ vel nō sciēduꝫ.

C Deide cū dic. QVI per fidē vicerūt regna τc.] Ostē/dit gd sancti de qb⁹ locut⁹ ē fecerūt. Et pꝛio ostēdit B in gn̄ali. Scđo descēdit ad q̄dā spālia ibi. OBTVRA/VERVNT oꝛa leonū τc.] Pꝛio nūc ponit facti ipsoꝝ meritū. Scđo p̄miuꝫ. ibi. ADEPTI sunt τc.] Circa pᵐ sciēduꝫ ē ꝙ iter oēs actus exterioꝛes virtutū moꝛaliū

act⁹ fortitudinis ⁊ iusticie videntᷣ esse pcipui: qa maxie ptinēt ad bonū cōe. Per fortitudinē.n. respublica defendit ab hoste: per iustitiā xo ɔseruat. Uñ Aplus ex vtroq; actu cōmēdat sctōs patres. Ab actu qdē fortitudinis cū dicit: q ISTI PER fidē vicerūt regna ǀ.i. reges vl ēt regna ipsoꝝ: sicut Dauid ⁊ Josue. Nihilominus tñ sanctī spūalr PER FIDEM vicerūt regna ǀ.i. regnū diaboli. de quo Job.41°. Ipse ē rex sup vniuersos filios supbie. Itē CARNIS. ǀ Ro.6. Non ḡ regnet pctm̄ in vr̄o mortali corpe. Itē regnū mūdi. Jo.8. Regnū meū nō est in h̄ mūdo. Isti aūt vincūt p fidem. pᵉ Jo.5. Hec ē victoria q̄ vincit mundū fides nostra. Nullus.n. pōt pñtia cōtemnere nisi ppter spem futuroꝝ bonoꝝ. Per ɔtēptū.n. pncipalr vincit mundus. Et io qꝛ fides ostēdit nobis inuisibilia pp q̄ cōtemnit mūdus: ideo vincit mūdum fides nr̄a. Ab actu autem iustitie cōmēdat eos cū dic. OPERATI sunt iustitiā. ǀ Aliqñ aūt iustitia ē virt⁹ gn̄alis: qñ.s. obedit legi diuie. ps. Justus dñs ⁊ iustitias dilexit. Et.2. Mach.9. Justū est subditū eē deo. 1. Jo.3°. Qui iustitiā facit iustus est. Aliqñ aūt est virtus spālis: ⁊ ista cōsistit in actionib⁹ ⁊ cōicationib⁹ humanis: qñ.s. reddit qs vnicuiq; quod suū est. Utrāq; aūt iustitiā habuerūt sancti. Esaie.54. Hec est hereditas seruoꝝ dei: ⁊ iustitia apud me dicit dñs. Eccl'ici.1. Concupiscēs sapientiā serua iustitias.s. obediendo mādatis. Itē ipsam exercendo in populo. ps. Feci iudicium ⁊ iustitiā in omni tēpore.

¶ Deide cū dicit. ADEPTI sunt ⁊c̄. ǀ Ostēdit qd receperunt: qa adepti sunt repromissiones. Promissio.n. dei efficax est: qa nunq̄ deficit deus in pmissis. Ro.4°. Quecūq; pmisit de⁹ potēs ē ⁊ facere. ps. Fidelis de⁹ in oibus xbis suis. ¶ Sed ɔ. Supra eodē. Juxta fidē defuncti sunt nō acceptis repromissionib⁹. ¶ Rñdeo dōm ē q illud qd hic dr̄ tripl'r pōt intelligi. Uno mō q pmissio dei sit illa spālis qua pmittit sanctis vitā eternā. Et istam nullus accepit ante aduentū Christi. Roma.15. Ad ɔfirmādas pmissiones patrum. Scd̄o pro pmissione de terra pmissionis hn̄da. Et istam nō acceperūt priores patres.s. Abraā Isaac ⁊ Jacob: sed tantum patres posteriores: sicut Josue ⁊ alij sancti. Tertio pro pmissione particulari: q.s. vnicuiq; promissum fuit sicut Dauid regnū ⁊ Ezechie sanitas. Et istas promissiones consecuti sunt.

¶ Deide cū dic. OBTURAUERUNT ora leonū ⁊c̄. ǀ Ponit quedā pticularia beneficia aliqb⁹ collata. Et pmo que ptinent ad remotionē mali. Scd̄o illa q̄ ptinent ad executionem boni. ibi. FORTES facti sunt in bello ⁊c̄. ǀ Malū aūt nociuū hois ē duplex. Unū exterius ⁊ aliud interius. Secūdū ponit. ibi. CONUALUERUNT ⁊c̄. ǀ Exterius aūt malū ē duplex: qa aut illatū ē a creatura irrōnali aut rōnali. Scd̄ō pōit ibi. EFFUGAUERUNT ⁊c̄. ǀ Ab irrōnali z'.s. vl ab iaiata vel ab aiata. Nocumētū illatū ab inaiata tāgit. ibi. EXTINXERUNT ipetū ⁊c̄. ǀ ¶ Quātum ḡ ad aiata dicit. OBTURAUERUNT ora leonū. ǀ Loquit autē in plurali: lz nō fuerit nisi vnus.s. Daniel: sicut ēt dicit Mat.2. Defuncti sunt enī qui querebāt aiam pueri. Nulla aūt tunc querebat Christū occidere nisi solus Herodes. Cuius rō est: qa logt de oib⁹ sanctis cōiter quasi de vno collegio sctōꝝ. Et qd vnus facit iputat alijs: ⁊ etiā oibus: qd fit per virtutē spūssancti que est cōis oibus. Unde ēt in isto cōtextu logt tanq̄ de pluribus. Pōt ēt dici q hoc cōpletū est i Dauid: qui sicut ipse dicit.1. Regū.17°. Leonē ⁊ vrsum interfeci. Et ēt Sanson Judicū.14. Per leones aūt spūalr intelligit diabolus. pᵉ Pet.5°. Aduersarius vester diabolus ⁊c̄. Qui ḡ insult⁹ eius reprimit os leonū obturat. Job.29. Conterebā molas iniqui ⁊ de dentib⁹ eius auferebam predā. ¶ Nocumētū a re inaiata remouet cū dicit. EXTINXERUNT impetū ignis: ǀ sicut habet de tribus pueris in Dan.3°. Itē ad preces Moysi ⁊ Aaron extinct⁹ est ignis qui missus a dño deuorabat populū murmurantē: sicut pz Nume.11.⁊.16. Ignis iste ē interior mot⁹ cōcupiscēntie vel ire. Qui ḡ refrenat illū motum extinguit ipetū ignis. ps. Supercecidit ignis ⁊ non viderūt solē. ¶ Remotionē nocumēti per rōnalem creaturā illatā tangit cū dicit. EFFUGARUNT acies gladij ǀ.i. aciem hostis cū gladijs acutis. Hoc autē frequentissime factū fuit per ipsos: sicut pz de Josue Gedeone ⁊ Dauid. Per gladiū aūt mala suasio itelligit. ps. Lingue eoꝝ gladius acut⁹. Istos gladios fugat q malā linguā tacere facit. Eccl'ici.28. Sepi aures tuas spinis: ⁊ noli audire linguā nequā. Prouer.25°. Uent⁹ aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguam detrahentē. ¶ Nocumētū interius ē infirmitas de cu⁹ remotione dicit. CONUALUERUNT de infirmitate: ǀ sicut spālr apparet de Ezechia.4. Regū.20. ⁊ Esa.38. Ista aūt ifirmitas est pctm̄. ps. Miserere mei dñe qm̄ infirmus sum. Conualescit ergo qui resurgit.

¶ Deide cū dicit. ET FORTES facti sunt. ǀ Ponit bñficia q̄tum ad assecutionē boni: ⁊ ponit tria. Primū ptinet ad h̄ q fortiter egerūt. Unde dicit. FORTES facti sunt i bello: ǀ sicut pz de Josue Eccl.46. Fortis i bello Jesus naue successor Moysi in pphetis ⁊c̄. Sic pz ēt de multis alijs. Scd̄o ptinet ad effectū illi⁹ fortitudinis. Uñ dicit. CASTRA verterūt exteroꝝ ǀ sicut pz de machabeis ⁊ de Dauid. ps. Si ɔsistāt aduersū me castra nō timebit cor meū. Sed tertiū ptinet ad effectū fortitudis diue. Uñ dicit. ACCEPERUNT mulieres de resurrectiōe mortuos suos ǀ.i. p resurrectionē. Qd aliqui male itelligētes exposuerūt mortuos suos.i. viros suos resuscitatos per h̄ asserētes q per mortē non soluit mr̄imoniū verū etiā si resurgat. Qd est contra Aplm. Ro.7. Si dormierit vir ei⁹ liberata ē a lege viri. ¶ Unde sciēdū ē q ēt in effectib⁹ sacroꝝ est quedā dria. Quedā.n. sacramēta iprimunt caracterem: sicut baptismus: cōfirmatio: ⁊ ordo. Et qa caracter i anima ppetuo manet. Ideo baptizat⁹ vel cōfirmat⁹ vel ordīatus si resuscitaret nō dz iterari aliqd illoꝝ sacroꝝ. Alia xo sacra nō imprimūt caracterē: sicut pnīa: extrema vnctio: ⁊ sic de alijs: qa sunt ɔ aliqd iterabile: ⁊ io iterari pñt. Inter alia aūt ē mr̄imoniū: ⁊ ideo nō dicit viros: sz mortuos: qa mr̄es filios suos mortuos receperunt p resurrectionē quoꝝ resurrectio fuit qdā figurū future resurrectionis icohate p Chrm̄. De istoꝝ resurrectiōe vel magis resuscitatiōe hr̄.3. Regū.17°. Et 4. Reg.4. Tñ isti sic resuscitati fūt iteꝝ mortui. Christus autē resurgēs ex mortuis iā nō morit. Ro.6. Uñ resurrectio ei⁹ fuit initiū future resurrectionis. pᵉ Cor.15. Chrs resurrexit a mortuis pmitie dormiētiū. Sicut at ista tēporalia bñficia illis data sunt tanq̄ infirmis ad sustētationē p meritū fidei ipsoꝝ: ita fuerūt figura futurorum bonoꝝ que nobis ex merito fidei dabuntur. Mat.vlt. Signa aūt eos qui crediderint h̄ sequēt ⁊c̄. Que Gregorius exponit de bonis spūalibus.

¶ Alij vo distenti sunt: aspernati redemptionem vt potiorem sortirent resurrectionē. Alij rursus ludibrijs ⁊ flagris explorati sunt: insuper ⁊ vinculis ⁊ carcere: ǀ lapidati sunt: dissecti sunt: tēta- 2. Par.24.

4.Reg.1. ti sunt: occisione gladij occubuerūt: ꝛ oberrarūt in ouillis ꝛ caprinis pellib⁹: destituti: pressi afflicti: qbus indignus erat mūdus: in desertis errātes: ꝛ montibus: ac speluncis: ꝛ cauernis terre. Atqꝫ oēs hi testimōniū promeriti per fidem: nō acceperant ꝓmissionē: qd̄ deus de nobis melius qddaꝫ ꝓuiderat: ne sine nobis ꝯsummarent̄.

¶ Alij aūt distenti sunt nō suscipiētes redēptionē vt inuenirent meliorē resurrectionē. Alij ꝟo ludibria ꝛ verbera experti insup ꝛ vincula ꝛ carceres: lapidati sunt: secti sunt: tētati sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circuierūt in melotis in pellibus caprinis: egentes: angustiati: afflicti: qbus dignus nō erat mundus: in solitudinib⁹ errātes: in montib⁹ ꝛ speluncis: ꝛ in cauernis terre. Et hi oēs testimonio fidei ꝓbati: nō acceperunt repromissionē: deo pro nobis melius aliquid prouidente: vt non sine nobis consummarent̄. Lec. VIII.

Supra posuit Apl's exēpla scōꝝ patrū antiquoꝝ qui multa ꝛ magna fecerūt ꝑ fidē: h̄ ponit exēpla illoꝝ qui multa ꝑ fideꝫ passi sunt. Et circa h̄ facit duo. Prio.n. ostendit quō passi sunt ꝑ fidem. Scdo ostēdit quō promissiones eis facte dilate sunt ꝛ quare. ibi. ET HI oēs testimonio ꝛc.] Circa ṗmū duo facit: qꝛ prio ponit mala ab alijs eis illata. Scdo mala ꝓpa volūtate assumpta. ibi. CIRCVIERVNT IN melotis ꝛc.] Ab alijs aūt illata sunt eis mala dupl'r: qꝛ quedaꝫ in vita: quedaꝫ ꝟo in morte. Et ista duo ponit. ibi. LAPIDATI sunt ꝛc.] In vita ꝟo mala tripl'r illata sunt eis: qꝛ q̄daꝫ q̄tū ad corporalē afflictionē: q̄dā quātuꝫ ad irrisionē: q̄daꝫ q̄tū ad iclusionē. Quātū ad primū dicit. ALII AVTEM ꝛc.] q.d. Ita dictuꝫ est ꝙ qdaꝫ multa bona receperunt ꝑ fidē vel in amotione mali: vel i executiōe boni tēporalis. In qb⁹ figurabat̄ vet⁹ testm̄: qd̄ ꝯferebat bona tēporalia. Sꝫ alij multa ꝓpter fidē passi sunt: quoꝝ qdā DISTENTI SVNT] in eculeis: sic̄ dr̄ 1. Mach. 2°. ꝛ 2. Mach. 6°. de pueris suspensis ad ceruices matrū. Et. 7°. de septē fratribus. In istis sanctis ṗmo figurabat̄ nouū testm̄. Vñ dicit. NON suscipiētes redēptionē] .i. liberationē. Qui eniꝫ subijcit̄ pene ē quodā mō seruus pene. Et iō liberari a pena dr̄ redēptio. ps. Hic quos redemit eos de manu tribulantis. Sed q̄re nō fuerunt liberati ostēdit: qꝛ h̄ nō fuit ꝑ h̄ qꝛ nō de⁹ hūit ꝓuidentiaꝫ de ipsis: sꝫ vt inuenirent vitā eternā que melior est q̄ı liberatio in q̄cūqꝫ pena p̄ñti vel quecūqꝫ resurrectio vite p̄ñtis. Et ideo dicit. VT MELIOREM inuenirent resurrectionem.] Job. 19°. In nouissimo die de terra surrecturus sum. Esaie. 26. Viuent mortui tui interfecti mei resurgent. Vel dicit. MELIOREM:] qꝛ ex h̄ ipso ꝙ maiora pro Christo passi sunt maius ṗmiuꝫ recipient. Sicut enim dicit̄ p̄ͣ Corin. 15. Stella differt a stella in claritate sic erit resurrectio mortuoꝝ. Qui.n. fuerūt maiores i merito: maiores erūt in ṗmio. Et ideo apostoli preferunt̄ martyrib⁹: martyres ꝟo oib⁹ alijs. Maiores.n. merito maiores sunt ṗmio. Precipua ꝟo sunt merita martyrū. Jo. 15. Maiorē hac dilectionē nemo hꝫ ꝛc. Nec tñ quilibet martyr maior est quolibet cōfessore: sꝫ aliquis martyr pōt esse maior aliquo cōfessore ꝛ ecōuerso: aliqs cōfessor aliquo martyre: sꝫ non vlter. Pōt.n. cōparari vnus alteri: vel quātuꝫ ad genus operis: vel quātū ad gradus charitatis. Nullus aūt actus q̄tū est de se: est ita meritorius: sicut quo qs morit̄ ꝑ Christū: qꝛ dat illud qd̄ hꝫ carius .s. vitā propriam. Mat. 5. Beati qui ꝑsecutionē patiunt̄ ꝓpter iustitiā. Si ꝟo ꝯsideret̄ radix oīs meriti q̄ est charitas. p̄ͣ Cor. 13. Sic opus ꝓcedens ex maiori charitate ē magis meritoriuꝫ. Et sic pōt vn⁹ simplex ꝯfessor eē maioris meriti apud deuꝫ. Apl's aūt loqt̄ in gn̄e opis dicēs. Vel.s. MELIOREM] idest maiorē ꝛ clarioreꝫ INVENIRENT resurrectionē.] Vñ ly meliorē īportat cōparationē status p̄ñtis vite ad futurā resurrectioneꝫ. Vel cōpationē claritat̄ resurrectiōis vni⁹ resurgētis ad claritatē alteri⁹. Ly meliorē īportat cōparationem vel stat⁹ p̄ñtis ad futurā/vel claritat̄ resurrectionis vnius ad alterā.

¶ Deide cū dicit. ALII LVDIBRIA ꝛc.] Ponit mala illis illata in vita q̄tū ad irrisionē factaꝫ ꝟbis dicens: ꝙ alij experti sunt ludibria: sicut pꝫ de Sanson. Judi. 16. de Thobia ꝛ Job ꝛ Esaia. Esaie. 50. Faciem meaꝫ nō auerti ab increpantib⁹ ꝛ cōspuētib⁹ in me. Hieremias etiaꝫ dicit. Hiere. 20. Factus est mihi sermo dñi in opprobriuꝫ ꝛ derisum. ¶ Quātuꝫ ꝟo ad scd̄ā dicit: ꝙ EXPERTI sunt verbera:] sicut pꝫ de Michea de quo. 3. Regū vltio. ꝛ 2. Paral. 18°. dicit̄ ꝙ percussit eū Sedechias in maxillam. In qbus oībus presignabant̄ passiones noui testamenti. p̄ͣ Corin. 4°. Spectaculuꝫ facti sumus mundo ꝛ angelis ꝛ hominibus.

¶ Deide cū dic̄. INSVPER ꝛ vincula ꝛc.] Ponit mala sanctis illata quātuꝫ ad inclusionem. Unde dicit. INSVPER ꝛ vincula.] sicut Hieremias: de quo Hiere. 20. dr̄ ꝙ positus in neruo. Nec soluꝫ vincula: sed etiaꝫ carceres: sic̄ Hieremias. Hiere. 37. ꝛ 38. Et Micheas 3. Regū vlti. ¶ Consequēter ostēdit mala illata q̄tū ad mortē cuꝫ dicit. LAPIDATI sunt ꝛc.] Qd̄ qdeꝫ genus mortis tunc erat cōe apud oēs iudeos. Mat. 23°. Hierl'm hierl'm que occidis ꝓphetas ꝛ lapidas eos q ad te missi sunt. Sic lapidat⁹ est Naboth. 3. Regū. 21. Et Hieremias .s. de quo legit̄ ꝙ iudei lapidauerūt euꝫ in Egypto lapidibus quos absconderat sub muro laterino dom⁹ ipsius Pharaonis. Et lꝫ Epyphanius dicat ꝙ fuit tractus: tñ cōiter ponitur ꝙ fuit lapidatus. Zacharias etiā filius Joiade fuit lapidat⁹: vt legitur 2. Paral. 24. .i. barachie. ¶ Scdm genus mortis incōsuetū ꝛ crudele ponit cuꝫ dicit. SECTI SVNT.] Hoc dicit ꝓpter Esaiā quē Manasses fecit secari serra lignea. Et loqt̄ plural'r: lꝫ nō fuerit nisi vnus ꝑꝫ ꝯsuetudinē scripture ꝑ cām supradictā. ¶ Tertiū gen⁹ cū dicit. TENTATI SVNT.] vel .s. ꝯsentirent. Qd̄ dicit ꝑ Mathathiā ꝛ filios ei⁹. 1. Mach. 2°. Et ꝓpter Eleazaꝝ. 2. Mach. 6°. Et ꝓpter historiā de septē fratrib⁹. 7. ca. Et tandeꝫ occiderunt eos. Treñ. 4°. Melius fuit occisis gladio q̄ interfectis fame. Specialr tñ Urias fuit occisus a Dauid. 2. Regum. 11 Et Josias. 4. Regum. 23.

¶ Deinde cū dicit. CIRCVIERVNT in melotis ꝛc.] Ponit mala voluntarie assumpta. Et ad ista tria reducunt̄ .s. ad exteriorē cultū ad ꝑsone statum. ibi. EGENTES ꝛc.] Et ad habitationis locum ibi. IN SOLITVDINIBVS ꝛc.] Quātuꝫ ergo ad cultū dicit. CIRCVIERVNT in melotis ꝛ in pellib⁹ caprinis.] Melota ē vestis facta de pilis cameloꝝ: vt qdā dicunt. Vel melius ꝙ taxus hꝫ pellem hirsutaꝫ de qua fit vestis q̄ dr̄ melota. Pellis caprina cū hoc ꝙ est hirsuta est etiam vilis. Et hec dicunt̄ de Helya. 4. Reguꝫ. 1. ꝙ erat vir pilosus ꝛ zona pellicea accinctus renib⁹. Et de talib⁹ vestib⁹ dicit Augu. in libro de sermone dñi: ꝙ pōt esse Melota ē vestis fcā de pilis cameloꝝ/ vel de pelle taxi.

in tali veste intẽrio mala si qs vtat̃ ad vanã gloriam: bona aũt si ad cõtemptũ mũdi ꝛ macerationẽ carnis. Precipue aũt qui pfuerĩt statũ pnie debent ostẽdere signa pfessiõis. Et iõ lꝫ eis vti talib⁹ vestib⁹: nõ tñ ad ostẽtationẽ: ꝛ sic vtebant̃ pphete. ℭ Quãtuꝫ autẽ ad statũ psone dicit. EGENTES] qꝫ carebãt diuitijs: in q̃ prefigurabãt statũ pfectionis noui testamenti. de quo dr̃ Matth. 19. Si vis pfectus eẽ vade ꝛ vẽde oia que possides. Et h̃ fuit spẽaliter de Helya qui pastus fuit a coruis ꝛ a muliere vidua. 3. Regum. 17°. ps. Pauper ego sum in laborib⁹. Jdeꝫ. Egenus ꝛ pauper ego sum. ℭ Jtẽ ANGVSTIATI SVNT] sicut pꝫ de Helya q fugit a facie Jezabel. 3. Regũ. 19. Et de Dauid q fugit a facie Absalon. 2. Regũ. 15. ℭ Jtẽ AFFLICTI] labore corporali: sicut de Helya q dormiuit lassus subter vnã iuniperũ. ℭ Et subdit. QVIBVS dignus nõ erat mũdus.] Sicut dicit Dionysius i epla ad Joãnẽ euãgelistã. Mali aliqñ per ea q̃ faciũt ostẽdunt idicia sue dãnationis: vñ dicit qꝫ p h̃ qꝫ mali separauerunt a se beatũ Joãnem ostẽdebat de⁹ qꝫ erãt indigni societate eius. Et iõ dicit Apl's qꝫ mũdus nõ erat dign⁹ eis. q. d. Oẽ mundani nõ erãt digni societate istoꝝ. Jo. 15. Ego elegi vos de mũdo ppterea odit vos mũdus.

ℭ Deinde cũ dicit. IN SOLITVDINIBVS ꝛc.] Ostẽdit h̃ quãtuꝫ ad locũ: qꝛ ppriã mansionẽ nõ habebãt: sꝫ errabãt in solitudinib⁹ ꝛ in montib⁹ ꝛ in speluncis ꝛ in cauernis terre: que sunt loca apta ad contẽplationem ꝛ penitẽtiaꝫ. Dicitur aũt spelunca que fit arte: sed cauerna que est a natura vel ab aliquo accidẽte: sicut ex corrosione aquaꝝ. Jsta patent de Dauid. 1. Regũ. 22°. ꝛ 23°. Et de Helya. 3. Regum. 19.

ℭ Deide cũ dicit. ET HI oẽs ꝛc.] Ostẽdit qꝫ eis dilate sunt pmissiones. Et ne putet̃ qꝫ h̃ fuerit pp defectum meriti: ideo scdõ designat rationeꝫ illi⁹ dilationis. ibi. DEO pro nobis ꝛc.] Dicit ğ qꝫ HI OMNES testimonio fidei iuẽti sunt] pbati. i. per fidẽ hñt testimoniũ qꝫ sunt pbati. i. approbati a deo. 2. Coꝛ. 10. Non eniꝫ qui seipsuꝫ cõmendat ille pbatus est: sed quẽ de⁹ cõmendat. Sap. 3. Tanq̃ aurum in fornace probauit eos. Et tñ non acceperũt pmissiones. s. glorie vel promissam vitam vsqꝫ ad Christuꝫ. ps. Distulisti Chrm. Temporales eniꝫ acceperũt nõ aũt spirituales. Supra codẽ. Defuncti sunt nõ acceptis promissionibus.

ℭ Deide cũ dicit. DEO pro nobis ꝛc.] Ostẽdit rõnem dilationis ex q̃ aliq sumpserũt cãꝫ vel occasionẽ erroris q dicũt qꝫ nullus in paradisuꝫ itrabit vsqꝫ ad vltimaꝫ ꝯsumationẽ q̃ erit p finaleꝫ resurrectionẽ. Sed h̃ est ꝯ Aplm. 2. Coꝛ. 5. Scim⁹ qꝫ si terrestris domus nr̃e hui⁹ habitationis dissoluat̃ qꝫ edificationẽ hẽm⁹ ex deo domũ nõ manufactã: sꝫ eternaꝫ in celis ꝛc. Jsta ğ ꝯsumatio de q̃ loqt̃ Aplus põt referri ad pmiuꝫ essentiale. s. btitudinẽ que habet̃ per Chrm. Michee. 2. Ascẽdit pandens iter ante eos: quã nõ habuerũt sancti veteris testamẽti. Uel põt referri ad stolaꝫ corporis que nõ dabit̃ vl'iter vsqꝫ post resurrectionẽ vl'em: sꝫ forte aliqui iam habeãt ipsaꝫ ex speciali puilegio. Nõ ergo sine nobis ꝯsumant̃: sꝫ pficiunt̃ duplici stola: vt sicut dicit Glo. Jn cõmuni gaudio oiuꝫ maius fiat gaudiuꝫ singuloꝝ. Unde in hoc nobis de⁹ puidit. Et iõ dicit. DEO PRO vobis aliqd melius puidente.] ps. Ecce q̃ȝ bonum ꝛ q̃ȝ iocũduꝫ habitare fratres in vnũ. Magis eniꝫ gaudet homo cũ plurib⁹ gaudentib⁹. Glo. Si isti tenuerũt fideꝫ qui tamdiu expectauerũt regẽ multo magis teneam⁹ nos qui statim recipimus. Lu. 23°. Hodie mecũ eris in paradiso.

Error dicentiũ nulliũ posse intrare in regnũ celoꝝ nisi post diem iudicij.

Cap. XII.

Proinde nos quoqꝫ cũ tãta septi sim⁹ nube testium: i deposito onere omni: ꝛ tenaciter inherẽte pctõ: per tolerãtiam curramus in pposito nobis certamine: respicientes ad fidei ducẽ ꝛ ꝯsummatorẽ Jesum: qui pro pposito sibi gaudio: pertulit crucem: ignominia cõtempta: ꝛ ad dexteram throni dei cõsedit. Reputate. n. qd is taleꝫ sustinuerit a peccatorib⁹ aduersus se ꝯdictioneꝫ: ne defatigemini animis defecti. Nondum vsqꝫ ad sanguineꝫ restitistis aduersus peccatũ repugnantes.

Epbe. 4.
Collo. 3.
1. Pe. 2.

Jdeoqꝫ ꝛ nos tantã hñtes impositam nubem testiuꝫ: deponẽtes omne pondus ꝛ circũstans nos pctm̃ per patiẽtiaꝫ curramus ad ppositũ nobis certamẽ: aspiciẽtes i auctorem fidei ꝛ ꝯsummatorẽ Jesuꝫ qui pposito sibi gaudio sustinuit crucẽ ꝯfusione cõtempta: atqꝫ in dextera sedis dei sedet. Recogitate eniꝫ eũ qui taleꝫ sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsuꝫ cõtradictionem: vt ne fatigemini animis vr̃is deficiẽtes. Nondũ. n. vsqꝫ ad sanguinẽ restitistis aduersus peccatũ repugnantes.

Supra Apls multiplr̃ cõmẽdauit fideꝫ p quã mẽbra Chr̃o capiti ꝯiungunt̃: h̃ ponit moraleꝫ monitionem exhortãs vt fidẽ quã tenẽt corde: opibus demõstrẽt: sicut et monet Jaco. ca. 2° Canonice sue. Et primo docet qũo se hẽãt hĩe circa mala. Scdõ qũo hẽãt se hĩe circa bona. ca. 13. ibi. CHARITAS fraternitatis ꝛc.] Est aũt duplex maluꝫ. s. pene ꝛ culpe. Primo ğ docet qũo se debẽt hĩe circa mala penalia tolerãda. Scdõ circa mala culpe vitãda. ibi. PROPTER qd remissas ꝛc.] Ad tolerãduꝫ aũt malũ pene Primo iducit exẽplo antiquoꝝ. Scdõ exẽplo Chr̃i. ibi. ASPICIENTES in actoreꝫ ꝛc.] 3° auctẽ scripture. ibi. ET OBLITI estis ꝛc.] Circũ ğ ad p̃m dic̃. IDEOQVE NOS hñtes tantã nubẽ testiuꝫ interpositã ꝛc.] q. d. Jta dictũ ẽ qꝫ sctĩ testimonio fidei pbati: nec tñ habuerũt pmissiones: ꝛ tñ cũ h̃ nõ defecerũt in expectãdo: ergo nos q hẽmus tantã nubẽ testiũ interpositã ꝛc. Sancti dicunt̃ TESTES DEI:] qꝛ vbo ꝛ fcõ glorificabat̃ de⁹ p eos. Mat. 5. Sic luceat lux vr̃a corã hoib⁹ vt videãt opa vr̃a bona ꝛ glorificent prẽꝫ vr̃uꝫ q in celis ẽ. Esaie 44°. Uos teste s mei dicit dñs. Dicuntur autẽ sancti NVBES.] Primo pp cõuersationis sublimitatẽ. Esa. 60. Qui sunt isti q vt nubes volant ꝛc. Scdõ pp doctrine fecũditatẽ. Job. 26°. Qui ligat aquas in nubib⁹ suis vt nõ erumpãt pariter deorsuꝫ. Et. 36. Effundit hymbres ad istar gurgitũ q de nubib⁹ fluũt. Tertio pp spũalis ꝯsolationis vtilitatẽ. Sicut. n. nubes pstant refrigeriũ sic exẽpla scõꝝ. Esa. 18. Et sic̃ nubes roris i die messis. Hãc ğ nubẽ testiũ hẽmus iterpositã: qꝛ ex vita sctõꝝ quodãmõ iducit̃ nobis necessitas ad imitãduꝫ. Jac. 5. Exẽpluꝫ accipite frẽs exit⁹ mali ꝛ longanimitatꝫ laboris ꝛ patiẽtie pphas. Augusti. Sicut spũssctũs loqt̃ in scriptura: ita i gestis scõꝝ q̃ nobis sũt forma ꝛ pcepcũ vite. Hoc est ğ exẽpluꝫ scõꝝ qd iducit. Sꝫ qꝛ ad ꝯfirmãduꝫ se ad aliqd exẽplar iterduꝫ ex ipedimẽto suge

Obelã pene ꝛ culpe.

ueniẽte impedit̃ bõ:ĩõ remouet illð qð potiſſime pôt
ĩpedire. Illud aũt ẽ põdus pcti. Tribulatio autẽ ẽ q̃ſi
q̃dã agon. 1. Cor. 9. Oĩs q in agone ↄtẽdit ab oĩbus ſe
abſtinet. ¶ Sic aũt in curſu ꝛ certamie opꝫ oĩa aggra
uãtia deponere: ita ꝛ ĩ agone tribulationis. 2. Thy. 4.
Bonũ certamẽ certauĩ curſuꝫ ↄſũmaui. Qui g ĩ tribu/
latiõe vult bñ ad deũ currere opꝫ ĩpedimẽta deponẽ.
Iſta ipſe ĩpedimẽta vocauit Aplus PONDVS ꝛ circũ
ſtãs pctm̃. Per PONDVS]aũt põt ĩtelligi pctm̃ ppe/
tratũ: qð dĩ põdus q2 aĩam depmit ad infima ꝛ iclinat
ad aliũ. ps. Sicͭ onus graue grauate ſũt ſup me. Greg
Pctm̃ qð p pniaꝫ nõ diluit̃ mox ſuo põdẽ ad aliũ tra
hit. PER circũſtãs pctm̃]põt ĩtelli occaſio peccãdi q̃
q̃dẽ ẽ in oĩ eo qð circũſtat. ſ. ĩ mũdo / carne / pximo / de/
mone. Deponẽtes g̃ oẽ pctm̃ ppetratũ qð dĩ põdus ꝛ
circũſtãs nos pctm̃. ſ. occaſionẽ peccãdi. 1. Pe. 2. Depo
nẽtes oẽꝫ malitiã ꝛ oẽꝫ dolũ. Ul PONDVS]põt itel/
ligi tediũ tribulationis. Sic. n. frequẽter tribulatio dĩ
onus p ꝓphas: ſicͭ onus damaſci. i. tribulatio. q. d. Nõ
ſit vobis graue pati pro Chõ. Circũſtãs pctm̃ dĩ tẽta/
tio nobis imiſſa ex circuitu hoſtis. pᵉ Pet. 5ᵒ. Aduerſa
rius veſter diabolus ꝛcͭ. Ul PER põdus]affectio ter/
rena: p circũſtãs pctm̃ affectio carnalis: q̃. ſ. cauſat̃ in
nobis a carne circũſtãte. q. d. Deponatis affectiõeꝫ tã
tẽporaliũ q̃ꝫ carnaliũ ſi vultis libere currere. Uñ ſub/
dit monitionẽ dicẽs. CVRRAMVS p patiẽtiã ad cer
tamẽ nobis ppoſitũ]nõ ſolũ illatũ qð tñ ſuſtineamus
patiẽter. Sꝫ nos ipſi volũtarie curramus. ps. Uiã mã
datoꝝ tuoꝝ cucurri. Hoc ãt certamẽ nob̃ ppoſitũ eſt
cũ iuſtitia. Eccl. 4. Uſqꝫ ad mortẽ certa p iuſtitia.
¶ Deide cũ dicͭ. ASPICIENTES ꝛcͭ.]Ponit exemplũ
Chri. Et circa h̃ duo facͭ. pᵒ. n. oſtẽdit q̃re paſſio Chriſti
hida ẽ in exẽplũ ꝛ q̃d in ipſa ↄſiderãdum ẽ. 2ᵒ oñdit
fructũ iſtiᵘ ↄſiderationis ibi. RECOGITATE euꝫ ꝛcͭ.]
Sicͭ. n. dĩ Eph. 2. Gra ſaluati eſtis p fideꝫ. Chõs aũt eſt
auctor fidei. Si g̃ vis ſaluari debes intueri exẽplar il/
lud. Uñ dicͭ. ASPICIENTES in Ieſuꝫ paſſuꝫ.]Hoc ſi
gnificatũ fuit p ſerpẽtẽ eneũ eleuatũ p ſigno in quem
aſpiciẽtes curabant̃. Nume. 21. ꝛ Io. 3. Sicͭ Moyſes
exaltauit ſerpẽtẽ in deſerto: ita exaltari opꝫ filiũ hoĩs
vt oĩs q credit in ipm̃ nõ pereat: ſꝫ hẽat vitã eternam.
¶ Si g̃ vis ſaluari reſpice ĩ faciẽ Chri tui. Ipſe. n. eſt
auctor fidei 2ʳ. Pᵒ eã docẽdo vbo. Supra. 1. Locu/
tus ẽ nobis ĩ filio. Io. 1. Unigenitᵘ q ẽ in ſinu pris ipſe
enarrauit. Scðo eã in corde iprimẽdo. Phil. 1. Uobis
donatũ ẽ p Chõ nõ ſolũ vt in ipꝫ credat ꝛcͭ. Itẽ ipſe
eſt ↄſũmatio fidei 2ʳ. Uno mõ ipſam miraculis cõfir
mãdo. Io. 10. Si mihi nõ vultis credere opibᵘ credite.
Itẽ fidẽ p̃miãdo. Cũ. n. fides ſit iperfecta cognitio eiᵘ
p̃miũ ↄſiſtit in ipſius cognitiõis pfectiõe. Io. 14. Ego
diligã eũ ꝛ manifeſtabo ei meipꝫ. Hoc ãt ſignatũ fuit
Zach. 4. vbi dĩ. Manᵘ Zorobabel fundauerũt domũ
iſtã. ſ. eccliaꝫ cuiᵘ fundamẽtũ ẽ fides: ꝛ manᵘ eiᵘ pficiẽt
eã. ſ. manᵘ Chri: q de gñe Zorobabel deſcendit fundat
eccliaꝫ in fide ꝛ fidẽ glia ↄſumat. Uidemᵘ. n. nũc ĩ ſpe
culo ꝛ in enigmate: tũc aũt facie ad facieꝫ. pᵉ Corin. 13.
Augᵘ. pᵒ de trini. cap. 10. Cõtẽplatio ẽ merces fidei cuiᵘ
mercedi p fidẽ corda mũdant̃: ſicͭ ſcriptũ ẽ. Fide mun
dãs corda eoꝝ. ¶ In paſſiõe. n. Chriſti tria ↄſiderãda
ſũt. pᵒ q̃d ↄtẽpſit. 2ᵒ q̃d ſuſtinuit. 3ᵒ q̃d pmeruit. Quãtũ
ad pmũ dicͭ. QVI ppoſito ſibi gaudio ꝛcͭ.]Iſtud autẽ
gaudiũ fuit illud gaudiũ terrenaꝫ quo a turba quã pa
uerat q̃rebat̃ vt facerẽt eũ regẽ: qð ipſe ↄtẽpſit fugien
do ĩ mõtẽ. Io. 6. Uñ Eccles. 2. Riſuꝫ reputaui erroreꝫ
ꝛ gaudio dixi q̃d fruſtra decipis. Ul PROPOSITO ſi/
bi gaudio eterne vite p p̃mio ſuſtinuit crucẽ.]Hoc eſt
2ᵐ. ſ. q̃d ſuſtinuit: q2 CRVCEM.]Phil. 2. Humiliauit
ſemetipꝫ factᵘ obediens vſqꝫ ad mortẽ: mortẽ aũt cru
cis. In q̃ oñdit̃: ꝛ cruciatᵘ acerbitas: q2 ibi affixus fuit
manibᵘ ꝛ pedibus: ꝛ mortis vilitas ꝛ ignominia: q2 hoc
erat ignominioſuꝫ genᵘ mortis. Sap. 2. Morte turpiſſi
ma ↄdẽnemᵘ eũ. Qrtũ aũt ad 3ᵐ. ſ. q̃d pmeruerit: q2 ſeſ/
ſionẽ ad dexterã pris. Uñ dicͭ. ATQVE ad dexteraꝫ ſe/
dis dei ſedet. Exaltatio. n. hũanitatis Chri fuit p̃miũ paſ
ſiõis eiᵘ. Sedet ãt ad dexterã maieſtatis in excelſis.
¶ Deide cuꝫ dicͭ. RECOGITATE eũ ꝛcͭ.]Oñdit q̃s ſit
fructᵘ huiᵘ ↄſiderationis. Et p̃ monet ad diligẽtẽ exẽpli
ↄſiderationẽꝫ. Scðo oñdit vtilitatẽ ibi. VT NON fati
gemini ꝛcͭ.]Tertio ſtidit rõnẽ ibi. NON eni vſqꝫ ꝛcͭ.]
Dicͭ g̃. Ita dcm̃ ẽ. ASPICIENTES ꝛcͭ.]Nec h̃ ſolũ: ſꝫ
etiã RECOGITATE]. i. iterũ cogitate. Prou. 3. In oĩ/
bus vijs tuis cogita illũ. Et huiᵘ rõ ẽ: q2 ĩ q̃cũqꝫ tribu/
latiõe inuenit̃ remediũ in cruce. Ibi. n. ẽ obediẽtia ad
deum. Phil. 2. Humiliauit ſemetipꝫ factᵘ obediẽs ꝛcͭ.
Itẽ pietatis affectᵘ ad parẽtes. Uñ ibi geſſit curam de
mrẽ ſua. Itẽ charitas ad pximũ: vñ ibi p trãſgreſſori/
bus orauit. Luc. 23. Pr̃ dimitte illis: nõ. n. ſciunt q̃d fa
ciũt. Eph. 5. Ambulate in dilectione ſicͭ Chõs dilexit ꝛ
tradidit ſemetipꝫ p vobis. Itẽ fuit ibi patiẽtia ĩ aduer
ſis. ps. Obmutui ꝛ humiliatus ſuꝫ ꝛ ſilui a bonis ꝛ do/
lor meᵘ renouatus ẽ. Eſa. 53. Sicͭ ouis ad occiſionẽ du
cet̃ ꝛ q̃ſi agnᵘ coraꝫ tõdẽte ſe obmuteſcet ꝛ nõ aperuit
os ſuũ. Itẽ in oĩbᵘ finalis pſeuerãtia. Uñ vſqꝫ ad mor
tẽ pſeuerauit. Luc. 23. Pr̃ in manus tuas cõmẽdo ſpi/
ritũ meũ. Uñ in cruce iuenit̃ exẽpluꝫ oĩs virtutis. Aug.
Crux nõ ſolũ fuit patibulũ patiẽtis: ſꝫ ẽt cathedra do/
centis. RECOGITATE g̃ eum qui ſuſtinuit.] ¶ Sed
quid cogitãdum? Tria. ſ. genus paſſionis: vñ ſuſtinuit
contradictionẽ. i. afflictionẽ in vbis. Unde dicebant.
Uah qui deſtruis tẽplũ dei. ps. Eripies me de cõtradi
ctionibus ppli. Ro. 10. Expãdi manus meas ad pplꝫ
non credẽtẽ: ſꝫ contradicẽtẽ mihi. Luc. 2. Et in ſignuꝫ
cui ↄdicet̃. Et cõtradictionẽ talẽ. i. tã grauẽ ꝛ ignomi/
nioſam. Tren. pᵒ. O vos oẽs q trãſitis p viã attẽdite ꝛ
videte ſi ẽ dolor ſicͭ dolor meus. Scðo a quibᵘ paſſus
eſt. q2 a pctõribus pro q̃bus patiebat̃. pᵉ Pet. 3. Chõs
ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt, iuſtus p iniu/
ſtis. Tertio pſona patiẽtis. Ante paſſionẽ. n. ab origine
mundi paſſus eſt in mẽbris ſuis: ſꝫ tunc in propria pſo
na. Uñ dicit. ADVERSVS ſemetipꝫ.]Eſa. 46. Ego fe
ci ꝛ ego feram. ps. Que nõ rapui tũc exoluebaꝫ. pᵉ Pe.
2. Peccata noſtra ipſe ptulit in corpore ſuo ſup lignũ.
¶ Utilitatẽ oſtẽdit cum dicͭ. VT NON fatigemini.]
Cõſideratio. n. paſſiõis Chri facit nos nõ deficere. Gre/
gorius. Si paſſio Chriſti ad memoriam reuocet̃ nihil
adeo durũ ẽ qð nõ equanimiter toleret̃. Uñ non defi/
ciatis tãq̃ꝫ fatigati aĩo a veritate fidei. Eſa. 40. Currẽt
ꝛ nõ laborabũt ambulabũt ꝛ non deficiẽt. 2. Theſ. 3.
Nolite deficere bñfaciẽtes. Rõnẽ autẽ huiᵘ ponit di/
cẽs. NONDVM. n. vſqꝫ ad ſanguinẽ]. q. d. Nõ debetis
deficere in tribulationibᵘ veſtris pro vobis: q2 nõduꝫ
tãtum ſuſtinuiſtis: ſicut Chõs. Ipſe. n. ſanguinẽ ſuũ fu/
dit pro nobis. Mat. 26. Hic eſt ſanguis noui teſtamẽ/
ti qui p multis effundet̃. ¶ Uos aũt rapinã bonorũ
veſtroꝝ ſuſtinuiſtis. Maius aũt eſt de gñe operis vi/
tam dare q̃ꝫ ſubaꝫ corporalẽ: ſꝫ aliqñ ex radice opis. ſ.
ex charitate poſſit eẽ minus: ſicut ſupra dcm̃ eſt: vnde
dicit. NONDVM enim reſtitiſtis]repugnantes AD/
VERSVS peccatum vſqꝫ ad ſanguinem.]ſcilicet fun
dendum pro Chriſto.

Cogitare ꝛ aſpicere cru/ cẽ eſt videre in tribulatiõi/ bus obediẽn/ tiã: hũilitateꝫ/ pietatẽ: chari/ tatẽ / patiẽtiaꝫ pſeuerãtiã.

¶ Et obliti estis exhortatiõis: q̄ vobis tāq̄ filijs
Prouer.3. loqtur. † Fili mi: ne neglexeris correptionē dñi:
Apoc.3. neq̄ deficias: cū ab eo argueris. † Quē.n. diligit
dñs: corripit: flagellat aūt oēm filiū: quē recipit.
Si castigationē sustinetis: veluti filijs vobis of-
fert se deus. Quis.n. ē filius: quē non castigat pr̄?
Qd̄ si alieni estis a castigatiōe: cui⁹ pticipes sunt
oēs: igit̄ spurij estis: nō filij. Itaq̄ cū carnis nr̄e
patres habuerimus castigatores: et reueriti sim⁹
illos: an nō multo magis subijciemur pr̄i spūū: et
viuemus? Atq̄ illi qdē ad paucos dies p arbi-
tratu suo nos erudiebāt: hic aūt ad cōmodū no-
strū in hoc: vt impartiat nobis sanctimoniā suā.
Ois aūt castigatio in p̄sens qdē nō videt̄ eē gau
dij: sed molestie. At postea fructū tranquillū iu-
stitie reddit his: qui per illam fuerint exercitati.

¶ Et obliti estis ꝯsolatiōis que vobis tāq̄
filijs loqtur dicens. Fili mi noli negligere
disciplinā dñi: neq̄ fatigeris dum ab eo ar
gueris. Quē.n. diligit dñs castigat: flagel-
lat aūt oēm filiū quē recipit. In disciplina
pseuerate. Tāq̄ filijs vobis offert se de⁹.
Quis.n. filius quem nō corripit pr̄? Qd̄ si
extra disciplinā estis: cui⁹ pticipes facti sūt
oēs. ergo adulteri et nō filij estis. Deinde pa
tres qdē carnis nr̄e eruditores habuimus
et reuerebamur eos. Nō multo magis ob-
tēperabimus pr̄i spūū et viuemus? Et illi
qdē in tpe paucoꝝ dierū sm̄ volūtatē suā
erudiebāt nos. hic aūt ad id qd̄ vtile est in
recipiēdo sanctificationē eius. Ois aūt di
sciplina in p̄nti qdē videt̄ nō eē gaudij: sed
meroris: postea āt fructū pacatissimū exer
citatis p eā reddet iustitie. Lec. II.

Supra induxit Aplus ad mala patiēter sustinen-
da exēplo antiquoꝝ patrū et Christi: h̄ mo
net ad idem ex auctoritate scripture. Unde circa hoc
tria facit. Primo.n. ponit auctoritatē. Scdo ōndit sen
sum ei⁹ ibi. IN DISCIPLINA pseuerate ꝛc. Tertio ar
guit ad ppositum ex p̄missis ibi. QVOD si extra disci
plinā ꝛc. Ponit autē auctoritatē que habet̄. Prou.
3. sed sub alijs verbis q̄ lr̄a nostra habeat. Ibi eni ha-
bemus sic. Disciplinā dñi fili mi ne abijcias: nec defi-
cias cū ab eo corripieris. Quē eni diligit dñs corripit
et quasi pater in filio cōplacet sibi. Quia vo Apls idu
cit auctoritatē istam causa consolationis: ideo vtitur
alijs vbis. Un̄ dic̄. ET OBLITI estis ꝯsolatiōis ꝛc.
q.d. Mirū est si obliti estis. Ps. Scdm̄ multitudinem
doloꝝ meoꝝ in corde meo ꝯsolationes tue letificaue-
rūt animā meā. Idē. In eternū non obliuiscar iustifi-
cationes tuas. Dicit autē CONSOLATIONIS i. dei
cōsolātis: et est emphatica locutio. 2. Cor. 1. Bñdictus
deus et pr̄ dñi nostri Jesu Chri: pr̄ misericordiarum et
deus totius cōsolationis qui ꝯsolat̄ nos in oī tribula-
tione nostra. ¶ Sequit̄. QVE vobis i. qui deus ꝯso-
lationis loquit̄ vobis tāq̄ filijs. Ergo si punit nō odit:
sꝫ eius punitio ordinat̄ ad bonum: q2 loquitur vobis
tāq̄ filijs. ¶ Verba autē auctoritatis ponit dicens. FILI
mi ꝛc. Et subdit rōnē ibi. QVEM eni diligit dñs ꝛc.
In auctoritate vo phibet duo: q2 phibet odiū disci-
pline et impatiētiā ad ipsā. Propter p̄mum dic̄. FILI
mi noli negligere: sic̄ qdā q odiūt disciplinā d qb⁹ dr̄
Prouer.9. Noli arguere derisorē ne oderit te. Amos
5. Odio habuerūt loquētē in porta et corripiētē pfecte
abhominati sunt. Dic̄ g̊ Aplus. NOLI negligere disci-
plinā dñi. q.d. Cū de⁹ te flagellat cā disciplie. NOLI
negligere i. negligēter hic fastidiēdo. Sap.3. Sapiē-
tiā et disciplinā q abijcit infelix ē. ¶ Propter 2m dic̄.
ET NE fatigeris dū ab eo argueris. Quidā.n. et si cor
rectiōē durā nō odiūt: tn̄ ipatiēter portāt. Et iō dicit.
NE FATIGERIS ꝛc. Tūc.n. hō spūalr fatigat̄: qn̄ cō
tristat̄ itātū q deficit. S. eodē. Ut nō fatigemini aīs ve-
stris deficiētes. Eccl.6. Ne acidieris in vinculis illi⁹.
¶ Deide cū dic̄. QVEM enim diligit dñs ꝛc. Assignat
cāz. Sic̄ aūt dic̄ Phs vbū castigatiōis cōiter accipit̄
in pueris et in ꝯcupiscētia: dicim⁹.n. castū: cui⁹ ꝯcupis
castigata est. Silr puer dr̄ castigat⁹ q est hn̄ disciplina-
tus: qd.n. de se hꝫ pnitatē ad malū idiget refrenante.
Talis aūt est ꝯcupiscētia et puer q̄ de se sequunt̄ iper⁹
suos. Iō idiget castigāte. Ille g̊ q castigatiōe h̄ facit ne
cēdat in malū. Et q2 sensus nr̄i et cogitatio nr̄a pna sūt
ad malū vt dr̄ Gen.8. Iō dñs castigat nos vt retrahat
nos a malo. Ps. Castigās castigauit me dñs et morti nō
tradidit me. Hiere.31. Castigasti me et erudit⁹ sum q̄si
iuuēculus idomitus. In h̄ aūt castigat: q2 flagellat nō
qdē ad ꝯdēnationē: sꝫ ad salutem. Un̄ dic̄ q flagellat
oēz filiū quē recipit. Et ideo q nō flagellant̄ nō sūt de
nūero filioꝝ. Ps. In labore hoīuz nō sunt et cū hoibus
nō flagellabunt̄. Un̄ est signū q̄si eterne reprobatio-
nis. Ezech.16. Auferet̄ zelus meus a te. Nec miꝝ si fla-
gellat oēz filiū quē recipit p adoptionez: q2 pprio filio
suo nō pepcit. Luc. vlt. Oportuit Christum pati.
¶ Cōsequēter cum dic̄. IN DISCIPLINA pseuerate.
Ostēdit sensuz auctoritat̄ p allegate: et p̊ ondit sensum
monitiōis. 2⁹ sensuz rōnis assignat ibi. TANQVAM
filijs ꝛc. 3⁹ ondit rōnē istā eē ꝯueniētē ibi. QVIS eni
fili⁹ ꝛc. Monitio aūt Apli fuerat q nō debebant ne-
gligere disciplinā dñi: nec ēt fatigari. Utrūq̄ aūt cō-
prehendit in his vbis. NON negligere.n. nec ēt fati-
gari sub disciplina: nō ē aliud q̄ in disciplia pseuerare.
Un̄ Job.6. Hec mihi sit ꝯsolatio vt affligēs me dolo-
re nō parcat. Ps. Apphēdite disciplinā ꝛc. Quare aūt
nō debem⁹ negligere deprecat: q2 quem diligit dñs ꝛc.
Un̄ hic dic̄. TANQVAM filijs vobis se offert deus.
q.d. Iō pseuerate: q2 offert se tāq̄ filijs. Hiere.3. Prēz
vocabis me: et post me igredi nō cessabis. ¶ Cōseqn-
ter ostēdit istam rōnem eē cōuenientē dicēs. QVIS.n.
filius quē non corripit pr̄. Ad prēm enim ptinet cor-
rigere filium suum. Prouer.13. Qui parcit virge odit
filiū suū: qui autē diligit illū instāter erudit. Eccli.30.
Equus idomitus euadet durus: et fili⁹ remissus euadet
preceps. Et ideo nctīa est correctio: sic̄ Paulo dat⁹ sti-
mulus carnis ne p supbiā extolleret. 2. Cor.12.
¶ Deide cū dic̄. QVOD si ex̄ disciplinā ꝛc. Arguit ex
p̄missis: et p̊ deducēdo ad icōueniēs. 2⁹ ex quodā exē-
plo ibi. DEINDE pr̄es ꝛc. 3⁹ ex vtilitate ꝯsequēte ibi.
OMNIS aūt disciplina ꝛc. Circa p̊m facit talē rōnē.
Oēs sancti q deo placuerūt per multas tribulationes
trāsierūt: p quas filij dei facti sunt. Ergo q IN DISCI-
PLINA nō pseuerat nō ē fili⁹: sꝫ magis adulter i. de
adulterio natus. Istius rōnis ponit tātū ꝯclōnē dicēs.
SI ESTIS extra disciplinā nō estis filij: sꝫ adulteri: q2
disciplinē

disciplinę facti sunt participes oēs.s.sancti.2.Thy.3. Oēs qui pie viuere volūt in Christo psecutionem patient̄.Judith.8.Omnes qui deo placuerunt p multas tribulationes trāsierūt fideles.Nec opz q semp sancti habeāt exteriores tribulatiōes cū interi9 affligunt̄ ex mala ɔuersatiōe puerso℞.2.Pe.2.Habitās Loth apud eos q de die in diē aīam iustā iniquis opib9 cruciabant.Filius aūt ppriē dī qui est ex legitimo patre. Mater nr̄a est ecclesia:cuius spōsa est ipse de9.Osee 2.Sponsabo te mihi in fide.Adulter autez est diabolus ⁊ mūdus.Qui ergo nati sunt ex spiritu diaboli vl' mundi sunt filij adulterini. Esa.57. Accedite huc filij augurātricis ⁊ adulteri ⁊ fornicarie.Patet ergo q ꝓprie nō sunt filij nisi de legitimo patre nati.

Inter deū patrē ⁊ prēz carnalez hoc distat qa iste ad corpus ille ꝗ ad vtrūq.

¶ Consequenter cū dicit.DEINDE patres ⁊c̄.] Ponit 2am rōnez sumptaz ex Exod.quod experti sumus.s.ex correctione paterna.Que qdem rō ꝓcedit ex duplici differētia que est iter deum prēz ⁊ prēm carnalez.Est autē hec ꝓma dīa dei patris ad prēm carnalē.Homo enī gnāt hoīem quātū ad corpus:nō quātum ad aīam que est p creationē ⁊ non traducit̄.2.Mach.7.Neqz enī ego spūm ⁊ aīam donaui vobis.Un̄ dicit q NOS habuimus prēs carnis nr̄e eruditores.]Eccli.7. Filij tibi sūt erudi illos.ET REVEREBAMVR eos.]Exo.20.Honora prēz tuum ⁊c̄.Deus aūt excellētius est pr̄ noster.s.q̄tū ad aīam quā imediate creat.Eccl'es vlti. Spūs redeat ad deū q dedit illū.Itez iustificat aīam adoptādo in filios.Ro.8.Spūs testimoniū reddidit spūi nostro q sumus filij dei:iō dicit̄.NON multo magis obtēperabimus prī spirituū].i.aīarū nostra℞:que dicunt̄ spūs:qa nō sunt ex mā.Et viuimus. Finis enī obediētie est vita eterna.Jo.8.Si qs sermonē meum seruauerit mortē nō gustabit in eternū:supra.5.Fact9 est oīb9 obtēperātib9 ei cā salutis eterne.¶ Scda dīa est correctiōis hūane ad diuinā ꝗ in duob9 differūt:⁊ pmo q̄tū ad finē:qa finis hūane correctionis est aliqd trāsitoriū.Est.n.ad bn̄ cōuersandū ī hac vita:ꝗ ē paucorū die℞.Scdo quātū ad rōnē:qa hō corrigit fm voluntatē ꝗ falli ⁊ errare pōt:⁊ tn̄ obedim9 ei.In correctiōe aūt diuia nō ē sic:qa erudit nos ad aliqd vtile in sempiternū.s.ad recipiēdū sanctificationē:ꝗ.s.ē ipsemet de9.Esa.8.Dn̄m exercituū ipm̄ sanctificate.Ipse pauor vester ⁊ ipse terror vester ⁊ erit vobis ī sctificationē.Et iō dicit̄.ET ILLI qdē erudiebāt nos in tēpore paucorū die℞.]Et h q̄tū ad p̄m.ET SECVNDVM voluntatē suā.]Et h q̄tuz ad 2m hic aūt ad id qd vtile est. Esa.48.Ego dn̄s docens te vtilia.Et h IN SANCTIFICATIONEM]ab ipso recipiendā:⁊ ideo debemus magis recipe disciplinā ei9.¶ Sequit̄.OMNIS aūt disciplina ⁊c̄.] Hec est 3a rō ꝗ sumit̄ ex vtilitate correctiōis.Cū aūt pene sint qdā medicine:idez iudiciū videt̄ eē de correctione ⁊ de medicina.Sicut aūt medicina in sumptiōe qdez amara est ⁊ abbominabilis:tn̄ eius finis est valde dulcis ⁊ desiderabilis:ita de disciplina:q grauis est ad sustinēdū:sz adducit fructū optimū.Sciēdū est aūt q disciplina dī a discendo.Pueri aūt q adiscūt flagellis erudiuntur.Et iō disciplina aliquādo sumit̄ p scia:vt in p̄n9 ꝓmi posterio℞. Ois doctrina ⁊ ois disciplina ⁊c̄.ꝗ grece dicitur episteme.Aliqn̄ aūt sumit̄ p correctiōe:⁊ grece dicit̄ pedia:sz in latino nō hz noīa ita distincta.Dicit̄ ḡ q OMNIS disciplina que.s.est]eruditio PER flagella ⁊ molestias in pn̄ti videt̄ eē non gaudij:sz meroris:]qa exteri9 hz tristitiaz in sustinēdo:sz iterius hz dulcedinē ex itētione finis.Et iō dicit VIDETVR:]⁊ non dicit est.2.Co℞.6. Quasi tristes semp aūt gaudētes.Jo.16.Mulier cum parit tristitiā hz ⁊c̄.2.Co℞.4.Id.n.qd in pn̄ti est momentaneū ⁊ leue tribulationis nostre:supra modū in sublimitate eternū glorie pōdus operat̄ in nobis. Et ideo dicit̄.POSTEA reddit fructū.]Fructus.n.iportat dulcedinem.Un̄ frui est delectari in fine adepto.Iste enī fructus habet̄ hic cū ꝑturbatiōe exterio℞ incomodo℞ ⁊ tētationū interio℞:⁊ iō non est pacatissim9: sicut ibi.IN GLORIA]siqdē nihil erit interius remordēs ɔsciaz nec ipellēs ad culpaz:nec exterius ɔtristās. Ibi.n.vt dicit Augu.Erit qcqd voles:ergo ille fruct9 ē PACATISSIMVS.]Pacatus qdē in trāqllitate conscientie:sz pacatior in susceptiōe ꝓme stole:sz pacatissimus in susceptiōe scde.Esa.32.Sedebit pplus me9 in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie in requie opulēta.Prouer.3.Pmi ⁊ purissimi fruct9 ei9.REDDET ḡ fructū iustitie].i.quē meret̄ iustitia.Seminanti.n.iustitiā merces fidelis.Prouer.11.Item ibi.FRVCTVS iusti lignū vite.]Ul' IVSTITIE].i.ad iustitiā apphēdēdā.Osee.10.Seminate vobis in veritate iustitiā ⁊ metite in ore misericordie.ps.Eūtes ibāt ⁊ flebāt ⁊c̄ Sz nō reddit̄ fructus nisi exercitatis p eaz.i.p disciplinā:supra.5.Perfectorum est cibus solidus corū qui pro ɔsuetudine exercitatos habēt sensus.

¶ Quapp manus remissas:⁊ genua soluta surrigite:⁊ facite vt recti sint gressus pedibus vr̄is:ne claudicatio aberret a via:imo sanet̄ potius. Pacem sectemini cū oibus:⁊ sanctimoniaz:sine qua nemo videbit dn̄m:curā agētes:ne qs sit:q deficeat a grā dei:ne qua radix amarulētie:suppullulās obturbet:⁊ per hāc inqnent̄ multi:ne qs scortator:aut ꝓphanus:velut † Esau:q vnico edulio permutauit ius primogeniti.Scitis.n.qd postea: cū vellet hereditario iure benedictionem adseq: reprobatus sit. † Non enim reperit penitētie locum:tāetsi cum lachrymis quesiuisset eam. Roma.12. Gen.25. Ibidē.27.

¶ Propter qd remissas manus ⁊ soluta genua erigite:⁊ egressus rectos facite pedib9 vestris:vt nō claudicās qs erret: magis aūt sanet̄. Pacē seqmini cū oibus ⁊ sanctimoniā:sine qua nemo videbit deū.Cōtēplantes ne qs desit gratie dei:ne qua radix amaritudinis sursuz germinās ipediat:⁊ p illā inqnent̄ multi. Ne qs fornicator aut ꝓphanus vt Esau:q pp vnā escā vēdidit primitiua sua. Scitote.n.qm̄ ⁊ postea cupiēs hereditare benedictionē reprobatus est. Nō enī inuenit penitētie locum:quāq̄ꝫ cum lachrymis inquisisset eam. Lec. III.

Supra monuit Ap'lus qualiter nos debemus habere ad mala penalia sustinenda:hic monet qualr̄ nos debemus hre ad mala culpe vitāda.Et circa h duo facit.Primo.n.ponit monitiōes suas.Secūdo assignat rōnes ipso℞ ibi.NON.n.accessistis ⁊c̄.] Circa primū duo facit.Primo.n.monet hoīem peccātem.Scdo nōdū peccantez ibi.PACEM seqmini ⁊c̄.] Est aūt duplex pctm̄.s.omissionis ⁊ trāsgressiōis. Primo ḡ monet ad dimittēdū pctm̄ omissionis. Secūdo ad dimittēdū pctm̄ trāsgressiōis ibi. ET EGRESSVS

Peccatum omissionis et commissionis siue transgressionis.

rectos &c.] Pctm̄ autē omissionis duplex est. Unū qn̄ quis omittit bonū facere. Aliud omittēdo mala et aduersa tolerare. Quātū ad p̄mū dicit. PROPTER qd̄] scz ga disciplina affert fructum pacatissimū: iō vt vos hunc fructū pcipere possitis ERIGITE manus remissas.] Manus.n. cū sit organū organoꝝ remissa dī qn̄ vacat ab eius operibus: et ideo erigēda est p rectaz intētionē ad opandū que deo placēt. Tren.3. Leuemus corda nr̄a cū manib9 ad deū. p̄s. Eleuatio manuū mearuz &c. Manus.n. remissa iducit egestatē et seruitutez. Prouer.10. Egestatē opata est manus remissa: manus aūt fortiū diuitias parat. Itē eiusdē cap.12. Man9 fortium dn̄abit̄: que autez remissa est tributis seruiet. Jn huī9 signū qn̄ Moyses eleuabat manus vicebat isrl: qn̄ vō remittebat supabat Amalech. Exo.17. ℂ Quātū ad aliud pctm̄ omissiōis dī. ERIGITE genua dissoluta.] Jn genib9 totū pōdus corporis sustētat̄. Habēt ḡ genua dissoluta q nō hn̄t fortitudinē fortiter tolerādi aduersa: hec ḡ remissio abiciēda est. Job.4. Manus lassas roborasti: et genua tremētia ꝯfortasti: vacillātes ꝯfirmauerūt sermōes tui. Esa.35. Cōfortate man9 dissolutas: et genua debilia roborate. Man9 ḡ et genua erigite: vt nec ocio torpeatis: nec debilitate deficiatis.

ℂ Deinde cū dic̄. ET EGRESSVS rectos &c.] Jmprobat pctm̄ trāsgressiōis. Jstud aūt pctm̄ est obliqtas q̄dā et curuitas. Rectū.n. dī cuius mediū nō exit ab extremis.i. cui9 opatio nō recedit ab itētiōe et fine debito. Triplex aūt est obliqtas.s. in affectu: in opatione et in itellectu. Jstas tres monet declinare. Ex affectione aūt iniqua sequit̄ obliqtas in intellectu: et deprauatio in affectu. Et ideo q̄tū ad p̄mū qd̄ est alioꝝ radix dicit. FACITE egressus rectos pedib9 vr̄is].i. rectas affectiōes. Sic̄.n. pedes portāt corpus: ita mētē portāt affectiōes. Recti ḡ pedes sunt affectiōes recte. Ezech.1. Pedes eoꝝ pedes recti. Rectificate ḡ affectiōes qb9 totū corpus portat̄ spūal'r. Esa.40. Rectas facite i solitudine semitas dei vestri. Hoc est q̄tū in vobis ē date operam ad h̄. Sz rectificare ē solius dei. p̄s. Dirige gressus meos in semitis tuis. ℂ Quātū ad z^m dic̄. VT NON claudicās quis].s. q̄tuz ad actionē exteriorem. Sicut.n. tibia dī clauda qn̄ nō sequit̄ regulā potentie gressiue: ita opatio claudicat qn̄ siue ad dexteraz.i. in prosperis: siue ad sinistrā.i. in aduersis nō sequit̄ regulā legis diuine. Esa.30. Hec est via ambulate i ea et nō declinetis: neqz ad dexteram: neqz ad sinistram. Uel CLAVDICAT] q cerimonialia obseruat cuz euāgelio. ℂ Quātū ad obliqtatē itellus dic̄. ERRET.] Malaz eni opationē sequit̄ error itellus. Prouer.14. Errant oēs q opant̄ maluz. Sap.2. Hec cogitauerunt et errauerunt: excecauit enim eos malitia eoꝝ. Qui ḡ vult illas duas curuitates cauere habeat pedes et affectiōes rectas. Et ideo dicit. MAGIS autē sanet̄.] Sicut enim sanitas corporis consistit in cōtemperatiōe humoꝝ: ita sanitas spiritualis in ordinatione affectuū. Hiere. 17. Sana me domine et sanabor.

Triplex ē obliquitas in affectu i opōne et in intellectu.

ℂ Deinde cū dic̄. PACEM sequimini &c.] Monet non peccātē ad vitāduz pctm̄. Et circa hoc duo facit. Prio eni p̄mittit quedā remedia que valent ad oia pctā vitāda. Scd̄o specialr monet ad vitationem eorum ibi. NE QVA radix &c.] Circa p̄mū sciēdū est q actionuz humanarū sunt diuersi fines. Quedā.n. ordinant̄ ad aliā: sic̄ iustitia que ordinat hoiez ad pximū. Et istarug finis est pax. Un̄ Esa.32. Erit opus iustitie pax. Quedaz ad ipm operātē sicut ieiunare: et istoꝝ finis est puritas. Non.n. ieiunamus nisi pp̄ter mūditiā et puritatem. Quātum ergo ad primū dicit. PACEM sequimini].i. nō solū habete: sed queratis q̄n̄o cū alijs habeatis. Ro.12. Si fieri pōt qd̄ in vobis est cum oibus hominibus pacē habentes. p̄s. Inquire pacē et psequere eā. ℂ Quātuz ad z^m dicit. ET SANCTIMONIAM] z. Coꝝ.7. Mūdemus nos ab omni inquinamēto carnis: et spūs. Qz autez ista remedia sint necessaria ostendit p duo dāna que icurrimus sine ipsis.s. damnū glorie in futuro. et gr̄e in p̄senti. Quātum ad primū dic̄. q SINE pace: et sanctimonia NEMO videbit deum] in quo cōsistit beatitudo. Joā.17. Hec est vita eterna &c. q.d. Sine pace quo ad pximum: et mūditia et puritate quo ad seipsum nemo pōt eē beatus. Matth.5. Beati pacifici qm̄ filij dei vocabuntur. Solum autem filijs debetur hereditas diuine visionis. Itē Apoc.21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. p̄s. Dn̄e quis habitabit in tabernaculo tuo &c. Item. Quis ascendet in mōtem domini &c. ℂ Quantum ad z^m dānum.s. gratie in p̄senti dicit. CONTEMPLANTES ne quis desit gr̄e dei.] Gratia enim per discordiam: et imūditiam amitit̄. p^e Coꝝ.14. Non est deus dissensionis: sed pacis. p̄s. Jn pace factus est locus eius. Abacuch.1. Mūdi sunt oculi tui dn̄e ne videant malaz et respicere ad iniquitatē non poteris. Sap.1. Spiritussanctus discipline effugiet fictum et corripiet̄ a superueniēte iniqtate. Figuratiue autē loquit̄ Apls. Gratia enim et si nō habeat̄ ex meritis: alioquin iam gratia non esset gratia: tamē opz q homo faciat quod in se est. Deus autē voluntate sua liberalissima dat eam omni preparanti se. Apocal.3. Ecce sto ad hostium et pulso si quis aperuerit mihi intrabo ad euz. p^e Thym.2. Qui vult oēs homines saluos fieri. Et ideo gratia dei nulli deest sz omnibus quantum in se est cōicat. Sicut nec sol deest oculis cecis. Dicit ergo. Cōtēplantes ne quis desit gratie dei. ¶ Sz cōtra. qa si gratia non dat̄ ex operibus sed tm̄ ex hoc q aliquis non ponit obstaculum. ergo habere grām dependet ex solo libero arbitrio: et non ex electione dei: qd̄ est error Pelagij. ¶ Rn̄deo dicendum est q hoc ipm q aliquis nō ponit obstaculū: ex gratia pcedit. Un̄ si aliquis ponat et tn̄ moueatur cor eius ad remouēdum illud hoc est ex dono gr̄e dei vocantis per misericordiā suam. Gal.1. Cum aūt placuit ei qui me segregauit ex vtero matris mee et vocauit p gratiam suam &c. Hoc aūt donum gratie non est gratum faciens. Qz ergo a qbusdam remouetur istud obstaculum hoc est ex misericordia dei. q aūt non remouet̄ hoc est ex iustitia eius. Non autē dicit ne tu desis: sed ne qs.i. qcūqz: qa quilibet dz eē sollicit9 de pximo. Eccl'ici.17. Unicuiqz mādauit de pximo suo.

Facere q̄ i se est ad grām hn̄dā non ex libero arbi° dependet: sz ex dono dei q remouet obstaculum.

ℂ Deide cū dic̄. NE QVA radix &c.] Specialr descendit ad monitionē vitationis peccatoꝝ cōtrarioꝝ vnicuiqz predictoꝝ remediorum. Et primo monet vitarī pctā contraria paci. Scd̄o contraria sanctimonie ibi. NE QVIS fornicator &c.] Dic̄ ḡ. NE QVA radix amaritudinis &c.] Illud dī amarū qd̄ non pōt gustari nisi cuz offensa. Cōuersatio ḡ alicuius dī amara quādo nō potest eē sine offensa eoꝝ cū quibus cōuersat̄. Quo ꝫ dicit̄ de sapiētia. Sap.8. Nō hz amaritudinē ꝯuersatio illi9 nec tediū ꝯuictus ei9: sz leticiaz et gaudiū. Qui ergo in sapiētia scit cōuersari nō est amare cōuersationis: qd̄ fit quādo non hz dura vba vel facta. Et iō dic̄. CONTEMPLANTES ne qua radix amaritudinis] [illegible] amaritudo paulatim incboata et in corde radicata SVRSVM germinās ipediat pacē.] et per ꝯn̄s grām et visionē dei. Deut.29. Ne sit inter vos radix germi-

nās fel ⁊ amaritudinem. Osee.12. Ad iracūdiā prouocauit me effraym in amaritudinibus suis. Uel radix amaritudinis est mala cogitatio noxie delectatiōis q̄ sursum germinat quando per consensum ad opus venitur. ET PER illam inquinātur multi:] q̄a nō solum ille in quo est: sʒ ⁊ alij malo eius exēplo. p͛ Corinth.5. Modicum fermētum totam massam corrūpit.

⁋ Deīde cū dic̄. NE QVIS fornicator ⁊c̄.] Monet vitare pctā 𝔠̄tria sanctimonie cui spāliter opponunt peccata carnalia. s. luxuria ⁊ gula: que pficiunt̄ in delectatiōe carnali: per quā mens inquinat̄. Unū ista mentem ⁊ carnē inquinant. Et ideo spālr monet ista vitari. Et p̄ luxuriā dicēs. CONTEMPLANTES.] Et nō solū q̄libʒ in seipso: sed NE QVIS fornicator:] ita q̄ q̄libʒ in p̄ximo suo h̄ cōtēplet̄ Augustin⁹. Inuicē vias pudicitias custodite. ⁊ Eph.5. Fornicatio autem ⁊ omnis immundicia ⁊ auaritia nec nominet̄ in vobis sicut decet sanctos. Thob.4°. Attende tibi ab omni fornicatione.

⁋ Secundo prohibet gulam dicens. AVT PROPHANVS.] ⁊ dicitur quasi procul a phano: ⁊ tales sunt gulosi qui de ventre suo deum faciunt. SICVT Esau.] Qd̄ dixerat ostēdit in exēplo Esau q̄ pp̄ gulaʒ vēdidit p̄mogenita. Sic ⁊ gulosus p̄ minima esca vēdit hereditatem eternā. Prouer.6. Preciū scorti vix ē vnius panis. Esau aūt nō solū fuit gulosus: sed ⁊ luxuriosus: q̄a cōtra volūtatē parentū duxit vxores alienigenas. Ius aūt p̄mogeniti erat q̄ hēbat duplicē portionē: ⁊ ante sacerdotiū Aaron hēbat honorem sacerdotalē. Unū in h̄ cōmisit ipse symoniā. q̄ videt̄ q̄ etiaʒ Jacob q̄ illud emit silr̄ cōmisit symoniā: qd̄ falsum ē. Jacob. n. per sp̄mscm̄ intellexit illud sibi deberi. iux̄ illud Malach.p̄. Jacob dilexi, Esau autē odio habui. Et iō nō emit sed qd̄ sibi debebat̄ ab iniusto possessore redemit. Et h̄ est qd̄ dic̄. QVOD Esau pp̄ vnā escā vendidit p̄mitiua sua: vel p̄mogenita:] vt dī Gen.25. ⁊ 27. ⁋ Et penā cōsecutā ostēdit subdēs. Scitote enī quō ⁊ postea CVPIENS hereditare bn̄dictionē reprobatus est.] Sic. n. dicit̄ Gen.27. Postq̄ Isaac benedixerat Jacob: venit Esau ⁊ petiit bn̄dictionē: qd̄ tn̄ nō obtinuit: lʒ pī fecisset ignorās: q̄a in illo stupore queʒ habuit: factus in extasi edoctus est a spūsancto q̄ non retractaret qd̄ fecerat. Unū dicit. Bn̄dixi ei ⁊ erit bn̄dictus. Et sic Esau cōsilio spūsancti reprobat⁹ fuit. In quo dat̄ itelligi: q̄ nullus dʒ negligere dum adhuc viuit bn̄facere q̄ntūcūqʒ sit reprobatus in p̄scia diuina: q̄a post vitā ad hereditateʒ dei: ⁊ si desideret̄ nūliter nō p̄uenit̄. ⁋ Sequit̄. NON enī inuenit penitētie locū q̄q̄ cū lachrymis inquisisset eam.] Sicut. n. dī Gen.27. Irrugit clamore magno ⁊c̄. ¶ Sʒ cōtra q̄a dicitur Ezech.18. Quacūqʒ hora ingemuerit pctōr ⁊c̄. ¶ Rn̄deo dicendum est q̄ q̄diu presens vita agit̄ potest agi vera penitētia. Interdū tn̄ aliquis penitet non p̄pter amorem iustitie: sed pp̄ amorē pene vel dāni temporalis. Et sic penituit Esau. nō q̄a vēdiderat p̄mogenita: sʒ q̄ perdiderat. Unū nō dolebat de pctō venditionis: sʒ de dāno perditionis. Et ideo penitentia eius non fuit accepta: q̄a non erat vera. Sic etiā penitēt dānati in inferno: vt dicitur Sap.5. Penitentiam agentes: non q̄ peccauerunt: sed quia exclusi sunt. Tamen s̄m Glo. h̄ quod dicit. HIC FORNICATOR ⁊ p̄phanus] aliter intelligi potest vt fornicator dicatur qui cum fide carnales cerimonias obseruat: sicut habens concubinam cum vxore propria. Sed prophanus. idest procul a phano. sicut penitus infidelis.

Reprobatus quocūqʒ desiderat ad hereditateʒ dei peruenire non potest.

Pctōr nō dolet de pctō: sʒ de dāno idē cōsecuto.

⁋ Nō enī accessistis ad 𝔠̄tractū montem: ⁊ incensum ignē ac turbineʒ: ⁊ caliginē: ⁊ p̄cellā: tubeq̄ sonitum: ⁊ vocem v̄boꝝ:] quā qui audierāt: deprecati sunt: ne his adiūgeret̄ oratio. Nō. n. ferebant: qd̄ edicebat̄.] Si bestia tetigerit mōtē: lapidabitur: aut iaculo configetur: ⁊ adeo terribile erat visuʒ: qd̄ apparebat. Moses dixit. Expauefactus suʒ: ac tremebūdus: s̄ȝ accessistis ad montem Syon: ⁊ ad ciuitatē Dei viuētis: Hierlm̄ celestem: ⁊ ad inumerabiliū angeloꝝ cetuʒ: ⁊ ad cōcionem primogenitoꝝ: qui 𝔠̄scripti sunt in celis: ⁊ ad iudicem vniuersoꝝ deuʒ: ⁊ ad spiritus iustorum perfectoꝝ: ⁊ ad noui testamenti conciliatorem Jesuʒ: ⁊ ad sanguinē aspersionis meliora loquentē: quā loquebat̄ sanguis Abel. Exo.20. Ibidē.19.

⁋ Nō enī accessistis ad tractabilē ⁊ accessibilē ignē ⁊ turbinē ⁊ caliginē ⁊ p̄cellam ⁊ tube sonū ⁊ vocē verboꝝ: quā q̄ audierūt excusauerūt se ne eis fieret v̄buʒ. Nō eniʒ portabāt qd̄ dicebatur. ⁊ si bestia tetigerit mōtē: lapidabit̄. Et ita terribile erat qd̄ videbat̄. Moyses dixit. Exterritus suʒ ⁊ tremebūdus. Sʒ accessistis ad Syon mōteʒ ⁊ ciuitatē Dei viuētis hierlm̄ celestem: ⁊ multoꝝ milium angeloꝝ frequētiā: ⁊ ecclesiaʒ primitiuoꝝ q̄ cōscripti sunt in celis: ⁊ iudicem oīum deum: ⁊ spiritum iustoruʒ perfectorum. ⁊ testamenti noui mediatorem Jesum. ⁊ sanguinis aspersioneʒ. melius loquentem q̄ȝ Abel. Lec. IIII.

Supra posuit Ap̄lus monitioneʒ ad vitandū mala culpe: hic assignat istius monitionis rationeʒ quā sumit ex cōparatione noui ⁊ veteris testamenti. Et circa hoc duo facit. Primo enī ponit cōparationeʒ illā. Secūdo ex ipsa arguit ibi. VIDETE ne recusetis ⁊c̄.] Circa primū duo facit. q̄a primo p̄ponit ea que pertinēt ad vetus testamētuʒ. Secūdo ea que ad nouū testamentū ibi. SED accessistis.] Circa p̄muʒ sciēdum est. q̄ vt dicit Aug⁹. Breuis differentia legis ⁊ euāgelij est timor ⁊ amor. Lex eniʒ tāq̄ȝ pedagogus noster fuit in Chro. paruuli auteʒ terroribus ducendī sunt. Prouer.19. Pestilēte flagellato. ⁊ sapientior erit paruulus. Et ideo hic dicit Ap̄lus q̄ in datione legis facta sunt quedā terribilia. Unde p̄mo ponit illa quibus territi sunt hi quibus lex dabat̄. Secūdo agit de terrore legislatoris ibi. MOYSES dixit ⁊c̄.] Quantum ad primuʒ tria ponit. s. terrorem quātum ad visa. Secūdo quātum ad audita ibi. ET PROCELLAM ⁊c̄.] Tertio quātum ad cōminationes ibi. ET SI bestia tetigerit ⁊c̄.] Et ista tria referunt̄ ad tria q̄ ibi erant terribilia. s. ex parte dei. ex p̄te legis date. ⁊ ex parte ministroꝝ legis. Quātum ad primum. s. ex parte dei ponit tria terribilia. s. zelum ad puniēdum seueritateʒ pene: ⁊ occultationem dantis legem. Zelus designat̄. Deut.4. Dn̄s deus tuus ignis cōsumens est deus emulator. Malach.3. Ipse enim quasi ignis conflās. Unde ipse deus frequēter vocat se zelotē. q̄a crimē spōse non dimittit inultū. Exo.20. Ego. n. sum dn̄s deus tuus fortis zelotes. Et.34. Dn̄s zelotes nomen eius. ⁊ Prouer.6. Zelus ⁊ furor viri nō parcet in die vīdicte. Unū dicit̄

hic. NON eni accessistis sicut illi ad tractabilem ꝛ accessibilē ignem.] Ille eni ignis vt dicit Exod.19. erat corporalis. ꝛ ideo palpabilis ꝛ sensibilis. ꝛ etiā in certo loco vt ad ipm posset accedi. In noua aūt lege dat⁹ fuit ignis spūssancti. Actuū.2. Sicut eni iudeis.50. die ab egressu de egypto apparuit ignis emulationis. ita discipulis.50. die a die resurrectiōis ignis spūssancti nō palpabilis: sz mēte pceptibilis. Treñ.j. De excelso misit in ossib⁹ meis ignē ꝛ erudiuit me. Iste ignis ifinit⁹ ē nā ꝛ loco. Lucē.n. habitat inaccessibilē.j. Thi.6. Et ideo nō est accessibilis. ℂ Seueritas pene significat per TVRBINEM] q est ventus cū aq̄. Job.9. In turbine cōteret me. Vl pōt referri ad tētatiōes. Lex.n. non refrenabat ɔcupiscētiā. qa nō dabat grāz adiutricem ex ope opato. sed tātū cohibebat actū. ꝛ ideo gñabat turbinē tētationum. ℂ Occultatio aūt dñis legē significat p CALIGINEM] in qua figurabat q status legis occultus erat. i. velatus. 2. Cor.3. Usqz in hodiernum diē cū legit Moyses velamē positum est super cor eorum. Sz in noua lege istud velamē ablatū est: in cui⁹ signū in passiōe Chri velum tēpli scissum est. qa nos reuelata facie gloriā dñi speculamur. vbi supra. Itē caligo illa significabat diuinam excellentiam. Sicut.n. illud quod in caligine est: clare videri non potest: ita lux excellens hebetat oculum: ꝛ facit ipsum caligare qui lucem habitat inaccessibilem.

ℂ Deinde cū dicit. ET PROCELLAM ꝛc.] Ponit terribilia qntū ad auditū: que sumunt ex pte legis. In lege aūt tria erāt valde terribilia. s. magnitudo cōminationū / grauitas pceptoꝝ / ꝛ multiplicatio ipsoꝝ. Quantū ad pmū dic. ET PROCELLAM:] q̄ ppe est conturbatio maris. Large aūt dr turbatio aeris cū turbine ꝛ pluuia. Uñ signat austeritatē cōminationuz que erāt in veteri lege. Deut.29. SONITVS tube] significat grauitatē pceptoꝝ ad quoꝝ adimpletionē inducebat homini q̄si bellū ɔ̄ seipm. VOX vboꝝ] significat multitudinez pceptoꝝ. Uerboꝝ inq̄ dei p subiectam creaturā. s. per angelū. Gal.3. Ordinata p angelos ꝛc. Deus.n. per angelos ibi loquebat. que oia adeo terribilia fuerūt q illi q vocē illā audierant excusauerunt se ne eis fieret vbū. Uñ dr Exod.20. Perterriti atqz timore pculsi fuerunt ꝛ steterūt pcul dicētes Moysi. Loquere tu nobis ꝛ audiemus: nō loquat nobis dñs ne moriamur. Cām autē huius excusationis subdit dicēs. Quia nō poterāt vba dei portare. Uñ NON portabāt] i. nō sustinebāt qd dicebatur. Deut.5. Quid est omnis caro vt audiat vocē dei viuentis qui de medio ignis loquit: sicut nos audiuim⁹ ꝛ possit viuere. Tunc autem dicuntur nō portari verba dei: quādo vel intellectu non capiuntur vel excedunt affectum.

ℂ Cōsequēter ponit pene cōminationem dicēs. ET SI bestia tetigerit mōtez lapidabit.] Exo.19. vbi dicitur. Ois qui tetigerit montez morte morieē. Manus non tāgēt euz: sed lapidib⁹ opprimet aut cōfodiet iaculis: siue iumētū fuerit siue hō non viuet. Aplus aūt ad maiorem terrorē nō facit mētionē hic nisi de iumentis q̄ iubent in lege occidi: ad ostēdēdū grauitatē peccati. Tñ mystice mons est altitudo mysterioꝝ diuinoꝝ. Bestia vo est homo bestialiter viuens. ps. Hō cuz in honore eēt nō intellexit cōparatus est iumētis insipientibus ꝛc. Hec bestia duobus modis tāgit montem. Uno mō blasphemādo. ps. Posuerūt in celū os suū. Leui.24. Educ blasphemū extra castra ꝛ lapidet eū vniuersus pplus. Alio mō ingerendo se idigne diuis. Prouer.25. Qui perscrutator est maiestatis opprimet a gloria. ℂ Ex his cōcludit qd intendit. s. q ista valde terribilia erāt: qa etiā nec iumentis parcebat. Uñ dic q ITA TERRIBILE] est qd dicebat: in quo dsignat differētia noui ꝛ veteris testamēti: qa vetus testamentuz datū fuit in terrore: vt corda iudeoꝝ que pna erāt ad idolatriā terrerent. Nouuz autē datum est in amore. Ro.8. Nō eni accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filioꝝ in quo clamamus abba pater. Uñ ꝛ Chūs nō terrores in pncipio pdicatiōis sue pmisit: sz regnuz celoꝝ pmisit. Mat.4. Pniaz agite / appropinquabit.n. regnū celorum. Prouer. vlti. Lex clementie in lingua eius.

ℂ Deide cū dic. MOYSES dixit ꝛc.] Agit de timore legislatoris. s. Moysi. Lex.n. p Moysen data est. Jo.j. Si ergo ipse Moyses in legis datiōe territ⁹ fuit ita vt diceret vt dic Apls hic. EXTERRITVS sum] s. interius ET TREMEBVNDVS] exterius: qui fuit pfectissim⁹ inter oēs: signū erat q ipsa lex terribilis erat ēt ipsis pfectis: qa nō dabat grāz vt dcm̄ est: sz tm̄ ondebat culpaz. Uñ ipsa fuit graue iugū: de quo dicit Pe. Act.15. q h est iugū qd nec nos nec pres nostri portare potuimus. Sz lex Chri iugū suaue ē: quia charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is per spm̄sctm̄: q dat⁹ ē nob. Ro.5. ℂ Uñ sciēdū est q ista lrā quas ponit h Apls nō est Exo.20. Sz forte accepit eā Apls Exo.3. vbi in visione rubi territus fuit ꝛ dixit. Nō sum eloquēs ab heri ꝛ nudiustertius. Ex quo dixit. vel facto saltē ꝛ si nō verbo. EXTERRITVS sum ꝛ tremebundus.] Ul ei forte Apls vtitur alia lrā quā nos nō habemus. Ex quo apparet q lex vetus fuit lex timoris. ℂ Deide ponit cōditiōes noui testamēti dicēs. SED accessistis ꝛc.] Ubi ostēdit que nobis in ipso pmittunt. Et sunt tria nobis promissa. s. spes future glorie. pncipatio eccle: ꝛ familiaritas dei. ℂ Scdꝫ ondit cū dic. ET ECCLESIAM primitiuoꝝ ꝛc.] 3m ibi. ET IVDICEM oium deum ꝛc.] In celesti aūt glia duo sunt que potissime bonos letificabūt. s. fruitio deitatis ꝛ cōis sanctoꝝ societas. Nullius.n. boni possessio iocūda est sine socio: vt dic Boe. ꝛ ps. Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocūdū habitare frēs in vnum. Fruitio aūt in duobus ɔsistit. s. in visiōe intellus: ꝛ in delectatione affectus. Ut.n. dicit Aug. Fruimur cognitis in qbus voluntas delectata ɔquiescit. Propter visionem.n. dicit. ACCESSISTIS ad mōtē syon.] Syon eni significat altitudinē diuine ɔtemplatiōis. Esa.33. Respice syon ciuitatē solēnitatis nostre. Iocūditas ꝛ delectatio affectus significat p hierlz CIVITATEM celestem dei viuētis.] Ibi.n. erit visio experimentalis pacis: qa nihil erit pturbās: siue interius: siue exterius. Uñ dicit ciuitas. i. ciuiū vnitas. ps. Hierlm que edificat vt ciuitas. Itē. Lauda hierlz dñm: lauda deū tuū syon. ℂ Sequit. Qui posuit fines tuos pacez ꝛ adipe frumēti satiat te. Gal.4. Illa que sursuz est hierlm libera est. Uñ nihil vltra erit desiderandū. Cañ.8. Ex q̄ facta sum corā eo q̄si pacē reperiēs. ℂ Cōplemētum autez sanctoꝝ est cōis societas: de qua dic. MVLTORVM milium angeloꝝ frequētiā] i. assiduitatez: quia semp ibi sunt. Matth.18. Angeli eoꝝ in celis semp vidēt faciē pris mei q in celis est. Et autē sint multa milia pz Dan.7. Milia milium ministrabāt ei. ꝛ decies cētena milia assistebāt ei. Job.25. Nūqd est numerus militū ei⁹. Apoc.5. Et erat numerus eoꝝ milia miliū. Esa.22. Urbs frequens ciuitas exultans. ET ECCLESIAM pmitiuoꝝ q ɔscripti sūt i celis.] Hec de pncipatiōe eccle. Dr aūt eccla dom⁹ dei. pꝰ Thi.3⁰. Primitiui sancti sūt Apli q pmitias ꝛ abūdātius dona grē pceperunt

reperūt p quos deriuata sunt in posteros. Ro.8. Non solum aūt illa: sʒ ꝛ nos ipsi pmitias spūs hñtes. Eph.2. Supedificati sup fundamentū Aploꝝ ꝛ pphaꝝ ꝛc. Sicut aūt antiquitus apud Romanos senatores q assumebant ad magnas dignitates describebant: quos primus Pōpiliˀ i tabulis aureis scripsit: ꝛ dicebātur pres ɔscripti: ita Aplus hic ad ostendēdū dignitatem Aploꝝ dicit q conscripti sunt in celis cuius scripture liber est notitia quā deus apud se hʒ de saluādis. Ubi sicut ibi illud qd̄ scribit nō de facili a memoria labit: ita illi q ibi p finalē iustitiā scripti sunt infallibilr saluabunt. Et di liber ille liber vite. Luc.10. Gaudete ꝛ exultate: quia nomina vestra scripta sunt in celis.

¶ Deide cū dic. ET IVDICEM oium ꝛc. Ondit quō ɔsecuti sumus dei familiaritatē. Et p̄ familiaritatē patris qa dic. ACCESSISTIS ad iudicē oiū deū pēz .s. a quo est ois auctoritas iudiciaria in diuinis. Oē.n. filiˀ iudicet habʒ a pre. Gen.18. Nō est h tuū q iudicas oēʒ terrā. Illud aūt qd̄ di Jo.5. Oē pr oē iudicium dedit filio: itelligit q̄tū ad corporalē p̄ntiā: qa sola psona filij appebit in iudicio. Iste aūt accessus ē p fidem ꝛ charitatē. Ro.5. Justificati igit p fidem pacē habeamus ad deū p dnm nrm Jesuʒ Chrm p quē accessum habemus p fidē in grāʒ istā ꝛc. ¶ Scdo familiaritatē spūssancti cū dic. ET SPIRITVM SANCTVM iustoꝝ. Scdm Glo. h est triplex lra. Una ē melior que hʒ in greco. ꝛ spūʒ iustoꝝ pfectoꝝ .i. accessistis ad spiritūscm̄ qui facit pfectos in iustitia. Job.32. Ut video spūs est in hoibˀ. pme Cor.3. Nescitis qa tēplum dei estis vos ꝛ spūs dei habitat in vobis. Ois.n. iustitia ꝛ pfectio est a spūscō. ¶ Alia lra. ET SPIRITVVM iustoꝝ pfectoꝝ. Et est sensus. Accessistis ad deū q qdeʒ est iudex oiū: sed est q̄si hereditas spūum iustoꝝ pfectoꝝ. Tren.3. Pars mea dicit aīa mea. Tertia lra est. ET SPIRITVS iustoꝝ perfectoꝝ .i. vt hēamus societatē cū spiritibˀ scōꝝ q sunt iusti ꝛ pfecti. Sʒ pᵃ melior est ꝛ planior. ¶ Tertio q̄tū ad familiaritatē filij dic. ET TESTAMENTI noui mediatorē Jesuʒ .q.d. Accessisti ad Chrm q est mediator illiˀ noui pacti in q̄ nobis pmittunt spūalia. Nō sic aūt Moyses. Unde supra.9. Ideo noui testamenti ē mediator. pᵉ Thim.2. Mediator dei ꝛ hoiuʒ hō Chrs Jesus. Modus aūt istiˀ mediatiōis fuit effusio sanguis Chrī: qa vt dcm̄ ē supra 9. Sine sanguis effusiōe nō fit pctōꝝ remissio. Et iō dic. ACCESSISTIS ad aspersionē sanguis .s. ē.10. Aspersi corda a ɔsciā mala. ē.9. Si.n. sanguis hircorū ꝛ vitulorum ꝛ cinis vitule aspersus inqnatos sanctificat ꝛc. Et loquit Aplus s̄m ritū veteris legis. vbi post datiōnē veteris legis ppls aspsus ē sanguine q erat figura sanguis Chrī: q̄ fideles mūdādi erāt. ¶ Seqtur. MELIVS loquētē q̄ Abel. Effusio.n. sanguis Chrī figurata fuit in effusiōe sanguis oiuʒ iustoꝝ q fuerūt ab origine mūdi. Apoca.13. Agni q occisus est ab origine mūdi .i. occidi pmissus. Et ideo effusio sanguis Abel signū fuit istius effusiōis. Sʒ Chrī sanguis meliˀ loqtur q̄ sanguis Abel: qa iste clamat vindictam: sʒ sanguis Chrī ibi clamat veniā. Lu.23. Pr ignosce eis. Esa.53. Pro trāsgressoribˀ orauit. Mat.26. Hic ē sanguis noui testamēti: q p multis effundet in remissionē pctōꝝ. Uel meliˀ loquētē .i. melius loq faciētē: qa sanguis iste facit nos loq Chrm verū deū iustificātem.

¶ Videte ne aspernemini eū q loqtur: nā si illi nō effugerūt: q auersabant eū q loquebat in terra: multo magis nos: si eū q de celis est: auersemur: cuius vox tum ɔcussit terrā: at nūc denūtiauit dicēs. † Adhuc semel ego ɔcutio: nō mō terrā: verū etiā celū. Porro illud qd̄ dicit: adhuc semel: significat eoꝝ q̄ ɔcutiunt trāslationē: vtpote q̄ facta sint: vt maneāt ea q̄ nō ɔcutiunt. Quapp regnū assumētes qd̄ ɔcuti nō possit: habeamˀ gratiam: per quam ita colamus deum: vt illi placeamus cum reuerentia ꝛ religione. † Etenim deus noster ignis consumens est. Aggei.2. Deu.4. Roñ.12.

¶ Videte ne recusetis loquētē. Si.n. illi nō effugerūt recusantes eū qui sup terrā loqbat: multo magis nos q de celis loquēteʒ nobis auertimˀ. cuiˀ vox mouit terrā tūc: nūc aūt repromittit dicēs. Adhuc semel ꝛ ego mouebo nō solū terrā s ꝛ celū. Qꝛ aūt adhuc semel dicit: declarat mobiliū trāslationē tāq̄ factoꝝ: vt maneāt ea q̄ sūt imobilia. Itaqꝫ regnū imobile suscipientes habemus grāʒ p quam seruiamus placentes deo cū metu ꝛ reuerētia: eteni deus noster ignis consumens est. Lec. V.

Supra posuit Apls ɔditionē vtriusqꝫ testamēti: h ex h arguit. ꝛ circa h fac duo. Prio.n. arguit. Scdo iducit ɔnē pñˀ intētā ibi. ITAQVE regnū imobile ꝛc. Circa pᵐ duo fac. Prio.n. pmittit itētiōeʒ suā. Scdo arguit ad ppositū ibi. SI ENIM illi ꝛc. Dic ḡ. Ita dictuʒ ē q sanguis Chrī meliˀ loqtur q̄ sanguis Abel. VIDETE ḡ ne recusetis vel ɔdēnetis loquētē .s. qd̄ loqtur iplere. Duo aūt nobis loqtur sanguis Chrī. Prio.n. loqtur nobis cōmemorādo suū bñficiū q̄ dat nobis remissio pctōꝝ. Qui ḡ iterū peccat loquētē cōtēnit. Itē loquit exhortās ad imitādū. pᵉ Pet.2. Chrs passus ē p nobis vobis relinquēs exēplū vt seq̄mini vestigia eiˀ. Qui ḡ nō tollit crucē suā ad ipʒ sequēduʒ recusat loquētē ps. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Mat.17. Hic est filiˀ meˀ dilectus in quo mihi bñ cōplacui ipsum audite.

¶ Deinde cū dic. SI ENIM illi ꝛc. Arguit comparādo locutionē veteris testamēti ad locutionem noui testamēti. Et h q̄tū ad duo .s. q̄tū ad monitionē loquendi: ꝛ q̄tū ad efficaciaʒ locutiōis. Modus loquēdi: qa ille loqbat sup terrā: hic aūt est de celo. Uñ dic. SI ILLI .s. scʒ iudei pres RECVSANTES eū q loqbat sup terrā: scʒ Chrm. Esa.52. Ego ipse q loqbar ecce assum .s. p angelos vl pphas. ē.j. Multiphariē mltisqꝫ modis oliʒ deus loquēs pribˀ in pphis. Ul eū .i. angeluʒ p quem lex data ē Moysi. Gal.3. Ordiata p angelos. ē.2ᵒ. Si eni qui p angelos dicˀ est sermo factus est firmus ꝛc. Act.7. Hic ē Moyses q fuit in ecclia in solitudie cuʒ angelo q loqbat ei in mōte Synai ꝛc. Nō effugerunt .s. vltionē diuine legis. Job.11. Effugiū peribit ab eis. Supra.2. Ois puaricatio ꝛ inobediētia accepit iustaʒ mercedis retributionē. ¶ Seqtur cōclusio p locum a minori. Si illi q recusauerūt loquētē de terra nō effugerūt. MVLTO magis nos q auertimˀ loquētē de celo nō debemˀ recusare: qa .s. minˀ possemˀ effugere. Ille eni q nobis loqtur in nouo testō: Chrs .s. iā est in celis. Mar. vlti. Dñs qdē Jesus postq̄ locutus ē eis assumptus ē in celū. Deu.4ᵒ. De celo audire te fecit vocem suā vt doceret te. Doctrina ḡ veteris testamēti est

doctrina Chri loquentis de terra ꝓꝑ duo. Primo qa ibi sub figura terrenoꝝ tradunt celestia. Itez ibi ꝓmittebant terrena: sz doctria noui testamēti ē Chri loquētis de celo: qa terrena ꝯuertimus in significationem celestiū p itellēm mysticū. Itē in ipso promittunt celestia. Mat. 10. Ecce. n. merces vestra copiosa est i celis. Jo. 3°. Si terrena dixi vobis ꝛ non creditis quō si dixero vobis celestia credetis? ℂ Cōsequēter cōparat adiuicē vtrūqz testm̄ q̄tū ad efficaciā locutionis. Et de efficacia qdē locutiōis veteris testamēti dic. CVIUS vox mouet terram:] tūc. i. fecit cōmotionez in terra multipliciter: qa per signa in egypto per diuisionē maris ꝑ motū terre in deserto. ps. Terra mota est etenīz celi distillauerūt ꝛc. In quo significat q̄ tota illa locutio cō mouebat corda per terrena promissa.

ℂ Deīde cū dic. NVNC aūt repromittit ꝛc.] Subiūgit q̄tū ad efficaciā noui testamēti. Et ꝓbat eā p auctē ꝓphete, ꝛ post exponit eā ibi. QVOD aūt dixit ꝛc.] Auctoritas illa ponit Aggei. 2. Nō tā ſm lrāz nrāz. Nos eni sic hēmus. Adhuc vnum modicuz est: ꝛ ego mouebo ꝛc. Aplus aūt accipit sic. ADHVC semel ꝛ ego mouebo nō solū terrā: sz ēt celū.] Et est sensus idē. Et manifestū ē q̄ ista ꝓlata fuerūt tpe veteris testamēti circa finē eius. s. post reditū trāsmigratiōis eius quo tpe nihil restabat de veteri testō. Ergo manifestū est q̄ illō qō ꝓmittebat erat iplēdū in nouo testō. s. nouū celū ꝛ noua terra. Esa. 65. Ecce ego creo nouos celos ꝛ terraz nouā. Que qdē creatio ostensa est in spū Joāni. Apoc. 21. Et vidi celū nouū ꝛ terrā nouā. In illa. n. inouatione mouebunt celi. Pōt aūt celum dupl'r accipi. Uno mō celū aereū: ꝛ istud igne vltime flagratiōis purgabit: vt supra dctm̄ est. 10. cap. Alio mō celū sydereū. Et istud nō purgabit: sed mutabit q̄tū ad nouū statum: qa cessabit a motu ꝛ augebitur claritas partium eius: qa lux lune erit vt lux solis: ꝛ lux solis septempliciter: vt dicitur Esa. 30. Dicit ergo. Nunc autez: idest p nouū testamentum repromittit dicens. Adhuc semel ꝛ ego non solum mouebo terram: sed etiam celum.

Celū p aereo q igne purgabit/vel pro sydereo q nouum statū accipiet.

ℂ Cōsequēter cū dic. QVOD aūt adhuc ꝛc.] Exponit verba prophetie: ꝛ facit magnam vim in hoc q̄ dicit. ADHVC semel.] Qꝛ enim dicit ADHVC.] Ostendit q̄ mobilia sunt. Sed q̄ dicit SEMEL] Ostendit q̄ a statu mobilitatis ꝛ corrupubilitatis mutanda sunt ad statum incorruptionis ꝛ immutabilitatis. Si eni post motionem illam remanerent in statu mutatiōis non diceret semel: sed iterum ꝛ iterū: qō est ꝯ Origenē: q voluit q̄ mūdus in īfinitū renouabit ac recupabitur. Dicit ḡ. Qꝛ aūt dicit. ADHVC semel] declarat translationē mobiliū ad statū. s. imobilitatis. Et q̄si aliqs q̄reret vtrū deus h̄ possit facere subdit. TANQVAM factoꝝ. Oia. n. facta diuine potestati subyciunt. Unde sicut ex nihilo fecit ea deus: ita potest ea pro sue voluntatis arbitrio imutare. ET HOC vt maneant ea que sunt imobilia] i. q̄ntum ad essentias suas ꝑncipales remaneāt imobilia: sz q̄tū ad aliqs accītales dispositiōes mutabunt. ps. Et sicut opertorium mutabis eos ꝛ mutabunt ꝛc. Que supra ꝑ sunt exposita. Ex his pz q̄ ista in veteri testamento ꝛ si mouebantur: non tamen ad statum incorruptionis ꝛ immutabilitatis: sed hoc fit tm̄ in nouo in signum q̄ promissa veteris testamenti erant mutabilia: non autem noui.

Error Origenis de restaurationē mūdi i finitū.

ℂ Deinde cū dic. ITAQVE regnū imobile ꝛc.] Ponit ꝯclusionem principaliter intētam. postq̄ enim multipliciter cōmēdauit grāz ꝛ bñficia p Chrm nobis collata ꝛ ꝯferēda ꝑncipal'r itēdit nos iducere ad seruiendaz ei. Et hoc ꝯcludit q̄ exquo nobis in nouo testō ꝓmittitur bona imobilia: debemus Chro qui repromisit seruire in timore ꝛ reuerentia. Et hec est conclusio principalis. vnde ꝑmo resumit beneficiū exhibitū dicēs. Itaqz exquo. s. deus nobis repromittit celū ꝛ terram imobilia per que designant bona futura imobilia ꝛ sempiterna. habemus. i. reddimus GRATIAM.] idest grāꝝ actionē. 2ᵉ Cor. 9. Grās ago deo super inenarrabili dono eius. ET HOC suscipiētes] i. qa suscipimus ꝛ si non in re tm̄ in spe ꝓmissionis REGNVM immobile.] ps. Regnum tuum regnum omnium seculoꝝ. Luc. ꝑmo. Regni eius non erit finis. Uel PER GRATIAM] intelligitur donum gratie quod in presenti recipimus tāq̄ pignus eterne glorie. Et ideo dicit. ITAQVE SVSCIPIENTES regnuz immobile.] idest future glorie: quod nobis ꝓmittitur. Luc. 12. Nolite timere pusillus grex: qa cōplacuit patri vestro dare vobis regnum. Quod enim speramus habemus. s. GRATIAM] quam tāq̄ quoddam glorie inchoatiuū accipimus. Sicut enim natura non deficit in necessariis: multo minus deus. Et ideo dat nobis spem illius regni. ꝛ p ꝯsequens grām per quā ꝑuenlamus. Ro. 5. Accessum habemus per fidem in gratiaz. ps. Gratiā ꝛ gloriaz dabit dominus. ℂ Sequit. PER QVAM seruiamus placentes deo cū metu ꝛ reuerētia.] Ubi iduᵗ ad obsequiuz vt a nobis requirit. Dictat. n. rō nālis q̄ ei a quo multa bñficia recipimus obligamur ad reuerētiaz ꝛ ad honorē exhibēduz. Ergo multo fortius deo qui nobis maxima donauit ꝛ infinita repromisit. Et ideo dicit q̄ per ISTAM GRATIAM] s. NOBIS DATAM ꝛ dandaz seruiamus deo placētes cū metu ꝛ reuerentia.] Non eniz sufficit tm̄ seruire deo: qō pōt fieri per actionē exteriorē: nisi etiā placeamus ei p intentionē rectam ꝛ per amorē. Sap. 4°. Placēs deo factus est dilectus. ps. Placebo dn̄o in regione viuoruz. Maxime autē seruit deo per obsequium interius. ps. ꝛ Luc. ꝑ. Seruiamus illi in sanctitate ꝛ iustitia. Deus autē ꝓpter creationē dicit dn̄s: ꝓpter regenerationez ꝟo pater. Dn̄o autē debet timor: sed patri amor ꝛ reuerentia. Malach. ꝑ. Filius honorat patrem ꝛ seruus dn̄m suum timebit. Si ergo pater ego sum vbi est honor meᵘ. Et si dn̄s ego sum: vbi timor meus? Ergo deo seruiēdūz est cuz metu ꝛ reuerētia. ps. Seruite dn̄o in timore: ꝛ exultate ei cuz tremore. ℂ Qꝛ aūt ita debeamus seruire deo, ꝓbat p auctoritatē sumptā. Deu. 4°. ETENIM deus noster ignis ꝯsumēs est.] Hoc autē q̄ deus dr̄ ignis non dr̄ hoc ſm Dioñ. q̄ sit aliqō corporeuz: sed qa intelligibilia designant p sensibilia: inter que ignē reperimᵘ hēre maiorē nobilitatē ꝛ maiorē claritatē. Itez maiorē actiuitatē. Itē maiorē altitudinē in situ. Itē est magis purgatiuᵘ ꝛ ꝯsumptiuus: ideo deus ꝑcipue noiat ignis ꝓpter eiᵘ claritatē: qa lucē habitat inaccessibilez. 1. Thi. 6. Itē qa maxime actiuᵘ. Esa. 26. Oia opa nostra operatᵘ es i nobis. Itē altior ē in situ. ps. Excelsus sup oēs gentes dn̄s ꝛc. Itez purgat pctā ꝛ quasi ꝯsumit. Unde dicit hic: q̄ est ignis ꝯsumēs. s. pctā. Mal. 3. Ipse. n. quasi ignis cōflans. Et sequit. Et purgabit filios Leui. supra. ꝑ. Purgationez pctōꝝ faciēs. Itē ꝯsumit pctōꝝ puniēdo. supra. 10. Terribilis autē qdaz expectatio ꝛ ignis emulatio q̄ ꝯsumptura est aduersarios. Et ideo quia ista nobis ꝓmissa sunt. Esa. 10. Erit lumē israel in igne ꝛ sanctus eius in flamma. ps. Ignis ante ipsum precedet ꝛ inflammabit in circuitu inimicos eius. Et ideo debemus studere ad seruiēduz ꝛ placendum Deo.

Deᵘ dr̄ ignis qa ē iter corꝑalia nobilior clarior magis actiuᵘ altior situ magis purgatiuus ꝛ ꝯsumptiuus.

Cap. XIII.

1.Pe.4. Raterna charitas maneat. † Hospi/
talitatis ne sitis immemores: per hanc
eniz q̄dã inscientes exceperunt ange/
los hospitio. Memores estote vin/
ctoꝝ tanq̄ vna cũ illis vincti: eoꝝ qui affligunt̃:
velut ipsi quoq; versantes in corpore. Honora/
bile est inter oẽs cõiugium ꝛ cubile impollutum,
Scortatores aũt ꝛ adulteros iudicabit de⁹. Sint
mores alieni ab auaritia: cõtenti his que adsunt.
Josue.1. Siq̄dẽz ipse dixit. † Non te desero: neq; derelin/
Psal.117. quo vt fidentes dicamus. † Dñs mihi auxiliator
nec timebo q̄d faciat mihi hõ. Memores estote
eoꝝ qui p̄sunt vobis: qui loquuti sunt vobis ser/
monẽ dei: quoꝝ imitemini fidem cõsiderãtes qui
fuerint exitus ꝯuersationis illoꝝ. Jesus christus
heri ꝛ hodie: idem est etiaz in secula.

Haritas fraternitatẽ maneat i vobis ꝛ hospitalitatẽ nolite obliuisci. Per hãc eniz placuerũt q̄dã angelis hospitio receptis. Mementote vinctoꝝ tanq̄ simul vincti: ꝛ laborantiũ tanq̄ ꝛ ipsi in corpore morãtes. Honorabile cõnubiuz in oĩbus: ꝛ thorus imaculat⁹. Fornicatores eniz ꝛ adulteros iudicabit deus. Sint mores sine auaritia: cõtenti p̄ñtib⁹. Ipse eniz dixit. Nõ te deserã neq; derelinquã ita vt ꝯfidenter dicamus. Dñs mihi adiutor est: nõ timebo q̄d faciet mihi hõ. Mementote p̄positoꝝ vestroꝝ qui vobis locuti sunt v̄bũ dei: quoꝝ intuẽtes exitũ ꝯuersatiõis imitamini fidez. Jesus chr̄s heri ꝛ hodie ipse ꝛ i secula.

Ostq̄ supra monuit eos Aplũs q̄lr se debẽt habere ad p̄ferẽda mala: hic monet q̃o se debeant hẽre ad operandum bona. Unde f̃m Glo. ab isto loco incipit moralis istructio post cõmẽdationẽ ꝛ exhortationẽ ad imitãduz ipsiuz. Et circa h̄ duo facit. Primo .n. hortat̃ ipsos ad bonũ. Scd̃o orat pro eis. ibi. DEVS aũt pacis ꝛc̃.] Circa primuz tria facit. Primo .n. ostẽdit q̃o debent bonũ operari q̄ñtũ ad p̄ximos. Secũdo q̄ñtũ ad seipsos. ibi. HONORABILE cõnubiuz ꝛc̃.] Tertio q̄ñtũ ad prelatos. ibi. MEMENTOTE prepositoꝝ vestroꝝ ꝛc̃.] Dicit ḡ quãtuz ad p̄mũ sic. Dictũ est q̄ p̄missum ẽ nobis regnũ imobile. ad q̄d si volumus p̄uenire necesse est nos charitatem hẽre. Ergo charitas fraternitatis maneat in vobis. p̄ᵉ Jo.4. Qui nõ diligit fratrẽ suũ quẽ videt: deũ queꝫ nõ videt q̃o põt diligere? Itẽ .1. Pe.2°. Oẽs inuicem honorate: fraternitatẽ diligite. Quia v̄o charitas non est ociosa: vt dicit Grego. ideo hortat̃ ad op̄a charitatis. p̄ᵉ Jo.3. Non diligamus v̄bo neq; lingua: sed opere ꝛ veritate. Ideo dicit q̄ debemus ostẽdere charitatẽ peregrinis per hospitalitatẽ: vinctis per cõpassionẽ: patientib⁹ per subuẽtionẽ. Et p̄mũ ponit ibi. ET HOSPITALITATEM nolite obliuisci ꝛc̃.] Secũdũ ibi. MEMENTOTE vinctoꝝ ꝛc̃.] Tertium ibi. ET LABORANTIVM ꝛc̃.] Dicit ergo q̄ñtũ ad p̄mũ. NOLITE obliuisci hospitalitatis.] Et dicit OBLIVISCI] q̄a illi aliq̄n in p̄speritate sua multũ fuerãt hospitales. Sed mõ depauperati erãt: ꝛ ideo nõ ita bene poterãt. Tñ animat eos ad cõtinuãduz f̃m possibilitatẽ suaz. Ro. 12°. Hospitalitatẽ sectantes: ꝛ specialr̃ facit mentionẽ de hospitalitate: q̄a qui peregrinos recipit tria op̄a misericordie simul implet: quia ꝛ recipit ꝛ cibat ꝛ potat. p̄ᵉ Jo.4°. Hospitales inuicem sine murmuratione. Et subdit rõnẽ: q̄a PER HANC multi placuerũt angelis hospitio recepti: sicut p̄ꝫ de Abraã ꝛ Loth. Gen.19. Alia lr̃a h̄ꝫ. PER HANC quasi nesciẽtes receperunt angelos: q̄a nõ credebãt eos esse angelos: q̄d verũ est in p̄ncipio: vñ q̄ Abraã adorauit eos putauit q̄ essent viri sancti a deo missi: ꝛ adorauit eos adoratiõe dulie que exhibet̃ sanctis: ꝛ quasi hominib⁹ cibos obtulit. Sed postmodũ intellexit eos angelos in q̄b⁹ deus loquebat̃. Et locutus est eis sicut deo dicẽs. Non est hoc tuuz qui iudicas oẽm terrã: ꝛ similr̃ Loth. Quãtũ ad scd̃m dicit. MEMENTOTE vinctoꝝ: illoꝝ. s. qui p̄pter deuꝫ missi sunt in carcerẽ. memẽtote visitando redimendo TANQVAM essetis SIMVL] corporalr̃ cum eis vincti. Hoc eniz est aliud opus misericordie. Matth.25°. In carcere eram ꝛ venistis ad me. Cõtra q̄d Esa.14°. dicit̃. Uinctis eius non aperuit carcereꝫ. Hoc ipsi aliquãdo fecerũt sicut p̄ꝫ supra .10. Specialr̃ autẽꝫ hoc pertinet ad opus misericordie: alienam miseriam suaz reputare. Quãtuz ad tertium dicit. ET LABORANTIVM] siue labore corporali. Ps. Labores manuũ tuarum: q̄a manducabis: siue sollicitudine spirituali. 2. Thi.2. Laborantẽꝫ agricolam: op̄ꝫ p̄muꝫ de fructib⁹ p̄cipere. Siue in malis sustinẽdis. Eccl.p̄. Et cognoui q̄ in his quoq; esset labor ꝛ afflictio sp̄ũs. Breuiter tota presens vita labor quidam est. Job.5°. Homo ad laborez nascitur ꝛ auis ad volandũ. Supple mementote tanq̄ ET IPSI in corpore morãtes.] Per q̄d experti estis quid necesse sit laborãtib⁹. Eccli.31. Intellige que sunt proximi tui ex teip̄o. Matthei.7°. Omnia quecunq; vultis vt faciant vobis homines eadem ꝛ vos facite illis.

Deinde cũ dicit. HONORABILE cõnubiũ ꝛc̃.] Monet bona facere q̄ñtũ ad seipsaꝫ. Et circa hoc duo facit. Primo .n. ponit monitionẽ cõtra cõcupiscẽtias carnalium delectationũ. Scd̃o cõtra cupiditatẽ rerum exteriorꝫ. ibi. SINT MORES sine auaritia ꝛc̃.] Prio ergo ponit monitionẽ dicens. HONORABILE ꝛc̃.] Circa q̄d sciẽdum est q̄ circa venerea duplr̃ cõtingit pctm̃. Uno modo per illicitã cõiunctionẽ soluti cũ soluta: ꝛ quãtuz ad h̄ dicit. HONORABILE cõnubiũ.] supple sit in oĩbus qui cõtinere nolunt: nõ cõiunctio fornicatoria. Et dr̃ HONORABILE:] q̄ñ fit f̃ꝫ debitas circũstantias matrimonij. Ex quo p̄ꝫ q̄ actus matrimonialis põt eẽ sine peccato: q̄d est ꝯ̃ hereticos. 1. Cor.7. Si nupserit virgo nõ peccauit. Uñ dñs ad ostẽdendum bonũ esse actũ m̄rimonij. Primũ signũ fecit i nuptijs ꝛ m̄rimoniũ nobilitauit p̄ñtia sua corporali ꝛ nasci voluit de ꝯiugata. Alio mõ p̄ violentiaꝫ thori maritalis: quãdo. s. vir accedit ad alterius vxoreꝫ: vel mulier ad alterius viruꝫ. Et quãtuz ad hoc dicit. ET THORVS imaculatus.] Et Sap.14°. Neq; vitam neq; nuptias mundas iam custodiunt: sed alius alium per inuidiaꝫ occidit: aut adulterans cõtristat. Item caplo 3°. Felix sterilis ꝛ coinquinata: ꝛ que nesciuit thoꝝ in delicto: habebit fructum in respectione animaruꝫ sanctaruꝫ.

Subdit aũt Apls̃ rõnẽ dicẽs. FORNICATORES enĩ ꝛ adulteros iudicabit deus.] In quo elidit errorẽ

Ha⁹ m̄rimonĩ ẽ bonus ꝛ quia dñs suã p̄ñtia honorauit ꝛ de cõiugata nasci voluit.

aliquoꝝ dicẽtiũ ꝙ deus pctã carnalia non punit nec
curat. Ephe.5°. Nemo vos seducat inanib⁹ verbis: ꝓ/
pter hec enĩ. s. ꝓpter pctã carnalia: que ꝑmiserat: ve/
nit ira dei in filios diffidẽtie. Ideo dicit hic ꝙ fornica
tores ꝓpter hoc ꝙ dixit honorabile cõnubiũ: ꝛ adul/
teros ꝓpter hoc ꝙ dixit thorus imaculatus: deus iudi
cabit: idest condemnabit. Ephe.5°. Omnis fornicator
aut imundus aut auarus quod est idoloꝝ seruitus nõ
habet partem in regno Dei ꝛ Christi.

¶ Deide cũ dicit. SINT MORES ꝛc.] Prohibet cupi/
ditatẽ bonoꝝ exterioꝝ: circa q̃ cõtingit peccare duo/
bus modis. Uno enĩ mõ per tenacitatẽ. Alio mõ per
cupiditatẽ. Liberalitas. n. est virt⁹ que ponit medium
circa pecunias quãtũ ad dationem ꝛ quãtũ ad acce/
ptionẽ. Quãtũ ad ꝑmũ. s. cõtra tenacitatẽ dicit. SINT
MORES sine auaritia.] Auarus. n. dr̃ nimis tenax q̃si
auidus eris. Unde Eccl̃ici.10. Auaro nihil ẽ scelesti⁹.
Quãtũ ad scðm dicit. CONTENTI p̃ntibus.] Illi q
sup his que habẽt volunt alia cumulare non sunt con/
tenti p̃ntibus. 1. Thi.6. Habẽtes alimẽta ꝛ q̃bus tega/
mur: his ꝯtenti simus. Uel qð dr̃. SINT MORES sine
auaritia.] ꝓhibet auaritiã quãtũ ad cupiditatẽ ꝛ te/
nacitatẽ. Cũ ꝟo dic̃. CONTENTI p̃ntib⁹.] excludit
cãm auaritie. s. sollicitudinẽ. Matth.6. Nolite sollici/
ti esse ꝛc. Non enĩ prohibet̃ ꝙ homo nõ sollicitetur
de rebus in posterum necessarijs: sed ꝙ cura ꝛ solici/
tudo nõ preoccupet mentẽ. Sic. n. qui ꝑoccupat futu/
ram sollicitudinẽ sollicitus est in crastinum.

¶ Deinde cũ dicit. IPSE enĩ dixit ꝛc.] Ponit monitio/
nis rõnes. Et est ratio quare nõ debemus sup̃flue esse
solliciti: sʒ tñ facere qð in nobis est. s. cũ fiducia diuini
auxilij. Ipse. n. dixit Iosue.1. NON te deseram] i. quin
ministrẽ tibi necessaria. NEQVE derelinquã] s. fame
perire. Ps. Non vidi iustũ derelictũ nec semẽ ei⁹ que/
rens panes. Uel NON derelinquã] q. n. liberẽ te a ma/
lis. Et ex h̃ causat̃ fiducia in corde: ita vt cõfidẽter di/
camus. Esa.12. Fiducialr̃ agam ꝛ nõ timebo: ꝛ ꝙ dica
mus illud. Ps. DOMINVS mihi adiutor ẽ nõ timebo
qd faciat mihi hõ.] Adiutor inquãtũ a malis liberat.
Ps. Adiutor in tribulationib⁹ que inuenerũt nos nimis.
Et ideo nõ timebo quid faciat mihi hõ. i. aduersarius
q̃cũq; carnalis. Esa.51. Quis tu vt timeas ab homine
mortali. Uel diabolus qui dr̃ hõ ab hoie victus sicut
Scipio africanus. Mat.13. Inimicus hõ h̃ fecit.

¶ Deinde cũ dicit. MEMENTOTE prepositoꝝ ꝛc.]
Ostẽdit quõ debẽt bonũ opari q̃tũ ad p̃latos. Et cir/
ca hoc facit duo. Primo. n. ostẽdit quõ se debent hẽre
ad mortuos. s. vt coꝝ sequant̃ exempla. Scðo quõ ad
viuentes vt eis obediant. ibi. OBEDITE ꝓpositis ve/
stris ꝛc.] Quãtũ ad primũ duo facit. Primo. n. ondit
quõ bonoꝝ doctrinã imitent̃. Scðo quõ maloꝝ do/
ctrinã deuitent. ibi. DOCTRINIS varijs ꝛc.] Dicit ꝗ.
MEMENTOTE ꝓpositoꝝ vestroꝝ qui vobis locuti
sunt ꝟbũ dei] i. aplõꝝ qui vobis ꝑdicauerũt. Esa.51.
Attẽdite ad Abrahã patrẽ vestrũ ꝛc. Nõ solũ aũt ꝑdi/
cauerunt ꝟbo: sʒ ẽt facto ostẽderũt. Matth. vlti. Ser/
monẽ ꝯfirmãte sequẽtib⁹ signis. Nõ solũ memẽtote
ꝟboꝝ: SED etiã intuemini exitũ] s. 1. Mach.2. Memẽ/
tote operũ patrũ que fecerũt in gñationib⁹ suis: ꝛ acci/
pietis gloriã magnã ꝛc. Iac.5°. Exẽplũ accipite frẽs
mei mali exitus: ꝛ longanimitatis ꝛ laboris ꝛ patiẽtie
ꝓphetas qui locuti sunt in noĩe dñi ꝛc. Sed nõ solum
hoc IMITEMINI] s. EXITVM:] vt. s. pro Christo sa/
pienter sustineatis: sed ẽt cõuersationẽ: ad bonã enim
mortẽ venit̃ per bonam CONVERSATIONEM.]
IMITAMINI etiã fidẽ illoꝝ:] vt ab illa nõ declinet.

¶ Sequit̃. IESVS CHRISTVS heri ꝛ hodie ipse ꝛ in
secula.] Sm glosã sic introducit̃ lr̃a ista. Ipse. n. supra
dixerat: ꝙ. s. dictũ est Iosue. Non te deseram neq; de/
relinquã: poterãt isti dicere. Ille cui hoc dictũ ẽ bene
debebat cõfidere de dei adiutorio. Nos aũt nõ sic q̃b⁹
nõ est dictũ. Hoc remouet Aplus dicẽs ꝙ Chrus qui h̃
tunc dixit Iosue manet in eternũ. Et ideo sicut tũc po/
tuit ipsum iuuare: ita põt modo auxiliari nobis. Ideo
dicit. IESVS CHRISTVS heri ꝛ hodie ꝛc.] Uel potest
referri ad imediate dictũ. Iam. n. dixerat ꝙ deberent
imitari aplõs. Poterant dicere ꝙ nõ est simile: q̃a illi
imediate istructi fuerũt a Christo: ꝛ seruierũt sibi. nos
autẽ non sic. Et ideo dicit Aplus ꝙ CHRISTVS MA/
NET.] ꝛ ideo instruit nos ad seruiẽdũ sibi. Unñ dicit.
IPSE CHRISTVS heri. s. in tpe] primitiuoꝝ aploꝝ.
ET HODIE] s. in tẽpore isto: ipse ET IN SECVLA.]
Mat. vlt. Ecce ego vobiscũ sũ vsq; ad cõsumationẽ
seculi. Apoc.1. Dicit dñs de⁹ qui erat ꝛ q est ꝛ q ventur⁹
est oĩpotẽs. Ps. Tu aũt idem ipse es ꝛ anni tui nõ defi/
cient. In hoc ergo ostẽdit Apls eternitatẽ Chri.

¶ Doctrinis varijs ac peregrinis ne circũferamini.
Bonum est enĩ grã stabiliri cor: non escis
que nõ ꝓfuerunt his qui versati sunt in illis. Ha
bemus altare: de quo nõ est fas edere his: qui ta
bernaculo deseruiunt. † Aialiũ enim quoꝝ san/ Nume.19.
guis infert̃ pro peccato in sancta per pontifices:
hoꝝ corpora cremant̃ extra castra. Quapropter
ꝛ Iesus vt sanctificaret per ꝓpriũ sanguinẽ po
pulum extra portã passus est. Exeamus igit̃ ad
eũ extra castra: opprobriũ eius portãtes. † Non Mich.2.
enĩ habemus hic manentẽ ciuitatẽ: sed futuram
inq̃rim⁹. Per ipsũ igit̃ offerim⁹ hostiam laudis
semꝑ deo: h̃ est fructũ labioꝝ: cõfitentiũ nomini
ei⁹. Ceterũ bñficẽtie ꝛ cõicationis ne obliuiscamini.
Talibus. n. victimis placet̃ deo.

¶ Doctrinis varijs ꝛ peregrinis nolite abduci.
Optimũ est enĩ grã stabilire cor: nõ
escis que nõ ꝓfuerunt ambulantib⁹ in eis.
Habemus altare: de quo edere nõ habent
ptãtẽ q tabernaculo deseruiunt. Quoꝝ. n.
aialiũ infert̃ sanguis pro pctõ in sancta per
pontifices: hoꝝ corpora cremant̃ extra ca/
stra. Propter qð ꝛ Iesus vt sanctificaret
per suum sanguinẽ populũ extra portam
passus est. Exeamus igit̃ ad eum extra ca/
stra: improperiũ eius portãtes. Non enĩ
hẽmus hic manentẽ ciuitatẽ sʒ futurã inq̃/
rimus. Per ipsũ ꝗ offeram⁹ hostiã lau/
dis semꝑ deo: idest fruct⁹ labioꝝ cõfitẽtiũ
nomini eius. Beneficẽtie aũt ꝛ cõmunio/
nis nolite obliuisci. Talibus enim hostijs
promeretur deus. Lec. II.

Supra monuit Aplus ad imitãdũ exẽpla ꝛ con/
uersationẽ coꝝ qui decesserũt: hic monet
ad insistẽdũ doctrine coꝝ. Et circa h̃ duo facit. Prio
enim ponit monitionẽ suam. Scðo assignat rationẽ.
ibi. HABEMVS altare ꝛc.] Iterũ ꝑmo in duas. Prio

enim ponit monitionē suā in gnāli. Scdo exēplificat ipsam. ibi. OPTIMVM est enī gratia ⁊c.] Dicit ergo. NOLITE abduci varijs ⁊ peregrinis doctrinis] q.d. Ita dixi q̄ debetis imitari fidē aplōꝝ. Ergo a doctrina ipsoꝝ per quācūq; aliam doctrinā NOLITE ABDVCI] i. remoueri. Ubi sciēdum ē q̄ cū veritas consistat in medio cuius ē vnitas. ⁊ iō vni vero multa falsa opponi possunt: sicut vni medio mlta extrema. Doctrina ergo fidei vna ē: qa a puncto in punctū nō cōuenit ducere nisi vnā rectā lineā. Oēs alie doctrine multe sunt: qa a recto multis modis cōtingit deuiare. Et iō dicit. DOCTRINIS varijs] i. diuisis. Osee. 10°. Diuisū ē cor eoꝝ nunc interibūt. De sunt ille doctrine de qbus. i. Thi. 4. Doctrinis demonioꝝ in hypocrisi loquētium mēdacium. Itē SVNT peregrine] i. a fide catholica. A nobis aūt tales doctrine nō sunt sustinēde: quia non sumus hospites ⁊ aduene: sꝫ sumus ciues sanctoꝝ ⁊ domestici dei. Ephe. 2.

Error legalium.

¶ Deinde cū dicit. OPTIMVM est enim gratia ⁊c.] Exēplificat in speciali que sunt varie ⁊ peregrine doctrine. Unde sciēdū ē q̄ in primitiua ecclia fuit vn⁹ error: q̄ ad salutē necessaria erat obseruātia legaliū: que ꝑcipue cōsistebat in qbusdā cibis sumēdis: puta agni paschalis. Exo. 12. Et in abstinēdo a quibusdam cibis: sicut patet Leui. 11. ⁊ in alijs multis locis. Alius error fuit q̄ passim licebat vti delectationib⁹ corporalibus. Et iste fuit error nicolaitarū. Et de vtroq; possunt hec verba exponi: sꝫ magis ꝓprie de pmo. Dicit ergo. NOLITE ABDVCI] a veritate fidei per varias ⁊ peregrinas doctrinas. 2. Thes. 2°. Non cito moueamini a sensu vestro. Gal. 1. Miror q̄ sic tā cito transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiā Chri in aliud euāgeliū. Deus enī a nobis requirit cor. Prouer. 23. Prebe fili mi cor tuū mihi. Et ideo debet eē firmum ⁊ stabile. Contra qđ dicit in ps. Cor meū dereliquit me. Hoc autē non stabilit escis corporalib⁹: sꝫ p grām iustificantē. Roma. 3°. Iustificati gratis per gratiam ipsius ⁊ per redēptionē que est in Christo iesu. Et ideo dicit. NON ESCIS que nō profuerunt.] Roma. 14°. Non est regnū dei esca ⁊ potus: sꝫ iustitia ⁊ pax ⁊ gaudium in spiritusancto. Non est ergo stabilimētū cordis in imoderata vel sufflua sumptione cibi: sed magis in gratia dei. ps. Paratum cor eius sperare in dn̄o confirmatū est cor eius non cōmouebitur donec ⁊c. Spes autē est quasi anchora stabiliēs corda. supra. 6. Confugimus ad tenēdā ꝓpositam nobis spem quā sicut anchorā habem⁹ anime tutā ⁊ firmā. Et dicit q̄ NON profuerunt ambulantib⁹ in eis] i. sperantibus in eis: quia illis q eis vtunt ad necessitatē ꝓsunt ad salutē corporis: sꝫ qui totum studiū ponūt in eis ambulant in ipsis: ⁊ talib⁹ nec ꝓficiunt ad salutē anime nec corporis. Hiere. 11. Nunquid carnes sancte auferēt a te malicias tuas in quibus gloriata es?

Error nicholaitarum.

¶ Deinde cū dicit. HABEMVS ALTARE ⁊c.] Assignat rationē ⁊ est valde subtilis. Sicut enim legitur Leui. 16. Decima die septimi mensis summus sacerdos sanguinē vituli ⁊ hyrci inferebat intra sancta pro sua ignorantia ⁊ illoꝝ corpora cremabantur extra castra. Et quia erat oblatio sacerdotū non comedebant carnes eorū. Quod enim offerebant pro peccato sacerdotum nō comedebant: sed extra castra comburebant. Ex ista ergo figura trahit Apostolus mysteriū. Per sanguinē enim illū figurabatur sanguis Christi vt supra dictū est nono caplo. Uitulus enim ⁊ hyrcus Christū figurabant: qa vitulus erat hostia sacerdotalis: ⁊ hyrcus imolabat pro pctō. In quo figurabat q̄ Christus debebat imolari pro pctō non sui sꝫ populi. Uitulus ergo ⁊ hyrcus imolatus: est Christus sacerdos seipsū offerēs pro peccatis nostris. Sanguis ergo Christi illatus ē intra sancta: ⁊ caro cremata est extra castra. Ubi duplex ē significatū. Unū q̄ Christus in ciuitate imolatus ē linguis iudeoꝝ. Unde ⁊ Marcus dicit ipsū hora tertia crucifixum: lꝫ hora sexta fuerit in cruce leuat⁹. Aliud q̄ p virtutē passionis sue Chrs intra celestia sancta nos introducit ad patrē. Qꝫ autē corpora illoꝝ cremabātur extra castra q̄tū ad caput nostrū significat q̄ Chrs passurus erat extra portam. Quātū ꝟo ad nos qui sum⁹ mēbra significat q̄ pro illis qui sunt extra castra legaliū vel exterioꝝ sensuū imolat Chrs. Qui. n. erant in castris de carnibus illis nō comedebant. Hec est ḡ figura quā ꝓponit Aplus: cuius pmo ponit significatū. Scdo ponit figuram. ibi. QVORVM enim aialiū ⁊c.] Tertio inducit conclusionē. ibi. EXEAMVS igit ad ipm ⁊c.] Dicit ḡ. Stabiliamus corda nostra nō escis: sꝫ gratia. Aliter enim nō possumus: qa HABEMVS altare ⁊c.] Istud altare vel est crux chri in qua chrs pro nobis imolatus est. Uel ipse christus in quo ⁊ p quē ꝑces nostras offerim⁹. Et hoc ē altare aureū de quo dr̄ Apoc. 8. DE ISTO] ergo ALTARI nō habēt potestatē edere] i. fructū passionis christi ꝑcipere: ⁊ ipsi tanq̄ capiti icorporari. QVI TABERNACVLO legaliū deseruiūt.] Gal. 5. Si circūcidimini christus vobis nihil proderit. Uel tabernaculo corporis deseruiūt qui carnales delectationes sequūtur. Rom. 13. Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Talib⁹ enim nihil prodest. pᵃ Corinth. 11. Qui enim manducat ⁊ bibit indigne: iudicium sibi mādūcat ⁊ bibit. Dicitur autē corpus tabernaculum: qa in ipso tanq̄ in bello habitam⁹ cōtra hostes ⁊ modicum manet. 2. Pe. 1. Uelox est depositio tabernaculi mei: ⁊ ideo non est ei deseruiendum.

¶ Deide cū dicit. QVORVM enī aialiū ⁊c.] Prosequit figurā ipsam. Et pmo figurā veteris legis. Scdo figurā noui testamēti. ibi. PROPTER qđ ⁊ Jesus ⁊c.] Quātū ad pmū dicit. QVORVM enī aialiū ⁊c.] Et pōt legi lr̄a ista duobus modis. Uno mō sic. HORVM aialiū corpora cremant extra castra] i. vituli ⁊ hyrci: quoꝝ sanguis infert in sancta per pontificem pro peccato sacerdotū ⁊ multitudinis. Aliter sic: vt p illa aialia itelligat Chrs vel sancti eius. Per oēs enī hostias veteris legis figurabat Chrs: ⁊ per ꝯns membra eius. Christi ergo: cuius sanguis illatus ē in sancta celestia pro peccato totius mundi corpus igne passionis in ara crucis extra portas Hierlm quasi extra castra crematū est. Uel ETIAM sancti extra castra] i. extra cōmunē societatē hoīum igne charitatis: ieiunijs: orationibus: ⁊ alijs operibus misericordie se cremant. QVORVM] i. pro qb⁹ efficaciter sanguis Chri in sancta illatus est. Primus sensus lr̄alis est: propter quod adaptat figurā q̄ fuit in nouo testamēto figure veteris testamēti vt sit ꝯsonātia inter ipsa. Unī dicit. PROPTER quod ⁊ Jesus ⁊c.] Et patet totum.

¶ Deinde cū dicit. EXEAMVS igitur ad eum ⁊c.] Inducit duas cōclusiones. Secūda ibi. PER ipsū ḡ ⁊c.] Quantū ad primū dicit. Ita dictum est q̄ nos habemus altare quod est extra castra. Duo ergo debemus facere. s. ad ipsam accedere: ⁊ super illud sacrificare. Modum accedendi ponit pmo dicēs: q̄ sicut CHRISTVS PASSVS EST.] i. improperium passionis EXTRA PORTAM] sustinuit: sic ⁊ nos EXEAMVS ad

eum extra castra] idest extra cõmunem societatẽ carnalium: vel extra obseruantiam legalium. Uel extra sensus corporis portãtes improperium eius.s.christi: idest signa passionis chri per quaz christus factus est opprobrium hominum et abiectio plebis. ps. IMPROPERIUM] expectauit cor meũ et miseriaz. Uel IMPROPERIUM].i.renũciemus legalib⁹ adueniente veritate: ppter qd̃ sumus iudeis improperium.i.signa penitentie que a carnalib⁹ improperant̃. Supra.11. Maiores diuitias estimans thesauris egyptiorum improperium Christi. Sic.n.accusatus est Chris q subuerteret legẽ: ita Aplo improperabat̃ q predicaret nõ deberi seruare legalia. Gal.5°. Ego aũt fratres si circũcisionez adhuc predico: qd adhuc psecutionẽ patior? Subdit autẽ rõnem huius dicẽs. NON eniz habemus hic manentẽ ciuitatẽ: sed futurã inqrimus.] Homo.n.libẽter manet in loco suo pprio. Finis.n.noster nõ sunt legalia nec tẽporalia: sz finis noster Christus ẽ. Rom.10. Finis noster Chris est ad salutẽ omni credẽti. Non ḡ habemus hic manentẽ ciuitatem: sz vbi est Chris: ergo exeamus ad ipsuz. Col.3°. Si cõsurrexistis cum Chro que sursuz sunt querite vbi Chris est in dextera dei sedens etc̃. Esa.33°. Respice Syon ciuitatem solẽnitatis nostre. Supra.11°. Expectabat fundamẽta habentem ciuitatẽ: cuius artifex et cõditor dominus. Jtẽ meliorẽ ciuitatẽ appetunt: idest celestem. Ad ipsum enim intẽdimus transferri: sicut ad locum et altare nostrũ. Ergo exeundum est ad aliud.

¶ Deinde cũ dicit. PER ipsuz ergo offeram⁹ etc̃.] Ponit scd̃am conclusionẽ. q.s.sup istud altare sacrificare debem⁹ et qualia sacrificia. Duplex est aũt sacrificium: qd̃ sup altare Christi offerre debemus.s.deuotionẽ ad deuz et miserationẽ ad proximũ. Quãtuz ad primũ dicit q postq̃ nõ sunt offerẽda sacrificia legalia. ps. Sacrificium et oblationẽ noluisti. ergo PER IPSUM] .i.p Christum OFFERAMUS semp deo hostiam laudis.] ps. Sacrificiuz laudis honorificabit me. Jstud aũt sacrificium laudis vocat fructũ labiorum.i.cõfessionẽ vocis. Melius.n.laudat̃ de⁹ ore q̃ occisione animaliuz. Unde dicit. FRUCTUM labiorum cõfitentiuz nominĩ eius.] Hoc est.n.necessarium. Ro.10. Corde credit̃ ad iustitiaz: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Osee.14°. Reddemus vitulos labiorum nostrorum. Esa.57. Creaui fructũ labiorum pacẽ. Hoc autẽ sacrificium dz eẽ semp.i.continue: sicut in lege erat iuge sacrificiũ: sicut pz Num.28. ps. Benedicã dñm in omni tpe: semp laus eius in ore meo. Aliud sacrificium ponit cũ dicit. BENEFICENTIE aũt et cõmunionis nolite obliuisci].q.d. Olim ope exhibebatis opa misericordie. modo aũt saltẽ corde: et si nõ potestis opere. Et ideo dicit. NOLITE obliuisci beneficẽtie] .i.liberalitatis quãtuz ad ea q̃ datis. Largus eniz beneficus dr̃. Gal.6. Bonuz aũt facientes non deficiamus. Eccl.12. Benefac humili et nõ dederis impio. ET NOLITE obliuisci cõmunionis] quãtũ ad ea que seruatis vt tpe suo cõlectis. Act.2. Oẽs qui credebãt erant pariter et hẽbant oia cõia. Ro.12. Necessitatib⁹ sanctorum cõicãtes. Uel COMMUNIONIS].i.charitatis p quaz sunt oia cõia. ¶ Quare autem istud duplex bñficiuz offerre debeam⁹ ostẽdit dicẽs. QUIA TALIBUS hostijs promeret̃ passiue de⁹].i.possum⁹ deũ mereri talib⁹ sacrificijs. Jpse.n.est merces nostra quã istis operib⁹ possumus acquirere. Gen.17. Ego protector tuus sum: et merces tua magna nimis. ps. Tunc acceptabis sacrificiũ iustitie etc̃. Esa.19. Colent eum in hostijs et munerib⁹ et vota vouebũt dño et soluent.

¶ Parete his qui presunt vobis et cõcedite: siqdẽ illi vigilant pro animab⁹ vestris: tanq̃ rationem reddituri: vt cũ gaudio hoc faciãt et nõ gemẽtes: nam id est inutile vobis. Orate pro nobis. Confidimus eniz q bonã habemus cõsciaz inter oẽs: cupiẽtes honeste cõuersari. Magis aũt obsecro vos vt id faciatis: quo celerius restituar vobis. Deus aũt pacis qui reduxit a mortuis pastorem ouiuz illuz magnũ per sanguinẽ testamẽti eterni: dñm nostruz Jesum: absolutos vos reddat in oi opere bono: ad faciẽduz voluntatem ipsius efficiens: vt qd̃ agitis: acceptũ sit in cõspectu suo per Jesum chrm: cui gloria in secula seculorum: Amẽ. Obsecro vos fratres: sufferte sermonẽ exhortationis. Eteniz paucis scripsi vobis. Scitis fratrẽ nostrum Timotheũ solutum esse: cuz quo si celerius venerit visaz vos. Salutate oẽs qui presunt vobis: et omnes sanctos. Salutant vos Itali. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

¶ Obedite prepositis vestris: et subiacete eis. Jpsi eniz peruigilant quasi rõnem pro animab⁹ vestris reddituri: vt cũ gaudio h̃ faciãt et nõ gemẽtes. Hoc.n.nõ expedit vobis. Orate pro nobis. Cõfidimus.n. qa bonam cõsciam habem⁹ in oibus bene volentes cõuersari. Amplius autẽ deprecor vos hoc facere: quo celerius restituar vobis. Deus aũt pacis qui eduxit de mortuis pastorez magnũ ouiuz in sanguine testamẽti eterni dñm nostrũ Jesuz chrm: aptet vos in omni bono vt faciatis eius voluntatẽ: faciens in vobis qd̃ placeat corã se p Jesum chrz: cui est gloria in secula seculorum: Amẽ. Rogo aũt vos fratres vt sufferatis verbũ solatij. Eteniz perpaucis scripsi vobis: cognoscite frẽm vestrũ Timotheũ dimissuz cũ quo si celerius venerit videbo vos. Salutate oẽs ppositos vr̃os: et oẽs sanctos. Salutant vos de Jtalia fratres: gr̃a cum omnibus vobis: Amen. Lec. III.

Supra monuit Aplus quõ se debẽt hr̃e ad platos mortuos: vt.s.in fide ipsorum pmaneant: hic monet eos qualr̃ se debeãt hr̃e ad viuẽtes. Et prio quõ ad alios. Scd̃o quõ ad seipsuz Paulum. ibi. ORATE pro nobis etc̃.] Dicit ḡ. OBEDITE pposítis vestris.] ¶ Ubi cõsiderãduz ẽ q duo debem⁹ platis.s.obediẽtiã vt ipsorum mãdata ipleam⁹. vñ dic̃. OBEDITE etc̃.] pmi Reg.15. Melior ẽ obediẽtia q̃ victime. Jtẽ reuerentia vt eos honorem⁹ tanq̃ prẽs et ipsorum disciplinã toleremus. Et ideo dicit. SUBIACETE EIS. jp̃e Pe.2. Subiecti estote oi hũane creature. Ro.13°. Qui ptãti resistit dei ordinationi resistit. ¶ Rõnẽ subonis subdit dicẽs. IPSI.n.puigilãt etc̃.] Quare.n.debeam⁹ obedire et subijci platis. Hoc ẽ ideo: qa icũbit eis labor et pi̇culuz iminet. Unde q̃tũ ad laborẽ sollicitudis qui eis incũbit de regie subditorum dicit. QUOD ipsi puigilãt]

idest pfecte vigilant. Ro.12. Qui pest in sollicitudine. Vigilare.n.sup gregē cōmissum incūbit platis. Unde Luc.2° xf. Pastores per quos designant prelati: erāt vigilantes ꝛ custodientes vigilias noctis sup gregem suū: qa dum dormiunt hoīes inimicus hō supseminat ȥizania in medio tritici: vt dr̄ Mat.13°. ❡ Quātū aūt ad piculuꝫ qd̄ iminet dicit. QVASI pro aiab⁹ vestris reddituri rōnez.] Hoc ē.n. maximū piculuꝫ hoīez de factis alteri⁹ rōnem reddere qui pro suis non sufficit. 3. Re.20. Custodi virū istū: qui si lapsus fuerit erit aīa tua pro aīa illi⁹. Reddent.n. plati in die iudicij rōnez de sibi cōmissis: qn̄ fiet eis illa qd̄. Hiere.13°. Ubi est grex q dat⁹ ē tibi pecus iclytū tuū: Quid dices cuꝫ vi/sitauerit te: Tu.n. docuisti eos aduersuꝫ te.s. loquendo bona ꝛ faciēdo mala: ꝛ erudisti in caput tuū per mala tua exēpla. Grego. Scire debēt plati q tot mortibus digni sunt: quot exēpla perditionis ad subditos trans/mittūt. Prou.6. Fili si spopōderis pro amico tuo de/fixisti apud extraneuꝫ manū tuā illaqueat⁹ es verbis oris tui ꝛ capt⁹ ꝓprijs ſmonib⁹. Fac ḡ qd̄ dico fili mi ꝛ temetipsuꝫ libera: qa incidisti in manum ꝓximi tui. Discurre festina suscita amicuꝫ tuū ꝛc̄. Prelat⁹.n. ma/nu.i. exēplo boni operis ꝛ ore.i. predicatiōe obligat se Chr̄o pro subditis. Dr̄ aūt Chr̄s extraneus: qa vt dicit Bernardus: amicus ē in spōsione: sꝫ extrane⁹ in exigē/da rōne. ¶ Sed nō vr̄ q aliqs teneat reddere rōnem nisi pro se tm̄. 2. Cor.5°. Oēs nos manifestari opꝫ ante tribunal Chr̄i vt recipiat vnusqsqꝫ ꝓpa corpis prout gessit. ❡ Rn̄deo dōm ē q qlibꝫ pncipalr̄ reddet rōnē de factis suis. Sꝫ inquātū act⁹ sui q̊dāmō ptinent ad aliū in tm̄ reddet rōnē de illo. Facta aūt plati ptinent ad subditos ſm illud. Ezech.3. Fili hoīs speculatorez dedi te domui isrl̄: ꝛ audies de ore meū v̄buꝫ ꝛ annū/ciabis eis ex me. Ubi seqr̄ q si plat⁹ q noīe speculato/ris intellr̄ nō annūciauerit impio: ipse qdeꝫ ipius in inīqtate sua morieī: sꝫ sanguis de manu speculatoris ingret. Si igit PERVIGILANT q̄si reddituri rōnez pro nobis.] ꝛ nos debem⁹ qd̄ in nobis ē facere.s. obedi/re ꝛ nō rebellare: vt IPSI cū gaudio. h̄ faciant non ge/mentes] .i. sustineāt piculuꝫ ꝛ laborē pro nobis cū gau/dio ꝛ nō cū gemitu: qa bon⁹ prelat⁹ multū gaudet qn̄ videt subditos bn̄ operātes: qa tūc labor suus non est inanis. 3. Jo. Maiorē hoꝝ grāꝫ nō habeo q̄ vt audiā filios meos in veritate ambulare. Phil.4. Itaqꝫ frēs mei charissimi ꝛ desideratissimi gaudiū meū ꝛ corona mea sic state in dn̄o charissimi. ❡ Ipsi aūt gemunt in rebellione vr̄a. Gal.4. Filioli mei quos iteruꝫ parturio donec formet Chr̄s i vobis. Hier.9. Quis dabit capiti meo aquā ꝛ oculis meis fontē lachrymaꝝ: ꝛ plorabo die ac nocte iterfectos filie populi mei. Gemunt ēt cō/patiēdo qn̄ ꝓp rebellionē nr̄aꝫ nō ꝯsegmur fructū la/boꝝ ipsoꝝ q est fruct⁹ eterne bēditat. Esa.33°. Ecce vi/dentes clamabunt foris: angeli pacis amare flebunt. ❡ Subdit aūt rōnez q̄re dēm⁹ obedire eis: qa NON expedit nobis] q.s. ipsi gemāt pro nobis ex rebelliōe nr̄a. De⁹.n. vindicabit pro ipsis. ps. Irritauerūt Moy/sen in castris aaron scm̄ dn̄i. Apta ē terra ꝛ deglutiuit Datan: ꝛ operuit sup ꝯgregationē abiron. Esa.63. Ipsi āt ad iracūdiā ꝓuocauerūt eū ꝛ afflixerūt spm̄scm̄ ei⁹. ❡ Sequit. Et cōuersus ē eis in inimicū: ꝛ ipse debel/lauit eos. Nota aūt qd̄ dic̄. NON expedit vobis.] Nō enim dicit. Non expedit illis. Gemere.n. pro cōmissis subditoꝝ bn̄ expedit prelatis. Sic gemebat Samuel sup reprobationē Saulis. pmi Reg.15. ꝛ 16.

❡ Deinde cuꝫ dicit. ORATE pro nobis ꝛc̄.] Monet Apls q̄lr se debeāt hr̄e ad ipꝫ. Petit.n. q ipsi orēt pro eo. Sile hēt. Ro.15. Obsecro vos frēs p dn̄m nr̄m Jesum chr̄m: ꝛ p charitatē spūsscī vt adiuuetis me in orōnib⁹ vr̄is: qa sicut dicit ibi Glo. Impoſle ē idest val/de difficile pces mltoꝝ nō exaudiri. Mat.18. Si duo ex vobis cōsenserint sup terrā de oi re quācūqꝫ petie/rint fiet eis a pr̄e meo. In h̄ ergo q Apls q cert⁹ erat q deo erat accept⁹ petit orari pro se: ꝯuīcit supbiā ali/quoꝝ q dedignant ab alijs pces petere: vt dicit Glo. ❡ Rōnez sue petitionis assignat dicens. CONFIDI/MVS ENIM ꝛc̄.] Qd̄ pōt duob⁹ modis itelligi. Uno⁰ respectu ipsoꝝ quoꝝ petit orōnes: qa cuꝫ Apls iudeis nō pdicaret: sꝫ tm̄ gētib⁹ nō videbat eis accept⁹. Et iō poterāt se excusare ne exaudirēt petitionē ei⁹: ꝛ iō dic̄ q̄si se excusando ꝛ ipse nō hꝫ ꝯsciāꝫ qn bonū ipsoꝝ ve/lit. Un̄ dicit. CONFIDIMVS ENIM] q nos HABE/MVS bonā ꝯsciāꝫ q volum⁹ vos bn̄ ꝯuersari i oib⁹.] Per qd̄ dat itelligē q ēt intēdit eis ꝓdesse cū poterit. Quia v̄o bonū ꝯscīe ē a solo deo: ideo illud attribuit fiducie q̄ gerit de ipso. Uel pōt referri ad ipꝫ Aplm: qa cū nō pdicaret iudeis nō videbat dign⁹ q orōnes pro ipso fierent: qa dn̄s nō exaudiret eas: qa hostis fi/dei ipsoꝝ videbat: sicut dr̄ Hiere.7°. Tu ḡ noli orare pro pplo h̄ neqꝫ assumas pro eis laudē ꝛ orōnez ꝛ nō obsistas mihi: qa nō exaudiā te. Hoc ḡ remouet Apls dicēs. ORATE p nobis:] qa nō hēmus ꝯsciāꝫ alicui⁹ peti nec alicui⁹ malefacti: sꝫ ꝯfidim⁹. Nec ait: certi su/mus: qa delicta qs itelligit. Eccles.9. Nescit hō vtrum amore aut odio dign⁹ sit. 1. Cor.4. Nihil mihi cōscius sum: sꝫ in h̄ nō iustificat⁹ sum. Quia ergo bonā CON/SCIENTIAM hēmus bn̄ volētes cōuersari in oib⁹.] Ideo nō repugnat mihi qn orōnes vestre sint vtiles.

❡ Deide cū dic̄. AMPLIVS aūt deprecor ꝛc̄.] Assignat aliā rōnez: q̄re debēt orare pro ipso: quia.s. hoc erit eis vtile. Un̄ dicit. AMPLIVS] .i. ꝓpter aliud deprecor h̄ vos facere.s. orare quo restituar vobis celerius: qd̄ erit ad vtilitatē vestrā. Ro.p°. Desidero videre vos vt ali/qd impartiar vobis grē spūalis. Aplus aūt qui sic pro oībus factis suis recurrit ad orōnez insinuat nobis q oēs vie eius: ꝛ facta ordinabant ab ipso ſm dei dispo/sitionē. Job.37. Nubes spargant lumē suū que lustrāt cuncta p circuitū: quocūqꝫ eas volūtas gubernātis du/xerit. Per nubes.n. pdicatores ꝛ apl̄i intelligunt. Esa. 60. Qui sunt isti qui vt nubes volant.

❡ Deide cū dicit. DEVS aūt pacis ꝛc̄.] Orat Apls pro ipsis: ꝛ primo orat. 2⁰ aliqd ab ipsis petēdo se excusat. ibi. ROGO āt vos frēs ꝛc̄.] Circa p̊m pus describit eū quē orat dicēs. DEVS aūt pacis ꝛc̄.] Propri⁹.n. effect⁹ dei ē facere pacē. Nō.n. est deus dissensionis: sꝫ pacis. p° Cor.14. Item. 2. Cor.13. Pacē habete: ꝛ de⁹ pacis ꝛ dilectionis erit vobiscū. Pax.n. nihil aliud ē nisi vni/tas affectuū quos vnire ē ꝓpriū soli⁹ dei: qa p charita/tez q̄ a solo deo ē vniunt corda. Deus ēt nouit colligē ꝛ vnire: qa de⁹ ē charitas que est vinculuꝫ pfectionis. Un̄ ipse hitare facit vnanimes in domo. ps. Hō inter se ꝛ deū pacē fecit p mysteriū Chr̄i. Et ideo dicit. QVI EDVXIT de mortuis pastorē magnū ouium.] Qn̄qꝫ aūt dr̄ chr̄s suscitat⁹ p v̄tutē pr̄is. Ro.8°. Si spūs ei⁹ q suscitauit Jesuꝫ chr̄m a mortuis ꝛc̄. Qn̄qꝫ v̄o dr̄ seipꝫ suscitasse. ps. Ego dormiui ꝛ soporat⁹ sum. Que tn̄ non sunt ꝯria: qa surrexit virtute dei q̄ est vna pr̄is ꝛ filij ꝛ spūssancti. Eduxit ergo de mortuis.i. de sepulchro: qd̄ est locus mortuoꝝ. Rom̄.6°. Quō surrexit Christus a mortuis per gloriam patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulemus. Dr̄ aūt Chr̄s MAGNVS pastor ouiuꝫ] .i.

fideliu3 ⁊ humiliū. Joh.10. Ego sum pastor bonus ⁊c. Oues.n. sunt qui deo obediūt. ibidē. Et oues mee vocem meā audiūt. Dicit aūt ipm pastorē magnū: qa oēs alij sunt vicarij eius: qa ipse pascit oues pprias: alij xo oues Chri. Jo. vltio. Pasce oues meas. 1. Pe.5°. Cū apparuerit pnceps pastoꝝ pcipietis imarcescibilem glie coronā. Eduxit aūt ip3 IN SANGVINE testamēti eterni ‖ .i. in vtute sanguis chri: p quē ɔfirmat testm̄ nouū i quo eterna pmittunt ad dr̄ia3 veteris. Chrs.n. sanguinē suū dicit sanguinē NOVI testamēti. ‖ Aplus autē dicit ETERNI. ‖ Et iō in ɔsecratiōe sanguinis in forma ponit vtrūq3. Ipse xo Chrs p passionē suam meruit sibi ⁊ nobis gl'ia3 resurrectionis. Ideo dicit q EDVXIT dn̄m nr̄m Jesum chrm de mortuis in sanguine testi eterni. ‖ Phil.2°. Humiliauit semetipm ⁊c. Zach.9. Tu xo in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu in quo nō erat aqua. ❡ Consequēter subiungit petitionē suā cū dicit. APTET vos i oi bono. ‖ Volūtas.n. humana cū sit qdā inclinatio rōnis: est pncipium actuū humanoꝝ: sicut grauitas est pn^m motus grauiu3 deorsu3: vn̄ se h3 ad act^9 rōnis: sicut inclinatio nālis ad act^9 nāles. Res aūt nālis dr̄ apta ad illud ad qd h3 iclinationē. Sic ēt hō qn̄ h3 voluntatē bene faciēdi dr̄ apt^9 eē ad illud. Deus ēt qn̄ imittit hoi bona3 volūtatē aptat eū .i. facit ipm aptū. Et iō dic. APTET vos in oi bono vt faciatis ei^9 volūtatem ‖ .i. faciat vos velle oē bonū. Prouer.11. Desideriū iustoꝝ oē bonū. Hec est.n. volūtas dei .s. velle: qd deus vult nos velle. Alr.n. nō est bona volūtas nr̄a. Volūtas aūt dei ē bona3 nr̄m. 1. Thes.4°. Hec voluntas dei scificatio vr̄a. Ro.12. Vt pbetis q̄ sit volūtas dei bona: ⁊ bn̄placēs ⁊ pfecta. Duplr aūt aptat hō ad bn̄faciēdū. Uno mō exteri^9 operādo. Et sic vnus hō aptat aliū psuadendo vel cōminādo. Alio mō aliqd interius exhibēdo: ⁊ sic solus de^9 aptat volūtatē qui solus ipsa3 pōt imutare. Prouer.21°. Cor regis in manu dn̄i quocūq3 voluerit iclinabit illd. Vn̄ dicit. FACIENS in vobis. ‖ Phil.2. De^9 est q opat i nobis velle ⁊ pficere. Quid āt faciet? QVOD placitū est cora3 se ‖ .i. faciet vos velle qd placet ei. Hec aute3 sunt fides ⁊ māsuetudo ⁊ timor dn̄i. Eccl'ici.p. Bn̄placitū est ei fides ⁊ māsuetudo. ps. Bn̄placitū est deo suptimētes eum. Hec aūt oia hn̄t PER CHRISTVM. ‖ Nihil.n. a pie ipetrat nisi p filiū. Joā.10. Si qd petieritis patrē in noie meo dabit vobis. Et ideo dicit. PER Jesu3 chri3. ‖ 2^e Pe.p. Per quē maxia ⁊ pciosa nobis pmissa donauit. Ro.5. Per quē accessum habemus ⁊c. CVI .s. chrō ē gl'ia in secula seculoꝝ amē ‖ .i. gl'ia sempiterna: p^e Thi.p. Regi seculoꝝ imortali inuisibili soli deo honor ⁊ gl'ia in secula seculoꝝ amen. Hec.n. gloria sibi debet inquātum est deus.

❡ Deide cū dicit. ROGO aūt vos frēs ⁊c. ‖ Subdit petitionē suā in qua excusat se: deinde ɔcludit epl'a3. ibi. GRATIA DEI ⁊c. ‖ Circa p^m tria facit: qa pmo ponit excusationē suam. 2° recōmēdationē nūcij p quē scribit. 3° ponit quasdā salutatiōes. Dicit g̃ q̄tū ad pmū. ROGO vos vt sufferatis xbū solatij ‖ .i. patiēter portetis xba epl'e hui^9 in qua: ⁊ si i aliquo vos reprehēdi totū est ad ɔsolationē vestrā. Ro.15. Quecūq3 scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. Et quare debent patiēter portare ostēdit dicēs: quia PERPAVCIS ‖ .i. valde paucis scripsi vobis: qd vez est respectu mysterioꝝ q̄ in ipso ɔtinent. Jn ista.n. epl'a fere oia mysteria veteris testamēti cōtinent. Sermones aūt breues valde accepti sunt: qa si sunt boni auidius audiuntur: si xo mali parū grauant. Eccl.15°. Pauci sunt sermones tui. ❡ Consequēter recōmēdat illu3 p quē scribit dicēs. COGNOSCITE Timotheū dimissu3 ‖ .s. a carcere: in quo cum Aplo erat: vel a me DIMISSVM ‖ ad pdicādu3: ⁊ ad vos missu3. COGNOSCITE ‖ g̃ .i. gratiose recipite: tum qa vt hr̄ Act.16°. Fuerat circūcisus: tu3 etiā qa SI CELERIVS venerit cum ipso videbo vos: ‖ in quo ostēdit dilectionē quā ad ipsos habebat. Hoc etiam dicit: qa tn̄ ad ipsos nō venerit: qa Rome passus est: tn̄ incert^9 erat: vtrum vel ad tēpus deberet dimitti. ❡ Cōsequēter ponit salutatiōes suas. Et prio iniūgit eis salutationē alioꝝ dicēs. SALVTATE oēs prepositos ‖ .i. aplos adhuc viuētes. ET OMNES sanctos ‖ .s. alios discipulos. Jstis aūt nō scribit: qa nō intēdebat scribere: nisi ɔ obseruātes legalia. Et iō qa ista epistola est instructiua nō intēdebat instruere Aplos qa erant antecessores sui in fide. ❡ Scdo salutat eos ex pte alioꝝ dicēs. SALVTANT vos frēs de Jtalia. ‖ Scripsit.n. epl'am istā a Roma. ❡ Tertio more solito cōcludēs: ⁊ q̄si pro sigillo ponit salutationē dicens. GRATIA dei cū oībus vobis amē ‖ .i. pctōꝝ remissio: ⁊ oia alia dei dona que p gr̄a3 dei hn̄tur sint firmiter cu3 oībus vobis. AMEN ‖ cōfirmatio est oiu3.

FINIS.

❡ Finis Expositionis Christiane Sancti Thome de Aquino: ordinis pdicatoꝝ in oēs Epistolas Beatissimi principis aploꝝ Pauli. Venetijs impensa expensis Nobilium heredum nobilis dn̄i Octauiani Scoti Ciuis Modoetiensis. Anno a Natiuitate Domini. M.D.XXXIII. Regnante Inclyto Principe Andrea Grito Dux Venetiarum.

Registrum.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z ‖ aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp
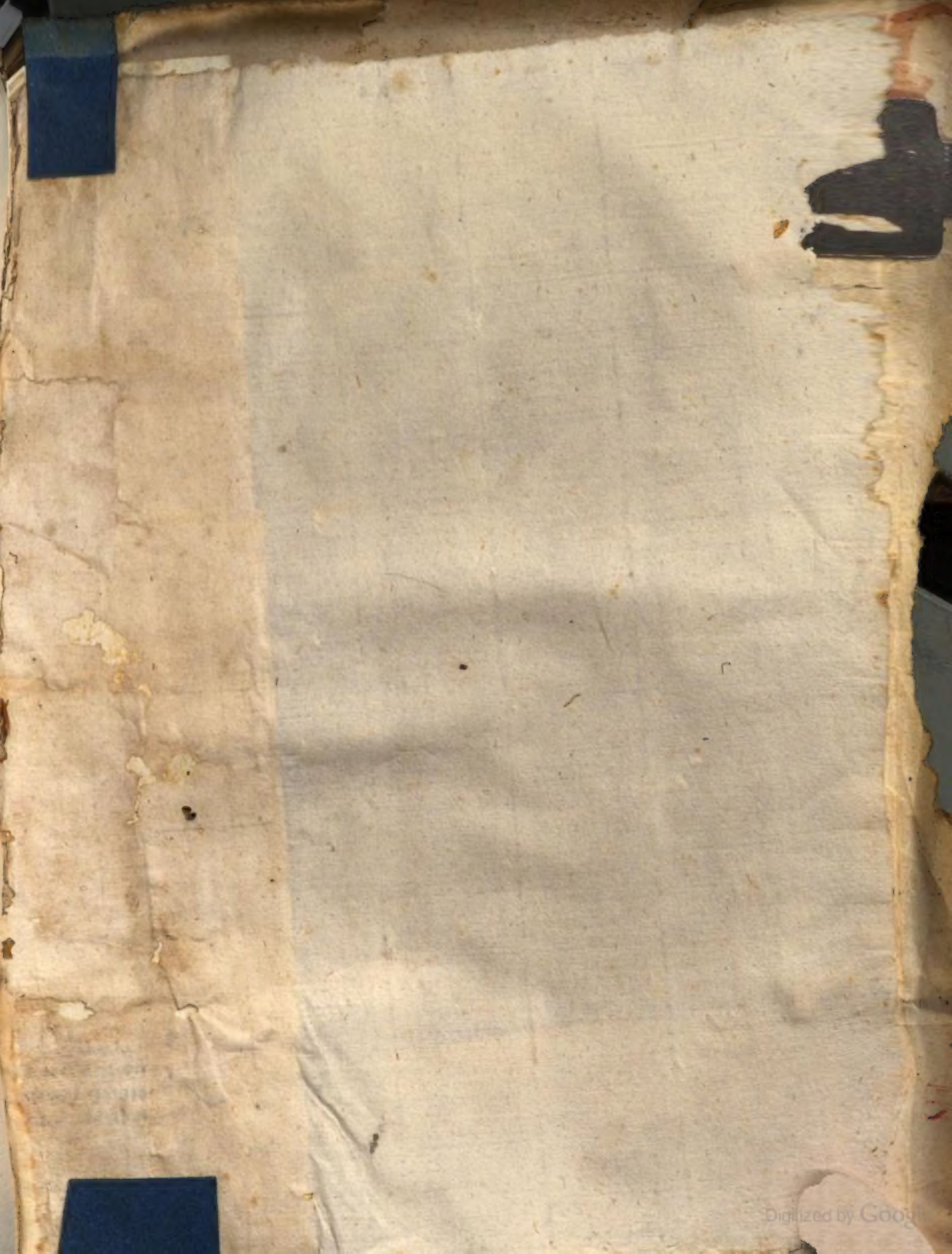
Omnes sunt Quaterni.